

John Carter Brown
Library
Brown University

The John Carter Brown Library
Brown University
Purchased from the
Louisa D. Sharpe Metcalf Fund

APPARATUS
ERUDITIONIS
PRÆSERTIM
AD
JURISPRUDENTIAM,

In quo
Præter Juris Univerſalis Principia
JUS NATURÆ, GENTIUM, DIVINUM,
APOSTOLICUM, & PONTIFICIUM, JUS
SYNODALE OECUMENICUM, NATIONALE
AC PROVINCIALE,
Unacum
Provinciarum ac Regnorum Eccleſiaſtico & Politico Statu,
Diſciplina Eccleſiæ, Hæreſibus exortis &c. continua ſæculorum ſerie ad
præſens usque tempus deductum, inſertisque pro re nata multis
obſervationibus criticis, ac controverſiis Juridicis,
Publicis, ac Polemicis,
METHODO HISTORICO-DOGMATICA COLLIGUNTUR,
ET BREVI AC CLARA IDEA DELINEANTUR
In utilitatem eruditionis amantium, quibus vaſta Conciliorum, Decretorum,
Hiſtoriarum &c. volumina perlegendi aut occaſio aut tempus deficit,

AUTHORE
P. JOSEPHO BINER S. J.

PARS XI,
Complectens
SYNOPSIN BULLARII ROMANI, ET VITÆ PONTIFICUM
CUM VARIIS OBSERVATIONIBUS.
CUM APPROBATIONE.

Auguſtæ Vindelicorum & Friburgi Brisgojæ
Sumptibus Fratrum Ignatii, & Antonii Wagner, Bibliop. MDCCLXVI.

SIGILLUM GEORGII EPISCOPI SCEPUSIENSIS * CÆSARSKA

PRÆFATIO.

Habes, amice Lector, Partem XI apparatus mei, nec, uti ſpero, ingratum, quia materiam continet utiliſſimam, atque Jurisprudentiæ, præſertim Eccleſiaſticæ, Candidato neceſſariam, Conſtitutiones videlicet Romanorum Pontificum ſelectas, quæ plus eruditionis & utilitatis in publicum habere videbantur.

Habemus equidem *Bullarium Magnum*; ſed quot ſunt, quibus ad tot tamque grandes Tomos evolvendos aut tempus aut occaſio deficit! quare de re litteraria & eruditione ſacra non male meriturum credidi, qui Conſtitutiones iſtas ſanctiſſimas, quæ in Bullario in *extenſo*, ut loquimur, extant, brevi compendio, quantum ad ſubſtantiam pertinet, Juris Eccleſiaſtici Candidato offerret. Ne autem ſynoptica hæc compilatio nimium excreſceret, multas, quibus Monaſteriis, Regularibus, aut particularibus Eccleſiis, vel Conclaviſtis, Privilegia, Indulgentiæ, aliive favores conceduntur, aut confirmantur, aut quibus Romana curia ejus-

que tribunalia prolixe ordinantur, ferme præterii. Et hinc extractus meos non niſi *Excerptorum* nomine compellavi.

Ordinem quod ſpectat, retinui eundem, quem Carolus Cocquilines, Bullarii Romani noviſſimus Collector, ſervavit, ut, ſi quis totam Conſtitutionem velit legere, hoc indice facile illam inveniat, Tomis, Tomorum Partibus, & Conſtitutionum numeris ubique annotatis.

Quia autem Bullarii Conſtitutiones primum inchoantur circa medium Sæculi V, a Leone nempe Magno, ne manca ſit tractatio, a S. Petro orſus breviſſimam vitæ Pontificum ſynopſin cum nonnullis eorum elogiis adjeci, conatus etiam ab erroribus, qui a quibusdam eisdem objiciuntur, illos vindicare.

Cum vero de plurium Pontificum primorum præſertim ſæculorum vita rebusque geſtis authentica notitia ad nos non pervenerit, ſolumque prope Pontificatus tempus ſit conſignatum, ne jejuna eſſet Hiſtoria, in geſta Imperatorum, Eccleſiæ, & Imperii ſtatum, Diſciplinam, perſecutiones Tyrannorum, Defenſores Eccleſiæ, Doctorumque virorum monumenta recenſenda aliquantum excurri, ſuppleturus ea, quæ in prioribus Partibus fuerant prætermiſſa.

Cæterum, ſi Conſtitutiones Apoſtolicas, quas ſumma veneratione proſequor, non recte concepiſſem, aut earum ſummam non bene extraxiſſem, correctioni comprimis ſanctæ Matris Eccleſiæ, tum etiam tuæ, amice Lector, ſubjicio.

CAPUT I.

SÆCULUM I.

Articulus I.

S. Petrus Romanus Pontifex, ab anno Chriſti 40.

Voce Domini conſecratus ſummus Eccleſiæ Antiſtes, & univerſalis ovium Chriſti Paſtor, mox poſt aſcenſionem Magiſtri ſui 1. divinisſimi poteſtatem ſuam, in terris ſupremam, exercuit, dum Conciliis, Hieroſolymæ celebratis, præſedit, primumque Hæreſiarcham Simonem Magnum Romæ, quo ſedem ſuam Pontificiam Antiochia poſt 7 annos tranſtulerat, debellavit. Gubernavit Eccleſiam annis 25, ac duobus menſibus. Scripſit Epiſtolas duas Canonicas; & poſtquam Linum & Clementem conſecraverat Epiſcopos, in Neroniana perſecutione cruci affixus eſt, S. Paulo eadem die capite plexo, anno æræ Chriſtianæ 65, poſt Chriſti paſſionem 37.

Objicitur ei, quod Chriſtum negaverit, & gentes coegerit judaizare. *Reſp. ad* 1. dum Chriſtum negavit, necdum erat Pontifex; dein non negavit corde, ſed ore tantum & facto externo, quod non eſt hæreſis, cum hæc ſit error intellectus. Idem *Reſp. ad* 2; nam propter actum externum erat reprehenſibilis, dum Antiochiæ, ne converſos Judæos offenderet, converſatione cum gentibus abſtinuit.

Articulus II.

Obſervatio in hæc tempora de Imperatoribus aliisque.

2. Jul. Cæſar. Poſtquam *Julius Cæſar*, victo in Pharſalicis campis Cneo Pompejo, 4 annis ſumma cum poteſtate, ceu Dictator perpetuus, Rempublicam Romanam moderatus eſt, in publico Senatu, auctoribus Bruto & Caſſio, 23 vulneribus a conjuratis eſt confoſſus, ante Chriſtum natum 46 annis, ætatis ſuæ 56.

Auguſtus. Succeſſit *Octavius*, poſt pugnam Actiacam, cum Antonio & Cleopatra commiſſam, Imperator Auguſtus, Julii Cæſaris ex Julia ſorore pronepos, atque ab eo adoptatus. Anno 40 ejusdem Imperii natus eſt Chriſtus. Imperavit 57 annis, bellicis & politicis artibus multo clariſſimus. Obiit anno Chriſti 14, æt. 77. Conjugem habuit Liviam Druſillam, quæ duos ei privignos attulit, Tiberium & Druſum, ex Claudio Nerone ſuſceptos. Hos Auguſtus (cum filiam haberet unicam, Juliam) adoptavit.

Tiberius. *Tiberius* anno 14 Imperium aſſecutus a vitrico, non eadem ac ille laude adminiſtravit, callidus, tectus, ſuſpicioſus, ſævus, a vitiis, & caprea ſua notior mundo, quam virtutibus. Per Sejanum orbem regebat, a ſummo dignitatum apice repente dejectum in carceres & extremas calamitates. Obiit Tiberius anno 37, æt. 77, Imp. 23. Anno ejusdem Imperii 19 Chriſtus in crucem actus. Caiphas Pontificatu depoſitus, Pilatus in exilium ejectus.

Caligula. Mortuo Tiberio Imperium invaſit *Cajus Caligula*, Germanici, optimi patris, filius peſſimus, Tiberii ex Druſo fratre pronepos; cui non ultra quadriennium inſanire & furere licuit; quippe a Caſſio Cherea Prætorianorum Præfecto, dum ſpectaculum ederet, confoſſus interiit, qui DEUS haberi voluerat. Scelera ejus & deliramenta narrant Suetonius & Dion Caſſius. Dicere ſolebat de populo Romano: *oderint, dum metuant*, &: *utinam una cervix!* periit anno 41, ætatis 29. Sub eo S. Petrus Romam venit, vel, ut alii volunt, anno 2 Claudii. Matthæus Evangelium ſcripſit hebraice, quem poſtea ſecuti ſunt Marcus & Lucas, ille Petri, hic Pauli arcanorum conſcius.

Claudius. Senatus Rempublicam reſtitui voluit, expertus ſub Tiberio & Cajo ſervitutis incommoda. At miles ex angulo protraxit *Claudium*, & Imperatorem proclamavit. Fuit is Druſi filius, frater Germanici, quorum apud exercitum, ob res in Germania præclare geſtas, & amorem militum, grata erat memoria. Sed debili erat ingenio, patre & fratre

fratre multo inferiori, alieno imperio, & præſertim fœminarum Meſſalinæ primum, dein Agrippinæ uxorum, obnoxius, ſemper timidus; unde Duces præcipuos habens ſuſpectos, a militia revocabat, atque noxa propemodum habebatur, victoriam reportaſſe. Meſſalina, turpi muliercula, repudiata (quod Romani permiſſum ſibi crediderant) Agrippinam juniorem duxit, Germanici fratris filium, Neronis matrem, quem licet proprios haberet liberos, adoptare debuit. Tandem vero ab hac uxore ſua veneno piſci indito ſublatum, ſcribit Dion, quod timeret, ne, rejecto Nerone, Britannicum filium ſuum, ex Plautia ſuſceptum, ad Imperium eveheret. Mors ejus celata, donec Neronis res per artes matris eſſent firmatæ. Tum vero mater & filius altis ſingultibus deflebant, quem occiderant, anno Chriſti 54, Imp. 13, æt. 63.

His temporibus, condito Symbolo, facta eſt diviſio Apoſtolorum, diſtributæque, ad orbem terrarum convertendum, provinciæ. Apoſt. diviſio.
Et Petrus quidem Romæ erexit Cathedram, Antiochena ceſſo Evodio. Joannes in Aſiam Minorem cum B. V. ut traditur, abiit. Andreas ad Scythas, Sogdianos, Æthyopes. Philippus in Aſiam Majorem &c. Thomas ad Parthos, Perſas, Indos. Bartholomæus in Armeniam, & Indiam. Matthæus in Æthyopiam &c. Jacobus Major in Hiſpaniam &c. Jacobus Minor Jeroſolymis manſit. Simoni Meſſopotamia, Ægyptus, Africa obvenit. Judæ Thaddæo Arabia & Idumæa. Mathiæ Judæa & Æthyopia.

S. Marcus, poſtquam ſcripſit Evangelium, a S. Petro in Ægyptum miſſus, Alexandrinam fundavit Eccleſiam, S. Barnabas Mediolanenſem, S. Paulus omnibus omnia factus, ut adeo Apoſtoli impleverint præceptum Domini, eundi in mundum univerſum, & prædicandi Evangelium omni creaturæ; quod & ſanguine conſignarunt.

Et quidem Petrus, Apoſtolorum Princeps, & ſublimi velut proſpectans ſpecula, exporrecta in omnem partem paſtorali ſollicitudine, miſſisque quaqua verſum Apoſtolicis viris, fundavit propagavitque Eccleſias. Quod eo facilius fieri poterat, quo majori ſub primis quatuor Imperatoribus pace, & quiete Chriſtiani fruebantur.

At vero *Nerone* ad Imperium evecto erupit *prima* ſæviſſima Chriſtinorum perſecutio. Trojanum incendium ut ſibi repræſentaret, Nero. Romam pluribus locis incendit, ſuumque flagitium Chriſtianis affricuit; felicem Priamum auditus dicere, quod patriam ardentem vidiſſet. Infandas ejus libidines, propudioſas ſcurrilitates, & immanes crudelitates, deſcribunt Suetonius, Dion Caſſius, Tacitus.

Non autem in Chriſtianos duntaxat ſæviit, ſed eos etiam, quibus debuit, quod primo quinquennio furores ſuos & laſcivias utcunque contineret, Senecam, inquam, Magiſtrum ſuum ac Moderatorem, Burrum, Lucanum, Pharſalica tuba clarum, Senecæ nepotem. Quin in ſanguinem proprium exerta feralis rabies. Britannicum, cui ſceptrum debebatur, Octaviam uxorem, & Poppæam, impacto in uterum gravidum calce, ac denique, præter alios plurimos, etiam ſcelerum complices, matrem ipſam Agrippinam, crudeliſſime trucidavit.

3. I Perſecutio. In Chriſtianos vero univerſim per orbis Romani provincias feralia edicta pendebant, nihilque ſævæ tyrannidis concipi poterat, quod non fuiſſet expromptum. Eadem perſecutio Petrum etiam, quod dictum, & Paulum Apoſtolos ſuſtulit.

Tandem Nero, poſt innumeros mortales interemptos, ſe ipſum quoque occidit, anno 68, tyrannidis 12, æt. 32, extinctaque in eo eſt Auguſti familia, in ſolo Auguſto florens. Quod autem Nero eo deſperationis devenerit, ut ſui ipſius eſſet carnifex, inde eſt, quod Rufus Germaniæ, Vindex Galliæ, & Galba Hiſpaniæ Præſes, exorbitantis adeo vitæ Neronianæ pertæſi, exercitus ſuos Romam adducerent, Imperio de meliori & ſano capite proſpecturi. Nero ab omnibus deſertus, & a Senatu hoſtis Reipublicæ declaratus, Roma profugit, & in fovea quadam deliteſcens ſe ipſum confodit.

S. Lucas Neronis tempore Evangelium ſcripſit in Græcia, propter Pſeudo-Apoſtolos quoſdam, qui vitam & paſſionem Chriſti variis fabulis obſcuraverant, dein etiam actus Apoſtolorum, Pauli præcipue, cujus perpetuus erat comes & diſcipulus. Lapidibus obrutus Jacobus Minor, qui 30 annis Joroſolymæ fuerat Epiſcopus. S. Marcus Alexandriæ martyrium ſubiit. Corpus ejus Venetias translatum, atque inde in Augiam Divitem, uti prætenditur. Nicolaitarum errores in hæreſes Gnoſticorum degenerarunt. Multum Eccleſiæ negotium faceſſivit *Apollonius Thyæneus* Philoſophus Pythagoricus, qui Romam profectus præſtigiis ſuis multos dementavit, ita, ut pro DEO quodam haberetur. (Apoll. Thyæn.)

Articulus III.

S. Linus, ab anno 65. *S. Clemens, ab anno* 67.

4. S. Petrus equidem Clementem ſucceſſorem optaverat, ſed a Clero Prælatus eſt *Linus*, Volaterris in Hetruria natus, duobus tantum an-

annis & menſibus totidem præfuit Eccleſiæ, anno 67 in perſecutione Neroniana martyrio coronatus, ſepultusque in Vaticano juxta S. Petrum.

Lino ſubrogatus eſt *Clemens* Romanus. Sed poſt 9 annos Pontificatu ſe abdicavit. Cum Diis thus adolere nollet, in Cherſoneſum ultra Pontum Euxinum abductus, ubi Chriſtianos limpida aqua producta ſolatus eſt, ibidemque martyrio coronatus. Conſtituit ſeptem Notarios, qui Acta Martyrum conſcriberent. Attribuuntur ei plures Epiſtolæ, & Canones ac Conſtitutiones Apoſtolorum, qui tamen recentioris videntur eſſe ætatis, ut alias dixi. Epiſtolam primam ad Corinthios pro genuino ejus partu habent critici.

Articulus IV.

Obſervatio in hæc tempora de Imp. &c.

Poſt Neronem ab exercitu ſalutatus eſt Imperator *Sergius Galba*, 5.
anno ætatis 72, magnæ vir authoritatis. Sed poſt 6 menſium Imperium, cum aſcenderet Capitolium, occiſus eſt juſſu *Ottonis Sylvii*; cujus flagitii merces corona fuit, a militia impoſita. At cum *Vitellius* a copiis in Germania Imperator proclamatus eum prælio ſuperaſſet, violentas ſibi manus intulit. Nec Vitellio ultra octo menſes bachari & helluari licuit, deficientibus Judaicis & Syriacis copiis, a Veſpaſiani Ducibus Romæ victus, atque dilaniatus eſt. Galba. Sylvius. Vitellius.

Nutabat jam undique Romanum Imperium, ab Auguſti ſucceſſoribus luxu, mollitie, & crudelitate enervatum. Apud militiam erat ſumma poteſtas, Imperatores pro libidine verſantem, ut adeo ſolus annus 69 quatuor Imperatores videret. Neceſſarius proin erat *Veſpaſianus*, ex gente Flavia, qui primus ab Auguſto Romani nominis majeſtatem ab interitu vindicavit, & obſcuros natales meritorum gloria illuſtravit, in ſola Britannia tricies cum hoſte congreſſus; inde in Africam atque Paleſtinam translatus, dignum ſe Imperio probavit. Urbe inſtaurata, diſciplinam militarem reſtituit, Senatui populoque Romano, quin & militi gratiſſimus. Achaja, Cilicia, Lycia, Thracia in formam provinciarum redactæ. Muciani conſilio, per quem Vitellium dejecerat, Imperium diu adminiſtraverat, donec is, inſolentius ſe gerens, gratia excideret. Parta per orbem pace, templum Pacis condidit, & amphitheatrum, jam ab Auguſto cœptum, abſolvit. Obiit anno 79, Imperii 10, poſtquam filios, Titum & Domitianum, Cæſares dixerat. Veſpaſ.

Titus. Succeſſit *Titus*, in eo uno vituperandus, quod non diutius imperaverit, *delicium humani generis* appellatus. Perditam cenſebat diem, quam ſine beneficio tranſmiſiſſet, illudque auditus dicere, non oportere, quemquam a Principe triſtem diſcedere. Duobus tantum annis imperavit, mille imperare dignus. Eſt hæc inſcrutabilis Divinorum judiciorum abyſſus, quod permittat quandoque multos annos graſſari impios, pios autem cito demetat. Laudavit eum ſucceſſor, ut Tiberius Auguſtum: totusque mundus plures Titos optavit. A fratre veneno ſublatus creditur anno vitæ 40.

Domitianus. Nec id alienum a moribus *Domitiani*, Imperio inhiantis, ut quamprimum dirueret, quod frater paterque proh quam diſſimiles! ædificaverant. Libidine, crudelitate, ſuperbia, inſanis nugis Neroni ſuppar. Pro DEO haberi voluit, aureamque ſibi in Capitolio ſtatuam poni; muſcas confectari & ſtylo configere ſolitus. Glorioſam adverſus Decebalum Dacorum Regem expeditionem ſuſcepit, a quo victus Romam triumphans eſt ingreſſus. Agricolam, præſtantem bello Ducem, neci dedit, quod rem fortiter in Britannia geſſiſſet, & Orcades ſubegiſſet; videbat enim, alienas virtutes ſuam ſibi exprobrare ignaviam. Nemo ab eo ſecurus. Cum vivo adhuc patre electus conſul plures gradu dejeciſſet, ajebat ille: mirum, quod non & mihi ſucceſſorem mittat.

2. Perſecut. Cum ſub 5 Imperatoribus Eccleſiæ quies eſſet relicta, Domitianus, edictis, ferro, rota, ignibus furens, *alteram* in Chriſtianos diriſſimam perſecutionem eſt molitus. S. Joannes e dolio ferventis olei egreſſus illæſus, & in Pathmum relegatus, Apocalypſin ſcripſit, hoc eſt, Eccleſiæ pugnas & triumphos. Sub Nerva rediit Epheſum; cumque hæretici, Cerinthus & Ebion Divinitatem Chriſto detraherent, circa annum 96 ſcripſit Evangelium, ſub Trajano dein anno 99 poſtremus Apoſtolorum, ſolusque ſicca morte defunctus eſt.

Flavium Clementem patruelem ſuum cum aliis infinitis occidit tyrannus Domitianus, quod Chriſtianus eſſet; Flavia Domitilla eandem ob cauſam in exilium relegata. Tandem poſt 15 annorum cruentum Imperium & exercitam lanienam a domeſticis confoſſus periit teſte Suetonio, qui hic ſuos 12 Cæſares abſolvit.

Id unum Domitiano laudi dari poteſt, quod amarit Poetas ſui temporis, *Statium*, entheum & furente velut œſtro percitum: *Martialem* adulatorem, cujus epigrammatis delectabatur. *Juvenali* autem ſatyræ ſuæ exilio ſtetere. *Quintillianus* Hiſpanus ob eloquentiam Romam vocatus, Ciceronis facundiam, quæ defluere cœperat, reſtituere conatus

natus eſt. *Joſephus Judæus*, Veſpaſiano & Tito pergratus, gentis ſuæ Hiſtoriam ſcripſit famoſam. Juvat hic aliqua hac de re interſerere.

Articulus V.

De rebus Judaicis & excidio Jeroſolymitano.

Certarunt veluti inter ſe DEUS & gens Hebræa: ille beneficiis, hæc ingratitudine. DEUS O. M. elegit ſibi Iſraelitas in populum peculiarem; prodigiis multis eduxit eos ex ſervitute Ægyptiaca: promiſit terram optimam, omni ubertate plenam; miſit de cælo Manna, vel ex petris prolicuit aquas, fovit, nutrivit, protexit, ex hoſtium manibus toties eripuit, tot victorias, grandi ſupra naturæ vires prodigio partas, largitus eſt. At rebellis illa & cervicoſa turba, frontem obduratam renitentemque oſtentans, auſu refractario atque temerario prorſus caſtra murmurationibus, querimoniis, ad ollas Ægypti ſuſpirans, implevit, ad idola in deſpectum Numinis dilapſa.

Per Moyſen, Joſue alioſque Duces Dominus illos gubernavit. Petierunt Regem: conceſſit. Reprobato Saule, Davidem elegit, ſanctum Regem. Salomonem, DEI viſione beatum, ſapientiſſimum, in reprobum ſenſum datum, ſtultiſſimumque mortalium, regni diviſione in filio caſtigavit. Decem tribus Jeroboamo dedit. Quam gratitudinem rependit? idola propoſuit. Ex ejus ſucceſſoribus, Iſraelis 19 Regibus ne unus quidem probus, ſcelerati omnes, malum pro bono reddentes. Quapropter, ut gens rebellis, vel flagellis caſtigata, emendaretur, a Salmanaſare Aſſyriorum Imperatore, exciſa Samaria, cum Oſea Rege ultimo Niniven in captivitatem fuit abſtracta.

Ex viginti Regibus Judæ quatuor duntaxat leguntur pii, Joſaphat, Joatham, Ezechias, & Joſias; reliqui omnes a lege Domini declinarunt. Quare impleta peccatorum menſura, Joackimus primum ac Jechonias filius, ac demum etiam Sedecias, hujus patruus, a Nabuchodonoſore Chaldæorum Rege, cum tota gente Babyloniam ſunt abſtracti, totaque cum magnifico Salomonis Templo exciſa Jeroſolyma. Malitia Judæorum.

Miſerat DEUS Prophetas & Doctores, velut Feciales pacis. Non ſunt auditi, imo lapidati ſunt, ſecti ſunt, interempti ſunt. Succeſſit 70 annorum captivitas, non tamen admodum acerba, cum Daniel eſſet ſecundus a Rege, Ananias vero, Azarias, & Miſael, viri integerrimi, eſſent provinciarum Præſides & tribunalium. Premi nempe

DEUS

DEUS volebat contumacem populum, non opprimi, ut inter rerum aſpera corrigatur, qui clementia nolebat flecti.

Quare movit cor Cyri Perſarum Regis, qui, extincta Babylonica Monarchia, Perſicam fundaverat, ut copiam Hebræis reſtaurandi Templi Solymitani, & redeundi duce Zorobabel in avitam patriam concederet, poſtquam ex Daniele vaticinium Iſaiæ de regno ſuo & reditu Judæorum intellexerat.

Ne autem Judæi plenam libertatem adepti laſcivientes, Divinum quoque jugum rurſus excuterent, quamvis Duces ſuos haberent Zorobabel, Joacim, Nehemiam, Eſdram, Jojadam &c., attamen ſubjecti manebant Perſarum Regibus. Dario vero Codomanno ab Alexandro M. ſubacto, atque Perſica Monarchia ad Græcos translata, Judæa quoque modo Ægypti, modo Syriæ Regibus parere coacta eſt.

Cum vero Syriæ Reges, & Antiochus maxime Epiphanes, Judæos opprimerent, & cogerent, deſertis patriis ritibus, DEOS gentium colere, DEUS rurſus eorum miſertus, excitavit Aſſamonæos ſeu Machabæos, ex tribu Levi quidem oriundos, ſed tribui Judæ immixtos, ac præcipue Mathathiam, ejusque filios, Judam, Jonatham, & Simonem, eiſque, paucis copiis pugnantibus, ſtupendas ſane victorias contulit, quibus, excuſſo Syriæ jugo, in libertatem ſeſe aſſererent, ita quidem, ut Ariſtobulus Joannis Hyrcani filius, Simonis nepos, regium nomen aſſumeret.

Sed ultra Mathathiam ejusque filios non eſt propagata heroica probitas; nam jam Joannes Hyrcanus, Simonis filius, ad ſectam Sadducæorum hæreticam deſcivit, quæ negavit Angelos, & reſurrectionem corporum. Ariſtobulus filius, ut ſolus regnaret (nam Regem ſe primus dixit) Antigonum fratrem cum matre interemit, Alexandro Jannæo fratre altero ad perpetuos damnato carceres. Machabæi.

Sed non ultra annum furere licuit parricidæ. Jannæus ex carcere protractus ad ſolium, crudelitate barbara in Judæos, & vitiis omnibus fratrem ſuperavit. Filios reliquit duos, Hyrcanum & Ariſtobulum. Hic illi regnum eripuit, junior frater ſeniori, æſtuantium ſpirituum juvenis tardo & ignavo Principi. Bella inde inteſtina, odia, parricidales inſidiæ, fœminarum etiam factionibus nutritæ.

Quapropter DEUS, ſcelerum vindex, idemque pater, ut per adverſa duceret animas in ſemitam, Machabæorum regnum ad exteros tranſtulit. Cum enim Pompejus, devicto Mythridate & Tygrane, Ponti & Syriæ regna Romanis ſubjeciſſet, imploratus ab Hyrcano, expugnata Jeroſolyma, cæſisque 12000 Judæorum, Ariſtobulum comprehenſum cum filiis Romam abduxit; Hyrcano vero ſummum ſace-

dotium

ſotium regnumque reſtituit, ſed umbratile duntaxat, & Romanis deinceps ſubjectum.

Jam a tempore Judæ Machabæi, Jonathæ, & Simonis, Romani erant Judæorum ex fœdere ſocii. Sed non legimus, quid Judæis profuerit hoc fœdus, niſi (quod ſolenne erat genti Romanæ) ut ex ſociis facti ſint Domini, & amicos cum inimicis degluberent.

Porro Ariſtobulus Rex, qui vinctus cum filiis, Alexandro & Antigono, ante currum Pompeji triumphalem pedes inceſſerat, Roma dilapſus in Judæam, interceptus a Gabinio, Romamque reductus, occiſus eſt.

Idem fatum ſubiit ejus filius *Alexander*, nam & is e Romana captivitate elapſus, Judææ ſceptrum arripuit; ſed a Gabinio Duce Romano cæſus vitam cum regno amiſit. Succedere quidem fratri conatus eſt *Antigonus*, alter Ariſtobuli filius, ſed a Romanis victus captuſque, Antiochiæ publico in foro ſecuri percuſſus eſt, Rex ultimus ex Machabæis.

Acta hæc ſunt tum Romanorum ambitione, tum etiam Antipatri & Herodis artibus, qui tandem regnum eſt conſecutus. Erat autem *Antipater* homo exterus, gente Idumæus, qui ita inſinuare ſe noverat in Romanorum animos, ut Judææ Gubernator a Julio Cæſare renuntiaretur; ſed fallendi, ſimulandi, adulandique artibus multo major *Herodes* filius, qui ab Aſcalone patria ſua *Aſcalonita* dicitur. Herodes.

Adhæſit is primo, poſt trucidatum Julium Cæſarem, Caſſio, Orientem pervaganti, & eo pugna Philippica profligato, Antonio triumviro, qui eum Regem Judææ contra Antigonum renuntiavit. Verum Antonio prælio Actiaco debellato, ſibi timens ac regno ſuo ob amicitiam Antonii, quidquid ſupererat de ſtirpe Machabæa, atroci facinore interemit, Hyrcanum videlicet jam octogenarium, Ariſtobulum juniorem, Hyrcani ex filia nepotem, Alexandri Regis filium, ſpem unicam Hebrææ gentis, unaque Alexandram, Ariſtobuli matrem, Hyrcani filiam, Alexandri conjugem, ac demum etiam Mariamnem propriam uxorem, Alexandri filiam, Ariſtobuli junioris ſororem.

Tot parricidiis patratis profectus ad Octavium Cæſarem, ſe ac omnia ſua eidem ſubjecit, atque vulpina ſua calliditate, aſtutia, blanditiis, oblataque magna pecuniæ vi (quibus jam ante Ventidium, Caſſium, Antonium ſibi conciliaverat) Auguſtum permovit, ut non tantum veniam eidem concederet, ſed regnum etiam confirmaret. Herodes vero quinquennes in honorem Cæſaris ludos inſtituit, & urbem Cæſaream condidit.

Ex Mariamne Machabæa duos ſuſceperat filios, Alexandrum, & Ariſtobulum, acceptiſſimos, quod ex matre Hebræa deſcenderent, populo Principes; at Herodes ob interemptam Mariamnem amoris & furoris intemperiis agitatus, ne aliquando matris necem eſſent ulturi, reformidans, falſisque delationibus Salomes ſororis ſuæ circumventus, primum coram Auguſto Romæ eos de ſtructis ſibi inſidiis accuſavit, poſtea vero in carceres conjici ac trucidari juſſit.

Crudelitatem quoque, ſane barbaram, palam demonſtravit, cum nuntiata per tres magos novi Regis nativitate, omnes circum Bethlehem pueros occidi juſſit. Tandem vero dierum malorum veterator, cum graviſſimis corporis putreſcentis doloribus diu conflictatus, morbo pediculari intolerabiles inter fœtores diſperiit, 40 regni anno, ætatis 70. Poſtquam paulo ante Antipatrum quoque filium natu maximum iræ ſuæ immolaverat.

Tres reliquit filios, Archelaum, Herodem Antipam, & Philippum: inter quos Auguſtus regnum ita diviſit, ut Archelaus partem haberet mediam, Antipas & Philippus alteram. *Archelaus* ne a patre videretur degener, Principatum ſuum 3000 Judæorum ſanguine, quod ad libertatem adſpirarent, initiavit. Miſſus ab Auguſto ob tyrannidem Viennam Galliæ in exilium, ditione ejus Syriæ attributa, miſſoque in Judæam procuratore Quirino.

Herodes Antipas Galilææ Tetrarcha ob raptam fratri ſuo Philippo uxorem Herodiadem a S. Joanne Bapt. reprehenſus, Chriſtum Dominum, veſte alba indutum, ludibrio habuit, ad exilium poſtea damnatus in Gallia, conſpirationis cum Parthis accuſatus. Fuit autem Herodias Herodis Aſcalonitæ ex Ariſtobulo filio, quem occiderat, neptis, Salome autem ſaltatrix ejus filia ex Philippo.

Ariſtobulus, Herodis Aſcalonitæ ex Mariamne filius Antipæ frater, tres liberos reliquit Herodem Agrippam, Herodem Regem Chalcidis, & famoſam Herodiadem. *Agrippa* ſenior pauper omniumque rerum inops Romam profugit, ibique in familiaritatem Caji Caligulæ ſe inſinuans, accuſatus fuit, quod mortem Tiberio, Imperium Cajo fuerit precatus; detruſus propterea in carcerem, cujus ſqualores per 6 menſes tulit. At Cajus, poſt mortem Tiberii ad Imperium evectus, eum illico liberavit, torquemque aureum, ejuſdem cum catena, qua vinctus fuerat, ponderis, illi donavit, traditaque patrui ſui Philippi Tetrarchia Itureæ & Trachonitidis Regem pronuntiat; Antipa vero ob conſpirationem cum Artabano Parthorum Rege, exilio multato, Galilææ quoque Tetrarchia Agrippam auxit. Addidit Claudius Imp. Judææ quoque, Samariæ & Idumeæ Tetrarchias, ut adeo ex mendico poten-

potentiſſimus evaderet, recuperatis omnibus provinciis, quas Herodes M. ipſius avus poſſederat. Sed a ſe ipſo degener, cum pro DEO ſe coli permitteret, incredibiles inter dolores, avi impii exemplo, a vermibus conſumptus eſt anno Chriſti 44, Regni 7. Eccleſiam perſecutus Jacobum Joannis fratrem in gratiam Judæorum capite juſſit plecti, Petrumque carceri mancipavit, ex quo per Angelum fuit liberatus.

Filium reliquit 17 annorum, qui dictus eſt *Agrippa junior*, quem regno imparem judicans Claudius Imperator, privatum Romæ educari voluit, in Judæam vero miſit Fadium Præſidem. Poſtea vero Agrippam Chalcidis Regem dixit; Nero partem Galileæ & Tiberiadem addidit. Sed hæc omnia brevi poſtea amiſſa ſunt, extincto penitus regno Judaico, & exciſa funditus Jeroſolyma.

Provocavit nempe vindicem DEI manum gens rebellis, tot beneficiis ingrata, perfida, ſceleribus a capite ad calcem contaminata, ſicut populus ſic & ſacerdos, ſicut Rex ita grex: populus duræ cervicis, adverſus omnes DEI ipſius, in carne præſentis, monitiones pervicax & refractarius, qui ipſum Dominum JESUM Chriſtum, qui ad ſalvandum venerat, impie in crucem egit.

Juſto igitur DEI judicio impoſitum Judæis graviſſimum a Romanis jugum, Præfectorum ac militum avaritia & effuſa licentia; accedebant factiones internæ ac bella domeſtica, cædes, latrocinia, libidines. Imperante Claudio, ſub Ventidio Præſide, probroſa militis Romani, ante fores templi excubantis, impudentia bellum excitavit, quo viginti tria Judæorum millia perierunt. Ventidius a Quadrato Syriæ Præſide Romam miſſus ad exilium condemnatus eſt. Succeſſit Felix Judææ procurator, qui Jonathan ſummum ſacerdotem interfici juſſit. Sub Floro præfecto palam erupit Judæorum defectio occiſo Floro.

Ceſtius, Syriæ Præſes, ut Judæos compeſceret, cum exercitu in Judæam venit; ſed amiſſis ultra ſex Romanorum millibus repulſus eſt. Igitur Nero Imp. videns majori opus eſſe ad Judæos in ordinem redigendos molimine, Veſpaſianum, triumphis Britannicis clarum, bello Judaico præfecit, qui rem fortius & felicius geſſit, expugnata Joppen, & Jocapata, in qua Joſephum Judæum cepit, qui libris ſeptem de *Bello Judaico* Jeroſolymæ excidium accurate deſcripſit, additis 20 libris de *antiquitatibus Judaicis*, quibus univerſalem gentis ſuæ Hiſtoriam a mundo condito eſt complexus.

Veſpaſianus ad ipſam Jeroſolymam expugnandam exercitum admovit, in quam ingens Judæorum multitudo confluxerat. Sed dum mortuo Nerone Galbam inter, Ottonem, & Vitellium diſtraheretur

Imperium, Veſpaſianus ab exercitu acclamatus Imperator, Romam conceſſit, relicto ad oppugnationem Solymæ Tito filio, qui, caſtris in monte Oliveti poſitis, arctius urbem ſemper arctiuſque conſtringebat. Acceſſit, propter infinitam hominum multitudinem, ab exteris etiam provinciis ad feſtum paſchæ confluentium, tam rabioſa fames, ut ad nefandos quoſque cibos miſeros compelleret.

7. **Excidium Solymæ.**

Titus, ubi tantas eorum miſerias calomitateſque conſpexit, ad deditionem, ut extremam urbis ruinam ſuamque averterent, eſt cohortatus. At cæcus illis furor & inſana pertinacia omnem mentem eripuit, atque ultimam cladem attraxit. Capta Jeroſolyma, prævaricatrix civitas, ſuper quam flevit olim Dominus, ejuſque interitum prædixit, cum auguſtiſſimo templo exciſa & everſa funditus, abiitque domina gentium in buſtum flebile.

Ultra millionem Judæorum ea in obſidione aut cæſi aut fame conſumpti memorantur, capta centum prope millia, multa inſuper millia, dum effugere conabantur, a Syris & Arabibus intercepta, reſecto ventre, quia aurum deglutiiſſe credebantur, miſerrime perierunt.

Qui ab exitio reſidui erant Judæi, per orbem diſperſi, variis in locis poſtmodum, variiſque temporibus jugum, in rebellionem verſi, excutere moliebantur, prout ſub Trajano, Hadriano, Severo, Conſtantino, Conſtantio, aliiſque Imperatoribus, ſed ita contriti ſunt diſſipatique per diverſas mundi partes, ut in nullam amplius Rempublicam coire potuerint, fœtidi, contempti, omnibus exoſi vagantes, ſine Rege, ſine Duce, ſine ſacerdote, ſine templo, ſine Meſſia, quem cæci homunciones fruſtra exſpectant, ut e captivitate ſua altera liberentur.

Articulus VI.

S. Cletus, ab an. 77. *S. Anacletus,* 83. *S. Evariſtus,* 96.

8. *S. Cletus* Romanus electus anno 77, Romæ 25 Presbyteros inſtituit, quibus poſtea Evariſtus certos Eccleſiarum titulos attribuit. Hi ſucceſſu temporum dicti ſunt Cardinales. Sedit annos 6, Martyrio coronatus in perſecutione Domitiani anno 83.

S. Anacletus Athenienſis Græcus eodem anno electus, duabus Ordinationibus initiavit Diaconos tres, Presbyteros quinque, Epiſcopos ſex. Hæ Ordinationes uſque ad Sæculum V tantum fiebant

bant menſe Decembri. Martyr obiit in perſecutione Domitiana anno 95, ſedis 9. Hæretici ei objiciunt, quod in memoriam S. Petri monumentum conſtruxerit. Verum hic non eſt error, ſed antiquiſſimum morem colendi ſanctos demonſtrat.

S. Evariſtus Bethlehemita, ob Anteceſſore Epiſcopus conſecratus & Vicarius conſtitutus, ſucceſſit an. 96, Presbyteris 25 titulos diviſit, & Diaconis 7, ut ſacerdoti, prædicanti & ſacris operanti adeſſent. Subiit martyrium in perſecutione Trajana an. 108, ſedis 14.

Articulus VII.

Obſervatio in hæc tempora, de Imperat.

Domitiano Tyranno anno Chriſti 96, Imperii 15, veneno a propria uxore Domitia ſublato, *Nerva* ſalutatus Imperator, qui data Chriſtianis pace, omnes præclari Principis partes implevit, in eoque ſolo defeciſſe viſus, quod non diutius imperarit; nam ſenio & viribus confectus, altero Imperii anno deceſſit, anno Chriſti 98, eo vel maxime laudes ſuas coronans, quod Trajanum adoptarit, gente Hiſpanum, in quo virtutes, militares & politicæ, inter ſe concertarent de palma, prout inter ſe certant in iis laudandis ſumma ſcriptorum ingenia. Sed cum potiſſima geſtorum ejus materia ad Sæculum ſecundum pertineat, ea hic prætereunda duximus.

Quantum ad diſciplinam Sæculi primi ſpectat, plurima jam in uſu erant, quæ ab hæreticis hodiernis rejiciuntur, uti 40 dierum & 4 temporum jejunium, ſignum S. Crucis, aqua benedicta, comprecationes ad ſanctorum Martyrum ſepulchra; preces & ſacrificia pro vivis & mortuis oblata; vitæ monaſticæ, cujus S. Joannes Bapt. ſpecimen præbuit, mentionem facit S. Dionyſius Areopagita.

Magna lis eſt inter Criticos, an libri, qui huic S. Martyri & Epiſcopo Dionyſio attribuuntur, ſint genuini ejuſdem partus, an vero ſuppoſiti, quales 1 liber de *Cæleſti Hierarchia.* 2 *De Eccleſiaſtica Hierarchia.* 3 *De Divinis Nominibus.* 4 *De Myſtica Theologia.* 5 *Decem Epiſtolæ ad diverſos ſcriptæ.* Quidam illas lucubrationes tanquam venerandas antiquitatis reliquias, & proprias S. Dionyſii proles cum Franciſco Turriano agnoſcunt, propugnantque, alii vero, recentiores præſertim Critici, poſteriori primum ævo editas contendunt, eo quidem præcipuo argumento, quod nulla in Patrum primorum ſæculorum ſcriptis de illis fiat mentio, & in Catalogis veterum ſcriptorum, uti Dionyſii Corinthii, Euſebii, Hieronymi &c. nec veſtigium extet,

neque apud S. Athanaſium, aut Cyrillum, qui tantæ authoritatis Doctorem non fuiſſent omiſſuri allegare. Imo non deſunt, qui hos libros Eutychiano alicui hæretico tribuunt. Verum id genus argumenta, Criticis familiaria, non videntur rem penitus conficere, cum privati auctoris ſcripta, in illis gentilitatis tenebris, & Chriſtianorum perſecutionibus, potuerint latere, & poſtea primum detegi, præſertim cum nulla adhuc inventa fuiſſet typographia.

S. Clementis epiſtolam primam ad Corinthios, & ſecundæ, quæ ſuperſunt, fragmenta; epiſtolam S. Polycarpi ad Philippenſes; acta paſſionis S. Andreæ, a Presbyteris Achajæ conſcripta, in quibus luculentum extat teſtimonium de reali præſentia Chriſti in ſanctiſſimo Altaris Sacramento: ſeptem item S. Ignatii Martyris Epiſtolas, ad Epheſios, ad Magneſianos, ad Trallianos, ad Romanos, ad Philodelphienſes, ad Smyrnenſes, ad Polycarpum ſcriptas, acerrimi etiam Critici genuinas agnoſcunt.

Ex his fontibus ſacraque Eccleſiæ traditione conſtat, primo jam æræ Chriſtianæ Sæculo credita a Fidelibus fuiſſe multa, quæ hodierni Proteſtantes inficiantur, uti ſeptem Sacramenta, poteſtatem ſacerdotum abſolvendi pœnitentes a peccatis, realem præſentiam Chriſti in Auguſtiſſimo Sacramento. B. V. Mariam ſanctosque Martyres ſingulari veneratione ſunt proſecuti. Contra Simonem Magum, Cerinthum, & Ebionem libertatem arbitrii, meritumque bonorum operum defendebant, prout etiam integritatem ſacrarum ſcripturarum, quas hæretici iſti mutilabant, traditiones item Divinas & Apoſtolicas, in Eccleſia conſervatas.

Notandum tamen, Patres & Scriptores Eccleſiaſticos primorum temporum rarius & cautius de quibusdam myſteriis publice ſcripſiſſe, uti de SS. Trinitate, Euchariſtiæ Sacramento &c., ne Infidelium ludibrio illa exponerent. Clarius vero illa in Catecheſibus ſuis explicarunt Neophytis, prout fecit S. Cyrillus Hieroſolymitanus in Catecheſibus ſuis.

CAPUT II.

SÆCULUM II.

10. Quo magis ager Dominicus irrigatus eſt Martyrum ſanguine, hoc pulchrius effloruit. Decem habuit hoc Sæculum Pontifices, omnes Martyres. Eccleſia per Syriam, Rhœtiam, Gallias, Angliam, Scotiam per viros Apoſtolicos propagata. Quartodecimani, Montaniſtæ,

ſtæ, Marcionitæ damnati per Concilia & Pontifices. Plures ritus ſacri introducti, quos hodierni Proteſtantes derident.

Articulus I.

S. *Alexander*, 108. S. *Sixtus*, 117.
S. *Teleſphorus*, 126.

S. *Alexander* Romanus electus anno 108, in perſecutione *Trajana*, quæ fuit *tertia*, Martyrii palmam adeptus eſt anno 117, Pontificatus 9. Aquam benedictam, ſale conſperſam, conſtanter in templis aſſervari & in cubiculis voluit. Miſſæ ſacrificio addidit Epiſtolam & Evangelium, pluraque Canoni verba.

S. *Sixtus* ſive *Xyſtus*, Romanus electus pro more a Clero Romano, conſentiente populo anno 117, obiit Martyr an. 126, ſedis 9, morem in Miſſa legendi vel cantandi triſagion *ſanctus* novo Decreto confirmavit, vetuitque, a laicis vaſa ſacra tangi.

S. *Teleſphorus* Græcus, ex Anachoreta creatus Pontifex anno 126, obiit Martyr in perſecutione Hadriani anno 137, ſedis 11. In Miſſa hymnum Angelicum *Gloria in excelſis* cantari voluit, & quadrageſimæ jejunium, ab Apoſtolis jam introductum, ſtabilivit. Cavillantur hæc Novatores, ſed credo, S. Martyri Teleſphoro melius perſpectam fuiſſe Chriſti & Apoſtolorum doctrinam, quorum aliquibus ſuppar erat tempore, quam hominibus novis, heri natis.

Articulus II.

Obſervatio in hæc tempora de Imperat.

Imperium 19 annis moderatus eſt Nerva Ulpius *Trajanus*, ſummus Princeps, nullus illo ſive domi ſive militiæ clarior. Majeſtatem certe Romani Imperii ad ſummum faſtigium evexit, in eamque amplitudinem ab extrema Britannia in Indias uſque extendit, ad quam neque ſub Auguſto pervenerat. *Decebalum* quippe Dacorum Regem primum vectigalem fecit, tum vero, jugum rurſus excutientem regno exuit, caputque illius, cum ſe ipſum confodiſſet, Romæ in triumphum duxit; Dacia vero, Tranſylvaniam, Moldaviam, Valachiamque complexa, in provinciæ formam redacta eſt: quod idem Arabiæ Petreæ contigit.

11. Trajanus.

Bellum

Bellum Dacicum excepit Armenum & Parthicum, ut a Septentrione in Orientem verteret victorias. Cauſa cupiditas gloriæ, prætextus, quod Armeni non a ſe, ſed a Parthis Regem petiiſſent. Iterum ſubacta Armenia, & provincia Romana effecta. Parthi ultra Euphratem Tygrimque ſubmoti. Coſroes ad tributi neceſſitatem compulſus. Erythræo mari immiſſa claſſis. Spolia ex Indis lecta. Trajanus *Alexander Romanus* dictus.

Sed qui tot hoſtium cuneos perfregit, atque adverſus tot armatas phalanges invictus ſtetit, inermium Chriſtianorum virtute victus eſt. Quamvis enim nullum novum contra eos edictum publicarit, 3 Perſecutio. Neroniana tamen & Domitiana rata eſſe voluit. Unde *tertia* in eos perſecutio recruduit, Præfectis provinciarum non ſegniter paſſim ſævientibus.

Cauſæ tyrannidis variæ: odium Judæorum, a quibus Gentiles Chriſtianos non ſecernebant: Gnoſticorum aliorumque hæreticorum, qui Chriſtianos ſe dicebant, nefanda ſcelera: Trajani in Deos ſuos ſtudium, quorum cultor eximius videri voluit: Præſidum truculenta crudelitas. Sed intrepido animo coram iis ſteterunt Clementes, Dionyſii, Ignatii, Simeones, Euſtachii, quin & tenerior ætas, ſexusque debilior, non timentes eos, qui corpus, non animam poſſunt occidere.

Poſtquam autem Plinius II Proconſul Bithyniæ apologiam pro Chriſtianis ſcripſit, eosque tanquam viros bonos laudavit, Trajanus clementius ſæviit. Denique ab Oriente ſpoliis in trophæum erigendis onuſtus in Italiam redux, communi heroibus etiam ſummis fato expeditionem in alterum orbem ſuſcipere coactus eſt, Selinunte in Cilicia extinctus, triumphi loco reus tribunali ſiſtendus. Fabula autem eſt, ejus animam precibus S. Gregorii ex inferno redemptam. Obiit anno 117, Imperii 20, æt. 64.

Succeſſit *Ælius Hadrianus*, oriundus quidem ex Hiſpania, ſed natus Romæ, a Trajano adoptatus, cui bellandi ſtudio impar, gentes ab eo ultra Euphratem ſubactas, liberas pronunciavit, pacis artibus conatus excellere. Provincias pedes obibat, reparandis ruinis intentus. In Britannia murum erexit ad 80 paſſuum millia. Super ruderibus Jeroſolymæ urbem conſtruxit, quam a nomine ſuo *Æliam Capitolinam* appellari voluit. Cum antrum Bethlehemiticum, in quo Chriſtus natus fuerat, magno apud Chriſtianos in honore eſſe intelligeret, Veneris deſuper Adonidiſque templum exſtruxit. Calvariæ vero montem muris cinxit.

Bellum

Bellum geſſit cum Judæis, qui rebellionem rurſus moverant. Plura centena eorum millia deleta: Judæa in ſolitudinem verſa. Chriſtiani quoque innocui involuti, & gravi perſecutione preſſi, donec Hadrianus legeret apologias Quadrati Epiſcopi & Ariſtidis Philoſophi, pro Chriſtianis ſcriptas. Obiit anno 138, Imperii 21, ætatis 62.

Articulus III.

S. Hyginus, 138. S. *Pius*, 142. *S. Anicetus*, 150.

S. Hyginus Græcus, ex Athenienſi Philoſopho creatus Pontifex 12
inſtitutos a Chriſto Sub-Diaconatus & Minorum Ordinum gradus diſtinctius ſecrevit ac declaravit. Martyrii palmam retulit anno 42, ſedis 4 completo, ſub Antonino Pio.

S. Pius I Italus, Aquilejæ natus, martyrio vitam conſummavit anno 150, ſedis 9. ſub Ant. Pio; quamvis enim hic Imperator per ſe ipſum Eccleſiam non ſit perſecutus, nolueritque, ut Chriſtiana profeſſio habeatur pro crimine, Gubernatores nihilominus & Judices, acclamante & applaudente Infideli populo, in Chriſtianos graſſabantur, maxime in ſummos ſacrorum noſtrorum Antiſtites, ut percuſſo paſtore diſpergantur oves.

Decretum edidit S. Pius, quod extat apud Gratianum *Diſt. 2 de conſecrat.* quo gravis pœnitentia injungitur illi, cujus culpa ex calice conſecrato aliquid ſtillaverit ſeu effuſum fuerit de ſanguine Domini, manifeſto argumento præſentiæ realis ſanguinis Domini in Euchariſtia: cur enim tanta veneratio, tanta cautela, tanta pœnitentia exigeretur, ſi præter panem & vinum, aut meram figuram nihil agnoviſſent primi Chriſtiani? Videri poſſunt hac de re Tertullianus libro de *corona militis cap. 3, & Origenes Homilia 13 in Exodum.*

S. Anicetus, natione Syrus, electus anno 150 vetuit, ne Clericus comam nutriat, ut habetur in libro Pontificali. Ejus tempore S. Polycarpus Romam venit ob controverſiam de tempore, quo celebrandum eſſet Paſcha. Contendebat nempe Anicetus cum Concilio Romæ congregato, celebrandum eſſe Paſcha Dominica proxima poſt lunam decimam quartam menſis Niſan, poſt æquinoctium vernum, ſecundum traditionem & morem SS. Apoſtolorum Petri & Pauli in Occidente obſervatum. Polycarpus autem cum Orientalibus ad exemplum S. Joannis ſe referebat. Uterque tamen retinens ſui ritus in oſculo pacis alter alteri valedixit. Epiſtolam Aniceti ad Galliæ Epiſcopos tanquam ſuppoſititiam rejiciunt communiter hodierni Critici. Obiit

anno 161, ſedis 11, in perſecutione Marci Aurelii & Lucii veri, quæ fuit quarta, martyrio coronatus.

Articulus IV.

Obſervatio in hæc tempora de Imperat. &c.

13. Ant. Pius. Hadriano in Imperio anno 138 ſucceſſit *Antoninus*, a probis moribus & ſuavi in omnes facilitate *Pius* cognominatus, ab Adriano jam antea adoptatus, a quo diverſam vitæ rationem iniit, ex Italia nunquam, Roma vix unquam egreſſus. Vologeſus Parthorum Rex, lectis ejus litteris, Armeniam, quam occupaverat, ultro dimiſit. Omnia ſua vaſa pretioſa vendidit, ut militi ſtipendia ſolveret, ne ſubditos tributis oneraret; vetuitque, ne quis in jus vocaretur, eo ſolum nomine, quod Chriſtianus eſſet. Seditiones non armis, ſed virtutum majeſtate compeſcere ſolitus: alter Numa dictus ob pacis ſtudium; quapropter barbari quoque controverſiarum ſuarum eundem arbitrum elegerunt, ubique gentium cultus ut pater: dicere auditus, malle ſe unum civem ſervare, quam mille hoſtes perdere, bonique Principis eſſe, non ſemper bellis fremere, & flammas circumferre. Obiit anno 161, Imperii 23, nihilque illi, niſi religio defuit.

Hæreſes. Chriſtiana ſub eo Eccleſia in lætas ſegetes excrevit. Inimicus tamen homo ſuperſeminavit zizania, hæreſes inquam, exitiale malum, & plus omnibus perſecutionibus formidandum. *Valentinus*, monſtrum, ex omni turpitudinis fæce concretum, docuit, 30 eſſe Deos, aliaſque fabulas inficetas, & Gnoſticorum ſpurcitias. *Ophitæ* ſerpentem adorarunt, aut potius dæmonem, ſe rurſus transformantem. *Adamitæ*, ſpurci prorſus homines nudi, nuptias damnabant, ut vagæ libidini indulgere poſſent. *Cajani* malum dicebant bonum. *Cerdon* duos Deos fingebat, bonum & malum. Secutus exemplum magiſtri Diſcipulus *Marcion*, pluraque alia figmenta addidit, eo a ſpurcis iſtis hæreticis intenta, ut ſolutis habenis in ſordibus volutari poſſint, cum deplorando nominis Chriſtiani probro, & Gentilium ſcandalo. Per infames autem mulierculas luem fœtentem diffuderunt, ut *Carpocras* per *Marcellinam*, & *Apelles* per *Philumenem*, quas prophetiſſas dicebant.

Articulus

Articulus V.

S. Soter, 161. *S. Eleutherius*, 172.

S. *Soter*, patria Campanus, vetuit, ne Monacha pallam ſacram tangat. Romæ collectas indixit, iisque aliarum Eccleſiarum, damnatorum ad metalla, exulumque inopiam ſublevabat. In nuptiis ſolennes a ſacerdote precationes peragi juſſit. Duæ Epiſtolæ Decretales, quæ ejus nomine prodierunt, altera ad Campaniæ Epiſcopos, altera ad Italos, apogryphæ cenſentur. Obiit anno 171, ſedis 8, paſſus ſub Marco Aurelio & Lucio Vero. 14.

S. *Eleutherius*, natione Græcus, S. Aniceti quondam Diaconus, rogatus per epiſtolam a Lucio Britanniæ Rege, teſte Beda, Fugatium & Damianum viros Apoſtolicos miſit, a quibus Rex edoctus Chriſtianæ religionis myſteria, baptizatusque in ſanctum Principem, imo Apoſtolum evaſit.

Horum Pontificum tempore *quarta* Chriſtianorum *perſecutio* ſæviit, a Marco Aurelio & Lucio Vero accenſa. Occubuere in illa, præter 4 Perſecut. Soterem & Eleutherium Pontifices, illuſtres pro fide pugiles, Polycarpus, Smyrnenſis Epiſcopus, S. Joannis Diſcipulus, totius Aſiæ Primas; S. Juſtinus Philoſophus, natione Syrus, qui duas pro fide Chriſtiana Apologias Imperatoribus obtulit; Lugdunenſes item Martyres multi cum Pontico, 15 annorum adoleſcente.

Articulus VI.

Obſervatio in hæc tempora de Imperat. &c.

Perſecutionem, quod dixi, quartam excitarunt *Marcus Aurelius* 15.
Antoninus Philoſophus, & *Lucius Antoninus Verus*, Imperatores, quos, nulla Marcus Aurel.
cognatione inter ſe connexos, Antoninus Pius in filios adoptaverat. Geſſerunt Imperium animo concordi, moribus licet inter ſe diſſimillimi. Marcus ſectam vitamque Stoicam profeſſus, Philoſophi nomen integritate & ſeveritate morum implevit. Vix ullum certe plus laudarunt Gentiles Hiſtorici. Virtutum omnium cæleſtisque ingenii virum dicunt, calamitatibus, quæ poſt Pii mortem Romanum orbem invaſerant, proviſum divinitus.

Hinc quippe Marcomanni, Quadi, Chatti, pugnaciſſimæ gentes, quas Pii auctoritas continuerat, totusque Septentrio in arma ruit: inde Parthi Oriensque incumbebant. Alibi ſæva peſtis famesque depaſce-

paſcebantur Provincias. Chriſtiani ultorem perſecutionis DEUM agnoſcebant; Gentiles Deos iratos dicebant, quod Imperatores mitius in Chriſtianos ſævirent.

Lenivit aliquantum Præſidum perſecutiones Marcus poſt bellum Marcomannicum, perſpecto oculis propriis inſigni prodigio. Dum enim in Quados movit, ab iis interclufus, prope erat, ut ſiti & æſtu cum toto exercitu conficeretur. Sed vexatio dedit intellectum; Chriſtianam legionem, ut DEUM ſuum invocaret, interpellavit. Quod ubi hæc flexis genibus fecerat, cælum repente diffluens imbribus, & coruſcans tonanſque fulminibus in caſtris hoſtium, iſtos perculſos in fugam conjecit, Romanis, potu recreatis, plenam aſſeruit victoriam. Imperator hoc miraculum Romam ad Senatum ſcripſit, mitiusque cum Chriſtianis agi præcepit. Mirum foret, quod ad tantam lucem non viderit veritatem, niſi & hodie ſupereſſent, quorum pervicaciam Divina non movent prodigia. Legio autem illa *Fulminatrix* fuit appellata.

Legio Fulminatrix.

Lucius Verus, Collega Marci, luxu & libidine diffluens, mancipium erat ſpurcæ voluptatis, ut in uno palatio virtus & vitium hoſpitarentur. Cum Vologeſus, poſt obitum Pii in Armeniam irrumpens, Romanas legiones, per inſidias oppreſſas, prope deleviſſet, bello Partico ſuſcepto, in Syria confidens, palam auſus eſt, quæ Romæ clanculum; bellumque quinquennale per Caſſium Legatum geſſit ea felicitate, ut Parthus Armenia ſubmotus, captiſque ad Tygrim uſque urbibus, ad pacem petendam ſit adactus. Lucius vero, qui hoſtem non viderat, dum Romam ad triumphum properat, in Pannonia apoplexia tactus, interiit, anno Imperii nono. Ad decem deinceps adhuc annos ſolus imperavit Marcus Aurelius. Germanos ad Italiæ uſque fines progreſſos, a Pertinace devictos, repulit. Ægyptum jugum excutere molitam per Caſſium Syriæ Præſidem domuit. At hic Parthis & Ægyptiis devictis ferox, a milite acclamatus Imperator, dum adverſus Marcum procedit cum exercitu, morbo periit. Tandem ipſe Imperator Aurelius fato conceſſit Vindobonæ, quæ Vienna hodie dicitur, anno 180, Imperii 19, ætatis 59, in adverſis æque ac proſperis ſibi conſtans, dicere ſolitus, beatum eſſe regnum, in quo Philoſophi regnent, aut Reges philoſophentur.

Lucius Verus.

At veterum Philoſophorum doctrina non ſemper optimos formavit homines; nam *Hermogenes* Philoſophus Stoicus, *Bardeſanes*, ejuſque filius *Harmonius*, *Saturninus*, *Baſilides*, Philoſophi, ut liberius litarent Veneri, deſerta vera Religione, in varias hæreſes prolapſi ſunt.

Hæreſes.

Verum

Verum non tantum per laxam, ſenſibus blandientem, doctrinam ortæ ſunt hoc Sæculo II nefandæ hæreſes, ſed etiam per rigores nimios. Argumento ſit 1 *Tatianus*, Juſtini Martyris diſcipulus, qui præclarum adverſus Gentiles librum ediderat, poſt mortem magiſtri ſui hæreſin *Encratitarum* ſeu continentium procudit, docuitque, nuptias eſſe malas, carnium vinique uſum prohibitum, ſolaque aqua ſacrificium perficiendum. Quaſdam etiam fabulas ex Valentino eſt mutuatus. In varios ramos, ut fieri conſuevit, hæc ſecta ſe diffudit. Tatianus.

2 *Montanus* Phryx & ſe Prophetam, & Priſcam ac Maximillam, a maritis ſuis abductas, Prophetiſſas haberi voluit. Nuptias infames dicebat; nunquam in perſecutione fugiendum: tres in anno quadrageſimas ſervandas obſervari juſſit. Novatianorum præcurſor propter omne fere delictum fores Eccleſiæ præcludi voluit. Vocabantur Montaniſtæ etiam *Cataphryges*, & *Peputiani*, a locis, in quibus viguit hæc hæreſis, per Aſiam etiam & Africam late propagata. Montanus.

3 His erroribus Montani, quod dolendum, irretitus eſt magnus ille *Tertullianus*, tot præliorum Victor, qui Apellem, Praxeam, Hermogenem, Gnoſticos, Judæos, Gentiles tam glorioſe profligaverat. Qui omnes antea ingenii nervos ad defenſionem Chriſtianitatis, ad extirpandas hæreſes, intenderat, immenſis eruditionis & eloquentiæ vehementis fluminibus effuſis, fulgura inter & tonitrua, ſonoros inter fragores reboantia. Tertullianus.

Articulus VII.

S. Victor.

Natione Afer in locum Eleutherii ſuffectus anno 185, Theophilo Cæſareæ Epiſcopo Romam veniente, Concilio convocato, decidit, Paſcha non ipſa decima quarta lunæ die primi menſis more Judæorum eſſe celebrandum, ſed Dominica proxime ſequente, juxta Apoſtolorum traditionem. Argumenta Papæ Victoris erant 1 ne communicemus cum Judæis. 2 Ut in tota Eccleſia ſit uniformitas, cedendum judaizantibus paucis Orientalibus, moremque Occidentalium omnium, & plurium Orientalium ſervandum. 3 Ut honos habeatur Reſurrectioni Chriſti ac diei Dominicæ. Quæ rationes poſtea a Concilio Nicæno & Conſtantino M. ſunt confirmatæ. 16. De paſcate.

Theodotum Coriarium hæreſiarcham Byzantinum, Divinitatem Chriſti negantem, damnavit, & Eccleſia ejecit S. Victor. Quatuor epiſtolas, quæ ei tribuuntur, ſuſpectas aut apocryphas habent multi.

Hoc unum adverto, argumentum, quo varias primorum Pontificum epiſtolas cum Pagio rejiciunt Critici, quod ſcilicet plura verba inveniantur in epiſtolis aut aliis ſcriptis S. Leonis, aut alterius Pontificis poſterioris, non videri omnino firmum. Cur enim S. Leo uſurpare non potuiſſet aliqua verba priorum Pontificum? Certe, ſi in duobus Scriptoribus inveniantur eadem verba, judicandum potius, quod poſterior ex priore deſcripſerit, aut quod uterque caſu in illa inciderit. Obiit S. Martyr Victor anno 197, ſedis 11.

Articulus VIII.

Obſervatio in hæc tempora de Imperat. &c.

17. Hiſtoria Romani Imperii ex aurea ætate jam in ferream delabitur, ut inquit Dion. Sub Trajano, Hadriano, Antoninis, magnis Principibus, validum fuiſque nervis probe compactum ſtabat. At vero ſub *Commodo*, degenere Marci Aurelii filio, compage, qua cohærebat, labefactata hiare cœpit. Etenim Commodus, non niſi inane Imperatoris nomen gerens, publicarum rerum cura in *Perennem* rejecta, inter nugas & ſcurrilitates tempus perdidit. Herculis clava armati perſonam indutus, multos velut Stymphalides mactavit, etiam primarios viros, ipſumque Perennem, per quem Imperium adminiſtraverat, ſuffecto Cleandro Servo, quem populus interemit, ac paulo poſt Narciſſo gladiatore duce ipſum etiam Commodum, anno 193, nominis Imperialis 13, æt. 32.

Commodus.

Chriſtianis ab eo quies, verſa in ipſos gentiles crudelitate, plectente Nemeſi Chriſtianorum perſecutores, magiſtratus potiſſimum, ut per talem Imperatorem proprium ſanguinem funderent, qui toties ſitiverant alienum.

Ad ruinas jam prolabens Imperium in plura diſperſum eſt capita a nece Commodi. *Helvius Pertinax*, e Grammatico miles, e milite ad Præfecturam urbis evectus, atque a Senatu jam ſexagenarius dictus eſt Imperator. Sed poſt tertium menſem Imperii a militibus, qui ſeveros ejus mores ferre non poterant, eſt interemptus: dignus Princeps meliore ævo, quod Curios Fabricioſque ferre poſſet.

Helvius.

Parricidæ vænale Imperium *Didio Juliano*, plus offerenti, detulere. At Senatus & populus, averſatus turpem nundinatorem, capitis damnatum altero menſe, Severo cum copiis ex Pannonia veniente, neci tradiderunt; electuſque eſt Imperator *Septimius Severus*, qui duos potentes æmulos nactus eſt, copiarum Duces, Albinum in Britan-

Didius.

Britannia, & Nigrum in Syria, quos ſui pariter exercitus Imperatores ſalutarunt.

Severus Nigrum, pluribus prælii fractum capit necatque. Byzantium, Nigro amicum, triennio obſeſſum expugnatumque, in vicum converſum, humanarum rerum viciſſitudine caput futurum orbis. Albinum primo Severus Cæſarem, at Nigro debellato, hoſtem dixit. Commiſſum ad Lugdunum ingens prælium, in quo Albinus cecidit, Lugdunumque vaſtatum eſt. Septimius Severus.

Sublatis competitoribus ab extremo Occidente in Orientem converſus Parthos Meſſopotamia, quam civilis belli tempore occupaverant, devictos expulit. Ex æois rurſus plagis in occiduas rapto milite, Britanniam compoſuit, Romanumque Imperium per eam latius protendit; nunquam enim tota fuit ſubacta.

Articulus IX.

Obſervatio in Sæculum II Eccleſiæ.

De Diſciplina & Viris Illuſtribus Sæculi II.

Diſciplinam Sæculi II deſcripſit S. Juſtinus Martyr in ſuis Apologiis duabus, quarum alteram Antonino Pio, alteram Marco Aurelio obtulit. Secundum has Chriſtiani die ſolis ſynaxin ſacram celebrant, convenientes ex agris etiam & oppidis. Prælegitur aliquid ex S. Scriptura, quam is, qui præeſt, explicat, cum adhortatione, ut obſervetur. Sermone finito ſurgunt omnes, & comprecantur. Is, qui præeſt, conſecrat panem & vinum, aqua temperatum. Unuſquiſque ex conſecratis participat, atque ad eos, qui abſunt, dantur Diacono perferenda. 18.

Hæc ſacræ Euchariſtiæ participatio ſingulis ferme diebus fiebat a primis Chriſtianis. Poſt ſumptam Euchariſtiam Agapen ſeu convivium ſimul agebant. Infantibus etiam miniſtrabatur Euchariſtia. Graſſante perſecutione in manus laicorum dabatur, domum deferenda, & aſſervanda: fœminæ illam mundo ſtrophiolo excipiebant. Tempore Paſchali preces ſtando peragebant. Signum crucis frequenter faciebant.

Sacrarum imaginum rarior erat uſus ob furorem Gentilium, & quia timendum erat, ne populi, recens converſi, eas tanquam idola adorarent. Pro vivis & defunctis orabant & ſacrificium offerebant.

Cate-

Catechumeni ſeu baptiſmum petentes, alii dicebantur *Audientes*, necdum ſatis inſtructi; alii *Competentes*, ſatis jam præparati. Baptiſmus conferebatur trina immerſione in aquam, cum invocatione SS Trinitatis, & iisdem ferme ceremoniis Catechiſmi, exorciſmi, inſufflationis, unctionis, &c. Has ceremonias exponunt Tertullianus in libro de Bapt. S. Cyrillus Hieroſolymitanus in Catecheſibus, aliique Patres. Conferebatur autem (extra caſus neceſſitatis) Baptiſmus in pervigiliis Paſchæ & Pentecoſtes.

Qui poſt Baptiſmum in grave ac publicum delictum erant prolapſi, gravi pœnitentia plectebantur. Clerici in communi vivebant de oblationibus fidelium, quarum adminiſtratio erat penes Epiſcopum. Ordinationes & electiones Eccleſiarum Præſulum fiebant cum conſenſu populi, vel antecedente, vel concomitante, vel conſequente.

Hæreſes variæ graſſabantur, de quibus jam aliquid memoravi. Sed habuit Eccleſia ſtrenuos adverſus eas defenſores; dolendumque, quod aliquorum opera vel ex integro vel ex parte interierint. Tales ſunt Apologiæ Quadrati & Ariſtidis Athenienſis Philoſophi: Hiſtoria Eccleſiaſtica Egeſippi. Extant autem adhuc genuina

S. Juſtinus. opera 1 S. *Juſtini M.* præter geminam Apologiam pro Chriſtianis, Dialogus cum Tryphone Judæo, Parænesis ad Græcos. Alia multa ejus opera injuria temporis interierunt.

2. Floruit eodem hoc Sæculo II. *Clemens Alexandrinus* Pantæni Stoici Diſcipulus, Origenis Præceptor, patria Athenienſis, Presbyter Alexandriæ & in ſchola ibidem Magiſter, ſacra & profana eruditione clarus, ſcripſit octo libros *Stromatum*: adhortationem ad gentes, aliaque plura, quæ non amplius extant.

Clemens Alexand.

3. *S. Irenæus*, natione Græcus, Lugdunenſis in Gallia Epiſcopus, S. Polycarpi Diſcipulus, anno 202 martyrio coronatus. Ex ejus operibus ſuperſunt quinque libri adverſus hæreſes, Valentini potiſſimum; reliqua perierunt.

S. Irenæus.

4. *Tertullianus*, natione Afer, patria Carthaginenſis, Presbyter, multa ſcripſit, dum adhuc eſſet Catholicus, uti Apologiam, libros ad Nationes, de præſcriptione contra hæreticos, de Baptiſmo, de patientia, de teſtimonio animæ, de virginibus velandis, de pœnitentia, de Idololatria, de ſpectaculis, de carne Chriſti, de reſurrectione carnis, de corona militis, de oratione, ad Scapulam Africæ Præfectum, ad Martyres, ad uxorem, adverſus Judæos, Gnoſticos, Valentinum, Marcionem, Hermogenem, Praxeam &c. poſtquam vero infelix Zelator ad Montaniſtas defecit, & Eccleſiam impugnare cœpit, ex livore, ut putat Baronius, quod Victor, gentilis ſuus, in Pon-

Tertullian.

Pontificatu ſibi fuiſſet prælatus, ſcribere perrexit de Monogomia, de fuga in perſecutione, de jejuniis, de pudicitia & caſtitate. Alia non amplius extant. Præter Montani autem hæreſin docuit, animam eſſe corpoream, eamque ex traduce propagari, animas juſtorum ante Judicii diem non recipi in cœlum, atque regnum Chriſti per mille annos in terris futurum: hæreticos rebaptizandos: ſecundas nuptias tanquam ſtupra damnandas: fugam in perſecutione eſſe illicitam. Unde Gelaſius Papa in Concilio 70 Epiſcoporum ſcripta Tertulliani apogrypha declaravit.

Apologias pro Chriſtianis ſcripſerunt *Melito* Sardicenſis Epiſcopus, *Athenagoras*, *Miltiades*, *Tatianus*, poſt mortem S. Juſtini Encratitarum auctor.

Ex profanis Scriptoribus hoc Sæculo floruerunt, ſub Trajano *Plutarchus*, qui Græcos & Romanos Heroes inter ſe comparat: *Plinius junior*, cui nihil niſi vera Religio defuit: *Svetonius*, qui 12 primorum Imperatorum vitia potius quam vitam ſcripſit: *Florus*, qui Livii Decades in ſynopſin contraxit. *Cornelius Tacitus*, acumine & ſententiarum pondere celebris, ſtylo confragoſo, & ſublimiore, quam Hiſtoria exigat, Cæſarum vitas multaque de veteri Germania ſcripſit, incipiens a Tiberio, deſinens in Veſpaſiano.

Plutarchus. Plinius jun. Sveton. Tacitus.

Sub Hadriano inclaruerunt *Ptolomæus* Alexandrinus, Aſtronomiæ decus, & *Gellius*, in Noctibus Atticis lucem quærens. Sub Antonino Pio *Galenus* Pergamenus, Medicus alter ab Hypocrate; *Juſtinus* Hiſtoricus, Trogi Pompeii compilator; *Diogenes Laertius*, qui non tam dogmata, quam exempla Philoſophiæ ſcripſit. Sub M. Aurelio *Hermogenes* Rhetor, *Philoſtratus* Sophiſta, *Apulejus* Afer Magus, *Lucianus* ex Chriſtiano Atheus, impuris Dialogis & Satyris præclarum ingenium fœdavit. *Appianus* Alexandrinus Hiſtoricus, apprime eruditus & utilis; *Aphtonius*, cujus extant apophtegmata Rhetorica: ſub Commodo *Pauſanias* Hiſtoricus Græcus.

Ptol. Gellius. Galenus. Laertius. Lucianus. Pauſanias.

CAPUT III.

SÆCULUM III.

Orcus ultimas ſuas vires exerere viſus eſt, per tyrannidem & hæreſin, ad extirpandam funditus Chriſti in terris Eccleſiam. Decianis illis, Valerianis, atque Diocletianis procellis proh quantum ſanguinis 19.

fuſum eſt. Novatiani, Sabelliani, Manichæi vi tota incubuerunt, ut eandem in exitium darent.

At ſtetit illa cedri inſtar turbinibus impulſa fortior, & velut aqua agitata purior; dum enim utraque illa Erynnis rabiem ſuam æſtuſque deſpumat, Religio tantopere eſt propagata, ut dimidia minimum Romani Imperii pars Chriſtiana evaderet, & eventus comprobaret, quod Tertullianus de gentibus ſcripſit: *dum metimur a vobis, augemur. Sanguis Martyrum eſt ſemen Chriſtianorum.*

Præibant exemplo ſummi Pontifices, 14 omnino, ſancti omnes, glorioſis callem ſignantes victoriis. Proſtrata hæreſum monſtra per ſacra Concilia. A Patribus per doctiſſima ſcripta defenſa Eccleſia, vitæ ſanctimonia & miraculis illuſtrata.

Articulus I.

S. Zephyrinus, ab anno 197. *S. Calliſtus,* 217. *S. Urbanus,* 222.

S. Zephyrinus, Romanus, ſtatuit, ut ordinationes publice in Eccleſia peragerentur, atque ut Epiſcopo celebranti aſſiſterent omnes ſacerdotes illius Eccleſiæ. Montaniſtas, & ipſum etiam Tertullianum & Proclum anathemate perculit. Ex quo patet, quam falſo ei objiciatur, quod Montaniſtis faverit. Pacem quidem eis dederat, quia Catholicos ſe ſimulabant, ſed melius informatus eos damnavit. Origenem Chriſti cauſa profugum cum paterna charitate Romæ ſuſcepit. Falſum eſt, Marino teſte, quod in idololatriam aut homicidium lapſis omnem pœnitentiam & reconciliationem negaverit. Tertulliano Montaniſtæ in hac re non eſt credendum.

5 Perſecutio. Sub hoc Pontifice erupit *quinta Eccleſiæ perſecutio* graviſſima anno 202 decimo Severi Imperatoris, occaſione militis Chriſtiani, qui in triumpho coronam ſeu laurum capiti imponere recuſavit. Diſplicuit id Catholicis (cum geſtatio talis lauri res eſſet indifferens, & nullatenus religionis alicujus profeſſiva) placuit tamen Tertulliano, qui in laudem hujus facti librum ſcripſit de *corona Militis*. Perſecutio autem illa erat ſæviſſima, tenuitque per novem annos, uſque ad mortem videlicet Severi. Præter innumeros alios occiſus eſt S. Irenæus, Epiſcopus Lugdunenſis. Credebantur adeſſe Antichriſti tempora. Cum Leonides Alexandriæ ad martyrium duceretur, Origenes ejus filius, tunc adoleſcens, vix domi a matre contineri poterat, quo minus patrem ad mortem ſequeretur. Obiit S. Zephyrinus anno 217, ſedis 20.

S. Cal-

S. Calliſtus Romanus, de quo in Pontificali Romano memoratur, quod conſtruxerit cemeterium in via Appia, ubi multi Martyres requieſcunt, & hodiedum *Cemeterium Calliſti* appellatur; tandemque poſt diuturnum carcerem, famem & diuturna verbera, e feneſtra in puteum præcipitatus Martyrii coronam adeptus eſt, anno 222, ſedis 11. Jejunium quatuor anni temporum novo Decreto firmavit.

S. Urbanus, Romanus, Valerianum, Cæciliæ ſponſum, ejuſque fratrem Tiburtium, & Maximum, cubiculi Imperatoris Præfectum, baptizavit, & ad martyrii lauream perduxit: ad quam & ipſe ſecutus eſt anno 230, ſedis 8. Vaſa ſacra, ex argento confecta, ab eo fuiſſe adhibita, refert Pontificale Romanum, non tamen negat, ea jam antea fuiſſe in uſu, præſertim in Miſſæ ſacrificio. Quod autem Confirmationis Sacramentum inſtituerit, mendacium eſt centuriatorum. Chriſtus illud inſtituit, & jam Apoſtoli illo uſi ſunt, *Act.* 8. & 19. Tertullianus, antiquior S. Urbano, ſæpius de eo mentionem facit, ut *de Bapt. &c.*

Articulus II.

Obſervatio in hæc tempora de Imperatoribus aliisque.

Septimius Severus, ſublatis æmulis, *Plautiano* genero ſuo gubernandum ſe tradidit, ad ſummam potentiam provecto. Sed quam inſtabilis rota volvit res humanas! mox alter velut Sejanus, proditionis a Caracalla poſtulatus, in ipſo Imperatoris cubili confoditur. 20. Plautianus.

Obiit Severus anno 211 Imp. 17, æt. 65. Gente fuit Afer, patria Tripolitanus, ac propterea multitudini minus gratus, quamvis defluenti Imperio neceſſarius, cui ſuam majeſtatem & amplitudinem reſtituit. Præter belli artes eximias, doctorum virorum amator & cultor: quos inter ſummi Juriſconſulti *Papinianus* & *Ulpianus*, magna pars Romani Juris. Imperium reliquit validum, quod 32 legiones tuebantur: omnibus forte anteponendus Imperatoribus, niſi dotes præcellentes immani in Chriſtianos crudelitate fœdaſſet, & filium genuiſſet *Caracallam*. Sept. Severus. Ulpianus. Caracalla.

Nihil is patris præter ſævitiem habuit: homo leviſſimus ſimul & ſanguinarius, *Getam* fratrem & collegam Imperii, a patre deſtinatum, ſeque multo meliorem, ad gremium matris fugientem confodit, atque viginti hominum millia, Getæ faventium, & inter eos magnum *Papinianum*, trucidari juſſit. Regibus paſſim fidem fregit & gulam. Armeniæ Regem amice evocatum interemit. Orbem terrarum ſpoliavit, Geta.

ut milites ditaret, & propudioſis ſpectaculis indulgeret. Celtis bellum indixit, & pacem emit. Alexandrum M. ſe dixit & ſedecim Macedonum millia in phalangem compoſuit. Sed nugas ejus narrare piget. Ut tamen magnum quid auſus videretur, in Parthos movit, ſed in ipſo itinere a ſuis fuit occiſus, anno 218, Imp. 6, æt. 29.

Macrinus. *Macrinus*, natione Maurus, Prætorii Præfectus, cujus inſidiis *Caracalla* perierat, Imperator dictus a milite, a Rege Parthorum bis victus pacemque emere coactus, a militibus occiſus cum filio, vix alterum Imperii annum auſpicatus: poſtquam fuit venator, pugil, ludimagiſter, Notarius, miles, Dux, Imperator, nihil.

Heliogabalus. Fœminarum artibus intruſus eſt *Heliogabalus*, quam ætate juvenis, tam moribus corruptus: novum Imperii portentum, & Sardanapalus ſui ſæculi. Magnus hic nugator quarto anno nugarum a Prætorianis confoſſus periit, æt. 18.

Alex. Sever. Suffectus eſt ab exercitu *Alexander Severus*, Heliogabali conſobrinus, ſedecim annorum juvenis, at ſenili prudentia, conſilio, morum maturitate ætatem compenſans: in palatio juſtus, in caſtris ſeverus, in pugna fortis, prioris monſtri delevit infamiam. Revocata veteri Quiritum diſciplina, victis in Oriente Perſis, Mauris in Africa, cum ad Germanicum bellum ſe accingeret, a militibus cum Mammæa matre ob ſeveritatem eſt interfectus, anno 236, Imp. 13, æt. 29, dignus, qui ſemper imperaret, dignus nomine, & Alexandri victoriis. Nullus Ethnicorum Principum propius ad naturæ leges acceſſit, legum ipſe multarum conditor, per Ulpianum maxime, quem objectu propriæ purpuræ protexit. (Ulpianus.)

Quamvis autem Ulpianus iniquo eſſet in Chriſtianos animo, Alexander tamen illis favit, pluresque in aula ex iisdem habuit; quin Chriſtum coluiſſe dicitur, eique templum voluiſſe conſtruere, perſuaſum a Mammæa matre, ab Origene imbuta fide Chriſtiana. Hoc certum, plurimum ſub hoc Principe auctam Chriſtianam Eccleſiam.

Finis regni Parthici. Defecerat circa hæc tempora in Artabano IV, *Arſacidarum* ultimo, *regnum Parthorum*, quod 400 annos ſteterat, & unum potiſſimum obſtitit, quo minus Romanorum Monarchia fieret univerſalis, inſignes ſæpe clades ab eodem paſſa: inſtauratumque iterum *Regnum Perſicum* ab *Artaxerce*, obſcuri ante generis homine, qui (ut Miriweis & Kulican noſtra ætate) adverſus Artabanum, Dominum ſuum rebellis, trino eundem prælio fuſum profligavit, Regnumque ad Perſas tranſtulit. Romanos dein invaſit, eoſque Armenia, Meſſopotamia, Syria, & Aſia minore ad uſque ferme Helleſpontum exuit. Verum ab Alexandro (Inſtauratio Perſici.)

dro

dro Severo, quod dixi, deviĉtus, in Perſiam fuit retruſus. Manſit deinceps regnum Perſicum in Artaxercis familia uſque ad Sæculum VII.

Floruit hoc tempore *Origenes*, ſublimis & incomparabilis ingenii, ſui ſæculi ſtupor, ſequentium error, cupidus Martyrii, quod ſenex horruit, notior peccans quam pœnitens, novus Salomon. Quamvis irregularis, quod ſe ipſum abſcidiſſet, ſacerdos tamen ordinatus, multas moleſtias tulit. Hanc defectionis cauſam aſſignant quidam. Crediderim, ubertati ingenii confiſum nimium. Docuit autem, Filium Dei minorem eſſe Patre, & Spiritum S. Filio: circumſcriptam eſſe Dei potentiam: animas creatas ante corpora: Chriſtum paſſum pro dæmonibus ſicut pro hominibus, illosque ſalvandos; ſicut etiam alios damnatos. Ignem inferni allegorice intelligendum: aſtra eſſe animata. Liberi arbitrii vires extollendo, gratiæque neceſſitatem negando, Pelagio præluſit. Origenes.

Floruit quoque *Dion Caſſius*, rerum Romanarum ſcriptor diligens, apud Alexandrum Imperatorem, prout docti omnes, valens gratia. Ex ejus hiſtoria multa ſunt deperdita, quæ Xiphilinus aliquantum ſupplevit. Dion.

Articulus III.

S. Pontianus, 230. *S. Antherus*, 235. *S. Fabianus*, 236.
S. Cornelius, 250.

S. Pontianus, Romanus, calumnia circumventus in Sardiniam relegatus Pontificatu ſe abdicavit, poſtquam illum 5 annis geſſit, ac paulo poſt ſub Maximino Imp. martyrium ſubiit. Duæ illi tribuuntur Decretales Epiſtolæ, quæ ſuppoſitæ judicantur. Objiciunt ei hæretici, quod dixerit, per ſacerdotes Chriſti corpus *confici*. Sed hoc ipſum dixerunt ſummi Eccleſiæ Doctores, Auguſtinus, Chryſoſtomus, Hieronymus, qui *Epiſt.* ad *Heliod.* ait de ſacerdotibus: *Corpus Chriſti ſacro ore conficiunt*, ſacramentaliter videlicet, ponendo illud ſub ſpeciebus panis. 2f.

S. Antherus, Græcus, menſe jam altero ſui Pontificatus Martyrii lauream obtinuit, quod geſta Martyrum juſſiſſet conſcribi, & in Eccleſia recondi. Epiſtola una illi aſſignatur, quam Critici ſuſpectam habent, quod ex poſterioribus ſcriptoribus eſſet collecta.

S. Fabianus, Romanus, anno 236 ſubrogatus Anthero, cum in ſacro Comitio columba capiti ejus inſediſſet, teſte Euſebio *Hiſt. Eccleſ. lib.* 6, *cap.* 29, cum S. Clemens ſeptem Notarios conſtituiſſet, qui geſta Martyrum diligenter annotarent, Fabianus ſeptem ſubdiaco-

nos eis ſubſtituit, ut hoc negotium majori cum accuratione executioni daretur. Plura cœmeteria ſubtus terram fieri juſſit pro Martyribus, in quibus Fideles ſacram ſynaxin ſumebant, & deinceps orandi cauſa frequentata ſunt. Tandem ſub Decio acceſſit & ipſe ſanctis martyribus, anno 250, ſedis 14, ſepultus in cœmeterio Calliſti via Appia.

S. Cornelius, Romanus, Cleri & populi ſuffragio electus eſt anno Novatianus. Antip. 250, inſurrexit adverſus eundem *Novatianus* Presbyter Romanus, qui ex Philoſophiæ peritia nomen ſibi comparaverat, primus Antipapa ſchiſma induxit. Quare Cornelius ſynodum Romæ congregavit 60 Epiſcoporum, aliorumque ſacerdotum multo plurium, a quibus Novatianus cum ſuis damnatus & anathemate percuſſus eſt.

Non ſtitit Novatianus in ſolo ſchiſmate: addidit hæreſin; Eccleſiam lapſis in perſecutione aut poſt baptiſmum non poſſe dare veniam, aut quantumcunque pœnitentes recipere: ſecundas nuptias eſſe damnandas, Bigamos excommunicandos. Contra Novatianum proin & ejus aſſeclas, præter Concilium Romanum, duo alia ſunt celebrata, alterum Carthagine a S. Cypriano, alterum Antiochiæ a Demetriano Epiſcopo, in quibus definitum, lapſis poſt plenam ac diuturnam pœnitentiam dandam eſſe pacem & abſolutionem a peccatis.

Novatiano ſchiſmatis ſocius aut omnino auctor fuit *Novatus*, Carthaginenſis Presbyter, propter ſcelera metu pœnarum ex Africa Ro- Novatus. mam profugus. Quam bene novatoribus iſtis nomen ſuum convenit. Per centum prope annos deinceps Romæ, præter Catholicum, Novatianus fuit Epiſcopus, ad Cœleſtini I videlicet uſque tempora.

Cornelius Papa martyrium ſubiit anno 252, ſedis 3. Acta ejus & Epiſtolæ duæ, quæ circumferuntur, cenſentur ſuppoſitæ. Objiciunt ei hæretici, quod ſolam aquam in Miſſa offerendam decreverit. Sed falſiſſimum eſt, nullo teſte idoneo probatum. Genuinæ cenſentur 4 ejus epiſtolæ ad Fabianum, & aliæ 4 ad Cyprianum.

Articulus IV.

Obſervatio in hæc tempora de Imperatoribus & aliis.

22. Poſt necem præmaturam Alexandri, magni Principis, primus abs- Maximinus. que ullo Senatus Decreto, militari auctoritate purpuram rapuit *Maximinus* Thrax, opilio, vaſto corpore, portentoſis viribus propter morum cruditatem & immanitatem dictus Cyclops & Buſiris, in omne hominum genus graſſatus tyrannide, ſævitie Imperium ſtabiliendum ratus, atque accerſendam auctoritatem, quam natalium obſcuritas & morum

morum barbaries negaverant. Deviĉtis Germanis dum in Sarmatiam legiones ducit, quarto tyrannidis anno prima ab eo defecit Africa, quæ Proconſulem ſuum *Gordianum*, jam oĉtogenarium cum filio, invitum & reluĉtantem, intentatis etiam gladiis ad Imperium traxit. Senatus quoque cum univerſa Roma Auguſtum ſalutavit.

Verum Gordianus, dum cum Capelliano, Numidiæ Præſide, Maximino adhærente, confligit, viĉtus & interfeĉtus eſt cum filio. Gordianus ſen.

Senatus Romanus vel Maximino vel ſibi pereundum cernens, *Maximum* & *Balbinum*, viros conſulares Imperatores renuntiat, iisque *Gordianum juniorem*, ſenioris nepotem, adjungit, ut ex his triumviris Imperator conflaretur. Maximinus his intelleĉtis, omiſſo bello Sarmatico, magnis itineribus Romam contendit, ferro flammisque omnia deleturus. Sed materia cædis erat, non cauſa. Cum enim in via Aquilejam, ſibi inimicam, obſideret, militeſque ſæpius repulſos haberet crudeliter, ab illis cum filio, ejuſdem cum patre ferocis ingenii, eſt interemptus, anno 237, Imp. 2, æt. 60.

Sextam is *perſecutionem* in Chriſtianos concitavit, dum Epiſcopos & ſacerdotes ferali ediĉto morti addixit, æquatis ſolo templis, quæ Alexandri conniventia fuerant conſtruĉta. Alii cum Graveſando eam perſecutionem univerſalem dicunt, alii cum Franciſco Pagio in *Breviario Hiſtorico-Chronol. ſumm. Pontif.* particularem & localem affirmant. 6 Perſecutio.

Trucidato Maximino, rediit pax Eccleſiæ ſub *Gordiano juniore*, qui, occiſis a militibus Maximo & Balbino triumviris, ſolus imperavit, & quidem majore prudentia, quam a juvene 16 annorum exſpeĉtaſſes. Sed dirigebatur conſiliis Miſſithei ſoceri ſui; quo Duce expeditionem ſuſcepit in Perſas, qui ſub Sapore Rege, Artaxercis filio, Italiæ jam imminebant, ſed a Gordiano ultra Tygrim ſunt repreſſi. Gothi inſuper, Sarmatæ, & Germani viĉti. Quis non crederet, tantam virtutem diuturno Imperio coronandam? at vita Imperatorum ſtamen Parcarum eſſe videbatur. In ipſo juventutis flore ſecundoque viĉtoriarum curſu ſucciſus eſt a Philippo Arabe, anno 244, Imperii 6, ætatis 22. Gordianus jun.

Sceleris præmium *Philippo* Imperium fuit, quod una cum *Philippo filio* adminiſtravit, futurus brevi pro ſcelere viĉtima; nam cum *Decium* legatum in rebelles Pannones miſiſſet, intendit arcum, quo peteretur. Decius etenim a rebellibus diĉtus Imperator, Philippos acie viĉtos interemit, anno 249, Imperii 5. Philippi.

Controverſia eſt inter eruditos, an duo Philippi Imperatores faĉti fuerint Chriſtiani? Affirmant Euſebius *Hiſt. Eccleſ. lib. 6, cap.* 34. Baronius, Daniel Huetius, Caſſiodorus, Paulus Oroſius, Vincentius An fuerint Chriſtiani.

Lirinenſis, & ipſe etiam S. Hieronymus, ſecuti Euſebium, & acta S. Pontii Martyris, in quibus dicitur, S. Fabianum Papam duos illos Imperatores baptizaſſe.

Negat Ant. Pagius, Baronii cenſor, multique alii, eo quod teſte Lactantio, Euſebio coævo, & Criſpi Principis Præceptore, Conſtantinus M. primus fuerit Chriſtianus Imperator. Citantur etiam pro hac ſententia S. Ambroſius, & Sulpitius Severus, probantque ex ſilentio ſcriptorum Gentilium, item ex eo, quod anno 247, urbis Romanæ milleſimo, more Ethnico ludos ſæculares celebrarint: adduntque, acta S. Pontii eſſe conficta: Euſebium eſſe deceptum, aut ejus Hiſtoriam in hac parte fuiſſe interpolatam; idem de aliis auctoribus dicunt. Igitur adhuc ſub Judice lis eſt, cum potuerint poſt ludos ſæculares converti, dum adhuc per biennium fuerint ſuperſtites & clam Gentilibus baptizari potuiſſent. Conſtantinus autem ideo fortaſſe primus Imperator Chriſtianus dicitur, quia aperte & cum ſplendore Chriſtum profeſſus eſt, Religionemque Chriſtianam, non attento Gentilium murmure, magno cum animo introduxit, & palam protexit atque illuſtravit. Unde non eſt improbabile, Philippos, præſertim patrem, calm fuiſſe baptizatos, & quidem a S. Fabiano Papa.

Decius.

7 Perſecutio.

Quantum autem Gordianus & Philippi faverunt Chriſtianis, tantum *Decius*, ex Pannonia ortus, eandem *Perſecutione* 7 afflixit. Immanis quippe hic tyrannus nihil prius habuit, quam eoſdem dira laniena mactare. Sed non diu ſævire licuit; altero ſiquidem anno vix evoluto, iisdem artibus Imperium amiſit, quibus adeptus eſt; nam a Gothis, quorum nomen hoc tempore inclaruit, bello oppreſſus, filio in conſpectu patris perempto, voragine, dum fugeret, hauſtus periit, anno 251, æt. 50.

Gallus & Voluſ.

Inſtructor tragœdiæ *Vibius Gallus*, copiarum Præfectus, qui barbaris eum prodidit, atque Imperium, cui dudum inhiaverat, retulit; a quo tamen altero mox anno ab *Æmiliano*, Pannoniæ Præfecto, dejectus, atque, quod Romam Scythis vectigalem feciſſet, cum filio *Voluſiano*, quem in Imperii conſortem aſſumpſerat, a militibus occiſus eſt, anno 253, ætatis 47.

Æmilianus.

Æmilianus non ultra trimeſtre guſtavit imperandi dulcedinem, cum a militibus pariter fuit trucidatus; ſuffectus *Valerianus*, qui ultra mortem aliquid invenit, quo miſer eſſet.

Articulus V.

S. Lucius, 252 *ad* 253. *S. Stephanus*, 254 *ad* 257.
S. Sixtus II, 257 *ad* 258. *S. Dionyſius*, 259 *ad* 269.
S. Felix I, 269 *ad* 274.

S. Lucius Romanus, conſtituit, ut duo Presbyteri, & tres Diaconi ſemper comitentur Epiſcopum, ejus vitæ & actionum teſtes; a Gallo & Voluſiano, qui Decianam perſecutionem ſunt proſecuti, miſſus in exilium, confeſſor obiit; quamvis aliqui eum Martyrem nominent. Tribuitur ei Epiſtola ad Galliæ & Hiſpaniæ Epiſcopos. 23.

S. Stephanus Romanus conſtituit, ut Eccleſiæ Miniſtri tantum in Eccleſia ſacris veſtibus uterentur. Graviſſima ſub eo orta eſt controverſia de baptiſmo, ab hæretis collato, de qua alias prolixius diſſerui. S. Cyprianus cum Afris Epiſcopis in tribus Conciliis Carthaginenſibus cenſuit, baptizatos ab hæreticis eſſe rebaptizandos. S. Stephanus cum Synodo Romana illi reſcripſit, nihil in hac re eſſe innovandum, ſed, quod traditum eſt, obſervandum. Nunquam tamen Afros & Aſianos rebaptizantes, communione ſua excluſit, cum ea res necdum eſſet tunc definita. Sed, quamvis acerbiores litteræ ultro citroque ſint ſcriptæ, communionem tamen inter ſe retinuerunt. Lis de rebaptizandis.

Proteſtantes hac lite contra Romanos Pontifices abutuntur; ſed cogitare deberent, potens inde argumentum pro infallibilitate Pontificia erui. Stabant adverſus S. Stephanum, S. Cyprianus, vir doctiſſimus cum Conciliis ſuis Africanis, admodum numeroſis, S. Firmilianus cum Conciliis ſuis Aſiaticis. Sed ſtetit veritas pro S. Stephano, prout ipſi Proteſtantes fateri debent, a Concilio Nicæno Generali edocti, & propria ſua praxi; non enim Proſelytos ſuos rebaptizant. Falſum autem omnino eſt, quod S. Stephanus eum etiam Baptiſmum approbarit, in quo debita materia & forma non adhibetur.

Martyrium ſubiit in perſecutione Valeriani & Gallieni anno 257, poſtquam Eccleſiam gubernaſſet annis 4, menſibus 2, diebus 21, ut refertur in Chronico S. Damaſi. Acta S. Stephani apud Surium ad 2 Aug. teſtantur, eum in cryptis Martyrum aſſidue Miſſas celebraſſe, eique, dum celebraret, caput fuiſſe amputatum. Duæ eidem attribuuntur epiſtolæ, quas ſerius ſcriptas multi exiſtimant.

S. Sixtus II, Græcus, SS. Petri & Pauli corpora ad catacumbas tranſtulit, ut ſecurius laterent. Paſſus eſt in eadem perſecutione anno ſedis necdum exacto. Poſt triduum eum ſecutus eſt S. Laurentius,

primus ejus Diaconus, prout Sixtus ei prædixerat. Vacavit autem tunc Sedes per annum fermè integrum, Presbyteris Romanis Eccleſiam adminiſtrantibus. Duæ Epiſtolæ Decretales, quæ ei attribuuntur, ex recentiorum Pontificum, conciliorumque Decretis compilatæ cenſentur.

S. Dionyſius, cum Eccleſiarum Rectores in perſecutione fuiſſent martyrio ſublati, quantum potuit, rurſus ſupplevit. Duas Synodos Romæ celebravit. Primam in cauſa Dionyſii Alexandrini; cum enim is Sabellium, hæreticum in Lybia natum, diſtinctionem inter Divinas Perſonas negantem confutaſſet, accuſatus eſt a Pentapolitanis Romæ apud Dionyſium Papam, quod diſtinctionem in ipſa etiam natura Divina aſſereret. Citatus itaque Romam ad Papam, promptus paruit, & Apologiam pro ſe miſit per procuratorem: hac aliiſque ejus libris in ſynodo examinatis, erroris expers eſt declaratus, atque per calumniam accuſatus. Ecce! quo Sæculo tertio cauſæ majores ad Judicium fuerint delatæ, quis Judex agnitus.

Dionyſius Alex. accuſatus.

Alterum Concilium Dionyſius Papa celebravit Romæ in cauſa Pauli Samoſateni Epiſcopi, Divinitatem Chriſto detrahere conantis, prout refert Baronius; ſed Pagius uterque Concilium iſtud celebratum negat. Hoc certum, eundem damnatum eſſe in Concilio Antiocheno, prout alias dixi, ſcriptamque ea de re a Patribus Antiochenis Synodicam Epiſtolam ad Dionyſium Papam, evidenti rurſus argumento, ad quem Aſiæ etiam Epiſcopi cauſas majores referrent.

Obiit Dionyſius anno 269, ſedis 10. Duæ ejus Epiſtolæ Decretales a multis rejiciuntur tanquam apocryphæ. Genuina tamen cenſetur, quam contra Sabellianos ſcripſit.

Felix I, Romanus, ritum ſupra *memorias*, ſeu ſuper ſepulchra Martyrum Miſſas celebrandi innovavit. Ecce uſum celebrandi Miſſas! ecce cultum ſacrarum Reliquarum! inde profluxit conſuetudo, conſecrandi altaria cum ſacris Reliquiis, in altari poſitis. Obiit anno 274, ſedis 5, ante perſecutionem Aurelianam. Tres Epiſtolæ Decretales ei cenſentur ſuppoſitæ.

Articulus VI.

Obſervatio in hæc tempora de Imperatoribus & aliis.

24. Valerianus. *Valerianus*, Cenſor ante, moribus & vita illuſtris, occiſo Æmiliano, anno 254 admotus Imperio, primo quidem ſibi conſtabat, virtutis prioris tenax. At, quæ eſt mentium humanarum inconſtantia, mox

mox in tranſverſum actus, *perſecutione octava* immani crudelitate in Chriſtianos ſævijt, Macriano mago furorem ac rabiem inſpirante. Cœpit ea perſecutio anno 257, & anno 259 deferbuit. Rapuit ea procella Stephanum & Sixtum Pontifices, cum S. Cypriano, & innumeris aliis. 8 Perſecutio.

Sed caro tyranno ſtetit ſua crudelitas; nam ingruentibus undique hoſtibus, Gothis, Scythis, Perſis, diſcerpebatur Romanum Imperium. Valerianus, aſſumpto in conſortem *Gallieno* filio, & Occidenti præfecto, in Orientem adverſus Perſas duxit exercitum; ſed a *Sapore* eorum Rege victus captuſque, eidem equum inſcendenti pro ſcabello ſervire debuit, ferreæ dein caveæ incluſus ad ludibrium beſtiæ inſtar fuit circumductus, tandemque abſtracta cute, toto corpore fœde dilaniatus, ſi quis unquam mortalium, miſerrime periit, vindicante Numine lanienas Chriſtianorum. Capti ingenti numero Romani crudeliſſime pariter ſunt habiti. Pœnæ.

Patre capto & in vinculis relicto, ſolus imperavit *Gallienus* filius, imo triginta Imperatores, vel potius tyranni; cum Provinciarum Præſides & militiæ Duces paſſim, aſſumpto Imperatoris titulo inteſtinis bellis Imperium diſcerperent. Gallienus.

Domeſticis tumultibus ruiniſque acceſſere hoſtes exteri, uſi occaſione diſſolutæ compagis, in ipſa Imperii viſcera perruperunt. Sapor, ſecundus Perſarum Rex, Armeniam, Meſſopotamiam, Syriam, omniaque ad Helleſpontum & Ægæum uſque ſubegit. Germani per Alpes Rhœtiæ, Pannones, ac Scythæ per Illyricum in Italiam penetraverant, vaſtatis undique florentiſſimis provinciis. Franci & Alemanni Galliam, Hiſpaniamque diripiebant. Dacia in perpetuum amiſſa. Græcia, Macedonia, Illyricum a Gothis, Dacia & Pannonia a Sarmatis, Africa, Ægyptus, Italia, a Tyrannis occupatæ, convulſæque. Miſer ſtatus Imperii.

Romani ſtatus Imperii nunquam deterior: atque ut ad extremam calamitatem nihil deeſſet, quod reliquum fecerat gladius, lues corripuit, Gallieno interim torpente, & luxuria marceſcente, donec ad Mediolanum, quam obſidere viſus eſt, a Ducibus ſuis fuit occiſus, anno 268, Imperii umbratilis 15, nam 7 annis cum patre, 8 poſt illum imperavit, ſi tamen vel momento imperavit: hoc uno laudandus, quod Chriſtianos paſſus ſit frui latronum beneficio, patris credo in eos ſævientis ſortem veritus. Sed ea erat impiæ Gentilitatis cæcitas, ut calamitates publicas in iram Deorum referret, quod non atrocius ſæviretur.

Actum profecto fuiſſet de Romano Imperio, undique fatiſcente, imo corruente, ſi in Claudium & Aurelianum, Gallieni ſucceſſores, Claudius II.

eadem incubuiſſet ignavia. *Flavius Claudius* Dalmata, cum ab hoſtibus internis externiſque in ruinam præceps iret Imperium, ab iſtis prius liberandum duxit, majorem Reipublicæ, quam Principis rationem habendam ratus. Collectis igitur diſperſis Romanorum reliquiis, primum in Gothos duxit, eorumque trecenta millia trucidaſſe fertur, navibus bis mille demerſis. Tyrannis dein domitis, mediis e victoriis præmatura morte raptus altero jam Imperii anno, Chriſti 271, reliquit equidem habenas *Quintillo* fratri, ſed is primo ſtatim poteſtatis anno a militibus, ſeveritatem ejus formidantibus, fuit peremptus.

Aurelianus. *Aurelianus* Syrmienſis devolutum ad ſe Imperium magna fortitudine geſſit; nam Marcomannos, Romæ imminentes, trino prælio confecit. Ad Orientem dein verſus, victis in itinere Barbaris, Zenobiam, magna auctoritate potentem Reginam, egit in vincula, Aſiamque a Perſis avulſam recepit. In Occidentem reverſus *Tetricum*, decem jam annis Galliæ incubantem, nido ſuo expulit, redditiſque Romano Imperio, Daciam ſi excipias, ſuis limitibus, magnificum Romæ triumphum egit, avertente in ſe omnium oculos *Zenobia*, fortia agere & pati lege Chriſtiana edocta. Zenobia.

9 Perſecutio. Sed inſignes victorias partoſque triumphos fœdavit Aurelianus *Perſecutione nona* Chriſtianorum. Licet enim illis faveret initio, ita quidem, ut adverſus Paulum Samoſatenum, a Concilio Antiocheno damnatum, Edictum emitteret; proceſſu tamen temporis a Gentilibus perſuaſus gravem perſecutionem commovit, qua ingentem Chriſtianorum numerum mactavit: ſed non impune; nam ſexto Imperii anno a ſuis militibus, tot palmarum ſociis, fuit trucidatus, anno Chriſti 276. Aurelius Victor, aliique Gentiles eum Alexandro M. ac Julio Cæſari comparant. Reliquit etiam Romæ monumentum ſuæ memoriæ, dum, incluſo urbis mœnibus campo Martio, eandem ampliavit.

Tacitus. Cæſo *Aureliano* Imperium ſemeſtri ſine Imperatore fuit; lectus tandem a Senatu *Tacitus*, muſarum decus, poſt ſemeſtre a militibus occiſus, ne virtutum ejus exempla vitia eorum redarguerent. Purpuram Taciti frater *Florianus* arripuit, ſed altero mox menſe eadem exutus, fratris fato periit, acclamato Imperatore *Probo*, qui eandem ſortem expertus eſt, acſi coronati vertices eſſent papaverum capita. Florianus. Probus.

Manes. Hoc tempore *Manes* ſeu Manichæus turpiſſimas fabulas e Perſide in orbem propagavit, a Scythiano ſeductus, mago Ægyptio. Duo principia ſtatuit, bonum & malum, ab illo animam, ab hoc carnem creatam, hinc iſtam omni turpitudine contaminandam. Negavit, Chriſtum aſſumpſiſſe carnem, carnis reſurrectionem, unitatem naturæ Divinæ. Admiſit metempſychoſin: mundum ex præexiſtente mate-

ria

ria conditum aſſeruit. Cæterum Manichæi impietatis arcem in Africa ſtatuerant, indeque per varias diſperſi provincias contagium protenderunt.

Articulus VII.

S. Eutychianus, 275 *ad* 283. *S. Cajus*, 283 *ad* 295. *S Marcellinus*, 295 *ad* 304.

S. Eutychianus, Tuſcus 342 Martyres propria manu ſepeliſſe traditur. Tribuitur ei a Cardinale Bona *de reb. Liturg.* ritus benedicendi fructus. Obiit anno 283, ſedis 9, probabilius non inter Martyres, ſed Confeſſores numerandus. Duæ Epiſtolæ Decretales videntur ei falſò attribui.

S. Cajus Dalmata, Diocletiani agnatus, per omnes ſeptem Ordines ad Epiſcopatum aſcendendum declaravit. Obiit Confeſſor anno 295, ſedis 12. Epiſtola ad Felicem, ſub ejus nomine edita, videtur rejicienda.

S. Marcellinus, Romanus, in perſecutione Diocletiana tormentorum metu thus adoleviſſe fertur, ac dein pœnitens Concilio Sinueſſano 300 Patrum ſe ipſum ſtitiſſe, atque de crimine accuſaſſe: Synodum vero reſpondiſſe, primam ſedem a nemine judicari, ſed ſibi actorem, reum & judicem eſſe.

Sed totam hanc de lapſu Marcellini & Concilii Sinueſſani narrationem fabuloſam eſſe cenſent Pagius uterque, Natalis Alexander, Papebrochius, aliique viri erudititiſſimi, quos inter eſt P. Gabriel Schenck, Ord. Servorum B. M. V. qui doctiſſimo libello rem iſtam examinavit. *Fabula de lapſu Marcellini.*

Argumenta afferunt varia, uti, quod nullus veterum ſcriptorum aliquid hac de re meminerit: quod Donatiſtæ non fuiſſent omiſſuri, hunc lapſum Eccleſiæ Romanæ exprobrare, cum omnia corraſerint, quæ contra Melchiadem Papam (qui Presbyter erat Marcellini) aliosque Pontifices invenire poterant. Adhæc incredibile videtur, ſævіente ſumma Diocletiani perſecutione, trecentos Epiſcopos congregari potuiſſe, cum ſub Chriſtianis etiam Imperatoribus, omnem opem præſtantibus, id arduum omnino & difficile fuerit. Denique apud veteres nulla de civitate aliqua Sinueſſana extat memoria, nec cryptæ Cleopatrenſis, in qua celebratum dicitur illud Concilium.

Cæterum tametſi Marcellinus idolis thus adoleſſet, aliud non ſequeretur, quam quod actu externo peccarit, ſicut Petrus, non au-

tem, quod habuerit judicium intellectus hæreticum. Adhæc haberetur a numeroſo Concilio ampliſſimum teſtimonium, ſummum Pontificem a nemine in terris poſſe judicari. Marcellinus abdicato mox Pontificatu, Martyrii coronam adeptus eſt anno 304, ſedis 9.

Articulus VIII.

Obſervatio de Imperatoribus aliisque hujus temporis.

26. Probus. Poſt mortem Taciti & Floriani lectus a milite *Probus* Dalmata, qui menſuram nominis implens, moralibus virtutibus & belli artibus excelluit, ſummos inter Imperatores numerandus, fortis ex æquo ac probus. Francos, cæſa ingenti eorum multitudine, Galliā expulit, novem, ut fertur, Regibus pacem de genu petere coactis. Illyricum, Thraciam, Aſiam pariter purgavit ab hoſtibus. Saturninum in Ægypto, Bonoſum in Britannia in ordinem redegit. Reddita autem Romano Imperio pace pro barbaro illorum temporum more, cum diſciplinam militarem urgeret, crudeliter eſt interemptus, anno 282, Imperii 6.

Carus. *Carus* poſt Probum induit purpuram, *Numeriano* & *Carino* filiis, aſſumptis in conſortium poteſtatis. Sed breve horum Imperium fuit. Carus, in Perſas ſuſcepta expeditione, cum Meſſopotamiam recuperaſſet, fulmine ictus, primo jam anno periit. Numerianus, præclaris dotibus Princeps, ab Apro ſocero fuit occiſus, Aper, in Oriente proclamatus Imperator, a Diocletiano, Carinus, profligatæ vitæ adoleſcens, a militibus, ut adeo hi omnes ne quidem triennium expleverint caduci Imperii.

Dioclet. Valerius Jovius *Diocletianus*, humili loco in Dalmatia natus, militum favore evectus ad rerum humanarum faſtigium, anno 284. Nova prorſus politica cum pluribus, iiſque exteris communicavit Imperium. Primum conſortem aſſumpſit *Maximianum Herculium*, hominem agreſtem ac ſemibarbarum, ſed ejuſdem ſecum indolis, amicitia fidum, ac bello fortem, anno 286. Maximianns.

Conſtant. Chlorus. Galerius. Adjunxit ſibi Diocletianus alios adhuc duos collegas, *Conſtantium Chlorum*, Claudii Imperatoris ex filia nepotem, morum innocentia clarum, & *Galerium Maximin m*, dictum *Armentarium*, quod armentorum olim in Dacia patria ſua paſtor fuiſſet, ſtrenuum bello virum, cui, ut arctior nexus eſſet, filiam ſuam deſpondit, Conſtantio vero Maximiani privignam.

Hos

Hos inter conſortes Imperii Diocletianus, qui ad clavum ſupremum ſedens, & Imperatoribus imperabat, diviſit provincias, ut ab hoſtibus eas domeſticis exteriſque defenderet. Maximianus miſſus in Galliam, ut ſeditionem comprimeret, Conſtantius in Germaniam, atque Britanniam, Galerius in Orientem adverſus Perſas, ubi Regi Narſeti conjugem, liberos, & tres provincias ultra Tygrin abſtulit. Diocletianus Italiam mediumque Romani orbis tuebatur, ut velut ex centro ſolis inſtar radios ſuos emitteret.

Et ſane negari non poteſt, Diocletianum magnum bello fuiſſe Principem, politicis etiam virtutibus inſtructum; nam & leges pro Republica ſalubres tulit. Sed omnes dotes ſuas contaminavit ſpiritu ſanguinario, & barbara prorſus crudelitate, quam in Chriſti cultores præ omnibus ante ſe perſecutoribus exeruit; quidquid Eumenidum Furiarumque finxit Gentilitas, orco prorupiſſe diceres, ut nomen Chriſtianum funditus extinguerent. 10 Perſecutio.

Quos per ſe ipſum in hac perſecutione, omnium atrociſſima, Tyrannus mactare non poterat, per Proconſules & Provinciarum Præſides mactavit. Illuſtriores ejus carnifices fuerunt Lyſias Ciliciæ, Rictiovarus Galliæ, Dacianus Hiſpaniæ Prætor, gladios, cruces, ignes, rotas, flagra, ſecures, & quidquid feralium inſtrumentorum crudelitas habet, circumferentes.

Quis enumeret fortes Athletas, tormentis omnibus ſuperiores, triumphantes, dum ceciderunt. Quot Mauritii, Chromatii, Tiburtii, Sebaſtiani, Coſmæ, Damiani? atque ut ab imbelli etiam ſexu ſe victam fateatur ſæva atrocitas, quot Agnetes, Luciæ, Anaſtaſiæ? Certarunt inter ſe Diocletianus, Maximianus, Galerius, quis major tyrannus eſſet, ſed major erat Martyrum animus, quam ut vinci poſſet. Martyres.

Deſperans tandem Diocletianus, Chriſtianam gentem, ad quod omnes nervos intenderat, ſe poſſe exſcindere, quin imo vel inter lanienas in dies magis augeri cernens, ab ea ſe victum faſſus abdicavit Imperium anno 304, atque ut exemplum ſuum ſequeretur, Maximiano perſuaſit. Tria hic paradoxa mirari licet, quod duo ambitioſiſſimi ac ſuperbiſſimi poſt homines natos tyranni tanta concordia per viginti prope annos gubernarint, quod Conſtantium & Galerium in ſocios aſciverint, quod abdicarint Imperium. Diocl. abdicat Imperium.

Abdicavit autem ille Nicomediæ, hic Mediolani eadem die. Utrumque pœnituit. Magnus ille Jovius Diocletianus, qui pro Deo haberi volens, totum terrarum orbem minis & terroribus concuſſerat, Salonæ in Dalmatia patria ſua hortulanum agens, Papaverum & Caulium capita amputare potuit. Novennium in vita illa privata exegit,

ſi

ſi tamen privata; nam ad faſces rurſus adſpirans, cum acriores Conſtantini litteras legiſſet, quibus colluſionis cum Maxentio poſtulabatur, cervici metuens, adacto in viſcera ferro, vel, ut alii ſcribunt, hauſto veneno periit, ratus, credo, non poſſe ſe a digniore magiſque experto carnifice trucidari. (anno 310)

Obitus.

Maximianus ille Herculeus, obſcurum ſuum genus ad Herculem referens, ſed a Thebææ legionis cæde, immanique in Chriſtianos rabie multo illuſtrior, cum Imperio, in gratiam Diocletiani non ſatis ex animo abdicato, rurſus immineret, a Maxentio filio ſuo naturali Italia pulſus, & in Galliam profugus, cum vitæ Conſtantini inſidiaretur, conſpiratione detecta, Maſſiliæ gulam laqueo ſibi fregit, debita dudum orco victima, ſanguine tot Chriſtianorum in cœlum clamante, & implorante juſtitiam vindicem. (anno 310)

Floruerunt hoc tempore celebres Hiſtorici, Julius *Capitolinus*, Ælius *Lampridius*, Flavius *Vopiſcus*, Trebellius *Pollio*.

Articulus IX.

Obſervatio in Sæculum III.

27. Certavit, ut vidimus, hoc ſæculo impietas & virtus, illa ſæviendo ſuccumbens, hæc patiendo triumphans, Eccleſia ſancta, roſæ inſtar inter ſpinas, efflorescente. Languebat religio, otio velut torpida, ſuccreſcebant hæreſes; at perſecutione, tanquam ſale perfricata, conſervabatur integra. Ita videlicet comparatum eſt humanum genus; inter res ſecundas felicitati ſuæ indormiſcit, inter aſpera evigilat, & ad Deum, ſolatium in adverſis unicum, mentem elevat.

Et profecto tot in concuſſionibus non modo doctrina fidei, nunquam mutabilis, ſemper, tanquam Chriſti & Apoſtolorum depoſitum fideliter eſt cuſtodita, ſed moralis quoque ad formandam probam vitam magno populi ſtudio eſt retenta. Collaborarunt ad hoc ſummi Pontifices, ſanctique Patres atque Scriptores Eccleſiaſtici, qui tertio Sæculo floruerunt, uti *Minutius Felix*, Afer, Romanus cauſidicus, qui elegantiſſimum *Dialogum* ſcripſit inter Cæcilium Gentilem & Octavium Chriſtianum. Attributus fuerat hic Dialogus Arnobio, ſed Balduinus Juriſconſultus eum Felici vindicat.

Scriptores Sæc. III.

S. Hippolytus Epiſcopus Portuenſis, ex cujus operibus ſolus reſtat *Canon Paſchalis*. *Cajus* Presbyter, notus a diſputatione cum Proclo Montaniſta. De *Origene* alias memini; a Solymitano Epiſcopo ordinatus Presbyter, Demetrii Alexandrini Epiſcopi, qui eum ceu corpore vitia-

Origenes.

vitiatum irregularem declaravit, & anathemate perculit, indignationem & perſecutionem incurrit. Quare Alexandria relicta, in Palæſtinam Syriamque diſceſſit, tantaque ſcripſit, quæ unius hominis ætatem ſuperare videntur; ſcripſiſſe ſiquidem fertur ſex librorum millia, quorum pleriquæ interierunt. Qui ſuperſunt, ab Huetio Abrincenſi Epiſcopo, duobus Tomis ſunt editi. Obiit Tyri anno 253, ætatis 69. S. Epiphanius hæreſi 63 eum in Deciana perſecutione idolis ſacrificaſſe ſcribit; ſed recentiores Critici ab hoc ſcelere eum vindicant. Vindicari tamen non poſſunt ejus errores, ex Philoſophia Platonica hauſti, quibus Arianis & Pelagianis præluſit, quamvis eum vindicare conati ſint Euſebius Cæſareenſis, & Ruffinus, contra ſanctos Patres, Epiphanium, Hieronymum, Baſilium &c. At Synodus V diſputationem finivit, dum Origeni & ſcriptis ejus dixit anathema.

Julius Africanus vir doctiſſimus, præter eruditos commentarios, ſcripſit Chronicon, quinque libris comprehenſum. Legatione ad Imperatorem impetravit inſtaurationem urbis *Emmaus*, quæ deinde *Nicopolis* dicta eſt.

S. Cyprianus, natione Afer, patria Carthaginenſis, a Cæcilio converſus ab ethniciſmo, magnus evaſit Eccleſiæ propugnator, orator ſummus. Mortuo Donato lectus eſt Epiſcopus Carthaginenſis, totius Africæ Primas, anno 248, ſub Valeriano Martyr 258. Multa opera ſcripſit facunda & erudita, quæ in S. Hieronymo & Bellarmino de *Scriptoribus Eccleſiaſticis* legi poſſunt. Controverſiam ejus cum S. Stephano de Baptiſmo ſupra attigi. S. Cyprianus.

Orientalis quoque Eccleſia præſtantes hoc ſæculo habuit viros, *S. Gregorium* Thavmaturgum, Neocæſareæ in Ponto Epiſcopum, Origenis quondam auditorem, & encomiaſten, ſed nequaquam errorum ſectatorem, ſcripſit brevem expoſitionem fidei, metaphraſin in Eccleſiaſten, pluresque epiſtolas. Greg. Thav.

S. Dionyſius Epiſcopus Alexandrinus doctiſſima opera confecit contra Sabellium de SS. Trinitate, contra Millenarios de temporali Chriſti regno, aliaſque illius temporis hæreſes. Quomodo ſe de objectis erroribus apud Dionyſium Papam purgarit, ſupra fuit inſinuatum. Dion. Alex.

Firmilianus Cæſareæ in Cappadocia Epiſcopus, acriorem, quam decebat, de Baptiſmo, ab Hæretis collato, ad S. Stephanum Papam dedit epiſtolam; ſed culpam pœnitentia diluiſſe cenſendus eſt, cum Græca Eccleſia illum ut ſanctum celebret. Firmil.

Cæterum negari non poteſt, aliquos Patres trium primorum ſæculorum in nævos quoſdam incidiſſe; ut enim taceam Tertullianum & Origenem, in apertos errores contra fidem prolapſos; *Papias* Mille-

nariorum errori occaſionem dedit, de futuro poſt reſurrectionem per mille annos Chriſti in terris regno. Eundem errorem amplexus eſt *S. Juſtinus* Martyr, & *Apolog.* 1 *c.* 44 putavit, peccatum Angelorum in eo fuiſſe ſitum, quod conſuetudinem habuerint cum mulieribus.

Patrum nævi.

Irenæum pariter inquiunt fuiſſe in opinione Chiliaſtarum (*l.* 5 *adv. hæreſes*) ac præterea *l.* 2, *c.* 39 exiſtimaſſe, Chriſtum paſſum eſſe 40 vel 50 anno ſuæ ætatis. *Clemens Alexandrinus* lib. 6 *Stromatum* ait, Chriſtum ad Inferos deſcendiſſe, ut converteret gentes, quæ ſecundum Philoſophiam recte vixiſſet.

Quid S. Cyprianus de Baptiſmo, ab Hæreticis collato, ſcripſerit & docuerit, alias diximus.

Verum non ſunt propterea contemnendi, aut pro hæreticis habendi iſti Patres, necdum ſatis per vocem Eccleſiæ eliquata erat veritas, nec pertinaciter defenderunt errorem agnitum; quamvis nunc poſt definitionem Eccleſiæ eſſent hæretici, qui talia pertinaciter aſſererent. Unde Vincentius Lirinenſis, *Commonitorio* 1 *cap.* 11 loquens de Cypriano & aliis rebaptizantium auctoribus, exclamat: *O mira rerum converſio! auctores ejuſdem opinionis Catholici, conſectatores vero Hæretici judicantur. Abſolvuntur Magiſtri, condemnantur Diſcipuli.*

Cæterum S. Irenæus, dum putavit, electos poſt univerſalem carnis reſurrectionem per mille annos cum Chriſto regnaturos in terris, nequaquam ſenſit cum hæreticis Millenariis, regnum illud in carnis maxime voluptatibus verſaturum, ſed in quieta, honeſta, ac beata quadam ſpirituali vita.

Propter ſcelera Chriſtianorum, quibus Gentiles etiam ſcandalizabantur, & frequentes in perſecutionibus lapſus, atque ut Montaniſtis os obſtrueretur, pœnitentia ſeverius adminiſtrari cœpit, introducta *pœnitentia publica*, cujus tamen in prioribus etiam duobus ſæculis habentur veſtigia. De hac multa nobis reliquerunt veteres Patres, Gregorius Thavmaturgus præſertim & S. Baſilius in ſuis Canonibus Pœnitentialibus.

Pœnitentia publica.

Diſtinguebantur autem 4 gradus: 1. *Flentium*, qui extra fores Eccleſiæ lugubri habitu in terram proſtrati, ingredientium preces implorabant. 2. *Audientium*, qui in veſtibulum Eccleſiæ admiſſi, audito Evangelio & ſermone ſacro cum Catechumenis diſcedere cogebantur. 3. *Proſtratorum*, quibus, in navem Eccleſiæ admiſſis, ſacerdotes manus & pœnitentias imponebant, ſed ante Offertorium ſimiliter diſcedere cogebantur. 4. *Conſiſtentium*, quibus ad finem uſque ſacrificii Miſſæ perſiſtere licuit, ſed ad communionem ſacræ ſynaxeos necdum admittebantur. Rigidiſſima inſuper pœnitentiæ opera longo ſæpe tem-

pore

pore debebant peragere. Sic S. Baſilius mœchis 15 annorum publicam injunxit pœnitentiam, 4 in gradu Flentium, 5 in gradu Audientium, 4 in ordine Proſtratorum, & 2 in ordine Conſiſtentium.

Injungebatur autem hæc pœnitentia publica tantum propter peccata gravia, publica & ſcandaloſa, ut alias dictum, imprimis quidem propter lapſum in crimen idololatriæ, deinde etiam propter homicidium & adulterium, denique etiam propter alia crimina graviſſima, vario tamen locis in diverſis uſu. Præter hanc pœnitentiam publicam, ex inſtitutione Divina, ſemper in Eccleſia viguit uſus pœnitentiæ privatæ, ſeu confeſſionis auricularis, ſacramentalis, in qua omnia peccata gravia, etiam interna & occulta, exponi debuerant.

Quantum ad ſacros ordines, certum eſt, Epiſcopatum, Presbyteratum & Diaconatum ab ipſis Eccleſiæ initiis viguiſſe, atque pro ſacramentis ſemper fuiſſe habitos. Epiſcopatus in civitatibus erigebantur, in urbe Provinciæ primaria conſtituto Metropolitano, uti Romæ, Alexandriæ, Antiochiæ. Inter omnes tamen Divina inſtitutione poteſtate & jurisdictione, ſuprema & univerſali, eminebat Epiſcopus Romanus, S. Petri in cathedra & regenda univerſa Eccleſia ſucceſſor. Miniſtri Eccleſiarum eligebantur optimi, populi teſtimonio comprobati. Vivebant ex oblationibus Fidelium in communi: in illis perſecutionum temporibus non habitu ſed vita exemplari ſe diſtinguebant. Sacramenta gratis miniſtrabantur. Nulla Epiſcoporum translatio. Non plures Epiſcopatus quam Epiſcopi. Status Religioſus per Paulum Eremitam propagatus. Regularium ſacerdotum congregatio inſtituta a S. Cypriano, qui etiam de diſciplina & habitu virginum librum ſcripſit.

Diſciplina Sæc. III.

CAPUT IV.

SÆCULUM IV.

Conſtantino M. ad ſacra Chriſtiana translato, in immenſum crevit Eccleſia: diruta delubra, erecta Deo templa, deletum opprobrium crucis. Sed indignatus humani generis hoſtis agrum Domini tam pulchre floreſcere, inſperſit non parca manu exitiale lolium per emiſſarios ſuos, Donatum, Arium, Eunomium, Macedonium, Euſtathium, Aerium, Helvidium, Jovinianum, Priſcillianum, aliosque Hæreſiarchas. Verum vigilarunt pro grege Domini ſummi Pa- 28.

ſtores Romani Pontifices, & Concilia atque Doctores Eccleſiæ, qui ſibilanti excetræ rictum oppleverunt, & ceu murum Eccleſiæ impetitæ ſe oppoſuerunt.

Articulus I.

S. Marcellus, *a* 308 *ad* 310. *S. Euſebius*, *a* 310 *ad* 4 *menſes.* *S. Melchiades*, *a* 310 *ad* 314.

Poſt mortem S. Marcellini propter vehementiam perſecutionis in quartum annum ſedes vacavit, electuſque tandem eſt *Marcellus* Romanus anno 308. Sed exacto necdum biennio obiit 310. Duæ, quæ eidem tribuuntur epiſtolæ Decretales, poſterioris ævi partus cenſentur. 25 Titulos ſeu parochiales Eccleſias Romæ confirmavit.

S. Euſebius, Græcus, poſt 4 menſes obiit. Tres ejus epiſtolæ, ut aliorum primis 4 Sæculis Pontificum tanquam ſuppoſititiæ rejiciuntur.

S. Melchiades, Afer, ſive Miltiades, 4 ferme annis gubernavit. Multum illi negotii cum *Donatiſtis* in Africa. Prout *Part. IV, cap. IV, de Conciliis Sæc. IV* retulimus. Celebravit Romæ contra illos Concilium, in quo abſolutus Cæcilianus, damnatus Donatus a Caſis Nigris. Sed Donatiſtæ ab eo Concilio ad Imperatorem Conſtantinum appellarunt.

Articulus II.

Obſervatio de Imperatoribus aliiſque ſub initium Sæc. IV.

29. Conſtantius. Poſtquam Diocletianus & Maximianus anno 304 abdicarant Imperium, ad ſolos illud *Conſtantium Chlorum* & *Galerium* recedit. Atque ille quidem Occidenti imperabat quiete & pacifice, hic vero Orienti, turbulento cum eſſet ingenio, varios inter motus.

Conſtantius altero dein anno (306) Eboraci in Britannia e vivis exceſſit, idolorum quidem cultor, ſed & Chriſtianorum fautor, quorum non paucos in aula ſua habuit, imo in fide conſtantes, ſibi quoque magis fidos credidit, bonus Princeps, optimus pater. Conſtantia ad Acronium & ſe & nomen ſuum illi debet.

Ex *Helena* Britannica Principe, prima ſua conjuge, genuit *Conſtantinum M.* Helena dein repudiata ut Imperium ſibi magis firmaret, duxit Theodoram, Maximiniani privignam, atque ex ea ſuſcepit *Anni-*

balia-

balianum, & *Conſtantiam*, Licinio poſtea deſponſam, potentem Arianæ hæreſis patronam. Conſtantinus porro, Occidentali Imperio, quod Germaniam, Galliam, Hiſpaniam, Britanniam, comprehendebat, a patre accepto, ita imperavit, ut ſublatis omnibus æmulis, Orientem cum Occidente conjungeret: quod qua ratione ſit factum breviter eſt indicandum; magna enim inde Hiſtoriæ etiam Eccleſiaſticæ lux affulget.

Galerius, qui cum Conſtantio diviſum habebat Imperium, duos Cæſares dixit, *Severum* per Italiam, & *Maximinum* ſororis filium per Orientem. At *Maxentius*, Maximiani ex concubina filius, Romæ a Prætorianis Auguſtus ſalutatus, Severum, a militibus deſertum, interemit, atque Italiam ſibi vindicavit (anno 307). Galerius autem illius loco *Licinium*, impigrum, belloque ſtrenuum virum, Cæſarem fecit, atque adverſus Maxentium Romam movens, miſere periit, (anno 311) depaſtus a vermibus; nec aliud merebatur barbara ejus crudelitas, qua Chriſtianos fuit perſecutus; vere dictus *Armentarius*, quaſi tauros regeret, non homines. Galerii interitus, & Severi.

Tres ſupererant tyranni, *Maxentius*, *Maximinus*, & *Licinius*, quos omnes Conſtantinus debellavit. A Maxentio factum initium. Romæ is per ſeptem jam annos per omnem libidinem dominabatur, Chriſtianorum primum fautor, ut in Italia Imperium ſibi figeret, poſtea, ubi res ſuas firmatas putavit, perſecutor. Conſtantinus igitur, ducto ex Gallia per Alpes exercitu, primum Maxentii Duces, tum ad Romam (anno 312) ipſum Maxentium fudit, ponte rupto in Tyberim prolapſum: totaque per hanc victoriam Italia Conſtantino acceſſit. Cum adverſus Maxentium procederet, crux in cœlo apparuit, cum his litteris: *In hoc ſigno vince*, labarumque cruce inſignitum præferri juſſit. Et Maxentii.

Maximinum, truculentum Eccleſiæ perſecutorem, cui Galerius Orientem commiſerat, Licinio ſororio ſuo debellandum dedit; a quo ex Illyrico pulſus, & Tarſi in Cilicia obſeſſus, morbo tam fœdo correptus eſt, ut vivum cadaver ſpiraret. Similis quippe exitus debebatur avunculo & nepoti, qui tyrannide ſimiles pœnas promeruerant. (anno 313) Et Maximini.

Licinius, qui ſolus erat reliquus, vir agreſtis, litteris ac morum probitati infenſus, ſolique ferro tractando aſſuetus, cum Chriſtianos in Oriente acerbe vexaret, a Conſtantino victus, uxoris Conſtantiæ precibus datus eſt. Relapſus in priſtinam tyrannidem veniam rurſus obtinuit; ſed cum tertio res novas moliretur, captus atque Theſſalonicæ in Macedonia juſſu Conſtantini occiſus eſt. Atque ita Romanus orbis, per Europam, Aſiam, Africam late diffuſus, ad unum Et Licinii.

Conſtantinum, ingenti mortalium bono, eſt devolutus. (anno 325)

Erant autem omnes iſti Imperatores ac Cæſares, quos Diocletianus aut Galerius aſſumpſerunt, vel Conſtantinus æmulos paſſus eſt, ſicut etiam plures alii Imperatores tertii Sæculi, Dalmatæ, Daci, aut Illyrici, bello fortiſſimi.

Martyrum, qui ſub Galerio, Severo, Maximino, Licinio paſſi ſunt, numerus iniri non poteſt. Inter eos Januarius, Bonifacius, Lucianus, Dorothea, Catharina, Chriſtiana Pallas &c. — Floruit quoque hoc tempore S. Pachomius Abbas, miles primum in exercitu Licinii, dein ſub Palemone in Thebaide Monachus vitæ ſanctimonia clarus.

Articulus III.

S. Silveſter ab an. 314 *ad* 335. *S. Marcus ab an.* 335 *ad* 336.

30. Acta Sylveſtri.

Sylveſtro Romano attribuuntur varia acta, quibus narratur, quod Conſtantinum M. baptizarit, atque a lepra ſanarit: cum tamen Nicomediæ primum in fine vitæ dicatur baptizatus: quod Baſilicæ S. Sebaſtiani & Lateranenſi varias indulgentias contulerit pro *feſtis Duplicibus*, cum tamen hæc appellatio primum Sæculo XIII invaluerit: quod anno 324 Concilium celebrarit Romæ, præſente Conſtantino, cum tamen ille toto hoc anno bello Liciniano in Oriente fuerit occupatus.

Hinc Petrus de Marca, Papebrochius, Labbeus, Chriſtianus Lupus, uterque Pagius, Natalis Alexander, Schelſtratus, aliique recentiores Critici, Acta illa Silveſtrina ſuppoſititia eſſe exiſtimant. Et quidem, quod Conſtantinus non Romæ, ſed Nicomediæ in Bithynia fuerit baptizatus in fine vitæ ab Euſebio Nicomedienſi, probant ex Euſebio Cæſareenſi, ſcriptore ſynchrono, omniumque actorum gnaro, ex Socrate, Sozomeno, Athanaſio, Hieronymo, Ambroſio.

De Baptiſmo Conſtantini.

Quidam putant, Conſtantinum bis fuiſſe baptizatum, Romæ & Nicomediæ. Verum hoc videtur improbabile, cum ob recens Decretum Nicæni, ne quidem Ariani auſi fuerint rebaptizare, & Conſtantinus Nicænæ Synodi fuerit protector. An autem non poſſet via media ad conciliandos utriuſque ſententiæ patronos tentari, dicique, Conſtantino circa converſionis ſuæ initia Romæ a S. Sylveſtro collatum eſſe Baptiſmum quoad ſubſtantiam, ceremonias vero Nicomediæ poſtea fuiſſe ſuppletas, aliis dijudicandum relinquo. Et fortaſſis

taſſis citati auctores ſecuti ſunt Euſebium Cæſareenſem, ſcriptorem eruditum, ſed Arianum, & intimum Euſebii Nicomedienſis, Arianorum Principis, amicum in cujus favorem forſan Ceremonias baptiſmi ſumpſit pro ipſo baptiſmo.

Videtur ſane aliquantum difficile creditu, Imperatorem Chriſtianiſſimum, qui nihil antiquius habuit, quam ut plena myſteriorum Chriſtianæ Religionis notitia imbueretur, eamque totis viribus defenderet, & quam latiſſime propagaret: qui in ejus favorem tot Chriſtianiſſima Edicta tulit, quibus ablatas Eccleſias eis reſtitui, novaſque plurimas conſtrui, Deorum vero delubra aut claudi aut dirui juſſit: qui tot privilegiis & immunitatibus Clerum donavit, orta inter Chriſtianos diſſidia tanto ſtudio compoſuit, tot legibus ſaluberrimis hæreſes coercuit, tanta cura, tantiſque impenſis ex omni orbe Chriſtiano Præſules Eccleſiarum in Concilium Oecumenicum, cui ipſe præſens aderat, congregavit: non videtur inquam ſatis credibile, quod talis tantuſque Imperator Chriſtianiſſimus ne quidem Chriſtianus fuerit per viginti & ultra annos poſt ſuam converſionem a Gentiliſmo ad Chriſtianiſmum, animæque ſuæ ſalutem æternam tot tantiſque periculis, in bellis etiam illis Licinianis, objecerit, extra Eccleſiam, quam & veram agnoſcebat, & toto corde amplectebatur.

Certius eſt, quod S. Sylveſter ordinaverit, ut altaria ex lapide, corporalia vero, ſeu lintea, quibus corpus Chriſti imponitur, ex lino conſtent, ſicut in ſindone munda ſepultum fuit.

Sylveſtri auctoritate, ac ſtrenue cooperante Conſtantino, duæ celebres habitæ ſunt ſynodi, prima Arelatenſis contra Donatiſtas, altera Generalis Nicæna contra Arianos, de quibus Part. III & IV prolixe ſatis diſſeruimus.

Obiit ſanctus Pontifex anno 335, ſedis 22. Primus Thiara uſus dicitur. Succeſſit poſt 17 dierum intervallum *S. Marcus*, Romanus, ſed poſt octo menſium Pontificatum pie deceſſit. Epiſcopo Oſtienſi *Pallii* uſum conceſſit; videturque hoc primum eſſe exemplum pallii, Epiſcopo conceſſi, cum ſit inſigne Patriarcharum & Archiepiſcoporum.

Articulus IV.

Obſervatio de Conſtantino M. &c.

Converſus ad fidem Conſtantinus, ad Boſphorum *Conſtantinopolim* condidit eo in loco, quo Bizantium ſteterat, ſedem deinceps futuram 31. Conſtantinopolis.

ram Imperii, & ingentem converſionum campum, exciſis funditus idolis, totam Deo ſacratam. Cauſa fuit, ne quid deinceps cum idololatria commune habeat, quam tam brevi Roma eliminari non poſſe videbat, variaque erant ſuperſtitioſa Imperatorum munera, quæ, ſi ibidem manſiſſet, ſine Senatus & populi motu non potuiſſet omittere, uti contigit, dum *ludos ſæculares* intermiſit. Altera cauſa fuit, ut Romam Chriſti Vicario relinqueret.

Solyma. *Jeroſolymam* quoque novam conſtruxit, e regione veteris, templumque magnificum ad ſepulchrum Chriſti, everſo, quod Hadrianus erexerat, delubro Veneris. Addidit templum ſplendidum in Bethlehem.

Helena. *Helena* pientiſſima ejus mater, Jeroſolymam profecta, S. Crucem miraculo detexit, multiſque conſtructis Eccleſiis ſancto fine quievit Romæ. In Britannia natam, Conſtantio deſponſam, atque ab eo ob Maximiniani filiam repudiatam ſupra diximus. Filius ejus honoribus *Helenopolin* in Bithynia condidit.

Conſtantini geſta. Conſtantinus M. multis pro Eccleſia & Imperio præclare geſtis, obiit anno 337, Imperii 31, ætatis 66. Natus eſt anno 271, anno 306 patri ſucceſſit, an. 312 Maxentium debellavit, an. 313 primum lapidem poſuit pro Baſilica S. Petri, propriiſque humeris cæmentum apportaſſe dicitur. Rebus Romæ compoſitis, adverſus varias gentes, Thraciam invadentes, expeditionem glorioſam ſuſcepit, tranſienſque Mediolano ſororem Conſtantiam Licinio deſpondit anno 314, anno ſequenti per eundem Licinium profligavit Maximinum, anno 318 Licinum quoque ſuſtulit, anno 325 Concilio Nicæno interfuit, anno 330 Cpolim condit, ac B. V. dedicat.

Sed & ſol ſuas habet maculas. Reprehenditur in eo, 1 quod Criſpum filium, juvenem lectiſſimum, quem Cæſarem jam dixerat, novercali odio immolaverit. 2. Quod Arianis promptas nimium aures præbuerit. 3. Quod S. Athanaſium eorum dolis circumventus in exilium ejecerit. 4. Quod (ſi vera eſt ea opinio) baptiſmum ad finem vitæ diſtulerit, eumque ab Euſebio Nicomedienſi, homine ex aſſe Ariano, receperit. 5. Quod Imperium inter filios diviſerit. 6. Quod legiones ſtationarias a Rheno abduxerit; inde enim enatam irruptionem variarum gentium in Romanas provincias.

Parentela. Quod cognationem Conſtantini ſpectat, conjuges duas habuit, Minervinam, & Fauſtam, Maximiani Herculii filiam, ab impietate patris non degenerem. Ex prima genuit *Criſpum*, Principem florentiſſimum, in quem orbis ſpes ſuas defixerat. Sed Fauſta noverca, cum privignum ad turpe facinus fruſtra ſollicitaſſet, ſcelus ſuum in

eundem

eundem detorſit, tantumque calumnia valuit, ut pater filium necaret, anno 320. Comperta dein Criſpi innocentia, Fauſtam quoque conjugem mori juſſit.

Ex Fauſta nati ſunt ipſi tres Principes, *Conſtantinus*, *Conſtantius*, & *Conſtans*: inter quos Romanum Imperium ita diviſit, ut primo daret tranſalpinas Occidentis provincias, Galliam videlicet, Hiſpaniam, Britanniam, Noricum, Vindeliciam; Rhœtiam; ſecundo Orientem, Thraciam nempe, Aſiam & Ægyptum, tertio regiones intermedias, Italiam, Illyricum, Pannoniam, Macedoniam, Græciam, Siciliam, Africam.

Dalmatium quoque, ex *Annibaliano* fratre nepotem, Cæſarem dixit; ſed is anno ſequente militum factione occiſus eſt. Ex *Conſtantio* altero fratre nepotes reliquit *Conſtantium Gallum*, & *Julianum Apoſtatam*, quibus poſtea Conſtantia & Helena, Conſtantini M. filiæ fuerunt deſponſæ, ſed thoro ſterili.

Floruerunt hoc tempore 1 *Lactantius Firmianus*, Arnobii Diſcipulus, Criſpi Principis moderator, qui egregia opera de perſecutionibus Eccleſiæ, & contra Gentiles ſcripſit, ſed non ſine nævis. 2. *Euſebius Cæſarienſis*, qui vitam Conſtantini M. & Hiſtoriam Eccleſiaſticam ſcripſit uſque ad Ariana tempora, quam continuavit deinceps Socrates. 3. *S. Antonius Magnus*, Ægyptius, ſanctimonia & Anachoretico vitæ inſtituto multo celebrior. Lactantius. Euſeb. S. Ant.

Articulus V.

S. Julius I, ab an. 337 *ad* 352. *S. Liberius, ab an.* 352 *ad* 358. *S. Felix II, ab an.* 358 *ad* 360. *S. Liberius iterum, ab an.* 360 *ad* 366.

32. *S. Julius*, Romanus, Arianis, totum pene orbem commoventibus, ſtrenue reſtitit. S. Athanaſium & *Marcellum Ancyranum*, ab illis damnatos atque ad ſedem Apoſt. appellantes in Concilio Romano abſolvit; quanquam Marcellus poſtea in alios errores inciderit. Neque propterea erravit Julius; quia Marcellus in Concilio Romano & Sardicenſi catholicam profeſſionem ediderat. Damnavit Julius *Photinum* Epiſcopum Sirmienſem hæreticum, qui aſſeruit, Chriſtum merum eſſe hominem, nec dari in Deo Trinitatem Perſonarum, unamque *ad intra* eſſe operationem. Obiit S. Julius anno 352, ſedis 16: ſcripſit duas Epiſtolas genuinas, alteram ad Euſebianos, ad Eccleſiam Alexandrinam alteram, a S. Athanaſio in Apologia ſecunda relatas. Natalem Marcellus Ancyr. Photinus.

Domini die 25 Dec. in tota Eccleſia celebrari præcepit, quæ antea cum feſto Epiphaniæ fuit celebrata.

S. Liberius, Romanus, varia fata ſubiit. Nihil intentatum reliquerunt Ariani, ut eum in partes ſuas pertraherent. Mediolanum accitus a Conſtantio Imperatore, cum damnationi Athanaſii nollet ſubſcribere, Beroeam Thraciæ in exilium relegatus eſt. Biennio ibidem inter ærumnas exacto, victus tædio, Athanaſii damnationi, & Formulæ Sirmienſi contra Photinum conceptæ, in qua nihil quidem contra fidem catholicam continebatur, vox tamen *conſubſtantialis* fuerat omiſſa, ſubſcripſit, atque cum Arianis communicavit.

Difficultas de Liberio & Felice.

Cum Clerus Romanus hæc intellexiſſet, Arianique de induſtria ſpargerent ſuam de Liberio victoriam, eundem Pontificatu excidiſſe ratus atque ſecundum externa ferens judicium, *Felicem II*, quem Ariani, cum Liberius in exilio vivebat, intruſerant, tanquam verum Pontificem acceptavit, poſtquam is fidem Nicænam profeſſus Arianis dixit anathema, ipſumque etiam Imperatorem Conſtantium condemnavit.

At vero, cum poſt mortem Felicis Liberius ſubſcriptionem ſuam revocaſſet, & omne cum Arianis commercium abdicaſſet, eundem Eccleſia rurſus tanquam verum Pontificem elegit, aut acceptavit.

Atque ſic complanata videtur graviſſima difficultas, quæ hic occurrit. Nam 1 habetur, quod Liberius non inciderit in hæreſin, cum non ſubſcripſerit formulæ hæreticæ; quod autem ſubſcripſerit damnationi S. Athanaſii, & cum Arianis, qui ſimulaverant ſe Catholicos, incaute communicaverit, peccavit quidem, ſed non contra fidem, quam mente ſemper retinebat. Habetur 2, quod Clerus Romanus & Eccleſia potuerit ei Pontificatum abrogare, aut judicare, quod illo exciderit, propter hæreſin, ex circumſtantiis illis præſumptam; non poteſt enim Eccleſia cor inſpicere, ſed ſecundum externa debet procedere. Habetur 3, quod S. Felix brevi ſaltem tempore fuerit verus Pontifex; quod quidem, ut difficultatem evitent, aliqui cum Natali Alexandro negant, ſed omnia Martyrologia quarto Calendas Auguſti ponunt memoriam S. Felicis Papæ & Martyris, & tota Eccleſia jam ultra mille annos illum ut talem colit. Et alias Felix tertius deberet dici ſecundus, & Felix IV deberet dici tertius: teſtaturque Bellarminus, anno 1582 inventam fuiſſe Romæ arcam marmoream cum hac Inſcriptione: *Hic jacet corpus S. Felicis Papæ & Martyris, qui Conſtantium hæreticum damnavit*; neque alium hunc eſſe poſſe, quam Felicem ſecundum. Habetur 4, non fuiſſe eodem tempore duos legitimos Pontifices. Si hæc reſponſio non placeat, dic, Liberium, cum videret,

ſe

ſe mala hæreſeos fama laborare, abdicaſſe Pontificatum, ne ſchiſma in Eccleſia oriretur, acceptatumque fuiſſe Felicem, poſtea vero, cum de ejus orthodoxia conſtaret, Felicem, virum ſanctum, ceſſiſſe, Liberiumque rurſus fuiſſe acceptatum. Certe Carolus Cocquelines, Collector Bullarii Romani, in Felice II ait, conſilio Liberii electum eſſe Felicem.

Obiit S. Liberius, de infirmitate ſua pœnitens, anno 366, ſedis a prima electione 15, poſtquam Conciliabulum Ariminienſe damnavit, & Arianis ſtrenue reſtitit.

Articulus VI.

Obſervatio de Imperatoribus &c. hujus temporis.

Non diu inter Conſtantini M. filios tenuit concordia. *Conſtantinus*, natu maximus, provinciis ſuis tranſalpinis non contentus, partem ſuam augeri a fratre Conſtante petiit; cum autem nihil impetraret, illato bello victus, prope Aquilejam occiditur, triennio poſt patris obitum. 33. Obit Conſtantinus Jun.

Totus dein Occidens adjectus *Conſtanti*, Religionis adverſus Arianos & Conſtantium, eorum fautorem, defenſori ſtrenuo. Sed neque illius diuturnum fuit Imperium, nam anno illius 13, ætatis 30, a *Magnentio*, homine Gallo, purpuram invadente, fuit interemptus, ingenti rei Catholicæ detrimento (anno 350). Et Conſtans.

Sublato gemino Catholicæ rei fulcro, Conſtantino & Conſtante, Divino judicio, ſemper adorando, orbis Romanus ad ſolum Conſtantium, Arianum Imperatorem, devolutus eſt. Quantas is, ab Hæreticis in omnes partes verſatus, turbas in Eccleſia excitarit, quantaſque in calamitates Præſules Orthodoxos præcipitarit, *Part. IV* abunde retuli.

Præter bellum adverſus Eccleſiam, quod ſine intermiſſione proſecutus eſt, multum illi negotium cum *Magnentio*, qui purpura ſumpta Decennium fratrem Cæſarem renuntiavit: nec acceptavit Galliam, a Conſtantio ſibi oblatam, ſed dimidium Imperii exegit. Verum poſt triennium ad Murſiam graviſſima clade profligatus, Lugduni ſe confodit illo gladio, quo Conſtantem Imperatorem confoderat. Decennius laqueo ſe ſuſpendit. Magnentius.

Bellum civile excepit Perſicum, contra Saporem, crudeliſſimum Chriſtianorum tortorem, qui Romanas provincias invaſerat, geſtum. Utroque defunctus Conſtantius patruelem ſuum *Conſtantium Gallum*, Conſtantius Gallus.

Juliani Apoſtatæ fratrem majorem, Cæſarem dixit, data Conſtantia ſorore in uxorem, & in dotem Aſia. Sed cum Gallus militum odium incurriſſet, quarto poſt anno a Conſtantio evocatus capite plexus eſt.

Poſt Galli necem *Julianum* fratrem ejus Cæſarem aſſumpſit, conceſſa in conjugem Helena, ſorore ſua altera. Verum is, ut corpore, ita animo diſtortus, cum adverſus Gallos & Germanos, ſeditionem moventes, miſſus eſſet, a militibus Imperator acclamatus eſt. Conſtantius, re comperta, Juliano cum inimico exercitu adverſum ſe imminenti obviam progreſſus, Tarſi in Cilicia morbo periit, anno 361, Imp. 24, ætatis 44, degener a patre ob Arianam perfidiam.

Julianus. *Julianus* jam ſolus rerum potitus, exules quidem Epiſcopos reſtituit, paucoſque, Martyrii gloriam invidens, Religionis nomine occidit, ſed cum Chriſtianæ fidei deſertor impius in Idololatriam eſſet prolapſus, Chriſtianos, quos *Galilæos* nominari voluit, perſequi non deſiit, affictis criminibus, quæ non commiſerant. Philoſophos contra, Haruſpices, & Magos, a quibus fuit perverſus, in amore & honore habuit. At non diu impunitam Deus permiſit perfidiam; nam altero jam Imperii anno, cum adverſus Perſas moveret, ſagitta confixus interiit, anno 363, æt. 34.

Jovianus. Suffectus *Jovianus*, Princeps apprime Catholicus, ab exercitu, quem Julianus in fauces velut caudinas incautus deduxerat. Inita igitur cum Perſis pax, neceſſaria magis quam glorioſa, relicta illis Meſſopotamia. Verum, cum optimi Principis partes impleret Jovianus, octavo Imperii menſe deceſſit, ſubrogatuſque eſt *Valentinianus*, Joviani gentilis, natus in Pannonia.

Viri celebres. Celebres hoc tempore fuerunt, S. Athanaſius, S. Hilarius Pictavienſis, S. Euſebius Vercellenſis, ſancti Joannes & Paulus, ſub Juliano martyrio coronati, Donatus & Victorinus, S. Hieronymi Præceptores in litteris humanioribus. Ut taceam tres Euſebios, Cæſarienſem, Nicomedienſem, & Emeſenum, Ariana tabe affiatos.

Articulus VII.

S. Damaſus, ab an. 366 *ad* 384. *S. Siricius, ab an.* 384 *ad* 398. *S. Anaſtaſius, a* 398 *ad* 401.

34. Urſicinus Antip. *S. Damaſus*, Hiſpanus, S. Liberio per legitimam electionem ſucceſſit. Sed ſchiſma contra eum excitavit *Urſicinus*, Diaconus, Romanus, multoſque in partes ſuas pertraxit, cædibus in paucis in civitate

patratis.

patratis. Sparſa in Damaſum crimina: vir integerrimus accuſatus adulterii. Urſicinus a Prætextato, urbis Præfecto, juſſu Valentiniani Imperatoris urbe pulſus, & in Galliam exulatum miſſus. Poſt mortem Valentiniani rurſus ſanctam ſedem invadere conatus, a Gratiano Imp. iterum relegatus eſt.

Plures Damaſus ſynodos congregavit: 1 Romanam, qua Urſicinum Antipapam, cum Valente & Urſacio, illo Murſiæ, hoc Singidoni in Illyrico Epiſcopo, Arianæ ſectæ primipilis, condemnavit. Concilia. 2. Romanam contra *Auxentium* Arianum, in ſedem Mediolanenſem intruſum, & contra *Macedonianos*, negantes Divinitatem Spiritui Sancto: eumque utriuſque miniſtrum eſſe aſſerentes. 3. Romanam, cui Petrus Alexandrinus, S. Athanaſii ſucceſſor interfuit, in qua damnati ſunt *Apollinariſtæ*, qui aſſerebant, in Chriſto nullam fuiſſe animam, Apollinaris. ſed ejus vices ſuppletas a Verbo Divino: Corpus Chriſti conſubſtantiale eſſe Divinitati, & hinc Divinitatem eſſe paſſam & mortuam: carnem non ex B. V. aſſumptam, ſed de cælo allatam. 4. Romanam contra hæreticos, & Epiſcopos, adhærentes Urſicino Pſeudo-Papæ. 5. Romanam, ad quam Damaſus Orientales etiam Epiſcopos convocavit, ſed illi ſe excuſarunt, quod non poſſint tam procul ab Eccleſiis ſuis diſcedere. Convenerunt autem Conſtantinopoli, ibique Concilium celebrarunt contra Macedonium, Apollinarem, Eunomium &c. Hoc Concilium Conſtantinopolitanum I, cum eſſet conforme Romano, confirmavit Damaſus Papa, requiſitus ab Orientalibus. Atque ex hac confirmatione, atque conformitate cum Concilio Romano, fuit Oecumenicum, ſub appellatione *ſynodi ſecundæ. Videatur Pars III.*

Obiit Damaſus anno 384, ſedis 19. S. Hieronymum in ſcribendis epiſtolis & Eccleſiaſticis negotiis adjutorem habuit, eoque teſte Damaſus multa carmina eleganter compoſuit. Multa tamen opera, & inter ea Pontificale Romanum, Catalogum Romanorum Pontificum, quem Damaſi Chronicon appellant, pluresque epiſtolas, aliqui Critici eidem abjudicant.

S. *Siricii* electioni ſe oppoſuit Pſeudo-Papa Urſicinus cum ſua cauda. Scripſit epiſtolam ad *Himerium* Tarraconenſem Epiſcopum, Epiſt. ad ad diſciplinam Eccleſiaſticam ſpectantem. Atque hæc prima eſt De- Himerium. cretalium Romanorum Pontificum, quam multi recentiores eruditi paſſim tanquam genuinam agnoſcunt, primaque, quæ in antiquis Eccleſiæ collectionibus legitur; non quod anteriores Pontifices nullas ſcripſerint Decretales epiſtolas, ſed quod eæ, quæ ipſis attribuuntur, non ſint illæ, quas revera ſcripſerunt, eo quod ex S. Leonis & aliorum poſteriorum Pontificum epiſtolis ſint compilatæ.

Præcipit autem in ea ad Himerium epiſtola, ut ſecundum antiquam conſuetudinem baptiſmus generaliter tantum conferatur in Paſchate & Pentecoſte. Romæ celebravit ſynodum 80 Epiſcoporum in Baſilica S. Petri, ad reſtaurandam diſciplinam, in Africa collapſam, ut conſtat ex epiſtola ſynodali, ad Epiſcopos Africæ data. Monet in ea, ut Novatiani & Donatiſtæ pœnitentes reconcilientur. Ne Sacerdotes & Diaconi conjugati cum uxoribus permaneant.

Jovinianus. Damnavit *Jovinianum* Monachum, qui varios Romæ errores ſparſerat contra virginitatem, contra meritum bonorum operum, contra diverſam gravitatem peccatorum, contra puritatem B. V. Mariæ atque perverſis his doctrinis Moniales permovit, ut cœnobiis egreſſæ nuptias celebrarent, prout poſtea fecit Lutherus. S. Ambroſius quoque, habito Mediolani Concilio, eundem hæreſiarcham damnavit.

Illyricum. Totum *Illyricum* Romano Epiſcopo ſeu Patriarchæ Occidentis fuerat ſubjectum; at vero poſtquam anno 379 in Orientale & Occidentale fuerat diviſum, Epiſcopi Conſtantinopolitani, fiducia urbis Regiæ, & Imperatorum favore ſuffulti, ulterius ſemper graſſati, Illyricum Orientale ſibi vendicare conati ſunt. Quare Siricius Papa (aliqui Damaſo id tribuunt) *Vicariatum Theſſalonicenſem* inſtituit, atque Epiſcopum Theſſalonicenſem, totius Illyrici Primatem, Vicarium ſedis Apoſt. per totum Illyricum deſignavit, idque ab aliis etiam poſtea Pontificibus obſervatum.

Vicariatus Theſſal.

De Manichæis converſis Siricius ſtatuit, ut toto vitæ ſuæ tempore in Monaſteriis rigidam pœnitentiam agant, & primum in fine vitæ viaticum ipſis concederetur.

Objectio contra Siricium. Siricio objicitur, quod Rufino, Presbytero Aquilejenſi, qui contra S. Hieronymum defendit Origenem, ejuſque libros *Periarchon*, ſeu de principiis, erroribus ſcatentes, publicaverat, *formatas*, ſeu *communicatorias* litteras dederit. Sed eo tempore hæreſes Origenis necdum Romæ ſatis erant cognitæ aut examinatæ; unde Rufino, quem Catholicum exiſtimavit, litteras dedit, ab eo deceptus. Certe Manichæos & Priſcillianiſtas, in pluribus cum Origeniſtis ſentientes, quantum potuit eſt inſectatus, impetrato etiam Theodoſii M. Decreto, quo ſæcularibus pœnis eliminarentur: alio item Decreto, quo idolorum fana Romæ everterentur.

Obiit Siricius plenus dierum & meritorum anno 398, ſedis 14. Baronius de ejus ſanctitate ſubdubitavit, eumque propterea in Romano Martyrologio omiſit, tum propter eas, quas dixi, datas Rufino litteras, & ſegniorem inquiſitionem in errores Origenis, tum propter dimiſſum in Palæſtinam S. Hieronymum, quem Clerus Romanus, cujus

jus vitia redarguebat, perſequebatur, non ſine confictis in eum criminibus, quibus fortaſſis Siricius credulas nimium aures præbuit. Falſiſſimum autem eſt, quod legitimas nuptias appellarit pollutionem: illicitos concubitus hac voce notavit. Idem ferme, quod S. Hieronymi, fatum erat S. Paulini Nolani Epiſcopi. Sanctis videlicet etiam viris obrepitur, ut minus æquum de perſonis judicium concipiant.

S. Anaſtaſius, Romanus, poſt acre certamen inter S. Hieronymum & Rufinum, Origenis errores damnavit, Rufinum vero, acerrimum Origenis defenſorem, Romam citavit; cum autem non comparuiſſet, eundem quoque damnavit.

Duo hoc tempore Carthagine habita ſunt Concilia, quæ Canones ſuos de diſciplina ad Anaſtaſium approbandos Romam miſerunt.

Obiit anno 401, ſedis 4 inchoato. Conſtituit, ut, dum Diaconus Evangelium legit, ſacerdos ſtet. Non modica Presbyteros inter & Diaconos fervebat contentio; hi enim, cum res Eccleſiarum adminiſtrarent, Presbyteros ſpernebant. Iſti auctoritatem ſuam & præeminentiam tuebantur, atque, Diaconis ſtantibus, ſedere ſe debere dicebant, adeo, ut etiam ſub Evangelio ſederent. Inde Ordinatio Anaſtaſii; quem S. Hieronymus virum inſignem appellat, Romamque eum diu habere non meritam.

Articulus VIII.

Obſervatio de Imperatoribus &c.

Joviano Imperatori pientiſſimo anno 364 a milite ſuffectus eſt *Valentinianus I* Princeps optimus, qui ſub Juliano baltheum depoſuerat, cum thus offerre idolis juberetur. Erravit tamen in eo, quod diviſo Imperio fratri *Valenti* Orientem adminiſtrandum traderet, homini ſævo, & ab Arianis corrupto, qui Catholicos, Epiſcopis orbatos, per 14 annos dire eſt perſecutus. Quo eſſet ingenio, ſpecimen dedit, dum 80 Præſules, ad petendam pacem ad ſe legatos, navi imponi & comburi juſſit. 35. Valentinianus I. Valens.

Valentinianus quidem fratrem monuit ſæpius, ſed incaſſum. Nec potuit illum vi corrigere, cum in Occidente undique invaderetur Imperium, Alemannis, Quadis, Scotis, Afris inſurgentibus, quos tamen fortiter domuit. At, cum ei Moravorum, defectionem molientium, legati, ferocius reſponderent, vena rupta, cum ſanguine vitam profudit anno 375, Imperii 12, ſicut Imperii, ſic Eccleſiæ Defenſor eximius.

Impe-

Imperium reliquit filio *Gratiano*, optimo Principi, a virtute patris minime degeneri, a novem jam annis in Imperii conſortem aſſumpto. Verum ei, non invito, adjunctus eſt *Valentinianus II* frater junior, ex *Juſtina*, muliere Ariana, a Valentiniano I ſuſceptus, atque adhucdum puer ab exercitu matris artibus Auguſtus ſalutatus.

Gratianus & Valentin. II.

Valens interea in Oriente tumultuans non plus anno Valentiniano fratri ſuperfuit; nam ut Hunnos, ex Mæoticis paludibus prorumpentes expelleret, Gothis in Imperii ſolo ſedem conceſſit. Sed Gothi erant Romanis, quod mus in pera, & ſcorpius in ſinu; nam armis ſumptis, Thraciam depaſti, Valentem a bello Perſico reverſum acie vicerunt, atque cum tugurio, in quod ſagitta ictus confugerat, vivum combuſſerunt, qui tot Eccleſiæ Præſules combuſſerat; dignum a Gothis referens præmium, quos & ſinu receperat, & per *Ulphilam* Pſeudo-Epiſcopum Ariana lue infecerat, pertinaci morbo ad Europæ exitium tranſituro. Periit Valens anno 378, Imp. 14, æt. 50.

Gothi per Ulphilam Arianiſmo infecti.

Cum Romanum Imperium in Europa a Moravis, Sarmatis, Saxonibus, Gothis, & Hunnis laceraretur, in Aſia a Perſis, in Africa a Mauris, *Gratianus* Imperator *Theodoſium* Hiſpanum, præſtantem bello virum, in collegam aſſumpſit, eique poſt mortem Valentis Orientem attribuit. Uſſit invidia *Maximum* Britannum, qui, arrepta tyrannide, Gratianum, Alemannorum ad Argentoratum victorem, in ponte Rhodani prope Lugdunum per *Andragathum* perfide interemit anno 383, Imp. 8, ætatis 28.

Theod.

Maximus.

Maximus, a Theodoſio & Valentiniano II conſors Imperii agnitus, Treviris ſedem fixit; verum cum ambitioni Tranſalpinæ provinciæ, quamvis vaſtiſſimæ, non ſufficerent, in Italiam penetravit, atque illius quoque poſſeſſionem adiit. Valentinianus cum matre Juſtina pulſus, Cpolim fugit, atque Theodoſii M. opem imploravit, eamque, promiſſa mitiore cum S. Ambroſio & Catholicis agendi ratione, obtinuit; nam Theodoſius, cum exercitu in Italiam profectus, Maximum ad Aquilejam devictum, militibus diſcerpendum reliquit, atque *Valentiniano* totum Occidentem aſſeruit. Verum is haud multo poſt Viennæ in Gallia ab *Arbogaſto*, militiæ Præfecto, ſtrangulatus eſt.

Theodoſius M. comperta Valentiniani nece, cum in Oriente aliis bellis eſſet diſtentus, *Arbogaſtum*, & *Eugenium*, Tyrannos, quorum uterque purpuram induerat, aliquamdiu toleravit; at vero, cum uterque, renovato idolorum cultu, in Chriſtianum nomen inſurgeret, ſigno crucis pro vexillis elato, in ipſis alpium jugis hoſtes fudit, ipſorum

Arbogaſtus & Eugenius.

rum telis ventorum turbine in emittentium ora retortis. Interfectus Eugenius aliena manu, Arbogaſtus propria.

Tunc demum Occidens Orienti junctus Theodoſio paruit, victorque orbis Romæ aliquamdiu ſedem fixit, proſtratiſque idolis, delubra ſubruit. Verum cum Senatui idola ex animis evellere non facile poſſet, Cpolim rediit, ubi purior eſſet cultus, quem per Synodum Generalem ſecundam, Cpolitanam primam, procuravit. Theod. Monarcha.

Thracia dein aliiſque Orientis provinciis a Barbarorum, Gothorum, Hunnorum, Scytharum jugo vindicatis, felicitatem Conſtantini Magni, amplitudinem, felicitatemque Theodoſius Magnus reſtituit.

In ſummis ejus virtutibus nævus unus iracundia, qua ob dejectam Placillæ Auguſtæ ſtatuam *Antiochiam* vaſtitate damnavit, ac ægre Flaviani Epiſcopi precibus pœnam remiſit: alias vero ob tumultum, in quo Præſes & Senatus Theſſalonicæ durius eſt habitus, ſeptem hominum millia, nullo nocentium & innocentium diſcrimine, interfici juſſit. Sed id delictum pœnitentia expiavit, correctionem Ambroſii demiſſe recipiens. Nævi illius.

Obiit anno 395, Imperii 16, æt. 60, ſummis Imperatoribus jure accenſendus. Ex Placilla prima conjuge genuit Arcadium & Honorium, quos inter conſilio non optimo Imperium diviſit, ex altera, Galla Placidia, Valentiniani I. filia, Placidiam, Athaulpho Gothorum Regi primo deſponſam, ac dein Conſtantio Romano Patricio. Imperii diviſio tertia.

Articulus IX.

Obſervatio in Sæculum IV.

Vidimus initium hujus ſæculi Diocletianis adhuc, Maximianis, Galerianis, Maximinis, Licinianis, Julianis, ethnicorum Principum, perſecutionibus ſanguinarium; ſub ipſis deinde etiam Imperatoribus, qui Chriſtiano nomine ſibi blandiebantur, Conſtantio & Valente ſævum & crudele: hæreſibus denique quam plurimis turbatum. Quantum Donatiſtarum, Arianorum, Sabellianorum, Macedonianorum, Eunomianorum, Aerianorum, Priſcillianorum, Manichæorum regnum? quam late, quot artibus, quantis machinis propagata ſanies? Helvidius & Jovinianus quam turpia carcinomata? 36. Eccleſia preſſa.

At provida ſemper pro ſua in terris Eccleſia Mens illa æterna, quot heroes miſit, quot Alcides, qui virulentam excetram conficerent? hoc nomine veniunt ſummi Pontifices, Divina ad hoc ordina- Sed non oppreſſa.

tione inſtituti, ut diſperdant, diſſipent, ædificent, & plantent, Melchiades, Sylveſtri, Julii, Damaſi &c.: Fideles Adjutores Imperatores Chriſtianiſſimi, Conſtantini, Valentiniani, Gratiani, Theodoſii.

Et quis enumeret Patres, Doctores, & Scriptores Eccleſiaſticos, adverſus hoſtes Eccleſiæ ſtrenue depugnantes? peperit profecto hoc ſæculum viros immortales, quibus multum ſane debet Eccleſia: *Athanaſium* dico, ſanctum illum exulem, qui vel fugiens & latitans hoſtibus terrori fuit. Quot fraudibus & calumniis actum, ut periret! Plura de eo *Part. III & IV* ſunt commemorata. Opera ejus edidit clariſſimus P. de Montfaucon, ex congregatione S. Mauri; multa tamen cenſentur ſuppoſititia. De ipſo etiam *Symbolo, quicunque vult ſalvus eſſe &c.* dubitatur, an S. Athanaſium auctorem habeat. Baronius illud eidem adjudicat, ſed plures recentiores Critici abjudicant, ea ducti ratione, 1 quod in antiquioribus S. Athanaſii codicibus non inveniatur. 2. Quod ſtylus latinum auctorem ſapiat. 3. Quod hæreſes, Neſtorianam & Eutychianam confutet, & tamen nec in Epheſina ſynodo nec Chalcedonenſi fuerit allegatum. Quod neque Patres latini, qui uſque ad Gregorium IX, de proceſſione Spiritus Sancti contra Græcos diſputarunt, unquam de hoc ſymbolo Athanaſii mentionem fecerint, cum tamen magnæ adverſus eoſdem fuiſſet auctoritatis. Diverſi autem diverſis illud tribuunt auctoribus, potiores vero Vigilio Dapſenſi Epiſcopo in Africa, Sæculi V ſcriptori, qui alia etiam ſcripta ſub nomine S. Athanaſii ediderit.

De Symbolo S. Athanaſii.

Quod S. Athanaſius Orienti, hoc S. *Hilarius* erat Occidenti in Arianis conflictibus; Gallus fuit natione, Pictavienſis Epiſcopus. E Synodo Biterrenſi, in qua (ſicut ante in Mediolanenſi) fidem Nicænam & S. Athanaſium animo imperterrito defenderat, Saturnini Arelatenſis fraudibus in Phrygiam a Conſtantio exul miſſus, in Concilio Seleucienſi palmas ſuas adverſus Arianos inſtauravit. Urſacius & Valens, ut ab homine ſibi minime opportuno ſe liberarent, auctores fuere Conſtantio, ut ad Epiſcopatum eum remitteret. Gallia melior invictum Athletam obviis ulnis excepit, pluresque ſynodos ibidem egit, effecitque, ut Saturninus, Arianorum anteſignanus proſcriberetur. Poſt multas alias victorias, in Oriente & Occidente relatas, ad glorioſum in cœlis triumphum abiit anno 367.

S. Hilarius.

Vitam ejus Bollandus ad 15 Jan. ſcripſit. Opera vero ejus novo ſtudio ediderunt eruditiſſimi Patres Benedictini S. Mauri. Illa inter eminent 12 libri de Trinitate. Libri 3 adverſus Conſtantium Imp. liber contra Auxentium Mediolanenſem, & liber contra alios Arianos. Plura vero opera aut perierunt, aut ſuppoſititia cenſentur.

Optatus Milevitanus in Numedia Epiſcopus, tempore Valentiniani I ſex libros doctiſſimos de ſchiſmate Donatiſtarum ſcripſit adverſus *Parmenianum* Pſeudo-Epiſcopum Carthaginenſem. Optatus.

Cyrillus Hieroſolymitanus Epiſcopus, ab Accaçio Cæſarienſi Epiſcopo ordinatus, ſed ab eodem, cum de Jure Metropolitico quæſtionem moveret, rurſus ſede ſua dejectus, nec ante mortem Conſtantii reſtitutus eſt. Sub Valente iterum depulſus, poſt hujus necem iterum rediit, a Synodo II confirmatus, obiit anno 386, Epiſcopatus 35. Cyrillus Hieroſol.

Reliquit Catecheſes 18 pro Neophytis, & 5 Myſtagogicas, prorſus utiles, etiam ad demonſtrandam realem præſentiam Chriſti in Sacramento Euchariſtiæ; unde non defuerunt Calviniſtæ, qui negarent, Catecheſes iſtas eſſe Cyrilli: ſed eas S. Hieronymus de Scriptoribus Eccleſiaſticis tanquam genuinum Cyrilli partum agnoſcit, atque dilaudat. Scripſit etiam Epiſtolam ad Conſtantium de ſigno crucis in cœlo, quod Conſtantinus viderat.

S. Baſilius M. Athenis, quo ſtudiorum cauſa fuerat profectus, ob morum ſimilitudinem comes individuus fuit S. Gregorii Nazianzeni. Inde reverſus, Ægypti ac Libyæ Monaſteria luſtravit, hauſtiſque ibidem documentis, factus in Ponto & Cappadocia Monachorum fundator, Regulas Monaſticas præſcripſit. Eremo extractus Cæſareæ in Cappadocia Epiſcopus renuntiatus anno 371. Dici non poteſt, quantis machinis egerit Valens Imp. ut hunc virum ſibi & Ario conciliaret; ſed in cautem impegit; ad mortem uſque perſtitit Nicænæ fidei propugnator acerrimus. Obiit anno 380, oris facundia, & cœleſti ſapientia plenus. S. Baſilius.

Scripſit multas Homilias in Hexameron, Pſalmos, & de variis argumentis; libros 2 de Baptiſmo, contra Eunomium 5. Ad Amphilochium de Spiritu S. & pœnitentia, de abdicatione rerum, de vera & pia fide, ſermones de vita aſcetica, ſeu inſtitutiones Monachorum, Regulas fuſiores & breviores, liturgias, conciones morales, commentarium in Iſaiam.

S. Gregorius Nazianzenus, cognomento *Theologus*, vivo adhuc patre Gregorio Nazianzi Epiſcopo, ejusdem Eccleſiæ, ex eremo accitus, adminiſtrationem ſuſcepit. Mortuo patre centenario, ad Cpolitanam cathedram fuit vocatus, ſed fervente in Synodo II tumultu Epiſcopatum illum ultro abdicavit, habitaque eleganti ad populum oratione, Nazianzum receſſit, ubi ſolitariam vitam duxit, ad annum uſque 389, quo pie deceſſit. Scripſit multa opera, oratione ſoluta & metro ligata. Varia tamen cenſentur aut dubia, aut ſuppoſita. S. Gregorius Naz.

S. Gregorius Nyſſenus, frater S. Baſilii, Theologus pariter ſummus, uxore Deo dicata, ſacerdos ordinatus ac deinde Niſſæ in Cappadocia Epiſcopus anno 372, a Valente, ſicut alii Epiſcopi Catholici, in exilium pulſus eſt; ſed eo ſublato redux, Synodo II inter 150 Patres interfuit, in qua *Symbolum Conſtantinopolitanum* compoſuiſſe dicitur, vitamque ſanctam ad finem prope Sæculi V produxit. Opera ejus anno 1605 Pariſiis publicavit Fronto Ducæus S. J.

Greg. Nyſſ.

S. Ephrem, Syrus, Edeſſenæ Eccleſiæ Diaconus, vita & doctrina clarus, ſcripſit Paræneſes ſeu exhortationes ad Monachos, Sermones Aſceticos, Encomia ſanctorum, voluntatem ſuam ultimam, qua ſingulis reliquit varia vitæ ſanctæ documenta. Vitam ejus ſcripſit Bollandus ad 1 Februarii.

Ephrem.

S. Epiphanius in Palæſtina natus, circa annum 320 in Ægypto & Palæſtina inter Monachos pie vixit, donec Salaminæ (quæ poſtea Conſtantia eſt) in Cypro factus eſt Epiſcopus. Gravem is controverſiam habuit primum cum Joanne Solymitano Epiſcopo ratione Origeniſtarum, dein etiam cum Joanne Chryſoſtomo, quos tanquam fautores Origenis accuſavit. Cum enim *Theophilus* Patriarcha Alexandrinus Origenem damnaſſet in ſynodo, ac Monachos, quos ejus erroribus adhærere putabat, expuliſſet, ad Joannem Chryſoſtomum Cpolim confugiebant. Benigne is eos accepit. Quod ægre tulit Epiphanius, & collecta in Cypro ſynodo iterum Origeniſtas proſcripſit, datiſque ad Chryſoſtomum litteris, ut idem faceret, petiit; quin ipſe anno 402, jam octogenarius, Cpolim abiit, ut Monachos hæreticos proclamaret, ſed cum Chryſoſtomo, eum humaniter invitante, communicare noluit, eoque ne quidem ſalutato in Cyprum receſſit. Ita nempe vel inter ſanctos gliſcit, ex zelo pietatis, ſimultationum ſpiritus, abundante quovis in ſuo ſenſu. Nempe Chryſoſtomus vel necdum ſatis agnovit errores Origenis, vel quod vero ſimilius, exiſtimavit, Monachos Ægyptios (quos *Monachos longos* appellabant) iis erroribus non eſſe irretitos, communione tamen Eccleſiaſtica illis interdixit. Obiit Epiphanius eodem anno 402.

Epiphanius.

Lis inter Patres ob Origeniſtas.

Reliquit S. Epiphanius poſteritati *Panarium* adverſus 80 Hæreſes, Epitomen hujus Panarii, librum de Ponderibus & Menſuris, ſermonem de fide, plures Epiſtolas.

37. *S. Joannes Chryſoſtomus*, natus Antiochiæ anno 347, ſtudiis optimis imbutus, forenſibus cauſis poſtquam aliquanto tempore ſe tradiderat, ad ſacras Scripturas & obſequium Eccleſiæ induſtriam tranſtulit, atque baptizatus a Meletio Antiocheno Epiſcopo, per ſexennium in eremum ſeceſſit. Inde revocatus a Flaviano, Meletii ſucceſſore, ordinatus Presbyter, per 12 annos ad populum Antiochenum dixit, tanta

Chryſ.

tanta fama & nominis commendatione, ut *os aureum* diceretur, & mortuo Nectario Cpolitanus Patriarcha ſufficeretur invitus. Cum autem Monachi Ægypti a Theophilo proſcripti Cpolim ad S. Chryſoſtomum & Arcadium Imperatorem, de injuria illata queſturi veniſſent, Arcadius Theophilum Cpolim adduci juſſit. Theophilus, hanc fabam a Chryſoſtomo in ſe cuſam, ratus, perdendi eum occaſionem quæſivit.

Hanc ei brevi in manus dedit Imperatrix *Eudoxia;* nam cum Chryſoſtomus mulierum vitia pro concione publica perſtringeret, Auguſta ſe petitam exiſtimans, Theophilum, cum non paucis Ægypti Epiſcopis adhuc præſentem facile permovit, ut indicta *ad Quercum* in ſuburbio Chalcedonis ſynodo (cui etiam plures Aſiæ Epiſcopi, a Chryſoſtomo depoſiti, adfuerant) eundem, citatum, ſed non comparentem, condemnaret, & Arcadius ſuo Decreto exilium eidem indiceret, anno 403. Abiit Chryſoſtomus flente populo. Sed ecce! vehementi terræ motu urbem concutiente, & plebe in ſeditionem vergente, coactus eſt Imperator, protinus eundem revocare, feſtivo plauſu lætaque acclamatione exceptum. Ejus fata.

Sed diuturna non fuit malacia; cum enim Chryſoſtomns ad Auguſtæ ſtatuam prope Eccleſiam ludos fieri prohiberet, habita oratione, cujus initium: *iterum Herodias furit, rurſus ſaltat,* excandeſcens Eudoxia, alteram ſynodum convocari curat, cui intereſſe noluit Theophilus, a populo ſibi male metuens. Miſit tamen legatos, qui cum aliis Epiſcopis, Joanni infenſis, ſententiam depoſitionis, ad Quercum latam, confirmarunt.

Rurſus igitur Chryſoſtomo migrandum fuit in exilium, ærumnis, morbis, rerumque omnium penuria plenum. Sed major ſenſu Joannis animus aſpera quæque invicta conſtantia perpeſſus, quarto exilii anno ad perennem in cælis laureolam translatus eſt.

Chryſoſtomus, inique condemnatus appellavit ad Innocentium I Papam, qui eum abſolvit, atque ut nomen ejus Diptychis inſcriberetur, voluit; ſed Theophilus obſtitit, donec Cyrillus ejus nepos, atque in Eccleſia Alexandrina ſucceſſor id præſtitit. Singularis autem honor ſacris ejus Reliquiis anno 438 fuit delatus, quando magnifica cum pompa Cpolim ſunt deductæ, Theodoſio II, veniam parentum ſuorum culpæ a ſancto precante. Appellat.

Scripſit *Homilias* multas, ſpiritu & facunda eloquentia plenas, in omnes ferme libros veteris & novi teſtamenti: varios ſermones doctrinales, & de laudibus ſanctorum, librum contra Gentiles, alterum contra Judæos: tres contra vitæ Monaſticæ irriſores: ſex de ſacerdotio: Ejus Libri.

dotio: duos de cordis compunctione: tres de Dei providentia: unum de virginitate: Liturgiam: opera moralia: plures epiſtolas. Monumenta ejus, quæ erudito orbi reliquit, laudare ſupervacuum eſt, cum ſint Chryſoſtomi.

Magni equidem, quos recenſui, fuerunt Græci Doctores, ſed Eccleſia Latina Sæculo IV produxit multo maximos, Ambroſium puta, Hieronymum, Auguſtinum.

38. Ambroſ. Et quidem *S. Ambroſius*, patre Galliæ Præfecto natus, Arelate, ut Raynaudus exiſtimat, quæ fuerat ſedes Prætoria. Romæ litteris cultus eximie, ad Inſubriam & Liguriam regendam miſſus eſt. Mortuo *Auxentio* Mediolanenſi Epiſcopo Ariano, anno 374, unanimi voce fuit electus, licet eſſe laicus, imo necdum baptizatus. Ut extingueret Arianorum reliquias, Palladium & Secundianum Epiſcopos in Aquilejenſi Concilio anno 381 condemnari curavit. *Juſtinæ*, matri Valentiniani II Baſilicam pro Arianis depoſcenti, invicta conſtantia

Geſta. reſtitit. Eadem Juſtina, licet ſanctum Præſulem graviter fuiſſet perſecuta, ejus tamen præſidium implorare fuit coacta, quando Maximus, Gallia ſubacta, in Italiam venit.

Mortua Juſtina, Valentinianus ſe totum Ambroſio permiſit; cumque is ad illum baptizandum in Galliam properaret, ab Arbogaſto occiſum invenit (anno 392). Multa dein ab Eugenio tyranno paſſus, Florentiam conceſſit, donec Eugenius a Theodoſio victus, captus, & capite plexus eſt. Eidem Theodoſio M, licet de Eccleſia præclare merito, ob cædem Theſſalonicenſem, Eccleſiæ ingreſſu interdixit, pœnamque publicam injunxit, quam Princeps ille Maximus, orbiſque Dominus ſubmiſſe acceptavit, nunquam fortior, quam dum ſe ipſum vicit, idea certe excelſæ mentis, heroiſque vere Chriſtiani. Obiit S. Ambroſius anno 397, æt. 57, Epiſc. 23.

Libri. Scripſit multa mira facundia, ſtyloque comprimis nitido ac nervoſo, quæ viri clariſſimi congregationis S. Mauri tribus Tomis ediderunt, & primis quidem duobus genuina ejus opera, tertio vero dubia & ſuppoſititia. Tomo 1 continentur, quæ ſcripſit in S. Scripturam. Quod l. 1 de Abraham c. 4 legitur, nondum interdictum fuiſſe adulterium, de lege poſitiva intelligendum eſt. In Tomo 2 tractat de officiis clericorum, de viduis, de virginibus, de ſacramentis, ubi realem Chriſti præſentiam in Euchariſtia, & tranſubſtantiationem

De Hymno *Te Deum.* clare exprimit. De Cantico *Te Deum Laudamus* diſputant eruditi, an S. Ambroſium & S. Auguſtinum, alternis verſibus illud, ut fertur, concinentes, auctores habeat. Quidam illud tribuunt *Siſebuto*, Ord. S. Benedicti Monacho, ut patere dicunt ex vetere Caſſinenſi Breviario:

rio: deinde hujus Cantici ante Regulas S. Benedicti & Cæſarii nusquam mentionem fieri.

S. Hieronymus, Stridone in Dalmatiæ & Pannoniæ finibus natus 39. circa annum 329. Romæ ad Humaniores litteras addiſcendas uſus eſt Hieron. Donato & Victorino Doctoribus. Luſtrata dein Gallia redux in Italiam, Aquilejæ cum Rufino amice eſt converſatus, futurus poſtea eidem adverſarius propter Origenem. Excuſſis omnibus, quocunque venerat, Bibliothecis, &, quæ in rem ſuam fore crediderat, excerptis, Romam reverſus eſt, doctorum virorum ubique intentus conſuetudini.

Comparata ſibi ampla librorum omnium notitia, ſacraque eruditione vaſtiſſima, in Orientem conceſſit, vivam Bibliothecam ſecum circumferens. Antiochiæ aliquantum poſtquam ſubſtitit, quadriennium in Syriæ ſolitudine linguæ Hebraicæ impendit. Antiochiæ ſubin a Paulino ordinatus Presbyter anno ætatis 30 Bethlehemi ſubſtitit, devotioni ſuæ indulgens.

Poſt auditum ſubin aliquamdiu S. Greg. Nazianzenum Cpoli Romam ad Damaſum Papam profectus, ab epiſtolis ei, & in regenda Eccleſia adjutor fuit. Eo vero mortuo, cum Romanum Clerum haberet adverſum, & apud Siricium non eadem polleret gratia, per Ægyptum in Palæſtinam rediit, Bethlehemi fixurus domicilium, quo ſanctas etiam fœminas, Paulam, Euſtochium, Melaniam, quas Romæ inſtituerat, traxit; tantuſque erat ad Hieronymum concurſus, ut Paula quatuor ibidem Monaſteria conderet, unum pro viris & tria pro mulieribus. Stabilem igitur Hieronymus hic tandem in Monaſterio ſedem fixit, orationi, jejuniis, vigiliis, ſtudiis, ſcribendiſque libris & epiſtolis unice intentus, donec anno 420 nonagenarius ad laborum mercedem migravit: Doctor Eccleſiæ vere magnus, omnisque litteraturæ princeps, quem docti homines ex omni terrarum parte, & inter eos magnus etiam Auguſtinus, graviſſimis in dubiis conſulebant. Vitam ejus ſcripſit Martianæus Congreg. S. Mauri. Ejusque Opera 5 Tomis nova editione publicavit. Geſta.

Scripſit libros ferme innumeros, uti contra Helvidium, Jovinianum, Vigilantium, virginitatis & cœlibatus hoſtes, contra Manichæos, Montaniſtas, Luciferianos, Pelagianos, contra Joannem Solymitanum, & Rufinum Origenis fautores, Chronicon Euſebii in latinum vertit, & uſque ad annum 395 continuavit. Catalogum texuit de Scriptoribus Eccleſiaſticis: & quod præcipuum eſt, atque immortalem S. Hieronymo laudem parit, duas ſacrorum Bibliorum verſiones latinas adornavit, unam ex 70 Interpretibus, alteram ex textu Hebraico, Libri.

qua

qua verſione Eccleſia hodiedum utitur. Antiquam verſionem, dictam *Italicam*, correxit, Græcæque fidei reddidit. Addidit multos commentarios in S. Scripturam, in Prophetas, Evangelium S. Matthæi, in aliquas S. Pauli epiſtolas: multas item epiſtolas, quibus quæſtiones de difficillimis Scripturæ locis reſolvit. Difficultatem autem in tot lucubrationibus eidem minuit inſignis linguarum Orientalium peritia; nam Græcam, Hebræam, Syriacam, Chaldæam, ut Latinam & ſuam Dalmaticam calluit.

Ingenii fuit vehementis, præſertim cum contra hæreticos ſcriberet, quos aut convertendos, aut, ne noceant, confundendos putabat. Communem etiam cum Theophilo Alexandrino, & S. Epiphanio cauſam fecit contra Joannem Chryſoſtomum, quem cum Monachos longos non ſtatim igni & aqua interdiceret, Origeni favere exiſtimabant.

40. Auguſtin. *Aurelius Auguſtinus*, ingeniorum apex, naturæ & gratiæ opus conſummatum, ſæculorum ſtupor, Tagaſte in Numidia natus anno 354, in patria Grammaticam, Carthagine Rhetoriam docuit primum, tum vero Romæ, ac Mediolani, ibique, Manichæorum turpi ſecta cum eſſet irretitus, poſt varias ſecum pugnas, lectione propria ſcripturæ, & S. Ambroſii opera, atque Monicæ matris piis lachrymis converſus, ac baptizatus anno 387, ætatis 33, totum ſe gratiæ dedit; reverſusque in Africam anno 388 Hippone a Valerio Epiſcopo Presbyter ordinatus eſt anno 391, & anno 395 Epiſcopus Hipponenſis a Primate Numidiæ cum conſenſu Carthaginenſis Epiſcopi, atque mox bellum indixit Hæreticis, Manichæis, Donatiſtis, Arianis, Pelagianis, Priſcillianiſtis, eo ſucceſſu, ut gentium ubique inclareſceret.

Anno 40 poſtquam Eccleſiam Hipponenſem doctrina & virtutum exemplo rexit, tertio menſe, quo urbs Hipponenſis a Vandalis obſidebatur, ad civitatem Dei, quam ſcriptis illuſtraverat, triumphans ingreſſus eſt, anno 430, ætatis 76, prout in vita ejus teſtatur Poſſidius. Libri. Opera vero ejus in 10 Tomos optimo ordine digeſſerunt Patres Benedictini Congreg. S. Mauri.

Tomo 1. Continentur Retractionum libri 2 & confeſſionum 13, contra Academicos tres. De beata vita unus. De providentia 2. Soliloquiorum 2. De immortalitate animæ unus. De quantitate animæ 1. De Muſica 6. De libero arbitrio 3. De Moribus Eccleſiæ Cath. & Manichæorum 2. De vera Religione 1. Regula ad ſervos Dei.

Tomus II. Habet 270 Epiſtolas.

Tomus III. Ea quæ S. Auguſtinus in ſacram Scripturam ſcripſit, uti de doctrina Chriſtiana libros 4. De Geneſi ad litteram 12. Locutionum

tionum 8. Quæſtionum in Heptateuchum 7. Annotationum in Job 7. Speculum. De conſenſu Evangeliſtarum 4. libros. De ſermone in monte 2. Quæſtionum Evangelicarum 2. Quæſtionum in Matthæum 1. Tractatus in Joannem 124. In Epiſtolam Joannis tractatus 10. Expoſitionem Epiſtolæ ad Romanos: item Epiſtolæ ad Galatas.

Tomus IV. Complectitur narrationes in Pſalmos, quibus varios ſenſus litterales, myſticos, & morales exponit.

Tomus V. Continet ſermones ſacros 314 ad populum.

Tomus VI. Opera Moralia: ex diverſis 83 Quæſtionibus librum 1. Ex diverſis quæſtionibus ad Simplicianum 2. De octo quæſtionibus Dulcitii 1. De fide & ſymbolo 1. De fide & operibus 1. Enchiridion ad Laurentium, ubi de fide, ſpe, & charitate, librum 1. De agone Chriſtiano 1. De catechizandis rudibus 1. De continentia 1. De bono conjugali 1. De virginitate 1. De bono viduitatis 1. De conjugiis adulterinis 1. De Mendacio 2. De opere Monachorum 1. De divinatione dæmonum 1. De cura gerenda pro mortuis 1. De patientia 1. De ſymbolo ad catechumenos 4. Sermones de diſciplina Chriſtiana: de cantico novo ad catechumenos, de cataclyſmo, de jejunio, de urbis excidio.

Tomus VII. Exhibet libros 22 de civitate Dei. Primi decem ſunt contra Gentiles, qui dicebant, Romam a Gothis fuiſſe captam propter abolitum Deorum cultum. In reliquis 12 continetur Hiſtoria de utraque civitate, Dei & mundi.

Tomus VIII. Comprehendit libros Polemicos contra Hæreticos, præſertim Manichæos: librum de hæreſibus, Tractatum contra Judæos, Tract. de utilitate credendi, librum de duabus animabus: Acta diſputationis contra Fortunatum Manichæum: librum contra Adamantum Manichæum: libros 23, ſeu diſputationes contra Fauſtum Manichæum: librum contra epiſtolam fundamenti: libros duos contra Felicem Manichæum: librum de natura boni contra Manichæos: librum contra epiſtolam Secundini Manichæi: libros duos contra adverſarium legis & Prophetarum: librum contra Priſcillianiſtas & Origeniſtas: librum contra ſermonem Arianorum: collationem cum Maximino Arianorum Epiſcopo: tres libros contra eundem Maximinum: 15 libros de Trinitate.

Tomus IX. Proponit lucubrationes contra Donatiſtas: uti Pſalmum contra Donatiſtas: contra Epiſtolam Parmeniani libros tres: de Baptiſmo contra Donatiſtas libros 7. Contra litteras Petiliani 3. De unitate Eccleſiæ contra Donatiſtas 1. Contra Creſconium Grammaticum Donatiſtam 4. De unico Baptiſmo contra Petilianum 1. Brevi-

culi collationum contra Donatiſtas 3. Poſt collationem Carthaginenſem ad Donatiſtas 1. Sermonem ad plebem Cæſarienſem, præſente Emerito, habitum: de geſtis cum Donatiſta librum 1. Contra Gaudentium Donatiſtam 1.

Tomus X. Continet libros, contra Pelagianos & Semi Pelagianos ſcriptos, puta, de meritis & remiſſione peccatorum, & parvulorum Baptiſmo ad Marcellinum libros 3. De Spiritu & littera ad Marcellinum 1. De natura & gratia contra Pelagium 1. De perfectione juſtitiæ hominis 1. De Geſtis Pelagii 1. De gratia Chriſti, & peccato originali 2. De nuptiis & concupiſcentia 2. De anima & ejus origine 4. Contra duas epiſtolas Pelagianorum 4. Contra Julianum Pelagianum 4. De gratia & libero arbitrio 1. De correptione & gratia 1. De Prædeſtinatione ſanctorum ad Proſperum & Hilarium 1. De dono perſeverantiæ 1. Operis imperfecti ad Julianum 6.

Atque hæc indubitato pro genuinis S. Auguſtini operibus habentur. Quis crederet, vitam unius hominis tantis laboribus ſufficere, niſi Auguſtinus eſſet, in quo Divinum quoddam ingenium cum improba induſtria de palma certaſſet.

Placuit autem hæc breviſſime annotare, de præcipuis Sæculi IV Eccleſiæ Doctoribus, quæ magis diducta apud Bellarminum, Poſſevinum, Natalem Alexandrum, Graveſon, & P. Daude invenies.

Eruditiſſimi Patres Benedictini Congreg. S. Mauri addunt ad ſingulos Tomos libros, Auguſtino ſuppoſitos, quorum ſunt plurimi, uti de Grammatica, Dialectica, Categoriis, Rhetorica, vita Eremitica ad ſororem, de mirabilibus ſcripturæ, de benedictionibus Jacob: expoſitio in Apocalypſin, Epiſtola ad Demetriadem, quæſtiones veteris & novi teſtamenti &c. Sermones 314 memorati clariſſimi collectores S. Auguſtino tribuunt, rejiciunt vero 317 tanquam eidem affictos.

Præter iſtos majores Doctores, qui Sæculum IV & initium quinti præclaris lucubrationibus illuſtrarunt, ſunt alii minorum quaſi gentium Scriptores, quos inter obiter ſaltem recenſendi veniunt.

S. *Euſtathius*, Antiochenus Epiſcopus, pars non modica Nycænæ Synodi, ejuſque defenſor acerrimus, depoſitus propterea ab Arianis, in exilio obiit. Scripſit Homilias, Epiſtolas, commentaria in Pſalmos, pluraque adverſus Arianos opera.

S. *Alexander* Alexandrinus Epiſcopus, S. Athanaſii Præceſſor, Arium in Alexandrina Synodo damnavit, duaſque contra eum ſcripſit epiſtolas. Approbavit baptiſmum, ab Athanaſio puero collatum.

Arnobius. *Arnobius* natione Afer Rhetoricæ Profeſſor, ſeptem libros contra

Lactant. gentes erudite ſcripſit; ipſiuſque Diſcipulus *Lactantius Firmianus*,

Cice-

Cicero Chriſtianus appellatus, ſcripſit libros ſeptem Divinarum Inſtitutionum, librum de perſecutione, item de opificio Dei. Gelaſius tamen Papa ejus ſcripta apocryphis accenſuit. Uterque ex gentilitate converſus fuit ad Chriſtianam fidem.

Juveneus Presbyter, Poeta inſignis, quatuor Evangelia laborioſe atque concinne in verſus tranſtulit, ſuumque hoc opus Conſtantino M. nuncupavit. *Auſonius* Burdegalenſis, Orator & Poeta pariter Chriſtianus & elegans, libros Faſtorum ab urbe condita ad ſuum uſque conſulatum, hoc eſt, ad annum 379 perduxit. Gratianum Principem, amorem illum cæli & terræ, erudivit, factus de Rhetore Conſul. Juveneus.

Julius Firmicus, ante ſuam converſionem octo libros Aſtronomicos compoſuit, poſtea vero librum de errore profanarum religionum ſcripſit, librumque ſuum Conſtantini filiis dedicavit. *Jacobus* urbis *Niſibis* in Perſide Epiſcopus, ſub Maximiano glorioſus Confeſſor, & in Nicæna Synodo Aſſeſſor, plures ſcripſit libros, qui tamen non amplius extant. Firmicus.

S. Pacianus, Barcinonenſis Epiſcopus, ſermonem de Baptiſmo ad Catechumenos, parænelin ad pœnitentiam, & epiſtolas adverſus Novatianos reliquit. *Marius Victorinus* Afer, Romæ Rhetoricam diu docuit, atque inter ſuos Diſcipulos S. Hieronymum habuit. Inter ejus Opera eminent 4 Libri de SS. Trinitate, contra Arianos exarati. *Didymus* Alexandrinus, a nativitate cæcus, plures, quod mirum, libros ſcripſit, & inter eos, teſte Hieronymo, librum de Spiritu Sancto. Pacianus.

Maximus Cynicus, Greg. Nazianzeni in Epiſcopatu Cpolitano Succeſſor & Adverſarius, librum de fide contra Arianos ſcripſit. *S. Amphilochius* Iconii Epiſcopus, librum edidit de Spiritu S. contra Macedonianos, fidemque contra Valentem Imp. fortiter defendit. Homilias ejus latinitate donavit Cl. Combefiſius e S. Dominici Familia.

S. Paulinus, Auſonii Diſcipulus, vir Conſularis, & Imperatore Collega dignus, repudiatis vitæ illecebris, Nolanam in ſpecum ſe abdidit, indeque ad Inſulas Nolanas eductus, prodigioſa charitate illuſtrandas. Quippe captivum ſe hoſtibus abducendum dedit, ut viduæ filium liberaret. Plures ſcripſit epiſtolas, & elegantia pro illa ætate, jam declinante, poemata. Paulinus.

Arſenius, Arcadii & Honorii Moderator, documenta reliquit vitæ aulicæ & ſolitariæ. Ad hanc clam aufugit, ut illam vitaret, maluitque ultimus eſſe Monachorum, quam, qui eſſe poterat, primus Senatorum.

Oroſius. *Oroſius* Hiſpanus Presbyter, hortante Auguſtino, Hiſtoriam ab Origine mundi ad ſua uſque tempora conſcripſit contra Paganos, qui Romani Imperii calamitates neglecto Deorum cultui adſcripſerant.

Euſebius Vercellenſis Epiſcopus, famoſus cum Hilario Pictavienſi adverſus Arianos Athleta, multas ſcripſit Epiſtolas, & Commentarium Euſebii Cæſarienſis latinum fecit.

Catholicos Doctores recenſuimus hactenus; memorandum nunc velut in tranſitu aliquid de aliquibus, dubiæ aut malæ fidei hominibus, qui tamen doctrinæ famam ſibi compararunt.

Euſebius Cæſ. Hos inter primum locum ſibi merito vendicat *Euſebius* Pamphili, Cæſarienſis in Palæſtina Metropolita; vir doctiſſimus, & Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ quodammodo parens; nam præter epitomen ſeu chronicon ab Origine mundi uſque ad annum Conſtantini 20 deductum, quod S. Hieronymus continuavit, ſcripſit 10 libros Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ a Chriſti nativitate uſque ad Concilium Nicænum. 15 libros de *Præparatione Evangelica*, & 20 de *Demonſtratione Evangelica*, quibus veritatem Religionis Chriſtianæ contra Philoſophos Gentiles, eam impugnantes, oſtendit: librum item de Martyribus, Cyclum Paſchalem, librum contra præſtigiatorem, Apollonium Thyanæum; Commentarium in Pſalmos: libros 5 contra Marcellum Ancyranum: 4 etiam libros de vita Conſtantini, apud quem magna valebat auctoritate. Sed, proh dolor! vir tantus in hæreſin Arianam prolapſus eſt, cum Euſebio Nicomedienſi adverſus S. Euſtathium Antiochenum, & S. Athanaſium Alexandrinum Antiſtitem colludens. Uberiorem de eo criſin legeſis *Part IV.*

Euſeb. Emiſſ. *Euſebius Emiſſenus* in Syria Epiſcopus, pariter Arianus Homilias ſcripſit, quæ non amplius extant; unde illæ, quæ nomine ipſius circumferuntur, latinum habent auctorem, ætate poſteriorem.

Apollinaris. *Apollinaris*, Presbyter Laodicenus, vir eloquens, vaſtaque doctrina clarus, 30 libris confutavit nervoſe Porphyrium, Apoſtatam impium, calumniis & maledictis Chriſtianos inceſſentem: adjecit Hebræorum Hiſtoriam Heroico carmine concinnatam. Sed miſer, abuſus ingenio, novam procudit hæreſin, aſſumptam a Chriſto carnem ſine anima, aut talem quæ mente, careret: cujus loco fuiſſet verbum. Filius ejus, Laodicenus Epiſcopus, homo pariter doctus, in eundem cum patre errorem abreptus eſt.

Diodorus Tarſenſis Epiſcopus, S. Chryſoſtomi & Theodori Mopſueſteni Magiſter, commentarios in S. Scripturam adumbravit; ſed ova poſuit, quæ dein Mopſueſtenus, hujusque Diſcipulus Neſtorius, excluſerunt, aſſerentes duas in Chriſto perſonas, Divinam & humanam.

Marcellus

Marcellus Ancyranus Arianos ſcriptis ſuis acerrime eſt inſectatus; depoſitus propterea ab illis, ad Julium Papam, a quo Romæ & Sardicæ fuit abſolutus, quia orthodoxam fidei profeſſionem edidit. Dicitur tamen lapſus in errorem Sabellianorum. Marcellus Ancyr.

Lucifer Calaritanus in Sardinia Epiſcopus, zeloſus Arianorum inſectator, multa ſcripſit ſtylo ferreo, parcens nemini; atque hoc rigore ſuo occaſionem dedit Schiſmati Antiocheno & Luciferiano. *Videſis Partem IV.* Obiit Lucifer anno 370.

CAPUT V.

SÆCULUM V.

Non minoribus, ac priora, hoc ſæculum concuſſionibus fuit agitatum. 41.
Quo magis enim propagabatur Chriſtiana Religio, eo pluribus hæreſibus fuit infeſtata. Vigilantius, Pelagius, Neſtorius, Eutyches, virulentæ erant aſpides, quæ longum poſt ſe malorum Syrma traxerunt. Videlicet, poſtquam orcus adverſus Sacroſanctum Trinitatis Myſterium furores ſuos per Arianos, Macedonianos, Sabellianos &c. deſpumaverat, Chriſtum ejuſque gratiam aggreſſus, recte ſentiendi credendique leges evertere conabatur.

At protegente Numine firma ſupra petram ædificata ſtetit Eccleſia. Depugnarunt nempe ſtrenue 12 ſupremi ſacrorum Antiſtites, ſancti omnes: dimicarunt Concilia multa, & inter ea duo œcumenica, Epheſinum & Chalcedonenſe; pennas velut gladios acuerunt ſancti Patres & Eccleſiæ Doctores; viri Apoſtolici Regnum Chriſti ad Francos, ad Scotos, ad Hibernos, ad Burgundiones, ad Noricos porrexerunt. De quibus nunc aliqua commemoranda veniunt.

Articulus I.

S. Innocentius I, ab anno 401 *ad* 417. *S. Zoſimus, ab an.* 417 *ad* 418. *S. Bonifacius I, ab an.* 418 *ad* 422.

Duas Conſtitutiones edidit S. Innocentius, alteram de ſervando 42.
Sabbato jejunio: de Regulis Monaſteriorum alteram. Plures præterea celebres ſcripſit Epiſtolas, quæ ab acerrimis etiam Criticis genuinæ cenſentur, uti ad Victricium, Rotomagenſem Epiſcopum, quam *librum Regularem* appellat, 13 Decretis comprehenſam. Tertio jubet, Epiſtolæ.

cauſas Clericorum univerſim ab Epiſcopis provinciæ judicari ſecundum Nicænos Canones, ſalva tamen Eccleſiæ Romanæ auctoritate, *cui in omnibus cauſis debeat reverentia cuſtodiri.* 12mo. ſtatuit, ut, quæ Chriſto nupſerunt, & a ſacerdote fuerunt velatæ, ſi poſtea nupſerint, non eſſe admittendas ad pœnitentiam, niſi is, cui nupſerunt, de ſæculo receſſerit: item, quæ vivente marito alteri nupſerint, eſſe adulteras.

Altera Epiſtola ad Toloſanum Epiſcopum Exuperium ſeptem continet Canones. 1. Clericos incontinentes omni honore Eccleſiaſtico privandos decernit, & cœlibatus legem, a Siricio innovatam confirmat. Septimo Canone celeberrimo libros Canonicos S. Scripturæ enumerat, eoſque tanquam Divinos ab Eccleſia traditione receptos teſtatur.

Tertia eſt ad Decentium Eugubinum Epiſcopum, ex qua colligitur SS. Euchariſtiam ad abſentes fuiſſe delatam, primisque temporibus, ob paucitatem fidelium, in civitatibus unam tantum fuiſſe Eccleſiam, in Eccleſia unum altare, unamque in altari illo uno die Miſſam, Dominica ab Epiſcopo celebratam, circa SS. Euchariſtiam & alia quædam myſteria *arcani diſciplinam* erga Judæos, Gentiles, & Catechumenos fuiſſe cuſtoditam, ſæpiuſque Euchariſtiam fermenti nomine appellatam, ad unionem charitatis tanquam effectum ſignificandam. Quare Julius Papa, S. Athanaſius Apol. 2 & Epiſcopi Ægypti Euſebianis exprobrarunt, *quod coram Ethnicis quæſtiones de Eccleſia, calice, menſa Domini ac ſanctis ſanctorum habuerint.* Ad diſciplinam autem Arcani non tantum pertinebant myſteria dogmatum, uti de SS. Trinitate, de Sacramento Euchariſtiæ, & aliis Sacramentis, ſed etiam certi ritus, qui occultabantur coram Gentilibus, ne margarithæ projicerentur ante porcos.

Arcani diſciplina.

Sub Innocentio I, Joannes Chryſoſtomus a Theophilo Alexandrino in Conciliabulo ad *Quercum* fuit depoſitus, dein urgente populo Cpolitano, poſtquam ad ſedem Apoſtolicam appellaverat, reſtitutus, iterumque, quod alias dictum, depoſitus, & in exilium relegatus, in quo ſancte obiit, Innocentii juſſu relatus in ſacra diptycha, Cpolitanis non ante in communionem receptis.

Geſta.

Pelagii hæreſin, quam ex Rufino Aquilejenſi hauſiſſe creditur, damnavit Innocentius. Theſſalonicenſem Epiſcopum ſedis Apoſt. Vicarium conſtituit. Novatianos Roma expulit, multaque alia præclare pro fide orthodoxa & Eccleſia geſſit.

S. Zoſimus,

S. Zoſimus, natione Græcus, *Pelagium*, ejuſque Diſcipulum *Cœleſtium*, ab Innocentio & duabus Synodis Africanis damnatos, quia orthodoxam fide profeſſionem obtulerant, innocentes putavit, & ab hæreſi immunes, errore facti deceptus, non tamen eos abſolvit, ſed ad Epiſcopos Africanos ſcripſit, a quibus de eorum fraudibus melius informatus, ad acrius eos examen citavit; ſed cum artes ſuas patere cernerent, fuga ſe ſubduxerunt. Damnati itaque a Zoſimo decretoria ſententia, quam prolixa Epiſtola, *Tractoria* dicta, toti Eccleſiæ publicavit. Inſtante dein Zoſimo tanquam hæretici Roma totoque Imperio ab Honorio Cæſare exeſſe juſſi ſunt. Africani vero Patres ampliſſima gratulatione Zoſimum ſunt proſecuti, præſertim poſtquam etiam Julianum Pelagianum damnavit & ab Epiſcopatu Eclanenſi depoſuit.

Zoſimi error facti.

Epiſt. *Tractoria*.

Tribuunt aliqui Zoſimo Benedictionem cerei paſchalis, agnorum Dei, & uſum ſtolæ apud Diaconos; ſed alii probant, hos ritus antiquiores eſſe. Certe jam Prudentius de cereo paſchali Hymnum compoſuit.

S. Bonifacius I, Presbyter, cum a majore Cleri parte eligeretur, a minori oppoſitus eidem eſt *Eulalius* Antipapa, qui fuerat Archidiaconus. Symmachus urbis Præfectus ad Honorium Imperatorem falſo Ravennam ſcripſit, Eulalium legitime fuiſſe electum, Bonifacium ſubintruſum. Pronuntiavit igitur Honorius pro Eulalio: vocatur pars utraque Ravennam, cogitur ſynodus, pateſcit veritas, pellitur Eulalius, Bonifacius reſtituitur: Honorius ſtatuit, ut, ſi duo per ambitum deinceps eligerentur, neuter eſſet Pontifex, ſed is, in quem Clerus & populus conſentirent.

Eulalius Antip.

Primus ex Imperatoribus legitur Honorius, occaſione hujus Schiſmatis electioni ſummi Pontificis ſe miſcuiſſe, exemplo, ad Italiæ Reges & alios cum jurium Eccleſiaſticorum confuſione tranſituro. Confirmavit Bonifacius *Tractoriam* Zoſimi Epiſtolam, quæ contra Pelagianos erat fidei norma, ſicut Epiſtola S. Leonis de Incarnatione contra Eutychianos.

Occaſione *Apiarii* Bonifacius commiſſus eſt cum Afris Epiſcopis in cauſa appellationum. Erat Apiarius Siccinenſis in Africa Presbyter, ob mores pravos ab Urbano Epiſcopo ſuo, S. Auguſtini Diſcipulo depoſitus. Appellavit ad Zoſimum Papam, a quo exercitio Ordinum fuit reſtitutus, miſſo ad id in Africam Fauſtino Piceno Epiſcopo. Tum cauſa Apiarii in Synodo Africana diſcuſſa eſt. Viſum Afris, Presbyteros, Diaconos, & Clericos inferiores in ſuis provinciis judicandos, remota appellatione ad Judices tranſmarinos, ad quos teſtes deportari non poſſent.

Cauſa Apiarii, Et Appellationum.

Zoſimus

Zoſimus ad Canones Nicænos provocavit, quos Afri per Legatos Alexandria & Cpoli petierunt, & obtentos anno 419 ad Bonifacium, Zoſimi ſucceſſorem, miſerunt, nihilque de appellationibus in iis inventum eſt. Zoſimus videlicet vel plures Nicænos Canones habuit, quam illos 20, a Rufino exhibitos, qui ad Afros non pervenerunt, ſicut multi teſtantur, fuiſſe multo plures: vel certe Nicænam & Sardicenſem Synodum pro una habuit; quia hæc erat appendix & complementum illius: in Sardicenſi autem tractatur de appellatione ad ſedem Apoſt. Poſt mortem Bonifacii Apiarius rurſus gravium criminum accuſatus, rurſuſque damnatus, appellavit iterum Romam ad Cœleſtinum, Bonifacii ſucceſſorem, a quo communioni fidelium fuit reſtitutus. Sed convictus ac denique confeſſus crimina condemnatus. Quod autem ad jus appellationum ſpectat, ceſſere tandem Africani Epiſcopi, & agnoverunt jus Epiſcoporum appellandi ad ſedem Apoſt. Sardicenſibus Canonibus aſſertum, atque exemplo S. Athanaſii, S. Chryſoſtomi, S. Flaviani, Marcelli Ancyrani, uſuque vetuſto Eccleſiarum Galliæ & Hiſpaniæ comprobatum.

Certe eodem ferme tempore Clerici Valentini Diœceſis cum Maximum Epiſcopum, Manichææ hæreſis reum, ad Bonifacium Papam detuliſſent, ad quem noverant, majores cauſas eſſe deferendas, ſeptem provinciarum in Gallia Epiſcopis negotium commiſit, jure tamen appellationis ad ſedem Apoſt. ſervato.

Articulus II.

Obſervatio de Imperatoribus &c. hujus temporis.

43. Arcadius, Et Honorius. Theodoſio M. vita functo ex paterna diviſione *Arcadius*, 20 annos natus, Orientem adeptus regendum, Cpoli reſedit, *Honorius*, decennio minor, Occidentem, ſede primum Romæ, dein Ravennæ fixa. Nec unquam deinceps amplius Imperium utrumque coaluit, quin imo in multa regna & principatus fuit diſcerptum.

Additi quidem a Theodoſio filiis eximii Duces, quorum conſiliis & armis regerentur, ſed, ut incertæ ſunt mortalium providentiæ, ex ſpe tutelæ orta clades. Rufinus. *Rufinus*, humili in Aquitania loco natus, Cpolim delatus, adeo in Theodoſii gratiam inſinuare ſe noverat, ut eum moriens Arcadio & Orienti tutorem dederit. Is autem ambitione turgens Alaricum, Gothorum Regem, in Græciam accivit, ut in turbis diadema ſibi flecteret.

Sed

Stilico. **Gaina.**

Sed *Stilico*, gente Vandalus, homo militaris non minus improbus, Honorii Occidentiſque & tutor & ſocer, dudum ardens in Rufini perniciem, ut ſublato æmulo utrumque Imperium faceret ſuum, *Gainam*, nullius pariter fidei hominem Arianum, cum copiis mittit, ad ſpeciem, ut Alarium repellat, re ipſa, ut Rufinum perdat: quod diligenter eſt executus, dum inſpectante Arcadio eundem trucidavit, meritum quidem occidi, ſed non per hanc manum. Extat in hanc rem egregium epos Claudiani in Rufinum.

Eutropius.

Succeſſit Rufino potentiæ hæres *Eutropius* evnuchus, qui cum impotenter dominaretur, ad aſylum confugit, quod decreto ſuſtulerat. Extat oratio Chryſoſtomi in Eutropium, aram prenſantem. At Gainæ religioni non fuit, palpitantem extrahere & obtruncare.

Fravita.

Umbra Principis tunc erat Arcadius, ſed quaſi umbra Gainæ officeret, in ejus caput conſilium iniit, cum exercitu Cpoli imminens, legeſque in favorem Arianorum Imperatori dictans: ſed a *Fravita* Arcadii Duce victus, Hunnorum Regi, quas Arcadio debuit, pœnas ſolvit.

Dubium tamen reliquit, an Orienti Gaina plus nocuerit, an Eudoxia Arcadii & conjux & domina, dum Chryſoſtomum a Cathedra Antiochena, ut princeps civitas eloquentiæ principe frueretur, ad Cpolitanam evocatum, bis in exilium ejecit, & per cuſtodum crudelitatem mori coegit: atque, ut cœli vindictam noſcas, anno proximo lamentabili morte rapta eſt, emortui fœtus ſepulchrum vivens. Secutus brevi maritus, ætatis 31, Imperii ſui vel alieni 12.

Occidentis turbæ.

Honorio fratri diuturnior fuit Occidentis adminiſtratio, ſed non pacatior. Apud eum titulus, res *Stiliconis* fuit. Is, ſive ut ſui neceſſitatem faceret, ſive ut Imperium ſibi & *Eucherio* filio pararet, bella perpetuo aut peperit, aut fovit. His ejus conſiliis favit inſcius *Gildo* Africæ Comes, quem rebellantem per fratrem Maſcezelem vicit, peremitque, ne quis ſe eſſet pejor.

Altera Stiliconis victoria de *Rhadagaiſo* Gothorum Rege fuit relata. Cum enim is ducenta ſuorum millia in Italiam duxiſſet, in faucibus Feſulanis a Stilicone concluſus, immanem ſtragem paſſus eſt; nam quos ferri acies præteriit, peſtis abſumpſit.

Stiliconis perfidia.

At contingit non raro, ut, ſi victor eſt malus, victoria noceat. Stilico typho ambitionis inflatus, ut Eucherio purpuram extorqueret in turbis, Barbaros omnes, quos habebat in poteſtate, Gothos, Hunnos, Vandalos, Suevos, Burgundiones, ſimul evocatos, provinciis Romanis infudit. Sed hæc perfidiæ & ambitionis pœna juſtiſſima: ubi ſe ſpei faſtigium attigiſſe putat, repente in ima devolvitur.

tur. Stilico, detectis fraudibus, Ravennæ ab Heracliano Honorii Duce, perimitur cum Eucherio, cui purpura Romæ jam texebatur.

Alaricus. Verum Gothi, quos Stilico evocaverat, per Gallias & Hiſpanias palantes, *Alarico* Duce, recta Romam contendunt, eamque anno 410 expugnant, Honorio Ravennam digreſſo. Recedenti Alarico negata pax, ut urbem rurſus caperet, & per triduum ſpoliaret, modeſtia tamen & barbaris & Arianis rara, qua Catholicis, & Eccleſiis, ſacriſque vaſis parcitum, ſuuſque honos Papæ Innocentio habitus. Imo gentiles Chriſtianis ſe miſcuerant, ut ferrum hoſtile deciperent. Combuſtæ quidem domus aliquot, ſed pauciores, quam Neronis ludus cremaverat. Alaricus aliquanto poſt in Siciliam tendens ſubita morte occubuit.

Athaulphus, & Placidia. *Athaulphus* Alarici ſucceſſor, ducta *Galla Placidia*, Honorii ſorore, pacem Imperio dedit, novumque in Hiſpania, ſibi pro dote velut relicta, Gothorum regnum condidit, muliere ſervante Imperium fratri, & novum marito pariente. Poſt mortem Athaulphi Placidia Honorio reddita, nupſit *Conſtantio* Patritio, Duci, necatis dibachæ invaſoribus, claro, cui & purpuræ cum Honorio conſortium, & *Valentinianum III* poſtea Imperatorem, genuit: fœcunda parens! quæ & pacem, & regna, & Imperia, & Imperatores progignit; ſi tamen hoc eſt Imperia progignere, Imperii diſſipationem auſpicari.

Imperii mutilatio. Obiit Honorius anno 423, ætatis 39, Imperii 28, bonus homo, melior Chriſtianus, ſed non optimus Imperator; quippe alienis ductibus cum verſaretur, Barbari undique irrumpentes Romanam illam Togam Sagumque diſcerpebant, peregrinis gentibus rapientibus Romæ, quod ipſa olim ſingulis rapuerat. Orta inde nova Regna, atque imprimis *Burgundionum*, ex variis ſeptentrionalibus gentibus conflatum, quibus Conſtantius ſedes apud Helvetios & Sedunos aſſignavit, cui deinceps acceſſit latus terrarum tractus per Burgundiæ Comitatum, & Sabaudiam.

At anno 420 ſurrexit Regnum, multo illuſtrius, Francorum videlicet Teutonicæ gentis in Gallia. Primus eorum Rex *Pharamundus*, qui Rheno tranſmiſſo, Monarchiæ inſtitutæ leges dedit, quæ ſtat etiamnum poſt 1350 annos, perpetua Regum ſerie ad Ludovicum XV ordine ſexageſimum quintum, devoluta. Anno dein 422 ortum eſt regnum Scotiæ, auctore Ferguſio. (*Joannes Buſſieres in Floſc. Hiſt.*)

Articulus

Articulus III.

S. Cœleſtinus, ab an. 422 *ad* 432. *S. Sixtus III, a* 432 *ad* 440.

S. Cœleſtinus Cœleſtium alioſque Pelagianos iterum damnavit. Sub plurium Pontificum initiis illi ſubdole tentarunt obrepere, acſi cauſa non ſatis fuiſſet diſcuſſa. Sed tota Italia ſunt exacti: a Synodo III quoque ſeu Epheſina *Part.* 2, *Act.* 5 condemnati. *S. Germanus* Antiſiodore ſis miſſus contra eosdem in Britanniam, Pelagii patriam, ubi invaluerant. *S. Palladius* ab eodem Cœleſtino in Scotiam ablegatus primus Epiſcopus, & *S. Patricius* in Hiberniam. Rufo Theſſalonicenſi confirmatus Vicariatus, & Illirici Epiſcopi refractarii ut eidem obediant juſſi. 44. Pelag.

Neſtorii hæreſin jam ante Synodum Epheſinam condemnavit in Concilio Romano, & S. Cyrillus in Alexandrino. Cum anno 428 exorta eſt in Africa, & dein propagata per Galliam hæreſis *Semipelagianorum*, *Proſper* Aquitanus Presbyter, & *Hilarius* vir laicus, qui S. Auguſtini libros de gratia defendendos ſuſceperant, Romam ad Cœleſtinum Papam profecti, obtinuerunt ab eo epiſtolam ad Galliæ Epiſcopos, qua eos redarguit, quod id genus errores ſerpere patiantur, laudatque doctrinam S. Auguſtini de gratia. Hic ipſe S. Doctor ſupremis vitæ annis litteras dedit ad Vitalem Carthaginenſem, hominem Semipelagianum, qui initium fidei ac bonæ voluntatis ex nobis eſſe docuerat, ut credere incipiamus. S. Aug. autem etiam initium fidei ac bonæ voluntatis donum Dei gratuitum eſſe oſtendit. Semipel. Cœleſt. laudat doctrinam S. Aug. de gratia.

Dedit Cœleſtinus etiam ad Viennenſem & Arelatenſem Epiſcopos litteras, quibus vetat, ne cui vere pœnitenti negetur abſolutio a peccatis, decernitque, per gradus Eccleſiaſticos aſcendendum ad Epiſcopatum, non vero ex laicis aſſumendos, neque criminoſos: nullum invitis Epiſcopis, & abſque Cleri plebiſque conſenſu conſecrari Epiſcopum: vacantis Eccleſiæ Clericos extraneis in ſacris electionibus præferendos. Canones.

Per multos annos Novatiani hæretici ſuum Romæ Epiſcopum habuerant. At Cœleſtinus eundem expulit. Pulſus Roma Novat. Ep.

Obiit S. Cœleſtinus, poſtquam multa præclare pro Eccleſia geſſit, anno 432, ſedis 10.

S. Sixtus III, magno ſolatio perfuſus eſt ob conciliationem inter Cyrillum Alexandrinum & Joannem Antiochenum initam, eandem utrique, poſt acceptas ab iis litteras, gratulatus.

Appellat. Epiſcoporum ad Papam.

Helladius Tarſenſis & *Eutherius* Thyanenſis Metropolitæ, pluresque Epiſcopi, a Synodo Epheſina condemnati atque depoſiti, ad Sixtum Papam Romam appellarunt, propoſitis contra Cyrillum querelis, ejuſque contra Neſtorium capitula ſeu anathematiſmos, quos dicunt, blaſphemam vocum novitatem continere. Damnatum Neſtorium, quod hæreſi ſubſcribere noluiſſet, & quidem ante multorum ad ſynodum adventum, ſine debito examine, minis & fraudibus obtentam ſubſcriptionem, recuſantes pariter damnatos, Cyrillum, qui reus eſſet, præſediſſe Concilio: Joannem Antiochenum, quæ recte egiſſet, retractaſſe, & Cyrillum ſine pœnitentia de ſuis capitulis in communionem admiſiſſe. Rogant autem, ſe injuſte ejectos, gregibus ſuis paſtores a Papa reſtitui. Admiſſam ad Sixto appellationem & quoſdam juſſos reſtitui, ſi ſynodo ſubſcribant, exiſtimat Chriſtianus Lupus *in Notis ad Cap.* 117 *Synodici.*

Ex hoc certe inſigni antiquitatis monumento dilucide conſtat, quantum hallucinentur, qui putant, Orientales Epiſcopos olim nunquam ad Romanos Pontifices appellaſſe, ſed ſemper ad univerſalem Eccleſiæ ſynodum. Athanaſius, Chryſoſtomus, Flavianus, Marcellus Ancyranus, Helladius, Eutherius, multique alii Epiſcopi manifeſta ſunt exempla. Scribit quoque Franciſcus Pagius, Baronii Cenſor, ad annum 433, Alexandrum Hieropolytanum Epiſcopum cum tota ſua provincia ad Sixtum Papam appellaſſe.

Sixti III geſta.

Sixtus, viſione cœleſti illuſtratus, Petrum Chryſologum Ravennatenſi Eccleſiæ dat Epiſcopum. Illyrico vero, poſtquam rurſus cum Imperio Occidentali ſub Valentiniano III unitum fuit, Anaſtaſium Theſſalonicenſem Epiſcopum, Rufi ſucceſſorem, Vicarium. *Julianum* Pelagianum aut Cœleſtianum, Eulanenſem quondam in Italia Epiſcopum, qui plures contra S. Aug. libros ſcripſerat, fallendi artibus, ut ait Proſper in Chronico, correctionis ſpem præbentem, hortatu Leonis, tunc Diaconi, rejecit.

Acta Synodi Romanæ & liber Pontificalis referunt, Sixtum a Proconſule Baſſo ſtupri inſimulatum ſe purgaſſe. Sed viri eruditi oſtendunt, acta illa eſſe apocrypha, & librum, Pontificalis titulo editum, plures continere fabulas. Obiit Sixtus anno 440, ſedis 9.

Articulus IV.

Obſervatio de Imperatoribus &c.

45. Theodoſ. II.

Arcadius quinque proles reliquit, *Theodoſium II* ſeu *juniorem*, octennem Principem, & quatuor filias, *Flaccillam*, *Pulcheriam*, *Arcadiam*, *Marinam*,

Marinam, omnes ſanctas. Imperium auſpicatus Theodoſius, *Pulcheriam* ſororem, virginem pientiſſimam, novo exemplo Auguſtam & Imperii conſortem dixit, ejus opera in adminiſtratione plurimum uſus, atque ad omnem probitatem educatus. Et Pulcheria

Tutorem vero, quod mirum, Arcadius Theodoſio dedit moriens *Isdegerdem* Perſarum Regem, qui miſſo Antiocho munus ſuum magna cum fide & integritate eſt executus, adjecitque minas, hoſtem ſibi fore, qui pupilli, ſibi concrediti, hoſtis eſſe præſumeret. Contulit quoque fidelem operam Anathemius Prætorii Præfectus. In hac tranquilla inſtitutione adolevit Princeps, donec turbæ, domi & foris natæ, humanæ ſortis exegere ſtipendia. Isdegerdes tutor.

Et foris quidem *Waranes*, Isdegerdis filius & ſucceſſor, Chriſtianis, indultu Isdegerdis in Perſide multum auctis, infenſus, tyrannidem fugientes Perſas a Theodoſio repoſcebat armatus. Victi ab *Ardeburio*, Auguſti Duce, Perſæ, aut in acie cæſi ſunt, aut in Euphratem propulſi perierunt. Ab hoc prælio pax victis data, tanto firmior, quo bellum acrius atque ferocius.

Domi debellatum lentius ad tutelam Imperii & Religionis. Primus tumultus a Neſtorio: quem Synodus III Epheſi congregata anno 431 damnavit, & Pulcheriæ opera in Arabiam relegatus, corroſa a vermibus blaſphema lingua interiit. Secutus Eutyches unam in Chriſto naturam & voluntatem aſſeruit. Tantoque mendacium prævaluit, ut eadem in urbe Epheſina, eodemque ſub Principe, & veritas triumpharet, & victa caderet; laudatus *Prædatoria* in Synodo Eutyches, evecta in altum hæreſis; Flavianus extruſus, & calce, a Dioſcoro impacto, ictus ac triduo mortuus. Turbæ domeſt.

Tantam rerum mutationem, quis crederet, aula fovit, ex una parte ſanctiſſima, Theodoſio ac ſororibus eam velut in Aſceterium vertentibus: at parte ex altera depravata, *Chryſaphio* & *Eudoxia* Imperatrice Theodoſium verſantibus, & hæreſi faventibus, ſubſtitutoque in Flaviani locum Anatolio, eo tandem furore, ut Auguſtus, Eudoxiæ artibus deluſus, Pulcheriam ſororem, hæreſi obſiſtere nitentem, ab aula remotam Gynecæo incluſerit. Ubi ſane eluxit conſueta mundi merces, ſummaque Eudoxiæ ingratitudo, utpote quæ, cum eſſet Leontii Philoſophi Athenienſis filia, ſolius formæ gratia, ex ſumma inopia ad Imperatoris thalamum a Pulcheria evecta fuerat, ex Athenaide per baptiſmum facta Eudoxia. Chryſaphii & Eudoxiæ malitia. Pulcheria aula pulſa.

Sed non diu impunis ſerpebat perfidia. Eudoxia unius pomi, quod a conjuge acceperat, & *Paulino* aulico tradiderat, dono in ſuſpicionem vocata, gratia excidit, & aula relicta Jeroſolymam abiit, re- Verſa fortuna.

reſtituta Pulcheria Auguſta. *Paulinus*, qui pomum, ab Eudoxia acceptum, Theodoſio obtulerat, occiſus innocens, Chryſaphius nocens multatus exilio.

Ita aula ſibi ac probitati ſuæ reddita, velut mare, diſpulſo turbine, in pace quievit. Nec diu ſuperſtes fuit Theodoſius; anno ſiquidem 450 equo delapſus obiit, æt. 49, Imperii 42. Filiam reliquit Liciniam Eudoxiam, quam Valentiniano III Occidentis Imperatori deſponderat, cum dote Illyrici. Theodoſianum Codicem ab eo habemus, cum non minus litterarum, & juſtitiæ, quam probitatis eſſet amans.

Valent. III Illyricum dat in dotem.

Pulcheria Auguſta nupſit *Marciano* cum pacto virginitatis cuſtodiendæ, eique ſimul Imperium attulit. Utriuſque Opera habita eſt Synodus IV ſeu Chalcedonenſis, in qua damnatus Eutyches, ejuſque fautor Dioſcorus. Aſſerta Chriſto duplex natura, Divina & humana, cum ſuis proprietatibus. Pulcheria, multis pro fide, præſertim orthodoxa, præclare geſtis ſanctiſſime obiit anno 456. æt. 65, Imp. 6. Marcianus vero biennio ſuperſtes ſolus imperavit, humili loco in Thracia natus, per omnes militiæ gradus ad ſummum Imperium evectus; ſed non minus pietate, religione, integritate præcellens Princeps. Imperavit autem annis octo.

Marcianus.

Valentinianus III, Conſtantii & Gallæ Placidiæ filius, ab Honorio avunculo cum matre aula pulſus, Conſtantinopolim ad Theodoſium II ſobrinum fugit, qui eum primo Cæſarem, deinde Auguſtum dixit, mortuo Honorio vero Occidentale Imperium, ad ſe devolutum, eidem tradidit, ſed vulnere non uno hians: nam plures illud tyranni lacerabant. At Theodoſius, miſſo cum exercitu *Ardeburio*, Perſicis triumphis claro, cum *Aſpare*, ejusdem filio, qui ſuppreſſis Joanne & Caſtino, purpuræ invaſoribus, Valentiniano aſſeruit Imperium.

Valentin. III Imp. miſerandus.

Duo dein Valentiniano quinquenni infanti aſſignati præclari Duces *Bonifacius*, & *Ætius*, Africæ ille præfectus, hic Italiæ. Sed Ætius, conſortis impatiens, Placidiam Valentiniani matrem malis artibus ita in Bonifacium ceu proditorem incendit, ut Præfectura privatus in Italiam revocaretur. At is, dolo ſe circumventum videns, vitæque metuens, ſumpto a deſperatione conſilio, *Genſericum* Vandalorum Regem ex Hiſpania in Africam evocavit, quam ille ferro flammaque vaſtatam ſub jugum miſit. Patefacta Ætii perfidia, ſero facti pœnitens, cum Genſericum pararet expellere, ab eo victus eſt, expulſuſque ex Africa. Genſericus vero novum ibidem regnum Vandalorum erexit.

Bonifacius, Ætii fraude deceptus, Genſericum in Africam vocat.

Boni-

Bonifacius, poſtquam in Italia vicit Ætium, morbo extinctus, æmulo plenas reliquit habenas, periculoſo viro equidem, ſed pro turbido illo Reipublicæ ſtatu neceſſario. Neceſſitatem illius brevi attulit *Attila*, Hunnorum Rex, qui jam ante Thraciam & Illyricum crudeliter populatus, non niſi ingenti auri vi, a Theodoſio oblata, averti poterat. Oriente autem relicto, in Occidentem ſeſe infudit, ingentem populorum multitudinem trahens (ſeptingenta hominum millia fuiſſe traduntur) atque *flagellum Dei* ſe nuncupans, obvia quæque immaniter trucidavit. Attila.

Tanta tempeſtate territi Romani, & quibus regna in Romano ſolo, Franci, Gothi, Burgundiones, Alani, arma velut adverſus communem peſtem conſociant, Duce ſupremo *Ætio*, pugnantibus ejus auſpiciis Merovæo Francorum, Theodorico Gothorum, Gunderico Burgundorum, Sangibano Alanorum, Regibus. In *campis Catalaunicis* in Gallia anno 451 commiſſum prælium, quale orbis non viderat. Cæſa quippe feruntur ultra ducenta hominum millia. Pugna in campis Catalaunicis.

Victoria tanta ſegniter uſus eſt *Ætius*, paſſuſque eſt, Attilam in Italiam evadere, ut illam quoque popularetur, & novo bello accenderet, ſive quod Ætius furentem nollet deſperatione armare, ſive auro corruptus, ſive ut rebus perturbatis ſui neceſſitatem Valentiniano Imperatori faceret, vel denique ad ipſum Regale ſolium ſeſe eveheret. Ætii perfidia.

Attila, Gothis dilapſis, ſui ſecurior, poſtquam ex Gallia in Italiam, prope inermem, venit, Aquileja, Ticino, Mediolano everſis, recta Romam cum exercitu perrexit. Verum Leo Pontifex, indutus Pontificalibus, cum Clero obviam eidem progreſſus *flagellum Dei* ſalutavit, acſi quingenta millia repræſentaret, tantum terrorem Barbaro incuſſit, ut ex Italia migraret, faſſus ultro, viſum ſibi ſenem diſtricto minantem gladio. Victus inde rurſus in Gallia a Thoriſmundo Viſigothorum Rege, atque in Pannoniam (Hungariam inde appellatam) & Scythiam ſuam retruſus, ſanguine in fauces illapſo ſuffocatus eſt. Leo I obviam it Attilæ.

Cum Hunnus, everſa Aquileja, igne ferroque in Italiam ſæviret, *Veneti*, relicto continente, anno 451 in proximas Adriatici Inſulas ſeceſſere, atque urbem fluctibus firmiſſimam, Neptuni velut tergori impoſuerunt, in præpotentem Rempublicam ſurrecturam. Alias urbes videre ne cupiat, qui vidit Venetias, octavum orbis miraculum, aut potius primum. Venetiarum origo.

Britanni, pulſis Romanis, *Anglos*, gentem Saxonicam, contra Pictos & Scotos hoc ferme tempore advocarunt; ſed Angli iiſdem armis, quibus iſtos, vicerunt, Britannos ſubegerunt, ex hoſpitibus Angli in Britanniam.

facti Domini Inſulæ, in qua heptarchiam erexerunt, poſtea everſam ab Egberto, & in regnum collectam, cujus potentiam, vires, opes, ad magnitudinis apicem evectas cernimus.

Ætii & Valentiniani ruina.

Interea autem Occidentale Romanum Imperium magnis paſſibus ad interitum properabat, Valentiniano III torpente & inter voluptates ſordeſcente. Uxorem *Maximi* Patritii cum is violaſſet, injuriam, ſibi & conjugi illatam ulturus conjux, induxit Valentinianum, ut Ætium occideret, hoc eſt, ut brachium ſuum dextrum amputaret. Tum vero Maximus, cum milites irritatos ſciret cæde Ætii Ducis ſui, *Valentinianum* ab iiſdem interfici curavit, anno 455, Imperii umbratilis 30, æt. 36, ex Eudoxia Theodoſii II filia genuit Eudoxiam, Hunnerico, Vandalorum Regi Ariano collocatam. Extinctum eſt cum eo Theodoſii Magni ſtemma.

Maximus Imp.

Gensericus Romam diripit culpa Eudoxiæ.

Poſt Valentiniani cædem *Maximus* invaſit purpuram, quaſi Imperium eſſet parricidii præmium, & ut ludibrium adderet, duxit Eudoxiam, Valentiniani viduam. Sed mortem ſibi copulavit, & Romæ perniciem; nam cum eidem prodidiſſet, ſe auctore cæſum Valentinianum, priorem ejus maritum, illa furore abrepta, inſano conſilio *Genſericum* Vandalorum Regem ex Africa in Italiam evocavit; qui cum claſſe appulſus, Romam expugnatam per 14 dies diripiendam militi hæretico conceſſit. Maximus in fuga lapidibus obrutus, tertio menſe deguſtatæ tyrannidis. Eudoxia cum gemina filia, ut merces ſceleri redderetur, captiva abducta in Africam, ubi ſeniorem ejus filiam Genſericus cum Hunnerico filio deſpondit; matrem vero cum juniore filia ad Martianum Imperatorem, quem timebat, Cpolim miſit. Hunnericus autem, regnum Africæ & Andaluſiæ poſt fata patris aſſecutus, notiſſima illa *perſecutione Vandalica*, faces ſubdentibus Arianis Præſulibus, ſupra quadraginta Catholicorum millia in odium fidei mactavit.

Romanum autem Imperium ultimos ducebat ſpiritus. Nam *Ricimerus* genere Gothus Romanæ Magiſter militiæ, quatuor, qui ſe Imperatores dixerant, *Avitum*, *Majorianum*, *Severum*, *Anthemium* ſocerum ſuum, throno dejecit, & poſteriores tres etiam interemit.

Ultimi Imp. halitus.

Succeſſit *Olybrius*, qui Placidiam, alteram Valentiniani filiam, duxerat. Sed quarto menſe funus erat. *Glycerius*, empta a Gothis pace, exacto triennio, cogente *Julio Nepote*, Imperium cum Epiſcopatu Solenenſi commutavit. Sed *Nepos* anno altero in exilium ad Glycerium relegatus eſt ab *Oreſte*, Patritio, qui *Momyllum* filium, *Auguſtulum* compellatum, intruſit. Sed iſte anno ſequenti (475) ab *Odoacro* Herculorum Rege dejectus, finem fecit Occidentali Imperio,

quod fundatum ab Auguſto deſiit in Auguſtulo, poſtquam 500 annis ſteterat, nec niſi poſt 300 annos reſuſcitandum. Ejus obitus.

Merovæus interea, trajecto iterum Rheno (ſæpius enim trajecerat, ſed rurſus repulſus) eam Galliæ partem occupat, quæ Francia dein eſt appellata, regnique ſedem Pariſiis fixit; quæ urbs longe lateque ad utramque Sequanæ ripam diffuſa, mundi deinceps compendium facta eſt. Burgundi Galliam Lugdunenſem occuparunt, Viſigothi, devictis Suevis, præter Hiſpaniam, etiam Aquitaniam in Gallia, Romanis Ducibus ægre Galliæ medium tuentibus. Hos inter Ægidius, Childerico Clodovæi patre in exilium a Francis exacto, dominabatur, donec Childericus revocaretur. Franci.

Incipiunt Conſtitutiones Rom. Pontificum, in Bullario Romano contentæ,

Excerptæ ex Bullarii Romani Tomo I, ab anno 440 ad 1061.

CAPUT VI.

Conſtitut. Sæc. V.

Dubium ſane, quod alias etiam monui, nullum eſt, Pontifices Romanos primorum quoque ſæculorum varias ad Epiſcopos & Eccleſiam dediſſe epiſtolas; quales ſunt duæ *S. Petri*, quas in ſacro habemus Canone; Epiſtolæ *S. Cornelii*, a S. Cypriano allegatæ; *Julii I*, a S. Athanaſio citatæ: *Liberii*, quas S. Hilarius refert. *Damaſi* ad Epiſcopos Illyrici, a Theodoreto memorata, aut in operibus S. Hieronymi extantes, aliæque, quas antiquorum Patrum ſcriptorumque Eccleſiaſticorum teſtimonia commendant. 46.

Dubium autem vertebatur, an Epiſtolæ Decretales, quæ ſub finem Sæculi VII ab Iſidoro Mercatore in unum opus collectæ prodierunt in Hiſpania, atque inde in Galliam aliaſque provincias ſunt progreſſæ, ſint genuinæ, atque authenticæ, an vero ſuppoſititiæ? De Epiſt. Decretal. primorum Pontif.

Eas tanquam genuinas magno conatu defendit Franciſcus Turrianus S. J. tanquam partus autem ſuppoſititios repudiant Critici poſteriorum temporum, Card. Perronius, Petrus de Marca, Antonius Auguſtinus Tarraconenſis Epiſcopus, Sirmondus, Petavius, Labbæus, Chriſtianus Lupus, Schelſtratus, Natalis Alexander, Ant. Pagius, Gra-

Graveſon, aliique Scriptores eruditiſſimi, qui epiſtolas, uſque ad Siricium Papam, id eſt, uſque ad finem ferme Sæculi IV, Clementi, Anacleto, Evariſto, Sixto, Eleutherio, Victori, Zephyrino, Calliſto, Urbano, Pontiano, Antero, Fabiano, Cornelio, Lucio, Stephano, Sixto, Dionyſio, Felici, Eutychiano, Cajo, Marcellino, Marcello, Euſebio, Melchiadi, Sylveſtro, Marco, Felici II, Damaſo, falſo attributas eſſe, probant 1 ex eo, quod in omnibus idem ſit ſtylus, qui Sæculi VII barbariem, non vero primorum ſæculorum nitorem redolet. 2. Quod ante Sæculum VIII nullus ſcriptorum iſtarum epiſtolarum meminerit. 3. Quod Scripturæ textus ſecundum verſionem S. Hieronymi, Pontificibus illis poſteriorem, citentur, Canones item leges poſteriores. 4. Quod multis anachroniſmis, falſiſque conſulum allegationibus ſcateant. Duas tamen S. Clementis Epiſtolas ad Corinthios ut genuinas agnoſcunt plerique ex Criticis.

Hinc factum fortaſſe, ut Collectores Bullarii Romani primum a S. Leone M. ſeu a medio Sæculi V incipiant. Conſtitutiones igitur præcipuas poſteriorum Pontificum obiter delibabimus.

Articulus I.

S. Leo M. anno 440.

47. *Prima Conſtitutione* deſignat dotes, quas ordinandus in ſacerdotem vel Epiſcopum habere debeat; quas Gratianus in diverſos Canones ſui Decreti retulit.

De conjugio Clericorum.

2. Præter alia declarat temporis illius diſciplinam de Clericis Conjugatis his verbis: *Lex continentiæ eadem eſt miniſtris altaris, quæ Epiſcopis & Presbyteris; qui cum eſſent laici, ſive lectores, licite & uxores ducere & filios procreare potuerunt, ſed cum ad prædictos pervenerint gradus, cœpit eis non licere, quod licuit; unde ut de carnali ſpirituale fiat conjugium, oportet eos nec dimittere uxores, & quaſi non habeant, ſic habere, quo & ſalva ſit charitas conjugiorum, & ceſſent opera nuptiarum.* Notent ſibi hoc hodierni Proteſtantes: ſecundum antiquiſſimam Eccleſiæ diſciplinam, teſte S. Leone I, Miniſtris Altaris non licet amplius uxores ducere, nec, ſi jam habeant, cum illis carnaliter conjungi.

3. Servos non ordinandos, nec bigamos, nec uſurarios. (anno 443)

Appellatio ad Pont.

4. Primatum S. Petri docet. Anaſtaſium, Theſſalonicenſem Epiſcopum, Sedis Apoſt. Vicarium per Illyricum conſtituit, collata illi ſuper

ſuper omnes etiam Metropolitas poteſtate. Cauſas tamen graviores & appellationes ſibi reſervat.

5. Manichæos, qui converti nolunt, exilio damnat, ſecundum Reſcripta Principum. Eorum errores publicari mandat, ut caveantur.

6. Theſſalonicenſes jam dudum ante conſtitutos fuiſſe ab Anteceſſoribus Pontificibus ſedis Apoſt. Vicarios perpetuos. Coercet nimiam ſeveritatem, in Atticum Metropolitanum Epiri exercitam. Etiam Subdiaconis ſervandam continentiam docet: *nec Subdiaconibus quidem, inquit, connubium carnale conceditur, ut &, qui habent, ſint tanquam non habentes, & qui non habent, maneant ſingulares.* Epiſcopum Cleri & populi conſenſu eſſe eligendum. Præferendum, qui majoribus ſtudiis juvatur. Metropolitanum a Comprovincialibus Epiſcopis, diſcuſſa civium voluntate, in ipſa Metropoli eligendum, referendumque de electione ad Vicarium Apoſt. Duæ quot annis celebrandæ Epiſcopales Synodi. Epiſcopus ne tranſeat ad aliam Eccleſiam. Alienum Clericum invito Epiſcopo nullus ſuſcipiat. Contentiones inter Epiſcopos, ſi ab ipſis componi non poſſint, ad Sedem Apoſt. referantur. Vicarius cum Epiſcopis humaniter & manſuete agat. **Subd. continentia.**

7. Ex libello, ab Hiſpania ſibi tranſmiſſo, recenſet fœdas hæreſes Priſcillianiſtarum, e Manichæorum potiſſimum ſentina profluentes, eaſque confutat. Hominem ſub fati neceſſitate conſtitutum ab aſtris dependere, ſomniabant: Sabellii, Cerdonis, Marcionis, Pauli Samoſateni, Photini &c. de SS. Trinitate & Chriſto hæreſes renovarunt. Die Reſurrectionis, & Natali Domini jejunabant. Animam Divinæ eſſe ſubſtantiæ delirabant: diabolum non fuiſſe creatum bonum, ſed malum ex Chao emerſiſſe: humana corpora in mulierum utero a diabolo formari: matrimonia eſſe peccata: animas in cœleſti habitatione peccaſſe, & ſecundum qualitatem peccati vel bonas vel malas in corpora deſcendiſſe; aliaque fingebant auditu abſurda. S. Leo ad ſordes iſtas abſtergendas indixit Nationale in Hiſpania Concilium. (*anno* 447) **Deliria Priſcill.**

8. Baptiſmum die Paſchatis aut Pentecoſtes conferri præcipit, niſi mortis periculum aliud exigat.

9. Res Eccleſiæ alienari prohibet.

10. Clericus in hæreſin lapſus, ſi ad Eccleſiam redierit, ad priſtinum quidem gradum admittatur, ſed ſine ſpe ulterioris promotionis.

11. Exponit doctrinam fidei de Chriſti Incarnatione, contra Neſtorium, Eutychetem, Apollinarem, Marcionem, Manichæum &c.

12. Mittit legatos ad Epheſinam II Synodum, eamque hortatur, ut eliminet Eutychianam hæreſin. Sed hoc concilium, legitime licet convocatum, deſiit in *ſynodum prædatoriam.*

13. Reprobat hanc ſynodum, & per impudentiam unius hominis (Dioſcori) violente geſta. (*an.* 449)

16. Mittit legatos ad Concilium Chalcedonenſe & Neſtorium cum Eutychete confutat.

17. Approbat & confirmat Synodum Oecumenicam Chalcedonenſem, quantum ad fidem pertinet, & damnationem Neſtorii, Eutychetis, & Dioſcori: non vero quoad ea, quæ de Juribus Eccleſiarum, contra Nicæni ſtatuta, a quibuſdam adjecta ſunt. (*anno* 452)

18. Mulieres ad maritos, e captivitate liberatos, redeant; licet interim cum alio ſe conjunxerint.

Confeſſio auricularis. 19. Confeſſionem auricularem & ſecretam indicat his verbis: *cum reatus conſ ientiarum ſufficiat ſolis ſacerdotibus indicari confeſſione ſecreta:* & paulo poſt: *ſufficit illa confeſſio, quæ primum Deo offertur, tum etiam ſacerdoti.* En diſciplinam Sæculi V.

Obiit S. Leo 3 Nov. 461, ſedis 21, qui rebus pro Eccleſia præclare geſtis *Magni* cognomen jure optimo eſt promeritus. Multas ſcripſit Epiſtolas & Homilias, ſapientia, eruditione, ſanctitate plenas, ſtylo latini ſermonis facundo & nervoſo prorſus elegantes: inter eas una eſt epiſtola ad Flavianum, Cpolitanum Epiſcopum, in Concilio Chalcedonenſi lecta, & ſummopere laudata, quæ ceu fidei norma deinceps etiam fuit habita. Hæreticos eſt nullo loco paſſus conſiſtere. Cum Hilario Arelatenſi ob Celidonium Epiſcopum colliſus, jura Metropolitana ab Eccleſia Arelatenſi ad Viennenſem tranſtulit. Mortuo autem Hilario, Arelatenſi Eccleſias ſuffraganeas reſtituit, exceptis quatuor, Valentina nimirum, Tarentaſienſi, Genevenſi, & Gratianopolitana, quas Viennenſi reliquit. Quid cum Attila geſtum, alias notum eſt. De Leonis patria dubitatur, an Hetruſcus fuerit, an Romanus. Vacavit ſedes dies 7.

Articulus II.

S. Hilarius, anno 461.

42. Natione is Sardus fuit, electus 12 Nov. 461. 1. *Conſt.* controverſias Epiſcoporum dirimit, & Eccleſiarum prærogativas non eſſe mutandas decernit.

2. Arguit Hermem tanquam invaſorem Narbonenſis Eccleſiæ. Concilia in Gallia celebrari præcipit. Sine licentia Metropolitæ Epiſcopus ſua Diœceſi ne exeat. Bona Eccleſiarum non alienanda.

Sequen-

Sequentibus Conſtitutionibus redarguit Mamertum Viennenſem Epiſcopum, quod extra provinciam ſuam ordinationes protendat. Diſpenſat cum Epiſcopo, contra Nicænos Canones electo.

Obiit 21 Febr. 468, ſedis 7, cuſtos vigilantiſſimus Canonum. Vacavit ſedes dies 4.

Articulus III.

S. Simplicius, anno 468.

1. *Conſt.* Epiſcopum Hiſpalenſem conſtituit Vicarium Apoſt. per omnes Hiſpaniæ Eccleſias.

2. Gaudentium Epiſcopum propter factas illicitas ordinationes Officio & Beneficio privat, relicta quarta tantummodo reddituum parte.

3. Invitos non eſſe ordinandos.

4. Petrus Fullo, in Antiochenum Epiſcopatum intruſus, damnatas hæreſes reſuſcitaverat, Trinitatem crucifixam aſſerens, & Divinitatem paſſam &c. Papa eum anathemate ferit.

Obiit 2 Martii 483, ſedis 16 inchoato. Calamitoſa tunc erat, ſicut Imperii, ſic Eccleſiæ facies. Illud in Occidente deſiit in Auguſtulo. Odoacer etenim Herulorum Rex Arianus, Roma occupata, Regnum Italiæ inſtituit. Zeno Orientis Imperator, Eutychianorum fautor, ſuo *Henotico* ſeu conciliatorio non parum turbavit Eccleſiam, cuniculis velut actis ad ſubvertendum Chalcedonenſe Concilium, intruſiſque in ſedem Alexandrinam Timotheo Æluro, & Petro Moggo, in Antiochenam Petro Fullone, in Cpolitanam Acacio, quibus Simplicius Papa, quantum potuit, reſtitit. Zeno fautor Eutych.

Articulus IV.

S. Felix III, 483.

Romanus is fuit patria, ex Felice Presbytero natus. 1. *Conſtit.* *Acacium* Cpolitanum Epiſcopum ſacerdotali honore privat, & anathemate fulminat, quod in alienarum provinciarum jura involarit: hæreticos pervaſores, eorumque fautores Eccleſiis præfecerit, Miſenum, & Vitalem Apoſt. ſedis legatos corruperit, carceri mancipatos &c. Acacius depoſitus.

Rebaptizatis graviſſimas pœnitentias injungit, & quidem Epiſcopis & Clericis uſque ad finem vitæ communionem negandam decernit.

Obiit 25 Febr. 492, ſedis 9, ſepultus, prout plerique priores Pontifices in Baſilica S. Petri. Duas Romæ habuit ſynodos, in quibus Henoticon Zenonis, Petrum Moggum, Petrum Gnapheum ſeu Fullonem, & Acacium damnavit. *Vitalem* & *Miſenum* Epiſcopos prævaricatores ab Officio & Beneficio depoſuit. Vacavit ſedes dies 5.

Articulus V.

S. Gelaſius 1, 492.

49. Contra Pelag. Natione Afer, *Conſt.* 1 tria refert Pelagianæ hæreſis capita. 1. Parvulos ſine peccato originali naſci. 2. Neminem propter ſolum peccatum originale damnari. 3. Gratiam ad ſalutem non eſſe neceſſariam, illamque ſecundum merita hominum conferri. Refutat Gelaſius tres iſtos errores: primum quidem ex claris Verbi Divini oraculis. Ad 2 videtur aſſerere, parvulos ſine baptiſmo mortuos non tantum cælo excludi, ſed damnari aut morte æterna plecti; cum omnes ſtaturi ſint vel ad dextram vel ſiniſtram, tertium autem locum poſt extremum Judicium neſciri. Tertium rurſus ex S. Scriptura refellit; quia ſine Dei adjutorio nihil poſſumus facere: *non ego, ſed gratia Dei mecum*, cum Deus ſit, qui operatur in nobis & velle & perficere. Quod autem gratia ſecundum merita conferatur, pariter eſſe contra Apoſtolum, qui inquit, gratiam dici, quod gratis detur: alioquin ſi

De gratia. ex operibus gratia, jam non eſt gratia. Gratia Dei ſum id, quod ſum, ut oſtenderet, quod gratiam non ipſe præceſſerit, ſed ſubſecutus ſit. Miſericordiam, inquit porro, conſecutus ſum, ut fidelis eſſem. Gratia ſalvi facti eſtis per fidem, ut principium ſalutis & fidei a gratia cœpiſſe oſtenderet. Atque ex his evidenter apparere, ſubjungit Pontifex, non naturalis libertatis arbitrium gratiam promereri, ſed per gratiam a peccato miſericorditer abſolvi. Miratur denique, doctos etiam cæteroquin homines a ſene quodam Pelagiano, rudi prorſus & illiterato potuiſſe ſeduci. Refundit hoc in malam vitam & oſcitantiam paſtorum. (*anno* 493)

De ordinandis. 2. Eccleſiæ diſciplinam ac Canones exponit circa ordinandos, rejicitque infames, bigamos, obligatos ad ratiocinia, neophytos, illiteratos, ſervos, corpore vitiatos, abſciſſos &c. jubetque obſervari tempora ordinationum, interſtitia, examina &c. diſpenſandum caute. Baſilicas non dedicandas ſine conſenſu Papæ: Clericis intra munera & miniſteria ſui gradus conſiſtendum, nullas exercendas indecoras negotiationes. Fæminis ad altare non miniſtrandum.

Deni-

Denique addit, de redditibus Eccleſiarum & oblationibus Fidelium quatuor, ſicut jam dudum fuerit decretum, faciendas eſſe portiones, quarum una ſit Pontificis ſeu Epiſcopi, altera Clericorum, tertia pauperum, quarta fabricæ. (*anno* 494)

3. Conqueritur de Acacio & obſtinatione Græcorum in erroribus: ſecundum Canones, ait, *Appellationes* totius Eccleſiæ ad primam ſedem deferri poſſe, ab ipſius vero ſententia nullam eſſe appellationem, ac per hoc illam de tota Eccleſia judicare, ipſam ad nullius commeare judicium; nec de illius unquam judicari judicio. Epiſcopum Cpolitanum inter ſedes per Canones nullum nomen accepiſſe. Acacium primo executum ſententiam primæ ſedis, poſtea autem fuiſſe prævaricatum, cum hæreticis communicaſſe, eoſque in Alexandrinam & Antiochenam ſedem intruſiſſe, vel Zenoni intrudenti conſenſiſſe. De Appell.

4. Diœceſin & bona Eccleſiæ, ab Epiſcopo 30 annis quiete poſſeſſa, ei non eſſe auferenda.

5. Habetur hic celeberrima, qua Polemici toties utuntur, Epiſtola Gelaſii *ad Epiſcopos Dardaniæ.* Scripta eſt ſtylo acri occaſione Acacii, Cpolitani Epiſcopi, Eutychianorum fautoris, & cum a Felice III fuiſſet damnatus, adverſus primam ſedem ſe elevantis, obtentu & fiducia urbis Imperatoriæ. Atque imprimis ait Gelaſius, damnato hæreſis auctore, uti Sabellio, Ario, Eunomio, Macedonio, Neſtorio, omnes ejus ſectatores damnari, quin neceſſe ſit, ſpeciali eos Concilio damnari. Synodorum Decreta exequi non ad aliam magis ſedem pertinere, ac primam, quæ ſua auctoritate unamquamque ſynodum confirmat, pro ſuo ſcilicet principatu, a Chriſto conceſſo. Epiſt. ad Dardaniæ Epiſcopos.

Acacium, Eccleſiæ ante defenſorem, & Decretorum primæ ſedis executorem, poſtquam a ſe ipſo deſciviſſet, per triennium, miſſa etiam legatione, fuiſſe amice monitum, ne Petro Moggo adverſus Joannem, legitimum ſecundæ ſedis Epiſcopum, ad primam ſedem querelas deferentem, apud Zenonem Imp. faveret. Sed Acacium ſpretis monitis nihil reſpondiſſe, cum tamen nullus Epiſcopus judicium primæ ſedis vitare poſſit. A ſede Apoſt. omnes poſſe judicari, ipſam vero a ſolo Deo: nec ullam ab ea appellationem locum habere. Chriſti inſtituto & more Majorum ipſam habere poteſtatem abſolvendi, quos ſynodus inique damnaverat, vel, etiam nulla exiſtente ſynodo damnandi, quos damnandos judicaret. Contra Acacium.

S. Athanaſium, S. Joannem Chryſoſtomum, S. Flavianum, a Synodis Orientalibus damnatos, a ſede Apoſt. fuiſſe abſolutos: contra vero Dioſcorum, ſecundæ ſedis Epiſcopum, cum ſua ſynodo ſecunda

De poteſtate primæ ſedis. cunda Epheſina ab eadem damnatum, adſtipulante dein Chalcedonenſi Synodo, a ſolo ſummo Pontifice decreta.

Qui negant, Eutychen fuiſſe hæreticum, Eutychianos eſſe, & damnatos cum ipſo Eutyche. Talem fuiſſe Acacium, qui Catholicos ex ſecunda & tertia ſede, multiſque aliis Eccleſiis, vel conſilio vel auxilio ſuo ejecerit, ſubſtituto Alexandriæ Petro Moggo, Antiochiæ Petro Fullone, aliiſque in Eccleſiis aliis Eutychianis. Additque, libros non ſuffecturos, ſi tragœdias ejus, quas per Eccleſias totius Orientis exercuit, ſingillatim ſcribere vellet. Neque conjici iſta poſſe in Zenonem Imp. cum enim obſtiterit Baſiliſco Tyranno hæretico, potuiſſe facile, quo vellet, ducere Zenonem, qui videri voluit Catholicus, & profeſſus eſt ſuis litteris, quæcunque egiſſet, acta eſſe conſilio Acacii.

Ridicule opponi, Acacium eſſe Epiſcopum urbis Regiæ; nam & Ravennam, Mediolanum, Syrmium, Treviros fuiſſe tales, nec tamen propterea civitatum illarum Antiſtites ultra limites ſuos poteſtatem ſibi arrogaſſe; neque enim per præſentiam Imperialem Eccleſiaſticæ poteſtatis diſpenſationem mutari. Cpolitanam Eccleſiam ne quidem eſſe Metropolitanam, minus Patriarchalem. Quæ in Chalcedonenſi Synodo fuiſſent attentata, reprobaſſe Leonem Papam.

Si dicat Acacius, a Zenone facta, quæ ipſi exprobarentur; cur non pro ea, qua apud ipſum valebat, gratia monuiſſet, ne Catholicis ejectis Epiſcopis, hæretici intruderentur: a Nathan Propheta in faciem objectum crimen Davidi Regi: ab Ambroſio Eccleſiæ aditu prohibitum Theodoſium Imp. Theodoſium juniorem a Leone Papa reprehenſum ob latrocinium Epheſinum: prout etiam a Simplicio & Felice Pontificibus Baſiliſcum & Zenonem: Eugenium Carthaginenſem Epiſcopum aperte reſtitiſſe in Africa Hunnerico Regi Vandalo, cum perſequeretur Eccleſiam: ſe quoque Odoacro, barbaro hæretico, cum aliqua non facienda præciperet, nequaquam paruiſſe: Acacium vero Zenonem laudaſſe iſta facientem &c. (*anno* 495)

Articulus VI.

Obſervatio de Patriarchis Alexand. & Antiocheno.

50. Alex Epiſcopus. Ut hæc facilius intelligantur, notanda ſunt aliqua de Eccleſia Alexandrina & Antiochena. *Theophilo* Alexandrino Epiſcopo, qui cum S. Hieronymo, & S. Epiphanio, S. Joannem Chryſoſtomum eſt inſectatus, quod hic ſuſceperit Monachos Ægyptios, qui nolebant ſub-

ſcribere

ſcribere damnationi Origenis, a Theophilo propterea communione motos, huic, inquam, ſucceſſit anno 412 *Cyrillus* Theophili nepos, Neſtorii per 12 ſuos anathematiſmos acerrimus adverſarius, qui nomine Cœleſtini I Papæ præfuit Concilio I Epheſino, in quo Neſtorius eſt damnatus.

Poſt Cyrillum anno 444 electus eſt *Dioſcorus*, Eutychianus, qui in Epheſino II Conciliabulo ſeu potius Latrocinio, atroces tragœdias contra S. Flavianum & Legatos Apoſtolicos, imo ipſum Pontificem S. Leonem, excitavit, quas alias retulimus, proſcriptus propterea a Synodo Chalcedonenſi, & a Marciano Imp. in exilium ejectus. Succeſſit ei anno 451 quamvis inter populi tumultus *Proterius*, quo ſexennio poſt ab Eutychianis crudeliter interfecto, intruſus ab iiſdem eſt *Timotheus Ælurus*, Eutychianus, Proterii carnifex: qui anno 460 a Leone I Imp. dejectus ſedem Patriarchalem relinquere debuit *Timotheo Albo*, apprime Catholico. Sed anno 476 Baſiliſcus hæreticus, pulſo in Iſauriam Zenone, Imperium invadens, Timotheum Ælurum rurſus intruſit. Anno vero ſequenti reſtitutus Zeno, Timotheum Album pariter reſtituit. Eutychiani autem, mortuo Æluro, *Petrum Moggum* intruſerunt. At eo, conſilio Acacii, mandatum Papæ exequentis, a Zenone dejecto, ſolus Timotheus præfuit ad annum uſque 482, quo obiit.

Succeſſit *Joannes Talaja*, Catholicus, qui ſtatim litteras ex more miſit ad Simplicium Papam, & Calendionem Patriarcham Antiochenum, ad Acacium vero Cpolitanum Epiſcopum, apud Zenonem Imp. valentem gratia, ſcribere neglexit. Hæc irarum cauſa, quas mox in Joannem Acacius exeruit; nam Zenoni perſuaſit, ut depoſito Joanne, cui plura crimina affinxit, Petrum Moggum, verſipellem hæreticum, reduceret in ſedem Alexandrinam. Joannes dejectus Romam ad Papam profectus, de injuria ſibi illata conqueſtus eſt. Pontifex, cum monita nihil proficerent, Acacium communione privavit, nomenque ejus e Diptychis ſacris eradi juſſit: vices reddidit Acacius, expuncto Papæ nomine, legatis ejus in carcerem truſis, ſuggeſto Zenoni Henotico, communione cum Eutychianis inita, ſicque ſchiſma conflavit, quod diu Eccleſiam Orientalem miſcuit; qua occaſione Gelaſius Papa litteras ſupra indicatas ad Dardaniæ Epiſcopos, in Acacianum ſchiſma abreptos, miſit, in quibus etiam de Petro Gnaphæo, Eutychiano, a Zenone & Acacio, in ſedem Antiochenam intruſo, aliiſque ejuſdem Eccleſiæ perturbationibus meminit. Et Antiocheni.

Excitavit iſtas potiſſimum, quem dixi, Petrus Gnaphæus, *Fullo* cognominatus, quia, cum eſſet Monachus, Fullonis artem exercue-

rat, tantoſque tumultus & factiones Antiochiæ excitavit, ut Martyrius Epiſcopatu cedens diceret, Clero inobedienti, populo contumaci, & civitati hæreſum ſcelerumque ſordibus infectæ, ſe nuntium remittere. Confuſio. Inſiliit mox in patriarchalem ſedem Fullo, hæreticus. Sed a ſynodo Epiſcoporum, cura Leonis Imperatoris collecta, depoſitus, & damnatus, quia renovans Theopaſchitarum hæreſin S. Triſagio addidit hæc verba, *qui paſſus es pro nobis.*

Suffectus autem Fulloni depoſito eſt anno 471 *Julianus.* Sex autem poſt annos Fullo a Baſiliſco Tyranno rurſus intruſus eſt. Cæſo mox Baſiliſco, Zeno illum Antiochia expulit in exilium, & quidem ſuaſu Acacii, tunc adhuc integri. Succeſſit Joannes, poſt tres menſes pariter ejectus. Anno 481 Acacius volente Zenone ordinavit *Calendionem.* At hic anno 485 Acacii artibus, Imperatoris animum verſantis, ejectus eſt, intruſuſque rurſus Fullo, quem Acacius ante depoſuerat: id quod Gelaſius Papa eidem exprobrat. Tenuitque invaſor hæreticus ſedem Antiochenam uſque ad annum 488, quo interiit. Succeſſere deinceps jam Catholici, jam hæretici, triſti rerum omnium confuſione.

Videre ſane quinto etiam ſæculo licuit ſpecialem Dei erga Eccleſiam ſuam Romanam providentiam; nam cum omnes ſedes Patriarchales reliquæ a Religionis puritate deficerent, & Alexandrina haberet tum alios Antiſtites hæreticos, tum præſertim Petrum Moggum & Dioſcorum, Antiochena Petrum Fullonem, Jeroſolymitana Joannem, Pelagii fautorem, Cpolitana Neſtorium & Acacium, ſola Romana in Pontificibus ſuis, ſtrenuis fidei defenſoribus, permanſit illibata.

Articulus VII.

Decretum Gelaſii Papæ de libris authenticis & apocryphis.

51. Sextam & ultimam Conſtitutionem Gelaſius de recta librorum criſi in Concilio Romano 72 Epiſcoporum edidit anno 496, eoſque in 4 Claſſes diviſit.

In 1 collocat Propheticas, Evangelicas, & Apoſtolicas Scripturas, quibus fundata eſt Catholica Eccleſia: additque, tres ſedes a S. Petro Apoſtolorum Principe erectas: primam Romanam, martyrio ejus conſecratam, non habentem maculam neque rugam, non ſynodicis inſtitutis, ſed voce Domini, ad Petrum directa, fundatam, atque ſuper omnes alias Primatu eminentem: alteram Alexandrinam, quam S. Petrus

Petrus per S. Marcum erexit: tertiam Antiochenam, quam S. Petrus primo præſentia ſua conſecravit.

In 2 Claſſe ponit Conciliorum Generalium Canones & Decreta, videlicet Nicæni, quo Arius, Epheſini, quo Neſtorius, Chalcedonenſis, quo Neſtorius & Eutyches ſunt damnati.

In 3 exhibet opuſcula variorum auctorum recipienda, puta, S. Cypriani, Gregorii Naz. Baſilii, Athanaſii, Chryſoſtomi, Theophili Alexandrini, Hilarii Pictavienſis, Ambroſii, Hieronymi, Auguſtini, Proſperi, Leonis Papæ Epiſtolam ad Flavianum, quam tanquam Divinum Oraculum receperunt Patres Chalcedonenſes: Tractatus omnium Patrum Orthodoxorum, qui in fide & communione Romanæ Eccleſiæ uſque ad obitum perſtiterunt: Epiſtolas item Decretales Romanorum Pontificum: Acta SS. Martyrum, vitas ſanctorum Patrum, & Eremitarum, Pauli, Antonii, Hilarionis, quas deſcripſit S. Hieronymus: Actus S. Sylveſtri Papæ: Libros Origenis & Rufini, quos S. Hieronymus non repudiat. Chronicon Euſebii Cæſarienſis propter eruditionem non uſque quaque reſpuendum, licet ſit nimius in laudando Origene ſchiſmatico. Oroſii Hiſtoriam, adverſus Paganorum calumnias utilem, commendat: prout etiam Paſcale opus Sedulii, verſibus conſcriptum, & Juvenci laborioſum opus.

In 4 Claſſem rejicit libros apocryphos alioſque improbandos, acta nimirum Synodi Ariminenſis, quam damnat: Itinerarium S. Petri Apoſtoli, quod S. Clementi tribuitur: Actus Andreæ, Thomæ, Petri, Philippi Apoſtolorum: Evangelium Mathiæ, Petri, Jacobi minoris, Barnabæ, Thomæ, Bartholomæi, Evangelium corruptum a Luciano & Euſicio: Librum de infantia Salvatoris, de Nativitate, de Maria obſtetrice: Librum Paſtoris: omnes, quos fecit Leucius: Librum, qui appellatur fundamentum: Librum de filiabus Adæ: Acta Theclæ & Pauli: Librum Nepotis: Librum Proverbiorum ab hæreticis conſcriptum: Revelationes Pauli, Thomæ, Stephani: Librum, qui dicitur Tranſitus ſeu aſſumptio B. Mariæ: Librum de pœnitentia Adæ: Librum de dracone poſt diluvium pugnante: Teſtamentum Job: Pœnitentiam Origenis, Cypriani, Jamnæ & Mambræ: Librum de ſorte Apoſtolorum: Hiſtoriam Euſebii Pamphili.

Opuſcula Tertulliani, Lactantii, Africani, Poſtumiani & Galli, Montani, Priſcillæ, & Maximillæ: Omnia Fauſti Manichæi, Commodiani, Tarſi Cypriani, Arnobii, Tigoni, Caſſiani, Victorini, Fauſti Regienſis, Frumentini Cæci: Epiſtolam Jeſu ad Abgarum Regem, & Abgari ad Jeſum: Paſſionem Cyriaci, Jobitæ, Georgii: Scripturam, quæ appellatur contradictio Salomonis.

Denique omnia, quæ ſcripſerunt Hæreſiarchæ, Simon Magus, Nicolaus, Cerinthus, Ebion, Marcion, Baſilides, Paulus Samoſatenus, Arius, Photinus, Bonoſus, Montanus, Apollinaris, Valentinus ſive Manichæus, Fauſtus Africanus, Sabellius, Macedonius, Eunomius, Novatus, Sabatius, Donatus, Euſtathius, Jovinianus, Pelagius, Cœleſtius, Julianus, Maximinus, Priſcillianus, Neſtorius, Maximus, Eutyches, Dioſcorus, Lampecius, Petrus Fullo, Petrus Moggus, Acacius, omneſque hæretici, aut ſchiſmatici, ſub anathemate damnantur.

Obiit Gelaſius 19 Nov. 496, ſedis 5, Pontifex doctiſſimus, qui rerum geſtarum magnitudine ſuperavit annos Regiminis. Euphemium Cpolitanum alioſque Orientis Epiſcopos in communionem noluit recipere, antequam Acacii nomen ſacris e Diptychis delerent, quamvis cæteroquin eſſent Catholici. Miſenum Epiſcopum Legatum Sedis Apoſt. qui Cpoli cum Acacio communicaverat, a Felice III depoſitum, in gratiam recepit. Lupercalium levitates graviter prohibuit. Pelagianiſmum, in locis quibuſdam renaſcentem, profligavit. Non pauca Decreta pro reformanda Eccleſiæ diſciplina condidit, quæ in actis conciliorum habentur, ſicut variæ illius Epiſtolæ, quæ in Bullario Romano deſiderantur.

Articulus VIII.

S. Anaſtaſius II, anno 496.

Epiſtolam humaniſſimam ad Anaſtaſium Imperatorem, Zenonis ſucceſſorem dedit, qua illum ad pacem Eccleſiæ conciliandam eſt hortatus: confici eam poſſe, ſi Acacii nomen e Diptychis expungatur, & hæretici Ægypto expellantur. Rata autem habet Sacramenta, quæ ab Acacio aliiſque ſchiſmaticis fuerant collata, cum indignitas Miniſtri ſoli conferenti noceat, non autem ſuſcipienti.

Obiit 17 Nov. 498, ſedis 2. Præcipuum, quod ſub ejus Pontificatu contigit, eſt Baptiſmus, a Clodovæo Francorum Rege ſuſceptus, magno Eccleſiæ bono, ut dum Oriens areſceret, Occidens revireſceret.

CAPUT VII.

SÆCULUM VI.

Articulus I.

S. Symmachus, 498.

Poſt tres dies electus eſt, natione Sardus, ſed non ſine graviſſimo tumultu, & ſchiſmate; nam Feſtus Senator Anaſtaſio Imp. promiſerat, effecturum ſe, ut Pontifex Henotico Zenonis ſubſcriberet; largitiore igitur pecuniæ quibuſdam inſanis perſuaſit, ut eadem die *Cælium Laurentium* eligerent, non ſine cæde & ſanguine. Itum Ravennam ad Theodoricum Gothorum & Italiæ Regem, quamvis Arianum, qui pro Symmacho pronuntiavit, tanquam prius & a majori ac saniore parte electo. Laurentius vero, ne novas cieret turbas, Epiſcopatu Nucerienſi donatus eſt. Sopitum quidem ſchiſma hoc pacto, ſed non extinctum. Quippe Feſtus aliique anno 503 revocato clam Laurentio, Symmacho apud Theodoricum graviſſima crimina impegerunt, falſis ſubornatis teſtibus. Recrudeſcente igitur ſchiſmate, Theodoricus juſſit Romæ convocari ſynodum, quæ *Palmaris* dicta eſt a loco, in quo eſt celebrata; ad quam cum Symmachus Pontifex cauſam dicturus ſponte & ultro accederet, cum Clericis ſuis ab adverſa factione crudeliter exceptus eſt. Declaratus eſt inſons criminum objectorum a ſynodo, quæ aperte proteſtata eſt, nullum ſibi jus eſſe judicandi ſummum Pontificem; ſed quia ultro veniſſet, ſeque purgaſſet, declarationem innocentiæ a ſe factam, damnatumque Laurentium Anti-Papam. Ennodius Epiſcopus pro hoc Concilio Palmari apologiam ſcripſit. Theodoricus in toto hoc negotio modeſte adeo ſe geſſit, ut a Principe Catholico exſpectari plus non potuiſſet; conteſtatus aperte eſt, nihil ad ſe pertinere de negotiis Eccleſiaſticis præter reverentiam, ſynodali judicio debitam, nihilque aliud cupere, quam ut pax Romæ reſtituatur.

52. Laurent. Antip.

Criminatio in Symmachum.

Conſtitutiones ejus duæ tantummodo continentur in Bullario. Prima vetat alienationem rerum Eccleſiaſticarum, Clericorum ambitum, promiſſiones aut largitiones, pro Eccleſiaſticis dignitatibus obtinendis, oppreſſiones viduarum. Secunda confirmat diviſionem, inter Vienneuſem & Arelatenſem provinciam a S. Leone factam.

Obiit 19 Julii 514, ſedis 16, ordinavit Epiſcopos per diverſa loca 117, vacavit ſedes dies 7. Manichæos Italia expulit. Captivos redemit, Epiſcopis Africanis in Sardinia exulibus providit. Anaſtaſium Imperatorem Concilii Chalcedonenſis hoſtem excommunicavit.

Articulus II.

S. Hormiſdas, 514.

Campanus Natione 1 *Conſtit.* Remigium Rhemenſem Epiſcopum Vicarium Sedis Apoſt. per Franciam conſtituit, ſalvis tamen Metropolitarum privilegiis: Joannem vero Epiſcopum Tarraconenſem per Hiſpaniam. *Conſt.* 3. Saluſtium per Luſitaniam. 4. Archimandritas Syriæ ad fidei conſtantiam hortatur. 5. Explicat SS. Trinitatis & Incarnationis myſterium. 6. Obtinet, ut Acacii nomen e ſacris Diptychis expungatur.

Vicarii Sedis Apoſt.

Articulus III.

Obſervatio de Imperatoribus &c.

58. Ut hæc ultima aliæque Pontificum Conſtitutiones, quæ omnium propemodum gentium Hiſtoriam ſupponunt, melius intelligantur, breviter in memoriam revocanda ſunt aliqua de Imperatoribus Sæculi V.

Poſtquam Gratianus & Theodoſius M. Romanum Imperium hæreſibus ferme expurgaverant, Rufinus Arcadii, & Stilico Arianus Honorii tutor, diſſidiis inter ſe colliſi, Gothos aliaſque barbaras gentes, in Arianam potiſſimum hæreſin prolapſas, non minori perfidia, quam Religionis detrimento in Imperium Romanum adduxere: prout *Part. III* retuli. Rufinum Stilico per Gainam trucidavit: Gainam, hæreſin Cpolim reducentem Fravita, quamvis Gothus, ſuſtulit. Idem fatum Eutropius ſubiit. Stilico, cum Eucherio filio ſuo coronam jam flecteret, proditione detecta, Honorii juſſu cum Eucherio & ejus matre *Serena*, perfidiæ complice, eſt interemptus ab *Heracliano.*

Arcadio ſucceſſit filius Theodoſius II, ſub tutela Iſdegerdis Perſarum Regis; pulcherrimis virtutum documentis inſtitutus a ſorore S. Pulcheria, ſaluberrimas contra hæreticos leges tulit, celebrata etiam ejus cura Epheſina Synodo, ſed *Chryſaphii* aliorumque Miniſtrorum artibus, dimiſſa ex aula Pulcheria, circumventus, *Prædatoriæ* Epheſinæ II Synodo auctoritatem ſuam impertiit; ejuſque errorem Martianus ſucceſſor per Synodum Chalcedonenſem emendavit.

Mox

Mox Leo Thrax poſt mortem Marciani Imperio admotus, optimi Principis ideam expreſſit; nam & Genſericum Vandalorum in Africa Regem profligatum ad pacem petendam adegit, & Synodum Chalcedonenſem atque orthodoxos Epiſcopos contra Eutychianorum furores potenter defendit. Id autem egit improvide, quod filiam ſuam *Ariadnam* Zenoni, facie & moribus turpi, conjugem dederit. Natus eſt ex his nuptiis Leo, quem avus Leo I Imperator Cæſarem dixit. Sed hic Leo II non ultra 10 menſes avo ſuperſtes fuit mortuuſque anno 477, patri *Zenoni* reliquit Imperium, quod male geſſit: deturbatus propterea a *Baſiliſco* Patritio, affine ſuo; ſed cum is ſceleribus Zenonem vinceret, victus ab eo eſt armis. Reſtitutus throno, quamvis omnia promiſiſſet, non eſt factus ſe ipſo melior, imo pejor, nam Acacii Epiſcopi Cpolitani, Eutychianorum fautoris conſiliis, Alexandrinam & Antiochenam ſedem Præſulibus Eutychianis infecit, Petro Moggo, & Gnaphæo intruſis, Jeroſolymitanam quoque conatus inficere. Zeno Leonis I gener.

Plus adhuc Eccleſiæ nocuit ſuo *Henotico*, ſeu Decreto unitivo, quod ab Acacio conſarcinatum promulgavit. Acſi Chriſtus combinari poſſet cum Belial; nam in hoc altum ſilet de Dioſcoro, ne Ægyptios offenderet, altum de Leonis Papæ epiſtola ad Flavianum, altum de ipſa Synodo Chalcedonenſi; contra vero recipitur Symbolum Nicænum, approbantur 12 Capitula, ſeu anathematiſmi Cyrilli contra Neſtorium, ut ſemper eludi poſſit Chalcedonenſe. Igitur non extinxit ſed auxit incendium hoc Henoticon. Rejectum quippe fuit a Catholicis, tum quia non pertinet ad Principem ſæcularem de fide decernere, tum quia ſubverſum ibatur Concilium Chalcedonenſe. Dicitur Zeno crapula ebrius ſarcophago ab Ariadna incluſus fame periiſſe. (*anno* 491) Henoticon

Ariadna vidua nupſit *Anaſtaſio* Macedoni, militari Duci, eumque ad ſolium promovit, Zenoni aut ſimilem aut deteriorem: Eutychianus enim cum eſſet, Henotico ſtari voluit; unde *Euphemium* alioſque orthodoxos Epiſcopos ſedibus ſuis ejecit, & *Severum*, Monachum Ægyptium ejectum, Acephalorum auctorem, cum omni honore excepit, atque in ſedem Antiochenam intruſit. Populus Cpolitanus ob Concilii Chalcedonenſis defenſionem oppreſſus ab Anaſtaſio in ſeditionem prorupit, duce *Vitaliano* Scytha, qui occupatis pluribus provinciis Cpolim obſedit. His in anguſtiis Anaſtaſius promiſit, ſe Synodum Chalcedonenſem & epiſtolam Leonis recepturum, defenſurumque, Epiſcopos exules revocaturum, ſimulque ad Hormiſdam Papam obſequentes dedit litteras, de redintegranda unione, & Acacii nomine

Ariadna nubit Anaſtaſio.

Anaſt. perſequitur Eccleſiam.

ne ex Diptychis expungendo; verum periculo depulſo, nihil omnino eorum, quæ pollicitus fuerat, ſervavit: tyrannidem in Catholicos exacuit, Legatos Hormiſdæ deluſit, nec ullo modo adduci potuit, ut Acacius, qui jam anno 488 perierat, e Diptychis eliminaretur. Quapropter ſub Hormiſda Papa graviter afflixit Eccleſiam, quam jam ſub Symmacho diro ſchiſmate diviſerat.

Juſtinus alter Joſias. Tandem anno 518 poſt nimis longum male geſtum per 27 annos Imperium de cælo tactus, ſucceſſorem habuit *Juſtinum*, velut Davidem, cuſtodem olim pecorum, virtute ſua & meritis ad ſummum evectum faſtigium; ejectos Catholicos Epiſcopos ab exilio mox revocavit, & Synodum Chalcedonenſem in ſacra Diptycha referri juſſit, Acacii vero, quod longo jam tempore Sedes Apoſt. urgebat, nomen ex iis eradi, uti etiam aliorum Epiſcoporum hæreticorum, cum nomine Zenonis & Anaſtaſii: Severum vero ſede Antiochena dejectum in exilium compulit. Quæ omnia præſentibus Legatis Hormiſdæ Pontificis acta ſunt: atque ſic ſublatum eſt ſchiſma inter Occidentalem & Orientalem Eccleſiam, quod ultra 30 annos duraverat, ab eo videlicet tempore, quo Felix III Acacium prævaricatorem anathemate percuſſerat.

Obiit Hormiſdas anno 523, ſedis 10. Ejus tempore agitata eſt hæc propoſitio: *unus e Trinitate crucifixus eſt*, quam definire noluit, coarguit tamen Monachos Scythas, quod tales ſententias intempeſtivas, ad pacem turbandam aptas, proponant. Poſt varias vitilitigationes inventum eſt, quoad rem omnes idem ſentire, & de ſola voce contendi; nam Monachi fatebantur, ſe per unum de Trinitate intelligere perſonam Filii, in carne paſſam.

Articulus IV.

S. Joannes I, 523.

54. Miſſus is fuit a Theodorico Rege Cpolim ad Juſtinum Imperatorem, ut hic a vexandis Arianis ceſſaret, iiſque reſtitueret Eccleſias ablatas. Verum Joannes Papa, obediendum magis eſſe Deo ratus quam homini, Cpoli acta Imperatoris approbavit, atque Eccleſias, Arianis, Manichæis, aliiſque hæreticis ereptas, ritu Catholico conſecravit. Quare Theodoricus reducem, tanquam legationis prævaricatorem, carceri mancipavit, in quo Martyr obiit anno 526, ſedis 3, eumque paulo poſt Theodoricus ad æternitatem ſecutus eſt. Putant aliqui Joannem, ut perſecutionem Catholicorum in Italia averteret, perſuaſiſſe Juſtino Imp. ut Arianis Eccleſias redderet. Sed hoc non

Joan. in carcere ob legationem.

eſt

eſt veroſimile: cur enim, ſi hoc feciſſet, Theodoricus eum mox ex Oriente redeuntem detruſiſſet in carcerem, ejuſque ſqualore enecaſſet?

Articulus V.

S. Felix IV, 526.

Hunc Theodoricus propoſuit, Clero diu reluctante; ſed tandem ſchiſmatis vitandi gratia eundem acceptavit, Pontificatu ob ſingularem vitæ ſanctimoniam digniſſimum. Sub eo Athalaricus in regno Italiæ ſucceſſit Theodorico, pariter Arianus, *Juſtino* vero Imperatori *Juſtinianus* illius ex ſorore nepos; cum quo novum velut Imperii ſæculium cœpit: de omnibus quippe mundi partibus triumphavit, devictis per Beliſarium & Narſetem in Italia Gothis, in Africa Vandalis, in Aſia Perſis. Juſtinian.

Obiit Felix IV, anno 530, ſedis 5. Scripſiſſe fertur quaſdam epiſtolas, quas tamen plures Critici ſuppoſitas exiſtimant.

Articulus VI.

S. Bonifacius II, 530.

Poſt mortem Felicis electi ſunt duo in diſcordia, Bonifacius & *Dioſcorus*; ſed Dioſcoro brevi mortuo, extinctum eſt ſchiſma, tota Eccleſia Bonifacium acceptante. Confirmavit Synodum II Arauſicanam, a qua Semipelagiani fuerant damnati.

Viguit hoc tempore ſicut prioribus eadem fidei morumque doctrina in Eccleſia Catholica, eademque ferme diſciplina: culti & invocati Sancti: delibatus honor ac veneratio ſacris Reliquiis: obſervatus Cleri cœlibatus: Monaſticum inſtitutum late per Orientem & Occidentem propagatum: Epiſcopatus in provinciis ad veram fidem converſis authoritate Romani Pontificis conſtituti: electiones vero Epiſcoporum a Coepiſcopis Provincialibus, Clero & populo factæ, ſic tamen, ut potiſſima auctoritas eſſet penes Epiſcopos & Clerum, ac præſertim Metropolitanum. Indultum etiam aliquid Imperatoribus, & Regibus, ſive ex neceſſitate, ſive ut Patroni haberentur adverſus hæreticos & ſchiſmaticos, ſive ut Eccleſiarum jura ac bona defendantur. Translationes & ceſſiones Epiſcoporum non admittebantur, niſi ex Eccleſiarum neceſſitate vel utilitate. Reſidentia in Eccleſiis non tantum Canonicis inſtitutis ſed etiam Juſtiniani ſanctione imperata, niſi Eccleſiarum neceſſitates aliud exigerent. Diſciplina.

Articulus VII.

S. Joannes II.

Electus anno 532, obiit 535. Hanc Scythiæ Monachorum propoſitionem: *unus e Trinitate paſſus eſt carne*, approbavit; quia intelligitur perſona Filii. *Acœmetas* autem Monachos, negantes, unum de Trinitate in carne paſſum eſſe, damnavit. Contra Simonias, quæ in electionibus contingebant, gravia Decreta edidit.

Diſciplina. Bonorum Eccleſiaſticorum ſupremi Adminiſtratores his temporibus erant Epiſcopi, qui tamen ſuos habebant Oeconomos. In quatuor partes erant diviſa. Epiſcopo non licebat bona, ab Eccleſia acquiſita, vel ex fidelium oblationibus obtenta, relinquere hæredibus, bene vero patrimonialia, induſtrialia, parſimonialia, ſalva lege diſtribuendi ſuperflua ad pias cauſas. Judicia de cauſis Epiſcoporum exercebantur in Conciliis Provincialibus, cum libertate tamen appellandi ad primam Sedem Apoſtolicam, quæ poterat cauſam ad ſe avocare, vel delegare in partibus poteſtatem judicandi, prout in Concilio Sardicenſi eſt pronuntiatum.

Articulus VIII.

S. Agapetus I.

Electus eſt anno 535, ſed nec unum annum Pontificatus explevit. Coactus a Theodato, Gothorum Rege, legationem ad Juſtinianum Imp. ſuſcipere eo fine, ut is legiones ſuas ex Italia reducat, Cpoli Primatus ſui Jurisdictionem ſupremam exercuit; nam *Anthimum* Eutychianum, a *Theodora*, Juſtiniani uxore, fæmina Eutychiana, & Juſtiniani conjugis nimium potente, intruſum, ſede ſua Cpolitana depulit, eique *Mennam* virum orthodoxum ſuffecit, ſola ſua auctoritate abſque omni ſynodo. Obiit Agapetus Conſtantinopoli, dum iter in Italiam appararet, anno 536.

Cpoli Jurisd. exercet.

Pro Clericatu hoc ævo necdum certa ætas fuerat definita, ſed parentes Deo offerebant pueros ad ſtatum Clericalem. In Epiſcopis autem & Presbyteris ordinandis 30 anni requirebantur, & in Diaconis 25. Inſtruebantur in Seminariis Minores Clerici. Majores etiam in pleriſque Eccleſiis ſub Epiſcopi diſciplina iiſdem in ædibus habitabant, & communi menſa alebantur. Veſtibus a laicis diſtinctis utebantur, tonſura etiam & corona diſcreti. Non licebat ad alias Eccleſias tranſire. Exempti erant a foro ſæculari, prout ex variis Conciliorum & Principum etiam ſæcularium Decretis elucet.

Diſciplina.

Arti-

Articulus IX.

S. Silverius, 536.

Theodoræ furor.

Mortuo Agapeto, illius Diaconus Vigilius, Cpoli tunc moratus, *Theodoræ* Auguſtæ promiſit, damnaturum ſe Chalcedonenſem Synodum, & Anthimum Eutychianum, ab Agapeto depoſitum, atque Severum, ſedibus, quod unice optabat Theodora, reſtituturum, ſi crearetur Romanus Pontifex. Scripſit igitur Auguſta Beliſario, qui tunc Romæ erat, ut Vigilium eligi curaret. Sed electus jam fuerat *Silverius*. Quem Theodoræ mandato Beliſarius in Palmariam inſulam relegavit, atque Vigilium in ſanctam ſedem intruſit. Silverius vero altero poſt anno in exilio ærumnis confectus obiit.

Not. Joannes I, Felix IV, Bonifacius II, Joannes II, Agapetus I, Silverius, quorum omnium breviſſimus erat Pontificatus, nullam Conſtitutionem publicarunt, quæ extet in Romano Bullario, niſi quod Agapetus prohibuerit alienationem rerum Eccleſiaſticarum. Idem de multis aliis Pontificibus antiquis; placet tamen, eorum Catalogum texere.

Articulus X.

S. Vigilius, 538.

Cum Beliſarius inſtinctu Theodoræ non deſineret urgere precibus 55.
armatis, ut Vigilius ad Pontificatum eveheretur, Clerus Romanus, ad evitandum ſchiſma, & pacem Eccleſiæ conciliandam, eundem, quem prius ut Antipapam execrabatur, acceptavit, totaque Eccleſia. Et ecce! Vigilius, homo antea ambitioſus, Simoniacus, exemplo Felicis II aliorumque Pontificum, quorum non optimus ſemper fuerat ingreſſus, Divina providentia Eccleſiæ ſuæ puritati conſulente, ita repente eſt immutatus, ut mox omnia, quæ Theodoræ circa Synodum Chalcedonenſem &c. promiſerat impie, data ad Juſtinianum Imp. epiſtola revocarit. Iram propterea Auguſtæ incurrens graviſſimas ærumnas, quas Parte III retulimus, forti animo tulit.

Subita mutatio.

1. *Conſtitutione* laudat Juſtinianum Imp. a ſuperatis undique Eccleſiæ hoſtibus, protenſis Imperii finibus, Italia & Africa ad illud reductis. Hortatur, ut eos, qui 4 Synodos non pure recipiunt, in Imperio non toleret: ſimulque omnes Neſtorianos, Eutychianos, Anthimum omneſque alios hæreticos anathemate ab Eccleſia excludit, ſynodalia vero Decreta confirmat.

2. & 3. Auxanium Arelatenſem Epiſcopum ſuum per Galliam Vicarium renuntiat, reſervatis tamen ſibi cauſis majoribus. Hortatur, ut etiam pro Imperatore, conjuge ejus Theodora, & Beliſario Patritio orent, Regique ſuo Childeberto perſuadeant Galliæ Epiſcopi, ut pacem cum iiſdem conſervet.

5. & 6. Aureliano Auxanii in Epiſcopatu Arelatenſi ſucceſſori eaſdem partes demandat.

Obiit Vigilius Syracuſis in Sicilia 11 Jan. 555, ſedis 17. Quas in turbas inciderit propter Synodum V, & damnata in ea tria capitula, Part. III, cap. 11, late diſſeruimus. In nullam incidit hæreſin toto hoc in negotio; quia nunquam defendit, aut rata habuit ſcripta Theodori Mapſveſteni, nec Theodoreti contra Cyrillum, neque epiſtolam Ibæ ad Marin Perſam. Sed ex prudenti Oeconomia negotium voluit ſuſpenſum, ut Latini Epiſcopi prius melius informentur, ne Eccleſia Græca rurſus tetro ſchiſmate ſcindatur a Latina. Hinc, quamvis eſſet Cpoli, ſynodum accedere noluit, ſed Chalcedonem aufugit; etſi poſtea, cum Latini plerique jam melius eſſent informati, nullum Synodo IV fieri præjudicium, damnationi trium capitulorum ſubſcripſerit.

Solv. object. ratione 3 Capitulorum.

Articulus XI.

S. Pelagius I, 555.

Conſtitutionem edidit, qua Sapaudum Arelatenſem Epiſcopum, ex more, ut inquit, antiquo Vicarium Sedis Apoſt. per Gallias conſtituit, & Epiſcopos eidem obedire jubet. (*anno 557*)

His temporibus Eccleſiam Orientalem adhuc ſcindebant Eutychiani, qui, licet Principum Decreta formidantes, non auderent ſe Eutychianos dicere, Chalcedonenſi Concilio nihilominus ſe opponebant, ut venenum poſſint ſpargere. Quamvis autem eorum auctor dicatur *Severus*, Monachus Ægyptius, ob hæreſin cœnobio ejectus, ab Anaſtaſio Imp. Sedi Antiochenæ intruſus, & a Juſtino dejectus, dicebantur *Acephali*, in quatuor factiones diverſi:

Acephali.

Nam alii appellabantur 1 *Corrupticolæ*, quod dicerent, Corpus Chriſti ante reſurrectionem fuiſſe corruptibile: 2. Alii *Incorrupticolæ*, qui contrarium dicebant, ac Chriſtum reipſa nunquam famem, ſitim, dolores paſſum eſſe, ſicut poſt reſurrectionem. Appellabantur propterea hæretici iſti *Phantaſiaſtæ*, & *Aphtardocetæ*. 3. Alii *Agnoetæ*, qui Chriſto ignorantiam attribuerunt, dicti etiam *Themiſtiani*, a quodam Themiſtio Diacono Alexandrino: dicebant e. g. Chriſtum ignoraſſe diem

Judicii, locum ſepulturæ Lazari. 4. Alii *Tritheitæ*, quorum auctor eſt Philoponus Grammaticus Eutychianus. Error inde profluxit, quod homines iſti non diſtinguebant inter naturam & perſonam; unde inferebant cum Eutyche, ſicut in Chriſto eſt una tantum perſona, ita unam tantum naturam; & ſicut in Trinitate tres ſunt perſonæ, ita tres eſſe naturas, ſeu Divinas ſubſtantias.

Obiit Pelagius I 2 Martii 560, ſedis V, vacavit ſedes 4 ferme menſibus.

Articulus XII.

S. Joannes III, 560.

Abſolvit Baſilicam SS. 12 Apoſtolorum in urbe, a Pelagio Anteceſſore inchoatam.

Hujus Pontificis tempore, anno videlicet 565, obiit *Juſtinianus*, Imperii 38, cujus effigiem exhibui Part. III, ubi actum de Synodo V. Juſtinianus. Fuit ſane Princeps domi foriſque clarus, &, ſive potentiam ſpectes, armorumque felicitatem, ſive amorem ſapientiæ, ac præſertim jurisprudentiæ, vere magnus. Illius curæ debemus leges antiquas, novaſque, quas ipſe adjecit, in unum Corpus Juris, quod hodiedum in ſcholis & foro viget, a Triboniano, Theophilo, & Dorotheo, collectum, atque in Inſtitutiones, Pandectas, Codicem, & Novellas diſtributum. Multa Decreta contra hæreticos publicavit; ſed tandem vir uxorius, alter velut Salomon, in luto hæſit, Eutychiana Acephalorum hæreſi irretitus. In Silverium & Vigilium crudelis, manus plus æquo ad thuribulum exporrexit. Putat tamen Baronius cum pluribus aliis, eum ejurata hæreſi Catholice ac pie obiiſſe: videturque certum, quod plus boni quam mali Eccleſiæ intulerit, Conſtantino M. comparandus, ſi nullam habuiſſet Theodoram. (*vid. Part. III. loc. cit.*)

Succeſſorem in Imperio nactus eſt *Juſtinum II* nepotem ſuum; Princeps is fuit initio juſtus, manſuetus, publicæ tranquillitatis amans; Juſtinus II. ſed virtuti conſtantia defuit. Uxor eum, ſicut Juſtinianum perdidit. Impotens ſui fœmina, *Narſetem* præſtantem bello Ducem, ex Italia, cujus Præfecturam gerebat, acciri per maritum, & dignitate exui juſſit, amaro adjecto ſarcaſmo, revocandum eunuchum, ut Cpolim in Gynecæo cum ancillis fila ducat. Narſes. Indignatus ille reſpondit, ſe telam orſurum, quam Imperatrix nunquam ſit retexura. Mox Longobardos ex Pannonia vocat in Italiam, qui novum ibi regnum fundarunt, Longobardi. relictis Imperatori paucis terris, quæ *Exarchatus* deinceps dicebantur,

quia ab Exarcho, ab Imperatore miſſo, gubernabantur, fixa Ravennæ ſede.

Joannes III obiit 23 Julii 573, ſedis 13, quæ vacavit menſes 10, quia Longobardi Italiam perturbabant.

Articulus XIII.

Benedictus I, 574.

Huic & prioribus Pontificibus aliquæ epiſtolæ Decretales attribuuntur, quæ tamen a Criticis hujus temporis apocryphæ cenſentur; & hinc in Bullario Romano ſunt omiſſæ.

S. Benedictus Ordinem fundat.

Hoc ævo S. Patriarcha Benedictus, vitæ Monaſticæ in Occidente parens, in monte Caſſino ordinis ſui fundamenta jecit, ſcribendo ſanctiſſimam Regulam, quæ a S. Greg. M. in Dialogis plurimum dilaudatur, atque de ea prolixe differit eruditiſſimus Mabillonius Tom. I Annalium Benedictinorum. Certe ex hac cœleſti diſciplina prodierunt innumeri ſancti, fulgentes ſicut ſtellæ cœli, orbis Apoſtoli, excellenti doctrina & omnigena eruditione viri, multo clariſſimi, quibus Germania, aliæque per Europam Nationes ſuam converſionem ad orthodoxam fidem, & litteræ, ne medio ævo interirent, ſuam vitam debent.

Cultores Monaſtices.

Scripſerunt inſuper Monaſticas Regulas S. Cæſarius & S. Aurelianus, Arelatenſes Epiſcopi, S. Columbanus, S. Donatus Epiſcopus Veſuntinus, S. Iſidorus Hiſpalenſis, S. Fructuoſus. Plura de vita Monaſtica legi poſſunt apud Mabillonium *in Annal. Benedict.* Cointium *in Annal. Francorum*: Lucam Holſtenium in *Codice veterum Regularum*: Thomaſſinum *de veteri & nova Eccleſiæ Diſciplina.*

Tanta autem erat Regulæ S. Benedicti ad perfectionem & vitæ ſanctimoniam præſtantia, ut antiquiora etiam cœnobia eandem amplectcerentur.

Obiit Benedictus I Papa 27 Julii 578, ſedis 5, quæ vacavit meſes tres, vel, ut aliqui putant, quatuor.

Articulus XIV.

S. Pelagius II, 578.

Sacrorum Canonum morumque diſciplinæ probi iſti Pontifices erunt intenti, nec laxantes nimium nervum, neque etiam adſtringentes nimium, ſed moderatione quadam prudenti rigorem temperantes, ut

ut neque laxitas diſſolutionem, neque acerbitas deſperationem mortalium animis ingereret. S. Gregorium ad Tiberium Conſtantinum Imp. miſit, ubi Eutychium Patriarcham de corporum reſurrectione dubitantem convertit.

Obiit Pelagius 8 Febr. 590, ſedis 12, quæ vocavit in menſem ſeptimum.

Articulus XV.

S. Gregorius M. anno 590.

1. Suas vices in Sicilia delegat Petro Subdiacono. 2. Unit varias Eccleſias, ob bellicas invaſiones deſolatas. 3. Epiſcopum Syracuſanum ſuum in Sicilia Vicarium conſtituit, cum jure Pallii, & in Epiſcopos jurisdictione. 7. Eccleſiæ Ravennatenſi jura ſua & privilegia cum uſu Pallii confirmat. 8. Vigilium Arelatenſem Vicarium ſuum per Galliam conſtituit. 10. Monaſterii Sublacenſis jura, & Regulam S. Benedicti approbat & confirmat. 12. 13. 14. Plurium Monaſteriorum privilegia confirmat. 16. Mittit Pallium Auguſtino, Britanniæ Epiſcopo. Londonenſem & Eboracenſem Epiſcopos vult eſſe Metropolitanos, ſic, ut ille ſit prior, qui prius fuerit ordinatus. Mutata eſt hæc res poſtea. 56.

Obiit S. Gregorius 12 Martii 604, ſedis 14. Innumera ſunt ejus præclare geſta ſcriptaque, quæ *Magni* ei nomen pepererunt, exhibentque Eccleſiæ Doctorem maximum, ex æquo ſanctum ac doctum. Ambitionem *Joannis* Epiſcopi Cpolitani, qui ſe Epiſcopum *Oecumenicum* ſeu univerſalem ſcripſit, coercuit, nec ipſe Gregorius hoc nomine compellari voluit. Quia Epiſcopi habent ſuas diſtinctas Diœceſes, nulluſque eſt omnium Epiſcopus: aliud eſt de Papa ſeu ſummo Pontifice, ſupremo totius Eccleſiæ paſtore. Geſta.

Schiſma, occaſione trium Capitulorum exortum, omni ſtudio laboravit extinguere. Donatiſtas in Africa compreſſit. Angliam per Auguſtinum alioſque S. Benedicti Monachos convertit. Officia Eccleſiaſtica, cantum, & Miſſæ ritum in meliorem ordinem redegit. Digniores eligi voluit, nec uni plura Beneficia conferri, diſciplinæ Eccleſiaſticæ tenaciſſimus.

Moralem doctrinam præſcripſit manſuetudine & ſeveritate temperatam: *regat vigor manſuetudinem*, inquit lib. 19 in cap. 29 Job. n. 30, *& manſuetudo ornet vigorem, & ſic alterum commendetur ex altero, ut nec vigor ſit rigidus, nec manſuetudo diſſoluta.*

Libros

Libri. Libros ſcripſit plurimos (licet infirma uteretur valetudine, & diuturna podagra laboraret) uti *Expoſitionem Moralem in Job*, 35 Libris contentam: *Homilias* 40 in Evangelia, & in Ezechielem 22. *Epiſtolarum* Libros 12, Librum *Paſtoralem*, *Sacramentarium*, *Antiphonarium*: Libros *Dialogorum* 4, quos tamen aliqui Critici eidem denegant.

S. Gregorium fuiſſe Monachum, nemo eſt, qui dubitet, nam & Abbatem ſe fuiſſe ſcribit; ſed an S. Benedicti, an vero S. Equitii Regulam fuerit profeſſus, diſceptatur. Mabillonius eum Ordini ſuo vindicat, Baronius cum Bollandiſtis negat. Hoc certum, illum maximi feciſſe Regulam S. Benedicti, quam Pontificali auctoritate approbavit & confirmavit.

Mauritius Imp. Imperavit hoc tempore in Oriente Mauritius, (poſt Tiberium Socerum ſuum) quem coarguit Gregorius, quod militibus prohiberet fieri Monachos. Victus a Cagano Avarum Rege, captos milites redimere noluit; orta propterea ſeditione, cum conjuge & liberis a Phoca perfidiſſimo homine, crudeliſſime eſt interemptus. Alienum tamen prorſus a veritate eſt, quod fingunt Miniſtri Tigurini, Gregorium laudaſſe barbaram eam Phocæ crudelitatem: impedire autem, ne miles Tyrannum proclamaret Imperatorem, non poterat. Phocas.

CAPUT VIII.

SÆCULUM VII.

Articulus I.

Sabinianus, 604.

67. Poſt obitum Gregorii vacavit ſedes menſes ſex, cum electus eſt Sabinianus Thuſcus, qui fuerat Gregorii Diaconus, & olim apud Tiberium Imp. Apocriſiarius. Sed brevis admodum fuit ejus Pontificatus; nam obiit 22 Febr. 606, poſtquam annum & ſex menſes Eccleſiæ præfuit.

Jacobitæ. Hoc tempore nomen *Jacobitarum* in Oriente innotuit, ſic dictorum a Jacobo quodam Syro, Severi Diſcipulo Eutychiano. Hæretici iſti, quamvis in varios errores ſint prolapſi, ut contingere amat, cum ab unitate Catholicæ Eccleſiæ receditur, ſemper tamen retinuerunt, ſive dogmata ſive diſciplinam, in quibus hodierni Proteſtantes receſſerunt, videlicet ſignum crucis, venerationem ſacrarum Reliquiarum

rum & Imaginum, cultum & invocationem ſanctorum, cereos, ſuffitus, peregrinationes ad loca ſacra, jejunia, carnis macerationes, vitam Monaſticam, caſtitatis vota, vaſa ſacra &c. teſte Euſebio Renaudotio in Hiſt. Patriarcharum Alexandrinorum.

Nam omnes ferme, qui Sæculo VII ſedem Alexandrinam occuparunt, fuerunt Hæretici Jacobitæ, aut Monothelitæ, exceptis nempe S. Eulogio, Theodoro Scribone, & S. Joanne Eleemoſynario, qui Eccleſiæ Alexandrinæ præfuit uſque ad annum 616, quo Alexandria a Saracenis capta eſt. Poſt Georgium deinde Monachum invaſit ſedem *Cyrus* Monothelita, facta unione cum Acephalis Eutychianis, notus a ſua ſocietate cum Sergio Cpolitano, aliiſque ejuſdem factionis, cum iiſdem condemnatus a Synodo VI, ſeu Cpolitana III. Ab Heraclio etiam Imperatore ſede ſua fuit dejectus, quod Ægyptum Saracenis prodidiſſet; ſed ab Heracleone ejus filio reſtitutus.

Articulus II.

S. Bonifacius III & IV.

Ille octo duntaxat menſes præfuit, anno 607 creatus Pontifex & mortuus. Imperante Phoca. Alter poſt 9 menſium intervallum electus, obiit anno 615, ſedis 7, poſtquam Pantheon in Eccleſiam B. V. & omnium ſanctorum convertit.

Hoc tempore *Heraclius* proclamatus eſt Imperator; Phocas vero, vindicante Nemeſi Mauritium, truncato brachio, capite plexus eſt. **Heraclius.** Anno 614 Perſæ, capta Jeroſolyma & vaſtata, ſacram crucem aſportarunt in Perſidem, ſubactaque Ægypto & Libya, ad fines uſque Æthiopiæ promoverunt victoriam.

Tot calamitatibus preſſus Heraclius, ſupplex a Coſroe Perſarum Rege pacem petiit; quam impetrare cum non poſſet, ad bellum meliori fortuna inſtaurandum ſe accinxit, irruenſque in Perſiam *Coſroem* acie **Coſroe.** profligatum in fugam conjecit. Acceſſit major clades a proprio filio Siroe, nam is, cum eſſet primogenitus, *Medarſen* juniorem fratrem regni hæredem deſignatum intelligens, arma a Romanis in patrem vertit, eumque victum captumque, primum catenis onuſtum in carcerem trudi, tum vero telis confodi juſſit, cum Medarſe aliiſque ejuſdem liberis.

Siroes immani parricidio potitus regno, cum Heraclio mox pacem iniit, liberatis e captivitate Chriſtianis, & cruce, in qua ſalus **Siroes.**

noſtra pependit, reſtituta. Heraclius illam primum Cpolim, dein Solymam deportavit inſtituto Exaltationis S. Crucis Feſto.

Articulus III.

S. Deus *dedit.* 615. *S. Bonifacius V*, 619.

Prior electus eſt 19 Oct. 615, obiit 8 Nov. 618, ſedis 4, inchoato: Imperante Heraclio. Poſtquam ea vacavit ultra annum, electus eſt Bonif. V 23 Dec. anno 619, obiitque 22 Oct. 625, ſedis 6. Epiſtolam is dedit ad Edilbergam, Edvini Northumbriæ Regis in Anglia conjugem Chriſtianam, qua eam hortatur, ut marito, tum adhuc gentili, Chriſtianam Religionem perſuadeat.

Præter hæreſum lolia, quæ Eccleſiæ agrum devaſtabant, ingenti mortalium malo enata eſt hoc tempore ſecta turpiſſima Mahometana, in *Alcoranum* a Mahomete, homine ſpurco, adjutoribus Judæo, & Monacho hæretico, ingeſta. Quidquid fœdum infandumque eſt, in hanc ſentinam confluxit. Spurcas carnis voluptates indulget in hac vita, & promittit in altera. Næniis, fabulis, nugis, gerriſque ſcatet abſurdiſſimis. Dei unius exiſtentiam fatetur, ſed Trinitatem Perſonarum negat, prout etiam Chriſtum eſſe Deum, quamvis eum appellet verbum Dei, Spiritum Dei, Prophetam eximium, natum ex Maria Virgine. Plura de Alcorano & ſecta Mahometana tradidi in libello de *Indifferentiſmo.*

Origo Mahometiſmi.

Hæc autem lues brevi tempore in immenſum propagata eſt per omnes tres mundi, tunc cogniti, partes; nec id mirum; nam ſublatis arduis vitæ Chriſtianæ legibus, morum licentia & illecebris propinatis, tracta infinita mortalium miſerorum multitudo, armis denique, in quibus jus totum ferebant, perrumpebant, peccatis Chriſtianorum & ſegnitie id exigentibus; quibus ferme mediis poſterioribus temporibus etiam Lutheraniſmus & Calviniſmus brevi eſt propagatus. - - - Natus autem eſt Mahomet in urbe *Mecca*, pecorum cuſtos divitem mercatoris viduam duxit. Interiit impoſtor anno 632. *Medinæ* ejus tumba, per magnetes penſilis, viſitur; atque ad eam frequens Mahometanorum fit concurſus.

Articulus IV.

Honorius I, 625.

Natione Campanus, patre conſulari natus, 27 Oct. 625 ordina-
58. tus Epiſcopus, obiit 11 Oct. 638, ſedis 13, imperante Heraclio. Con-

Conſtitutiones duas edidit, quarum prima Monaſterium Bobienſe a Jurisdictione Ordinariorum eximitur, & ſub protectionem Sedis Apoſt. recipitur. Altera Eccleſiæ Dorobernenſi ſeu Cantuarienſi Primatum ſuper omnes Anglicanas Eccleſias concedit.

Objicitur huic Pontifici, quod in hæreſin Monothelitarum inciderit; ſed falſo; licet enim ſcriptis duabus ad Sergium litteris oſcitanter ſe oppoſuerit errori, ſilentium volens ſervari de una aut duabus in Chriſto voluntatibus, tanquam quæſtione importuna, & ad pacem Eccleſiæ rurſus turbandam nata, epiſtolæ tamen ejus nullam continent hæreſin. Dum enim unam voluntatem in Chriſto viſus eſt aſſerere, de humana ejus voluntate locutus eſt, non dari videlicet duas in Chriſto voluntates humanas contrarias; per quod non negavit, dari etiam voluntatem Divinam diſtinctam, ſicut duæ dantur naturæ. Damnatus quidem eſt in Synodo VI, non quod hæreſin docuerit, aut etiam tanquam privata perſona ſit lapſus, ſed quod ſuo ſilentio & diſſimulatione Sergio & Cyro ſe non oppoſuerit, prout oportuit: *Hæretici* autem nomen tunc illis etiam tribuebatur, qui ſilentio & diſſimulatione peccaverant. Ampliorem hac de re diſſertationem dedi *Part. III c. 2 art.* 6, ubi de Synodo VI tractatum eſt. Non fuit Monothelita.

Articulus V.

S. Severinus I, 640. Joannes IV, 640.

Mortuo Honorio ſesqui anno ſuo modo vacavit ſedes, quod *Iſacius Exarcha* Ravennatenſis negaret prætenſam approbationem, Severinus autem, a Clero Romano electus, nollet *Ecthesin* Heraclii Imperatoris, Monothelitis faventem, recipere, ſed eam damnaret. Venit Exarcha Romam, & Patriarchium Lateranenſe expilavit. Poſt menſes autem duos Severinus obiit. Et 4 menſium intervallo electus eſt Joannes IV, ſed altero anno necdum expleto obiit 642. Privilegium exemptionis contulit Monaſterio Luxovienſi, a S. Columbano fundato.

Obiit hoc tempore (anno 641) regni 31, Heraclius, inter optimos Imperatores numerandus, niſi Monothelitis obnoxius, promulgaſſet ſuo nomine *Ecthesin*, a Sergio Cpolitano Patriarcha deterrimo Monothelita compoſitam, in qua ſilentium imponebatur de una vel duplici voluntate & operatione in Chriſto. Ecthesis Heraclii.

Heraclio in Imperio ſucceſſit *Conſtantinus IV* filius, Princeps optimus, ſed eum quatuor intra menſes noverca veneno ſuſtulit, ut Conſt. IV.

Heracleon. filium ſuum *Heracleonem* intruderet. Verum is ſexto Imperii menſe naſo abſciſſo, in exilium ejectus eſt a Senatu, una cum matre, lingua
Conſtans II. mutilata. Succeſſit *Conſtans II*, Conſtantini IV filius, a patre degener, avo multo deterior, qui hæreſi crudelitatem ſociabat, Monothelita juratus graviter perſecutus Eccleſiam, quam per *Typum* ſuum pervertere non poterat.

Articulus VI.

S. Theodorus I, 642.

Fuit is natione Græcus, præfuitque Eccleſiæ in annum VII, mortuus 13 Maji anni 649. Conſtitutionem edidit, qua Bobienſi Monaſterio, in quo 150 Monachi ſacra pſalmodia laudes Deo diu noctuque perſolvebant, a Jurisdictione Ordinariorum exempto, varia privilegia conferebat, commendatione Rotharis, Longobardorum Regis. Damnavit Theodorus Pyrrhum & Paulum, Patriarchas Cpolitanos Monothelitas.

Articulus VII.

S. Martinus I, 649.

59. 1. *Conſtit.* In Synodo Lateranenſi damnat Monothelitarum Hæreſin, cum Theodoro Epiſcopo Pharanitano, Cyro Alex. Sergio, ejuſque Succeſſoribus Pyrrho & Paulo, Patriarchis Cpolitanis, unaque Typum Conſtantis Imp. oſtendit, Monothelitas, dum humanam in Chriſto voluntatem negant, ipſam naturam & ſubſtantiam humanam deſtruere, de cujus eſſentia ſit voluntas; adeoque Monothelitas, demptis verborum fucis, hæreſin Eutychis rurſus invehere.

2. Cum Orientales Patriarchæ eſſent hæretici Monothelitæ, Eutychiani & Acephali, Papa Joannem Philadelphiæ Epiſcopum conſtituit Apoſt. Sedis per Orientem Vicarium, cum poteſtate inſtituendi Epiſcopos, Presbyteros; redeuntes ad Eccleſiam in priſtino decernit gradu collocandos. Mittit ei Concilium Lateranenſe, a ſe convocatum, in quo definita eſt exiſtentia unius perſonæ in Chriſto & duarum naturarum, ac voluntatum: confirmantur etiam 5 Concilia Oecumenica.

3 & 4. Dicit anathema Paulo Theſſalonicenſi Epiſcopo, contumaci hæretico.

5 & 6. Concedit privilegia Monachis.

Obiit Martinus 16 Sept. 655, ſedis 7. Cum in Synodo Lateran. Typum Conſtantis damnaſſet, is indignatus, *Calliopam* Exarchum cum militari manu Romam miſit, qui S. Pontificem noctu comprehenſum in Inſulam Ægæi deportavit anno 653. Annoque evoluto Cpolim pertractus, catenis onuſtus, per plateas tractus, in carcerem truditur, ac denique in Inſulam Cherſonam relegatus, pro Chriſti fide martyr obiit. Pont. Martyr.

Articulus VIII.

S. *Eugenius I*, 654.

Cum deportato in exilium S. Martino timeret Romanus Clerus, ne Conſtans Imp. Monothelitam in Sedem Apoſt. intruderet, vivente adhuc Martino, 8 Sept. 654 elegit Eugenium, Romanum. Duplex autem hic eſt opinio; aliqui enim cum Baronio exiſtimant, Eugenium per annum, quo adhuc erat in vivis Martinus, Vicaria tantum poteſtate rexiſſe Eccleſiam. Alii vero cum Pagio putant, eum tanquam verum Pontificem Papali auctoritate gubernaſſe, ſed cum conſenſu Martini, Pontificatu ſe abdicantis in bonum Eccleſiæ.

Obiit Eugenius 1 Jun. 657, ſedis 3, ſi a tempore electionis anni computentur.

Articulus IX.

S. *Vitalianus*, *anno* 657.

Cum magna laude 14 annos & 6 menſes rexit Eccleſiam, quam Conſtans Imp. cum ſuis Monothelitis perſequi non ceſſavit; ſed vindicem Dei manum ſenſit, a Saracenis in Oriente, & Longobardis in Italia victus. Theodoſium fratrem ſuum interemit, Eccleſiæ Diaconum: ſed ea mortis imagine territus, furiiſque agitatus, ſedem Syracuſas in Siciliam tranſtulit; ſed nec ibi quietem inveniens interiit in balneo, ſitula ab ancilla in caput impacta, anno 668, Imperii 27, poſtquam illum Romam venientem S. Vitalianus perhonorifice excepit. At ille eam gratiam retulit, ut omnia Romæ templa pretioſa ſupellectili ſpoliaret, idea mali ac miſeri Principis. *Typus* ejus hæreticus perpetuum ei characterem imprimit. Ubi tranſeundo mirari ſubit, quo ſpiritu actus P. Graveſon in *Hiſt. Eccleſ. ad Sæc. VII Coll.* 1 ſcribat, Vaſquezium Societatis Jeſu Theologum hallucinatum eſſe, dum Typum Conſtantis Imperatoris putarit eſſe hominem Monothelitam. Si tantam ignorantiam viro eruditiſſimo voluit impingere, bene feciſſet, ſi locum indicaſſet. Typus Conſtantis & impietas, ac ruina.

Articulus X.

A Deodatus, 672.

Conſt. Pogon. Vitaliano, anno 672 mortuo, ſuffectus gubernavit Eccleſiam in quintum annum, Imperante *Conſtantino Pagonato*, Conſtantis mali patris optimo filio, qui cum claſſe in Siciliam appulſus, patris Conſtantis cædem ultus eſt. Per ſeptennium Cpoli a Saracenis obſeſſus, invocata ope Deiparæ liberatus, hoſtes ad internecionem prope delevit: non propitia adeo fortuna uſus eſt adverſus Bulgaros, gentem barbaram, a qua victus, *Myſiam* cedere ipſis debuit, quam deinceps a nomine ſuo *Bulgariam* dixerunt.

Articulus XI.

Donus, 676. *S. Agatho*, 678. *S. Leo II*, 682.
S. *Benedictus II*, 684.

De nullo horum Pontificum ulla extat Conſtitutio in Rom. Bullario, breviſque fuit eorum Pontificatus, ſub Conſtantino Pogonato Imp. S. Agatho, damnatis prius in Concilio Romano Monothelitis, Synodum VI Oecumenicam celebrari curavit, eique per legatos ſuos præſedit: prout Parte III ex inſtituto dictum. *Leo II* ſynodum eandem auctoritate ſua confirmavit.

Articulus XII.

Joannes V, 685. *Conon*, 686. *Sergius I*, 687.

Joannes, natione Syrus, ſedit annum unum, menſes 10, poſt ejus obitum, qui contigit 21 Sept. 687, ortum eſt ſchiſma, diviſis ſuffragiis inter Petrum & Theodorum. Cum nihil proficeretur, ut concordia iniretur, Clerus in tertium convertit vota, Cononem videlicet, ex Thracia oriundum, & in Sicilia educatum: Cleri electioni acceſſit populus. Obiit autem Conon poſt 10 menſes geſti Pontificatus.

Poſt Cononis mortem ſimilis contigit diviſio populi. Pars Archipresbyterum, pars Archidiaconum elegit: &, cum neuter vellet cedere, inter duos litigantes gaudebat iterum tertius, videlicet Sergius I, natione Syrus: qui Bulla edita exemptionis privilegium conceſſit Monaſterio Meldunenſi. Obiit 7. Sept. an. 701, ſedis 14.

Sub his Pontificibus mira erat Imperatorum facies; nam mortuo anno 685 Conſtantino Pogonato (a longa barba ſic cognominato) Principi optimo, ſucceſſit filius peſſimus, *Juſtinianus II* dictus *Rhinotmetus* a naſo abſciſſo; nam poſt 10 annos inter ſcelera, crudelitates & ruinas Imperii male adminiſtratam Rempublicam, *Leontius*, naribus mutilatum throno dejecit, tribuſque annis tyrannidem exercuit. Cum autem miſiſſet exercitum in Africam adverſus Saracenos, copiæ ſibi metuentes a Leontio, *Tiberium Abſimarum* Imperatorem elegerunt; qui Leontium captum, & naſo pariter truncatum, in Dalmatiam cuſtodiendum abduci juſſit. Septem annos Tiberius imperavit; quibus evolutis, Juſtinianus Rhinotmetus poſt 10 annorum exilium a Trebellio Bulgarorum Rege Imperio eſt reſtitutus, atque interfecto Abſimaro & Leontio, ſeptem adhuc annos nomen Imperatoris geſſit, peremptus denique in ſeditione anno 711. Si certum genus hominum eo tempore vixiſſet, omnia hæc parricidia ei fuiſſent attributa.

Juſt. II. Leont. Tiberius Abſim.

CAPUT IX.

SÆCULUM VIII.

Articulus I.

Joannes VI, *an.* 701. *Joannes VII*, 705. *Siſinnius*, 708. *Conſtantinus*, 708.

Joannes VI, natione Græcus, Conſtitutione unica edita Farfenſe Monaſterium, a Duce Spoletano fundatum, privilegiis ditat, eximitque. Obiit 11 Jan. 705, ſedis IV. 60.

Joannes VII, natione Græcus, habuit Romæ Concilium, in quo Wilfridum Eboracenſem in Anglia Epiſcopum a criminibus, a Rege Alfrido eidem impactis, abſolvit, & in ſedem reſtituit. Obiit 17 Oct. 707, ſedis 3.

Siſinnius, Syrus, non niſi dies 20 Pontificatum tenuit. Succeſſit *Conſtantinus*, pariter Syrus, quem Juſtinianus Cpolim invitatum, magno cum honore excepit. Obiit 8 April. 715, ſedis 8 inchoato.

Dum Conſtantinus Eccleſiam regeret, turbatum rurſus vehementer eſt Orientale Imperium. Juſtinianus II, ultimus ex Heraclii Familia, quæ integro ſæculo ſceptrum rotaverat, a Bardane ſeu *Philippico*, fuit interemptus cum filio. Parricida, Monothelita hæreticus, altero Philippicus.

Imperii

Imperii anno, dum dormiret, a conjuratis oculis privatus in carcerem truſus eſt, & *Artemius* Imperator renuntiatus, qui *Anaſtaſium II* ſe dixit, vir doctus & pius; ſed tertio anno miles, re male contra Saracenos geſta, *Theodoſium III* Imperatorem ſalutavit; qui Anaſtaſium in Monaſterium detruſit: quod ipſe quoque, anno vix vertente, aut ſponte eſt ingreſſus, quietis amantior, aut a Leone Iſaurico, quem pariter ab exercitu proclamatum ferunt, coactus. (*anno* 716)

Anaſt. II.

Theodoſ. III.

Articulus II.

S. Gregorius II, 715.

61. Bonif. in German.

Ex Diacono S. R. E. creatus Pontifex 1. *Conſtit.* & 2. *Bonifacium* Epiſcopum miſit in Germaniam ad prædicationem Evangelii, eique benedicit. Exhibetur forma profeſſionis fidei, & juramenti, quod Bonifacius, antequam ad prædicandum gentibus ſe conferret, Gregorio Papæ præſtitit. (*anno* 719) Alia Epiſtola reſpondit ad dubia, quæ a Bonifacio ipſi fuerant propoſita.

Epiſt. Greg. ad Leon. Iſaur. pro Imagin.

3. Scripſit Epiſtolam, ſacro zelo & Pontificio vigore plenam, ad Imperatorem Leonem Iſauricum Iconomachum. Memorat in ea, 10 annos eundem recte ambulaſſe, donec in ſenſum perverſum datus, ſacras Imagines ex Eccleſiis ejeciſſet, cum magno orbis Chriſtiani univerſi dolore ac ſcandalo. Cum craſſo ſit ipſe intellectu, quoad ea, quæ Religionem ſpectant, ſacrorum Præſulum, Germani maxime Cpolitani, & Romani Epiſcopi, quos Spiritus S. poſuit regere Eccleſiam Dei, ſententiam fuiſſe exquirendam.

Oſtendit diverſitatem inter idola gentium, & ſanctorum, quos Eccleſia colit, Imagines: nullam hic umbram Idololatriæ; cum non colantur cultu latriæ, ſed cultu longe inferiore, eoque reſpectivo, intentione ad ipſa prototypa, id eſt, ſanctos cum Chriſto in cælo regnantes, directa. Exhibet Imagines a Deo in veteri teſtamento fieri præceptas, exempla primæ Chriſtianæ Eccleſiæ, & traditionem perpetuam. Proponit utilitatem Imaginum ad diſcenda aut in memoriam revocanda myſteria, ad excitandam devotionem, ad imitandum ſanctos, qui repræſentantur.

Non ab Imperatoribus ſed a Pontificibus haurienda Eccleſiæ dogmata: limites poteſtatum munerumque eſſe conſtitutos a Deo, ac diſcrimen faciendum inter oves & Paſtores. Comminatum Leonem, ſe, ſicut Antiochiæ cum imagine S. Salvatoris factum, miſſurum Romam, qui imaginem S. Petri confringat, & Gregorium Pontificem

Cpolim

Cpolim vinctum adducat, ſicut Martinus Papa fuiſſet adductus. Reſpondet Gregorius, ſe quidem Martini exemplo optare martyrium; cum tamen totius Occidentis oculi in ſe ſint converſi, victurum ſe pro Eccleſiæ ſalute, quamdiu Deo placuerit. (730)

4. Alteram ad Leonem ſcribit Epiſtolam in idem ferme argumentum: adhortatur, ut ſequatur exemplum Conſtantini M. Valentiniani M. Theodoſii M. Conſtantini Pogonati: ut audiat Eccleſiæ Doctores conterraneos, Gregorios, Thavmaturgum, Nyſſænum, Nazianzenum, Baſilium, Chryſoſtomum &c.

Verum hæc tam parum movebant obduratum Leonis animum, ut Gregorio ſtrueret inſidias, Pſeudo-Synodum adverſus eum & ſacras Imagines Cpoli cogeret; S. Germano defenſore Imaginum, licet nonagenarius jam eſſet, ſede dejecto, Anaſtaſium ſuæ factionis hominem intruſit, quem Greg. Papa anathemate perculit tanquam hæreticum. Leo autem barbara crudelitate in omnes ſæviit, qui Iconoclaſtarum hæreſin nolebant amplecti, multis eorum occiſis.

Interea vero, dum Leo cum Imaginibus bellum gerit, Romanum Imperium undique fatiſcebat. Direpta a Saracenis Africa & Hiſpania, Exarchatus a Longobardis arctius conſtrictus, Ægyptus erepta, Cyprus, Rhodus, ac ſemper magis magiſque Conſtantinopoli imminebant Barbari. Imo teſte Anaſtaſio Bibliothecario, omnis prope Italia in Leonem inſurrexiſſet, aliumque ſibi Imperatorem elegiſſet, niſi a Greg. II fuiſſet inhibita; quia ſperabat adhuc Leonis correctionem; non omiſit tamen in Romana Synodo ejus hæreſin Iconoclaſticam damnare.

Obiit Greg. II, 20 Febr. an. 731, ſedis 16 inchoato. Natione fuit Romanus, rerum geſtarum magnitudine clarus adeo, ut aliqui cum Gregorio I comparandum exiſtiment.

Articulus III.

S. Gregorius III, 731.

Gente Syrus, S. R. E. Presbyter, electus menſe Martio 731. Imperatoribus Leone Iſaurico & Conſtantino Copronymo.

1. *Conſt.* Hortatur Epiſcopos per Bojoariam & Alemanniam, ut Bonifacio, Sedis Apoſt. Vicario obediant, ab eo ad Synodum, Auguſtæ vel ad Danubium celebrandam, vocati compareant, gentiles ritus exſcindant &c. (738)

2. Gratulatur S. Bonifacio, quod ipſius & Caroli Martelli, Francorum Principis opera, centum animarum millia in Germania ſint converſa: laudat ejus geſta in Bojaria, quod ſcilicet, cum in ea unicum inveniſſet Epiſcopum Vivilum, quem Papa ordinaſſet, tres alios addiderit, diviſa in quatuor Epiſcopatus provincia, cum conſenſu Ducis Utilonis. Si dubium ſit, an aliqui rite ſint baptizati aut ordinati ſacerdotes, baptizari & ordinari jubet, uti etiam ad ripam Danubii celebrari Concilium. Dat Bonifacio poteſtatem, vice Pontificis conſecrandi Epiſcopos, Palliumque illi miſit.

S. Bonifac. converſiones.

Tumulo illatus eſt Greg. III 8 Nov. 741, ſedis 11, ſicut Greg. I & II probitate & doctrina excellens. Hæreſi Iconoclaſticæ, quantum potuit, reſtitit. Carolum Martellum Majorem Domus Franciæ, cum ab Imperatore nullum auxilium ſperare poſſet, adverſus Longobardos, Italiam diripientes, accivit, iiſque in ordinem redactis Patritium renuntiavit.

Eodem, quo Greg. III anno obiit, hæreſi ſuæ & crudelitati immortuus Leo Iſauricus Iconomachus, Imperii 24. Humani generis grandi malo ſucceſſorem reliquit Conſtantinum Copronymum, malo parente pejorem filium.

Articulus IV.

S. *Zacharias*, 741.

62. Natione Græcus, vix perſolutis Gregorio III extremis electus 30 Nov. anni 741. 1. *Conſt.* Confirmat tres Epiſcopatus, a S. Bonifacio erectos in Germania, in Würzburg, Bureburg, & Erfurt. Conſultationibus Bonifacii reſpondet circa ſacerdotes ſceleratos, ad Divina miniſteria non admittendos: Epiſcopum non poſſe ſibi ſucceſſorem deſignare, Bonifacio tamen ſoli hanc poteſtatem tribuit.

2. Bonifacio dat poteſtatem, in Eccleſiis vacantibus inſtituendi novos Epiſcopos.

3. Regulam S. Benedicti patris omnium Monachorum, in Dialogis jam laudatam & approbatam a S. Gregorio M, iterum approbat & confirmat. Dat licentiam, feſta S. Benedicti, Mauri, & Scholaſticæ ſolenniter celebrandi.

4. Moguntinam Eccleſiam conſtituit Metropolitanam; cujus ſuffraganeæ ſint Tungrenſis, Colonienſis, Wormatienſis, Spirenſis & Trajectenſis, & omnes aliæ in Germania; quarum omnium Bonifacius ſit Metropolitanus. (750)

5. Monaſterium Fuldenſe, a S. Bonifacio Moguntino Epiſcopo fundatum, confirmat, & exemptionis privilegio ornat.

Obiit

Obiit Zacharias 14 Martii 752, cum Luitprando Longobardorum Rege pacem compoſuit. Rachiſio ejus ſucceſſori perſuaſit, ut Ordinem S. Benedicti profiteretur in Monte Caſſino. Adalbertum & Clementem Epiſcopos Germaniæ ad relationem S. Bonifacii in Synodo Romana hæreſeos damnavit. Eidem Bonifacio, Eccleſiam Moguntinam abdicare volenti, obſtitit. Burchardo Epiſcopo Würzburgenſi ad varia Capitula conſulenti reſpondit. Bonifacio quærenti, quid cenſendum de baptiſmo, collato *in nomine Patria & Filia & Spiritua Sancta*? reſpondit, validum eſſe cenſendum.

Illius tempore Regnum Galliæ a Childerico ignavo Principe, translatum fuit in Pipinum Caroli Martelli filium, Majorem Domus, virum ſtrenuum, qui alioquin, patris avique exemplo, Franciam adminiſtraverat. Diſputant autem eruditi, cujus auctoritate hoc actum ſit; multi Scriptores Zachariæ Papæ id attribuunt, multi ex Gallis Epiſcopis & Proceribus Franciæ. Hoc certum, Galliæ Magnates ad Zachariam Papam recurriſſe, atque ab eo hanc translationem (conſentiente Childerico) fuiſſe approbatam, Regno Franciæ utiliſſimam. Aliqui Childerico injuriam illatam dicunt, & Zachariam & Pipinum prædones appellant.

Articulus V.

Stephanus II, 752. *Stephanus III*, 752.

Stephanus II vix ortus occidit oppreſſus lethargo; unde a multis ne quidem numeratur inter Pontifices. Quare eo mox mortuo electus fuit Stephanus III Romanus, 26 Martii anno 752.

Sex Conſtitutiones edidit, quibus confirmavit plura Monaſteria, eiſque varia privilegia eſt impertitus, uti Vulturnenſi, Nonnatulenſi, Fuldenſi.

Obiit 24 Aprilis 757, ſedis anno 5, cum ab Aiſtulpho Longobardorum Rege graviter infeſtaretur, primum per Legatos a Conſtantino Copronymo auxilium petiit, ſed fruſtra. Quare ad Pipinum Regem Franciæ converſus, in Galliam profectus, magno cum honore ab eo exceptus eſt: &, cum Aiſtulphus pactis, interveniente Pipino initis, non ſtaret, Pipinus cum exercitu, in Italiam trajecto, Romam liberavit, profligatoque Aiſtulpho, Longobardis Exarchatum, Pentapolim, atque 20 civitates, in his comprehenſas, eripuit, eaſque, jure belli captas, dominio Romanæ Eccleſiæ ſubjecit, edito donationis amplo diplomate; in quo non legitur, quod ſupremum dominium ſibi reſervarit.

Pipinus victo Aiſtulpho Exerchatum Rom. Eccleſ. ſubjicit.

Articulus VI.

S. *Paulus I*, 757.

Stephani III frater Germanus, S. R. E. Diaconus, a majore & ſaniore parte electus contra Archidiaconum, tres edidit Conſtitutiones, quibus Monaſteriis quibuſdam exemptionis privilegium contulit, & Eccleſiam cum Monaſterio in paternis ſuis ædibus erectum fundavit, ſub invocatione S. Stephani M. & Sylveſtri Pontificis. Subſcripſerunt Epiſcopi & Presbyteri S. R. E.

Obiit 28 Junii 767, ſedis XI inchoato. Cum Deſiderius Aiſtulphi in regno Longobardorum ſucceſſor pactis initis non ſtaret, civitates, Romanæ Eccleſiæ a Pipino donatas, non reſtitueret, atque Paulum Pontificem perſequeretur, is legatione ad Pipinum miſſa opem ac protectionem rurſus imploravit.

Articulus VII.

Stephanus IV, 768.

Paulo Pontifice necdum extincto, Dux Nepeſinæ civitatis *Conſtantinum* fratrem ſuum laicum vi armata in Sedem Apoſt. intruſit, atque Epiſcopum Præneſtinum coegit, ut eundem ordinaret. Per annum & menſem ſtetit hoc idolum in loco ſancto. Acceſſit Philippus quidam, alter Pſeudo-Papa: ſed utroque dejecto, legitime electus eſt Stephanus IV, 7 Aug. 768.

Convocavit Romæ Concilium, a quo damnatus Conſtantinus Pſeudo-Papa, & omnia ejus acta declarata irrita. Carolum M. dehortari conatus eſt, ne ducat Hermingardim, filiam Deſiderii Longobardorum Regis, hoſtis Romanæ Eccleſiæ. Obiit 2 Febr. 772, ſedis 4. In memorata Synodo Romana ſub anathemate prohibuit, ne quis ad Pontificatum promoveatur, niſi per diſtinctos gradus Diaconatus & Presbyteratus aſcendat.

Articulus VIII.

S. *Hadrianus I*, 772.

63. Natione Romanus, S. R. E. Diaconus, electus 9 Febr. Duæ tantum ejus Conſtitutiones ſunt in Bullario. Prima Monaſterio Farfenſi dat Protectorem. Altera Monaſterio S. Dionyſii prope Pariſios dat poteſtatem eligendi proprium Epiſcopum.

Obiit

Obiit 25 Dec. anni 795, ſedis 24. Cum Deſiderius donata a Pipino non reſtitueret, Italiam vaſtare, & Pontifices perſequi non deſineret, Hadrianus I Caroli M. imploravit auxilium. Is pro ſuo in Eccleſiam Romanam ſtudio Ticini, vulgo Paviæ (quæ erat ſedes ordinaria Longobardorum Regum) Deſiderium obſedit, atque in ſuam redegit poteſtatem. Donationem Pipini patris ſui confirmavit, pluraque alia dona adjecit, uti Sabinenſem Provinciam, Spoletanam, Beneventanam &c. quæ Anaſtaſius Biblioth. in vita Hadriani recenſet.

Victo Deſiderio Carol. M. confirmat donationem Pipini & auget.

Tantum tamque munificum Eccleſiæ Defenſorem ac Patronum, Romam venientem ſumma celebritate excepit, eique obtulit collectionem Canonum & Conciliorum, Epiſtolarum item Decretalium a Siricio Papa uſque ad Greg. II, Canonum Apoſtolicorum, Conciliorum antiquiſſimorum Particularium & Generalium.

Quod vero Hadrianus eidem Carolo M. conceſſerit poteſtatem, eligendi Romanos Pontifices, & Inveſtituram dandi Epiſcopis, prout ſcripſit ſchiſmaticus Sigebertus Gemblacenſis, & ex eo Gratianus, (qui omnia, quæ in manus inciderunt, compilavit) *diſt. 63 cap. Hadrianus I*, falſum omnino eſt, nec probari ulla ratione poteſt: & cur de re tanti momenti nihil meminiſſent Scriptores Synchroni, præſertim Eginhardus, qui nihil omiſit eorum, quæ Carolo M. cui erat a ſecretis, honori eſſe poterant? & quis credat, non fuiſſe uſuros tam grandi privilegio Carolum ejuſque poſteros, ſi conceſſum illud fuiſſet.

Fabula de poteſtate eligendi Pontificem.

Miſit Hadrianus Legatos ſuos ad Generalem Synodum VII, ſeu Nicænam II, & Francofordienſem: de quibus *Part.* 3 latius diſſeruimus: prout etiam de filiatione adoptiva Chriſti, a Felice Urgellitano & Elipando Toletano conficta.

Hadriani tempore in ſacras Imagines & innocentum vitam ſævire per mortem deſiit *Conſtantinus Copronymus* Imp. videlicet 775, anno 35 Imperii, amiſſa Italia, & Pannonia prope omni, rurſus acciſi. Veſtigiis patris inſtitit filius *Leo IV*, non minus impius in ſacras Imagines, quas coacto Conciliabulo damnavit. Periit miſere anno 780, Imperii 5, relicto ſub tutela matris *Irenes Conſtantino VII* filio, ſub quibus celebrata Synodo VII, ſeu Nicæna II, Iconoclaſtarum hæreſi profligata, ſuus Imaginibus honor, a tribus Imperatoribus proſcriptus, eſt reſtitutus (anno 787.) Verum hæc omnia Part. III, ubi de Synodo VII, uberius ſunt pertractata.

Conſt. Copr.

Leo IV.

Conſt. & Iren.

CAPUT X.

SÆCULUM I.

Articulus I.

Leo III, 795.

4. 1. C*onſt.* Cantuarienſi Archiepiſcopo Primatum in totam Angliam reſtituit.

5. Ad petitionem Caroli M. transfert Cathedram Ratisbonenſem Epiſcopalem a Monaſterio S. Emmerani ad Eccleſiam S. Stephani. Monaſterio autem dat poteſtatem eligendi ſibi Abbatem, cum privilegio exemptionis.

Reliquis Conſtitutionibus variis Monaſteriis concedit aut confirmat privilegia.

Reſtauratum Imp. Occidentale. Sed Pontificatum Leonis III nihil magis illuſtrat, quam reſtauratio Occidentalis Imperii, quod a trecentis jam annis vacaverat; cum enim Carolus M. injurias graviſſimas, Leoni Papæ illatas, ulturus Romam veniſſet, ipſo die Chriſti Natali Papa eundem, nihil tale opinantem, omiſſo Patritii, quem ante geſſerat, titulo, Imperatorem Auguſtum renuntiavit, acclamante & applaudente populo, *ut haberet Eccleſia Romana adverſus Infideles, hæreticos, ac ſeditioſos tutorem, cujus officium jam pridem repudiaſſe Imperator Orientis videretur*: prout loquitur Sigonius lib. 4. de Regno Italiæ ad an. 801.

Nicephorus. Agebatur tunc de matrimonio inter Carolum M. & Irenem; ſed conſilium intervertit *Nicephorus* Patritius, qui, Irene in exilium ejecta, ſceptrum arripuit. Agnovit tamen Carolum Occidentis Imperatorem, & cum eo fœdus iniit.

Obiit Leo III, 11 Junii an. 816, ſedis 21. Refert de eo Anaſt. Bibl. quod a nepotibus Hadriani I, aliiſque ſeditioſis anno 799 Romæ captus, effoſſis oculis, abſciſſa lingua, multiſque vulneribus ſauciatus, in tetrum carcerem fuerit conjectus, ſed inſigni miraculo reſtitutis oculis & lingua, ſanatus, atque a Duce Spolitano e carcere liberatus, Caroli M. auxilium implorarit, a quo Romam reductus, in Synodo objectorum criminum ſe inſontem ultro purgarit, ac denique Carolum Imperatorem ſalutarit.

Articulus II.

Stephanus V, 816.

Conſtitutionem unicam edidit, qua Monaſterio Farfenſi omnia bona ſua confirmavit. *Obiit* 24 Jan. 817, ſedis menſe 7. In Gallias profectus, atque ſummo cum honore exceptus, coronavit Ludovicum Pium Imperatorem, & Hermingardim Imperatricem.

Interea *Leo Armenus*, melior miles, quam Chriſtianus, dejecto Michaele *Curopalate* Imperio Orientali potitus, bellum adverſus ſacras imagines contra Synodum VII generalem inſtauravit. Pulſi ab Eccleſiis paſtores, lupi gregibus præfecti, boni in carceres truſi, torti, & obtruncati. Enituit conſtantia Theodori Studitæ, viri probi ac docti, aliorumque de Monaſterio Studitarum, pro veneratione Imaginum fortiter decertantium. Curopalates. Leo Armenus Iconoclaſta.

Articulus III.

S. Paſchalis I, 817.

Patria Romanus *Conſtit.* 1 confirmavit Farfenſi Monaſterio factas donationes. 2. Ravennatenſi Eccleſiæ ſua privilegia. 3. Vulturnenſe Monaſterium privilegio exemptionis munitur. 4. Ebbo Rhemenſis Archiep. mittitur ad prædicandum Evangelium in partibus Septentrionalibus. *Obiit* an. 824.

De Cap. *Ego Ludovicus*, factaque donatione Paſchali a Ludovico Pio, Critici diſputant; Pagius cum multis Recentioribus eandem negat, non alio argumento, quam negativo, quia Pontifices & Imperatores, Otho I, & Henricus S. de eo ſilent, ſolamque donationem Pipini & Caroli M. indubitatam allegant, atque confirmant.

In Oriente Leo Armenus Iconoclaſta octavo Imperii anno, cum die Nativitatis Chriſti in templo Sophiæ, hymnos more ſuo intonaret, a conjuratis, ex angulis ſuis proſilientibus, multis vulneribus eſt trucidatus, anno 820. *Michael Balbus* e carcere protractus ad thronum, Iconomachus pariter, ac alter Copronymus, quem vitæ ſuæ ideam ſtatuit. Sub tali portento Cretam, Siciliam, Calabriam, Apuliam, Orientalis Imperii provincias occuparunt Saraceni. Dalmatia ultro jugum excuſſit. Periit tandem flagitioſus per omnia Princeps anno 829, Imperii 10. Succeſſit *Theophilus* filius, uti Imperii ſic impietatis hæres. Balbus. Theoph.

Artico-

Articulus IV.

Eugenius II, 824. *Valentinus I*, 827.

Eugenius Romanus ordinatus 14 Febr. 824, Irolpho *Laureatenſi* Archiepiſcopo Pallium mittit, eumque ſuum per Moraviam, Hunniam ſeu Avariam, Pannoniam, Mœſiamque Vicarium conſtituit, cum præcepto, ut Epiſcopi illi obediant. Celebravit Romæ Synodum, in qua conditi ſunt 38 Canones pro inſtauranda Eccleſiaſtica diſciplina. *Obiit* anno 827, contra illum a quibusdam electus fuerat *Zinzinus* Presbyter. Ad hoc ſchiſma componendum Ludovicus Pius Imp. Romam miſit Lotharium filium, qui redacto in ordinem Zinzino pacem dedit Eccleſiæ.

Valentinus I, inthronizatus in Lateranenſi Patriarchio menſe Aug. 827, poſt 40 dierum lapſum tranſiit ad coronam gloriæ.

Articulus V.

Gregorius IV, 827.

1. *Conſtit.* Monaſterium Sublacenſe, ubi ſpecus olim erat, in qua S. Benedictus vitam egit eremiticam, novis prædiis & gratiis locupletat.

2. Confirmat bona omnia ac jura Monaſterio S. Juſtinæ Patavinæ, cui templum fundaverat Opilius Patritius Romanus, quod hodie viſitur multo elegantiſſimum.

3. Poſtquam Carolus M. Saxones, ſæpe rebelles, poſt diuturnum tandem bellum ad Danos uſque ſubegerat, varios Epiſcopatus erexit, & inter hos Hamburgenſem a Ludovico Pio dotatum, quem Greg. IV in Archiepiſcopatum extulit, *Anſcharium* eidem præficit cum jure Pallii, ſuum per Daniam, Sveciam, Norvegiam, totumque Septentrionem Legatum Apoſtolicum conſtituit. S. Anſcharius.

4. Floriacenſi Monaſterio exemptionis privilegium confert.

5. Uti etiam Monaſterio S. Petri, prope Peruſium. (*Videas, quam fallantur, qui exemptiones Monaſteriorum primum Sæculo XI cœptas exiſtimant.*)

6. Tractat de appellationibus ad Sedem Apoſt. non impediendis.

Obiit 25 Jan. 844, ſedis 16. In Galliam abiit, ut pacem inter Ludovicum Pium & filios conciliaret. Sed conatus effectu caruit.

Articulus VI.

Sergius II, 844.

1. *Conſt.* Drogonem Metenſem Archiepiſcopum, Caroli M. filium, Vicarium Apoſt. per Germaniam Galliamque deſignat.

2. Confirmat bona & privilegia Eccleſiæ Aſtenſi.

Obiit 27 Jan. 847, ſedis 3, Ludovicum Lotharii Imp. filium Romam venientem Regem coronavit. In Oriente autem mortuo Theophilo, crudeli Iconoclaſta, res Eccleſiæ in melius mutatæ ſunt; *Theodora* quippe pientiſſima impii Theophili vidua, cum filii ſui *Michaelis III* tutelam gereret, convocata Cpoli Synodo, cultum ſacrarum imaginum, Epiſcopos exules ac Monachos reſtituit, ejectoque Joanne Pſeudo-Patriarcha, & Methodio viro ſanctiſſimo ſubſtituto, uxor bona malum maritum emendavit. Reſt. Imag.

Articulus VII.

S. Leo IV, 847.

1. *Conſtit.* Ordinat, ut omnes Provinciæ, a S. *Anſchario* in Septentrione converſæ, Archiepiſcopatui Hamburgenſi ſubjiciantur. Ipſi Anſchario Hamburgenſi Archiepiſcopo, illiuſque ſucceſſoribns confirmat jus Pallii ac poteſtatem erigendi novos Epiſcopatus, ordinandi Epiſcopos. Denique Eccleſiæ Hamburgenſi omnes donationes & privilegia confirmat. (an. 849)

2. *Anaſtaſium*, Presbyterum *Cardinis* Pontificii, tituli S. Marcelli, excommunicat & deponit, ob quinquennem a ſua Eccleſia contumacem abſentiam.

Obiit 17 Jul. 855, ſedis 9, Synodum Romæ celebravit pro diſciplina reſtauranda. Ludovicum II Lotharii filium coronavit Imperatorem. Saracenos Romæ imminentes repreſſit, urbem reſtauravit, Vaticanum mænibus cinxit, & urbem *Leoninam* a ſuo nomine appellavit.

Articulus VIII.

Benedictus III, 855.

Electus fuerat legitime, cum tetro ſchiſmate intruditur Antipapa *Anaſtaſius*, quem Leo IV depoſitum, ut mox dixi, anathemate perculerat. Cum enim legati electionis Decretum ad Lotharium & Lu- Anaſt. Antip.

dovicum Imperatores deferrent, in itinere ab Epiſcopo Eugubino ſeducti, Anaſtaſium electum nuntiarunt. His igitur conjuncti Legati Imperiales Romam profecti, Anaſtaſium in Lateranenſe Patriarchium intrudunt, Benedictum vero, Pontificalibus veſtibus per vim exutum, & verberibus exceptum, in carcerem detrudunt, donec Imperiales, Cleri obſiſtentis precibus & conſtantia victi, Anaſtaſio, homine ſcelerato, & ſacrarum Imaginum perſecutore, dejecto, electioni Benedicti conſenſerunt.

Conſtitutiones Benedictus edidit 4. Prima ad Hincmarum, Rhemenſem Archiepiſcopum, directa, Sveſſionenſe Concilium approbat; Archiep. Rhemenſem Primatem Galliæ declarat, atque nemini, niſi Apoſt. Sedi ſubjectum. 2. Monaſterii Corbejenſis in Gallia. 3. S. Dionyſii, 4. Interamnenſium privilegia confirmat.

Fabula de Joanna Papiſſa.

Obiit anno 858, ſedis 3. Quidam, hæretici & ſchiſmatici præſertim, inter Leonem IV, & Benedictum III, collocant quandam *Joannam Papiſſam*; ſed putidam eſſe fabulam dudum demonſtrarunt Leo Allatius, Natalis Alexander, aliique viri eruditi: in antiquis Chronicis Mariani Scoti, Sigeberti Gemblacenſis Abbatis, Martini Poloni, & in Speculo Hiſtoriali Vincentii Bellovacenſis, illam non inveniri, ſed primum recentioribus exemplaribus fuiſſe per impoſturam inſertam. Quod ſtatua fœminæ in templo Senenſi inter Pontifices fuerit collocata, rudi ævo & ſimplici credulitati eſſe attribuendum. Fabulam vero de ſella quadam inde eſſe ortam, quod, dum electus Pontifex in ea ſederet, in choro caneretur: *ſuſcitat de pulvere egenum, & de ſtercore erigit pauperem.* Sellam illam etiamnum in Baſilica Lateranenſi aſſervari, ſed nequaquam eſſe pertuſam.

Articulus IX.

S. Nicolaus I, 858.

65. 1. *Conſtit.* Ad preces Ludovici Germaniæ Regis Bremenſem Eccleſiam unit Hamburgenſi, a Lud. Pio fundatæ, ita ut una ſit deinceps Eccleſia, & Metropolitana dignitas apud Hamburgenſem remaneat: Verdenſi vero reſtituatur, quod ei pro Bremenſi detractum fuerat. S. Anſchario dignitatem & jus Pallii confirmat.

2. & 3. Fundationes Monaſteriorum confirmat.

4. Belgicas Eccleſias Hincmaro Rhemenſi ceu Metropolitano ſubjicit.

5. 6. 7. Privilegium exemptionis tribus Monaſteriis, Corbejenſi, S. Carileſi, Sublacenſi, tribuit.

8. Vehe-

8. Vehementem ad Hincmarum Rhemenſem & Epiſcopos Galliæ dat Epiſtolam in cauſa *Rothadi* (vel Rothaldi) Epiſcopi Sveſſionenſis, quem Hincmarus, licet appellaſſet ad Sedem Apoſt. ab Epiſcopatu in ſynodo depoſuit, & in carcerem detrudi juſſit. Graviſſime hoc tulit Nicolaus Papa, atque prolixe demonſtravit Primatum & jura Sedis Apoſtol. ad quam ſecundum Canones majores cauſæ, quales utique ſint depoſitiones Epiſcoporum, ſint deferendæ. Et quamvis caſus iſte non extaret in corpore Canonum, litteras tamen Decretales Pontificum non minoris eſſe auctoritatis, uti Epiſtolas Leonis & Gelaſii: non fuiſſe damnandum Rothadum, præſertim poſt appellationem, ſine conſenſu Sedis Apoſt. Cauſa Rothadi.

9, & 10. Rothadum abſolvit, innocentem declarat, depoſitionem invalidam, & Eccleſiæ ſuæ reſtituit, omnesque obſiſtentes anathemate percellit.

Not. Rothadus, Sveſſionenſis Epiſcopus, Presbyterum, in ſtupro deprehenſum, depoſuerat in Concilio, aliumque Presbyterum ſubſtituit. Hincmarus Archiepiſcopus, vir doctus, ſed ſuperbiæ typho inflatus, depoſitum reſtituit, & per decem annos Rothadum graviter perſecutus eſt, donec Nicolaus Papa liti finem impoſuit. (*Videri poteſt Pars IV, de Conciliis Sæc. IX.*

Obiit Nicolaus 13 Nov. an. 867, ſedis 10, auctoritatis Pontificiæ, ſi quis alius, vindex acerrimus, rerumque geſtarum magnitudine clariſſimus. Joannem Ravennæ Archiep. cum in jura Sedis Apoſt. involaret, & in ſynodo comparere detrectaret, fidelium communione privavit. Lotharium compulit, ut ejecta Waldrada pellice Theutbergam reciperet. Ut Rothado, ſic Hincmaro Laudunenſi contra Hincmarum Rhemenſem adſtitit. Balduino Comiti Flandriæ, qui Juditham Caroli Calvi filiam abduxerat, excommunicatus propterea ab Epiſcopis, obtinuit a Carolo Calvo conſenſum in matrimonium. Engiltrudem a Boſone Comite, marito ſuo, divertentem, excommunicavit. Paulum & Formoſum Epiſcopos ad Bulgaros, recens ad Chriſtianam fidem converſos, miſit. S. Ignatio, Patriarchæ Cpolitano, adverſus Photium invaſorem adſtitit. Celebris eſt Epiſtola, quam in hanc rem de auctoritate Sedis Apoſt. ad Michaelem Imperatorem ſcripſit. Verum hæc omnia *Part. III & IV* latius deduximus. Eodem, quo Nicolaus Papa deceſſit, anno Bardas & Michael Imperator, ſæculi ſui Sardanapalus, fuerunt interempti. Geſta heroica.

Articulus X.

S. Adrianus II, 876.

1. *Conſtit.* Actardo Epiſcopo Pallium mittit, alias ordinarie ſolis Archiepiſcopis mitti ſolitum.

2. Anaſtaſium, Sedis Pontificiæ invaſorem & ſpoliatorem, a Leone IV, & Benedicto III jam damnatum & excommunicatum, cum ſcelera ſceleribus addere pergeret, iterum anathemate configit.

Obiit anno 872, ſedis V. Per legatos ſuos præſedit Synodo VIII Oecumenicæ, Cpoli celebratæ, in qua damnato Photio reſtitutus eſt Ignatius in Patriarchatum; id quod litteris gratulatus eſt Adrianus Baſilico Imperatori, tam ſancti operis potenti promotori. Cauſam Lotharii Regis inconſtantis & Teutbergæ conjugis ac Waldradæ pellicis proſequitur, tandemque ad preces Ludovici Imperatoris, Lotharium, emendationem promittentem, ab excommunicatione abſolvit. Cum autem Lotharius anno 868 in Italia mortuus eſſet, regnum, fratri Ludovico Imperatori debitum, invaſit Carolus Calvus, Adrianus Papa id illi per litteras exprobrat. Cum vero idem Carolus Rex filium ſuum Carolomannum regno expuliſſet, Adrianus illius patrocinium ſuſcepit. Recepit etiam appellationem Hincmari Laudunenſis Epiſcopi, ab Hincmaro patruo in Synodo Duziacenſi depoſiti, prohibuitque alium lite pendente Epiſcopum ſubſtitui.

Articulus XI.

Joannes VIII, 872.

66. Sicut omnes priores Sæculi IX Pontifices, patria fuit Romanus.

1. *Conſtit.* Monaſterium Fuldenſe cum omnibus ſuis Eccleſiis, domibus, bonis, exemptum iterato declarat.

2. Confirmat donationem Caroli Calvi, Monaſterio S. Vedaſti Attrebati factam.

3. Ovetenſem in Gallæcia Eccleſiam Metropolitanam declarat.

4. Frotarium Archiepiſcopum Burdegalenſem ad petitionem Caroli Calvi Imperatoris & Comprovincialium Epiſcoporum transfert ad Eccleſiam Bituricenſem; quia Burdegalenſem provinciam Normanni gentiles prope totam occupaverant.

5. 6. 7. 8. 9. Continent confirmationem donationum, Monaſteriis ab Imp. Carolo factarum, & translationem Frotarii ad Bituricenſem Eccleſiam vacantem; cum in Burdegalenſi propter Normannorum invaſiones & perſecutiones non amplius utiliter laborare poſſet.

10. Anſegiſum Senonenſem Archiepiſcopum conſtituit Vicarium Apoſt. per Galliam, & Germaniam, cum poteſtate, ad id munus pertinente, convocandi Concilia, eiſque præſidendi, Apoſtolica mandata exequendi &c.

11. 12. 13. 14. Iterum confirmantur privilegia & donationes, variis Monaſteriis factæ.

15. Reprehendit Clericos Græcos, quod in Bulgariam, Romanam provinciam, irrepſerint, & varias illicitas ordinationes fecerint. Excommunicationem minatur, niſi excedant.

16. Joanni Papæ, dum in Gallias, pacis conciliandæ gratia, fuiſſet profectus, noctu equi fuerunt abducti, & vas argenteum furto ablatum. Igitur fures excommunicat, niſi intra triduum ablata reſtituant.

Sequentes Conſtitutiones rurſus complectuntur confirmationes privilegiorum, & donationum, variis Eccleſiis & Monaſteriis factarum.

Obiit Joannes VIII, 17 Dec. 882, ſedis 10. Mortuo Ludovico II, præterito Ludovico Germanico, Imperatorem ſalutavit, coronavitque Carolum Calvum, fratrem ejus minorem, & poſt hujus mortem ejus filium Ludovicum Balbum an. 878, denique anno 880 Carolum Craſſum, Ludovici Germanici filium. Portuenſem Epiſcopum Formoſum depoſuit. Patriarcha Cpolitano Ignatio defuncto, Photium ad petitionem Baſilii Imperatoris reſtituit; quia hoc neceſſarium putabat ad evitandum ſchiſma, & pacem Eccleſiæ conſervandam, cum præter Imperatorem Orientis Epiſcopi id precarentur, talibus in caſibus in Canonum regulis diſpenſandum ratus. Putant tamen aliqui cum Baronio, ob nimiam facilitatem erga Photium, a prioribus Pontificibus depoſitum, Joannem appellatum fuiſſe *Joannam Papiſſam*; ſed ii, in quorum libris recentioribus de tali Joanna fit mentio, eam Leoni IV immediate ſucceſſiſſe dicunt, argumento manifeſto, quam bene futilis hæc fabula cohæreat, a prudentioribus etiam Acatholicis, exploſa.

Articulus XII.

Martinus II, 882.

Tuſcus erat natione, *Martinus II*, & etiam *Marinus*, a multis appellatus. Bullas edidit duas, quibus duobus Monaſteriis privilegium exemptionis & alia concedit.

Obiit anno 884, ſedis 2, tribus legationibus ſub prioribus Pontificibus in Orientem perfunctus, omnium, quæ circa Photium acta ſunt, illiuſque indolis optime gnarus, quamprimum ad Petri Cathedram evectus eſt, eundem rurſus damnavit, & excommunicavit.

Formoſus. Formoſum autem, quem Joannes VIII Epiſcopali ſede dejecerat, priſtinæ dignitati reſtituit, eumque a Juramento abſolvit, quo coactus Joanni VIII promiſerat, ſe in laica communione perſtiturum.

Neque hinc inferat quiſpiam, ex id genus mutationibus & ordinationibus contrariis Romanorum Pontificum, eos eſſe fallibiles in doctrina fidei; nam in quibus ſtatuerunt contraria, non agebatur de fide, aut doctrina morum generali, ſed de diſciplina duntaxat Eccleſiaſtica, quæ pro varietate & circumſtantiis temporum prudenti Oeconomia mutari poteſt, præſertim ſi Anteceſſor in facto aliquo particulari, non dogmatico, ſed a fide humana dependente, falſo laborarit ſuppoſito.

Articulus XIII.

Hadrianus III, 884.

Brevis admodum fuit illius Pontificatus; nam cum invitatus a Carolo Craſſo Imperatore iter in Galliam eſſet ingreſſus, morbo correptus in Monaſterio Nonantulano exſpiravit, anno 885, ſedis 2. Martini Anteceſſoris exemplo anathema in Photium renovavit, nec Baſilii Imperatoris precibus flecti potuit, ut eum Patriarcham agnoſceret.

Articulus XIV.

S. Stephanus V, 885.

Conſtitutione, quam edidit, unica Placentinam Eccleſiam in protectionem Sedis Apoſt. recipit, & omnia ejus jura, bona, ac privilegia confirmat. *Obiit* an. 891, ſedis 6. Pontifex vitæ ſanctimonia & doctrina clarus.

Ejus tempore, anno videlicet 886, obiit *Baſilius Macedo* Orientis Imperator, ad hoc faſtigium evectus, poſtquam Bardam Auguſtæ Theodoræ fratrem, Michaelis juſſu interemit, ac poſtea etiam ipſum Michaelem, vitæ ſuæ inſidiantem. Catholicam Religionem protexit. Imaginum cultum reſtituit. Saracenos non raro ſuperavit. Multas conſtruxit, ac reſtauravit Eccleſias. Ad Bulgaros & Ruſſos ſacerdotes miſit. Synodum VIII ſua auctoritate promovit, in qua dejecto Photio reſtitutus eſt Ignatius. Verum, ſicut magni etiam Principes ſunt obnoxii deceptionibus, *Santabareni* impoſtoris præſtigiis deluſus, priſtinas laudes non parum obſcuravit. Photio Patriarchatum reſtituit. Leonem innocentem filium in carcerem miſit, ac per ſeptennium in eo detinuit. Liberum tandem, ſenatorum precibus, dimiſſum, ſucceſſorem deſignavit, qui mortuo patre Imperium adeptus, *Sapientis* ac *Philoſophi* cognomen promeruit, dum optimis legibus, quarum 113. Codici annexas habemus, gubernavit Rempublicam.

Baſilius. Photius. Santab. Leo Sapiens.

In Occidentali Imperio poſt Carolum M. Ludovicum Pium, Lotharium, Ludovicum II, Carolum Calvum, & Ludovicum Balbum, (quem tamen aliqui ſolum Regem Franciæ, non autem Imperatorem fuiſſe ſcribunt) Carolus Craſſus, Ludovici Germanici filius, electus Imperator, Italiam, Galliam, & Germaniam conjunxit; ſed cum adverſus Normannos infeliciter pugnaret, Imperio ſe abdicare coactus eſt, ad ſummam inediam & calamitatem redactus. Succeſſit ei Arnulphus, ex Carolomano fratre nepos, in regno Germaniæ.

Carol. Craſſus.

Articulus XV.

Formoſus, 891.

Ab Epiſcopatu Portuenſi a Joanne VIII fuerat depoſitus, quod 67.
legatione in Bulgariam non ſatis fideliter functus, atque de conſpiratione aliqua fuerit ſuſpectus. Marinus Papa ei relaxaverat juramentum, quo Joanni VIII promittere coactus fuerat, laica ſe communione contentum ad Epiſcopatum non regreſſurum, atque Epiſcopatum illi reſtituit. Stephano V mortuo, per majora ſuffragia contra Sergium electus eſt Pontifex, a tota Eccleſia acceptatus, eamque in quintum annum probe rexit.

Conſtit. 3. Dorobernenſem ſeu Cantuarienſem Eccleſiam Metropolim ac primam in Anglia ſedem declarat. 5. Bremenſem Eccleſiam, quam Nicolaus I Hamburgenſi univerat, Formoſus Colonienſi ſuffraganeam facit, cum aliquo tamen Hamburgenſis jure. Reliquis Conſtit. firmat privilegia Monaſteriorum & exemptionem.

Obiit

Obiit 4 April. 896, condemnationem Photii confirmavit. Epiſcopos & Presbyteros, ab eo ordinatos, pœnitentes recepit. Widonem & Lambertum ejus filium coronavit Italiæ Reges. Poſtea vero *Arnulphum* Germaniæ Regem Romam invitavit contra tyrannos Italiæ, eumque Imperatorem coronavit.

Arnulphus Imp.

Articulus XVI.

Stephanus VI, aliis VII, an. 896.

Homo malus.

Probi ſanctique Pontifices hactenus gubernabant Eccleſiam; at vero ſub finem Sæculi IX cœperunt luctuoſa tempora, præ omni Ethnicorum Imperatorum tyrannide Eccleſiæ exitioſa. Atque imprimis anno 896 *Bonifacius* quidam, quem ſextum numerant, Sedem Apoſt. occupavit: ſed poſt 15 dies eo depulſo *Stephanus VI* vel VII fuit intruſus, quem tamen, ad evitandum ſchiſma Eccleſia acceptavit. Sepulti is *Formoſi* corpus exhumatum in jus vocavit, quod relicta contra Canones Portuenſi Eccleſia, cujus fuerat Epiſcopus, ad Romanam gubernandam tranſierit, damnatumque ſacris veſtibus exui, & abſciſſis tribus digitis, in Tyberim projici juſſit, ordinatoſque ab eo rurſus ordinari, coacta ſynodo, præcepit.

Ejus acta in corpus Formoſi.

Non levem hic difficultatem ſentiunt, qui cum Bellarmino defendendum ſuſcipiunt, probabile eſſe, quod nullus unquam Romanus Pontifex, etiam ut perſona privata, in hæreſin inciderit. Nam de fide eſt, quod ordines ab Epiſcopo, etiam depoſito & degradato collati, ſint validi: Stephanus autem eos invalidos declaravit, juſſitque, quod dictum, ordinatos a Formoſo iterum ordinari.

Quomodo excuſandus ab hæreſi.

Hanc difficultatem ut ſolvant, in varias abeunt Scriptores ſententias. Aliqui putant, eo tempore necdum fuiſſe clare & expreſſe definitum ab Eccleſia, quod ordines, ab Epiſcopo depoſito collati, ſint validi; cum Joannes Morinus Oratorii Presbyter noviſſima ætate in *libro de Ordinatione* ſcripſerit, Sacramenta confirmationis & ordinis, ab Epiſcopo, hæretico, ſchiſmatico & degradato collata, non imprimere characterem, eaque ſæpius fuiſſe iterata. Sed hæc opinio non videtur probabilis.

Aliqui exiſtimant, Stephanum Ordines declaraſſe invalidos quoad effectum; quia ordinatus a depoſito fit irregularis, ita ut licite ordines ſuſceptos exercere non poſſit; quo ſenſu ſæpius ab antiquis pronuntiatum, ordines eſſe irritos, nempe quoad effectum. Alii volunt, Stephanum præcepiſſe ordines iterari quoad ceremonias accidenta-

dentales, (diſpenſando in irregularitate) non autem quoad ſubſtantiam, ut nempe illos etiam licite exercere poſſent.

Cum autem reſponſiones iſtæ non videantur omnem difficultatem tollere, dici poteſt cum Bellarmino, & aliis, Stephanum, hominem malum, ferocem, & ira præcipitem, ex odio, quo ferebatur in Formoſum (ut ſatis oſtendit ex actis illis in defuncti corpus) peccaſſe graviter, non tamen erraſſe in fide, cum probe ſciret, ſicut baptiſmum, ita etiam confirmationem & ordinem, a malo miniſtro, aut Epiſcopo depoſito collatum, eſſe validum, illaque tria Sacramenta, propter impreſſum characterem indelebilem non poſſe iterari. Unde peccavit ipſo externo facto, non autem judicio interno contra veritatem revelatam, ſicut homines ſæpe peccant ex paſſione inordinata, licet ſciant, ſe imprudenter agere. Multo minus locutus eſt ex Cathedra, cum nullum decretum, ad totam Eccleſiam directum ediderit, aut circa fidem aliquid definiverit.

Non autem diu ſævire licuit Stephano; nam altero mox anno in carcerem detruſus, ibique ſtrangulatus eſt propter ſcelera. (*an.* 897)

Articulus XVII.

Romanus, *an.* 897. *Theodorus II*, 897. *Joannes IX*, 898.

Hi tres Pontifices acta Stephani VI in Formoſum irrita declararunt. Breviſſimus autem fuit eorum Pontificatus; nam Romanus 4 tantum menſes ſedit, Theodorus 20 dies, Joannes annos duos.

Hoc tempore (anno 899) obiit Arnulphus Imperator, relicto filio *Ludovico IV* infante. Obiit etiam *Wido*, quem pariter Formoſus coronaverat. Vicit is æmulum *Berengarium*, Forojulienſem Ducem, qui ad Arnulphum in Germaniam fugit, ejuſque opera *Lambertum* Widonis filium corona privavit. Qualis inter hæc Italiæ facies, hominibus non optimis in Sedem Apoſt. irrumpentibus, provinciis inter Principes varios bello internecino diſtractis, facile eſt divinare.

Nempe cum Carolo Craſſo extincta erat legitima propago lineæ Germanicæ, ex Carolo M. deductæ; cum Arnulphus natus eſſet ex pellice. Italiæ calamitas. In Gallia longius quidem protendebatur ſtamen Carolinum, ſed regnum inter Carolum ſimplicem, Ludovici Balbi filium, & Odonem Comitem Pariſienſem diſtrahebatur. Quare Italiæ Principes Widones, Lamberti, Berengarii, tempus adeſſe rati, quo coronam ſibi imponerent, de eadem cruentis bellis, cum atroci provinciarum pernicie inter ſe dimicabant.

CAPUT XI.
SÆCULUM X.

68. Tetra omnino & aſpectu horrida eſt Sæculi X imago; quo aliqui vitæ malæ homines in Sanctiſſimam Sedem intrudebantur, a Thuſciæ præſertim Comitibus, &, quod dictu fœdum, a proſtituti pudoris mulierculis. Eccleſia tamen, ne ſchiſmate ſcinderetur, eos etiam acceptavit, agnovitque Pontifices, qui indigni erant tam ſancto faſtigio, ad quod aliunde quam per oſtium fuerant ingreſſi. Prudenter quippe judicabat, audiendam hic Divini Magiſtri vocem: quæcunque dixerint vobis, facite, ſecundum opera vero eorum nolite facere. Quin dici poteſt, vigilantem ſuper Eccleſiam ſuam Divinam Providentiam in ſceleratis Pontificibus ſe ſignaſſe patentius, quod nullum eorum ſineret incidere in crimen hæreſis, necdum illam proponere credendam Fidelibus, imo ne quidem ullam per orbem Chriſtianum toto hoc ſæculo, moribus depravato, oriri hæreſin.

Articulus I.

Benedictus IV, 900. *Leo V*, 903. *Chriſtophorus*, 903. *Sergius III*, 904.

Benedictus IV, piiſſimus Pontifex, poſt obitum Arnulphi Imperatoris coronavit ejus filium Ludovicum IV. *Obiit* anno 903, ſedis 4. *Leonem V*, poſt menſem & dies 26, de ſede deturbatum in vincula conjecit *Chriſtophorus*, qui Sedem Apoſt. invaſit. Sed poſt menſes 7, a *Sergio III* dejectus, Monachum induere coactus eſt.

Sergius III igitur, homo impurus ac ſævus, qui jam ſæpius irruere in ſacrarium Domini tentaverat, armis *Adelberti*, præpotentis Marchionis Thuſciæ, ejuſque uxoris *Theodoræ*, & filiarum *Maroziæ* & *Theodoræ*, impudicarum fœminarum, lenociniis intruſus eſt; atque Ordinationes, a Formoſo factas, & in Concilio Romano a Joanne IX approbatas, ſicut Stephanus IV, cujus erat ſceleratæ factionis, malitioſe irritas declaravit, facto peccans, mentis judicio contrario.

Quamvis autem malus eſſet homo, totus tamen Chriſtianus orbis eum ut Eccleſiæ Antiſtitem venerabatur; nam & Colonienſis & Hamburgenſis Archiepiſcopus Pallium ab eo petierunt, & cum reverentia filiali recepere. Bremenſem quoque Eccleſiam a Jurisdictio-

ne Archiepiſcopi Colonienſis exemit, cui a Formoſo Papa fuerat ſubjecta.

Obiit anno 911, ſedis 8, quo eodem anno Cpoli ex hac vita migravit Leo Philoſophus, Orientis Imperator, 25 anno Imperii. Cum Saracenis & Bulgaris conflixit, ſæpius victus quam victor. Photium, a patre Baſilio in Patriarchatum reſtitutum, dejecit, & in locum illius ſubſtituit fratrem ſuum Stephanum. Santabarenum, Monachum nequiſſimum, cujus præſtigiis in carcerem olim a patre detruſus fuerat, flagris cæſum & oculis privatum, in exilium ejecit. Cum quartam uxorem duceret, graviter ſe oppoſuit Nicolaus Myſticus Patriarcha, Imperatorem ab Eccleſiæ aditu prohibens; ſed dejectus ſede ſua in exilium ejectus eſt, ſubſtituto Euthimio viro piiſſimo. Reliqut ſub tutela fratris ſui Alexandri Conſtantinum filium.

Leo Philoſophus.

De 4tis nupt.

Articulus II.

Anaſtaſius III, 911. *Lando*, 913. *Joannes X*, 914.

Sedit Anaſtaſius duos duntaxat annos & duos menſes: Lando menſes quinque. Joannem is in gratiam Theodoræ Senioris, magna Romæ potentia valentis, ab Epiſcopatu Bononienſi ad Ravennatenſem tranſtulit. Poſt mortem vero Landonis, ejuſdem Theodoræ artibus idem, quem deperiebat, *Joannes* in Petri Cathedram intruſus, dictus eſt Joannes X, qui melius Pontificatum geſſit, quam adeptus eſt.

Saracenos quippe, jam dudum Romæ totique Italiæ infeſtos, profligavit, Græcorum copiis adjutus: quartas nuptias eſſe concedendas, miſſis Cpolim Legatis, contra eoſdem Græcos decidit. Lites inter Epiſcopos compoſuit. *Berengarium juniorem* Regem Italiæ & Imperatorem coronavit, regnante in Germania Conrado I, in Gallia Carolo ſimplice: non tamen laudandus, quod Hugonem puerum quinquennem, ab Heriberto patre, Aquitano Comite, intruſum, in Archiepiſcopatu Rhemenſi confirmarit. Sed ferreo illo ſæculo multa erant diſſimulanda, ac diſpenſanda. Anno 928 a Widone, inſtinctu *Maroziæ* uxoris, throno dejectus Joannes, & in cuſtodiam ductus, miſere occubuit, cervicali, ut quidam ſcribunt, ſuffocatus, poſtquam annos 15, menſes 2, Eccleſiam utiliter rexerat.

Geſta Joannis X.

Conſtitutio ejus in Bullario extat unica, qua confirmat privilegium exemptionis Monaſterio B. V. Veronenſi.

Articulus III.

Leo VI, an. 928. *Stephanus VII,* 929. *Joannes XI,* 931. *Leo VII,* 935.

Leo VI, cum Tuſculanorum Comitum, & muliercularum potentia omnia Romæ miſcerentur, in carcerem truſus *obiit* anno 929, poſtquam ſedit 7 menſes.

Stephanus VII vel VIII, ut aliqui notant, duas Conſtitutiones edidit. 1. Confirmat Abbatiam Bronienſem in Comitatu Namurcenſi. 2. Monaſterium Vulternenſe in Samnitibus. *Obiit* an. 931, ſedis 3 inchoato, Imperante in Oriente Conſtantino VIII Porphyrogenito, Leonis Philoſophi filio, in Occidente Henrico Aucupe.

Joannes XI, ſi fides Luitprando, Sergii ex Marozia filius, intruſus, ab Alberico fratre ſuo in carcerem conjectus, *obiit* anno 936, ſedis 5. Conſtitutione edita Metropolitanæ Eccleſiæ Toletanæ ſua confirmavit privilegia.

Leo VII, Pontifex optimus, atque meliori tempore digniſſimus. 1. *Conſtit.* Vetat, ne Monaſterii S. Martini Turonenſis ambitum ingrediantur fœminæ, niſi orationis gratia. 2. Monaſterio Floriacenſi in Gallia ſua jura, bona, & immunitates confirmat. 3. Monaſterium S. Eraſmi Romæ in monte Cœlio deſolatum cœnobio Sublacenſi donat & unit. 4. Ingemiſcit ſuper collapſa Eccleſiaſtica diſciplina: multa contra Canones fieri, paſtoribus non raro in lupos mutatis. Gerardo Archiepiſcopo ſacra Apoſtolorum limina viſitanti ac dubia proponenti reſpondet, augures, incantatores, maleficos ad pœnitentiam trahendos, &, ſi Eccleſiaſtica Judicia ſpreverint, humanis legibus coercendos: cognationem ſpiritualem eſſe impedimentum dirimens matrimonii declarat: Presbyteris graviter eſſe prohibitum ducere uxores, lamentaturque de morum corruptela. A Chorepiſcopis neque Presbyteros eſſe ordinandos, nec Eccleſias conſecrandas. Conjunctas in tertio vel quarto gradu mulieres non eſſe ducendas. Gerardo, Apoſt. Sedis Vicario obedientiam præſtandam. Eberardum DucemBavariæ hortatur, ut Gerardo auxilium præſtet ad priſtinam diſciplinam reducendam.

Leo VII diſciplinam reſtaurare conatur.

Obiit Leo VII, anno 939, ſedis 4 inchoato, lumen in illis tenebris ſplendidiſſimum; quo ut diutius illuſtraretur, dignus non erat mundus, in maligno poſitus.

Articulus IV.

Stephanus VIII, 939. *Marinus II*, 942. *Agapetus II*, 946.

Stephanus VIII, natione Germanus, ab Alberico Thuſculano Comite, qui tyrannidem Romæ exercebat, captus, ac crudeliter eſt habitus. *Obiit* anno 942. confirmavit jura Ravennenſis Eccleſiæ. Cum Hugo Magnus, Heribertus, aliique in Gallia Proceres adverſus Ludovicum Tranſmarinum. Caroli ſimplicis filium, conſpiraſſent, legatione miſſa, ad obſequendi officium eos revocavit. *Obiit* anno 942, ſedis 4.

Marinus II, quem aliqui Martinum III dicunt, Romanus, virtutibus excellens Pontifex, obiit anno 946, ſedis quarto. *Conſt. unica* confirmavit bona ac jura Monaſterii Vulturnenſis.

Agapetus II, omnes probi & vigilantis Pontificis partes implevit. Conſtitutiones edidit ſeptem. Prioribus variorum Monaſteriorum & Eccleſiarum jura & privilegia confirmat. Ultima litem gravem dirimit inter *Laureacenſem* & *Salisburgenſem* Eccleſias exortam. Refert in ea, utriusque Antiſtitem jus Pallii & Metropolitani prærogativam prætendere, cum tamen in una provincia non poſſint eſſe duo Metropolitæ aut Archiepiſcopi. Fuiſſe autem antiquitus urbem Laureacenſem metropolim & Archiepiſcopi ſedem. Hanc a Præſulibus jam ab ipſis naſcentis Eccleſiæ exordiis inter perſecutiones Chriſtianæ fidei rudimenta hauſiſſe, eademque ab iiſdem in utramque Pannoniam fuiſſe propagata, ut adeo Laureacenſes Antiſtites Norici & Pannoniæ fuerint Apoſtoli & Archi-Præſules, & quidem uſque ad irruptiones Hunnorum, a quibus Laureacum & adjacentes regiones funditus ſint devaſtatæ.

69. Lis Laureacenſis & Salisburgenſis deciſa.

Neceſſitate iſta compulſos Præſules Laureacenſes alio ſedem tranſtuliſſe, & Archiepiſcopalem titulum deſeruiſſe, Salisburgenſem autem Antiſtitem Arnonem ab Apoſtolico per Bavariam Vicario renuntiatum fuiſſe Archiepiſcopum. Reſtaurato autem Laureaco, mandat Agapetus Papa, ut Gerardus Præſul iterum Laureaci ſedem figat, eique Archiepiſcopi ac Metropolitani dignitatem reſtituit, atque de novo Pallium concedit, ejuſque ſucceſſoribus.

Quia autem in una provincia non poſſunt eſſe duo Archiepiſcopi, Noricum in duas provincias dividit, quarum uni præſit Salisburgenſis Archiepiſcopus, adjecta Occidentali Pannonia, alteri vero Laureacenſis cum Jurisdictione Archiepiſcopali in Orientalem Pannoniam, atque regionem Avarorum & Sclavorum, in quibus eum Vicarium Apoſt. Sedis conſtituit, cum poteſtate erigendi Epiſcopatus &c. Si

Heroldus, Salisburgenſis Archiepiſcopus, aut ejus Succeſſores huic diviſioni nollent acquieſcere, cenſuram ipſis minitatur, & utramque Pannoniam Laureacenſi adjudicandam.

Obiit Agapetus anno 956, ſedis 11.

Articulus V.

Joannes XII, 959.

70. *Octavianus*, Clericus & Patricius Romanus, 18 annorum Juvenis, Alberici, tyrannidem Romæ exercentis, filius, ſanctam ſedem invaſit, &, ad majora evitanda mala, acceptatus ab Eccleſia, *Joannes XII* dici voluit, primus, qui nomen ſuum mutavit.

Conſtitutiones edidit tres, quibus jura Eccleſiæ Beneventanæ, Abbatiæ Humolarienſis, & Vulturnenſis confirmat.

Othonem Imp. creat.

Othonem I, Germaniæ Regem, poſtquam Berengarium II dejecit, Imperatorem renuntiavit Romæ ac coronavit, anno 962. Verum altero mox anno, Alberico obnoxius, fidem datam fefellit. Quare Otho Imperator, cum exercitu in Italiam regreſſus, coacto Romæ conciliabulo, in depoſitionem Joannis, de graviſſimis criminibus accuſati, conſenſit, uti etiam in intruſionem *Leonis VIII* Antipapæ. At eo poſt duorum menſium ſpatium deturbato, reſtitutus eſt Joannes, qui habita Synodo Epiſcopos, qui Leonem ordinaverant, anathemate fulminavit, atque depoſuit.

Leo VIII intruſus.

Obiit 14 Maji 964, ſedis 8. Mortem ejus infelicem deſcribit *Luitprandus* Epiſcopus Cremonenſis; ſed cum is Othoni M. addictiſſimus, partibus Leonis Antipapæ adhæſerit, merito ſuſpecta eſſe poteſt ejus fides, dum graviſſima Joanni, aliiſque etiam quibusdam Pontificibus impingit ſcelera. Hoc certum, quod Proteſtantici Scriptores, qui exemplo Breitingeri, Tigurini Miniſtelli, calamum tanto cum guſtu intingunt in ſordes quorundam Pontificum, illiſque chartam illinunt, nihil proficiant contra Catholicam Eccleſiam, imo neque contra infallibilitatem Pontificum; nam imprimis nullus ex paucis illis, qui fuerunt malæ vitæ Pontifices, ullam doctrinam contra fidem aut bonos mores Eccleſiæ propoſuit, vigilante pro illa Divina providentia: dein nullus unquam Pontifex ſceleribus æquavit ſpurcum aliquem Lutherum aut impium Calvinum. Demum non eſt incredibile, quod Divina providentia aſſiſtat Pontifici, malæ etiam vitæ, ne in doctrina fidei aut morum aliquid mutet. Contra vero eſt prorſus incredibile, quod Deus turpi ſcurra, & ſceleribus contaminato homine utatur tanquam in-

Mali Pontifices non obſunt fidei Cathol.

inſtrumento ad mundandam reformandamque Eccleſiam, novamque doctrinam fidei & morum inducendam.

Articulus VI.

Benedictus V, 964.

Romani, metuentes, ne Leo VIII Antipapa auctoritate Othonis Imperatoris obturbet, illico poſt mortem Joannis XII, elegerunt Benedictum V, S. R. E. Diaconum. Otho hoc audito, Romam profectus eſt, ut de Romanis, qui ei promiſerant, ſe nullum abſque ejus conſenſu creaturos Pontificem, vindictam ſumeret. Occluſere Romani portas venienti, ſed obſidione & fame preſſi, ejus poteſtati ſe permiſere. Ingreſſus urbem Imperator Leonem VIII denuo intruſit: Benedictum V vero legitimum Pontificem in Germaniam abductum Hamburgenſi Archiepiſcopo cuſtodiendum tradidit. *Obiit* ibidem 4 Julii 964, poſt aliquot menſium luctuoſum Papatum. Corpus ejus poſtea Othonis III mandato Romam translatum eſt. 71. Hamburgum abductus.

Interea autem *Leo VIII* Antipapa Sedi Apoſt. ſæculari poteſtate fultus, incubans, conciliabulum coegit, in quo edita ab eo fuiſſe Conſtitutio narratur, & Othoni Imperatori ejuſque ſucceſſoribus conceſſa poteſtas eligendi ſummum Pontificem, eumque inveſtiendi, prout ex Gratiano (cui criterium in diſcernendis Conſtitutionibus genuinis ab apocryphis defuiſſe, omnes recte ſentientes facile agnoſcunt) *diſt.* 63 *cap.* 23. Goldaſtus aliique Proteſtantes (quibus acceſſit Petrus de Marca ſcriptor æquivocus) pro ſua in Sedem Apoſt. devotione, alto clamore ebuccinant. Leo VIII, rurſus intruditur. Conſtit. de jure Othoni conceſſo.

Verum Card. Baronius aliique plures invictis argumentis demonſtrant, Conſtitutionem illam eſſe ſuppoſititiam. Et quid? ſi permitteretur eſſe genuina, profecta eſſet ab eo, quem Eccleſia tanquam Antipapam damnat. Periit is (Leo VIII) eodem anno, quo Benedictus V Hamburgi pie deceſſit. Suppoſititia.

Articulus VII.

Joannes XIII, 965.

Mortuo Leone Romani Benedictum V repetierunt; ſed cum eum jam obiiſſe intelligerent, elegerunt Joannem XIII, qui 16 Conſtitutiones edidit.

1. Magde-

Magdeburg. 1. Magdeburgenſe Monaſterium, ab Othone M. fundatum, ad ejuſdem petitionem in Archiepiſcopatum convertit, eique Monaſterium Merſeburgenſe, in Epiſcopatum mutatum, ſuffraganeum ſubjicit, ad Slavorum converſionem. 2. Confirmat privilegia, Bononienſi Eccleſiæ conceſſa.

Herold. Salisb. punitus. 3. *Heroldus*, Archiepiſcopus Salisburgenſis, qui ob proditam Infidelibus ſuam Eccleſiam oculis fuerat orbatus, atque ab officio ſuſpenſus, cum nihilominus ſacra perageret myſteria, in Synodo Ravennatenſi fuit depoſitus, Fridericus vero ejus loco Archiepiſcopus creatus.

4. Concedit Edgaro, pientiſſimo Angliæ Regi, ut expulſis Clericis indiſciplinatis, in Epiſcopatu Wintonienſi Monachi ſubſtituantur.

Fuld. Primas, 5. Abbati Fuldenſi inter omnes Germaniæ & Galliæ Abbates Primatum concedit.

Et Trevir. 7. Sicut Trevirenſem inter Epiſcopos primum declarat; quia illa Eccleſia prima eſſet erecta a Sanctis Apoſtolis, Eucherio, Valerio, Materno, a S. Petro ad prædicandum miſſis.

8. In Synodo Romana Epiſcopatum Bononienſem in Archiepiſcopatum erigit.

10. Uti etiam Pragenſem Epiſcopatum conſtituit.

In reliquis varias Eccleſias & Monaſteria confirmat.

Obiit an. 972, ſedis 7, Othonem II coronavit Imperatorem, ſub quo Polonia ad fidem converſa eſt cum Duce ſuo Wiecislao. Objicitur huic Pontifici a Proteſtantibus, quod primus campanas *baptizarit*. Abſit a voce invidia, non baptizantur, ſed benedicuntur.

Articulus VIII.

Benedictus VI, 972. *Donus II*, 974.

Salisb. Primas. *Conſt.* 2. Fridericum Archiepiſcopum Salisburgenſem ejuſque Succeſſores Apoſt. Sedis Vicarios per Noricum, & Superiorem atque Inferiorem Pannoniam conſtituit.

Poſt annum unum & tres menſes in carcerem truſus & ſtrangulatus eſt piiſſimus Pontifex a Francone quodam Theodoræ filio, qui ſedem invaſit, & *Bonifacium VII* ſe dixit. Sed hoc poſt menſem depulſo *Donus II* evectus eſt, qui anno vertente obiit 975.

Articu-

Articulus IX.

Benedictus VII, 975.

Conſt. 2. Eccleſiam Laureacenſem a Jurisdictione Archiepiſcopi Salisburgenſis iterum eximit. Diviſionem limitum utriusque Archiepiſcopi, ab Agapeto factam, confirmat. Laureacenſem Sedis Apoſt. Vicarium per Pannoniam conſtituit, quam dignitatem Benedictus VI Salisburgenſi detulerat. Reliquis Conſtitutionibus privilegia & donationes, pluribus Monaſteriis factas, confirmat.

Obiit 10 Julii 984, ſedis 10, Imperante in Occidente Othone II, in Oriente Baſilio & Conſtantino, ex *Baſilii* Imperatoris ſtirpe prognatis; nam Baſilio Macedoni ſucceſſit anno 886 *Leo Philoſophus* filius, Leoni filius *Conſtantinus VIII*, qui vel ſolus vel cum Alexandro patruo, tutore ſuo, vel cum Romano Seniore, in conſortem aſſumpto, 47 annos imperavit, Religionis & litterarum cultor eximius, ſed negligens thori cuſtos ac Reipublicæ. Conſtantinum Ducam multosque Patritios, ob geſtum oſcitanter Imperium conſpirantes, juſſit interfici. **Orientis Imperatores.**

Conſtantino ſucceſſit *Romanus Junior* filius, anno 959, qui Saracenos per Ducem præſtantem *Nicephorum Phocam* profligavit. Ex hauſtis intemperantia viribus obiit anno 963, Imp. 4, ſuccedere tunc debebant ejus filii Baſilius & Conſtantinus, ſed ſpreta eorum tenera ætate, exercitus *Nicephorum Phocam*, victoriis, a Saracenis relatis, clarum, Imperatorem proclamavit, quem Polieuctus Patriarcha coronavit, ſed nuptias ejus cum Theophanone Romani vidua approbare noluit, quod diceretur, ejus liberos ſacro e fonte ſuſcepiſſe; ſacrorum aditu Imperatori propterea interdixit, donec is oſtenderet, liberos uxoris non a ſe, ſed patre ſuo Barda fuiſſe levatos. **Romanus. Niceph. Phocas. Cognatio Spirit.**

At perfida *Theophano*, Joannem Zimiſcen deperiens, Nicephorum conjugem interemit. *Zimiſces* anno 969 proclamatus Imperator, volente & jubente Patriarcha, Theophanonem in exilium ejecit, *Baſilium* vero & *Conſtantinum*, ejus & Romani Junioris filios, conſortes Imperii adlegit. Quamvis autem malus fuerit illius ad Imperium ingreſſus, numeros tamen omnes boni Imperatoris implevit. Dei gloriam actionum ſuarum metam poſuit, cultor etiam eximius Divinæ Matris. Et reſpexit cœlum devotam ſibi mentem, amplas de Saracenis, Ruſſis, Scythis victorias largitum. Sed religioſiſſimus Princeps, de omnibus bene mereri cupiens, veneno, a cubiculario ſuo porrecto, brevi periit, anno 975.

Baſil. & Conſtantinus.

Adoleverant interea Baſilius & Conſtantinus, Romani Junioris filii, hæredes Imperii, ut ſubjectione manumiſſi, ſuo poſſent regere arbitrio. Et *Baſilius* quidem Senior frater bellis contra Bulgaros feliciter geſtis inclaruit, ſed avarus & multitudini gravis, formidari quam amari voluit; Imperavit nihilominus 50 annis cum fratre *Conſtantino*, qui tribus adhuc annis ſuperſtes Baſilio regnavit ſolus.

Articulus X.

Joannes XIV, 984. *Joannes XV*, 985.

Petrus Epiſcopus Papienſis, Othonis II olim Cancellarius electus, *Joannis XIV* nomen aſſumpſit. Sed a Bonifacio VII, quem diximus, Antipapa, Cpoli reduce, comprehenſus, & in Caſtrum S. Angeli raptatus, inedia extinctus eſt anno 985, paucorum menſium Pontifex. Nefarius autem Bonifacius, duorum Pontificum ſicarius, a Benedicto VII in Synodo Romana anathemate percuſſus, per vim rurſus in ſanctam ſedem intruſus, ſenſit illico vindicis Juſtitiæ dexteram; nam repente corruens periit.

Bonifacius VII Antip.

Electus proin libere *Joannes XV*, Romanus, imperantibus in Oriente Baſilio & Conſtantino, Romani Junioris filiis, in Occidente vero Othone III.

Conſtit. 2. Monaſterium S. Gregorii, ad Rheni ripam, a Gebhardo II, Conſtantienſi Epiſcopo fundatum, exemptionis aliiſque privilegiis ornat.

Canonizatio S. Udal.

5. *Canonizatio S. Udalrici*, Epiſcopi Auguſtani, ſic peracta eſt: præſente Papa & ſedente cum Epiſcopis & Presbyteris, aſtantibus Diaconis & cuncto Clero aſſurgens Luitolphus Auguſtanus Epiſcopus legit vitam & miracula S. Udalrici: tum vero decrevit Pontifex communi conſilio, *memoriam S. Udalrici Epiſcopi affectu piiſſimo, & devotione fideliſſima venerandam; quoniam ſic adoramus & colimus reliquias Martyrum & Confeſſorum, ut eum, cujus martyres & confeſſores ſunt, adoremus: honoramus ſervos, ut honor redundet in Dominum &c. ut eorum precibus & meritis apud Deum jugiter adjuvemur.* Subſcripſerunt Papa, Epiſcopi, Presbyteri, qui ſe Cardinales appellant: e. g. *Benedictus Presbyter & Cardinalis S. Stephani conſenſi* &c. Poſt iſtos: *Benedictus Archidiaconus: Joannes Diaconus* &c. Udalricus primus ſolenniter canonizatus cenſetur.

7. Salernitanæ Eccleſiæ Archiepiſcopalis dignitas confirmatur, cum jure ordinandi ſuffraganeos. *Obiit* anno 696, ſedis 11.

Articulus

Articulus XI.

Gregorius V, 996.

Bruno, natione Germanus, ex Othonis M. ut plures ſcribunt, 73.
proſapia oriundus, electus Pontifex ſub nomine Gregorii V.

Verum *Creſcentius* Romanus Patritius, qui jam ab anno 990 Romæ tyrannidem exercuit, Gregorium an. 997. Roma expulit, & Joannem Epiſcopum Placentinum, natione Græcum, intruſit, qui ſe Joannem XVI nominavit. Poſtquam autem per menſes 10 hic uſurpator loco non ſuo incubavit, Otho III, ex Germania cum copiis Romam delatus, eundem, oculis, auribus, naribus mutilatum, atque aſello, facie ad caudam verſa, impoſitum, circumduci per urbem juſſit; Creſcentius autem cum ſuis aſſeclis ultimo ſupplicio eſt affectus, Gregorius Romam reductus, Othonem coronavit Imperatorem. Creſcentii tyrannis.

Conſtit. 2. Duobus Monaſteriis, Stabulenſi & Malmundarienſi, unum Abbatem vult præſidere, alternative ex uno & altero Monaſterio a Monachis eligendum.

4. Antipapa Joannes XVI Placentinum Epiſcopatum Ravennatenſi Metropolitanæ Eccleſiæ ſubtraxerat: Gregorius eundem rurſus eidem ſubjicit tanquam ſuffraganeum.

Reliquis Conſtitutionibus Antecesſorum exemplo variis Eccleſiis & Monaſteriis privilegia confirmat, augetque.

Obiit, anno 999, ſedis 3, Pontifex, qualem tempora illa requirebant, diſciplinæ reſtaurandæ deſiderio mirifice flagrans. Dolendum, quod Pontificatus brevitas plura conſilia optima præciderit.

Inſtitutos ab eo & Othone III Septemviros ſeu S. R. I. Electores, multi ſunt Scriptores, qui teſtantur; prout in proœmio ad Partem VII, latius diſſerui. Inſtit. Septemvir.

Duas Romæ Synodos celebravit: in prima matrimonium Roberti Galliæ Regis cum Bertha ob conſanguinitatis impedimentum declaravit irritum; nec Regem ante ad communionem admiſit, quam eandem dimitteret. Altera Septemviratus inſtitutus fertur.

Articulus XII.

Obſervatio in Sæculum X.

Quamvis ferrugineum hoc ſæculum tolerare debuerit aliquos Pon- 74.
tifices, uti Sergium III, & Joannem XII, per abuſum ſæcularis pote- Doctrina In-
ſtatis intruſos, qui Eccleſiam malæ vitæ exemplis ſcandalizarunt, tegra.

 nemo

nemo tamen ab Eccleſia propterea ſeparandum ſe putavit, quin imo hoc ipſo ſæculo majorem in modum aucta eſt illa, Polonis, Normanis, Sclavis, Ruſſis, Danis, ad fidem orthodoxam traductis. Vita Monaſtica per S. Romualdum Camaldulenſium fundatorem, & Bernonem Abbatem, qui Cluniacenſes inſtituit, illuſtrata. Et quot aliis ſanctis hæc ætas floruit! Imperatores Germani Conradus, Henricus, tres Othones, Henricus ſanctus quanta fide, religione, integritate Principes! Robertus Galliæ, Eduardus Angliæ, Stephanus Hungariæ, Olaus Norvegiæ, Wenceslaus Bobemiæ Reges, quanta vitæ ſanctimonia Eccleſiam Catholicam exornarunt! quid ſacros Antiſtites memorem, Udalricos, Conrados, Dunſtanos, Adalbertos, Oſwaldos, Wolfgangos, Brunones Heribertos Colonienſes, Bernardos Hildeſienſes, Lambertos Ultrajectenſes, Elias & Quarinos, ſanctiſſimos Valleſiæ Epiſcopos? quid ſanctos Abbates, Odones, Odilones, Odemaros, Majolos, alioſque viros innumeros, religione, morum probitate, ſignis etiam & prodigiis coram toto mundo conſpicuos? ipſe quoque ſexus infirmior quot exhibet heroides, illius ævi, palmis & adoreis glorioſas, Mathildes, Adelhaides, Edithas, Kunegundas?

Propagata Eccleſia. *Ordo Monaſt.* *Sancti.*

Haberent profecto Acatholici Scriptores, in quæ obtutum defigerent, illuſtria virtutum exempla, niſi volupe ipſis eſſet, ſordes unde unde congerere, & legentium naribus obtrudere. Scelera erunt in mundo, dum mundus ſtabit, inimico humani generis optimæ ſegeti ſuperſeminante zizania. In fide nihil mutatum, nihil in doctrina morum, pro diſciplina reſtauranda, optimæ præſcriptæ leges. Eandem obſcuriore etiam hoc ſæculo illuſtrarunt viri doctiſſimi, & in Oriente quidem ipſe Leo *ſapiens* Imperator, & ipſius Logotheta ſeu Cancellarius Simeon *Metaphraſtes*, qui vitas ſanctorum ordine concinno ſcripſit: de hoc opere erudita criſi ſcripſit Leo Allatius; *Conſtantinus Porphyrogenitus*, Leonis ſapientis ſapientiſſimus filius, in omni ſtudiorum genere verſatiſſimus, multa perdocta opera ſcripſit de Imagine Chriſti ad Abgarum Regem Edeſſæ miſſa, indeque Cpolim tranſportata, de moribus, de vita Baſilii Imperatoris avi ſui, de rite adminiſtrando Imperio: 17 Conſtitutiones Novellas: de virtutibus & vitiis &c. Adhæc Joannes Cameniata, Hippolytus Thebanus, Eutychius, Nicephorus Philoſophus, Suidas &c. varia opera reliquerunt.

Docti.

In Occidente Sæc. X floruerunt *Flodoardus* Canonicus Rhemenſis, poſtea Monachus Benedictinus, & Abbas S. Remigii Rhemenſis. Scripſit Hiſtoriam Eccleſiæ Rhemenſis; Chronicon ſuæ ætatis; de triumphis Martyrum & Confeſſorum Italiæ, Palæſtinæ, & Antiochiæ, ligata oratione; de miraculis item ſui temporis.

Scriptores.

Abbo

Abbo Floriacenſis Abbas ſcripſit Epitomen de vitis ſummorum Pontificum, & ſacrorum Canonum; *Aimoinus* Monachus Floriacenſis Hiſtoriam Francorum: *Herigerus* de reali præſentia corporis & ſanguinis Domini in Euchariſtia; aliique plures ex Ordine S. Benedicti plura doctiſſima opera. *Luitprandus* Epiſcopus Cremonenſis reliquit Hiſtoriam de geſtis Imperatorum & Regum per Europam, ſed ea ab alio auctore eſt interpolata. Plura alia ſcripta, uti de geſtis Romanorum Pontificum, ſub nomine Luitprandi edita, Critici eidem denegant.

Burchardus Epiſcopus Wormatienſis in libris 20 exhibuit veteres Eccleſiæ Canones, quibus dein Gratianus in Decreto ſuo uſus eſt, quamvis non omnes ex genuinis fontibus eſſent hauſti. Notkerus Balbus Monachus S. Galli, præter alia opera doctiſſima, edidit Martyrologium, pluresque alii ex eodem jam tunc celeberrimo S. Galli Monaſterio præclara doctrinæ monumenta reliquerunt. **Collectio Canonum.**

CAPUT XII.

SÆCULUM XI.

Articulus I.

Sylveſter II, 999.

Gerbertus, natione Gallus, patria Aquitanus, humili genere natus, ſed ingenio excellens, Bobienſis Monaſterii Abbas, Othonis III, & Roberti Galliæ dein Regis Moderator, tum Rhemenſis Archiepiſcopatus invaſor, a Joanne XVI depoſitus, a Gregorio V Ravennatenſi Eccleſiæ præfectus, demum ſummus Pontifex electus.

1. *Conſtit.* Fuldenſibus Abbatibus Primatum confirmat: exemptos declarat, & jus appellandi ad Sedem Apoſt. Epiſcoporum more concedit.

2. Sacram coronam S. Stephano mittit, eumque Regem Hungariæ renunciat. Crucem ante ſe præferendi privilegium concedit, prout etiam auctoritate Apoſtolica conſtituendi Epiſcopos, quorum Primatem Strigonienſem deſignat. Rex vero ſuum regnum Sedi Apoſtolicæ offert: Papa illud in protectionem recipit, & Stephano ejusque ſucceſſoribus gubernandum reddit.

3. Arnulphum Archiepiſcopum Rhemenſem, a ſe olim dejectum, reſtituit.

Fabula de Magia.

Obiit anno 1003, ſedis 5 inchoato. Fabulam de Sylveſtri magia & necromantia commentus eſt Benno Pſeudo-Cardinalis, ſcriptor ſchiſmaticus, Pontificum plurium malignus calumniator, eamque pro ſimplici illa ætate nimis leviter ſcriptis ſuis intulerunt Sigebertus, Martinus, Antoninus, Bellovacenſis, Platina, multo poſteriores, cum tamen nullus ſcriptor coævus mentionem de ea re faciat. Fabula inde profecta exiſtimatur, quod Sylveſter, mathematicis diſciplinis probe eruditus, mechanica quædam & optica exhibuerit, ex quorum admiratione rudis ætas dæmonis ope ea patrata exiſtimarit.

Articulus II.

Joannes XVII, 1003. *Joannes XVIII*, 1003.

Joannes XVII, ſic dictus, ne confunderetur cum Joanne XVI Antipapa, contra Gregorium V intruſo, cujus nomine per totum orbem ſparſæ fuerant epiſtolæ, ſedit menſes duntaxat 5, dies 25.

Suffectus eſt *Joannes XVIII*, itidem Romanus, *Conſtit.* 3, ab Henrico ſancto fundatum Epiſcopatum Bambergenſem confirmat, eumque a ſæculari poteſtate eximit, Metropolitano tamen Moguntino ſubjectum. Epiſcopus Herbipolenſis aliquam Parochiæ ſui Epiſcopatus partem pro novo Epiſcopatu ultro ceſſit.

Reliquis tribus Conſtitutionibus privilegia Monaſteriorum confirmat.

Obiit anno 1009, ſedis 6.

Articulus III.

Sergius IV, 1009. *Benedictus VIII*, 1012.

Saraceni in Palæſt.

Sergius IV, Os porci antea dictus, ſeptem Conſtitutiones reliquit, quas, quia nihil, niſi Monaſteriorum privatorum confirmationes, & gratias, eis collatas, continent, in hoc brevi compendio prætereundas exiſtimo. *Obiit* anno 1012, ſedis 3. Eius tempore Judæi & Saraceni Baſilicam ſacri ſepulchri, ab Helena Jeroſolymis conſtructam, everterunt, volentes etiam templum Bethleemiticum & Monaſterium in monte Sinai diruere, ſed prodigiis deterriti, copiam fecerunt Chriſtianis, Eccleſiam S. ſepulchri rurſus ædificandi, quæ tamen

pulchri-

pulchritudine & amplitudine inferior fuit priori, ut teſtatur Ademarus, temporis illius ſcriptor.

Suffectus eſt *Benedictus VIII*, quem tamen Gregorius quidam Antipapa per vim expulit. Benedictus in Germaniam ad S. Henricum confugit, qui in Italiam Romamque movens pulſo invaſore Benedictum reſtituit, a quo Imperator eſt coronatus, & Cunegundis conjux Imperatrix. Bened. reſtitutus ab Henr. S.

Conſtitutiones plures publicavit Benedictus VIII, quibus privilegia omnia, a quibuſcunque conceſſa, confirmat Eccleſiæ Bambergenſi, Paderbornenſi, variiſque Monaſteriis.

Obiit anno 1024, ſedis 12. *Symbolum* in Eccleſia Romana, ſuadente S. Henrico, cantari juſſit; quod ad id uſque tempus fuerat omiſſum, quia Sedes Romana nullo unquam tempore fuerat hæreſi ulla fœdata, propter quam cauſam in aliis Eccleſiis Symbolum fidei fuiſſet frequentatum. Saracenos & Græcos, Italiam invadentes, fugavit Normanorum ope, qui ex hoſtibus poſt converſionem facti ſunt defenſores Eccleſiæ. Symbolum.

Articulus IV.

Joannes XIX, 1024.

Fuit is Benedicti VIII germanus frater, e ſtatu laicali ad Pontificatum aſſumptus.

2. *Conſtit.* Suppreſſo *Patriarchatus Gradenſis* titulo Inſulam Gradenſem cum Patriarchatu Aquilejenſi unit, quem habere vult primatum ſuper omnes Italiæ Eccleſias, primumque locum poſt Romanam Eccleſiam, & Patriarcham totius Occidentis. Decretum ſuum de Patr. Grad. revocat.

3. Hoc privilegium & unionem, a Poppone Patriarcha Aquilejenſi ſub- & obreptitie obtentum, revocat, & Gradenſem Patriarchatum, quem Poppo ſcelerate ſpoliavit, reſtituit. Prudenter ſiquidem & juſte agit Sedes Apoſt. ſi melius edocta revocet ſua Decreta, diſciplinam ſpectantia.

Obiit anno 1033, ſedis 10 inchoato. Conradum II Salicum Romæ Imperatorem coronavit. Patriarchæ Cpolitano, titulum *univerſalis* prenſanti, reſtitit.

Poſt mortem Baſilii & Conſtantini fratrum Orientis Imperatorum, *Romanus Argyrus* cum *Zoe*, Conſtantini filia, Imperium obtinuit anno 1028, ſed quinto poſt anno Zoe conjux perfida & adultera veneno eum ſuſtulit, atque *Michaeli Paphlagoni*, cujus conſuetudine jam tenebatur, nupta, coronam in dotem attulit. At ille decurſis in Imperio, Zoe trium Imp. conjux aut pellex.

Imperio, quod probe adminiſtraverat, octo annis, ſcelerum, quæ cum Zoe commiſerat, pœnitens, Monaſterium ingreſſus, vitam ſancto fine coronavit. Imperium autem temporale *Michaeli Calæphati*, ſuo ex ſorore nepoti reliquit, qui Zoen Auguſtam in exilium ejecit. Sed cum male adminiſtraſſet Rempublicam, eo dejecto, revocata Zoe ad gubernaculum, *Conſtantino Monomacho* nupſit, qui profligatis hoſtibus, magna cum laude 12 annis imperavit, rejecto, quod Michael Cerularius inſtauraverat, ſchiſmate, ut poſtea dicetur.

Articulus V.

Benedictus IX, 1039. *Gregorius VI*, 1044. *Clemens II*, 1046.

75. Malus homo. Jam nubila redeunt tempora; Benedictus, Alberici Comitis Tuſculani filius, Benedicti VIII, & Joannis XIX nepos, 18 annorum Juvenis, per Simoniam ingreſſus ad ſacrum Principatum, homo fuit, Stephano VI, Sergio III, & Joanni XII comparandus: acceptatus nihilominus pacis gratia ab Eccleſia.

Turbæ. Poſtquam autem 10 annis ſedit, contraria Tuſculanis factio, Ptolomæo Conſule Duce, Joannem Epiſcopum Sabinenſem Antipapam intruſit, qui dici voluit *Sylveſter III*, hunc Benedictus IX, ſuorum Tuſculanorum ope tres menſes expulit, & ſedem ſuam recepit.

S. Sedis invaſiones. Tertius actor in ſcenam prodiit *Gratianus*, Archipresbyter S. Joannis ante portam latinam, qui bona intentione, ut Eccleſiæ pacem redderet, promiſſa pecunia obtinuit, ut tam Benedictus IX, quam Sylveſter III, Pontificatu ſe abdicarent. Electus tunc ipſe Gratianus, dictus *Gregorius VI*, ab omnibus pro legitimo Pontifice habitus, licet forte per Simoniam eſſet electus.

Sed necdum turbarum finis; nam poſtquam Gregorius VI in tertium annum Pontificatum adminiſtraſſet, in Synodo Sutrienſi anno 1046, vel tanquam dubius Pontifex fuit depoſitus, vel, quod veroſimilius, ut ex integro pacem daret Eccleſiæ, ſe ultro Pontificatu abdicavit, electusque eſt in illa Synodo *Suidgerus*, natione Saxo, Epiſcopus *Bambergenſis*, qui Clemens II eſt appellatus; ſed 9 tantum menſibus & 26 diebus rexit Eccleſiam; nam poſtquam Henricum III coronaſſet Imperatorem, cum eodem in Germaniam profectus eſt, cumque inde in Italiam rediret, in itinere obiit; corpuſque Bambergam translatum ſepulchro ibidem eſt illatum.

Clem. II. Eccleſiæ Calamitas.

Clemente

Clemente II mortuo intruſus eſt tertio Benedictus IX, qui per octo adhuc menſes ſedem occupavit.

Iſti autem Pontifices complures Conſtitutiones ediderunt; & quidem Benedictus IX *Conſt.* 1. Confirmavit Canonicis Florentinis bona, ab Epiſcopo ipſis conceſſa. 2. Benedictionem Abbatis Caſſinenſis ſibi reſervat. 3. B. Simonem Siracuſanum albo ſanctorum inſerit. 6. Reſcindit quamcunque Bullam, Popponi Patriarchæ Aquilejenſi concedentem jus in Inſulam Gradenſem.

Gregorius VI confirmavit aut contulit privilegia variis Monaſteriis, uti Perronenſi, Perruſino S. Petri, Farfenſi.

Clemens II, 1. Fuldenſi Monaſterio ſuas exemptiones rurſus confirmat. 2. Ravennatenſi Archiepiſcopo primum poſt Romanum Pontificem locum in ſynodo dandum decernit. 5. Eccleſiæ Bambergenſi omnia jura & privilegia confirmat.

Articulus VI.

Damaſus II, 1049. *S. Leo IX*, 1049.

Poſt obitum Clementis II Benedictus IX, quod dixi, Sedem 76.
Apoſt. invaſit, & per 8 menſes detinuit. Tum vero electus eſt *Poppo* natione Bavarus, Epiſcopus Brixinenſis, *Damaſus II*, commendatione Henrici III Imperatoris: ſed is poſt 23 dies a ſua inauguratione obiit. Dam. II.

Henricus III Imp. intellecta Damaſi morte, cum timeret, ne indignus aliquis rurſus intruderetur, in Conventu Wormatienſi nominavit *Brunonem*, Epiſcopum Tullenſem, e nobiliſſima Comitum *Dachsburgicorum* in Alſatia ortum proſapia, virum, uti litteratura, ſic virtute præſtantem. Sed noluit acceptare Pontificatum, donec intelligeret, Clerum & populum Romanum conſentire. Romam absque ornatu Pontificio nudis pedibus cum Hildebrando ingreſſus, ſumma omnium voluntate fuit exceptus, ac *Leo IX* appellatus. Leo IX.

Complures Conſtitutiones vulgavit, quarum notabiliores ſunt, *ſexta*, qua privilegia & exemptionem Monaſterii *Agaunenſis* in Valleſia, per quod in Italiam tranſiit, confirmat, commendatione Henrici III Imp. *Nona*, qua confirmat fundationem Monaſterii S. Crucis Donawerdæ, ſanctæque Crucis particulam perpetuo ibidem aſſervari præcipit. *Undecima*, donationes Eccleſiæ S. Martini & Laurentii in Heſſe, a conſanguineis ſuis factas in Alſatia, approbat: cum ibi ſit ſepulchrum ſuæ familiæ. 13tia. Continet Canonizationem B. Gerardi Tullen- Exemptio Agaun.

Tullenſis Epiſcopi. 25ta. Hermanno Archiepiſcopo Colonienſi dat titulum Cancellarii S. R. E. In Eccleſia autem Colonienſi creantur ſeptem Presbyteri Cardinales, totidemque Diaconi & Subdiaconi, qui Dalmaticis induti miniſtrent. 30ma. Bambergenſi Epiſcopo uſum Pallii concedit. 31ma. Cum olim 205 Epiſcopi Concilio Carthaginenſi interfuiſſe memorentur, nunc 5 tantum in tota Africa Epiſcopos eſſe deplorat. Synodos, in quibus agitur de Epiſcopo deponendo, ſolius Rom. Pontificis auctoritate convocari poſſe, oſtendit. 33tia. Qui bona ſua ad pias cauſas vult applicare, non omnia Monaſteriis debet donare, ſed partem mediam parochiæ.

Obiit 19 April. 1054, ſedis 6 inchoato, ætatis 50. Pontifex ſingulari vitæ ſanctimonia clarus, cujus vitam ſcripſit Wibertus, Eccleſiæ Tullenſis Archidiaconus.

Articulus VII.

Victor II, 1055.

Poſt mortem Leonis IX per annum vacavit ſedes, cum tandem ab Hildebrando, S. R. E. tunc Subdiacono, in Germaniam miſſo, deſignatus fuit *Gebhardus* Suevus Euſtettenſis Epiſcopus, conſentiente Imperatore Henrico III, Clero & populo Romano: ſed duobus tantum annis & menſibus tribus frui Eccleſiæ eodem licuit. Nam *obiit* in Thuſcia 28 Julii 1057. Celebravit aliquot Concilia in cauſa Berengarii hæretici, prout Parte V, de Conciliis Sæculi XI, fuit relatum.

Euſt. Epiſc.

Hoc tempore *Michael Cerularius* Photianum Græcorum ſchiſma renovavit. Obtendebantur quidem abuſus aliqui latinæ Eccleſiæ de azymis, de additione vocis *Filioque* in Symbolo, de quadrageſima, de matrimonio, aliaque, quæ non erant abuſus ſed uſus legitimi; verum longe alia erant, quæ Cerularium præcipitarunt: ambitio videlicet, qua Romano Pontifici volebat æquari, & dominatus ſupremus in Orientali Eccleſia; prout hæc omnia fuſiori calamo deſcripſi *Part. III, de Concilio Lugdun. III.*

Cerularius ſchiſma inducit.

Articulus VIII.

Stephanus IX, 1057.

Poſt 4 Pontifices Germanos, inſignes omnino virtute & doctrina, commendatione Henrici III receptos, ſuffectus eſt Lotharingus, *Fridericus* videlicet, Gonzelonis, Lotharingiæ Ducis, filius, *Stephanus*

Lothar.

nus IX appellatus, qui a Leone IX creatus fuerat S. R. E. Cancellarius, miſſusque Cpolim ad Conſtantinum Monomachum, ut Cerularii ſchiſma averteret. Vitam dein Monaſticam in monte Caſſino profeſſus, a Victore II creatus eſt Cardinalis, demumque electus Pontifex.

Quatuor Conſtitutionibus Eccleſiarum & Monaſteriorum jura confirmavit. Reſtituendæ diſciplinæ deſiderio Concilia indixit, quibus Conſanguineorum & Clericorum connubia prohibuit; proprietatis labem a Monachis avellere conatus eſt; Petrum *Damiani*, Monachum doctum æque ac ſanctum Cardinalem Epiſcopum Oſtienſem, quantumvis reluctantem, renuntiavit; Unionem cum Græca Eccleſia, a Cerulario ſciſſam, reducere omni ſtudio adlaboravit.

Obiit Florentiæ morte præmatura 29 Martii 1058, poſtquam octo prope menſes Eccleſiam rexerat. Leo Oſtienſis miraculis eum fulſiſſe poſt mortem memorat.

Articulus XI.

Nicolaus II, 1058.

Gerardus is erat, natione *Burgundus*, Epiſcopus Florentinus, electus Senis. Interea autem Romæ a factioſis quibusdam pecunia corruptis intruſus fuerat *Mincius*, Veliternenſis Epiſcopus, qui Benedictum X ſe compellavit, incubavitque 9 menſes, donec a ſynodo Sutrina depoſitus & in ordinem fuit redactus. 79. Mincius Antip.

Synodos plures habuit Nicolaus, in quibus actum de diſciplina. Celeberrima eſt Romana, in qua editi ſunt 13 Canones.

1. Statuitur, ut electio Romani Pontificis deinceps ſit penes Cardinales Epiſcopos; accedente conſenſu Cleri & populi.

2. Moriente ſummo Pontifice vel Epiſcopo, nemo facultates ab eo relictas invadat, ſed ſucceſſori reſerventur.

3. Nullus Miſſam audiat Presbyteri, quem certo ſcit habere concubinam, aut ſubintroductam mulierem. Clerici vero concubinarii deponuntur ab Officio & Beneficio.

4. Clerici ſimul manducent, & in eadem habitatione dormiant, & quidquid illis ab Eccleſia venit, communiter habeant.

5. Decimæ, primitiæ, & oblationes Eccleſiis fideliter reddantur a laicis, ſecus excommunicandis. Adminiſtratio pertineat ad Epiſcopum.

6. Clerici Eccleſias a laicis nullo modo obtineant, nec gratis nec pretio.

7. Nemo fiat Monachus ex promiſſione aut ſpe Infulæ.
8. Nec Presbyter duas Eccleſias obtineat.
9. Per Simoniacam hæreſin nemo ordinetur aut promoveatur.
10. Laici non ſint Judices Clericorum.
11. Conſanguineam nullus ducat uſque ad generationem ſeptimam, vel quo uſque parentela cognoſci poterit.
12. Laicus uxorem habens & concubinam non communicet Eccleſiæ.
13. Nullus laicus ad gradum Eccleſiaſticum repente promoveatur; ſed poſt mutatum habitum ſæcularem, diuturna converſatione inter Clericos prius ſit comprobatus.

Addit Nicolaus Papa Decretum contra Simoniacos, ſtatuitque, ut Simoniace ordinati ſecundum Canones deponantur; de iis vero, qui a Simoniace promotis gratis ordinantur, propter multitudinem eorum contra rigorem Canonum diſpenſat, ut in Officiis & Beneficiis, gratis obtentis, permanere poſſint, ſic tamen, ut hæc diſpenſatio in futurum non trahatur in exemplum.

Obiit Nicolaus II, 22 Julii 1061, ſedis 3. Excomiaſten habere meruit Petrum Damiani, qui fruſtra Cardinalis officio liberari rogaverat: quin Nicolaus *Deſiderium* quoque Caſſinenſem Abbatem, virum celebrem, eodem munere donavit.

Excerpta ex Bullarii Romani
TOMO II.
Ab anno 1061, ad 1181.
CAPUT XIII.
Reliquæ Conſtitut. Sæc. XI.
Articulus I.
Alexander II, 1061.

80. Anſelmus Mediolanenſis, Epiſcopus Lucenſis, electus fuerat a Cardinalibus, ſubſequente conſenſu Cleri & populi. Hoc ubi audivit Agnes, Henrici IV Regis mater, graviter tulit, ut ait Leo Oſtienſis, id ſine auctoritate ſua eſſe factum, atque *Cadaloum*, Epiſcopum Parmen-

Cadalous Antip.

Parmenſem, a Placentino duntaxat & Vercellenſi Epiſcopo eligi faciunt in Papam, accedente Pſeudo-Synodo Baſileenſi; Honorii II nomen is uſurpavit, Romamque non ſemel aggreſſus, retuſus eſt, atque in Conciliis Papienſi, Florentino, Isborienſi, & Mantuano damnatus, per duos annos in Caſtro S. Angeli detentus, indeque aufugiens miſere periit.

Alexander II in pace deinceps gubernavit Eccleſiam, multasque Conſtitutiones edidit; notabiliores videntur 2da: qua reprobat errorem quorundam legiſtarum, qui aſſerebant, quod gradus conſanguinitatis non tantum in ordine ad ſucceſſiones hæreditarias, ſed etiam in ordine ad contrahenda matrimonia computandi ſint ſecundum leges civiles Juſtianæas, ita, ut numerentur ſingulæ generationes ſeu perſonæ ex utraque linea, totque ſint gradus, quot perſonæ, dempto ſtipite, atque ſic fratres ſint in ſecundo gradu, fratrum filii in quarto, fratrum nepotes in ſexto. Unde inferebant, gradus prohibitos ultra fratrum nepotes ſe non extendere. Papa autem jubet, gradus in ordine ad matrimonia computari ſecundum Canones, ita, ut fratres ſint in primo gradu, patrueles in ſecundo, horum filii in tertio, & ſic deinceps uſque ad ſeptimum gradum, quousque tunc adhuc prohibita erant matrimonia.

Gradus conſanguinitatis.

18. Archiepiſcopo Salisburgenſi propter amplitudinem Diœceſis concedit, ut Epiſcopatum in ea poſſit erigere, ita tamen, ut novus Epiſcopus Salisburgenſi ſit ſubjectus, atque ab eo eligi, ordinari, & conſecrari poſſit.

Reliquæ Conſtitutiones complectuntur confirmationes, exemptiones, privilegia ac jura particularium Eccleſiarum & Monaſteriorum.

Obiit Alex. II 21 Aprilis 1073, ſedis 12. Cantuarienſi Eccleſiæ primatum ſuper omnes Angliæ Eccleſias contra prætenſiones Eboracenſis confirmavit: Monachos in Cathedralibus Angliæ turbari noluit in poſſeſſione, a S. Greg. M. confirmata, & jam a tempore S. Auguſtini, Angliæ Apoſtoli continuata. S. Petrus Damiani ab Alex. II tandem obtinuit, ut Oſtienſi Epiſcopatu depoſito, liceret ſibi in eremum ſecedere, ex qua tamen non raro Reipublicæ cauſa extractus eſt.

Articulus II.

Gregorius VII, 1073.

Hildebrandus S. R. E. Archidiaconus, qui ſub Leone IX, Victore II, Stephano IX, Nicolao II, Alex. II, varias legationes ac 81.

T 3 munera

munera obierat, electus eſt: cujus cum Henrico IV, & Guiberto Antipapa certamina, & in defendenda Eccleſiaſtica libertate conſtantiam Parte III, ad Concil. Lateran. I, deſcripſi.

Conſtitutiones publicavit plurimas: aliquas ad eruditionem magis utiles delibabimus 1. Comiti Rocejo eam Hiſpaniæ portionem attribuit, quam Mauris eſſet erepturus. 3. Gothefredum in Eccleſiam Mediolanenſem involantem, excommunicat.

5. Quamvis Orientales ſchiſmati ſuo pertinaciter inſiſterent, hortatur tamen Occidentales, ut eis adverſus barbaros aſſiſtant.

6. Hortatur Hiſpanos, ut Officium Romanum recipiant.

8. Sub anathemate præcipit, Monaſterio Augienſi reſtitui bona, eidem erepta

10. Illegitimos ad Eccleſias promoveri vetat.

13. Synodo habita Clericos conjugatos & concubinarios Eccleſiæ Miniſterio & Beneficiis privat. Simoniacos deponit.

14. 15. Hoc Decretum ad Eccleſiam Aquilejenſem, Colonienſem & Magdeburgenſem mittit.

16. 17. 18. Hermannum Bambergenſem, & Othonem Conſtantienſem deponit, tum ob Simoniam, tum propter inobedientiam, & negligentiam in executione Decreti, contra Simoniacos, & concubinarios Clericos promulgati in ſynodo.

19. Excommunicat Henricum IV Imp. ſubditos a juramento fidelitatis abſolvit.

27. Hortatur Principes Germaniæ, ut Henricum Imp. ad pacem cum Eccleſia permoveant. Si vero in ſchiſmate permaneat, cum eo non communicent. (*Datum an.* 1076)

28. Proſequitur idem argumentum. Hortatur, ut Principes converſioni Henrici ſtudeant; ſi autem contumax perſtiterit, dignum Imperio præficiant, a ſe confirmandum.

29. Nuntiat Principibus Germaniæ, quid Canuſii cum Henrico IV actum ſit, quodque pœnitentem ab excommunicatione abſolverit.

33. Tractat de non acceptandis Inveſtituris a laicis.

39. In Synodo Romæ habita deſignat mittitque legatos in Germaniam, ut pacem componant.

40. Reſtituit plures Epiſcopos Gallicanos, qui a Vicario Sedis Apoſt. vocati ad ſynodum non comparuerant.

41 Excommunicatos denuntiat eos, qui ſe opponunt conventui Germaniæ Principum, in quo diſcutiatur cauſa Henrici & Rudolphi. (1078)

42. Galli-

42. Gallicani Epiſcopi (de quibus Conſt. 40) coram Romano Pontifice aut ejus legato Romano cauſam ſe dicturos aſſerunt; quod autem alteri ſubjicere ſe debeant, pugnare cum ſuo privilegio. Oſtendit autem Greg. ſe cuicunque vices ſuas delegare poſſe, hortaturque ut obediant.

44. In Synodo Romana deponitur Epiſcopus Ravennæ propter ſcelera & contumaciam adverſus Sedem Apoſt.

47. Confirmat Primatum Lugdunenſis Eccleſiæ ſuper Provincias, Senonenſem, Rothomagenſem, & Turonenſem. *Conſtit.* ſequenti tractat idem argumentum, aſſeritque, ab antiquis jam temporibus competere Lugdunenſi primatum: pluraque addit de Hierarchia Eccleſiaſtica.

50. Refert Greg. ſe invitum ad ſummum Pontificatum fuiſſe pertractum, atque in eo graviſſimis calamitatibus oppreſſum, maxime ab Henrico IV & Epiſcopis Germaniæ & Longobardiæ, eidem adhærentibus. Veniſſe Henricum *Canuſium* ſupplicem & pœnitentem, ac propterea ab excommunicatione fuiſſe abſolutum, non vero revocatum Decretum Synodi, quo regno eſſet privatus, & ſubditi a juramento relaxati. Relatio Congreſſus Canuſiani cum Henr. IV,

Cum autem Henricus nihil eorum, quæ promiſerat, ſervaret, ultramontanos, de ejus emendatione deſperantes, elegiſſe ſibi in Regem *Rudolphum*, ſine Papæ conſenſu. A Rudolpho promiſſam ſibi illico fidelitatem. Henricum pariter rogaſſe, ut ſibi contra Rudolphum Papa Greg. aſſiſteret. Statutum a ſe, ait Greg. ut in Germania haberetur colloquium, in quo cauſa utriuſque competitoris examinaretur, cum prohibitione gravi, ne quis illud impediret. Et earum, quæ ſunt ſecuta.

Ab Henrico, cauſæ ſuæ diffiſo, colloquium illud fuiſſe impeditum, & ſic incurſum ab illo decretum anathema, afflictas Eccleſias, regnumque Theutonicum in graves calamitates præcipitatum.

Quibus narratis Pontifex Henricum rurſus anathemate ferit, omneſque ejus fautores, atque rurſus regno privatum, & ſubditos ab obedientia abſolutos pronuntiat: Rudolphi vero electionem confirmat. (*Datum Romæ an.* 1080) Addit aliqua de poteſtate in regna & Principatus.

54. Ducem Robertum *Guiſcardum Normannum*, Nicolai II, & Alexandri II exemplo, inveſtit de Apulia, Calabria & Sicilia, ſubjungitque hæc verba: *de illa autem terra, quam injuſte tenes, ſicut eſt Salernus, Amalphia, & pars Marchiæ Firmanæ, nunc te patienter ſuſtineo.* Robertus vero promittit fidelitatem & defenſionem Pontifici & Romanæ Eccleſiæ, cum penſione annua. Guiſcardus inveſtit.

Obiit

Obiit Salerni.

Obiit S. Pontifex Salerni, quo a Roberto Guiſcardo Henrici iræ ereptus confugerat, 25 Maji 1085. Quanta fuerit ejus conſtantia in vindicandis Eccleſiæ juribus, & reſtauranda collapſa diſciplina, demonſtrant ea, quæ geſſit ad tollendos Inveſtituræ abuſus, ad extirpandam Simoniam, in Italia, Germania, Gallia late graſſantem, atque ad cœlibatum Clericorum, paſſim abjectum, revocandum. Vitam ejus ſcripſit Paulus Bernriedenſis Canonicus Regularis. Sanctorum faſtis adſcriptum omnes novimus. Calumniæ in eum ſparſæ a Benone, Pſeudo-Cardinale, a Guiberto Antipapa creato, infiniti Scriptores confutarunt. Ab hodiernis nihilominus Proteſtantibus identidem recoquuntur.

Articulus III.

Victor III, 1086.

Exemplum ſingularis modeſtiæ.

Deſiderius, ex Principibus Beneventanis, primum Abbas Caſſinenſis, dein Cardinalis invitus creatus, per vim prope Pontificiis veſtibus ornatus, iis depoſitis Caſſinum fugit, ubi per annum prope reluctatus, donec tandem in Concilio Capuano precibus victus Pontificatum recepit, Romamque profectus anno 1087 eſt conſecratus. Hugonem Archiepiſcopum Lugdunenſem, & Ritbardum Abbatem Maſſilienſem, ſibi obtrectantes, in Synodo Beneventana a ſacris ſuſpendit. Multa etiam a *Guiberto Antipapa*, quem Henricus IV intruſerat, eſt perpeſſus. Miſſo exercitu Chriſtiano in Africam, centum Maurorum millia cecidiſſe fertur.

Obiit in Monaſterio Caſſinenſi altero Pontificatus ſui anno 1087.

Articulus IV.

Urbanus II, 1088.

Inſiſtit principiis Gregorii VII.

Odo Rhemenſis a Greg. VII factus Cardinalis Epiſcopus Oſtienſis, electus Pontifex, rurſus excommunicavit Henricum IV, & Guibertum Antipapam, quem *hæreſiarcham Ravennatem* appellat, eorumque ſectarios ſchiſmaticos, quorum erant plurimi, ita, ut teſte Bertholdo Conſtantienſi, quinque tantum Epiſcopi in Germania, Conſtantienſis, Herbipolenſis, Wormatienſis, Paſſavienſis, Metenſis, eſſent omnino integri.

Data autem ad Gebhardum Conſtantienſem, cui vices ſuas per Germaniam delegaverat, epiſtola, certos gradus deſignat; in 1 ponit

nit Henricum & Guibertum: in 2 eorum fautores & adhærentes: in 3 eos, qui cum iisdem communicant: hos non excommunicat proprie, a ſua tamen communione arcet, donec pœnitentiam egerint. Ab excommunicatis Epiſcopis ordinati ad altiores ordines non promoveantur. Criminoſi ab altaris miniſterio arcendi, præſertim ſi commiſerint crimina, quæ per leges morte puniuntur. Gebhardo poteſtatem Epiſcopalem in Inſulam Augiam concedit.

Corſicam Inſulam Epiſcopo Piſano ſubjicit. Rhemenſem & Suffraganeos monet, ut Regem a polygamia abſterreant.

Epiſtola, ad Tullenſem Epiſcopum data, ſtatuit I, ut Epiſcopi omnia Beneficia & Officia Eccleſiaſtica gratis diſtribuant. Quisquis autem ea pretio dederit, depoſitioni ſit obnoxius.

II. Subdiaconi &c. qui uxoribus vacant, ab Ordine, Officio, & Beneficio deponuntur.

III. Presbyterorum filii ab altaris miniſterio arcendi, donec in cœnobiis ſe probaverint.

IV. Ab excommunicatis Epiſcopis ordinati abſque Simonia, interim in ſuo gradu relinquendi, non tamen ad altiorem promovendi.

V. Epiſcopi & Clerici Simoniaci ab Officiis & Beneficiis removendi. Eccleſiæ & Altaria, ab illis conſecrata, a Catholico Antiſtite conſecranda.

VI. Epiſcopi diſcretioni relinquit, an ii, qui ſunt ordinati ſine Titulo, ſint permittendi exercere ordines.

VII. Bigami & viduarum mariti a ſacris ordinibus ſunt arcendi.

Obiit Urb. II Romæ 29 Julii 1099, ſedis 12. Multas celebravit ſynodos (*Part. V de Conciliis Sæc. XI*) præſertim ad extirpandam Simoniacam pravitatem, & reſtituendum cœlibatum Clericorum. Celeberrima autem eſt Clarimontana, in qua decreta eſt expeditio in terram ſanctam. (*Parte III ad Concilium Lateran. IV*)

Articulus V.

Obſervatio ad Sæc. XI.

Corrupto hoc ſæculo Eccleſiam gubernarunt Pontifices, doctrina & virtute præſtantes, (Benedictum IX intruſum ſi excipias) qui murum firmiſſimum ſe oppoſuerunt pro Domo Dei, & reſtituenda diſciplina Eccleſiaſtica, contra Simoniacos maxime & concubinarios Clericos, contra hæreſes, quas invexerant Berengarius & Michael Cerularius. In Hungariam aliaſque Europæ provincias, & ipſam adeo 82.

Propagata Eccleſia.

Palæſtinam producta ſancta Religio; quam ſingulari vitæ ſanctitate & miraculis illuſtrarunt, Emericus ſancti parentis ſanctus filius, S. Canutus, S. Eduardus, S. Margaritha, coronatæ ſanctitatis illuſtria Sydera: S. Benno, S. Stanislaus, qui mortuum judicio ſtitit, de agro a ſe vendito dicturum teſtimonium. Propogatus quoque ordo Monaſticus per Joannem Gualbertum Vallis Umbroſæ cultorem: per Ordinem Grandimontenſem in Gallia inſtitutum; per S. Brunonem, Colonienſem, qui Ordinem Carthuſianorum, per S Robertum, qui Ordinem Ciſtercienſem in Burgundia fundavit, a S. Bernardo deinceps mirifice propagatum.

Sancti.

Cæterum obſervare hic liceat, Hiacynthum Amat de Graveſon aliosque Zelotes prædicare rigorem diſciplinæ, Sæculo X & XI a ſummis Pontificibus & Epiſcopis aliisque Præſulibus per Conſtitutiones ſuas ſeveras præceptum, fatentur nihilominus, mores fuiſſe corruptiſſimos: fateantur ergo pariter oportet, non dependere ſemper hominum mores a rigore diſciplinæ, & inique agere eos, qui morum diſſolutionem ultimorum ſæculorum, licet multo minorem tribuunt doctrinæ morum benigniori; cum manifeſte prioribus temporibus mores fuerint laxiores, ubi Simonia, concubinatus Clericorum, &, ut loquitur Graveſon, crudelitas, ambitio, rapinæ, inceſtus, ſacrilegia, proditiones, aliaque ſcelera in immenſum graſſabantur. Poſtquam autem Patres Dominicani aliique rigorem cum diſcretione temperabant, melior multo tum in ſacris aſceteriis, in quibus diſciplina ferme fuerat profligata, tum in aliis etiam locis, mundus eſt redditus. Si enim quæramus apocham temporum, a quibus Religioſi Ordines ad eximiam, quam læti hodie aſpicimus, diſciplinam ſunt reformati, inveniemus profecto, ab eo id factum tempore, quo prudens diſcretio ſeveritatem cum manſuetudine miſcuit.

Criſis in rigorem.

Declinanda extrema; media incedendum via. Proſcripſerunt Alex. VII & Innoc. XI propoſitiones nimium laxas, Alex. VIII nimium rigidas. Damnavit Eccleſia laxitatem in Gnoſticis, ſeveritatem in Montaniſtis. Qui identidem cum Janſeniſtis plorant & ingemiſcunt de remiſſa morum doctrina, non ſemper moribus ſunt optimi. Michael ille Cerularius, cum aliis Græcis miram doctrinæ ſeveritatem præſeferebat, arguitque Eccleſiam latinam de diſciplinæ laxitate, quod jejunia debita non ſervet, quod Monachis carnes permittat, quod quartas nuptias ratas habeat, quod ſuffocata comedat, & immundorum animalium carnes, quod duobus fratribus duas ſorores concedat, quod Romani Epiſcopi nimis facile nimiſque frequenter diſpenſent,

Rigidi non ſemper optimi.

ſent, canonumque ſeveritatem relaxent. An laudandus propterea, an factus melior?

Quin eo audaciæ prorupit, ut conciliabulo coacto legatos Leonis IX anathemate fulminaret, & nomen ſummi Pontificis ſacris e Diptychis eraderet.] Dedit quoque litteras calumniarum plenas adverſus Romanam Eccleſiam ad alios Orientis Patriarchas, ut eos in ſuum ſchiſma pertraheret.

Conſtantinus Monomachus Imp. Legatos Pontificis initio cum honore excepit, reſtititque Cerulario Patriarchæ, ſchiſma inducere laboranti; quia ſperabat, Pontificem auxilio ſibi futurum contra Robertum Guiſcardum, qui Apuliam Græcis ereptum ibat. At, ubi Pontificem permovere non poterat, ut ſibi aſſiſteret, faciles Patriarchæ aures præbuit, & ciendo ſchiſmati adjutor acceſſit.

Poſt ejus mortem *Theodora* Zoes ſoror admota Imperio conſortem adlegit Michaelem *Stratiotam*, quem *Iſaacius Comnenus* dejecit. Orientis Imperatores. Qui tertio Imperii anno Monaſterium Studitarum ingreſſus, *Conſtantinum Ducas* ſucceſſorem deſignavit, anno 1059. Fuit hic litterarum magis quam rei militaris amator. Obiit an. 1067. Eudoxia ejus vidua contra juratam fidem nupſit *Romano Diogeni*, nobili Cappadoci, maluitque Imperium marito in dotem afferri, quam filiis propriis patrimonium. Diogenes gemino prælio Turcarum victor, tertio victus captusque, benignius a barbaris eſt habitus, quam a filiis ſuis privignis; nam a Sultano liber dimiſſus, a *Michaele Ducas* oculis & vita privatus eſt, Eudoxia in Monaſterium retruſa (*anno* 1071). Præmium parricidii Imperium fuit, ſed cum Turcæ in Aſia & Robertus Guiſcardus varia in Italia loca occuparent, Monaſterio incluſus ſceptrum *Nicephoro Botoniati* relinquere debuit. Dejectus is ab *Alexio Comneno* (an. 1081) qui 28 annis imperavit, magnis virtutibus magna intexens vitia, in Occidentales cruce ſignatos perfide graſſatus. Ejus vitam ſcripſit Anna Comnena filia, libris 15 *Alexiados*.

Videre ex his licet, quam turbatum fuerit Orientale Imperium, cruentarum tragœdiarum ſcena, aſcendentium & deſcendentium perpetua periodus. Perverſitas Græcorum. Turcæ florentiſſimas Aſiæ provincias depaſti, ſemper magis magiſque imminebant Bizantio; Græci nihilominus in ſchiſmate contumaces, auxilia Occidentalium, a quibus ſolis liberari poterant, ſacris præſertim in Orientem expeditionibus, ibant perditum, proniores barbaris Infidelibus, quam Chriſtianis, ab eo maxime tempore, quo Normanni eis Siciliam, Calabriam, Apuliam eripuerant.

Scriptores Græci.

Litteras Sæc. XI illuſtrarunt in Oriente *Leo Grammaticus*, qui Chronographiam Theophanis continuavit ab anno 813 ad 1008, *Joannes Scyliza* ab initio Sæculi IX ad medium Sæculi X, *Cedrenus* Monachus compendium Hiſtoriarum ab orbe condito ad annum 1062 compilavit ex Syncello, Theophane, Scyliza. *Xiphilinus* Hiſtoriam Dionis Caſſii in compendium redegit. *Theophylactus*, Bulgariæ Metropolitanus, & *Eumenius* S. Scripturam ſunt interpretati, prout etiam *Nicetas Serron* Heracleenſis Archiep. Pro Cerularii ſchiſmate ſcripſerunt *Nicetas Pectoratus*, Monachus Studita, de azymis, jejunio ſabbatorum, nuptiis ſacerdotum: cum quo Humbertus Cardinalis Sylvæ Candidæ diſputavit. Michael *Pſellus*, quam doctus tam pertinax ſchiſmaticus, præter Hiſtoriam Bizantinam varia opera edidit: *Nicolaus Methonenſis* Metropolita de proceſſione Spiritus S. contra Latinos ſcripſit. Præcipuus vero Cerularii in ſcindenda Eccleſia adjutor fuit *Leo* Acridæ Archiep. Bulgariæ Metropolita, qui acerrimam contra Latinos ad Tranenſem in Apulia Epiſcopum dedit epiſtolam.

Latini.

In Occidente complures Sæc. XI floruerunt Scriptores; & quidem in *Italia*, præter ſummos Pontifices, vitæ integritate & doctrina conſpicuos, duo eminuiſſe videntur viri clariſſimi, *Petrus Damiani*, & *Anſelmus Lucenſis* Epiſcopus: ille humili loco Ravennæ natus, & a Damiano quodam adoptatus, obſcuritatem Natalium virtute, eruditione, & præclaris in Eccleſiam meritis illuſtravit: Monachus primum & Fontis Avelani Abbas, dein Cardinalis Oſtienſis Epiſcopus, ſub ſeptem Pontificibus floruit, variis perfunctus legationibus, velut Oraculum conſulebatur. Scripta ejus doctiſſima, in tres Tomos diſtributa, orbi litterato ſunt notiſſima. *Anſelmus Lucenſis* multa ſcripſit in defenſionem Gregorii VII, contra Guibertum Antipapam. Attribuitur illi etiam a quibusdam Collectio Canonum Eccleſiaſticorum.

Petrus Damiani.

Anſelmus Lucenſis.

In *Germania*, ubi 4 Imperatores, Henricus ſanctus, Conradus Salicus, Henricus Niger, & Henricus IV integrum ſæculum abſolverunt, præter alios, eruditionis laude inclaruerunt, *Hermannus Contractus*, Nobilis Suevus, ac pientiſſimus in Augia Divite Monachus, præter alia opera doctiſſima ſoluta & ligata oratione ſcripta edidit celeberrimum *Chronicon* a Chriſti Nativitate ad annum 1053, quod *Bertholdus* Conſtantienſis Presbyter uſque ad annum 1100 continuavit, eaque, quæ inter Gregorium VII, & Henricum IV contingere, fideliter eſt complexus: pluraque alia edidit opuſcula pro Greg. VII, a Gretſero typis commiſſa.

Hermannus Contractus.

Bertholdus.

Lamber-

Lambertus Schafnaburgenſis, Monachus Hirſchfeldenſis, ſcripſit *Hiſtoriam rerum Germanicarum* uſque ad annum 1077, quam poſtea Monachus quidam Erfordienſis ad annum uſque 1472 eſt proſecutus. *Adamus Bremenſis* Canonicus concinnavit Hiſtoriam de Bremenſi, Hamburgenſi & aliis quibusdam Diœceſibus; *Gerochus Reicherſpergenſis*, & *Paulus Bernriedenſis*, de Greg. VII, Henrico IV & V. Benno Pſeudo-Cardinalis, calumnias in S. Greg. VII ſpargens, memoriam inter Scriptores Germanos non meretur.

Lambertus. Adamus Brem. Gerochus. Paulus Bernried.

In *Gallia Ademarus* Monachus Chronicon ſcripſit de Monarchia Francorum ad an. 1028. *Glaber Rodulphus*, itidem Monachus, Hiſtoriam ab anno 990 ad 1046. Taceo Hugonem, Adelmannum, Durandum, Troarnenſem Abbatem, qui contra Berengarii hæreſin ſcripſerunt. In *Hiſpania* Sampirus Chronicon ab anno 866. In Anglia *Marianus Scotus*, Ord. S. Benedicti Chronicon a Chriſti Nativitate ad annum 1083. Continuatum a *Dodechino* Abbate ad annum 1200. Quidam Marianum Scotum Fuldenſem Monachum fuiſſe teſtantur.

Ademarus. Glaber. Marianus Scotus. Dodechinus.

CAPUT XIV.

SÆCULUM XII.

Exhibet hoc ſæculum frequentes cruce ſignatorum in Orientem expeditiones, graviſſimas de *Inveſtituris* dimicationes, initamque tandem Sacerdotium inter & Imperium concordiam; novas exortas hæreſes, & conſueta adverſus illas remedia, impenſam reſtaurandæ Eccleſiaſticæ diſciplinæ curam, ſapientiſſimas Conſtitutiones; quæ omnia non aliunde melius, quam ex Apoſtolicis Decretis hauriri poſſunt. 15.

Articulus I.

Paſchalis II, anno 1099.

Reinerius ante appellatus, Natione Tuſcus, Monachus Caſſinenſis, Cardinalis Tituli S. Clementis, electus 13 Aug. 1099. Conſtitutiones complures edidit, quibus varia Eccleſiarum & Monaſteriorum jura confirmat. Florentinum Archiepiſcopum plures de Capitulo Simoniæ accuſaverant, conſpiratione contra eum inita; ſed cum crimen probare non poſſent, depoſiti ſunt ab Officiis, Archiepiſcopus

Conſtitutiones.

vero abſolutus (*Conſt.* 6) B. Petrum Anagniæ Epiſcopum Catalogo ſanctorum inſerit. (*Conſt.* 38)

Captivus Henrico V indulget Inveſtituras.

Notabilis eſt Conſtitutio 44 & 45. Priore, dum eſſet captivus, concedit Henrico V Imperatori privilegium conferendi Epiſcopis & Abbatibus Inveſtituras de Regalibus per baculum & annulum, modo libere & abſque Simonia id fiat. Poſteriore vero, cum libertati jam eſſet redditus, voluit, ut Epiſcopi & Abbates feuda ac Regalia, quæ a Carolo M. Ludovico Pio, ab Othonibus & Henrico ſancto acceperant, Imperatori reſtituant, quoniam non deceat, Præſules Eccleſiaſticos, in Curiis Principum verſari, aut curis temporalibus occupari, ſed diſciplinæ Eccleſiaſticæ, ſacris officiis, & curæ animarum invigilare. Sed hoc erat velut viſcera e corpore evellere. Res poſtea aliter eſt compoſita, prout dictum ex inſtituto Parte III, ad Concilium Later. I. Excuſatur Paſchalis ab ea inconſtantia ob temporum circumſtantias; nam, cum Henricus tum ipſum, tum Cardinales, poſtquam fuerat coronatus, captivos in caſtra abduxit, ſchiſma & urbis ſpoliatio erat timenda, & aliunde non agebatur de fide, ſed diſciplina, ad tempus connivendum putavit, prope gnarus, promiſſiones per vim & metum injuſte extortas, ipſo jure eſſe nullas, aut ſaltem reſcindibiles.

Dein vero mandat, ut feuda Imperatori reſtituant.

Obiit Paſchalis II 21 Jan. 1118, ſedis 19. Ejus tempore *Guibertus* Antipapa in ſchiſmate pertinax interiit; ſed non interiit ſchiſma; tres enim ſibi invicem ſucceſſerunt Pſeudo-Pontifices, Albertus, Theodoricus, & Maginulphus, qui omnes juſto Dei judicio miſere perierunt.

Articulus II.

Gelaſius II, 1118.

Dictus ante fuerat Joannes Cajetanus, natione Campanus, primum Monachus Caſſinenſis, ſubin Cardinalis, ac Pontifex creatus 25 Jan. 1118.

Burdinus Antip.

Henricus V vero intruſit Antipapam Mauritium *Burdinum*, Epiſcopum Bracharenſem, a Paſchali II in Concilio Beneventano excommunicatum, ac poſtea rurſus a Gelaſio in Synodo Capuana, & a Calliſto in Rhemenſi: a quo captus in Monaſterium detruſus eſt, & anno 1124 in arce Fumonis interiit. Dici voluit Greg. VIII.

Conſtit. 4. Gelaſius, poſtquam Ravennates, ſchiſmate ejurato, ſub obedientiam legitimi Pontificis redierant, Gualterum, electum ab iis Archiepiſcopum, confirmavit, miſſo Pallio, eamque Eccleſiam priſtinæ Dignitati & Juriſdictioni reſtituit.

Uno

Uno duntaxat anno in Pontificatu exacto *obiit* Cluniaci in Gallia, quo declinans perſecutionem Henrici profugerat. Toto Papatus ſui anno immenſis calamitatum procellis fuit jactatus; nam vix electus fuerat, cum a ſchiſmaticis, quorum princeps erat *Cencius Frangipanes*, effractis Eccleſiæ valvis, pugnis calcibuſque percuſſus in carcerem truſus eſt; inde vero a civibus liberatus, cum Henricus Imperator Romæ immineret, primum Cajetam, dein vero in Galliam fugit, ubi, quod dictum, brevi ad vitæ terminum pervenit.

Articulus III.

Calliſtus II, 1119.

Guido is fuit, Burgundiæ Comitis filius, Archiepiſcopus Vienenſis, & S. R. E. Cardinalis, Paſchalis II per Gallias Legatus Apoſt.

Conſtit. 10. Conſecrationem Epiſcoporum in Corſica Sedi Apoſt. reſervat. Urbanus II gratiam pro obſequiis relaturus Piſanis, honorem illum Ordinationis Corſicanæ Archiepiſcopo Piſano detulerat. Sed ea res graviſſimas inter Genuenſes & Piſanos concivit diſcordias, ipſique Corſi conſecrationem Piſani reſpuebant. Quare idem Urbanus decrevit, ut Corſicani Antiſtites a ſolo Romano Pontifice ordinarentur: idque Paſchalis II quoque tempore obſervatum. Gelaſius II vero ſuum Piſano conſecrationis privilegium reſtituit, a Calliſto II etiam eidem confirmatum; cum autem cruenta propterea bella, inter Genuenſes & Piſanos exorta, Saracenis Italiam invadendi vaſtandique occaſionem facerent, Calliſtus prudenti ad rationem temporum Oeconomia utendum ratus, conſilio mutato, conſecrationem Epiſcoporum in Corſica Sedi Apoſt. in perpetuum reſervavit.

Jus conſecrandi Corſicanos Epiſcopos Piſano data & adempta.

Conſt. 19. Præpoſitus & Canonici *Berchtelsgadenſes*, ſanctioris vitæ deſiderio, Inſtitutum Canonicorum Regularium amplexi ſunt. Hanc mutationem Calliſtus Papa confirmavit, ea tamen lege, ut Archiepiſcopo Salisburgenſi, ordinario ſuo, ſubjecti maneant, & Sedi Apoſt. annuatim unum aureum in recognitionem ſolvant, ac demum, ut nullus ſine Præpoſiti licentia ab eo Inſtituto, etiam prætextu ſtrictioris ordinis, recedere valeat.

Berchtelsgadenſis mutatio.

Conſt. 22. Continet Reconciliationis formulas, inter Pontificem & Imperatorem initæ: quas formulas *Parte III ad Concilium Lateran. I, num. XI* exhibui; ſicque reddita eſt Sacerdotium inter & Imperium pax, quæ multo tempore exulaverat.

Conſt.

Conſt. 24. Approbat Inſtitutum Canonicorum Regularium in *Bernried* Diœceſis Auguſtanæ, electionemque Præpoſiti, a Canonicis faciendam: omnia item bona, ab Othone Duce & Adelhaide conjuge, eidem Canoniæ donata confirmat, cum onere unius albæ & cinguli, ſingulis trienniis Capellæ Lateranenſi ſolvendæ.

Obiit 13 Dec. 1124, ſedis 6, anno Pontificatus tertio ex Gallia in Italiam reverſus, ſuis & Normannorum viribus Burdinum Antipapam Sutrii obſedit, captumque ſecum Romam duxit includendum, ne porro Eccleſiam turbare poſſit. Eccleſiæ Viennenſi in Gallia, cujus fuerat Archiepiſcopus, Primatum ſupra plures Primates Calliſtus contulit: unde Viennenſis ſe *Primatem Primatum* ſcripſit.

Articulus IV.

Honorius II, 1124.

Lambertus Bononienſis, Epiſcopus Oſtienſis, electus Pontifex 21 Dec. 1124. *Conſtit.* 8. Ademptam a Paſchali II Archiepiſcopo Piſano conſecrationem Epiſcoporum in Inſula Corſica eidem reſtituit, quod diſcordiæ & bella Piſanos inter & Genuenſes propter reſervationem Pontificiam non ceſſarint.

Conſt. 10. Damnat pravam conſuetudinem exigendi pecunias a receptis in Canonicos, afferens exemplum Chriſti, ementes & vendentes ejicientis e templo.

Obiit 14 Febr. 1130, ſedis 6 inchoato. Electus cum eo fuerat Theobaldus Cardinalis, ſed is, ne ſchiſma oriretur, mox omni jure ſe abdicavit. Pontium Abbatem Cluniacenſem, turbas cientem, ab omni officio & dignitate Eccleſiaſtica depoſitum, Romæ in carcerem miſit Honorius.

Articulus V.

Innocentius II, 1130.

84. Petrus Leonis Antip.

Gregorius Romanus Card. electus 15 Febr. altera die *Petrus Leonis*, Presbyter Cardinalis ſanctam ſedem invaſit armis, igne, pecunia, *Anacleti II* nomine uſurpato: in variis Conciliis damnatus atque excommunicatus poſt ſeptem ſchiſmatis annos periit. Sed necdum turbarum finis; nam Pſeudo-Cardinales Antipapæ Anacleti alium quendam in ſcenam produxerunt, ſub Victoris IV nomine. Sed is depoſitis poſt duos menſes ad Innocentii Papæ pedes inſignibus, pacem Eccleſiæ reliquit.

Conſt.

Conſt. 3. Confirmat Innocentius omnia bona, Canonicis Regularibus Inderſtorffii in Diœceſi Friſingenſi ab Othone Comite Palatino donata, aut in futurum a quibuscunque donanda, atque privilegium eligendi Præpoſitum.

Conſt. 5. Sanctorum Albo inſerit Gothardum Hildeſienſem in Saxonia Epiſcopum.

Conſt 7. Confirmat omnia privilegia, Patriarchis Aquilejenſibus a Sede Apoſt. conceſſa.

Conſt. 14. Præcipit Daniæ, Sveciæ, Norvegiæ, Islandiæ, Grönlandiæ, Epiſcopis, ut Hamburgenſi Archiepiſcopo, tanquam Metropolitano ſuo obediant.

Conſt. 16. Privilegia omnia Fuldenſi Eccleſiæ confirmat, & Abbatibus uſum mytræ & annuli concedit.

Conſt. 36. Patriarchatum Gradenſem confirmat cum jure Pallii, & delationis S. Crucis ante Patriarcham.

Conſt. 38. Confirmat privilegia Monaſterii S. Crucis Werdæ, & 39, S. Georgii Prüflingæ.

Conſt. 57. Numero ſanctorum adſcribit B. Sturmium Abbatem Fuldenſem.

Conſt. 61. Laudat gentem Normannicam ab obſequiis, Eccleſiæ præſtitis, atque Rogerio II, Roberti Guiſcardi ex fratre Rogerio nepoti concedit Siciliam, Ducatum Apuliæ & Principatum Capuæ, eique Regium titulum confert, ac proin hic Rogerius primus erat Rex utriusque Siciliæ, ſub obligatione homagii ligii, & cenſus annui Cameræ Apoſtolicæ præſtandi. Roger. Rex utr. Siciliæ.

Conſt. 68. Errores Petri Abaelardi damnat.

Conſt. 73. Monaſterium Reicherſpergenſe, & 79 Rotenſe ſub protectionem Sedis Apoſt. aſſumuntur.

Conſt. 83. Bona allodialia, a Comitiſſa Mathilde S. R. E. donata, in feudum concedit Lothario II Imperatori ejuſque genero Henrico (*Superbo*) Bavariæ Duci; ſic tamen, ut poſt eorum deceſſum ad Eccleſiam redeant.

Obiit Innoc. II. 24 Sept. 1143, ſedis 14, a ſingulari virtute & doctrina ſingularem apud omnes laudem promeritus. Poſtquam Petrus Leonis, homo ſpurcus, caput adverſus eum extulit, in Galliam fugit. Sed brevi omnes Principes, præter Rogerium Ducem Siciliæ, & Ducem Aquitaniæ, adnitente potiſſimum S. Bernardo, Innocentium Legitimum Pontificem ſunt venerati. Prævaluit nihilominus Romæ Antipapæ potentia, ut uſque ad illius mortem, annum videlicet 1138, Piſis Innoc. morari cogeretur. Captus dein a Rogerio II Du- Innoc. captus a Rogerio.

ce Siciliæ, utramque Siciliam ab eo impetravit. Celebravit Innoc. Concilium Lateran. I, de quo alias dictum.

Articulus VI.

Cœleſtinus II, 1143.

Guido Thuſcus Card. S. Marci, electus Papa 26 Sept. 1143. *Conſt.* 3. Fratres S. Sepulchri ſeu Templarios ſub protectionem ſuam recipit, omniaque bona, quæ habebant Jeroſolymis, Tyri, Ptolomaide, Antiochiæ, Trojæ, Brunduſii, Beneventi &c. ipſis confirmat.

Obiit 9 Martii 1144, poſt 5 menſium regimen laudatiſſimum. Abſolvit Galliam ab Interdicto, cui Innoc. II illam ſubjecerat.

Articulus VII.

Lucius II, 1144.

Gerardus Bononienſis, Canonicus Regularis, Cardinalis, Pontifex, *Conſt. VIII.* Eccleſiæ Gradenſi confirmat omnia bona, quæ habet Conſtantinopoli, in Iſtria, Venetiis. Ultimo loco ponuntur litteræ Lucii Papæ ad Alphonſum Regem Portugalliæ, quibus Regnum ſuum dedicat S. Petro, ſub cenſu annuo a ſe poſſidendum.

Obiit Lucius 25 Febr. 1145, ſedis menſe 12. Multa Romæ tulit a ſeditioſis Arnaldiſtis, qui priſcam Senatorum auctoritatem cum Patritiatu reſtituere nitebantur, & omnes Cameræ Apoſt. proventus eiſdem attribuere, obtendentes, Pontificem, Cardinales, totumque Clerum de Decimis & oblationibus vivere oportere. Pontifex contra eorum vim imploravit protectionem Conradi III Imperatoris, tanquam ſupremi Eccleſiæ advocati.

Articulus VIII.

Eugenius III, 1145.

85. Petrus Bernardus, Piſanus Ordinis Ciſtercienſis, Abbas Monaſterii ad Aquas Salvias, S. Bernardi Diſcipulus, electus 27. Febr.

4. *Conſtit.* Monaſterium Schyrenſe in Bavaria Ord. S. Benedicti in protectionem Sedis Apoſt. recipit, eique omnia bona ſua confirmat, adjectis novis privilegiis.

6. Sam-

6. Samſonem Archiepiſcopum Rhemenſem redarguit, quod Regem Franciæ Biturigibus coronarit, ſpreta appellatione Archiepiſcopi Bituricenſis ad Sedem Apoſt. pluraque alia contumaciæ & variarum uſurpationum ei objicit crimina; unde uſu Pallii eidem interdicit, citatque illum cum Epiſcopis complicibus Romam.

8. Cum Edeſſa, pluraque alia in manus barbarorum recidiſſent, Urbani II exemplo ſacrum bellum indixit, contulitque Cruce ſignatis indulgentias ac privilegia.

14. Confirmat donationes ac bona Monaſterii Reicherſpergenſis Ord. Can. Reg. S. Aug. 15. Hallenſis. 16. Widbergenſis. 17. Oſterhovenſis. 18. Prüflingenſis. 19. Ranshovenſis. 22. Allerſpacenſis. 32. Altachenſis Inferioris, ſeu ad Quercum Inferiorem. 35. Tegernſeenſis. 36. Raitenbuchenſis. 39. Fuldenſis. 40. Rotenſis. 45. Rorenſis.

Conſtit. ultima ſolenni Canonizatione inter ſanctos refert S. Henricum Imperatorem, poſtquam in vitam ſancti ſufficienter inquiſivit & teſtes audivit.

Obiit Tibure 8 Junii 1153, ſedis 9. Cum Arnaldiſtæ Hæretici Romanos adverſus Pontificem commoviſſent, ſuo pertinaciter inſiſtentes conſilio, remiſſo Papa & Clero ad ſacrorum curam, antiquam Reipublicæ Romanæ formam libertatemque reſtaurandi, Eugenius mox a ſua electione ad Monaſterium Farfenſe fugit, ibique conſecratus eſt: inde Viterbium, ac demum, cum ſui ibidem non eſſet ſecurus, more anteceſſorum, quos perſecutio adegit, in Galliam ſe recepit, ibique Concilia aliquot celebravit ad extinguendas hæreſes, & ſuſcipiendam in Orientem ſacram expeditionem.

Rom. Remp. reſtituere cogitant

Porro Arnaldiſtarum, quos dixi Romæ tumultuatos, Dux erat *Arnaldus a Brixia*, acris ingenii & promptioris homo, ſed ad omnem temeritatem projectus, & quamvis eſſet Clericus, totius Ordinis Eccleſiaſtici hoſtis infenſiſſimus: nec Clericos proprietatem, nec Epiſcopos Regalia, nec Monachos, poſſeſſiones habentes, ſalvari poſſe dicebat, cunctaque hæc Principis eſſe, ab ejuſque beneficentia in uſum laicorum cedere oportere. Præter hæc, teſte Othone Friſingenſi *de geſtis Friderici I*, de ſacramento altaris, & baptiſmo parvulorum non recte ſenſit: quapropter cum Brixienſem Eccleſiam conturbaſſet, ab illius Epiſcopo Romano in Concilio accuſatus, atque damnatus eſt. Deſerta proin Italia, Galliam Germaniamque pererravit.

Duce Arnaldo a Brixia,

Cum autem in Italiam penetrans, Romanos adverſus Pontificem & Clerum rurſus concitaſſet, atque ut Cardinalium domos ſpoliarent atque diruerent, vulneratis etiam illorum aliquibus, effeciſſet, juſſu

Concremato

Friderici I captus, & ab urbis Præfecto ad rogum damnatus eſt, ejuſque cineres in Tyberim ſparſi, ne ſchiſmatici iis abuterentur.

Articulus IX.

Anaſtaſius IV, 1153.

Conradus Romanus Can. Reg. Card. Sabinenſis Epiſcopus, electus 9. Julii; Conſtitutiones complures edidit, quibus variarum Eccleſiarum, Monaſteriorum, & Religioſarum Domorum fundationes, bona ac privilegia confirmat.

Obiit 2. Dec. 1154, poſtquam annum unum & 4 menſes Pontificatum geſſit. Wilhelmum Archiepiſcopum Eboracenſem, ab Eugenio III ex mala informatione depoſitum, reſtituit.

Articulus X.

Hadrianus IV, 1154.

Natione Anglus, tenui fortuna natus, inopia preſſus in Galliam profectus, Canonicum Regularem induit, factuſque Abbas, Romam propter lites cum ſuo Monaſterio venit, ubi Eugenius III Cardinalem & Epiſcopum Albanenſem creavit; miſſus inde in Norvegiam, Eccleſiam ibi tanta cum laude ordinavit, ut Anaſtaſio IV fuerit Papa ſuffectus.

Conſtit. 5. Concedit Henrico II Angliæ Regi, ut Hiberniam, cujus jus directum ad Eccleſiam Romanam ſpectaret, occuparet, eamque vera fide bonisque moribus informaret.

9. Canonicis Regularibus Ord. Præmonſtratenſis in Steingaden ſua bona ac privilegia confirmat, ac nova concedit.

16. Eccleſiæ Genevenſi confirmat bona, a Friderico I Imp. eidem donata.

Obiit Anagniæ 1 Sept. 1159, ſedis 5. Sub eo jacta ſunt ſemina diuturnæ diſcordiæ cum Friderico I Imp. & ſecuti ſchiſmatis, de quo *Parte III ad Concil. Lateran. III* latius diſſerui. Toletana Eccleſia ante Maurorum irruptionem haud dubie potiebatur Primatu inter Hiſpanas Eccleſias; at ubi lente rurſus & ſucceſſu temporum expulſi ſunt Mauri, plures Eccleſiæ ſubjectionem negabant. At Adrianus IV, ſicut plures alii Pontifices, Primatum, tanquam jure poſtliminii eidem debitum, adſtruebant.

Articulus XI.

Alexander III, 1159.

Magnus hic Pontifex *Rolandus* ante vocatus, Natione Thuſcus, 26.
Cardinalis S. Marci, electus 7 Sept. 1159. Secutum eſt ſchiſma, quod 21 annis duravit, quatuor Pſeudo-Pontificibus intruſis. Nam cum Alexander III electus fuiſſet, duo Cardinales, Joannes & Guido, elegerunt *Octavianum* Cardinalem S. Cæciliæ, qui *Victor IV* dici voluit. Schiſma Octaviani.
Facile poterat hoc ſchiſma ſopiri, niſi Fridericus I Imp. Alexandrum exoſus, Octaviano adhærens, illud foviſſet, atque in Conciliabulo Ticinenſi Epiſcopos in partes Antipapæ pertraxiſſet. Secuta eſt mutua Papam inter & Antipapam excommunicatio, atque dejectio Præſulum, Alexandro adhærentium.

Interiit quidem Octavianus ſchiſmatis ſui anno quinto, ſed ex cineribus ejus merſit novum monſtrum, *Guido* Cremenſis, qui Octa- Guidonis.
vianum elegerat, *Paſchalis III* compellatus, atque ab Epiſcopo Leodienſi conſecratus. Hic Carolum M. ſanctum declaravit; cujus poſtea cultus tacita permiſſione per plures provincias invaluit, Friderico præſertim mandante. Guido, poſtquam 4 annis Eccleſiam laceraſſet, miſere periit. Sed corruptio unius rurſus erat generatio alterius.

Nam illi ſuffectus a ſchiſmaticis eſt Joannes *Abbas Strumienſis* ſub *Calliſti III* nomine. Qui poſtquam decennio deliravit, ad ſanam men- Abbatis Strum.
tem rediens, inſignia ſua ad pedes Alexandri Papæ pœnitens depoſuit, anno 1178.

Sed necdum tumultuatum ſatis. Schiſmatici, qui tamen pauci re- Landonis.
manſerant, intrudere conati ſunt quartum, *Landonem* Clericum, cui nomen *Innocentii III* impoſuerunt. Hic anno 1180 captus, & in exilium eſt deportatus. Fridericus autem Imp. jam triennio ante cum Pontifice Alexandro III in concordiam Venetiis rediit.

At Alexander non diu poſt partam Eccleſiæ pacem *obiit* 30 Aug. 1181, Pontifex non tantum doctiſſimus, & de Jurisprudentia Canonica præclare meritus, ſed etiam virtute, fortitudine, conſtantia adverſus omnes ex adverſo impetus invictus.

Conſtitutiones multas edidit. Ego notabiliores ſolummodo, quæ in Bullario Romano extant, breviter hic indico.

1. Suam electionem, & Octaviani violentias atque furores in invadendo Papatu annuntiat.

2. Caſſinenſi Monaſterio primatum ſuper omnia Italiæ Monaſteria tribuit.

5. Canonizatio S. Eduardi Regis Angliæ.

15. S. Bernardi Abbatis Clarevallenſis.

36. Deſtinat Legatos Apoſtolicos in Angliam, ut diſcordias, inter Henricum II Regem & Thomam Cantuarienſem exortas, componant, cum mandato, ut Miniſtros Regios ab excommunicatione abſolvant.

37. Hortatur omnes Chriſtianos Principes, ut terræ ſanctæ, miſerum in modum afflictæ, ſuccurrant.

41. Epiſcopis Angliæ prohibet, ne filio Henrici II Regis coronam imponant, niſi juret, Eccleſiaſtica jura ſe conſervaturum.

42. Regis Angliæ coronationem ad Cantuarienſem pertinere declarat, vetatque, ne Eboracenſis, aut alius quiscunque Epiſcopus coronationem illam attentare præſumat.

47. Matrimonia ſine benedictione ſacerdotali fieri vetat.

Epiſcopos Angliæ ſuſpendit.

49. Vehementem dat epiſtolam ad Eboracenſem, alioſque Epiſcopos Angliæ, eiſque exprobrat, quod, expulſo Thoma Cantuarienſi, conſenſerint in prætenſas regni conſuetudines, in libertatem Eccleſiaſticam iniquas, atque Regis filium coronarint, non exacto juramento de conſervandis Eccleſiarum juribus, contra ac Sedes Apoſt. mandaſſet; quare eos ab omni Dignitate Epiſcopali ſuſpendit, ex eo etiam capite, quod in jus alienum involarint, cum ad Cantuarienſem, tanquam Primatem totius Angliæ, ſpectet, Regem coronare.

58. Terram Regis Angliæ ciſmarinam Interdicto ſubjicit, propter cædem, S. Thomæ Cantuarienſi Archiepiſcopo illatam.

66. Eundem Thomam Martyrem in album ſanctorum refert.

Militia S. Jacobi.

80. Approbat Inſtitutum *Militiæ S. Jacobi* de Spatha in Hiſpania. Utriusque ſexus homines in eam aſſumuntur, ſub obedientia unius ſupremi Magiſtri ſeu commendatoris. Nihil proprium habent in particulari, bene vero in communi, ad primorum Chriſtianorum exemplum. Conjugati caſtitatem conjugalem vovent; cœlibes matrimonium inire non poſſunt ſine conſenſu Magiſtri. Finis eſt defendere & propagare Eccleſiam contra Saracenos alioſque Infideles. Bona, quæ iſti ante hominum memoriam Chriſtianis abſtulerant, militiæ tribuit Pontifex, ſi ea Mauris rurſus eripuerint: priſtinos tamen Epiſcopatus vult reſtaurari.

88. Approbat Inſtitutum Carthuſianorum, eoſque in protectionem Sedis Apoſt. recipit.

90. Pa-

90. Pacem & concordiam, cum Frid. I Imp. Venetiis initam, nuntiat; aliaque refert, quæ inter Pontificem & Imperatorem familia-riter & amice ibidem ſunt acta. (*Datum Venetiis* 16 *Julii* 1177)

94. Indicit Concilium Generale Lateran. III, pro diſciplina & contra hæreſes.

99. Canonicis Colonienſibus uſum Dalmaticæ & Mitræ concedit.

102. Alphonſo Portugalliæ Duci Regius Titulus defertur, ejuſ-que regnum ſub protectionem Sedis Apoſt. recipitur.

111. Templariorum Ordinem & Inſtitutum laudat, ac ſingulari-bus privilegiis locupletat.

112. Conſtitutiones Ordinis Ciſtercienſis, quem adverſus ſchiſma-ticos fideliſſimum expertus eſt, ac privilegia confirmat.

Excerpta ex Bullarii

Tomo III, Part. I.

Ab anno 1181, ad 1271.

CAPUT XV.

Reliquæ Conſtitut. Sæc. XII.

Articulus I.

Lucius III, 1181.

Mortuo Alexandro III poſt diem unum electus eſt Humbaldus Lucenſis Thuſcus. 17.

Conſt. 1. Abſolvit Wilhelmum Regem Scotiæ ab excommunica-tione, quam in eum tulerat Archiep. Eboracenſis, Regnumque Inter-dicto liberavit.

8. Damnat Catharos, Patarinos, Pauperes de Lugduno, Paſſagi-nos, Joſepios, Arnaldiſtas, omneſque alios Hæreticos cum eorum fautoribus.

13. Equitibus Templariis confirmat donationes, a Godefredo I & II Ducibus Brabantiæ factas.

14. Mandante, lite necdum conteſtata, moriente, extinguitur mandatum.

Obiit

Obiit Veronæ 1185, ſedis 5. Fridericum I Imp. Reges Galliæ & Angliæ hortatus eſt ad ſacram expeditionem, Salandino Ægypti Calipha Palæſtinam invadente. Notat Onuphrius Panvinius, Lucium III primum fuiſſe, qui a ſolis Cardinalibus fuerit electus, Clero & populo omnino excluſis, legem de duabus ſuffragiorum tertiis obſervatam ad cavenda deinceps ſchiſmata, quæ antea erant frequentia.

Primus a ſolis Cardd. electus.

Articulus II.

Urbanus III, 1185.

Electus a Cardinalibus Umbertus Crivellus, Lombardus, Archiep. Mediolanenſis, Urbani III nomen aſſumpſit. *Conſt.* 4. Vetuit, ne domus Canonicales laicis, præſertim mulieribus, locentur.

9. Declarat, per mortem delegantis non ceſſare Officium Judicis delegati, ſi ante mortem facta jam fuerit citatio, licet necdum facta ſit litis conteſtatio; eo quod per citationem negotium quaſi cœptum ſit. *Cap Gratum* 20 *de Offic. & poteſt. Jud. Deleg.*

11. In Beneficio non debet filius immediate ſuccedere: & qui ſucceſſerunt, ab ea Eccleſia ſunt removendi.

12. Poſt interpoſitam appellationem innovata in priſtinum ſtatum oportet reſtituere

Obiit 19 Oct. 1187, Reg. 2, cum Friderico Ænobarbo Imp. colliſus eſt, quod hic patrimonium Comitiſſæ Mathildis occupaſſet, & ſpolia Epiſcoporum ſibi arrogaret. Cum nuntium accepiſſet de expugnata a Saladino Jeroſolyma, mœrore obiit Ferrariæ.

Articulus III.

Gregorius VIII, 1187. *Et Clemens III*, 1187.

Greg. VIII altero jam ſedis menſe deceſſit Piſis, poſtquam publicas pro Palæſtina preces indixit, omneſque ad novam expeditionem eſt hortatus.

Altera mox die Piſis electus eſt Paulus, Præneſtinus Epiſcopus, Romanus 19 Dec. 1187 Scoticam is Eccleſiam *Conſt.* 3 exemit, ac Sedi Apoſt. immediate ſubjecit. Regibus quoque Scotiæ privilegium dedit, ut a nemine, niſi ſummo Pontifice cenſura notari poſſint.

4. Archiepiſcopo Bremenſi ſuffraganeos deſignat, Lubecenſem, Sverinenſem, Raceburgenſem.

11. San-

11. Sanctis adſcribit Othonem Epiſcopum Bambergenſem, Pomeraniæ Apoſtolum: & 16 Malachiam Hiberniæ Epiſcopum, cui famoſa prophetia ænygmatica de futuris Pontificibus adſcribitur.

Obiit Clem. III 27 Martii 1191, ſedis 4. Friderico I Imp. Philippo Galliæ & Richardo Angliæ Regibus ſacræ expeditionis auctor fuit; quæ tamen non eum, qui ſperabatur, fructum tulit. Felicior fuit Clemens in ſancienda pace cum Senatu populoque Rom.

Articulus IV.

Cœleſtinus III, an. 1191.

Conſtit. 1. Irritavit ea, quæ Archiep. Cantuarienſis egerat contra privilegia Monachorum Cantuarienſium.

2. In Catalogum ſanctorum refert Ubaldum, Eugubinum Epiſcopum: & 11 Bernwardum Hildesheimenſem Epiſcopum. 15. Joannem Gualbertum fundatorem Monachorum Vallis Umbroſæ.

18. Eboracenſem Archiepiſcopum propter contumaciam ab officio ſuſpendit, & adminiſtrationem Eccleſiæ Decano demandat. Delatus is fuerat ad Pontificem, quod loco muneris ſui Archiepiſcopalis, venationibus & negotiis ſæcularibus toto anno vacet. Ubi Cœleſtinus querelam veram eſſe comperit, Romam eum citavit; at cum elapſis terminis, etiam prorogatis, non compareret, eum a munere Archiep. ſuſpendit. 19. Hac de re edocet Clerum Eborac. & 20 Lincolnienſi Epiſcopo executionem delegat.

25. Decano Rothomagenſi reſpondet ad aliqua Juris dubia. 1. Si cauſa committatur, remota appellatione, reus autem reconveniat actorem coram eodem Judice, an actor poſſit appellare? *Reſp.* Negative; quia eadem debet eſſe actoris & rei, conventionis & reconventionis conditio. 2. An Judicem tanquam ſuſpectum recuſans debeat cauſam allegare & probare? & coram quo Judice? *Reſp.* Cauſam allegare debet coram Judice, quem ut ſuſpectum recuſat. Probatio vero facienda coram aliis Judicibus, in quos partes debent compromittere. Si cauſa coram his probata fuerit, ſuperſedendum Judici ſuſpecto. Si non fuerit probata, fungatur ſuo officio. Quia ipſa ratio dictat, ſuſpectos & inimicos non debere eſſe Judices. Dubia Juris.

3. Si cauſa commiſſa ſit tribus, ita, ut, ſi tertius intereſſe nequiverit, duo procedant, an duo procedere poſſint, ſi non conſtet ſatis, an tertius intereſſe poſſit? *Reſp.* Negative. Secus dicendum, ſi

per certum nuntium aut litteras, vel aliunde certo conſtet, tertium intereſſe non poſſe. Ratio eſt tenor mandati.

Obiit 8 Jan. 1198, ſedis 7. Magnopere inſtitit, ut ſacra expeditio inſtauraretur ad recuperandam terram ſanctam. Graviter etiam Leopoldum Auſtriæ Ducem monuit, ut Richardum Angliæ Regem, quem ex Palæſtina revertentem captivum detinebat, libertati reſtitueret. Henricum VI Imp. & Conſtantiam ejus conjugem coronavit, poſtquam reſtitutionem integram Patrimonii S. Petri, & jurium Eccleſiaſticorum conſervationem juraverant.

CAPUT XVI.

SÆCULUM XIII.

Articulus I.

Innocentius III, anno 1198.

38. Sequenti mox die electus eſt *Lotharius* Anagnienſis Italus, ex Comitum Signiæ proſapia, Cardinalis Diaconus. IX. Calend. Martii ordinatus eſt Presbyter, & Dominica ſequente conſecratus Epiſcopus, atque coronatus Pontifex. Pleni ſunt libri Decretates doctiſſimis Conſtitutionibus, quibus Eccleſiam inſtruxit; nos hic tantum aliquas notabiliores, quæ inſertæ ſunt Bullario Romano, attingemus.

1. *Conſtit.* Eccleſiam edocet de legitima ſua electione. 2. Confirmat ſententiam excommunicationis, quam Legati Apoſt. vibrarunt in Marcovaldum, contumacem libertatis Eccleſ. & patrimonii invaſorem. 3. Confirmat regulas Canonicorum Regul. Peruſiæ. 4. Confirmat Archiepiſcopo Piſano jus Metropoliticum in Corſicanas Eccleſias. 7. Confirmat fœdus & concordiam inter Philippum Regem Franciæ & Balduinum Comitem Flandriæ, qui fidem clientelarem aſſecurat. 11. Confirmat Inſtitutum & Regulas Canonicorum Regularium Ord. Præmonſtratenſis, cum largitione privilegiorum.

13. Commemorat Siciliæ in Sedem Apoſt. merita, & in gratiam Henrici & Conſtantiæ regnum Siciliæ præſcribit modum eligendi Epiſcopos. Nempe ſedem vacantem Capitulum ſignificet Regi: eligat perſonam idoneam, cui Rex petitum dare debeat aſſenſum. Ante hunc electus non inthronizetur: nec ante confirmationem Pontificiam adminiſtrationi ſe miſceat.

15. Lundenſi Archiepiſcopo Primatum concedit in omnes Sveciæ Eccleſias, ſic tamen, ut Pallium per nuntium Roma accipiat, & obedien-

obedientiam Sedi Apoſt. juret. 18. Canonizatio S. Homoboni. 24. Compoſtellana Eccleſia erigitur in Metropolitanam. 25. Conqueritur Pontifex, quod pluribus libris S. Scripturæ, in linguam Gallicam verſis, homines abutantur, & in privatis conventiculis de iis viri & mulieres ſermonem inſtituant, cum neglectu & contemptu Sacerdotum, quorum eſt eis publice verbum Divinum exponere. Addit eam eſſe S. Scripturæ profunditatem, ut rudes intellectum illius non aſſequantur, niſi ii, quibus ex officio incumbit, eis panem frangant, & ſecundum rectum ſenſum porrigant. De lect. S. Scripturæ.

27. Marcovaldum cum ſociis Teutonicis & Latinis, qui ſtatum Eccleſiaſticum & Siciliam, ad Romanam Eccleſiam ratione dominii directi pertinentem, ſpoliaverant, ab excommunicatione abſolvit, utpote pœnitentem & compenſationem damni illati promittentem.

30. Exhibetur oratio in genere deliberativo, cui, Imperio Rom. per mortem Henrici VI vacante, ſit favendum, an puero (Friderico II Henrici VI filio) an Philippo Henrici fratri, an vero Othoni, Saxoniæ Duci, inter quos Electorum Suffragia variabant? pro Friderico militabat patris & avi Imperium, cum jurato promiſſo, patri facto ab Electoribus. Sed obſtabat infantilis ætas. Philippo objiciebatur perſecutio Romanæ Eccleſiæ, tum ab ipſo, tum a fratre & patre exercita. Igitur Innoc. III Othonem Saxonem præferendum putavit. Delib. de eligendo Imp.

31. Canonizatio S. *Kunegundæ* Imperatricis, ſponſi ſancti ſponſæ ſanctæ. Ut autem quis Sanctis adſcribatur, duo ſunt neceſſaria, virtus morum, & ſignorum, ſeu meritorum & miraculorum.

32. Othonem IV Imperatorem agnoſcit & confirmat, datis ad eum & Principes Germaniæ litteris. (1201)

38. Colo-Joannem Regem Bulgarorum renuntiat, miſſis inſignibus Regiis, cum poteſtate cudendi monetam, & coronam recipiendi ab Archiep. Innovitano.

39. Poſtquam Rex Bohemiæ, deſertis Philippi, a quo coronatus fuerat, partibus, ad Othonem tranſiit, Innoc. III eum Regem agnoſcit.

40. Erigit celeberrimum Hoſpitale S. Mariæ in Saxia pro pauperibus, quod ſequentes Pontifices multis privilegiis & opibus locupletarunt.

42 Refert, quomodo Latini, occupata Conſtantinopoli, Balduinum Flandriæ Comitem coronarint Imperatorem Orientis, ad quem Occidentales invitantur, ut inde expeditio in Palæſtinam adornari poſſit. (an. 1205)

43. Cum multi Græci a ſchiſmate receſſiſſent, Balduinus Imp. ab Innoc. III petiit Religioſos viros, qui Miſſalia, Breviaria, Ritumque debitum introducant.

45. Petrus Rex Aragoniæ Romæ coronatur: daturque Archiepiſcopo Tarraconenſi in futurum poteſtas, Reges Aragonum coronandi.

50. Reſcindit omnes leges, a laicis contra Canones latas in præjudicium perſonarum Eccleſiaſticarum.

52. Petrus Aragonum Rex electiones Eccleſiaſticas vult eſſe liberas; id ſolum exigens, ut libere & Canonice electus Regi ſe ſiſtat. Hanc ceſſionem Innoc. III confirmat. (an. 1207)

55. *Comitem Toloſanum*, hæreſis Albigenſium fautorem excommunicat, quod Legatum Apoſt. Petrum a Caſtro novo interemiſſet, ſubditoſque a fidei Sacramento abſolvit. (*an.* 1208)

57. Longa erat controverſia de electione Epiſcopi Gurcenſis; quæ tandem jubente Innoc. III tranſactione finita eſt. Archiepiſcopus Salisburgenſis tres proponat: ex his Capitulum Gurcenſe unum eligat, ab Archiepiſcopo confirmandum.

64. Fideles hortatur ad capienda arma contra rebelles Albigenſes.

65. Athenienſi Archiepiſcopo Pallium mittit, & privilegia concedit.

67. & 68. Archiepiſcopo Strigonienſi confirmat privilegia, & jus coronandi Regem Hungariæ, aut, ſi non poſſit, delegandi Colocenſem.

70. Indulgentias confert, pugnaturis ſub Simone de Monteforti contra Albigenſes, per Provinciam graſſantes. (1209)

71. Rex Daniæ ſub protectione Sedis Apoſt. recipitur.

74. Militiæ S. Jacobi in Hiſpania dat facultatem ducendi uxores.

81. Innoc. III omnem auctoritatem ſuam adhibuerat, ut Otho IV Imperator eligeretur; ſed cum is poſtea ad jura Eccleſiaſtica & immunitatem manum extenderet, eundem excommunicatum & ejus acta irrita declaravit. (*an.* 1213)

82. Archiepiſcopum Theſſalonicenſem Primatem declarat, & Vicarium perpetuum Sedis Apoſt.

83. Reges ac Regnum Portugalliæ, de Eccleſia præclare meritum, ſub protectione Sedis Apoſt. recipiuntur, omniaque illis confirmat, quæ de manibus Saracenorum vindicaverint.

85. Henricus Imperator Cpolitanus vetuerat, ne quis ſive per actum inter vivos, ſive per ultimam voluntatem, aliquid Eccleſiis largiatur. Mandat igitur Papa, ut hanc Conſtitutionem, tam Di-

vinis

vinis quam humanis legibus inimicam, Legati Apoſt. irritam & inanem declarent.

91. Abbatibus Ordinis Cluniacenſis mandat, ut collapſam diſciplinam reſtaurarent, & æternis potius quam temporalibus divitiis inhient.

92. Hortatur Fideles ad ſuſcipiendum ſacrum bellum in Palæſtinam.

93. Indicit ſacrum Oecumenicum Concilium Lateranenſe IV ad extinguendas hæreſes, reducendam pacem, reſtaurandam morum corruptorum diſciplinam, & adornandam ſacram expeditionem in terram ſanctam. (*an.* 1214)

96. Approbat pacem & concordiam, inter Regem & Eccleſiam Anglicanam initam.

97. Joannes Rex Angliæ Regnum Sedi Apoſt. obtulit, illudque ab Innoc. III recepit ſub cenſu annuo mille marcharum, ſalvo denario B. Petri. 102. Proceres, Regi ſuo Joanni rebelles, excommunicatos denunciat. 103. Joannes libertatem electionum Eccleſiaſticarum concedit. Papa ejus Diploma confirmat. 106. Irritat conceſſiones in præjudicium Regni a Joanne Rege Baronibus ſuis factas.

107. Indicit bellum ſacrum pro recuperatione terræ ſanctæ, jubetque, ut Cruce ſignati alii ſe congregent Brunduſii, alii ad Meſſinam in Sicilia, vel locis propinquis. Clericis comitantibus concedit perceptionem fructuum ſuorum Beneficiorum, aliis Indulgentias. Ipſe vero triginta librarum millia largitur, cum navigio, & eleemoſynis ad ſacrum hoc opus contributis. (*an.* 1215)

Obitus Innocentii III.

Obiit Peruſii magnus hic & doctiſſimus Pontifex 16 Julii 1216, ſedis 19. Rebus ejus geſtis deſcribendis nulla ſufficit penna. A prima juventute in Academia Pariſienſi & Bononienſi omni litteratura excultus, in S Scripturæ intelligentia, atque Theologia vix parem habuit, in ſacra vero Jurisprudentia, imo & civili ante omnes excelluit, Doctor Doctorum ab omnibus habitus. Tota prope Europa eum amabat ut patrem, ut Dominum venerabatur, cui & regna, fiduciario jure poſſidenda, ſubjiciebantur. Philippum II Franciæ Regem opportune importune compulit, ut dimiſſa Maria, Meraniæ Ducis filia, ſuperinducta, a ſe dimiſſa, Inſeburgim, conjugem legitimam, quam repudiaverat, reciperet. Joannem *Sine Terra*, Angliæ Regem, Clericos & Eccleſiam perſequentem anathemate ad obſequium flexit. Eandem auctoritatem in Othonem IV Imp. cui contra Philippum Sueviæ Ducem eximie faverat, cum a ſe ipſo deſciſceret, & ſtatum Eccleſiaſticum invaderet, exercuit. Geſta.

Siciliam Clientelare Regnum Romanæ Eccleſiæ contra Marcualdum tyrannum ſacris ac profanis armis defendit, eoque Conſtantiam Imperatricem & Fridericum ejus filium (poſtea Imperatorem) inveſtivit. Petrum Aragoniæ Regem propriis manibus coronavit. Bulgaros ad Romanam Eccleſiam reduxit, Calo-Joanne regnum ſuum eidem ſubjiciente. Leonem pariter Armeniæ Regem, ad Eccleſiam cum regno ſuo redeuntem, paterno amplexu recepit. Sed nihil majus, quam reductio Orientalis Imperii, Cpoli occupata a Latinis, ad unum ovile & unum paſtorem.

Quid dicam de Albigenſium hæreſi & Comite Toloſano, ipſius induſtria victis, ac per Concilium Lateranenſe IV debellatis? quid de Epiſtolis ejus Decretalibus, quas magno numero Juri Canonico inſertas veneratur tota Juriſprudentum natio.

Articulus II.

Honorius III, 1216.

19. Una duntaxat die vacavit ſedes, cum electus eſt Peruſii 18 Julii 1216, Card. *Cencius*, Romanus, ex Sabella Familia. Conſtitutione

1. confirmat Monaſterio Caſſinenſi omnia ſua bona & privilegia.

Approbatio Ordinis S. Dominici.

2. Approbat Ordinem Canonicum B. Dominici Toloſæ erectum ſub Regula S. Auguſtini. Dat facultatem poſſidendi bona, Eccleſias parochiales, ſepulturam liberam omnibus, aſſumendi in Ordinem Clericos & Laicos. Eximit a Decimis Novalium, aliiſque exactionibus: poſt mortem B. Dominici eligendi Priorem. Chriſma vero, oleum ſacrum, Ordines, conſecrationes altarium & Baſilicarum a Diœceſano Epiſcopo ſuſcipiantur, &, illo detrectante, a quovis Epiſcopo Catholico (*an.* 1216)

5. Indicit cruciatam pro ſubſidio terræ ſanctæ.

6. Coronat Imperatorem Cpolitanum, ſalvo jure Patriarchæ Cpolitani.

12. Marchiam Anconitanam concedit in feudum Azzoni VII Marchioni Eſtenſi, ſub annuo cenſu centum librarum.

17. Poſtquam Genuenſes & Piſani diuturno inter ſe bello colliſi fuerant, pacem componit, atque arma in Saracenos verti monet.

22. Canonizatio Wilhelmi Archiep. Bituricenſis.

23. Regem Bohemiæ a cenſuris abſolvi jubet, præſtita ſatisfactione Pragenſi Eccleſiæ.

37. Ebraudo

37. Ebraudo Archiepiſcopo Salisburgenſi dat facultatem, Præpoſituram *Seccovienſem* erigendi in Epiſcopatum, ſub collatione & Inveſtitura Archiepiſcopi, fundatoris. (1219) Seccovienſis Epiſ.

41. Eccleſiam S. Sixti Romæ concedit Ordini Prædicatorum.

42. Canonizatio Hugonis Lincolnienſis Epiſcopi.

44. & 45. Hortatur Religioſos, ut ad Livones & Boruſſos, recens ad fidem ex Paganiſmo converſos, proficiſcantur, in Religione confirmandos.

46. Mortuo Erico Rege Sveciæ, Joannes Dynaſta regnum invaſit, fuitque ab Epiſcopis inunctus. Sed Waldemaro Rege Daniæ pro Nepote ſuo, Erici filio, ad Honorium III appellante, Epiſcopi ad dicendam cauſam ab eo citati ſunt. (1220)

47. Frid. II Imperator & Rex Siciliæ hæreditatem Mathildis, quæ Patrimonium S. Petri appellatur, Pontifici reſtituit. (1220)

48. Confirmat leges, quas Frid. II Imp. pro Eccleſiaſtica immunitate tulerat. Nam irrita & inania Imperator declarat omnia ſtatuta & conſuetudines, eidem contrarias, prohibetque eam violari ſub pœna bis mille marcarum, ac violatores infames declarat. Addit: *Nulla poteſtas, publica aut privata, collectas aut exactiones Eccleſiis, vel aliis piis locis, aut perſonis Eccleſiaſticis imponere, aut invadere bona Eccleſiaſtica præſumat*, ſub pœna tripli & Banni Imperialis. Eadem pœna ſtatuitur in inſordeſcentes per annum in excommunicatione. Friderici II leges pro libertate Eccleſiaſtica.

Item ſtatuimus, inquit porro, *ut nullus Eccleſiaſticam perſonam in criminali quæſtione aut civili trahere ad Judicium ſæculare præſumat, contra Conſtitutiones Imperiales & Canonicas ſanctiones. Quod ſi fecerit actor, jure ſuo cadat, & judicatum non teneat, & Judex ſit ex tunc judicandi poteſtate privatus. Statuimus etiam, ut, qui Clericis juſtitiam denegaverit, ter requiſitus, Jurisdictionem amittat.*

Hæreticos omnes, notatos infamia, ex Imperio proſcribit, relatis in Fiſcum eorum bonis. Graves quoque pœnas imponit Dominis, in terris ſuis eos tolerantibus, ac juramentum ſuper hoc Magiſtratibus injungit. Hoc Edictum, quod vult eſſe perpetuum, Frid. II Imperator edidit ipſo die, quo ab Honorio III Imperii Diadema accepit. (1220)

50. 51. 55. Varias terras Status Eccleſiaſtici variis Nobilibus in feudum concedit, ſub obligatione alicujus cenſus annui, Cameræ Apoſt. perſolvendi.

67. Approbat Ordinem & Regulam S. Franciſci, ab Innoc. III jam approbatam, quæ præcipit *Evangelium obſervari, vivendo in obedientia, ſine proprio, & in caſtitate. Frater Franciſcus promittit obedientiam* Approbatio Ordinis S. Franciſci.

Honorio

Honorio Papæ, ac ſucceſſoribus ejus, canonice intrantibus, & Eccleſiæ Romanæ, & alii Fratres teneantur Fratri Franciſco & ejus ſucceſſoribus obedire. - - - Ne ſolliciti ſint de bonis temporalibus - - - jejunent a Feſto omnium ſanctorum uſque ad Nativitatem Domini - - - quadrageſima incipiat ab Epiphania Domini ad continuos 40 dies. Qui nolunt, aliam jejunent uſque ad Reſurrectionem Domini. Aliis autem temporibus non teneantur jejunare, niſi feria ſexta. Tempore vero manifeſtæ neceſſitatis non teneantur Fratres jejunare. - - - Non debent equitare, niſi manifeſta neceſſitate aut infirmitate cogantur.

Regula.

Cap. 4. Sic loquitur S. Franciſcus: *Præcipio firmiter fratribus univerſis, ut nullo modo denarios aut pecuniam recipiant, per ſe vel per interpoſitam perſonam.* Jubet ex eleemoſynis vivere. *Cap.* 8. Teneantur ſemper habere Generalem Miniſtrum, unum de Fratribus, & ei teneantur firmiter obedire: ejus electio fiat a Miniſtris Provincialibus, & cuſtodibus in capitulo Pentecoſtes. Adduntur multa alia; & in fine teſtamentum S. Franciſci, ex quo ſancta quidem ſimplicitas, ſed Spiritus Divinus elucet humillimi Servi Dei. Vult autem, ſanctam ſuam regulam pure & ſimpliciter obſervari ſine gloſſa.

73. Eximit Ordinem Ciſtercienſem a ſolvendis Decimis.

75. Unam præbendam reſervat in ſingulis Franciæ Eccleſiis pro neceſſitatibus Eccleſiæ Romanæ.

77. Canonizatio Laurentii Archiep. Dublinenſis Regis Hiberniæ filii.

Approbatio Ord. Carmelitarum.

78. Approbat Regulam Ordinis B. V. de Monte Carmelo.

Obiit Honorius III Romæ 18 Martii 1227, ſedis 11. Cruciatam in terram ſanctam expeditionem adornavit. Felix illius erat initium: expugnatum Peluſium, ſeu Damiata, urbs Ægypti celebris; ſed ortis inter Chriſtianos diſſidiis iterum amiſſa, & omnia retro lapſa ſunt. Unde Honorius ad Frid. II Imperatorem converſus, ut votum, ſuſcipiendi expeditionem adverſus Saracenos exſolveret, maximopere inſtabat. At ille moras ex moris trahens, in apertam tandem cum Pontifice diſcordiam erupit, Eccleſiamque vexare cœpit. Henricum III Angliæ Regem, Joannis filium, in tutelam Sedis Apoſt. receptum, adverſus Philippum & Ludovicum Galliæ Reges defendit.

Frid. III urget ad votum exſolvendum.

Tres Ordines celeberrimos approbavit, Prædicatorum, Minorum, & Carmelitarum. Et quidem *S. Dominicus*, Fidei Inquiſitor in Galliam adverſus Albigenſes miſſus a Pontifice, in partibus Toloſanis graſſantes, munere ſibi impoſito præclare functus eſt. Inſtituit precandi formulam, quam *Roſarium* dicimus, quamvis aliqui antiquiorum eum ritum exiſtiment. Cum Ordine S. Dominici cœpit S. Inquiſitionis

Ordo S. Dominici.

ſitionis Officium, & Magiſtri S. Palatii, quod utrumque primus S. Dominicus tempore Honorii III geſſiſſe fertur, majori deinceps auctoritate & poteſtate auctum, ſemperque in Prædicatorum Ordine retentum. *Ordo Seraphicus*, quamvis ſtrictiſſimam ex S. ſui Fundatoris regula profiteretur paupertatem, mirifice propagatus eſt. S. Franciſco S. Franciſci. Miniſter Generalis ſucceſſit *Helias*, qui murum arctiſſimæ paupertatis, quem S. Fundator conſtruxerat, laxitate perfregiſſet, niſi S. Antonius, S. Bonaventura, aliique viri ſanctiſſimi obſtitiſſent. Atque inde tot diviſiones & reformationes ſancti hujus Ordinis ſecutæ ſunt, quod alii laxius alii arctius Regulam S. Franciſci obſervarent, alii bona ſtabilia in communi poſſidenda cenſerent, alii hæc a S. Fundatore interdicta putarent. *Carmelitæ* Ordinis ſui originem ad Eliam & Eli- Carmelitarum. ſæum aliosque montis Carmeli habitatores referunt. Hoc certum, quod B. Albertus, Solymitanus Patriarcha, eremitis, in monte Carmelo diſperſis, dederit regulam, ſub initium Sæculi XIII, quam Honorius III approbavit anno 1226.

Articulus III.

Gregorius IX, *anno* 1227.

Altera ab obitu Honorii die electus eſt *Hugo* Card. Epiſcopus Oſtienſis, Campanus ex Comitibus Signiæ 19 Martii 1227. Conſtitu- 90. tiones multas edidit, quinque libris Decretalium, ipſius auctoritate collectis, inſertas. Aliquas tantum in Bullario contentas, inſinuamus.

1. Cremonenſem Eccleſiam ad Mediolanenſem Provinciam reducit. 2. Declarat, populos, noviter ad fidem converſos, Romanæ Eccleſiæ eſſe immediate ſubjectos, & ſub ejuſdem protectione recipi. 3. Hoſpitale Ord. S. Mariæ Teutonicorum ſub protectione ſua recipit. De Ord. Teut. Spolia, Infidelibus erepta, illis addicit; ut caſte, ſine proprio, ſub obedientia vivant, monet. 7. Epiſcopi contra Clericos concubinarios procedant, non obſtante appellatione ad Sedem Apoſtolicam.

8. Frid. II Imperatorem ſub conditione excommunicat, & ſubditos a Juramento fidelitatis abſolvit, niſi votum ſuſcipiendæ expeditionis in terram ſanctam exolvat, & alia delicta emendet.

12. Canonizatio S. Franciſci de Aſſiſio.

21. Cum gaudio annuntiat conciliationem Friderici II Imperatoris cum Eccleſia Romana.

26. Præſcribuntur regulæ, Univerſitati ſtudiorum Pariſienſi obſervandæ.

31. Canonizatio S. Antonii de Padua, Ord. Minorum Conventualium.

33. Adhortatio ad Germanum Patriarcham Cpolitanum, ut ad Eccleſiam revertatur, & Primatum Romani Pontificis agnoſcat.

35. Reformatio Monachorum Cluniacenſium, a diſciplina regulari deſciſcentium.

40. Canonizatio S. Dominici, Fundatoris Ordinis Prædicatorum.

45. Canonizatio S. Eliſabeth, Andreæ Hungarorum Regis filiæ.

52. Refert nova delicta Frid. II Imperatoris in Eccleſiam & perſonas Eccleſiaſticas, atque ſententiam excommunicationis de novo in ipſum pronuntiat. (1239)

Decret. Greg. IX. Obiit Greg. IX prope centenarius 21 Aug. 1241, de Eccleſia optime meritus, ex eo etiam capite, quod poſt varias Canonum collectiones, eos per S. Raymundum a Pennafort, in quinque Decretalium libros, & Capitula redegerit, ſerrituros pro communi ſcholarum & fori Eccleſiaſtici uſu. Multum illi negotii cum Frid. II Imp. quem cenſura adegit ad exſolvendum votum expeditionis in terram ſanctam. Suſcepit tandem illam; nec infelix fuit; ſed, cum probroſa pace cum Saracenis inita reverteretur, & in Eccleſiæ jura involaret, eum rurſus anathemate perſtrinxit; quo ille irritatus, *Gibellinorum*, qui ejus partes ſequebantur, & *Guelphorum*, qui a parte Pontificis ſtabant, factionibus Italiam miſcuit, & *Eccelinum* virum ſævum Longobardiæ præfecit, qui Patavium, Veronam, Brixiam, Tarviſium, Tridentum, & alias urbes 34 annis detinuit.

Gibellini & Guelphi.

Eccelinus.

Gregorius vero Papa inter Fridericum & Longobardiam, Florentinos inter & Senenſes, ipſosque Romanos, in diverſas partes ſciſſos, inter Angliæ denique & Scotiæ Reges, pacem conciliare omni conatu adlaboravit. Cum eſſet ipſe doctiſſimus, litteratorum amator ex æquo & æſtimator, Academiæ Pariſienſis leges renovavit: Toloſanam, a Raymundo juniore erectam, confirmavit. Sedit annos 14 menſes quinque, apud omnes meliores Jureconſultos memoria æterna dignus.

Articulus IV.

Cœleſtinus IV, *an.* 1241.

Poſtquam ſedes per duos prope menſes vacaverat, electus eſt Gaufridus Mediolanenſis, Card. Epiſcopus Sabinenſis, ex Ordine Ciſtercienſi, vir Throno Apoſtolico digniſſimus. Verum poſt 17 ab electione dies, antequam pro more coronaretur, ex hac vita migravit.

Vaca-

Vacavit tum ſedes per duos ferme annos, quia Frid. II Imp. aliquot Cardinales Amalphitano carcere detinebat; donec illis tandem liberatis, 24 Junii 1243 electus eſt Sinibaldus de Fliſco Genuenſis, qui nomen *Innocentii IV* aſſumpſit.

Articulus V.

Innocentius IV, anno 1243.

1. Mittit per Eccleſiam encyclicas de ſua electione. 2. Frid. II graviſſimas decernit pœnas in hæreticos; has Papa approbat. 4. Hortatur Regem Franciæ, ut impium Talmud alioſque blaſphemos in Chriſtum Judæorum libros comburi jubeat. 91.

5. Indicit Concilium Generale Lugdunenſe I, pro 24 Julii 1245, atque ad illud citatum Frid. II Imp. nunciat. 6. Eundem iterum excommunicat &c. memorat oblatas ei æquiſſimas pacis conditiones, ſed omnes a contumace & perjuro deſpectas, S. R. E. Cardinales, alioſque Eccleſiaſticos, ad Concilium euntes, captos, & in carceres detruſos: ſpretas cenſuras Eccleſiæ, claviumque poteſtatem: Ditiones varias Eccleſiæ invaſas, etiamnum ab eo detineri, contra juramentum, dum Siciliam in feudum ligium ab Eccleſia Romana reciperet, & dum Romanum adiret Imperium, emiſſum: fractam toties pacem: impeditas in Sicilia electiones, expilata templa: inita cum Saracenis fœdera: penſionem, ratione Siciliæ jure clientelari Rom. Eccleſiæ debitam, per 9 jam annos non ſolutam. Propter hæc aliaque crimina alium eligendum Imperatorem: de Siciliæ autem regno ſe proviſurum. (*Datum Lugd. in Concilio* 1245) Querelæ in Frid. II.

7. Proceres Portugalliæ petebant, ut regni adminiſtratio in Alphonſum *Sancii* fratrem juniorem transferretur. Annuit Innocentius Papa, propter ſubditos oppreſſos, libertatem Eccleſ. graviter læſam, contemptas admonitiones & cenſuras, reſervato tamen Sancio ejuſque, ſi quem ſit habiturus, legitimo filio, regni jure.

10. Abbatibus Ciſtercienſibus conceditur, ut ſuccedant in bona Monachorum, in quibus hi ſucceſſiſſent, ſi in ſæculo manſiſſent.

11. Canonizatio Eadmundi Cantuarienſis Archiep.

19. Fratres Minores vult appellari *Conventuales.* 28. Concedit illis Eccleſiam S. Mariæ de *Ara Cœli.* 31. Canonizatio S. Petri Martyris Veronenſis Ord. Prædicat. 34. Canonizatio S. Stanislai Epiſcopi Cracovienſis. 40. Et aliis Conſtitutionibus multas leges fert contra hæreticos, atque Inquiſitoribus fidei magnam dat poteſtatem.

Jurisprud. illuſtrat. Obiit Innoc. IV Neapoli 7 Dec. 1254, ſedis 12, ibidem in Cathedrali ſepultus. *Pater Juris* appellatus, quod doctiſſimis commentariis illuſtravit. Ut Friderici II Imp. inſidias vitaret, ad S. Ludovicum in Galliam ſe recepit, ibique Concilium Lugd. I celebravit, nec ante mortem Friderici Imperatoris in Italiam rediit, ibique *Eccelinum*, crudeliſſimum tyrannum, ac Friderici peſſimum adminiſtrum, & perſecutionis incentorem, hæreticum vitandum declaravit. Conradum Friderici filium, & perſecutionis hæredem, ut Sicilia depelleret, Regnum illud Carolo Andegavenſi, S. Ludovici fratri, certis conditionibus in feudum obtulit. At Carolus a Conrado armis victus eſt.

Fugit in Galliam.

Approbat Ordinem Servorum B. M. V. Approbavit Ordinem Servorum B. V. Mariæ, cui circa annum 1233 initium dederant ſeptem viri Nobiles Florentini, qui Regulam S. Auguſtini cum habitu nigro a loci Archiepiſcopo acceperunt. Hunc deinceps Marianum Ordinem, Matri Doloroſæ devinctiſſimum, totique Eccleſiæ utiliſſimum, S. Philippus Benitius, aliique viri, vitæ ſanctimonia & excellenti doctrina præſtantes, illuſtrarunt.

Articulus VI.

Alexander IV, anno 1254.

92. Poſt 17 dierum intervallum electus eſt Neapoli 21 Dec. 1254 Raynaldus Anagnienſis, ex Comitibus Signiæ, Card. Epiſcopus Oſtienſis.

1. *Conſt.* Chriſtiano orbi nuntiat ſuam electionem.

2. Revocat litteras Innocentii IV, quibus prohibuerat, ne Regulares alienos parochianos in Eccleſias ſuas admitterent diebus feſtis & Dominicis, nec Confeſſiones audirent ſine parochorum licentia, aut prædicarent in aliena Eccleſia: neque omitterent parocho de Sepulturis Canonicam portionem ſolvere. (*Datum Neapoli* 1254)

4. Rigenſi Eccleſiæ in Livonia Metropoliticam Dignitatem confirmat. 6. Vetat, nequis ultra numerum in Canonicum aſſumatur, licet haberet litteras Apoſt. 8. Promotus ad Eccleſiam Epiſcopus infra 6 menſes conſecrationem accipiat. 9. Salmanticenſem Univerſitatem confirmat. 11. Lites inter Univerſitatem Pariſienſem & Ordines Mendicantes componit. Excluſi iſti fuerant ex Academia. Papa eos reſtituit.

12. Sancit, ut nemo contra Franciæ Reges cenſuram ferre poſſit ſine ſpeciali licentia Summi Pontificis. (*Datum Neapoli* 1255)

16. Ere-

16. Eremitis S. Auguſtini certum habitum præſcribit. 17. Eo-
umque Statuta confirmat. 20. Canonizatio S. Claræ. 22. Confir-
mat veritatem ſtigmatum S. Franciſci. 24. Confirmat Statuta Carme-
itarum. 25. Declarat, Hoſpitalarios S. Joannis Hieroſol. non com-
prehendi ullis Conſtitutionibus, niſi ſpecifica eorum fiat mentio.

28. Ordo Servorum B. V. M. ſub protectione Sedis Apoſt. reci-
pitur. 29. Diverſæ erant Eremitarum ſpecies, quorum aliqui S. Gui-
lielmi, alii S. Auguſtini, alii Joannis Doni, alii de Fabali, alii vero de
Britinis cenſebantur. Hos omnes unit ſub nomine Eremitarum S. Au-
guſtini, omnibuſque communem regulam habitumque præſcribit.
(*Datum Laterani* 1256)

33. Datis ad Electorem Moguntinum litteris ſub excommunica-
tione prohibet, ne eligatur in Imperatorem Conradus (ſeu Conradi-
nus) quatuor tunc annorum puer, Conradi IV Imp. filius, Frideri-
ci II nepos, Henrici VI pronepos, Friderici I ſeu Barbaroſſæ abne-
pos, eo quod omnes iſti perſecuti ſint Eccleſiam, cum debuiſſent vi
juramenti eſſe ejuſdem Advocati: ab infecta ſtirpe non eſſe ſperanda
meliora in Conradino. Adhæc puerum non eſſe aptum regendo Im-
perio, & rem fore plenam periculi, alienis manibus Imperii habenas
dirigi: quomodo poſſit tot populos regere infans, & protectionem
præſtare Eccleſiæ, qui ſe ipſum non poſſet regere? alium proin di-
gnum eligendum edicit, additque, quanta prudentia & diſcretione
opus, ut idoneus tantæ rerum moli eligatur. (*Datum Anagniæ an-
no* 1256) **Monet, ne Conradinus eligatur Imp.**

35. Damnat librum Guilielmi a S. Amore, *de periculis noviſſimorum
temporum* in Hierarchiam Eccleſiæ & Ordines Mendicantes maledicum.
Armavit hic auctor Academiam Pariſienſem in Ordines Mendicantes,
ut eos ex Cathedris Academicis amoveret. Unde graves turbæ.

38. Epiſcopus Uratislavienſis cum pluribus Canonicis a Boleslao
Duce Lignicenſi fuerat captus & carceri mancipatus. Monitiones,
ut eos libertati reſtitueret, cum Dux ſperneret, ab Archiep. Gneſnenſi
fuit excommunicatus. Profectum nihil, niſi ut pejor evaderet, du-
riuſque captivos haberet. Quare Alex. IV cum arma ſpiritualia con-
temnerentur, ad materialia converſus, cruciatam contra contumacem
expeditionem adornavit. (*an.* 1257)

39. Academia Pariſienſis Regulares a Scholis & Doctorum Col-
legio excluſit; Papa reſciſſo hoc Decreto recipi eos mandat, cui ægre
paruerunt.

40. Excommunicat eos, qui in Gallia Statuta aut conſuetudines,
quæ ſunt contra libertatem Eccleſiaſticam, obſervant.

Poſtquam in poſterioribus Conſtitutionibus multa tractavit de auctoritate & poteſtate Inquiſitorum, obiit 25 Maji 1261 Viterbii, ſedis 7. Extinguendis Albigenſium reliquiis, Mauris ab Hiſpania depellendis, Lithuanis aliisque gentilibus e Polonia, Græcis Eccleſiæ uniendis, dando Imperio capiti, omnem adhibuit induſtriam.

Articulus VII.

Urbanus IV, *anno* 1261.

Poſt Alex. IV Cathedram Apoſt. conſcendit 29 Aug. 1261 Jacobus Pantaleon Trecenſis Gallus, humili loco natus, ſed virtutum veris ornamentis illuſtris Virdunenſis Epiſcopus, atque Patriarcha Hieroſolymitanus, Alexandri IV per Orientem & Septentrionem Legatus, ac demum Pontifex electus, licet nunquam fuerit Cardinalis.

Conſtit. 3. In Canonem ſanctorum retulit Richardum Epiſcopum Ciceſtrenſem in Anglia.

5. Renovat mandatum Alexandri IV ad Archiep. Moguntinum miſſum, ne in Regem Rom. eligatur Conradinus, Conradi Imp. filius, Friderici II Imp. Nepos. *Videatur Conſtit.* 33. *Alex. IV, quæ hic confirmatur.* (1262)

12. Civitatem Recanatenſem, quod adverſus Marchiam Anconitanam contumaciter conſpiraſſet, dignitate Epiſcopali privat.

13. Cum quidam Imperii Proceres Alphonſum Caſtellæ Regem, alii Richardum Cornubiæ Comitem, Henrici III Angliæ Regis fratrem, in Regem Rom. elegiſſent, Urbanus IV ſtatuit, utrique titulum Rom. Regis tribuere. (*Datum apud Urbem Veterem* 1263)

19. Inſtituit Feſtum SS. Corporis Chriſti, feria V poſt octavam Pentecoſtes quot annis ſolenniſſime celebrandum. (*an.* 1264)

20. Ordo, quem S. Clara, dirigente S. Franciſco, inſtituerat, diverſis nominibus appellabatur. Urb. IV autem *Ordinem S. Claræ* denominari præcipit, eique Regulam tradit mitiorem, quam S. Franciſcus dederat. (1263)

Obiit Urbanus IV Peruſii 2 Oct. 1264, ſedis 4, ibidem ſepultus, eximiæ vir probitatis. Manfredum, Friderici II nothum, Siciliæ incubantem excommunicavit, eumque cum Saracenorum ſuppetiis in Campaniam irrumpentem per Cruce ſignatas copias repulit. Regnum autem Siciliæ, Eccleſiæ Romanæ feudum, in Carolum Andegavenſem S. Ludovici fratrem tranſtulit 1263. Sub illius Pontificatu Michael Palæologus, Imperium Orientale, capta Cpoli, Latinis eripuit.

Siciliam in Carol. Andeg. transfert.

uit. Urbanus autem Papa ſacram contra eum expeditionem indixit. At callidus Princeps, miſſa ad eum legatione, mirum deſiderium uniendi Græcam Eccleſiam oſtendens cum Latina, Pontificem placavit.

Articulus VIII.

Clemens IV, anno 1265.

Mortuo Urb. IV per 5 ferme menſes Ovile Chriſti ſupremo pa- 93.
ſtore caruit, cum tandem Viterbii ſubrogatus eſt Guido, natione Gallus, qui poſt mortem uxoris, ex qua duas filias ſuſceperat, ſacris Ordinibus initiatus, Archidiaconus & Epiſcopus Anicienſis, Archiepiſcopus Narbonenſis, Cardinalis Epiſcopus Sabinenſis ab Urb. IV, ac tandem Pontifex fuit electus, abſens in Legatione Anglica. (1265)

Conſtit. 2. Declarat, Henricum III Regem Angliæ, ejuſque filium Edmundum nunquam habuiſſe jus in regnum Siciliæ; nam licet Innoc. IV de eo tractatum cœpiſſet, nunquam tamen fuiſſe abſolutum, & adjectas conditiones nunquam impletas, liberum proin eſſe Sedi Apoſt. de eo regno, ad ſe devoluto, diſponere.

3. Fulginatenſi Eccleſiæ reſtituitur Dignitas Epiſcopalis, qua privata fuerat ob adhæſionem Friderico II Imperatori.

8. Aſſerit, omnium quidem Beneficiorum collationem ad Sedem Apoſt. pertinere, ſibi tamen ſpecialiter reſervat vacantia apud Curiam Romanam.

Conditiones Carolo Andegavenſi impoſitæ.

11. Continet Infeudationem Caroli Andegavenſis in regno Siciliæ, & terra ultra Pharum uſque ad terminos Status Eccleſiaſtici, excepta civitate Beneventana ejuſque diſtrictu. Apponit Pontifex conditiones, quinam poſſint ſuccedere: illegitimi excluduntur: præſtandum juramentum fidelitatis & homagium ligium: Regnum nunquam dividendum: Rex Siciliæ non fiat Imperator, nec poſſideat Lombardiam vel Thuſciam: nec fœmina in regno ſuccedens nubat Imperatori. In minoritate Regis regnum adminiſtret Pontifex. Cenſus annuus perſolvatur Pontifici cum parafreno albo. Auxilium eidem præſtandum ad nutum. Bona omnia Eccleſiaſticis reſtituenda. Libertas electionum omnimode relinquenda, ſine ullo Regis aſſenſu aut interventu. Cauſæ Eccleſ. ſuo foro permittendæ; nec Clerici conveniendi coram Judice laico. Ex Eccleſiis vacantibus nulla Regalia, nec aliud quidpiam exigendum. Regnicolæ obtineant privilegia ac jura, quibus tempore Guilielmi II fruebantur. Exules revocentur, eiſque bona erepta reſtituantur. Nullum fœdus in præjudicium Rom. Eccleſiæ ineundum.

Facien-

Facienda conteſtatio a Carolo, ſe regnum ex mera gratia & liberalitate Rom. Eccleſiæ obtinere. Hæ conditiones etiam ſucceſſores in feudo obligent. (*Datum Peruſii* 1265)

13. Albanenſem Epiſcopum delegat, ut Carolum ejuſque uxorem coronet Reges Siciliæ.

16. Revocat indulta, quibuſcunque perſonis conceſſa, quod interdici vel excommunicari non poſſint, aut terræ earum interdicto Eccleſiaſtico ſupponi.

18. Agit contra quæſtores, litteris Apoſt. abutentes, & eleemoſynas extorquentes, Indulgentiarum prætextu.

20 Canonizatio S. Hedvigis Duciſſæ Poloniæ.

26. Accuſatus Conradinus, quod Imperium affectarit; titulum Regis Siciliæ ſibi arroget: concitet populos: pacem Eccleſiæ turbet: cum exercitu Italiam ſit ingreſſus: Veronam, Papiam, aliaque Lombardiæ loca occuparit: mandata Pontificis ſpreverit. Vetat igitur Pontifex, ne Italiæ Proceres ejus partibus accedant; Conradinum vero excommunicat, & Italia excedere jubet &c. Quod autem in crudeli ejuſdem cæde partem habuerit, nullo argumento probatur.

Obiit Clemens IV Viterbii 29 Nov. 1268, ſedis quarto: ſepultus ibidem in Eccleſia Fratrum Prædicatorum, quibus, uti etiam Minoritis magnas contulit gratias & privilegia, quam parcus erga ſuos conſanguineos, tam liberalis in pauperes. Jurisprudentiæ decus a quibusdam appellatur; certe viros doctos eximie coluit. S. Thomæ Aquinati Archiepiſcopatum Neapolitanum obtulit. Manfredum cum ſuis Gibellinis per Carolum Andegavenſem cecidit, uxore ejus multisque Nobilibus captis. Accepto nuntio de calamitoſo Chriſtianorum in Palæſtina & Syria ſtatu, omnes Principes, S. Ludovicum maxime, ad ſuccurrendum eſt adhortatus. Michaelem Palæologum Græcorum Imperatorem datæ fidei pro tollendo ſchiſmate admonuit.

Excerpta

Excerpta
ex Tomi III Parte II.
Ab anno 1271, ad 1431.

CAPUT XVII.
Reliquæ Conſtitut. Sæc. XIII.

Articulus I.
Gregorius X, anno 1271.

A morte Clementis IV vacavit ſedes per tres fere annos, Cardinalibus in partes ſciſſis. Tandem ſex Cardinales, in quos reliqui compromiſerant, 1 Sept. 1271 elegerunt Theobaldum, Placentinum, Leodienſem Archidiaconum, in Syria tunc abſentem; qui dein 27 Martii Romæ conſecratus eſt Epiſcopus & coronatus Pontifex. 94

Conſtit. 3. Indicit Concilium Generale Lugdunenſe II pro unione Græcorum, auxilio terræ ſanctæ, inſtauranda diſciplina; prout uberius diximus Part. III.

5. Civitati Piſanæ reſtituitur Archiepiſcopalis Dignitas, qua privata fuerat, quia Conradino adhæſit, Gibellinorum partes ſecuta.

6. Componit Guelphorum & Gibellinorum diſſidia, Florentiæ bona utrinque erepta reſtitui juſſa; Gibellini a cenſuris abſoluti, & Carolo Andegavenſi Regi Siciliæ conciliati. A Guidone & Symone Comitibus dati obſides fidei. (1272)

8. Gratulatur Michaeli Palæologo Imperatori Orientis unionem cum Eccleſia Latina, in Concilio Lugdunenſi confectam, hortaturque, ut ſchiſma penitus extinguat. Reſpondet Imperator, & fidei profeſſionem Catholicam, cum ſubjectione ad Sedem Apoſt. mittit. **Græci Imp. ſubjectio.**

9. Ordinationes ad manutenendam in Portugallia immunitatem Eccleſiaſticam, graviter violatam.

Obiit Aretii 10 Jan. 1276, ſedis quinto. Celeberrimum illius opus eſt convocatio Concilii Lugdunenſis, in quo Oriens cum Occidente unitus; terræ ſanctæ promiſſa auxilia, ſaluberrimi concepti Canones. Rudolphi Habſpurgici electionem in Imperatorem ratam habuit. Ut, extinctis Guelphorum & Gibellinorum factionibus, arma in Saracenos obverterentur, omnem conatum adhibuit. Ut Cardina- **Conclavis initium.**

les, defuncto Pontifice, conclavi includerentur, in Concilio ſtatuit; ne tanto deinceps tempore Eccleſia capite careret. Gregorium X miraculis poſt mortem claruiſſe, plures ſunt Scriptores, qui cum S. Antonino teſtentur.

Articulus II.

Innocentius V. Hadrianus V. Joannes XXI. Nicolaus III.

Annus 1276 quatuor vidit Pontifices, Greg. X cum prioribus tribus nominatis; nam 20 Jan. electus Petrus a Tarantaſia, Burgundus, ex Ord. S. Dominici, doctrina clariſſimus, dictus *Innoc. V*; ſed vix electionem ſuam Eccleſiæ nuntiaverat, cum infida mors eum rapuit 22 Junii, ſedis menſe ſexto inchoato.

Brevior adhuc Pontificatus fuit Hadriani V, qui 18 Auguſti obiit, poſtquam menſem unum & dies 7 aſpexit potius Cathedram Petri, quam poſſedit.

Poſt menſis intervallum 15 Sept. ſuffectus eſt *Joannes XX*, dictus XXI, Luſitanus; qui poſt menſes octo defunctus, locum reliquit Joanni Cajetano de Urſinis, qui *Nicolaus III* dici voluit. Sed neque illius diuturnum fuit Regimen; nam 25 Nov. 1277 electus, obiit 22 Aug. 1280, ſedis 3.

Quatuor autem iſti Pontifices propter brevitatem Pontificatus, vix Conſtitutionem memorabilem ediderunt, niſi qua nuntiarunt, electos ſe eſſe. Nicolaus III Regulam FratrumMinorum explicavit, aſſeruitque, eorum, quæ ipſis donarentur, nullum eos accipere dominium, ſed nudum uſum facti, ad Sedem autem Apoſt. pertinere dominium, quod deinde Joannes XXII abdicavit.

Poſt mortem Hadriani V & Joannis XXI vacavit diutius ſedes, quia duo illi Pontifices Conſtitutionem Gregorii X de includendis pro electione Cardinalibus in Conclavi ſuſpenderunt.

Articulus III.

Martinus IV, anno 1281.

Simon de Bria, natione Gallus, 22 Febr. electus *Conſtit.* 3 excommunicat Michaelem Palæologum Græcorum Imperatorem, ceu ſchiſma-

tis antiqui fautorem. Aliqui tamen putant, id factum, quia Petro Aragoniæ Regi contra Carolum Andegavenſem, Regem Siciliæ, faveret.

5. Petrum Aragonium jure regni excidiſſe declarat ob Veſperas Siculas, & ſubditos a juramento fidelitatis abſolvit. Narrat Siculorum facinus, auctore Petro Aragoniæ Rege, ut ait, patratum: Fridericum II Imp. in Concilio Lugd. I ab Innoc. IV omni dignitate privatum: a filio Conrado nihilominus regnum Siciliæ, ad dominium Romanæ Eccleſiæ ſpectans, occupatum: eo mortuo a Manfredo Principe Tarentino, Friderici II filio illegitimo, contra fidem datam invaſum, ſub ficta tutela Conradini nepotis: propter hoc & alia facinora ab Alex. IV excommunicatum, bonisque privatum: at illum Saracenis fœderatum, non amplius ut tutorem Conradini nepotis, ſed proprio nomine regnum uſurpaſſe: poſt ejus interitum Conradinum adverſus Carolum Andegavenſem, Siciliæ Regem, inſurrexiſſe & bello Italiam turbaſſe; excommunicatum propterea a Clemente IV. Turbæ Siculæ.

Conradino ſublato Panormitanos & eorum exemplo alios Siculos, ſigno rebellionis elato, inauditum facinus patraſſe: Petrum vero Aragoniæ Regem clientelari nexu Eccleſiæ obnoxium, prætextu uxoris, Manfredi filiæ, cum exercitu in Siciliam appulſum, ſpretis Pontificis, Domini Siciliæ dehortationibus, regem Siciliæ coronatum: adhibitas dehortationes minasque adverſus Aragoniæ Regem & Michaelem Palæologum ejus ſocium; ſed eas ſpretas: propterea coactum ſe ad pœnas privationis, excommunicationis & interdicti progredi. (*Datum apud Urbem Veterem* 1283)

Obiit Martinus IV Peruſii 29 Martii 1285, ſedit annos 4, dies 6.

Articulus IV.

Honorius IV, *anno* 1285.

Succeſſit Jacobus Sabellus, Romanus, electus Peruſii 2 April. Romæ conſecratus 15 ejuſdem. Conſiderans is, Siculos gravibus oneribus preſſos a Friderico II ejusque poſteris, ac demum etiam a Carolo Andegavenſi, ut ad deſperationem tandem adacti, crudelem illam lanienam Gallorum adornarint, *Conſtitut.* 2 varias ordinationes tam quoad temporalia, quam ſpiritualia pro miti Siciliæ regimine, & populi levamento præſcribit. (1285)

3. Carolus II Rex Siciliæ Conſtitutionem edidit in favorem jurium Eccleſiaſticorum. Hanc Papa approbat.

5. Greg. X in Concil. Lugd. I prohibuit Religioſos Ordines, poſt Concil. Lateran. IV abſque Sedis Apoſt. auctoritate introductos, vetuitque, novos introduci. Cum autem quidam ſub nomine Ordinis Apoſtolici circumvagentur mendicando, aliique aſſumpto habitu populum ſcandalizent, eos prohibet.

Obiit 3 Aprilis 1287, ſedis 2. Ladislao Regi Hungariæ anathema eſt comminatus, ni pellicem dimitteret. Falſum autem eſt, quod ſparſerunt quidam hæretici, eum approbaſſe Veſperas Siculas; quin imo Jacobum Aragoniæ Regem & Conſtantiam matrem ejus excommunicavit, quod Siciliam detinerent.

Articulus V.

Nicolaus IV, anno 1288.

Poſt menſes decem electus eſt Hieronymus Aſculanus, ex Miniſtro Generali Ord. Minorum factus Cardinalis Epiſcopus Præneſtinus, ex Cardinale Pontifex 22 Febr. 1288.

Conſt. 3. Proventus Eccleſiæ Romanæ in duas partes dividi, & alteram Cameræ Apoſt. alteram Cardinalibus, quorum dignitatem ſuper omnes alias exaltat, jubet tribui.

Regulæ tertii Ordinis S. Franciſci. 4. Approbat regulam tertii Ordinis S. Franciſci, pro fratribus & ſororibus ſecularibus, in propriis domibus viventibus, *Tertiariis* nuncupatis. Tractant hæ regulæ de ſuſcipiendis in Ordinem ſeu Fraternitatem: de mulieribus nuptis non recipiendis ſine conſenſu mariti: de habitu modeſto ex vili panno: de vitandis ſpectaculis ludicris & choreis: de abſtinentia ab eſu carnium feria 2. 4. 6. & ſabbato, item a feſto S. Martini uſque ad Nativitatem Domini, niſi infirmitas, vel iter &c. aliud ſuadeant: de confeſſione & communione peragenda ter in anno, puta, Nativitate Domini, Reſurrectione, Pentecoſte: de dicendis horis canonicis: de condendo mature teſtamento, ne inteſtati decedant: de Miſſa quotidie audienda, ac ſemel in menſe in Eccleſia Conventus, ubi ſinguli Miſſario dent denarium, pro fratribus & ſororibus pauperibus, infirmis, funerandis: de viſitatione & correctione delinquentium, & ejectione contumacium. Pro defuncto quivis Tertiarius Sacerdos Miſſam offerat: ſæculares dicant 50 Pſalmos, illiterati totidem Pater Noſter. Infra annum tria ſacra curent celebrari pro fratribus & ſororibus vivis & defunctis. Regulæ iſtæ non obligent ſub peccato mortali.

7. Confirmat erectionem Academiæ Olyſſiponenſis.

11. Ex-

11. Expeditionem in terram ſanctam adornat ſub Eduardo I Rege Angliæ, capta jam Acaone ſeu Ptolemaide. (1291)

Obiit Nicolaus IV 4 April. 1292, ſedis quinto inchoato: primus ex Seraphico Ordine Pontifex, doctrina ac probitate conſpicuus. Omni ope incubuit, ut turbæ Siculæ componerentur, atque ut Carolus II. *Claudus* appellatus, Rex Siciliæ e carcere Barcinonenſi, quo captus bello detinebatur, liberaretur: liberatus eſt, ſed aſperis conditionibus, quas Papa reſcidit; & Carolum Siciliæ & Apuliæ Regem coronavit. Unde bellum acrius recruduit inter Carolum & Jacobum Aragoniæ Regis fratrem.

Articulus VI.

Cœleſtinus V, 1294.

Poſt obitum Nicolai vacavit ſedes ob Cardinalium diſſenſiones annis duobus, tribus menſibus, quia leges conclavis, a Greg. X in Concilio Lugd. II poſitæ, non amplius obſervabantur; tandem vero 5 Julii 1294. Peruſii electus eſt Petrus de Murrone Anachoreta, Congregationis *Cœleſtinorum* auctor, ex aſpera Apuliæ eremo extractus, & Aquilæ conſecratus.

Conſtitutionem quæ ſit in Bullario, edidit unicam, qua Ordinem ſuum Cœleſtinum confirmavit, & ampliſſimis privilegiis locupletavit. Aliam autem publicaſſe fertur, qua declaretur, fas eſſe Pontifici, Papatum abdicare.

Poſtquam igitur menſes 5, dies 8, Eccleſiam gubernaſſet, turbarum pertæſus, ſolitudinis ſanctæque contemplationis amans, accedente Cardinalium conſenſu, Neapoli Pontificatum abdicavit 13 Dec. 1294 Scribunt quidam, id factum ſuaſu Benedicti Cajetani, Papatum appetentis. Sed averſio a Bonif. VIII hoc dictaſſe videtur. Certe fabula eſt, eum voce per tubum velut cœlitus emiſſa, Cœleſtino, ut Pontificatum deponeret, perſuaſiſſe. Abdicat Papatum.

Obiit in eremo Fumonis 19 Maji 1296, eumque Clemens V in album ſanctorum retulit. Narrant quidam Acatholici & etiam Catholici, eum, a Bonifacio VIII ſucceſſore, arci Fumonis incluſum, dixiſſe de eodem ſuo ſucceſſore: *intravit ut vulpes, regnabit ut leo, morietur ut canis.* Sed fabulam eſſe, a malevolis procuſam, plerique Critici exiſtimant; cum nec Platina, nihil certe diſſimulans, nec alii, qui Pontificum vitas ſcripſerunt, quidquam ea de re memorent.

Articulus VII.

Bonifacius VIII, anno 1294.

95. Lapſis a ceſſione Cœleſtini V diebus XI, Neapoli electus eſt *Benedictus Cajetanus*, Anagninus patria, 24 Dec. 1294.

1. *Conſtit.* Notificat liberam ac ſpontaneam ceſſionem Cœleſtini V ſuamque electionem.

2. Excommunicat omnes, qui ad obtinendam a Sede Apoſt. gratiam vel juſtitiam aliquid dant vel promittunt, ſive parvum ſive magnum, uti etiam recipientes aliquid, item ſcientes & non revelantes.

5. Martinus IV Petrum III Aragoniæ Regem propter Veſperas Siculas regnumque Siciliæ invaſum, communione fidelium moverat, regnumque Aragoniæ, & Valentiæ cum Catalaunenſi Comitatu Philippo III, ejuſque filio Carolo Valeſio tradiderat. Bellum inde ortum graviſſimum, inter Galliam & Arragoniam, donec Jacobus Petri filius pacem iniit cum Philippo IV Rege Galliæ & Carolo Claudo, Caroli I Andegavenſis filio; qua Siciliam & Neapolin ceſſit Carolo Claudo, Carolus Valeſius vero ceſſit jure in Aragoniæ regnum: Bonifacius igitur VIII ne pacem retardaret, Jacobo Aragoniam, Valentiam, cum Barcinonenſi Comitatu reſtituit.

6. Toloſanus Archiepiſcopatus diſmembratur, & Diœceſis Apamiarum erigitur.

10. Sardinia & Corſica Jacobo Aragonum Regi beneficiario jure poſſidendæ traduntur, ſub annuo cenſu, & aliis conditionibus, Eccleſiæ Romanæ præſtandis. (1297)

12. Canonizatio S. Ludovici Regis Franciæ. (1299)

14. Canonicis Regularibus in Eccleſia Lateranenſi ſæculares ſubrogantur Canonici.

15. Inſtituit Jubilæum pro anno 1300, & quolibet deinceps centeſimo. Exigit, ut Romani trigeſies, peregrini vero quindecies viſitent Baſilicas SS. Apoſt. Petri & Pauli. (1300)

18. Compoſitis diſſidiis, ob cæſum Adolphum Naſſovium Imp. exortis, confirmat electionem Alberti I Regis Rom. in Imperatorem electi.

19. Declarat, regnum Hungariæ ad Mariam, Stephani V Hungariæ Regis filiam ejuſque nepotem Carolum pertinere, non vero ad Wenceslaum Bohemiæ Regis filium, utpote linea & gradu remotiorem. Citaverat Bonif. VIII partem utramque litigantem, ut per ſe vel per Procuratores compareant: comparuit Mariæ Procurator, non autem

utem Wenceslai. Pontifex cauſa examinata in poſſeſſorio Mariæ regnum adjudicavit, petitorio reſervato Wenceslao; ſimulque declaravit, ex electione nullum huic jus fuiſſe quæſitum, eo quod regnum ſit hæreditarium.

Nota. Stephanus V Hungariæ Rex duos reliquit liberos, Ladislaum, qui ei ſucceſſit, ſed improlis obiit, atque extincta in eo eſt ſtirps maſcula. Maria nupſit Carolo Claudo, Regi Siciliæ, atque ex eo genuit Carolum Martellum, qui Rex Hungariæ fuit coronatus; s anno 1301 decedens reliquit filium Carolum Robertum, Mariæ nepotem. Ex altera parte idem Stephanus V habuit 4 ſorores, inter quas tertia Anna, cujus pronepos erat Wenceslaus V. Ex quibus patet, Mariam in primo gradu fuiſſe junctam ultimo poſſeſſori Ladislao, utpote fratri, Wenceslaum, qui pariter ex fœmina, nempe prædicta Anna, jus ſuum derivavit, eidem Ladislao fuiſſe conjunctum in quarto gradu. Ingentia nihilominus inter memoratas fœminas & earum poſteros propter ſucceſſionem in regno Hungariæ orta ſunt bella, ut ſacra omnia profanis miſcerentur. Quibus commotus Pontifex, ut partes judicio coram ſe contendant, citata utraque parte, imperavit, & ſententiam, quam dixi, tulit.

20. Academiam Romæ erigit, & Avenione.

22. Philippus IV *Pulcher* cognominatus, Rex Franciæ a fidelium cœtu ſacriſque ſegregatus declaratur. Se leniter ac paterne cum eo egiſſe, inquit Pontifex, ſed incaſſum adhibita monitionum remedia: Clerum & Eccleſiam Gallicanam graviter ab eo læſam, Romam ad Sedem Apoſt. euntes & redeuntes gravibus affectos moleſtiis, oblatam abſolutionem a cenſuris fuiſſe contemptam, Legatos Pontificios violatos, in ipſum Pontificem ſparſa verba aſpera & indigna, de Clero quosdam carcere detentos, duos Cardinales Columnenſes, Sedis Apoſt. hoſtes excommunicatos, a Rege receptos protectoſque &c. (8 *Sept.* 1303) Excommunicat Philipp. Pulchrum.

Pagius exiſtimat, hoc Decretum non fuiſſe publicatum, eo quod dicatur editum 8 Sept. cum tamen jam pridie, 7ma. videlicet Sept. Bonif. Papa a Sciarra Columna, & Nogareto Equite Gallo, aliisque conjuratis Anagniæ fuerit captus, & in cuſtodiam abductus. Alii vero reſpondent, hoc argumentum non eſſe firmum; nam 8vam. Sept. fuiſſe litteris inſertam, quia ea die Pontifex illas publicaturus fuiſſet, ſi fuiſſet liber. Certum autem eſſe, quod poſt tertium diem ab Agnaninis fuerit e captivitate liberatus, & ultra menſem adhuc ſupervixerit, quo tempore publicari potuerint litteræ.

Nam

Nam mortuus eſt Romæ 11 Oct. 1203, ſedis 9, & quidem pie ac vere Chriſtiane. Quod enim caput muro impegerit, digitos corroſerit, deſperato ac furenti ſimilis animam efflarit, commentum eſt & calumnia atrox, ab inimicis maligne conficta. Conſtat ſiquidem ex S. Antonino, Platina, Paulo Æmilio, aliiſque Hiſtoricis a partium ſtudio alienis, fuiſſe Pontificem vitæ integerrimæ, purumque criminum, quæ ei Columnenſes aliique impegerunt, crederemque inter optimos Pontifices laudandum fore, niſi ea interceſſiſſet cum Philippo Pulchro colliſio. Cum etenim eſſet Jurium ſcientiſſimus ac Defenſor acerrimus, imperterriti magnique animi, noluit a Rege in Eccleſiis Gallicanis exerceri Regalia, vacantium fructus abſtrahi, Columnenſes defendi, Romipetas vexari, Clericos capi. Cum igitur, ut inter ferveſcentes magnosque ſpiritus ſolet contingere, utrinque fortaſſis ultra placidum moderamen procederetur, litteræque acriores volitarent, acta ſunt inter Patrem Filiumque Chriſtianiſſimum, quæ nunquam acta eſſe omnes boni optarent.

CAPUT XVIII.

SÆCULUM XIV.

Articulus I.

Benedictus XI, anno 1303.

96. Dierum XI intervallo electus eſt Nicolaus Bucaſinus patria Tarviſinus Card. Epiſcopus Oſtienſis, antea Magiſter Generalis Ord. Prædicatorum, 22 Oct. 1303.

1. *Conſtit.* Mittit pro more litteras encyclicas, electionis ſuæ teſtes.

2. Confirmat iterum Ordinem Servorum B. M. V.

3. Congregationem Cœleſtinorum Ord. S. Benedicti ſub protectionem Sedis Apoſt. recipit.

Obiit Peruſii 6 Julii 1304, exactis in Pontificatu 8 menſibus, 15 diebus. Reſciſſis is, quæ Bonif. VIII in Philippum Regem decreverat, ſacerdotium inter & Regnum concordiam reduxit. Humili genere cum eſſet natus, matrem ſuam, pretioſis veſtibus ornatam, ad ſe accedentem, agnoſcere noluit. Venientem poſtea veſtimentis plebejis indutam filiali pietate excepit.

Exemplum modeſtiæ.

Articulus

Articulus II.

Clemens V, anno 1305.

Cardinalibus inter ſe diviſis vacuum ſtabat per annum ferme ſupremum faſtigium, cum tandem electus eſt Peruſii Bertrandus de Gotto, natione Gallus, Archiepiſcopus Burdegalenſis, commendatione Philippi Pulchri, cui veniam dedit actorum in Bonif. VIII, prout etiam Columnenſibus, & aliis ejuſdem inimicis; Decimas in quinquennium Regi conceſſit; adduci tamen non potuit, ut memoriam Bonifacii VIII damnaret.

2. *Conſtit.* Confirmat ſententiam Bonifacii VIII, qua regnum Hungariæ adjudicavit Mariæ & Carolo Roberto ejus nepoti, Siciliæ Regibus; quia vero tumultus Hungariæ non quieſcebant, mortuo etiam Wenceslao Rege Bohemiæ, ſed aliqui eligebant ſibi Regem Ottonem Ducem Bavariæ, ex Eliſabetha, quarta Stephani V ſorore natum, eumque Regem coronarunt, ideo Clemens V eundem citat, ut jus ſuum, ſi quod ſe habere putet, judicio proſequatur (1306).

3. Excommunicat Andronicum, Michaelis Palæologi filium, Græcorum Imperatorem ceu fautorem ſchiſmatis antiqui, quod in Concil. Lugd. abjuraverat. (1307)

4. Indicit Concilium Generale Viennenſe; multaque recenſet gravia crimina Templariorum, a Rege Philippo Pulchro ejuſque Miniſtris, ac aliis ad ſe delata. Conc. Vienn.

5. Lateranenſi Eccleſia combuſta, implorat opem Fidelium, propoſitis Indulgentiis 10 annorum.

6. In civitate Peruſina erigit Academiam.

7. Confirmat electionem Henrici VII Luxemburgici in Imperatorem.

9. Ferraria, ſub diverſis detentoribus multa perpeſſa, redit ad antiquam Eccleſiæ Romanæ ſubjectionem. Clemens V eam recipit & confirmat, adjectis ſaluberrimis legibus.

10. Recipit juramentum Henrici VII Imperatoris, quo ad omnes hæreſes exterminandas, Sedem Apoſt. defendendam, & omnes donationes priorum Imperatorum, Eccleſiæ Romanæ factas manutenendas ſe obligat.

14. Ordinem Templariorum in Concilio Viennenſi extinguit, & eorum bona magnam partem Hoſpitalariis S. Joannis, qui hodie Melitenſes dicuntur, applicat: aliqua diſpoſitioni Sedis Apoſt. reſervat. Templarii.

15. Sanctis adſcribit Petrum de Murrone ſeu Cœleſtinum V, magis glorioſum dimiſſo quam recepto Pontificatu.

Obiit Clemens V Carpentoracti 20 Aprilis 1314, ſedis 9, electus Peruſii, coronatus Lugduni. Dum autem coronationis ſuæ die ſolenni pompa per urbem veheretur, muri collabentis ruinis oppreſſi ſunt Joannes Dux Britanniæ, Gaillardus de Gotto frater Pontificis, multique Nobiles, cum plebe promiſcua, Carolo Valeſio Regis fratre graviter ſauciato.

Sedem figit in Gallia. Clemens V Pontificiam ſedem in Galliam, patriam ſuam, tranſtulit, modo Lugduni, modo Burdegalæ commoratus, potiſſimum vero Avenione. Robertum Siciliæ Regem contra Henricum VII Imperatorem defendit. Propter ſedis in Galliam translationem, & Templariorum extinctionem varia de illo ſparſa ſunt, quæ calumnias & fabulas redolent. Certe Pontifex fuit doctiſſimus ac de Jure Canonico optime meritus, quod *Clementinis* locupletavit.

Articulus III.

Joannes XXII, anno 1316.

97. Poſtquam ſedes in annum tertium propter Cardinalium diſſenſionem vacaverat, tandem 7 Aug. 1316 Lugduni in Monaſterio Prædicatorum electus eſt *Jacobus de Oſſa*, Cadurcenſis Gallus, ex Epiſcopo Avenionenſi creatus Cardinalis Epiſcopus Portuenſis.

1. *Conſtit.* Vetuit, ne vacante Romano Imperio ullus ſibi nomen aut munus Vicarii vendicet, cum ad Summum Pontificem pertineat, eo tempore Imperium adminiſtrare. (*Datum Avenione* 1317)

2. Sanctum pronuntiat Ludovicum Toloſanum Epiſcopum, Caroli Claudi Siciliæ Regis filium, Ord. Minorum S. Franciſci.

3. Angliæ & Scotiæ Regibus inducias imperat.

Geſta. 4. Diſmembrat plures Eccleſias Cathedrales, novaſque erigit, præſertim in Gallia. Sic Toloſanum Epiſcopatum in 4 Epiſcopatus divídit Montalbanum, S. Papuli, Lumbriacenſem, & Rivenſem, Toloſanum vero erigit in Metropolitanum, cujus 4 illi novi Epiſcopatus ſint Suffraganei. Præterea erigit Caſtrenſem, San-Florenſem, Condomienſem, Vabrenſem, Limoſinum (quem mox iterum ſupprimit) Electenſem, S. Poncii, Cortonenſem; Cæſarauguſtanum diſmembrat a Tarraconenſi, Tutellenſem a Lemovicenſi, Malleacenſem & Linconienſem a Pictavienſi.

10. Contra Apoſtatas a fide a S. Inquiſitione eſſe procedendum, tametſi in Eccleſiam confugiant.

13. Damnat quoſdam, Ordini S. Franciſci rebelles, & in varios errores prolapſos.

23. Collationi ſuæ reſervat Epiſcopatus, Prioratus &c. in Dominio Romanæ Eccleſiæ exiſtentes.

24. Sub excommunicatione prohibet, Hiberniam armis impeti aut perturbari. (*Avenione* 1319)

25. Canonizatio B. Thomæ Epiſcopi Herfordienſis in Anglia, Romæ mortui.

26. Cum Sede Pontificia in Gallias translata in Italia ac maxime Romæ Nobiles, aliique Domos Cardinalium inhabitarent, Joann. XXII ſub excommunicatione vetat, id fieri.

29. Alias alienationes in Statu Eccleſ. prohibet.

33. Eccleſia Monaſterii Caſſinenſis erigitur in Cathedralem. (*Avenione* 1322)

34. Canonizatio S. Thomæ de Aquinate, cum vitæ deſcriptione. (*ibid.* 1323)

36. Approbat Congregationem Olivetanam Ord. S. Benedicti.

40. Vetat fœdera cum hæreticis. (*ibid.* 1326)

44. Confirmat erectionem Academiæ Cadurcenſis in ſua patria. (*ibid.* 1332)

Obit Joannes XXII Avenione 4 Sept. 1334 nonagenarius, ſepultus ibid. in Eccleſia Cathedrali, poſtquam Eccleſiæ præfuit annis 18 & 4 menſibus. Natus eſt Cadurci ignobili genere, patre ſutore, atque cum ingenio valeret, per varios gradus ad ſummum in terris dignitatum apicem eſt eluctatus. Figmentum tamen eſt inficetum, quod, compromiſſo Cardinalium in ſe facto, ſe ipſum nominaverit, cum conſtet, a Cardinalibus fuiſſe electum.

Graviſſimo diſſidio colliſus eſt cum Ludovico V Imperatore, quem fidelium communione movit, quod nollet coronam Imperialem deponere. Unde acerba in utramque partem ſcripta prodierunt; pro Imperatore calamos acuerunt Marſilius Patavinus, Joannes Jandunus Peruſinus, viri politici, quibus operam junxerunt Michael Ceſænas, Guilielmus Ockamus, & Bonagratia, Minoritæ: pro Joanne XXII vero Paludanus, ſeu Petrus de Palude, aliique ex Ord. Prædicatorum. Quare Dominicani gratia valebant apud Joannem Pontificem, Franciſcani vero apud Ludovicum Imperatorem. Recentiori tempore contra Ludovicum ſcripſit Abrahamus Bzovius, cui reſpondit Herwartus.

Colliſio cum Lud. V Imp.

Corbarius Antip.

Excitatus eſt contra Joannem Pontificem Romæ Antipapa *Petrus Corbarius*, Minorita ex Ara Cœli 12 Maji 1328, ſub nomine Nicolai V. Sed is biennio poſt primo Piſis, dein Avenione laqueo collo injecto procidens ad pedes Pontificis, veniam precatus, eandem obtinuit, ſervatus tamen in cuſtodia, ne ſchiſma inſtauraret, donec anno 1333 deceſſit. Plura de hoc diſſidio non addo; quia in utramque partem eſt odioſum.

Lis de paupertate Chriſti cum aliquib. Franciſcanis.

Aliam controverſiam ſub Joanne XXII moverunt quidam Minoritæ de paupertate Chriſti & Apoſtolorum; nam Michael Ceſænas Generalis Miniſter cum aliis quibuſdam docuit, Chriſtum & Apoſtolos nihil habuiſſe proprium, ne quidem in communi; hanc propoſitionem damnavit Pontifex, exauctoratoque Michaele, in Capitulo Generali, anno 1329 Pariſiis habito, electus eſt Gerardus Odonis, qui cum toto Capitulo Michaelem Ceſænatem, Petrum Corbarium, Ockamum, Bonagratiam, Franciſcum de Eſculo, aliosque ſegreges & contumaces tanquam Apoſtatas condemnavit, eorumque ſcripta contra Pontificem reprobavit; prout etiam Poſtillam in Apocalypſin Joannis Petri *Olivi*, cui errores inſeruit contra Eccleſiam & Pontifices, quos deinde Fratricelli, Beguini & Beguinæ adoptarunt, Joannes Papa damnavit. Angelus vero Clarenus in Græciam profugit, ut pœnas Eccleſiæ evitaret, ſi fides eſt Graveſono, qui Clarenum Fratricellorum ſigniferum appellat, eumque ſecutos Petrum de Mecenata, & Petrum de Foro Sempronio Apoſtatas ſacri & Seraphici Ordinis S. Franciſci, qui de Eccleſia præclare meritus, ſanctiſſimiſque Inſtitutis ſuis inhærens, diſcolis quibuſdam de gremio ſuo ejectis, puritatem doctrinæ ſemper retinuit.

Vindicatur ab errore de ſtatu animarum poſt mortem.

Joanni XXII objicitur error de ſtatu animarum ſanctarum poſt mortem, quas, licet a maculis ſufficienter purgatas, crediderit cælo excludi, & carere viſione Dei beata uſque ad ultimum Judicii diem, quo a Chriſto in cælum ſint aſſumendæ. Verum in hac re certum eſt 1 hanc materiam tempore Joannis XXII necdum ullo Eccleſiæ judicio fuiſſe eliquatam: certum eſt 2 Joannem nullum unquam Decretum de hac re ediдiſſe. 3. Probabile eſt, neque ut privatum Doctorem id firmiter credidiſſe, ſed dubitaſſe, & in utramque partem privatim diſſeruiſſe, ut veritas erueretur: alia vero ab inimicis ſuis, quorum multos habebat, eidem fuiſſe afficta, præſertim tempore ſchiſmatis Corbariani.

Ita dicendi ratio eſt multiplex; nam 1 duabus epiſtolis, anno 1333 & 1334 ad Regem & Reginam Galliæ datis, quas refert Odoricus Raynaldus, Baronii continuator, ad annos memoratos, aperte teſtatur,

teſtatur, ut veritas melius poſſit inveniri, ſe interdum mentionem feciſſe, nec verbum proferendo ex proprio capite, ſed dicta S. Scripturæ & ſanctorum: Cardinales etiam de hac materia pro & contra diſputaſſe.

2. Cum dein malevoli iſtas diſputationes in malam partem accepiſſent atque Pontifici hæreſeos notam affricuiſſent, 3 Jan. 1334 publicum Cardinalium Conſiſtorium indixit, in quo, præſentibus etiam Notariis publicis, expreſſe proteſtatus eſt, nunquam ſuæ intentionis fuiſſe in materia de viſione intuitiva ſanctorum poſt mortem aliquid decidere vel credere, quod eſſet quovis modo S. Scripturæ vel fidei orthodoxæ contrarium: & ſi forſan in ſermonibus vel collationibus aliqua eſſent prolata contraria, præter intentionem id factum dicit & aſſerit, eaque revocat expreſſe, non intendens, illis adhærere, nec ea in præſenti defendere, nec etiam in futurum.

Die 3 Dec. ejuſdem anni 1334 lethali morbo correptus, hoc teſtimonium edidit: *fatemur & credimus, quod animæ purgatæ, ſeparatæ a corporibus, ſunt in cælo, & vident Deum ac Divinam eſſentiam facie ad faciem.* Utramque hanc conteſtationem & fidei profeſſionem Joannis XXII Benedictus XII, ejus ſucceſſor, Conſtitutioni ſuæ, datæ Avenione anno 1335 inſeruit.

Jam dudum antea, cum S. Thomam Aquinatem, S. Ludovicum Toloſanum, S. Thomam Herfordienſem ſolenni apotheoſi canonizaret, in Bullis canonizationis eſt conteſtatus, ſanctos illos cum Chriſto regnare in cœlis, & viſione Dei beatifica frui: ſic de S. Thoma Aquinate ait: *animam ejus cœlum jam poſſidere credimus.* (1323) De S. Ludovico Toloſano: *applaudant cœli cives, quorum cœtibus ſanctus hic ſole ſplendidior eſt inſertus.* (1317) De S. Thoma Herfordienſi: *Confeſſor iſte in Dei throno corona gloriæ decorus ſedet. - - - Plaude Herfordia; nam quem in terris habuiſti Paſtorem, nunc obtines in cœlis ſedulum Patronum.* (1320)

Hæc ſane prævalere debent Calvino & quibuſdam Scriptoribus ſchiſmaticis, quamvis ſynchronis, prout etiam auctoribus poſterioris ævi, Joanni Gerſoni, & Jacobo ab Alliaco: quibus inſuper opponuntur Ptolomæus Lucenſis lib. 24. Hiſt. Eccleſ. Joannis Villani lib. 11. Hiſt. teſtibus Joanni XXII ſynchronis, nulloque partium ſtudio abreptis. Videri poteſt Raynaldus in annalibus illius temporis.

Articulus IV.

Benedictus XII, anno 1334.

98. Poſt 15 dierum Inter-regnum electus a Cardinalibus eſt Avenione in palatio, ubi deceſſerat Joan. XXII, Jacobus Furnerius, Gallus, patre molitore natus, ex Ord. Ciſtercienſi, Doctor Sorbonicus, Apamienſis, mox Miropiſcenſis Epiſcopus & Cardinalis, coronatus in Eccleſia Prædicatorum 8 Jan. 1335.

Primis Conſtitutionibus multa tractat de Religioſis Ordinibus, & fuſiſſime de Ordine Ciſtercienſi, cujus olim membrum fuerat.

Definitio de animarum beatitudine. 5. Refert, agitatam tempore Joannis XXII quæſtionem de ſtatu animarum, in quibus nihil erat purgandum, aut purgatum jam fuerat ante mortem, an ſint in cœlis, & fruantur viſione beata: Joannem, Anteceſſorem ſuum ea de re cum Cardinalibus deliberaſſe, ſed morte præventum nihil determinaſſe. Benedictus autem XII definit, eas animas mox poſt mortem recipi in cœlum ad viſionem *facialem* ſeu beatificam. (*Datum Avenione* 1336)

6. Multas Ordinationes facit pro Ord. S. Benedicti.

Fratricelli. 7. Sectam *Fratricellorum*, damnatam a Sede Apoſt. committit proceſſibus S. Inquiſitionis. *Nota*: Orta eſt illa Sæculo XIII patriarcha, ut fertur, Joanne Petro Olivi (de quo ſupra) cujus oſſa juſſu Joannis XXII exhumata & concremata dicuntur; prout etiam 4 hujus farinæ Maſſiliæ combuſti ſunt.

A Cœleſtino V facultatem impetrarant, vitam eremiticam agendi ſub regula S. Franciſci. Bonif. VIII eos, in errores lapſos, juſſit ad obedientiam Miniſtri Generalis redire, ſecus in eos tanquam Hæreticos animadvertendum. Non paruerunt: a nemine ſe cogi poſſe ad deponendos habitus, quos aſſumpſerant cum parvis capuciis, curtos, ſquallidos habitus, & nimia brevitate ridiculos: doctrinam ſuam eſſe a Spiritu Sancto aſſerebant; 4 fratres ſuos Maſſiliæ ad rogum damnatos eſſe Martyres.

Huic Fratricellorum ſectæ ſe agglomeravit ingens plebejorum multitudo ex colluvie hominum, ſub ſpecie ementita Evangelicæ paupertatis & orationis otioſe circumvagantium, ut teſtatur Alvarus Pelagius Ord. S. Franciſci *lib. de Planctu Eccleſiæ cap. XI.* Variis autem nominibus appellabantur iſti circumcelliones, *Bizochi*, *fratres de paupere vita*, *fratres ſpirituales*. Poſtquam e Sicilia, ubi erant frequentes, & Italia, metu Inquiſitionis, in Germaniam fugerant, dicti ſunt *Be-*

Eorum nomina.

guardi

rnardi & *Beguini*, ad quorum ſectam ſe aggregarunt. Quæ varia Fratricellorum nomina exprimit Joannes XXII *cap. Sancta Romana. Extravag.*

Inter errores autem hujus fæcis erat, hominem in hac vita ad tam ſublimem perfectionis gradum poſſe pertingere, ut peccare amplius non poſſit, nec ulterius in gratia progredi: quod nec jejunia obſervare, nec ullam mortificationem adhibere amplius debeat, qui eſt in hoc perfectionis apice: quod nullis amplius humanis præceptis obligetur. Quod homo in hac vita tantam poſſit felicitatem aſſequi, qua major non ſit in cœlo: quod virtutis exercitium ſit hominis adhuc imperfecti, non autem perfecti: quod libidinis actus, ad quos inclinat natura, vitio careant: quod Chriſto Euchariſtico non debeat perfectus genu flectere; ne de quieto contemplationis ſtatu dimoveatur. Ecce Gnoſticorum exemplum præteritum, & Molinoſii futurum. Ex his autem progenitæ ſunt aliæ ſectæ non minus turpes, Segarellinorum, Dulcinorum, Pongiluporum, Turpilupinorum &c. quarum principium erat, nihil pudere quenquam debere eorum, quæ a natura accepimus, ex quo fœda quæque ſequebantur. Errores.

11. Multa ordinat, & diſponit pro bono Regimine Fratrum Minorum S. Franciſci, ubi etiam ſub excommunicatione jubet, ut quidam ſegreges & ſuperioribus contumaces, depoſito indecoro habitu, ad obedientiam redeant, & aliis ſe conforment.

12. Statuta plurima condit pro regulanda Pœnitentiaria Apoſtolica.

13. Uti etiam pro bono regimine Canonicorum Regularium S. Auguſtini.

14. Inſtituit ſtudium Generale Veronæ.

15. Et Gratianopoli.

18. Multa ſtatuit de Monachis Nigris.

Obiit Bened. XII Avenione 25 Aprilis 1342, ſedis 8. Inſubres, ob ſchiſma Corbarianum cenſuris irretitos, ad communionem Eccleſiæ recepit, non tamen Ludovicum Bavarum Imperatorem. Contra Mauros in Hiſpaniam expeditionem cruciatam adornavit. Pro Religioſis, cum regularis vitæ eſſet ſcientiſſimus, plurima ſtatuta condidit.

Articulus IV.

Clemens VI, anno 1342.

Lapſis diebus XI Avenione electus eſt Petrus Rogerius 7 Maji 1342. Lemovicenſis Gallus a Bened. XII creatus Cardinalis.

1. *Conſtit.*

1. *Conſtit.* Inſignia ſacerdotia & dignitates in Sicilia, quæ Interdicto erat ſubjecta, proviſioni Sedis Apoſt. ad tempus reſervat.

Tutela. 2. Robertus Rex Siciliæ *Joannæ* Nepti ſuæ teſtamento tutores dederat; Pontifex autem declarat, adminiſtrationem tempore Minorennitatis ad Pontificem tanquam Superiorem & Dominum Directum feudi pertinere; reſciſſisque tam Joannæ quam tutorum actis, adminiſtratorem conſtituit. (1343)

Prag. Archiep. 4. Pragenſem Epiſcopatum, Moguntinæ Eccleſiæ antea Suffraganeum, erigit in Archiepiſcopatum, & Metropolitanam Eccleſiam, cum jure Pallii, præcipuis anni feſtivitatibus geſtandi, aliisque ſolennitatibus. (1344)

7. Ordinationes pro felici Regimine Ord. Servorum B. M. V. (1346)

8. Cum, abſentibus in Gallia Pontificibus Romanis, Eccleſiæ jura ac bona diſcerperentur, Clemens VI id graviter prohibet.

9. Confirmat Acta Concilii Poſonienſis.

10. Confirmat electionem Caroli IV, Bohemiæ Regis in Imperatorem. (1346)

Et Acad. 11. Pragenſis Academia erigitur. (1347)

S. Ivo. 12. Canonizatio S. Ivonis, Presbyteri Trecorenſis Galli, pauperum Advocati, aſſignato Feſto in 19 Maji.

Obiit 6 Dec. 1352, ſedis 11. Corpus primum Avenione tumulo illatum, tum vero translatum ad Monaſterium Caſæ Dei Ordinis S. Benedicti, cui nomen olim dederat. Fuit Pontifex omni doctrinæ genere excellens. Rogatus, ut ſedem Romam reduceret, turbas Italiæ cauſſatus, Ludovicum V Imperatorem iterum cenſura perſtrinxit. Joannam Siciliæ Reginam & Provinciæ Dominam, a Ludovico Hungariæ Rege ob necem fratris ſui Andreæ Sicilia pulſam, paterne excepit, & cædis, marito illatæ, inſontem declaravit, data facultate Ludovico Tarentino Principi nubendi. Ab eadem Regina *Joanna* Clemens VI *Avenionem* emit. Jubilæum ab anno centeſimo ad quinquageſimum reduxit. Superſtitioſam Flagellantium ſectam damnavit. Peruſii hæc orta, totamque Italiam pervagata, inaudito pœnitentiæ rigore prælufit, tandemque in errorem & hæreſin deſiit. Mutuo ſe a peccatis abſolvebant, quamvis laici eſſent, neminemque abſolvi poſſe, niſi ſit de ſua ſecta prætendebant: cum Sacerdotum contemtu de Sacramentis delirabant, omnia ſuæ flagellationi tribuentes. In Germaniam, ipſamque adeo Poloniam & Hungariam penetravit hæc inſanientium lues.

Avenio empta. Flagellantium errores.

Articulus

Articulus VI.

Innocentius VI, anno 1352.

Poſt 12 dies Avenione die 18 Dec. 1352 electus eſt Stephanus Alberti, Lemovicenſis, Card. Epiſcopus Oſtienſis.

1. *Conſt.* Cum turbæ in Italia majus ſemper majuſque incrementum ſumerent, & ditiones Pontificiæ non parum diſcerperentur, Papa Cardinalem Ægidium Viterbienſem ſuum in temporalibus Vicarium terris Romanæ Eccleſiæ magna cum auctoritate præfecit.

3. Cardinales poſt mortem Clementis VI varias pactiones iniverant, futuro Pontifici obſervandas, puta, Cardinales non plures quam 20 eſſe creandos, nec niſi de Cardinalium conſenſu. Nullum Cardinalem capiendum, aut bonis privandum, vel cenſura notandum, ſine conſenſu duarum partium Cardinalium: nullam alienationem, infeudationem, locationem bonorum Eccleſiæ faciendam, ſine eorundem conſenſu: Cardinalibus ſecundum Ordinationem Nicolai IV dimidiam partem omnium proventuum Romanæ Eccleſiæ relinquendam: Officiales non niſi de conſenſu Cardinalium conſtituendos aut deſtituendos: nullum Papæ conſanguineum Romanæ curiæ Mareſchallum eſſe debere. Nulli Regi vel Principi in regno ſuo concedendas decimas absque conſenſu duarum ſaltem partium Cardinalium: Cardinales conſulendos in rebus dubiis: omnibus Cardinalibus juramentum præſtandum hæc obſervandi, & quicunque, ſive ex Cardinalibus ſive ex aliis ad Papatum eligatur, ab eo hoc juramentum ratihabendum.

Reſcindit Capitulationem Cardinalium.

Innocentius VI electus has pactiones & juramentum caſſum & irritum declaravit, tanquam contrarium plenitudini poteſtatis Pontificiæ, ex ore Dei ſoli ſummo Pontifici collatæ, conſequenter nec ſe nec alium quemquam ad illud obſervandum obligari, idque eo magis, quod jam Conſtitutionibus Gregorii X, & Clementis V, id genus pacta & capitulationes ſede vacante ſint prohibitæ, & irritæ declaratæ. (*Datum apud Villam Novam Avenionenſ.* 1353)

4. Cum paſſim contigat, ut homicidæ porrecta pecunia compoſitionem faciant, ut de cætero ſint impunes, Pontifex hunc abuſum vult ſublatum, atque in Statu Eccleſiaſtico id fieri prohibet, & præcipit leges de homicidis ſevere obſervari, ne cædes malo exemplo ferme impune graſſentur.

6. Clemens V, & Joannes XXII, ſub excommunicatione prohibuerant, ne quis regnum utriusque Siciliæ invadat; cum autem occaſione bellorum in illis geſtorum etiam Beneventum multa damna pate-

retur, Innoc. VI Conſtitutiones dictorum Pontificum etiam ad Urbem Beneventanam ejuſque diſtrictum, Romanæ Eccleſiæ immediate etiam in temporalibus ſubjectum, extendit. (*Avenione* 1355)

9. Innovat prohibitiones, ne ditiones Pontificiæ invadantur.

10. In Academia Bononienſi inſtituit Cathedram Theologicam, cum hactenus tantum ſtudium Utriusque Juris, & liberalium artium floruerit. (1360)

Obiit Innoc. VI 12 Sept. 1362, ſedis 10. Sanxit, ut omnes Beneficiati in Eccleſiis ſuis reſiderent: ut Beneficia conferentur tantum viris probitate & doctrina conſpicuis. Begvardos Germania expelli juſſit. Pacem inter Eduardum Angliæ, & Joannem Franciæ Regem reducere, omni ſtudio contendit. Carolum IV Imp. per Legatos inauguravit. Ludovicum Marchionem Brandeburgicum, Ludovici V Imp. filium ad communionem Eccleſiæ recepit. Cum Græcis Imperatoribus de unione per Legatos egit.

Articulus VII.

Urbanus V, *anno* 1362.

Altero poſt mortem Innocentii VI menſe 23 Oct. abſens Avenione electus eſt Grimoaldus, Gallus, Ord. S. Benedicti, Monaſterii S. Victoris apud Maſſiliam Abbas, Sedis Apoſt. per regnum Siciliæ & Neapolis Legatus.

1. *Conſtit.* Inſtituit ſtudium Theologicum in Academia Patavina, Juris Utriusque & liberalium artium Cathedris jam prius florente.

5. Joannes XXII Eccleſiam Abbatialem Caſſinenſem fecerat Epiſcopalem, Urbanus V ex Epiſcopali rurſus Abbatialem, quod id Monaſterio & Eccleſiæ magis utile cenſeret.

6. Contra vero Eccleſiam Montis Faliſci in Epiſcopalem erigit.

Obiit Avenione 24 Sept. 1370, ſedis 9. Anno 1367 Romam profectus eſt, ubi excepit *Joannem Palæologum*, Græcorum Imperatorem, qui adverſus Turcam, ſemper magis magisque Cpoli imminentem, a Latinis auxilia petiit anno 1369, &, ejurato ſchiſmate, Romanam fidem profeſſus eſt ex formula, a Pontifice illi præſcripta. Anno 1370, poſtquam trium annorum commoratione ſedem Romam reduxiſſe viſus eſt Urbanus, Avenionem rediit, ubi eodem anno mortuus eſt, prout S. Brigitta ipſi prædixiſſe fertur, ſi Avenionem reverteretur. Verum conatum conciliandi Franciæ & Angliæ Reges, gra-

Palæologus ſchiſma abjurat.

viſſimo

viſſimo ob ſucceſſionem in regno Galliæ bello colliſos, potiorem habuit.

Articulus VIII.

Gregorius XI, anno 1370.

Poſt XI dies Avenione electus eſt Petrus Rogerii, Lemovicenſis Gallus, Clementis VI ex fratre Comite Belfortio nepos, Card. Diaconus, necdum quadraginta annos natus, ſed prudentia, conſilio, maturitate, judicii ſenili vigore, & quam corpore parvus & valetudine debilis, tam animo magnus, & virtute validus. 99.

1. *Conſt.* Elzearium Comitem in Canonem ſanctorum refert, recenſitis ejus virtutibus & miraculis.

4. Declarat, Baſilicam S. Joannis in Laterano, in qua, Conſtantinum M. baptizatum & a lepra curatum dicit, eſſe præcipuam urbis & orbis, atque ante ipſam etiam S. Petri Apoſtolorum Principis habere præeminentiam.

6. Damnat ſtatuta quædam, libertati Eccleſiaſticæ contraria. (1372)

7. Exhibet anathematiſmos in Bulla Cœnæ contentos; quæ tunc adhuc fuit brevior, & continebat hæreticos, piratas, nova imponentes pedagia, deferentes arma ad Saracenos, falſificantes litteras Apoſtolicas, inferentes injuriam euntibus ad Sedem Apoſt. aut cauſas ſuas Romæ agentibus, bona Rom. Eccleſiæ occupantes. Bulla Cœnæ.

9. Damnat eos, qui in Sicilia Fratricellorum, Dulcinorum, & de paupere vita hæreticorum cineres colunt, luminaria accendunt, & eis altaria erigunt.

10. Collegium pro ſcholaribus Lemovicenſibus aliisque Bononiæ erigit, *Gregorianum* dictum, eique regulas ſaluberrimas præſcribit.

13. Cum Protectores Ordinis Min. S. Franciſci authoritatem ſuam nimis amplificarent, Pontifex eam reſtringit, ut nihil poſſint de ſanctiſſimo Inſtituto, aut iis, quæ a Capitulo Generali ſunt concluſa, mutare. (1373)

14. Officiales Status Eccleſiaſtici neminem cogant, frumenta, ligna, aliaque ſimilia ſibi deferri absque juſto pretio perſoluto.

18. Multa ac magna privilegia confert Ordini Prædicatorum. (1374)

19. Condemnat plures errores, in *Speculo Saxonico* contentos, tanquam Juri Canonico & bonis moribus contrarios; rogatque Principes, ut id genus leges abrogent. Tales ſunt: quod poſſit ſe quis liberare per Speculum Saxonicum reprobat.

per juramentum, quantumvis crimen ſit notorium. Quod Papa non poſſit ſtatuere jus, Juri Saxonico contrarium: quod provocatus ad duellum non poſſit illud denegare, niſi ſit nobilior, quam provocans: quod ſecundo accuſatus de furto habeat electionem ferri igniti, aquæ bullientis, aut duelli: quod hæres non teneatur de furto illius, cui in hæreditate ſuccedit: quod nullus poſſit alteri dare ſuam proprietatem, ſine licentia ſuorum hæredum, (*conſequenter neque eleemoſynam*) quod is, qui violente cognovit mulierem, etiamſi eam poſtea in matrimonium ducat, nunquam poſſit generare legitimos liberos &c. Has igitur aliasque leges Speculi Saxonici reprobat Greg. XI.

Obiit Greg. XI Romæ 27 Martii 1378, ſedis 8. Præcipuum ac memorabile comprimus illius opus eſt, quod Sedem Apoſtolicam rurſus Romam reduxerit, ubi a S. Petro fuit collocata. Permotus ad hoc fuit Pontifex tum Italiæ turbis, damnisque Romanæ Eccleſiæ, ex Pontificum abſentia exortis, tum etiam precibus S. Catharinæ Senenſis, quæ apud eum Avenione pro Florentinis, anathemate percuſſis, legatione fungebatur. Rediit igitur Pontifex Romam anno 1377, poſtquam Cathedra ſub ſeptem Pontificibus, natione Gallis, per 70 annos Roma exulaverat. Solenni pompa feſtiviſque publicæ lætitiæ ſignis, plauſu & populi acclamatione Greg. Romæ fuit exceptus.

Sedem Romam reducit.

De cætero propagandæ Religionis percupidus, viros Apoſtolicos in Orientem miſit, majorique conatu, legatione miſſa, Joannem Palæologum ad unionem allicere, & Eduardum III, cum Carolo V Galliæ Rege componere eſt conniſus, quam felicitate.

Articulus IX.

Urbanus VI, anno 1378.

100. Poſt 13 dierum intervallum electus eſt Romæ 9 April. 1378, a Cardinalibus Bartholomæus Pignanus, Archiep. Barenſis, eo modo, quem poſtea referam, poſtquam aliquas illius Conſtitutiones attigero.

Conſt. 1. Poteſtatem Camerarii Rom. Eccleſiæ, quaſcunque cauſas, Cameram Apoſt. concernentes, judicandi, declarat.

2. Ordinem Servorum B. M. V. a Jurisdictione Ordinariorum eximit, & Sedi Apoſt. immediate ſubjicit.

3. Fœdera cum hæreticis nulla eſſe declarat, & Wenceslaum Imperatorem ab iis abſolvit.

4. Ad petitionem Ludovici Regis Hungariæ Quinque-Eccleſienſem ſtudiorum Univerſitatem confirmat.

9. Ordini S. Pauli Eremitæ, in partibus Hungariæ verſanti, Joan. XXII regulam S. Aug. dederat. Hanc confirmat Urb. VI.

12. Hæreticis ad Eccleſiam redeuntibus formulam fidei præſcribit.

14 Univerſitatem ſtudii Generalis, Coloniæ Agrippinæ erectam ad normam Academiæ Pariſienſis, confirmat (1383) Acad. Colon.

Obiit Urb. VI Romæ 15 Oct. 1389, ſedis 12. Sub ejus Pontificatu ortum eſt *ſchiſma*, Sedi Apoſt. totique Eccleſiæ multo luctuoſiſſimum, quod 50 annis duravit. Expoſui illud Part. III, cap. 3, art. 8, ubi de Concilio Piſano & Conſtantienſi actum. Obiter tantum hic aliquid adjiciam, ne curſus penitus interrumpatur. Schiſma.

Poſt electionem Urbani VI Cardinales 13, Galli omnes, excepto Petro de Luna Aragonio, ſeveriori Pontificis diſciplina irritati, prætextu æſtivi caloris vitandi Anagniam diſceſſere, ubi proteſtati de vi ſibi illata, & electione Urbani gravi metu extorta, eundem intruſum proclamarunt, eaque prolata ſententia, tractisque in ſuas partes tribus Cardinalibus Italis, unico Cardinale apud Urbanum remanente, Fundos, Neapolitanam urbem progreſſi *Robertum Gebennenſem* Comitem, Epiſcopum Cameracenſem, Presbyterum Cardinalem, elegerunt, 36 annos natum die 21 Sept. 1378, qui *Clemens VII* dictus eſt, & Avenione ſedem fixit. 2. Pont. Alter Romæ. Alter Avenione.

Duos ergo Eccleſia habuit Pontifices. Uterque magnos & ſanctos habuit Patronos. Regna & provinciæ ſcindebantur. Difficile viſum, judicium ferre; major tamen Fidelium pars Urbanum ſequebatur, quod tam ipſi Cardinales aliquot menſibus eum pro vero Pontifice habuerint, & acceſſerit populi acceptatio, quæ ſit altera ac vera electio, ſupplens omnes juris humani defectus.

Articulus X.

Bonifacius IX, anno 1389.

Poſt obitum Urbani VI, 18 dierum intervallo a Cardinalibus, quos creaverat, electus Romæ eſt Petrus Tornacellus Neapolitanus, Presbyter Cardinalis, ſchiſmate interea per Robertum Gebennenſem Avenione continuato.

1. *Conſt.* Bonif. inſtituit Feſtum Viſitationis B. M. V. pro 2. Julii.

3. Damnat Ordinationes Parlamenti Anglicani circa conferenda laicis Beneficia Eccleſ. (1391)

4. Ad petitionem Marchionis Eſtenſis Ferrariæ Academiam erigit.

6. Confirmat Conſtitutiones Friderici II & Caroli IV Imperatorum, editas pro Immunitate Eccleſiaſtica.

7. Canonizatio S. Brigittæ de regno Sveciæ.

12. Eccleſia S. Michaelis in Gargano in Cathedralem erigitur. (anno 1400)

13. Vetat omnes infeudationes & locationes bonorum Eccleſiaſticorum in territorio Romano, niſi de triennio in triennium.

Obiit Bonif. IX 1 Oct. 1404, ſedis 15. S. Antoninus *Part.* 3 *Chronici tit.* 22 *cap.* 3 teſtatur, eum calculi doloribus extinctum fuiſſe, quia amore caſtitatis maluerit mori, quam ſuaſu Medicorum fædari. Eum morum integritate conſpicuum exhibet Theodoricus Nicemus, Scriptor illius temporis, quamvis blandiri Pontificibus minime aſſuetus.

Interim autem perdurabat ſchiſma; nam mortuo anno 1394. Avenione Clemente VII Cardinales illi adhærentes, ſpretis admonitionibus Principum, elegerunt *Petrum de Luna*, gente Aragonium, qui ſe Benedictum XIII appellavit, vivente Romæ Bonifacio IX, iſti vero Pontifices diris ſe mutuo devovebant; quod ædificaverat unus, deſtruebat alter, ingenti Eccleſiæ confuſione ac ſcandalo.

Petrus de Luna.

CAPUT XIX.

SÆCULUM XV.

Articulus I.

Innocentius VII, anno 1404.

101. Poſtquam a morte Bonif. IX Cathedra Petri vacavit dies 16, Romæ a Cardinalibus ejus obedientiæ electus eſt 17 Oct. 1404 Coſmus Melioratus, Sulmonenſis Aprutius, Archiepiſcopus ante Bononienſis & Cardinalis a Bonif. IX creatus, vir integritate, probitate, doctrina præſtans. Ante electionem Cardinales juramento ſe obſtrinxerant, ut, quisquis ex ipſis eligeretur, Pontificatum ſe abdicaret, ſi neceſſarium id foret ad extinguendum ſchiſma. Idem Cardinales Avenionenſes juraverant in electione Petri de Luna. Sed huic charior erat ſua Thiara, quamvis indebita, quam ut eam deponeret. Innoc. VII anno tertio Pontificatus vix inchoato obiit 6 Nov. 1406.

Ad

Ad calamitoſum ſchiſma acceſſerunt truculentæ factiones Gibellinorum & Guelphorum, quæ Romam verſabant. Illorum Duces erant Columnenſes & Sabelli Proceres Romani, horum, qui Pontificem defendebant, Urſini. Fax turbarum Ladislaus Rex Neapolis, Petri de Luna ſectator, Caroli Andegavenſis ſurculus ultimus; Gregorio XII poſtea adhærens. Qui dominationi urbis inhians, Gibellinos in Innoc. VII Pontificem concitavit. Cum vero Laurentius Melioratus, Pontificis nepos, undecim Proceres Gibellinos, ex palatio Pontificio redeuntes interfici juſſit, inſcio omnino & graviter improbante Pontifice: tum vero inſonuit claſſicum, ſeditioſi in arma ruunt, fugit Pontifex Viterbium, occupatur palatium Pontificale, diripitur ſupellex, libri, litteræ, & regeſta lacerantur, inſignia Innocentii luto fædantur, recipiuntur in urbem miſſæ a Ladislao copiæ, quæ tamen a Paulo Urſino, Pontificiorum Duce rejiciuntur, Romanique ad officium reverſi, Papam miſſis legationibus ad urbem revocatum omnis obſequii genere exceperunt. In conjurationis reos vibratum anathema, præſertim Ladislaum, regno, quod ab Eccleſia in feudum acceperat, privatum: quod tamen pœnitenti, a cenſura abſoluto, mox reſtituit Pontifex. Turbæ Romanæ.

Conſtitutio illius in Bullario extat unica, qua regulam fratrum & ſororum Tertii Ordinis S. Dominici de pœnitentia approbavit. Concilium denique Generale ad tollendum ſchiſma Romam indixerat, ſed propter continuas turbas, & præmaturam mortem congregare illud non potuit. Academiam tamen omnium Facultatum Romæ erexit, advocatis doctiſſimis Profeſſoribus, qui Philoſophiam, Theologiam, & Jus utrumque docerent. Acad. Rom.

Articulus II.

Gregorius XII, anno 1406.

Mortuo Innocentio VII dubitarunt Cardinales, qui Romæ erant, an ad electionem Pontificis ſit procedendum. Eligendum pars major cenſuit, ſed ea conditione, ut juraret, ſe Pontificatu ceſſurum, ſi idem Petrus de Luna faceret. Igitur 2 Dec. 1406 electus eſt *Angelus Corarius*, Venetus, qui Greg. XII dici voluit. Cui nihil objicitur, niſi tergiverſatio in abdicando Pontificatu, & colluſio cum Petro de Luna, ut uterque neſcio qua captus imperandi dulcedine, coronam retineret. Quo conſpecto Carolus VI cum Gallia ab obedientia Petri Lunenſis receſſit, Cardinales vero utriusque partis, in-

Conc. Piſanum. dicto *Piſano* Concilio, convenerunt, Eccleſiæ de certo capite proviſuri, ut tandem fatale ſchiſma finem acciperet. Citatus uterque adverſarius ad Concilium: neuter comparuit: utrumque tanquam pertinacem ſchiſmatis fautorem condemnavit ſynodus, atque depoſuit.

Conſtitutiones aliquas Greg. XII edidit de quibuſdam Religioſis Ordinibus. Inſtituit Venetiis Congregationem Canonicorum Regularium S. Aug. S. Georgii in Alga, poſtea rurſus abrogatam: & S. Salvatoris. Habita in Aquilejenſi provincia Synodo Concilium Piſanum diſturbare conatus eſt, & Cardinales exauctoravit, ſed Eccleſia non magnam ejus rationem habuit.

Articulus III.

Alexander V, *anno* 1409.

Lunenſi & Corario, cum nec ceſſionem, nec compromiſſum, neque Concilii ſententiam admitterent, a Papatu depoſitis, Cardinales 24 Seſſione 19 Concilii Piſani elegerunt 26 Junii 1409 *Petrum Pilargum*, Ordinis Minorum S. Franciſci, Archiepiſcopum Mediolanenſem, Cardinalem.

Ladislaus, Caroli Parvi filius, Siciliæ citra Pharum, hoc eſt Neapolis, Calabriæ & Apuliæ Rex, rebus perturbatis iterum in turbido piſcaturus, Romam aliaſque civitates & arces Status Eccleſiaſtici invaſit, ſed a Paulo Urſino rurſus eſt retuſus.

Alex. V Conſtitutionem publicavit unicam, qua ſe ingerentes in adminiſtrationem Eccleſiarum, Monaſteriorum, aliorumque Beneficiorum Eccleſiaſticorum, aut regimen eorum exercentes ante acceptas litteras Apoſtolicas, cenſura perſtrinxit.

Brevius fuit ejus regimen, quam res Eccleſiæ perturbatæ exigerent. Nam menſibus octo, diebus octo in Pontificatu exactis obiit 4 Maji 1410 Bononiæ, ubi in Eccleſia Fratrum Minorum tumulo eſt illatus. De patria ejus dubitatur. Lucas Wadinghus in annalibus Ordinis Minorum ad annum 1405 ſcribit, eum fuiſſe Cretenſem, alii Bononienſem faciunt.

Articulus IV.

Joannes XXIII, *anno* 1410.

162. 3 Pont. Per electionem Alex. V Eccleſia tres nacta eſt pro duobus Pontifices; quorum quilibet ſuos habuit ſectatores. Poſt mortem autem

Alexan-

Alexandri 17 Cardinales, qui cum eo fuerant Bononiæ, ad novam electionem progreſſi, 25 Maji 1410 ſuccenturiarunt *Balthaſarem Coſſa*, Neapolitanum, Cardinalem, quem belli quam pacis artibus meliorem ſcribit S. Antoninus. Multum illi negotii cum Ladislao Rege Neapolis, a quo Roma pulſus Florentiam fugit, indeque Sigismundi Imperatoris precibus victus, Conſtantiam ad Generale Concilium profectus eſt; ubi, ut ſchiſma tolleretur, Pontificatum abdicare viſus eſt; quamvis poſtea Conſtantia aufugiens reſumere eundem attentarit. Perſuaſus quoque Gregorius XII ut jure ſuo prætenſo cederet, Petro de Luna, Pſeudopapa, cui omnium minimum erat juris, in contumacia perſiſtente; quæ omnia prolixius in tractatione de Concilio Conſtantienſi *Part.* 3 recenſuimus. Obiit Petrus Corarus anno 1417. Balthaſar Coſſa vero 1419.

Conſtitutiones Joannes XXIII edidit quatuor. 1. Declarat pœnas in eos, qui aliquid dant vel promittunt pro obtinenda gratia vel juſtitia apud Sedem Apoſt.

2. Eccleſiam Leopolienſem in Ruſſia, petente Uladislao Poloniæ Rege, in Metropolitanam erigit.

3. Damnat Dialogos & Trialogos Joannis Wicleffi.

4. Indicit Concilium Generale Conſtantienſe in 1 Nov. 1414.

Articulus V.

Martinus V, anno 1417.

Gregorio XII ultro cedente, Joanne XXIII, & Benedicto XIII 103.
exauctoratis, a Cardinalibus & Deputatis Nationum electus eſt Odo Columna Cardinalis Diaconus, prudentia, religione, humanitate, integritate præcellens, atque in id ſtudio omni intentus, ut vulnera, per dimidii ſæculi ſchiſma Eccleſiæ inflicta, perſanaret.

1. *Conſt.* Damnat errores ac hæreſes Joannis Wicleff, Joannis Huſs, Hieronymi Pragenſis, à Concilio jam damnatas.

2. Urbanus VI conceſſerat, ut litteræ Apoſtolicæ non darentur executioni, niſi Prælati locorum eas vidiſſent, & approbaſſent, Martinus V hanc conceſſionem revocat, & litteras Apoſt. libere executioni dari mandat.

3. Mendicantibus interdicit, ne ad alium, quam Carthuſienſium Ordinem tranſeant.

7. Eximit Carthuſienſes a ſolvendis Primitiis & Decimis.

9. Canonicos Regulares S. Aug. in unam Congregationem unit.

11. Confirmat regulam fratrum & ſororum Tertii Ordinis Servorum B. M V.

12. Eximitur Ordo Ciſtercienſis a ſolvendis Decimis.

14. Canoni ſanctorum infert B. Sebaldum, ex Daciæ Regum proſapia oriundum, Patronum Eccleſiæ Norimbergenſis, ad preces urbis Norimbergenſis; in qua templum principale ejus nomini eſt dicatum, obſoletum hodie, quod ſolum nomen S. Sebaldi retinet.

19. Ad petitionem Ducis Brabantiæ confirmat Academiam Lovanienſem omnium Facultatum, excepta Theologia. (*an.* 1425).

20. Sacramentum Euchariſtiæ ſub una tantum ſpecie Fidelibus præbendum decernit, juxta ſanctionem Concilii Conſtantienſis.

21. Perſonas Eccleſiaſticas ad forum ſæculare trahi prohibet ſub pœna excommunicationis.

23. Feſtum & Octavam SS. Corporis Chriſti etiam tempore Interdicti, januis apertis, celebrari poſſe.

24. Declarationes Regulæ Minorum Conventualium Ord. S. Franciſci, ad eorum Regimen & Diſciplinam ſpectantes. Conſtitutione ſequenti proſequitur eandem materiam.

26. Indicit Concilium *Baſileenſe* Generale, juxta placitum Concilii Conſtantienſis, & Senenſis, in quo ultimo Baſilea fuit determinata. Præſidem Concilii deſignat Julianum Cardinalem S. Angeli.

Obiit Martinus V Romæ, apoplexia tactus, 20 Febr. 1431, ſedis 14, quæ poſt ejus obitum vacavit dies 11. Miſit in Bohemiam & Hungariam Legatum Cardinalem Raguſinum Ord. S. Dominici, ut hæreticos ad Eccleſiam Romanam reducat. Cruce ſignatos adverſus Huſſitas miſit; ſed a Ziſca cladem immanem retulit, victo ſæpius Sigismundo Imperatore: Pragenſem Archiepiſcopum, ad Huſſitas transfugam, omni dignitate exutum, anathemate percuſſit. Regnum Siciliæ Ludovico Andegavenſi, quem Joanna II filium adoptaverat, attribuit, rejecto Alphonſo, Aragonum Rege. Unionem cum Græcis, Anteceſſorum exemplo, tentavit.

Hæretici huic Pontifici objiciunt falſo, quod diſpenſaverit in matrimonio inter fratrem & ſororem; nam ut S. Antoninus teſtatur, tantum diſpenſavit, ut quidam ducere poſſit eam, cujus ſororem cognoverat. Spondanus autem Martino V dat hoc elogium, quod Eccleſia ei debeat unionem, Italia quietem, Roma reſtaurationem, cæteræ nationes eximiam de omnibus bene merendi voluntatem.

Excerpta
ex Tomi III Parte III.
CAPUT XX.
Reliquæ Conſtitut. Sæc. XV.
Articulus I.
Eugenius IV, anno 1431.

Anno 1431 in Pontificem electus eſt Card. Gabriel Condolmerius, 104.
Venetus, qui intra 15, quibus Eccleſiam gubernavit annis, complures Conſtitutiones edidit, quarum ſequentes videntur magis utiles in publicum.

1. Renuntiati in ſecreto Conſiſtorio Cardinales necdum gaudent voto, donec expreſſa ipſis a Pontifice detur licentia ſive (ut vulgo dicitur) *os eis aperiatur.* (*an.* 1431)

15. Concilium Baſileenſe transfert Ferrariam, tanquam locum commodiorem pro Joanne Palæologo Imperatore Græcorum, & Joſepho Patriarcha, aliisque Græcis Prælatis. (*an.* 1437)

19. Archiepiſcopus Cantuarienſis cum Cardinale de loci prærogativa contenderat. Papa igitur declarat, Cardinales, orbem Chriſtianum cum Pontifice regentes ac judicantes, ante omnes Eccleſiaſticas dignitates alias de jure & conſuetudine habere præeminentiam. (*anno* 1438)

21. Conſtitutio, quæ continet concordiam inter Latinam & Græcam Eccleſiam, eſt celeberrima. Eam Eugenius IV ſic orditur: *Lætentur cæli & exultet terra; ſublatus eſt enim de medio paries, qui Occidentalem Orientalemque dividebat Eccleſiam, & pax atque concordia rediit &c.* Unio cum Græcis.

Refert, potiſſimam controverſiam fuiſſe verſatam de proceſſione Spiritus S. verbis tamen magis quam ſenſu diſcrepantem: idem enim intelligi per Spiritum S. procedentem *a Patre per Filium*, quod per procedentem *a Patre Filioque*, videlicet, quod ab utroque procedat tanquam *uno principio per unam ſpirationem*: ſicut tota Trinitas eſt unum creaturarum principium.

Declarat deinde ex mente Concilii, in azimo & fermentato pane valide conſecrari: a Latinis tamen in illo, & a Græcis in iſto eſſe

conſecrandum. Animas, necdum ſatis purgatas, purgatorii pœnis poſt mortem purgari: animas vero innocentes, aut ſufficienter purgatas, illico recipi in cælum ad viſionem Dei beatificam, pro diverſitate tamen meritorum participandam. Animas vero, peccato mortali inquinatas, mox ad infernum deſcendere, pœnis tamen diſparibus puniendas.

Pontificem Romanum in univerſum orbem tenere Primatum; ſucceſſorem eſſe B. Petri, Apoſtolorum Principis, & verum Chriſti Vicarium, totiuſque Eccleſiæ caput, & omnium Chriſtianorum Patrem & Doctorem exiſtere, atque ipſum in B. Petro paſcendi, regendi & gubernandi univerſalem Eccleſiam a Chriſto plenam poteſtatem accepiſſe, quemadmodum etiam in Oecumenicis Conciliis, & in ſacris Canonibus continetur.

Renovat denique Ordinem Patriarcharum, ut Cpolitanus ſit ſecundus poſt Romanum, Alexandrinus tertius, Antiochenus quartus, Hieroſolymitanus quintus. (*anno* 1439 *Florentiæ*)

23. Declaratur Unio Armenorum cum Eccleſia Latina, ac recenſentur fidei myſteria. *Decretum hujus Unionis in Concilio Florentino retuli.*

27. Concordia Jacobitarum in Ægypto cum Romana Eccleſia. Proponitur eis fides Catholica, de SS. Trinitate, de libris Canonicis, morte & reſurrectione Chriſti, ceſſatione legalium, Synodis Oecumenicis receptis &c. (*Florentiæ* 1441)

Hebræi. 29. Hebræis interdicitur, ne munera publica gerant, ne edant vel bibant cum Chriſtianis, aut in eadem domo cum illis verſentur, famulos aut famulas Chriſtianas habeant, ne uſuras accipiant, neque ſine ſigno deſtinctivo compareant. (*an.* 1442)

34. Damnat errores Joannis de Poliaco, qui docuerat, confeſſiones apud Regulares factas eſſe invalidas, & nec Papam poſſe eis dare poteſtatem audiendi confeſſiones. (*an.* 1447)

36. Canonizatio Nicolai de Tolentino Ord. Eremit. S. Aug.

38. Diſſoluto Concilio Baſileenſi abſolvit eos, qui ad obedientiam redierunt. Proviſiones Beneficiales, Baſileæ factas, approbat. (*an.* 1447)

Obiit Eugenius IV 23 Martii 1447 poſt 15 annos & menſes aliquot in Pontificatu exactos. Fuerat olim Venetiis Canonicus Regularis S. Georgii in Alga; unde etiam factus Pontifex, retento in Regulares affectu, gratiis eos & favoribus eſt proſecutus. Pontificatum ejus memorabilem faciunt hinc Baſileenſe Concilium, a quo fuit depoſitus, inde Ferrarienſe & Florentinum, in quo facta eſt Unio

Græ-

Græcorum, Armenorum, Jacobitarum &c. quæ omnia alibi prolixe retulimus. Infelix adverſus Huſſitas cruce ſignatorum expeditio, & Varnenſis clades, vulnus illi inflixerunt eo acerbius, quo majori ſtudio Religionem propagandi flagravit. Columnenſes, Martini V Nepotes, Florentinorum & Venetorum armis domuit, atque pecuniam, Cameræ Apoſt. debitam, eis extorſit. Mente erat magnanima, quam nec proſpera extollerent, nec adverſa deprimerent.

Articulus II.

Nicolaus V, *anno* 1447.

Exactis pro more novem dierum exequiis, Cardinales conclave ingreſſi, unanimi mox voce elegerunt Thomam Sarzanenſem, Cardinalem & Epiſcopum Bononienſem, quo humilior genere natum, eo virtutum ſcientiarumque ornamentis nobiliorem. Nicolai V nomen aſcivit. Geſta ejus ex Conſtitutionibus editis maxime elucent. 105.

1. Approbat & confirmat Concordata Germaniæ, cum Apoſtolico Legato inita, quæ alias exhibuimus. (*anno* 1447) Concordata Germ.

2. Catholicos Latini ritus non poſſe ad Græcum tranſire decernit. (*an.* 1448).

3. Canonizatio *S. Bernardini* Senenſis Ord. Min. S. Franciſci de obſervantia. (*an.* 1450)

6. Patriarchatum *Gradenſem* transfert Venetias, cum ſuppreſſione Tituli Eccleſiæ Gradenſis, in loco prope deſerto ſitæ: cujus dos quoque Venetias transfertur. (*anno* 1450) Patr. Gradenſem transfert Venet.

7. Poſtquam approbavit electionem Friderici III in Rom. Imperatorem, eundem, ab Epiſcopo Portuenſi inunctum, ſolenniter Romæ coronavit. (*anno* 1452)

8. Luſitanæ coronæ confirmat plures regiones, Luſitanorum virtute occupatas in Africa, atque ad Chriſtianam Religionem converſas, cum privilegiorum confirmatione & novorum collatione. (*anno* 1454)

Obiit Nicolaus V 24 Martii 1455, poſtquam octo annis ſapientiſſime rexit Eccleſiam. Schiſmati Baſileenſi finem impoſuit, recepto ad obedientiam Antipapa Felice V ejuſque Cardinalibus, prout in actis Concilii Baſileenſis uberius diſſeruimus. Recepti omnes etiam reliqui in gratiam, qui Antipapæ adhæſerant, confirmatæque ipſis ſuæ dignitates, & beneficia, præceptaque omnium, quæ contra Eugenium IV acta fuerant, oblivio, atque ſic unitas Eccleſiæ & pax reſtituta. Schiſmatis finis.

tuta. Ut Bohemiam ab Huſſitarum hæreſi purgaret, miſit eo legatum *Æneam Sylvium* cum *Joanne Capiſtrano*. Nihil non egit, quo Chriſtianos Principes permoveret ad ſuccurrendum Cpoli; at ſummo cum mœrore videre debuit, eam anno 1453 in manus Turcarum delapſam. Subtraxit tamen ingentem librorum Græcorum copiam, magno ſumptu Romam aſportatam, eosque latinitate donari juſſit, litterarum bonarumque artium pater ac patronus munificus.

Cpolis expugnata.

Articulus III.

Calliſtus III, *anno* 1455.

Cum ſedes vacaſſet dies 14, vota complura ad Cardinalem Beſſarionem, qui multum ſtudii pro Unione Græcorum Ferrariæ & Florentiæ contulerat, collimabant; ſed prælatus eſt Alphonſus Borgia Cardinalis Hiſpanus & Epiſcopus Valentinus 8 Aprilis 1455, dictus Callixtus III tribus Regiminis annis novem duntaxat Conſtitutiones edidit. Aliquas ſummatim indico.

3. Omne Chriſtianis commercium cum Judæis & Saracenis interdicit, reſciſſis omnibus privilegiis, iſtis conceſſis. (*an.* 1456)

4. Sub anathemate vetat, ne Chriſtiani in ſervitutem redigantur, aut vendantur.

5. Canonizatio Oſmundi, Saresberienſis in Anglia Epiſcopi. (*anno* 1456)

7. Feſtum *Transfigurationis* 6 Aug. celebrandum inſtituit, (*anno* 1457) occaſione celeberrimæ victoriæ, quam Chriſtianus cruce ſignatus exercitus ſub Joanne Hunniade ad Belgradum a Turcis reportavit, quadraginta eorum millibus cæſis, caſtrisque direptis.

8. Fratres Ordinis de Mercede ad alios Ordines Mendicantes tranſire non poſſe, cum ratione quarti voti ſtrictior illis videatur. (*an.* 1457)

9. Præcipit, ut Græci Symbolum Apoſtolorum integrum recitent, addita voce *Filioque*.

Obiit Calliſtus 6 Aug. 1458 anno 4 Papatus. Prima illi cura, ut fidem Chriſtianam adverſus prorumpentem in Serviam Sultanum defenderet, invitatis ad ſacrum bellum per legatos & litteras Chriſtianis Principibus: ſummoque gaudio illum perfudit nuntium de Belgradenſi victoria.

Articulus IV.

Pius II, anno 1458.

Non ultra 13 dies vacavit Cathedra, cum 19 Aug. 1458 electus eſt *Æneas Sylvius* Cardinalis, patria Senenſis, ex Illuſtri Piccolomineorum genere ortus, 53 annos natus, vir ſacra & profana litteratura eximie cultus. 106.

Prima Conſtit. Omnes Scholares ac Profeſſores Regulares ſuis ſuperioribus Regularibus plene ſubjectos eſſe declarat, non obſtantibus privilegiis Academicis. (*an.* 1458)

2. Calliſtus III *Vincentium Ferrerium* in numerum ſanctorum retulerat. Pius II Bullam Canonizationis hic expedit. (*eodem*)

3. Eccleſiam Senenſem Epiſcopalem erigit in Archiepiſcopalem. (*an.* 1459)

5. Refert mala, quæ oriuntur ex *appellatione* a ſummo Pontifice ad futurum Concilium, eamque ſub excommunicatione prohibet, tanquam crimen læſæ Majeſtatis. (*eodem*) Appellationem ad Concil. vetat.

Octava Pii II Conſtitutio, ut ut prolixior, digniſſima lectu eſt, eamque hic integram exhiberem, niſi inſtituti mei ratio brevitati me adſtringeret. Retractat in illa, quæ junior contra Eugenium IV pro Concilio Baſileenſi dixerat & ſcripſerat. Recenſet totam hiſtoriam ac ſeriem rei geſtæ: veniſſe ſe anno 1431 Baſileam, necdum in ſacris Conſtitutum, cum Cardinale Capranica, Concilio jam inchoato, ſed ab Eugenio revocato; quamvis congregati noluerint obedire, aſſerentes, cœptum jam Concilium ſine conſenſu Patrum non potuiſſe diſſolvi. Narrat Hiſt. Concilii Baſileenſis.

Adfuiſſe Cardinalem S. Angeli, Romanum, moribus & doctrina præſtantem, qui audita Eugenii revocatione Præſidis munus voluerit dimittere; ſed cum in dies augeſceret Concilium, multique ex diverſis regionibus Epiſcopi & Regum Legati adventarent, Cardinales quoque, ex Romana curia profugi in dies nonnulli concurrerent, præſidentiam reſumpſiſſe, atque auctoritatem Concilii mirum in modum extollere, ac eminentiam primæ ſedis deprimere cœpiſſe, & cum eſſet facundiſſimus, facile perſuaſiſſe, quæ voluiſſet, venientesque Eugenii Legatos confutaſſe.

Cardinales & curiales ex urbe profectos, Eugenio infenſos, ejus nomen modis omnibus laceraſſe: ſe velut novam avem ex Gymnaſio Senenſi tum primum evolaſſe, juvenem, rudem, & inexpertum; vera eſſe credidiſſe, quæ dicebantur, nec mentiri eos, qui dicebant; neque

neque diligere potuiſſe Eugenium, tot criminum poſtulatum, quemque tot teſtes indignum Pontificatu dicerent. Affuiſſe Legatos ex ſchola Pariſienſi, Colonienſi, aliosque Oratores, qui una omnes voce Concilii authoritatem in cœlum extollerent, de Romani Pontificis poteſtate paucos fuiſſe, qui loqui præſumerent.

Acceſſiſſe ipſius Eugenii conſenſum, quo diſſolutionem Concilii, a ſe factam, revocaſſet, & progreſſum illius approbaſſet, viſumque, reconciliationem Synodi cum eodem pacemque Eccleſiæ reſtitutam: omnia promiſſa fuiſſe a Patribus, modo Papa curſum relinqueret Concilio, atque illi cohæreret.

Novas brevi interceſſiſſe diſcordias, tum ex aliis rationibus, tum ex eo potiſſimum, quod Pontifex ob adventum Græcorum in Italiam, qui nolebant Baſileam progredi, voluerit transferre Concilium in Italiam. Adveniſſe interim Baſileæ duos viros ex Italia, qui velut illuſtria Jurisprudentiæ lumina fuerint excepti, Nicolaum Panormitanum Archiepiſcopum, & Ludovicum Pontanum, Notarium Sedis Apoſt. Alphonſi M. Regis Oratores, qui acta Concilii approbaſſent, Eugenii facta damnaſſent, nec fuiſſe, qui vellet aut auderet eorum dicta refellere: adverſus Concilii dignitatem mutire, crimen hæreſis fuiſſe: una omnium voce Concilium Eugenio prælatum.

Scripſit pro Concilio.

Torrente ſe abreptum ſcripſiſſe pro Concilio epiſtolas & Dialogos, cum plauſu acceptos. Cum autem Eugenius Concilium Ferrariam tranſtuliſſet, ubi cum Græcis convenerat, Cardinalem S. Angeli cum multis aliis ad Eugenium tranſiiſſe, ut adeo pauciſſimi Baſileæ remanerent, ſe tamen credidiſſe, eos metu amittendi bona temporalia recedere, cum nihil haberet ipſe, quod amitteret, perſeverandum ſibi putaſſe, quoad Eugenio depoſito Amadeus ſuffectus fuiſſet.

Friderici III aulam ſequitur.

At, cum *Fridericus* Romanorum Rex, Aquisgrani coronatus, Baſilea tranſiret, rogatusque Amadeum ibi præſentem accedere, nullo pacto perſuaderi potuiſſet, ut eidem colloqueretur, ſed magis in Eugenium inclinaret, dubitare ſe cœpiſſe, utra cauſa eſſet potior. Fridericum cum tota ferme Germania tunc fuiſſe neutralem, nec Eugenio nec Concilio plene obedientem. Se, in familiam Cæſaris aſcitum, ſtatuiſſe ad has partes neutrales accedere, ut verum liberius audiret, cumque annis pluribus in aula Friderici moraretur, multa ſe didiciſſe, quæ prius latuiſſent; Eugenium falſo de multis accuſatum:

Melius informatur.

Cardinales, qui Baſileam venerant, ob privatas inimicitias bono & ſancto viro notam inurere voluiſſe, qui tamen cuncti poſtea ad eum redierint, & errati veniam petierint.

Veniſſe

Veniſſe interim Viennam Cardinalem S. Angeli, cum quo multus de Concilio ſermo, tamque potenter ac ſolide de auctoritate Pontificis & unitate cum Romana Eccleſia Cardinalem fuiſſe locutum, atque errorem ſuum damnaſſe, ut & ipſe (Æneas) errore ſuo cognito ad Pontificis Eugenii obedientiam redierit. Baſileæ dum eſſet, Clericali duntaxat tonſura fuiſſe ſe initiatum, Viennæ Minores Ordines, Subdiaconatum, & Diaconatum recepiſſe, Romæ poſt reconciliationem Presbyteratum: nec parum luminis ſe accepiſſe a Thoma Sarazano, ad Pontificatum dein evecto, ſub nomine Nicolai V. Reſipiſcit.

Hæc poſtquam prolixius enarravit Pius II Pontifex, Primatum & præeminentiam Romani Pontificis ex S. Scriptura, atque ex Monarchica optima Regiminis forma demonſtrat: &, ſi quæ alia contra hanc doctrinam ſcripſerit, tanquam erronea, & juvenilis animi parum penſata judicia revocat & omnino reſpuit.

Juvat aliqua ipſius Pontificis verba apponere. „Erravimus, „inquit, in invio & non in via: ambulavimus in tenebris, & procul a vera luce receſſimus; nec nobis tantum erravimus, alios quoque in præcipitium traximus, & cæcis ducatum præbentes cæci, cum illis in foveam cecidimus. Forſitan & vos (*Univerſitatem Coloníenſem, ad quam ſcribit, alloquitur*) ſcripta noſtra decepere; quorum ſanguinem ſi Deus de manu noſtra requirat, non habemus, quod reſpondere poſſimus, niſi nos ut homines peccaviſſe, qui arbitrantes, rectum iter oſtendere, obliquum monſtravimus. In miſericordia tantum Dei ſpes noſtra ſita eſt, quæ ſuper omnia opera ejus „elucet. &c. Revocat Pius, quæ ſcripſerat Æneas.

„Nos homines ſumus, & ut homines erravimus; neque imus „inficias, multa, quæ diximus, ſcripſimus, egimus, damnari poſſe. . . . „Seducti peccavimus, ut Paulus, & ignoranter perſecuti ſumus Eccleſiam Dei, & Romanam primamque ſedem. Propter quod proſtrati ante oculos Divinæ pietatis, ſupplices rogamus: delicta juventutis meæ & ignorantias ne memineris &c. Pudet erroris, pœnitet male dictorum ſcriptorumque, vehementer pœnitet: plus ſcripto quam facto nocuimus. &c.

„Qui hæc ſcripſit, inquient, in B. Petri tandem Cathedra ſedit, „& Chriſti Vicariatum geſſit: ita ſcripſit Æneas, qui poſtea ſummum Pontificatum adeptus Pius II eſt appellatus, nec invenitur „mutaſſe propoſitum; qui eum elegerunt, & in Apoſtolatus vertice „collocarunt, ejus ſcripta approbaſſe videntur. Verendum eſt, ne „talia noſtris aliquando ſucceſſoribus objiciantur; & quæ fuerunt „Æneæ, dicantur Pii.

„Cogimur igitur B. Auguſtinum imitari, qui cum aliqua in ſuis „ voluminibus erronea inſeruiſſet, retractationes edidit . . . idem & „ nos faciemus: confitebimur ingenue ignorantias noſtras, ne per ea, „ quæ ſcripſimus juvenes, error irrepat, qui poſſit in futurum Apo- „ ſtolicam ſanctam ſedem oppugnare . . . quæ ſcripſimus juvenes, „ contemnite, reſpuite; quæ nunc dicimus, ſequimini, & ſeni ma- „ gis quam juveni credite, nec privatum hominem pluris facite, „ quam Pontificem: Æneam rejicite, Pium recipite.“ (*anno* 1463)

8. Canonizatio *S. Catharinæ Senenſis.*

13. Magna erat controverſia Prædicatores inter & Minores, an in triduo paſſionis ſanguis Chriſti effuſus fuerit ſeparatus a Divinitate? Pontifex vetat, alterutram ſententiam hæreſis aut peccati arguere. Illi unitum dicebant, hi negabant. (*anno* 1464)

Lis de ſanguine Chriſti.

Obiit Pius II 14 Aug. 1464, Pontificatus 6. Vir omni litteratura fuit cultiſſimus, Poeta, Orator, Hiſtoricus, Philoſophus, & Theologus excellens, ut ejus Opera, quæ ſcripſit, demonſtrant. In Concilio Baſileenſi ſcriba fuit, & unus ex 12 Cenſoribus, Collator Beneficiorum, ad plures Principes Legatus, Amadeo ſeu Felici V a ſecretis, poſtea Friderico Cæſari, Tergeſti Epiſcopus, & Senis, Cardinalis, Pontifex.

Doctrina.

Sub anathemate vetuit, appellare ad futurum Concilium, utpote Judicem, qui non eſt, nec facile eſſe poteſt, dum interim hæreſes invaleſcerent, & ſcelerati impune graſſarentur. Omni ope adlaboravit, indicto etiam Mantuam Conventu, ut Principes Chriſtiani arma in Turcam converterent, cumque ingens cruce ſignatorum exercitus Anconæ conveniſſet, Pius eo profectus, ad regnum abiit, cui nullus Turca metuendus.

Articulus V.

Paulus II, anno 1464.

107. Lapſis a morte Pii II diebus 16, Cardinalis Petrus Balbus, Venetus, Eugenii IV ex ſorore nepos, electus eſt Pontifex, dictus *Paulus II.* Conſtitutiones ejus tantum decem extant in Bullario.

1. Tractat de Juriſdictione Vicarii Generalis in urbe. 2. De alienatione bonorum Eccleſ. 3. De muneribus (præter eſculenta & poculenta, quæ intra triduum abſumi poſſint) non acceptandis a Gubernatoribus locorum. 4. Vindictam in propinquos lædentis coercet. 5. Pacem Principibus Italiæ, & bellum contra Turcas indicit, a Pio II jam præparatum.

6. Pro-

6. Prohibet, bona Eccleſ. alienare, ſubjicere hypothecæ, locare ultra triennium, concedere in feudum, vel emphytevſin, præterquam in caſibus a Jure permiſſis, & in evidentem Eccleſiæ utilitatem. (*an.* 1467)

8. Præpoſituram S. Stephani Viennæ, ad petitionem Friderici Imperatoris, in Eccleſiam Cathedralem erigit, atque a Jurisdictione Epiſcopi Paſſavienſis eximit. Jus vero Patronatus Auguſtiſſimæ Domui Auſtriacæ addicit. (*anno* 1468) Viennenſis Epiſcopatus.

9. Bonifacius VIII *Jubilæum* univerſale ſingulis annis centeſimis celebrari voluit. Clemens V ad 50 annos illud reduxit, Urbanus VI ad 33, Paulus II vero ad 25, voluitque, ut viſitentur Baſilicæ SS. Petri & Pauli, S. Joannis in Laterano, & S. Mariæ Majoris de urbe. (*an.* 1470) Jubilæi tempus.

10. Poteſtatem conficiendi, benedicendi, & conſecrandi cereas figuras, *Agnus Dei* appellatas, Romano Pontifici reſervat, ne quæſtus ex ea re fiat. (*an.* 1470)

Obiit Paulus II 25 Julii 1471, Pontificatus ſeptimo. Antequam eligeretur, Cardinales Capitulationem quandam in Conclavi pro futuro Pontifice conſcripſerant, in quam Paulus II electus juravit; ſed poſtea, cum auctoritatem Pontificiam plus æquo reſtringere videretur, eandem abrogavit, ac Cardinales reſcindere compulit. Quamvis autem non caruerit omni nævo, & auſterior viſus ſit, non tamen audiendus eſt *Platina*, qui bilem tum in alios, tum in hunc potiſſimum Pontificem exſpuit, cujus mandato in carcerem detruſus fuerat, & ob conſpirationem & impietatem torturæ ſubjectus. Certe fidei adverſus Turcas & Huſſitas defendendæ zelo ardebat; Podiebradium Regem Huſſitam fidelium communione movit. Curiam Romanam Simoniaca labe purgavit. Gratias exſpectativas inhibuit. Venetos adverſus Turcam juvit. In pauperes & templa inſignem liberalitatem exhibuit. Primus Cardinales *Rubro Galero* ornavit. Platinæ ira in Pontifices. Ruber Galerus Cardd.

Articulus VI.

Sixtus IV, anno 1471.

Poſt 14 dies a morte Pauli Cardinalium omnium conſenſu in throno Apoſtolico 9 Aug. 1471 collocatus eſt Franciſcus Roboretus (*a Ruvere*) Savonenſis, ex Miniſtro Generali Ord. S. Franciſci ad Cardinalatum a Paulo II aſſumptus, vir doctrina & probitate præſtans. 108.

1. Conſtit. Aulam ſuam ordinat. 2. Rotæ Auditores ad 12 reducit. 3. Simoniacos excommunicat. 4. Diem, S. Franciſco ſacram feſtive celebrari præcipit. 5. Poteſtatem Protectoris Ord. S. Franciſci limitat. 6. Congregationem Eremitarum S. Franciſci de Paula approbat, & gratiis ornat.

Mare Magnum privilegiorum.

7. & 8. Conſtit. Conceduntur Fratribus Minoribus Ord. S. Franciſci, & Prædicatoribus Ord. S. Dominici ampliſſimæ gratiæ & privilegia, quæ propterea *Mare Magnum* appellantur: uti celebrandi tempore Interdicti: utendi altari portatili: abſolvendi ſuos Religioſos a cenſuris & caſibus reſervatis (exceptis hæreticis relapſis, ſchiſmaticis, falſificatoribus litterarum Apoſtolicarum, iiſque, qui ad Infideles prohibita detulerant.) Conceditur jus ſepulturæ cum variis exemptionibus, puta, ad ſolvenda quarta funeralium, aut ſolvendi aliquid de legatis piis: exemptio a Decimis, a Juriſdictione ordinariorum: facultas audiendi confeſſiones, & miniſtrandi Euchariſtiam, & etiam extremam unctionem, ſi a parocho injuſte fuerit negata. Loca Monialium deſtituta Fratribus applicentur &c Datur poteſtas diſpenſandi cum ſuis in irregularitate (excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, bigamia, & mutilatione). (*anno* 1474)

12. Conſtitutiones pro bono Regimine Congregationis Canonicórum Regularium Lateranenſium, cum immunitatum & privilegiorum conceſſione, confirmat.

Errores Petri de Oſma.

20. Petrus *de Oſma* in Academia Salmanticenſi plures circa confeſſionem peccatorum erroneas propoſitiones ſparſerat, uti, confeſſionem ſpecificam peccatorum non eſſe Jure Divino præceptam: ea ſola diſplicentia deleri: abſolutionem non dandam ante peractam pœnitentiam: Pontificem diſpenſare non poſſe in iis, quæ Eccleſia ſtatuit. Has ſimileſque propoſitiones Papa damnat tanquam erroneas. (*anno* 1478)

21. Approbat modum orandi per Pſalterium ſeu Roſarium B. V. complectens 150 *Ave Maria*, quot videlicet ſunt Pſalmi: & ſic orantibus pro qualibet quinquagena quinque annos & totidem quadragenas Indulgentiæ relaxat.

22. Confirmat privilegia, Prædicatoribus & Minoribus conceſſa, novaque adjungit. Hinc Conſtitutionem iſtam *Bullam Auream* appellant. (*anno* 1479)

26. Canonizatio S. *Bonaventuræ* Miniſtri Generalis Ord. Min. S. Franciſci Conventualium, S. R. E. Cardinalis. (*anno* 1482)

Obiit Sixtus IV 13 Aug. 1484, poſtquam Eccleſiæ præfuit 13 annis. Per totam Italiam crucem prædicari juſſit adverſus Mahome-

tem

tem II Turcarum Tyrannum, qui capta Hydrunte Italiam vaſtabat. Mathiam Corvinum Hungariæ Regem Bohemica quoque corona decoravit, ut Huſſitas debellaret. Pontem Tyberi impoſuit, ab ejus nomine appellatum. Bibliothecam Vaticanam multis libris auxit, eique Platinam, ex carcere liberatum, præfecit. In nepotes ſcribitur fuiſſe propenſior, quorum alterum Cardinalem, alterum Forilivii & Foricornelii Principem creavit, non optimæ vitæ homines. Sed quis eſt ſine nævo? & ſol ſuas habet maculas; ſplendet tamen.

Articulus VII.

Innocentius VIII, anno 1484.

Elapſis 14 diebus a deceſſu Sixti IV 19 Aug. 1484, Petri Cathedram obtinuit Cardinalis Joannes Baptiſta Cybo, Genuenſis; Innoc. VIII dictus. Qui conſtituit 109.

1. Ut Inquiſitores procedant contra maleficos, in Germania graviſſima damna inferentes ope dæmonis.

2. Canonizat *S. Leopoldum* Marchionem Auſtriæ, pro 15 Nov.

4. Urget ſolutionem annatarum ſub pœna excommunicationis & privationis Beneficiorum.

8. Auditorum Rotæ Officia vacant per promotionem ad Eccleſias Cathedrales.

9. Jurisdictiones auditoris cameræ confirmat, augetque, quoad cauſas criminales & civiles, cenſuras, contractus &c.

12. Sententias Inquiſitorum hæreticæ pravitatis a Magiſtratibus ſæcularibus executioni dandas abſque proceſſuum reviſione.

13. Joannes Picus Mirandulæ & Concordiæ Comes, 24 annorum Juvenis 900 Concluſiones ex Philoſophia & Theologia, Magia, Cabala, Romæ per libellum ediderat, quarum aliquas, antiquorum Philoſophorum errores, Judæorumque perfidiam renovantes, & ſub fuco Philoſophiæ naturalis Religionem obfuſcantes, tanquam male ſonantes & reſpective hæreticas damnat. Picus ratam damnationem habuit, easque Concluſiones non tanquam aſſerta, ſed ad diſputandum ſolummodo a ſe fuiſſe propoſitas, ſub correctione Sedis Apoſt. inquiebat. Cæterum ob profundam ac multifariam doctrinam *ingeniorum Phœnix* eſt appellatus.

Aliquæ propoſitiones Pici de Mirandola prohibentur.

Obiit Innoc. VIII 25 Julii 1492, Regiminis octavo. Sub eo regnum Granatenſe a Ferd. & Iſabella Mauris ereptum, reductaque Religio; expulſi ex Hiſpania Judæi. Promota in Africa fides. Attenuata

nuata Huſſitarum hæreſis. Quod Innoc. VIII Norvegis conceſſeri confecrare calicem ſine vino, fabula eſt, quam Raphael Volaterranu aut finxit, aut ex ſuppoſititio Diplomate deſcripſit. Falſa quoque eſ illius, quam allegat, ratio; vinum ſcilicet ob frigus in Norvegia ſtatim aceſcere. Tantum vini in regnum illud importatur, ut incolæ ne quidem velint communicare hodie, niſi vinum præbeatur.

Fabula de Norvegis.

Articulus VIII.

Alexander VI, anno 1492.

110. Poſt 17 dierum intervallum ad ſacrum Principatum evectus eſt 11 Aug. 1492. *Rodericus Borgia* Valentinus, Cardinalis Portuenſis, Calliſti III Nepos.

Conſtit. 4. Narrat, Chriſtophorum Columbum a Ferd. & Iſabella Regibus cum navibus miſſum in Oceanum Occidentalem: detectas ab eo inſulas terraſque, hactenus incognitas, in quibus homines ad fidem Chriſtianam ſuſcipiendam videantur poſſe diſponi. Hortatur Pontifex Reges, ut per Miſſionarios id præſtent. Attribuit ipſis occupatas provincias Infidelium. Deſignat navigationum terminos. Occupata ab aliis Principibus Chriſtianis vetat invadere. (*an.* 1493)

De novo orbe.

14. Minimorum, ſeu Eremitarum S. Franciſci de Paula Inſtitutum peculiare confirmat, Ordinem Mendicantem declarat, & privilegiis ornat. (*an.* 1501)

Ordo Minimorum.

Obiit Alexander VI 18 Aug. 1503, Pontificatus anno 12 inchoato. Depingunt illum plures Scriptores atris coloribus, multaque eidem affingunt. Verum licet fuiſſet mala ejus vita, hæc nihil obeſſet ſupremæ ejus poteſtati docendi & præcipiendi. Nam malum nemini præcepit, doctrinam falſam Eccleſiæ nullam propoſuit, nec ullam privatim tenuit aut docuit. Fruſtra ergo Acatholici privata peccata Pontificibus quibusdam oggerunt. Malus homo poteſt eſſe bonus Pontifex, id eſt, recte Eccleſiam quoad fidem & mores docere, & Jurisdictione ſua ſacra recte uti: prout fecit Alexander VI, qui omnem adhibuit operam, ut Religio adverſus Mahometanos & Hæreticos defendatur. Georgiano Regi, unionem cum Eccleſia Romana petenti, Decretum unionis miſit, quod Eugenius IV Armenis in Concilio Florentino tradiderat.

Criſis de Alex. VI.

CAPUT

CAPUT XXI.

SÆCULUM XVI.

Articulus I.

Pius III, anno 1503.

Die 22 Sept. 1503 Pontifex electus eſt Franciſcus Piccolomineus, Senenſis, Pii II nepos; in cujus memoriam dici voluit Pius III. ed dum pro collapſa morum diſciplina reſtituenda Concilium Genera- congregare cogitat, aliaque in utilitatem Eccleſiæ adornat, 27mo. oſt electionem die obiit. III.

Articulus II.

Julius II, anno 1503.

Poſt 14 dierum vacaturam Pio III ſubrogatus eſt Julianus *Robe- tus*, ſeu *Ruvereus*, Sixti IV nepos, Epiſcopus Oſtienſis, cui Julii II omen placuit.

Conſt. 1. Locorum Præſides damnum reparare jubet, ſi fines non uſtodiant a furibus, ſicariis, prædonibus.

2. Monaſterium Caſſinenſe unitur Congregationi S. Juſtinæ.

3. Simoniacam electionem Pontificis nullam eſſe declarat.

22. Declarat, quod univerſus Ordo Carthuſianorum ſit ſub obe- ientia Prioris majoris in Diœceſi Gratianopolitana, & Definitorum Capituli Generalis.

23. Ordini Eremitarum S. Aug. concedit privilegia aliorum Ordi- um Mendicantium, etiam ea, quæ in Mari Magno continentur.

27. Veneti urbes quaſdam & oppida Status Eccleſiaſtici occupa- erant (prout alias dictum) & Bentivolii Bononiam. Quare Julius acra in eos vibravit fulmina. At illis ad futurum Concilium appel- antibus, Conſtitutionem Pii II innovavit, appellatione declarata ir- ita, aliisque pœnis, etiam interdicti adjectis. (*anno* 1509)

29. Bullam Cœnæ veteri more publicat, damnatque in ea omnes æreticos, Patarenos, Cataſtros, Pauperes de Lugduno, Arnaldi- tas, Speroniſtas, Paſſagenos, Wicleffitas, Huſſitas, Fraticellos &c. &c. Reliqua concordant ferme cum hodierna Bulla. Bulla Cœnæ.

33. Indicit Concilium *Lateranenſe V* in 19 April. 1512 damnatque *Piſanum*. Refert, quoſdam Cardinales, dum ipſe Bononiam ad recuperanda ablata ſe recepiſſet, Florentiam primum, dein Papiam profugiſſe, ibique Generale Concilium convocaſſe, cauſſatos, jam dudum elapſum eſſe decennium ab ultimo Concilio Generali, quo juxta Decretum Synodi Conſtantienſis celebrari debuiſſet Concilium; ad Cardinales proin pertinere, ut negligentiam ſuppleant, maxime, cum gravibus ac notoriis criminibus, Eccleſiam ſcandalizantibus, in capite agendum eſſet.

Cardinalibus Concilium convocantibus reſpondet.

Verum hæc falſa eſſe, inquit Julius, neminem majori deſiderio Concilii flagraſſe, ac propterea ſe gratia Alexandri VI excidiſſe, quod eum ad Concilium congregandum inſtantius urgeret. Motus turbasque Italiæ ſub eodem Alexandro Prædeceſſore ſuo cœptas: ſibi non fuiſſe integrum eaſdem pacare, adhibita licet omni cura, ut Principum diſſidia componerentur, & Concilium convocari poſſet. Decretum Conſtantienſis Concilii 80 annis non fuiſſe obſervatum, nec tempore Pontificatus ſui ob perpetua diſſidia obſervari hactenus potuiſſe.

Convocare porro Concilia non ad aliquos paucos Cardinales, ſed ad ſolum ſummum Pontificem ſpectare, licet propria illius cauſa ageretur. Conſtantienſe a Joanne XXIII convocatum, licet ipſius cauſa verteretur. Et quæ ſana ratio ineſſet iſtis Cardinalibus, qui Concilium pro toto orbe indicerent, celebrandum poſt tres menſes? Neque Piſas, 14 annorum bello miſere afflictam vaſtatamque eſſe locum aptum univerſali Concilio, neque tutum, cum omnis prope Thuſcia, Florentinis & Piſanis inter ſe colliſis, armis perſonet.

Damnat Piſanum,

Igitur Pontifex convocationem hujus Piſani conciliabuli, ex tot capitibus nullam, irritamque reprobat, damnat, nullam, irritamque declarat, & ſub anathemate prohibet, omnibus locis, in quibus ſchiſmatica id genus conventicula haberi contingeret, Eccleſiaſtico interdicto ſubjectis.

Et indicit Lateran. V.

Ut igitur omnibus recta Pontificis intentio pateſcat, Concilium Oecumenicum indixit in 19 Aprilis anni 1512, inchoandum Romæ in Eccleſia Lateranenſi, ad extinguendas hæreſes & pullulans hoc ſchiſma, ad reformationem omnium perſonarum, quæ de jure vel conſuetudine correctioni Concilii ſubjiciuntur, ad conciliandam inter Chriſtianos pacem, ut contra juratum Chriſtiani nominis hoſtem procedi poſſit. Præſulibus mandat, ut compareant, Reges hortatur, ut non tantum impedimentum nullum interponant, ſed Concilio faveant. (*Datum 25 Julii 1512*)

34. Salutiis in ditione Ducis Sabaudiæ Epiſcopatum erigit.

37. Ca-

37. Canonicis Regularibus Congregationis S. Salvatoris immunitates & privilegia confirmat, augetque.

39. Inchoato jam Concilio Generali Lateranenſi V, Seſſ. 2, reprobat ac damnat Conciliabulum Piſanum ejusque translationem Mediolanum aut Vercellas cum omnibus illius actis. Tertiam vero ſeſſionem Concilii Lateranenſis, propter æſtivos calores, & ut Ultramontanis veniendi ſpatium detur, prorogat in Novembrem anni 1512. (17 *Maji* 1512)

Obiit Julius II 21 Febr. 1513, Pontificatus anno 10, creatis Cardinalibus 27. Quidam Scriptores hunc Pontificem vituperant, quod Martialium ſpirituum plenus Italiam bellis turbarit, ruptoque cum Ludovico XII Franciæ Rege fœdere, cujus ope a Venetis erepta recepiſſet, ad Venetos tranſiens arma in Ludovicum belli ſocium & benefactorem vertiſſet. At alii eum excuſant, quod bellum cum Venetis non ipſe cœpiſſet, ſed jam ſub Alex. VI erumpens neceſſario continuaſſet, eo quod Veneti plures Status Eccleſiaſtici urbes occupaſſent, nec, ut reſtituerent, induci potuiſſent. Fœderi vero cum Ludovico Rege aliisque ſociis fuiſſe ſatisfactum, quod omnes ſua recepiſſent, cum autem Galliæ arma in Italia dominari pergerent, Pontificem ad ejus defenſionem coactum Venetis ac Regi Hiſpaniæ acceſſiſſe. Objecta diluuntur.

Alphonſus Ciaconius in vita illius ſic eum defendit: *nec enim ob id probari minus debet Julius II, quod tam infracta animi virtute contra dignitatis Eccleſiæ invaſores pugnaverit, quando temporum ea conditio tantum virum Religione ac fortitudine vere maximum Pontificem poſtulabat; neque ſane ob alias cauſas tot bella geſſit, niſi ut a pluribus occupatum S. Sedis imperium recuperaret. Ad quod præſtandum inſita a natura Julii invicto animo bellicæ virtutis ſemina cernebantur. Erat enim animo magnus, acer, conſtans, liberalis, contumacibus implacabilis, in calamitatibus ſe ipſo ſemper excelſior. Irritari adverſis, non enervari virtus ejus poterat.* Laus a Ciaconio.

Articulus III.

Leo X, anno 1513.

Intervallo dierum 18 ſuffectus eſt Joannes *Medices*, Florentinus, 11 Martii 1513. Cardinalis Diaconus, & die 19 ejuſdem ſolenniter conſecratus, & ſacra Thiara redimitus, annum agens 38, Leo X nuncupatus. 112.

1. Populo Romano privilegia confirmat & auget.

5. Continetur ampla reformatio omnium Officiorum Romanæ curiæ, a Concilio Lateranenſi V confirmata.

6. Aſſerentes, animam eſſe mortalem aut unicam in omnibus hominibus, ut hæretici ſunt plectendi. Philoſophia ſecundum principia Chriſtiana explicanda.

8. Habetur reformatio generalis Prælatorum Eccleſ. eorumque officialium, & familiarium.

Montes Pietatis.

12. Diſputabatur inter Theologos, an *Montes Pietatis* ſint liciti, in quibus a mutuatariis aliquid exigitur pro impenſis in officiales & indemnitate Montis. Plures Pontifices deciderunt eſſe licitos, & Leo X ſub excommunicatione prohibet docere contrarium. (1515.)

Parmam & Plac. recuperat.

14. Julius II plures civitates, terras & loca, ad Rom. Eccleſiam pertinentia, & ab aliis pluribus annis detenta, recuperavit, Leo X vero Parmam & Placentiam, quibus eadem Eccleſia ſede vacante fuerat ſpoliata, reſtitui curavit; atque ſub anathemate prohibuit, ne quis loca Status Eccleſiaſtici invadat, terras vero, in quibus invaſores morantur, interdicto ſubjecit. (1515)

18. Confirmat Concilium Generale Lateran. V, aitque, propter tres potiſſimum cauſas hoc Concilium a Julio II fuiſſe convocatum. 1. Pro concordia Principum Chriſtianorum, & tollendo ſchiſmate. 2. Pro reformatione curiæ. 3. Pro abroganda Sanctione Pragmatica. Imperatorem & Reges eidem acceſſiſſe: pacem ſtabilitam: Piſanum damnatum: expeditionem in Turcas decretam. (1516)

Abrogata Sanct. Pragm.

21. Damnat *Sanctionem Pragmaticam* Gallorum, in Conciliabulo Baſileenſi conceptam, & in Conventu Bituricenſi receptam a Gallis, ſicut Leo I Papa damnavit Acta Synodi II Epheſinæ. Quamvis autem Ludovicus XI & plures Pontifices eandem revocarint, pergebant tamen quidam Præſules Galliæ in præjudicium Sedis Apoſt. eidem inſiſtere, nec citati ad Concilium Lateranenſe comparebant.

Concordatum cum Franciſco I.

Quare Leo X cum Franciſco I *Concordatum* iniit circa proviſiones Beneficiales, de quibus potiſſimum fuerat diſceptatio. Conqueritur autem Pontifex, quod electiones in Cathedralibus & Monaſteriis a multo jam tempore factæ ſint vel per abuſum ſæcularis poteſtatis, vel per Simoniacas pactiones, vel particulari amore & ſanguinis affectu, nec ſine perjurii reatu; idque conſtare ſibi ait ex crebris abſolutionibus & habilitationibus, a Sede Apoſt. petitis, & obtentis.

Quare loco Sanctionis Pragmaticæ abrogatæ concordatum in perpetuum vult obſervari: videlicet vacante Cathedrali Eccleſia poſſit Rex Franciæ Magiſtrum vel Licentiatum Theologiæ aut Juris, 27 minimum annos natum, & alias idoneum, ſummo Pontifici intra ſex menſes a die vaca-

vacationis nominare. Si autem nominatus non haberet requiſitas qualitates, conceduntur Regi tres alii menſes a die recuſationis computandi, ad alium qualificatum nominandum: id ſi non fiat, proviſio ad Pontificem pertineat. Idem de Monaſteriis conventualibus, in quibus electio juxta cap. *quia propter de elect.* fieri debebat. Multa alia in hoc Concordato ſunt comprehenſa, quæ *Part.* 3 *cap.* 3 ad Concilium Lateran. V ſummatim retuli.

24. Privilegia Regularium declarat, & moderatur. Epiſcopi, curam animarum habentes viſitare Religioſos & corrigere poſſunt, in quantum ad eam curam ſpectat. Quivis Sacerdos in eorum Eccleſiis celebrare poteſt. Proceſſionibus interſint. Confeſſarii ab Ordinario ſint approbati. A cenſuris, ab homine latis, ne abſolvant. Sponſos benedicere nequeant. Sabbato ſancto campanam poſt Cathedralem aut matricem Eccleſiam pulſent. Cenſuras ordinariorum, ſi requiſiti fuerint, ſervent. Decimarum ſolutionem ſuadeant. Tertiarii, in privatis ſuis domibus habitantes, tanquam laici reputentur. (*Datum* 1516 *in Concilio*) De Regularib.

25. Alex. VI, Ferd. & Iſabellam Reges Hiſpaniæ *Catholicorum* nomine honoravit. Leo X eundem titulum Carolo ejusque Conjugi Joannæ defert.

26. Cum exortæ eſſent diſcordiæ in Ordine S. Franciſci *Conventuales* inter & *Obſervantes* ſeu Reformatos, ſtatuit Pontifex, ut unus ſit omnium Miniſter Generalis, & quidem ex Reformatis, alternativa inter Ciſmontanos & Ultramontanos obſervata: eligaturque a ſolis Reformatis Miniſtris Provincialibus & Cuſtodibus, in ſex tantum annos. Si Miniſter Generalis ſit Ciſmontanus, conſtituatur Generalis Commiſſarius Ultramontanus, & vice verſa, in tres annos. Provinciales autem Reformati veri ſunt Miniſtri. Officium eorum ſit triennale, intra quod tamen tempus, ſicut & cuſtodes deponi poſſint. Provinciales & Cuſtodes ſint Reformati, a ſolis Reformatis electi. De Conventual. & Obſervantibus.

Sub nomine autem Reformatorum aut Obſervantium comprehenduntur omnes, qui Regulam S. Franciſci pure, ſimpliciter atque ad regulam obſervant, videlicet Obſervantes de Familia, Reformati ſub Miniſtris, ac Fratres Amadei, de Coletanis, de Clarenis, de S. Evangelio, de Capucio, ac Diſcalceati nuncupati. De Conventualibus vero, qui ſecundum privilegia vivunt, quomodo Miniſtris Generalibus & Provincialibus ſubjiciantur, aliis litteris ſe declaraturum dicit. Certe etiam Conventualibus ſuus poſtea Generalis fuit relictus.

Vetat agnomina. Prohibet autem ſub excommunicatione, ne quis Ordinis S, Franciſci alium ejuſdem Ordinis appellet irriſorie aut improperioſe *Privilegiatum*, *Coletanum*, *Bulliſtam*, *Amadeitam*, *Clarenum*, *de Evangelio ſeu Capucio*, *Bigotum*, aut alio quovis nomine ad contemptum compellet occaſione priorum diviſionum, ſed omnes appellentur Fratres Minores S. Franciſci, aut Ordinis S. Franciſci. Obſervantes autem ad Conventuales ne tranſeant, niſi Capitulo Provinciali videretur, e re fore, ſi alicui Fratri ea licentia daretur. Novas vero reformationes & diviſiones ordinis prohibet: omneſque lites extinguit, perpetuo indicto ſilentio: Conventualibus vero præcipit, ut huic ordinationi acquieſcant. (*an.* 1517)

28. Miſſam diebus Dominicis & Feſtis in Eccleſiis Regularium audientes ſatisfacere præcepto declarat.

29. Declarat, quod Fratres obſervantes Ord. S. Franciſci in proceſſionibus & aliis actibus publicis digniorem præ Conventualibus locum habere debeant, ſimulque, quod obſervantes ſint ſemperque fuerint veri filii S. Franciſci.

34. Bullam ſeveram edit contra duellantes, eorumque fautores & ſpectatores, cenſuris adjiciens perpetuam infamiam, proſcriptionem, & bonorum confiſcationem.

41. Canonizatio *B. Franciſci de Paula*, Fundatoris Ordinis Minimorum.

Damnat Lutherum. 44. Damnantur errores Martini Lutheri, de quibus mox plura.

45. Damnatur & excommunicatur Lutherus cum ſequacibus tanquam hæreticus, & terras, in quibus verſantur, interdicto ſupponit.

51. Henrico VIII, quia librum contra Lutherum ſcripſit, tribuit titulum *Defenſoris Eccleſiæ*.

Articulus IV.

Damnatio errorum Lutheri.

1137 Erroribus Lutheri per Saxoniam & vicinas provincias jam late graſſantibus, Leo X ſummus Pontifex 16 Junii 1520 Bullam *Exurge Domine* edidit, Spiritu Divino plenam, in qua deplorat, quod in Germania, fidei altrice eximia, aper de ſylva vineam Domini depaſcatur, Propoſitiones Lutheri. Martinus videlicet Lutherus, qui multos varioſque errores, partim in veteribus hæreſiarchis ab Eccleſia jam damnatos, partim de novo male inductos, ſpargat. Aliquos autem horum recenſet, videlicet

1. Hære-

1. Hæretica eſt ſententia, Sacramenta novæ legis gratiam ſancti-
ìcantem conferre iis, qui non ponunt obicem.

2. In puero poſt Baptiſmum negare remanens peccatum eſt Pau-
um cum Chriſto conculcare.

3. Fomes peccati, etiamſi nullum adſit actuale peccatum, mo-
atur animam, e corpore exeuntem ab ingreſſu cæli.

4. Imperfecta charitas neceſſario ſecum affert in morituro ma-
gnum timorem, qui ſe ſolo ſatis eſt facere pœnam purgatorii, & im-
edit introitum regni.

5. Tres eſſe partes pœnitentiæ, contritionem, confeſſionem,
k ſatisfactionem, non eſt fundatum in S. Scriptura, nec in antiquis
ànctis Doctoribus Chriſtianis.

6. Contritio, quæ paratur per diſcuſſionem & deteſtationem pec-
atorum, qua quis recogitat annos ſuos in amaritudine animæ ſuæ,
onderando peccatorum gravitatem, multitudinem, fœditatem, amiſ-
ionem æternæ beatitudinis, ac æt. damnationis acquiſitionem, facit
ypocritam, imo magis peccatorem.

7. De cætero non facere ſumma eſt pœnitentia, optima pœni-
entia nova vita.

8. Nullo modo præſumas confiteri venalia, quia impoſſibile eſt,
t omnia venialia cognoſcas, unde in primitiva Eccleſia ſolum ma-
ifeſte mortalia confitebantur.

9. Dum volumus omnia pure confiteri, nihil aliud facimus,
uam quod nihil Divinæ miſericordiæ velimus relinquere ignoſcendum.

10. Peccata non ſunt ulli remiſſa, niſi remittente Sacerdote, credat,
bi eſſe remiſſa: imo peccatum maneret, niſi remiſſum crederet &c.

11. Nullo modo confidas abſolvi propter tuam contritionem,
ed propter verbum Chriſti, quodcunque ſolveris &c. Sic, inquam,
onfide, ſi Sacerdotis obtinueris abſolutionem, & crede fortiter, te
ere abſolutum eſſe, quidquid ſit de contritione.

12. Si per impoſſibile confeſſus non eſſet attritus, aut Sacerdos
on ſerio ſed joco abſolveret, ſi tamen credat, ſe abſolutum, veriſ-
ime eſt abſolutus.

13. In Sacramento pœnitentiæ, aut remiſſione culpæ non plus fa-
cit Papa vel Epiſcopus, quam infimus Sacerdos, imo, ubi non eſt
Sacerdos, æque tantum quilibet Chriſtianus, etſi mulier aut puer eſſet.

14. Nullus debet Sacerdoti reſpondere, ſe eſſe contritum.

15. Magnus eſt error eorum, qui ad Sacramentum Euchariſtiæ
accedunt, huic innixi, quod ſint confeſſi, quod non ſint ſibi conſcii
alicujus peccati mortalis, quod præmiſerint preces ſuas & alia præpa-

Ff 3 rato-

ratoria: omnes illi ad judicium ſibi manducant & bibunt: ſed ſi credant & confidant, ſe gratiam ibi conſecuturos, hæc ſola fides facit eos puros & dignos.

16. Conſultum videtur, quod Eccleſia in communi Concilio ſtatueret, laicos ſub utraque ſpecie communicandos; nec Bohemi, ſub utraque ſpecie communicantes, ſunt hæretici ſed ſchiſmatici.

17. Theſauri, unde Papa dat indulgentias, non ſunt merita Chriſti & ſanctorum.

18. Indulgentiæ ſunt piæ fraudes Fidelium, & ſunt de numero eorum, quæ licent, ſed non expediunt.

19. Indulgentiæ his, qui eas vere conſequuntur, non valent ad remiſſionem pœnæ, pro peccatis actualibus debitæ apud juſtitiam Divinam.

20. Seducuntur credentes, indulgentias eſſe ſalutares, & ad fructum ſpiritus utiles.

21. Indulgentiæ ſunt neceſſariæ ſolum publicis criminibus, & proprie conceduntur duris ſolummodo & impatientibus.

22. Sex generibus hominum indulgentiæ non ſunt neceſſariæ nec utiles, videlicet mortuis, ſeu morituris, infirmis, legitime impeditis iis, qui non habent crimina, his, qui crimina commiſerunt, ſed non publica, his, qui meliora operantur.

23. Excommunicationes ſunt tantum externæ pœnæ, nec privant hominem communibus Eccleſiæ orationibus.

24. Docendi ſunt Chriſtiani plus diligere excommunicationem quam timere.

25. Rom. Pontifex, Petri Succeſſor, non eſt Vicarius Chriſti ſuper omnes Eccleſias, ab ipſo Chriſto in B. Petro inſtitutas.

26. Verbum Chriſti ad Petrum, *quodcunque ſolveris &c.* extenditur duntaxat ad ligata ab ipſo Petro.

27. Certum eſt, in manu Eccleſiæ vel Pontificis non eſſe, ſtatuere articulos fidei, imo nec leges morum ſeu bonorum operum.

28. Si Papa cum magna parte Eccleſiæ ſic vel ſic ſentiret, & non erraret, adhuc non eſſet peccatum aut hæreſis, contrarium ſentire, præſertim in re non neceſſaria ad ſalutem, donec fuerit per univerſale Concilium alterum reprobatum, alterum approbatum.

29. Via nobis facta eſt enarrandi auctoritatem Conciliorum & libere contradicendi eorum geſtis, & judicandi eorum Decreta, & confitendi, quidquid verum videtur, ſive probatum fuerit, ſive reprobatum a quocunque Concilio.

30. Ali-

30. Aliqui articuli Joannis Huſs, damnati a Concilio Conſtan-
enſi, ſunt Chriſtia iſſimi, veriſſimi, Evangelici, quos nec univerſa-
s Ec leſia p ſſet damnare.

31. In omni bono opere juſtus peccat.

32. Opus bonum, optime factum, eſt peccatum veniale.

33. Hæreticos comburi eſt contra voluntatem ſpiritus.

34. Præliari adverſus Turcas eſt repugnare Deo, viſitanti iniqui-
ates noſtras per illos.

35. Nemo eſt certus, ſe non ſemper peccare mortaliter propter
ccultiſſimum ſuperbiæ vitium.

36. Liberum arbitrium poſt peccatum eſt res de ſolo titulo, &,
um facit, quod in ſe eſt, peccat mortaliter.

37. Purgatorium non poteſt probari ex S. Scriptura, quæ eſt
Canone.

38. Animæ in purgatorio non ſunt ſecuræ de ſua ſalute, ſaltem
mnes: nec probatum eſt ullis, aut rationibus aut ſcripturis, ipſas eſ-
extra ſtatum merendi, & augendæ charitatis.

39. Animæ in purgatorio peccant ſine intermiſſione, quamdiu
uærunt requiem, & horrent pœnas.

40. Animæ, ex purgatorio liberatæ ſuffragiis viventium, minus
eantur, quam ſi per ſe ſatisfeciſſent.

41. Prælati Eccleſiaſtici & Principes ſæculares non male facerent,
omnes ſaccos mendicitatis delerent.

Has Propoſitiones Leo X reprobat ac damnat tanquam reſpecti-
e hæreticas, aut ſcandaloſas, aut falſas, aut piarum aurium offen- Anathema
vas; atque omnia Lutheri ſcripta ac libellos graviſſime prohibet. in refracta-
Narrat dein, quanta longanimitate egerit cum eo, tum per lega- rium.
um, tum per litteras, ut reſipiſceret, at illum nihil niſi vana ac per-
da promiſſa, erroribus ſuis inhærentem, reddidiſſe. Citatum, obla-
is ſecuritatis litteris, Romam ad dicendam cauſam, ad futurum
Concilium contra Decreta Pii II & Julii II appellaſſe, mala fide &
d fucum faciendum duntaxat, cum re ipſa etiam Conciliorum au-
toritatem reſpueret. Nihilominus tamen adhuc eum paterne horta-
ur, ut ceu filius prodigus ad patrem redeat. Cum autem contumax
n ſua iniquitate perſiſteret, imo in dies inſolentior pejorque evade-
et, ac deteriores etiam hæreſes ſpargeret, Pontifex anathema rurſus
n eum pronuntiavit, & terras, in quibus verſaretur, interdicto
ubjecit.

Articulus

Articulus V.

Obitus Leonis X.

Obiit 1 Dec. 1521 Pontificatus nono, ætatis 46, pluribus ſane annis multo digniſſimus. Paulus Jovius, Alphonſus Ciaconius, Onuphrius Panvinus, aliique illius ævi Scriptores miris eum laudibus extollunt, celebrantque a ſublimitate ingenii, prudentia ſingulari, ſumma morum ſuavitate, & in omnes facilitate, vitæ innocentia, doctrina excellenti, ut adeo Lutherani non niſi per mendacia in hunc maxime Pontificem graſſentur. Petrum Bembum, & Joannem Sadoletum viros doctiſſimos inter familiares aſcivit, a Paulo III poſtea creatos Cardinales. Per Santem Pagninum Ord. Prædicat. S. Scripturam ex Hebræo textu in Latinum vertit. Bibliothecam Vaticanam aliquot millibus librorum auxit. Academiam Rom. accitis viris eruditis inſtauravit. Pacem Chriſtianos inter Principes compoſuit, omnique eos ſtudio, ut in Turcam arma converterent, permovere eſt conniſus. Schiſma Piſanum ſuſtulit, receptis in gratiam Cardinalibus, qui eidem adhæſerant. Sanctionem Pragmaticam Gallorum extinxit, &, ut contumaciam quorundam Præſulum plecteret, Concordatum cum Rege iniit. Luthero, quantum potuit, reſtitit. Novos Epiſcopatus in America erexit. Eraſmus ipſe Roterodamus, teſtis Proteſtantibus non ſuſpectus, magnis eundem encomiis, ceu Pontificem omni eruditione excellentem, doctorum virorum patronum, vitæ probitate integerrimum, Paſtoremque in omnem partem vigilantiſſimum prædicat.

Elogium.

Excerpta ex Bullarii
Tomo IV. Parte I.
ab anno 1521 ad 1558.

CAPUT XXII.
Aliæ Conſtitut. Sæc. XVI.

Articulus I.
Hadrianus VI, anno 1522.

114. 1. *Conſtitutio.* Revocat Jura Patronatus, a tempore Innocentii VIII conceſſa in præjudicium liberæ collationis, & electionis.

2. Litteris,

2. Litteris, ad Fridericum Saxoniæ Ducem datis, ſerio eum monet, ut deſinat protegere Lutherum, hominem impium in Deum & Cœlites, turpem apoſtatam, infinitæ maledicentiæ ſcurram, ſeductorem perfidum. Refert Saxoniæ laudes, jam a tempore Hadriani I, & Caroli M. temporibus immotam in fide orthodoxa conſtantiam, Saxoniæ Ducem a Greg. V Saxone creatum S. R. I. Electorem, vineam Domini florentem, donec ferus aper de ſylva depaſtus eſt eam. Rediret tandem ad ſe ipſum, ad majores ſuos, ad veram Chriſti Eccleſiam, extra quam non eſt ſalus; an uni miſero ac perdito homuncioni plus credendum, quam toti venerandæ antiquitati, Oecumenicis Conciliis, Patrum teſtimoniis, Sedis Apoſt. doctrinæ intemeratæ, ipſisque Verbi Divini Oraculis? ceſſaret Lutherus, ſeductor improbus Scripturas, a ſe corruptas, in ſenſum reprobum male detortas oggerere; hoc enim omnes feciſſe hæreticos, Deo & Eccleſiæ rebelles. Addit denique comminationes, ni reſipiſcat.

Adhortatio ad Frid. Electorem Saxoniæ.

Anno 1523.

3. Cum ſummi Pontifices obtinere non potuiſſent, ut Chriſtiani Principes in pacem conſentirent, Hadrianus triennem eis Treugam, ſub pœna excommunicationis, indicit, ut arma in Turcam, in Chriſtianas terras graſſantem, convertantur.

4. Rex Hiſp. perpetuus Adminiſtrator militiarum S. Jacobi de Spatha, de Calatrava, & de Alcantara renuntiatur.

5. Canonizatio S. *Bennonis*, Epiſcopi Miſnenſis.

Obitus Hadriani VI.

Obiit pientiſſimus hic Pontifex 14 Sept. 1523, poſtquam ſedit unum duntaxat annum, menſes 8, dies 6, ſumma integritate, vitæ innocentia, zelo Domus Dei accenſus, quamvis non omnibus Italis placeret, magna pro temporis brevitate geſſit, atque nihil non egit, ut conciliata Carolum V inter & Franciſcum I pace, expeditio Chriſtiana in Solimannum, Inſula Rhodo & Belgrado expugnato ferocem, ſuſciperetur. Nec minori adverſus Lutheri hæreſes zelo flagrans, *Cheregatum* Epiſcopum ad Comitia Norimbergenſia, ut Religionem reduceret, miſit: ubi tamen omnia a Novatoribus, repudiato Pontifice, turbata invenit.

Elogium.

Cheregatus Legatus ad Comitia Norimberg.

Nihil carni dedit & ſanguini; hinc pauperes agnatos Romam venientes, tenui viatico inſtructos in Bataviam, patriam ſuam remiſit. Optimos ovibus dedit paſtores, auditus dicere, Eccleſias Sacerdotibus, non Sacerdotes Eccleſiis eſſe ornandos. Regibus Hiſpaniæ conceſſit poteſtatem nominandi Epiſcopos, ſicut Anteceſſor ejus Leo X Regi-

Hiſpano dat jus nominandi Epiſc.

Regibus Galliæ conceſſerat. Cardinalem creavit unicum, Wilhelmum Enchavordium.

Articulus II.

Clemens VII.

115. Poſtquam ſedes vacavit menſes duos, dies quinque, electus eſt Cardinalis Julius Mediceus, Archiepiſcopus Florentinus, Leonis X patruelis, qui Clemens VII dici voluit. Ejus autem geſta ex ſaluberrimis maxime Conſtitutionibus dignoſcuntur.

Ex Conſtitut. Clementis VII, anno 1523.

1. *Conſtit.* Canonizatio S. *Antonini* Archiepiſcopi Florentini ex Ord. S. Dominici.

3. Inſtituit. Collegium 60 virorum ad perficiendam fabricam S. Petri.

Anno 1524.

Theatini. 10. Approbat Congregationem Clericorum Regularium *Theatinorum*, & privilegiis ornat.

13. Multa, & magna privilegia concedit Auditoribus Rotæ.

Anno 1525.

14. Confirmat Monaſterium S. Mariæ Magdalenæ, pro impudicis mulieribus, ad meliorem vitam converſis, a ſe, dum adhuc Cardinalis eſſet, fundatum.

15. Minoribus S. Franciſci de obſervantia dat licentiam, componendi cum hæredibus ſuper legatis ordini relictis, pro certa pecunia ſolvenda, aut aliis rebus mobilibus.

17. Cum plures debitores aut beneficio ceſſionis bonorum, aut Decreto moratorio ſeu dilatione quinquennali, creditoribus illudant, ſtatuit Pontifex, ut cauſæ hujuſmodi omnes intra tres menſes abſolvantur, ſub pœna amiſſionis privilegii, debitoribus conceſſi.

Anno 1526.

19. Syndici, Procuratores &c. Ord. S. Franciſci de obſervantia gaudent iisdem privilegiis, ac ipſi Fratres.

20. Erectio Cathedralis Eccleſiæ Theatinæ in Metropolitanam.

21. Procuratori Cameræ Apoſtolicæ aſſignatur vigeſima pars omnium pœnarum, quæ ex cauſis criminalibus proveniunt.

Roma direpta. Anno 1527 capta Roma omnia ſacra profanis mixta ſunt.

Anno

Anno 1528.

24. Approbatio Congregationis Eremitarum Ordinis Minorum Conventualium S. Franciſci, ex quibus dein orti ſunt Capucini. Capucini.

25. Cum hæreſis Lutherana ex Germania in Italiam proſerpere cœpiſſet, laudat Pontifex civitatem Brixienſem, quod eandem ſedulo expuliſſet.

Anno 1529.

31. Cum Turcarum Imperator Hungariam invaderet, resque Chriſtiana magno expoſita eſſet diſcrimini, Carolus V Cæſar Pontificem Bononiæ convenit; antequam autem Papa eo progrederetur, decrevit, ut, ſi abſens moreretur, electio novi Pontificis nihilominus Romæ perageretur.

32. Pontifex electionem Caroli V in Imperatorem prius examinatam approbat & confirmat, uti etiam coronationem, Aquisgrani per coronam argenteam Caroli M. factam &c.

Anno 1530.

33. Inquiſitoribus hæreticæ pravitatis datur poteſtas adverſus quoſcunque, etiam Regulares exemptos in cauſa hæreſis procedendi.

34. Coronatio Caroli V Imperatoris peracta Bononiæ a Clemente VII Romano Pontifice, intra Miſſarum ſolennia, ab ipſo Papa celebrata. Et primo quidem coronam ferream eidem impoſuit, poſt triduum vero auream: annulum digito inſeruit, enſe accinxit adverſus Eccleſiæ hoſtes, Pomum Imperiale porrexit, cum pacis oſculo; antea vero Canonicus Baſilicæ S. Petri de urbe creatus, & Diaconi ornamentis indutus, ab Epiſcopo Oſtienſi fuerat inunctus. Addidit Pontifex declarationem, hanc coronationem eandem vim habere, ac ſi more veteri coronam ferream Mediolani, & auream Romæ accepiſſet: ſimulque diſpenſat, ut Carolus cum Imperatoria dignitate Regnum Siciliæ retinere poſſit. Coronat Carolum V.

36. Poſtquam Hoſpitalarii S. Joannis Hieroſolymitani Rhodo fuerant expulſi, Carolus V Imperator, tanquam Rex Siciliæ eis Inſulam *Melitam* cum Tripoli & Gaudiſio, donavit, clientelari jure poſſidendam, ſub cenſu unius duntaxat falconis ſeu accipitris, quot annis feſto omnium ſanctorum Proregi Siciliæ per deputatos tradendi, in recognitionem feudi; de cætero immunes eſſent ab omni ſervitio, a Vaſallis præſtari ſolito, ac jure debito. Feudi tamen Inveſtitura a quovis novo Magno Magiſtro renovanda, cum juramento, nullum præjudicium aut damnum inferendi Regi Siciliæ, ſed illud potius omni conatu avertendi, &, ſi ſubditus ejusdem Regis, criminis capitalis reus, Melitam profugeret, eundem expellendi; ſi autem læſæ Maje- Is Melitam dat Rhodiis.

ſtatis aut hæreſis eſſent rei, Proregi Siciliæ petenti extradendi. Jus vero Patronatus Eccleſiæ Melitenſis ſibi Carolus & ſuis in regno Siciliæ ſucceſſoribus reſervat. Poſſint tamen Equites tres nominare Regi Siciliæ. Promoto autem ad Epiſcopatum magna Crux tradatur, & aſſumatur in conſilium Ordinis cum Prioribus & Bailivis. Atque hæc omnia approbavit & confirmavit Clemens Pontifex.

Filii Presbyt. nec mediate obtineant Beneficium patris.

37. Alex. III prohibuerat, ne filii Presbyterorum immediate patri in Beneficio Eccleſiaſtico ſuccedant, niſi alia perſona intermediet. Quia autem patres per varias artes confidentiales providebant, ut filii brevi ſuccedere poſſent, Clemens VII diſpoſuit, ut filii Presbyterorum, ex fornicatione geniti, nec mediate obtinere poſſint Beneficia, quæ patres eorum in titulum, aut commendam, aut adminiſtrationem habuerunt.

Anno 1531.

40. Militibus S. Jacobi de Spatha, non Conventualibus aut non deſervientibus pro Conventualibus, dat poteſtatem teſtandi ac diſponendi de bonis ſuis, ſic tamen, ut ſingulis trienniis hanc facultatem petant.

Anno 1532.

41. Prohibet, ne de Beneficiis aut Penſionibus, quorum annuus reditus 24 Ducatorum de Camera valorem non excedit, annatæ petantur pro Camera Apoſtolica.

Nova Minorum diviſio.

43. Leo X declaraverat, ſub nomine Reformatorum, Regulam S. Franciſci pure & ſimpliciter obſervantium, comprehendi omnes *Obſervantes*, tam de Familia, quam Reformatos, de Capucio, ac Diſcalceatos, alioſque ſimiles, quocunque nomine compellarentur, ita, ut unum ſit omnium corpus, ſub uno Generali, iiſdem Provincialibus &c.

Poſtea, cum aliqui adhuc purius, ſtrictius & plenius ad litteram ſecundum declarationem Nicolai III & Clem. V Regulam obſervarent, Clemens VII Generali & Provincialibus mandat, ut his certa loca pro eorum numero, quantum fieri poteſt, contigua, aſſignent, neminemque ab eorum aſſociatione impediant, atque peculiarem in provinciis cuſtodem ſibi eligere permittant.

Anno 1533.

46. Confirmat Inſtitutum Theatinorum, & privilegia concedit.

48. Approbat Confraternitates Roſarii B. V. & Indulgentiis ditat.

49. Occaſione turbarum in direptione urbis quædam collationes Beneficiorum, Pontifici reſervatæ, factæ ſunt ab ordinariis. Has irritat, & Concordata Germaniæ obſervare jubet.

Obitus

Obitus Clem. VII.

Ad civitatem, cujus nulla timenda hoſtilis invaſio atque direptio, tranſiit 25 Sept. 1534, poſtquam Pontificatum geſſit annis 10, menſ. 10, dies 8, creatis Cardinalibus 34. Quæ Regimen ejus difficile fecerant, duo erant: primum direptio truculenta urbis, quam alias deſcripſi. Fœdus inierat Clemens cum Rege Galliæ, Angliæ, Venetis, Sfortia Duce Mediolanenſi, pro Italiæ libertate, & liberandis filiis Franciſci I. Ductore Carolo Borbonio admotus Romæ exercitus, quam Philibertus Auriacus, Borbonii cæſi ſucceſſor, expugnavit, & immani furore expilari permiſit. Obſeſſus in mole Hadriani Pontifex, atque ad duras conditiones compulſus: 40 aureorum millia numeraret, Caſtrum S. Angeli aliasque arces præſidio Cæſareo permitteret, Columnenſem Familiam, Cæſaris partes ſecutam, reſtitueret in integrum. Sæva Romæ direptio.

Alterum, quod gravissime ſauciavit pectus Pontificis, fuit cauſa matrimonialis Henrici VIII Regis Angliæ, qui repudiata Catharina legitima conjuge, adulterinis nuptiis Annæ Bolenæ adhæſit. Clemens VII tentatis nequidquam omnibus mediis convertendi infelicem Principem, tandem, urgente Cæſare, (cujus Catharina erat matertera) ad cenſuras deſcendit, & Henricum ob contumaciam in excommunicationem incidiſſe declaravit. Quo facto Rex irritatus, ſe ipſum in caput Eccleſiæ erigens, florentiſſimum regnum, tot ſanctorum patriam, in deplorandum ſchiſma præcipitavit. Cauſa matrimonii Hen. VIII.

Articulus III.

Paulus III.

Poſtquam vacavit ſedes dies 17, concordibus Cardinalium ſuffragiis electus eſt Alexander Farneſius, Romanus, Cardinalis & Epiſcopus Oſtienſis, 13 Oct. 1534, 3 Nov. coronatus. Rexit Eccleſiam annis 15, eamque ſapientiſſimis ordinationibus locupletavit; quarum illas, quæ notabiliores videntur, delibabimus. 116

Excerpta ex Conſtitut. Pauli III, anno 1534.

3. Declarat ſua ſanctitas, quinam ſint cenſendi Familiares & Commenſales Pontificis, qui certis gaudent privilegiis, & quorum Beneficia ſunt Papæ reſervata. Tales autem ſunt Referendarii & alii Officiales,

les, ex Palatio Apoſt. panem habentes, Protonotarii, Subdiaconi, Auditores Rotæ, Acoliti, Scutiferi, Secretarii, litterarum Apoſt. Scriptores, Cubicularii, ac Milites S. Petri, aliique Officiales, Pontifici inſervientes, aut cuſtodiam facientes in palatio, licet in eo non habitent, & manducent: declaratque, tales eſſe Protonotarios, etiam non Participantes, ſi ab ipſo Pontifice ſint creati, non autem, ſi creati ſint a Nuntiis Apoſt. Cardinalibus &c.

Anno 1535.

Proceſſus contra Henr. VIII. 7. Proceſſus adverſus Henricum VIII Angliæ Regem. Commemorat Papa laudabilem ejus antea vitam, ſcriptum librum contra Lutherum, titulum *Defenſoris Fidei*, a Leone X datum, perverſionem triſtem, legitimum matrimonium, poſt ſuſceptas ex eo proles, turpiter deſertum, ſuperinductam adulteram, ſchiſmaticos articulos de capite Eccleſiæ, eos reſpuentes in carceres abſtruſos, Fiſcherum Cardinalem Roffenſem capite plexum, paternas Pontificum admonitiones contemptas, Clementis VII in contumacem cenſuram, cui inſorduiſſet.

Paulus III Papa nihilominus, ut reſipiſcat, per viſcera miſericordiæ Dei paterne hortatur, pellicem ejiciat, Reginam conjugem reducat, novas ſuas leges abroget, a vexando Sacerdotio deſiſtat. Si contumax perſtiterit, excommunicatione eum ferit, omnesque ejus fautores, conſultores, adhærentes, ac jure regni excidiſſe declarat, terrasque Interdicto Eccleſiaſtico ſupponit, ac multa alia circa regnum, ſubditos &c. diſponit, quæ longum fuerit referre.

10. Publicatur Bulla Cœnæ.

Anno 1536.

Prima Indictio Concilii Mantuam. 11. Indictio Concilii Oecumenici, inchoandi Mantuæ 23 Maji 1537, quod Carolus V Imp. jam a Clemente VII inſtanter expetierat. Papa Reges, Principes, Præſules ad illud invitat.

12. Cum rurſus belli Chriſtianos inter ſummos Principes jacerentur ſemina, Pontifex vetuit, ne ſubditi S. R. E. eis militent, aut in ditione Eccleſ. delectus habeant.

Capucinorum Ordo confirmatur. 14. Congregationem Fratrum *Capucinorum*, qui hactenus Eremitæ S. Franciſci appellabantur, a Clemente VII approbati, nunc iterum ſub *Capucinorum* nomine a Paulo III approbantur, & confirmantur, cum poteſtate Vicarium Generalem ſibi eligendi in capitulo, præſentandum tamen Generali Magiſtro Conventualium, donec aliter a Sede Apoſt. fuerit diſpoſitum. Tenetur autem ille Vicarium a Capucinis electum confirmare, & ſuas ei vices delegare, cum plena poteſtate, de-

eſignandi Cuſtodes, Quardianos &c. viſitandi, gubernandi, punien-i &c. Prohibetur ſimul graviter omnibus aliis Capucinorum habi-um geſtare.

Anno 1537.

15. Confirmat omnia privilegia, auditoribus Rotæ Romanæ, tan-uam orbis Chriſtiani tribunali, unquam conceſſa.

18. Privilegium centenariæ præſcriptionis, & aliæ gratiæ, Con-regationi Caſſinenſi ſeu S. Juſtinæ, conceduntur.

Anno 1538.

20. Ægidius Cardinalis multas Romanorum Pontificum Conſtitu-iones, quæ temporale provinciarum urbiumque Status Eccleſiaſtici Re-imen ſpectant, collectas, in unum volumen, ſex libris diſtinctum, ligeſſerat, pro inſtructione Legatorum, Gubernatorum, Præfecto-um, aliorumque Officialium; quæ propterea *Conſtitutiones Ægidianæ* ppellantur. Has, plurium Pontificum exemplo, obſervari Paulus II mandat. Conſtit. Ægidianæ.

21. Vetat, ne Officiales Cameræ Apoſt. eandem defraudent, ſub œna excommunicationis latæ ſententiæ.

Anno 1539.

25. Similiter vetat, ne quæſtores, Commiſſarii aliique Officia-es Hoſpitalium & aliorum piorum locorum, quæſtum ex Indulgen-iis &c. faciant, pecuniaſque, Hoſpitalibus necdum incorporatas, fa-ricæ S. Petri applicari jubet.

26. Maceratæ ſtudium generale ſeu Univerſitatem inſtituit, cum rivilegiis aliarum Academiarum.

Anno 1540.

29. Ad inſtantiam Caroli V Imp. & Regis Hiſp. Militibus de Cala-rava, & de Alcantara Ordinis Ciſtercienſis, qui alias votum caſtitatis emittere ſolebant, concedit, ut hoc votem non amplius nuncupare eneantur, ſed matrimonium contrahere poſſint, & caſtitatem conju-alem vovere, prout ſolent facere Milites S. Jacobi de Spatha, Or dinis S. Auguſtini; quodque etiam conjugati poſſint Ordinibus illis militaribus nomen dare. Ordines militares in Hiſp. matrimonium contrahere poſſunt.

30. Appellationes non admittendæ, niſi facto depoſito pœnæ, in caſum condemnationis, ut hac ratione frivolæ appellationes am-putentur.

31. Prima approbatio & confirmatio Inſtituti Societatis Jeſu. Igna-tius Loyola ſiquidem & novem ſocii, ex diverſis provinciis & natio-nibus collecti artium Magiſtri & in Univerſitate Pariſienſi Graduati, ideam Societatis Paulo III Pontifici propoſuerant, circa votum caſti- Inſtitutum S. J. confirmat.

tatis,

tatis, obedientiæ, Præpoſito eligendo & ſummo Pontifici præſtandæ, ac paupertatis, vi cujus non modo privatim nihil ut proprium poſſidere, ſed neque communiter bona ſtabilia habere poſſint, exceptis collegiis pro ſtudentium ſuſtentatione.

Proponunt finem ſui Inſtituti, ſalutem videlicet propriam, & proximi, fideique propagationem, procurandam per doctrinam Chriſtianam, prædicationem Verbi Divini, Spiritualia Exercitia, charitatis opera, auditionem confeſſionum, juventutis inſtructionem, Miſſiones, in remotiſſimas etiam terras ex voluntate ſummi Pontificis, cui ſpeciali voto ſe ſubjiciunt, ſuſcipiendas. Socii autem, quicunque in ſacris fuerint, teneantur ad dicendum Divinum Officium, non communiter, ſed privatim & particulariter.

Papa, cum nihil in his reperiatur, quod pium ſanctumque non ſit, præmiſſa omnia & ſingula, tanquam ad ſpiritualem profectum ſociorum & reliqui Chriſtiani gregis opportuna, Apoſt. auctoritate approbat, atque confirmat, ſociosque ſub ſua & Apoſt. Sedis protectione ſuſcipit, & Conſtitutiones particulares, ad propoſitum finem opportunas condendi facultatem concedit. Numerum autem ſociorum tunc ad 60 perſonas reſtrinxit.

32. Approbat confraternitatem, ad pauperes orphanos pie educendos, & artibus inſtruendos Romæ inſtitutam.

Anno 1541.

33. Quidam prætendebant, ſe ex privilegio certas *excommunicationes S. Eleutherii* publicare poſſe. Has Papa penitus abolet.

34. Collationem Beneficii necdum vacantis imo & promiſſionem illius, invalidam eſſe, de Jure communi certum eſt; ſed aſtuta habendi cupitas artes invenit, ut illa obtinerent, tanquam certo modo vacantia, ut illa dein ſaltem litigioſa reddere poſſent. His fraudibus Papa viam intercludit.

Benef. necdum vacans.

Anno 1542.

36. S. Inquiſitioni dat facultatem procedendi contra omnes, qui ſcandaloſas Propoſitiones prædicant.

37. Fabricæ S. Petri collata privilegia confirmat, novaque addit, ut ad eam abſolvendam pecunia comparetur.

38. *Neophitis* ex Judaiſmo aut alia infidelitate concedit privilegia; bona aliena incerta retinere permittuntur. Fiunt cives illius loci, in quo baptizantur. Curandum, ut cum Chriſtianis originariis matrimonia contrahant. Redeuntes ad vomitum, tanquam hæretici puniantur.

Neophit.

39. Res

39. Res & bona perſonarum Eccleſiaſticarum, (quæ *Spolia* appellantur) ſi inteſtati decedant, aut ſine facultate teſtandi, aut teſtentur ultra quantitatem, ſibi permiſſam, ad Cameram Apoſtolicam pertinere declarat. Spolia.

40. Jam anno 1537 Concilium Mantuæ celebrandum indixerat; ſed propter continuas diſſenſiones Chriſtianorum Principum & bella, etiam Turcica, congregari non potuit. Denegata etiam ipſi fuit *Mantua*, niſi conditiones ſubiret, quæ acceptari non poterant. Quare *Vicentiam* elegit; ſed propter incidentia identidem impedimenta, de tempore ad tempus prorogandum fuit. 2da Indictio Concilii Vicentiam.

Nicæam quoque longo difficilique itinere ſenio gravis & viribus fractus, ſe contulit, ut Carolum V, & Franciſcum I, qui ad eum locum condixerant, ad pacis conſilia flecteret. Decennales tandem ut inducias pangerent, impetravit: auxitque ſpem amicus utriusque Principis poſt diſceſſum Pontificis Nicææ congreſſus. Verum de externis Præſulibus vix aliqui Vicentiæ comparuerant. Unde, cum toties jam tempus Concilii eſſet prorogatum, Papa illius celebrationem ſuſpendit ad ſuum beneplacitum, deſiderantibus id maxime Principibus, qui ante pacem confectam, recrudeſcente præſertim in Hungaria bello, Concilium minus opportune celebrari poſſe exiſtimabant. Nizzam pergit.

Cum autem Papa incredibili deſiderio flagraret, per Synodum generalem quantocius vulnera Eccleſiæ ſanandi, quæ in dies magis aſperabantur, Vicentiam vero non amplius habere poſſet, uni Deo confiſus, anno 1542 delecto voluntate Cæſaris *Tridento*, ſatis commodo omnibus Nationibus loco, illud rurſus indixit, ad 1 Nov. inchoandum: omnibusque Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, aliisque, quibus de jure vel privilegio competit, præcipit, ut per ſeipſos, aut certe, ſi juſta ex cauſa impediantur (de quo fidem facere Pontifici teneantur) per Procuratores compareant, Reges vero & Principes hortatur, rogatque, ut, ſi ſalvam velint Chriſtianam Rempublicam, & ipſi ad Concilium veniant, vel, ſi venire non poſſent, idoneos legatos mittant: idque maxime a Præſulibus & Principibus Germaniæ impetrari æquum eſſe, cum eorum præcipue cauſa, ipſisque cupientibus Concilium indictum ſit, & in ea quidem civitate, quam ipſi deſideraſſent. 3tia Indictio Tridentum.

41. Papa ut ſummus Pontifex eſt Chriſti in terris Vicarius, caputque totius Eccleſiæ, quam ſuprema in Spiritualibus poteſtate a Chriſto collata regit. Ut Patriarcha Occidentis habet Primatum inter omnes Patriarchas. Ut Epiſcopus habet ſuam peculiarem Diœceſin Romanam, Romam, ſuburbia, certumque diſtrictum continentem; Vicarius Generl. Romanæ Diœceſis.

hanc, ſicut alii Epiſcopi tum per ſe ipſum, tum per Vicarium in Spiritualibus Generalem adminiſtrat; cui hac Conſtitutione tribuit Jurisdictionis poteſtatem in omnes Diœceſis Romanæ Sæculares & Regulares Eccleſias, viſitandi, corrigendi, atque reformandi in capite & in membris: cauſas civiles, 60 aureos non ſuperantes, cognoſcendi, appellationem, in cauſis, in quibus agitur de ſumma infra 5 Ducatos, rejiciendi; cauſas alimentorum, miſerabilium perſonarum, & alias quaſcunque, ultra 60 Ducatos de Camera non aſcendentes, ſummarie & de plano, ſola rei veritate inſpecta, judicandi: dilationes moratorias, etiam quinquennales, in cauſis mercedum, alimentorum, penſionum, cenſuum, & miſerabilium perſonarum, uti pupillorum, viduarum, pauperum, Eccleſiarum & piorum locorum, rejiciendi, niſi Reſcripta Moratoria data fuerint cauſa cognita, aut motu proprio a Papa.

Judicandi item Judæos, omnesque uſurarios, congregandi Synodum Cleri Romani, conferendi per ſe vel alium Epiſcopum Ordines, conſecrandi Eccleſias &c. pollutasque aqua benedicta reconciliandi, ſceleratos puniendi, pœnasque ad pias cauſas applicandi, aliaque exercendi, quæ vel de jure vel de conſuetudine Officio Vicarii Generalis ſunt annexa.

Anno 1543.

Prorogat iterum Concilium.

46. Celebrationem Concilii Tridentini prorogat usque ad bellorum ſedationem. Commemorat ſuam ſollicitudinem, laboresque impenſos pro ſedandis bellorum tumultibus, & congregatione Concilii, ex neceſſitate toties jam prorogati: iter ſuum Nicæam usque ad conciliandos ſummos Principes, tot ad eos miſſos legatos, tot litteras ſcriptas, indictum toties Concilium, primo Mantuæ, deinde Vicentiæ, demum Tridenti, miſſosque eo legatos ſuos: tot hortationes, & mandata, ut compareant. Sed cum hæc omnia incaſſum fuerint adhibita, ac propter bella itinera ſint intuta, claſſisque Turcica Italiæ exitium minitetur, ſuos legatos, qui per ſex menſes Tridenti fruſtra exſpectaverant, revocat, Conciliumque in aliud tempus opportunius differendum edicit.

Reſtrictionem ad 60 tollit.

47. Cum Papa in prima approbatione Inſtituti S. J. numerum ſociorum ad 60 reſtrinxiſſet, jam plenam dat facultatem omnes idoneos ſuſcipiendi.

Anno 1544.

50. Pœnas perjurii, falſi, ac decupli decernit in Officiales Cameræ Apoſt. qui rationes non reddunt fideliter.

52. Man-

52. Mandat, ut Gubernator urbis, Auditor Cameræ, Vicarius, Judices Almæ urbis totiusque Ditionis Eccleſiaſticæ *Cardinali Camerario*, perſonam ipſius Pontificis repræſentanti, pareant. Card. Camerarii poteſtas.

Anno 1545.

53. Vetat, detinere bona naufragantium in locis maritimis S. R. E. præmiumque proponit, ea recuperantibus.

55. Donatio ſpoliorum ſeu fructuum Eccleſiaſticorum non valet, ſi donans non ſupervivat 20 diebus.

56. Vetat mutare ſtylum Cameræ Apoſt. & Cancellariæ.

Conſtit. *Cum inter* Societati Jeſu dat facultatem in quibusvis Eccleſiis & locis Verbum Dei prædicandi, omniumque ad ſe accedentium Confeſſiones audiendi, & ab omnibus peccatis, etiam Pontifici reſervatis abſolvendi, exceptis iis, quæ in Bulla Cœnæ ſunt reſervata; vota item quæcunque (exceptis quinque) in alia pietatis opera commutandi. Miſſam ante diem & intra horam poſt meridiem dicendi; Euchariſtiam & alia Sacramenta miniſtrandi, Ordinariorum, Parochorum, aut aliorum licentia non requiſita. Privilegia S. J. conceſſa.

Anno 1546.

Conſtit. *Exponi* eidem Societati concedit Facultatem, Coadjutores Spirituales & Temporales aſſumendi, qui tria Religionis vota emittant, quin ad ſolennem Profeſſionem teneantur, ſed a Præpoſito S. J. dimitti poſſint, votis ſoluti; 20 autem tantum Presbyteris Coadjutoribus Facultates, Profeſſis indultæ, concedi poſſint; ſolennem vero profeſſionem Romæ tantum fieri jubet.

Anno 1547.

57. Contra Fratres Conventuales, absque licentia Sedis Apoſt. extra Ordinem vagantes, puniendo & coercendo procedere ſuperiores eorum poſſint.

Anno 1548.

58. Cauſarum, tam Criminalium quam Mixtarum cognitionem ad eundem Judicem in Campania pertinere declarat.

61. Eccleſiaſtici, qui teſtandi facultatem non acceperunt, decimam tantum partem piis cauſis poſſunt relinquere; ne Camera Apoſt. ſpoliis defraudetur.

Anno 1549.

63. Multa ad Regimen & Miniſteria S. J. diſponit. Plena adminiſtratio eſt penes Præpoſitum Generalem: cui tamen Societas poteſt alium ſubrogare. Poteſt ſuos ad Miſſiones mittere & revocare. Dignitates acceptari non poſſunt ſine facultate Generalis: ambitioſi autem non ſunt earum capaces. A correctione regulæ appellari non poteſt. De S. J.

 teſt.

teſt. Non tenentur ſuperiores aliquem vel aliquos ad miniſterium Præſulis deputare, & deputati ſub correctione ordinis manent, poſſuntque rurſus amoveri.

Poteſt Generalis per ſe vel alios ingreſſuros & ingreſſos abſolvere ab omnibus peccatis, & cenſuris, & in irregularitatibus diſpenſare; niſi ſint caſus enormes juxta Bullam Sixti IV. Reincidunt tamen in illas, ſi non mox intrent in Societatem, & vota emittere non ſint parati. Quivis Generali, vel ab eo deputato confiteri debet. Nullus, ſive profeſſus, ſive ſcholaris, ſive Coadjutor, tranſire poteſt ad alium Ordinem (Carthuſienſium excepto) ſine expreſſa Generalis aut Sedis Apoſt. licentia. Apoſtatæ & inſolentes coerceri poſſunt excommunicatione, incarceratione &c.

Societas, perſonæ ac bona ab omni ſuperioritate, jurisdictione, correctione quorumcunque ordinariorum eximuntur, & ſub protectione Sedis Apoſt. ſuſcipiuntur. Presbyteri in locis, in quibus degunt, poſſunt habere oratoria, & uſum altaris portatilis, atque tempore etiam Interdicti, januis clauſis, Miſſas dicere & Sacramenta miniſtrare. Familiaribus vero ſuis libere poſſunt cuncta adminiſtrare Sacramenta, & ſepulturam.

Nec ullis Prælatis liceat, contra aliquam Societatis perſonam excommunicationis, ſuſpenſionis aut Interdicti ſententiam contra ejus privilegia, a Paulo III conceſſa, proferre. Eorum autem interpretationem ſibi reſervat. Qui Societatis concionibus interſunt, Miſſas audire & Sacramenta recipere apud eam poſſunt, nec ad id Parochiales Eccleſias accedere tenentur.

Poſſunt a quolibet Antiſtite Catholico ordinari absque promiſſione & obligatione. Nullam tenentur ſuſcipere adminiſtrationem aut curam Monialium: nec de prædiis & bonis Collegiorum ullam ſolvere Decimam, etiam Papalem, vel aliam contributionem, vel procurationem, neque de legatis vel alias ſibi relictis, niſi Societatis fiat a Papa expreſſa & ſpecifica mentio: eaque omnia auctoritate Apoſt. confirmata cenſeantur. Nemo etiam impediat conſtructionem Collegiorum &c.

Privilegia.

Conceditur Indulgentia plenaria viſitantibus ſemel in anno Societatis Eccleſiam. Præpoſitus Lectores Theologiæ & aliarum Facultatum deputare poteſt, nemine alio requiſito. Poſſunt ſocii in terris Infidelium & partibus remotiſſimis, a quibus Sedes Apoſt. non poteſt adiri, pœnitentes abſolvere etiam a caſibus, in Bulla Cœnæ reſervatis, & diſpenſare in gradibus, Jure Divino non prohibitis, ut converſi ad fidem in matrimoniis contractis permanere poſſint, benedicere

cere veſtes Sacerdotales, calices, altaria, Eccleſias reconciliare, ſtatuta condere, Provinciali decedente in longinquis illis partibus, alium interim eligere, donec Generalis provideat: in iisdem terris, exigente neceſſitate, bis in die Miſſam legere.

Profeſſio de licentia Generalis ubilibet emitti poteſt; conceſſio Coadjutorum, ad 20 ante reſtricta, ad quoſcunque idoneos extenditur. Confirmat denique omnes gratias & privilegia conceſſa, quæ Generalis, quibus viſum fuerit, communicare poſſit, commendatque Societatem Principibus & Prælatis, ac conſervatores & executores hujus ordinationis conſtituit.

Obitus Pauli III.

Deceſſit 10 Nov. 1549, ætatis 81, ſepultus in Vaticano. Gubernavit magna cum laude Eccleſiam annos 15, dies 28, creatis Cardinalibus 71. Pontifex, zelo Religionis, integritate, probitate, ſapientia, doctrina, prudentia, & experientia rerum, multorum annorum uſu collecta, excellens, difficillimis temporibus Divinitus Eccleſiæ proviſus, curſum ruinarum ſtitit. Quas illi moleſtias attulit Anglicanum ſchiſma, atque Henrici VIII adverſus omnes paternas monitiones in flagitia obduratum pectus? quantos animi dolores per Germaniam, Galliam, Hungariam, Poloniam, Daniam, Sveciam, ſciſſa Religio? quantos ille conatus, curas, labores impendit, ut, dum hinc hæreſis, inde Turca inconſutilem Chriſti togam ſcinderent, diſtractos in bella Chriſtianos Principes, in pacem & concordiam componeret? quantis denique ſtudiis actum, ut Oecumenica Synodus, ut afflictis & fatiſcentibus undique rebus opem ferat, colligeretur? Perrupit tandem decumanos obices invicta conſtantia. Collecta eſt 13 Dec. 1445, celebratæ XI ſeſſiones ſub Paulo III octo Tridenti, tres Bononiæ: ut adeo mirum omnino ſit, Proteſtantes quoſdam eo venire potuiſſe impudentiæ, ut ſcriberent, Paulum III ſubterfugiſſe convocationem Concilii, & moras ex moris texuiſſe. Proſcriptus libellus Interimiticus, quod quibuſdam communionem ſub utraque ſpecie, & Sacerdotibus ductas jam uxores relinqueret. Deſignatus Cardinalium, aliorumque Prælatorum cœtus, qui ea, quæ ad corrigendos mores, & erigendam collapſam diſciplinam facerent, unum in libellum colligerent. Conſtituti novi in agro Domini, zizaniis ſcatente, operarii, qui evellant, ædificent & plantent, & ruinas Europæ per Aſiæ, Africæ, & Americæ germina meſſemque ampliſſimam compenſent.

Elogium Pauli III.

Articulus V.

Julius III.

117. Paulo III ad capiendam laborum mercedem vocato, Cathedra Petri per tres ferme menſes vacavit, Cardinalium ſuffragiis, tum inter Cardinalem *Reginaldum Polum*, qui ſub Maria Regina Angliam ad fidem orthodoxam reduxit, & inter alios diſtractis, donec in Cardinalem Joannem Mariam de Monte, Epiſcopum Præneſtinum, qui Concilio Tridentino Pontificis nomine præſederat, 8. Febr. 1550 convenirent; qui *Julius III* appellari voluit, & annis quinque ſaluberrimis Conſtitutionibus Eccleſiam rexit, quarum eas, quæ notabiliores videntur, pro inſtituto breviter attingemus.

Anno 1550.

Primis 5 Conſtitutionibus agitur de poteſtate & jurisdictione Majoris Pœnitentiarii, Vicarii Generalis in Judæos, Cardinalis Camerarii, Gubernatoris utriusque Burgi, Curialium &c. Quibus ſua privilegia confirmantur.

6. Abſolvuntur Hæretici, intra tres menſes ad Eccleſiam reverſuri, ab omnibus pœnis.

9. Altera approbatio & confirmatio Inſtituti Societatis Jeſu.

Concilium reſumit. 11. Reducit, petente Cæſare, Concilium Generale Tridentum, 1 Maji 1551 reaſſumendum.

Anno 1551.

12. Graviter vetat, nequis Inquiſitores hæreticæ pravitatis in officio ſuo impediat, & ne laici de crimine Hæreſis, utpote ad forum Eccleſ. privative ſpectante, cognoſcant.

13. Donationes Prælatorum, niſi 20 dies ſupervivant, nullas eſſe decernit.

17. Quinta pars donationum ad pias cauſas applicanda fabricæ S. Petri.

18. Luſitaniæ Reges Militiæ Aviſenſis perpetui Adminiſtratores & Magiſtri conſtituuntur.

Anno 1552.

19. A ſolo Collegio Advocatorum Conſiſtorialium Doctores Juris Civilis & Canonici Romæ creari poſſint, aliæque creationes irritantur.

Acad. Dilingana. 20. Erigitur ſtudium Generale Dilingæ in Suevia ad preces Othonis Truchſeſii Cardinalis & Epiſcopi Auguſtani, cum privilegiis ad inſtar Pariſienſis, Bononienſis & aliarum Academiarum.

21. In-

21. Inſtituit Collegium Germanicum cum privilegiis ſtudii Generalis, in quo præter litteras Humaniores, Philoſophia & Theologia a Profeſſoribus Societatis Jeſu doceantur. Colleg. Germ. initium.

22. Privilegia, Societati Jeſu conceſſa, confirmat, novisque auget, circa jejunia, abſolutionem, Divinum Officium, Gradus Academicos ſuſcipiendos &c.

Anno 1553.

25. Vetat, ne quis ditionis Pontificiæ ſubditus, immediatus, aut mediatus, militet ſub ſignis externi Principis.

26. Vetat, Proto-Medici urbis Jurisdictionem ab Officialibus Curiæ turbari. Collegio vero Phyſico-Medico dat facultatem, quoscunque idoneos promovendi ad Gradus.

Anno 1554.

30. Poſſeſſionem Eccleſiæ vel Beneficii, ante acceptas litteras Apoſtolicas confirmationis captam, irritam declarat, addita pœna privationis Beneficii.

32. Hebræis Thalmud aliique libri, quibus nomen Chriſti blasphematur, retinere graviter prohibetur. Judæi.

34. Cuilibet Judæorum Synagogæ imponitur annua contributio 10 Ducatorum, pro ſuſtentatione Domus Catechumenorum, & Converſorum ex Judaiſmo.

Obitus Julii III.

Exactis in Pontificatu annis 5, menſibus 2, deceſſit 23 Martii 1555, ætatis 67, creatis Cardinalibus 20. Concilio Tridentino anno 1551 reſumpto, ſex celebratæ ſunt ſub eo ſeſſiones. Bello autem inter Carolum V & Henricum II orto, ſuſpendere illud fuit coactus anno 1552.

Syri, miſſa ad Julium III legatione, ad Eccleſiæ unitatem redierunt, Primatum Romani Pontificis profeſſi. Legationis Princeps erat Simon Sulakas, totius Orientis ab Euphrate ad Indos uſque Patriarcha, qui anno 1553 in Palatio Apoſt fidei profeſſionem edidit, & obedientiam promiſit, reducique in patriam comites dati ſunt Religioſi Sacerdotes, Linguæ Syriacæ periti, qui Religionem in partibus illis propagarent. Syri converſi.

Sed nihil optimi Pontificis animum majori gaudio & ſolatio perfudit, quam Angliæ per Card. Reginaldum Polum, quem eo legaverat, ad Eccleſiam ſub Maria Regina reductio, exactis errorum Miniſtris, Catholicisque Sacerdotibus reſtitutis. Et Angli.

Articulus

Articulus VI.

Marcellus II, & Paulus IV.

118. Cum 17 dies ſedes vacaſſet, electus eſt Marcellus Cervinus, Politianus, 9 April. 1555 retento nomine Marcellus II dictus, poſtquam graviſſimis legationibus perfunctus Concilii Tridentini Præſes fuerat. Ingentes de ejus eximia prorſus vitæ integritate, maturitate judicii, doctrina excellenti, ſumma animi æquitate orbis melior ſpes conceperat; ſed oſtenſus magis eſt Eccleſiæ quam conceſſus; nam 1 Maji anni ejuſdem, 21 Pontificatus die apoplexia repente tactus obiit, tanto luctu ac mœrore publico, quanto gaudio fuerat electus, utroque maximo, ætatis 54.

Poſt 22 dies ſubrogatus eſt Cardinalis Joannes Petrus Carafa, Epiſcopus Oſtienſis, ſacri Collegii Decanus, Archiepiſcopus olim Theatinus, Ordinis Theatini, ab eo ſic appellati, confundator, dictus *Paulus IV*, cum 79 annos jam eſſet natus, ſed ſenili vigore vegetus.

Anno 1555.

Hiberniam regnum declarat. *Conſtit.* 1. Petentibus Maria & Philippo Angliæ Regibus, Inſulam Hiberniæ Regio titulo & honore ornat.

3. Annullat alienationes, emphytevſes & locationes bonorum Eccleſ. damnoſas Eccleſiis, vel ſine requiſitis Juris ſolennitatibus factas.

4. Judæi in loco omnino ſejuncto a Chriſtianis habitent. In eorum vicum unicus ſit ingreſſus. Synagoga unica in civitate eis permittitur. (Quæ Judæis prohibita.) Nulla bona immobilia habeant; ſi habeant, Chriſtianis vendant. Mares ac fœminæ ſigno aliquo publico ſe diſtinguant, ut a Chriſtianis dignoſcantur, uti mares bireto glauci coloris: neque in hoc diſpenſari poſſit. Chriſtianos famulos aut ancillas, vel nutrices habere non poſſunt. Diebus Dominicis feſtisque publice non laborent. Chriſtianos ne ulla re gravent: neque cum illis ludant, comedant, aut familiarius converſentur. Libri rationum, quas habent cum Chriſtianis, latinis litteris ſint ſcripti, & ſermone Italico. Mercaturam non exerceant circa frumentum, hordeum, & alia, ad vitæ uſum neceſſaria. Dominos ſe appellari non patiantur, cum ſint Chriſtianorum ſervi. Ne agant Medicos apud Chriſtianos. Statuta locorum, in quibus degunt, obſervent &c.

6. Decanatus S. Cardinalium Collegii pertineat ad antiquiorem Cardinalem Epiſcopum, in curia præſentem, aut abſentem Reipublicæ cauſa.

10. Cum

10. Cum contrahentibus matrimonium cum impedimento ex ſpe facilius impetrandi diſpenſationem, diſpenſandum non eſt. De contrahentibus matrim. cum ſcientia impedimenti.

Anno 1556.

13. Cardinales Roma abſentes de diſtributionibus nihil participant, nec ad optionem Eccleſiarum admittuntur.

16. Contra ſe ingerentes Beneficiis ante expeditas litteras Apoſt. & contra non ſolventes annatas, cenſus, Canones, quindennia & Regalia, Cameræ Apoſt. debita, pœnæ decernuntur.

18. Proviſiones Cathedrales in uno Conſiſtorio proponantur, &, ut negotium expendi poſſit, poſt intervallum in alio Conſiſtorio, præviis Cardinalium votis, expediantur.

Anno 1557.

19. Feſtum Cathedræ Romanæ S. Petri ad 18 Jan. reſtituitur, toto orbe celebrandum: præſervata Feſtivitate altera Cathedræ Antiochenæ 22 Febr.

21. Revocat privilegia, Regularibus conceſſa, recipiendi Religioſos alterius Ordinis; quia hoc prætextu ſolent vagari, nec homines verſatiles diſciplinæ novæ facile aſſueſcunt.

Anno 1558.

23. Graviſſimis cenſuris percellit eos, qui Papatum ambiunt, aut vivente Pontifice de eligendo futuro Pontifice tractant.

26. Graviſſimæ pœnæ in lenones & lenas ſtatuuntur, qui pueros aut puellas pro mercede proſtituunt.

Anno 1559.

29. Subſidium, Statui Eccleſiaſtico impoſitum, ab omnibus exigi mandat, revocatis privilegiis & exemptionibus.

30. Qui habent facultatem utendi altari portatili, non poſſunt eo uti, niſi in loco, ab Ordinario vel ejus Vicario aſſignando. Altare portatile reſtringit.

31. Erigit, petente Philippo II, tres Archiepiſcopatus, Cameracenſem, Mechlinienſem, Ultrajectinum, a jure Metropolitico Remenſi & Colonienſi, quibus ſuberant, exemptos. Multos quoque Epiſcopatus erigit, ut Antverpienſem, Harlemenſem, Daventrienſem, Levardienſem, Gröningenſem, Middelburgenſem, Buſcoducenſem, Ruremondanum, Namurcenſem, Audomarenſem, Iprenſem, Gandavenſem, Brugenſem &c. hæ celebres urbes, ad Diœceſes, Cameracenſem, Trajectenſem, Leodienſem, Morinenſem, Tornacenſem, antea pertinuerant. In Belgio plures Archiep. & Epiſc. erigit.

Cameracenſis autem Provinciæ Suffraganei ſint Attrebatenſis, Tornacenſis, Audomarenſis, Namurcenſis: *Mechlinienſis* vero Antverpienſis,

ſis, Gandavenſis, Brugenſis, Iprenſis, Buſcoducenſis, Ruremundanus: *Ultrajectenſis* denique Harlemenſis, Daventrienſis, Levardenſis, Gröningenſis, Middelburgenſis.

32. Si Regulares, ad Epiſcopatum aſſumpti, ad Religionem redeant, non poſſunt in ea fieri ſuperiores, ſeu ad officia & dignitates aſſumi.

Obitus Pauli IV.

Exceſſit e vita 17 Aug. 1559 Pontificatus anno quinto, ætatis 84, ſepultus ad S. Mariam ſupra Minervam: creatis 19 Cardinalibus, vir integerrimæ, ſed ſeveræ indolis, quam corrupta illa tempora requirebant. S. Inquiſitionem, fidei tutelam, ſtabilivit; morum ac diſciplinæ cenſores, ad modum veteris Romæ conſtituit, ſanctiore conſilio, majoremque auctoritatem addidit, dum ſanxit, ut ſingulis hebdomadis Congregatio S. Officii Pontifice præſente haberetur. Nepotibus ſuis nimium indulſiſſe viſus fuerat, ſed cum eorum vitia comperiſſet, Roma juſſit faceſſere.

Elogium.

Aloyſium Lippomannum in Poloniam Legatum miſit: Nunnium Baretum S. J. Patriarcham creatum cum ſociis in Abyſſiniam: novos in India & Belgio Epiſcopatus erexit. Linguarum Orientalium ipſe peritiſſimus, Novum Teſtamentum, in Syriacum idioma converſum, litteris Syriacis Romæ edi curavit.

Quia autem tum ſua inidole, tum per S. Inquiſitionem, tum per Edicta & exactiones ſeverior viſus eſt, populus Romanus poſt ejus mortem, æſtro velut percitus, conglomeratis agminibus, carceres S. Inquiſitionis perfregit, reosque extraxit, vulnerato Commiſſario, e S. Dominici Familia, hujuſque cœnobio S. Mariæ ſupra Minervam flammas ſubditurus erat, niſi aliorum auctoritas obſtitiſſet. Sed nihil immanius furore, in ſtatuam Pauli IV, quæ in Capitolio fuerat erecta, ab efferata plebe exerto, dum naſum ei & brachia abſciderunt.

Furor in illum poſt mortem.

Articulus VII.

Pius IV, anno 1560.

Patrata ſunt ea, quæ diximus, a populo, cum ſedes in quintum menſem vacaret, donec tandem 26 Dec. 1559 electus eſt Joannes Angelus Mediceus, Mediolanenſis, *Pius IV* appellatus, ſacra Thiara redimitus 6. Jan. 1560, qui a clementia auſpicatus ſacrum Principatum, populo condonavit, quæ in Paulum IV & S. Officium tumultuoſe conſciverat, ea tamen lege, ut damna illata reſarciret.

At

At documentum daturus, quod Romanorum Pontificum propinqui abuti non debeant poteſtate ſibi in populos concredita, in Carafas, Pauli IV Nepotes, tanquam reos læſæ Majeſtatis ac perduellionis pœna mortis animadvertit. Carolus Cardinalis in carcere ſtrangulatus: Joannes ejus frater, cum aliis propinquis capite plexus. Mitius actum in Alphonſum Carafam Cardinalem, Pauli IV ex fratre Pronepotem, qui grandi pecunia vitam redemit. Pius V poſtea cauſam hanc retractavit, inſtituto prius accurato examine, atque Carafarum Familiæ famam, honorem, titulos, ac bona reſtituit. Cæterum Pius IV multis ſapientiſſimis Conſtitutionibus præclare inſtruxit rexitque Eccleſiam. Sævitum in Carafas Pauli propinquos.

CAPUT XXIII.

Aliæ Conſtitut. Sæc. XVI.

Ex Tomi IV. Parte II.

Articulus I.

Conſtit. Pii IV, anno 1560.

Conſtit. 4. Paulus IV ſeveram Conſtitutionem ediderat contra Religioſos extra clauſtra vagantes. Hanc mitigat Pius IV & ad terminos Juris communis reducit. [ſig.

5. Cum ſede vacante complura ornamenta ex Camera Apoſt. ſint ablata, hæc reſtitui jubet.

9. Teſtamenta aliasque ultimas voluntates, abſque licentia ſedis Apoſt. factas irritat, tametſi ad cauſas pias fiant; eo quod ſpolia ſeu bona perſonarum Eccleſiaſticarum ad Cameram Apoſt. pertineant; hinc illa per collectores ſpoliorum exigi jubet.

11. Confirmat plurimas gratias, privilegia, exemptiones Ordinis Melitenſis, Magno Magiſtro, Prioribus, aliiſque perſonis conceſſa, cum eorum extenſione & nova conceſſione.

16. Erigit Ducatum *Brachianum* pro Illuſtri Familia Urſinorum, cum poteſtate gladii, privilegiis, prærogativis, inſignibus, ad nobilem Ducatum pertinentibus.

22. Declarat, Jus præſentandi vel nominandi ad Beneficia a ſe conceſſum, non extendi ad fœminas.

28. Indicit Concilium Tridentinum in proximum paſcha, omneſque, qui poſſunt & debent, comparere jubet.

Reſumptum Concil.Trid. 29. Ordinem in Concilio ſedendi aſſignat, videlicet, ut Patriarchæ primo, ſecundo Archiepiſcopi, tertio loco Epiſcopi ſedeant, ſecundum prioritatem ſuæ promotionis, nulla habita ratione ad eorum dignitates Primitiales, ſive veras ſive prætenſas. Hunc autem Ordinem nulli fore præjudicio declararunt Legati Apoſtolici.

Anno 1561.

32. Confirmat Conſtitutiones, a prioribus Pontificibus editas contra homicidas, bannitos, Fures, complices, fautores, & dominos, ſua territoria non cuſtodientes, & purgantes a talibus.

33. Præſulibus, quamdiu interſunt Concilio Tridentino, concedit, ut etiam menſibus Papalibus conferre poſſint Beneficia, alternativæ ſubjecta, nec ad ulla ſubſidia præſtanda teneantur.

34. Deputat 5 Cardinales Tridentum, qui nomine Papæ Concilio præſideant, *Puteanum*, *Mantuanum*, *Seripandum*, *Hoſium*, *Simonetam*.

De ſollicitantibus. 37. Inquiſitoribus hæreticæ pravitatis dat mandatum, ut contra Sacerdotes, qui in confeſſione mulieres ad inhoneſta ſollicitant, procedant, tanquam de fide ſuſpectos.

45. Si tempore Concilii Papam mori contingeret, electionem non ad Concilium ſed ad Cardinales, Romæ ſuſcipiendam, pertinere declarat, atque decernit, neque Concilium in hoc diſpenſare poſſe.

47. Debitores, petentes a Judicibus alternativas, aut alias dilationes ex *cap. Pervenit* & *cap. Odoardus*, etiam coram Judicibus geſtare debent birretum viride.

48. Avenione hæreſis irrepſerat, ſed propter metum nemo audebat accuſare, denuntiare & teſtem agere. Decernit itaque Pontifex, quod Inquiſitor non teneatur publicare denuntiantes, aut teſtes, vel eorum depoſitiones; neque poſſit ſyndicari ſeu judicari ratione ſui proceſſus, niſi a ſolo Pontifice, aut ſummis Inquiſitoribus Romanis, quibus ſolis debet rationem reddere.

49. Emolumenta, ad Capitula Eccleſiarum Romæ, & menſam communem ſpectantia, convertantur in diſtributiones quotidianas, pro intereſſentibus rei Divinæ.

De Auditorib. Rotæ. 52. Poſtquam Pius IV reformavit curias & tribunalia urbis, ad Rotæ etiam in palatio ſuo ordinationem curam convertit, quam 12 ex diverſis nationibus viri doctiſſimi, qui *Auditores Rotæ* appellantur, conſtituunt. Abbreviatio litium eis commendatur; & hinc in cauſa ſufficit, ſemel fuiſſe commiſſam: non facile proroganda fatalia dilationum. Auditor ſententiam non ferat, niſi in Rota, auditis collegarum

rum

um votis. Deciſiones & acta totius cauſæ intra 15 dies a lata ſententia, ut moris eſt, publicentur, & partibus petentibus, cum jurium & rationum decidendi allegatione, copia detur.

Cauſæ Auditorum, propinquorum, & familiarium non tractentur in Rota. Decanus aliique attendant, ne aliquid decidatur contra Jus aut Deciſiones Rotæ impreſſas. A liquidatione fructuum & expenſarum ſemel tantum appellare liceat, ita, ut duæ conformes ſententiæ rem judicatam faciant. Cauſis criminalibus Rota ſe non miſceat, ſed eas ad Judicem Ordinarium remittat. Sportulas exigere non poſſunt Auditores, ſi ultro offerantur a partibus, ponitur eis modus, quantum poſſint acceptare.

55. Legitimationes naturalium & ſpuriorum, a Pontificibus factas, aut a Comitibus Palatinis, in quantum præjudicant hæredibus ab inteſtato, aut Fidei Commiſſariis, irritantur, ſi effectum necdum ſunt conſecutæ; prohibetque deinceps ita legitimare in fraudem vocatorum ab inteſtato, ex teſtamento, fideicommiſſo, legato. Legitimationes.

Anno 1562.

56. Malefactores & debitores, ut a Juſtitiæ Miniſtris ſe tutos præſtarent, in Domos Magnatum, Cardinalium, aut Legatorum confugiebant, & *Franchitias* inclamabant, cum non exiguo juſtitiæ impedimento, & creditorum damno; imo etiam certas plateas velut aſyla uſurpabant. Pius IV, Julii III exemplo tanquam crimen læſæ Majeſtatis prohibet, ne facinoroſis hominibus receptus præbeatur. Franchitias toliit.

57. Plura indulget Judæis contra ſtatuta Pauli IV, uti, in itinere portare pileum nigrum, habere bona ſtabilia ad valorem 1500 Ducatorum, mercaturam quarumcunque rerum exercere, cum Chriſtianis honeſte converſari, pignora, poſt 18 menſes non redempta vendere &c. Cæterum Pontifices, quando de Judæis aliquid diſponunt, ſolent præmittere, eos tolerari, ut memoriam paſſionis Chriſti excitent, & convertantur. In Judæos facilitas.

60. Jurisdictio Inquiſitionis etiam in Regulares exemptos in cauſa hæreſis, niſi eorum ſuperiores prævenerint, confirmatur.

62. Reformat Pœnitentiariam, ejus facultates reſtringit, jubetque, ut Major Pœnitentiarius abſtineat a mutatione ultimarum voluntatum, ab unione, diſmembratione, ſuppreſſione Beneficiorum: a conceſſione Juris Patronatus extra cauſam fundationis aut dotationis: a declaranda nullitate Profeſſionis Religioſæ, ex obtentu vis aut metus; abſolutione apoſtatarum, niſi ſtatim ad ſuum vel alium Ordinem non minus arctum tranſeant: permiſſione permutandi vel alienandi bona Eccleſ.: abſolutione ab homicidio aliiſque criminibus, quibus Reſtringit poteſtatem Majoris Pœnitentiarii.

de jure civili ſtatuta eſt pœna capitalis, præterquam in ſolo foro conſcientiæ: abſolvendo a Simonia reali vel conventionali in ordine ad retinendum Beneficium vel fructus perceptos: a promotione ad ſacros Ordines: abſolutione a juramento, niſi ad effectum agendi, aut a crimine violatæ libertatis Eccleſ. etiam in foro conſcientiæ, niſi cum clauſula ſatisfactionis: a diſpenſatione in ætate. Sede Apoſt. vacante vacat quoque Officium Pœnitentiarii quoad forum fori, non autem quoad forum conſcientiæ.

64. Eodem ferme modo reformat Cancellariam, Correctoris poteſtatem reſtringendo.

Cancellariam & Cameram reformat.

65. Et Cameram Apoſt. præfatus, ſicut Concilium Tridentinum orbem Chriſtianum reformat, ſic ſe curiam ſuam & tribunalia reformaturum. Ad Camerarii autem ejuſque Officialium tribunal tantum pertinent cauſæ Fiſci, & cum eo connexionem habentes. Interdicuntur igitur cauſæ aliæ, alienationes, abſolutiones a delictis, dilationes moratoriæ, Repreſſalia, litteræ pro adipiſcenda poſſeſſione Beneficii, prorogatio temporis ad ſolvendas annatas, aliaque jura Cameræ, mutatio vectigalium, remiſſio ſpoliorum Clericalium, decimarum, aliorumque Regalium, indulta circa ſpiritualia, commiſſiones & expeditiones, quæ non expreſſe ſunt conceſſæ. Privatim nihil expediatur, ſed omnia in plena Camera.

Aliaque tribunalia Rom. Curiæ.

68. Reformat alia tribunalia Romanæ Curiæ, Procuratores, Advocatos &c.

Modum eligendi Papam præſcribit.

73. Tractat de electione ſummi Pontificis. Per 10 dies exſpectandi Cardinales abſentes. Ex his 10 diebus novem impendantur exequiis: in quas ultra decem Ducatorum millia non expendantur. Poſt 10 dies, non exſpectatis abſentibus, ingrediantur conclave, & negotium inchoent. Quotidie fiat ſcrutinium, cum facultate accedendi. Ingredi conclave omnes præſentes tenentur, nec inde egredi licet, niſi ex manifeſta cauſa infirmitatis.

Sede vacante Cardinales in iis, quæ ad Pontificem ſpectant, nullam habent Juriſdictionem aut poteſtatem, neque gratiam neque juſtitiam faciendi, aut factam a Pontifice executioni mandandi: ſed ea omnia futuro Pontifici reſervare teneantur. Neque de ſtatu temporali Romanæ Eccleſiæ, neque de pecuniis Cameræ, vel Datarii &c. quidquam diſponere, nec æs alienum contrahere ultra neceſſarios ſumptus, ad exequias, ad ditionis defenſionem, ſuſtentationem pauperum officialium. Neque Camerarius, Theſaurarius, Datarius, Depoſitarius, Caſtellanus Arcis S. Angeli, aut alii Officiales contra hanc Conſtitutionem Collegio obedire teneantur, quin imo ſi obtem-

perarint,

ıerarint, aut ipſi Officiales aliquid tale attentare præſumpſerint, de ùo Cameræ Apoſt. refundere a futuro Pontifice cogantur.

Cellæ conclavis ſorte dividantur, nec liceat eas mutare, ſed qui-ris, etiam Decanus, ſua ſorte ſit contentus, uti etiam duobus famu-is, nullam Juriſdictionem habentibus, nec fratribus aut nepotibus. Sit præterea in conclavi unus ſacriſta, & duo Magiſtri ceremoniarum pro re Divina: unus Religioſus confeſſarius, per vota ſecreta a Car-dinalibus eligendus: Medici duo, Chirurgus unus, Aromatarius unus, faber lignarius, cementarius, duo barbitonſores, octo aut decem ſer-vientes publicæ omnium utilitati. Si quis alius irrepſerit, ignominio-ſe expellatur.

Clauſo Conclavi nullus ad colloquium etiam extra portam admit-tatur, ne quidem Oratores Principum, niſi ex urgente cauſa, a Car-dinalibus approbanda. Omne litterarum, aut ſcriptorum commer-cium ſub excommunicatione prohibetur; nec nuntium ullum ultro ci-trove licet recipere. Singuli Cardinales uno ferculo moderato unius ſpeciei tantum in prandio & cœna ſint contenti, & illud ſeorſim in ſuo conclavi ſumant. Prælati ad cuſtodiam conclavis deputati famu-los ad cibaria afferenda intrantes diligenter viſitent, ne quid littera-rum, ſchedarum, aut ſignorum exportent, vel importent; depre-henſi a Gubernatore carceri mancipentur &c.

Cardinalis, qui non eſt ſaltem Diaconus, votum non habeat. Car-dinales hortatur, jubetque, ut in dandis ſuffragiis, ac aliis omnibus, ad electionem ſpectantibus, omni dolo, fraude, factione, paſſione remotis, ac Principum ſæcularium interceſſionibus, & mundanis re-ſpectibus non attentis, ſed ſolum Deum præ oculis habentes, pure, ſincere, pacifice ſe gerant, nec conſpirationes, condicta, pactiones ineant, nec ſigna aut contra ſigna dent, aut aliud moliantur, quo electio retardetur, aut minus libere ſuffragia præſtentur. Vetat, ne Cardinales ex his aliquid mutent, ſed omnia, ſibi prælecta, ſe ob-ſervaturos jurent.

Cæterum, ne ſchiſmati & diſſenſioni detur occaſio, nulla cenſura (quæ interim manet ſuſpenſa) Cardinalem impedit a voto, activo vel paſſivo.

Anno 1563.

77. Damnatur & excommunicatur Odettus Cardinalis a Caſtillio-ne, in hæreſin Hugonotorum prolapſus. Fuit is frater Gaſparis Co-ligny, famoſi in Gallica Hiſtoria Hugonotorum capitis, Adminiſtra-tor Eccleſiæ Bellovacenſis, creatus a Pontifice Cardinalis Diaconus, ſed abjecta purpura Calviniſmum publice fuit profeſſus, factusque miles

Odettus Card. excommunicatus ob hæreſin.

miles & maritus Eccleſiam eſt perſecutus. Igitur Pius IV facta legitima verificatione, illum omni dignitate Eccleſiaſtica exutum anathemate feriit. Cum autem ſe in Gallia non amplius tutum crederet, in Angliam ad Eliſabetham profugit.

81. Eccleſiam Urbinatenſem erigit in Metropolitanam. Suffraganei dati Callienſis, Senogall. Piſaur. Foroſempron. Feretranen. Eugubinenſis.

Anno 1564.

Confirmat Concil. Trid.

87. *Confirmatio Concilii Tridentini.* Se Concilii libertati adeo faviſſe ait, ut etiam de rebus, Sedi Apoſt. proprie reſervatis, liberum e arbitrium per litteras, ad legatos ſuos miſſas, permiſerit. Cum autem Concilium, more antiquo, confirmationem a ſe petierit, cum Decreta omnia Catholica, ac populo Chriſtiano utilia & ſalutaria cognoviſſet, in ſecreto Conſiſtorio ſe confirmationem cum præcepto omnia obſervandi, dediſſe. Prohibet ſimul gloſſas & interpretationes Concilii fieri, haſque Sedi Apoſt. reſervat.

89. In favorem Congregationis Lateran. Canonicorum S. Aug decidit litem de præcedentia contra Congregationem Caſſinenſem.

Edit Indicem cum Regulis.

91. Tridentinum multos doctiſſimos Prælatos ex diverſis Nationibus deputaverat, ut *Indicem librorum prohibitorum* conficeret; magna ſolertia id præſtitum; noluit tamen Concilium, ut ante ederetur, quam a ſummo Pontifice eſſet confirmatus. Igitur Pius IV hunc Indicem cum Regulis, ei præmiſſis, approbavit & confirmavit, Regulasque Indicis obſervari juſſit, & ſub pœna excommunicationis prohibet, nequis libros, in Indice notatos, legat.

94. Cum plures dubitarent, quo tempore Concilium Trid. obligare incipiat, Pontifex, licet jam ſub finem Januarii 1564. Romæ confirmatum fuerit, quia tamen tempus requirebatur, ut emendate typis ederetur, declaravit, quoad ea, quæ Juris ſunt poſitivi, non ante Calendas Maji ejuſdem anni obligationem incipere.

Congr. Interpretum Trid.

95. Inſtituit Congregationem novem Cardinalium ſuper executione Decretorum Concilii Tridentini; ſi autem difficultas emergeret, ad ſe referri petit.

96. Congregationi S. Inquiſitionis dat facultatem legendi libros hæreticos alioſque prohibitos, cum poteſtate, etiam aliis dandi licentiam, eos habendi & legendi.

99. Beneficia, in confidentiam recepta vacare, ac Sedi Apoſt. reſervata eſſe declarat.

Formula Fidei.

102. Proponit formulam Profeſſionis fidei, ad mentem Concilii Trid. formatam, quam emitti jubet a Graduandis, Profeſſoribus, Lecto-

Lectoribus, in Univerſitatibus & Gymnaſiis, Rectoribus eorundem, Cancellariis, vel aliis Superioribus.

103. Eandem Profeſſionem fidei edendam injungit omnibus, qui Cathedralibus Eccleſiis præficiuntur, &, quibus de earum dignitatibus, Canonicatibus, aut Beneficiis quibuſcunque curatis provideri contingit, aut quibus de Monaſteriis, Conventibus, Domibus Regularium quorumcunque ordinum quocunque nomine vel titulo providebitur. **A quibus emittenda.**

106. Revocat privilegium, cuicunque conceſſum, die veneris ſancto, aut alio tempore homicidam e carcere liberandi.

109. Revocat omnia privilegia & indulta, quibuſcunque conceſſa, quæ Concilio Tridentino adverſantur, omniaque ad terminos Concilii reducit. **Revocat privilegia. Trid. contraria.**

Anno 1565.

111. Nuntiis Apoſt. aliisque ad Principes miſſis, in virtute S. obedientiæ & ſub pœna excommunicationis prohibet, ne a Regibus aut Principibus litteras commendatitias ad dignitates apud Sedem Apoſt. obtinendas, ullo modo pro ſe vel ſuis propinquis procurent; nec ultro oblatas acceptent, aut iis utantur: additque, ſi litteræ ab oratoribus Principum offerantur, vel commendatio voce proferatur, præſumptionem contra Nuncios fore.

115. Abbatibus Congregationis Caſſinenſis Ord. S. Benedicti dat poteſtatem utendi mitra & pedo, ac benedicendi populo, & conſecrandi lapides pro uſu altarium.

121. Approbat Reformationem Conventualium S. Franciſci, in Capitulo generali ſuſceptam, cum declaratione Conſtitutionum, & Regulæ S. Franciſci, quam circa paupertatem benignius interpretantur, quam Obſervantes, ſeu Reformati vel Recollecti, & Capucini, qui eam ſecundum litteram accipiunt.

Obitus Pii IV.

Mortem oppetiit 10 Dec. 1565, Pontificatus 6, ætatis 57, creatis Cardinalibus 46, a Concilio Tridentino reaſſumpto, & feliciter abſoluto, confirmatoque, prout etiam ab formata Profeſſione fidei ac Indice librorum publicato, immortale apud poſteros nomen ſibi peperit, magnus ingenio, prudentia, zelo fidei ac diſciplinæ, ſed major in Carolo Borromæo nepote ex ſorore, quem Cardinalem & Archiepiſcopum Mediolanenſem creavit, prout etiam alterius ſororis filium Marcum Sitticum ab Altemps Purpura donavit.

Articulus II.

Pius V.

120. Sedi, 27 dies vacanti, poſſeſſor datus eſt Michael *Ghislerius* Card. Ord. S. Dominici, natus Boſchi agri Alexandrini oppido, ſed oriundus Bononia, electus 16 Cal. Febr. 1566, dictus *Pius V*, qui in ſeptimum annum ſanctiſſime gubernavit Petri Naviculam, ut ejus Conſtitutiones demonſtrant.

Anno 1566.

1. *Conſtit.* Cardinalibus Congreg. S. Inquiſitionis omnes officiales pareant.

2. Ad Beneficia curata urbis nullus promoveatur, niſi a Vicaric Generali ſit examinatus & approbatus.

6. Innovat præceptum Innocentii III, ut Medici corporis infirmos ante omnia moneant, ut advocent Medicos animæ, iiſque confiteantur; quod, ſi per triduum non fiat, vetat Pius V, ne Medici eo amplius viſitent.

8. Revocat privilegium, quibuſcunque conceſſum, Miſſas dicendi veſpertino tempore.

10. Renovat Decreta Pauli IV de Judæis, quibus Pius IV in favorem Judæorum derogaverat.

15. Confirmat Statuta Synodorum Mediolanenſium, a S. Carolo Borromæo celebratarum, eaque ad omnia Monaſteria extendit.

19. Ordines Mendicantes eximit a gabellis pro eorum perſonis, bonis, locis, colonis, mercibus, animalibus; & ab hoſpitatione militum.

21. Græci non poſſunt Latino ritu, nec Latini Græco celebrare Miſſas & Divina Officia, ademptis omnibus facultatibus, in hac re conceſſis.

39. Cauſas confidentiarum, motas, & pendentes, ad ſe & ſuccesſores Pontifices avocat.

Anno 1567.

41. Pauperes ac perſonæ aliæ miſerabiles in cauſis diſcuſſionum pro ſuis creditis uſque ad 50 Scuta aliis creditoribus ſunt præferendi.

42. Vetantur Judæi, bona ſtabilia poſſidere; &, niſi ea vendantur, cenſentur applicata Domui Catechumenorum.

54. Feſtum S. Thomæ de Aquino in Regno Neapolitano celebretur ſub præcepto, in aliis locis ſub Ritu duplici, quemadmodum feſt ſanctorum quatuor Eccleſiæ Doctorum.

55. Mo-

55. Moderatur nimias Cardinalium collationes beneficiorum.

58. Refert, plerosque Ordinarios, Tridentini Decretis in pravum ſenſum detortis, varias Regularibus Mendicantibus afferre moleſtias, eorumque privilegiis gravamen. Hinc declarat 1 Canonem *Seſſ.* 24, *c.* 4, per quem Regularibus etiam in propriis Eccleſiis prædicationis officium negatur, contradicente Epiſcopo, non eſſe intelligendum de caſu, quo a ſuis ſuperioribus ſunt deputati; imo vult, ut libere in Eccleſiis ſuis prædicent, abſque ullius impedimento. Trid. explicat in favorem Regularium.

2. Cap. 15, Seſſ. 13 ita intelligendum, ut Regularis ab Epiſcopo ſemel approbatus ad audiendas confeſſiones, ſemper habendus ſit pro approbato in eadem Diœceſi, nec amplius examinari & præſentari debeat.

3. Confeſſarii Monialium, quæ ſub cura Regularium degunt, ab ordinario non ſunt examinandi, ſicut nec ii, qui confratrum ſuorum Confeſſiones audiunt; neque Graduati.

4. Quidam etiam, ut inquit Pontifex, nititur aſſerere ſeu facere, ne quiſquam audeat infra annum S. Euchariſtiam in Eccleſiis Regularium recipere, cum tamen ſolum in paſchate, quoad ſæculares duntaxat, ſecundum privilegia conceſſa, id obſervari debeat.

5. Concilium Trid. tantum dare facultatem in Monaſteria Monialium Epiſcopis & eorum Vicariis, ſi ipſis pleno jure ſubjecta ſunt.

7. Limitat quoque praxin circa examen puellarum ante Profeſſionem.

8. Mendicantibus prohiberi non poſſe ait, ne Miſſas etiam in alienis Eccleſiis celebrent, illaſque fideles audire poſſint quocunque anni tempore, ita, ut Dominicis etiam feſtisque diebus præcepto Eccleſiæ audiendi ſacrum ſatisfaciant.

9. Controverſias de præcedentia Regularium vigentes ab ordinario poſſe dirimi, non autem poſtea immutari.

10. Quoſdam Epiſcopos velle, Regulares a cura animarum excludi, illamque ſolis Presbyteris ſæcularibus relinqui. Pius V autem vult, Regulares etiam admitti poſſe.

Multa alia gravamina, Regularibus illata recenſet, uti de funeralibus, decimis, eleemoſynis petendis, de delinquentibus intra clauſtra, ingreſſu in Monaſteria Monialium, recurſu ad Epiſcopos, conatu exemptos ſubjiciendi, legatis piis, teſtamentis in præſentia Parochi faciendis &c. Hæc aliaque gravamina ſecundum modificationem appoſitam, & factam a ſe interpretationem Concilii Tridentini, vult eſſe ſublata, ſimulque omnia privilegia, immunitates, indulta, ab Eugenio IV, Sixto IV, Leone X, Paulo III, Paulo IV, Pio IV, Privilegia confirmat.

aliiſque Pontificibus Regularibus Mendicantibus quomodolibet conceſſa, aut confirmata, in quantum Tridentino, a ſe explicato, non ſunt expreſſe contraria, innovat atque confirmat, cum extenſione ad alios etiam Ordines non Mendicantes. Addit ſpecialia privilegia, Ordini S. Dominici conceſſa, protegitque eundem contra gravamina, quæ recenſet.

CAPUT XXIV.

Aliæ Conſtitutiones Sæculi XVI.

Excerptæ ex Bullarii

Tom. IV. Part. III.

Articulus I.

Pius V. anno 1568.

121. 77. Omnia Beneficia vacantia, ſede Epiſcopali vacante, ſuæ diſpoſitioni reſervat.

79. Fructus Beneficiorum litigioſorum lite pendente, deponendi & aſſervandi apud perſonam idoneam a Judice determinandam, non obſtante quocunque ſtatuto & conſuetudine capitulorum.

80. Epiſcopi eorum tantum reſignationes recipiant, qui non poſſunt Eccleſiæ vel Beneficio inſervire; nec conferantur conſanguineis & affinibus reſignantis.

82. Revocat omnes facultates creandi Doctores, aut Licentiatos, Comitibus Palatinis aut Officialibus Romanæ curiæ conceſſas.

Imped. ex ſponſalib. de præſenti.

85. Declarat, impedimentum publicæ honeſtatis, ex ſponſalibus de præſenti ortum, contrahi, ſicut ante Trid. quod tantum loquitur de ſponſalibus de futuro, quando impedimentum ad primum gradum reſtringit.

87. Breviarium Romanum omnibus præcipit, a ſe editum, cum prohibitione aliorum, niſi vel a primæva inſtitutione Ordinis a Sede Apoſt. ſint approbata, vel 200 annorum uſu firmata.

88. Parochis graviter præcipit reſidentiam, non obſtante quocunque Indulto, etiam Apoſtolico.

94. Declarat Fratribus Prædicatoribus ante omnes Fratres Ordinum Mendicantium competere præcedentiam.

95. Cleri-

95. Clericos, Seculares & Regulares, Sodomitas degradari, & curiæ ſæculari tradi præcipit, ſecundum ſanctiones legitimas pœna capitali plectendos.

96. Amotis 12 Pœnitentiariis ad S. Mariam Majorem, ſex Ordinis S. Dominici ſubſtituit, per Provincialem Provinciæ Romanæ deputandos.

106. Cenſus conſtituendi ſuper re immobili, de ſe frugifera. Solutio cenſus non anticipanda. Obligatio ad præſtandos caſus fortuitos non valet: nec pactum, rem, cenſui ſuppoſitam, non alienandi: neque pactum, moroſum cenſus debitorem teneri ad intereſſe. Cenſus augeri non poteſt. Re pereunte etiam cenſus perit. Reddito pretio redimi cenſus poteſt. **Cenſus.**

110. Judæos omnes, quorum perfidiam, fraudes, & flagitia recenſet, tota ditione Pontificia expelli jubet, Roma & Ancona duntaxat exceptis. **Judæos pellit.**

114. Sacram Pœnitentiariam & Officiales reformat.

115. Major Pœnitentiarius omnes abſolvere poteſt in foro interno a quibuſcunque peccatis, publicis & occultis, etiam Bullæ Cœnæ reſervatis, ab omnibus cenſuris, ac diſpenſare ſuper quacunque irregularitate, inhabilitate, defectu, infamia, præterquam ex crimine hæreſis, homicidio voluntario, Simonia formali, & criminibus publicis, ſuper quibus prius Papa eſt conſulendus. **Poteſtas Majoris Pœnitentiarii.**

Poteſt etiam habilitare ad dignitates & Beneficia pro eodem fôro interno: item diſpenſare in contractis matrimoniis, ſi impedimenta occulta ſint, exceptis primo gradu conſanguinitatis & affinitatis, & ſecundo in linea inæquali. Vota ſimplicia commutare, exceptis votis caſtitatis, Religionis, viſitationis S. Sepulchri, & liminum Apoſtolorum: De bonis alienis incertis partem delinquenti pauperi relinquere, reſiduum vero aliis pauperibus aut piis cauſis applicare: non autem in caſibus publicis abſolvere Principes, Reſpublicas, Epiſcopos, ſine expreſſo Papæ conſenſu.

Anno 1569.

117. Bulla *Intolerabilis* tractat de Simonia confidentiali, aitque, ſi quis Beneficium Eccleſiaſticum ex reſignatione aut ceſſione cujuſcunque perſonæ, cum pacto regreſſus vel acceſſus etiam ſolius dimittentis intentione receperit, vel ut alteri poſtea conferatur, vel ut illius fructus vel pars eorum alii vel aliis concedantur, vel penſiones ſolvantur, *confidentiam* cenſeri. Item ſi collator vel patronus Beneficium ea conditione, tacita vel expreſſa, conferat, ut poſtea in alterum pro arbitrio collatoris, vel alterius cujuſcunque, contra juris com- **Simonia confidentialis.**

munis diſpoſitionem transferatur. Adduntur præſumptiones, ex quibus colligitur, hanc confidentiam fuiſſe commiſſam.

Titulum *Magni* Hetruriæ Ducis confert.

121. Coſmum *Magnum* Hetruriæ Ducem creat, nominarique præcipit, cum inſigni elogio eximiæ benevolentiæ erga Sedem Apoſt.

129. Lateranenſis Eccleſiæ ſuper omnes urbis & orbis Eccleſias præeminentiam ſancit.

135. Ordinem S. Dominici inſignibus privilegiis ornat, & antiqua confirmat.

Anno 1570.

Eliſab. excommunicat.

138. Eliſabetham Angliæ Reginam propter hæreſin rurſus introductam, & quod caput Eccleſiæ Anglicanæ haberi velit, excommunicat &c. &c.

139. Providet Ordini Ciſtercienſi, vexato a Commendatariis, qui nequidem neceſſarium victum & veſtitum Religioſis præbuerant; unde variæ inordinationes ortæ fuerant.

140. Quidam ex Ordine Servorum B. V. ſub prætextu ſtrictioris obſervantiæ a reliquis ſe ſeparantes, peculiarem Congregationem ſub Vicario aliquo Generali inſtituerant, ſed, cum effectus intentioni non reſponderet, Papa, ſuppreſſa ea Congregatione, eos ad Ordinis Inſtitutum & unum corpus ſub uno Generali reduxit. Et Conſtit. 141 novas ordinationes iis propoſuit.

143. Revocat & abolet conſuetudines aliquid recipiendi pro Beneficiali proviſione.

145. Eximit Ordinem S. Dominici a ſolvendis Decimis aliiſque ſubſidiis.

146. Declarat, privilegia & exemptiones Ordinum Mendicantium, aliis etiam Ordinibus non mendicantibus communicata, non ſuffragari iſtis in iis, quæ temporalitatem reſpiciunt.

147. Sicut nuper Breviarium, ſic nunc Miſſale Romanum, a ſe emendatum, editumque omnibus præcipit, niſi ab ipſa inſtitutione Ordinis a Sede Apoſtolica approbatum habeant, aut conſuetudo 200 annorum ſuffragetur.

148. Thomam Manrique, Magiſtrum S. Palatii, creat Canonicum Theologalem Baſilicæ S. Petri, ut doctrinam S. Thomæ, ab Eccleſia receptam, & aliis magis tutam, exponat.

De Concept. B. V.

149. Innovat Conſtitutionem Sixti IV ſuper Conceptione B. V. præcipitque in hac re modeſtiam.

155. Tonſores, non tantum monetæ aureæ, ſed etiam argenteæ, ultimo ſupplicio puniendos eſſe decernit; uti etiam fraudulentos decoctores, nulla admiſſa ceſſione bonorum. *Conſtit.* 156.

158. Per-

158. Permittit Doctoribus in Academiis de Conceptione B. V. in utramque partem diſputare, ſine ſcandalo, non tamen in concionibus vel libris vernaculis.

160. Canonicis Regularibus Congregationis Lateranenſis conceditur præcedentia ante omnes alios Regulares poſt Clerum ſæcularem.

Anno 1571.

161. Revocantur facultates teſtandi ex bonis Eccleſiaſticis & aliis in favorem illegitimorum, tametſi ſint legitimati, aut habilitati ad ſucceſſionem in bonis feudalibus, & emphytevticis.

163. Ordinem Fratrum *Humiliatorum* extinguit, propter neglectam prorſus diſciplinam, incorrigibilitatem, ac enormia ſcelera; quippe præter alia flagitia Hieronymus Lignana Præpoſitus Vercellenſis aliique fratres in necem S. Caroli Borromæi Cardinalis & Epiſcopi Mediolanenſis, qui in eorum reformationem incumbebat, conſpirantes, Donatum *Farinam* apoſtatam, pecunia corruptum, induxerunt, ut eundem occideret; is nactus opportunitatem, cum Cardinalis veſperi cum familia in Sacello de more precaretur, ſclopum glandibus fartum, in eundem exoneravit, ſed globulis non niſi veſtem perſtringentibus, Divina ope vir ſanctus illæſus eſt ſervatus. Latro & complices comprehenſi capitis pœna ſcelus luerunt. Pontifex, extincto Ordine, Profeſſos regularem vitam ſub jurisdictione Epiſcopi agere juſſit, aut ad alios Ordines tranſire: Bona vero eorum ſuæ & Apoſt. Sedis diſpoſitioni reſervavit.

Ord. Humiliatorum extinguit.

Scelus in S. Carolum.

164. Præpoſituras & bona dicti Ordinis extincti diſtribuit ad pias cauſas: alia Carolo Cardinali diſtribuenda relinquit, alia Profeſſis ejuſdem Ordinis, in aſſignatis ſibi locis, pro ſuſtentatione attribuit, alia ulteriori ſuæ diſpoſitioni reſervat.

167. Poſt correctum Breviarium ac Miſſale Romanum, Officium etiam B. V. emendatum edidit, & adhiberi præcepit, ſublatis aliis, niſi uſus 200 annos excedat.

177. Declarat, Religionem Clericorum Regularium Societatis Jeſu vere eſſe de Ordinibus Mendicantibus, omnibuſque eorum privilegiis, conceſſis & concedendis perfrui, non obſtante, quod habeat collegia, bonorum immobilium capacia.

Declaratio pro S. J.

179. Beneficia per hæreſin vacantia collationi Sedis Apoſt. reſervat, non obſtante jure Ordinariorum quorumcunque.

180. Epiſcopis Indiarum dat facultatem, loco balſami, quod in Indiis non habetur, utendi in confectione chriſmatis ſucco, balſamo perſimili.

182. Bona

182. Bona Monaſteriorum Ord. Prædicatorum, Monialibus deſtitutorum, pertinent ad Fratres ejuſdem Ord. quorum curæ commiſſæ fuerant.

183. Revocat omnes Ingreſſus, Regreſſus, Acceſſus, Coadjutorias, quæ hæreditariæ ſucceſſionis ſpeciem habent, & a jure communi proviſionum Beneficialium recedunt.

De non recitantibus.

186. Leo X in Concilio Lateranenſi V ſtatuit, quod obtinens Beneficium, poſt 6 menſes ab eo obtento non recitans Divinum Officium, fructus non faciat ſuos, ſed eos pro rata reſtituere debeat fabricæ Beneficii vel pauperibus: Pius V vero hanc ratam determinat, & diſpoſitionem Leoninam etiam ad præſtimonia & penſiones extendit, imo etiam ad eos, qui in choro ſunt præſentes, ſed nihil orant. Primis vero ſex menſibus non recitantes ait graviter peccare.

191. Vetat, Officia Judicialia comparari pecunia.

De Turcis captis.

193. Poſtquam Papa ac Fœderati Philippus II ac Veneti, ingentem ad *Echinadas* a Turcis victoriam, Duce Joanne Auſtriaco reportarunt, vetuit Papa, ne Turcæ capti durante bello vendantur aut reſtituantur.

196. Prohibet deferri pugiones, mucrones, cultros, & alia id genus leviora arma, ad doloſe lædendum apta.

Anno 1572.

De famoſis libellis.

198. Prohibet graviter libellos famoſos, quorum auctoribus Jure Civili (*l.* 1. *Cod. de famoſ. lib.*) ſtatuta eſt pœna capitis, de Jure Canonico vero flagellatio & excommunicatio, *cauſ.* 5, *quæſt.* 1. has pœnas Pius innovat, extenditque ad transmittentes, ſpargentes, retinentes.

199. Eximit Monaſteria & omnia loca pia ab hoſpitatione militum.

200. Ne Chriſtiani, e Turcica ſervitute, liberi, a Chriſtianis vendantur, aut novæ addicantur ſervituti, ſed liberos eos cum bonis ſuis dimitti jubet.

Obitus Pii V.

Elogium.

A militante, quam ſanctiſſime gubernavit, Chriſti Eccleſia ad triumphantem tranſiit 1 Maji 1572. poſtquam in annum ſeptimum Pontificatum geſſit, ſingulari vitæ ſanctimonia & miraculis clarum Clemens X, anno 1672 Beatis, Clemens XI vero 1712 Sanctis adſcripſit.

Illuſtriſſimum S. Dominici Ordinem Juvenis ingreſſus, omnibus Regularis vitæ ornamentis enituit. Nepeſinæ & Sutrinæ Eccleſiæ datus Epiſcopus, atque a Paulo IV Purpuratorum Patrum Collegio adſcriptus,

ſcriptus, S. Inquiſitionis Præſes eſt renuntiatus, donec anno 1566 Pius IV eum ſucceſſorem eſt nactus, cujus eximias laudes tota enuntiat Eccleſia.

Articulus II.

Gregorius XIII.

Concordi 50 Cardinalium voto, poſtquam Sancta Sedes non niſi 11 diebus vacaverat, in Eccleſiæ caput electus eſt Hugo *Boncampagnus*, Bononienſis, Tituli S. Sixti Presbyter Cardinalis, dictus *Gregorius XIII*, qui multis præclaris Conſtitutionibus, exporrecta in omnes orbis partes, Paſtorali ſollicitudine, Eccleſiam ſanctiſſime ac ſapientiſſime 13 annis gubernavit.

Excerpta ex Conſtitutionibus Gregorii XIII.

Anno 1572.

1. Philippus II Rex Catholicus petiit pro Indiis, ut, ſi duæ con- 122.
formes habeantur ſententiæ in cauſis Eccleſiaſticis, ulterius non appelletur. Statuit itaque Papa, ut a ſententia ordinarii fiat appellatio ad Metropolitanum, qui, ſi utriusque ſententia fuerit concors, absque ulteriori appellatione illam exequatur; ſi vero diſcors fuerit, ad alium Metropolitanum vel ordinarium viciniorem provocari poteſt, cujus ſententia vim rei judicatæ obtineat, abſque reſcripto Sedis Apoſt.

3. Pius V Societati Jeſu poteſtatem dedit eligendi conſervatores, cum ampla jurisdictione in quoſcunque, eandem aut ejus bona vel jura turbantes; ſed quia Pii morte ſuperveniente litteræ hac ſuper re non fuerant confectæ, Greg. XIII per Bullam *Æquum reputantes*, amplam conſervatores ac judices in omnibus cauſis eligendi dat facultatem.

9. Latrones & viarum graſſatores, licet ſint Clerici, ex Eccleſia extrahi, & Judici Eccleſiaſtico tradi poſſunt. Imo & Clerici Minoriſtæ, habitu ſeculari tecti, & in flagranti deprehenſi, in eodem habitu duci poſſunt ad ultimum ſupplicium, in Catalonia.

Anno 1573.

15. Pius V multa Regularibus, præſertim Ord. S. Dominici, conceſſerat: Greg. ea reducit ad terminos juris communis, & diſpoſitionem Concilii Trid. derogans omnibus derogatoriis.

16. Pius V ſtatuerat, ut Dominica infra octavam Corporis Chriſti ſoli Ordini S. Dominici proceſſionem educere liceat. Gregorius vero omnibus Regularibus id licitum eſſe voluit, non tantum illa Dominica, ſed quavis die infra octavam.

17. Feſtivitatem SS. Roſarii, prima Dominica oct. celebrandam in gratiarum actionem pro Victoria de Turcis relata, haud procul ſinu Corinthiaco, Pontificias triremes ducente Marco Antonio Columna, toti fœderatæ claſſi vero præfecto Joanne Auſtriaco.

Colleg. Germ. 21. Collegium Germanicum, a Julio III cœptum, inſtituit, ac Societati Jeſu gubernandum tradit. Decem millia aureorum in ſingulos annos eidem in dotem attribuit, partim ex Camera Apoſt. ſolvenda, partim ex unione Monaſterii SS. Sabæ & Andreæ Ord. Ciſt. quinque Cardinales ejuſdem Protectores conſtituit, privilegiis ſtudii generalis ornat: voluitque, ut non minus centum adoleſcentes, ex tota Germania, & adjacentibus ſeptentrionalibus regionibus ſuſcepti in eodem inſtituantur.

Anno 1574.

30. Protectoribus Collegii Germanici amplam dat juriſdictionem & poteſtatem omnes cauſas, illud concernentes, cognoſcendi, & appellatione remota judicandi.

39. Bonif. VIII excommunicavit omnes, qui aliquid dant, recipiunt vel promittunt pro obtinenda gratia vel juſtitia apud Sedem Apoſt. Hanc ſalubrem Conſtitutionem Greg. confirmat, omnesque tales omnibus gratiis, Beneficiis, Officiis, cum perpetua infamia & inhabilitate, ipſo jure privatos eſſe declarat; nam, ut inquit, a Pontificatus ſui principio in id curas ſuas intendit, ut propria ſua Domus & curia ſordibus expurgetur.

Anno 1575.

44. Vetat, ne mulieres, cujuſcunque conditionis ſint, aut alii, Monaſteria Monialium ingrediantur, ſub pœna excommunicationis, ipſo facto incurrenda, revocatque omnes licentias & indulta, extra caſum urgentis neceſſitatis, quo Prælatis earum, comitantibus paucis Religioſis, licet ingredi.

48. Pius V ſub excommunicatione prohibuit, ſpectacula agitationis taurorum permitti, aut iis intereſſe. Rex Hiſp. utilitatem obtendens, quæ ex ea agitatione regnis ſuis proveniret, petiit a Pontifice, ut ejuſmodi prohibitio & cenſuræ tollerentur. Igitur Greg. quoad laicos & milites petitis annuit, modo ea agitatio diebus feſtis non fiat.

49. Pius V Equeſtribus Ordinibus, Hoſpitalium, S. Jacobi, Calatravæ, & Alcantaræ licentiam teſtandi ademerat. Greg. illam reſtituit,

ſtituit ad preces Philippi Regis, Adminiſtratoris dictarum militiarum.

51. Profeſſionem fidei Græcis præſcribit, ex Concilii Florentini, & Tridentini forma collectam.

Anno 1576.

55. Quamvis Religioſi Societatis Jeſu jam a prima ſua erectione fuerint exempti a Proceſſionibus publicis; Ordinarii tamen aliqui, ut intereſſent, cogere volebant; quapropter Pontifex eos hac Bulla eximit liberatque. **S. J. exempta a proceſſionibus.**

58. Eidem Societati concedit, ut ubique Domos & Collegia poſſit conſtruere, etiam prope aliorum Monaſteria, derogatque privilegio illorum, intra 140 cannas non ædificandi.

60. Declarat, verba illa Concordatorum Germaniæ, *ſi non apparuerit intra tres menſes a die notæ vacationis in loco Beneficii, quod alicui de illo Apoſtolica auctoritate proviſum fuerit*, ordinarium collatorem etiam menſibus Papalibus poſſe de illo diſponere, ſic eſſe accipienda, ut ſenſus ſit: quod *diſpoſitio Beneficii intra tres menſes a die notæ vacationis a Sede Apoſt. fieri, deque gratia facta* alicubi *apparere debeat*: quod nempe Romæ apparere debeat, licet necdum appareat in loco Beneficii. **Textus Concordat. Germ.**

61. Vineam extra portam Flaminiam Collegio Germanico donat pro recreandis ſcholaribus.

63. Miſeratus deplorandum ignorantiæ ſtatum, in quem Græci, tam florentes olim litteris & imperio, delapſi ſunt, pro Natione *Græca Collegium* Romæ fundat, dotatque, deſignatis ex Camera Apoſtolica, donec aliter provideatur, in menſes ſingulos centum ſcutis auri: attributis etiam Eccleſiæ cujuſdam Cretenſis, prope deſertæ, proventibus in annos 15. **Colleg. Græcorum.**

Anno 1577.

73. Juſſerat Greg. ſingulis ſabbatis ad Judæos, in oratorio congregatos, ſermonem haberi de Chriſto Redemptore. Aliqui ex illis, præſertim juvenes, fuerunt converſi, prout etiam Mahometani. Horum ſaluti ut melius proſpiceretur, *Collegium Neophitorum* adoleſcentum erexit, illiſque, donec aliter proſpiceretur, ex Camera Apoſt. aut Dataria in ſingulos menſes centum aureos aſſignavit. **Et Neophit.**

75. Quamvis autem per fundationem tot Seminariorum ſive Collegiorum, pro ſalute animarum erectorum, Cameram oneraſſe videatur, ex altera tamen parte proſpexit, ut aliunde ſubſidia eidem affluant, uti ex ſale patrio; nam prohibuit illum ex aliis regionibus, Pontifici non ſubjectis, advehi.

76. Uti etiam exportare frumentum, animalia &c. ex ſtatu Eccleſiaſtico.

Anno 1578.

S. J. exempta a Decimis.

78. Jam Paulus III & Pius IV Societatem Jeſu exemerant a ſolvendis cuicunque & quibuſcunque Decimis. Horum Conſtitutiones hac Bulla *Paſtoralis* Greg. confirmat, ac ſpecialiter derogat Capitulo *Nuper*, ab Innoc. III in Concilio Lateranenſi edito.

79. Pius IV erexerat Domum piam pro mulieribus peccatricibus pœnitentibus; hanc confirmat Greg. & eidem conſtituendo Protectores melius providet.

80. Ordini Servorum B. V. confirmantur omnia privilegia, facultates, immunitates, Indulgentiæ, a prioribus Pontificibus conceſſa.

Colleg. Anglicanum.

81. Fundat *Collegium Anglicanum*; & pro dote aſſignat in ſingulos menſes tria millia ſcutorum auri, ex Camera Apoſt. ſeu rationibus Datariatus, donec aliter proſpectum fuerit. Aſſignat habitationem, ut Juvenes Anglicani in ea litteris & morum probitate imbuantur.

83. Confirmat privilegia Ordinis Teutonici.

85. Revocat quoſdam Ordinis Minorum de Obſervantia ex Indiis ad propria clauſtra, in quibus profeſſionem emiſerant.

Et Hungaricum,

91. Erigit Collegium *Hungaricum* in Monte Cœlio, attribuitque pro dote Monaſterium Ordinis Pauli I Eremitæ deſolatum, cum ejuſdem proventibus.

93. Supprimit quædam Monaſteria & Abbatias Congregationis Camaldulenſis, eaque aliis Monaſteriis & Eccleſiis unit.

Anno 1579.

Et Helveticum Mediolani.

98. Erigit Mediolani Collegium Helveticum, partim ex Camera Apoſt. partim ex bonis extincti Ordinis Humiliatorum, partim etiam ex contributione S. Caroli Borromæi, hoc opus urgentis, fundatum, pro 50 minimum Juvenibus, Helvetis & Rhœtis alendis, atque virtute doctrinaque imbuendis, ut in patriam reduces inſignes animarum Paſtores agant, & Religionem adverſus hæreticorum inſultus ſtrenue propugnent.

Altare Portatile.

106. Uſum altaris Portatilis, a Paulo III Miſſionariis Societatis conceſſum, & a Tridentino univerſim abrogatum, eiſdem reſtituit.

108. Sub excommunicatione prohibet, ne quis S. J. Profeſſus, Scholaſticus, aut Coadjutor, ad alium Ordinem, etiam Carthuſienſium, tranſeat abſque licentia ſummi Ponticis aut P. Generalis, in ſcriptis obtenta.

109. Mo-

109. Monachi S. Baſilii ad unam Congregationem ſub uno Abbate Generali rediguntur.

111. Vulgat Conſtitutionem Pii V, qua 79 Propoſitiones Michaelis Baji damnaverat. Bajus in primis Propoſitionibus cum Pelagio exhibet ſe inimicum Divinæ gratiæ; dum ait, nec Angeli, nec primi hominis adhuc integri merita recte vocari gratiam: opus bonum ex natura ſua eſſe vitæ æternæ meritorium: Adæ merita fuiſſe primæ creationis munera, non autem gratiæ: nomine gratiæ tantum ea munera intelligi, quæ indignis conferuntur. Quod probi vitam æternam conſequantur, id non proprie gratiæ Dei, ſed ordinationi naturali, ſtatim initio creationis conſtitutæ, deputandum; nec in hac retributione ad Chriſti merita reſpiciendum. Pelagii eſſe ſententiam, opus bonum, citra gratiam adoptionis poſitum, non eſſe vitæ æternæ meritorium. Opera bona non accipere rationem meriti ex eo, quod facta ſint per gratiam Spiritus S. Humanæ naturæ elevationem non eſſe ſupernaturalem, ſed primæ creationi debitam. Addit, omnia peccata eſſe mortalia, & omnia opera Infidelium eſſe peccata. Propoſ. Baji.

A Propoſitione 27, ſibi ipſi contradicens, cum hactenus vires naturæ extuliſſet, nihilque aut parum gratiæ tribuiſſet, deprimit vires naturæ & liberi arbitrii, dum ait, liberum arbitrium ſine gratiæ adjutorio non niſi ad peccandum valere. Omne, quod agit peccator, peccatum eſſe.

A Propoſ. 31, in charitatem Dei perfectam inſurgit, aitque, eam eſſe poſſe ſine remiſſione peccatorum. Omnem amorem creaturæ rationalis aut eſſe vitioſam cupiditatem, qua mundus diligitur, aut charitatem per Spiritum S. in corde diffuſam. Redit ad liberum arbitrium, aitque, quod voluntarie fit, etiamſi neceſſario fiat, libere fieri. In omnibus actibus hominem dominanti cupiditati ſervire. Quæ principia poſtea Janſeniſtæ & Queſnelliſtæ adoptarunt.

Hominem formaliter juſtificari per obſervantiam mandatorum Dei, non autem per gratiam infuſam, qua homo adoptetur in filium Dei. In omnibus pœnitentibus ante abſolutionem & in Catechumenis ante Baptiſmum eſſe veram juſtificationem, ſeparatam tamen a remiſſione peccatorum. Ad rationem peccati non pertinere voluntarium. Deum homini nihil impoſſibile præcepiſſe, non Auguſtini ſed Pelagii eſſe ſententiam. Deum non potuiſſe initio talem hominem creare, qualis nunc naſcitur. Poſt peccatum nihil in homine remanere, niſi reatum pœnæ: hunc ſolum per baptiſmum & abſolutionem ſacramentalem tolli.

Pelagianum eſſe, admittere uſum bonum liberi arbitrii. Solam violentiam repugnare libertati. Hominem peccare in eo etiam, quod neceſſario facit. Omnia, quæ Job & Martyres paſſi ſunt, propter peccata ſua paſſos eſſe. Neminem, præter Chriſtum eſſe abſque peccato originali; propter illud B. Virginem eſſe mortuam. Concupiſcentiam eſſe peccatum mortale, ſed non deputari in peccatum. Immortalitatem primi hominis non fuiſſe beneficium gratiæ, ſed conditionem naturæ.

Has aliaſque Baji ſententias, quanquam nonnullæ aliquo pacto ſuſtineri poſſent, ut ait Pontifex, in rigore tamen & proprio verborum ſenſu, ab aſſertoribus intento, tanquam hæreticas, erroneas, ſuſpectas, temerarias, ſcandaloſas, impias, piarum aurium offenſivas reſpective, damnat, & ſub pœna excommunicationis reſervatæ prohibet.

Anno 1580.

112. Melitenſes eximuntur a Decimis & omnibus aliis oneribus. Si habeant Beneficia Eccleſ. tenentur deferre habitum.

119. Confraternitati Corporis Chriſti in Eccleſia Eremit. S. Auguſtini concedit licentiam, quot annis unum reum, capitis damnatum, liberandi.

CAPUT XXV.

Aliæ Conſtitut. Sæc. XVI.

Excerptæ

Ex Tomi IV Parte IV.

Seu Conſtitutiones Gregorii XIII, usque ad annum II *Sixti V, ſeu ab anno* 1581. *ad* 1588.

Anno 1581.

123. 129. Greg. vetuit, ne Medici Hebræi aut alii Infideles adhibeantur Chriſtianis infirmis, jubetque, ut Medici ægros ad confeſſionem & animæ diſpoſitionem hortentur.

131. S. Inquiſitioni dat poteſtatem in Hebræos animadvertendi, ſi contra Deum delinquant, dæmonem invocent, ſuperſtitionem Chriſtianos doceant, vel a fide avertere conentur, libros prohibitos retineant, converti volentes impediant, hæreticos recipiant, S. Hoſtia

ſtia abuſi fuerint, vel Chriſtianorum ſacra derideant, nutrices Chriſtianas habeant, præſertim ſi eas die communionis lac in latrinas vel cloacas effundere cogant.

134. Hortatur Fideles præſertim Principes, ut Anglis pro fide exulibus ſuccurrant.

Anno 1582.

136. Cum hactenus Calendarium Julianum eſſet in uſu, illud autem a vera rectaque ratione temporum ita aberraret, ut in decem ferme dies anticipato æquinoctio verno, paſcha & dependentia inde feſta mobilia non amplius ſtatuta a Concilio Nicæno & antiquis ſummis Pontificibus die celebrarentur, ita quidem, ut ſucceſſu temporum aucto errore in Januarium protrudendum eſſet paſcha, plures Pontifices in id curam intenderunt, ut errori iretur obviam, & ſtabilis in ævum computus Eccleſiaſticus figeretur; ſed intricatus adeo totque difficultatibus implexus hic erat labor, ut nullus eum aut incipere auderet, aut poſſet abſolvere.

Gregorio XIII hæc laus erat reſervata, qui, oblato ſibi ab Aloyſio Lilio Medico libello, in quo per novum Epactarum Cyclum, ad certam aurei numeri normam directum, conſtans temporum ratio reſtitui poſſe oſtendebatur, arduum opus, convocatis peritiſſimis ex primariis Chriſtiani orbis Nationibus Mathematicis, aggreſſus eſt perfecitque.

Tribus autem potiſſimum capitibus ſtudium impenſum eſt. 1. Ut vernum æquinoctium ſecundum Nicæni ſtatuta ad 21 Martii reduceretur, atque in eo figatur. 2. Ut recte collocaretur 14ta lunæ menſis Niſan, qui primus erat apud Hebræos. Ille autem erat menſis Niſan, cujus 14ta. lunæ vel incidit in diem æquinoctii verni, vel proxime eam ſubſequitur. 3. Ut prima quævis Dominica figatur, quæ 14tam. lunæ (qua Judæi paſcha agunt) proxime ſubſequitur, qua Chriſtianis celebrandum eſt paſcha.

Primo capiti facile inventum eſt remedium, omittendo a quarta Octobris uſque ad 15tam. decem dies, ita, ut loco quintæ Oct. in Calendario ſcriberetur 15ta. Octobris; ſic enim æquinoctium vernum ab 11 Martii reducebatur ad 21 ſedem ſuam fixam.

Ne autem æquinoctium in futurum inde recedat, bis ſextilis ſeu dies Intercalaris quarto quoque anno continuetur, ſicut hactenus, exceptis annis centeſimis, qui, quamvis hactenus ſecundum Julianum bis ſextiles fuerint (qualis etiam annus 1600 eſſe debet) poſt eum tamen, qui deinceps ſequentur centeſimi, non omnes ſint bis ſextiles,

ſed

ſed in quadringentis quibusque annis primi tres centeſimi non ſint bis ſextiles, quartus vero quiſque centeſimus ſit bis ſextilis, ita ut annus 1700, 1800, 1900 non ſint bis ſextiles, anno vero 2000 bis ſextus intercaletur, atque Februarius 29 dies obtineat, ſicut aliis annis Intercalaribus: idemque ordo bis ſextum omittendi & intercalandi in quadringentis quibusque annis perpetuo obſervetur.

Pro ſecundo capite ordinatum eſt, ut ad inveniendam 14tam. lunæ ſeu plenilunium aureis numeris ſubſtituatur *Cyclus Epactarum*, ut novilunium, & plenilunium verum locum ſemper retineant, ut patet ex explicatione Calendarii.

Pro Dominica paſchali invenienda, ne prædicta intercalandi ratio turbet, ordinavit, ut in locum Cycli litterarum Dominicalium 28 annorum ſubſtituatur Cyclus 26 annorum, ad quamcunque anni ſolaris magnitudinem accommodatus.

Præcipit dein Pontifex, ut, abolito veteri Calendario erroneo, omnes hoc novo emendato utantur. Obedierunt populi Catholici, Acatholici aut alii diu adhuc ſunt tergiverſati, alii in hunc uſque diem malunt ſemper magis magiſque errare, quam a Papa doceri, ſane immerito; cum enim juxta Concilium Nicænum, etiam ab ipſis receptum, attendendum ſit ad 14tam. lunæ, ſeu, quod idem ferme eſt, ad plenilunium, quod incidit in diem 21 Martii, vel proxime illam ſubſequitur, qua die Judæi paſcha agunt, Nicænum autem nolit, ut Chriſtiani ipſa die 14 lunæ cum Judæis paſcha celebrent, ſed Dominica proxime ſequente, hæc autem omnia, ut clarius prolixe demonſtrat, in Calendario Gregoriano optime omnia combinentur, non niſi pervicacia ab eo acceptando poteſt avertere.

Colliges, quod ſi plenilunium incidat in 21 Martii, illaque ſit dies ſabbati, tunc paſcha jam 22 Martii eſſet celebrandum, prout contigit anno 1761. Si vero plenilunium incideret in 20 Martii, per menſem lunarem exſpectandum adhuc foret ad plenilunium Aprilis, &, ſi illud inciderit, in Dominicam, adhuc per ſeptem dies, nempe ad 25 Aprilis, quo paſcha celebrandum foret, ut contigit anno 1734.

Privilegium aperiendi litteras S. Pœnitentiariæ.

137. Confeſſariis S. J. concedit, ut litteras S. Pœnitentiariæ pro foro conſcientiæ aperire, confeſſionibusque ad ſe recurrentium auditis, & impoſita, quæ in litteris continetur, aut de jure imponi debet, pœnitentia, abſolvere, & ſecundum litteras diſpenſare poſſint, quamvis Magiſterii aut Doctoratus Gradibus inſigniti non ſint.

138. P. Generali ejuſdem Ordinis concedit licentiam ineundi contractus, & etiam alienandi, in evidentem tamen Societatis utilitatem, absque alia auctoritate.

139. Paulus

139. Paulus III Societati Jeſu conceſſit, ut ejus Religioſi, a Societate approbati, a quocunque Epiſcopo gratiam & communionem Sedis Apoſt. habente ordinari poſſint. Cum tamen aliqui Antiſtites, obſervantiam Tridentini urgentes, varia requirerent, Pontifex omnibus Epiſcopis interdixit, ne ab hujuſmodi promovendis, qui a P. Generali aut ejus Delegatis licentiam habent, talia exigant, *ſed illos etiam absque ulla functione in Ordinibus ipſis, interſtitiorumque ad illos ſuſcipiendos obſervatione, aut inquiſitione de cantu, officiis aut ceremoniis Eccleſiaſticis, idoneitate, proprii ordinarii licentia, & aliis in aliis requiſitis ad minores, ac etiam extra tempora, a jure ſtatuta, tribuſque Dominicis, vel aliis Feſtis diebus, etiam Presbyteratus, Ordines promoveant, acſi illi omnibus requiſitis præditi eſſent.* **Circa SS. Ordines.**

Addit facultatem, ad quoſcunque Religioſos Ordines tranſeundi cum P. Generalis licentia.

140. Plures Pontifices Duella ſevere interdixerant, ſed quidam pervicaces malitioſe eorum Decreta interpretati, in illis eos tantum comprehenſos dixerunt, qui libellis provocarent, adhibitis patrinis, cæteriſque ex priſtino abuſu introductis, ſe in locum tutum ſeu *Campum Francum* provocarent: non autem eos, qui privatim inter ſe & ſine ſolennitate ſingulare certamen committunt. Pontifex igitur declarat decernitque, eos etiam ſtatutas in Conſtitutionibus Pontificum pœnas incurrere, qui abſque dictis ſolennibus circumſtantiis duellum inierint, imo eos etiam, qui illis conſilium, auxilium, ſubſidiumve quomodocunque præſtiterint, aut etiam tantum ſpectatores fuerint: non tamen eos, qui rixa, ex improviſo nata, in ipſo iracundiæ furore, ad certum aliquem locum ad confligendum condixerint; ſed hos alias ſevere puniendos, uti etiam comites eorum & ſpectatores. **Duellum.**

142. Epiſcopatum *Bononienſem* in Archiepiſcopatum erigit, eique Suffraganeos ſubjicit Placent. Parmenſ. Regienſem, Mutinenſ. Imolenſ. Cervienſem, & Cremenſem, Mediolanenſi aut Ravennatenſi provinciis prius ſubjectos, cum jure eos conſecrandi, ad ſynodum provincialem vocandi, appellationes admittendi, aliaque omnia exercendi, quæ Juri Metropolitano ſunt annexa. **Bononienſis Archiep.**

Anno 1583.

145. Confirmat omnia privilegia & exemptiones Societatis Jeſu, relatisque diverſis Gradibus declarat, eos, qui poſt biennium Novitiatus tria vota ſubſtantialia emiſerunt, licet aliquanto adhuc tempore bonorum ſuorum dominium, absque tamen jure diſponendi

ſine facultate ſuperiorum, retineant, atque a P. Generali, ſolutis votis, dimitti poſſint, vere ac proprie Religioſos eſſe.

147. Prædeceſſorum exemplo promulgat Bullam Cœnæ.

152. Miratur, homines mundo mortuos, & humilitatis ſtatum amplexos, de loci prioritate contendere. Decernit autem, ut inter Fratres Ordinum mendicantium ii in proceſſionibus præcedant, qui ſunt in quaſi-poſſeſſione præcedendi: ſi hæc dubia ſit, ii, qui fuerunt priores in eo loco. Idem de confraternitatibus.

153. Confirmat Monaſteria Monachorum Ord. S. Pauli I Eremitæ, erecta in Polonia, Hungaria, Iſtria, Dalmatia, cum privilegiis conceſſis.

Anno 1584.

Colleg. Maronitarum.

157. Erigit Hoſpitale in urbe pro Natione Maronitarum.

159. Approbat erectionem Collegii S. J. Rigæ in Livonia, a Stephano Rege Poloniæ petiti. Pro dote aſſignat Monaſterium, in quo non niſi duæ centum annorum vetulæ Moniales habitabant.

Leges Collegii Germanici.

160. Conſtitutiones edit pro Collegio Germanico, a ſe fundato & liberaliter dotato. Centum in eo ſint Alumni Germani & Hungari, & quidem Germani ſint ex Germania ſuperiore, Weſtphalia, Rheno, Saxonia, Pruſſia, idonei, ut ſtudiis abſolutis patriæ neceſſitatibus ſubvenire poſſint. Sint legitimi, bonæ famæ, ſani corpore, bonæ indolis, linguæ non impeditæ, non deformes, nullius Religionis deſertores, linguæ Latinæ & Germanicæ periti, nullum Romæ negotium habentes, 20 circiter annos nati, ad Philoſophiam vel Theologiam idonei, niſi ſint Nobiles, qui in Cathedralibus admitti poſſint. Hi ſaltem Grammaticam ſciant, & ſint 16 circiter annorum.

Prædictos Præpoſitus Generalis ſuſcipere poteſt. In ingreſſu jurent, ſe Statum Eccleſiaſticum amplexuros, ordinemque Presbyteratus, cum ſuperioribus viſum fuerit, recepturos; cum dimiſſi fuerint, mox in patriam redituros ad juvandas animas, etiam non abſolutis ſtudiis: Statuta Collegii ſecundum interpretationem ſuperiorum ſe obſervaturos, nec a communi alumnorum vivendi ratione receſſuros.

Generalem totius vitæ confeſſionem deponant, Divinum Officium recitare, & meditari diſcant, aliaque, quæ Clericis conveniunt, nec ante 40 dies veſtem alumnorum induant. Omnium, etiam Religioſorum, ſit idem veſtitus. Multaque alia circa cultum Divinum, Sacramentorum frequentiam, meditationem, examen, ſtudia litterarum, Rectoris munus, bonorum adminiſtrationem, ſapientiſſime conſtituit.

163. Ple-

163. Pleniſſime per Bullam *Aſcendente*, approbat & confirmat Inſtitutum Societatis Jeſu. Refert confirmationem Pauli III, Julii III, Concilii Tridentini, Pauli IV, Pii V, finem Societatis, biennium Novitiatus, & poſt illud vota ſimplicia ſcholaſticorum aut coadjutorum temporalium, a P. Generali ſolubilium, diverſitatem graduum, Profeſſorum ſolennia vota, Coadjutorum Spiritualium & Temporalium Formatorum publica, ſed ſimplicia non ſolennia, tertium annum probationis: Profeſſionem 4 votorum, & trium: vota Profeſſorum ſimplicia, quæ ſolennibus ſuperaddunt: vitam omnibus communem: ſcholaſticorum & coadjutorum, nondum formatorum dominium ſuorum bonorum, uſque ad gradum ſtabilem Profeſſorum vel Coadjutorum formatorum.

Confirmatio ampliſſima Inſtituti Societatis Jeſu.

Qui poſt Novitiatum tria vota ſimplicia emiſerunt, ſunt vere ac proprie Religioſi, omnium meritorum ac privilegiorum non ſecus ac ipſi Profeſſi participes, vetatque Pontifex, hoc in dubium trahi; atque vota illa, licet ſimplicia ſint, ſubſtantialia tamen eſſe Religionis vota declarat, ut adeo Societatem abſque legitima dimiſſione deſerentes veri ſint apoſtatæ, omnibus apoſtatarum pœnis obnoxii, a quibus non niſi a Pontifice aut P. Generali abſolvi poſſint. Declarat ulterius, eos, qui poſt emiſſa tria vota abſque legitima ſuperiorum dimiſſione Societatem deſerunt, ad contrahendum matrimonium eſſe inhabiles, ac contractus hujuſmodi nullos & irritos eſſe, ac proin vota ſcholaſticorum Societatis, licet ſimplicia, ſunt impedimentum dirimens matrimonii contrahendi.

Coercet dein illos, qui variis prætextibus, omnia ex aliorum Ordinum ratione metientes, Societatis Inſtitutum, contra tot ſummorum Pontificum Decreta & approbationem Generalis Concilii, impugnare non verentur, præcipitque in virtute S. obedientiæ, ac ſub pœnis excommunicationis latæ ſententiæ, & inhabilitatis ad quævis officia &c. abſque alia declaratione incurrendis ipſo facto, abſolutione ſummo Pontifici reſervata, nequis, cujuſcunque ſtatus, gradus, aut præeminentiæ exiſtat, dictæ Societatis Inſtitutum, Conſtitutiones, aut præſentes, vel quemcunque earum articulum, quovis colore, directe vel indirecte, impugnare, vel contradicere, aut in dubium vocare audeat.

Firmat denique Conſtitutionem ſuam clauſulis validiſſimis, & quorumcunque obſtantium derogatoriis; præſentis vero Conſtitutionis & gratiæ communicationem omnibus aliis, qui privilegia cum Societate copioſe participant, fieri omnino prohibet.

164. Petiit Rex Hiſp. ut Ipris erigeretur Collegium S. J. dotandum ex Monaſterio Monialium prope collapſo ac deſerto. Annuit Pontifex, & auctoritate Apoſtolica fundationem & dotationem iſtam approbavit.

165. Similiter ad preces Regis Hiſp. Collegium Montenſe confirmat, pariter ex deſerto Monaſterio fundatum.

167. Hoſpitale pro Maronitis a ſe fundatum mutat in Collegium pro juventute ejuſdem nationis inſtruenda.

168. Erectio Collegii S. J. Brugenſis, petente eodem Rege, ex ſimili dote, confirmatur. Uti etiam erectio Collegii Mantuani 169.

Colleg. Armenorum.

173. Erigit Romæ Collegium Armenorum, & Privilegiis Univerſitatum ornat.

174. Religioſis S. J. modo prima tonſura ſint initiati, dat licentiam ubique, etiam publice, populo prædicandi Verbum Dei.

Congregationes B. V. M.

176. Approbat & confirmat erectionem *Congregationis B. V. Annuntiatæ* in Collegio Societatis Romano, eique amplas Indulgentias concedit, atque Præpoſito Generali dat poteſtatem, ubique ejuſmodi Congregationes Sodalium erigendi ſub directione Societatis, & eas Romanæ tanquam primariæ aggregandi, atque hoc pacto omnes iſtius Indulgentias ad eas extendit, cum facultate, ſtatuta pro iis condendi, & pro temporum exigentia mutandi.

Anno 1585.

179. Confirmat ampla privilegia, Univerſitati Lovanienſi conceſſa.

181. Erectionem Collegii S. J. & ſtudii generalis, Muſſiponti, a Cardinale de Lotharingia, & Carolo Lotharingiæ & Barri Duce petitam, approbat, dote ex bonis Eccleſiaſticis aſſignata.

184. Confirmat Confraternitatem Nationis Bononienſis in urbe erectam, cum poteſtate, quot annis incarceratum liberandi.

187. Confirmantur privilegia Militiarum SS. Mauritii & Lazari, petente Duce Sabaudiæ.

Vilnenſis Acad.

188. Confirmat Academiam ſcientiarum bonarumque artium, in Collegio S. J. *Vilnæ* a Valeriano Epiſcopo inſtitutam.

Articulus

Articulus III.

Obitus Gregorii XIII.

Ad vitam immortalem Magnus hic Pontifex tranſiit 10 Aprilis anni 1585, ætatis 84, Pontificatus 13. Cui merito ſtatuam marmoream in Capitolio ſtatuit Roma, quam publicæ rei ubique intentus grandibus beneficiis ornavit. Dici non poteſt, quanto ſtudio, zelo, cura perpetuo incubuerit, ut rem Catholicam, ſi qua parte fluctuaret, ſtabiliret, nutantem fulciret, labantem erigeret, erectam firmaret. Teſtes locupletes ſunt tot in bonum Religionis erecta Collegia, Germanicum, Hungaricum, Anglicanum, Helveticum, Armenum, Græcum, Maroniticum, eaque optimis vivendi regulis inſtructa, ut teneræ hæ plantæ in Viridario Romano adoleſcerent, atque patrio dein ſolo inſertæ fructus proferrent Eccleſiæ ſalutares. Neque hic conquievit in animarum proventum flagrans ardor, in Japoniam, Chinam, utramque Indiam, omneſque orbis partes curam exporrexit, miſſis eo viris Apoſtolicis, qui gentibus cæcitatem mentis abſtergerent. Elogium.

Tanto ergo deſiderio totum mundum convertendi cum arderet, mirum videri non debet, quod præcipuo eos amore ſit complexus, quos zelo ſuo idoneos promptoſque exiſtimabat. Scientiarum bonarumque artium uti poſſeſſor ita æſtimator, litteratos fovebat, atque per eos, correcto Calendario, temporum computum in uſum perennem ordinavit; per Toletum in Belgium miſſum Michaelem Bajum in orbitam reduxit. Henricum III Galliamque miſere diſcerptam a Calviniſtis, omni ope adjuvit, &, ubi ubi poterat, res inclinatas erexit, ſtabiliitque. Ubi honor Dei agebatur, nihil gratiæ aut metui dare ſolitus, invicta conſtantia pro domo Domini ſe opponebat, donec creatis 34 Cardinalibus, annis & meritis gravis eandem ingreſſus eſt ad coronam juſtitiæ: dignus ſane Pontifex, in quem 50 Cardinales unanimi voce in Conclavi conſpirarent.

Articulus IV.

Sixtus V.

Juſtis Gregorio perſolutis, tertio ab ingreſſu in Conclave die electus eſt Felix Perettus Cardinalis de *Montealto*, ex Familia Conventualium S. Franciſci ad purpuram aſſumptus, qui Sixti V nomen ele- 124.

 git,

git, in memoriam credo Sixti IV, ex eodem ſacro Ordine ad Thiaram evecti. 5 annorum & 4 menſium ſpatio multa geſſit conſtituitque.

Excerpta ex Conſtitutionibus Sixti V.

Anno 1585.

Acad. Græcii.

1. Confirmat Academiam *Græcenſem*, a Carolo Archiduce fundatam, ac Societati Jeſu commiſſam, ita, ut Rector Collegii ſit ſimul Rector Academiæ. Inſtituta quippe fuit ad eam normam, qua Dilingana.

2. Epiſcopatum Vindenſem in Livonia, quam Stephanus Rex a Moſcis recuperaverat, erigit.

9. Contra bannitos, prædones, alioſque facinoroſos homines, paſſim graſſantes, ſevera edicta promulgat.

20. Inſtituit Archiconfraternitatem Chordigerorum S. Franciſci, cum largitione Indulgentiarum.

Viſitatio Liminum.

24. Ait, antiquum eſſe morem, ut Eccleſiarum Antiſtites viſitent *Limina SS. Apoſtolorum* Petri & Pauli ad reddendam rationem ſuarum Eccleſiarum, ut ruinis & periculis communi opera obviam iri poſſit. Inſtitutum hoc refriguiſſe; præcipit igitur, ut Epiſcopi & Superiores Præſules Itali tertio quoque anno, Germani, Galli, Hiſpani, Angli, Ungari, quarto anno vel per ſe, vel per Delegatum compareant.

Anno 1586.

34. Lauretanam Eccleſiam Collegiatam elevat in Cathedralem, in venerationem Almæ Domus.

Theſaurum in Caſtro S. Angeli recondit.

43. Millionem, ſeu decies centena aureorum millia in Caſtro S. Angeli recondit, non removenda inde, niſi in ſummis neceſſitatibus, videlicet, ſi pro recuperatione terræ ſanctæ, aut generali contra Turcas expeditione bellum gerendum foret; & Chriſtianus exercitus jam comparatus ad Turcarum fines conſiſteret, aut tanta eſſet annonæ & rei frumentariæ inopia, ut fames interitum populo allatura videatur, aut ſi peſtilentiæ lues graſſetur, vel ſi manifeſtum periculum immineret, ne provincia aliqua a Catholicæ Eccleſiæ hoſtibus abripiatur, vel ſi bellum grave contra ſtatum S. R. E. inferretur, aut civitas ejus ditionis deficeret; neque etiam in iſtis caſibus, niſi duarum ſaltem tertiarum ex Cardinalibus, in Conſiſtorio præſentibus, conſenſus accedat; & ea etiam moderatio adhibeatur, ut pars ſaltem dimidia pecuniæ retineatur.

Suc-

Succeſſores etiam vult obligatos, cum non poſſint convellere, quæ ſancte adeo ſunt conſtituta, proponitque exemplum Heliodori, pecuniam e templo abſtrahere conati. Si autem in prædictis caſibus (alii excluduntur) aliqua pecuniæ portio fuiſſet deſumpta, prima occaſione reſtituendam ſancit. Sex claves ad hoc ærarium confici juſſit, quarum tres tribus Cardinalibus, quartam Camerario, quintam Decano Clericorum Cameræ Apoſt. ſextam Theſaurario generali tradi juſſit, præſtito juramento, ſe claves non daturos, niſi in præſcriptis caſibus. Simile juramentum Præfecto Caſtri S. Angeli deferendum, ſe non paſſurum extra illos caſus pecuniam ſubtrahi. Idem jurandum omnibus Cardinalibus. Adjicit excommunicationem reſervatam & alias pœnas, ipſo facto incurrendas. Subſcripſerunt huic Bullæ, præter Pontificem 34 Cardinales præſentes.

46. Annatas, communia, quindennia, aliaque jura, ratione proviſionum Beneficialium & Unionum perpetuarum ſolvi jubet.

49. Artem conficiendi ſericum introducit: arbores Mori plantari jubet, ut ex earum foliis vermes nutriri poſſint, ſericum texentes.

55. Erigit ſtudium generale *Quitenſe*, in India Occidentali ſub directione Ord. Eremitarum S. Auguſtini.

66. Erectionem Seminarii Bononienſis pro 20 Scholaribus, a Greg. XIII cœptam, abſolvit.

68. Damnat tanquam uſurarios contractus illos ſocietatis, quibus alter pecuniam, animalia, aut alias res tradit alteri, ea conditione, ut in quemcunque caſum, etiam fortuitum, ſors integra ſibi reſtituatur, & nihilominus de fructibus participet, ſeu ita, ut periculum totum ſit penes accipientem, fructus autem ſint communes utrique.

69. Privilegia Judæis concedit, in Statu Eccleſiaſtico conducendi domos, artes exercendi, propriumque ritum in Synagogis ſuis, ſi ſint approbati, Medicos agendi apud Chriſtianos. In Judæos facilis.

72. In oppido Montis Alti patria ſua Epiſcopatum erigit.

76. *Quales Cardinales creandi.* Non ſint plures quam 70. Si plures crearentur, creatio eſſet irrita. Ex iis ſint Epiſcopi 6, Presbyteri 50, Diaconi 14. Iſti ſint ſaltem 22 annorum, & intra annum Diaconatum ſuſcipiant; alias carent voce activa & paſſiva. Si Card. Diaconus fiat Sacerdos, maneat tamen inter Diaconos, donec numerus 14 Diaconorum per novam creationem ſuppleatur. In tribus vacantiis ſex Eccleſiarum Cathedralium, quibus Cardinales Epiſcopi præſunt, antiquior ſemper Presbyter Cardinalis præficiatur, in quarta vero vacantia prior ex Diaconis. Epiſcopis tamen Cardinalibus datur optio De Cardinalibus.

tranſeun-

tranſeundi ad vacantem aliam Cathedralem. Inter 70 Cardinales, præter inſignes J. U. Doctores, ex Religioſis Ordinibus aſſumantur ſaltem 4, inſignes Theologiæ Magiſtri. Cardinales more vetuſtiſſimo creentur diebus jejuniorum menſis Decembris. Aſſumantur idonei ex omnibus Chriſtianitatis Nationibus, quantum fieri poteſt.

Qualeſ. Illegitimi, tametſi per ſubſequens matrimonium ſint legitimati, ad Cardinalatum ſunt inhabiles, prout etiam omnes, qui laborant aliquo vitio aut defectu, in quo diſpenſatur ad ſuſcipiendos ſacros Ordines. Ante creationem ſaltem per annum debent tonſuram & habitum geſtaſſe, nec qui liberos, etiam ex legitimo matrimonio, ſuſcepit, poteſt fieri Cardinalis. Duo fratres, aut duo patrueles, vel conſobrini, aut amitini, ſimul non poſſunt eſſe Cardinales, nec patruus vel avunculus cum nepote ex fratre vel ſorore. Qui abſens creatur Cardinalis, jurare debet, ſe intra annum Romam ad Pontificem iturum; id ſi non fecerit, dignitate privatum declarat.

78. Reformat immoderatos ſumptus circa veſtes, ornamenta, dotes, convivia.

Congr. Marianæ. 79. Greg. XIII facultatem dederat, *Congregationes* Scholarium ubique erigendi, & Romanæ primariæ Annuntiationis B. V. Mariæ aggregandi. Sixtus V autem hanc facultatem extendit ad omnes etiam, qui non ſunt ſcholares, & ſub alio, quam *Annuntiationis* titulo eriguntur, & Romanæ aggregantur, cum extenſione pariter Indulgentiarum.

Anno 1587.

84. Typographiam Vaticanam erigit.

85. Et Hoſpitale novum pro mendicis.

90. Conjugia Evnuchorum & Spadonum irrita declarat; quia ſunt contra finem matrimonii.

92. Erigit Collegium honeſtarum viduarum & puellarum ſub regimine Congreg. S. Bernardi.

Privileg. Obſervantium. 105. Confirmat privilegia Ordinis S. Franciſci *de Obſervantia*, quem (licet ipſe fuerit de Conventualibus,) ſibi ſemper dilectiſſimum fuiſſe dicit.

106. Approbat Congregationem Fratrum Minorum Conventualium Reformatorum.

Iterum millionem deponit. 108. Iterum millionem aureorum nummorum reponit in arce S. Angeli, aſſervandos, nec depromendos, niſi in caſibus ſupra recenſitis: addit tamen illis caſibus, etiam tunc extrahi poſſe depoſitam pecuniam, quando expeditio eſſet ſuſcipienda adverſus quoſcunque Eccleſiæ hoſtes, ad recuperandam Catholicam provinciam, ab ipſis abreptam.

112. Pro-

112. Prohibet, recipi in Ordinem Religioſum ſpurios, ex inceſtu vel ſacrilegio natos. Declarat tamen, eos hac Conſtitutione non comprehendi, qui nati ſunt ex parentibus, inter quos tempore, quo ſunt geniti, legitimum conſiſtere potuiſſet matrimonium, & poſtea per legitimas nuptias ſunt legitimati. Ad gradus tamen, honores & dignitates ſui Ordinis perpetuo ſint inhabiles, id eſt, ut poſtea declaravit, ad Præpoſitatus, Abbatiatus, Prioratus, Quardianatus, Cuſtodiatus, Provincialatus, Generalatus, & alia Officia, his ſimilia.

117. Inſtituit aut confirmat XV Congregationes Cardinalium.

Prima eſt Congregatio *ſanctæ Inquiſitionis hæreticæ pravitatis*, quæ etiam *ſacrum Officium* appellatur, jam a Paulo III inſtituta & a Pio V confirmata; tanquam firmiſſimum Catholicæ fidei propugnaculum, cui Papa ipſe præſidet. Illius eſt invigilare puritati & integritati fidei, cum omni auctoritate inquirendi, citandi, procedendi, ſententiandi, definiendi in omnibus cauſis, hæreſin, ſchiſmata, apoſtaſiam, magiam, ſortilegia, divinationes, ſacramentorum abuſus, & quæcunque alia, etiam præſumptam hæreſin ſapientia, in toto orbe Chriſtiano, ſuper omnes Patriarchas, Primates, Archiepiſcopos, & alios Inferiores, ac Inquiſitores, quocunque privilegio ſuffultos. Circa Inquiſitionem Hiſpanicam tamen per hæc nihil intendit innovare. Hortatur denique Principes, ut ſupremæ huic Inquiſitioni faveant, eique auxilium præſtent. 15 Congregationes Cardinalium.

2da eſt Congregatio pro *Signatura Gratiæ*; cujus eſt libellos ſupplices legere, petitiones gratiarum audire, examinare, expedire. Etiam huic præſidet ipſe Pontifex, eamque conſtituunt Cardinales, Major Pœnitentiarius, Præfectus Signaturæ Gratiæ, Præfectus Signaturæ Brevium, Præfectus Signaturæ Juſtitiæ, Præfectus Datariæ, ſi ſit Cardinalis.

3tia eſt Congregatio *pro erectione Eccleſiarum & Proviſionibus Conſiſtorialibus*; cujus officium eſt cognoſcere de cauſis novarum Eccleſiarum Cathedralium, dote, Capitulo, Clero, populo, & aliis, quæ ad erectionem pertinent; examinare difficultates incidentes, controverſias, Eccleſiarum, Diœceſium, Monaſteriorum, uniones, diſmembrationes, ceſſiones, permutationes, translationes, penſiones, pluralitatem, incompatibilitatem, præſentationes, nominationes, electiones, poſtulationes, confirmationes, Suffraganeos, Coadjutores, cum vel ſine jure ſuccedendi, ætatem & qualitates promovendorum, eaque probe diſcuſſa ad Pontificem referre, ut in Conſiſtorio ſecreto proponi poſſint.

4ta pro *ubertate annonæ Status Eccleſiaſtici*, ut videlicet curam intendant circa rem frumentariam & victualia, importationem vel exportationem frumenti, animalium &c. utque etiam pauperibus proſpiciatur.

5ta pro *ſacris Ritibus & Ceremoniis.* Huic cura incumbit, ut ubique veteres approbati ritus in Divinis Officiis & Sacramentorum adminiſtratione obſerventur, aliaque ad cultum Divinum pertinentia. Officia de Sanctis Patronis examinent, & Papa prius conſulto concedant. Curam adhibeant circa Canonizationem ſanctorum, feſtorumque dierum celebritatem. Principes, eorumque Oratores, aliaſque perſonas, Romam venientes, pro cujuſque dignitate more Majorum honorifice excipiant. Controverſias de præcedentia in proceſſionibus, aliasque incidentes circa ſacras ceremonias difficultates, ſummatim cognoſcant, & componant. Hæc Congregatio conſtet 5 Cardd.

6ta pro *claſſe paranda, & ſervanda in Status Eccleſiaſtici defenſionem.* Sixtus V inſtructa claſſe 10 triremium, prædonibus mare Tyrhenum & Adriaticum purgaverat, claſſe comparata; jam vero hanc ut conſervaret, & maria, atque portus & littora a piratis tuta præſtaret, 5 Cardinalibus eam in rem curam imponit.

7ma, pro *Indice librorum prohibitorum*, ut libros contra fidem & bonos mores vulgatos prohibeant, & in Indicem referant; ſi libri, paucis exceptis, ſint utiles, eos expurgent, & Indicem *expurgatorium* faciant.

8va, *pro Executione & Interpretatione Concilii Tridentini*, ſi circa reformationem morum & diſciplinæ Eccleſiaſticæ dubium occurrat. Antequam tamen Reſponſum detur, conſulendus eſt Pontifex, qui ea, quæ fidem concernunt, ſuæ deciſioni reſervat. Particularium Conciliorum Decreta recognoſcat S. Congregatio. Epiſcoporum, S. Limina viſitantium poſtulata expediat: majora ad Papam referat. Quæ Cleri & populi diſciplina exquirat, & quæ Tridentini obſervantia.

9na, pro *Statu Eccleſ. Gravaminibus ſublevando.* Unde ei invigilandum quæſtoribus, commiſſariis, exactoribus, judicibus, ne populum nimiis oneribus gravent.

10. pro *Univerſitate ſtudii Romani*, quæ præſtantes Profeſſores conſtituat, remque litterariam ſanamque doctrinam ad florem perducat, aut conſervet.

11. pro *Conſultationibus Regularium*, quæ horum dubiis, controverſiis, & conſultationibus reſpondeat: ad arctiorem religionem tranſire cupientibus licentiam concedat, non obſtantibus prioribus Decretis.

cretis. Curet, ut Apoſt. Decreta executioni mandentur, & monaſteria juxta cujusque Ordinis Inſtitutum gubernentur.

12ma, pro *Conſultationibus Epiſcoporum & aliorum Prælatorum*, ut eorum quæſtionibus reſpondeat, lites componat, iis exceptis, quæ interpretationem Tridentini concernunt, jura ac bona Eccleſiarum defendant: Vicarios Apoſt. ubi opus, conſtituant.

13tia, pro *viis, pontibus, & aquis curandis.*

14ta, pro *Typographia Vaticana*, ut Biblia Latinæ, Græcæ & Hebraicæ editionis, Decretales, Concilia Generalia, præcipuorum Eccleſiæ Doctorum opera, aliosque libros Eccleſiaſticos, quam emendatiſſime curent imprimi, adhibitis vetuſtis Manuſcriptis, quibus Bibliotheca Vaticana eſt referta, evocatisque ex omni Chriſtiano orbe viris, linguarum peritiſſimis.

15ta, pro *conſultatione negotiorum Status Eccleſiaſtici*, ut querelas in cauſis civilibus, criminalibus, & mixtis, ad forum ſæculare ſpectantes, audiant, & prompta juſtitia expediant; omnesque Gubernatores, Prætores, Judices, quantum ad juſtitiam adminiſtrandam, huic Congregationi ſint ſubordinati.

CAPUT XXVI.

Reliquæ Conſtitutiones Sæculi XVI. Excerptæ ex Tom. V. Part. I.

Articulus I.

Conſtitutiones Sixti V.

Anno 1588.

Poſtquam Sixtus V, jam anno primo ſui Pontificatus millionem nummorum aureorum ad futuras ſummas Eccleſiæ neceſſitates in Caſtro S. Angeli repoſuerat, & anno ſecundo rurſus millionem, nunc anno tertio (1588) tertium, graviſſime vetans, ne inde aſportentur extra caſus, in prioribus Bullis expreſſos. 125. 3tius millio.

127. Approbatur Congregatio Clericorum Regularium Minorum, ſub tribus votis in communi viventium.

S. Didacus. 128. Canonizatio *S. Didaci* Ord. FF. Minorum S. Franciſci de Obſervantia.

134. Procurantes abortum, ſive fœtus ſit animatus, ſive inanimatus, tanquam homicidæ plectantur.

140. Graviſſimæ pœnæ in Clericos, male aut Simoniace ordinantes, aut promoventes, nempe ſuſpenſio a Pontificalibus, & interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ: promotorum inhabilitas perpetua ad omnia Beneficia.

Anno 1589.

161. Confirmatur tranſactio, inter Epiſcopum Paſſavienſem & Capitulum inita. Inter alias conditiones eſt, ut duo ſint Vicarii Generales, alter Paſſavii, alter Viennæ.

Nova Ordinatio circa proviſos. 164. Juxta Concordata Germaniæ ſtatutum eſt, ut, ſi, defuncto Beneficiato menſe Papali, a die notæ vacationis in loco Beneficii intra tres menſes non appareat, proviſionem Romæ eſſe factam, collatio aut proviſio ad Ordinarium redeat. Greg. XIII declaravit ſufficere, ut intra tres menſes proviſionem eſſe factam Romæ appareat, & proviſus illico ordinarium de proviſione facta edoceat. Sixtus V vero hac Conſtitutione declarat, ſufficere, ſi proviſus intra tres menſes a die factæ proviſionis diſpoſitionem Pontificiam factam eſſe ordinario notificet, aut eandem in loco Beneficii promulget, ut adeo Ordinarius per 6 menſes deberet exſpectare, tres, donec proviſio Romæ fiat, & tres, donec ea Ordinario ſit intimata.

Anno 1590.

169. Et duabus ſequentibus de aquæductibus, fontibus, pontibus, ædificiis, habitatione in collibus, & reliquo ornatu urbis curam impendit.

177. Academiam, Græcii in Styria, a Carolo Archiduce fundatam, ac regimini Societatis Jeſu traditam confirmat, & privilegiis aliarum Univerſitatum ornat.

Appendix.

Poſtquam Conſtitutiones Sixti V jam fuerant editæ, multæ adhuc in variis Archiviis fuerunt inventæ, quas Collector ſubjungit. In his declaratur, non ſatisfieri præcepto Eccleſiæ, ſi communio paſchalis non fiat ſemel in Parochia. Confirmantur omnia privilegia, a præcedentibus Pontificibus Societati Jeſu pro Indis conceſſa: uti extra Eccleſiam, & ſine conſuetis ceremoniis baptizandi, condonandi bona aliena incerta pro caſu indigentiæ, diſpenſandi in voto caſtitatis

aliis.

aliiſque impedimentis occultis matrimonii, jam contracti, ſi ſint Juris Eccleſiaſtici: diſpenſandi in gradibus conſanguinitatis, affinitatis, denuntiationibus, in abſentia ordinarii, in ordine ad contrahendum etiam matrimonium, pro foro interno tamen &c.

Greg. XIII alumnis Pontificiis in Germania conceſſerat privilegium, ut ſine titulo menſæ, ſine Dimiſſoriis, non ſervatis Interſtitiis, etiam extra tempora a quocunque Epiſcopo Catholico, in ſua Diœceſi ordinari licite & valide poſſint, dummodo a Rectore & Superioribus Seminarii tanquam idonei commendentur. Hanc Gregorii Conſtitutionem inſertam Sixtus V per Bullam *Proviſionis noſtræ* 20 Aug. 1588 confirmavit.

Conſtit. *Fide dignorum*, prohibet Canonicis Colonienſibus, ne de Menſa Capitulari ultra triennium locationes faciant, ſub pœna in alienantes ſtatuta.

Conſt. *Exhibita* Collegio S. J. Tornaci Prioratum de Englos Ord. S. Benedicti unit.

Articulus II.

Gregorius XIV.

Excerpta ex Conſtitutionibus Gregorii XIV.

Anno 1591.

5. Sept. 1590 poſt mortem Sixti V Eccleſiæ præfectus eſt Nicolaus *Sfondrati*, Mediolanenſis; ſed undecimo menſe Pontificatus obiit. 126
Sepultus in Vaticano in Sacello, quod Greg. XIII erexerat.

1. *Conſtit.* confirmat prohibitionem Pii V de non alienandis & infeudandis bonis & terris S. R. E.

14. Sixtus V voluerat, ut in Societate Jeſu ſingulis tantum trienniis in Congregationibus Provincialibus Novitii ſuſciperentur; circa electiones quoque Præpoſitorum aliqua innovavit. At vero Greg. XIV ea ad antiquum uſum, a prioribus Pontificibus confirmatum Conſt. *Exponi* reduxit.

17. Celebris eſt Conſtitutio *Cum alias* de Immunitate Eccleſiaſtica locali, & criminibus exceptis. Itaque Aſylo non gaudere ſtatuit 1 latrones publicos. 2. Viarum graſſatores. 3. Depopulatores agrorum. 4. Qui homicidium in Eccleſia vel cœmeterio committunt. 5. Qui *proditorie* proximum ſuum occidunt. 6. Aſſaſſinii, hæreſis, vel Majeſtatis reos. Criminum iſtorum reos Eccleſiaſtici curiæ ſæculari, ab illa requiſiti extradant.

Conſt. celebris de Aſylo.

Extraditio autem iſta non fiat ſine licentia Epiſcopi aut Vicarii, licet alius ſit Ordinarius, nec abſque interventu perſonæ Eccleſiaſticæ.

Extracti ducantur ad carcerem Eccleſiaſticæ curiæ, nec curiæ ſæculari extradantur, donec Epiſcopus cognoverit, eos eſſe criminum exceptorum reos.

His non obſervatis nemo præſumat, reum ex Eccleſia, Monaſterio, Domibus, locisque ſacris, aut religioſis extrahere, ſub pœna excommunicationis. Hæc Conſtitutio Greg. XIV ultra 100 annos pro regula in hac re ſerviit, & adhuc in pluribus Diœceſibus ſervit; quamvis Benedictus XIII & XIV novas Conſtitutiones ediderint, pluraque crimina Aſylo excluſerint, & circa extraditionem reorum varia diſpoſuerint, ut ſuo loco dicetur.

19. Greg. XIII in virtute S. Obedientiæ Rectori & Collegialibus in Collegio Germanico de urbe præceperat, ut Conſtitutiones obſerventur; Greg. XIV vero declaravit, verba Gregorii intelligenda eſſe de iis, quæ alias rationem peccati habent.

20. Sixtus V præter pœnas novas alias, excommunicationem, Sedi Apoſt. reſervatam, tulit in procurantes abortum, etiam fœtu necdum animato. Greg. XIV Reſervationem ſuſtulit, & pœnas ad terminos Juris communis reduxit; ne nimius rigor, ut inquit, plus mali quam boni afferat.

22. Concedit uſum Bireti rubri Cardinalibus, ex religioſis ordinibus aſſumptis.

25. Quamvis Paulus III, Julius III & ampliſſime Greg. XIII Inſtitutum Clericorum Regularium Societatis Jeſu jam approbarint, & confirmarint, non defuere tamen, Sixti V præſertim tempore, cui varii libelli oblati fuerant, qui non pauca capita impugnarent, inſtarentque, 1 ut negotia Societatis non per ſuperiores, ſed per Capitula definiantur. 2. Ut electiones Provincialium & Superiorum localium non a P. Generali, ſed in Capitulis fiant. 3. Ut Novitii peracto Novitiatu in iisdem Capitulis ad vota ſcholaſticorum admittantur. 4. Ut Profeſſioni certum tempus ſtatuatur, eoque exacto in Capitulo per ſuffragia ad illam admittantur. 5. Ut non niſi obſervata forma Judicii ordinarii dimittantur. 6. Nomen *Societatis Jeſu* eſſe mutandum. 7. Non Profeſſos non eſſe admittendos ad ſacros Ordines; iisque permittendum tranſitum ad alios Ordines, utque ad mutationem Gradus aſpirare poſſint.

Societatem Jeſu contra adverſarios protegit, & ejus Inſtitutum de novo ampliſſime confirmat.

Omnes has cavillationes & impugnationes Pontifex ſingillatim rejicit & confutat, ac in virtute S. Obedientiæ prohibet, ſimulque Inſtitutum, cum omnibus privilegiis, facultatibus, exemptionibus, immunitatibus, gratiis & Indultis, a quocunque Pontifice, etiam per communicationem conceſſis, qualiacunque illa ſint, de novo approbat & confirmat, acſi de verbo ad verbum huic Conſtitutioni eſſent inſerta,

ta, ſupplens omnes Juris & facti defectus, ſi qui interveniſſent: renovatque pœnas omnes, in Bulla *Aſcendente Domino* Gregorii XIII (quam renovat, approbat, confirmat, ac pro inſerta habet) adverſus impugnatores Inſtituti contentas.

Denique clauſulis tam validis & expreſſivis firmat ſuam Conſtitutionem, ut nunquam de ullo ſub-vel obreptionis vitio argui, nec, quæ in ea ſunt contenta, per ullam ſimilium vel diſſimilium gratiarum revocationem, ſuſpenſionem, limitationem, derogationem, vel contrariam diſpoſitionem revocata aut limitata cenſeantur, *ſed ab illis ſemper excepta, & quoties emanabunt, toties in priſtinum, & in eum, quo antea quomodolibet erant, ſtatum reſtituta, repoſita, & plenarie reintegrata, ac de novo conceſſa, confirmataque fore & eſſe, ſuosque plenarios & integros effectus ſortiri;* non obſtantibus quibuscunque.

Prohibet autem, hujus Conſtitutionis & gratiæ communicationem omnibus aliis, qui ſua privilegia cum ipſa Societate copioſe participant, quomodolibet in futurum fieri.

26. Prohibet Fratribus Minoribus Reformatis S. Franciſci, ferre Capucium & habitum Capucinorum.

41. Quartam funeralium proprie defuncti Parochiæ ſolvendam, detrahendam a legatis, aliis Eccleſiis factis.

Articulus III.

Excerpta ex Conſtitutionibus Clementis VIII.

Gregorio XIV 15 Octobris 1591 mortuo ſucceſſit 29 Oct. altero Comitiorum die Joannes Antonius *Facbinetti*, Bononienſis, qui nomen *Innocentii IX* aſſumpſit. Sed non ultra duos menſes Cathedram Petri occupavit, 29 Oct. ejusdem anni mortuus. Edidit 6 Conſtitutiones, quæ tamen noſtram notitiam non admodum deſiderare videntur. Tractat enim de urbibus & locis, ad S. R. E. ſpectantibus, non alienandis aut infeudandis: de ordinandis tribunalibus urbis: de condemnandis reis, & legitima filiorum non confiſcanda: de bonis quibusdam Cameræ applicandis &c. 127. Innoc. IX.

30 Jan. 1592 electus eſt Hippolytus Aldobrandinus Florentinus, qui nomen Clementis VIII aſſumpſit. Ac 13 annis præclare Eccleſiam rexit, multasque Conſtitutiones edidit, quas inter magis memorabiles videntur.

Anno 1592.

1. Applicat fructus Eccleſiæ Chliſſanenſis in Creta Collegio Græcorum de urbe.

3. Con-

3. Confirmat Conſtitutionem Sixti V, de conſervandis tribus millionibus, in Caſtro S. Angeli repoſitis.

6. Nuntio ſuo in Hiſpania mandat, ut per ſe vel per alium interſit Capitulis generalibus & provincialibus Ord. S. Benedicti.

30. Renovat Decreta Pontificum & pœnas in Duellantes, omnesque cooperantes, campum francum concedentes, ſecundantes &c.

Decimæ Ingolſtadienſes. 35. Monaſterium ad Inferiorem Quercum dimidium ferme decimarum in territorio Ingolſtadienſi perceperat. Guilielmus Dux Bavariæ, conventione cum Monaſterio inita, has decimas Collegio S. J. Ingolſtadii appropriat: Papa hanc cauſam & confirmationem Nuntio ſuo Viennenſi committit.

37. Germanis Bononiæ ſtudentibus varia privilegia concedit.

38. Monachos omnes Ord. S. Baſilii, in Italia, Sicilia, Hiſpania, & alibi exiſtentes, ad unam Congregationem reducit ſub uno Abbate generali.

Colleg. Anglicum Valliſol. 40. Confirmat Collegium Anglicanum, Valliſoleti a Rege Catholico erectum ſub gubernatione S. J. ad quam ſuſceptio Alumnorum pertinet, qui jurare debent, ſe ſacros Ordines ſuſcepturos, & poſt abſoluta ſtudia in patriam redituros ad popularium ſalutem.

42. S. Scripturam edi vetat, niſi ſecundum exemplar Bibliothecæ Vaticanæ.

47. Ad *Echebarem* Regem Mogor dat litteras, quibus ipſum hortatur, ut Presbyteros S. J. porro audiat, & Chriſtianam Religionem amplectatur.

Anno 1593.

Judæi. 52. Judæi in Statu Eccleſ. non tolerandi, niſi Romæ, Anconæ, Avenione. Leges de illis confirmat. Refert uſuras, fraudes, furta perfidæ hujus gentis.

53. Prohibetur, nequis legat aut retineat Thalmud aut alios Judæorum libros, fabulis, & blasphemiis ſcatentes, ſpectatque hæc prohibitio ad ipſos etiam Judæos, qui illos retinere, ſicut Chriſtiani, non poſſunt in terris Chriſtianis, abolitis omnibus facultatibus, a quocunque conceſſis.

72. Plures Pontifices Clericis S. J. ſub certis tamen clauſulis dederunt licentiam legendi libros hæreticos & abſolvendi ab hæreſi in foro conſcientiæ, de P. Generalis conſenſu. Jam vero Claudius Aquaviva Generalis petiit a Pontifice, ut prohibeat uſum hujus privilegii in Regnis Hiſpaniarum, ubi viget Inquiſitio, ne hæc per ejusmodi uſum offendatur.

Ex Tomi V. Part. II.

Anno 1594.

77. Sex Decimas pro bello Turcico indicit omnibus Eccleſiaſticis, exceptis Cardinalibus, & 12 Congregationibus Ordinum non Mendicantium, quæ ſub Pio V. conventionem inierunt cum Camera Apoſt. de ſubſidiis ordinariis. 123.

81. Canonizatio *S. Hyacinthi* Ord. Prædicat. S. Hyacinthus.

83. Confirmat Collegium Anglicanum, Hiſpali erectum ſub directione S. J ſicut Conſt. 40 Valliſoletanum, cum iisdem privilegiis & conditionibus. Colleg. Angl. Hiſpal.

85. Regi Poloniæ conceditur jus Primarum Precum.

86. Continetur famoſa Bulla de largitione munerum, Regularibus utriusque ſexus interdicta.

88. Confirmat Collegium S. J. cum univerſitate ſtudii Generalis, Comotovii in Bohemia a Principe Lobkovicio erectum.

Anno 1595.

99. Conceduntur Duci Sabaudiæ privilegia circa proviſiones Beneficiales.

102. Officinas omnes monetarias præter Romanam in Statu Eccleſ. ſupprimit, quia cuderunt monetam ſpuriam.

112. Approbat Indicem librorum prohibitorum.

116 Natio Ruthena cum Archiepiſcopo Kiovienſi & Epiſcopis Provincialibus ad unionem cum Eccleſia Romana admittitur, præſtita profeſſione fidei. Rutheni.

117. Pontificale Romanum emendatum approbatur.

118. Si Regularis exemptus extra Monaſterium delinquat, Epiſcopus eum poteſt punire, ſi ſuperior delinquentis non puniat &c.

Anno 1596.

125. Jubilæum indicit occaſione converſionis Henrici IV Francorum Regis.

126. Hebræi non poſſint, acceptis pignoribus, majorem ſummam quam 12 Scutorum, mutuam dare.

130. Itali non habitent extra Italiam, in locis, ubi non viget cultus publicus Religionis Catholicæ.

138. Promotum per concurſum ad Parochiam non eſſe approbatum pro tota Diœceſi, ſed tantum pro illa Parochia, quam obtinuit.

Anno 1597.

157. Cardinales Diaconi, qui poſt decennium Diaconatus Presbyteratum ſuſcipiunt, habent locum ante Presbyteros, qui poſt eos creati ſunt Cardinales; dummodo decem ſaltem Cardinales Diaconi in eodem ordine permaneant.

Ferraria ad Cameram.

163. Alphonſo II Eſtenſi, Ferrariæ & Mutinæ Duce, anno 1597 ſine liberis mortuo, Cæſar Eſtenſis, ejus agnatus proximus, in Ducatu Mutinenſi ſucceſſit. Voluit etiam ſuccedere in Ducatu *Ferrariæ*, ſed Clemens VIII feudum, linea, cui eſſet collatum, extincta, Romanæ Eccleſiæ apertum eſſe declaravit, atque Ferrariam cum Ducatu ad Cameram Apoſtolicam reduxit, cum interdicto, ne Cæſar Eſtenſis Eccleſiæ jura invaderet.

164. Quod Archiepiſcopo Bracharenſi, civitatem ſui ſuffraganei ingredienti, hic cum toto Clero proceſſionaliter obviam procedere debeat, ſed pro prima vice tantum.

Cauſa Ferrarienſis.

166. Cæſar Eſtenſis, inſuperhabito mandato Pontificis, poſt mortem Alphonſi II Ducatum Ferrariæ occupavit, ac militaribus præſidiis firmavit. Citatus ad experiundum judicio, non comparuit. Quare Pontifex cauſa cognita, feudum Eccleſiæ apertum pronuntiavit; quia Cæſar non eſſet ex linea, feudi, ſecundum litteras infeudationis, capaci. Agnitum id ab ipſo Alphonſo, qui propterea, dum viveret, acriter inſtitiſſet, ut Papa feudum ad alteram Eſtenſis Familiæ lineam extenderet.

At ille, ſe eſſe patruelem ultimi poſſeſſoris, hæredemque legitimum, a primo adquirente Borſo, a Paulo II Papa infeudato, recta linea deſcendentem aſſeruit, avumque ſuum Alphonſum I Ferrariam jure clientelari legitime poſſediſſe. Papa autem, quia ultimi poſſeſſoris ſucceſſio defeciſſet, ad Cameram Apoſt. revolutam declaravit, & Eſtenſem, ceu invaſorem injuſtum, in pœnas Bullæ Cœnæ, & excommunicationem incidiſſe, comminaturque Interdictum locale. Adhortatur Principes, ne ei aſſiſtant, cæteris vero prohibet, ne eidem militent. Interim vero Pontifex, haberi delectus militum & bellum apparari juſſit, ut, ſi arma ſpiritualia eſſent inefficacia, corporalia contumaciam frangerent.

Anno 1598.

Finita.

171. Tandem vero Cæſar Eſtenſis, Dux Mutinæ (ab Imperatore inveſtitus) abſolutionem a cenſura petiit, & per Lucretiam Eſtenſem, Urbini Duciſſam (ſoror hæc erat Alphonſi II ultimi poſſeſſoris) Ducatum Ferrariæ Romanæ Eccleſiæ reſtituit, ſub his conditionibus, quas cum ea iniit Cardinalis Aldobrandinus, Pontificis nepos.

Cæſar

Cæſar Eſtenſis cum omnibus ſuis adhærentibus ab omni cenſura aliisque pœnis abſolvatur. Omnia bona allodialia Domus Eſtenſis, quæ habet in Ducatu Ferrarienſi, retineat, ſicut etiam omnia mobilia, aurum, argentum, ſalem, ſupellectilia, Inſtrumenta, archivia, aliaque, quantumvis pretioſa, ad Domum Eſtenſem pertinentia, eaque in terras ſuas Imperiales aſportare poſſit. Multa alia in ſpecie enumerantur, quæ Cæſari Eſtenſi reſervantur. Hæc tranſactio ſolenniter utrinque fuit ratificata & ſubſcripta. Conditiones.

172. 173. Devolutionem Ferrariæ ad Rom. Eccleſiam, & conſolidationem utilis dominii cum directo, iterum iterumque acceptat, approbat, & confirmat, atque Nepoti ſuo Cardinali Aldobrandino, quem legatum renuntiaverat, demandat, ut Ferrariam, a regimine Ducali ad ordinem aliarum provinciarum Status Eccleſ. reducat.

178. Papam Romæ eſſe eligendum, tametſi extra illam deceſſerit.

180. Papa Ferrariam profecturus Romæ Card. Vicarium reliquit, cujus poteſtatem hic deſignat.

183. Ferrariam ordinat, conſtituto centum virorum Magiſtratu, cui leges præſcribit.

184. Civitati Comaclenſi concedit privilegia.

185. Cum luctuoſa atque inaudita Tyberis exundatio urbem ejusque diſtrictum miſere devaſtaret, preces publicas indixit ad propitiandum Deum, peccata hominum plectentem.

Anno 1599.

191. Hortatur Regem Hiſpaniæ, ut probos & idoneos ad Epiſcopatus proponat: frequentiores Epiſcoporum translationes non petat: eorundem opera extra eorum Eccleſias non utatur, revocatque quascunque facultates non reſidendi.

201. Confirmat Statutum Capituli Baſileenſis de nullis amplius bonis in feudum concedendis; &, ſi obitu Vaſallorum aperta fuerint, conſolidandis.

204. Julius II Ferdinandum Aragoniæ Regem ejusque ſucceſſores in regno utriusque Siciliæ inveſtiverat ea lege, ut jurarent, ſe nunquam fore Reges Romanorum, aut Lombardiæ Domini. Ab hoc juramento Philippus III Rex Hiſpaniarum ſolvitur. Siciliæ.

205. Sicut Julius II Ferdinando, Aragoniæ Regi, Leo X Carolo V, Julius III Philippo II, ita Clemens VIII Philippo III, omnibusque ejus hæredibus & ſucceſſoribus, maſculis & fœminis Siciliam & terram citra Pharum Jure Clientelari poſſidendam tradit, excepto

cepto Benevento ejusque diſtrictu, reſervatoque Sedi Apoſt. ſolito cenſu annuo ſeptem mille Ducatorum, & unius parafræni albi. Homagium, L'gium, & Vaſallagium Rex præſtitit per procuratorem Cordubam Sveſſæ Ducem, qui Juramentum clauſit his verbis: *ſic dictum Regem Philippum Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia. Juravi ego prædictus Dux &c.*

206. Confirmat Collegium Clericorum & Studioſæ juventutis, erectum in Diœceſi Leodienſi, ſub regimine S. J. ex bonis derelictis Monaſterii deſerti.

Anno 1600.

Colleg. Scotorum. 235. Erigit Romæ *Collegium Scotorum.*

236. Omnibus Mendicantium ſuperioribus conceditur poteſtas mittendi Miſſionarios in Japoniam, Sinas & Indiam Orientalem, abrogato Gregorii XIII Decreto, quo ſolis Miſſionariis Societatis Jeſu, excluſis aliis, poteſtatem dederat, in Japoniam trajiciendi; prohibet autem, ne quis ex Inſulis Philippinis eo naviget.

144. Omnia Beneficia in regno Sardiniæ indigenis, atque in eo natis legitime, eſſe conferenda, ſtatuit.

Anno 1601.

245. Cum Brabantiæ pars ſita ſit in Diœceſi Leodienſi, Brabantini autem prætenderent, ſe ad tribunal Epiſcopi Leodienſis evocari non poſſe, Pontifex ſuum apud Belgas Nuntium Judicem ordinarium ac Vicarium Apoſtolicum eis conſtituit.

S. Raymundus. 247. Canonizatio S. *Raymundi* de *Pennafort* Ord. S. Dominici; qui Decretales jubente Gregorio IX in ordinem redegit.

255. Prohibet, ne Epiſcopi Corſicæ utantur opera Regularium, extra clauſtra degentium.

257. Reſtituitur Rudolpho II Imperatori Jus Patronatus ad Præpoſituram Eccleſiæ Tridentinæ, ſub onere ſingulis annis Cameræ Apoſt. ſolvendi libram ceræ.

260. Qui, non ſuſcepto Presbyteratu, Miſſam legit, aut Confeſſiones audit, degradetur, ſi ordines ſuſceperit, & curiæ ſæculari tradatur.

Anno 1602.

282. Prohibetur tanquam falſa, temeraria, & ſcandaloſa propoſitio, quæ dicit, licere per litteras, aut internuntium confeſſario abſenti confiteri, & ab eo abſente abſolutionem ſacramentalem recipere.

Confeſſio abſentis.

286. Pro-

286. Proſcribuntur iterum Caroli *Molinei*, damnatæ memoriæ hæretici ſcripta, omnesque facultates ea legendi, ſive a Cardinalibus, Legatis a Latere, ſive a Nuntio Apoſt. ſive ab Epiſcopo, ſive a S. Inquiſitione conceſſæ, revocantur, ac prohibetur, nequis in poſterum, quacunque dignitate & authoritate fulgeat, opera hujus auctoris legendi facultatem impertiat; exemplaria vero omnia jubentur comburi. Molinæi ſcripta nemini licet legere.

289. Declarat, Franciſcanos ſtrictioris obſervantiæ eſſe veros Regulæ S. Franciſci obſervatores, licet ſuperiores ſuos non *Miniſtros*, ſed *Cuſtodes* appellent.

292. Univerſitatem ſtudii generalis Ferrariæ privilegiis auget.

295. Declarat, Clero ſæculari in Hiſpania in aſſociatione funerum, proceſſionibus, & aliis actibus publicis, ante omnes Monachos & Fratres præcedentiam competere.

CAPUT XXVII.

SÆCULUM XVII.

Ex Tomi V Parte III.

Anno 1603.

Articulus I.

Clementis VIII.

300. Cum Greg. XIII opera ſummorum aſtronomorum Calendarium emendaſſet, non defuerunt, qui eam correctionem carperent, uti Franciſcus Vieta, ac nova Calendaria procuderent erronea. Quare Clemens VIII Chriſtophoro *Clavio* S. J. Bambergenſi, qui jam tempore Gregorii XIII in correctione Calendarii inſignem operam poſuerat, negotium dedit, ut uberiorem Calendarii Gregoriani explicationem ederet; quam ille magna induſtria perfecit. Hanc explicationem Pontifex approbat, omniaque alia Calendaria abrogat, prohibetque. 129. Clavius Calendarium perficit.

303. Epiſcopus Egitanienſis in Luſitania varia dubia propoſuit Pontifici. 1. An, ſuppoſita conſuetudine, quod Eccleſiæ ſuæ Canonici poſſint ab ea abeſſe, longiori tempore, quam a Trid. ſit præſcri-

ptum, ipſe Epiſcopus poſſit eam conſuetudinem ad præſcriptum Tridentini reducere? *Reſp.* affirmative.

2. An omnes Canonici poſſint ſimul abeſſe, utendo vacatione? *Reſp.* negative; ne Eccleſia ſervitio defraudetur. Idem de aliis Beneficiatis.

Plures caſus reſolvit.

3. An Canonici non impediti teneantur per ſe ipſos officio ſuo ſatisfacere? *Reſp.* affirmative.

4. An Epiſcopus poſſit Canonicos cogere, ut in choro vocem extollant? *Reſp.* poſſe Epiſcopum eos ad id hortari.

5. An Canonicus tempore Miſſæ ſolennis, ſeu Conventualis, vel horarum, aut concionis poſſit a choro recedere, celebrandi gratia, & nihilominus frui diſtributione quotidiana? *Reſp.* affirmative.

6. An Canonicus, Adminiſtrator Fabricæ, ſit exemptus a choro & ſervitio Eccleſiæ, & nihilominus diſtributiones percipiat? *Reſp.* negative. Teneri eum ad ſervitium Eccleſiæ, ſicut alios Canonicos: ſecus privandum diſtributionibus, ſicut alios non ſervientes.

7. An pueri cum cottis inſervientes debeant habere 4 Minores, aut ſaltem primam tonſuram? *Reſp.* convenire, ut ſaltem prima tonſura ſint initiati.

8. An Canonici Epiſcopum cum Cappa ad Divina Officia in Eccleſiam progredientem comitari teneantur? *Reſp.* teneri, ſi iter breve ſit.

9. An ipſi in aliis Eccleſiis celebranti debeant adeſſe? *Reſp.* poſſe Epiſcopum aliquos ſecum ducere, aliis in choro proprio remanentibus.

10. Qualis locus Vicario Generali competat? *Reſp.* ei locum competere ſuper omnes Capitulares, tam in Congregationibus Capitularibus, & Seſſionibus, quam Proceſſionibus, dummodo ibi Canonici ſacris veſtibus induti non incedant.

11. Conſuetudinem eſſe, ut proviſus aliquid pecuniæ contribuat: an hoc prohibendum? *Reſp.* ſi pecunia impendatur Eccleſiæ, Epiſcopum prohibere non poſſe, bene vero, ſi in utilitatem privatam Canonicorum impendatur.

12. An Epiſcopus laicos cogere poſſit, ut in Proceſſionibus certo loco, ordinate, & cum cereis accenſis incedant? *Reſp.* cogere non poſſe, ſed hortari.

Plura alia dubia dictus Epiſcopus propoſuit, ad quæ Papa, conſulta Congregatione Cardinalium, *ſuper Epiſcoporum & Regularium negotiis* deputata, reſpondit 1. Epiſcopum cum conſilio capituli poſſe nova ſtatuta condere, ſed ea prædictæ Congregationi ad examen & approbationem eſſe transmittenda.

2. Sta-

2. Statutum, ut, qui 40 annos Canonicatum vel aliud Beneficium poſſiderit, liber ſit ab omni ſervitio, & nihilominus omnia emolumenta percipiat, tolerari interim poſſe, caſu autem particulari eveniente eandem Congregationem conſuli poſſe. Alia dubia.

3. Non licuiſſe Capitulo fundationem mutare Sede Apoſt. non conſulta.

4. Non licere Capitulum celebrare tempore Miſſæ Conventualis, vel horarum.

5. Tertiam redituum partem in diſtributiones quotidianas ab Epiſcopo eſſe convertendam.

6. Diſtributiones quotidianas non obvenire illis, qui tribus menſibus, ſibi permiſſis, abſunt; cum illæ tantum præſentibus debeantur.

7. Epiſcopum in viſitatione ut ſuſpectum recuſari non poſſe.

304. Idem Epiſcopus continuat plura dubia proponere, quæ tamen minoris videntur eſſe momenti.

308. Novos Religioſorum Mendicantium Conventus, niſi ſine detrimento aliorum ſe alere poſſint, erigi ab Epiſcopo non poſſe. Vocandos proin & audiendos ſuperiores aliorum Conventuum, omnesque, quorum intereſt. Poſſe autem Regulares appellare ad Sedem Apoſt. interim vero negotium ſuſpenſum maneat, donec illa pronuntiet.

311. Præſules in Polonia libere ſententias ſuas in Senatu dicere poſſe, absque incurſu cenſurarum, aut irregularitatis.

317. Lis erat inter Dominicanos & Auguſtinianos circa habitum interiorem album, utroque Ordine illum privative ſibi vindicante. Pontifex utrique illum permittit; prohibet tamen, ne in publicum procedant ſine habitu exteriore nigro, per quem ſatis inter ſe diſtinguerentur.

325. Prohibet parentibus, ne liberos nutricibus hæreticis committant.

Anno 1604.

329. Jubet, bona in Hiſpania, a Philippo II alienata, reſtitui Eccleſiis: animamque ejusdem Regis Philippi, pridem mortui, a cenſuris abſolvit.

334. Pius V Miſſale Romanum correxit. Irrepſerunt poſtea per novas editiones aliqui errores: hos emendari jubet Clemens VIII, correctumque Miſſale edi. Aliter impreſſa prohibet.

335. Collegium Clementinum pro Nobilibus adoleſcentibus erigit, illudque committit Clericis Regularibus de Somaſcha. Colleg. Nobil. dat Somaſchis.

336. Prio-

336. Prioratum de la Fleche ad preces Henrici IV Regis unit Collegio S. J. oneraque Prioratus in Miniſteria S. J. commutat.

340. Epiſcopo Herbipolenſi conceditur facultas, tres Canonicatus, pro Theologis a Julio III reſervatos, conferendi Doctoribus Juris Canonici.

358. & ſeqq. Adhortatur Monaci Dominum, Remp. Genuenſem, Ducem Sabaudiæ &c. ut Epiſcopo Ventimilienſi operam jungant in extirpandis uſuris.

Anno 1605.

370. Confirmatur Congregatio Clericorum ſæcularium, in communi viventium, Lucæ ab Epiſcopo erectæ.

373. Prioratum & Eccleſiam Parochialem Ord. S. Benedicti de Fenoviliet unit Seminario Tholoſano, a Card. Joyoſa erecto.

374. Hoſpitali 300 cæcorum Pariſiis, a S. Ludovico erecto, confirmantur ſua privilegia.

Solis Litaniis Lauret. publice uti licet.

375. Solis *Litaniis*, in Miſſalibus, Breviariis, Pontificalibus & Ritualibus comprehenſis, & quæ in S. æde Lauretana decantantur, uti licet. Aliæ vero ad Congreg. ſacrorum Rituum mittantur, recognoſcendæ, ſine cujus licentia ſunt prohibitæ.

Articulus II.

Leo XI.

Clementi VIII mortuo, 1 Aprilis 1605 ſucceſſit Alexander Mediceus, Leonis XI aſſumpto nomine; qui tamen 27 tantummodo dies Thronum Apoſtolicum tenuit.

Quatuor is tantum Conſtitutiones edidit. In IV dirimit litem, inter Clerum ſæcularem in regno Caſtellæ & Legionis & Societatem Jeſu exortam, ratione decimarum; Paulus III, Pius IV, & Greg. XIII, Societatem penitus exemerunt a ſolvendis decimis, cum derogatione *Cap. Nuper.* Leo XI autem decidit, quod Collegia S. J. in regno Caſtellæ & Legionis ex acquiſitis bonis vigeſimam partem ſolvere debeant; ex iis autem, quæ deinceps per emptionem vel conductionem eſſent acquiſituri, decimas præſtent.

Articulus

Articulus III.

Excerpta ex Conſtitutionibus Pauli V.

Anno 1605.

Poſtquam mortuo Leone XI ſedes vacavit dies 18, electus eſt 130.
Camillus Card. *Borgheſius*, ſub nomine Pauli V conſecratus coronatusque 28 Maji 1605, ediditque Conſtitutiones permultas.

1. Confirmatur Metropolitæ Kiovienſi, Hallicienſi & totius Ruſſiæ poteſtas inſtituendi & conſecrandi Epiſcopos Ruthenos.

2. Prohibet, ne Parochi in India majorem eleemoſynam petant ob funera, quæ apud Regulares ſepeliuntur, quam percepiſſent, ſi in Parochia fuiſſent ſepulti.

6. Eximit Carmelitas a quarta funeralium.

20. Menſam Numulariam ſeu Banchum S. Spiritus de Saxia in urbe erigit.

Anno 1606.

30. Iterum Monachos S Baſilii ad unam Congregationem reducit.

38. Indulgentias, Regularibus conceſſas, omnes revocat, novasque concedit. 1. Habitum induentibus. 2. Profeſſionem emittentibus. 3. Cuivis Religioſo in feſto principali ſui Ordinis. 4. In mortis articulo; ſi non potens confiteri & communicare, ſaltem animo contrito nomen Jeſu devote pronunciet. 6. Primam Miſſam legenti, & aliis præſentibus Religioſis, aut eodem die Miſſam celebrantibus. 7. Spiritualia exercitia per 10 dies obeuntibus. 8. Viſitantes ſuam Eccleſiam easdem obtinent, ac viſitantes Eccleſias urbis. 9. Miſſionariis, ad terras Infidelium proficiſcentibus. 10. In viſitatione ſuperiorum ad 40 horarum preces, ſi duabus ſaltem horis, continuis aut diſcontinuis iisdem interſint. In omnibus autem his caſibus præſupponuntur confeſſio, communio, & conſuetæ preces. Præterea conceduntur plures Indulgentiæ non plenariæ, uti illis, qui per menſem quotidie per mediam horam meditantur: qui quinquies orationem Dominicam, & ſalutationem Angelicam coram Altari ſuæ Eccleſiæ recitant &c.

Revocantur Indulgentiæ. Novæ conceduntur.

45. Undecim Vicarii Cleri ſæcularis Diœceſis Hildeſienſis ſub protectionem Magiſtratus hæretici conceſſerant; redarguit hoc Papa, & Archiepiſcopo Moguntino mandat, ut eos compellat, litteras protectionis Magiſtratui illi remittere.

48. Revocat omnes facultates, ſuperioribus Regularibus conceſſas, cognoſcendi cauſas ſuorum ſubditorum, ad Officium S. Inquiſitionis pertinentes, mandatque, ut Religioſi ſuſpectos de hæreſi Inquiſitioni, vel Epiſcopo viciniori denuntient, nec ſuperiores id impedire poſſint.

54. Doctoribus Sorbonicis concedit facultatem utendi Rocheto & Superpelliceo, ad inſtar Canonicorum Cathedralium.

58. Ante Zvinglii tempora erant Conſtantiæ Religioſi, *Scoti* appellati, & Moniales, *Beguinæ* dictæ. Poſtquam civitas ad Zvinglianiſmum defecit, hæc Monaſteria fuerunt everſa, ſicut plures aliæ ædes Eccleſiaſticæ, vel ad profanos uſus applicatæ. Poſtquam dein urbs ad ſacra Catholica rediit, Epiſcopus cum Magiſtratu Conſtantienſi tranſactionem ſuper his iniit, quam Papa hic confirmat.

60. Poſt obitum Andreæ Cardinalis ab Auſtria, Epiſcopi Conſtantienſis, vacabat Præpoſitura Peris, olim Ord. S. Benedicti. Hujus fructus interim aſſervatos (11000 Florenorum, ſeu 570 circiter Ducatorum de Camera) Epiſcopus Argentinenſis & Baſileenſis pro erigendo Seminario Clericorum applicari petunt. Quod eis Papa indulget.

Anno 1607.

65. Capitulum Salisburgenſe Familias Auſtriacam & Bavaricam a voce paſſiva Decreto quodam excluſerat, ne videlicet perſona ex illis duabus Familiis in Archiepiſcopum eligeretur. Pontifex hoc Decretum ſuſpendit.

Suſpendit Decretum Capit. Salisb.

67. Paulus V ſuperiore anno Venetorum Remp. Eccleſiaſtico Interdicto ſubjecerat, quod immunitatem Eccleſiaſticam violaſſet; præterea Brandolinum Valdemarinum Abbatem, & Scipionem Saracenum, Vicentinum Canonicum, ob quædam prætenſa delicta carceratos teneret. Cum autem Reges Galliæ & Hiſpaniæ per ſuos Oratores interceſſiſſent pro Republica, quæ jam ex aliqua parte ſatisfeciſſet, & plenius ſatisfacere intenderet, Pontifex Cardinali Jojoſa commiſit, ut Venetias profectus, Rempublicam, ſi ſatisfactionem præſtiterit, ab excommunicatione abſolvat, Interdictum tollat, & ad Eccleſiæ Sacramenta reſtituat.

Cauſa Veneta.

69. Mandat, ut nomine Cameræ Apoſtolicæ capiatur poſſeſſio Caſtri Campi Orſeoli poſt mortem Scipionis Piccolominei, quia hoc feudum ad Eccleſiam Romanam revolveretur, cum careat filio.

74. Erneſtus, Dux Bavariæ, Archiepiſcopus Colonienſis, ut abuſus, qui in Monaſteria penetraverant, tolleret, decrevit, 1 ut

in die, quo aſſumitur ſacer habitus, nullum inſtituatur convivium, nulla ſuperioribus offerantur dona, nulla exigantur ornamenta cellæ vel cubiculi. 2. Die profeſſionis permittitur prandium, ſed ita, ut pro ſingulis Religioſis non plus computetur, quam medius Florenus, ſeu 12 albi, a parentibus numerandi. 3. Non præferatur Virgini pueruli Jeſu ſtatua, ſed in ſumma ara exponatur ei in Sacramento ſponſus Virginum. 4. Die profeſſionis non adſint plures hoſpites quam 12 in convivio, absque profuſione, pompa, muſica, ſaltu, nec ultra tertiam proferatur. 5. Si plures ſint Novitii vel Novitiæ, uno die profeſſionem edant, ut tempus & ſumptus redimantur. 6. Nulli Profeſſo vel Profeſſæ liceat teſtamentum condere, vel ſolenniores exequias ordinare, vel anniverſarium fundare. Approbat Ordinationes Colonienſes circa Moniales.

Hæc ſtatuta Archiepiſcopi Papa approbat & confirmat.

88. Archiepiſcopo Pragenſi dat poteſtatem viſitandi omnia Monaſteria, quantumvis exempta per Bohemiam, ad reſtaurandam diſciplinam labefactatam.

Anno 1608.

100. Canonizatio S. *Franciſcæ* Romanæ, ex oblatis ſororibus S. Benedicti Montis Oliveti. S. Franciſca.

102. Greg. XIII prohibuit, ne Miſſionarii in Japoniam & Chinam mittantur ſine ſpeciali licentia Sedis Apoſt. Clem. VIII omnibus ſuperioribus Regularibus eam conceſſit, ſed ut per Luſitaniam tantum iter inſtituerent, præcepit. Paulus V iter per aliam etiam viam concedit in Indias.

109. Hiſpaniæ Regi dat poteſtatem imponendi cenſum bonis ſtabilibus Ordinum Militarium, S. Jacobi, de Calatrava, & de Alcantara.

115. Congregationi *Fulienſi*, Ord. Ciſterc. ſicut alii Pontifices, ſic etiam Paulus V nova dat privilegia.

119. Card. Lantes conſtituitur Protector Conventualium S. Franciſci, ea lege, ut ſuperiorum ordinis auctoritatem, quantum fieri poteſt, conſervet, &, ſi illi officio ſuo ſatisfaciant, gubernio fratrum ſe non immiſceat: requiſitus auctoritatem ſuam interponat.

124. Jubet, ut fabricæ Eccleſiæ S. Petri, quæ jam per multos annos ingenti ſumptu conſtruitur, quot annis de eleemoſyna, quæ occaſione Indulgentiarum Cruciatæ percipitur, contribuantur decem millia Ducatorum de Camera.

Anno 1609.

131. Clemens VIII decreverat, ne Fratres Congregationis Joannis Dei (qui Fratres *de Miſericordia* appellantur) ſacros Ordines ſuſcipiant. Paulus V autem concedit, ut in quolibet Conventu ſit Sacerdos, qui ſpiritualia miniſtret, ſine alio officio, Fratri ſuperiori ſubjectus, ſicut alii.

De Fratribus Miſericordiæ.

132. Miſſi a ſuperioribus ſuis ad determinatas Indiarum regiones, non raro inſtar Jonæ alio deflectebant. Papa hoc fieri ſub excommunicatione prohibet.

133. Abbas Fuldenſis jubetur non nullas Præpoſituras Decano ſuo reſtituere.

138. Quod Officiales & Vicarii Generales Epiſcoporum in Hiſp. debeant eſſe in ſacris ordinibus conſtituti.

142. Oblationes pro Terra ſancta in alios uſus etiam pios converti non poſſe.

Anno 1610.

151. Bulla Cœnæ in extenſo proponitur.

153. Magiſtros linguarum, Hebraicæ, Græcæ, Latinæ, Arabicæ a Regularibus in ſtudiis ſuis eſſe habendos.

S. Carolus.

161. Canonizatio S. *Caroli Borromæi.*

163. Confirmantur Conſtitutiones Collegii Borromæi, a Card. Friderico Borromæo Papiæ erecti.

165. Greg. XIII. ordinaverat, ut Epiſcopi in India ſingulis ſeptenniis ſynodum Provincialem celebrarent; ſed quia hoc in tanta locorum diſtantia erat nimis difficile, Paulus V ad duodennium tempus prorogavit.

Anno 1611.

167. Confirmatur concordia, inter Academiam Conimbricenſem, & Profeſſores S. J. inita.

168. Monetur Patriarcha Maronitarum, ut ritus, ab Anteceſſore mutatos, præſertim circa conſueta illi genti jejunia, licet in Eccleſia Latina non vigeant, reſtituat; & excommunicantur, qui eundem in exercitio ſuæ Jurisdictionis turbant.

171. Poteſtas Nuntii Apoſt. in Hungaria etiam ad Bohemiam extenditur.

174. Præcipit Capitulo Paderbornenſi, ut Coadjutorem cum jure ſuccedendi in Epiſcopatu eligat; quia imminerent pericula, ſi ſedem vacare contingeret.

176. Idem mandat Capitulo Monaſterienſi, ob eandem cauſam.

178. Collectas exigendas eſſe in loco bonorum ſitorum, non vero in loco domicilii.

Anno 1612.

184. & ſeq. Nuntio Apoſt. datur facultas admittendi ceſſionem Wolfgangi Archiepiſcopi Salisburgenſis, & eundem ab illius Eccleſiæ vinculo abſolvendi, atque ad novam electionem procedendi, aſſignata Wolfgango penſione annua 20000 Florenorum. Cauſa Salisb. contra Archiep.

Not. Cauſam hujus ceſſionis dedi Part. VIII pag. 23; quippe *Wolfgangus de Ratenau*, Archiepiſcopus Salisburgenſis, vir turbulenti ingenii, ſuſceptis cum Maximiliano I Bavariæ Duce inimicitiis, ſalinas turbaverat, & Ferdinandum, Maximiliani fratrem, poſſeſſione Præpoſituræ Berchtelsgadenſis, lite Romæ pendente, dejecerat. Cum autem Dux cum milite Salisburgo immineret, cum Theſauris Eccleſiæ in Carinthiam fugit, ſed retractus ex fuga, cum Capitulo alioquin inviſus eſſet, Archiepiſcopatum reſignavit, electusque eſt *Marcus Siticus* ab Alt-Embs.

189. & ſeqq. continetur Reformatio Tribunalium urbis, eorumque officialium. Ubi multa de ſignatura Gratiæ & Juſtitiæ, de Camerario & Camera Apoſtolica, de Gubernatore urbis, ejusque Tribunali, de Auditore Cameræ, & ejus Tribunali, de Auditorio Rotæ, de Capitolio & ejus Officialibus, de Jurisdictione in Hebræos, de Curia Ripæ, de Judicibus in cauſis criminalibus & civilibus, de Sportulis, de Commiſſariis, de Advocatis & Procuratoribus pauperum, de Procuratore Fiſci & Subſtitutis, de Advocatis, Procuratoribus, & Sollicitatoribus, de Notariis Tribunalium urbis, de Regiſtris, Extractibus, & Copiis. De Curſoribus & Mandatariis, de Executoribus, de Cuſtodibus & Viſitatoribus carcerum. Hos ſaltem nominare viſum, quia multæ de illis Conſtitutiones etiam aliæ a diverſis Pontificibus ſunt editæ; quas tamen ad nos minus pertinere exiſtimavi.

191. Determinatur prædictorum Officialium Notariis Taxa, uti etiam Taxa Sigilli.

192. Nuntio Colonienſi data facultas conferendi in Weſtphalia & Aquisgranenſi diſtrictu Beneficia, Menſe Papali vacantia.

195. Monetur Marcus Siticus, Archiepiſcopus Salisburgenſis, ut quædam Statuta & Pacta Capituli, quamvis jurata, non obſervet, eo quod eſſent Juribus Archiepiſcopi contraria.

197. Monetur Nuntius, ut Canonicis juramentum, prædicta ſtatuta ſervandi, relaxet.

198. Sigiſmundo III Poloniæ Regi conceduntur ſubſidia Eccleſiaſtica, ſponte oblata, pro bello contra Moſcos.

200. & ſeqq. Confirmatur electio Marci Sittici. Quod Mathiæ Cæſari & Suffraganeis Salisburgenſis Provinciæ intimatur. Clerus, populus, vaſalli jubentur eum agnoſcere, & obedientiam præſtare. Vivebat nempe adhuc in cuſtodia Ratenavius; de cujus renuntiatione & electione Marci varius erat ſermo. Marcus ad cautelam abſolvitur a cenſuris.

203. Etiam mulieribus prohibetur ingreſſus in Clauſtra Monialium, & omnes facultates abrogantur.

Anno 1613.

208. Confirmatur electio & coronatio Mathiæ Imperatoris.

210. Mathiæ Imperatori Jus Primarum Precum, ſeu nominandi ad Beneficia, primo vacatura, conceditur.

225. Adminiſtratio ſcholarum ad pauperes gratis inſtruendos tribuitur Clericis ſæcularibus B. Mariæ, ac deinceps Congregatio *Matris Dei* nuncupetur.

Anno 1614.

230. Nuntius Apoſt. apud Sabaudiæ Ducem deputatur Judex omnium cauſarum in ſecunda Inſtantia pro quibusdam locis.

232. Publicatio Ritualis Romani, præceptumque illud obſervandi.

237. Facultas data Nuncio Inferioris Germaniæ viſitandi civitatem & Diœceſin Moguntinam.

Anno 1615.

Contra Tyrannicidas.

241. Confirmatur Decretum Concilii Conſtantienſis contra afferentes, licere Tyrannum occidere.

244. Confirmatur ſtudium generale, Paderbornæ ab Epiſcopo Theodoro erectum ſub regimine Societatis Jeſu.

245. Ludovico XIII Regi Chriſtianiſſimo conceditur ad vitam Indultum nominandi ad Eccleſias & Monaſteria in Minore Britannia & Provincia Provinciæ.

247. Prohibetur Eccleſiaſticis in Dominio Archiducis Auſtriæ, ne bona hæreticis locent.

253. Capella Burgheſiana cum ſacra Imagine B. V. M. ad S. Mariam majorem transfertur ad novam Capellam, ibidem erectam.

256. De ritibus, & ceremoniis, ab Epiſcopis & Clero Rutheno obſervandis.

Anno 1616.

262. Innovantur Conſtitutiones Sixti IV & Pii V de Conceptione B. V. M. editæ. Aſperantur pœnæ in transgreſſores.

267. Con-

267. Congregatio Fratrum Joannis Dei, per Italiam, Germaniam, Galliam, Poloniam propagata, erigitur in Ordinem Religioſum, ſub tribus votis ſubſtantialibus, & quarto de juvandis infirmis, ſub Regula S. Auguſtini. Ordo Joannis Dei.

268. Erectio Congregationis Pauperum Matris Dei *Scholarum Piarum* ad erudiendos pauperes ſcholares.

Anno 1617.

274. Prohibetur omnibus perſonis Eccleſiaſticis, ſæcularibus & regularibus, in civitate & dominio Veneto, ne quandam collectam, absque facultate Sedis Apoſt. impoſitam perſolvant. Clerici ne ſolvant collectas.

275. Prohibet iterum, ne B. V. M. in actibus publicis cum peccato originali concepta diceretur.

281. Prohibetur, nequis in Statu Eccleſiaſtico bona alienet in exteros, absque ſpeciali facultate Sedis Apoſt. in ſcriptis obtenta.

284. Mandatur Nuntio Apoſt. ut viſitet civitatem & Diœceſin Bambergenſem.

Anno 1618.

288. Thomas a Villa Nova declaratur Beatus,

289. Uti etiam Philippus Benitius,

290. Et Paſchalis Baylon.

Anno 1619.

292. Indictio Jubilæi pro præſentibus Eccleſiæ neceſſitatibus.

293. Irrita declaratur impoſitio vectigalis, in quibusdam caſtris ad Patriarcham Aquilejenſem ſpectantibus, a Senatu Veneto facta.

295. Congregatio Fratrum Joannis Dei declaratur ſubjecta Jurisdictioni ordinariorum.

302. Beatificatio Franciſci Xaverii cum facultate de eo celebrandi Miſſam & recitandi officium die 2 Dec.

303. Ferdinandus II Imperator ad cautelam abſolvitur ob amotionem Cardinalis Cleſelii ab aula Cæſarea. *Hiſtoriam vide Part. VIII hujus apparatus.*

Anno 1620.

305. Sex Decimæ imponuntur omnibus per Italiam fructibus & penſionibus Eccleſiaſticis, in bonum Germaniæ & Bohemiæ.

307. Confirmatur electio Ferdinandi II in Imperatorem Romanorum.

310. Eidem conceditur Jus Primarum Precum.

312. Impoſitio Decimæ per Germaniam pro Religionis defenſione, uno tantum anno perſolvendæ.

315. In-

315. Inſtitutio Congregationis Piorum Sacerdotum Oratorii Jeſu in Francia.

316. Confirmantur Conſtitutiones Congregationis Oratorii, a B. Philippo Nerio in urbe fundatæ.

His Conſtitutionibus editis obiit Paulus V Pontifex 28 Jan. 1621, & vacavit ſedes diebus XI, electusque eſt Greg. XV.

Articulus IV.

Excerpta in Conſtit. Greg. XV.

Anno 1621.

131. S. Iſidorus. *Conſtit.* 1. Canonizatio *Iſidori Agricolæ*, Matritenſis.

Congr. S. Mauri. 10. Plures Patres ex Ord. S. Benedicti in Gallia, zelo reformandi Diſciplinam accenſi, celebrem *Congregationem S. Mauri*, ad inſtar Caſſinenſis inſtituerunt, ſub Vicario Generali, natione Gallo. Hanc Congregationem, ex qua deinceps multi viri docti prodierunt, Greg. XV approbavit, & privilegiis Caſſinenſis Congregationis ornavit.

22. Proceribus Galliæ ſub pœna excommunicationis prohibetur, ne rebellibus adverſus Ludovicum Regem adhæreant.

27. & 28. Conceditur Nuntio in Gallia poteſtas colligendi ab Eccleſiaſticis ſubſidia pro Ludovico Rege contra hæreticos rebelles.

Acad. Pampel. 32. Pampelonæ erigitur ſtudiorum univerſitas, cui Pontifex privilegia, aliis Academiis conſueta, largitur.

34. Eccleſiaſticis Siciliæ concedit, ut non nullas pecunias Donativi loco Philippo IV Regi offerant.

Eborenſis. 39. Henricus Cardinalis ac poſtea Rex Luſitaniæ *Academiam Eborenſem* fundavit, eamque Societati Jeſu gubernandam tradidit; ſed cum Archiepiſcopus Juriſdictionem illius varie attentaret, Greg. XV eandem cum omnibus privilegiis & exemptionibus confirmavit.

41. Formam modumque eligendi ſummum Pontificem præſcribit. Sed hoc Decretum ad annum ſequentem uberius deſcriptum recurret.

45. Nemo habitum Capucinorum ſibi vindicet vel uſurpet.

48. Ludovicum XIII Regem Francorum admonet, ut occurrat malis, quæ patitur Eccleſia ex peſtilentibus libris, qui in Gallia imprimuntur.

49. Congregationes Auguſtinianorum Diſcalceatorum uniuntur.

CAPUT

CAPUT XXVIII.

Aliæ Conſtitut. Sæc. XVII. ex Parte IV. Tom. V.

Excerpta.

Articulus I.

Ex Conſtitutionibus Gregorii XV.

Anno 1622.

51. **O**rdinationem Tridentini de approbatione Epiſcopi ad curam animarum exercendam neceſſaria innovat inculcatque, ita, ut ſine illa nullus Regularis confeſſiones ſæcularium, etiam Sacerdotum audire poſſit. Ad audiendas vero confeſſiones Monialium ſpecialem requiri Epiſcopi approbationem & licentiam declarat. Cum autem Epiſcopis tanquam Sedis Apoſt. Delegatis novam in Regulares, etiam exemptos poteſtatem tribuiſſe videretur, Congregationi Concilii varia propoſita ſunt dubia: ut

1. An liceat Epiſcopo viſitare Eccleſias Regularium, in quibus aſſervatur Euchariſtia & audiuntur confeſſiones ſæcularium? *Reſponſum* fuit a S. Congreg. *negative*, ſi ſint exemptæ.

Reſolvuntur plures quæſtiones de poteſtate Epiſcopi in Regulares.

2. An Epiſcopi poſſint Regularibus præſcribere, ut certis tantum locis, certis temporibus, aut certarum perſonarum confeſſiones audiant, vel alias eorum privilegia reſtringere ac moderari in Sacramentis adminiſtrandis? *Reſp. negative*: hac in parte Conſtitutionem nihil novi juris induxiſſe, nec ullam novam auctoritatem in Regulares Epiſcopis tribuiſſe.

3. An facultas in exemptos per Conſtitutionem Epiſcopis attributa, intelligitur etiam attributa in perſonas nullius Diœceſis? *Reſp. negative.*

4. An eadem facultas competat inferioribus Prælatis, jurisdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus? *Reſp. negative.*

5. An per verba Conſtitutionis, *poſſit Epiſcopus cum ſuperioribus Regularibus quarumcunque Abbatiſſarum electionibus per ſe vel alium intereſſe ac præſidere*, Epiſcopis datum ſit jus confirmandi Abbatiſſas? *Reſp. negative.*

6. An confeſſarii Monialium, jam ante Conſtitutionem deputati, debeant ab Epiſcopo examinari & approbari? *Reſp.* ordinarios confeſſarios ante triennium elapſum non debere examinari.

7. An ſuperiores Regulares indigeant approbatione Epiſcopi ad audiendas confeſſiones Monialium, ſibi ſubjectarum? *Reſp.* non indigere, ſi jam ante Conſtitutionem habuerint officium ſuperioris ac confeſſarii, bene vero ſi poſtea illud conſequantur. Secus abſolutiones nullas fore, prout Reſp. ad dubium 8.

9. An Regulares generaliter approbati ad audiendas confeſſiones ſecularium indigeant ſpeciali approbatione pro audiendis Monialibus, ſibi ſubjectis? *Reſp. affirmative.*

10. An approbati pro uno Monaſterio cenſeantur etiam approbati pro alio? *Reſp. negative.*

11. An confeſſarius extraordinarius Monialium approbatus pro una vice in anno poſſit ſæpius eas audire? *Reſp. negative.*

12. Dicitur in Conſtit. quodſi ſuperior Regularis, ab Epiſcopo monitus, confeſſarium Monialium aut adminiſtratorem bonorum non amoveat, ipſe Epiſcopus poſſit eum amovere. Quæritur, an cauſam hujus amotionis debeat ſuperiori Regulari ſignificare? *Reſp. negative.* Oneratur tamen conſcientia Epiſcopi, ut in hac re caute procedat.

13. Datur item poteſtas Epiſcopo puniendi delicta, a Regularibus vel ſæcularibus circa perſonas, intra ſepta Monaſterii Monialium commiſſa, puniendi. Quæritur, an hæc delicta debeant eſſe notoria? *Reſp. negative.*

14. An Regularis in loco, colloquiis deſtinato, absque licentia cum Moniali colloquens, ab Epiſcopo puniri poſſit? *Reſp. affirmative.*

Hæc S. Congr. Reſponſa ab ipſo Papa Greg. XV fuerunt approbata, & poſtmodum etiam ab Urbano VIII.

52. Conſtit. continetur forma eligendi ſummum Pontificem. Videlicet 1 defuncto Papa per 9 dies fiunt exequiæ. 2. His finitis fit in templo Invocatio S. Spiritus, habeturque per Card. vel alium oratio. 3. Exequiis peractis ex Eccleſia proceſſionaliter itur ad Conclave. Primi incedunt familiares Cardinalium, dein Cantores, intonantes *Veni Creator Spiritus*: ſequuntur Cardinales, primum Epiſcopi, dein Presbyteri, demum Diaconi. 4. Ubi ad Conclave perventum Decanus habet orationem. 5. Omnes jurant, ſe obſervaturos, quæ circa Conclave & electionem ſtatuta ſunt. 5. Excluſis illis, qui ad Conclave non pertinent, illud intus & foris clauditur. In Conclavi autem remanere poſſunt Familiares Cardinalium & Miniſtri Conclavis. 6. Circa colloquia, litteras, cibos obſervanda, quæ Pius IV ſtatuit.

Modus eligendi Papam.

7. Qui

7. Qui non habet ſaltem Ordinem Diaconatus, caret voce activa; non autem is, cui os clauſum eſt; quia clauſura oris eſt tantum ceremonia extrinſeca, qua novi Cardinales docentur modeſtiam, antequam in Conſiſtoriis & Congregationibus ſuffragium ferant. 8. Mane ſequenti campanula convocantur Cardinales ad Miſſam, ſub qua communicant, ſtatimque proceditur ad negotium Electionis. 9. Hæc triplici modo peragi poteſt: 1. per *quaſi Inſpirationem*, e. g. ſi unus ex Cardd. ſine ullo prævio tractatu diceret: *ego hunc eligendum exiſtimo, eumque eligo*, & reliqui omnes, nullo excepto, conſentiant per vocem *eligo*. **Per Inſpirationem.**

2. *Per compromiſſum*, quod fieri debet, nullo ex Cardinalibus diſſentiente. Poſſunt autem Cardinales formam, modum, tempus Compromiſſariis præſcribere, e. g. ſi tres elegerint, poſſunt definire, an omnium trium conſenſus in unam perſonam requiratur, an vero ſufficiant duo ſuffragia &c. **Per compromiſſum.**

3. Per *ſcrutinium* ſecretum, qui eſt ordinarius eligendi modus. Diſtribuuntur autem Cardinalibus commode præparatæ ſchedulæ, quibus inſcribunt nomen ſuum proprium, & nomen illius, quem eligunt, e. g. *Ego Cardinalis Robertus Bellarminus eligo in ſummum Pontificem Cardinalem Cæſarem Baronium.* Schedula complicatur, & ſigillatur, atque a Cardinale defertur ad altare, penes quod ſtant ſcrutatores, ibique jurat in hanc formam: *Teſtor Chriſtum Dominum, qui me judicaturus eſt, me eligere, quem ſecundum Deum judico eligi debere, & quod idem in acceſſu præſtabo.* Quo facto ſchedulam mittit in calicem magnum, ſuper altare ſtantem. Ad infirmos autem acceditur. **Per ſcrutinium.**

60. Palam numerantur ſchedulæ, quæ ſi numero Cardinalium non reſpondeant, omnes comburuntur, & fit novum ſcrutinium. Si autem correſpondeant, fit *publicatio ſcrutinii*, hoc modo: primus ſcrutator accipit ex calice ſchedam, eamque legit in ſilentio, atque ſecundo ſcrutatori legendam tradit, hic tertio, qui alta voce nomen electi legit, ut Cardinales in ſcheda, omnium Cardinalium nomina complectente, quam ſinguli ante ſe habent, ſuffragium electi notare poſſint. Dein primus ſcrutator alteram ſchedam ex calice extrahit, & eodem modo circa ſingulas ſchedas proceditur. Omnesque ſchedulæ inſeruntur in filum.

61. Si quis duas ſuffragiorum tertias pro ſe habeat, peracta eſt electio Papæ. Sin vero, primus actus poſt ſcrutinium eſt *acceſſus*, in quo omnia peraguntur, ſicut in ſcrutinio, ſic tamen, ut non liceat Cardinali ſuffragium dare alicui, qui nullum in ſcrutinio votum eſt nactus, nec illi, qui ab ipſo ſuffragium habuit. Si autem quis nulli

ex illis, qui habent ſuffragium, vellet accedere, ſcribere deberet in ſchedula: *Nemini.* Sequitur numeratio ſuffragiorum, quæ quilibet obtinuit in ſcrutinio & acceſſu ſimul. Si plures per ſcrutinium & acceſſum ſimul accepiſſent duas tertias, vel etiam plura, ille erit Papa, qui vel unico ſuffragio alios ſuperat. Atque hæc omnia in ſingulis ſcrutiniis obſervari jubet Greg. XV.

S. Thereſiæ. 63. Canonizatio S. Thereſiæ Virginis, tam Fratrum quam Monialium Carmelitarum Diſcalceatorum Fundatricis.

65. Beatificatio Petri de Alcantara, Ord. Min. ſtrictioris obſervantiæ Diſcalceatorum.

66. Feſtum S. Annæ ſub præcepto colendum.

Congreg. de Propaganda Fide erecta. 68. Erigit S. *Congregationem de Propaganda Fide*, cum magna poteſtate & privilegiis gubernandi Miſſiones & Miſſionarios. Reditus attribuuntur ex Camera Apoſt.

Revocantur privilegia Vivæ vocis oraculo conceſſa. 73. Revocantur omnia privilegia Vivæ vocis oraculo quibuscunque conceſſa, exceptis iis, quæ Cardinalibus ſunt conceſſa.

74. Prohibetur, ne hæretici in Italia, & adjacentibus Inſulis domicilium, quocunque prætextu figant.

78. Paulus V prohibuerat, ne in actibus publicis aſſeratur, B. V. in peccato originali fuiſſe conceptam. Greg. XV hanc prohibitionem etiam ad actus & colloquia privata extendit, ſcriptaque quæcunque. Fratribus tamen Ord. Prædic. concedit, ut privatim inter ſe ipſos tantum de ea materia poſſint diſſerere.

Denuntiatio ſollicitantium. 83. Confirmatur & ampliatur Conſtitutio contra Sacerdotes, quoscunque pœnitentes ad turpia ſollicitantes, ſive inter ſe ſive cum aliis quomodolibet, perpetranda, ſive in confeſſione, ſive antea ſive immediate poſt, ſeu occaſione vel prætextu confeſſionis, etiam ipſa confeſſione non ſecuta, ſive extra confeſſionem in confeſſionali, aut loco quocunque, quo confeſſiones ſacramentales audiuntur, ſi inhoneſtos ibi ſermones aut tractatus habuerint. In hos S. Officii Inquiſitores & locorum ordinarii diligenter inquirant, & reos ſeveriſſime plectant, privatione Beneficiorum & inhabilitate ad illa, & pro delicti qualitate condemnatione ad triremes, aut perpetuos carceres, aut pro delicti enormitate, præcedente degradatione, ſæculari curiæ tradendo. Confeſſarii vero monentur, ut quas perſonas ſollicitatas noverint, ad denuntiandum obligent Inquiſitioni vel ordinario.

84. Fratribus Jeſuatis S. Hieronymi conceditur facultas, audiendi confeſſiones tantum in Eccleſiis Parochialibus ſuæ Congregationis.

Colleg. Angl. Olyſſipone. 86. Olyſſipone Collegium Anglicanum fundatur, & confirmatur.

91. Epi-

91. Epiſcopatum Pariſienſem in Archiepiſcopatum erigit, eique Suffraganeos ſubjicit, Carnotenſem, & Meldenſem, qui, ſicut & ipſe Pariſienſis, ad Senonenſem Metropolitanam Eccleſiam antea ſpectaverant. Archiep. Pariſienſis.

94. Inſtituit Feſtum S. Joachim, ſub Ritu Duplici 20 Martii celebrandum.

100. Supprimuntur aliquot Monaſteria in ditione Henrici Ducis Condei, & pro illis erigitur Collegiata Eccleſia & Collegium S. J. ad preces ejusdem Ducis, cui omnia Monachorum bona traduntur, cum onere dictam Eccleſiam & Collegium fundandi, conſtruendi & dotandi, Monachis vero, quibus votum paupertatis & obedientiæ relaxatur, providendi.

102. Revocantur omnes facultates, etiam a Rom. Pontificibus conceſſæ, retinendi aut legendi libros prohibitos; nec deinceps ejusmodi licentiæ concedantur, niſi a Congreg. S. Officii, quæ ſingulis hebdomadis coram Pontifice habetur.

Anno 1623.

108. Inſtituit Feſtum S. Brunonis ſub Ritu Semid.

110. Sortilegos, maleficos, & omnes cum diabolo pactum habentes, Epiſcopo denuntiari jubet.

115. Erectum a Card. Aldobrandino Novitiatum pro Fratribus Jeſuatis S. Hieronymi confirmat, ad reformandam diſciplinam.

Obitus Greg. XV.

Editis his aliisque Conſtitutionibus obiit Alexander Ludoviſius, Greg. XV 8 Jul. 1623 tertio Pontificatus ſui anno, æt. 70. Ejus corpus, ſepultum primo in Vaticano, poſtea translatum eſt ad Collegii Romani Societatis Jeſu Eccleſiam, quam ejus Nepos Ludovicus Ludoviſius Cardinalis magnifico opere exſtrui curavit, in honorem S. Ignatii, quem patruus Greg. XV inter ſanctos retulerat. Elogium.

Tanta autem Greg. brevi Pontificatus ſui tempore geſſit, ut dimidium ſeculum impleſſe videretur. Romam annonæ caritate liberavit: pauperibus novo xenodochio proſpexit. Vallem Telinam in Depoſitum recipiendo grave bellum inter Franciam & Hiſpaniam avertit. Max. I Bavariæ Dux ei vexilla, in pugna Pragenſi capta, & poſtea Bibliothecam Heidlbergenſem, Orientalium præſertim linguarum Manuſcriptis librisque celebrem, ad Bibliothecam Vaticanam transmiſit.

Sanct Ignat. Xaver. Petrus de Alcant. Phil. Nerius. In ſanctorum numerum retulit, eadem die Iſidorum Agricolam, Ignatium Loyolam, Franc. Xaverium, Thereſiam, Petrum de Alcantara, Philippum Nerium.

Cum ante Pontificatum Nuntium ageret Apoſt. apud Ducem Sabaudiæ, Lesdiguerius, Dux Gallus, ei promiſiſſe fertur, ſe Cathoꝛcum fore, quando Ludoviſius foret Papa. Stetit promiſſis.

Electio Urbani VIII.

132. Undecimo ab obitu Gregorii die Cardinales ingreſſi Conclave, 6 Aug. elegerunt Maphæum Barberinum Florentinum æt. anno 55, aſſumpto Urbani VIII nomine, conſpicuum.

Articulus II.

Excerpta ex Conſtitutionibus Urbani VIII.

Anno 1623.

1. Concedit pro more privilegia illis, qui in Conclavi inſervierunt.

2. 3. & 4. Exhibentur Bullæ Canonizationis SS. Philipi Nerii, Ignatii, & Xaverii.

9. Regulæ Cancellariæ, quas poſtea exhibebo.

21. Militibus Ord. Teutonici eadem conceduntur privilegia, quibus gaudent Melitenſes.

Anno 1624.

35. Dum Papa ſuper Regno Siciliæ Philippo IV Hiſpaniarum Regi Inveſtituram impertitur, concedit, ut cum eodem retinere poſſit Ducatum Mediolanenſem; quod Julius II interdixerat.

44. Rex Hiſpaniæ ejusque Miniſtri abſolvuntur a cenſuris, quas ob exactum quoddam vectigal a perſonis Eccleſ. absque Sedis Apoſt. licentia, incurriſſent.

46. Greg. XV Congregationem Benedictino-Helveticam a Jurisdictione Ordinariorum exemerat. Hanc exemptionem Urbanus confirmat.

56. Confirmat Conſtitutiones Pii V & Sixti V, de ſolvendis Cameræ Apoſt. Annatis, communibus, quindenniis, & aliis juribus.

Ducatus Urbinii ad Cameram. 63. Cum obiiſſet ſine liberis maſculis Franciſcus Maria de Rovere *Dux Urbini*, devolutus eſt Ducatus cum appertinentibus ſecundum litteras infeudationis ad Eccleſiam Romanam, Dominum Directum. Quare Urb. Papa Inventarium confici jubet.

66. Epi-

66. Epiſcopo Euſtettenſi addicuntur per totam Diœceſin Decimæ unius anni, ab omnibus Eccleſiaſticis, ſæcularibus & Regularibus ſolvendæ, in ſubſidium belli.

68. In ſuſpenſione Indulgentiarum pro anno Jubilæi indicti non comprehenduntur Indulgentiæ Portiunculæ.

71. Beatificatio Jacobi de Marchia Ord. Min. S. Franciſci de obſervantia.

74. Datur poteſtas Nuntio in Polonia procedendi contra Eccleſiaſticos cujuſcunque dignitatis, qui adverſus Regem ſuum Sigismundum conſpiraverint.

77. Statuuntur & declarantur aliqua circa Regulares. 1. Nullum poſſe ad ſtrictiorem ordinem tranſire, niſi prius conſtiterit, eum eſſe recipiendum. Tum vero recta eo ſe transferat. 2. Fugitivos & apoſtatas, ſive cum habitu, ſive ſine illo vagentur, ab Epiſcopis incarcerentur, & ſuperioribus conſignentur, ſecundum Regularia ſtatuta puniendi. 3. Nullus ejiciatur, niſi ſit vere incorrigibilis. 4. In jejunio & pœnitentia prius per annum probetur in carcere. 5. Ejecti ſubjiciuntur ordinario. 6. Perpetuo ſuſpenſi ab exercitio SS. Ordinum. De apoſtatis.

Confirmat etiam Bullam, a Clemente VIII pro reformatione Regularium editam, ad omnes ordines cujuſcunque Inſtituti directam, qua ſancit 1, ut nullus ſit exemptus a Choro, nequidem Generalis, ſi non ſit impeditus ſuo officio, nec lectores aut concionatores, niſi diebus, quibus legunt, aut prædicant; his enim ſolis cum illis diſpenſari poſſe. De Regularibus.

2. Lectio S. Scripturæ aut caſuum conſcientiæ bis in hebdomade in ſingulis Monaſteriis habeatur. 3. Omnia, quæ Religioſi quocunque titulo acquirunt, ſtatim Conventui incorperentur. Nec poſſit ſuperior etiam depoſiti aut cuſtodiæ nomine bona immobilia concedere. 4. Neque mobilia ut propria habeant. 5. In victu & veſtitu ſit uniformitas, nihil ſuperflui, & ex communi ſuppeditetur.

6. In Conventu non ſint plures, quam commode ſuſtentari valeant. 7. Nullus, niſi actu legat aut prædicet, ullo Gradus ſui privilegio gaudeat. 8. Clauſura accurate ſervetur, & janitor portæ ſemper aſſiſtat. Nullus ſine licentia & ſocio exeat, reverſusque rurſus ſuperiori ſe ſiſtat. 9. Nullus Romam eat, niſi a Generali aut Protectore licentiam in ſcriptis obtinuerit. 10. Superior clavem habeat ad omnes cellas, nec ullus etiam de nocte illam ita obſeret, ut a ſuperiore reſerari non poſſit. 11. Nulli in privatis cellis caminus permittatur,

tur, niſi Superiori & Prædicatori. 12. Nullæ ſint feneſtræ, ad vicinorum ædes proſpectantes.

Reſervatio Caſuum.

Idem Clemens VIII Decretum edidit, ab Urbano VIII hic approbatum, quo prohibetur, ne ſuperiores Regulares alia peccata ſibi reſervent, quam ſequentia, quæ ab eo enumerantur, uti ſunt.

1. Veneficia, incantationes, ſortilegia.

2. Egreſſio nocturna ac furtiva e Monaſterio.

3. Proprietas, quæ ſit peccatum mortale, & perjurium in Judicio.

4. Auxilium vel conſilium ad procurandum abortum fœtus animati etiam effectu non ſecuto.

5. Falſificatio ſigilli: & furtum de rebus Monaſterii, quod ſit peccatum mortale.

6. Lapſus carnis voluntarius, opere conſummatus.

7. Occiſio, vulneratio, aut gravis percuſſio cujuscunque perſonæ.

8. Malitioſum impedimentum, retardatio, aut aperitio litterarum ſuperiorum ad inferiorem, aut inferiorum ad ſuperiorem.

Præter hos octo caſus nulli reſerventur, niſi in Capitulo Generali vel Provinciali.

Statutum præterea 1 ne ſuperiores audiant confeſſiones ſubditorum, niſi habeant caſus reſervatos, aut ultro petant audiri. 2. In ſingulis Domibus pro numero perſonarum conſtituantur duo vel tres, qui abſolvant a non reſervatis, & etiam ab his pro caſu occurrente, in quo ſibi committendam poteſtatem ipſe præſertim Confeſſarius exiſtimat. 3 Superiores ne utantur ad gubernationem ea notitia, quam ex confeſſione hauſerunt. 4. Poſſunt tamen ſuperiores graviores determinare pœnitentias, quæ a confeſſariis imponantur. 5. Si ſuperior facultatem abſolvendi a reſervato negaverit, poterit tamen Confeſſarius pro ea vice abſolvere.

89. Beatificatio Franciſci Borgiæ S. J. Generalis.

93. Pœnæ in male ordinantes & ordinatos.

Colleg. Hibernorum Lovanii.

94. Lovanii erigitur Collegium Hibernorum.

Anno 1625.

96. Oratorio Berulliano conceduntur privilegia Oratorii Neriani.

100. Papa nocte Nativitatis Domini enſem & pileum ſolet benedicere, atque alicui Principi, de Eccleſia bene merito, donare; & hoc quidem anno donavit Uladislao Poloniæ Principi, ob res fortiter geſtas contra Barbaros, Romæ tunc ob Jubilæum præſenti.

107. Eri-

107. Erigitur Provincia Bavarica Ord. Min. S. Franciſci de Obſervantia Reformatorum.

115. In translationibus Epiſcoporum tempus vacationis computandum a die, quo in Conſiſtorio abſolvitur a vinculo ſuæ Eccleſiæ.

118. Prohibet, ne imagines necdum beatificatorum proponantur cum radiis, aut ſplendore, aut tabellæ vel lumina ad ſepulchrum ponantur.

127. Facultatem abſolvendi ab hæreſi & aliis caſibus Bullæ Cœnæ, particularibus perſonis a Papa vel S. Officio conceſſam, non comprehendi in ſuſpenſione pro anno ſancto declarat.

129. Beatificatio Andreæ Avellini Theatini.

132. Tractat de numero Miſſarum non reducendo absque facultate Sedis Apoſt. tametſi fundatio aut ſtipendia ſint incongrua, revocanturque omnia indulta contraria. Non licet, ſtipendii parte retenta, alteri Miſſas legendas committere pro minore ſtipendio: nec plures aſſumere Religioſos, quam Conventus poſſit alere. Non tamen pauciores ſint, quam 12; ſecus Monaſteria viſitationi & jurisdictioni Epiſcopi ſubjecta ſunto. Sed hæc jam alias delibavimus una cum reſponſis ad dubia propoſita. Miſſæ non reducendæ.

138. Erectio Collegii *Maronitarum* de Monte Libano in urbe. Colleg. Maronitarum.

142. Abſolvit Regem Hiſp. ejusque Miniſtros a cenſuris, incurſis ob certum vectigal, ab Eccleſiaſticis ultra ſexennium, a Paulo V conceſſum, exactum.

143. Capitulum Generale Ord. Prædicatorum quovis ſexennio celebrandum.

148. Nemo Romæ degens alio mittat libros imprimendos, ſine Cardinalis Vicarii, & Magiſtri ſacri Palatii facultate: degens vero extra urbem ſine licentia ordinarii, & Inquiſitoris.

149. Beatificatio Felicis a Cantalicio Ord. Min. S. Franciſci Capucinorum.

152. Bona Jurisdictionalia, ad Eccleſiam vel locum pium ſpectantia, in feudum aut emphyteuſin ne concedantur, neque ultra triennium locentur, nec locatio prorogetur.

155. Feſtum S. Bernardi ſervandum de præcepto in Dominiis Reip. Genuenſis.

166. Confirmatur Conſtitutio Greg. XV de Electione ſummi Pontificis.

Anno 1626.

167. Congregatio Fratrum Reformatorum Conventualium Ord. S. Franciſci ſupprimitur, eisque, ut ad alias propagines Ord S. Franciſci tranſeant, conceditur. Bona vero eorum Conventualibus attribuuntur.

170. Prohibetur, nequis librum aut Manuſcripta ex Bibliothecis Fratrum Prædicatorum extrahat, aut extrahi permittat. (*Tali præcepto etiam aliæ Bibliothecæ indigerent, quæ ingenti cum detrimento diſtrahuntur.*)

172. Declarat, S. Eliſabetham, Reginam Portugalliæ, tertium Ordinem S. Franciſci expreſſe fuiſſe profeſſam.

173. Juſſu Pauli V Card. Bellarminus, aſſiſtentibus Procuratoribus Ord. S. Benedicti, antiquum Breviarium & Miſſale ejusdem Ordinis reformavit, novumque edidit, ab eodem Paulo V approbatum; verum cum difformitas oriretur, aliis veteri, aliis novo utendum cenſentibus, res delata eſt ad Urbanum VIII, qui, ut novo utantur, præcepit, ex quo ſemel ab initio eſt acceptatum.

174. Beatificatio Mariæ Magd. de Pazzis.

181. Cum bona Collegii Helvetici, quod Mediolani eſt erectum, ſæpius invaderentur, Rector Collegii ſupplicavit Pontifici, ut de remedio provideret. Is igitur Collegii Protectores ac Defenſores conſtituit Epiſcopos, Laudenſem & Comenſem, Pœnitentiarium item & Archipresbyterum Mediolanenſem.

Articulus III.

Excerpta ex Tomi VI. Parte I.

Ex Conſtitut. Urbani VIII.

Anno 1626.

Conſtit. 184. Judicibus urbis dat poteſtatem, reos, qui de furto
133 confeſſi ſunt, etiam de aliis furtis, licet de illis diffamati non fuerint, in genere interrogandi.

195. Epiſcopo Uratislavienſi committit, ut confirmet Collegium & ſtudium generale, Societati Jeſu Niſſæ in Sileſia erectum a Carolo & Leopoldo Archiducibus Auſtriæ.

196. In-

196. Indulget Eccleſiaſticis Regni Sardiniæ, ut poſſint ſubſidium pecuniarium Regi Catholico contribuere.

203. Confirmat Decretum Ordinis Melitenſis, quo Nobiles etiam Helveti ad Ordinem illum Equeſtrem & Commendas admittuntur.

Anno 1627.

211. Tollitur abuſus feſto S. Marci immittendi in templum ferocem taurum.

216. Epiſcopo Japoniæ datur poteſtas procedendi contra Regulares, non parentes Decretis Congreg. de Propaganda.

219. Promulgatur Bulla Cœnæ.

223. Laureti erigitur *Collegium Illyricum* ſumptibus ſacræ Domus, ſub directione Societatis Jeſu. Jam Greg. XIII illud fundaverat pro 30 juvenibus Illyricis. Redactum dein fuit ad 12, qui Romam translati ſunt. Urbanus VIII rurſus Lauretum reduxit, atque ſub regimine ejusdem Societatis ad 36 adauxit. Jus autem determinandi & mittendi perſonas Eccleſiis Illyricis conceſſit. Colleg. Illyr. Laureti.

225. Greg. XIII etiam Pragæ ejusmodi Collegium erexerat, ſed morte interveniente pia ejus intentio ad effectum non pervenerat. Cum autem dein Huſſitarum aliorumque hæreticorum furoribus ſacra omnia ac profana fuiſſent deformata, Urbanus VIII pro 20 Alumnis illud ex Apoſt. ſua Camera de novo fundavit, ſub Clericorum Societatis Jeſu gubernatione, cujus in hoc educandorum, inſtituendorumque adoleſcentum munere diligentiam, fidem, integritatem, & in aliis hujusmodi Collegiis ſatis eſſe perſpectam ait. Attribuit autem pro eorum ſuſtentatione in annos ſingulos 1530 taleros: voluitque, ut ex illis 20 Alumnis octo eſſent Bohemi, tres Sileſii, duo Luſatii, duo ex utroque Palatinatu, duo ex Marchia Brandeburgica, duo ex utraque Saxonia, unus ex Haſſia. Pragenſe.

226. Similiter confirmat *Alumnatum Viennenſem*, a Greg. XIII cœptum, ſub cura Societatis Jeſu, pro 20 Alumnis, quorum ſeptem ſint ex Auſtria Superiore, ſeptem ex Inferiore, duo ex Valleſia, duo ex Rhœtia, & duo Bernenſes. Attribuit autem illis pro annis ſingulis ex Camera Apoſt. 1380 ſcuta Romana. Si jam conſideremus inſuper Collegium Germanicum, Romæ erectum, Alumnatum *Dilinganum* pro Superiore Germania, *Colonienſem* pro Inferiore ſeu Rhenana, &c. facile aſſequi poſſumus, quantum ſingulis annis pecuniarum Sedes Apoſt. impendat pro ſalute ſolius Germaniæ. Alumnatus Vienn. Diling. Colon.

227. Quod Capucini vere ſint Fratres Ord. Minorum S. Franciſci, ac ex illius vera & nunquam interrupta linea deſcendant, ſub illius regula militent & militarint.

232. Reſervationes penſionum, Beneficiis Eccleſiaſticis impoſitarum, revocat, (exceptis iis, quas Patronus laicus ſibi reſervavit) uti etiam Indulta, ejusmodi penſiones, etiam ad pias cauſas, imponendi, licet ſint temporales tantummodo.

Colleg. Urbanum de Propag. Fide.

233. Erigitur Romæ Collegium *Urbanum* de Propaganda Fide, fundatore Joanne Bapt. Vives, Iſabellæ Claræ Eugeniæ, Belgii Principis Legato. Alumni ex omni Natione aſſumi poſſunt, qui ſtudiis confectis, ſacris Ordinibus initiati ad partes Infidelium ſe conferant, ad eos convertendos.

Examen de promovendo ad Epiſcopatum.

234. Datur Inſtructio ad conficiendos proceſſus inquiſitionis de iis, qui ad Epiſcopatum vel Prælaturam ſunt promovendi. Si non aliunde habeatur certa notitia, inquirendum per teſtes, qui non ſint ſanguine vel affinitate juncti, non nimium familiares, non æmuli aut inimici, vel aliunde ſuſpecti. Inquiratur autem 1. an teſtis noſcat promovendum? 2. ubi ſit natus? 3. an ex legitimo matrimonio, honeſtis & Catholicis parentibus? 4. an expleverit 30 annos? 5. an ſex menſes fuerit in ſacris conſtitutus? 6. an in exercitio ſuſceptorum ordinum probe verſatus, in ſuſceptione Sacramentorum frequens & devotus? 7. an ſemper Catholice vixerit? 8. an integer vitæ, bonis moribus, bonæ famæ? 9. an vir gravis, prudens, uſu rerum præſtans? 10. an inſignitus Gradu in Jure aut Theologia, atque ea ſit ſcientia, quæ in Epiſcopo requiritur, ut poſſit alios docere &c.? ſi non ſit Doctor, an publicum ab Academia habeat teſtimonium, vel ſaltem a viris gravibus? 11. an munere aliquo ſit functus, & quomodo? 12. an ſcandalum dederit, aut Canonico aliquo impedimento laboret? 13. an idoneum & dignum exiſtimet? Ad ſingula autem puncta exquirenda cauſa ſcientiæ, ſeu unde teſtis ſciat. Reſponſiones autem per extenſum ſcribantur.

Eadem ferme interroganda, ſi ad alium Epiſcopatum ſit transferendus, præſertim quomodo ſatisfecerit muneri Epiſcopali, an reſederit, viſitarit, ordinarit, confirmarit, ſolenniter celebrarit, animabus tanquam bonus Paſtor providerit, Eccleſiæ jura defenderit &c.?

Informatio de Statu Eccleſiæ.

Apponuntur interrogatoria pro Informatione de *Statu Eccleſiæ*: quanta ſit civitas, quot domus, quot fideles, cui Domino in temporalibus ſit ſubjecta? an adſit Eccleſia Cathedralis, & qualis, cui ſuffraganea, quot & quales dignitates, Canonicatus, Beneficia, quot

Presby-

Presbyteri, Clerici inſervientes, quæ dignitas major poſt Pontificalem, quanti cujusque redditus? an adſit Præbenda Theologalis, & Pœnitentiaria? an exerceatur cura animarum, an adſit fons baptismalis, ſacrarium, ſupellex ſacra, chorus, organum, campanile, cœmeterium, ſacræ Reliquiæ, & quomodo aſſerventur?

Qualis Domus Epiſcopi, quanti ejus proventus, in quibus conſiſtant, an onerati penſionibus, & quibus? quot in civitate Eccleſiæ Parochiales, Collegiatæ, Monaſteria, Confraternitates, Hoſpitalia, an Mons Pietatis? quam ampla ſit Diœceſis, quot in ea loci, an adſit Seminarium?

Pro habenda Informatione de aliquo Monaſterio, quærendum, in qua Diœceſi ſit, cujus Ordinis, ſub qua Invocatione, quale ædificium, quot in eo Monachi, qui redditus Menſæ Abbatialis vel Prioralis, Menſæ Conventualis? an Monaſterium habeat aliquam jurisdictionem ſpiritualem vel temporalem? quam, & in quos? an curam animarum? per quem hæc exerceatur? Monaſteriis.

Cum examen perfectum fuerit, Notarius illud cum documentis publicis, ac Profeſſione fidei in Inſtrumentum redigat publicum. Prælatus, cui examinis negotium commiſſum fuit, illud clauſum ſignatumque ad Pontificem mittat, ſi Eccleſia vel Monaſterium non ſit ad nominationem vel præſentationem Imperatoris, vel alicujus Regis. Si vero ſit, Inſtrumentum examinis mittatur ad Cardinalem Protectorem illius regni, in quo Eccleſia ſita eſt. Prælatus etiam examinator ſignificet, quantam teſtibus fidem habendam putet, & quid ipſe ſentiat. Quid poſt examen.

Proceſſus ſic formatus transmiſſusque primum a Cardinale, cui munus referendi incumbit, tum ab aliis tribus Cardinalibus examinatus ſubſcribatur, ac poſtea fiat Relatio in Conſiſtorio.

236. Archiepiſcopus Colonienſis tria dubia S. Congregationi Concilii propoſuerat: 1. an incolæ loci, in quo Tridentinum eſt promulgatum, tranſeuntes per locum, ubi non eſt promulgatum, domicilium non mutantes, valide ibi contrahant matrimonium, ſine præſentia Parochi & teſtium? 2. quid? ſi eo ſe conferant ſolo animo contrahendi ſine Parocho & teſtibus, retinentes idem domicilium? 3. quid? ſi eo transferant domicilium, ſolo animo, ut ſine Parocho & teſtibus poſſint ibi contrahere? Dubia Colon. de clandeſt. matrim.

Reſpondit S. Congregatio ad 1 & 2, non eſſe validum matrimonium inter ſic tranſeuntes *cum fraude*. Ad 3. Si domicilium *vere* transferant, matrimonium fore validum. Hæc Reſponſa Concilii Urbanus VIII hac Conſtitutione confirmavit.

238. & 39. Indultum celebrandi Miſſam & recitandi Officium
Miſſa & Offic. 5 Febr. 5 Februarii de 23 Martyribus Japonenſibus Ord. S. Franc. de Obſervantia, & tribus e Societate Jeſu, pro omnibus utriusque Ordinis Religioſis.

Not. Hoc Indultum S. Rituum Congregatio extendit ad omnes Sacerdotes, etiam ſæculares, 5 Febr. in Eccleſiis S. J. celebrantes, idque per ſpeciale Decretum approbante Pontifice. Idem poſtea conceſſum Franciſcanis.

248. Ludovico XIII Galliarum Regi petenti conceditur, ut centum Scutorum millia a Clero Gallicano poſſit exigere.

259. Similiter Clero Polono conceditur facultas, largiendi Regi ſuo ſubſidium.

Anno 1628.

Revocatio. 279. Revocatur facultas, quibuscunque Regularibus conceſſa, audiendi confeſſiones ſecularium absque examine & approbatione ordinarii.

292. Greg. XIII plura Seminaria fundaverat in Germania, ſed
Semin. Fuld. quia ejus fundationis litteræ inveniri non poterant, Urbanus VIII ea de novo erexit vel confirmavit; tale erat *Fuldenſe*, pro Franconia, Haſſia, Saxonia, Thuringia, Weſtphalia, Marchia Brandeb. Brema, Mechlenburgo, Holſatia inſtitutum.

300. Sicut Greg. XIII, Clem. VIII, Greg. XV, ita etiam Urb. VIII prohibet, ne Religioſi S. J. utantur facultatibus Bullæ Cruciatæ, aut alium ſibi eligant confeſſarium, quam a ſuperioribus deputatum.

Anno 1629.

303. Cardinali de Richelieu conceditur facultas, hæreticos Galliæ ad decennium abſolvendi.

Acad. Oſnabrug. 315. Franciſco Wilhelmo Epiſcopo Oſnabrugenſi conceditur licentia, erigendi Academiam.

316. Seminarium Romanum, a Pio IV ſub cura Societatis Jeſu pro educanda & inſtruenda juventute inſtitutum, confirmat, & taxæ tabulam proponit, quantum cuivis Monaſterio, Capitulo, Capellæ, Eccleſiæ pro eadem ſit contribuendum.

323. Beatificatio Cajetani Thienæi.

324. Extenditur facultas Bullæ Cruciatæ veſcendi in quadrageſima ovis & lacticiniis ad Clericos ſeculares.

Anno 1630.

338. & ſeqq. Præſidi Inquiſitionis Melitenſis variæ dantur facultates eligendi Compromiſſarios ex qualibet *Lingua* ſeu Natione.

348. Beatificatio Joannis Dei.

353. De-

353. Devoluto ad Cameram Apoſt. Ducatu Urbino & Senegallienſi cum civitatibus Eugubino, Piſauro &c. per mortem Ducis Franciſci Mariæ de Rovere, Vaſalli, absque liberis maſculis defuncti, Papa jubet poſſeſſionem illius Ducatus, & appertinentium capi, & in documenta inquiri. Ducat. Urbinus.

354. Quia Camera Apoſt. erat prope exhauſta in Subſidia bellorum, quæ Ferd. II Imperator adverſus hoſtes Eccleſiæ geſſit, Papa Eccleſiaſticis per Italiam indicit ſex Decimas, ut Cæſari porro poſſit aſſiſtere. Dat Subſidia Ferd. II.

356. More aliorum Pontificum decernit, ut ob prorogatas in Luſitania facultates & gratias Bullæ Cruciatæ quot annis ſolvantur fabricæ S. Petri Romæ, quæ jam multis annis ingenti ſumptu exſtruitur, decem millia Ducatorum de Camera.

Anno 1631.

358. Redditus Eccleſiaſtici in Palatinatu Superiore & Inferiore ad decennium addicuntur Cæſari & Fœderi Catholico.

360. Prorogatis Indulgentiis indicit preces pro Religione in Germania.

364. Revocat quascunque licentias legendi aut retinendi libros prohibitos.

365. Dimidiam partem reddituum Eccleſiaſticorum, hæreticorum e manibus per Germaniam vindicatorum, addicit Fœderi Catholico.
(Not. *Edictum Reſtitutionis tunc urgebatur.*)

372. Metropolitanus non admittat appellationem, niſi ſit a ſententia definitiva ſuffraganei, vel definitivæ vim habente, aut a gravamine, per definitivam non reparabili. Appellatio.

376. Prohibetur Judicibus ſæcularibus, ne cauſas civiles Regularium, quando conveniuntur, cognoſcere audeant.

387. Conſtitutiones Apoſtolicæ, fidem, aut S. Inquiſitionis officium concernentes, omnes Regulares, quantumvis exemptos, comprehendunt.

389. Jubilæum univerſale indicitur ad Divinam opem implorandam in præſentibus Eccleſiæ neceſſitatibus.
Not. *Suecus tunc Germaniam vaſtabat, & Mantuanum bellum flagrabat.*

391. Omnes conceſſiones V. V. oraculo, cuicunque factæ, revocantur. Privil. V. V. oraculo data iterum revocantur.

393. Notarii ante creationem examinandi ſub pœna nullitatis.

395. Con-

395. Confirmat Conſtitutionem Pauli V, qua diſpenſationem in votis ſimplicibus, quæ Profeſſi Societatis Jeſu emittunt circa paupertatem, & non ambiendam aut admittendam dignitatem extra Societatem, ſoli ſummo Pontifici reſervat.

Anno 1632.

Legati Hiſp. temeritas. 401. Card. Gaſpar Borgia, Regis Catholici Miniſter, publico in Conſiſtorio Pontifici velut exprobravit, quod Cæſari, periclitante in Germania Religione, ſubſidia minus large præberet. Graviſſime id tulit Pontifex, qui feciſſet, quantum vires permiſiſſent; ſumma tamen moderatione in delinquentem uſus eſt. Oratorem vero Regis Regis Hiſpaniæ non agnovit. *Vide Conſtit.* 407. *& ſeq.*

411. Decimam, Regi Catholico conceſſam, per *ipſum Clerum* exigi mandat.

Tranſ. de bonis Eccleſ. 428. *Tranſactio* per Cardinales Harrachium, & Pallotum cum Cæſare inita, de bonis Eccleſiaſticis, hæreticis in Bohemia ereptis. Permittuntur ea Cæſari, ad pias cauſas impendenda; Eccleſiaſticis autem quoddam vectigal conceditur, ſali impoſitum.

Anno 1633.

Exequiæ apud. Reg. 435. Si funus apud Regulares ſepeliatur, Parochus non poteſt cogere hæredes, ut curent, etiam in Parochia fieri exequias, aut celebari Miſſas.

Not. Ecce hic definitam quæſtionem, quam aliqui Canoniſtæ movent, ignari fortaſſis Deciſionis Pontificiæ.

De Conſtit. Apoſt. 441. Decretum, ut omnes Regularium Superiores ſubditos ſuos perſæpe admoneant de injuncta omnibus obſervantia Apoſt. Conſtitutionum, ad Officium S. Inquiſitionis adverſus hæreticam pravitatem pertinentium.

445. Confirmantur quædam diſmembrationes & uniones commendarum *Linguæ* Franciæ Hoſpitalis S. Joannis Hieroſolymitani.

Anno 1634.

Eſpernonii abſol. 449. Committitur Nuncio Franciæ, ut Joannem Aloyſium Ducem de Eſpernon, Gubernatorem Aquitaniæ, ejusque Miniſtros, abſolvat á cenſuris, in quas incidiſſe declarati fuerunt ab Archiepiſcopo Burdegalenſi, ob illatas quasdam violentias eidem Archiepiſcopo. (*Vide Hiſt. Franciæ.*)

450. Nova Eccleſiaſticis per Italiam indicit ſubſidia, propter calamitates Germaniæ.

451. Novum indicit Jubilæum ad easdem calamitates & pericula Religionis avertenda. Prorogat autem Indulgentias ad 4 hebdomades.

459. Pro-

459. Prohibet iterum, ne eorum, quos Eccleſia necdum in Beatorum aut Sanctorum numerum retulit, imagines cum radiis, aut laureolis publice proponantur; ſed vult, ut, ſi ejusmodi imagines aut tabellæ offerantur, in loco ſecreto, extra Eccleſiam reponantur, donec canonizatio accedat. Prohibet inſuper, in lucem edi vitas eorum, qui cum ſanctitatis fama deceſſerunt, aut eorum miracula vel revelationes ſine conſenſu ordinarii, qui viros doctos conſulat. Hæc niſi ſint obſervata, ad proceſſum Inquiſitionis de ſanctitate non procedatur, & cœptus abrumpatur; quia omnia acta forent irrita, niſi conſtet *de non cultu*. Aliud eſſet, ſi ab immemoriali tempore, hoc eſt, a tempore centum annos excedente, cultus alicui fuiſſet delatus, aut per communem Eccleſiæ conſenſum.

Articulus IV.

Ex Tomi VI. Part. II.

Conſtit. Urbani VIII.

463. Tractat de Electione Magni Magiſtri Melitenſis Ordinis. 134.
1. Eo mortuo ſtatus conſilium eligat Locum-tenentem, qui juſtitiam adminiſtret. 2. Nullus extra limites octo linguarum natus gaudeat voto activo aut paſſivo, niſi ſit Frater Magnæ Crucis. 3. Omnes Fratres conveniant in Eccleſia Conventuali S. Joannis. 4. Miſſa celebrata, & Spiritu S. per ſolennem Hymnum invocato, ſinguli Fratres, jus ſuffragii habentes, conferant ſe ad capellam ſuæ linguæ, in Eccleſia deſtinatam, atque ibidem quælibet lingua tres ex ſua lingua in Electores Magni Magiſtri eligat, ut adeo deinceps non octo tantum, ſed 24 electores eligantur. Ipſaque electio trium Fratrum ex qualibet lingua per ſecretas ſchedulas fiat, quibus inſcriptum ſit: *Ego Frater, eligo Fratrem in unum ex* 24. Elector autem adſcribit ſuum nomen, & nomen ejus, quem in unum ex 24 eligit, e. g. *Ego Frater Carolus Oſca eligo Fratrem Nicolaum Maroa in unum ex* 24.

5. Addit alta voce hoc juramentum: *ego N. juro, me eligere illum, quem ſecundum Deum eligendum judico.* Complicatamque ſchedam immittit in urnam. 6. Aperitur ſcheda quælibet ex ea parte, qua nomen electi eſt inſcriptum. Debet autem electus habere ſaltem quartam partem ſuffragiorum ſuæ linguæ. 7. Quia vero lingua Anglicana vacat, ſeptem reliquæ linguæ tres eligant ex diverſis Nationibus, ex Gallica

videlicet, Italica, Hiſpana, aut Germanica, ut 24 electores compleantur.

8. Iſti 24 ad Conclave ſe conferant, ad eligendum Magnum Magiſtrum.

471. Quia Prælati quidam majores ea, quæ Trid. circa Reſidentiam præſcripſit, minus diligenter obſervarunt, Pontifex pœnas auget, & tempus determinat, quo viſitantes limina Apoſtolorum abeſſe poſſint a ſuis Eccleſiis.

Anno 1635.

474. Confirmat diſpoſitionem Pauli III, qui Marchionatum Maſſarani aliaque loca Philiberto Ferrerio Fliſco, pro linea primogenita in feudum conceſſerat, cum onere cenſus annui.

475. Concedit Regi Cath. unam decimam, ut Imperatori ferre poſſit auxilium & Hollandis reſiſtere.

479. Religioſi, qui emittunt peculiare votum non ambiendi nec acceptandi ullam dignitatem extra ordinem, non liberantur hoc voto, etiamſi ad alium ordinem tranſeant, aut quacunque ratione dimittantur.

480. Quia plures Scriptores, gloſſatores, commentatores varias Diſpoſitiones Pontificum corruperunt, aut etiam emanatas eſſe ſcribunt, quæ nunquam emanarunt, ideo nulla eis fides habenda, niſi prius conſtiterit de earum originalibus, a Datario, Secretario Brevium, Archiviorum Præfectis, & Regiſtrorum Magiſtris, aliisque reſpective Sedis Apoſt. officialibus, recognitis & collatis.

484. Committitur Nuntio in Belgio, ut Electorem Trevirenſem, a Miniſtris Regis Hiſp. captum, in ſuam cuſtodiam recipiat.

Anno 1636.

507. Pœnitentiaria Lauretana Majori in urbe Pœnitentiario ſit ſubjecta. Caſus, in quibus non poſſunt Pœnitentiarii abſolvere.

519. Proponit Electori Moguntino neceſſitatem eligendi Regem Romanorum, ſuppletque defectus, qui ſint interventuri; cum duo Electores ſint hæretici, & Ferd. II Imperator electus, necdum ſit coronatus; quod tamen ſecundum leges & conſuetudines antiquas requireretur.

523. Hortatur Regem Hiſp. ne permittat, Miniſtros ſuos in Luſitania bona Eccleſiaſtica occupare.

Anno

Anno 1637.

531. Eriguntur 12 Alumnatus in Collegio Urbano de Propaganda Fide, pro Georgianis, Perſis, Neſtorianis, Cophtis, Melehitis, Jacobitis, fundatos a Cardinale Barberino, Pontificis Fratre. ad hunc pertinet Nominatio, ad Congreg. de Propaganda confirmatio.

553. Declarat, per nullos actus ſuos ſe intendiſſe approbare & confirmare electionem Ferdinandi II in Imperatorem; cum tam de jure, quam de more, non niſi prius exhibitis electionis, & aliorum, ad id requiſitorum inſtrumentis, & prævia matura cauſæ cognitione, in Conſiſtorio Pontificio ſecreto & ſub Bulla Conſiſtoriali concedi & expediri conſueverit confirmatio. De elect. Ferd. II.

555. Nuntio Apoſt. Viennenſi dat facultatem, Archiepiſcopum Trevirenſem, quem jam per biennium in cuſtodia ſua detinuerat, liberandi, atque ad Eccleſiam ſuam remittendi, eo quod apud Sedem Apoſt. nihil fuerit deductum probatumque, propter quod ille juxta Canonicas ſanctiones retineri & cuſtodiri debeat. Jubet dimitti Trevirenſem.

556. Eundem Archiepiſcopum manſiſſe & manere in poſſeſſione ſuarum Eccleſiarum, & Monaſterii S. Maximini, ei in commendam a Sede Apoſt. conceſſi declarat.

557. Mandat eidem Nuntio, ut lites, inter eundem Archiepiſcopum & ſubditos vertentes, amice componat.

558. Eidem Electori concedit facultatem in electione Rom. Regis ferendi ſuffragium, perinde, acſi fuiſſet vocatus ad illam.

Anno 1638.

561. S. Auguſtinum, S. Nicolaum Tolentinum aliosque ſanctos Ord. S. Aug. non poſſe depingi in habitu Diſcalceatorum.

565. Parochos non poſſe plus exigere ex ſepulturis Regularium, quam ex eis, quæ fiunt in Eccleſiis Parochialibus.

572. Erigitur Epiſcopatus Bagtatenſis ſeu Babylonienſis in Perſia, dotatus a quadam pia fœmina in Gallia.

573. & 575. Abſolvit varios Eccleſiaſticos a cenſuris, ob recurſum ad Judices ſeculares incurſis.

586. Quando Vigilia S. Joannis Bapt. incidit in Feſtum Corporis Chriſti, jejunium anticipandum feria IV præcedente.

588. Poſtquam Ferdinandus III in Romanorum Regem, futurum Imperatorem, legitime fuerat electus, & præſtito in manibus Archiepiſcopi Moguntini juramento, aliisque ſolennitatibus peractis Archiepiſcopi prædicti miniſterio, ritu & pompa ſolitis, fuerat coronatus, electio- Confirmat elect. Ferd. III.

electionis vero hujusmodi negotium per legatum ſuum, ad præſtandam ſummo Pontifici obedientiam deſtinatum, exponi fecit, Papa eandem electionem in publico Conſiſtorio approbavit & confirmavit, ſuppletis defectibus juris & facti, qui aut ratione formæ, aut loci coronationis, aut perſonarum Principum Electorum, ſeu etiam ex eo, quod Ferd. II coronam auream de manu Pontificis non ſuſceperit, ſeu quavis alia ratione vel cauſa forſan intervenerint.

Primæ preces.

590 Ferdinando III Rom. Regi, in Imperatorem electo, Primariæ Preces petenti conceduntur.

591. Dat licentiam transferendi Indulgentias plenarias, quando Feſtum S. Franc. Xaverii incidit in Dominicam primam Adventus.

Anno 1639.

603. Indulget, ut Indi, Æthiopes, & Mauri præcepto annuæ confeſſionis poſſint ſatisfacere a Dominica Septuageſimæ usque ad octavam Corporis Chriſti, propter penuriam confeſſariorum.

604. Prohibet, prout Paulus III jam prohibuerat, ne Indi in ſervitutem redigantur, aut bonis ſuis ſpolientur aut liberis, ſub pœna excommunicationis reſervatæ.

615. Antonius Cardinalis Barberinus, qui 12 Alumnos pro Collegio Urbano de Propaganda Fide fundaverat, adhuc 13 alios addit, pro Abyſſinis, Brachmannis, Armenis &c.

627. Cum Malateſta Epiſcopus Piſaurenſis in cauſa Archiepiſcopi Trevirenſis, jam per 5 annos in cuſtodia detenti, nihil promoveret, Pontifex Archiepiſcopum Athenarum ei ſubrogat, cum mandato, efficacius pro eo liberando agendi.

Anno 1640.

648. Magno Magiſtro dat facultatem imponendi quoddam vectigal pro munitione Inſularum Melitæ & Gozzo.

Cenſura in Lucanos.

649. Cum Reſpublica *Lucana* immunitatem Eccleſiaſticam violaſſet, Papa Epiſcopum Caſtelli ad eam delegavit, ſed vi armata ab aditu fuit prohibitus; quare Pontifex Epiſcopo dat poteſtatem excommunicandi Primores, & Rempublicam Interdicto Eccleſiaſtico ſubjiciendi.

657. S. Dominicus in Patronum totius Regni Neapolitani eligitur, Pontifex hanc electionem confirmat.

663. Declaratio Conſtitutionis Clem. VIII de *largitione munerum*, Regularibus utriusque ſexus interdicta.

665. Nun-

665. Nuntio in Helvetia mandat, ut in locis, ubi inidonei absque examine & aliis requiſitis per Patronos ad Beneficia ſunt promoti, amoveantur, & idonei ſubrogentur.

666. Poſtas per Statum Eccleſ. ordinat, & via antiqua uti jubet.

667. Archiepiſcopo Raguſino dat facultatem, legatorum piorum medietatem applicandi ad reparationem Eccleſiarum, Monaſteriorum & mœnium Reip. Raguſinæ, terræ motibus conquaſſatæ.

Anno 1641.

669. Confirmat Conſtitutiones Pii V & Greg. XIII, quibus damnant propoſitiones Michaelis Baji, item Conſtitutionem Pauli V, qua prohibet ſcribere de auxiliis Divinæ gratiæ, absque facultate Generalis Inquiſitionis. Prohibet librum Cornelii Janſenii, cui titulus *Auguſtinus*, &, cum aliquot Patres Societatis Jeſu in Belgio contra hunc librum Janſenii ſcripſiſſent, atque de auxiliis Divinæ gratiæ contra propoſitiones ejusdem Janſenii tractaſſent, Pontifex etiam iſtos libros, ad ſe delatos, prohibuit, eo quod absque licentia ſacræ Inquiſitionis eſſent editi. Vetat ſcribere de auxiliis &c. Damnat librum Janſenii.

681. Præmonſtratenſes in Hiſpania habitum ne mutent, & prænomen Fratris reaſſumant.

Anno 1642.

693. Sub pœna excommunicationis prohibet, nequis in Eccleſiis Diœceſis Hiſpalenſis tabaccum ſumat, ad abolendos magnos abuſus, qui invaluerant.

709. Cum Maximilianus Henricus Dux Bavariæ, Maximiliani I Electoris Nepos, 17 annorum Princeps, Diſpenſatione Sedis Apoſt. Subdiaconatu initiatus, & omnium dignitatum capax eſſet declaratus, poſtea a Capitulo Colonienſi Ferdinando Patruo ſuo Coadjutor eſt datus, ſed cum certa Capitulatione prævia, quam Pontifex ſacris Canonibus contrariam & irritam declarat. Capitulatio irrita.

711. Mauritius Cardinalis a Sabaudia, ut tutelam Caroli Emmanuelis Nepotis ſui gerere poſſit, aliasque ob cauſas ſacræ dignitati renuntiavit. Hanc renuntiationem puram ac liberam Papa acceptat.

718. Capitulum Cathedrale Ratisbonenſe poſtulavit in Coadjutorem Epiſcopi Alberti Franciſcum Wilhelmum, Epiſcopum Oſnabrugenſem, Mindenſem & Werdenſem, ex Familia Bavarica. Sed Capitulum quasdam pactiones addidit, quas, ſine facultate Sedis Apoſtolicæ per ſe irritas declarat Pontifex, & in quantum ſunt in præjudicium ſucceſſoris, aut immunitatis Eccleſiaſticæ, iterum irritas declarat.

719. Confirmat Decretum S. Rituum Congregationis, quod Protonotarii Apoſt. titulares, ſeu non participantes, præcedere debeant Canonicis Cathedralibus, quando iſti non incedunt collegialiter.

Feſta de præcepto.

720. Cum varii Præſules quererentur de multiplicitate Feſtorum, refert quænam ſint de præcepto, videlicet, præter Dominicas, Feſtum Nativ. Chriſti cum tribus ſequentibus, Circumciſ. Epiph. Reſur. cum 2 ſeq. Aſcenſ. Pentec. cum 2 ſeq. SS. Trinitatis, Corp. Chriſti, Purif. Annunc. Aſſumpt. Nativ. B. V. M. SS. Apoſt. omnium Sanct. Invent. S. Crucis, S. Joan. Bapt. S. Joſeph. S. Annæ, S. Sylveſtri, S. Laurentii, Patroni principalioris Diœceſis, Patroni civitatis vel oppidi; hosque dies pie & devote coli mandat; alia autem feſta, devotione populi introducta, non eſſe de præcepto declarat.

Anno 1643.

744. Depoſitionem Nicolai Rodulphi a Magiſterio Generali Ord. Prædicatorum, & electionem novi Generalis eſſe irritas. Utrique tamen ſe miſcere Regimini Ordinis prohibet.

Hymnos emendat.

749. Urbanus VIII Hymnos Breviarii emendari, atque meliore latinitate ac metro donari curavit, horumque uſum præcipit.

751. Feſtum S. Norberti a die 6 Junii ad 11 Julii cum Indulgentiis transfert.

761. Cardinali Dongho dat facultatem pacem ineundi cum Venetis, Hetruriæ, Parmæ, Placentiæ, & Mutinæ Ducibus, qui terras Status Eccleſiaſtici invaſerant.

772. Nuntio Colonienſi mandat, ut Monaſterium ad locum pacificationis ſe conferat.

Anno 1644.

779. Deputantur, qui recipiant loca occaſione nuperi belli Pontifici erepta.

780. Viennæ in Capella palatii Cæſarei erigitur confraternitas ſub invocatione S. Franciſci Xaverii, quam Pontifex approbat, & confirmat.

782. Mandat iterum, ut Hymni, partim emendati, partim ex integro de novo conditi, atque notis Muſicis impreſſi, in omnibus Eccleſiis decantentur, omiſſis antiquis.

Articulus

Articulus V.

Obitus Urbani VIII.

Maximus hic Pontifex, pietate, magnanimitate, mente excelſa, zelo, doctrina, continuis pro ſancta Dei Eccleſia laboribus, toto orbe celebratiſſimus, ad immortalem vitam tranſiit 29 Julii 1644, ætatis 77, Pontificatus 21. Libertatis Eccleſiaſticæ vindex fuit acerrimus, datis ad ſummos Principes litteris, monitionibus, adhortationibus, conſtanter inſtitit, ut Miniſtros ſuos cohibeant, ne ad thuribulum manus ſuas exporrigant. Sollicitudines ejus pro Eccleſia loquuntur 789 Conſtitutiones, quæ in Bullario extant, præter multas alias, quæ eidem non ſunt inſertæ. Elogium.

Beatorum Catalogo inſcripſit, Andream Avellinum, Felicem a Cantalicio, Franciſcum Borgiam, Cajetanum Thienæum, Magdalenam de Pazzis: faſtis vero ſanctorum Andream Corſinum, Eliſabetham Reginam Portugalliæ, B. Rochum, Deoque ac ſanctis ejus novas Eccleſias conſtruxit. Præter multifariam ejus ſacram doctrinam, Poeſeos amator fuit & æſtimator, quod vel correcti Divini Officii Hymni perpetuo prædicabunt. Pontificale & Matyrologium recognitum & emendatum edidit. A Congi Rege & Abyſſiniæ Imperatore, Chriſtianæ fidei & obedientiæ Sacramentum recepit. Archi-Gymnaſium Romanum, quod *Sapientiam* vocant, auguſtius reddidit. Collegium *Urbanum* de Propaganda Fide conſtruxit, & cum fratre ſuo Cardinale Barberino dotavit. Canonizati.

Juſtitiæ comprimis tenax Carolum Ducem Lotharingiæ communione Fidelium movit, quod dimiſſa Nicolæa conjuge, Beatricem a S. Cruce ducere attentarit, ſe in nuptiis contrahendis nullum habuiſſe conſenſum cauſatus, licet, obtenta a Sede Apoſt. in conſanguinitatis impedimento diſpenſatione, multos ei annos conjugaliter convixerit. Dux Loth. excomm. propter divortium.

Prodiit ejus tempore peſtilens liber Janſenii, quem proſcripſit. Sed quia plures in Belgio ejus Bullam ſuppoſititiam aut obreptitiam dicebant, per ſuum in Belgio Nuntium hunc pervicaciæ prætextum eis occluſit. Pacem Italiæ procuravit, Regularium lites compoſuit, eorum diſciplinæ per multas Conſtitutiones invigilans. Molem *Hadriani*, ſeu *Æliam*, nunc *Arcem* ſeu *Caſtrum S. Angeli* nuncupatam, novis munitionibus firmavit, prout etiam Bononiæ, Arimini, Anconæ, aut nova Caſtella erexit, aut vetera reparavit, ſtatuum ſuorum, totiusque Italiæ, quin totius Chriſtianitatis communi bono ubique intentus. Damnat librum Janſenii &c.

Articulus

Articulus VI.

Innocentius X.

Succeſſorem Urbanus VIII nactus eſt Joannem Bapt. *Pamphilium*, Romanum, Auditorem olim Rotæ, & Nuntium Apoſt. in Hiſpania, concordi calculo 15 Sept. 1644 electum, licet 72 jam eſſet annorum, nomen Innocentii X adoptavit, multasque Conſtitutiones edidit; quarum aliquas, quæ magis videntur memorabiles, attingemus.

Excerpta ex Tomi VI. Parte III.

Seu

Conſtitutiones Innocentii X.

Anno 1644.

135. *Conſtit.* 3. Cum Urb. VIII in aſſignatione Feſtorum de præcepto ommiſiſſet Feſtum Conceptionis B. V. M. Philippus IV Rex Hiſp. pro ſuis Dominiis illud petiit de præcepto ſolenniter celebrari juxta priſtinam conſuetudinem; quod Papa ei conceſſit; uti etiam poſtea Regi Galliæ.

5. Confirmat Conſtitutiones Sixti V & Clem. VIII de non amovendis pecuniis trium millionum Scutorum ex Caſtro S. Angeli, niſi in caſibus expreſſis.

7. Prohibet, ne Cardinales ſæcularibus titulis & inſignibus utantur, uti coronis &c. exceptis ſolis, Familiæ propriis, in ſcuto expreſſis, & pileo Cardinalitio, Chriſti ſanguine rubente ſuperimpoſito.

Anno 1645.

11. Thomæ Turco Generali Ord. Prædicatorum, volenti reformare ſuum Ordinem, amplam dat poteſtatem.

Funeralia. 14. Non poſſe cogi hæredes ſepultorum apud Regulares, ut Officia in Parochia celebrent.

15. Regulares etiam intra quindenam paſchalem poſſe audire confeſſiones ſecularium, modo ſemel communio fiat in Parochia.

24. Nuncio Viennenſi datur facultas, Archiep. Trevirenſem e cuſtodia dimittendi.

29. Confirmat Decretum Congregationis concilii, non licere Evchariſtiam in Eccleſiis Regularium publice exponere, niſi ex cauſa

publica:

publica: ex cauſa autem privata licere, ſi ſacra hoſtia ſit velata. Proceſſiones autem extra ambitum Eccleſiæ non eſſe inſtituendas, excepto Feſto Corporis Chriſti.

30. Exigitur eleemoſyna pro fabrica S. Joannis Lateranenſis ratione extenſionis Cruciatæ ad Eccleſiaſticos ſeculares, ad veſcendum ovis & lacticiniis in quadrageſima.

45. *Manilæ* in Philippinis erigitur Academia S. Thomæ ſub adminiſtratione Ord. Prædicatorum. Acad. Manil.

46. Irritatio Indultorum, in præjudicium Cameræ Apoſt. &c. conceſſorum.

48. Statuit, ut Societas Jeſu ſingulis novenniis Congregationem Generalem celebret; atque in ea novi Aſſiſtentes eligantur, diverſi a prioribus. Provinciales, Rectores, aliique Superiores poſt triennium officio decedant, & per annum & dimidium nullo ſuperioris munere fungantur. *Not. Hæc Conſtitutio poſtea anno* 1663 *ab Alex. VII fuit abrogata.*

Anno 1646.

52. Confirmatur Concordia inter Parochos Majoricenſes & Regulares ratione ſepulturæ, & quartæ funeralium.

53. A Regularibus ſolvendas Parochis Decimas, quæ ſolvebantur a laicis, antequam bona ad Regulares pervenirent. Decimæ.

69. Claronenſes Catholici admittuntur in participationem juris nominandi ad Beneficia Epiſcopi-Cellæ.

Anno 1647.

84. Jus partem bonorum Eccleſiaſticorum & Monaſteriorum in Palatinatu ſuperiore percipiendi prorogatur Electori Bavariæ ad 15 annos.

88. Reſervat ſibi & Apoſt. Sedi jura diſponendi de Eccleſiis, Monaſteriis & Beneficiis Eccleſiaſticis Civitatum & Diœceſium, Metenſis, Tullenſis, & Virdunenſis.

Anno 1648.

104. Oppidum Rupellenſe in Epiſcopatum erigit.

107 Erectio Seminarii Maronitarum Ravennæ ſub Regimine Congregationis de Propaganda. Semin. Maronit. Ravennæ.

116. Per celeberrimam Conſtitutionem *Zelus Domus Dei* nullos declarat articulos Pacis Weſtphalicæ, Religioni Catholicæ, Sedi Apoſt. Eccleſiis aliisque locis piis, ac perſonis, & Juribus Eccleſiaſticis quomodolibet præjudiciales. Conſtit. contra P. W.

122. Indulgentias & varia privilegia ad abſolvendum & diſpenſandum largitur Societati Jeſu pro Indiis.

Anno 1649.

123. Declarat, eos, qui Epiſcopum Caſtrenſem Romanæ Provinciæ in itinere occiderunt, incurriſſe excommunicationem, Pontifici reſervatam, aliasque pœnas.

Turbæ Leod. 127. Cum magna ferveret diſcordia inter Canonicos Leodienſes, prohibuit, ne eveniente caſu vacationis Eccleſiæ ad electionem Epiſcopi procederent ſine licentia ſanctæ ſedis.

128. Cum Civitas Leodienſis in Ferdinandum Epiſcopum ſuum inſurgeret, & pars minor Canonicorum, Leodii reſidens, cum ea conſpiraret, major autem pars Huji ſedem fixiſſet, Pontifex Capitulum Hujum tranſtulit.

130. Epiſcopatum Caſtri ad urbem Aquæ Pendentis transfert, propter majorem ſalubritatem aeris, & quia Epiſcopus Caſtrenſis fuit interemptus.

Anno 1650.

136. Abſolvitur Rex Catholicus, quod proventuum Cruciatæ ſubſidium & Decimas in alios uſus, quam ad quos conceſſa fuerant, impenderit.

139. & 140. Mittit Aloyſiæ Reginæ Poloniæ Roſam benedictam, Regi vero Joanni Caſimiro enſem & pileum.

141. Addicit Regi Catholico ſubſidium 19 Millionum, ab Eccleſiaſticis regni Caſtellæ & Legionis perſolvendum.

146. Mandat Nuntio Hiſpaniarum, ut colligat eleemoſynam centum millium Scutorum pro fabrica S. Petri de urbe, ratione Cruciatæ, in ſex annos prorogatæ.

Anno 1651.

147. 1500 Scuta ratione extenſionis ejusdem Cruciatæ ad Eccleſiaſticos.

Extinguit parvas domus Regul. 157. Supprimit & extinguit parvos Conventus Regularium per Italiam, eosque cum bonorum applicatione ad ſtatum ſæcularem reducit; eo quod in iis cultus Divinus & Religioſa Diſciplina conſervari nequeat, ſimulque mandat, ut ſuperiores religioſos, ibi habitantes, per majores Conventus diſtribuant, ac prohibet, ne novæ Domus Religioſæ erigantur.

Anno 1652.

159. Canonici Doctorales, Magiſtrales, Lectorales, Pœnitentiarii, primæ dignitates poſt Pontificalem in Cathedralibus, & principales in Collegiatis, prout etiam Parochi, non poſſunt eſſe inter Familiares Epiſcoporum; quia debent officiis ſuis invigilare.

162. Cardinalis Gondius de Retz a Rege Franciæ in cuſtodiam Duci juſſus fuerat, & in ea adhuc detinebatur. Quapropter Papa ſuo in Gallia Nuntio mandat, ut eum in cuſtodiam ſuam recipiat, & judicet. (*Vid. Hiſt. Gall.*) **Card. Retz.**

Anno 1653.

163. Simile mandatum dat Archiepiſcopo Avenionenſi, ſcilicet, prædictum Cardinalem recipiendi in cuſtodiam, cauſamque cognoſcendi.

165. Variæ differentiæ ortæ ſunt inter Joannem de Palafox Epiſcopum Angelopolitanum in America, & Presbyteros quosdam Societatis Jeſu, dum iſti privilegiis, poſt Concilium Tridentinum a Greg. XIII aliisque Pontificibus ſibi conceſſis, uti voluerunt, ille vero uti prohibuit. Cauſa delata eſt, miſſis Romam Procuratoribus, ad Innoc. X, qui negotium S. Congregationi Concilii examinandum commiſit. **Turbæ cum Palafoxio.**

Reſpondit hæc, non poſſe Regulares, etiam Societatis Jeſu, confeſſiones ſæcularium in illa Diœceſi audire, niſi ab Epiſcopo ſint approbati, nec prædicare in ſuis Eccleſiis, non petita Benedictione Epiſcopi, nec in aliis Eccleſiis ſine illius licentia, atque contravenientes ab eo puniri poſſe: nec propterea conſervatores adverſus Epiſcopum aut ejus Vicarium Generalem eligi potuiſſe, hosque indebite ab illis fuiſſe excommunicatos. Monet tamen S. Congregatio Epiſcopum, ut Chriſtianæ manſuetudinis memor erga Societ. Jeſu, quæ laudabili ſuo Inſtituto in Eccleſia Dei tam fructuoſe laboravit, & ſine intermiſſione laborat, paterno ſe gerat affectu, eamque in regimine ſuæ Eccleſiæ perutilem adjutricem agnoſcens, benigne foveat, ac priſtinæ ſuæ benevolentiæ reſtituat &c.

Plura etiam dubia alia Epiſcopus ille per ſuos Procuratores Congregationi propoſuit, uti

1. An caſu, quo Epiſcopus præcipiat, Decreta aliqua Tridentini a Regularibus obſervari, Regulares, etiam S. J. ſub prætextu, infringi ſua privilegia, poſſint eligere Conſervatores? *Reſp.* Congreg. in caſibus, in quibus vel per ipſum Concilium, vel per Conſtitutiones Apoſtolicas Regulares exempti ſubjiciuntur jurisdictioni & correctioni Epiſcopi, non licere ipſis conſervatores eligere. **Variæ quæſtiones de poteſtate Epiſcopi in Regulares reſolutæ.**

2. An Regularibus, aſſerentibus, ſe habere privilegia, quo minus obediant Epiſcopo in executione Decretorum Juris communis, Concilii Tridentini, & Conſtitutionum Apoſt. debeant Ordinarii ipſis adhibere fidem absque exhibitione hujusmodi privilegiorum? *Reſp.* Ordinarios teneri hujusmodi aſſertioni adhibere fidem, absque integrali exhibitione privilegiorum.

3. Quid? ſi Ordinarius judicet, privilegia non ſuffragari caſui, de quo agitur, & ad rem non facere? *Reſp.* Si verba privilegiorum ſint obſcura, & ambigua, ſummum Pontificem eſſe adeundum pro interpretatione.

4. An Conſtitutio Greg. XV circa conſervatores Regularium, cum Declarationibus S. Congregationis Concilii, æque afficiat Religioſos S. J. ac alios Regulares? *Reſp.* affirmative; nam privilegia omnia eſſe redacta ad terminos dictæ Conſtitutionis, ac proin conſervatores ad illius præſcriptum eſſe eligendos.

5. An Regulares, qui ad jura aut privilegia tuenda aſſumunt conſervatores, teneantur coram Ordinario præſtare cautionem de judicio ſiſti, & judicatum ſolvi? *Reſp.* Non teneri.

Plura alia dubia Rmus. de Palafox propoſuit, quæ tamen vel continentur in prædictis, vel ex iis ſolvi poſſunt, uti de approbatione nova neceſſaria in alia Diœceſi: de Sacramentis quibusdam non miniſtrandis, de vaſis ſacris, altaribus &c. ubi unctio intervenit, non conſecrandis a Regularibus &c.

Procurator vero Generalis S. J. pariter ſua dubia propoſuit, uti 1 an Epiſcopus in Indiis poſſit totum aliquod Monaſterium vel Collegium ab audiendis confeſſionibus ſuſpendere? *Reſp.* Per ſe poſſe; ſed ab hac generali ſuſpenſione, quæ vix ſine ſcandalo & animarum pernicie contingere poſſit, abſtinendum eſſe Epiſcopis, niſi graviſſima cauſa ſubſit.

2. An Epiſcopus Regularem, pro confeſſionibus ſemel approbatum, ſine nova cauſa ſuſpendere poſſit? *Reſp.* Non poſſe ſine nova cauſa, eaque ad confeſſiones ipſas pertinente.

3. An Epiſcopus poſſit contra Regulares exemptos per cenſuras procedere, ſi inobedientes fuerint in confeſſionibus audiendis vel prædicatione Verbi Divini? *Reſp.* Poſſe, in vim Conſtitutionis Greg. XV, quæ incipit *Inſcrutabilis.*

4. Quomodo licentia confeſſiones audiendi & prædicandi ab Epiſcopo concedi poſſit? *Reſp.* Poſſe concedi etiam per litteras miſſivas, vel oretenus.

5. An

5. An Conſervatores Societatis Vicarios Generales Epiſcoporum per cenſuras compellere poſſint vi Bullæ Greg. XIII *Æquum reputamus? Reſp.* Poſſe a manifeſtis injuriis & violentiis eos compeſcere, etiam cenſuris & pœnis Eccleſiaſticis.

Atque hæc omnia reſponſa Innoc. X Papa approbavit, & confirmavit.

167. Damnantur quinque Propoſitiones Janſenii. Et prima quidem: *aliqua Dei præcepta &c.* temeraria, impia, blaſphema anathemate percuſſa, hæretica. Secunda: *in ſtatu naturæ lapſæ gratiæ interiori nunquam reſiſtitur*, hæretica declaratur. Tertia: *ad merendum & demerendum &c.* hæretica. Quarta: *Semipelagiani admittebant &c.* falſa & hæretica. Quinta: *Semipelagianum eſt, dicere, Chriſtum per omnibus omnino hominibus mortuum eſſe &c.* falſa, temeraria, ſcandaloſa, & intellecta eo ſenſu, ut Chriſtus pro ſalute duntaxat Prædeſtinatorum mortuus ſit, impia, blaſphema, contumelioſa, Divinæ pietati derogans, & hæretica declaratur. (*Vid. Part. VIII de Hiſt. Janſen. ubi de his famoſis Propoſitionibus prolixe eſt tractatum.*) Damnat 5 Propoſ. Janſenii.

173. Nullæ declarantur litteræ Senatus Mediolanenſis, quibus *Feſtum S. Dominici* celebrari mandat; eo quod laici non habeant poteſtatem dies feſtos indicendi. Dies Feſti.

177. Ludovicus Henricus de *Gondrin* Epiſtolam Paſtoralem edidit, Propoſitionibus Janſenii faventem, atque temeraria, ſcandaloſa, & hæreſin redolentia continentem. Quare Pontifex tribus Franciæ Epiſcopis mandat, ut ea de re informationem capiant, atque ad Sedem Apoſt. tranſmittant, an a Gondrino aut ejus juſſu editæ. Poſtea adhuc 5 Epiſcopi Delegati ſunt additi. Gondrini Propoſit.

Anno 1654.

186. Novitates & actus jurisdictionales, in Caſtro S. Cæſarii a Mutinenſibus exerciti, declarantur irriti, cum Caſtrum ad Pontificem pertineat.

190. Confirmat Concordiam, initam inter Epiſcopum Conſtantienſem & Monaſterium Augiæ Divitis Ord. S. Benedicti. Hujus Concordiæ præcipua capita ſunt. Epiſcopus tanquam Abbas perpetuus, auctoritate Apoſt. conſtitutus, poteſt viſitare Monaſterium, quoties voluerit, vel mittere Viſitatores Clericos ſæculares, adjuncto Regulari ex Congregatione Helvetica vel Suevica; qui ſaltem ſemel in anno viſitare debeant.

Confirmat Compoſitionem Epiſcopi Conſt. cum Religioſis Augiæ Divitis.

Poteſt Epiſcopus tanquam Abbas ad nutum conſtituere vel deſtituere Priorem, vel ex Conventualibus, vel juſtis de cauſis ex alterutra Congregatione. Si quis a Priore gravatum ſe ſentit, poteſt recurrere ad Epiſcopum, ſi ab Epiſcopo, ad Nuntium vel Sedem Apoſt.

Epiſcopus debeat Monachis providere de alimentis, in frumento, vino, pecuniis, cum gratioſo additamento, prout Monaſterii proventus permittent, juxta deſignationem, approbatam ab Abbatibus S. Galli, Einſidlenſi, & Weingartenſi, qui ad compoſitionem alias ſunt adhibiti.

Beneficia Regularia ſimplicia Monaſterii retineant illi, qui poſſident: ſi vacaverint, poſſunt Conventuales eâ petere; ſed Epiſcopus faciet, quod ſibi bonum fuerit viſum. Eccleſiæ Schinenſis Vicarium conſtituet Epiſcopus ex Conventualibus. Prior ſingulis annis, vel quoties opus fuerit, rationem reddat Epiſcopo, vel viſitatoribus; &, ſi quid ſuperfuerit, applicetur Eccleſiæ vel Conventui. Juvenes Monaſterii pro diſcenda Philoſophia & Theologia ad Academiam aliquam vel Monaſterium mittantur ab Epiſcopo, & ab eo alantur. Smaragdus in ciſta ſacrarii cuſtodiatur, ita, ut ex ſuperiori parte ciſtæ cerni poſſit, clave una apud Epiſcopum, altera apud Conventum aſſervata &c.

Mons Pietatis Cracoviæ.

191. Confirmat *Montem Pietatis*, Cracoviæ erectum ab Epiſcopo & aliis, pecuniarum ſummam conferentibus, ut inde pauperibus mutuum dari poſſit, ſub cenſu trium pro centum, pro ſuſtentatione Officialium, ſeu adminiſtratorum aliiſque neceſſitatibus, & accepto pignore, dupli vel tripli valoris, quod poſt annum, ſi debitor non reluat reſtituendo creditum, vendatur plus offerenti, ut Monti ex pretio ſatisfiat, reſiduum vero debitori reſtituatur. Singulis vero annis Adminiſtratores Epiſcopo rationes reddant.

Commendatarii.

193. Commendatarii, Monaſteria Ordinis Ciſtercienſis in commendam habentes, non poſſunt Priores vel Officiales Ordinis inſtituere vel deſtituere, nec viſitare Monachos, aut eosdem corrigere; ſed viſitatio ad Abbatem Ciſtercienſem & 4 Primores ſpectat.

195. Commiſſio ad ſeptem Franciæ Epiſcopos directa ſuper verificatione Paſtoralium Archiep. Senonenſis, & Epiſcoporum Bellovacenſis & Convenarum.

198. Feſtum S. Dominici in regno Neapol. de præcepto ſervandum.

199. Capi-

199. Capitulum Bellovacenſe Conſtitutionem, qua Pontifex 5 Propoſitiones Janſenii damnaverat, in locis, Jurisdictioni ſuæ ſubjectis, promulgavit, excommunicatum propterea ab Epiſcopo. Declaravit Pontifex, Capitulum quoad territorium ſuum exemptum venire nomine Ordinariorum, quibus commiſſa fuit Conſtitutionis promulgatio.

Articulus VII.

Obitus Innocentii X.

Ad vitam quietiorem tranſiit 7 Jan. 1655, ætatis 83. Pontificatum geſſit annis 10, tribus menſibus, diebus 23, creavit Cardd. 40, zelo Religionis & imperterrita conſtantia præſtans. Damnavit ut hæreticum librum Arnaldi, cui titulus: *De magnitudine Eccleſiæ Romanæ, & SS. Petri & Pauli Pontificatu*, in quo auctor omnimodam æqualitatem inter Petrum & Paulum aſſeruit, excluſa ſubordinatione hujus ad illum. Hanc de bicipiti Eccleſia doctrinam docte confutarunt Auguſtinus de Bellis, Theophilus Raynaudus, Iſaacus Habertus, Petrus de Marca. **Elogium.**

Quamvis autem jam Urb. VIII Janſenii librum damnarit, primus tamen Innoc. X extractas ex eo 5 Propoſitiones anathemate feriit. Qua occaſione infinita deinceps ſcripta ultro citroque ſunt edita. Declaravit quidem Innoc. intentionis ſuæ minime fuiſſe, S. Auguſtini doctrinam damnare, prout Jurius & Leideckerus Calviniſtæ cum Janſenianis ſparſerant; falſum tamen eſt, Pontificem declaraſſe, doctrinam *de gratia de ſe & intrinſece efficaci* eſſe doctrinam S. Auguſtini, unde eruditiſſimus alioquin ſcriptor Hyacinthus Amat de Graveſon in ſua *Hiſt. Eccleſ. Part* 3 *Colloq.* 2 *pag. m.* 59 & 60 hic indiget correctione. Pontifices cautiores fuerunt, quam ut de hac graviſſima quæſtione Theologica, in Congregationibus de Divinis auxiliis tantopere agitata, & indeciſa, ita loquerentur, ubi aliis ſilentium impoſuerant. **Janſ. Prop.** **Graveſon. error Hiſt.**

Proſcripſit Innoc. X Pacem Weſtphalicam, in quantum bonis Eccleſiaſticis & Eccleſiæ Catholicæ eſt pernicioſa. Propterea vix in ullum Pontificem tot probris & calumniis impudenter inſurgunt Proteſtantes, atque in Pamphilium, Innocentium X, præſertim infrunita de fratris ejus conjuge *Olympia* ſpargentes mendacia. **Proteſtantium calumniæ in Innoc. ob P. W.**

At magnus animus hæc non moratus, Eccleſiam non modo contra hæreticorum, ſed Turcarum etiam inſultus ſtrenue propugnavit, ſuppeditatis Venetæ Reip. Melitenſibus, Poloniæ Regi aliisque Principibus,

pibus, pecunia, copiis, triremibus, aliisque belli ſubſidiis, ex bonis Eccleſiaſticis depromptis.

Articulus VIII.

Alexander VII.

Perſolutis de more Innocentio X novendialibus exequiis, Cardinales Conclave ingreſſi, poſtquam vacavit ſedes 3 menſes, ſumma in terris dignitate 7 Aprilis 1655 ornarunt Cardinalem *Fabium Chiſium* Senenſem, ad omnia ſumma natum, atque legationibus apud ſummos Principes, & noviſſime etiam Monaſterii in Weſtphalia, ubi de pace tractabatur, graviſſimo atque difficillimo tempore Cæſarem inter & Galliæ Regem conciliatoris munere excellenti cum nominis commendatione perfunctum. *Alexandri VII* nomen aſſumpſit, præclariſque Conſtitutionibus Eccleſiam inſtruxit.

Excerpta ex Bullarii Tomo VI. Part. IV.

Seu

Conſtitutionibus Alexandri VII.

Anno 1655.

136. Funeralia. *Conſtit.* 1. Parochum cum Cruce in aſſociatione cadaverum poſſe ingredi in Eccleſias Regularium, nullam tamen functionem ibi peragere.

Epiſcopatus Litomeric. 19. Epiſcopatus *Litomericienſis* in Bohemia erigitur propter amplitudinem Pragenſis.

21. Cum Innoc. X plures Regularium Conventus juriſdictioni Ordinarii ſubjecerit; quæſitum eſt 1, an Epiſcopus poſſit, ejuſmodi Conventuum Abbates, Priorem &c. deputare, & familiam ordinare? *Reſp.* S. Congregatio ſuper ſtatu Regularium, non poſſe.

Dubia de Regul. ſoluta. 2. An poſſit Religioſos amovere? *Reſp.* Poſſe ex rationabili cauſa, præmonito tamen ſuperiore, cujus eſt eoſdem ad alios Conventus mittere.

3. An compellere poſſit ad exhibendas rationes accepti & expenſi? 4. an ſe poſſit ingerere in ea, quæ diſciplinam concernunt? 5. an viſitare poſſit villas, in quibus degunt fratres converſi ſeu laici pro agrorum cultura? *Reſp.* Poſſe.

9. An viſitans poſſit procurationes exigere? *Reſp.* Non poſſe.

10. An

10. An Jurisdictio, locorum Ordinariis tanquam delegatis Sedis Apoſt. conceſſa in decreto Innoc. competat etiam Vicariis Generalibus, Abbatibus, proprium territorium & jurisdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus? *Reſp.* Competere.

11. An Provinciales poſſint ejusmodi Conventus viſitare? *Reſp.* Poſſe.

12. Quid ſi Superior Regularis puniendo præveniat. An poteſt Epiſcopus inhibere? *Reſp.* Non poſſe, niſi exceſſerit.

14. An poſſit Epiſcopus inhibere, ne Provincialis Religioſum alio mittat? *Reſp.* Non poſſe.

38. Cum Polonia a Svecis & Moſcis bello invaderetur, Poloni quidam vaſa ſacra, aurea & argentea, tradiderunt, ut moneta ex illis cuderetur. Hos a cenſuris abſolvendi dat Nuntio facultatem.

40. Abbati S. Galli, nullius Diœceſis, Provinciæ Moguntinæ, dat poteſtatem creandi Notarios.

41. Dat Facultatem, Chriſtinam Reginam Sveciæ abſolvendi ab hæreſi. Chriſtina.

48. Deputat 4 Prælatos ad eandem Reginam excipiendam & Romam deducendam.

57. Canonici Curienſem Canonicatum ſuppreſſerunt, & reditus menſæ ſuæ univerunt. Hoc irritum declaratur.

59. & 60 Reginæ Sveciæ dat licentiam, ingrediendi cum honeſto Comitatu Monaſteria.

62. Cum Sveci & Moſci, occupata direptaque tota propemodum Polonia, Caſimirum Regem reſiſtendo imparem reddidiſſent, Pontifex mandavit Eccleſiaſticis Poloniæ, ut ſacra vaſa, & alia utenſilia, (calices & patenas conſecratas excepit) traderent, ut ex iis conflatis cudi poſſit moneta. Vaſa ſacra.

Anno 1656.

83. Cum Romam nuntiatum eſſet, Epiſcopum Samogitienſem pro parte Svecorum ſe declaraſſe, ac propterea Epiſcopatum Vilnenſem a prætenſo Sveciæ Rege accepiſſe, Papa Nuntio ſuo in Polonia mandat, ut adverſus eum proceſſum formet.

96. Alexandriæ in Provincia Mediolanenſi erigitur *Mons Pietatis* ab Epiſcopo. Papa eum approbat, cum jure percipiendi 2 pro 100 pro ſalariis Adminiſtratorum, & comparanda domo. Mons Piet. Alex.

107. Abſolvit Capitulum Cæſarauguſtanum a cenſuris ob recurſum ad Judices ſæculares.

120. Deputat Epiſcopum Tullenſem in Suffraganeum & Vicarium Generalem Henrici Gondi Cardinalis de Retz Archiepiſcopi Pariſienſis, abſentis.

126. Diſpenſat in Irregularitate cum Clericis Sæcularibus & Regularibus, qui in nupera invaſione Poloniæ hæreticos occiderunt.

Teſtes in Teſtam.

129. In Teſtamentis non requiri præſentiam Parochi, ſed ſufficere alios duos teſtes, inter quos poſſit eſſe Confeſſarius, etiam Regularis.

130. Compoſitio inter Miſſionarios Hollandiæ Regulares, & Clericos ſæculares, cum ſubjectione ad Vicarium Apoſtolicum.

136. Confirmat Conſtitutionem Innocentii X, qua is 5 Propoſitiones Janſenii tanquam hæreticas damnavit, easque iterum hac Bulla *Ad Sanctam* Alex. VII ut tales damnat, aitque, nonnullos iniquitatis filios, 5 illas Propoſitiones, vel in libro Janſenii non reperiri, ſed ficte & pro arbitrio compoſitas eſſe, vel in ſenſu ab eo intento non fuiſſe damnatas, aſſerere cum ſcandalo non reformidare.

Damnat iterum 5 Prop. Janſenii.

Sibi omnia, quæ in hac re geſta ſunt, ſufficienter eſſe perſpecta, utpote qui Innocentii X juſſu omnibus illis congreſſibus interfuerit, in quibus Apoſtolica authoritate eadem cauſa diſcuſſa ſit, ea profecto diligentia, qua major deſiderari non poſſet.

Excerptas

In ſenſu a Janſenio intento damnat.

Declarat dein ac definit, quinque illas Propoſitiones, ex libro Janſenii, cui titulus *AUGUSTINUS*, *excerptas*, *ac in ſenſu*, *ab eodem Janſenio intento*, *damnatas fuiſſe*, & uti tales, inuſta eadem ſingulis nota, iterum damnat, cum ipſo etiam libro Janſenii, omnibusque aliis editis aut manuſcriptis, in quibus prædicta Janſenii doctrina adſtruitur vel defenditur. Mandat denique omnibus Chriſti fidelibus, ne prædictam doctrinam teneant, prædicent, doceant, verbo vel ſcripto, exponant vel interpretentur, palam vel occulte imprimant ſub pœnis & cenſuris contra hæreticos in jure expreſſis, ipſo facto absque ulla alia declaratione incurrendis

Executores autem hujus Conſtitutionis deputat Epiſcopos aliosque locorum ordinarios, Inquiſitores, Judices Eccleſiaſticos, ſuumque in Belgio Nuntium.

Anno 1657.

146. Commendatarii Monaſteriorum Camaldulenſium ne ſe ingerant in electionem Superiorum & Officialium.

148. Mandat, ut Cardinales, trium Patriarchalium Eccleſiarum S. Petri, S. Joannis Later. & S. Mariæ Majoris Archipresbyteri, Divi

nis

nis Officiis diligenter interſint, aliisque exemplo præluceant, jura Eccleſiarum ſuarum defendant &c.

153. Prohibentur in Eccleſiis profani Cantus, & Moduli Muſici, qui Choreas potius, quam Eccleſiaſticam melodiam & gravitatem imitantur. Profani Cantus.

165. Hortatur Joannem Auſtriacum, Gubernatorem Belgii, ne alios Profeſſores in Academiam Lovanienſem aſſumi ſinat, niſi qui ſanæ ſint doctrinæ.

173. Concedit plenariam Indulgentiam omnibus, qui in Domibus Societatis Jeſu per octiduum ſacra peragunt Exercitia.

176. Quia per irruptionem Svecorum & Moſcorum in Poloniam atque aliorum rebellionem res Catholica in Polonia eſt imminuta, ſchiſma vero & hæreſis potentius invaluit, ampla Nuntio Apoſt. datur poteſtas, Religionem ad meliorem ſtatum perducendi.

177. Declarat, Ciſtercienſes poſſe veſci carnibus, cum abſtinentia ab illis non ſit de ſubſtantia Regulæ.

178. Præſules Poloniæ & Lithuaniæ, quorum zelus turbatis Reipublicæ temporibus enituit, hortatur, ut per viſitationes & Synodos rem prolapſam reſtituant.

183. Miniſtri Regii Neapoli Epiſcopos Ortonenſem & Camplenſem arci Piſcariæ incluſerant. Papa committit Nuntio, ut eos ſibi extradi curet, cuſtodiendos, donec de exceſſibus conſtet.

195. Subſidium decem millium Talerorum, ab Eccleſiaſticis tradendum, Caſimiro Regi Poloniæ addicit.

Anno 1658.

197. Tranſactio inter Ferd. Carolum Archiducem Auſtriæ, Comitem Tyrolis, & inter Epiſcopum Curienſem ſuper annoſa lite de juribus in Valle Venuſta &c. approbatur.

201. Pontifex prætendit de jure & conſuetudine, ut electionis in Rom. Regem aut Imperatorem, & aliorum requiſitorum Inſtrumenta ſibi prius exhibeantur, & non niſi prævia matura cauſæ diſcuſſione, in Conſiſtorio ſuo ſecreto, & ſub Bulla Conſiſtoriali confirmatio impertiatur. Quare proteſtatur, ſe per nullum actum his juribus ſuis velle derogare. Jus Pont. circa electionem Imp.

213. Edita Bulla Canonizationis S. Thomæ de Villanova, Archiepiſcopi Valentini. S. Thomas de Villanova.

229. Quamvis alias Alumnis Collegii Græcorum de urbe præceptum ſit, ut ritum Græcum obſervent, ſecundum illum autem non tantum Jejunia quadrageſimalia ſervare, ſed etiam diebus Mercurii & Jejunium Græcorum.

Veneris ab eſu carnium & ovorum abſtinere debeant, permiſſo diebus ſabbati carnium eſu; concedit tamen illis Pontifex, ut, quamdiu in Collegio verſantur, circa jejunia & abſtinentias ritum Latinum ſequantur.

Anno 1659.

Pœnitentiaria S. Petri,

230. Pius V antiquos Pœnitentiarios Minores Baſilicæ S. Petri amovit, eisque Presbyteros Societatis Jeſu ſubſtituit, domumque & reditus aſſignavit; nec tamen ſuper his, obitu interveniente, litteræ Apoſtolicæ fuerunt expeditæ. Quare Alex. VII cœptum hoc opus abſolvit. Voluit autem eſſe & appellari *Collegium Apoſtolicum Minorum Pœnitentiariorum*, illudque ſub immediata protectione Sedis Apoſt. ſuſcepit, atque Presbyteris S. J. in perpetuum conceſſit, ea lege, ut Societas 12 Pœnitentiarios, cum Rectore, Miniſtro, & 4 Fratribus laicis in eo conſtituat.

Quibus Conditionibus S. J. tradita.

Ex Pœnitentiariis duo pro Natione Italica, duo pro Gallica, duo pro Hiſpana & Luſitana, unus pro Germanica, unus pro Hungarica, unus pro Polonica, unus pro Anglica, unus pro Græca, & unus pro Illyrica deputentur a Præpoſito Generali Societatis. Debent autem ſinguli eſſe illius Nationis, pro qua deputantur, nec poſſunt alii deputari, licet linguam peritiſſime calleant, niſi, emergente neceſſitate, ad tempus, donec proviſum fuerit de Nationali Pœnitentiario.

Quamvis autem P. Generalis Rectorem & omnes reliquos deputet, Pœnitentiarii tamen deputati in ſignatura Pœnitentiariæ prius examinari & approbari debent: ſemel tamen approbati examinandi deinceps non ſunt, niſi id ipſi ſummo Pontifici videatur ex cauſa particulari. Sicut etiam ad Pontificem recurrendum, ſi Major Pœnitentiarius Cardinalis aliquem a P. Generali deputatum, nollet admittere. Qui vero ſemel approbati & in Collegium admiſſi ſunt, amoveri non amplius poſſunt ſine ejusdem Pœnitentiarii Majoris licentia, qui tamen eam negare non debet, niſi ex juſtis cauſis, ſicut neque amovere aliquem, diſſentiente Generali; ſed tunc ad Papam referendum.

In Baſilica quisque confeſſionale ſuæ Nationis occupet bis in die, nempe mane ſub Divinis Officiis, & poſt meridiem tempore veſperarum per duas horas. In omnibus porro, quæ Pœnitentiarii Officium concernunt, ſubjecti ſunt Jurisdictioni Majoris Pœnitentiarii, quoad diſciplinam vero regularem & adminiſtrationem Oeconomiæ P. Generali. Facultates omnes Alex. VII abrogavit, novasque Pœnitentiariis conceſſit, in tabula peculiari, publice proſtante, deſcriptas.

231. Si-

231. Similiter Pœnitentiariam Lauretanam ordinavit, confirmato Societatis Jeſu Collegio Pœnitentiario, ſtatuitque, ut 18 in eo ſint Pœnitentiarii ſub Rectore, unus pro Natione & Lingua Gallica, unus pro Hiſpana, unus pro Germanica, unus pro Belgica, unus pro Polonica, unus pro Anglica, unus pro Illyrica, & unus pro Græca, cæteri pro Italica, ejus ſinguli Nationis, pro qua ſunt deputati: omnesque in Eccleſia Lauretana, in qua eſt ſacra Domus, omnium Chriſti fidelium, ad ſe accedentium, confeſſiones diligenter audiant. Reliqua, quæ ſuperiori Conſtitutione de Pœnitentiariis in Baſilica S. Petri de urbe dicta ſunt, Minoribus etiam Pœnitentiariis Domus Lauretanæ ſunt communia. Deputat eos ſimiliter P. Generalis, cui in iis, quæ diſciplinam & œconomiam ſpectant, ſunt ſubjecti, in iis vero, quæ pertinent ad munus Pœnitentiarii, Cardinali Majori Pœnitentiario Romæ exiſtenti. Similiter Pœnitentiaria Lauretana.

238. Inter Epiſcopum Herbipolenſem & Capitulum facta eſt tranſactio ſuper variis cauſis dubiis & controverſis, quam Papa approbavit & confirmavit.

Nota.

Cum in editione Romana, a Carolo *Cocquelines* collecta, quam habeo, deſiderentur Conſtitutiones Alexandri VII ab anno 1660, itemque Clementis IX, eas ex editione Luxemburgenſi antiquiore ſupplendas putavi. Sed quia multo amplior eſt & plenior Romana, alii etiam ſunt Conſtitutionum numeri.

Anno 1660.

96. Alex VII innovat Conſtitutionem Pauli V, qua Superioribus Regularibus injungitur, ut, ſi quem ex ſubditis ſuis noverint hæreticum eſſe, aut de hæreſi ſuſpectum, eundem S. Inquiſitionis Officio denuntient. Neque in puncto hæreſis præmittendam eſſe correctionem fraternam declarat.

97. Formam Juramenti, quod Alumni Pontificii ſolent emittere, quod ſcilicet non tantum triennio, ſed per totam vitam Sedis Apoſt. ſervitiis ſint obſtricti, & ſingulis annis, ſi in Europa fuerint, ſi vero extra Europam, ſingulis bienniis, Congregationi de Propaganda fide ſtatus ſui rationem ſint redditurі, confirmat. Juramentum Alumnorum.

108. Indicit Jubilæum pro obtinenda ope Divina contra Turcam.

109. In quem finem per Italiam imperat 6 Decimas, de bonis Eccleſiaſticis.

Anno 1661.

111. Regulares Ord. Ciſtercienſis, utentes diſpenſatione Sedis Apoſt. circa eſum carnium, ubique acceptata, non poſſe privari voce activa & paſſiva ab iis, qui carnibus abſtinent.

113. Concedit, ut 11 Congregationes Monaſticæ 40000 Scutorum ad cenſum capiant pro prima ſolutione ſex Decimarum.

114. Innovat Conſtitutiones & Decreta in favorem ſententiæ, aſſerentis, animam B. V. Mariæ in primo inſtanti creationis, ex ſpeciali Dei gratia, intuitu meritorum Chriſti, a macula peccati Originalis præſervatam, immunem, atque in hoc ſenſu conceptionis ejus Feſtivitatem a Fidelibus ſolenniter celebrari. Creviſſe horum numerum poſt Conſtitutionem Sixti IV a Trid. innovatam, & obſervari mandatam.

Conſtitutio celebris in favorem ſententiæ piæ de Immaculata Conceptione.

Auctam rurſus fuiſſe hanc pietatem poſt erectum hoc nomine, approbantibus Romanis Pontificibus, Ordinem Religioſum & Confraternitates, ac conceſſas ab iisdem Indulgentias, ita ut, accedentibus quoque plerisque celebrioribus Academiis ad hanc ſententiam, jam omnes fere Catholici eandem complectantur. Et quia ex contraria ſententia orta ſint ſcandala, a Paulo V prohibitam fuiſſe publice doceri aut prædicari, eamque prohibitionem a Greg. XV ad privata quoque colloquia extenſam, cum mandato, ut non alio, quam conceptionis nomine in Miſſa & Officio quicunque utantur.

Nihilominus tamen, prout Rex, Epiſcopi, & Capitula Hiſpaniarum conquerantur, non defuiſſe, qui contra dictas prohibitiones piam ſententiam etiam publice impugnare & vellicare præſumerent.

Quare Alex. VII Anteceſſorum exemplo volens piæ ſententiæ favere, ac tueri hanc devotionem & cultum erga ſanctiſſimam Virginem, ſine macula Originalis peccati conceptam, eandem ſententiam prohibet impugnari, argumenta inſoluta relinquendo, contrariam vero doceri, aſſeri, aut defendi graviſſime vetat. (8 *Dec.* 1661)

115. Beatificatio *Franciſci Saleſii.*

Anno 1663.

Revocat Decretum Innocentii X.

134. Innoc. X ſtatuerat, ut Provincialium & Superiorum localium Societatis Jeſu Officium triennio terminetur, atque iidem per ſesqui annum ad nullius Superioris munus deinde applicentur. Hoc Innocentii ſtatutum abrogat Alex. VII, tempusque Regiminis Præpoſito Generali ad mentem S. Ignatii Fundatoris liberum relinquit.

141. In-

141. Indulgentias plenarias concedit omnibus Confeſſis & S. Communione refectis, Feſto SS. Ignatii & Xaverii templum S. J. devote viſitantibus.

Anno 1664.

147. Jubet confici novum librorum prohibitorum Indicem ordine Alphabeti ſine antiqua diſtinctione in tres claſſes, ne quis putet, eos, qui ſunt in prima claſſe, magis eſſe prohibitos, quam ii, qui ſunt in 2 vel 3 claſſe; cum tamen hi aliquando ſint deteriores illis. Index librorum prohibitorum ordine Alphab.

149. Ad inſtantiam Ord. S. Dominici vetat, ne Minores novum Roſarium, tanquam traditum S. Franciſco & S. Claræ, ſub titulo Seraphici introducant.

Anno 1665.

157. Exhibetur formula juramenti, ſubſcribenda ab omnibus Eccleſiaſticis Galliæ, pro rejiciendis 5 Propoſitionibus Janſenii. Eſt autem talis: Forma abjurandi 5 Propoſitiones Janſenii.

Ego Conſtitutioni Apoſt. Innocentii X datæ 31 Maji 1653, & Conſtitutioni Alexandri VII datæ die 16 Oct. 1656 ſummorum Pontificum me ſubjicio, & quinque Propoſitiones ex Cornelii Janſenii libro, cui nomen AUGUSTINUS, excerptas, & in ſenſu ab eodem Auctore intento, prout illas per dictas Conſtitutiones Sedes Apoſt. damnavit, ſincero animo rejicio, ac damno, & ita juro, ſic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.

158. Prohibet duas Cenſuras S. Facultatis Pariſienſis, latas in duos libros, quorum primo titulus: *Defenſio auctoritatis Pontificiæ &c.* Alteri: *Amadæi Guimenii Lomarini Opuſculum, ſingularia totius fere Theologiæ moralis complectens, adverſus expoſtulationes contra nonnullas Jeſuitarum Opiniones Morales, ad Tractatum de peccatis, de opinione probabili &c.* Judicium vero de contentis in his libris ſibi reſervat.

Anno 1666.

166. Exhibetur Bulla Canonizationis S. Franciſci Saleſii. S. Saleſius.

168. Multa referuntur de Regulis & Inſtituto Ord. Ciſtercienſis.

Obitus Alex. VII.

Obiit præclarus hic Pontifex 22 Maji 1667. Zelo ardebat ſingulari Religionem propagandi. Sabaudiæ Duci adverſus Waldenſes, Regi Poloniæ adverſus Svecos, Regi Hungariæ & Venetis adverſus Turcas, Catholicis Helvetiæ Cantonibus adverſus Tigurinos & Bernates, larga ſuppeditavit belli ſubſidia. Chriſtinam Sveciæ Reginam propter fidem exulem, Romæ recepit honore regio, invitatam prius per Lucam Holſtenium, Bibliothecæ Vaticanæ Præfectum, virum doctrina cele- Elogium.

celeberrimum. Societatem Jeſu, propter obedientiam Sedi Apoſt. præſtitam, Veneta ex ditione pulſam, reduxit. Litteratos æſtimatione & amore præcipuo eſt complexus, litterarum & omnigenæ eruditionis ornamentum ipſe longe maximum. Fortitudinem ejus in adverſis probavit diſſidium cum Gallia, ob læſum a Corſis legatum exortum; quod alias deſcripſimus.

Articulus IX.

Clemens IX.

Anno 1667.

137. Vacantem 29 diebus ſedem implevit Julius *Roſpiglioſus* Piſtorienſis Hetruſcus 20 Jun. 1667.

Primis Conſtitutionibus indixit Jubilæum: privilegia pro more contulit Conclaviſtis & Dapiferis. Confirmat Decreta Capucinorum, in Capitulo Generali concepta. Officium S. Ignatii ſub ritu duplici ab omnibus celebrari præcipit: Officium vero & Miſſam de B. V. Immaculata, cum octava.

Anno 1668.

26. Suſpendit ſtatutum Innocentii X, quo voluerat, ſingulis novenniis celebrari Congregationem Generalem ab Ordine Societatis Jeſu.

27. Indulgentias concedit orantibus pro conſervatione Regnorum Poloniæ & Cretæ.

Congr. Jeſuatorum extincta.

30. Supprimit & extinguit Congregationem Canonicorum S. Georgii in Alga Venetiis, item Congregationem *Jeſuatorum* S. Hieronymi, & Fratres S. Hieronymi de Feſulis. Bona eorum ad alias pias cauſas deſtinat. Sacerdotibus prædictarum Congregationum præcipit, ut vel alios Ordines ingrediantur, vel in habitu Sacerdotum ſæcularium ſub obedientia Ordinariorum vivant.

31. Anathemate ferit interfectores Epiſcopi Nicoterenſis.

Anno 1669.

35. Omnibus Religioſis prohibet exercere mercaturam, aut negotiationem ſæcularem, etiam in Indiis, Japonia, China.

Congr. Card. pro Indulg. & Reliquiis.

36. Erigit Congregationem Cardinalium & aliorum Prælatorum pro Indulgentiis & ſacris Reliquiis recognoſcendis.

38. Con-

38. Confirmat Decreta Alexandri VII & Congregationis de Propaganda Fide circa quosdam abuſus, in Indiis vigentes. Præcipit videlicet **Decreta de Miſſionariis Indiarum.**

1. Ne Clerici cogant pauperes ad operas locandas ſuis Eccleſiis absque mercede.

2. In infligendis pœnis magna moderatione utantur, & lenitate in inſtructione.

3. In Sèminarium etiam Nobiles admittantur.

4. Uti etiam ad ſcientias addiſcendas omnes ſine diſcrimine; niſi culpa ſua ſe indignos reddiderint.

5. Presbyteri ſæculares idonei a Beneficiis & cura animarum ne arceantur; cum Regulares illuc adventantes tot millibus non ſufficiant.

6. Miſſionarii ne ſe ingerant in politiam ſæcularem.

7. Concionentur ſæpius lingua vernacula illius populi.

8. Deputet Vicarius in Confeſſarios etiam Sacerdotes ſæculares, ne ſolis Regularibus & exteris confiteri debeant.

9. Abuſus audiendi confeſſiones per interpretem, aut exhibendo ſyllabum peccatorum pœnitenti, & hujus annutum, penitus tollatur.

10. Nemo ſub prætextu ignobilitatis aut rudioris ingenii a Sacramentis arceatur, niſi prorſus ſit incapax.

11. Ad ægrotos etiam in vile ac ſordidum tuguriolum S. Viaticum deferant, memores, Chriſtum in ſtabulo natum & in Cruce mortuum.

12. Ne ritus Chriſtianos cum gentilibus confundi patiantur.

13. Caveatur omnis avaritiæ ſuſpicio, Sacramenta & Divina gratis miniſtrentur, pro ſepultura nihil exigatur.

14. Parochi Europæi habeant Capellanum Indum, qui ſermone patrio concionetur, & confeſſiones audiat.

15. Pueri idonei inſtruantur Grammatica aliisque neceſſariis, ut in Sacerdotes poſſint aliquando formari.

16 A proceſſionibus arceatur, quidquid ex gentilitatis reliquiis eſt ludicrum aut minus dignum.

39. Declarat, ſi de feſto Duplici celebretur Miſſa in altari privilegiato, illam ſuffragari animabus, licet non legatur Miſſa defunctorum.

Obiit Clemens IX Romæ 9 Dec. 1669, Pontificatus tertio, virtute, integritate, rebusque geſtis compenſans brevitatem Regiminis. **Elogium.** Frequens in noſocomiis ægrotis miniſtrabat; peregrinos omni humanitatis genere coluit, 12 pauperibus quotidie in ſuo palatio menſæ adhibitis. Cretam Inſulam ut ſervaret, nihil intentatum reliquit;

Principes Chriſtianos, & Chriſtianiſſimum maxime Regem, quamvis bello Belgico tunc diſtentum, permovit, ut Inſulæ, Europæ præſidio, ſuccurrerent. Sed major erat hoſtis potentia, & peccata fortaſſis minora. Candia civitas princeps, poſt 52 Turcarum inſultus fractos & propulſatos, illis tandem ſe dedere coacta eſt, ſummo mœrore Clementis IX.

Gallicanæ Eccleſiæ pacem dediſſe viſus eſt, cum 4 Epiſcopi, Alectenſis, Apamienſis, Andegavenſis, & Bellovacenſis, qui formulæ Alexandri VII ſubſcribere detrectaverant, totumque regnum diſſidiis miſcuerant, ejus auctoritate permoti ſimpliciter ſubſcripſerunt, prout pluribus litteris & teſtimoniis Pontifici Romam nuntiatum eſt.

Articulus X.

Clemens X.

Anno 1670.

Poſtquam ſedes quinque propemodum menſibus vacaverat, vota denique Canonica cecidere in Æmilium *Altierium* Romanum 29 Aprilis 1670, qui vix adduci potuit, ut ſacrum Principatum aſſumeret, octogenariæ jam ætatis, & virium infirmitatis uſus excuſatione.

Excerpta ex Conſtitutionibus

Clementis X.

Anno 1670.

138. S. Petrus de Alcant. 1. Conſtitutio continet Bullam Canonizationis *S. Petri de Alcantara*, Ordinis Minorum S. Franciſci Diſcalceatorum, ubi inſignes ejus virtutes, Reformatio Ordinis, & miracula recenſentur.

S. M. M. de Pazzis. 3. Bullam Canonizationis S. Mariæ Magd. de *Pazzis* Ord. B. M. V. de Monte Carmelo, cum virtutibus & prodigiis.

8. Præceptum recitandi *Officium S. Xaverii* ſub Ritu Duplici.

9. Indictionem Jubilæi univerſalis.

Approbatio. 10. Regularibus non licere prædicare ſine licentia Epiſcopi, nec audire confeſſiones ſæcularium, ſine ejus approbatione: ſpecialem autem requiriri ad audiendas confeſſiones Monialium.

24. Indultum de Miſſa & Officio celebrandis in honorem B. *Staniſlai Koſkæ* 13 Nov. per totam Poloniam, Lithuaniam, & in omnibus S. J. Eccleſiis.

25. Pro-

25. Proponitur Inſtructio, quomodo examinandi ſint teſtes ſuper contrahendis matrimoniis.

37. Revocantur exemptiones a vectigalibus & oneribus publicis.

Anno 1671.

47. Confirmantur exemptiones & privilegia Collegii Germanici.

59. Promulgatur pro more Bulla Cœnæ.

62. Canonizatio *S. Roſæ Limanæ*, tertii Ordinis S. Dominici. S. Roſa Lim.

63. Uti etiam *S. Ludovi Bertrandi* Ord. S. Dominici, Miſſionarii Apoſtolici in America, cum inſigni elogio. S. Lud. Bertrandi.

64. Nobilibus in Statu Eccleſiaſtico datur licentia, exercendi commercia ſine præjudicio Nobilitatis, ut illa magis pro bono publico floreant, & otium vitetur.

65. 66. 69. Indulgentia plenaria pro omnibus fidelibus conceſſa in feſto S. Lud. Bertrandi, Roſæ Limanæ, Cajetani Thyenæi, & S. Franc. Borgiæ, in eorum reſpective Eccleſiis. S. Cajetanus. S. Borgias.

In ſequentibus multæ aliæ Indulgentiæ conceduntur pro variis Sanctorum Feſtis.

Anno 1672.

93. Quando ſæculares apud Regulares ſepulturam eligunt, Parochus non plus eleemoſynæ exigat, quam percepiſſet, ſi in Eccleſia Parochiali ſepulti fuiſſent. Quando autem cum cadavere ad Eccleſiam Regularem fuerit perventum, functiones funerales non ad Parochum, ſed ad Regulares pertinere. Funeralia.

95. Idem repetitur, Parochum, cum ad Eccleſiam Regularem funus comitatus fuerit, poſſe ad januam funus benedicere, ſed non intrare Eccleſiam, officia vero funeralia Regularibus relinquenda.

Not. Videtur hic deciſa quæſtio, quam aliqui Canoniſtæ moverunt, an, cum aliquis apud Regulares ſepelitur, Parochus in ſua Eccleſia poſſit exercere funeralia, uti Officium funebre &c. atque pro illis taxam exigere? nam funebres functiones debet Regularibus relinquere, eleemoſynam tamen conſuetam, quam percepiſſet, ſi in Eccleſia ſua ſepultura fuiſſet celebrata, poteſt exigere a defuncti hæredibus.

97. Beatificatio Pii V Papæ.

102. Indulgentia plenaria pro Eccleſiis Servorum B. M. V. feſto S. Philippi Benitii, quem Clemens X cum Lud. Bertrando, Roſa Limana, Cajetano, & Franc. Borgia, Sanctis adſcripſerat. S. Philippus Benitius.

106. Conſtitutio 93 & 95 circa funera extenditur ad eos, qui eligunt ſepulturam in Eccleſiis S. J.

109. Archiepiſcopus Genuenſis ſedem ſuam in Eccleſia ſecundum ritum conſuetum in cornu Evangelii habuerat; hunc autem dein locum Dux & Senatores occuparunt, translata ad cornu Epiſtolæ Archiepiſcopi ſede. Diu lis tenuit. Tandem Archiepiſcopus tranſactionem iniit, quam hic irritam Papa declarat.

Crimina quæ jubentur denunciari.

110. Enumerantur crimina, quæ in virtute S. Obedientiæ & ſub pœna excommunicationis, jure ipſo incurrenda, jubentur denuntiari Officio ſacræ Inquiſitionis, aut Ordinariis locorum, uti hæreticos, aut de hæreſi ſuſpectos, fautores, defenſores &c. ſuſpectos de magicis artibus, aut necromantia, incantatione, ſortilegio, pacto tacito vel expreſſo cum dæmone, aliisque ſuperſtitionibus, ad inveniendos theſauros adhibitis &c. legentes abſque facultate, aut retinentes, imprimentes, vendentes libros hæreticos, aut libros hæreticorum, ex profeſſo de religione tractantes, aut necromantia ac rebus magicis, maxime cum abuſu rerum ſacrarum: aut qui contra votum ſolenne, aut vivente conjuge, attentant matrimonium. Qui abutuntur Sacramento pœnitentiæ ad fines inhoneſtos, ſollicitationes ad turpia. Proferentes blaſphemias hæreticales contra Deum, Sanctos, ſacras Imagines. Qui agunt conventicula in contemptum vel præjudicium religionis. Qui induxerunt aliquem ad ſectam Judaicam, vel aliam, Religioni Catholicæ contrariam. Si non Sacerdos attentet legere Miſſam, aut audire confeſſiones, etiamſi non exprimat verba conſecrationis aut abſolutionis. Alii autem caſus, hic non expreſſi, nullatenus excluduntur; jubeturque hæc ordinatio quot annis bis publicari.

116. In Gallia ſoli Minores S. Franciſci Tertii Ordinis conferant habitum Tertii Ordinis, excluſis Capucinis.

Etiam Convictores in Coll. Germ. jurare debent.

118. Præter Alumnos in Collegium Germanicum & Hungaricum etiam ſuſcipiuntur convictores, qui ſuis ſumptibus vivunt, nec juramentum emiſerunt, quod ſtatim, abſolutis ſtudiis, aut e Collegio dimiſſi, in patriam ſint reverſuri, ſed Romæ moras trahebant, atque excuſſo diſciplinæ jugo, innocentiam, quam attulerant, non adeo ſtudioſe coluerunt; quare Papa præcipit, ut etiam convictores juramentum de feſtino in patriam reditu ſicut Alumni præſtent.

120. Renovat Decretum Urbani VIII contra quoſdam Officiales in Portugallia, violantes Immunitatem Eccleſiaſticam.

121. Anathema eorum, qui Jacobum Patriarcham Antiochenum, domum redeuntem in rheda lethaliter vulnerarunt.

Anno

Anno 1673.

126. Prohibetur, nequis libros aut ſcripta in lucem edat de Miſ- Non edendi ſionibus absque expreſſa licentia S. Congreg. de Propaganda Fide, in libri de Miſ- ſcriptis obtenta, ac libro præfixa. ſionibus.

131. Enumerantur & confirmantur Indulgentiæ, confraternitati S. Scapularis hactenus conceſſæ, & Ordini Carmelitarum.

138. Indultum, ut de B. Bernardo Ptolomæi, Fundatore Congregationis Montis Oliveti Ord. S. Benedicti, celebretur Miſſa & Officium 20 Aug. a tota Congregatione.

140. Declaratur, Conſtitutiones 93 & 95 ſupra relatas, de aſſociatione cadaveris & ingreſſu Cleri ſæcularis in Eccleſias Regularium, non eſſe obſervandas in regnis Caſtellæ & Legionis.

144. Vicarii Apoſtolici eorumque Miſſionarii in Indiis Orientalibus eximuntur a S. Inquiſitione Goana, ſi verſentur in iis locis, quæ non ſunt ſubjecta Regi Portugalliæ, uti in Sinis, Cocincina, Siamo, Tunkino, Camboya, Principibus Infidelibus ſubjectis. Res Indicæ.

145. Multa alia diſponuntur in favorem Vicariorum Apoſtolicorum in Sinis & Indiis, quibus etiam Regulares quoad varia ſubjiciuntur.

146. Nullus acceptet Officium Vicarii Generalis vel Foranei in Sinis aliisque regnis, quæ Vicariis Apoſtolicis Epiſcopis ſunt attributa.

147. Nemo impediat Miſſionarios, a ſuperioribus ſuis in Indias deſtinatos, a ſuo itinere.

148. Vicariis Apoſtolicis Epiſcopis in Sina & India prorogatur poteſtas, ex indigenis ordinandi, absque titulo, Sacerdotes, modo ſciant legere latine, quamvis non intelligant, & Canon Miſſæ & formulæ Sacramentorum ipſis declarentur. Breviarium vero ipſis mutari poteſt in alias preces.

150. Confirmatur electio B. Stanislai Koska in patronum principaliorem Poloniæ & Lithuaniæ.

Anno 1674.

155. Præcipitur omnibus Epiſcopis & Regularibus, in virtute S. Obedientiæ, ut Ordinationes S. Congregationis de Propaganda Fide obſervent.

156. & 157. Eximuntur iterum Epiſcopi & Vicarii Apoſtolici in Sinis & Indiis ab omni Jurisdictione Ordinariorum in locis ipſis aſſignatis.

162. Papa avocat aliquas cauſas, pendentes in S. Inquiſitione Luſitana, easque committit Inquiſitioni Romanæ, cui obedire præcipit.

166. Canonici Biſuntini Decanum, primam poſt Pontificalem dignitatem, eligunt. Excommunicantur, & pœnitentes abſolvuntur.

167. Carolus Emmanuel Dux Sabaudiæ jam anno 1603 cum Genevenſibus conventionem inierat, qua ipſis quædam bona, ad Ecclefiam Cathedralem Genevenſem ſpectantia, conceſſerat, aliaque contra immunitatem Eccleſiaſticam. Clemens X hæc omnia irrita declarat.

Anno 1675.

170. Beatificatio Joannis de Cruce, primi Carmelitæ Diſcalceati.

171. Item Franciſci Solani Ord. FF. Minor. S. Franciſci de Obſervantia.

175. Revocatur Conſtitutio 116 atque tam Capucinis, quam Tertiariis in Gallia datur poteſtas, ſæculares utriusque ſexus admittendi ad Tertium Ordinem S. Franciſci, juxta uſum receptum.

176. Plures Pontifices prohibuerant, ne in Collegium Germanicum & Hungaricum Itali aſſumerentur, ſed cum hoc ob potentes commendationes non ſemper obſervaretur, atque inde ob diverſitatem Nationum diſciplina labefactaretur, Cardinales Protectores Collegii, Barberinus, Chiſius, Roſpiglioſus, de Alteriis Clementi X ſupplicarunt, ut Decretum conderet non alios in Collegium admittendi, niſi qui habent qualitates in Bulla fundationis & Conſtitutionibus requiſitas, & ſint nati & educati in provinciis, in eadem Bulla determinatis.

179. Papa domum emit pro hoſpicio converſorum ab hæreſi, illudque dotat.

180. Confirmantur exemptio & privilegia Collegii Germanici, atque Jurisdictio, per ſolos Cardinales Protectores exercenda. Attribuit Greg. XIII Collegio in partem fundationis Monaſterium quoddam S. Benedicti deſertum, in Ducatu Mediolanenſi; ſed dum Epiſcopus Laudenſis Jurisdictionem in illud exercere conatur, intervenientibus Cardinalibus Protectoribus, Papa illum coercet.

181. P. Antonius Vieyra S. J Luſitanus, cum ob aeris incommoda Roma in patriam redire vellet jam ſenex, a Papa exemptus fuit ab omni jurisdictione S. Inquiſitionis Luſitanicæ, ac ſoli Romanæ univerſali per orbem Chriſtianum Inquiſitioni ſubjectus. Laudat in eo Pontifex Religionis zelum, ſacrarum litterarum ſcientiam, vitæ ac morum honeſtatem, aliaque laudabilia probitatis & virtutum merita.

P. Vieyra.

188. Sta-

188. Statuitur, ut Convictores in Collegiis Anglorum, Græcorum, Maronitarum, Scotorum, & Hibernorum, curæ Societatis Jeſu attributis, eodem omnino, ac Alumni, victu, veſtitu, & diſciplina utantur.

190. Paulus III & Pius IV ſtatuerant, ut nemo ex Societate Jeſu poſſit ad alium ordinem tranſire ſine ſummi Pontificis aut Præpoſiti Generalis S. J. licentia (ſolo Ordine Carthuſianorum excepto) Greg. XIII poſtea decrevit, ut cum eadem licentia poſſint tranſire ad quemcunque Ordinem; cum autem P. Generalis negaret licentiam, ad laxum ordinem, in quo non vigeret religioſa diſciplina, quidam ad ſtrictæ obſervantiæ ordinem primo tranſibant, dein vero ab hoc ad laxum. Hoc Papa hic fieri prohibet, tertiamque illam profeſſionem in ordine laxo irritat, ſi facta ſit ſine Sedis Apoſt. aut Generalis S. J. licentia.

194. Præcipitur Ordinariis locorum & Generalibus Ordinum, ut ſaltem bis in anno neceſſitates Terræ Sanctæ populo proponi curent.

195. Beatificatio 19 Martyrum Gorcomenſium.

Articulus XI.

Excerpta ex Conſtitutionibus

Innocentii XI.

Anno 1676.

Conſtit. 1. Pro more promulgavit & confirmavit Regulas Cancellariæ. 139.

9. Duæ Quæſtiones a Minoribus fuerunt propoſitæ. 1. An Parochus, per cujus Parochiam funus proceſſionaliter defertur ad Eccleſiam Regularium, pro tranſitu poſſit aliquid exigere? *Reſponſum* negative. **Deductio funeris.**

2. An Parochus defuncti poſſit libere & licite per alterius Parochiam proceſſionaliter tranſire cum cadavere ad Eccleſiam Regularem cum ſtola & cruce elevata? *Reſponſum* affirmative.

15. Conſecratam Hoſtiam vel ejus particulam ſurripientes vel retinentes, tradantur Curiæ ſeculari. Cognitio vero de Hoſtia ad S. Inquiſitionem ſpectat.

Anno 1677.

44. Diſmembrantur ex Archiepiſcopatu Bituricenſi ſex Epiſcopatus, & ex illis novus conſtituitur Archiepiſcopatus Albienſis, ad preces Lud. XIV.

Anno

Anno 1678.

45. Cum diſſenſiones inter Vicarios Apoſtolicos & Miſſionarios in Sinis eſſent ortæ, ſeptem Miſſionarii S. J. ad urbem ſunt revocati, atque omnibus cujuscunque Ordinis & Inſtituti certa juramenti formula præſcribitur, quod, ſi Ordinarii Indiarum, vel Principes aut Reges Catholici fuerint conqueſti de adminiſtratione Miſſionum, ſua jura & privilegia violari, ſe nolint ingerere, ſed ſuo officio ad præſcriptum Sedis Apoſt. fungi: in locis Vicariorum Apoſt. nullos actus exercere (non obſtantibus quibuscunque Ordinis privilegiis) niſi prius a Vicariis accepta ſit approbatio & licentia. Jurare inſuper jubentur, ſe Decretis Sedis Apoſt. & Congregationis de propaganda, ſine ulla diſquiſitione, aut ſub- vel obreptionis exceptione, illico parituros.

7 Miſſionarii revocati.

Juramentum.

47. Declarantur irrita acta omnia a conſilio Caſtellæ in Hiſpania contra Nuntium Apoſt. in Capitulo Clericorum Regularium, cum violatione immunitatis Eccleſiaſticæ.

Anno 1679.

54. Damnantur 65 Propoſitiones, tanquam ſcandaloſæ, & in praxi pernicioſæ ſub pœna excommunicationis. Quas Part. IX cap. 1 exhibui una cum damnatis ab Alex. VII & Alex. VIII.

56. Conceditur pro Regno Portugalliæ Facultas celebrandi feſtum B. M. V. de Monte Carmelo, cum Miſſa & Officio.

57. Quatuor Monaſteria Eremitarum S. Auguſtini ſeparantur a Provincia Bavarica, videlicet, Salisburgenſe, Diſſembergenſe, Ratembergenſe, & Sefeldenſe, aliis provinciis aggreganda.

58. Carolus II Rex Catholicus elegit *S. Joſephum* in Patronum & Protectorem omnium ſuorum regnorum & provinciarum. Hanc electionem ad inſtantiam Regis Papa confirmat, conceſſis in ejus Feſto plenariis Indulgentiis.

S. Joſephus Patron. Hiſp.

60. Feſtum Patrocinii B. V. M. ab Alex. VII inſtitutum, extenditur ad omnes ditiones Regis Catholici.

61. Declaratur, Inquiſitores Portugalliæ ſuſpenſionem ab officiis incurriſſe propter inobedientiam erga ſuam ſanctitatem, quæ juſſerat, ut aliquot Proceſſus, contra Judæos inſtituti, in manus Nuntii Apoſt. conſignarentur.

68. Adſcribitur albo Beatorum ſervus Dei Thurribius Archiepiſcopus Limanus, cum facultate Miſſam & Officium celebrandi Limæ, ubi obiit, Majoricæ, ubi natus eſt, & Salmanticæ, ubi ſtuduit, exponendi ejus reliquias, non tamen in proceſſione circumferendi.

70. Con-

70. Confirmatur ſummarium Indulgentiarum Confraternitatum SS. Roſarii.

71. Conceditur privilegium præſcriptionis centenariæ Canonicis Regularibus S. Joannis in Luſitania, prout Paulus III Congregationi Caſſinenſi illud conceſſerat.

73. Quando contigerit, Feſtum S. Benedicti transferri, transferuntur quoque Indulgentiæ plenariæ.

Anno 1680.

81. Extenditur Feſtum B. M. de Mercede ad omnia dominia Regis Catholici, cum Miſſa & Officio celebrandum.

85. Approbantur Inſtitutum & Conſtitutiones Clericorum ſæcularium, in commune viventium, ſub immediata jurisdictione Ordinariorum, quod anno 1640 auſpicatus eſt Bartholomæus Holzhauſer, Vicarius Chiemenſis, Sacerdos pientiſſimus, extraordinariis Dei gratiis illuſtratus, qui zelo Domus Dei accenſus, ſæculares Sacerdotes ad normam primæ Chriſtianæ Eccleſiæ reformavit. Inſt. Cleric. in comm. viventium.

In 6 autem partes eorum Inſtitutum dividitur. Prima tractat de *cura propriæ ſalutis* & *profectu in ſpiritu*: ſecunda *de communione bonorum*; nam reditus ſuos Eccleſiaſticos ad commune Inſtituti bonum contribuunt; de patrimonialibus vero pro arbitrio poſſunt diſponere, memores tamen pauperum ſuorum conſanguineorum. Tertia de *fraterna cohabitatione* duorum vel trium Clericorum, ſi fieri poſſit, in eadem domo. Quarta de *ſeparatione mulierum*, ne in eadem domo cohabitent cum Clericis. Quinta *de obedientia*, quam exhibere debent ſuo Ordinario, a cujus jurisdictione nulla ratione ſunt exempti, ac propriis ſuis ſuperioribus, ac præſertim generali Præſidi. Sexta *de cura animarum*. Ad hoc autem Clericalis vitæ & diſciplinæ genus juramento ſe adſtringunt.

Adduntur tres Conſtitutiones de juventute ad hanc normam inſtituenda. Prima agit de pietate *Chriſtiana*. Secunda de *morum honeſtate*. Tertia de *ſtudiis litterarum*.

Hoc igitur Inſtitutum Clericorum ſæcularium in commune viventium, Eccleſiæ utiliſſimum, ejusque Conſtitutiones Innoc. XI approbavit, ad inſtantiam Imperatoris, Electorum, Moguntini, & Bavari, pluriumque Epiſcoporum, qui hos Clericos (quos *Bartholomitas* ab auctore vulgo appellant) in Diœceſes ſuas receperunt, magno Clericalis vitæ, & animarum emolumento.

95. Confirmantur Decreta, quibus ſtatuitur, ut in ſtatu Eccleſiaſtico maſculi agnati, excluſis fœminis ſuccedant, ad conſervandas familias.

96. Prolixe declarantur & confirmantur Regulæ & Conſtitutiones Congregationis Caſſinenſis Ordinis S. Benedicti.

Anno 1681.

99. Conceſſerat Clemens X, ut Feſtum SS. Joannis de Matha & Felicis de Valois in tota Hiſpania celebretur. Hoc indultum Innoc. XI ad totam Galliam extendit.

100. Extenditur Feſtum S. Roſæ Limanæ ad Luſitaniam.

Anno 1682.

116. Cantabri S. Ignatium in Patronum ſuum primarium elegerant; hanc electionem ſecundum Decretum Congregationis rituum Papa confirmat.

118. Confirmatur ſummarium Indulgentiarum & facultatum &c. confraternitati ſervorum B. M. V. de Matre doloroſa.

Anno 1683.

130. Congregationi Suevicæ Ord. S. Benedicti conceduntur omnia privilegia ſpiritualia, Congregationis Caſſinenſis, S. Juſtinæ de Padua &c.

131. Indicuntur omnibus Eccleſiaſticis per Italiam & Inſulas adjacentes tres decimæ per quinquennium propter bellum Turcicum: exceptis Cardinalibus, Melitenſibus &c.

Anno 1684.

136. Greg. XV Congregationem Pauperum Matris Dei *Piarum Scholarum* in Ordinem Religioſum Mendicantem erexerat anno 1621, Innoc. XI vero hic eos a Jurisdictione Epiſcoporum eximit, omnibusque privilegiis Religioſorum Mendicantium ornat.

Religio Piarum Scholarum.

143. Confirmantur aliæ novæ Conſtitutiones Clericorum ſæcularium in communi viventium.

144. Erigitur Congregatio Benedictino-Bavarica Monaſteriorum, videlicet Ratisbonenſis ad S. Emmeranum, Reichenbacenſis, ad Superiorem Quercum, Michaelfeldenſis in Palatinatu, Prüffeningenſis, Ensdorffenſis, & Weiſſenovienſis in Palatinatu, Mariæcellenſis prope Ratisbonam, Mallerſtorffenſis, Tegernſeenſis, Rothenſis, Scheurenſis, Atlenſis, Weichenſtephanenſis prope Friſingam, Benedicto-Burani, Andecenſis, Weſſo-Fontani, Thierhauptenſis, ut Congregationis Benedictino-Helveticæ, doctrina, diſciplina, zelo honoris Dei apprime florentis exemplo, inter ſe arctius unita, mutuis ſeſe officiis ad ſummum florem perducerent: ſimulque Papa hanc Congregationem eximit a Jurisdictione ordinaria

Congr. Benedictino-Bavarica.

dinaria Epiſcoporum, ſalvo jure priſtino confirmandi Abbates, iisque, quæ Epiſcopis tanquam Delegatis Sedis Apoſt. competunt.

Anno 1685.

149. Declaratur, Clericos Regulares in commune viventes omnium Beneficiorum eſſe capaces, & ad titulum communitatis ordinari poſſe.

Anno 1686.

160. Confirmantur Conſtitutiones Congregationis Benedictino-Bavaricæ, biennio abhinc erectæ, ſub invocatione SS. Angelorum cuſtodum.

Singulis trienniis Abbates conveniant in aliquo Monaſterio, & Capitulum celebrent; Præſidem cum 2 Viſitatoribus eligant, atque de iis tractent, quæ ad obſervantiam Regulæ S. Benedicti ſpectant, & de ſtatu etiam temporali Monaſteriorum. Impeditus Procuratorem mittat, qui tamen poſt Abbates ſedeat. Religioſis appellatio ad Præſidem conceditur, per litteras facienda, & ab hoc ad Capitulum, denique ad Papam. Conſtit. ejusdem Congr.

Præſes habeat proprium Congregationis ſigillum, & documenta, & in uno Monaſterio conſtituatur commune Archivium, cum aliquali Ærario pro Viſitatoribus aliisque neceſſariis expenſis, quarum ratio reddenda in Capitulo. Viſitatores per ipſum Abbatem loci delinquentes corrigi faciant. Si vero Abbates fuerint negligentes, in proximo generali Capitulo corripiantur. Aut etiam ab officio amoveantur, ſi nimis fuerint negligentes aut dilapidatores.

In Monaſteria non plures ſuſcipiantur, quam commode ali poſſint. In caſu neceſſitatis indigenti Monaſterio communi auxilio ſuccurrendum. Et hinc poſſunt perſonæ pro caſu neceſſitatis ab uno Monaſterio, ad tempus ſaltem, transferri ad aliud.

Communis Novitiatus inſtituatur in aliquo Monaſterio; prius tamen ad duos menſes in Monaſterio, ad quod ſuſcipiuntur, verſentur in habitu ſæculari. Poſt annum Novitiatus ad Monaſterium ſuum redeant, admittendi ad ſolennem profeſſionem, ſi majora ſuffragia faveant.

Commendantur litterarum ſtudia; hinc ad Monaſterium aliquod, communem ſtudiorum locum conveniant juniores Profeſſi. Nullus autem ad Academiam publicam mitti deinceps poſſit, niſi de conſenſu Capituli generalis. Profeſſores conſtituit Capitulum, & extra illud Præſes de conſilio viſitatorum ſcholaſtici poſt abſoluta ſtudia annum impendant regularibus exercitiis, ſub Inſtructore pio & experto Pa-

 tre.

tre. Profeſſores novas opiniones, aut parum communes, vel minus tutas ne doceant. S. Scripturæ ſenſum ne detorqueant. Libros non evulgent ſine facultate proprii Prælati & Capituli aut Præſidis.

Abbatum poteſtas.

Abbatum liberæ gubernationi nihil derogatur. Bona tamen immobilia & mobilia pretioſa non alienent ſine conſenſu majoris partis Capituli, nec ſine illo contrahantur debita majoris momenti, aut ſuſcipiantur onera perpetua, vel ædificia conſtruantur, unde Monaſterium depauperetur; præſentationes ad Parochias, niſi privative ad Abbatem ſpectent, conceſſio tituli menſæ, admiſſio ad profeſſionem, minora etiam negotia, unde periculum vel incommodum Monaſterio ſequi poſſet, in Capitulo conſulantur. Leviores cauſæ, uti ſuſceptio ad Novitiatum, admiſſio ad ſacros Ordines &c. cum ſenioribus expediantur.

Reditus ne ad luxum expendantur. Abbas in itinere ſocium Religioſum ſecum habeat. Hoſpitalitas exerceatur, ſed ſine ſuperfluitate.

Officiales.

Abbas *Priorem* ſibi eligat, 15 ſaltem annis Profeſſum, de conſilio Conventus: qui Diſciplinæ Regulari unice invigilet. Singulis ſeptimanis Abbas Capitulum habeat ad emendandos defectus. Priori addatur Sub-Prior, qui primum poſt Priorem locum occupet. Alios etiam Officiales eligat, qui granario, culinæ, cellæ &c. præſint; qui tamen per ſe non ſint exempti a Choro. Graviora delicta corrigat cum conſilio Prioris & Seniorum. Officium Prioris per ſe duret triennio, uti etiam aliorum Officialium. Tempore quadrageſimæ Officiales munera ſua quot annis reſignent, exſpectaturi reſolutionem Abbatis.

Diſciplina.

In ſingulis Monaſteriis a Conventu eligatur Monitor, qui juſtas querelas ad Abbatem deferat. Chorus nunquam omittatur, nemoque abſit, niſi de ſpeciali licentia. Matutinum in Choro media nocte celebretur, niſi aliud neceſſitas aut conſuetudo legitima in quibusdam locis exigat.

Omnes ſingulis annis Feſto SS. Angelorum vota renovent, præparati pridiano jejunio & animi recollectione. Singulis item annis per octiduum ſacra peragantur exercitia cum confeſſione annua, & quotidie a media 6ta mane ad 6tam pia meditatio, uti etiam ante prandium, & noctu ante cubitum examen generale & particulare per quadrantem horæ. Sacerdotes ſaltem bis in hebdomade confiteantur, alii ſemel, ac ſingulis feſtis de præcepto, atque majoribus Ordinis ad ſacram Synaxin accedant. Ab hora quarta ad quintam veſpertinam inſtituatur lectio ſpiritualis, & alias ſæpius, viſitentque ſuperiores.

Com-

Commendatur exacta Clauſuræ cuſtodia; & votorum obſervantia, atque ordinis diurni: jejunium (præter ordinaria) ſingulis diebus Mercurii, (excepto tempore Paſchali & a Nativitate Domini usque ad Epiphaniæ octavam) in Adventu &c. cura infirmorum &c.

Sanctiſſimas iſtas & ſapientiſſimas Conſtitutiones, aliasque plures Innoc. XI Papa confirmavit. 6 Febr. 1686.

161. In Congregatione eadem interim obſervetur mos priſtinus eligendi Abbatem, Præſide, Pontificis nomine, Abbate S. Emmerami, donec alia ordinatio fiat.

162. Feuda Romanæ Eccleſiæ alienari non poſſe ſine ejusdem conſenſu. Hinc irrita declaratur alienatio feudi Maſſerani, facta Duci Sabaudiæ.

173. Clericos Regulares Piarum Scholarum eſſe capaces poſſeſſionum.

Anno 1687.

186. Abolentur Aſyla ſeu *Franchitiæ* Domorum ſæcularium; quæ res magnas in Gallia turbas excitavit. *Aſyla.*

190. Priori Generali Ordinis Carthuſiani conceditur poteſtas, ſuos Religioſos abſolvendi a Caſibus Bullæ Cœnæ, pro foro interno conſcientiæ, ita, ut huic facultati deinceps per promulgationem Bullæ Cœnæ non cenſeatur derogatum, niſi ſpecifica Carthuſianorum fiat mentio.

191. Damnantur omnia ſcripta, & 68 Propoſitiones Michaelis de *Molinos*, Quietiſmi parentis hæreſiarchæ. De quibus *Part. IX cap.* 1.

Articulus XII.

Excerpta ex Conſtitutionibus

Alexandri VIII.

Anno 1689.

In primis pro more reſuſcitantur & confirmantur Regulæ Cancellariæ, conceduntur gratiæ Conclaviſtis & Dapiferis. Promulgatur Jubilæum. 140.

5. Electus in Abbatem Ordinis Ciſtercienſis, qui non ſit expreſſe profeſſus Ordinem, nihil juris acquirit.

6. Revocantur exemptiones a vectigalibus, & aliis oneribus publicis.

Anno 1690.

9. Conceditur, ut Indulgentiæ 2 Aug. in Eccleſiis Minorum applicari poſſint defunctis.

14. Miſſionariis S. J. pro Indis conceduntur variæ Indulgentiæ, & facultates diſpenſandi in gradibus conſanguinitatis & affinitatis, excepto primo, in defectu ordinariorum, aut ultra duas dietas abſentium: abſolvendi ab omnibus peccatis & cenſuris, etiam contentis in Bulla Cœnæ; utendi altari portatili, & oleo ſacro trium vel quatuor annorum: diſpenſandi in voto caſtitatis, non tamen ſolenni: in impedimentis matrimonii contracti pro foro conſcientiæ: item ad petendum debitum conjugale: in jejuniis: legendi libros Infidelium.

Privilegia Miſſion.

16. Diœceſis *Macaonenſis* dividitur in duas, erecta *Nankinenſi*, in China, in quam pariter Regi Portugalliæ Jus Patronatus competat, tum in ordine præſentandi ad novum Epiſcopatum, tum ad alias dignitates & Beneficia. Ad Archiepiſcopatum vero Goanum, ſicut Macaonenſis, ſpectet.

Nanchin. Epiſc.

17. Oppidum pariter *Pekinum* erigitur in Civitatem, conſtituta Cathedrali, cum prius ſimiliter ac Nankinum ad Epiſcopatum Macaonenſem ſpectaverit. Pertineat pariter ad Provinciam Goanam. Rex Portugalliæ Jus Patronatus habeat, propter aſſignatam eidem, ſicut Nankinenſi, in annos ſingulos dotem.

Et Pekini.

22. Extenſio *Regaliæ*, cum 4 Propoſitionibus, in Conventu Cleri Gallicani anno 1682 prolatis, & aliis inde ſecutis, irrita & prorſus nulla declaratur. Vid. Part. VIII de ſtatu Galliæ.

Regaliæ.

24. Exemplo Pii IV & V prohibet geſtare ſecum certa arma, ad lædendum & occidendum apta, uti pugiones, mucrones, cultros cuſpidatos, aliaque breviora, quæ facile abſcondi poſſunt.

36. Damnantur 31 Propoſitiones, quas vide *Part. IX. cap.* 1.

Articulus XIII.

Excerpta ex Conſtitutionibus

Innocentii XII.

Anno 1691 *editis.*

141. S. Cajetanus.

3. Promulgatur Canonizatio *Cajetani Thienei*, Clericorum Regularium, qui Cajetani aut etiam Theatini dicuntur, primi Inſtitutoris, una cum Indulgentiis in ejus Feſto.

4. Item

Item *Joannis de Deo*. 5. Joannis a *S. Facundo* Ord. Eremit. S. Auguſtini. 6. Paſchalis Baylon, Ord. Minorum Diſcalc. S. Joan. de Deo, Joan. a S. Facundo, S. Baylon.

9. Congregationi Benedictino-Bavaricæ conceduntur omnia privilegia Monachorum Caſſinenſium.

Anno 1692.

28. Prohibet, ne Romani Pontifices Bonis Eccleſiaſticis fratres, nepotes, alioſque conſanguineos ditent, neve Cardinali ultra 12 millia Scutorum dentur. Hanc Conſtitutionem Cardinales jurarunt, & ſubſcripſerunt.

31. Poteſtatem Majoris Pœnitentiarii ita moderatur, ut poſſit quidem Regulares ab omnibus culpis & cenſuris abſolvere pro utroque foro, ſæculares vero pro interno tantum, & ne quidem in hoc perſonas Principes a Caſibus, in Bulla Cœnæ reſervatis, nec eos, qui vivente Papa aliam electionem tentant, nec Aſtrologos judiciarios, nec violatores immunitatis Eccleſiaſticæ, nec ab hæreſi publica, nec violantes ob malum finem Clauſuram Monialium. Poteſtas Majoris Pœnitentiarii.

Poteſt autem pro foro conſcientiæ diſpenſare ab omni irregularite occulta, ſive ex delicto ſive ex defectu proveniat: cum ordinatis per ſaltum, ordinatis ſine litteris dimiſſoriis, a Simonia occulta. In matrimoniis contrahendis tantum diſpenſare poſſit in impedimentis occultis impedientibus, non vero dirimentibus, etiamſi ſint occulta: additis tamen exceptionibus, uti ſi ſecuta jam ſit copula &c. in crimine, ſi nihil ſit machinatum.

Diſpenſare poteſt in omnibus votis ſimplicibus pro foro interno, ſeu ea potius in alia bona opera commutare; diſpenſare item cum iis, qui contrahendo matrimonium votum transgreſſi ſunt, ad petendum debitum. Relaxare juramenta, in quibus non vertitur præjudicium tertii &c.

Sede vacante poteſt abſolvere a peccatis, non autem diſpenſare. Commiſſiones ipſius non exſpirant cum eo. Minores Pœnitentiarii in tribus Baſilicis debent ab eo examinari & approbari.

Anno 1693.

56. Mandatur omnibus recitatio Officii & Miſſa Conceptionis B. M. V. Immaculatæ.

64. Prætor Cremonenſis Feſtum S. Dominici ſolenniter agi juſſerat; Papa indigne ferens, laicos poteſtatem ſuam ad Eccleſiaſtica extendere, atque ad inſtituenda in Eccleſia feſta, omnia irrita declaravit.

76. In-

76. Indicitur Jubilæum univerſale pro pace inter Principes Chriſtianos.

78. Afferuntur cauſæ, propter quas Ordines conferri poſſunt extra tempora, uti ſunt, ſi Candidatus arctetur Beneficio: ſi ſit penuria Sacerdotum: ob ſolatium patris vel matris poſt 50 ætatis annos. Si quis ſit Canonicus, Doctor Theologiæ aut Juris Canonici: ſi triennio Theologiæ ſtuduerit, aut 26 ætatis annum jam impleverit.

Cauſæ diſp.

82. Quia aliqui Cardinales Protectores Ordinum poteſtatem ſuam nimium extenderant, Papa eandem limitat.

Anno 1694 & 95.

96. Præſcribuntur varia de non ordinandis alienis ſubditis, atque de litteris Dimiſſoriis.

98. Confirmantur Indulgentiæ perpetuæ, ab Innoc. XI conceſſæ, comitantibus SS. Sacramentum, ad ægros pro viatico deportatum, videlicet ſeptem annorum & totidem quadragenarum, ſi cum lumine, ſi autem ſine lumine comitentur, 5 annorum & 5 quadragenarum, quoties id fecerint.

113. Conceditur plenaria Indulgentia perpetua omnibus viſitantibus Eccleſiam S. Franciſci Aſſiſiis, ſi peccata fuerint confeſſi, S. Synaxi refecti, & conſuetas preces perſolverint.

Anno 1696.

137. Confirmantur Decreta Congregationis particularis, circa Juriſdictionem Vicariorum Apoſt. in Anglia contra Regulares, quoad ea, quæ ſalutem animarum concernunt. Nam Patres Benedictini, qui Angliam ad veram fidem converterant, magnaque a Sede Apoſt. privilegia acceperant, iisdem ſe uti porro poſſe exiſtimabant, quin Vicariis ſubjicerentur.

138. Cum in Sinis, favente *Chambio* Imperatore, creſceret multitudo credentium, jamque Macaonenſis, Pekinenſis, & Nankinenſis Epiſcopi, non poſſent curam Paſtoralem in tot regiones populosque remotos extendere, pluribus provinciis præpoſiti ſunt *Vicarii Apoſtolici*, donec Epiſcopi mitterentur. Sed inimicus homo ſuperſeminavit zizania.

Vicarii in Sinis.

139. Clemens X ſuadente Congregatione de Propaganda Vicarios Apoſtolicos, ad Indos & partes Orientis miſſos, ceu delegatos Sedis Apoſt. ita ab Epiſcoporum Juriſdictione exemit, ut in provinciis, ad quas miſſi ſunt, privativam & independentem Juriſdictionem exercerent. Verum Goanus Archiep. Malacenſis & Macaonenſis Epi-

Et India exempt.

Epiſcopi, in regnis Siami, Cocincinæ, Cambayæ, aliisque adjacentibus, Vicariorum Jurisdictionem impedire conati ſunt.

Quare Innoc. XII Clementis X litteras confirmat, & prædictis Epiſcopis in virtute S. Obedientiæ præcipit, ut, quæ in litteris illis continentur, obſervent, & obſervari faciant, nec ullo modo Vicariorum Jurisdictionem in memoratis regnis turbent, donec aliter a Congregatione de Propaganda fuerit decretum.

140. Declaratur, regnum *Tunckini*, in quod deputati fuerant Vicarii Apoſtolici, a Jurisdictione Epiſcopi Macaonenſis ſeparatum eſſe, & independens.

144. Cum ſacra Congregatio de Propaganda Fide varios Apoſtolicos Vicarios, ceu Delegatos Sedis Apoſt. in Indias, Sinas, reliquumque Orientem miſiſſet, ab Epiſcoporum Jurisdictione omnino exemptos, Epiſcopi Orientis indigne hoc ferebant; unde non levis ſæpe inter Epiſcopos & Vicarios (qui tamen etiam erant conſecrati Epiſcopi) orta eſt controverſia; quam in favorem Vicariorum Sedes Apoſt. decidit. Et hac Conſtitutione Innoc. XII innovat Decretum Clementis X atque Archiepiſcopo Goano, Meliaporenſi, Coccinenſi, & Crangaronenſi graviter præcipit, ne Jurisdictionem Vicariorum turbent.

Anno 1697.

155. A S. Congr. Concilii multa eduntur Decreta de Reductione Miſſarum, prohibeturque 1, ne Epiſcopi per ſe ipſos, aut in Synodis Diœceſanis reducant onera Miſſarum ſine facultate Sedis Apoſt. ad quam recurrendum, ubi reductio, moderatio, aut commutatio petitur. Reductio Miſſarum.

2. Tot celebrentur Miſſæ, quot a dante eleemoſynam fuerint præſcriptæ, licet ſtipendium ſit exiguum & incongruum.

3. Tolluntur omnia privilegia & Indulta, cuicunque in hac re conceſſa.

4. Nemo parte ſtipendii retenta curet Miſſas legi pro minore ſtipendio: & ne quidem pro uſu Eccleſiæ retineatur, ſi aliunde ſe ſuſtentare poſſit.

5. Si pecuniæ aut bona mobilia pro Miſſis perpetuis accipiantur, illæ quamprimum inveſtiantur in bonis immobilibus, fructiferis, cum expreſſa mentione oneris annexi, nec alienari poſſint absque facultate Sedis Apoſt.

6. Sæculares non ſuſcipiant nova Miſſarum onera perpetua ſine licentia Epiſcopi, nec Regulares ſine licentia Generalis aut Provin-

cialis, qui caute illam concedant. Nec ſtipendia pro Miſſis, niſi brevi celebrare poſſint, recipiantur.

Monaſt. ne onerentur perſonis. 7. Domus Religioſæ ne obruantur pluribus perſonis, quam ferant reditus, hinc numerus illarum cum reditibus S. Congregationi conſignetur, nec poſtea, auctis etiam reditibus, plures aſſumantur, absque facultate S. Congreg.

8. Deinceps nulla admittantur Religioſa Domicilia, in quibus non 12 ſaltem perſonæ congrue ſuſtentari queant, conformiter Decreto Gregorii XV, alias viſitationi & omnimodæ Jurisdictioni Ordinarii loci ſubjecta fore.

9. Hæ Ordinationes ſexto quoque menſe legantur ad menſam. Affigantur ad Baſilicam S. Joannis, & in Campo Floræ, & omnes ita obligent, acſi perſonaliter ſingulis fuiſſent intimatæ.

Atque hæc S. Congregationis Decreta omnia & ſingula Innocentius Papa XII confirmavit, ſervarique juſſit, non obſtantibus quibuscunque.

Anno 1698.

Congr. Card. ſuper Diſcipl. Regul. 159. Romæ Congregatio Cardinalium *ſuper Diſciplina Regulari* erigitur & confirmatur, alia vero ſuper ſtatu Regularium aboletur.

Vetat vendit. officiorum. 161. Sicut complura alia Officia, uti Auditoriatus, Theſauriatus, &c. ita & Camerariatus S. R. E. prohibet vendi emique pretio, ſed meritorum vult eſſe præmia.

169. Prohibetur, ne Capucini absque expreſſa facultate ſui Generalis ad alium Ordinem tranſeant, ne quidem ad Monaſterium B. M. V. de la Trappe Ord. Ciſterc.

De Ord. Carmel. ſilentium. 173. Sub pœna excommunicationis imponitur parti utrique perpetuum ſilentium ſuper quæſtione de Inſtitutione Ordinis Carmelitarum ab Elia & Eliſæo.

Anno 1699.

Fenelonii liber de via interna damnatur. 177. Damnatur liber, cui titulus: *Explications des Maximes des Saints, ſur la vie interieure, per Meſſere Francois Salignac Fenelon, Archeveque Duc Cambray, Præcepteur de Meſſeigneur, les Ducs dè Bourgogne, d' Anjou, & de Berry. A Paris* 1697. Qui Molinoſi quietiſmum reſuſcitare viſus eſt.

Ex hoc libro 23 Propoſitiones excerptæ, tanquam temerariæ, ſcandaloſæ, piarum aurium offenſivæ, in praxi pernicioſæ, & reſpective erroneæ damnatæ ſunt: earum aliquas ſubjungo.

Prima

Prima ſic habet: Datur ſtatus habitualis amoris Dei, qui eſt charitas pura, & ſine ulla admixtione motivi proprii intereſſe. Neque timor pœnarum, neque ſpes remunerationis habent amplius in eo partem. Non amatur amplius Deus propter meritum, neque propter perfectionem, neque propter felicitatem in eo amando inveniendam. Theſes.

2da: In ſtatu vitæ contemplativæ ſeu unitivæ amittitur omne motivum intereſſatum timoris & ſpei.

In 3tia videtur paſſivam quandam quietem ſine actione aſſerere.

In 4ta ait, in ſtatu ſanctæ indifferentiæ animam non amplius voluntarie deſiderare proprium intereſſe, niſi quando gratiæ non cooperatur fideliter. In 5 nos nihil nobis velle. In 6 ne quidem ſalutem propriam.

In 11 admittit ſpem & deſiderium promiſſorum, ſed diſintereſſatum. In 15 animam in eo ſtatu non amplius meditari ſed tantum contemplari. Diſcurſus & reflexiones pertinere ad amorem intereſſatum.

Reliquæ Propoſitiones in idem ferme tendunt, dum ſolum amorem purum deſiderat, excluſa ſpe aliisque virtutibus: prout Propoſ. 21 aperte dicit: *Sancti Myſtici excluſerunt a ſtatu animarum transformatarum exercitationes virtutum.* Et 23 ait: *Amor purus ipſe ſolus conſtituit totam vitam interiorem &c.* de cætero loquitur in pluribus ſicut Molinos, licet non tam craſſo modo, & cum ea diſparitate, quod Molinoſius fuerit homo malus, Fenelonius autem bonus, zelo, ſed non ſecundum ſcientiam, deceptus; hinc ubi Propoſitiones ſuas Romæ damnatas audivit, ſine omni contradictione, quod bonarum mentium eſt, penitus ſe ſubjecit, ac ſcripta ſua retractavit. Plura de hoc negotio ſcripſi *Part. VIII pag.* 740.

Coll. Sicut poteſt dari actus amoris perfecti ac puri, ita non poſſe dari in hac vita talem ſtatum amoris habitualem longo tempore durantem, in quo fides, ſpes, aliæque virtutes non etiam exerceantur, cum illæ quoque Jure Divino & humano præceptæ ſint.

178. Propoſita fuerat S. Congregationi Concilii hæc quæſtio: *An Parochus Miſſam celebrare, & applicare teneatur pro Parochianis, in diebus Dominicis & Feſtis, ſive habeat congruam, ſive non.* Reſpondit S. Congregatio inhærendo prioribus, *affirmative*; atque hanc reſponſionem Papa confirmavit. Miſſa Parochianis applicanda.

180. Indicitur Jubilæum univerſale pro anno ſancto.

192. Indulgentia plenaria, per modum ſuffragii defunctis applicabilis, dudum Eccleſiis S. J. in ſingulos menſes conceſſa, extenditur ad domos privatas, in quibus habitant in Anglia Miſſionarii S. J.

CAPUT XXIX.

SÆCULUM XVIII.

Excerpta ex Bullarii Tomo X.

Articulus I.

Conſtitutiones Clementis XI.

Ab anno 1700.

142. Per multas Conſtitutiones & litteras Apoſtolicas varias concedit Indulgentias; facultates & privilegia variis Religioſis. Indicit Jubilæum, promulgat litteras conſuetas in die cœnæ Domini. Erigit Collegia ſtudiorum. Dat licentiam ſuſcipiendi Gradus. Si in tertiam Decembris incidat Dominica prima Adventus, jubet Feſtum S. Xaverii, una cum Indulgentiis plenariis, transferri in feriam 2 proxime ſequentem, id eſt, quartam Decembris.

Carmelitis confirmat facultatem erigendi Confraternitates ſacri ſcapularis, & ſcapularia benedicendi, atque diſtribuendi, cum applicatione Indulgentiarum.

Conſtit. 46 damnat libellum de famoſo caſu conſcientiæ, in Gal-

Caſus conſc. lia a Janſeniſtis edito. 54. Libellum Launoy de Prædeſtinatione & Gratia. 56. Folia quædam de appellatione a Papa, male informato, ad Papam, melius informandum. 61. Quædam in utilitatem Neophytorum ſtatuuntur.

Conſtit. 62 recenſentur prolixe & confirmantur Conſtitutiones Monachorum Vallis Umbroſæ, cum ſuis correctionibus, additionibus, & declarationibus ad Regulam S. Benedicti. 65. Conceditur Indulgentia plenaria perpetua pro Eccleſiis Ord. Servorum B. V. M. Dominica 3 Septembris.

Conſtit. 68 late tractatur de *Ritibus Sinenſibus*: & 1 quidem ex-

Ritus Sinenſes. hibetur *Edictum* D. Caroli *Maigrot*, Vicarii Apoſtolici Fokienſis in regno Sinarum, dein Epiſcopi Cononenſis, ac ſocii Sorbonici, quo Ritus illos anno 1693 prohibuit, uti tabellas, & cultum, Confucio, ac progenitoribus exhiberi ſolitum, certas inſuper Propoſitiones, e. g. Philoſophiam, quam Sinæ profitentur, ſi bene intelligatur, nihil habere Chriſtianæ legi contrarium: cultum, quem Confucius ſpiritibus adhibuit, civilem potius, quam religioſum fuiſſe: librum, quem Sinæ

Sinæ *le King* appellant, ſummam eſſe optimæ doctrinæ, phyſicæ & moralis.

Mandati porro ſui confirmationem Maigrotus ab Innoc. XII petiit, qui cauſam quatuor Theologis, ex diverſis Religioſis Familiis diſcutiendam commiſit. Formarunt iſti ſeptem quæſita, atque ad illa reſponderunt S. Inquiſitionis Cardinales.

1. Ad ſignificandum Deum non eſſe uſurpanda vocabula Europæa, cum characteribus Sinicis vix exprimi poſſint, nec rectam Sinis ideam imprimere valeant. Neque appellandum nomine *Cæli*, ſi litteratorum ſecta per hanc vocem intelligat cœlum materiale, aut quandam hujus virtutem. Appellandum igitur *Tien Chu*, id eſt, *Cæli Dominum.* Reſponſa ad Edictum Maigroti.

2. Atque hinc neque tolerandam in Eccleſiis tabellam cum inſcriptione: *King Tien, Cœlum Colito.*

3. Quæſtionem, an Alex. VII fuerit male informatus, uti Maigrot dicebat, ad alium locum eſſe remittendam.

4. Chriſtianis non eſſe permittendum, ut præſint, miniſtrent, aut interſint ſolennibus ſacrificiis ſeu oblationibus, in utroque æquinoctio Confucio & progenitoribus fieri ſolitis, tanquam ſuperſtitione imbutis. Similiter neque alias ceremonias, ritus, oblationes, iisdem exhibendas & exercendas. Non tamen per hæc damnari præſentiam, aut aſſiſtentiam mere materialem, quam cum Gentilibus, ſuperſtitioſa peragentibus, citra ullam geſtorum approbationem, & quovis miniſterio ſecluſo, quandoque præſtari contingat a Chriſtianis, cum aliter odia & inimicitiæ vitari non poſſunt, facta tamen fidei proteſtatione, & ceſſante periculo ſubverſionis.

Similiter nec prohiberi alia, erga defunctos, quæ ſunt ſecundum earum gentium mores, modo non ſint ſuperſtitioſa, ſed intra limites civilium & politicorum rituum contineantur. Quænam autem hæc ſint, & quæ cautelæ adhibendæ, tum Turnonii Patriarchæ, Commiſſarii & Viſitatoris Generalis, tum Epiſcoporum atque Vicariorum Apoſt. judicio relinquendum eſſe: adhibito interim omni ſtudio, ut Gentium ceremoniis ſublatis, Sinenſes Chriſtianis erga defunctos ritibus aſſueſcant.

5. Chriſtianis non licere, in domibus ſuis retinere tabellas defunctorum more gentili, cum inſcriptione, qua *Thronus* ſeu *Sedes* ſpiritus aut animæ, velut ibidem reſidentis, ſignificetur.

Circa ea, quæ Maigrot de falſa Informatione, apud Alex. VII facta, aſſeruit, reſpondit S. Congregatio, Sedem Apoſt. ad ea, quæ ſibi pro tempore, licet diverſimode, expoſita fuerint, reſponſa

quidem veritatis ſemper dare, nunquam vero ſuper expoſitorum hujusmodi veritate, ſeu falſitate pronuntiare conſueviſſe.

6. Circa Propoſitiones, a Maigroto relatas & prohibitas, nihil certi firmari poſſe, niſi præhabitis plenioribus & neceſſariis rerum, in eis contentarum notitiis; interea tamen committendum Patriarchæ Antiocheno, ut auditis Epiſcopis & Vicariis Apoſt. nec non peritioribus Miſſionariis, hac in re id ſtatuat, quod Catholicæ Religionis indemnitati, atque animarum ſaluti magis expedire cenſuerit.

7. Si libri Sinici Atheiſmum & ſuperſtitiones contineant, ut Maigrotus aſſerit, ſalutare & neceſſarium eſſe ipſius monitum, ut Miſſionarii errores refutent.

Addit demum, culpandos non eſſe illos Miſſionarios, qui aliam praxin ab ea, quæ in mandato Maigroti præſcribitur, ſequi hactenus duxerunt; cum mirum videri non debeat, quod in ejusmodi materia, per tot annos diſcuſſa, & in qua juxta diverſas Sedi Apoſt. expoſitas circumſtantias, diverſa item ante hac emanarunt ejusdem Sedis Reſponſa, concordes non omnes fuerint in eadem ſententia; ac proin operariorum Evangelicorum honori ac famæ conſulendum, nec tanquam idololatriæ fautores traducendos eſſe, præſertim cum ipſimet, pleraque ex illis, quæ permittenda non eſſe, reſponſum fuit, nunquam ſe Chriſtianis permiſiſſe declararint.

Clemens XI, poſtquam Epiſcopos, Beritenſem & Roſalienſem, Vicarios Apoſtolicos in regno Sinarum, cum Franciſco Noel, & Caſparo Caſtner S. J. Procuratoribus & Miſſionariis Apoſtolicis audivit, hæc S. Congregationis Reſponſa approbavit, & confirmavit, 20 *Nov.* 1704, illaque Carolo Thomæ de Tournon, Patriarchæ Antiocheno, Commiſſario & Viſitatori Apoſt. in Sinis & Indiis Orientalibus, transmitti mandavit ad hoc, ut omnes ea obſervari curent, ſuſpenſa nihilominus interea, juſtis & rationabilibus ex cauſis, animum ſuæ ſanctitatis moventibus, eorundem Reſponſorum publicatione, ſeu quavis evulgatione tam in urbe, quam aliis Europæ partibus.

Conſtit. 69. Deputantur Viſitatores Congregationis & Monaſteriorum Vallis Umbroſæ.

Conſt. 71. Declaratur, jus viſitandi Eccleſias Parochiales in Inſulis Philippinis competere locorum ordinariis.

Articulus

Articulus II.

Bulla Vineam Domini Sabaoth.

76. In celeberrima hac Conſtitutione Clemens XI Papa *Janſeniſmum* profligat, atque exhibitis in extenſo Conſtitutionibus Innocentii X, & Alex. VII proſequitur, aitque, cauſam finitam eſſe, non tamen errorem; neque enim deeſſe homines, Eccleſiæ refractarios, qui variis diſtinctionibus, ſeu potius effugiis, Eccleſiam turbare conentur, atque ipſius Apoſt. Sedis decreta, præſertim quasdam Clementis XI ad 4 Galliæ Epiſcopos, & binas Innoc. XII ad Belgii Epiſcopos datas litteras, in erroris ſui patrocinium advocare non erubeſcant, quaſi prior aliquam exceptionem & reſtrictionem admiſerit; hic vero, dum 5 Propoſitiones Janſenii in ſenſu obvio, quem verba exhibent, damnatas eſſe declaravit, non de ipſomet obvio ſenſu, quem in libro Janſenii habent, quive ab eodem Janſenio intentus, ac ab Innoc. X & Alex. VII damnatus ſit, ſed de alio quopiam diverſo ſenſu cogitaſſet; cum tamen uterque Prædeceſſorum Innocentii & Alexandri Conſtitutionibus firmiſſime inhæreat. 142. Janſeniſmus damnatus.

Præterea inquietos eosdem homines ſparſis undequaque libellis, exquiſita ad fallendum arte compoſitis, non ſine gravi Sedis Apoſt. injuria, & Eccleſiæ ſcandalo docere non eſſe veritos, ad obedientiam præfatis Conſtitutionibus Apoſt. debitam non requiri, ut quis ſenſum 5 Propoſitionum interius ut hæreticum damnet, ſed ſatis eſſe, ſi ea de re *obſequioſum* (ut ipſi vocant) & *reſpectuoſum ſilentium* teneatur. Quæ aſſertio quam abſurda ſit, & animabus fidelium pernicioſa, ſatis apparere, dum hoc pallio fallaci non deponitur error, ſed abſconditur; Eccleſiæ illuditur, non paretur; & lata ſternitur via ad fovendam hæreſin. Cum obſequioſo ſuo ſilentio.

Quin eo etiam impudentiæ quosdam deveniſſe, ut aſſererent, præſcriptæ ab Alex. VII formulæ ſubſcribi licite poſſe, etiam ab iis, qui interius non judicant, in libro Janſenii doctrinam hæreticam contineri, quaſi vero liceat Eccleſiam jurejurando decipere &c.

Quapropter Pontifex, ut tam exitiali morbo, qui ut cancer ſerpit, opportunum & efficax remedium adhibeat, tum Officii ſui ratione, tum Regis & Epiſcoporum Galliæ zelo ac precibus excitatus, ne hujusmodi pravi homines pacem Eccleſiæ ſubvertere impune pergant, & ſimplicium mentibus imponant, Innocentii X & Alex. VII Conſtitutiones, omniaque in iis contenta, confirmat; ac inſuper, ut quævis

in

in poſterum occaſio erroris penitus præcidatur, atque omnes Eccleſiæ Cath. filii Eccleſiam ipſam audire, *non tacendo* ſolum (*nam & impii in tenebris conticeſcunt*) ſed & *interius obſequendo*, *quæ vera eſt hominis orthodoxi obedientia*, condiſcant, ſtatuit, declarat, ac decernit, *obedientiæ, quæ Apoſtolicis Conſtitutionibus debetur*, obſequioſo illo *ſilentio minime ſatisfieri*, ſed damnatum in 5 Propoſitionibus Janſeniani libri ſenſum, quem illarum verba præſeferunt, ab omnibus Chriſti Fidelibus, ut hæreticum non ore ſolum, ſed & *corde* rejici ac damnari debere: nec alia mente, animo aut credulitate dictæ formulæ ſubſcribi licite poſſe, ita, ut, qui ſecus aut contra, quoad hæc omnia & ſingula, *ſenſerint*, *tenuerint*, prædicaverint, verbo vel ſcripto docuerint vel aſſeruerint, *tanquam Apoſt. Conſtitutionum transgreſſores* omnibus & ſingulis illarum *cenſuris & pœnis omnino ſubjaceant.*

Actus internus prohibitus.

Datum Romæ 14 *Julii* 1705.

Not. An ex his non facile colligi poſſit, quod Eccleſia actum mere internum directe prohibere, & præcipere poſſit, Lectori judicandum relinquo. Certe, qui ſolo animo tenet Propoſitiones Janſenii, transgreſſor eſt Conſtitutionum Apoſtolicarum, & cenſurarum pœnis ſubjacet.

Articulus III.

Conſtitutiones ulteriores ab anno 1707 *ad* 1711.

143. *Conſtit.* 94. Indicitur Jubilæum univerſale pro pace inter Principes Chriſtianos.

Conſt. 95. Poſtquam Turnonius Indiarum Viſitator in Diœceſi Meliaporenſi quosdam Regulares cenſura perſtrinxiſſet, Archiepiſcopus Goanus eam affixo Edicto irritam declaravit. Hunc actum Archiepiſcopi Papa improbat, & irritum declarat.

Conſt. 99. Declarantur nulla plura Edicta Miniſtrorum Victoris Amedei Sabaudiæ Ducis, tanquam Juriſdictioni & immunitati Eccleſiaſticæ præjudicioſa. Verſantur autem hæc Edicta circa aſſumptionem Status Clericalis, circa examina & faſſiones bonorum, numerum Clericorum &c. coram laicis facienda: circa *Taxam* annuam, pro bonis, in cataſtro deſcriptis, a perſonis & communitatibus Eccleſiaſticis ſolvendam, circa jura, Sedi Apoſt. obnoxia, circa communica-

Decreta contra Immun. Eccleſ.

tio-

tionem cum excommunicatis, circa avocationem cauſæ Eccleſiaſticæ, inter perſonas Eccleſiaſticas vertentis, a S. Nuntiatura ad Senatum laicum. Circa dimiſſionem Auditoris ex tota ditione Pedemontana, & diſceſſum Reſidentis Sabaudici ex urbe Roma: circa ſucceſſionem communitatum Religioſarum, & dotem Monialium, atque incapacitatem etiam eorum, qui ſimplicia tantum vota emiſerunt, teſtandi, aut diſponendi etiam per actum inter vivos, aut recipiendi quidquam, ſive ex teſtamento, ſive ab inteſtato, acſi eſſent naturaliter mortui, relicta ipſis ſolum annua penſione vitalitia pro alimentis, pro æſtimatione Senatus.

Multa alia circa omnes Regulares, tanquam civiliter mortuos, fuerunt diſpoſita a ſæcularibus Magiſtratibus: uti etiam circa feuda Rom. Eccleſiæ, circa citationem Parochi ad Epiſcopum Aquenſem ſuum Ordinarium, quam Senatus prohibuit, & excommunicatum & irregularem Parochum fovit & protexit: prout etiam Minoritam, ob recurſum ad ſæcularem poteſtatem excommunicatum: & Dominicanum, juriſdictionem Epiſcopi Nicienſis violantem. Circa comminationes denique, reducendi Epiſcoporum aliorumque bona, niſi parerent.

Pontifex hæc omnia, tanquam attentata contra Eccleſiaſticam libertatem & juriſdictionem, nulla atque irrita declarat, omneſque, qui talia Decreta, Ordinationes, Edicta ediderunt, cenſuras Eccleſiaſticas incurriſſe, Sedi Apoſt. reſervatas.

Datum Romæ 17 *Maji* 1707.

100. Miniſtri Regii Civitatis Aquilæ in Neapolitanis Caroſum, plurium teſtimonio Clericum, homicidii accuſatum, in carcerem conjecerunt. Epiſcopus loci eos monuit, ut Caroſum cum actis ad ſuam curiam Epiſcopalem remitterent, ad effectum, caute eum cuſtodiendi in carceribus Eccleſiaſticis, vel ſaltem in laicalibus eum detinerent, donec Epiſcopus examinaſſet & declaraſſet, an de rei Clericatu vere conſtet. **Cauſa Aquilenſis.**

At Miniſtri & Officiales eum ultimo ſupplicio affecerunt. Epiſcopus autem eos cenſuras Eccleſiaſticas incurriſſe declaravit; cum laicis non competat, de Clericatu cognoſcere ac judicare. Verum illi exacerbati nonnullos curiæ Epiſcopalis Miniſtros alioſque, Caroſo faventes, in carceres truſerunt, datiſque Menſæ Epiſcopalis bonis in ſequeſtrum, ipſum Epiſcopum, publica Præconis voce, nec ſine violentia militari in exilium extra regnum ejecerunt.

Indigniora hæc erant, quam ut Sedes Apoſt. connivere poſſet; at dum agitur de Civitate Aquilana, Interdicto ſubjicienda, tota propemodum terræ motu everſa eſt. Nec tamen officiales, cælo licet & terra clamantibus, ullam Eccleſiæ læſæ ſatisfactionem præſtitere.

Quapropter Papa, quæ officiales illi egerunt, prorſus irrita, & temerarie attentata declarat, atque ad majorem cautelam caſſat, vacuatque: firmis remanentibus cenſuris & pœnis Eccleſiaſticis, quas Præſes, Auditores Rotæ, Advocatus Fiſcalis, Miniſtri, officiales aliique incurrerunt, a quibus non niſi a ſummo Pontifice (extra mortis articulum, & tunc cum reincidentia, ſi convaluerint) poſt condignam ſatisfactionem præſtitam, abſolvi poſſint.

Parmenſis. *Conſt.* 102. Reprobat & inanem declarat concordiam, in præjudicium S. R. E. ceu Domini directi, initam ſuper ſtationibus hybernis Germanorum militum, in Parmenſi & Placentino Ducatu collocandis. Graviter etiam ceu libertati Eccleſiaſticæ & Bullæ Cœnæ contrarium improbat, quod etiam Eccleſiaſticis contributio fuerit impoſita.

Libelli in cauſa Ultrajectenſi. *Conſt.* 106. Damnantur multi libri Latine, Gallice, & Belgice ſcripti adverſus Decretum Apoſtolicum ſuper remotione Archiepiſcopi Sebaſteni Petri Coddæi a Vicariatu Apoſtolico Miſſionum Hollandicarum. Inter libros iſtos damnatos eſt 1. *Apologia* pro Clero Eccleſiæ Batavorum Romano-Catholicæ, ſeu rationes, ob quas Clerus cenſuit, in locum Arch. Sebaſteni non eſſe illico recipiendum D. Theodorum Cockium. 2. *Imago Pontificiæ dignitatis*, quid ei competat, vel non &c. 3. *Cleri Catholici* per fœderatum Belgium & Arch. Sebaſteni religio vindicata, contra libellum de ſtatu & progreſſu Janſeniſmi in Hollandia. 4. *Motivum Juris* pro Capitulo Cathedrali Harlemenſi. 5. *Duæ Epiſtolæ* Coddæi ad Catholicos incolas fœderati Belgii. 6. *Innocentiæ* per calumniam oppreſſæ exempla. 7. *Quæſtio*, an bonum ſit, Jeſuitas Miſſionibus applicare. 8. *Lamenta ſponſæ Sebaſtenæ*, per Clem. XI viduatæ, ad eundem pro ſponſo ſuo. 9. *Cato Uticenſis* redivivus, ad Ultrajectenſes & Harlemenſes Capitulares viros. 10. *Expoſtulatio* adverſus Jeſuitas, fœdos Societatis Jeſu deſertores. 11. *Collyrium* Theodoro de Cok dono miſſum. 12. *Reſponſiones* Arch. Sebaſteni, cum in urbe eſſet, Cardinalibus datæ. 13. *De Decreto Inquiſitionis* Romanæ contra Arch. Sebaſt. Vicarium Apoſt. 14. *Diotrephes*, ſeu ſpiritus & opera Cockii deſcripta pro Clero, eum in Vicarium Apoſt. non recipiente. 15. *Jeſuitarum, aliorumque* Romanæ curiæ adulantium, de ſummi Pontificis auctoritate commenta. 16. *De poteſtate*, qua Arch. Sebaſt. etiamnum fruitur, ablato licet Vicariatu Apoſt. 17. *Modeſta*

dicta conſideratio Decreti Rom. Inquiſitionis. 18. *Apologia Coddæi*, cum præcipuis cauſæ ſuæ capitibus.

108. Duo Epiſcopi in Polonia erant legitime electi, Gneſnenſis, & Uladislavienſis; ille quidem translatus cum diſpenſatione Papæ, hic vero eidem in Uladislavienſi ſubrogatus. At, utroque velut Uſurpatore per abuſum ſæcularis poteſtatis declarato, Canonici coacti ſunt, Adminiſtratorem utrobique eligere, proventibus, tanquam Eccleſiarum vacantium, interim uſibus Reipublicæ deſtinatis, ſub titulo mutui. Pontifex hanc electionem Adminiſtratorum & alienationem redituum declarat irritam, & Conciliorum Decretis, atque ſacris Canonibus contrariam.

111. Epiſcopus Auguſtanus aliique nonnulli prætendebant, Abbates Congregationis Benedictino-Bavaricæ teneri in ſua Benedictione Abbatiali Epiſcopo jurare fidelitatem, ſubjectionem & reverentiam. Congregatio vero decrevit, Abbates non teneri ad aliud juramentum, quam ad illud, quod continetur in Pontificali Romano. Congregatio Cardinalium, negotiis Epiſcoporum & Regularium præpoſita, hoc Decretum approbavit, & Papa confirmavit: non teneri videlicet Abbates exemptos ad aliud juramentum, quam illud, quod præſcribitur in Pontificali Romano. Juramentum Abbatum.

112. Damnatur liber Gallicus de poteſtate Eccleſiaſtica & temporali &c.

114. Urbanus VIII inſtituerat Seminarium Juvenum ex diſſitis orbis partibus, ut litteris & moribus imbuantur, quibus apta ad propagandam fidem inſtrumenta in eo efformentur (*Urbanum* propterea appellatum, Congregationi *de Propaganda* Fide ſubjectum) ad eum fere modum, quo Gregorius XIII Germano-Hungaricum, aliaque erexit. Quia autem Juvenes in hoc Seminario ſeu Collegio de Propaganda ſæpe moriebantur aut ægrotabant, atque ad finem intentum inutiles reddebantur, id autem defectui liberioris aeris, motusque corporis attribuebatur, vinea ipſis extra urbem, ad quam animi relaxandi gratia excurrerent, conceſſa eſt, quam obtulit Cardinalis Ottobonus pro 47 Seminariſtis, quot eo tempore in Collegio Urbano nutriebantur, ſic tamen, ut eidem Cardinali in recognitionem annuus Canon ex ea villa penderetur. Hæc confirmat Clemens XI adjectis 4000 Scutis Romanis. Tuſculum pro Colleg. Urbano.

Conſt. 115. Damnatur ac prohibetur liber (Queſnelli) Gallice ſcriptus, ſub titulo: *Novum Teſtamentum cum Reflexionibus Moralibus ſuper ſingulos verſus*, pluries typis recuſus; quia a vulgata recedit, textum infideliter exhibet, cum notis & obſervationibus, continentibus do- Novum Teſtamentum Queſnelli.

ſtrinam & *Propoſitiones ſeditioſas, temerarias, periculoſas, erroneas, alias damnatas, & Janſenianam hæreſin manifeſte ſapientes.*

Not. Famoſi partus iſtius parens eſt Paſchaſius Quesnellus, qui multas deinceps in Gallia & Belgio turbas excitavit, Noallio etiam Cardinale implicato; prout in Hiſtoria Janſeniſmi prolixius recenſetur.

Conſt. 120. Feſtum Conceptionis B. V. M. ubique de præcepto obſervari mandatur.

127. Epiſcopus Ilerdenſis per abuſum ſæcularis poteſtatis, a Capitulo electus eſt Gubernator ſeu Adminiſtrator, in Eccleſiaſticis & temporalibus Eccleſiæ Abulenſis vacantis. Papa hæc damnat, & irrita eſſe declarat, eo quod Ilerdenſis non potuerit abſque Sedis Apoſt. diſpenſatione tranſire ab Eccleſia Ilerdenſi ad Abulenſem, mandatque, ut Vicarius Capituli adminiſtrationem ſpiritualem gerat, quamdiu ſedes vacaverit.

128. Irritum declaratur Edictum Poteſtatis ſæcularis, quo in Ducatu Mediolanenſi vetabatur, ne ullæ Romam aut in ſtatum Pontificium transferantur pecuniæ, addito mandato, ut ſequeſtrentur fructus Eccleſiaſtici perſonarum abſentium.

129. Simile Edictum in regno Neapolis promulgatum irritatur.

131. Damnantur & prohibentur denuo 4 libri, Gallice ſcripti ab Epiſcopo S. Pontii, videlicet 1. Mandatum Epiſcopi S. Pontii, concernens acceptationem Bullæ Clementis XI de caſu conſcientiæ, a 40 Doctoribus ſignato, cum defenſione 23 Epiſcoporum, qui procurare volebant pacem Eccleſiæ. 2. Novæ litteræ ejusdem Epiſcopi contra Archiep. Cameracenſem de Infallibilitate Papæ. 3. Litteræ ejusdem ad eundem de 4 Epiſcopis. 4. Reſponſio ejusdem ad litteras Cameracenſis. Libelli iſti damnantur, tanquam continentes Propoſitiones falſas, pernicioſas, ſcandaloſas, ſeditioſas, temerarias, ſchiſmaticas, erroneas, & hæreſin reſpective ſapientes, nec non in apertam fraudem & eluſionem Conſtitutionis Clementinæ (*Vineam Domini*) manifeſte tendentes &c.

Libri damnati.

132. Damnatur liber, cui titulus: *Tractatus de origine Regalium &c.* ab Advocato Parlamenti idiomate editus Gallico anno 1708, in quo univerſalem Juris Regaliæ uſum, quem Innoc. XI omni Divino humanoque juri contrarium eſſe cenſuit, a ſucceſſoribus Innocentii veluti juſtitiæ conſonum fuiſſe agnitum, temere affirmare non erubeſcat. Prohibetur autem, tanquam continens aſſerta, manifeſte falſa, contumelioſa, Eccleſiaſticæ Immunitati, Dei ordinatione, & Canonicis ſanctio-

Tract. de Regaliis.

ſanctionibus conſtitutæ, adverſantia, impia, temeraria, erronea, atque etiam hæreſin reſpective ſapientia.

Conſt. 141. Conceduntur Indulgentiæ geſtantibus ſcapularia parva, cærulei coloris, pio devotionis affectu erga Myſterium Conceptionis B. V. M. Immaculatæ, diſtribui ſolita a Clericis Regularibus Theatinis.

143. Damnatur liber, Gallice editus pro defenſione Novi Teſtamenti Queſnelliani.

Sequentibus aliquot Conſtitutionibus rurſus irritantur aliquæ ordinationes in terris Pedemontanis.

Articulus IV.

Conſtitutiones Clementis XI, ab anno 1711, *ad* 1714.

Conſtit. 152. Confirmatur Decretum Card. de Tournon, Viſitatoris Generalis in Sinis & Indiis, quod Macao anno 1708 miſit ad omnes Miſſionarios, in quo ſevere prohibuit, ne ullus Miſſionarius, ſive Sæcularis, ſive Regularis, cujuſcunque Ordinis, ſine ipſius licentia Sinas ingredi, aut ex ea recedere præſumat, aut officium ſuperioris acceptare, vel munus Miſſionarii obire, ſub pœna ſuſpenſionis a Divinis. 144. Cauſa Sinenſis.

153. Joannes de Cazal Epiſcopus Macaonenſis Viſitatori de Tournon omnem Jurisdictionis uſum in ſua Diœceſi interdixerat, prohibendo ſuis ſubditis, ne ullam Viſitatori obedientiam exhiberent, omnibus a Viſitatore inflictis cenſuris declaratis irritis, imo pœna excommunicationis in ipſum retorta, auctorem ſe præbendo, ut etiam a ſæculari poteſtate Commiſſarius Viſitator premeretur, militari illum includendo cuſtodia. Adhæc Gomez Epiſcopi Vicarius Generalis ſuſpenſionem, in Collegium & Seminarium S. J. jactam, publico Edicto irritam declaravit: Petro de Amaral & Conventui Ordinis Prædicatorum, aliisque omnibus ſub pœna excommunicationis omne cum Viſitatore Commercium interdixit. Quapropter hic Vicarium Generalem excommunicatum publice denuntiavit; Epiſcopum vero Romam ad dicendam cauſam citavit. Pontifex omnia ab Epiſcopo, & ejus Vicario, aliisque contra Viſitatorem acta, declaravit irrita, iniqua, temeraria. Contra vero Edicta, cenſuras, aliaque Tournonii (quem interea Cardinalem creaverat) acta approbavit. Tournonia.

154. Confirmatur Decretum, quo omnibus in urbe confeſſariis interdicitur, ne abſolvant 1, a caſu violatæ Clauſuræ Monialium ob inhoneſtum finem. 2. A Presbytericidio publico. 3. A violatione publica Immunitatis Eccleſiaſticæ.

Decreta Polonica contra Immunit.

156. Magnum Poloniæ conſilium, Varſaviæ congregatum, Decretum edidit, quo non modo bona Eccleſiaſtica ſolutioni plurium onerum & gabellarum pro alendo exercitu, & ſtipendiis eidem ſolvendis, redduntur obnoxia, cum declaratione, quod nulla in hac re cuiquam ſuffragetur exceptio, ita, ut Eccleſiarum & perſonarum Eccleſiaſticarum bona non minus ac laicorum contributionum oneribus ſubjaceant; verum etiam perſonæ ipſæ Eccleſiaſticæ, quas machinationis aut aliorum delictorum, contra leges & authoritatem Reipublicæ commiſſorum, reas eſſe conſtiterit, generalis confœderationis Sandomiriæ judicio, nec non laicali cujuscunque provinciæ foro (facta duntaxat quoad perſonales ſeu corporales pœnas exceptione) ſubjiciuntur. Exin vero facta eſt in bonis Eccleſiaſticis executio, onerumque impoſitio, & gabellarum exactio, absque ullo Apoſtolico prævio Beneplacito, quod de Jure requirebatur.

Cum autem Decreta & Ordinationes hujusmodi, inquit Pontifex, ſacris Canonibus & Conſtitutionibus Apoſtolicis, nec non Conciliorum Generalium Decretis, quæ laicali Poteſtati, ne ullum onus, gravamen, ſeu pedagium, aut quodcunque ſubſidium, etiam oblatum & concordatum, a perſonis Eccleſiaſticis absque dicto beneplacito Apoſtolico exigere, ipſasque ad laicorum tribunalia trahere præſumant, ſub graviſſimis pœnis prohibent, manifeſte adverſentur, adeoque per ea libertas, Jurisdictio & Immunitas Eccleſiaſtica ſummopere læſa ſit, hinc Pontifex hæc conſilii Varſavienſis Decreta, aliaque per abuſum ſæcularis poteſtatis acta, omnino nulla, invalida, inania, irrita, temeraria, a non habentibus poteſtatem attentata, & de facto præſumpta, declarat, damnat, penitusque evacuat. Archiep. & Epiſcopis vero ſub pœna ſuſpenſionis a Pontificalibus, & interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ præcipit, ne Decreta & Ordinationes hujusmodi executioni mandari permittant, aliis vero Eccleſiaſticis ejusdem regni univerſim in virtute ſanctæ obedientiæ, ſub excommunicationis aliisque graviſſimis pœnis interdicit, ne vigore prædictorum Decretorum & Ordinationum quidquam, etiam minimum, quovis modo, etiam ſubſidii, vel ſubventionis titulo, aut vexationum vel moleſtiarum ſibi illatarum, vel inferendarum redemptionis prætextu ſolvere, absque Sedis Apoſt. auctoritate, multo minus tribunali laico ſe ſubjicere audeant.

Vetat Clericis ne contribuant.

Cæterum

Cæterum notorii & explorati juris eſſe, quod omnes, qui ſupra dicta Decreta ediderunt, eorumque fautores & adhærentes, cenſuras, a ſacris Canonibus, Conciliorum Decretis, & Conſtitutionibus Apoſtolicis, ac præſertim litteris, die Cœnæ Domini ſingulis annis legi ac promulgari ſolitis, inflictas, incurrerint &c.

157. Declarantur nullæ Primariæ Preces, vacante Imperio, a Vicariis expeditæ.

159. Ex Hiſpania pulſus eſt Nuntius Apoſt. interdictum omne cum curia Romana commercium. Improbantur hæc acta, & irrita declarantur.

*161. Declaratur, quod per actus & functiones, a S. Sede peragi ſolitas poſt electionem Regis Rom. in futurum Imp. ea electio non approbetur, antequam ab electo confirmatio petatur, & impetretur.

162. Epiſcopus Lycienſis e ſua Diœceſi ejectus, interdicto eandem ſubjecit. Quidam Eccleſiaſtici vi ſuæ exemptionis & privilegiorum in interdicto ſe non comprehendi putabant. Papa autem reſpondet, omnes comprehendi.

165. Capitulum Hildeſienſe pactiones inire coactum eſt cum Principe Acatholico, quas Papa improbat & irritat, ceu Religioni, Eccleſiæ, & ipſi Capitulo præjudicioſas.

167. Prohibetur, ne Carthuſiani aliquem, cujuſcunque ſit conditionis, carnibus veſci in ſuis Monaſteriis permittant.

169. Promulgatur Canonizatio Pii V Ord. Prædicat. cum Indulgentiis, S. Pius V.

170. Et Andreæ Avellini, Theatini. S. Andreas Avell.

173. Magiſtratus in Comitatu Nicienſi ab Eccleſiaſticis ratione bonorum, quæ poſſidebant, contributiones exegit, ſub comminatione executionis militaris. At Papa hæc attentata penitus nulla & irrita eſſe declaravit, commemoratis pœnis, quas exigentes & præſtantes incurrunt.

176. Pontifex Granello Ord. S. Franc. de Obſervantia ſub pœna excommunicationis, ipſo facto incurrendæ, præceperat, ut Genua Bononiam diſcederet; quod cum non feciſſet, Card. Fieſcus Archiepiſcopus eundem excommunicatum publice denuntiavit, affixo ad valvas Eccleſiæ programmate. At Poteſtas laica Edicto declaravit, Cenſuræ. denuntiationem illam nullius eſſe roboris, eo quod a Notariis publicis Reipublicæ non eſſet ſubſcripta. Unde Pontifex laicale hoc Edictum nullum & irritum declaravit, atque programma, ab Archiepiſcopo, ejuſque Cancellario ſubſcriptum, legitime promulgatum eſſe, nec eſſe neceſſariam Notarii laici ſubſcriptionem.

185. Jacobus Comes Nemours ſolennem proceſſionem Corporis Chriſti in Civitate Caſalenſi diſturbavit; quare Epiſcopus loci, qui SS. Sacramentum portabat, eum excommunicavit. At laica poteſtas eam cenſuram nullam & injuſtam edito libello dicebat, omnibusque ſevere præcepit, ut cum Nemoroſio, ſicut antea, communicarent. Pontifex autem hæc laicorum acta declaravit irrita, & cenſuram obſervari præcepit.

Conſtit. *Unigenitus.* 187. Eſt celeberrima Conſtitutio *Unigenitus*, qua 101 Propoſitiones, ex Novo Teſtamento Quesnelli extractæ damnantur. Hæc in Hiſtoria Quesnelliana uberius refertur, prout etiam turbæ, inde concitatæ.

188. Confirmatur Decretum Congregationis Rituum de cultu immemorabili, & caſu excepto à Decretis Urbani VIII. B. Gregorii X.

Articulus V.

Extracta ex Tomo XI. Bullarii Romani.

Ulteriores Conſtitutiones Clementis XI, ab anno. 1714.

145. *Conſt.* 197. Epiſcopus Agrigentinus per abuſum Sæcularis Poteſtatis toto Siciliæ regno expulſus, quod libertatem Eccleſiaſticam defenderet, auctores & complices in excommunicationem incidiſſe declaravit, & Agrigentum ac Diœceſin interdicto ſubjecit. Duo autem Presbyteri ſub prætextu Delegatorum cujusdam tribunalis, excommunicatos abſolverunt, & interdictum tollere attentarunt, conjectis in carcerem aut in exilium ejectis, qui interdictum ſervare voluerunt, januis etiam Eccleſiarum vi militari effractis.

Turbæ Siculæ.

Inter ejectos aut carceri mandatos, ſpoliatoſque ſuis bonis multi erant Sacerdotes, Sæculares & Regulares, Parochi & tres Vicarii Generales, quos Epiſcopus ſucceſſive ſubmiſerat; in carceres conjecti. Quare Papa acta iſta tanquam temeraria attentata damnavit, ac penitus irrita declaravit. Interdictum & cenſuras, in expulſores Epiſcopi latas, approbavit, & confirmavit, additis novis in turbarum auctores nominatim latis.

Confirmatur electio Caroli VI. 199. Papa requiſitus confirmat electionem & confirmationem Caroli VI. in Regem Romanorum, futurum Imperatorem, id quod a Joſepho, Caroli Fratre, nunquam impetratum ait. *Datum Romæ* 26. *Febr.* 1714.

200. Con-

200. Conceditur Carolo VI jus primariarum precum, cum Decreto ſimilium precum Joſephi I, quæ confirmantur pro executione. Primæ preces.

209. Præcipitur exactior interdicti in Sicilia obſervatio, reprobata doctrina contraria.

211. Epiſcopus Catanenſis, & Vicarius Generalis Liparenſis e Diœceſi ſua per abuſum ſæcularis poteſtatis fuerant expulſi. Damnat Papa hæc attentata, uti etiam præceptum Delegati Monarchiæ Siciliæ de impedienda executione Reſcriptorum Apoſtolicorum ſine Regio *Exequatur*. Idem repetitur Conſtit. 213, contra Congregationem *Junctæ*.

214. Erat in Sicilia tribunal, quod *Monarchiam Siciliæ*, & *Legationem Apoſtolicam* appellabant, in quo laici Jura Eccleſiaſtica adminiſtrabant, ex conceſſione Urbani II, ut prætendunt, Rogerio Siciliæ Comiti facta. Cum autem ultimis præſertim annis hoc tribunal Epiſcopos ejiceret, Sacerdotes aut ſpoliaret, aut in vincula daret, aut exilium, cenſuras Eccleſiaſticas eluderet, pluraque etiam in contemptum Sedis Apoſt. attentaret, Pontifex illud omnino abolevit, extinxitque, cum omnibus ſuis Judiciis, privilegiis, &, ſi quæ ſint, juribus; non enim deeſſe viros doctos, qui negent, talem conceſſionem unquam ab Urbano II eſſe factam. Interea vero modum propediem aſſignatum iri, quo cauſæ, ad forum Eccleſiaſticum pertinentes, etiam abolito Monarchiæ Siculæ tribunali, recte cognoſci poſſint, fineque debito terminari, donec Nationis Siculæ indemnitati amplioribus gratiis a Sede Apoſt. conſulatur. *Datum* 20 *Febr.* 1715. Turbæ Siciliæ.

215. Præſcribitur forum competens, extincto tribunali Monarchiæ, donec Papa uberius provideat. Nempe in *prima inſtantia* cauſæ deferantur ad Ordinarium loci, nec ab eo avocentur, niſi titulo appellationis a Definitiva, aut ab Interlocutoria, definitivæ vim habente, cujus gravamen per appellationem a definitiva reparari nequeat, vel, niſi integro biennio coram Ordinario cauſa pependerit indeciſa.

In *Secunda* ab Ord. ſententia ad Metropolitam appelletur.

In *Tertia* ad Delegatum Apoſtolicum.

In *Quarta* ad ipſum ſummum Pontificem, qui cauſam in partibus Siciliæ committet.

In cauſis Beneficialibus, Regularibus, & Criminalibus, ab Ordinariis ab Judices Synodales. Cauſæ tamen Majores immediate ad Sedem Apoſt. ſpectant, ac proin vel in curia Romana, vel a Judicibus, quos Papa ſpecialiter deputaverit, ſunt cognoſcendæ. Neque ullus ſe immiſceat cognitioni, an cenſuræ juſte ſint latæ, cum hæc ad Se-

dem Apoſt. ſpectet. Abſolutio tamen a cenſura ob violatum interdictum, licet Papæ ſit reſervata, propter multitudinem conceditur Ordinariis. Exhibetur dein Tabula Tribunalium in Sicilia pro 1, 2 & 3 Inſtantia.

217. Mandatur omnimoda obſervatio Reſponſorum editorum in cauſa Rituum Sinenſium, cum formula Juramenti, a Miſſionariis præſtandi. Repetuntur hic rurſus dicta reſponſa de nomine Dei, de cultu Confucii & progenitoribus præſtari ſolito, de tabellis, de limitatione prohibitionis, de Mandato Card. Turnonii, de variis interpretationibus & exceptionibus contra illud; hic autem intorquetur ulterius cenſura in eos, qui reſiſtunt, tergiverſantur, aut ſubterfugia quærunt, obtendentes, quod reſponſa illa vel ſint ſuſpenſa, vel non legitime promulgata, vel ſint conditionata, nec conditio verificata aut juſtificata, aut ſub prætextu edendarum a Papa declarationum, vel difficultatum aut periculorum Miſſionis.

Ritus Sinenſes.

Præcipitur igitur in virtute S. Obedientiæ Archiepiſcopis, Epiſcopis, Vicariis eorum Generalibus, aliisque locorum Ordinariis, ac etiam Vicariis Apoſtolicis, & Provicariis, nec non Miſſionariis, Sæcularibus & Regularibus cujuscunque Inſtituti, ſub excommunicatione latæ ſententiæ reſervata aliisque pœnis, ipſo facto incurrendis, ut ea reſponſa exacte ſervent, & obſervari faciant, neque ſub ullo colore aut prætextu illis contraveniant, ſimulque juramento promittant, in manibus Viſitatoris, aut ab eo deputati, Regulares vero in manibus ſuperiorum ſuæ Religionis, vel ab eis Deputatorum, edito, ita, ut ante munere nullo Miſſionarii aut alio fungi valeant. Juramenta autem iſta ad Congregationem S. Inquiſitionis mittenda eſſe decernitur.

Subjungitur formula hujus juramenti, quod nempe hoc mandatum Clem. XI exacte & abſolute ſit obſervaturus, ſine ulla tergiverſatione & exceptione, ſecus omnibus pœnis abnoxium fore.

Datum 19 *Martii* 1715.

218. Indicitur Jubilæum univerſale contra Turcas.

219. Poſtquam Pontifex abrogavit Apoſtolicam Siciliæ legationem, Monarchiam nuncupatam, ejusque aſſertum tribunal abrogavit, modumque præſcripſit, quo cauſæ Eccleſ. judicari debeant in ipſomet regno, donec illi uberius conſuleretur, poteſtas ſæcularis poteſtationem Panormi vulgavit, qua aſſerit, ejusmodi conſtitutionem emanaſſe ſub- & obreptitie, ſine citatione partis, contra Regem, Regnum, & prærogativam, ab immemoriali tempore per 6 Sæcula poſſeſſam, cum

Sicilia.

cum fama antiquiſſimi privilegii, confirmatam ab Urbano II, Adriano IV, Pio V & ipſo Clemente XI an. 1705 conceſſam titulo oneroſo in vim contractus Comiti Rogerio Nortmanno conqueſtori Siciliæ, fundatori tot Baſilicarum, Epiſcopatuum & Abbatiarum &c. &c. Poſt hæc & alia relata Procurator Fiſcalis Regni appellat a ſummo Pontifice, male informato ad melius informandum, vel ad quemcunque haberi poteſt legitimus recurſus.

Pontifex autem hanc proteſtationem & appellationem aliaque acta, irrita & temeraria declarat, ſimulque omnes illorum auctores & complices excommunicationem incurriſſe.

220. Confirmantur Conſtitutiones Academiæ ſcientiarum Bononiæ.

227. In Beatorum numerum refertur Servus Dei Franciſcus Regis S. J.

230. Confirmantur nova Statuta Congregationis Muſicorum Romanæ Urbis.

234. In gratiam Joannis V Luſitaniæ Regis Pontifex Eccleſiam Collegiatam in Palatio Regio primum quidem in Archiepiſcopalem, Patriarch. dein etiam Patriarchalem, ad inſtar Venetæ, erigit, ita ut Archiepi- Olyſſip. ſcopatus Olyſſiponenſis dividatur in duos, Orientalem & Occidentalem, & ipſa civitas Olyſſipo media ex parte ad unum, & altera dimidia ad alterum Archiepiſcopum pertineat, diſcreta utriusque Jurisdictione.

235. Memorat Papa inſignia in Univerſitatem Pariſienſem, & comprimis in Facultatem ejus Theologicam, a Sede Apoſt. collata Sorbona reſ- privilegia & exemptiones. Poſtquam autem emanaſſet Bulla *Unige-* nitens. *nitus*, primo quidem a Facultate illam fuiſſe reverenter exceptam, & in tabulas relatam, poſtea vero majorem forſan, ſed minime ſaniorem partem eo impudentiæ proceſſiſſe, ut dictum Decretum adulterinum, falſum, atque Commentariis eradendum declararent, nunquam a ſe acceptatum contendentes, Syndico viam aberrantium præeunte. Adhæc inquietos iſtos homines minime fuiſſe veritos prædictam Conſtitutionem Apoſtolicam privatis publicisque ſermonibus proſcindere, & Collegas ſuos diſſentientes divexare.

Quare Pontifex cernens, longanimitate & lenitate ſua delirantes filios impudentiores evadere, morbumque quotidie magis magisque ingraveſcere, omnia privilegia, facultates & gratias, a Sede Apoſt. conceſſas (immediata erga eandem ſubjectione excepta) ad ſuum & Sedis Apoſt. beneplacitum ſuſpendit; neminemque in poſterum, ſuſpenſione iſta durante, ad Magiſterii ſeu Doctoratus, Licentiæ, Bac-

calaureatus, ſeu quemvis alium gradum in eadem Facultate per Cancellarium aut alium quemcunque promoveri, aut Facultati aggregari ullo modo, aut ad Beneficium Eccleſiaſticum, quod talem gradum requirit, admitti poſſe, decernit. Hac tamen ſuſpenſione non vult affici obedientes.

Datum Romæ 18 *Nov.* 1716.

Cauſa Oſnabrug.

237. Poſt mortem Caroli Lotharingi Canonici *Oſnabrugenſes*, ad quos pertinebat eligere perſonam idoneam, a ſummo Pontifice Eccleſiæ præficiendam ſecundum Concordata Germaniæ, die præfixa pro futuri Epiſcopi electione convenientes, inaudito hactenus inter Catholicos exemplo Principem *Erneſtum Auguſtum* e Brunſvicenſi ac Lüneburgenſi Domo, notorium Acatholicum, cœleſti S. Spiritus ope ad id ſacrilege invocata, in Epiſcopum Oſnabrugenſis Eccleſiæ concordibus ſuffragiis poſtulare non erubuerunt, & mox illius poſtulationem ſolenni ritu in SS. Trinitatis nomine temere promulgarunt, hymnumque ſolennem in gratiarum actionem publice cantarunt, cum magna Catholicorum offenſione, & Heterodoxorum triumpho.

Pontifex igitur hæc omnia, ceu ipſo Jure nulla, irrita, iniqua, temeraria, damnat, eaque nemini aliquod jus, actionem, aut titulum, etiam coloratum, aut poſſidendi vel præſcribendi cauſam afferre poſſe declarat, atque Eccleſiam, prout ante, vacantem permanere; ſuoque Nuntio Colonienſi mandat, ut Canonicis denuntiet, eos cenſuras Eccleſiæ incurriſſe, & ſi Miſſas aut Divina Officia interea celebraverint, etiam Irregularitatem.

Dat tamen eidem Nuntio poteſtatem, reos pœnitentes, & in futurum nihil ſimile ſe facturos promittentes, injuncta pœna, abſolvendi a cenſuris, & in Irregularitate diſpenſandi. Pro pœna autem injunctum eſt, ut ſinguli Canonici (erant autem 14) decem Imperiales largiantur pauperibus.

238. Iterum irrita declarantur, quæ in Hiſpania contra Nuntium Apoſt. & immunitatem Eccleſ. acta ſunt; conceditur tamen poteſtas pœnitentes & reſipiſcentes abſolvendi.

242. Ampliantur Indulta Capituli Patriarchalis Eccleſiæ Olyſſiponenſis Occidentalis.

Cauſa Noallii & aliorum renitentium.

259. Poſtquam Clemens XI 101 Propoſitiones per Bullam *Unigenitus* variis cenſuris confixerat *reſpective*, id eſt, quarum ſingulæ aliquam ſaltem ex illis cenſuris merebantur, aliquos etiam Epiſcopos, exemplum Noallii, qui Queſnelli Novum Teſtamentum approbaverat, in adverſam partem trahebat. Cardinales autem Papam rogabant, ut pau-

pauliſper ſeverioribus remediis ſuperſederet, donec reluctantem ad pacis & unitatis conſilia revocare per communes litteras fuiſſent conati. Quapropter Papa, datis ad Epiſcopos Galliæ litteris, eos hortatus eſt, ut diſſentientes Coepiſcopos flectere ſatagerent, adhibito etiam Philippi, Galliæ Rectoris patrocinio. Papa ipſe epiſtolam, charitate Paterna plenam ad Noallium & reliquos renitentes dedit.

At incaſſum omnia. Non audiebant vocem Paſtoris, ſed, venientibus in partem hæreticis, variis eam criminationibus impetere perrexerunt. Alii vero, ut incautis facilius illudant, declarationes Conſtitutionis poſtulare ſe ſimulabant, non quidem diſcere, ſed tentare cupientes, ut Eccleſiam quæſtionibus inutilibus, & interminatis immiſceant, & tenebras, ſi poſſint, obſcuritatis offundant, reverentiam Sedi Apoſt. ſe exhibere jactantes eo ipſo tempore, quo graviſſimam ipſi injuriam inferunt, vereri ſe prætexentes, ne dogmata, aut morum diſciplina convellatur, quaſi vero fides Petri defeciſſet, totaque Chriſti Eccleſia erraſſet: aut illud ſaltem ſe ſuſpicari, per Bullam damnari ſententias, quas inſignes ſcholæ Catholicæ absque ulla cenſura hactenus tradiderunt; cum tamen ſententiæ illæ non minus poſt Bullam in oculis urbis & orbis, ac ante publice doceantur. Scandalum de Conſtitutione comminiſcuntur, pergit Pontifex, ſed ſe ipſos potius de pervicacia ſua ſcandalum facere non agnoſcunt. Epiſcopatus dignitatem ſe exaltare prætendunt, ſed re ipſa deprimunt, dum Fraternitatem contemnunt, audaciſſimæ inferioris Cleri rebellioni fomentum tribuunt, univerſumque Eccleſiaſticum Ordinem laicis Tribunalibus, vel in ipſa Religionis cauſa, perperam ſubjici non attendunt. Charitatem nulli impenſius laudant, nulli impudentius violant; gratiam prædicant: ſed ſpiritui gratiæ contumeliam faciunt. Errores ſuos ſpecioſo quodam ementitæ ſeveritatis amictu ſe contegentes, rigidioris doctrinæ gloriam captare non ceſſant, inſtituendæque in melius Chriſtianorum vitæ, & ad normam Evangelii componendæ zelum magnifice oſtentant. **Eorum indoles.**

Quare Pontifex, ut pernicioſam hanc larvam eis detrahat, data hac ad omnes Chriſti Fideles Epiſtola pathetice illos deſcribit, ut venientes ad ſe in veſtimentis ovium probe dignoſcant, adhibita Chriſti regula, ex fructibus cognoſcendos, ex contumacia videlicet adverſus Conſtitutiones Apoſt. ex calumniandi libidine, ex turbandi Eccleſiam irrequietis conſiliis, ex vana ſeveræ virtutis oſtentatione & jactantia; neque enim veram virtutem absque humilitate, pietatem absque obedientia, perfectionem absque charitate poſſe conſiſtere. Quæ autem humilitas, ſenſum proprium communi Fra-

trum ſententiæ, quin & ſupremæ B. Petri Cathedræ obſtinate præferre? quæ obedientia, Apoſt. Conſtitutionibus obluctari? quæ tandem charitas, injuriis & contumeliis agere, iras, rixas, contentiones ubique diſſeminare?

Declarat denique, contumaces non amplius eſſe Eccleſiæ filios, aut communionem habere cum Romana Eccleſia, donec eidem obedientiam præſtent.

Datum 26 *Aug.* 1718.

Toggenburgum. 261. Poſt bellum *Toggenburgicum* Abbas & Princeps Monaſterii S. Galli, nullius Diœceſis, Provinciæ Moguntinæ, Joſephus a Rudolphis Tractatum pacificationis cum Tigurinis & Bernatibus Badenæ inire compulſus eſt, ſuper diverſis controverſiis, ob quas ſub Leodegario Abbate etiam ad arma ventum. In hoc Tractatu liberum hæreſeos exercitium in quibusdam locis permitti, arguit Pontifex, ipſosque hæreticos una cum Catholicis ad munera publica absque ullo diſcrimine admitti: Parochis Acatholicis accuratam puerorum inſtructionem commendari; aliaque orthodoxæ fidei, cultui Divino, animarum ſaluti, Abbatis & Monaſterii Jurisdictioni, auctoritati, exemptionibus, privilegiis, bonis, ac juribus repugnantia, ſtatuuntur, & firmantur.

Tametſi vero hunc Tractatum, per ſe nullum eſſe palam conſtet, notoriique juris ſit, quascunque pactiones de rebus ac bonis Eccleſiaſticis, absque Sedis Apoſt. auctoritate initas, nullius eſſe roboris; nihilominus Papa ad majorem cautelam Tractatum iſtum, quoad articulos, Monaſterio aut Religioni præjudiciales, irritum & iniquum declarat, neminemque ad ejus obſervantiam teneri, neque ullum cuiquam jus inde enaſci.

263. Revocantur Indulta, Religioſis perſonis a Nuntio Apoſt. conceſſa in Portugallia & Algarbiorum regno, in præjudicium Superiorum & Regularis diſciplinæ.

Societas Jeſu. 264. Paulus III prohibuit, ne ullus ex Societate Jeſu, ſive Profeſſus, ſive Scholaris, ſive Coadjutor fuerit, absque S. Sedis aut P. Generalis conceſſione ingrediatur ullum alium Ordinem Religioſum, (Carthuſianorum duntaxat excepto) ſub cenſuris & pœnis in apoſtatas latis. Idem a Pio IV & V confirmatum fuit, additumque, intra tres menſes Carthuſianorum Ordinem ingredi oportere, ſecus redeundum ad Societatem, prout etiam, ſi in illo permanere nollent, aut in alio Ordine, quem de licentia P. Generalis eſſent ingreſſi.

Cum

Cum autem quidam vanis prætextibus, & declarationibus præſertim in utraque India, hæc Decreta eluderent, Greg. XIII nova Conſtitutione eadem confirmavit, addiditque, quod ſociis extra Europam, etiamſi votis tantum ſimplicibus ſint adſtricti, ſine licentia P. Generalis ne quidem ad Carthuſianorum Ordinem liceat tranſire, atque hæc omnia Clemens XI hac Conſtitutione 264 de novo confirmavit.

266. Senatus *Nicienſis* Presbyterum, ex Eccleſia vi & publice in carceres laicales abſtraxerat; propter quod facinus Vicarius Capituli reos in cenſuras Eccleſ. incidiſſe declaravit. At vero Vicarius Generalis Archiepiſcopi Ebredunenſis, ad quem, ceu Metropolitanum, Senatores appellaverant, ad cautelam eos abſolvit, inhibito Vicario Capituli, ne ad pœnas procederet, cenſuris declaratis irritis. Verum Papa, cauſas cenſurarum, ob violationem Eccleſiaſticæ immunitatis incurſarum, ad Sedem Apoſt. pertinere aſſerens, acta Vicarii Ebredun. irrita declaravit, a non habente poteſtatem attentata, dictosque Senatores, tanquam excommunicatos eſſe vitandos, donec abſolutionem reſipiſcentes petierint, & impetrare meruerint, aut cenſuræ injuſtæ fuerint declaratæ; cum ante hujusmodi declarationem pro validis haberi debeant. Cauſa Nicienſis.

Articulus VI.

Conſtitutiones Innocentii XIII.

Altero poſt obitum Clementis XI menſe electus eſt a 55 Cardinalibus in Conclavi præſentibus unanimi voce Michael Angelus *Conti*, ſive *de Comitibus*, ex Nobiliſſima Romana *Contiorum* Familia, quæ jam 16 ſummos Eccleſiæ Pontifices dederat, anno 1655 prognatus, dein vero Lucernenſi, & Luſitana legationibus magno cum honore perfunctus a Clem. XI anno 1707 S. R. E. Cardinalis creatus, ac demum anno 1721 aſſumpto *Innocentii XIII* nomine electus ſummus Pontifex. 146. Conti.

Intra tres annos, quibus Eccleſiæ præfuit, varias Conſtitutiones edidit.

1. Plures Pontifices Urbinum civitatem variis gratiis ornatam Academia illuſtrarunt, præſertim Clem. XI patriam ſuam, in qua natus & educatus fuerat, ſuſcepta etiam ibidem J. U. Laurea. Has gratias, privilegia, & Indulta Innocentius XIII confirmat, augetque.

2. Con-

2. Conclaviſtis confirmat & tribuit gratias. 3. Dapiferis in Conclavio. 4. Familiaribus ſuæ ſanctitatis. 5. Indicitur Jubilæum univerſale.

13. Cuſtodi & Quardiano S. Sepulchri conceditur poteſtas conferendi Sacramentum Confirmationis, Oleo & Chriſmate ab Epiſcopo benedictis; ſi novum haberi nequeat, veteri.

14. Confirmatur Conſtitutio Pii V de exemptione a Decimis aliisque oneribus Ordinis Teutonici ad inſtar militum Hieroſolymitanorum.

16. Commendari jubentur fidelium liberalitati neceſſitates Terræ ſanctæ.

18. Creantur 50 pueri honorarii in Comites Palatinos, & Auratæ Militiæ Equites, occaſione ſolennis Equitationis, qua Pontificem ſunt comitati.

20. Senatus *Lucernenſis* volebat quantitatem dotis determinare, quam puellis, Monaſterium ingredientibus, liceret afferre. Diſplicuit hoc Pontifici, & ſub pœna Interdicti Monialibus prohibuit, ne Edictum Senatus obſervent, quod, ceu contrarium Eccleſiaſticæ libertati & Jurisdictioni, irritum eſſe declarat. Injungit tamen Epiſcopo Conſtantienſi, ut cauſam examinet, & ſi Moniales nimium petant, quantitatem moderetur.

Cauſa Lucernenſis.

21. Exhibetur in extenſo *Bulla Cœnæ*, quam, cum paſſim extet, breviſſima ſyncope refero. 1. Excommunicantur omnes Huſſitæ, Wiclephitæ, Lutherani, Zvingliani, Calviniſtæ, Ugonotti, Anabaptiſtæ, Trinitarii, omnesque hæretici, ac eis credentes, eorum receptatores, fautores, defenſores. Libros eorum, hæreſin continentes, vel de religione tractantes, ſine auctoritate S. Sedis legentes, aut retinentes, imprimentes, aut quomodolibet defendentes, ex quavis cauſa. Nec non Schiſmatici, qui ſe ab obedientia ſubtrahunt.

Bulla Cœnæ.

2. Omnes, appellantes ad futurum univerſale Concilium, & ad hoc auxilium præſtantes.

3. Omnes piratæ in mari Tyrrheno.

4. Qui naufragorum bona diripiunt, aut e navi ejecta.

5. Qui in terris ſuis nova pedagia aut gabellas, præterquam in caſibus Jure permiſſis, imponunt.

6. Falſarii litterarum Apoſtolicarum.

7. Qui ad Turcas vel hæreticos, per Sedem Apoſt. expreſſim & nomina tim declaratos, deferunt arma, aut quemcunque apparatum bellicum aut navalem, aut ſtatum Chriſtianitatis eisdem produnt.

8. Impe-

8. Impedientes victualia, aut alia ad uſum Romanæ curiæ adduci.

9. & 10. Qui ad Sedem Apoſt. euntes aut Romipetas redeuntes occidunt, mutilant, ſpoliant, capiunt, detinent, aut contra illos Juriſdictionem, quam non habent, exercere attentant.

11. Interficientes, mutilantes, percutientes, capientes, detinentes S. R. E. Cardd. Patriarchas, Epiſcopos, Nuntios, aut eos ex territoriis ſuis a Diœceſibus ejicientes, mandantes, aut auxilium præſtantes.

12. Eos, qui cauſas in Romana curia agentes percutiunt, ſpoliant ac perſequuntur.

13. Appellantes a gravamine ſeu futura executione litterarum Apoſt. ad curias ſæculares aut poteſtatem laicam, aut eandem impediunt.

14. Omnes, qui cauſas Beneficiales, Decimales, aut alias ſpirituales & ſpiritualibus annexas a Commiſſariis Apoſt. aut aliis Judicibus Eccleſiaſticis avocant, aut earum curſum impediunt.

15. Judices ſæculares, qui perſonas Eccleſiaſticas trahunt ad ſua tribunalia, audientiam, cancellariam, conſilium, præter Juris Canonici diſpoſitionem, directe vel indirecte quovis quæſito colore, aut prætextu cujuscunque conſuetudinis, aut privilegii ordinationes, aut quævis alia decreta in genere vel in ſpecie ex quavis cauſa fecerint, & publicaverint, vel factis uſi fuerint, unde libertas Eccleſiaſtica tollitur ſeu aliqua ratione læditur, vel deprimitur, vel alias quovis modo reſtringitur, & quarumcunque Eccleſiarum juribus quomodolibet directe vel indirecte, tacite vel expreſſe præjudicatur. Immunitas.

16. Aut qui Epiſcopos, alioſque Prælatos, aut quoſcunque Judices Eccleſiaſticos a Juriſdictione ſua exercenda impediunt, aut ab eorum ſententia, ad curiam ſæcularem recurrunt, & ab ea mandata procurant.

17. Eos, qui Juriſdictiones, fructus, reditus, proventus, ad Sedem Apoſt. & quaſcunque Eccleſiaſticas perſonas, ratione Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum Beneficiorum Eccleſiaſticorum pertinentes, uſurpant, vel etiam quavis occaſione vel cauſa, ſine Rom. Pontificis, vel aliorum, ad id legitimam poteſtatem habentium, expreſſa licentia ſequeſtrant.

18. Aut qui collectas, decimas, tallias, præſtantias, & alia onera Clericis, Prælatis, & aliis perſonis Eccleſiaſticis, ac eorum, & Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum Beneficiorum Eccleſiaſticorum bonis, illorumque fructibus, reditibus, & proventibus, abs-

que ſimili Romani Pontificis ſpeciali & expreſſa licentia imponunt, & diverſis etiam exquiſitis modis exigunt, aut ſic impoſita etiam a ſponte dantibus recipiunt: nec non qui per ſe vel per alios directe vel indirecte prædicta facere, exequi aut procurare, aut in iisdem conſilium, auxilium, vel favorem præſtare non verentur, cujuscunque ſint dignitatis.

19. Item excommunicantur omnes Judices, Magiſtratus, Notarii, ſcribæ, executores, quomodolibet ſe interponentes in cauſis capitalibus ſeu criminalibus contra perſonas Eccleſiaſticas, illas proceſſando, banniendo, capiendo, ſeu ſententias contra illas proferendo, vel exequendo, ſine ſpeciali, ſpecifica, & expreſſa licentia Sedis Apoſt. aut hujusmodi licentiam ad perſonas aut caſus non expreſſos extendunt, vel alias illa abutuntur.

20. Item omnes, qui per ſe aut alios, directe vel indirecte, ſub quocunque titulo invadere, deſtruere, occupare & detinere, præſumpſerint, Almam urbem, Regnum Siciliæ, Sardiniam, Corſicam, terras citra Pharum, Patrimonium B. Petri in Thuſcia, Ducatum Spolet. Comitatum Venayſinum, Sabinen. Marchiæ Anconitanæ, Maſſæ Trebariæ, Romandiolæ, Campaniæ, & Maritimas provincias, illarumque terras & loca, ac terras ſpeciales Arnulphorum commiſſionis, civitatesque Pontificias, Bononiam, Cæſenam, Ariminum, Beneventum, Peruſium, Avenionem, Civitatem Caſtelli, Tudertum, Ferrariam, Comaclum & alias civitates, terras, & loca vel jura, ad Romanam Eccleſiam pertinentia, eidemque mediate vel immediate ſubjecta; nec non ſupremam Jurisdictionem in illis, Rom. Eccleſiæ competentem de facto uſurpare, perturbare, retinere & vexare præſumunt, aut eis adhærent, favent, auxilium vel conſilium præſtant &c.

21. A prædictis ſententiis nullus per alium, quam per Rom. Pontificem, niſi in mortis articulo conſtitutus, nec etiam tunc, niſi de ſtando Eccleſiæ mandatis, & ſatisfaciendo cautione præſtita, abſolvi poſſit, etiam prætextu quarumvis facultatum.

22. Si quis abſolvere de facto præſumpſerit, excommunicatur gravius inde puniendus.

23. Papæ abſolutio eos non comprehendit, qui a prædictis non deſtiterint.

24. Non obſtantibus quibuscunque privilegiis, litteris Apoſt. & indultis quibuscunque.

25. Quæ omnia revocantur, acſi de verbo ad verbum eſſent inſerta.

26. Præ-

26. Præſentes Proceſſus valvis Eccleſiæ S. Joannis Lateran. & Baſilicæ Principis Apoſt. affigi jubentur ad publicam omnium notitiam.

27. Omnibus Epiſcopis, Ordinariis, Prælatis, ubilibet conſtitutis, in virtute S. Obedientiæ præcipitur, ut præſentes litteras ſaltem ſemel in anno in Eccleſiis ſuis, dum major in eis fuerit populi concurſus, ſolenniter publicent.

28. Quicunque Confeſſiones audiunt, litteras iſtas apud ſe habeant, easque diligenter legere & percipere ſtudeant.

29. Habita tranſumptis plena fide, ſi Notarii publici manuſcripta, & ſigillo Judicis Ord. Curiæ Rom. vel alterius perſonæ, in dignitate Eccleſ. conſtitutæ, fuerint munita.

30. Nulli ergo hominum liceat &c.

Not. Hanc Bullam ſinguli Pontifices initio ſui Regiminis in extenſo Bullario ſuo inſerunt, & quot annis Feria V Cœnæ Domini publice eandem promulgant.

Conſtit. 25. Declaratur, Canonicis Regularibus S. Auguſtini Superioris Germaniæ competere easdem Indulgentias plenarias, quæ Canonicis Lateranenſibus ſunt conceſſæ.

Conſt. 26. Conceditur Carolo VI Imperatori Regnum Siciliæ & Hieruſalem cum terra citra Pharum in Feudum. Memorat in ea Pontifex, quod Julius II terras iſtas ceu feudum, Eccleſiæ apertum, atque ad ſe devolutum Ferdinando Aragoniæ Regi, ejusque in Regno Aragoniæ ſucceſſoribus, tam maſculis quam fœminis, ſub annuo cenſu & diverſis conditionibus, conceſſerit, excepto Benevento ejusque diſtrictu. Feudum utriusque Siciliæ.

Addit, Carolum V Imperatorem ac Hiſpaniarum Regem eodem feudo a Leone X fuiſſe inveſtitum iisdem conditionibus, ac inſuper, ut quot annis Cameræ Apoſtolicæ ſolveret 7000 Ducatos, ultra cenſum ſolitum *Paraſreni* albi, ſeu equi candidi pro recognitione veri & directi Dominii ipſius regni Siciliæ, atque ut delinquentes utrinque remitterentur.

Tum a Julio III poſt renuntiationem Caroli V, Philippo II ejus filio, ac ſucceſſoribus Aragoniæ Regibus, maſculis & fœminis, atque ex eo recta linea deſcendentibus iisdem conditionibus terras illas in feudum præſtito per Procuratorem homagio, fuiſſe conceſſas: atque ſimiliter a Clemente VIII Philippo III, & a Gregorio XV Philippo IV, ac demum ab Alex. VII Carolo II.

Poſt hujus mortem, cum duo potentes eſſent competitores, & Europa pene omnis bello flagraret, Clemens XI, licet vehementer ſollicitatus, nulli voluit Inveſtituram concedere. Tandem vero In-

nocentius XIII Carolum VI Imperatorem, utriusque Siciliæ poſſeſſorem, cum omnibus ſuis ſucceſſoribus, maſculis & fœminis, ſub iisdem conditionibus, præſtante Cardinale Althano homagio, anno 1722 inveſtivit. Subjungitur Juramentum, ab Althano præſtitum.

Articulus VII.

Conſtitutiones Benedicti XIII.

147. Benedictus XIII obit. Anno 1730 pie, ut vixit, obiit Benedictus XIII Papa, ætatis 81, Pontificatus ſexto: corpus ejus fuit donatum Monaſterio ſupra Minervam, ubi ſepultum eſt, & merito, nam etiam in vita ſemper memor fuit illius Ordinis, ex quo fuerat aſſumptus. Artem gubernandi politicam quidam in eo deſiderarunt; laudarunt Pontificem, Principem non æque, vituperaturi, ſi negotiis ſæcularibus ſe miſcuiſſet. Hæc ipſa ſumma laus, quod cultui Divino, digne celebrando, conſecrandis Eccleſiis, & altaribus, benedicendis Abbatibus, Canonizandis ſanctis, inſtruendo populo, ſtudium præcipuum impenderit. Talis enim decebat, ut nobis eſſet Pontifex, ſanctus, innocens &c.

Coſcia. Bonitate tamen ejus plures abuſi ſunt; quos inter erat Cardinalis *Coſcia*, quo, ceu intimæ admiſſionis adminiſtro, fidentius, quam par erat, uti viſus eſt. De variis exceſſibus is poſt mortem Papæ accuſatus, maxime, quod ſe ipſum nimium quantum locupletarit, apud Marchionem quendam theſauros ſuos abſconderat, ſed detecti in Caſtrum S. Angeli a Cardinalibus ſunt aſportati.

Conſtitutio eximens Epiſcopatum Paſſavienſem.

Anno 1728 per Conſtitutionem Benedictus Eccleſiam Paſſavienſem a Jurisdictione Archiepiſcopi Salisburgenſis exemit, Sedique Apoſtolicæ immediate ſubjecit, ea ſola conditione adjecta, ut in Conciliis Provincialibus, ab Archiepiſcopo, tanquam Metropolitano indictis, compareat.

Memorat Pontifex in ea Conſtitutione, Laureacenſem Eccleſiam in Norico Ripenſi a primis Eccleſiæ ſæculis exſtructam, & per extinctionem Cathedræ Sirmienſis in Pannonia non parum auctam, vaſtatam ſubinde a barbaris, & Paſſaviam translatam, e Norico in Vindelicam. Laureacenſem porro Præſulem Theodorum Archiepiſcopalis Pallii

Pallii uſum a Symmacho Papa accepiſſe, ejusque Sedem non unius Norici Ripenſis, ſed etiam Pannoniorum matrem eſſe voluiſſe.

A Benedicto VII limites utriusque Eccleſiæ, Salisburgenſis videlicet, & Paſſavienſis fuiſſe poſitos; quamvis poſtea Laureacenſis Eccleſiæ culmen, Paſſavii conſiſtens, varias calamitates & vices, ob magnam etiam Archiepiſcoporum Salisburgenſium potentiam & auctoritatem ſubierit; Antiſtitem modo Archiepiſcopi modo etiam Epiſcopi elogio honeſtatum, veteri Laureacenſis Eccleſiæ ſplendore & amplitudine non parum imminutis. Exemptio Paſſavienſ. Eccleſ.

Nihilominus tamen Georgium Epiſcopum Paſſavienſem in Concilio Conſtantienſi pro ſe ſuisque ſucceſſoribus a quocunque jure Metropolitico Salisburgenſi omnimodam exemptionem obtinuiſſe una cum uſu Pallii, idque confirmatum fuiſſe a Martino V ad vitam Georgii.

Inter ſucceſſores autem ortas fuiſſe hac de re controverſias, quæ in litem dein tranſierint, Romæ agitatam, quam in perpetuum extinguens Pontifex, *Joſephum Lambergium*, tum ob ejus merita, & zelum Paſtoralem, tum ob antiquæ Eccleſiæ Laureacenſis præcellentiam, una cum Capitulo Paſſavienſi, totaque Diœceſi, a Jurisdictione Archiepiſcopi Salisburgenſis, etiam qua Legati Apoſtolici eximit, jus Pallii & inſignia Archiepiſcopalia, cum poteſtate præferendæ Crucis concedit; cum obligatione tamen Concilia provincialia, a Salisburgenſi indicenda adeundi, eumque quoad hæc Metropolitam ſuum agnoſcendi.

Conſtitutio de dimiſſis e Societate Jeſu.

148.

Hanc Conſtitutionem edidit Benedictus XIII 4 Junii 1728, Pontificatus ſui quinto; atque in ea memorat, Societatem Jeſu ſæpius moleſtari atque in judicium trahi ab eis, qui poſt exactum probationis biennium & vota ſimplicia, ante tamen ſolennem profeſſionem e Societate dimittuntur, alimenta ſibi deberi contendentes propterea, quod in ea ad ſacros Ordines absque Beneficio Eccleſiaſtico, & patrimonio, ſed Religioſæ paupertatis titulo promoti fuiſſent.

Licet autem ſatis perſpectum exploratumque ſit, æquitati non eſſe conſentaneum, quod Societas, quæ in illis amandandis jure ſuo utitur, ſuſtentationem eis ſuppeditandi oneri obnoxia remaneat, idque eo minus, quod ipſi ex ſua culpa, quæ dimiſſioni cauſam præbet, commodum & utilitatem reportarent; atque hoc pluries a Con- Non deberi alimenta.

gregatione Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, re accurate diſcuſſa, decretum & reſolutum fuerit.

Nihilominus tamen, cum facile evenire poſſit, ſimiles quæſtiones impoſterum quoque, non ſine Societatis perturbatione ac diſpendio moveri ſeu inſtaurari, niſi eis aditus præcludatur, ſe Societatem Jeſu, quam ob ſingularia ſua in Sedem Apoſtolicam merita, peculiari Apoſtolicæ dilectionis affectu proſequatur, a quacunque lite & moleſtia, quæ deinceps oriri poſſent, eximere, ac omnem deſuper controverſiæ occaſionem ſubmovere cupientem, ipſamque Societatem ſpecialis favore gratiæ proſequi volentem, motu proprio ac ex certa ſcientia, & matura deliberatione, de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine hac perpetuo valitura conſtitutione ſtatuere ac declarare, memoratam Societatem Jeſu non teneri, nec obligatam eſſe ad ullam ſubminiſtrationem, ſive congruæ ſuſtentationis, ſive alimentorum, ſive alio quocunque titulo & cauſa illis faciendam, qui poſt biennium probationis, & emiſſionis votorum ſimplicium extra Societatem a ſuis ſuperioribus ejiciuntur, tametſi, dum in ea permanebant, ad ſacros, etiam Presbyteratus, Ordines, ſine Beneficio Eccleſiaſtico & patrimonio, & ad titulum Religioſæ paupertatis promoti fuerint.

Addit deinde Pontifex clauſulam: ſic & non aliter per quoscunque Judices Ordinarios & delegatos, etiam cauſarum Apoſtolici Palatii Auditores, ac S. R. E. Cardinales, etiam de Latere Legatos, & Apoſt. Sedis Nuntios, ſublata eis quavis aliter judicandi & interpretandi facultate & auctoritate, judicari ac definiri debere: ac irritum & inane decernit, ſi ſecus a quoquam quavis authoritate ſcienter vel ignoranter contingeret attentari.

Non obſtantibus Apoſtolicis, & Conciliorum conſtitutionibus, ordinationibus, ſtatutis, conſuetudinibus, privilegiis, quacunque auctoritate roboratis, quibus omnibus ad præſentium effectum derogatur.

Aliam Conſtitutionem idem Pontifex edidit 23 Sept. 1729, qua, commemorans uberes fructus, quos ubique terrarum Societas Jeſu in militanti Eccleſia, verbo, doctrina, & exemplo in dies copioſius affert, erexit *Congregationem de Bona Morte* primariam Romæ in Domo Profeſſa S. J. ſimulque R. P. Generali poteſtatem dedit, alias per univerſum orbem in Eccleſiis S. J. inſtituendi, & primariæ Romanæ aggregandi, collatis Indulgentiis plenariis in die ſuſceptionis, articulo mortis, & præcipuis per annum feſtis Domini ac B. V. Apoſtolorum, S. Joſephi, omnium ſanctorum, & una quovis menſe Dominica. Has indulgentias autem Sodales etiam alibi exiſtentes lucrari poſſunt.

Congreg. de Bona Morte:

poſſunt. Adduntur plures aliæ Indulgentiæ non plenariæ: poſſuntque tam illæ, quam iſtæ applicari pro animabus inpurgatorio per modum ſuffragii.

Articulus VIII.

Conſtitutio de Jure Aſyli.

Celeberrima autem eſt Conſtitutio *Ex quo Divina*, qua Benedictus 149.
Jura *Aſyli* temperat, aitque, poſt Conſtitutionem *Cum alias* Gregorii XIV ob varias Doctorum, eam interpretantium ſententias & pra- Aſylum.
xin, multiplices contentiones ſuper ejus ſenſu inter Eccleſiaſtica & ſæcularia tribunalia fuiſſe exortas. Atque, ut his finem imponat, confirmat illam Conſtitutionem, declaratque, ut quis publicus latro & graſſator (quos Gregorius Aſylo excluſit) dici queat, ſufficere unicam graſſationem, in via publica aut vicinali admiſſam, dummodo graſſati mors aut mutilatio membrorum ſecuta fuerit.

Similiter excludit non tantum eos, qui in Eccleſiis aut Cœmeteriis homicidia aut mutilationes committunt, prout in Conſtitutione Gregoriana continetur: verum etiam eos, qui ſtantes in Eccleſia, vel Cœmeterio, interficiunt vel mutilant ſtantes extra Eccleſiam vel Cœmeterium, nec non eos, qui ſtantes extra Eccleſiam aut Cœmerium occidunt aut mutilant ſtantes intra Eccleſiam vel Cœmeterium.

Eos inſuper, qui confugientibus vim inferunt, atque eos ab Eccleſia aliove loco immuni violente extrahunt & abducunt. Atque in his caſibus illos excludi non tantum ab Eccleſia, quam violarunt, ſed etiam a quavis alia. Adhæc in crimine aſſaſſinii non modo mandatarios, uti Gregoriana, excludit, ſed mandantes quoque, licet promiſſio pecuniæ &c. non fuerit impleta, dummodo aſſaſſinium re ipſa fuerit patratum.

Excludit pariter interficientes proximum ſuum, *animo præmeditato*
ac deliberato: falſificantes litteras Apoſtolicas: miniſtros Montis Pieta- Excluſ.
tis, vel alterius publici telonii aut Banci, furtum aut falſitatem in prædictis locis committentes, cujus ratione arca pecuniaria ita minuatur, ut pœnæ ordinariæ locus ſit: conflantes, adulterantes, tondentes quaſcunque monetas aureas, vel argenteas, etiam Principum exterorum, quando in loco delicti liberum uſum & curſum habent: vel ſic adulteratas ſcienter ita erogare præſumentes, ut fraudis conſcii atque participes cenſeri poſſint. Illos demum, qui ſe introducunt in alie-

nas

nas domos, animo perpetrandi rapinas, easque re ipſa committunt, cum homicidio aut mutilatione.

Derogat dein Pontifex omnibus explicationibus & interpretationibus Conſtitutionis Gregorianæ, & cuicunque tribunalium praxi, in quantum huic Conſtitutioni ſunt contrariæ.

Modus extrahendi. Præſcribit denique formulam extrahendi delinquentes, qui non gaudent Aſylo, ex Eccleſia, aitque, quotiescunque curia Eccleſiaſtica a curia ſæculari fuerit requiſita, ut laicum delinquentem ſibi extradat, eaque ſuper delicti excepti qualitate ſubminiſtrarit indicia, quæ ad capturam decernendam ſufficere videantur, tunc curia Eccleſiaſtica ad extractionem delinquentis, cum interventu perſonæ Eccleſiaſticæ, ab Epiſcopo deputandæ, procedere teneatur, extractumque ad ſuos carceres (*Eccleſiaſticos*) aſportari, & ſub tuta cuſtodia detineri curet, invocato etiam, ſi opus ſit, auxilio brachii ſæcularis.

Ubi vero ex proceſſu informativo, deſuper conficiendo, conſtat moraliter de crimine excepto, ab extracto patrato, illum officialibus curiæ ſæcularis tradere poſſit ac debeat, exacta tamen receptaque ab ipſis obligatione in forma Juris valida reſtituendi extractum Eccleſiæ, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, Papæ reſervatæ, ſi extractus indicia, contra ſe allata, purget ac diluat. Quod ſi autem ea non diluerit, & vere delinquens repertus fuerit, curia ſæcularis in eum, ut juris eſſe cenſuerit, procedere valeat.

Cognitio ad Epiſcopum. Statuit deinde, ſecundum Conſtitutionem Gregorii, ut ſoli Epiſcopi, nullus autem alius inferior, quamvis ſit loci Ordinarius, aut nullius Diœceſis, declarare valeant, an delictum ſit exceptum, ſimulque diſtricte prohibet, ne ullus Magiſtratus, aut officialis ſæcularis, vel alius quiscunque, quacunque mundana dignitate fulgeat, hujusmodi cauſis, vel conficiendo proceſſus, vel inquiſito extrahendo, vel declarando, crimen patratum eſſe de exceptis, ullo pacto ſe ingerant aut immiſceant: ſecus omnia irrita fore & inania, ſimulque cenſuras, contra violatores Eccleſiaſticæ immunitatis latas incurri: ſed omnimoda cognitio & judicium ad Epiſcopum privative ſpectet.

Hortatur denique Epiſcopos, ut magno zelo & conſtantia Immunitatem Eccleſiaſticam defendant; ab omni tamen tumultu & perturbatione caventes, ne jactantiæ cauſa potius, quam miſerationis & juſtitiæ titulo Eccleſiaſtica privilegia aſſerere velle videantur: decernitque, ut hæc ſemper & ubique plenarium effectum ſortiantur, ſublata quavis aliter judicandi & interpretandi facultate. Addit clauſulas derogatorias omnium Prædeceſſorum ſuorum litteris Apoſtolicis &c.

Aliæ Conſtitutiones Benedicti XIII.

Idem Pontifex Benedictus XIII intra ſex annos multas præterea Conſtitutiones edidit, quæ in Bullario Romano Tomum XII implent. Verſantur autem pleræque circa privilegia, Indulgentias, facultates, conceſſiones, Regularibus factas.

Sic per Bullam *Pretioſus* Ordini Prædicatorum collata hactenus privilegia atque Indulgentias confirmavit, novaque adjecit, cum eximio illuſtriſſimi Ordinis encomio. Carmelitis in Aragonia dat poteſtatem creandi Doctores. Societati Jeſu aſſumendi in Patronum Scholarium B. Aloyſium. Carthuſianorum ſuperioribus, ne ſine licentia eorum ſubditi ullam gratiam a Sede Apoſt. poſſint expetere. Ordini S. Franciſci eorumque Tertiariis dat varia privilegia. Variæ Bullæ.

Prohibet, ne ullus Religioſus ad laxiorem Ordinem tranſeat ſine licentia Papæ. Datæ Indulgentiæ pro exercitio viæ S. Crucis. Facultas data Eremitis S. Auguſtini creandi 50 Magiſtros in Italia, & extra illam 40. & Generali Capucinorum, ubique erigendi tertium Ordinem. Tertiarii variorum Ordinum eximuntur a Juriſdictione ordinariorum. Uni ex Servis B. V. conceditur locus in Congregatione ſacrorum Rituum. Confirmantur privilegia Theatinorum, Carthuſianorum, Ciſtercienſium, Eremit. S. Aug. &c. Decernitur præcedentia Canonicorum Regularium Congregationis Lateranenſis.

Præpoſitum & Monaſterium Canonicorum Regularium S. Auguſtini in *Monte S. Bernardi* in Valleſia defendit adverſus Miniſtros & Officiales Pedemontanos, queriturque, quod varias Monaſterio inferendo moleſtias Immunitatem Eccleſiaſticam violarint, præſertim, dum noviſſime ſubtrahendo fructus Præpoſitum compulerunt ad jurandam ſibi fidem, & jus Patronatus in Præpoſituram illam ſibi arrogarunt. Igitur Papa hæc omnia contra ſacros Canones & juſtitiam acta declarat, eaque pro irritis habenda eſſe, ita, ut nemini ex juramento illo extorto aut coacta agnitione juris Patronatus jus ullum aut actio, vel titulus, etiam coloratus poſſidendi ac præſcribendi acquiſitus fuerit, jubetque, Præpoſitum penitus in integrum reſtitui, confirmatis cenſuris, quas prædicti Miniſtri incurriſſent. Mons S. Bernardi.

Magiſtro ſacri Palatii confirmatur juriſdictio in omnes cauſas, criminales, & civiles, quæ in palatio Apoſt. inter familiares oriuntur. Regularibus Piarum Scholarum interdicuntur Conciones extra ſuas Eccleſias &c.

Plures etiam Bullas Benedictus XIII edidit, quibus multos in ſan-
Canonizati. ctorum aut beatorum numerum retulit, uti Hyacintham de Mareſcotis, tertii Ordinis S. Franciſci. Thuribium Archiepiſcopum Limanum. Jacobum de Marchia Ord. S. Franciſci. Agnetem de Monte Politiano Ord. S. Dominici. Franciſcum Solanum Ord. S. Franc. Peregrinum Latioſum Ord. Servorum B. V. Aloyſium & Stanislaum S. J. Joannem a Cruce Carmelitam. Joannem Nepomucenum Canonicum Pragenſem, Fidelem a Sigmaringen Ord. Capucini. Vincentium a Paulo ex Congr. Miſſionis. Joannem de Prato Ord. S. Franc. Petrum Forrerium, Lotharingum, Canonicum Reg. S. Aug.

Promulgavit etiam cum ſolenni vitæ elogio Canonizationes plurium, quos jam antea varii Pontifices Catalogo Sanctorum adſcripſerant, uti Iſidori Agricolæ; Andreæ Corſini Carmelitæ; Philippi Benitii Ord. Servorum B. V. M. Franciſci Borgiæ S. J. Laurentii Juſtiniani Venetiarum Patriarchæ; Joannis Capiſtrani Ord. Min. de Obſerv. Catharinæ Bononienſis Clariſſæ; Felicis a Cantalicio Ord. Capuc.

Dubium & controverſum ſæpius erat, an Seniori Cardinali, ſi in
Decanus Card. Epiſcopatu ſit abſens Roma, competat Decanatus ſacri Collegii? negative reſponſum aliquando, & exemplis etiam comprobatum. Sic Cardinalis Tanarius junior erat Orſino Archiepiſcopo Beneventano, dictus tamen præ iſto Decanus. At vero Orſinus, poſtquam ad Pontificatus apicem fuit evectus, ordinavit *Conſtit.* 26, ut Decanatus ſacri Cardd. Collegii ad Epiſcopum Cardinalem antiquiorem, licet abſentem, pertineat.

Conſtit. 32. Conceduntur plenariæ Indulgentiæ in ſingulos menſes ſemel vere pœnitentibus, S. Synaxi refectis, & pro pace & concordia Principum Chriſtianorum, pro extirpatione hæreſum, & exaltatione S. Matris Eccleſiæ, orantibus, ſi flexis genibus diligenter ac devote ad ſonum campanæ mane, meridie, & veſperi recitaverint Antiphonam *Angelus Domini*, & ter ſalutationem Angelicam.

150. Doctrina Thomiſt. *Conſt.* 38. Auguſtinus Pipia Generalis Magiſter Ordinis Prædicatorum *Demiſſas preces* ſupplici libello ad Bened. XIII Ordinis ſui olim alumnum, detulit, atque conqueſtus eſt, quod nonnulli calumnientur, per Conſtitutionem *Unigenitus* doctrinæ Thomiſticæ cenſuram eſſe inuſtam. Pontifex eos conſolatur & hortatur, ut magno animo contemnant calumnias, ſententiis ſuis intentatas de gratia præſertim, per ſe ab intrinſeco efficaci, ac de gratuita prædeſtinatione ad gloriam ſine ulla prævisione meritorum, quas laudabiliter hactenus docuiſſent, & ab ipſis ſanctis Doctoribus, Auguſtino & Thoma, ſe habuiſſe, & Verbo Dei, ſummorumque Pontificum, & Concilio-

rum

rum Decretis, & Patrum dictis conſonas eſſe, *commemorabili ſtudio glorientur.* Diſtricte dein prohibet Papa, ne quis calumniari audeat, prædicta Conſtitutione S. Auguſtini & S. Thomæ doctrinam fuiſſe perſtrictam, hortaturque, ut Doctoris ſui S. Thomæ opera ſole clariora, & ſine ullo prorſus errore conſcripta, inoffenſo pede decurrant.

Conſt. 45. Declaratur irrita electio & conſecratio Cornelii *Steenoven* in Archiepiſcopum *Ultrajectinum*, a ſeptem Pſeudo-Canonicis attentata; cum Capitulum illud jam ante centum annos interciderit, omnesque prætenſi Canonici Eccleſiaſticis cenſuris fuerint irretiti: prout etiam Varletus Epiſcopus Babylonienſis, qui ſic electum ſacrilege conſecravit. Cauſa Ultraject.

Conſt. 51. Publicantur litteræ Proceſſus die Cœnæ Domini.

Conſt. 57. Parochis per Italiam quarta Funeralis decernitur, ſi defuncti apud Regulares ſepulturam elegerint. Sub illa tamen non comprehenduntur legata Miſſarum & anniverſaria.

Conſt. 59. Proviſi de Beneficiis in Italia mediam annatam ſolvant pro fabrica.

Articulus IX.

Conſtitutiones quædam Clementis XII Pontificatus

Anno I.

Primo Regiminis ſui anno, poſtquam gratiis & privilegiis remuneratus eſt Conclaviſtas, eos videlicet, qui Cardinalibus in Conclavi inſervierunt, creavit 25 pueros honorarios in Equites *Auratæ militiæ*, & Comites Palatii, occaſione ſolennis equitationis, qua Papam a Vaticano ad Eccleſiam Lateranenſem ad utrumque latus ſunt comitati. 151. Aurata Militia.

Aretino Epiſcopo uſum Pallii, & Crucis prælationem concedit. Erectam in Catalonia a Philippo V Academiam auctoritate Apoſtolica confirmat, & privilegiis ornat. Generali Congregationis Pauperum Matris Dei *Scholarum Piarum* dat facultatem conſtituendi in qualibet provincia duos Concionatores, tres vero in grandioribus, quam facultatem Benedictus XIII eis negaverat, ne a ſcholis piis impedirentur.

Cum priores Pontifices circa *Decanatum* Collegii Cardinalium variaſſent, ſtatuit Clemens, ut ſemper antiquior ex ſex ſuburbicariis Epiſcopis Cardinalibus, Romæ præſens, aut in negotiis publicis Ec- Decanatus S. Colleg.

cleſiæ abſens, ſit *Decanus.* Revocat exemptiones, a vectigalibus & aliis oneribus publicis, quibusdam in temporalibus Eccleſiæ Romanæ ditionibus Religioſis, bona temporalia poſſidentibus, aut Cardinalium Nepotibus, vel conſanguineis, a prioribus Pontificibus, præſertim a Benedicto XIII in damnum Cameræ Apoſtolicæ aut aliorum conceſſas, ſalva de cætero immunitate Eccleſiaſtica.

Congregationi *Piarum Scholarum* conceditur facultas, non tantum rudimenta fidei & litterarum pauperes docendi, ſed altiores quoque diſciplinas etiam Nobiles, & pro iis Collegia erigendi.

De jure in Parmam & Placent.

20 Junii 1731 Conſtitutionem edidit, qua declarat, Ducatus *Parmæ & Placentiæ* a Paulo III Romano Pontifice Domui Farneſiæ in feudum maſculinum fuiſſe conceſſos, uti ex litteris Inveſtituræ, a Romanis Pontificibus ſingulis Ducibus impertitæ, uti etiam ex Conſtitutionibus Pii V aliorumque Pontificum conſtet. Cum igitur Antonius, ultimus ex ea Familia Dux, nulla prole maſculina relicta ſit mortuus, Ducatus illos ad Cameram & Sedem Apoſtolicam reverti, atque Dominium utile cum directo conſolidari, niſi ex Henricheta Ducis vidua, quæ uterum ferre dicitur, proles maſcula ſit naſcitura.

Mandat propterea in virtute S. Obedientiæ omnibus Ducatus utriusque Vaſallis, ne caſu eveniente alium præter Romanum Pontificem Dominum agnoſcant. Bononienſi vero ſuo Legato præcipit, ut pro caſu non naſcituræ prolis maſculæ realem & actualem poſſeſſionem capiat, & jurisdictionem civilem, criminalem atque mixtam exerceat.

Divione novus Epiſcopatus.

Diſmembrata Eccleſia *Lingonienſi*, *Divione* in Burgundia novus Epiſcopatus a Papa conſtituitur, propter amplitudinem, præſtantiam, & diſtantiam hujus urbis (quæ per hanc erectionem civitatis nomine decoratur) a Lingonienſi Cathedrali Eccleſia, ac præſertim propter preces Ludovici XV de Eccleſia optime meriti: cui etiam, vigore concordatorum, inter Leonem X & Franciſcum I initorum, jus nominandi ad novum hunc Epiſcopatum contulit. Dos vero ex quibusdam commendis & Monaſteriis fuit deſumpta.

Anno II.

Epiſc. Monpel. ſcripta damnantur.

Epiſcopus Montis Peſſulani varia ſcripta contra Bullam *Unigenitus* ediderat, prout Clemens XII hic conqueritur, noviſſime vero, cum Capitulum Conſtitutionem illam acceptaſſet. Epiſcopus hunc actum irritum & Jurisdictioni ſuæ contrarium declaravit, cum ſevera prohibitione, ne quis ex ſuis ſubditis Bullam illam reciperet, edito mandato, cui titulus: *Ordonance de Monſeigneur de Montpillier contre la deliberation de ſon chapitre &c.*

Man-

Mandatum hoc Papa prorſus irritum pronuntiat, nulliusque penitus roboris, temerarium, erroneum, Apoſtolicis Conſtitutionibus, ſanctæque ſedi injurioſum, & ad ſchiſma & hæreſin tendens; imo aperte ſchiſmaticum, illudque legi aut retineri prohibet, ſub pœna excommunicationis reſervatæ, ipſo facto incurrendæ.

Ad inſtantiam P. Procuratoris Generalis *Terræ Sanctæ* Ordinis S. Franciſci jubet Pontifex bis in anno populo proponi neceſſitates ſacrorum locorum, quas Catholici ob impiam Turcarum, hæreticorum, & ſchiſmaticorum tyrannidem ibidem patiuntur, ut ſubſidium aliquod ipſis procuretur.

Per Bullam *Romanus Pontifex revocantur* varia *privilegia*, vivæ vocis oraculo, aut per reſcripta conceſſa, niſi per litteras Apoſtolicas, a Congregationibus Cardinalium, aut Romanæ curiæ Prælatorum edita, & a Romanis Pontificibus ſint approbata, nec non ab Officio Pœnitentiariæ Apoſtolicæ quandocunque conceſſa fuerint, ſeu emanaverint; quæ ſalva ac firma remanere vult Pontifex. **Revocatio privilegiorum.**

His autem conditionibus deſtituta privilegia & indulta revocantur ſequentia. 1. Audiendi confeſſiones absque facultate Epiſcopi & ſuperiorum, ad quos pertinet, aut eligendi confeſſarium, ab iis reſpective non approbatum. 2. Abſolvendi a caſibus Bullæ Cœnæ, aut alias Papæ, locorum Ordinariis, aut ſuperioribus Regularibus reſervatis. 3. Eximendi aut abſolvendi ab obligatione denuntiandi. 4. Utendi quibuscunque facultatibus reſervatis, licet pœnitentiariis eſſent conceſſa. 5. Relaxandi juramenta quælibet, etiamſi non agatur de præjudicio tertii. 6. Diſpenſandi in irregularitate, vel impedimentis matrimonii. 7. Convalidandi titulos Beneficiorum. 8. Celebrandi Miſſam in altari portatili. 9. Absque legitima cauſa non recitandi officium, aut illud commutandi.

Conſtitutione *Romanus* 30 Martii 1732 edita plures Conſtitutiones, a Benedicto XIII in favorem *quorundam Regularium* datas, revocat ad terminos juris communis, Concilii Tridentini, & Conſtitutionum Apoſtolicarum, eumque ſtatum, quo res fuerunt ante dictas Conſtitutiones Benedicti XIII. **Et quædam a Bened. XIII conceſſa.**

Confirmat Regulas Monachorum Congregationis Montis Libani, Syrorum, Maronitarum, Ordinis S. Antonii Abbatis. Item Congregationem *Sacræ Familiæ Jeſu* Presbyterorum ſæcularium fundatam Neapoli ad inſtructionem Juvenum Senenſium & Indorum.

Reverſis in Saxonia ad unitatem Eccleſiæ aut reverſuris remittit reſtitutionem bonorum Eccleſiaſticorum.

Anno III.

Statuit, ne *Carthuſiani* inconſultis Ordinis ſuperioribus gratias aut officia a Sede Apoſt. poſſint impetrare. Beatorum numero adſcribit Catharinam *de Ricciis*. Varia ſtatuit *de Conclavi*, & eligendo Pontifice, aliisque obſervandis ſede vacante.

S. Cath. de Ricciis. **De Conclavi.**

Atque imprimis memorat, varios Pontifices, uti Symmachum, Alex. II, Greg. X, Clem. V, Clem. VI, Julium II, Paulum IV, Pium IV, Greg. XV, Urb. VIII ea de re ſtatuiſſe: additque, nullam Cardinalibus ſede vacante eſſe jurisdictionem, ſed omnia futuro Pontifici reſervanda: nihil alienandum: rationes reddendas novo Pontifici a Theſaurario: Gubernatorem urbis aliosque officiales retinendos: tres Cardinales clauſuræ & curæ Conclavis præficiendos: ſcrutinia, bis quotidie inſtituenda, quæ in Conclavi fiunt, iis, qui foris ſunt, non evulganda.

Piæ Scholæ.

Clerici Regulares *Piarum Scholarum* Vilnæ in Lithuania ſcholas ad docendas diſciplinas majores aperuerant, Academia proteſtante, atque id cum juribus ſuis pugnare rata. Cauſa primum ad Nuntium Apoſtolicum, denique ad Sedem Apoſt. Romam fuit delata. Pronuntiavit Pontifex, Patres Piarum Scholarum obligari vi ſui Inſtituti rudimenta fidei Catholicæ, Grammaticam, & computorum regulas tradere adoleſcentulis: licere etiam eisdem ſcientias majores in publicis ſuis ſcholis tradere, modo Conſtitutiones ſuas circa ſcholas minores ſervent. Teneri ipſos admittere pueros pauperes, & licere ipſis admittere pueros divites & Nobiles: idque etiam Vilnæ locum habere, impoſito ſilentio Academiæ, cujus cauſam Romæ egit Paulus Strylevski S. J. (*Conſtit.* 98.)

Anno IV.

Doctoratus.

Ordini PP. Prædicatorum in reverentiam S. Thomæ & propter merita dat poteſtatem, ſæcularibus adoleſcentibus, in eorum ſcholis, ſtudiis, Gymnaſiis, per triennium Theologiæ operam dantibus, *Gradum Doctoratus* conferendi, cum iis privilegiis, quæ in publicis ſtudiorum Univerſitatibus promotis conferri ſolent. (*Conſtit.* 106.)

Conſtit. 113. Prohibet, ne nota aut cenſura inuratur in materia de efficacia Divinæ gratiæ diverſam a ſchola Thomiſtica doctrinam tenentibus, aut aliarum ſcholarum doctrina conviciis inceſſatur.

Conſt. 220. Confirmantur omnes confraternitates, ſub titulo ſeptem Dolorum B. V. M. a ſuperioribus Generalibus Ordinis *Servorum B. V. M.* erectæ; etiamſi de earum Canonica erectione non conſtet.

Anno V.

Tomo 2. *Conſt.* 142. Miſſionariis S. J. in Indiis in 20 annos confirmat privilegium diſpenſandi in gradibus prohibitis conſanguinitatis & affinitatis in ordine ad contrahendum matrimonium, ſi Ordinarius non poſſit facile conveniri: excepto tamen gradu primo conſanguinitatis.

Conſt. 143. Prohibentur litteræ paſtorales *Epiſcopi Montis Peſſulani*, quibus annuntiat miraculum, ad interceſſionem *Franciſci de Paris* patratum; & præmunit Diœceſanos ſuos adverſus Breve Papæ. Paris miraculum.

Conſt. 147. Plures Indulgentias concedit Ordini *Servorum B. V. M.* ad preces Cardinalis *Pieri* ejusdem Ordinis, cujus ipſe Pontifex, ejusque patruus & nepos Protectores fuerant; eundemque Eccleſiæ admodum utilem & fructuoſum, ſibique dilectiſſimum pronuntiat. *Conſtit.* vero ſequenti ſuperioribus ejusdem Ordinis etiam localibus dat poteſtatem benedicendi ſacra indumenta & paramenta propriæ Eccleſiæ, in quibus ſacra unctio non intervenit. Servis B. V. M. privil.

Conſt. 151. decernit, ut occiſor pœna ordinaria puniatur, licet homicidium ſecutum ſit in rixa, ſi homicida rixæ auctor fuerit. Conſtitutionem vero Benedicti XIII de Aſylo etiam *ad Clericos* extendit, ut a poteſtate Eccleſiaſtica extrahi poſſint, dummodo homicidium non fuerit caſuale, vel ad propriam defenſionem; circa extractionem vero Rei eadem ferme præſcribit, quæ Benedictus, ut ſcilicet laicus, reus criminis exempti, tot indiciis gravatus, quæ ad capturam ſufficiant, ad requiſitionem curiæ ſæcularis extrahatur a curia Eccleſiaſtica, invocato etiam, ſi opus ſit, brachio ſæculari, interveniente tamen perſona Eccleſiaſtica, ab Epiſcopo deputata, ducaturque reus in carcerem Eccleſ. examineturque; & ſi indicia ad torturam ſufficientia adſint, laicus curiæ ſæculari tradatur; exacto tamen juramento, eum Eccleſiæ reſtituendi, ſi indicia diluerit. Sin autem illa non eliſerit, ſed reus repertus fuerit, Eccleſiaſticus Judex in Clericum, ſæcularis in laicum, prout juris eſt, animadvertat. Hæc tamen Conſtitutio ex intentione Pontificis non extenditur ultra ditionem temporalem ſeu Statum Eccleſiæ Romanæ in Italia. Conſt. Bened. XIII de Aſylo ad Clericos extenditur.

Conſt. 155. Confirmat Breve Urbani VIII, quo declaravit, Ordinem Patrum *Capucinorum* vere eſſe Ordinem S. Franciſci, atque ex eo per lineam rectam ſine interruptione deſcendere. Ordo Capucin.

Conſt. 160. *Bona Eccleſiaſtica*, jam dudum in Palatinatu Inferiore & Ducatu Neoburgenſi ab hæreticis occupata, condonantur iis, qui ad Catholicam Religionem revertuntur. Bona Eccleſ. in Palat.

Conſt.

Conſt. 162. Epiſcopatus Ferrarienſis, Sedi Apoſt. immediate ſubjectus, in Archiepiſcopatum erigitur.

Anno VI.

Conſt. 166. Irritæ pronuntiantur duæ epiſtolæ Paſtorales de *Ritibus Sinenſibus* Epiſcopi Pekinenſis, quæ diſcordias inter Miſſionarios excitaverant, cum reſervatione poteſtatis mentem ſuam aperiendi ſuper hac materia.

Conſt. 176. Prohibetur Prælatis Eccleſ. ne litteras tradant *Græcis*, ſive unitis, ſive ſchiſmaticis, pro colligenda pecunia, jubenturque eis litteras & pecunias adimere.

Conſt. 180. Conceduntur Indulgentiæ docentibus & diſcentibus doctrinam Chriſtianam.

Conſt. 191. Confirmatur alternatio Provincialis & ſocii, in Provincia Tyrolenſi Auſtriaca *Servorum B. V. M.* prohibetur, ne abſque neceſſitate Religioſi transferantur ab una Provincia ad alteram &c.

Conſt. 192. Prorogantur Indulgentiæ plenariæ ad 15 annos pro Eccleſiis, in quibus Patres S. J. communionem generalem celebrant.

In Congregatione Miſſionis 35 erant electores; deciſum, non ſufficere 18 vota; quia non faciunt unum integrum ſupra medietatem, ſed requiri 19, ut electio valeat. Hoc decretum confirmatur *Conſt.* 195.

S. Vincent. a Paulo. *Conſt.* 203. Canonizatur *Vicentius a Paulo*, fundator Presbyterorum ſæcularium Congregationis Miſſionis in Gallia.

S. Fliſca. *Conſt.* 205. Sanctarum viduarum albo inſeritur Catharina *Fliſca Adurna*.

S. Juliana Falconeria. *Conſt.* 206. Canonizatur B. *Juliana Falconeria*, fundatrix tertii Ordinis Servorum B. V. M.

Conſt. 207. Beatorum numero inſeritur Joſephus a *Leoniſſa*, Ordinis Fratrum Minorum S. Franciſci Capuccinorum.

Conſt. 214. Diſpoſitio de homicidis & Aſylo ad Regnum Hiſpaniæ extenditur.

Conſt. 215. Concedit, ut Patriarcha Olyſſiponenſis fiat Cardinalis, & *Conſt.* 219. Regi Joanni V conceditur jus præſentandi ad omnes dignitates & Canonicatus Cathedralis Eccleſiæ Olyſſiponenſis.

Conſt. 226. Prohibetur, ne confeſſarii quicunque, etiam titulo Bullæ Cruciatæ abſolvant Miniſtros S. Officii Inquiſitionis, qui geſta illius evulgant in Portugalliæ & Algarbiorum regno.

Conſt.

Conſt. 229. Prohibentur ſub pœna excommunicationis Societates & Conventicula *Liberorum Murariorum ſeu Francs Maſſons*, ſive der Freymaurer. Freymaurer.

Conſt. 247. Confirmantur Miſſiones, ab Archiepiſcopo Salisburgenſi inſtitutæ, & leges, Miſſionariis, Auguſtinianis, Capuccinis, Benedictinis, Franciſcanis traditæ.

Conſt. 251. Conceditur facultas eligendi B. V. M. Immaculatam in Patronam principalem regni Siciliæ.

Conſt. 268. Irritatur electio Petri *Meindarts* in Pſeudo-Archiepiſcopum Ultrajectenſem, facta a prætenſo Canonicorum Capitulo, jam ante centum annos extincto.

Conſt. 271. Regi Franciæ conceditur jus nominandi ad Beneficia in Lotharingiæ & Barri Ducatibus.

Conſt. 274. Damnatur liber, cui titulus: *Hiſtoire du Livre des Reflexions Morales ſur le Nouveau Teſtament, & de la Conſtitution Unigenitus*, editus Amſtelodami, tanquam continens damnatas Janſenii & Queſnelli hæreſes. Et *Conſt.* ſequenti Hiſtoria Concilii Tridentini, Italice ſcripta a *Paulo Sarpi*, nunc vero in linguam Gallicam verſa.

Conſt. 276. Damnatur folium, quo continetur Decretum Parlamenti, ſupprimens litteras plurium Epiſcoporum, ſuper obligatione, privandi oblatione Miſſæ ſacrificii, & ſuffragiis Eccleſiæ, appellantes a Conſtitutione *Unigenitus*.

CAPUT XXX.

Excerpta ex Conſtitutionum BENEDICTI XIV.

TOMO I.

Qui continet ab eo edita ab anno 1740 *ad* 1746.

Articulus I.

Anno 1740.

1. Conſtitutione indicitur Jubilæum. 152.

2. Epiſtola Encyclica ad omnes Epiſcopos, qua eis commendatur vigilantia in vitam & honeſtatem Clericorum; ut dignos Eccleſiis Mi-

niſtros præficiant, Seminaria Clericorum erigant, eaque viſitent, in Eccleſiis ſuis reſideant, eas viſitent, curentque, ut Parochi & confeſſarii quot annis ſacris exercitiis vacent.

Novæ Congregationes Cardd.

5. Erigitur *Congregatio* particularis 5 Cardinalium cum Secretario, cui cura committitur, ut *Digniores ad Epiſcopatus* promoveantur.

6. Prohibetur omnibus Regularibus (exceptis Hoſpitalariis S. Joannis de Deo) venditio aromatum, pharmacorum, medicamentorum pro ſæcularibus.

7. Epiſcopi & Abbates poteſtate quaſi Epiſcopali gaudentes, in Italia quot annis, Ultramontani vero ſingulis quinquenniis more veteri *Limina* Apoſtolorum per ſe, vel, ſi impediti fuerint, per alium viſitent, & Diœceſis ſuæ ſtatum exponant.

8. Cum ſacra Congregatio Concilii Tridentini pluribus occupetur negotiis, quam ut Epiſcopis, ſacra *Limina* viſitantibus, reſpondere poſſit, adjungitur ei in ſubſidium particularis *Congregatio nonnullorum Romanæ curiæ Prælatorum.*

9. Conceduntur 100 annorum Indulgentiæ iis, qui feria 6 in memoriam agoniæ Chriſti flexis genibus recitant quinquies orationem Dominicam & Salutationem Angelicam, *ad ſonum campanæ*, quæ in ſingulis Parochiis in virtute S. Obedientiæ pulſari jubetur.

10. Quardiano S. Sepulchri facultas conceditur, ut, abſentibus Epiſcopis Latini ritus, Sacramentum Confirmationis conferre poſſit Oleo & Chriſmate, a Catholico Epiſcopo benedictis.

Anno 1741.

11. Conſecratio Joannis Petri *Meindarts*, in Archiepiſcopatum Ultrajectenſem intruſi, illicita, illegitima, ſacrilega, ac contra ſupremæ ſedis mandata, & SS. Canonum ſanctionem facta declaratur. Excommunicationis quoque, & ſuſpenſionis ab exercitio Ordinis & Juriſdictionis ſententia percellitur. Omnes autem ab eo ordinatos declarat ſuſpenſos, ac proin irregulares, ſi ſuſceptos Ordines exercuerint. Excommunicantur inſuper omnes, qui execrabili facinori operam, conſilium aut conſenſum præſtiterunt, & ſchiſmatici atque vitandi declaratur, hortaturque Pontifex Fideles Belgii Fœderati, ut a prædicto Joanne ceu lupo caveant, eumque devitent.

Maindart.

12. *Proviſi a Cardinalibus* tenentur etiam a Sede Apoſt. proviſionem petere, & Datariæ, Cancellariæ, taxam, & jura alia officialibus debita cum annatis ſolvere, ſi 24 aureos proventus excedant; non obſtante Regula IX Cancellariæ.

13. In-

13. Interdicitur Clericis omnis *Negotiatio*, etiam ſub alieno laici nomine, cum avaritiam, & rerum humanarum cupiditatem ſapiat, & Clericos a rebus Divinis abſtrahat.

14. Continetur Bulla Cœnæ Domini.

16. Conqueritur Papa contra Polonos, quod facilius, quam oportet, matrimonia diſſolvant, acſi neque lege naturæ, neque Divino jure, neque Evangelicis præceptis, & Canonicis ſanctionibus initum eſſet connubium.

17. Beatificatur Alexander *Saulius*, Clericus Regularis S. Pauli, ſeu Barnabita, Alariæ in Corſica Epiſcopus.

19. Commendat *jejunium*, vetatque cum aliquo diſpenſari ſine legitima cauſa & utriusque Medici conſilio, cum multitudine vero promiſcue ſine graviſſima cauſa & urgente neceſſitate.

20. Renovantur Conſtitutiones Greg. XV & Alex. VII, & Declarationes S. Officii ſeu S. Inquiſitionis, contra *Confeſſarios ſollicitantes* editæ. Obligantur Confeſſarii, ſuos pœnitentes, quos noverint ab aliis Confeſſariis vel in ipſa confeſſione, vel ante vel immediate poſt, vel occaſione aut prætextu confeſſionis, aut in confeſſionali ſimulata etiam tantum confeſſione, ad inhoneſta & turpia, ſive verbis, ſive ſignis, ſive nutibus, ſive tactu, ſive per ſcripturam, tunc vel poſtea legendam, fuiſſe tentatos aut ſollicitatos, hos, inquam, pœnitentes obligantur Confeſſarii ſedulo monere, *juxta occurrentium caſuum circumſtantias*, de obligatione denuntiandi Inquiſitoribus, ſive locorum Ordinariis confeſſarium ſollicitantem, ſive pœnitens conſenſerit, ſive non, aut tempus jam longum effluxerit, aut ſollicitatio pro alia perſona ſit facta. Si autem pœnitens ſollicitantem denuntiare recuſaverit, abſolutionem ei negandam decernitur. 153. De ſollicitantibus.

Ne autem Sacerdos innocens denuntietur, ſtatuitur hic, ut falſo denuntians caſum Pontifici reſervatum incurrat.

Altera pars hujus celebris Conſtitutionis verſatur circa *abſolutionem complicis* in peccato luxuriæ, quæ nulla eſſe decernitur (ſecluſo mortis articulo in defectu alterius Confeſſarii) nam Papa tali Sacerdoti complici omnem adimit Jurisdictionem. Si autem complicem nihilominus audire, & abſolvere attentarit, ipſo facto incurrit majorem excommunicationem, Pontifici reſervatam. Extenditur autem hæc diſpoſitio etiam ad tempus Jubilæi, ita, ut neque illo complex abſolvi poſſit, non obſtante Bulla Cruciata, aut alia quacunque, aut quibuscunque privilegiis. Monentur denique omnes locorum Ordinarii, ut hanc Bullam diligenter obſervari curent. Videantur etiam de hac materia Propoſitiones 6 & 7, ab Alex. VII damnatæ. De abſolutione complicis.

Stipendium Miſſæ.

22. Prohibetur, ne quis *Stipendia Miſſarum* colligat, easque alio in loco pro minore ſtipendio legendas curet. Miſſas autem legendas, ſecundum intentionem dantis ſtipendium, in loco, ubi datur ſtipendium, inſinuatur.

23. Rurſus omnis mercatura & negotiatio circa Miſſarum ſtipendia prohibetur.

24. Confirmatur *Militia S. Januarii*, a Carolo, utriusque Siciliæ Rege erecta, & varia eidem militiæ privilegia conceduntur.

Cophti.

25. Cum quam plurimi *Cophti* paucis abhinc annis ad Catholicam fidem eſſent converſi in Ægypto, deſtituti tamen Epiſcopo, illos Papa interim ſubjicit Athanaſio Epiſcopo Hieroſolymitano ritus Cophtici.

Reſidentia.

26. Conqueritur Papa de negligentia Epiſcoporum Hiberniæ, in ſua Diœceſi non reſidentium, aliis vero materialiter tantum *reſidentibus*, ſine exercitio curæ Paſtoralis. Proponit eis exemplum S. Patritii Hiberniæ Apoſtoli, S. Malachiæ Armachoni Archiepiſcopi, S. Laurentii Archiepiſcopi Dublinenſis, zelum ſanctorum, Columbani, Galli, Virgilii, Rumaldi, aliorumque Hibernorum, qui in varias provincias fidem Catholicam invexerunt.

Jejunium.

27. Cum Pontifex ſtatuiſſet, etiam iis, cum quibus jejuniorum diebus diſpenſatum eſſet in comeſtione carnium, unicam ſumendam refectionem, quidam putarunt, id in eum duntaxat caſum intelligendum, quo cum tota communitate diſpenſatur, non autem in eum, quo cum particularibus perſonis diſpenſatur. At Pontifex hanc interpretationem rejicit, declaratque, in utroque caſu una comeſtione diſpenſatos contentos eſſe oportere.

Delegatio cauſarum.

28. Querela fuit, commiſſiones cauſarum in partibus ſæpius delegari perſonis indoctis & inidoneis. Papa hunc abuſum tribuit nimiæ multitudini Protonotariorum non participantium, quibus, cum in Eccleſiaſtica dignitate ſint conſtituti, cauſæ judicandæ ſæpius committuntur. Statuit itaque, ut cauſæ Judicibus Synodalibus delegentur, (quales in ſingulis Diœceſibus quatuor eſſe debeant, Jurium periti, aut etiam plures in amplis Diœ eſibus) horum autem nomina ad Sedem Apoſt. mittantur, ut cauſæ ad illos dirigi poſſint. Hortatur, ut, ubi Concilia Provincialia & Synodalia diu omiſſa fuerunt, celebrentur, & in iis Judices Synodales pro more veteri eligantur.

Venditio reditaum.

29. Quidam Clerici ſuorum beneficiorum reditus uno actu, accepta pecunia, vendiderunt, quoad viverent, ſub nomine utilitatis & commodi ceſſi. Unde evenit, ut diſſipata pecunia egerent, nec Eccleſiæ aut pauperibus ſuccurrere poſſent. Reprobat Papa hunc abuſum, atque id genus pacta & contractus, quomodocunque colo-

ratos,

ratos, improbat, prohibet, & prorſus irritos eſſe declarat, ſive ad totam vitam, ſive ad longum tempus, extendantur.

30. Relatum fuit Pontifici, quosdam Clericos reſignare ſuum Beneficium, reſervata ſibi, cum facultate Sedis Apoſt. penſione annua, addito tamen pacto, penſionem illam pecunia præſenti redimendi & extinguendi. Hoc pactum reprobat Pontifex, ceu nundinationem Beneficii, Simoniam redolentem, atque ſub gravi pœna prohibet.

Venditio penſionis.

31. Natio Maronitarum, quæ ſemper manſit Catholica, nullum Concilium Provinciale celebravit usque ad Joſephum Patriarcham Antiochenum, qui petiit Roma ſibi mitti *Aſſemanum*, virum doctum ejusdem nationis: eoque præſente cum 14 Epiſcopis Maronitis, 2 Syris, 2 Armenis, pluribus Abbatibus Congregationis Montis Libani, Miſſionariis omnium Ordinum, qui in Syria & Palæſtina morantur, Franciſcanis videlicet, Capuccinis, Carmelitis, Societatis Jeſu, multisque Parochis & Theologis, qui olim in urbe Alumni fuerant Collegii Pontificii Maronitici, celebratum eſt Concilium anno 1736, in quo lectis Decretis & Canonibus actum de reformanda diſciplina Eccleſiaſtica. Papa autem hanc Synodum confirmavit.

154. Synodus Maronitarum.

32. Papa iterum confirmat Ordinem *Equeſtrem S. Georgii* in Bavaria, a Carolo Alberto Electore erectum, aſſumptis ſex perſonis Eccleſiaſticis, pro cultu Divino habendo, quarum una ſit Epiſcopus, altera Præpoſitus, duo Decani, duo Eleemoſynarii.

Ordo S. Georgii.

33. Queritur Pontifex, *matrimonia* nimium leviter diſſolvi. Ad quem abuſum tollendum varia ſtatuit, uti, in quavis Diœceſi conſtituendum Defenſorem matrimoniorum virum doctum, qui omnibus Judiciis matrimonialibus ſit præſens, &, quantum poteſt, ſtet pro valore matrimonii. Si ab Epiſcopo, ad quem ceu Judicem Ordinarium ſpectat prima ſententia, fuerit pronuntiatum pro utilitate matrimonii, appellabit, nihilque interim innovetur. Si etiam in ſecunda inſtantia pro nullitate fuerit pronuntiatum, & ſic duæ conformes habeantur ſententiæ, neque Defenſor cenſuerit, ulterius appellandum, in arbitrio conjugum eſt, alias nuptias contrahere, modo nihil novi pro valore detegatur; nam ſententiæ de valore vel nullitate matrimonii nunquam tranſeunt in rem judicatam.

Matr. diſſolutio.

Et quoniam ſæpe Sedi Apoſt. porriguntur preces pro diſpenſatione in matrimonio Rato tantum, Pontifex cauſam Congregationi Concilii aut alteri pro voto conſultivo delegabit, eoque lecto & ponderato ſtatuet, quod in Domino videbitur.

34. Eſt celeberrima Conſtitutio de *matrimoniis in Hollandia* & Belgio contractis. Urgebant Epiſcopi Belgii, Iprenſis maxime, cum pro

155. De matrimoniis in Hol-

landia, aut urbibus limitaneis. officio de ſtatu ſuæ Diœceſis ad Clementem XII referret, ut certi quid ſtatueretur, an matrimonia Hollandorum inter ſe, aut cum Catholica perſona contracta, Tridentini forma non ſervata, ſint pro validis habenda, nec ne.

Clemens XII Congregationi Cardd. Tridentini Interpretum negotium cognoſcendum commiſit. Hæc ab Epiſcopis Belgii relationes petiit, auditis etiam doctiſſimis Almæ urbis Theologis, quorum reſponſa & diſſertationes, quamvis non omnino inter ſe conformes, typis ſunt editæ.

Benedictus XIV Congregatione Cardinalium coram ſe inſtituta, atque negotii gravitate probe expenſa, declaravit, ſtatuitque 1, licet Congregatio Concilii alias in caſibus quibusdam particularibus, & attentis tunc propoſitis circumſtantiis pro invaliditate matrimonii reſponderit, nihil tamen adhuc generatim a Sede Apoſtolica ſit definitum, omnibus rationum momentis hinc inde ſedulo libratis, matrimonia in Fœderatis Belgii provinciis, *inter hæreticos* usque modo contracta, quæque impoſterum contrahentur, etiamſi forma, a Tridentino præſcripta, non ſit obſervata, dummodo aliud non obſtet Canonicum impedimentum, *pro validis habenda eſſe*: adeoque, ſi contingat, utrumque conjugem converti, eodem, quo antea, matrimonii vinculo eos teneri, licet conſenſus coram Catholico Parocho non renovetur: &, ſi unus tantum ex conjugibus convertatur, neutrum poſſe, quamdiu alter ſuperſtes erit, ad alias nuptias tranſi e.

2. Si vero in iisdem fœderati Belgii provinciis, contrahatur a Catholicis cum hæreticis, absque forma Tridentini, Pontifex talia matrimonia graviter quidem illicita, valida tamen pariter eſſe declarat, modo nullum aliud impedimentum matrimonii concurrat. Conjux tamen Catholicus obligatur, quantum poteſt, converſionem conjugis procurare.

3. Idem declarat ſua ſanctitas de matrimoniis, extra fines Belgii fœderati in urbibus limitaneis, *di Barriera* dictis, in quibus Hollandi ſua habent præſidia, contractis, ſive inter ſolos hæreticos, ſive inter Catholicos & hæreticos; nam & hæc habenda eſſe pro validis, licet Tridentini forma non ſit ſervata; dummodo uterque conjux ad easdem copias ſeu legiones pertineat. Eadem declaratio ad urbem *Trajectum* extenditur, quamvis non jure dominii ſed pignoris, ut ajunt, poſſeſſam a Batavis.

4. Circa conjugia, quæ contrahuntur in regionibus Principum Catholicorum ab iis, qui in Batavia domicilium habent, vel in Batavia

tavia ab iis, qui in Catholicis regionibus domicilium habent, nihil de novo decernit Pontifex, volens, ut de iis, juxta Canonica Juris communis principia, probataſque in ſimilibus caſibus alias editas a S. Congreg. Concilii reſolutiones, ubi diſputatio contingat, decidatur.

35. Improbantur occulta matrimonia, contracta quidem coram Parocho, aut alio Sacerdote, ab eo deputato, & duobus teſtibus, ſine tamen *præviis denuntiationibus*, in quibus ſine gravi cauſa non vult diſpenſari. Exhibentur varia incommoda, quæ ex talibus occultis matrimoniis oriuntur. Petit, *ut diligens fiat inquiſitio, an contracturi ſui ſint, an vero alieni juris? an filiifamilias, quorum nuptiæ patri juſte diſſentienti ſint inviſæ? ab Epiſcopali etenim munere nimium eſſet alienum, facilem præberi filio inobedientiæ occaſionem.* Et paulo ante ait, ex matrimoniis, contra patris juſte diſſentientis voluntatem ſecreto contractis, gravia exoriri incommoda. Denunciationes.

36. Cum quidam Pontifices Canonizationes ſanctorum in Baſilica Lateranenſi peregiſſent, Benedictus XIV ſtatuit, ut eæ deinceps more veteri in Baſilica Vaticana S. Petri celebrarentur.

37. Modus celebrandi exequias pro defunctis S. R. E. Cardinalibus præſcribitur.

38. Prohibet Papa, ne Indi in *Braſilia*, Paraquaria, & ad flumen de la Plata dure tractentur, aut in ſervitutem abſtrahantur. Laudat pietatem Joannis V Luſitaniæ Regis, qui ſibi eſſet pollicitus, ſe Officialibus & Miniſtris ſuis mandaturum Chriſtianæ charitatis manſuetudinem. Indi.

39. *Clauſuram* omnibus viris Religioſis præcipit, ſublata diſpenſandi facultate. Non tamen vult derogatum iis conceſſionibus, quæ ad favorem nobilium fœminarum, quæ ſunt de familia fundatorum aut inſignium Benefactorum Monaſterii, modo de ejusmodi conceſſione, legitime Romæ facta, Ordinariis locorum Antiſtitibus fides & tantummodo ad ſacra ingreſſus fiat. Clauſura.

40. Tractat de Clauſura Monialium, adempta facultate diſpenſandi. Excipiuntur tamen locorum Ordinarii, & Superiores, quorum Jurisdictioni ſubjecta ſunt Monaſteria, in caſibus tamen neceſſariis.

Articulus II.

Anno 1742.

41. Dat facultatem Militiæ S. Joannis Hieroſolymitani celebrandi *Miſſam in triremibus*, quando ſtant in anchoris, & tempeſtas eſt tran-

tranquilla, aſſiſtente tamen Presbytero vel Diacono, ut nullum ſit periculum effundendi Divinum ſanguinem.

42. Complectitur Epiſtolam paræneticam, ſancto zelo plenam, ad Epiſcopos, ut diligenti *Catecheſi* curent rudem pueritiam inſtrui in iis, quæ ſunt ſcitu neceſſaria neceſſitate *medii*, & etiam *præcepti*. Oſtendit neceſſitatem utilitatemque *doctrinæ Chriſtianæ*, qua ſint rigandæ tenellæ plantæ, ut in dignos operum fructus adoleſcant. Parochorum vigilantiam curamque animat, ut juventutem fidei morumque legibus a teneris diligenter imbuant, magnam officii ſui Paſtoralis & gravis obligationis, partem in eo verti oſtendens. Requirit etiam adjutricem operam Presbyterorum, qui nullum habent Beneficium curatum, ludimagiſtrorum, parentum, piarum Sodalitatum, aliorumque.

Catecheſis.

43. Prohibetur, ne *Patriarcha Antiochenus* pecuniam exigat pro ſacris Oleis. Præbeant autem eidem Epiſcopi ſubſidium charitativum, pro congrua ſuſtentatione. Habitat Patriarcha Antiochenus, cui ſubjecti ſunt omnes *Epiſcopi Maronitarum*, in Monte Libano, Maronitarum etiam quandoque Patriarcha appellatus, in Monaſterio Canubinenſi.

Sub eo, tempore Concilii Maronitarum, de quo ſupra, erant Archiepiſcopi & Epiſcopi, 1. Tyri. 2. Damaſci. 3. Cypri. 4. Aleppi. 5. Beryti. 6. Tripolis. 7. Botri. 8. Aco, ſeu Ptholemaidis. 9. Laodiceæ. 10. Apameæ. 11. Arcæ. 12. Eden. 13. Sareptæ. 14. Paneadis. 15. Liſtræ. 16. Neapolis. Sed in Synodo Montis Libani prædicta ordinatum eſt, ut Diœceſes Maronitarum ad octo reducerentur, ſalva Patriarchæ poteſtate Epiſcopos nonnullos Titulares conſecrandi. Benedictus XIV hæc confirmat, ſed ita, ut reductos Epiſcopos ad tempus vitæ in poſſeſſione ſedis ſuæ relinquat.

Epiſcopi Maronitarum.

44. Abolentur tribunalia quædam particularia.

45. *Diſpenſationum* Matrimonialium cauſas veraciter exponendas ab oratoribus, & litterarum Apoſt. expeditoribus, atque ab executoribus examinandas decernit.

46. Corpus *Camilli de Lellis* in decentiorem locum transferendum.

47. Executiones citationum, mandatorum, aliarumque proviſionum Romanæ curiæ non impediendas.

48. Tractatur de appellationibus & inhibitionibus concedendis vel negandis.

49. Revocatur peculiare ſtatutum Ordinis Fratrum Minorum S. Franciſci *Capucinorum*, quo ipſis vetitum erat, ne Confeſſariis extra proprium Ordinem unquam confiteri poſſent. Conceditur itaque

Licentia Confeſſionis Capucinis data.

que illis facultas confitendi extraneo Confeſſario cuicunque approbato, deficiente Confeſſario approbato proprii Ordinis.

50. Beatificatio *Camilli de Lellis*, fundatoris Clericorum Regularium miniſtrantium infirmis.

51. *Eliſabetha* Luſitaniæ Regina jam ab Urbano VIII fuit canonizata, ſed absque ſcriptis litteris, quas hic Benedictus XIV ſupplet, ejusque vitam deſcribit.

52. Concedit facultatem in triremibus Pontificiis Miſſam celebrandi, prout ſupra triremibus Melitenſibus.

53. 54. Mittit *Miſſionarios Capuccinos* ad regnum Batgaum & Bittia in magno Thibet, ad petitionem Regis.

55. Declarat Epiſcopo Valentiæ ſuam mentem ſuper jejunio, ut videlicet Epiſcopi non diſpenſent, niſi imperata unicæ comeſtionis norma. **Jejunium.**

56. *Spicarum collectio* pauperibus poſt meſſem permittenda.

57. Factum eſt jam dudum, ut graſſantibus per totum Orientem, tum Barbarorum Infidelium immanitate, tum etiam ſchiſmaticorum perfidia, plurimi ex Græcis, Epiro, Albania, aliisque Aſiæ regionibus ad Italiam, eique adjacentes Inſulas, tanquam ad fidei & tranquillitatis portum confugientes, ibidem domicilium collocaverint, qui Græco ritu utuntur & *Græco-Itali* appellantur. His Papa confirmat ſuos ritus, & privilegia. **Græco Latini.**

Declarat autem, quod, tametſi in Symbolo non teneantur addere *Filioque*, teneantur tamen credere, Spiritum S. a Patre Filioque tanquam uno principio procedere: tam in azymo quam fermentato Corpus Chriſti veraciter confici. Dari Purgatorium: prodeſſe animabus in eo detentis vivorum ſuffragia. Plene purgatas in cœlum mox recipi. Illorum animas, qui in peccato mortali actuali, aut originali decedunt, mox in infernum deſcendere. Romanum Pontificem in totum orbem tenere Primatum, S. Petri Apoſtolorum Principis eſſe ſucceſſorem, & verum Chriſti Vicarium, totiusque Eccleſiæ Caput &c. 156. **Græcis credenda.**

Declarat præterea, formam Bapiſmi Græcorum: *Baptizetur Servus Dei N. in nomine Patris &c.* noſtræ Latinæ æquivalere. Euchariſtiam infantibus, dum baptizantur, neque ab hominibus Græci ritus eſſe conferendam: liberos patris ritum ſequi oportere, ſi ſit Latinus: ſi Græcus, in arbitrio ejus poſitum eſſe: ad ejus autem Parochiam pertinere, cujus ritu baptizatus eſt. Nec ritum deinceps mutari poſſe ſine diſpenſatione Sedis Apoſt. Nec licere Latino Sacerdoti ritu Græco celebrare Divina Officia, nec Græco ritu Latino. **Et facienda.**

Ritus. Permittitur Græcis *ſub utraque ſpecie* communicare, ubi hic mos introductus eſt, modo credant, Chriſtum ſub una etiam ſpecie integrum contineri. Nemo ex Græcis ad ſacros ordines promoveatur, niſi vel Romæ, vel Panormi, vel in Calabria in Seminario fuerit litteris imbutus.

Clerici conjugati. Græci Epiſcopi, quorum alter eſt Romæ, alter in Calabria, in conferendis ſacris Ordinibus ritum Græcum, in *Euchologio* eorum præſcriptum ſervent. Permittitur Græcis in Calabria & Sicilia, ut *uxores* poſt ſacros Ordines retineant, modo eas antea virgines duxerint. Matrimonium vero, poſt ſuſceptos ſacros Ordines contractum, irritum declaratur, & ita contrahentes excommunicantur. Græcus Presbyter, conjugatus, antequam ad Miſſam celebrandam accedat, per hebdomadem vel ſaltem per triduum ab uxore curet abſtinere.

Multa alia in hac Conſtitutione uti erudite recenſet, ita ſapientiſſime diſponit Pontifex, quæ lectu omnino ſunt digniſſima. Addit autem, ſe per hæc, quæ de Latino-Græcis, Romæ, in Calabria, Sicilia, Corſica, aut aliis Italiæ locis ordinavit, iis, quæ Orientalibus Græcis a Sede Apoſt. ſunt conceſſa aut permiſſa, nullum præjudicium allaturum.

58. Approbatur publicus cultus, ab immemoriali tempore exhibitus Beatæ *Joannæ Valeſiæ*, olim Reginæ Franciæ, fundatrici Ordinis Annuntiationis B. V. M.

Articulus III.

De Ritibus Senenſibus.

157. 59. Tractat prolixe de *Ritibus Sinenſibus*, aitque, in ampliſſimo illo regno Chriſtianam fidem ingentes feciſſe progreſſus, longe etiam majores facturam, niſi coorta inter *Miſſionarios diſſidia* curſum intercidiſſent. Occaſionem iſtis dediſſe ceremonias quasdam & ritus, quibus Sinenſes, ad *Confucium* Philoſophum, & *Majores ſuos* honorandos uti conſueverunt: cum nonnulli contenderent, eos eſſe mere civiles, adeoque permittendos iis, qui, relicto idolorum cultu, Chriſtianam religionem amplectebantur; contra vero aliis eos, utpote ſuperſtitionem olentes, ſine gravi Religionis injuria permitti nullo modo poſſe afferentibus: atque hanc controverſiam multis annis Sedis Apoſt. curam ad ſe traxiſſe.

Primo

Primo itaque cauſam iſtam ad tribunal S. Sedis delatam ab iis, qui ritus ſinicos ſuperſtitione imbutos ſuſpicabantur. Anno 1645 a Congregatione de Propaganda Fide approbatas eorum Theologorum reſponſiones, qui ritus ſuperſtitione infectos judicarunt. Proinde Innocentium X ad præfatæ Congregationis preces ſub excommunicationis pœna mandaſſe, ut omnes Miſſionarii deciſiones prædictas obſervent. **Hiſtoria de Ritibus.**

Verum paulo poſt ab aliis Miſſionariis alia dubia de iis ritibus Congregationi de Propaganda fuiſſe propoſita, ex quibus nullam ſuperſtitionem habere videbatur. Negotium itaque ab Alex. VII Congregationi S. Inquiſitionis fuiſſe commiſſum, quæ pro diverſa relatione facti alios mere civiles, & politicos eſſe permittendos, alios vero minime tolerari poſſe judicarit: Idemque ab Alex. VII anno 1656 probatum fuiſſe & approbatum.

Cum tertio ad S. Sedem controverſia fuiſſet deducta, reſpondit Congregatio S. Inquiſitionis, utrumque Decretum, tam Innocentii X de anno 1645, quam Alexandri VII de anno 1656 eſſe obſervandum, cum non ſint contraria, eo quod reſponſum ſit ſecundum diverſas relationes & expoſitiones rituum Sinenſium. Hoc Decretum anno 1669 Clemens XI comprobavit.

Non ceſſavit contentio, ſed aucta eſt, non ſine gravi ſcandalo & perturbatione Miſſionis. Quare Innocentius XII exactam controverſiæ diſcuſſionem S. Inquiſitionis Congregationi demandavit. Examen hoc Innocentii XII mors intercepit: Clemens XI autem ſucceſſor illud coram ſe inſtitui voluit, & reſponſiones S. Congregationis, quibus Ritus Sinenſes, utpote ſuperſtitione imbuti, prohibebantur, Apoſtolica auctoritate anno 1704 comprobavit, atque mandavit, reſponſiones præfatas ad Carolum Thomam de *Tournon*, Antiochiæ Patriarcham, Commiſſarium, & in Sinarum regno Viſitatorem Apoſtolicum tranſmitti, ut nimirum exactam earundem obſervantiam omnibus & ſingulis Miſſionariis ſub pœnis Canonicis præciperet. **Tournon.**

Promulgavit quidem Patriarcha Antiochenus deciſionem Apoſtolicam; cum autem illam tentaſſent eludere, qui ritus tanquam politicos ac mere civiles propugnaverant, Clemens XI Decreto, quod per S. Congregationem emanavit, anno 1710 omnimodam obſervantiam præcepit. *Subjicitur hic tenor Decreti.*

Cum autem nec Decretum hujusmodi ad ſubjiciendos difficiles animos valeret, Clemens XI anno 1715 Conſtitutionem edidit, qua ſolenniter iterum confirmavit antedictas S. Inquiſitionis reſponſiones, easque exacte obſervari voluit. Earum autem hæc eſt epitome.

Cum Deus apud Sinas Europæis vocabulis exprimi nequeat, vocem *Tien Chu*, hoc eſt, *Cœli Dominus*, quæ a Miſſionariis Sinenſibus & populo longo & probato uſu recepta eſt, admittendam: nomina vero *Tien* cælum, & *Xang Ti* ſupremus Imperator, penitus rejicienda. Hinc tabellas cum inſcriptione *King Tien* cœlum colito in Eccleſiis non tolerandas.

Rituum deſcriptio.

Adhæc nullatenus Fidelibus permittendum, quod præſint, miniſtrent, aut interſint ſolennibus ſacrificiis, ſeu oblationibus, quæ a Sinenſibus in utroque æquinoctio cujuscunque anni Confucio, & progenitoribus defunctis fieri ſolent, tanquam ſuperſtitione imbutis; neque, quod in ædibus Confucii, quæ *Miao* appellantur, peragant ceremonias, quæ in honorem ejusdem Confucii ſingulis menſibus in novilunio & plenilunio a Mandarinis ſeu primariis Magiſtratibus, aliisque officialibus & litteratis fiunt.

Quinam rejiciendi,

Præterea non eſſe permittendum Chriſtianis, in ædibus, progenitoribus dicatis, oblationes eisdem facere, nec in illis miniſtrare, aut quomodolibet inſervire, vel alias ceremonias peragere.

Item, nec eſſe permittendum, oblationes fieri & ritus hujusmodi coram progenitorum tabellis, in privatis domibus, ſive in eorum ſepulchris, aut illis intereſſe. Eo quod hæc ita peragantur, ut a ſuperſtitione ſeparari nequeant: adeoque hæc non permittenda Chriſtianis, licet proteſtentur, ſe non religioſo, ſed civili ac politico tantum cultu erga defunctos illa præſtare, nec ab eis quidquam petere aut ſperare.

Permittendi.

Per hæc tamen non cenſendam eſſe damnatam præſentiam mere materialem, quam cum gentilibus ſuperſtioſa peragentibus, citra ullam ſive expreſſam ſive tacitam geſtorum approbationem, ac quovis miniſterio prorſus ſecluſo, eisdem ſuperſtitioſis actibus quandoque præſtant; cum aliter odia & inimicitiæ vitari non poſſunt, facta tamen prius, ſi commode fieri poſſit, fidei profeſſione, ac ceſſante periculo ſubverſionis.

Tolerari etiam poſſe tabellas progenitorum, ſolo defuncti nomine inſcriptas, omiſſis, quæ ſuperſtitionem redolent, & ſecluſo ſcandalo, adjectaque a latere Chriſtiana declaratione de pietate in defunctos conſanguineos. Non autem permittendas tabellas cum inſcriptione, qua thronus ſeu ſedes ſpiritus vel animæ N. ſignificetur. Neque per præmiſſa vetari alia, peragi conſueta, quæ vere ſuperſtitioſa non ſint, nec ſuperſtitionis ſpeciem præſeferant, ſed intra limites civilium & politicorum rituum contineantur. Quænam autem hæc ſint, Commiſſarii, Viſitatoris, Epiſcoporum, & Vicariorum Apoſtolicorum judicio

cio relinquendum eſſe; quibus curandum, ut gentium ceremoniis penitus ſublatis, recipiantur ritus, quos Catholica Eccleſia pro defunctis pie præſcripſit.

Hæc Tournonio Viſitatori, in Sinas miſſo, demandata ſunt, non obſtante quacunque appellatione ad Sedem Apoſt. Cum autem non omnes, quam decuit, huic decreto obedientiam præſtarent, ſed variis interpretationibus illud eludere conarentur, Clemens XI omnibus Archiepiſcopis & Epiſcopis ſub ſuſpenſione a Pontificalibus, & ingreſſu in Eccleſiam interdicto, eorum vero officialibus, & Vicariis Generalibus, aliisque illorum locorum Ordinariis, Vicariis etiam Apoſtolicis, qui Epiſcopi non ſunt, nec non Miſſionariis, tam ſecularibus, quam cujusvis Ordinis, Congregationis, Inſtituti, & Societatis etiam Jeſu Regularibus, ſub pœna excommunicationis reſervatæ latæ ſententiæ, & in virtute S. Obedientiæ mandat, ut reſponſa præinſerta integre & abſolute obſervent, & ab iis, quorum curam gerunt, obſervari faciant. Pœnæ in transgreſſores.

Mandat inſuper omnibus ſupra dictis, ut juramento promittant obſervantiam & executionem, ad Sedem Apoſt. transmittendo, ſub pœna ſuſpenſionis &c. *Datæ ſunt hæ litteræ Romæ anno* 1715.

Per Conſtitutionem Apoſtolicam adeo ſolennem, ait Benedictus XIV, putabat Clemens XI ſe finem controverſiæ impoſuiſſe, nihilominus inobedientes & captioſi homines Conſtitutionis obſervantiam ſe effugere poſſe putabant ex permiſſionibus quibusdam, quas *Mediobarbus* Patriarcha Alexandrinus publicavit, cum Commiſſarium & Viſitatorem Apoſtolicum Generalem & Legatum a Latere in iis partibus ageret.

Mediobarbus autem (*Mezzabarba*) Macao dedit litteras Paſtorales ad omnes Epiſcopos, Vicarios Apoſtolicos, & Miſſionarios in Sinis & adjacentibus provinciis, zelo Apoſtolico & charitate plenas. Mezzabarbæ permiſſiones.

In his 1 permittit tabellas defunctorum, in privatis ædibus inſcripto ſolo nomine, adſcripta in latere declaratione debita, & omiſſa quacunque ſuperſtitione, & ſecluſo omni ſcandalo.

2. Permittuntur omnes ceremoniæ ſi ſint mere civiles.

3. Permittitur cultus Confucii mere civilis, uti etiam ad ejus tabellam correctam accendi candelas, odores, apponi comeſtibilia, adjuncta in ſchedula debita declaratione: uti etiam pro expenſis funerum.

4. Permittuntur reverentiæ genuflexionum, & proſtrationum erga tabellam correctam, aut etiam erga feretrum & defunctum.

5. Præparari menſas cum dulciariis, fructibus, carne, & cibis uſualibus circa aut coram feretro, ubi ſit tabella correcta, cum debi-

ta declaratione, & omiſſis ſuperſtitioſis, pro quadam honeſtate tantum, & pietate erga defunctos.

6. Permittitur coram tabella correcta reverentia, dicta *Ko Teu.*

7. Permittitur coram tabellis correctis accendi candelas, uri odores cum debitis cautelis, uti etiam ad tumulum, ut ſupra dictum.

Vetat autem, has litteras ab iis, ad quos directæ ſunt, publicari, aut in linguam Sinicam vel Tartaram verti, & permiſſionibus iſtis caute utendum præcipit.

Epiſcopi Pekinenſis litteræ damnantur,

At, permiſſiones iſtas contra expreſſam adeo Patriarchæ voluntatem non modo evulgatas eſſe, ait Benedictus XIV, ſed *Epiſcopum* etiam *Pekinenſem* per binas ſuas paſtorales mandaſſe ſub pœna ſuſpenſionis univerſis Diœceſis ſuæ Miſſionariis, ut obſervarent, & obſervari præciperent Patriarchæ Mediobarbi Conſtitutionem juxta permiſſiones.

Clementem XII vero anno 1735 binas illas litteras Epiſcopi Pekinenſis damnaſſe ac penitus reprobaſſe, reſervata ſibi facultate declarandi mentem ſuam & S. Sedis ſententiam. *Tenorem BREVIS Clementini Bened. XIV pariter Conſtitutioni ſuæ inſerit.*

Ex iis epiſtolis graves, inquit Clemens, in Sinis Miſſionarios inter ortas fuiſſe diſſenſiones, atque eas irritas omnino declarat. Hanc autem damnationem Epiſtolarum ſuarum paſtoralium Franciſcus Epiſcopus Pekinenſis non vidit, quia jam biennio ante fuerat mortuus.

Et Permiſſiones Mezzabarbæ.

Clementem XII porro Permiſſiones Mediobarbi examini Congr. S. Inquiſitionis ſubjeciſſe, addit Bened. XIV, convocatis etiam, quotquot in urbe aderant, Miſſionariis Sinicis, & auditis etiam juvenibus, qui ex illis regionibus educationis cauſa venerant, Permiſſiones illas caſſas & irritas declaraſſe, earumque praxin damnaſſe.

Prout etiam Bened. XIV eas damnat graviterque omnibus Archiepiſcopis & Epiſcopis in Sinarum Imperio, aliiſque regnis & provinciis, ſive finitimis ſive adjacentibus, prout etiam eorum officialibus, Vicariis, aut Delegatis Apoſtolicis, & inſuper omnibus Miſſionariis tam ſæcularibus quam Regularibus cujuſcunque Ordinis prohibet, atque ſuperioribus præcipit, ut contumaces in Europam revocent, pro delicti gravitate puniendos.

Addit denique novam Juramenti formulam, ab omnibus Miſſionariis Sinicis nuncupandam.

Datum Romæ anno 1742.

Articulus

Articulus IV.

Reliquæ Conſtitutiones

Anni 1742.

60. Prohibentur inverecunda *ſpectacula*, a prope nudis pueris & juvenibus diebus feſtis frequentari ſolita.

61. *Meinhartus* Pſeudo-Archiepiſcopus Ultrajectenſis Hieronymum *de Bock Epiſcopum Harlemenſem* renuntiavit, poſtliminio quaſi reducto eo Epiſcopatu. Papa hæc acta damnat & irrita declarat, omnibus Epiſcopis prohibet, ne eum conſecrent Epiſcopum. Cauſa Harlemenſis.

62. Pro quibusdam locis in Hiſpania indulgetur facultas laboris ſervilis diebus quibusdam feſtis ſecundariis, ex pietate aſſumptis, ſalvis feſtis primariis Chriſti Domini, B. V. M. Apoſtolorum &c. Feſta.

63. Epiſcopo Auxerenſi confertur poteſtas ordinandi Clericos, Ritus Græco-Rutheni, a Serviano ſchiſmate ad Eccleſiam redeuntes.

64. Sacerdotes, Miſſam celebrantes, non tenentur in omni loco & tempore ſacram ſynaxin diſtribuere.

65. Agitur de concedendis locationibus Cameræ Apoſtolicæ.

66. Epiſtola, ad *Kioviæ Archiepiſcopum* totius Ruſſiæ Metropolitam, aliosque Ruthenos Epiſcopos data, ſuadet Pontifex, ut unionem *Monachorum S. Baſilii* ſub uno Archimandrita promoveant, prout decretum ab ipſis eſſet in Zamoſcienſi ſynodo. Unio Monach. S. Baſilii.

67. Epiſcopo electo de *Nankim* in Sinis præſcribitur, ut ante conſecrationem juramentum emittat & Romam mittat de obſervandis Conſtitutionibus Clementis XI & Benedicti XIV circa ritus Sinicos.

68. Statuitur, ut ad curam animarum *digniores* aſſumantur, prævio concurſu, ſi ſit collativum. Statuerat quidem Pius V, ut iis, qui digniores ſe putabant, rejectique ſunt, appellatio ſit licita, quæ tamen devolutivum duntaxat effectum ſortiretur. Sed hæc diſpoſitio ſæpius in abuſum abiit, dum proviſi variis litibus gravarentur, non ſine diſpendio etiam auctoritatis collatorum. Unde ut his incommodis afferretur remedium, Proſper Lambertinus, tunc temporis Papæ Secretarius conſilium dedit, 158. De concurſu.

Ut 1. Aſſignentur omnibus concurrentibus eædem quæſtiones in examine, iidem caſus, iidemque textus Evangelii, ut probetur dicendi pro concione facultas.

2. Ut caſus & quæſtiones reſolvendæ dictentur omnibus eodem tempore, uti etiam textus pro concione.

3. Ut

Quo modo inſtituendus. 3. Ut certum idemque omnibus temporis ſpatium præfigatur, intra quod caſus & quæſtiones reſolvant, & conciunculam componant.

4. Ut omnes concurrentes eodem Conclavi concludantur, unde nemo eorum egredi, neque alius eo ingredi poſſit, niſi poſtquam ſcripta exhibuerint.

5. Ut quisque propria manu reſponſa & ſermonem ſcribat, ſubſcribatque.

6. Ut reſponſa quidem latine, ſermo vero lingua vulgari ſcribantur.

7. Ut hæc ſcripta ab Examinatoribus & Ordinario vel ejus Vicario comparentur, eique conferatur Parochia, qui magis dignus judicabitur, remota appellatione, niſi intra decem dies a collatione interponatur. Si autem hoc intra ſpatium appelletur, mittantur acta examinis clauſa, vel certe authenticum exemplum ad Judicem appellationis. Si autem appellans gravamen probare non poſſit, ad novum examen non admittatur.

Si autem Ordinarius quispiam hoc modo examen non inſtituat, perget S. Congregatio Concilii more priſtino, absque prævia probatione Gravaminis, provocationi ad novum examen deferre.

Hæc puncta non modo Congregatio tunc approbavit, ſed etiam Lambertinus, poſtquam factus eſt Pontifex: addiditque. 1. Mortuo Parocho mox Vicarium deputandum cum portione congrua fructuum. 2. Publicandum tempus concurſus. 3. Examinandam non tantum doctrinam, ſed etiam vitam, mores, aliaque, quæ ſingulos commendant. 4. Expenſis omnium qualitatibus, inhabiles rejiciantur, idonei vero Epiſcopo renuntientur. 5. Qui ex iſtis digniorem eligat, & non obſtante appellatione in poſſeſſionem ducat. 6. Appellans acta concurſus coram Judice appellationis integra producat, & ex illis ſolis cognoſcatur cauſa & decidatur. 7. Si Epiſcopus aliquem aptiorem judicaverit ob aliquam ſibi ſoli notam cauſam, Judicem ad quem ſub ſecreti fide certiorem reddat. 8. Duæ conformes ſententiæ cauſam totam finiant.

Si collatio Sedi Apoſt. eſt reſervata, Epiſcopus nihilominus concurſum inſtituat, eoque abſoluto, ſi Beneficia tantum ratione menſium Papalium ſint reſervata, Epiſcopus inter approbatos eligat magis idoneum, & Datariæ ſignificet. Si vero Beneficia curata ſint reſervata ex alio capite, Epiſcopus a ferendo dignioris judicio abſtineat, & acta concurſus ultro Datariæ exhibeat. Licebit tamen Datarium informare de digniore ſecretis litteris.

69. *Vota*

69. *Vota ſimplicia*, paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ, emitti ſolita *a Congregatione Miſſionis*, a S. Vincentio de Paulo fundata, a ſolo Pontifice, & Generali Congregationis in ipſo actu dimiſſionis diſſolvi poſſunt. Vota.

70. Pontifex damnat conſecrationem Hieronymi *de Bock* in Pſeudo-Epiſcopum Harlemenſem, factam a Meindarto ſchiſmatis Hollandici capite.

71. Propoſitum fuit dubium, an rei convicti per indicia indubitata, quamvis non confeſſi, afficiendi ſint pœna ordinaria? Reſponſum fuit affirmative.

Articulus V.

Anno 1743.

72. Commemorat privilegia, Almæ Domui *Lauretanæ* conceſſa, a Clem. VII Caſtrum Lauretanum eidem ſubjectum: a Sixto V hoc Caſtrum in Civitatem, & Collegiatam Eccleſiam S. Domus in Cathedralem erectam. A Paulo V S. Domum a Jurisdictione Epiſcopi exemptam & nullius eſſe Diœceſis declaratam. Ab Innoc. XII immediate Sedi Apoſt. ſubjectam, Protectoris Officio ſuppreſſo, & erecta Congregatione Cardinalium Lauretana, quæ controverſias decidat. Hujus Reſolutiones, & privilegia, S. Domui conceſſa, Bened. XIV confirmat. Domus Lauret.

73. Præſtationes Magiſtris Ceremoniarum aliisque, poſt obitum Cardinalis perſolvi ſolitæ, deinceps a ſingulis Cardinalibus in ſua ad Cardinalatum promotione ſolvantur, in ſupplementum tenuis mercedis.

74. Eccleſiæ Papienſi unitur Archiepiſcopatus Amaſienſis in partibus.

75. *Concionatoris* in Palatio Apoſtolico munus Ordini PP. Capucinorum in perpetuum addicitur.

76. Litem annoſam inter Epiſcopum Converſanum & Equites Melitenſes in cauſa jurisdictionali decidit in favorem illius: additque, 40 annis *non præſcribi Jurisdictionem* ordinariam a Prælato inferiore in alterius Diœceſi, etiam cum titulo colorato, ſed requiri conſuetudinem & præſcriptionem immemorialem.

77. Maronitæ duos in diſcordia Patriarchas elegerunt. Papa utramque electionem irritam declarat, & proviſionem ſibi reſervat.

78. Jure igitur devolutionis Patriarcham Antiochenum renuntiat Archiepiſcopum Damaſcenum Simonem Evodium: cui profeſſio fidei & formula juramenti præſcribitur.

79. Ad Maronitas ablegatur Commiſſarius ex Ord. S. Franciſci, Conventus S. Sepulchri, pro executione mandatorum Apoſtolicorum.

80. Hæc commiſſio, & electio Patriarchæ Maronitis denuntiatur.

81. Dignitas Protopapæ Meſſanenſis, ejusque libera electio, cum obſervantia ritus Græco-Latini aſſeritur.

82. Preces publicas indicere ad poteſtatem Eccleſiaſticam, non vero ſæcularem pertinere. Orandum autem pro Principibus.

83. De Feſto SS. Apoſt. Petri & Pauli ſolenniter Romæ celebrando per octavam.

85. Annullantur pacta, inter conjuges inita, de non appellando a ſententia, pro matrimonii nullitate lata.

87. De Ritibus Græcorum Melchitarum.

88. Confirmantur Conſtitutiones Pontificum de Aſylo; videlicet, præmeditatum homicidium illo non gaudere &c.

89. Decreta de reparanda diſciplina in Servia & Albania, & vitandis ritibus Mahometanis.

Articulus VI.

Anno 1744.

90. Relatum fuerat Pontifici, agitari conſilia de Sæculariżatione aut diminutione quorundam Epiſcopatuum in Germania, ut iis augeantur ſæculares Principes. Quare datis ad Cardinalem Lambergium litteris id graviter improbat, & nullatenus tolerandum aſſerit: admonetque Antiſtites, ut a luxu & pompa ſæculari abſtineant, ne inde prætextus a ſæcularibus aut laxis conſiliariis quæratur.

Sæculariza-tio.

92. Cyrillo, Græcorum Melchitarum Patriarchæ Antiocheno Catholico, mittit Pallium.

159. Facultates Majoris Pœnitentiarii.

95. *Majori Pœnitentiario* dat facultatem abſolvendi omnes fideles ab omnibus peccatis, & Regulares a cenſuris pro utroque foro, Clericos vero ſæculares & laicos in foro conſcientiæ, ſic tamen, ut parti læſæ ſatisfiat, (non tamen ab hæreſi aperta & publica, aliisque caſibus Bullæ Cœnæ &c.) diſpenſandi in Irregularitatibus occultis pro foro interno: relaxandi juramenta pro foro interno, & vota ſimplicia, etiam reſervata, commutandi: permittendi tranſitum ad alium Ordinem, in quo vigeat diſciplina: diſpenſandi in impedimentis matrimonii

trimonii impedientibus, in tertio item & quarto gradu conſanguinitatis occultis: ſuper impedimento affinitatis etiam in primo gradu ortæ ex copula illicita: in impedimento criminis occulto.

Poteſt etiam Pœnitentiariis minoribus trium Baſilicarum in urbe & aliis a ſe deputandis facultates iſtas concedere. Commiſſiones factæ non exſpirant mortuo Pœnitentiario: neque vacante Sede Apoſt. quoad forum conſcientiæ &c.

96. Pœnitentiarium Majorem ex Cardinalibus conſtituit Papa: ejus eſt, certis diebus in templis confeſſiones audire, & pie ſe ſubmittentium capita virga pœnitentiali tangere, indulgentias impertiendo: die cinerum capiti Pontificis & Cardinalium cineres inſpergere: in Paraſceve rem Divinam in Capella Pontificia peragere &c. Pœnitentiarios minores conſtituere, examinatos & approbatos, eisque facultates majores vel minores concedere; qui dein ſine ejus venia mutari non poſſunt. Emolumentum autem in ſingulos menſes habeat 100 Scuta, & annuatim 200 pro eleemoſynis. Ejus Officium.

Officiales eidem aſſiſtant, Regens, Theologus, Doctor Decretorum, Datarius (qui datum diei, menſis, loci, æræ Chriſtianæ & Pontificatus ſubſcribit) Corrector litterarum, Sigillator, Procuratores ſeu Secretarii, Scriptores. Qui munus ſuum gratis & ſecreto potiſſimum, quæ laus eſt maxime propria hujus officii, obire debent, ſed ſalario fixo vivunt, neque poſſunt quid ſponte oblatum acceptare, prout juramento promittunt. Suntque officia iſta per ſe perpetua. Multa alia de his ſacræ Pœnitentiariæ officiis addit Pontifex. Officiales.

97. De iis, qui Presbyteratus Ordine non ſuſcepto Miſſam celebrant, aut Confeſſiones audiunt, jubentur tradi curiæ ſæculari: degradati tamen prius, ſi aliquos Ordines Eccleſiaſticos ſuſceperint.

98. Confirmatur *Unio* omnium Monaſteriorum *S. Baſilii* per Ruſſiam, Lithuaniam, & Poloniam, Sedi Apoſt. adhærentium, in unicam Congregationem, duabus provinciis conſtantem, cum pluribus Decretis ad eorum regimen pertinentibus.

99. Anno 1741 Bened. XIV geminas Conſtitutiones de *Jejunio* ediderat, quibus declaravit, diſpenſatos circa eſum carnium, unica refectione abſque mixtura ciborum licitorum & prohibitorum debere eſſe contentos. Dubia autem aliqua circa iſtam declarationem in Hiſpania orta ſunt, quæ Archiepiſcopus Compoſtellanus ad Papam retulit:

1. Quæritur, *utrum ea, quæ in prædicta declaratione de unica comeſtione, & de epulis non permiſcendis, præſcribuntur, ſub gravi etiam præcepto prohibeantur?* Reſpondet Papa, concedentes facultatem veſcendi carni- 160. Dubia de Jejunio reſolvuntur.

 bus

bus tempore vetito, ſub gravi teneri, eandem non aliter dare, quam geminis his adjectis conditionibus, videlicet unicæ in die comeſtionis, & non permiſcendarum epularum. Eos vero, qui facultatibus hujusmodi utuntur, ſub gravi ad binas iſtas conditiones implendas obligari.

2. *An ii, quibus conceſſum eſt veſci carnibus, poſſint in veſpertina refectiuncula, ea quantitate carnis veſci, quæ jejunantibus permittitur?* Reſp. non licere, ſed opus habere eo cibo, eaque uti portione, quibus utuntur jejunantes rectæ meticuloſæ conſcientiæ.

3. *An, qui jejunii tempore veſci carnibus permittuntur, & unica comeſtione uti debent, horam jejunantibus præſcriptam ſervare opus habeant?* Reſp. affirmative.

4. *Quænam ſint epulæ licitæ, quæ vetantur cum interdictis conjungi?* Reſp. epulas licitas pro iis, quibus permiſſum eſt carnes comedere, eſſe carnes ipſas. Epulas interdictas eſſe piſces. Adeoque utrumque ſimul adhiberi non poſſe. Piſces tamen non interdici iis, cum quibus tantum in ovis & lacticiniis eſt diſpenſatum.

5. *An præceptum de utroque epularum genere non miſcendo dies quoque Dominicos in quadrageſima complectatur?* Reſp. affirmative.

6. *Utrum hæc lex ad eos quoque pertineat, qui ex Bulla Cruciatæ edere poſſunt ova & lacticinia?* Reſp. iis ſtricte obſervandas leges Bullæ.

7. *Utrum memorata duo præcepta urgeant extra quadrageſimam?* Reſp. affirmative.

Addit Papa, ſe eas de jejunio litteras edidiſſe ob nimiam Theologorum quorundam opinandi licentiam.

100. Qui licentiam habent eligendi Confeſſarium, confiteri non
Approbatio. poſſunt, niſi approbato ab Ordinario loci, in quo Confeſſiones fiunt. Datam tamen approbationem non exſpirare, donec expreſſe fuerit revocata. Addit, irritas eſſe abſolutiones, datas ab eo, qui ab Ordinario loci non eſt approbatus.

101. Maronitarum Patriarchæ Antiocheno, a ſe electo, ſchiſmate extincto, mittit Pallium.

102. Maronitarum Epiſcopos, ob duplicem Patriarchæ electionem antea diſſentientes, laudat, quod, præſtita mandatis Apoſtolicis obedientia, ad unitatem redierint.

161. 103. Præcipit, ut omnes Beneficiati curati, omnesque curam
Applicanda animarum exercentes, diebus Dominicis & Feſtis de præcepto ſacri-
Miſſa pro po- ficium *Miſſæ* applicent pro populo, non autem pro ſtipendio. Paro-
pulo. chis pauperibus poteſt Epiſcopus diſpenſando indulgere, ut diebus feſtis eleemoſynam pro Miſſa accipiant, ſed ita, ut aliis diebus intra hebdo-

hebdomadem toties pro populo illam applicent. Vicariis tanta portio eſt aſſignanda, ut huic præcepto applicandi pro populo poſſint ſatisfacere. Et hæc quidem de Miſſa Parochiali.

In Cathedralibus vero & Collegiatis Eccleſiis Miſſa Conventualis, quæ celebranda eſt quotidie, ſemper pro Benefactoribus in genere eſt applicanda Neque in contrarium valere poteſt ulla conſuetudo, etiam immemorialis, quæ corruptela potius eſt cenſenda.

Horas etiam Canonicas ab omnibus Canonicis devote eſſe recitandas declarat, nec ſatisfieri obligationi per materialem præſentiam.

107. Tractat poſtea de *Ritibus Malabaricis* in regnis *Madurenſi*, Mayſſurenſi, & Carnatenſi, memoratque Decretum *Tournonii*, Indiarum & Sinarum Viſitatoris, quo præcipiuntur in Baptiſmo adhiberi etiam Sacramentalia, ſignanter ſaliva, ſal, inſufflatio: imponi nomen alicujus ſancti: baptiſmus non differri nimium. Matrimonia ante pubertatem ne contrahantur; nec appendatur nuptis tabella, olens ſuperſtitionem, nec aliud genus ceremoniæ ſuſpectæ exerceatur. Nec mulieribus, menſtruo morbo laborantibus, nec vilibus perſonis Sacramenta negentur &c. &c.

162. Ritus Malabarici.

Hoc Tournonii Decretum approbavit Clemens XI ſub clauſula: donec aliter a Sede Apoſt. proviſum fuerit. Cum autem falſus rumor ſparſiſſet, nonnulla puncta Decreti Tournoniani fuiſſe revocata, Clemens data ad Epiſcopum Meliaporenſem epiſtola id negavit. Diſcuſſa dein dicta rituum cauſa apud Sedem Apoſt. auditis pro utraque parte Miſſionariis. Quam in rem Innoc. XIII ſpecialem Congreg. deputavit, Bened. XIII eandem hoc ſuper negotio continuari voluit, abſolutoque examine, auditisque ſuffragiis, Tournonii Decretum, quod *Pondicherii* ediderat, approbavit & confirmavit, datis ad Epiſcopos & Miſſionarios Indiarum litteris.

Hiſtoria.

Cum autem iſti negarent, ſibi quidquam legitime de hac confirmatione Benedicti XIII innotuiſſe, rogarentque, cauſam denuo diſcuti, Clemens XII novum examen inſtitui juſſit. Poſt plures autem Congregationes, in Conventu ſupra Minervam habitas, ad Epiſcopos & Miſſionarios Indicos novam epiſtolam anno 1733 direxit, cum mandato, ut omnia in ea contenta obſervarent.

In hac retulit Clemens XII mentem S. Officii. 1. Conſulendum ſanctiſſimo, ut Miſſionariis dictorum regnorum diſpenſationem concedat in decennium omittendi in baptiſmo *ſalivam*, & *inſufflationibus* occulte utendi, interim vero populum Eccleſiæ ceremoniis aſſuefaciant, nomenque alicujus ſancti, *quantum fieri poteſt*, imponant. In reliquis arti-

Clem. XII.

articulis approbarunt Decretum Tournonii. Atque hæc reſponſa Cardinalium Clemens XII confirmavit.

Hoc Pontificis Decreto accepto Miſſionarii acquieſcentes, ſervaturos ſe illud promiſerunt. Sed non omnes ſervarunt, non poſſe ritus Indorum ſecundum præſcriptum decreti aboleri cauſſantes. Quare Pontifex miſſis anno 1739 in forma *Brevis* novis litteris, ſub gravibus pœnis obſervantiam mandavit, exacto etiam ab Epiſcopis & Miſſionariis juramento, quo executionem promitterent. Quod ſinguli præſtiterunt, conteſtati, ſervatas a ſe fuiſſe Apoſtolicas litteras, & falſo accuſatos tanquam refractarios. Petierunt autem a Pontifice 1, ut in extremas animi anguſtias conjecti onere & periculo cenſurarum & juramento ſubleventur. 2. Ut diſpenſationem in ritu inſufflationis & ſalivæ (a quibus Indi ſummopere abhorreant) proroget. 3. Ut declaretur præceptum Tournonii de abjectiſſimo hominum genere (quos *Pareas* appellant) non deſerendo non obligare; cum eorum domos intrare non poſſint, ſine Miſſionum exitio.

Benedictus XIV ad has petitiones hac Conſtitutione reſpondit
Bened. XIV. 1. Juramentum & cenſuras ſalubre eſſe frænum, & calcar, ac proin ea remittti aut temperari non debere. 2. Diſpenſationem omittendi in baptiſmo uſum ſalivæ, & inſufflationum prorogat ad alterum decennium, pro caſu neceſſitatis, iterato tamen mandato, ut Miſſionarii interim Indis horrorem ab his ceremoniis Eccleſiæ eximant, poſt hoc enim elapſum decennium nullam ſpem fore ulterioris prorogationis. 3. Charitatem erga omnium animas æqualem eſſe debere, nobiles ſive ignobiles ſint. Quia autem a *Pareis*, ſive viliſſimæ ſortis hominibus, tantus aliis ſit honor, ut vel contactu eorum ſe inquinari exiſtiment, eosque, qui cum eis converſantur, declinent, obtulerunt ſe Societatis Jeſu Miſſionarii, quod certos ex ſuo cœtu ad *Pareas* deſtinare velint. Hoc eorum conſilium ratum habet Pontifex, modo tot deputentur, quot ad ſalutem horum hominum ſunt neceſſarii, & deficientibus illis alii ſufficiantur. De quo intra quinquennium authenticum documentum tradent Sedi Apoſt. & de diligentia adhibita, ad horrorem a ſufflationibus & ſaliva in baptiſmo eximendum, intra decennium, ſecus ſe coactum iri, de aliis Miſſionariis illis regnis providere. Eos vero, qui mandatis iſtis non obtemperaverint, omni Juriſdictione exutos declarat, atque in Europam redire jubet, ut uberiores ibidem fructus referant. Denique alios etiam abuſus, in Tournonii Decreto contentos, recenſet, & prohibet.

104. Approbatur cultus, ab immemoriali tempore exhibitus B. Nicolao *Albergati*, S. R. E. Cardinali, & Epiſcopo Bononienſi, ex Ordine Carthuſianorum.

105. Agit de *Jurisdictione Epiſcoporum in Eccleſias Parochiales Regularium, & curam animarum in eis exercentes*; atque recenſet Decretum Tridentini, & Greg. XV, quo Eccleſiæ Parochiales, & Regulares, earum Rectores, quoad curam animarum, Sacramentorum adminiſtrationem &c. jurisdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi Diœceſani plene in omnibus ſubjiciuntur, tanquam Sedis Apoſt. delegati. 163. Viſitatio Parochiarum Regularium.

Pergit deinde Bened. Papa plura dubia reſolvere: videlicet 1 præmiſſos ab Epiſcopo Miſſionarios ad præparandam viſitationem per prædicationem verbi Divini in Parochiis Regularium, a Regularibus Parochis libenter debere excipi, & omnibus rebus juvari, quibus ad injunctum ſibi officium implendum opus habuerint.

2. Quod Epiſcopus poſſit in Regularium Eccleſiis, ſive Parochialibus, ſive non Parochialibus, Sacramentum confirmationis conferre.

3. Quod ſolum altare, in quo aſſervatur Euchariſtia, ſeu tabernaculum, poſſit viſitare: ac inſuper fontem Baptiſterii: confeſſionale, pulpitum: ſacrarium: ſacram ſupellectilem: cœmeterium: turrim campanariam: ſacra vaſa.

4. Quod poſſit ſcrutari vitam & mores curati Regularis, quantum ad curam animarum & populi ædificationem pertinet, non autem, quantum ſpectat ad obſervationem Regularis Inſtituti, cum hoc privative ad Superiorem Regularem pertineat. Quid inquirendum.

5. Examinare, an legitimo titulo ſit Parochus? an reſideat? ad Synodum vocatus eat? conferentias de caſibus conſcientiæ frequentet? an Miſſam pro populo applicaverit feſtis de præcepto? verbum Dei prædicaverit? Catecheſin habuerit? Confeſſionibus vacet? ægros inviſat? Sacramenta tempeſtive miniſtret? an ante Sacramenta confirmationis, pœnitentiæ, Euchariſtiæ, matrimonii rudes examinet, inſtruat &c.? an denuntiationes matrimonii diligenter præmittat, & inquirat, an nullum ſubſit impedimentum? an recte ordinatos habeat libros, baptizatorum, confirmatorum, matrimonio junctorum? an ſupellex, paramenta, & vaſa ſacra ſint munda &c.? verbo: quidquid a Parocho ſæculari, a Regulari etiam poteſt exquirere & exigere, ſola Regulari obſervantia excepta: decreta opportuna condere, pœnas ſtatuere, cumulative tamen cum ſuperiore Regulari. Si hi non convenirent, ſtandum judicio Epiſcopi. In Parochianos

autem

autem nulla Prælato Regulari eſt Juriſdictio. Remotio vero Parochi utrique ſit libera, ſine alterius conſenſu, aut reddita ratione.

Exceptio. 6. Excipiuntur tamen Eccleſiæ, in quibus Prælatus Regularis *Juriſdictionem Epiſcopalem* & temporalem in *Parochos & Parochianos* exercet; quo caſu Epiſcopus, neque ut Delegatus Sedis Apoſtolicæ poteſt viſitare, ſi Prælatus ſuam exemptionem probet, Epiſcopus vero jus prætenſum probare nequeat.

7. Excipiuntur etiam a Juriſdictione Epiſcopi Parochi, qui in Monaſteriis ſeu locis, in quibus Generales Ordinum ſedem ſuam ordinariam & principalem habent, curam animarum exercent; licet Monaſterium illud non ſit primarium. Aliud eſt de aliis Eccleſiis Monaſterio unitis.

Jubilæum. 110. *Jubilæum* per Italiam pro pace inter Chriſtianos Principes & aliis Eccleſiæ neceſſitatibus. Datur facultas abſolvendi ab omnibus cenſuris & peccatis, etiam in Bulla Cœnæ reſervatis. Commutandi vota, excepto voto Religionis & caſtitatis: exceptis etiam cenſuris publice denuntiatorum, niſi intra duas hebdomades ſatisfecerint: exceptis denique irregularitatibus, etiam occultis, in quibus diſpenſandi confeſſariis non datur poteſtas, ne quidem pro foro conſcientiæ.

164. Lites in Cocinchina. 111. *Lites Miſſionum* in Regno *Cocinchinæ* dirimuntur. Verſantur eæ circa terminos, directionem populi, doctrinam & ritus. Adhibitis fruſtra Congregationis de Propaganda ſtudiis, Clemens XII anno 1736 Franciſcum de la *Beaume*, Epiſcopum Halicarnaſſæum, Præpoſitum Avenionenſem Viſitatorem miſit.

Is anno 1739 in Cocinchinam appulſus viſitavit Eccleſias Presbyterorum ſæcularium Pariſienſis Seminarii Miſſionum, Clericorum Regularium Societatis Jeſu, Fratrum Ordinis Minorum S. Franciſci, & Miſſionariorum ipſius Congregationis de Propaganda: atque de rebus informatus Decretum edidit.

Lites componuntur. In hoc ad tollenda jurgia prohibet 1, ne quis extra fines, ſibi determinatos, evagetur, & manum mittat in alienam meſſem. 2. Ordinem a Congr. Propag. præſcriptum jubet obſervari. 3. Fines Miſſionariis cujusvis Inſtituti determinat, atque PP. Franciſcanis adimit aliquot Eccleſias, & Miſſionariis Gallis, & Jeſuitis attribuit.

Fines determinantur. PP. Franciſcani appellarunt ad Sedem Apoſtolicam. Sed Bened. XIV Decretum Viſitatoris approbavit, & Franciſcanos, relicto Regno Cocinchinæ, in proximum Cambodiæ regnum juſſit recedere, ubi meſſis eſſet multa, & operarii pauci,

Patres

Patres Franciſcani ſe læſos apud Pontificem queſti obtinuerunt, ut cauſa, cum Miſſionariis Gallis præſertim controverſa, in Congregatione particulari, coram ſe inſtituenda, ad incudem revocaretur, atque revocatis prioribus Decretis, Franciſcanis Eccleſiæ ſuæ in Cocinchina reſtitui juſſæ ſunt. Quia autem de numero & extenſione illarum non ſatis conſtabat, Bened. XIV anno 1744 Epiſcopum Corycenſem ex regno Tunchinenſi in Cocinchinam deputavit, ut hæc aliaque, præſertim circa diſtrictus cuilibet ordini aſſignandos, ordinaret.

112. Continet litteras, ad Epiſcopum Corycenſem in hoc negotio directas.

113. Interrogatus Papa, an *filii ex adulterio procreati legitimentur per ſubſequens matrimonium?* tanquam Doctor privatus prolixe reſpondet *Negative.* Dubiam autem eſſe controverſiam aſſerit, an conceptus ex patre adultero, natus autem uxore prima mortua legitimetur per ſubſequens matrimonium. Reſponſurum ſe in caſu particulari ſecundum ſtylum curiæ, in qua quæſtio agitatur. Si autem conceptus & natus ſit vivente prima uxore, deciſam eſſe quæſtionem ab Alex. III. *Cap. Tanta, qui filii ſint legitimi*: ubi: *ſi autem vir vivente uxore ſua aliam cognoverit, & prolem ex ea ſuſceperit, licet poſt mortem uxoris eandem duxerit, nihilominus ſpurius erit filius, & ab hæreditate repellendus: præſertim ſi in mortem uxoris prioris alteruter aliquid fuerit machinatus.* Particula autem illa *præſertim* non eſt excluſiva, ſed incluſiva priorum, cum idem ſonet ac: *multo magis.* 165. Spurii non legitimantur.

Neque dici poſſe, Alexandri III ætate matrimonium poſt commiſſum adulterium fuiſſe invalidum, aut in caſu eidem propoſito fuiſſe machinatum in mortem uxoris; nam prius illud Benedictus erudite refellit. Poſterius vero licet in caſu Alexandro III fuerit propoſitum, & integra Decretalis ejuſdem hoc contineat, in collectione tamen S. Raymundi de Pennafort, a Gregorio IX acceptata & confirmata plena auctoritate (prætermiſſis non paucis) abſolute fuiſſe deciſum, ſpuriam eſſe habendam prolem ex adulterio conceptam natamque, nec per ſubſequens cum mœcha matrimonium legitimari. Et addit, licet Alexandro III in alio loco incidenter, dum materiam ex profeſſo non tractabat, aliquid excidiſſet, quod videretur indicare, matrimonium ſubſequens cum ſua adultera eſſe nullum, licet nec machinatio in mortem fuerit facta, nec fides de futuro matrimonio, ad eum tamen locum magis reſpiciendum, quo materiam ex profeſſo tractat, prout fecit *Cap. Tanta.*

Solvit deinde aliam objectionem, ex paritate cum prole *inceſtuoſa*, quæ aliquando legitimatur, additque, hoc fieri ope diſpenſationis, quæ dicitur in *Radice matrimonii*, quæ non niſi urgentiſſima ratione concedatur, & tantum pro eo caſu, quo proles nata eſt ex copula, non manifeſte fornicaria, ſed putative matrimoniali, & in quo impedimentum matrimonii non a jure naturali aut Divino, ſed Eccleſiaſtico duntaxat proveniat. In caſu autem prolis, ex adulterio genitæ, non poſſe in radice diſpenſari.

Nec diſpenſatur in *Radice*.

Denique reprehendit Archiepiſcopum S. Dominici in Hiſpaniola, qui hanc quæſtionem ad eum miſerat, quod objectiones ſuas, quibus Canonicæ jurisprudentiæ ſententias, communiter receptas, oppugnaret, ex Juſto Henningio Bœhmero (quamvis nullam de eo mentionem fecerit) ſit mutuatus, easque deſcripſerit ex ejus opere de *Jure Eccleſ. Proteſtantium Tom.* 1 *pag.* 287 juxta editionem 3 anni 1730. Satius eum fuiſſe acturum, ſi eo auctore uſus eſſet ad Eccleſiæ doctrinas illuſtrandas, illumque in iis, in quibus nobis adverſatur, confutare aggreſſus eſſet.

114. Epiſcopus Pekinenſis rogavit, ut hoc perſecutionis tempore circa ritus Sinenſes aliquid indulgeatur. Pontifex proponit exemplum Martyrum.

Jurisd. Romæ.

115. Reformantur tribunalia urbis. Tractatur de executione citationum, mandatorum &c. de prorogatione Jurisdictionis Vicarii Cardinalis in Spiritualibus, quæ conceditur etiam in laicos, & in cauſis temporalibus. Eidem Vicario tribuitur privative Jurisdictio in cauſis matrimonialibus & Beneficialibus, non tamen in Diœceſibus ſuburbicariis ſex Epiſcoporum Cardinalium, aut aliorum Epiſcoporum. Gubernatori urbis non competit Jurisdictio in Clericos, Eccleſias, & loca pia, in civilibus. Ad curiam capitolinam ſpectant cauſæ mere laicales &c.

Articulus VII.

Anno 1745.

166. Conjugium Infidelis converſi.

117. Venetiis eſt locus pius Catechumenorum, in quo Infideles, Judæi, & Turcæ, Catholica Religione imbuuntur; cum his, ſi converſi & baptizati fuerint, diſpenſat Pontifex, ut, licet ſint *conjugati cum infideli*, matrimonium cum fideli contrahere poſſint, ſi conjugem infidelem interrogare non poſſint, aut interrogatus, *an cohabitare velit ſine contumelia creatoris*, nihil reſpondeat. Atque hoc matrimo-

trimonium validum eſſe & indiſſolubile, licet infidelis poſtea compareat, & ſe cohabitare velle declaret, aut etiam ad fidem convertatur.

118. In regnis Caſtellæ, Legionis & Indiarum ex veteri conſuetudine diebus ſabbati extra quadrageſimam, aut alias præſcripti jejunii veſci ſolebant extremis partibus animalium, nempe pedibus, alis, collo, & etiam inteſtinis. Cum hæc res plena eſſet anxietatibus, Pontifici fuit ſupplicatum, ut diebus illis eſum carnis ſimpliciter indulgeat, quod conceſſit. Diſp. in jejunio.

119. Cardinales, qui Romæ non reſident, *Rotuli* portione priventur, id eſt, ea quæ veluti quoddam laborum ſtipendium Cardinalibus diſtribui ſolet.

120. Confirmat Conſtitutionem, qua prohibetur & irritatur abſolutio complicis in re turpi, etiam in *mortis articulo*, ſi alius Sacerdos, etiam ſimplex & non approbatus, adſit; hoc tamen pro caſu mortis ita intelligendum declarat, ſi abſit gravis infamia aut ſcandalum, oriturum, ſi alius Sacerdos vocaretur. Complex tamen tenetur talem infamiam aut ſcandalum, quantum poteſt, antevertere aut alio modo impedire. Si autem complex, ubi alius Sacerdos haberi poteſt, & nullum ſubeſt verum periculum infamiæ & ſcandali, nihilominus abſolveret, abſolutio pro articulo mortis foret quidem *valida*, ſed graviter illicita. 167. Abſol. complicis in morte.

123. & 124. Jubilæum, Italiæ conceſſum, ad Galliam extenditur, in gratiarum actionem pro recuperata Regis valetudine. Indulgentiis tamen privati ſunt, qui Bullæ *Unigenitus* refragantur.

125. Ordini Theatinorum unus *locus in Conſiſtorio* Congr. ſacrorum Rituum perpetuo attribuitur, cum laude Cardinalis *Thomaſii* & Cajetani *Merati* ex illo Ordine.

128. Diœceſi Nicienſi dat facultatem vacandi operibus ſervilibus diebus quibusdam feſtis de præcepto.

129. De *Cophtis* ſeu *Jacobitis* 4 dubia propoſita ſunt Pontifici.
1. An in caſu, quo Sacerdos ritus Cophti commode adiri nequeat, permittendum ſit PP. Miſſionariis illico poſt baptiſmum confirmationem conferre, prout Cophti juxta ritum ſuum ſolent facere? Dubia Cophtorum.

2. An Parochis ritus Cophti, qui a ſchiſmate convertuntur, danda ſit poteſtas adminiſtrandi Catholicis Sacramenta Parochialia; quamvis illa adminiſtratio, nullo exiſtente Parocho Catholico, demandata ſit PP. Miſſionariis?

3. An Cophtis proprio ritu in ætate puerili ad Diaconatus Ordinem promotis, liceat poſtea nedum primum, ſed etiam alterum matrimonium inire, ex vi diſpenſationis obtentæ a PP. Miſſionariis, absque ullo ſpeciali indulto Apoſtolico?

4. An dicti Diaconi officium Divinum recitare teneantur?

Reſp. Pontifex *ad* 1, patientia quadam & facilitate Sedis Apoſt. factum eſſe, ut baptiſmus & confirmatio ab eodem Sacerdote in Oriente Græcis conferretur. Sicut autem tolerari poſſit hæc illorum conſuetudo, ita ferendum non eſſe, quod Baptiſmum ritu Latino, & ſeorſim a Confirmatione collatum reprobent aut contemnant; cum rationi ſit admodum conſentaneum, Confirmationis Sacramentum intelligentibus conferri. Cæterum rem non eſſe novam, ut ſimplici Sacerdoti a Sede Apoſtolica conferatur poteſtas, adminiſtrandi Sacramentum Confirmationis, dummodo uteretur Chriſmate, ab Epiſcopo rite conſecrato. Informandam igitur S. Sedem, an vere ſit neceſſitas, ut deliberare poſſit, an, & cui ex Presbyteris tanquam Miniſtro extraordinario tribuenda ſit hæc poteſtas Epiſcopalis.

168. Confirmatio a ſimplici Sacerdote.

Ad 2. Sacerdotibus *converſis*, ſi rite ſint conſecrati, & a Vicario Generali probati, conceditur poteſtas adminiſtrandi Sacramenta Parochialia, ritu tamen Catholico, modo plene cum Eccleſia ſint reconciliati.

Ad 3. & 4. Validam quidem, illicitam tamen eſſe ordinationem ſacram infantis. Unde idem dicendum de Cophtis, ſi apud ipſos ſit vera continuatio Hierarchiæ; & in ordinatione debita materia & forma cum recta intentione Miniſtri ſit adhibita. Sic tamen ordinatos non obligari ad caſtitatem & Officium Divinum, aliaque onera, donec 16 ætatis anno interrogati ad ſtatum Eccleſiaſticum ſe determinaverint. Si reſponderint, nolle ſe diutius in Diaconali Officio perſiſtere, poſſe ad primum, & etiam ſecundum matrimonium tranſire, nec ad horas Canonicas obligatos eſſe.

169. Ordin. infantis.

Si vero reſponderint, in Eccleſiaſtico Ordine ſe velle perſeverare, non eſſe licitum ad alteras nuptias tranſire, mortua etiam prima conjuge, cum fieret bigamus: imo neque ad primas poſt ſuſceptum Diaconatum. Nam antiquiſſimis temporibus in Eccleſia Orientali & Occidentali præſcriptum fuiſſe ſacris Ordinibus initiatis perpetuum cœlibatum, neque ab hac diſciplina receſſiſſe unquam Eccleſiam Latinam; ſecus vero contigiſſe in Eccleſia Græca.

170. Matrimonium Græcorum Clericorum.

Nam in illa matrimonio jungi in minoribus Ordinibus conſtitutos, & uxore retenta ad majores Ordines, etiam Presbyteratus, promoveri. Si tamen in ſtatu cœlibatus ſacris Ordinibus inſigniantur, omnem

dein-

deinceps ſpem matrimonii ipſis adimi. Siquidem Canon 6 Synodi Trullanæ deponendos decernat Presbyteros & Diaconos, qui poſt ordinationem matrimonium contraxerint. Quod autem fit contra Canones, nec ex conceſſione Epiſcopali fieri poſſe. Unde a Græcis quoque rejici Canonem 10 Concilii Ancyrani, relatum Can. *Diaconi Diſt.* 28, ubi Diaconis conceditur facultas permanendi in miniſterio, ſi in ordinatione proteſtati fuerint, oportere ſe uxores ducere. Can. Diaconi Diſt. 28.

Neque illicitum duntaxat, ſed etiam invalidum eſſe matrimonium in Orientali quoque Eccleſia, poſt Ordines ſacros initum; cum ipſi Græci hujusmodi nuptias nefarias appellent, & proles illegitimas.

Diſpenſatum quidem fuiſſe aliquando, ut converſi ad fidem ductam poſt ſacros Ordines uxorem retinerent; ſed an ita expediat in aliquo caſu, a pluribus circumſtantiis dependere; de quibus informari exigit Papa.

130. Præſcribuntur leges jejunii, repetitis iis, quæ prioribus Conſtitutionibus continentur de unica comeſtione, & non permixtis epulis, quæ ii etiam ſervare debent, qui diſpenſationem edendi carnes acceperunt. Vult autem, ut non diſpenſetur, præſertim cum tota multitudine Diœceſis aut civitatis, niſi ex urgentiſſima cauſa, qualis eſſet univerſalis morbus, ad quem depellendum judicio Medicorum neceſſarius eſſet eſus carnium, aut maxima inopia ciborum eſurialium. Conqueritur etiam, quod ab aliquibus Epiſcopis tam facile diſpenſetur. Leges jejunii. Diſp.

131. Mortuo Hieronymo de Bock Pſeudo-Epiſcopo *Harlemenſi* in Hollandia, Meyndartus, ſchiſmaticorum Anteſignanus, ſubrogavit Joannem *Van Stiphout*: quod factum Papa graviter illicitum nullumque declarat, inuſtis cenſuris.

132. Hi duo Pſeudo-Epiſcopi a duobus Pontificis Brevibus ad futurum generale Concilium appellarunt, edito libello, qui damnatur & prohibetur.

133. Joanni Antonio L. B. de Freyberg Epiſcopo *Eyſtetenſi* ejusque ſucceſſoribus motu proprio concedit facultatem, ut ei, ſicut Archiepiſcopis, in civitate & Diœceſi crux elevata præferri poſſit, ſalvo tamen jure Metropolitani. Fit autem honorifica mentio anni milleſimi hujus Epiſcopatus, ex quo S. Wilibaldus, cujus ſacræ Reliquiæ ad altare argenteum tranſlatæ ſunt, illum fundavit, & S. Walburga ejus ſoror perpetuis eum miraculis decoravit. Privileg. Eyſtet. Epiſc.

134. Nuntiatum fuerat Pontifici, in Luſitania plures Confeſſarios *nomina complicum exquirere*; quod fieri deinceps prohibet.

Canonici Regul. non obtinent Benef. ſæcularia ſine Indulto Apoſt.

135. Multa erat inter Canoniſtas controverſia, ad Sedem etiam Apoſtolicam ſæpius delata, an *Canonici Regulares* Lateranenſes, aut S. Salvatoris *ad Parochias ſæculares*, Canonicatus, aut Beneficia ſimplicia, vel etiam penſiones, promoveri poſſint, ex ſola ſuperiorum Regularium licentia, absque Indulto Apoſtolico? Hanc quæſtionem decidit Pontifex *negative*, quod videlicet iſti, cum ſint vere Religioſi absque ſpeciali Sedis Apoſtolicæ indulto, neque per collationem liberam, neque per concurſum, neque per præſentationem Patronorum, aut electionem Beneficia Eccleſiaſtica ſæcularia obtinere poſſint, vel etiam penſiones absque auctoritate Sedis Apoſt. & conſenſu ſuorum ſuperiorum Regularium. Atque de his omnibus regulas obſervandas præſcribit.

137. Conſecratio Joannis Van Stiphout in Pſeudo-Epiſcopum Harlemenſem damnatur, adjecta excommunicationis ſententia.

138. Polonis indulget, ut dies feſtos, Julio, Aug. & Sept. occurrentes, in diem Dominicam transferre poſſint, excepto feſto Aſſumptionis B. V. M.

Cenſus.

139. Pro ſtatu ſuo Eccleſiaſtico jubet fructus cenſuum, cambiorum &c. ad 4 pro 100 reduci.

140. Prolixe commendat ſacras Miſſiones, fructus, ac celebres Miſſionarios.

De virgine Creſcentia.

141. Pontifex audierat plura de fama ſanctitatis *Creſcentiæ*, in urbe Imperiali Kauffbura ſanctimonialis, aſſiduumque propterea concurſum ad eam fieri hominum, virtute etiam & genere illuſtrium. Quare Joſepho Epiſcopo Auguſtano commiſit, ut in vitam ejus & mores inquireret. Ex proceſſu autem, ad ſe ab Epiſcopo dein Romam miſſo, nihil ſupra communem vitæ probitatem erui reſcripſit, nullum autem miraculum aut virtutem heroicam.

Proceſſus.

Refert ſe Pontifex ad opus ſuum *de Canonizatione ſanctorum*, quod elaboraſſet, poſtquam ultra 20 annos in munere Promotoris Fidei fuiſſet verſatus. Hujusmodi cauſis initium fieri a conficiendis *Proceſſibus* auctoritate Epiſcoporum aut aliorum ordinariorum. Non autem in iis eſſe properandum, ſed exſpectandum congruum tempus ab obitu, neque inchoandos proceſſus, niſi præceſſerit legitima fama virtutis heroicæ, aut miraculi ad invocationem ſervi Dei a Deo patrati. Præcipue autem conſiderandum extremum mortis articulum: in quo niſi aliquid illuſtre, & ſanctitate conſpicuum ſe obtulerit, reliquas omnes inquiſitiones ſupervacaneas remanere. Ante omnia autem, ſi aliquid ſcriptum reliquiſſet, illud examinandum.

In

In oblato ſibi Proceſſu teſtes turmatim fuiſſe examinatos, nec præſtito prius juramento, atque generaliter tantum depoſuiſſe, nihil de peculiaribus actionibus defunctæ enarrantes.

Quantum ad diffuſas *Imagines*, *Spiritum Sanctum ſub forma ſpecioſi juvenis referentes*, cum ſubſcriptione *Veni Sancte Spiritus*, ſpectat, laudat Epiſcopum, quod eas, in cœnobio, Eccleſia, choro paſſim expoſitas, auferri juſſerit. Repræſentari Deum ea forma, qua in S. Scriptura legimus ipſum apparuiſſe. Hinc Spiritum S. depingi poſſe in ſpecie *columbæ*, ſecundum antiquiſſimam Eccleſiæ diſciplinam. Sectariorum autem recentiorum errorem ample refutatum inveniri apud *Gretſerum* Tractatu de *ſacris Imaginibus cap.* 9 impreſſo in Tom. 17 noviſſimæ editionis ipſius operum. Poſſe etiam pingi Spiritum S. in ſpecie *linguarum ignitarum*, quando pingitur ejus apparitio ſuper Apoſtolos in die Pentecoſtes. Non autem licitum eſſe eundem pingere in forma Juvenis aut viri, quia in S. Scriptura hac ſpecie non legitur apparuiſſe. De Imagine Spir. S.

Ex hac occaſione tranſit dein Pontifex ad examinandam more ſuo eruditiſſime quæſtionem, an, & quomodo *SS. Trinitatem* depingere liceat; relatisque variis Doctorum ſententiis, ait, nulla monſtroſa figura eam repræſentari poſſe, pingendo e. g. unum virum cum tribus capitibus, aut B. Virginem, gerentem in utero SS. Trinitatem, prout in Belgio factum memorat, vel hominem bicipitem, & in medio columbam. Neque poſitive approbat picturam, qua repræſentantur tres viri omnino æquales; quamvis qui hoc approbant, ſic apparuiſſe putent SS. Trinitatem Abrahamo, dum *tres vidit, & unum adoravit:* aliis exiſtimantibus, hos fuiſſe tres Angelos, aut duos Angelos, & Filium Dei, quem Abraham adoraverit. Imago SS. Trinitatis.

Declarat dein, Imagines SS. Trinitatis tuto pingi poſſe, quæ repræſentant Patrem Divinum in forma viri ſenis, deſumpta ex Danielis c. 7: *antiquus dierum ſedit*, in ejus autem ſinu Filium Dei, & inter utroſque Spiritum S. in ſpecie columbæ; vel duas Perſonas, modico intervallo ſejunctas, unam ſenioris viri, nempe Patris, alteram Chriſti, medium autem Spiritum S. in columbæ figura.

Licet autem permiſſum eſſet, SS. Trinitatem repræſentare per tres viros omnino æquales, non tamen ſequi, Spiritum S. ſeorſim a reliquis Divinis Perſonis permiſſum eſſe ita depingi; nec enim apparitionem Abrahamo factam fuiſſe unius ſed trium: nec in S. Scripturis legi, Spiritum S. ſeorſim apparuiſſe in ſpecie Juvenis aut viri: talem igitur imaginem non eſſe recipiendam. Spiritum S. non eſſe pingendum ſeorſim in forma Juvenis aut viri.

Patrem

Patrem Divinum ſeorſim pingi poſſe, fundamento deſumpto *ex Gen.* 3 *&* 28 *Exodi* 33. *Iſaiæ* 6. *Dan.* 7, & filium ob carnem aſſumptam, in qua ſæpe apparuit, diverſo tamen modo, nunc ut infans, nunc ut prædicans, nunc ut patiens & crucifixus, nunc ut reſurgens, in cælum aſcendens &c. Agni quoque formam in S. Scriptura habere fundamentum, uti etiam figuram Paſtoris Boni; non autem Spiritum S. ſeorſim in forma Juvenis aut viri.

De diſperſis a Creſcentia. Denique memorat, ab Epiſcopo ſibi relatum, diſpergi complures ſororis Creſcentiæ effigies, nec non coronas precatorias, earumque grana, cruces, ſcapularia, oleum, pulverem, aquam, manus denique vel pictas, vel ex ligno effictas, cum pollice, inter indicem & medium inſerto, exiſtimantibus plerisque de vulgo, prædictas cruces & coronas, a Deo benedictas, & indulgentiis ditatas eſſe, earum vero manuum ſimulacra ad fugandos dæmones plurimum valere, cum aliis hujuſmodi nugis, quæ ab iis diſſeminantur, qui venditandis hujus generis ſuperſtitionibus temporalia ſibi lucra comparare ſtudent.

Joanna a Cruce. Affert exemplum *Joannæ a Cruce*, ſanctitatis fama celebratæ, cujus beatificationi obſtitiſſe ait, quod precatoriæ coronæ grana in vulgus fuiſſent ſparſa, quæ ipſius interceſſione a Chriſto benedicta & Indulgentiis aucta ferebantur. Ab Urbano V prohibita fuiſſe diſtribui numiſmata, in eorum honorem conflata, quibus beati aut ſancti cultus a Sede Apoſt. non fuiſſet tributus. Naturalia remedia ad fugandos dæmones eſſe inutilia. Adhibendos a Sacerdote probo & prudente, ab Ordinario electo, Eccleſiæ Exorciſmos, in Rituali Romano, titulo de *exorcizandis obſeſſis*, contentos.

142. Privilegium fori aliaque Academiæ Avenionenſi, a Bonifacio VIII fundatæ, a Pontificibus conceſſa recenſentur, & confirmantur.

172. De Uſuris. 143. Litteris, ad Epiſcopos Italiæ datis, tractat de *Uſuris*, aitque, hoc peccatum in eo eſſe poſitum, quod quis ex mutuo plus ſibi reddi velit, quam eſt datum, ideoque ultra ſortem lucrum aliquod, ipſius ratione mutui, ſibi deberi contendat. Omne propterea hujuſmodi lucrum, quod ſortem ſuperet, illicitum & uſurarium eſſe. Neque parvitatem auctarii, aut qualitatem mutuatarii hujuſmodi lucrum a labe uſuræ purgare. Ac proin creditorem, quod ultra ſortem accepit, ex juſtitia commutativa teneri reſtituere mutuatario.

Poſſe tamen cum mutuo alios titulos, naturæ mutui extrinſecos, concurrere, ex quibus aliquid ultra ſortem liceat exigere, aut pecuniam per alios contractus recte impendi, ſive ad proventus ſibi

annuos

annuos conquirendos, ſive ad licitam mercaturam, & negotiationem lucroſam, vitatis tamen exceſſibus contra juſtitiam commutativam.

Non tamen ſemper adeſſe alios cum mutuo titulos, vel, ſecluſo mutuo, contractus alios juſtos, cum multis in caſibus teneatur homo ſimplici ac nudo mutuo alteri ſuccurrere, ut nulli alteri contractui locus eſſe poſſit. Inquirendum igitur prius diligenter, verene cum mutuo juſtus alius titulus, aut alius a mutuo contractus lucroſus occurrat. Si occurrat, determinetur & ſignificetur alteri contrahenti.

144. Ait, ſe pluribus Epiſcopis petentibus dediſſe licentiam, *dies feſtos* imminuendi, optatque, ut Epiſcopi in hac re conſentirent, ne tam diverſa diverſis in Diœceſibus diſciplina exſurgat. Cui malo obviari poſſet, ſi feſtis minus ſolennibus tantum obligarentur ad audiendam Miſſam, labore ſervili, & mercatu deinceps permiſſo. Diſtinguit deinde inter *Mercatus* (rerum nempe, quotidianis uſibus neceſſariarum) & *Nundinas* ſolenniores, rarius celebrari ſolitas; & illos quidem prohibitos declarat, atque in diem antecedentem vel ſubſequentem, non feſtum, rejici mandat. Has vero, uti optat, diebus feſtis, ad cultum Divinum deſtinatis, non celebrari, ita expreſſe non prohibet, ubi conſuetudo inveterata, & neceſſitas illas exigunt; præcipit tamen, ut omnes rei Divinæ interſint, & illius tempore apothecæ maneant clauſæ, per diem integrum in ſtatu ſuo Eccleſiaſtico illas prorogaturus. *Data eſt hæc epiſtola ad Epiſcopos & Ordinarios Ditionis Eccleſiaſticæ.* Dies feſti.

145. Facit diviſionem materiarum, & gratiarum Apoſtolicarum, quæ per Datariam, & quænam per Secretariam Brevium, ſint expediendæ.

146. Deſignantur, quinam ſint Nobiles Romani, & Nobiles conſcripti. Familiæ futurorum Pontificum absque ulla probatione, in Nobilium numerum referendæ.

Appendix ad Tom. I.

Abſolvitur hic Tomus I Conſtitutionum Benedicti XIV, cui ſubjungitur Appendix ad hunc Tomum, quo traditur I. Inſtructio pro Epiſcopis &c. ſuper modo conficiendi Relationes ſtatus ſuarum Eccleſiarum, quas occaſione viſitationis liminum ſacrorum Congregationi Concilii exhibere tenentur. Videlicet 1 ea, quæ pertinent ad Statum Eccleſiæ materialem. 2. Ad ipſum Epiſcopum. 3. Ad Clerum Sæcularem. 4. Ad Clerum Regularem, curam animarum exercentem, aut alias extra Monaſteria degentem. 5. Ad Moniales. 173. Quid Epiſcopi in ſuis ad Sedem Apoſt. Relationibus exprimere debeant.

6. Ad Eccleſias, Confraternitates, & loca pia. 7. Ad Seminaria. 8. Ad populum. 9. Ad poſtulata Epiſcopi.

Status Eccleſiæ. *Ad* 1. Exponendum, quæ Inſtitutio Eccleſiæ, quæ confinia, privilegia & prærogativæ Epiſcopatus; quot civitates, oppida, loca, quæ Epiſcopatui, Archiepiſcopatui, Patriarchatui ſubjecta: qui ſtatus Cathedralis, quot Canonici, & alii choro addicti: an erecta Præbenda Pœnitentiaria & Theologalis: qui ſtatus collegiatarum, quot Canonici, aliique choro deſtinati, an erecta Præbenda Theologalis. Quot Eccleſiæ Parochiales & aliæ, ac Oratoria, quis ſtatus, an ſacra ſupellectili & reditibus inſtructa. Quot Monaſteria, an ſubjecta Epiſcopo. An in Diœceſi ſit Seminarium Clericorum, quot in eo alantur, & quomodo, an ei ſint unita Beneficia. Quot Hoſpitalia, Confraternitates, & alia loca pia, quinam reditus. An adſint Montes pietatis, & quot &c. ſufficit tamen, ſi Epiſcopus circa hæc ſtatum materialem in prima relatione ſignificet, & in poſterioribus ad eam ſe referat.

De Epiſcopo. *Ad* 2. An præceptum reſidentiæ impleverit, an & quo tempore abfuerit, an cum licentia Sedis Apoſt. an & quoties Diœceſin viſitaverit: an per ſe vel alium Epiſcopum ſacras Ordinationes expleverit, & Confirmationis Sacramentum adminiſtrarit. An, & quoties Synodum Diœceſanam coegerit, &, ſi ſit Archiepiſcopus, an Synodum Provincialem habuerit: ſi Epiſcopus nulli Archiepiſcopo ſit ſubjectus, an & quam Synodum Provincialem acceſſerit. An verbum Dei per ſe ipſum prædicaverit, vel ſi fuerit impeditus, per alium idoneum. An mulctæ pecuniariæ ad pios uſus ſint applicatæ. Quænam taxa, & an Innocentiana in ſua Cancellaria obſervetur. An aliquid obſtet exercitio Officii Epiſcopalis, Juriſdictionis & immunitatis Eccleſiaſticæ. An aliquod pium opus peregerit pro Eccleſia, Clero, aut populo.

De Clero ſæculari. *Ad* 3. An Canonici & alii choro addicti choro jugiter interſint. An ultra Horas Canonicas quotidie celebretur Miſſa Conventualis, & quidem pro Benefactoribus. An habeant ſuas Conſtitutiones easque obſervent. An qui obtinent Præbendam Theologalem aut Pœnitentialem muneri ſuo ſatisfaciant. An Parochi reſideant: an libros matrimoniorum, baptizatorum aliosque juxta Rituale Romanum retineant: an indigeant aliorum Sacerdotum opera: an per ſe vel per alios idoneos Dominicis & feſtis populum doceant, rudes inſtruant, Miſſam pro populo applicent. An, & quæ præmittantur Ordinationi, an Ordinibus ſacris præmittantur ſacra exercitia in domo aliqua Religioſa. An veſtes deferant Clericales. An habeantur conferen-

tiæ

tiæ Theologiæ Moralis & SS. Rituum, & quoties, quinam interſint, & quo profectu. Qui mores Cleri ſæcularis, an datum ſcandalum &c.

Ad 4. An *Regulares*, curam animarum exercentes, qui Epiſcopali Jurisdictioni, viſitationi, & correctioni ſubſunt in iis, quæ ad curam & adminiſtrationem Sacramentorum pertinent, munus ſuum impleant. An aliquis Regularis extra Monaſterium degat. An aliqui ſint in Diœceſi, a Superioribus ſuis ejecti. An quis extra Monaſterium ita deliquerit, ut ſcandalum dederit. An ſua Jurisdictione delegata uſus ſit in viſitandis Conventibus, in quibus non aluntur Religioſi tanto numero, quantum Canones præſcribunt; quinam in illis Religioſorum mores. De Clero Regulari.

Ad 5. An *Moniales*, Jurisdictioni Epiſcopi ſubjectæ, ſervent ſuas Conſtitutiones. An cuſtodiatur clauſura. An abuſus irrepſerint, qui S. Congregationis auxilio indigeant. An Confeſſarius extraordinarius bis aut ter in anno illis fuerit oblatus. An reditus fideliter adminiſtrentur. An dotes Monialium ſolutæ, & quomodo erogatæ. An in Monaſteriis Monialium, quæ ſunt Prælatis Regularibus ſubjecta, curaverit, ut clauſura exacte obſervetur. An earum Confeſſarii ſint ab ipſo approbati. An adhibitis Superioribus Regularibus quot annis exegerit rationem ab adminiſtratoribus bonorum, ad Monaſteria Regularibus ſubjecta pertinentium. De Monialibus.

Ad 6. An in ſacriſtiis proſtet tabella onerum Miſſarum, anniverſariorum. An in Confraternitatibus, ſcholis & lociis piis fiant pia opera, a teſtatoribus præſcripta. An quot annis reddita ſibi ratio adminiſtrationis. An Montem pietatis ſive charitatis viſitaverit, an habeat reditus ultra ſuſtentationem Miniſtrorum, & alias neceſſarias impenſas: in quas cauſas reditus illi erogentur, &, an quid exigatur ab iis, qui pecuniam aut frumentum a Monte recipiunt. An Hoſpitalia viſitaverit, rationes exegerit: an infirmis neceſſaria ad ſalutem animæ & corporis ſubminiſtrentur. De locis piis.

Ad 7. Quot Alumni ſint in Seminario. An in Eccleſ. diſciplina recte inſtituantur. Quibus ſtudiis vacent, & quo profectu. An inſerviant in Eccleſia. An illud aliquando viſitet, & operam det, ut Conſtitutiones impleantur. An taxa ſit ſtatuta, & an ſolvatur. De Seminariis.

Ad 8. Quinam ſint populi mores: an in pietate proficiat. An aliquis irrepſerit abuſus, aut prava conſuetudo, quæ conſilio aut adjutorio Sedis Apoſt. indigeat. De populo.

In eadem Appendice exhibentur II. Statuta de ceremoniis inter Epiſcopos & Præſides Provinciarum. III. Statuta Almæ Domus Lauretanæ. IV. Dum Papa duos inter certantes tertium elegit in Patri-
174. Maronitarum Hiſtoria. archam Antiochenum Evodium Damaſci prius Epiſcopum, erudite differit, *Maronitas* Chriſtianos Syros ad Patriarchatum Antiochenum pertinere, quippe qui Syriam, Phœnitiam maritimam, Palæſtinam, Cyprum, Ægyptum, aliasque Orientis partes incolant; quorum tamen pars maxima in Monte Libano commoretur.

Cum hæreſis Monothelitarum in Patriarchatum Antiochenum graſſaretur, Maronitas, ut ab ea ſe contagione puros ſervarent, proprium Patriarcham elegiſſe, qui dein a Romano Pontifice confirmaretur, atque Pallium ab eo reciperet. Cum autem poſtea Saraceni Antiochiam occupaſſent, & Latini ad Patriarcham Maronitarum, qui in Monte Libano conſederat, confugiſſent, Alexandrum IV Pontificem Patriarcham Maronitarum Antiocheni Patriarchæ titulo decoraſſe; atque hunc titulum in hanc usque diem a Patriarcha retineri, etiamſi in Monte Libano ſedem perpetuam habuerit.

Semper autem Maronitas ex integro manſiſſe Catholicos, atque cum Sede Apoſt. conjunctos, reverentiæ & obſequii plenos. Jacobum Patriarcham depoſitum, a Clemente XI fuiſſe reſtitutum, obedientibus prompte Maronitis. Idem obſequendi ſtudium ab iis exhibitum, cum nuper duobus in diſcordia electis, Pontifex tertium deſignavit Patriarcham, Evodium, Romæ a puero in Collegio Maronitarum educatum, optimæque ſemper famæ.

V. Sollicitantes in confeſſione vel occaſione illius, prout etiam abutentes ſacrificio Miſſæ ad ſortilegia, ad ejusdem celebrationem perpetuo inhabiles declarantur.

CAPUT

CAPUT XXXI.

Conſtitutionum & Epiſtol.

BENEDICTI XIV.

TOMUS II.

Ab anno 1746 *ad* 1749.

Articulus I.

Anno 1746.

1. Circa *Regularium* in Indiis quoad curam animarum *ſubjectionem erga Epiſcopos* variam diſciplinam legimus. Pius V eos exemit, prout etiam Greg. XIV, Clemens VIII voluit, ut ab Epiſcopo ſint approbati. Greg. XV eos Epiſcoporum viſitationi & correctioni ſubjecit. Innoc. X eos exemit quoad loca, in quibus eſt defectus Parochorum. 175. De Epiſcoporum Juriſdictione in Regulares in Indiis.

Benedictus XIV Tridentini Decreta etiam in Indiis vigere vult, ſtatuitque, ut nullus Regularis, quantumvis exemptus, ſine prævio Ordinariorum examine & approbatione ad curam animarum accedere valeat: ſed in omnibus, quæ ad prædictam curam quoquo modo pertinere dignoſcuntur, eorundem Ordinariorum jurisdictioni, viſitationi, & correctioni ſubjaceant, in Indiarum Orientalium Diœceſibus atque provinciis.

2. Dat Indulgentias Archiconfraternitati Doctrinæ Chriſtianæ Romanæ.

3. *Duas Miſſas eadem die* celebrari non poſſe ab eodem Sacerdote, niſi quis habeat duas Parochias valde diſtantes, & adſit defectus alterius Sacerdotis jejuni, exceptis tamen Miſſionariis, quibus aliquando hoc privilegium conceditur. Duæ Miſſæ.

4. Teneri *Patronum Eccleſiaſticum* præſentare ad Beneficium curatum illum, qui ab examinatoribus judicatus in concurſu eſt magis idoneus. Si Patronus Titium judicet digniorem, & inter approbatos ab examinatoribus nullus ſe opponat huic judicio, Titius inſtituendus eſt. Quia Tridentinum jubet eum inſtitui, quem inter approbatos Patronus digniorem judicat. Si autem inter probatos ab Examina- Quis præſentandus.

toribus aliquis, ſe digniorem præteritum queratur, Epiſcopi eſt aſſumere perſonam Judicis, & de majori aptitudine inquirere. Quamvis etiam a Judicio Epiſcopi, ſi irrationabile appareat, detur appellatio; quæ an tantum effectum devolutivum pariat, an vero etiam ſuſpenſivum, pro varietate caſuum Pontifex hic differit.

Expoſitio Venerab. 5. Confutat eos, qui putant, non poſſe ſe lucrari Indulgentias, accedentibus Eccleſiam conceſſas, niſi *proſtet Venerabile.* Neque exponendum dicit, niſi ob cauſam publicam, & cum conſenſu Epiſcopi.

6. Tractat de conficiendis rationibus proventuum & expenſarum Cameræ Apoſtolicæ.

7. Confirmatur Decretum prohibitivum, ne Confeſſarii complicum nomina exquirant.

S. Fidelis vita. 11. *Canonizatio B. Fidelis a Sigmaringa* Sacerdotis Profeſſi Ordinis Fratrum Minorum S. Franciſci Capucinorum, Præfecti Miſſionis Apoſt. in Rhœtia, & S. Congregationis de Propaganda Fide Protomartyris. Narrat Pontifex ejus vitam & virtutes: natum anno 1577, innocenter actam pueritiam, litterarum ſtudia, iter in Italiam & Galliam cum nobilibus adoleſcentibus, quibus gubernator datus eſt: lauream utriusque Juris Friburgi ſuſceptam, Advocati munus in Alſatia Enſishemii geſtum: ingreſſum in Ordinem ſacrum PP. Capucinorum, novumque *Fidelis* nomen, (cum Marcus ante eſſet vocatus) ſortitum: virtutes ejus Religioſas: geſtum in Conventu Veldkirchenſi regimen: precandi ſtudium, corporis caſtigationem, jejunia, charitatem Dei & proximi, zelum animarum: Officium Miſſionarii Apoſt. in Rhœtia: conſpirationem hæreticorum: glorioſum Martyrium in Sevienſi pago anno 1622. (Virtutes.)

Miracula. Corpus dein ejus translatum ad Eccleſiam Curienſem, ſigna, & prodigia: incendium in arce Mayenbergenſi repente extinctum: Monialem applicatis ejus reliquiis illico ſanatam: oculum infanti reſtitutum: virum attactu mucronis, quo confoſſus fuerat, momento ſanatum. Ac propterea a Bened. XIII Beatorum numero inſertum, & accedentibus duobus manifeſtis novis ſanationum miraculis, a Bened. XIV in Album Sanctorum relatum.

S. Camillus de Lellis. S. Pet. Regalatus. S. Joſ. Leoniſſus. Sequentibus quatuor Conſtitutionibus continentur quatuor aliæ Canonizationes, videlicet B. *Camilli de Lellis* Fundatoris Clericorum Regularium miniſtrantium infirmis. B. *Petri Regalati* Sacerdotis Profeſſi Ordinis Minorum, Regularis Obſervantiæ inter Hiſpanos Reſtitutoris. B. *Joſephi a Leoniſſa* Sacerdotis Profeſſi Ordinis Minorum S. Franciſci Capucinorum. B. *Catharinæ de Ricciis* Florentinæ Monialis

Ordinis

Ordinis Prædicatorum. Quorum vita, virtutes, ſanctitas, miracula recenſentur.

17. Epiſtola ad Epiſcopos ditionis Eccleſiaſticæ data tractat de *Crucifixi imagine*, *ponenda in altari*, in quo Miſſa celebratur, aitque juxta Rubricas Miſſalis inter candelabra ſtatuendam eſſe Crucem cum Crucifixi imagine, ita, ut candelabris ſupereminea. Nec ſatis eſſe, juxta S. Congr. Rituum exiguum Crucifixum, qui a populo & Sacerdote ipſo difficulter conſpici poſſit, apponere: niſi in tabula altaris principali Crucifixus pictus aut cælatus appareat, & locum primum obtineat.

Crucifixus ſemper proſtet in altari ſub Miſſa.

Proponit dein quæſtionem, utrum Crucifixus inter candelabra collocandus ſit, cum ſacrum peragitur in eo altari, ubi Divina Euchariſtia non includitur Tabernaculo, ſed publicæ fidelium venerationi exponitur. In hac re varias fuiſſe in Congreg. Rituum ſententias, opinantibus aliquibus, ſupervacaneam eſſe Chriſti imaginem, ubi Chriſtus ipſe eſt præſens. Decretum denique a Congregatione, ut quælibet Eccleſia morem & inſtitutum, quod antea ſervaverat, in poſterum quoque retineret; atque hoc Decretum S. Congregationis Rituum Bened. XIV in hac Conſtitutione laudat. Præcipit autem extra caſum, quo Euchariſtia publice exponitur, & quo Crucifixi imago in tabula primo loco proponitur, ſemper inter candelabra majorem Crucifixum collocandum eſſe, qui facile ſit aſpectabilis, nulla in contrarium valente conſuetudine, quam ut aboleant Epiſcopi in ſæcularium & Regularium Eccleſiis jubet.

Niſi expoſitum ſit Venerabile. Tunc enim quævis Eccleſia ſuum morem ſervet.

18. Agit de *Reſidentia Epiſcoporum*, atque imprimis vix aliud eſſe,
inquit, Eccleſiaſticæ diſciplinæ caput, a Conciliis & Pontificibus Romanis tam ſæpe tamque impenſe inculcatum & commendatum; quidque ipſe in hac re urgenda egerit, diſerte commemorat. Abſentiæ cauſas non alias a Tridentino agnitas, quam Chriſtianam charitatem, urgentem neceſſitatem, debitam obedientiam, & evidentem Eccleſiæ vel Reipublicæ utilitatem. Verum cum non videatur cenſendus abſens, qui aliquantiſper abeſt, deficientibus etiam his cauſis, Eccleſiarum Antiſtitibus a S. Synodo indultum, quot annis per duos aut tres ad ſummum menſes, ſive continuos, ſive interruptos, extra proprias Diœceſes commorari; modo per illius temporis ſpatium non abeſſent a Cathedralibus ſuis Eccleſiis diebus Dominicis Adventus, Quadrageſimæ, Nativitatis & Reſurrectionis Domini, Pentecoſtes item & Corporis Chriſti, niſi forte Epiſcopalia munia in aliis Diœceſis ſuæ locis eos detinerent: dummodo abſque gregis detrimento & *æqua ex cauſa* ſua utantur libertate; quibus verbis animi levitas, oblectationum

178. Reſidentia Epiſcoporum.

tionum cupiditas, aliæque ſimiles cauſæ penitus excludantur. Nec eum, qui anno uno non eſſet uſus tribus menſibus, poſſe eos anno alio compenſare.

Promotis in curia Epiſcopis ab Urb. VIII indultum menſem commorationis Romanæ: a Bened. XIII 40 dies additos pro negotiorum exigentia, cauſa tamen prius cognita. Ad ſacra limina accedentibus ab eodem Urb. VIII, ſi ſint Epiſcopi Citra-Montani 4 menſes, Ultra-Montanis vero & Ultra-Marinis 7 conceſſos.

Supradicta Decreta Conciliorum & Pontificum Bened. XIV hac Conſtitutione confirmat, addito gravi præcepto, & pœna fructus non percipiendi; pluraque alia decernit de licentia extraordinaria danda.

22. Ad inſtantiam Joannis V Portugalliæ Regis terras fluminis Januarii in plures Epiſcopatus dividit.

Indulg. pie meditantium.

23. Omnibus methodum orandi docentibus aut diſcentibus, aut ſingulis diebus ſaltem per quadrantem horæ pie meditantibus, ſi præmiſſa Confeſſione ſacram Euchariſtiam ſumant, atque pro Principum Chriſtianorum concordia, hæreſum extirpatione, & S. Matris Eccleſiæ exaltatione pias ad Deum preces fuderint, plenarias quovis menſe Indulgentias concedit, quas etiam animabus in purgatorio applicare poſſunt.

Innoc. X Decretum de Congreg. & Superioribus mutandis abrogatur.

24. *Innoc. X* ſtatuerat, ut *Societas Jeſu* ſingulis novenniis Congregationem Generalem celebraret, novique ac diverſi ab illis, qui prius fuerant, Aſſiſtentes eligerentur, Provinciales vero, Rectores, aliique ſuperiores poſt exactum triennium Officium deponerent, & per ſeſqui annum privati viverent. Cum autem Ordinationes iſtæ nec e mente S. Ignatii, nec Pauli III, Julii III, Greg. XIII & XIV, aut Pauli V, qui Societatis Inſtitutum confirmarunt, eſſe viderentur, Alex. VII, Clemens IX, Innoc. XI, Decretum Innocentii X explicarunt, limitarunt, ſuſpenderunt, donec Bened. XIV ad inſtantiam Franciſci Retz Generalis Præpoſiti illud omnino abrogavit.

Articulus II.

Anno 1747.

179. Clericus ſine conſenſu Epiſcopi poteſt Religionem ingredi.

Leander *Chizzola Archidiaconus* Eccleſiæ Cathedralis Brixienſis, jam prope ſeptuagenarius, Bononiæ Societatem Jeſu ingreſſus eſt. Cardinalis *Quirinus* Epiſcopus Brixienſis, graviter id ſe inconſulto factum tulit, atque epiſtola, ad Bened. XIV data, petiit, ut eam licentiam reprimeret, qua ſæculares Presbyteros in cœnobia ſua Regula-

res

res ſuſcipiunt, conſilio cum Epiſcopo prius non collato. Pontifex reſpondit, ſuaſitque, adducto exemplo S. Gregorii, ne Leandrum turbet, atque ex Can. *alienum cauſ.* 19 *q.* 2 proponit, Clericum abs-que permiſſu imo contradicente Epiſcopo poſſe Religionem ingredi. Idem probat ex Concilio Toletano IV, S. Thoma, S. Antonino, Sylvio &c. Addit tamen, poſſe tantam verti Eccleſiæ neceſſitatem, aliasque adeſſe circumſtantias, quibus ſtantibus Clericus, Eccleſiæ alicui adſcriptus, non poſſit Religionem ingredi.

Non tamen propterea novam edendam Conſtitutionem. Decens autem omnino eſſe, ut Clericus conſilium ſuum prius cum Epiſcopo conferat, quamvis conſenſus non requiratur.

26. Arctatur magis clauſura Monialium, excluſis etiam ancillis aliisque fœminis.

27. Tractatur de *Ordinatione Regularium:* an neceſſe ſit ut ordinentur ab Epiſcopo, in cujus Diœceſi degunt, aut ſaltem ab eo habeant Dimiſſorias? Varia in hanc rem inſinuantur Regularium quorundam accepta privilegia; variæ item Pontificum diſpoſitiones, quibus illa limitantur, præſertim Clementis VIII, qui Decretum Tridentini innovavit.

Clementis autem ordinatio ab Innoc. XIII & Bened. XIII ita limitata eſt, ut non comprehendat illos Regulares, quibus poſt Tridentinum expreſſum privilegium & ſpeciale eſſet conceſſum, ut a quolibet Catholico Antiſtite Ordines ſuſcipere poſſent, quamvis Privilegium illud Decreto Clementis VIII ſit antiquius; dummodo tamen directe conceſſum fuerit, non vero in communicationem Privilegiorum, de uno in alium Ordinem derivatum afferatur; quemadmodum ipſe Innocentius in ſuis Apoſtolicis litteris, a Bened. XIII confirmatis declaret.

180. An Regulares ordinari debeant ab Epiſcopo Diœceſano?

Denique Bened. XIV adhortatur monetque Regulares cum Concilio Lateranenſi ſub Leone X celebrato, ut Epiſcopos, ceu loco Apoſtolorum ſubrogatos, quos Spiritus S. poſuit regere Eccleſiam Dei, omni honore ac reverentia proſequantur: Epiſcopos vero, ut affectum benevolum erga Regulares gerant, tanquam cooperatores in agro Dominico, & laborum participes.

28. Quidam Romæ in vicum Hebræorum ingreſſus, tres *Judæi infantes baptizaverat.* Quæritur, quid de hoc baptiſmo ſentiendum? Reſpondet Pontifex 1 ſecundum S. Thomam Judæorum infantes invitis parentibus non eſſe baptizandos; tum quod jure naturali ſint ſub cura parentum, tum quod periculum ſit, ne redeant ad infidelitatem. Contrariam tamen eſſe doctrinam Scoti. Pontifex autem memorat

181. Judæorum infantes validè baptizantur. An etiam licite?

caſus, quibus liberi Infidelium licite poſſint baptizari, 1 ſi adſit articulus mortis. 2. Si liberi ab Infidelibus ſint abjecti, ac derelicti; cum patria poteſtas tunc amittatur, præterquam quod illa neque ad Jus Divinum poſitivum neque ad naturale aut Gentium pertineat, ſed ſolius Juris humani ſit creatura. 3. Si pater aut mater convertatur, velitque liberos baptizari, licite id fieri.

Cæterum, invitis licet parentibus, *valide* tamen baptizari infantes Infidelium; (quamvis Durandus contrarium ſenſerit) adultos vero, qui ad rationis lumen jam pervenerunt, etiam licite, ſi petant baptizari.

Abſolutio Generalis.

34. Datur Epiſcopis facultas in mortis articulo impertiendi benedictionem cum plenariis Indulgentiis, etiam per ſubdelegatos. Exhibetur formula & modus hanc benedictionem & Indulgentias impertiendi. Hunc modum impertiendi Indulgentias in his partibus *Abſolutionem Generalem* appellant.

37. Publicam ſtudiorum Univerſitatem, a Ferdinando Rege Hiſpaniæ in Collegio S. J. in Hiſpaniola erectam confirmat.

38. Quamvis Hebræus converſus, ſi ſolito more interpellet uxorem, an & ipſa converti aut cohabitare velit ſine contumelia creatoris, illa autem renuat, libere poſſit matrimonium cum Chriſtiana contrahere, non tamen poteſt uxori priori Judaico more libellum repudii dare.

40. Epiſcopo Spirenſi adjudicatur Jurisdictio Epiſcopalis in Eccleſiam collegiatam B. V. M. in Bruchſal. Ubi plura de probatione exemptionis.

43. *Beatificatio Hieronymi Æmiliani* fundatoris Congregationis *Somaſchæ*, ſic dictæ ab exiguo agri Bergomenſis oppido, in quo illius fundamentum jecit.

Levitates Bachantium.

45. Queritur de levitatibus & inſolentiis, tempore *Bachanaliorum* exerceri ſolitis: duos autem maxime abuſus reprehendit, & pro ſtatu ſuo Eccleſiaſtico aboleri jubet. 1. Quod larvati usque in diem cinerum bachentur. 2. Quod diebus quoque feſtis larvati & circulatores inſaniam ſuam continuent: quantumque Eccleſia levitates illas ſemper ſit deteſtata, oſtendit.

Articulus III.

Anni 1748.

46. Tractat de ſcriptis venerabilis ſororis Mariæ a Jeſu *de Agreda*, ſub titulo: *Myſtica Civitas Dei, & Miraculum Divinæ omnipotentiæ.* Poſtulatum a Card. Aquaviva, nomine Regum Hiſpaniæ & utriusque Siciliæ fuit, ut ſuprema manus imponeretur examini prædicti operis, cujus prolatio impedimentum afferebat judicio de ancillæ Dei beatificatione, & canonizatione jam dudum inſtituto. 182. Agreda.

Bened. XIV in hujusmodi de canonizatione ſanctorum negotiis 47 annos verſatus, memorat, quid actum in hac cauſa ab Innoc. XI & XII, Clemente XII, pluribusque Congregationibus, atque illam S. Rituum Congr. demandavit, cum ante omnia de ſcriptis ſit pronuntiandum; quam in rem adducit exemplum ſcriptorum Venerab. Servi Dei Roberti Bellarmini: atque comprimis examinandum, an ancilla Dei manifeſte ſcripſerit talem librum.

Ad hoc autem probandum non ſufficere, quod liber præferat ipſius nomen, eique vulgo attribuatur, præſertim cum primum poſt mortem Venerab. ſororis de Agreda ſit editus: neque ſufficere aliquot teſtes, qui de nota ſibi manu deponant, cum nihil novi ſit, alienam manum imitari: accedere igitur debere alia adminicula, uti peritos, qui comparatis pluribus ſcripturis, de identitate manus judicium ferant. An Myſtica Civitas ſit ejus opus?

At non ſiſtere hic Inquiſitiones, quas opus ſit facere, ut ad normam Decreti Urb. VIII *conſtet*, quod *Myſtica Civitas Dei* ſit vere opus Venerab. Mariæ a Jeſu. Novum quippe non eſſe, neque difficile intellectu, quod quis propria manu deſcribat opus, quod vel ab alio ex integro ſit compoſitum, vel cujus magna pars aliena conſtet inventione & doctrina. Per hoc tamen non pro certo contendi, quod ipſa non ſit auctor libri; negari tamen non poſſe, quod usque ab initio aliqua de hoc excitata fuerit dubitatio: hanc tolli oportere, ut tuto pronuntiari poſſit, hoc revera eſſe opus ancillæ Dei.

Licet autem magna argumentorum vis ſit allata, ad probandum, quod ipſa & non Confeſſarius ſit auctor, cum tamen præter Myſticam Civitatem, tot alia opera eidem attribuentur, cur non adhibitæ fuerint opportunæ diligentiæ, quærit, ad comprobandam uniformitatem ſtyli, cum ex artis criticæ regulis validiſſimum argumentum pro dignoſcendis librorum auctoribus in comparatione ſtyli, ejusque ſimilitudine aut difformitate conſtituatur?

Adhæc oportere ſcriptum primum Myſticæ Civitatis cum ſecundo comparare; nam Joſephus Ximenius in vita venerab. virginis narrat, quod, cum opus ſuum ſcripſiſſet, juſſa fuerit a confeſſario, illud comburere; quod cum feciſſet, juſſam ab alio confeſſario, magis perito, ut illud denuo recuderet, licet prioris exemplum apud Philippum IV Regem extaret. Eveniſſe autem non absque miraculo, ut ſecundum ſcriptum a priori non diſcreparet, niſi quod parva quædam additamenta, ac nonnullæ elucidationes acceſſerint. Scriptum utrumque exigit Pontifex, ut conferri poſſint.

Duplex ſcriptum.

Poſtquam autem conſtiterit, ven. ſororem vere eſſe auctorem libri, ſubeundum illi, juxta Urb. VIII alterum examen, *an contineat errores contra fidem, vel bonos mores, vel doctrinam aliquam novam vel peregrinam, atque a communi ſenſu Eccleſiæ & conſuetudine alienam?* vocandam quoque in examen cenſuram Facultatis Sorbonicæ, qua primam partem Civitatis Dei, in linguam Gallicam verſam, perſtrinxiſſet.

Examen.

Neque ignotum eſſe opus de *Revelationibus & Viſionibus*, ab Euſebio *Amort*, Canonico Regulari Lateranenſi editum anno 1734, in quo diverſæ objectiones fiant contra eundem librum. Huic autem novo cenſori reſpondiſſe Didacum Gonzalez Mattheo, Franciſcanum Hiſpanum, qui ſuas reſponſiones anno 1747 edidit, ac ſummo Pontifici Bened. XIV dedicavit. Harum quoque objectionum & reſponſionum examen fieri debere.

Amort Objectiones.

Apologia.

Cum autem horum omnium diſquiſitio longum tempus requirat, atque ea ratione, ſi ſecundum Statutum Urbani VIII procedendum, negotium Beatificationis nimium retardandum foret, Papa diſpenſando facit hanc gratiam, ut ſimultanee & de ſcriptis, & de virtutibus atque miraculis proceſſus fiant, ſic tamen, ut dubium ſuper virtutibus non abſolvatur, niſi prius edito a Papa Decreto, quo vel ſtatuatur, opus prædictum non eſſe ſervæ Dei, vel nihil in eo & aliis ejus operibus reperiri, quod ſit contra fidem, bonos mores, vel quod ſapiat doctrinam aliquam novam, atque a communi ſenſu Eccleſiæ & conſuetudine alienam.

Proceſſus ſimultaneus.

Cæterum in hac cauſa nihil hactenus fuiſſe peractum, niſi quod poſt proceſſum ab Ordinario inſtructum, admiſſa ſit introductio ipſius cauſæ: approbata ſententia *ſuper non cultu*, & confectus proceſſus ad audiendas depoſitiones teſtium, quorum obitus imminere videbatur.

183. Impugnatio Profeſſionis.

47. Si quis *Nullitatem Profeſſionis Religioſæ* velit obtendere, juxta Tridentinum id facere debet intra quinquennium, & quidem coram ſuperiore ſuo Regulari, & Ordinario ſimul. Quinquennium autem hoc computandum eſt, a die Profeſſionis; poteſtque Proceſſus coram

Supe-

Superiore & Ordinario etiam ultra quinquennium continuari, ſi cœptus ſit durante quinquennio. Per ſuperiorem vero intelligitur localis: qui tamen hoc negotium alteri poteſt delegare, Juris Canonici perito. Si autem ſuperior & Ordinarius diſſentiant, cauſa ad Sedem Apoſt. devolvitur.

Si quis autem habitum antea ſua ſponte dimiſerit, nullatenus ad ullam cauſam allegandam admittatur, ſed ad Monaſterium redire cogatur, & tanquam apoſtata puniatur. Si autem retento habitu quis contra valorem ſuæ profeſſionis agere velit, judicialis ſervandus eſt proceſſus, poſitis articulis & interrogatoriis, atque examinatis teſtibus, citatisque intereſſe habentibus. Præſertim vero conſtituendus Defenſor Profeſſionis, aliaque agenda, quæ Tom. I Papa de matrimonio præſcripſit.

Poſt lapſum quinquennium olim nemo amplius, profeſſionem impugnans audiebatur; dein vero a Pontificibus aliquando conceſſum remedium reſtitutionis in integrum adverſus lapſum quinquennii.

49. Sancit, ut in Congregatione SS. Rituum ſemper ſit unus e Societate Jeſu inter Conſultores. Cum autem P. *Ridolfi*, S. J. jam eſſet Conſultor, adjunxit ei Emmanuelem de *Azevedo*, qui alias Pontifici in voluminibus ordinandis in unum corpus, utilem operam navaverat.

51. *Matrimonia cum hæreticis illicita* ſunt. Nec ſolet Sedes Apoſt. diſpenſare, niſi adjecta conditione, *abjurata prius hæreſi*, atque ut proles omnes educentur in Religione Catholica.

54. De augendo noviterque edendo *Martyrologio Romano* prolixe 184.
differit. Prolixiora quædam elogia contrahenda. Inſerendi poſterio- Inſerendi
ribus temporibus Beatorum aut ſanctorum Catalogo inſcripti, aut in Martyrolo-
Martyrologio omiſſi: quales ſunt B. Greg. X. B. Zita. B. Nicolaus gio.
Albergatus. B. Joannes de Prado. S. Eneco Abbas. B. Benedictus XI. S. Dominicus de Sylos Abbas Ord. S. Benedicti. 26 Martyres Japonenſes. 19 Martyres Gorcomienſes. B. Petrus de Arbues. B. Joſaphat Polocenſis. S. Wilhelmus Archiep. Bituricenſis, jam ab Honorio III ſanctis adſcriptus. S. Wulſtanus Epiſc. Vigornienſis. S. Joſ. a Leoniſſa. S. Cath. de Riccis. S. Robertus Abbas Caſæ Dei. S Gothardus Epiſc. Hildeſienſis. S. Petrus Regalatus. S. Nicolaus Peregrinus. S. Wilhelmus Ep. Eboracenſis. S. Franciſcus Regis. S. Theobaldus Eremita. S. Camillus a Lellis. S. Franciſcus Solanus. S. Stanislaus Koska. S. Bernard. Ep. Hildeſ. S. Virgilius Ep. Salisburg. S. Jacobus Picenus. S. Sturmius Abbas Fuldenſis. S. Vincentius a Paulo. S. Fidelis a Sigmaringa.

Dicit autem, Martyrologium antiquitus ſolos comprehendiſſe Martyres, unde & nomen ſortitum. Acceſſiſſe deinceps Confeſſorum

aliorumque ſanctorum nomina. Moris tamen non eſſe, ut ſolo *Beati* nomine decorati Martyrologio inſerantur, Pontifices tamen quosdam inſeruiſſe.

Prolixam deinde ſimulque eruditiſſimam Diſſertationem ſubjungit de Clemente Alexandrino, Sulpitio Severo, & Siricio Papa, an iſti in Martyrologio ſint collocandi. Et primo quidem adducit veterum & recentiorum ſcriptorum de ſanctitate *Clementis Alexandrini* ſuffragia. Sed hæc tanti non eſſe cenſet, ut Martyrologio ſit inſerendus; tum quia nulla de ejus cultu & ſanctitate certa veſtigia, tum quia ejus ſtromata aliaque opera, ſi non erronea, ſaltem ſuſpecta ſunt.

Clemens Alex.

Circa controverſiam de *Sulpitio Severo* ex variis auctoribus probat, duos fuiſſe ejusdem nominis, alterum Epiſcopum virum ſanctum, alterum Presbyterum S. Martini diſcipulum, qui ejus vitam ſcripſit, in Semipelagianorum & Millenariorum errores prolapſum, quamvis poſtea pœnitentem. Priorem fuiſſe expreſſum in Martyrologio hoc elogio: Bituricis ſancti Sulpitii Severi Epiſcopi *ac Diſcipuli S. Martini.* Hæc autem ultima verba a correctoribus Martyrologii ſub Urbano VIII fuiſſe deleta, ut S. Epiſcopus Bituricenſis a Diſcipulo S. Martini ſecerneretur.

Sulpitius Severus.

Siricium Papam cenſet Martyrologio inſerendum: propter famam ſanctitatis vetuſtiſſimam, teſtimonio Valentiniani Imperatoris aliorumque confirmatam, litteras Apoſtolico Zelo plenas, defenſum cœlibatum Clericorum adverſus Jovinianum, defenſam Eccleſiam adverſus Manichæos & Priſcillianiſtas.

Siricius inſerendus.

Neque obeſſe Siricii ſanctitati ea, quæ cum S. *Hieronymo* contigerunt, qui triennio Damaſo Papæ ab epiſtolis fuerat, eo vero mortuo a Siricio ſucceſſore dimiſſus, graves a Clero Romano, cujus vitia ſcriptis inſectatus fuerat, perſecutiones tulit, ut Roma in Palæſtinam ſe conferre coactus fuerit, acerbe de Romanis queſtus; nam has Hieronymi perſecutiones non eſſe attribuendas Siricio, ſed quibusdam malis Clericis, quorum vitam redarguerat.

Neque obſtant quæ cum S. Hier. & Rufino contigerunt.

Sed neque Siricio obſtare, quod *Rufino*, Roma Aquilejam patriam ſuam eunti, communicatorias litteras dederit; nam eo tempore necdum fuiſſe notam illius hæreſin, ex Origene deſumptam, utpote, quæ primum tempore Anaſtaſii, qui Siricio ſucceſſit, e latebris ſuis proruperit. Deceptos fuiſſe ab occultis hæreticis viros ſanctiſſimos, Anicetum a Praxea, Julium a Marcello Ancyrano, Zoſimum a Cœleſtio, Damaſum a Vitali Apollinariſta &c.

Calaſanctius.

58. Beatificatio Ven. Servi Dei *Joſephi Calaſanctii* a MatreDei, Fundatoris Congreg. Cleric. Reg. Pauperum Matris Dei Scholarum Piarum.

61. In·

61. Indultum celebrandi *tres Miſſas* in die commemorationis omnium Fidelium defunctorum pro regnis & dominiis Hiſpaniarum & Portugalliæ, ſic tamen, ut pro prima tantummodo Myſſa accipiatur eleemoſyna, reliquæ vero duæ applicentur pro defunctis in genere. Tres Miſſæ.

62. In Archigymnaſio Romano ſeu Studio Generali, *Sapientia* nuncupato, erigit duas Cathedras, Mathematicæ videlicet & Chimiæ, attributis cuique 200 Scutis.

63. Prohibetur omnibus, ne in poſterum libros, aut ſcripturas quaſcunque typis imprimant, aut aliter in lucem edant, in quibus de imminutione *Feſtorum de præcepto* ſive pro ſive contra agitur. Sibi autem reſervat Pontifex ad inſtantiam Epiſcoporum &c. feſta ad minorem numerum reducere, prout Conſtit. 65 ea reduxit in regno Neapol. citra Pharum, & in Diœceſibus Meſſanenſi & Panormitana. Feſta.

66. Continet erectionem Eccleſiæ Cathedralis Pinarolienſis, a Carolo Emmanuele Rege Sardiniæ petitam.

Adjungitur *Appendix* ad Tom II in qua continentur Orationes, a Bened XIV occaſione Canonizationis quinque ſanctorum, Fidelis a Sigmaringa, Camilli a Lellis, Petri Regalati, Joſephi a Leoniſſa, & Catharinæ de Ricciis, tum in Conſiſtoriis, tum Feſto SS. Petri & Pauli publice habitæ.

CAPUT XXXII.

Excerpta

ex Tomo III. Conſtit. Epiſtol. &c. BENEDICTI XIV.

Articulus I.

Anno 1749.

1. Joanni V Portugalliæ & Algarbiorum Regi, ejusque ſucceſſoribus in perpetuum tribuitur Titulus Regis *Fideliſſimi*, propter inſignia merita in Fidei Catholicæ propagatione. 185. Rex Fideliſſimus.

Invalidum matrimonium Judæi cum hæretica.

2. Matrimonium Judæi cum hæretica invalidum eſſe declarat, propter impedimentum *diſparis cultus*, quod non quidem Canone, conſuetudine tamen Eccleſiæ, quæ vim legis habet, eſt introductum. Hoc perſonam hæreticam directe ligari, quia per baptiſmum ingreſſa eſt Eccleſiam, ejusque jurisdictioni ſubjecta manet, licet per hæreſin ſe ab illa ſeparet, ſicut alii rebelles. Infideles, ſeu eos, qui per baptiſmum nunquam ingreſſi ſunt Eccleſiam, non ligari quidem per ſe & directe impedimentis matrimonii, quæ ſunt juris mere Eccleſiaſtici, poſſe tamen ligari illis aliquando indirecte & ex obliquo; prout contingit in hoc caſu, quo Judæus per accidens ita ligatur indirecte, & ex conſequenti, hæretica vero per ſe & directe; adeoque matrimonium invalide inter illos fuiſſe initum, ac proin, ſi convertantur ad Fidem Catholicam, rurſus coram Parocho ex forma Tridentini eſſe conjungendos.

Quamvis enim apud infideles & forte etiam apud hæreticos conſuetudo non vigeat, cultus diſparitatem pro impedimento habendi, conſuetudinem particularem tamen cedere debere conſuetudini univerſali Eccleſiæ, quæ vim legis obtinet. Neque paritatem eſſe cum matrimoniis in Hollandia absque Parochi præſentia initis, ad quæ in caſu controverſo ſe non extendere diſpoſitionem Tridentini, doctiſſimi viri cenſuerint, prout alias declaratum.

Muſica.

3. Multa erudite diſſerit de cultu & nitore Eccleſiarum, de paramentorum & ſacræ ſupellectilis munditie, præſertim vero de cantu & muſica, quam gravem, modeſtam, & ad devotionem excitantem deſiderat, proſcripto cantu & ſymphonia profana, molli, theatrali.

6. Engelberto de & in Sirgenſtein, S. R. I. Principi, & *Abbati Campidunenſi*, ejusque ſucceſſoribus in perpetuum conceditur facultas miniſtrandi Sacramentum *Confirmationis*, jurisdictioni ſuæ ſpirituali ſubjectis.

186. Cauſa Virg. Anglicarum.

7. Occaſione controverſiæ, Epiſcopum inter Auguſtanum, & Virgines Anglicanas Mindelhemienſes, quæ Superioriſſæ ſuæ Generali, Monachii degenti, adhærebant, exortæ, Bened. XIV Decretum edidit; quo memorat, Inſtitutum *Virginum Anglicanarum*, cujus regulas Clemens XI ad inſtantiam Maximiliani Emmanuelis, Electoris Bavariæ, approbavit, diverſum eſſe ab Inſtituto *Jeſuitiſſarum*, quæ fundatricem ſuam agnoſcebant *Mariam de Wärth* Nobilem Anglam, atque Audomari, aliisque Belgii locis, prout etiam Leodii, Treviris, Coloniæ, domicilium conſtituerant; ſed ab Urb. VIII fuiſſent abrogatæ.

Nam

Nam, cum prædicta Maria de Warth anno 1621 Romam fuiſſet profecta, novi ſui Inſtituti confirmationem a Pontifice impetratura, Clerus Anglicanus ſe oppoſuit, eam vivendi rationem, quam mulieres illæ Anglicanæ introducerent, Miſſioni ſuæ periculum allaturam. Acceſſit querela Card. Cleſſelii Epiſcopi Viennenſis, quod ſe inconſulto hujuſmodi Domus in civitate ſua fuiſſet conſtituta. Quare Urb. VIII earum Domos ſupprimi juſſit, & earum fœminarum Inſtitutum aboleri, anno 1631 de Wartha vero & Cambiana Romam ductæ, urbem pro carcere nactæ ſunt. Anno 1637 prior valetudinis cauſa Leodium redeundi licentiam accepit.

Maria de Warth.

Jeſuitiſſæ extinctæ.

Sub Pontificatu Innocentii XII plurium, tam Eccleſiaſticorum, quam ſæcularium Germaniæ Principum preces ad Sedem Apoſt. delatas refert Benedictus, quibus petebatur confirmatio Inſtituti quarundam *Virginum Anglicanarum* nuncupatarum, quæ in variis per Angliam & Belgium locis conſtitutæ dicebantur. Hujus autem rei cognitionem demandatam fuiſſe Congregationi Concilii, ab hac vero exhibitarum Conſtitutionum reviſionem Cardinali Colloredo: atque ab his, omnibus perpenſis, approbatas fuiſſe prædictarum Virginum regulas, & a Clemente XI confirmatas anno 1703.

Verum ex eo, quod præfatæ Mariæ de Warth permiſſus fuerit regreſſus in Belgium, & Clemens XI confirmarit regulas Anglicanarum Virginum, duos Religioſos viros, Corbinianum Khamm *in Hierarch. Auguſtana*, & Franciſcum Schmalzgrueber *Conſil.* 56 *Tom.* 1 hanc deduxiſſe conſequentiam, quod reſtitutum fuerit Jeſuitiſſarum Inſtitutum, Conſtitutio vero Urbani VIII abrogata. Hoc autem a veritate longiſſime abeſſe: aliter enim eas fœminas appellari in Conſtitutione Urbani, aliter in Clementina, multoque aliter deſcribi, nec ullam in hac mentionem fieri de illa, prout tamen ex praxi Sedis Apoſt. fieri conſuevit, ſi ſucceſſor aliquid mutet, aut revocet.

Hinc ſtatuit 1, Conſtitutioni Urb. VIII de ſuppreſſione Jeſuitiſſarum non fuiſſe derogatum. 2. Inſtitutum Virginum Anglicarum non eſſe Inſtitutum Jeſuitiſſarum. 3. Virgines Anglicanas, reprobatis cæteris aliis Conſtitutionibus, teneri ad obſervantiam earum tantummodo Conſtitutionum, quæ fuerunt confirmatæ a Clem. XI; poſſe tamen recurri ad Sedem Apoſt. ſi alias edendas cenſuerint. 4. Virgines Anglicanas non poſſe agnoſcere tanquam ſuam fundatricem Mariam de Warth, multoque minus eam invocare, aut ei exhibere cultum publicum, vel alium quemcunque actum, quo videatur eidem adſtrui ſanctitas, nec Beatæ titulum ei deferre. 5. Anglicanas Virgines non eſſe vere Religioſas. 6. Promiſſiones earum ad ſummum

Statuta Papæ de Virg. Anglicanis.

eſſe vota ſimplicia. 7. Eas eſſe ſubjectas Jurisdictioni Epiſcoporum, atque ad hos pertinere deputare Directores & Confeſſarios. 8. Circa Superioriſſam Generalem nihil eſſe innovandum.

Cur non ſint Religioſæ? Neque enim ad ſtatum vere Religioſum conſtituendum ſufficere, a Sede Apoſt. obtinuiſſe tantummodo approbationem regularum, licet vota paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ emittantur, niſi etiam approbetur ſtatus ut ordo vere Religioſus.

Denique Virgines Angelicanæ Mindelheimenſes, occaſione quarum hæc Conſtitutio eſt edita, reſtituuntur in integrum; Miſſæ in earum Eccleſia celebrentur, ſicut prius, & SS. Euchariſtiæ Sacramentum in ea aſſervetur, quam aſſervationem in templis, quæ non ſunt Parochialia, concedere, per ſe ad ſolam Sedem Apoſt. ſpectat.

Articulus II.

Conſtit. de Jubilæo.

187. Jubilæum. Indulg. non ſuſpenſæ. Sequuntur plures Conſtitutiones de *Jubilæo*; atque imprimis *promulgat* annum ſanctum, *ſuſpenditque Indulgentias* extra urbem, exceptis iis, quæ conceſſæ ſunt pro articulo mortis, aut iis, qui Salutationem Angelicam ad pulſum campanæ recitant, de genu, vel juxta dierum ac temporum rationem ſtando: ſalvis item iis, quæ pro defunctis applicantur, & aliis quibusdam.

19. Juſſit Deus in L. V. ut omnes Iſraelitæ ad templum Domini ter in anno, nempe in ſolennitate Azymorum, Hebdomadarum, & Tabernaculorum accederent. Unde exemplum Elcannæ & Annæ,

Exempla peregrinationum. atque Chriſti Domini, B. V. & S. Joſeph. Jeroſolymam ad templum aſcendentium. Et quot poſtea ſacræ peregrinationes in Paleſtinam, atque Romam ad limina Apoſtolorum! Memorantur SS. Patres, præſertim S. Chryſoſtomus, antiqui ſcriptores & recentiores, & inter hos Gretſerus, Coccius, Hoſius, Benzonius, Drexelius, illas commendantes, & adverſus ſectarios propugnantes. Invitantur Epiſcopi, Clerici, Regulares, laici, mulieres quoque, ut imitentur exemplum S. Helenæ, Eudoxiæ, Paulæ, S. Birgittæ. Proponitur ſplendor urbis, magnificentia templorum: præcipuus autem ſcopus itineris Indulgentia plenaria.

Tempus. His pro anno ſancto a Bonifacio VIII definitus annus *centeſimus*, a Clemente VI *quinquageſimus*, ab Urbano VI *trigeſimus tertius*, a Paulo II *vigeſimus quintus*. Additur prolixa inſtructio pro iis, qui ex fine

tam

tam ſancto Romam peregrinantur. De Jubilæo *legendi* proponuntur ex Thomiſtis Soto & Sylvius, ex Scotiſtis Card. de Laurea, ex Societatis Jeſu ſcriptoribus Svareſius, Raynaudus, Gabriel Antonius, Card. de Lugo. **Scriptores de Jubil.**

Proponuntur *viſitandæ Eccleſiæ* quatuor, videlicet, S. Petri, S. Pauli, S. Joannis Lateranenſis, & S. Mariæ Majoris, a Romanis trigeſies, a peregrinis quindecies viſitandæ, ita, ut quovis die omnes 4 ſemel viſitentur. **Eccleſiæ viſit.**

20. A Cardinale, urbis & diſtrictus Vicario in Spiritualibus Generali, deputandi *Confeſſarii*; qui poſſunt omnes fideles, etiam Regulares cujuscunque Inſtituti, ab omnibus peccatis & cenſuris, etiam in *Bulla Cœnæ* reſervatis, *abſolvere* pro foro conſcientiæ, modo cenſuræ non ſint publicæ: imo etiam ab his in ordine ad obtinendas Indulgentias Jubilæi. Omnia vota ſimplicia etiam jurata, exceptis votis caſtitatis, Religionis, iisque, quibus vertitur præjudicium tertii, *commutare* in alia pia opera; attamen ſemel tantum in anno Jubilæi. *Diſpenſare* præterea ſuper irregularitate, ob violationem cenſurarum contracta, & occulta remanente: item in tertio gradu & quarto conſanguinitatis in ordine ad remanendum in matrimonio contracto, modo impedimentum ſit occultum; & in primo etiam affinitatis, ortæ ex copula illicita. Denique in impedimento criminis, neutra machinante, uti etiam in pluribus aliis. **188. Facultas Confeſſariorum.**

21. Primum ſe eſſe aſſerit Benedictus Papa, qui ad lucrandas Jubilæi Indulgentias præter Confeſſionem *ſacram* etiam *Communionem* requirat. Omnes Indulgentias, plenarias & non plenarias anno ſancto ſuſpenſas declarat, excepto mortis articulo, iisque, quæ pro defunctis applicantur. An *Regulares* confiteri poſſint Pœnitentiariis in deſignatis Baſilicis, magnam eſſe controverſiam ait; eam autem ſe facultatem omnibus pro hac vice concedere. *Complicem* neque in anno Jubilæi poſſe abſolvi. Eum etiam, qui non niſi peccata *venialia* habet, debere confiteri, ſi Indulgentias velit lucrari, cum confeſſio inter præſcripta bona opera contineatur. Jam ſemel confeſſum, ſi intra tempus viſitationis Eccleſiarum in mortale incidat, debere iterum confiteri, nec ſufficere contritionem ut Indulgentias lucretur. Pueris, qui ad S. Communionem necdum apti ſunt, poſſe hanc in aliud opus bonum a Confeſſario commutari. **Communio. Regulares.**

Quamvis autem unica in die Indulgentia obtineri poſſit, licet quis ſæpius eo die opera præſcripta peragat; aliud tamen eſſe de Indulgentiis Jubilæi, quæ toto anno ſancto durant; has enim ſæpius obtineri poſſe, ſi opera præſcripta repetantur, excluſis tamen aliis favo- **Una in die Indulg.**

ribus circa abſolutiones a cenſuris & reſervatis, atque diſpenſationes, aut commutationes votorum, utpote, qui ſemel tantum obtineantur. Addit Decretum Congregationis Indulgentiarum, ab Innoc. XI expreſſe approbatum: ac 6 Martii 1678 ſolenniter promulgatum, *ſemel duntaxat in die plenariam Indulgentiam, in certos dies Eccleſiam viſitantibus conceſſam, vel aliud pium opus peragentibus, lucrifieri.* De duarum hebdomadarum Jubilæo, inquit, hic non agi. Cæterum, licet detur facultas abſolvendi ab omnibus peccatis, quantumvis enormibus, & cenſuris etiam in Bulla Cœnæ reſervatis, id tamen non intelligi de *hæreſi*, ad extrinſecum deducta; cum hujusmodi facultas in generali conceſſione non contineatur, ſed ſemper expreſſe nominari debeat.

Durante anno ſancto non ſolas Indulgentias pro vivis extra urbem ſuſpendi, ſed omnes etiam facultates & Indulta abſolvendi a *Caſibus reſervatis* Papæ, niſi expreſſa detur exceptio, & privilegium, quale pro vertentis tunc anni Jubilæi tempore a Paulo III & Julio III accepit Societas Jeſu. Hæc autem intelligenda de abſolutione ſæcularium; nam Prælatorum Regularium facultatem, ſuos Religioſos abſolvendi a reſervatis non eſſe ſuſpenſam.

24. Indulgentiæ Jubilæi extenduntur ad Moniales, carcere detentos, ſenes, ægrotos, aliosque, *qui templa viſitare non poſſunt*, modo aliis bonis operibus, ſibi injunctis, defectum viſitationis Eccleſiarum ſuppleant.

25. Regularibus *Apoſtatis* condonantur pœnæ, ſi citra montes intra 4 menſes, & ultra montes intra 8 menſes ad ordinem ſuum redeant.

Articulus III.

Anno 1750.

27. *Extenditur Jubilæum ad univerſum orbem Catholicum*, cum iisdem fere conditionibus, privilegiis & favoribus, quibus in urbe fuit celebratum. Specialiter exigit Pontifex, ut Indulgentias lucraturi & facultatibus uſuri viſitent templum *Cathedrale*, & tres alias ejusdem civitatis Eccleſias per 15 dies; quem tamen numerum Epiſcopus ad minorem ex juſtis cauſis poſſit reducere, & cum Regularibus, aliisque, qui Cathedrale accedere non poſſunt, diſpenſare.

Viſit. Cathedrale.

28. Exhibetur Epiſtola Encyclica Pontificis ad omnes fideles de extenſione Jubilæi per univerſum orbem Catholicum. Laudat ingentem Romam concurſum ex omni gente, remotiſſimarum etiam regionum,

num, Armeniæ, Syriæ, Ægypti. Repetit breviter, quæ de Jubilæo anni ſancti, de Romipetis &c. ſanciverat, atque ea in extenſione etiam Jubilæi locum habere declarat.

Anno 1751.

29. Tractatur de Immunitate Eccleſiarum locali, ſeu jure *Aſyli.* Repetuntur priorum Pontificum, præſertim Benedicti XIII & Clem. XII Decreta, videlicet homicidium, animo præmeditato & deliberato, imo & in rixa commiſſum, ſi non ſit caſuale, aut ad propriam defenſionem patratum, non gaudere Aſylo. Si indicia adſint, quæ ad capturam ſufficerent, reum a poteſtate Eccleſiaſtica poſſe extrahi, & in ſuos carceres duci; ut autem talis extractus curiæ ſæculari poſſit tradi, requiri indicia, quæ ad torturam ſufficiant. Extractionem autem fieri non poſſe ſine conſenſu Epiſcopi, & interventu perſonæ Eccleſiaſticæ, ab ipſo deputandæ; nec extractum curiæ ſæculari poſſe tradi, niſi ea lege, ut Eccleſiæ reſtituatur, ſi indicia purgarit. 189. Aſylum. Quando & quomodo extrahendi.

Clemens XII ad *Clericos etiam homicidas* hanc diſpoſitionem extendit: Bened. XIV inſuper ad *Regulares*, mulieres, & milites, licet non armis ad occidendum conſuetis, ſed lapide e. g. aut baculo uſi fuerint. Statuit porro, reum poſſe extrahi, licet percuſſus adhuc vivat, ſi Chirurgus de gravi vitæ periculo teſtetur.

30. Præfecto Miſſionum in Ægypto datur facultas extraordinaria, conferendi (Chriſmate tamen ab Epiſcopo benedicto) *Sacramentum Confirmationis* illis, qui à Sacerdotibus Latinis baptiſmum acceperunt, & 7 ætatis annum attigerunt.

32. Tractatur de Menſa Nummularia, ſeu Bancho Depoſitorum, a Paulo V Romæ erecto.

33. *Canonicis Regularibus* Præmonſtratenſibus conceditur facultas aſſequendi & retinendi quaſcunque Parochiales & Vicarias, tam ſæculares quam Regulares, abſque diſpenſatione Apoſtolica.

38. Jejunium *Vigiliæ S. Mathiæ*, incidens in ultimam diem Bachanaliorum transfertur in præcedentem diem ſabbati quinquageſimæ, ob periculum violationis, petentibus id propterea pluribus Epiſcopis.

41. Tertio Ordini S. Franciſci novæ conceduntur Indulgentiæ: aliæ vero abrogantur.

42. *Roſam Auream*, Dominica *Lætare* benedici a Papa ſolitam, Eccleſiæ Bononienſi transmittit, addita erudita de illa diſſertatione.

43. Presbyteris Latini Ritus in Ruſſia, Podolia, Uckrania permittitur, ut in Ruthenorum unitorum Eccleſiis, deficiente altari lapideo, & calice aureo vel argenteo, Miſſam celebrare poſſint ſuper eorum Antemenſiis, & *calice ſtanneo*; eo quod frequentes in iis ſint Ruthenorum unitæ Eccleſiæ, rariſſimæ vero Ritus Latini.

44. Monachos Ord. S. Baſilii Græci Ritus, ad hujus obſervantiam, & linguæ Græcæ ſtudium hortatur.

46. Spicarum collectionem pauperibus poſt meſſem relinquendam pro ditione ſua decernit.

190. Conventicula Muratoriorum vetantur. 47. Confirmat Conſtitutionem Clementis XII, qua damnavit Conventicula Muratoriorum (*de' liberi Muratori* ſeu *des Francs Macons*) eaque iterum damnat ac prohibet ſub excommunicatione, invocato etiam Brachio ſæculari. Cauſas affert, 1 quod cujuscunque Religionis ac ſectæ homines congregentur, non ſine perverſionis periculo. 2. Arctum ſecreti fœdus, quo occultantur, quæ in Conventiculis fiunt. 3. Juramentum, quo ſe ad ſecretum obligant, & hoc ipſo ſuſpectos faciunt, & legitimis poteſtatibus præjudicant, quibus reſpondere tenentur & fateri, quæcunque exquirunt, ad dignoſcendum, an aliquid in hujusmodi Conventibus fiat, quod ſit contra Religionis aut Reipublicæ ſtatum, & leges. 4. Quod hujusmodi Societates non minus civilibus quam Canonicis ſanctionibus adverſentur; quum Jure Civili omnia Collegia & Sodalitia, præter publicam auctoritatem conſociata, prohibeantur, ut videre eſt *ff. lib.* 47. *Tit.* 22. *de Collegiis & Corp. illicitis.* 5. Quod jam in pluribus regionibus hæ Societates & aggregationes legibus ſecularium Principum proſcriptæ fuerint. 6. Quod eædem apud prudentes & probos male audiant.

Et cur.

191. Oratoria privata. 48. Exhibet Decretum, quo Clemens XI prohibuit Epiſcopis & ſuperioribus Prælatis, extra domum propriæ habitationis *in domibus laicis*, ſive in propria ſive aliena Diœceſi, *erigere altare*, ibique Miſſam celebrare, aut celebrari facere. Regularibus vero quibuscunque interdixit, ne in *Oratoriis privatis*, quæ per ſanctam ſedem conceſſa fuerint, etiamſi eſſent Epiſcopi, celebrent diebus Paſchatis, Pentecoſtes, Nativitatis Chriſti, aliisque ſolennioribus. Reliquis vero diebus, in Indulto non exceptis, unam tantum Miſſam ibidem legi concedit ante meridiem, altera omnibus Sacerdotibus, etiam Epiſcopis, interdicta, ita, ut præcepto Eccleſiæ non ſatisfaciat, qui illas poſteriores audit. Privilegia vero altaris Portatilis a Trid. omnino fuiſſe ſublata, & revocata.

Bene-

Benedictus XIV epiſtola ad Poloniæ Epiſcopos data, nihil a Trid. aut Clem. XI derogatum eſſe ait *Capellis* Epiſcoporum, neque prohibitum, ut in domo *propriæ habitationis*, ſive in ſua ſive aliena Diœceſi verſentur, utantur pro ſe vel alio *altari portatili*, non tamen in *privatis laicorum domibus*, hanc enim poteſtatem Sedi Apoſt. fuiſſe reſervatam. *Oratorium* autem parietibus ab omnibus aliis domeſticis uſibus ſegregatum eſſe debere, ab Epiſcopo prius, vel ejus delegato viſitandum: ut Epiſcopus ſit, qui Miſſam ibidem legendi licentiam impertiatur; nec plures in die, ſed unica tantum Miſſa celebretur, a Sacerdote ſæculari vel Regulari, non tamen Feſto Paſchatis, Pentecoſtes, Nativitatis Domini, & aliis ſolennioribus, inter quæ ſunt Epiphaniæ, Aſcenſionis, Annuntiationis, Aſſumptionis B. V. omnium ſanctorum, Petri & Pauli, Patroni Titularis Eccleſiæ loci. Altare portatile.

Porro *unam ſaltem perſonam* ex iis, quibus privilegium conceſſum eſt, præſentem eſſe oportere, ut conſanguinei, affines & familiares præcepto audiendi Miſſam ſatisfaciant. Si quis ſpeciale privilegium acceperit, curandi, ut feſtis etiam exceptis Miſſa una in Oratorio privato legatur, in Nativitate Domini tres Miſſas poſſe celebrari.

In privatis ædibus *baptiſmum* non debere miniſtrari, niſi neceſſitas exigat, aut Regum vel Principum filii eſſent baptizandi; nec confeſſiones in iis audire, niſi ſubſit rationabilis cauſa, & locus ſit decens & patens. Communionem Paſchalem in Parochia peragendam, vel in alia cum Epiſcopi aut Parochi conſenſu Dominica Paſchatis extra Parochiam nemini Communionem præberi poſſe, etiamſi præcepto Communionis Paſchalis jam ſatisfecerit. Neminem in privato Oratorio poſſe Communionem ſumere, niſi de Sedis Apoſt. licentia, licet ibi Miſſa legatur.

Poſt Trid. equidem datum quibusdam privilegium altaris portatilis, ſed illud ad *caſus neceſſitatis* fuiſſe reſtrictum, puta, ſi in loco nulla ſit Eccleſia, aut propter hæreticorum potentiam Fideles in illa convenire non poſſint.

49. Cum Judæi in Polonia in immenſum augerentur, commercia ad ſe traherent, & Chriſtianos uſuris opprimerent, Papa ea propter data Epiſtola Polonos hortatur, ut eam gentem non omnino exſcindant, in officio tamen contineant.

50. Diuturna erat controverſia inter Domum Auſtriacam & Rempublicam Venetam de Patriarchatu Aquilejenſi. Hæc anno iſto fuit compoſita per Uhlefeldium, & Tronum Venetorum in Aula Cæſarea Oratorem, his articulis. 1751. Patriarchatus Aquilejæ extinguitur.

1. Optio

1. Optio relinquitur Pontifici, an ſuppreſſo Patriarchatu Aquilejenſi duo Archiepiſcopatus erigantur, *Goritienſis* alter pro terris Auſtriacis, alter *Utinenſis* pro Dominio Venetiarum, perfecta tamen æqualitate.

2. Sub abolitione Patriarchatus intelliguntur etiam omnes dignitates, Canonicatus & Beneficia; ſed qui ex parte Imperii ſunt, *Goritienſes*, & qui ex parte Reipublicæ ſunt, *Utinenſes* appellentur.

3. Cardinalis *Delphinus* ad dies vitæ titulum Patriarchæ & honores retinebit, absque ullo tamen præjudicio.

4. Poſt ejus autem mortem omnino hic titulus ceſſabit.

Conditiones. 5. Hæ concordiæ leges ſint perpetuæ; neque a Pontifice mutatio petatur.

6. Reditus Eccleſiæ Aquilejenſis ita dividuntur, ut, qui ex terris Auſtriacis proveniunt, Goritienſi Archiepiſcopo & Canonicis obveniant, qui vero ex Venetorum terris, Utinenſibus.

7. Si quæ durante controverſia ablata fuerint, bona fide reſtituantur.

8. Ex parte utraque apud ſanctitatem ſuam inſtabitur, ut huic conventioni, & erectioni duorum Epiſcopatuum loco Patriarchatus Aquilejenſis velit benigne annuere, prout alias jam propenſam ſe declaravit.

Cauſæ. Summus Pontifex hanc conventionem approbavit, conſiderans etiam Patriarchatus Aquilejenſis exordia (*a ſchiſmate trium Capitulorum Sæculo VI enata*) graviſſimas perturbationes, quibus Eccleſia Dei propterea fuit vexata, diſſenſiones & bella, occaſione hujus Patriarchatus enata, pericula in futurum, ſi ſubſiſteret, Aquilejæ præſentem conditionem tam miſeram, ut a multo jam tempore nullus in ea Patriarcharum reſederit, ſpirituales neceſſitates tot millium animarum in ampliſſima Diœceſi, ultra modum extenſæ ad remota etiam loca.

Ejus loco eriguntur duo Archiepiſcopatus. Quas aliasque ob cauſas Patriarchatum Aquilejenſem in perpetuum ſuppreſſit, duosque Archiepiſcopatus, æqualibus omnino juribus erexit, relicto Cardinali Delphino, dum vixerit, Patriarchæ titulo. Et Utinenſi quidem Archiepiſcopo ſubjecit totum illum regionis tractum, qui in Dominio Veneto hactenus Patriarchæ Aquilejenſi fuerat ſubjectus, & in ſuffraganeos omnes Epiſcopos, qui ex eodem Dominio eidem paruerant: Goritienſi vero alteram Patriarchatus Aquilejenſis partem, quæ Auſtriaco ſubeſt Dominio, quæque noviſſimis temporibus per Vicarium Apoſtolicum, Epiſcopali charactere præditum, a Sede Apoſt. ibidem conſtitutum, gubernata fuit, attribuit, ita, ut ſtatim, ac novus Archiepiſcopus ibidem præficietur, Vicarii Officium

cium ceſſet. Archiepiſcopo autem Goritienſi ſubjicit tanquam *ſuffraganeos* omnes Epiſcopos, quorum Eccleſiæ Cathedrales in temporali ditione Auſtriaca conſiſtunt, & hactenus Aquilejenſi Patriarchæ fuerant ſubjecti. Goritienſis.

Jus nominandi ad Archiepiſcopatum Goritienſem tribuit Mariæ Thereſiæ, Reginæ & in Imperatricem electæ, ejusque ſucceſſoribus in perpetuum, ad *Utinenſem* vero Reipublicæ Venetæ, poſt obitum aut renuntiationem Card. Delphini, cujus ſucceſſores non alio ac *Archiepiſcoporum Utinenſium* titulo utentur. Cathedralis autem Eccleſia, quæ hactenus Aquilejæ fuit una ex duabus Parochiis, ita extinguitur, ut nequidem jure Parochiali deinceps gaudeat, ſed tota animarum cura ad alteram Parochiam, quæ eſt S. Joannis, transferatur. Et cum Aquileja ſita ſit in ditione Auſtriaca, Goritienſis plenam in eandem jurisdictionem Eccleſiaſticam exercebit. Eccleſia vero, quæ fuit Patriarchalis, Cathedrali & Parochiali jure exuta, immediate deinceps erit ſubjecta Sedi Apoſt. ſubſtituto in ea Delegato Apoſtolico, ex ſubditis Domus Auſtriacæ eligendo. Et Utinenſis.

Subſcripſerunt Bened. XIV Papa: *Cardinales Epiſcopi*: Rufus Decanus & Ep. Oſtienſis: Annibal Albani Ep. Portuenſis: Carafa Ep. Albanenſis: Gentili Ep. Præneſtinus; de Ilcio Ep. Sabinenſis: Guadagni Ep. Tuſculanus. Item *Cardinales Presbyteri*, Lercari, Burgheſius, Riviera, Aldrovandus, Spinellus, Rezzonicus, Paſſioneus, Valenti, Sacripantes, Portocarrero, Paulutius, Cavalchinus, Oddi, Riccius, Rufus, de Montibus, Tamburinus, Beſutius Major Pœnitentiarius, Meſmerus, Mellinus, Henricus Dux Eboracenſis: *Cardinales Diaconi*, Alex. Albanus, Corſinus, Hier. Columna, Proſper Columna de Sciarra, Tanarius, Bardi, Urſinus. Card. ſubſcript.

§ L. In Indiis Occidentalibus, Regi Hiſpaniarum ſubjectis, ſolos hactenus Regulares, ex privilegiis Apoſtolicis curam animarum exercuiſſe commemorat, Clero ſeculari excluſo, quamvis frequenti, moribus & doctrina conſpicuo. Querelas propterea ab Epiſcopis Americanis delatas ad Regem Catholicum, ad cujus inſtantiam *Clerum etiam ſæcularem* in partem laboris admittendum cenſeat. Admittuntur etiam Clerici ſeculares ad Parochias in India.

Olim Monachos & alios Regulares Parochiarum fuiſſe capaces, quibus ex recentiori diſciplina Canonica ipſis ſit interdictum, niſi diſpenſatione Apoſt. muniantur ad inſtantiam Epiſcopi pro Eccleſiæ neceſſitate, aut utilitate. Pium V equidem Regulares Parochiarum in Indiis reddidiſſe capaces, ſed addita ratione: *propter presbyterorum defectum*. Jam vero, cum ex teſtimonio Epiſcoporum multi ex Clero ſeculari ſint idonei, eos quoque eſſe admittendos, per prævium exa-

men probatos, Regularibus tamen non excluſis, modo in iis, quæ ad curam animarum ſpectant, Epiſcopis ſint ſubjecti.

52. Beatificatio Joannæ Franciſcæ *Fremiot de Chantal*, Ordinis Monialium *a Viſitatione* S. Mariæ Fundatricis, quæ primum conjugata, dein vidua ſingulari vitæ ſanctimonia, Directore S. Franciſco Saleſio, inclaruit: quatuor miraculis approbatis Romæ in numerum Beatorum relata.

Articulus IV.

Anno 1752.

193. De bonis Ecclesiæ emptis a Turcis aut conductis, vel uſurpatis.

57. Cum Turcæ *Albaniam* occupaſſent, magnam bonorum, ad Eccleſias pertinentium, partem diripuerunt; quorum aliqua dein Chriſtianis vendita, alia ad colendum fuerunt locata. Alii autem everſarum Eccleſiarum areas & terras, domibus aut fundis ſuis vicinas, uſurparunt. Quærit jam Archiepiſcopus *Antibarenſis*, quomodo in his ſe gerere debeat, an, & quodnam remedium adhibendum?

Reſpondit Congregatio de Propaganda, injungendum eſſe Miſſionariis, Parochis & Confeſſariis, ut pœnitentibus demonſtrent, non poſſe eos ejusmodi bona, ſive a Turcis emerint, ſive tanquam derelicta ſibi uſurpaverint, retinere; ideoque neceſſarium eſſe, ut legitimum aliquem titulum habeant, quo ſe in poſſeſſione confovere poſſint, uti *novos ineundo contractus*, puta, emphytevticos, tenuiſſimis etiam Canonibus impoſitis.

Capta in bello juſto.

A nemine in dubium vocari poſſe, ait Pontifex, quidquid in *bello juſto* capitur, quod ad hoſtem pertinebat, in victoris dominium tranſire, mobilia ſcilicet in illius poteſtatem, qui primus illa occupaverit, immobilia vero in dominium ſupremi Principis, qui bellum intulit, ut ſibi pro expenſis ſatisfaciat, aliquando etiam, ut majores ad ſe defendendum vires ſumat, ac ſe a futuris eventibus tueatur. Contra vero in bello *injuſto* totum id, quod capitur, absque dubio reſtituendum eſſe: cum tunc occupatio nihil aliud ſit quam *rapina* formalis.

In injuſto.

Quum igitur bellum, quo Turcæ Chriſtianis Antibarum eripuerunt, haud dubie fuerit injuſtum, rapinam ab illis fuiſſe commiſſam, ac proin ex juſtitia ad reſtitutionem omnium uſurpatorum eos obligari. Adhæc, ſicut peregrinos & hoſpites, qui ſunt in urbe hoſtili, ſpoliare non licet, niſi conſtet de eorum culpa, quia non ſunt pars Reipublicæ hoſtilis, ſic neque Eccleſias, Monaſteria vel Eccleſiaſticos,

Eccleſiæ non ſunt pars populi hoſtilis.

etiamſi

etiamſi ex cauſa rationabili data ſit civitas prædæ militum; quia neque ipſi vere ſint *pars populi hoſtilis*, ac nocentis; idque a Laymanno etiam extendi ad mercatores & agricolas, quibus ſit parcendum propter publicas neceſſitates. Licet autem Canonicæ leges in praxi negligantur, earum tamen rationem neceſſario habendam ad conſcientias tuto dirigendas.

Contra vero a Theologis de Propaganda anno 1630 duo prodiiſſe Decreta: quorum 1 reſponſum: *Bona Chriſtianorum, a pyratis rapta, poſſe Fideles abſque noxa mortali & onere reſtitutionis, emptione aut alio legitimo titulo, ſibi accipere, & in uſus proprios convertere, non obſtante, quod ſint in bello injuſto rapta.* 2. *Fidelium neminem Tuneti commorantium teneri ad reſtitutionem bonorum raptorum per pyratas Chriſtianis, neque incurrere noxam peccati mortalis, etiamſi pyratæ bona illa ſubripiant ſpe lucri, alias non furaturi.* Hæc autem reſponſa etiam a Conſultoribus S. Officii fuiſſe approbata; addidiſſe tamen quosdam, *requiri animum reſtitutionis, accepto pretio dato, ſi dominus occurrerit.* Eandem eſſe ſententiam Molinæ; *licitum eſſe Chriſtianis, eas merces emere a Mahometanis pyratis vili etiam pretio, eo animo, ut, ſi proprius dominus comparuerit, illas accipiat pro eodem pretio, ſin minus, emptor eas retineat; quoniam veriſimile eſt eam eſſe præſumptam dominorum voluntatem, & quoniam eſſent quodammodo irrationabiliter inviti, niſi id ita vellent.* Atque ita reſpondiſſe Molinam Chriſtianis captivis, qui in Africa emerunt vili pretio a Mauris aliqua de ſpoliis Luſitanorum, quando Rex Sebaſtianus occubuit.

Empta a pyratis. **Molinæ ſententia.**

Allegat dein Papa Hugonem Grotium, qui aſſerit, *rem alienam, bona fide emptam, eſſe reſtituendam, nec poſſe erogatum pretium repeti*: poſſe tamen deduci, quantum dominus, ut rem recuperaret, libenter eſſet expenſurus, uti etiam, ſi emptor quid ſumptus aut operæ impendit. Si autem poſſeſſor bonæ fidei rem conſumpſerit, eum non teneri, niſi in quantum factus eſt locupletior. (*Quia utilis negotiorum geſtor debet manere indemnis.*)

Jure Civili cautum eſſe, ut, qui *alienum ſervum*, ab hoſtibus captum, emit, illius dominium adquirat, ea tamen lege, ut eum reſtituere teneatur antiquo Domino, ſi hic pretium rependat. Et hoc, ſi ſcivit emptor, eſſe alienum; ſi autem neſcivit, triennium tantum domino ad redimendum concedi. *L. in bello §. ſi quis ff. de capt. & poſtlim. reverſis. L. ab hoſtibus c. eod.* Emptio ſervi alieni.

Hæc autem de rebus *Mobilibus* intelligenda eſſe, inquit Papa, prout etiam Decreta Congregationum, de quibus ſupra, anno 1630 emanata. Differentiam autem eſſe inter bona mobilia & immobilia. Fun- Diſparitas inter Mobilia & Immobilia.

damentum, quo nititur ſententia, quod Fideles tuta conſcientia retinere poſſint bona mobilia, quæ a Turcis emerunt, ab his autem bello injuſto Chriſtianis erepta fuerunt, in *præſumpta dominorum voluntate* poſitum eſſe, qui libentius, aut certe minus moleſte ferre debeant, quod illa in Chriſtianorum poteſtatem deveniant, quam apud Turcas remaneant, a quibus facilius diſperderentur; ut recte Molina ponderat.

Fundata in præſumpta dominorum voluntate.

Hanc autem rationem, a præſumpta dominorum voluntate deſumptam, ad bona *Immobilia*, quæ Chriſtiani emunt, extendi non poſſe, tum quia domini fructus amittunt, tum quia non eſt periculum, ne bona iſta diſperdantur. Hinc majori in bellis privilegio gaudere bona immobilia, quam mobilia; hæc enim, poſtquam in militum manus devenerunt, licet dein pax conficiatur, non amplius reſtitui, illa vero priſtinis dominis reddi.

Leſſii ſent.

Leſſium, qui anno 1623 ante Reſponſa Congregationum obierat, ad quæſtionem, an Catholicis liceat ab hæreticis emere bona Eccleſiaſtica, reſpondiſſe negative, niſi id fiat cum animo ea reſtituendi legitimis dominis, cum omnibus emolumentis & fructibus; quia bona illa ſunt aliena, prout etiam fructus. Unde & hæreticos obligari ad eorundem reſtitutionem. Conſilium autem emptoribus hujusmodi dari a Leſſio, ut cum bonorum dominis novos contractus ineant, quorum præſidio poſſeſſionem juſte retinere poſſint.

Pontifex autem reſpondet, ſecundum Decreta anni 1630 faciendo iterum cum Molina diſcrimen inter mobilia & immobilia: & illorum quidem dominium, ſed revocabile, in emptorem tranſire, qui deinde illa domino, pretium offerenti, reſtituere tenetur. Aliud eſſe de emptore immobilium, quorum dominium ſemper maneat apud legitimum dominum, nec transferri in alterum ſine ejus voluntate; quæ circa mobilia præſumi poſſit, non autem circa immobilia.

Igitur iſta cum omnibus fructibus perceptis ab emptore reſtituenda eſſe domino, ſine ulla pretii reſtitutione, ſicut rei furtivæ emptor malæ fidei juxta S. Thomam non poteſt repetere pretium a domino; cum talis repetitio nullum juſtum titulum habeat. Imo etiam bonæ fidei emptorem rei furtivæ non poſſe a domino pretium repetere. Id ipſum deduci ex regula, quam ſequantur majora Tribunalia, bona immobilia Eccleſiarum, ab hæreticis occupata, ipſo jure redire ad Eccleſiam, ad quam pertinebant.

Non ſunt derelicta.

Neque præſcribi ea poſſe ob defectum bonæ fidei, neque occupari aut retineri titulo *Derelicti*; non enim inter bona derelicta cenſeri poſſe, quæ dominus ob impotentiam non recuperat, ſed quæ ſponte deſerit, ita, ut in numero rerum ſuarum eſſe nolit. Hinc nequaquam

quam eſſe derelicta, quæ quis ad vitandum naufragium in mare projicit.

Atque ex his facile patere, quid de caſu Antibarenſi ſentire oportet; emptores nempe bonorum immobilium, ad Eccleſias olim pertinentium, & multo magis direptores, obligari ad illa cum fructibus perceptis reſtituenda, ſine refuſione pretii; ſi tamen inde vel a Turcis vel aliunde gravia eſſent timenda perſecutionum pericula, ſe, pro ſupremo ſuo bonorum Eccleſiaſticorum Adminiſtratoris Officio, parato eſſe animo, poſſeſſoribus perceptos fructus condonandi, atque ad poſſeſſionem fundorum idoneos reddendi, ne forte Chriſtianæ Religionis everſionem intueri in illis regionibus, aut Epiſcoporum ejectiones, vel perſecutiones audire cogamur. Qua auctoritate Prædeceſſores Pontifices ſimilibus in caſibus uti non dubitarint. Papa poteſt ea donare.

Quum tempore *Mariæ Angliæ Reginæ* Reginaldo Cardinali Polo graviſſima demandata fuiſſet provincia, Angliam cum Romana Eccleſia conciliandi, Julium III 1554 facultatem eidem conceſſiſſe, cum his, qui bonorum Eccleſiaſticorum poſſeſſionem injuſte occupaverant, quique ad Eccleſiam redirent, concordandi & tranſigendi ſuper fructibus male perceptis, & ſuper mobilibus conſumptis, reſtitutis immobilibus, per eos indebite detentis. Alio dein Brevi multo ampliorem eidem Cardinali poteſtatem eſſe factam, etiam ſuper retentione immobilium cum poſſeſſoribus tranſigendi & diſpenſandi, cum plena abſolutione a cenſuris. Exemplum Angliæ.

Patrem *Schmalzgrueber Conſil.* 15 *Tom.* 2 perpendere caſum hæretici Principis, qui ab A. C. tranſit ad Religionem Catholicam, quomodo ſe gerere debeat quoad bona Eccleſiaſtica, quæ vi Pacis Weſt. ab Eccleſia reprobatæ, poſſidet, atque reſolvere, *quod vel reſtituere illa teneatur, vel ad ea retinenda diſpenſationem Sedis Apoſt. ſollicitare:* exemplo Ducis Neoburgici Wolfgangi Wilh. & ejus filii Philippi Wilh. Electoris Palatini. Palatinatus.

Clementem XI ad Auguſtum II Poloniæ Regem anno 1712 ſcripſiſſe, quod neque ab ipſo, neque ab alio, qui ad Eccleſiam redit, reſtitutionem bonorum, quæ per Saxoniam antiquitus ad Eccleſiam pertinebant, ſit poſtulaturus: quin imo ad pacandas conſcientias eorum, qui illa occupant, ſi hæreſi ejurata ad Catholicam fidem redeant, ſe illis præfata bona omnia in perpetuum condonare, ita, ut neque a ſucceſſoribus in Sede Apoſt. in poſterum quidquam adverſus hæc poſtulari queat. Saxoniæ.

Denique caſus iſtos non per omnia ſimiles eſſe noſtro Antibarino, ſubjungit Bened. XIV; ibi enim actum de illis, qui ad Eccleſiam redire cupiebant, hic autem de iis, qui ſunt Catholici; idem tamen eſſe rationis fundamentum, ut ſcilicet ſuprema Sedis Apoſt. auctoritas adhibenda ſit in gravibus, publicis ac urgentibus caſibus, quibus per ordinariæ auctoritatis uſum provideri non poſſit. Non autem multum differre, receſſum a fide avertere, atque, acceſſum ad illam promovere.

58. Martinus de *Prades* Sacerdos Moltalbanenſis folium propoſuit, continens Theſes, quas in Sorbona defendendas propoſuit, ſub titulo: *Hieruſalem cœleſtis. Quæſtio Theologica: quis eſt ille, cujus in faciem Deus inſpiravit ſpiraculum vitæ?* Hoc folium Papa damnat tanquam continens propoſitiones, reſpective falſas, piarum aurium offenſivas, male ſonantes, temerarias, erroneas, blaſphemas, impias, hæreſi proximas, hæreticas, ac faventes Deiſtarum & Materialiſtarum erroribus.

59. Baſilicæ Vaticanæ S. Petri, & illius Archipresbyteri, Capituli, Cleri, jura, privilegia, prærogativas confirmat, augetque.

60. Congregationi piorum operariorum (ex Sacerdotibus ſæcularibus conſtanti) providet, & rigorem regularum temperat.

61. Oppidum Pergulæ in civitatem erigit.

62. De Eccleſiaſticorum jure interveniendi & ſententiam dicendi in conſiliis &c.

Add tur Tomo III iterum *Appendix*, qua continentur variæ allocutiones, & orationes a Bened. XIV in Conſiſtorio ſecreto, Baſilica S. Mariæ Majoris &c. habitæ. Conceſſum Warmienſi Epiſcopo jus Pallii. *Matrimonium* ſponſorum Catholicorum in locis, ubi Tridentinum eſt promulgatum, tam in ratione Contractus quam Sacramenti nullum declaratur, ſi tantum coram Magiſtratu ſæculari, aut hæretico Miniſtello contrahatur. Quare, ſi conſuetudo regionis aut mandatum Magiſtratus id habeat, ut matrimonia ſic de facto inire cogantur, non omittant dein coram Parocho alterutrius & teſtibus vere contrahere. Nec paritatem eſſe cum caſu deciſo, quo perſona Catholica cum hæretica in Fœderato Belgio, aut urbibus, in quibus Batavi ſua habent præſidia, conjungitur. Denique inſtante Joanne Luſitaniæ Rege S. Franciſcus *Xaverius* Indiarum Orientalium Patronus & Protector principalior declaratur, mandaturque, ut in India ejus feſtum ſub ritu duplici primæ claſſis cum octava celebretur.

Matrim. cland. neque in ratione Contract. valet.

S. Xav. Ind. Patronus princip.

CAPUT

CAPUT XXXIII.

Excerpta ex Conſtitutionum BENEDICTI XIV.

TOMO IV.

Articulus I.

Anno 1752.

1. Eccleſiam Archiepiſcopalem *Goritienſem* erexit, de juſta cauſa antiquas ſupprimendi, novasque conſtituendi, urgenti videlicet neceſſitate avertendi diſſidia præfatus. Repetit dein Conſtitutionem 50 de extinctione Patriarchatus Aquilejenſis, & erectione duorum Archiepiſcopatuum, Utinenſis & Goritienſis, refertque amplitudinem Goritiæ, Religioſas familias, eam incolentes &c. Eccleſiam S. Crucis in Archiepiſcopalem erigit, atque Goritium in Metropolitanam, Sedem Epiſcopi & provinciæ caput; Præſul vero Pallii & Crucis uſum aliorum Archiepiſcoporum more habeat, aliasque prærogativas & præeminentias. 194.

Novus Archiep. Goritienſis.

Epiſcopos vero ſuffraganeos eidem ſubjicit, *Tridentinum*, *Tergeſtinum*, *Petinenſem*, *Comenſem*, Patriarchæ antea Aquilejenſis ſuffraganeos, cum plena auctoritate, illos conſecrandi, ad Concilia Provincialia evocandi, appellationes admittendi, aliaque, quæ de jure vel conſuetudine ad Archiepiſcopos pertinent, exercendi. Conſtituitur Capitulum, Præpoſito, Decano, Primicerio, & 5 Canonicis conſtans, additis ſex Presbyteris & duobus Cappellanis. Quibus reditus annui aſſignantur, Archiepiſcopo 6600 floreni, Præpoſito 1000, Decano 800, Primicerio 600, ſingulis Canonicis 450, ſingulis Manſionariis ſeu Presbyteris 200, ſingulis ex duobus Cappellanis 150, monetæ currentis in ditionibus Auſtriacis. Qui proventus potiſſimum ex iis, quæ ad Patriarchatum pertinuerant, ex legatis, & ex Monaſteriis Ord. S. Benedicti, in commendam conceſſis, atque ex Beneficiis Eccleſiaſticis deſumuntur. Jus vero nominandi ad omnes iſtas dignitates, Canonicatus, Præbendas attribuitur Reginæ & ejus ſucceſſoribus.

Ejus ſuffraganei.

Reditus.

3. Cum *Abbatiam* inter *Fuldenſem*, poteſtate quaſi-Epiſcopali ornatam, *nulliusque Diœceſis*, Provinciæ Moguntinæ, atque inter *Epiſcopum Herbipolenſem* variæ ſuper Jurisdictione Eccleſiaſtica in quibusdam

Compoſitio inter Herbip. & Fuld.

dam locis, ortæ fuiſſent lites, plures ab illis tranſactiones fuerunt initæ, præſertim anno 1722, quibus Abbati ſeparatum territorium cum ampliſſimo jure in Clerum & populum aſſeritur, tam in civilibus & matrimonialibus laicorum, quam in beneficialibus & criminalibus Clericorum, aliisque Eccleſiaſticis cauſis, & ordinationibus quibuscunque, ita, ut in Beneficiis curatis & non curatis Clericos inſtituere, aut deſtituere, viſitare, ſynodum congregare, & alia omnia facere, quæ a poteſtate quaſi - Epiſcopali dependent, ipſi ſemper liberum & integrum ſit, ſine ullo ad Epiſcopum Herbipolenſem appellandi jure, atque tam Regulares, quam ſæculares ſui territorii ad ſuſcipiendos ſacros Ordines, ad quemcunque Epiſcopum, communionem cum ſacra ſede habentem, mittere, aut talem accerſere, ad Sacramentum Confirmationis conferendum, conſecrandas Eccleſias, altaria &c.

Abbas vero Princeps Fuldenſis concedit, ut, ſi Eccleſia Fuldenſis contra Fundatorum mentem in laicales Catholicorum aut Acatholicorum manus incideret, Eccleſia Herbipolenſis prætenſum jus ſuum Epiſcopale hoc caſu libere exerceat, & tamdiu retineat, donec Eccleſia Fuldenſis in ſtatum priſtinum fuerit reſtituta. Tam triſtes autem eventus ne contingant, Herbipolenſis imploratus omnem opem & aſſiſtentiam ſuam præſtabit.

Hanc tranſactionem Bened. XIV approbavit hac conſtitutione.

195. Epiſcopatus Fuld. erigitur.

4. Sequenti vero eandem *Abbatiam* omnino in *Epiſcopatum* erigit, cum omnibus juribus & prærogativis, retento tamen ſtatu Regulari. Ubi recenſet inſignes prærogativas Principalis hujus Abbatiæ: *inſigne* hoc Monaſterium Ord. S. Benedicti, a S. Bonifacio in Buconia fundatum, Sedi Apoſt. immediate ſubjectum, quod ſuam Civitatem cum Seminario Alumnorum, & Academia ſtudii Generalis, ac territorium ſeparatum, novem Præpoſituras, oppida multa cum non nullis ſæcularibus Collegiatis Eccleſiis, ac non exiguo Parochialium Eccleſiarum numero ſub ſe habet, & in quo abundantiſſimus Monachorum ſub Regulari obſervantia alitur numerus, ex quibus 30 ad minimum quotidiana Officia Divina, tam in Choro quam Eccleſia peragunt; cujus Monaſterii proventus ad 320 florenos in libris Cameræ Apoſtolicæ taxati reperiuntur, cujusque Abbas S. R. I. Princeps, ac Romanorum Imperatricis exiſtit Archicancellarius, atque Germaniæ & Galliæ Primas, quique Jurisdictionem quaſi - Epiſcopalem tam in Civitate Fuldenſi, quam toto territorio, non tamen ea, quæ ſunt ordinis, exercet.

Celebritas Abbatiæ.

Cujus

Cujus electio ad 14 expreſſe Profeſſos Monachos Capitulares tantum, videlicet Decanum in Monte Novo Præpoſitum, & octo Præpoſitos, in aliis octo Monaſteriis ſeu Præpoſituris ejusdem Ordinis, a Fuldenſi dependentibus, degentes, & in conſortio ſociorum Regularium præter Spiritualia Officia Jurisdictionem nomine Abbatis exercentes, nec non 5 alios Capitulares. 14 Capitulares, inter quos 9 Præpoſiti, eligunt Epiſcopum, ut ante.

His attentis Papa Eccleſiam Abbatialem in Cathedralem & Epiſcopalem, motu proprio & Apoſt. poteſtatis plenitudine, erigit, firma tamen conſtanter manente Regulari diſciplina, ſic tamen, ut immediate ſubjecta maneat Sedi Apoſt. & ejus Præſul *Epiſcopus & Abbas Fuldenſis* denominetur, cum omnibus inſignibus, privilegiis, honoribus, & prærogativis, Epiſcopis debitis & conceſſis, ac Jurisdictionibus in Clerum, ſecularem & regularem, ac populum tam Civitatis præfatæ, quam totius territorii, & ditionis Fuldenſis, omnibusque juribus, realibus, perſonalibus & mixtis, quibus aliæ Epiſcopales Eccleſiæ (non tamen particulari privilegio indultis) potiatur, eadem permanente electionis forma, per 14 Capitulares Monachos perficienda, ita, ut eodem actu & Epiſcopus & Abbas Fuldenſis eligatur; confirmatio vero, ut antea, a Sede Apoſt. petatur: firma permanente tranſactione, cum Epiſcopo Herbipolenſi inita, ejusque, ceu antiquioris, præcedentia; prout etiam 320 florenis, Cameræ Apoſt. ceu annata, ſolvendis.

Sedes Epiſcopi maneat Fuldæ, Eccleſia Monaſterii ſit Cathedralis, & Capitulum prioribus 14 Capitularibus conſtet, quorum electio ad Epiſcopum Abbatem ſpectet, excepto Decano (qui ſolus in hac Eccleſia dignitatem habeat) ab Epiſcopo & Capitulo eligendo. Etiam Capitulares habitum Regularem, ut ante, geſtent; & ſede vacante Jurisdictionem exerceant. Monachi, ſicut prius, ſuſcipiantur, qui quotidie Chori ſervitiis aliisque pro arbitrio Epiſcopi Abbatis ſacris Officiis fungantur; atque ex iis unus Pœnitentiarii, alter Theologi munere fungatur. Statu Regulari manente.

Decano & octo *Præpoſitis* conceditur uſus *Mytræ* & *annuli*, quando Epiſcopo Abbati, Pontificalia exercenti, aſſiſtunt, cum privilegio, crucis aureæ ex collo geſtandæ, quod jam a Clem. XII Capitularibus omnibus fuit indultum. Præpoſitis uſus Mytræ.

5. Epiſcopo *Herbipolenſi* propter initam, Eccleſiæ Fuldenſi favorabilem tranſactionem, concedit Jus Pallii & Crucis prægeſtandæ honorem.

196. Duella prohibita a Trid.

6. Damnans Pontifex 5 Propoſitiones, *Duellorum* abuſui faventes, aſſerit, ea a multis Pontificibus ſub graviſſima pœna fuiſſe prohibita: a Concilio *Trid.* latam in Duellantes excommunicationem, etiam in Imperatores, Reges, cæterosque temporales dominos fuiſſe extenſam, ſi locum ad monomachiam in terris ſuis conceſſerint, duellantes vero & eorum patrinos excommunicationis, proſcriptionis, & perpetuæ infamiæ pœnam incurrere, &, ſi in ipſo conflictu deceſſerint, Eccleſ. ſepultura privatos decreviſſe.

Greg. XIII.

Cum autem ſolennia duntaxat duella ſic damnata putarentur, a Greg. XIII has pœnas ad omnes fuiſſe extenſas, qui etiam privatim ex condicto, ſtatuto tempore & loco, monomachiam committerent, etiamſi nulli patrini ſociive ad id vocati fuerint, nec loci ſecuritas habita, nullæque provocatoriæ literæ, aut denuntiationis chartulæ præceſſerint.

Clem. VIII.

Denique a Clem. VIII omnes præcedentes leges & pœnas confirmatas & extenſas fuiſſe etiam ad omnes, quomodolibet cooperantes, imo etiam ad ſpectatores. Nonnullos tamen earum legum Interpretes pravis cupiditatibus plus æquo faventes, eas ad corrupta hominum judicia inflectentes docuiſſe:

Propoſit. damnatæ.

1. *Licere viro equeſtri duellum acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat.*

2. *Fas eſſe, defenſione occiſiva vel ipſis Clericis ac Religioſis tueri honorem, ſi alia declinandæ calumniæ via non ſuppetat.*

3. *Propulſare damna, quæ ex iniqua Judicis ſententia certo immineant.*

4. *Defendere non ſolum ea, quæ poſſidemus, ſed etiam ea, ad quæ jus incboatum habemus, dum alia via id aſſequi non valeamus.* Quas Propoſitiones Sedes Apoſt. cenſura perſtrinxiſſet.

Alios nihilominus, quam proxime recentiores, duella, vel odii, vel vindictæ, vel honoris tuendi cauſa, vel levioris momenti res fortunasque ſervandi, tametſi fateantur illicita, aliis tamen in circumſtantiis & caſibus, vel amittendi officii & ſuſtentationis, vel denegatæ ſibi a Magiſtratu juſtitiæ, defenſionis innoxiæ titulo ea licere pronuntiaſſe. Laxas & periculi plenas opiniones hujusmodi cenſura & proſcriptione dignas fuiſſe exiſtimatas, his 5 Propoſitionibus comprehenſas.

5 Aliæ Propoſit. damnatæ.

1. *Vir militaris, qui, niſi offerat vel acceptet duellum, tanquam formidoloſus, timidus, abjectus, & ad officia militaria ineptus haberetur, indeque officio, quo ſe ſuosque ſuſtentat, privaretur, vel promotionis, alias ſibi debitæ ac promeritæ, ſpe perpetuo carere deberet, culpa & pœna vacaret, ſive offerat, ſive acceptet duellum.*

2. Ex-

2. Excuſari poſſunt etiam, honoris tuendi, vel humanæ vilipenſionis vitandæ gratia, duellum acceptantes, vel ad illud provocantes, quando certo ſciunt, pugnam non ſecuturam, utpote ab aliis impediendam.

3. Non incurrit Eccleſiaſticas pœnas, ab Eccleſia contra duellantes latas, Dux vel officialis militiæ acceptans duellum, ex gravi metu amiſſionis famæ & officii.

4. Licitum eſt in ſtatu hominis naturali acceptare & offerre duellum ad ſervandas cum honore fortunas, quando alio remedio eorum jactura propulſari nequit.

5. Aſſerta licentia pro ſtatu naturali, applicari etiam poteſt ſtatui Civitatis malæ ordinatæ, in qua nimirum vel negligentia vel malitia Magiſtratus juſtitia aperte denegatur.

Hæ Propoſitiones damnantur tanquam falſæ, ſcandaloſæ & pernicioſæ, prohibenturque doceri, defendi, edi, aut tractari (niſi forſan impugnando) ſub pœna excommunicationis, ipſo facto incurrendæ; & in virtute S. Obedientiæ vetatur, ne quis illas in praxin deducat.

Statuit denique Bened. Papa, ut in duello vulneratus, ſive in loco conflictus, ſive in alio ex vulnere deceſſerit, ſacra ſepultura careat, quamvis ante mortem non incerta pœnitentiæ ſigna dederit, atque a peccatis & cenſuris abſolutus fuerit: occidens vero privandus ſit Aſylo. Hortaturque Principes, ut ſeveras in Duellantes pœnas & ipſi decernant, easque efficaciter exequantur.

7. Damnatur liber, duobus tomis conſtans, Gallico idiomate, absque auctoris nomine, & impreſſionis loco, editus anno 1752, in quo auctor probare intendit 1, injuſte negari Sacramenta & ſepulturam iis, qui ſe non ſubmittunt Conſtitutioni *Unigenitus.* 2. Competentiam judicum laicorum ad ſe opponendum omnibus actibus ſchiſmatis. Damnatur autem tanquam continens aſſertiones falſas, temerarias, ſcandaloſas, piarum aurium offenſivas, in Romanos Pontifices, Sedem Apoſt. & Epiſcopos injurioſas, Eccleſiaſticæ Jurisdictioni derogantes, obedientiæ, Conſtitutioni *Unigenitus* ab omnibus ſincere debitæ, everſivas, ſchiſmati faventes, ſchiſmaticas, in errorem inducentes, ac erroneas.

Liber contra Jurisd. Eccleſ.

Articulus II.

Anno 1753.

8. Prohibentur varia arma, ad mortem, clam & doloſe inferendam, apta.

197. Eccleſia Utinenſis in Archiepiſcopalem erigitur.

9. In *Utinenſi* Civitate Eccleſia Collegiata S. Mariæ Majoris *in Archiepiſcopalem* Eccleſiam, cum omnibus juribus, præeminentiis, ac privilegiis erigitur. Laudantur prærogativæ hujus Venetæ urbis, quæ 5 milliaria Italica in ambitu complectens, duplici muro, ædificiis, Nobilitate, Gubernatore provinciæ, novem Parochialibus Eccleſiis, decem virorum, & duodecim Monialium cœnobiis, viginti millium incolarum frequentia, tribunali S. Inquiſitionis, multisque aliis ornamentis eſſet conſpicua.

Ejus ſuffraganei.

Eidem autem Eccleſiæ Utinenſi, in Archiepiſcopalem erectæ, Pontifex ſuffraganeos ſubjicit, *Paduanum*, *Vicentinum*, *Veronenſem*, *Tarviſinum*, *Cenetenſem*, *Bellunenſem*, *Feltrenſem*, *Concordienſem*, *Juſtinopolitanum*, *Æmonienſem*, *Parentinum*, *Polenſem*, Aquilejenſis ante Patriarchatus ſuffraganeos. Erigitur Capitulum, in quo primum locum habeat Præpoſitus, ſecundum Decanus, tertium Primicerius, cum 24 Canonicis, 12 Presbyteris, 8 Capellanis &c.

Reditus.

Aſſignantur reditus annui, videlicet Archiepiſcopo 8316 Ducati Veneti, licet proventus Patriarchæ Aquilejenſis tantum 7597 Ducatis conſtitiſſent, Republica reditus augente: Præpoſito 760, Decano 650, Primicerio 570, ſingulis Canonicis 355, ſingulis Manſionariis 187, ſingulis Cappellanis 88. Jus nominandi Archiepiſcopum, Præpoſitum, Decanum, Primicerium, & 12 Canonicos tribuitur Reipublicæ, undecim liberæ collationi Sedis Apoſt. relictis, & uno liberæ electioni Capituli, prout etiam Manſionariis & Cappellanis &c.

11. Cardinales Epiſcopos Suburbicarios non poſſe in propria Cappella ſui Palatii, Romæ exiſtentis, ſuis ſubditis Ordines conferre, ſine conſenſu Cardinalis urbis Vicarii.

12. Beatificatio Joſephi a *Cupertino* Sacerdotis Profeſſi Ord. Fratrum Minorum Conventualium S. Franciſci.

13. Ampliſſima confirmatio omnum jurium, privilegiorum Militaris & Hoſpitalis Ordinis Exempti S. Joannis Jeroſolymitani, cum extenſione & declaratione.

14. Seminario Wilnenſi, a Greg. XIII pro Ruſſis & Moſcis fundato, providetur.

15. Monachi S. Baſilii Nationis Ruthenicæ ſolvuntur voto, non acceptandi Epiſcopatum aut Archimandriam abſque conſenſu ſuperiorum. Atque hæc res reducitur ad terminos juris communis.

4 Vicarii in Anglia.

16. De *Anglicanis Miſſionibus* tractatur, quibus præſunt 4 Vicarii Apoſtolici, qui Epiſcopi *in partibus* Infidelium exiſtunt, definitis cuivis ſuis limitibus; Vicariis, quoad curam animarum, etiam Regulares ſint ſubjecti. Quoniam vero verſantur in Anglia ex Familiabus Regula-

gularibus Societatis Jeſu, S. Benedicti, S. Dominici, S. Franciſci, Carmelitarum, ne ob immodicum eorum numerum perturbationes & incommoda oriantur, eos tantum ſuperiores in Angliam mittant, qui vel Sacellis Regiis præſint, aut apud aliquem Nobilem verſentur, aut in locis, quæ pro Regularibus ſunt fundata; nec alios, niſi eos, qui propriæ nationis cœnobia in Catholicis regionibus habent. Nec Hiberni adhibeantur, niſi a Vicariis in ſubſidium vocentur; quia in propria patria ſatis laborum eis ſuppetit. Leges.

Magna cura educentur, qui in Seminariis, Olyſſipone, Pariſiis, Valliſoleti, Hiſpali, Duaci, Audomari, Leodii, Romæ pro Anglis erectis, degunt. Multa adduntur de Jurisdictione & poteſtate Vicariorum in Miſſionarios Anglicanos.

17. Confirmantur litteræ de ſæcularibus etiam Sacerdotibus in India Occidentali admittendis ad Parochias & curam animarum, ſublato aſſerto Regularium jure privativo.

18. Venetis conceditur jus nominandi ad Eccleſias, Torcellanam, Caprulorum, & Clodienſem. Jus vero nominandi ad Eccleſiam Patriarchalem Venetiarum eisdem confirmatur.

19. Tractatur de *proſcriptione librorum*. Duas ad hoc negotium erectas eſſe Congregationes, S. Inquiſitionis, & Indicis, a Pio V inſtitutas. Conſtat autem Congregatio S. Inquiſitionis ex pluribus Cardinalibus, uno Aſſeſſore, uno Commiſſario ex Ord. Prædicatorum, certus Conſultorum numerus ex Clero ſæculari & regulari, aliique viri docti, qui *qualificatores* appellantur, & de libris cenſuram ferunt. Agitur in hac Congreg. de cauſis fidei, & perſonis, violatæ religionis reis, de cenſurandis libris, niſi eos ad Congreg. Indicis remittat. 198. Obſervanda circa proſcript. librorum a Congr. S. Officii.

Statuit autem Bened. 1, ut Congregatio librum tradat uni ex Qualificatoribus aut Conſultoribus, diligenter legendus & expendendus; 2. Cenſuram ſuam ſcripto conſignet, locis indicatis & paginis, in quibus notati errores continentur. 3. Liber cum animadverſionibus Reviſoris ad ſingulos Conſultores mittatur, qui in Congregatione, pro more habenda ſingulis feriis ſecundis in ædibus S. Officii de libro & cenſura ſententiam dicant. 4. Ipſa cenſura cum libro & Conſultorum ſuffragiis ad Cardinales tranſmittatur, ut hi in Congregatione, feria IV in Fratrum Prædicatorum Cœnobio B. V. ſupra Minervam haberi ſolita, de tota re definitive pronuntient. 5. Ab Aſſeſſore acta omnia ad Pontificem referantur, cujus arbitrio judicium omne abſolvatur.

Cum de Auctoris Catholici libro agitur, is alteri etiam Reviſori legendus tradatur. Et, ſi res gravior verſetur, coram ipſo Pontifice negotium abſolvatur.

Congreg. Indicis. Altera quoque nempe *Indicis Congregatio* pluribus conſtat Cardinalibus. Unus eorum eſt Præfectus, Aſſiſtens vero Magiſter ſacri palatii, Secretarius pariter ex Ord. Prædicatorum, Conſultores ex utroque Clero, uti & Relatores.

Si Author ſit celebris. Si Auctor ſit integræ famæ & clari nominis ob alios editos libros, præ oculis habeatur uſus librum prohibendi adjecta clauſula: *donec corrigatur*, aut: *donec expurgetur*: moneaturque Auctor, quid ſit corrigendum; ſi nemo compareat, aut corrigere detrectet Auctor, Decretum prohibitionis edatur. Si vero juſſa fecerit, hoc eſt, novam editionem emendatam procuraverit, ſupprimatur prohibitionis Decretum, niſi multa jam exemplaria fuiſſent diſtracta, tunc enim ita concipiendum Decretum, ut omnes intelligant, primam editionem eſſe interdictam, non autem ſecundam jam emendatam. Poteſt etiam Auctoris defenſio audiri, quamvis non neceſſario.

Cenſorum Officium. *Cenſores* porro viros eſſe debere integerrimos, omni odio, præjudicio, partium ſtudio vacuos. Librum totum legendum; alias non poſſe æquum de ſenſu ex mente Auctoris ferri judicium; neque ex una vel altera propoſitione, a ſuo contextu divulſa, vel ſeorſim ab aliis, quæ in libro continentur, conſiderata, de eo pronuntiandum; ſæpe enim accidere, ut quod ab Auctore in uno operis loco perfunctorie & ſubobſcure traditum eſt, id in alio loco diſtincte, copioſe, ac dilucide explicetur, ut offuſæ priori ſententiæ tenebræ pravi ſenſus penitus diſpellantur. Si quædam ambigua exciderint Auctori, ejus dicta benigne, quantum licuerit, explicata, in bonam partem accipienda.

Modeſtia S. Thomæ. Non tamen ferenda aſſerit eorum ſcripta, qui erronea aut prava dogmata recenſent, nec ea refutant, aut jurgia miſcent vel convitia in Adverſarios ſpargunt. Proponit modeſtiam in ſcribendo S. Thomæ, additque hæc verba: *qui tam eximio uti ſolent ac gloriari Magiſtro, ii ſibi ad æmulandum proponant tanti Doctoris in ſcribendo moderationem, honeſtiſſimamque cum Adverſariis agendi diſputandique rationem. Ad hanc cæteri quoque ſe componere ſtudeant, qui ab ejus ſchola doctrinaque recedunt.*

Præmonſtrat. Ordo exemptus. 22. Alexander V & Martinus V totum Ordinem *Præmonſtratenſem* ab omni ſuperioritate, Jurisdictione, Viſitatione quorumcunque Ordinariorum exemptum reddiderant. Horum litteras Bened. XIV confirmat.

Anno

Anno 1754.

31. Academia *pictorum* & *ſculptorum* in ædibus capitolinis erigitur, ad artes iſtas excolendas.

32. Baſilica *Aſſiſienſis* S. Franciſci in *Patriarchalem* & Capellam Papalem erigitur, aliæque gratiæ, Privilegia, & Indulta, a prioribus Pontificibus conceſſa, confirmantur, cum Indulgentiis plenariis *quotidianis*.

34. *Lucenſi* Reipublicæ conceditur facultas *nominandi tres* viros Eccleſiaſticos, eosque Romano Pontifici præſentandi, ut ex iis unum in Archiepiſcopum Lucanum eligere poſſit.

36. Prohibetur omnis Capitulatio & Pactio ſede vacante, etiam Monaſteriis.

37. Prohibetur, ne Fideles, ſub Turcarum ditione verſantes, ad occultandam Chriſtianæ Religionis profeſſionem, *Mahometanorum nomina* aſſumant, iisque ſe compellari patiantur. Quia hic abuſus mendacium in re graviſſima, & virtualem fidei negationem continet.

38. Eccleſiaſticis *Ritus Slavo-Latini* in Illyrico præcipiuntur, ut in Miſſis & Divinis Officiis *Slavum litterale idioma*, cum characteribus Hieronymianis retineant, & Miſſalibus, Breviariis &c. utantur, typis Congregationis Propagandæ Fidei editis, prout ipſis conceſſum a Joanne VIII, Urb. VIII & Innoc. X, illi vero ab hoc uſu deſciverant, & recentiori vulgari lingua Slavica, immixtis etiam novis orationibus, uti cœperant.

39. Quinque-Eccleſienſis in Hungaria Epiſcopus uſu Pallii, & Crucis præferendæ jure honoratur.

40. S. *Leoni I* Papæ Miſſa & Officium decernitur ſub Ritu ſanctorum Eccleſiæ Doctorum, ita, ut in utrisque Veſperis ad *Magnificat* ponatur Antiphona: *o Doctor optime:* in Miſſa Introitus: *in medio Eccleſiæ:* lectio libri Sap. *juſtus cor ſuum tradet* &c. cum Graduali, ut in Comm. DD. poſt Evang. *Credo.* Reliqua, ut in Miſſa propia S. Leonis. Miſſa de S. Leone.

41. Oppidum *Centum* erigitur in Civitatem.

Articulus III.

Anno 1755.

43. Epiſcopus Brixinenſis & Abbas Wiltinenſis pitierant a Pontifice facultatem, *B. Andream Rinnenſem*, tertio ætatis anno a Judæis in odium fidei anno 1462 crudeliter occiſum, in Diœceſi Brixinenſi 199. Petitur Miſſa de B Andrea Rinnenſi.

pecu-

peculiari Miſſa, & Officio, peculiares lectiones habente, honorandi. Reſcripſit Papa 1751, ut prius ab ordinario conficeretur *Proceſſus* de Martyrii & Miraculorum fama; deque cultu immemorali.

ſine Proceſſu. Reſponſum, ad talem proceſſum diuturnum tempus, laborem & ſumptus requiri: ab ipſa ſua ſanctitate in Opere de *Canonizatione ſanctorum l. 4 p. 2 c. 5* plura recenſeri exempla, quibus Officia & Miſſæ propriæ in alicujus Beati honorem conceſſa conſtet, ex iis tantummodo, quæ de eo litteris conſignarunt auctores graves, quæque de publico ejus cultu erant pervulgata, quin ullus anteceſſerit proceſſus, ab ordinario confectus, ſuper virtutum, ſeu martyrii, aut miraculorum, vel cultus antiqui fama, propterea, quod hujusmodi proceſſus tunc tantum ſit neceſſarius, quando ad formalem Canonizationem proceditur, non autem, quando petitur Indultum peculiaris Miſſæ & Officii.

Papa annuit. His motus Pontifex petitis annuit, non incognitum ſibi afferens B. Andreæ Martyrium, cum legerit, quidquid de ipſo ſcripſerunt celebres *Bollandiſtæ* ad 12 Julii. Lectam etiam a ſe Martyrii Hiſtoriam, ab Hippolyto *Guarinonio* Germano idiomate compoſitam, Latine vero redditam a P. *Norberto Abbate Wiltinenſi*: inſpecta Acta Martyrii, publicique cultus monumenta, multo labore ac eruditione collecta, typiſque tradita ſub annum 1745 a P. Hadriano *Kembtero*, nec non diſceptationem Apologeticam de Martyrio B. Simonis Tridentini, Tridenti impreſſam 1747. Hunc eadem ac Andream ætate pariter interemerunt Judæi 1485, iis penitus tandem convictis, Sixtus V 1588 Miſſam & Officium proprium pro tota Diœceſi Tridentina conceſſit, illato jam ante a Greg. XIII ejus nomine in Martyrologium Romanum, quod Bened. XIV facere noluit quoad B. Andream Rinnenſem, propter poſteriora Decreta, ut ii tantummodo inſerantur, qui ſunt canonizati, omiſſis iis, qui Beatorum numero adſcripti ſunt, vel ſolenni vel æquipollente Beatificatione.

Obtenta Miſſa petitur formalis Canonizatio. Obtenta Miſſa & Officio *formalem Canonizationem* fuiſſe petitam. Sed ad hanc plus requiri, quam ad privatum veluti cultum in aliqua Diœceſi: majores videlicet probationes Martyrii, cauſæ Martyrii, & 4 Miraculorum, quæ poſt indultum Miſſæ & Officii contigerint; cum enim B. Andreæ Martyrium & cauſa Martyrii probationibus directis fulciri non poſſint, teſtibus nempe *de viſu*, ſed auxiliaribus veluti, & ſubſidiariis, nimirum *de auditu*, duo miracula non ſufficere, ſed requiri quatuor.

Sed ad hanc plus requiri.

Difficul-

Difficultatem in eo eſſe, quod, poſtquam Sedes Apoſt. Canonizationem ſanctorum ſibi reſervavit, hoc *primum eſſet exemplum* formalis Canonizationis pueri, in odium fidei occiſi, ad impetrandum publicum præceptumque in tota Eccleſia cultum. Primo igitur inquirendum, an hæc cauſa ſit ſuſcipienda. Præſertim quia novum eſſet exemplum.

Atque imprimis nullatenus negandum, ſicut *pueros Bethlemiticos*, ſic etiam alios in odium Chriſti vel Chriſtianæ Fidei occiſos eſſe Martyres, ſeu Martyrii gloriam conſequi ex Chriſti meritis. Hinc Martyrologio Romano inſertos cerni, Celſum & Barulam pueros Antiochiæ paſſos; Modeſtum & Ammonium Alexandriæ, & 10 alios Infantes: Quiricum in Cilicia: Nazarium & Celſum puerulum Mediolani: Carthagine Maximum puerum: Ciſellum & Camerinum pueros in Sardinia: Creſcentium puerum Romæ: Flocellum Infantem Auguſtoduni: Paulillum puerum in perſecutione Vandalica: Majoricum adoleſcentulum in Africa in odium Fidei Chriſtianæ Martyrio affectum. Martyres pueri.

Multorum inſuper puerorum & infantium, Martyrum titulo inſcriptorum, reliquias eſſe repertas, quas Boldettus collegiſſet, uti Dorothei, Anaſtaſii, Bonifaciæ, Serenillæ &c. pluribus aliis plenos eſſe annales Eccleſiaſticos Baronii, Bollandiſtarum, aliorumque, nominatim ab Hebræis occiſorum, quorum ceu Martyrum cultus apud diverſas gentes vigeat.

Ex S. Bernardo *Serm. de Innocent.* Martyres alios eſſe *voluntate & opere*, uti S. Stephanum: alios *ſola voluntate*, uti S. Joannem Evang. alios *ſolo opere*, ſicut Beatos Innocentes. Horum aliquos jam a ſæculis remotioribus obtinuiſſe cultum, primum in aliqua Diœceſi, dein in pluribus, denique in tota Eccleſia, accedente auctoritate Epiſcoporum ac Romani Pontificis, pro ratione Canonizationis illa ætate; prout factum cum innocentibus Bethlemiticis, quibus jam a primis æræ Chriſtianæ ſæculis cultus fuerit delatus. Martyres alii *opere*, alii *voluntate*, alii utroque.

In altera claſſe conſtitui Infantes, in odium Chriſtianæ Fidei interfectos, qui a tempore, hominum memoriam antevertente, publicum ſibi in aliqua Civitate aut Diœceſi vindicant cultum, ſcientibus & ferentibus Ordinariis, quin etiam quandoque approbantibus. Huic claſſi poſſe accenſeri per plures, quorum in Eccleſiæ annalibus & monumentis fit mentio, aut etiam quosdam, quorum in Martyrologio fit mentio. Hos tamen dici non poſſe a Sede Apoſt. Beatificatos, minus Canonizatos; Urbanum tamen VIII noluiſſe illis cultum detrahere, qui ante centum annos a ſuo Decreto iisdem vel aliis fuiſſet delatus.

In tertia claſſe eſſe pueros, quorum reliquiæ in ſacris catacumbis cum notis Martyrii repertæ ſunt; uti cum ampulla ſanguine plena, vel ſaltem tincta. Horum reliquias publico cultui veteri novoque more exponi. Non tamen propterea eos formaliter eſſe canonizatos, ſeu Romani Pontificis ſententia in univerſali Eccleſia per præceptum colendos.

In quarta claſſe conſtitui illos, quorum cultus per Beatificationem aut Canonizationem expetitur. Poſt Alex. III autem ad ſolum Pontificem Romanum hoc negotium pertinere. In hac claſſe eſſe duos infantes, Simonem Tridentinum & Andream Rinnenſem, qui, ſi non formalem, æquipollentem ſaltem Beatificationem a Sede Apoſt. ſint conſecuti, dum Miſſa & Officium in quibusdam locis fuit conceſſum, non tamen propterea eſſe Canonizatos.

Formalis Canonizationis exemplum non haberi, niſi in pueris Bethleemiticis.

An autem cauſa Canonizationis ſit ſuſcipienda, in utramque partem conſideranda argumenta: ex una quidem, quod nullum fortaſſe veræ ac propriæ Canonizationis infantium, exemplum præter unum illud Bethleemiticum, poſſit oſtendi; quandoquidem cætera commode ad Beatificationem referri poſſint. Dein non eſſe latam Canonizationibus aperiendam viam, ne frequentia vileſcant. Adhæc, licet tales infantes & pueri ſint Martyres, non tamen gaudere *Laureola Martyrii*, conſiſtente in ſpeciali gaudio, quod ad ultroneam generoſam victoriam conſequitur. Ex altera parte præ oculis haberi exemplum infantium Bethleemiticorum, qui ab Eccleſia propter Martyrium ſint Canonizati. Verum non eſſe hic quæſtionem, an poſſint Canonizari, ſed an expediat, & deceat, ad cauſam Canonizationis B. Andreæ progredi, an vero conducibilius ſit, ut eum ſervet ſtatum, quem nunc habet, quique idem plane eſt, in quo cauſa B. Simonis conquieſcit.

44. Condemnatur liber de *poteſtate Eccleſiaſtica & temporali*, auctore P. *Borde* oratorii Sacerdote Gallice editus, tanquam fœtus execrandus, quo Eccleſiaſticum Miniſterium ita ſæculari dominationi ſubjiciat, ut ad hanc ſpectare pronuntiet de externa omni ac ſenſibili gubernatione cognoſcere ac judicare.

45. Congregationi Olivetanæ Ord. S. Benedicti, nominatim Monaſterio S. Juſtinæ Paduano, omnia privilegia confirmantur.

200. Proprius ritus Græcis ſervandus, etiam in Latinis Eccleſiis.

47. *Syris & Armenis* præcipitur, ut etiam in Latinorum Eccleſiis proprium approbatum ritum ſervent; cumque mos ſit Græcorum, tempore jejunii abſtinere a piſcibus, Miſſionarios non poſſe diſpenſare, & piſces concedere. Dogma Proceſſionis Spiritus S. a Patre & Filio ab omnibus recipiendum, licitamque additionem *Filioque* admittendam; panem *azymum* non minus ac fermentatum aptam eſſe materiam Euchari-

chariſtiæ: Dogma *Purgatorii*, *viſionis Beatificæ*, ac *Primatus Romani Pontificis*, amplectendum.

Quid iis credendum.

Michaelem Cerularium Latinas in Oriente Eccleſias juſſiſſe obſerari, memorat, non tamen S. Leonem IX par pari in Occidente retuliſſe. Cum Latini Cpolin in ſuam poteſtatem redegiſſent, decretum quidem ab Innoc. III ut Patriarcha Latinus ibidem conſtitueretur, cui etiam Græci obtemperarent, ſalvis tamen Ritibus Græcis, quos Pontifices, Concilium item Lugdunenſe & Florentinum illis permiſere, ejuratis tamen erroribus Arii, Macedonii, Neſtorii, Eutychetis, Dioſcori, Monothelitarum, reſtitutisque Miſſalibus, Liturgiis, Breviariis, Euchologiis ſeu Ritualibus, prout ante exortum ſchiſma fuerant.

Latinos porro non poſſe tranſire ad Ritum Græcum, neque Græcos ad Latinum absque diſpenſatione Sedis Apoſt. neque alterutrum Ritum eſſe ab alterutra gente culpandum. Ab ipſo Ritu Græco fuiſſe quædam in Latinum translata, ut Symbolum in Miſſa recitandum, adorationem Crucis in Paraſceve, Triſagium *Sanctus Deus*, *Sanctus Fortis*, *Sanctus Immortalis*, Cpoli a puero in aera ſublimato cani ab Angelis auditum.

Non licet tranſire ad alium ritum.

Aliqua adoptata.

Contra vero Ritus quosdam Græcorum a Sede Apoſt. fuiſſe prohibitos, uti additionem: *qui Crucifixus eſt pro nobis*, a Petro Fullo ſeu Gnaphæo, Theopaſchitarum fautore factam: abuſum, quo mulieres Sacerdoti ad aram miniſtrabant: aut quo panis feria V Majoris Hebdomadæ conſecratus pro totum annum pro infirmis aſſervabatur.

48. Cum longiſſimum eſſet Monachorum S. Baſilii Breviarii Officium, ipſaque Miſſa, ad inſtantiam eorum a Sede Apoſt. fuerunt abbreviata.

49. Cum Romæ ortum eſſet incendium, Sacerdos quidam ſacram *Pyxidem* cum SS. Sacramento, ex tabernaculo extractam ad incendii locum deportavit, eaque ſuper populum & flammas *benedictionem dedit.* Hoc Pontifex, allatis rationibus multisque documentis Eccleſiaſticis, improbavit, &, ne porro fieret, vetuit.

Euchariſtia delata ad locum incendii.

Fatetur quidem, exſtare in Hiſtoria hujus facti exempla, quæ tamen ritum non poſſint inducere, & admiranda magis eſſe, quam imitanda: imo ne quidem ad januam Eccleſiæ Euchariſtiam ad benedicendum eſſe deferendam, minus ad energumenos exorcizandos, aut pellendas tempeſtates. Cauſa præcipua refertur ad reverentiam, tanto Sacramento debitam. Aperiri tamen in talibus circumſtantiis poſſe tabernaculum, ut Deus Euchariſticus a populo adoretur, & imploretur.

50. Matrimonium quoddam a S. Congreg. Concilii validum fuerat pronuntiatum; dein vero alia ſpecie facti propoſita invalidum.

Duplex gradus.

Nempe diſpenſatum fuerat in tertio & quarto gradu conſanguinitatis; compertum dein, quod duplici impedimento, ex duplici conſanguinitatis gradu, teneantur; hinc non ſuffeciſſe diſpenſationem in gradu ſimplici: prout dein ipſe Pontifex decidit.

Græcis non licet, ritus latinos ſequi.

53. Celebrationem trium Miſſarum Natalitio Chriſti die, ſolius Eccleſiæ Latinæ ritum eſſe, ideoque ab Orientalibus, præſertim vero ab Armenis in Portu Liburno commorantibus non uſurpandum; quum apud Orientalem Eccleſiam nullum extet ejus veſtigium; ne verbum quidem de eo in Liturgiis Græco-Arabicis Melchitarum, Syriacis, Chaldæisque, neque etiam in reliquis Cophtorum, Armenorum, Græcorum, atque Ruthenorum, qui Græcos ſibi ritus aſcivere. Armenos in Liburno Portu recuſaſſe Calendarium Gregorianum recipere, cur ergo alios ritus Latinos depoſcerent?

Articulus IV.

Anno 1756.

Correctio Euchologii Græci.

54. Prolixe diſſerit de Ritibus Græcorum, deque novo *Euchologio* correcto; atque ut Orientales eo utantur, hortatur. *Euchologium* autem aliud non eſſe, quam collectionem Eccleſiaſticarum precum, benedictionum &c. ideoque appellari poſſe Eccleſiæ Græcæ Rituale, Manuale, Sacerdotale, aut Pontificale.

Hujus correctionem jam ab Urb. VIII cœptam, continuatam deinceps, ſed non abſolutam; licet varia antiqua Euchologia fuerint inter ſe collata, multique viri eruditi operam contulerint. Tandem Bened. XIV manum admovet, præmittitque aliquot monita.

Commemoratio Pontificis.

1. Ut in ſacra Liturgia ſeu Miſſæ Canone primo loco faciant *commemorationem Romani Pontificis*, dein proprii Epiſcopi & Patriarchæ, ſi ſint Catholici. Habertus originem hujus ritus, quo fit commemoratio Romani Pontificis ab Orientalibus, refert ad Sæculum IX; verum antiquiorem multo eſſe epocham, præter ſcriptorum teſtimonia, demonſtrat facinus Acacii, Patriarchæ Cpolitani, qui, cum propter perſuaſum Zenoni Imperatori Henoticon, a Felice III Pontifice Romano communione privatus, nomen ejusdem Pontificis anno 484 ſacris e Diptychis eraſit; quod poſtea damnato Acacio ſub Hormiſda Papa fuit reſtitutum. Quandocunque deinde tentata eſt unio, inter conditiones ponebatur hæc commemoratio: Græcique Catholici in Conciliis morem firmarunt.

Regum.

Diſſeritur etiam de more, de Regibus faciendi commemorationem, quem ſervant Græci, pro orthodoxis Principibus ſe orare aſſerentes; quamvis non appareat, cur non etiam pro Infidelibus poſſent orare, cum non ſint excommunicati.

2. Quando

Græci Ritus in Miſſa.

2. Quando Diaconus aut Sacerdos patenam cum pane ſupra caput ſuſtinet, dextra autem calicem ad pectus a minori Altari ſeu menſa ad majus Altare defert, nimis magnam ac profundam a populo fieri inclinationem, acſi Chriſtus ipſe ante conſecrationem jam eſſet præſens. Hunc tamen ritum tolerandum; non enim quamlibet inclinationem aut genuflexionem eſſe adorationem latrevticam, cum hæc a mente & intentione præcipue dependeat.

Confirmatione.

3. Græci oleo & balſamo varia *aromata* miſcent. Hæc tolerantur, modo credant, hæc aromata non eſſe neceſſariam Chriſmatis materiam. Nullam autem in Sacramento Confirmationis adhibent *manuum impoſitionem*, verum tamen Sacramentum conficiunt. Formam vero hanc adhibent: *Signaculum Doni Sancti Spiritus.*

De ſanguine & ſuffocato.

4. Græci adhuc abſtinent *ſanguine & ſuffocato*, non quidem, quatenus ſint cibi immundi, lege Moſaica prohibiti, ſed quatenus præcepto Apoſtolico ſint vetiti. Apud Latinos pluribus in locis ad ſeculum usque decimum hæc Diſciplina tenuit. Circa *puerperas purificandas* pariter obſervant Græci, quæ lege Moſaica ſunt præſcripta. Hæc retineri poſſe a Græcis, aſſerit Benedictus; poſſe enim in nova lege ſervari aliquem ex ceremonialibus Ritibus antiquæ legis, dummodo id non fiat in vim ipſius legis antiquæ, quæ evacuata eſt, ſed morem gerendo aut legitimæ conſuetudini, aut novo præcepto, ab eo edito, cui legislativa ſimul & coercitiva poteſtas competere dignoſcatur. Sed neque Græcos eadem ratione, qua olim Hebræi, puerperii ritum adimplere; cum Sacerdoti nullam Judaico more oblationem afferant, ſed mulierem duntaxat ab ingreſſu Eccleſiæ aliquanto tempore arceant; ita, ut apud Græcos ſit præcepti, quod eſt apud Latinos conſilii.

Purificatione.

201. Diſpenſationes in jejunio naturali, cum Rege Angliæ.

55. Jacobo III Magnæ Britanniæ Regi tribuitur facultas, ut S. Euchariſtiam poſſit ſuſcipere, de ſpiritualis ſui Directoris conſilio, etſi poſt præcedentem mediam noctem jentaculum aliquod, ſic expoſcente valetudine, ſumpſerit.

Hac occaſione Benedictus pro more excurrens materiam iſtam erudite pertractat, aitque, præſcriptum ab Eccleſia jejunium naturale a media nocte, non admittere parvitatem materiæ, ſolumque Pontificem, extra caſum viatici, & neceſſitatis, diſpenſare in hoc jejunio poſſe, & quidem non niſi ex juſta cauſa.

Indis.

Morem in Africa Feria 6 Majoris Hebd. poſt comeſtionem, aut infantibus ſtatim poſt Baptiſmum Euchariſtiam præbendi dudum fuiſſe ſublatum. Hiſtorias plures eſſe apocryphas. A Pio IV equidem ad inſtantiam Sebaſtiani Luſitaniæ Regis Sacerdotibus in India, qui vel propter ægritudinem vel cœli inclementiam poſt mediam noctem ali-

quid cibi ſumunt, datam facultatem Miſſam celebrandi, & ab Innoc. XIII Imperatrice. *Romanorum Reginæ* Eliſabethæ Chriſtinæ ſumendi Euchariſtiam poſt deguſtatum cibum, quo die in Bohemiæ Reginam ungi ſolenniter coronarique debebat, ita expoſcente imbecilli valetudine. Simile Indultum Rege Chriſtianiſſimo *Regi Chriſtianiſſimo* regnanti ab eodem Pontifice datum pro die conſecrationis. Romæ quot annis ante mediam noctem Nativitatis Domini in Sacello Pontificio celebrari Miſſam, nec ſemper ab eo, qui tota præcedenti die ab omni cibo abſtinuerit.

Verum hæc exempla non omnimodam habere paritatem cum præſenti caſu, quo Rex Angliæ non ex neceſſitate ſacram ſynaxin ſumere debeat, ſed ex devotione cupiat. Extare tamen ſimillimum Carolo V. in *Carolo V*, qui, poſtquam Germanicas provincias in Ferdinandum fratrem, reliquas vero in Philippum filium tranſtulit, in Monaſterium S. Juſti ſe abdidit, ſolique animæ ſaluti intentus, vitam duxit eremiticam, cumque Euchariſtiam ſumere jejunus nequiret, ſuadente Medico, a Julio III diſpenſationem petiit, obtinuitque.

Eandem facultatem ſe Jacobo Regi impertiri Bened. XIV aſſerit, attenta imbecilla ipſius valetudine, & jam 68 annorum ſenio, ſimulque ejusdem vitæ integritate, pietate & religione, quibus univerſæ civitati ſit exemplo.

58. Eccleſia S. Petri Bononiæ, olim conſecrata, ſed tractu temporum ita diruta per partes, & reparata, ut novum omnino eſſet ædificium; quare Pontifex eam rurſus juſſit conſecrari & dedicari.

62. *Conſtitutioni Unigenitus refractariis an & quando ſacrum viati-*
202. Diſſenſiones in Gallia. *cum ſit denegandum*? memorat Pontifex dolorem, curam, & ſollicitudinem, conceptam ex perturbata Regni Chriſtianiſſimi tranquillitate. Se datis ſæpe ad Chriſtianiſſimum Regem litteris illius opem & brachium ad pacis Eccleſiaſticæ tutelam & præſidium imploraſſe. Pietas Regis. Laudat firmitatem & conſtantiam Cleri Gallicani, in Comitiis congregati. Nullam inter eos eſſe diſſenſionem quoad Canonicas regulas & principia, ſed tantum in deligendis mediis, ut principia in uſum deducantur. Magna autem ſe conſolatione erectum ſingulari pietate & religione Regis Chriſtianiſſimi, in litteris ad ſe frequentius datis enitente.

Tantam eſſe in Eccleſia Dei Conſtitutionis *Unigenitus* auctoritatem, ut nemo Fidelium ſine ſalutis æternæ diſcrimine poſſit eidem Publice refractariis Bullæ negandum Viaticum. ſinceram ſubjectionem venerationemque ſubtrahere, aut ullo modo refragari; hinc quoties eidem quispiam *publice ac notorie* fuerit *refractarius*, denegandum illi eſſe ſacrum Viaticum; ex generali nempe regula,

gula, quæ vetat publicum ac notorium peccatorem ad Euchariſtiæ Communionem admitti, ſive privatim eam ſive publice petat.

Publicos autem & notorios refractarios eſſe, qui per ſententiam Judicis ſunt declarati rei, quod debitam Conſtitutioni obedientiam contumaciter denegaverint, aut hujus contumaciæ ſe reos in judicio confeſſi fuerint, ac inſuper, qui tunc, quando S. Viaticum ſumpturi ſunt, propriam adverſus Conſtitutionem contumaciam profiteatur ſponte, vel antea aliquid evidenter commiſiſſe noſcantur, manifeſte oppoſitum obſequio & obedientiæ debitæ, atque in eo facto moraliter perſeverent, quod ita vulgo cognitum ſit, ut ſcandalum inde ortum necdum ceſſaverit. Quinam ſint tales?

Eam vero certitudinem non adeſſe, quando crimen nititur conjecturis, præſumptionibus, incertisque vocibus, a malevolis, aut dicacibus hominibus oriri ſolitis. Si quis, paſchali præſertim tempore, a Parocho ſuo S. Communionem accepit, argumento id fore, illum a labe purum, aut ſaltem non fuiſſe publicum peccatorem; conſequenter ei, in exitu vitæ S. Viaticum petenti publice, id negari non poſſe, niſi poſt ultimam communionem notorius evaſiſſet peccator.

Si autem adverſus ægrotum præſumptiones & indicia gravia & urgentia militent, ob quæ obortum ſibi ſcrupulum rationabiliter deponere nequeat Miniſter Sacramenti, ægrotum, remotis arbitris, oportet alloqui, eique cum omni lenitate & manſuetudine, non tanquam diſputando, aut eum convincere volendo, oſtendere, quæ & qualia ſint indicia, quæ eum ſuſpectum reddant, rogando, ut reſipiſcat, in eo ſaltem articulo, a quo ſalus ejus æterna pendet; demonſtrando præterea, quod, quamvis ipſe paratus ſit S. ei miniſtrare Viaticum, judicium ſibi manducaret & biberet, ſi non pœniteat, & Eccleſiæ obediat. Quid, ſi adſint gravia indicia.

63. Poſtquam Eccleſia Fuldenſis in Epiſcopalem fuit evecta, orta eſt controverſia de Jure Metropolitico Moguntino; quare Papa declaravit, ſe per hoc, quod Eccleſiam illam in Epiſcopalem erexerit, & concordiam cum Herbipolenſi initam confirmaverit, Juri Metropolitano nihil voluiſſe detractum, ſalva tamen ex altera parte atque illæſa manente exemptione Monachorum & Monaſterii Fuldenſis, atque Eccleſia Cathedrali, aliisque, pleno jure eidem incorporatis, ita tamen, ut populus & Clerus ſecularis propter hoc a jure Metropolitico non cenſeatur exemptus. Moguntini jus in Epiſc. Fuld.

64. Papa

203. An ordinatus a Papa ſubd. poſſit ab alio ordinari?

64. Papa ordinavit Presbyterum; hic poſtea electus eſt in Epiſcopum, quæritur, *an ab alio, quam a Papa conſecrari poſſit?* Reſpondet, ab univerſa Canoniſtarum ſchola doceri, ordinatum a Papa non poſſe ad altiores Ordines promoveri præterquam a Papa, vel ab alio, cui id muneris Papa delegarit. Inniti eos *Cap. cum in diſtribuendis de temp. Ord.* quo Innoc. III Mutinenſi Epiſcopo reſcribit, cum commendatus ab ipſo Clericus Subdiaconatum Romæ ſuſcepiſſet, indulgere ſe Bononienſi Epiſcopo facultatem ipſum ordinandi Diaconum; P. Chriſtianum Lupum autem exiſtimare, quod ex hoc textu nihil probetur, quia Clericus ille fuerit Eccleſiæ Romanæ Subdiaconus, cui non fuerit licitum ab alieno Epiſcopo Ordines recipere ſine Pontificis ceu Epiſcopi Romani licentia.

Adducit igitur Benedictus Papa alia hujus rei exempla, uti ex Clericis Mediolanenſibus, a Pontifice ordinatis, quos ad altiores ordines promovendi Epiſcopo loci dat facultatem; quamvis autem hic caſus non ſit expreſſus in collectione Decretalium, non tamen propterea vim legis amittere; non enim Jurisprudentiam Canonicam circumſcribi illa compilatione.

Altare Epiſcopi.

Ad quod *Altare celebravit Epiſcopus*, eodem die celebrare ſimplici Sacerdoti non licere, ſine ejus licentia. *Can. ult. de Conſecrat. diſt.* 2. potiori jure abjudicandam Epiſcopo poteſtatem ſacram peragendi ordinationem ſupra Altare vivum, in quo Romanus Pontifex Ordinis Sacramentum contulit. Et hinc neque Romæ ſuper Altare Pontificium in Patriarchalibus Baſilicis poſſe quenquam celebrare Miſſam, niſi habeat Indultum Apoſt. imo & extra urbem quædam hoc privilegio eſſe ornata Altaria.

An Diaconus conſecrari poſſit Epiſcopus?

Digreditur dein ad quæſtionem, *an* unquam *Diaconus, non ſuſcepto prius Presbyteratu, fuerit conſecratus Epiſcopus?* pro affirmativa citatur Æneas Pariſienſis Epiſcopus, Mabillonius, Pagi, Sandini: pro negativa Morinus, Jueninus, Catalanus; & in hanc ſententiam inclinat Bened. XIV, tametſi enim primis octo Eccleſiæ ſæculis plures ſimplices Diaconi fuerint in ſummos Pontifices electi, aut in Epiſcopos, nunquam tamen probari poſſe, eis ante conſecrationem Epiſcopalem non fuiſſe collatum Ordinem Presbyteratus; nec eſſe audiendum Photium ſchiſmaticum, qui eum ſaltum Eccleſiæ Latinæ exprobrat.

Conſecratio Epiſcoporum pertinet ad Papam.

Verum prætermiſſis quæſtionibus ſcholaſticis, an Epiſcopatus ſit ordo a Presbyteratu diſtinctus, an character ſit diverſus, an Epiſcopatus Diacono immediate ſit collatus &c. Benedictus ex alio principio ad quæſtionem principalem reſpondet, videlicet, tametſi olim conſecratio Epiſcoporum Comprovincialium ad Metropolitanum pertinuerit,

tinuerit, hodie tamen ſummo Pontifici eſſe reſervatam, qui ſoleat electo facultatem dare, ut conſecrationem recipiat a quocunque, quem maluiſſet, Catholico Antiſtite, gratiam & communionem Sedis Apoſt. habente. Benedictum XIII quidem voluiſſe jus Metropolitanorum reſtituere, ſed tot ortas eſſe querelas & difficultates, ſi ſuffraganeo adeundus fuiſſet Metropolita, ut priſtina electio conſecratoris rurſus fuerit reſtituta.

Ad ſummum igitur Pontificem pertinere, conſecrationem Epiſcopalem peragere, vel aliis Epiſcopis illam delegare, ideoque omnino extraneam fieri quæſtionem, an Sacerdos a Pontifice ordinatus, ab eodem ſit conſecrandus Epiſcopus, cum etiam hunc, ſicut alios, vel per ſe vel per alium conſecrare debeat; ſicut, ſi quem conſecret Epiſcopum, is non ab alio ſuſpendi aut deponi poteſt, uti reliqui Epiſcopi, non a Papa conſecrati; cum cauſæ criminales omnium Epiſcoporum ad Papam pertineant.

65. Confirmantur pœnæ ſtatutæ in tondentes monetas, alterantes cedulas Montis pietatis, & Menſæ Nummariæ S. Spiritus &c.

Articulus V.

Anno 1757.

67. Reſolvuntur aliquot dubia circa facultates diſpenſandi, maxime in impedimentis matrimonii, Miſſionariis Societatis Jeſu in utraque India conceſſis.

68. *Pantheon*, a Vipſanio Agrippa in Campo Martio extra urbem extructum, prolatis dein ab Aureliano Imperatore mœnibus, urbi incluſum, Bonifacius IV a Phoca Imperatore ſibi conceſſum, atque ab omni Gentilium ſuperſtitione expurgatum, *vero Deo* ſub invocatione B. M. V. Martyrum Reginæ dicavit, ingenti vi ſacrarum Reliquiarum e variis Martyrum cœmeteriis ſolenni pompa 28 curribus eo advecta. Unde *Eccleſia S. Mariæ ad Martyres* eſt appellata. Gregorius IV poſtea Sæculo IX Feſtum a Martio ad 1 Novembris tranſtulit, *Feſtum omnium ſanctorum* nuncupatum, atque a tota Eccleſia ſolenni ritu celebrandum.

Pantheon purgatum & omnibus ſanctis dicatum, in tutelam Papæ recipitur.

Hanc Eccleſiam Benedictus Papa ſub peculiari Pontificum tutela recipit, ejusque fabricam Apoſtolicarum ædium Præfecto committit, Palatii Apoſtolici ſumptibus conſervandam.

69. Inita Conventione inter Herbipolenſem & Fuldenſem, erecta Fuldenſi in Epiſcopalem, & declaratione a Pontifice facta, ſe per hanc erectionem Juri Metropolitico Moguntini nihil velle detra-

Conventio inter Mog. & Fuld.

ctum, etiam inter *Moguntinum & Fuldenſem tranſactum eſt.* Renovata nempe concordia, anno 1662 inita, exceptis iis, quæ de exercitio Pontificalium & conferendis ſacris Ordinibus interea, cum Fuldenſis Eccleſia in Epiſcopalem fuit erecta, ſunt mutata.

Agnoſcit Fuldenſis Jus Metropoliticum Moguntini in Diœceſin Fuldenſem, ſeque ejus ſuffraganeum (ſalva tamen manente exemptione paſſiva, atque immediata ſubjectione Sedi Apoſt. quoad perſonas, in Brevi Pontificio expreſſas). Quare Fuldenſes ſubditos nullatenus impediendos ab appellationibus ad Metropoliticum Moguntinum Judicium, juxta ordinem ab Eccleſia Catholica præſcriptum, interponendis.

Moguntinus pariter ſe obligat ad ſervandam concordiam anni 1662, exemptionem etiam Fuldenſem paſſivam, in Brevi Apoſt. contentam: Abbatem Fuldenſem Epiſcopum agnoſcit, ſuumque ſuffraganeum, atque ut ubique in Imperio agnoſcatur, Officiis ſuis non deerit. Conventionem iſtam Papa imploratus confirmavit.

70. & 71. Tractatur de pœnis, in eos ſtatutis, qui, licet Presbyteratus Ordine non ſint initiati, attentant Miſſas celebrare, aut confeſſiones audire.

72. Damnatur epiſtola, ad Cardinales & Theologos Romanos ab incognito auctore ſcripta, utpote referta aſſertionibus reſpective falſis, temerariis, ſcandaloſis, multimode injurioſis, contumelioſis, impudentibus, captioſis, ſeditioſis, & ſchiſmati faventibus; cum auctori propoſitum ſit ſuggillare & traducere Romanam curiam, ipſumque adeo ſummum Pontificem.

CAPUT XXXIV.
Appendix I ad Tomum IV.

204. De Canonizatione.

1. Decernitur, in cauſa *Beatificationum* & *Canonizationum* cum teſtibus de viſu conjungi poſſe teſtes de auditu immediato, ſeu de audito a videntibus, non autem de teſtibus de auditu mediato, ſeu de auditu auditus, niſi aliis adminiculis ſint ſuffulti. Nec ad Beatificationis Decretum procedi poſſe, niſi tria miracula præceſſerint, quæ fuerint approbata, neque demum ad Canonizationem, niſi duo alia poſt Beatificationem miracula ſuperveniant, quæ pariter fuerint approbata, ſive agatur per viam ordinariam *de non cultu*, ſive per viam extraordinariam de caſu excepto.

De poteſtate Delegati.

2. Abbati Campidonenſi dat facultatem conſecrandi Eccleſiam; quod alias eſt muneris Epiſcopalis, ita, ut Epiſcopus illud non poſ-

ſit

ſit delegare ſimplici Sacerdoti, ſicut neque poteſtatem conferendi Sacramentum Confirmationis, aut Ordines, vel reconciliandi Eccleſias pollutas, ſi ſint conſecratæ: Eccleſias vero benedictas tantummodo quilibet Sacerdos, citra delegationem, poteſt reconciliare, aſperſa aqua luſtrali. Plura de conſecratione Eccleſiarum easque dedicandi ritu & antiquitate addit altera epiſtola, ad eundem Campidonenſem data

3. *Si in Conventu non degant 12 Religioſi*, ex Decreto Innoc. X viſitationi, correctioni, & omnimodæ Jurisdisdictioni Ordinarii ſubjectum eſſe Confeſſarios autem Religioſos, qui non ſunt Parochi, invitari quidem ad conferentias caſuum poſſe, ſed non compelli.

4. In Congregatione Rituum anno 1749 propoſita fuit cauſa Beatificationis Ven. Servi Dei *Andreæ Bobolæ* Sacerdotis Profeſſi S. J. motaque quæſtio, *an conſtet de Martyrio & cauſa Martyrii?* reſponſum, non conſtare per probationes directas, ſeu per teſtes de viſu. Conceſſum tamen Poſtulatoribus, ut in alia Congregatione dubium iterum poſſint proponere, & cauſam proſequi per viam ſubſidiariæ probationis ſuper Martyrio & ejus cauſa. **Cauſa Beatif. Bobolæ.**

Reſumpto igitur poſt fuſas preces negotio, habitaque potiſſimum ratione 300 fere teſtium, qui de Martyrio & cauſa Martyrii, atque de perſeverantia finali deponentes, moralem conſtituunt certitudinem, Pontifex Decretum edidit, quo declarat, Martyrium & cauſas Martyrii ita probari, ut tuto procedi poſſit ad ulteriora, nimirum ad diſcuſſionem & approbationem 4 miraculorum. *Datum Romæ* 9 Febr. 1755.

5. Agitur de Beatificatione Cardinalis *Pauli de Aretio* Theatini, propoſito dubio, *an conſtet de virtutibus Theologicis, fide, ſpe, & charitate, & Cardinalibus, prudentia, juſtitia, fortitudine, & temperantia, earumque annexis, in gradu heroico &c.?* Reſpondit Pontifex, audito ſacro, perceptaque S Communione (cum præ impedimento podagræ Miſſam celebrare non potuerit) de prædictis virtutibus ita conſtare, ut tuto procedi poſſit ad ulteriora, ad diſcuſſionem videlicet 4 miraculorum; quæ nunc requirantur, cum olim ſufficerent duo. **Et Pauli de Aretio.**

Appendix II ad Tom. IV.

In qua continentur Conſtitutiones, Epiſtolæ &c. Bened. XIV uſque ad ejus obitum.

1. Quæſtio, an diſpenſari conveniat, ut Epiſcopus aut Pontifex *ſedendo Miſſam celebret*, prolixa diſſertatione tractatur. Refert in ea Bened. XIV ſe in æſtate anni 1756 gravi morbo correptum bis S. Via- 205. Bened. XIV valetudo.

 tico

tico munitum, bis extremum inunctum, & bis, juxta Pontificum morem, fidem profeſſum, ita tandem convaluiſſe, ut muneribus ſuis Apoſtolicis rite fungi potuerit, atque etiam Camucium Antiſtitem Juſtinopolitanum conſecrare, pedibus tamen poſtea non amplius inſiſtere, omiſſaque celebratione Miſſæ, Euchariſtiam ſedendo ſe percepiſſe.

An Miſſam ſedendo celebrare conveniat?

Hinc autem, adductis in utramque partem argumentis, prudentum conſilium a ſe requiſitum, an pergendum ſibi eſſet in ſumptione Communionis Euchariſticæ, more laicorum, an vero conſultius foret, *ſedendo Miſſam* celebrare?

Argumenta pro negativa.

Proponit autem primo argumenta pro communione, omiſſa celebratione Miſſæ. Atque imprimis commendat obſervantiam rituum, quos Eccleſia præſcripſit, ut omnes decore & uniformiter Miſſam peragant: a ritibus autem ſeſſionem, quæ tota Miſſa perduret, prohiberi: ſub Canone ſaltem ſtandum eſſe.

Plura jure poſitivo ſunt vetita, & tamen non diſpenſatur.

Objici quidem poſſe, ſtationem illam ſolo Jure poſitivo humano præceptam eſſe, in quo Pontifex facile poſſit diſpenſare; plura ſiquidem jure ſolummodo humano eſſe præcepta aut prohibita, in quibus tamen vel omnino nunquam, vel non niſi rariſſime & difficillime diſpenſetur. Secundum doctrinam S. Thomæ, Gonzalez, Pontii, Pariſii, & Averſæ, matrimonium inter fratrem & ſororem ſolo jure poſitivo eſſe prohibitum, neque tamen ullo probabili teſtimonio evinci, ab ullo unquam Pontifice fuiſſe diſpenſatum; falſa enim eſſe exempla, quæ ab hoſtibus S Sedis proferantur. Inſtitiſſe quidem apud Clem. VII Henricum VIII Angliæ Regem, ut ſpurio ipſius filio Duci Richemondenſi ducere liceret Mariam, legitimam ejus filiam, repulſam tamen paſſum. Falſum eſſe, quod Calixtus III conceſſerit, ut Dux Armeniacenſis ſorori ſuæ nuberet.

Uti in 1 gradu conſang. collat.

Et Imped. criminis.

Matrimonium in primo affinitatis gradu, etiam lineæ rectæ, jure tantum poſitivo interdici, nunquam tamen in eo diſpenſatum, ut vitricus privignam duceret. Impedimentum criminis, etiam ſecuta occiſione conjugis, a jure poſitivo eſſe ſtatutum; neminem enim matrimonium Davidis cum Bethſabea irritum credere, quanquam adulterium præceſſerit & interfectio Uriæ. Neque tamen exemplo ullo conſtare, diſpenſaſſe Pontificem in hoc genere impedimenti, ſi fuerit publicum. Si vero ſit occultum, poſſe quidem diſpenſari a Majore Pœnitentiario, raro tamen, & pro foro interno tantum, nec niſi ſine gravi neceſſitate; ſi nempe impedimentum oriatur ex adulterio & utroque, vel alterutra machinante.

Ad hanc claſſem reducendam videri *Miſſam ſedentariam*, ſi ne quidem canon & conſecratio ſtando peragi poſſit, nec ſufficere deſiderium cele-

celebrandi. Licet enim ægrotus ardenter deſideret S. Viaticum; ſi tamen nequidem una habeatur candela, aut veſtes ſacræ deſint, aut nullus adſit Sacerdos, carendum potius ægroto S. Viatico, quam irreverentiam Sacramento inferendam: ſimiliter Miſſæ celebrationem non eſſe licitam absque luminibus aut ſacris indumentis.

Affert deinde Pontifex *Argumenta pro ſententia contraria*, quæ aſſerit, bene concedi Sacerdoti licentiam, ut, ſi ſtare non poſſit, ſedendo Miſſam, ipſumque adeo Canonem poſſit abſolvere; neque enim ſeſſionem inter Divinas preces indecentem eſſe: a Spiritu Sancto impletam totam domum, *ubi erant ſedentes.* Auctoritate DD. adſtruit, cum ſpectabilioribus e clero, multoque magis cum Epiſcopis diſpenſandum. Concedi Sacerdoti, ſi non omnino *cæcus* ſit, ob viſus debilitatem, facultatem, in Miſſis Duplicibus Miſſam votivam de B. V. M. diebus autem ferialibus Miſſam Defunctorum celebrandi. Nec deeſſe exempla conceſſæ Epiſcopis *cæcis* licentiæ, utpote quam Joannes VIII dediſſet Hincmaro Laudunenſi, Hincmari Rhemenſis nepote cæco. Teſtari Sotum, viſum a ſe in Concilio Tridentino Epiſcopum cæcum, ex diſpenſatione Pontificis quotidie celebrantem. Eandem facultatem anno 1727 impertitam Parocho Florentino, omnino cæco, ſed magnorum meritorum, ſub aſſiſtentia tamen alterius Sacerdotis. Neque recentiora deeſſe exempla ſimilium conceſſionum.

Argumenta pro affirmativa.

Diſp. cum cæcis.

Prohibitum eſſe SS. Canonibus celebrare operto capite, aut cum baculo introire; dari tamen licentiam *tecto capite* Miſſam legendi excepto Canone, ſi teſtentur Medici, ex capitis nudatione ſanitatis periculum imminere. A Paulo V quibusdam Orientis Eccleſiis datam licentiam, totam Miſſam una cum Canone legendi tecto capite; cum in illis regionibus inurbana habeatur capitis denudatio. A Navarro, Salmerone, Arriaga, Raymundo & Henao admitti, quod capite honeſto pileolo tecto Miſſa & Canon dici poſſit, ſi alias timeatur ſaluti Sacerdotis, in regionibus præſertim frigidis; cum hoc ipſum, quod extra neceſſitatem eſſet irreverentia, deſinat eſſe talis in ſimilibus caſibus. Quamvis Sacerdotibus vetitum ſit deferre *capillitia fictitia*, maximeque ea prohibitio ſe extendat ad celebrationem Miſſæ, attamen per ſpeciem aliquam tolerantiæ Clericis concedi Miſſam celebrare ſic coopertis, dummodo corona, ſeu tonſura Clericalis aperta ſemper maneat.

Tecto capite.

Capillis fictitiis.

Celebratam olim *Miſſam in mari*, quæ *ſicca* dicebatur, quæque prohibita eſt; nunc autem facultatem concedi Miſſæ veræ celebrandæ, ſi tamen navis ſecura ſit, remota a littore, mare tranquillum, &, præter Sacerdotem celebrantem, adſit Presbyter aut Diaconus alius, qui exurgente forte motu calicis effuſionem prævertat. Cur ergo Epiſcopis

Miſſa in mari.

& aliis Presbyteris, in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutis non concedatur licentia, Miſſam ſedendo celebrandi, quando pedibus inſiſtere non poſſunt, cum præcipuum Epiſcoporum Officium ſit, offerre Deo ſacrificium pro populo, curæ ſuæ concredito, & pro ſe ipſo. *Ad Hebr.* 5.

Exempla mira.

S. Lucianum Martyrem, ut Fidelium, eodem ſecum carcere detentorum, deſiderio ſatisfaceret, in terram extenſum, & *pectore tanquam ara uſum*, ſacris eſſe operatum, teſtibus Bollandiſtis *Tom.* 1 *Jan.* Theodoretum, Cyri Epiſcopum, allatis in tugurium eremicolæ ſacris vaſis, *manibus Diaconorum* uſum pro altari ſacram Euchariſtiam confeciſſe. S. Taraſium Patriarcham Cpolitanum, ſenio & morbo debilitatum, pectore & ventre *innixum menſæ ligneæ*, quæ ponebatur ante Altare, partemque corporis reliquam pedibus ſuſtentando, celebraſſe: S. Ivonem vero Parochum Britanniæ Armoricenſis per aliquos Aſſiſtentes ſuſtentatum.

Paulum III Pampelonenſi Epiſcopo podagra laboranti dediſſe facultatem ſacris operandi in ſella, eo confecta artificio, *ut illi inſidens ſtare videretur;* modo abſit irreverentia & ſcandalum. Similem gratiam Pium V Cardinali Ferrerio ob podagræ moleſtias feciſſe, ut ſcilicet in privata capella ſedens ſacram Liturgiam perageret. Cur ergo non etiam ſummus Pontifex ob eandem cauſam eadem uti poſſit œconomia?

Honorium IV chiragra & podagra graviter afflictum, cum celebraret, poſuiſſe Corpus Domini inter ipſos pollices, & quodam inſtrumento ligneo, cui inſediſſet, volutum fuiſſe ad populum. Pium II & III cum ſtare non poſſent, ſedentes celebraſſe. Scapulis electi Pontificis, dum in Epiſcopum conſecratur, a Cardinale conſecrante imponi librum Evangeliorum, & capiti manus, manusque ſacro Chriſmate inungi, Pontifice interea ſemper ſedente.

Arg. a conſecratione Papæ.

Similiter, ſi electus Pontifex Subdiaconatu, Diaconatu, aut Presbyteratu eſſet inſigniendus, Epiſcopum Cardinalem Subdiaconatus Ordinem ei conferre ſedenti, porrigendo calicem vacuum cum patena, & urceolos cum vino & aqua, librumque Epiſtolarum. In collatione Diaconatus Cardinalem ordinantem ſtantem Pontificis ſedentis capiti manum imponere, dicendo: *accipe Spiritum S.* & librum Evangeliorum porrigere. Tandem in collatione Sacerdotii Pontificem ſedentem manuum impoſitionem, olei ſancti, quod catechumenorum dicitur, unctionem, calicem cum vino & aqua, atque patenam cum hoſtia recipere. Quæ omnia luculenter oſtendant, haud inconveniens eſſe, ſedere Pontificem in functionibus ſacratiſſimis, atque eo ipſo Miſſam totam a ſedente poſſe celebrari, præſertim ſi pedibus inſiſtere non valeat.

Atque hæc eſſe, quæ exponenda ſint viſa, ait Pontifex, atque in-

de

de expectari conſilium, priusquam, quid agendum ſit, decernat. Data fuit hæc Epiſtola ad primum ceremoniarum Magiſtrum 11 *Oct.* 1757.

2. Prohibetur *Hiſtoria de populo Dei*, a nativitate Meſſiæ usque ad finem ſynagogæ, pars ſecunda, Gallice primum ſcripta, ac dein in Italicam aliasque linguas verſa, cum hujus defenſione, auctore P. Joſepho Berruyer, continens Propoſitiones, reſpective falſas, temerarias, ſcandaloſas, faventes hæreſi, & hæreſi proximas, communique & unanimi SS. Patrum & Eccleſiæ conſenſui, Divinarum Scripturarum interpretationi minime congruentes. *Datum* 17 *Febr.* 1758. Hiſt. de populo Dei proſcripta.

3. Quidam ex Diœceſi Goana Sundam locum vicinum, in quo Tridentinum non fuit promulgatum nec receptum, ut matrimonium ibi coram Miſſionario poſſint contrahere, diſceſſerunt, ſub prætextu ibi figendi domicilium. At poſt nuptias in Goanam provinciam redierunt. Quærit jam Archiepiſcopus Goanus, an talia matrimonia, ſine præſentia proprii Parochi contracta, ſint valida? 206. Si ſponſi exeant in locum, in quo Trid. non eſt promulgatum.

Reſpondet Pontifex, juxta Thomam Sanchez validum eſſe matrimonium, initum in loco, ubi promulgatum non fuerit Tridentinum, quamvis contrahens domicilium habeat in loco, ubi Concilium receptum eſt, indeque diſceſſerit, ut eas difficultates effugeret, in quas inciderat, vel incidere ſe poſſe rebatur, ſi matrimonium ibidem contrahere voluiſſet; neque eum agere in fraudem legis, cum exeundo utatur ſuo jure; & etiamſi fraus intercederet, illicitum quidem, non tamen invalidum fore matrimonium. Pontium, qui alias non tam facile Sancheſii opinionibus adhæreat, in hac tamen eidem conſentire, prout etiam Dianam, Bonacinam, Caſtropalaum, Filliucium, Roſignolum.

Contrariæ Opinionis eſſe Gobat, Laurea, Clericatum, Schmalzgrueber, Pichler, Böckn, Elbel, Pontas &c.

Sub Urbano VIII tria hæc dubia ab Archiepiſcopo Colonienſi fuiſſe propoſita coram Congregatione Concilii. 1. *An incolæ loci, in quo Trid. eſt promulgatum & acceptatum, tranſeuntes per locum, in quo non eſt promulgatum, retinentes idem domicilium, valide poſſint in iſto loco matrimonium contrahere ſine Parocho & teſtibus?* Dubia a Colonienſi propoſita.

2. *Quid, ſi prædicti incolæ ſe transferant, ſolo animo, ſine Parocho & teſtibus contrahendi, habitationem non mutantes?*

3. *Quid, ſi eo transferant habitationem ſolo animo, ut ſine Parocho & teſtibus contrahant?*

Reſpondit S. Congregatio ad 1 & 2, non eſſe legitimum matrimonium inter ſic ſe transferentes & tranſeuntes cum fraude. Reſp. Congr. matrim. non eſſe validum, niſi domicilium aut quaſi, transferatur.

Ad 3, niſi domicilium vere transferatur, matrimonium non eſſe validum. Atque hæc Reſponſa Urbanus VIII dato ad Colonienſem *Brevi* confirmavit. Hoc Reſp. Urb. VIII confirmavit.

Ex his igitur pateſcere (pergit Bened. XIV) in primis duobus caſibus matrimonium eſſe invalidum, quia fraus interceſſit; validum autem cenſeri in tertio, in quo, licet fraus interceſſerit, nihilominus, antequam contraheretur matrimonium, in termino *ad quem* tranſeuntes domicilium vel quaſi-domicilium adepti eſſent. Novum ſiquidem non eſt, ut quis domicilium habeat in uno loco, & quaſi domicilium adipiſcatur in altero: tunc autem liberum eſſe contrahere in alterutro coram Parocho. Non valere autem matrimonium contractum coram Parocho loci, ubi contrahentes reperiuntur, non animo ibi domicilium contrahendi. Atque ita frequenter pronuntiatum a S. Congregatione & Rota.

Habitatio unius ſaltem menſis.

Ad hoc autem, ut quis cenſeatur quaſi-domicilium contraxiſſe, requiri, ut, antequam ineatur matrimonium, *unius ſaltem menſis ſpatio* habitaverit in eo loco, in quo matrimonium contrahitur. Ut autem licite contrahatur, requiri, ut prius denuntiationes (quarum origo ad Sæculum XIII refertur) factæ jam fuerint in loco prioris domicilii, ut conſtet, nullum impedimentum obſiſtere, ſecus Parochum non debere aſſiſtere; ſi non vi Tridentini, ſaltem vi Lateranenſis IV, quo denuntiationes toti Eccleſiæ ſunt præceptæ.

Matrimonio hæreticorum ſunt valida.

Cæterum potuiſſe Tridentinum conditionem quandam præſcribere, quæ prius non aderat, ſine qua contractus matrimonialis in paſterum non eſſet legitimus, neque valida traditio & acceptatio corporum. Ne autem hæreticos exaſperaret hæc diſpoſitio Tridentini, quorum matrimonia hoc pacto eſſent invalida, conſequenter proles illegitimæ, ſtatutum eſſe, ut hujusmodi Decretum in unaquaque Parochia obtineat ſuum robur poſt 30 dies, a die primæ publicationis, in eadem Parochia factæ, numerandos.

Si autem dubitetur, an promulgatio ſit facta, ad eam probandam ſufficere diuturnam obſervantiam Decreti. Denique cum Archiepiſcopus Goanus petiiſſet, indulgeri ſibi licentiam in decennium, concedendi oratoria privata, Pontifex annuit, eo modo, quo Prædeceſſor illam obtinuerat.

Saldanha Viſitator.

4. Cardinalis Diaconus de *Saldanha* conſtituitur Viſitator & Reformator Clericorum Regularium S. J. in Regnis Portugalliæ & Algarbiorum, & in Indiis Orientalibus & Occidentalibus, Regi Fideliſſimo ſubjectis.

5. 2. Maji 1758, quo Benedictus XIV S. Viaticum ſuſceperat, ultimum ſuum opus perfecit ante mortem, dum raro exemplo omnium conſultorum ſuffragiis convenientibus pronuntiavit, conſtare de heroicis virtutibus Venerab. Servi Dei *Franciſci de Hieronymo*, Sacerdotis Profeſſi S. J.

FINIS PARTIS XI.

APPARATUS
ERUDITIONIS
PRÆSERTIM
AD
JURISPRUDENTIAM,

In quo
Præter Juris Univerſalis Principia
JUS NATURÆ, GENTIUM, DIVINUM,
APOSTOLICUM, & PONTIFICIUM, JUS
SYNODALE OECUMENICUM, NATIONALE
AC PROVINCIALE,
Unacum
Provinciarum ac Regnorum Eccleſiaſtico & Politico Statu,
Diſciplina Eccleſiæ, Hæreſibus exortis &c. continua ſæculorum ſerie ad
præſens usque tempus deductum, inſertisque pro re nata multis
obſervationibus criticis, ac controverſiis Juridicis,
Publicis, ac Polemicis,
METHODO HISTORICO-DOGMATICA COLLIGUNTUR,
ET BREVI AC CLARA IDEA DELINEANTUR
In utilitatem eruditionis amantium, quibus vaſta Conciliorum, Decretorum,
Hiſtoriarum &c. volumina perlegendi aut occaſio aut tempus deficit,

AUTHORE
P. JOSEPHO BINER S. J.

PARS XII,
Complectens
HISTORIAM ECCLESIASTICAM ET POLITICAM ASIÆ,
AFRICÆ, ET AMERICÆ.

Auguſtæ Vindelicorum & Friburgi Brisgojæ
Sumptibus Fratrum Ignatii, & Antonii Wagner, Bibliop. MDCCLXVI.

PRÆFATIO.

Habes tandem, amice lector, apparatus ad Eruditionem Partem XII, eamque ultimam, quæ Aſiæ, Africæ, & Americæ ſtatum veterem & novum, Eccleſiaſticum & Profanum brevi pro inſtituto ſynopſi perſequitur, ut aliquali Hiſtoriæ Tyronibus eruditioni, his temporibus tantopere æſtimatæ, ſubſerviat.

Incipit autem narratio a vetuſtiſſimis Imperiorum Regnorumque per orbem terrarum initiis, progreſſibus, & ruinis. Ad ſingulas dein majores provincias deſcendit, earumque ſtatum breviter exponit. Intueri licebit rerum humanarum, ſurſum deorſum euntium, varietatem, ut oculos attollamus ad ſupernam illam & manentem civitatem, regnumque, cujus non erit finis.

Apparebit ſimul dilucide, quænam Religio merito glorietur inſigni illa nota veræ Eccleſiæ, quod ſit *Catholica* ſeu univerſalis, cum ad mandatum Domini & exemplum Apoſtolorum, ſacri operarii eant in mundum univerſum, & prædicent Evangelium omni creaturæ. Quænam

Semiramis.

perpetuo occupaſſe. Ad quid enim *Semiramis* Nini uxor tam ſtupendis operibus Babylonem præ Ninive exornaſſet, ſi in ea non reſediſſet. Quare Imperium *Aſſyriorum*, *Babyloniorum*, *Chaldæorum* promiſcue appellatur. Imperatores autem Aſſyrii prope 40. continua ſerie ita gubernarunt, ut omnes in fœminas mutati, Semiramis autem in virum videatur, qui (*Abrahami tempore*) Imperium Aſſyrium in immenſum protenderet; victo ad extremum Zoroaſtro Perſarum Rege.

Regnum Aſſyriorum.

Sardanapalus

Ultimus in hac nominum ſerie fuit *Sardanapalus*: cujus vel nomen audire horrori eſt honeſtis auribus. Is autem, cum Provinciarum Gubernatores, tanta probra non ultra ferentes, inſurgerent, ac Niniven obſiderent, ſuccenſo palatio cum mulieribus ſuis conflagravit, vindicantibus flammis ignes fœdos, &, quod ſupremum malorum eſt, etiam æternis. (*anno Mundi* 3077. *tempore Joas Regis Judæ, & Jehu Regis Iſrael*). Sardanapali tempore ad Ninivitas miſſus Jonas.

Diviſio Aſſyriorum Imperii.

Ex vaſtiſſimo Aſſyriorum Imperio tria deinceps magna exorta ſunt regna, *Medorum*, *Ninivitarum*, & *Babyloniorum*, quæ tamen unum Aſſyriorum Imperium, nomine veteri retento, conflabant. Et quidem *Medorum* regnum auſpicatus eſt *Arbaces*, *Ecbatanæ* fixa Metropoli a 9 deinceps Regibus gubernatum. Ultimus Medorum Rex fuit *Aſtyages*, qui ſomnio territus, *Mandanem* filiam ſuam deſpondit *Cambyſi* Perſæ, ignobilis generis homini. Natus illis nuptiis *Cyrus*, quem necandum dat *Harpago* Aulico. Is autem paſtori educandum tradidit. Quod ubi Aſtyagi ſuboluit, Harpago filium mactatum coctumque manducandum appoſuit. Harpagus Cyro jam adulto genus aperit, & in ultionem intentus, cum eo conſpirat in Aſtyagem. Cyrus ope Perſarum eundem vincit, regnoque privat; atque hoc pacto Medorum regno finem impoſuit, & Monarchiæ Perſicæ fundamentum jecit: *Dario Medo* Aſtyagis filio a Cyro nepote pulſo, & poſt Baltaſſaris mortem regnum Babyloniorum invadente.

Medorum regnum.

Arbaces.

Aſtyages.

Harpagus.

Cyrus.

Regnum Ninivitarum.

Alterum regnum, quod poſt fata Sardanapali ſurrexit, vel ſuo modo continuabatur, eſt regnum *Ninivitarum* ſeu *Aſſyriorum in Ninive*: quod ſub 5. adhuc Regibus ſtetit. Primus recenſetur *Phul*, qui regnavit A. M. 3150. tempore Oziæ Regis Judæ. Alter *Teglatphalaſar*, qui Judæos graviſſime afflixit. Tertius *Salmanaſar*, qui expugnata *Samaria* Oſeam, ultimum Iſraëlitarum Regem, anteceſſorum ſuorum exemplo ſceleratum, cum 10. tribubus Niniven captivum abduxit, Aſſyrios vero in Samariam miſit, ut agros colerent; unde *Samaritani* promiſcuæ religionis. Quartum *Senacherib*, Jeroſolimam,

mam oppugnantem, ad preces Ezechiæ Regis Judæ, Angelus in fugam egit, occiſis una nocte 185000. Aſſyriorum; cumque ad placandos Deos ſuos filios immolare vellet parens impius, ipſe ab iis occubuit victima. Ultimus erat *Aſaraddon*, filius Senacherib; qui a Merodach Aſſyriorum Rege ſuperatus & regnum amiſit & vitam, extincto Ninivitarum Imperio, atque ad Babylonios translato. Ninive vero, urbs orbis maxima, prope everſa eſt circa annum Mundi 3302, quo Roma fuit condita.

Tertium Aſſyriorum regnum poſt diviſionem Monarchiæ fuit regnum *Babyloniorum* ſeu *Chaldæorum*, quod (uti etiam Medorum) centum adhuc prope annos poſt extinctum Ninivitarum regnum ſuperſtes fuit, grandique robore imperium exercuit 15. ſub Regibus. Primus eorum erat Nabonaſſar. *Merodach* (qui Nabuchodonoſor appellatus in Scriptura etiam in Ninive regnaſſe dicitur) Manaſſen Judææ Regem impium, capta Jeroſolyma, Babylonem in carcerem abſtraxit; ex quo tamen poſt 7. annos liberatum regno meliorem reſtituit. Devicto Arphaxad Medorum Rege, miſit Holofernem in Judæam, quem, Bethuliam obſidentem, Judith occidit. *Nabuchodonoſor Magnus*, pronepos Merodachi, quo nec Alexander M. nec Romana unquam Reſpublica potentior, univerſum orbem ſubjugaturus videbatur, protenſis ad Medos, Perſas, Armenos, Hyrcanos, Arabes, Ægyptios, perpetuos Aſſyriorum æmulos, Afros, Iberos, Thraces, Æthyopes, victoriis. Niniven penitus delevit, Joachimum, Jechoniam, Sedeciam, ultimos Judææ Reges impios, capta Jeroſolyma, & templo Salomonico vaſtato, cum populo Judaico in captivitatem Babylonem abſtraxit. Nullus tamen Princeps potentius punitus a Dominantium Domino. Succeſſit Evilmerodach, & huic *Balthaſſar* ex filia nepos, qui poſtquam in convivio vidit manum ſcribentem in pariete noctu interfectus Aſſyriorum Imperium clauſit, poſtquam 1700. prope annos ſteterat, circa annum Mundi 3500. Servio Tullio Romanorum Rege.

Babyloniorum. Nabuchod.

Communiter Balthaſſar habetur pro ultimo Aſſyriorum Monarcha, & Cyrus pro primo Perſarum. Sed interponendus eſt inter eos medius, videlicet *Darius Medus*; neque enim Cyrus immediate regnavit poſt Balthaſſarem, ſed Darius, atteſtante S. Scriptura Danielis V. *Eadem nocte interfectus Balthaſſar rex Chaldæus, & Darius Medus ſucceſſit in regnum.* An autem Aſſyriis, an vero Perſis Monarchis ſit annumerandus, aut neutris, dubitari fortaſſe poſſet. Quidam ſcriptores eum ultimum inter Chaldæos Reges collocant: ſed obſtat communis perſuaſio, quod Balthaſſar fuerit ultimus. Alii ad Perſarum Monarchiam eum refe-

Darius Medus.

runt, videturque favere S. Scriptura Danielis 6. ubi Principes & Satrapæ Perſæ, ut ſternerent Danielem, Dario ſuaſerunt, ut mittat in lacum leonum, quicunque intra 30. dies ab alio quam a Rege quidquam petierit: *Nunc itaque Rex, inquiunt, confirma ſententiam & ſcribe Decretum, ut non immutetur, quod ſtatutum eſt a Medis & Perſis*; & infra, cum Darius Danielem vellet liberare, Principes ei dixerunt: *ſcito Rex, quod lex Medorum atque Perſarum eſt, ut omne Decretum, quod conſtituerit Rex, non liceat immutari.* Quid enim ad leges Medorum ac Perſarum appellaſſent, ſi Darius illis non imperaſſet?

Dici poteſt, Darium utrique regno, Chaldæo & Mediæ præfuiſſe per annum, donec omnia, ſponte aut coacte, Cyro nepoti ſuo ex ſorore cederet. Quis autem fuerit hic Darius, dubitari pariter poſſet. Danielis 9. appellatur *Filius Aſſveri de ſemine Medorum, qui imperavit ſuper regnum Chaldæorum, anno uno Regni ejus &c.* Fuit igitur veroſimilius filius Aſtyagis, Medorum Regis, (qui ex uſu Scripturæ Aſſverus cognominatur) Mandanis frater, avunculus Cyri, cum quo Babylonem expugnavit. (*Cornel. a Lapide in hunc locum*).

CAPUT II.

Perſarum Imperium.

Cyrus. Dario itaque Medo, aut mortuo, aut ultro cedente, aut coacto, *Cyrus*, totam Aſſyriam, Mediam & Perſiam dominatione complexus, *Monarchiam Perſicam* fuit auſpicatus, eamque grandibus incrementis auxit, donec poſt tot victorias & conquiſitas provincias a fœmina, *Tomyri* videlicet, Maſſagetarum Regina prælio victus, ignobili fato occubuit, circa annum 3524. Danielem, prout etiam Darius, Balthaſſar, Nabuchodonoſor, ſingulari æſtimatione & amore eſt complexus; quare viſis Iſaiæ de ſe vaticiniis, Judæos poſt 70. annorum captivitatem liberos dimiſit, & templum rurſus ædificandi copiam fecit.

Cambyſes Cyri Filius Ægyptios debellavit, ſed ferocia, crudelitate, temulentia præclaras victorias fœdavit. Gladio proprio periit. Quidam lixa, *Smerdim* Cyri filium ſimulans, ad thronum emergit; ſed ex auribus abſciſſis agnitus, perimitur.

Darius. Hyſt. *Darius Hyſtaſpis* equi hinnitu Rex electus, Babylonios rebelles *Zopyri* fraude domuit, urbemque diruit. Scythas aggreſſus cum dedecore rejectus eſt. Nec meliori fortuna uſus in Græcos; in Mara-

tho-

thoniis campis a *Miltiade* Athenienſi fuſus eſt, licet immanem exercitum in paucos duceret. Enituit *Cynegyri* virtus, qui amputatis manibus, dentibus infixis navem Perſicam, ne elaberetur, retinere conatus eſt. Obiit Darius A. M. 3560. regni 36. poſtquam Zorobabeli urbem & templum conſtruendi copiam fecerat.

Filios inter Darii de ſucceſſione exarſit contentio. Artabanes privilegio ætatis ſe munitum credidit. Xerxes ſe patre jam Rege natum obtendit. Obtinuit *Xerxes*, labemque, patri pugna Marathonia illatam deleturus, expeditionem in Græciam ſuſcepit, uti ſtolide ſuperbam, ita plenam ignominia. Contabulata claſſibus maria; tota Aſia in Europam effundi viſa. Nunquam conſpectus exercitus major, nunquam fuga turpior, *Artemiſia* Cariæ Regina armorum ſocia, virum ſe probavit, Xerxes fœminam: victus ad *Thermopylas* a *Leonide* Spartano terreſtri prælio, a *Themiſtocle* Athenienſi navali: felix, quod cymba vectus, remenſo Helleſponto, vitam in Perſiam reportare potuerit. Reliquit tamen *Mardonium* in Græcia, ut laceræ conquaſſatæque exercitus reliquiæ penitus delerentur. E tanta multitudine (quæ tribus hominum millionibus conſtitiſſe fertur) vix cladis nuntius ſuperfuit. Iram magnus bellator, poſtremus in prælio, primus in fuga, in Helleſpontum exeruit, quem pontem indignantem verberibus inflictis caſtigavit. Cum in contemptum populi deveniſſet, ab Artabane fratre occiſus eſt anno regni 21. Xerxes.

Succeſſit filius *Artaxerxes Longimanus*, Princeps quiete ac pacatæ indolis, *Aſſverus* in ſacris litteris appellatus; repudiata ſuperba Vaſthi *Eſtherem* Conjugem & Reginam elegit. *Amanum* patibulo, quod *Mardochæo* erexerat, ſuſpendi juſſit. Cum Samaritani ſe opponerent, novam rurſus Judæis plenamque Jeruſalem ædificandi facultatem dedit, dimiſſo in Judæam *Eſdra*, qui eidem fuerat a ſecretis, prout etiam *Nehemia*; qui Solymam deinceps reſtaurarunt. *Themiſtoclem* Athenienſem, ab ingrata civitate in exilium pulſum, quamvis paternæ cladis auctorem principem, ad ſe profugum ſuſcepit, magnisque favoribus eſt proſecutus. Cum autem eundem bello, adverſus Athenienſes gerendo, Ducem deſtinaſſet, is hauſto veneno ſibi vitam ademit, ne aut in patriam impius, aut Regi ingratus dici poſſet. Fato ſuo functus eſt Artaxerxes, poſtquam 40. annos regnaverat. Aſſverus.

Tres filios reliquit, Xerxem II, Sogdianum, & *Darium Nothum*. Primum occidit ſecundus, ſecundum tertius, qui 20. annis Thronum Perſicum occupavit.

Artaxerxes filius, *Mnemon* cognominatus ob memoriæ præſtantiam, 40 annos Imperii implevit. Grave bellum geſſit cum fratre, *Cyro Junio-*

niore, cui aſſiſtebant Lacedemonii, omnium Græciæ civitatum tunc potentiſſimi. Sed tandem victus a fratre Cyrus, & interfectus eſt.

Artaxerxes Ochus filius crudelitate omnes ſuperavit, nulli ætati, nulli generi, nec ſanguini ſuo parcens, 80. fratres ſuos occidiſſe fertur. Ægyptios, poſt Cambyſen a Perſarum Imperio rurſus abſciſſos, rurſus ſub jugum miſit: poſt 22. annorum tyrannidem a *Bagoa* Ægyptio veneno necatus, quod, bove Ægyptiorum Deo mactato, aſinum ipſis colendum ſubſtituerit.

Bagoas. Idem Bagoas, parricida impius, *Arſamem* Ochi filium poſt tertium regni annum crudeliter ſuſtulit.

Darius Codomannus. Eodem nefario ſcelere Bagoas *Darium Codomannum*, Arſamis fratrem, de medio tollere conatus eſt, ſed venenum, Regi miſtum, ipſe potare coactus eſt. Fuit hic Darius Perſiæ Monarcharum ultimus, ab Alexandro M. cujus ætatem deſpexerat, victus, ac trino prælio ad *Granicum* Bythiniæ amnem, ad *Iſſum* Ciliciæ urbem, ad *Arbelam* Aſſyriæ oppidum penitus debellatus, quinto anno Imperii, a Beſſo ſubdito interemptus, quod ſcelus parricida capite luit. Atque ſic finem accepit vaſtiſſima Perſarum Monarchia, quæ ſub 13. Regibus 208. annos ſteterat.

CAPUT III.

Græcorum Imperium.

Græcæ Civitates. Antequam autem Alexander Perſicam adverſus Darium expeditionem ſuſcepit, ut nihil a tergo intutum relinqueret, Græcas civitates, ſive Reſpublicas, penitus ſubjugavit. Multæ illarum erant, ſi unitæ animis & viribus manſiſſent, invincibiles, prout graviſſimis bellis, contra Perſiæ Monarchas geſtis, demonſtrarunt. Poſtquam autem, nexu diſſoluto, de principatu contendentes, in ſe ipſas arma verterunt, Macedonia unam poſt alteram deglutiit.

Spartani. Eminebant autem *Lacedemonii* ſive *Spartani*, gens fortiſſima, quæ ſuos quidem habebat Reges, ſed & iſti, poteſtate admodum reſtricta, ſuos *Ephoros*. Cum Athenienſibus variis bellis & fortunæ viciſſitudine de Principatu concertant: ſub Leonide, Pauſania, Braſida, Lyſandro, Ageſilao, Clearcho, victisque Athenis, Perſarum etiam Regibus bellum minitantur.

Athenienſes. Ægre palmam Spartanis ceſſere *Athenienſes*, ante Perſarum irruptionem in Græciam obſcuri ſatis nominis, poſtea vero toto orbe celebrati, ob bellicam præſertim fortitudinem *Miltiadis*, ejusque filii *Cimonis*, *Ariſtidis*, *Themiſtoclis*, *Alcibiadis*, *Periclis*; quorum virtute ſupera-

perabant non raro Spartanos, mox vero ab iſtis ita attriti, ut Athenis captis, delerentur propemodum. *Cononis* tamen artibus ſunt reſtituti. Præſtantiſſimos autem, quæ magna ruinæ cauſa, ſuos belli Imperatores, ac Heroës, *Oſtraciſmo* percuſſos, in exilium egerunt, ne Principatum ad ſe traherent, veriti.

Feſſis & attritis ſupervenere *Thebani*, duce *Epaminonda*, omnium Græcorum fortiſſimo, qui devictis Spartanis & Athenienſibus, civitati ſuæ Principatum aſſeruit. Mycæna, Meſſenia, aliisque civitatibus jam his, jam illis adhærentibus. **Epaminondas**

Perſarum & Macedonum Reges bella iſta Græcorum ſtudioſe fovebant, incitando & aſſiſtendo infirmioribus (qua arte politica Romani poſtea frequenter ad deglubendum orbem uſi ſunt) ut inteſtinis bellis attriti, ultra Græciam vires ſuas non poſſint exporrigere, imo prædæ reddantur obnoxii.

Et ſane *Philippus* Macedonum Rex, Alexandri M. pater, diligenter his Græcorum diſſidiis in rem ſuam uſus eſt; dum ſingulas civitates aggreſſus omnes ſub jugum miſit: & ſic, dum quælibet imperium ad ſe trahere nititur, omnes amiſere, & quid ſingulæ amitterent, non niſi oppreſſæ ſenſere, *Demoſtene* incaſſum clamante. **Philippus.**

Sed dum conſtricta jam manu Græcia, expeditionem in Perſas apparat, inter duos Alexandros, filium & generum, Epiri Regem, Philippus incedens medius, repente a Pauſania nobili Macedone trucidatus eſt, ætatis anno 47. regni 24. Alexander filius auctor cædis creditur, tum ob repudiatam matrem ſuam Olympiadem, tum ob flagrans regnandi deſiderium.

Alexander igitur, 20. duntaxat annorum Juvenis, regnum capeſſit, ſubactisque penitus Græcis, ac finitimis populis, Thebas acrius reſiſtentes, evertit, atque expeditionem in Aſiam adverſus Perſas inſtruit, relicto in Macedonia Antipatro. Trino conflictu Perſæ illi *immortales* cedunt *Phalangi* Macedonum. Ampliſſimam Monarchiam extinguit, novamque fundat Macedo, obſcuro hactenus terræ angulo in orbis terrarum Imperium protenſo. Suſa, Perſepolis, Ecbatana, Babylon, cum Rege cadunt. Pertinax Tyrus, opulenta Damaſcus, Memphis ſuperba ſubmittunt colla: Tygris & Euphrates, Ganges & Indus fræna mordent. **Alexander.**

Magno orbis conquæſtore nihil initio modeſtius, nihil integrius. Darii mater Syſigambis, conjux, filiæ, caſte ac verecunde exceptæ. At ubi mortalem ſe oblitus pro Deo coli voluit, in ſuperbiam, iram, ebrietatem, laſciviam, crudelitatem projectus, Calliſtenem, Clytum, Philotam, Parmenionem, Antipatri filios trucidavit, averſo

ſo militum amore, ſuis diffiſus, Perſas corporis cuſtodes adhibuit; qui tamen impedire non poterant, quo minus orbis domitor, hauſto veneno, Babylone periret, anno ætatis 33. Imperii 12. Jacet jam & tacet; exili clauſus urnula, cui orbis videbatur minor. Ah! *quid prodeſt homini, ſi mundum univerſum &c.*

Poſt mortem Alexandri M. filii ejus, Hercules & Alexander cum tota cognatione ſunt extincti, Monarchiam vero Duces Alexandri inter ſe ſunt partiti, qui omnes coronam ſibi ipſis impoſuerunt Quatuor autem potiſſimum regna inde ſunt exorta, *Aſiæ*, *Syriæ*, *Macedoniæ*, & *Ægypti.*

Et *Aſiaticum* quidem complectebatur Aſiam Minorem (quæ *Natolia* hodie appellatur) cum terris finitimis Primus ejus Rex erat *Antigonus*, Dux Alexandri præſtans, ſed ſuperbia & in ſubditos ſeveritate grandes virtutes corrupit. A patre non degeneravit *Demetrius*, ab expugnatis urbibus dictus *Poliercetes*; unus contra omnes, & omnes contra unum, fortunæ pullus, jam omnia, jam nihil. Surgebant autem ex Aſiatico hoc regno quatuor alia; *Pergamenum*, cujus Rex primus *Eumenes*, bellator excellens, ultimus *Attalus*, qui moriens Romanos hæredes ſcripſit, dubio relicto, an per *Divitias Attalicas* plus eis profuerit, an nocuerit.

Regnum Aſiæ.

Pergamenum

Ponticum.

2. *Ponticum*, quod *Mithridates* clauſit, cum Romanis multos annos fortiſſime colluctatus, ſed tandem poſt Lucullum & Murenam Pompejo ſuccumbens. 3. *Armeniæ* Regnum; cujus ultimum Regem *Tigranem* Lucullus debellavit, atque Antonius triumvir poſtea Armeniam in formam Romanæ provinciæ redegit. 4. *Parthicum*, ab Arſace coeptum; de quo ſuperiore capite plura diximus.

Armenum.

Parthicum.

Syriæ.

Syriæ Regnum primus occupavit *Seleucus*, Dux pariter Alexandri M. cujus ſucceſſores *Seleucidæ* appellantur; qui Judæos, Machabæorum præſertim tempore, graviſſime afflixerunt, Antiochus maxime *Epiphanes*: ut ſacra docet Hiſtoria. Ultimus Syriæ Rex erat *Tigranes*, qui cum Armenia Syriam quoque poſſidebat. Sed Pompejus, relicta illi ſub tributo Armenia, Syriæ regno finem impoſuit, poſtquam ſub 25. Regibus 246. annis ſteterat.

Macedoniæ.

Macedoniæ Regnum, ſpreto Aridæo Alexandri M. fratre, ad ſe traxit *Antipater*, ad illius cuſtodiam, dum in Perſas moveret, relictus ab eodem Alexandro. *Philippus* penultimus, & *Perſeus*, ejus filius, quia cum Carthaginenſibus contra Romanos fœdus inierant, ab iſtis bello devicti ac regno exuti ſunt, Perſeo in triumphum ducto, & ad perpetuos carceres condemnato. Poſtquam hoc regnum ab Alexandri morte ſub 18. Regibus per 155. annos floruerat,

Ægyp-

Ægypti denique regnum ex Græcis primus inchoaverat *Ptolomæus Lagus*, Alexandro M. ſimiliter victoriarum ſocius. Finiit Cleopatra; prout capite ſequenti prolixius narrabitur. Ægypti.

Quanta autem poſt obitum Alexandri fuerit rerum confuſio, quanto ſanguine ſteterit Monarchiæ Græcæ partitio, quot bellis inter ſe colliſi ſint, quos dixi, Reges, aliique Alexandri Duces, Lyſimachus, Perdiccas, Craterus, Nicanor, Caſſander &c., longum fuerit enarrare. Græcorum civitates in libertatem ſe rurſus vindicabant, quam unus Regum, ut ſocias haberet, addicebat, alter rurſus turbabat, mira rerum omnium confuſione, quæ Romanis, ſe ubique miſcentibus, occaſionem dabat, omnes devorandi.

CAPUT IV.

Regnum Macedonum.

Debellatis bello Punico ſecundo Carthaginenſibus, Romani ut Græcam Monarchiam everterent, a meridie in orientem arma converterunt, primum omnium aggreſſi *Philippum*, Regem Macedonum, quod cum Hannibale icto fœdere, 4000. militum adverſus Scipionem miſiſſet in Africam, atque 200 naves deſtinaſſet in Italiam, ut eandem Carthaginenſibus aſſereret, devictæ vero eorum ope in Græcia & Aſia gentes Macedoniæ accederent, quas ſub unum Imperium collegiſſet Alexander Macedo: quod denique Athenienſes, Romanorum ſocios, opprimeret. Bellum Macedonicum.

Miſſis igitur a Romanis poſt duos alios belli Imperatores, qui minus proſpere rem geſſerant, *Titus Quintius Flaminius* cum exercitu, qui adjunctis ſibi Attali Regis, Ætolorum, Achæorum, & Rhodiorum ſociorum auxiliis, bis Philippum vicit, caſtriſque exuit. Roganti pax data ea lege, ut Græciam dimittat liberam, ſoliſque Macedoniæ finibus, qui ante Alexandrum ejusque patrem fuiſſent, regnum ſuum circumſcriberet: non plures, quam 5000. milites habeat, nec plures quinis triremes: Elephantes omnes, cum captivis dimittat: tributum Romanis pendat: Demetrium filium obſidem iisdem tradat. Pax cum Philippo.

Similiter Conſul Flaminius *Nabin*, qui Spartæ tyrannidem uſurpaverat, ad pacem petendam coëgit. Conceſſa ea conditione, ut omnes urbes liberas dimitteret, & filium fidei obſidem Romam mitteret.

Ætoli. *Ætolis*, genti ad Epirum ſitæ, pax utraque diſplicuit, quod minus, quam ſperaverant, ex ea recepiſſent; quare hoſtes Romanorum ex ſociis effecti, *Antiochum Magnum*, Epiphanis patrem, Syriæ Regem ad bellum, Romanis inferendum, excitabant. Ægre quoque eos habuit, quod Philippus & Nabis non omnino fuerint deleti; ſed alia erat Romanorum ratio ſtatus. Conſtitutum illis erat, Aſiam aggredi. Græci in libertatem erant aſſerendi, ut amicos habeant; abrumpendum bellum Macedonicum, ne cum duobus potentiſſimis Regibus eodem tempore bellum eſſet Romano populo; devicto Antiocho facilem fore Græcorum ſubjectionem arbitrati, prout reipſa poſtmodum evenit.

Bellum Aſiaticum cum Antiocho. Macedonicum igitur bellum excepit *Aſiaticum*, 1. quia Romani omnes civitates, etiam in Aſia, liberas eſſe volebant. 2. Quia Antiochus Ætolorum ſuaſu cum exercitu in Europam venerat, & Græciæ civitates invaſit. 3. Quia Hannibalem in ſinu ſuo foveret, & cum eo conſilia adverſus Romanos cuderet. Arma igitur utrinque expedita. *Lucio Scipioni* Aſiatica decreta provincia, poſtquam frater ejus Scipio Africanus legatum ſe ejusdem iturum promiſerat. Fuſus ingenti prælio Antiochus ille Magnus, orbis terror, ope Eumenis Pergameni Regis, & Rhodiorum, qui claſſe valebant. Rejectus ultra Taurum Syrus, ampliatum Regnum Eumenis, Rhodiis adjectæ

pax. civitates, Antiochus Epiphanes filius ductus Romam obſes. Ætoli caſtigati pacem obtinuerunt, ſed duram: Lucius Scipio, *Repetundarum* poſtulatus, cum in carcerem duceretur, Sempronius Grachus Tribunus plebis, quamvis inimiciſſimus Scipionibus, interceſſit, non paſſurum ſe inquiens, ut is, qui populo Romano Aſiam aperuiſſet, trudatur in carcerem. Dictus fuit Lucius *Aſiaticus*, ſicut Cornelius frater *Africanus*.

Bellum Macedon. II. Secutum eſt mox alterum bellum Macedonicum cum *Perſeo*, Philippi filio, ex pellice nato, qui fratrem Demetrium peremerat. Cauſæ belli Perſeo, 1. circumſcriptum Macedoniæ regnum. 2. Odium Romanorum. 3. Ingenium inquietum, ac jugi impatiens. 4. Virium fiducia, factusque 26. annorum ab inita pace apparatus ad bellum ingens, & 40000. exercitus. Romanis vero. 1. Vexati Socii. 2. Sollicitati ad arma Reges Syriæ & Ægypti. 3. Aſſidua belli præparatio. 4. Eumenis querelæ. 5. Ferox reſponſum, datum legatis Romanis, necdum omnium dierum ſolem occidiſſe.

Qua-

Quatuor annis ductum eſt bellum fortuna varia. Victi ſæpius Romani. Petiit nihilominus pacem Perſeus, cujus ſpem non alia conditione accepit, niſi & ſe & omnia ſua Romanis permitteret. Noluit victor ita ſecum agi. Quapropter *Æmilius Paulus* Conſul (illius, qui ad Cannas cecidit, filius) venit in caſtra, victumque acie Perſeum capit, Romamque ad exornandum triumphum ducit, poſtquam 12. annis regnaverat.

Cecidit igitur coloſſus ingens, confractaque jacent *Venter* & *Femora* illa *Ænea*: delentur orbis domitores Macedones: pereunt opes, a 40. Regibus ubertim collectæ: contabeſcit in carcere Perſeus: Alexander ejus filius Romæ ſcribæ fungitur officio. Hæc videlicet eſt innata rebus humanis firmitas. O grande nihil!

Exarſit haud multo poſt *bellum Macedonicum tertium*; quippe *Andriſcus* quidam, ultimæ ſortis homo, Perſei filium ſe dicebat, aſſumpto Philippi nomine (unde *Pſeudo-Philippus* nominabatur); plurimos ille non tantum Macedones, ſed & Thraces, aliosque, quibus jugum Romanorum grave erat, in ſocietatem armorum pertraxerat. Captus quidem Antiochiæ a Demetrio Syriæ Rege (cum quo fœdus ambiebat) Romamque miſſus eſt. Sed, quia contemnebatur, negligenter cuſtoditus evaſit, Macedoniam occupavit, aſſumpto ſceptro & corona Regia. III.

Miſſus ad componendum tumultum a Senatu Romano Scipio Naſica; ſed altius res provectas deprehendit, quam ut ſine vi componi poſſent. Miſſus igitur Juvencius cum exercitu: ſed haud procul aberat, ut ab Andriſco totus deleretur. Venit igitur in Macedoniam cum majoribus viribus & conſulari imperio *Quintus Cæcilius Metellus*, qui Andriſcum bis acie victum captumque Romam abduxit, ubi Regi huic ſcenico ſingularis is honor obtigit, quod Conſul Romanus de eo triumpharit. Macedonia in Provinciam Romanam redacta eſt, cum poſt devictum Perſeum libera fuiſſet pronuntiata. Macedonia ad Romanos.

CAPUT V.

Regnum Syriacum & Judaicum. Sub Machabæis.

Antiocho Magno (Seleuci Nicanoris primi Syriæ Regis abnepotis) quarto poſt bellum cum Romanis anno decedenti, ſucceſſit filius natu major *Seleucus IV Philopator*, qui per patris cladem ad ma-

Heliodorus. cram fortunam redactus, *Heliodorum* Solymam miſit, ut pecunias, quarum vim magnam ibi cuſtodiri audierat, raperet, ſed a duobus Angelis flagellatus corruit; nec niſi Oniæ Pontificis precibus vires recipere poterat, Regique retulit, non niſi hoſtem Solymam mittendum.

Poſtquam autem Seleucus 12. annos regnavit, defunctus regnum fratri *Antiocho Epiphani* reliquit, Demetrio filio Romæ relicto, quem pro Epiphane obſidem ſubſtituerat.

Antiochus Epiph. Famoſus hic ex ſacris litteris eſt Antiochus, quem Ægyptum invadentem, *Popilius* legatus Romanus circulo circumſcripſit, cum dicto: *hic ſtans delibera*; quo territus, recedens in Syriam, cum in Romanos non auderet, in populum Dei iram exeruit. Solymam expugnat: cives obtruncat, templum expilat, atque in omnes Judæos, ut religionem ejurent, tormentis ſævit. Expulſo *Onia* Pontifice ſanctiſſimo, *Jaſonem* ejus fratrem, vitæ profligatæ hominem, intrudit, qui ritus gentiles introduxit. Sed cum *Menelaus* plura Antiocho promitteret, Jaſone pulſo, Pontificatum, plus offerenti expoſitum, emit.

Machabæi. Inter alios *Eleazarus*, 90. annorum ſenex, ſeptemque Machabæi Juvenes cum matre tyranni crudelitatem morte fortiſſime ſuperarunt. *Mathathias* vero cum quinque filiis, *Juda*, *Jonatha*, *Simone*, *Eleazaro*, *Joanne*, viris fortiſſimis, vim vi repellendam exiſtimantibus, impiis Edictis ſe oppoſuit. Fugit is e civitate Modin in montes & deſerta, ubi multi ex Hebræis, quos legis & avitæ religionis zelus accenderat, eidem ſunt aggregati. Cum Sabbato ſe non defenderent, mille occiſi ſunt. Unde a Mathathia jubentur, ea etiam die vim repellere, rigorem legis prudenti epikia interpretatus. Nec dubitabat, Judæum, idolis immolantem, interficere, ad exemplum Phinees; quia iſti publica auctoritate ſunt uſi, tanquam Duces populi.

Judas Mach. Mortuo Mathathiæ ſucceſſit in Ducis munere *Judas*, *Machabæus* cognominatus, ſacræ, ut Joſue quondam, militiæ archiſtrategus, paternæque virtutis hæres, primum per inſidias, aperto dein bello Syros perſequens; *Apollonium*, *Gorgiam*, *Lyſiam*, *Nicanorem*, *Timotheum*, Antiochi Duces, ſtupenda fortitudine vincit, Solymam recipit, templum expurgat, eaque edidit facinora, quæ Romanum & Spartanum fœdus meruere. *Eleazar* frater Judæ cum Elephantis ventrem diſſecaret, belluæ cadentis pondere obtritus eſt.

An-

Antiochus, ab expeditione infelici ex Perſia redux, cum Ducum ſuorum clades intelligeret, minarum plenus in Judæam movet, ferro & igni deleturus omnia. At Deus, criminum vindex, morbum tyranno immiſit, viſcerum tormina, vermes, ut vivum cadaver ſpirare, ac nemo computreſcentis fœtorem ferre poſſet. Agnovit equidem Numinis plectentis manum; ſed cum vera ac ſeria non eſſet pœnitentia, matura falci erat malitia; poſtquam regnavit annis 13 miſerabili morte finita. Antiochi interitus.

Quamvis autem regnum non fuerit ei debitum, ſed Demetrio nepoti, ipſius loco Romæ obſidi, filium tamen ſuum quinquennem, *Antiochum Eupatorem*, ſub Philippi ac Lyſiæ tutela regno admovit. Verum Romani, jam orbis Moderatores, *Octavium* in Syriam ablegarunt, ut regnum pro pupillo adminiſtraret. At vero cum is elephantes cicuratos occidi, & naves, contra pacem, cum Antiocho M. initam, conſtructas, comburi mandaſſet, a *Leptine* quodam occiſus eſt. Syriæ Reges.

Interea autem *Demetrius* (*Soter* cognominatus) Seleuci Philopatoris filius, cui regnum etiam ante Epiphanem jure primogenituræ erat debitum, cum 13. jam annis Romæ Epiphanis loco fuiſſet obſes, regnum paternum repetebat, ſed a Senatu, infantiam Eupatoris rebus ſuis commodiorem exiſtimante, dimiſſionem impetrare non potuit. Quare clam elapſus in Syriam profugit, ubi cum effuſa populi gratulatione exceptus, & Rex ſalutatus eſt. Turbæ.

Ut autem Romanos, ob fugam ſuam & ſceptrum arreptum irritatos, placaret, Eupatorem ejusque tutores occidit, in ultionem Octavii id factum Romam ſcribens, ſimulque Leptinem interfectorem vinctum miſit. Solos quippe Romanos, rerum arbitros, ad quos omnes Reges lites ſuas deferebant, metuendos ſibi crediderat. Præ reliquis vero *Eumenes*, Rex Aſiæ, & *Pruſias* Rex Bithyniæ eorum gratiam prenſabant. Igitur Eumenes, cum bello Macedonico ultimo neutras partes eſſet ſecutus, Romam abiit, ut ſenatui factum excuſaret, a quo frigide fuit exceptus. Pruſias vero humili & Majeſtate Regia adulatione indigna Curiæ Romanæ limina exoſculans, populi Romani ſe libertum dixit. At miſer in regnum ſuum redux a Diomede filio ſuo fuit occiſus.

Porro, ut res Judaicas perſequamur, poſt mortem Epiphanis, ſub Eupatore Lyſias, ab impiis quibusdam Judæis ſollicitatus, cum exercitu in Judæam venit, ubi *Menelaum* Pontificem occidit, & *Alcimum*, non minus ſceleratum, intruſit. Hic cum audiſſet, Regem creatum fuiſſe Demetrium, Antiochiam ad eum profectus, varias con-

contra Judam & Fratres ejus querimonias propoſuit. Quare Demetrius Bachidem, Meſſopotamiæ Præfectum, cum exercitu in Judæos miſit, quos doloſe circumvenit. Sed percepta Judæ circumſpectione & fortitudine Antiochiam rediit; cum autem Alcimus ac perfidi Judæi non deſinerent afferre querelas, miſſus eſt *Nicanor* cum majore exercitu, ac mandato, ut Judam vinctum ad Regem adduceret. Sed non is erat Machabæus, qui compedes pateretur. Victus ingenti prælio Nicanor & interfectus cecidit, exercitu ejus univerſo aut in acie cæſo, aut in fuga deleto.

Bella cum Machabæis.

Quiete tantiſper Judææ conceſſa, fœdo morbo interiit Alcimus impius; ſummus autem Pontificatus communibus votis delatus eſt Judæ, qui fœdus miſſis legatis cum Romanis & Spartanis iniit. Sed non legimus, quid hæc fœdera Judæis profuerint. Fovebant potius Romani hæc bella, ut mutuis cladibus attritis Aſiæ populis integri ipſi ſupervenirent, omnesque ſubjugarent.

Judæ obitus. Certe Demetrius, inſuperhabitis his fœderibus, *Bachidem* iterum cum novo exercitu miſit in Palæſtinam. Dilapſis cæteris, Judas cum ſolis octingentis viris iniit prælium adverſus 20000. quorum ingentem ſtragem edidit. Cecidit tamen fortiſſimus Heros magnusque bellator *Judas Machabæus*, Judaicæ libertatis vindex, cum perenni rerum geſtarum gloria.

Jonathas. Cum autem cæſo Juda Bachides per Judæam arma, cædes, ignes circumferret, multique ad eum deficerent, amici Judæ *Jonatham* fratrem ejus in Ducem populi elegerunt. Qui ab ultione fratris ſui *Joannis*, quem filii Jambri perfide interemerant, Principatum auſpicatus, interfectores, ad nuptias procedentes, aggreſſus, grandem eorum ſtragem edidit. Cum Bachide autem bis victo pacem iniit, parta Judææ libertate. Judæos autem impios, qui Demetrio Regi bellum adverſus Jonatham ſuaſerant, occidi juſſit.

Hiſtoria Syriæ ab exceſſu Demetrii adeo eſt implexa & intricata, ut nolim per illam lectoris memoriam fatigare. Antiochus M. (qui cum Romanis bellum geſſit) duos habuit filios, Seleucum, & Antiochum Epiphanem; Seleucus Soter Seleucum Nicanorem, & Antiochum Sidetem. Tres ergo erant lineæ ejusdem familiæ. Perpetua inter eas bella. Jam ex prima, jam ſecunda, jam tertia Principes thronum conſcendere, altero alterum dejiciente, exterisque etiam, uti Alexandro Bala, & Tryphone ſceptrum rapientibus. Nec raro Ægypti Reges ſe miſcebant. Nec minus Cleopatra Ægypti Regis filia, quatuor Regum uxor, turbabat; ut adeo multis annis mera in Syria eſſet confuſio.

Regum Syriæ turbæ.

His

His in diſcordiis ac bellis civilibus quietæ eſſe licuiſſet tantiſper Judææ, niſi Jonathas ſe miſcuiſſet, cum ſua ad extremum ruina. Cum enim *Alexander Bala*, qui Antiochi Epiphanis filium ſe dicebat, adverſus Demetrium Soterem inſurgeret, Jonathas, ampliſſimis ab utroque promiſſis invitatus, Alexandri partes eſt amplexus, quem totius orientis viribus ſuccinctum videbat, memor etiam malorum, quæ Demetrius in Judæam conſciverat. Demetrius, poſtquam Alexandrum vicerat, altero prælio fortiter dimicans occubuit. Alexander autem, cum Ptolomaide nuptias cum Cleopatra celebraret, Jonatham præſentem regiis honoribus eſt proſecutus, indignantibus inimicis, qui eum accuſatum advenerant. **Alexander Bala.**

Reliquit autem Demetrius Soter duos filios *Demetrium Nicanorem*, & Antiochum Sedetem. Prior ſexto poſt cædem paternam anno cum valido exercitu e Creta, ubi exulaverat, profectus, Alexandrum invaſit; ſed ope Jonathæ fortiter eſſe retuſus. At, cum Ptolomæus Philometor Rex Ægypti cum exercitu veniret in Syriam, Demetrium Nicanorem in regnum reſtituit, collocata ei filia ſua Cleopatra, uxore Alexandri, qui victus in Arabiam fugit, ibique occiſus eſt.

Sed brevis Nicanori erat quies, nam *Tryphon* militiæ Præfectus, eo deturbato, *Antiochum Entheum*, Alexandri filium impuberem throno impoſuit. Jonathas initio adhæſit Nicanori, cumque eum, Antiochiæ in ſede ſua regia obſeſſum, Syri conarentur occidere, miſit 30000 Judæorum Antiochiam, qui occiſis centum Syrorum millibus, Nicanorem Regem liberarunt, & in regno firmarunt. Verum, cum idem Nicanor per ſummam ingratitudinem Judæos cœpiſſet affligere, Jonathas, eo deſerto, ad partes Tryphonis tranſiit, multasque in Judæa civitates occupavit; Nicanor vero a Tryphone & Jonatha victus, fugit in Ciliciam. **Tryphon.**

At vero Tryphon, mortalium perfidiſſimus & ingratiſſimus, cum vellet Aſiæ regnum ad ſe pertrahere, occiſo Antiocho Entheo, Rege pupillo, *Jonatham* falſis promiſſis Ptolomaidem pellectum occidit. Judæi vero *Simonem* ejus fratrem, qui ſolus e Mathathiæ filiis ſupererat, Pontificem & Ducem conſtituunt. **Jonathas cadit.**

Tryphon crudelitate & perfidia, qua regnavit, id conſecutus eſt, ut populus ab eo averſus ad Cleopatram, quæ Seleuciæ morabatur, conflueret, eique ſceptrum deferret. Illa, cum vir ſuus Nicanor in exilio degeret, *Antiochum Sedetem*, ejusdem fratrem juniorem maritum quartis nuptiis depoſcit: qui regno admotus Tryphonem victum & corona & vita exuit. Itaque duo deinceps per annos complures Syriæ Reges erant,

iidemque fratres, & unius uxoris mariti, Demetrius Nicanor apud Parthos captivus, & Antiochus Sedetes: ille jure, hic poſſeſſione.

Simonis fortitudo. Antiochus, pro more illius gentis, ingratus, in Simonem adverſus Tryphonem ſocium, & Judæam arma convertit. At Simon, quamvis jam ſenex, invicta virtute ſæpius ejusdem exercitus fudit, & in eum ſtatum Rempublicam Judaicam poſuit, ut Salomonica tempora reduxiſſe videretur.

Occiſus. Interea vero, dum *Simon* ſtrenue Sedeti reſiſtit, & libertatem populi Judaici a Syriaco jugo vindicat, Ptolomæus gener eum ad convivium invitatum cum omnibus filiis obtruncat, *Joanne*, qui abſens erat, ſolo excepto. Miſit quidem parricida ſatellites, qui hunc quoque interficerent; ſed is, declinatis inſidiis, Dux populi & Pontifex creatus, Ptolomæum obſidet; ſed cum matrem ſuam flagellari cerneret, obſidionem ſolvit. (*Finis hic imponitur ſacræ Machabæorum Hiſtoriæ*)

Joannes Hyrcanus. Occiſo Simone Ant. Sedetes magno cum exercitu rurſus Judæam invaſit, ſed Joannes datis 300. talentis pacem obtinuit, factus deinde in expeditione Parthica Regis Sedetis ſocius.

Antiochum Sedetem in hac expeditione ab Arſace victum occiſumque, Demetrium vero Nicanorem regno Syriæ reſtitutum Joſephus Judæus narrat. Juſtinus vero victum Arbacem ſcribit, atque Nicanorem in Syria ad regnum dimiſſum, ut Sedetes Parthiam deſerere cogeretur, ſed hunc in hybernis fuiſſe occiſum, Joanni vero Machabæo *Hyrcani* nomen adhæſiſſe, quod Hyrcaniæ regem quendam ſuperaſſet.

Recuperato regno Demetrius Nicanor, poſt exilium non melior, Judæos rurſus vexavit. Sed expeditione in Ægyptum ſuſcepta, Syria ab eo defecit, & *Alexandrum* quendam *Zebennam* ſibi Regem conſtituit. Quare Nicanor ad domeſticum reſtinguendum incendium accurrens, victus occubuit, bis regno pulſus, diu captivus, ſemper miſer. Joannes vero Hyrcanus has inter turbas res Judææ impigre firmavit, auxitque.

Verum Alexander non diu tyrannidem exeruit; nam ab *Antiocho Grypho* Nicanoris filio victus interiit. Quo minus Gryphus ſocietatem, quam Hyrcanus cum Alexandro inierat, vindicaret, obſtitit *Antiochus Cyzicenus* frater, cum quo diuturno bello de regno contenderat.

Tres quippe fratres uterini, Seleucus, Gryphus, & Cyzicenus, omnes Cleopatræ filii, primi duo ex Nicanore, tertius ex Sedete ſuſceptus, diadema diſcerpebant. Seleucum mater *Cleopatra* occidit,

ut

ut regnum Cyziceno aſſereret; idem ſcelus in Gryphum patratura, venenum, quod ei miſcuerat, haurire ipſa fuit coacta, fœmina, conjux, mater, ſi quæ unquam, impia, ſceleſta, nefaria, Ptolomæi Philometeris, Ægypti Regis filia, quatuor Regum, Demetrii Soteris, Alexandri Balæ, Demetrii Nicanoris, Antiochi Sedetis, inceſtuoſa & adulterina conjux, bellorum & parricidiorum fœcunda parens. Cleopatra.

Dum bella iſta fraterna in Syria flagrarent, *Joannes Hyrcanus* Judæam, in libertatem ſemper magis magisque aſſertam, in pace gubernavit, atque ad florentem ſtatum perduxit. *Samariam* quoque ditioni ſuæ adjecit; ſed cum Phariſæorum ſectam exoſus, Sadducæos (qui Angelos & reſurrectionem mortuorum negabant) fovere cœpiſſet, populo ad extremum minus gratus, 31. Pontificatus & Principatus anno vivere deſiit, tribus, quorum memoria celebrior, relictis filiis, Ariſtobulo, Antigono, & Alexandro Jannæo, quorum tutelam commiſit matri. Joan. Hyrc. Samariam ſubigit. Obit.

Ariſtobulus, grandium ſpirituum Princeps, ſed ferox & ambitionis typho inflatus, propria matre, ut ſolus imperaret, crudeliter interempta, coronam ſibi impoſuit, *regnumque Judææ* poſt 500. annorum intervallum reſtauravit (cum Judas, Jonathas, Simon, & Joannes Pontificum ac Ducum nomine populum gubernaſſent) Jannæum fratrem carceri incluſit. *Antigonum* charum primo habuit; ſed cum eum, mitioris ingenii Principem, a populo præ ſe amari cerneret, occidi juſſit. Ariſtobulus Rex Judææ. Antigonus tragœdia.

Scena hujus tragœdiæ ita inſtructa eſt. Juſſit Ariſtobulus Rex, ut Antigonum ad ſe accerſitum ſatellites armati exſpectarent: ſi inermis veniret, ſalvum ire permitterent; ſin vero, occiderent. Nihil mali ſuſpicatus, inermis volebat fratrem accedere; ſed inimici ejus, & præſertim Alexandra, *Ariſtobuli* uxor, miſſo nuntio, perſuadent Antigono, caveret vitæ ſuæ, ſtructas eſſe inſidias. Armatis igitur cinctus, dum ingreditur, confoſſus occubuit. *Ariſtobulus* vero, Divinam ut vindictam cernat, viſcerum morbo periit, vix anno in regno exacto. Ituræos alioſque populos ab eo ſubjectos, Joſephus ſcribit.

Ductus e carcere ad thronum *Alexander Jannæus* frater, fratri ſimilis, hoc eſt, ferox, crudelis, truculentus, degenerante jam Mathathiæ & filiorum ejus illimi ſanguine. Bellis, cum Syriæ & Ægypti Regibus geſtis, infelix, in ſuos immanem exercuit tyrannidem, ſeptuaginta Judæorum millibus mactatis, & octingentis Proceribus in crucem actis. Jugulando tandem feſſus quærit ex Judæis, quid Jannæus tyrannus.

ergo a ſe peterent? reſponderunt una voce: *ut teipſum quoque jugules.* Nec multo poſt ſanguine & vino ebrius interiit, 27. anno tyrannidis, relictis duobus filiis, *Hyrcano* & Ariſtobulo, quorum diſcordiis factum, ut Machabæa familia penitus fuerit exciſa, & rerum ſumma ad Romanos translata; quod poſtea referetur.

Eundem exitum jam ante nactæ ſunt perpetuæ Regum Syriæ diſcordiæ. Duo fratres Antiochus *Gryphus* & Ant. *Cyzizenus* de regno contendebant. Victor primum ille, poſtea victus. Conjuges habebant duas ſorores Cleopatras, quæ mutuis odiis rixisque ſunt interemptæ. Periit quoque Gryphus: 4. reliquit filios, qui omnes diademate caput cinxerunt, & laciniam aliquam regni abſtraxerunt.

Confuſio Syriæ.

Et *Seleucus* quidem, paterna bella proſecutus, *Cyzicenum* victum occidit: *Antiochus Euſebes* Cyziceni filius Seleucum, ejusque fratrem Antiochum interemit: *Philippus* & *Demetrius Eucæres* Gryphi filii partem regni rapiunt, ut adeo tunc tres eſſent Reges Syriæ. Sed Euſebes brevi periit. Eucæres a Judæis contra Jannæum Regem imploratus, gravi eundem clade affecit: dejectus ipſe regno a Philippo fratre.

Profecto ſi unquam fuit regnum turbulentum, & bellis parricidalibus diſtractum, illud certe erat regnum Syriæ, immanibus tragœdiis ſanguinarium. Vix ullus Rex fato ſuo deceſſit, violenta manu aut regno aut vita exuti omnes, ut adeo Syri, turbarum & parricidiorum pertæſi, ad exterum regem reſpicerent. Mithridates Rex Ponti Romanis bellis erat implicitus, Lathurus Ægyptius hoſtis. Igitur omnium oculi in *Tigranem*, Armeniæ Regem, verſi ſunt. 14. Annos is ſatis quiete Regnum Syriæ poſſedit, donec omnia in Romanorum manus ſunt devoluta.

Tigranes.

CAPUT VI.

Regnum Ponticum ſub Mythridate.

Poſtquam Syriæ Reges mutuis ſe cædibus contriverant, caput in Aſia extulit *Mythridates*, Ponti ac vicinarum provinciarum Rex, quo nullus (Hannibalem ſi forte excipias) majus pertinaciusque bellum Romanis intulit. Diffidentibus illis ſociali ac civili bello, Bythiniam *Nicomedi*, & Cappadociam *Ariobarzani*, Romanorum ſociis ac clientibus, eripuit, atque Armeniæ, Syriæ, Perſiæ, & Ægypti viribus ſe armavit adverſus Romanos. Hi legationibus primum rem com-

Bellum cum Mithridate.

componere nitebantûr, ſed cum Mythridates, ſimulationibus & fraudibus uſus, pellem non mutaret, ortum eſt bellum graviſſimum, ad 40. annos protractum.

Et primo quidem legati Romani cum contracto ex amicis in Aſia provinciis exercitu obviam procedunt; ſed Mythridates eos acie vicit, caſtris exuit, Duces Romanos cepit, Aſiam potiſſimam occupavit, magno cum honore ubique exceptus, dejectis Romanis inſignibus, præſidiisque ſuis impoſitis. Nec tantum orientales in partes ſuas pertraxit, ſed miſſis in Europam legatis, Græcos etiam & Hiſpanos ſollicitavit, ut jugum Romanorum, toti orbi inhiantium, excuterent.

Mithridatis victoriæ.

Quo minus mature ſatis Romani ruenti procellæ occurrerent, obſtabant cruenta illa *Marii* & *Syllæ* bella civilia. Quibus fretus Mythridates, miſſis ad Aſiæ ſatrapas litteris, una die 40000. Italici generis homines occidit.

Electus Romæ decumanos inter tumultus exercitus Imperator *Cornellius Sylla*, Athenas, quæ defecerant, expugnatas militi diripiendas tradidit, gemino prælio, altero ad *Chæroneam*, ad *Orcbomenum* altero (præſtantem jungentibus operam Muræna & Lucullo legatis) Mythridatem vicit, atque ad petendam pacem coegit; quam eo lubentius conceſſit Sylla, quod ſe hoſte declarato Romæ, a Mario & Cinna omnia ſus deque verterentur. Conditio pacis erat, ut Mythridates reſtitutis omnibus, quæ abſtuliſſet, paterna hæreditate contentus vivat.

Victus a Sylla.

Pacem obtinet.

Sylla cum maxima exercitus parte Romam properans, reliquit in Aſia *Murænam*, qui triumphi cupidine Mythridatem aggreſſus, victus eſt; inita tamen pax ob minas Syllæ Dictatoris. Hoc autem mortuo animum ad audendum addidit Mythridati bellum Romanorum cum Sertorio, mare pyratis plenum, Spartanorum tumultus in Italia. Orexin acuit Cappadocia, cujus hæredem Diomedes populum Romanum inſtituit. Hanc igitur, novis ictis fœderibus, invaſit.

Muræna.

Lucullus conſul miſſus belli Imperator, fame propemodum debellat Mythridatem, acieque victum, ad Tigranem Socerum Armeniæ Regem fugere compellit. Inſecutus Lucullus primum utrumque Regem vincit, dein vero ab iis victus, Mythridati in regnum ſuum redeundi occaſionem reliquit. Senatus autem Romanus, cum pyraticum inſtaret bellum, Lucullum revocavit.

Lucullus.

Maribus omnibus mira celeritate per Cnejum *Pompejum* a pyratis purgatis, *Manilius* Tribunus plebis rogationem tulit, ut eidem *Pom-*

Lex Manilia.

Pompejo bellum Mythridaticum ſumma cum poteſtate committeretur. Suaſit legen eleganti oratione Cicero, tunc Prætor.

Pompeji victoriæ.

Pompejus, in Aſiam, cum valido exercitu profectus Mythridatem in Armeniam ad Tigranem propulit. *Tigranes* vero, deſerto genero, Pompejo obviam proceſſit, ſuaque omnia dedidit. Perhumaniter exceptus, regno Syriæ, quod nuper adquiſiverat, ſpoliatus eſt, relicto ei, quoad viveret, avito regno Armeniæ. Syria in Provinciam Romanam tranſit. Præter Parthos, quibus petentibus fœdus confirmatum, & Indos, qui Romanorum arma non ſenſerant, totus oriens illis ſubjectus, ita, ut ad Euphratem & Ægyptum uſque omnia Romanorum eſſent, extrema eorum provincia facta media. *Mythridates* vero, cum veneno enecari non poſſet, ſeipſum confodit, ne veniret in Romanorum manus.

Syria provincia Rom.

CAPUT VII.

Regnum Judaicum ſub Herodianis.

Hyrcanus. & Ariſtobulus.

Eadem prope, ac alia Aſiæ regna, fata ſubiit *Judæa.* Alexander Jannæus, quod dixi, duos reliquit filios, *Hyrcanum* & *Ariſtobulum*, ſub tutela *Alexandræ* matris, quæ novem annis regnum adminiſtravit, ac moriens *Hyrcanum* majorem natu, placidæ & quietæ indolis Principem, Regem dixit. Sed cum is tardioris & obtuſioris eſſet ingenii, *Ariſtobulus* frater junior, in cujus pectore magis calebat ignis, & ſanguis Machabæus ebulliit, ei coronam eripuit, ſibique impoſuit.

Antipater.

Adquievit equidem pro genio ſuo Hyrcanus, ſed *Antipater*, gente Idumæus, educatus in Arabia, Herodis pater, vir locuples & verſuti non minus quam ambitioſi ingenii, cum ad regnum Judææ turbatis rebus adſpiraret, fraudibus ſuis Hyrcani ſimplicitatem opportuniorem credidit. Quare non deſiit, Ariſtobulum apud populum, tanquam injuſtum regni invaſorem, exoſum reddere, ipſumque Hyrcanum adverſus fratrem concitare.

Quia autem vires deerant, ad deturbandum ſolio Ariſtobulum, *Aretam* Regem Arabiæ cum exercitu adduxit, qui victum Ariſtobulum Jeroſolymis obſedit. Pompejus Scaurum miſit, ut turbas iſtas componat. Is accepta pecunia in Ariſtobulum pronior, ſolvi obſidionem jubet. Ariſtobulus vero inſignem de Areta & Antipatro victoriam retulit.

Pom-

Pompejus ſubin ambos fratres in Syriam accerſivit, ibique de regno diſceptantes audivit, cumque cauſam Ariſtobuli improbaret, is Pompejo, in Palæſtinam venienti, Jeroſolymæ portas occluſit. Pompejus autem vi adhibita urbem expugnavit, & duodecim Judæorum millia occidit (Templo tamen honorem habuit) atque ſic dum uterque frater de regno certavit, uterque illud amiſit. Pontificatus Hyrcano confirmatus, ſublato titulo Regio, quem extinctum apud Pompejum Judæi cupiebant: Antipatro autem Judææ adminiſtratio fuit commiſſa. *Ariſtobulus* Rex cum duobus filiis, *Alexandro* & *Antigono*, vinctus Romam perductus, in triumpho Pompeji ante currum actus eſt. Pompejus Solymam expugnat.

Nam *Pompejus M.* de Aſia ſubjugata magnificentiſſimum Romæ triumphum inſtruxit. Præferebantur devictorum Regum tituli, Mythridatis, Tigranis, Darii, Aretæ, Antiochi Comageni. Currum præibant quinque filii Mythridatis, filius Tigranis, Ariſtobulus cum duobus filiis viſebantur, grandia Perſiæ & Græciæ Monarcharum monumenta. Ipſe Pompejus, indutus Alexandri M. habitu, curru ſublimis ante omnes eminebat, charus multis, omnibus æſtimatus. Triumphus illius.

Ariſtobulus porro, ex Romana captivitate elapſus, in Judæam fugit, ſed captus a Gabinio & occiſus eſt. Idem fatum ſubire coactus eſt *Alexander* filius, qui Judæam ſibi rurſus ſubjicere conatus ab eodem Gabinio cæſus eſt. Reliquit autem Alexander ex *Alexandra* conjuge ſua, Hyrcani filia, *Ariſtobulum* & *Mariamnem*, quorum deinceps varia erant fata. Ariſt. occiſus Et Alex. filius.

Habuit etiam Alexander fratrem juniorem *Antigonum*, ultimum ex ſtirpe Machabæa Regem. Is quippe e vinculis Romanis elapſus, Parthorum ope in regnum reſtitutus, 4. adhuc annis cum Herode & Romanis conflixit, ſed tandem captus, Antiochiæ fuit interemptus: utque tota Machabæorum familia extingueretur, Herodes Hyrcanum, Ariſtobulum hujusque ſororem Mariamnem propriam conjugem, interfecit. Antigonus ultimus.

Hæc ut facilius intelligantur, repetenda breviter eſt Antipatri & Herodis Hiſtoria, a quibus omne malum Hebrææ gentis & Machabææ Domus ruina. Et Antipater quidem, poſtquam diſcordias inter fratres, Hyrcanum & Ariſtobulum Jannæi Regis filios concitaverat, tractoque in partes ſuas Hyrcano, ejusdem ſimplicitate, regno inhians, ad ambitionis ſuæ fomentum abuſus eſt. Ariſtobulum vero Regem Pompeji armis eſt perſecutus.

Ad ſtabiliendam autem filiis ſuis poteſtatem, *Phaſelum* Jeroſolymæ, *Herodem* vero juniorem Galileæ præfecit: rebusque ſuis aſtute ac doloſe compoſitis, obiit, veneno, ut creditur, ſublatus. Filii, ut tragœdiæ finem imponerent, quam pater orſus eſt, omni ope allaborarunt.

Solus eorum conſiliis obſtabat *Antigonus*, qui Parthorum auxilio ad thronum evectus, victoriam retulit. Capti *Hyrcanus* & *Phaſelus* in Perſiam ſunt abducti, ubi iſte alliſo ad ſaxum capite interiit. *Herodes* vero ad Arabes profugit, ab his terra prohibitus, in Ægyptum ad Cleopatram, indeque Romam ſe recepit ad *Marcum Antonium*, cujus patrocinium jam ante pecuniis emerat, eique amare, quæ Parthi in Syria & Judæa egiſſent, fuit conqueſtus, idque obtinuit, ut Rex Judææ fuerit declaratus, & decreta in Antigonum vindicta, quod Parthos accerſiſſet.

Finis Machabæorum Regum.

Miſſus Roma cum copiis *Ventidius*, qui, gemina reportata victoria, Parthos Syria expulit. Ab Antigono vero pecunia fuit placatus, ſed *Herodis* artibus & Antonii Triumviri favore, bellum in *Antigonum* a Romanis decretum, tribusque annis geſtum, donec numero ſuperatus, captusque capite plecteretur. Cum eo finem accepit Aſſamonæorum ſeu Machabæorum Principatus, per 126. annos continuatus.

Herodes Rex

Herodes igitur a Romanis, quos adulatione, ſubmiſſione, magnisque largitionibus fuerat lucratus, Rex Judææ renuntiatus, *Mariamnem* Alexandri filiam conjugem duxit. Cum autem metueret, ne Parthi pro *Hyrcano*, qui apud eos captivus detinebatur, contra ſe aliquid molirentur, eundem repetiit, & obtinuit, ut eum cum tota ſtirpe Machabæa poſſit extinguere. Cœpit immanem lanienam ab *Ariſtobulo*, Mariamnes fratre, 17. annorum Juvene, quem, ceu ultimam ſuam ſpem omnes Judæi ſingulari amore proſequebantur. Hunc dum Juvenes in amne luderent, immergi & ſuffocari juſſit, luctum propterea magnum præſeferens. Alexandra mater hæc ad Cleopatram Ægypti Reginam, perſcripſit, opemque poſtulat, Cleopatra ab Antonio, qui Herodem ad ſe Laodiceam evocatum, ſed ſolitis ſuis artibus ſe purgantem, abſolvit, atque in regnum ſuum remiſit, ubi fidem conjugalem Mariamnes in ſuſpicionem traxit, & Joſephum patruum ſuum propterea interfecit.

Occidit Ariſtobulum.

Interea, dum bellum Octavium inter & Antonium geritur, Herodes Antonio auxilia obtulit, quæ ille contra Arabes ire juſſit, a quibus victus eſt primum Herodes, caſtrisque exutus, at mox cladem inferens, pacem petere coegit.

Ve-

Verum cum rediret, triſte nuntium de pugna Actiaca, & clade Antonii, columinis ſui, accepit. Itaque perrecturus ad Octavium victorem, ne umbra domi ſupereſſet, quam timeret, *Hyrcanum* octogenarium, qui ſolus de maſcula ſtirpe Machabæa ſupererat, ſummum ſuum ac patris Antipatri benefactorem occidit. Fuit is optimæ mentis Princeps, quidquid luberet, agi ſecum paſſus. Filius Alexandri Jannæi, novem annos cum Alexandra matre regnavit Pontifex: ea mortua ſucceſſit in regno: pulſus ab Ariſtobulo fratre: reſtitutus a Pompejo: iterum pulſus ab Antigono, captivitatem in Parthia pertulit: redux in patriam occiſus ab Herode, mortalium crudeliſſimo & ingratiſſimo. Sed ambitioni nihil ſacrum. Alexandram autem & Mariamnem, matrem & filiam, quæ ſolæ de Machabæo ſanguine ſupererant, cuſtodia obſervari jubet. Et Hyrcanum

Sic diſpoſitis in omnem caſum domi rebus ad Cæſarem Octavium pergit, nihil boni de ſe ſperans, ob Antonii amicitiam. At ſinuoſa vulpes ita novit caudam aſtute agitare, promittere, rogare, adulari & blandiri, ut confirmato ei regno in amicitiam a Cæſare ſit ſuſceptus. Atque ita triumphans in Palæſtinam & ad genium ſuum rediit, eo barbaræ crudelitatis provectus, ut *Mariamnem* quoque conjugem ſuam, virtutis & pulchritudinis miraculum, & *Alexandram* ejus matrem, Hyrcani filiam, trucidarit, de miſto ſibi veneno falſo accuſatas, furioſis inde agitatus amoris motibus, & extrema pœnitudine. Tantarum cædium magna cauſa erat *Salome* Herodis ſoror, nefaria fœmina, quæ grandi mendacio aures fratris implebat, & ſuſpicionibus agitavit, vilitatem ſui generis ſibi objici poſſe non ferens. Et Mariamnem, Cum Alexandra matre, Salome ſorore incitante.

Quia autem totus ejus ſpiritus ab Auguſto Cæſare pendebat, velut hedera eidem adhærebat. *Cæſaream*, celebrem deinceps urbem, condidit, ejusque nomini dicavit. Ludos, ſingulis quinquenniis renovandos ejus honoribus inſtituit. Filios ſuos Alexandrum & Ariſtobulum, ex Mariamne ſuſceptos, ad eundem ſalutandum Romam miſit, ibique educari & litteris imbui voluit. Viciſſim Cæſar officioſo Regis animo in ſe conſpecto, regnum ejus auxit, eumque honoribus, accuſatores ejus vero vinctos remiſit, ipſeque cum Vipſanio Agrippa genero in Judæam profectus, admirandas Herodis fabricas, & opera publica præſens inſpexit. Cum populo ſe exoſum ſciret, ut amorem ſibi conciliaret, annonæ caritati famique ingruenti remedium attulit. Proſelitus factus, aſſumptaque, in ſpeciem ſaltem Religione Judaica, templum reſtauravit, rituum poteſtatem & privilegiorum confirmationem Judæis impetravit, urbes munivit, nec paucas bonas dotes habuit, quibus multitudini gratum ſe reddere po- Cæſaream condit. Ejus geſta.

tuiſ-

tuiſſet, niſi iſtas & virtutes politicas, barbara crudelitate, ambitione, vaniſque ſuſpicionibus fœdaſſet, & poſt bona intervalla, ſorori obnoxius, ad genium, malamque domus ſuæ gubernationem rediiſſet.

Romam profectus, ut, veneratione ſua Cæſari depenſa, filios Alexandrum & Ariſtobulum, litterarum ſtudiis jam probe imbutos in patriam reduceret. Excipiebatur communi Judæorum lætitia, utpote in quibus & regia indoles, & Mariamnis matris ſanguis Machabæus adhuc emicaret. Herodes pater Alexandro conjugem dedit Glaphyram, Cappadocum Regis Archelai filiam, Ariſtobulo vero Berenicem, ſuam ex Salome ſorore neptem.

At novæ mox in aula illa infelice & ſanguinaria coierunt nubes, in horrendam rurſus tempeſtatem erupturæ. Malorum fons iterum *Salome*, quæ verita, ne animoſi iſti Principes, Mariamnis matris ſuæ injurias perſequentes, de ultione cogitarent, non deſinebat, apud Herodem fratrem de inſidiis eos accuſare, inſtrumento etiam ad hoc uſa *Antipatro*, primogenito Herodis filio, ex Doride ſuſcepto, qui timebat, ne Mariamnis filii in regno ſibi præferrentur, ac propterea eos habebat exoſos, & apud patrem de ſtructis ejus vitæ inſidiis arguebat.

Filios accuſat Romæ.

Infelix pater, parricidiorum ſuorum conſcius, accuſatoribus credidit, atque cum filiis *Alexandro* & *Ariſtobulo*, quid ageretur, ignaris, Romam, atque inde Aquilejam profectus, coram Auguſto de nece ſibi intentata eos accuſavit. Stupore attoniti innocui Principes loqui vix poterant. Tandem vero Alexander calumniam ita diluit, ut, hortante Cæſare, pater cum iis in gratiam redierit. Permiſſum autem eidem, ut, cui vellet filiorum, regnum relinqueret. Deſignavit ille ejusdem hæredem Antipatrum, cui ſubſtituit Mariamnis filios.

Domum cum filiis reverſum pulſare non deſiere Salome & Antipater, inſidias identidem in aures Herodis inſuſurrantes. Primi quoque Aulæ Miniſtri in ſuſpicionem criminis vocati, quos Herodes necari juſſit, Alexandrum vero filium in vincula conjici, quem tamen ei Archelaus ſocer reconciliavit.

Et occidit.

At malacia iſta majoris procellæ erat prodroma. Nam delationibus non ceſſantibus crudelis pater utrumque filium, *Alexandrum* & *Ariſtobulum*, primum coram Beryto Proconſule accuſavit, dein vero ſtrangulari juſſit, omnibus eorum amicis pariter neci datis. Non equidem machinabantur mortem patris, ſed ob prælatum ſibi Antipatrum offenſi verba quandoque non ſatis cauta in aula delicata ſparſerant, quæ Herodi delata, &, ut fieri conſuevit, immutata & exagge-

aggerata, in animo ſuſpicioſo flammam excitabant, non niſi ſanguine reſtinguendam.

Poſt mortem fratrum *Antipater*, jam omnis, ut exiſtimabat, ſecurus periculi, impotenter adeo ſe geſſit, ut omnibus eſſet odio. Regnum cum patre adminiſtrabat. Sed conſortis impatiens, criminis, cujus fratres inſimulaverat, reus, carceri mancipatus, & in eo necatus eſt, dum Herodes pater cum acerbiſſima morte luctabatur, vivus toto corpore computreſcens, & inſanos inter dolores ſeipſum perimere conatus, a vermibus depaſtus, poſtquam occidit plurimos Judæos, ad 14000 infantes innocentes, ut Deum occideret, atque in viſcera ſua graſſatus, per ſe vel Romanos tres Ariſtobulos, duos Alexandros, Antigonum, Alexandram, Hyrcanum, Antipatrum, Mariamnem, interfecit. Herodis mors.

Hoc ei elogium ſcripſit quispiam: *Herodes Aſcalonita, vultu ferox, animo barbarus, luto & ſanguine maceratus, Protheus, Pſeudo-Politicus, cui ad ſummam crudelitatem nihil defuit niſi Deicidium, a quo voluntas non abfuit. Vulpina fraude regnum Judææ invaſit, anno Mundi* 3965. *regnavit iræ ſervus, juris dominus, fortuna felix, Cyclopea vita infeliciſſimus, anno* [*regni* 40, *vitæ* 70], *Chriſti* 8. *Paulo* ante mortem primarios ex Judæis viros convocaverat, eosque mox poſt mortem ſuam juſſit occidi, ut Judæos, de morte ſua alias gaviſuros, lugere cogat. Similiter in eos, qui aquilam auream, fronti templi in honorem Auguſti appenſam, dejecerant, ſæviit. *Magnus* tamen ab adulatoribus fuit cognominatus. elogium.

Inter 3. filios, qui crudelitatem patris evaſerunt, *Archelaum* teſtamento hæredem ſcripſit, ſed Auguſtus ſingulis partem dabat, quamvis Judæi immediate ſubeſſe cuperent Romanis, propter odium Herodianorum. Archelao deinde in exilium propter ſcelera miſſo, ejus partem Cæſar Syriæ univit, miſſo tamen in Judæam Procuratore, qui Syriæ Præſidi eſſet ſubjectus. *Herodi Antipæ* Galilæa fuit attributa, & *Philippo* Ituræa cum regione Trachonitidis, Abilinæ vero provincia Lyſaniæ extero, ad montem Lybanum regulo: unde *Tetrarchæ* appellantur, videlicet Archelaus, Antipas, Philippus & Lyſania. Philippus brevi obiit, Archelaus & Antipas, Chriſti illuſor, exulare in Gallia juſſi ſunt; Judæa vero ad Agrippam fuit devoluta. Filii. Tetrarchia.

Nam tres, quos dixi, fratres nullum maſculum hæredem reliquerunt; ſupererat autem *Herodes Agrippa*, eorum ex fratre Ariſtobulo, Herodis M. & Mariamnes filio interfecto, nepos, famoſæ Herodiadis frater, Princeps pauperrimus, cui tamen, ſi primogenituræ jure ageretur, regnum debebatur. A ſorore Herodiade aliquamdiu ſuſten- Agrippa I.

ſuſtentatus; cum Antipas ei paupertatem objiceret, Romam fugit, ibique poſt varios caſus ab Imperatore Caligula, in cujus amicitiam jam ante ſe inſinuaverat, Philippi patrui defuncti tetrarchia ipſi eſt attributa. Antipa autem relegato Rex Judææ eſt declaratus. Obiit anno Chriſti 44. regni 7.

Agrippa II. Succeſſit in partem regni filius Agrippa II, Rex Chalcidis, cujus tempore Jeroſolyma exciſa eſt, & tota Judæa in provinciam Romanam reducta: prout alias prolixius referetur.

CAPUT VIII.

Regnum Parthorum in Perſia.

Perſia ab antiquiſſimis temporibus ſuos Reges habuit; quippe jam trecentis a diluvio annis *Zoroaſtren* quendam Regem, a Semirami victum memorant. Quæ deinde a Cyro ad Darium Codomannum ſub Perſica Monarchia geſta ſunt, ſupra attigimus.

Alexander M. Dario debellato, Perſiam Græcæ Monarchiæ ſubjecit. Poſt ejus mortem tum Syriæ, tum Aſiæ Minoris Regibus centum propemodum annos paruit.

At vero tempore Antiochi M. Syriæ Regis, & belli Punici ſecundi exortum eſt novum in Perſia regnum, a tenuibus initiis potentiſſimum, quod unum obſtitit, ne Romana Monarchia per totam Aſiam extenderetur. Erat illud *Regnum Parthorum*, qui, Juſtino teſte, fuerant Scytharum exules, Aſſyriorum, Medorum, & Perſarum temporibus vulgus obſcuri nominis, poſtremo Macedonibus ſervierunt, ut adeo mirum videatur, quod ad eam pervenerint potentiam, ut, quorum ſervi fuerant, facti ſint Domini, ipſique adeo Romanæ amplitudini, diviſione velut orbis terrarum cum illa facta, terminos fixerint, cæſis non raro Romanis exercitibus, ſoli ex omnibus gentibus illis non ſolum pares, ſed etiam victores. (Origo Parthorum.)

Poſt mortem Alexandri M. cum dividerentur provinciæ, nemo Parthos dignatus eſt; unde *Satagenori*, externo ſocio relicti ſunt. Hic autem primum ſecutus eſt Eumenem, Regem Pergami, poſtea Antigonum, tum Seleucum Nicanorem, inde Antiochum Soterem, denique Antiochum Theon, primos Syriæ Reges. At vero Seleuco (Antiochi M. patre) & Antiocho Hierace bello colliſis, Parthi aliique orientis populi aperte a Syris & Macedonibus defecerunt, atque adjunctis ſibi Hyrcanis in regnum coaluerunt.

Regni

Regni hujus Parthici fundator fuit *Arſaces*, latrociniis antea deditus, unde Reges Parthiæ ejus ſucceſſores *Arſacidæ* appellantur. Vicit is Seleucum, ejus vero filius Arſaces II. Antiochum M. Per continuos 14 inde Reges Arſacidas, hæreditario jure ſuccedentes, regnum illud mirifice fuit propagatum, nihil adverſus Parthos, homines barbaros & feroces proficientibus Syris, nihil Romanis, ipſoque adeo Pompejo, qui totum orientem in triumphum ducturus videbatur. Arſaces.

Craſſus equidem, inito cum Pompejo & Julio Cæſare Triumviratu, factus Conſul Romanus, ſortitusque Syriæ provinciam, expeditionem in Parthos ſuſcepit; ſed ab *Orode* penitus profligatus, vitam ſuam totumque exercitum in Parthia amiſit, liquato auro in fauces infuſo, ad exprobrandam ei avaritiam, & auri cupiditatem, qua flagrabat, licet ditiſſimus Romanorum eſſet. Uſi victoria Parthi, Armeniam Syriamque, Romanas provincias, invaſerunt, ſollicitati etiam poſt cladem Philippicam a Bruto & Caſſio, miſſo ad eos Labieno, quo Duce Romano deinceps utebantur. Craſſus cæſus,

Marcus Antonius, cum Octavio & Lepido Triumvir, ut Craſſi cladem ignominiamque vindicaret, *Ventidium*, legatum ſuum, Ducem clariſſimum miſit, qui bis Parthos acie vicit. Unde Antonius, homo voluptuarius, ut Parthiæ debellatæ gloriam reportaret, cum ingenti exercitu eos aggreſſus, ſed victus, & in turpem fugam conjectus, non multo poſt pugna etiam Actiaca ſuperatus miſere periit. Et Antonius.

Auguſtum etiam Parthi coluerunt, nec ſub reliquis ex ejus Familia Imperatoribus bellum Romanis intulere: tum quod primus æſtus jam deferbuerit, tum quod domi ſatis negotii eis ſuccreverit, parricidalibus odiis ipſam Domum Regiam adeo confundentibus, ut Regnum ad aliam Parthicam lineam fuerit translatum. Ex hac primus erat *Artabanus I. Coſroëm* ejus pronepotem, bello victum, atque ex Armenia propulſum, ultra Tygrin & Euphratem ſubmovit Trajanus, ad tributi neceſſitatem adactum. De Armenia perpetua erat contentio. *Vologeſes*, Coſrois filius rurſus eandem invaſit; ſed lectis Antonini Pii litteris, pudori impar, dimiſit liberam. Rediit ſub Marco Aurelio, Romanumque exercitum inſidiis oppreſſerat. Geſtum inde quinquenne bellum per Caſſium, ejectus Armenia Parthus, captis ad Tygrin uſque urbibus. Trajani victoria.

Ultimus Parthorum Rex fuit *Artabanus III.* circa annum Chriſti 230. a Perſis occiſus, a quo ſic cecidit Parthorum ſeu Arſacidarum in Perſia dominatio, poſtquam ad 400 annos ſub 25. Regibus ſteterat, Finis Regni Parthici.

rat, magno Romanorum terrore non modo, ſed etiam damno, iterumque *Perſicum regnum* inſtauratum ab *Artaxerx*, obſcuro genere prognato. Contra Artabanum Dominum ſuum is rebellis, trino prælio fuſum delevit.

CAPUT IX.

Regnum Perſicum reſtauratum.

Regnum Perſiæ. Artaxerxes Romanos dein aggreſſus, Armeniam, Syriam, Minorem Aſiam ad Helleſpontum uſque ſibi cedi voluit, ceu provincias ad Regnum Perſiæ pertinentes; verum ad Alexandro Severo Imperatore bello victus, Perſia & Parthia (regionibus conterminis) contentus vivere coactus eſt.

Sapor ejus filius, ex Oriente multis cum viribus prorumpens, Italiæ jam imminebat, cum Gordianus Junior, ingenti parta victoria, ultra Tygrin eundem repulit. Sub Valeriano felicius tentavit aleam, nam Armenia & Meſſopotamia non contentus, Syriam quoque ſubegit. Valerianus Imperator poſt plures clades captus, Sapori, equum inſcendenti, incurvatus pro ſcabello ſervire debuit, in cavea ferrea belluæ inſtar ad ludibrium circumductus; tandemque abſtracta cute, toto corpore laniatus, miſere interiit. An Valerianus crudelior Tyrannus in Chriſtianos, an Sapor in Valerianum, jure dubites. Capti grandi numero Romani acerbiſſime habiti; cum foſſa implenda, occiſi ſunt captivi, eorumque corporibus fuit complanata. Perſæ autem ad Helleſpontum uſque omnia ſubjugarunt.

Sapor II. immanis Chriſtianorum (18000 mactaſſe dicitur) perſecutor, tempore Conſtantii Imperatoris ſimiliter Romanas in Aſia provincias invaſit. Impetum ruentem ſtitit *Niſibi*, per Jacobum Præſulem defenſa, qui culicum examinibus ſuperbum Pharaonem abegit. Julianus exercitum in intimam Perſidem duxerat, quem perdidiſſet, niſi de cœlo tactus periiſſet, & Jovianus pace copias ſervaſſet, relicta Perſis Meſopotamia.

Alterius multo, quam Sapor, indolis erat *Iſdegerdes*, quem Arcadius Imperator, ab hoſtibus undique infeſtatus, Theodoſio filio tutorem dedit, felici magis quam prudenti conſilio. Acceptavit provinciam ſibi delatam, & ſancte adminiſtravit, miſſo Cpolim Antiocho viro ſapiente, qui ſuo nomine tutelam gereret, additis minis, ſe

ſe armis vindicaturum injuriam, quam pupillo inferre quisquam præſumeret. Hinc quies & alma pax, donec adoleſceret.

Non eadem fides *Warano* ſucceſſori, qui, infenſus Chriſtianis, ſub flavi Isdegerdis regimine plurimum in Perſia auctis, profugos ad ſupplicia depopoſcit armatus. Ut honeſta Theodoſio belli cauſa, ſic bellum felix. Ab Ardeburio deletus Warani exercitus pacem & quietem a Perſis peperit.

Pherozes Rex XVI. ab Hunnis profligatus, tributum iisdem pendit. Quare Perſæ *Cabadem* ejus filium ſceptro admovent; qui homo cum eſſet turpis, turpem legem tulit, qua uxores communes eſſe voluit. Perſæ rationis ductu ſcelus abominati, Cabadem in carcerem conjiciunt, ac Cydarim in *Zambaſem* fratrem transferunt; quem tamen Cabades, muliebri habitu e carcere elapſus, dolis circumventum, erutis oculis, interemit, atque diadema rurſus invaſit, abrogatis tamen, quas tulerat, legibus, a lege naturæ abhorrentibus. Pacem cum Juſtino Imp. compoſuit, & ab idolis converſus dicitur.

Idem de *Choſroe I.* traditur, Cabadis filio, poſtquam a Belliſario fuit devictus; nam is, invidens Juſtiniani in occidente progreſſibus, ſibique timens, ſollicatus quoque a Vitige Gothorum Rege, Syriam ſubactam ad tributum coegerat. Sed ad pacem rogandam a victore compulſus in Perſiam ſuam rediit. *Hormiſdas* ſucceſſor, cum in plura hominum millia crudeliter ſæviiſſet, in *Choſroe II* filio impium parricidam habuit: poſtquam Baram Ducem, propter bellum in Romanos infeliciter geſtum, muliebri veſte donaverat.

Hic *Coſroes II,* ſi quis alius fortunæ pila, primos regni annos ingentibus ſignavit victoriis. Totus propemodum ſubactus Oriens; Aſia igne ferroque vaſtata; capta Jeroſolyma, cum innumeris Chriſtianis, eorumque 90000 Judæis vendita ad tormenta, cruces, lanienam; ſancta Crux in Perſidem aſportata, & ludibrio habita; Ægyptus & Libya direptæ, expilatæ, devaſtatæ; Carthago 7mo anno expugnata, Chalcedo obſeſſa, Perſa in Europam quoque effuſo, & Thraciam impune pervagante, ut adeo *Heraclio* Auguſto una ſupereſſet Cpolis, eaque infeſtata, pro orbis Imperio.

At ecce manum Numinis, rerumque humanarum, ſurſum deorſum euntium inconſtantiam! *Coſroes* eluctatus ad faſtigium mortalis gloriæ, quo altius aſcendit, hoc profundius præceps ruit. Heraclius, ſpe pacis rogatæ cum ignominia dejectus, fiducia ſola in Deum validus, per ſeptem annos tot tantisque victoriis ſuperbum Perſam attrivit, in Europa, Syria, Armenia, Perſia, omnique late Aſia triumphator, ut fidem ſuperet, vel Heraclium eſſe, qui vinceret, vel

Coſroen eſſe, qui vinceretur. Atque ut nihil ad calamitatem deeſſet, Coſroes Seleuciæ obſeſſus, & a *Siroe* filio, quod *Medarſen* juniorem Perſico Throno deſtinaſſet, captus, vinculis, fame, ſagittis, tergemina morte, crudeliſſime enecatus, tetro exitu grandes victorias fœdavit, vindicante cælo parricidales manus, a Coſroe Hormisdæ patri barbare illatas.

Mira profecto variantis fortunæ indoles! Heraclio primo nihil abjectius, medio nihil fortius, Coſroe primo nihil fortius, medio nihil abjectius, finiente nihil calamitoſius.

Data *Syroi* roganti pax. Crux Sacra Heraclio reſtituta, atque Imperatoris humeris, curru velut triumphali vecta Jeroſolymam, ſed cum prodigio, & Chriſtianæ demiſſionis exemplo.

Ultimus ex Perſica gente & Artaxerxis familia Rex erat *Isdegerdes III.* qui a finitimo Arabiæ Calypha *Omare* victus interiit circa annum 637. Perſia deinde 271 annos ſub Arabum jugo ingemuit.

CAPUT X.

Regnum Calipharum in Arabia, & Perſia.

Arabia, magna Peninſula, intra mare rubrum & ſinum Perſicum excurrens, dividitur in *Petræam*, *Deſertam*, & *Felicem.* Incolæ ab Iſmaele Abrahami filio deſcendere exiſtimantur. Neque ab Aſſyriis, neque a Perſis, Græcis, aut Romanis unquam ſubjugati, ſed proprios Reges habuerunt, qui *Calyphæ* dicebantur. Ælius Largus Dux Romanus equidem ſub Auguſto Imperatore expeditionem in Arabiam ſuſcepit, ſed per deſerta, nemine in conſpectum veniente, fame exercitus ita acciſus eſt, ut Sabo Regi haud arduum dein fuerit, eundem expellere. Hæc prima ultimaque fuit Romanorum in Arabiam expeditio.

Plures autem etiam ſimul Reges diverſis Arabiæ provinciis dominabantur, ut *Nabathæi*, ex quibus *Aretas*, ſacris ex litteris notus: *Jemenſes*, *Hirenſes*, *Gaſſani*, *Hagienſes.*

Mahomet deinde natus Meccæ in Arabia, orbis lues, inferni vomica, circa annum 622. ſicut novæ ſectæ, ex Arianiſmo, Judaiſmo, & Gentiliſmo conflatæ, ſic novo etiam in Arabia regno fundamentum poſuit. Spurcus quippe hic propheta, inops, ignavus, epilepticus, polygamus, præſtigiis ſuis ita populos dementavit, ut Iſmaeliticæ gentis Princeps, Doctor, Legiſlator, Magnusque Prophe-

ta

ta ab iis ſit habitus. Ex Judæis circumciſionem, Dei unitatem, abſtinentiam a carne ſuilla hauſit: ex Chriſtianis Chriſtum, Arianis, Neſtorianis, & Manichæis erroribus dehonoratum, creatum, ſervum: ex Ethnicismo colendam lunam. Sibi in die Judicii tradendas cæli claves aſſeruit, poligamiam & ſpurcas carnis voluptates conceſſit; per vim armatam ſectam propagandam docuit. Diſputare vetuit, ne fabulæ ſuæ & commenta proderentur. Confectus *Alcoranus*, ſeu codex, in quem ceu ſentinam ſordium, tota hæc tabes confluerer.

Mirum ſane, ex Arabiæ angulo ab impoſtore turpiſſimo potuiſſe innumeros mortales decipi. Arabes hanc peſtem amplexi dicebantur primum *Agareni* ab Agar, deinde *Saraceni* a Sara, per majorem orbis partem diffuſi, cum lugenda rei Chriſtianæ pernicie.

Peculiare vero regnum erexerunt in Arabia, quod anno 622 (a quo Saraceni *Hegyram* ſuam ſeu temporum Epocham deducunt) cœptum, duravit per 636 annos, videlicet ad annum uſque 1258. quo a Tartaris fuit everſum.

Poſtquam Mahomet anno 631. interiit, ſucceſſit ei *Abucbar*, qui ex Mahometis deliriis Alcoranum procudiſſe dicitur. *Omarus*, victo Heraclio Imperatore, Syriam ſubegit, Palæſtinam, cum Jeroſolyma, Meſopotamiam, & profligato Hormisda Rege, etiam Perſiam; Oſmannus Cyprum, Rhodum, cum parte Africæ. *Aly* gener Mahometis novam Alcorani interpretationem procudit, quam dein ſecuti ſunt Perſæ, Saraceni vero & Turcæ *Omari* interpretationem retinebant; unde pro hæreticis ſe damnant mutuo.

Arabes iſti, etiam Ægypto occupata, novum in ea *Calyphatum* inſtituerunt, qui usque ad annum 1517. perduravit. Cæterum ad hodiernam usque diem Arabia ſcatet prædonibus, rapto aſſuetis vivere, diviſaque eſt in plures principatus aut regna, quorum alia Turcis, alia Perſis ſunt vectigalia, alia vero independente gaudent libertate, variante ſane fortuna, ut, qui poſt extinctam Artaxerxis Perſicam familiam 171. annis dominabantur Perſis, jam magnam partem iisdem ſerviant.

CA-

CAPUT XI.

Regnum Tartarorum, & Turcomannorum in Perſia.

Poſt Arabes pulſos ex Perſia regnarunt rurſus Perſici generis Reges ex *Darii Hyſtaſpis*, ut fertur, progenie: poſt hos vero *Turcæ.* Hi regno Perſico dejecti unt a *Tartaris*, populis videlicet, qui intra Moſcoviam, Perſiam, mare Caſpium, Indiam, & Chinam ſpatioſo terrarum tractu exporriguntur; quæ regio *Scythia* olim, hodie vero *Tartaria Major* appellatur, aut *Aſiatica*, ad diſtinctionem *Europeæ*, quæ ad Euxinum ſita Turcis paret, & a *Chano* regitur.

Scythæ, gens ferox & barbara, cruenta cum Perſis, Græcis & Ægyptiis bella geſſerunt, in Europam etiam effuſi, novas in ea colonias fixerunt. Duplex in Scythia regnum conſtituerunt, *Sacæum* & *Maſſageticum.* Hoc famoſum reddidit *Tomyris* Regina, quæ Cyrum, orbis victorem, vicit, & occidit. Cum autem Tartari, gens Scythica peculiaris prævaleret, omnes illæ regiones *Tartaria* ſunt appellatæ.

Inter Tartaros autem Reges rerum geſtarum magnitudine eminet *Tamarlanes*, qui plebejo genere ortus, prædonum dein dux, factusque Tartarorum Rex totum propemodum orientem ſubjugavit, capto etiam & pro ſcabello ſubſtrato Bajazethe Tucarum Imperatore (*circa annum* 1370). Anno 1404 moriens regnum Tartariæ inter quatuor filios ſuos diviſit, qui bellis colliſi regnum tandem amiſerunt, ſurgentibus in variis provinciis pluribus Regibus, quorum unus (*Xunchius*) occupato ſuperiori ſæculo magno Sinarum Imperio, retentoque patrio regno Tartarico ad ſummam potentiam eſt provectus. Ejus pronepos hodiedum eſt Sinarum Imperator.

A Tartaris regnum Perſiæ devenit ad *Turcomanniæ* Principes, inter quos memoria dignus eſt *Uſumcaſſanes*, qui præclaras de Turcis retulit victorias ſæculo XV. Hujus nepos *Alvantes*, ultimus ex Turcomannis Rex a *Sophyo Iſmael* Perſa bello petitus, & regnum & vitam amiſit anno 1599. Tredecim deinceps ex *Sophyorum* familia Reges (quos Perſæ *Schach* appellant) ſceptro potiti ſunt usque ad annum 1733.

CA-

CAPUT XII.

Regnum Sophyorum in Perſia.

Sophii Perſiæ Reges ex *Ali*, Mahometis nepote & genero deſcendiſſe dicuntur: qui Alcoranum in multis mutavit, ejusque, quod alias dictum, interpretationem Perſæ amplexi ſunt, contrariam illi, quam Turcæ & alii Mahometani ex Omare hauſerunt, Mahometis Diſcipulo. Obſoletam tractu temporis Ali doctrinam inſtauravit *Iſmael Sophy*, primus ex ea gente Rex Perſiæ, Coſſani ex filia nepos, quæ res, in magnum Chriſtianorum commodum, grandes utriusque gentis diſcordias excitavit, bellaque pene continua, providente Numine in oriente hoſtem, ne tota procella Ottomannica in occidentem incumberet. Rex Iſmael, tracta valida militum manu materna bona vindicaturus, Armeniam & Meſopotamiam ſubegit; tum vero occupata Tauri, Alventum Perſiæ Regem ejusque fratrem gemino prælio ad internecionem cædit, ſeque ipſum anno 1499. Perſiæ Regem conſtituit. Reliquias autem belli perſecuturus, Babyloniam expugnat, Schirvanos, Georgianos, Churdiſtanos, alioſque vicinos populos ad tributi neceſſitatem compellit. Tantos Iſmaelis progreſſus æquis aſpicere oculis non poterant Turcæ. Quapropter bello cum eo commiſſo, ſtrenue ſunt contuſi a Perſis, ut adeo nec pugillum terræ de tot conquiſitis provinciis poſſent abſtrahere.

Obiit Iſmael Rex anno 1525. regni 26. æt. 45. poſtquam vitam ſuam glorioſam grandibus ſignavit victoriis. Succeſſit *Thamas I* filius, nec virtute militari nec artibus politicis comparandus patri: unde factum, ut Solymannus II Aſſyriam & Meſopotamiam Perſico ſceptro rurſus ſubtraheret. Cum autem Taurin etiam & Babylonem occupaſſet, ſeque Perſiæ Regem dixiſſet, evigilans animoſa natio, jugum Turcicum alias exoſa, arma corripuit, &, inerti Rege ſtertente, Turcas immani ſtrage profligavit (anno 1535.).

Quies tunc per 13 annos Perſis a Turcis; ſed cum Solymannus Bajazetem filium ſuum, ad Perſas profugum, repetiſſet, illique nollent eundem tradere, anno 1558. recruduit bellum, quo, potenti Luſitanorum auxilio, iterum grandi clade affecti ſunt Turcæ; pax nihilominus coaluit, ea conditione, ut Perſæ Bajazetem interficerent. Quod contra fidem datam & hoſpitalia jura Perſæ fecerunt.

Solymannus obiit anno 1556. Thamas vero 1575. Sedem regiam Tauri, ubi alias erat fixa, Casbinum transtulit. Filium quidem ſuum, tertio loco natum, ſucceſſorem deſignaverat, ſed Regni Principes, cum Codabende primogenitus coronam reſpueret, *Ismaelem II.* alterum Thamæ filium, e carcere eductum, in quem a patre ob inſidiarum ſuſpicionem conjectus fuerat, throno admoverunt. Duos, quibus regnavit, annos tyrannide exegit, cæſis, quos captivitatis ſuæ auctores ſuſpicabatur. Ut autem certius ſubditorum in ſe animum exploraret, cubili incluſus, mortis ſuæ famam (Uſſuncaſſani exemplo) ſpargi juſſit, hominumque de ſe judicia obſervari: in loquaces autem ſeveriſſime animadvertit. Secundo regni ſui anno, Coruti 1577. a propria ſorore, inſtinctu Principum, veneno fuit ſublatus.

Procerum precibus coronam tandem acceptavit *Codabende*, ſenior Ismaelis frater; qui licet iners, in aula cum gynecæo deliteſceret, felicia tamen per Duces ſuos cum Turcis bella geſſit, eosque trino prælio devicit. Obiit anno 1585. relictis tribus filiis, quorum alter alteri cydarim tradidit, ſed parricidio fœde deformatam; nam eodem adhuc anno ſecundus primum ſuſtulit, tertius ſecundum.

Fuit is *Abas I.* rebus domi militiæque præclare geſtis *Magni* cognomentum apud poſteros adeptus, qui Perſiæ Reges, Proceribus ante obnoxios, ſui juris fecit, eo usque, ut vix alius Monarcha tanta poteſtate & auctoritate regeret. Conſtituto firmatoque domi regno, & optimis legibus temperato foras proceſſit, ut ea, quæ pater amiſerat, corpori Perſico rurſus inſerat: & primum quidem in Usbequios Tartaros irruit, eisque, victo captoque Abdulla Rege, integras ad Caſpium provincias abſtraxit, ad Euxinum usque Pontum victricibus armis progreſſus. In Turcas dein converſus, cum Babylone totam Aſſyriam eis atque Meſopotamiam detraxit, ad Arabiam usque & Erythræum protenſa victoria. In mari Perſico Luſitanis Ormum Inſulam eripuit, commerciisque in Indias maritimam viam aperuit. Ne tantum pecuniæ regno exportaretur, eaque Turcæ augerentur, ſevere ſuis interdixit, ne Meccam peregrinarentur: ſed urbem Meſched, ubi grande fanum conſtruxerat, ſubſtituit. Obiit anno 1629, regni 45, ætatis 63.

Magnas virtutes crudelitate fœdavit, qua non modo primores regni, & inter eos ſuum moderatorem, ſed proprios etiam filios ob vanam inſidiarum ſuſpicionem, oculorum uſu privatos ſuſtulit, unde Sefium nepotem nominavit ſucceſſorem, Principem truculentum, qui omnes crudelitate ſuperavit. Viribus ſæviendo exhauſtis interiit anno 1642, regni male geſti 12, imprudentia & inertia geminam

reg-

regni clavem amiſit, hinc *Babylonem*, a Turcis ereptam, inde urbem *Candahar*, quæ Magni Mogolis Imperio fuit adjecta.

Vitia patris emendavit filius *Abas II*, quo nullus virtutes Ismaelis I, & Abæ I, propius attigit. Pater ebrius eum excæcari juſſerat, ſed miniſter inſonti ætati pepercit; cæcum tamen ſimulare debuit. Regnum adeptus Mogoli victo Candaharum eripuit. Chriſtianos amavit, & protexit. Obiit anno 1666. ſubditorum amor, hoſtium terror. Quo mitius enim ſubditos habebat, eo promptius & liberalius neceſſitatis tempore ſuccurrebant.

Succeſſit filius *Seleiman*, homo barbarus, qui regni cura abjecta, totum ſe ſpurcis voluptatibus & hominum lanienis tradidit, atque hoc pacto Sophyorum imperium diligenter ad ruinam præparavit. Obiit magno Perſarum gaudio anno 1694.

CAPUT XIII.

Revolutio ultima Perſiæ.

Articulus I.

Regis Huſſein ruina. Coronæ in Agvanos translatio.

Seleimannus duos reliquit filios, Abam primo natum, præclaris animi, & ad regendum aptis dotibus inſtructum, atque *Huſſeinum*, bebetem & inertem hominem. Evnuchi, qui erant a cubiculis, apud quos magna erat poteſtas, hunc promulgarunt Regem, ut ipſi regnum pro libidine verſare poſſint. Quod intenderant, obtinuerunt, vino & mulieribus formoſis, quas ipſi adducebant. His, ſepoſita omni regni cura, captivum illum tenebant, regnum vero in ſummas calamitates præcipitabant, ut adeo Regem regnumque, Agvanorum irruptioni ferroque objicerent.

Erant autem *Agvani* Chriſtianus olim Albaniæ ſeu Schirvani ad mare Caſpium populus liber, quem Tamerlanes poſt plura bella ſubjugavit, atque in extremam ad Mogoriæ & Perſiæ fines regionem transtulit, & ad Mahometismum compulit. Urbs princeps *Candahar* toti provinciæ nomen dedit. Libero illa Principi parebat, donec Abas M. ſibi vectigalem fecit. Cum Rex Sephi fureret & immanem tyrannidem exerceret, *Alimerdan* Princeps Mogoriæ Imperatori cum

urbe Candahar ſe ſubjecit. Abas II. eandem ad regnum reduxit, cui deinceps ad annum usque 1709. unita manſit.

Sunt Agvani gens barbara, Tartarorum inſtar, a politis Perſarum moribus procul recedens, victu crudo & obvio, cultu corporis aſpero & hirſuto, ſed ad arma nata, bellisque durata, quo in genere molliores Perſas multum ſuperat. Cum prælium ineundum, audaciſſimi atque fortiſſimi in prima ſtant acie, & incredibili cum ferocia in hoſtem irruunt, ut ejus compagem diffindant, tum vero in ultimos ordines recurrunt, & diſtrictis machæris in hoſtem ſuos urgent, trucidantque eos illico, qui pedem referunt; ut adeo nullus ſit fugæ locus, ſed vel vincendum vel moriendum; unde non adeo mirum, manipulum hominum, qui tali ſunt diſciplina, totam Perſiam potuiſſe ſubruere, præſertim ſi miſerandus Perſiæ ſtatus ſub Regentium ſimulacris, ſi ſpadonum impotens dominatus, ſi proditiones, & proditionum vaferrimus architectus conſiderentur.

Fuit is *Mirrwaiſius*, famoſum in hiſtoria ultimæ revolutionis Perſicæ nomen, qui ſi quis unquam mortalium ingenio vafro & verſuto, in omnes partes verſatili, & ad fallendum prompto imbutus, totam tragœdiam, ſua implexam cataſtaſi, inſtruxit. Agvanus erat, tributorum in provincia Candahar pro Rege collector, ſuſpectus de fide, miſſusque propterea Iſpahanum a Georgicano Candahariæ Principe Perſas ita artibus ſuis dementavit, ut fidiſſimum, regnique amantem Regis ſubditum omnes crederent: utque probitatem etiam apertius præſeferret, cum (ſicut Agvani cæteri) Turcicam Omari Sectam profiteretur, Meccam peregrinationem inſtituit, ubi cum Popis telam, quam orſurus erat, deliberatione contexuit.

Redux Isphanum, cum Moſci timerentur, Candahariam miſſus, delapſus velut de cœlo genius excipiebatur ab Agvanis, popularibus ſuis, de gravi, quo premerentur a Perſis, jugo amare queſtis. Oleum flammæ affudit Mirrwais; luſum ſatis ſuo corio, inquiens: non tolerandum ultra Perſarum faſtum: contemptui haberi Agvanos viros fortes ab imbelli ſpadonum, quæ regnum aulamque pro libidine verſaret, turba. Ab ore proditoris pendebat gens, eumque ceu patrem patriæ venerata, illius arbitrio ſe permiſit. Georgicano autem Principi, qui Regis nomine Agvanis dominabatur, ſimulata amicitia blandiebatur, teſtesque ab aula litteras producebat, quibus juberetur, Agvanos adverſus Moſcos, quos Perſiam invaſuros mentiebatur, armare, ut Regi ſuccurrant. Conſenſit Princeps. Duo Agvanorum millia armantur a Mirrwaiſio, Principemque ad caſtra ſua viſenda invitavit.

Ac-

Acceſſit ille cum 400. equitibus, Perſis & Georgianis, qui omnes cum ipſo Principe juſſu Mirrwaiſii perfidiſſime ſunt ab Agvanis cincti ac trucidati; atque ut tanto ſceleri præmium reſponderet, Agvani, qui longe alio corporis habitu utebantur, Georgianorum Perſarumque, quos occiderant, veſte induti, *Candahariæ* imminebant. Præſidiarii, exiſtimantes Principem Georgicanum cum ſuis comitibus, quorum ſpeciem præferebant, ultro eis portas urbis aperuerunt. Agvani igitur ingreſſi, quidquid Perſarum, aut Georgianorum obviam habebant, barbare peremerunt, atque hoc ſcelere potiti ſunt munimento, cui ſimile tota non habet Perſia. Per reliquas dein provinciæ partes circumlatus furor, extinctumque quidquid Perſici erat generis (*Anno* 1709.)

Mirrwaiſius, totius tragœdiæ ſtructor, dictus liber Candahariæ Princeps, abjecto omni erga Perſiæ Regem obſequio. Miſit quidem Aula Perſica adverſus rebelles copias, ſed propter defectum annonæ, & inter Perſas & Georgianos diſcordias, ac præſertim propter aulicos Iſpahenſes, in diverſas partes abeuntes, quarum una favebat Mirrwaiſio, nihil proſpere actum eſt, ſed regii exercitus, Candaharum obſidentes, ter victi cum dedecore receſſerunt. Agvani vero proſperis ſucceſſibus elati in vicinas Perſiæ provincias irruptiones ſuas & rapinas extenderunt.

Mirvaiſius ſæpius victor, victus nunquam, ſexto imperii ſui anno, 1715. videlicet, artes ſuas politicas & militares, ſeu potius fraudes, communi mortalibus fato, ſepelivit. Agvani vero *Abdullam* ejus fratrem, cum filii Mirvaiſii pupillari eſſent ætate, Principem Candahariæ & tutorem elegerunt. Pacem ille cum Perſis per legatos componere voluit. Quapropter a pupillo nepote ſuo *Mirrmagmud* fuit interfectus, qui princeps deinde ab Agvanis fuit renuntiatus, ſi parricidio merces tanta deberetur.

Surgebant interea plures Perſiæ fatiſcentis hoſtes, tum exteri, puta, Usbecenſes Tartari, tum interni, variis provinciis jugum excutientibus, idque propter perpetuas aulæ factiones. *Alicanus*, Georgiæ Princeps, ſupremus armorum Præfectus, qui Mirrmagmudum prælio vicerat, eique Kirmanum eripuerat, ſolusque cum Georgianis ſuis, viris fortiſſimis, Perſiam ſervare poterat, ab officio fuit depoſitus, totaque natio alienata. Conſtituti quatuor Duces, inter ſe diſcordes, & ex parte proditores patriæ, quos Machmudus cum ſuis Agvanis, aliisque, qui ſe eidem conjunxerant, facile prælio decretorio vicit, cum aliqui vinci vellent.

Propius deinde Agvani propiusque Iſpahano imminebant. Occurrebat illis *Zulfa*, ſemi hora diſtans urbs, quam ab Abæ M. tempore Chriſtiani, cum liberrimo Religionis exercitio, incoluerant, Armeni potiſſimum, ac præterea Galli, Angli, Hollandi, aliique Europæi, tractantes mercaturam. Ditiſſimum hoc emporium, a Perſis penitus deſtitutum, expugnarunt Agvani, & crudeliter expilarunt. Ingentes inde collectæ opes, quibus reliquum belli perſequi poterant.

A Zulfa recta itum ad Iſphanum cum 60000 armatorum. Urbs illa Perſiæ Princeps, Cpoli magnitudine par, ita fuit corona cincta, ut neque ingredi nec egredi quiſquam poſſet. Unde cum frequentiſſimus in urbe eſſet populus, tanta fames ingruit, ut ad infandos quosque cibos eundem compelleret, multaque hominum millia abſumeret. Ex copiarum Perſicarum Ducibus plures cum hoſte conſpirabant. De tam vaſto Imperio non niſi rari manipuli colligi poterant, qui ab Agvanis ſæpius ſunt cæſi. Quare *Tamas* tertio genitus Regis Huſſeini filius (duobus ſenioribus in *Haran* ſeu palatio reclufis) ſucceſſor in regno declaratus, ad colligendum exercitum miſſus, quo obſidionem ſolveret, vix unam ex provinciis fidam invenit. Adeo nempe aulæ factiones & ſpadonum inſolens dominatus Regem inertem exoſum reddiderant.

Interea fames extrema Regem compulerat, ut Iſpahano egreſſus, ad Agvanorum caſtra ſe conferret, & Machmudo humili geſtu ſe regnumque ſubjiceret, quod per 28. annos ſegniter geſſerat. Manſuefactus tanta ſubmiſſione tanti Regis barbarus, magna benevolentiæ & amicitiæ ſignificatione eundem excepit, & cum filiam ſuam eidem Rex ſponſam promitteret, velut parentem coluit, Regiam tamen poteſtatem ſibi arrogavit.

Dedita mox urbs Iſpahan Agvanis, (*anno* 1722.) feſtivumque in eam ingreſſum Magmudus adornavit, poſtquam per plures menſes fuerat obſeſſa, obſtupeſcente orbe univerſo, quod unica provincia, eaque extrema, nulla arte militari imbuta, nulla ad oppugnandas urbes machina inſtructa, ſed ſola ſua ferocia freta, tantam urbem Imperiumque ſubvertere potuerit. Verum ſi attendantur Regis, cum mulieribus in palatio deliteſcentis ignavia, ſpadonum & aliorum aulicorum factiones, præſtantium fidorumque belli Ducum exauctoratio, proditiones fraudesque, non admodum mirabitur, cum his artibus magna non raro ſubverſa ſint imperia.

Ar-

Articulus II.

Magmudi Regnum.

Magmudus novus Perſiæ Rex, conſcenſo throno, edicto vetuit urbem diripi, atque ut juſtitiæ ſpeciem præferret, omnes patriæ ſuæ proditores interfici juſſit, eo uſus argumento, qui Domino ſuo fuiſſent infidi, nec ſibi fore. Perſas & Agvanos nullo diſcrimine publicis muneribus præfecit, ut hi ab illis diſcerent, atque in fide eos continerent.

Fortunæ rotam clavo fixiſſe ſibi videbatur Machmud, cum triſte de cæſis ſuis copiis nuntium accepit. Nam Casbinum, veterem in Parthia urbem regiam, in qua Princeps *Tamas* verſabatur, quem unum formidabat, (nam patrem, & duos ſeniores ejus filios habebat in poteſtate) octo Agvanorum millia miſit, ut locum cum Principe interciperent. Certior Tamas de adventu hoſtis Taurin profugit; urbs vero ultro portas aperuit. At vero cum Agvani vellent eandem expilare, adunati cives, cæſis 4000, reliquos in fugam conjecere. Ispahani vero ita trepidatum eſt, ut, ſi inſecuti fuiſſent Perſæ, Agvanos fuiſſe fugam capturos, crederetur.

Timebat certe ſibi vehementer Magmudus; quapropter anno 1723. trecentos Principes ac nobiles Perſas una die, ad convivium invitatos, barbare trucidari juſſit, ne motum ciere poſſent: altera die totidem nobiles adoleſcentes eandem lanienam ſubire coacti ſunt. Necdum ſatiata rabies, tria Perſarum millia de militia Perſica, quæ fidem ei juraverant, mactavit: denique in omnes, ad arma portanda, habiles eadem tyrannis eſt graſſata: utque fucum eidem oblineret, hos omnes adverſum ſe conſpiraſſe finxit.

Verum ſanguinaria hac atrocitate aliud non obtinuit, quam ut Perſarum animos, prima humanitatis & juſtitiæ oſtentatione aliquantum delinitos, in ſe exacerbaret. Tum enim Provinciæ urbes ſuas intentiore ſtudio munierunt; nam præter Ispahanum paucas obtinuerat, easque non forti aggreſſione, non virtute, non arte militari, ſed longa obſidione, fame, fraude & proditione ipſorum Perſarum.

Hæc cum Agvani in Perſia agerent, Princeps *Tamas*, quem Casbino Taurin in Mediam fugiſſe diximus, collectis patris clientelis, in Georgiam irrupit, ut Wachtangam Principem, præſtantem bello virum, ſed ab Huſſeino propter acceptam injuriam alienatum, ad conjungenda ſecum adverſus Magmudum arma cogeret. At ſuperve-

vene-

venere Turcæ, piſcaturi in turbido, qui totam Georgiam, Perſis antea vertigalem, occuparunt: ſed cum Taurin in Media oppugnarent, ope Armenorum a Principe Tama cum ſtrage repulſi ſunt. Verum Turcæ ad Amadañam vices ei reddiderunt. At ille verſis in Agvanos armis, pugna eos vincit.

Per totam Perſiam arma tunc circumducta. Agvani, Turcæ, Tamas, Georgiani, Armeni, variique Perſiæ Principes contendebant inter ſe, quis majorem proſtrato corpori laciniam abſtraheret.

Magmudus equidem non paucas victorias retulerat, ſed tandem perfida eum fortuna deſtituit, nec eum viſa eſt extuliſſe ad rerum faſtigium, niſi ut profundius dejiceret. Pluribus victus præliis, cum res ſuas in dies in deterius vergere cerneret, actus in furorem, omnes Regis Huſſein filios, quorum multos habebat, fratres, & propinquos, quos in palatio, quod *Haram* appellant, cuſtodiebat, interfici juſſit. Cum laniena ad duos teneræ ætatis Principes regios perveniſſet, illi in ſinum patris Huſſein convolantes, ab illo brachiorum amplexu ſtricti, & talari veſte obvoluti ſunt. Cum carnifex nihilominus vibraret acinacem, Regis patris brachium graviter vulneravit. Exoritur ingens mulierum clamor, & ejulatus. Accurrit Sultanus Magmud, videt defluentem cruorem ex brachio Regis & Soceri ſui (ejus quippe filiam conjugem habuit) deventum eo, ut Rex, occiſis filiis, fratribus, propinquis ad centum capita, gratiæ generi debuerit vitam duorum filiolorum.

Tandem Magmudus mente captus, ſimulque graviſſimis animi corporisque doloribus vehementer afflictus, rebellionis ſuæ ac tyrannidis pœnas dedit; nam cum regendo Imperio eſſet impar, Agvani elegerunt ſibi Regem *Esreffum*, Magmudi patruelem, Abdullæ, quem idem Magmudus interfecerat, filium. Esreff igitur throno Iſpahani impoſitus, in ultionem paternæ cædis, primo quod dederat, mandato, Magmudi caput ſibi afferri juſſit. Amputatum illud eſt anno 1725. poſtquam infelix Princeps triennio tumultuavit; vitæ annos non amplius 26. complexus. Indolis fuit ſævæ, ambitioſæ, præcipitis, ſed cibi potusque temperans, & raro in ea gente exemplo caſtus, una uxore, Huſſeini Regis filia, contentus.

Ar-

Articulus III.

Esreffi Regnum.

Esreff alteram Huſſeini filiam duxit; eum gener non modo ut ſocerum, ſed ut patrem colebat; atque, ad ſpeciem ſaltem, eidem coronam offerebat, quam ille detrectavit; vulpem ex cauda notans. Improbavit quidem Rex novus crudelitatem Magmudi, qua regiam familiam ferme extinxit, nihilominus tamen ab eadem ſuum orſus Imperium, omnes Magmudi proditores aut capite multavit, aut perpetuis carceribus, ut eorum bonis diteſceret, & alios a ſui proditione abſterreret. Plures etiam ex Agvanis occidit; cum enim in Principatu Candahariæ frater Magmudi, quem interfecerat, ſucceſſiſſet, illis diffidebat.

Tres autem potiſſimum habuit hoſtes, Principem Tamas, qui cum decem circiter millibus Perſiam oberrabat: Turcas, qui occupata Tauri, Erivano, Georgia & Armenia, tres exercitus Perſiæ infundebant, pluribus urbibus in poteſtatem redactis. Moſci, tanta Turcarum incrementa haud æquis oculis poterant aſpicere, ſed in partem prædæ venire volebant: quapropter regionem, quæ ad maris Caſpii littora a regno Aſtracano per provinciam Schirvanam ad fines Gilanos & Mazandranos extenditur, ſubegerunt. Tamas omnia ferme amiſit. Sola prope inermia jura ipſi aſſiſtebant. Hinc omnes tres cum ipſo paciſci volebant, ut ex contractu ſaltem aliquod bonorum raptorum jus ſibi conquirerent.

Esreff neminem magis quam Turcam formidavit; quare miſſis Cpolim legatis pacem petiit; ſed Ruſſo ſe opponente, remiſſus eſt, & Esreffo ex ſolenni formula bellum indictum. 70. Turcarum millia in ipſa Perſiæ viſcera penetrabant, & Casbino capto Ispahano imminebant. Verum Esreff rei militaris expertiſſimus, tanta ſolertia cibaria & annonam ipſis, facta ſolitudine, ſubtraxit, & non raro loco opportuno ſubito impetu in eos irruens, tanta damna intulit, ut accedente lue peſtifera ad paucitatem redactus exercitus, deſerta Perſia, in Georgiam usque recedere fuerit coactus: atque ſic expeditio anni 1726. finiit cum Esreffi gloria & Turcarum dedecore.

Cum igitur Sultano arduum omnino eſſet, Esreffum ſubigere, pacto cum Moſco convenit, ut retentis iis, quæ uterque de Perſica ditione occupaſſet, juncta opera, Esreffo dejecto, Tamam Prin-

cipem paterno throno reſtitueret. In quæ pacta Tamas iu hoc rerum ſuarum articulo facile conſenſit. Non legimus tamen, Moſcum in ejus gratiam quidquam tentaſſe.

Turca vero anno 1727. alteram in Perſiam expeditionem ſuſcepit, quæ felicior non erat prima; gemino quippe prælio fuſus ab Esreffo, pacem, quam hactenus reſpueret, obtulit. Quam ille lubens conceſſit in hos articulos.

1. Esreffus in poſſeſſione Perſici throni maneat, ſub titulo, quemcunque aſſumere eidem placuerit.

2. Sultanus approbat matrimonium Esreffi, cum filia depoſiti Regis Huſſein initum, ac Principes ex eo natos ceu legitimos coronæ Perſicæ hæredes agnoſcit.

3. Turca hoſtibus Esreffi nulla ope aſſiſtet.

4. Sultanus in poſſeſſione urbium & provinciarum, quæ de regno Perſiæ decerpſit, quietus maneat.

5. Esreff æneas machinas, Turcis ablatas, reſtituet.

6. Turcæ & Agvani, ceu ejusdem *Sunicæ* religionis conſortes fratresque mutuo ſe colant. *Nota. Quamvis Agvani non minus quam Turcæ Mahometis Alcoranum & Omari interpretationem ſectentur & ſic cum eis Sunicam religionem profiteantur; quia tamen Agvani plures ſuperſtitiones Indorum Ethnicorum admixtos habent, Turcæ eos ceu hæreticos averſantur, multo vero magis utrique Perſas, Ali ſectatores.*

7. Sultanus dat veniam Delyo, qui cum ſuis Tartariæ minoris copiis Esreffio acceſſit, & adverſus Turcas pugnavit.

8. Mox conſtituantur, qui fines utriusque Imperii determinent.

Hac pace compoſita, cum alios hoſtes Esreffus non admodum timeret, ad politicas regnandi artes converſus, Imperium conſtituit, atque imprimis ordinem prærogativæ ſeptem gentibus deſignavit. Primum locum dedit Agvanis, Perſiæ victoribus: ſecundum Armenis Chriſtianis propter eorum potentiam & divitias: tertium Bergeſinis, Ispahanum deductis, quartum Multanis, Mogoricæ originis hominibus, in Perſiam translatis, a quibus etiam Agvani deſcendunt: quintum Gauris gentilibus, Perſarum inimicis: ſextum Judæis: ultimum Perſis in pœnam faſtus & crudelitatis, qua hactenus alios oppreſſiſſent, ſeque dignos reddidiſſent, ut a primo gradu dignitatis ad ultimum deſcenderent. Neque nominalis duntaxat erat hæc prærogativa; nam ii, qui poſteriori erant ordine, decedere ubique e. g. in itinere debebant prioribus, iisque ſubmiſſam venerationam exhibere.

Ar-

Articulus IV.

Principis Tamæ Regnum & Kulicani.

Perſæ hoc Decretum inique ferentes in iis locis, quos perrumpere nondum Esreffus potuerat, pertinacius reſiſtebant, atque ad Principem Tamas reſpexerunt. At ille, a Turcis per nuperam pacem deſertus, a Moſcis quoque, ſuccurrere aut non potentibus, aut, ne Turcam irritarent, non volentibus; Perſis per Esreffi potentiam oppreſſis, nihil reliquum habuit, niſi ut a Tartaris Bockarenſibus, & Mogoriæ Imperatore auxilia peteret. Conceſſit ipſe, ad Magnum Mogolem ſupplex; cumque in aula illa diutius verſaretur, diu neſcivit Europa, quo devenerit.

Coacto ex Tartaris & Mogoribus exercitu anno 1729. ductore *Kulicano*, præſtanti ſuo milite, in Perſiam rediit, ubi multi Perſæ, ab Esreffo contemptim habiti, ad eum defecerunt. Mutata tunc rerum facies. Fuſus a Kulicano pluribus præliis Esreffus, provinciæ certatim ad Tamam rediere. Ipſum Ispahanum ab Agvanis deſertum, occupavit Tamas, & paternum thronum conſcendit. Esreffus vero rurſus a Kulicano victus, atque ab omnibus derelictus, capta, ut fertur, in Turciam fuga, non amplius comparuit; alii in Candahar ab agnato ſuo interemptum referunt.

Rex Tamas, recuperata Perſia, a Turcis & Moſcis eas urbes & provincias, quas turbatis rebus decerpſerant, repetiit, nullam cum iis pacem inire certus, niſi omnia in integrum eſſent reſtituta. Igitur Kulicanus anno 1730 valido cum exercitu in Mediam irrupit, cæſisque Turcis, Taurin obſedit, cepitque, uſus in rem ſuam tumultu, Cpoli orto, quo Achmetes III. Turcarum Imperator a Janitſaris fuerat depoſitus, Babylonem usque, quam oppugnavit, victorias ſuas eſt proſecutus. Mox victis iterum Turcis Erivanum & Tiflin eripuit.

Factis cum Turca induciis, reliquias rebellium Kulicanus domuit, & inter illos etiam Agvanos, cum ſuo Principe, Mahmudi Regis, ab Esreffo interempti, fratre, altero Mirvaiſii filio. Expugnata urbs *Candahar*, quæ invincibilis credebatur. Inventa ingens auri gemmarumque vis ac rerum pretioſarum theſaurus incredibilis, quem Agvani ex omni Perſia collectam in provinciam ſuam deportaverant. Mahmudi frater, qui Candahariæ principatum invaſerat,

captus; filius Mahmudi gratiæ victoris ſe permiſit, Agvani milites in Perſicam militiam adlecti.

Kulicanus, totam ſibi Perſiam ſubjeciſſe, eique ſumma poteſtate dominari non contentus, in Magni Mogolis Imperium irrupit, captaque Kabulo celebri illius urbe, per omnem Indiam terrorem ſparſit. Interrogatus ab Imperatore per legatum, quid veniret, urbemque interciperet, reſpondit, ad ſalutandum Mogoriæ Imperatorem ſe venire; quæ ſalutatio ſi ipſi minus ſit grata, proventibus omnibus unius anni redimeret. Quanta dein in Mogoria Kulicanus geſſerit, in Mogoricis referemus.

Cum immenſis opibus redux in Perſiam, Iſpahanum triumphans ingreſſus eſt, Perſiæque ſuprema atque independente cum poteſtate, inani Regis titulo Tamæ relicto, imperavit. Excellens quippe belli experientia, fortitudo, magnanimitas, favensque perpetuo fortuna, ſummis eum heroibus accenſuit. Perſas Agvanorum mancipia a ſervitute manumiſit. Tamam ſolio paterno impoſuit, rebelles ſubjugavit, & ex dominis ſervos fecit: Turcam & Tartarum domuit, Moſcum cohibuit, Mogorem throno dejecit, regnumque precarium ſibi debere coegit, palmas & lauros per tot victorias ubique metens, omnibus Perſici nominis hoſtibus terrorem injecit, Perſis vero ſuis æſtimationem, timorem, reverentiam, amorem, obſequium vel extorſit vel impreſſit, ut adeo, qui non erat Rex, ſupra omnes ante eum Perſiæ Reges, nemine ne Rege quidem contra ejus imperia vel mutire auſo, poteſtate & authoritate emineret.

Religioni Catholicæ plus favit, quam Perſicæ; nam illam adverſus Schiſmaticos Monachos Armenos, qui ſufferre non poterant Miſſionarios Catholicos, per regnum Perſiæ diſperſos, atque per eos Fidelium numerum identidem augeri, & quidem ex ipſis Armenis, contra omnes pecunias ab hæreticis ſibi oblatas fortiter protexit; hanc vero pene in exitium dedit. Nam, cum Turcæ, prout alias notum, *Omaris*, Perſæ vero *Ali* interpretationem Mahometis ſequantur, & Omarum diris devovere conſueſſent, Kulicanus Omaris reprehenſionem ſevere prohibuit, ejusque ſectam Perſis obtruſit. Ægerrime hæc res Perſas habuit, ſed propter authoritatem Kulicani nemo publice obloqui auſus eſt.

Demum Tamæ ac ſi vel umbra Regis ſibi officeret, perſuaſit, ut relicto Iſpahano urbe regia in locum vicinum recederet, ubi velut in cuſtodia detentus videri deſiit. Creditur, Kulicani juſſu interfectus: ejus vero filium, vagientem in cunis puerum Regem proclamari voluit, ſub *Abæ III.* nomine. Hoc anno 1736. defuncto,

So-

Sophiorum in Perſia Regum ſeries clauſa eſt; Kulicanus vero, aſſumpto *Schach Nadir* nomine, coronam ſibi impoſuit. Nam proprium ipſius nomen eſt *Nadir*, *Kulican* vero & *Kan* ſunt cognomina: *Schach* vero Regem notat. Cum autem deinceps undecim adhuc annos deſpotice gubernaſſet, anno 1747 Ispahani in palatio ſuo, quod auguſtius reddiderat, perfide eſt occiſus.

Magnum ſane per urbem terrarum fuit Kulicani nomen, grandibus tot victoriis & heroicis facinoribus partum. Alterum alii Alexandrum, alii Tamerlanem dixere. Ut militaribus artibus politicas jungeret, commercia, rerum agendarum nervum, per tot annorum bella pene collapſa, flori ſuo reſtituit, data Chriſtianis libera commercandi facultate, ac privilegiis. Poſterioribus annis cum Tartaris bellum geſſit; ſed cum illi in montes & ſylvas ſe abderent, venatorium potius erat quam ſtationarium.

Regnum reliquit agnato ſuo, qui *Schach Adil* fuit appellatus. A Kulicano nepote ſuo is bello appetitus victoriam retulit. Nec tamen regno quies, ſed continuis ferme motibus agitatum, & in ſe ipſum armatum, Turcis occaſionem præbet, civilibus ejus motibus in rem ſuam utendi.

CAPUT XIV.

De Religione Chriſtianorum in Turcia.

Simoniæ labes tantopere Clerum Schismaticum Græcæ religionis infecit, ut pecunia ſit ipſius qua movetur anima. Nulla electio Patriarchæ, Prælatorum, parochorum, nulla miniſtratio ſacramentorum ſine turpi hac ſacrorum nundinatione. Patriarcha emit vota a Præſulibus, qui eum eligunt, a Vizirio, qui eum confirmat, Epiſcopi officium ſuum a Patriarcha, Popæ reliqui ab Epiſcopis: & ut damnum reparent, ſacramenta & omnia pro pecunia vendunt. Non raro Vizirius promovet plus offerentem, promotumque rurſus dejicit, ſi ſit, qui plus largiatur.

Armeni, quorum multi ſunt Conſtantinopoli, malitia & odio in Catholicos vix non ſuperant Græcos. Cum P. Jacobus Caſchodus Friburgenſis Helvitus celebris Cpoli Miſſionarius, multos Armenorum, qui Dioſcori ſectam amplectuntur, convertiſſet, eorum patriarcha largitione pecuniæ in Catholicos Armenos gravem Turca-

num perſecutionem concitavit, interdicto ſevere Armenis ad Catholicam Religionem tranſitu.

Sunt autem tum Cpoli, tum in tribus magnis ſuburbiis, Pera, Galata, & Doppana multi Catholici cum Patribus Franciſcanis, Dominicanis, Capucinis, & Jeſuitis, qui Galatæ degentes in totum Orientem ad ſacras Miſſiones ablegantur. Maxime autem Chriſtianorum, qui apud Turcas captivi detinentur, cura occupantur: prout etiam clam convertendis & alio dimittendis, nam Turcæ non patiuntur Mahometanum ad aliam religionem tranſire, quapropter P. Calchodus vitæ periculum incurrit ac fugere compulſus eſt, dum Baſſæ cujusdam pellicem, a ſe converſam, in Siciliam miſit.

Gallicarum Societatis Jeſu Miſſionum in Turcia præcipuæ ſedes ſunt Conſtantinopoli in Thracia, Smyrnæ in Jonia, Theſſalonicæ & Lariſſæ in Macedonia, in Inſula Chio, Naxia, & Santorina in Archipelago ſeu mari Ægæo.

Conſtantinopoli innumeri ſunt Chriſtiani, 200000 Græcorum, 80000 Armenorum, præter ingentem ex utraque gente numerum advenarum, quos commercia aut aula Turcica attrahit. Oratorum ex Europa familiæ & mercatorum ex eorundem nationibus nucleus ſunt Chriſtianitatis, & tria circiter hominum millia conſtituunt. Ex Genuenſibus familiis, quæ ibidem olim domicilium collocaverant, ſuperſunt Peræ, & Galatæ ad 400 homines. Chriſtianis quoque navibus magna multitudo advehitur.

Catholicis præterea accenſenda veniunt ad triginta ferme mancipiorum millia, quæ Conſtantinopoli aut in triremibus Sultani, aut in carcere, quem *Bagnum* vocant, aut in privatorum ædibus duriſſimam ſervitutem ſerviunt. Omnes autem in ſpiritualibus ſunt ſubjecti Archiepiſcopo Ancyrano, qui anno 1714. erat Raymundus Galani Raguſanus, ex ſacra Prædicatorum Familia, paſtor animarum vigilantiſſimus.

Plures Religioſi ordines operam ſuam contribuunt. Societatis noſtræ Patres Galatæ habent templum, quod ex omnibus, quæ ſunt in Turcia, cenſetur pulcherrimum. In eo res Divina magna ſolennitate peragitur, miniſtrantur Sacramenta, prædicatur publice verbum Dei, lingua Turcica, Græca, Gallica, & Italica, aliaque exercentur, quæ ad cultum Divinum pertinent, ea libertate, qua majorem in medio terræ Catholicæ non requiras. Inſtruuntur etiam in templo noſtro Græci & Armeni ritus juvenes, ut in aptos ſacerdotes & animarum paſtores formentur. Confraternitates inſuper plures ſunt inſtitutæ, quæ ſtatis temporibus ibidem conveniunt, &

tum

tum exhortationibus tum aliis pietatis exercitiis excoluntur. Inſtituunt devotas ſupplicationes publicas, adſtantibus magna cum reverentia magno numero Turcis, & modeſtam ſolennitatem mirantibus.

Germani, cum nullum Cpoli proprium templum habeant, ſacras ſuas ceremonias pariter in templo noſtro peragunt. Has inter recenſendæ ſunt ſolennes exequiæ, Leopoldo & Joſepho Imperatoribus habitæ, ad quas centum facile hominum millia confluxere. Suaſerat quidem Orator Gallicus Ludovico XIV. Miſſionum Orientalium Protectori, ut Societati Jeſu Collegium Galatæ fundaret cum Seminario, in quo Juvenes Græci, Armeni &c. Religione Catholica atque liberalibus diſciplinis imbuerentur; ſed tam prudens conſilium bellorum turbo evertit.

Plebs Græca, Romanæ Eccleſiæ non unita, averſatur quidem Miſſionarios, ſed eorum Patriarcha, quem Patriarcham univerſalem appellant, & magnates cum illis familiariter agunt; raro tamen convertuntur, quia priſtinæ magnitudinis memoria turgidi, ſub graviſſimo licet ſervitutis jugo gementes, ſuperbiunt. Armeni magis ſunt dociles, & veritatis audiendæ cupidi, atque propterea facilius convertuntur, converſique flagrans pietatis ſtudium præſeverunt. Eminuit in eis ad rectam ſemitam deducendis P. Caſchodi induſtria & felicitas: cujus paræmia erat: *multum lanæ, parum clamoris*. A mancipiis præſertim, quibus diu noctuque peſtis etiam graſſantis tempore adſtiterat, ut pater amabatur.

Smyrnæ ſunt viginti circiter millia Græcorum, & Armenorum, ex quibus Catholici octo pene millia conſtituunt. Gallus, Anglus, Venetus, Genuenſis, Hollandus, Conſules cum ſuæ nationis mercatoribus in una longa lataque platea habitant, ad dimidium horæ porrecta, quæ propterea *Francorum plantea* appellatur; nam in Turcia omnes Occidentales populi vocantur *Franci*.

In hac ampla & opulenta civitate cultus Divinus ſicut Cpoli exercetur, inſigni cum animarum fructu: & ſic etiam in Macedonia & Archipelago. In Inſula tamen Chio perfidi Græci Religionem Catholicam ejusque miniſtros graviſſime ſunt perſecuti. Cum enim Veneti anno 1694 hanc Inſulam expugnaſſent, & poſtea rurſus amiſiſſent, maligni quidam Græci Catholicos, qui erant in Inſula, apud Turcas accuſarunt, quod Venetos advocaſſent. Unde Turcæ omnia eis templa bonaque omnia rapuerunt, Miſſionariis aut in carcerem truſis, aut in exilium ejectis; tenuitque ea per plures annos perſecutio, inſtigantibus, & per pecuniam omnia obtinentibus Græcis, donec Oratoris Gallici interventione fuit ſopita.

Por-

Porro Patriarchæ & Epiſcopi Græci a Mahomete II, poſtquam Cpolim occupaverat, magna privilegia acceperunt, ut Græcos, qui diffugerant, novi regiminis patientes redderet. Sed eorum diſcordia, & ambitio Turcis occaſionem dedit, ut ſublatis privilegiis Eccleſiaſticos etiam Præſules graviſſimæ ſervituti ſubjicerent, atque ex ſummo contemptu vix alio quam canum nomine compellarent. Templa eorum ſqualida, aut in Mahometana fana converſa. Baſilica illa auguſta Sanctæ Sophiæ ſeu Sapientiæ, Juſtiniani Imperatoris opus, quod Dianæ Epheſinæ & Jovis Capitolini magnificentiam extingueret, barbaris in prædam ceſſit.

Cum Turcæ nullas campanas tolerent, populus ligneo crepitaculo in templa vocatur, in quibus fœminæ ſeparatæ a viris conſpici non poſſunt. Stant autem Græci ſub oratione tecto capite, velut Vigiliæ & Angeli, ſtantes ante thronum Dei, majori multo, quam Latini ſoleant, reverentia: ſingulari vero cultu feruntur in Dei Matrem; quam ceu patronam peculiari cum fiducia invocant. Annum a Septembri inchoant. Feſta multo plura, Orientalium præſertim ſanctorum, ac nos ſolenniter celebrant. Aliquorum vigilias adhuc noctu in templis agunt. Jejunia quoque longe plura & ſeveriora quam occidentales obſervant. Hebdomadam ſanctam ferme totam in Eccleſiis tranſigunt.

Patriarchæ, Metropolitæ, Archiepiſcopi, & majores Clerici ex ſolis ferme Monachis S. Baſilii aſſumuntur. Ordines, ſicut in latina Eccleſia, habent ſeptem. Poſt ſuſceptos ſacros Ordines nemini licet uxorem ducere. Si autem ante Ordines virginem duxit, poteſt eam retinere, non tamen poſt illius mortem ad alias nuptias tranſire. Quartæ vero nuptiæ omnibus, etiam laicis, ſunt prohibitæ. Hodie plerique ſacerdotes ſunt cœlibes; quia ex Monaſteriis aſſumuntur. Impedimenta matrimonii ſunt fere eadem, quæ in Latina Eccleſia, uti conſanguinitatis, bigamiæ, clandeſtineitatis &c. Nullas tamen præmittunt denuntiationes, ſed inter ſponſalia & matrimonium ſaltem annus debet intercedere, quod merito improbatur.

Excommunicationis ſententiam ſevere exequuntur. Quos vero a cenſura abſolvunt, oleo infirmorum & chryſmate inungunt. Monachos ſummopere æſtimant. Plerique regulam S. Baſilii profitentur, auſteramque vitam ducunt. Sunt eorum plurimi. Solus mons Athos viginti complectitur monaſteria, & in iis 300 cœnobitas. Poſſidet communitas agros, prata, aliaque bona immobilia, ex quibus, prout etiam eleemoſynis vivunt. Monialium aſceteria propter Turcarum libidinoſas inſidias ſunt ſublata.

Hie-

Hierarchia Græcorum, quamvis acerbo jugo preſſa, & omni prope ſplendore priſtino exuta, quatuor adhuc habet Patriarchas Schismaticos, Cpolitanum, Antiochenum, Alexandrinum, & Solymitanum, æquali & independente omnes poteſtate Jurisdictionis. Tametſi enim Cpolitanus inter eos propter regiam urbem & amplitudinem provinciarum ſit ordine primus, ac patriarcha Oecumenicus ſeu univerſalis, ſuperbiæ typho inflatus dici velit, nihil tamen poteſtatis habet in alios. Interea tamen eſt miſerabilis ſervus & mancipium Magni Vizirii, qui omnem in eum exercet poteſtatem, & eum (ſicut & cæteros Patriarchas) pro libidine deponit, & alium, plus pecuniæ largientem, in ejus locum intrudit: & ſi depoſitus rurſus plus offerat, pro intruſo intruditur. Malunt nempe Simoniaci iſti ac miſeri Præſules a Mahometanis impiis hominibus acerbiſſima quæque perpeti, & in graviſſima ſacrorum nundinationis ſcelera ruere, atque Religionem Chriſtianam proſtituere; quam illi, ſupra quem Deus Eccleſiam ſuam fundavit, ſe ſubjicere. Pecuniam autem, quam Turcis impie præſtant, a paupere ſacerdotio rurſus extorquent. Et exemplum ſequitur Clerus, qui, dum ſacramenta vendit, Simoniam Simonia cumulat.

Quivis Patriarcha in ſuis provinciis poteſt inferiores Præſules in Concilium cogere, cenſuras ferre, Prælatos deponere; laicos etiam in Eccleſiaſticis & civilibus cauſis judicare. Proventus Patriarchæ conſtant Decimis, quas Epiſcopi ei præſtare debent, 12. thaleris, quos a ſingulis ſacerdotibus, & certa penſione annua, quam a quavis familia, & matrimoniis, præter alias collectationes, exigit. Si Romanus Pontifex tanta exigeret, quantus clamor!

Patriarchatus Cpolitanus eſt multo ampliſſimus; complectitur enim Thraciam, Serviam, Bosniam, Græciam, Macedoniam, maris Ægei inſulas, minorem Aſiam, Mingreliam, Circaſſiam, Mœſiam, Georgiam, Moldaviam, Valachiam &c. Ruſſia quoque eidem erat ſubjecta usque ad Zarum Baſilium, qui proprium Moſcoviæ Patriarcham conſtituit, Cpolitano nihilominus penſionem annuam deſignavit, & in rebus, inter Ducem & Patriarcham controverſis, arbitrum quodammodo conſtituit.

Patriarcha Antiochenus, qui nunc, deſtructa Antiochia, Damaſci habitat, Jurisdictionem ſuam extendit in Syriam, Ciliciam, Iſauriam &c.: Patriarcha vero Græcorum *Alexandrinus* in Ægyptum, Libyam, montem Sinai, & Littora maris Rubri. Olim Alexandriæ, nunc Cairi degit. Confundi hic non debet cum Patriarcha *Coptorum*, ſeu *Jacobitarum*, cujus poteſtas non tantum in Ægyptum, & partem Arabiæ,

ſed totam etiam Æthyopiam exporrigitur, in cujus comparatione patriarcha Græcorum eſt veluti parochus exilis pagi. Memineris autem ejus, quod alias diximus, Græcos cum Concilio Chalcedonenſi duas in Chriſto naturas agnoſcere & hinc minus aberrare, Coptos vero Eutychianos cum ſuo Dioſcoro easdem negare.

Patriarcha *Jeroſolymitanus* in partem Syriæ & Palæſtinam iura ſua porrigit. Loca ſancta communi cum P. Guardiano Franciscanorum poteſtate poſſidere dicitur. Unde illius in Latinos odium. Solet & ipſe Damaſci domicilium figere. Tametſi autem ipſius Patriarchatus ſit minimus, proventibus tamen Alexandrinum & Antiochenum ſuperat, a peregrinantibus in terram ſanctam & igne ſacro, quem vocant, fluentibus. Armeni quoque peculiarem patriarcham habent.

Præter iſtos, quos, utpote Hæreticos, Eccleſia Romana non agnoſcit, ſunt in Oriente etiam Patriarchæ Catholici, qui Græcis aliisque cum Eccleſia unitis, præſunt. Tales ſunt Antiochenus in Syria, cui Maronitæ, & alii, & quandoque etiam Alexandrinus, cui Melchitæ ſunt ſubjecti. Poſtquam Latini Cpolim occupaverant, tres erant Patriarchæ Cpolitani, duo Catholici, alter pro Latinis, alter pro Græcis Catholicis, tertius pro non unitis. Taceo Patriarchas Titulares &c.

Metropolitæ Patriarchis ſubjecti numerantur 71, inter quos Heracleenſis, qui usque ad Conſtantini M. tempora etiam Bizantino Epiſcopo præfuerat, Cæſareenſis, Epheſinus, Cicizenus, Nicomedienſis, Chalcedonenſis, Theſſalonicenſis, Byrſanus, Neocæſareenſis, Iconienſis, Corinthiacus, Athenienſis, Cretenſis, Trebizundinus, Patraſinus, Lariſſanus, Rhodienſis, Philippenſis, Smyrnenſis, Negropontanus, Nicopolenſis, Thebanus, Adrianopolitanus, Chienſis, Lacedæmonius, Varnenſis, Videnſis, Cafenſis, Gothianus &c.

Quam turpi autem avaritia & ſimonia ſint contaminati ſacrorum iſti nundinatores, exemplis patet innumeris. Unicum refero. De Schismatico grege mancipium, triremibus alligatum, pecunia a Turcis emerat licentiam, adeundi ſuum parochum, eique peccata ſua confitendi. Interrogavit hominem popa; an pecunias habeat? reſpondit, ſe omnem pecuniam ſuam dediſſe Turcis pro obtinenda facultate recedendi pauliſper a triremi. Faceſſere oviculam jubet paſtor bonus. Rogat miſer; primum, quod acquireret, peculium traditurum ſe promittit: non auditur. Satelles Turcicus, qui eum comitabatur, miſertus boni pœnitentis, ſponſorem ſe fruſtra offert: largitur, quam habuit, pecuniam. Necdum ſatis, pergit negare ſacramentum, niſi etiam annulus, quem in digito Turcæ conſpexerat, ſibi

ſibi tradatur. Detrahit illum, & ſacrilego Miniſtello tradit. Reponit hic, auditurum ſe confitentem; ſi gravia commiſerit peccata, plus pecuniæ ſibi dandum; nam ſecundum multitudinem & gravitatem peccatorum deberi mercedem confeſſario.

Probroſa hæc ſordities popas contemptui & ludibrio exponit, Miſſionariis vero ſua integritas æſtimationem parit. Quo fit, ut multi Schiſmatici convertantur, ringentibus licet impiis Miniſtellis, & commoventibus, quantum poſſunt, Turcas in Catholicos; præſertim in Joannem *Holdermannum* S. J. Sacerdotem, P. Caſchodi in cura mancipiorum, quorum tum in Bagno (carcere urbis) tum in triremibus ſunt multa millia, dignum ſucceſſorem, qui tandem obtinuit, ut ad miſeros iſtos admitteretur: qua in re multum debuit Dirlingio, Cæſareo apud Aulam Ottomannicam legato, ut die ac nocte accedere liceret triremes ac carceres mancipiorum, hosque deſertos ab omni humana ope miſeros, ad patientiam & probitatem ita erudiret, ut triremes in ſcholam virtutis verteret.

Non raro tamen vitæ aut ſaltem libertatis diſcrimen incurrit, quia, ſi mancipia aliqua effugerant, culpa ipſi imputabatur, tanquam occaſionem evadendi ipſis feciſſet. Sed cum oppoſuiſſet, ſe ſub protectione Aulæ Cæſareæ & Gallicæ ſtare; cum iſtis cauſam componerent, auctoritatem reveriti, a perſecutione ceſſabant.

CAPUT XV.

De Armenia & Chriſtiana in ea Religione.

Regnum Armeniæ antiquiſſimum quatuor ſucceſſive Familiæ occuparunt, 1. *Haikenia*, quæ anno 1932. ab orbe condito illud fundaſſe dicitur, & per 53. Reges 1744 annos continuaſſe. Poſtremus ex his erat Orontes, ad Arbelam cum Dario Codomanno ab Alexandro M. cæſus. 2. *Fratapbernica*; nam, cum poſt obitum Alexandri M. ejus Duces regna inter ſe dividerent, Fratraphernes, prius Darii, dein Alexandri adminiſtrator Armeniæ ſceptrum arripuit, & per centum annos in ſuis poſteris retinuit, donec 3. anno mundi conditi 3770, Urbis conditæ 520, *Arſaces* ad thronum ſe evexit, quem Arſacidæ poſſederunt 640 annis, ad annum videlicet Chriſti 406, quo Arcadius imperabat Cpoli.

Reges veteres.

Arſacidæ.

Tigranes Arſacis filius, cum Mithridatis ſoceri ſui partes ſequeretur, a Lucullo Duce Romano victus pulſusque, a Pompejo ſub tributi onere reſtitutus. Arvasdus ejus filius a Marco Antonio captus Alexandriæ in carcere periit. Abgarus, Armeniæ, Meſopotamiæ, atque Syriæ Rex, Edeſſæ reſidens, a S. Bartholomæo Apoſtolo fuit baptizatus. Coſroes I. Perſarum victor ab agnato trucidatus. Tiridates primum Eccleſiæ perſecutor, dein baptizatus, fundato in Armenia Patriarchatu, Conſtantini M. tempore Romam venit, ut Pontificem veneraretur. Tiranus S. Heſichium Patriarcham occidit. Pabas a Theodoſio M. captus Cpoli tyrannidis pœnam capite luit. Ardaches ultimus Arſacidarum cum Patriarcha Iſaaco in exilium ejectus eſt circa annum 406.

Ab eo tempore per 770 annos Armenia proprium Regem non habuit, ſed jam Perſis jam Romanis paruit, donec a Saracenis & Turcis fuit invaſa. Anno vero 1176 quarta ſtirps, Coziana videlicet, caput extulit, & in Armenia Minore regnum inſtauravit. Leo I. ex hac Familia Princeps apprime Catholicus a Conrado Wittelſpachio, Archiepiſcopo Moguntino, Rex totius Armeniæ fuit inunctus, voluntate ſummi Pontificis, a quo ſacras leges accepit anno 1243. Hayton regno abdicato, aſſumptoque Macarii nomine in eremum ſeceſſit, ut ad felicius regnum ſe accingeret. Leo II. ejus filius Concilio Generali Lugdunenſi anno 1274. interfuit. Hayton II. & Leo III. in odium fidei ſunt interfecti. Leo IV. fervens Catholicus, fuit ultimus Armeniæ Rex circa annum 1344. a quo tempore Turcæ & Perſæ de illa velut alea luſerunt, donec inter eos fuit diviſa. Anno autem 1725 Turcæ Perſis depulſis totam occuparunt.

Mutationes.

Patriarchæ porro Armeniæ ab antiquiſſimis temporibus ad ſextum usque ſæculum omnes fuerunt Catholici, donec Schisma Eutychianum & Dioſcorianum Orientem infecit. Exinde omnes Patriarchæ fuerunt hæretici per 102. annos. Jeſerus autem Patriarcha anno 622. in Concilio, Erzeri habito, Eccleſiam Armenam cum Romana univit, atque ea unio per annos 105 tenuit, ad annum videlicet 727, quo Joannes IV hæreſin Eutychianam de una in Chriſto natura rurſus invexit. Anno vero 862 Zacharias Patriarcha, damnato Eutychianismo, Concilium Chalcedonenſe recepit, & cum Eccleſia univerſali ſe conjunxit. Complures Patriarchas Catholicos habuit is ſucceſſores; poſtea hæretici cum Catholicis quodammodo alternabant, donec duo ſimul eſſent, Catholicus & Hæreticus: atque ita ad noſtra ferme usque tempora fuit continuatum, infelici lolio inſperſo ſementi optimæ.

Patriarchæ — *Duo.*

Cæ-

Cæterum ex Armenia, loco præalto ſita, flumina celeberrima defluunt, Lycus in mare nigrum, Araxes in Caſpium, Tigris & Euphrates in Perſicum. Partis, quam Turcæ occupaverant, *Erzerum*, illius vero, quam Perſæ poſſederant, *Erivanum* eſt caput; Tiflis vero Georgiæ. Abas Rex Perſiæ viginti Armenorum millia duxit in Perſidem, ut gens negotioſa commercia per orbem propagaret, nec ſpes eum ſua deſtituit. Haud procul Iſpahano integram urbem incolunt, quam Schulſam appellarunt. Fœminarum mira eſt modeſtia; ſicut in toto prope Oriente, domi concluſæ raro egrediuntur, nec niſi velata facie.

Ut autem Armeni, in ſchisma prolapſi, converterentur, Patres Societatis noſtræ Erivani anno 1688. miſſionem fundarunt, ſub protectione Ludovici XIV. qui eum in finem ad Regem Perſiæ Epiſtolam ſcripſit, & quod petebat obtinuit. Ipſe Patriarcha cum multis aliis ad unionem cum Eccleſia Romana perductus. Nec minor animarum meſſis Erzeri horreum Eccleſiæ implevit, ubi Patres S. J. eodem Rege Chriſtianiſſimo per Oratorem, quem Cpoli habet, patrocinante, Miſſionem, per totam viciniam diffuſam, erexerunt, cum magno rei Catholicæ incremento; quamvis non defuerint graves, a Schismaticis Armenis & Græcis ortæ, perſecutiones. Miſſio Erivana. Erzerana.

Similiter in provincia *Schirvan*, quæ Albania antiquitus fuit appellata, nova Miſſio fuit inſtituta a Gallis & Polonis, ut nullus ſit in orbe terrarum Angulus, in quo Evangelium non prædicetur. Caput illius *Schamakeum*, ubi Perſicus Præfectus ſedem fixit. Nobiles urbes Derbentum, & Baku, præter 60 pagos Armenos. Hæc regio maxime infeſtatur a Coſaccis prædatoribus. Et Schirvana.

Anno 1724. & ſequenti Schirvana provincia grandibus motibus fuit agitata; nam, quod alias dictum, Mahometani in duas maxime ſectas juxta diverſam Alcorani interpretationem ſunt diviſi, *Sefianam* & *Sunicam*. Illam amplectuntur Perſæ, hanc Turcæ, & omnes alii Mahometani. Cum igitur Rex Perſiæ præciperet, ut omnes ſui ſubditi Sefianam reciperent, Dageſtani, in Armenia populi, jugo excuſſo Schirvaniam invaſerunt, multisque trucidatis igne ferroque omnia vaſtarunt, direptis etiam Chriſtianorum Eccleſiis.

Eodem fere tempore Græcæ religionis in Armenia Majore populi incrementa rei Catholicæ lividis adeo oculis aſpiciebant, ut *Erzeri* in Jeſuitarum perniciem conſpirarent, auctore & incentore Pſeudo-Epiſcopo Schismatico; qui Baſſæ Turcico non modicum aurum obtulit, ut Jeſuitas expelleret. Annuit is, ea tamen conditione, ut Conſpiratio in Jeſuitas.

Epiſcopus ita negotium inſtituat, ne Baſſa indignationem Sultani, ſub cujus protectione degerent in Imperio Turcico Miſſionarii, incurrat.

Epiſcopus convocat Armenos ſuæ ſectæ (ad decem millia convenere) eosque allocutus, conſiderate, inquit, etiam atque etiam, quo res ſit deventura, ſi Francorum religio ita ſit augenda, noſtraque minuenda. Eundum obviam ruinæ, mandatum accepi a Deo, ut omnes, fune ad collum alligato ad Baſſam nos conferamus eique perſuadeamus, ut Francos Sacerdotes proſcribat. Si Baſſa reluctaretur, omnes conclamate, niſi Jeſuitæ ejiciantur, vos omnes Armenia exceſſuros, & ita clamare pergite, donec in vota veſtra deſcendat.

Reſpondit populus, iturum ſe, quocunque duceret. Die igitur ſtatuta, reſti collo inſerta Epiſcopum ſecutus, ædes Baſſæ magno numero circumſiſtit, altaque vociferatione conclamat. Baſſa mentito vultu iram ſimulat, eosque jubet recedere; ſed cum omnes in exilium ſe ituros clamare pergerent, Senatum convocavit, monito clam Epiſcopo, ut adhuc altius clamarent. Senatus igitur perterritus (quod optabat Baſſa, ut Sultano ſe excuſare poſſit) cenſuit, in his circumſtantiis ejici Miſſionarios poſſe: prout illico urbe ſunt ejecti; conceſſo ne quidem ſpatio aliquid ſecum aſportandi.

Cæterum vix eſt ſub ſole natio mercaturæ ita dedita ac Armeni. A Pekino in Sinis Olyſſiponem usque & extremos Gades, ab Æthyopia Londinum, Amſtelodamum, Venetias, atque in ultimam usque Moſcoviam atque Siberiam commercia ſua exporrigunt, in hac arte ita exercitati, ut vafrum etiam Judæum circumvenire queant.

Quod fidei doctrinam ſpectat, Armeni cum omnibus Orientalibus Chriſtianis profitentur ſeptem ſacramenta, converſionem panis & vini in corpus & ſanguinem Chriſti, veramque tranſubſtantiationem invocationem ſanctorum, cultum ſacrarum Imaginum & Reliquiarum, ſuffragia pro defunctis, libertatem arbitrii, Miſſam tanquam unicum novæ legis ſacrificium, infallibilitatem Eccleſiæ, ejusque Hierarchiam; prout perſpicuum eſt ex litteris anno 1671 ad Regem Galliæ ab Armenis ſcriptis. In eo diffident a Græcis, quod unicam in Chriſto naturam, eamque Divinam, Divina & Humana operantem, cum Eutyche contra Concilium Chalcedonenſe aſſerant. Ex quo videas, qua fronte Proteſtantes quidam aſſeverare non erubeſcant, Orientales Eccleſias in fidei doctrina ſecum conſentire.

Patriarchæ, Epiſcopi, majoresque parochi ex Monachis S. Baſilii, ſicut apud Græcos, aſſumuntur. Potiſſimi reditus Patriarcharum conſtant ex pecunia, pro oleo ſacro vendito. Patriarcha, qui

eſt

eſt Erivani, porrectis octoginta Thalerorum millibus Cpoli ab Aula Ottomannica obtinuit Decretum, quo prohibetur, ne quis alius præter eum Chrisma & Oleum ſacrum vendat. Verum reliqui Patriarchæ & Metropolitæ Armenorum oblata eadem pecuniæ ſumma effecerunt, ut, antequam is Erivanum perveniſſet, Decreto reſciſſo, omnibus Simoniaca illa negotiatio rurſus concederetur. Ex quo miſerabilium horum Præſulum & Turcarum indolem perſpicias.

CAPUT XVI.

De Tartaria Minore & Religione in illa.

Tartaria Minor ad Pontum Euxinum diverſos complectitur populos, inter omnes Orientales maxime feroces ac barbaros, Sultano potiſſimum Turcico ſubjectos, cui vectigalis eſt eorum *Chanus*, ſeu Princeps, ac pro arbitrio ab eo deponitur, ea tamen lege, ut nec vita nec libertate eundem privet, aliumque ex ejus familia ſufficiat, quæ hodie eſt familia Giray.

Milites ejus Prætorianos Sultanus alit, nec militibus aliis præbet Chanus ſtipendium, ſed ab eo evocati cum equis & armis comparent. Rapinæ autem & deprædationes ſunt eorum ſtipendia. Nobilium, qui Divanum ſive Senatum conſtituunt, magna eſt auctoritas, ſine qua Chanus non poteſt majora negotia decernere. Cauſas litigioſas is obtinet, qui plus offert argenti, aut magis faventes in Divano amicos habet. **Indoles.**

Præter *Circaſſos* & *Nagayenſes* Tartaros ſubſunt Chano Precopenſes *Crimæam* peninſulam, quam Tauricam Cherſoneſum Veteres dixere, incolentes. Verum Circaſſi, Chani jugo excuſſo, cum Moſcis fœdus percuſſere. *Calmukii* autem, Tartarorum ſpecies, tributum eidem adhuc pendunt.

Secta Tartarorum eſt Mahometana; multi tamen ſunt immixti Græci & Armeni, magnaque Catholicorum multitudo mancipiorum, a Tartaris in ſervitutem abſtracta. Miſerrima eorum facies, rerum omnium, ad Religionem pertinentium ignoratio, vitaque beſtialis magis quam humana: nullus a multis annis apud eos Sacerdos, nulla ſalutis cura: multi a conjuge & liberis abſtracti alias inire nuptias, ut mancipia augerentur, fuerant coacti. **Mancipia.**

Hac

Hac tanta deſerti populi miſeria per Ferrandum Gallum, qui Medici partes apud Chanum agebat, anno 1704. Conſtantinopolim nuntiata, Patres S. J. quamvis quatuor duntaxat eorum eſſent, unum ex ſuo gremio in Crimæam miſerunt. Erat is P. *Duban*, qui, acceptis a legato Gallico Marchione Feriol ad Chanum Tartarorum litteris & muneribus, anno 1706. per mare nigrum in Crimæam navigavit, atque *Bagſcharii* urbe primaria Chanum convenit, qui oblatis legati litteris ac donis delectatus, plenam Chriſtianorum mancipiorum, quorum viginti ferme erant millia, cura Miſſionario commiſit.

P. Duban in Crimæam.

Arduum erat opus, annoſos & induratos animi morbos curare, nec per anni dimidium P. Duban quidquam profecit, donec tandem Divina aſpirante gratia ſaxea emollivit pectora. Primi Divinos admiſerunt ſatus Armeni, in quorum templo ſacra celebrabat, & ad populum, magis ſemper magisque affluentem dicere cœpit, rudesque inſtruere. Inter Catholicos promptiores erant Germani, ſequebantur exemplum alia mancipia, ex Polonia, Hungaria, Tranſylvania, Servia, Moldavia, Croatia, Valachia a Tartaris in ſervitutem abſtracta: ad omnes autem iſtos miſeros ſermonem, ut intelligeretur, quantum poterat, accommodabat.

Converſiones.

Præcipuam curam dicabat educandæ ad morum probitatem juventuti, probe gnarus, tenellas plantas flecti formarique facilius. Mirum ſane ac volupe erat intueri, duos adoleſcentes 12. annorum, quos erudierat, doctos ac ferventes agere Catechiſtas, ſenesque decrepitos ab eorum ore pendere.

Inter converſos erant etiam Lutherani & Calviniſtæ. Accurrit Teginâ ex Beſſarabia Lutheranus Præco: queritur apud Chanum contra P. Duban, quod homines contra ſanctiones Mahometanas ab una religione abſtrahat ad aliam. Reſpondit Miſſionarius, ſe Chriſtianos Francos ad veterem communemque Chriſtianorum Religionem, quam etiam Rex Franciæ teneret & ferventer coleret, traducere, ut abſterſis erroribus, quos aliqui Occidentales invexerant, ſit unitas fidei. Placuit Chano reſponſum, & Miniſtellum juſſit faceſſere.

Etiam Lutheranorum.

Fama floreſcentis in Crimæa Religionis ubi viciniis in provinciis percrebuit, dici non poteſt, quantus ad P. Duban factus ſit accurſus, ut adeo oportuerit annuere ſociis, ut in partem laboris venirent. Submiſſus eſt P. Curnillon: conjuncta utriusque opera multi ex diverſis ſectis fuerunt converſi, plurimi SS. Sacramentis proviſi.

Pro-

Proponit denique P. Duban quatuor media apud Tartaros religionem propagandi, 1. plures Operarios, 2. propriam Capellam, 3. Eleemoſynam, 4. redemptionem puerorum a ſervitute. Media Tartaros convertendi.

Mira eſt Tartarorum politica. Omnes ſunt milites, & quidem equites. Unde equorum, qui ſunt velociſſimi, infinitus eſt numerus. Dulciſſimus ipſis cibus eſt caro equina, quam apponunt præcipuis hoſpitibus, præſertim in nuptiis, quas hoſtili velut concurſu, quibus Mores. ſe mutuo vulnerant, ſolenniores reddunt. Nam ea ſuperſtitione ſunt imbuti, quo plus ſanguinis in equeſtri eo certamine fundatur, eo fortiores milites ex nuptiis naſcituros. Cum autem naſcitur infans, agnati conveniunt, & lebetes, ollas, & patinas malleolis pulſant, ut eo ſtrepitu diabolum ex infante expellant.

Nihil promptius quam judicialis apud Tartaros ordo. Si quis verberatur aut vulneratur, ſaucii cognati conveniunt, & reum nervis bubulis prope ad mortem cædunt. Homicidam vero in locum cædis abſtractum, atrociter dilaniant. Duellum, ſi ſecundum gentis morem peragatur, nullas habet pœnas. Nagayenſes Tartari nec urbes habent, nec oppida, nec pagos, ſed ſub rudibus papilionibus habitant: quapropter puro aeri aſſueti dicuntur urbem ad duas horas olfacere.

Belli tempore 40 equitum millia tenentur Chanum comitari, ſed conveniunt facile 60 millia, prædæ cupidine illecta. Decimum Militia. tertium quemque annum infauſtum exiſtimant, atque eo durante armis & militia abſtinent, finito vero helluantur & tripudiant.

Nobiles manu, in pugnum contracta, perpetuo avem geſtant. Coſaccos & Moſcos etiam pacis tempore frequenter invadunt, & non raro etiam Polonos, multosque in ſervitutem abſtrahunt, neque a prædationibus & rapinis a Sultano & Chano contineri poſſunt, ea Prædones. utentes excuſatione, militares ſe eſſe viros, nec ſine præda ſe poſſe vivere: venirent Ruſſi, & par pari, ſi poſſint, referrent. Ante pacem Carlovicenſem Zarus, ut ab ea vexa ſuos liberaret, pelles, centum thalerorum millibus conſtantes, pendere debuit, poſtea vero duas pretioſas aves venaticas. Commercium non tum rebus, quam emptione & venditione mancipiorum, maxime puerorum agitur.

Circaſſi, uti corpore formoſiores, cultioresque, ita moribus multo ſunt humaniores, præſertim erga Chriſtianos, a quibus ſe dicunt originem ducere, atque aliqua adhuc Chriſtianitatis argumenta monſtrant. Corpora mortuorum non committunt terræ, ſed proceris arboribus appendunt. Circaſſi.

Calmukii. Circaſſis vicini ſunt *Kalmukii*, gens effera, quæ vix hominum ſpeciem præfert; partim Zaro partim Chano ſunt ſubjecti, ad quem ſingulis annis legationem cum tributo mittunt. Chanus vero barbaris iſtis hominum monſtris larga reddit munera.

Duæ eminentiores apud Tartaros ſunt Familiæ, *Giraya*, ex qua Chanos eligere debet Sultanus, & *Chiringia*, potens & Chanis infeſta, cujus princeps Chanum ob tyrannidem in exilium ejecit. Sultanus Achmet III. alium ex Giraya ſtirpe conſtituit; per quem Schiringiam cædibus & proſcriptionibus prope delevit. Miſſio tamen tantas inter turbas ſtetit integra, præſertim poſtquam novum Chanum P. Tour ſanaverat; tum enim libertas Religionis publicis litteris fuit conceſſa, ubero mox fructu ſequente.

CAPUT XVII.

De Syria & Palæſtina Recentiore, Maronitis & ſacris Miſſionibus.

Societas Jeſu in Syria quinque ſtabiles habet Miſſiones, ſub initium ſæculi XVII fundatas, & protectas tum a Regibus Franciæ, tum a mercatoribus Europæis: primam *Alepi*, *Lariſſæ* ſeu *Beroæ*, magna & populoſa urbe quatuor collibus impoſita, & arce munita; ubi Miſſionarii, cum graviſſimas perſecutiones ab hæreticis Græcis & Turcis eſſent perpeſſi, a Chriſtianiſſimo Rege in Capellanos Regios ſunt aſſumpti, aſſignata eis capella & habitatione in domo Conſulis Gallici, ut tanquam ejus domeſtici jure gentium fruerentur. Apertus inde magnus laborum campus, ad Catholicos, quorum in urbe, commerciis frequenti, ſunt multi, atque ad hæreticos Græcos, Coptos, & Armenos convertendos, cum magno rei Catholicæ incremento, frendente licet Erebo, extenſus. Tres Patriarchæ, Alepenſis, Alexandrinus, & Damaſcenus, cum Archiepiſcopo Alepenſi, miſſa ad Clementem XI profeſſione fidei, pro eadem ſunt mortui.

Alteram ſtationem erexit Euthymius, pientiſſimus Patriarcha, Damaſci, urbe Syriæ principe, ſacris etiam litteris celebrata; uberes Miſſionis hujus, aliarumque per Syriam labores fructusque prolixe deſcribit, data ad Michaelem Angelum Tamburinum Societatis Jeſu Præpoſitum Generalem prolixa epiſtola, Antonius Nacchi S. J. Miſſionum in Syria & Ægypto ſuperior, natus in Syria, ac Romæ in Societatem ſuſceptus, vir doctus & pius, qui etiam ſanctam Miſſio-

ſionariorum vitam mortemque aut in carcerum ærumnis aut inter infectos peſte fortiter toleratam deſcribit.

Damaſcum celebrem reddunt converſio Sauli, mundatio Naamani, ſepulchrum Abelis, Noe, Sem, Abrahami patria. Vicina eſt Cæſarea Philippi, quæ in ignobilem vicum tranſiit.

Tertiam Miſſionem *Tripoli* in Syria inchoavit P. Joannes Amieu, & quidem in carcere, in quem orto Turcas inter & Venetos bello cum Francis conjectus fuerat; indeque liberatus ſe totum ſaluti Maronitarum, Syrorum, Græcorumque, impendit, accitis in partem laboris ſociis, miſſisque Romam in Seminarium Maronitarum, a Gregorio XIII fundatum, ſelectis juvenibus, qui ſtudiis abſolutis, ſuſceptoque ſacro Ordine, in patriam redirent, & in ſalutem popularium incumberent.

Quarta eſt *Sidone*, urbe maritima, ſacris etiam ex paginis nota. Anno 1111 Latini Saracenis eam eripuerant. Anno 1250 S. Ludovicus eandem renovavit. Anno 1289 ad Barbaros rediit. Sacram in ea Miſſionem eſt auſpicatus P. Rigordus S. J. mercatorum liberalitate.

Quintam erexit *Anturæ* in monte Libano P. Franciſcus Lambertus; qui Sidone celebris fuerat mercator locuples; ſed cum fervens eſſet congregationis Marianæ Sodalis, noſtriſque hominibus familiariter uteretur, rerum humanarum vanitate perſpecta, Matthæum imitatus, telonium reliquit, & primum Meliaporem ad ſepulchrum S. Thomæ, Romam inde navigavit; ubi in Societatem Jeſu ſuſceptus, atque ſacris litterarum diſciplinis probe imbutus, Sacerdos eſt ordinatus, obtinuitque, ut ad Syriacam Miſſionem deſtinaretur. Anturæ cum duobus aliis de Societate appulſus, Miſſionem ibidem pro *Maronitis* fundavit.

Nulla ex Orientalibus gens veram Chriſti Religionem conſtantius retinuit, ac Maronitæ in monte Libano & circumjecta terra habitantes. Dicuntur *Maronitæ*, a Marone Abbate, qui circa initium Sæculi V floruit, atque verbo & exemplo populares ſuos ab hæreſi Neſtoriana & Eutychiana puros conſervavit, atque cum ſede Apoſtolica perpetuo conjunctos, quæ Maronem II non minus celebrem, omnium Maronitarum Patriarcham conſtituit. Ejus Succeſſores in hanc usque diem confirmationem & Pallium, eminentis Dignitatis inſigne, Roma petunt.

Alii Maronitarum originem ad tempora multo poſteriora referunt, ortosque exiſtimant ex Occidentalibus Chriſtianis, qui ſæculo XII terram ſanctam expugnarunt. Cum enim, poſtquam Saladinus

anno 1186 Palæſtinam recuperaſſet, Chriſtiani fuiſſent diſſipati, multos eorum ad montem Libanum & Antilibanum conſediſſe, atque proprio electo Principe vicina Syriæ loca occupaſſe ſub nomine Drüſarum & Maronitarum. Unionem cum Romana Eccleſia fuiſſe renovatam ſub Eugenio IV, Alexandro VI, Leone X, Greg. XIII, Clem. VIII. anno 1612 Fedredinum eorum Principem Turcis factum tributarium, ac poſtea cum filio occiſum. Anno 1699 Antiochenum eorum Patriarcham veniſſe Romam ac inde Viennam ad Leopoldum Imp. ut is in pace Carolovicenſi Maronitarum Eccleſiæ patrocinium ſuſciperet.

Quamvis autem Maronitæ unionem cum Romana Eccleſia ſemper coluerint, ex defectu tamen idoneorum & vigilantium paſtorum turpi laborabant rerum ſacrarum ignorantia, nec pauci abuſus irrepſerant; quibus ut mederetur Gregorius XIII, Seminarium pro Maronitis Romæ inſtituit, in quo formarentur probi & docti Sacerdotes, qui in patriam reduces ignorantiæ diſpellerent tenebras, & morum diſciplinam inducerent; quem in finem Miſſionarii religioſi ſtrenue collaborabant, non in urbibus duntaxat, ſed in oppidis quoque & pagis, quos labore indefeſſo obibant: imo & in Maronitarum Monaſteriis, quorum complura circa montem Libanum viſuntur, orthodoxæ Religioni ferventer addicta.

Tanta Religionis ac probitatis incrementa acerbe ferens generis humani hoſtis, hæreticos excitavit, Armenos Græcosque, ut Turcas in Catholicos commoverent. Promulgatum anno 1723 atrox edictum, quo omnes Franci tota faceſſere Syria jubebantur; actumque fuiſſet de florente illa Miſſione, niſi imploratus Ludovicus XV. Rex Chriſtianiſſimus per Bonacum Oratorem ſuum interceſſiſſet.

Anno 1713 P. Neretus S. J. Miſſionarius in Syria ſacram peregrinationem inſtituit in terram ſanctam, quæ Syriæ accenſetur. 7. Aprilis Sidone ſolvit cum cœtu hominum, quem *Caravanam* appellant. Relicta a lævo latere *Tyrus*, Alexandri M. obſidione celebris, & *Sarepta*, in qua Elias oleum multiplicavit, & puerum ad vitam revocavit. Urbs utraque, ædibus olim & opulentia ſuperba in lapidum hodie acervum tranſiit. Eadem prope ruina involvit *Ptolomaidem* (*Acram* ſeu *Accum*) nobiliſſimam olim civitatem, ſanguinolentum per multos annos theatrum belli, jam a Chriſtianis, cruce ſignatis, jam a Saracenis expugnatam, & jam olim a captivitate Jonathæ Machabæi famoſam. Haud procul inde viſuntur rudera *Cæſareæ* Palæſtinæ; ab Herode Aſcalonita in honorem Cæſaris Augu-

guſti ſuperbe ædificatæ, in loco, ubi Stratonis turris, ab Alexandro M. everſa, ſteterat. Cæſaream celebrem fecit Primatus Epiſcopi per Palæſtinam, Euſebius Cæſareenſis, centurio Cornelius, a S. Petro ibidem baptizatus &c.

Pia peregrinantium cohors, luſtratis hiſce urbibus, aut potius urbium ruinis, navigavit *Caffam* (ſive *Joppen*) colli impoſitam, quam Saladinus evertit, S. Ludovicus reſtauravit. Nota eſt ex S. Scriptura per fugam Jonæ. Peregrinantes in terram ſanctam hic ſolent exſcendere, & reliquum iter terra conficere, poſtquam ſinguli 15. thaleros Turcis perſolverint. Patres Franciſcani ſtrictioris obſervantiæ, qui in Syria appellantur Patres S. Sepulchri, aut terræ ſanctæ, hic habent hoſpitium, in quod P. Neret ſe recepit, humaniſſime exceptus, ſicut etiam Romæ, Jeroſolymis, Bethlemii &c.

Jeroſolymam vix ante viderunt, quam portam pulſarunt, moxque grandem murorum ambitum intrarunt, intra quem tria templa continentur, 1. templum S. Sepulchri, toto orbe Chriſtiano multo celeberrimum, figura ovali conſtructum, ad quod e manibus Sacracenorum vindicandum tota quondam Europa ſedibus ſuis fuit emota. 2. Templum montis Calvariæ. 3. Templum inventionis S. Crucis, a S. Helena conſtructum. Quilibet ingrediendi licentiam 16. thaleris a Turcis initio redimere debet.

Viſitur ibidem locus, quo Joſephus ab Arimathea Corpus Chriſti, a Cruce depoſitum, unxit, & ſepelivit: locus crucifixionis, & in quo ſtabat Mater doloroſa cum Joanne: circum undique aureæ & argenteæ diu noctuque ardent lampades, a magnis Principibus ad S. Sepulchrum donatæ. Quævis natio Chriſtiana ibi proprium habet locum, ſicut etiam in cathedrali Eccleſia ritum proprium. Taceo varias capellas, in quibus locus aliorum Chriſti myſteriorum.

Iter inde directum ad Jordanem, baptiſmo Chriſti inclitum. Itum per vallem Joſaphat, per Bethaniam, reliquiis domus Magdalenæ & Marthæ, atque ſepulchri Lazari memorabilem: per urbem Jericho, cujus non niſi nomen ſupereſt. Prope oſtenditur mons, in quo Chriſtus 40 diebus jejunavit. Ventum inde ad eum Jordani locum, in quo Chriſtus a Joanne baptizatus dicitur. Erecta ara, in qua ſacrificium Miſſæ a P. Neret peractum. Conſpectum ibi mare mortuum, perpetuum Divinæ vindictæ monumentum.

Reditum a Jordane ad montem Olivarum, ubi hortus Gethſemani. Succus ex olivis, ibidem ſtantibus, tanquam res ſacra, diſtribuitur, & ex oſſibus olivarum Roſaria, quæ magni æſtimantur,

& Jeroſolymitana appellantur, conficiuntur. Per amnem Cedron Jeroſolymam rediere, ut cultum Divinum hebdomadæ ſanctæ ſpectarent, qui a Guardiano Pontificali ſolenni ritu eſt celebratus.

Feria 2 paſchatis pia turba in Bethlehem pro more eſt peregrinata, pagum, hominibus frequentem, nec ultra duas horas Jeroſolyma diſtantem. In extremitate pagi ſpecus monſtratur, in qua Chriſtus natus & a Magis fuit adoratus. Cingitur crypta magnifico templo. Prope illud S. Hieronymus habitaſſe traditur. Monſtratur ejus ibidem ſepulchrum, uti etiam ſanctorum Innocentum, Euſtochium, Paulæ &c.

A Bethlehem reverſi ſunt Jeroſolymam, urbem hodie exilem, ſuper ruinas antiquæ erectam, in qua nihil viſu dignum præter loca, Chriſti myſteriis inſignita, pluraque hinc inde variæ formæ templa, ſacri horroris & devotionis plena, quorum unum ſepulchro B. V. Mariæ ſuperſtructum eſt. Relinquunt Turcæ hæc Chriſtianæ pietatis monumenta ſalva, tum propter interceſſionem Chriſtianorum Principum, tum maxime ob immenſam pecuniam, quam Chriſtiani accedentes important.

Cum Sidonem redirent peregrini, P. Neret excurrit in Nazaret, diei itinere Ptolomaide diſtantem vicum, in quo templum viſitur eo loco, quo ſteterat alma domus, in Dalmatiam primum, Lauretum dein translata. Patres Franciſcani etiam hic habent hoſpitium, & peregrinos magna cum benevolentia excipiunt.

Luſtrata dein alia Galilææ loca, Chriſti veſtigiis, miraculisq, & prædicatione ſacrata, mare Galilæum, ſeu mare Tiberiadis, aut lacus Geneſaret: Capharnaum, urbs olim famoſa, hodie ne pagus quidem: Tiberias urbs, quæ pariter in cineres aut pulverem ſubſidit: Cana Galileæ, ubi templum Chriſtianum in fanum Turcicum fuit mutatum: mons *Thabor*, duabus horis Nazaretho diſtans: mons *Carmelus* ſeptem horis inde recedens, Eliæ quondam receptaculum, cum Achabum & Jezabelem fugeret. Patres Carmelitæ hic Monaſterium habent; in quo ſacellum elegans, Divinæ Matri ſacratum.

Antiochia, cathedra S. Petri, prima Chriſtianorum nomenclatione, pluribus Conciliis, S. Chryſoſtomi Homiliis, Patriarchatu, & Principatu, a Latinis quondam erecto, memorabilis civitas, ad inſtar aliarum Syriæ magnarum urbium, in buſtum & triſtem ſaxorum congeriem ſub Turcarum tyrannide abiit.

CA-

CAPUT XVIII.

Imperium Mogoriæ & introductio Religionis in illud.

Inter omnes Indiarum Reges divitiis & provinciarum amplitudine eminet Imperator Mogoriæ, qui *Magnus Mogol* appellari conſuevit. Illius Imperium, quod etiam *Indoſtan* dicitur, ab occaſu Perſiam, ab oriente Sinas, a ſeptentrione Tartariam Magnam, a meridie Sinum Gangeticum & mare Indicum attingit, hinc ultra Indum, ultra Gangem inde excurrens, 32 provincias complexum.

Ab antiquis temporibus ſuos Reges habuit. Ab anno vero 1404, quo Tamerlanes illud occupavit, ejus hæredes continua ſerie id poſſident. Nam ille moriens vaſtiſſimas ſuas provincias inter quatuor ſuos filios ita diviſit, ut uni eorum Indoſtanum obtingeret.

Solum fertile omne genus frugum, aurum, argentum, gemmas, ſericum, ſacharum, byſſinum, & varia aromata progignit, ut adeo Aſiani, & Europæi opulentum ibidem commercium exerceant.

Religio dominans eſt Mahometana, quamvis innumeri ſint immixti Ethnici, Judæi, Neſtoriani, Græci Schismatici, nec pauci Catholici ibi verſentur, ab Europæis ſacerdotibus converſi, prout mox breviter referetur.

Articulus I.

Echebari in Miſſionarios favor.

Echebarus Mogolum Imperator anno 1579. Patres Societatis Goa evocavit, miſſis cum legato ad Prætorem Luſitanum & Goanos Patres, quibus eos invitavit, litteris. Miſſi Rudolphus Aquaviva, Ant. Monſerratus, & Franc. Henriquez, qui, confutatis Mahometanis deliriis, & expoſita Chriſtiana lege, Imperatorem permoverunt, ut amplectendæ fidei poteſtatem faceret ſuis, & e filiis unum Patribus inſtituendum daret.

Probavit is quidem Patrum doctrinam, Matremque Dei magnifica pietate eſt proſecutus, propoſita ad publicam venerationem ejus imagine; ſed fidei negotium in longum trahebat, multumque pollicitus, nihil præſtitit. Receſſere proin Patres, in tanta Miſſionariorum paucitate alibi utilius operam collocaturi. Ægre illos dimiſit,

alios-

aliosque petiit. Miſſi Leitanus & Vega, qui eandem ſortem experti ſunt: difficilius quippe multo eſt, Mahometanos voluptarios, quam ethnicos, convertere.

Improbavit Roma properum ex Mogoria diſceſſum Patrum, datusque Imperatori petenti Hieronymus Xaverius, S. Franciſci Xaverii ex fratre nepos, Domus Profeſſæ tunc Goæ Præpoſitus. Iter is promptus iniit cum P. Pinierio & Fratre laico. Lahorem urbem Regiam cum anno 1594 perveniſſent, excepit eos Imperator amantiſſime, ædes ad habitandum conceſſit ampliſſimas: cohortem militum ad cuſtodiam addidit: locum ædificando templo attribuit; poteſtatem initiandi ſacris myſteriis populi fecit.

Mirabantur, nec ſine livore, Proceres, ſingulares omnino honores, hominibus iſtis Europæis a Rege deferri, quos nec Regibus, quorum multos habebat vectigales, concederet. Mirum, quo eos, dum clientelam profitentur, contemptu acciperet. Cum primum in aulæ limine conſtiterunt, Imperatorem toto corpore proſtrati adorant, idque tertio quoque paſſu factitantes, ſenſim ad ſolium prorepunt. Tum ſtipatores hominem excutiunt, num quid armorum geſtaret. Inde progreſſus pedem Imperatoris leniter ſuprema tangit manu. Ille faſtu barbaro jacentem deſpectans, dextram cervici ejus imponit. Quo tanquam inſigni beneficio accepto, erigit ſe, & inter Reges & Dynaſtas adſtantes locum capit. Mox grandia auri gemmarumque offert numera. Vix dies abit, qui non ſimili Regis cujuſpiam aut Dynaſtæ obſequio donisque ſignetur.

Majoris multo pretii gazas ei offerebant legis Evangelicæ præcones. Et æſtimabat ille; nec precibus, quæ in æde noſtra fiebant, adeſſe dubitavit, ſubmiſſis diu genibus. Chriſtianum Principem diceres. Trepidabat Mahometis ſuperſtitio. Patres aperiebant ſcholam. Hanc Regum & Principum frequentabant filii. Multi de populo ſacris undis tincti. Cum gaudio hæc ſpectavit Imperator, & diplomate Cambajæ regno, quod nuper ſibi ſubjecerat, ampliſſimam poteſtatem fecit, Chriſtiana ſacra ſuſcipiendi: eoque ſocii aliqui ſunt deſtinati.

Sed viam ſalutis, quam aperiebat aliis, ſibi obſtruxit, cunctatione & ſuperba ſuperſtitione, qua Divinos honores ambiebat. Solem Perſarum more adoravit, ſimul tamen etiam Chriſtum, & catena aurea ſuſpenſam Deiparæ imaginem geſtabat: quaſi vero Dagon cum arca poſſet conſiſtere.

Ve-

Verum, quam in Principe nutante ſalutem operari non poterant Patres, plurimis aliis attulerunt, non Ethnicis modo, ſed etiam Mahometanis. Surgebant ſacrata Deo templa, Divinæ reſonabant laudes, concertationes cum Mahometanis coram Imperatore habitæ, qui horum reſponſa riſu excepit. Edita præclara a Chriſtianis, præſertim juvenibus, conſtantiæ exempla, erecta Agræ quoque, altera civitate Regia, ſacra ædes (*anno* 1602.).

Imperatoris poſt Dei gratiam benevolentiæ ac protectioni hæc debebantur; quamvis ipſe ad fidem, quam veram agnoſcebat, ac publice dilaudabat, permoveri non poſſet, magnis propterea calamitatibus afflictus; nam & filius, quem primo genuerat, in patrem rebellis, inſurrexit, & regni Decani Princeps, jugo excuſſo, grave ipſi bellum movit, in quo filium alterum amiſit: tandemque anno 1606 veneno, incaute hauſto, periit, 50mo Imperii.

Fuit Echebarus ſummus Princeps, præclaris dotibus a natura inſtructus, ingenio, conſilio, memoria, judicii perſpicacia, regni tam vaſti cura, pacis bellique artibus præcellens. Tintinnabulum conclavi appenderat, quod pulſare foris cuilibet fas eſſet. Si cui irrogaſſet mortis ſupplicium, procraſtinari voluit, donec ter triſtem ſententiam pronuntiaſſet. Regebat ipſe, & per omnes provincias ingentem animum partitus, atque in omnes miniſtrorum partes intendens, univerſam molem funiculis velut rotisque ciebat. Equis ſuis & Elephantis, quorum incredibilis multitudo, ſingulis nomina impoſuit, & probe meminit. Converſatione cum exteris delectabatur, & quaſi aliud agens omnium regnorum ſtatum explorabat.

Unum illi deerat, recta Dei cognitio, aut potius illius cultus & obſequium. Creditum, quod, cum in omnes religiones inquireret, id ei fuiſſe conſtitutum, ex omnibus unam conflare, illamque præſcribere: quo deliramento cum ex omnibus aliquid decerperet, nullam habuit. Scribitur etiam de eo, quod 30 infantes in loco abſcondito concluſerit, addito gravi interdicto nutricibus, ne vel verbum coram illis loquantur, idque eo factum ab ipſo animo, ut cujus gentis linguam natura illos doceret, ejus religionem præ reliquis probaret; verum nullum ex illis, cum ad ætatem maturam perveniſſent, vocem articulatam protuliſſe, ſed ſono confuſo, geſtu & nutu fuiſſe locutos.

Articulus II.

Selimi Inconſtantia.

Echebaro ſucceſſit *Selymus*, qui Proceribus promittere debuit, ſe Mahometismum contra omnes exteras ſectas tuiturum. Quare, ut iſtis placeret, alienum a Sacerdotibus noſtris & Religione oſtendit animum. Sed poſtquam filius ejus, patris exemplo, perduellis, bellum illi moverat; victusque, erutis oculis ad æternas tenebras fuerat damnatus, Imperator Patres, ſibi a victoria redeunti, obviam procedentes, humaniter excepit, atque deinceps fovere perrexit. Sicut enim perſpicacis erat ingenii, facile intellexit, Mahometismum ſcatere fabulis; quapropter ſæpius publicis concertationibus indictis, Miſſionarios cum Mahometanis Popis commiſit, ridebatque, cum illi Alcorani fabulas egregie confutarent. Incurrebant autem propterea magnum Mahometanorum odium, quibus alias Chriſtiana lex eſt ſummopere inviſa.

Quia vero Selymi fatevore erant protecti, eo freti Patres, conſueta Societatis noſtræ munia Lahoriæ, atque Agræ, urbibus Regiis peragebant; haud ſecus ac ſi in media Roma verſarentur. Inſtitutæ publicæ per urbes ſupplicationes, prælata cruce, puerisque pium carmen concinentibus: in ædibus ſacris omni, quo fieri poterat, apparatu ornatuque officia Divina celebrata, Mahometanis & Ethnicis partim ſtupentibus, partim frementibus.

Res acta eſt alia, mira quidem, ſed præſente Imperatore, & corona Procerum, Poparumque, quæ, ceu a Divina providentia profecta, non parum ad æſtimationem Chriſtianæ legis contulit. Juſſit Imperator, in 12 ſchedis ſcribi 12 præcipuorum legislatorum, Moyſis, Chriſti, Mahometis, Brummæ, & aliorum, quos India colit, hasque ſchedas, inter ſe permixtas, urnæ injici: habebat autem Simium admirandæ ſagacitatis in detegendis rebus occultis. Huic datum negotium, ut ejus nomen ex urna extraheret, cujus vera eſſet religio: Simius nihil cunctatus, Chriſti nomen eduxit. Nomina iterum conſcribi juſſit Imperator, ſed inſolitis & arcanis characteribus. Simius iterum Chriſti nomen extulit. Obſtupuit totus cœtus, ſed multo magis, cum Princeps nomen Chriſti clam exemptum urna tradidit aulico abſcondendum, relictis 11 reliquis, innuitque iterum Simio, ut veri legislatoris nomen rurſus extraheret, acceſſit, & ſingula contemptim attrectans, atque rejiciens, nullum exprompſit, ſed pro-

progreſſus ad aulicum, Chriſti nomen ei extorſit. Clamorem ſuſtulit Imperator, magisque adhuc Chriſti prædicatoribus favere cœpit, ejusque imaginem conclavibus palatii ſui affigi, & ſigillis imprimi voluit. Deiparam quoque cultu ſingulari venerabatur.

Prorex Lahoriæ, cum Imperator Agram diſceſſiſſet, crudeliter Chriſtianos perſecutus, exilio eos damnaverat. At ſubito gratia Imperatoris excidens, in carcerem conjectus eſt; Patres vero reſtituti.

Imperaror Selymus, licet Chriſtianæ fidei eximie faveret, eamque veram agnoſceret, & publice prædicaret, atque ardenti ejus deſiderio teneretur, impetrare tamen a ſe ipſo non poterat, ut pellices dimitteret. Tres tamen, quos adoptaverat, e fratre nepotes, adoleſcentes lectiſſimos, P. Hieronymo Xaverio inſtituendos & baptizandos tradidit. Cum autem Mahometani eum ab hoc conſilio abſterrere niterentur, quæſivit: quid fiet igitur, cum me quoque Chriſtianum India videbit? cui Proceres aliquot Chriſtiani: nihil reſtabit aliud, quam ut ad Principis exemplum populus ſe componat.

Poſtquam tres Principes diligenter fuerant eruditi, anno 1610 ſolenni baptismo deſtinatur dies. Nullus Mogolum Imperio illuxit pulchrior. Luſitani, Veneti, Poloni, Angli, Armeni, auro nitentes & purpura, equis magnifice inſtratis vecti; ſubibant adoleſcentes Principes, albis inſidentes Elephantis. Pendebat e collo ſingulis aurea crux: circum plurima Nobilitas: tota civitas obſidebat vias. Progreſſos ad ſacram Societatis ædem Xaverius, Sacerdotali indutus trabea excepit; tubis organisque concinentibus datum initium, reſpondentibus baptizanti ipſis Principibus. Reduces Imperator lætus amplexus eſt, eosque large donavit. Exemplum tam illuſtre paucos intra dies plures e regia familia proceres ſunt ſecuti. Quantum autem decus, quantaque æſtimatio Chriſtianæ Religioni acceſſerit, haud difficile fuerit conjicere.

Sed proh inſtabiles mortalium mentes! Selymus a ſe ipſo deſciſcens, anno 1616 perſequi cœpit Religionem, quam toties probatam amplexurum ſe ſpoponderat, ejusque ſacros miniſtros, clauſo templo, Lahoria expulit, Principes, nepotes ſuos, nuper cum tanta ſolennitate baptizatos, repetiit, & ad Alcorani deliria reduxit. Cauſam tantæ mutationis in Luſitanos retulit, qui Mogolicam navim interceperant. Xaverii, quo jam per tot annos familiariſſime fuerat uſus, præſentiam non amplius ferens, velut legatum Goam miſit, ut litem componeret, ſed in Cambaya perfide eum detineri juſſit. Jamque armabatur utrinque miles, claſſium antennæ explicabantur,

cum Patrum noſtrorum, jam ad Imperatorem, jam ad Indiæ Proregem accurrentium, induſtria erumpens belli flamma ſopita eſt. Conſcriptæ pacis leges. Reſtituti Patres ſuis ædibus.

Sed reſtitutus non eſt priſtinus Selymi in legem Chriſtianam ejusque ſacros Interpretes animus; jam illos averſari, jam nullum de Chriſto verbum pati, jam ſanctam Religionem habere poſtremam. Nihil optatius eſſe Mahometanis poterat; cumque ad Principis exemplum fingere ſe populus ſoleat, deliberarunt Miſſionarii, an non expediret, contumax ſolum omnino deſerere, & alibi utilius operam ponere. Vicit ſententia, perſiſtendum in loco, ne Chriſtiani, quorum 500 circiter erant, omni carerent ſacrorum miniſterio, quæ etiam erat P. Mutii Generalis ſententia.

Articulus III.

Iulecarnetes & Juliana Religionem ſuſtentant.

Spem aliquantum erexit Mizræus, quem alii *Tulcarnetem* appellant, Nobilis Armenus, apprime Catholicus, qui apud Selymum præcipua pollens gratia, Sambalenſi provinciæ fuit præfectus. Conſilium is inierat, fundandi Agræ Societati Collegium, cum tenuis duntaxat hactenus fuiſſet Reſidentia: difficultatem injecit conditio Mogoriæ; nam præter ædes ſubditi nihil immobile transmittere poſſunt ad hæredes, ſed bona ſtabilia poſt mortem ad Principem redeunt, qui dein illa vel hæredibus, vel aliis pro arbitrio confert; bona igitur ſtabilia aut cenſus annuos pro collegio emere non poterat Mizræus. Igitur P. Caſtium, quo conſcientiæ arbitro utebatur, Goam mittit cum pecunia, ut in ſolo Luſitano fundos emat, ex quorum proventu Collegium Agranum ſuſtentari queat; atque ſic opus confectum eſt anno 1620. Si autem contingeret, Societatem Mogoria expelli, P. Generalis arbitrio fundator hos fundos reliquit, in quos uſus ad majorem Dei gloriam & ſalutem animarum impendi velit.

Stationem aliam paulo poſt in Patanenſi ad Bengalæ fines Mogolici Imperii provincia erexit loci Gubernator, qui Goæ olim fuerat baptizatus. Miſſus eo P. Figueredus, qui locum vulneribus & ſanguine initiavit, a Mahometano Juvene percuſſus, interprete illius omnino interempto. Cum autem ſterile Mogoriæ ſolum, quamvis tanto labore cultum, fructum optatum non redderet, plures ex

Miſ-

Miſſionariis in vicinum Regnum Thibet conceſſere. Rex eos perhumaniter excepit, atque de ſalutis via differentes una cum Regina attente audivit, ut adeo ſpem propinquam converſionis faceret. Verum a vicino barbaro Rege bello invaſus, victus, regnoque exutus, ſpem omnem deſtituit. Miſſionariis in illis turbis regno excedendum fuit.

De Mizræo ſeu *Tulcarnete* Nobili Armeno, qui collegium Agræ fundavit, cujus ſupra memini, hoc adhuc addendum venit. Cum juvenis adhuc eſſet, Imperator eum urgebat, ut abjecta Chriſti fide ad Mahometem tranſiret; id ni faceret, ex turri præalta, quam digito ei monſtrabat, præcipitandum fore. Juvenis heros, ab aula ſe ſubtrahens, turrim illam conſcendit; cumque ibi inventus eſſet, Imperator eum ad ſe accitum interrogavit, cur fugiſſet? reſpondit adoleſcens: *ut eo celerius ad cælum pertingam, ſi Majeſtas ſua imperet, me de turri præcipitari. An ergo mortem non times?* inſtat Imperator: *nullo modo*, reponit Tulcarnetes, *nam qui pro Deo moritur, in æternum vivet in cælo.* Quod reſponſum tantopere placuit Selymo, ut filii loco eum deinceps haberet, ſummiſque muneribus præficeret; qua authoritate ille ad Chriſtianæ Religionis tutelam imperterrite uſus eſt.

Accidit aliquando, ut Imperator Jeſuitam, quod acrius contra Mahometanos certaſſet, relegaret; quod ubi Tulcarnetes intellexit, columnam throni Regii concutiens dixit: *quo denique hic thronus Salomonis deveniet?* Majeſtatis reum proclamarunt Mahometis aſſeclæ. At Imperator illico Miſſionarium revocari juſſit. Et ſane, quamdiu Tulcarnetes ſtetit, quo fidum magis Miniſtrum Imperator non habuit, tamdiu ſtetit Religio; eo vero mortuo cœpit perſecutio.

Verum Deus Mogoricæ ſuæ Eccleſiæ poſt mortem Tulcarnetis aliud præſidium providit, &, quod mireris, per fœminam Chriſtianam. Eſt illa *Juliana Dias*, ex Luſitano parente Agræ in Mogoria nata, & apprime Catholica. Conjuge viduata *Baſurzæ* Principi, quem pater Imperator *Orezebus* carceri incluſerat, ſervire juſſa eſt. Quod tanta ſedulitate, innocentia, & vitæ probitate per 12 omnino annos præſtitit, ut non modo apud filium captivum, ſed etiam Imperatorem ſingularem iniret gratiam.

Baſurza, mortuo patre, e carcere ad thronum ductus, Julianam ceu matrem colebat & amabat, atque in ipſius gratiam Miſſionarios fidemque Chriſtianam protexit, ut non modo *Agræ*, centro Miſſionum, ubi ſocietas noſtra collegium, a Tulcarnete fundatum, adhuc

poſſidet, ſed *Beli* quoque, urbe ampliſſima, multi converterentur, & ſocietas duas ſedes, quas *Reſidentias* vocamus, ſit ſortita.

Labore eſt plerumque collectus flos Imperatoris exercitus, Chriſtianis potiſſimum conſtans, qui in labaris ſuis & vexillis libere ſignum crucis præferunt, & quotidie Chriſtianæ devotionis officia publice exercent. Bis in annos ſingulos Patres eo veniunt, & milites aliosque Fideles expiant, atque in ulteriores provincias, Multanam, Bucoranam, Cabulenſem &c. Religionem propagant: imo Miſſionarii Mogorenſes Guzaratam usque, aliaque Regna, in Peninſula cis Gangem Magno Mogoli ſubjecta, ſolent excurrere.

Quæ de immenſis Magni Mogolis divitiis narrari ſolent, in eo ſolum a veritate aberrant, quod oratio magnitudinem opum non aſſequatur. Ex 32 amplis, quas poſſidet, provinciis, a multis Regibus, ſibi vectigalibus, a theſauris totius Indiæ, ex nationum omnium commerciis, tantum auri colligit, ut fidem ſuperet. Vel ſola Bengala multos milliones quot annis importat.

Palatium Imperatoris, quod Delli habet, nullum in orbe ſuperba magnificentia ſimile habere dicitur. Omnes parietes auro gemmisque ſplendent. Thronus, in auguſta ampliſſimaque aula poſitus, duodecim prægrandibus columnis, ex ſolido auro conflatis, gemmisque undique diſtinctis conſtat. Conopæum pavonem refert, Mahometanæ ſectæ inſigne. Cauda ejus, adamantibus, rubinis, ſmaragdis intertexta, thronum tegit, qui mundi miraculis accenſetur. Hunc Schach Nadir, ſeu Kulicanus Rex Perſiæ cum ingenti auri, gemmarum, rerumque aliarum pretioſarum vi, poſtquam Mogoriæ Imperium ſubegit, Iſpahanum in Perſiam transtulit. Quod qua ratione contigerit, mox dicetur.

Articulus IV.

Irruptio Kulicani in Mogoriam.

Nunquam Mogoria, prout totus propemodum orbis, majoribus motibus eſt quaſſata, quam præſenti, quod vivimus ſæculo. Solus annus 1720 quinque Imperatores habuit, parricidali ferro cognatum ſanguinem hauriente. Diuturnius ſed non felicius fuit Mahumadæ Imperium. Nam anno 1727 *Surata*, in Magni Mogolis Imperio

aquis

aquis eſt abſorpta, ingenti Franciæ, Angliæ & Hollandiæ mercatorum detrimento, qui hic officinas, mercibus onuſtas, collocaverant.

Sed anno 1738 gravior multo tempeſtas Mogoriæ incubuit; Kulicanus etenim, Esreffio, & Miriveiſii filio debellatis, depoſito Thama Sophyo, Turcis victis & Moſcis, recuperatis ad Occidentem provinciis, Orienti infuſus, Magni Mogolis Imperio ſigna victricia intulit, filio interim in Perſia remanente, & regiones ad Caſpium mare ſub jugum mittente, quod in turbis Perſicis excuſſerant.

Belli autem Mogorici hæc erat origo. Mogor Perſici belli tempore quædam loca decerpſerat; ut igitur Kulicanus regnum in integrum penitus reſtitueret, & Perſicam pubem, quæ ſub Sophyorum ultimorum molli & enervi regimine in ſegnitiem & inertiam defluxerat, perpetuo armorum uſu in Martiam ſobolem efformaret, belli occaſionem quæſiiſſe videtur, repetens inſuper ſumptus, quos ante 200 annos feciſſet Perſia, dum Mogori miſiſſet auxilia. Sed Imperator, potentiæ ſuæ confiſus, Perſam ne quidem reſponſo eſt dignatus.

Quare is, ſe deſpectum ratus, licet aditus omnes multo milite eſſent cuſtoditi, in Mogoriam penetravit, cæſoque hoſtili exercitu, Cabulum expugnavit aliasque urbes, quin provincias & regna integra. Trajecto dein Indo commiſſum eſt prælium decretorium. Kulicanus cum paucis, ſi cum Mogoribus comparentur, innumerabilem turbam profligavit. Dixiſſes, Perſas tranſiiſſe in Macedones, & Mogores in Perſas; & illic Alexandrum pugnaſſe, hic Darium. Captus eſt ipſe Imperator, filius in acie cecidit. Tanti intereſt, qua diſciplina imbuatur miles, & quem Ducem ſequatur. Pater Saines ſcribit, nullum commiſſum eſſe juſtum prælium, ſed a Kulicano Mogoribus cibaria fuiſſe intercluſa, atque fame acciſo exercitu Imperatorem coronam eidem ſubjeciſſe.

Victor captivum Imperatorem, tot Indorum Regum Regem, Elephanti impoſitum, abduxit *Dellium*, ubi theſauros Imperii, quorum pretium fidem ſuperat, collectos invenit, orientis & occidentis domitor appellatus; cum autem conjurationem ibidem inſidiasque detexiſſet, urbem illam principem igne & ferro prope delevit, paucis crudelitati ſubtractis. Mitius ſævitum in Imperatorem; nam Kulicanus eum throno reſtituit, ſed conditionibus haud parum aſperis. Detraxit enim ejus Imperio duo regna, Cabulenſe & Patanum, cum pluribus locis munitis, & regionibus, Perſiæ vicinis ad Indi usque oſtium. Juſſus præterea miſer, grande tributum Perſiæ annuatim ſolvere, & Imperatoris nomine retento, *Azefia* Duci ſuo (quo Kuli-

canus

canus familiariter uſus fuerat) adminiſtrationem relinquere. Conſtrictus vinculis infelix Imperator in omnia conſenſit, beneficii loco habere coactus, quidquid victoris clementia feciſſet reliquum.

His *Agræ*, Imperii capite, conſtitutis, Kulicanus, relicto in urbibus & provinciis adquiſitis valido præſidio, cum reliquis copiis in Perſiam rediit, atque Iſpahanum triumphans ingreſſus eſt, ſpoliis & trophæis dives; cum Indiæ theſauros ditiſſimi paulo ante Imperatoris, cum ingenti auri, argenti, gemmarumque vi, ac multis nobilibus obſidibus, ſecum adduceret (*anno* 1739.)

Mirum pluribus viſum, quod Kulicanus, capto Imperatore, exercitu ejus cæſo aut diſſipato, nemineque reſiſtere amplius auſo, non omnem ſibi Mogoriam penitus ſubjecerit, victoriasque ſuas non ad Sinas usque & Indicum mare ſit proſecutus. Verum novi motus, tum in ipſis Perſiæ viſceribus, tum maxime a Turcis, de tantis Perſiæ incrementis ſibi timentibus, concitati, invitum e mediis palmis retraxerant.

Vixit deinceps, ſuccifis alis, quietius Imperator *Mahumada*, donec anno 1749. obiit. *Magni* nomen mereri potuiſſet, niſi in Kulicanum incurriſſet. Succeſſit filius Ametcha, qui Bottanos, Candaharicæ provinciæ populos, in Mogoriam irruentes, ſtrenue repreſſit, intentusque eſt reſtaurandis laceri Imperii ſui reliquiis.

Complectitur hoc, quod dictum plura regna, quorum præcipua ſunt. 1. *Agranum*, in quo *Agra* totius Imperii metropolis ac Imperatoris ſedes (prout etiam Dellium, & Lahora) cujus ambitus 12 milliaria Germanica complecti dicitur, ſuperba prorſus omnique opulentia plena. 2. Regnum *Guzarat* ad Indi oſtia, in quo urbs princeps *Surata*, undis, quod dixi, hauſta, cum ingenti mercaturæ detrimento. *Cambaya*, propter magnitudinem appellata eſt Cairum Indicum, emporium Luſitanis commerciis frequens. *Amadabat*, Londinum in Anglia, ut ferunt, amplitudine æquans, regni Guzarati caput a quibusdam habita. 3. Regnum *Bengalæ* ad Tropicum cancri, & Gangis oſtia, cujus caput *Ugelium.*

CAPUT XIX.

Indiarum Hiſtoria.

Ante Alexandri M. tempora nemo legitur penetraſſe in Indias, niſi Bachus, forte & Hercules. Quod tamen fabulis potius accenſen-

ſendum videtur. Alexander vero, cum ambitione tumens totum orbem ſubjugare deſtinatum haberet, cum exercitu e Perſia in terras illas delatus, Regem Porum devicit, ſibique Indiam vectigalem fecit. Eo mortuo Indi non diu Græcis paruerunt, ſed in priſtinam libertatem aſſerti, Reges ſuos indigenas rurſus habuere, eosque pro terrarum amplitudine varios & fortuna, prout res humanæ ferunt, varia.

Articulus I.

Synoptica Indiæ Adumbratio.

Præter Regna complura, quæ Magni Mogolis Imperium complectitur, India cis & ultra Gangem, ſeu potius Sinum magnum Gangeticum, in duas grandes peninſulas, duo velut femora diviſa, ingenti terrarum tractu in mare Indicum excurrit. In iis multa ſunt regna & provinciæ, Mogoriæ partim Imperatori ſubjecta, a propriis partim Regibus gubernata.

Et in Inſula quidem cis Sinum eſt 1. Regnum *Decanum*, cujus caput *Viſapor*, ad quod etiam *Goa* Inſula olim pertinuerat, ad Luſitanos dein devoluta, & ab illis hodiedum poſſeſſa. Portu omnino inſigni eſt inſtructa; a barbaris ſæpius tentata, ſed ab incolis fortiter ſemper defenſa.

2. In ora *Malabarica* eſt regnum *Calecuti*, ubi piper gignitur, cum urbe cognomine, habetque proprium Regem. Regnum item *Cananoranum* & *Cocinenſe*, quæ Batavi Luſitanis eripuerunt.

3. In ora *Coromandelis* ad Sinum Regnum *Bisnagar* ſeu *Narſingæ*, cujus Metropolis *Meliapor*.

4. In ora *Golcondæ* regnum Golcondæ & *Orixæ*. Omnia hæc loca gemmarum & aromatum ſunt feracia, ac propterea magnum cum Europæis tractant commercium, maxime cum Hollandis, qui varia in iis loca occuparunt. Accedit regnum *Maduræ* prope Calecutum ſitum.

In Peninſula trans-Gangetica, Chinam verſus, adhuc majore, plura pariter extant regna, uti 1. *Aracanum* & *Avanum*, quæ proprio Regi parent.

2. *Peguanum*, quod aliqui Ophir, aurifodinam Salomonis, fuiſſe exiſtimant.

3. Regnum *Siamenſe*, cujus metropolis *Odia* Venetiarum inſtar undis inædificata dicitur. Hoc regnum magnum habuit cum Gallia ſuperiore ſæculo commercium, quo etiam legatum miſit, & recepit; qua occaſione multi ad Chriſtianam fidem a Societatis Jeſu Miſſionariis converſi ſunt, ſed Regum ſucceſſorum inconſtantia negotium tam ſalubre intercidit.

Ad Siami regnum ſpectaverat etiam Peninſula *Malacca*, eidem a parte Boreali cohærens. Urbem ejus primariam Malaccam Luſitani occupaverant, ſed his anno 1641 ab Hollandis erepta eſt, quibus pro commerciis in Chinam & Japoniam eſt accommoda. Degunt in ea multi Sinenſes & Mauri, Hollandis vectigales.

4. Regnum *Cochinchinæ* proprium Regem habet, qui tamen Sinenſi Imperatori tributum pendit.

5. Regnum *Tunchinum* ſuo ſimiliter Regi paret, nec modicæ eſt potentiæ.

Præter regna iſta, quæ continenti adhærent, per mare Indicum plurimæ diſperſæ jacent Inſulæ, propter fertilitatem ſuam magni momenti, prout Hollandi ubertim experiuntur. Nam

1. Ex parte occidentali haud procul a Malabaria eſt Inſula *Ceylon*, quæ propter amœnitatem & fertilitatem pro Paradiſo & Indiarum ocello habetur. Proprium habet Regem, ſed penes Hollandos, pulſis Luſitanis, eſt commercium.

2. Infra Siam & Malaccam ſub æquatore eſt Inſula *Summatra* in longum protenſa. Plures in ea ſunt Reguli, qui Hollandis parent: Ignivomus ibidem inſtar Veſuvii mons eſſe dicitur.

3. Fretum, quo tranſeunt naves in Chinam & Japoniam, a Summatra ſeparat Inſulam *Javam*, quam celebrem fecerunt Batavi, dum novam ibi urbem condiderunt, ſuper *Jacatræ* rudera, quam *Novam Bataviam* appellant, omnium, quas Hollandi habent in India, principem. Hic enim ſunt Magiſtratus Societatis orientalis, quibus parere debent Inſulæ reliquæ. Exercentur judicia, ſub generali vicario, cui omnes rationem debent reddere. Innumeras circum naves habent, in totum Orientem expeditas. Sed opperiri oportet ventum ſecundum; nam venti ſtatas accurate obſervant vices, ita, ut per 6 menſes ſpiret Boreas, & per 6 alios Auſter.

4. Supra Javam ſub ipſa æquinoctiali linea eſt Inſula *Borneo*, omnium maxima, diverſis Regibus ſubjecta, qui Hollandis non aliud, quam commerciorum libertatem indulgent.

5. Fre-

5. Freto magno interjecto ad Orientem jacet *Celebes* Inſula. Duos habet regulos, ſed Hollandi ferme illis dominantur.

6. Inſulæ *Malucenſes* ſunt quinque, a Magellane detectæ; præcipua earum eſt *Ternate.* Diſputabatur Hiſpanos inter & Luſitanos, an hæ Inſulæ ad Orientalem, an vero ad Occidentalem Indiam pertinerent; ſed intervenere Hollandi, & utrisque eas rapuerunt.

7. Circa æquatorem ſunt Inſulæ plurimæ, admodum exiles, quæ *Maldivæ* appellantur, & omnes ab uno Rege gubernantur, qui naves naufragas ſibi attribuit; & in hoc potiſſimi ejus proventus conſiſtere æſtimantur. Hollandi & hic ſua tractant commercia. Gens hæc negotioſa belli cum Hiſpanis tempore multa in India orientali Luſitanis eripuit, & ex Indicis theſauris, tractis ad ſe opimis commerciis, in immenſum ſe locupletavit. Societas præſertim mercatoria Indiæ orientalis magna ibidem potentia & ingentibus divitiis eſt aucta. Quamvis enim etiam Luſitani, Galli, Angli, Dani, aliæque Nationes Europeæ negotientur illic, monopolium tamen Batavi fixiſſe videntur.

Olim quidem merces Indicæ ex mari Indico per Erythræum ſeu mare Rubrum in Ægyptum devehebantur; inde vero, a Venetis potiſſimum, in Italiam & alias Europæ provincias deferebantur. At vero, poſtquam Luſitani, circumvecta Africa, novam in Indiam viam aperuerunt, mutatus eſt commerciorum alveus, ſolique ferme Luſitani eundem ad ſe derivarunt. Unde Belgæ merces Indicas ex Portugallia in Belgium, & Antverpiam maxime, reliquamque Europam, deportarunt. At vero cum Rex Hiſpaniæ, Luſitaniam nactus, ſeditioſis Belgis, grandi ſtatus errore, facultatem merces ex Luſitania evehendi interdixit, Batavi, comparatis claſſibus, circumnavigata per Oceanum Æthiopicum Africa & Promontorio Bonæ Spei, eandem, quam Luſitani detexerant, viam emenſi, merces Indicas a prima, ut loquimur, manu receptas, in Europam deportarunt. Inde origo divitiarum & potentiæ, Luſitaniæ vero damnum multo maximum.

8. Ad Orientem extremæ ſunt *Inſulæ Philippinæ*, ſic dictæ in honorem *Philippi II,* Hiſpaniarum Regis, ſub quo Hiſpani per mare *Delzur* navigantes ex America Occidentem verſus illas detexerunt. Multæ ſunt, præcipuæ tres, Manila, Luconia, & Mindanao. Dubitatum fuit, an Aſiæ, an vero Americæ ſint accenſendæ; nam Hiſpani verſus Occidentem & Luſitani verſus Orientem navigantes, circa iſtas Inſulas ſibi occurriſſe dicuntur; unde utraque natio ſibi illas

vendicabat. Sed Hiſpani manſerunt in poſſeſſione, quamvis ab Hollandis poſtea ſæpius invaſi.

9. Inſula *Formoſa*, a venuſtate ſic dicta, Sinis finitima, nullum proprium ſibi Regem habet, ſed Ariſtocratico vel potius Democratico regimini ſubjacet. Occupaverant illam Angli, ſed hi expulſi ſunt ab Hollandis, Hollandi a Sinenſibus.

CAPUT XX.

Expeditio Luſitanorum in Indiam.

Quamvis de expeditione iſta ſparſim aliqua ſint delibata ſupra, operæ tamen pretium, & eruditionis intereſſe exiſtimo, ſtupendam hanc navigationem, apertasque per illam Europæ Indias uberiori aliquantum calamo recenſere.

Nemo hac de re accuratius elegantiusque ſcripſit ac Joannes Petrus Maffejus Bergomas S. J. in 16 ſuis *Hiſtoriarum Indicarum* libris, ex quibus aliqua pro inſtituto meo excerptum eo.

Articulus I.

Navigationis Initia.

Primus, qui barbaris gentibus ſacrum crucis trophæum intulit, fuit *Joannes I.* Rex Luſitaniæ, qui transmiſſo in Africam exercitu Septam Mauris eripuit (*ſub initium ſæculi XV.*)

Ex filiis, quos Joannes I. anno 1433. moriens reliquit, celebrem nominis famam conſecutus eſt *Henricus*, tertio genitus, Heros incomparabilis, omnigena virtute & illibato virginitatis flore clarus. Is miſeratus tot mortalium, in gentilitatis tenebris palpitantium, ſortem, altius quiddam animo præferens, revolvensque, cum audiſſet, ultra Atlantem, qui navigationum terminus erat, continuas ſe ſe Africæ regiones extendere, Oceanum cum aliquot navibus ingreſſus, ad æquatorem ferme usque pervenit, detectis cum Madera variis aliis inſulis, & fixis in promontoriis columnis ſacrisque ædibus erectis. (*circa medium ſæc. XV.*)

Alphon-

Alphonſus V, Joannis I nepos, ad Guineæ & Congi regnum ultra æquatorem navigationes promovit, & commerciis erecta pluribus in locis caſtella, ſparſa, ubi ubi ſe dabat occaſio, Evangelii ſemente. Traducta in Luſitaniam mancipia, quæ libertatem filiorum Dei ibidem ſunt conſecuta.

Joannes II, Alphonſi filius, miſſo *Cano* Legato, cum tribus e ſacra S. Dominici familia ſacerdotibus, virtute & doctrina præſtantibus viris, primum Congi Regis patruum tum ipſum Regem ac Reginam, cum multis Proceribus convertit, ac ſolenni ritu baptizari curavit. Deſtructa paſſim idola, conſtructa Deo templa, nobiles Juveles in Luſitaniam miſſi, contracta intima amicitia, commercia ad florem perducta, navigatio plus ultra verſus Cafres permota.

Inter eos, qui baptizati ſunt, fuit Congorum Regis filius, natu major, cui *Alphonſi* nomen impoſitum. Hujus præcipue virtutis & Religionis aſſumptæ zelus enituit, *Panſo* natu minore pertinaciter ſuperſtitioni inhærente, quin & patre, veterum recordatione voluptatum & vivendi licentiæ in teporem defluente. Nam ita comparati erant hi Barbari, ut fidei Orthodoxæ myſteria avida aure exciperent, iisque facile adquieſcerent. At vero, cum de morum doctrina, coercendisque cupiditatibus ſermo inciderat, nauſeante ſtomacho illum rejecerunt.

Mortuo nutante patre Panſus fratrem Alphonſum, coronam prærepturus, infeſtis armis petiit; ſed, licet numero decuplo fortior, a pauciſſimis Chriſtianis Divino prodigio victus, perire maluit, quam fratri ſubjici. Alphonſus porro, regno 50 omnino annis præfuit, illudque totum ad Chriſtum adductum Chriſtiana virtute imbuit, mira contra omnes hoſtes felicitate. (*Obiit ſub finem ſæculi XV.*)

Cum eo tempore *Chriſtophorus Columbus*, Ligur, rejectus a Luſitanis, ad Ferdinandum Catholicum, Hiſpaniæ Regem, ſe contuliſſet, atque ab eo tres tandem majoris formæ naves impetraſſet, ad detegendas novas terras in Occidentem ſolvit, pluresque Inſulas occupavit. Verum Joannes Rex Luſitaniæ jus navigationum per Oceanum ſibi vendicabat: jamque bellum res ſpectare videbatur; cum, controverſia ad Alexandrum VI Pontificem delata, is eam transactionem propoſuit, ut ducta per utrumque polum Linea, velut meridiana, Luſitanis navigationibus 180 gradus in Orientem, Hiſpanis vero totidem gradus in Occidentem concederentur, atqur ſic orbis terrarum globum in duas æquales partes dividerent.

Ab eo tempore in perveſtigandis ignotis regionibus Luſitani & Caſtellani mira virtute certarunt. Et Joannes quidem Rex, miſſo *Diazio*, Cani columnas longo intervallo transgreſſus, Cafreriæ littora occidua prope emenſus eſt: ad Promontorium, quod Rex *Bonæ Spei* nominavit.

Articulus II.

Gamma in Indiam penetrat.

Verum hujus Boſphori ſuperati & Indiæ apertæ gloria Emmanueli Regi reſervabatur, Joannis II patrueli & ſucceſſori. Is quippe miſſo cum quatuor navibus *Vaſco Gamma*, ſingulari prudentia & invicti animi viro, atque, quod caput eſt, probo & ad Infidelium ſalutem anhelante.

Is igitur anno 1497 pelago commiſſus, ultraque Diazii terminos progreſſus, Promontorium Bonæ Spei prætervectus eſt. Zanguebaricam oram legens, Mozambicum, Mahometanam urbem, ductoris Æthyopis perfidia delatus, vi hoſtili prope circumventus, atque inde ereptus, Quiloam, & Mombazam, infidas pariter urbes, pervenit, donec tandem Melindem delatus, æquiorem ſibi ibidem Regem invenit. Aſſumptoque ductore per mare Arabicum felicibus ventis Malabariam attigit, ad Calecuti littora appulſus, poſtquam undecim menſes, ex quo Oliſſipone diſceſſerat, navigationi impendit.

Malabariæ Rex *Zamorinus* ſeu Imperator appellatur, quia plures reges vectigales habet. Dynaſtæ *Caimales* appellantur, Milites nobiles *Naires*, ſacrorum gentilium antiſtites *Brachmanes*. Horum quidam duriſſimo vitæ genere, inedia, vigilia, frigoris æſtusque patientia magnam ſibi accerſunt æſtimationem auctoritatemque, qua populum, mendaciis & fraudibus miſere deceptum, obnoxiumque ſibi fatuis ſuperſtitionibus dementant. Præter homines etiam bruta animantia ut Numina colunt, templaque magnifica ipſis conſtruunt, antiquiſſimum vero Deorum *Parabrammam* quendam eſſe delirant. Circumvagantur impoſtores iſti per varias provincias, ut infelices mortales in ſuperſtitionibus ſuis conſervent, obicemque Evangelio ponant. Multos ſectæ ſuæ libros conſcripſere, nugis aut fabulis refertas, quas Brachmanes converſus Chriſtianis prodidit.

Gam-

Gamma porro Calecutum ad Zamorinum delatus, & cum honore ab eadem exceptus, tanquam legatus Emmanuelis Regis Luſitaniæ amicitiam & commerciorum fœdus expetiit. Nec abnuit ille. At tota vi ſe oppoſuerunt mercatores Arabes, Ægyptii, Perſæ, qui pretioſas hactenus Indiæ gazas aſportaverant, ademptum ſibi rati, quidquid Luſitanis accederet.

Juncto igitur ore Gammam ejusque ſocios apud Regem criminationibus proſcindunt: exploratores eſſe & piratas, qui quacunque iter habuiſſent, maria omnia infeſta reddidiſſent latrociniis, emporia cædibus & rapinis compleſſent: conſiderandum Zamorimo etiam atque etiam, an e re ſua & ſecuritate ſit, gentem infidam, ambitioſamque ſinu ſuo fovere, & nationibus vicinis, uſu probatis, qui Malabariam opibus tantopere auxiſſent, præponere.

Corrupti quoque pecunia aulici, Zamorinum facile eo adduxerunt, ut Gammæ inſidias ſtrueret; quibus ille exploratis, ocius cum ſuis in naves ſe recepit, & barbaro perfidiam per litteras exprobravit, atque ad legationis & hoſpitii jura, omnibus gentibus ſancta, appellavit: nec omiſit docere, ex Luſitanis commerciis plus emolumenti opumque conſecuturum Regem, quam ex omni Mahometanorum colluvie. Negavit Rex inſidias, callidaque ſimulatione amicitiam fingens commerciorum tractatum obtulit. Advertit Gammam perfidia; relictaque Calecuti ora, Anchedivam Inſulam petiit, indeque cum navibus, mercibus onuſtis, eadem, qua venerat, via Luſitaniam, ubi a Rege populoque, apertæ Indiæ nuntius & teſtis oculatus, magno cum applauſu publice exceptus eſt, altero ab eo, quo diſceſſerat, anno, Chriſti 1499.

Articulus III.

Capralis Expeditio.

Emmanuel Rex, certiore jam ſpe commerciis Indicis potiundi illectus, inſtruxit majori apparatu claſſem 13 navigiorum, quibus præter ſacerdotes e Divi Franciſci Familia, & vectores, 1500 milites impoſuit. Toti vero expeditioni, Gammæ interim conceſſa requie, ſuprema cum poteſtate præfecit *Alvarum Capralem*, notæ virtutis virum, cui Chriſtianæ Religionis propagationem comprimis, dein amicitiam & fœdus cum Indiarum Regibus commendavit, cum poteſta-

te tamen injurias Miſſionariis aut Luſitanis illatas armata etiam, ſi res poſtulet, vindicandi manu.

Bonis igitur auſpiciis Oliſſipone ſolvit anno 1500. Ad Heſperides fœda tempeſtate disjecta claſſis, unaque navis in Luſitaniam rejecta, reliquæ ab Africæ littoribus in occidentem propulſæ continentem offendere, quam poſtea a ligno rubro Braſilo *Braſiliam* dixere, ab Americo *Veſpucio*, ejusdem Emmanuelis auſpiciis magis deinceps exploratam.

Cum autem dein Capralis ab ora Braſiliæ Promontorium Bonæ Spei verſus vela expanderet, Aquilonis turbo ingens ſubito impetu in adverſas naves irruens, antequam vela contrahi poſſent, quatuor earum ita invertit obruitque, ut e tanto hominum numero nemo prorſus evaſerit. Inter eos *Bartholomæus Diazius* quoque, quem expeditionis tertiæ Ducem fuiſſe diximus, miſere interiit. Saluti reliquis fuere raptim demiſſæ antennæ, aut vela ipſa vento diſrupta. Borea dein pertinaciter furente, pelagus identidem intumeſcere, fluctus modo ad aſtra ferri, modo ad tartara pene ima ſubſidere, naves cum ſupremo ſalutis diſcrimine inter ſe collidi. Adhæc atra caligo, rudentium ſtridor, diſſonus clamor, diſcurrentium gemitus non oculorum modo, ſed & aurium uſum abſtulerant. 20 ipſos dies procella hæc atrox miſeros prope enecaverat. Una navium in Luſitaniam rediit, altera neſcio quo propulſa eſt, aut naufragium ſubiit; ut adeo Capralis cum 6 tantummodo de 13 navibus laceris Promontorium Bonæ Spei prætervectus, in orientali Africæ littore ſe ad Mozambicum collegerit.

Inde Quiloam, & illius Regis *Abrahemi* Mahometani amicitia nequicquam tentata, Melindem eſt ventum. Calecuto tum naves applicitæ; præter ſpem multa humanitatis ſignificatione a Zamorino exceptæ ſunt: itum quoque in commerciale fœdus. At væſana plebs, Mahometanorum inſtitutorum facibus accenſa, repente in Luſitanorum diverſorium irruit, & eorum 50 barbare trucidavit.

Capralis tormentorum in urbem diſploſione, & combuſtis Barbarorum navibus, injuriam egregie ultus, ad *Trimumparam* Cocini Regem ſe contulit, qui amiciſſime Luſitanos excepit, eorumque naves onerarias mercibus Indicis complevit, cum quibus Capralis in Luſitaniam rediit, propter tot amiſſas naves hominesque mixto cum dolore gaudio acceptus.

Interea autem Rex *Callæcum* Oliſſipone cum 4 navibus miſerat Caprali ſubſidio. At is nusquam viſo Caprali in Malabariam delatus, intra Cananorem & Cocinum urbes a numeroſo Zamorini exer-

citu

citu invaſus, cum paucis Luſitanis grandem victoriam retulit, oneratisque Cocini navibus in Luſitaniam regreſſus eſt, detectis duabus, reficiendis navibus hominibusque opportunis Inſulis, quarum alteri Conceptionis B. V. M. alteri S. Helenæ nomen impoſuit.

Articulus III.

Altera Gammæ profectio. Bella cum Zamorino.

Emmanuel Rex, difficultate nulla deterritus, majorem ac unquam hactenus 20 navium claſſem inſtruxit, eique rurſus *Vaſcum Gammam* præfecit, cum ſummo Arabici, Perſici, & Indici maris Imperio; ut eſſet amicis præſidio, hoſtibus terrori. In itinere Abrahemum Quiloæ Regem, tanto apparatu perterritum, ſtipendiarium fecit. In Malabariam provectus, primum Cananorem urbem, tum Cocinum adiit, ad ſalutandum Emmanuelis nomine utrumque amicum Regem, quibus larga dona obtulit.

Dum Cocini Gamma verſabatur, convenerunt eum Chriſtianorum legati, qui ex illis, quos S. Thomas in India convertit, ſe deſcendere dicebant, Chriſtiana tamen inter Ethnicorum & Mahometanorum perſecutiones ſemper per traditionem fide retenta; quæ tamen, cum ſubeſſent Patriarchæ Armeniæ Neſtoriano, variis erroribus fuit obfuſcata. Apoſtolicas Ceremonias magna ex parte obierunt, altaris myſteria religioſe venerati; eoque viatico e vita decedentes muniti. Adventus Domini & 40 dierum jejunium ſevere obſervarunt, uti & Chriſti ſanctorumque feſta, præſertim octavam Paſchæ, Evangelica S. Thomæ memoria celebrem: imo & quotidianis pſalmodiis ſacrisque inſtitere, ex S. Thomæ, ut ajebant, inſtitutione & perpetua traditione.

S. hic Apoſtolus in diviſione orbis Indiam ſortitus provinciam, per mare Arabicum delatus in Malabariam, *Cranganoræ* (hanc urbem potiſſimum incolunt illi Chriſtiani) multos ad fidem Chriſti converſiſſe dicitur, Colani, Meliapore, reliquisque Indiæ urbibus, quin & in Sinis Evangelium prædicaſſe, multaque miracula patraſſe, ut dum ingentem truncum, quem multi homines & elephantes loco movere non poterant, cingulo ſuo facile traxiſſet, & de cæde pueri accuſatus, eum ex ſepulchro extractum tribunali ſiſteret, atque in nomine Chriſti juſſum; occiſorem ſuum nominare, clara voce edixiſſe, parentem ſuum Brachmanem hoc ſcelus perpatraſſe, ut poſſit illud

Apoſtolo per calumniam impingere. Porro Sagamum Regem hoc prodigio converſum, a S. Thoma fuiſſe baptizatum, virum Dei vero a Brachmannis trucidatum. Hæc Indi illi Chriſtiani Luſitanis narrabant, tanquam traditione a majoribus ſuis accepta, & annalibus etiam conſignata: pueris ipſis laudes Martyris patrio carmine decantare ſolenne eſſe.

Cæterum iſti Chriſtiani ſe ſuaque omnia ſubjiciebant Gammæ, qui bono eos animo eſſe juſſit; nunc quidem tempus inſtare, ut in Europam redeat, ſed, ſi quid eis gravius incideret, ad Vincentium *Sodreum*, quem cum ſex navibus ſui loco Præfectum in India reliqueret, confugerent.

Cum dein Gamma, vela ad diſceſſum explicaſſet, Zamorinus, exiſtimans, ejus naves, mercibus oneratas, ad pugnandum eſſe inhabiles, cum prævalida claſſe eum aggreſſus eſt; ſed grandi clade ſe ſpe & imaginatione ſua deceptum ſenſit. Quare Gamma inſigni parta victoria multaque præda capta, felicem in Luſitaniam curſum habuit, Regulis per viam non auſis eundem infeſtare. Unde etiam Abrahemus Quiloæ Rex ſtipulatum tributum absque tergiverſatione tranſeunti perſolvit. Emmanuel autem Rex eam pecuniam ſacros in uſus expendit, in ædem præſertim Bethleemiticam, quam Olyſſipone jam Princeps Henricus pro Neophytis conſtruere cœperat.

Interea vero, cum majores Luſitanorum vires ex India receſſiſſent, Zamorinus, ut ruinas ſuas repararet, tempore utendum ratus, *Trimumparæ* Cocinenſium Regi præciſe denuntiat, aut Luſitanos, in ipſius urbe commorantes ſibi traderet, aut bellum haberet. Reſpondit cordate Trimumpara, nefas eſſe, ſacroſancta naturæ & Gentium jura violare. Actus in furorem reſponſo Barbarus, ferrum & ignes minitatus, collecto 50000 exercitu, ne ſuccurrere facile Luſitani Trimumparæ valerent, terreſtri bello eum invadit, ac bis vincit. Imploratus *Sodreus*, quem a Gamma Luſitanis præfectum diximus, reſpondit, maris imperium ſibi commiſſum non telluris: videret Trimumpara, quomodo ſibi conſuleret. Quo reſponſo dato, deſtitutoque tam amico Rege, cum navibus ſuis ſe ſubtraxit, & adverſus Arabes progreſſus, naufragio periit, violatæ amicitiæ pœnas perſolvens; quamvis non deſint, qui eundem excuſent.

Sed neque hoc adverſo caſu fracta fuit Trimumparæ in Luſitanos fides atque conſtantia, neque, cum plerique Duces ab eo ad Zamorinum deficerent; verum cum paucis Luſitanis, eorumque mercibus, deſerto Cocino (quod Calecutani deinde incenderunt) in vicinam arcem, a natura & arte munitam ſe recepit, Divinæ providentiæ ſe ſuaque permittens.

Et

Et adfuit illa tempore opportuno; nam advenere cum Luſitanic ſupplementis primum *Franciſcus*, dein etiam ejus patruelis *Alphonſus Albuquercius*, qui ejectis Cocino Calecutanis, Regem Trimumparam reduxerunt, & Zamorinum, direptionibus pluribusque minutis præliis fractum, ad pacem petendam adegerunt. Quæ illi data, contractaque commercialis ſocietas.

Luſitani dein, ut firmum pedem in India figerent, a Trimumpara petierunt, ut arcem Cocini ſibi conſtruere liceat; annuit ille, & fundum, atque materiam liberaliter ſuppeditavit. Exſtructa ſimul ſacra ædes, & Chriſtianis religionibus adaptata. Dici non poteſt, quanta cum ſolennitate in caſtellum illud & Eccleſiam ſit immigratum anno 1503. Atque hæc eſt epocha captæ a Luſitanis poſſeſſionis Indicæ, & Religionis ibidem ſtabilitæ. Prima Eccleſia & Arx. Cocini.

Cum ſecundo curſu res Luſitanæ ita in Malabaria fluerent, unius hominis cupiditas eundem prope intervertit. Cocinenſi apothecæ is præpoſitus, cum navem Calecutanam, pipere onuſtam prætervehi cerneret, illam invaſit & vi captam Cocino invexit. Queſtus injuriam Zamorinus apud Franciſcum Albuquercium, cum nullum reſponſum accepiſſet, graviter irritatus, omnia cum Luſitanis fœdera abrupit, bellumque, quantis viribus poterat, apparavit: illud tamen de induſtria diſtulit, donec Luſitani cum mercibus ex India ſolviſſent. Rogavit igitur Trimumpara Franciſcum Albaquercium, qui ſummæ rei præerat, ut firmum præſidium in India relinqueret; ſed impetrare plus tres naves cum 150 militibus non potuit, quibus Eduardum *Paciecum* præfecit. Uterqur autem Albuquercius cum navibus onerariis in Luſitaniam rediit, ſed diſpari exitu; nam Franciſcus cum ſociis in itinere, neſcio quo fato, periit, Alphonſus vero, vehementibus licet agitatus maris procellis, Olyſſiponem ſalvus attigit.

Zamorinus poſt diſceſſum Luſitanorum metu ſolutus, palam terra marique bellum ciebat. Ducenta amplius navigia, magnam tormentorum copiam, Elephantes plurimos, & 60000 militum contraxerat. Octo inſuper naves turritas conſtruxerat, duabus videlicet prægrandibus navigiis tigno junctis, quibus turres præaltas ſuperſtruxit, atque in iis certam victoriam reponebat. Trimumparæ, quem Zamorinus invaſit, vix decem erant armatorum millia, nec illi ſatis fidi, ſed defertionibus attenuati. Fit pugna. Mirum! ingens ille Zamorini exercitus & apparatus a paucis vincitur, & prope deletur. Poſt Divinam opem adſcripta eſt tanta victoria *Pacieco* Duci, cujus virtus, ars, ac providа cura compr mis enituit. Zamorinus cladem in Brachmanes, belli incentores, hi in neglecta auſpicia referebant.

Quare ille æger animi, ac mœrore confectus, regni adminiſtratione Vicariis tradita, ad placandos Deos in ſolitudinem ſe abdidit.

Inde revocatus a ſuis & ad bellum reparandum concitatus, fretusque paucitate Luſitanorum, & regum, ſibi adhuc obſequentium auxiliis, illud inſtaurat, ſed fortuna non magis propitia; nam opportune *Soarius Alvarenga* cum 12 navibus ſubſidio venerat. Qui Zamorinum denuo vicit, & abſciſſis commerciis Calecutanis, in anguſtias redegit, atque Arabicas inſuper 17 onerarias, mercibus graves diripuit: cumque naves ſuas Indicis opibus impleſſet, cum *Pacieco* in Luſitaniam rediit, relicto ad tuendum Cocinum amicosque reges *Emmanuele Vaſconcello.*

Articulus IV.

Luſitanorum progreſſus. Albuquercii Victoriæ. Goa, Malaca, Ormus, &c. captæ. Fœdus cum Perſa.

Zamorinus, cum Luſitanis ſe imparem, & res ſuas in dies magis acciſas videret, Arabum, Ægyptiorumque mercatorum, quorum res non minus agebatur, conſilio, a *Campſone*, Ægypti, Syriæ, & Arabiæ præpotente Rege, quem Sultanum vocant, homine ex aſſe Mahometano, auxilia petiit. Prolixe addixit. Sed diſtantia locorum & magnitudine periculi penitius conſiderata, terroribus agendum ratus, ad Alexandrum VI. ſummum Pontificem dat litteras, quibus & ſacrum Chriſti in Palæſtina ſepulchrum, & omne Chriſtianum nomen in Oriente everſurum minatur, niſi efficiat, ut Luſitaniæ Reges Africanis & Aſiaticis navigationibus abſtineant. Pontifex Monachum montis Sinai, qui Campſonis litteras attulerat, ad Emmanuelem Regem ablegavit, qui minis Barbari minime territus, ſatis perſpectum habebat, ſacra Chriſtianorum in Oriente monumenta, quæ tantum tributi Sultanis quot annis importarent, nunquam everſum iri.

Igitur Rex Emmanuel, ut cœptis inſiſteret, duplo pene majorem, quam ſuperioribus annis, claſſem inſtruxit, eique præpoſuit Franciſcum *Almeidam*, virum fortiſſimum, ſanguine ac bello clarum. Huic præcepit, ut plures arces in Africæ Aſiæque oris exſtrueret, ut Luſitanis navigantibus tutum receptum præſtent. Cum navibus itaque majoribus 22 Almeida ſolvit Oliſſipone anno 1505, Sacri Seraphici ordinis aliquot Patribus, aliisque Clericis ſecum aſſumptis.

Qui-

Quiloam ubi pervenit, Abrahemum, tributum ſolvere recuſantem, depoſuit, aliumque coronavit, & arcem conſtruxit, S. Jacobo dicatam. *Mombazam* vi expugnavit. *Anchediva* ſimiliter in Inſula, *Cananore*, aliisque locis *caſtella* erexit. Trimumpara, ætate gravis, translato in ſororis filium regno (qui mos eſt in Malabaria) in ſolitudinem receſſit, ſuperſtitionibus Brachmanicis ut indulgeret. Urbes occupatæ. Conſtructæ Arces.

Interea cum *Laurentius Almeida*, Franciſci Ducis filius, cum parte navium adverſus Ægyptios & Arabes mercatores, ne Calecutum penetrare poſſent, excubaret, Zamorinus, ægerrime ferens, ſuum cum illis commercium intercipi, cum magno navium militumque apparatu eundem aggreſſus eſt; ſed virtute plane Divina pauci multos fortiter vicerunt. Paulo poſt vero idem Laurentius detexit Inſulam *Ceilanam*, omnium rerum ubertate plenam, in oram *Piſcariam* deſinentem. Ceilanum.

Omitto leviora certamina, quæ, dum Luſitani Arabico, Perſico, & Indico mari dominari deſtinaſſent, & excluſis Mahometanorum commerciis omnem negotiationem ad ſe trahere, deeſſe non poterant; nec ſemper adeo integre ſunt verſati, ut nullus ultra æquitatis amuſſim ſit progreſſus; quæ res Indorum, etiam amicorum, animos alienavit. Exemplo ſit occupatio navis Cananoricæ, quæ Regis animum tantopere irritavit, ut verſa amicitia in odium, numeroſis Zamorini munitus auxiliis, Luſitanos bello ſit aggreſſus, arcemque Cananorenſem oppugnare cœperit; ſed Britus 4 menſium ſpatio, ad extremam licet prope famem adactus, fortiſſime eam cum paucis præſidiariis defendit. Victus Cananoræ Rex pacem petiit, & amneſtia impetrata priſtinam renovavit amicitiam, frendente Zamorino, qui bellum proſecutus, inſignes clades retulit.

Interea autem, dum hæc in Malabaria gerebantur, *Alphonſus Albuquercius Armuziam* oppugnavit, prævalidam in Sinu Perſico urbem, ad arcendos a commercio Indico Perſas opportunam, quæ Zeifadino Regi, Iſmaeli Sopho Perſiæ Domino vectigali, parebat. Cruenta fuit hæc obſidio, pervicit tamen Alphonſi conſtantia virtusque, ut Zeifadinus pacem rogaret, & in clientelam Emmanuelis Luſitaniæ Regis concederet, promiſſo tributo annuo, & data Luſitanis copia, ea in urbe arcem erigendi; verum, dum operi moliendo admovendæ erant manus, Navarchi & Claſſiarii, ſeditione adverſus Alphonſum mota, diſcedentes inſignem victoriam fœdarunt, relicta urbe, quam jam prope occupaverant.

Zamorinus, perpetuus Luſitanorum hoſtis, tracto in ſocietatem armorum Cambayæ Rege, receptisque a Campſone Ægyptiis & Syris auxiliis Claſſiariis, Mamalucis potiſſimum, bellum Luſitanis rurſus

ſus intulit. Claſſem exilem ducebat *Laurentius Almeida*, Prætoris Indiarum filius: hunc aggreſſi Barbari, multitudine obrutum, fortiter tamen pugnantem, occiderunt. Reliqui vero, amiſſo Duce, Cocinum fugerunt.

Sed filii necem egregie ultus eſt Franciſcus pater; nam collecta claſſe, adverſus hoſtem progreſſus, Mamalucos delevit, & Jazium Sarmatam *Dii* Inſulæ tyrannum, priori victoria ferocem ita contrivit, ut pacem ſupplex rogaret. Data illi ſub conditione tributi & damni reparandi. Ademptæ naves, ne porro poſſet inſurgere.

Hac memorabili parta victoria Franciſcus *Almeida*, Indiarum Prætor, traditis *Alphonſo Albuquercio* faſcibus ex Regis Emmanuelis voluntate, cum in Europam rediret, ad Bonæ Spei promontorium conſcenſa terra a Cafris fuit trucidatus. Idem fatum cum multis Luſitanis ſubiit *Cotinius*, qui 15 naves ex Luſitania adduxerat; cum enim Regis ſui imperio Calecutum, toties rebelle, exciſum iret, incautius in urbem irrumpens, Barbarorum inſidiis periit.

Idem contigiſſet propemodum *Sequeriæ* Duci, qui primus ex Luſitanis *Sumatram* Inſulam & *Malacam* acceſſit. Nam Mamudius Rex, ſimulata amicitia, inſtigantibus Arabibus & Saracenis aliis negotiatoribus, qui maritimas oras incolebant, ſubito in hoſpites irruit: plures trucidavit, aliis vincula injecit, Sequeria cum reliquis evadente.

Felicior erat *Albuquercius* Prætor, qui admota ad *Goam* claſſe, urbem illam in Decano regno præcipuam, deditione accepit, & propter ſitum, elegantiam, & agri ubertatem, jam tum Luſitani in India caput Imperii deſtinabat. Erectum crucis trophæum, gratesque Deo pro tanta victoria, ſine cruore parta, perſolutæ. *Idalcan* Rex Goa tunc aberat. Re igitur nuntiata, cum numeroſo exercitu accurrens Luſitanos, famem extremam paſſos, urbeque ejectos Cananorem fugere coegit. Cum autem novæ venirent ex Luſitania ſuppetiæ, Albuquercius, ad eluendum fugæ dedecus, Goam rurſus adortus, eandem denuo expugnavit, atque Ethnicorum & Sacracenorum fana in Chriſtianas Eccleſias convertit. Inventa muro incluſa Chriſti in cruce pendentis imago, luculentum antiquitatis, cultusque ab Apoſtolica traditione deſcendentis teſtimonium. Crux illa dein Regi Emmanueli in Luſitaniam transmiſſa eſt.

Rebus Goæ compoſitis Albuquercius ad vindicandam *Malacenſem* perfidiam cladem que converſus, victo Mamudio Rege, urbem omni opulentia plenam expugnavit. Tanta quippe erat præda, ut præter ea, quæ a mercatoribus fuerant avecta, & a militibus direpta, quinta reſidui pars, quæ Ærario Regis ceſſit, ducenta Aureorum millia con-

conficeret. Malacam reducta commercia, &, ut in officio contineretur, arce impoſita fuit munita.

Tantis Albuquercii victoriis atque progreſſibus crevit in immenſum Luſitanorum nomen, ut adeo vicini Reges, aut metu perterriti, aut ex eorum ſocietate lucrum ſperantes, legationibus miſſis offerrent fœdera, commerciorumque communicationem expeterent, aut etiam vectigales ſe profeſſi in clientelam Regis Emmanuelis concederent. Eos inter erat Rex Siam, Maldivarum, ipſeque Idalcan, & Zamorinus, qui tandem poſita contumacia Calecuti locum erigendi caſtellum Luſitanis indulſit. *David* quoque Æthiopum ſeu Abaſſinorum Imperator, tanta fama commotus, oratores ad Emmanuelem & Albuquercium ablegavit, *Alphonſus* vero Congi Rex, inſignis Religionis cultor, Henricum filium non modo ad Regem Luſitaniæ, ſed etiam Romam ad ſummum Eccleſiæ Antiſtitem miſit.

Albuquercius, propagato late quaqua verſum per Indias Luſitano Imperio, famaque rerum geſtarum per orbem univerſum perſonante, ne qua nomini ſuo labes hæreret, *Armuziam* adhuc in Sinu Perſico urbem, a qua, prout ſupra memini, recedere coactus fuerat, ſubigere deliberatum habuit, ut, clauſo velut Mahometanis navibus mari, in gentem ſuam unam commercia transferret.

Suſcepta igitur magno, quo erat, animo, expeditio, promptiorem exſpectatione ſortita eſt exitum, diſcordia quippe in urbe graſſante, urbs ſui deditionem fecit. Arx ædificata; Toro ſub ſtipendio & clientela Regis Luſitaniæ relictum Regis nomen, rei ſumma ad Luſitanos translata. Iſmael Sophus Rex Perſiæ, cui Armuzia fuerat vectigalis, tantum aberat, ut damnum bello perſequeretur, ut ingenti Luſitanorum fama attonitus, honorifica legatione cum amplis muneribus, ad Albuquercium miſſa, gratularetur, & amicitiam Regis Emmanuelis, atque fœdus commerciale expeteret. Excepti magnifice tanti Regis Legati, ictisque fœderibus, cum donis & oratore Luſitano ad Iſmaelem remiſſi.

Suprema in terris Albuquercii hæc erat expeditio; nam, dum Goam rediret, majorem ſuſcepit in orbem alterum, morbo extinctus anno ætatis 63. Heros ingenti animo, & fortitudine incomparabili, adverſus hoſtes externos, & ſuorum criminationes glorioſe triumphans.

Ar-

Articulus V.

Soarii infelix Prætura. Luſitanorum calamitates. Defectio Regulorum. Lis cum Hiſpanis propter Molucas Galvani virtus.

Albuquercio ſuffectus a Rege Indiarum Prætor *Lupus Soarius*, renovata cum finitimis Regibus amicitia, *Andradam* cum octo navibus miſit in Sinas ad inſtituendum cum ea natione commercium, *Petrejum* vero cum litteris & donis Regis Emmanuelis nomine Oratorem ad Sinarum Imperatorem. Sed infelix fuit legatio Petrejus tanquam explorator captus in carcere Cantonienſi contabuit: Andrada a Sinis invaſus, beneficio procelloſæ tempeſtatis evaſit, & Malacam, unde ſolverat, rediit. Nulla eorum culpa hæc acciderunt, ſed mercatorum quorundam Malacenſium, qui Cantonem appulſi, ne quidem ſolutato Sinenſi Magiſtratu arcem moliti ſunt, plura per vim attentarunt, ac propterea Luſitanos exoſos reddiderunt.

Plures alias expeditiones ſuſcepit Soarius Prætor, ſed non minus infelices, patuitque, quantum interſit inter Anteceſſorem & Succeſſorem. Voluerat Rex, ut ſicut Armuzia ſinum Perſicum, ita Adenum clauderet Arabicum, ne Mahometani turbare poſſint. Luſitanorum in Indiis mercimonia. Solvit itaque Soarius Goa cum 36 majoris formæ navibus, quot antea nunquam collectas Luſitania in Indiis habuerat, adverſus Arabes, & Campſonis, Ægypti Syriæque Sultani exercitum. *Adenum*, urbs in Ærythræo princeps, tantæ claſſis apparatu perterrita, dedere ſe voluit; ſed Soarius, confiſus Reguli barbari fidei, præſidio firmare eandem neglexit. Poſtquam autem otioſe maria percurriſſet, occluſas Adeni portas invenit, urbemque interea ita munitam, ut eam expugnare deſperaret; quare, re nulla memorabili geſta, cum lacera & acciſa claſſe inglorius rediit Goam, quæ interea Procerum factionibus propemodum periit.

Nec melior Malacæ conditio; quæ Præfectorum diſſidiis, ambitione & avaritia dominante, in manus hoſtium haud dubie recidiſſet, niſi Soarius Prætor ſuccurriſſet. Triennio is geſtam Præturam Regis voluntate in *Didacum Sequeriam*, quem primum Malacam adiiſſe diximus, tranſtulit, poſtquam *Ceilanum* Regulum in fidem adegit. Sed is poſtea fracta, quam dederat, fide, Luſitanos ejicere omnibus viribus contendebat, at irrita ad extremum opera.

Se-

Sequeria inito Magiſtratu Antonium Corream in regnum *Pegu*, ultra Gangem ſitum, miſit, ut cum Rege amicitiam & fœdus commerciale contrahat. Res confecta feliciter. Legati ultro citroque cum muneribus miſſi. Renovata quoque cum Davide Abiſſiniæ Rege amicitia.

Cum autem Brittus claſſem novem navium in Indiam adduceret, navis una prægrandis in medio curſu, velut equus fræno adducto, ita repente ſubſtitit, magno cum aquæ motu & ſonitu, ut nulla vi propelli poſſet. Metu percuſſi nautæ, demiſſa bolide profundum mare comperiunt. Admotis luminibus (nam nox erat) cum horrore conſpiciunt implexam navi ingentem belluam: cauda gubernaculum illigarat, alis immanibus latera ad ſummum uſque cingebat, caput dolii vaſti magnitudine cum horrifico exerto rictu ex undis extulit. Deſperata videbatur navigantium ſalus: nam vim adhibere conſultum non erat, ne beſtia vulneribus irritata navem everteret. Igitur ad preces & Deum propitiandum per pœnitentiam converſi, ſalubrem mox effectum experti ſunt. Sacerdos cum linteo & ſtola, & ſigno crucis in medium prodiit. Ab eo ſacris carminibus & exorciſmis delinita balæna, nulla cujusquam noxa, relicto navigio, cum e portentoſis narium fiſtulis ingentem reflaſſet aquæ vim, ſe ſe admodum placido lapſu in mare demiſit.

Prætereo multas alias calamitates, quæ Luſitanis in ſtabiliendis ſuis in India commerciis ſufferendæ fuerunt; quot naufragia paſſi! quot naves demerſæ! quot bella gerenda! quantum ſecundis etiam præliis ſanguinis fuſum! quanta amicorum etiam Indiæ Regum inconſtantia! quantæ ab Arabibus, Turcis, Perſis, & Mahometanis univerſim, Ethnicis multo pejoribus, inſidiæ, violentiæ, cædes! volebant Luſitani paſſim arces ad ſuam & mercaturæ ſecuritatem exſtruere: has velut compedes Indi intuebantur; unde, quantis viribus poterant, ſe opponebant. Quantum inde difficultatis, laboris, bellorum! ac eſſit L ſitanæ gentis ſecum ipſa contentio. Mercatores, futurorum improvidi, ſtimulante avaritia, a bellis ſe ſubtrahebant, lucro ſuo privato magis quam cauſæ communi intenti: quanta inde rerum gerendarum obſtacula! quanta virium diminutio! quanta inde Prætorum tædia! quantæ injectæ remoræ!

Hæc omnia nimium quantum expertus *Sequeria*, qui geſto per triennium Magiſtratu, faſces *Eduardo Meneſio* tradidit, ea re maxime memorandus, quod primus Goæ S. Franciſco templum, & adjunctum templo Monaſterium Patribus Franciſcanis exſtruxit.

Torus ſubin Armuziæ Rex rebellis, arcem adortus, Luſitanos prope deleverat, cum Soſa & Vega ad defenſionem accurrentibus, Barbari victi ad pacem compulſi ſunt. Auxit lætitiam inventum corpus S. Thomæ Apoſtoli.

Meneſio ſucceſſit Indiarum Prætor Vaſcus Gamma, qui iter in Indias Luſitanis aperuerat. Sed dum rebus adverſis occurrere nititur, morti ſuccubuit. Suffectus Regiis litteris (quibus obſignatis plurium ex ordine ſucceſſio continetur) Henricus *Meneſius* Cocini Præfectus, Luſitanam is gloriam reparavit, circumlatis per Indias victoriis; eo magis arduis, quo magis copiæ per diverſa loca erant diſperſæ, & quo pluribus Inſulis oppidiſque potiebantur, eo plus belli ab idololatris & Mahometanis imminebat.

Meneſio anno Præturæ altero morbo ſublato, apertus eſt codiculus tertius, quo a Rege Joanne III (is enim Emmanueli ſucceſſerat) deſignatus fuit Indiæ Prætor *Maſcarenia*, Malacæ Præfectus. (*Anno* 1526.) Verum cum is intra annum Goam venire non poſſet, Vaſæus eſt ſubſtitutus, quæ res, diviſis Luſitanorum ſtudiis, magnam concitavit diſcordiam, communemque cauſam prope in exitium dedit.

Acunio Magiſtratum adepto, non tantum cum Barbaris, ſed cum Hiſpanis quoque bellum gerebatur, qui in Molucenſibus Inſulis mercaturam faciebant, quod Luſitani tolerare nolebant. Quin imo propter quorundam Luſitanorum exceſſus plerique Indiarum Reguli populique, rupta amicitia & pace, arma in Luſitanos verterunt. Solus Joannes (quod nomen in baptismo receperat) Momojæ Rex, fidus permanſit; is, occiſis per errorem, ne a fide Chriſtiana deficerent, uxore & liberis, nec mortis quidem, a Mahometanis intentatæ, metu a fide, quam in Baptiſmo Chriſto dederat, abſtrahi potuit. Bellorum autem motus, *Ternate* & undique in Molucis incumbentes, *Galvanus* Præfectus, eximia virtute, fide, fortitudine, humanitate in Barbaros, compoſuit, ſparſo etiam tum Ternate comprimis, tum, ubi ubi ſe dabat occaſio, Evangelii ſemente: atque ut in uberes fructus excreſceret, Seminarium pro pueris neophytis fundavit, qui dein reverſi in patriam, Religionis deſiderium popularibus ſuis afferrent. Miſſus quoque in Indias Epiſcopus Fernandus, e ſacra Divi Franciſci Familia, qui confirmationis & ordinis ſacramenta impertiretur.

Ar-

Articulus VI.

S. Xaverii in Indias adventus. Ejus ſacri labores. Celebris oppugnatio Dii.

Luſitani ad hæc usque tempora conſtituendis emporiis, commerciis tractandis, arcibus exſtruendis, aſſerendo ſibi maris imperio, propulſandis finitimorum armis, bellisque contra Arabes, Ægyptios, Turcas, Perſas, Mogores, & Indiarum Reges gerendis intenti, humanæ magis quam Divinæ rei operam dederant. Franciſcani aliique ſacerdotes pauci erant pro tanta populorum multitudine. Igitur Joannes III, Rex Luſitaniæ, Princeps Religioſiſſimus, non minori ardens deſiderio proferendi regnum Chriſti, quam terreni fines Imperii, omni in id ſtudio ſibi incumbendum putavit, ut Chriſtianam in Indiis Religionem quam latiſſime propagaret, probe gnarus, quod ex Pontificiis Decretis, & Jure communi, non niſi tuendi augendique Divini cultus, & promulgandi Evangelii nomine, ſi promulgationem impedirent Infideles, bellum iis inferre, & injurias vindicare liceat: in tanto autem aliarum artium ſtudio, tantisque divitiis & copia rerum, Chriſtianam languere induſtriam, & adeo paucos eſſe, qui rectum tot mortalibus monſtrarent iter, haud immerito nefas arbitrabatur.

Sed quo pacto tantum opus confici poſſet, dies noctesque animo volutabat. Docti laborumque patientes Magiſtri requirebantur, quorum per id tempus in Luſitania erat penuria. Liberalium artium ſtudioſi Complutum ferme aut Salmanticam adibant. Nonnulli etiam Regis ſumptibus Pariſiis alebantur. Unicum erat totius regni Oliſſipone Gymnaſium, illudque infrequens, a Dionyſio Rege inchoatum: ibi pars juventutis Juri maxime Civili operam dabat. Joannes III illud nuper Conimbricam tranſtulerat, atque doctiſſimos viros ex Hiſpania, Gallia, Italia, Germania magnis præmiis invitarat, ſcholisque ex Pariſienſi formula & diſciplina inſtitutis, aliquot inſuper adoleſcentum collegia in eadem urbe fundaverat.

Sed necdum ad maturitatem ea pervenerat ſoboles, & Indicæ neceſſitates præſentem efflagitabant opem: & domeſticis hiſce præſidiis ad excolendam Luſitaniam ipſam, tuenda ſacerdotia, & ſupplendos Magiſtratus egebat Rex. Externa proin circumſpectans auxilia, Petro Maſcareniæ, ſuo apud Paulum III. ſummum Pontificem Oratori mandat, etiam atque etiam agat cum Ignatio, cujus Inſtitutum nove-

verat, ut diſciplinæ ſuæ Alumnos minimum ſex ad ſe mitteret, non defuturas in Aſia atque Africa ſcaturigines, quibus ſitim animarum ſatient.

Ignatius auctoritate ſummi Pontificis, quod aliis quoque regionibus pro parte ſua conſultum vellet, duos tantum conceſſit, Simonem Rodericium, Luſitanum (quem Joannes ipſe Rex Lutetiæ in ſtudio litterarum aluerat) & Franciſcum *Aſpilcotam* Navarrum, claro inter ſuos genere natum, cognomento *Xaverium.* Simon cum Paulo Camerte Italo, qui per eos dies Ignatio ſe adjunxerat, prævertit. Xaverius autem, confirmata necdum ſocietate, cum nihil adhuc in cæteros juris eſſet Ignatio, intellecta ejusdem voluntate, altera mox die, ſolo Breviario & humili tunica inſtructus, cum Maſcarenia navem conſcendit, anno 1540.

Superſedeo ea referre virtutum & charitatis infractæ exempla, quæ in ea Oliſſiponem navigatione Xaverius præbuit, quoniam ea multorum litteris ſunt conſignata; certe Joannes Rex, jam ante a Maſcarenia de ejus virtute inſtructus, ſingulari cum benevolentiæ ſignificatione, jam tum velut Indiarum Apoſtolum excepit. At ille in noſocomium cum Simone, & Paulo Camerte ſe ocius recepit, ibique inter varia charitatis opera, dum vernum tempus ad navigationem exſpectabat, ſe ſe exercuit.

Prætorianam navim juſſus a Rege eſt Xaverius conſcendere ut omnibus auxilio eſſe poſſet. Dimittuntur autem ex Oliſſiponenſi portu quot annis quinque minimum naves onerariæ in Indiam Orientalem, magnitudinis adeo vaſtæ, ut inflatis aura ſecunda velis, volitantis oppidi ſpeciem præferant. Harum ſingulis complures hominum ordines vehuntur. Primus eſt nauticæ multitudinis: alter Præfectorum ac Magiſtratuum, qui ad arces ac maria tutanda, vel ad jus dicendum, aut negotia publica curanda mittuntur. Tertius eſt militum: quartus mercatorum. Populus unius onerariæ jam 600, jam 800, interdum etiam plus mille capitibus conſtat.

Unde facili conjectura aſſequi poſſumus, quanta laborum materia vel in ipſa navigatione Xaverio fuerit, ut omnibus omnia fieret. Certe omnes tanquam communem ſalutis præſidem venerabantur, & jam tunc non alio ac *Patris* ac *Sancti* nomine compellabatur. Præcipue vero *Soſa* deſtinatus Indiæ Prætor, cujus navi vehebatur, magnam de virtute & zelo Xaverii æſtimationem concepit; eique in reformanda gentis navalis diſciplina præſidio fuit & auxilio.

An-

Anno demum 1542. Goam perventum eſt, ubi Xaverius cum Paulo & Manſilia, nuper in ſocietatem aſſumpto, recta in valetudinarium publicum conceſſit, indeque progreſſus labores Apoſtolicos eſt auſpicatus, ſalutato tamen prius Joanne *Albuquercio*, Goanæ Eccleſiæ Epiſcopo, cui ſignificavit, ſe a Paulo III ſummo Pontifice & Joanne Rege in Indias miſſum ad Evangelium Gentibus prædicandum, animasque a ſempiterno exitio vindicandas, ſimulque Pontificias exhibuit litteras, quibus Nuntius Apoſtolicus fuerat declaratus; addidit tamen, ſe communis rei nihil omnino, niſi ex auctoritate & ſententia Epiſcopi geſturum. Singulari ſolatio & gaudii atque benevolentiæ ſignificatione Xaverium excepit Præſul, ac deinceps ſemper amiciſſimum habuit.

Goa dein egreſſus per multas Inſulas, regna & próvincias Evangelium Jeſu Chriſti circumtulit, inſtituto Catechiſmi ritu, reformatis moribus, adminiſtrato innumeris mortalibus ſacro ſalutis fonte, proventuque animarum tam admirando, ut nomen *Indiarum Apoſtoli* jure optimo ſit promeritus. Acceſſerunt ei ſubin plures e Societate Jeſu in tam ampla vinea Domini operarii, Joannes Beira Hiſpanus, Nicolaus Lancilotus, & Antonius *Criminalis*, Itali, a Joanne *Caſtrio*, qui Soſæ in Indiæ Prætura ſucceſſit, ex Europa adducti.

Sub horum adventum Michael Vaſæus, eximia virtute ſacerdos, deque Eccleſia Indica præclare meritus, conſiliis cum Xaverio communicatis, navigavit in Luſitaniam, Indiæ vitia demonſtraturus Regi, atque ut ea tollerentur, ſupplicaturus. Dedit Rex ad Prætorem Caſtrium litteras, Chriſtiana probitate & Religionis zelo plenas, quibus prolixe ſignificavit, nihil ſibi gratius poſſe accidere, quam ſi excìſis idolis, & Mahometis ſuperſtitione everſa, quam plurimi ad verum Dei cultum adducantur: multaque in favorem Neophitorum diſponit, depromptis etiam liberalibus ex ærario Regio ſubſidiis. Sed non omnia Regum mandata, in longinquis præſertim regionibus executioni mandantur, avaritia aliisque humanis rationibus non raro prævalentibus obſequio.

Interea vero, dum Xaverius cum ſociis, Vaſæus, & Rex ipſe, regnum Chriſti protendere omni ope adlaborarant, periculoſum ac grave bellum, unde minime putabatur, exortum eſt. Concitator illius fuit *Soſar* turpis Chriſti deſertor, & ad Mahometem transfuga, Mamudii Regis Cambajæ primus Miniſter, qui & Regem & regnum habebat in poteſtate. Perfidus hic homo ſex admodum pacis annos apparando bello impendit, ſollicitatis clam Indiæ Regibus, ut omnes una inſurgerent, ad extirpandam inviſam gentem, quæ ab extremis or-

orbis partibus advecta, dejectis avita poſſeſſione priſtinis Dominis terra marique ſuperbum dominatum exerceat, cunctosque, niſi junctis viribus reſiſtatur, ſub jugum ſit miſſura. Opportunum, ſi unquam, adeſſe tempus, quo terræ a prædonibus, & maria a piratis purgari poſſint. Luſitanos eſſe paucos, per diverſas atque longinquas Indiarum partes diſperſos, & abjecto per pacis otium armorum ſtudio ad mercaturæ quæſtum dilapſos, claſſem eorum vermibus exeſam, exhauſtum ærarium; facilem, modo velint, fore victoriam: ſibi certum eſſe, Dienſem arcem quamprimum invadere.

Eſt *Dium* præcipua Cambajæ civitas ac ſedes Regia, cui Luſitani arcem ad ſui tutelam impoſuerant cum 900 militum præſidio, quod ad 250 defluxerat. Atque hos ipſos Joannes *Maſcarenias* arcis Præfectus privata magis munificentia & comitate, quam auctoritate Imperii, aut ſacramenti religione continebat. Nec cibariis ac pulvere tormentario ultra menſem oppugnationis arci proviſum erat.

Nihil horum ignorabat Sofar, per amicitiæ ſimulationem perfidam omnia ab ipſis Luſitanis expiſcatus. Apparatum vero ſuum bellicum ad defenſionem adverſus Pantaninum Regem ſpectare fingebat. Tandem vero cum numeroſum exercitum collegiſſet, omniaque ad oppugnationem diligenter præparaſſet, detracta larva, ingenti vi ac furore arcem undique invaſit. Prolixum nimium pro inſtituto meo foret, cruentiſſimam hanc, ultra 4 menſes extenſam, oppugnationem deſcribere. Actum propter multitudinem oppugnantium & paucitatem propugnatorum fuiſſet de arce, niſi Caſtrius Indiæ Prætor primum miſiſſet ſubſidia, ac demum ipſe cum copiis veniſſet, atque eruptione facta plenam victoriam reportaſſet. Cecidit Sofar. Multi cæſi, multi capti, reliqui urbe relicta fugerunt. Magna Maſcareniæ Præfecti, magna *Caſtrii* Prætoris laus, quem omnium primum Joannes Rex *Indiæ Proregis* titulo honoravit. Sed non diu illo frui licuit, nam paulo poſt morbo conſumptus pientiſſime obiit, procurante animam Xaverio.

Articulus VII.

Status Indiæ Recentior.

Poſtquam Luſitani plures in India orientali provincias Inſulasque occupaverant, aut vectigales ſibi reddiderant, uti Cocinum, Cananorem, Dium, Daman, Malacam, Goam, Ormum &c., per centum

tum annos totum ſimul commercium, magnarum opum matrem, ſibi proprium fecerunt. At vero poſtquam anno 1580 Luſitania ad Reges Hiſpaniæ fuerat devoluta, Batavi, cum Hiſpanis 70 annorum bello commiſſi, ut rerum agendarum nervum ſibi compararent, & Hiſpaniæ eundem ſuccideret, eandem, quam Luſitani, transvecta Africa, in Indias viam tentarunt, ea quidem ſua felicitate, ut multas regiones, & præſertim Inſulas, Indicis mercibus opimas, Luſitanis eriperent, & commerciorum velut monopolium ſibi figerent. Cum autem anno 1640 Luſitania, creato Rege Bragantiæ Duce ab Hiſpaniæ corpore, cui unita fuerat, ſe abſtraxiſſet, ne omnia in India orientali, ob prævalentem Batavorum potentiam, amitteret, cum illis pacem iniit. Pax Luſitana cum Batavis.

Per hanc pacem retinent Luſitani *Sofalam* urbem ejusque aurifodinas, *Mozambicum*, *Melindem*, *Mombajam*, oſtium ſinus Perſici cum munimento *Maſcate* & vectigalibus, urbem *Dium* ad ſinum Cambajæ cum telonio, *Goam* ejusque fines ad promontorium usque Comorinum, *Cocinum*, *Baſſainam*, *Damanum*, *Chaulum*, maximam partem Inſulæ *Ceylan*, *Negapatanum* cum promontorio S. Thomæ, in Sinis urbem *Macaum*, cujus lucrum, ſi Japonia rurſus aperiretur, omnes Indicas opes ſuperaret.

Hollandi vero occupant urbem ſuam primariam *Bataviam* in Inſula *Java*, velut centrum ſuæ poteſtatis, *Malacam*, parum tamen utilem, quæ tanto ipſis pecuniæ, ſanguinis, & temporis (ultra ſex annos eam obſederant) impendio conſtiterat; promontorium inſuper Galæ in Inſula *Ceylan*, Inſulam *Bandam*, *Amboinum*, *Ternaten* in Molucis, quam Hiſpanis rapuerant, cum quibus bellum per ſeptem adhuc annos eſt continuatum, ad unum videlicet 1648, quibus reliquas Molucas & Philippinas Inſulas non raro infeſtarunt.

Poſt confectam cum Luſitanis pacem Hollandi in nova ſua Batavia noſtris hominibus familiariter uſi ſunt. Duo Patres, qui Sinas petebant, in Japoniam inde, ut laboranti Eccleſiæ ſuccurrerent, trajecturi, venti & navis defectu, longiori tempore Bataviæ ſubſiſtere cogebantur, quo omnem humanitatem ſunt experti: menſæ ſæpius a Gubernatore adhibiti, varias de religione quæſtiones, ſibi propoſitas, modeſte ſolvebant; celebrabant Miſſæ ſacrificium; Catholicis, quorum non pauci erant in ea urbe, ſacramenta miniſtrabant. Batavorum humanitas in noſtros.

Quamvis autem Luſitani anno 1642 pacem ſatis honeſtam retulerint a Batavis; novis tamen ortis deinceps in India bellis plura ſunt mutata, ut conſtat ex reſponſis, a P. Henrico Roth S. J. Miſſio-

na-

nario, ex provincia Germaniæ ſuperioris in Indias miſſo, ad plures quæſtiones, ſibi pro oſitas, datis anno 1664. Quæſtiones autem iſtæ ex reſponſionibus facile colligi poſſunt.

Reſponſa ad quæſtiones de India. Ad 1. igitur reſpondet, verum eſſe, quod Hollandi *Cocinum*, ditiſſimam Malabariæ urbem, occuparint, Miſſionesque noſtras diſturbarint, prout etiam in ora Travancoris, a S. Xaverio tam diligenter exculta. Miſſionarios vero Goam eſſe abactos.

Ad 2. Inſulam Formoſam a Batavis non fuiſſe captam. Fœdus vero, quod cum Sinarum Imperatore percutere voluiſſent, ab aula Pekinenſi fuiſſe rejectum.

Ad 3. Agram, Dellium, & Lahorem magnas eſſe Mogoriæ urbes. Multos in iis eſſe converſos, convertendos plures, ſi plures eſſent operarii. Imperatorem Religioni non favere. Tres fratres cum nepotibus ab eo interfectos; patre vero throno dejecto, & catenis ligato, Imperium invaſum.

Jactura Luſit. Ad 4. Hollandos totam Inſulam Zeylanum, ejectis Luſitanis, occupaſſe, prout etiam regna Cranganoris, Manariæ, Cananoris, Negapataniæ, aliaque plura, Luſitanis inde expulſis.

Ad 5. tres Epiſcopos Gallos cum 18 aliis Eccleſiaſticis a S. Congregatione de Propaganda, conſilio P. Alexandri Rhodes S. J. in Sinas eſſe miſſos, quorum plerique aut in itinere obierint, aut in regno Siam hæſerint.

Ad 6. P. Martinum Martinium S. J. celebrem illum Sinici Atlantis & Hiſtoriæ conditorem, poſt ſuum in Sinam reditum fuiſſe defunctum.

Ad 7. In urbe Regia Perſiæ degunt duo Carmelitæ Diſcalceati, tres Auguſtiniani, duo Cappucini, duo Jeſuitæ, ſed omnes ferme absque fructu, quia incolæ Mahometanæ ſectæ perdite adhærent.

Ad 8. Confectam eſſe pacem Mogores inter & Perſas, iſtosque ad oppugnandam Babylonem ſe accingere. Additque, mirari ſe, quod Europæi Turcam metuant; ſe bis percurriſſe totam propemodum Turciam, & experimento habere compertum, e centum millibus nec decimam virorum partem eſſe ad bellum aptam.

Ad 9. P. Onuphrium Berghes S. J. ſolum eſſe in Tunchinchina, reliquos omnes a Rege expulſos: prout etiam e regno Cambajæ, eo quod Imperator Japoniæ eam expulſionem a Rege petiiſſet.

Ad 10. In regno Pegu duos tantum eſſe Miſſionarios. In regione Tibet autem nullum, quamvis Rex eosdem expetiiſſet.

Ad

Ad 11. Tartaros quiete poſſidere Imperium Sinarum, nec eſſe reliquum ex ſtirpe priorum Imperatorum.

Ad 12. Claſſem numeroſam Sinici piratæ Zinzalii a Batavis penitus eſſe profligatam.

Ad 13. Imperatorem Sinarum defunctum, in gratiam P. Adami Schall, magnificam Chriſtianis conſtruxiſſe Eccleſiam: Andream vero Koffler ex provincia Auſtriaca, a Sinenſibus rebellibus fuiſſe occiſum.

Ad 14. In Mogoria non admodum multos eſſe Mahometanos, plurimos vero Ethnicos, qui Alcoranum non minus ac Chriſtiani deteſtentur. Brachmanorum magnam eſſe multitudinem, cum quibus diſputandum.

Ad 15. Annos ante octo Agræ mortuum eſſe P. Antonium Cesqui, cui miſſio Mogorica plurimum debeat.

Ad 16. Tartaros in Sinis magis favere Chriſtianis quam Sinenſes. In China centum octoginta Chriſtianorum millia numerari, eumque numerum annuatim novem vel decem millibus augeri: falſum autem eſſe, quod aliqui de Societate ab Imperatore juſſi fuerint interfici. Rogat demum, ſibi plures operarios mitti, præſertim Germanos & Belgas, quos aliis præfert. China.

Cum Hollandi Luſitanis in India pleraque eriperent, Ethnici Calecuto ſunt potiti; ſed non amplius erat Calecutum; nam majorem urbis partem mare demerſerat. Religio autem in Malabaria, Madura, Travancore, & ora Piſcaria maxime florebat; quamvis adhuc multi Ethnici & Mahometani eſſent permixti; & perſecutio non raro ſæviret, cujus atrocitas Joſephum Carvallium enecuit.

Poſtquam Miſſionarii ex regno Siam fuerant ejecti, *Pontícherium* in oram Coromandelis ſe receperunt; ſed inde quoque ab Hollandis, urbem expugnantibus pulſi, per pacem Risvicenſem cum urbe ſunt reſtituti. Ponticherio vero velut ex centro ſacros operarios Galli emittebant, novasque, quas inter Carnatenſis, Miſſiones fundabant, in quibus ludibria, verbera, catenas & carceres ſunt perpeſſi. Ponticherii anno 1703 triginta hominum millia numerabantur, in quibus duo tantum millia erant Chriſtiana, ſed augebatur in dies fidelium numerus. Ponticherium.

Magni Mogolis Imperium poſterioribus temporibus late per utramque Indiæ Peninſulam fuit protenſum, ejusque officiales acerbo prorſus jugo Chriſtianos premebant.

Tranquebarii urbe ad Coromandelæ littora Rex Daniæ Seminarium fundavit, ut in eo juventus Ethnica Lutherana ſecta imbuere- Tranquebar.

tur; quem in finem Rex duo thalerorum millia in annos ſingulos aſſignavit, ut Seminarium fundaret. Erectæ ſcholæ, Biblia in linguam Malabaricam verſa atque procuſa. Publicæ in Europa pagellæ varia de hac Miſſione Lutherana nuntiarunt; ſed plus eſt clamoris quam lanæ. Seminarii Præſes, poſtquam cum larga Eleemoſyna, ex Anglia, Hollandia & Germania collecta, in Indias redierat, ad convertendos Brachmanos animum adjecit. Sed cum ſub concione vini ampullam ſacco extraheret, & ad levandam ſitim biberet, Brachmani, qui a vino & omni liquore, qui inebriare poteſt, magnopere abhorrent, offenſi ſunt adeo, ut omnes cum riſu recederent, bonusque Apoſtolus in tantum contemptum devenit, ut cum uxore & liberis Tranquebariam fuerit coactus reverti.

Eſt autem *Tranquebar* inſigne munimentum in coſta Coromandelis, 30 leucis diſtans a *Ponticherio*, urbe munita Gallorum, in qua Capucini Monaſterium, Sacerdotes ſæculares & Jeſuitæ domum ac templum habent: ſub centeſimo gradu longitudinis & 12 latitudinis ſita eſt. Boream verſus habet urbem S. Thomæ, quæ *Meliapor* dicitur, in regno Golcondæ, primum a Luſitanis, tum a Gallis, demum a Mogore occupatam.

Horæ ſpatio a Meliapore diſtat *Madras*, urbs munita Anglorum, cum ſuburbiis, in quibus Indi & Armeni mercatores habitant: tribusque inde leucis *Paleacatta* Hollandorum munimentum, verſus meridiem viſitur *Negapatan*, præcipua Luſitanorum commercialis ſedes, quando Ceylanum & oram Piſcariam adhuc poſſidebant; florebatque cum Societatis noſtræ Collegio in ea Religio. At poſtquam a Batavis fuit occupata, unicum Catholicis templum fuit relictum ſub Patrum Franciſcanorum cura.

Hollandi, poſtquam Luſitanos a centenaria poſſeſſione plurium urbium, provinciarum, & Inſularum dejecerunt in India, atque commerciorum alveum ad ſe derivarunt, ita quidem, ut anno 1595 navigatione cœpta, ſeptem intra annos ultra decem armatas claſſes in Indias miſerint, mercibusque pretioſis onuſtas reduxerint.

Erecta ſubin jam anno 1602 Societas orientalis mercantium in eam potentiam, opes, viresque excrevit, quas hodiedum admiramur. Ut autem firmos commerciis portus ſtationesque figerent, Luſitanos Regi Hiſpaniæ tunc ſubjectos, aggreſſi, tanta eos fortitudine devicerunt, ut intra 60 annos, ab anno videlicet 1603 ad annum 1663 tot eis urbes & provincias eriperent, ut præter Goam, Dium, Chaulum, Damanem & Macaum vix quidquam in India relinquerent, &

com-

commercia ſua ſupra omnes Europæas Nationes, in Indias navigantes, attollerent.

Commercatur ſiquidem ſocietas Hollandica in omnibus celebrioribus Orientis emporiis: & quidem primo in Magni *Mogolis* Imperio Guzarate, Amadabathi, Cambajæ, Surate, Agræ urbe primaria &c., in quibus habent ſuas ſtationes, & commerciales officinas, tubernasque opulentas. 2. In *ora Malabariæ*, Culani, Caticulani, Porcæ, Aranzenoræ, Chedovæ, Cocini, quam urbem permunitam ſicut primam occupaverant, ſic ultimam anno 1662 amiſerunt. Negotiantur præterea Onore, Barcilli, Cranganore, Paliapatani, Calecuti, usque ad promontorium Comorinum.

3. In *ora Piſcaria*, ubi dives eſt gemmarum piſcatio, ex qua magnas opes hauriunt. Tutucurinum, princeps in ea ora civitas ad eos pertinet. 4. In ora *Coromandelis* poſſident Hollandi pariter multas urbes mercatorias, quas Luſitanis & Indis eripuerunt. 5. Per totam *Bengalam*, in qua aliquot habent munimenta, mercaturam exercent ditiſſimam: ſimiliter in regno *Aracano* & *Peguano*.

6. *Malacam* Inſulam, ejusdemque nominis ſuperbam olim urbem, nunc humilem per id tamen Hollandis opportunam, quod ejus fretum pandat navibus viam in Sinas & Japoniam, in quam ex Europæis ſolis Batavis aliqualis acceſſus patet. Malaca, ſæpius tentata, anno 1641 Luſitanis poſt longam obſidionem fuit erepta.

7. Avaritiam ſuam extendunt ad Regnum *Siam*, ex quo ſtannum, *Iunchinum*, ex quo ſericum, & *Cocincinum*, ex quo aurum magna copia educunt. Sinas raro adeunt, quia ibidem eorum potentia eſt ſuſpecta. Quia tamen aromata ſoli fere poſſident, Sinenſes mercatores in Bataviam veniunt, & ſericum, aurum, porcellanum, aliasque merces Sinenſes cum aromatibus commutant.

8. Inſulam *Ceilanam*, omni opulentia plenam, quam Luſitani anno 1506 detexerant, anno 1602 amiſerunt. Auro, ſerico, gemmis, ebeno, ſacharo, tabaco dives eſt, præcipue vero cinnamomo, quod in omnes mundi partes ingenti cum lucro Hollandi deferunt.

9. Inſulas *Molucas*, majores & minores, in quibus Amboinum, Banda, Ternate &c., varia pariter aromata pretioſa ſuppeditant. Etiam his Inſulis Hollandi Luſitanos & Hiſpanos ſpoliarunt, tribusque arcibus easdem firmarunt.

10. Sed omnia ſuperat Inſula Java; atque in ea *Nova Batavia*, urbs totius Indiæ multo pulcherrima, ſupra Jacatræ ruinis ab Hollandis, ſocietate nempe Indica, conſtructa: in qua Orientis & Occidentis theſauri videntur collecti. Operibus eſt permunita, pluribusque amplis ſuburbiis cincta, in quibus Indi potiſſimum & Sinenſes mercatores, atque opifices habitant: eſt ſupremi Indiarum Gubernatoris & ſenatus ſedes, ad quem ex tota India Hollandica conceditur appellatio.

Prætereo fæcunda inde in Japoniam, Perſiam, Arabiam, Africam, totumque prope terrarum orbem protenſa commercia, atque comparatas ex iis immenſas opes. Id dolendum ſummopere, quod in tot urbibus & provinciis cum Luſitanorum Imperio interciderit prope ſancta religio, a S. Xaverio tanto ſudore plantata, & tot Martyrum ſanguine irrigata, quæ in iis terris pulcherrime quondam floruit.

Poſt Hollandos potentiſſimi in India orientali ſunt *Angli*, qui in omnes ſimiliter terras ſua diffundunt commercia. Tres autem præcipuas ſtationes commerciorum occupant, ſibi proprias, 1. Inſulam *Bombayam*, quam Catharina, Joannis IV Luſitaniæ Regis filia, Carolo II Angliæ Regi in dotem attulerat. Eam Angli munierunt, & mirifice perfecerunt: ſed ultimis temporibus duobus potentibus hoſtibus fuit expoſita, Angriæ piratæ, & Regi Marattæ barbaro.

Secundus locus eſt *Madras*, urbs egregie munita, Anglorum in Indiis primaria, in ora Coromandelis ſita: ubi omnes eorum naves onerariæ convenire ſolent, ſicut Hollandorum ad Bataviam. Tertius urbs *Gudulura*.

Galli, præter *Ponticherum*, munitam urbem, ſedemque commercii, inter Indiam & Madagaſcar poſſident duas Inſulas, Mauritianam & Maſcareniam, pluresque in aliis locis arces, ad augendum florem ſui commercii. Optime vero de Religione merentur, quod Miſſionarios Ponticherio in omnem partem dimittant, maxime vero in regnum Carnatenſe cum ampliſſimo animarum fructu. *Dani*, ut pariter venirent in partem lucri, *Tranquebari* ſedem mercaturæ figunt.

Inter omnes Europæas Nationes ſoli *Luſitani*, quod alias memini, per centum annos in India dominabantur, donec ab Hollandis ſpoliati ad hodiernam mediocritatem redacti, noviſſime a Barbaris rurſus ſunt invaſi, qui ſub Maratta Rege, duo eis munimenta, Tanam & Manoram eripuerunt, ipſamque Goam obſederunt. Retinent tamen adhuc præter urbem iſtam principem, portu totius Indiæ optimo proviſam, Inſulam Salſetam, Dium, Chaulum, Bazaimum, Daman, ſed præſidiis non ſatis inſtructas; quia Luſitani navi-

vigationes ſuas ad Braſiliæ montes auriferos, & adamantes inſtituunt, unicamque navim annuatim in Indiam orientalem mittunt.

Hujus proviſionis non optimæ probe gnari Barbari, Peninſulam citra Gangem gravibus bellorum motibus concuſſerunt, provinciam maxime Goanam, quam hoſtes tergemini anno 1739 ſunt aggreſſi. Præcipuus eorum *Maratta*, Regulus potens, ſecta Ethnicus, qui primum *Salſetam* Inſulam, præſidiis pene vacuam, Luſitanis eripuit; tum vero poſt biennem oppugnationem *Bazaimum*, urbem munitam, ac regni Guzaretenſis caput, Anglo fruſtra mittente ſubſidia. *Murmugao* dein inſigni munimento admovit exercitum, ſed Luſitanorum & Clericorum etiam Religioſorum, qui arma capere & vigilias agere juſſi fuerant, virtute ab eo depulſus, per alias regiones arma, incendia, ac rapinas circumtulit, aſſumptoque in ſocietatem iniquitatis *Angria*, famoſo ac potente archi-pirata, mari naves, & in terras effuſus vicos, oppida, urbes, prædatus eſt.

Acceſſit tertius pirata, cui *Gima* nomen, qui in Goanam provinciam irruens, tantum Goanis terrorem incuſſit, ut multi cum ſua ſupellectili Murmugaum & Aquadam ea, qua poterant, celeritate profugerent. Juſſum quoque corpus S. Xaverii aſportari; ſed, res mira! loco moveri non potuit. Unde ſpes bonumque omen ſumptum de urbis tutela, votaque Sotero facta. Revocati Murmugao ad urbem defendendam voluntarii exules, diſpoſitæ per mœnia & munitiones excubiæ, ſacris quoque hominibus in tanta militum paucitate in partem militaris laboris venientibus, anno 1740.

Biennio poſt, anno videlicet 1742 Maratta in oram Piſcariam irrupit, ubi *Portum Novum*, celebre munimentum occupavit. Ponticherium quoque tentavit, ſed a Gallis æneis pilis ſalutatus, ſtrenue retuſus eſt. Regnum Maduræ poſtea, redactis in poteſtatem munitioribus locis, rapinis & incendiis obruit. Quocunque graſſatores iſti cum volatiti ſuo exercitu pervenerant, ingens tremor, deſperatio, fuga.

Gens quædam Europæa, in Indiis potens, afflictæ rei Chriſtianæ ſuccurrere potuiſſet facile, niſi placuiſſet in turbido piſcari. Nam validam claſſem immiſerat pelago, imploratus Præfectus, ut adverſus barbaros raptores veniret auxilio, defectum mandati obtendit. Credebatur in eventum tantummodo belli obtutum defigere, ut, ſi penes barbaros ſtaret victoria, ſuperveniens ſpoliatores ſpoliaret, terraſque Luſitanas ſibi retineret.

Ne tamen fruſtra exercitus claſſesque armaſſet, regnum Travancoris invaſit. Rex illius, ſublato violente ſuo præceſſore cum tota illius familia, Travancore non ſatiatus, Ceulanum Regulum bello aggreſſus eſt. Mercatorum Societas Indica, Ceulano juncta, in regnum Travancoris irruptione facta, littorales tractus, pipere fæcundos, & commercio magis opportunos, occupavit, continentem vero incendiis & rapinis complevit.

Quæ in perturbato hoc rerum ſtatu, in tanta populorum colliſione, tot inter hoſtes, a vera fide alienos, tantos inter armorum fremitus ac bellicos furores, rei Catholicæ facies, facile quivis ſapiens æſtimarit. Sacra Dei templa in fumantia buſta converſa aut in profanos uſus, ſacra omnia concultata, Sacerdotes Domini, rebus omnibus ſpoliati, & in exilium cum Antonio Vaſconcello, ſanctiſſimo Cocinenſi Epiſcopo, ejecti, oves diſperſæ, captæ, mactatæ: piæ Miſſionariorum fundationes, quibus vita ſuſtentatur, per Ceulanum, oram Piſcariam, Malabariam, Maduram, Travancorem, atque Goanam provinciam, everſæ ac diſſipatæ.

Sed audiit tandem pios gemitus, cui humana ſunt curæ. Expedita in Luſitania claſſis anno 1740 commiſſa Oceano; anno ſequenti Goæ appulit. Claſſis tribus navibus (nam quarta naufragio perierat) conſtabat, quibus cum novo Prorege, Marchione *Lauricale* 912 milites vehebantur. Prorex, diſpoſitis in urbe rebus, luſtratisque copiis, Barbaros, & in iis *Boſul* Regulum, tanta felicitate eſt aggreſſus, ut præliis attritos, caſtris, pluribusque munimentis, urbibusque exutos ad pacem rogandam compulerit.

Data hæc illis eſt his legibus: 1. Rex Boſul Regi Luſitaniæ ſubjectus annuum tributum pendito, nunc vero 25 equos Arabicos tradito. 2. Extortas ex provincia Goana pecunias & erepta de templis vaſa ſacra reſtituito, omniaque damna illata compenſato. 3. Æneas machinas reddito, & pro deſtructis aurum dato. 4. Diſtrictum de ſua ditione pro oriza plantanda Luſitanis cedito. 5. Pacta, a prioribus Proregibus extorta, ſublata ſunto.

6. Luſitanis navibus liberum in portus ſuos ingreſſum concedito; hoſtiles vero naves excluduntor. 7. Omnes ad Luſitanos transfugæ venia donantor, & liberi pronuntiantor. 8. Contra vero omnes captivi Cafri & Mauri (iis exceptis, qui baptizari petunt) a Luſitanis liberi dimittuntor.

His conditionibus pax ſubſcripta eſt anno 1742, ex qua magnitudinem victoriæ colligas. Prorex vero, inito cum Rege Sundano fœdere, bellum adverſus Marattam, ferocem piratam apparat. Religio,

gio, in illis partibus oppreſſa, & diſcerpta, revixit. Chriſtiani res tam proſpere geſtas poſt Deum S. ſuo Patrono Franciſco Xaverio Indiarum Apoſtolo, quem in vota ſupplices vocaverant, grati adſcripſerunt.

Anno 1746 bellum Anglo-Gallicum etiam in Indiam orientalem fuit propagatum. Venit eo cum claſſe Gallica *Burdonæus*, victoque Paytone Anglo, atque *Ponticherio* obſidione liberato, *Madras*, præcipuum Anglorum in ora Coromandelis monumentum, expugnavit; quod tamen corruptus, ut fama tulit, pecunia, eis reddidiſſe fertur, in quæſtionem tractus propterea.

Anno 1748 Angli munitam hanc ſuam urbem recuperaſſe non contenti, vices reddere conabantur, copiisque admotis Ponticherium terra marique oppugnabant; ſed ſtrenua Gallorum Indorumque defenſione inſigni cum jactura repulſi ſunt, licet architalaſſus Boſcaven eos duceret. Ultimo tamen bello feliciores fuere; nam Ponticherio potiti ſunt, ſed per pacem illud reddiderunt.

CAPUT XXI.

Propagatio Religionis per Indias.

Cum per S. Franciſcum Xaverium ejusque ſocios magna jam Indiarum pars ad fidem Chriſtianam fuiſſet adducta, eorum exemplo animati ſucceſſores, opus Evangelicum, ſanctæque Religionis negotium impigre ſunt proſecuti, graviſſimas licet perſecutiones, mortemque ipſam non raro paſſi.

Articulus I.

Propagatio Religionis in Peninſula cis Gangem.

P. Nicolaus Pimenta, Indiæ Auſtralis Viſitator, anno 1597. cum 18 ſociis Cocinum profectus, duos inde in Bengalam, duos alios in Regnum Peguanum ultra Gangem ablegavit, ut Domini vineam ibidem excolerent: ipſe vero reliquas provincias luſtravit, ordinavitque.

Malabaria. Zamorinus, Calecuti Rex, inter oræ Malabaricæ Regulos facile princeps, bello ab hoſte appetitus, fœdus cum Luſitanis expetiit, obtinuitque ea lege, ut Patres ſocietatis reciperet, quod illico præſtitit. Ad crucem erectam ictum fœdus. Templum in urbe Regia cum domicilio ædificatum. Multi de populo mox converſi. Hoſtes ope Luſitanorum fuſi. Verum Mahometani, quorum plurimi, ſicut in toto ferme Oriente, erant in Calecutano Regno, Patres rurſus exegerunt, donec anno 1698 novo percuſſo cum Luſitanis fœdere, a Rege ſunt revocati. Cautum Religionis libertati. Nepos Regis cum aliis ſalutis fonte ablutus.

P. Fenicius totus erat in confutandis Malabaricis Brachmanorum ineptiis, cum iis frequenti commiſſus certamine. Cum eorum quispiam diceret, mundum ex ovo fuiſſe prognatum, interrogavit feſtive Pater, quænam Gallina tam magnum ovum peperiſſet? Datus etiam *Thomæis*, per regnum Calecutanum magno numero ſparſis, Catholicus Epiſcopus, a Romano Pontifice approbatus.

Thomæi. *Thomæorum* Eccleſiam poſt S. Apoſtoli Thomæ, qui eam fundaverat mortem, Catholici Antiſtites gubernarunt. Iis vero per Ethnicos Principes expulſis, grex Catholicus diu ſacerdotibus orbatus manſit. A ſæculo V Neſtorii hæreſi late per Orientem ſparſa, Babylonius Pſeudo-Patriarcha Neſtorianum Epiſcopum Thomæis miſit in Indiam, a quo in hæreſin ſunt præcipitati. Cum Luſitani in Indiam veniſſent, pro ſuo in fidem Catholicam zelo per Patres Franciſcanos primum, poſtea per Jeſuitas, magnopere curabant, ut Eccleſiæ Romanæ rurſus unirentur. Sed tum miſſi Babylone Pſeudo Epiſcopi, tum gentis in errore pertinacia vehementer ſe oppoſuerant, ne ſaperent, donec Meneſius Archiepiſcopus Goanus, claritudine generis & ſanctimonia vitæ præcellens, cum aliquot ſocietatis Patribus ad eos profectus, doctrina, manſuetudine, auctoritate, unionem evicit.

Synodus. Ut autem firmius illa conſiſteret, *Synodum Diamperienſem* congregavit anno 1599, in qua Thomæi publicam profeſſionem fidei ex formula Tridentini emiſerunt, addito juramento, aliaque adhuc formula, qua peculiari expreſſione Neſtoriani errores damnabantur. Excuſſa dein in Concilio, quæ doctrinam de ſacramentis diſciplinamque ſpectabant: concepti Canones & Decreta. Turpi plerique Thomæi parochi ignorantia laborabant ita, ut ne quidem formam Baptiſmi noſſent. Unde plurimi ſalutis latice erant tingendi. Confirmationis ſacramentum omnino neſciebant, & ferme etiam pœnitentiæ. Abſoluto Concilio Archiepiſcopus, ſcripta ad P. Pimenta Viſitatorem epiſtola, felicem ſucceſſum, dilatata Patrum opera, nuntiavit.

Archi-

Archiepiſcopus autem Catholicus erat eligendus. Expetierunt Thomæi ipſum Meneſium; quia autem is Goanæ Eccleſiæ præerat, P. Franciſcum *Rozum* S. J. petierunt a Clemente VIII Pontifice, qui eundem confirmavit. Per 23 omnino annos Angamalenſi is præfuit Eccleſiæ, aſcitis Patribus, itinerum & laborum ſociis. Invenit ſane ſilvam horridam; ſed induſtria & ſudore egregie excoluit. Inſtituit Synodos Diœceſanas, acceſſit loca abdita & aſpera, in quibus vix nomen Chriſtianum extabat: errantibus ovibus paſtores providit, ſacras ædes conſtruxit, quamvis Reguli & Dynaſtæ Ethnici & Mahometani vehementer ſe opponerent. Rozus Epiſc.

Coactus tandem eſt, ſedem Epiſcopalem Angamala *Cranganorem*, in qua Luſitani prævalidam arcem habebant, transferre, anno 1609. Reperit ibi in pervetuſto codice Chaldaico *Canonem concilii Nicæni I*, qui non extat in Latinis & Græcis editionibus. Dicitur in illo, quod *poteſtas Romani Patriarchæ ſit ſuper omnes Patriarchas, ſicut B. Petro ſuper orbem univerſum &c.* Verum negabunt fortaſſis critici, nomen Patriarchæ eo tempore fuiſſe in uſu.

Inter hæc in *Dio* Inſula, ad Cambajam ſita, ubi Indus in mare ſe evolvit, celeberrimo commerciorum emporio, quod magno Luſitanis labore & ſanguine conſtiterat, domicilium ſocietas recepit. Dium. Franciſcani autem & Dominicani Patres jam antea ſua in ea urbe cœnobia habuerant. Collaboratum egregie in excidium ſceleris, & triumphum virtutis: everſa Mahometanorum & Ethnicorum templa, erecta Chriſtiana: ſedatæ inimicitiæ: reſtitutum æs alienum: ſublatæ peccandi illecebræ; animorum vulnera nec pauca nec levia curata.

P. Soarius Dio in Cambajam tranſiens, ſæpius ante tentatam, Luſitanos & Armenios expiavit; ſed Goam revocatus, cum ſolatio intellexit, ſemina pietatis jacta in regnis, Porcano, Calecutano, Travancorenſi &c., lætiſſimas in fruges ſuccreviſſe. In altera parte Indiæ intra Gangem Peninſulæ verſus ortum regna ſunt *Biſnagarenum* ſeu *Narſinganum*, *Golcondanum*, & *Madurenſe*. Ad ea Luſtranda P. Pimenta, Indiæ Viſitator, egreſſus Cocino, in oppido Punicali amplexus eſt P. Henricum Henriquez, jam ab ipſo S. Xaverio huic Henriquez. ſtationi ante 50 annos præpoſitum. Magnam librorum copiam lingua Malabarica is conſcripſerat, quibus eas gentes præclare erudiit.

Sicut autem Miſſionarii animarum, ſic Indi, Batavis directoribus, in ora *Piſcaria* gemmarum piſcatum ſolennem exercebant. Piſcatio gemmarum. Confluxerunt hominum facile ſexaginta millia, qui caſtrorum more littus omne compleverunt. Urinatores, ſaxis corpori alligatis, per funem navi affixum merguntur in profundum, atque oſtrea, quorum in conchis

chis latent margaritæ, a cautibus, quibus adhæreſcunt, abradunt, & in ſaccum, a collo dependentem, immittunt, & poſt quadrantem vel ſemihoram, aut quando ſpiritum præcludi ſentiunt, moto fune ſignum dant, in navim per funem extrahuntur, onuſti oſtreis. Hæc in ſcrobem conjecta moriuntur, atque putrefacta carne, diductisque conchis, uniones ultro ſe ſeparant, & in ſcrobem decidunt, atque inde educti a ſordibus repurgantur. Alii autem in capite oſtreorum, alii in muſculis, alii in aliis corporis partibus formantur, candidi ut plurimum, formaque varia. Batavi autem emunt has margaritas levi pretio, & magno vendunt; ſingulæ inſuper naviculæ, quorum 700 quandoque adhibentur, 60 minimum nummos eis pendere debent.

Biſnagar. In hoc tractu late dominatur Rex Narſingæ, ſeu Biſnagaris, qui olim multo potentiſſimus, ſe Regem Regum, Dominumque Orientis, Aquilonis, Auſtri, Occidentis & maris dicebat. At varii Vaſalli, jugo excuſſo, in libertatem ſe aſſeruerunt. Regia civitas eſt *Candegrium.* In ea Patres, a Rege comiter excepti, templum & domicilium anno 1600 ſtatuerunt, ut inde, velut ex centro, Evangelii doctrinam per totum regnum ſpargerent, cujus, frementibus Brachmanis, propagandæ plena ipſis facta eſt poteſtas. In ora quoque Piſcaria, ubi ſocietas ſeptem ſtationes occupabat, vel inter adverſa mire auctus eſt fidelium numerus.

Ceulanum. In *Ceylano*, Inſularum circa Peninſulam grandem maxima, eaque frugifera admodum, Luſitani dominabantur. Pars ejus borealis Patribus Societatis, pars Auſtralis vero Patribus Franciſcanis fuit ad ſacram culturam attributa ab Epiſcopo Coccinenſi. *Columbi*, ubi arx eſt præcipua Luſitanorum, initio conſederunt noſtri. Inde progreſſi in interiora, variis in locis ſtationes collocarunt, tantoque proventu fructus reſpondebat operæ, ut omnis brevi ſuperſtitio auferretur ex parte ipſis aſſignata. Verum non diu ſubſiſtere poterat quies; gens quædam vicina adhuc Ethnica, jugo excuſſo, rebellionem crudelem movit. Invaſa Chriſtiana terra, rapinis, incendiis, cædibus omnia mixta; Joannes Metellus, Matthæus Pelingotus, ſocietatis ſacerdotes, atrociter occiſi. Verum Luſitani, collectis copiis, numero licet multo inferiores, & jam in fugam effuſi, reverſi in prælium, victores vicerunt, ac ſubjugarunt.

Vix non gravior procella in Miſſionem Ceylanam anno 1620 effuſa eſt, & quidem ab iis, quos minime exiſtimares. Cotinius, Indiarum Prorex, cauſſatus, neminem Religioſorum poſſidere prædia

Perſecutio. poſſe, negotium dedit Epiſcopo Coccinenſi, ut collegium Columbenſe in Ceylano ſpoliaret bonis. Nimium diligenter is mandatum exe-

cu-

cutus, in eas inopiæ anguſtias Patres redegit, ut tota cedendum fuiſſet Inſula, niſi incolæ ſubveniſſent. At Cotinii Succeſſor Albuquercius, abrogato Decreto omnia in integrum reſtituit. Verum Coccinenſis Antiſtes obſtitit, ſocietatem in Ceylano non eſſe neceſſariam dictitans. Sed venerationis officiis obſequiisque delinitus, non tantum eas terras, quas ante coluerant, ſed novas quoque eorum Zelo commendavit.

Verum diuturnus non fuit hic Epiſcopi animus; nam atrociora multo in *ora Piſcaria* & *Travancore* conſcivit. Adjacet illa ab oriente, hæc ab occidente promontorio Comorino, in quod magna intra Indum & Gangem Peninſula excurrit. Utramque poſt S. Xaverium perpetuo excoluerunt Patres ſocietatis, erectis plus 80 parochiis, quas adminiſtrabant, tanta cura, ut in iis provinciis vix ullæ ſupereſſent ſuperſtitionis reliquiæ, & ubique arderet Religionis fervor.

At Cocinenſis, quem dixi, Epiſcopus, Religioſum prius ordinem profeſſus, neſcio, quo ſtimulo agitatus, cum armata claſſe violente invaſit Diœceſanos ſuos, plane inſontes; collegium ſocietatis incendio delevit, omnesque Patres ex ora Piſcaria & Travancoris regno, occupatis per vim 80 parœciis, expulit, atque ut fucum aliquem armatæ ſuæ violentiæ allineret, libellum per Indias & Europam ſparſit, atrocibus in ſocietatem plenum calumniis. Cocinenſis Epiſcopi.

Cauſa ad Madritenſem aulam ab amicis ſocietatis delata, & examinata, mandavit Rex, ut Epiſcopus ſuas ſocietati parochias reſtituat, & ſacris operariis, ſuo munere probe fungentibus, nullum porro negotium faceſſat. Non adquievit Coccinenſis, ſed exceptionem poſſeſſionis obtendit: parœcias jam aliis eſſe conceſſas, qui ſpoliari non debeant: atque ſic per 6 annos Decretum eluſit.

Altero proin mandato, ad Indiæ Proregem miſſo, & ad ipſum etiam Coccinenſem Antiſtitem, graviſſimis verbis imperat, ut Patres ſocietatis in priſtinam poſſeſſionem reſtituantur, nulla cujusvis exceptionis ratione habita: ſibi, ut Magiſtro ſummo ac Rectori ordinis militaris, quem a Chriſto nominant, jus datum a ſede Apoſtolica conſtituendi in India Neophytorum parochos. Conſtitutos a ſe non potuiſſe Epiſcopum dejicere. Fruſtra vero implorare præſidium legum immiſſos per vim in poſſeſſionem rei alienæ. Paradoxum omnino eſſe, quod ſpoliatores violenti poſſeſſionis exceptionem opponant. Optimam hoc pacto furum & raptorum fore conditionem: ante omnia igitur ſpoliatos eſſe reſtituendos.

Epiſcopus, qua erat capitis duritie, cum tergiverſari non amplius poſſet, Epiſcopatum depoſuit. Succeſſor tandem, quamvis invitus, paruit. Invenerunt autem Patres, poſtliminio reſtituti, in ora Piſcaria & Regno Travancoris Eccleſiam, in triſtem ſtatum prolapſam. Dei templa aut diruta, aut ruinam minitantia, ſacri cultus ſqualorem, oblivionem Chriſtianæ doctrinæ, mores corruptos. Verum pro veteri in paſtores ſuos fiducia, eorum directioni plene ſe ſubjecerunt incolæ.

Carnate. Sub initium hujus ſæculi P. Mauduit, Gallus, novam in regno *Carnate* miſſionem inſtituit. Situm id eſt intra Malabariam, Maduram & Coromandelem, ubi deſignatione ecclipſis lunaris magnam ſibi æſtimationem comparavit, Brachmanos vero, in varios errores prolapſos pudore ſuffudit. Sacri ibidem operarii duriſſimam agentes vitam, innumeros homines, Evangelicis imbutos principiis, baptiſmi fonte expiarunt.

Salſete. Similiter in peninſula *Salſete*, in qua Eccleſiam fundavit Petrus Maſcarenia S. J. Sacerdos, ſanguine vero ſuo conſecravit Rudolphus Aquaviva cum quatuor aliis ex eadem Societate Miſſionariis, Religio ſancta ita eſt promulgata, ut hodiedum ad 50 millia Chriſtianorum ſuperſint. Utile ad tantum ſalutis proventum inſtrumentum ſunt litterarum diſciplinæ, quas humaniores & ſeveriores dicimus, quæ in Salſete traduntur: ex quo ſit, ut juventus optime educata, lucidiſſimos probitatis & doctrinæ radios inter populares ſuos diſpergat. Anno 1739 & ſequentibus hæc peninſula ab Ethnicis Regulis & piratis multum damni eſt paſſa, ſed anno 1742 Luſitanis reſtitui debuit, damnumque Eccleſiis illatum compenſari.

In Malabaria Hollandicus Cocini Prætor templum, Catholicis ereptum, ſchiſmaticis tradiderat. Verum Ethnicus Rex, ſuſcepta contra Hollandos & Schiſmaticos defenſione Catholicorum, his templum reſtituit: nec raro Catholici Ethnicos æquiores nacti ſunt, quam eos, qui Chriſtiano nomine gloriantur. Creſcit autem Hollandorum, alias jam prævalens potentia eo etiam ex capite, quod turbis bellisque Regulorum Indiæ ſe miſceant, &, prout Romani olim, infirmioribus adverſus potentiores aſſiſtant, ut utroſque deglutiant. In nova tamen Batavia multum damni ſunt paſſi grandi incendio & incolarum ſeditione.

Tametſi autem bella pene continua Malabariam perturbarent, Miſſionarii tamen, per multas ſtationes diſtributi, magnam hominum multitudinem convertere pergunt, quamvis millenæ difficultates ſe opponant, nec deſinit Deus etiam prodigiis Religionis veritatem demon-

monſtrare, & invictam Chriſtianorum fortitudinem firmare. Volupe ſane eſt legere miranda probitatis, integritatis & conſtantiæ exempla. Elucet quoque in his terris ſingularis devotio erga venerabilem Patrem Joannem de Brito, in odium fidei occiſum, ejusque interceſſionem ſalutarem ſibi Chriſtiani ſentiunt.

Articulus II.

Introductio Religionis in Regnum Madurenſe. Roberti de Nobilibus certamina.

Regnum Maduræ in eadem Peninſula, verſus orientem ad mare auſtrum ad Promontorium Comorinum procurrens, anno 1595 adiit P. Gonſalvus *Fernandes.* Auditus a Rege, ejus venia ſacram ædem erexit, ſcholam pueris aperuit. Toto decennio incubuit, ut ſuperſtitiones, quibus ſcatebat, populo evelleret, labore improbo, fructu exiguo. Anno 1606 ſocium accepit *P. Robertum de Nobilibus*, Divina providentia miſſum gentium illarum Apoſtolum, qui fundator Miſſionis Madurenſis jure dici poteſt. **Robertus de Nobilibus.**

Clariſſima in Italia ortus erat ſtirpe, ſed Nobilitatem omnem virtute metiebatur. Ingreſſus Societatem, Indicam tandem Miſſionem precibus impetravit. Ad Madurenſes miſſus, vidit, gentem illam ſuperſtitioſis ſuis uſibus mordicus inhærere. Ignobiles a nobilibus adeo deſpici, ut ne quidem ad alloquium eos admittant, Brachmanes miram auſteritatem, ut facilius decipiant, præſeferre, e capite Brummæ ſummi Numinis ſe prognatos fabulari: quatuor inter eos eſſe claſſes; in prima Brachmanes, in altera Magiſtratus, in tertia milites, mercatores, artifices, in quarta vulgus, quod tanquam inquinatum & infame vitatur. Miſſionarii, cum hoc claſſium diſcrimen non obſervarent, ſed cum viliſſimis etiam hominibus familiariter converſarentur, tribus prioribus claſſibus erant deſpicatui, & tanquam homines viles & inquinati fugiebantur. Qua arte dæmon aditum Evangelio præcludebat. **4. Claſſes hominum.**

Aliam igitur viam Robertus, re cum Cranganorenſi Archiepiſcopo & P. Provinciali deliberata, tentandam ratus, poſitis Europæis veſtibus, Brachmanorum habitum, vitæque aſperrimæ auſteritatem induit. Abſtinet carne, piſcibus, ovis, vino &c.; oleribus veſcitur: abdit ſe in tugurium, e ceſpite erectum, more Brachmanorum: illorum linguas, inſtituta, ceremonias addiſcit. His aliisque inſtru- **Nobilii ratio vivendi.**

ctus præſidiis prodit in lucem Maduræ civitatis, Brachmanum ac primæ nobilitatis hominem profeſſus, Brachmanis & proceribus ſe inſinuavit, atque Chriſtianam Theologiam publice privatimque docere cœpit. Scholam præſertim Nobilium erexit, in qua attente & cum omnium admiratione audiebatur, de Phyſicis, Mathematicis, Theologicis quæſtionibus diſſerens.

Fructus. Dici non poteſt, quanta ſecuta mox fuerit animorum converſio. Plurimi ex ipſis etiam Brachmanis, agnita veritate, ſacra Chriſtiana ſunt amplexi. Sed inimicus humani generis, tot animas ſibi

Adverſa. abripi acerbe ferens, geminam procellam graviſſimam in P. Nobilium concivit: alteram per Brachmanes quosdam obſtinatos, qui fraudes ſuas detegi indignati, varia ei vitio dabant, uti, quod non coleret Deos, qui irati meſſis ruinam immiſiſſent. Quod Deum unum & ſimul trinum adoraret: quod publice docendi ſibi jus arrogaret: quod Brachmanis ad miniſteria domeſtica uteretur. Quod eorum arcana cognoſcere tentaret. Ad quas querelas facile reſpondit; imo reſponderunt pro eo, cum magna Chriſtianæ legis commendatione, Brachmani ejus Diſcipuli.

Etiam a fratribus. Sed major multo tempeſtas eidem incubuit a Chriſtianis, imo a fratribus etiam ſuis. Gonſalvus Fernandez, qui claſſi quartæ Madurenſium, ex infima plebe conflatæ, a decem jam annis operam ſuam dicaverat, fructu exiguo, crediderat, P. Nobilium nimis indulgere moribus Ethnicorum, & tractis in partes ſuas duobus aliis, acerbam ad Viſitatorem ſcripſit Epiſtolam. Conſuluit is Theologos, qui erant Goæ & Cocini, peritiſſimos, miſſo Fernandis libello, cui uni innixi Goani Nobilii modum procedendi improbarunt, Cocinenſes vero, audita etiam altera parte, rem melius examinandam reſponderunt. Viſitator monuit, ut uſitatum cæteris Miſſionariis morem ſectaretur.

At Crangarienſis Archiepiſcopus, quo probante Nobilius hanc viam inierat, Societatis Theologos admonuit, ne ſententiam præcipitarent; quidquid feciſſet Nobilius, approbatione ſua feciſſe; litem proin illi movere deſinerent. Adquieverunt illi; non item alii, quos in Europa procul rumor ſiniſter afflaverat, utque eſt ingenium famæ, quæ ſenſim eundo creſcit, & omnia in immenſum auget, nar-

In Europa traducitur. rabatur, Nobilium fabricaſſe monſtrum, e ritibus Ethnicorum & Chriſtianorum turpiter conflatum. Quin fidem ipſam ejuraſſe, thus adolere falſis Numinibus, & bellum Societati palam indicere.

[His

His auditis ſocios Romanos ingens invaſit mœror, Bellarminum maxime, quem Nobilius propinqua cognatione attingebat. Scribit ad eum Epiſtolam, quam amor pariter & dolor dictabat. Exprobrat impietatem, injuſtam Religioni, Societati, familiæ maculam: obſe- Bellarmini
crat, ut reſipiſcat, & ſaluti ſuæ conſulat. Monuit quoque P. Aqua- Epiſtola.
viva, ne ulla ſuperſtitionis nubecula Chriſtianam Religionem obſcurari patiatur.

Hoc fulmine pene obtritus Nobilius, Epiſtola ad pedes Chriſti, e cruce pendentis, depoſita, obteſtatur, ut cauſæ tam triſtis patrocinium ſuſcipiat; nec ipſe ſibi defuit in tam arduo rerum articulo, pluribus litteris totam inſtituti ſui rationem expoſuit. Acceſſit ampla commendatio duorum Indiæ Primatum, Archiepiſcopi Goani & Crangorienſis, quorum præſtanti doctrina & auctoritate egregie vindicata eſt Nobilii innocentia.

Cæterum hæc ferme erant accuſationis in illum capita. 1. Quod Accuſationis
negaret, ſe *Pranguum* eſſe: hoc autem nomine ſignari Europæos & Capita.
Chriſtianos. *Reſponſum*, nomen hoc tribui Luſitanis, & infimæ vi- Reſponſa.
lium hominum claſſi; Nobilium autem nec Luſitanum eſſe, nec ad claſſem illam pertinere: imo aperte conteſtatum, ſe Romanum eſſe & Chriſtianum Catholicum.

2. Quod appellari ſe pateretur *Saniaſſium*, *Gurvum*, & *Rajam*; quæ vocabula ſignificent cultores idolorum, aut magiſtros legis ſuperſtitioſos, aut Regiæ ſtirpis Principes. Verum oſtenſum ex Brachmanorum teſtimoniis, librisque, non eam his vocibus ſubeſſe notionem, ſed denotari homines, virtuti addictos, & a terrenarum rerum cura ſemotos, magiſtros cujusque diſciplinæ, etiam profanæ, philoſophicæ ac mathematicæ. Apoſtolum omnibus omnia eſſe factum, ut omnes Chriſto lucraretur. Non eſſe reſpuendum nomen Doctoris ac Magiſtri, quamvis ethnici & hæretici illud uſurpent.

3. Quod verba quædam ſacra, a ſancta Inquiſitione approbata, mutaverit. *Reſpondit* Robertus, ſe prima doctrinæ Chriſtianæ elementa, e rudi & plebejo ſermone Malabarico correctis barbariſmis in cultiorem paulo & perfectiorem tranſtuliſſe ad uſum doctiorum & Nobilium. Sacræ Inquiſitionis tribunal priſcam illam ac rudem doctrinæ Chriſtianæ in ora Piſcaria exponendæ formulam ita approbaſſe, ut meliorem & convenientiorem, ſi qua ſuppeditaretur, non improbaret, imo laudandam ab eo, quivis prudens judicaret.

4. Quod Neophytos, a ſe inſtitutos, ab aliis Chriſtianis per alios Patres S. J. converſis, ſeparaverit, & quidem non loco tantum, ſed in multis rebus, ritibus & ceremoniis, ut non una ſed ge-

mina

mina Madurenſium Eccleſia, precum formulis, loco & ritu diſtincta, eſſe videatur. *Reſpondit*, nullum ſe ritum aut ceremoniam introduxiſſe aut toleraſſe, ſuperſtitione imbutam. Crebras lotiones, antequam rei Divinæ interſint, civilem duntaxat morem eſſe, Indis omnibus uſitatum. Quod Europæis familiare ſit, ut mane præſertim abluant manus, vultum, os, id maxima corporis parte factitari ſæpius per diem ab Indis. Pertinere hoc ad reverentiam, ſacræ ædi Diviniſque myſteriis debitam, decoremque veteres Chriſtianos exiſtimaſſe: id quod exemplis demonſtrat. Cæterum ita a ſe eſſe inſtitutos Neophytos, ut perſuaſum habeant, ejusmodi lotiones non eſſe neceſſarias, illasque interdum conſulto omitti.

Separationem autem illam Chriſtianorum claſſis infimæ a ſuperioribus ita fuiſſe neceſſariam, ut non aliter Chriſtiana Religio potuiſſet introduci, ita enim Madurenſes a Pranguis Chriſtianis (qui in ultima ſunt claſſe) abhorrere, ut nec occurſum nec aſpectum eorum ferant. Nec eſſe ullum in religione diſſidium, aut differentiam, ſed totam ſeparationem eſſe quoad locum tantummodo, etiam in Europa non raram, in qua clerus in æde ſacra diſtinguatur habitu & loco a laicis, Magiſtratus a privatis, Proceres a plebejis, ſine ullo in Religione diſcrimine, aut periculo Schiſmatis: idem evenire in aliis Indiæ locis inter Chriſtianos, uti in Travancoride & apud Thomæos, qui plebem infimam extra limen templi contineant, ſine ullo Ethnicorum aut Chriſtianorum ſcandalo, cum utrique probe intelligant, morem hunc conſuetum mere eſſe civilem & politicum, ac ſtatus conditioniſque notare diſcrimen, non autem religionis.

Sed neque ſandalo, quo frontem perlinunt, aut ornamentis funiculorum quidquam ineſſe ſuperſtitionis, quam parum apud Europæos, dum aliqui crinibus fictitiis utuntur, alii crines pulvere inſpergunt, aut diverſa veſtimenta geſtant. Primos Chriſtianos Imperatores ad Gratianum uſque adhuc appellationem Pontificis Maximi, & profanæ Romæ inſignia retinuiſſe: nec victoribus laurum, aut fecialibus oleam fuiſſe prohibitam, licet illa Marti, hæc Palladi ab Ethnicis fuiſſet dicata. Si abſtinendum omnibus rebus, quas ſuperſtitioſa prece vel ceremonia Gentiles inquinare ſolent, abſtinendum fore cibo, potu, veſtitu, inceſſu, balneo, matrimonio, omnique actione, vitæ vel maxime neceſſaria. Neque ornamenta aut ceremonias, quæ permittantur, ullo modo eſſe ſigna profeſſiva ſectæ ſuperſtitioſæ, ſed ex fine ſuo ad civiles uſus deſtinata, licet aliqui Ethnici iis abutantur, præſertim cum Chriſtiani expreſſim docentur,

Chri-

Chriſtianam fidem, omnesque ejus articulos publice profiteri, atque ſuperſtitiones Ethnicorum omni cura vitare.

Malacia t. m quidem aliqua eſt ſubſecuta, ſed anno 1618 nova majorq... tempeſtas P Robertum de Nobilibus pene obruit. Meneſio Archiepiſcopo Goano, viro pientiſſimo ac ſapientiſſimo, ex ordine S. Auguſtin, qui rationes Nobilii approbaverat, & pro auctoritate protexerat, a Philippo III Hiſpaniæ ac Luſitaniæ Rege in Europam revocato, ſucceſſor datus eſt ex alio Religioſo ordine, qui a Societate noſtra & Antiſtite Cranganorenſi alienior, Nobilium per P. Viſitatorem ex Miſſione Madurenſi Goam accivit, de modo ſuo, quo Evangelium prædicaret, in conventu Theologorum rationem redditurum. Nova tempeſtas.

Comparet ille Goæ cum Franciſco Rozo, Archiepiſcopo Cranganorienſi, cujus tanquam Præſulis ſui auctoritate omnia egerat. Edit libellum, quo lecto multi, etiam e Societate, ſiniſtram, quam de illo opinionem, non niſi ex imperitorum relatione hauſtam depoſuerunt, illiusque defenſionem ſuſcepere. Solus flecti non potuit Archiepiſcopus Goanus, qui authoritate & ſui veneratione multos traxit. Citatur Goam

Indixit conventum Doctorum & Theologorum, partim ex diverſis Religioſis ordinibus, partim ex ſæculari clero. Controverſia tunc erat admodum ſimplex: necdum enim in tot, tamque varia capita excreverat, quæ poſt 80 dein annos ab Apoſtolico Viſitatore Turnonio, & Benedicto XIV ſunt improbata. Illud tantum in quæſtionem veniebat, an uſurpari poſſent quædam inſignia, moresque Brachmanorum, & ſaniaſſiorum, quorum illi præcipuæ Nobilitatis ſunt apud Madurenſes, iſti ſtudium pietatis peculiare profitentur. Nam ea inſignia Nobilius non ſolum permittebat Neophytis, ſed ipſe quoque iiſdem utebatur; ut auctoritatem miniſterio Evangelico conciliaret, apud eam gentem, cui Nobilitas & auſteritas vitæ præcipuo eſt in pretio. Concilium Doctorum.

Prodiit ergo in conſeſſum Nobilius, atque inſtituti ſui rationem explicuit, cum quidam Theologus aſſurgens, quid opus erat, inquit, novum iſtud vivendi genus, & Brachmanicum cultum aſſumere? ſatis utique fuiſſet, argumenta, quibus veritas Religionis oſtenditur, Ethnicis proponere, & docere illos verbo & exemplo. Reſpondit Nobilius, ita comparatos eſſe Indos in regno Maduræ, ut ſolis Nobilibus poteſtatem docendi concedant, Europæos vero, niſi ad hanc nobilitatis rationem ſe componant, ne quidem ad alloquium & aſpectum admittant, ſed velut infame abjectumque hominum ge- Nobilii reſponſa.

nus aſpernentur, imo contaminatos ſe crederent, ſi eos audirent. Perpetuo igitur Evangelio aditum fore occluſum, niſi Prædicatores nobilitatem & civiles gentis mores aſſumerent. Omnibus omnia factum Paulum, ut omnes ſalvos faceret. Non legimus, inquit alius Religioſi Ordinis Theologus, Chriſtum ea veſte uſum, quam tu geſtas. Neque legimus, intulit Nobilius, ea veſte indutum, quam tu geris. Mutare veſtem nihil vetat, ubi Dei gloria & ſalus animarum exigit. Quod autem is ornatus nihil ſuperſtitioſi redoleat, ſed mere nobilitatem ſignet, multis teſtimoniis comprobavit.

Archiepiſcopi averſus animus.

Goanus Præſul, Primas Indiæ, his ultro citroque ventilatis, collegit ſuffragia, eaque diſcordantia Romam miſit, poſtquam acri oratione in Nobilium fuerat invectus, Chriſti crucem, non Ethnicæ nobilitatis inſignia viro Apoſtolico convenire, non lineis, funiculis, aut faſciis, vel capillis ad Brachmanicæ ſuperbiæ normam intortis, ſed Prædicatorum ſanguine propagari Chriſtianam fidem: quorſum tot honorum phaleras, titulos, & oſtentatam nobilitatem, niſi ut ambitioni ſerviant? quæ & ſimilia locutus diſceſſit, atque ut præveniret, nuntium alium maritimo, alium terreſtri itinere ad Pontificem, Cardinales, & Mutium Generalem miſit, ut eos contra P. Robertum accenderet.

At vero ejus cauſam defendendam ſuſcepit Joannes Almeida, fidei quæſitor in India; is ſiquidem ſcriptis ad Cardinalem Bellarminum, Nobilii avunculum, & ad Maſcareniam, ſupremum in Luſitania Inquiſitorem, litteris, adductisque multis, etiam Brachmanorum, teſtimoniis, perhibuit, P. Robertum illuminaſſe totum orientem, & ex ipſis Brachmanorum libris aperte demonſtraſſe, ſigna illa, quæ in ſuſpicionem idololatriæ vocabantur, mera eſſe ſigna nobilitatis, & ad idololatriam nullo modo pertinere.

Nobilius Romæ abſolvitur.

Bellarminus hoc nuntio lætus Almeidæ & Antiſtiti Goano ſcripſit. Maſcarenia vero, Inquiſitionis Præſes, habito doctiſſimorum virorum conventu, cognitisque, quæ in utramque partem afferebantur, ſententiam cum unanimi conſenſu pro Nobilio tulit, atque Romam ad Gregorium XV ſummum Pontificem miſit, qui auditis, quos conſtituerat cenſoribus & Cardinalibus, 31 Januarii anno 1623 Apoſtolicam conſtitutionem edidit, qua Chriſtianis Madurenſibus, uſque ad aliam Apoſt. ſedis deliberationem, poteſtatem faciebat utendi ſuis inſignibus, linea & columba, itemque ſandalo & lavationibus (quibus in rebus tota illius temporis controverſia vertebatur) modo ne quid uſurparent, quod ſimplici uſui ſuperſtitio addidiſſet. Nonnullas proin conditiones, quibus in earum rerum uſu Neophyti ſubjice-

ren-

rentur, prudenter adjecit. Quo demum ſupremæ auctoritatis oraculo Neophytos in ſuſcepta fide confirmavit, Ethnicos vero ad eam ſuſcipiendam promptiores reddidit.

Ampla ſeges.

Floruit tum quidem Madurenſis ager, donec Batavi, in India prævalentes eundem vaſtarunt; nec levem Ethnici obicem Evangelio poſuere, eo uſque graſſati, ut Joannem de Brito S. J. nobilem Luſitanum, ac Veteranum Miſſionarium Madurenſem, anno 1693 in odium fidei occiderent. Operariorum nihilominus zelo conſervata eſt in Madura religio, multisque inter adverſa incrementis aucta, ut adeo hæc Miſſio inter omnes orientales cenſeatur fœcundiſſima, ſive multitudinem ſive fervorem converſorum ſpectes.

Cum igitur meſſis eſſet ampliſſima, cui Patres Luſitani non ſufficiebant, Galli quoque Miſſionem circa initium hujus ſæculi adornarunt; Ponticherio (Gallorum in ora Coromandelis imo tota India urbe ac munimento præcipuo) illuc ſunt profecti. Hos inter fuit Petrus *Martin*, qui ſacras obeundo Miſſiones Perſiam luſtravit, inde in Mogoriam profectus a Mahometanis captus eſt. Suratem tum delatus, atque in Bengalam, & Orizam, ſemen ubique verbi Divini ſparſit. Ponticherium inde, quod Hollandi occupatum tunc poſſidebant, avocatus ad Miſſionem Madurenſem, in qua 150000 Chriſtianorum, qui in dies mirifice augebantur, omnibus votis aſpiravit, licet duriſſima ibidem vivenda eſſet vita, tandemque eo perveniens, fructum ſatorum centeſimum retulit. Solus P. *Bouchet* ultra viginti millia baptizavit; ſcribitque ad annum 1700, quo magis ſæviat perſecutio, eo majores Religionem vires ſumere. Id unum deplorat, quod non ſuppetant media ad plures alendos catechiſtas.

Idem teſtatur probatque multis exemplis, dæmonem in Indiis non loqui ex ore idolorum, ſed ex ore hominum, quos obſidet, & graviſſimis doloribus torquet: continuo autem obmuteſcere, cum Chriſtianorum aliquis eſt præſens. Ab iisdem Chriſtianis ſolo ſigno crucis fugari dæmonia, omnemque nocendi virtutem enervari. Augetur mirifice in hanc uſque diem Fidelium numerus, licet nunquam defuerint perſecutiones, præſertim in Marattana procella.

Articulus III.

Introductio Religionis in Peninſulam ultra Gangem, uti in Regnum Bengalæ, Pegu, Arracan, Malacam, Javam, Siam &c.

Supra Maduram Boream verſus extenditur ora *Coromandelia.* Huic oppoſita eſt verſus orientem magna Peninſula extra Gangem, interjecto maris vaſto ſinu. Sita in ea ſunt Regna complura, uti Bengalanum, Peguanum, Arracanum, Siamenſe, Cambodianum. Regna iſta, prout in finitimis ſolet, frequentibus bellis inter ſe colliſa, diu Evangelio portam occluſerunt.

In Regnum *Bengalæ,* quo nullum ſuperſtitionum feracius, ad Gangis oſtium ſitum, anno 1598 profecti ſunt quatuor ſocietatis Patres. Gullum in eo, Luſitanæ ditionis urbem, excoluerunt, indeque Rex evocatos, ampliſſimo Diplomate vectigalibus & poteſtate prædicandi Evangelium donavit. Sed mox bello cum Luſitanis orto, mentem mutavit, atque veritatis Præcones innocuos perſequi cœpit. Cæſus Fernandius, reliqui ſolum vertere coacti ſunt. (anno 1602)

Rex *Peguanus*, virtute bellica & prudentiæ laude clarus, circa annum 1598 Regem Siami alioſque vicinos domitos, vectigales reddiderat; ſed perdidit degener filius, crudelis & præceps, quod pater conquiſierat. Bellis proin perpetuis, cum Avano, Arracarno, & Siamenſi, Regibus geſtis; everſo propemodum regno, nullus fidei erat acceſſus, redeuntibus in Malabariam Miſſionariis, qui in Regnum Pegu ingreſſum tentaverant. Locata felicius opera in regno Gingiano.

Multa ibidem P. Sequeiræ fuit concertatio cum Doctoribus & ſacrificulis gentis, quos *Jogues* vocant, ac præſertim cum eorum uno, quem reliqui ceu doctiorem elegerant. Quæſivit ex eo Sequeira, quot Deos coleret? multos ille recitavit. Rogatus, ut omnium maximum ediceret, ſolem nominavit. Interrogatus, an ſol a ſe ipſo factus eſſet, an ab alio? ab alio reſpondit, ejusque patrem nominavit. Matrem dicere non potuit. Sunt ergo duo ſoles, ſubjecit Sequeira, ſol & ipſius pater: hominis enim pater homo eſt, equus equi, elephantis elephas. Tandem dixit, ſolem fuiſſe hominem ſanctum, qui in præmium ſuæ probitatis factus eſſet ſol. Sed quis hominem illum tanto donavit præmio, ut in ſolem converteretur, inſtabat Sacerdos: certe ſole ſuperior exiſtere debuit; qui enim alteri

præ-

præmium tam magnum largitur, major ſit neceſſe eſt. Annuente turba concluſum eſt, jam alium Deum ſole majorem exiſtere, ac proin ſolem non eſſe Deorum primum & maximum. Cum nihil haberet bonus Doctor, quod reſponderet, Sequeira Dei unitatem, originem mundi, Angelorum & primi hominis explicuit.

Secutus fructus non exiguus. Erecta, Rege Gingiano favente, Deo templa, Evangelicis Prædicatoribus domicilia, plantata germina, ſed belli furor illa rurſus ſuffocavit; quippe Rex Aracanus, tractis in belli Societatem Luſitanis, hoſte eorum opera devicto, ſocios aggreſſus, perfide eos interemit. Quapropter Luſitani, ulturi crudelem perfidiam, anno 1604 Arracanum, ductore Philippo Brito, vicerunt bello, capto etiam ejus filio. Petiit Rex barbarus pacem. Obtinuit. Conceptæ ſalubres Luſitanis leges, quibus Religionis quoque libertati cautum. Sed Britus improvidus cum legatis filium ſuum miſit. Rex, comiter exceptos atque convivio adhibitos, omnes interfecit, reſtauratoque bello, Luſitanos & Religionem, quantum poterat, eſt perſecutus.

Felicius ſacra doctrina ſparſa eſt per Regnum *Cambodiæ*, unum ex octo Regnis præcipuis, quæ ſunt in Peninſula ultra Gangem: præcipue vero per Regnum *Siamenſe*, in quo ingens veritatis Prædicatoribus apertus eſt campus, poſtquam Rex plenam Evangelio libertatem conceſſerat. Nec Ethnicis tantum impertitum converſionis obſequium, ſed Chriſtianis quoque, quorum plurimi in illis terris negotiabantur, ſacramentorum, quibus diu caruerant, gratia.

Fanum aliquando ingreſſus ſacerdos, atque veſanæ molis idolum conſpicatus, quæſivit ex annoſo ſene, Regis patruo, ubinam Deum habitare crederet: in corde humano, reſpondit ſenecio. Interrogare pergit Miſſionarius, an ille, quem colerent, Deus ea eſſet magnitudine & forma corporis, quam in templo ſpectarent. Omnino, inquit ille. Qui autem fieri poteſt, ſubjecit Pater, ut tanta moles in tantillo corde humano poſſit exiſtere? perturbatus ſenex ſpatium ad reſpondendum petiit.

Circa annum 1616 in Bengalæ regno nihil Luſitanis, nihil Religioni manſit reliquum; præter arcem Siriam, & Sandivam Inſulam. Quæ tamen ipſæ etiam paulo poſt, a Peninſulæ Gangeticæ Regibus fuerunt expugnatæ, incolis cum Miſſionariis in ſervitutem abductis. Simile ferme fatum incubuit Molucenſibus Inſulis, quas, S. Xaverii aliorumque ſudoribus irrigatas, Batavi Hiſpanis eripuerunt: *Celebes* tamen Inſula, Moluccarum maxima, quam vulgo *Macaſſarem* appellant, proprium Regem retinuit, ad quem anno 1618 fruſtra legatus

Luſitanus cum fidei Prædicatoribus acceſſit, incolis nimium quantum in Mahometiſmo obduratis, & hinc etiam fœdus cum Luſitanis reſpuentibus. Rex vero ferox reſponſum dedit, ſibi nec Chriſto, nec Mahomete opus eſſe, cum neuter a morte liberet; cumque P. Ferreira inciperet de animæ immortalitate ſermonem injicere; tacere eum juſſit, & protinus e regno faceſſere.

Inſula *Java* proprium olim habuit Regem, quem per plura bella Hollandi ejecerunt, novamque ſuam *Bataviam*, urbem amplam & auguſtam, alterum velut Amſtelodamum, condiderunt, & munimentis firmarunt. Non aliud in Indiis emporium frequentius, aut mercimoniis opportunius. Incolæ olim erant Ethnici; ſed cum Miſſionarii Catholici, quos expetierant, tardius advenirent, in ſectam Mahometanam, tranſitu haud difficili, prolapſi ſunt. Jam vero fabularum dulcedine ineſcati difficillime ad veritatis ſeveritatem pertrahuntur, præſertim cum nulla hic Luſitanis aut Hiſpanis ſint commercia, Hollandos vero, quæſtui intentos, hæc cura parum ſollicitos habuit, ut adeo ipſorum Præcones nec unicum fecerint Proſelytum. Imo ne quidem captivis facile concedunt facultatem baptiſmum ſuſcipiendi.

Temporale autem Batavorum lucrum, quod ex commerciis, in omnem partem protenſis, reportant, eo uſque aſſurgit, ut cenſus annuus ſummam capitalem non raro multum ſuperet. Tanta autem mercaturæ emolumenta Luſitanis eripuerunt, ut dictum ſæpius.

CAPUT XXII.

Inſulæ Philippinæ, & Carolinæ.

Mille ac ducentæ circiter numerantur, infra Sinam, intra tropicum cancri & lineam æquinoctialem, majores 20, inter quas præcipuæ *Manilana*, *Luconia*, *Mindana*, & *Zebuana*, quam primam omnium Magellanes detexit, Adelantadus vero Contaber ad ulteriores Inſulas promovit victoriam circa annum 1566. Reliquæ minores exiguis inter ſe fretis ſunt diſcretæ. Primi hunc agrum excoluerunt Patres Auguſtiniani. Noſtra Societas eo devecta eſt anno 1580. Collegium Manilanum accepit 1593, biennio poſt Zebuanum, præter varias Reſidentias, & Miſſiones. Suberant P. Provinciali Mexicano; ſed propter diſtantiam anno 1594 in provinciam Philippinæ ſunt redactæ.

Multi alii quoque Religioſi erant in Philippinis, qui incolarum converſioni magno ſtudio incumbebant, ut adeo ager ille, eximie cultus, uberrimos fructus proferret. Fervebat Divinum opus, triumphabat Religio. Mindana tamen Inſula, a Manilana facile prima, pectus obduraverat. Illam ut Deo & Regi ſubjiceret Figheroa Prætor, expeditione ſuſcepta, a latronibus fuit interemptus. Verum Mindanenſes iſti barbari non modo libertatem ſuæ Inſulæ mordicus defenderunt, ſed in Chriſtianas etiam Inſulas, Coloniasque effuſi, rapinis, incendiis, cædibus pro indole ſua immaniter graſſabantur, incolis, qui furori ſubtrahere ſe poterant, rerum omnium egenis cum Miſſionariis ſuis in montes & ſylvas dilapſis, atque in antris & cavernis terræ ſe abſcondentibus.

Mitius aliquantum ſæviebant circa annum 1606 Hollandi, qui, Amboino, & Molucis captis, templa, aras, cruces, ſacrasque imagines diruerunt, atque Luſitanis abſcedere juſſis, ſacerdotes naviculæ ſine navarcho, ſine remige impoſuerunt, qui tamen Deo ductore feliciter in Philippinas evaſerunt.

Inter Philippinas & Peruviam ſitæ ſunt Inſulæ Salomonis, in ducenteſimo longitudinis, & octavo latitudinis auſtralis gradu; in quas ſub initium ſæculi XVII Evangelium pariter eſt propagatum, prout etiam ad Xolanos, Itanos, Bantajanos, Biſajenſes, Dupitanos, Butuanos, Ternatenſes, Celebes, Tidorenſes, Ceramos, Gilolaos, aliosque Molucenſes, æquatori ſubjectos, infra Philippinas.

Jam anno 1616 Societas noſtra in Indiis habuit 11 Provincias, Goanam videlicet, Malabaricam, Japonenſem, Braſiliæ, Chilenſem, Peruanam, Mexicanam, novi Regni, Quitenſem, Paraquarienſem, Philippinarum, cum vice Provincia Sinenſi, & in iis ad 3000 operariorum: Provincia autem Philippinarum 165 Perſonas, majores Domos 6, Reſidentias ſtabiles 10, Miſſiones mobiles multas.

Anno 1617 Hollandi, Mindanenſibus barbaris juncti, aggreſſi ſunt cum 10 navibus bellicis Philippinas, ſed ab Hiſpanis parta victoria ſtrenue repulſi ſunt. Mindanenſes autem perſiſtebant in ſua pertinacia. Reliquarum autem Inſularum populi ſunt verſatiles; converſi, & in communitatem coagmentati, ſubito Miſſionarium deſerunt, & in montes aut ſylvas ad priſtinam vitæ licentiam fugiunt, aut etiam Mahometanis, Chriſtianam morum ſeveritatem averſati, ſe aſſociant.

Ma-

Manila, urbs Philippinarum princeps, Archiepiſcopi, Gubernatoris, Academiæ, multorumque Monaſteriorum ſedes, pulchra & egregie munita, 900 circiter militum præſidio excubante. Suburbia ſunt ampla, & urbe ſeptuplo majora. Unum ex illis maximum a Catholicis Sinenſibus, Indis & Hiſpanis incolitur, ſub cura duorum ſacerdotum S. J. alterum Sinenſes mercatores & opifices infideles complectitur. Horum numerus ad 40000 olim aſcendebat, ſed poſt ultimam ſeditionem ita ſunt imminuti, ut octo millia non ſuperent, lucro non aliter, ac Judæi in Europa inhiantes.

Univerſale hic mundi commercium; nam ex remotiſſimis regionibus hic appellunt mercatores, ex tota India, Sina, Tartaria, Armenia, Perſia, Græcia, Luſitania, America &c.; qui copioſas pretioſasque merces regionum ſuarum afferunt, ut pro argento Mexicano vendant. Nam Hiſpani has merces quot annis e Philippinis Mexicum tranſportant, atque pro iis multo cum fœnore argentum reportant. Ante hac etiam Japones has frequentabant nundinas, ſed poſt motam ab illis atrocem in Chriſtianos perſecutionem, a commercio repulſi ſunt: veniunt tamen aliæ infideles nationes, quæ cum Japonibus commercantur. Hollandis quoque, Anglis & Danis omnis interclufus eſt aditus; quia, licet in Europa pax vigeat, in Indiis tamen perpetui ſunt Hiſpanorum hoſtes.

Hollandi jam ſæpius irruptionem in Inſulam iſtam (Manilanam) tentarunt, ſed magno ſemper ſuo damno. Contigit, ut una navis Manilana duodecim Hollandicas ſuperaret. Naves etenim ex certo ligno, adeo duro, ſunt confectæ, ut nulli globi tormentarii penetrare valeant.

Terra admodum eſt fœcunda, pecoribus plena. Mare piſces offert ad abundantiam. Nec deeſſent mineræ metalliferæ, ut adeo beatæ eſſent hæ Inſulæ, niſi inſignis incolarum ſegnities laborem fugeret & culturam. Ex corporibus ſimiarum & cervorum eruitur pretioſus lapis, quem *Bezoar* appellant. Apum incredibilis eſt copia; unde immenſa ceræ vis exportatur, natumque eſt proverbium, pauperes in Philippinis tribus frui privilegiis, 1. utendi candelis cereis. 2. Veſtibus ſericis. 3. Vaſis *Porcellaneis*; quæ nempe ex Sina copioſe afferuntur.

Anno 1697 multæ novæ Inſulæ detectæ ſunt, novi Apoſtolici zeli campus amplus & ſeges. Attente audiunt Evangelii Præcones; nihilque opponunt; ſed ubi ad converſionis negotium deveniendum, hærent, & tergiverſantur, aut, ſi manum jam dederunt, pro innata ſua inconſtantia eandem retrahunt.

Ni-

Nihilominus, quo dixi anno 1697 in novis & antiquis Inſulis Philippinis in ſalutem animarum collaborabant e ſocietate noſtra 90 Miſſionarii, qui 77000 converſos numerabant. Anno 1711 octingentæ ibidem florebant Parochiæ, cum inſigni in iisdem diſciplina, quæ debetur fervori Regum Hiſpaniæ, qui ea providentia ſunt uſi, ut, licet in Philippinis multi, tum ſæculares tum Religioſi ſint ſacerdotes, in qualibet tamen Inſula unius tantum ſint inſtituti, ne communiones, quod in Sinis, Japonia aliisque provinciis contigit, diſſenſione turbentur.

Hoſtes præcipui Philippinarum erant Rex Mindanaenſis & Jolanæ Inſulæ, qui perpetuis irruptionibus Hiſpanas provincias turbabant, ſparſisque incendiis & actis prædis, plura hominum millia in ſervitutem rapiebant. Quapropter Gubernator Manilanus utrique Inſulæ præſidium, quo earum licentia comprimeretur, impoſuit. Ver m imminente Sinenſi pirata, ad tuitionem Manilæ illud deducere coactus, priſtinam prædandi licentiam utrique Inſulæ permittere debuit. Acceſſere Hollandi, qui Molucis ereptis, Hiſpanas Inſulas frequenter infeſtabant.

Anno 1719 Buſtamantius Gubernator, capta rurſus Samboanga, Mindanenſi munimento, excurſiones inhibuit; 1724 expugnata etiam Sabanilla; & 1731 adverſus Jolanum Regem ſuſcepta expeditio, qua plus damni Barbaris eſt illatum, quam Hiſpanis lucri importatum. Plura ſubin loca ex Mindanaenſi Inſula ſubacta Evangelio ſpatium dedere: quod ubique magno cum fervore & fructu eſt promulgatum, præfulgente zelo P. Leonardi Finck Germani.

Multi incolarum in iſtis Inſulis ſunt Ethnici, nullum agnoſcentes Deum, plurimi Catholici. Tres Inſulæ majores ſubjectæ ſunt Mahometanis, qui omnium difficillime convertuntur. Adſunt præterea ad 50000 Sinenſes, aut artifices aut mercatores. Non pauci perpetuò in navibus habitant. Mauri, in quibus vix aliquid hominis eſt cernere, montes incolunt, ſine domo, ſine tecto ferarum inſtar. Soli prope athei & idololatræ convertuntur, atque ex montibus & ſylvis in pagos deducuntur.

Converſionem impediunt abundantia rerum, malum exemplum quorundam Europæorum, denſi ſaltus, quos penetrare nequeunt Miſſionarii; fera licet natura, capaces tamen ſunt, & omnia facile diſcunt, ac imitantur. Jam pueri tota die arma geſtant, & noctu capiti ſupponunt. Inſulanis iſtis ad vitam ſuſtentandam tria tantummodo dicuntur eſſe neceſſaria: *Culter* ad leguminum radices exſcindendas, ad mel ſilveſtre, quod arbores exſudant, deradendum, ad

carnes ſecandas: *Lancea*, ad apros, cervos, ſimias configendas: *Rete*, ad piſces, quorum incredibilis copia, capiendos. Libra panis triticei carius venditur, quam 25 pondo ſachari.

Singulis Miſſionariis duo vel tres pagi ſunt commiſſi, aut etiam minores Inſulæ. Quot Dominicis populo in Eccleſia congregato prælegitur catalogus Chriſtianorum, ad parochiam ſpectantium, notanturque abſentes. Cantum de doctrina Chriſtiana ſequitur concio cum Miſſa, cæteraque peraguntur, quæ in Europa zeloſiſſimi ſolent parochi, cum eo ſolo diſcrimine, quod major barbarorum in Eccleſiis ſit modeſtia. Vix conſpicias Indum Catholicum, qui non corollam Marianam ex collo dependentem gerat. Dies paucos, ex diſpenſatione Romana, feſtos agunt, nec jejunant, niſi feria ſexta quadrageſimæ, qua tamen viri ſæpius in Eccleſia flagellis ſe cædunt.

In Inſula Mindanao, plurium Martyrum ferace, nullus Miſſionarius a Mahometanorum inſidiis tutus eſt. Terra marique rapinis intenti, Chriſtianisque ſunt maxime infeſti, quos vel in mortem vel diram ſervitutem abripiunt. Certe athei & idololatræ multo ſunt mitiores. In propria quoque pignora ſæviunt. Fœtum extinguere & abortum procurare nullum apud eos eſt crimen. Nec raro infantes vivos ſepeliunt. Sponſus ſponſam a parentibus hujus magno pretio emere debet; hinc rara apud eos legitima matrimonia. Mancipia pecorum inſtar tractantur & venduntur.

Cum zonæ torridæ ſubjaceant, diemque ac noctem toto anno habeant ferme æqualem, perpetua æſtate fruuntur; unde gelu, nix, pruina, grando neſciuntur. Singulis menſibus uvæ maturæ ac recentes haberi poſſunt. Crocodili, portentoſæ magnitudinis, Inſulas has infeſtas reddunt. Devorant homines, equos, boves, porcos, cervos, canes, ſimias, quas in arboribus ab uno ramo ad alterum ſaltitantes, cauda arborem valide ſuccutiendo, præcipitant & vivas deglutiunt. Cum Indi in littore fluminis Crocodilum dormientem oppreſſiſſent, in ejus ſtomacho porcum, canem, & piſcatorem, adhuc veſtitum, cum corolla Mariana, ex collo pendula, invenerunt. Veſpertiliones, magnitudine anatem ſuperantes, poſt ſolis occaſum nubium inſtar circumvolant. Nutriuntur arborum fructibus. Indi iis ceu dapſili eſca veſcuntur. Hollandi ex eorum ſordibus vitrum conficiunt; quod tamen minorem vim habet, quam Europæum.

Æſtus eſſet intolerabilis, niſi frequenti pluvia & ventorum flatu aura tepeſceret. Terræ motibus, fulguribus, tonitribus, horrendisque tempeſtatibus regio eſt obnoxia. Ædes, ligneis columnis ſuffultæ, unam contignationem plerumque non ſuperant.

Tan-

Tandem anno 1731 infra Marianas prope æquatorem novæ Inſulæ fuerunt inventæ, quas Inſulas *Palaos*, aut etiam *Carolinas*, vel *novas Philippinas* appellant: alii vero Marianis accenſent. Superiore jam ſæculo ex quibusdam Palaenſibus, ventorum turbine ad Philippinas projectis, notitia earum fuit hauſta. Exarſit illico noſtrorum zelus, illas adeundi, & Evangelio imbuendi; ſed tum Patrum paucitas, tum alia obſtacula expeditionem difficillimam intercluſerant.

Ineunte hoc ſæculo XVIII licet bellum Europam, & præſertim Hiſpaniam, cujus res agebatur, miſceret, Philippus V nihilominus pro ſuo Religionem propagandi ardore conſenſit in novam illam conquiſitionem, & ſubſidia aſſignavit. Igitur anno 1708 Joſephus Bobadilla S. J. verſus Inſulas illas navigavit, ſed vento abreptus Manilam rediit. Sequentibus 1709 & 1710 eandem aleam tentavit, ſed infelix ſemper fuit navigatio, Abſterriti necdum Patres Philippini anno 1711 quartam expeditionem ſacram adornarunt, ſed omnes naufragio abſorpti ſunt.

Octodecim dein annis ab eo negotio ceſſatum, donec anno 1729 P. Antonius *Cantova*, Mediolanenſis, in Philippinis Miſſionarius, illud reſumpſit; ſed infauſta rurſus fuit navigatio; quam tamen anno 1731 P. Cantova inſtauravit cum P. Victore Walter, Brixinenſi ex Germaniæ ſuperioris provincia, qui anno 1722 cum P. Xaverio Urfahrer Oſtenda Gades, in novam Hiſpaniam, indeque ex portu *Acapulcho* in Inſulas Marianas profectus eſt, ibique ſocius additus P. Cantovæ ad Miſſionem Carolinam. Navarchum egit ipſe P. Cantova, & quidem felicius. Nam optatas Inſulas ſecundo curſu attigit, & conſcendit.

Prima cura fuit, cruces erigere, parvulos baptizare, adultis, novitate rei attonitis, Chriſtianam doctrinam explicare: adoleſcentes catecheſi inſtruere, inſtructosque ceu minorum gentium Apoſtolos ad alios erudiendos dimittere: & fuit ſua labori merces. Inſulani turmatim ad ſignum crucis convolabant, & ſalutis unda tingi expetebant.

In Molucis quoque ſemen verbi Divini ſparſum feliciter; nam Gilolæ Rex Inca, Hiſpaniæ vectigalis cum duobus filiis regenerationis lavacrum accepit.

CAPUT XXIII.

Inſulæ Marianæ.

In extremo oriente poſt Philippinas una ſerie a borea in auſtrum ſitæ ſunt tredecim Marianæ, ſic dictæ a Maria Anna Auſtriaca Caroli II. Regis Hiſpaniarum matre, Miſſionis illius fundatrice: *Inſulæ Latronum* olim appellatæ, Hiſpanis ſubjectæ; per quas ex Peruvia in Philippinas fit navigatio: ſolum eſt ſterile, in quo nihil ferme niſi animarum ſalus quæri poteſt. Incolæ ſunt barbari ac feroces, non tamen humanitatis omnis expertes, ſed, more Orientalium, tecti, callidi, aſtuti, mutabiles: hinc Religionem Chriſtianam quam facile aſſumunt, tam facile abjiciunt, & in ſeditiones prorumpunt.

Societatis noſtræ Miſſionarii horridam hanc ſylvam ingreſſi, circa annum 1667 colere eandem cœperunt magno proventu, dum plura hominum millia brevi tempore ad ſinum Eccleſiæ adduxerunt. Creſcente igitur meſſe plures ex eadem ſocietate operarii anno 1682 acceſſerunt. Omnes jam prope Inſulæ maxima ex parte fuerant converſæ, cum, incentoribus quibusdam infidelibus barbaris, horrenda & quaſi univerſalis omnium Inſularum erupit rebellio. Mortis victimæ deſtinabantur Prætor, Miſſionarii, omnesque Hiſpani, quorum tamen non erant ultra 60, iique per varias Inſulas diſperſi.

Oppidum princeps eſt *Agadna*, operibus munitum, Prætoris ubi ſedes, & ſocietatis domicilium (*Reſidentiam* appellamus) in Inſula præcipua, quæ *Guaban* dicitur, & recentius a S. Joanne nomen habet. Tecta perfidia, in oppidum irrepunt barbari, expediunt arma ſubito quæ abſconſa habuerant; magno numero irruunt, mactant, perdunt, miſerandamque ſtragem edunt. Sauciatus graviter, dum nihil ſuſpicatus, ſuique ſecurus foro inambularet, ipſe Prætor. Subjecti ignes ædibus, multæ in buſta converſæ; miſeranda ubique rerum facies, præſertim in Reſidentia noſtra, in quam irruentes, alios ex Miſſionariis, conſultationis gratia ibidem collectis, cum P. Vice-Provinciali fuſtibus impactis atrociter cæſos proſtrarunt, quinque ex illis anno 1684 pluresque alios temporibus aliis omnino trucidarunt.

Eadem feralis ſcena a barbaris, infidelibus & Chriſtianis, qui in rebellionis ſocietatem pertracti fuerant, in aliis quoque Inſulis, ad delendum Religionis nomen, ex condicto fuit inſtructa, præſertim Saypani, ubi vigiliarum Præfectus de *Quiroga* cum 20 non amplius militibus barbarorum incurſus ſtrenue retudit. Pluribus quoque ſaluti

ti fuit Ignatius *Inetus*, heros Chriſtianus, qui cum pago ſuo fidelis manſit, & ubicunque Miſſionariis periculum imminuit, cum ſuis accurrit.

Poſtquam Joſephus de Quiroga Marianarum Præfecturam anno 1694 ſuſcepit, omnia in meliorem redacta ſunt ſtatum; nam Zaypan & Tinian, aliasque vicinas rebelles Inſulas expugnavit, & per Miſſionarios S. J. ad Chriſtum reduxit. Sed ecce incredibilem hominum iſtorum inconſtantiam. Nam anno 1702 novam rebellionem diſſeminarunt, idque tam occulte & callide, ut, niſi Cordatus Marianus eandem P. Provinciali, atque hic Prætori detexiſſet, ingens rurſus laniena in Hiſpanos & Miſſionarios fuiſſet graſſata.

Alias improviſo comparet turba ſeditioſa, vi armata in domicilium noſtrum irrumpit, illoque cum templo in cineres redacto, P. *Montroyum* trucidat, & non multo poſt etiam Carolum *Borangam*, ex Provincia Auſtriaca ſacerdotem, P. Auguſtinum *Strobach* ex provincia Bohemica, atque Franciſcum *Erquetram* Hiſpanum. Parricidæ a Præfecto Hiſpanæ arcis comprehenſi, atque ad terrorem inconſtantis, perfidæ, & truculentæ gentis, varie torti ſunt & interfecti.

Quamvis autem nulla videatur eſſe natio tam mobilis, perfida, atque crudelis, in rebelliones adverſus juratam Deo & Dominis ſuis Hiſpanis fidem pronior, nihilque in regione egena ac paupere humani exſpectandum fuerit ſolatii, vix tamen aliam Miſſionem deſiderio martyrii expetebant ardentius mentes vitæ prodigæ. Porro Societatis noſtræ Patres in Marianis Inſulis Vice-Provinciam conſtituunt ſub Provincia Philippinarum.

Fatendum tamen eſt, hanc Miſſionem initio tam florentem non parum ſucceſſu temporis decreviſſe; nam cum Ludovicus *San-Victores* anno 1665 a Philippo IV. Hiſpaniarum Rege mandatum ad Gubernatorem Manilanum impetraſſet, ut neceſſaria ad Miſſionem illam inchoandam providerentur, cum aliquot ſociis ab Inſulanis humaniſſime anno 1668 fuit exceptus Agadnæ, Guanæ maximæ Inſulæ urbe præcipua, ſocii vero per diverſas Inſulas diſpertiti, ex ſparſo Evangelii ſemine grandem meſſem reportarunt, pluribus mox hominum millibus inſtructis & baptizatis.

Nec parum ad converſionem valuit, cum Ludovicum adeo popularem familiaremque cernerent, ut omnibus omnia factus, pia carmina cum ipſis Indis concinens ſaltitaret. Ut vero eorum nuditatem tegeret, ex palmarum foliis veſtes contexuit, quibus etiam ſe ipſum induit. Detectæ plures pluresque novæ Inſulæ, erectæ Eccle-

ſiæ, domicilia pro Miſſionariis, Seminaria pro juventute, ſubminiſtrante ſumptus ex ærario Mexicano Maria Anna Auſtriaca, Regina Hiſpaniæ.

Quamvis autem vinea iſta ad omnem venuſtatem floreret, ita, ut ultra 50 hominum millia jam eſſent baptizata, pluraque in dies incrementa caperet, venit tamen inimicus homo, & ſuperſeminavit zizania; nam quævis Inſula Miſſionarios apud ſe retinere ſatagebat, unde propagatio fuit ſufflaminata. Dein Nobiles nolebant, ut baptiſmi gratia plebejis, quos contemnebant, communis fieret. Acceſſit impoſtor quidam Sinenſis idololatra, *Chocus* nomine, qui, cum eſſet verſutus ingenio & ore promptus, idolomaniæ tabem, quam ante neſciverant, Inſulanis afflavit.

Impiger hic orci miniſter, ut Patres contemptui & odio objiceret, in vulgus ſparſit, infima eos eſſe de fæce hominum, & tanquam impoſtores ab Hiſpanis pulſos in has Inſulas; aquam baptiſmi ea eſſe peſte infectam, ut, quibus fuerit aſperſa, maxime infantes, brevi conficiat, aut luem, qua lente contabeſcant, eisdem affricet, id quod Manilæ frequenter fuerit obſervatum. Fidem mendacio fecit, quod Patres multos infantes, morti proximos, baptizarint, qui brevi poſt deceſſere.

Incredibile dictu, quanta inde rerum converſio. Qui Miſſionarios ante ceu amantiſſimos patres colebant, in pagos ſuos invitaverant, in iisdem retinere contenderant, ad baptiſmum paſſim convolaverant, jam eosdem ceu impoſtores & latrones averſari, fugere, pro hoſtibus habere atque ex Inſulis ſuis tanquam hoſtes depellere.

Quin imo in tantum odium mutatus eſt amor, ut PP. *Victorem*, quem magnum velut Apoſtolum ſuum venerati fuerant, *Medinam*, *Eſquerram*, *Diazium*, *Baſilium*, *Monroyum*, pluresque alios crudeliter trucidarent: & ne Hiſpani, quos exoſos habebant, tot cædes vindicarent, in proditiones, & quæ ſupra dixi, bella ruebant. Quapropter coacti ſunt Patres pleraſque Inſulas deſerere, & in Guanam confugere, in qua tamen & ipſa ab invaſionibus tuti non fuerunt. Unde ad tollendas tot ſeditiones Hiſpani coacti ſunt, remotiorum Inſularum incolas in tres, Guanam videlicet, Zaypanum, & Rotam traducere. Quæ res Marianos tam ægre habuit, ut Hiſpanæ dominationis multi pertæſi, atque in montes & longinquas regiones dilapſi, adeo minuerentur, ut circa annum 1731 quatuor tantum millia explerent, quibus 9 Miſſionarii præerant.

CA-

CAPUT XXIV.

De Tunchino & Cochinchina.

Tunchinum, extrema in meridiem vergens regio, Sinici Imperii olim erat provincia, tum vero excuſſo jugo, electoque ſibi rege, in libertatem ſe ſe aſſeruit, ſic tamen, ut, bello per pacem finito, ſingulis trienniis Sinarum Imperatori munera offerre debeat, & per hoc homagium velut præſtare. Tunchini.

Ab eo tempore hæc provincia peculiarem ſuum regem habet; eſtque populis frequens, 8600 & ultra cum urbes tum oppida complectens; tellus frugifera, mores politi, eumque ferme in modum, quo in China, ad modeſtiam & virtutem compoſiti; ejusdemque propemodum religionis, quamvis pluribus ſuperſtitionibus confuſæ.

Cochinchina pars olim fuerat Tunchini, ſed & ipſa per arma in libertatem aſſerta, proprium ſibi regem aſcivit, a quo magna cum poteſtate regitur; Sinarum tamen Imperatori aliquo ſervitutis genere obnoxia. Partim idola & ipſa colit, partim aliis ſuperſtitionibus eſt infecta. Et Cocincinæ indoles.

Primus, qui ſalutis ſignum in Cochinchinam anno 1614 intulit, fuit Franciſcus Buzomi Italus S. J. & invenit agrum, culturæ capacem, qui centuplum reddidit, ut proin neceſſum eſſet, annuere ſociis, ut in partem laboris venirent. Stabat alba ad meſſem ampla ſeges, cum ſubita grando operarum ſpes decuſſit. Quippe Rex, ante benevolus, repente mutatus, omnes Miſſionarios ferali edicto proſcripſit, ſubditis vero ſuis ſub comminatione mortis ſevere præcepit, ut excuſſo Chriſto ad patrias ſectas redirent, ea deluſus a Popis falſa imagine, quod ſacerdotes Europæi ſint Luſitanorum emiſſarii, qui indigenarum turbam ad ſe pertrahant, ut Europæorum invaſioni viam ſternant. Perſecutio.

Sæviit illico (circa annum 1660) atrox perſecutio. Plus triginta Chriſtiana templa jam ſurrexerant, populi fidelis frequentia Divinoque cultu animata, vaſtata, everſa ſunt. Chriſtianorum multi crudeliter cæſi, aut omnibus bonis fortunæ exuti, & in exilium propulſi. Sed & hic ſe ſignavit omnipotens dextera per conſtantiam invictam tot teſtium veritatis.

Eadem ferme erat *Tunquini* regni conditio. Accepti circa annum 1627 Patres S. J. benevole a rege, multos converterunt: exſtructa Deo publica templa, pietas fervorque Neophytorum incredibilis, ſed alter-

alternabant hæ vices. Miſſionarii modo expulſi, modo iterum reſtituti, prout nempe commerciorum cum Luſitanis ratio ferebat; nam cum ſpes mercatoriæ Luſitanæ navis ingruebat, benevolum admodum erga Chriſtianam legem ejusque prædicatores ſe exhibebat; poſtquam ſpes illa fuerat elapſa, inimicorum ſuggeſtionibus irritatus, ſæpius eosdem rurſus ejecit.

Chriſtianorum fortitudo.

Enituit tamen Chriſtianorum virtus atque conſtantia, ad carceres, tormenta, mortemque adeo ipſam demonſtrata. Certe multi cum P. Bucharelli S. J. in odium fidei occiſi ſunt, efflorefcente, velut roſa inter perſecutionum frequentium ſpinas Tunchinenſi Eccleſia. Nec minora hic, ac in Japonia, in tenera etiam ætate & ſexu infirmiore generoſa fortitudinis invincibilis exempla. Quæ pia mens non ſine lachrymis legat, tum ad ſolatium & ſanctam lætitiam, quod Chriſtus in remotiſſimis etiam gentibus frequentes habeat adoratores, & ferventes in ſpiritu & veritate, tum ad confuſionem teporis, qui multorum in Europa veterum Chriſtianorum corda obſidet.

Siam.

Faventem magis rei Chriſtianæ ſe exhibuit Rex *Siam*, poſtquam Miſſionarii S. J. in hoc quoque Regno vexillum Chriſti explicaverant.

Camboya.

Eodem zelo gloriæ Divinæ Evangelium introductum eſt in regnum *Camboyæ* & *Macaſſar*, tametſi in iis non tantum Ethnicos & Mahometanos, ſed & Europæos quosdam, qui Chriſtiano nomine cenſeri volunt, obluctantes habeat, Hollandos inquam, qui commercii cauſa frequentes ea emporia ſubeunt. Memorabile eſt reſponſum, quod adoleſcens Camboyenſis Calviniſtæ dederat. Cum enim hic adoleſcentem interrogaſſet, quot ſint Dii, illeque reſpondiſſet, eſſe unicum, cæli terræque Dominum. Repoſuit Hollandus: vide ſis, quam male te inſtruxerint Jeſuitæ. In ſingulis hoſtiis eſt Chriſtus, qui eſt Deus, prout illi te erudierunt, ergo tot Deos eſſe oportet, quot ſunt hoſtiæ & ora, quæ eas ſumunt. Næ! tu malus es Arithmeticus, multumque aberras, excepit adoleſcens, ſol illuſtrat multas domos: an propterea tot ſunt ſoles, quot domus?

Adoleſcentis reſponſum Hollando datum.

Anno 1700 perſecutio in Cochinchina recruduit, eaque prorſus immanis. Ferali Edicto Regis, a Bonziis ob decuſſa idola in furorem actis, ſeveriſſime Chriſtiana Religio interdicitur, diruuntur templa, Miſſionarii in carceres & mortem abſtrahuntur: Chriſtiani, quorum multa erant millia, niſi fidem ejurent, crudeliſſime enecantur. Multorum conſtantia enituit, alii timori, alii tormentis ceſſere. Soli Antonio de Arnedo S. J. Hiſpano Miſſionario propter inſignem

Perſecutio recrudeſcit.

Ma-

Mathefeos peritiam parcebatur: qui datis Sinoa, urbe Cocincinæ Regia, litteris perſecutionem illam prolixe deſcribit.

Mitius aliquantum in Regno Tunchino tyrannis ſæviit. Fundarant Miſſionem illam, inter Orientales olim præclaram, P. Alexander Rhodes & Antonius Marquez, eo quidem operæ pretio, ut intra triennium 6000 baptizarint, & in iis tres celebres Bonzios, quibus uberius inſtructis ceu catechiſtis deinceps utebantur, eximio ſane cum animarum proventu. Nam, cum, quos dixi, ſacerdotes in exilium fuiſſent ejecti, catechiſtæ iſti non modo Chriſti gregem ſedulo cuſtodierunt, ſed intra annum quatuor animarum millibus auxerunt. Verum non diu tenuit ea perſecutio; nam Rex edoctus, falſis Bonziorum delationibus fuiſſe ſe circumventum, plenam Miſſionariis prædicandi Evangelium facultatem dedit; qua tanto animarum fructu uſi ſunt, ut in Tunchino ad ducenta Chriſtianorum millia numerarentur.

Verum hoc ipſum tam grande incrementum novam perſecutionem concivit; nam Proceres quidam cum Bonziis ſubverſionem ſtatus inde ominantes, Regem permoverunt, ut alterum Miſſionariis exilium indiceret. Ab eo tempore ad annum uſque 1700 clam latere coacti ſunt; providentia tamen Numinis non eſt imminutus fidelium numerus, ſed velut roſa inter ſpinas eſt conſervatus.

Miſſionarii autem de die in navi aliqua vel domo remota ſe abſcondunt, de nocte autem prodeunt, & fidelibus ſacramenta impertiuntur; catechiſtæ vero diurno tempore, quæ poſſunt, operantur, ſacram videlicet doctrinam explicant, præparant homines ad baptiſmum, confeſſionem & communionem, viſitant infirmos &c.

Anno 1696 aſperata eſt perſecutio, vetita, uti appellant, fide Luſitana, ejusque exercitio, Miſſionariis vero ad carceres damnatis, aut in exilium pulſis.

Anno 1721 orta eſt in *Tunchinenſi* regno nova perſecutio, eaque omnium maxima: ſancta Chriſti Religio damnata, templa Dei funditus everſa, percuſſo paſtore diſperſi greges, ſacerdotes cum oviculis truſi in carceres, onerati catenis, cataſtis ſuſpenſi, tormentis atrocibus trucidati, tota denique Religio e regno, in quo ſanctiſſime floruit, crudeli edicto proſcripta. *Summa perſecutio.*

Tanta calamitas a proſtituti pudoris fœmina, quæ baptiſmum, quem receperat, infandis ſceleribus polluit. Cum enim a Chriſtianis turpis ejus vita caſtigaretur, & publicæ peccatrici, ſentinæ ſuæ pertinaciter inhærenti, ſacramenta negarentur, ira exæſtuans, aſſumptis ejusdem furfuris viris qua apoſtatis, qua gentilibus, Chriſtianos, *A fœmina concitata.*

maximeque Miſſionarios apud Principem, qui regnum adminiſtrabat, accuſavit, quod extrita vetere religione patria, contemptis Numinibus, novam ac peregrinam toto regno contra Edicta Regia diſſeminarent, templa paſſim erigerent, multaque mortalium millia ad illa pertraherent; ni ocius graſſanti malo occurratur, ſtatum publicum everſum regnumque Europæis proditum iri.

Lanlena. Hac face accenſus Princeps, Mandarinos cum ſatellitibus per regnum diſpergit, ut Chriſtianos inquirant, mactent & perdant. At ſtetit invicta multorum Chriſti confeſſorum conſtantia. P. *Meſſarius* S. J. cum aliis ſqualore & ærumnis carceris extinguitur. P. *Bucharellus* cum decem Tunchinenſibus, cum fidem abjurare nollent, varie torti, capite plectuntur, multi exilio mortem redimunt. Quidam tormentis cedentes perſecutioni ſuccumbunt, quorum tamen plures, facti pœnitentes, in ſe reverſi tormentis ſe offerunt. Miſſionarii reliqui, ex ſpeluncis ſuis, in quibus latent, prorepentes, fideles ſolantur, & in fide ſuſcepta confirmant, alios vero multos, martyrum exemplo animatos, ad eandem adducunt.

Sicut autem Regnum Tunchinenſe & Sinenſe triſtis perſecutio graviſſime premit, ſic etiam *Cocincinam*, cujus Rex inſtinctu Anſati, ſupremi Mandarini, ferali Decreto fidem Chriſtianam omnibus interdixit, ejus vero confeſſores atrocibus pœnis ſubjecit. Gemebant ergaſtula, ſtridebant catenæ, flagra concrepabant, nobiles viri Elephantum ſervili obſequio ſunt mancipati. Nec Patres, qui matheſeos favore in aula verſabantur, obniti poterant.

Finis perſecutionis. Sed Deus avertit procellam, quam homines non poterant. Rex perſecutor anno 1725 ſubita morte interiit; filius vero ſucceſſor, cui mitiorem indolem dederat natura, patris vitia emendavit. Liberati captivi, reſtituta in integrum Eccleſia, Miſſionarii cum honore excepti, reſciſſa acta patris, nova conceſſa privilegia: morti addictus Anſatus, calamitatum origo & incentor: everſa fana, & idola: mater ipſa novi Regis, a qua filius indolem ſuam hauſerat, ſalutaribus undis abluta.

Martyres. In Tunchinenſi regno alia erat rerum facies. Perſecutio adhuc anno 1737 ſæviit, quo quatuor S. J. Patres, videlicet P. Bartholomæus *Alvarez*, P. Emmanuel de *Abreu*, P. *Chriſtoval*, Luſitani, & P. Caſparus *Craz* Juliacenſis Germanus, pro Chriſti fide poſt longas carceris ærumnas, ſunt interempti.

In

In Cocincina quoque jam novæ rurſus nubes atræ coiverant, in horridam perſecutionis tempeſtatem erupturæ; nam Mandarini proſcriptionem Miſſionariorum ex toto regno, & interdictum Religionis Chriſtianæ jam conceperant, a Rege confirmandum, exultabant Ethnici, trepidabant Chriſtiani; cum ecce! tota mox inverſa eſt rerum facies.

Nam cum anno 1739 in Cocincinam veniſſet P. Joannes *Siebert* S. J. Matheſeos diſciplinis apprime imbutus, ex provincia Bohemica, a Rege ſingulari cum honore fuit exceptus. Imminebat eclipſis lunæ in diem 20 Julii. Rex illam a P. Siebert ſeorſim & aſtronomis patriæ delineari voluit. Die, quam dixi, ſerenum erat cœlum. Pars utraque a Rege juſſa fuerat, delineationem ſuam cum Inſtrumentis & horologiis examinatis & probatis in Regiam deferre, ibique Eclipſin obſervare in præſentia Regis & aulæ.

Aſtronomi initium deſignabant horam nonam (utique veſpertinam) & 10 minuta. Cum autem hoc tempore elapſo obumbratio necdum appareret, erraſtis, Rex clamabat, converſusque ad P. Siebert, interrogavit, quanto adhuc tempore diſtet initium Eclipſis? 30 minutis, ſeu ſemihora, reſpondit Pater. Nam, ſicut ille prædixerat, prima immerſio lunæ in umbram terræ contigit poſt horam 9 & 40′ 3″, totalis eclipſatio poſt horam 10 51′ 4″, initium emerſionis poſt horam 11. 39′ 28″, finis eclipſis hora 12 49′ 29″. Poſt duas eclipſeos horas Rex ſuis aſtronomis dixit, cum juxta eorum calculum eclipſis jam ſit finita, poſſe eos jam domum concedere: ſibi & aſtronomo Europæo ſupereſſe adhuc horam & 7′. illi confuſi & in terram proſtrati errorem ſuum fatebatur. P. Sieberti gratia apud Regem.

Magnum tunc apud Regem & Mandarinos P. Sieberti & Aſtronomiæ Europææ nomen; altum de proſcriptione Patrum, & interdicto, Chriſtianis intentato, ſilentium. Regis in Europæos benevolentia trahebat Miniſtros. P. Siebertus large donatus ſerico & flabello, Mathematicus Regius ac Mandarinus, honorabili Diplomate cum ſalario annuo eſt renuntiatus. Qui Regi erat a ſecretis, hoſtis ante Chriſtianorum implacabilis, hæc omnia expedire debuit, vel ſimulans amicitiam, vel ad Regis genium ſincere mutatus.

Tubis opticis P. Siebert optimis erat inſtructus, quos admirari non ſatis poterant Rex & Optimates; per eos oſtendit illis Jovis ſatellites, ipſis ante ferme ignotos, cum libero potiſſimum oculo ſydera obſervarent, aut tubis uterentur minus aptis. Honorem quo-

que non exiguum retulit, cum proximum Jovis ſatellitem obſcuratum eisdem per tubum exhibuit. Rex, qui matheſi magnopere delectatur, dicere auditus eſt, ſe fore P. Sieberti diſcipulum, quando is linguam patriam melius apprehenderit.

Apparuit mox fructus matheſeos. Chriſtiani timore liberi mirifice multiplicabantur. Surgebant ſacrata Deo templa: cultus Divinus publice celebratus, Miſſionarii ubique ad majorem Dei gloriam intenti, tanto Eccleſiæ incremento, ut media pars regni cenſeatur Chriſtiana.

CAPUT XXV.

De ſtatu Sinenſis Imperii.

Articulus I.

Mores Sinenſium.

Vaſtiſſimum Sinarum ſeu Chinæ Imp. 15 Regna ſeu amplas provincias complectitur, urbes eximiæ magnitudinis 200, minoris quampluſrimas, easque ut plurimum elegantes, præter oppida arceſque innumeras. Adverſus Scytharum & Tartarorum irruptiones *Xius* Imperator, ducentis ante Chriſtum natum annis ſtupendæ magnitudinis murum conſtruxit, 600 milliaribus longum, 60 pedes altum, 15 latum. Terra admodum fertilis omnis generis fruges profert ad abundantiam & voluptatem, ut adeo quidam terreſtrem paradiſum appellent. Incolis præterea frequentiſſima, ingenioſis & induſtriis. Crines capitis in vertice mares & fœminæ in nodum contorquent, & verſicolori vitta tegunt. Nobiles ac divites ſericis varii coloris veſtibus utuntur, talari ſuperinducta, ad pedes defluente, plebeji lineis aut goſſipinis. Fœminarum venuſtatem ex brevitate pedum metiuntur, unde ab infantia eos faſciis arcte conſtringunt, ut ſine ſtipatore vix poſſint incedere. Hinc rariſſime domo exeunt, nec niſi ſella geſtatoria. Adulterium in utroque ſexu capite plectunt. Nuptialem dotem non fœmina viro, ſed vir fœminæ affert.

Anno lunari utuntur, ſed ita, ut tertio quoque anno 12 lunæ periodis unam addant. Auſpicantur autem annum a novilunio menſis Martii. In conviviis ſua cuique hoſpiti apponitur menſa, coloribus

bus ornata, fœminis ſeparatim a viris. Ad ſingula fercula inſtrumenta mutantur. Singulari cum modeſtia aſſident, hauſtumque, ex herba Chia admodum ſalubri expreſſum, cum veneratione ſibi mutuo propinant. Ritus ſalutandi inter plebejos eſt hic: lævam, in pugnum contractam, obtegunt dextra, ambas dein ſæpius apprimunt pectori, ut oſtendant, amicum ſibi intimis hærere medullis: nobiles vero brachiis arcuatim extenſis, & digitis ad volam manus curvatis, identidem ad terram ſe demittunt, certantque verborum officiis.

Artificum & opificum magnus ubique numerus, & certus ordini cuique vicus eſt: ſculpendi & pingendi, fabrileſque artes apprime callent. Ænea tormenta conflare, litteras ſubjectis prælo typis excudere (quibus inventis Europa gloriatur) vetuſtiſſimo apud Sinas ſunt in uſu. Ad ſcribendum autem oblongas e tenui admodum & levi papyro adhibent pagellas, neque ab læva ad dextram, ut Græci, Latini, & Europææ nationes, neque ab dextra ad lævam, ut Hebræi, ſed a ſummo ad imum ſcribunt. Litteris utuntur velut ægyptiis hieroglyphicis: eæ ſingulæ ſingulis nominibus (quæ ſunt monoſyllaba) ſerviunt, atque integris etiam interdum ſenſibus, ita fit, ut dum Sinæ pro variis regionibus varia utantur lingua, tamen, quæ litteris ſunt conſignata, omnes intelligant. Suus præterea peculiaris eruditis eſt ſermo, quem Mandarinum appellant, prout apud nos Latinus, quo aulici, ſcribæ, Juriſconſulti, Judices, Magiſtratus utuntur.

Qui otioſus plateas oberret, aut mendicet, ferme eſt nemo. Manci, debiles, ægri, qui victum ſibi parare non poſſunt, a propinquis & affinibus ali debent: ſi & hi egeant, in valetudinaria regia deportantur; cauſa tamen prius cognita. Nullus inertiæ vel ignaviæ locus. Fœneratores non tolerant. Omnes mechanicæ & fabriles tabernæ, ædeſque diligenter viſitantur ab ædilibus. Vocales & geſticulatorias aves magna cura enutriunt, venduntque, præter nativos colores vario ornatu diſtinctas.

Navalium copia, & rei maritimæ apparatus pene incredibilis. Materiam cæduæ ſilvæ, & ferri optimi venæ, & lini goſſipiique frequentiſſimæ textrinæ large ſuppeditant. Bellicæ naves maximæ caſtellis, ad proram & puppim eminentibus, ſunt probe inſtructæ. Aliæ prægrandes cernuntur, animi cauſa auro argentoque cælatæ, cubiculis, reticulatis feneſtris, porticibus, hortis penſilibus ad maris pene contumeliam exornatæ. Navigiorum fluvialium ingens copia; in iiſque magna pars hominum cum tota familia conſtanter degit, quorum aliqui vecturam exercent, alii pro cauponibus & inſtitoribus

ſtationem occupant, omniaque ad delicias uſque venalia proponunt: ſunt, qui putent, tantam eſſe in Sinis navium copiam, quantam in toto reliquo terrarum orbe.

Piſces propter abundantiam viliſſimo væneunt pretio. Inter modos autem piſcandi eſt quidam, alibi nuſpiam viſus. Prægrandes ac domeſticos habent corvos: horum colla nodo ita conſtringunt, ut reſpirare quidem poſſint, non tamen eſcas deglutire. Ita famelici e caveis dimiſſi, admirabili ſolertia ſe in aquas immergunt: piſces roſtro apprehenſos domum unde exierunt, reportant identidem, donec ſolutis faucibus & ipſi paſcantur. Ea inter Magiſtratuum oblectamenta præcipua.

Rei litterariæ, apud ipſos æſtimatiſſimæ, pars magna hominum vacat. Medica, Phyſica, & Aſtronomica attingunt pauci. Leges & jura habent, ante annos bis mille ſcripta, neque unquam (ut ferunt) mutata. His vero, cum ad honores & magiſtratum aditum patefaciant, plerique inſudant, deque politicis rebus & regnorum adminiſtratione & ipſi inter ſe differunt, & e peregrinis avide ſciſcitantur. Gymnaſia cum egregiis Doctoribus ferme oppidatim ſuſtentat Rex. Ex iis convocata juventus doctrinæ ſpecimen præbere debet, & eminentiores præmiis donati & Doctores creati ad officia publica aſſumuntur. Ingens autem ubique Magiſtratuum numerus. Cuncti ex illis ad pectus geſtant inſigne regium, ſerpentem videlicet ex auro textili. Superiores Præfectos non niſi de genu alloqui fas eſt. Prætor a primo mane ad veſperum, meridiana hora excepta, pro tribunali ſedet, cum aſſeſſoribus jus dicit, & exacte juſtitiam omnibus extemplo adminiſtrat.

Incolarum porro numerus eſt incredibilis. P. Alvarus Semedus, qui e Sina Romam profectus, gentis illius anno 1640 deſcriptionem edidit, teſtatur, virorum, qui Imperatori annuum tributum penſitant, ad quinquaginta octo milliones excurrere, non computatis Popis, Magiſtratibus, Militibus, Doctoribus, Studioſis, Pueris, Fœminis, ut adeo Sinarum Imperium una continuata undantium populorum civitas eſſe videatur, nec deſunt, qui ſcribant, tot prope homines eſſe in navibus, quot in continentes. Ut autem perpetua cum Peckinenſi aula ſit communicatio, per totum Imperium veredarii equi certis ſtationum intervallis ſunt diſpoſiti.

Typographiam a Marco Veneto ex Sina in Europam traductam quidam referunt. Pulverem tormentarium, uſumque lingulæ magneticæ in navigationibus, dudum ante Europæam inventionem viguiſſe apud Sinas exiſtimat Poſſinus. In phyſicis & aſtronomicis diſciplinis in-

inferiores ſunt Europæis. Moralis doctrinæ cultorem & legislatorem præcipuum venerantur *Confucium*, qui 250 annis ante Chriſtum natum floruiſſe perhibetur: ex ſapientis hujus deſcendit inſtituto virtutum cultus, amictus modeſtia, ac fœminarum præſertim verecundia, liberorum in Parentes & Majores reverentia, ſingularis manſuetudo, & urbanitas.

Articulus II.

Sinenſium Religio.

Quod religionem ſpectat, Trigautius teſtatur, quod Sinæ ab antiquiſſimis temporibus unum verum Deum adoraverint, quem Deum cœli appellabant. Procedente dein tempore, ut apud Hebræos contingebat, ad idola etiam ſunt delapſi. Tres autem potiſſimum ſectæ invaluerunt. Prima eſt Doctorum, quam Confucius introduxit. Hæc, rejectis idolis, adorat unum Deum, Dominum ac rectorem cœli & terræ, hominisque perfectionem in exercitio virtutum conſtituit, quas ſibi ipſis ſufficiens præmium eſſe exiſtimat, quin animæ immortalitatem profiteatur, aut ejus æterna præmia vel pœnas. Duo autem præcipue venerantur templa: unum Pekini, alterum Nankini, in quibus ſoli Imperatori ſacrificare licet. Multa quoque ſunt templa, in Confucii memoriam dicata. Bis in menſe, novilunio videlicet & plenilunio convenit ibidem Magiſtratus cum Doctoribus, ut Confucio debitas, varias inter ceremonias, grates perſolvat.

Altera ſecta eſt idololatriæ dedita, creditque transmigrationem animarum ab uno corpore in aliud, præter multas alias fabulas: magnum tamen rigorem præſefert. Tertia ſecta eſt animalis & turpis, dum felicitatem hominis in voluptatibus corporis conſtituit. Omnes hæ tres ſectæ ſunt in Sina toleratæ; majora tamen Imperii officia, dignitates & præfecturas Imperator ſolis illis confert, qui primam profitentur.

Erga defunctos variis utuntur ceremoniis. Propinqui omnes albis induuntur veſtibus, quia hic color luctum indicat; unde etiam tumba eodem tegitur. Ad feretrum duos accendunt cereos & thus, inclinant ſe erga defunctum. Fœminæ intra ſiparium lugent. Cadaver ſandapilæ, bitumine & certo glutine probe obſtructæ, incluſum, per plures ſæpe annos liberi domi aſſervant, quin fœtor ali-

quis

quis ſentiatur: nec inſident tunc ſellis, ſed minutis ſcabellis: defuncto vero cibos apponunt, non, quod credant, eum his veſci poſſe, ſed ut venerationem ſuam erga parentem conteſtentur. Ad funeris conductum rurſus omnes propinqui conveniunt. Poparum pars preces aliquas immurmurat, pars cymbala, crepitacula, aut tympana pulſat, vel fiſtulas inflat. Certis dein anni diebus rurſus convenientes liberi, agnati, & affines, thus & alia dona offerunt, atque convivia funebria celebrant.

Chriſtianam legem a S. Thoma Apoſtolo Sinenſibus fuiſſe promulgatam, ex variis monumentis colligunt Camporius, Trigautius, Martinius, qui res Sinicas deſcripſerunt. Nihil autem fuit difficilius, quam in Sinas ad prædicandum Evangelium penetrare, quia omnes aditus cuſtodiis ſunt obſepti, ne quis abſque Imperatoris facultate ingrediatur. Cum enim tellus ſinica ſit fœcundiſſima, omniaque ferat, fruges videlicet omnis generis multo proventu, volucres, feras, piſces, ſalubres potus, adhæc ſericum, lanam, linum, & quidquid ad victum & veſtitum pertinet, artes quoque mechanicæ egregie floreant, omniaque indigenarum induſtria ſedulo excolantur, non indigent alterius gentis ſubſidiis, ſed ſibi ſolis ſufficiunt. Unde nihil emunt ab exteris, ſed pro argento, quod ipſis auro eſt pretioſius, vendunt margaritas, ſericum, goſſipium, vaſa fictilia, quæ vulgo *Porcelana* dicuntur, varii coloris volucres loquaces, telas, tapetes, ſacharum, rhabarbarum, minium, diverſa odoramenta, aliaque, quæ alibi ſunt rara & apud ipſos abundant. Neque hæc in China peregrinis vendunt, ſed Macaum aut alia vicina in loca vendenda exportant. Cum igitur nullum in ipſo Imperio cum exteris ſit commercium, facile colligi poteſt, quam arduum ſit, Chriſtianam legem ipſis afferre, præſertim cum ſibi ſolis ſapientes, reliquas gentes elato ſupercilio, ceu rudes, inertes, & barbaras deſpiciant.

Articulus III.

Introductio S. Evangelii in Sinas.

Sæpius equidem Luſitani acceſſum ad Sinas commercii cauſa tentaverant, ſed pro exploratoribus & piratis habiti cum ignominia rejecti ſunt, non ſine quorundam culpa, quam avaritia & libidine commiſerant.

Xa-

Xaverius, totum orbem corde complexus, poſtquam ſemen fidei in Japonia ſparſerat, & ad meſſem operarios ampliorem reliquerat, Goam redux iter in Sinas apparavit, exorata a Prorege legatione: ſed cum Malacam difficili navigatione pervenit, Præfectum Inſulæ *Alvarum de Taydo* votis ſuis contumaciter obſiſtentem habuit. Quare a Xaverio, tanquam Nuntio Apoſtolico, adhibitis incaſſum precibus & monitionibus, anathemate percuſſus, ob crimina magiſtratu dejectus, catenisque onuſtus in Luſitaniam abductus eſt, ubi cauſa cognita bonis omnibus ſpoliatus, miſere contabuit.

Xaverius, legatione, quæ Pereiræ a Prorege commiſſa fuerat, a contumace Præfecto fruſtrata, cum uno e ſocietate Alexio *Ferreira*, & adoleſcente Sinenſi, cui nomen *Antonius*, quo interprete uteretur, anno 1552 Malaca ſolvit, paucisque diebus *Sancianum* Inſulam, in Sinarum finibus ſitam, attigit, ubi, cum nemo eum vellet Cantonem vehere, febri correptus ſanctiſſime obiit. Corpus incorruptum primum Malacam, dein Goam translatum. Sanciana autem Inſula erat deſerta ad annum usque 1523, quo Sinenſes pauperes aliquot tuguria ibidem conſtruxerunt. Idem egerunt Luſitani, ut qualecunque commercium cum Sinis obtinerent. Sepultus ibidem fuit anno 1552, S. Xaverius ſequenti anno corpus ejus incorruptum Malacam translatum eſt. Anno 1640 in loco ſepulchri lapis poſitus eſt a collegio Macaenſi. Cum autem veneratio S. loci creſceret, anno 1700 P. Caſparus Caſtner, Monacenſis Bojus, annitente P. Turcoto Viſitatore Sinenſi capellam decentem conſtruxit, cum conſenſu & auxilio Præfecti Cantonenſis aliorumque Mandarinorum, incolasque Sancianos, prius efferos piratas, ita cicuravit ut inſtituta ibidem Miſſione ad Evangelicam legem traducti, mirantibus Sinis penitus manſueſcerent.

Anno 1555 recluſa tandem eſt Luſitanis, ad commercium, utrique genti utile, facilius tractandum, porta Sinica, ſub pœna capitis hactenus oppeſſulata. Illico Melchior *Nunnius* S. J. *Cantonem* navigavit, provinciæ *Quantung* urbem principem. Auditus is quidem a Sinis eſt avidis auribus, cum adverſus idolorum cultores de uno Deo, cœli & terræ conditore diſputaret. Sed, quia prohibita erat externa religio, hoc ſemen brevi eſt ſuffocatum.

Anno 1563 *Petrejus*, *Ferreira*, *& Pintus*, S. J. Sacerdotes, cum Ægydio *Goes*, Luſitaniæ Regis ad Sinarum Imperatorem legato, *Macaum* appulerunt, inde Cantonem & Sinæ interiora progreſſuri. Macaum ſive Amacaum tunc necdum erat urbs, ſed portus tenuis, opportunus tamen Luſitanis & Sinis pro commerciis. Et hinc, licet lo-

locus eſſet in finibus Sinenſium, non impedierunt, quo minus gens utraque erectis ædificiis domicilium ibidem mixtim figeret, atque oppidum in celeberrimam urbem commercialem erigeret. Inde legatus Cantonem ad Gubernatorem miſit Luſitanos, qui rogarent, ut adventus Imperatori nuntiaretur. Venit Mandarinus, qui munera offerenda inſpiceret; placuerunt; ſed tandem metu proditionis res tota effectu caruit.

Anno 1584 *Rogerius* Italus S. J. a P. Valignano, Indiarum viſitatore, ad tentandam eandem ſacram aleam miſſus eſt, qui vectus Luſitanis navibus, quibus bis in anno ſolennibus nundinis conceſſum fuerat, in Sinas ſolvere, in provinciam *Quanchei* pervenit; ſed necdum matura meſſi invenit ſemina, quæ ſparſerat.

Secundam dein & tertiam idem Rogerius, cum trimeſtres nundinæ imminerent, expeditionem in Sinas ſuſcepit. Acerbe initio acceptus a Gubernatore Cantonenſi, quiritante, quod Luſitani urbem Amacaum in ſolo alieno exſtruxiſſent, at tandem audito Rogerio & Sinenſibus ipſis, quanta inde emolumenta Imperio accreſcerent, placatus, benevolentiam ſingularem eidem exhibuit. Quo comperto Sinæ proniores aures accommodarunt, pluresque Chriſtiana doctrina imbuti ab eo baptizati ſunt. At nundinis finitis rurſus cum Luſitanis inſtitoribus Macaum recedere debuit.

Quarta profectione Rogerii in Sinam Gubernator domicilium eidem conceſſit. Sed accuſatus propterea apud Imperatorem, officio privatus eſt: a ſucceſſore autem Rogerius fuit expulſus relictis aliquot neophytis. At rediit iterum, aſſumpto ſecum *Matthæo Riccio*, conſtructoque, favente Gubernatore, templo, ſoli Deo ſacrato, librum Riccius edidit, quo præcepta Decalogi propoſita explicabantur. Placuit liber Sinis, utpote juri naturæ apprime conformis. Typis quoque Sinicis impreſſa ſynopſis doctrinæ Chriſtianæ, quam Sinæ avide legerunt, & amorem æſtimationemque Chriſtianæ legis imbiberunt, adeo quidem, ut non pauci ſalutaribus undis tingi expeterent. Auxit æſtimationem mappa Geographica, qua Riccius orbem terrarum, Sinis incognitum, ſcite delineavit. Hæc mappa uſque ad Pekinenſem aulam delata eſt.

Aucti dein ſuppetiis in Imperii interiora penetrantes Patres non paucos converterunt, alibi honoribus, alibi contumeliis excepti. *Sciaquino*, ubi templum conſtruxerant, pulſi *Xaucejum* ſe receperunt, ubi pariter habitatio & templum ipſis fuit conceſſum. Poſtquam autem Riccius mathematicas ibidem diſciplinas explicaverat, & earum occaſione ad exponendam fidei doctrinam delapſus, plures converte-

te-

terat, atque eos inter duos etiam Mandarinos, relicto ibidem P. Cataneo, *Nanquinum* ſeu *Nankinum* proceſſit. (*Anno* 1595).

Nanquinum ſeu *Nanchinum* urbs poſt Pekinum præcipua, ſedes olim Imperatoris, donec hæc anno 1404 ut irruptionibus Tartarorum opportunius occurri poſſet, Pekinum fuit translata, necdum erat aptum recipiendi ſemen Verbi Divini. Potiſſimum autem obſtabat Præfectorum metus, ne gratiam Imperatoris amitterent, ſi legem exteram religionemque promulgari ſinerent. Quare Riccius omni opere ſibi connitendum putavit, ut Imperatorem ipſum convenire poſſet.

Viam tandem invenit, qua nuntiari Imperatori poſſet, adeſſe virum, qui rara ex Europa munera offerre vellet. Conſtabant ea duobus pretioſis horologiis, affabre confectis, icone Chriſti, ejusque ſanctiſſimæ matris, cymbalo, aliisque vilioribus reculis, quæ tamen a Sinis permagni æſtimantur. Imperator illico peregrinum acciri jubet. Igitur Riccius anno 1601 *Pekinum* ingreſſus munera per eos, qui Imperatori ſunt a cubiculis, (quia aliis eum accedere non licet) obtulit. Plurimum illa placuerunt; debuitque Riccius in uſu illorum Ephebos inſtruere. A ſenatu rituum ad examen Patres vocati, cur eo inſcio auſi fuiſſent Pekinum venire, & Imperatori munera offerre, atque propterea ſeverius habiti, ab Imperatore, ubi id per Ephebos intellexit, abſoluti, & ſtabilem ſedem figere juſſi ſunt.

Intellecta hac Imperatoris in Doctores Evangelicos propenſa voluntate propenſiores etiam facti ſunt provinciarum Præſides, præſentim Nanchini, ubi Nicolaus Longobardus S. J. rem Chriſtianam egregie promovebat. Sed obicem poſuerunt, qui Chriſtiano nomine cenſeri volunt, Hollandi. Poſtquam enim iſti Moſambicum, Malacam, Molucas, pluresque alias Inſulas, portus, emporia, urbes, & oppida Luſitanis eripuerant, ut Sinicis etiam commerciis eosdem exuerent, Amacaum vi armata invaſerunt. Sed ab Luſitanis ſtrenue ſunt repulſi. Verum orta cum Sinenſibus diſcordia colliſi Luſitani in magnum diſcrimen rem Chriſtianam adduxerunt; quippe Gubernator Cantonenſis, audito de tumultu nuntio, collegit exercitum, eoque Amacao admoto, mille in ſuburbio Luſitanorum domos incendiſſe fertur, omnique cum Luſitanis commercio Sinis interdixit. Sparſæ quoque in P. Cataneum graves calumniæ, quem proditionis Gentiles accuſaverant apud Judicem. Similem perſecutionem paſſi ſunt noſtri Nanchini, ſed Divina ope tempeſtas utrobique ſedata eſt. (*Anno* 1609.)

Acceſſerunt ſubin ex Societate noſtra plures Miſſionarii, per varias provincias diviſi, creſcebatque in dies credentium multitudo. Surgebant Deo templa, fidelium devotione & fervore animata. Riccius autem, qui propter inſignem ſcientiam & virtutem, editosque ſermone Sinico libros magnam ſibi apud Mandarinos, ipſumque adeo Imperatorem, æſtimationem comparaverat, laboribus ſuis Apoſtolicis immortuus eſt Pekini anno 1609, fundator Miſſionis Sinenſis merito nuncupandus. Funus publico cum honore fuit elatum, fidelibus ceu patrem amantiſſimum eundem deplorantibus.

In locum Riccii ſucceſſit P. Adamus *Schall* Germanus, in mathematicis diſciplinis omnique ſacra ac profana doctrina verſatiſſimus, cujus publicum mox ſpecimen dedit; cum enim computus anni temporum aberraret, & nec ſolis nec lunæ Eclipſes accurato calculo prædici poſſent, juſſus ab Imperatore P. Adamus errores corrigere, & emendatum Calendarium conficere, ſpem & fiduciam ejusdem implevit, triumphante, tametſi non ſine invidia & contradictione, Aſtronomia Europæa.

Articulus IV.

Revolutio Sinica. Ad Tartaros devolutum Imperium.

Sinarum hoſtes perpetui erant *Tartari*, gens Scythica, per amplum terrarum ſpatium in Aſia exporrecti. Plures habent Reges, qui tamen uni Imperatori, quem Turcæ *Ulicam*, Tartari magnum *Chamum* appellant, ſubjecti ſunt. Religio illorum nullis certis eſt addicta legibus. Nam Deum quidem unum venerantur, ſed alii more Mahometano, alii Neſtoriano, alii Ethnico. More Pythagorico animæ immortalitatem credunt, ſed ſimul metempſychoſin. Clemens V. Joannem de Monte Corvino Franciſcanum ad eos miſerat, qui circa annum 1305 in urbe principe *Cambalu* plura templa & Monaſteria erexit, pluresque ad veritatem Chriſtianam perduxit, ut adeo Chamus anno 1338 legatos ad Benedictum XII. Romam deſtinaret. De cætero Tartari ſunt gens ferox, martialis, machæra, arcu & ſagitta inſtructa.

Frequentibus irruptionibus Tartari graves fuerant Sinis. Tandem vero ita contriti atque ejecti ſunt, ut Sinis redderentur vectigales. Cum autem tractu temporum *Niuche* regnum Sinis vicinum gravi jugo premeretur, ut adeo Rex Pekinum accitus interficeretur,

ſub-

ſubditi & præſertim Regis filius, collecto exercitu, ſuperatoque Sinenſi muro, provinciam *Laotung* occuparunt. Petiit tamen Rex pacem, ſed ſub conditione libertatis. Negata a Sinis fuit. Commiſſum igitur prælium anno 1619, quo victi ſunt Sinenſes; quia, licet apud hos plures multo fuerint homines, ex parte tamen Tartarorum plures erant milites, ad bellum durati.

Parta victoria Tartari omnia ad Pekini uſque portas prædatione & rapinis complebant. *Vanlieus* autem, magnus ille Sinarum Imperator, anno 1620 deſperatione victus & vitam reliquit, & filio ſuo Taichango Imperium; ſed hoc mox morte ſublato, *Thienkius* Vanliei nepos ſucceſſit, qui Tartaros ultra murum expulit, Laotungum recuperavit, & Coream, cæſis in acie 50000 Tartaris. At Thienkius in flore juventutis abreptus, *Zunginio* Imperium reliquit, qui cum Tartaris bellum continuavit, pace dein finitum.

Sed nocentiores multo hoſtes ex ipſis Sinarum viſceribus prodierunt, Dynaſtæ videlicet, Imperatori ſuo rebelles, proditores patriæ, cui ſummas calamitates intulerunt. Hos inter *Licungus*, tracta in ſceleris ſocietatem turba, pro Imperatore ſe gerens, ferrum flamasque circumtulit: vaſtatis provinciis exercitum Pekino admovet; irruit in urbem, & palatium oppugnat. Imperator vero a ſuis ſe proditum deſertumque videns, laqueo ſe ſuſpendit, clauſitque funeſto hoc fato ſeriem Imperatorum Sinenſium ex ſtirpe *Taimingica*, qui 266 annos ſolium occupaverant, exciſa per prædonem arbore, quam prædo plantaverat.

Uſanquayus, collecta Sinarum manu, Licungo ſe pro viribus oppoſuit; ſed cum inferiorem ſe tantæ moli cerneret, *Zungteum*, Tartarorum Regem in Sinas evocavit, qui illico cum octoginta millibus adfuit, junctusque cum Uſanquayi copiis Pekino imminuit. Non exſpectavit Licungus adventum hoſtis, ſed (quod prædonum eſt) urbe expilata & incenſa, incomparabile quoque Imperiale palatium, 72 prægrandibus columnis nixum, redegit in cineres, & lamentabili ruina ſepelivit, atque extemplo cum prædonibus ſuis in provinciam Xenſi fugit.

Patuit *Zungteo* via in fumantia urbis buſta, adeptusque Imperium Sinicum, vix ſolium ſcandit, cum morte dejectus eſt. Reliquit *Xunchium* ſexennem filium, Sinarum & Tartariæ Neuchenſis hæredem, ſub tutela *Amakangi* fratris ſui, viri prudentis & ſolertis: cui multum adhuc belli ſupererat, ut nepoti Imperium ſtabiliret. Quippe per varias provincias novi tyranni ſurgebant, qui Tartarorum jugum aſpernati, partem aliquam de tam grandi corpore ſibi decerpere co-

nabantur. Unde cum vaſtatione urbium & provinciarum multum ubique ſanguinis fuſum, donec tandem tyranni devicti varia morte perierunt.

Plurimum negotii fecit *Queſingus*, qui patris ſui exemplo piraticam exercebat, tantasque claſſes comparaverat, ut omnia maria & littora infeſta redderet, ingenti maritimarum gentium damno: continenti quippe ex pelago infuſus, turbinis inſtar procurrens cædibus omnia & inedia prædator implevit, eo denique ex rapinis viribus increſcens, ut Nanchinum aliasque permagnas urbes invadere præſumeret. Quin Inſulam quoque Formoſam Hollandis eripuit, quam tentato fruſtra Amacao, validis operibus cives munierant, ut ſtabilem commerciis ſinicis ſedem figerent. Cum autem *Queſingus* Hiſpanos imploraret, Hollandi inito cum Tartaris fœdere, victo Queſingo, Formoſam recuperarunt, ſed Tartari munimenta omnia ſolo æquarunt, indignantibus Batavis. Idem fatum Amacao a Tartaris imminebat, niſi Luſitanus orator apud Imperatorem tempeſtatem avertiſſet.

Cum jam Sina a tyrannis & prædonibus liberata conquieſceret, *Uſanquayus*, qui Tartaros ceu auxiliares copias in Sinam evocaverat, petiit, ut accepto locatæ operæ pretio in patriam redirent; ſed non ii erant Tartari, qui nidum, adeo ſibi commodum, vellent relinquere, & fertilem adeo agrum cum ſterili ſolo commutare.

Cæterum *Amakangus*, ut Sinenſes ſuavi Tartarico Imperio facilius adquieſcerent, a veteri inſtituto nihil admodum immutavit: eædem religiones, iidem ritus, ceremoniæ & conſuetudines, eadem tribunalia, eadem politica regiminis ratio, niſi quod totidem Senatores & Magiſtratus ex Tartaris immiſcuerit Sinenſibus. Tot præclare geſtis immortuus eſt Amakangus, *Xunchius* vero nepos gubernaculo manum admovit.

Articulus V.

Propagatio Fidei per Sinas. P. Adami Schall gratia apud Imperatorem Xunchium.

Quis non exiſtimet, tot inter cruenta bella, tantasque revolutiones turbulentas Religionem Chriſtianam abactis ſacerdotibus fuiſſe exciſam? at providit Eccleſiæ ſuæ Clementia Numinis. Dum incendio conflagraret Pekinum, ſervatum eſt integrum templum no-

ſtrum cum domo habitationis: cum furoris gladius omnia ſcrutaretur ad mactandum & perdendum, intacta relicta eſt vita pudorque Chriſtianarum Virginum ac matronarum. Ipſi tyranni, Licungus, Queſingus, aliique Chriſtianis pepercerunt, protegente ſuos, qui ſolet, Domino. Jam vero quis enarret omnes favores, quos exhibuerunt Eccleſiæ Chriſti primi Imperatores Tartarici ſanguinis? multo certe ampliores illi fuerunt iis, quos a Sinicis receperat.

Occaſionem præcipuam poſt Divinam tutelam ſuppeditabat Aſtronomia Europæa. Quamvis enim Tartari ferro magis ac pharetræ eſſent aſſueti, quam litterarum ſtudiis, ſummopere tamen æſtimabant aſtrorum ſcientiam, eaque imbutos cœleſtes veluti homines admirabantur: cumque P. *Adamus Schall* pro Pekinenſi commoratione ſupplicaret, a ſenatu cum honore exceptus amplum Diploma, foribus noſtris affigendum, accepit.

Primum Adami opus erat *Calendarium Sinicum*, quo anni ordinem, ſolis & lunæ aliorumque aſtrorum curſum, conjunctiones & oppoſitiones, eclipſes aliaque cœli phœnomena, detectis veteris aſtronomiæ erroribus adeo dilucide demonſtrabat, ut a ſenatu & ipſo etiam Imperatore ſummopere probaretur, & tanquam decus, quo Tartarici Imperii initia inſignirentur, omnibus ad uſum præſcriberetur (*anno* 1645). Acceſſit applauſus publicus, cum eclipſin ſolis adeo accurate delineaſſet, ut tempus initii, incrementi, finisque exacte reſponderet; calculus vero Sinenſis media, Mahometanus vero integra hora aberraret. Unde factum, ut Imperator Xunchius P. Adamum Præſidem ſupremum tribunalis ſive ſenatus Mathematici, qui 70 capita complectebatur, renuntiaret. Crevit æſtimatio Adami, cum ingentia pondera facili opera in ſublime attolleret in Imperatoris palatio.

Incredibile dictu, quantis Xunchius gratiis Adamum fuerit dignatus. Quamvis alias nemini fas ſit, Imperatorem accedere, aut ſupplicem libellum eidem propria manu offerre, ſed per aulæ Miniſtros hæc fieri debeant, Adamo tamen liber erat acceſſus, imo & libera monitio, ſi quid juvenis Princeps minus æquum aut decens attentaret.

Ex hac æſtimatione apud Imperatorem & gratia deſcendit inſignis illa benevolentia, qua non tantum aula Pekinenſis ac Mandarini, ſed provinciarum quoque Præfecti Chriſtianos complectebantur, data poteſtate ſanctam legem libere profitendi, nec in Societatis Jeſu duntaxat Miſſionarios, ſed Dominicanos quoque & Franciſcanos hic favor redundabat, ut libere zelum ſuum explicare poſſent; nul-

laque

Jaque eſſet ex 15 vaſtis provinciis, in qua non ubere cum animarum proventu Evangelium prædicaretur. 159 Baſilicæ Deo erectæ ſtabant, non annumeratis capellis & minoribus Eccleſiis quam plurimis. Chriſtianorum plurima centena millia inter ſe fervore certabant: multæ ſub diverſa invocatione congregationes & ſodalitates ſpectatiſſime florebant, in ſpem optimam totam Sinam convertendi. Imperator ipſe Xunchius ab Adamo ſollicite in lege Dei inſtruebatur. Laudabat illam Princeps, ſed polygamiæ & vagæ libidini aſſueto lex continentiæ Chriſtianæ nimis ardua videbatur.

Certe mulieroſus amor Salomonem iſtum, qui ſufficienti cognitione veri Dei & ſanctæ legis imbutus fuerat, adeo dementavit, ut ad cultum idolorum publice deſciſceret. At ſenſit brevi ultricem manum, anno 1661 morte abreptus, ætatis 25, Imperii geſti 18, poſtquam *Chamchium* filium ſuum octennem, quamvis illegitimo thoro natum, quatuor Imperii Rectoribus, quos deſignaverat, commendavit.

Articulus VI.

Gravis Perſecutio, præſertim in P. Adamum ejusque ſocios.

Peractis exequiis Chamchio ſolenne præſtitum eſt homagium, P. Adamus vero in ſuo Præſidis officio eſt confirmatus, quin novis etiam honoribus auctus. Sed non diu malacia tenuit, in graviſſimam Eccleſiæ totius Sinicæ tempeſtatem deſinens. *Jamquamſien*, homo ſceleratiſſimus, urente invidia, quod Aſtronomia Europæa prælata fuerit Sinicæ, & P. Adamus ad tantum dignitatis gradum fuerit evectus, poſt mortem Xunchii Imperatoris, opportunum adeſſe tempus ratus, quo virus, dudum collectum, in Chriſtianos evomeret, coram tribunalibus graviſſime illum accuſavit.

Quatuor autem potiſſimum accuſationis erant capita: primum, quod exciſis patriis religionibus novam ac peregrinam legem per univerſum Imperium diſſeminaſſent: alterum, quod cum Principibus Europæis conſpiraſſent in everſionem Imperii Sinico-Tartarici. Amacai jam collectam grandem armorum vim, fierique magnos ad bellum inferendum apparatus; adventuros propediem ex Europa exercitus, qui Sinas invadant. Non alium in finem ſacerdotes peregrinos veniſſe in Sinas, niſi, ut multos, ſub fuco religionis deceptos, ſuas in partes trahant; acceſſuros Europæis, quam primum illi Sinas fue-

fuerint aggreſſi. Tertium caput circa Aſtronomiam Europæam verſabatur, quam in contemptum Sinicæ & Tartaricæ gentis in throno collocatam querebatur. Quartum P. Adamum concernebat, quem per ambitionem dignitatem Præſidis tribunalis Mathematici & artium per fraudes a Xunchio eblanditum eſſe criminabatur.

Mittuntur extemplo apparitores, qui Patribus Adamo *Schall*, Ferdinando *Verbieſt*, Ludovico *Buglio*, & Gabrieli *Magelanes* vincula injiciant, eosque ad tribunalia pertrahant. Novem ſingulos ferreis catenis onerabant, quas Adamus, ſenio & morbis confectus, portare non poterat, neque lingua hebetata reſpondere; quare Ferdinandus Verbieſt illius loco ad objectas criminationes reſpondit.

Et quidem ad primam: vitio non eſſe dandum, quod Sinas ad agnitionem cultumque unius ac veri Dei, atque ad vitæ honeſtatem & æternam felicitatem perducere ſint conati, idque factum cum conſenſu Imperatorum. Ad 2. conſpirationem & apparatum Amacanum merum eſſe commentum: neque Cantone, proxima Amacao provincia pervigili, de eo quidquam conſtare. Expeditionem Europæorum Principum in Sinas eſſe plane ridiculam, ſi immenſa diſtantia & Europæ, ſecum ipſa bellantis ſtatus conſideretur; relictis parentibus, propinquis, patria, per mille oceani pericula veniſſe ſe in Sinas, non, ut turbas cieant, aut ſeditiones moveant, ſed ut omnes ad obſequium Magiſtratibus deferendum flectant, & nobiles tot animas a ſempiterno exitio vindicarent.

Ad 3. Aſtronomiam ſuam ab Imperatoribus & Magiſtratibus tanquam exactiorem fuiſſe approbatam, receptamque: non credere ſe, quod per tantum commodum, Sinis allatum, pœnam meruerint. Publicas obſervationes, & anni ordinem, ad ſolis & lunæ curſum exactum, ſe in teſtes vocare. Ad 4. P. Adamum Officium Præſidis nequaquam affectaſſe aut eblanditum eſſe, ſed renitentem ad illud acceptandum juſſu Imperatoris compulſum fuiſſe.

Vera a Patribus dici facile conſtare poterat, præſertim poſtquam Amacai omnia pacata eſſe, nullumque prorſus armorum aut belli apparatum fieri, idoneis teſtibus compertum fuerat, nihilominus tamen, quia multi ex ſenatoribus pecunia corrupti, & Adamo, propter ſingulares favores, a Xunchio Imperatore exhibitos, ſtimulante invidia, erant infenſi, nihilque magis, quam ejus ruinam optabant, prædictos quatuor Patres, una cum aliis aliquot nobilibus Sinis, catenis oneratos, ad tetros primum carceres, dein vero ad mortem condemnarunt, reliquos ſacerdotes omnes, per Sinarum Imperium ſparſos ferali Decreto proſcripſerunt, Chriſtiana Religione ſevere interdicta.

Jamque aderat funeſta dies (16 Aprilis 1665) quo cadere debebant Evangelicæ veritatis innocentes victimæ. Cum ecce! cœlum interceſſit, cum terra negaret præſidium. Fulgurare, tonare, fulminare horrendum æther; tellus tremendis motibus concuti, corruere paſſim ædes, & plura mortalium millia inter ruinas ſepelire. Tactum de cœlo palatium Imperatoris, flamma per urbem ſparſa: fugit Imperator cum aula ſua, ne ruinis opprimeretur. Eadem mali intemperies vicinas Pekino civitates corripuit. Ingens ubique tremor, ejulatus, calamitas, rerumque omnium inaudita confuſio. Paſſim inſonabat vociferatio, cælum & terram conſpirare in vindictam iniquæ in Adamum & ſacerdotes innocentes ſententiæ.

Mors Schallii.

Catenæ igitur vinctis detractæ, pronuntiata exilii ſententia. Interea autem P. *Joannes Adamus Schall*, alter a Riccio Sinarum Apoſtolus, ſqualore carceris, ſenio & morbis confectus pientiſſime obiit Pekini anno 1666, ætatis 75, Miſſionis Sinicæ 44, dubium relinquens, ſanctiorne fuerit, an doctior.

Articulus VII.

Chamhius favet Religioni.

Velut autem de cælo benediceret, & patronum ſe exhiberet Sinenſis preſſæ Eccleſiæ Adamus, alia mox inducta eſt rerum facies. Imperator *Chambi*, licet ætate juvenis (decimum tertium annum agebat) prudentia tamen perſpicaci maturus, Gubernationi admotus, aliis multo oculis Imperium ſuum aſpiciebat. Cernebat quippe iniquam in Europæos Doctores ſententiam, cæli inde vindictam, legis Chriſtianæ æquitatem, utilitatem denique, quam ejusdem interpretes Imperio per Aſtronomiam, in Sinis ſummopere æſtimatam, aliasque diſciplinas Mathematicas, artes liberales & mechanicas, afferrent.

Quapropter eorum opera, Xunchii patris exemplo, uti cœpit, & cum Ferdinandus *Verbieſt* in Aſtronomicis præſtaret, pluraque jam profundæ ſuæ ſcientiæ ſpecimina publice dediſſet, Præſidem ejusdem tribunalis, cui P. Adamus præfuerat, deſignavit, ſed P. Ferdinandus, quantum poterat, obſiſtebat, probe gnarus, quantam ea dignitas. P. Adamo invidiam conflaſſet.

Tan-

Tanta benevolentiæ ſignificatione erga Patres cum uteretur Imperator, occaſionem hi arripuerunt, tum verbis coram, tum libellis ſupplicibus rogandi, ut abolitis decretis, quæ ſub ejus pupillari ætate a variis tribunalibus emanaverant, ſacerdotes ab exilio revocaret, & Chriſtianæ Religioni libertatem, quam pater indulſiſſet, reſtitueret.

Adduci initio non poterat Chamhius, ut conſentiret, quia cum regni tribunalia, ne ſententias ſuas injuſtas dicere cogerentur, omni ope adverſarentur, lente ſibi incedendum putabat, ne ſolio necdum ſatis firmato, Procerum animos irritaret. Igitur Patres Verbieſtum, Buglium & Magelanem, ut ſibi in aſtronomicis & artibus eſſent ab obſequio, Pekini retinuit, Decreta tamen adminiſtratorum de exilio ſacerdotum, & Chriſtianæ legis interdicto rata eſſe voluit.

Succeſſu tamen temporis duos ex adminiſtratoribus ſeu tutoribus olim ſuis, qui feralis in Patres & Chriſtianos ſententiæ præcipui erant Auctores, propter crimina morte multavit, tertium omni dignitate & bonis exutum carceri mandavit, quartus morbo miſerando periit, *Jamquamſien* vero impoſtorem, omnisque crudelitatis incentorem, iniquæ accuſationis condemnatum, Præſidis Mathematici officio dejectum, ad vulgaris hominis ſortem redegit, in qua paulo poſt miſere interiit.

Sublatis hoc pacto hominibus, qui Chriſtianæ legi, ejusque Doctoribus maxime adverſabantur, ſupplices Patrum libellos primum Tribunali Rituum, rei Chriſtianæ inimico, tum vero ſenatui ſtatus Regii examinandos tradidit. Illud Decreto inſiſtendum, hic mitigandum cenſuit. Imperator autem tandem eos, qui Aſtronomiæ eſſent gnari, Cantone, ubi exulabant, Pekinum avocavit, ut Ferdinando eſſent auxilio, reliquis vero ſacerdotibus, ut ad Eccleſias ſuas redirent, indulſit anno 1669. Et ſic denique graviſſima plurium annorum perſecutio deferbuit, ſagittis, quas emiſerant, in auctorum caput recidentibus.

Videre hic fuit ſuavem Divinæ providentiæ ordinem, quæ premi Eccleſiam ſuam patitur, non opprimi; & humanis etiam mediis uti conſuevit, ut cœleſtes ſatus revireſcant, mathematicis, inquam, diſciplinis, quibus Miſſionarii, etiam ex ſacris Dominici & Franciſci Familiis, reditum ad ſuas Eccleſias, & Religionis ſanctæ libertatem debebant.

Chamhius Imperator poſtea in diuturna ſua gubernatione magis ſemper magisque Patribus & propter eos legi ſanctæ favebat, uſque adeo quidem, ut regiis ſuis ſumptibus magnificum Pekini templum

cum ampla inſcriptione cœli Domino conſtrueret, ſpesque magna affulgeret, ipſum quoque nomen ſuum Chriſto daturum. Sed ſpes iſtas abrupit tum monogamiæ difficultas (quod apud Gentiles Principes frequens eſt vitium) tum orta Chriſtianos inter Miſſionarios de Ritibus Sinenſibus contentio, an civiles ſint, an vero religioſi, qui Confucio & Progenitoribus defunctis exhibentur.

Delata cauſa Romam ad ſedem apoſtolicam. Variæ inde datæ reſponſiones, prout nempe ſpecies facti varie exponebatur. Miſſus in Sinas Maigrotus, Tournonius, Mezzabarba &c. ille ceremonias illas prohibuit, hic ſub certis conditionibus aliquas indulſit, prout Part. XI ex conſtitutione Benedicti XIV prolixius retuli. Edita in partem utramque ſcripta innumera. Nunc autem oportet, obedientem Eccleſiæ filium ea de re ſervare ſilentium, omnibus impoſitum.

Articulus VIII.

Obit P. Verbieſt. Pax cum Ruſſis. Religionis libertas. Eccleſiæ incrementa.

Anno 1685 ſex Patres S. J. ex Gallia in regnum Siam navigarunt, inde vero in Sinas, cumque eſſent viri doctiſſimi, Chambius eos Pekinum accerſiri juſſit, ubi clementiſſime excepti ſunt anno 1688, ſed lætitiam temperabat obitus P. Ferdinandi *Verbieſt*, qui propter eximiam ſuam virtutem & doctrinam valebat tanta apud Chambium gratia, quanta apud Xunchium Schallius. Tribunal autem Mathematicum commiſſum eſt P. *Pereiræ*. P. Verbieſt, Riccio & Schallio meritis in Sinas par, victis inimicis perſecutionem ſedavit: Miſſionarios omnium ordinum Eccleſiis ſuis reſtituit, omnesque protexit: Mandarinos conciliavit: Chamhium Imperatorem juvenem mathematicis diſciplinis præceptor imbuit. Qua occaſione uſus Chriſtianam ſimul doctrinam inſtillavit, cujus deinceps magnam æſtimationem ſemper præſetulit, ſpretis Sinicis ſuperſtitionibus: neque adoravit cœlum & terram, ſed horum conditorem ac Dominum. Hujus cognitionem & cultum adhuc altius eidem impreſſit, dum philoſophiam illi explicuit. Mortuum Imperator ipſe Præceptorem ſuum grandi elogio honoravit & Chriſtiano ritu inſigni cum apparatu & comitatu ſepeliri juſſit.

Obitus Verbieſti.

Elogium.

Gerbillonium & Bovetum Imperator retinuit Pekini, reliquos ad propagandam Chriſti legem dimiſit, ſingulari benevolentiæ ſignifi-

ca-

catione eisdem exhibita; quæ res, ubicunque tranſierant, Mandarinorum æſtimationem, & Sinas convertendi opportunitatem attulit.

Cum interea Moſcovitæ per Siberiam in orientalem Tartariam, Sinarum Imperatori ſubjectam, irrupiſſent, & ad Sinenſium fines propemodum perveniſſent, Chamhius, qui pacis potius quam belli artibus excellere volebat, ad pacem reſpexit. Miſit igitur legatos, & cum iis P. Pereiram Luſitanum, & P. Gerbillonum Gallum; ut turbas componerent. Moſci (ſub Joanne, & Petro Alexievicio) victoriis feroces nihil de occupatis regionibus reſtituere volebant, Sinenſes & Tartari, gens utraque elati ſpiritus, tantum terrarum in manibus Moſcorum relinquere nolebant, pacem tamen volebant componere; quare Patres noſtri conſulti reſponderunt, ſi Moſci permittantur, ſemel in anno ad commercia tractanda Pekinum venire, faciliores multo fore conditiones pacis. Pax cum Moſcis.

Miſſus proin in caſtra Ruſſica P. Gerbellonus, hac conditione pronos eos ad pacem invenit. Reddita Tartaris provincia Jacſa, gens utraque P. Gerbilloni ob pacem compoſitam gratias egit. Licet autem Imperator hanc pacis reductionem ſummopere approbaret, atque Miſſionariis eximie faveret, necdum tamen Edicta, tempore pupillaris illius ætatis contra Chriſtianos lata, aperte fuerant revocata; nec defuerant Provinciarum Præſides, qui illis nixi ſanctam legem perſequerentur, ejusque propagationem prohiberent. Igitur Patres Imperatori inſtantiſſime ſupplicarunt, ut pro ſua in Senatum Mandarinorum (qui ſe hactenus oppoſuerat) auctoritate, Edictis illis abrogatis, plenam ſubditis libertatem Religioni Chriſtianæ publico Decreto ſanciret. Res ardua petebatur; annuit nihilominus, effecitque, ut anno 1692 Decretum conſentientibus omnibus tribunalibus conderetur, in quo laudatur Chriſtiana Religio tanquam lex ſancta, Miſſionarii, qui per centum jam annos eam prædicaſſent, viri honeſti; omnibus proin Sinenſibus eandem amplecti eſſe permiſſum, omnes inſuper Chriſtianas Eccleſias, hactenus conſtructas, eſſe conſervandas. Decretum pro Religione.

Hoc Edictum Imperatoris a ſupremo Rituum Senatu ſubſcriptum per totum Imperium promulgatum & publice affixum eſt tanquam lex Imperii perpetua. Notent ſibi hoc, qui Patres S. J. otioſe Pekini deſidere criminantur. Profecto niſi illi gratia apud Imperatores valuiſſent, neque introduci neque conſervari in Sinis potuiſſet Religio, niſi Deus extraordinariis mediis providiſſet.

Patribus Gallis in ipſo Aulæ ambitu domum donavit, in qua capellam conſtruxerunt, & inſtar parochiæ uſi ſunt pro re Divina, con- Gallorum Eccleſia in Aula.

concionibus, & ſacramentis conferendis, crevitque in dies credentium numerus. Acceſſit dein templum, cum capella multitudinem non caperet.

Impetrato Edicto libertatis per Patres S. J. pro amplitudine meſſis variorum Religioſorum ordinum alumni, & ſacerdotes etiam de clero ſæculari complures in Sinas navigarunt, præſertim poſtquam Imperator omnes Sinarum portus Europæis aperuit, cum antea non niſi per Macaum eſſet acceſſus, quem tamen Luſitani aliis nationibus ægre conceſſerant. Clemens ipſe XI ſummus Pontifex, ratus, nunc plenam Evangelio in Sinis portam eſſe apertam, pro qualibet provincia miſit Epiſcopum, & Vicarium Apoſtolicum, qui omnes ſuas difficultates ad Patres Pekinenſes detulerunt, & remedium apud Imperatorem & Mandarinos ab ipſis poſtularunt; nec illi ſuo defuerunt officio, & quantum poterant, intercedebant.

Patres Pekinenſes commune refugium.

Articulus IX.

PP. Pekinenſes commune refugium, culpantur tamen, & vindicantur.

P. *Fontanay* ad P. de la Chaiſe anno 1703 ſcripſit duas epiſtolas, in quibus multa exempla affert, quibus demonſtratur, quanta Patres Pekinenſes pro his Epiſcopis & Vicariis Apoſtolicis, cum permerentur (etiam Maigroto) aliiſque, defendendo omnes ex quocunque ordine, licet maxime ardua, egerint, effecerintque; delatas nihilominus contra eos varias in Europam querimonias & criminationes, fato videlicet ſocietatis Patrum, ut, quibus maxime benefecerint, ab iis maxime exagitentur. At ſecus Jeſu ſocii non eſſent, cujus exemplo ſolari ſe debent.

Culpantur.

Memorat porro in iis, quas dixi, litteris, Cantone ſeptem eſſe templa Catholica, duo videlicet ſæcularium ſacerdotum, duo Franciſcanorum, unum Auguſtinianorum, & duo ſocietatis Jeſu, unum videlicet pro Luſitanis, omnium antiquiſſimum & maximum, alterum pro Gallis; nihilominus tamen multo pauciores ibidem aliiſque maritimis urbibus converti, quam in interioribus Sinæ provinciis; quia in illis Sinenſes præ oculis habeant corruptos Chriſtianorum mores, non autem in iſtis.

Denique P. Fontanay confutat ea, quæ ſibi Pariſiis fuiſſent objecta, nimirum quod Miſſionarii in Sina ſericis veſtibus induantur, & geſtatoria ſella per plateas portentur, quod ab exemplo Chriſti

&

& Apoſtolorum abhorreat, & paupertati religioſæ repugnet. Verum oſtendit Fontanæus, hoc ad finem intentum omnino eſſe neceſſarium, ſi Sinenſes velint convertere: primos Miſſionarios, qui in Sinas venerant, humili veſtitu tectos, fuiſſe contemptos, nec ullum prope Sinam potuiſſe convertere. Monitum ab amicis Riccium, ut doctorum hominum veſtitum aſſumat, omniaque proniora expertu-rum, idque eventum ipſum comprobaſſe.

Patres Dominicanos & Franciſcanos poſt 50 annos eandem viam tentaſſe, atque ordinis habitu indutos, Evangelium prædicaſſe, ſed deſpectos & crudeliter habitos, in Philippinas, unde venerant, fuiſſe rejectos cum ignominia, plus meriti quam fructus reportantes: tandem vero experientia doctos, aſſumpto pariter Sinenſi Doctorum habitu, æſtimatos, magno cum animarum proventu in vinea Domini laboraſſe: nec Mandarinis duntaxat, & Doctoribus proprias eſſe in Sina veſtes ſericas, ſed inferioris etiam conditionis hominibus communes.

Joannem Baptiſtam duro & crudo veſtitu, & genere vivendi uſum, Chriſtum mori gentis ſe magis attemperaſſe, Paulum omnibus omnia factum, ut omnes Chriſto lucraretur. Miſſionarios in Madura, ad Brachmanorum morem, aſperrimum vitæ genus ducere, in Canada cum Barbaris velut barbarizandum; at aliud multo eſſe in Sina, litteris culta & moribus expolita.

Eandem rationem eſſe de ſella geſtatoria; conformari oportere mori gentis & regionis, ſi velint animabus proficere; vulgares etiam homines, ſi quem honoris cauſa velint inviſere, non ire ſed portari oportere, cum id pertinere putent ad honorem illius qui viſitur. Nemini fas eſſe, ut ad Mandarinum, multo minus ad Imperatorem pedes eat. Hinc, ſicut Venetiis naviculariorum, ita in Sinis ſellulariorum infinitus eſt numerus.

Equidem ſi hirſutus aliquis anachoreta veniret in Sinas cum miraculis, ſignis, & prodigiis, fore fortaſſis, ut cum fructu prædicaret, ſicut Apoſtoli; at his temporibus, cum miracula, (gratiæ gratis datæ) non ſint uſus quotidiani, adhibenda media ordinaria, ad finem intentum maxime accommodata. Cæterum domi Miſſionariis alium eſſe veſtitum, nullumque extra urbes ſellarum uſum eſſe, ſed Miſſionarios itinera pedites conſuetos conficere.

Anno 1705 Chamhius Moſcis: conſtruendi Pekini templi copiam fecit, miſſusque eo a Petro Duce Abbas, qui Schiſma Græcum diſſeminaret. Vehementer perculit ea res Miſſionarios noſtros, qui

vi-

videbant Schiſmaticos iſtos, ob reverentiam Zari, quidquid vellent, in præjudicium rei Catholicæ obtenturos. Metum augebant difficiles ſane circumſtantiæ temporum; nam Imperator notas ob cauſas a Catholicis alienatus eſt eo uſque, ut exciſionem Eccleſiæ ſit comminatus. Nec inanes fuiſſent minæ, niſi Patres Pekinenſes iram Principis, quantum poterant, leniiſſent, & frater noſter Rhodes, excellens Medicus a gravi eundem morbo liberaſſet. Quod beneficium Imperator coram tota aula plurimum dilaudavit, eumque permovit, ut templo magnifico, quod Patres noſtri Galli in arce aulica ejusdem ſumptibus conſtruxerant, anno 1711 tria lemmata inſcriberet: & primum quidem in frontis medio hoc ſenſu:

Chamhii Senſus de Deo.

Veræ origini omnium rerum.

Alterum columnæ laterali affixum: *Eſt infinite bonus, & infinite juſtus: illuminat, conſervat, & ordinat omnia ſumma cum poteſtate, ſummaque juſtitia.*

Tertium ex altero latere hoc tenore: *Non habet initium, nec habebit finem. Omnes res creavit in principio, regit eas, tanquam verus earum Dominus.*

Ecce! qualem ideam magnus hic Monarcha habuerit de Deo. Nihilominus tamen jam a decem annis ob certam occaſionem (cum nollet, antiquos Sinenſes ritus & ceremonias abrogari) alieniore a Miſſionariis & eorum religione erat animo, eamque variis in provinciis perſequi paſſus eſt. Et eliminaſſet omnino, niſi Patres Pekinenſes, quibus familiariter utebatur, defenſionem oppoſuiſſent.

Articulus X.

Patrum cautela contra ſuperſtitiones.

At ipſi etiam Patres Pekinenſes offenſam non levem apud Imperatorem, & ejus præſertim filium hæredem incurrerunt. Hic quippe petierat, ut Brocardus, frater noſter laicus, inſignis artifex, ſceptrum cærulo colore induceret. Vetuit P. Bovetus ſuperior, niſi Princeps promiſſo caveret, ſceptrum illud nulli idolo aut ſpiritui accommodatum iri. Aſſeveravit Princeps per cubicularium, ſceptrum nulli idolo, nulli ſuperſtitioni, ſed uſibus duntaxat profanis ſervitu-

rum.

um. Non adquievit Pater verbis cubicularii, ſed ab ipſo Principe ſſecurari voluit.

Princeps graviter indignatus accitis ad ſe Patribus ingratitudinem bjecit; conditum recens templum magnificum in ipſo palatii ambitu, latam poteſtatem legem Chriſtianam per totum Imperium propagan-li, collatos honores, & innumeros alios favores; jam vero tot antisque beneficiis hanc gratiam reddi. An ergo, inquiebat, neceſ-e eſt, ut mandata mea ipſus ad vos perferam; cum alias parere re-uſetis? num ſcitis, quam pœnam pervicacia veſtra ſecundum leges Sinicas ſit promerita? ad Bovetum dein converſus, noſcis hoc ſce-trum, ait, quod manu geſto? non pertinet ad ornatum ullius idoli, neque ad ullam ſuperſtitionem, ſed mihi ſoli ad uſus profanos ex conſuetudine ſerviet. Nemo etiam tam demens eſt, qui virtutem liquam eidem tribuat. An hoc non ſufficit ad eximendos veſtros conſcientiæ angores? peregrini eſtis, & tamen Sinicos ritus melius noſſe vultis, quam nos, qui eos a prima juventute didicimus. Cum am ipſe dignatus ſim, vobis aſſeverare, hoc ſceptrum ad nullum uſum religioſum pertinere, nec quidquam virtutis in eo agnoſci, quæ-nam hæc teneritudo conſcientiæ, quæ vos a more gerendo abſter-eat?

Reſponderunt Patres, vitam quidem ſuam eſſe in manu Impe-atoris, cujus gratiis & clementiſſimæ Religionis protectioni infinitam gratitudinem debeant, paratosque eſſe, omnia obſequia, quæ pote-ſtatis ſuæ forent, exhibere; ſtatutum tamen ſibi, Imperatoris potius gratia, quamvis ſummopere æſtimata, excidere, quin tormenta quæ-cunque & mortem pati, quam committere aliquid, quod puritatem ſanctæ Religionis poſſet lædere. Ita loquebantur Sinenſes iſti ido-olatræ.

Princeps, fidem ſibi necdum haberi ratus, haud leviter offen-ſus, querelam ad patrem Imperatorem detulit. Citantur in diem al-terum in aulam ſacerdotes, qui in trina, quam Societas Pekini ha-bebat, domo degebant. Actum de illis putabant plures, & P. Bo-vetum ceu Majeſtatis reum ad mortis ſupplicium condemnatum iri: & ſane triſtis erat aſpectus cum aulam ingrediebantur: torvæ facies excubitorum, famulorum, & aulicorum boni nihil præſagiebant. Sed mitiſſimus Imperator, leniter increpitos certos eſſe juſſit, ſceptrum illud ad nullum finem ſuperſtitioſum eſſe intentum, ſed mere civi-lem & politicum. Se per 40. jam annos obſequio Patrum eſſe uſum, ſemper tamen, antequam quid mandaret, diligenter examinaſſe, an ſalva Religione ſua, quæ ſancta eſſet, id poſſent facere. Bovetum

autem, ut Principem placaret, aula abſtinere voluit. Patres acta gratiarum actione, novies pro more coram Imperatore & Principe in terram proſtrati receſſerunt, hunc nimbum cito tranſiiſſe lætantes.

Articulus XI.

Nova Perſecutio.

Tſchinmao accuſat Europæos.

At vero anno 1717 res Catholica in majus diſcrimen fuit adducta. Auctor mali erat *Tſchinmao*, Mandarinus, in provincia Quantung, qui Chamhio libellum famoſum (prout olim Jamquamſien) offerre auſus eſt, querelis & calumniis in Chriſtianos plenum. Atque imprimis periculum ingens, ab Europæis Sinarum Imperio imminens, fingit & exaggerat: decem Hollandicas & Anglicas naves, quarum ſingulæ plus centenis tormentis majoribus ſint oneratæ, Macaum eſſe appulſas: quocunque deveniant, ſub prætextu commercii, terras ab illis invadi, & velut proprias occupari: niſi prævertatur, idem fatum, quod India & Philippinæ, Sinam ſubituram. Aggreſſos fuiſſe Europæos Japoniam, ſed fuiſſe retuſos: exſtrui in omnibus provinciis contra Edicta templa, confluere plebem, aboleri veteres ritus, & ceremonias, novam ac falſam religionem paſſim ab emiſſariis & exploratoribus proponi, ut venientibus Europæis copiis, ſeditionem in ipſis Imperii viſceribus concitare poſſint. Quapropter diruenda templa, peregrinos omnes ejiciendos, Sinas ad abjurationem novæ religionis compellendos, exteris non permittendum, ut eodem tempore plures quam unam navim mercatoriam in portus Sinicos adducant, ſi Imperator regnum ſuum ſecurum velit.

Chamhius mendacem hunc libellum Mandarini ſupremis tribunalibus examinandum dedit. Hæc initio in vota illius impia conceſſerunt, mandaruntque, ut templa noviter erecta diruantur, nemo Religionem peregrinam publice profiteatur, omnesque Miſſionarii e Sinis excedant, exceptis 47, qui libertatis litteras accepiſſent. Patres Pekinenſes tam ferali nuntio attoniti, libellum ſupplicem Imperatori obtulerunt, cui ſubſcripſerunt P. Kilianus Stumpf Viſitator, P. Joſephus Suarez Rector collegii, & P. Dominicus Parennin ſuperior Reſidentiæ Gallicæ. Imperator ſententiam tribunalium eatenus temperavit, ut, templis integris, ii Miſſionarii, qui litteras libertatis accepiſſent, Evangelium libere prædicare poſſint, dandasque etiam aliis petentibus, ſi ſe legitimaverint: reliquis Macaum, & inde in patriam

triam eſſe redeundum. Plus impetrari non potuit, ne Imperator videretur concluſum tribunalium penitus convellere. Poſtea tamen Patres noſtri, ne libellus Mandarini Tſchinmao, typis editus, & per omnes provincias ſparſus, noxiam adverſus Chriſtianam legem ideam imprimeret, eundem ſcripto, pariter typis edito, confutarunt. Mandarinus vero accuſator ab officio depoſitus, & in Tartariam relegatus, morte ſibi veneno illata exilium redemit. Anno 1718 plures ſocietatis noſtræ ſacerdotes propter ſervatas conſtitutiones Apoſtolicas proſcripti ſunt: integræ autem communitates a fide ſuſcepta defecerunt. Eodemque anno navis Oſtendana Cantonem venit.

Anno 1720 Pekini obiit P. Kilianus *Stumph* Herbipolenſis e Rheni ſuperioris provincia Societatis Jeſu, tribunalis Mathematici & Artium ſupremus Præſes, vir virtute & doctrina clarus, ac propterea Chamhio Imperatori multo gratiſſimus, & æſtimatiſſimus. Succeſſit eidem P. Ignatius Kögler S. J. e Germaniæ ſuperioris provincia, ceditque in ſingulare inclitæ Germanicæ Nationis decus, quod, licet præſtantiſſimi eſſent in Sinis ex aliis etiam Europæis nationibus Mathematici, Itali, Galli, Luſitani, Sinenſes, Tartari, Imperatores tamen Sinarum, ultra centum jam annos, ex ſola ferme gente Germana Præſides Tribunalis Mathematici & liberalium artium aſſumpſerint, uti Adamum Schall, Ferdinandum Verbieſt., Antonium Thoma, Kilianum Stumpf, Ignatium Kögler. P. Kilian. obit.

Eodem anno 1720 Pekinum venit *Mezzabarba*, Patriarcha Antiochenus, legatus Apoſtolicus, a Clemente XI. ad Imperatorem miſſus, cui in omnibus obſequebantur Patres noſtri Pekinenſes, eique acceſſum ad Imperatorem, quamvis iratum, impetrarunt, utque eum omni cum humanitate & honore exciperet, effecerunt. Cum autem de conſtitutionibus Apoſtolicis circa ritus vellet ingerere ſermonem, Imperator diſcurſum avertit, dicendo: *de hoc alias.* Patres etiam Pekinenſes juſſi fuerant a R. P. noſtro Generali, ut omnem operam impendant, ad permovendum Imperatorem, ut conſtitutionibus Pontificis ſe non opponat; quoniam relatum fuerit ad Papam, Patres Pekinenſes poſſe, ſi ſerio vellent, id impetrare; reſponderunt Patres, vehementer decipi eos, qui hæc ad ſuam ſanctitatem retuliſſent; licet enim apud Imperatorem propter ſcientiam mathematicam aliqua valeant gratia, ita tamen deſtinatum eſſe eidem, ritus veteres retinere, ut nemini fas ſit, ea de re vel verbum loqui; ſatis ſibi laboris, & quidem valde difficilis eſſe hoc tempore invigilare, ne tota Miſſio Sinica peſſum eat. Mezzabarba.

Articulus XII.

Obit Chambius Imp. Juntſchinus filius Miſſionarios ejicit, & Miſſionem Sinicam ferme extinguit.

Obitus Chamhii.

Anno 1722 obiit *Chamhius*, Princeps, ſi politam ſpectes, vere Magnus. Imperium per 61 annos in pace gubernaverat. Singulari prorſus amore & ſtudio indefeſſo a prima juventute in ſcientias ferebatur. Nec tantum omnes Sinicas diſciplinas, ritus, & conſuetudines omnes apprime callebat, ſed Europæas quoque a Patribus noſtris, diſcipuli inſtar diſcebat, uti Geometriam, Aſtronomiam, Chronologiam, Geographiam, Architectonicam, Mechanicam, ipſamque adeo Muſicam, ut non tantum ante omnes Sinarum, qui ante eum fuerant, Imperatores Sinenſes excelleret, ſed Mandarinos quoque doctiſſimos longo poſt ſe intervallo relinqueret.

Elogium.

Nemo etiam Ethnicorum Principum tantam unquam de lege Chriſtiana, quam publice ſæpe laudaverat, æſtimationem conceperat, ſed rationes humanæ ab ea amplectenda impediverant, ut adeo etiam in extremo morbo, quem in venatione contraxerat, nullum Europæum acciret, ſed quarto filio ſuo *Juntſchin* declarato ſucceſſore, contra meliorem animi ſententiam, ethnice perierit.

Juntſchin perſequitur Eccleſiam.

Juntſchin, novus Imperator, idolorum cultor, ſemper alienum a Chriſtianis animum geſſit, neminemque ex Miſſionariis in conſpectum admiſit. Ex fratribus, quos multos habuit, primo & ſecundo genitum, majeſtatis jam a patre damnatos, in arctiorem carcerem conjecit, alios interfici juſſit, alios in exilium ejecit. Eandem ſævitiem in plures Mandarinos exercuit.

Initium a Fokienſi provincia.

Provinciarum Gubernatores, cum adverterent frigidum in Miſſionarios Imperatoris animum, perſequi Chriſtianos cœperunt; & prima quidem tempeſtas Provinciæ *Fokienſi* incubuit, in qua duo ex illuſtriſſimo quodam ordine Sacerdotes, qui nullas a Chamhio libertatis litteras acceperant, zelo ſtimulante & intentione optima plures Eccleſias ædificaverant, utriusque ſexus homines Europæo more (quem Sinenſes abominantur) ſimul in templa ad rem Divinam & inſtructiones admittebant; puellas quasdam ad emittendum Virginitatis votum permoverant, quod pariter Sinenſes indecorum & probroſum putant.

Qua-

Quare a quodam apoſtata, adjectis pluribus mendaciis, delati ad Provinciæ Præſidem, latebras quærere cogebantur; templa autem partim ſunt concremata, partim alias profanata, atque in ſcholas aut delubra commutata. Non ſtitit in provincia illa ruentem impetum perſecutio, ſed per totum Imperium ſe diffudit.

Quippe Zungtunus, ſeu Præſes provinciæ Fokienſis, libellum accuſatione plenum ad Juntſchin Imperatorem Pekinum miſit, legemque Chriſtianam, ceu noxiam Imperio, & ritibus inimicam proſcribi petiit. Imperator hunc libellum examinandum dedit Senatui Rituum, ſemper nobis infenſo, a quo triſti ſententia Miſſionarii omnes (ſolis Pekinenſibus exceptis) Macaum ſunt relegati, dirui juſſæ Eccleſiæ, Religio Chriſtiana ſub graviſſimis pœnis prohibita. Et, quod triſtiſſimum erat, atrox hoc Edictum ab Imperatore fuit approbatum.

Patres noſtri Pekinenſes, conſilii inopes, quo ſe verterent, non inveniebant; triſtis apud eos ſolitudo: amici aut officiis dejecti, aut ad aulæ genium ſe fingentes, amicos ſe fuiſſe diſſimulabant, certe videri nolebant.

Igitur per preces, in omnibus tribus domiciliis ad Deum converſi, redactæ in extremum diſcrimen vineæ, tam amplæ, tam fœcundæ, per ducentos prope annos tot ſudoribus rigatæ, cum lachrimis opem poſcebant. Habito dein communi conſilio, ſtatuerunt, libellum ſupplicem Imperatori offerre; ſed qua via eum ad eundem dirigerent, nulla ratione diſpiciebant. Nullus patebat acceſſus, ſicut a duobus jam annis nulli Europæo patuit: nemo ex Miniſtris acceptare eundem voluit.

Viſum tamen, implorare fratrem Imperatoris decimum tertium, qui ſolus prope apud fratrem gratia valebat. Verum is reſpondit, actum agi, a fratre Imperatore confirmatam jam eſſe ſententiam tribunalis rituum; agnoſcerent gratiam, quod ipſi a communi exilii lege ſint exempti; quid dicturos facturosque Europæ Principes, ſi ad eos venirent Sinenſes, & antiquiſſimas eorum leges & conſuetudines vellent intervertere? Repoſuerunt Patres, per concluſum ſenatus rituum ejusque approbationem Imperatori non eſſe interclaſam viam gratiæ: hanc in iisdem ferme circumſtantiis impertitam a Chamhio patre. Si duo in provincia Fokienſi Europæi exceſſerint, non eſſe æquum, ut tot innocentes eorum culpam luant. Quod ſibi permittatur, Pekini remanere, magnam utique eſſe Imperatoris gratiam, pro qua in libello ſuo ſupplici grates agant, ſed quale ſibi ſolatium relictum, ſi fratres ſuos expulſos, ſimulque Religionem Chriſtianam, propter quam unice, deſertis omnibus, per tot terras & maria in

PP. Pekinenſes ſupplicant.

Sinas veniſſent, omnibusque viribus Imperatori Chamhio ſerviiſſent, in exilium ejectam cernere debeant?

Princeps, erga Chriſtianos non male affectus, ſed ne gratia fratris, fratrum exemplo, excideret, veritus, poſt plures tergiverſationes libellum tandem recepit, & Imperatori obtulit. Qui eo lecto tres Patres, Kögler, Parennin, & Bovet, ad ſe accerſivit (qui primus erat aſpectus Imperatoris) ac ſerio vultu eis propoſuit, Chamhium patrem ſuum nimium detuliſſe Europæis, peregrinis eorum ſcientiis delectatum, & propterea non parum gloriæ ſuæ apud Mandarinos detraxiſſe: non odiſſe ſe doctos Europæos, ac propterea illis Pekini commorationem indulgere: averſari autem turbas in ſuo Imperio, nec concedere poſſe, ut antiqui ritus aboleantur. Delatas ad ſe non tantum a Provincia Fokienſi ſed aliis quoque pluribus graves querelas; quapropter ſe omnino velle, ut omnes Europæi abſcedant, id tamen gratiæ concedere, ut non Macaum, prout ſenatus Rituum ſtatuerat, ſed Cantonem, (extremam Sinarum verſus Indiam provinciam) emigrent, ibique tolerandos, quamdiu quiete & tranquille abſque prædicatione Chriſtianæ legis ſe continuerint.

Reſponſum Imperatoris.

Cantonem ejiciuntur.

Hoc nempe Patres, cum plus ſe impetrare non poſſe cernerent, rogaverant, ut Miſſionarii ſint in propinquo, ſi aura forte ſecundior in futurum aſpiraret. Interea autem, cum Edictum ſenatus rituum per provincias publicaretur, incredibile dictu, quanta acerbitate Gubernatores illud ſint executi: 300 Eccleſiæ dirutæ, aut in profanos uſus converſæ: ultra trecenta ovicularum millia, paſtoribus ſuis orbata, ſqualebant, nec Religionem Chriſtianam profiteri publice audebant, ne iram Imperatoris & Mandarinorum magis accenderent.

Articulus XIII.

Sunici Principes in exilium ejiciuntur, Miſſionarii Cantone.

Non pauci tamen Miſſionarii in variis provinciis occulte remanſerunt, ne pius grex omni prorſus deſtitueretur ſolatio. Quin imo multæ novellæ plantæ agro Domini ſunt inſertæ, eæque nobiliſſimæ, præſertim arbor una procera, in multos ramos extenſa, familia videlicet Regii Principis *Sunu* ſeu *Surniama*, qui Imperatorem propinquo ſanguinis gradu attingebat. Numeroſam hic filiorum nepotumque ſobolem ſexus utriusque procreaverat, quorum plerique, inſtructoribus P. Joſepho Suarez & P. Dominico Parennin baptizati ſunt, patre

Sunicorum Principum conſtantia.

tre eorum, 77 annorum ſene pertinaciter reluctante, non quod legem Chriſtianam odiſſet, ſed quod ſummis in Dignitatibus conſtitutus, iram Imperatoris, & ruinam temporalem Domus ſuæ regiæ timeret.

Dici autem non poteſt, quanta fortitudine, conſtantia, probitate & integritate morum, quanto fervore, & pietatis ſenſu Principes iſti Sunici Religioni Chriſtianæ fuerint addicti. Nihil certe ad ſolatium jucundius, ad imitationem fortius, ad pios animi Chriſtiani motus tenerius illorum conſtantia, quam tum alii, tum præſertim P. Parennin prolixo calamo deſcripſit.

Exilium toti nobiliſſimæ familiæ (*anno* 1724.) ab Imperatore Juntſchin indictum, injectæ catenæ, aſpera quæque ſubeunda. Exultabant gaudio Principes, quod Deus judicaret dignos, qui de calice ſuo biberent. Imo, deſertis palatiis, amplis fortunæ bonis, grandibus muneribus, in Tartariam ejecti, Miſſionarios agebant, omnesque, quantum poterant, ad agnitionem veræ fidei perducebant: ad 70 erant exulum, cum fœminis & famulis, capita, ad Chriſtianam plerique veritatem formati, & dominorum ſuorum exemplo & adhortatione ad omnem probitatem inſtituti.

P. Kögler honoribus augetur.

Interea autem, dum indignatio Imperatoris in agnatum ſanguinem ſæviebat, P. Ignatium *Kögler* non modo in ſupremi Præſidis tribunalis Mathematici munere confirmavit, ſed Rituum quoque in Senatum introduxit, nemine capiente mentem Principis. Romanum *Hinderer*, ex eadem ſuperioris Germaniæ provincia, qui per Sinas, Tunkinum & Cocincinam fuerat Viſitator, in miſſione ſua Tſchangenſi relinquebat, & poſtquam prima tempeſtas detonuerat, Mandarini in variis provinciis, muneribus deliniti, connivebant, cernentes, Pekinenſes Europæos etiam honoribus augeri.

Legati Pontificii.

Venerunt eo tempore (anno 1725) duo legati Apoſtolici, ex ſacro Carmeli Ordine, Pekinum ad Imperatorem, qui, convocatis omnibus Europæis ſacerdotibus, eos in conſpectum admiſit, multaque etiam de religione diſſeruit, quæ prodere videbantur, quod nulli religioni ſit addictus, omnes tamen laudabat, quod ad eundem finem tendant: negabat vexatos a ſe Europæos; quod autem 40 homines Cantonem remiſſi ſint, eorum zelo immoderato eſſe adſcribendum. Cum vero legati de exulibus revocandis ſermonem ingererent, Imperator eundem mox interrupit, ſeque nunquam commiſſurum dixit, ut antiquæ conſuetudines abrogentur; ſatis liberalem ſe eſſe, quod Pekini & Cantone Europæos toleret. Odio habebat religionem Chriſtianam, eo quod conſuetudinum Sinicarum inimicam

cre-

crederet, & diſcordiarum altricem, atque ut Europæi quidam loquuntur, regnum in regno conſtituere niteretur. Nolebat tamen videri erga exteros crudelis: unde gaudebat, quod in Mandarinos poſſet perſecutionis, quam optabat, invidiam detorquere.

In neminem tamen magis (quod cœpi dicere) ſæviebat, quam in proprium ſanguinem, *Surniamam* inquam Regium Principem, jam prope octogenarium, quem cum tota numeroſa ſua familia in exilium ejecerat, quod ex filiis aliquot Chriſtianæ legi nomen dare permiſiſſet.

Educti nobiles hi exules *Furdam* Tartariæ urbem; inde vero acerbe habiti, in diſertum prope nudi & omnium inopes ſunt propulſi, nunquam tamen auditi conqueri, ſed Divinæ circa ſe providentiæ prorſus adquieſcentes, gaudebant pro nomine Chriſti contumeliam pati. Diſperſi dein in varias provincias, novem ſinguli gravibus catenis, a collo pendulis onerati in varios carceres ſunt traducti, ab omni humano deſtituti auxilio. Summum autem eis dolorem attulerat, quod patrem ſuum Surniamam, licet meliora videntem, ſpe tamen ad priſtinam dignitatem redeundi detentum, convertere ad fidem nequiverint: ſine baptiſmo in exilio mortuum.

Exules Principes.

Anno 1726 tres ex Chriſtianis iſtis heroibus ſqualore carceris extincti ſunt, a militante Eccleſia ad triumphantem tranſlati, ſtabiliore corona exornandi; dum interim plurimi per Imperium ſparſi non minora conſtantiæ Chriſtianæ documenta dabant. Sacramenta eis occulte miniſtrabant aliquot ſacerdotes, nati in China, qui mercatorum & opificum ſpecie urbes, oppida, & pagos percurrebant, & propter nativam linguæ peritiam minus erant ſuſpecti. Pekini autem, connivente Imperatore, etiam in templis, caute tamen, Chriſtiani conveniebant, & intra annum ultra decem millia ſacra dape ſunt refecta: multi quoque, præſertim infantes morituri ſunt baptizati. Idem factum Cantone, quamvis occultius. Plures etiam provinciarum Gubernatores varia diſſimulabant intuitu Patrum Pekinenſium, quos ſciebant non tantum tolerari, ſed publicis etiam Dignitatibus ab Imperatore honorari. Anno 1727 in carcere obiit Joſephus Princeps, cujus ſanctitas maxime dilaudatur.

Pro fide mortui.

Ut autem nihil intentatum ad flectendum Imperatoris animum relinqueretur, venerunt Pekinum cum muneribus oratores, a ſummo Pontifice & Rege Luſitaniæ, qui, poſtquam, jubente Imperatore, promiſerant, ſe nec verbum de Religione locuturos, cum honore ſunt excepti, traditaque ultro citroque munera. Tametſi enim Imperator Juntſchius, quantum politiam ſpectat, in bonum & utilitatem

Nova legatio iterum fruſtrata.

tem ſubditorum, optime rem publicam adminiſtraret, Patris patriæ nomen ambiens, averſum tamen pertinaciter a lege Chriſtiana gerebat animum, & Edicta ſua, contra illam emiſſa, executioni dari jubebat. Europæos raro in conſpectum admiſit, &, cum eſſent præſentes, ſolus loquebatur, & quidem ſermone adeo propero, ut nullum Miſſionariis loquendi ſpatium indulgeret. Solus ferme Joſephus *Caſtiglione* S. J. Frater laicus, Mediolanenſis, propter inſignem pingendi peritiam erat acceptus, ut proin deventum ſit eo, ut Sinenſis Eccleſiæ defenſio a penicillo Fratris Laici pendere videretur.

Sed hæc qualiſcunque gratia impedire non poterat, quo minus Imperator perſecutioni Chriſtianæ Religionis, de qua non raro contemptim & impie loquebatur, inſiſteret, nullam de ea ab Europæis mentionem fieri paſſus. Quare Deus, flagello arrepto, immiſſisque graviſſimis calamitatibus, obduratum Pharaonem caſtigavit; nam anno 1730 inſoliti prorſus terræ motus Chinam tantopere concuſſerant, ut cadentes innumeræ ædes ultra quingenta mortalium millia triſti ruina ſepelirent. Aquarum etiam eluviones, quod terræ concuſſiones reliquerant, obruebant, ut adeo fames morbique multa rurſus hominum millia depaſcerent. Vectigales præterea Principes ab obedientia deficiebant. Hos inter *Caldanus*, Tartarorum occidentalium ex magni Tamerlanis progenie Rex, excuſſo jugo, graviſſimum Sinis intulit bellum, quo Sinas & Tartaros orientales, Sinici ſoli abundantia & molitie jam enervatos, grandibus cladibus attrivit. **Pœna perſecutionis.**

Acceſſit ex Europa labes, hæreſis videlicet Janſeniana; ad quam in Sinis & Cocincina diſſeminandam plus viginti ciſtæ, plenæ libris Janſenianis & Queſnellianis, quibus conſtitutio Unigenitus fuit impugnata, clam ſunt illatæ. Sed Patrum Pekinenſium induſtria peſtiferæ merces fuerunt detectæ, & ſuppreſſæ.

Sed anno 1732 atrocior multo procella Sinenſi Eccleſiæ incubuit. Miſſionarii initio Imperii ſui a Juntſchio ex omnibus provinciis fuerant proſcripti: Patres vero Pekinenſes ab eo tandem obtinuerant, ut Cantone, quæ eſt Sinarum clavis, poſſent perſiſtere. At vero eo, quem dixi, anno Cantone etiam migrare, & Macaum navigare atque inde in Europam a Mandarinis Cantonienſibus juſſi ſunt. Creditur Imperator ipſe Juntſchius, Chriſtianæ Religionis oſor acerrimus, occultis litteris ad hoc facinus eos animaſſe; alias non fuiſſe auſuros illis adimere, quod Imperator conceſſiſſet. Prætextus erat, quod contra mandatum ſectam diſſeminarent, Sinarum ritibus inimicam.

Fruſtra Miſſionarii Cantonenſes diverſorum ordinum libellos ſupplices offerre conabantur. Fruſtra dilationem petebant. Intra triduum faceſſere jubebantur. Triſti igitur exilio damnati 30 ex variis domibus Macaum conceſſerunt, relictis ad domos & librorum templorumque ſupellectilem cuſtodiendam Chriſtianis famulis; quibus tamen in carceres compactis ac verberibus exceptis, domus omnes, quas Miſſionarii incoluerant, direptæ ſunt.

Refugium unicum poſt Deum exulibus iterum erant Patres Pekinenſes; qui mæſto nuntio accepto, ſupplices Imperatori acciderunt, quatuor videlicet ipſorum, Patres nempe Kögler, Pereira, Parennin, & D. Petrini, cum Fratre noſtro Caſtiglione, qui demonſtrabant, portum Macaenſem non eſſe opportunum recipiendis Europæis navibus mercatoriis, ſicque peritura commercia. Cumque nihil impetrarent, eo obtentu Imperatoris, quod Europæi indulgentia ſua fuiſſent abuſi, id ultimum rogarunt Patres, ut tot ſaltem procuratores Cantone relinquerentur, quod eſſent neceſſarii ad litteras ac ſcripta ſua aliasque res, ex Europa miſſas, ad ſe Pekinum promovendas.

Obtentum nihil: excedendum omnibus, etiam ſenibus & ægrotis. Igitur præter paucos, qui in provinciis latebant, in tam vaſto regno, ſoli ſupererant, qui Pekini adhuc tolerabantur, 23 Europæi, omnes e Societate Jeſu (exceptis duobus e clero ſæculari, a congregatione de Propaganda miſſis) videlicet octo Galli, ſex Luſitani, quatuor Germani, cum quatuor Fratribus Coadjutoribus. Inquiſitio vero ſevera per totum Imperium in Chriſtianos ſæviit, juſſis omnibus fidem abjurare. Plerique ſibi conſtabant; quin eodem fere tempore Tſchao ex Proceribus Tartaro-Sinicis in carcere, & quod mireris, a non baptizato fuit baptizatus. Hujus exemplum ſecuti ſunt plurimi, ſæviente perſecutionis procella converſi. Miſſionarii per provincias ſparſi de die in naviculis aut alias abſconſi latebant: de nocte prodibant, ſolabantur fideles, hartabantur, ſacramenta miniſtrabant.

Anno 1733 Mandarini Cantonenſes, porrecto rurſus libello Imperatori, graves in Miſſionarios ſpargunt calumnias, variaque eis impingunt crimina, eoque ventum, ut Juntſinus Imperator decerneret univerſalem omnium ſacerdotum, etiam Pekinenſium, proſcriptionem ex toto Imperio Sinico, id maxime, defixa in *Petrinum* acie, exprobrans, quod nullum parentibus aliisque progenitoribus honorem deferrent.

Ao

Accuſationem confutabant Patres, monſtrabantque, crimina, Miſſionariis impacta, eſſe conficta, alienum pariter prorſus a veritate, quod nullum parentibus atque Majoribus honorem deferant. Ad libros ſuos, ad doctrinam, ad funera, exequias, anniverſariam memoriam, ad ſepulchri monumenta, ad preces & oblationes pro defunctis, ad ipſas denique Majorum imagines, domi appenſas appellant, atque Divinum humanumque honorandi parentes præceptum allegant.

Obſtupuit Imperator, cum hæc audiret, juſſitque exhiberi libros, in quibus hæc eorum de honorandis parentibus doctrina contineretur. Sunt exhibiti, & per varia tribunalia circumlata, quin reſponſum, quid de illis ſentirent, aut Imperatori retuliſſent, noſtris communicarent.

Articulus XIV.

Mos Juntſchini. Imperium Kienlungi filii.

Anno 1735 obiit Imperator *Juntſchin*, qui toto Regiminis ſui tempore graviter publicæ rei curæ ſe impendit, artium regnandi non ignarus; ſed Religionem Chriſtianam perſequi nunquam deſiit. Patres Miſſionarios primum Cantonem, poſtea Macaum uſque relegavit: ex quibus tamen plures in Chinam redierunt, ut deſertos Chriſtianos, qui ad carceres, tormenta, & neces conquirebantur, in fide firmarent, & ſacramentis paſcerent. Juntſchini elogium.

Thronum conſcendit ex ultima patris voluntate *Kienlung* filius, qui fratre noſtro Caſtiglione propter artem pingendi, quam amabat, jam ante familiariter uſus fuerat. Sed concepta ſpes vix non concidit, cum porrecto ſibi a Mandarino libello, in Chriſtianam legem iniquo, patris ſui inſiſtens veſtigiis eandem prohibuit (*anno 1736.*) Kienlungus.

Patres Pekinenſes accuſationem confutabant; ſed nullus erat illis ad Imperatorem acceſſus, nec quisquam libellum recipere & offerre voluit. Coacti igitur rurſus per Fratrem Caſtiglione, cui ſoli aditus patuit, illum offerebant Imperatori, qui eo recepto lectoque reſpondit, ſe non Sinenſibus, ſed Tartaris duntaxat militibus Religionem Europæam interdixiſſe.

Verum 25 annorum juvenis Princeps inconſtans, voluptatum illecebris mundique vanitatibus irretitus, ſepoſitis Imperii curis, totum ſe Regni Primoribus, quos ei pater addiderat, permiſit. Hi

autem cum Mandarinis in provinciis, confirmatis actis Juntſchii, Chriſtianos atrociter perſequebantur. Miſſionarii iterum de die in naviculis aut latebris erant abſconditi, noctu autem mutato habitu caute prodibant, ut Chriſtianis ſuccurrerent. Solum Pekini, quod magnæ gratiæ loco haberi debebat, cultus publicus erat permiſſus, quem tamen ipſum etiam caute celebrare oportuit, prout P. Ignatius Kögler, Præſes ſupremi tribunalis Mathematici, anno 1738 in Europam ſcripſit. Diſſimulabatur, quod diebus feſtis in tribus noſtris templis ultra 9000 concurrerent.

Quamvis autem extra Pekinum pergeret ſævire perſecutio; tonarent Edicta, gemerent cataſtæ, ſtriderent catenæ, ſcaterent ergaſtula, tormenta furerent, commendavit ſe nihilominus admiranda Chriſtianorum conſtantia, ſemperque magis creſcebat Eccleſia, per plures S. J. Sacerdotes, in China natos & educatos, qui non tam facile noſcebantur, alioſque propagata. Longum foret recenſere invincibilis fortitudinis exempla, quæ Chriſtiani Sinenſes, verberibus immaniter cæſi tortique ediderunt. Certe primæ Chriſtianitatis heroes redire videbantur.

Anno 1739 adhuc Miſſionarii 29 ex S. J. verſabantur in tribus domiciliis, videlicet in *Collegio* Andreas *Pereyra*, Provincialis ac Rector, propter Matheſis peritiam Mandarinus quinti ordinis. Ignatius *Kögler*, Præſes Tribunalis Mathematici, Mundarinus ſecundi ordinis. Jacobus *Antonini* Mutinenſis. Felix *Rocha* Luſitanus. Antonius *Gogeiſl* ex ſuperiori Germania. Polycarpus *Soſa* Luſit. Epiſcopus Pekinenſis. Carolus *Roſende* concionator templi. *Julianus Chim* Sinenſis Miſſionarius in provincia Pekinenſi. Ludovicus *Fan* Sinenſis Miſſionarius. Auguſtinus *Hallerſtein* Auſtriacus. Præter hos ſacerdotes duo Fratres coadjutores, Joſephus de *Coſta* Neapol. pharmacopola & Chirurgus, & Franciſcus *Stadelin* Tugienſis Helvetus, inſignis horologiorum artifex: univerſim 12 Perſonæ.

In *Reſidentia S. Joſephi* degunt ſex, nimirum Dominicus *Pinheyrus* ſuperior. Xaverius *Frideli* Auſtriacus, concionator templi lingua Sinenſi, qui Imperatoris voluntate mappas Geographicas totius Sinici Imperii confecit. Florianus *Bahr* Sileſius, Muſicæ artis peritiſſimus. Joſephus *Chin* Sinenſis, cum Joſepho *Caſtiglione* Fratre laico, pictore, & Fratre *Moggo* Florentino Statuario: cujus tamen ars a tempore Chamhi Imperatoris non amplius magno eſt in pretio.

Reſidentiam Gallorum incolunt perſonæ undecim, nempe *P. Chulier* ſuperior, horologiorum confector, *P. Parennin*, vir celeberrimus, *P. Gaubit*, *P. Mailla*, *P. Charme*, *P. Entrecolles*, *P. Bouſſel*, *P. Foureau*,

cum

cum tribus Fratribus Adjutoribus, *Attireto* pictore, *Roſſeto* Medico, *Thebolto*, qui cum P. Superiore horologia pro aula conficit.

Extra urbem ſunt duo Miſſionarii de Propaganda. Theodoricus vero *Petrini* in urbe ſuum Sacellum habet. Sunt præterea Moſci non pauci Pekini, qui mercaturæ intenti, Gentilium converſioni parum invigilant; &, ſi quos in famulos aſſumant, iis Catechiſmum, a noſtris Patribus in linguam Sinicam traductum, diſcendum tradunt. Catholici autem ſacerdotes omnes in ſalutem animarum ſtrenue collaborant, radicemque ſaltem Religionis præſidio ſuo in Sinis conſervant. Tametſi autem modernus Imperator patre ſuo ſit mitior, quia tamen Decreta hujus non ſunt revocata, Mandarini Fideles atrociter perſequuntur.

Principis tamen *Sunici* ſeu *Surniamæ* Familiæ, quos Juntſchius, dignitatibus & opibus privatos, Furdam in exilium egerat, aut catenis atque carceribus crudeliter preſſerat, *Kienlungus* liberos dimiſit, bona tamen & dignitates debitas non reſtituit. Unde inopes rerum omnium Pekini deinceps vivebant, id tantummodo ſolatii reportantes, quod ſacerdotes haberent, a quibus ſacra reciperent, atque ad res Divinas opportunius poſſent incumbere.

Imperator a novis, ex Europa advenientibus, Miſſionariis Europæa dona accepit, & Sinica reddidit; quod benevolentiæ ſignum in bonam partem interpretabantur Patres. Maximam vero ſpem reponunt in Joſepho, ex regia familia Principe, fervente Chriſtiano, qui ſummis muneribus adhibetur. Cum filia illius, gentili nupta, graviter ægrotaret, atque is ſacerdoti aditum intercluderet, Princeps ſocer ſacerdoti, ſacrum viaticum deferenti facem prætulit, & reprehenſo genero, acceſſum aperuit.

Articulus XV.

Obitus P. Dominici Parennin, & Elogium.

Anno 1741 pientiſſime, ſicut vixit, Pekini obiit P. Dominicus *Parennin* S. J. ex provincia Lugdunenſi, 77 ætatis anno, vir conſummatæ virtutis & doctrinæ. Profectus eſt in Sinas anno 1698. Quam primum ac Pekinum venerat, Imperatori Chamhio placuit, omnium deinceps ejusdem itinerum comes, ac veluti moderator. Liber illi acceſſus, ac familiaris converſatio. Noverat quippe ma- **Parennini Elogium.**

gnus ille Princeps, amator ſcientiarum ſingularis, æſtimare dotes excellentes, quæ in P. Dominico plenis radiis elucebant.

Nullum erat eruditionis, nullum diſciplinarum ac litteraturæ genus, quo non præcelleret, linguas, Latinam, Græcam, Italicam, Luſitanam, Sinicam, Tartaricam, apprime callebat, & tam prompte, nitide ac eleganter loquebatur, ac ſuam Gallicam. Acceſſit nativa eloquentia atque facundia, qua animos audientium ſuaviter, quo volebat, traxit, ac proin etiam Imperatorem, apud quem ſingulari valebat gratia, in ſua Chriſtianæ legis æſtimatione & protectione ſedulo conſervabat. Et hinc Miſſionariorum cujuscunque ordinis, nationis, ac ſtatus commune erat refugium. Nulla erat accuſatio, quam apud Chamhium non dilueret, Chriſtianorum Amor & Gentilium malorum terror: malorum, inquam; nam boni, ingenio, prudentia, doctrina, virtute, ſuavique agendi modo capti, aut ad aulæ genium ſe fingentes, eximia illum veneratione proſequebantur.

Tantis favoribus non niſi ad tutelam Religionis utebatur; quocunque cum Imperatore pervenerat, præſertim in annua in Tartariam profectione, prima illius cura erat, ut, ubi ubi ſe dabat occaſio, fundaret novas Miſſiones, antiquas, injuriam aut detrimentum paſſas, reſtauraret: primum ipſe fundamentum poſuit ad converſionem Regiorum Principum Surniamæ Domus, qui ſub Juntſchio tanta incredibili conſtantia ſunt paſſi. Plures alii quoque Principes & optimates Imperii ſalutem ſuam poſt Deum ipſius debent ſtudioſæ induſtriæ, imo plus quam decem hominum millia, ab Ethnicis parentibus progenita; erectaque paſſim per provincias templa, aut reſtaurata.

Aſtutas a Mandarinis quæſtiones propoſitas tam dextre velut ex ſtapede novit diſſolvere, ut ex ejus reſponſis Sinenſis Chriſtianitatis ſalus penderet. Europæorum, in Sinas venientium, apud Imperatorem interpretem agebat. Ipſius ore loquebantur Miſſionarii, Nuntii Apoſtolici, legati Regum & Imperatorum, Luſitaniæ & Moſcoviæ. Certe Petrus I, &, quæ ipſi ſuccedebant, Catharina & Anna, grates ipſi dicebant per oratores ſuos pro impenſo illis officio, omnibus grato. Hoc per 40 omnino annos Pekini fungebatur, ſumma Imperatorum & Legatorum voluntate.

Libros variis linguis, præſertim Sinica & Tartarica pro fide Chriſtiana ſcripſit, quibus, prout etiam frequenti converſatione deſiderio noſtram Religionem amplectendi ita accendit, ut, niſi certa pathemata retraxiſſent, Chriſtianum Imperatorem habuiſſemus in Sinis.

Non

Non dedignabatur ille, a P. Dominico in variis artibus & ſcientiis uberius inſtrui, uti in Aſtronomia, Geometria, Geographia, Medicina Chirurgia, Anatomia, Botanica, Hiſtoria Europæa, in moribus, ritibus, regiminis forma variarum gentium; eaque, quæ verbis explicuit, in ſcripta referre debuit. Quæ in Europæis ſcientiarum Academiis, & a celebribus auctoribus edita fuerant litteraturæ monumenta, ſibi exponi petiit.

Apud Juntſchium, cui minor ſcientiarum æſtimatio, & majus Chriſtianæ doctrinæ odium, non tanta quidem gratia valuit; neminem tamen pluris æſtimavit, &, niſi fuiſſet P. Parrennin, totam Chriſtianitatem in Sinis extincturus credebatur. Ultimis tribus vitæ annis graviſſimis morbis fuit afflictus, qui tandem eum anno 1741 ad laborum & patientiæ præmium promoverunt. *Kienlungus* Imperator expenſas in ſolennes exequias, Chriſtiano ritu celebrandas ſubminiſtravit. Funus Principes & Proceres Imperii, etiam Gentiles comitabantur, omnesque ceu virum incomparabilem, de Sinis optime meritum, lugebant.

Novus Imperator, Princeps mitis & manſuetus, ſed Mandarinis obnoxius, non odit quidem legem Chriſtianam ejusque prædicatores, ſed ob reſpectum Procerum perſecutionem diſſimulat, noſtrosque raro in conſpectum admittit, ne Religioni favere videretur. Duo tamen Fratres coadjutores noſtri quotidianum pene ad aulam habent acceſſum; & quia in loco, conclavibus Imperatoris vicino, pingunt, frequenter eos inviſit, & familiariter colloquitur; quia nulla prope alia arte delectatur, niſi pictoria, quamvis duos Mandarinos aliosque ex noſtris in Mathematicis aliisque doctis operationibus officio ſuo fungi velit. Certis autem per annum diebus Europæos in aula convivio recreat, qui honor non niſi præcipuis Mandarinis obtingit.

Hic qualiscunque favor multum fructus ſpiritualis affert; nam a pluribus Provinciarum Præfectis minus ſevere in Chriſtianos inquiritur, minusque ſævitur, quam Juntſchini tempore fieri conſueverat. Pekini vero Religio impune exercetur, confluentibus ad tres Eccleſias noſtras Dominicis feſtisque diebus ad ſacrum officium & conciones pluribus Chriſtianorum millibus. In ſola Eccleſia S. Joſephi, quæ eſt omnium minima, anno 1739 cœleſti dape refecta ſunt ad 6000, baptizati 371.

CA-

CAPUT XXVI.

Introductio Religionis in Japoniam.

Poſtquam S. Xaverius omnes pene Indiarum provincias, ut omnes Chriſto lucrifaceret, fuerat emenſus, cum ſanctis ejus deſideriis orbis videretur minor, ad extremum Japoniæ regnum cogitationes ſuas extendit. Quod iter antequam proſequar, juvat de Imperio illo, & gentis moribus aliqua præmittere.

Articulus I.

Mores Japonum.

Japoniæ Imperium in 66 regna fertur dividi. Tellus magna ex parte eſt frigida, nec admodum ferax. Oriza, ſicut in multis Indiæ locis communis eſt cibus. Triticum ſerunt, ſed ex eo non conficiunt panem more noſtro, bene vero pulmentum. Salubris cœli temperies, aquæ bonæ, quas non bibunt frigidas, ſed calore ferventes. Montibus præruptis frequens eſt regio. Varia effodiunt metalla, quæ peregrinos negotiatores attrahunt. Carne veſcuntur ferina: ovina, porcina, anſerina abſtinent. Piſcibus, cum mari velut innatent, abundant. Capillos pro vario hominum genere abradunt, alii in ſincipite, alii in occipite. Nobiles aliquot tantum capillos relinquunt in occipitio.

Famem, ſitim, frigus, æſtum, vigilias, labores admirabili patientia tolerant. Recens nati vel ſumma hyeme ad fluvium lavandi deportantur, & aſpere educantur. Cibum capiunt genibus nixi, cruribus inſidentes. Paxillis duobus, uti Sinenſes, inter edendum dextre utuntur. Magna apud eos cura munditiei: ad convivia nudis pedibus intrant, ne pavimentum commaculent. Mappis & linteolis non utuntur, ſed ad ſingula fercula nova menſa apponitur ex cypreſſo aut pinu. Vitis uſum ignorant, ſed ex oriza extrahunt ſuccum, vino ſimilem.

Armis dedita eſt illa gens; ea ſunt præter ferream fiſtulam, arcumque & ſagittas, gladius incurvus & pugio, chalybs tam firmus, ut ferrum noſtrum acie ferme illæſa diffindat. Adulti talarem geſtant tunicam verſicolorem. Hanc domi demittunt, prodituri autem in

cali-

caligas ingerunt, ad imum æqualiter laxas, easque circa renes ſubligant nodo. Sermo illis unus, ſed pro varietate regionum in tam diverſas dialectos diviſus, ut difficillimum peregrinis ſit, eundem addiſcere. Aperto capite ſexus uterque incedit: Proceres tamen umbellam geſtant. Color albus luctum, niger lætitiam indicat. Dentes, quo nigriores ſunt, eo pulchriores ipſis videntur. Equum a dextra conſcendunt. Symphoniam noſtram refugiunt. Inter ſalutandum nos caput, illi perlevi crepidarum, aut ſandaliorum excuſſu pedes aperiunt. Advenienti amico nos aſſurgimus, illi ſubſidunt. Nobis gemmæ, illis ferrea aut fictilia vaſa in pretio ſunt. Ægrotis acria, ſalſa & cruda apponunt. Sanguinem nunquam eliciunt, ſano nihilominus & firmo valent corpore. Ingenio acuto, capaci, docilitate, memoria, judicio eminent. Vel pueri, etiam ruſtici, ante ætatem ſapiunt, indolemque minime agreſtem præſeferunt. Maledicta, furta, imprecationes averſantur, famæ gloriæque avidiſſimi, contumeliæ omnis impatientes: ad eas evitandas, reverentes inter ſe honore & officiis certant, caventque, ne ullum timoris, perturbationis, iræ, inconſtantiæ, aut præcipitantiæ ſignum edant. Unde vociferationes & jurgia vix audiuntur: ſed ubi paſſio aut motus inordinatus animum impellit, vox eſt ſubmiſſior & frons hilarior. Nec facile de re ulla conqueruntur, ſed incredibilem in proſperis & adverſis animi compoſitionem oſtendunt. In ipſis adeo puerorum ludis ſenilis prope moderatio & maturitas quædam elucet.

Verum hæc animi bona multis vitiis inficiunt. Magiſtris religionum utuntur Popis, quos *Bonzios* appellant, miris artibus ad fallendum promptis, qui duos ipſis præcipue veteres impoſtores *Xacam* & *Amidam* ceu Deos colendos proponunt. Ut animi motus Japones comprimere videantur, in aſtutiam, calliditatem, perfidiam degenerant. Inde pravum ſimulandi ſtudium, & fallendi certamen, uti quemque peſſime oderunt, ita familiariſſimis oculis intuentur, ſed eos inopinato confodiunt. Compoſito dein vultu, ferro vaginæ reddito, greſſu lento recedunt, tanquam ea cædes nihil ad ſe pertineret. In bello feroces nemini parcunt. Se ipſos non raro occidunt, inciſo in obliquum ventre, &, qui animoſiores videri volunt, decuſſatim. Ipſi etiam interdum pueri, graviore perturbatione commoti, atrox hoc facinus in ſe conſciſcunt.

Res forenſis apud illos propemodum nulla, non Juris formulæ, non reſponſa prudentum, non vadimonia, non Judicum teſtiumve rejectio, non reorum citatio: ſed totum jus in armis conſiſtit, aut placitis Principum; civi cuique in familiam vitæ necisque arbitrium.

Olim quidem omnes Japones uni parebant Imperatori, quem *Dairum* vocabant. Sed is in voluptates & inertiam reſolutus Imperii negotia negligebat. Quare Dynaſtæ & Provinciarum Gubernatores, eo contempto, coronam ſibi quisque impoſuit, ſeque pro Rege geſſit; inde tot regna. Recentiores tamen Imperatores, eos ut plurimum ad obſequium rurſus flexerunt, ut, quamvis ſe Reges dicerent, Imperatori tamen parerent.

Articulus II.

Xaverius in Japoniam.

Occluſa diu fuerat Luſitanis Japoniæ porta, cum tandem mercatores quidam eandem aperuerunt. Ii Cangoximæ in Saxumæ regno familiaritatem contraxerunt cum Nobili quodam, qui *Angerus* dicebatur. Variis hic circa religionem dubiis angebatur. Luſitani ei ſuadebant, ut ſe Malacam ad Xaverium conferret, cujus doctrinam & vitæ ſanctimoniam laudibus extollebant. Is igitur cum Luſitanis Malacam ad Xaverium conceſſit, a quo inſtructus, ac poſtea Goæ baptizatus *Pauli* nomen accepit. Famulorum alter Joannes, alter Antonius appellatus. Primitiæ hæ erant Japonicæ gentis Chriſto conſecratæ.

Quippe Xaverius deſiderium inde concepit adeundi Japoniam, ut eam quoque ad Chriſtum adduceret. Paulo igitur *Camerte* Indicæ Societati præpoſito, Gaſpare *Barzæo* Belga Armuziam miſſo, aliisque Miſſionariis alio diſpoſitis anno 1549 aſſumpto ex Societate *Coſmo Turriano* & *Joanne Fernando* Hiſpanis, cum Angero ejusque famulis navem Sinenſis piratæ conſcendit, atque in Japoniam ſolvit. Exceptus humaniter *Cangoximæ*, Angeri patria, linguæ Japonicæ, perquam difficili, pueruli inſtar diu noctuque incubuit. Poſtquam autem prima illius rudimenta apprehendit, balbutire ad populum cum ſociis cœpit, adjuvante Angero ſeu Paulo, quem Goæ baptizaverat. Rex ipſe benevolum ſe initio præbuerat, & prædicandi Evangelium copiam dedit, commerciorum cum Luſitanis ſpe, ſed cum naves in portum *Firandi* ingreſſas intelligeret, mutata mente, perſequi Miſſionarios cœpit.

Centum Xaverius Cangoximæ baptizaverat. Hos Paulo commiſit, ipſe vero, uni Deo nixus, *Meacum*, urbem principem, cum Turriano & Fernando adire conſtituit. *Amangucium*, peramplam urbem, ubi

ubi pervenit, ſibilanti riſu ludibriisque exceptus eſt. Meacum inde difficillimo itinere, rerum omnium inopes, profecti, tempus minime ſationi Evangelicæ, cum armis & bellis omnia perſtreperent, opportunum invenerunt, Imperatorem ipſum accedere, fruſtra moliti.

Cum autem Xaverius expertus eſſet, Japones externa ſpecie moveri, & animi bona corporis ferme habitu cultuque metiri, Firandum conceſſit, ibique auguſtiores veſtes a mercatoribus Luſitanis accepit, cum litteris commendatitiis Prætoris & Epiſcopi Goani, ac donis, Regibus Japoniæ offerendis. His inſtructus Amangucium rediit, ubi proniores Regis aures nactus eſt, brevique 500, benedicente Domino, baptiſmi gratiam recepere, præſertim, poſtquam Fernandum injuriam, ſpuentis ipſi publica in concione in faciem, tam æquo animo ferre viderant.

Xaverius porro, relicto Cangoximæ Turriano, in regnum *Bungenſe* abiit, quo ipſum comitabantur aliquot nobiles Luſitani. Rex Bungi, cui de Chriſtiana Religione nuntiatum jam fuerat, atque de doctrina & virtute Xaverii, inſigni eum reverentiæ ſignificatione cum tota aula excepit: auditoque ſæpius viro ſancto, non exiguam de Chriſto ejusque lege æſtimationem amoremque concepit, frementibus Bonziis, qui, indignantes, fabulis ſuis & mendaciis larvam detrahi, duos ſubornarunt, ex ſuis doctiſſimos, *Faxiondonum* primum, tum *Fucarondonum*, ob doctrinæ famam tota Japonia celebratum. Diſputatio cum eo habita coram Rege multorum pennis eſt conſignata, eumque exitum nacta eſt, ut Bonzii confuſi recederent, æſtimatio vero amorque Regis erga ſanctam legem adhuc magis accenderetur, nec pauci Nobiles, etiam Bonzii, baptiſmum expeterent. Rex libertatem Religionis Chriſtianæ Edicto ſanxit; conſtructum Deo templum, auctus in dies credentium numerus, non tantum Bungi, ſed etiam *Omuræ*, *Cutami*, *Arimæ*, *Amangucii*, *Cangoximæ*, *Firandi*, *Meaci*, aliisque urbibus & provinciis, accitis ex India a Xaverio novis in vineam Domini S. J. Operariis, Gago, Alcazeva, Almeida, Villela, Sylva &c. Xaverius vero conſtituta Eccleſia Japonica in Indiam rediit, profectionem in Sinas adornaturus, ut in illud quoque vaſtiſſimum Imperium triumphale Chriſti ſignum inferat.

Articulus III.

Propagatio ulterior Chriſtianæ Religionis in Japonia.

Primus omnium Regum, qui Religionem Chriſtianam ſunt amplexi, fuit Rex *Omuræ*, a Coſmo Turriano S. J. inſtructus & baptizatus, *Bartholomæus* cognominatus. Quamvis autem Bonzii grandem adverſus ipſum rebellionem concitarint, in fide tamen conſtans, adjutore Deo, omnes hoſtes ſuperavit, idque effecit, ut non modo aula univerſa, ſed etiam Proceres ac Dynaſtæ, quin plerique ex Bonziis Chriſto nomen darent. Acceſſerunt ex plebejis plerique, ut adeo in ſolo hoc regno anno 1577 ad viginti millia excreſcerent, Rex vero proſtratis idolis, & fanis in Eccleſias conſecratis, neminem in regno ſuo ſuſtineret, qui Chriſtianum ſe non profiteretur. Obiit hic heros ingens Chriſtianæ virtutis anno 1587, eo ſe conſolans, quod initio ſui regni nullum Chriſtianum in eo habuerit, nunc autem nullum habeat ſubditum, qui Chriſtianus non eſſet.

Lentior fuit *Regis Bungenſis* converſio; nam licet Chriſtianam Religionem laudaret, profiteri tamen illam publice necdum voluerat. Conceſſit autem, ut filius ſuus junior, omnibus ornamentis excultus Princeps, eandem amplecteretur, *Sebaſtianus* in baptiſmo appellatus; is cum *Funajum* veniſſet, omnia in urbe idola contrivit, nullo abſterritus aut patris aut gentilium metu. Secutus eſt haud multo poſt ipſe pater *Rex Bungi*, admiſſa profunde in animum doctrina, quam a Xaverio jam hauſerat. *Franciſcus* in baptiſmo eſt dictus, magnarum deinceps virtutum & Chriſtianæ fortitudinis idea: anno 1587 pientiſſime obiit, vitæ 58, baptiſmi recepti 9. Sacræ contemplationi ut liberius vacaret, Caroli V exemplo in ſolitudinem conceſſerat, translata in filium natu majorem regni adminiſtratione. Hic vero quamvis ad tempus magnum religionis Catholicæ deſiderium fervoremque præſeferret, conſtantiam tamen patris non eſt aſſecutus, metu belli inferendi, quod Franciſcus Rex, e ſolitudine ſua progreſſus, feliciter propulſavit.

Taceo converſiones illuſtres alias. Unam tamen, *Juſti* videlicet *Ucondoni* herois magnanimi præterire non poſſum. Is ex præcipua Japoniæ proſapia ortus, magnarumque opum Dynaſta, expenſa Deorum vanitate, uni ſe Deo ejusque cultui tradidit, omnesque ſubditos tum exemplo, tum monitione traxit, plura delubra diruit. Delatus propterea ad Imperatorem, cujus militiæ erat præfectus, gratia ex-

excidit, omnibusque bonis ſpoliatus in exilium ejicitur. Cum parente igitur, uxore & liberis, Manilam in Philippinas diſceſſit anno 1614, ubi anno ſequenti ſancte obiit, mira prorſus conſtantia animique æquitate omnes calamitates perpeſſus, imo ſolatio & gaudio exultans, quod pro nomine Chriſti pati conceſſum ſit.

Cum P. Alexander Valignanus, Viſitator, inſpecto Japoniæ ſtatu, iter Romam adornaret, tres Reges Chriſtiani, Franciſcus Rex Bungi, Protaſius Rex Arimæ, & Bartholomæus Rex Omuræ, ex ſua quisque familia *Legatum* addiderunt ad ſummum Pontificem, qui tunc erat, Gregorium XIII, ſuo nomine ſubjectionem eidem & venerationem conteſtaturum. Principes iſti, vernanti ætate Juvenes, quibus comes & moderator datus eſt *Georgius Loyola*, S. J. Religioſus, natus Japon, cum Valſignano anno 1582. Nangaſachi navem conſcenderunt, primumque Macaum, ac inde Malacam, Cocinum, Goam profecti, magna ubique cum veneratione ſunt accepti, præſertim vero Olyſſipone, & Matriti a Philippo II. Rege, ac Romæ, poſt triennem navigationem a Gregorio XIII, cujus pedes oſculati, Regum ſuorum litteras obtulerunt.

Manantibus præ gaudio lachrymis paternoque affectu amplexus eſt ſenex optimus filios, in extremo oriente Eccleſiæ natos. Mortuus eſt autem Gregorius, legatis Romæ adhuc commorantibus; unde Sixtus V ſucceſſor diſcedentibus dedit litteras ad Chriſtianos tres Reges reſponſorias. Miſit ſingulis ſacræ Crucis particulam cum gladio, atque paterne hortatus eſt ad conſtantiam.

Accepta dein benedictione, poſtquam cives Romani ſunt creati, reditum in patriam adornarunt, Ferrariæ, Venetiis, Parmæ, Mediolani, & quacunque tranſibant, effuſa populi multitudine, ſingulari cum honore excepti, per Hiſpaniam & Luſitaniam reverſi ſunt in regionem ſuam, in quam pervenerunt incolumes octavo peregrinationis ſuæ anno.

Ab ore eorum pendebant Japones, attoniti, cum narrarent Principes, quæ in Europa vidiſſent, urbium amplitudinem ac venuſtatem, templorum nitorem, cultus Divini majeſtatem, aularum magnificentiam, palatiorum ſplendorem, naturæ & artis miracula, cultos ac politos mores, honores ſibi ubique habitos. Alios profecto ſenſus de exteris nationibus concepere, qui ſua ſola ſuſpicientes, longinqua contempſerant.

Proteſtantes, quibus omnis Eccleſiæ ſplendor eſt ſudes in oculis, de hac legatione abjecte ſcribunt, eamque non niſi ad fucum faciendum a Jeſuitis adornatam; Japones illos, ſi tamen fuerint Ja-

pones, non fuiſſe de Familia Regia Principes, ſed viles ac ignobiles homines; non alio uſi argumento, niſi quod odium & livor dictaverat. Quaſi vero tot Luſitani, qui tunc temporis in Japonia negotiabantur, ipſaque adeo Regia Diplomata, non ſint idonei teſtes, qui veritatem comprobent, & Europæi Principes tam fuerint cæci, ut illudi ſibi paterentur. Luſitanorum in Japonia commercia haud multo poſt occuparunt Hollandi, quis autem eorum unquam auſus eſt, veritatem illius legationis inficiari?

Profuit etiam ad placandum Imperatorem Japoniæ; nam cum ille antea adverſus Chriſtianos fureret, intellecto legatorum adventu, curioſitate ductus, Meacum illos ad aulam ſuam accerſiit, atque ſuſpenſa aure eorum narrationes excipiens, concepta de Europa & aulis præſertim æſtimatione, atque auditis honoribus, qui Japonibus fuerant exhibiti, perſequi Chriſtianos deſiit, ingenti Neophytorum & Eccleſiarum emolumento. Omnes autem iſti legati Societatem Jeſu poſtea ſunt ingreſſi, a Valignano, qui eos in Europam ſecum duxerat, ſuſcepti, eorumque unus, Julianus Nacaura glorioſo martyrio fuit coronatus.

Spectatiſſime tunc florebat religio. Tredecim regna cum ſuis capitibus coronas ſuas Chriſto ſubmiſerant, Proceres plurimi atque provinciarum & militiæ Præſides ſequebantur exemplum. Matronarum nobiliſſimarum fervor enituit, ut adeo univerſæ idololatriæ excidium imminere videretur. In agro Domini tam amplo ac fertili laborabant operarii ex Societate noſtra 125, præter multos aliorum Ordinum Religioſos. Erecta Deo templa, & juventuti erudiendæ publica Gymnaſia, primorum Chriſtianorum fervor ubique ſplendebat.

Imperatores ipſi Cubo & Nobunanga apprime favebant ſanctæ legi, ejus propagandæ plenam poteſtatem faciebant; noſtris hominibus familiariter utebantur, præſertim P. Villela, Ludovico Froes, & Organtino, eosque de religione diſſerentes avidis auribus audiebant, Bonzios vero tanquam impoſtores contemnebant, eorumque delubra diruebant, ut adeo non procul viderentur abeſſe a regno Dei. Sed poligamia & pellicum amor, uti apud plures Principes, ponebant obicem. Acceſſit Bonziorum furor. Et *Cubo* quidem, mota a Bonziis ſeditione, *anno* 1565 eſt interemptus, *Nobunanga* vero ſucceſſor, excıſis Idolis & Bonziis, ſe unum adorari voluit; quapropter rebellione concitata in palatio ſuo obſeſſus, atque cum uxore & liberis crudeliter occiſus eſt (*anno* 1587.)

Suc-

Succeſſit *Taycoſama*. Hic humili loco natus ruſtico ſerviebat. Meacum ſubin delatus in famulatum Nobunangæ fuit aſſumptus, valens ingenio & mira corporis agilitate; militiæ admotus, varia artis dedit ſpecimina, eo uſque, ut poſt Nobunangæ ruinam, ſubactis omnibus Japoniæ regnis, ad univerſi Imperii apicem eluctaretur. Chriſtianis initio clementem adeo ſe exhibuit, ut iis Ozacæ templum, & Patribus S. J. Collegium cum Gymnaſio erigeret. Plures in aula Chriſtiani utriusque ſexus verſabantur, præcipua gratia ornati. Nec minus benevolam ſe ſe Regina exhibuit. Chriſtiani autem in immenſum multiplicabantur. Verum tanta malacia immanem brevi tempeſtatem traxit.

Articulus IV.

Taycoſamæ Perſecutio.

Cur Taycoſama ſummam in Chriſtianos benevolentiam in crudeliſſimam tyrannidem ſubito mutarit, cauſa gemina fertur: & quod Luſitanus navem Firando Facatam transferre noluerit, & quod Chriſtianæ Virgines libidini Imperatoris ſervire detrectarint. Inde iræ, oleum flammæ affundente *Jacuino*, homine nefario, olim Bonzio, tunc Taycoſamæ Medico, qui formoſas eidem fæminas adducere conſueverat.

Pependit illico atrox edictum, quo omnes S. J. Miſſionarii Japonia migrare jubebantur (*anno* 1587); at paſtores ovile deſerere detrectantes, a Chriſtianis Principibus Omuræ, Bungi, Firandi, Amacuſæ, & potiſſimum Arimæ ſunt recepti, rebus Divinis & animarum ſaluti, occultius tamen, intenti. Qua moderatione placatus aliquantum Imperator, executionem Decreti non admodum urgebat, ſedataque haud dubie fuiſſet perſecutio, niſi Jacuinus medicus & Bonzii identidem Imperatoris aures malignis criminationibus obſediſſent, atque neſcio quæ Japoniæ pericula a Miſſionariis Europæis & augeſcente in dies Chriſtianorum multitudine inſuſurraſſent.

Accedebant Chriſtiani quidam Europæi, qui ſive ex malitia & invidia, ſive incuria flammæ fomentum addebant. Cum enim Taycoſama, ſubactis omnibus Japoniæ regnis, ad Philippinas quoque Inſulas ambitionem ſuam extendiſſet, litteriſque ad Præfectum miſſis mandaſſet, ut Japoniæ Imperatorem agnoſcens Dominum ſuum tributa penderet; is, tanto bello impar, legatum, hominem Caſtellanum mi-

miſit, quem dudum invidia uſſerat, quod excluſis Caſtellanis ſoli Luſitani commerciis Japonicis fruerentur; Dellianus (id legato nomen) ad Taycoſamam cum muneribus admiſſus, plures contra Luſitanos & Societatis Patres, quos illis nimium favere putabat, querelas propoſuit, exaggerato eorum in Japonia & *Nangaſachi* præſertim ac regno Ximo dominatu, & periculo, Imperatori propterea imminente; dividendam, ut Imperii ſecuritati conſulatur, plures inter gentes commercandi poteſtatem. Hæc aliaque adhuc malignius referebat legati interpres.

Taycoſama exæſtuans ira extemplo juſſit, collegium Nangaſachi & Eccleſiam, quam Societas habebat amplam & elegantem, everti funditus; atque in mores Luſitanorum inquirere. Acuebat tyranni furorem vox incauta navarchi cujuſdam Hiſpani, qui ex Philippinis in novam Hiſpaniam vela facturus, ventorum procellis in Japonicum littus fuit ejectus. Dum Mexita aræ maritimæ Præfectus navem viſitat, armorum apparatum invenit cum mappa Geographica, qua Regis Hiſpaniarum regna ac provinciæ, in Europa, Africa, Aſia, & America ſitæ, erant delineata. Quæſivit Japon, quibus tandem artibus Rex unus tantum terrarum occupaſſet? Reſpondit navarchus: armis & religione: præeunt noſtri, inquiebat, ſacerdotes, & nobis viam ſternunt: Chriſtianis imbuunt ſacris populos, qui deinde in Hiſpanorum ditionem facile rediguntur.

Temerariam vocem Mexita ad Imperatorem detulit cum charta Grographica. Dici non poteſt, quantas in minas eruperit Taycoſama; accuſans longanimitatem ſuam, emittit in omnem partem apparitores, qui ſacerdotes comprehendant, donec renuntiet, quo genere mortis ſint plectendi. Norant noſtri Taycoſamæ indolem, varium, & verſatilem, facilem in iram furoremque ebullire, cum mora vero, & data pro opportuna occaſione per gratos ipſi homines meliori informatione, ſubſidentem. Quare cedendum tantiſper tempori zelumque in publico temperandum exiſtimabant, donec procella deferbeat, ne uno velut ictu 50 annorum labor cum lugenda Japonicæ Eccleſiæ ruina concidat.

Aliter viſum Patribus quibusdam Franciſcanis, qui nuper e Philippinis cum Delliano legato in Japoniam appulſi, zelo accenſi & martyrii deſiderio novum Meaci templum ac Monaſterium moliti, publice prædicare non deſinebant. Quapropter Taycoſama magis adhuc excandeſcens 24 Perſonas, ex quibus tres e S. J. reliqui potiſſimum ex Franciſcana Familia, Meacum primum, ubi eis auricula

fuit

fuit abſciſſa, per varias dein Japoniæ urbes ad ludibrium circumductos, Nangaſachi demum crucibus affigi præcepit.

Sanguis horum Martyrum non tantum non abſterruit Japones a publica profeſſione fidei, ſed vere erat ſemen Chriſtianorum. Tanta quippe eorum multitudo ex urbibus, oppidis, montibus & vallibus, martyrii deſiderio flagrans, convenerat, ut attoniti gentiles de mentis eos poteſtate exiſſe crederent. Nec ignobilis duntaxat vulgus mori pro Chriſto exoptabat, ſed Principes quoque viri & matronæ nobiliſſimæ, quin & pueri ſtupenda prorſus imperterritæ & invictæ fortitudinis dederunt exempla, Divina ita diſponente Providentia, ut in extremis Orientis partibus ferveret religio, dum in Occidente frigeſceret.

Cum Taycoſama cerneret, tot Martyrum ſanguine accendi magis in Chriſtianis Martyrii cupiditatem, quin imo in immenſum augeri eorum numerum, complures etiam Principes, & inter eos potentem Ximi Regem, in cujus ditione eſt Nangaſachium, ad Chriſti ſacra transire, ut Diocletianus olim, deſperans, eam gentem exſcindi poſſe, bellum *Coreæ* regno, Sinarum Imperatori ſubjecto, indixit, in Sinæ interiora inde penetraturus.

Verum eo in apparatu mors eum anno 1598, ne porro ſævire poſſet, oppreſſit, relicto *Fidegoro* ſexenni filio ſub tutela *Dayfuſamæ*, Regulos inter Japoniæ facile principis, reique militaris comprimis gnari, cujus filiam filio ſuo deſponderat. Adjunxit, ut filio ſuo certius caveret, novem Japoniæ Gubernatores. Admiſſus ad morientem P. Rodericius, qui ſaniora Japonico huic Pharaoni conſilia nequicquam ſubjecit.

Articulus V.

Dayfuſamæ perſecutio.

Dayfuſama initio valde faventem Chriſtianis ſe exhibuit; unde anno 1599 & 1600 mirum in modum aucta eſt Eccleſia. At vero cum omnia ferme ſolus pro arbitrio ageret, deſignati a Taycoſama regni Gubernatores, ſe neglectos graviter ferentes, bellum cruentum adverſus Dayfuſamam moverunt, in quo Chriſtiani magnas calamitates ſunt perpeſſi. Vicit ad extremum Dayfuſama, & rejecto pupillo Imperatorem ſe dixit. Fidegorus Ozacæ fuerat educatus, ibique Dayfuſama ipſum obſedit. Omnis Japonia in partes ibat, geſtumque bel-

bellum graviſſimum, Chriſtianis ſane luctuoſum. Potitus tandem eſt victoria Dayfuſama, Fidegoro extincto; ſed anno ſequenti 1616 Dayfuſama quoque interiit.

Dayfuſama plus quam Taycoſama Eccleſiæ nocuit, licet enim hic ferocior eſſet & truculentior, furore tamen & irarum æſtu ſubſidente multa diſſimulavit, quæ prius decreverat. At ille, quo lentius incedebat, eo pertinacius atque nocentius.

Cur autem clementiam, qua Principatus ſui initio Chriſtianos proſecutus fuerat (ſicut etiam Taycoſama) in perſecutionem & tyrannidem converterit, ipſi Europæi occaſionem dabant. Nam per 50 prope annos ſoli Luſitani portus Japonicos frequentabant, commerciisque fruebantur: ſolique Patres Societatis noſtræ ſaluti animarum incumbebant, Miſſionariis aliis Decreto Gregorii XIII. aditu excluſis. Et hoc tempore ſatis quiete negotium converſionis ſecundoque curſu procedebat, ut adeo ultra ſexcenta Chriſtianorum millia numerarentur.

Hiſpani poſtea ex Nova Hiſpania & Philippinis Inſulis advecti, in partem mercaturæ venire cupiebant. Ex his, cum munera offerrent, quæſivit Dayfuſama, quam multæ naves ex Nova Hiſpania in Philippinas eo anno veniſſent (nam illi, ut olim Taycoſamæ, vicina in Philippinis potentia Hiſpanorum non levem incutiebat metum) multas veniſſe reſponderunt, easque armis & militibus refertas. At enim, ſubjecit, quorſum tot milites, tot arma? ad redigendas in ditionem Hiſpanam Moluccas, inquiunt. Vocem temere lapſam excepit Dayfuſama, memor alterius, qua Taycoſamam narravimus efferatum octo abhinc annis; nec dubitavit, quin Hiſpanorum ea mens & Luſitanorum eſſet, ut ſui Regis, non Chriſti proferrent Imperium, totidemque facerent perduelles, quot Chriſtianos. Monendum illico curat Regulum, cujus in portu mercatores Caſtellani conſtiterant, ut omnes ſe in navim recipere cogat, neque in Japonia morari patiatur.

Demum Hollandi quoque, quæſtus faciendi cauſa, navigarunt in Japoniam, in omnem occaſionem, ut Luſitanos Hiſpanosque commerciis dejicerent, ſibique monopolium conſtituerent, intenti. Hanc ſe nactos putabant, cum legatus Proregis Novæ Hiſpaniæ in Japoniam veniſſet, commercii rurſus tentandi cauſa: petiit is facultatem explorandi maris altitudinem, quo tutius e Mexico in Japoniam navigari poſſet. Dum igitur omnia Japoniæ littora nautico perpendiculo luce palam pertentat, ſuſpicionibus & ſermonibus locum dedit, quos ad aures Dayfuſamæ pertulit fama. Audiit Batavicæ navis re-

Juvencius.

ſtorem de Geographia differentem. Quærit ex eo, quid ſibi velint Hiſpani cum iſto perpendiculo, tam diu, tam accurate? an ita mercatores Europæi conſueverint? Reſpondit Navarchus, non tam mercatorum id eſſe, quam militum, neque commercii cauſa id fieri in Europa, ſed belli: addit, Hiſpanos eſſe gentem ambitioſam, & ubique dominandi avidam: Patres Societatis in Japoniam advectos, illorum ſatellites: ab iis regna perturbari ſimulatione pietatis, avocari populos a Principum obſequio, & ad ſubeundum Hiſpaniæ dominationis jugum perduci. Hanc ob cauſam a plerisque Germaniæ Principibus, ab Ordinibus Fœderatis Batavorum, & ab Anglis, tanquam publicæ rei perturbatores expulſos fuiſſe: religionem porro illam, quam docerent, non eſſe veram Chriſti legem, quæ ſolo Dei verbo nititur, ſed variis ſuperſtitionibus & commentis adulteratam.

His attonitus Imperator nullum amplius locum diſſimulationi eſſe putavit, nec tolerandos, quos ipſi Principes Chriſtiani ejeciſſent. Itaque ad extirpandum penitus Catholicum nomen deinceps totus incubuit: ac primo quidem 14 Proceres aggreſſus eſt, eosque, cum in fide immobiles experiretur, in exilium ejecit, illatis in fiſcum omnibus eorum bonis: ſubſecuta eſt brevi poſt proſcriptio omnium Miſſionariorum & Religio Chriſtiana graviſſimis ſub pœnis prohibita. Præfecti provinciarum Ethnici, cognita Imperatoris voluntate nimium diligenter eandem ſunt executi.

Generoſa certamina, victorias, conſtantiam, & heroicam, ſtupendamque prorſus fortitudinem, Chriſtianorum omnis ætatis, ſexus, & conditionis, deſcripſerunt Trigautius, Hazart, Juvencius, pluresque alii: primæ profecto Eccleſiæ martyres reſurrexiſſe videbantur. Quanta eorum contentio, ut in album morti deſtinatorum referrentur! quanta ad tormenta atrociſſima euntium alacritas! tenella virgo, ad palum alligata, ruptis igne vinculis, voracibus flammis jam undique depaſta, collectas utraque manu candentes prunas capiti impoſuit, illudque ſerto & corona cinxit. Et quot heroica id genus exempla! quot hic Agnetes, quas præconio ſuo celebrare poſſent Ambroſii!

Circa annum 1614 perſecutio maxime ſæviit; multi crudeliſſime necati, multi ex omni genere in exilium ejecti. Hos inter e Societate Jeſu 60 cum 50 Alumnis Seminariorum Macaum vecti ſunt, 23 cum Juſto Ucondono ejusque familia in Philippinas, 15 Patres cum 9 Fratribus occultati remanſerunt in Japonia. Petrus *Martinez* Japoniæ Epiſcopus, poſtquam multos ſacris ordinibus conſecravit, & innumeris Chriſtianis ſacramentum confirmationis contulerat, ne ipſius præſentia Imperatorem & ſatrapas gentiles magis irritaret, jam

 an-

ante in Indiam receſſerat. Succeſſit ei Ludovicus *Serqueira*, & huic 1614 mortuo Didacus *Valens*, omnes de S. J. obiit quoque Alexander *Valignanus* Italus Provincialis; de miſſione Japonenſi optime meritus, alterque poſt S. Xaverium Indiarum & Japoniæ Apoſtolus: nec minori laude digni Organtinus, Capralis &c.

Sed nec diu ſuperſtes fuit tyrannus Dayfuſama. Conatus ejus omnes eo collineabant, ut Imperium *Xoguno* filio ſuo pacate poſſidendum relinqueret, ſublato Fidegoro, Taycoſamæ filio, cui tutor fuerat datus. Cum autem occultis fraudibus nihil proficeret, cum ducentis militum millibus eundem Ozacæ obſedit, tandemque arcem cepit. Fidegorus fuga dilapſus interiit, & anno ſequenti (1616) ipſe etiam Dayfuſama, poſtquam filio, Chriſtianam ut gentem penitus exſcinderet, ultimam monitionem reliquit.

Meliori fine vitam malam clauſit *Conſtantinus*, Franciſci Bungi Regis, Chriſtiani illius Herois, degener filius. Is regnum a patre adeptus atque baptizatus, dignum tanto patre filium ſe probavit initio, ſed cum feralia Taycoſamæ Decreta circumtonarent, metu amittendi regni, deſerto Chriſto, ad idola aperte deſcivit, quin Chriſtianos impie eſt perſecutus. At ſenſit ultorem Deum; regno exutus, & in exilium ejectus vix habuit, quo vitam ſuſtentaret. Vexatio intellectum dedit; & quos mundana felicitas clauſerat, calamitas oculos aperuit. Ad veritatem reverſus, præclara ſeveriſſimæ pœnitentiæ virtutumque heroicarum exempla ad mortem uſque dedit, quam oppetiit anno 1605. Simile ferme juſtitiæ & miſericordiæ Divinæ exemplum exhibuit *Protaſius Rex Arimæ*, qui cum toto prope ſuo regno converſus, magnum initio fervorem zelumque religionis præſetulit, ut adeo etiam per legatum ad ſummum Pontificem Greg. XIII. venerationem & ſubjectionem ſuam erga Eccleſiam ſit conteſtatus; ſed procedente tempore in teporem ſubſidens, ut Imperatoris gratia non excideret, egit aliqua, Chriſtiano Principe indigna. At per quod peccaverat, punitus eſt, a proprio filio, quem, Chriſtianus licet & ipſe eſſet, compulerat, ut repudiata uxore legitima Dayfuſamæ proneptem duceret, throno dejectus, atque ejusdem Imperatoris juſſu capite truncatus eſt, poſtquam Dei miſerentis gratia per ſeriam pœnitentiam peccata eluit.

Articulus VI.

Xoguni, & Toxoguni perſecutio atrociſſima, atque Religionis extirpatio.

Dayfuſamæ anno 1616 ſucceſſit filius *Xogun*, qui *Xogunſama* appellari voluit, nihilo patre melior, imo pejor; nam feralia Taycoſamæ & Dayfuſamæ Decreta confirmavit, atque per totum Imperium promulgari juſſit, atrociſſima inſuper tormenta invenit, quibus truculentiorem te tyrannum probaret. Nemini Chriſtiano eſſe impune licuit. Quicunque deprehenſi ad flammas damnati.

Nec ſegniter ii, qui in Europa Chriſtiano nomine gloriantur, rogos Japonicos accenderunt, Hollandi inquam, & etiam Angli, qui, ut commercia ſibi ſolis propria facerent, diligenter collaborarunt, ut omnes Hiſpani ac Luſitani aditu prohiberentur. Unum in eam rem documentum affero. Anno 1620 Joachimus, Chriſtianus Japon, Manila in patriam ſolvens, catholicos aliquot ſacerdotes in navim aſſumpſerat. At Hollandi non contenti hanc navem invadere, ac ſpoliare, Joachimum inſuper & ſacerdotes ad Imperatorem detulerunt, quod contra leges Imperii auſi fuerint, e Philippinis in Japoniam navigare. Excandeſcens Xogunus omnes comprehendi & ignibus exuri juſſit. Hollandi autem, cum omne nomen Chriſtianum eſſet exoſum, non *Chriſtianos*, ſed *Hollandos* ſe dixerunt, egregii Chriſti profeſſores.

Apertum tum plenum crudelitatis theatrum, & quidquid orci rabies ſuggerere poterat, expromptum; cum enim tyranni cernerent, Chriſtianos gaudio exultantes in mortem ire, eorumque glorioſa morte augeri Chriſtianorum numerum, per lenta ſupplicia torquendos decernunt, ut vitæ prodigi mori ſe ſentiant, & tormentorum acerbitas moriendi deſiderium extinguat. Per lentos ignes uſtulabantur, inſuti ſacco in cumulum velut lignorum ſtrues conjiciebantur, ut contabeſcerent; jam in glaciales, jam ferventes lacus nudi mergebantur, ad extremum pedibus in furca ſuſpenſi, capite in terra defoſſo, in nonum aut decimum diem inauditis doloribus plenam mortem trahebant. Nec paſtores duntaxat, uti multi ex Ordine S. Dominici, S. Franciſci, S. Auguſtini, & Societate Jeſu horrendis iſtis ſuppliciis necabantur, ſed oves quoque & agnelli ſine numero mactabantur.

Xogunſamæ tyranno ſanguinario anno 1629 ſucceſſit barbaræ crudelitatis & Imperii hæres *Toxogunſama* filius. Huic ſuggerebant Hollandi mercatores, fruſtra tormentis ac cædibus laborari ad extinguendam peregrinam legem, quamdiu Luſitanorum navibus advehantur novi Doctores, qui ab iis in Japonia clam ſuſtententur: Luſitanis auctoribus ortam conſpirationem Arimenſem. Imperator efferatus, Edicto publicato, Luſitanis (id quod Hollandi quærebant) omni commercio, imo & acceſſu in Japoniam interdixit. Cumque quatuor Legati Macao ad Imperatorem veniſſent, eos comprehendi & necari præcepit. (*Anno* 1639)

Hazart.

Anno 1642 quinque Patres S. J. non obſtantibus expoſitis in omnibus littoribus vigiliis in Japoniam penetrarunt; ſed mox proditi per inaudita tormenta vitam finierunt. Ab anno 1658 ad 62 ſexcenti Japones glorioſo martyrio ſunt coronati; ſacerdotes autem in cryptis ſubterraneis potiſſimum latitantes preſſæ Eccleſiæ, uti primis ejusdem ſeculis, ſe reſervarunt. Aliqui ruſtico habitu amicti currum agentes olera & obſonia circumvehebant, ut in domos Chriſtianorum ſe inſinuare, & animabus proſpicere poſſent. Quidam pro mancipiis ſe gerentes agebant per plures annos remiges, ut tandem in Japoniam poſſint evadere, atque laboranti Eccleſiæ ſuccurrere.

Anno 1663, 68, 69 adhuc multi martyrio ſunt affecti a Toxogunſama tyranno, qui tandem poſt nimis diuturnam lanienam, ad reddendam Deo rationem evocatus eſt, nullo relicto hærede. Unde Imperium ad duodennem alterius ſtirpis Principem eſt devolutum, cui quatuor Gubernatores ſunt adjuncti, a quibus requies aliqua Chriſtianis conceſſa memoratur. Impium quoque mandatum, quo Japoniam ingreſſuri crucem calcare jubebantur, ſublatum dicitur, ut adeo non modica ſpes affulſerit Chriſtianis priſtinam libertatem conſequendi.

P. Cornelius Hazart in fine Hiſtoriæ ſuæ Japonicæ adducit teſtimonium Elſtratii ſcriptoris Batavi de mandato, Batavis mercatoribus & nautis a Societatis Indicæ Præfecto dato: quo videlicet prohibeat omnem externum cultum Chriſti, preces, pſalmos, celebrationem diei Dominicæ ac Feſtorum, ſed ſolo cultu interno contentos eſſe jubeat, ne navigationi & mercaturæ periculum creetur.

Subjungit ex Joanne Alberto de Mandelslo *part. 2 in deſcript. itin. Orient. pag.* 453. Præfectum navis Hollandicæ, anno 1646 in Japoniam appulſæ genti ſuæ nauticæ præcepiſſe, ut, ſi a Japonibus interrogarentur, an Chriſtiani ſint, reſponderent: *non ſumus: ſed veri Hollandi ſumus:* neque ullum externe ſignum edant, unde dignoſci poſſet, quod ſint Chriſtiani.

Invehitur deinde Hazartus in hos Chriſtianos, fidem Chriſti abnegantes: oſtenditque, quales ſint *Evangelici*; cum aperte agant contra Evangelium *Matth.* 10 *&* *Lucæ* 9. Ubi clariſſimis verbis præcipitur externa profeſſio fidei; nam qui erubuerit, Chriſtum confiteri coram hominibus, hunc erubeſcet Chriſtus coram Patre ſuo cœleſti: & dicente Apoſtolo: *ore fit confeſſio ad ſalutem.*

Aſſignat denique diſcrimen inter prædicatores vere Evangelicos, & Miniſtellos, qui ſe dicunt Evangelicos: quid illi fecerint, tulerintque, & quid iſti. Exprobraſſe Præconibus Batavicis Hollandum Nobilem, qui præſens fuiſſet martyrio igniario P. Caroli Spinolæ, unum lignorum faſciculum ardentem ad fidem eis eripiendam ſuffecturum. At Catholicos cum gaudio ad rogos, ad flammas currere.

P. Fontanay Miſſionarius S. J. in Sinis, datis ad P. de la Chaiſſe, Ludovici XIV. Regis Chriſtianiſſimi Confeſſarium anno 1704 litteris, ſcribit, in Japonia ſolis Sinenſibus & Hollandis permiſſum eſſe commercium, nec alium etiam iſtis portum patere, niſi Nangaſachienſem, gemina utrinque arce arcte cuſtoditum. Quamprimum eminus navis conſpiciatur, celocem illico expediri, quæ totam navim exploret, homines ſingulos mercesque ad minutias uſque annotet, atque ad officiales Nangaſachienſes referat, nihilque prorſus eſſe, quod poſſit occultari. Maxime autem explorari religionem: ſubſterni navi egredientibus laminam cupream, cui Chriſti Crucifixi effigies ſit inciſa, hanc a ſingulis nudo pede debere calcari: tum ſcripturam prælegi, execrationibus in Chriſtianam Religionem & impiis edictis plenam. Tam Sinenſes quam Hollandos habere extra urbem proprias ædes, in quibus perpetua cuſtodia ſepti obſerventur, magis tamen iſti quam illi. Si librum aliquem in navi deprehendant, illum ocius in mare projici.

An adhuc ſuperſint Chriſtiani aut monumentum ſanctæ Religionis, quæ ante centum annos in Japonia tam pulchre floruerat, explorari a ſe non potuiſſe: impoſſibile eſſe Miſſionario per tot clauſtra, vigilias, & calcatam impie crucem in Japoniam penetrare.

CA-

CAPUT XXVII.

Itinerarium Caſpari Schillingeri per Aſiam in Indias Orientales.

Sub initium hujus ſæculi Caſparus Schillingerus, Ethlingenſis ex Marchia Badenſi, Chirurgus, in Indiam Orientalem profectionem inſtituit, quam redux in patriam, prolixa deſcriptione complexus eſt. Quæ, cum non parum eruditionis contineat, digna eſt viſa, quam in brevem ſynopſin contraham.

Caſparus igitur, peregrinas regiones viſendi cupidus, P. Wilhelmo Weber, ex Rheni, & Wilhelmo Meyer, ex Germaniæ ſuperioris S. J. provincia ad Miſſionem Malabaricam deſtinatis, ſe aſſociavit, cum Erneſto Hanxleden Novitio. Auguſta profecti, Oeniponto, Tridento, Venetiis, Ferrara, Bononia, ſuperatoque Apennino, Florentia, & Piſa, Liburnum pervenerunt; ubi conſcenſa navi Gallica, Siciliam inter & Africam vecti, Melitam attigerunt, Inſulam, ordini Equeſtri S. Joannis, Rhodo expulſo, a Carolo V. donatam. Urbs eſt permunita, Mahometanorum frænum, Chriſtianorum decus & tutela. In medio magnifica S. Joannis Baſilica & palatium Magni Magiſtri illam exornat.

Ab hac Inſula digreſſi, Creta ſeu Candia ac Rhodo ad lævam relictis, in Cyprum venerunt, rebus omnibus abundantem Inſulam, quam Selymus Turcarum Imperator anno 1567 Venetis extorſit. Nicoſia, Famauguſta, Ceraunia, Salina, Lernica, Paphos, celebriores ſunt urbes. Sicut Melitæ omnia caro, ſic in Cypro omnia propter abundantiam viliſſimo ſtant pretio. Galli, Angli, Hollandi hic ſuos habent conſules, & Patres Franciſcani hoſpitium, quo ſuos, ad ſacrum ſepulchrum pergentes recipiunt. Eſt etiam Cyprus S. Pauli prædicatione & Barnabæ martyrio celebris.

Antiochiam inde, ubi fideles primo cognominati ſunt Chriſtiani, prætervecti *Alexandretam*, in finibus Mediterranei ſitam, appulere. Frequens eſt commerciorum emporium, in quo naves Europeæ in Aſiam tendentes ſolent appellere. Et propterea etiam hic Galli, Angli & Batavi, negotioſæ gentes, ſuos habent Conſules. Exercitium Religionis Chriſtianæ eſt ibidem liberum ſub cura P. Franciſcani. Ab Alexandro M. urbs ædificata dicitur, & ab eo nomen accepiſſe.

Ab Alexandreta terminus proximus erat *Aleppo* (*Berrhœa, Lariſſa, Chalybon*) in Syria, a Tamerlane olim vaſtata. Sicut autem Conſtan-

tinopolis in Europa, Cairum in Africa, ſic Aleppum in Aſia præcipua eſt Turcarum civitas, opulentiſſima commercialis ſtatio, quam Poloni, Itali, Hungari, Galli, Angli, Belgæ, Moſci, Græci, Natolii, Armeni, Georgiani, Medi, Perſæ, Indi, Ægyptii, aliarumque Nationum ex Europa, Aſia, Africa, mercatores & opifices frequentant. Templa Turcica ultra centum numerantur, in quibus Turcæ multo modeſtius devotiusque ſe gerunt, quam Chriſtiani Europæi in ſuis. Cum autem multi ſint in ampliſſima illa urbe Catholici, Patres Carmelitæ, Franciſcani, Capucini, Jeſuitæ, Gallicæ gentis, ſedem fixerunt, ſingulique ſuas habent Eccleſias; in quibus magis Catholicis provident, quam Turcas obduratos convertant. Sedet ibidem Baſſa Syriæ, ſeu Suriſtan, ut Turcæ appellant.

Statuerant ibidem peregrinantes noſtri per Euphratem & Sinum Perſicum, in Oceanum atque Indiam navigare; ſed cum in illis partibus bellum iter intutum redderet, circuitu uſi, per Armeniam & Perſiam profecti, primum *Erzerum*, magnam ſed obſoletam urbem, in majori Armenia ſitam, pervenerunt. *Armenia* in *Turcomanniam* & *Churdiſtanum* hodie diviſa eſt, quæ a Septentrione per Caucaſum a Georgia ſeu Colchide, ab Oriente per Caſpios ſcopulos a Media, ad meridiem per montem Taurum a *Diarbecia*, ſeu *Aſſyria* & *Meſopotamia*, ab Occaſu per Euphratem a Cappadocia ſeparatur. Mediam ſecat mons Antitaurus in Armeniam borealem & auſtrinam; in hac mons *Ararat* viſitur, in quo Arca Noe, poſt diluvium, quieviſſe dicitur.

Poſtquam Miſſionarii barbaram & inhumanam Turciam, in qua multa paſſi ſunt, reliquerunt, & politam, humanamque Perſiam ingreſſi ſunt, veſtes Turcicas, quas induerant, depoſuerunt, rurſusque Europæas induerunt; cum intellexiſſent, ſe magis in his, quam illis Perſis placituros. Marzini in *Georgia*, Perſicæ ditionis provincia invenerunt Monaſterium, in quo centum Monachi ſchiſmatici Græcæ religionis habitant, cum Patriarcha Armeno. Negant proceſſionem Spiritus S. a Filio, Primatum Romani Patriarchæ, beatitudinem ante diem judicii, ignem purgatorii, quamvis pro defunctis orent, uſum in Euchariſtia panis azimi. In reliquis omnibus cum Eccleſia latina conſentiunt, in quantum dogmata ſpectat.

Porro *Georgia* ſeu *Gurgiſtan*, ad mare Caſpium ſita, Mediam & majorem Armeniam atque Caucaſum attingit. Orientalis complectitur provinciam *Carduel*, in qua urbs princeps *Tiflis*: *Dageſtan*, in qua *Derbentum*; *Kachetum*, in qua *Zachanum*. Occidentalis Georgia, olim Colchis & Iberia, nunc *Mingrelia* appellatur.

In finibus Georgiæ eſt *Erivan*, haud procul *Araxe*, urbs celebris, quam anno 1637 Rex Perſiæ Turcis eripuit, arce, æneis machinis, & valido præſidio egregie munita. Suburbia decuplo ſunt urbe majora. Patres Societatis noſtræ Galli ibi habent Reſidentiam, in qua duo ſacerdotes cum fratre laico privato fruuntur Religionis exercitio: ſuſtentati ſunt, ſicut in Turcia, Perſia, & aliis orientalibus provinciis a Rege Chriſtianiſſimo, nec aliter Catholici Europæi appellantur, ac *Franchi*. Baptizandis Infidelium infantibus moribundis potiſſimum lucrum reportant. Memorabilis eſt ibidem fœminarum modeſtia, quæ, ſi mares eis occurrant, tamdiu in partem oppoſitam faciem avertunt, donec præterierint. Porro in urbe habitant Perſæ, in ſuburbiis majori multo numero Armeni Græcæ religionis.

Prætendunt iſti, præſertim qui in monte Ararat degunt, per traditionem ſe accepiſſe, 1. hic Arcam reſediſſe, pluraque illius ſupereſſe fragmenta, in lapides mutata. 2. Noemum ibidem inter filios ſuos orbem terrarum diviſiſſe, & Semo quidem verſus orientem magnam Aſiam, Chamo verſus meridiem Arabiam & Africam, Japheto verſus occaſum Aſiam minorem & Europam pro ſua portione hæreditaria aſſignaſſe, montemque iſtum ſtatuiſſe terminum, a quo ſingulorum ditio inchoaretur. 3. Poſtquam Noe de monte deſcendit, Erivanum conſtruxiſſe, ibique ſedem fixiſſe. 4. Situm hic fuiſſe paradiſum, ex quo, circa montem Ararath, prout legimus Gen. 2, quatuor oriuntur flumina, videlicet *Phiſon*, qui circuit terram Hevilath (nempe Colchidem) ubi naſcitur aurum, & in Pontum Euxinum ſe exonerat; *Gebon*, qui putatur eſſe Araxes, & in mare Caſpium influit: Tigris & Euphrates, qui in Sinum Perſicum ſe evolvunt.

Miſſionarii Meſopotamia, Armenia & Georgia peragrata pervenerunt in regnum *Mediæ*, quæ Armeniam, Georgiam, mare Caſpium, Hyrcaniam, Parthiam, & Aſſyriam attingit. Spectat ad Regem Perſiæ; urbs princeps eſt *Tauris*, quam *Ecbatanam* illam ſuperbam, ab Arphaxat ædificatam, Regum Mediæ ſedem, fuiſſe putant. Omnium prope nationum homines, ſicut Aleppi hic ſua tractant commercia, Ægyptii, Arabes, Turcæ, Armeni, Georgiani, Tartari, Indi, Ruſſi, Itali, Galli, Poloni, Angli, Hollandi. Pretioſiora urbis templorumque ornamenta Solymannus II anno 1535 Cpolim avexit, cum peritiſſimis artium magiſtris. Duo hic Patres Capucini Religionis curam gerunt. Quamvis autem incredibilis Taurisii ſit hominum multitudo, viliſſimo tamen omnia væneunt pretio.

Relicta dein ad lævam *Hyrcania*, regionum illarum propter ubertatem paradiſo, ingreſſi ſunt Parthiam, ejusque urbem præcipuam *Sultaniam*, a Tamerlane dirutam, Regum olim ſedem, qui ſe Sultanos dicebant, nunc autem, ne cum Turcis, hoſtibus ſuis, commune quid haberent, *Chanos*, *Schach*, *Sophos*. Transmiſſo tum monte Tauro, qui per minorem majoremque Aſiam exporrigitur, *Caravanæ* (ſic appellant Turcæ & Perſæ itinerantium ſocietatem, ex multis hominibus collectam) occurrerunt grandes aliæ Parthorum urbes, Caſſinum, Komum, & Kaſchanum, donec 28 Maji 1700 noſtri Europæi in comitatu Legati Ruſſici *Iſpabanum* ſunt ingreſſi, & per tres menſes in domo Societatis noſtræ, Gallicæ nationis, diverſati.

Perſia eſt inter quinque maxima Aſiæ regna, Sinicum nempe, Tartaricum, Mogolicum, Turcicum, & Perſicum, intra Mogoriam, Caucaſum, mare Caſpium, Turciam, & mare Perſicum concluſa. Complectitur Perſiam ſpecifice ſumptam, *Parthiam*, *Suſianam*, *Hyrcaniam*, *Mediam*, *Bactrianam*, *Margianam*, *Arachoſiam*, *Kirmaniam*, *Ormuzium*. Suſiana dicitur ab urbe *Suſa*, in qua olim Aſſverus, aliique Perſarum Reges ſedem ſuperbam fixerant.

Perſæ ſunt robuſto corpore, perſpicaces ingenio, politi moribus, humani in advenas, grati beneficiis; nec matheſeos diſciplinæ ignari. Mercimonia autem potiſſimum exercentur a Chriſtianis Armenis. Polygamia aliqui perpetua, temporali alii contaminantur; aliisque ſecundum interpretationem Aly Alcorani carnalibus vitiis. De transmigratione animarum pariter ineptis deluduntur fabulis. Chriſtianus deficiens ad Mahometiſmum omnia fratrum & propinquorum bona capit. Viget apud eos circumciſio; ſolem tamen non amplius adorant.

Regimen ſicut in Turcia eſt omnino Monarchicum, ad varias ſucceſſu temporum Nationes translatum. *Iſpabanum*, bis a Tamerlane vaſtatum, reparatumque in Regiam evaſit; ſicut olim Thebæ centum portis nitet, octo milliaria Germanica in ambitu cum ſuburbiis complexum, hortis tamen multis diſtinctum. Sacellum habet privilegio Aſyli munitum. Mercatores ex omni natione conveniunt. Res autem vili ſunt pretio propter omnium abundantiam, & artificum multitudinem.

Templum Societatis præ reliquis eſt nitidum, tribus aris variisque ornamentis, ex Gallia allatis, inſtructum: pavimentum panno inſtratum, cum more gentis nudis pedibus ſit incedendum. Quot Dominicis Feſtisque diebus ad frequentem Auditorem habetur concio, alternatim nunc Gallico, nunc Armeno ſermone; permiſſumque eſt,

campana, ex turri dependente, populum convocare. Vicinus quidam Perſa, cui gravis erat hic ſonus, a Rege petiit, illum interdici. Reſpondit Rex, curaturum ſe, ut non amplius ipſi ſit moleſtus; miſſoque lictore caput illi amputari juſſit. Domui Societatis contiguum eſt Gymnaſium, in quo ad centum adoleſcentes Europæi Latina, Gallica, & Armena lingua imbuuntur. Cum autem magna ſit Mahometanorum in templis ſuis modeſtia ac reverentia, Catholici eandem in Eccleſiis æmulantur.

Cum Miſſionarii ad iter ſe accingerent, *Bittus* Gallus, Babyloniæ Epiſcopus, apparatu ſacro eos large inſtruxit: Boſſetus vero dives mercator catholicus, patre Gallo, matre Armena natus, Societatem in Malabariam euntium ex ſolis Chriſtianis collegit, quibus ſacerdotes noſtri, quandocunque ſe dabat occaſio, Miſſam dicebant.

Iſpahano migrantibus prima magni nominis urbs occurrit *Schiras* ſive *Siras*, metropolis olim Perſiæ, ab Alexandro M. vaſtata. Sunt in ea Patres Auguſtiniani ex Luſitania, & Carmelitæ ex Italia, tres itidem commercii gratia conſules, Gallus, Anglus, & Batavus: altera Zelminar, olim *Perſepolis* celeberrima, quam Alexander M. in gratiam ſcorti redegit in cineres: tertia Abaſſia ad Sinum Perſicum. Tribus inde milliaribus in eodem Sinu eſt *Ormus*, ſeu *Ormuzia* Inſula, a Luſitanis olim occupata, in qua Gaſpar *Barzæus*, a S. Xaverio Goa miſſus, magno cum fructu Evangelium prædicaverat. Sed Abas Rex Perſiæ anno 1623 ope Anglorum & Hollandorum eandem Luſitanis eripuit, commercio in Kirmaniam translato, quo Angli & Hollandi egregie utuntur, illi quidem ſerico & goſſipio, hi vero aromatibus negotiantes. Ormus vero Urbs & Inſula de ſe ſterilis fuit deſerta, ſola arce, quam Luſitani ædificaverant, ſub præſidio Perſico retenta.

Duo Patres Miſſionarii, Wilhelmus Weber & Meier, qui hactenus, ut in Malabariam pervenirent, tantum terrarum fuerant emenſi, tantasque moleſtias exhauſerant, Sinui Perſico commiſſi, cum diu noctuque ægrotis inſerviſſent, lue & ipſi, quæ in navi graſſabatur, correpti, conſumptique ſunt, in conſpectu ferme termini, ad quem omnibus votis anhelabant. Omnes in navi pientiſſimos hos viros deplorabant, Schillingerus præſertim Chirurgus, qui eorum beneficiis hactenus vixerat. Navigavit ille nihilominus, relicta ad lævam Cambaya, Suratam, in regione Guzurata locatam, ſub ditione Mogoris.

Surata eſt urbs magna, commercantium in Indiis frequens emporium, in quo negotiantur Turcæ, Perſæ, Judæi, Arabes, Abiſſini,

In-

Indi, Galli, Angli, Batavi, aliæque Nationes Europææ. Solum telonium hic ducenta ducatorum millia importare in ærarium Mogoris dicitur. Merces autem ſunt ſericum, goſſipium, linum, ebur, gemmæ, vaſa porcellana, fabæ thermopotæ, lapis Bezoar, qui in ſtomacho Indicorum animalium naſcitur: adhæc mala Granata, Punica, Aurea, Citrina, aliique fructus diverſiſſimi. Incolæ ſunt perquam humani, præſertim erga peregrinos. Religio eſt libera: Chriſtiani, Ethnici, Mahometani in una platea habitant. Catholicus Divinus cultus a Patribus Societatis Jeſu & Capucinis latino ſermone peragitur. Ethnicorum varia eſt conditio: eorum Popæ aliqui molles, in ſpurca ſcelera projecti, aliqui extreme in victu & veſtitu rigidi. Animalia, quaſi Numen illis quoddam ineſſet præcipue vaccas, ridiculo cultu proſequuntur: vel vermiculum occidere nefas ducunt: quin hoſpitalia pro iis erigunt. Pythagoræ fabulis de metempſicoſi ſunt imbuti: in vaccam tranſire maxime exoptant. Mahometani autem Mogores interpretationem Alcorani longe aliam ſequuntur, nempe *Hembeli*, Turcæ Omari, Perſæ Aly, Tartari Schafei. Unde tanquam hæreticos ſe mutuo inſectantur.

Conſcenſa tum navi, & anchoris ſolutis, relictoque ad dextram *Dio* Luſitanico munimento, in quo Societas noſtra habet collegium, prout etiam Damani, perventum *Goam*, principem Luſitanorum in Indiis urbem, egregie munitam, Archiepiſcopi & Proregis ſedem, in qua varii Religioſi Ordines ſuum habent domicilium, Patres Societatis, præter plura Seminaria, Collegium, Academiam, Domum Profeſſam, & Novitiatum, unde tot in Indiam, Sinas & Japoniam Chriſtiani heroes prodierunt.

Navigatum inde prope Calecutum, quod proprium Regem Ethnicum habet, quem *Zamorinum* appellant: prope item *Cranganorem*, & *Cocinum*, quod anno 1662 Hollandi Luſitanis eripuerunt, relictis ex politicis rationibus Jeſuitis in ſuo Collegio & Scholis. Prætervecti pariter ſunt *Travancorem*, Culam, & promontorium Commorinum, donec in Inſula *Ceylano* appellerent, Indiæ velut paradiſum. Pertinuerat ad Luſitanos, ſed Hollandi eos ejecerunt, ejecturi etiam Jeſuitas, niſi omni conatu obſtitiſſent Catholici incolæ, eos animarum curatores habere certi, quos ſibi dediſſet S. Xaverius. Retinet tamen adhuc partem Inſulæ Rex Ethnicus. Abundat autem Ceylanum auro, argento, cupro, plumbo, ferro, gemmis, margaritis & unionibus.

Per Sinum Gangeticum in *Bengalam* iter dein inſtitutum, quæ magno Mogoli eſt vectigalis: multi Europæi mercatores hic ædes ſuas & officinas habent. Commendatur incolarum humanitas, quamvis plerique ſint Ethnici.

Tandem Schillingerus, receptus in navem Gallicam, per Ponticherium in ora Coromandelis, Promontorium Bonæ ſpei & mare Atlanticum in Galliam, indeque poſt triennem profectionem Etlingam patriam ſuam rediit.

LIBER SECUNDUS.

Status Africæ.

CAPUT I.

De Africa in genere & Ægypto in ſpecie.

Africa, grandis mundi pars, ingenti terrarum tractu ultra tropicum Capri excurrens, mari Mediterraneo, Erythræo, & Oceano concluditur. Magnæ peninſulæ formam præfert, cum in ſola Ægypto, magno illo iſtmo, mari rubro & mediterraneo interjecto, continenti adhæreat. Cum æquator mediam interſecet, zonæ torridæ tota propemodum ſubjecta, portione non admodum magna ultra tropicos protenſa, ingentibus caloribus æſtuat; unde, ſicut ferarum beſtiarum eſt feraciſſima, ita & nigrorum hominum, qui belluarum naturam ferme imitantur; neque enim alia ſub ſole gens tam barbara, eos ſi populos & terras excipias, quæ maribus & fluminibus, uti Nigro ac Nilo irrigantur. Prout enim ibidem gleba eſt fertilior, ita indoles minus barbara, ſed per Europæorum commercantium conſuetudinem magis manſuefacta: Caſres ſi demas, moris ſui ferocis retinentes. Triplo major eſt quam Europa, quamvis propter deſerta triplo forte pauciores in ea ſint homines.

Regna & provincias multas continet; & quidem ex parte Boreali Mediterraneo adjacent *Ægyptus*, (quam Nilus interfluens mire fœcundat) & *Barbaria*, etiam antiquitati notiſſima. Nam Ægyptus cum

cum Scythis & Phrygibus de vetuſtate originis concertat. Oſiris, Chami filius, primus illius Rex fuiſſe traditur, ſub bovis ſpecie *Apis, Serapidis*, aut *Jovis* Hammonii nomine cultus: *Jo* vero, ejus uxor, ſub nomine *Iſidis*, in Mythologia ob adulterinos Jovis amores famoſa. Reges Ægypti tunc omnes *Pharaones* appellabantur, quamvis peculiaribus etiam ſuis nominibus inſignirentur. *Orus I.* Joſephum regni Gubernatorem conſtituit. *Seſoſtris*, ſive Seſac, orbem victoriis emenſus, atque ſeditione in Ægyptum revocatus, a Colchorum tandem Rege victus eſt. *Orus II.* cum Iſraelitas inſequeretur, mari rubro hauſtus. *Sethoſis* victricia arma per Septentrionem & Orientem circumtulit, ut adeo Ægyptus non raro valide concuſſerit Aſſyriorum Imperium. Judæi, in medio poſiti, jam in hanc, jam in illam partem inclinati, ab utraque vapulabant.

Pharaonibus extinctis *Duodecemviratus* fuit inſtitutus, donec ex his unus, Pſammiticus collegas ſub jugum miſit, & Ariſtocratiam rurſus in Monarchiam mutavit. Verum Cambyſes, Cyri filius, Pſammiticum Regem cum tota Ægypto Imperio Perſico ſubjecit.

Cum autem Alexander M. Perſicam Monarchiam ſubegiſſet, Ægyptus quoque Græcorum jugum ſubiit. Poſt mortem Alexandri, cum ejus Duces provincias inter ſe diſtribuiſſent, regnum Ægypti *Ptolomæo Lagi* obtigit, omneſque deinceps Reges *Ptolomæi* ſunt appellati. Ptolomæus *Philadelphus* notus eſt a grandi Bibliotheca, Alexandriæ inſtructa, & 70 Interpretibus, qui ſacra Biblia ex Hebræo in Græcum verterunt.

Magna deinceps & frequentia orta ſunt bella inter Ægypti & Syriæ Reges; nam quo plura inter eos contracta ſunt connubia & affinitates, eo plura ſunt jacta bellorum ſemina, jam Syris in Ægyptum, jam Ægyptiis in Syriam irrumpentibus, & velut pro dominis ſe gerentibus, donec a Romanis, diſcordiis iſtis ſe in rem ſuam miſcentibus, regnum utrumque periit.

Ultima, quæ regnum Ægypti tenuit, fuit *Cleopatra*, quæ, ut regnum ſibi magis firmaret, Marco Antonio, Romano Triumviro, adulterinis nuptiis ſe conjunxit. Sed *Actiaca pugna* ab Auguſto Octaviano, altero Triumviro ſuperata, ſe ipſam cum Antonio interemit; omniaque in poteſtatem Romanorum ſunt devoluta. Ultimum quippe erat Regnum Ægyptiacum, in quo tandem Monarchia Græca penitus defecit.

Facta igitur Æpyptus ſub Auguſto Romani Imperii provincia; Sæculo III Zenobia Regina Galieno eandem eripuit, ſed Aurelianus, victa Zenobia, recuperavit. Anno 640 ad Arabes Saracenos eſt devolu-

voluta, qui ſub nomine *Calipharum* illam regebant. Primus eorum fuit *Omar.* Ægyptii dein pulſis Arabibus ſibi ipſi Caliphas elegerunt, donec a *Sultanis* Babyloniis ſubacti ſunt. Potentiſſimus eorum *Saladinus* anno 1187 capta Jeroſolyma Chriſtiano ibidem regno finem impoſuit.

Cum autem molles Ægyptii minus eſſent ad bellum habiles, Sultani Circaſſos ſervos, barbarum & ad arma duratum hominum genus, conduxerunt. Chriſtianorum quoque infantes, Mahometanis fabulis imbuti, ad hanc militiam educabantur. Acceſſeruut multi a fide apoſtatæ. Hæc colluvies *Mammelucorum* nomine compellabatur, & hodiedum deſertores fidei *Mammeluci* vocantur. Fœx iſta militaris ad tantas denique vires excreverat, ut ſubacta Ægypto Regem ſibi proprium deligeret. At vero anno 1517 *Selimus I Turcarum Imperator*, everſo Mammelucorum regno, Ægyptum ſubjugatam, Turcici Imperii provinciam conſtituit, futuram, ſicut dudum ante fuerat, Conſtantinopolis horreum: atque in hoc ſtatu hodiedum perſeverat; quamvis Baſſæ, Ægypto præfecti, non raro ſeditionem moverint.

Princeps Ægypti civitas eſt *Cairum*, ad Nilum ſita, & inter maximas orbis urbes numeranda. Triurbe conſtat, 24000, ut fertur, plateis, totidemque fanis. Incolæ plerique ſunt Mahometani, multi tamen etiam Copti, Neſtoriani, & Græci Schiſmatici, pauci vero Catholici. Cairum ex ruderibus antiquæ *Memphis*, in Hiſtoria celebratiſſimæ, ſurrexit. Superba illa quondam urbs Regum Ægyptiorum faſtum oſtentabat, Pyramides inquam, portentoſæ magnitudinis, quarum una per quinque ſtadia fuiſſe extenſa ſcribitur, atque inter ſeptem mundi miracula computata. Sed, quod Coloſſo Rhodio, Dianæ Epheſinæ templo, Arthemiſiæ Mauſolæo, Muris Babylonicis, hortisque penſilibus Semiramidis, *Pharo*, turri luminoſæ, quam Ptolomæus Philadelphus in Ægypto conſtruxerat, eidem accidit. Tempus edax, ad ſubſtructionum humanarum ludibrium, omnia devoravit. Idem *Alexandriæ*, urbi poſt Cairum in Ægypto celeberrimæ, ad oſtia Nili ſitæ, evenit; nam plurimum a priſtino ſplendore deſcivit, præſertim poſtquam Luſitani, nova inventa via, merces Indicas ab hoc emporio derivarunt alio. Copti hic ſuum habent Patriarcham, qui jurisdictionem in Abyſſiniam uſque exporrigit. De Ægypti antiquitatibus plurima referunt Herodotus in Euterpe, & Diodorus Siculus l. 1. ſect. 2.

CA-

CAPUT II.

De Barbaria.

Articulus I.

Adumbratio Regionis.

Prælongus, ab Ægypto ad fretum uſque Gaditanum ſecundum Mediterraneum exporrectus terrarum tractus, paradyſus olim Africæ, *Barbaria* hodie merito dicitur, tracta haud dubie a barbarie, in quam degeneravit, nomenclatione.

Olim, ſicut hodie, diviſa erat in varias provincias, ſed ſub diverſis nominibus, in veteri Hiſtoria notiſſimis. Nam proxima Ægypto erat *Libya*, & *Cyrene*, ubi hodie regnum eſt *Barcanum*: ubi olim *Carthago*, hodie eſt *Tunetum*; ubi *Numidia*, nunc *Tripolis* & *Algerium*; ubi *Mauritania*, nunc regnum *Marochii* & *Feſſæ*.

Carthago potentiſſima erat Reſpublica, Romanæ æmula; Numidia & Mauritania proprios Reges habebant. De quibus poſtea plura. Sed Romani has terras occuparunt. Sæculo V Vandali, Germanicus ad Balthicum populus, per Galliam & Hiſpaniam Duce *Genſerico* in Africam evaſerunt, atque pulſis Romanis, hiante jam undique Imperio, regnum ſibi conſtituerunt. Huic Sæculo VI finem impoſuit Juſtinianus I Imperator, per Beliſarium victo vinctoque *Gilimere*, Rege Vandalorum ultimo.

Sæculo VII Saraceni non tantum Ægyptum, ſed totam oram illam maritimam occuparunt, & Sæculo VIII ipſam etiam Hiſpaniam. Subjecti autem erant magno Aſiæ Caliphæ, donec abjecto hoc jugo independentem poteſtatem uſurparunt. Per varias tamen familias tranſiit, bellis inteſtinis in bonum Chriſtianorum inter Mauros graſſantibus.

Ex his turbis quatuor in Barbaria enata ſunt regna, *Marochianum*, *Algerianum*, *Tripolitanum* & *Tunetanum*. *Marochianum* etiam *Imperium* dicitur, quod *Feſſanum*, *Taffiletanum*, aliaque minora regna ſub ſe comprehendit. A 200 annis imperavit familia Scheriffiana. Anno 1727 obiit ex illa Muley Iſmael anno æt. 84, relictis 4 filiis, qui perpetuis bellis parricidalibus inter ſe digladiabantur, donec *Muley Abdala* coronam reliquis extorſit; ſed eadem rurſus ſpoliatus eſt anno 1734 a fratre Muley Ali ope nigrorum. Sed Abdala, comparatis vi-

ribus fratrem rurſus dejecit, cum immani provinciarum vaſtatione & rerum omnium confuſione.

In extremitate regni Feſſæ ad fretum e regione Gibraltariæ ſita eſt Septa, jam dudum ab Hiſpanis Mauris erepta, quam iſti 36 annos obſederunt.

Algerii, Tuneti, & Tripolis Reges a piratis Turcicis dejecti ſunt, regna autem verſa ſunt in tres Reſpublicas, ſeu potius tres urbes prædatorias, quæ Turcarum Imperatori vectigales, piraticam exercentes totum mare Mediterraneum rapinis infeſtum reddunt. Ludovicus XIV Rex Chriſtianiſſimus priore ſæculo omnes tres urbes, quod inſolentius ſe gererent, igniariis pilis caſtigavit.

Regimen eſt Ariſtocraticum, ſub duce, & ſenatu, quem Divan appellant, ſub Turcarum protectione, quorum ſectam profitentur. Inter Chriſtianos Principes necdum conveniri poterat, ut nidi iſti Harpyarum exſcinderentur communi opera; imo nec deſunt, qui muneribus navigationum ſecuritatem ab eis emant.

Oranum, in Algerianorum finibus ſitum, ſingularia habuit fata; nam anno 1509 a Cardinale Ximenez Saracenis ereptum, ac ſæpe fruſtra ab illis oppugnatum, non niſi anno 1708 flagrante in Hiſpania gravi inter Chriſtianos bello, expugnari potuit. At anno 1732 ab Hiſpanis fuit receptum.

Articulus II.

De Bellis Punicis.

Quoniam celeberrima fuit Carthaginenſium Reſpublica, juvat hic aliquid ſpeciatim diſſerere. Dido Tyriorum Regis filia, fratris inſidias fugiens, in Africam appulſa, in ora ejus maritima, e regione Siciliæ *Carthaginem* conſtruxiſſe traditur, adjecta arce, quam *Byrſam* dixit. Hæc urbs, tyrannos paſſa, in amplam ac potentem Rempublicam deinceps ſurrexit. *Pœni* dicti ſunt, & regio, quam incolebant, terra *Punica*; unde etiam tria, quæ cum Romanis geſſerunt, *Bella Punica* ſunt appellata. Gens utraque magnis incrementis augebatur: Carthaginenſes jam extra Africam, in Hiſpaniam & Siciliam arma proferebant. Romanorum animos & ſpes extulere populi in Italia devicti, Vejentes, Faliſci, Hetruſci, Samnites, Galli, Tarentini, ſub jugum miſſi, rejectus in Epirum Pyrrhus, Gallia Ciſalpina jam prope domita. Reſpublica utraque alterius acceſſiones æmulo, quin

& livido oculo reſpiciebat. Timebat utraque, & timebatur. Periculum igitur faciendum virium.

Primo bello Punico occaſionem & cauſam dedit *Sicilia*, ad quam ceu mediam & fœcundum horreum gens utraque obtutum defixerat. Pœni jam turbis, poſt mortem Agathoclis in eadem exortis, ſe miſcuerant, icto cum *Hierone*, Syracuſarum Rege fœdere. Invaſi *Mamertini*, eorumque urbs Meſſina. Implorati Romani veniebant ſociis auxilio. Tunc primum navibus maria ab iis trajecta. Meſſina in fidem recepta: abſtractus a fœdere Punico Hiero, ſocius deinceps Romanorum fidus. Victus a *Duillio* conſule, ſtationariæ pugnæ aſſueto, Pœnus in mobili elemento, hoc eſt, ſuo.

Fugientem in Africam Pœnum perſecutus *Attilius Regulus*, tantis cladibus affecit, ut trepidatum ſit Carthagine. Sed Xantippus Lacedæmonius Dux creatus, atque Spartana virtute Punicas artes fulciens, victori victoriam eripuit. Superatus Regulus captusque, Romam pro pace impetranda a Pœnis legatus, pacem diſſuaſit, atque, quod juraverat, Carthaginem redux, abſtracta cute dilaniatus eſt, præferens libertati & vitæ ſuæ amorem patriæ, grandeque relinquens documentum, fortia agere & pati Romanum eſſe: quid ni & Chriſtianum? & quid amore cœleſtis patriæ?

Ab ea Romanorum clade reductum a Pœnis bellum in Siciliam. Victi denuo Pœni primum a Metello, dein a Puteone, denique a *Luctatio Catulo* pacem poſt 24 annorum cruentum bellum ſerio flagitarunt. Data ea lege, ut Sicilia decedant, Africæ finibus ſe contineant, ſummam pecuniæ in damnorum compenſationem pendant. Sicilia, Syracuſano Hieronis regno excepto, Romanis provinciis accenſa.

Facta cum Pœnis pace Luctatius Catulus templum Jani clauſit 500 annos poſt U. C. Sed Liguribus, Iſtris, Inſubribus, aliisque Galliæ ciſalpinæ populis, necdum ſatis domitis, bellum moventibus, haud multo poſt rurſus apertum eſt. Multo graviſſimum vero a Carthaginenſibus bellum incubuit, quod *Punicum ſecundum* fuit appellatum, tempore quidem brevius primo; nam 18 duntaxat annos tenuit, ſed armorum ardore multo atrocius, contendentibus duobus fortiſſimis populis de orbis Imperio, hinc Scipione, inde Hannibale per artes bellicas in[c]areſcente.

Hannibal quidem, Amilcaris filius, novennis jam puer odium in Romanos juraverat ad aram. Cum 23 annos natus eſſet, ſupremus Carthaginenſium Dux creatus in Hiſpaniam irrupit, ibique *Saguntum*, ſociam Romanorum civitatem, expugnavit. Hæc cauſa pro-

xima belli: remotior gentis utriusque ambitio & æmulatio; honeſtior tamen Romanis; quia Carthaginenſes excurrendo Punica fide in Hiſpaniam pacem fregerunt.

Hannibal, relicto in Africa & Hiſpania valido præſidio, per Gallias & Alpes, aceto, ut fingitur, perroſas, in Italiam penetravit: ubi quatuor grandes victorias a Romanis reportavit: primam ad *Ticinum*, victo Scipione patre, cujus caput a filio, adhuc prætextato, defenſum: ſecunda ad *Trebiam* Sempronium proſtravit. Tertiam ad *Thraſymenem* Flaminii temeritas peperit, qui cupiditate pugnandi ſe totum Punicæ fraudi offerens, docuit, etiam in armis non ſufficere ſolam fortitudinem, ſed requiri mentis quoque in ducibus conſilium. Quarta omnium maxima clades accepta eſt ad *Cannas*, ignobilem in Apulia vicum. 50 millia Romanorum cum conſule *Æmilio Paulo* cecidiſſe dicuntur.

Perierat ſane Roma, ſi Hannibal, ea cum victore exercitu petita, uti vincere, ita victoria frui didiciſſet. Sed is Capuæ ſuas Cannas invenit, non ferro victus, ſed molli voluptate, qua enervatus miles vinci cœpit, cunctatione primum *Fabii Maximi*, cui propterea *Cunctatoris* nomen adhæſit; quod cunctando reſtituit rem, tum etiam felici *Marcelli* audacia. Ita ab uno Pœnorum peccato Roma proſtrata ſtabit, & ſtans Carthago cadet.

Nam verſa inde fortunæ rota, clades deinceps Hannibalem excepere. Capuam illam ſuam oppugnari & capi vidit, vindicatam in cive Pœni amicitiam. Quis animi ſenſus, cum avulſum fratris *Aſdrubalis* caput, qui cum 80 millibus Pœnorum in Italiam fratri auxilio venerat, ante Romanorum caſtra præfixum intueri, & cum eo 50 millia cæſa intelligere, ſe vero in Aprutium, Italiæ angulum retruſum cernere debuit?

Quanta denique clades & ruina Hannibalis & Carthaginis a Lucio Cornelio *Scipione*, in quo uti virtutum omnium ſplendor eluxit, ſic felicitatis bellicæ decus enituit. Recepit is Hiſpanias, ubi quatuor belli Imperatores cum ſuis exercitibus profligavit, ultra juvenem prudens, fortis & caſtus. Certe ea gentilis homo in florente ætate integritatis & pudoris argumenta dedit, quæ multis Chriſtianis ruborem incutiant. Eximiæ pulchritudinis fœminas, ſibi adductas, ne aſpexit quidem.

Conſul creatus a ſenatu petiit, ut ex Italia in Africam transferre bellum ſibi liceat. Ingrata & periculi plena viſa eſt petitio, præſertim Fabio Maximo, qui vehementi oratione, deſpecta ejus ætate juvenili, temeritatem inconſultam, ut loquebatur, corripuit: per

mul-

multos jam annos hærere in Italia Hannibalem, nec ab ullo Imperatore potuiſſe expelli: ſatis Scipioni fore gloriæ, ſi id efficiat, quod nullus adhuc potuit. Reſpondit modeſte Scipio, effecturum ſe id, ſed trahendo, non trudendo. Satis per tot annos Pœnorum armis preſſam & vaſtatam eſſe Italiam: transferendum bellum, premendum hoſtile ſolum. Vix arſura Africæ tecta, revocandum ex Italia cum copiis Hannibalem. *Extat pulcherrima ejus oratio, in ſenatu habita, apud Livium.*

Senatus nullum Scipioni in Africam exercitum decernere voluit, poteſtatem tamen fecit omnibus, qui ſub eo militare vellent, & expeditionem ſuſcipere. Magnus ad eum illico ultra exſpectationem Senatus fit confluxus. Trajicit in Africam: revocatus imperio Senatus Carthaginenſis Hannibal, qui flens Italiam deſerit. Fit pugna atrox, vincitur a Scipione, relegatur in Aſiam. Petunt Carthaginenſes pacem. Data ea lege: nullum bellum abſque conſenſu Senatus Romani ſuſciperent, navium numerum ad triginta reducerent, reliquas cum elephantibus & transfugis Romanis traderent.

Multa alia in Africa geſſit Scipio, qui *Africanus* exinde dictus, *Maſaniſſam*, Numidiæ regno a Carthaginenſibus & *Syphace* ſpoliatum, cum in Africam veniſſet, ſibi conciliavit, partaque victoria, cujus pars non parva fuit, regno reſtituit; quem deinces conſtantem amicum & ſocium Roma fuit experta, *Syphax* vero Rex Romam vinctus eſt miſſus. Hujus uxor erat *Sophoniſba*, quæ ne Romanis dederetur, ad Maſaniſſam confugit, eique ſe conjugem obtulit. Captus formæ illecebris, & precibus Maſaniſſa, eam ſibi uxorem a Scipione petiit. At Scipio pulcherrima oratione, quæ pariter extat apud Livium, Regem dehortatus eſt, ne rem hanc, nomine ſuo indignam, committat, & fœminam, non niſi per uſurpationem Reginam, populique Romani nunc captivam ducat. Etiam in ſe (addit Scipio) laude aliqua digna fortaſſe Maſaniſſam æſtimare, ſe autem nihil æſtimabilius ducere, quam continentiam & victoriam ſui ipſius. Maſaniſſa, quamvis ægre, paruit. Sophonisba vero, ne in triumphum Scipionis Romam duceretur, ſe ipſam confodit.

Sicilia tota hoc bello provincia Romanorum facta eſt. Nam Hieroni, Syracuſarum Regi, fido Romanorum ſocio, mortuo ſucceſſit Hieronymus, qui ad Carthaginenſes defecit. Quare Romani eam urbem per Marcellum expugnarunt; ſimulque cecidit *Archimedes*, machinarum miniſter, multo peritiſſimus, qui difficilem eam oppugnationem Romanis fecerat. Tota quoque Hiſpania eo bello ad Roma-

nos rediit. *Plautus* vero ſervus per ſuas comœdias populo Romano applauſit.

Finito bello Punico ſecundo ad bellum uſque Punicum tertium, Romani arma in orientem verterunt, geſto contra Regem Macedonum & Antiochum Magnum Syriæ Regem bello, prout memoratum ſupra. Lucio Scipioni Aſiatica decreta provincia. Huic frater Africanus legatus additus: hic apud Antiochum cum incidiſſet in Hannibalem, ibidem exulantem, quæſivit ex illo, quem ſummum belli Imperatorem judicaret? reſpondit Hannibal, Alexandrum M. quoniam is totam Perſarum Monarchiam evertiſſet, & victorias ſuas ultra Indum & Gangem protuliſſet. Quem ſecundum cenſeret? Pyrrhum nominavit, quo nemo aptius aciem ſtruxiſſet. Tertio loco ſe ipſum poſuit: inſtat Scipio: quid ſi autem me viciſſes, quo ordine te collocaſſes? repoſuit Hannibal: tunc enim vero omnium primo loco, etiam ante Alexandrum & Pyrrhum me poſuiſſem.

Africanus Romam redux, confecto feliciter bello cum Antiocho, repetundarum eſt poſtulatus a Tribuno plebis. At is indignum ratus, tot palmarum heroem, qui Hiſpaniam, Africam & Aſiam Romano populo aperuit, ſenatusque Principem, qui omni vita integerrime eſt verſatus, a furioſo homine in jus vocari, deſerta ingrata civitate in exilio obiit. Idem contigit Hannibali, qui ab uno loco in alium fugitivus eodem tempore exul porrecto ſibi veneno extinctus eſt. O res humanæ!

Cum Carthaginenſibus poſt primum bellum Punicum 40 annis pax tenuit, poſt ſecundum 50. Sed gens ſuperba ſe victam ægre ferens, intra pacis limites ſe contineri non eſt paſſa. Quare reſumpſit arma, id Romanis dans crimini, quod Maſaniſſæ Numidiæ Regi ſemper magis faviſſet quam ſibi: injurias & damna, ab eo Carthagini illata, non vindicaſſet, nec cohibuiſſet. Maſaniſſam igitur bello aperto ſunt aggreſſi.

Romæ deliberatum, an Carthago ſit exſcindenda. Cato Cenſorius delendam putavit, Scipio Naſica diſſuaſit, ut urbs æmula virtutem Romanam & diſciplinam militarem ceu cos ſemper acueret. Prævaluit Catonis ſententia: miſſus in Africam exercitus, qui arma ſibi a Carthaginenſibus tradi poſtulavit. Tradita ſunt. Sed cum cives juberentur urbem deſerere, & in remotiora a mari loca emigrare, lamentis & furore omnia complerunt: ſervos dimittunt liberos, diu noctuque arma cudunt: fœminarum capillis funes pro navibus texunt, defenſionemque acerrimam, deſperatione armatam, objiciunt. Eruptione ex urbe ſæpius facta plurimos Romanorum cædunt, claſſemque eo-

eorum concremant. Miſſi in Macedoniam ad Pſeudo-Philippum & in Hiſpaniam ad Celtiberos, Romanis rebelles, legati, conducti ex omni Africa milites, fuſæ ſæpius ab *Aſdrubale* Romanæ legiones; tertioque jam anno bellum trahebatur.

Igitur Romani, quibus ſolenne erat, initio vinci, ad extremum vincere, majori vi atque prudentia id bellum agendum rati, *Scipionem Æmilianum*, ædilitatem tunc petentem, extra ordinem conſulem creant, & cum ſupplementis in Africam mittunt. Nec ſpes eos fefellit. Nam Scipio reſtituta, quam priores Imperatores neglexerant, diſciplina militari, dimiſſisque cum ignominia ignavis, copias urbi admovet, eamque expugnat, & evertit. Multa millia in Byrſam arcem fugientium, ut ſanguini parceret, liberos dimittit. Aſdrubal Dux captus eſt; multi ſe ipſos concremarunt. Atque hoc pacto *bellum Punicum tertium* finitum eſt.

Cecidit igitur, rerum humanarum fato, funditusque everſa eſt ſuperba illa *Carthago*, Romæ terror, per 700 annos rerum per orbem geſtarum gloria inclita. Scipio ipſe tantæ urbis ruinæ illacrymaſſe fertur, idemque fatum Romæ vaticinatus. Carthaginenſis Reſpublica, ductis in Africam coloniis, provinciæ Romanæ formam induit. Imperator Auguſtus novam excitavit Carthaginem, Primatu totius Africæ claram, quam tamen poſtea Saraceni ita ſunt depopulati, ut hodie vix amplius rudera illius ſuperſint.

Porro *Scipio Æmilianus* ob everſam Carthaginem Africamque domitam dictus eſt *Africanus Junior*, ad diſtinctionem Cornelii Scipionis, qui ob Hannibalem victum appellatus eſt *Africanus Senior* ſeu *Major*. Hujus filius adoptavit Æmilianum, unde Scipionis nomen aſſumpſit. *Æmilianus* autem dicitur, quia natus erat ex gente *Æmilia*; nam pater ejus fuit Paulus Æmilius Macedonicus, cum quo Perſeum vicit; avus vero Æmilius conſul, qui ad Cannas cecidit.

Idem Scipio Æmilianus præter Africani etiam *Numantini* nomen accepit; nam cum Numantia, celebris in Hiſpania ſine muris civitas, per 13 annos a Romanis Ducibus fruſtra fuiſſet oppugnata, creatus iterum conſul Æmilianus, ſicut Carthaginem, ita *Numantiam* evertit. Romam redux, omnia plena turbis propter leges agrarias, quas Titus Grachus Tribunusplebis, homo auram popularem captans, rogaverat, invenit. Plebs contra ſenatum, ſenatus contra plebem inſurrexerat. Scipio Naſica, e ſenatu ſurgens, Titum Grachum occidit. Scipio Æmilianus interrogatus, quid ea de cæde ſentiret, reſpondit, *jure cæſum videri*. Altera die mortuus in lecto inventus eſt. Suſpicio erat, a propria uxore fuiſſe extinctum, Titi & Caji Gracho-

rum

rum ſorore. Sic cecidit magnus ille heros, Africæ & Hiſpaniæ domitor; utrique devotus Palladi; nam *Polybium* ex Græcia præceptorem accerſiit, celebrem deinde Romanæ conditorem Hiſtoriæ, & per Lælium ex Africa *Terentium*, qui terſo latinitatis nitore theatra Romana animaret.

Articulus III.

De Bello Jugurthino.

Punici tertii belli tempore mortuus eſt *Maſaniſſa* Rex Numidiæ octogenarius, perpetuus Romanorum amicus & bellorum ſocius, relictis tribus filiis, Micipſa, Manaſtabili, & Guluſſa. His poſterioribus duobus brevi extinctis, regnavit ſolus *Micipſa.* Reliquit autem Manaſtabilis filium *Jugurtham*; hunc nepotem ſuum Rex Micipſa eodem cum propriis filiis ſuis Adherbale, Hiempſale cultu habuit: imo poſtquam ab expugnatione Numantiæ magna cum Scipionis commendatione in Numidiam redierat, in filium eundem adoptavit, æquali cum patruelibus futurum jure.

Micipſa mortuo Jugurtha Hiempſalem interficit. Fit bellum. Victus *Adherbal* regnoque ſpoliatus, Romam ſe confert petiturus auxilium. Verum Jugurtha, probe gnarus, raros ſupereſſe in ſenatu Curios & Fabricios, ſed omnia Romæ auro eſſe venalia, majorem Curiæ partem pecuniis jam corruperat. Igitur Adherbal impetrare plus non potuit, quam ut legati mitterentur in Africam, qui deteriorem regni partem eidem concederent.

Verum Jugurtha, homo inquietus juxta ac turbulentus, hanc quoque regni portionem Adherbali erepturus, eundem ſicut antea Hiempſalem ejus fratrem, crudeliter enecat. Hic tandem Roma, juſtitiæ olim cultrix tam ſancta, qualisque videri adhuc volebat, æquiorem ſententiam admiſit. Rejecti Jugurthæ legati, decretumque in eum bellum, quia videbant Romani, devicto Jugurtha Numidiam provinciam Romanam fore.

Oſcitanter, ſoluta militari diſciplina, per aliquot annos bellum geſtum a Romanis Ducibus, a Jugurtha non raro cæſis. Tum vero, cum Romani in populi probrum cederet toties vinci, Metellus conſul, qui *Numidicus* propterea dictus eſt, in Africam miſſus, Scipionis exemplo diſciplinæ nervum magis intendit, commiſſoque prælio Jugurtham, quamvis Romana, quam probe didicerat, arte pugnaret,

ret, ſuperavit. Sed debellare hominem, per montes vagantem & deſerta, non ita pronum erat. Ex improviſo erumpebat & cædebat, interim vero agros & tecta uri patiebatur.

Cum itaque bellum traheretur, Cajus *Marius*, qui Metelli tunc legatus erat, Romam profectus, homo licet novus eſſet, conſulatum obtinuit, provinciaque ei Africa decreta. Sed cum neque is Principem vagum verſutumque vi aperta poſſet vincere, in terra Punica fraude Punica uti in Pœnum ſtatuit, quæ hunc in modum eſt adornata.

Jugurtha *Bocbum*, Mauritaniæ Regem, ſocerum ſuum, in belli adverſus Romanos ſocietatem pertraxerat. Cum autem is cerneret, res generi in dies arctiores fieri, ſibi metuens, legatos de pace miſit ad Marium conſulem. Is Lucium *Syllam*, ſuum tunc legatum, ad Bochum miſit. Conventum cum eo, ut Jugurtham quoque, ad pacem velut componendam, invitaret: nihil in ſocero fraudis ſuſpicatus gener, comparuit. At repente a Bocho ſocero comprehenſus, Syllæ eſt traditus, ductusque Romam in triumpho Marii eſt circumductus, & fame demum enecatus. Extinctum in eo Maſaniſſæ genus. Numidia vero in provinciam Romanam abiit, quæ poſtea etiam variam fortunam ſubiit; nam a Romanis tranſiit ad Vandalos, a Vandalis rurſus ad Romanos, a Romanis denique ad Saracenos Mahometanos. In Numidia ſita fuit Tagaſte cum Hippone Regia, illa S. Auguſtini patria, hæc ejus Epiſcopatu celebris. *Bellum Jugurthinum eleganter ſcripſit Saluſtius.*

CAPUT III.

Ulterior Africæ Deſcriptio.

Proxima Barbariæ regio eſt *Biledulgerid*, ab Ægypto ad mare uſque Atlanticum in longum protenſa: hordei, dactylorum, camelorum, equorum, aliorumque pecorum ferax. Habet ſuos regulos, Barbariæ ut plurimum vectigales. Incolæ potiſſimum Mahometani ſunt & Judæi.

Zara, deſertum a Nubiæ regno ad mare Atlanticum extenſum, *Libya* olim *interior*, trigidum, leonum, aliorumque monſtrorum patria, quorum naturam incolæ æmulantur. Subjecta eſt ipſi Tropico Cancri.

Nigritia pariter in mare occidentale longo tractu excurrit. A Nigro fluvio interfluente, ſicut *Ægyptus* a Nilo fœcundari dicitur: unde multum orizæ, lini, goſſipii, mellis, cupri & auri gignitur. Europeæ Nationes nigra emunt mancipia, quæ in Americam transvecta agriculturæ, aliisque ſervilibus laboribus addicuntur, non modica contentione, penes quem ſit jus hujus quæſtuoſi commercii. In plura autem regna omnes hæ terræ ſunt diviſæ.

Sequitur meridiem verſus *Guineæ* regnum; quia ab occidente & meridie mari alluitur, admodum fertile, præſertim ebore, frumento, quod bis in anno metitur; ſacharo, ære, elephantibus, ſimiis &c. corio, cera, pipere &c. Unde complurium Europæorum avaritiam, aut lucri cupiditatem traxit, qui varias ibidem arces conſtruxerunt, portusque pro navibus. Uti Angli, Hollandi, Dani, Brandeburgici &c.

Reliquam Africam ampliſſimis ſpatiis occupat magna *Æthyopia*, quæ olim complexa eſt regnum Congo, Loango, Monomotapæ, Cafreriæ, quæ *Æthyopia exterior* appellabatur: Interior vero continet Zanguebariam, Nubiam, & Abyſſiniam.

Congi & *Loangi* regnum infra Guineam & Nigritiam ad Oceanum Occidentalem ſitum in Zona torrida, fertiliſſimum, licet Æquator medium interſecet, magnoque caloris æſtu torreat. Luſitani in eo varia loca obtinent.

Monomotapæ ampliſſimum Imperium 20 Reges vectigales numerat, inter omnia Africæ regna cenſetur ditiſſimum, propter largas auri & argenti fodinas. Capricorno ſubjacet. Incolæ ſunt atri coloris, & ut plurimum Idololatræ. Nilus ibidem oritur.

Cafreria, prælonga littoralis in Promontorium Bonæ ſpei excurrens Africæ pars, duobus velut brachiis Monomotapæ Imperium amplectitur & includit. Incolas habet maxime feros & barbaros, qui ferarum inſtar in ſpecubus habitant.

Proxima Cafreriæ orientali eſt *Zanquebaria* & Adelum regnum, longo pariter littorali tractu ad mare Arabicum porrecta. Eſt in illa *Moſambicum*, urbs ad Luſitanos ſpectans, ſuperato Capite Bonæ ſpei, ad reficiendas naves, & vires per quietem reparandas opportuna: & cum aurum, argentum, ambram, ebur, & ebenum terra producat, commerciis frequens.

Nubiæ regnum, Nili aquis irriguum & fœcundum, Ægyptum attingit, Zaram & Abyſſiniam, auro & ebore dives, proprium Regem habet. Incolæ Mahometani potiſſimum ſunt & Judæi.

Denique *Abyſſinia* ſeu *Abaſſia*, Æthyopia in ſpecie dicta, ampliſſimis ſpatiis iis, quas dixi hactenus provinciis interjacet. Ab Imperatore regitur, quem *Preſbyterum Joannem* appellabant, ſed nomine generali *Neguz* eſt dicendus. Genus ſuum a Salomone ducit, & Regina Saba. Candacen quoque Reginam, cujus evnuchum Philippus Diaconus baptizaverat, Æthyopiæ Reginam faciunt. Incolarum plurimi ſunt copticæ religionis Schiſmaticæ, habentque proprium Epiſcopum, Patriarchæ Alexandrino ſubjectum. Tellus præter frumenta &c aurum & gemmas profert.

Circum Africam multæ ſunt *Inſulæ*. Maxima omnium eſt *Madagaſcaria*, in Orientali Oceano, Zanguebariæ obverſa. Luſitani, qui eam anno 1506 detexerunt, Inſulam S. Laurentii appellant: Galli vero Inſulam Delphini, quia in ea arcem hujus nominis poſuerunt, ad tegenda ſua commercia. Incolæ ut plurimum ſunt Idololatræ & Mahometani, & a pluribus Principibus reguntur. Ferax eſt ſolum goſſipii, croci, ſaccari, tabaci, auri & gemmarum.

In mari Atlantico, e regione Biledulgerid prope Tropicum Cancri viſuntur Inſulæ *Canariæ*, ſive *Fortunatæ*, Hiſpaniæ Regi ſubjectæ: præcipuæ ſunt 1. *Canaria*, urbs ejusdem nominis, Epiſcopatu & Gubernatoris ſede nobilis. Vinum, ſacharum & aves Canarias Europæ ſuppeditat.

2. *Teneriſa*, omnium optima, ſupremi Gubernatoris ſedes, valde fructifera & populoſa. Verum anno 1704 & ſequenti mons *Picus*, qui totius mundi altiſſimus habetur, tanta evomuit incendia, ut accedente motu terræ, multa mortalium millia miſere interirent.

3. Inſula *Ferri*, *Palma*, *Gomera*, aliæque plures, minoris quidem ſunt momenti, omnes tamen variorum fructuum feraces: in aliquibus ter in anno ſegetes meti dicuntur, ut adeo merito *Fortunatæ* dicantur. Multi primum Meridianum in his Inſulis, atque inde gradum longitudinis inchoant.

4. Inſulis Canariis accenſeri ſolet Inſula *Madera*, Luſitaniæ Regi parens, quæ ob florentem ſuam venuſtatem, paradyſi quandam ſpeciem refert. Abundat frumento, vino, ſacharo, melle, aliisque divitiis. detecta eſt a Luſitanis anno 1420.

Ad Regem Luſitaniæ ſpectant pariter *Inſulæ Capitis Viridis*, quæ olim *Heſperides*, *Gorgones*, & *Gorgades* fuerunt appellatæ. Sitæ ſunt infra Canarias in Zona torrida, e regione Nigritiæ in Oceano Atlantico. Abundant hortenſibus fructibus, vino generoſo, ſale, re pecuaria, carnibus ferinis. Aura tamen fruuntur minus ſalubri. Præcipua eſt Inſula S. Jacobi. Nomen hæ Inſulæ derivant a Promon-

torio ſeu Capite Viridi, quod e Nigritia in Oceanum excurrit, multisque milliaribus ab Inſulis iſtis diſtat.

Inter Africam & Americam mediæ jacent Inſulæ *Azores*, quæ etiam *Terceræ* dicuntur a *Tercera* Inſula præcipua, item *Flandricæ*, quia a Flandris ſunt inventæ. Sunt numero ſeptem, montoſæ, ſed frugiferæ: ſpectantque ad Luſitanos. Ingens in iis copia accipitrum; hinc etiam *Inſulæ accipitrum* appellantur.

CAPUT IV.

Introductio Religionis in Regnum Feſſæ & Marochii, & reliquam Barbariam.

Duo hæc regna, quæ uni hoc tempore ſubjecta ſunt capiti, liberales olim, etiam ſub Saracenis, artes excoluerant, magnosque viros, medicos præſertim nutriebant, puta Avincennam, Averroem, Albumazarem, Razin. Secta eſt Mahometana, in varios tamen ramos diffuſa, pro diverſa Alcorani interpretatione. Plurimi quoque Judæi, a Ferdinando Catholico ex Hiſpania, & Emmanuele Rege ex Luſitania pulſi hic conſedere: multo autem mitius habentur, quam Chriſtiani, qui in diram ſervitutem aut tetros carceres abſtracti contabeſcunt, niſi ſint, qui eos redimant. Non raro etiam ſæva tyrannis Chriſti cultores ſuſtulit.

Jam anno 1220 Miramolinus Rex Marochii quinque Patres, ex Seraphico Ordine S. Franciſci, qui mari trajecto publice atque imperterrite Evangelium prædicabant, atque Mahometis mendaces fabulas ac fraudes redarguebant, crudeliter tortos trucidavit. Martyrum corpora, poſtquam Barbari ea concremare fruſtra conati fuerant, a Chriſtianis redempta, in Hiſpaniam non ſine prodigiis ſunt tranſportata. S. Antonius Paduanus, Fernandus Martinus tunc appellatus, cum hæc videret, martyrii deſiderio accenſus, poſtquam undecim annos inter Canonicos Regulares S. Auguſtini ſanctiſſime vixerat, ad ordinem S. Franciſci transgreſſus, 25 ætatis anno, iter Marochium iniit; ſed Divina providentia eum, adverſa valetudine retractum, Italiæ illuſtrandæ reſervavit.

Quamvis autem poſtea etiam perſecutio, miſera ſervitus, & ſqualor carcerum plures Chriſtianos ſuſtulerit, peculiarem tamen memoriam meretur Petrus Elcius Madritenſis Hiſpanus, qui negotiationis cauſa Marochium profectus fidem aliquamdiu diſſimulavit. Sed vitæ pa-

parum Chriſtianæ pertæſus in patriam redire ſtatuit, ubi integre fidem profiteri poſſet. Verum ex fuga retractus, & carceri mancipatus, promiſſis minisque ad defectionem fuit ſollicitatus. At ille Mahometem ejusque fabulas execratus, Chriſtumque palam profeſſus, eos, qui captivitatis ærumnis victi a Religione deſciverant, graviter reprehendit, atque ut futuræ vitæ memores in viam ſalutis revertantur, admonuit. Tandem is honor Chriſtiano heroi obtigit, ut Domini ſui exemplo cruci affixus, glorioſa morte coronaret triumphum martyrii.

Nec minus ad decus Religionis contulit anno 1645 *Celebus* Regis Tunetani filius primo genitus, ſucceſſor in regno jam deſignatus; is enim, Divina operante gratia, peculiari a prima juventute affectu in Chriſtiana ferebatur mancipia, multaque de Chriſtiana Religione ſciſcitatus, amorem illius deſideriumque concepit, atque nihil magis optabat, quam occaſionem, qua Chriſtianas in terras poſſet evadere; illam tandem nactus, cum navi, ad id præparata, Panormum in Siciliam appulit, ubi ab Archiepiſcopo & Prorege, prout tantam perſonam decebat, exceptus, imbutusque Chriſtianæ fidei principiis, inſigni cum ſolennitate fuit baptizatus.

Luculentius adhuc Divinæ virtutis in corda hominum exemplum dedit *Mulei Serif* Regis Marochii & Feſſæ filius, ceu ſenior in ſpem regni natus; ſiquidem is, omnibus corporis & animi dotibus a natura inſtructus, ingenio, ſapientia, virtute præcellens atque propterea a patre in conſortium regni aſcitus, dum Meccam iter inſtituit ad Mahometis ſepulchrum, ab Algeriis & Tunetanis regio honore exceptus, indeque mari ſe committens, a navi Melitenſi, cui Balthaſar Mendez erat præfectus, fuit interceptus, atque Melitam abductus, ubi multa de Chriſtiana Religione cum audiret, & in templis videret, fluctuare dubius animo cœpit. Perſoluto nihilominus ingenti lytro, diſceſſum cum comitibus adornavit.

At ſubito illapſa eſt nutanti tam clara lux, ut P. Rectori Collegii Melitenſis ſe inſtruendum traderet, & ſalutis laticem ſupplex peteret: hoc ſolenniter tinctus atque *Balthaſaris Mendez* nomine appellatus, comitibus ſuis Marochium redeundi copiam fecit, ſed ex 35 duo duntaxat erant, qui reverterentur; reliqui omnes ſunt baptizati. Ex Inſula Melita Meſſinam in Siciliam translatus anno 1654, magnoque honore cultus, duobus annis in Collegio S. J. ſacris diſciplinis operam dedit excellenti cum profectu.

Interea vero, patre ipſius mortuo, ad capeſſendum regnum vocabatur. Verum illo abdicato reſpondit, ſe non caducum, ſed æternum regnum quærere, nec venturum, niſi omnes abjecto Mahomete Chriſtum ſequerentur. In Societatem Jeſu ſubin admitti petiit, Romamque ab Alexandro VII Pontifice accitus, eandem ingreſſus eſt, dictus ejus voluntate *Balthaſar Loyola Mendez*, ut & illius, a quo feliciter captus, & cujus ordinem amplexus fuerat, nomen conjungeret.

Abſolutis Romæ ſtudiis, ordinatus ſacerdos, atque muneri Apoſtolico, ad quod præſtantes dotes attulerat, dicatus, in pluribus Italiæ civitatibus conciones habuit, ad quas ingens, ex remotis etiam locis, hominum concurſus, ut Africanum hunc Regiumque concionatorem audirent; interque eos præcipuæ Nobilitatis viri, qui ejus directioni ſe ſubjiciebant.

Præcipue vero ejus induſtria in convertendis Mahometanis enituit, quorum Genuæ 380, & univerſim ad duo millia Eccleſiæ inſeruit. Pendebant ab ore dicentis, ſtupebantque, cum patria lingua Alcorani fabulas fraudesque eruditiſſime detegentem audirent. Eorum unus pertinaciora, qui reliquos a baptiſmo abſterrebat, cum nihil efficeret, mortem Balthaſari machinatus, obtulit ei florem venenatum, cujus olfactu interitum attraheret. Advertit inſidias, &, cur hoc flore, inquit, me vis perimere? ſed quid, ſi innoxie olfaciam, an vis Chriſtum ſequi? annuente illo, ſacerdos, ducto vehementius ſpiritu odorem lethiferum valide attraxit prorſus innoxie. Procidens in genua proditor, veniam rogat & baptiſmi gratiam.

Similiter alius, qui capere P. Balthaſarem voluit, captus eſt. Fuit is celebris Feſſæ Alcorani Doctor, qui aptus ad eum reducendum videbatur. Scripſit proin eidem prolixam Epiſtolam, in qua Chriſti fidem calumniatus, & Alcoranum extollens, non potuiſſe ſe, inquiebat, nuntio credere, quod tantus Princeps, tot dotibus ornatus, in ſpes tantas genitus, regnum, opes, voluptates omnes abjeciſſet, ſeveramque Chriſti legem fuiſſet amplexus. Rediret ad ſe ipſum, regnumque ampliſſimum, jure naſcendi ſibi debitum, capeſſeret, ac felix gubernaret. Id rogare lachrymas fidelis populi, curvantis genua, & in amplexum extendentis brachia.

Reſpondit Balthaſar, omnes opes, voluptates, & gloriam hujus mundi, bona eſſe nimis exilia, vana, atque futilia, quam ut mentem, cælo natam, & boni infiniti capacem ſatiare queant. Solum Deum eſſe, infinitum bonum, quod cor humanum impleat. Plus ſolatii & veri gaudii percepiſſe ſe, poſtquam ſe totum Deo tradidiſſet,

quam

quam omnia regna mundi afferre poſſent. Defineret jactare ineptas Alcorani fabulas. Æternam vitam, veramque beatitudinem ſpectandam, ad quam ſola Religio Chriſtiana perducat. Spurci dein prophetæ ſomnia, & Alcorani deliramenta tam dilucide demonſtravit, ut Doctor iſte Africanus Genuam navigaret, ubi a P. Balthaſare ita convictus eſt, ut Chriſto nomen daret, miſſusque Florentiam, ſponſore ipſo Magno Duce Ferdinando, baptizatus fuerit, vitamque vere Chriſtianam deinceps duxerit.

Balthaſar autem fervore ſpiritus flagrans in totum mundum, Mahometanos præſertim, quorum omnia arcana noverat, convertendos cogitationes ſuas direxit; obtentaque tandem a P. Generali in regnum Marochianum aut Mogoricum eundi licentia, per Pedemontium Galliamque iter inſtituit; ſed cum in Hiſpaniam veniſſet, Madriti morbo correptus, diem ſupremum pientiſſime obiit, ſexto, poſtquam Societatem ingreſſus fuerat, anno.

CAPUT V.

Introductio fidei in Guineam, Congo, Loangam, Angolam &c.

Regna hæc late extenduntur ad oram maris Occidentalem Africæ, ſicut auri & argenti, variarumque aliarum rerum, ſic barbarorum hominum, qui nigri ſunt coloris & prope nudi, atque beſtiarum, Leonum, Tygridum, Crocodilorum, Simiorum, Leopardorum, Elephantum, draconum, & ſerpentum portentoſæ magnitudinis, paſſim feracia. Cati ſylveſtres & marini prægrandes, manſuefacti ancillarum ſubeunt vices. Poſterioribus enim pedibus inſiſtentes & gradientes, prioribus veluti duabus manibus ad obſequia domeſtica utuntur, hydrias capiti impoſitas apportant, conterunt in mortario aromata, aliaque ſervilia opera præſtant. Delphini, balænæ, hippopotami, ſyrenes, aliaque monſtra marina ſunt admodum frequentia.

Religionem vix ullam multi coluerunt; alii ſunt Ethnici, Idololatræ aut Mahometani; nam hæc peſtis totam Africam, ſicut Aſiam, pervaſerat. Atque in his tenebris jacebant ſepulti mortales miſeri ad ultima uſque ferme tempora, quibus Luſitani illa obeuntes littora, & Miſſionarii, ab illis adducti, variis in locis fidei lucem affuderunt.

Et quidem, quomodo Henricus, Joannis I. Luſitaniæ Regis filius, Septa anno 1415 Mauris erepta, Inſula Madera anno 1420 occupata, Capite Viridi anno 1443 detecto, ad Guineæ fines anno 1460 navigationes promoverit, memoratum eſt ſupra. Anno 1471 ſub Alphonſo Rege Fernandus Gomez ad Regnum Congo, ubi poſtea permunita arx S. Georgii fuit conſtructa, pervenit. Anno 1684 Jacobus Canus, ope aſtrolabii, tunc inventi, Congi, Loangæ, & Angolæ littora legens ad ſexcenta ultra Æquatorem milliaria triumphale crucis vexillum provexit; indeque iter relegens, quatuor nobiles Congianos ſecum in Luſitaniam abduxit, ubi a Joanne II Rege ac tota aula humaniſſime excepti ſunt, variisque ludicris certaminibus, in quibus dexteritatem & velocitatem incredibilem oſtendebant, recreati.

Canus Legatus Regis cum Mauris & muneribus remiſſus ad Regem Congi, exceptus ab eo eſt publica & effuſa lætitia, & quoniam mandatum acceperat a Rege, ut omni induſtria adniteretur, Regem Congi ad Chriſtum perducere, homo militaris, ſimplici ſua relatione doctrinæ & adhortatione eundem conciliavit. Primus ſacro lavacro tinctus eſt Regis ſocer cum filio, anno 1491, cœpitque popularibus ſuis & ſubditis inſigni cum fervore Evangelium prædicare.

Rex ipſe conſtructo magnifico templo, cum uxore & liberis baptizatus eſt, ſequentibus tam illuſtre exemplum Aulicis ac regni Principibus. Quo autem magis Rex proceſſu temporis intepuit, eo magis, quem primo genuerat, fervebat *Alphonſus* filius; qui poſt mortem patris regni hæres, a minore fratre Panſo idolis pertinaciter addicto, pertulit grave bellum; ſed non ſine prodigio vicit perduellem, captumque cuſtodiæ tradidit, in qua tædio periit. 50 deinceps, quibus in pace feliciter regnavit, annis, virtutis Chriſtianæ heroem, ardentemque zelatorem animarum conſtanter exhibuit.

Succeſſit in regnum & probitatem patris, non deneger filius *Petrus*, qui obtento Epiſcopo, omnibusque ad inducendam in univerſum regnum Religionem adornatis, ad pietatis ſuæ fructum percipiendum in cælum abiit, nullo relicto filio. Conſecutus igitur regnum nepos *Jacobus*, ſolum nomen Principis Chriſtiani geſſit. Coluit Luſitanos propter commercia, ſibi proficua; Religionis nulla cura; unde fervor aliorum quoque Chriſtianorum magnopere intepuit.

Ad reſtaurandum igitur rurſus fervorem Joannes III Rex Luſitaniæ anno 1547 quatuor viros e Societate Jeſu in Congum miſit, quos perhumaniter Rex Jacobus excepit, conceſſa plena Evangelium præ-

prædicandi libertate. Multa millia brevi converſa. Rex ipſe viſus incaleſcere, ſed brevi iterum, inſtar aquæ, ab igne remotæ, in priſtinum teporem, quin & frigus recidit, fruſtra ignes ſubjicere conante P. Gomeſio.

Mortuo Jacobo, corona celeri pede aliquot tranſiliit capita, donec in *Alvaro* ſubſtitit. Regnum is diſtortum prudentia & manſuetudine pacatum in ordinem ſuum repoſuit. Religionis quoque, quam dudum profeſſus fuerat, curam geſſit: verum vitæ illecebris & pellicum amoribus, communi Africæ Principum malo, in transverſum actus, non niſi per calamitates, a Deo immiſſas, reſipuit. Quippe a Giachis, gente barbara, ſede ſua Regia, totoque regno expulſus, nihil habuit reliquum, niſi ut primo a Deo culparum veniam peteret, miſſa dein ad Sebaſtianum Luſitaniæ Regem legatione auxilia precaretur; obtinuit. Miſſus Govea cum militum manu, devictis pulſisque Barbaris, Alvaro regnum reſtituit: qui in alium deinceps virum mutatus, ſe totum Religioni, virtuti, Deo impendit; miſſa frequenti legatione ad Sebaſtianum, Henricum, Philippum, Luſitaniæ Reges, & ad ipſum etiam ſummum Pontificem, cui obedientiam deferebat.

Alvarus II, ejus filius, majori adhuc multo in Religionem & probitatem morum ferebatur ſtudio. A fratre ſuo minore, regni cupido, bello appetitus, victoriam retulit. In loco, ubi frater perduellis cecidit, templum Deo conſtruxit, largitori tantæ victoriæ.

Vicinum Congano eſt regnum *Angolæ*, olim Congano Regi vectigale, donec unus, ſubjugatis Regulis, ſupremum dominatum obtinuit. Luſitani Congi Regno ad Chriſtum adducto, ſuisque commerciis in eo ſtabilitis, ulterius progreſſi, *Loandam* primum Inſulam, Angolæ veluti clavem ſalutarunt; in Angolam inde, quo a Rege invitati fuerant, cum Miſſionariis e S. Bernardi Sacro Ordine, profecti, perfidiam gentis ſunt experti, quæ mercaturam quidem exoptabat, Religionis autem memoriam vetabat.

Sed pientiſſimorum Luſitaniæ Regum eō ferebatur animus, ut vel Religio commerciis, aut hæc illi occaſionem præberent. Cum igitur Reges Angolæ, inconſtantes & perfidi baptiſmum quidem ſuſciperent, atque Chriſtianos ſe profiterentur, gentiliter autem viverent polygami, quin etiam naves Luſitanas vi invaderent, ac ſpoliarent, nautis in cuſtodiam datis; Rex Luſitāniæ miſſo Paulo Diazio cum aliquot militibus, injuriam vindicandam cenſebat. Ter ingens barbarorum multitudo a paucis fuſa eſt, P. Balthaſare Barreyra, Moyſis inſtar, orante, dum pugnaret Joſue. Petita a barbaris pax conceſſa, apertumque Evangelio grande oſtium.

P. Barreyra cum ſociis, circumlato late per Angolam & Loandam crucis vexillo, itinera ſua amplis ſignabat victoriis, quas ab Erebo, Nicromantia, & Ethnica ſuperſtitione retulerunt. Converſi complures Reguli, cum numeroſa aliorum multitudine: contrita idola, fana diruta, aut in Chriſtianas Eccleſias converſa. Celebriores ſunt Rex Serræ, Lioæ & Rex Toræ, cum ſubditis baptizati, atque ad omnem vitæ probitatem a P. Barreyra inſtituti. Non ita felix fuit Rex Benæ, qui laudabiliter cœpit ædificare, ſed non potuit conſummare.

CAPUT VI.

Propagatio Fidei in Regnum Monomotapæ.

Regnum hoc ſive Imperium multis ſæculis ſepultum jacuerat in ſua barbarie & ignorantiæ tenebris, donec anno 1556 Gonſalvus *Sylveria*, illuſtri natus proſapia, in Luſitania præcipuis Societatis perfunctus muneribus, ab ipſo S. Ignatio in Indias Provincialis miſſus, Goanæ Provinciæ præfuit. Verum ut non tantum alios ad gentium converſionem mitteret, ſed ipſe quoque munus hoc Apoſtolicum obiret, ardens animarum zelo, ad efferos primum Cafres cum PP. Andrea Fernandez & Andrea Acoſta contendit, ubi Regem Tongenſem cum filio probe inſtructum ſalutis unda abluit. Secuta eſt exemplum Regina cum præcipuis aulæ Proceribus. Erecta mox domus ſacra, Deiparæ Virgini in cœlum aſſumptæ dicata, quamvis non ſine turbis, ab Ethnicis motis, quas tamen Rex, Conſtantinus in baptiſmo cognominatus, auctoritate ſua compreſſit. Sylveria, relictis ad colendam hanc vineam duobus ſociis, ad regnum *Monomotapæ*, deſideriorum ſuorum metam, ſolus iter profecutus, Cennam pervenit, populoſam urbem, ubi a Luſitanis & Indis mercatoribus benevole fuit exceptus, atque mox rete explicavit ad capturam, quæ tanta fuit, ut ſtabile ibidem, prout etiam Beſii Societati domicilium conſtrueretur.

Gonſ. Sylveria.

Quatuor menſibus cum hic fuiſſet commoratus, Rex Monomotapæ, certior factus, eundem ad regiam ſuam urbem aulamque invitavit. Gaudio geſtiens Pater, ſacra ſupellectili tergo impoſita, pedes iter difficile ingreſſus, *Mabate*, urbe ampla, prope omnes incolas convertit, vaticinatus, verum Dei cultum ibidem conſtanter perſeveraturum.

Cum

Cum urbi Monomotapæ immineret, miſſi a Rege cum Cajado & aliis mercatoribus Luſitanis ei obviam proceſſere. In intimum Regis conclave, quod nemini conceditur, admiſſus, ſummo cum honore exceptus eſt, ad latus Regis ſede collocata. Munera vero, mirantibus, qui aderant, oblata acceptare renuit, præſtantiora multo auro, argento, gemmis, veſte pretioſa, afferre ſe dona inquiens, non caduca hujus mundi, ſed æterna, vera, ſumma bona: ſimulque finem, cur veniſſet, ut videlicet Regi omnibusque ejus ſubditis viam æternæ ſalutis & beatitudinis, in omne ævum perennaturæ, monſtret. A Rege excipitur.

Inceſſit Regem cupiditas hanc viam cognoſcendi, audiitque cum tota aula avide & attente de Regno Dei, animæ immortalitate, aliisque Chriſtianis veritatibus diſſerentem. Cum autem in hoſpitium ſuum receſſiſſet, coram imagine Deiparæ Virginis pulchre depicta preces fudit. Id advertentes Mauri, quos Rex ejus ſervitio addixerat, renuntiarunt, peregrinum illum habere ſecum ſponſam formoſiſſimam. Rex acciri Gonſalvum rurſus juſſit, & de ſponſa interrogavit.

Sylveria imaginem protulit, eamque Regi donavit, occaſionem captans, myſterium Incarnationis explicandi, quod videlicet Deus rerum omnium conditor & conſervator, ut hominem æternum felicem reddat, de Virgine naſci & pro ſalute humani generis mori, ac reſurgere voluerit, regnetque ceu ſupremus omnium dominantium Dominus in æternum: Matrem Virgineam regnare quidem in cælis cum Divino ſuo filio, imaginem autem ſui reliquiſſe ad ſolatium hominum. Imago B. V.

Altera die Rex faſſus eſt, Divinam hanc Matrem in ſomno ſibi fuiſſe objectam, rogavitque, ut per vitæ fontem in hujus Cæli Reginæ Clientem aſſumeretur. Diſtulit Gonſalvus per tres dies baptiſmum, ut eum melius inſtrueret, & deſiderium magis accenderet. Præparatus itaque magna cum ſolennitate tinctus eſt ſalutis latice, aſſumpto *Sebaſtiani* nomine. Exemplum ſecuta eſt mater Regis, cum trecentis ex præcipua Nobilitate perſonis. Regem baptizat.

Quis non crederet, tantos ignes fore perpetuos? ſed ecce inſtabiles mortalium vices! vix hortus iſte ſpectatiſſime florere cœperat, cum ſubitus turbo ſpes omnes evertit. A Mahometanis, ad Chriſtiani nominis ruinam nato pecore, exitiale malum. Quippe Regis, adhuc juvenis, auribus præſtigiatores impii inſuſurrabant, peregrinum hunc hominem ab Indiæ Prorege, & Mozambizi, Sofalæ, & Ceputi (urbes ſunt munitæ Luſitanorum, haud procul diſtantes) Præfectis ſubornatum, ut regionem exploret, ſub religionis larva fabulisque in- Mahometanorum fraudes.

inſulſis, incolas doloſe ad ſe trahat, atque hac fraude Luſitanis portam ad regnum invadendum aperiat: id genus emiſſarios etiam in Indiis præmitti ſolitos, ut armatis copiis viam complanent. Malis ejus artibus homines dementari, & aqua affuſa veluti philtro in amorem & obſequium flecti: Regis ipſius vitam præſtigiis appeti; præveniendum proin, & hominem tam noxium tollendum de medio, ne porro venenum poſſit ſpargere.

Occiditur. Rex male credulus his mendaciis irretitus in cædem Gonſalvi conſenſit. Irrumpunt igitur ſeptem ſicarii, & virum ſanctum, mortis ſuæ præſcium, immaniter trucidant. Hoc parricidium cum occulte ferme, nulloque ſervato judicii ordine fuiſſet patratum, Proceres, quos baptizaverat, & Luſitani, ubi innotuit, indigne ferentes, Regi impoſturas Mahometanorum ob oculos poſuerunt, & crudele ſcelus, quod Deus, criminum vindex, & Rex quoque Luſitaniæ, in quem injuria redundaret, eſſet ulturus.

Ultio. Quot verba tot tela pectus Regis vulnerabant. Converſa igitur in Mahometanos, cædis auctores, ira & vindicta, illos jugulari juſſit; atque ut agnoſceret ultricem dexteram, ingens locuſtarum examen, quod vel ſolem obſcuraret, campos depaſtum, publicam famem peſtemque attraxit.

Rex a Luſitanis reſtitutus. Suſpenſum deinceps propemodum fuit Religionis negotium ad annum uſque 1608, quo in Regem Monomotapæ gravem ſeditionem moverunt regni Principes. Supplex ille a Luſitanis flagitavit auxilia. Miſit Indiarum Prorex, Regemque exulem throno reſtituit, ea tamen lege, ut liberam Evangelium prædicandi Chriſtianis facultatem concederet. Cumque annuiſſet, confeſtim ad amplam hanc meſſem properarunt Patres S. Dominici, & Societatis Jeſu, qui multos quidem converterunt, ſed, pro mobilitate gentis, in priſtinas Alcorani fabulas plerique relapſi ſunt. Imperatores æſtimant quidem Religionem Chriſtianam, ſed polygamiæ vitium irretitos tenet carnales homines.

Cæterum Monomotapæ Imperium non modo eſt ampliſſimum, quod 20 ſub ſe regna continet, ſed etiam ditiſſimum, cum multos auriferos montes complectatur; aurum tamen parum æſtimatur, nec niſi, in quantum per illud varias a peregrinis merces poſſunt emere. Quod tunc potiſſimum fit, quando Luſitana navis Mozambico cum Indicis mercibus venit; tunc enim Imperator & ſubditi tantum auri colligunt, quantum pro rebus comparandis neceſſarium putant. Alio tempore non dignantur aurum eruere.

Tametſi vero Imperator ſit potentiſſimus, palatium tamen aulamque habet humilem, quam infimus in Europa Princeps dedignaretur.

Or-

Ornatus veſtium nullus, niſi quod faſcia ſerica medium corpus cingat, & vitta, a Luſitano aliquo donata, caput tegat. Thronus eſt ſcabellum, cui ad limen januæ poſito, decuſſatis pedibus, inſidet, cum legatos excipit. Principes ipſius filii non verentur ad noſtros Miſſionarios, quales plures ſunt diſperſi, excurrere, & fruſtum ſerici vel goſſipii, vel aliud quidpiam id genus recularum mendicare.

Nihilominus tamen, licet nihil pompæ appareat, ſubditi magnam Imperatori ſuo reverentiam exhibent, nec niſi obverſo eidem dorſo illum alloquuntur, ſummæ id reverentiæ ſignum exiſtimantes, cum non oporteat ſolem liberis oculis intueri.

CAPUT VII.

Introductio Religionis in Cafreriam & Inſulas Africanas.

Monomotapam & Meridionalem Africam, in Promontorium Bonæ ſpei excurrentem, duobus veluti brachiis ampleċtuntur *Cafres*, Cafreria. omnes inter Africæ barbaros maxime barbari, atque uti cute, ita animo nigerrimi, ſine Deo, ſine Religione, ſine lege. Barbariam hanc Patres noſtri ingreſſi omni induſtria adlaborabant, ut ex lapidibus ſuſcitarent filios Abrahæ, ſed labore plerumque incaſſo; nec tamen, ſumma inter licet verſarentur vitæ diſcrimina & calamitates maximas, locum voluerunt deſerere, tum ne paucos illos, quibus religionem inſpiraverant, deſtituerent, tum quia ſpe nutriebantur, fore, ut ſudore aut ſanguine perfuſa tellus, ampliores in fructus matureſceret. Ea, quæ ultra Promontorium Bonæ ſpei Cafreria porrigitur, Luſitanis parens, facilius admiſit cultricem manum.

Inſula circum Africam maxima eſt *Madagaſcar*, S. *Laurentii* a Luſitanis appellata. Madagaſcar. In hanc Goa miſſi ſunt anno 1616 quatuor Patres, qui tamen anno vertente Goam redierunt, ſive felicius alibi operam collocaturi, ſive ob præcipitem, Mahometanos & Ethnicos, quibus Inſula permixta eſt, convertendi deſperationem.

Mozambicum, Cafreriæ adjacens Inſula, Luſitanis eſt peropportuna; Mozambic. nam ex Europa navigantibus poſt ſuperatum Promontorium, ſive ad alimenta dulcemve aquam comparandam, ſive ad tutam ſtationem & naves reficiendas, ventumque exſpectandum, inſignes affert utilitates: nec mercimoniis inter Indos & Cafros aptius emporium. Luſitani Inſulam arce valida munierunt, firmoque militum præſidio, fixa ibidem Præfecti ſede, regiique ſenatus, qui præeſt Cafreriæ: quam

parva autem eſt & corporibus inſalubris hæc Inſula, tam dives eſt propter commercia; nam aurum, ebur, ambra, aliaque pretioſa ex *Senna* & *Sofala*; ubi fœcundæ ſunt aurifodinæ, huc convehuntur, mancipiorum inſuper ex Cafreria dives mercatura hic exercetur.

Jam S. Xaverius, cum anno 1541 in Indiam navigaret, excenſionem in hanc Inſulam fecit, eamque excoluit, relictis dein ibidem duobus ſociis, Paulo Camerte, & Franciſco Manſilla, ut ultimum converſionis operi complementum adderent. Gaſpar Barzæus poſtea multique alii Apoſtolicis ſuis laboribus Inſulam hanc in fide, morumque probitate confirmarunt. Conſtructum ſubin ibidem collegium, animarum propugnaculum, pro Cafris, & Indis opportunum.

Melinda. Eadem ferme beata ſors obtigit *Melindæ & Socotorræ*, quam utramque S. Xaverius ſanctitate & doctrina ſua illuſtravit. Melinda eſt regnum nobile prope Æquatorem. Religio potiſſimum fuit Mahometana: urbs tamen jam a primo in Indias ingreſſu amica Luſitanis fuit; ac propterea etiam ad recipiendos cœleſtes ſatus magis præparata. In Soccotorra Inſula, quam S. Thomas Chriſti doctrina imbuiſſe traditur, inventa ſunt adhuc veſtigia Evangelii, ſed variis erroribus & ſuperſtitionibus obliterata. S. Xaverius ſemen fidei ſparſit, quod ab aliis irrigatum, in uberem ſegetem crevit.

Atlanticæ. Dum autem eæ, quæ ſunt in orientali Africæ ora, Inſulæ ita excoluntur, occidentales etiam, quæ in mari ſunt Atlantico, *Azores*, *Canariæ*, *Heſperides* veritatis luce ſunt illuſtratæ. Poſtquam hæ ſeculo XV fuerant detectæ, cura Luſitaniæ Regum eo fuit intenta, ut Chriſtianæ doctrinæ myſteriis imbuerentur.

Anno 1546 tres e Societate operarii ad Azores iter dirigentes, poſt varios errores rejecti ſunt in Inſulam Maderam, quam piratæ Calviniani occupaverant, & præter alia crudeliter pro more geſta, ſtragem ſacrorum late fecerant. Itaque felix & optatus incolis Patrum adventus fuit. Anno ſequenti altera Patrum colonia in Canarias Inſulas a Turriano Epiſcopo eſt deducta. Dum ſocii præclarum hunc Antiſtitem imitari contendunt, dici vix poteſt, quantum laboris quanto cum fructo exhauſerint.

Ut autem ſtabiles eſſent Miſſionum ſedes, Rex Sebaſtianus in *Azoribus* tria fundavit Collegia: primum *Angræ*, primaria Inſulæ Tertiæ ſeu *Terceræ* urbe: alterum Funcaliæ in Inſula *Madera*: tertium in Inſula S. Michaelis, Azorum maxima. Anno dein 1593 quatuor e

Canariæ. noſtris comitati ſunt Epiſcopum in Inſulas *Canarias* ſive *Fortunatas*. Poſt diem ſeptimum, quam Hiſpali ſolverant, venerunt in *Palmam* civitatem, quæ eſt primaria Canariæ Inſulæ, cujus nomen vulgo etiam

reli-

eliquis tribuitur. Septem numerantur, Canaria, Teneriffa, Ferra-
a, Palma, Fortisventura, Gomera, Lancerota. Ubique ſic adve-
is, indigenisque conſultum, ut dicerent, Inſulas ſuas ex eo Patrum
cceſſu vere eſſe *Fortunatas*. Per Inſulas quoque *Heſperides* religio aut Heſperides.
ntroducta, aut propagata, aut reſtaurata. At operi dum ardentius
nſtat P. Emmanuel Alvarus, Inſularum illarum Apoſtolus, ad præ-
nium laborum vocatus eſt, charitatis victima.

Anno 1618 ii, qui in Canariis Inſulis de Societate degebunt Pa-
res, a ſuperioribus ſuis in Hiſpaniam ſunt revocati, quia nonnulli
liorum Ordinum Religioſi apud Regem erant queſti, imminutum iri
us ſuum, ſi Societas in Canariis ſedem figeret. Ægerrime eos di-
miſit Regius Gubernator, & ampliſſimo elogio eſt proſecutus.

Non autem in Inſulis Fortunatis tantummodo variorum Ordi- Zelus Religioſorum.
um Regularium, præſertim ex ſanctorum Dominici, Franciſci, Augu-
tini Familia, zelus ardentiſſimus animarum emicuit, ſed in utraque
tiam India & Africa, ſic Patres Prædicatores Monaſterium cum tem-
lo Mozambici conſtruxerunt, atque ex eo tanquam centro in o-
nnes partes doctrinæ & virtutum radios diſperſerunt. Hieronymus
e Couto & Petrus Uſſusmaris primi erant, qui tam utili pro ſalute
nimarum operi manum admoverunt.

Ducta inde colonia in Inſulam Madagaſcarem, & Delgadenſem, Fructus.
n regionem Cuavam, Senam, Tetam, Melindam, Sofalam, Qui-
imbam &c. Erecta ubique Deo ſanctiſſimæque ejus Matri templa,
eliminata ſuperſtitio, plantata religio, multa mortalium millia ſalutari-
bus undis tincta; atque ut zeloſiſſimi iſti in vinea Domini operarii
monſtrarent, quo uſque ſe extendat charitas, graviſſima inter tor-
menta ingentes poſuerunt pro Chriſto animas in iis, quæ dixi, locis,
Antonius de Peſtana, Hieronymus de Cruce, Joannes de S. Thoma,
Nicolaus de Roſario, Joannes de Piedad, Franciſcus Caballius, Joan- Martyres.
nes Travacos, Paulus Meſquita, Hieronymus de Maſcarenias, Joan-
nes Suarez, Ludovicus Fonſeca, Gaſpar de Aſſumptione, Alvarus
de Coſta, Ludovicus de Paixax, Sebaſtianus de Canto, multique
alii a Mahometanis & Ethnicis in odium fidei occiſi.

Martyrem etiam pene dixerim *Emmanuelem Soſam*, Luſitanum, Soſæ fata.
genere illuſtrem, ac præcipuis in India muneribus perfunctum, plu-
rium ſcriptorum pennis celebratum. Is anno 1553 cum Eleonora,
Garciæ Indiarum Proregis filia, conjuge & duobus filiolis ex India
in Luſitaniam redux, ad Promontorium Bonæ ſpei cum veniſſet,
tempeſtatum vi in ſcopulos impulſus, diſrupta navi paſſus naufragium,
cum conjuge & liberis in cymbam ſe conjecit, tandemque in terram

eva-

evadens, magna premebatur inopia. Hanc ſublevabat Regulus Mauricus. Verum diffidens Soſa benevolentiæ ſignificationi, cum 120 ſuis comitibus (tot enim de 600 erant reliqui) iter inde proſecutus incidit in alium Regulum, crudelem ac barbarum, qui omnibus eos, quæ a naufragio ſupererant, ſpoliatos, ceu piratas ditione ſua ejecit.

Et Eleonoræ. Cum omnium egeni procederent, turba barbara etiam veſtimenta eis abſtraxit. Eleonora pudore ſuffuſa ſcrobem in arena eruit, atque in illam ſe immiſit, partem corporis ſuperiorem capillis tegens, ac fame extrema premente mortem, quam in votis habebat, opperiebatur, cum qua luctantem Soſa, ex ſylva, in quam ad alimenti aliquid comparandum excurrerat, redux invenit. Videre brevi debuit conjugem & utrumque filiolum fame extinctum. Poſtquam, eruta propriis manibus foſſa corpora ſepelivit, in ſylvam regreſſus eſt, nec amplius viſus. Creditur fame pariter & mœrore contabuiſſe, ſi non a latronibus aut beſtiis fuit occiſus. 26 de ſexcentis Soſæ comitibus in ſervitutem abſtracti, a Luſitano navarcho, qui Mozambico in eam oram venerat, poſtmodum ſunt redempti, atque in Luſitaniam vecti, hæc retulerunt.

Tota Cafreria propter immodicos calores eſt inſalubris, ſed herbarum ſucco adverſus morbos natura providit. Terræ, quas mare alluit, forent fœcundæ, modo eſſent, qui eas colerent. Palma miros fructus producit, ad vitæ uſus neceſſarios. Sylvæ Tigribus, Rinocerote, (qui cornu gerit, naſo inſertum) Urſis & Leonibus ſunt infeſtæ. Elephantes nusquam plures nec majores, nec ebur pretioſius. Homines baptiſmum facile recipiunt, ſed vitam ad leges Chriſtianas nolunt componere. Sicut nigerrimi omnes ſunt corpore, & ex eo colore pulchritudinem æſtimant, ſic etiam animo: Chriſtianis tamen Europæis in ſervos venundari facile patiuntur, iisque fideliter ſerviunt. Nec divitias, nec honores quærunt, nec cibos exquiſitos, ſed pulmento ſuo contenti hilares vivunt, ridentque Europæos, auro aut cupediis inhiantes.

CA-

CAPUT VIII.

Introductio Religionis in Abiſſiniam.

Abiſſinia, ſeu Æthiopia ſuperior, ſicut terrarum amplitudine, ſic potentia & opibus præcellit. Regitur ab Imperatore Chriſtiano, quem Preſbyterem Joannem appellant, ſed Eutychiana *Coptorum* ſeu *Jacobitarum* hæreſi infecto. Antiquiſſimis temporibus dicuntur fuiſſe ethnici, idolis ſervientes; tum vero a Regina Saba, a Salomone edocta, Judaiſmum hauſiſſe, donec ab evnucho Reginæ Candacis, Chriſtianæ legis notitiam percepiſſent: rudem tamen, & multis Judaicis ritibus mixtam, ac poſtea hæreſi quoque pollutam. Tempore quidem S. Athanaſii plenius veritate ſunt imbuti: ſed paulo poſt, ſub Schiſmaticis Patriarchis Alexandrinis, in Dioſcori & Eutychis hæreſes ſunt prolapſi. Primus eorum Epiſcopus Sæculo IV fuit Frumentius, a S. Athanaſio ordinatus.

Præter Baptiſmum circumciſionem adhibent: abſtinent ſuilla: 40 dierum jejunium rigide ſervant: nudis pedibus templum intrant: nemini in eo fas vel verbum loqui. Credunt realem Chriſti præſentiam in ſacra Cœna: Miſſam celebrant, ſed aliis multo ceremoniis. Quinque agnoſcunt ſacramenta, baptiſmum, pœnitentiam, Euchariſtiam, ordinem, & matrimonium, ſed nec materiam & formam, nec veros ſacerdotes habent. Chriſti, Mariæ, & S. Crucis magna apud eos veneratio. Templorum frequentia & decor nitet. Monachorum grandis numerus.

Joannes II Rex Portugalliæ, magis regnum Dei quam ſuum extendendi cupidus, Imperatorem Æthiopiæ per legatum ſalutavit, eique amicitiam & mutuum commercium obtulit. Acceptiſſima *Davidi* (hoc Imperatori nomen) venit legatio, miſſoque pariter in Luſitaniam oratore, ad Emmanuelem Regem, qui Joanni interea ſucceſſerat, munera & epiſtolam obtulit. In hac ſignificavit, quam gratum ſibi foret, ſi ambo Chriſtiani Reges amico fœdere jungerentur, ad eliminandos Mahometanos aliosque inimicos Chriſtiani nominis. Miſit Emmanuel alios legatos in Abiſſiniam, qui unionem pangerent.

Aliquot annis poſt David Imperator ad Clementem VII ſummum Pontificem prolixas dedit litteras, officii plenas, quibus eum ceu caput Eccleſiæ & Vicarium Chriſti ſummiſſe veneratur, addita profeſſione fidei. Verum poſt mortem Epiſcopi, qui Roma ipſi ſubmiſſus fuerat, cum orthodoxi deeſſent animarum paſtores, eos rurſus a Pa-

triarcha Alexandrino petiit, atque ſic Abiſſinia in antiquum Schiſma prope recidit.

Succeſſit *Claudius* filius, qui toto Imperio fuit expulſus, ſed a Luſitanis reſtitutus, amiſſo Chriſtophoro Gama, claſſis Præfecto. Verum Claudius, a fide orthodoxa omnino alienus, reddito regno, nihil eorum, quæ promiſerat, ſervavit, ſpreto Bermude Patriarcha. Joannes III Rex Luſitaniæ, tanto beneficio Claudium ad gratitudinis officia totum converſum ratus, a Julio III. & S. Ignatio Patriarcham cum aliis ſacerdotibus petiit, qui in Æthiopiam profecti unioni cum Romana Eccleſia manum admoverent. Miſſi ſunt anno 1555 Joannes *Nunnius Barretus*, Andreas de *Oviedo*, & Melchior *Carnerus*, primus Patriarcha, reliqui Epiſcopi, additis aliis 13 ejusdem ordinis Religioſis.

Tradidit eis S. Ignatius ad Claudium Imperatorem amplam epiſtolam, plenam ſpiritus & ſacræ inſtructionis; in qua oſtendit, Petrum ejusque in cathedra ſucceſſores viſibile eſſe caput Eccleſiæ, quæ ſit una tantum, Chriſto ſponſo ſuo unita; reliquæ omnes aridæ, a corpore ſeparatæ &c.

Goam cum veniſſent, intellectis Abiſſiniæ turbis, & averſo ab unione Claudii animo, Patriarcha Goæ ſubſtitit; Oviedus vero Epiſcopus cum 5 ſociis, pluribusque Luſitanis in Abiſſiniam abiit, ubi a Claudio Imperatore humaniter fuit exceptus, habitusque, nullam tamen de religione mentionem fieri voluit. At juſto Dei judicio, cum a Mahometanis invaderetur, a propriis ſubditis fuit interemptus, anno 1559.

Averſabatur Claudius veritatem, tolerabat tamen; at *Adamas Sequedus*, frater ejus junior, qui ſucceſſit, Princeps crudelis, immani illam odio eſt perſecutus, prædicatoribus illius, Oviedo Epiſcopo & ſacerdotibus in vincula & carceres conjectis, tandemque in exilium pulſis. Sed non diu furere licuit; nam a Mahometanis bello victus deſperatione interiit.

Filius, *Sequedus II*, fatiſcens undique adeptus Imperium, omne tempus bellis exegit; Catholicos vero nec amori nec odio habuit. Nunnio Patriarchæ, dum in Abaſſiam navigandi occaſionem exſpectat, anno 1562 Goæ mortuo, ſubrogatus eſt Andreas Oviedo; qui vitæ reliquum Abiſſinis impendit, ſummas inter calamitates, donec & ipſe anno 1580 vocatus eſt ad laborum & ærumnarum præmium. Ex ſociis Oviedi Andreas *Gualdanus* a Saracenis captus, cum ſacerdos eſſet agnitus, ſagittis transfixus eſt: Gonzalus Cardoſus a latronibus obtruncatus, Emmanuel & Antonius Fernandez laboribus

Apo-

Apoſtolicis ſunt immortui; ut adeo unicus ſupereſſet in Abaſſia ſacerdos Franciſcus *Lopez*, qui tamen & ipſe anno 1587 ad quietiorem vitam tranſiit. Abrahamus Georgius, ut deſtitutis in Æthiopia Neophytis & Luſitanis ſuccurreret, penetrare conatus eſt, ſed in ipſo aditu a barbaris fuit interemptus.

Plures equidem ſacerdotes, zelo animarum flagrantes, ſed a Saracenis intercepti, incredibile dictu, quot carceres, catenas, triremes, quamque barbaram ubique crudelitatem, verbera, famem, ſitimque ſint perpeſſi. Melchiori Sylva Sæculari Preſbytero ſors favit, ut in Abaſſiam cum ingenti Catholicorum ſolatio perveniret.

Secutus eſt mox, poſt toleratum ſeptem annis jugum Turcicum, P. Petrus Paez S. J. Fremonæ, urbe Luſitana, in finibus Abiſſiniæ ſita, ſolenni cum gratulatione exceptus. *Dangvil* ſive *Sequedus III*, Abiſſiniæ Imperator, id ubi cognovit, ſacerdotem ad Regiam ſuam invitavit, ſingularique cum honore venientem excepit: inſtruentem docentemque audivit; Miſſæ ejus cum devotione eximia interfuit. Singulari voluptate afficiebatur, cum ſacerdotem Chriſtiana doctrina juventutem imbuentem coram cerneret. Imo ſuperno lumine illuſtratus eo devenerat, ut unionis cum Romana Eccleſia negotium ſerio ſuſcipere ſtatueret, idque tum P. Paezio, tum ipſi etiam Clementi VIII ſummo Pontifici per epiſtolam ſignificaret. Verum ubi hæc res innotuit, duo Principes perduelles Imperatorem bello aggreſſi, cum pugna confereretur, eundem occiderunt.

Magnam in eo jacturam paſſa fuiſſet ſpes Chriſtiana, niſi ſucceſſorem nactus fuiſſet *Seltam Sequedum*, doctrinæ hominumque noſtrorum comprimis amantem. Scriptis ad Paulum V & Philippum III litteris unionem cum Eccleſia Catholica ardenter petiit. Cum autem tantam animi propenſionem in ſacra Catholica Abiſſini cernerent, multi, etiam ex Monachis, abjecta hæreſi, eadem ſunt amplexi.

Sed nihil ad augmentum fidei illuſtrius quam *Cella-Chriſtos*, Imperatoris frater, Prorex regni Gojam, Princeps incomparabilis, qui veritate perſpecta, Catholicæ Religionis Profeſſionem publice edidit anno 1613, idque Paulo V Pontifici per litteras ſignificavit: utque fructus converſionis ſuæ eſſet amplior, Colletæ in regno Gojam ſtabile Patribus S. J. domicilium fundavit: cum antea non niſi Fremonæ, & Gorgonæ prope Imperatoris regiam ſtationem haberent.

Imperator, ut hæreticorum ora obſtrueret, diſputationem ſolennem indixit, in qua diſcutiebatur quæſtio, an una vel duæ exiſtant in Chriſto naturæ; quam Patres Paez & Azevedius, propoſitis ab auctoritate & ratione argumentis adeo clare ſolideque explicarunt, ut

ut Imperator ſevere prohiberet, ne quis deinceps unam duntaxat in Chriſto naturam aſſereret.

Verum Pſeudo-Patriarcha & infinita Monachorum turba populum concitante, ſeditionibus & tumultibus omnia miſcebantur. Ipſum non raro Sequedi caput petebatur. Diu ſtetit invictus heros, & hydram unam poſt alteram decuſſit; donec tandem feſſus cædendo, hæreticis ſuos ritus, & ſectæ libertatem permittere coactus eſt.

Creſcebat nihilominus fidelium multitudo, ut adeo pluribus paſtoribus, etiam majoribus, opus eſſet. Miſit proin Gregorius XV anno 1623 in Abaſſiam novum Patriarcham Alphonſum Mendez cum Seco Epiſcopo, aliisque 12 e Societate Jeſu. Verbis concipi non poteſt, quanto cum gaudio, quantisque cum honoribus, Imperator ac regni Principes eosdem exceperint.

Patriarcha mox operarios per omnem Abiſſiniam diviſit, nova templa magno numero erexit, ac 13 domicilia, in quibus anno 1628 ultra 20 Patres S. J. habitabant, totamque viciniam excolebant, ea fructus ubertate, ut eo anno ad centum hominum millia converterentur. Anno 1630 venit in Abaſſiam novus Epiſcopus Apollinaris de Almeida S. J. cum novis Miſſionariis, ut cum ubertate meſſis creſceret meſſorum numerus.

Tam ſplendide profecto ampliſſimus hic ager effloruit, ut certa ſpes affulgeret, totam propediem Abaſſiam ab Alexandrino Schiſmate ad Eccleſiæ unitatem reductum iri. Sed quo minus ea felicitas obtingeret Æthyopiæ, duo obſtiterunt, & Sequedi Imperatoris ad extremum tepor, & Faciladæ ſucceſſoris ſæva impietas.

Profeſſus jam publice fuerat Imperator fidem Catholicam; damnatus error Dioſcori de una in Chriſto natura; agnitus Primatus Romani Pontificis; ſublata circumciſio; prohibiti ritus Æthyopici, cum Romanis pugnantes; ſancitæ in Miſſa & Sacramentis Ceremoniæ Catholicæ; cum hæretici, & præſertim Pſeudo-Patriarcha, ac Monachi Schiſmatici, obeundo Principes ſuæ factionis, ſeditiones ex ſeditionibus ſerebant; quas tamen Imperator tum per ſe ipſum, tum per duces ſuos, præſertim vero per præcellentem heroem *Cella-Chriſtos*, fratrem ſuum, feliciter comprimebat. Quapropter, ut regno ſuo quietem daret, hæreticos libertati ſuæ & ritibus priſtinis relinquebat.

Magnum ex hac indulgentia detrimentum paſſa eſt Religio; at Sequedus, acſi vindictam Divinam ſentiret, in lethalem morbum raptus, eoque extinctus eſt anno 1632. Obiit quidem Catholice, ſed inter vehementes animi angores. Gravius adhuc multo Eccleſiæ no-

nocuit, quod ſucceſſorem deſignarit *Faciladam* filium, cujus averſum ab Eccleſia Romana animum ignorare non poterat. Is quippe rerum potitus nihil antiquius habuit, quam funditus extirpare, quod pater plantaverat; & cum probe ſciret, unicum prope Religionis fulcrum eſſe Principem *Cella-Chriſtos*, patruum ſuum, illum omnibus bonis, honoribus & dignitatibus ſpoliatum in exilium ejecit. (*Anno* 1634.)

Eandem ſententiam tulit in omnes Miſſionarios, quorum plures per ſumma mortis diſcrimina Goam receſſerunt. Patriarcha Mendeſius cum novem ſociis in montium cavernis ſe abſcondit, ut orbato gregi ſe reſervarent. Sed a venaticis canibus, omnia ſcrutantibus, Turcis in diram ſervitutem ſunt venditi, donec tandem a Chriſtianis mercatoribus redempti, Goam, commune tunc exulum refugium, & ipſi penetrarunt.

Apollinaris Epiſcopus & alii ſex proſcripti Miſſionarii errabant mutato habitu per varias ſpeluncas, antra, & deſerta, omnium rerum inopes: ſed deprehenſi crudeli morte affecti ſunt, multique alii Catholici cum illis. Acceſſit tandem poſt 20 annorum exilium graviſſimum Princeps Cella-Chriſtos, glorioſa pro Religione morte defunctus, heros omnium ætatum memoriam promeritus. Solus ex ſacerdotibus in Abiſſinia ſupererat P. Bernardus Nugveira, qui occultis Catholicis Sacramenta miniſtravit; ſed anno 1653 & ipſe proditus, laqueo ad coronam fuit expeditus.

Jacebat deinceps Abiſſinia in cophticæ hæreſis tenebris ſepulta, donec ſub finem prioris Sæculi Patriarcha Alexandrinus cum Eccleſia Romana fuit unitus. Qua occaſione nova ſpes fuit concepta, Abiſſiniam, ab illo in ſacris dependentem, reducendi. Quapropter Ludovicus XIV Rex Chriſtianiſſimus, re cum Clemente XI collata, miſit per Ægyptum in Æthiopiam *Poncetum* Medicinæ Doctorem, cum P. Carolo Brevedente S. J. qui mutato habitu ſub ſpecie famuli eum comitabatur, ſed in itinere mortuus eſt. Medicus vero Gondarum, urbem regiam, profectus, humaniſſime a Jeſu Imperatore fuit exceptus, nec modica deſiderii Eccleſiam Abiſſinam dum Romanæ uniendi indicia dedit. Poncetus, explorato (quod commiſſum erat) rerum ſtatu, in Galliam rediit cum oratore, quem Æthiopum Imperator ad Regem Galliæ miſit.

Miſſi dein ſunt duo Patres Franciſcani cum dignitate legati Apoſtolici, & duo de Societate Jeſu Legati Regis Galliæ Ludovici XIV ad Jeſum Imperatorem, quem cum Eccleſia conciliarunt. Sed mo-

nachis perduellionis faces rurſus ventilantibus, throno dejectus fuit Imperator, & David quidam eidem intruſus, qui Miſſionarios anno 1716 ferali mortis ſententia perculit, & furenti populo lapidibus obruendos objecit.

CAPUT IX.

De Coptis & Melchitis in Ægypto.

Copti deſcendunt ex antiquis Ægypti incolis, qui primum Pharaonibus, potentiſſimis Regibus, tum vero Perſis, Græcis, Romanis, Cpolitanis Imperatoribus parebant. Cum autem in Eutychis & Dioſcori hæreſin prolapſi, concilium Chalcedonenſe, & S. Leonis ad Flavianum Epiſtolam nollent recipere, unamque in Chriſto naturam atque voluntatem cum Severo & Moggo pertinaciter aſſererent, ab Imperatoribus defecerunt, & Arabiæ Calyphis ſe ſubjecerunt, donec a Babyloniæ Sultanis, Mamelucis, ac demum a Turcis ſunt ſubacti.

Ingens in Ægypto eſt eorum numerus, habentque proprium Patriarcham, qui Alexandriæ reſidet; cui etiam Copti, per Abyſſiniam, Syriam, & Armeniam ſparſi parent; omnes communi vocabulo *Jacobitæ* appellantur, a *Jacobo* quodam *Zanzolo*, Monacho, Severi diſcipulo, qui per orientem diſcurrens, contra ſynodum Chalcedonenſem declamaverat.

Deteſtantur tamen Eutychen, qui humanam in Chriſto naturam a Divina abſorptam delirabat. At vero Copti Divinam & humanam deſtinctas aſſerunt, ſic tamen, ut unam conſtituant, ſicut corpus & anima unam naturam humanam conſtituunt.

Sacerdotes eorum ſunt rudiſſimi, quia ab officina fabrili aut ſtiva non raro ad aram attracti, redeuntque ad ſerviles ſuos labores; magno tamen apud eos propter ſacrum officium ſunt in honore. Sacramenta conferendi ritus & ceremonias habent varias, & aliquas plane ridiculas. Nemini confitenti abſolutionem negant. Sacram Euchariſtiam non aſſervant, ſed quoties ægro porrigenda, Miſſam legunt. Diuturna ac ſevera jejunia obſervant, ante Natalem Domini, ante Paſcha, & ante Aſſumptionem B. V. Mariæ, quam præcipua veneratione colunt.

Circa numerum ſacramentorum, proceſſionem ſpiritus S. a *Patre* & Filio, cultum ſanctorum & ſacrarum Imaginum, purgatorium, hierarchiam, & multa alia cum Eccleſia Romana quoad ſubſtantiam facile

cile conveniunt, quamvis varias fabulas & abuſus admiſceant, Romanum quoque Pontificem reverentur. Multi quidem eorum in favorem Mahometanorum circumciduntur, & propterea *Copti*, hoc eſt, *Circumciſi* vocantur; nequaquam tamen ſanguinarium hunc ritum ad ſalutem neceſſarium credunt.

Græci Schiſmatici, quorum multo pauciores ſunt in Ægypto, appellantur *Melchitæ*, quos Copti multo magis quam Catholicos exoſos habent, & tanquam hæreticos deteſtantur. *Melchitæ* dicuntur, ſeu Regii, quia in recipiendo Concilio Chalcedonenſi Martiano aliisque Imperatoribus fuerunt obſequentes; poſtea autem in errores, aliis Græcis in Europa & Aſia communes, a Photio & Cerulario potiſſimum, præſertim de proceſſione Spiritus ſancti invectos, inciderunt. Habent & ipſi proprium Patriarcham, qui plerumque Cairi degit.

Quamvis autem Ludovicus XIV, Rex Galliæ, Cairi fundarit Miſſionem, Copti tamen non multi ibidem convertuntur, tum propter radicatam tot annis averſionem a Concilio Chalcedonenſi, cujus ne quidem nomen ſuſtinent ob definitas duas in Chriſto naturas, magnam contra æſtimationem Dioſcori, Severi, & Moggi Patriarcharum præſeferunt, tum quia timent, ne Turcis graviter diſpliceret ſua cum Francis in Religione conjunctio, jugumque adhuc gravius redderetur, ac denique ab illis Chriſtiana Religio, quæ libere in Ægypto exercetur, omnino exſcinderetur.

Accedit craſſa ignorantia, & ſupina in rebus ad ſalutem pertinentibus oſcitantia, atque in erroribus, alte impreſſis, pertinacia. Fruſtra Coptum conviceris, fruſtra veritatem oſtenderis, fruſtra mutum reddideris: manebit, qualis ante fuit. P. du Bernat, S. J. Miſſionarius in Ægypto, ſcriptis anno 1711 Pariſios litteris, ſuggeſſit conſilium, ut pia liberalitate erigeretur ſchola, in qua cum litterarum elementis, teneris mentibus inſtillaretur Religio. Addit, magnam eſſe in Ægypto Græcorum, Syrorum, Armenorum, Gallorumque commercantium frequentiam, quorum cura pauci, qui adſint, Miſſionarii ita occupentur, ut ſe vix poſſint ad Coptos exporrigere. Rogat igitur, ut plures adjutores mittantur.

Sultanus Ægyptum, Romæ olim & Cpolis horreum, per Baſſam regit, qui ſingulis annis mutatur, ne ubertate ſoli nimium pingueſcat, & ſeditionem moveat. Sub eo autem multi ſunt provinciarum Gubernatores & adminiſtri. Quamvis autem Chriſtiani, plerique hæretici, numero ſuperent Mahometanos, hi tamen 24 fanorum millia poſſidere dicuntur. In nova & vetere Cairo 500 numerantur. Socie-

cietas noſtra domum, quam Cairi habet, mercatorum & conſulis Gallici favori debet. Ex trecentis Monaſteriis in eremo S. Macarii quatuor tantum ſuperſunt, eaque incolis ferme vacua. Sectæ ſunt Copticæ, auſteramque vitam agunt. P. Claudius Sigard S. J. anno 1714 ad hos Monachos inviſit, eosque inſtruxit, nec ſine fructu jacti ſeminis. Dolendum ſane, quod miſeri iſti homines magnos paſſus faciant, ſed extra viam.

Præter deſertum S. Macarii viſuntur ad Nilum Inferiorem rudera antiquæ eremi *Thebaidos*, ubi in cavernis terræ ac montium tabernacula ſua fixerant veteres Anachoretæ, Monaſtices ſanctæque Religionis cultores celeberrimi, Pauli, Antonii, Pambones, Paphnutii. Sed Dioſcori primum Schiſma, Arabum deinde Turcarumque barbaries omnia vaſtavit.

Vetera Ægypti monumenta, urbes, pyramides, monaſteria, eremos Thebaidis, mare rubrum, tranſitumque per illud Iſraelitarum, Nili monſtra, Crocodilos, Hippopotamos, &c. prolixe deſcripſit, addita mappa Geographica, P. Claudius Sicard S. J. multis annis per Ægyptum Miſſionarius. Novem annos Coptis convertendis fruſtra impendit, donec vir nobilis ingreſſus eſt, quem plures deinceps alii ſunt ſecuti. P. Sicard autem in obſequio peſte infectorum occubuit.

LIBER TERTIUS.

Status Americæ.

CAPUT I.

Adumbratio Americæ.

Cum America, quarta mundi pars, tres reliquas magnitudine ferme æquans, primum ſub finem Sæculi XV fuerit detecta, & ad id uſque tempus in barbarie ſua & litterarum ignorantia jacuerit ſepulta; vix aliquid certi conſtare de illa poteſt, ne quidem, quomodo homines poſt mundi diluvium in hemiſphærium illud, nobis obverſum, Oceano undique a reliquis orbis partibus ſeparatum, per-

pervenire potuerint, an videlicet ingentia illa terrarum ſpatia iſtmo aliquo cum veteri orbe fuerint conjuncta, an vero populi aliqui hyperborei ex Europa, aut Scythæ ex Aſia vel Æthyopes ex Africa navigando in illa penetrarint.

Primus erat *Chriſtophorus Columbus*, Ligur, qui a Luſitanis, Anglis, & Genuenſibus ſuis cum petitione ſua velut ſomnio exploſus rejectusque, apud Ferdinandum Catholicum, Hiſpaniæ Regem, proniores tandem aures invenit. Illius igitur auſpiciis anno 1492 cum tribus navigiis ex Hiſpania in Occidentem navigans *Antillas* Inſulas invenit. *Americus Veſputius*, Florentinus, cœpta proſecutus, in interiora anno 1497 penetravit, Braſilia quoque detecta. Ab ejus proin nomine novus ille orbis *America* fuit appellatus, non quod ille immenſos regionum tractus omnes explorare ſolus potuerit; hoc enim in hominis unius ætatem non cadit, ſed quod primus, ultra Inſulas adjacentes progreſſus, terram continentem ſit aſſecutus.

Plures deinceps viri magnanimi ſolertesque alias atque alias regiones detexerunt. Hos inter præcipuo loco memorandus venit Ferdinandus *Magellanes*, Luſitanus, qui in India Orientali inſignem Regi ſuo operam navarat; ſed a Luſitanis ſuis offenſus, in Europam redux, ad Carolum V Cæſarem & Hiſpaniæ Regem ſe applicuit, eique perſuaſit, prætervecta Auſtrali America, in Inſulas Moluccas opulentas Indiamque navigari poſſe. Obtentis igitur 5. navibus, iter ingreſſus, ſuperatoque Æquatore & Capricorno, in meridiem & occaſum tendens fretum invenit, & adjacentem terram, quæ ab eo nomen acceperunt; in hodiernam ſiquidem uſque diem dicitur *fretum Magellanicum*, *terra Magellanica*, *mare Magellanicum*. Magellanes autem navi una aquis hauſta, altera Hiſpalim redeunte, a perfido regulo eſt interemptus; reliquæ tres naves in Moluccas tandem devenerunt, inde vero per mare Indicum, prætervecta Africa, rurſus in Hiſpaniam. Atque hæc de inventoribus novi orbis ſeu Indiæ Occidentalis.

Dividitur America in *Auſtralem* & *Borealem*, Iſtmo ad *Panamam* urbem connexas.

In parte Auſtrali ſeu Meridionali eſt 1 *Terra Firma*, ſeu *Nova Caſtilia*, ex parte Auſtrali æquatorem attingens. Aurifodinæ ſunt in illa prope exhauſtæ. Argenti tamen & gemmarum adhuc eſt ferax. Sita eſt in ea *Carthagena*, portu inſigni inſtructa, commerciis maxime opportuna. Angli illam fruſtra obſederunt.

2. *Amazonum Regio* verſus Auſtrum proxima, atque ampliſſima, 150 diverſas nationes continere dcitur, quarum aliquæ ſunt valde

barbaræ. *Fluvius Amazonicus*, qui inter omnium maximos totius orbis numeratur, regioni interfluit, eamque fœcundat, ita, ut præter rem frumentariam & hortenſem, copioſe producat cedrum, ebenum, coccinum, goſſipium, ſacharum. Terra autem Idololatris ſcatet, tanquam noxiis zizaniis. Fabulantur aliqui, regionem Amazonum appellari, quod fœminæ in montibus habitent bellicoſæ, ſine viris, ad quos ſemel in anno deſcendant, ad ſexum ſuum propagandum. Credo, ab antiquis famoſis Amazonibus Aſiaticis fabulam eſſe deſumptam.

3. Regnum *Peruviæ*, omnium opulentiſſimum, e regione Amazoniæ ad occaſum & mare Pacificum in meridiem eſt extenſum ab Æquatore ultra Tropicum Antarcticum. Veteres incolæ urbem condidiſſe feruntur, quam *Cuſco* nominabant, Reges vero omnes *Incas* nominati. *Lima*, *Potoſis*, *Quitum* urbes ſunt principes. Immenſam auri vim Hiſpanis hinc aſportant, prout etiam gemmas, præſertim ſmaragdos, vina pretioſa, argentum hydrargyrum, ſacharum &c. Pizarrus hoc regnum anno 1533 ſubegit. Hoc ſæculo ingentia a terræ motibus, incendiis, eluvionibus damna paſſum eſt.

4. Regnum *Chilenſe* infra Peruviam a Tropico Capri longo pariter littorali tractu ad auſtrum excurrens, montoſa licet & frigida ſit regio, eſt tamen fertilis, auro, jaſpide, cupro dives. Ab Hiſpano Gubernatore regitur, qui tamen Peruviæ Proregi ſubjectus eſt. Non omnes tamen incolæ Hiſpanis parent. Anno 1730 hoc regnum inaudito terræ motu concuſſum, accedente horrendo aquarum diluvio prope everſum eſt, infinita mortalium multitudine aut ruinis obtrita, aut undis ſuffocata.

5. *Terra Magellanica* extrema ad Auſtrum eſt portio, infeſto frigore, & æterno preſſa gelu. Nivoſa montium cacumina in cœlum exſurgunt. Incolæ immani ſunt ſtatura, efferis moribus, crudis in cibum carnibus aſſueti. Hiſpani ex Chilenſi regno hanc provinciam ſunt ingreſſi, ſed cum ad lucrum parum faceret, alibi utilius operam poſuerunt.

6. *Paraquaria*, ampliſſima terrarum portio, Tropico Capricorni ſubjecta, ab Auſtro terram Magellanicam, ab occaſu Chile & Peruviam, a ſeptentrione regionem Amazonum, & Braſiliam, ab ortu oceanum attingit. Sacharo, goſſipio, vino, frumento, abundat. Hiſpani in ea ſeptem habeat provincias, *Paraquay* videlicet in ſpecie, *Chaco*, *de la Plata*, *Uraquay*, *Tucuman*, *Parana*, *Guayra*. Interfluit illi *fluvius Januarius* (*Rio de la Plata*) qui ad urbem Boni Aeris (*Buenos Ayres*) ingenti oſtio, 30 leucis lato, in oceanum ſe effundit.

7. *Bra-*

7. *Braſylia*, ſpatioſus terrarum tractus, intra æquatorem & tropicum ſitus, ab Auſtro Paraquaria, ab occaſu Amazonia, ab Aquilone & ortu Oceano concluſus, quadrati velut figuram refert. Partes littorales Luſitanis parent, qui magnas inde opes colligunt, ex ligno Braſylo (unde nomen Braſyliæ derivatum creditur) a Croco, Ambra, Goſſipio, Balſamo, Sacharo, Tabaco Braſylo, pellibus boum & ferarum. In provincia autem *Janeiro* locupletes aurifodinæ ſunt inventæ, unde Luſitanis largæ opes accreſcunt. Urbs in ea princeps eſt *S. Sebaſtiani*, portu inſtructa, ad trajiciendos Braſiliæ theſauros in Luſitaniam. Anno 1711 Galli hanc urbem occuparunt. Interiora terræ occupant homines nudi, barbari, antropophagi diverſarum nationum. Quando Luſitania erat conjuncta Hiſpaniæ, Hollandi ſæpius in Braſiliam irruperunt, ſed ablata reſtituere poſtea coacti ſunt. Nunc Angli, in Braſylia commercantes, in magnam lucri partem veniunt. Joannes IV primogenitum Regis Luſitaniæ *Principem Braſiliæ* appellari voluit.

Ex parte *Americæ Septentrionalis* viſuntur 1, *Mexico Vetus* ſeu *Nova Hiſpania*, ab Iſtmo Panamico longo tractu in occaſum & ſeptentrionem extenſa. Habet largas auri & argenti venas, profertque ſacharum, ſericum, balſamum, cacaum, aliaque cum ad voluptatem, tum ad vitam neceſſaria. Licet enim ferme tota ſit in Zona torrida, alluente tamen inde Oceano hinc Sinu Mexicano mire fœcundatur. Hiſpani in ea habent tria ſuprema tribunalia, Archiepiſcopum, Proregem, & Academiam *Mexici*, urbe principe. Prope Iſtmum ſunt *Panama* & *Portus Bellus*, urbes mercatu celebres.

2. *Nova Mexico*, quam etiam *Novam Granatam* appellant, Novæ Hiſpaniæ eſt proxima, ab occaſu fretum magnum Vermeyum ſeu Californium, a ſeptentrione terram incognitam, ab ortu Lovisianam & Canadam attingit. Anno 1583 ab Hiſpanis inventa eſt, qui varias eo colonias deduxerunt. Multi tamen adhuc barbari ſui juris ſunt, qui per *Caſiques*, quos ſibi eligunt, gubernantur. Terra montoſa eſt, ſed fertilis argento, cryſtallo, ſmaragdis &c.

3. *Florida* ab occaſu Novum Mexicum attingit, a meridie Sinum Mexicanum, ab ortu mare Mexicanum, a ſeptentrione altis montibus a Nova Francia ſeparatur. Hiſpani illam olim occupaverant; ſed Galli ſub Carolo IX partem ſibi decerpſerunt, quam ab ejus nomine *Carolinam* dixerunt. Galli ab Anglis expulſi ſunt. Neque Hiſpani de Florida ultra duas colonias retinent. Reliqua inter varias gentes, etiam barbaras ſunt diſtributa. Regio autem eſt fœcunda frumento, vino, moro pro bombycibus, & texendo ſerico.

4. *Virginia* a meridie conjuncta eſt Floridæ, ab ortu Oceano, ab aquilone & occaſu barbaris gentibus. Spectat ad Anglos, quorum multa millia in ea degunt. *Virginia* dicta eſt in honorem Eliſabethæ Reginæ, quæ virgo habebatur, quia nullum habuit maritum. Regio uberes fructus profert, præſertim Sacharum, Balſamum, Tabacum, Aromata, plantasque varias. Accenſetur Canadæ.

5. *Penſilvania* Virginiæ proxima, ſic appellata a Wilhelmo *Pen*, Quackero Anglo, cui Jacobus II illam donavit. Anna Regina variis illam privilegiis ornavit, Reipublicæ ſtatum politicum ibidem conſtituendi. Quackeri urbem ibidem condiderunt, quam *Philadelphiam* appellarunt, a fraternitate Quackerorum.

6. *Canada* generice ſumpta eſt ingens ille terrarum tractus, qui a Florida & Novo Mexico in ſeptentrionem excurrit ad fretum Hudſonicum. Dicitur etiam *Nova Francia*, quia Franci anno 1504 has regiones detexerunt, & conditis in iis urbibus nomina Gallica impoſuerunt. Putant aliqui, Hiſpanos jam prius terras illas acceſſiſſe, ſed theſauris vacuas cum reperiſſent, receſſiſſe, & *Promontorium Nihili* appellaſſe. Verum Galli, Angli, aliæque Europeæ gentes labore & induſtria effecere, ut non modicum inde lucrum reportent ex fibrorum & luporum marinorum pellibus, atque ex piſcibus exſiccatis, quorum ingens eſt copia. Tellus etiam ad fertilitatem, excíſis ſylvis & dumetis fuit perducta. Quadrupedes eædem, quæ in Europa, cum qua in iisdem ferme ſunt parallelis. Alces præterea ibi ſunt, grandes belluæ, quarum ungulis miras ineſſe virtutes Medicas prædicant. Incolæ barbari ſunt & truculenti, præſertim *Iroquæi*; nullius religionis homines. Viri bello & venationi vacant, agriculturam & labores ſerviles fœminis relinquunt.

Sunt in Canada multæ famoſæ provinciæ, uti *Loviſiana*, ad Gallos ſpectans; *Acadia*, quæ in pace Ultrajectenſi a Gallis ceſſa eſt Anglis: relicto tamen Gallis Portu Regio (*Port Royal*). Propter hanc potiſſimum cœptum eſt inter Anglos & Gallos bellum ultimum, cum de jure piſcandi eſſet controverſia. Haud procul abeſt Caput *Breton*, Gallorum Inſula, ſæpius pomum diſcordiæ. Princeps vero Canadæ civitas eſt *Quebecum*, præcipua Gallorum colonia, anno 1668 erecta, Gubernatoris Novæ Franciæ & Epiſcopi ſedes, cum arce Ludoviciana impoſita. Ultimo bello Anglis hæc obtigere.

Duo magni fluvii Canadam interfluunt, alter *Canada*, a quo tota regio nomen traxit, hodie flumen *S. Laurentii* dictus, quod in ſinum S. Laurentii ſe effundit. Alterum eſt flumen *Miſſiſippicum*,

quod

quod a ſeptentrione in meridiem devolvitur; Lawſii deceptionibus, quibus Europæ hoc ſæculo illuſit, famoſum.

Canada propria, ſive *Nova Francia in ſpecie*, Peninſulæ formam refert: nam Sinu S. Laurentii, freto Hudſonico, atque mari ab ortu & occaſu ferme cingitur, ſolumque a meridie continenti adhæret. Pertinet ad Gallos, qui primi anno 1504 in has terras veniſſe dicuntur.

Præter iſtas regiones in America ſeptentrionali ſunt multæ famoſæ Inſulæ, uti *California*, omnium maxima, a parte occidentali ultra mare Vermejum, a meridie in ſeptentrionem 500 leucis Gallicis extenſa. Regio eſt frigida & ſterilis. Gemmas tamen incolæ piſcantur. Hiſpani in ea habent coloniam. Ultra fretum Hudſonicum ad circulum polarem Arcticum exporriguntur *Nova Anglia*, *Nova Dania*, *Nova Hollandia*, *Nova Grœnlandia*, frigore rigentes. Ad Sinum vero S. Laurentii jacet Inſula Terræ Novæ, piſcatu celebris, in pace Ultrajectina Anglis a Gallis ceſſa. Ultimo bello a Gallis occupata, ſed in pace reddita.

In Archipelago Mexicano *Antillæ*, maximi momenti Inſulæ, quæ variarum Europæarum Nationum propter ſuam fœcunditatem jam dudum ufferunt oculos. Earum maxima eſt *Cuba*, & in ea urbs princeps *Havana*, Hiſpanæ ditionis, quæ bello ultimo ab Anglis fuit expugnata, ſed in pace reſtituta. Eſt ſedes Gubernatoris Hiſpani, duabus arcibus egregie munita, & portu inſigni inſtructa, ad mercatum utiliſſima. Hinc in ea ſe congregant claſſes aureæ & argenteæ Hiſpanorum, indeque in Europam ſolvunt. Præter Havanam habent Hiſpani quatuor adhuc Colonias in hac Inſula. Profert aurum, cuprum, aromata, ſacharum, Aloe, pelles &c.

Hiſpaniola, ſeu *Inſula S. Dominici*, admodum ampla. Ad occaſum habent in ea Galli aliquot colonias; cætera pertinent ad Hiſpanos, cum urbe primaria S. Dominici, in qua eſt Archiepiſcopus, Gubernator, Academia, Tribunal, cujus Præſes a ſolo Rege dependet. Inſula ſuppeditat aurum, argentum, ſacharum, ambram, ceram, corium, aromata.

Portus Dives (*Porto Rico*) Inſula, anno 1493 a Columbo detecta, & ab anno 1510 ab Hiſpanis poſſeſſa. Habet Auri & Argenti fodinas, quæ tamen jam ferme dicuntur exhauſtæ. Amnes autem habet adhuc auriferos. Dives præterea eſt Sacharo & Salibus. Urbs princeps eſt fanum *S. Joannis*, Epiſcopi & Gubernatoris ſedes. Unde etiam *Inſula S. Joannis* appellatur.

Jamaica ad Anglos ſpectat. Egregie culta eſt, præbetque Sacharum, Tabacum, Goſſipium, Corium, Cacaum. In 14 circulos diviſa, 170 leucas Anglicanas longa, 70 lata eſt.

Hæ quatuor Inſulæ vocantur *Antillæ Majores*, præter quas aliæ minores ſunt plurimæ, trans Tropicum Cancri omnes ſitæ; cis vero Tropicum, verſus circulum Polarem arcticum ſunt Inſulæ *Lucayicæ* ſeu *Babamæ*. Centum numerantur, exigui pleræque momenti. Maxima a *Providentia* nomen ſortita eſt, alias etiam *Abacoa* appellata. Spectant ad Anglos: prout etiam Inſulæ *Bermudes*, ſupra Lucaicas, e regione Floridæ & Virginiæ, quæ cedros, palmas, mala citrea, aurantia, melopepones ferunt.

Antillis Inſulis a quibusdam etiam accenſetur Inſula *Matanina* (*Martinique*) quæ ad Gallos ſpectat, populo & commerciis frequens. Suppeditat Cinnamomum, Sacharum, Goſſipium, Tabacum &c. Inſula quoque *Trinitatis*, in qua Hiſpani habent *Coloniam S. Joſephi*. In littoribus copioſas margaritas piſcantur.

Hanc generalem de America adumbrationem præmittendam putavi, nunc vero de præcipuis ejus partibus, & Chriſtianæ Religionis in eas introductione prolixius aliquid memorandum venit.

CAPUT II.

Regnum Peruanum.

Articulus I.

Imago Peruviæ.

Regnum hoc ad mare Pacificum in longum extenſum in montes aſſurgit, & in valles deſcendit. A Prorege gubernatur, & in tres circulos, ſeu tres *Audientias*, prout ab Hiſpanis appellantur, dividitur. Primus eſt *Quitenſis* haud procul ab æquatore, omnium primus ab Hiſpanis frequentatus. Urbs princeps in eo *Quito*, Epiſcopatu, Academia, auriferis montibus, & pannificio illuſtris.

Secundus Circulus eſt *Limanus*, cujus *Lima* eſt caput, totius Americæ princeps, duabus leucis a mari diſtans, a Franciſco *Pizarro* anno 1535 ædificata, præſtans pro commerciis emporium, quo aurum & argentum Peruanum convectum Panamam indeque in Europam

pam avehitur. Eſt Archiepiſcopi & Proregis ſedes: Academia, anno 1614 fundata, nobilis. Sed hoc ſæculo a terræ motu, & eluvionibus multum paſſa eſt.

Tertia *Audientia* eſt Charca, ſive *la Plata*, cujus caput eſt urbs *Potoſi*, ſeu *Argyropolis* dicta, quia argento abundat & auro. Certe montes aurei ibidem nequaquam ſunt ſomnia: ſed immenſa auri argintique vis inde exportatur: & quamvis pleræque Americæ provinciæ hujus pretioſi metalli ſint feraces, Peruvia tamen omnes multum ſuperat.

Hæc autem ferme eſt Hiſpanorum navigandi, aurumque & argentum ex America exportandi ratio. Gadibus evecta claſſis octidui ſpatio tenet Canarias: quatuor inde hebdomadis in Hiſpaniolam navigant: Carthagenam poſtea 12 dies, ubi per tempus aliquod mercatus exercetur, & pro Europæis mercibus aurum recipitur. Tum 6 dierum navigatione Portum Bellum pergitur, ibique claſſis Hiſpana ultra menſem moratur; quo tempore celeberrimæ nundinæ habentur, & plerumque Europeæ merces pro auri & argenti laminis, e Mexico & Peruvia apportatis, commutantur. Reditur inde Carthagenam, ſimilisque ibi rurſus fit nundinatio, denique Havanam pergitur; ubi ſtato tempore omnes naves conveniunt, & duorum vel trium menſium ſpatio Gadibus invehuntur, aut etiam Hiſpali. Ubi inter Hiſpanos, Gallos, Anglos, Hollandos, aliarumque nationum mercatores pro ſuis rationibus gaza cum proportione expenſi dividitur. Regi ſua peculiaris eſt portio, quæ tamen non modice defraudari dicitur.

Porro Peruani *Incas* ſuos ſeu Reges habebant, a quibus ex ſylvis, antris, & ſpecubus paulatim extracti ad cultiores aliquantum mores vitamque civilem perducebantur. Litterarum loco coloratis funiculis, in certos nodos flexis utebantur, quibus res geſtas ſignificabant. Arma eorum enſes, ſpicula, bipennes, ſecures, clavæ, olim ex argento confectæ. Seminudi incedebant. Victum herbæ & frumentum Indicum ſuppeditabant, potum liquor, ex oriza expreſſus, noſtræ cereviſiæ ſimilis, quo pariter bibebant crapulas. Indole ſunt fera, ſæva, ingrata, ad laborem pigra, ad artes tamen diſcendas & exercendas, imo & inveniendas perquam idonea & perſpicaci. Regum palatia, & idolorum fana conſtruxerunt magnifica, privati in mapalibus male materiatis habitant. Raro pluit; tellus tamen a mari & fluminibus, ex monte *Andes* ortis fœcundatur.

Urbs

Urbs regia fuit *Cuſco*, ampla, magnifica, plateis & palatiis ſuperba. Extat ingenioſæ antiquitatis monumentum, pons prælongus, ex ſtramine & juncis arcte contextus, compactusque, qui flumini impoſitus, & ab aquis ſuſtentatus, animalibus & curribus onerariis firmiſſimum tergum præbet. Delubra idolorum erant ſtupendi operis. Colebant autem honore præcipuo animam mundi, quam *Pachacama* appellabant, ceu rerum omnium creatricem; poſt illam autem, ſolem, lunam, & alia aſtra adorabant, prout etiam iridem, fulgura, tonitrua, montes, jaſpides, fluvios, mare, leones, tygrides; omnibusque, quæ mira ipſis videbantur, Numen ineſſe credebant, eisque victimas, etiam humanas, præſertim infantum, crudeliter immolabant.

Scelera ſua ſacrificulo confiteri ſub gravi pœna jubebantur. Rex ſoli, planetarum principi, confitebatur. Poſtea in aquam immerſus omnia delicta ſua ſuffocari credebat. Animæ immortalitatem & reſurrectionem mortuorum non negabant. Feſtos dies varios colebant ſaltu, modeſtiore, quam Chriſtiani ſoleant. Modus homagii præſtandi erat plane exoticus; nam Principem flagris cædebant, aures ipſius perforabant, & totam ejus faciem, ſanguine victimarum, quæ Diis fuerant immolatæ, deturpabant. Puellas nobiles velut monaſteriis tanquam veſtales includebant, Regi poſtea aut aliis Principibus collocandas. Adoleſcentes pariter includebantur, a Popis inſtruendi.

Articulus II.

Pizarrus Ataguelpam vincit & occidit.

Sapientiſſimus juxta ac potentiſſimus omnium Peruviæ regum erat *Guaaynacama*, in cujus aula omnia auro puro nitebant. Duos is filios poſt ſe reliquit, *Guaſparem* regni hæredem, & *Ataguelpam*, quem alii *Atabalipam* appellant. Hic junior ſeniorem fratrem throno dejecit, & immanem tyrannidem exercuit: dignus ſane, quem Hiſpani deturbarent.

Primus Hiſpanorum Peruviam anno 1513 detexit *Blaſco Nunnez*, magno auri argentique theſauro in ea potitus. At *Arias Avila*, a Rege Hiſpaniæ in eas partes cum copiis miſſus, Nunneſium, inventorem Peruviæ, atque de re Hiſpanica optime meritum, ſtimulante invidia, interfici juſſit. Verum cædem hanc iniquam, in Hiſpaniam nuntiatam, magnus Indiæ ſenatus improbavit, & Avilam omni poteſtate & dignitate privavit.

Per has diſcordias hebetabantur aliquot annis ulteriores in Peruvia progreſſus, donec anno 1525 *Franciſcus Pizarrus*, & Didacus de *Almagro*, Hiſpani, obſcuri quidem generis, ſed opulenti Panamæ incolæ, novam expeditionem cum 120 duntaxat viris ſuſceperunt. Navigabant ſecundum Peruviæ littora, ſubitoque in terram deſcendentes, magnam auri argentique prædam reportabant.

Pizarrus cum ea in Hiſpaniam ad Carolum V ſolvit, expoſuitque immenſas regni Peruani divitias. Carolus eundem, S. Jacobi equitem creatum, ſuum in Peruvia vicarium conſtituit, id monitum, ut Chriſti religionem propagaret, & cum incolis amica commerciorum fœdera pangeret. Addidit in hunc finem duos Miſſionarios, Vincentium Dominicanum, & Joannem de Soſa ſæcularem ſacerdotem, cum 150 militibus, quos inter 4 Franciſci Pizarri fratres.

In reditu Panamæ incidit in ſocium ſuum Almagrum, mœrore affectum, quod opes ſuas in expeditionem Peruanam profudiſſet. Tacite invidiæ ſtimulis agitabatur, quod Pizarri expeditio fuerit pinguior, & nunc honoribus a Cæſare auctum & poteſtate cerneret, ſe vero neglectum: atque inde prima diſcordiarum ſemina.

Pizarrus autem anno 1531 poſtquam audivit, internecina bella in regno Peruano duos inter fratres, Guaſparem & Ataqualpam ardere, novam expeditionem ſuſcepit in turbido piſcaturus. Et quoniam Ataqualpa ſeniorem fratrem acie vicerat, & potiſſimam regni partem ad ſe traxerat, Pizarrus victo auxilia offerebat, quæ ille perlubenter acceptavit.

Miſit Bizarrus legationem ad Ataqualpam, quæ indigne habita nihil æqui retulit. Igitur Pizarrus cum 400 viris obviam proceſſit Regi, qui cum innumerabili multitudine ad pugnam ſuperbus venerat. At ibi Macedones cum Alexandro, hic Perſas cum Dario ſtare diceres. Datum utrinque ſignum ad prælium. Verum cum Peruani tubas & tympana, cum tormentorum & bombardarum tonitruis audiſſent, viderentque plures ex ſuis, globis petitos, cadere, ad rem ſibi inauditam attoniti, atque in effuſam fugam effuſi, regem ſuum Ataqualpam in manibus Hiſpanorum captivum reliquerunt.

Incredibile videtur, quantum auri argentique pondus Ataqualpa pro libertate ſua obtulerit. Acceptatum eſt, atque inter Hiſpanos milites largiter deſtributum, ſed ea lege, ne quid contra Hiſpanos moliretur, neve contra prædicationem & introductionem Chriſtianæ Religionis ſe ullo modo opponeret. Verum Ataqualpa, dum captivus detinebatur, cum Peruanis liber ad eum acceſſus pateret, Guaſca- rem

rem captivum fratrem ſuum cum multis aliis, eidem adhærentibus, occidi præcepit.

Ad hæc Philippus, homo Peruanus, ad Religionem Chriſtianam converſus, quo Pizarrus interprete utebatur, ut pellicem Ataqualpæ formoſam obtineret, eundem apud Pizarrum variorum criminum poſtulavit, & præſertim, quod cum Peruanis conſilium conferret, qua ratione Hiſpani ſubito invadi & opprimi poſſent. An vera diceret, ob linguæ ignorantiam explorari non poterat. Habita accuſatori fides, pronumque erat ſuſpicari, nullam Hiſpanis in Peruvia fore ſecuritatem, quamdiu Ataqualpa Rex viveret. Acceſſit Almagri, qui primum poſt pugnam advenerat, avaritia, qua ſtimulante, ut in partem prædæ veniret, Pizarrum in necem Regis vehementer urgebat.

Lata igitur in Ataqualpam mortis ſententia, qui fruſtra petiit, ut catenis oneratus ad Hiſpaniæ Regem, aut in perpetuum carcerem abduceretur, ſed reſti collo inſerto ſtrangulari debuit.

Non levem hæc cædes labem affricuit Pizarri gloriæ; ſunt enim ſcriptores, qui acerbe eum crudelitatis & injuſtitiæ arguunt, quod promiſſæ libertatis fide non ſtetiſſet, & regnum alienum, nulla cauſa data, invaſiſſet. Quod Ataqualpa Guaſcarem ſeniorem fratrem ſuum regno ſpoliarit, & occidi præceperit, quod tyrannidem etiam in alios exercuerit, aliaque crimina commiſerit, nihil pertinuiſſe ad Pizarrum; non enim eum in foro alieno competentem fuiſſe Judicem. Adhæc ſacratiora eſſe Regum capita, quam ut demeti debeant. Jus Naturæ & Gentium eſſe violatum, læſione pacti, cæde captivi Regis, & rapina alienæ terræ. *Si* timuit Peruanos, jure timuiſſe, ceu raptorem rei alienæ. Et cur non ſaltem flagitantem Regem in Hiſpaniam miſiſſet ad Imperatorem, ut, ſi quod in ipſum jus, ibidem judicaretur? Nunquam futurum fuiſſe, ut ab æquiſſimo & mitiſſimo Cæſare tam atroci ſententia condemnaretur.

Qui Pizarrum excuſant, adhæc reſpondent: miſſos a Pizarro legatos ad Peruanos, ut amicitiam & fœdus, commerciumque, utrique parti utile, cum ipſis contrahant: legatos contra omne jus Gentium fuiſſe cæſos; vindictam poſtulaſſe tantam injuriam, belloque juſto cauſam dediſſe. Guaſcarem victum, regnoque inique privatum a fratre, petiiſſe a Pizarro auxilia; hæc oppreſſo infelici Principi omni jure addici potuiſſe contra violentum uſurpatorem; bello proin juſto victum captumque Ataqualpam: nec promiſſionem libertatis eſſe violatam, cum uſurpator conditiones non ſervarit, ſed fratrem, Hiſpanorum ſocium, parricidali manu interemerit, aliaque, captivus licet, cum ſuis Peruanis, capita conferentibus, contra Hiſpanos clancu-

culum ſit molitus: jure igitur contra eum, qui nunquam Rex fuiſſet, actum videri, & poſt Guaſcarem Regem iniquiſſime cæſum, Peruviæ regnum jure belli ad Hiſpanos fuiſſe devolutum.

Si Hiſpania injuſtitiæ arguenda propterea, quale de aliis Nationibus Europæis ferendum judicium, quæ in America integras provincias populosque ſibi ſubjeciſſent? quid de Virginia, Canada, Braſilia, nova Anglia, nova Scotia, nova Hollandia, nova Dania? quid de Inſulis Lucaycis, Bermudibus, Jamaica? quid denique de tot Inſulis, provinciis, urbibus, portubus, littoribus, orisque maritimis in Africa & India Orientali occupatis? de tot arcibus & munitionibus, in ſolo alieno conſtructis, quæ de jure ſolo deberent cedere? Si hæc ſint juſta, cur ſoli Hiſpani ſint arguendi. A Proteſtantibus, qui Hiſpanos accuſent, proprios ſuos Principes damnari.

Tandem clarum eſſe jus Divinum, inquiunt, qui Hiſpanos defendunt, quo Chriſtus miſit Apoſtolos ſuos in univerſum mundum, prædicare Evangelium omni creaturæ. Jure eodem nituntur Miſſionarii, Apoſtolorum ſucceſſores; neque enim providentia Chriſti erga ſuam Eccleſiam ad Apoſtolorum duntaxat tempora ſe extendit, ſed ad omnia, donec fiat unum ovile & unus paſtor. Licet igitur Eccleſia Jurisdictionem directam non habeat in Infideles, utpote qui foris ſunt, ſeu extra Eccleſiam, habet tamen jus, mittendi ſacros per totum mundum operarios, qui Evangelium Chriſti prædicent; & ſi Infideles illis reſiſtant, Juri Divino reſiſtunt; cum teneantur inſtructionem admittere, & per Baptiſmum ingredi Eccleſiam. Si igitur ſe opponant Miſſionariis, injuriam inferunt, quam ſummus Pontifex vindicare poteſt per ſæculares Principes.

Hoc factum in caſu noſtro; Pontifex Romanus, & Rex Hiſpaniæ cum Pizarro miſerunt duos, quos dixi, ſacerdotes, Vincentium & Joannem in Peruviam ad prædicandum genti illi Evangelium. Oppoſuit ſe illis Ataqualpa, & rejecta cum deſpectu, quam expoſuerant, Evangelica doctrina, prædicare prohibuit, quod nullo jure facere poterat, ac proin Juri Divino, legi Evangelicæ, ipſisque Miſſionariis intulit injuriam, quam vindicare Pizarrus poterat, tanquam delegatus ſupremi Eccleſiæ capitis, & Imperatoris, Protectoris Eccleſiæ. Unde ex hoc etiam capite juſtum habere poterat bellum.

Quantum autem ad cædem Ataqualpæ ſpectat, ea eſt factum particulare Pizarri, falſis fortaſſe delationibus circumventi; quod approbare non poſſem: neque Carolus V Imperator approbavit. At Divina providentia, quæ etiam ex malo elicere bonum novit, hoc facto uſa eſt ad gloriam ſuam, & propagationem ſuæ, quam fundavit in

in terris, Eccleſiæ; quippe ea nacta eſt per Americam incrementa, quæ apoſtaſiam Borealis Europæ abunde compenſarent.

Articulus III.

De turbis & bellis post mortem Atagualpæ.

Procelloſi inſtar pelagi æſtuabat poſt mortem Atagualpæ Peruvia. Pizarrus urbem regiam Cuſco, timore perculſam facile ſibi ſubjecit, & ex ea immenſos auri argentique theſauros eruit; palatium regis, templum ſolis aliaque delubra puriſſimo fulgebant auro: pavimentum ipſum ſolido auro, ut apud nos lapidibus, erat ſtratum. Mox Limam occupavit, urbem hodie principem. Sed atræ nubes coeuntes grandem tempeſtatem præſignabant. Multi erant Peruviæ Principes, multæ Domus Regiæ Clientelæ, Mangus ipſe, occiſi Atagualpæ frater. Hi populi peregrini jugo ægre cervices ſubjiciebant. Sopita in una parte belli flamma, in altera exardeſcebat.

Verum facilius tumultus iſti potuiſſent componi, niſi remoram injeciſſent cauſæ communi ipſi Hiſpani, civili bello inter ſe colliſi. Movit illud *Didacus de Almagro*, Pizarri alias ſocius; nam cum is a Carolo V meridionali Peruviæ Gubernator fuiſſet impoſitus, urbem Cuſco, tanquam ad provinciam ſuam pertinentem, a Pizarro repetiit. Negavit Pizarrus. Inde bellum, Hiſpanis & Peruanis in factiones iſtas diviſis. His bellis plura Hiſpanorum millia, & ultra millionem Indi perierunt. Tandem Almagrus, poſtquam urbem Cuſco & duos Franciſci Pizarri fratres interceperat, prælio victus, captus, & Pizarri juſſu capite plexus eſt (*anno* 1538.)

Pizarrus, cum quietem partam crederet, miſit Ferdinandum fratrem ſuum, per quem multa geſſerat, cum quinta parte gazæ Peruanæ in Hiſpaniam ad Cæſarem. Verum cum nuntius Almagranæ cædis, quam aula improbabat, jam prævolaſſet, aurum quidem acceptum eſt, ſed Ferdinandus in cuſtodiam datus, viderique perpetuo deſiit.

Hæc cum in Peruviam eſſent nuntiata, crevit animus *Didaco*, Almagri interempti filio, aliiſque multis, quibus inviſa erat Pizarrorum potentia, atque, ut interpretabantur, tyrannis. Eorum unus, Joannes *Rada*, cum ſeptem armatis in forum prorumpens, exclamavit: *vivat Rex*, *& pereat tyrannus.* Quo dicto in domum Franciſci Pizarri irrumpens, obluctantem & palpitantem trucidavit. Immenſas reliquit

liquit divitias; quæ tamen omnes mox fuerunt diſſipatæ, rapiente quovis, quantum poterat. Corpus occiſi diu inſepultum jacuit, donec quædam mancipia Indica illud in ſcrobem abjecerunt.

Hic finis erat magni conqueſtoris Peruviæ, documentum rurſus & ſpeculum non fallax humanarum rerum. Vires omnes mundo impenſæ: hæc merces. Et quis animæ ſtatus? natus erat in Hiſpania, Hiſpali educatus, atque inde in Americam transmiſſus Panamæ conſedit, donec fortunam experturus in Peruviam navigavit, ibique magna, quæ diximus, geſſit.

Funeſta hac ſcena necdum finita erat tragœdia; quippe interfectores ſanguineis mucronibus oſtentatis altum clamabant: *vivat Rex, & Didacus Almagrus.* Populus attonitus in duas partes ſcindebatur, & arreptis armis altera pro Almagris, altera pro Pizarris pugnabat. Penes priores ſtetit victoria. Unde *Didacus Almagrus* pro Gubernatore ſe geſſit, receptoque fidelitatis ſacramento, Radam, Pizarri parricidam, militiæ Præfectum renuntiavit.

Verum Rex alium Gubernatorem miſit *Caſtrium*, qui turbas componeret, & ceu judex omnibus jus diceret. Detrectavit comparere Almagrus, niſi paterna dignitas ſibi confirmetur. Ventum ad arma, victus acie a Caſtrio Almagrus, captus, & carnificis manu capite truncatus eſt, ambitionis & pervicaciæ triſte exemplum.

Querelæ interea non leves ad Regem Carolum fuerant perlatæ, quod Peruani, etiam ii, qui ſe ultro Hiſpaniæ Regi ſubjeciſſent, tanquam mancipia graviſſimo ſervitutis jugo a crudelibus Præfectis Hiſpanis premerentur; & velut olim Iſraelitæ in Ægypto immanibus tributis & laboribus in aurifodinis vexarentur, quæ res animos Indorum nimium quantum a nomine Hiſpano & Chriſtiana Religione alienet.

Pientiſſimus Imperator indignum cum Indis agendi modum graviter reprehendens, ut tanto malo efficacius mederetur, *Nunnium Vela*, additis 4 Conſiliariis, cum Diplomate Regio in Peruviam Proregem miſit, ſevereque mandat Præfectis aliisque officialibus, ut Peruanos non tanquam mancipia ſervituti ſubjiciant, aut ad metalla damnent, ſed tanquam ingenuos & liberos homines, fidosque Regis ſubditos, leniter & manſuete tractent: neque ad fodinas, aut piſcationem margaritarum, aut alias operas ſerviles adigantur; ſi autem ultro operam ſuam locent, merces ipſis fideliter ſolvatur; neque fructus aut alimenta ab ipſis exigantur, niſi pro debito pretio: ſed neque tributis a quoquam privato graventur, ſed ſoli Regi ſint vectigales. Mancipia mortuo domino ſint libera, nec a ſucceſſore retra-

hantur ad ſervitutem. Exules revocentur, & Chriſtiana fide imbuantur. Hæ aliæque ad 40 leges continebantur iſto Decreto, in favorem Indorum latæ. (*Anno* 1542.)

Dici non poteſt, quantum hoc Diploma, in Peruvia promulgatum, concitarit fermentum inter Præfectos provinciarum, aliosque officiales regios, quorum avaritiæ, & ſævæ dominationi frænum hoc pacto injiciebatur, ne pro libidine in Indos graſſari poſſent. Multi, ſeditione mota, aperte detrectabant obſequium. His ſe junxit *Caſtrius*, animo æger, quod redactus in ordinem, *Velam* ſucceſſorem ſit nactus. Hinc Magiſtratu, cujus dulcedinem guſtaverat, decedere noluit, excluſo ab urbium ingreſſu Vela. At hic callido uſus conſilio, Caſtrium tandem in rete tractum, atque compedibus onuſtum, in cuſtodiam dedit, quod pervicax mandata Regia ſpreverit, miſeros Indos tanquam mancipia inter Hiſpanos diſtribuerit, Almagrum Rege inſcio occiderit.

At Vela ſibi ipſi nexuit vincula; nam ſeditioſi, miſſa ad *Gonzalum Pizarrum*, qui ſolus e fratribus ſupererat, legatione, rogarunt, ut cum copiis, quæ eum ſequebantur, veniret ſibi auxilio, atque antiquas gentis Hiſpanæ libertates & juſtas conſuetudines, quæ everſum irentur, defenderet: Peruviæ Præfecturam locatæ operæ præmium fore. Venit ille, & Velam in fugam conjecit, ſupremus Peruviæ Gubernator Limæ renuntiatus propterea. *Vela* ter a Pizarro victus prælio, in ultimo miſere periit. Pizarrus vero Limam triumphans ingreſſus eſt.

Tanta rerum confuſio cum Regi Carolo fuiſſet nuntiata, miſit is anno 1546 novum in Peruviam Proregem *Petrum Gaſca*, cujus prudentiam & manſuetam indolem habebat perſpectam. Is Panamam cum veniſſet, capta de omnibus, quæ acta fuerant, informatione, plenam omnium actorum amneſtiam promiſit iis, qui ad obedientiam & obſequium Regis eſſent redituri, tractisque ſuavitate ſua ad ſe militiæ ducibus, effecit, ut plerique, deſerto Pizarro, in verba Regis jurarent. Solus Pizarrus, cum mille viris, qui ei remanſerant, reſtitabat, deditionem ſui detrectans facere; nec leve Gaſcæ negotium injecit, cæſis etiam ejusdem Ducibus: verum cum multitudine hoſtium tandem obrueretur, Gaſcæ ſe dedidit.

Vocatur in jus, ceu refractarius, rebellis, majeſtatis reus capite damnatus eſt, ut, qui imploratus a rebellibus, ducem ſe eisdem, correptis armis, præbuiſſet adverſus mandata Regia: Gubernatorem ſe ipſum conſtituiſſet, Velam vero Regium Gubernatorem, illato eidem bello, occidiſſet, aliosque ad rebellionem concitaſſet. Caput

ejus

ejus decuſſum ad terrorem palo fuit ſuffixum: truncus in urbe Cuſco terra obrutus. Complicum alii in Chilen relegati, alii ad triremes damnati, alii capite plexi.

Atque hic tandem fuit tragœdiarum, bellorum, turbarumque finis, quæ ultra 40 annos florentiſſimum multoque ditiſſimum Peruviæ regnum conquaſſatum ſurſum deorſum volverant. Reductus ordo, & quies; ſubventum per leges Regias Indis, graviſſimo jugo preſſis: poſita meta officialium avaritiæ; cameræ proventus ordinati; conſtitutus ſenatus perſonis idoneis; errores gentis emendati; templa & monaſteria erecta; ſacerdotibus & ſacris operis proviſa; converſi populi & Eccleſia Chriſti mirifice propagata; ager Domini martyrum etiam ſanguine irrigatus, prout nunc breviter enarratum ibimus.

Articulus IV.

Chriſtiana Religio in Peruviam introducta.

Primus Peruviæ Miſſionarius fuit *P. Vincentius de Valverde*, Ordinis S. Dominici, cui additus Joannes Sola ſacerdos ſæcularis, cum Franciſco Pizarro, quod ſupra memini, anno 1529 eo miſſus. Quem deinceps ſecuti ſunt multi alii ex eodem ſacro Ordine zelatores animarum. Vincentius, conſecratus Epiſcopus Cuſcenſis, ab Infidelibus anno 1741 in odium fidei occiſus eſt. Incrementum autem Religionis vel exinde deſumi poteſt, quod jam anno 1611 17 fuerint in Peruvia ex eodem illuſtriſſimo Prædicatorum Ordine Epiſcopi, virtute & doctrina clariſſimi. Effloruit eo tempore inter ſpinas Peruanas *Roſa Limana*, anno 1586 enata, & anno 1617 in paradyſum tranſplantata.

Ordo Seraphicus S. Franciſci pariter eximio ſuo animarum zelo in Peruvia inclaruit. Jodocus de Rycke Brabantinus, primum Limæ Monaſterium conſtruxit, Miſſionariorum Seminarium: & alia deinceps 40, cum ingenti Eccleſiæ emolumento.

Jodocus anno 1556 in Europam ſcripſit, ſe jam per 20 annos in urbe Quito degere; meſſem eſſe multam, operarios autem paucos. Incolas Baptiſmum ferventer expetere. Licet Peruani ſint litterarum expertes, non tamen malæ indolis: parce eos vivere; honeſtatis ſcintillas ex eis emicare, ad probrum plurium veterum Chriſtianorum. Facile eos capere doctrinam Chriſti. Agnoſci ab eis rerum omnium con-

conditorem, ſed hanc fidem multis erroribus & ſuperſtitionibus eſſe obfuſcatam. De cætero eſſe dociles, ad diſcendas artes admodum idoneos. Rogat denique, ut mittantur plures operarii in vineam Domini.

Ex Seraphica hac diſciplina prodiit S. Franciſcus Solanus, Americæ Apoſtolus, qui multa Indorum millia ad veritatis lucem perduxit. Anno 1589 ſolvit ex Hiſpania. Cum Panama in regnum Peruanum navigaret, ex naufragio mire ereptus eſt. Lima in Tucumaniam, ut omnibus omnia fieret, abiit. Tandem ſanctitate & meritis plenus migravit ad Dominum anno 1621, prodigiis in vita & poſt mortem clarus.

Anno 1552 ſacras ſuppetias in Peruviam deportavit ordo Eremitarum S. Auguſtini. Primus eorum Præſes erat *Andreas de Salazar*, qui ſubditos ſuos in omnes Peruviæ partes dimiſit, ad converſionem gentium. Unde merito ipſius Monaſterium appellatum eſt armamentarium Peruviæ ad profligandas tenebrarum poteſtates. Celebris inter Miſſionarios hujus Ordinis eſt Venerabilis P. Joannes *Ramirez*, qui per montes & valles, per invios calles, barbaros fugitivos eſt inſecutus, donec errantes has oviculas cicuratas ad Chriſti ovile perduceret.

Succeſſerunt plures ejusdem Ordinis ſacri heroes, qui idola conterebant, tigrides domabant, dæmones ejiciebant, erecto ubique victrice crucis ſigno. Eos inter, quos converterant, erat etiam Princeps ex Atagualpæ progenie. Garcias inter iſtos labores ſuos Apoſtolicos ſignabat victoriis, & Didacus Ortizius ſanguine.

Magni quidem erant ſanctorum, quos dixi, Ordinum labores, amplique animarum proventus, ſed major in vaſto regno erat ſeges, quam ut eidem metendo ſufficerent. Igitur anno 1567 novæ acceſſerunt operæ, Miſſionarii videlicet Societatis Jeſu, & quidem primum Hieronymus *Portillus* cum ſeptem aliis, Carthagenæ, dein Panamæ, in Peruvia demum labores Apoſtolicos auſpicatus, animarum culturæ vitam conſecravit.

Et invenerunt ſane crudæ & informis ſatis materiæ, quam in virtutem elaborarent, quodque evellerent, deſtruerent, ædificarent, & plantarent. Poſt diuturna bella, quibus ſacra omnia profanis erant permiſta, confuſaque, languebat Religio, exulabat pietas: infelix lolium bonam meſſem ſuffocabat: injuſtitia, uſura, avaritia, oppreſſio pauperum, luxuria, aliorumque vitiorum monſtra paſſim dominabantur; veteres & originarii Chriſtiani novis & aſcititiis erant in petram ſcan-

ſcandali: averſabantur eorum religionem, quorum malam vitam & corruptos mores videbant.

Opus igitur aggreſſi Patres, ſecurim radici admovere, ſcelera exſcindere, virtutem plantare, rudem pueritiam rectis credendi vivendique principiis imbuere, probe gnari, parum bonæ meſſis exſpectandum, poſtquam teneras plantas pruina decoxit. Catecheſis igitur publicæ inſtituta ratio. Quot Dominicis feſtisque diebus habebatur ad frequentem juventutem; adultioris etiam ætatis homines, Indi præſertim, catervatim confluebant. Acceſſit æſtimatio & favor populi. Prorex voluntate Philippi II Regis Limæ conſtruxit auguſtam Baſilicam & amplum, in quo hodie 170 perſonæ degunt, collegium, cui primum Archiepiſcopus lapidem poſuit. Habitæ frequentes conciones ad undantem populum; apertæ ſcholæ; inſtillatum cum litteris virtutis ſtudium, adſtitum ægris: diſperſi per provincias ſacri coloni: extenſa cura ad mancipia quoque, ex Africa & Guinea maxime, in Americam deportari ſolita, cautumque, ut in nigris corporibus candida habitaret anima.

Mira brevi ſecuta, Limæ præſertim, morum emendatio, ut adeo plures Epiſcopi ſociis annuerent, ut in partem ſollicitudinis & paſtoralis curæ venirent, miſſæque ſint non parca manu ex Europa ſuppetiæ. Portillus, ut totum ſe daret charitatis obſequiis, Rectoratu Collegii in Bracamontium translato, jam Canonicis & Clericis Jus Canonicum explicavit, jam ad populum dixit, jam comitante Nobilitatis Hiſpanæ caterva in noſocomiis ægris inſerviebat, Indis rei novitate attonitis, dum aſpicerent eos ſibi demiſſe famulari, quorum elatos & arrogantes ſpiritus ante perſenſerant.

Portillus compoſita Limana civitate, Cuſcanam, veterem regiam, laborum ſuorum centrum fixit, atque ſtabilita ibidem quoque ſede, velut ex corde per magnos Peruviæ artus vigorem diſpenſavit. Ultra 40 jam aderant ex eodem ordine Miſſionarii, qui provincias inter ſe partiti, Quarocirim, Hicamos, Truxillos, Ciaciapojos, Uritanos, Potoſios, Ciucutos, Tingamacos, Ciarcares, Chitos, Cuiquiſacos, Ambares, aliasque barbaras gentes excoluerunt, indefeſſa induſtria & laborum patientia, protenſa uſque in Paraquariam & Chilenſe regnum expeditione Apoſtolica.

Celebrantur a ſcriptoribus uberrimi fructus, quos retulerunt Joſephus a Coſta præſertim, Alphonſus Barbazana, Samaniego, qui narrat notam Hiſtoriam de Catharina Peruana puella, æterna morte punita ob reticitum in confeſſione grave peccatum. Ibidem monti a natura inciſa inventa eſt effigies Divinæ matris, filium brachiis ge-

ſtantis, tam perfecta, ut nullus ſtatuarius tam ſcite elaborare poſſit. Mirantibus barbaris expoſuit ſacerdos incarnationis myſterium, eosque ad fidem adduxit.

Acceſſit Martyrum ſanguis, qui, ut olim, ſemen fuit Chriſtianorum. Diverſis quippe in locis a barbaris in odium fidei occiſi ſunt Antonius Lopez, Michael Urrea, Martinus Aranda, Valdivia, Raphael Ferrerius, Bernardus Reus, Miſſionarii Peruani Societatis Jeſu, quorum glorioſo ſanguine ita tellus illa eſt irrigata, ut paucis poſt annis prope totum Regnum Peruanum fuerit Chriſtianum, paucis videlicet angulis exceptis, in quos barbari, Hiſpanorum dominationem fugientes, ſe receperant; ſed nullus tam abſtruſus erat locus, in quem animoſus Miſſionariorum Zelus eos non inſequeretur.

Hos inter erat P. Dominicus Mair, natione Suevus ex ſuperioris Germaniæ provincia, qui uſque ad Moxos, gentem barbaram excurrit, eosque cicuratos Chriſti jugo ſubjecit, pluresque novos populos detectos fidei lumine illuſtravit, Heriſchoconos inquam præ reliquis efferos. Numero hi & armis prævalidi Chriſtianos rapinis & cædibus perſequebatur. P. Dominicus, cum in aciem ordinati conſiſterent, ſolo crucis ſigno armatus eosdem intrepide acceſſit, & torvo vultu tenſoque arcu in ejus necem intentos, verbis amicis ac munuſculis ita delinivit, ut omnes haberet in poteſtate, & velut manſuetos agnos, quo vellet, duceret. Intra breve tempus anno 1728 octo eorum millia ſunt baptizata, ex hoſtibus infenſiſſimis ardentiſſimi fidei defenſores effecta. Horum exemplum mox alii ejusdem gentis plurimi ſequebantur; dum interim Xaverius Dirrheim, Caſparus de Prato, Joſephus Schwentner, & Petrus Biron, ex eadem provincia Miſſionarii alios barbaros populos, ceu errantes oviculas inquirerent, & ad ovile Chriſti adducerent.

CAPUT III.

Regnum Chilenſe.

Longo tractu infra Peruviam in meridiem excurrit, oramque ad mare Pacificum occupat. Multas habet urbes, quas inter eminet, quæ a *S. Jacobo* nomen accepit, 800 domibus, diverſisque monaſteriis frequens, Prætoris Hiſpani ſedes. *Urbs Conceptionis* Academia floret; ex qua plures in Religioſos Ordines aſſumuntur. Ex 120 Jeſuitis, quibus provincia Chilenſis anno 1688 conſtabat, tan-

tam

um 24 erant Europæi, quales tamen maxime deſiderat, & non aro etiam conquirit. Pluribus in locis propter niveos præaltos mon- es omnia frigore rigent. Valles fluminibus metalliferis irriguæ opi- nos fructus proferunt.

Cum Hiſpani Peruviam occupaſſent, in Chilenſe quoque regnum effuſi, plures provincias ſui juris fecere, eas maxime, in quibus nineræ diverſi metalli, auri & argenti venæ ſunt fœcundiores. Illa- um ſimul erectumque crucis trophæum, tantisque incrementis pro- pagata Religio, ut duos Epiſcopatus erigere neceſſe fuerit, alterum in urbe S. Jacobi, in urbe conceptionis alterum.

Noſtræ Societatis provincia Chilenſis ſub initium huius ſæculi numerabat ex omnibus prope Europæis Nationibus perſonas 150 in Collegia, Reſidentias & 14 Miſſiones diviſas. Sed anno 1724 Colle- gium & duas Reſidentias amiſit in ſeditione, quam Chilenſes conci- taverant adverſus Hiſpanos, propter graves exactiones & vexationes. Pergunt tamen ſacri homines Regnum Chriſti ulterius ſemper ulte- riusque barbaras inter gentes extendere; ut adeo ager ille, in altiſ- ſimos montes aſſurgens ad voluptatem floreat.

CAPUT IV.

Paraquaria.

Articulus I.

Deſcriptio Paraquariæ. Difficultas converſionis.

In quatuor magnas provincias dividitur: 1 *Magellanicam*, a Borea in Auſtrum ad fretum uſque Magellanicum per 200 milliaria Germa- nica extenſam, in qua Hiſpani ad fretum duas munitiones conſtruxe- rant; ſed propter intenſa frigora & alimentorum defectum eam re- liquerunt: quamvis jurisdictionem in illam ſibi adhuc vendicent. In- colæ *Patagones* appellantur, aut idololatræ, aut nullius fidei, gigan- teæ ſtaturæ homines.

2. Tucumanniam, quæ fructus, quadrupedes, piſces, volucres, aliaque ad uſus humanos ubertim profert. Hiſpani tres in ea urbes condiderunt, S. *Jacobi*, Epiſcopatu illuſtrem: S. *Michaelis*, & *Cordubam*, ubi Societas Jeſu Academiam pro inſtitutione Juventutis habet.

Præter iſtas primarias, aliæ plures minores urbes ſunt in poteſtate Hiſpanorum.

3. *Paraquariam* (*Paraquay*) ſpecifice dictam, in qua urbs *Aſſumptionis* regionis caput, ſede Epiſcopali inclita: *S. Fidei*, aliæque. *Parana* quoque & *Uraquaya*, ſpatioſæ provinciæ ad Paraquariam ſpectant.

4. Præfecturam fluminis *de la Plata*, in qua urbs *Boni Aeris* (*Buenos Ayres*) primaria, ſedes Epiſcopi, portu aliquantum remoto inſignis, in quo Hiſpanæ naves, quæ Paraquariam, Chile, & Peruviam tendunt, ſolent appellere. Intra hanc civitatem & Cordubam extenduntur ampliſſimi campi, & optima paſcua, in quibus ferocia animalia, uti equi & boves indomiti ingenti numero multiplicantur, imo & cicurati ad ingenium facile redeunt, ad feros in campos notos dilapſi, barbari quoque homines eorum indolem non raro æmulantur, poſtquam ſunt manſuefacti, barbariem reſumentes. Tauri innumeri cæduntur, ſed non niſi pelles & lingua auferuntur. Caro corvis relinquitur. In iisdem campis & ſylvis multæ aliæ ſunt feræ beſtiæ, leones, tigrides, leopardi, pantheræ, urſi, lupi, canes, cati, inter quæ mirum ſæpe certamen.

Sunt autem in Paraquaria & reliqua America Auſtrali plurimæ adhuc gentes barbaræ, quæ Hiſpanorum & Luſitanorum gubernationem exoſæ, libertatem ſuam mordicus defendunt. Unde eorum converſio eo eſt difficilior, quo magis timent, ne a Miſſionariis, quos ſæpe pro exploratoribus habent, exterorum poteſtati ſubjiciantur. Vivunt ſine Rege, & ſine Lege: ipſa tamen neceſſitate perſuaſi diverſi populi, elegerunt ſibi ex ſenioribus ſuæ gentis Præſidem, quem *Cacique* appellant, cui vis ferme directiva tantum fuit commiſſa, non autem coercitiva; quia pro arbitrio ſuo volunt vivere; quamvis vivant miſerrime in tuguriis, ex juncis, virgultis & arborum ramis contextis, quorum oſtium tam eſt exile ac humile, ut humi rependo penetrare debeant.

Facile autem mutant domicilium, dum omnia ſua ſecum portant, & ſub alio Caciquio agros, qui ſunt primo occupantis, colunt, ſi tamen colant, cum ad labores ſint pigri, & ex venatione & piſcatione lubentius ſe ſuſtentent. Veſtibus vix ullis utuntur, niſi diebus eorum feſtis, quibus plumis verſicoloribus ſe cingunt. Pulchrior ille cenſetur, qui longiores habet capillos, per corpus defluentes, eosque impexos, quia pectine carent.

Bella inter vicinos populos frequentia. Cum vero adverſus exteros procedendum, factis induciis, ſe conjungunt. Arma eorum, ſicut plerorumque barbarorum, arcus & ſagittæ, fuſtes quoque nodoſi, ex uno latere acuti. Cauſa bellandi, ſicut in Canada & Braſilia, ſæpe non eſt alia, ac ſpes, cæſorum & captorum carnibus in feralibus ſuis conviviis veſcendi. Potus ordinarius eſt ſuccus quidam, quem *Cicejam* appellant. Hoc ebrii per triduum ſæpius helluantur, ſaltant, & luxuriantur, raro ſine rixis & cædibus.

Numen aliquod ſupremum agnoſcunt & immortalitatem animæ. Hinc defunctorum ſepulchris cibos apponunt, arcum & ſagittas. Lunam matrem ſuam dicunt, & quando eclipſatur, cum horriſona vociferatione vulneribus ſe cruentant, ut dolorem ſuum demonſtrent, quod luna vim patiatur; cum vero rurſus ex umbra terræ emergit, tripudiis exultant, quod canis, qui eam deglutiiſſet, evomere rurſus debuerit. Cum tonitrua audiunt, augurantur, Mammelucos irrupturos, a quibus in ſervitutem ſint abſtrahendi, unde in antra & ſpecus ſe recondunt. Solem quidam virum putant, ex Majorum traditione de virgine conceptum, ac poſt patrata miracula in cælum aſcendentem & in ſolem converſum. Multis aliis ludibriis *Mapon*, ſupremus ſuperſtitionum Præſes, cæcum populum dementat.

Jam vero quanta fuerit difficultas, populum adeo barbarum, vagum, & ſuperſtitioſum, fera ſua & aſſueta indole abducere, atque ad humanitatem & Chriſtiana ſacra transferre, facile æſtimabit, qui conſiderat, quantæ molis ſit naturam, a prima juventute prava conſuetudine duratam, vitiisque innutritam, exuere, novumqne hominem, a carnis & ſenſuum illecebris depuratum, induere.

Ludovicus Antonius *Muratorius*, Ducis Mutinenſis Bibliothecarius, celebris ſcriptor, in libro, quem de Paraquaria more ſuo eruditiſſime ſcripſit, parte 1 cap. 7 alias adhuc graves rationes affert, cur in America, & præſertim in Paraquaria difficillime Religio ſit propagata, easque refundit in duram quorundam Hiſpanorum incolas tractandi rationem, qua in eos, contra mandata Regum Hiſpaniæ, crudeliter ſint graſſati. Recenſet grave jugum, mancipatus, ſervitutes, labores & onera impoſita &c. inde factum, ut Indi, libertatis ſuæ tenaces, nomen Hiſpanum ſimulque Miſſionarios ſint execrati. Alteram cauſam derivat a ſcelerata, in civitatibus præſertim, vita, quam intuentes Indi perſuaderi non potuerint, bonam eſſe eorum religionem, quorum tam vitioſa eſſet vivendi ratio. Hinc factum, ut Miſſionarii in locis, Europæorum habitationi propinquis multo

difficilius Indos converterent, quam in remotis, quæ Europæorum mores ignorabant.

Tertiam cauſam refert in *Mammelucorum* irruptiones, de quibus ſupra dixi. Quia autem non exiguam Hiſtoriæ Americanæ partem faciunt, aliqua adhuc addenda reſtant. Trans fluvium Januarium ad promontorium S. Vincentii ſita eſt urbs *S. Pauli*, *Piratininga* alias appellata, rupi impoſita, natura & arte egregie munita. Ædificavit illam Luſitanorum colonia, eo deducta. Cum autem fœminæ Luſitanæ deficerent, duxerunt Luſitani Braſilas. Nati ex iſtis liberi Chriſtianum quidem nomen profitebantur, ſed moribus erant plus quam barbaris, *Mammeluci* propterea a Luſitanis appellati. P. Anchieta, aliique Patres, qui in ea urbe collegium habebant, omnem impenderant operam, ut eos ad frugem revocarent. At illi in gratiarum actionem, everſo collegio, Jeſuitas expulerunt, ſimulque obſequium, Regi Luſitaniæ Domino ſuo debitum, penitus ferme excuſſerunt.

Orta proin ſpecies aliqua Reipublicæ, cumque facinoroſi homines, ut pœnas evitarent, ex Luſitania, Hiſpania, Anglia, Hollandia, Italia ad illos paſſim confluerent, ita aucti ſunt, ut multa millia conflarent. Mauri quoque, a dominis ſuis profugi, civitatem refugii, Piratiningæ apud prædones iſtos invenerunt. Negabant tandem ſe Regis Luſitaniæ eſſe ſubditos; quamvis enim quintam partem auri, quod effoderent, Regi penderent, proteſtabantur tamen, ſe id non facere ex obligatione, aut ullo debito, ſed ex ſola liberalitate & reverentia erga Regem.

Incredibile dictu, quanta prædones iſti non Braſiliæ modo, ſed Paraquariæ quoque aliisque regionibus damna intulerint, quanta itinera ſuſcipiant, ut prædas agant, quot colonias, pagos, urbes, provincias vaſtarint, quam infeſtas reddant vias publicas, quot Braſilos, quot Paraquarienſes in diram ſervitutem abſtraxerint; cum enim circum Piratiningam, tellus, ſi colatur, ſit feraciſſima, ipſi vero culturæ labores fugientes, graſſationibus, rapinis, prædationibus, latrociniis, ſe totos dedant; mancipia vi conquirunt, quæ pro ipſis agriculturam exerceant, ſacharum præparent, in metallorum antris fodiant, aliosque ſerviles labores ſuſtineant. Conſtans eſt fama, quod fex iſta hominum ad duos Indorum milliones, & inter eos quingenta Chriſtianorum millia aut atrociter occiderit, aut in ſervitutem abſtraxerit. Miſſa ſunt equidem tum a Prætoribus Braſiliæ, tum ab ipſis etiam Luſitaniæ Regibus gravia ad eos mandata, quibus tanta barbaries & prædandi licentia ſevere fuit interdicta; ſed cum ſe liberum populum dicerent, a barbaro ſuo inſtituto non receſſerunt.

Cum autem latrones iſti Chriſtianos ſe nominent, facili conjectura eſt aſſequi, quantum ipſi Religioni propagandæ obicem ponant.

Unum exemplum attingam. Cum 800 ex ſuis & 3000 Indis, ſibi ſubjectis, in Reductionem Paraquarienſem improviſo irruperunt, P. Mazeta, ſacerdotalibus veſtibus indutus, cum cruce in manu obviam eis proceſſit; ſed Chriſtiani hæc nominis probra machæram in eum librarunt, Caciquium prope ſtantem ferreo globo trajecerunt, incolas omnes, cujuscunque ætatis & ſexus in ſervitutem abſtraxerunt. P. Mazeta & P. Diax oviculas ſuas ultro ſecuti, querelam ad Prætorem Braſiliæ deferebant, qui per litteras ſuas a prædonibus impetrare plus non poterat, quam ut de 15000 captis 50 dimitterent.

Articulus II.

Introductio Chriſtianæ Religionis in Paraquariam.

Tot licet eſſent obſtacula, linguarum difficultas, barbaries & feritas hominum, per ſylvas & montes ſine lege vagantium, continua inter ipſos bella, effuſæ libertatis amor, vitiorumque omnium impunis aſſuetudo, odium exterorum, quorum crudelitatem multi erant experti, alii timebant, humanarum carnium ferales epulæ, & ebrietas: mala exempla Chriſtianorum, Mamelucorum graſſationes, qui eodem nomine gloriabantur; Miſſionarii nihilominus, animante animarum zelo, & fiducia in eum, in cujus manu ſunt corda hominum, opus arduum generoſe aggreſſi, ad barbaros convertendos ſe totos exprompſerunt.

Quia autem prudenter judicabant, formandos prius homines quam Chriſtianos, in id omni ſtudio incubuerunt, ut barbaros, ex antris ſuis elicitos, in communitatem aliquam civilem colligerent, humanamque ſocietatem. Quod cum poſt multam induſtriam denique obtinuiſſent, colonias eas *Reductiones* appellabant; quas ut conſervarent, agriculturam, præbito eis ſemine, barbaros docebant, ut inde victum haurire poſſent. Conſtruebant ex ligno templa, erudiebant populum, baptizabant infantes primum, tum etiam adultos, ſufficienter inſtructos, Divina officia celebrabant, ſacramenta diſpenſabant, tanta concurrentis populi devotione & modeſtia, ut Patres erumpentes præ ſolatio lachrymas continere non poſſent.

Cum

Cum autem rumor hac de re ad vicinos populos perveniſſet, Miſſionarii per ſylvas & montes diſcurſantes, barbaros ex antris eductos ad ſimilem vitæ civilis normam colligebant, erectis continua ſerie, in quibus habitarent, ædibus; & ſic una poſt alteram *Reductio* ſurgebat, adeo, ut ultra 30 numerarentur, in quarum ſingulis plura hominum millia ad Chriſtianam vitam inſtituebantur, priſtinæ vero magnopere augebantur. Cuivis civi ſua agri, quem excoleret, portio pro magnitudine familiæ aſſignabatur, quoniam nemo ante fundum proprium habebat, ſed omnia erant communia. Ubi vero ſterile erat ſolum, incolas ad fœcundius traducebant. Reductionum termini præalta cruce ſignabantur; ulterius ſemper ulteriusque coloniæ illæ inter Indos ſunt propagatæ. Miſſionarii non tantum animas curabant, ſed etiam quæ ad ſuſtentationem corporis requiruntur, ſollicitudine ſua providere cogebantur.

Cum tantam in ſe charitatem & curam Indi cernerent, eos amabant, nec pauci fuerunt, qui zelo accenſi, populares ſuos convertendi, Miſſionarios, ad barbaros euntes per longiſſima & difficillima itinera comitabantur, tum ut eos a noxiis beſtiis & barbaris hominibus defenderent, tum ut viæ duces, & verborum interpretes ſe præberent, tum denique, ut & ipſi Infideles iuſtruerent, & ad fidem amplectendam perſuaderent. Captivos etiam, maxime infantes redimunt, eosque Chriſtiane educant ad libertatem filiorum Dei. Non raro contingit, ut Indi Chriſtiani, Caciquii quoque, ad barbaros ſine Miſſionario diſcedant, multosque ſecum in Reductionem ſuam Chriſtiana fide imbuendos adducant.

Quantus vero fervor, quanta modeſtia, quanta devotio, & reverentia in Deum & ſacra! dignum profecto cælo ſpectaculum, videre homines innumeros, qui antea feris beſtiis conſimiles, in ſylvis cum iisdem vagantes, ebrietati & luxuriæ immerſi, trucidandis devorandisque hominibus toti fuerant intenti, jam vero ex lupis, urſis, tigribus, in manſuetos agnos & innocuas columbas converſos, qui fervore pietatis, charitate, morum integritate, primævam Chriſtianitatem repræſentent. Stupenda hæc mutatio gratiæ comprimis Divinæ, Miſſionariorum dein inſtitutioni, catecheſibus, concionibus, bonis exemplis, & indefeſſæ induſtriæ debentur. Hæc rationem inſtillavit, hæc humanitatem docuit, hæc ab ingluvie & helluationibus ad temperantiam & ſobrietatem, a vitiis ad virtutem, ab effrænata graſſandi licentia ad civilem vitæ rationem, ad animæ curam, ad Dei cultum prorſus eximium admiranda ſane metamorphoſi traduxit.

Sicut

Sicut apud Romanos olim & Græcos, conſtituti ſunt ex primoribus morum cenſores, qui in delicta notoria animadvertant. Reus pœnitentis habitu indutus in medio templi a populo dati ſcandali veniam petit, tum in forum eductus pro gravitate delicti flagellatur: oſculatur manus correctorum, & gratias agit, promiſſa emendatione. Quidam ultro accedunt cenſores, & occultum ſuum delictum manifeſtant, rogantque, ut ſimili pœna publica plectantur.

Eccleſiæ initio ex lignis erant conſtructæ: poſtquam autem plures Fratres Coadjutores, Architectonicæ, aliarumque artium periti in Paraquariam venerant, ex lapidibus ſunt erecta, ornata ſacris Imaginibus altaria, Chriſti præſertim & Beatiſſimæ ejus Matris, quam ſpeciali cultu venerantur: paramenta non quidem ſunt pretioſa, ad decorem tamen compoſita. Quamvis autem Eccleſiæ & ſacræ aræ, nec auro, nec argento, nec gemmis fulgeant, viva nihilominus Dei templa, etiam in humili ſuo veſtitu, dici poſſunt aurea; quia incredibili modeſtia & devotione ad omnem venuſtatem ſplendent.

Divina officia ſolenniora redduntur devota Muſica, quam docuerunt Miſſionarii, præſertim adoleſcentes, qui hujus artis ſunt admodum capaces. Memorant ſcriptores, hanc, tam choralem quam figuratam, ut vocant, talem eſſe, ut nulli in Hiſpania concedat: vix ullum eſſe in Europa inſtrumentum muſicum, quod non amœne & ex arte tractare norint, imo & conficere. Mirum, quantum Indi delectentur ſono harmonico; unde etiam barbari infideles frequentes in Reductiones Chriſtianas venerant, & muſicæ atque Divinorum officiorum majeſtate capti, inſtrui & baptizari petebant: qua innocua arte aut auctæ ſunt Reductiones antiquæ, aut ad novas erigendas data occaſio.

Imo Miſſionarii, qui muſicam callebant, etiam cum primo in Paraquariam pervenerant, ad littora maris, vel fluminum ripas conſidebant, & qua voce, qua inſtrumentis concinentes, barbarorum multitudinem ad inauditum ſibi melos, alteri velut Orphei, attraxerant, & Evangelium deinde magno cum fructu collectis prædicabant, Extra Reductiones certo intervallo ſacella ſunt conſtructa, ad quæ ſtatis Eccleſiæ diebus fiunt ordine optimo proceſſiones, ſeu ſupplicationes publicæ, harmonico juvenum cantu animatæ; ad quas ingens eſſe conſuevit populi concurſus.

Cantor ex viris ſeu muſicæ Præfectus a Miſſionariis conſtituitur, qui magni æſtimatur, quia Evangelium & Breviarium legere novit; unde rudiores parentes eum conſulere ſolent, cujus ſancti nomen incidat in diem, quo recens ipſis natus eſt infans, ut illius nomen

illi poſſint imponere; quia autem cantor latinum non intelligit, factum ſæpius, ut inde cora eis nomina ſuggeſſerit, uti *Caiphas*, *Piſcina*, *Capharnaum*, quæ dein Miſſionarius, errore animadverſo, mutari juſſit.

In qualibet porro Reductione duo ſunt Patres; alter Parochi munere fungitur, & in loco remanet, alter in pertinentes ad Reductionem pagos excurrit. Præſtant omnia, in Europæis parochiis conſueta. Quotidie catecheſi inſtruuntur pueri, quibus prima fidei rudimenta traduntur, ubi mille ſæpe conveniunt. Alia habetur pro juvenibus, alia pro adultis, alia pro catechumenis, alia pro iis, qui ad ſacramenta confeſſionis & communionis primo ſunt admittendi. Quot Dominicis feſtisque diebus habetur concio ad congregatum populum: celebratur ſolenne Miſſæ ſacrificium; promulgantur incidentia in hebdomade feſta & jejunia. Denuntiantur ad Tridentini præſcriptum ineunda matrimonia. Celebrantur illa ſolenniter in Eccleſia ſub Divinis officiis: ubi etiam ritu ſolenni præſente populo confertur baptiſmus: audiuntur confeſſiones. Viſitantur ægri. Defertur ad eos ſacrum viaticum, comitante devoto & concinno ordine, atque concinentibus muſicis frequentia populi. In Eccleſia mares a fœminis ſunt loco diſcreti, imo ne quidem per eandem januam intrant & exeunt. Aſpicere in templo fœminam pro magno piaculo habetur: uti etiam, ſi quis vel verbum loquatur.

A prandio diebus Dominicis habentur congregationes Marianæ, cum fervente paræneſi ad 800 non raro ſodales, ſummæque gratiæ loco ducunt, qui eisdem aggregantur; viſunturque præclara eorum exempla: dum ſingulis octiduis ad S. Confeſſionis & Communionis Sacramenta devote accedunt. Veſperis omnes interſunt, qui non ſunt impediti, & ad ſolis occaſum Roſario piisque cantibus, & precibus lytanevticis, in templo quotidie frequentatis. Nemo de caupona, nemo de choreis cogitat; ſed dies feſti, cultui Divino dicati, ſanctificantur. Scholas quoque in ſingulis Reductionibus Patres erexerunt, in quibus juventus docetur legere, ſcribere, computare; nam ultra quatuor numerare non poterant. Si quinque exprimere volebant, manum oſtendebant, ſi decem, utramque manum, ſi viginti, manus & pedes monſtrabant. Ulteriorem numerum non niſi ſub ratione generica multitudinis expreſſerant.

Morbis, qui ſunt frequentes, graſſantibus maxime exercetur Miſſionariorum indefeſſa charitas: nam ſacerdos diu noctuque ægris aſſiſtit, curatque animam, frater vero coadjutor, cogente neceſſitate, corpus; cum nec Medicus, nec pharmacopæus habeatur. Ad noxias

ex-

exhalationes & evaporationes vitandas nullus mortuus, ne quidem Caciquius in Eccleſia ſepelitur, ſed in cæmiterio ſacro, aliquantum remoto.

Barbari longos capillos nutriunt, idque ad ornatum ſpectare putant, converſi autem eosdem abſcindunt; ex quo Chriſtiani ab Infidelibus dignoſcuntur; quamvis ex ipſo etiam habitu & moribus facile diſcrimen pateat. Quando Indus Chriſtianus in urbem aliquam Hiſpanam venit, uti propter modeſtiam, morum probitatem & devotionem Hiſpanis eſt admirationi, ita non parum ſcandalizatur perverſa quorundam vita, ut adeo non modicus ſit Miſſionario labor, quo reverſi in ſuam Reductionem doceantur, inter ſanctitatem Chriſtianæ legis, & mala quorundam contra legem facta diſtinguere. Reddendam Deo rationem ab iis, qui talia male agunt. Atque hinc, ne Indi ſcandalum patiantur, Regium mandatum Miſſionarii impetrarunt, quo vetatur, ne Hiſpani Reductiones accedant, niſi tranſitum neceſſitas imperet.

Maximopere quoque admiranda eſt Chriſtiana charitas, pax, & tranquillitas, dum ii, qui rixis, & cædibus erant aſſueti, ſumma inter ſe vivant concordia, ut adeo dici de illis poſſit, quod de primis olim Chriſtianis, fuiſſe unum cor eorum & animam unam. Si quæ cauſa, quod raro contingit, controverſa incidit, ad judices aut arbitros compromiſſarios defertur, qui, percepta facti ſpecie, abſque ambagibus & forenſi ſtrepitu, rationis præfulgente lumine, ex Juris naturalis, & Evangelicæ legis principiis pronuntiant, & litem dirimunt. Nec difficilis erat executio, cum nulla interponeretur appellatio aut reductio ad arbitrium boni viri, ſed condemnatus ſimpliciter ſententiæ adquieſceret.

Cum una Reductio ſterilem annum patitur, aut grando meſſem profligat, ſuccurrit altera, & quidem gratis. Eandem charitatem & liberalitatem exercent erga Reductiones noviter erectas; nam collatis ſtudiis frugum ſemina large ſuppeditant, omniaque alia neceſſaria, donec poſſint metere, ipſisque ex fundo proprio ſit proviſum; cum vero ex barbaris quispiam ad fidem convertitur, gaudio exultant, non aliter ac Paſtor Evangelicus inventa ove perdita, & eum certatim donis cumulant. Idem obſequium charitatis prolixe exhibent locupletiores erga egentiores. Quod cum Miſſionario, vel etiam ſine illo, per longa terrarum ſpatia excurrant, ut Neophitos conquirant, alias memini.

Feſta Eccleſiæ præcipua prorſus eximia ſolennitate, cultu ac devotione celebrant, feſtum præſertim SS. Corporis Chriſti. Pluribus ante diebus ad illud ſe præparant. Quidquid domi rarum, quidquid tellus pulchrum & amœnum habet, feſtivitati huic ſervire debet. Plateæ, quæ amplæ ſunt, per quas ſanctiſſimum deportatur, tegmine ex juncis pulchre contexto ſternuntur; ſuperſparguntur innumeri flores, odore amœniſſimo & diverſo colore præſtantes, latera platearum venuſtis frondibus, eleganter inflexis, intermixtisque floribus, cinguntur. Certis ſpatiis arcus triumphales, ad omnem pulchritudinem & majeſtatem exornati ſplendent, frondeis lateribus annexi ſunt funiculi, quibus alligatæ verſicolores aves ſaltitant & cantitant. Collocati certis locis vivi catuli leonum & tigridum, arcte & caute, ne turbent, conſtricti: quia hos multum ad pompam facere exiſtimant. Sed hæc omnia ſuperantur a pulcherrimo ordine, modeſtia & devotione populi, elevatis ante pectus manibus incedentis.

Cum pauciſſimi ſint in Paraquaria pro ratione terrarum Epiſcopi, ampliſſimæ ſunt Diœceſes; quapropter poſſunt rariſſime eas viſitare. Quando autem id contingit, ſumma cum reverentia a Chriſtianis excipiuntur: ſacramentum confirmationis conferunt, &, cum modeſtiam, fervorem, vitæque integritatem vident, lachrymis, præ ſolatio fluentibus, temperare non poſſunt; nec unus eorum fuit, qui, poſtquam hæc præſens viderat, Societatis Miſſionarios, omnium dictarum Reductionum fundatores & Præſides, contra malevolorum calumnias, apud ſummum Pontificem & Reges Hiſpaniæ non ſummopere laudarit.

Indi eodem ferme ritu excipiebant Miſſionarios noviter ex Europa ad Reductiones ſuas advenientes. Per centum & ultra leucas obviam illis procedebant. Inventos omni humanitatis genere exceptos ad Reductionem deducebant. Dici enim non poteſt, quanto amore Miſſionarios ſuos, veneratione & obſequio proſequantur. Nam eosdem non tantum ut Patres ſuos ſpirituales, omni virtute & zelo animarum ornatos, ſed etiam ut patres ſuos familias, qui omnia ad vitæ ſuſtentationem neceſſaria provident, qui eos agriculturam, variasque utiles artes docuerunt, tenere diligunt. Cum barbari Miſſionarium ad lanienam deſtinaſſent, fuit, qui ejus habitum indutus tela exciperet. Alias tota aliqua Reductio, correptis armis, longum iter acceleravit, ut ſacerdotem furori barbarorum eriperet.

Atque hinc Chriſtianorum Indorum opera accedente plures ſemper pluresque gentes barbaræ convertebantur; protenſo etiam late in Amazonum regionem Evangelio. Enituit zelus Miſſionariorum,

po-

poſterioribus præſertim temporibus, ex Provincia Germaniæ ſuperioris; ut alios taceam, multa millia converterunt Patres Xaverius Dirrheim, Caſparus de Prato, Petrus Piron, Joſephus Schwendner (aſſumpto nomine Baſilii) Sebaſtianus Schmid, & Dominicus Mayer, qui anno 1717 in Paraquariam, atque inde ad Chiquitas & Mockos, barbaros profecti, ſinguli colonias erexerunt. P. Dominicus vero primus novam gentem barbaram convertit.

Articulus III.

Eccleſiaſticum & Politicum regimen in Reductionibus.

Novi hi Chriſtiani, ſicut omnes aliæ gentes vere Chriſtianæ, venerantur Romanum Pontificem tanquam caput totius Eccleſiæ, & Vicarium Chriſti in terris, cum ſuprema poteſtate Jurisdictionis Eccleſiaſticæ in omnes Fideles. Subjecti inſuper ſunt Epiſcopo, cujus Diœceſi ſunt adſcripti. Tales Epiſcopi pro amplitudine Paraquariæ ſunt pauci; nec propter infinitam locorum diſtantiam conſuetas alias viſitationes poſſunt peragere, niſi rariſſime, quanto Indorum ſolatio, tanto ſuo incommodo. Totum igitur ferme, quod remotis illis ſubditis præſtare poteſt, in mandatis & ordinationibus Romanis & ſuis ad Parochos vel eorum Provincialem mittendis conſiſtit.

Omnis itaque actualis Reductionum illarum cura incumbit Miſſionariis S. J. qui Parochorum in iis officio funguntur. Cum novi, ex Europa advecti, linguam didicerunt (quod eſt difficillimum) & idonei cenſentur, a P. Provinciale proponuntur Prætori Regio, qui eos præſentat Epiſcopo, ut Parochi inſtituantur. Multis ſimul privilegiis & facultatibus, prout in tam remotis barbarisque terris neceſſarium eſt, tum a ſummo Pontifice, tum ab Epiſcopo ornantur.

Quantum ad temporale Regimen ſpectat, Reductiones, quas dixi, liber antea populus, Regi Hiſpaniæ ſe ſubjecerunt, ſed conditionibus adeo mitibus, ut totidem velut liberæ Respublicæ cenſeri poſſint. Quamvis enim Jurisdictioni Gubernatoris Regii ſubjaceant, illam tamen ferme non aliter ac per ipſos Indos exercet. Nominat enim Judicem, quem *Corregidorem* appellant; qui tamen non poteſt eſſe Hiſpanus, ſed eſſe debet natus Indus. Reliquos officiales, judiciales, militares, aliosque ſibi populus per electionem conſtituit, a Prætore tamen confirmandos: cui cauſæ etiam capitales ſunt reſervatæ. Cæteræ cauſæ criminales & civiles ad domeſticos Judices ſpectant: nec

ulli Hiſpano integrum eſt, in aliqua reductione domicilium figere, imo neque in illam ingredi, niſi neceſſarii tranſitus gratia.

Tributum annuum, quod Regi in recognitionem ſupremæ Jurisdictionis tribuere debent, eſt valde moderatum, nummus videlicet, qui thalerum Imperialem circiter, ſeu florenum & dimidium æquat; *Peſo* Hiſpani appellant, Germani ein Stücke von Achten, quia octo Realibus Hiſpanicis conſtat. Cum Regi adverſus barbaros aut Europæos eſt bellum, aut munimentum eſt conſtruendum, debent operam ſuam & auxilium conferre. Hiſpani autem debent eis præſtare protectionem & tutelam, atque, ſi a barbaris aut Mamelucis Paulianis invadantur, ſuccurrere. Inſignia autem privilegia, ut facilius converterentur, & in communitates redigi poſſent, eis collata ſunt a Philippo II, a Carolo II, & Philippo V pientiſſimis Regibus.

Nummum enim, quem dixi, ſoli viri præſtare tenentur, non autem fœminæ, nec juvenes, qui vigeſimum ætatis annum necdum expleverunt, aut 50 ſuperarunt. Exempti etiam ſunt nobiles, Caciquii, & ii, qui Eccleſiæ ſervitio ſunt deputati. Neque poſſunt Hiſpani plus exigere; neque poſſunt alteri in feudum aut commendam concedi, ſed immediate Regi debent manere ſubjecti. Contra vero Indi, qui ſunt extra Reductiones Hiſpanis ſubjecti, quintuplo plus debent contribuere, aliisque inſuper gravibus oneribus ab officialibus premuntur.

Cæterum Reges Catholici non tantum authoritate ſua & armis, ſi neceſſe ſit, Reductiones defendunt; ſed etiam, Catholicæ Religionis propagandæ zelo accenſi, grandes ſumptus impendunt, ut Miſſionarios in Indiam transferant, ibique cum Eccleſiis ſuſtentent. Vinum pro ſacrificiis, oleum & medicamenta ex Europa liberaliter mittunt; addunt largas in annos ſingulos eleemoſynas, ut adeo plus dare videantur, quam accipere ex Paraquaria, nullius auri, & argenti aut alterius metalli ferace. Et hinc Deus illis benedicit, ut jam in tertium ſæculum poſſideant immenſa terrarum ſpatia, a tam paucis Hiſpanis occupata, nec unquam alii Europæi, Americæ tanto numero inhiantes, penetrare potuerint in Mexicum & Peruviam, auri & argenti matrem.

Beatæ profecto dici poſſunt, de quibus loquimur, Reductiones, quibus in ſpiritualibus & temporalibus tam bene proviſum eſt. Luxum Europæum neſciunt. Fructibus, quos terra profert, ſunt contenti. Mitiſſimo ſubſunt imperio. Quilibet ſub vite & ficu ſua quietus degit. Nullis advocatis, procuratoribus, notariis iudigent; ſumma inter eos concordia, charitas, & ſubveniendi ſtudium. Divites non

non ſunt; ſed neque pauperes dici poſſunt, quibus, pauca habentibus, nihil deeſt. In Europa propter pugillum terræ armatæ concurrunt acies; hic homines quæruntur, in quos terræ ampliſſimæ diſtribuantur, eæque non ſteriles, ſed, ſi cultura accedat, omnino ferties. Prata pecoribus, fluvii piſcibus, ſylvæ uti lignis ita feris abundant. Duo duntaxat ſunt, quæ dedoceri nunquam ſatis poſſunt: alterum eſt ingluvies, alterum deſidia in agricultura, niſi a Miſſionariis urgeantur. Promptiori ſtudio feruntur ad varias artes addiſcendas, non mechanicas duntaxat, ſed etiam liberales. Et pollent præclaro ad eas ingenio. Quidquid vident, capiunt, & dextre imitantur. Scientias etiam haud dubie facile apprehenderent, niſi ſatius eſſet viſum, homines iſtos in ſua mediocritate relinquere. Mendici non tolerantur, ſed ad laborem adſtringuntur. Senibus & infirmis, ſi egeni ſint, ex communibus bonis providetur.

Ut contra barbaros & Mamelucos, ex Braſilia non raro incurſantes, ſe poſſent defendere, imbuti ſunt aliqua arte militari. Quælibet reductio in pedites & equites eſt diſtributa. Arma eorum olim erant funda, ſagittæ & nodoſi fuſtes. Quia autem Mameluci cum gladiis, lanceis, & ſclopis veniebant, graves clades intulerunt. Quapropter Rex his populis conceſſit, ut ſimilibus armis uterentur, quæ tamen in armamentario debent recondere, ſi hoſtis fuit abactus. Ut autem in armis exerceantur, ſingulis octiduis in aciem educuntur, & umbratilem pugnam conſerunt. Equos nunc ſine horrore ſcite agitant, quos barbari ceu leones & tigres fugiebant: hoc autem equitatu, his armis, hoc exercitio inſtructi, non tantum barbaris, Reductiones invadendi fiduciam ademerunt, ſed Mamelucos quoque plerumque in fugam averterunt. Quia vero iſti ſæpe noctu & improviſo incolas obruerunt, per multas leucas vigiliæ fuerunt diſpoſitæ, ut adventum nuntiarent.

Hiſpanis quoque, cum Barbaris aut Europæis, uti Anglis, & Luſitanis, bella gerentibus, fidam fortemque operam attulere, ita, ut magna fuerint victoriarum pars; Hiſpanis tamen Ductoribus egebant. Certe cum locus munitus impetu capiendus eſſet, primi erant Indi, qui mænia generoſo aſſultu ſcanderent, & victoriam reportabant. Præda autem cum eſſet dividenda, aurum, argentum, gemmas, veſtes pretioſas, ultro Hiſpanis reliquerunt, ipſi vero cibariis, cultris, fuſcinulis, gladiis, aliisque ferramentis, multo ſibi gratioribus, inhiabant. Laudata ſæpe a Prætoribus apud Regem eorum fides, alacritas, & fortitudo, oſtenſumque, quantum non ſolummodo

ad Chriſtianam Religionem, ſed ad commune quoque rei Hiſpanicæ bonum conferrent Societatis Patres, ſub quorum diſciplina fidem in Regem inconcuſſam imbibiſſent.

Articulus IV.

Quanta paſſi ſint Miſſionarii in Paraquaria.

Optandum ſane foret, ut, qui tam maligne Miſſionariis Societatis Jeſu Paraquarienſibus detrahunt, coram, quanta agant, patianturque, inſpicerent: quanto labore, ſudore, patientia, quantis itineribus atque vitæ periculis conſtet, dum per avia & invia ex ſylvis, antris, & ſpecubus extrahendi ſunt barbari, in quibus vix aliquid hominis apparet; qui ferarum more per ſaltus vagantur, in id maxime intenti, ut humanis carnibus paſcant ingluviem: qui belluarum inſtar ſe mutuo, & præſertim exteros, lacerant, mactant, devorant: qui immani odio Europæos perſequuntur, fugiuntque, ne in ſervitutem abſtrahantur, & ea perſuaſione ſunt imbuti, Miſſionarios eſſe Hiſpanorum emiſſarios & exploratores, qui Indos ſint udituri, & in Hiſpanorum manus tradituri: qui ſine religione, ſine lege, beſtiali ſuæ libertati innutriti, ebrietati, luxuriæ, omniumque vitiorum cœno porcorum inſtar ſe volutant.

Tales, inquam, centauros & lamias inquirere, cicurare, a ferina ſua conſuetudine abducere & perſuadere, ut naturam exuant, mobiles ſuas ſtationes relinquant, civilem in communitate vitam amplectantur, novam religionem & virtutem arduam ſectentur, quantæ molis, laboris, periculi? Barbarorum quidam, cum Miſſionarium de Deo & æternitate pœnarum differentem audiret, reſpondit, nos talem Deum nolumus, qui omnes actus noſtros præſens inſpiciat, & æternum punire poſſit. En indolem! en difficultatem!

Sed demus, barbaros de religione jam eſſe perſuaſos, baptiſmum petere, novum hominem velle induere, ad communitatem civilem condicere: quantum laboris ſupereſt, donec trunci formentur, conſtruantur ædes, comparentur veſtes ad tegendam turpem nuditatem, provideantur alimenta multitudini, agri colantur, ſeges metatur, trituretur, molatur, coquatur, inſtrumenta ad hæc omnia ſubminiſtrentur? Tota hæc cura ſoli Miſſionario incumbit: ille fabrum murarium, ferrarium, lignarium, ſerrarium, carpentarium, ſartorem, ſutorem, coquum, lanionem, molitorem, piſtorem, agricolam debet agere, do-

donec barbaros iſtas artes edoceat, & ut exerceant perſuadeat; cum uni venationi & piſcationi intenti, ad ſerviles labores præſertim agriculturæ, ſint prorſus pigri. Contigit non raro, ut laboris pertæſi, boves, a Miſſionario ad arandum ſibi aſſignatos, mactarent, & aratrum comburerent, ut ad ignem aſſatos devorarent.

Et quoties contigit, præſertim in Reductionum initiis, ut ſeveritatem Chriſtianæ legis exoſi, atque ad priſtinam vitæ licentiam ſuſpirantes, Miſſionario inſidias perfide ſtruerent, aut eo clam deſerto ad priſtinam vivendi conſuetudinem redirent: ubi Miſſionario nihil erat reliquum, niſi ut fugientes & errantes oviculas inſequeretur, easque, ſale doctrinæ porrecto, precibus & adhortatione reducere conaretur.

Quid jam dicam de annuis prope Paulapolitanorum ex Braſilia in Reductiones irruptionibus; ubi prædones iſti totam non raro coloniam devaſtant & rapinis implent, abductis in ſervitutem crudelem incolis? quis tunc dolor paſtori, oviculis per ſummam iniquitatem orbato? Comitatur abſtractas, & contempto mortis periculo lupis rapacibus eripere nititur. Contigit etiam, ut latrones iſti quosdam, Jeſuitarum habitu indutos præmitterent, ut Indos fraudibus deceptos in caſſes & inſidias perducerent. Quam ob cauſam factum, ut Miſſionarii pro Mamelucis a barbaris haberentur, eorumque converſio difficillima hoc etiam ex capite redderetur.

Omitto decumanas difficultates, quæ ſe oggerunt in perdiſcendis tot linguis intricatis; nam quælibet in Paraquaria gens, quarum ſunt plurimæ, alia atque alia, diverſa omnino lingua utitur; ut adeo neceſſe ſit, Miſſionarios, qui novas gentes conquirere & convertere volunt, elementaris inſtar pueri easdem addiſcere. Taceo concatenatos labores alios, miſerias, curas, ærumnas, pericula, quæ Apoſtolus enumerat.

Tandem vero in compenſationem tot laborum Apoſtolicorum multis imminet mors cruenta, quam Chriſtiano, id eſt, heroico animo ſuſtinuerunt e Societate plurimi, quorum aliquos tantum recenſebo. Igitur pro Chriſti nomine vitam & ſanguinem profuderunt, P. Rochus *Gonzalez*, qui eo delatus, quo Hiſpanorum & Luſitanorum arma nunquam penetraverant, tot barbaros convertit, ut ſeptem eorum communitates erigeret, optimisque inſtitutis temperaret. Verum, dum rei ſacræ operam dat, fuſte inſtinctu magi percuſſus, glorioſæ mortis palmam obtinuit: cumque ad tumultum accurreret P. Alphonſus *Rodriquez*, Rochi ſocius, exclamaretque: o filii quid facitis? crudeli ceſtu ei pariter cerebrum eliſum eſt. Additus tertius

martyrii ſocius P. Joannes *Dicaſtillo*, per varia tormenta a barbaris, quibus Evangelium prædicaverat, interfectus (*anno* 1628). In occiſa quoque corpora ſævitum, Eccleſiæ dirutæ, ſacra omnia profanata.

Per plures pagos hic furor graſſabatur: in eo, quod a S. Nicolao nomen habet, P. Alphonſus Aragonius, loci parochus, ad necem quærebatur. Sed adoleſcentes Chriſtiani ſagittis armati, barbaros in fugam egerunt: acie poſtea a Chriſtianis, e diverſis pagis collectis, victi, captique multi, facinus ſuum deteſtati Chriſtiane obierunt. Verum barbari, quibus baptizati quidam, a magis decepti, ſe miſcuerant, non deſierunt Miſſionariorum vitæ inſidiari. P. Chriſtophorus *Mendoza*, ut Neophytis ſuis fugiendi ſpatium faceret, inermis ſe ſolum impiæ turbæ objecit, a qua invaſus, occiſusque, documentum dedit, neminem majorem charitatem habere, ac eum, qui animam ſuam dat pro ovibus ſuis.

Eadem moriendi gloria anno 1637 obtigit P. Petro *Eſpinoſæ*, ab infidelibus barbaris atrociter trucidato, & poſtea P. Didaco *de Alfaro*, Gaſpari *Oſorio*, Antonio *Ripario*, Petro *Romero*, Bartholomæo *Blende*, Petro *Ortizio*, Joſepho *de Arce*, Lucæ *Cavaliero*, qui omnes poſt innumeros exantlatos labores, ærumnas, erecta plantaria, converſa multa Indorum millia, in odium fidei a barbaris in Paraquaria crudeliter occiſi ſunt. His accedunt ex eadem Societate Jeſu Patres, *Fernandez*, *Arias*, *Mazo*, *de Sylva*, *Solinas*, *Sanchez*, pluresque alii, temporibus poſterioribus martyrii palmam conſecuti.

Horum ſanguis, ut in primæva Eccleſia, ſemen erat Chriſtianorum, in ampliſſimos fructus eſfloreſcens. Nec deterruit horum mors alios Europæos, quo minus Miſſiones Indicas ardentiſſime expeterent, imo deſiderium accendit magis, prout etiam fervorem Indorum, cum viderent, quanta ſacerdotes iſti pro ſe paterentur.

Nihilominus tamen, quamvis tanta agerent, paterenturque Miſſionarii Societatis in Paraquaria pro fide & re Hiſpana, non tamen defuere, non modo ex heterodoxis (quod non miror) ſed etiam Catholicis, odio & avaritia excæcatis, qui mendaciis & calumniis eos inceſſerent, per totam Europam ſparſis: proficiſci in Paraquariam Jeſuitas propriæ utilitatis & quæſtus gratia. Vivere eos ibidem velut Principes, in Reductionibus ſuis regnum ſibi conſtituere. Commercia in eorum eſſe poteſtate: immenſas colligi opes. Ab incolis tributa exigi, quamvis nihil proprium poſſideant. Quod venatione caperent, tradendum Miſſionariis, qui ſibi vendicarent etiam omnes auri & argenti fodinas.

Verum ex iis, quæ hactenus de Paraquaria & Reductionibus diximus, ſatis liquere exiſtimo, quam falſa & inania ſint hæc commenta.

Reductiones, de quibus loquuntur obtrectatores iſti, ex converſis barbaris, qui ſui juris fuerant, opera Miſſionariorum fuerunt erectæ, & Regi Hiſpaniarum iis, quas ſupra dixi, conditionibus ultro ſubjectæ. *Corregidor* Regius adminiſtrat juſtitiam, Prætor nomine Regis jurisdictionem exercet. Miſſionarii munus parochorum obeunt: ab Indis nec tributum nec decimas exigunt. Exequias, benedictiones nuptiales, baptiſmum, aliaque ſacramenta prorſus gratis adminiſtrant, nec quidquam proprium habent, ſed alimenta aliaque neceſſaria Rex Catholicus illis præbet, aſſignatis certis annuis proventibus. Si quid tenui ſuſtentationi ſupereſt, in pauperes erogatur. Miſſionariis nihil remanet, niſi paupertas, curæ, labores, calamitates, ærumnæ, diurna & nocturna vitæ pericula, cruces, mortes, ut profecto nemo illa ſubiturus eſſet, niſi Spiritus Divinæ gloriæ, & Chriſtiana charitas perſuaderent.

Ubi ergo & unde grandes illæ divitiæ? montes aureos ſomniant calumniatores iſti, & aurifodinas a Jeſuitis vendicari dicunt; cum tamen in tota Paraquaria nullæ ſint aurifodinæ, nullæ venæ, nullæ auriferæ aquæ, nihil auri, nihil argenti, nihil ferme alterius metalli. Europæi, qui ſunt in Paraquaria, hæc ſatis norunt; ſed aliud eſt, quod odium inflammat. Defendunt Miſſionarii Reductionum incolas. Obſtant, ne in mancipatum & ſervitutem abſtrahantur: ut Decreta Regia obſerventur, urgent. Ne exteri in Reductiones ingrediantur, cavent, ne Indos contra fas premant, ne malo exemplo luem afflent. Si attentent, Miſſionarii ab Aula Hiſpana quærunt remedium. Hoc urit invidiam, hoc dolet avaritiæ, hoc odium in Jeſuitas accendit. Hinc iræ, hinc mendacia, hinc fabuloſæ calumniæ, hinc Principatus, hinc Joſephus aliquis aut Nicolaus Rex Paraquariæ, hinc milliones auri & argenti; hinc integri exercitus; quaſi vero ad Miſſionarios caſtrenſes totus exercitus ſpectaret.

Quod autem Paſtores iſti oves ſuas defendant, & ſanctiſſima mandata Regia executioni dari velint, neutiquam verti ipſis poteſt vitio, quamvis avaritiæ & rapacitati frænum injiciant; hoc enim ni facerent, non tantum via præcluderetur barbarorum converſionibus, quibus tamen identidem aut nova Chriſtianorum plantaria eriguntur, aut antiqua augentur, ſed ipſæ Reductiones etiam, in deſperationem actæ in antiquos mores & chaos dilaberentur, ipſaque Hiſpania multa ſubditorum millia perderet. Unde potius odia, calumnias & ob-

trectationes graviſſimas ſibi perferendas exiſtimant, quam ut tantum vulnus Eccleſiæ Catholicæ totque animabus inferri patiantur.

Sunt homines, qui augendo principis ærarium magnam ſe gratiam inituros rati, nova ſubditis onera imponenda ſuadent. Talis erat Martinus de *Barna* Paraquariæ Prætor, qui anno 1735 varias querelas ad Regem detulit contra Reductiones, tanquam magis parochis ſuis, quam Regi ſubjectas, augendaque eis tributa contendit.

Sed P. Jacobus *Aquilar* Provincialis Regem veracius informavit: diſcrimen eſſe faciendum inter eos, qui Hiſpanorum armis fuiſſent ſubjugati, & eos, qui ſe ultro certiſque pactis Regi ſubjeciſſent, oſtenditque mala, non tantum Religioni, ſed rei quoque politicæ oritura, ſi pacta iſta infringerentur. Exhibet fidem Indorum conſtantem in Regem, reverentiam & obedientiam erga Prætorem Regium, diligentiam in perſolvendo tributo annuo, prompta auxilia, quæ ingruente bello afferrent Regi, & quidem propriis ſtipendiis.

Articulus V.

Ordinationes Philippi V, Hiſpaniarum Regis.

Cum inimici Societatis non deſinerent, Miſſionarios calumniis, per totam Europam ſparſis, proſcindere, & Reductiones Paraquarienſes turbare, cum non modico Religionis periculo, Patres Regi ſupplicarunt, ut totam cauſam examinare, & ſententiam definitivam pronuntiare dignaretur.

Rex Joannem Vaſquez miſit in Paraquariam cum mandato, ut in omnia, quæ Miſſionariis objicerentur, quæque mutari Reductionum adverſarii peterent, diligenter inquireret, omniaque, authenticis teſtimoniis munita, ad ſe referret. Hanc informationem poſtquam accepit, Senatui Indico negotium dedit, ut cauſam totam probe cognoſceret, & quid ipſi videatur, ſibi exponeret. Senatus re diſcuſſa ad Regem retulit; qui, laudata Miſſionariorum induſtria, ampliſſimum ad eorum defenſionem diploma anno 1743 edidit. Per plures autem quæſtiones materiam tractat, quas breviſſime attingam.

Quæritur 1, quot ſint in Paraquaria plantaria ſeu Reductiones, curæ Patrum Societatis Jeſu commiſſæ, quot in eis incolæ, & quomodo ſubjecti? *Reſp.* tales Reductiones eſſe 30, nempe 17 in ditione Boni Aeris, & 13 in provincia Paraquay. Incolas autem in illis 130000 anno 1649 tanquam vaſallos coronæ fuiſſe receptos, ut fi-

ines adverſus Braſilos defendant; ac propterea ab omnibus contri-
butionibus & ſervitiis perſonalibus pronuntiatos liberos, excepto num-
no Hiſpanico, octo Realibus, ſeu duobus circiter florenis conſtante,
n ſignum ſupremæ Juriſdictionis & dominii alti annuatim cameræ
Regiæ præſtando. Ex hoc autem tributo Miſſionarios eſſe ſuſten-
tandos. Hæc anno 1661 fuiſſe confirmata.

Quæritur 2, an in futurum (prout aliqui ſuadebant) hoc tributum augeri debeat? *Reſpondit* Rex ex conſilio ſenatus Indici, ſe jam anno 1711 ſtatuiſſe, nihil in hac re eſſe innovandum: idemque anno 1716 a ſe mandatum Prætori Boni Aeris, & nunc iterum confirmari, ne Reductionum incolis ullum novum onus imponatur, & ſi impoſitum fuiſſet, remittatur.

Quæritur 3, quinam fructus ibidem plantentur? quibus in locis commercia tractent, & quodnam pretium mercium? quantum ex herba colligant, & quo vehatur? ad quid ſerviat, & quo pretio vendatur? *Reſp.* ex herba, tabaco, aliisque fructibus percipi annuatim centum circiter thalerorum millia. Hos fructus autem, propter incolarum hebetudinem, vendi a procuratoribus Miſſionum: atque inde tributum Regi pendi, Eccleſiis provideri, & inſtrumenta neceſſaria ad artificia & agriculturam comparari. Rex, his perpenſis, ſtatuit, ut in hac re mutatio ſuſcipiatur.

Quæritur 4, an Indi linguam Hiſpanicam diſcere debeant? *Reſp.* Rex, incumbendum Miſſionariis, ut ſcholæ, in quavis Reductione erectæ ad diſcendam linguam caſtilianam, accurate conſerventur, & promoveantur, tum ad obſequium Regium, tum ut Miſſionarii diluant objectamenta, contra ipſos in hac parte propoſita.

Quæritur 5, an Indi proprietatem ſuorum bonorum habeant, & quomodo communia bona adminiſtrentur? *Reſp.* cuivis patrifamilias aſſignatam eſſe ſuam, quam excolat terræ portionem, reliqua eſſe bona communia, ſub adminiſtratione Patrum S. J. ad ſuſtentanda communia onera, templorum ornatum, ſubveniendum viduis, pupillis, ægris. Atque hæc ita adminiſtrari ait Rex, ut aliis Americæ provinciis exemplo eſſe poſſit. Mandat igitur, ut neque in hac parte aliquid innovetur, ſimulque laudat Miſſionarios, quod non modo res Eccleſiaſticas, ſed & temporales tam ſolerter & prudenter adminiſtrent. Refert ſe ad relationem duorum Epiſcoporum Boni Aeris, Farardum, & Peraltam, ex Ordine S. Dominici, teſtem, credo, non ſuſpectum; quorum ille ad Regem ſcripſerat, ſe tota vita non vidiſſe meliorem ordinem, quam in Reductionibus, hic vero in litteris, anno 1743 ſcriptis, mire extollit cultus Divini ſplendorem, mo-

modeſtiam & devotionem Indorum in Reductionibus, ſpirituale ac temporale ordinatiſſimum regimen.

Quæſt. 6, quos Indi habeant Judices, & a quo conſtituantur? *Reſp.* ſi Hiſpani *Corregidores* conſtituerentur, orituras turbas. Igitur Rex præcipit, antiquam ſervari conſuetudinem, & ad mentem Miſſionariorum, qui dignos ac habiles melius norunt, a Gubernatore Regio in ſingulis Reductionibus conſtitui corregidorem, & quidem Indum, aliosque Judices independentes, pariter Indos.

Quæſt. 7, an Indis arma relinquenda? *Reſp.* Rex, cum Reductionum incolis arma, etiam igniaria, a Regibus ſint conceſſa, ut a frequentibus Braſilorum irruptionibus ſe poſſint defendere, etiam in hac parte nihil eſſe mutandum. Poſt ſuperatum tamen irruptionis periculum arma Miſſionariis eſſe tradenda ad cuſtodiam: armamentarium autem in urbe Aſſumptionibus eſſe conſervandum. Provinciali vero Paraquariæ mandat Rex, ut in viſitatione cum Miſſionariis conſilium ineat, qua ratione ſeditio, ſi qua forte moveretur, comprimi poſſet.

Quæſt. 8, an Reductiones Epiſcopo decimas præſtare debeant? *Reſp.* Rex, licet Epiſcopus Boni Aeris ſit conqueſtus, ſibi a Reductionibus, curæ Patrum *S.* J. commiſſis, non ſolvi decimas neque primitias, cum tamen neque a plantariis ſacerdotum ſæcularium, & Ordinis *S.* Franciſci ab immemoriali tempore ſint ſolutæ, hoc novum onus Indis non eſſe imponendum. Cum tamen præſtatio decimarum ſit æqua, Provinciali cum Miſſionariis ineundam eſſe rationem, qua Indi nomine decimarum aliquid conferre poſſent.

Quæſt. 9, cur tot Miſſionarii in Paraquariam navigent, cum tamen tantum 30 ſint Reductiones? an novas colonias erigant inter barbaros? *Reſponſum.* Juniores Cordubæ vacare ſtudiis, iisque abſolutis, aut in collegiis aut reductionibus ſubrogari in officiis ſacerdotibus mortuis, aut ſenibus, qui laboribus non amplius ſunt pares: alios vero non paucos Patres, ex Europa venientes, deſtinari ad novas Miſſiones inter Barbaros, ubi non raro nova plantaria Neophitorum erigant, ut Coloniæ, inter Ciquitas, Ciriquanos, Chacenſes, Pampas, Mockos recens plantatæ demonſtrent. Si autem ſtabilis inter barbaros ſedes figi non poſſit, converſos duci ad antiquas Reductiones, illisque adjungi. Rex, fidei propagationi intentus, hæc omnia rata habet, prohibetque, aliquid mutari, addito mandato, ut Patres de Miſſionum progreſſibus ſenatum Indicum edoceant.

Quæſt.

Quæſt. 10, an Epiſcopi viſitaverint & in Reductionibus ſacramentum confirmationis contulerint? cumque Rex hoc factum eſſe intellexiſſet, neque aliquid ordinandum cenſuit.

Quæſt. 11, qualis ſit ſtatus Eccleſiarum, Patribus S. J. concreditarum, cultusque Divini? *Reſp.* Rex, ſibi ex relationibus Epiſcoporum, ſuorumque Prætorum compertum eſſe, eximio nitore, vaſis ſacris, & paramentis Eccleſias eſſe ornatas, cultum vero Divinum non poſſe eſſe accuratiorem ac ſolenniorem: fateri hoc ipſos Societatis adverſarios. Quare pientiſſimus Rex, ſolatio plenus, Patribus pro ſua induſtria & fervore grates dicere eſt dignatus.

Quæſtio 12 concernit jus nominandi parochos, ſtatutumque, ut ſuperiores Societatis tres proponant Gubernatori Regio, qui unum ex his deſignet, ab Epiſcopo inſtituendum: penes Societatem tamen ſit, quemcunque ex ſuis pro arbitrio, nulla etiam manifeſtata cauſa, a parochia amovere, & iterum tres alios Prætori proponere. Placuit etiam, ut deinceps non amplius *Reductiones* appellentur ſed *Parochiæ*, a Rege dependentes.

Quæſt. 13, quænam ſit cauſa, quod plantationes iſtæ (in Barbarorum olim ſolo a Jeſuitis erectæ) non ſubſint Prætori Paraquariæ, cum tamen in ejus ditione ſint ſitæ? *Reſp.* Hanc rem ſæpius in controverſiam fuiſſe adductam, tandem vero Regi placuiſſe, ut nihil innovetur, atque adeo Reductiones aliæ manerent ſubjectæ Prætori Boni Aeris, aliæ Paraquarienſi. Quia autem Societas etiam fuit accuſata, quod ex aliis nationibus homines mittat in terras Americanas, Regi Hiſpaniæ ſubjectas, Rex concedit, ut quarta pars ex illis mittantur, præſertim ex Germanis, quorum fides ſibi ſit maxime perſpecta, & in peculiaribus etiam occaſionibus demonſtrata, uti cum anno 1737 P. Thomas Werle, natus Bavarus, in Reductione Sacramenti ab hoſtibus fuerit occiſus. Cautelam tamen commendat, præſertim circa ſubditos eorum Principum, qui mari ſunt potentes.

Rex in definitiva ſua ſententia addit, ex omnibus documentis, novis & antiquis, a ſenatu ſuo diligenter diſcuſſis, conſtare, in nulla Indiarum parte majorem reverentiam & ſubjectionem erga Regem vigere, quam in his parochiis: ex viſitationibus porro & relationibus Prælatorum atque Gubernatorum, & ex prompta horum Indorum obedientia manifeſtum eſſe, quod ad quodvis mandatum ſex vel octo armatorum millia compareant ad defenſionem alicujus regionis, aut expeditionem ſuſcipiendam.

Quæ-

Quapropter ſe poſt tot lites definitivam ſententiam proferre, in qua gratum erga P. Provincialem animum oſtendat; & Societatem contra tot obtrectationes vindicet, ea ſpe fretus, Societatem, quæ hactenus cultui Divino, Regiis obſequiis, & pauperum Indorum utilitati tantopere fuerit intenta, etiam in futurum ſic perrecturam.

Denique mandat Proregi Peruviæ & novi Regni Granatæ, Præſidibus Regii Tribunalis in Charcas, Gubernatoribus Boni Aeris & Paraquariæ, aliisque officialibus, prout etiam Archiepiſcopo de Plata, Epiſcopis, eorumque capitulis, atque omnibus ſuis Judicibus in America, ut ſecundum hanc ſententiam definitivam procedant, atque ſe certiorem faciant, quod eandem acceperint, & in libros rationum ſenatus Indici aliaque Archivia provinciarum relata executioni dederint. Scripſit quoque Epiſtolam ad P. Provincialem Paraquariæ & aliam ad Miſſionarios, in quibus, collaudato eorum zelo & fervore, confidit, eos ſecundum hanc finalem ſententiam proceſſuros.

Datum ex arce Buenretiro 28 Dec. 1743.

Ex his ſane liquet, quam falſa de Jeſuitis in Paraquaria ſint per Europam a malevolis ad conflandam invidiam ſparſa, de grandi eorum potentia, eaque independente, de immenſis divitiis, de iisdem anno 1732 ex tota regione ab incolis Reductionum expulſis, prout fingit Joannes Hübnerus in ſuo Converſationis Lexico ad verbum *Paraguay.*

Articulus VI.

Epiſtola Joſephi Peralta Ord. S. Dominici, Epiſcopi Boni Aeris ad Regem Hiſpaniæ anno 1743.

Exponit in hac epiſtola Epiſcopus Regi viſitationem ſuæ Diœceſis, &, quantum ad Reductiones Paraquariæ inter alia ſcribit, per difficillima, longiſſima & admodum periculoſa itinera ſe tandem ad eas penetraſſe; ſed omnes difficultates ſibi large fuiſſe compenſatas per abundantem conſolationem, quam percepiſſet, dum præſens cerneret largam Dei benedictionem, quam per Miſſionarios S. J. ſuper hos populos effudiſſet; illos enim ſumma cura eſſe intentos, ut gentes iſtæ rite inſtruantur, in Catholica Religione & obedientia erga ſuam Majeſtatem Regiam confirmentur.

Aſpe-

Aſpectu templorum, ornatu cultus Divini, devotione & reve-
·entia in altaris miniſterio, ſolennitate Miſſarum, amænitate ſacra-
·um cantionum, modeſtia & fervore populi, tam tenerum ſibi ſen-
ſum fuiſſe impreſſum, quem exprimere nequeat; exemplo ſane, quod
pudore ſuffundat Chriſtianos veteranos. Singulari ſe piaque admira-
tione raptum, cum ſummo mane devotam juventutem pulchro agmi-
ne ad templum confluere, ibique piis cantibus Deum laudare
cerneret, idemque veſperi rurſus factitare.

Res etiam temporales Indorum optime adminiſtrari: coli agros, qui ſteriles jacerent, propter ignaviam & innatam pigritiam gentis, niſi Miſſionarii illos educerent, & laborantes excitarent, atque dirigerent, ſuppeditatis bobus, aratro, ſemine, tanta cura & amore, quem calamo concipere non poſſit. Pro pauperibus, pupillis, viduis, ſenio vel morbo infirmis peculiarem fundum plantari, & quidem loco proximo. Reliquam anni partem a fœminis fila ducendo, nendo, conſuendo, ut honeſte veſtiri poſſint, curando rem domeſticam tranſigi, nec ulli licere eſſe otioſo. Cum hac porro meſſe & pecore nullam exerceri mercaturam, cum propria neceſſitas illa abſumat.

Commercii vero materiam illis naſci ex arborum quadam ſpecie, quarum folia decerpant, & ad ſolem exſiccata in pulverem comminuant, atque in ſalubre alimentum piſta, tum propriis uſibus paſſim adhibeant, tum etiam in Regnum Peruanum & Chilenſe avehant, easque Reductiones, in quibus talia folia non creſcunt. *Herba Paraquarienſis* appellari hæc eſca ſolet, ejusque portio ſingulis mane & veſperi diſtribuitur.

Hac inquam herba totum ſtat Reductionum commercium, inquit Epiſcopus: atque ex pecunia inde comparata ſolvitur Regi tributum annuum, ad templa & divinum cultum neceſſaria providentur, ſuſtentantur Miſſionarii aliique Eccleſiarum Miniſtri; præbetur ſtipendium militibus, ad obſequium Regis paratis, pro comparandis armis, equis, veſtitu, alimentis, in expeditione neceſſariis, ac denique pro defenſione patriæ, contra prædatores barbaros, & Mamelucos. Propter tot expenſas Miſſionarii ſæpe rediguntur ad ſummam egeſtatem, annis præſertim ſterilibus, cum tertio tantum anno ea folia poſſint colligi, aut quando eorum exportatio prohibetur.

Suadet dein Regi, ut Reductionibus a decimis ex herba aliisque fructibus, eam immunitatem relinquat, qua hactenus ſemper fuiſſent gaviſæ; ſe ipſum inſpecta Reductionum paupertate, non poſſe decimas, Epiſcopo alias debitas, exigere.

Laudat denique conſtantem in Regem fidem & obſequii promptitudinem, in qua jugiter conſerventur Indi a Miſſionariis, expeditiones bellicas pro eodem Rege, comitantibus, & adhortantibus Patribus, ſuſceptas, non ejusdem ſed propriis Reductionum ſtipendiis, collatam operam in locorum munitionilus &c. (ſicut jam a pluribus annis urbem Montis *Videi* munirent). Recenſet novas colonias & plantaria, inter barbaros erecta, & Catholicam Religionem ulterius ſemper ulteriusque ſumma inter mortis diſcrimina prolatam, ut adeo ſpes affulgeat, omnes illas barbaras in Paraquaria gentes ad ovile Chriſti adductum iri: propterea Miſſionarios Societatis Jeſu ſummopere Regi commendat, ut eam contra obtrectatores protegat, ceu viros, qui gloriæ Dei, animarum ſaluti, Regiæ authoritati amplificandæ ſe totis ſint intenti.

Hæc & alia plura in laudem Societatis Miſſionariorum anno 1743 ad Regem ſcripſit Joſephus Peralta, ex Ordine PP. Prædicatorum S. Dominici, Epiſcopus Boni Aeris, teſtis utique idoneus, qui ſe tanto ſolatio in viſitationibus reductionum perfuſum eſſe ait, ut non niſi ægerrime & inter lachrymas avelli potuerit.

Articulus VII.

Alia pro Reductionibus teſtimonia.

Similem epiſtolam jam antea (anno 1722) ad Regem Philippum V dederat Petrus *Farardus*, Epiſcopus Boni Aeris, in qua Societatem contra obtrectatores defendit, & inter cætera ait, non poſſe ſe ſatis mirari virtutem horum Patrum, & obfirmatam fortitudinem in tolerandis tot obtrectationibus & calumniis: ſtudio indefeſſo eos conniti, omnibus benefacere, & nil niſi ingratitudinem & acerbas vexationes inde reportare: nullum eſſe genus hominum, cui prodeſſe non ſtudeant, convertendo gentes, defendendo adverſus hæreticos Chriſti Eccleſiam, prædicando verbum Divinum, docendo juventutem in ſcholis & catecheſibus, audiendo ſacras confeſſiones, aſſiſtendo infirmis diu noctuque, largiendo eleemoſynas, viſitando carceres, triremes, mapalia, &c. ſuccurrendo conſilio, auxilio, ſolatio.

Pauciores hoſtes habituram Societatem ait, ſi paucioribus benefaceret: gratiorem mundo fore, ſi minus virtutis haberet, ſi minus laboraret, ſi plus otio indulgeret. Per Miſſiones Patrum ſe non raro tranſiiſſe, nec tota vita ſua meliorem ordinem, diſciplinam, cultum Di-

Divinum, Eccleſiarum nitorem, populi innocentiam, uſquam vidiſſe. Mirum proin non eſſe, quod animarum hoſtis graves tempeſtates cieat, ut tam ſanctum opus diſturbet.

Impedire equidem Patres converſationem cum Hiſpanis; ſed id eſſe neceſſarium ad innocentes gentis iſtius mores conſervandos, ne malum exemplum contagium illis affricet. Patere id ex incolis quatuor pagorum, qui urbi Aſſumptionis, Paraquariæ primariæ, ſunt vicini, quorum alii longe ſint mores, ac 30 Reductionum, curæ Patrum commiſſarum. Verum etiam eſſe, eos populos Patribus, quos diligant, eſſe obſequentes, ſed id nullatenus eſſe culpandum; id mirum videri, barbaros iſtos, in quibus ante converſionem nihil humanitatis apparuerit, plus gratitudinis exhibere, quam ab incunabulis Chriſtiane enutritos.

Quæ de divitiis horum pagorum in vulgus ſpargantur, mera eſſe commenta malevolorum. Quæ a pauperibus his Indis manuum labore comparentur, non extendi ultra modicum carnis, frumentum Indicum, legumina, viles & crudas veſtes, & conſervationem templi. Patres vix habere ad victum tenuem & groſſum veſtitum neceſſaria, provinciam ære alieno premi, Collegia inopia.

Quæ Epiſcopus hic teſtatur ex propria, quam hauſit, experientia, confirmat *Bruno de Zabula*, Præfectus Boni Aeris, in ſua anno 1722 ad Philippum Regem epiſtola; in qua laudare non ſatis poteſt Patrum pro Regia Majeſtate zelum, ac Indorum, quos dirigunt, fidem conſtantem atque in expeditionibus militaribus, & muniendis urbibus promptum obſequium, ad confuſionem aliorum Indorum, qui a Patribus S. J. non diriguntur. Addit amplum de eorum probitate & integritate teſtimonium. Conqueritur denique de calumniis, in Patres jactis, de Monarchia Hiſpana & Religione tam bene meritos.

Quidam nihilominus Eccleſiaſtici Ordinis Gallus Regi Philippo libellum obtulit, mendaciis & calumniis in Miſſionarios Paraquariæ plenum. Rex libellum famoſum rejecit. At auctor in Galliam profectus, ut Jeſuitas odioſos redderet, eundem in Gallicam & Latinam linguam traductum, per Belgium, Hollandiam & Angliam ſparſit. Anno 1732 cum turbæ, quas mox referam, in Paraquaria fuiſſent ortæ, obſoletas ſuas eſcas recoxit, rurſusque mundo obtruſit. Objectat immenſas divitias, regno pares, Patrum potentiam, & ſumnum Imperium, cæcam gentis ſubjectionem, auri argentique fodinas, herbæ Paraquarienſis proventus, hortaturque Regem, ne Jeſuitas dominari ultra permittat, privilegia abroget, tributa augeat, ſeque tandem populi illius Regem meminerit.

 Scri-

Scriptum hoc prolixe confutavit *P. Gaſpar Raderus*, Procurator Generalis Miſſionum, quas Patres S. J. in Paraquaria erexerunt, oſtenditque, auctorem de rebus ſibi incognitis, terrisque nunquam viſis ſcribere, aut potius, quæ livor, invidia, & calumniandi voluptas illi dictaſſent, fingere. Terras illas ipſi amœniſſimum eſſe paradiſum, in quem omnes auri argentique rivi, fœcundaque rerum omnium abundantia confluant.

Ut cæcum de colore ſcribere: pagos illos occupare ſolum ſterile, ardore ſolis exuſtum, nec niſi labore & ſudore domandum, ut fructus aliquos ad vitam ſuſtentandam proferat. Miſſionarios arborum ſurculos ex terra, ducentis milliaribus diſtante in Reductiones adportari curaſſe, ac terræ inſeruiſſe; atque ex illis progigni herbam Paraquaricam, quamvis viliorem quam in nativo loco. Oſtendit, quam enormiter a veritate aberret auctor libelli, dum eam herbam 500000 thaleros annuatim importare fingit: prout etiam dum montes aureos ſomniat. Omitto plura, quæ Apologiſta contra has aliasque auctoris fabulas argumenta ac teſtimonia affert: quia pleraque jam ſupra ſunt perſtricta.

Quoniam vero omnes inimicorum conatus eo tendebant, ut Rex Jeſuitis 30 illas parochias, quæ centum quinquaginta ferventium Chriſtianorum complectuntur, Indis vero privilegia conceſſa adimat, eosque gravioribus tributis oneret, Apologiſta demonſtrat, præter religionem omnino eximiam, & mores in barbaris admirandos, quanta hic populus, quantaque fide & conſtantia pro Regia Majeſtate jam geſſerit. Incolere eos amplam planitiem ad Paranam & Uraquayum fluvios, per quam Paulani Mameluci ex Braſilia cum aliis barbaris gentibus, nec minus Hollandi Anglique uſque ad auriferos in Peruvia Potoſinos montes penetrare poſſent. Hoc ne fieret, Patrum induſtria obſtitiſſe Indos iſtos, qui honori Divino Regisque obſequio intenti, hoſtes irrumpentes variis præliis victos fortiter repuliſſent, multis cæſis, multisque captis.

Refert deinde heroica eorum facinora, quæ contra Mamelucos aliosque Hiſpanæ Monarchiæ hoſtes, ab anno præſertim 1640 in America ediderint: nullam fuiſſe expeditionem, nullam victoriam, nullam defenſionem, nullam expugnationem, nullam munitionem, in qua fideles iſti Regis ſubditi non primas partes, & quidem ſine ſalario, ſine ſtipendio, occuparint: ab iis non raro, antequam venirent Hiſpani, hoſtem profligatum: ipſos Hiſpanos Præfectos & Gubernatores fida eorum fortique opera e manibus hoſtium ereptos, liberatos captivos, ſervatas urbes, conjurationes detectas diſſipatasque.

Ho-

Horum ope & Miſſionariorum induſtria in dies quodammodo novas gentes barbaras Chriſto ſubjici, & quo ſignum crucis, eo etiam proferri Hiſpanum Imperium, ſubjicientibus ſe ultro novis coloniis.

Qua igitur ratione ſuadeatur, ut his Chriſtianis, tam promptis ad omnem evocationem, tam fortibus, tam fidis probisque, ſua adimantur privilegia, tot meritis parta, nova imponantur tributa, & paupertas paupertate cumuletur? quid aliud inde conſecuturum, niſi ut in deſperationem acti, deſertis laribus, in ſylvas & montes rurſus confugiant, atque in antiquam barbariem relabantur, quo pacto Rex centum quinquaginta fidiſſimorum ſubditorum millia amitteret, fortiſſimumque adverſus hoſtes coronæ propugnaculum? Non tam Jeſuitarum quam Regiæ Majeſtatis inimicos eſſe, qui talia ſuadeant: optare hoc eos, quibus Catholici Regis in America potentia, amplitudo, opes diſpliceant.

Quam autem neceſſaria ſit Patrum S. J. cura, exemplo demonſtrari: Epiſcopum quendam Paraquariæ, ab inimicis Societatis noſtræ circumventum, duas Reductiones, optime cultas, nobis ademiſſe, ac ſacerdotibus ſæcularibus, quos virtute & doctrina excellere crediſſet, tanquam parochis tradidiſſe. Sed vix quatuor menſes fuiſſe elapſos, cum Paſtores iſti, relictis ovibus, ad Epiſcopum confugiſſent, querulos, quod in locum barbarum eſſent miſſi, in quo incolæ tam eſſent pauperes, ut nec ſtipendium Miſſæ ſolvere, nec pro nuptiali benedictione, nec pro ſacris ſepulturis quidquam poſſent contribuere, reditus quoque alios tam eſſe exiles, ut fame ſibi fuiſſet pereundum, ſi diutius ibidem ſubſtitiſſent, ut adeo capere nequeant, quæ Jeſuitis ſit voluptas, commorari apud tales barbaros, qui ſemper parati ſtarent, paſtores ſuos obtruncare, niſi in dies ſingulos alimenta ipſis præberentur. Fugiente autem paſtore mercenario, barbaros iſtos in montes & ſylvas nativas, ex quibus a Patribus S. J. magno labore in communitatem fuiſſent extracti, rediiſſe; atque ſic Regem octo ſubditorum millia amiſiſſe, Eccleſiam vero totidem filios. Eſſe nempe modum agendi cum iſtis hominibus, quem non omnes capiant, vel capere velint, qui non virtute, zelo animarum, & amore Dei ad laborem & patientiam ſint durati. Revocati Jeſuitæ, ut rem perditam reſtituant.

Deceptum ſimiliter a malevolis Valeſcum Boni Aeris Epiſcopum plantaria illa, a Societate erecta, convertere voluiſſe in parochias cleri ſæcularis; convocatos in eum finem ſacerdotes; ſed nemini animum fuiſſe, eos adeundi barbaros, apud quos laborum & moleſtiarum multum, redituum temporalium parum. Miratum Epiſcopum

curatius in eam rem inquiſiſſe, atque in intimum Societatis amicum & fautorem fuiſſe converſum.

Idem eventurum, ſi Rex (id quod ſuaſiſſent alii) eas colonias ſæcularibus officialibus adminiſtrandas committeret; nam, ſi conſuetum hactenus modum imitarentur, præter laborem & paupertatem, quam non ſuſtinerent, iisdem ac Societatem obnoxios fore querelis, eos ad quæſtum intentos, Regem defraudare, & theſauros aureos, immenſosque proventus ad ſaginandam avaritiam, in proprios uſus convertere. Sin vero novum regendi modum vellent introducere, actum fore de fructu ſpirituali & temporali: duo propemodum centena ſubditorum millia Deo ac Regi peritura.

Argumentum peti poſſe ex Nova Hiſpania, ubi cum Indis Lagunanis adempti fuiſſent Miſſionarii, eos dilapſos ex ſubditis in hoſtes & prædones converſos, vias ad aurifodinas obſidere, ut Hiſpani non niſi cum armato comitatu, magnis impenſis alendo, penetrare valeant. Idem contigiſſe cum duabus aliis nationibus, Nocomiis & Abiponis, quæ Jeſuitarum ſuaſu Evangelio ac Regi ſe ſubjeciſſent, ea tamen lege, ut nemini niſi Regi & Regiis Gubernatoribus in ſe jus eſſet. Quod cum non ſervaretur, Indos jugo abjecto in hoſtes mutatos, omnes in Peruviam vias infeſtas reddere. Urbem Fidei ab illis obſeſſam, & Cordubæ, Tucumaniæ primariæ, obſidionem intentatam. Hos fructus eſſe præcipitis conſilii, & ſpreti pacti. Amore & religione magis, quam vi armata, populos in obſequio contineri.

Anno 1732 urbs Aſſumptionis, Paraquariæ prima, in rebellionem acta, Præfectum ſuum depoſuit, & alios officiales ſubſtituit, Epiſcopo etiam indigne habito, & Jeſuitis ex urbe pulſis. Latius graſſata fuiſſet hæc lues, niſi pagi, Patrum curæ commiſſi, ocius malo obviam iiſſent, & rebellionem compreſſiſſent.

CA-

CAPUT V.

Braſilia.

Articulus I.

Brevis Deſcriptio.

Pars magna Americæ Auſtralis Braſilia ab oſtio fluminis Amazonici, altero ab æquatore gradu ad ſextum & trigeſimum, ubi flumen argenteum in mare devolvitur, in meridiem excurrit, a Petro *Cabrali*, Luſitano, cum in Indiam Orientalem vellet navigare, anno 1501 detecta. Dividitur in 15 Præfecturas, quarum prima eſt circa oſtia fluminis argentei; & vocatur *Præfectura Regia*: altera vicina Paratiningæ: 3 fluminis *Januarii*: 4 S. Spiritus: 5 *Portus Securi* in latitudinis gradu 16. 6 *Inſularum*. 7 *Babyæ* ſeu Sinus omnium ſanctorum, in qua *Soteropolis*, ſive S. Salvatoris, urbs primaria Braſiliæ, Epiſcopi & Proregis ſedes. 8 *Seregippenſis*: 9 *Pernambucenſis*, in gradu nono ab æquatore: 10 *Tamaracæ*: 11 *Paraibæ*: 12 *Fluminis magni*. 13 *Siarenſis*. 14 *Maragnonia*. 15 *Parenſis*.

In partibus magis auſtralibus regio eſt amœna & frugifera. Fert enim omnis generis fructus. Triticum & vites ex Europa ſunt allata, & cum magno proventu plantata. Sachari & balſami ingens copia: paſcua optima, taurorum in eis multitudo, quorum pelles grandi numero vehuntur in Europam. Aliis etiam animalibus & feris beſtiis, præſertim Delphinis, & catis marinis abundat, prout etiam ſylvis & lignis cæduis. Cedrus nuſquam procerior.

Quam amœna & fertilis nunc, accedente cultura, eſt tellus, tam feri, inhumani, & barbari erant incolæ, homines nudi, ſine Lege, ſine Rege, ſine Religione, per ſylvas, montes, antra, tuguria ferarum inſtar ſparſi. Cibus illis nullus ſapidior, ac caro humana. Arma eorum arcus & ſagitta, cujus cuſpis lapis acutus. Lingua omnibus communis; aliter tamen viri, aliter fœminæ verba pronuntiant. Uxores pro arbitrio dimittebant, quamdiu tamen eas retinebant, fidem ſervabant. Vidua autem nunquam ad alias nuptias tranſibat. Nec Deum, nec Deos, nec idola colebant, ſed malum dæmonem, ne noceat. Prætereo ridiculas ceremonias, ritus, & conſuetudines, quas in conviviis, choreis, funeralibus adhibere ſolebant. Animas defunctorum in campos velut Elyſios transportari credebant, ſaltibus au-

tem

tem feſſas ad corpora in ſepulchra redire, ut ibi quieſcant; hinc ſepulchra aperta relinquebant, ut ingredi queant, cibumque & potum apponebant, ut iis vires poſſent reficere. Ut a noxiis beſtiis ſint ſecuri, rete ex duabus vicinis arboribus ſuſpendunt, & in eo de terra elevati noctu cubant.

Primus Luſitanorum in Braſiliam ingreſſus contigit anno 1501, quo Rex Emmanuel, non tam regionis, quam Religionis proferendæ cupidus, in Indiam Orientalem cum 500 militibus Olyſſipone dimiſit Petrum Alvarum *Capralem*; qui tamen ventorum vi in Occidentem abreptus poſt longam in mari jactationem continentem detexit, factaque exſcenſione barbaros ſignis amicitiæ & muneribus placavit. Adduxerat ſecum aliquot alumnos ex Ordine S. Franciſci, qui tamen, cum ſacro operi gnaviter incumberent, a barbaris occiſi ſunt, & devorati. Non melior aliorum Luſitanorum erat ſors, quippe paucos intra annos ita conſumpti ſunt, ut ex prima hac conquiſitione vix ullus ſupereſſet.

Articulus II.

Religionis Introductio.

Igitur anno 1549 Joannes III, Emmanuelis ſucceſſor, Chriſtianæ fidei propagandæ deſiderio accenſus, alteram expeditionem adornavit in Braſiliam, quam commiſit Thomæ *Soſa*, claſſis Gubernatori, ſimulque aliquot operarios, qui novam hanc vineam excolerent, petiit a S. Ignatio. Miſit is Emmanuelem *Nobregam* cum quinque Sociis Luſitanis, qui bimeſtri navigatione Braſiliam attigerunt.

Soſa facta cum barbaris pace, ne irruptioni eorum eſſet expoſitus, munimentum condidit, quod, poſtquam in urbem celebrem tranſierat, *Soteropolis*, ſeu *Urbs Salvatoris* fuit appellatum. Nobrega vero conſtructa ibidem domo Dei, ſocios in omnem partem ad prædicandum Braſilis Evangelium dimiſit.

Sed plura obſtabant, ne ſemen ſparſum radices ageret, gentis ferocitas, linguæ ignorantia, diaboli & magorum nequitia, prout etiam animalis vita barbarorum, rabioſa fames humanæ carnis, vagabunda vivendi ratio, nautarum & militum Europæorum non optima exempla, ac denique Miſſionariorum paucitas.

Sed

Sed illi tot difficultatibus nequaquam abſterriti, percepta ali-
quantum lingua, per avia & invia circum curſantes, tuguria & an-
tra luſtrabant. Teneram ætatem, munuſculis allectam, inſtruxerunt,
parentes vero a liberis fidei rudimenta hauſerunt, ut adeo ad ſex-
centos ſalutis aqua tingi expeterent.

Poſtquam autem Luſitani, extenſa ditione ſua, plures urbes, oppida, portus conſtruxerant, novaque ſacrorum Miniſtrorum ſupplementa acceſſiſſent, omnia proniora ad augendam Eccleſiam, & protegendos Miſſionarios inventa ſunt. Nec parum adjumenti attulerunt erecta pro juventute Seminaria, in quibus probi adoleſcentes Chriſtiani, Braſilis permixti, ad virtutem & eruditionem educabantur. Templa, quorum non pauca conſtrui Nobrega curaverat, Divinis laudibus & ſacris ſermonibus, quin & plateæ & compita catecheſibus & adoleſcentum piis cantibus reſonabant.

Quæ res Braſilorum primum admirationem, æſtimationem dein & venerationem traxit, uſque adeo, ut plures barbaræ gentes Miſſionarios expeterent. Hos inter erant Carigii, ad quos miſſus eſt a Nobrega Petrus *Correa,* quem a profana militia ad ſacram in Societate Jeſu transtulerat. Exceptus fuit humaniter, pluresque convertit. Sed Hiſpanus quidam, quem captivum nefariis barbarorum epulis eripuerat, eidem pro ſua gratitudine inſidias ſtruxit, quod pellicem ei abſtraxiſſet. Perſuaſit igitur Carigiis, Corream, ejusque ſocium Joannem Soſam exploratores veniſſe, ut Luſitanis provinciam prodant, & in manus tradant. Creduli Carigii utrumque crudeliter occiderunt anno 1554. Additi anno ſequenti alii duo ex eadem Societate charitatis victimæ.

Mors horum Chriſti pugilum, in Europam nuntiata, accendit deſiderium multorum ex eadem Societate, qui in Braſiliam profecti, vitam ſuam Evangelio conſecrarunt, voce eorum in omnem terram exeunte. Cum autem barbari nulla ſtabili ſede degerent, ſed diſperſi vagantesque per ſylvas camposque errarent, difficile omnino erat, omnes feras perſequi. Quare, Nobregæ conſilio, in id curam induſtriamque contulere Patres, ut pagos conſtruerent, atque in eos barbaros colligerent. Id, quamvis difficulter, anno 1560 datum effectui, pagisque nomina ſanctorum indita, ut vel ipſum ſacrum nomen religionem injiceret. Celebrata in his pagis Divina officia, dictum ad populum congregatum, inſtructa rudis pueritia, & ex ipſis Braſilis, qui magis in doctrina profecerant, conſtituti catechiſtæ, multis pia æmulatione hanc provinciam ambientibus.

Bene ſe habebat religionis negotium, cum inſtigante humani generis hoſte illud turbarunt impii *Mameluci*, patre Luſitano, matre Braſila nati. Ab illo aſtutiam & calliditatem, ab hac barbariem & crudelitatem hæreditate acceperunt. Seditioſa hæc cohors, quæ *Piratiningæ*, ſeu *Urbe S. Pauli* ſedem ſuam prædatoriam fixerat, Braſilos adverſus Miſſionarios concitabat: eos propter ſcelera ex Luſitania proſcriptos, conficta nova doctrina panem in Braſilia quærere. Ad arcum & ſagittas natos eſſe Braſilos, non ad orandum & jejunandum: non eſſe tolerandum, ut fugitivi aliquot homines totius nationis libertati frænum injiciant, conſuetas dapes prohibeant, moremque vivendi novum & inauditum introducant. His querimoniis & calumniis Mameluci pagum, haud procul Piratininga ſitum, qui manna faſtidiens, ad carnes humanas, haud ſecus ac Iſraeliticus olim populus ad ollas *Ægyptiacas*, ſuſpiravit, tantopere commovere, ut Patribus ad tempus recedendum fuerit. Dein

Sub annum 1560 Luſitanis acceſſit provincia fluminis Januarii, ſimulque Miſſionariis novus laborum campus Præter fidei dogmata, & Chriſtianæ vitæ diſciplinam, ut alimenta Braſili honeſtius conſequerentur, docebant eos terram aratro proſcindere, ſerere, & metere, tauros libere per prata vagantes domare, eorumque carnibus, humanarum loco, veſci, vaccis, ovibus, aliisque animalibus ad uſum vitæ frui, otium denique vitare, & civilis vitæ negotiis aſſueſcere.

Plurimum autem Miſſionum fructum perturbabant frequentes ſeditiones & bella, dum Luſitani ditionem ſuam extendere, incolæ vero jugum excutere, aut effugere nitebantur. Non raro autem contigit, ut dum arma undique fremerent, noſtri ſacerdotes a Luſitanis pacis Angeli mitterentur ad Braſilos, quorum multi erant Chriſtiani, & Miſſionariis intime addicti, eisque arma, & hoſtiles animos ſuaviter extorquerent. Quamvis autem a Miſſionariis doctrinam fidei reciperent, perſuaderi tamen non poterant, ut in urbem aliquam aut ſedem Luſitanorum ſe reciperent, veriti, ne aliorum exemplo tanquam mancipia duræ ſervituti ſubjicerentur. Et hoc ipſum eos in pagos colligendi difficultatem augebat, fiduciam vero in Patres minuebat, quod timerent, ſe hoc pacto velut in manus Luſitanorum tradi.

Coercita ſubin Regio mandato officialium quorundam nimia in Braſilos ſeveritate; facilius erat & Religionis & politici regiminis negotium. Certe ſi in utraque India barbari manſuetius & humanius fuiſſent excepti, multo pronius Europæis Poteſtatibus ſe ſubjeciſſent.

Ex hac fortaſſis officialium quorundam acerbitate anno 1584 ſecuta eſt univerſalis ferme barbarorum ſeditio: concitarunt illam aut Mameluci aut alii homines impii. Cum autem multi ex Braſilis eſſent Chriſtiani, videbant tumultus auctores, eos difficulter in ſocietatem ſceleris pertrahendos. Quare, orco ſuggerente, novam ſectam procuderunt, ex chriſtianiſmo & ethniciſmo mixtam. Eligebant ſibi communibus ſuffragiis ſummum Pontificem, qui Epiſcopos & Sacerdotes geſticulatoriis ceremoniis ordinavit. Hi Miſſas legebant populo, confeſſiones audiebant, conciones habebant, corollam inſtar Roſarii geſtabant, in ſcholis pueros docebant, ex arborum corticibus libros conficiebant, illisque varia ſigna imprimebant, tanquam myſteria continentia, & futurorum prognoſtica, aliaque ad ſpeciem faciebant, quæ a Miſſionariis fieri viderant.

Sacrilegis his præſtigiis impoſtores iſti impii magnam gentium etiam Chriſtianorum multitudinem dementabant, & ad ſe trahebant. Addebant deliria gentilia de animarum transmigratione, de illarum adverſus Luſitanos ex quibusdam inſulis reditu; ſimulque hortabantur, excuterent jugum ſervitutis intolerabile, ad priſtinas ſuas patrias conſuetudines, humanarum carnium dulces epulas, plenamque libertatem, a Majoribus relictam ſibi reverterentur. Luſitanos omnes in piſces, aliaque animalia convertendos, qui hanc doctrinam ſecuti fuerint, æternum beatos fore, qui vero refragarentur, cælo excluſos a feris beſtiis devorandos.

Ex diverſis igitur provinciis conglomerati colonias Luſitanorum immani rabie aggreſſi, lymphatique diſcurrentes, tædis ardentibus & pharetra armati, vaſtationes, incendia, cædes ſpargebant; qui autem eorum furori ſubſtrahere ſe poterant, in antra & ſpeluncas ſe abdebant. In tanta rerum omnium confuſione Miſſionarii Societatis Jeſu Luſitanorum & Braſilorum, illis adhuc adhærentium, iterum erant refugium. Implorati illi, ut, qui jam dudum vitæ pericula contemnere didicerant, fiducia in Deum pleni, furentes ſectarios accedant, a quibus, quod mirum, benevole ſunt excepti. Chriſtiani fraudes & impoſturas novatorum edocti ocius ſe illis conjungunt, auctoremque ſeditionis comprehenſum Gubernatori Luſitano ſiſtunt, qui eum Chriſtianis, quos ſeduxerat, pro arbitrio puniendum tradidit. Exciſa mendax lingua, corpus palo ſuffixum lenta morte contabuit. Reducti, qui ſupererant, in pagos chriſtiani & catechumeni, ſicque Patrum induſtria motus iſte, Religioni & Luſitanis periculoſus conquievit.

Articulus III.

Calviniſtarum Furor.

Crudeliter iſti, quos dixi, ſectarii ſunt graſſati; ſed barbari erant. Multo inhumanius ſævierunt, qui Chriſtiano nomine cenſeri volebant, Hugonoti, inquam, Galli, qui duce Jacobo *Soria*, truculento Calviniſta, cum quinque navibus prædonibus, Rupella egreſſis, piraticam in atlantico exercebat. Incidit is haud procul Inſula Palma in navem Luſitanam, in qua Ignatius *Azevedius*, Indiæ Orientalis Proregis filius, ſed virtute & doctrina multo illuſtrior, cum 40 aliis, Societatis Jeſu Religioſis, in Braſiliam vehebatur, anno 1570. Soria hac Luſitana nave potitus, Jeſuitas, quos cane & angue pejus oderat, variis cruciatibus affectos, in mare projici juſſit. Unum fratrem coadjutorem, qui coqui munere fungebatur, ſuperſtitem reliquit, ſibi ſerviturum; qui deinde in Franciam vectus, liberatusque, plus quam barbaram Calviniſtarum crudelitatem, & heroicam martyrum fortitudinem diſtincte enarravit. Locum autem ejus quadrageſimum, uti apud 40, quos Eccleſia colit, Martyres, Juvenis, fervens Societatis Candidatus, ſupplevit, qui ſtudioſe in navi Religioſis ſe immiſcuit, ut eandem pro Chriſto glorioſam mortem conſequeretur. Cur autem Calviniſtæ Religioſos iſtos occiderint, facile ex eo liquet, quod laicorum fere omnium, etiam militum, ſe opponentium, vitæ pepercerint; in ſacras autem Imagines & Reliquias barbare ſint graſſati. Gloriam iſtorum veritatis teſtium S. Thereſia Balthaſari Alverez confeſſario ſuo revelavit. Soria autem paucis poſt annis rabioſa morte e vivis raptus eſt, ſine ullo Chriſtiani hominis ſigno.

Alii 14 ex eadem Societate homines, quibus præerat Petrus *Diazius*, conſcendebant Olyſſipone navim Prætoriam Ludovici *Vaſcon-cellos*, deſtinati Braſiliæ Gubernatoris. Hæc navis Braſiliam prope jam attigerat, cum incurrit in duas naves piraticas, Auglicam & Gallicam Calviniſtarum, quam ducebat *Capevillius* Hugonota, ejusdem cum Soria indolis. Vaſconcellus ab his invaſus, vim vi repoſuit, ſed tandem multitudine hoſtium obrutus occubuit. Navis raptoribus tradita. Primus aſſultus erat in Jeſuitas, quos ludibrio habitos, varieque tortos in mare dejecerunt. Duo enatarunt, reliqui 12 generoſa morte defuncti ſunt. Capevillius poſtea in Bearnia, patria ſua, ſecuri percuſſus interiit. Omitto alia multa, quibus Calviniſtæ obſtiterunt, ne Religio Chriſtiana in America, Braſilia præſertim, propaga-

agaretur. Certe paucos intra annos ultra 70 e Societate Jeſu, in Braſiliam navigantes, a Calviniſtis piratis crudeliter interempti ſunt.

Interea tamen plura Miſſionariorum ſupplementa penetrabant in Braſiliam, quam omni virtutum genere excolebant, ut ubique ferme Eccleſiarum nitor, rei Divinæ majeſtas, populorum modeſtia & devo‑io ſingularis ſplenderet, accedente tanta morum cultura, ut hos barbaros fuiſſe omnes negarent. Fructus hi ſunt conſtantis & inde‑eſſæ cultorum induſtriæ, quæ in omnes partes curam & ſollicitudi‑nem ſuam exporrexit.

Eminuit Apoſtolicus labor Joſephi *Anchietæ*, qui Thavmaturgus ſui temporis, & Braſiliæ Apoſtolus eſt appellatus. Natus eſt Tene‑rifæ in Canariis anno 1533, Conimbricæ litteris eruditus, & in So‑cietatem ſuſceptus 1550, triennio poſt in Braſiliam cum ſociis dela‑tus, primus in ea litteras latinas docuit, linguam Braſilam, ut faci‑lius diſceretur, ad regulas & artem revocavit. Fidei dialogos ſcripſit, eosque cum piis carminibus in vulgus ſparſit. Ad Apoſtolicos dein labores applicatus, ſacerdotio prius initiatus a Leitano, primo Bra‑ſiliæ Epiſcopo, mirum, quanta geſſerit pro ſalute animarum, quot gentes converterit, quoties barbaros a cervicibus Luſitanorum aver‑terit, quot prodigia patrarit, quantum ejus non tantum in feros ho‑mines, ſed feras quoque beſtias dominium. Vita ejus, prorſus ad‑miranda, plurium ſcriptorum pennis eſt celebrata. Sancte obiit Re‑ritibæ anno 1597 ætatis 64.

Zeli Apoſtolici, & virtutum hæredem, alterum velut Eliſæum, reliquit Joannem *Almeidam*, qui in Braſilia a profana mercatura ad ſacram negotiationem tranſiens, multa Braſilorum millia convertit, ac ſingulari vitæ ſanctimonia & prodigiis apud eam gentem inclare‑ſcens, ceu pater amori omnibus fuit & admirationi. Abucos, po‑pulum maxime barbarum, cum Luſitanorum colonias infeſtis armis invaderet, prælato crucis ſigno in fugam egit, & poſtea convertit. Sacris laboribus immortuus eſt anno 1653 ſumma in veneratione ceu alter poſt Anchietam Braſiliæ Apoſtolus habitus, magnumque Societatis noſtræ Americanæ decus.

Retuli ſupra, quantum illa paſſa ſit a Calviniſtis Europæis in Azevedio, Diazio & Sociis, præſertim ab Hugonotis, qui pro ſuo in rem Chriſtianam ſtudio aliam anno 1558 tragœdiam in ipſa Bra‑ſilia adornarunt; nam *Villaganonius*, poſtquam ad Calviniſtas deſci‑vit, a Gaſpare Colinio Maris Præfecto claſſem obtinuit, qua in Bra‑ſiliam vectus, Præfecturam fluminis *S.* Januarii invaſit, occupavit‑que, poſtquam cum Tamays, gente ferociſſima & Luſitanis infeſtiſ‑

ſima, ſe conjunxerat. Pulſa cum ſacerdotibus Religio Catholica, & impium dogma promulgatum. At quadriennio poſt iterum a Luſitanis feliciter ejecti, in Galliam redierunt. Villaganonius autem, ejurato errore, ad ſacra antiqua rediit.

Alteram inſtruxerunt Calviniſtæ Hollandi; nam poſtquam Rex Hiſpaniæ, cum quo bellum gerebant, Regnum etiam Luſitaniæ obtinuit, in Braſiliam vecti anno 1630 *Pernambucum* expugnarunt, atque Antonium Bellaviam Italum, Societatis Jeſu ſacerdotem, dum morientium ſacras confeſſiones audiret, diffiſſo capite, crudeliter occiderunt. Pernambucum poſtea ſub Joanne IV, expulſis Hollandis, rurſus fuit occupatum.

CAPUT VI.

Regnum Mexicanum.

Articulus I.

Mexicum occupatum a Corteſio.

Nulla in orbe regio cenſetur fertilior, quam *Mexicum* ſeu *Nova Hiſpania;* quamvis enim regnum Peruanum auri argentique venis Mexicum ſuperet, vincitur tamen ab iſto rerum omnium abundantia. Solas vineas & oliveta non plantarunt Hiſpani, ne commercium cum eis intercideret. Cæterum fructus omnes Europæi, in Mexico plantati, fructus uberrimos producunt. Mori, bombycis & ſerici ingens proventus. Auri & Argenti, ſicut in Peruvia, Regi pars quinta obtingit, quæ plures milliones conficit, reliqua in operas expenduntur & alios ſumptus, aut in officialium vel negotiantium lucrum cedunt.

Chriſtophorus Columbus Mexicum procul ſalutavit, *Ferdinandus Corteſius*, heros incomparabilis, invenit, & miro ſane modo occupavit anno 1519. Incolæ fuerunt barbari, prope nudi, tonſi capite, facie deformiter picti. Deorum innumeros greges in idolis venerabantur, uti ſolem, lunam, ſtellas, terram, mare, fontes, flumina, montes, colles, ſcopulos: ſimiliter feras beſtias, urſos, leones, tigrides, dracones, ſerpentes &c., ne noceant, ut adeo ultra ducentos Deos adorarent.

Præ-

Præcipuus eorum appellabatur *Vizlibuzli*, cui innumeri homines immolabantur, præſertim infantes, uno anno ad viginti millia. Cor pectore exciſum idolo offerebatur, cui Mexici magnificum templum erat conſtructum. Sacrificulorum magnus numerus, etiam in Monaſteria utriusque ſexus diſtributus.

Anno 1517 *Ferdinandus Corteſius*, vir callidus & animoſus ex Cuba Inſula cum 400 tantummodo viris in has regiones ſolvit, ad Chriſtum illas & Regem ſuum adducturus. Ut autem ſecurum a tergo receptum haberet, urbem in ora maritima condidit, quæ *Vera Crux* eſt appellata. Delatus ad Tudillum Regulum ſignificavit, miſſum ſe a Carolo V. ſummo Rege & Imperatore legatum ad *Motezumam* Mexicanum Regem, ut amicitiam cum eo contrahat, eique ac toti regno viam ad æternam felicitatem monſtret. Unum eſſe Deum, rerum omnium conditorem, omnipotentem cœli terræque Dominum, ac Gubernatorem ſapientiſſimum. Nullum alium eſſe Deum. Idola vana eſſe ſimulacra, per quæ dæmones, humani generis hoſtes infenſiſſimi, loquantur, miſerosque mortales dementent, ut in ſempiternum eos exitium trahant. Immolare tot homines & infantes innocuos idolis nihil aliud eſſe quam diabolis eos offerre, ad perennem pœnam damnatis ſpiritibus.

Humaniter a Principe, avideque Corteſius auditus fuit, cum hæc nova nuntiaret, acceptisque ab eo donis, vitreis & ferreis, quæ nunquam viderat, duorum millium comitatum ad Regem *Motezumam*, cui vectigalis erat, addidit: ſimul tamen omnia eidem per curſorem nuntiavit.

Motezuma præſagio, venturam gentem exteram, quæ eum de ſolio eſſet dejectura, territus, habito ſenatu, legatos ad Corteſium miſit, qui illi ſignificarent, pergratum ſibi accidere, quod Rex Hiſpaniæ ſecum velut amicitiam contrahere, ſuadere tamen ejus legato, ne Mexicum accedat, ſed unde veniſſet, recedat, ne deterius aliquid ipſi contingat. Periculum mortis non evaſurum, ſi ultra procedat. Idem, ſeditione prope mota, poſtulabant Corteſii comites: conſideraret etiam atque etiam, inſanum eſſe, cum tam tenui manipulo adverſus potentiſſimum tot terrarum Regem procedere: omne barbarorum nomen inſurrecturum; num unus contra mille ſit pugnaturus? juſtum ne quidem, validumque exercitum tantæ moli ſuffecturum. Sibi non eſſe volupe, in certam mortem ire, ſed fixum ſtare, dum via adhuc pateret, retrocedere.

Cor-

Corteſius, cui certum erat, aut mori aut vincere, animi anxius, in audax facinus, ut ſuos retineret, ſe reſolvit. Per occultos nuntios naves, quibus venerant, perfodi ac deſtrui juſſit, ut omnem ſpem redeundi abſcinderet: ſuosque allocutus, videtis, inquit, commilitones, quo rerum noſtrarum articulo deprehenſi ſimus; aut vincendum aut glorioſe moriendum. Eſt in cælo, qui regnat, Deus, cujus in manu ſunt res humanæ: ſicut per multos, ita per paucos poteſt vincere, modo confidamus providentiæ. Cauſam Dei agimus, ut tot miſeri mortales captivitate dæmonis liberentur. Nec temerarium quis conſilium meum dixerit; juvat nos temporum favor. Multi ſunt in regno Mexicano Principes ac populi, qui graviſſimo a Motezuma jugo preſſi, alieno ſunt a tyranno animo. Ubi ſignum extulerimus, nobis accurrent ſocii. Audete ergo eſſe viri fortes, & quid Hiſpana virtus, cælo adſpirante, poſſit, demonſtrate.

Deliniti aliquantum hac ratione, cum ipſa neceſſitate compulſos ſe viderent, fidem ei denuo jurarunt, ſecuturos ſe, quocunque duceret. Summam vero voluptatem cepit, cum aliquot Indorum millia ſecum conjungerentur: cum quibus obviantes ſibi hoſtes, numero licet multo majores, fudit. Motezuma perterritus, vectigalem ſe fore Regi Hiſpaniæ promiſit, ſi retrocederet. At Corteſius contemptis promiſſis donisque civitati Mexicanæ imminebat magis ſemper magisque.

Motezuma, terroribus nihil agi cernens, ad humanitatis ſimulationem compoſitus, feſtivo cum apparatu hoſpiti, ceu legato magni Regis, extra urbem obviam proceſſit: ubi peractis ſalutationis officiis, eundem in urbem cum ſuis Hiſpanis & Indis, magna cum venerationis ſignificatione deduxit, & opiparo pro gentis more convivio excepit: interea autem portas occludi, ſuosque arma capere jubet, datoque ſigno undique peregrinos invadere.

Corteſius de hoc Motezumæ conſilio a ſuis monitus, cum in tam populoſa civitate, totque inter armatos, ſummum in diſcrimen adductum ſe ſuosque cerneret, incredibili audacia facinus inſolens atque ad eam diem inauditum, attentavit. Cum triginta ex ſuis aulam ingreſſus, Regem *Motezumam* captivum in cuſtodiam armis intentatis, & exprobratis inſidiis, ſibi ſtructis, abduxit, minitatus certam Regi necem, ſi quisquam opponere ſe auderet. Rex, ne vitam amitteret, mandato ſuos inhibuit, ne quidquam contra Hiſpanos molirentur, ſe ultro in hoſpitium Corteſii ire conteſtatus.

Ex-

Excuſavit autem Corteſius hoc factum Regi, quod alias vitæ ſuæ non eſſet ſecurus, cum conſtet, ſtructas ſibi ſuisque a Rege ejusque ſubditis inſidias; veniſſe ſe in has terras voluntate ſui Regis, amicitiam initurum. Violatum jus Gentium in legato. Tum vero in familiaritatem verſus, optimam ſuam intentionem prolixe expoſuit, educendi videlicet Regem gentemque cæcam ex errorum tenebris ad lucem veritatis, qua beati æternum fiant; aſſumptaque Miſſionarii perſona, de inanitate idolorum, diaboli ejusque miniſtrorum fraudibus, de unicitate Dei, de animæ immortalitate, de æternitate præmiorum & pœnarum tam eloquenter diſſeruit, ut Regem ipſum commovere ſit viſus.

Conglobati interea barbari Regem ſuum e manibus Hiſpanorum extorquere conabantur, ſed hi adeo arcte eum cuſtodierant, ut certa ei immineret mors, ſi quæ vis a Mexicanis ingrueret. Motezuma ipſe exhibitus populo mandavit, rogavitque, ne violente quidquam attentaretur, certa ſe id nece luiturum. Quin Vaſallum ſe Regis Hiſpaniæ profeſſus, conceptis verbis homagium eidem præſtitit, ad Oraculi neceſſitatem ſe referens, venturam in Mexicum gentem, quæ regnum ſit ſubactura.

Interea autem Corteſio majus ferme diſcrimen imminebat ab ipſis Hiſpanis quam Mexicanis; nam *Diego Velasquez*, Cubæ Præfectus, nunciatis Corteſii in Mexico geſtis, invidia æſtuans, Narvæzum cum mille viris, navibus impoſitis, in Mexicum miſit, ut Corteſium, ceu hominem privatum, qui nullum a Rege mandatum haberet, captum reducant. Fruſtra erant Corteſii preces, ne opus, Hiſpanis tam glorioſum atque proficuum, eo usque jam profectum, perditum eant. Igitur Corteſius, relicta copiarum parte ad cuſtodiam Regis, cum ducentis Narvæzo obviam proceſſit, & nihil tale opinantem ſubito oppreſſit, & capturum ſe in vincula conjecit: milites vero illius, ſibi facile adjunctos in urbem Mexicum duxit, verſo in auxilium uſumque opportunum, quod in exitium venerat, & Mexicani Regis gaudio & ſpe in mæſtitiam & deſperationem.

Cum jam multo plures Hiſpani Indique Corteſio fidi eſſent in urbe, cibaria ipſis parce a civibus præbebantur. Orta proin rixa, Rex Motezuma, e turri proſpectans, voce nutuque ſuos coercebat. At illi, præſentium rerum pertæſi, emiſſis adverſus Regem ſuum telis, graviter eundem vulnerarunt, ut paucos intra dies fuerit extinctus.

Summo mærore hæc mors affecit Corteſium, quippe qui ereptum ſibi videbat, quo potiſſimum hactenus barbaros continuerat.

Et ſane magna mox facta eſt rerum mutatio. Mexicani Regem ſibi elegerunt *Quamozinum*, Motezumæ agnatum, diverſæ multo indolis hominem: qui altera mox die Corteſio cum minis denuntiavit, ut ocius cum ſuis toto regno faceſſat; alioquin nec unum relinquendum vivum. Conſeritur in urbe pugna. Cadunt 450 Hiſpani, & ex adhærentibus eis Indis 4000. Corteſius cum reliquis urbe expellitur. Ingentem dein novi Regis exercitum cum paucis profligat, atque multa Indorum millia, Mexicanorum jugum pertæſa, ſibi adjungit.

His cum copiis recta ad urbem Mexicum tendit, eamque tandem expugnat (*anno* 1521). Inter captivos erat novus Rex, quem poſtea, novas turbas molitum, capitali ſupplicio addixit. Præda tantæ urbis erat ingens, cujus magnam partem ad Carolum Regem Hiſpaniæ miſit, cum precibus, ut Epiſcopi, & Religioſi viri mitterentur, qui barbaros erudirent, & Eccleſiæ Chriſti insererent. Liberaliter concedebantur a Rege, qui Corteſium Marchionem primumque Mexicani regni Proregem renuntiavit.

Poſt urbis principis expugnationem Principes paſſim ad Corteſium ſe conferebant, Regi Hiſpaniæ homagium præſtituri, paucis exceptis, quos deinceps debellavit, atque hoc pacto regnum, quod magnitudine & fertilitate Hiſpaniam multum ſuperat, Hiſpaniæ ſubjecit: &, quod plus eſt, partus cælo immenſus terrarum tractus. Dejecta idola, conſtructa templa, erectum triumphale ſacræ crucis vexillum, ſuus Deo dicatus honor: infinitis mortalibus miſerrima inſaniendi facultas erepta. Urbs ipſa Mexico in tantum ſplendorem & magnitudinem ſurrexit, ut cum celeberrimis orbis civitatibus certare queat, Proregis, Archiepiſcopi & Academiæ ſedes.

Articulus II.

Religio Chriſtiana in Mexicum introducta.

Poſtquam Corteſius tam ſtupenda felicitate Mexicum occupavit Carolus V. Imperator omnem eo curam intendit, ut tam nobil amplumque Regnum non tam ſibi quam Chriſto ſubjectum eſſet. Quare operarios, virtute, doctrina, zeloque animarum conſpicuos, in hoc novale miſit. Invenit eos Brugis in ſua Flandria, & quidem in Seraphico Ordine S. Franciſci, qui Joannem de *Tecto*, Joannem de *Aora*, & Petrum de *Gandavo* ſuppeditavit: quos deinceps plures alii ſunt ſecuti. Et reſpondit culturæ meſſis. Intra primum ſexennium

nium 200000 baptizata ſunt: prout anno 1529 in Europam nuntiatum eſt. Poſtea vero ſacerrimus hic ordo, in 18 provincias, & plus quam 500 Monaſteria in regno Mexicano diviſus, ultra 20 milliones convertiſſe dicitur. Primus Epiſcopus Mexici fuit Joannes de Zammaraga, ex eadem zeloſiſſima Familia, renuntiatus poſtea Archiepiſcopus. Celebratur inſuper zelus & vitæ ſanctimonia Petri de Gandavo, Martini de Valentia, aliorumque. Glorioſo vero ſanguine fidem, quam prædicaverant, obſignarunt, Bernardus Cuſſinus, Joannes Serarius, Auguſtinus Rodriquez, Alphonſus de Villalobos, Joannes de S. Maria.

Secuti mox ſunt eodem zelo ardentes viri Religioſi ex Illuſtriſſimo Patrum Prædicatorum Ordine, tanto incremento, ut haud multo poſt ad 70 numerarent cœnobia, ceu totidem Religionis propugnacula, ex quibus 18 cum Epiſcopi, tum Archiepiſcopi, viri clariſſimi ſunt aſſumpti: qui omnes uberrimo proventu largos animarum manipulos horreo Domini intulerunt. Notiſſima eſt induſtria P. Jordani, qui fraudem quorundam Mexicanorum feliciter detexit; nam idolis, quæ ipſis graviter erant vetita, perdite addicti, ſub crucis ſigno illas abſcondebant, ut crucem adorare viderentur. At P. Jordanus, detecta nequitia, idola cum unionibus, quibus ornata fuerant, eruit, & in rogum comburenda projecit. In odium fidei a barbaris, quibus viam ſalutis monſtrabant, occiſi ſunt Franciſcus de Corduba, Joannes Garcez, Dominicus de Vico, Andreas Lopez, Thomas Caſillas vero, cum in Mexicum navigaret, ab Hugonotis Calviniſtis, contra pactum deditæ navis, quod Sacerdos Religioſus eſſet, perfide & crudeliter cæſus eſt.

Anno 1532 idem deſiderium convertendi animas egit in Mexicum ſeptem Patres Ordinis S. Auguſtini, qui ſanguinem & vitam ſuam gloriæ Dei devoverant, pluresque poſtea. Memorabilis eſt ratio Antonii de Roa cicurandi & convertendi barbaros. Eorum mores, quos ſine peccato poterat, ad amuſſim imitabatur. Nudis cum ipſis incedebat pedibus, nuda cum ipſis cubabat humo, herbarum cum eisdem veſcebatur radicibus, veſtitum eorum, quantum honeſtas permiſit, aſſumebat. Qua re id eſt aſſecutus, ut familiares eos ſibi redderet, & duceret, quo volebat, præſertim cum verbis manſuetis ſummam vitæ integritatem adderet. Cum vero prodigia etiam ederet, cœleſtem velut hominem mirati, ad baptiſmum confluebant.

Quamvis autem viri iſti Apoſtolici res magnas geſſiſſent, atque Mexicani regni media ad fidem perduxiſſent, ſupererant tamen non paucæ in extremis partibus, ad Californiam, Novum Mexicum &

Floridam vergentibus, provinciæ, quæ barbarie obſitæ nullam adhuc culturam admiſerant. Præterea non erant ubique ii veterum Chriſtianorum mores, qui novis ædificationi & exemplo eſſe poſſent. Novæ igitur anno 1572 venerunt ſuppetiæ, Patres videlicet Societatis Jeſu, poſcentibus Aula Hiſpana & Mexici Epiſcopis.

Primus agrum illum ingreſſus eſt Antonius *Sedennius* cum 15 Sociis, quos Henriquez Prorex & Contreras Archiepiſcopus ſingulari cum benevolentia exceperunt. Conſtituta Mexici ſedes, unde labores ſuos explicarent. Prima autem cura juventuti ſe impendit, ut bonis illa moribus, litteris & artibus liberalibus imbueretur. Erecta propterea Scholæ atque Seminaria, in quibus Chriſtiane educaretur juventus in uſum utriusque Reipublicæ.

Aucti ſubin novis ex Europa ſupplementis, in varias, incultas adhuc, provincias ſunt diſpertiti, alii in Novam Galliciam, in Novam Biſcajam, Novam Cantabriam, Quadianam, Mechoacam, Zacatam, Guaxacam, Cinaloam alii: rurſus alii ad Tepozotios, Theutlacenſes, Topianos, Varochios, Hiaquos, Cinipas, Guatimalanos, Petatlanos, Chichimecas, Acaganos, Xiximinos, Tepeguanos, Tequecos, aliosque barbaros populos.

Prolixum nimium pro inſtituto meo foret, omnia, quæ in his regionibus pro gloria Dei & ſalute animarum ſummas inter difficultates, vitæque pericula geſta ſunt, vel obiter recenſere. Aſpirante Dei favore, omnes illæ provinciæ ad humanitatem & Chriſtianam fidem potiſſimam partem ſunt perductæ, non tamen ſine largo ſacrorum operariorum profuſo ſanguine, quo & hunc agrum irrigari & fæcundari oportuit.

Eos inter, qui ex S. J. a barbaris in odium fidei occiſi ſunt, erant Gundiſalvus de Tapia, Ferdinandus de Tovar, Bernardus de Ciſneros, Didacus de Oroſco, Joannes de Valle, Ludovicus de Alabes, Joannes de Ponte, Hieronymus de Moranta, Ferdinandus Santarenus, Julius Paſqualis, Emmanuel Martinez, omnes Hiſpani, Cornelius Beudinus Flander, Antonius Baſileres Italus.

Omnes hi fortes pro fide Chriſti Athletæ ferventes erant Miſſionarii, in diverſis provinciis, cæſi ab iis, quos ſumma cum charitate & patientia erudierant. Cum enim barbari ſecundum leges Chriſtianas a carnis voluptatibus illicitis eſſent avocati, ſeveritatis Chriſtianæ pertæſi, in Miſſionariorum necem conſpirarunt, eosque vel in itinere vel in mapalibus eorum aggreſſi, telis, fuſtibus, mucronibus crudeliter enecarunt.

CA-

CAPUT VII.

Florida.

Ab incolis *Jaquaſa* appellatur, Floridæ vero nomen a florente ſolo derivari dicitur, quod floribus, fructibus, cedro, quercu, abie-c, moro, animalibus omnis generis abundat, præſertim Crocodillo, uem, ex undis hianti ore emergentem, grandi trabe, quam plures iri portant, in fauces magna vi intruſa conficiunt. Indoles colono-um barbara, callida, perfida, ferox. Facies pallida, ac lurida. Cor-us prope nudum, pigmentis fucatum. Arma fuſtis, arcus & ſagit-a, in oſſeum acumen deſinens: ſecures ſaxeæ, aratrum ligneum. 'ormant varias velut Reſpublicas ſub Prætore, quem *Cacique* vocant. evere is adulteria & alia quædam crimina caſtigat. Solem, lunam, lanetas adorant. Credunt tamen animæ immortalitatem.

Quis Europæorum primus Floridam detexerit, non eſt concors mnium opinio. Alii Italis, alii Anglis inventionis gloriam tribuunt: ed ex communiore ſententia veroſimilius debetur *Joanni Poncio de Leone*, nobili Hiſpano, qui anno 1512 duabus navibus, propriis ſum-tibus comparatis, in Indiam profecturus, ventorum vi in Floridam rotruſus eſt: ſed propter paucitatem ſuorum terram ſalutavit tantum-odo, quin poſſeſſionem ullam poſſet capere. Regreſſus igitur in Hiſpaniam, majores a Rege vires petiit, ut firmus in nova hac re-ione pes figi poſſet. Annuit Rex. Dedit naves & copias. Cum is Poncius appulſus in Floridam, munimentum, quod eſſet præſidio, xcitare cœpit, verum barbari magno numero concurrentes cœptam unitionem ſunt demoliti, Hiſpanos vero tanta telorum grandine unt adorti, ut plerique occumberent, Poncius vero graviter vulne-atus in Inſulam Cubam evaderet, ibique ſpes ſuas conatusque morte xtingueret.

Anno 1534 Ferdinandus *Sotus*, acceptis a Rege Carolo 500 ar-matis, Floridam denuo tentavit. Sed poſtquam in quintum annum ſtationem occupaverat, amicitiæ ſimulatione illectus a barbaro Prin-cipe, & in locum inſidiarum pertractus, ſubito invaditur, & cum ſuis cæditur. Nullus nempe hic erat Corteſius, neque Bizarrus.

Anno 1549 duo inſignes Navarchi, Julius *Samanus* & Petrus *Ahumada*, Philippo II. Regi ad novam in Floridam expeditionem ſe obtulerunt; conſenſit is ea lege, ne Floridanos vi invaderent, ſed lenitate & familiaritate ad amicitiam veramque Religionem pellicerent.

 Ad-

Addidit in hunc finem Miſſionarios ex ſacra Prædicatorum Familia, Ludovicum Cancellum cum quatuor aliis. Sed non felicior fuit hæc expeditio; nam Miſſionarii cum pluribus aliis, exſcenſione in terram facta, a barbaris crudeliter ſunt mactati.

Sed necdum ſpem Florida potiundi Hiſpani abjecere; nam anno 1566 nova inſtructa eſt claſſis, quæ a Rege Petro *Menendes* fuit commiſſa. Is ea conditione recepit, ut Miſſionarii Societatis Jeſu, quorum operam in India Orientali noſſe cœperat, comitarentur. Tres addixit Franciſcus Borgia, Præpoſitus tunc Generalis, Petrum Martinez, Joannem Rogerium, & Franciſcum Villaregium. Primus ex his mox a barbaris fuit interemptus. Menendes autem in ora maritima Floridæ plures arces & propugnacula, ad arcendas incurſiones hoſtiles erexit. Rogerius & Villaregius ſemen Verbi Divini large ſpargebant, ſed incidit in duram petram; donec agnatus Reguli exemplo ſuo corda emollivit, & ſex alii ex eodem Ordine Miſſionarii ex Europa accederent; qui pro more ſuo in varias provincias diviſi ſacro operi incumbebant.

Tarde id procedebat, donec noſtrorum conſilio Menendes, Infideles convertendi cupidiſſimus, Havanæ, in proxima Inſula Cuba, cujus pariter Gubernator erat renuntiatus, Seminarium pro Juvenibus Floridanis fundavit, illudque inſtitutioni Patrum *S.* J. ſubjecit: verum ex iis plures mortui ſunt, non ſine ſuſpicione Floridanorum.

Illud etiam eorundem animos irritavit, quod Hiſpani, qui arces ſuas in locis maritimis, arenoſis & ſterilibus, exſtruxerant, fame prementе coacti fuerint, in interiora irrumpere & alimenta conquirere. Acceſſit perfidia Principis Ludovici, qui ſuſcepto baptiſmo magnum pietatis ac religionis fervorem præſetulerat. Nam is pro inconſtantia gentis Miſſionarios in interiora, fidei propagandæ ſpe animatos, induxit, ac barbaris mactandos tradidit.

Hos inter crudeliter cæſos erant Patres, Ludovicus Guiros, Gabriel de Solis, Joan. Bapt. Mendez, Joannes Segura, Gabriel Gomez, Petrus de Linares, Sanctius Savellius, Chriſtophorus Rotundus, omnes e Societate Jeſu: vindicarunt quidem Hiſpani has cædes; ſed gens ferox, & perfida non eſt facta propterea melior. Certe nulla fuit in tota America natio, quæ tantam oppoſuerit Evangelio pertinaciam, atque recepto inconſtantiam atque perfidiam.

Poſterioribus temporibus Florida inter Hiſpanos, qui duas in ea habent Colonias, Gallos, qui partem, quam occupaverant, *Carolinam* dixere, Anglos, & Barbaros fuit diviſa. Anglorum autem potior in ea eſt dominatus.

CA-

CAPUT VIII.

Canada ſeu Nova Francia.

Grandem terrarum tractum in ſeptentrionem late exporrectum Galli inventores *Novam Franciam* appellarunt. Ante eorum adventum neſciebatur agricultura; ſed venatu & piſcatu vivebant. Arbores vix aliud niſi ſylveſtres fructus proferunt. Sobrie vivunt, & ideo ſano & vegeto ſunt corpore, ſenſibus acutis, ad famem & frigora forti & æquo animo toleranda durati; ſeveri criminum vindices: quamvis nullos habeant libros, memoria tamen pollent admirabili. Hyeme ferarum pellibus arcent frigus, & campana, cui incluſi ſunt igniti lapides, ſe calefaciunt.

In ſeptem potiſſimum dividuntur populos, quorum celeberrimi ſunt *Hurones* & *Iroquæi*, & hi quidem magis feroces, illisque perpetuo infeſti. Deum agnoſcunt ſub nomine *Atahocan*, ſed fidem innumeris fabulis ridiculis de origine mundi rerumque productione inficiunt. Animam corpoream credunt, longis itineribus poſt mortem faciendis occupatam. Tonitru nihil aliud eſſe putant, quam ſternutationem cujusdam ſpiritus, qui ingentem ſerpentem deglutivit, eumque digerere non poteſt.

Difficultatem convertendi hanc gentem injecit tum linguæ obſcuræ confuſio, tum quod ab Hugonotis, penes quos ſolos ferme erat mercatura cum Canadenſibus, ſpargeretur, Miſſionarios eſſe magos, qui omnem calamitatem regioni importent. Unde Præfecti gentiles vetabant, ne quis eos audiret: ſacerdotes vero lapidibus excipiebantur. Has ideas barbaris imprimebant & nutriebant, Batavi, Angli, &, quos dixi, Hugonoti Galli, qui Miſſionarios, præſertim Jeſuitas, atro carbone denigrabant. Id genus obices per plures annos animarum negotium ita ſufflaminabant, ut tarde omnino procederet. Cum igitur Miſſionarii adultos præfracte obſtinatos cernerent, ad teneram ætatem, quorum corda necdum obduruerant, converſi, anno 1636 juvenes aliquot perſonas in Galliam, cum parentum conſenſu, dimiſerant, ut ibidem fide & probitate imbutæ, in patriam inde reducerentur. Comitatæ ſunt eas quatuor vitæ probatæ matronæ, quæ *Quebeci* receptæ puellas inſtruebant, ſacerdotes vero adoleſcentes in erectis ſcholis. Conſtructum quoque pro ægris noſocomium, aliaque domus pro Canadenſibus, opportunum Religionis ſeminarium.

His

His denique mediis, a Gubernatore Gallico liberaliter ſubminiſtratis, effectum, ut Deus ex lapidibus ſuſcitaret filios Abrahæ, ec Eccleſiæ Canadenſis proventu, ut anno 1640 mille baptizatos numeraret, quibus anno 1641 acceſſerunt alii 1200, & annis proxime ſequentibus tot, ut operarii ſacri non amplius ſufficerent, ſed novos ex Europa in amplam hanc meſſem evocare oportuerit. Ita videlicet Deus coronavit conſtantiam, qua Miſſionarii per 30 prope annos hunc agrum irrito propemodum ſudore emollire conati fuerant.

Primus, qui barbaram hanc gentem (annitente Petro Cotono) adiit, fuit P. *Enemontius Maſſeus*, S. J. Lugdunenſis, qui 50 annis Canadenſes excoluit, ſummas inter difficultates, rerum omnium defectum & vitæ pericula, quæ ipſi imminebant, non tantum a barbaris, ſed etiam piratis Anglis, in quorum manus immites fuerat delapſus. Socius eidem fuit additus Petrus *Biardus*, Gratianopolitanus, Theologiæ Profeſſor: quos anno 1613 ſecuti ſunt P. Quintinus & Frater Thetus, poſtea ab Anglis occiſus; nam illi e Virginia ad oram Canadenſem navigantes navem Gallicam, qua vecti fuerant, interceperunt, & inter alios Thetus in conflictu fuit occiſus. Angli Canadam vaſtarunt, Biardus vero & Quintinus, cum in Angliam eſſent abducendi, ventis navi in Azores, Luſitanorum Inſulas, delata, liberati ſunt. Anno 1625 in Canadam ſecuti ſunt ex eadem Societate Miſſionarii, Joannes de *Brebeuf*, primus Huronum Apoſtolus, Antonius *Daniel*, Gabriel *Lalemont*, Carolus *Garnier*, aliique plures, poſt multos labores & ærumnas exantlatas pro fide Chriſti denique Martyres.

Vix angulus eſt in Canada, quem non excuſſerint Canes iſti, ut ita dicam, venatici, nulla ſylva, nullum mapale, in quod non penetraverint, ut feros homines inde ad ſacrum lavacrum educerent: per montes nivoſos, paludes impervias, in ſiti & fame, rerumque omnium defectu, vitam ſuam quotidiano diſcrimini objiciebant. Et ſane reſpondit fructus: homines barbari, poſita ferocitate, ad Chriſtianam manſuetudinem, temperantiam, continentiam, probitatem, inſignemque vitæ integritatem traducti magno numero, ut etiam probis Europæis poſſent eſſe exemplo. Tenera etiam ætas, uti in Japonia, admiranda prorſus fortitudinis & conſtantiæ præbuit argumenta.

Verum uti aurum, ita virtus in igne probari debuit: innata quippe gentis ferox crudelitas amplam patiendi materiam ingeſſit. *Iroquæi* in hac parte omnibus palmam præripiunt, populus ſanguinarius, ac prorſus barbarus, ſine fide, ſine lege, cujus feritas nunquam domari potuit. Uſum ſcloporum ab Hollandis acceperunt. Perpetuis irru-

irruptionibus Hurones Chriſtianos premunt, perdunt & mactant. Horret mens humana, dum eorum immanitatem legit.

Nec tantum Miſſionarii, ſed Canadenſes quoque, qui Chriſtianos ſe profitebantur, mutilati, uſtulati, laniati, fuſtibus immaniter cæſi, ac diſſecto bipenni capite trucidati ſunt. Matres lactantes cum infantibus, ignibus toſtæ, in epulas ceſſerunt. In Gallos maxime, & qui eorum partes ſequebantur, ſævitum; nam continua ferme erant bella inter eos & Iroquæos, fortuna varia. Cum barbari viciſſent, in captivos atrociſſime furebant, omni tormentorum genere in eos graſſantes, ut horrendos inter dolores lente enecarentur. Omni tamen furentium rabie major erat fortiorque plurimorum omnis ætatis & ſexus Chriſtianorum conſtantia, ſuperna virtute ſufficiente robur, quo dolores, humanæ naturæ intolerabiles, incredibili fortitudine tolerarent.

In neminem tamen immitius quam in Miſſionarios ſæviebant. P. Joſephus *Breſſanus* S. J. anno 1644 in Canadam delatus, atque ab Iroquæis captus, quidquid crudelitas invenire potuit, animo invicto ſuſtinuit, ſpe animatus martyrii laureolam conſequendi. Aliud viſum ſuperis; nam ab Hollandis, lytro perſoluto, liberatus, beneque habitus, Rupellam primum, indeque in Italiam patriam ſuam translatus eſt, ubi concionatoris munere perfunctus, facie cicatricibus obſita, digitis truncatis, & uſtulatis, magnos animorum motus concitabat.

Atrociora adhuc perpeſſi ſunt Joſephus *Poncetus*, & Annas *de Noue* Societatis Jeſu Sacerdotes; nullus tamen plura quam *Iſaacus Jogues* ex eodem Ordine; cujus fata & tormenta inaudita typis edita, vel legere cohorret animus. Is in Canadam, quo dudum ante deſiderio præcurrerat, delatus, per ſex annos ſaluti Huronum deſudaverat, cum a feris Iroquæis anno 1643 captus, patientiæ palæſtram ingreſſus eſt. Nam pro prima ſalutatione fuſtibus excepto abſciſſi ſunt digiti; ferro perforata manus, facies totumque corpus cultris fœde laceratum; ignibus, catafta, fame extrema immaniter tortus; nihilominus tamen ſummos inter dolores non deſinebat tortoribus ſalutis principia ingerere. Ab Hollandis denique a tormentis liberatus, anno 1644 in Galliam abductus eſt. Sed cum inde in Canadam ad Iroquæos rediiſſet, ab iis crudeliter trucidatus eſt, anno 1646 Non paucos habuit fatorum ſuorum comites, partim Gallos, partim Hurones, cum eo in manus Iroquæorum delapſos, quos Iſaacus Chriſtianos aut invenit aut fecit; omnesque ad tormenta & ærumnas fortiter pro Chriſti fide tolerandas verbo & exemplo animavit.

Per crudelem cædem Iſaaci & ſociorum Iroquæi rurſus fregerunt, quam cum Gallis inierant, pacem, atque in Huronum Chriſtianorum pagos irruentes, ferro & flamma omnia devaſtarunt, incolas vero pro more ſuo barbare tortos occiderunt, eorumque carnibus opipare epulati ſunt. Hos inter crudeliter cæſos erant tres e Societate noſtra Miſſionarii, quibus præ cæteris orexis inhiabat, Antonius *Daniel*, Joannes de *Brebeuf*, & Gabriel *Lallemant*. Primus Deppæ, urbe maritima, Galliæ natus, anno 1633 cum aliis ſociis in Canadam delatus, 15 ibidem annis inter diras perſecutiones, non tam vitam, quam lentam mortem traxit. Cum anno 1648 Iroquæi in Huroniam irruerent, oppidani in Eccleſiam confugerunt. Hanc cum barbari adorti eſſent, P. Daniel illis obviam progreſſus tamdiu eorum vim virtute ſuperna ſolus ſuſtinuit, donec Hurones in tutum ſe reciperent. Confoſſus propterea ab Iroquæis, victima charitatis paſtor bonus vitam ſuam dedit pro ovibus ſuis.

P. Brebeuf & P. Lallemant, cum Iroquæi novam in Hurones irruptionem tentarant, omniaque expilarent, & expilata in cineres redigerent, cum multis Chriſtianis capti, & in duriſſimam ſervitutem abſtracti ſunt. Hic enim vero barbaries ſe totam ita exhauſit, ut ipſa rabies & crudelitas exhorreſceret. Nullum erat corporis membrum, quod non immani furore torqueretur: digiti dentibus demorſi, lingua candenti ferro perforata, os cum dentibus lapidibus contuſum, collum armilla, acutis ſpiculis horreſcente, arcte conſtrictum, pedes totumque corpus lanceolis perfoſſum, aqua fervens ac ſtridens a capite ad calcem in baptiſmi ludibrium ſuperfuſa. Oculi evulſi, & in vacuas cavernas ardentes prunæ intruſæ. Alia referre pudor vetat. Atque ut nihil deeſſet ad contumeliam, horrido hoc & pene emortuo corporis habitu cantare & ſaltare jubebantur. Difficillimum autem Chriſti confeſſoribus accidit, quod hæc non tantum ab Iroquæis, ſed ab Huronibus, ſuis olim filiis etiam, nunc autem impiis a fide apoſtatis, inter ſannas & blaſphemias ſint perpeſſi.

Tandem cum vulnera vulneribus addidiſſent, nec novis ſupereſſet locus, immanes hæ tygrides, pectore diſſecto, cor evulſerunt, & ſcaturientibus venis ſanguinem profluentem ſibi mutuo propinarunt; animæ vero per glorioſum martyrium coronatæ in cœlum avolarunt. Eandem mortis ſemitam paulo poſt in alia Iroquæorum provincia inierunt P. Garnier & P. Natalis, zeloſi in Huronia Miſſionarii, viri integerrimi, ac dudum ad martyrium præparati. Sors eadem preſſit non paucos ex Huronibus & ipſis etiam Gallis.

Quam-

Quamvis Hurones ſi quem bello Iroquæum nacti ſunt captivum, non multo mitius cum eo egerint.

Denique Deus anno 1663 cœleſtibus oſtentis, horrendis motibus terram adeo concuſſit, ut Iroquæi poſita ad tempus feritate miteſcerent, & proniores Evangelicis Præconibus aures præberent, præſertim ubi viderunt, ſe cœlo & terra ferme ſolos premi, Chriſtianis innoxiis, vindictam exercitæ crudelitatis interpretati.

Et profecto irrigatus ager Canadenſis tot Martyrum ſanguine tantos denique fructus protulit, ut ſocietas noſtra hoc ſæculo ineunte præter Collegium Quebecenſe poſſideret ultra 30 florentiſſimas cultiſſimasque Miſſiones, & quidem ſeptem apud ipſos Iroquæos. Ex iis ſex profligatæ ſunt, bello Gallos inter & Iroquæos circa annum 1682 exorto. At revocata anno 1702 cum religione pax omnia in priorem ſtatum reſtituit. In iis Iroquæorum Miſſionibus ea præcipue floret, quæ a S. Xaverio nomen habet.

Ex reliquis prima Miſſio, quæ Lauretana dicitur, eſt in conſpectu Quebeci; altera ad ripam fluvii Laurentiani; tres aliæ ſupra Quebecum longe procurrunt in ſeptentrionem, aliæ in auſtrum, aliæ in occaſum, ut toti Canadæ provideri poſſit.

A ducentis jam & ultra annis mercatores quidam & nautæ conati ſunt Americam Borealem circumnavigare, eoque itinere in Indiam Orientalem, & Sinas penetrare, ſicut Luſitani olim, circum navigata Africa iter in eas terras aperuerunt. Nemo altius profectus eſt, quam Hudſon Anglus, qui anno 1611 & triennio poſt eam viam tentavit, labore improbo, ſed irrito. Quippe trajecto freto, quod ejus nomine *Hudſonicum* appellatur, ad 82 gradum latitudinis pervenit. At glaciales montes, mari innatantes, & immania frigora iter remetiri coegerunt.

Angli nihilominus ad illud fretum propugnaculum & ſedem commercialem excitarunt, inſtitutis quot annis ſolennibus nundinis, quibus ingentem pellium vim leviſſimo pretio, grandique lucro a barbaris emerunt. Galli, in partem quæſtus ut venirent, eandem pellium mercaturam exercere cœperunt; utque eam ſecuriorem redderent, & ipſi contra Anglos munimentum erexerunt; P. Dalmas vero, qui præſidiario militi a ſacris erat, perfide fuit interemptus; munitio Gallorum ab Anglis occupata, ſed rurſus, iterumque ab iſtis recepta. Captus P. Mareſt Miſſionarius S. J. atque Pleymuthum primum in Angliam abductus, poſtea vero libertate donatus, in Galliam patriam ſuam; indeque ſecundo in Canadam profectus eſt.

 Fre-

Frequens deinceps Gallos inter Anglosque recruduit diſcordia, quæ *Abnacenſes* quoque, inter Acadiam & Novam Angliam populum, involvit. Libera eſt hæc gens, Galliæ tamen Regibus juncta fœdere. Indigne hanc ſocietatem tulerunt Angli, omnique conatu collaborarunt, ut Abnacenſes a Gallis abſtractos ad ſe pertraherent. Obtulerunt illis commercia, aliaque commoda, majora magisque propter vicinitatem opportuna, quam ſint illa, quæ ex communione cum Gallis perciperent. *Quebecum* namque 15 dierum diſtat itinere, *Boſton* vero urbs Anglorum duorum duntaxat.

Verum Abnacenſes, qui omnes ſunt Catholici, ſolus amor Religionis ab Anglis abſterruit, & in fœdere cum Gallis retinuit. Quapropter Angli in fundo Abnacenſium domos conſtruere cœperunt, multisque aliis moleſtiis & injuriis eosdem affecerunt, conjectis etiam in carcerem eorum legatis. Unde irritati Indi Anglorum domos, in ſolo ſuo conſtructas everterunt, atque ad bellum retundendum, imploratis etiam vicinorum Indorum armis impigre ſe præpararunt. Eximia prorſus erat eorum fortitudo, ſed multitudini tandem Anglorum, & Indorum, qui ſocietate ipſis erant conjuncti, cedendum fuit. Expilatæ & incenſæ ædes, diruta ſacrata Deo templa, ſacra omnia ſpiritu hæretico contaminata.

Curam paſtoralem in hos populos 37 annis exercuit P. Sebaſtianus Rasles Gallus, vir plenus zelo & ſpiritu, qui Miſſionem hanc inter barbaros ita inſtruxerat, ut Chriſtianis Europæis exemplo eſſe poſſet, ſive Eccleſiarum ornatum, ſive Divinorum Officiorum ſplendorem, ſive populi modeſtiam, frequentiam, devotionem, ordinemque concinnum ſpectes. Negares profecto fuiſſe barbaros.

Longanimi P. Sebaſtiani culturæ hæc debentur. Angli, quod crederent, per ipſum ſtare, quo minus ſuis partibus Abnacenſes accederent, immani eundem odio perſequebantur, ſtatuto in ejus caput non levi pretio. At ille omnes eorum inſidias caute declinabat, donec ultimo, quod dixi bello, quo dormientes opprimebantur Indi, ceu paſtor bonus occurrit Anglis, a quibus æneis glandibus petitus, multisque vulneribus confoſſus, laniatusque anno 1723 occubuit, ingenti Indorum dolore, qui omnes amantiſſimum ſui patrem amiſiſſe rati, lacrimis & ſingultibus eidem parentabant.

Anno 1730 barbarus ad Miſſiſipi fluminis dexteram populus, quos *Natſos* appellant, improviſo in Gallos irrumpens, prope omnes cum duobus Miſſionariis S. J. trucidavit. Regionem incolunt peramœnam, & quia fluviis irriguam, ubertate plenam. Varia idola colunt, maxime vero ſolem, Deorum ſuorum primum. Animæ immortalitatem

credunt,

redunt, & æternas pœnas aut præmia. Principi ſubſunt, a quo Mo-
archico reguntur imperio, & tanquam frater ſolis adoratur. Mo-
ienti juvenes multi immolantur, ut in alteram eum vitam comiten-
ur, eique inſerviant. Hæreditarius quidem eſt principatus, tametſi
on ſuccedat Principi filius, ſed ex ſorore nepos.

Cum hac gente permixti vivebant multi Galli: quos aſtu dece-
tos, armisque ſpoliatos, unius diei laniena prope delevit, paucis
uga elapſis. Cum Præfectus novæ Aureliæ, tantam Natſorum per-
diam, ſuorumque cladem intellexiſſet, expeditam adverſus eosdem,
Sactanis, fœderato Gallis populo, jam victos, miſit, atque ad pa-
em petendam adegit: Quam infeſti autem ſunt iſti Gallis, tam ami-
i & fidi ſunt illis *Illineſii*, ad fidem Catholicam omnes traducti, &
eximii ejusdem cultores. Cæterum barbaros inter non minus, quam
um Gallis & Anglis, continua prope fervent bella.

CAPUT IX.

Introductio Chriſtianæ Religionis in Californiam.

California in extremo Occidente Borealis Americæ ſita, atque per
mare Vermejum a Nova Mexico ſeparata, vel Inſulam oblongam
efert, ab Auſtro in Boream late extenſam, vel, ut alii credunt,
Peninſulam, quæ mari & fluviis irrigua, atque fœcunda, omnia ad
vitam ſuſtentandam neceſſaria profert, colonorum ſi accedat indu-
ſtria. Inventa etiam auri argentique mineræ. Gemmarum tamen pi-
catus eſt omnium ditiſſimus. Quapropter jam Ferdinandus Corteſius,
& alii poſt ipſum Mexici Proreges plures in eandem expeditionem
tentarunt, ſed irrito ſemper conatu, nihil aliud, quam odium ſui
reportantes.

Arduum omnino & impoſſibile videbatur, ad gentem iſtam bar-
baram Evangelium deferre. Aggreſſus tamen opus primum Euſebius
Chini ex Germaniæ ſuperioris provincia, tum vero *P. Salvaterra* S.
J. Mediolanenſis cum P. Picciolio ejusdem Ordinis. Sed viam undi-
que obſeptam habuit. Obſtabant Decreta Regia & Prætoria. Ride-
bant multi vanum & temerarium, ut putabant, ejus conatum, jam
toties fruſtra tentatum. At ille, Deo confiſus, repoſuit, quod arma
non potuiſſent, crucem effecturam. Id tandem impetravit, ut pro-
priis ſumptibus navigationem ſuſciperet. Quid faceret, nihil habuit.
Corrogavit a mercatoribus Mexicanis eleemoſynam. Comparavit na-
vim,

vim, & cum 25 Hiſpanis, ſuo ſumptu conductis, in Californiam ſolvit. In littore erexit munitiunculam, atque in ea ſacellum Virgini Lauretanæ.

Adiit imperterritus barbaros, inſtrumentis muſicis ludens, & pium carmen modulatus. Circumſiſtunt illum, ferocia tanquam novum portentum mirati. Expoſuit illis (nam linguam Californicam jam ante didicerat) adventus ſui cauſam, ut videlicet illis rectam ad æternam felicitatem viam monſtraret. Non eſſe ſe Hiſpanum, nec ullatenus cogitare, eos ſervituti ſubjicere, ſed in libertatem filiorum Dei aſſerere. Et en vim Divini luminis! audiunt attente. Petunt inſtrui. Certatim baptiſmum flagitant. Differt, donec plene credendi vivendique principiis imbuerentur, ea etiam uſus induſtria, ut fidei articulos in ſacros rhytmos colligeret, quos juventus præſertim diſceret, & pie concineret.

Ab anno 1697, quo Pater Salvaterra in Californiam navigaverat, uſque ad annum 1703 Patres S. J. jam terram ad 150 milliaria detexerunt, quatuorque in iis Miſſiones ſtabiles erexerunt: quibus anno 1706 aliæ duæ acceſſerunt, aucta credentium multitudine. Anno 1710 lues multos abſumpſerat; quod barbari mutatæ Religioni imputantes, Miſſionariis inſidias ſtruxerunt, ſed a Chriſtianis accurrentibus egregie defenſi ſunt.

Anno 1717 pie mortuus P. Salvaterra ſucceſſorem reliquit P. Picciolium, pariter Italum, cum aliis ſociis, eidem ſubjectis, qui per 900 milliaria Italica per Californiam ſe extenderant, ut adeo anno 1734 jam 14 Miſſiones ſtabiles haberent conſtitutas, incolasque plurimos, ſicut in Paraquaria, Chriſtiano ritu initiatos, permoverent, ut Regi Catholico ſe ſubjicerent.

Verum anno ſequenti vehemens turbo ſementem florentiſſimam ſuccuſſit. Duæ nationes barbaræ, irruptione in Chriſtianas Colonias facta, dirutis templis, everſis aris, horrendam ſtragem intulerunt, fugatis uſque ad extremos Californiæ fines Miſſionariis. Petita a Mexici Gubernatore auxilia, ſed non impetrata. Munitio S. Mariæ de Laureto, primitus ædificata, præſidio fuit.

Dubitabatur ante hac, an California ſit Inſula; ſed Miſſionariorum induſtria detectum eſt, eſſe Peninſulam, ex parte ſeptentrionali continenti annexam.

CA-

CAPUT X.

Itinerarium P. Florentini Burgenſis Cappuccini Galli per Americam in Indias Orientales.

Juſſus a ſuis ſuperioribus anno 1711 P. Florentinus fuerat, ut Pondicherium proficiſcatur. Cum autem eo tempore, quo bellum ſucceſſionis Hiſpanicæ adhuc fervebat, ordinariam in Indiam Orientalem per Africæ littora viam Angli, Hollandi, & Luſitani, claſſibus ſuis obſeſſam tenerent, Galli, ſicut Hiſpani, per Americam in Indiam Orientalem trajiciebant.

Quare Florentinus in Portu Ludovici conſcenſa navi per Atlanticum ejusque Inſulas in Americam devectus, in portu urbis Boni Aeris (*Buenos Ayres*) appulit, quo mox centum & ultra Miſſionarii e Societate Jeſu per naves Hiſpanas cum novo Gubernatore ſunt ſubſecuti.

Terreſtri inde itinere per Paraquariam & Tucumanniam uſus, ad urbem ſanctæ Fidei (*ſanta Fe*) pervenit. Per biduum ibidem commoratus, ad *Novam Cordubam* contendit; ſed a ſociis Indis, a paupere Capucino nihil ſperantibus deſertus, in longam denſamque ſylvam delapſus, emergensque tandem, trans flumen, quod tranavit, turrim conſpexit, Chriſtianum templum eſſe ominatus. Erat *Reductio S. Franciſci Xaverii*, ubi a Patribus noſtræ Societatis amicos inter amplexus fuit hoſpitio exceptus. Prædicare non ſatis poteſt charitatis obſequia, quæ ipſi fuerunt exhibita. Deſcribit dilaudatque prolixe Patrum fervorem, cultus Divini celebritatem, populi frequentiam, modeſtiam, devotionem, totiusque coloniæ, quæ triginta hominum millia complectatur, ſtatum optimum, tum in ſacris tum politico regimine, fateturque, ſe multa de Paraquarienſibus Miſſionibus audiviſſe laudabilia, ſed omnia vidiſſe majora, quam audiſſet.

Cum longiori tempore ibidem fuiſſet commoratus, ægre a Patribus dimiſſus, S. Nicolai & Conceptionis colonias, a Jeſuitis erectas adiit, eandemque charitatem expertus, *Cordubam* tandem attigit, urbem in Tucumannia ſpatioſam, Eccleſia Cathedrali, pluribusque monaſteriis celebrem. Divertit, invitatus a Rectore, in Collegio S. J. prout etiam *Mendozæ*, urbe celebri. Dum eo ſolus iter faceret, noctu arborem conſcendit, viditque Tigrim efferam accurrere, ſibique inhiare, plures aſſultus, ut ſe apprehenderet, tentando.

Tandem per difficillima itinera & altos montes ad urbem S. Jacobi (*ſant Jago*) Chilenſis regni primariam penetravit, loco peramæno & fertili admodum ſitam, Epiſcopatu & aliquot monaſteriis nobilem. Divertit in Collegio Societatis, & ad Novitiatum ejusdem inviſit. Ad urbem Conceptionis inde profectus *Callaum* in Peruviam, portum celeberrimum, atque *Limam*, totius Americæ principem, ditiſſimamque pervenit, Archiepiſcopi & Proregis ſedem, ubi Societas quatuor habet domicilia, Collegium, Novitiatum, Domum tertiæ probationis, & domum profeſſam, in qua P. Florentinus amiciſſimo hoſpitio eſt exceptus. In Novitiatu vero octiduanis S. Ignatii exercitiis fuit excultus.

Navi dein Gallica exceptus, trium menſium navigatione ad *Inſulas Marianas* fuit appulſus, atque *Agadnæ* in Inſula *Guaban* Patres Societatis ſibi obviam prodeuntes habuit, atque inter pias juventutis cantiones in templum & pauperem eorum domum fuit deductus, ubi, ſicut in aliis domiciliis Societatis, omni humanitatis genere fuit recreatus; nec mirari ſatis poterat, quomodo viri iſti in terra tam barbara, tot inter ærumnas, quotidiana pericula, & concatenatos labores, mente eſſe poſſint tam hilari & erecta: ſupernis id conſolationibus, quibus abundarent, tribuens. Et ſane magno erat ſolatio, iis in Inſulis omnes videre Catholicos, quos effera barbaries, & ethnicæ ſuperſtitionis furor totos poſſederat. Non parum momenti ad probitatem populi attulit Seminarium Juvenum, a Rege Catholico fundatum: in quo præter prima litteraturæ rudimenta optimis moribus imbuitur ætas tenera, exempli virtute in adultos quoque tranſeunte.

Ex Inſulis Marianis P. Florentinus in Philippinas navigavit, adverſo vento in Inſulam *Luſſon* ejectus; indeque *Manilam* venit, ubi ope S. Xaverii a gravi morbo fuit liberatus. Manila relicta, navi Armena ad Coromandelis oram recta tendebat, ſed ventorum turbine *Malacam* fuit propulſus, Hollandicæ ditionis urbem; ubi receptus in navem Danicam *Tranquebarium*, in ora Coromandelis famoſam urbem Danorum perrexit, ac denique Ponticherium, præcipuam Gallorum in India Orientali ſedem, quo a ſuperioribus ſuis fuerat deſtinatus. Hæc ex relatione ipſius P. Florentini Cappuccini, qui abſque pecunia dimidium prope orbis terrarum fuerat emenſus, ab anno 1711 ad 1714.

FINIS PARTIS XII.

APPARATUS

ERUDITIONIS

PRÆSERTIM
AD

JURISPRUDENTIAM,

In quo
Præter Juris Univerſalis Principia
US NATURÆ, GENTIUM, DIVINUM,
APOSTOLICUM, & PONTIFICIUM, JUS
SYNODALE OECUMENICUM, NATIONALE
AC PROVINCIALE,
Unacum
rovinciarum ac Regnorum Eccleſiaſtico & Politico Statu,
ſciplina Eccleſiæ, Hæreſibus exortis &c. continua ſæculorum ſerie ad
præſens usque tempus deductum, inſertisque pro re nata multis
obſervationibus criticis, ac controverſiis Juridicis,
Publicis, ac Polemicis,
METHODO HISTORICO-DOGMATICA COLLIGUNTUR,
ET BREVI AC CLARA IDEA DELINEANTUR,
utilitatem eruditionis amantium, quibus vaſta Conciliorum, Decretorum,
Hiſtoriarum &c. volumina perlegendi aut oceaſio aut tempus deficit,
AUTHORE

P. JOSEPHO BINER S. J.

PARS XIII,

Complectens
NDICEM MATERIARUM, QUÆ IN OMNIBUS HUJUS OPERIS
PARTIBUS CONTINENTUR.

Auguſtæ Vindelicorum & Friburgi Briſgojæ
Sumptibus Fratrum Ignatii, & Antonii Wagner, Bibliop. MDCCLXVI.

INDEX MATERIARUM,

quæ

n omnibus XII partibus hujus *Apparatus Eruditionis* continentur.

Litera P & numerus romanus partem, arabicus paginam partis indicat.

A.

Abacoa Inſula P. XII. 230.

Abaelardus, Petrus, hæreticus in Gallia. P. V. 144. converſus. 145.

Abaffius, Mich. renuntiatus Tranſylvaniæ princeps. P. IX. 243. Turcis ſe adjungit. 244. ad tributi ſervitutem a Cæſareis adigitur. 273. ſtirpis ſuæ ultimus obit. P. X. 589.

Abas I, Perſiæ Rex, cognomento *Magnus*. P. XII. 34.

Abas II, Perſiæ Rex. P. XII. 35.

Abas III, quinque menſium infans, Rex Perſiæ proclamatur. P. X. 722. P. XII. 44.

Abaſſia v. Abyſſinia.

Abbates exempti vocandi ad Concilium Generale. P. III. 13.

Abbatiscella ad Fœdus Helveticum accedit. P. VII. 330. turbatur. 341. ob religionem diviſa. 353. 361.

Abbo Floriacenſis Abbas. P. XI. 141.

Abdicatio bonorum ante duos ultimos Novitiatus menſes non valet. P. III. 362.

Abdulla, Mirrwaiſii frater, Candahariæ princeps. P. XII. 37

Abgarus, Armeniæ, Meſſopotamiæ, & Syriæ Rex, a S. Bartholomæo baptizatur. P. XII. 52.

Abnacenſes. P. XII. 292.

Aboenſis Academia erecta. P. VIII. 448. Congreſſus. P. X. 660. & Pax. 661.

Abortus, Propoſitiones de eo damnatæ. P. IX. 38.

ABR

Abrahemus, Quiloæ Rex, amicitiam a Luſitanis ſibi oblatam reſpuit. P. XII. 80. Luſitanis factus vectigalis. 81. tributum pendit. 82. deponitur. 85.

de *Abreu*, Emman. S. J. Miſſionarius in odium fidei occiſus P. XII. 130.

Abrincatenſe Concilium ann. 1163, in quo Henricus II Rex Angliæ abſolutus eſt a cæde S. Thomæ Cantarienſis. P. V. 149. 161.

Abrincenſe Concilium in Neuſtria ſæculo XI celebratum. P. V. 91.

Abrogatio legis. P. I. 116. quando lex ceſſet per abrogationem vel derogationem? Lex poſterior generalis num deroget priori particulari? an Lex confirmata a ſuperiore poſſit abrogari ab inferiore? *ibid.*

Abſcindere ſe ipſum a Conc. Nicæno I prohibitum. P. III. 41.

Abſolutio an fuerit ſæculo III negata pœnitentiam ad mortem differentibus? P. IV. 31. an fuerit data poſt ſatisfactionem? 35. quibus neganda, vel differenda abſolutio. *ibid.* Propoſitio de abſolutione ab hæreſi damnata. P. IX. 3. item de abſolutione Regularium. 4. ac de abſolutione ante ſatisfactionem. 74. abſolutio generalis in mortis articulo epiſcopis conceſſa. P. XI. 442. de abſolutione complicis. 403. 427.

Abuchar, Alcorani procuſor. P. XII. 31.

Abuci, populus in Braſilia maxime barbarus, converſi. P. XII. 277.

ABU

Abudiacenſe monaſterium conditum P. VII. 334.

Abundantius Paternenſis, Pontificis ad Conc. Conſtantinop. IV. legatus. P. IV. 215.

Abyſſinia, in Africa imperium, cujus Imperatorem Presbyterum Joannem vocant, ſeu Neguz. P. XII. 203. Introductio religionis. 217.

Abyſſinorum unio ex Eugenii IV. decreto. P. III. 279.

Acacius Cæſareenſis in Palæſtina Epiſcopus, a quo Acaciani hæretici, ſeu Pari-Ariani. P. IV. 102.

Acacius Conſtantinop. Epiſc. deponitur. P. XI. 85. 87. ejus Henoticon. P. III. 69. reprobatur a Felice Papa. *ibid.* & P. IV. 177.

Academiæ ſæculo XVII erectæ. P. VIII. 448. *Academia naturæ curioſorum* a Cæſare approbata. 355. Academiæ fere omnes acceptant Bullam *Unigenitus*. P. X. 402.

Acadia, Canadæ provincia. P. XII. 228. origo belli an. 1756 inchoati. P. X. 732.

Acagari. P. XII. 284.

Acatholicus an in Imperatorem Rom. poſſit eligi? P. VII. 7.

Accaromboni, Joſ. Card. creatur. P. X. 281. obit. 325.

Acceptatio legis non requiritur extra ſtatum Democraticum ad obligationem legis. P. I. 26. Propoſitio de legis acceptatione damnatur. P. IX. 15.

Acciajouli, Phil. Apoſt. Olyſſipone Nuntius. P. X. 485.

ACC

Accidentia ſine ſubjecto in SS. Euchariſtia. P. VII. 195. Criſis de Accidentibus abſolutis. P. VIII. 748.
Accipurum Inſulæ. P. XII. 204.
Accuſationis falſæ pœna. P. VII. 817.
Acephali hæretici. P. III. 82. P. IV. 213. P. XI. 95.
Achmetes I, Turcarum Imp. P. IX. 341. obit. 342.
Achmetes II, Turcarum Imp. P. IX. 345. obit. 283. 346.
Achmetes III, Turcarum Imp. P. X. 718. bellum cum Ruſſis gerit. *ibid.* & Venetis indicit, Moreamque rapit. 229. 719. illius Bellum cum Perſis. 720. detruditur in carcerem. 721.
S. *Acinus*, primum monachus Granenſis, dein Agaunenſis. P. IV. 199.
Acoſta, Andreas, S. J. Miſſionarius ad convertendos Cafres contendit. P. XII. 210.
Actiaca pugna. P. XII. 191.
Actus humani ſunt objectum legis. P. I. 6. an etiam actus interni? 8. hos præcipere poteſt legislator eccleſiaſticus, 9. non item ſæcularis. 14. Actus a jure irritatus ſimpliciter an pro foro etiam interno ſit irritatus. 82. Actus internus per bullam Vineam Domini Sabaoth fuit prohibitus. P. XI. 368.
Acunha creatur Card. P. X. 228.
Acunius, Indiarum Prætor. P. XII. 90.
S. *Adalbertus*, Bohemiæ, Poloniæ, Hungariæ & Pruſſiæ Apoſtolus. P. VII. 247. ejus corpus Pragam Geſna abductum. *ibid.*
Adalbertus, Bremenſis Archiepiſc. Henrici IV Imp. inſtructor. P. V. 72.

ADA

Adalbertus Comes Tuſculanus una cum propudioſa familia Romam facit libidinum prædam, & ſpolium tyrannidis. P. III. 142.
Adalvaldus Theodelindæ & Agilulphi filius, Longobardici regni hæres. P. IV. 130.
Adamas Sequedus, Abyſſiniæ Imp. crudelis. P. XII. 218.
Adamitæ hæretici. P. XI. 18.
Adamus Bremenſis. P. XI. 157.
Adelbertus monachus, primus Magdeburgenſis Archiepiſcopus. P. V. 14.
Adelſtanus, Rex Angliæ, Eccleſiarum tutor, hoſtium terror, ſubditorum amor. P. V. 25.
Adelum regnum in Africa. P. XII. 202.
Ademarus. P. XI. 157.
Adenum, urbs in Ærythræo princeps, a Luſitanis capta, iterum amittitur. P. XII. 88.
A Deodatus Rom. Pont. P. XI. 110.
Adherbal regno Numidiæ a Jugurtha ſpoliatus & enecatus. P. XII. 200.
Adil, Perſiæ Rex. P. X. 729. P. XII. 45.
Adolphi Naſſovii Imperium inglorium. P. VI. 8. 60.
Adolphus Sulzbacenſis equitatui in pugna ad Sant-Gothardum præfectus. P. IX. 252.
Adolphus Fridericus Dux Holſato-Gottorpienſis in regem Sueciæ eligitur. P. X. 662. & coronatur. 664.
Adorationis nomen caute uſurpandum. P. III. 107.
Adrianus v. Hadrianus.
Adulterium. Propoſitiones de eo damnatæ. P. IX. 45.

AEG

Ægidianum Concilium adverſus Albigenſes. P. VI. 17.
Ægidius Card. Conſtitutionum collector. P. XI. 239.
Ægidius Eremita S. Auguſt. Concilio Lateranenſi V intereſt. P. III. 282.
Ægidius, Joan. Lutheranus Caroli V. Confeſſarius fuiſſe, falſo ſcribitur. P. VII. 159. 163.
Ægidius de Munione ſub nomine Clementis VIII pſeudopapa. P. III. 225. P. VI. 143. 145.
Ægidius Rhemenſis Archiep. ob crimen læſæ Majeſtatis depoſitus. P. IV. 197.
Ægypti regnum poſt mortem Alexandri M. P. XII. 9. De vetuſtate originis cum Scythis & Phrygibus certat. 190. 191. Ejusdem reges, donec facta eſt Romanorum provincia. 191. Dein ad Arabes Saracenos devoluta eſt, hac ad Mamelucos & Turcas. 192.
Ælia Capitolina urbs ſuper ruderibus Jeroſolymæ conſtructa. P. XI. 16.
Ælurus, Timoth. Alexand. P. XI. 85. 89.
Æmilianus Imp. P. XI. 32.
Æmilius, Paulus, ad Cannas ab Hannibale cæſus. P. XII. 196. 199.
Æmilius, Paulus, Macedonicus P. XII. 199.
Æmonienſis Epiſc. Utinenſis ſuffraganeus. P. XI. 468.
Ænhamenſe Concilium an. 1009. in Anglia celebratum. P. V. 99.
Æthyopia magna, ſeu exterior & interior. P. XII. 202. ſuperior. v. Abyſſinia.
Aetius Author ſectæ Ariano-Aetianæ. P. III. 49. P. IV. 102.

AET

Ætius ſub Valentiniano III. Italiæ præfectus vincit Atilam. P. IV. 125. ejus ambitio. P. XI. 78. perfidia. 79. ruina. 80.
Ætoli Antiochum M. contra Romanos excitant. P. XI. 10.
Affinitas ex Conc. Trident. P. III. 356.
Africa, a Genſerico Vandalorum rege occupatur, & regnum erigitur. P. XI. 78. Ejus fata ſub Donatiſtis. P. IV. 77. convertitur ab Arianiſmo. 126. Africanum Conciliabulum Arianorum. *ibid.* Africana Concilia ſpecialiter approbata a jure canonico. 141. 146. contra Pelagium. 152. contra Monothelitas. 141. 146. 192. 215. Africanæ expeditiones ſub Carolo V Imp. P. VII. 114. 134. 148. Africæ ſtatus. De Africa in genere, & Ægypto in ſpecie. P. XII. 190. de Barbaria. Adumbratio regionis. 193. de bellis Punicis. 194. de bello Jugurthino. 200. Ulterior Africæ deſcriptio. 201. Introductio religionis Chriſtianæ in regnum Feſſæ & Marochii, & reliquam Barbariam. 204. in Guineam, Congo, Loangam, Angolam &c. 207. in regnum Monomotapæ. 210. in Abyſſiniam. 217. de Coptis & Melchitis in Ægypto. 222.
Agapæ quid? P. III. 86. P. IV. 25.
S. *Agapetus I* Rom. Pont. ad Juſtinianum Imp. venit. P. III. 69. & ibidem jurisdictionem exercet. P. XI. 98.
Agapetus II Rom. Pont. ejus Conſtitutiones. P. XI. 133.

Aga-

Agareni unde ſic dicti. P. IX. 339. amplectuntur ſectam Mahometis. P. XII. 31.
Agathenſe Concilium an. 506 authoritate Cæſarii Arelatenſis ad collapſæ diſciplinæ eccleſiaſticæ inſtaurationem celebratum. P. IV. 186.
S. *Agatho* Rom. Pont. ope Conſtantini Pogonati eliminat hæreſin Monothelitarum. P. III. 84. P. IV. 215. P. XI. 110. ſcribit ad Conc. Conſtantinop. III, *nullum ex Romanis Pontificibus unquam aberraſſe a Catholica fide*, id quod defendit cauſſam Honorii. P. III. 85. 88.
Agathocles, Siciliæ Rex. P. XII. 195.
Agaunenſe Concilium in Valleſia præſente S. Sigismundo rege celebratum. P. IV. 198. tempore Caroli Craſſi congregatum. 301.
Agaunenſe monaſterium fundatum. P. VII. 334. ad Canonicos Regulares devolutum. 337. eximitur. P. XI. 145.
Agila, Hiſpan. Rex. P. IV. 202.
S. *Agilulphus* Colonienſis primus Archiep. P. VII. 14.
Agilulphus Longobardorum Rex ex Ariano Catholicus. P. IV. 130.
Agnes de Monte Pol tiano in Beatorum numerum relata. P. XII. 394.
Agnes mater Henrici IV Imp. P. V. 72.
Agnoetæ hæretici Eutychiani. P. XI. 100.
Agnus Dei. Eorum benedictio & antiquitas. P. XI. 71. Conſecrandi poteſtas Rom. Pont. reſervata. P. XI. 219.
Agobardus Lugdun. epiſc. læſæ majeſtatis reus in Ludovicum Pium. P. IV. 305. depoſitus propterea. 307.
Agra, urbs regia in Mogoria. P. XII. 65. fundatur ibidem S. J. Colleg. 68. urbis amplitudo. 72. Regnum Agranum. *ibid.*
de *Agreda*, Mariæ a Jeſu, Myſtica Civitas an ſit ejus opus? P. XI. 443.
Agria in Hungaria a Cæſarianis fame debellata. P. IX. 275.
S. *Agricius* primus Trevirenſium Archiep. P. VII. 14.
Agricola, Joan. Concionator Joachimi II electoris Brandeburgici ad conſcribendam formulam confeſſionis *Interim* deputatus. P. III. 329.
Agrigentina diœceſis interdicto ſubjecta. P. XI. 376.
Agrippa I & II, Judææ reges. P. XII. 25.
Agrippinus Carthaginenſis Epiſc. Concilium ex Africa & Numidia convocat, ac errorem de iterando Baptiſmo hæreticorum confirmat. P. IV. 21.
Aguani occupant Perſiæ regnum. P. XII. 35.
de *Aguirre* Card. an fuerit Probabilioriſta? P. X. 810. 811.
Ahumada, Petrus, Floridam infeliciter tentat. P. XII. 285.
Aimonius Monachus Floriacenſis. P. XI. 141.
Aiſtulphus Longobardorum Rex a Pipino ſuperatus. P. IV. 279.
de *Alabes*, Lud. S. J. Miſſionarius in Mexico in odium fidei occiſus. P. XII. 284.

Alanus, Guil. Apologiam ſcribit pro Stanlæo Anglo ob Daventriam regi Hiſpaniarum traditam. P. VII. 715. fit Cardinalis. 791.
Alaricus, Gothorum Dux, Romam expugnat. P. IV. 125. P. XI. 74. occiditur a Clodovæo. P. IV. 184. 202. concedit libertatem celebrandi Concilium Agathenſe. 186.
Alba Græca v. Belgradum.
Alba regalis a Caprara capta. P. IX. 278.
Albani, Alex. Card. P. X. 275.
Albani, Cajet. Card. P. X. 325.
Albani, Hannibal, creatur Card. P. X. 228. obit. 331.
Albani, Joan. Franc. intereſt Concilio Farfenſi. P. IX. 359. in Rom. Pont. electus aſſumit Clementis XI nomen. P. X. 219.
Albanus Dux, Ferdinandus, Schmalcaldicis ſociis proſcriptionem Imperialem promulgat. P. III. 324. Fridericum Saxoniæ Electorem capit. 325. ejus prima rei militaris rudimenta. P. VII. 453. Franciſci I dimiſſionem e vinculis Carolo V diſſuadet. 460. exercitui, Metim obſidenti, præficitur. 474. Neapolis prorex ab ingreſſu Regni Gallos prohibet. 477. miſſus Gubernator in Belgium. 658 & ſeqq. Dux ſeverus præfecturam ſuam ab animadverſione in ſuſpectos proceres auſpicatur, captis Egmontio & Hornano. 661, quos cum aliis capitis damnat. 664. Geuſios vincit cunctando. 666. novo tributo irritat Belgas. 668. parem Geuſiis crudelitatem reddit. 672. in Hiſpaniam redux turbatum relinquit, quod pacatum a Margaritha Parmenſi acceperat, Belgium. 674.
Albanum Concilium in Hungaria, an. 1703 celebratum. P. X. 608.
Albaſpinæus, Gabr. Aurelianenſis epiſc. ejus ſententia de Conſtitutionibus, quæ dicuntur Apoſtolicæ. P. II. 66.
Albemarle comes, Hollandorum dux, ad Denainum cæſus, captusque. P. X. 348. 520.
Albenſis epiſcopatus. P. VII. 373.
Albergati, Nicolai, S. R. E. Card. cultus, ab immemoriali tempore ei exhibitus, confirmatur. P. XI. 423.
Albero Dux ad Moſellam. P. VII. 621.
Alberonius, Julius, Card. novum bellum concitat, & Sardiniam intercipit, ac Chriſtianorum progreſſus adverſus Turcas ſiſtit. P. X. 231. 458. ad dicendam cauſſam Romam citatus comparere detrectat. 233. cum electioni Innocentii XIII intereſſet, ei mandatum, ne Roma ante finitam cauſſam diſcedat, 275. Ejus ruina & vita. 461.
Albertus Antipapa. P. XI. 158.
Albertus I Imperator, Rudolphi Victorioſi victor filius, & meliore fato digniſſimus, a Joanne fratris filio interemptus. P. VI. 7. 8. 60. filium ſuum Rudolphum Bohemis in regem obtrudit. P. VII. 253. 276.
Albertus II Imp. ſummus princeps præmatura morte intercipitur. P. VI. 109. P. VII. 259.
Albertus Rudolphi II Imp. frater, & S. R. E. Card. Archiepiſc. Tolet. &

ALB

& Luſitaniæ prorex, Gubernator Belgii. P. VII. 727. & ſeqq. P. IX. 134. & ſeq. Wilhelmum Orangium ex Hiſpania adducit. Fauſtæ adverſus Gallos expeditiones. P. VII. 727 & ſeqq. Abit in Hiſpaniam ad ducendam Iſabellam. 731. quacum redit in Belgium. *ibid.* obit. P. VIII. 135. P. IX. 136.

Albertus & *Ladislaus* Bohemiæ reges, & breve eorum imperium. P. VII. 259.

Albertus Brandeburgicus Archiep. Moguntinus, Tezelio provinciam, Indulgentias prædicandi demandat. P. III. 297 Lutherum, a quo ad ineundas nuptias fuit adhortatus, nec reſponſo dignatur. 305.

Albertus Brandeburgicus, Culmbacenſis marchio, ob turbatamImperii quietem proſcriptus. P. III. 341. P. VII. 150.

Albertus Brandeburgicus, Ordinis Teutonici Magiſter, a religione & fide deſciſcens proſcribitur. P. III. 303. P. VII. 113. ejus cauſa agitur in comitiis Auguſtanis. 147.

Albertus M. erat Probabiliſta. P. X. 783.

Albienſis Archiepiſcopatus erectus. P. XI. 351.

Albigenſes hæretici propago Waldenſium. P. III. 143. a quibus complura Lutherus, aliique novatores deſumpſere. 154. in Concilio Lateranenſi IV damnati, maxime in Gallia graſſabantur duce & fautore Raymundo Comite Toloſano. 174. P. VI. 17. Iconomachi. P. IV. 263.

ALB

Albinenſe Concilium Sæc. XIII in Gallia de Immunitate & diſciplina Eccleſiaſtica celebratum. P. VI. 22.

Alboinus Tyrannus Arianus perit perfidia conjugis. P. IV. 129.

Albumazar Medicus. P. XII. 204.

Albuquercius, Alphonſus, Trimumparæ, Cocini regi, auxilio venit. P. XII. 83. ſalvus Olyſſiponem redit. *ibid.* Armuziam expugnat. 85. 87. Indiæ Prætor Goam capit. 86. ubi morbo extinguitur. 87.

Albuquercius, Franc. Trimumparam, Cocini regem, ejectis Calecutanis, Cocinum reducit. P. XII. 83. perit, quo fato, neſcitur. *ibid.*

Albuquercius, Joannes, Goanæ Eccleſiæ Epiſcopus. P. XII. 93.

Albus color triſtitiæ ſignum apud Japones. P. XII. 169.

de *Alcantera* Ord. Equeſtr. ei matrimonium contrahendi facultas data. P. XI. 239. item & teſtandi. 266.

Alcaſaria in regno Feſſæ expugnata. P. VII. 816.

Alcazeva S. J. ex India in Japoniam a S. Xaverio accitus. P. XII. 171.

Alciatus, Paulus, primum Arianus, dein Mahometanus. P. IV. 133.

Alcimus perfidus Judæorum Pontifex. P. XII. 13.

Alcorani interpretationes variæ. P. XII. 189.

Alcuinus, Caroli M. Præceptor. P. IV. 279. in Concilio Aquisgranenſi Felicem hæreticum convincit. 274.

Aldebertus ſeductor hæreticus in Conc. Moguntino an. 745 damnatus. P. IV. 272.

Aldenardenſis pugna. P. X. 517.

Alde-

ALD

Aldobrandinus Card. P. X. 293.

Aldobrandinus copiarum, quas Papa Ferdinando II auxilio miſerat, Dux. P. VIII. 132.

Aldobrandinus, Hippol. eligitur in Rom. Pont. aſſumpto Clementis VIII nomine. P. XI. 287.

Aldovrandi, Pompej. Card. P. X. 299.

Aldringerus tribunus Cæſareus in bello Mantuano. P. VIII. 182. Mantuam ſtratagemate capit. 184. Duci Feriæ ſe conjungit, & prælium detrectat. 206. Wallenſteinio obnoxius 207. ejus conjurationem Cæſari detegit. 208. occumbit. 209.

Aleatores proſcripti a Concilio Mediolanenſi. P. VII. 389.

Alefeldius Crempam propugnat. P. VIII. 164.

Alemanni, Ludov. Card. Arelat. acta in Eugenium Papam. P. III. 244. Criſis de ejus ſanctitate & miraculis. 252.

Alenſonius factionis Politicorum in Gallia caput. P. VII. 497. ad Hugonottos fugit. 505. Belgicam expeditionem infeliciter ſuſcipit; inde Catholicorum metus. 509. 691. a Fœderatis in Principem Belgii deligitur. 701. fugit ex Belgio. 704. moritur. 511. 705.

Aleppo urbs. P. XII. 184.

Aleppenſis Miſſio ſacra. P. XII. 58.

Aletenſis Epiſc. ſe Regalium juri opponit. P. VIII. 691.

S. *Alexander* I Rom. Pont. P. XI. 15.

Alexander II Rom. Pont. Cadaloi ſchiſma. P. III. 145. P. V. 82. 111. Conſtitutiones. P. XI. 148.

ALE

Alexander III Rom. Pont. antea *Rolandus* dictus. Ei opponitur Antipapa Card. *Octavianus* ſub *Victoris V* nomine. P. III. 149. item *Guido* Cremenſis Epiſcopus ſub *Paſchalis III*, & *Joannes* Abbas Strumenſis ſub *Calliſti III* nomine. 150. Concilium generale Lateranenſe III indicit & celebrat. 151. oblatam a Manuele Imp. Orient. opem non acceptat. 150. Venetiis pacem init cum Friderico I Imp. 151. ejus Bullæ & Conſtit. P. XI. 164.

Alexander IV Rom. Pont. excommunicat Manfredum utriusque Siciliæ invaſorem. P. III. 182. Conſtitut. & Bullæ. P. XI. 180.

Alexander V Rom. Pont. vindicatur adverſus maledicum calamum Theodorici a Niem. P. III. 223. confirmat Decreta Concil. Piſani. *ibid.* ejus Bullæ. P. XI. 208.

Alexander VI Rom. Pont. Bullæ, & criſis de eo. P. XI. 222. controverſiam de jure navigationum inter Hiſpanos & Luſitanos componit. P. XII. 77.

Alexander VII Rom. Pont. Conſtitutionem edit contra Janſeniſtas. P. VIII. 806. præſcribit Formulam in cauſſa Janſeniſmi ſubſcribendam. 832. cui ſubſcribit Perefixus. 833. ſed id facere detrectant 4 Epiſcopi. *ibid.* damnat complures propoſitiones laxioris moralis. P. IX. 2. 16. Conſtitutiones. P. XI. 336. obitus & elogium. 343.

Alexander VIII Rom. Pont. quam plures propoſitiones damnat. P. XI. 61. irritat

ALE

irritat acta Cleri Gallicani. P. VIII. 702. Conſtitutiones. P. XI. 357.
Alexander, Caſimiri III filius, Poloniæ Rex. P. VI. 160.
Alexander M. Macedonum Rex. P. XII. 7.
S. *Alexander*, Alexandrinus Epiſc. P. XI. 66.
Alexander Bala, Syriæ Rex. P. XII. 15.
Alexander Farneſius. v. Farneſius.
Alexander Jannæus, Judææ Rex truculentus. P. XII. 17.
Alexander Natalis. v. Natalis.
Alexander Severus Imp. P. XI. 28.
Alexander Sigismundus ex Domo Palatina Epiſc. Auguſtanus obit. P. X. 107.
Alexander, Würtembergiæ Dux, Gubernator Serviæ & Albæ Græcæ. P. X. 593.
Alexander Zebennas, Syriæ Rex. P. XII. 16.
Alexandreta, urbs in finibus Mediterranei ſita. P. XII. 184.
Alexandria in Italia condita. P. III. 150. Epiſcopatus P. VII. 372. Mons pietatis ibidem erectus. P. XI. 337.
Alexandria, urbs poſt Cairum in Ægypto celeberrima. P. XII. 192.
Alexandrina Eccleſia in Ægypto a S. Marco fundata. P. XI. 3. Patriarchæ ſæculo quinto. 88. Alexandrinus Patriarcha ſchiſmaticus Græcorum. P. XII. 49. Coptorum ſeu Jacobitarum. *ibid.* Alexandrinus Epiſcopus quid poſſit ex Concil. Nicæno I generali. P. III. 42.
Alexandrina in Ægypto Concilia. Contra Arianos. P. IV. 89. ſub Sylveſtro 90. ſub Liberio. 104. 105. 111. 123. contra Neſtorium 159. Conciliabula. Contra S. Leonem. 161. ſub Proterio. *ibid.* ſub Cyro monothelita. 213.

ALE

Alexandrina laniena. P. IV. 101.
Alexius Angelus Junior Orientis Imp. cum patre Iſacio ab Alexio Comneno throno dejectus, reponitur. P. III. 159. 205.
Alexius Comnenus Orient. Imp. Welfonis expeditionem in terram ſanctam per fraudes irritam reddit. P. III. 157. 205. Item P. XI. 155.
Alexius Ducas, Murzuflus cognominatus, Orient. Imp. P. III. 160.
Alexius Michaelovicius Ruſſiæ Czarus. P. IX. 338.
Alexius, Petri I Zari filius, e fuga reductus, obit in cuſtodia. P. X. 692.
de *Alfaro*, Didacus, S. J. Miſſionarius in Paraquaria in odium fidei occiſus. P. XII. 258.
Alfredus Angliæ Rex rerum geſtarum gloria inſignis, & legislator ſapientiſſimus, utriusque fortunæ & ſui victor. P. IV. 345.
Algeriani caſtigati a Gallis. P. VIII. 686.
Algerium, olim Numidiæ pars. P. XII. 193. hodie reſpublica. 194.
Ali Baſſa Vizirius ad Petrovaradinum cadit. P. X. 589.
Alienationes bonorum Eccleſiaſticorum irritæ declarantur in Concilio IV Conſtantinop. P. III. 125. in I Lateranenſi. 139. Vide Diſſertationem de rebus Eccleſiæ non alienandis. P. VI. 90.

ALI

Aligrius, Galliæ Cancellarius, munere dejectus. P. VIII. 581.
Alla Northumbriæ Rex. P. IV. 249.
Allershuſanum prælium inter Bojos & Gallos. P. VIII. 231.
Allerſpacenſi Monaſt. donationes confirmatæ. P. XI. 163.
de *Almagro*, Didacus, cum Franc. Pizarro novam in Peruviam expeditionem ſuſcipit. P. XII. 233. Pizarro bellum infert, ſed victus capite plectitur. 236.
de *Almagro*, Didacus, prioris filius, interempto Pizarro pro Peruviæ Gubernatore ſe gerit. P. XII. 236. 237. victus a Caſtrio capite truncatur. 237.
Almainus, Jacobus. P. VIII. 500.
Almanzenſis Gallorum victoria. P. X. 435.
Almaricus hæreticus inſanus. P. III. 177.
Almeida S. J. ex India in Japoniam a S. Xaverio accitus. P. XII. 171.
Almeida, Apollinaris, S. J. Epiſcopus in Abyſſiniam miſſus. P. XII. 220. 221.
Almeida, Franc. cum ingenti claſſe ab Emmanuele in Indias miſſus. P. XII. 84. Mamelucos vincit. 86. a Cafris trucidatur. *ibid.*
Almeida, Joan. Fidei Quæſitor in India P. Robertum de Nobilibus defendit. P. XII. 114.
Almeida, Joan. S. J. Braſiliæ Apoſtolus. P. XII. 277.
Almeida, Laurent. Zamorinum vincit inſulamque Ceilanam detegit. P. XII. 85. occumbit. 86.

ALM

Almeida, Thomas, Patriarcha Olyſiponenſis, creatur Card. P. X. 304. 482. obit. 484.
Almenarenſe equeſtre prælium. P. X. 440.
Almus Hungariæ princeps. P. VI. 69.
Aloyſius in Beatorum numerum relatus. P. XI. 394.
Alphonſus I Aragonius heros incomparabilis. P. V. 150. ejus cum *Urraca* divortium cauſa turbarum. 151. cum privigno bella, & ſumma concordia. *ibid.* toties victor demum Martis mortisque victima. 153.
Alphonſus V Aragonius totus eſt in vindicando regno Neapolitano. P. VI. 141. 142.
Alphonſus Caſtus Legionis Rex unde ſic dictus. P. V. 102.
Alphonſus Catholicus Legionis Rex rebus geſtis clariſſimus. P. V. 101.
Alphonſus, Ordonii filius, Legionis Rex, ob res præclare geſtas *Magnus* dictus. P. V. 102.
Alphonſus V Legionis Rex Concilium nationale convocari curat. P. V. 104.
Alphonſus VI, Legionis, Caſtellæ, & Galæciæ Rex ab exilio ad thronum vocatus Toletum capit. P. V. 112. inde nomen Imperatoris adeptus Archiepiſcopatum Toletanum dotat. 113.
Alphonſus VII, Legionis & Caſtellæ Rex. P. V. 150. 151.
Alphonſus VIII Caſtellæ Rex. P. V. 154.
Alphonſus X Caſtellæ Rex melior mathematicus quam Rex, aliquorum calculo Imperator Romanus. P. VI. 26. item

ALP

26. item P. III. 184. ſuis miſeriis immoritur. P. VI. 27. circumferuntur Tabulæ Aſtronomicæ ab eo *Alphonſinæ* dictæ. 26.

Alphonſus XI Caſtellæ Rex. P. VI. 83. Mauros inaudita ſtrage profligat. 85.

Alphonſus I Luſitaniæ Rex quinque Saracenorum regum victor, primus Luſitanici ſcuti & regni auctor. P. V. 106. P. VII. 815. regnum ſuum S. Petro dedicat. P. XI. 162.

Alphonſus II Luſitaniæ Rex Alcaſariam expugnat. P. VII. 816.

Alphonſus III Luſitaniæ Rex repudiata conjuge interdicto ſubjectus. P. VII. 816. item P. VI. 28.

Alphonſus IV Luſitaniæ Rex. P. VII. 817.

Alphonſus V Luſitaniæ Rex. P. VII. 819. ad Guineæ & Congi regnum navigationes promovet. P. XII. 77.

Alphonſus VI Luſitaniæ Rex. P. IX. 132. deponitur. 133.

Alphonſus, regis Congi filius, baptizatur. P. XII. 77. victo fratre Panſo patri ſuccedit, & totum regnum ad Chriſtum adducit. *ibid.* 87. 208.

Alſatia a Suecis occupatur. P. VIII. 203.

Altacbenſi inferiori Monaſterio donationes confirmatæ. P. XI. 163.

Altapennius pila trajectus occumbit. P. VII. 716.

Altare Epiſcopi. P. XI. 480.

Altare portatile reſtrictum. P. XI. 249. a Tridentino omnibus ademptum, Miſſionariis S. J. reſtituitur. 268. Conſt. Bened. XIV. de eo. 455.

ALT

Altarium ornatus in eccleſiis ex Concilio Mediolan. P. VII. 406.

Altempſius Comes, Hannibal, copias in Belgium adducit. P. VII. 677.

Altempſius Comes, Marcus Sitticus, Card. P. XI. 257.

Altenweiffenſe Monaſterium. P. VII. 338.

Althanus Comes, Fridericus, creatur Card. P. X. 233. amiſſo Epiſcopatu Barenſi factus Weizenus Epiſcopus. 595. obit. 299.

Altheimenſe Concilium in Germania ſub Joanne X de reformandis moribus. P. V. 10.

Altieri, Æmil. Rom. Pont. ſub Clementis X nomine. P. XI. 346.

Altieri, Joan. Bapt. Card. P. X. 277. obit. 311.

Altieri, Laurent. Card. obit. P. X. 313.

Altinenſe Concilium Italicum in cauſa Joannis Venetiarum Ducis, qui Gradenſem Patriarcham occidi juſſerat. P. IV. 320.

Altinius, ultimus auſtralium Saxonum in Anglia Rex. P. IV. 249.

Altmylenſis Bavarorum clades. P. X. 17.

Alvantes, ultimus ex Turcomannis Rex in Perſia. P. XII. 32. ab Iſmaele Sophy cæſus. 33.

Alvarenga, Soarius, Zamorinum vincit. P. XII. 84.

Alvarez, Barth. S. J. Miſſionarius in odium fidei interemptus. P. XII. 130.

Alvarus, Congi Rex, per calamitates tractus, ſe totum Deo impendit. P. XII. 209.

Alvarus II, Congi Rex, magni in religionem ſtudii. P. XII. 209.

Alvarus, Emmanuel, S. J. Heſperidum Apoſtolus, charitatis victima. P. XII. 215.
Alvarus de Luna fax turbarum in Hiſpania. P. VI. 136.
Alumnorum Pontificiorum juramentum. P. XI. 341.
Aly, Mahometis nepos, Alcorani interpres. P. XII. 31. 33.
Amadabat, regni Guzarati caput. P. XII. 72.
Amakangus, Xunchii Imp. tutor, rebelles Sinas ſub jugum mittit, & nepoti Imperium ſtabilit.P.XII.141.
Amalaricus, Gothorum in Hiſpania Rex. P. IV. 202.
Amelarius, Diaconus Metenſis, cujus Opera in Concilio Aquisgranenſi an. 816 celebrato duplex liber confectus eſt: primus de *Inſtitutione Canonicorum*, alter de *Inſtitutione Sanctimonialium*. P. IV. 293.
S. *Amandus* Epiſcopus Trajectenſis. P. IV. 217. promovet religionem in Flandria. P. VII. 732.
Amaralius, Ord. Rhodii Cancellarius, Inſulam Solymano prodit, & dignum perfidiæ præmium accipit. P. III. 165.
Amaſienſis Archiepiſcopatus Eccleſiæ Papienſi unitus. P. XI. 417.
Amazonum regio in America. P. XII. 225.
Ambergenſe Collegium S. J. erectum. P. VIII. 312.
Ambianum aſtu captum a Portocarrero. P. VII. 728.
Amboſiana conſpiratio in Guiſios & regem ab Hugonottis in Gallia. P. VII. 488.
Ambrachta urbs. P. IX. 147.
Ambringenius Teutonici Ord. Magiſter Hungariæ Gubernator. P. IX. 264. obit. 268.
S. *Ambroſius* Auxentio Ariano ſuccedit, infantis voce deſignatus Mediolanenſium Epiſcopus. P. IV. 114. Arianorum malleus, Valentinianum II. Imp. primo averſum, tum faventem habet. *ibid.* Geſta & libri. P. XI. 62. an Cantici *Te Deum laudamus* ſit auctor? *ibid.*
S. *Ambroſius* primum monachus Granenſis, dein Agaunenſis. P. IV. 199.
Amedeus, Sabaudiæ Dux, ex Eremita Antipapa ſub nomine Felicis V a Conciliabulo Baſileenſi Eugenio IV opponitur. P. III. 240. 244.
Amelotus, Conſiliarius Status in Gallia obit. P. X. 366.
America Status. Ejus adumbratio. P. XII. 224. Regnum Peruanum. 230. Chilenſe. 242. Paraquaria. 243. Braſilia. 271. Mexico. 278. Florida. 285. Canada ſeu Nova Francia. 287. California. 293. Itinerarium P. Florentini Burgenſis Cappucini Galli per Americam in Indias Orientales. 295.
Americus Veſputius in interiora Americæ penetrat. P. XII. 225.
Ametba Mogoriæ Imp. P. XII. 72.
Amborſtus Anglorum ductor. P. X. 774.
Amicitiæ bonæ Ordo equeſtris Torgavi erectus. P. VIII. 448.
Amida Japonum impoſtor. P. XII. 169.
Amieu, Joan. ſacram Tripoli Miſſionem inchoat. P. XII. 59.

AMO

Amor initialis. Declaratio Cleri Gallicani de eo. P. VIII. 745.
S. *Amorii*, Guilielmi, Diarium exuſtum. P. VIII. 672. alterius antiquioris liber *de periculis noviſſimorum temporum* damnatus. P. XI. 181.
Amort, Euſeb. Can. Reg. multa Civit. Myſt. Agredanæ objicit. P. XI. 444.
Amphibologiæ damnantur. P. IX. 36.
S. *Amphilochius.* P. XI. 67.
Amsdorffius, Nicolaus, Epiſc. Naumburgenſis intruſus, & a Luthero ordinatus. P. III. 312. item P. VII. 135.
Amſtelodamum Orangii fraude captum. P. VII. 687. urbis hujus deſcriptio. P. IX. 186.
Amurathes I Turcarum Imp. P. IX. 340.
Amurathes II Turcarum Imp. eſt documentum, non impune etiam infidelibus datam violari fidem. P. VII. 276. P. IX. 341.
Amurathes III Turcarum Imp. Rudolpho II Imp. bellum infert. P. VII. 294.
Amurathes IV Turcarum Imp. P. IX. 343.
Anabaptiſtæ Monaſterium Weſtphaliæ urbem occupant, ſed ea recuperata pœnæ commeritæ ſubjiciuntur. P. VII. 114. Bernæ in Helvetia proſcribuntur. P. IX. 202.
S. *Anacletus* Rom. Pontif. P. XI. 12.
Anacletus II Antipapa, antea *Petrus Leonis* dictus. P. III. 145. P. V. 130. 145. P. XI. 160.
S. *Anaſtaſius I* Rom. Pont. P. XI. 55.
S. *Anaſtaſius II* Rom. Pont. P. XI. 92.

ANA

Anaſtaſius III Rom. Pont. P. XI. 131.
Anaſtaſius IV Rom. Pont. P. XI. 164.
Anaſtaſius Antipapa. P. XI. 121.
Anaſtaſius Imperator Eutychianus, Zenone pejor. P. III. 70. P. XI. 95.
Anaſtaſius II Imp. defenſor religionis orthodoxæ eximius P. IV. 216. P. XI. 112.
Anaſtaſius Bibliothecarius. Ejus teſtimonium de lapſu Honorii. P. III. 87.
Anaſtaſius Presbyter Antiochenus, primus negat Mariam eſſe Deiparam. P. III. 52.
Anaſtaſius Syncellus Patriarcha Conſtantinop. iconomachus. P. IV. 256.
Anatolius Concilio IV Chalcedonenſi obreptitie inſerit canonem. P. III. 63.
Anchieta, Joſ. S. J. ſui temporis thavmaturgus, & Braſiliæ Apoſtolus. P. XII. 277. Mammelucas ad frugem reducere incaſſum laborat. 246.
Ancreus Marchio, primus Miniſter Ludovici XIII. inviſus. P. VIII. 492. inde bellum civile. 494. regem in principes concitat. 511. interimitur. 512. & uxor ejus capite plectitur. 513.
Ancyranum Conciliabulum Semi-Arianorum. P. IV. 102.
Ancyranum Concilium, Sylveſtro Pontifice, celebratum in cauſſa lapſorum. P. IV. 138.
Andecenſe Monaſterium exemptum. P. XI. 354.
Andegavenſia Concilia. De legatis piis & donationibus. P. VI. 23. An. 1365. de Beneficiis & menſa Clericorum,

ricorum. 77. Anno 1448. ab Archiepiſcopo Turonenſi celebratum. 133.

Andeloti Calviniſtæ protervia coercita. P. VII. 487.

Andermatt, Leontius, Parochus Udlingenſchwilenſis cum Senatu Lucernenſi propter licentiam ſaltandi colliditur. P. X. 561.

Andrada in Sinas ad inſtituendum commercium miſſus redire cogitur. P. XII. 88.

Andragathus Gratianum Imp. perimit. P. XI. 56.

S. *Andreæ* Apoſt. paſſionis acta. P. XI. 14. ordo equeſtris erectus. P. VIII. 448.

Andreas II Hungariæ Rex, dictus Jeroſolymitanus. P. III. 160. P. IV. 70.

Andreas, Ludovici M. Hungariæ regis frater, a propria conjuge ſtrangulatur. P. VII. 273.

Andreas Avellinus beatificatus. P. XI. 313. & canonizatus. 375.

Andreas Auſtriacus, Card. Epiſcopus Conſtantienſis, ab Alberto Auſtriaco Belgio præficitur. P. VII. 731.

Andreæ Corſini canonizatio promulgata. P. XI. 394.

Andreas Rinnenſis. De eo petitur & obtinetur Miſſa ſine proceſſu. P. XI. 471.

Andreas Venetus Carolo Martello in regem Hungariæ præfertur. P. VI. 70. P. VII. 271.

Andronicus Senior, Orientis Imp. Schiſmaticus ſtolidæ ferociæ pœnas in carcere dat. P. III. 256. excommunicatur. P. XI. 193.

Andronicus Junior avo haud melior fruſtra unionem cum Romana Eccleſia petit. P. III. 57.

B. *Angela* prima Inſtituti Urſulinarum fundamenta jacit. P. VIII. 503.

Angeli non ſunt corporei. P. III. 104. ſententiæ SS. PP. de hac materia. *ibid.*

Angelus Serv. B. M. V. Generalis intereſt Lateranenſi V concilio generali. P. III. 282.

Angelus Domini Antiphonam recitantibus indulgentiæ conceſſæ. P. XI. 394.

Angerus, primus Japonum a S. Xaverio baptizatus Pauli nomen accipit, & neobaptizatis Cangoximæ præficitur. P. XII. 170.

Angliæ Satus Politicus. Sub Romanis Heptarchia. P. IV. 247. Reges Cantii. 248. Saxorientales, Auſtrales, Oſtangli, Merciorum, Northumbriæ. 249. Weſt-Saxones. 250. *Sæculo nono.* Sub Egberto, Ethelvolfo, ejusque filiis. 344. ſub Alfredo. 345. *Sæculo decimo.* Regnum Eduardi ſenioris pientiſſimum; uti etiam trium ipſius filiorum, Adelſtani, P. V. 25. Edmundi, & Ethelredi, S. Dunſtano Magiſtro. 26. Edvinus a Patre Edmundo degener. Edgarus fratris Edvini vitia emendat, & regnum relinquit Eduardo filio, principi ſancto & martyri; *ibid.* non æquis paſſibus ſequente Ethelredo fratre. 27. *Sæculo undecimo.* Dani Angliam occupant ſub Suenone rege. Canuti M. felix regnum & leges ſanctiſſimæ. 96. Anglia reverſa ad S. Eduardum, ab exi-

exilio revocatum. 96. Translata ad Normannos in perſona Wilhelmi Conquæſtoris. 97. cui Wilhelmus II ſucceſſit. *Ibid. Sæculo duodecimo.* Henrici I regnum. 157. & Stephani, qui perſequitur Eccleſiam. 157. Regnum Henrici II, in cujus perſona translata fuit corona Angliæ ad domum Andegavenſem. *Ibid.* Henrici ejusdem pœnitentia ob cædem S. Thomæ. 158. Richardus Rex in Palæſtinam. Cyprum expugnat. Capitur. 159. Obſervatio circa controverſiam inter S. Thomam, & Henricum II regem. Cauſæ diſcordiarum. 159. Conſuetudines Anglicanæ, quas Rex urgebat, reſiſtente Thoma. 161. *Sæculo decimotertio.* Joannis ſine terra turbulenta ſucceſſio, & regnum, Gallis illud ſibi vindicantibus. P. VI. 31. quod ipſe ſedi Apoſt. obtulit. P. XI. 173. Henricus III patris exemplo clientelare obſequium præſtat Romanæ Eccleſiæ. Ejus fata. P. VI. 33. Eduardus I Regem Scotiæ vincit & capit. *Ibid.* Obſervatio in Hiſtoriam Mathæi Pariſii. Ibid. *Sæculo decimoquarto.* Iſabella turbat Angliam. Eduardus II inſtigante uxore capitur & occiditur. 78. Eduardus III bello gallico initium facit, favente fortuna. 79. Wicleffi hæreſis ſeditioſa. *Ibid.* Richardus II captus & interemptus: Henrico Lancaſtrio in præmium ſceleris coronam familiæ ſuæ inferente. 80. *Sæculo decimo quinto.* Henricus IV Rex primus ex Domo Lancaſtrenſi 150. Henricus V Galliam occupat, *Ibid.* Henricus VI Angliæ & Galliæ Rex, utroque regno miſere dejectus. 151. Domus Eboracenſis per cædes principum Lancaſtrenſium eluctata ad thronum, a Richemondiæ comite Henrico VII deturbata. 152. P. VII. 830. *Sæculo decimo ſexto. Henricus VIII.* Sex ejus uxores. P. VII. 831. bella. 831. præcipuus ejus adminiſter Thomas Volſæus. 833. mors infelix. 834. Diſſertatio juridica: an legitimum fuerit Henrici VIII cum Catharina matrimonium? 871. Eduardus VI, ſub quo rerum ſummam Eduardus Semeyrus, Dux Somerſeti Angliæ Protectoris nomine ad ſe trahit. 834. opponente ſe Joanne Dudlæo Duce Northumbriæ. 835. Maria regina ope Reginaldi Poli Card. regnum ad Catholicam fidem reducit. 835. & P. XI. 247. Eliſabetha in Religionem graſſatur & Hiſpanos. P. VII. 836. eludit procos. 837. *Sæculo decimo ſeptimo.* Jacobi I regis initia. Synodus Epiſcopalium. P. IX 205. Perſecutio Catholicorum. Conſpiratio pulveratia. 206. detegitur. P. Garnetus, & P. Olkornus Jeſuitæ, licet innocentes, ad mortem condemnati. 207. Novum juramentum a rege exactum. 208. heroicum certamen P. Joannis Ogilbæi S. J. 209. Generoſa reſponſa. 210. Martyrium. 211. Regis mutatio. *ibid.* Carolus ejus filius abit in Hiſpaniam ad ducendam Philippi III filiam, ſed ea relicta ducit Ludovici XIII ſororem. 212. obitus regis. *Ibid.*

Carolus I Rex. Præluditur immani tragœdiæ morte ducis Buchingami & aliorum. 213. Rex fugit. 214. & a Scotis traditur. 215. Calviniſtarum acroamata. *Ibid.* Rex a Parlamento condemnatur & occiditur. 216. Scoti & Hiberni pro Walliæ principe arma capiunt, ſed a Cromvelo prælio victi profligantur. 217. Triſtis fuga principis. *Ibid.* Parlamenti crudelitas. Prædicantium diſcordia. 218. Cromwelus Angliæ Protector ſuprema cum poteſtate. *Ibid.* agnitus etiam ab exteris. Ejus agendi ratio cum Legatis. 219. bellum cum Batavis. 152. & pax. 153. obit. Succedit filius & abdicatur. 220. Quackerorum ſecta. *Ibid.* Carolus II, Monchii Scotorum ducis opera, revocatur ad regnum. 221. ac magno apparatu excipitur & coronatur. 222. Regicidæ puniuntur. *Ibid.* Uxor filia regis Luſitaniæ, Jacobus Dux Eboracenſis triumphat de Batavis. 223. pax. 162. Oates perſecutionem excitat in Catholicos. Seditiones & inſidiæ Regi & Eboracenſi ſtructæ. 224. Rex, Eboracenſi in ſucceſſorem promulgato, obit Catholicus. 225. Succeſſor Jacobus II, quamvis aperte Catholicus, Rex promulgatur: Montmuthii in regem rebellio. 226. Jacobi fervor. Querelæ Prædicantium, quod Rex Catholicis faveret 227. a Wilhelmo Auriaco throno deturbatur. 228. in Galliam fugere coactus, trinam in Britanniam expeditionem tentat, at conatu irrito. 229. obit. *Ibid.* Wilhelmus III, Princeps Auriacus, Rex. Articuli a Parlamento eidem propoſiti. *Ibid.* Jacobi filius per calumniam dictus illegitimus. Wilhelmi geſta in Belgio. 230. & obitus. 231. *Sæculo decimo octavo.* Jacobo poſt obitum Wilhelmi ob religionem regno excluſo, Anna, ejus ſeror regina. P. X. 486. confirmat fœdus, cum Cæſare & Batavis adverſus Galliam a Wilhelmo initum. 2. & Marleburgum in Belgium & Germaniam mittit. 486. hujus victoriæ & urbium expugnationes. 487. Anna fratris amore in proſequendo contra Galliam bello tepeſcit. 488. Mortuo Joſepho Imp. tota natio in pacem particularem fertur. 489. Mortua Anna ſceptrum, Jacobo III debitum Georgio I Hanoverano Electori defertur, quem jure ſanguinis plures alii præcedebant. 490. Jacobi III expeditio in Scotiam fruſtranea. 492. Fœdus Londinenſe contra Hiſpanos, quorum claſſis bis cæditur. *ibid.* Jacobus III Romam abit, cujus fautores puniti ſunt. 492 & ſq. Fœdus triplex Galliam inter, Angliam, & Hollandiam contra Hiſpan. 494. Fœdus Quadruplum inter eosdem & Cæſarem. 495. Nuptiæ Jacobi III. Sponſa detenta Oeniponti. 498. Calumnia in Jacobum. Commercium chartaceum. Obeunt Stanhopius, 499 & Marleburgus. Wigſii & Torrii 500. Novi officiales. *ibid.* Fœdus Hanoveranum. Societas Indica nova & vetus conjunctæ. 501. Rex obit. 502. ſuccedit Georgius II filius, *ibid*, Parlamento diſplicet Tracta-

ANG

ſtatus Hiſpalenſis. 503. Tractatus amicitiæ cum Cæſare initus, & ſponſio pro Sanctione Pragmatica. 76. Fœdus cum Dania 505. Diſſidium inter regem & filium. Natus hodiernus Rex. *ibid.* Bellum cum Hiſpania, & Gallia. 506. Dettingenſis victoria. 507. Belli cum Gallis cauſæ. *ibid.* Eduardus princeps dictus Prætendentis filius in Scotiam. Vincit Copum. Carliliam in Anglia ſubigit. 508. Advolant Anglis auxilia. Pugna ad Cliftonum, & decretoria ad Callodum. 509. Angli capiunt Cap Breton. *ibid.* in Gallia victi, mari victores. 510. Subſidiorum, regi conceſſorum quantitas, *ibid.* & unde tantæ divitiæ? 511. Fœdus cum Haſſia anno 1755 percuſſum, & anno 1759 renovatum. 760. Anglia mutationem Calendarii ad exemplum Calendarii Gregoriani ſuſcipit. 511. Fœdus cum rege Boruſſiæ an. 1756 de Germaniæ ſecuritate initum, quod anſam dedit fœderi Gallo-Auſtriaco. 512. 732. Pax cum Gallia an. 1762 inita. 777. & cum Hiſpania. 778. Anglorum ſpolia ultimo bello ultra-marino. 774. Anglorum prætenſio in regnum Hieroſolymitanum. P. V. 158. Anglorum emporia in India Orientali. P. XII. 100. Rogos Japonicos accendunt. 181.

Angliæ Status Eccleſiaſticus ordinatus per Concilia. *Sæculo ſeptimo.* Concilium Wigornienſe P. IV. 250. Cantuarienſe, Pharenſe, Herudfordienſe. 251. Hetfeldenſe, 252. Berghamſtedenſe. 253. *Sæculo octavo.* Concilium Cloveshovienſe. 284. Calcuthenſe. 285. Concilium in Northumbria, & Anglicum pro ſolenni celebratione feſti S. Bonifacii & Sociorum, ac Bacanceldenſe. 286. *Sæculo nono.* Concilium Cloveshoenſe, Celichytenſe. 346. Londinenſe, Wintonienſe, & Concilium ſub Eduardo Seniore rege. 347. *Sæculo decimo.* Concilia Londinenſia duo, Brandanfordienſe, nationale Anglicum ſub S. Dunſtano. P. V. 27. Wintonienſe, Kirtlingtonienſe, Grateleanum. 28. Conſtitutiones Odonis Archiep. Cantuar. 29. *Sæculo undecimo.* Concilia celebrata in cauſa Wilhelmi regis & S. Anſelmi. 97. 98. Concilia Ænhamenſe, Wintonienſia duo, Londinenſe. 99. Nationale in cauſa Primatus Cantuarienſis, Wintonienſe tertium, Londinenſe. 100. *Sæculo duodecimo.* Anglicanæ conſuetudines prætenſæ ab Henrico II adverſus S. Thomam Cantuarienſem, & Concilia in eadem cauſa celebrata. 159. Concilium Londinenſe, Weſtmonaſterienſe. 163. alia Londinenſia. 164. turbæ propter Inveſtituras & Concilia in eadem cauſa celebrata. 135. *Sæculo decimo tertio.* Concilia Londinenſia, Oxonienſe, Lambethenſe. P. VI. 34. Londinenſe nationale, & Lambethenſe alterum 35. *Sæculo decimo quarto.* Concilia Londinenſia ſex. 80. Lambethenſe, Eboracenſe. 81. Cantuarienſe. 82. *Sæculo decimo quinto.* Concilium Oxonienſe adverſus Wicleffitas. 153. Londinenſia. 154, 156, Eboracenſe,

ſe. 155. Eccleſiæ Anglicanæ ſtatus ſub Henrico VIII. Bona Henrici initia. P. VII. 839. amoris inſania. 840. Thomas Crammerus Cantuarienſis, & Lejus Eboracenſis præſules peſſimi. *ibid.* Henricus Rex bona Eccleſiaſtica diripit, & ſe caput Eccleſiæ dicit. Thomas Morus deponit Cancellarii officium. *ibid.* reſiſtit inconcuſſus regis molitionibus. 841. damnatur ad mortem. 843. uti etiam Joannes Fiſcherus Roffenſis Epiſcopus. 844. Clementis VII dehortationes. *ibid.* Leges in Religioſos. Spolia. Synodus. Articuli contra Luthoranos. 845. Lex de divortio. Obitus regis. 846. Status Anglicanæ Eccleſiæ ſub Eduardo VI. Eduardus Semeyrus hæreticus religionem in exitium præcipitat. 847. Synodus impia. 848 Pœna Semeyri. 849. Eccleſiæ Status ſub Maria regina. Dudlæus, Northumbriæ Dux, ad mortem damnatus, convertitur. 850. Hæreticorum conſpiratio 853. & probroſa fraus. 854. Crudelitas & religio everſa ſub Eliſabetha. 856 & ſeqq. Juramentum omnibus impoſitum. 857. Sectæ primariæ quatuor in Anglia. 861. Societas Jeſu in Angliam ingreditur, ex qua Robertus Perſonius, 862 & Edmundus Campianus, qui proditus diſputat. 863. examinatur. 864. condemnatur ad mortem. 865. ejus elogium. 866. Anglicana proditio commentum Joannis Nicolai. Inde perſecutio. *ibid.* Perſonius erigit Seminaria. 868. Angliæ Papiſſa Annatas exigit. Antitheſis Anglia[...] 870. Anglicana furia in direptio[...] Mechlinienſi. 699 Anglicanum Co[...]legium Romæ fundatum. P. XI. 26[...] & curæ S. J. attributum. 351. ite[...] Valliſoleti. 288. Hiſpali 289. [...] Olyſſipone, 308. Conſtitutio Ben[e]dicti XIV de Miſſionibus Anglic[a]nis. 468.

Anglia Nova. P. XII. 229.

Anglicanarum Virginum Inſtitutum d[...]verſum eſt ab Inſtituto Jeſuitiſſaru[m] P. XI. 448. Statuta Bened. XI[V] de iis. 449. cur non ſint Religio[...]ſæ. 450.

Angolæ regnum, & introductio re[li]gionis. P. XII. 209.

Angria, famoſus archi-pirata. P. XI[...] 101.

Anhaltinus princeps, Chriſtianus, t[o]ti Bohemorum exercitui in pug[na] Pragenſi præfectus. P. VIII. 12[...] proſcribitur. 132 *Anhaltinus Juni[or]* equitatui Bohemorum in eadem p[u]gna præeſt. 124. capitur. *ibid.* An[...]haltina cancellaria arcana capt[a] 130. Anhaltinus uterque in gratia[m] Cæſaris receptus 134.

Anholtius comes Chriſtianum duce[m] Brunvicenſem in Veteravia præli[o] ſuperat. P. VIII. 133. Oſnabruga[m] & Weidenbrucum recuperat. 156[...]

S. Anicetus Rom. Pont. inſiſtit trad[i]tioni de celebrando paſchate. P[.] IV. 9. ejus epiſtola ad Galliæ epi[...]ſcopos. P. XI. 17.

Anicienſe Concilium contra Petru[m] Leonis. P. V. 145.

Aniellus ſeditionis Neapoli auctor. P[.] IX. 107.

nimæ immortalitas definita a Concilio V Lateranenſi. P. III. 285. anima *duplex* error Manichæus a Concil. Conſtantinopolitano IV. damnatus. 125. Vindicatur Joannes XXII ab errore de earum ſtatu poſt mortem. P. XI. 196. definitur earum beatitudo. 197.
A nna Feſtum ſub præcepto colendum. P. XI. 308.
na, Jacobi II filia, regina Angliæ. P. X. 486. confirmat fœdus a Wilhelmo III contra Galliam initum. *ibid.* fratris amore in proſequendo contra Galliam bello tepeſcit. 488. obit. 489.
na Moſcoviæ Imperatrix. P. X. 696. 700. obit. 707.
nna Bolena, Henrici VIII Angliæ regis concubina. P. VII. 831. ejus effigies. *ibid.*
nna Burgus, Pariſinus ſenator, hæreticus capitis condemnatur. P. VII. 488.
nna Maria Mauritia, Philippi III Hiſpan. regis filia, Ludovici XIII conjux. P. VIII. 507.
nnacharius Antiſiodorenſis epiſc. celebrat Concilium. P. IV. 194.
nnas Oſt-Angliæ Rex. P. IV. 249.
nnatæ num Simoniacæ ſint? P. III. 242. an quoad Annatas Concordata Germaniæ ſint rationabilia. P. VI. 229. v. Diſſertatio. 193. Annatarum ius juxta pacem Weſtphalicam P. VIII. 288.
Anno Colonienſis Archiepiſcopus Henrici IV. Imp. præceptor optimus. P. V. 72. congregat Concilium Oſborienſe. 82.
Annuum legatum poſt decennium non ceſſat. P. IX. 24.
S. *Anſcharius* Septentrionis Apoſtolus. P. IV. 289. P. VI. 38. 43. P. XI. 120. 329. primus Archiepiſcopus Hamburgenſis. P. IV. 299.
Anſeaticæ civitates. v. Hanſeaticæ.
Anſegiſus lineæ Ducum inferioris Lotharingiæ propagator. P. VII. 621. occupat Brabantiam. 622.
S. *Anſelmus* Cantuarienſis Archiepiſcopus. Diſſidium cum Wilhelmo II Angliæ rege. P. V. 98. cum Henrico I rege. 135. inſigne ejus opus: *Cur Deus homo.* 98.
Anſelmus Lucenſis epiſ. P. XI. 156.
Anſelmus Caſimirus, Elector Moguntinus, obit. P. VIII. 235.
Anſideus Card. P. X. 281. obit. 292.
Anthemius Imp. ſe dicit. P. XI. 80.
S. *Antherus* Rom. Pont. P. XI. 29.
Anthimus Cpolitanus fidelis Moggi Eutychiani miniſter. P. III. 69. deponitur. P. XI. 98.
Anthuſa Copronymi filia vitæ ſanctimonia clara. P. IV. 259.
Anticotonus liber. P. VIII. 479.
Antigonus, poſt mortem Alexandri M. Aſiæ Rex. P. XII. 8.
Antigonus, Joannis Hyrcani filius, a fratre occiſus. P. XII. 17.
Antigonus, ultimus Judææ Rex. P. XII. 21. & ſeq.
Antillæ Inſulæ a Chriſtoph. Columbo inventæ. P. XII. 225. 229. 230.
Antiochia in Syria a Bullionio expugnata. P. III. 157. triſtis hodie ſaxorum congeries. P. XII. 62. Antiochenæ S. Petri Cathedræ feſtum. P. XI. 249. Antiocheni Patriarchæ ſecu-

ſeculo quinto. 88. Antiochenum Schiſma. P. IV. 115. obſervatio. 117. Patriarcha Schiſmaticus. P. XII. 49.
Antiochena Concilia. In cauſa Pauli Samoſateni. P. IV. 27. Arianorum. P. III. 377. P. IV. 99. 103. in eadem obſervatio. 105. ſub Meletio. 112. contra Neſtorium. 160. Antiochenum Concilium Apoſtolorum ſuppoſititium. P. II 91.
Antiochus Cyzicenus, Syriæ Rex. P. XII. 16. 18.
Antiochus Enthæus, Syriæ Rex. P. XII. 15.
Antiochus Epiphanes, Syriæ Rex. P. XII. 12. 13.
Antiochus Eupator, Syriæ Rex. P. XII 13.
Antiochus Euſebes, Syriæ Rex. P. XII. 18.
Antiochus Grypbus, Syriæ Rex. P. XII. 16. 18.
Antiochus M. Syriæ Rex, a Scipione victus. P. XII. 10. obit. 11.
Antiochus Sedetes, Syriæ Rex. P. XII. 15.
Antipapæ enumerati. P. III. 141.
Antipater, poſt mortem Alexandri M. Macedoniæ Rex. P. XII. 8.
Antipater, Herodis pater, Judææ Gubernator. P. XII. 9. 21.
Antiſiodorenſe Concilium diœceſanum præſide Annachario ad conſervandam eccleſiaſticam & monaſticam diſciplinam. P. IV. 194.
Antonini, Jacobus, S. J. Miſſionarius in Sinis. P. XII. 164.
S. *Antoninus*, Archiep. Florent. canonizatur. P. XI. 234. Probabiliſmum ſequebatur. P. X. 783.
Antoninus, cognomento *Pius*, Imp. P. XI. 18.
S. *Antonius*, Paduanus, antea Can. Reg. S. Aug. Fernandus Martinus appellatus, iter in regnum Marochii init, ſed adverſa valetudine retrahitur. P. XII. 204. obſtat, ne regula S. Franciſci relaxetur. P. XI. 177. canonizatur. 178.
Antonius, Marcus, a Parthis acie victus. P. XII. 27.
Antonius Caulea, Patriarcha Cpolitanus, tollit Schiſma. P. III. 196.
S. *Antonius Magnus*. P. XI. 49.
Antonius Philippus Princeps Calabriæ Carolo Regi utriusque Siciliæ natus. P. X. 327.
Antonius Ulricus, Brunsvico Guelpherbytanus Dux Catholicam religionem amplectitur. P. X. 10. 38.
Antonius Ulricus, Meinungenſis & Coburgenſis Dux, matrimonium inæquale contrahit, & liberos ex eo progignit. Inde lis pretioſa. P. X. 191. nec non ob Comitem Solmenſem & Gleichenios conjuges. 192.
Anturenſis in monte Libano ſacra Miſſio. P. XII. 59.
Antwerpia direpta. P. VII. 679. Furor Calviniſtarum ibidem. 694. ejus obſidio pertinax. 707. Epiſcopatus erectus. P. XI. 249.
de *Aora*, Joan. O. S. Franc. Mexic. Miſſionarius. P. XII. 282.
Apamienſis diœceſis erecta. P. XI. 190. Epiſcopus ſe Regalium juri opponit. P. VIII. 691.
Apelles hæreticus. P. XI. 18.
Aper Imperat. P. XI. 38.
Aphtardocetæ hæretici Eutych. P. XI. 100.
Aphtonius. P. XI. 25.

Apiarii Preſb. cauſſa & appellationes. P. XI. 71.
Apis nomine cultus Oſiris. P. XII. 191.
Apocriſiarii ſub Carolo M. P. VII. 15.
Apollinaris unam in Chriſto animam negat, item & Incarnationem. P. III. 49. P. XI. 68. damnatur. P. IV. 104. P. XI. 53.
Apollonius Thyaneus. P. XI. 4.
Apoſtoli num fuerint conjugati? P. V. 30. eorum diviſio. P. XI. 3.
Apoſtolica ſex Concilia. P. IV. 2.
Apoſtolicæ Conſtitutiones. Quæſtio hiſtorico-critica de iisdem. P. II. 65. an Canones Apoſtolorum in Corpore Juris contenti ſint authentici? 73. Ante medium tertii ſæculi incogniti, 75. ſunt tamen antiquiſſimi. 77. recepti in Eccleſia Græca, non autem in Romana. 79. non ſunt ab Apoſtolis, neque a S. Clemente conſcripti. 81. Quænam certa ex jure Apoſtolico? 84.
Apoſtolicum Symbolum. P. II. 88.
Apoſtolicus Ordo prohibitus. P. XI. 188.
Appellatio ad majores ſedes cuilibet clerico læſo competit. P. IV. 126. Canon Concilii Sardicenſis *de Appellatione* controverſus. P. III. 47. Jus appellandi a Pontifice ad Concilium num probetur ex cauſſa Cæciliani? P. IV. 85. mala, quæ ex tali appellatione a ſummo Pontifice ad Concilium oriuntur, relata. P. XI. 215. contra appellatio a Conciliis ad Pontificem probatur exemplis. P. III. 191. item P. XI. 71. 76. 82. 83. 87. 123. vid. etiam *Cauſæ Majores*. Decreta Reformationis Concil. Tridentini de appellationibus. P. III. 333. 360.
Appellationes ad Cameram juxta Receſſ. Noviſſ. P. VIII. 330. Ordinationes pro iisdem minuendis. 333.
Appianus hiſtoricus. P. XI. 25.
Apraxinus ſupremus Ruſſorum bellidux Boruſſos ad Jägersdorffium ſuperat. P. X. 746.
Apulejus. P. XI. 25.
Aqua Benedicta. P. XI. 13. 15.
Aquaviva Atrienſis Dux. P. XI. 280.
Aquaviva, Neapolitanæ legionis tribunus, ab hoſtibus capitur. P. VIII. 122.
Aquaviva, Franciſcus, Card. obit. P. X. 278.
Aquaviva, Rudolphus, S. J. Miſſionarius in Mogoriam miſſus. P. XII. 63. cum 4 aliis Eccleſiam in peninſula Salſete ſanguine ſuo conſecrat. 108.
Aquaviva, Trajanus, Card. obit. P. X. 325.
Aquenſe in Gallia Concilium an. 1585 celebratum. P. VII. 599. & an. 1612. provinciale contra Richerium. P. VIII. 501. 764.
Aquilar, Jac. S. J. Provincialis in Paraquaria de Reductionibus regem veracius informat. P. XII 260.
Aquilarius, Hiſpanorum ductor. P. X. 439.
Aquilejenſis Patriarchatus. Origo. P. IV. 183. Confirmantur eidem privilegia. P. XI. 161. Aquilejenſis controverſia compoſita. P. X. 330. & Patriarchatus ſuppreſſus. 331. P. XI. 455.

Aquilejenſia Concilia. Contra Palladium & Secundianum. P. IV. 115. in cauſſa trium Capitulorum. 182. item P. III. 78.
Aquilenſis civitas in Neapolitanis ob violatam jurisdictionem Eccleſiaſticam Interdicto ſubjecta. P. XI. 369.
Aquisgranenſe Capitulare Caroli M. P. IV. 273.
Aquisgranenſis Canonicatus Impp. offerri ſolitus. P. X. 43.
Aquisgranenſis cauſſa Rudolphi II cum Calviniſtis. P. VII. 183.
Aquisgranenſis Pax inter regem Galliæ & Hiſpaniæ anno 1668 inita. P. IX. 167. Pax de anno 1748 inter Auſtriam, & ejus fœderatos, ac Galliam &c. P. X. 195. quæ Anglis diſplicet. 511.
Aquisgranenſia Concilia. Sub Carolo M. in quo *Capitulare* ejusdem confectum. P. IV. 273. Contra Felicem hæreticum. 274. Super additione vocis: *Filioque.* 292. Sub Ludovico Pio ex trina natione. *ibid.* In cauſſa rebellionis contra Ludovicum Pium. 294. 304. de vita Epiſcoporum, ordinum inferiorum, & perſona regis. 294. Contra Lotharium. 308.
Aquisgranenſia Conciliabula duo in cauſſa Lotharii junioris. P. IV. 313.
Aquitania in Gallia a Viſigothis occupata. P. XI. 81.
Arabia. Regnum Calipharum in ea & Perſia. P. XII. 30.
Aracanum regnum. P. XII. 73.
Aradinum ab Heislero interceptum. P. IX. 273.
Arachoſia Perſis ſubjecta. P. XII. 187.
Aragoniæ regnum fundatum. P. V. 103. Ejus ſtatus Sæculo XV. Martinus rex filii ſui hæres. P. VI. 140. Controverſia de ſucceſſione. Ferdinandus Juſtus præfertur. Alphonſus V Rex. 141. Neapolitanum regnum ad Aragonios devolvitur. 142. Joannes ſecundus. 143. Ferdinandus Catholicus. 144.
Aragoniæ Status Eccleſiaſticus Sæculo XV. DiſciplinaClericalis miſere deformata. P. VI. 144. Schiſma Petri de Luna, & Conciliabula ad hoc nutriendum. 145. Extinctum ſchiſma in Concilio Dertuſano, clerique mores reformati. *ibid.* Concilia alia. 147.
Aragonius, Alphonſus, S. J. Miſſionarius in Paraquaria a barbaris ad necem quæſitus, & a Chriſtianis adoleſcentibus defenſus. P. XII. 258.
Aragonius, Dominicus, Carmel. prælii Pragenſis hortator, & ſponſor victoriæ. P. VIII. 123.
Aranda, Mart. S. J. Peruanus Miſſionarius in odium fidei occiſus. P. XII. 242.
Araviensis Pax. P. X. 548. acerba ejus executio. 553.
Arauſicana Concilia. Contra hæreſin Semi-Pelagianorum. P. IV. 154. cujus Canones ſunt approbati a Bonifacio II, & Felice. *ibid.* & ſeq. Obſervatio in hoc Concilium. 156. Concilium provinciale ſub S. Hilario. 168.

Arauſicana domus. P. IX. 141. obſervatio de hac Domo & Gubernatoribus Belgii. 157. v. *Auriacus*, *Orangius*, vel *Oranienſis*.
Arauſica factio in Belgio. P. IX. 163.
Arauſicus Princeps, Mauritius, obit. P. IX. 135. cui ſuccedit frater Henricus. *ibid.*
Arauſicus Princeps, Wilhelmus II, Belgii Gubernator. P. IX. 141. excluditur in pace inter Cronwelum & Batavos inita. 156.
Arauſicus principatus ab Hugonotis purgatur. P. X. 362.
Arbaces primus Medorum Rex. P. XII. 2.
Arbitrium liberum ex Concilio Senonenſi. P. VII. 571. Propoſitio de eo damnata. P. IX. 61.
S. *Arbogaſtus* Argentinenſis Epiſc. regis filium ad vitam revocat. P. IV. 218.
Arbogaſtus Valentinianum Imp. perimit. P. XI. 56.
Arbona ad lacum Acronium per emptionem ad Epiſcopum Conſtantienſem. P. VII. 340.
Arburgum ad Epiſcopum Conſtantienſem. P. X. 567.
Arcadius Imp Orientis, Theodoſii M. filius. P. IV. 125. P. XI. 72.
Arcani diſciplina primis Eccleſiæ ſæculis. P. XI. 70.
de *Arce*, Joſ. S. J. Miſſionarius in Paraquaria in odium fidei occiſus. P. XII. 258.
Archelaus, Herodis Aſcalonitæ filius. P. XI. 10. P. XII. 25.
Archidapiferi dignitas ad Max. Bav. Ducem tranſlata. P. VIII. 148. & ſeq.
Archidiaconi Officium ex Conc. Auguſtano. P. VII. 204.
Archiepiſcopatus & Epiſcopatus profanati. P. VIII. 169. 170.
Archimedes peritiſſimus machinarum miniſter, cadit. P. XII. 107.
Archinto Card. obit. P. X. 228.
Archintus Legatus Apoſt. controverſias in Sileſia componit. P. X 613.
Archi-Officia Electorum Imperii. P. VII. 15.
Archipincernæ Officium Bohemiæ conceſſum. P. VII. 252.
Arcoſius Prorex Neapolis. P. IX. 93.
Arcous, Ferd. ad latus Max. Emman. Bav. Elect. obequitans, a Schandlio pila proſternitur. P. X. 23.
Arcous, Philippus, ob præproperam Briſaci deditionem capite plexus. P. X. 25.
Ardacbes ultimus Arſacidarum Armeniæ regum in exilium ejectus. P. XII 52.
Ardmachienſe Concilium in Hibernia. P. V. 165.
Arelatenſia Concilia. Sub Sylveſtro I a Conſtantino Imp. procuratum contra Donatiſtas. P. IV. 74. 78. 146. Pro reparanda fidei doctrina, ac morum diſciplina tempore Arianiſmi collapſa. 126. De reſtauranda diſciplina Eccleſiaſtica. 177. 178. Anno 524 præſide S. Cæſario. 191. Anno 813 Caroli M. voluntate celebratum. 325. Provinciale anno 1234 congregatum. P. VI. 21. Conciliabulum Arianorum

rum ſub Conſtantio Imp. P. IV. 105.
Arelatenſe Regnum quo jure ab Imperio prætenſum? P. V. 71. 73. ejus fines. 74. initia & unio cum Burgundia. P. IV. 301.
Arelatenſis Epiſcopus per Galliam Vicarius Apoſt. P. XI. 100.
Arelatenſis Card. Præſes Conciliabuli Baſileenſis. Criſis de eo. P. III. 252.
Arembergius Comes, Carolus, Geldriæ Præfectus. P. VII. 724.
Arembergius Comes, Joannes, Friſiæ Occidentali & Tranſiſalaniæ Præfectus. P. VII. 631. furenti in Friſia hæreſi ſtrenue ſe opponit. 645. cadit in prælio. 663.
Arembergius Dux an. 1734 ſupremus in Belgio Auſtriaco copiarum Præfectus. P. X. 532. ac dein totius fœderati exercitus. 533.
Areſcoti Dux, Philippus Crojus, equitatui a rege Philippo II in Belgio Præfectus. P. VII. 631. Numiſma Cælitum reginam repræſentans geſtat, multis aliis exemplum ſequentibus. 651. fidelitatem de novo Gubernatrici jurat. 656. abalienatur ab Hiſpanis. 679. a Gandavenſibus in cuſtodiam datur. 691. ab Ordinibus ad Conventum Colonienſem legatur. 697. regi conciliatur. 698. Flandriæ præficitur. 724. obit. 725.
Areskin, Joannes, Comes Marius, præcipuus Prætendentis fautor, obit. P. X. 504.
Aretino Epiſcopo uſus Pallii & Crucis prælatio conceduntur. P. XI. 395.
de *Aretio*, Pauli, Card. cauſa beatif. P. XI. 483.
Argentina a Gallis occupata. P. VIII. 413. 685. illisque ceſſa. 439.
Argentinenſis cauſſa ratione Epiſcopatus Lotharingum inter, & Brandeburgum controverſa. P. VII. 185.
Argylius Comes ultimo ſupplicio affectus. P. IX. 227.
Argylius Anglorum Dux. P. X. 492.
Argyrander Lycangelus. v. *Silbermann.*
Argyropolis urbs in Peruvia. P. XII. 231.
Arbuſinus Epiſcopatus fundatur. P. VI. 39.
Ariadna, Leonis I Imp. filia. P. XI. 95.
Arianiſmi ortus ſub Conſtantino M. P. III. 39. P. IV. 89. Principes. Concilia. 89. 92. Progreſſus ſub Conſtantio. 98. furor, & laniena cum Alexandrina, tum Conſtantinopolitana. 100. Sectæ. 101. Machinæ. 105. Sub Valentis tyrannide. 112. Pugna Arianorum cum Semi-Arianis. 113. Arianiſmi occaſus in Oriente. 114. in Occidentem reducitur. 125. ibidem extinguitur. 126. Ariani coerciti in Africa. 127. & in Italia per Beliſarium. *ibid.* Reflexio in occaſum Arianiſmi, & triumphum Eccleſiæ. 131. Obſervatio de Lutheranis, & Calviniſtis occaſione Arianiſmi. 137. Arianorum furor præcipue in S. Athanaſium. P. III. 46. Ariani an Nicæno Concilio omnes ſubſcripſerint? P. IV. 93. Semi-Ariani. P. III. 47. P. IV. 99. Ariani novi in

Tranſylvania, & Polonia. P. IV. 137. P. VII. 303.
Arias S. J. Miſſionarius in Paraquaria in odium fidei occiſus. P. XII. 258.
Arimæ in Japonia Rex Protaſius Legatum Romam mittit. P. XII. 173. in teporem ſubſidens, juſtitiæ & miſericordiæ divinæ exemplum poſteris reliquit. 180.
Ariminenſe Concilium a Conſtantio Ariano indictum. P. IV. 102. 103. item P. III. 378. Obſervatio in illud. P. IV. 107. Armininenſes Patres num hæreſeos arguendi? 108.
Ariobarzanes Cappadociæ Rex. P. XII. 18.
Ariovaldus Longobardorum Rex Arianus. P. IV. 130.
Aripertus, Theodelindæ nepos, Longobardorum Rex Catholicus. P. IV. 130.
Ariſtobulus, Alex. Jannæi filius, Judææ Rex. P. XII. 20. victus a Pompejo Romam ducitur & occiditur. 21.
Ariſtobulus, Joannis Hyrcani filius, Rex Judææ. P. XII. 17.
Arius in Chriſtum impius cauſſa Concilii I Generalis Nicæni. P. III. 39. abſolutus a Tyrenſi Conciliabulo. P. IV. 91. perit. 92. an ſubſcripſerit Nicæno? 94.
Arlingtonus Angliæ Legatus ad conciliandam pacem Neomagenſem. P. VIII. 400. P. IX. 184.
Armanacenſis Archiepiſcopatus. P. V. 165. 166. v. Ardmachienſis.
Armenia in formam Romanæ provinciæ redacta. P. XII. 8. Armeniæ reges veteres. Arſacidæ. 51. Mutationes. Patriarchæ duo. 52. Miſſio Erivana, Erzerana & Schirvana. Conſpiratio in Jeſuitas. 53. Gens mercaturæ dedita. 54. Fidei doctrina. Patriarchæ ſchiſmatici reditus ex oleo. *ibid.* Armeniæ hodierna diviſio. 185.
Armenorum unio cum Eccleſia Latina in Concilio Florentino. P. III. 269. P. XI. 212. Armenorum Collegium Romæ erectum. 276.
Armenum Concilium contra Neſtorium. P. IV. 160.
Arminiani hæretici. P. VIII. 449.
Armutia, prævalida in Sinu Perſico urbs, ab Albuquercio expugnata. P. XII. 85. 87.
Arnaldus a Brixia Petri de Bruis diſcipulus & pſeudopoliticorum choryphæus P. III. 146. P. V. 145. damnatur & concrematur. 147. P. XI. 163. Arnaldiſtæ Patriciatum reſtituere Romæ conantur. 162. 163.
Arnaldi, Ant. Advocati in Parlam. Querela in Jeſuitas Romæ damnatur. P. VIII. 498.
Arnaldi, Antonii, hujus filii, Doctoris Sorbonici Theologia moralis Jeſuitarum damnatur. P. VIII. 629. ac Epiſtola ad Parem Franciæ. 789. 790. contra theſin de infallibilitate in quæſtione facti ſcriptum publicat. 668. & caſum proponit contra Formulam Cleri. 808. Ejus liber de magnitudine Eccleſiæ Romanæ &c. damnatur. P. XI. 335. moritur. P. VIII. 854. v. Janſeniſmus.

Arnaldus, Henricus, Andegavenſis Antiſtes ſubſcriptioni formulæ ſe opponit. P. VIII. 670. & ſubſcriptionem male interpretatur. 845.
de *Arnedo*, Ant. S. J. Miſſionarius perſecutionem in Cochinchina deſcribit. P. XII. 128.
Arnheimius pro Electore Saxoniæ cum Sueco fœdus init. P. VIII. 191. Bohemiam invadit. 194. ejicitur per Wallenſteinium. 196. a Suecis capitur & iterum fuga elabitur. 218.
Arno Archiepiſcopus Salisburgenſis celebrat Concilium. P. IV. 291.
Arnobius. P. XI. 66.
Arnoldi, Joannes, S. J. a Proteſtantibus occiſus. P. VIII. 451.
Arnous. v. Arnulphus.
S. *Arnulphus* Epiſcopus Metenſis Dagoberti I. Inſtructor. P. IV. 217. ex Majore Domus & Epiſcopo fit Eremita. P. VII. 621.
Arnulphus Imperator ope lepuſculi Romam capit, veneno ſublatus. P. IV. 290. 291. item P. XI. 127.
Arnulphus Malus Bojariæ Dux. P. V. 6.
Arnulphus, Arnulphi Mali filius, exauthoratur. P. V. 8.
Arnulphus Flandriæ Comes Wilhelmum Normanniæ Ducem perfide interimit. P. V. 21.
Arnulphus S. J. Ludovici XIII Confeſſarius. P. VIII. 536. 544. ex aula dimittitur. 556.
Arquius Jojoſæ dux ab Hugonottis victus, captus, & contra datam fidem interemptus. P. VII. 513.
Arſaces Armeniæ Rex. P. XII. 51.
Arſaces, Parthici regni fundator. unde reges Parthiæ *Arſacidæ* appellati. P. XII. 27.
Arſaces II, Parthiæ Rex. P. XII. 27.
Arſasius Patriarcha Cpolitanus. P. III. 52.
Arſames Perſiæ Monarcha. P. XII. 6.
Arſchotus v. *Areſcoti* Dux.
Arſenius. P. XI. 67.
Arvasdus Armeniæ Rex. P. XII. 52.
Artabanus I Parthorum Rex. P. XII. 27.
Artabanus III ultimus Parthorum Rex. P. XII. 27.
Artabasdus Imp. contra Copronymum proclamatus. P. IV. 257.
Artaxerxes regnum Perſicum extincto Parthico reſtaurat. P. XII. 28.
Artaxerxes Longimanus Perſarum Rex. P. XII. 5.
Artaxerxes Mnemon Perſarum Rex. P. XII. 5.
Artaxerxes Ocbus Perſarum Rex. P. XII. 6.
Artemiſia Cariæ regina. P. XII. 5.
Artemius Imperat. P. XI. 112.
Arteſia. P. VII. 623. a Gallis occupata. 628.
Articuli quatuor Cleri Gallicani. P. VIII. 696.
Arvernenſe Concilium præſide Honorato Bituricenſi. P. IV. 191.
Aſaraddon Ninivitarum Rex. P. XII. 3.
Aſcanius, Salv. Capucinus, Hiſpaniæ apud Gaſtonem, Florentiæ Ducem, internuncius. P. X. 295.
Aſchaffenburgenſe Concilium ſub Theodorico Archiepiſcopo Moguntino. P. VI. 117.
Aſchenſis velitatio. P. X. 757.
Aſchbuſii Unionem inter ſe Proteſtantes ineunt. P. VIII. 22.

Aſdrubal, Hannibalis frater, a Romanis victus. P. XII. 196.
Aſdrubal, bello tertio Punico Pœnorum dux. P. XII. 199.
Aſia Status. P. XII. 1 & ſqq. Imperium Aſſyriorum. *ibid.* Perſarum Imperium. 4. Græcorum Imperium. 6. Regnum Macedonum. 9. Regnum Syriacum & Judaicum. Sub Machabæis. 11. Regnum Ponticum ſub Mythridate. 18. Judaicum ſub Herodianis. 20. Parthorum in Perſia. 26. Regnum Perſicum reſtauratum. 28. Regnum Calipharum in Arabia & Perſia. 30. Regnum Tartarorum & Turcomannorum in Perſia. 32. Regnum Sophyorum in Perſia. 33. Revolutio ultima Perſiæ 35. de Religione Chriſtianorum in Turcia. 45. de Armenia, & Chriſtiana in ea Religione. 51. de Tartaria Minore & Religione in ea. 55. de Syria & Palæſtina recentiore, Maronitis & ſacris Miſſionibus. 58. Imperium Mogoriæ, & introductio Religionis in illud. 63. Indiarum Hiſtoria. 72 & ſqq.
Aſiatica Concilia ſpecialiter a Jure Canonico approbata. P. IV. 138.
Aſpar Patricius Cpolitanus Martianum Imp. veneno tollit. P. III. 68.
Aſpilcota, Franc. cognomento *Xaverius*. P. XII. 92.
Aſpremontius Belgradi Gubernator. P. IX. 280.
Aſſemanus, Roma ad Synodum Maronitarum miſſus. P. XI. 405.
Aſſeſſores in Camera. P. VIII. 339.
Aſſiſienſis Baſilica in Patriarchalem erecta. P. XI. 471.
Aſſociationis fœdus Sueviæ & Franconiæ Ordinum. P. VIII. 414. 430. Accedunt alii. 431. leges. 432. Aſſociationis fœdus contra Galliam ob ſucceſſionem Hiſpan. P. X. 11.
Aſſuerus Perſarum Monarcha. P. XII. 5.
de *Aſſumptione*, Gaſpar, Martyr. P. XII. 215.
Aſſumptionis urbs primaria in Paraquaria. P. XII. 244.
Aſſur, Semi filius. P. XII. 1.
Aſſyriorum Imperium. P. XII. 1. 2.
Aſtenſis Epiſcopatus. P. VII. 372.
Aſtius Card. obit. P. X. 227.
Aſtyages ultimus Medorum Rex. P. XII. 2.
Aſylum. Celebris Gregorii XIV de eo conſtitutio, & de criminibus exceptis. P. XI. 285. Lucernæ de eo diſputatio. P. X. 566. Aſyli jus in Legatorum palatiis. P. VIII. 722. & ſq. Romæ ſublatum. *ibid.* & P. XI. 357. collidit Sedem Apoſt. cum Gallia. P. VIII. 723. Benedicti XIII Conſtitutio. P. XI. 391. modus extrahendi, & cognitio cauſæ. 392. quæ Conſt. etiam ad Clericos extenditur. 399. Bened. XIV Conſtit. quando & quomodo ſint extrahendi. 453.
Atabalipa, ſive *Ataguálpa*, Peruviæ Rex, fratrem throno dejicit. P. XII. 232. vincitur a Pizarro. 233. & occiditur. 234.
Atabocan vocatur Deus a Canadenſibus. P. XII. 287.

Athanagildus Gothorum in Hiſpania Rex. P. IV. 202.
S. *Athanaſius*. P. XI. 52. vir inflexibilis atque integerrimus. P. III. 46. appellat ad Sedem Apoſtolicam. *ibid.* a Tyrenſi Conciliabulo condemnatur. P. IV. 91. abſolvitur a Concilio Romano. 98. Ariani furoris ſcopus. P. III. 46. P. IV. 101. obit cum ingenti commendatione. 113. An ſymbolum, *Quicunque vult ſalvus eſſe*, ei adſcribendum? P. XI. 58.
Athaulphus, Gothorum Dux, novum in Hiſpania regnum condit. P. XI. 74. P. IV. 201.
Athenagoras apologiam pro Chriſtianis ſcribit. P. XI. 25.
Athenienſes. P. XII. 6.
Atheus in Gallia punitus. P. VIII. 531. Athei epitaphium. P. X. 499.
Athicus Major - Domus in Gallia. P. IV. 218.
Athlon Comes, Hollandorum ductor. P. X. 516.
Atila. v. *Attila*.
Atlanticæ Inſulæ. P. XII. 214.
Atlenſe Monaſterium exemptum. P. XI. 354.
Attalaya, Joſ. Card. P. X. 325. nominatur Archiep. & Patriarcha Olyſſiponenſis. 484.
Attalus, ultimus Pergameni Rex, Romanos hæredes ſcribit. P. XII. 8.
Atticus Patriarcha Cpolitanus. P. III. 52.
Attila Hunnorum Rex. P. XI. 79. Pugna in campis Catalaunicis. *ibid.* vincitur ab Aetio. Flagellum Italiæ. P. IV. 125. Hungariam invadit. P. VI. 69.
Attilius Regulus multis cladibus Pœnos afficit. P. XII. 195. ſed victus, captusque, &, dum Romam miſſus pacem diſſuaderet, dilaniatus eſt. *ibid.*
Attiniaca Synodus ſub Pipino. P. IV. 279. in cauſa Hincmari. 319.
Attiretus S. J. frater laicus Peckini. P. XII. 165.
Attrebatum obſidione liberatum. P. IX. 159. Attrebatenſis Epiſc. Suffraganeus Cameracenſis 249. Attrebatenſia Concilia. P. VII. 737.
Attritio ex metu gehennæ concepta. P. IX. 71.
Avallius Comes. v. Memmius.
Avanum regnum. P. XII. 73.
Auctor quis dicendus? P. X. 782.
Audlæi, Crameri, & Cromvelli Triumviratus impius in Anglia. P. VII. 840.
Audemarenſis Epiſcopatus erectus. P. XI. 249.
Avellinus, Andr. Sanctorum numero adſcriptus. P. X. 228. v. Andreas Avellinus.
Avendainus Cæſ. in pugna Pragenſi bellidux. P. VIII. 123.
Aveniaca Hiſpanorum clades. P. IX. 105. 138.
Avenionenſia Concilia. An. 1209 a Legatis Innocentii III habitum. P. VI. 19. An. 1326 ab Epiſcopis trium provinciarum. 76. An. 1457 congregatum. 134. An. 1506 præſide Archiepiſcopo Antonio Flores. P. VII. 550. & an. 1594. celebratum. 608.

Avenionenſis Comitatus a Clemente VI emptus. P. III. 221. P. VII. 273. P. XI. 200. Academia erecta. 191.
Aventia Dea ab Helvetis quondam culta. P. VII. 333.
Aventicum, primaria quondam Helvetorum urbs. P. VII. 322.
Averroes Medicus. P. XII. 204.
Auerſpergius Comes, Cæſareus ad pacem Weſtphalicam Legatus. P. VIII. 238. creatur S. R. I. Princeps. 447. & in Collegium Principum introducitur. 323. 344. exauctoratur. 381. 382.
Auerſpergius Princeps Inveſtituram ſuper Münſterbergenſi in Sileſia principatu per procuratorem a Rege Berolini accipit. P. X. 613.
Auffſeſſius Rottenbergam expugnat. P. X. 19.
Augiæ divitis Monaſterium. P. VII. 334. ex ſcholis ibidem erectis ſummi viri prodeunt. 335. ad Epiſcopum Conſtantienſem. 356. Concordia inter hunc & Monaſterium inita. P. XI. 333.
Auguſta a Suecis occupatur. P. VIII. 198. capitur a Bojis. 212. a Suecis fruſtra obſidetur. 233. quoad munera publica in pace Osnabrugenſi reſtituitur. 287. Occupatur a Max. Bav. Elect. P. X. 19. Ferdinandus IV. ibidem in Rom. Regem eligitur. P. VIII. 314. An. 1761. pro pace deſtinatur. P. X. 770.
Auguſtana Comitia. Sub Maximiliano I An. 1500, in quibus nova regiminis forma introducta, erectusque novus Imperii Senatus. P. VII. 50. An. 1518 ad conſcribendum exercitum contra Turcas. 61. *Sub Carolo V.* An. 1530. in quibus damnata confeſſio fidei, a Lutheranis exhibita. P. III. 307. P. VII. 94. An. 1548. præter religionis negotium promulgata Conſtitutio *Interim*, Mauritius publice dictus Saxoniæ Elector. &c. P. III. 327. 329. P. VII. 146. An. 1550. in quibus præter alia confirmatum religionis edictum, biennio abhinc conceptum. P. III. 331. P. VII. 148. An. 1555, in quibus decreta Pax Religioſa. P. VII. 151. An. 1559 *ſub Ferdinando primo.* 170. An. 1566 *ſub Maximiliano ſecundo.* 174.
Auguſtana Confeſſio a Jeremia Patriarcha Cpolitano rejicitur. P. IX. 347. Ejus articuli, errores. P. VII. 95 & ſqq. circa gratiam. 99 ſq. non eſt conformis S. Scripturæ 101. Quoad poſteriores ſeptem articulos revocatur ad criſin. 102. eſt falſa & fraudulenta. 107. varia, ſibique contraria. 108. Edicto Imperiali proſcribitur. 110.
Auguſtana Concilia. An. 952. a Germaniæ, Italiæ & Galliæ Epiſcopis pro reformanda morum diſciplina. P. V. 12. Diœceſanum An. 1548 ſub Ottone Truchſeſſio Card. Dilingæ celebratum. P. VII. 202.
Auguſtanum Fœdus An. 1687 inter Cæſarem & fœderatos initum. P. VIII. 687.
S. *Auguſtini* doctrina de Gratia a Cæleſtino I laudata. P. XI. 75. Ejus

Ejus geſta & libri. 64. auctoritas. P. IX. 83. Operum nova editio impugnatur. P. VIII. 744. Ejus doctrina de Eccleſia. 866. de Eccleſiæ capite. 872. Objectiones ex eo male intellecto, contra Eccleſiam depromptæ. 873. Aſſerit gratiam ſufficientem & liberum arbitrium. 884. Objectiones ex eo depromptæ. 889. Sententia de morte Chriſti & voluntate omnes ſalvandi. 900. Objectiones ex eo male intellecto. 902 & male explicato. 904. Doctrina de præceptis Divinis. 908. De lectione S. Scripturæ. 920. De ignorantia invincibili. 924. De actu ſine motivo charitatis, 927. ſine gratia ſupernaturali. 935. De Sacramento Confeſſionis. 944. An ex ejusdem ſententia excludendi ſint a S. Communione juſti, non omnino perfecti? 946. De virginitate & vita cælibe. 949. De votis religioſis. 951. Aſſerit, quod unus Doctor opinionem probabilem reddere poſſit. P. X. 781. Eſt Donatiſtarum malleus. P. IV. 86. moritur. 125. S. Auguſtinus, nec alii Ord. S. Aug. depingendi in habitu Diſcalceatorum. P. XI. 323. V. *Manichæi*, *Donatiſtæ*, *Pelagiani*, *Semipelagiani*.

S. *Auguſtini Eremit.* Ordo privilegiis, in Mari magno contentis, ditatur. P. XI. 223. Ei certus habitus præſcribitur, & Statuta confirmantur, ac eidem omnes alii Eremitæ uniuntur. 181. Auguſtiniani quid de Probabiliſmo ſentiant? P. X. 812. Auguſtinianorum diſcalceatorum congregationes unitæ. P. XI. 304. Li[s] inter Auguſtinianos & Dominicano[s] circa habitum interiorem album de[-]ciſa 295.

Auguſtinus Cantuarienſis Angliæ Apo[-]ſtolus. P. IV. 216. 248. celebra[t] Concilium Wigornienſe. 250.

Auguſtini de Roma libellus de Chriſt[o] & Eccleſia in Concilio Baſileen[ſi] damnatus. P. III. 243.

Auguſtodunenſia Concilia. An. 670. præ[-]ſide S. Leodegario de diſciplin[a] monaſtica. P. IV. 223. Contra Philippum I. Galliæ regem. P. V. 88.

Auguſtulus, ultimus Occidentis Imperator, in exilium pulſus. P. IV. 126. P. XI. 80.

Auguſtus Imperator. P. XI. 2.

Auguſtus, Saxoniæ elector, ſupremus belli Imperator contra Turcas. P. IX. 283. 284. renuntiatur Rex Poloniæ. 320. P. VI. 163. 165.

Auguſtus II Poloniæ Rex Livoniam invadit. P. X. 614. renovat cum Petro Moſcoviæ duce fœdus. 615. Pacem Ranſtadenſem rejicit. 617. iterum Rex Poloniæ agnoſcitur. 618. obit. 627.

Auguſtus III Poloniæ Rex electus & coronatus. P. X. 628.

Auguſtus, Saxoniæ electoris filius, per Pacem PragenſemMagdeburgenſem Archiepiſcopatum obtinet. P. VIII. 210.

Avila, Arias, Nunneſium, Peruviæ inventorem interfici jubet. P. XII. 232.

Avincenna Medicus. P. XII. 204.

. *Avitus* Viennenſis contra Semipelagianos. P. IV. 153. præſidet Concilio Epaumenſi. 201.
Avitus Imperatorem ſe dicit. P. XI. 80.
Aulicum Judicium in Pace Weſtphal. ordinatum. P. VIII. 293.
Aumalia familia. P. IX. 304.
Aurata militia Romæ. P. XI. 395.
Aurea Bulla. V. Bulla Aurea.
Aurei Velleris Ordo inſtitutus. P. VII. 627.
Aurelianenſis Dux, Ludovicus, ducit Mariam Badenſem. P. X. 366.
Aurelianenſis Dux, Philippus II, Ludovici XV in minorennitate tutor & regens Galliæ. P. X 358. ejus cura ærarii publici. 359. Parlamentum coercet, 361. & curat, ut Bulla Unigenitus Regiſtro inſeratur. 363. obit. 365.
Aurelianenſia Concilia. An. 508 ſub Clodovæo rege recens converſo. P. IV. 187. & an. 533. *ibid.* an. 538. ſub Childeberto. 188. An. 541, cujus canones aliquot Hottingerus Præco Tigurinus corrupit. 189. An. 549 contra Eutychianos & Neſtorianos. 192. Hottingeri circa hoc mendacia. *ibid.*
S. *Aurelianus* Arelat. Epiſc. Reg. Monaſt. ſcribit. P. XI. 102.
Aurelianus Imp. P. XI. 36. recuperat Ægyptum. 191.
Aurelius, Petrus. P. VIII. 597.
Auriacus princeps, Wilhelmus, ducit Georgii II Angliæ regis filiam. P. X. 504. fit Bataviæ vicarius. 539. quibus conditionibus. *ibid.* ſentit difficultates. 541. obit. 542. v. Arauſicus. Orangius. vel Oranienſis.
Auriaca hæreditas diviſa. P. X. 531. 672.
Auſonius. P. XI. 67.
Auſtregæ, ſeu auſtregale judicium. P. VII. 49.
Auſtria. Ejus legati reſpondent ad querelas Gallorum poſt mortem Ferdinandi III motas. P. VIII. 351. Jus in Monarchiam Hiſpaniæ. P. IX. 128. Auſtriacæ Domus ſtatus anno 1703. P. X. 17. Fœdus cum Gallia an. 1756 initum. 732. Auſtriaco-Boruſſicum bellum. v. Bellum Boruſſo-Auſtriacum.
Auſtria anterior ad Leopoldum, Ferdinandi II fratrem, P. VIII. 152, & demum ad Leopoldum Imp. devoluta. 380. *Inferior* a Maximiliano I Imp. recuperata. P. VII. 45. eidem negat libertatem religionis Ferdinandus I Imp. 169. quam Maximilianus II concedit. 177. Proteſtantes obſequium detrectant. P. VIII. 90. *Superior* a Bavaro ad obſequium reducta. 117. Ruſtici tumultuantes a Pappenheimio profligati. 156.
Autbertus Daniæ Apoſtolus. P. IV. 289.
Autharis Longobardorum Rex. P. IV. 129.
Avtonomia. Vide Diſſertationem de libertate Religionis. P. VII. 117.
Auxentius in ſedem Mediolanenſem pulſo Dionyſio intruſus damnatur in Concilio Ariminenſi. P. IV. 103. impoſtor Arianus. 113. item P. XI. 53.

AUX

Auxilia Divinæ gratiæ. Vetitum, de iis ſcribere. P. XI. 325.
Axelia urbs. P. IX. 147.
Azevedius, Emman. S. J. Congr. SS. Rituum conſultor. P. XI. 445.
Azevedius, Ignat. S. J. Miſſionarius in Braſiliam navigans, a Calviniſtis in mare projectus. P. XII. 276.
Azores Inſulæ. P. XII. 204. in quibus tria Collegia S. J. fundantur. 214.

B.

Babylon ædificata, ſedes regia. P. XII. 1. Babyloniorum Imperium. 2. 3.
Bacanceldenſe in Anglia Concilium ſub Withredo Cantii rege. P. IV. 253. an. 798 præſente Kenulpho rege. 286.
Bachantium levitates. P. XI. 442.
Bacbides Judæam vaſtat. P. XII. 14.
Bactriana, hodie Perſis ſubjecta. P. XII. 187.
Badena ad fœdus Helveticum. P. VII. 328. Badenſis ſynodus. 350. Badena pax cum Gallis in compendium contracta. P. X. 46. Pax cum principe S. Galli. 552. quæ a Clemente XI declaratur irrita. P. XI. 382.
Badenſis Marchionatus Wilhelmo, Eduardi filio reſtitutus. P. VIII. 149.
Badenſis Marchio v. Ludovicus Wilhelmus.
Bærenthalenſis cauſſa. P. X. 558.
Bagoas, parricida impius. P. XII. 6.
Bahamæ Inſulæ. P. XII. 230.

BAH

Bahr, Florianus, S. J. Pekini, artis Muſicæ peritiſſimus. P. XII. 164.
Bajazethes Turcarum Imp. ab obſidione Cpolis per Tamerlanem revocatur. P. III. 258. item P. IX. 340.
Baji, Michaelis, errores damnati a Conc. Tridentino. P. III. 344. & a Pontificibus. P. XI. 269. 325.
Bailetus in B. V. injurius. P. VIII. 733.
Balbinus Imp. P. XI. 31.
Balbus, Petrus, electus Rom. Pont. Paulus II dictus. P. XI. 218.
Balduinus I Flandriæ comes, dux ſextæ expeditionis Cruciatæ Cpolim capit. P. III. 159. dicitur Orientis Imperator, & a Bulgaris captus occiditur. 160. item P. VII. 623.
Balduinus II Orientis Imp. P. III. 183. intereſt Lugdunenſi I generali Concilio. 184.
Balduinus, Godef. Bullionii frater & comes in terram ſanctam. P. III. 156. ſuccedit fratri in regno Jeroſolymitano. 157.
Baleares Inſulæ Mauris ereptæ. P. V. 151.
Balgentiacum Concilium, in quo matrimonium Ludovici VII cum Eleonora Aquitana propter affinitatem eſt diremptum. P. V. 142.
Balliolus Scotiæ Rex exauctoratus. P. VI. 33.
Balliſtariorum ars inter Chriſtianos prohibita. P. III. 147.
Balogbus, rebellium Hungarorum ductor, crudelitatis dat pœnas. P. X. 585.
Balſamon, Michael, inter Græcos electus ad diſputandum in Concilio

io Florentino. P. III. 260. a quo redux in patriam deficit. 265.
lthaſſar, ultimus Babylon. Rex. P. XII. 3.
va Card. læſæ majeſtatis reus. P. VI. 124.
luzius, Stephanus, obit. P. X. 361.
mberga perplura ultimo bello paſſa. P. X. 757.
mbergenſis Epiſcopatus erectus. P. V. 81. P. XI. 142.
ncbieri Card. creatus. P. X. 281. obit. 298.
nnerius, Joan. vulneratur. P. VIII. 201. vindicat pacem Pragenſem in Saxonia, & ad Wittſtochium Cæſareo-Saxones clade afficit. 214. cum Suecis ad Balthicum retruditur. 215. ejus progreſſus. 218. Marazinium cædit. 219. fugatur ex Bohemia a Leopoldo Archiduce. 222. & a Mercio 223. ejus mors. *ibid.* ipſe & Carolus Bannerius pro rege Sueciæ cum Gallia fœdus inierunt. 188.
nnezki, Dominici, mens circa Probabiliſmum. P. X. 804.
ptiſmus die Paſchatis aut Pentecoſtes ſolummodo in antiqua Eccleſia collatus. P. XI. 24. 83. collatus in nomine *Patria*, *& Filia*, *& Spiritua Sancta*, eſt validus. 115. Concilia de iteratione Baptiſmi. P. IV. 21. Reſolvuntur quæſtiones aliquot criticæ circa controverſiam de Baptiſmo hæreticorum. 58. Dogmatica doctrina de Baptiſmo ex Concilio Tridentino. P. III. 319. Obſervatio in hæreſin Pelagianam de Baptiſmo. P. IV. 164. de Baptiſmo Paulianiſtarum ex I Nicæno. P. III. 43. Doctrina ex Conc. Florentino 270. Auguſtano. P. VII. 209. Mediolanenſi S. Caroli Borromæi. 377. 408. Propoſitiones de eodem damnatæ. P. IX. 80. & ſeq. Baptiſmus in privatis ædibus ſine neceſſitate non miniſtrandus. P. XI. 455.
Baptiſta, Joan. Ildephonſus, O. Præd. Probabiliſmum tuetur. P. X. 785.
Barbaria in Africa. Adumbratio regionia. P. XII. 193. de bellis Punicis. 194. de bello Jugurthino. 200.
Barbarigus Card. obit. P. X. 292.
Barbarigus Venetorum Patriarcha obit. P. X. 278.
Barbazana, Alphonſus, Peruviæ Miſſionarius. P. XII. 241.
Barberinus, Ant. Card. alumnos pro Collegio Urbano fundat. P. XI. 324.
Barberinus, Carolus, Card. Farfenſe Concilium celebrat. P. IX. 359.
Barberinus, Franc. Card. obit. P. X. 307.
Barberinus, Mapheus, Rom. Pont. aſſumpto Urbani VIII nomine. P. XI. 310.
Barberinus Epiſ. Brixienſis Card. creatus. P. X. 233.
Barcanenſis victoria de Turcis relata. P. IX. 271.
Barcanum regnum, olim Lybia & Cyrene. P. XII. 193.
Barcinonenſis comitatus ſeu regni initia. P. V. 103. Barcino ab Anglo-Batavis expugnata. P. X. 431. obſidetur a Gallis, ſed fruſtra. 432.

Barcinonenſia Concilia. An. 599 Provinciale. P. IV. 210. Sub Raymundo comite de abrogatione Gothicarum legum & officii. P. V. 111. An. 1378 ob Schiſma. P. VI. 90.
Barclajus, Guil. obit. P. VIII. 464.
Bardanes ſeu Philippicus Imp. P. XI. 111.
Bardas Theodoræ Auguſtæ frater dejicit Patriarchatu S. Ignatium. P. III. 115. occiditur. 119.
Bardeſanes Philoſophus. P. XI. 20.
Barenſe Concilium, in quo S. Anſelmus Proceſſionem Spiritus S. a Filio contra Græcos erudite propugnavit. P. V. 98.
Baretus, Nunnius, S. J. Patriarcha cum ſociis in Abyſſiniam miſſus. P. XI. 250. P. XII. 218.
Barlamontius, Carolus, Namurco præfectus & Margarithæ Parmenſi Belgii Gubernatrici a privatis conſiliis datus P. VII. 631. de novo fidelitatem Gubernatrici jurat. 656. Ab Hornano novo Gubernatore in cuſtodiam datur. 679. obit. 690.
de *Barna*, Mart. Paraquariæ Prætor varias de Reductionibus falſas querelas ad regem defert. P. XII. 260.
S. *Barnabas* Mediolanenſem fundat Eccleſiam. P. XI. 3.
Barni, Joan. Bapt. Card. P. X. 319.
Baronii, Vincentii, O. Præd. Theologia moralis Romæ confixa. P. X. 792.
Barrenſis Ducatus ad Stanislaum, poſt ejus mortem Galliæ uniendus. P. X. 97.
Barreira, Balth. cum ſociis Angola regnum convertit. P. XII. 209 210
Barriera, Petrus, Henricum IV Galliæ regem interimere attentat. P. VII. 531.
Barriere Tractat, ſeu Tractatus Repa gulorum. P. X. 521.
Bartholomæus, Omuræ Rex in Japonia baptizatus. P. XII. 172. & ſimu totum regnum ad Chriſtum convertit. *ibid.* legatum Romam mittit 173.
Bartholomitæ. V. Clerici in commune viventes.
Barzæus, Gaſpar, S. J. a S. Xaverio Armuziam miſſus. P. XII. 170. Zelum ſuum in Inſula Mozambico exercet. 214.
Barzajus, Ragozii aulicus, ſiniſtris conſiliis principem ſuum præcipitem dare tentat. P. IX. 238. principatum Tranſylvaniæ fraude conſequitur. 240. dejicitur. 241.
Baſilea fœderi Helvetico accedit. P. VII. 320. deficit ab Eccleſia. 353. Academia fundatur ibidem. 342. Baſileenſis pugna Helvetiorum cum Gallis. 328.
Baſileenſis primus Epiſcopus S. Pantalus. P. VII. 333. Baſileenſis Epiſcopus repetit ab urbe vi Edicti Reſtitutionis Eccleſiam Cathedralem. P. IX. 201. fœdus Epiſcopi cum Gallia. P. X. 569.
Baſileenſe Concilium pro reſtauranda diſciplina, & unione Bohemorum. P. III. 238. Synopſis hiſtorica. 239. Summa ſeſſionum. 240. Annatæ ex falſo ſuppoſito abrogatæ. 242. Reformatio Curiæ Romanæ. 243.
Schiſ.

Schiſma propter locum. Acta in Eugenium, præſide Cardinale Alemanno, eligente in Papam Amadeum. Bohemorum unio. 245. conceſſo uſu calicis. 249. Criſis de Cardinale Arelatenſi, 252. & de Concilio ipſo. 380. Hujus Concilii hiſtoria a Pio II PP. narratur. P. XI. 215.

aſileenſe conciliabulum adverſus Nicolaum ſecundum. P. V. 82.

aſueres, Ant. S. J. Miſſionarius in Mexico in odium fidei occiſus. P. XII. 284.

aſilides Philoſophus. P. XI. 20.

aſiliſcus Patritius Zenonem Imp. throno deturbat. P. XI. 95.

Baſilius M. Ejus Opera. P. XI. 59. S. Baſilii Monachi ad unam congregationem redacti. P. XI. 269. 297. nec non in Ruſſia ſub uno archimandrita uniti. 415. quæ unio confirmatur. 419.

aſilius Macedo Imp. Michaelis machinas prævertit. P. III. 119. Photium primo Patriarchatu dejectum, 120. per impoſturas reconciliatum, mortuo S. Ignatio, reſtituit. 193. moritur. 195. item P. XI. 127.

aſilius, Romani Jun. filius, Imp. P. XI. 138.

aſilius, Ruſſiæ Czarus. P. IX. 337.

aſilius Ancyranus, Semi-Arianus. P. IV. 101.

nage, Jacobus, obit. P. X. 528.

ſancli Principes. P. X. 280.

ta, Georgius, reſtituit rem in Tranſylvania. P. VII. 308. item P. IV. 135.

Baſurza, Mogoriæ Imp. fidem Chriſtianam protegit. P. XII. 69.

Batavorum conatus maritimi & calliditas. P. VII. 726. crudelitas in Catholicos Juliacenſes & Montenſes. 305 & ſq. Batavia vix non tota a Gallis occupata. 383. & iterum deſerta. 387. Batavi Neomagi privatam cum Gallis pacem ineunt. 404. expelluntur Braſilia. P. IX. 132. Fœdus triplex inter Anglos, Suecos & Batavos. 169. ruptum. 170. Fœdus cum Cæſare Leopoldo & Anglis ad recuperandam Hiſpaniæ hæreditatem. P. X. 2. Philippum Ducem Andegavenſem Regem Hiſpaniæ agnoſcunt. 514. eorum poſtulata. *ibid.* & ſq. ſanctionem pragmaticam non defendunt. 532. Batavorum regimen. 540. Pax inter Luſitanos & Batavos propter Indias an. 1640 concluſa. P. XII. 95. eorum humanitas in Patres S. J. *ibid.* Emporia in Indiis. 99. Religioni in Sinis obicem ponunt. 139. egregii Chriſti profeſſores, rogos Japonicos accendunt, nonChriſtianos, ſed Hollandos ſe dicentes. 181. 182 v. Belgium, Hollandi.

Batavia Nova in Inſula Java. P. XII. 74. Hollandorum emporium. 118.

Bathianus, Ludovicus, regni Cancellarii officium abdicat. P. X. 606. eligitur Palatinus. 607.

Bathorius, Andreas, Card. Tranſylvaniæ princeps. P. VII. 308. P. IV. 134. P. IX. 232. infenſus Societati Jeſu. P. VII. 307.

Bathorius, Chriſtophorus, fraternæ religionis æmulus. P. IV. 134. P. VII. 293.
Bathorius, Gabriel, Tranſylvaniæ princeps hæreticus. P. VII. 309. P. IX. 232.
Bathorius, Sigismundus, princeps inconſtans. P. VII. 293. item P. IV. 134. P. IX. 232.
Bathorius, Stephanus, Tranſylvaniæ princeps, poſtea Rex Poloniæ. P. IV. 134. P. VI. 160. P. VII. 293. afflictæ religioni ſuccurrit. P. VI. 160. P. VII. 303. obitus & elogium. 305.
Bavariæ converſio. P. IV. 270. de Bavariæ Electoratu obſervatio. P. VII. 23 & ſeq. Bavariæ diviſio & bellum inter ejusdem principes. 52. Bavaria a Suecis invaditur. P. VIII. 198. 203. a Turrenio & Vrangelio vaſtatur. 236. Bavaricum bellum an. 1704. P. X. 26. digreſſo Max. Emman. per pacta, cum Joſepho Rom. Rege inita, magnam mutationem ſubit. 29. Electrix Venetias abit. 32. tumultus. *ibid.* & ſq. Bavariæ prætenſio in Ducatus Mirandolæ & Concordiæ Mutinæ. 198. v. *Carolus VII Imp.*
de *Bavaria* comes ad Laffeldam cadit. P. X. 538.
Baunach, Philippus, a Suecis afflictus. P. VIII. 451.
Baunii S. J. ſumma cenſura notatur. P. VIII. 601.
Baurus Bavaricus bellidux in pugna Pragenſi. P. VIII. 123.
Bauſſekius, Adalbertus, S. J. P. VII. 266.
Baylon, Paſchalis, in Beatorum numerum relatus. P. XI. 303.
Bearnia Galliæ unita. P. VIII. 518. In ea Ludovicus XIII religioni Catholicæ ſuccurrit. 506. & Calviniſtæ juſſi, bona erepta Eccleſiis reſtituere. 535. converſa. 536.
Beatificatio. Conſtit. Bened. XIV de teſtibus de auditu. P. XI. 482.
S. Beatus inter primos Helvetiæ Apoſtolos. P. VII. 333.
de la *Beaume*, Franc. Epiſc. Halicarnaſſæus in regnum Cocinchinæ Viſitator miſſus. P. XI. 424.
Beaumont, v. Bellomontius.
Becani, Mart. liber de juramento. P. VIII. 480.
Beckius Baro copias poſt pugnam Pragenſem colligit. P. X. 737. cohortem Boruſſicam ad Greiffenbergam cædit. 756. & ad Cosdorff. 762.
Beck, Jacobus, Bärenthalenſes pervertere nititur, ideo datus in carcerem. P. X. 558.
Beckeriani hæretici. P. VIII. 449.
Becmannus Ulmam intercipit. P. X. 16.
Beda hiſtoriam ſuam Cleolulpho Northumbriæ regi dedicat. P. IV. 250.
Bedmarus pro Electore Bavariæ Belgium adminiſtrat. P. X. 516.
Beguardi & *Beguinæ* hæretici damnati. P. III. 214.
Beinhemius, Batavorum ductor, occumbit. P. X. 26.
Beira, Joan. S. J. Indiarum Miſſionarius. P. XII. 93.
Belgium Imperio innexum. P. VII. 146. pars Auſtraſiæ. 621. Belgii Status usque ad Burgundiæ duces. 622. Schema Belgii ſub Burgundis. 626.

ſ26. ſub Auſtriacis. 628. ſub Margaritha Parmenſi. De cauſis Belgicorum tumultuum. 632. quorum princeps cauſa hæreſis. 641. Granvellani avocatio. 645. Nobilium conſpiratio. 649. Geuſiorum origo. 650. & inſolentiæ. 651. Iconomachia. 652. Furia belgica nec lenitate mitigatur. 653. Procerum conſpiratio. 654 Geuſii in regem conjurant. 655. Prima pugna, & Orangii fuga. 656. Belgium ſub Duce Albano. 658. Egmontius & Hornanus capti. 661. Orangius armatus in Belgium. 662. Actio in Egmontium & Hornanum. 663. Albanus Geuſios profligat, novumque Orangii exercitum. 666. Novum tributum irritat Belgas. 668. Orangius Geuſios in partes trahit. 670. Initia reipublicæ. 671. Sub Præfectura Requeſenii. 675 Sub Joanne Auſtriaco. 681. Evocatus Mathias Archid. 685. Belgium ſub Alexandro Farneſio. 690. Fœderati Regem abdicant. 701 Orangii mors. 705. Sub Mansfeldio, Erneſto Archid. 724. Comite Fontano. 725. Sub Alberto Auſtriaco. 727. Status ſæculo XVII ſub Alberto & Iſabella: atque Mauritio Auriaco. P. IX. 134. Oſtendana obſidio. *ibid.* Induciæ. Mauritii Auriaci obitus, 135. & Alberti Archid. 136. Batavorum Societas Indica. *ibid.* ſuperba reſponſio. Obitus Iſabellæ. 137. ſub Ferdinando Card. & Henrico Auriaco. Galli ſe jungunt Batavis, & victoriam Aveniacam referunt. 138. Obitus Ferdinandi Archid. cui ſuccedit Melo. Belgii ruinæ. 140. Domus Auriaca. 141. Pax Monaſterienſis Hiſpano-Belgica. 142. Obſervationes in hanc pacem. 146. Criſis de libertate navigationis & mari libero. 147. Tractatus commerciorum in Hiſpan. & fœderatum Belgium. 149. Bellum Anglo Batavicum cauſæ. 152. Pax a Cromwelo obtenta. 153. Obſervatio de Domo Auriaca & Gubernatoribus Belgii Fœderati. 157. Leopoldus abdicat Præfecturam, ſuccedit Joannes Auſtr. 159. Alterum bellum Anglo Batavicum. Pax Bredana. 162. Bellum Gallo-Belgicum ob jus devolutionis. 163. Pax Aquisgranenſis inter Galliam & Hiſpan. 167. Triplex fœdus & ejus cauſſæ. 169. quod Lud. XIV diſrumpit, & Batavos invadere cogitat. 170. Ejus pro fœdere contra Batavos oratio ad Anglum. *ibid.* ad aulam Hiſpanam. 172. & ad Cæſarem. 173. qui bellum contra Gallos Comitiis ſuadet. 175. Solus Boruſſus annuit. Colonienſis & Monaſterienſis oratio. *ibid.* Expeditio Gallorum & Præſulum in Bataviam. 177. reſtituta ſacra. 179. Criſis famoſi ſcriptoris. Sacerdotes per pilam liberati. 180. Conditiones pacis a Gallis propoſitæ. *ibid.* Rerum converſio & cauſæ. 181. Galli Bataviam deſerunt. 182. Batavi pacem quærunt & obtinent. 186. Diſceptationes Neomagenſes. 185. Fœdus Hagenſe inter Cæſarem & Batavos. 192. Unionum ſyſtema Belgium quoque infeſtat. Induciæ vi-

vicennales. 192. Ludovicus Rex in Belgium, Montes & Namurcum capit. 193. Bellum incendiarium. 194. Pax Riſvicenſis. 195. Belgii ſtatus ſæculo XVIII. Belgium Hiſpanicum Philippo traditur, quem Batavi regem agnoſcunt. P. X. 514. Sed alia mox rerum facies. Fœdus cum Cæſare. 515. Exerenſe prælium. 516. Pugna ad Ramilliacum, Aldenard. 517. Gallia cladibus attrita, ad pacem petendam compulſa. Poſtulata fœderatorum. *ibid.* Pugna ad Malplaquet. Montes dediti. Tractatus inter Anglos & Hollandos. 518. Gertrudenbergenſis conventus. Mutatio rerum poſt mortem Joſephi Imp. 519. Pax Ultrajectenſis. Tractatus Commerc. inter Hiſp. & Hollandos. 520. Tractatus Repagulorum (*Barriere Tractat*). 521. Ordinatio Belgii. 523. Cauſa Limburgenſis & Herſtallenſis. Transactio Colonienſis paradoxa. 524. Erecta Oſtendana Navigatio ſpina in oculis Hollandorum. 525. Scriptores de mari clauſo & libero. 526. Bonevallii caſus. Cameracenſis congreſſus contentioſus. 528. Eliſabetha Gubernatrix. Hollandi fœderi Hanoverano accedunt. Congreſſus Sueſſionenſis, & Hiſpalenſis. 529. Abrogatio Oſtendani commercii. 530. Hæreditas Auſtriaca. 531. Hollandi Sanctionem Pragmaticam non defendunt. 532. Bellum ſucceſſionis Auſtriacæ etiam in Belgium detonat. Gallorum magni ibidem progreſſus, archiſtratego Mauritio Saxone & Löwendalio. 533. Occupata tota Flandria & Brabantia Auſtriaca. 534. cum Namurco, Montibus &c. 536. Flandria Hollandica occupata cum Berga ad Zomam. Pugna ad Laffeldam. 537. & ſeq. Wilhelmus Friſo Princ. Auriacus, electus Gubernator a Fœderatis Ordinibus. 539. Regimen Batavorum. 540. Trajectum expugnatum. Pax Aquisgranenſis. Friſo Vicarius ſentit difficultates. 541. Batavorum de nuptiis Carolinæ ſcrupulus. Ultimo bello neutrales. 542. Belgio Hiſpanico libertas navigationis non eſt adempta. P. IX. 149.

Belgii Status Eccleſiaſticus. P. VII. 732. Ortus Chriſtianæ Religionis. Apoſtoli. Progreſſus. Normannica perſecutio. Schiſma inter Urbanum VI & Clementem VII. *ibid.* Hæreſes. 733. Hæreſum progreſſus, furor. 734. Gorcomienſes Martyres, cum aliis plurimis. *ibid.* & ſq. Concilia. Ultrajectenſe an. 697, Attrebatenſe an. 1025 celebratum. 737. Attrebatenſe ſecundum an. 1097, & Cameracenſia an. 1559, & 1586 coacta. 738. 749. Mechlinenſe an. 1570 provinciale. 744. Janſeniſmus in Belgio recrudeſcit. P. VIII. 850.

Belgradum ſtrenue ab Hunniade defenſum. P. VII. 278. & amiſſum. 289. a Max. Emman. Bav. Elect. expugnatum. P. IX. 279 & iterum amiſſum. 280. a Croyo incaſſum oppugnatum. 282. ab Eugenio oppugnatum, & poſt victoriam expugnatum. P. X. 590. Belgradenſis

ſis pacis præliminaria. 598. pax ipſa. 599. Criſes de illa. 600.
elhardi montis Conciliabulum. P. VII. 360.
liſarius victor Arianorum. P. III. 70. P. IV. 126. P. XII. 193. ſed non reſpectus humani, cujus pœnas exoculatus dedit. P. III. 127.
llarminus Card. obit. P. VIII. 135. Eum Clemens VIII ſuper omnes alios in doctrina extollit. an fuerit Probabilioriſta? P. X. 805. ad P. Robertum de Nobilibus amore & dolore plenam dat epiſtolam. P. XII. 111.
llavia, Ant. S. J. Miſſionarius in Braſilia a Calviniſtis Hollandis occiſus. P. XII. 278.
llelagienſe Monaſterium fundatum. P. VII. 338.
llilius, Lud. Car. Auguſtus Fouquet, Dux de Bella Inſula Pragam expugnat. P. X. 134. & eam deſerit. 135. creatur S. R. I. Princeps. 139. capitur & Londinum abducitur. 153.
llingius Boruſſorum Dux. P. X. 766.
Bellis, Auguſtinus, confutat Arnaldum. P. XI. 335.
llomontius, Chriſtoph. Archiepiſcopus Pariſienſis. P. X. 378.
llovacenſe Concilium, in quo Hincmarus in Rhemenſem Archiepiſcopum electus eſt. P. IV. 308.
lluga, Ludovicus, Card. P. X. 233. obit. 318.
lla Sacra, ſeu decem Expeditiones Cruciatæ, & quidem ſub Bullionio. P. III. 156. Welfone 157. Conrado III. & Ludovico ſeptimo. 158. Friderico I. *ibid.* Henrico ſexto. 159. Balduino, Andrea rege Hungariæ, Friderico II & Ludovico Sancto. 160. 161. Vindicantur contra Criſes Acatholicorum. 161. Summa Decreti Concilii Lateranenſis V pro expeditionibus ſacris. 166.
Bellum Boruſſo-Auſtriacum, ab anno 1756 inchoatum. Origo Acadia. Fœdus Anglicum cum Boruſſo. Fœdus Gallo-Auſtriacum. P. X. 732. Boruſſus in Saxoniam irruit. 734. & Bohemiam. Pugna Loboſicia. Saxones obruuntur. 735. Proſecutio belli anno 1757. Carolus Princeps belli Imperator. 736. Pugna Pragenſis. 737. & obſidio. 738. Pugna Planiana & ſoluta Pragæ obſidio. Boruſſi Bohemia pulſi, Auſtriaci in Luſatiam. 739. Janus in Sileſia. Winterfeld cæſus. Expeditio Berolina. Schweidnicium captum. Victoria Preslavienſis. 740. Preslavia capta, & poſt pugnam ad Liſſam amiſſa. 741. Initia belli Gallo-Weſtphalici anno 1757. Gallorum progreſſus. Pugna ad Haſtenbeck. Eſtræus Richelio Imperium tradit. 742. 743. Conventio Sevenſis Galliæ noxia. 744. Bellum Boruſſo-Imperiale anno 1757. Pugna ad Rosbacum. 745. Bellum Ruſſo-Boruſſicum eodem anno. 746. Sueco-Boruſſicum. 747. Proſecutio belli anno 1758. Bellum Auſtriaco-Boruſſicum. 747. Schafgotius Romam. Schweidnicium amiſſum. Obſidio Olomucii ſoluta. 748. Rex in Bohe-

hemiam irruit. Pugna Zorndorffenſis & Hochkirchenſis. 749. Neuſſæ & Coſelæ obſidiones ſolutæ. 750. Bellum Boruſſo - Imperiale anno 1758. Fridericus Bipont. belli Imperator. 750. Majeri prædatio. Sonnenſtein captum. 751. Bellum Boruſſo - Ruſſicum anno 1758. Fermor belli Imperator. Boruſſia capta. Ruſſi in Marchiam. Pugna ad Zorndorff. Colberga obſeſſa. 752. Bellum Boruſſo - Suecicum ejuſdem anni. 753. & Gallico - Hannoveranum. Gallorum fuga. Prælium ad Crevelt. 754. Contade ſuccedit Claremontano. Galli bis victores. 755. Proſecutio belli anni 1759. Bellum Boruſſo - Auſtriacum. 755. Devill Sileſia pulſus a Fouqueto. Rex in Ruſſos movet. Actio Maxena & præda. 756. Bellum Boruſſo - Imperiale anno 1759. Duces Imperiales. Velitatio ad Aſch. Bambergæ calamitas. 757. Imperialium felices progreſſus ſiſtuntur. 758. Bellum Ruſſo - Boruſſicum anno 1759. Soltikow Generaliſſimus. 758. bis vincit Boruſſos. Pugna ad Kunersdorff. 759. Bellum Gallo - Hannoveranum eodem anno. 760. Proſecutio belli anno 1760. Bellum Boruſſo - Auſtriacum. Spes pacis oſtentata. 761. Caſtra ad Dresdam. Actio ad Cosdorff & Landishutum. Glazium captum. 762. Pugna ad Lignicium & Torgau. Daun vulneratus. 763. Bellum Boruſſo - Imperiale anno 1760. Serbellonius copiarum ductor. 763. dein Haddikus. Pugna ad Strehlam. Würtembergici in Saxoniam. 764. Lipſia, Torgavia, Wittenberga captæ, & rurſus amiſſæ. 765. Bellum Sueco - Boruſſicum eodem anno. *ibid.* Bellum Ruſſo-Boruſſicum ejusd. an. Berolinum occupatum. 766. Proſecutio belli anno 1761. Pugna ad Grymbergam. Bipontinus abdicat Imperium. 767. Pugna ad Fillingshuſium. Welpherbytum expugnatum. 768. Schweidnicium captum. 769. & Colberga. Auguſta pro pace deſtinata. 770. Initia belli Hiſpanici. 771. Proſecutio belli anno 1762. Pugna Freybergenſis. 771. Zernichef jubetur ab Auſtriacis recedere. Schweidnicium amiſſum. Fatum triſte Gradecii. 772. Broglio revocatur. Pugna ad Grebenſtein. Hiſpani in Luſitaniam. Angliæ auxilia. 773. Bella ultramarina ultimis annis. 774. Pacificationes. 775 & ſqq.

Bellum tricennale. Obſervatio de illius cauſſis. P. VIII. 111.

Bellorum & ſeditionum cauſa primaria hæreſis. P. VII. 641. De bonis in bello captis, quid juſtum. P. XI. 458.

Bellunenſis Epiſc. Utinenſis Suffraganeus. P. XI. 468.

Bembus, Petrus, Leoni X ab epiſtolis, a Paulo III creatur Card. P. III. 285. P. XI. 232.

Bemelbergius pro Maximiliano Bav. Duc. Donawerdæ Gubernator. P. VIII. 8.

Ben-

Bender, Blaſius, Abbas ad S. Blaſii obit. P. X. 565.
Benedictio nuptialis ex Conc. Tridentino. P. III. 355.
Benedictiones Eccleſiaſticæ ex Conc. Auguſtano. P. VII. 211.
Benedicto - Buranum Monaſterium exemptum. P. XI. 354.
Benedictus I Rom. Pont. P. XI. 102.
S. *Benedictus II* Rom. Pont. quasdam locutiones Concilii Toletani XIV de SS. Triade improbat. P. IV. 240. Conſtitutiones. P. XI. 110.
Benedictus III Rom Pont. P. XI. 121.
Benedictus IV Rom. Pont. P. III. 142. Conſtitutiones ejus. P. XI. 130.
Benedictus V Rom. Pont. a Pſeudopontifice Leone VIII. ſede dejectus Hamburgi pie obit. P. III. 144. P. V. 14. P. XI. 135.
Benedictus VI Rom. Pont. ſtrangulatur. P. III. 144. P. XI. 136.
Benedictus VII Rom. Pont. P. III. 144. P. XI. 137.
Benedictus VIII Pontificia Sede pulſus, & ab Henrico Sancto reſtitutus. P. III. 144. Conſtitutiones. P. XI. 143.
Benedictus IX Rom. Pont. ab Henrico III intruſus. P. III. 144. P. XI. 144. 145.
Benedictus X Sedem Pontif. invadit, ſed in ordinem redigitur. P. III. 145. P XI. 147.
Benedictus XI ex Ordine S. Dominici tollit Conſtitutionem Bonifacii VIII circa ſepulturam & prædicationem Regularium, a Clemente V confirmatam. P. III. 216. aliæ ejus Conſtitutiones. P. XI. 192.
Benedictus XII ex Ordine Ciſtercienſi Papa tam doctus, quam ſanctus. P. III. 221. ejus Conſtitutiones. P. XI. 198.
Benedictus XIII Rom. Pont. electus. P. X. 277. Noallium Card. ad unionem retrahere tentat. 410. celebrat Romæ Concilium. 282. in cauſa Udlingenſchwilenſi paternam & charitate plenam ad Senatum Lucernenſem dat epiſtolam. 563. obit. 282. Conſtitutiones. P. XI. 388.
Benedictus XIII, ſeu Petrus de Luna in Rom. Pont. electus. P. III. 222. & depoſitus. 224. item P. XI. 206.
Benedictus XIV Rom. Pont. P. X. 310. ejus ſententia de uſuris. P. VII. 767. Conſtitutiones. P. XI. 401.
S. *Benedictus* Patriarcha ordinem fundat. P. XI. 102. Ejus regula confirmatur & Feſtum. 114. Benedictino - Helvetica congregatio erecta. 196. item S. Mauri in Gallia. P. XI. 304. Suevia. 354. ac Bavaria. *ibid.* hujus Conſtitutiones. 355. ac Privilegia Monachorum Caſſinenſium. 359. Abbates Epiſcopo aliud juramentum deponere non tenentur, quam illud, quod præſcribitur in Pontificali Romano. 371. Benedictini quid de Probabiliſmo ſentiant? P. X. 811. Miſſale novum & Breviarium approbatum. P. XI. 314.
Beneficia. Ad quænam ſe extendant *Primæ Preces*? P. VI. 259 & ſq. quid circa *beneficia* ſtatuerit Conc. Trident. P. III. 320. 347. 359. collativa, electiva, patronata. *ibid.* cano-

canonica. 363. non habeat clerici filius in eccleſia, in qua pater habet, vel habuit. curata non convertenda in ſimplicia. *ibid.* Quid de iis Concil. Auguſtanum. P. VII. 207. Mediolanenſ. 378. 411. 437.

Beneventana provincia Eccleſiæ donatur. P. XI. 117. Concilia adverſus Guibertum Anti-Papam. P. V. 86. Epiſcopatus Beneventanus ad Archiepiſcopatum evectus. 14.

Bengalæ regnum ad Tropicum Cancri. P. XII. 72. Introductio religionis in illud. 116. vix non totum a Luſitanis amiſſum. 117.

Benitius, Philippus, beatificatus. P. XI. 303. & canonizatus. 347.

S. *Bennonis*, Epiſc. Miſnenſis, canonizatio. P. XI. 233.

Bentenriederus Baro obit. P. X. 65.

Bentivolius Card. creatur. P. X. 233. Hiſpaniæ Romæ orator. 278.

Berchtelsgadenſis Præpoſitus & Canonici Inſtitutum Can. Reg. amplectuntur. P. XI. 159.

Berengarius Forolivienſis Dux turbator Italiæ. P. IV. 290.

Berengarius hæreſiarcha. P. V. 91. damnatus ſæpius, & hæreſi ſeu vere, ſeu ficte ejurata ad vomitum reverſus. 92. 93. demum vere reſipuit, catholice mortuus. 94. ejusdem profeſſio fidei male a Sectariis objecta quem habeat ſenſum? 93.

Berengarius Junior prætenſus Italiæ Rex. P. V. 8. 13.

Berengarius Raymundus heros Hiſpanus, a domitis Mauris inclytus. P. V. 151.

Berengerus Doctor Sorb. refutat libellum Mornæi. P. VIII. 468.

Berezenius Ragozium ad rebellionem incitat. P. X. 577. in Poloniam fugit. 578. ſe rebellibus jungit, & Hungariam vaſtat. 579. pacem oblatam reſpuit. 580. cæditur a Heiſtero. 583. exilium patriæ præfert. 588.

Bergamenſis Epiſcopatus. P. VII. 372.

Bergæ ad Zomam. P. IX. 147. expugnatæ. P. X. 538.

Bergenſis ad Zomam Comes, Guil. Hannoviæ præfectus. P. VII. 631. ejus cunctatione creſcit hæreſis. 645. contra Granvellanum cum aliis conſpirat. *ibid.* item contra edicta regia 649. de integritate & fide ſuſpectus mittitur a Gubernatrice in Hiſpaniam. 651. citatur ab Albano ad dicendam cauſam. 662. damnatur capitis. 665.

Bergenſe prælium. P. X. 761.

Berghamſtedenſe Concilium ſub Berthualdo Canturarienſi de libertate eccleſiæ. P. IV. 253.

de *Berghes*, Georg. Lud. Epiſc. Leod. obit. P. X. 145.

Berghes, Onuphrius, S. J. in Tunchinchina Miſſionarius. P. XII. 96.

Bermudes Inſulæ. P. XII. 230.

Bermudez S. J. Philippi V Regis Hiſp. Confeſſarius. P. X. 465.

S. *Bernardini* Senenſis canonizatio. P. XI. 213.

S. *Bernardus* Eugenii III magiſter. P. III. 148. Chriſtianos principes ad expeditionem tertiam in terram ſanctam permovet. 157. intereſt Concilio Trevirenſi. P. V. 137.

refutat

BER

refutat Abaelardi hæreſes. 145. 146. zelus in Belgio. P. VII. 733. Ciſtercienſem ordinem late propagat. 337. P. XI. 154. S. Bernardi feſtum de præcepto in ditionibus Genuæ celebrandum. 313.

Bernardus Caroli M. ex Pipino filio nepos. P. IV. 288. a Ludovico Pio excæcatur. 289. 294.

Bernardus Dux Vinarienſis. v. Vinarienſis.

B. *Bernardus Ptolemæi.* Indultum, ut de eo Miſſa, & Officium celebretur. P. XI. 349.

S. *Bernardi mons* in Valleſia, Monaſterium Can. Reg. S. Aug. adverſus Officiales Pedemontanos defenſum. P. XI. 393.

le *Bernat* S. J. Miſſionarius in Ægypto. P. XII. 223.

Bernates accedunt fœderi Helvetico. P. VII. 327. Bernenſis impoſtura male nobis objicitur a Proteſtantibus. 345. Bernenſe conventiculum. 352. deficiunt ab Eccleſia. 353. conciliabulum & turbæ. 360. pro Hugonotis apud regem Galliæ intercedunt. P. IX. 201. Proſcribunt Anabaptiſtas 202. Toggiis aſſiſtunt & Abbati S. Galli ſcribunt. P. X. 544. Senatum conſtituunt. *ibid.* bellum inferunt. 546. Prælium ad Vilmergam. 548. Pax. *ibid.* & ſq. 552. quam acerbe exſequuntur. 553. Formulam Conſenſus acceptant. 559.

Bernclavius Paſſavium occupat. P. X. 132. Törringium intercipit, funditque. *ibid.*

Bernonvillius. v. Bornevillius.

BER

Bernriedenſe Inſtitutum Can. Reg. approbatum. P. XI. 160.

Bernwardus, Hildesh. Epiſc. in Catalogum Sanctorum relatus. P. XI. 169.

Beroenſis ſacra Miſſio. P. XII. 58. urbs ſeu Aleppo. 184.

Beroldingerus, Joach. auctor erectæ congregationis Benedictino - Helvetæ. P. IX. 196.

Berolina expeditio ab Haddicko ſuſcepta. P. X. 740. Berolinum a Ruſſis & Auſtriacis occupatum, & iterum deſertum. 766.

Beronenſis Eccleſiæ fundatio. P. VII. 336.

Berrhoea. v. *Beroenſis.*

Berruyer, Joſ. Hiſtoriæ de populo Dei pars ſecunda proſcripta. P. XI. 487.

Bertholdus Conſtantienſis Presb. P. XI. 156.

Berta Cantuariæ in Anglia regina Edelbertum conjugem convertit. P. IV. 184.

Berti, Laurent. Pilatum inepte facit Probabiliſtam. P. X. 794. quos Jeſuitas in doctrina omnibus aliis Jeſuitis comparandos dicit 805.

Bertrada Montfortia Philippi I Galliæ regis uxor adulterina. P. V. 88.

Bertrandi, Lud. canonizatio. P. XI. 347.

Bertualdus Cantuar. Concilium Berghamſtedenſe celebrat. P. IV. 253.

Bervicenſis Dux, Jacobus, in Luſitaniam irruit. P. X. 429. vincit ad Almanzam fœderatos. 435. Grandis Hiſpaniæ titulo & Liriæ Ducatu donatur. *ibid.* quem filio cedit.

dit. 458. cadit ad Philippoburgum. 92. 93.
Berullus fundat Oratorium. P. VIII. 503. cui Privilegia Collegii Neriani conceduntur. P. XI. 312.
Beſozzi, Joach. Card. P. X. 319.
Beſſarion Nicænus Archiep. ad Patres in Concilio Florentino habet orationem eloquentiſſimam. P. III. 260. refutat Marci Epheſini aſſeclas. 265. item P. II. 68.
Beſtialitas Propoſitio de eadem damnata. P. IX. 13.
Bethlehemi, ubi Chriſtus natus fuerat, templum Veneris, Adonidisque conſtruitur. P. XI. 16. Bethlehemum hodiernum. P. XII. 62.
Betlemus, Gabr. Tranſylvaniæ Princeps, Turcarum clientelæ ſe ſubjicit. P. VIII. 85. in Auſtriam irruit. 132. ejus perfidia & crudelitas. Hungariam diripit. P. IX. 232. a rebellibus Hungaris proclamatur Rex. 233. init pacem, quam mox frangit, & Turcas mendacio evocat. 234. Rurſus pacem obtinet. 235. Tertium bellum infert juvante Turca. 236. Cæſus iterum pacem obtinet & obit. 237.
Betlemus, Stephanus. P. IX. 237.
Betkunius a Batavis Lutetiam pro componenda pace miſſus. P. X. 443.
Beudinus, Corn. S. J. Miſſionarius in Mexico in odium fidei occiſus. P. XII. 284.
Beveranus Dux capitur. P. X. 741.
Beza, Theodorus, cædis Guiſianæ inſtigator. P. VII. 491. Calvini in Pontificatu ſc. Genevenſi ſucceſſor. 493. ejus interitus. P. IX 197.
Bezeredius rebellis Hungarus, cum legione ſua ad Cæſarem redire tentans, capitur, & mortis ſupplicio afficitur. P. X. 583.
Bezoar lapis pretioſus. P. XII. 120.
Biardus, Petrus, S. J. Canadæ Miſſionarius. P. XII. 288.
Bibliopolæ. Conc. Colon. ſtatuta circa eos. P. VII. 199.
Bibliotheca Janſeniſtica. quid de illa ſentiendum. P. X. 809.
Bibra Auguſtæ Gubernator. P. X. 19.
Bichius, Vinc. ornatur tandem purpura Card. P. X. 294. quæ ei antea fuit negata. 482. obit. 329.
Bielenſes in Helvetia a religione deficiunt. P. VII. 353.
Bigamus non ordinandus. P. III. 44.
Bilbenreuttenſe cœnobium Euſtettenſi Epiſcopo a Norimbergenſibus redditum. P. VII. 163.
Biledulgerid regio in Africa. P. XII. 201.
Bilichius, Erardus, Carm. Theologus in Colloquio Ratisbonenſi. P. III. 322. P. VII. 136.
Binderus Cæsareus Sub - Arbiter in cauſa Palatina. P. VIII. 437.
Bingbius Angliæ archithalaſſus. P. X. 488. 892. vincit Hiſpanos. 459.
Binius, Severinus, edit Coloniæ Conſtitutiones Apoſtolicas. P. II. 66.
Bipontinæ Domus jura in ditiones Juliacenſes. P. VIII. 27. 42. *Bipontina ſucceſſio*, & tranſactio de ſucceſſione in Ducatu Bipontino. P. VIII. 437. P. X. 80.

Bironius

Bironius, Carolus, patriæ proditor capite plexus. P. VIII. 456.
Bironius, Petrus, S. J. Miſſionarius zeloſiſſimus. P. XII. 243. 253.
Bironius Comes, Erneſt. eligitur in in Ducem Curlandiæ. P. X. 631. Capitulatio *ibid.* deponitur. 633. & a tutela Joannis Imp. dejectus, in carcerem ducitur. 707. exul revocatus Curlandiæ reſtituitur. 717.
Birotus Baro Guſtavum Adolphum Sueciæ regem ſclopi exploſione vix non interimit. P. IX. 322.
Biſgaja nova. P. XII. 284.
Biſnagar regnum. v. Narſingæ regnum.
Biſſius, Henr. Card. obit. P. X. 304.
Biterrenſia Concilia. Provinciale de abſtinentia ſabbatina. P. VI. 77. An. 1233. contra hæreticos. 21. Conciliabulum Arianorum. P. IV. 101.
Bitontina pugna. P. X. 299.
Bitus, Babyloniæ Epiſcopus. P. XII. 188.
Bituricenſia Concilia. An. 1031. Provinciale. P. V. 90. An. 1225 contra Raymundum Toloſanum. P. VI. 18. An. 1286 de cauſarum cognitionibus. 23. An. 1415 occaſione vectigalis a Carolo VI Clero Gallicano imperati 130. An. 1528 provinciale præſide Franciſco Turnonio Archiepiſcopo. P. VII. 555. An. 1584 pariter provinciale a Reginaldo de Beaulne Archiep. 597. conciliabulum an. 1438 pro Concilio Baſileenſi. P. VI. 135.
Bituricenſis Archiepiſcopatus dismembratus. P. XI. 351.
Bizarrus. v. Pizarrus.
Blackvelus, Georg. novum juramentum præſtat. P. IX. 208.
Blackus Anglus Trompium Belgam trino navali prælio vincit. P. IX. 153.
Blandrata, Georgius, Tranſylvaniam Arianiſmo inficit. P. IV. 133. P. VII. 303.
Blaquellus, regis Sueciæ medicus, capite plexus. P. X. 663.
S. *Blaſii* Monaſterium fundatum. P. VII. 335. Abbas S. R. I. Principis dignitate ornatus. P. X. 190.
Bleſenſia comitia ſub Henrico III pro religionis incolumitate. P. VII. 508. ſub eodem rege in pari cauſa. 517.
Bobadilla, Joſ. S. J. Miſſionarius in Philippinis. P. XII. 123.
Bobadilla, Nicolaus, S. J. a Carolo V ob dicta ſcriptaque contra Conſtitutionem *Interim* in Italiam remiſſus. P. III. 330.
Bobienſe Monaſterium exemptum. P. XI. 107. 108.
Bobolæ, Andr. S. J. cauſa beatif. P. XI. 483.
Bochus, Mauritaniæ Rex, Jugurtham Romanis prodit. P. XII. 201.
de *Bock*, Hieron. renunciatio in Epiſcopum Harlemenſem declaratur irrita. P. XI. 415. 417.
Boczius Caſſoviæ præfectus a Bethlemo captus. P. IX. 232.
Bodmannus, Rupertus, Princeps Campidon. obit. P. X. 67.

Boehm, Jac. Somniator. P. VIII. 449.
Boehmerus, Juſtus Henning. Cancell. Magdeburg. P. X. 675. obit. 679.
Boëmundus Apulus Bullionii comes in terram ſanctam. P. III. 156.
Bogislaus, dux Pomeraniæ ultimus ſuæ familiæ, obit. P. VIII. 216. 446.
Bogor, Bulgarorum Rex, ope imaginis converſus. P. IV. 262.
Boguslaus v. Bogislaus.
Bohamus comes rebellium in Hungaria ductor. P. IX. 267.
Bohemiæ ſtatus politicus. P. VII. 241. & ſeqq. Sub ducibus & regibus ex Primislai Agricolæ ſtirpe. 244. ab extincta Primislai ſtirpe uſque ad Huſſitas & Concilium Conſtantienſe. 252. a Concilio Conſtantienſi uſque ad Baſileenſe. 256. a Baſileenſi uſque ad Tridentinum. 259. a Tridentino uſque ad finem ſæculi decimi ſexti. 264. Bohemica corona tandem ſtabilem ſedem fixit in Domo Auſtriaca ad Ferdinandum I devoluta. 262. Bohemorum dynaſtarum zelus pro religione. 264. promulgatum Concilium Tridentinum. 267. uſus Calicis prohibitus. 268. bella domeſtica inter cognatos principes & cædes. 248. Bohemiæ regis immunitas, auri, argentique mineræ, 33. 34. primus Rex S. Wenceslaus. 246. Leo cum gemina cauda Bohemiæ inſignibus additus. 248. regius titulus in perpetuum & alia privilegia conceſſa. 249. item munus archipincernæ & electoralis dignitas. 252. *Status ſæculo XVII.* Sub ultimis Rudolphi II annis. Proteſtantes turbarum auctores. P. IX. 289. P. VIII. 88. Mathias in fratrem inſurgit. Proteſtantium inſolentia, Rudolphi conſtantia. P. IX. 290. Litteræ Majeſtatis conceſſæ. Proteſtantium furor. 291. Mathias deprecatur. Leopoldus Archid. in Bohemiam movet. Sectariorum rabies. 292. Mathiæ in fratrem ſævitia & Rudolphi obitus. 293. Mathias Rex. *ibid.* & ſq. Acatholici templum in alieno ſolo conſtruunt, quod Rex vetat. 294. ejus miniſtros ex arce præcipitant. Electi directores. Jeſuitæ expulſi. 295. arma corripiunt rebelles, Sileſii, Moravi & Luſatii ad defectionem tracti. 296. Mathiæ obitus, & Ferdinandi II coronatio. 297. Turriani furor. Mansfeldius a Bucquojo victus. Fridericus Palatinus Rex intruſus. 298. item P. VIII. 91, & ſeqq. Maximilianus Bav. Dux in Auſtriam & Bohemiam. P. VIII. 117. 120. P. IX. 298. Pugna Pragenſis. P. VIII. 123. P. IX. 299. fructus victoriæ. P. VIII. 125. Juramentum ab ordinibus præſtitum. 126. Reditus Maximiliani Bav. Ducis Monachium & gratulatio. 127. Miniſtelli exacti, & religio reducta. P. IX. 300. Quæſtio in rebelles habita. P. VIII. 135. Obſervatio de his diſſidiis, & bellorum cauſſis. 111. Bohemia poſt victoriam Lipſiacam ab Arnheimio hoſtiliter invaditur. 194. per Wallenſteinium recuperatur. 196. Wallenſteinii cædes. Pax Pragenſis.
Sue-

BOH

Sueci Bohemiam, Silefiam & Moraviam diripiunt. Brinna ſaluti fuit. Ferdinandus IV Rex coronatus. P. IX. 301. Praga minor a Suecis capta, & major a Cæſarianis ſtrenue defenſa uſque adPacemWeſtph. Religio refloreſcit. 302. *Status ſæculo XVIII.* Canonizatio S. Joannis Nepomuceni. P. X. 609. Boruſſus Sileſiam invadit. 610 Pugna ad Molvitium. Boji Gallique in Auſtriam & Bohem. irruunt. Pragam capiunt. Scena mutata. Maria Thereſia regina coronata. 611. Boruſſus redit in Bohemiam. *ibid.* Pragam capit, & amittit cum parte Sileſiæ. 612. ſed variis præliis victor, pacem Dresdenſem init. *ibid.* vid. etiam *Bellum Boruſſo-Auſtriacum.* Bohemiæ elector ſuffragii abſoluti jure gaudet, capta a Joſepho Imp. iin comitiis Imperii poſſeſſione. P. IX. 302. P. X. 36. Contentio de Voto Bohemico, mortuo Carolo VI ceſſare juſſo. 114. 115. quod in electione Franciſci I reſuſcitatur. 162.

Bohemiæ Status Eccleſiaſticus. Bohemi a Concilio Baſileenſi uſum Calicis petunt, & impetrant unacum Moravis. P. III. 240. P. VII. 265. Synodus Olomucenſis. 266. Rebellio & poſtulata Sectariorum. P. III. 245. 249. P. VII. 267. Synodus Olomucenſis ſecunda. 267. Conciliabula hæreticorum. 268. Transactio de bonis, hæreticis ereptis. P. XI. 320.

du *Bois* Archiepiſc. Cameracenſis. P. X. 363. primus Miniſter ſtatus Lud. XV. 365. Cardinalis. 409. obit. 365. 410. v. *Dubois.*

BOL

Boleslavia condita. P. VII. 247.

Boleslavienſes fratres. P. IX. 291.

Boleslaus I Bohemiæ dux impius. P. VII. 246.

Boleslaus II Bohemiæ dux pius, patris & aviæ vitia emendat. P. VII. 247.

Boleslaus III Bohemiæ dux a fratre excæcatur. P. VII. 247.

Boleslaus I Poloniæ Rex primus. P. V. 138.

Boleslaus II Poloniæ Rex. P. V. 138.

Boleslaus III Poloniæ Dux. P. V. 138.

Boleslaus V Poloniæ Dux. P. VI. 35.

Boleslaus Sileſiæ Dux. P. VI. 36.

Bolognetti, Marius Card. P. X. 319.

Bomeliana expeditio infauſta. P. VII. 711.

Bona Eccleſiaſtica empta a Turcis, aut conducta, vel uſurpata. P. XI. 458. capta in bello juſto, vel injuſto. *ibid.* empta a piratis. 459. diſparitas inter mobilia & immobilia. *ibid.*

Bonagratia pro Ludov. V Imp. ſcribit. P. XI. 195, 196.

S. *Bonaventura* obſtat, ne regula S. Franciſci relaxaretur. P. XI. 177. Cardinalis creatus obit in Concilio II Lugdunenſi. P. III. 207. ejus canonizatio. P. XI. 220.

Bonarſchii Amphitheatrum honoris. P. VIII. 476.

Boncampagnus Princeps Soranus & Plumbinenſis. P. X. 280.

Boncampagnus, Hugo, in Rom. Pont. ſub nomine Greg. XIII electus. P. XI. 265.

Boncampagnus, Jac. Card. obit. P. X. 294.
S. *Bonifacius I* Rom. Pont. P. XI. 71.
S. *Bonifacius II* Rom. Pont. P. XI. 97. Concilium Arauſicanum approbat. P. IV. 155.
S. *Bonifacius III* & IV Rom. Pont. P. XI. 105.
S. *Bonifacius V* Rom. Pont. P. XI. 106.
Bonifacius VI ſedem Pontificiam occupat & dejicitur. P. XI. 128.
Bonifacius VII ſedem Pontif. invadit. P. XI. 136. perit. 138.
Bonifacius VIII Rom. Pont. P. XI. 190. defenditur a Concilio Vienneſi contra Philippum Pulchrum Galliæ regem. P. III. 215.
Bonifacius IX Rom. Pont. P. III. 222. P. XI. 205.
Bonifacii Antipapæ. P. III. 142. 144.
S. *Bonifacius* Germaniæ Apoſtolus. P. IV. 270. P. VII. 737. P. XI. 112. 114. Sub quo Ratisbonenſe celebratur Concilium. P. IV. 271. item Liptinenſe. 272. & duo Moguntina. *ibid.* eligitur in Archiepiſcopum primum Moguntinum. *ibid.* P. VII. 13.
Bonifacius ſub Valentiniano III Imp. Africæ Præfectus evocat Vandalos. P. IV. 125. P. XI. 78.
Bonivetus a Werthio captus. P. VIII. 214.
Bonna expugnata. P. VIII. 426.
Bonnevalius comes, Alex. Comaclum occupat, inde diſſidium inter Papam & Cæſarem. P. X. 229. ejus ruina. 528. abjurat religionem Chriſtianam. 723. renuntiatur Ægypti præfectus. 726. obit. 729.
Bonnevalius comes, Cæſ. Phæb. obit. P. X. 378.
Bononienſis epiſcopatus in archiepiſcopatum erectus. P. XI. 136. 273. in Bononienſi Academia cathedra theologica inſtituta. 202. & Collegium Gregorianum erectum. 203.
Boronga, Carolus, S. J. Miſſionarius in Inſulis Marianis occiſus. P. XII. 125.
Borbonicæ Domus parens Robertus. P. VI. 16. Galliæ corona ad Domum Borbonicam devolvitur. P. VII. 521. Borboniorum factio in Gallia ſub Franciſco II contra Guiſios. 483. Borbonicæ Domus tractatus anſam dat bello inter Angliam & Hiſpaniam. P. X. 771.
Borbonius, Antonius, Dux Vindocin. nubit Joannæ Albretanæ. P. VII. 471.
Borbonius, Carolus, Card. a Fœderatis Catholicis Rex Galliæ ſalutatur. P. VII. 522. celebrat Concilium provinciale Rothomagi. 585. moritur. 524.
Borbonius, Carolus, Galliæ comeſtabilis. P. VII. 455. Inſubriæ præfectus. 457. tranſit ad Cæſarem. 458. expugnat Romam. P. III. 305. occumbit in ipſo aſſultu globo trajectus. 306.
Borde Oratorii ſacerd. liber de poteſtate eccleſiaſtica & temporali condemnatur. P. XI. 474.
Borgheſius, Ant. Card. crebatur. P. X. 281.

Borgheſius, Camillus, S. J. Rom. Pont. ſub Pauli V nomine. P. XI. 297.
Borgia, Alphonſus, in Pontif. electus, Calliſti III nomen aſſumit. P. XI. 214.
Borgia, Gaſpar, Card. Hiſpaniæ Miniſter, Urbano VIII parcitatem ſubſidiorum pro Cæſare velut exprobrat. P. XI. 320.
Borgia, Rodericus, Pontificius in Hiſpania legatus, dein Pontifex, Alexander VI dictus. P. VI. 147. P. XI 222.
Borgia Toletanus Archiepiſcopus creatur Card. P. X. 233. obit. 298.
Borneo Inſula. P. XII. 74.
Bornevillius a Montecuculo accipit militare imperium. P. VIII. 387. ad Holzhemium cum Turenio ancipiti morte pugnat. 388. in quæſtionem vocatus abſolvitur, & Hiſpanis copiis præficitur. 389.
Borrius Cæſareus bellidux. P. VIII. 223.
Borromæus, Carolus v. Carolus Borromæus.
Borromæus, Gilbertus, Card. obit. P. X. 311.
Boruſſiæ dux creatus Albertus Brandeburgicus Ord. Teutonici magiſter apoſtata. P. VII. 113. *Boruſſiæ ſtatus ſæculo XVII.* Inveſtitura Boruſſiæ a rege Poloniæ collata. P. IX. 333. Lu h rus cum Calvino permutatus. Dominium directum Boruſſiæ cum utili conſolidatum. Elbinga ad Boruſſum jure hypothecario. Fridericus Wilhelmus magnus actor ſui ſæculi Suecos in Balthicum propellit. 334. ſed omnia cogitur reſtituere. 335. Fridericus III ſuccedit. *ibid.* Elbinga reſtituta. 336. *Boruſſiæ ſtatus ſæculo XVIII.* Fridericus I Rex primus Boruſſiæ. Cur ſibi coronam impoſuerit. P. X. 4. 665. Rex ſalutatur a Cæſare & Proteſtantibus: reclamante Ordine Teutonico. 666. Colonienſem agrum invadit. Geldriam capit. Cauſa Novocomenſis. 667. Meurſia augetur. obit. Succedit Frid. Wilhelm. Pacem Ultraject. init cum Gallia Stetinum emit a Ruſſo. 668. Cauſa auriaca. 669. Cauſa Tecklenburgenſis. Diſſenſio cum Cæſare. Miſcet ſe cauſæ Thorunenſi. Accedit fœderi Hannoverano. 670. Cauſa Limpurgenſis. 671. Diviſio hæreditatis Auriacæ. 672. Cauſam Juliacenſem cum Palatino vult tranſigere. 673. obit. *ibid.* Succedit Fridericus II Heros invictiſſimus. Prima geſta in Sileſia. 674. Friſiam Orientalem occupat. Bellum inſtaurat, & cur. Angliæ reſpondet. 675. Rex ubique victor triumphat. Ordinem Proceſſus Judicialis reformat. 676. Novæ tricæ cum Auſtria ob ſponſionem pacis Dresd. ab Imperio procurandam. Arcana deteguntur. 677. de Montium Ducatu. Initium templi Catholici Berolini. Laus regis. 678. Codex Fridericianus introductus. 679. Embdena navigatio. Lis ob jus ſtapulæ. 680. aliquid de bello ultimo & Mechlenburgico Ducatu. 681. Boruſſiæ Rex propter Formulam conſenſus ad Cantones Helvet. Proteſtantes ſcribit, graviter conqueſtus. 558. 560. Pax cum Sue-

Suecis an. 1720 Holmiæ inita. 649. vid. etiam *Bellum Boruſſo-Auſtriacum. Brandeburgia.*
Borzivoius I, Bohemiæ dux, primus Chriſtianus. P. VII. 245.
Borzivoius II, Bohemiæ dux. P. VII. 248.
Bos. ſub bovis ſpecie, vario tamen nomine cultus Oſiris, Chami filius, P. XII. 191.
Boſo primus Rex Arelatenſis. P. IV. 301. P. V. 73. P. VII. 619.
Boſſu de Alſatia Archiep. Mechlin. creatus Card. P. X. 233.
Boſſuetus, Benign. Epiſc. Meldenſis, ſe Fenelonii doctrinæ de vita contemplativa opponit. P. VIII. 741. Janſeniſtarum crimen falſi in eum. P. X. 424.
Boſſuvii comes, Heninius, equitatui in Belgio a Philippo II præfectus. P. VII. 631. capitur a Fœderatis. 673.
Bothyanus rebellium in Hungaria ductor. P. X. 582.
Botskajus, Steph. Calviniſta, Tranſylvaniæ princeps. P. IV. 135. P. VII. 308. P. IX. 232.
de *Botta* Marchionis, legati Reginæ Hungariæ apud aulam Ruſſicam cauſſa. P. X. 710. 712.
Bouchet S. J. Miſſionarius in Madurenſi regno zeloſiſſimus ultra 20000 baptizat. P. XII. 115.
Bouchius, Melitenſium Magiſter, obit. P. X. 312.
Bovetus S. J. ſingulari apud Imp. Sinarum valet gratia. P. XII. 148. quam vix non perdit ob cautelam contra ſuperſtitiones. 152. jubetur ideo aula abſtinere. 153.
Bouffel S. J. Peckini. P. XII. 164.
Bouflerius, Franciæ Mareſchallus, Inſulas defendit, ab Eugenio & Marleburgo expugnatas. P. X. 517. Hollandos Exerenſi prælio profligat. 516. exercitum ſervatis ordinibus e pugna Malplaquetana educit. 518. in Germaniam ducit exercitum & Philippoburgum expugnat. P. VIII. 424. obit. P. X. 348.
Bovius, Carolus, Canones Apoſtolicos e Græco in latinum convertit. P. II. 65.
Bourzeus ſuam circa doctrinam Janſenii ſententiam retractat. P. VIII. 788. 816.
Brabantiæ vetuſtæ adumbratio. P. VII. 622. prætenditur a Caſſelenſi Landgravio. P. X. 193. Brabantini Nuntio apud Belgas, tanquam judici Ordinario & Vicario Apoſt. ſubjecti. P. XI. 292.
Bracarenſia Concilia. An. 563 & 572 contra Manichæos & Priſcillianiſtas. P. IV. 164. 206. item de diſciplina eccleſiaſtica. 225.
de *Braccamontio*, Gaſpar. P. IX. 149.
Brachianus Ducatus pro familia Urſinorum erectus. P. XI. 251.
Brachmanes ſacrorum in Malabaria antiſtites. P. XII. 78.
Bragantinus dux, Joannes, Luſitaniæ Rex proclamatur. P. IX. 106. 131.
Brandanfordienſe Concilium adverſus Edvinum. P. V. 27.
Brandeburgia ad Domum Zolleranam. P. III. 226. P. VI. 108. Brandeburgicæ Domus electoralis jus in ditio-

BRA

ditiones Juliacenſes, Clivenſes &c. P. VIII. 27. 29. elector cum Sueco fœdus init. 191. ejus compenſatio in Pace Weſtph. 296. Fœdus cum Gallia poſt Argentinam captam. 414. diſſuadet bellum. 415. tres Sileſiæ principatus poſtulat, & obtinet Schwibuſſienſem agrum. 417. ad querelas Lud. XIV. reſpondet. 653. 657. v. *Boruſſia*.

Brandenburgenſis Epiſcopatus fundatur. P. V. 9. profanatur. P. VIII. 170.

Brandolinus Valdemarinus Abbas a Venetis incarceratur. P. XI. 298.

Braſilia ab Alvaro Caprali occupatur. P. VII. 823. P. XII. 227. quam Hollandi invadunt, & certis cum conditionibus Luſitanis cedunt. P. IX. 132. Braſiliæ brevis deſcriptio. P. XII. 271. Religionis introductio. 272. Calviniſtarum furor. 276.

de *Brebeuf*, Joan. S. J. primus Huronum Apoſtolus, & pro fide Chriſti martyr. P. XII. 288. 290.

Breda ab Altapennio capitur. P. VII. 702. & a Batavis. P. IX. 139. Bredanus Baronatus. 147.

Brederodius, Henricus, e Bataviæ comitibus equitatui in Belgio præfectus. P. VII. 631. conſpirationis inter nobiles initæ anteſignanus libellum Gubernatrici offert. 649. & conjuratos lauto convivio excipit. 650. inſolentiæ patratæ. 651. Novum libellum querimoniis plenum ad gubernatricem mittit, & reſponſo nimium ingrato accepto exercitum Geuſiorum Vianam traducit. 655. centuriam equitum amittere, quam fidelitatem de novo regi jurare maluit. 656. interitus. 657.

BRE

Breidenbachius cæſus. P. X. 767.

Brema libertatem ſuam defendit contra Suecos. P. VIII. 376.

Bremenſis Ducatus ad Danum. P. X. 641. & Hannoveranum. 642. 649. qui inveſtituram obtinet. 90.

Bremenſis Epiſcopatus erectus. P. IV. 271. primus Epiſcopus Willetradus. 273. unitur Hamburgenſi. 299. P. XI. 122. fit ſuffraganeus Colonienſi, cum aliquo Hamburgenſis jure. 127. iterum eximitur. 130. Bremenſis Archiepiſcopi ſuffraganei. 168. profanatur a Proteſtantibus. P. VIII. 170. & in Pace Weſtph. Suecis ceditur. 296.

Bremgarta accedit ad fœdus Helveticum. P. VII. 328.

Brennerus in Auſtria a Colalto clade afficitur. P. VIII. 130. & ſeq.

Brentius, Joan. ex Proteſtantibus Theologus in colloquio Ratisbonenſi. P. III. 322.

Breſſanus, Sebaſt. S. J. Miſſionarius in Canada, ab Iroquæis crudeliter habitus, liberatur ab Hollandis. P. XII. 289.

Bretislaus I, Bohemiæ dux, Achilles dictus. P. VII. 247.

Bretislaus II Bohemiæ dux. P. VII. 248.

Brevedente, Carolus, S. J. in itinere in Abyſſiniam moritur. P. XII. 221.

Breviarium Romanum a Pio V editum omnibus præcipitur. P. XI. 260. in linguam gallicam tranſlatum prohibetur. P. VIII. 636. Benedictinum

num novum approbatur. P. XI. 314.
Breunerus Cæſar. bellidux in pugna Pragenſi. P. VIII. 123. capitur. 124.
Breunerus Tribunus Cæſar. in pugna ad Petrivarad. cadit. P. X. 589.
Briegæ dux ultimus, Georgius Wilhelm. obit. P. VIII. 446. Principatus a Brandeburgo poſtulatur. 417.
Brietii, Philippi, criſis in Concordata Galliæ nimis acerba. P. III. 288.
Brigantium a Suecis ſolo æquatum. P. VIII. 233.
S. *Brigittæ* canonizatio. P. XI. 206.
Brigodus, Arnold. Joſ. Queſnelli ſocius, capitur Bruxellis: doloſa ejus converſio. P. X. 384.
Brila a Geuſiis capitur. P. VII. 671.
Briſacum expugnatur a Vinarienſi. P. VIII. 217. & a Tallardo. P. X. 25.
Britannia ab Anglis, gente Saxonica, occupatur. P. XI. 79.
Brithricus Weſt - Saxiæ tyrannus. P. IV. 250.
Britiniaca Pax inter Anglos & Gallos. P. VI. 74.
Ven. de *Brito*, Joannes, in odium fidei occiſus, beneficiis clarus. P. XII. 109. 115.
Brito, Philippus, Luſitanus Cananorenſem arcem ſtrenue defendit. P. XII. 85. claſſem in Indias adducit, ingenti balæna curſum unius navis ſiſtente. 89. Arracanum regem vincit. 117.
Brixienſis Epiſcopatus deſcriptio. P. VII. 371.
Brixinenſe conciliabulum Gregorium VII deponit. P. V. 86.
Brocardus S. J. frater inſignis artifex, ob cautelam contra ſuperſtitiones apud Sinarum Imp. offenſam incurrit. P. XII. 152.
Broglio Dux e Praga evadit in Saxoniam, & cum Mallebæo ſe conjungit. P. X. 135.
Broglio Dux fœderatos ad Bergam cædit. P. X. 761. & Hannoveranos ad Grymbergam. 767. pugna ad Fillingshuſium. 768. revocatur. 773.
Bronienſis Abbatia in comitatu Namurcenſi confirmata. P. XI. 132.
Brounius comes v. Brunius.
Brüblenſis familia dignitate comitum S. R. I. aucta. P. X. 108.
Brugenſe Collegium S. J. erectum. P. XI. 276.
Brugenſis Epiſcopatus erectus. P. XI. 249. 250.
Brulardus Sillerius, Franciæ Ratisbonæ Orator, de bello Mantuano finiendo cum Cæſare tranſigit. P. VIII. 185. Regni Galliæ Cancellarius, dejicitur. 493. 497. obit. 570.
Brun, Ant. ſupremi Conſilii Flandrici aſſeſſor. P. IX. 149. 152. Hiſpaniæ legatus ad P. W. P. VIII. 238.
Bruna Torſtenſonio curſum victoriarum ſiſtit. P. VIII. 231. Brunovienſes abutuntur literis Majeſtatis. 88.
Brunechildis Galliæ furia. P. IV. 184. 202.

S. *Bru*

Bruno, Carthuſianorum fundator. P. XI. 154. ejus Feſtum inſtitutum. 309.
Bruno Argentin. Epiſcopatum reſignat. P. V. 137.
Brunius comes, Maxim. Ulyſſes, Tranſylvaniæ gubernator. P. X. 607. Auſtriacus belli Imperator. 734. cum *Boruſſis* ad Loboſicium pugnam committit. 735. vulneratur in pugna Pragenſi. 738. obit. 739.
Brunsvicenſis dux, Chriſt. v. Chriſtianus.
Brunsvicenſibus ceſſa in P. W. P. VIII. 297.
Bruſelli ſenatoris in carcerem abductio Pariſiis tumultum excitat. P. VIII. 636. pellitur Pariſiis. 638.
Bruſſius Scotus Anglos profligat. P. VII. 890.
Bubna comes gratia Reginæ excidit. P. X. 611.
Bucentaurus Venetorum navis Prætoria. P. X. 280.
Bucerus, Mart. Dominicanus, Apoſtata, ex Zwingliano Lutheranus. P. III. 310. intereſt diſputationi Ratisbonenſi. 312. 322. pervertit Hermannum Archiepiſcopum Colonienſem. 313. obit. P. VII. 357.
Bucharelli, S. J. Miſſionarius in odium fidei occiditur. P. XII. 128. 130.
Bucheimius comes Ragozio in Hungaria ſtrenue reſiſtit. P. IX. 237.
Buchenani & Knoxii Hibernorum hæreticorum effigies, & furor. P. VII. 898.
Bucherius libellum, quem edidit, falſo Jeſuitis attribuit. P. VIII. 467.
Buchingamus Dux atheus obit, & ſibi epitaphium ſcribit. P. X. 499.
Buckingamus Dux interimitur. P. IX. 212. 213.
Bucquojus comes, Carolus Longovall. Catholicorum Dux contra ſeditioſos Bohemos. P. VIII. 89. P. IX. 296. Mansfeldium ad internecionem cædit. P. VIII. 92. P. IX. 298. diſſuadet Max. Bav. duci expeditionem in Bohemiam. P. VIII. 120. vulneratur. 122. Moraviam poſt pugnam Pragenſem ad obſequium Cæſaris reducit. 128. cadit ad Neoſolium. P. IX. 233.
Buda a Cæſareis incaſſum oppugnata. P. IX. 272. expugnatur. 274.
Budenſia Concilia. An. 1279. præſide Legato Pontificio. P. VI. 12. 71. Budenſis conventus an. 1486. celebrati ſanctiones. P. VII. 284.
Budenbrockius Suecicus bellidux capite plexus. P. X. 658.
Budianus in Auſtria a Colalto clade affectus. P. VIII. 130 & ſq.
Buenos-Ayres, urbs in Paraquaria. P. XII. 244.
Bouffierus S. J. ab Archiep. Rothomag. in exilium miſſus. P. VIII. 735.
Bugenhagius, Joan. v. Pomeranus.
Buglius, Lud. S. J. Miſſionarius in Sinis falſo accuſatus conjicitur in vincula. P. XII. 145. condemnato ad mortem indicitur exilium. 146. retinetur ab Imperatore. 147.
Buhyus Carm. ſcribit contra authoritatem Papæ. P. VIII. 705.
Bulgaria, antea Myſia dicta. P. XI. 110. Bulgari converſi. P. IV. 262.

ad quem Patriarchatum pertineat Bulgaria? P. III. 127.
Bulla Aurea. P. VII. 3. Qualis debeat eſſe conductio Electorum. *ibid.* Obſervatio. 4. de electione Rom. Regis. 5. an eligi poſſit Imperator Acatholicus? 7. an exterus? 10. videatur Diſſertatio de Bulla aurea. 1.
Bulla Cœnæ breviſſima ſyncope relata. P. XI. 384.
Bullæ Cruciatæ. P. III. 156.
Bulla Unigenitus a Parlamento Pariſienſi Regiſtro inſerta. P. X. 363. v. *Unigenitus.*
Bullimbrockius Vice-Comes favet Gallis. P. X. 447. ex Anglia in Galliam fugit. 493.
Bullingenius Colonienſis ad pacem Riſvicenſem legatus. P. VIII. 443.
Bullingerus, Henricus, Zwinglii ſucceſſor. P. VII. 357.
Bullionii Ducatus. P. VIII. 438. ab Eccleſia Leodienſi emptus. P. X. 521.
Bullionius, Godef. Romam capit. P. III. 133. ejus expeditio in terram ſanctam. 156.
Bullionius, Henr. Hugonotorum dux. P. VIII. 484. patriæ proditionem adornat. 456.
Bullionius Princeps Turenius Card. gratia regis excidit & obit. P. X. 230. 333.
Bungenſis regis in Japonia, Franciſci in Baptiſmo cognominati, converſio & conſtantia. P. XII. 172. mittit Romam legatum. 173.
Buquingamus, Anglicæ claſſis præfe ctus, profligatur a Toraſio & Schombergo. P. VIII. 581.
S. Burchardus Germaniæ Apoſtolus P. IV. 270. cui Herbipolenſis Epiſcopatus committitur. 272.
Burchardus Epiſc. Wormatienſis, Canonum collector. P. XI. 141.
Burchardus, primus Sueviæ dux. P. V. 6. 7.
Burdegalenſia Concilia An. 385. contra Priſcillianum. P. IV. 163. An. 1080 contra Berengarium hæreticum. P. V. 94. An. 1238, de Immunitate Eccleſiaſtica &c. P. VI. 22. An. 1583 præſide Antonio Lanſaco Archiep. P. VII. 594. Concilium provinciale An. 1624 celebratum. P. VIII. 764.
Burdi, Hieron. Card. P. X. 319.
Burdinus, Mauritius, Antipapa, Gelaſio II oppoſitus. P. III. 133. 145. P. XI. 158.
Bureburgenſis Epiſcopatus erectus. P. XI. 114.
Burganius, Joſ. Archiep. Camerac. P. IX. 149. 152.
Burgenſe Concilium Sæc. XI celebratum de ritibus Eccleſiæ. P. V. 113.
Bürgeſer, Leodegarius, in Principem S. Gallenſem electus. P. IX. 203.
Burghuſianum Collegium S. J. erectum. P. VIII. 312.
Burgundici regni initia. P. IV. 198. P. XI. 74. 81. diviſio. P. VII. 619. 620. ad Galliam. 628. Burgundicorum ducum lineæ. 626. Burgundicum bellum. 44. An Cæſari & Imperio fas ſit, Burgundico

BUS

Circulo contra Gallos ſuccurrere. P. IX. 188.

uſcaducenſis Epiſcopatus erectus. P. XI. 249. 250.

ſſi, Henricus, Epiſc. Meldenſis, ſtrenuus Bullæ Unigenitus propugnator, creatur Card. P. X. 231.

ſſius, Joan. Bapt. Card. obit. P. X. 278.

tlerus tribunus interficit conjurationis Wallenſteinianæ reos. P. VIII. 208.

tlerus, Georg. Ormondi dux, Anglorum ductor. P. X. 448. 489. exul. 493.

trio, Antonius de, Juriſconſultus ad tollendum ſchiſma dubiorum Pontificum legatus. P. III. 222.

tterlin Moſcorum Dux. P. X. 769.

yſſius, Senator Batavus, in Congreſſu Gertrudenbergenſi interlocutor. P. X. 144.

zomi, Franc. S. J. primus ſalutis ſignum in Cochinchinam infert. P. XII. 127.

rſa, arx Carthagini adjecta. P. XII. 194.

ovius, Abrahamus. P. XI. 195.

C.

bades Perſiæ Rex turpis. P. XII. 29.

bæus ductor Cæſareus. P. VIII. 223.

aſſius, Franc. Martyr. P. XII. 215.

bilonenſia Concilia. Sub Guntramo. P. IV. 197. Sub Clodovæo II pro fide Nicæna. 222. Sub Carolo M. an. 813. celebratum. 326.

bilonenſis Monaſterii fundatio. P. IV. 197.

CAC

Cacique vocatur barbarorum in Paraquaria Præſes. P. XII. 244. & Prætor in Florida. 285.

Cadalous Parmenſis Epiſc. ſub nomine Honorii II ab Henrico IV contra Nicolaum II intruſus, a conciliabulo Baſileenſi confirmatus, ab Eccleſia damnatus Romam ingreditur armatus, ſed victus miſere perit. P. III. 145. P. V. 82. 111. P. XI. 148.

Cadomenſis Synodus Henrici II Angliæ regis filios, in patrem impios, damnat. P. V. 158.

Cadſandia urbs, Batavis ceſſa. P. IX. 147.

Cadurcenſis Academia erecta & confirmata. P. XI. 195.

Cæcilianus Carthaginenſis Epiſc. a Donatiſtis accuſatus & damnatus, Romæ abſolvitur. P. IV. 73. an Conſtantinus M. in cauſa Cæciliani judicis partes jure aſſumpſerit? 78. an ex eadem cauſſa probetur *jus appellandi* a Pontificis ſententia ad Concilium? 85.

S. *Cæleſtinus I* Rom. Pont. contra Neſtorium Romæ cogit Concilium, idque ut faciat S. Cyrillus in Oriente, mandat, eique vices ſuas demandat. P. III. 52. P. XI. 75.

Cæleſtinus II Rom. Pont. ejusque Conſtitutiones. P. XI. 162.

Cæleſtinus III Rom. Pont. urget quintam expeditionem ſacram. P. III. 159. coronat Romæ Henricum VI Imp. P. VI. 179. ejus Conſtitutiones. P. XI. 169.

Cæleſtinus IV Rom. Pont. P. III. 181. P. XI. 178.

Cæleſtinus V Rom. Pont. P. XI. 189. in album Sanctorum relatus. *ibid.* 194.
Cæleſtinorum ordo erectus & approbatus. P. XI. 189. ſub protectionem Sedis Apoſt. receptus. 192.
Cæleſtius, præcipuus Pelagii ſectator, damnatur. P. IV. 150. 151. P. XI. 71. 75.
Cælibatus clericorum. vid. Diſſert. P. V. 30. & Concil. general. Chalcedonenſe. P. III. 62. Lateranenſe. 138. Senonenſe. P. VII. 566. Neo-Cæſarenſe. P. IV. 139. Gangrenſe. 140. Carthaginenſia. 142. 145. Theſis Janſeniſtica, & Anti-Theſis S. Auguſtini de cælibatus & matrimoni æqualitate. P. VIII. 949.
Cæſar. v. Imperator. Cæſarei militis miſera facies ingruente bello Suecico. P. VIII. 182. & poſt Lipſiacam cladem. 194.
Cæſarauguſtana Concilia. An. 381 contra Priſcillianiſtas. P. IV. 147. 162. An. 592 contra Arianos. 209. Sæculo VII de diſciplina monaſtica. 225. An. 1318 celebratum a Petro de Luna de erectione hujus Epiſcopatus. P. VI. 87.
Cæſarauguſtanus Epiſcopatus erectus. P. XI. 194.
Cæſarea urbs condita. P. XI. 9. P. XII 23. lapidum hodie acervus. 60.
Cæſarea Philippi, ignobilis hodie vicus. P. XII. 59.
Cæſareenſe Monaſterium fundatum. P. VII. 337.
Cæſarinus, Julianus, Card. Concilii Baſileenſis Præſes. P. III. 239. P. XI. 210. 215. Concilii Florentini Legatus ſalutat Græcos Veneti 259. diſputat cum Græcis. 26 item 128. bellum Uladislao I Hungariæ regi contra Turcas in liciter perſuadet. P. VII. 276.
Cæſarius Arelatenſis præſidet Conc lio Arauſicano II contra Semip lagianos. P. IV. 153. 154. ite Valentino. 156. congregat Conc lium Agathenſe. 186. præſidet Ar latenſi IV & Vaſenſi. 191. Reg las Monaſticas ſcribit. P. XI. 102.
Caffa, urbs. P. XII. 61.
Cafreria, Africæ pars. P. XII. 20 Introductio religionis. 213. 21 Ejus littora, ſeu Promontoriu Bonæ Spei prope emenſus eſt Di zius. 78.
Cajetani Card. colloquium cum Lu thero. P. III. 298. v. Thomas d Vio.
Cajetani Thienæi beatificatio. P. X 318. & canonizatio. 358.
Caillii error de Euchariſtia. P. VII 747.
Caimacanus Vezirius. P. IX. 281.
Caimales Malabariæ dynaſtæ. P. XII. 78.
Cairum, Princeps Ægypti civitas. P. XII. 192. olim Memphis. *ibid.*
Cairum Indicum. P. XII. 72.
S. Cajus Rom. Pont. P. XI. 37.
Cajus Presbyter. P. XI. 40.
Calæcas, Manuel, Græcorum doctiſſimus contra Græcorum errores ſcribit. P. III. 256.
Calaſanctius v. Joſephus Calaſanctius.
Calatravenſis ordinis initia. P. V. 155. equites matrimonium contrahere poſſunt. P. XI. 239. & habent teſtandi facultatem. 266.

CAL

Calcagnini, Carolus, Card. P. X. 319.
Calcutenſe Concilium in Anglia an. 787 celebratum. P. IV. 285.
Caldanus, Tartarorum Occidentalium Rex, graviſſimum Sinis bellum infert. P. XII. 161.
Calderonius, Rob. aulæ miniſter punitus. P. IX. 103.
Calecuti regnum. P. XII. 73. cujus litora primus Gamma attingit. 78. quem Zamorinus cum honore excipit, ſed dein ei inſidias ſtruit. 79. Capralis vero injurias, ſibi illatas, egregie ulciſcitur. 80. Zamorinus a Vaſco Gamma navali prælio vincitur. 82. Trimumparam, Luſitanorum amicum, bello aggreditur. *ibid.* ſed ad petendam pacem fuit coactus. 83. iterum Trimumparam invadens vincitur. *ibid.* 84. 85. 86. concedit tandem Luſitanis locum, arcem conſtruendi. 87.
Calenbergenſis pugna inter Cæſareos & Danos. P. VIII. 156.
Calendarium a Gregorio XIII reformatum. P. XI 271. a Clavio S. J. perfectum. 293. Proteſtantes non recipiunt, licet utilitatem ejusdem vident. P. VIII. 324. acceptatur in Helvetia. P. IX. 203. & in Anglia. P. X. 511.
Calendio Antioch. Patriarcha. P. XI. 90.
Caletum Anglis ereptum. P. VII. 479.
Calicis uſus a Bohemis impetratus. P. III. 247. ſecundum compactata Concilii Baſileenſis. P. VII. 265. uſum calicis petentes a Concil. Tridentino remiſſi ad Pontificem. P. III. 346. Calicis conſecratio ſine vino nunquam Norvegis conceſſa. P. XI. 222.

CAL

California Inſula. P. XII. 229. Introductio Chriſtianæ religionis. 293.
Caligula, Cajus, Imp. P. XI. 2.
Caliphatum in Arabia & Perſia regnum. P. XII. 30. in Ægypto. 192.
Caliſchienſe Concilium Gregorii IX. decretales promulgat. P. VI 166.
Callæcus ab Emmanuele, Luſitaniæ rege, Caprali ſubſidio miſſus. P. XII. 80. Inſulas Concept. B. V. M. & S. Helenæ detegit. 81.
Callegus de Vera, Barnabas, aſſerit, quod unus Doctor opinionem probabilem reddere poſſit. P. X. 781. tuetur Probabiliſmum. 784.
Callierius Galliæ ad pacem Riſvicenſem legatus, cum Batavis de pace tractat. P. VIII. 434. 435. 443.
S. Calliſtus I. Rom. Pont. P. XI. 27.
Calliſtus II Rom. Pont. pacem Eccleſiæ cum Henrico V inſtaurat. P. III. 134. P. V. 130. ejus Conſtitutiones. P. XI. 159.
Calliſtus III Rom. Pont. Joannam Darc, Galliæ liberatricem a veneficio abſolvit. P. VI. 122. ejus Conſtitutiones. P. XI. 214.
Calliſtus III Antipapa, antea Joannes Abbas Strumenſis. P. III. 150. P. XI. 165.
Calmukii. v. Kalmukii.
Calvinus. Ejusdem juventus, inſtitutiones, doctrina impia, Galliæ & Braſiliæ illata. P. VII. 485. Reformator ſc. Genevæ 544. 545. Synodus Hortenſis. Miſſionarii. 545. Calvini Evangelium quomodo Galliæ illatum. 541. per combuſtionem *Serveti* ab Arianiſmi ſuſpicione ſe purgat. P. IV. 133. mors. P. VII. 492.

Calviniſtarum cauſa Aquisgranenſis. P. VII 183. Furor in Senatum & Eccleſiaſticos. *ibid.* & ſq. impietas in religionem, templa, Sacerdotes. 499. in omnes Catholicos, in ſanctos & ſepulchra. 500. proditores patriæ, & in regem ſuum rebelles. 501. eorum Martyrologium. 543. famoſi libelli. *ibid.* Reformatio & purgatio Calviniana. 545. dulce melos. 547. Quomodo ad pervertendam juventutem in ſcholas irrepſerint? 548. Calviniſtas inter & Mahometanos parallela. 313. Illorum in Belgio & Hugonottorum in Gallia mutua colluſio. 653. Tumultus Antwerpienſis. 694. Calviniſtarum cauſa in negotio componendæ Pacis Weſtphal. diſcuſſa. P. VIII. 254. Calviniſtarum in Gallia conciliabula. 458. comitia. 483. ſeditio. 484. inſolentia. 494 & ſqq. Quas turbas in Gallia excitaverint, recenſetur breviter. 535. jubentur, bona in Bearnia Eccleſiis erepta reſtituere. Eorum poſtulata. 535. Diſſertatio de eorum cauſſis bellandi. 537 & ſqq. Perfidia. 560. extorquent pacem. *ibid.* & ſqq. 565. tumultus varii. 567 & ſq. nova rebellio 571. pacem petunt & obtinent. 572. Miſſionem Canadenſem diſturbant. 577. Charentonienſis ſynodus fruſtra conatur unionem cum Lutheranis cudere. 589. Publicantur contra eos edicta regia. 677. 681. fruſtra per clerum ad converſionem adhortantur. 706. expelluntur e Gallia. 708. novo edicto poſt pacem Risvicenſem proſcribuntur. 740. Eorum ſanguinolentia in Rhætia. P. IX. 101. monumentum æternum in Anglia. 217. ſynodus Deninghenſis a fœminis diſſoluta. 218. molimina contra regem ſuum. 227. Rebellio in Hungaria. 248. 264. obtenta a Cæſare venia. 265. in apertum bellum erumpunt. 267. Rebellio in Occitania. P. X. 337. inſolentia in Griſonia. 565. fraudes, ut Eccleſiam Græcam ſectæ ſuæ conciliarent. P. IX. 347. quæ tamen eorum doctrinam rejecit. *ibid.* Concilia contra eos in Oriente celebrata. 348 & ſq. Calviniſtarum effigies. 357. & furor in Braſilia. P. XII. 276.

Calumniæ ſunt ſelectiora in oppugnando Probabiliſmo arma. P. X. 794.

Camaldulenſis Congregationis Abbatiæ quædam & Monaſteria ſuppreſſa. P. XI. 268.

Camargo, Ignatius, S. J. aſſerit, quod unus Doctor opinionem probabilem reddere poſſit. P. X. 782. eſt Anti-Probabiliſta. 804.

Cambayæ regnum, & religionis introductio. P. XII. 128. Cambaya, urbs ampliſſima, Cairum Indicum dicta. 72.

Cambodiæ regnum, & religionis introductio. P. XII. 117.

Cambyſes Perſarum Monarcha, P. XII. 4.

Camenecum ad Polonos. P. IX. 287. ad Turcas. 316.

Camera Apoſt. a Pio IV. reformata. P. XI. 254.

CAM

Camera Imperialis a Maximiliano I fundata. P. VII. 47. 48. in Pace Weſtphal. ordinata. P. VIII. 292. 293. Aſſeſſorum ſuſtentatio & ſalaria. 326. præſentatio. 327. De reformatione proceſſus judicialis in caſu ſimplicis querelæ. 328. de appellationibus &c. 330 de iisdem minuendis ordinationes. 333. de reviſione. 334. de modo referendi. 336. de executione aliisque ad Cameram pertinentibus. 337. Schema Aſſeſſorum Catholicorum. 339. Auguſtanæ Confeſſioni addictorum. 293. de debitoribus obæratis. 339. de deputatione, matricula, præcedentia. 343. Cameræ erectio Cæſari non adimit jurisdictionem. 9. 11. nec executionem ſententiæ. 19. Camera augmentum Aſſeſſorum & ſalariorum petit. P. X. 51.

Cameracenſia Concilia. Sub Maximil. a Bergis Archiep. an. 1565. celebratum. P. VII. 738. An. 1586 præſidibus Nuntio Apoſt. & Barlamontio Archiep. 749.

Cameracenſis Archiep. erectus. P. XI. 249.

Cameracenſis Congreſſus indictus. P. X 463. cœptus. 464. contentioſus. 528. Cameracenſe fœdus contra Venetos. P. VII. 54. 451. Pax indignantibus Venetis. 462. 481.

Camerarius, Joach. in Auſtriam accitus. P. VII. 177.

Camertes, Paulus, a S. Ignatio inter primos in Indias miſſus. P. XII. 92. a S. Xaverio Indicæ Societati Præpoſitus. 170. & in Mozambico relictus. 214.

CAM

B. *Camilli de Lellis* corpus in decentiorem locum translatum. P. XI. 408. ejusdem canonizatio. 438.

Caminenſis Epiſcopatus in P. W. ad Domum Brandeburgicam tranſit. P. VIII. 170. 297.

Campanarum benedictio. P. XI. 136. item ex Conc. Mediolan. P. VII. 406. campanæ Eccleſiæ Cath. ſonus ne cuidam Perſæ eſſet gravis, rex Perſiæ fecit. P. XII. 188.

Campanus Lutheri diſcipulus Arianus. P. IV. 133.

Campegius Card. urget edictum Wormatienſe. P. III. 303.

Campianus, Edmundus, S. J. venit in Angliam. Ejusdem ad Senatum regium litteræ. Ab Elioto apoſtata proditus, publice miniſtellos confutat. Examen, martyrium, Libellus de decem rationibus. P. VII. 863 & ſeq.

Campidonenſe Monaſterium conditum. P. VII. 334. Campidunum a Max. I Bav. electore vi captum. P. VIII. 206. S. R. I. Princ. & Abbatibus conceſſa facultas, miniſtrandi Sacram. Confirmationis. P. XI. 448. & conſecrandi Eccleſias. 482.

Campſon, Ægypti, Syriæ, & Arabiæ Rex, Alexandro VI Rom. Pont. deletionem ſacri in Paleſtina ſepulchri minitatur, ſi Luſitani ex India non diſcedant. P. XII. 84.

Campus ſanctus. Pugna ad illum. P. X. 318.

Cana Galilææ. P. XII. 62.

Canada ſeu Nova Francia inventa & introducta religio. P. XII. 228. 229. 287. ab Anglis occupata. P. X. 774. Canadenſis Miſſio S. J. a Calviniſtis diſturbata. P. VIII. 577. Canada fluvius, hodie S. Laurentii dictus. P. XII. 228.

Canalis per mediam Franciam ductus. P. VIII. 649.

Cananoranum regnum. P. XII. 73.

Canariæ Inſulæ, ſeu Fortunatæ. P. XII. 203. 214.

Cancellariæ Apoſt. regulæ. P. X. 309.

Cancellus, Lud. O. Præd. Miſſionarius in Floridam miſſus occiditur. P. XII. 286.

Candia a Turcis expugnata. P. IX. 94. 344. P. XI. 346.

Caniſia a Turcis occupatur. P. VII. 295. recuperatur a Cæſareis. P. IX. 279.

Cannenſis Hannibalis victoria. P. XII. 196.

Canonicæ Diſtributiones. v. Diſtributiones.

Canonici. Ordinationes Conc. Trid. circa illos. P. III. 349. Auguſtani. P. VII. 206. varii caſus ab Epiſcopo Egitanienſi propoſiti reſolvuntur. P. XI. 293.

Canonici Regulares S. Aug. in unam Congreg. uniuntur. P. XI. 209. veniunt in Helvetiam. P. VII. 337. Canonici Regulares Lateranenſes non obtineant beneficia ſæcularia ſine Indulto Apoſt. P. XI. 430. Præmonſtratenſibus conceſſa facultas, aſſequendi & retinendi quascunque Parochiales &c. 453.

Canonizatio. Conſtit. Bened. XIV de teſtibus de auditu. P. XI. 482.

Cantabria nova. P. XII. 284.

Cantacuzenus Princeps, Conſtantinus, datur in cuſtodiam. P. X. 188.

Cantii reges. P. IV. 248.

de *Canto*, Sebaſt. martyr. P. XII. 215.

Cantova, Ant. S. J. Miſſionarius primus in Inſulas Carolinas pervenit. P. XII. 123.

Cantuarienſis Archiep. Primas Angliæ. P. XI. 107. 118. 127. Cantuarienſia Concilia. Sub S. Auguſtino Archiep. P. IV. 251. Sub Laurentio. *ibid.* An. 1399. ob clerum oppreſſum. P. VI. 82.

Cantus profani & moduli muſici in Eccleſiis prohibiti. P. XI. 339.

Canus, Jacobus, Joannis II Luſitaniæ regis legatus ad regem Congi. P. XII. 77. per Congi, Loangæ, & Angolæ littora vexillum crucis provehit. 208.

Canus, Melch. O. Præd. aſſerit, quod unus Doctor opinionem probabilem reddere poſſit. P. X. 781.

Canuſiani Congreſſus Greg. VII cum Henrico IV relatio. P. XI. 151.

Canutus M. Daniæ Rex ſanctus, Angliæ legiſlator. P. V. 95. P. VI. 39. P. IX. 329.

Canutus, Canuti M. filius degener, Daniæ Rex. P. V. 96. P. VI. 40.

S. *Canutus* Daniæ Rex. P. VI. 40.

Cap Breton (Caput Britonum) ab Anglis captum. P. X. 509.

Capellenſis pugna & Catholicorum victoria, cadente ipſo Zwinglio. P. VII. 354.

CAP

Capevillius pirata truculentus. P. XII. 276.
Capharnaum, urbs olim famoſa. P. XII. 62.
Capiſtranus, Joan. perniicioſam doctrinam habuiſſe a Janſeniſtis culpatur. P. X. 427. Ejus laus. P. VII. 279. v. Joannes Capiſtranus.
Capitis mortui Ordo equeſtris erectus. P. VIII. 448.
Capitis viridis Inſulæ. P. XII. 203.
Capitolinus, Julius, hiſtor. P. XI. 40.
Capitula Canonicorum. Ordinationes Conc. Mediolan. P. VII. 401. 412. 435.
Capitula tria famoſa *Theodori*, *Theodoreti*, & *Ibæ*, cauſa ingentium ultra duo ſæcula turbarum. P. III. 68. damnata. 73. Criſis circa controverſiam de iisdem. 75. orti ex iisdem ſchiſmatis continuatio etiam poſt quintam ſynodum. 78. Epiſtola S. Gregorii de iisdem 80. Concilia particularia ſuper iis habita. P. IV. 181.
Capitulare Mediolanenſe cum Rhœtis renovatum. P. X. 565.
Capitularia Caroli M. P. IV. 276.
Capitulatio prima Cæſarea. P. VII. 72. 74.
Caplirus Bohemorum dux in pugna Pragenſi. P. VIII. 124.
Capralis, Petrus Alvarus, ab Emanuele, Luſitaniæ rege, cum claſſe in Indiam miſſus. P. XII. 79. claſſe a tempeſtate disjecta, Braſiliam offendit. 80. 271. P. VII. 823. collecta dein ad Mozambicum claſſe, & amicitia cum Abrahemo nequicquam tentata, ac injuriis a plebe in Calecuti regno acceptis egregie ultis, a Cocini rege amiciſſime excipitur, mercibusque onuſtus in Luſitaniam redit. P. XII. 80.
Caprara Cæſareus equitum tribunus. P. VIII. 384. de induciis producendis cum Turcis tractat. P. IX. 270. recipit Caſſoviam. 273. capit Albam Regalem. 278 in præfectura militari ſuccedit Croyo. 282. ex Hungaria contra Gallos accitur. P. VIII. 425. miſſionem obtinet. 428.
Caprara Card. obit. P. X. 228.
Capriniacenſe Concilium de fructibus vacantium beneficiorum. P. VI. 23.
Capuanum Concilium in cauſa Schismatis Meletiani. P. IV. 118. aliud, in quo Paſchalis II conceſſionem Inveſtiturarum, licet jurato, a ſe & Cardinalibus captivis, factam, irritam declaravit. P. V. 133.
Capucini orti. P. XI. 235. & approbati. 238. Capucium & Capucinorum habitum ferre Fratribus Minoribus Reformatis S. Franc. & aliis prohibitum. 287. 304. a Calviniſtis e Griſonia expelluntur. P. IX. 199. & introducuntur a Glaronenſibus. 201. quod vere ſint Fratres Ord. Min. S. Franc. declaratum. P. XI. 316. ac illis conceſſum, ubique erigendi tertium ordinem. 393. & confitendi confeſſario extraneo, deficiente proprii ordinis. 408. Miſſionarii Capucini mittuntur in Batgaum. 409. ordini munus concionatoris in Palatio

Apoſtolico in perpetuum addicitur. 417.

Caracalla Imp. P. XI. 27.

Caracciolus Archiep. Capuan. & Card. obit. P. X. 281.

Caracciolus Card. obit. P. X. 292.

Caracciolus, arcis Barcinonenſis præfectus, occumbit. P. X. 431.

Caraffa Cæſareus bellidux capit Lipam. P. IX. 278. ex Hungaria contra Gallos accitur. P. VIII. 425.

Caraffa, Carolus, Card. Epiſcopus Averſanus, Pauli IV Nepos, religionem in Bohemia reſtituit. P. IX. 300. ſtrangulatur in carcere. Joannes cum aliis propinquis capite plectitur. Alphonſus Card. grandi pecunia vitam redimit. P. XI. 251.

Caraffa, Joan. Petr. electus Pont. aſſumpto Pauli IV nomine. P. XI. 248.

Caraffa Card. creatus. P. X. 281.

Caraffa Domus principalis in Italia. P. X. 281.

Caramuelis, Joan. Apologema de probabilitate. P. X. 792.

Carbanani Principes. P. X. 280.

Cardinales S. R. E. antea Presbyteri dicti. P. XI. 12. ſunt vocandi ad Concilium generale. P. III. 3. Cardinales Epiſcopi Pontificem eligant. P. XI. 147. Cardinales ſoli Lucium III eligunt. 168. ordinatum, ut defuncto Pontifice conclavi includerentur. 186. poſt mortem Clementis VI capitulationem faciunt, quam Innocentius VI reſcindit. 201. non gaudent voto, donec *os eis aperiatur*. 211. habent præeminentiam ante omnes alias dignitates Eccleſiaſticas. *ibid.* ornantur rubro Galero. 219. ordinatio Sixti V circa eorum creationem. 279. Cardinalium Congregationes XV inſtitutæ. 284. Card. ex religioſis ordinibus aſſumptis, uſus Bireti rubri conceſſus. 285. Cardinalium & Parium Franciæ lis de præcedentia. P. VIII. 485. Cardinalium Collegii Decanatus cui competat, deciſum. P. XI. 394. 395. Cardinalium congregatio erecta, ut digniores ad Epiſcopatus promoveantur. 402.

Cardoſus, Gonzalus, S. J. Abyſſiniæ Miſſionarius a latronibus obtruncatur. P. XII. 218.

Carduel, Georgiæ provincia. P. XII. 185.

Carignana Domus Sabaudicæ linea. P. IX. 92.

Carillius, Alphonſus, S. J. pro tuenda religione Catholica in Tranſylvania laborat. P. VII. 307.

Carinus Imperator. P. XI. 38.

Cariſiacum Concilium contra Godeſchalcum. P. IV. 310. conventus. 307.

Carlerius, Ægydius, Decanus Cameracenſis in Concilio Baſileenſi Wenceslaum Taboritam refutat. P. III. 246.

Carlovicium Cæſareis ſe dedit. P. IX. 275. Carlovicenſis congreſſus. 285. & pax. 96. 287.

Carlſtadius provocat propter Lutheri theſes ad diſputationem publicam. P. III. 298. Sacerdos apoſtata, Proxoneta ſacrilegus, Iconomachus

CAR

chus agricola, ſacramentariorum anteſignanus, Lutheri etiam & Zwinglii hoſtis, ad incitas tandem & mortem miſeram redactus. 301. P. IV. 263. P. VII. 357.

Carmelitarum ordo approbatur. P. XI. 176. 177. & ſtatuta confirmantur. 181. prohibitio, ne ſui doctrinam Janſenianam amplectantur. P. VIII. 630. Silentium perpetuum ſuper quæſtione de ejusdem inſtitutione impoſitum. P. XI. 362. conceſſa facultas, erigendi confraternitates ſacri Scapularis. 364. Carmelitæ duo ad Sinarum Imp. legati Apoſtolici. P. XII. 159.

Carmelus mons. P. XII. 62.

Carnate regnum, & Miſſio ſacra in eo erecta. P. XII. 108.

Carnerus, Melchior, a S. Ignatio in Abyſſiniam miſſus. P. XII. 218.

Carnotenſis Epiſc. Pariſienſis ſuffraganeus. P. XI. 309.

Carolina in America, Floridæ pars. P. XII. 227. 286.

Carolinæ Inſulæ & religionis introductio. P. XII. 118. ſeq. 123.

Carolini Libri. Criſis de iisdem. P. III. 108.

Carolomannus Major-Domus Galliæ P. IV. 278.

Carolomannus, Pipini filius, præmatura morte abreptus. P. IV. 279.

S. *Carolus Borromæus* fundator Collegii Helvetici Mediolani. P. VII. 358. ſex ejusdem Concilia Mediolanenſia. 374. Orationes præviæ. 374. 393. 398. 401. 418. 433. Monita ſaluberrima pro clero 414. 416. 435. Scelus Fratrum Humiliatorum in eum. P. XI. 263. canonizatio. P. XI. 300.

CAR

Carolus Magnus vere, & omnium Auguſtiſſimus Imperator Germanorum, quos domuit, cicuravit, & excoluit fide, ac moribus Chriſtianis. P. IV. 270. fundatis Eccleſiis & Scholis. *ibid.* Ante expeditionem Saxonicam intereſt duobus Conciliis Wormatienſibus. 272. item tertio, & Paderbornenſi. 273. Ejusdem Capitulare in Synodo Aquisgranenſi. *ibid.* Concilium Ratisbonenſe ejusdem voluntate habitum contra Felicem & Elipandum. *ibid.* de Capitularibus. 276. Geſta, mors, elogium. In Sanctorum numerum relatus decreto Paſchalis Antipapæ, quod a nullo unquam legitimo Pontifice fuit revocatum. 279. Dictus a Leone III Imperator. 260. Oblatas ab Irene Orientis Imperatrice nuptias non abnuit. *ibid.* a qua & ejus ſucceſſoribus agnitus fuit Occidentis Imperator. 261. Confirmat donationem Pipini & auget. P. XI. 117. Fabula de poteſtate, eligendi Pontificem, eidem conceſſa. 118.

Carolus Calvus Imp. (magnus ſcilicet ab Hottingero Tigurino Præcone dictus) avi, & patris ſui exemplo capitularia edit. P. IV. 289. 290. 304.

Carolus Craſſus Imp. a Joanne VIII coronatus, cetera ſuorum ludibrium. P. IV. 290. P. XI. 127.

Carolus IV clariſſimi nominis Imp. & fundator Aureæ Bullæ. P. VI. 60. ſacerdotii vindex, Boemiæ Rex

vere Auguſtus, Archiepiſcopatus Pragenſis, Academiæ celeberrimæ, & novæ Pragæ conditor. P. VII. 254 & ſq. Quid eidem vitio detur? 256.

Carolus V inviſtiſſimus vere orbis Chriſtiani Hercules. Ejus initia, potentia, regimen. P. VII. 70. electio. 71. prima ſolennis capitulatio. 72. & coronatio. 83. Primum cum Franciſco I bellum. 83. Proſcribit Lutherum, dividit provincias cum fratre Ferdinando. 83. Franciſcum I capit. 93. coronatur in Italia. 94. item P. IX 235. Confeſſionem Auguſtanam edicto Imperiali damnat. P. VII. 94. 110. P. III. 317. condit Ordinationem *Pœnalem*. P. VII. 113. gerit bellum Wirtenbergicum & Mediolanenſe. *ibid.* agit de convocando Concilio, 115. atque, ut Tridentum revocetur, urget. P. III. 328. ſuſcipit primam expeditionem Africanam. P. VII. 114. rejicit poſtulata Proteſtantium. 116. altera expeditio in Africam. Bellum quartum cum Gallo. Facilitas in Lutheranos. Pax Creſpiaca. Geldria occupata. 134. 629. bellum Smalcaldicum poſt præviam proteſtationem. 139 & ſeq. P. III. 322. Ad Ingolſtadium frangit & enervat Smalmaldicum 90 millium exercitum. 324. bellum Saxonicum. Memorabilis trajectio Albis. Victoria ad Mühlbergam. Friderici electoris captivitas. 325. Philippi Landgravii pariter captivi cauſſa non officit aut fidei, aut clementiæ Caroli. 326. Auguſtana comitia celeberrima. P. VII. 146. confecta Conſtitutio *Interim*. P. III. 329. Bellum Parmenſe & Mauritianum. 340. Ximenio a Ferdinando deſignato pro adminiſtranda Hiſpania jungit Hadrianum Belgam. P. VII. 785. & ſq. inde turbæ, quæ Carolo ad coronam Imperii digreſſo recrudeſcunt. 786. Caroli in Provinciam infelix expeditio. 465. iter per Gallias. 466. Grœningam, Ultrajectum, Geldriam unit cum reliquis provinciis. 629. abdicatio Imperii. P. III. 342. P. VII. 166. 630. 787. mors pientiſſima & elogium. 163. Liberi. 787. vindiciæ a calumniis Proteſtantium. 163.

Carolus VI trajicit in Hiſpaniam. P. X. 429. Rex proclamatur, ſed brevi Madrito recedit. 433. eligitur in Imperatorem. 40. Modus electionis & coronationis. 41. Capitulatio. 43. Electio a Clemente XI confirmata. P. XI. 376. & preces primariæ conceſſæ. 377. Pax Badenſis. P. X. 45. 46. Filius eodem anno, quo natus, obit. 50. Sanctio Pragmatica. 54. Pax Viennenſis cum Hiſpania. 57. fœdus cum Suecia & Moſcovia. 62. peragrat ſuas provincias. 64. Tractatus Viennenſis cum Anglia. 76. Sanctio Pragmatica acceptatur ab Anglo & Hiſpan. *ibid.* In comitiis de illa diſſenſio. 78. quæ tamen per majora acceptatur ab Imperio, Dania & Hollandia. 85. Bellum propter electionem Polonicam cum Gallia. 87. Præliminaria pacis Viennenſis cum Gallia. 96. Nuptiæ Mariæ There-

reſiæ. 102. Bellum Turcicum propter Moſcoviam. 105. Tractatus Definitivus pacis Viennenſis. 111. Coronatio in regem Hungariæ. 588. obitus Cæſaris. 113.

Carolus VII mortuo Carolo VI in terris Auſtriacis ſucceſſionem prætendit. P. X. 114. quo fundamento. 116. Auſtriacorum reſponſio. 118. Galliæ & aliorum fœderatorum auxiliis adjutus, ſuperiorem Auſtriam & Bohemiam occupat, & Rex proclamatur. 126. Eligitur in Imperatorem. Ejus unctio & coronatio, prout etiam Imperatricis. 129 & ſq. Rerum grandis mutatio. 131. & ſeqq. Redit Monachium & Imperium ordinat. 138. agnoſcitur ut Imperator a Pontifice. 315. Idea pacis. 140. Occupata rurſus ab Auſtriacis Bavaria. Imperator Francofurtum abit. 141. Unio Francofurtenſis. 146. Redit Monachium. 147. obitus & liberi. 154. v. etiam *Carolus Albertus*.

Carolus I Angliæ Rex, ducit Henricam, Galliarum regis ſororem. P. IX. 212. Præluditur immani tragædiæ morte diverſorum. 213. Galli regno pelluntur. *ibid.* Rex fugit. 214. Hiberni regi aſſiſtunt. 215. quem Scoti Anglis tradunt. *ibid.* a quibus ad mortem condemnatur. 216. reponitur ejus ſtatua cum inſcriptione. 222. bello Hugonotico ſe miſcuit. P. VIII. 581.

Carolus II, Caroli I Angliæ regis filius, Walliæ princeps, a Cromvelo vincitur. P. IX. 217. fugit. *ibid.* & ſq. 219. vocatur ad coronam. 221. Batavis bellum denuntiat. 170 & ſq. 178. 223. Hiſpanis contra Gallos in Bello Belgico negat auxilia. 163. conciliat pacem Neomagenſem. P. VIII. 400. obit. P. IX. 225.

Carolus II Hiſpaniæ Rex, 4 annos natus, regno potitur. P. IX. 113. Bellum Belgicum ob jus devolutionis. *ibid.* Pax Luſitana & Aquisgran. 114. miſer Hiſpaniæ ſtatus. 116. 122. regis nuptiæ. 117. Conſilia de ſucceſſore. 118. petitur Delphini filius. 126. Teſtamentum & obitus. 127. item P. X. 1.

Carolus III, Hiſpaniæ Rex, Parmenſis Ducatus & Placentini poſſeſſionem adit. P. X. 297. Neapolim & Siciliam occupat. 299. cui Papa Inveſtituram negat. *ibid.* Rex utriusque Siciliæ renuntiatur. 301. 302. Inveſtitura & nuptiæ. 307. Hiſpaniæ Rex. 477.

Carolus III, Simplex, Ludovici Balbi filius, natu minimus, initio a Proceribus præteritus, ſubin Odoni ſuccedit; ad extremum poſt diuturna cum duobus Imperatoribus bella a ſuis carceri honorario mancipatus obit. P. IV. 290. P. V. 21.

Carolus IV Pulcher, Galliæ Rex præſens in concilio generali Viennenſi. P. III. 215. P. VI. 73.

Carolus V Sapiens, Galliæ Rex. P. VI. 74.

Carolus VI, Rex Galliæ infelix. P. VI. 74. 120.

Carolus VII, Galliæ Rex, ope Joannæ d'Arc Anglos debellat, ſed tandem ex metu veneni fame perit. P.

P. VI. 122. Ejuſdem cum Maximiliano I bellum & pax. P. VII. 45.
Carolus VIII expeditionem Neapolitanam inglorie ſuſcipit, cætera Rex Galliæ valde Auguſtus. P. VI. 127. 128.
Carolus IX Galliæ Rex. P. VII. 488. Catharinæ matris pſeudopolitia. *ibid.* Bellum primum Hugonoticum, & prima pax. 490. Alterum bellum. Rex ereptus periculo. Pugna San-Dionyſiana. Pax altera ab Hugonotis non ſervata. 493. Tertium bellum, pugna Jarnacenſis, tertia pax indigna. 494. Cædes Hugonotorum. 495. Rupellæ oppugnatæ. Sancerra expugnata. Quarta pax cum Hugonottis. 496. Quintum bellum. *ibid.* Conſpiratio detecta. 497. mors Caroli. 498.
Carolus IX Sueciæ Rex. Sudermanniæ princeps, Sigismundum nepotem throno Sueciæ dejicit, & regnum in rebellionis præmium obtinet. P. IX. 320.
Carolus X Guſtavus, in Sueciæ regno Chriſtinæ ſuccedit. P. IX. 325. irrumpit in Poloniam. *ibid.* & Daniam. 326. Cæſus ubique pacem petere cogitur, quæ Olivæ fuit compoſita. *ibid.* & 315. Obitus & effigies. 330.
Carolus XI Sueciæ Rex ſuccedit patri Carolo Guſtavo. P. IX. 327. pacem Riſvicenſem conciliat. P. VIII. 434. omnia in Germania amittit & recuperat. P. IX. 327. obit. 328.
Carolus XII Sueciæ Rex ſuccedit patri. P. IX. 328. in Poloniam irruit. P. VI. 163. 164. P. X. 614. Fœdus cum Polonis. 615. invadit Saxoniam, & Alt-Ranſtadenſem pacem extorquet. 616. in Sileſia religionem turbat. 617. victoriæ. 638 ad Pultavam & Boriſtenem ad internecionem cæſus fugit in Turciam. 640. captivus. Stralſundam redit. Contra 5 reges certat, etiam Stralſundam & Rügiam amittit. 642. jactat tamen brachia. occumbit. effigies. 643.
Carolus Albertus, Bavariæ elector, ordinem equeſtrem S. Georgii inſtituit. P. X. 68. Ejus iter in Italiam. 50. v. *Carolus VII* Imp.
Carolus Andegavenſis ab Urbano IV adverſus Manfredum evocatus, & Conradinæ tragœdiæ auctor & ſpectator Neapoli. P. III. 182.
Carolus Audax Burgundus. P. VI. 124. P. VII. 627. Ejus bellum infelix cum Helvetis. 329.
Carolus Claudus, Caroli Andegavenſis filius, captus Talionis loco Chriſtiana Conſtantiæ reginæ vindicta ſervatus. P. III. 183.
Carolus Martellus, Caroli Claudi Andegavenſis filius, a Nicolao IV Rex Hungariæ coronatur. P. VI. 70. P. VII. 271.
Carolus Martellus, multarum palmarum heros, Magiſterium Palatii, & bella fortiter gerit, Gallias Saracenis purgat, conſumpta bellis ætate obit, filios ſuos Majores Domus renuntians. P. IV. 278. Gregorii III de eo teſtimonium. 270. Maurorum 375000 una acie cædit. P. V. 101.

CAR

Carolus Parvus, Neapolis Rex, a proceribus invitatus Hungariæ ſolium occupat. P. VII. 274.
Carolus Robertus, Caroli Martelli Andegavenſis filius, poſt multos competitores tandem Hungariæ Rex. P. VI. 70. P. VII. 272.
Carolus, Auguſti II regis Poloniæ filius tertiogenitus, in Ducem Curlandiæ eligitur. P. X. 637.
Carolus Conſtantienſis Epiſcopus depoſitus. P. V. 83.
Carolus, Ferdinandi II Imp. frater obit. P. VIII. 152.
Carolus III, Lotharingiæ Dux, Catholicæ rei poſt cladem Lipſiacam in Germania laboranti, ſuccurrit. P. VIII. 195. a Max. I Bav. Elect. exercitui ſuo ſumma cum poteſtate præficitur. 209. Lotharingiam pene totam Gallorum armis cedere cogitur. 589. Equitum tribunus in exercitu Cæſareo. 384. fata & obitus. 392. P. IX. 305.
Carolus IV Mantuæ Dux infelix obit. P. X. 223.
Carolus Palatinus Elector obit. P. VIII. 420.
Carolus, Philippi II Hiſpaniæ regis filius ferox, cuſtodiæ mandatur. P. VII. 789.
Carolus, Philippi III Galliæ regis filius, & Comes Valeſiæ, Domus Valeſianæ fundator. P. VI. 16.
Carolus III, Sabaudiæ Dux, a Franciſco I ſpoliatus provinciis. P. VII. 464.
Carolus Alexander, Wirtembergiæ Dux, quia Catholicus, *Aſſecurationis Tractatum* cum Statibus inire cogitur.

CAR

P. X. 89. obit. inde lis de tutela. 109.
Carolus Alexander, Lotharingiæ Dux, Franciſci I Imp. frater, ad Zaslaviam cruentum cum Boruſſis bellum conferit. P. X. 134. Mariam Annam, Caroli VI filiam, ſponſalibus ſibi jungit. 144. Rhenum cum exercitu trajicit. 147. movet iterum in Bohemiam & Boruſſi eam deſerunt. 150. Ejus nuptiæ. 151. Mareſchallus Imperii. 187. Belgii Gubernator. 541. ſupremus contra Boruſſos belli Imperator. 736. Pugna Pragenſis & obſidio. 737 & ſqq. Winterfeldium cædit. 740.
Carolus Auguſtus, Princeps Birkenfeld. & Bipont. P. X. 189.
Carolus Eduardus, Jacobi III Angliæ Prætendentis filius. P. X. 233.
Carolus Emmanuel Sabaudiæ Dux Salutiarum Marchionatum occupat. P. IX. 87. bellum Montferratenſe ſuſcipit. *ibid.* tentat Genevam intercipere. 196. obit. 90.
Carolus Emmanuel II Sabaudiæ Dux quadrimus. inde lis de tutela. P. IX. 91.
Carolus Emmanuel, Victoris Amadei II filius, regnum Sardiniæ & principatus a patre accipit. P. X. 293.
Carolus Eugenius, Wirtemberg. Dux. P. X. 109. ducit Eliſabetham, Marchionis Baruthani filiam. 199.
Carolus Guſtavus, Dux Palatino - Bipont. Suecicæ militiæ præfectus, urget executionem Pacis Weſtph. P. VIII. 301.
Carolus Leopoldus in jus Lotharingiæ Carolo III ſuccedit. P. VIII. 392. & in militari Imperio Montecucu-

lo. 400. irrumpit in Galliam nullo cum effectu. 401. ejus nuptiæ. 402. in Pace Neomagenſi ſuam obtinet Lotharingiam. 407. Liberi. P. IX. 309. 310. obitus. P. VIII. 426.
Carolus Leopoldus, Dux Mechlenburgicus, cum ſtatu equeſtri colliditur. P. X. 53. turbulentam vitam claudit. 194.
Carolus Ludovicus Elect. Palat. P. VIII. 420. Turennium ad ſingulare certamen provocat. 388.
Carolus Philippus Elect. Palat. ob Catechiſm. Calvinianum, & templum Heidlbergenſe cum Proteſtantibus colliſus, ſedem ſuam Manhemium transfert. P. X. 52. obit. 137.
Carolus Philippus Theodorus Elect. Palat. P. X. 56. 138.
Carolyus, Alexander, ad Cæſarem rediens populares ſuos ad pacem reducere ſtudet. P. X. 586.
Carpocras hæreticus. P. XI. 18.
Carpualdus Oſt-Angliæ Rex. P. IV. 249.
Carranza, Barthol. Archiepiſcopus Toletanus, Caroli V Confeſſarius. P. VII. 159. 163.
Carravaſenſes Comites a Joanne Paulo Sfortia deſcendentes. P. VII. 369.
Carteſius, Renatus, obit. P. IX. 324. ejus ſyſtemata. 325.
Carthago, hodie Tunetum. P. XII. 193. potentiſſima olim reſpublica. *ibid.* tria cum Romanis bella gerit, quæ punica vocantur. 194. primum. *ibid.* ſecundum. 195. tertium, in quo Carthago deleta. 198. ab Au-

guſto Imp. reædificata, poſtea a Saracenis penitus everſa. 199.
Carthaginenſia Concilia. Cypriani contra Stephanum I in cauſa Baptiſmi P. IV. 21. reprobata. 22. Nationale ſub Reparato Carthaginenſi Epiſcopo contra Arianos. 126 contra Donatiſtas an. 348 ſub Grato. 75. 142. An. 390 ſub Genethlio. 142. An. 397 ſub Aurelio. 143. An. 398 & 419 ſub eodem. 144. 145. In cauſa lapſorum ſub S. Cypriano. 25. 26. 27. Concilia ſpecialiter a jure Canonico approbata 141. contra Pelagium & Cæleſtium. 150. 151. contra Monothelitas. 215. Conciliabula Donatiſtarum contra S. Cæcilianum. 73. 74. 77. Carthaginenſis collatio. 75.
Carthuſianorum ordo approbatus. P. XI. 166. fit ſub obedientia Prioris Magni. 223. acceptat Conſtitutionem *Unigenitus*. P. X. 409. 411. Priori Generali facultas conceſſa, ſuos Religioſos a caſibus Bullæ Cœnæ abſolvendi. P. XI. 357. neminem carnibus veſci in ſuis Monaſteriis permittant. 375.
Cartouche famoſus in Gallia graſſator. P. X. 361. rota contritus. 364.
Carvallius, Sebaſtianus, a Luſitania Viennam miſſus. P. X. 483. dictus a Joſepho Emmanuele rege primus Miniſter. 484.
Carus Imp. P. XI. 38.
Caſalenſis Epiſcopatus. P. VII. 373.

Caſa-

CAS

Caſanova, Cæſareus Cpoli legatus, rebellionem Hungarorum Cæſari nuntiat. P. IX. 258.
Caſcbodus, Jacobus, S. J. Cpoli Miſſionarius. P. XII. 45.
S. *Caſilda* cibos in roſas mutatos exhibet. P. V. 109.
Caſillas, Thomas, O. Præd. Miſſionarius, cum in Mexicum navigaret, ab Hugonotis perfide interimitur. P. XII. 283.
Caſimirus I ex Monacho Cluniacenſi Poloniæ Rex. P. V. 138.
Caſimirus II Poloniæ Dux. P. V. 139.
Caſimirus Magnus Poloniæ reſtaurator, Ruſſiæ domitor, ſed non ſui, ex maſcula Piaſtri ſtirpe ultimus. P. VI. 157.
Caſimirus III Poloniæ Rex Equites Teutonicos poſt multas clades facit vaſallos. Orta ſub eo ea, quæ hodiedum viget, libertas in comitiis. P. VI. 159.
Caſimirus Joannes. v. Joannes Caſimirus.
S. *Caſimirus* Poloniæ Princeps. P. VI. 170.
Caſini de Arezo Card. P. X. 228. obit. 233.
Caſiques, barbarorum principes in Mexico. P. XII. 227.
Caſonus Card. obit. P. X. 233.
Caſſander incertæ religionis homo edit librum neutri parti probatum. P. VII. 172. & tandem proſcriptum. 492.
Caſſanenſis pugna. P. X. 222.
Caſſelanum Fœdus cum Gallia. 610.
Caſſianus, Joan. Abbas, fautor Semipelagianorum, P. IV, 152.

CAS

Caſſilienſe Concilium Henrici II Angliæ regis tempore. P. V. 165. Archiepiſcopatus. *ibid.*
Caſſinenſe Monaſterium Primatum ſuper omnia alia Italiæ Monaſteria obtinet. P. XI. 166. erectum in Cathedralem Eccleſiam. 195. ad Abbatialem reducitur. 202. unitur Congregationi S. Juſtinæ. 223. in lite de præcedentia contra Congreg. Lateran. Canonicorum S. Aug. ſuccumbit. 256. Abbatibus poteſtas conceſſa, utendi mitra & pedo. 257.
Caſſovia Capraræ ſe dedit. P. IX. 273.
Caſtagneta Hiſpan. archithalaſſus capitur. P. X. 459. obit. 469.
Caſtelli, Joan. parricidale in Henricum IV Galliæ regem facinus. P. VII. 532.
Caſtiglione, Joſ. S. J. frater laicus, propter inſignem pingendi artem Sinarum Imp. acceptus. P. XII. 161. ſupplicat pro Miſſionariis Cantonenſibus. 162.
Caſtilia nova. P. XII. 225.
Caſtiliæ, & Barcinonenſium comitum origo. P. V. 103.
Caſtilionius, Odetus, creatur Card. P. VII. 464. aperte hæreticus cum aliis Epiſcopis damnatur. 492.
Caſtillonius Hugonotorum bellidux. P. VIII. 553.
Caſtitatis perpetuæ votum quomodo ſtare poſſit cum matrimonio. P. V. 116.
Caſtius, S. J. a Tulecarnete ratione fundationis Collegii Agrenſis Goam miſſus. P. XII. 68.

Caſtner, Caſparus, S. J. Capellam in Inſula Sanciano in honorem S. Xaverii conſtruit. P. XII. 137. ad Papam de ritibus Sinenſibus refert. P. XI. 366.

Caſtratio ſpontanea a Conc. Nicæno I prohibita. P. III. 41.

Caſtrenſis Epiſcopatus erectus. P. XI. 194.

Caſtrius, Joannes, Indiarum Prætor. P. XII. 93. Dium arcem obſidione liberat, & ideo Indiarum Proregis titulo honoratus. 94.

Caſtrius, Vac. a componendas turbas Gubernator in Peruviam miſſus. P. XII. 237. a Vela ſucceſſore conjectus in vincula. 238.

Caſtrum ducatus. Lis de eo. P. IX. 92.

Caſtrum Delphini. Pugna ad illud. P. X. 317.

Caſuiſtarum libri innumeri. Criſis de illis. P. VIII. 601.

Caſus Epiſcopo reſervati. Propoſitio de iis damnata. P. IX. 8.

Catachuzenus, Joan. ex tutore uſurpator Imperii Orientalis exauthoratur. P. III. 253.

Catalonia Aragoniæ & Navarræ regno conjuncta. P. V. 154. Cataloniæ defectio. P. IX. 106. compreſſa. 117. Catalauni ultro Archiducem Carolum invitant. P. X. 431. Eorum oratio, ac Imperatricis & copiarum Barcinone receſſus. 449. defenſionem parantes expugnantur. 450.

Cataneus S. J. in Sinis Miſſionarius proditionis accuſatus abſolvitur. P. XII. 139.

Cataphryges hæretici. P. IV. 9. P. XI. 21.

Catecheſes graviter præceptæ. P. XI. 408. Ordinationes Concil. Mediolan. P. VII. 420.

Catechumenorum diverſitas. P. XI. 24.

Cathari hæretici in Concilio Lateranenſi III damnantur. P. III. 151.

S. Catharina Bononienſis canonizatur. P. X. 228. P. XI. 394.

Catharina Fiiſca Adurna Sanctorum albo inſerta. P. XI. 400.

Catharina de Ricciis Beatorum numero adſcripta. P. XI. 398. canonizatur. 438.

S. Catharina Senenſis Gregorium XI hortatur, ut Sedem Pontificiam Avenione Romam reduceret. P. III. 221. canonizatur. P. XI. 218.

Catharina Moſcoviæ Imperatrix. P. X. 696 & ſq.

Catharina II Moſcoviæ Imperatrix proclamata Bironium Curlandiæ reſtituit. P. X. 717.

Catharina, Caroli IX Galliæ regis mater pſeudopolitica. P. VII. 488.

Catharina, Ferdinandi Catholici filia. P. VII. 785. ab Henrico VIII Angliæ rege repudiata. 831. Ejus indoles. 832. Diſſertatio, an legitimum fuerit Henrici VIII cum Catharina matrimonium? 871.

Catholicorum unio contra Proteſtantes. P. III. 34. P. VIII. 23. Defenſio poſt victoriam Pragenſem. 132. dehortantur Proteſtantes a fœdere Suecico. 186. pars major proteſtatur contra Pacem Osnabrugenſem. 300. *Catholici* titulo reges Hiſpaniæ honorati. P. XI. 227.

ati ſylveſtres & marini ancillarum vices ſubeunt. P. XII. 207.
atinatus Franciæ Mareſchallus obit. P. X. 348.
atisbeyus, Robertus, auctor conſpirationis pulverariæ. P. IX. 206.
ato Cenſorius Carthaginem delendam ſuadet. P. XII. 198.
ava, regio e gyneceo virgo, a rege violata, & inde Hiſpaniæ ruina. P. IV. 245.
avalchini, Carolus, Card. P. X. 319.
avalierus, Lucas, S. J. Miſſionarius in Paraquaria in odium fidei occiſus. P. XII. 258.
avendiſchus, Angliæ archithalaſſus, obit. P. X. 507.
aunizius, Cæſareus ad electionem Elect. Colon. Legatus excipit contra Fürſtenbergium. P. VIII. 422. pariter ad pacem Riſvicenſem. 434. 435. 443.
auſæ majores ſemper ad Pontificem delatæ, uti cum Dionyſius Alexandrinus de hæreſi accuſaretur. P. XI. 34. cum S. Athanaſius & Marcellus Ancyranus, ab Arianis damnati, ad Julium I appellarent. 49. 69. nec non S. Chryſoſtomus ad Innocentium primum. 61. prout hic ipſe Pontifex ſtatuit. 70. & docet cauſa Apiarii. 71. 72. ac appellatio Epiſcoporum Helladii & Eutherii ad Sixtum tertium. 76. Leo M. ſibi reſervat cauſas majores. 82. & Vigilius. 100. Felix III Acacium Cpolitanum Epiſc. deponit. 85. 87. v. etiam *Appellatio. Primatus.*
de *Cazal*, Joan. Epiſc. Macaonenſis Viſitatori de Tournon omnem juriſdictionem in ſua diœceſi interdicit. P. XI. 373.
Cedda vir ſanctus Sigibertum Oſt-Saxiæ regem ad ſacra Chriſtiana convertit. P. IV. 249.
Cedrenus Monachus. P. XI. 156.
Ceduvalla Weſt-Saxiæ rex a Sergio Pontifice Romæ baptizatur. P. IV. 250.
Ceilana Inſula detecta. P. XII. 74. 85. Introductio Religionis. Perſecutiones. 106.
Celebes Inſula. P. XII. 75. 117.
Celebus, regis Tunetani filius, ſucceſſor in regno jam deſignatus, Panormi Chriſtianam fidem amplectitur. P. XII. 205.
Celichytenſe Concilium præſide Ulfredo, ac præſente Kenulpho Merciorum rege. P. IV. 346.
Cella-Chriſtos, Abyſſiniæ Imp. frater, fervens Catholicus. P. XII. 219. mittitur in exilium. 221. & occiditur pro religione. *ibid.*
Cenci, Seraphinus, Card. P. X. 299. obit. 311.
Cencius Card. obit. P. X. 227.
Cencius Frangipanes, ſchiſmaticorum contra Gelaſium II Princeps. P. XI. 159.
Cenetenſis Epiſc. Utinenſis Suffraganeus. P. XI. 468.
Cenſuræ ſint moderatæ. Conc. Tridentin. P. III. 363. Auguſtanum. P. VII. 214. Colonienſe. 224. quando ceſſent? P. IX. 24.

Cenſus germanici. P. VII. 148. P. VIII. 340. Ordinatio Pii V circa eos. P. XI. 261.
Centuriæ Magdeburgicæ. P. III. 343. P. VII. 170.
Cerdielus primus Weſt-Saxiæ Rex. P. IV. 250.
Cerdon hæreticus. P. XI. 18.
Cerei paſchalis benedictio & antiquitas. P. XI. 71. poteſtas, cereas figuras conſecrandi, Rom. Pont. reſervata. 219. Canon de accenſis cereis vindicatur. P. IV. 29.
Ceremoniæ eccleſiaſticæ. Conc. Auguſtan. P. VII. 211.
Cervienſis Epiſc. Bononienſis Suffraganeus. P. XI. 273.
Cervinus, Marc. Politianus, Rom. Pont. ſub Marcelli II nomine. P. XI. 248.
Cerularius, Michael, Photianum ſchiſma renovat. P. III. 201. P. XI. 146.
Ceſænas, Michael, Minoritarum Generalis miniſter. P. XI. 195. exauctoratur. 196.
Ceſarini Duces. P. X. 280.
Ceſpedes, Didacus Daſtorgas, Archiep. Toletan. creatur Card. P. X. 279. obit. 299.
Ceſqui, Ant. S. J. Mogoriæ Miſſionarius. P. XII. 97.
Ceuta ſub obedientia Hiſpanorum manet. P. IX. 131. 133.
Ceylon Inſula. P. XII. 74. v. Ceilana Inſula.
Chæronea. Ad eam Mythridates a Sylla victus. P. XII. 19.
de la *Chaiſe* S. J. Galliæ regis confeſſarius obit. P. X. 346.
Chalcedonenſe Concilium generale I[...] pro duabus in Chriſto naturis ſ[...] Leone I & Martiano Imp. an. 45[...] contra Eutychen & Dioſcorum. [...] III. 56. cauſa Concilii Eutyche[...] damnatus, & a Concilio ad Po[...]tificem, & ab hoc ad Imperatore[...] appellans, utrobique rejicitur. 5[...] Acta Concilii. 60. Dogmatica d[...] Chriſto definitio. 61.
Chaldæorum Imperium. P. XII. 2. [...] Chaldæi cum Eccleſia latina unit[...] P. III. 280.
Chaleſius capite plexus. P. VIII. 58[...]
Chalybon, ſeu Aleppo urbs. P. XI[...] 184.
Chambius, Sinarum Imp. octennis pa[...]tri ſuccedit. P. XII. 144. Grav[...] perſecutio in P. Adamum Scha[...] S. J. ejusque ſocios. *ibid.* & ſq. f[...]vet religioni. 146. Bellum & pa[...] cum Ruſſis. Religionis libertas con[...]ceſſa, & Eccleſiæ incrementa. 14[...] Pekinenſes Patres commune ref[...]gium, culpantur tamen & vindi[...]cantur. 150. Chamhii ſenſus d[...] Deo. 152. Patrum cautela contr[...] ſuperſtitiones. *ibid.* nova perſecu[...]tio. 154. obitus Chamhii. 156.
Chamierus, famoſus Prædicans. P. VIII[...] 536. occiditur. 556.
de *Champs*, Stephanus, teſtatur, Probabiliſmum origine Thomiſticum eſſe. P. X. 784.
Chanus Tartariæ Minoris princeps. P[...] XII. 55.
Charentonenſis Calviniſtarum ſynodus fruſtra conatur unionem cum Lutheranis crudere. P. VIII. 589.

CHA

Charitas. de actu ſine motivo charitatis Theſis Janſeniana, & Quesnelliana, ac Anti-Theſis S. Auguſtini. P. VIII. 927.
Charme, S. J. Pekini. P. XII. 164.
Charnacæus, Hercules, pro rege Galliæ fœdus cum Sueco init. P. VIII. 188.
Charonenſis electionis cauſſa. P. VIII. 704.
Chavignii, Gallici Genevæ legati, in defendendis ſacris conſtantia. P. IX. 201.
Chauvinus, Stephanus, obit. P. X. 670.
Chebidonius Epiſcopus a S. Hilario depoſitus. P. IV. 170.
Cherebertus Galliæ Rex libidinoſus. P. IV. 184.
Cheregatus Apoſt. ad comitia Norimbergenſia legatus. P. XI. 233. fruſtra urget executionem Decreti Wormatienſis. P. VII. 83.
Chetardius. legatus Gallicus in Ruſſia, ſacrificium ſtatus. P. X. 711.
Chichimecæ. P. XII. 284.
Chilbericus I Clotarii Galliæ regis filius. P. IV. 184.
Chilbericus II umbratilis Galliæ Rex. P. IV. 219.
Childebertus Clodovei Galliæ regis filius. P. IV. 184.
Childebertus III umbratilis Galliæ Rex. P. IV. 219.
Childericus II Galliæ Rex. P. IV. 218.
Childericus III, ultimus Merovingicæ ſtirpis Galliæ Rex. P. IV. 219.
Chilenſe regnum in America. P. XII. 226. 242.
Chiliaſtæ. P. VIII. 449.

CHI

Chim, Julianus, S. J. Miſſionarius Sinenſis. P. XII. 164.
Chin, Joſ. S. J. Sinenſis. P. XII. 164.
China. v. Sinæ.
Chindasvinthus Hiſpaniæ Rex. P. IV. 233.
Chini, Euſeb. S. J. primus Californiæ Miſſionarius. P. XII. 293.
Chintila Hiſpaniæ Rex. P. IV. 231.
Chiringia Tartarorum familia. P. XII. 58.
Chiſius, Fabius, Mediator a Pontifice ad pacem Monaſterienſem miſſus. P. VIII. 238. eligitur in Rom. Pont. aſſumpto Alexandri VII nomine. P. XI. 336.
Chiuperlius Vezirius moritur. P. IX. 249.
Chizzola, Leander, Archidiac. Brixienſis Soc. Jeſu ingreditur, Card. Quirino id graviter ferente. P. XI. 440.
Choartus Epiſc. Bellovacenſis ſubſcriptioni Formulæ ſe opponit. P. VIII. 670.
Chocus idolomaniæ tabem Inſulanis Marianis afflat. P. XII. 126.
Choiſeulius, Gallor. ductor, Rhenum trajicit. P. VIII. 431.
Choiſeulius, Gilbertus, Epiſc. tentat conventionem cum Janſeniſtis. P. VIII. 821.
Chordigerorum S. Franc. archiconfraternitas inſtituta. P. XI. 278.
Chor-Epiſcopi quid & unde? P. IV. 291.
Choteckius comes octogenarius obit, relictis duobus filiis Joanne & Rudolpho. P. X. 613.

Chozimum Turcis reſtitutum. P. IX. 312.

Chriſtianorum Religio in Turcia. P. XII. 45.

Chriſtianus I comes Oldenburgicus rexit, univit, & auxit tria, Daniæ, Norvegiæ & Sueciæ regna. Fundator Academiæ Hafnienſis. P. VI. 176. P. IX. 330.

Chriſtianus II degener, alia a parentis fortuna fata expertus. P. VI. 176. P. IX. 330.

Chriſtianus III a Buggenhagio coronatus, apoſtata, & regni, quod a vera fide exemplo ſuo averterat, corruptor. P. VI. 177. P. VII. 317. Calviniſmum civitate donat. 318.

Chriſtianus IV ſexaginta annorum Daniæ Rex, ſed bellator infelix, Calviniſtarum fautor, urbium plurium conditor, ſed complurium ex furtivo thoro liberorum parens. P. VI. 178 & ſq. P. IX. 330. ſe pro reſtitutione Friderici Palatini interponit. P. VIII. 139. 142. reſponſum Cæſaris. 140. 143. bello Ferdinandum II petit. 153. Ejus caſus. Tillii victoria ad Hannoveveram. 154. Dani copiæ. 155. Pugna ad Calembergam & ad Lutheram. 156. Conditiones pacis ei propoſitæ. 160. Pax. 167. & ſq.

Chriſtianus V Daniæ Rex, Suecorum, & Ducum Holſato-Gottorpienſium adverſarius. P. VI. 180. P. IX. 332.

Chriſtianus VI Daniæ Rex, ordinem Fidelitatis fundat. P. X. 685. cum Cæſare & Ruſſia fœdus init, ac etiam cum Suecis. *ibid.* tria regna per filium unire cogitat. 686. obit 688.

Chriſtianus III Bipontinus Dux obit. P. X. 100.

Chriſtianus IV, Bipontinus Dux, ſuccedit patri. P. X. 100.

Chriſtianus, Birckenfeldenſis Dux, Bavariam vaſtat. P. VIII. 202. 203.

Chriſtianus, Brandenburgicus Marchio, Adminiſtrator olim Magd. Catholicam fidem profitetur. P. VIII. 205. per pacem Pragenſem de Archiepiſcopatu Magd. annuam penſionem obtinet. 210.

Chriſtianus Brunſvicenſis Dux, Halberſtadienſis ſecundum novum Evangelium Epiſcopus, Fridericum Palatinum ad regnum Bohemiæ reducere fidenter promittit. P. VIII. 131. ab Anholtio Comite prælio ſuperatus in Weſtphaliam fugit. 133. vulneratur in pugna Namurcenſi. 147. cæditur prope Hōchſtam a Tillio 146. nec non ad Statlonam, ſauciatusque in Bataviam fugit. 150. partem copiarum Danicarum in Cæſareos ducit. 155. moritur. 156.

Chriſtianus Auguſtus, Dux Solisbacenſis, omnium principum antiquiſſimus, obit, ad majorum ſacra reverſus. P. X. 36.

Chriſtianus Erneſtus Baruthanus Marchio belli ad Rhenum Imperator. P. X. 34.

Chriſtianus Ludovicus Dux Mechlenburgicus fratri ſuccedit. P. X. 194. cum Statu equeſtri pariter colliſus. 204.

Chriſtianus Ulricus, Dux Oelſenſis, Cath. religionem amplectitur. P. X. 82.
Chriſtianus Wilhelmus, Brandeburgicus Marchio, Archiepiſc. Magdeb. proſcribitur. P. VIII. 188. Magdeburgum ad defectionem a Cæſare incitat. 189. capitur. 190. aſſignantur ei in Pace Weſtph. alimenta. 298.
Chriſtina, Guſtavi Adolphi filia, proclamatur regina Sueciæ. P. IX. 323. abdicat regnum. 325. converſa. P. VIII. 314. obtinet licentiam, ingrediendi Monaſteria. P. XI. 337. obitus & elogium. P. IX. 327.
Chriſtophorus Papa violente intruſus. P. III. 142. P. XI. 130.
Chriſtophorus Bavarus, Daniæ, Sueciæ & Norvegiæ Rex. P. IX. 330.
Chriſtophorus S. Erici frater, Daniæ Rex colliſus cum Epiſcopis. P. VI. 41.
Chriſtophorus, Erici ex ſorore nepos, rex ultimus Danici ſanguinis. P. VI. 174.
Chriſtophorus, Elector Trevirenſis, turbulentam vitam finit. P. VIII. 309.
Chriſtophorus Bernardus de Gablen, Epiſc. Monaſterienſis, urbem hujus nominis refractariam expugnat. P. VIII. 355. v. de *Gahlen*.
Chriſtoval S. J. Miſſionarius in odium fidei occiſus. P. XII. 130.
Chriſtus pro omnibus mortuus eſt. P. IX. 65. de Chriſti morte & voluntate omnes ſalvandi Janſeniſtarum theſes. P. VIII. 896. Anti theſes. 897. S. Auguſtini ſententia. 900.
Lis de Chriſti ſanguine Prædicatores inter & Minoritas. P. XI. 218.
Chrodieldis monialis magnarum turbarum cauſa. P. IV. 196.
Chryſaphius, Theodoſii II Imp. malus aulicus exilio multatus. P. XI. 77.
Chryſoſtomus, Joan. Patriarch. Conſtant. P. III. 52. v. Joannes Chryſoſtomus.
Chulier S. J. Reſidentiæ Gallorum Pekini ſuperior. P. XII. 164.
Chytræus, David, in Auſtriam accitus. P. VII. 177.
Ciaconius, Alphonſus, Julium II Pont. defendit. P. XI. 225.
Cibo Dux Maſſæ & Cararæ. P. X. 280.
Cibo, Camillus, creatur Card. P. X. 281. obit. 318.
Cienfuegos, Alvarus, S. J. creatur Card. P. X. 233. amiſſo Archiepiſcopatu Montis Regalis factus Epiſc. Quinque-Eccleſiarum. 595. obit. 308.
Cilius Auſtriæ Gubernator. P. VII. 277. ejusdem diſſidia cum Hunniade. 278. Cilii & Ladislai Corvini tragœdia. 279.
Cimmartius, Franciæ Mareſchallus, capite plexus. P. VIII. 606.
Cinaloa in Mexico. P. XII. 284.
Cinegislus, Weſt-Saxiæ Rex primus Chriſtianus. P. IV. 250.
Cingari arcendi. Conc. Mediolan. P. VII. 389.
Cinipæ. P. XII. 284.
Circaſſi Tartari. P. XII. 55. 57.
Circuli Romani Imperii erecti. P. VII. 51. de Circulis, eorumque defenſionis apparatu Receſſ. Imp. Noviſſ. P. VIII. 341.

Circumciſio abrogata in Conc. Jeroſolymit. P. II. 89.
Cirtenſe conciliabulum contra Cæcilianum. P. IV. 73. 77.
de *Cisneros*, Bern. S. J. Miſſionarius in Mexico in odium fidei occiſus. P. XII. 284.
Cistercienſis ordo a S. Roberto fundatus. P. VII. 336. & a S. Bernardo propagatus. 337. confirmatus. P. XI. 167. a ſolvendis decimis exemptus. 176. Abbatibus jus ſuccedendi in bona monachorum conceſſum, in quibus hi ſucceſſiſſent, ſi in ſæculo manſiſſent. 179. licentia veſcendi carnibus. 339.
Civitatum Imperialium cum Collegiis Electorum & Principum lites. P. VIII. 320.
Clandeſtinitatis impedimentum juxta Conc. Tridentin. P. III. 355.
S. *Claræ* canonizatio. P. XI. 181. ordo inſtitutus. 182.
Clarendonenſe conciliabulum. P. V. 160. 162.
Clarenus, Angelus. P. XI. 196.
Clarienſis pugna. P. X. 220.
Claromontanum Concilium in cauſa divortii Philippi I regis. P. V. 89. contra Petrum Leonis. 149.
Claudiopolis a Cæſareis contra Turcas ſtrenue defenſa. P. IX. 243.
Claudius Imperator, P. XI 2.
Claudius II Imper. P. XI. 35.
Claudius, Abyſſiniæ Imp. ingratus. P. XII. 218.
Clavius, Chriſtoph. S. J. Calendarium Gregorianum perficit. P. XI. 193.
Clauſura Regularium ſevere præcepta. P. XI. 407. juxta Conc. Tridentinum. P. III. 361.
S. *Clemens*, D. Petri diſcipulus & Papa. P. XI. 4. ejus Epiſtolæ. 14. an conſcripſerit canones Apoſtolorum. P. II. 65.
Clemens II, Bambergenſis antea Epiſcopus, Rom. Pontif. P. III. 145. ejus Conſtitutiones. P. XI. 144.
Clemens III Rom. Pontif. favet Tancredo contra Henricum VI Imp. P. III. 179. Conſtitutiones. P. XI. 168.
Clemens III, antea Guibertus dictus, Antipapa. P. III. 145.
Clemens IV Rom. Pontif. Carolum Andegavenſem regno Siciliarum inaugurat. P. III. 182. ejus Conſtitutiones. P. XI. 183.
Clemens V Rom. Pontif. celebrat Concilium Viennenſe generale XV contra Equites Templarios. P. III. 211. author Conſtitutionum, quas Clementinas vocant. 217. ejus Bullæ. P. XI. 193. transfert ſedem in Galliam. 194.
Clemens VI Rom. Pontif. Avenionem emit. P. III. 221. urget Ludovici Bavari exauctorationem. P. VI. 60. ejus Conſtitutiones. P. XI. 199.
Clemens VII Rom. Pontif. urget per Campegium Card. executionem edicti Wormatienſis contra Lutherum. P. III. 303. ejus Conſtitutiones. P. XI. 234.
Clemens VII Urbano VI Rom. Pontif. oppoſitus, & ortum inde 50 annorum ſchiſma. P. III. 221. P. XI. 205.

CLE

Clemens VIII Rom. Pontif. ejus Conſtitutiones. P. XI. 287.

Clemens VIII Antipapa ſe ultra Martino V vero Pontifici ſubjicit. P. III. 225. P. VI. 143. 145.

Clemens IX Rom. Pontif. conciliat pacem Aquisgranenſem inter regem Galliæ & Hiſpaniæ. P. IX. 167. urget in cauſa Janſeniſtarum abſolutam Formulæ ſubſcriptionem. P. VIII. 842. Conſtit. obitus & elogium. P. XI. 345.

Clemens X Rom. Pont. octogenariæ ætatis. Ejus Conſtitutiones. P. XI. 346.

Clemens XI Rom. Pontif. ad bellum evitandum ratione hæreditatis Hiſpaniæ ſe arbitrum offert. P. X. 2. edit Bullas *Vineam Domini* & *Unigenitus* contra Janſeniſtas. 219. ejus pacis ſtudia. *ibid.* 221. Conſtitutio *Vineam Domini*. 386. quomodo ſit acceptata in Gallia. 388. Academiæ Lovanienſis judicium. 389. Bulla *Unigenitus* cum obſervationibus recenſetur. 234. & ſq. per quam damnat Reflexiones morales Quesnelli. 394. Jacobum III, Angliæ regem, Avenione excedere juſſum, Romæ paterne excipit. 231. obit. 234. 408. Conſtitutiones. P. XI. 364

Clemens XII Rom. Pontif. P. X. 292. obit. 309. Ejus Conſtitutiones. P. XI. 395.

Clemens, Ferdinandi Mariæ Bav. Elect. filius, in Electorem Colonienſem eligitur. P. VIII. 422.

CLE

Clemens hæreticus, an. 745 in Concilio Moguntino damnatus. P. IV. 272.

Clemens Alexandrinus. P. XI. 24. in quibus erraverit? 42. Martyrologio Rom. non inſerendus. P. XI. 446.

Clemens Auguſtus, Bav. Dux, electus epiſc. Monaſterienſis & Paderbornenſis. P. X. 52. item Elect. Colon. & epiſc. Hildeſienſis ac Oſnabrug. 56. 66. conſecratur ab ipſo Papa Archiepiſcopus. 279. relictis fratris ſui partibus Tractatum cum Anglis init. 152. obit. 215.

Clemens Franciſcus, Bav. Dux. P. X. 110.

Clementinæ Juri Canon. additæ. P. XI. 194.

Clementinum Collegium pro Nobilibus Romæ erectum. P. XI. 295.

Cleolulphus Northumbriæ Rex abdicato regno fit monachus. P. IV. 250.

Cleopatra, Ægypti regina, ab Auguſto victa. P. XII. 191.

Cleopatra, quatuor regum Syriæ inceſtuoſa & adulterina conjux. P. XII. 16. 17.

Clerici. Quomodo obligentur legibus civilibus. P. I. 95. Dominium Clericorum. P. III. 248. Peculium. P. IV. 329. an ſint domini redituum beneficialium, etiam ſuperfluorum. 333. item P. III. 248. Clericorum negotia. 152. Clerici ne ſe miſceant negotiis ſæcularibus, vitent crapulam, & venationem, aleis, tabernis, & commeſſationibus abſtineant, non ſint chirurgi. 169. Clericorum im-

immunitas. P. I. 98. juxta Conc. III. Lateranenſe. P. III. 152. Clericorum officium, vita, mores juxta Conc. Colonienſe, P. VII. 191. Auguſtanum, 206. Clerici peregrini. 204. concubinarii. P. III. 138. P. VII. 216. domeſtica familia juxta Conc. Nicænum primum. P. III. 42. Clerici uſurarii. 43. non conducant aliena prædia. 62. & mundanas dignitates. *ibid.* Clericus clericum non conveniat coram laico. Non habeant plura beneficia. Dignioribus tantum dentur commendatitiæ, ſine quibus peregrini non miniſtrent. 62. Clericus a Metropolitano læſus ubi agat? Clerici ne vagentur. Raptores mulierum deponantur. 63. Clericorum reformatio juxta Conc. Tridentinum. 320. Clericorum munia, libri, habitus, ædes, negotia & reſidentia juxta Conc. Mediolan. P. VII. 380. vita & honeſtas. 414. Monita pro Clero S. Caroli Borromæi. 416. 435 Clerici diligenter & de quibus examinandi. 425. Antiquiſſima Eccleſiæ diſciplina de clericorum conjugio. P. XI. 82. 83. quomodo clericis Græcis permiſſum. 428. Præcedentia ante omnes monachos & fratres clero ſæculari conceſſa. 293. Clericus ſine conſenſu Epiſcopi Religionem poteſt ingredi. 440. Clerici ad parochias in India ſunt admittendi. 457.

Clericorum Regularium Minorum, ſub tribus votis in communi viventium, congregatio approbata. P. XI. 283. 296. Inſtitutum. 353. beneficiorum ſunt capaces, & ad titulum communitatis ordinari poſſunt. 355.

Cleſelii, Melch. S. R. E. Card. caſus P. VIII. 87.

S. *Cletus* Rom. Pont. P. XI. 12.

Cliviæ comitatus in Ducatum a Sigismundo Imp. evectus. P. III. 226 Clivenſis Dux materies bellorum inter Franciſcum I & Carolum V. P. VII. 466. Clivenſis pax inter Monaſterienſem Epiſcopum & Batavos. P. VIII. 381.

Clodio Pharamundi filius. P. IV. 184.

Clodomirus, Clodovei Galliæ regis filius. P. IV. 184.

Clodovæus I Galliarum Rex Chriſtianus, propugnator, propagatorque fidei Catholicæ eximius. P. IV. 126. 148. P. XI. 92. vult congregari Concilium. P. IV. 187.

Clodovæus II & *III* umbratiles Galliæ reges. P. IV. 217. 219.

S. *Clodulphus* lineæ ducum ſuperioris Lotharingiæ propagator. P. VII. 621.

Clotarius I Clodovæi Galliæ regis filius P. IV. 184.

Clotarius II regni Chriſtianiſſimi Rex vere Auguſtus. P. IV. 185. 217.

Clotarius III & *IV*, umbratiles Galliæ reges. P. IV. 218.

Clotildis Clodovæum Galliæ regem convertit. P. IV. 130. 184. & inſtigat ad patris ſui necem ulciſcendam. 198.

Clovesbovienſia Concilia. An. 747 hortatu S. Bonifacii celebratum de diſciplina eccleſiaſtica. P. IV. 284. an. 803 de dignitate & prærogativa Eccleſiæ Cantuarienſis. 346.

Coad-

COC

Coadjutor cum jure ſucceſſionis. P. III. 363.

Coccejus, Henricus, obit. P. X. 669.

Cochinchinæ regnum. P. XII. 74. Introductio religionis. 127. lites Miſſionum componuntur. 424.

Cochlæus, Joannes, intereſt colloquio Ratisbonenſi. P. III. 322.

Cocinenſe regnum. P. XII. 73. In eo a Luſitanis prima Arx & Eccleſia extruuntur. 83.

Cockius Apoſtolicus in Hollandia Vicarius Coddeo Janſeniſtæ ſubſtitutus. P. X. 382.

Codabende, Perſiæ Rex. P. XII. 34.

Coddeus, Petrus, Archiep. Sebaſtenus, Apoſtolicus in Hollandia vicarius, a ſacris ſuſpenſus. P. X. 381. citatus Romam venit. 382. damnatur. *ibid.* obit. 383. Libelli, ſuper remotione ejusdem ſcripti, damnantur. P. XI. 370.

Codex Fridericianus per provincias regis Boruſſiæ introductus. P. X. 679.

Coharii virtus & fides. P. IX. 270.

Colaltus tribunus Cæſareus Brennerum & Budianum in Auſtria cædit. P. VIII. 131. intereſt bello Mantuano. 182.

Colberga a Ruſſis obſidetur. P. X. 752. & expugnatur. 770.

Colbertus, Carolus, Gallicus ad pacem Neomagenſem legatus. P. VIII. 406. ſubſcribit paci Aquisgranenſi. P. IX. 167. perorat in Anglia contra Batavos. 170.

Colbertus, Car. Joach. Epiſc. Montis Peſſulani Janſeniſta obit. P. X. 373.

COL

Colbertus, Joan. Bapt. Lud. XIV miniſter. P. VIII. 646.

Colbertus, Torcyi marchio, Franciæ ad componendam cum Fœderatis pacem legatus. P. X. 439. quam iterum nomine regis offert. 442.

Colchis, hodie Mingrelia. P. XII. 185.

Coletus, Nicol. edit Ughelli *Italiam ſacram*. P. X. 277.

Colignius auxiliares Galliæ copias contra Turcas ducit. P. VIII. 373. P. IX. 251. Coligniorum in Gallia factio. P. VII. 483.

Colinius, Gaſpar, maris præfectus. P. XII. 277.

Collegia Romæ fundata, uti *Anglicanum*. P. XI. 268. *Armenorum*. 276. *Clementinum* pro Nobilibus. 295. *Germanicum*. 247. quod Soc. Jeſu ad gubernandum traditum. 266. 267. Ejusdem leges. 274. 348. *Græcorum*. 267. *Hungaricum*. 268. *Maronitarum*. 274. 276. 313. *Neophitorum*. 267. *Scotorum*. 292. *Urbanum* de propaganda fide. 316. 324. 371.

Collegium Anglicanum Valliſoleti erectum. P. XI. 288. & Hiſpali. 289. *Helveticum* Mediolani. 268.

Collicola Card. creatus. P. X. 281. obit. 292.

Collonitſchius comes, Sigismundus, ultimus ſuæ familiæ primus Archiep. Viennenſis. P. X. 55. fit Archiepiſc. Strigonienſis. 606.

Colloquia ad tentandam concordiam ſæculo XVII inſtituta. P. VIII. 448.

Colmannus Lindisfarnenſis Epiſcopus. P. IV. 251.

COL

Colmariæ comitium ad tentandam cum Cæſare, & Frid. V. Palatino concordiam. P. VIII. 160. Colmariana pugna, & Gallorum victoria. 389.

Colonienſia comitia. Sub Maximiliano I & tres in iis Receſſus Imperii. P. VII. 57. Sub Carolo V, in quibus Ferdinandus Archidux electus eſt in regem Rom. 112.

Colonienſia Concilia. An. 887 confirmatus Drogo. P. IV. 300. An. 1116 contra Henricum V Imp. P. V. 136. Duo provincialia an. 1260 & 1266 celebrata. P. VI. 10. An. 1280 de vita clericorum &c. 12. prope initium Sæculi XIV pro inſtauranda diſciplina Eccleſiaſtica. 61. An. 1312 pro immunitate Eccleſiaſt. 62. Provinciale an. 1423 a Theodorico Archiepiſcopo celebratum. 114. Provinciale an. 1452 præſide Nicolao Cuſano. 118. Provinciale an. 1536 ſub Hermanno. P. VII. 190. An. 1549 ſub Adolpho. 218.

Colonienſis Electoris ſeſſio. P. VII. 2. Prærogativæ, 14. primus Epiſcopus, Archiepiſcopus, elector. ibid. Moguntini quondam ſuffraganeus. P. XI. 114. honoratur S. R. E. Cancellarii titulo, 146. Transactio cum urbe colonienſi. P. VIII. 409.

Colonienſis conventus in cauſa Gebhardi Archiep. P. VII. 239. alius in turbis Belgii Cæſare arbitro. 696. cauſa Truchſeſſii. 184. Electio Fürſtenbergii in coadjutorem. P. VIII. 422. Induciæ cum Suecis. 234. transactio cum Batavis paradoxa, P. X. 524. Colonienſibus canonicis uſus Dalmaticæ & Mitræ conceſſus. P. XI. 167. Academia ad normam Pariſienſis erecta. 205. quæ ſe Luthero opponit. P. III. 301. & Bullam *Unigenitus* acceptat. P. X. 402. Alumnatus fundatus. P. XI. 315. Colonienſis Capituli Capitulatio cum Maxim. Henrico, in coadjutorem electo, inita declaratur irrita. 325.

COL

Colonna Domus. P. X. 280.

Colonna, Carolus, Card. obit. P. X. 308.

Colonna, Hieron. Card. P. X. 319.

Colonna, Proſper, Card. P. X. 308. obit. 318.

Colonna, Proſper, Card. P. X. 319.

Coloredus Wallenſteinii conjurationem Cæſari detegit. P. VIII. 208. in Lotharingia a Gallis victus capitur. 214. Pragam contra Königsmarckium ſtrenue defendit. 237.

S. *Columbanus* Helvetiæ & Rhœtiæ Apoſtolus. P. VII. 334. fundat monaſterium Luxovienſe. P. XI. 107. ſcribit Regulam Monaſticam. 102.

Columbus, Chriſtophorus, ad detegendas novas terras in Occidentem ſolvit. P. XII. 77. Americæ primus inventor. 225.

Columna, Odo, Pontif. ſub Martini V nomine. P. XI. 209.

Columnenſes Cardd. cauſa turbarum. P. VI. 58. 73. excommunicantur. P. XI. 191. veniam conſequuntur. 193.

COM

Colverus Hollandiæ nomine mediator pacis Paſſarovicenſis. P. X. 592.
Colygni v. Coligni.
Comaclum ſeu Comachium, ſemper ab Eccleſia Romana poſſeſſum. P. X. 341. occupatur a Cæſareis, & diſſidio inter Aulam Romanam & Viennenſem occaſionem dat. Cauſæ. 342. 224. Pax. 225. 342. reſtituitur Eccleſiæ. 278. 343.
Combe, Franc. Barnabitæ libelli precatorii condemnati. P. VIII. 731.
Comenſis Epiſc. Goritienſis ſuffraganeus. P. XI. 463.
Comeſtio ad ſatietatem. P. IX. 29.
Comites a comitando rege ſic dicti. P. V. 7.
Comitia generalia a Lud. XIII congregata, & ordo in iis ſedendi. P. VIII. 485 & ſq.
Commendonus Cardinalis ad conventum Naumburgenſem a Pontifice miſſus. P. III. 344.
Commerciorum Tractatus inter regem Hiſpaniæ & Belgium fœderatum. P. IX. 149. & urbes Hanſeaticas. 151. commercia exercendi ſine præjudicio nobilitatis in ſtatu Eccleſiaſtico Nobilibus data licentia. P. XI. 347.
Commodus Imperator. P. XI. 22.
Communio ſub utraque ſpecie Boemis in concilio Baſileenſi conceſſa. P. III. 247. non eſt neceſſaria contra Petrum Dresdenſem. 230. v. Conc. Trident. 345. 346. Communio, non abſolutio fuit negata ante pœnitentiam publicam. P. IV. 32. 37. 53. Communio multiplex, eccleſiaſtica, peregrina, laica, eulogica, agape. 24. ſententia damnata de Communione annua. P. IX. 47 & ſine amore puriſſimo. 78.
Commutationes ultimarum voluntatum, juxta Conc. Trident. P. III. 350.
Comotovienſe in Bohemia Collegium S. J. cum univerſitate ſtudii generalis erectum. P. XI. 289.
Compactata Bohemiæ. P. III. 249.
Compendienſia Concilia. An. 757 de matrimonio. P. IV. 282. Obſervatio in canonem: Maritus, qui uxoris ſuæ filium aut filiam ante Epiſcopum ad Confirmationem tenuit &c. 283. An. 1301 & 1305 de excommunicatis. P. VI. 75. An. 1389 de immunitate perſonarum eccleſiaſticarum. 76. Conciliabulum contra Ludovicum Pium. P. IV. 306.
Complicis abſolutio. P. XI. 403. 427.
Complutenſia Concilia. An. 1325 de ſuffraganeis, & immunitate eccleſiaſtica. P. VI. 87. An. 1379 nationale in cauſa ſchiſmatis inter Urbanum VI & Clementem VII exorti. 89. Circa annum 1480 contra Petrum Uxamenſem. 149.
Compoſtellana Concilia. An. 1056 de diſciplina. P. V. 109. ſub finem ſæculi XI in cauſa Pelagii Epiſcopi. 114. An. 1114 in cauſa divortii inter Alphonſum I Aragoniæ regem, & Urracam. 150.
Conceptio Immaculata B. V. M. Conſtitutiones Sixti IV & Pii V de illa a Paulo V innovatæ. P. XI. 302. 303. Gregorii XV ordinatio. 308. Illius Feſtum in Hiſpania & Gallia de præcepto celebrandum. 328.

Celebris conſtitutio Alexandri VII in favorem piæ hujus ſententiæ. 342. Officium & Miſſa præcepta. 359. Feſtum ubique de precepto obſervandum. 372. Scapularia geſtantibus pio affectu erga hoc myſterium Indulgentiæ conceſſæ. 373.

Conceptionis urbs in regno Chilenſi. P. XII. 242.

Concilium in genere. P. III. 2. utilitas, neceſſitas. 3. Ad quem pertineat jus convocandi concilia generalia? 5. iisdem præſidendi? 8. quinam ad illa vocandi? 14. an generalia poſſint errare? 18. Num Pontifex ſit ſupra Concilium? 26. 227. 240. 286 Concilia pertinent ad ſolos Eccleſiaſticos. 125. ſunt a Pontifice confirmanda. 364.

Concilia generalia octo in Oriente celebrata. *Nicænum I* contra Arium. P. III. 38. *Conſtantinopolitanum I* contra Macedonium. 47. *Elphefinum* contra Neſtorium. 51. *Chalcedonenſe* contra Eutychen. 56. *Conſtantinopolitanum II* contra errores Origenis. 65. *Conſtantinopolitanum III* contra Monothelitas. 80. *Nicænum II* contra Iconoclaſtas. 99. *Conſtantinopolitanum IV* contra Photium 111.

Concilia generalia celebrata in Occidente. *Lateranenſe I* de reducenda concordia inter ſacerdotium & Imperium. P. III. 131. *Lateranenſe II* contra Petrum Leonis. 141. *Lateranenſe III* pro reformatione diſciplinæ. 147. *Lateranenſe IV* pro recuperanda terra ſancta. 156. *Lateranenſe V* ad tollendum ſchisma Piſanum. 280. *Lugdunenſe I* contra Fridericum II Imp. 178. *Lugdunenſe II* pro unione Græcorum. 190. *Viennenſe* pro extinquendo Ordine Templariorem. 211. *Piſanum* & *Conſtantienſe* ad tollendum ſchiſma. 218. *Baſileenſe* pro reſtauranda diſciplina, & unione Boemorum. 237. *Florentinum* pro unione Græcorum. 254. *Tridentinum* contra Lutheri, aliorumque novatorum errores. 289. De Conciliis Generalibus Reprobatis, & partim approbatis, partim reprobatis. 377. Concilia particularia, ſeu *Nationalia*, *provincialia*, & *diæceſana* quære in locis propriis.

Conciliabula Calviniſtarum Sæc. XVII in Gallia. P. VIII. 458.

Conciliorum canones ſerventur. P. III. 62. eorum auctoritas. P. VII. 562.

Concinæ, Danielis, cenſuræ in P. Pichleri ſententiam de uſuris refutantur. P. VII. 760.

Concini potentia inviſa. P. VIII. 492. inde bellum civile. 494. regem in principes concitat. 511. interimitur. 512. ejus uxor capite plexa. 513.

Concionatorum obligatio juxta Concil. Auguſtanum. P. VII. 208. Mediolanenſia. 375. 399. 407. 420. Farſenſe. P. IX. 359. quomodo examinandi? P. VII. 427. Concionatoris in Palatio Apoſtolico munus Ordini PP. Capucin. in perpetuum addictum. P. XI. 417.

Concordata Galliæ a Leone X cum Franciſco I inita. P. III. 286. P. XI. 226. P. VII. 456. Philippi

Brie-

CON

Brietii criſis nimis acerba. P. III. 288.
oncordata Germaniæ. P. VI. 193. Obſervationes in hæc concordata. De *Reſervationibus*. 200. *Collatione alternativa*. 204. ejus tempus. 206. quinam obligentur his concordatis, & quomodo? 210. an iis conſuetudine vel præſcriptione derogari poſſit? 213. an ſint rationabilia quoad Reſervationes? 219. annatas? 229. Textus de apparentia proviſi in loco beneficii declaratur. P. XI. 267. 284.
oncordiæ Formula Lutheranorum a Friderico II Daniæ rege in ignem projecta. P. VI. 178.
oncordiæ ordo equeſtris erectus. P. VIII. 448.
oncordienſis Epiſc. Utinenſis ſuffraganeus. P. XI. 468.
oncubinarii Clerici juxta Concilium Nicænum primum. P. III. 42. Lateranenſe primum. 138. Lateranenſe ſecundum. 146. Tridentinum. 356. Trevirenſe. P. VII. 216. Propoſitio damnata. P. IX. 22.
oncurſus ad curam animarum quomodo inſtituendus. P. XI. 415.
ondæus, Henricus, ad reginam regis tutricem matrem ſeditionis prætextus perſcribit. P. VIII. 484. bellum civile excitat. 494. datur in carcerem. 511. liberatur. 527. bellum cum Calviniſtis proſequendum ſuadet. 561.
ondæus, Henricus II, in minorenni Lud. XIV ætate conſilii arcani princeps. P. VIII. 612. obiit. 613.

CON

Condæus, Ludovicus, cum novis ſupplementis Bojos ad Allersheimium dubia fortuna aggreditur. P. VIII. 231. a Lotharingo Burgundia pellitur. 214. datur in vincula. 637. liberatur. *ibid.* ad Hiſpanos tranſit. 638. P. IX. 158. Hiſpanis fidelis multis cladibus Gallos afficit. P. VIII. 639 & ſqq. P. IX. 161. vulneratur. 159. recipitur in gratiam. 109. 111. obit. P. VIII. 686.
Condæus, Lud. Henr. Dux Borbonius, Primus Miniſter. P. X. 365. dimittitur. 368.
Condæus fœderatos ad Rhenum Inferiorem bis vincit. P. X. 773.
Condæus in Drocenſi pugna capitur. P. VII. 491. moritur. 494.
Condolmerius, Gabr. eligitur in Pontif. aſſumpto Eugenii IV nomine. P. XI. 211.
Condomienſis Epiſcopatus erectus. P. XI. 194.
Condormientes hæretici in Germania ſæculo XIII damnati. P. VI. 9.
Confalonerius dicitur reipublicæ Lucanæ præſes. P. X. 279.
Confeſſarius non approbatus. Propoſitiones de eo damnatæ. P. IX. 8. 10. Confeſſarii regii mala conditio. P. VIII. 557. Confeſſariorum approbatio juxta Conc. Tridentinum. P. III. 353. ſollicitantes denuntiandi. P. XI. 403.
Confeſſio Auguſtana a Lutheranis Carolo V porrecta & ab hoc damnata. P. VII. 94. cujus priores 21 articuli debita criſi excutiuntur. 95. nec non & poſteriores ſeptem. 102. Mendacia & fraudes Confeſſioniſta-

 rum.

ſtarum. 107. Edictum Imperiale deſuper promulgatum, 110. a Jeremia Patriarcha Cpolitano rejicitur. P. IX. 347.

Confeſſio auricularis in prima Eccleſia uſitata. P. IV. 49. 51. P. XI. 84. Confeſſio annua an in parochiali Eccleſia peragenda? P. VIII. 716. Propoſitiones damnatæ de Confeſſione peccati omiſſi. P. IX. 7. de Confeſſione invalida. 8. dimidiata. 49. de Confeſſionibus, apud Religioſos & Mendicantes factis. 76. Confeſſio abſentis prohibita. P. XI. 292.

Confirmationis Sacramentum a Chriſto inſtitutum. P. XI. 27. ab Apoſtolis collatum. P. II. 86. An chryſma ſit materia neceſſaria hujus Sacramenti, & an neceſſario debeat eſſe benedictum ab Epiſcopo? an confirmatio conferri etiam poſſit a ſimplici ſacerdote? P. III. 271. Canones ex Conc. Tridentino. 320. Doctrina ex Conc. Auguſtano. P. VII. 209. Mediolanenſibus. 377. 408. Confirmationis ſacramentum miniſtrandi facultas data Campidun. Abbatibus. P. XI. 448. & Præfecto Miſſionum in Ægypto. 453. Confirmationis Sacramentum a ſimplici ſacerdote collatum. 428. Græcorum ritus circa illud. 477.

Confluentinum Concilium tempore Conradi I Imp. P. V. 11.

Confraternitates juxta Conc. Mediolan. P. VII. 432. 439.

Confucius, Sinarum legiſlator. P. XII. 135.

Congi regnum in Africa. P. XII. 202. Eo uſque Luſitani navigando perveniunt. Converſio & Baptizatio regis, ejusque filii, natu majoris, ac regni totius. 77. 207. 208.

Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum a Pio IV inſtituta. P. III. 375. quam authoritatem habeat. *ibid.* Congregationes XV Card. inſtitutæ. P. XI. 281. *Congregatio* erecta de propaganda fide. 308. pro indulgentiis & reliquiis. 344. ſuper diſciplina Regulari. 362. ad digniores in Epiſcopos promovendos. 402. Congregatio Indicis. 470.

Congregatio B. V. Annuntiatæ in Collegio Romano erecta & confirmata. P. XI. 276. cui alias ubique erectas uniendi facultas data. 280. Congregatio de bona morte erecta. 390.

Conimbricenſis Univerſitas acceptat Bullam *Unigenitus*. P. X. 403.

Conon Rom. Pontif. P. XI. 110.

Conon Card. Concilia de Inveſtitura in Oriente celebrat. P. V. 133.

Conradinus, Conradi IV Imp. filius, ultimus Sueviæ dux, ne eligatur Imp. monet Pontifex. P. XI. 181. 182. a Carolo Andegavenſi Neapoli publico in foro capite plexus. P. III. 182.

Conradus I Imperator electus, vir magni & Germani pectoris, Eccleſiæ cultor & benefactor. P. V. 6.

Conradus II Salicus, Imperator a multis præclare geſtis inclytus, maxime

CON

me vero ab aſſerto regno Burgundico. P. V. 71. P. XI. 143.
Conradus III Imp. victor Henrici ſuperbi, at non Saracenorum, fruſtrante Cruciatam expeditionem Manuelis Græci perfidia. P. III. 158. P. V. 131.
Conradus IV, Friderici II filius, a Manfredo fratre veneno ſublatus. P. III. 181.
Conradus Salisburgenſis celebrat Concilium. P. V. 137.
Conradus Maſoviæ Dux. P. VI. 36.
Conradus Znoymenſis, Bohemiæ Dux. P. VII. 249.
Conſanguinitatis gradus definiti. P. XI. 149.
Conſecratio Eccleſiæ, juxta Conc. Auguſtanum. P. VII. 211.
Conſpirationes in Bulla Aurea ſub gravi pœna prohibitæ. P. VII. 36. Conſpiratio pulveraria in Anglia. P. IX. 206.
Conſtans Imperator Orientis, Conſtantini M. filius, orthodoxæ religionis fulcrum, a Maxentio interemptus. P. IV. 100. P. XI. 49. 51.
Conſtans II Imp. probis omnibus inviſus, rejectæ echteſi ſubſtituit Typum, cui adverſantem Pontificem Martinum exilio multat, demum Roma propemodum expilata perit in balneo. P. III. 83. P. IV. 214. P. XI. 108. 109.
Conſtantia, Manfredi filia, Carolum Claudum vita donans, inſigne præbet Chriſtianæ vindictæ exemplum. P. III. 182. 183.

CON

Conſtantia, Rogerii II Siculi filia, nubit Henrico VI Imp. unaque affert in dotem Siciliæ regnum. P. III. 179.
Conſtantia Urbs, ad Acronium lacum condita. P. XI. 44. ob non receptam Conſtitutionem *Interim* proſcripta. P. III. 330. & Domui Auſtriacæ aſſerta. P. VII. 148. ſuper monaſteriis everſis inter Epiſcopum & Magiſtratum transactio inita. P. XI. 298. Novum ibidem Dicaſterium pro Suevicis provinciis Auſtriacis erectum. P. X. 206. poſtea Friburgum Brisgojæ translatum. *ibid.*
Conſtantienſis Epiſcopatus erectus. P. VII. 334. Epiſcopi querelæ de turbata ſua jurisdictione in Helvetia. P. X. 566. transactio Dieſſenhofenſis cum Bernatibus & Tigurinis. 567. Concordia cum Monaſterio Augiæ Divitis inita. P. XI. 333.
Conſtantienſe Concilium ad tollendum ſchisma celebratum. P. III. 223. 380. cauſa Angelus Corbarius, ſeu Gregorius XII, Benedictus XIII, ſeu Petrus de Luna. 224. Altera cauſa Huſſitæ. 225. Acta Concilii. 226. in Hieronymum Pragenſem. 229. in Joannem XXII, *ibid.* in Joannem Huſſ. 230. in Petrum de Luna. 231. in Wicleffum. 233.
Conſtantienſe Concilium particulare ſub Gebhardo Epiſcopo. P. V. 87. ſub Jacobo Fuggero. P. VIII. 69. Conciliabulum contra S. Othmarum abbatem San-Gallenſem ſub Sidonio Epiſcopo. P. IV. 272.

Conſtantienſia comitia ſub Maximiliano I Imp. P. VII. 53.
Conſtantinopolis condita. P. XI. 47. expugnatur a Latinis. P. III. 159. 160. & amittitur. 206. obſidetur a Mahometanis. 268. & diripitur. 269. P. IX. 341. P. XI. 214. Chriſtianorum hodie ibidem numerus. P. XII. 46. Epiſcopo primus poſt Romanum dignitatis gradus conceſſus. P. III. 50. negatus tamen titulus Patriarchæ œcumenici per Orientem. 199. Patriarcha hodiernus ſchiſmaticus. P. XII. 49.
Conſtantinopolitanum I Concilium Generale II, pro Spiritus S. divinitate, an. 381 ſub Damaſo I & Theodoſio Seniore contra Macedonium. P. III. 47. Cauſa Macedonii hæreſis, ex Ariana prognata. 48. In Oriente una ac Occidente unanimi conſenſu celebratum in unum coaluit Concilium. *ibid.* Ejusdem ſymbolum, canones. 49. Abdicatio S. Gregorii Nazianzeni, & oratio ad Concilium. 50.
Conſtantinopolitanum II, Generale V, anno 553 ſub Vigilio & Juſtiniano Seniore contra tria Capitula, & errores Origenis. P. III. 65. cauſa. 67. Indictum conſentiente quidem, at non comparente Vigilio. 72. Acta Concilii, & canones contra varias hæreſes. *ibid.* Damnatus Theodorus Mopsveſtenus etiam quoad perſonam, Theodoretus vero, & Ibas quo ad ſcripta. 73. Canones contra errores Origenis. 74.
Conſtantinopolitanum III, Generale VI, pro duabus in Chriſto voluntatibus an. 681 ſub Agathone & Conſtantino Pogonato contra Monothelitas. P. III. 80. Cauſa Monotheliſmus, Eutychianæ hæreſis propago. 82. Acta Concilii. 84. Macarius Antiochenus Patriarcha damnatur, Gregorius Conſtantinopolitanus reſipiſcit. *ibid.* Honorii Pontificis nomen refertur inter Monothelitas. 85. Damnationi variorum ſubſcribit Imperator. 86. An Honorius Papa in Monothelitarum hæreſin ſit lapſus? 86. an ſynodi hujus Acta ſint corrupta? 90. an Concilium erravêrit in damnando Honorio? 93. Appendix de Synodo Quini-Sexto-Trullana, reprobata a Sergio. 98.
Conſtantinopolitanum IV, Generale VIII, anno 869 ſub Hadriano II & Baſilio pro reſtituendo S. Ignatio contra Photium. P. III. 111. cauſa Iconomachia. 113. dejectio S. Ignatii, & intruſio Photii. 115. Acta Concilii. 121. & canones. 122. Titulus *ſummi Pontificis & univerſalis Papæ* Romano Pontifici a Græcis datus. 126. bellum Photianum etiam poſt Concilium recrudeſcit. *ibid.*
Conſtantinopolitana Concilia particularia. *Sæc. IV* ſub Nectario Patriarcha in cauſa ſchismatis Antiocheni. P. IV. 116. *Sæc. V* an. 448 ſub Flaviano Patriarcha contra Eutychen. 160. an. 459 ſub Gennadio contra eundem. 161. *Sæc. VI* an. 547 nationale in cauſa trium Capitulorum. 181.

181. *Sæc. VIII* contra Iconoclaſtas. 262. Concilia *Sæc. XVIII* contra Calviniſtas a Græcis celebrata. P. IX. 348 & ſqq.

Conſtantinopolitana Conciliabula. *Sæc. IV* Arianorum contra Marcellum Ancyræ Epiſcopum. P. IV. 91. eorundem ſub Conſtantio Imp. 101. 105. *Sæc. V* an. 449 Eutychianorum præſide Thalaſſio Cæſareenſi contra Flavianum. 161. *Sæc. VII* an. 626 ſub Sergio Patriarcha, in quo prima Monothelismi ſemina ſparſa ſunt. 213. an. 639 ſub Pyrrho in eadem cauſa. 214. *Sæc. VIII* an. 712 ſub Philippico Imp. damnata ſynodus generalis VI, & inductus rurſus Monothelismus. 216. an. 730 contra S. Germanum. P. III. 378. P. IV. 256. an. 754 ſub Conſtantino Copronymo contra S. Germanum, Joannem Damaſcenum, aliosque SS. Imaginum defenſores. P. III. 378. P. IV. 257. ſub Leone Armeno præcedens conciliabulum approbatum & Synodus Nicæna generalis abjecta. 261.

Conſtantinus Rom. Pontif. P. XI. 111.

Conſtantinus Antipapa. P. III. 141. P. XI. 116.

Conſtantinus M. Imperator vere Chriſtianiſſimus, & ex aſſe Catholicus, auctor eſt Sylveſtro Concilii I Nicæni, ad quod Patres ſuis impenſis, & vehiculis promovet, quorum decoras ex Diocletiani, & Licinii tyrannide cicatrices exoſculatur, & interiori poſt Epiſcopos loco ſedens, non judicem ſed defenſorem ſe profitetur. P. III. 40. P. XI. 44. Ejus facilitas in Donatiſtas. P. IV. 74. An in cauſa Cæciliani partes judicis jure aſſumpſerit? 79. Obſervatio de ejus Baptiſmo. P. XI. 46. & aliis geſtis. 47. dividit Imperium inter tres filios. P. IV. 98.

Conſtantinus, Conſtantini M. filius, apprime Catholicus. P. IV. 98. P. XI. 49. 51.

Conſtantinus, Heraclii filius, Imp. P. XI. 107.

Conſtantinus Pogonatus pie a patre degener, Imperator Orientis religioſiſſimus, juſtiſſimusque, Author III Concilii Conſtantinopolitani. P. III. 84. quod manu ſua & edicto confirmat. 86. P. XI. 110.

Conſtantinus Copronymus, Imp. Iconoclaſta veſanus. P. III. 101. P. IV. 257. ex temporali incendio ad æternum raptus. P. III. 102. P. IV. 259. P. XI. 114. 117.

Conſtantinus, Copronymi filius, Imp. P. III. 102. P. XI. 117. ab Irene matre interemptus. P. IV. 260.

Conſtantinus Porphyrogenitus, Leonis Sapientis filius, Imp. P. III. 197. P. XI. 132. 140.

Conſtantinus, Romani Jun. filius, Imp. P. XI. 138.

Conſtantinus Monomachus, Orientis Imperator nullius religionis. P. III. 200 & ſq. P. XI. 144. 155.

Conſtantinus Ducas, Orientis Imp. P. XI. 155.

Conſtantinus Palæologus, ultimus Græcorum Imp. in expugnatione Con-

ſtan-

ſtantinopolis occiſus, meliore fato digniſſimus. P. III. 268.
Conſtantinus, Bungi in Japonia Rex, juſtitiæ & miſericordiæ Divinæ exemplum. P. XII. 180.
Conſtantinus, Tongenſis Rex, baptizatus, turbas, ab Ethnicis motas, comprimit. P. XII. 210.
Conſtantius, Conſtantini M. filius, Imp. Nero Arianus. P. III. 46. P. IV. 98. 99. 101. P. XI. 49. 51. perit. P. IV. 103.
Conſtantius Chlorus Imp. P. XI. 38. 44.
Conſtantius Gallus Imp. P. XI. 49. 51.
Conſtantius Octodurenſis Epiſc. ſubſcribit Concilio Epaunenſi. P. IV. 201.
Conſtitutiones Apoſtolicæ an ſint ab Apoſtolis traditæ, & a S. Clemente conſcriptæ? P. II. 65. reſolvitur negative. 67. ſunt tamen valde antiquæ, multaque continent utilia. 69. fuere olim puræ, poſtea tamen ab hæreticis corruptæ. 71.
Conſtitutiones Imperii ſervandæ, & non mutandæ. P. X. 165.
Conſtitutiones & conſuetudines eccleſiaſticæ juxta Conc. Colon. P. VII. 197. & Auguſtan. 203.
Conſtitutiones Odonis. P. V. 28. 29.
Conſuetudo quid ſit? P. I 140. quotuplex. 142. quomodo & quando ſit rationabilis? 143. etiam quæ contra legem? 145. effectus conſuetudinis & probatio. 148. ceſſatio. 152. de conſuetudinibus & conſtitutionibus eccleſiaſticis. P. VII. 197. 203. Propoſitiones damnatæ de conſuetudine alicujus peccati, P. IX. 49. 50.
Contarenus Card. conventui Ratisbonenſi præſens. P. III. 311.
Contarenus a Venetis ad pacem Monaſterienſem Mediator miſſus. P. VIII. 238.
Contenſonii, Vincentii, exclamationes in Probabiliſmum. P. X. 808. confeſſio, quod Probabiliſmus Jeſuitis non ſit proprius. 812.
Conti Domus principalis in Italia. P. X. 281. ſedecim ſummos Eccleſiæ Pontifices dedit. P. XI. 383.
Conti, Bern. Innocentii XIII. frater, creatus Card. P. X. 275. obit. 292.
Conti, Michael Angelus, in Pontificem ſub nomine Innocentii XIII electus. P. X. 275. 383.
Contius, Armandus, in vincula datus. P. VIII. 637. liberatur. *ibid.* & recipitur in gratiam. 638.
Contius, Franciſcus, obit. P. VIII. 491.
Contius, Ludovicus Armandus, obit. P. X. 368.
Contius, Torquatus, Cæſareus bellidux. P. VIII. 182.
Conto mons in Griſonia collabitur. P. IX. 197.
Controverſiæ a Proteſtantibus immerito Catholicis objiciuntur. P. X. 560.
Controverſiæ in hoc opere contentæ, & diſcuſſæ.
P. I. An actus interni ſint objectum legis humanæ? 8. an promulgatio conſtituat ipſam formam, & vim obligativam legis? 16. an obliget Lex Pontificia, ſi in provinciis non ſit promulgata? 17. an actus a jure irritatus ſimpliciter ſit

CON

etiam irritatus pro foro interno? 82. an omnis lex prohibens ſit pariter irritans? 87. an peregrini obligentur legibus ſui domicilii? 98. num ſtatutis particularibus loci, in quo verſantur? 100. an & quomodo per ob- vel ſubreptionem reſcriptum ſit invalidum? 131. conſuetudo contra legem quomodo ſit rationabilis. 145.

P. II. An, & quomodo aliqua ſint mala antecedenter ad legem Dei? 13. an lex naturæ ſemper ſit abſoluta, immutabilis, nunquam diſpenſabilis? 19. de libris juris divini ſcripti. 51. de interpretatione Scripturæ ſacræ. 56. de jure divino non ſcripto. 58.

P. III. Ad quem pertineat jus convocandi Concilia generalia? 5. iisque præſidendi? 8. quinam ad illa vocandi? 11. an Concilia generalia errare poſſint? 18. an ſint ſupra Pontificem? 26. an Honorius Papa lapſus ſit in hæreſin Monothelitarum? 86.

P. IV. De rigore pœnitentiæ. 31. An abſolutio fuerit negata pœnitentiam ad mortem differentibus? *ibid.* An data fuerit poſt ſatisfactionem? 35. an peccata occulta neceſſario expiari debuerint pœnitentia publica? 45. quo tempore in Eccleſia cœptus, finitusque fuerit ritus pœnitentiæ publicæ? 50. an Conſtantinus Imperator in cauſa Cæciliani partes judicis jure ſibi aſſumpſerit? 78. an ex eadem cauſa probetur jus appellandi a Pontificis ſententia ad Concilium? 85.

CON

utrum Meletius, an vero Paulinus fuerit legitimus Antiochiæ Epiſcopus? 119.

P. V. De Inveſtituris. 135. de controverſia inter Henricum II & S. Thomam Cantuarienſem. 159.

P. VI. De ſuperioritate territoriali Regum Daniæ in Hamburgum ratione telonii. 186. Eorundem controverſia cum Ducibus Holſato-Gottorpienſibus. 190.

P. VII. An eligi poſſit Imperator acatholicus? 7. an exterus? 10. de teſtamentaria curatela Electorum. 28.

P. VIII. De Juliacenſi ſucceſſione. 25. de utilitate Gymnaſiorum. 519. de libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ. 598. de Jure Regaliæ inter Innocentium XI & Ludov. XIV regem. 691. de aſylo palatiorum. 722.

P. IX. De jure Devolutionis a Gallis prætenſo. 164. An Cæſari & Imperio fas ſit, Circulo Burgundico contra Gallos ſuccurrere? 188.

P. X. De inveſtitura Senenſi. 73. de ſucceſſione in Ducatu Bipontino. 80. de ſucceſſione Oettingana. 83. Cauſa Ritbergenſi, Lauenburgica &c. 84. de Comitatu Rocheforti. 101. de proxima agnatorum tutela in Ducatu Wirtembergico. 109. de Voto Bohemico, ceſſare juſſo. 115. de Prætenſionibus in provincias Auſtriacas. 116. de ſucceſſione Saxonico - Meinungenſi, & cauſa Zwingenbergica. 191. de cauſa Saxo - Vinarienſi in puncto tutelæ. 197. de Pleyſteinio urbe. 198.

198. de cauſa Hohenloenſi. 202. de Poſtis Imperialibus & provincialibus. 207. de Langharum feudis. 226. de Controverſia Aquilejenſi. 330. de cauſa Thorunenſi. 622. Novocomenſi. 667.
Converſanum Epiſcopum inter, & Equites Melitenſes lis deciſa. P. XI. 417.
Convulſionarii. P. X. 415.
Cooperans ad peccatum. Propoſitio damnata. P. IX. 45.
Copenhagius Ehrenbergam expugnat. P. X. 24.
Cophtorum hæreſis. P. XII. 217. 222. Eorum Patriarcha Alexandrinus. 49. Subjiciuntur Epiſc. Hieroſol. P. XI. 404. De eorum ritibus dubia reſolvuntur. 427. v. Jacobitæ.
Copius Anglorum Dux ab Eduardo principe victus. P. X. 508.
Coppius Cæſareus peditum tribunus. P. VIII. 384.
Copula, ob ſolam voluptatem exercita, caret culpa, propoſitio eſt damnata. P. IX. 29.
Corbæus, Rodulphus, S. J. trucidatus. P. IX. 218.
Corbarius, Petrus, Antipapa ſub nomine Nicolai V a Ludovico Bavaro intruſus. P. III. 221. P. XI. 196.
Corbejenſe monaſterium fundatum. P. IV. 218. & privilegiis munitum. P. XI. 122.
Corberti Rothomag. Archiep. ordinatio circa libros legendos. P. VIII. 734.
S. Corbinianus Germaniæ Apoſtolus. P. IV. 270.
Corcyra a Turcis oppugnata, ſed incaſſum. P. X. 231.
Corduba urbs in Tucumannia. P. XII. 243.
de *Corduba*, Franc. Ord. Præd. Mexici Miſſionarius in odium fidei occiſus. P. XII. 283.
Corduba, Hiſpanicarum copiarum dux, Mansfeldio reſiſtendi impar. P. VIII. 133.
Cordubenſe regnum a Mauris erectum. P. V. 101.
Coret, Jacobus, S. J. Pariſiis theſin de infallibilitate Rom. Pont. in quæſtionibus facti proponit. P. VIII. 667.
Coributhus, Michael, ex pluribus competitoribus præter ſpem in regem Poloniæ eligitur. Procerum diſſidia, bellum Turcicum, jactura Caminieci. P. VI. 162. 163. P. IX. 316.
Corio, Marcellinus, Card. P. X. 308. obit. 315.
Cornarus, Joan. Venetorum Dux. P. X. 227. obit. 276.
S. Cornelius Rom. Pont. P. XI. 30. Romæ ſynodum de lapſis celebrat. P. IV. 25.
Coromandelis ora. P. XII. 73.
SS. Corporis Chriſti feſtum inſtitutum. P. XI. 182. quod cum octava etiam tempore interdicti celebrari poteſt. 210.
Corradinus Datariæ præfectus. P. X. 275.
Correa, Petrus, S. J. Carigiorum in Braſilia Miſſionarius occiditur. P. XII. 273.

Corregidor, ſeu judex in Reductionibus Paraquariæ. P. XII. 253. 259.
Correſpondentes. v. Proteſtantes. Unio.
Corradini, Marcellinus, Card. obit. P. X. 318.
Corrupticolæ hæretici Eutychiani. P. XI. 100.
Corſi adverſus Genuenſes inſurgunt. P. X. 293. Cæſarei in Corſicam tendunt. 294. Corſorum poſtulata. 295. pactio 297. Rurſus tumultuantur. 300. & Senatum ſibi eligunt. 302. ac regem Theodorum. 303. ejus fata. 305. Galli in Corſicam mittuntur, pacem ſuaſuri, ſed incaſſum. 307. Corſos cædunt. 308. Corſica Inſula Archiep. Piſano eſt ſubjecta. P. XI. 153. cui Epiſcopos conſecrandi jus datum & ademptum. 159. & iterum confirmatum. 170.
Corſini, Laurent. electus Pontif. aſſumpto Clementis XII nomine. P. X. 292.
Corſini, Clementis XII nepos, Card. P. X. 293.
Corteſius, Ferdinandus, Hiſpanus Mexicum miro ſane modo occupat. P. VII. 787. P. XII. 278 & ſqq.
Cortonenſis Epiſcopatus erectus. P. XI. 194.
Corvi in Sinis piſcantur. P. XII. 134.
Corvinus, Mathias, alter Hunniadis filius, e carcere ad thronum Hungaricum evectus. P. VII. 280. Bellum cum Friderico Cæſare & pax memorabilis. *ibid.* Alterum bellum, altera pax. 281. tertium bellum. *ibid.* cum Podiebradio. 282. Salutatur Rex Bohemiæ. 283. bellum Polonicum. Labes Mathiæ. *ibid.* Ejus alumnus & encomiaſtes Bonfinius. *ibid.*
Coſacci a Polonia deficiunt. P. VI. 160. 161. P. IX. 313. in Tartariam irrumpunt. 343.
Coſcia, Nicolaus, Card. P. X. 278. vocatur in jus. 295. lata in eum ſententia. 298. abſolvitur. 311. reſtituitur in omnia bona. 315.
Cosdorffiana actio. P. X. 762.
Coſmus creatus *Magnus* Hetruviæ Dux. P. XI. 262.
Coſmus III Magnus Dux Florentiæ obit. P. X. 276.
Coſroe Armeniæ Rex. P. XII. 52.
Coſroe, Parthorum Rex, a Trajano victus. P. XII. 27.
Coſroe I, Perſiæ Rex, per Beliſarium victus. P. III. 70. P. XII. 29.
Coſroe II, Perſiæ Rex, fortunæ pila, Heraclium Imp. primum vincit, dein ab eo vincitur. P. XI. 105. P. XII. 29.
de *Coſta*, Alvarus, Martyr. P. XII. 215.
a *Coſta*, Joſ. Peruviæ Miſſionarius. P. XII. 241.
de *Coſta*, Joſ. S. J. frater laicus Pekini. P. XII. 164.
Coterelli, impudicum & ſacrilegum hominum genus, Gallia ejecti. P. V. 142.
Cotinius, Calecuti barbarorum inſidiis occumbit. P. XII. 86.
Cotinius, Indiarum Prorex, Collegium Columbenſe S. J. in Ceylano ſpoliat bonis. P. XII. 106.
Cotonus, Petr. Apologiam pro Societate Jeſu ſcribit. P. VIII. 467. aſſumitur ab Henrico IV in confeſſarium.

ſarium. *ibid.* Servino, Jeſuitas accuſanti, reſpondet. 476. per latus Cotoni petitur Societas. 479. armata manu propter Santarelli librum in jus vocatur. 575. obit. 578.
Couſtant, Petrus, obit. P. X. 364.
de *Couto*, Hieron. primus Heſperidum Miſſionarius. P. XII. 215.
Coyacenſe Concilium. P. V. 108.
Coziana regum Armeniæ ſtirps. P. XII. 52.
Cozza, Laur. Ord. Min. Generalis creatur Card. P. X. 278. obit. 281.
Crabbe, Petrus, O. Min. S. Franc. primus producit Canones Apoſtolorum. P. II. 65.
Cracovia condita. P. V. 138. Epiſcopatus fundatur. *ibid.* & Mons Pietatis erectus. P. XI. 334.
Cracovienſe Concilium an. 1189 pro reformatione cleri celebratum decernit decimas pro recuperanda terra ſancta. P. V. 137. 139.
Cracovius Cæſareus chiliarcha. P. VIII. 228.
Cracus Poloniæ Dux. P. V. 138.
Cramerus S. J. a Suecis trucidatus. P. VIII. 451.
Crammerus, Thomas, Cantuar. Archiep. infamis Angliæ prævaricator. P. VII. 840. rogo injectus inter blaſphemias turpiſſimam vitam finit. 854.
Cranius Cæſareus ad pacem Weſtphalicam Legatus. P. VIII. 238.
de *Craon* Marchio S. R. I. Princeps a Cæſare dictus. P. X. 56.
Craſſus Conſul a Parthis cæſus. P. XII. 27.
Cratzius, Comes Scharpfenſteinius, Bavaricus bellidux. P. VIII. 123. pugnam Pragenſem reſtituit. 124. Fridbergam recuperat. 198. & Landsbergam. 199. ab electore in Bavaria ad defenſionem relinquitur. 200. Ingolſtadium Suecis tentat prodere, & ideo capite plexus eſt. 207.
Craz, Caſparus, S. J. Miſſionarius in odium fidei occiſus. P. XII. 130.
Crellius, Nicol. capite plexus. P. VIII. 69.
Cremenſis Epiſc. Bononienſis ſuffraganeus. P. XI. 273.
Cremonenſis Epiſcopatus erectus. P. VII. 372. Cremonenſis Cæſareorum irruptio. P. X. 221. 335.
Crequius, Gallorum ductor, capitur. P. VIII. 392. Friburgum expugnat. 402.
Crequius Galliæ ad pacem Riſvicenſem Legatus. P. VIII. 435. 443.
S. *Creſcens*, S. Petri diſcipulus primus Epiſcopus Moguntinus. P. VII. 13. item P. IV. 270.
Creſcenti, Marcellus, Card. P. X. 319.
Ven. *Creſcentia* Sanctimonialis Kaufburenſis. Conſtitutio Bened. XIV de illa. P. XI. 430.
Creſcentii, Patritii Romani, tyrannis punita. P. XI. 139.
Creſpiaca pax inter Carolum V & Franciſcum I. Galliæ regem. P. III. 313. P. VII. 134.
Creta Inſula amiſſa. P. XI. 345.
Creuzlingenſe Monaſterium fundatum. P. VII. 337. Creuzlingenſis & Petrohuſani Abbatis certamen de prioritate loci. P. X. 557.

Crimæa peninſula. In eam P. Duban S. J. Cpoli miſſus. P. XII. 56.
Crimen. Obſervatio in Canones de impedimento criminis. P. IV. 265. Propoſitiones damnatæ de crimine falſi. P. IX. 42. crimina denunciari præcepta. P. XI. 348.
Criminalis, Antonius, S. J. Indiarum Miſſionarius. P. XII. 93.
Criſes. Circa uſum opinionum probabilium. P. I. 56. An conſtitutiones, quæ dicuntur Apoſtolicæ, ſint ab Apoſtolis traditæ, & a Clemente conſcriptæ? P. II. 65. 67. de illorum antiquitate & utilitate 69. an non ſint corruptæ ab hæreticis? 71. an Canones Apoſtolorum in Corpore Juris contenti ſint authentici? 73. Criſis de conſtantia S. Cyrilli. P. III. 55. circa controverſiam de tribus Capitulis. 75. an Honorius Papa lapſus ſit in hæreſin Monothelitarum? 86. an acta ſynodi VI referentia nomen Honorii ſint corrupta? 90. an ſynodus VI erraverit in damnando Honorio? 93. quomodo Honorius abſolvendus ab hæreſi, ſi ſynodus eum damnando ut hæreticum non erravit? 94. Criſis de libris Carolinis. 108. de Inveſtituris. 135. de Pontificibus, contra Novatores, quibus nihil prodeſt, malos fuiſſe Pontifices, cum perditiſſimis etiam temporibus fides ſemper fuerit optima. 142. Obſervatio circa hæreſin Waldenſium & Albigenſium. 153. an ab iisdem Lutheranorum epocha. 154. Obſervatio critica circa decem expeditiones Belli ſacri. 161. circa errores in Conc. Lateranenſi IV damnatos. 174. de Templariis. 221. de Bohemorum unione facta in Concilio Baſileenſi. 245. circa Sanctionem Pragmaticam Gallorum. 250. de Card. Arelatenſi. 252. Obſervatio in Canonem V Concilii Florentini de Confirmatione. 271. in Concilia Apoſtolica. P. IV. 2. an Nicolaus, unus ex ſeptem primis Diaconis, fuerit author Nicolaitarum? 3. an Victor Papa Aſianos Epiſcopos excommunicarit propter controverſiam paſchalem? 9. an controverſia de tempore paſchatis ad fidem, vel ſolam diſciplinam pertineat? 14. Obſervatio in Criticam Gallorum de rigore pœnitentiæ. 40. Quæſtiones aliquot criticæ de baptiſmo hæreticorum. 58. de Donatiſtis. 76. typus hodiernorum ſectariorum. *ibid.* de Conciliis celebratis in cauſa Donatiſtarum. 77. de Conciliis habitis tempore Conſtantini M. in cauſa Arianorum. 92. de Euſebio Cæſareenſi. 94. de Concilio Antiocheno. 105. Arminenſi. 107. an Patres Ariminenſes ſubſcribendo formulæ, a Semi-Arianis obtruſæ, hæreſis arguendi? 108. de ſchiſmate Antiocheno. 116. Luciferiano. 123. Reflexio in Arianam hæreſin, & Eccleſiæ triumphum. 131. Obſervatio de Lutheranis, & Calviniſtis ex occaſione Arianiſmi. 137. de Concilio Arauſicano. 176. Obſervatio in hæreſin Pelagianam de peccato originali, & baptiſmo. 164. de tributo, Leoni Iſaurico a Gregorio

gorio II negato. 256. in Canonem Concilii Romani & Forojulienſis de impedimento criminis 265. in Canones Concilii Compendienſis. 283. in Canonem de uſuris Concilii Ticinenſis. 321. de antiquitate ſtatus Religioſi. 348. de origine Electorum S. R. I. P. V. 10. de lege Salica. 22. contra Sacramentarios. 93. de mutatione Gothici officii. 112. de voto ſolemni & Pontificia in eo diſpenſatione. 139. in controverſiam S. Thomæ Cantuarienſis cum Henrico II rege. 159. circa Sanctionem Pragmaticam Ludovico IX imputatam. P. VI. 16. de juribus Electoris Moguntini. P. VII. 12. de origine Septemviratus. 16. de Vicariis Imperii. 26. in gravamina Nationis Germanicæ. 84. in Confeſſionem Auguſtanam. 95. circa ea, quæ Carolo V a Proteſtantibus objiciuntur. 156. circa controverſiam poſt electionem inter Maximilianum II & Pium IV ortam. 179. in Pariſienſem Hugonotorum cædem. 498. in Ligam ſacram Catholicorum contra Hugonotos. 507. Obſervatio, quibus viis hæreſis in Galliam irruperit, & Eccleſiam perturbarit? 541. de diſſidiis & bellorum in Bohemia & Germania cauſis. P. VIII. 111. de pace Lubecenſi, inter Cæſarem & Daniæ regem inita. 168. in ingentes Suecorum progreſſus. 195. de confeſſariis principum. 557. in pacem Monaſterienſem. 627. de theſi Jeſuitæ Theologi circa infallibilitatem Pontificis in quæſtione facti. 667. de famoſis libellis contra Societatem. 679. de quatuor famoſis articulis Cleri Gallicani. 696. de jure principum in hæreticos. 710. & ſqq. de Abbate de la Trappe. 745. in pacem Pyrenæam. P. IX. 108. 110. in pacem Monaſterienſem Hiſpano-Belgicam. 146. de Domo Auriaca & Gubernatoribus Belgii fœderati. 157. de Charactere Janſeniſtarum, & Quesnelliſtarum. P. X. 418. de pace Belgradenſi. 601. vide etiam *Controverſiæ. Diſſertationes.*

Criſpus, Conſtantini M. filius. P. XI. 48.

Critici Galli celebriores. P. IV. 40.

Crocodili, portentoſæ magnitudinis, in Inſula Mindano. P. XII. 122.

Crojus, Joannes, Reuxii comes equitatui in Belgio a Philippo II præfectus. P. VII. 631.

Crojus, Philippus, Areſcoti Dux. v. *Areſcoti Dux.*

Crojus, Wilhelmus, Belgii Gubernator poſt mortem Philippi Auſtriaci. P. VII. 629.

Cromwelus, Oliverius, exercitus Dux contra regem. P. IX. 214. ejus furor. 216. Angliæ regens vincit Walliæ principem. 217. Angliæ Protector. 219. cum Batavis bello colliſus. 152. pacem concedit. 153. fœdus cum Gallis init. 160. obit. 220. ejus corpus e patibulo ſuſpenſum. 223.

Cromwelus, Richardus, Oliverii filius, exauctoratur. P. IX. 220.

Cromwelus, Thomas, Cramerus, & Audlæus impii in Anglia Triumviri. P. VII. 840. Cromwelus Henri-

rici VIII vicarius in ſpiritualibus generalis dictus. 845. capite plectitur. 846.
Cronſfeldius, Gehleno in præfectura Boica ſuffectus. P. VIII. 235. datur in cuſtodiam. 236.
Cronſtrocus militiæ Hollandicæ præfectus. P. X. 540. obit. 542.
Croſſena a Ruſſis occupata. X. 759.
Croſſius a Hugonotis interemptus. P. VIII. 553.
Croſtollenſis pugna. P. X. 221.
Croyenſis comes S. R. I. princeps creatus. P. VIII. 447.
Croyus Dux, Gubernator Belgradi Aſpremontio ſuccedit. P. IX. 280. & Pannonicis copiis præfectus Belgradum incaſſum oppugnat. 282.
de *Cruce*, Hieron. Martyr. P. XII. 215.
Cruciatæ Bullæ. P. III. 156.
Cruciatæ, ſeu expeditiones ſacræ. P. III. 154.
Crucifixi imago ſemper proſtet in altari ſub Miſſa, niſi expoſitum ſit Venerabile. P. XI. 439.
Cruſius, Martinus. P. IX. 347.
de *Cruce* Domini, Nadaſtii, capite plexi, filii dicti. P. IX. 262.
S. *Crucis* Monaſterium Donawerdæ fundatum. P. XI 145. cui privilegia confirmantur. 161.
S. *Crux* a Perſis ablata, & iterum reſtituta. P. XI. 105. P. XII. 29. 30.
S. Crucis ſignum frequenter duobus primis ſæculis factum. P. XI. 13. 23.
Cuba Inſula. P. XII. 229.
Cubo, Japoniæ Imp. favet religioni Chriſtianæ. P. XII. 174.
Culembergius comes, Florentius, cum Brederodio & aliis conſpirat. P. VII. 649. e Belgio cum Orangio fugit. 656. citatur ab Albano ad dicendam cauſam. 662.
Culmenſe Concilium. P. VI. 168.
Cultus divinus, juxta Conc. Auguſtanum. P. VII. 209. Mediolan. 395.
Cumbriæ Dux, fœderati exercitus Imperator, cum Gallis ad Tornacum confligit. P. X. 534. & ad Laffeldam. 538. Hannoveranorum & fœderatorum dein Imperator. 742. funditur ab Eſtræo ab Haſtenbeck. 743. Conventio Sevenſis. 744.
Cunibertus Epiſcopus Colonienſis. P. IV. 217.
Cunigunda Henrici II Imp. conjux virginea. P. V. 70.
Cunipertus Longobardiæ Rex. P. IV. 130.
a *Cupertino*, Joſephi, beatificatio. P. XI. 468.
Cuproglius, Muſtapha, Vezirius. P. IX. 279. ingentem exercitum colligit. 280. occumbit. *ibid.*
Curienſium primus Epiſcopus S. Lucius. P. VII. 333.
Curlandia, multarum controverſiarum fomes. P. VI. 169. eſt feudum Poloniæ. P. X. 622. eligitur Ferdinando vivente in ſucceſſorem Mauritius de Saxonia. 626. obit Ferdinandus Dux Curlandiæ, ultimus Kettlerianæ familiæ. 631. Eligitur Erneſtus Comes Bironius. Capitulatio. *ibid.* homagium præſtat. 632. deponitur, & electus Erneſtus Brunſvico - Beveranus. 633. Rex Poloniæ petit, Bironium reſtitui. 636. eligitur Carolus, regis filius princeps tertio- genitus. 637.

Curlandicus Epiſcopatus profanatus. P. VIII. 169.
Curnillon S. J. Miſſionarius in Crimæam P. Duban ſubmiſſus. P. XII. 56.
Curopalates, Mich. Imp. P. XI. 119.
Curtius comes, Boicæ Aulæ præfectus, diſſuadet Electori ſuo acceptationem coronæ Cæſareæ. P. VIII. 357.
Curuzii & Labanzii in Hungaria. P. IX. 267.
Cuſanæ turbæ. P. VII. 343.
Cuſani Card. P. X. 228. obit. 292.
Cuſanus, Nicolaus, Leodienſis Archidiac. ad Græcos legatus. P. III. 258.
Cuſco, urbs in Peruvia. P. XII. 226. 232.
Cuſſinus, Bernardus, O. S. Franc. Mexici Miſſionarius, in odium fidei occiſus. P. XII. 283.
Cuykia ditio. P. IX. 147.
Cybo, Joan. Bapt. Rom. Pontif. Innocentius VIII dictus. P. XI. 221.
Cynegyri Athenienſis virtus. P. XII. 5.
S. Cyprianus. P. XI. 41. Concilia Carthagine celebrat in cauſa lapſorum. P. IV. 26. & in cauſa iterationis Baptiſmi hæreticorum. 21. an a S. Stephano Papa cum ſuis fuerit communione privatus? 58. an errorem ſuum depoſuerit. 61.
Cyprus a Richardo Angliæ rege Græcis erepta. P. III. 159.
Cyrene, hodie regnum Barcanum. P. XII. 193.
S. Cyrillus Alexandr. Epiſcopus opponit furenti Neſtorio 12 anathematiſmos. P. III. 52. horum ſumma. 54. in cuſtodiam datus liberatur. 53. Criſis de ejusdem conſtantia. 55. celebrat Concilium Alexandrinum contra Neſtorium. P. IV. 159. Præſes Concilii I Epheſini. P. XI. 89.
Cyrillus Beroenſis Patriarcha Cpolitanus, Cyrillo Lucari ſuffectus. P. IX. 348.
Cyrillus, Græcorum Melchitarum Patriarcha Antiochenus Catholicus, obtinet Pallium. P. XI. 418.
Cyrillus Hieroſolymitanus. P. XI. 59.
Cyrillus Lucar. v. Lucar.
Cyrus Alexandrinus promovet Monotheliſmum. P. IV. 213.
Cyrus Monarchiæ Perſicæ fundamenta jacit. P. XII. 2. 4.
Czacki, Nicol. Archiep. Strigonienſis. P. X. 608.
Czari nomen primus aſſumit Baſilius, Moſcoviæ Dux. P. IX. 337.

D.

Dachsburgicus comes, Bruno, in Rom. Pont. electus ſub Leonis IX nomine. P. XI. 145.
Dachſtulenſis comitatus. P. X. 572.
Dacia vetus. P. VII. 301. v. Tranſylvania.
Dageſtan, Georgiæ provincia. P. XII. 185.
Dagobertus I ultimus ex Clodovæi ſtirpe Galliæ rector, per ſe ipſum, & non per magiſtros Palatii regnans. P. IV. 217.
Dagobertus II Auſtraſiæ. P. IV. 217. ab exilio redux paternum regnum occupat. 218.

agobertus III umbratilis Galliæ Rex. P. IV. 219.
abibergius ad Belgradum cadit. P. X. 591.
alenſes ruſtici in Suecia rebelles. P. X. 662.
airus vocabatur olim Japonum Imp. P. XII. 170.
albergius Baro, Adolphus, Princeps AbbasFuldenſis fundat Academiam. P. X. 94. repetit Præfecturas Salzungenſem & Lichtenbergenſem a Ducibus Meinungenſi & Eiſenacenſi. Inde lis, necdum deciſa. 108. obit. *ibid.*
allæus, Joan. homo hæreticus. P. II. 75.
almas S. J. Miſſionarius ad fretum Hudſonicum perfide interemptus. P. XII. 291.
almatiæ Concilium. P. V. 140. ejus olim fines. 141.
am in Pace Weſtph. Suecis cæditur. P. VIII. 296.
Damaſcena Miſſio ſacra. P. XII. 58. quæ Damaſcum celebrem reddunt. 59.
Damaſus I Rom. Pontif. P. XI. 52. Ad ejus literas Theodoſius Senior Imp. Concilium Conſtantinopolitanum I convocat. P. III. 48. Urſacium & Valentem cum Auxentio damnat. P. IV. 113.
Damaſus II Rom. Pont. natione Bavarus, Brixinenſis antea Epiſcopus. P. III. 145. P. V. 82. ejus Conſtitutiones. P. XI. 145.
Damiani, Petrus, Card. & Epiſcop. Oſtienſis. P. XI. 147. 156. ſecedit in eremum depoſito Epiſcopatu. 149.
Damiata a S. Ludovico expugnata & iterum pro lytro ſui reſtituta. P. III. 161.
Dampierius comes, Henricus Duvallius, Catholicorum dux contra ſeditioſos Bohemos. P. VIII. 59.
Dandalus Venetorum dux Conſtantinopolim capit. P. III. 159.
Danguil, ſive Sequedus III Abyſſiniæ Imp. dum unionem cum Romana Eccleſia ſerio ſuſcipere ſtatuit, occiditur. P. XII. 219.
Daniæ ſtatus politicus a vetuſtiſſimis regibus repetitus. P. VI. 37. primus Rex Chriſtianus. 38. Dani Angliam invadunt. Prætenſiones Imperii in Daniæ regnum. 39. Suenonis fata. Dania converſa. *ibid.* S. Canutus. Lundenſis Primatus. 40. S. Ericus. 41. Sub Margaretha, Erico Pomerano, Chriſtophoro. 173. Sub Chriſtiano I, Joanne. Chriſtiani II fata. 176. Sub Friderico I, Chriſtiano III. 177. Friderico II, Chriſtiano IV. 178. Friderico III. 179. Chriſtiano V. 180. Controverſia juridica de ſuperioritate territoriali Daniæ in Hamburgum. 181. ratione telonii. 186. Controverſia regum Daniæ cum Ducibus Holſato-Gottorpienſibus. 190. Dania vetus. P. IX. 329. Dani, primi Daniæ regis, ſtemma extinctum. Dania ad Oldenburgicam Domum. 330. Chriſtianus IV tria bella gerit, duo cum Sueco, & unum cum Ferdinando II Cæſare. 333.

333. 331. P. VIII. 153. Victoria Tillii ad Hannoveram. 154. Dani Copiæ. 155. Pugna ad Calembergam & ad Lutheram. 156. Conditiones pacis a Cæſare propoſitæ. 160. Pax. 167 & ſeq. Fridericus III bella cum Suecis, pace Rotſchildenſi & Olivenſi terminat. P. IX. 331. regnum facit hæreditarium. 332. Chriſtianus V varia fortuna cum Suecis confligit, pace Riſvicenſi coactus, omnia Suecis reſtituere. 332. Daniæ ſtatus Sæc. XVIII. Danus Holſatiam Ducalem invadit. Pax Travendalenſis, rupta poſt Pultavanam Sueci cladem. P. X. 682. Dani, a Suecis victi, Scania ejiciuntur. Roſtochium capiunt. 683. annis ſequentibus feliciores Dani Stadam cum Bremenſi Ducatu occupant. *ibid.* Pax. 650, 684. quæ Schlesvicenſem Ducatum Danis attulit. *ibid.* Accedunt fœderi Hannoverano. 684. Friderico IV ſuccedit Chriſtianus VI. Fœdus cum Cæſare & Ruſſia. cum Suecia. 685. Rex tria regna unire cogitat per filium. 686. Tractatus ſubſidiorum cum Anglia. *ibid.* 504. Chriſtiano VI ſuccedit Fridericus V, Angli gener. 688. Quamvis Sevenſi Tractatui per Linardum fidejuſſor acceſſerit, toto tamen ultimo bello neutras partes ſecutus eſt. 689. Comitem S. Germani copiis præficit. *ibid.*

Daniæ Status Eccleſiaſticus. Primi Apoſtoli. P. IV. 289. Concilia. Slesvicenſe an. 1222. a legato Apoſt. indictum. P. VI. 42. Othonienſe an. 1245. in Fionia celebratum. 43. Nationale. *ibid.* Hafnienſe an. 1425. celebratum. 174. D[...]nicum Lutheranorum monopoliu[...] inquietum. P. III. 303. P. VI[...] 317. eorundem ibidem diſſidia cu[...] Calviniſtis. 318. item P. VI. 17[...]

Dania Nova. P. XII. 229.

Daniel, Ant. S. J. Canadæ Miſſion[...]rius, pro fide Chriſti Martyr. [...] XII. 288. 290.

Daniel, Gabriel, S. J. confutat Li[...]teras Provinciales. P. VIII. 797[...] obit. P. X. 369.

Danilovus Ruſſia ſubacta Magni Duci[...] titulum aſſumit. P. IX. 337.

Danus primus Daniæ Rex. P. VI. 38[...] ejus ſtemma extinctum. P. IX. 330[...]

Dapiferi Imperialis dignitas Boleslao [...] Bohemiæ duci collata ab aliquibu[...] ſcribitur. P. VII. 246.

Dardanellæ. P. IX. 344.

Dardaniæ epiſcopi. Epiſtola Gelaſii [...] ad eos. P. XI. 87.

Darius Codomannus ultimus Perſiæ Monarcha. P. XII. 6.

Darius Hyſtaſpis Perſarum monarcha. P. XII. 4.

Darius Medus. P. XII. 2. 3.

Darlæus, Henricus, infelix Mariæ Stuartæ ſponſus, Murræi fraude a Bottwelo occiſus. P. VII. 891 & ſqq.

Darmſtadius Landgravius, Georgius, Hiſpanos in partes Archid. Caroli pertrahere tentat. P. X. 429. occupatæ Gibraltariæ præficitur. 430. occumbit. 431.

Daubenton S. J. Philippi V Hiſp. regis confeſſarius. P. X. 458.

aventria a Stanlæo Anglo Taxio tradita. P. VII. 715. Daventrienſis Epiſcopatus erectus. P. XI. 249. 250.

avia Card. P. X. 228. obit. 311.

avid, Æthiopum Imp. Oratores ad Emmanuelem Luſitaniæ regem mittit. P. XII. 87. 215.

avid, Franciſcus, ex Lutherano Arianus, corruptor orthodoxæ fidei in Tranſylvania. P. IV. 134. P. VII. 303.

aunius comes regnum Neapolitanum occupat, dictus propterea a Cæſare Prorex. P. X. 224.

aunius comes, Leopoldus, novi poſt pugnam Pragenſem collecti exercitus Dux inſignem Planianam victoriam de rege Boruſſiæ reportat. P. X. 738 & ſq. Olomucii obſidionem ſolvit. 748. ad Hochkirchium Boruſſos cædit. 749. Finkium cum toto ſuo exercitu ad Maxenam capit. 756. regem Dresdæ obſidionem ſolvere cogit. 763. vulneratur ad Torgau. *ibid.*

ayfuſama, Japoniæ Imp. perſequitur Eccleſiam. P. XII. 177.

e itores obærati ob bellorum injurias quomodo tractandi juxta Receſſ. Noviſſ. P. VIII. 339.

ecanum regnum. P. XII. 73.

ecanus cathedralis & collegiatæ Eccleſiæ, ejusque officium. P. VII. 206. officium Decani ruralis. 204. Decanatus ſacri Cardd. Collegii cui competat, deciſum. P. XI. 394. 395.

ecimæ ſolvendæ juxta Conc. IV Lateranenſe. P. III. 173. Tridentinum, 363. v. Diſſertatio de Decimis. P. VI. 44. Decimæ a Regularibus parochis ſolvendæ, quæ ſolvebantur a laicis, antequam bona ad Regulares pervenirent. P. XI. 329.

Decius Imperator. P. XI. 31. 32.

Decretalium Greg. IX libri collecti. P. XI. 178. an Decretales Epiſtolæ, quas Iſidorus Mercator collegit, ſint authenticæ? 81.

Defenſoris Eccleſiæ titulus Henrico VIII Angliæ regi tributus. P. XI. 228.

Defunctos ſepeliendi mos in Sinis. P. XII. 135.

Delbecque Dominicanus Coddeum Janſeniſtam Romam comitatur. P. X. 382.

Delci, Reinardus, Card. P. X. 307.

Delegatio cauſarum contra abuſus munita. P. XI. 404. Delegati poteſtas 482.

Delinquentes. Modus procedendi contra eos juxta Conc. IV Lateranenſe. P. III. 169.

Dellianus, Caſtellanus, ex invidia in Luſitanos perſecutionem in Japonia promovet. P. XII. 176.

Delphinatus primo regni Lotharici, dein Burgundici, atque Arelatenſis pars, demum ſub propriis Comitibus, ac tandem ad regem Galliæ ſub conditione devolutus, ut quilibet regum primogenitus Delphini titulo inſigniatur. P. VII. 619.

Delphini Inſula, ſeu Madagaſcaria. P. XII. 203.

Delphinus, Daniel, Patriarcha Aquil. Card. P. X. 325.

Demetrius Eucæres, Syriæ Rex. P. XII. 18.
Demetrius Nicanor, Syriæ Rex. P. XII. 15.
Demetrius Poliercetes, Aſiæ Rex. P. XII. 8.
Demetrius Soter, Syriæ Rex. P. XII. 13.
Demetrii quatuor Duces in Ruſſia. P. IX. 337.
Denarius S. Petri. P. IV. 250.
Deniana pugna. P. X. 348. 520.
Deningbenſis ſynodus Calviniſtarum a fœminis diſſoluta. P. IX. 218.
Denuntiationes trinæ ante matrimonium faciendæ juxta Conc. Trident. P. III. 355. & non facile remittendæ. P. XI. 407. Propoſitiones de denuncianda ſollicitatione damnatæ. P. IX. 5.
Deputati Imperii Ordinarii. P. VIII. 343.
Derbentum urbs. P. XII. 185.
Dertonenſis urbis & epiſcopatus deſcriptio. P. VII. 371.
Dertuſanum Concilium contra Ægidium de Munione Papam umbratilem. P. VI. 145.
Deſſelenſis epiſcopatus profanatus. P. VIII. 169.
Deſtrades comes, Gallicus ad pacem Neomagenſem legatus. P. VIII. 406.
Dettingana pugna. P. X. 143.
Devillius Neiſſam fruſtra obſidet. P. X. 750. a Fouqueto Sileſia pellitur. 756.
Devolutionis jus in Belgio. P. IX. 113.
Inde bellum Gallo-Belgicum. 16[…] 164. & pax Aquisgranenſis. 167.
Deus. Propoſitiones damnatæ de D[…] amore. P. IX. 28. 85. de Dei P[…] tris effigie. 79.
S. *Deusdedit* Rom. Pontif. P. XI. 10[…]
Deza, Didacus, celebrat Conciliu[…] provinciale. P. VII. 804.
Diaconi ſeptem electi & ordinati i[…] Conc. Jeroſolym. P. IV. 2. e[…] rum officia in prima Eccleſia. P. I[…] 85. quando eis liceat miniſtra[…] Euchariſtiam. P. III 43. eis Stol[…] uſus conceditur. P. XI. 71. Diaco[…] nus an conſecrari poſſit epiſcopus 480.
Diaconiſſa juxta Conc. Chalcedon. P[…] III. 63.
Diamperienſis ſynodus in Malabari[…] P. XII. 104.
Diax S. J. Miſſionarius in Paraqua[…] ria. P. XII. 247.
Diazius, Bartholom. Luſitanus uſqu[…] ad Promontorium Bonæ Spei na[…] vigando pervenit. P. XII. 78. nau[…] fragio miſere perit. 80.
Diazius, Paulus, Angolæ regem ſæ[…] pius vincit, & per pacem Evan[…] gelio aperit oſtium. P. XII. 209.
Diazius, Petrus, S. J. Miſſionariu[…] in Braſiliam navigans, a Calvini[…] ſtis in mare projectus. P. XII. 276
Dicaſtillo, Joan. S. J. Miſſionariu[…] in Paraquaria in odium fidei oc[…] ciſus. P. XII. 258.
S. *Didaci* Ord. ff. Min. S. Franc[…] Canonizatio. P. XI. 284.
Didius Julianus Imp. P. XI. 22.
Dido, Tyriorum regis filia, exſtrui[…] Carthaginem. P. XII. 194.

Di-

Didymus Alexandrinus. P. XI. 67.
Dieſſenhofienſis Transactio inter Epiſc. Conſtantienſem, & Bernates ac Tigurinos. P. X. 567.
Dietrich Prætor ſuadet, ut urbs Argentina Gallis traderetur. P. VIII. 413.
Dietrichſteinius Card. in Moravia inquirit in auctores turbarum. P. VIII. 128.
Dietrichſteinius, Andr. Jacob. Archiepiſc. Salisburg. P. X. 193.
Dietrichſteinii comites S. R. I. Principes creati & in Collegium Princip. introducti. P. VIII. 323. 344. 447.
Diez, Vinc. O. Præd. a P. Gravina S. J. refutatur in Apologia de Probabiliſmo edita, quæ ſuccincte recenſetur. P. X. 781 & ſqq. inepte Pilatum Probabiliſtam facit. 794.
Diffidationes. P. VII. 36. earum origo. P. III. 184.
Digbius, Britanniæ regis orator, apud Cæſarem pro Friderico Palatino ſe interponit. P. VIII. 134.
Digniores ad Eccleſias promovendi. Propoſitio de hac materia damnata. P. IX. 43.
Dilectio Dei. Propoſitiones de ea damnatæ. P. IX. 28. 85. nec non de dilectione proximi. 29.
Dilingana Academia erecta. P. XI. 246. & Alumnatus. 315.
Dillenburgenſis Principatus ad Diezenſem. P. X. 113.
Dillier, Joan. Bapt. e S. J. dimiſſus edito libello Acatholicis ſe tanquam falſum prophetam deridendum præbet. P. X. 566.
Dingolfinganum Concilium in Bavaria ſub Taſſilone duce an. 772 celebratum. P. IV. 272.
Diocletianus, Valerius Jovius, Imp. P. XI. 38. abdicat Imperium. 39.
Diodorus, Tarſenſis epiſc. P. XI. 68.
Dion Caſſius. P. XI. 29.
S. Dionyſius Rom. Pont. P. XI. 34. celebrat Romæ Concilium in cauſa Dionyſii Alexandrini. P. IV. 27.
S. Dionyſius Alexandrinus de hæreſi accuſatus ſe purgat, & abſolvitur. P. IV. 27. P. XI. 34. 41.
S. Dionyſius Areopagita. An libri, qui illi attribuuntur, ſint genuini ejusdem partus? P. XI. 13.
Dionyſius Cpolitanus Patriarcha contra Calviniſtas ſynodum celebrat. P. IX. 349.
Dionyſius Exiguus Procli epiſtolam contra Neſtorianos latinitate donat. P. IV. 160.
Dionyſius Mediolanenſis ab Arianorum conciliabulo Mediolani celebrato in exilium pulſus. P. IV. 100.
Dionyſius Rex optime de Luſitania meritus. P. VII. 817.
S. Dionyſii cœnobium Pariſiis fundatum. P. IV. 217. data eidem poteſtas, proprium eligendi Epiſcopum. P. XI. 116. Privilegia ejusdem confirmata. 122.
Dioſcorus Alexandr. P. XI. 89. hæreticus Eutychianus, corrupto Imperatore, omnia ſusdeque vertit. P. III. 57. 58. Leonem Papam in conciliabulo excommunicat, & S. Flavianum occidit. 59. ad Concil. Chalcedonenſe citatus comparet, & deponitur. 60. perit in exilio. 64.

64. haud dubie hæreticus. 65. item. P. IV. 160 & ſq.

Dioſcorus Antipapa. P. III. 141.

Diospolitana ſynodus contra Pelagium. P. IV. 151.

Diptycha ſanctorum quid? quale ex iisdem ſchiſma ortum? P. III. 97.

Directorium Imperii mortuo Electore Moguntino ad quem pertineat, litigatur. P. X. 85. Lis de Directorio Corporis Evangelici, cum Elector Saxoniæ ad ſacra Catholica rediit. 51.

Diſertinenſe Monaſterium conditum. P. VII. 334.

Diſpenſatio. Quando, & quomodo lex ceſſet per diſpenſationem. P. I. 117. quis poſſit diſpenſare? 118. an poſſit Epiſcopus in lege Pontificia? *ibid.* an quis ſecum ipſo? 120. an Prælatus ſine cauſa? 121. Ceſſatio diſpenſationis. 123. quomodo petenda diſpenſatio a Sede Apoſtolica? 124. Modus petendi, ſcribendi, exequendi. 126.

Dirrheim, Xaverius, S. J. Miſſionarius zeloſiſſimus. P. XII. 242. 253.

Diſſembergenſe Monaſterium Erem. S. Aug. ſeparatum a provincia Bavarica. P. XI. 352.

Diſſertationes in hoc Opere occurrentes. An Proteſtantes juſtam excuſationem habeant, cur in Concil. Tridentino non comparuerint, eidemque obedire detrectarint? P. III. 368. de Peculio Clericorum, item de veteri Eccleſiæ diſciplina circa bona Eccleſiaſtica. P. IV. 329. In Canones Concilii Romani ſub Gregorio V de Translatione. P. V. 16. in Tit. *de Clericis conjugatis*, & in Tit. *qui Clerici, vel voventes matrimonium* &c. de cœlibatu Clericorum. 30. de jure Imperii in regnum Arelatenſe. 72. de quæſtione juris: an matrimonium ſtare poſſit cum pacto aut voto perpetuæ caſtitatis? 116. de Simonia. 166. de Decimis. P. VI. 45. de rebus Eccleſiæ non alienandis. 90. de Concordatis Germaniæ. 193. de jure primarum Precum. 237 & ſqq. de Bulla Aurea. P. VII. 1. de origine Septemviratus. 16. in Capitulationes Cæſareas. 74. de Autonomia, ſeu libertate Religionis. 117. de bello Smalcaldico & aliorum civilium in Germania bellorum cauſis. 137. de cauſis Belgicorum tumultuum & defectionis. 632 & ſqq. de Reſervato Eccleſiaſtico. 153. de uſuris. 755. an legitimum fuerit Henrici VIII cum Catharina matrimonium? 871. An Maria Scotiæ regina jure ſit occiſa? 900. de Exceptionibus, quæ a Proteſtantibus contra proſcriptionem Donawerdenſem opponuntur. P. VIII. 8. an confeſſio annua in parochiali Eccleſia ſit peragenda? 716. de fœdere a Gallia cum Turcis inito. 528. de Calviniſtarum cauſis bellandi. 537. in cap. 6. de ſtatu monachorum. P. X. 356. de uſu opinionum probabilium. 780 & ſqq.

Diſtributiones quotidianæ juxta Concil. Trident. P. III. 347. 349. Mediolanenſ. P. VII. 412.

Ditmarus primus Pragenſis Epiſcopus. P. VII. 247.
Divinum jus poſitivum vetus. P. II. 48. an ante legem Moſaicam data ſit lex poſitiva? 49. quando lex vetus abrogata, *ibid.* mortua, & mortifera? 50. De lege Divina nova, *ibid.* Divini juris libri. 51. v. *Scriptura.* Divinum Jus non ſcriptum. 59. v. *Traditio.*
Divini Verbi prædicatio, juxta Conc. Auguſtanum. P. VII. 208.
Divinus Cultus, juxta idem Concil. P. VII. 209.
Divionenſe Concilium in cauſa Philippi II celebratum. P. V. 143.
Divionenſis Academia erecta. P. X. 365. & Epiſcopatus. P. XI. 396.
Dium, præcipua Cambajæ civitas, cui impoſitam arcem Joan. Maſcarenias ſtrenue defendit. P. XII. 94. Societas Jeſu in ea domicilium accipit. 105.
Doctor unus opinionem extrinſecus probabilem reddere poteſt. P. X. 781. Lis de prioritate inter Doctores & Nobiles. P. VIII. 515.
Doctrinæ rigor. Ab eo non ſemper dependent hominum mores. P. XI. 154. Regidi non ſemper optimi. *ibid.*
Dodecbinus Abb. Chronici Mariani Scoti continuator. P. XI. 157.
Dœrptenſis Academia erecta. P. VIII. 448. P. X. 699.
Dohna Mareſchallus Boruſſicus. P. X. 752. 753.
Doloruckii Principis, Alexii, tragœdia. P. X. 701.
Dombalius Tribunus Cæſareus. P. X. 742.
Dominica die ſtando fiat oratio, juxta Conc. Nicæn. P. III. 43.
S. Dominicus Patriarcha. P. III. 178. ejus canonizatio. P. XI. 178. Feſtum in regno Neapolitano de præcepto celebrandum. 334.
S. Dominici Ordo approbatur. P. XI. 174. 176. & ei Eccleſia S. Sixti Romæ conceditur. 175. ejusdem ordo tertius approbatur. 207. ampliſſima privilegia, quæ *Mare Magnum* appellant, conceſſa, & per conſtitutionem, quam *Auream Bullam* vocant, confirmata. 220. quæ a Pio V augentur, & Præcedentia ante omnes Fratres ordinum Mendicantium conceditur. 260. Bona Monaſteriorum ejusd. Ordinis, monialibus deſtitutorum, pertinent ad Fratres dicti Ordinis. 264. Privilegia, a Pio V conceſſa, a Gregorio XIII ad terminos juris communis reducta. 265. Lis circa habitum interiorem album inter Dominicanos & Auguſtinianos deciſa. 295 prohibetur, ne quis ex eorum bibliothecis quid ſubtrahat. 314. Dominicani veniunt in Helvetiam. P. VII. 340. proditionis accuſati Zoffingæ ex mœnibus ſuſpenduntur. *ibid.* hujus Ordinis probrum Andreas Cardinalis. 344. Impoſtura Bernenſis contra Immaculatam B. V. Conceptionem a quatuor Dominicanis adornata. 345. Jacobus Clemens ejusd. Ordinis occidit Henricum III Galliæ regem. 521. Pariſiis pertinaciter reſi-

reſiſtunt viſitatori, a P. Generali delegato. P. VIII. 674. Dominicanis in primis adſcribendus eſt Probabiliſmus, P. X. 783. Dominicani, qui Probabiliſſimum defendunt. 812 & ſq. Eis data facultas, gradus Doctoratus conferendi. P. XI. 398.
S. Dominici Inſula. P. XII. 229. ab Anglis occupata. P. X. 774.
de *Dominis*, Marcus Ant. moritur. P. VIII. 153.
Dominium Prælatorum & Clericorum. P. III. 248.
Domitianus Imp. P. XI. 6. 13.
Donaldus Scotiæ Rex, jam inde a tertio ſæculo catholicus. P. V. 164.
S. Donatus Veſuntinus Epiſc. Regulam Monaſticam ſcribit. P. XI. 102.
Donatus, Edmundus, S. J. martyrium in Hibernia ſubit. P. VII. 887.
Donatus hæreticus. P. IV. 73. damnatur, & a Donatiſtis creatur Epiſc. Carthaginenſis. 74.
Donatiſtæ hæretici. Synopſis hiſtorica conciliorum adverſus Donatiſtas. P. IV. 72. Origo. Cæcilianus ab eis accuſatur, & damnatur. 73. Martyres eorum imaginarii, furor, ſectæ. 75. Criſis de iisdem. typus modernorum ſectariorum. 76. Authores, conciliabula, contradictio. 77. Adverſarii. 88.
Donavius Comes, Hollachii Legatus, cæſus. P. VIII. 122.
Donawerdanæ proſcriptionis hiſtorica relatio. P. VIII. 2. Diſſertatio de exceptionibus, quæ a Proteſtantibus contra eam opponuntur. 8 & ſq. injuncta pœna non fuit aſpera. 20. nec præpropera. 21.
Donawerdanum S. Crucis Monaſterium fundatum. P. XI. 145.
Donus I Rom. Pontif. P. XI. 110.
Donus II Rom. Pontif. P. XI. 136.
Doria Dux Melphitanus. P. X. 280.
Doria, Andreas, Genuenſis libertatis aſſertor ad Cæſarem tranſit. P. VII. 461 & ſq.
Doria, Georg. Card. P. X. 319.
Doria, Sinibaldus, Card. P. X. 294. obit. 298.
Dorſtenſonius. v. Torſtenſonius.
Dos illata Monaſterio non reſtituatur exeuntibus, juxta Conc. Nicæn. P. III. 106. defenditur a labe Simoniæ. P. VIII. 673.
Doſitheus Patr. Hieroſolymitanus ſynodum contra Calviniſtas celebrat. P. IX. 350.
Doxat ob præproperam Niſſæ deditionem. P. X. 596. carnificis manu cadit. 597.
Dragutius pirata, Ottomannicæ claſſis præfectus, a Carolo V ſuperatur. P. VII. 148. Senenſibus auxilium præſtat. 149. occiditur. 789.
Drabomira, impia S. filii Wenceslai mater. P. VII. 245. 246.
Draskovicius Comes, Pannus Croatiæ &c. obit. P. X. 594.
Draskovicius, Georgius, Card. & Epiſc. Jaurinenſis ſynodum celebrat. P. VII. 298.
Drelincourt Janſeniſtas Calviniſtis accenſet. P. X. 423.
Dreſdæ ſuburbia incenduntur. P. X. 750. urbs a Maquiro ſtrenue defenditur. 762. 763.

Drocenſis pugna, & Catholicorum de Hugonotis victoria. P. VII. 491.
Drogo Metenſis conſecrat S. Anſcharium Hamburgenſem Archiep. P. IV. 299. Ludovici Pii frater naturalis & Concilii Metenſis præſes. 306. item Concilii Theodonis-Villani. 308.
Droſtus Canonicus Colon. pacem Füſſenſem componit. P. X. 159.
Drueti Sorbonæ Baccalaurei theſes de infallibilitate Papæ a Parlamento prohibitæ. P. VIII. 670.
Duacenſis Academia acceptat Bullam *Unigenitus*. P. X. 402.
Duban S. J. Cpoli ad Tartaros Miſſionarius ablegatus. P. XII. 56. cui ſe opponit Lutheranus præco. floreſcente religione advocat alios operarios. *ibid.*
Dubium poſitivum, negativum. v. Criſin de Probabiliſmo. P. I. 53. an obliget lex in dubio de abrogatione, vel diſpenſatione. 74.
Dublinenſe Concilium in Hibernia. P. VII. 888. Archiepiſcopatus. P. V. 165.
Dubois Archiep. Cameracenſis, creatus Card. P. X. 275. v. du *Bois.*
Ducæus, Fronto, S. J. edit Conſtitutiones Apoſtolicas græce & latine. P. II. 66. refutat libellum Mornæi Calviniſtæ. P. VIII. 468.
Duditius, Andreas, Epiſcopus in Hungaria, fit primum Calviniſta, dein Deiſta. P. IV. 137. demum homo nullius fidei obit. P. VII. 315.
Dudlæus, Henricus, Suffolciæ Dux rebellis capite plexus. P. VII. 853.
Dudlæus, Joannes, Northumbriæ Dux, patriæ & fidei turbator. P. VII. 835. capite plectitur, ad fidem catholicam reverſus. *ibid.* 849. 850.
Duellum prohibitum. P. XI. 273. uti etiam ſpecialiter in Gallia. P. VIII. 457. Pœna in duellantes, & eorum patrinos, ſuadentes, ſpectantes, juxta Conc. Trident. P. III 363. Propoſitiones, de eodem damnatæ. P. IX. 3. P. XI. 466.
Duillius Conſul vincit Pœnos pugna navali. P. XII. 195.
Duisburgenſis Academia erecta. P. VIII. 448.
Dulcignotæ in Venetorum ditionibus rapinas exercent. P. X. 275.
Dulciniſtæ hæretici in Concilio Vienneníi damnati. P. III. 214. P. XI. 199.
Dünewaldus expeditionem in Sclavoniam feliciter ſuſcipit. P. IX. 275. ex Hungaria contra Gallos accitur. P. VIII. 425. accuſatus obit. P. IX. 281.
Dunkerca per emptionem ad Gallos pervenit. P. VIII. 646.
S. *Dunſtanus* complurium regum Angliæ ſacer moderator, & pœnitentis Edvini Nathan. P. V. 26. 27. convocat Concilium Anglicum. *ibid.*
Dupinus, Elias, novam Bibliothecam ſcriptorum eccleſiaſticorum edit, ab Harlæo Archiep. Pariſienſi merito damnatam. P. VIII. 730. obit. 362.
Duraſſius Palatinatum invadit. P. VIII. 424. famoſus incendiarius. 425.

Durazzo, Jacobus, Genuenſis Viennæ Legatus Auſtriacis obſequiis ſe addicit. P. X. 330.
Durazzo, Marcellus, Card. obit. P. X. 228.
a *Dürheim*, Chriſtoph. Auguſtanus ad pacem Riſvicenſem legatus. P. VIII. 443.
a *Dürheim*, Fridericus, Conſtantienſis ad pacem Riſvicenſem legatus. P. VIII. 443.
Duſſenius in congreſſu Gertrudenberg. interlocutor. P. X. 444.
Dutlinga a Villario occupata. P. X. 18.
Dutlingana pugna. P. VIII. 227.
Duvallius. v. Dampierius.
Dux. Duces. a ducendo exercitu ſic dicti. P. V. 7.
Duziacenſe concilium in cauſa Hincmari. P. IV. 319.

E.

S. *Eadmundi* Cantuar. Archiep. canonizatio. P. XI. 179.
S. *Ealredus* ſcribit vitam S. Eduardi Angliæ regis. P. V. 97.
Ebbo Rhemenſis Archiep. ad Evangelium in partibus Septentrionis prædicandum miſſus. P. XI. 119. acta in Ludovicum Pium damnat, quin deponi ab Epiſcopatu petit, raro pœnitentiæ exemplo. P. IV. 305. 307. 308.
Eberhardus, Henrici IV. Imp. Cancellarius, primus Epiſcopus Bambergenſis. P. V. 81.
Eberhardus Saliſburgenſis Archiepiſcopus celebrat Concilium provinciale. P. VI. 111.
Eberhardus primus Wirtembergiæ Dux. P. VII. 47.
Eberhardus, Wirtembergiæ Dux, obit, nulla relicta prole maſcula. P. X. 89.
Eberſteinius in agrum Colonienſem irruit. P. VIII. 225. & Lamboium cædit. *ibid.*
Eboracenſes Angliæ reges. P. VI. 152.
Eboracenſia Concilia. Sæculo XII an. 1195. P. V. 164. Sæc. XIV an. 1367 ſub Joanne Archiepiſcopo. P. VI. 81. Sæculo XV an. 1466 provinciale. 155.
Eborenſis Academia confirmata. P. XI. 304.
Ebrodunenſe Concilium. P. X. 380.
Ebroinus truculentus ac perfidus Palatii magiſter. P. IV. 218. in S. Leodegarium ingratus. *ibid.*
Ecbatana urbs, hodie Tauris. P. XII. 186.
Eccelinus, Italiæ præfectus. P. XI. 178.
Eccleſia. Ejus ſtatus *ſæculo primo*. Concilia ab Apoſtolis celebrata. Hæreſis Nicolaitarum. P. IV. 2. Romani Pontifices. P. XI. 1. *Sæculo ſecundo*. Controverſia inter Victorem Papam & Polycratem Epheſinum de tempore celebrandi paſchatis. Altera cum Montaniſtis, in rigorem nimium deflectentibus. P. IV. 6. Romani Pontifices. P. XI. 24. *Sæculo tertio*. Controverſia inter Stephanum I & Cyprianum: an Baptiſmus, ab Hæreticis collatus, ratus eſſe debeat? altera circa uſum pœnitentiæ publicæ. P. IV. 18.

Romani Pontifices. P. XI. 25. *Sæculo quarto.* Hæreſis Donatiſtarum, & concilia adverſus eos celebrata. P. IV. 72. an Conſtantinus Imp. in cauſa Cæciliani Carthag. partes judicis aſſumpſerit, & jure? 78. an ex cauſa Cæciliani probetur jus appellandi a Pontificis ſententia ad concilium? 85. Ariani damnati a concilio Nicæno I. P. III. 38. & aliis conciliis. P. IV. 89. Arianæ hæreſis progreſſus. 98. & furor. 112. extinctio in Oriente. 114. & Occidente. 126. Concilia hujus ſæculi ſpecialiter a jure Canonico approbata. 138. Hæreſis Macedoniana, & concilium generale II Conſtantinopolitanum I pro Spiritus S. divinitate. P. III. 47. Romani Pontifices. P. XI. 43. *Sæculo quinto.* Hæreſis Pelagiana, & concilia contra eam celebrata. P. IV. 150. Concilia contra hæreſin Semi-Pelagianam. 152. Hæreſis Neſtoriana, & celebratum contra eam concilium generale III Epheſinum pro una in Chriſto Perſona. P. III. 51. ac alia concilia. P. IV. 159. Hæreſis Eutychiana, & celebratum contra eam concilium generale IV Chalcedonenſe pro duabus in Chriſto naturis. P. III. 56. concilia particularia in eadem cauſa celebrata. P. IV. 160. Concilia contra Priſcillianiſtas. 162. Romani Pontifices. P. XI. 69 & ſqq. *Sæculo ſexto.* P. XI. 93. Conſtitutiones Pontificum hujus ſæculi. *ibid.* & ſeq. Schiſma ob controverſiam de tribus Capitulis exortum, & celebrata in hac cauſa & contra errores Origenis concilia, generale V Conſtantinopolitanum II. P. III. 65. & particularia. P. IV. 181. Patriarchatus Aquilejenſis initia. 183. Converſio regnorum Galliæ. *ibid.* Valleſiæ. 197. & Hiſpaniæ. 201. *Sæculo ſeptimo* graſſabatur, maxime in Oriente, Monothelitarum hæreſis, damnata in concilio generali VI Conſtantinopolitano III. P. III. 80. & in aliis conciliis. P. IV. 213. Galliam Præfecti Palatii miſcebant. 217. Hiſpania a Mauris invaditur. 224. Anglia converſa, & ſchiſma ejusdem de tempore celebrandi paſchatis. 247. Conſtitutiones Pontificum. P. XI. 104 ſqq. Controverſia critica: an Honorius Papa in Monothelitarum hæreſin ſit lapſus? P. III. 86. *Sæculo octavo* furebant Iconoclaſtæ, in concilio generali VII Nicæno II damnati. 99. nec non in aliis conciliis. P. IV. 255. Bulgaria converſa. 262. in Germania Chriſtiana ſacra magis, magisque efflore-ſcunt. 269. in Anglia laboratur ad exſcindendas ſuperſtitionis ethnicæ reliquias. 284. Bullæ & Conſtitutiones. P. XI. 111 & ſeqq. *Sæculo nono.* Schiſma Photianum & concilium generale VIII Conſtantinopolitanum IV. P. III. 111. Germania vidit cruenta bella filiorum in patrem, fratrum in fratres, adulterina regum connubia, Gotheſchalchi errores, Prælatorum in cauſa appellationis diffidia, Concilia in his cauſis celebrata. P. IV.

288 & ſqq. Concilia Italiæ, & obſervatio in canonem concilii Ticinenſis de uſuris. 320. Concilia Galliæ. 325. Diſſertatio de Peculio Clericorum. Vetus Eccleſiæ diſciplina circa bona Eccleſiaſtica. 329. Anglia in unam Monarchiam collecta, & Danorum irruptiones. 344. & ſtatus Eccleſiaſticus per concilia ordinatus. 346. Obſervatio de antiquitate ſtatus Religioſi. 348. Conſtitutiones Pontificum. P. XI. 118. *Sæculum decimum* fuit ab hæreſiarchis liberum, quin magnis Eccleſia incrementis eſt aucta, in Poloniam, Daniam, Ruſſiam feliciter propagata, Normannis pariter ad Chriſtianam religionem perductis. Morum diſciplina multis in locis laxata, per concilia reſtauratur in Germania. P. V. 10. Italia. 13. Gallia. 23. Anglia. 27. Romani Pontifices & eorum conſtitutiones. P. XI. 130 & ſqq. *Sæculo undecimo* converſa ad fidem orthodoxam cum S. Stephano Hungaria. Germania per primum ſæculi dimidium optime gubernata, P. V. 70. altero per ſimoniacos & concubinarios clericos, ac Henrici IV ſchiſma turbata, conante Eccleſia per concilia afferre remedium. 84. Gallia turbata tum per inauſpicatum Philippi I cum legitima conjuge ſua divortium, 87. tum per impiam hæreſin Berengarii. 91. In Anglia Eccleſiæ diſſidium, Wilhelmo I in libertatem, Wilhelmo II in bona Eccleſiæ graſſante. 97. Hiſpania a ruina paulatim aſſurgit. 100. Romani Pontifices & conſtitutiones eorum. P. XI. 141 & ſqq. *Sæculo duodecimo.* Eccleſiæ turbæ per controverſiam de Inveſtituris ortæ, & celebratum concilium generale IX Lateranenſe I ad reducendam concordiam. P. III. 131. nec non varia in Germania. P. V. 132. Concilia Polonica. 137. Dalmatiæ. 140. Galliam afflixit Philippi regis divortium, multifaria item hæreſis Abaelardi, Tanchelini, Gilberti Porretani, Henricianorum, Petrobruiſianorum, Waldenſium, & Albigenſium. Per concilia quæſitum remedium. 143. Angliam turbant diſſidia inter Henricos I & II reges, & SS. Anſelmum & Thomam. 156. Pariter hoc ſæculo celebrata ſunt concilia generalia, nempe X, Lateranenſe II contra Petrum Leonis, hæreticos Petrobruſianos, & Arnaldiſtas. P. III. 140. & generale XI, Lateranenſe III pro regulanda electione Pontificis, & contra hæreſes Waldenſium & Albigenſium. 147. Romani Pontifices & eorum conſtitutiones. P. XI. 157 & ſqq. *Sæculo decimotertio.* Concilium generale XII, Lateranenſe IV pro recuperanda terra ſancta. P. III. 156. Generale XIII, Lugdunenſe I, contra Fridericum II Imp. 178. & Generale XIV, Lugdunenſe II, pro unione Græcorum cum latina Eccleſia. 188. Concilia Germaniæ. P. VI. 9. Budenſe in Hungaria 12. Ravennatenſe in Italia. 13. Gallia Tolo-

Toloſatium hæreſin extirpat, & per ſynodos diſciplinam reſtaurat. 17. Concilia in Hiſpania. 28. Anglia ſub Joanne rege interdicta, & ſibi reddita per Concilia excolitur. 34. Concilia Poloniæ & Sileſiæ. 35. item Daniæ 37. & Sueciæ. 43. Romani Pontifices & eorum conſtitutiones. P. XI. 170 & ſqq. *Sæculo decimoquarto.* Concilium Generale XV, Viennenſe, pro extinguendo ordine Templariorum, & damnandis hæreticis. P. III. 211. In Germania Ludovici Bavari cum Romanis Pontificibus Schiſma. Concilia. P. VI. 60. Concilia Italiæ in cauſa Philippi Pulchri, Templariorum &c. 58. Hungariæ. 71. Galliæ. 75. In Anglia exſurgit Wicleffi ſeditioſa hæreſis. 79. Concilia. 80. Concilia Hiſpaniæ. 86. Romani Pontifices & eorum Conſtitutiones. P. XI. 192 & ſqq. *Sæculum decimum quintum.* Schiſma dubiorum Pontificum, & ad id tollendum celebratum Concilium Piſanum. P. III. 218. & Conſtantienſe. 223. Præcipui errores Wicleffi & Huſſi damnati. 233. In Germania erecta Concordata, & celebrata Concilia. P. VI. 110. Diſſertatio de Concordatis. 193. Concilia Galliæ. 130. Hiſpaniæ. 144. Angliæ 153. Poloniæ. 165. Livoniæ. 169. Daniæ. 173. Concilium Baſileenſe pro reſtauranda diſciplina & unione Bohemorum. P. III. 237. Concilium Generale XVI Florentinum pro uniendis Græcis cum Eccleſia Latina. 254. Græcorum relapſus, & ſuprema ruina. 265. Decretum Eugenii IV pro Armenis. 269. pro Jacobitis. 278. Unio cum Abyſſinis. 279. Rom. Pont. Conſtitutiones. P. XI. 206 & ſqq. *Sæculum decimum ſextum.* Concilium Generale XVII, Lateranenſe V, ad tollendum Schiſma Piſanum. P. III. 280. Concordata Galliæ approbantur. 286. Nationis Germanicæ decem gravamina contra Curiam Romanam. P. VII. 84. quæ dein in centum excrevere. 85. P. III. 302. Origo Lutheraniſmi. 286. & progreſſus. 302. Lutherus proſcribitur. P. III. 297. P. VII. 83. Confeſſio Auguſtana. 95. Conſilia de convocando Concilio. P. III. 309. quod Mantuam indicitur, proteſtantibus Lutheranis. 310. dein Tridentum. 312. ubi inchoatur. 314. transfertur Bononiam. 321. propter bellum Smalcaldicum. 322. Conſtitutio *Interim.* 328. Reductio Concilii Tridentum, & continuatio 331. ſuſpenſio propter bellum Mauritianum. 339. Pax Religioſa. 341. P. VII. 151. Diſſertatio de Reſervato Eccleſiaſtico. 153. Abſolvitur Concilium Tridentinum. P. III. 344. Concilia particularia in his turbis celebrata. P. VII. 189. Bohemiæ compactata, & Concilia. 265 Hungariæ miſera facies & concilia. 296. nec non Tranſylvaniæ. 301. Sueciæ. 310. Poloniæ. 313. Daniæ & Norvegiæ. 317. Helvetiæ converſio. 333 & perverſio Zwinglio reformante. 348. Concilia provincialia S. Caroli Borromæi. 374. Concilia Galliæ ante & poſt

Concilium Tridentinum celebrata. 549. quibus viis hæreſis in Galliam irruperit? 541. triſtiſſima facies Belgii. 632. Concilia. 638. Hiſpania in his turbis conſervata integra, & Concilia ibidem celebrata. 804. ac promulgata ſynodus Tridentina. 811. In Anglia florens antea Religionis ſtatus per unius principis indomitam libidinem miſerrime devaſtatur. 839. Romani Pontifices & eorum Conſtitutiones. P. XI. 223. & ſqq. *Sæculum decimum ſeptimum.* Colloquia Ratisbonenſia. P. VIII. 58. 62. Converſio Ducis Neoburgici. 65. Synodus Conſtantienſis. 69. Incrementa motuum Bohemicorum. 91. vid. *Bohemia.* Edictum Reſtitutionis. 167. Pacificatio Weſtphalica. 237. Occiſi a Proteſtantibus in odium fidei, & alias afflicti in Germania. 451. Conciliabula Calviniſtarum in Gallia. 458. Conſilium de recipiendo Concilio Tridentino. 461. Reſtitutio Societatis JEſu. 464. Diſputatio Perronii cum Mornæo. 468. Vexata Societas JEſu. 473. & ejusdem doctrina accuſata. 476. Comitia Calviniſtarum. Seditio Principum. 483 & ſeqq. Berullus fundat Oratorium. Inſtitutum Urſulinarum. 503. in Bearniam reducitur religio. 506. 532. Canadenſis Miſſio a Calviniſtis diſturbata. 577. Synodus Charentonienſis Calviniſtarum. 589. Edictum regis contra Calviniſtas. 677. Concilia Galliæ hoc ſæculo. 750 & ſq. Hiſtoria Janſeniſmi. 775 & ſqq. Theologia Janſeniſtica, contraria Theologiæ S. Auguſtini. 861. Propoſitiones damnatæ. P. IX. 2 & ſqq. Eccleſiæ ſtatus in Anglia. 205 & ſqq. in Tranſylvania. 231 & ſqq. in Hungaria. 248 & ſqq. in Bohemia. 289. in Lotharingia. 303. in Polonia. 311. Concilia Orientalia contra Proteſtantes celebrata. 346. Romani Pontifices hujus ſæculi & eorum Conſtitutiones. P. XI. 293 & ſqq. *Sæculum decimum octavum.* Bulla Unigenitus edita. P. X. 234. Concilium Romanum a Benedicto XIII celebratum. 282. Status Eccleſiæ in Gallia. 350. Concilium Ebrodunenſe. 380. Hiſtoria Janſeniana & Quesnelliana. 381 & ſqq. Concilium Albanum in Hungaria. 608. Zamoſcienſe in Polonia. 637. Montis Libani. 731. Romani Pontifices & eorum Conſtitutiones. P. X. 364 & ſqq.

Eccleſia. Theſes Janſeniſtarum de eadem. P. VIII. 861. de ejusdem Deciſionibus. 863. S. Auguſtini doctrina de Eccleſia. 866. Eccleſiæ unitas & infallibilitas, ac viſibilitas. P. VII. 561. Eccleſiæ collapſæ, juxta Conc. Trident. P. III. 342. Metropolitanæ, Cathedrales, Collegiatæ. P. VII. 191. Eccleſiaſticæ ceremoniæ. 211. conſuetudines & conſtitutiones. 197. jurisdictio. 384. 437. Bona & jura. 387. 396. 402. vid. Diſſert. de bonis Eccleſiaſticis. P. IV. 329. Ornatus & cultus. P. VII. 401. ædificatio & cultus. 405. 428. Eccleſiaſtica immunitas. P. III. 363. legi-

legibus Friderici II Imp. confirmatur. P. XI. 175. Eccleſiaſtica jura non elocentur. P. III. 363. Eccleſiaſticum forum. P. VII. 383. 403. 438. Eccleſiæ Oeconomus. P. III. 63. Eccleſiaſtica bona, a Turcis empta, aut conducta, vel uſurpata. P. XI. 458. Eccleſiæ non ſunt pars populi hoſtilis. *ibid.*
Eccleſiaſtici liber tanquam canonicus ab Orientali Eccleſia agnitus. P. IX. 357.
Eccleſiaſticum Reſervatum. P. VIII. 169. violatur a Proteſtantibus. 170.
Echebarus, Mogolum Imperator, favet Miſſionariis. P. XII. 63. ſalutis viam, quam aliis aperit, ſibi obſtruit. 64. elogium 65.
Eckius, Joannes, contra Lutheri Theſes ſcribit. P. III. 298. diſputat Lipſiæ cum Luthero. *ibid.* Ratisbonenſi colloquio intereſt. 312. & Synodo Badenſi. P. VII. 350.
Ecthesis Heraclii Imp. promovet Monotheliſmum. P. III. 83. P. IV. 213. 214. damnatur. *ibid.* & P. XI. 107.
Edbaldus Cantiorum Rex. P. IV. 248.
Edelbertus Cantuariæ in Anglia Rex a Berta conjuge converſus. P. IV. 184. 248.
Edelsbemius Comitum Scamni Wetterav. ad pacem Riſvicenſem legatus. P. VIII. 443.
Edgarus Rex Angliæ pœnitens. P. V. 26.
Edictum Executionis Cæſareum, & arctior modus exequendi. P. VIII. 345.
Edictum Reſtitutionis. Cauſſæ. P. VIII. 169. Tenor. 171. Executio. 177.
Edictorum Regiſtratio. Lis de edictis, in Acta Parlamenti referendis. P. VIII. 532.
Editha, S. Eduardi Angliæ regis conjux virginea. P. V. 96.
Edmundus, & Adelſtanus, optimorum par fratrum. P. V. 26.
Edmundus, Ethelredi filius, Angliæ Rex. P. V. 95.
Edmundi Donati Hiberni fortitudo pro fide. P. VII. 887.
Eduardus ſenior, Angliæ Rex pius, fortis, juſtus, & Pater Eccleſiarum. P. IV. 347. P. V. 25.
S. Eduardus Martyr, & novercalis odii victima. P. V. 26.
S. Eduardus, Ethelredi filius, Angliæ Rex. P. V. 96. in ſanctorum numerum relatus. P. XI. 166.
Eduardus I, Angliæ Rex, expeditionem cruciatam ſuſcipit. P. III. 161. victum Balliolum exauctorat; inde enatum diſſidium cum Bonifacio VIII minus fideliter a Matthæo Pariſio deſcriptum. P. VI. 33.
Eduardus II, Angliæ Rex, in Concilio Viennenſi præſens. P. III. 215. infelix maritus a libidinoſa conjuge oppugnatus, victus, captus, obtruncatus. P. VI. 78.
Eduardus III, Angliæ Rex, famoſus Sæculi XIV actor, cujus dimidium bellis implevit, cum Scotis & Gallia geſtis. P. VI. 73. 79.
Eduardus IV Angliæ Rex. P. VI. 152.
Eduardus V Angliæ Rex. P. VI. 152.
Eduardus VI Angliæ Rex. P. VII. 834.

Eduardus regius princeps, Jacobi III Angliæ Prætendentis filius, trajicit in Scotiam, vincit Copium, Carliliam in Anglia ſubigit. P. X. 508. Advolant Anglis auxilia. Pugna ad Cliftonum & Callodum decretoria. Evadit in Galliam. 509.
Eduardus Luſitaniæ Rex. P. VII. 818.
Eduardus Marchio Badenſis ad impares nuptias tranſit, & inde lis. P. VIII. 149.
Eduinus Angliæ Rex mulieroſus. P. V. 26. 27.
Eduinus primus Northumbriæ Rex Chriſtianus. P. IV. 250.
Effendii in Turcia. P. IX. 271.
Egbertus Angliæ Rex Heptarchiæ everſor. P. IV. 248. 249. 250. 344.
Eggenbergius Baro, Joan. Ulr. S. R. I. princeps creatus. P. VIII. 151. 225. 447. & in Collegium Principum introductus. 323. 344. Eggenbergica ſtirps maſculina extincta. P. X. 51.
Egica, Hiſpaniæ Rex, in patronum ſuum ingratus. P. IV. 240.
Egmondanus, Adolphus, impius in patrem Arnoldum filius, & ideo exhæreditatus. P. VII. 626. 629.
Egmondanus, Arnoldus, Geldriæ dux, impii filii pater. P. VII. 626.
Egmondanus, Carolus, Wilhelmum Clivenſem Geldriæ hæredem inſtituit. inde turbæ. P. VII. 134. 626.
Egmontii comes, Lamoralius, Caroli Egmondani filius, Flandriæ & Arteſiæ præfectus. P. VII. 631. multorum votis in gubernatorem univerſi Belgii deſignatus. 633. conſpirat contra Granvellanum Card. 645. Belgii legatus ad regem. Redux Alexandrum Farneſium in Belgium adducit. 647. venit ad Geuſiorum convivium. 651. temerarium ejus reſponſum Gubernatrici datum. 652. conſpirat cum nobilibus. 654. ſollicitat Mansfeldium. *ibid.* inire tamen fœdus contra regem recuſat. 655. ſed fidelitatem de novo Gubernatrici jurat. 656. capitur ab Albano. 661. Actio, ejusdem exceptio, ſententia, executio & elogium. 663 & ſq.
Egmontius, Philippus, Lamoralii filius, regi reconciliatus. P. VII. 694. capitur a Lanua. 699.
Egra a Mauritio Saxone expugnata. P. X. 134.
Ehrenberga a Bavaris capta. P. X. 22. & iterum illis erepta. 24.
Ehrenſchwerdius Succorum dux. P. X. 766.
Einſidlenſe monaſterium fundatum. P. VII. 335. virorum ſanctitate & diſciplina ſummopere florens. *ibid.* a Suicenſibus diripitur. 341.
Elbinga ad Boruſſum jure hypothecario. P. IX. 334. 336.
Elbovia familia. P. IX. 304.
Elbovius, Lotharingus princeps, Petragoricos ſubigit. P. VIII. 560.
Elcius, Petrus, Madritenſis Hiſpanus, heros Chriſtianus in regno Marochii cruci affixus. P. XII. 204.
Electenſis epiſcopatus erectus. P. XI. 194.
Electio Romani Pontificis per duas tertias. P. III. 151. v. Pontifex Rom.

ctio epiſcoporum. v. Epiſcopus.
ctio Cardinalium. P. III. 357. v. Cardinales.
ctio Romani regis ex Bulla Aurea. P. VII. 5. Obſervatio de Proteſtantibus. 6. an eligi poſſit in Imperatorem Acatholicus? 7. an exterus? 10.
ctores S. R. I. in communi ex Bulla aurea. P. VII. 14. eorum conductio ad electionem. 3. Obſervatio de eorum antiquitate, & archiofficiorum. 4. 15. Seſſio in comitiis. 12. 14. de origine Septemviratus. 16. P. XI. 139. Electores comparati ad alios principes. P. VII. 27. de ſucceſſione Electorum. *ibid.* teſtamentaria tutela. 28. 32. immunitas. 34. congregatio. 35. unio, proceſſio, benedictio, integritas. 39. officium in curia. *ibid.* menſæ electorales. 40. Prærogativæ. P. X. 165. Electoratus Palatinus Maximiliano Bavariæ Duci per Pacem Pragenſem confirmatur. P. VIII. 211. Octavus inſtitutus. 285. & nonus. P. X. 5.
ctivo regno præſtat hæreditarium. P. IX. 276.
eonora Leopoldi Imp. conjux. P. VIII. 381.
Eleutherius Rom. Pontifex. P. XI. 19.
Eleutherius Tornacenſis Epiſcopus reſtaurat religionem in Belgio. P. VII. 732.
ibentanum Concilium negat lapſis communionem P. IV. 28. mitigatus rigor a Conciliis Ancyrano & Agathenſi. *ibid.* canon de accenſis cereis vindicatur, item de imaginibus. 29
S. Eligius Brabantiæ partem convertit. P. VII. 733.
Elipandus hæreſiarcha in Concilio Francofordienſi damnatus. P. III. 106. P. IV. 259. 273.
S. Eliſabetha Portugalliæ regina. P. VII. 817. expreſſe tertium ordinem S. Franciſci eſt profeſſa. P. XI. 314.
S. Eliſabetha, Andreæ Hungariæ regis filia, canonizatur. P. XI. 178.
Eliſabetha, Alberti I conjux, filia Mainhardi comitis Tyrol. omnium ab Alberto I Auſtriacorum Archiducum parens. P. VI. 8.
Eliſabetha, Angliæ regina. P. VII. 836. compluribus procis imponit. 837. accuſata cuſtodiæ mandatur. 855. Juramentum religionis ſervandæ. 857. artes evertendi religionem orthodoxam. 856. tyrannis. 858. ſecta nova & inhumana crudelitas. *ibid.* cujus tamen alios arguit. 867. pro Angliæ Papiſſa ſe gerit, perit tandem miſere. 870. ejusdem in Mariam Stuartam perfidia & crudelitas. 891. 896. 897.
Eliſabetha, Caroli VI ſoror, Belgii Gubernatrix. P. X. 528. obit. 532.
Eliſabetha, Ludovici XIII ſoror, ſponſa Aſturiæ principis Philippi. P. VIII. 507.
Eliſabetha, Petri I filia, Moſcoviæ Imperatrix. P. X. 696. 708. Nova Aula. Holſatus dictus ſucceſſor. Fœdus cum Anglia. 709. Nova conſpiratio. Marchionis de Botta cauſa. 710. ſponſalia Anhaltinæ

cum Petro Fœderovicio. Separatio priorum Imperatorum. Chetardii cauſa. 711. & Bottæ. 712. mittuntur ad Rhenum ſubſidia. 713. Bellum cum Boruſſo. obitus. 716.
Eliſabetha, Sigismundi filia, Ladislaum Alberti poſthumum una cum corona Hungarica ad Fridericum Cæſarem defert. P. VII. 276.
Eliſabetha Chriſtina, Caroli VI Imp. conjux obit. P. X. 200.
Ella primus auſtralium Saxonum Rex. P. IV. 249.
S. Elphegus Cantuarienſis episcopus Martyr. P. V. 95.
Elpidius a Theodoſio ad Epheſinum conciliabulum pro defenſione miſſus, gubernatorem agit. P. III. 57.
Elz comes, Philippus Carolus, Elector Moguntinus. P. X. 86. obit. 144.
Elzearius comes in Canonem Sanctorum relatus. P. XI. 203.
Embdanus comes, Luxemburgi Gubernator, electorem Trevirenſem capit. P. VIII. 212.
Embdena civitas adverſus Principem ſuum inſurgit. P. X. 70. Embdena navigatio a rege Boruſſiæ inſtituta. 204. 679. 680.
S. Emericus Hungariæ princeps. P. VI. 69.
Emeritenſe Concilium. P. IV. 237.
Emigrandi jus juxta Pacem Weſtphalicam. P. VIII. 290.
Eminentiſſimi titulus Cardd. Electoribus Eccleſ. & Magiſtro Ord. Melit. conceſſus. P. IX. 90.
Emmanuelis, Luſitaniæ regis imperium fauſtiſſimum. P. VII. 822. Vaſcum Gammam cum 4 navibus in Indi[am] mittit. P. XII. 78. alteram claſſ[em] in Indiam inſtruit, eique præfi[cit] Alvarum Capralem. 79. ac Cal[...] cum ei ſubſidio mittit. 80. Ga[m]mam ſecunda vice cum numer[o] claſſe ablegat. 81. ac dein c[um] duplo majore Franciſcum Alm[ei]dam, minis Campſonis, Ægypt[i] Syriæ &c. regis nihil territus. [...] Ejus elogium & liberi. P. VII. 8[...]
Emmaus urbs inſtauratur. P. XI. [...]
S. Emmerani Monaſterio ablata [ca]thedra epiſcopalis, & data po[te]ſtas, eligendi abbatem cum pri[vi]legio exemptionis. P. XI. 118. Co[n]gregationi Benedictino - Bavari[cæ] unitur. 354. Abbas S. R. I. Pri[n]ceps renuntiatur. P. X. 86.
Emſerus, Hieronymus, Luthero m[a]ſtix. P. III. 302. Biblia verna[cu]la corrupta emendat. *ibid.*
Enckevortius Baro armorum præfect[us] in Bavaria. P. VIII. 236.
Encratitæ hæretici. P. XI. 21.
Engelbergenſe monaſterium fundatu[r] P. VII. 336.
S. Engelbertus Archiepiſcopus Colo[n.] P. VI. 9.
Engelbertus Oſnabrugenſis epiſc. [P.] VI. 9.
Engeriacum, Calviniſtarum urbs pr[æ]valida, expugnatur. P. VIII. 55
de *Englos* Prioratus O. S. Ben. Co[l]legio Ternacenſi unitus. P. XI. 28[...]
Enguiennæ princeps. v. Condæus.
Enneterius Bavaricus bellidux in pug[na] Pragenſi. P. VIII. 123.

Ens-

nsdorffenſe monaſterium ad congregationem Benedictino - Bavaricam accedit. P. XI. 354.

nſiferorum equitum ordo. P. VI. 169.

ntrecolles S. J. Peckini. P. XII. 164.

paminondas, Thebanorum dux. P. XII. 7.

aunenſe in Valleſia Concilium, cui adeſt Sigismundus Rex Burgundiæ, receus ab Arianiſmo converſus. P. IV. 126. 200.

erieſinum per Schulzium expugnatur. P. IX. 273.

eſinum Concilium, Generale III, pro una in Chriſto perſona contra Neſtorium an. 431 ſub Cæleſtino I & Theodoſio juniore. P. III. 51. S. Cyrillus opponit 12 Anathematiſmos Neſtorio furenti. 52. Acta Concilii & Canones. 54. Criſis de conſtantia S. Cyrilli. 55.

beſina conciliabula. Sub Polycrate in controverſia de tempore celebrandi Paſchatis, P. IV. 8. 10. Sub Dioſcoro, vocatum *erraticum*, & prædatorium. P. III. 58. 378. P. IV. 161.

Ephrem. P. XI. 60.

iikia, ſeu de interpretatione legis per Epiikiam. P. I 113.

Epiphanius conſtitutionum Apoſtolicarum ſæpe meminit. P. II. 66. lis cum Patribus ob Origeniſtas. P. XI. 60.

piſcopales hæretici in Anglia. P. VII. 861. eorum ſub Jacobo I conciliabulum. P. IX. 205.

piſcopatus a Proteſtantibus profanati. P. VIII. 169. 170.

Epiſcopus an diſpenſare poſſit in lege Pontificia. P. I. 118 Epiſcopi ordinatio ex Nicæno I Concilio. P. III. 42. unus ſit in uno loco. 43. Criminoſus, aut ſine examine promotus de tranſitu epiſcoporum ad aliam Eccleſiam. 46. P. V. 16. Epiſcoporum judices. jus appellandi. P. III. 46. Modeſtia, reſidentia, electio digni. Non ordinent alienos. Non recipiant excommunicatos. Clericum expulſum finitimi judicent. 47. In una provincia ſit tantum unus Metropolitanus. 62. contra epiſcopos & clerum prohibentur conſpirationes. Alienum Clericum excipiens excommunicatur. 63. Epiſcoporum accuſatores. Res defuncti epiſcopi non diripiantur a Clero. Epiſcoporum Ordinationes non differantur ultra 3 menſes. 63. Epiſcopi jura in Regulales. 362. Quæſtiones plures reſolutæ de poteſtate epiſcopi in Regulares. P. XI. 305. 331. 336. Epiſcopi bonum exemplum. P. III. 362. Decreta Tridentini circa reſidentiam. 352. conſecrationem. *ibid.* electionem. 356. munus viſitationis. 357. prædicationem, cauſas criminales, poteſtatem, pœnitentiarium. 358. curam clauſuræ. 361. de Epiſcopis variæ ordinationes ex conciliis Mediolanenſibus S. Caroli Borromæi. P. VII. 379. 380. 413. Epiſcoporum funera, exequiæ &c. 386. juriſdictio & forum. 429. Electio epiſcoporum juxta Nicænum II Concilium. P. III. 105. 136. juxta IV Conſtantinopolitanum 126.

ex III Lateranenſi. 151. ex IV Lateranenſi. 169. ex II Lugdunenſi. 208. ex Tridentino. 356. Auguſtano. P. VII. 204. epiſcoporum electio in antiqua Eccleſia. P. XI. 83. Examen de promovendo ad epiſcopatum. 316. Simoniaca epiſcoporum electio irrita. P. III. 284. quinam Canonici inter familiares epiſcoporum eſſe non poſſunt. P. XI. 331. auctus epiſcoporum numerus in Belgio cauſa querelarum. P. VII 633. Cardinalium congregatio erecta, ut digniores ad epiſcopatus promoveantur. P. XI. 402. Epiſcopi conſueto tempore Limina Apoſtolorum viſitent. *ibid.* quid in ſuis ad Sedem Apoſtolicam relationibus exprimere debeant. 433. Eorum jurisdictio in Regulares in Indiis. 437. Conſtitutio Benedicti XIV de illorum reſidentia. 439. Epiſcopi altare. 480. An Diaconus conſecrari poſſit epiſcopus? Conſecratio epiſcoporum pertinet ad Papam. *ibid.*

Epiſcopi Cella ad epiſcopum Conſtantienſem. P. X. 567.

Epiſtola Miſſæ addita. P. XI. 15.

Epiſtolæ decretales, quas Iſidorus Mercator collegit, an ſint authenticæ? P. XI. 81.

Eraſmus Roterodamus. P. III. 299. edit diatribam *de libero arbitrio* contra Lutherum. 304. Leonem X PP. laudat. P. XI. 232.

Erchembaldus magnus magiſter Palatii, & magnorum ſtemmatum ſator. P. IV. 217.

Erchenvinus primus orientalium Sax num Rex. P. IV. 249.

Ercombertus Cantiorum Rex pient ſimus. P. IV. 248.

Eremitarum diverſæ ſpecies ſub nom ne Erem. S. Auguſtini uniuntu P. XI. 181.

Erfordia civitas refractaria libertate perdit. P. VIII. 375. Erfurten epiſcopatus a S. Bonifacio erectu P. XI. 114.

Erfordienſia Concilia. An. 932. ſu Henrico Aucupe. P. V. 11. Su Sigefrido Archiep. Moguntino con tra clericos concubinarios. 85.

Ericus Daniæ Rex cum fratre reg Haraldo Moguntiæ baptizatur. I VI. 38. P. IX. 329.

Ericus III Daniæ Rex S. Canuti fra ter, & Lundenſis Primatus funda tor. P. VI. 40. P. IX. 329.

S. *Ericus* VI Daniæ Rex a fratre oc ciſus. P. VI. 41. P. IX. 329.

Ericus VII Daniæ Rex, Chriſtopho ri I filius. P. VI. 41.

Ericus X Daniæ Rex, clericalis ordi nis oſor, bello adverſus Holſatun infeliciter geſto, ad incitas, & aſy lum redactus. P. VI. 173. P. IX 330.

Ericus, Guſtavi Erichſonii filius, Sue ciæ Rex. P. VII. 310.

Erivanum urbs. Ejus deſcriptio. P. XII 186. quam a Noemo conditam præ tendunt Armeni. *ibid.* Miſſio S. J 53.

Erlachius Ducis Vinarienſis tribunus P. VIII. 220. præficitur ejus co piis. *ibid.*

Er-

Erlandus Scaniæ Archiep. a rege carceri mancipatus. P. VI. 41.
Erneſtus Archidux, Rudolphi II Cæſaris frater, Belgii gubernator. P. VII. 724.
Erneſtus Bav. Dux, in Archiep. Colon. eligitur. P. VII. 185. obit. P. VIII. 309.
Erneſtus, Haſſiæ Landgravius, cum conjuge publice profitetur fidem Cathol. P. VIII. 309.
Erneſtus Auguſtus, Georgii I Angliæ regis frater, in Epiſcopum Oſnabrugenſem electus, P. XI. 380. obit. P. X. 66.
Erneſtus Auguſtus Hannoveranus Dux, creatus Imperii Elector & Archivexillifer. P. X. 5 & ſqq.
Erquetra, Franc. S. J. Miſſionarius in Inſulis Marianis occiditur. P. XII. 125.
Ervigius Hiſpaniæ Rex. P. IV. 238.
Erzerum & Miſſio S. J. P. XII. 53. Conſpiratio in Miſſionarios. *ibid.*
Eſcovedius, Joan. cum Joanne Auſtriaco abit in Belgium. P. VII. 681. perimitur a ſicario. 796.
de *Eſculo*, Franciſcus. P. XI. 196.
Eſcuriale, ſeu monaſterium non procul Madrito pro monachis S. Hieronymi ædificatum. P. VII. 788.
Eſdras in Judæam dimiſſus. P. XII. 5.
Eſpernonius dux, Joan. Lud. Mariam Medicæam e cuſtodia Bleſenſi liberat. P. VIII. 526. Ejus & Sourdiſii Archiep. Burdigal. cauſſa. 592. obit. 608.
Eſpinoſa, Petrus, S. J. Miſſionarius in Paraquaria in odium fidei occiſus. P. XII. 258.
Esreffus, interempto Miriweiſio ſe regem Perſiæ ducit, vincit Turcas, & demum a Kulicano victus ac interemptus. P. X. 721. P. XII. 40 41 & ſqq.
Eſſekium a Turcis deſertum. P. IX. 275.
Eſſexiæ ſeu Saxoniæ orientalis reges. P. IV. 249.
Eſterhaſius, Ant. exilium patriæ præfert. P. X. 588.
Eſterhaſius, Emeric. Archiep. Strigon. P. X. 594. obit. 606.
Eſterhaſius, Joſ. dictus Bannus Croatiæ. P. X. 594. inſurgentes Hungaros contra Boruſſos ducit. 606.
Eſterhaſius, Paulus, Palatinus Hungariæ obit. P. X. 589.
Eſther Aſſueri conjux. P. XII. 5.
Eſtonia a Polonis Suecis ceſſa. P. IX. 315. ad Ruſſiam. P. X. 652.
Eſtræus Card. componit controverſiam de jure Regalium. P. VIII. 702.
Eſtræus Mareſchallus Tripolin ignibus infeſtat. P. VIII. 686.
Eſtræus Mareſchallus Gallorum exercitum contra Boruſſos ducit. P. X. 742. ad Haſtenbeck Ducem Cumbriæ fundit. 743. imperium Richelio tradit. *ibid.*
Ethelbaldus, Ethelwolfi filius, Angliæ Rex. P. IV. 345.
Ethelbertus Cantiorum Rex primus Chriſtianus. P. IV. 248.
Ethelbertus, Ethelwolfi filius, Angliæ Rex. P. IV. 345.
Ethelredus, Edmundi Angli filius, Rex & Chriſtianus optimus. P. V. 26.

Ethelredus Anglus, S. Eduardi M. frater, pœnas occiſi fratris dat. P. V. 27. 95.
Ethelredus, Oſt-Angliæ Rex, ſanctitatis laude clarus. P. IV. 249.
Ethelredus, Ethelwolfi filius, Angliæ Rex. P. IV. 345.
Ethelvachius, Auſtralium Saxonum Rex, primus Chriſtianus. P. IV. 249.
S. *Ethelwaldus* Winthonienſis epiſc. clericos incontinentes pellit, & anſam præbet Concilio, a S. Dunſtano coacto. P. V. 26. 27.
Ethelwolfus, AngliæRex religioſiſſimus, in Eccleſiam munificus, cui regni partem vectigalem fecit. P. IV. 344. 347. ejus filii. 345.
Etſeus graſſator ſeditioni in Hungaria initium dat. P. X. 578.
Evagrius Antioch. fovetur a Damaſo PP. contra Flavianum. P. IV. 118.
Evangelium Miſſæ additum. P. XI. 15. &, dum legitur, ut ſacerdos ſtet, ordinatum. 55.
S. *Evariſtus* Rom. Pont. P. XI. 13.
SS. *Euchariſtia* in Eccleſiis Regularium publice non exponenda, niſi ex cauſa publica. P. XI. 328. Arcani diſciplina circa eam 70. Prodigium in Burgundia. P. IV. 195. in Hungaria. P. VII. 298. Decreta & Canones Conc. Florentini. P. III. 264. Tridentini. 332. 333. Auguſtani. P. VII. 210. Mediolan. 377. 409. Euchariſtia ad locum incendii vel alia loca ad benedicendum non deferenda. P. XI. 475.
S. *Eucharius* primus Trevirenſium epiſcopus a S. Petro miſſus. P. IV. 270. P. VII. 14.
Euchologium Græcorum correctum. P. XI. 476.
Eudo Aquitaniæ dux. P. IV. 278.
Eudo, ſeu *Odo* comes Pariſienſis Galliæ Rex Carolo Simplici ſubrogatus. P. V. 20.
Eudoxia, Arcadii Imp. conjux, S. Joanni Chryſoſtomo infenſa. P. III. 75.
Eudoxia Theodoſii II Imp. conjux mala. P. XI. 77.
Eudoxius Cpolitanus Patr. intruſus, Valentis & Gothorum corruptor. P. IV. 112. 114. 117.
S. *Eugenius I*, Rom. Pont. & ejus Conſtitutiones. P. XI. 109.
Eugenius II, Rom. Pont. P. IV. 261. Conſtitutiones. P. XI. 120.
Eugenius III, Rom. Pont. S. Bernardi olim diſcipulus. P. III. 148. tertiam expeditionem in terram ſanctam procurat. 158. Treviris Concilium celebrat. P. V. 137. Conſtitutiones. P. XI. 162.
Eugenius IV, Rom. Pont. Concilium Florentinum celebrat. P. III. 255. Decretum pro Armenis. 269. Jacobitis. 280. Fata propter Concilium Baſileenſe. 239. 241. 244. Conſtitutiones. P. XI. 211.
Eugenius, Sabaudiæ dux, vincit Turcas ad Zentam. P. IX. 284. & ad Petrovaradinum. P. X. 589. Temeſiam expugnat. *ibid.* cujus directionem in bello ſecutus? *ibid.* Belgradum oppugnat, & poſt victoriam expugnat. *ibid.* anno 1689 ex Hungaria contra Gallos accitur. P. VIII. 425. anno 1701 cum exercitu venit in Italiam. P. X. 220. Pu-

Pugna ad Clarium. *ibid.* Irruptio Cremonenſis. Pugna ad Croſtollum, ad Luzaram. 221. ad Caſſanum. 222. Taurinenſis pugna & obſidio ſoluta. 223. in Galliam infelicem expeditionem ſuſcipere cogitur. 224. ex Italia venit in Germaniam. 27. Bojos & Gallos ad Höchſtadium vincit. 28. cum Villario Raſtadii pacis Præliminaria format. 45. renuntiatur Gubernator Belgii. 50. Vicarius Generalis Italiæ. 61. Anno 1734. Cæſarei exercitus dux adverſus Gallos. 92. obit. 104.
Eulalius Antipapa. P. III. 141. P. XI. 71.
Eulogica communio. P. IV. 25.
Eumenes, Aſiæ Rex. P. XII. 13.
Eumenes, Pergameni Rex. P. XII. 8.
Eumenius, Græcus ſcripturæ interpres. P. XI. 156.
Eunomius negans divinitatem S. Spiritus damnatur. P. III. 49. P. IV. 104.
Evodius, Simon, renuntiatur Maronitarum Patriarcha Antiochenus. P. XI 418. & obtinet Pallium. 420.
Euphemius Epiſ. P. XI. 95.
Eurigius Gothorum in Hiſpania Rex. P. IV. 201.
Europæa concilia ſæculo IV ſpecialiter a jure canonico approbata. P. IV. 146.
S. *Euſebius* Rom. Pont. P. XI. 44.
Euſebius Cæſarienſis, Arianorum princeps. P. IV. 89. Criſis de ejusdem fide, 95. & ſanctitate. 96. item P. XI. 49. 52. 68.
Euſebius Dorilæi Epiſ. accuſat Eutychen in conc. Cpolitano. P. IV. 160.
Euſebius Emiſſenus, homo Arianus, ſedem Alexandrinam acceptare recuſat. P. IV. 105. item P. XI. 52. 68.
Euſebius Nicomedienſis, Arii fautor. P. III. 39. vaferrimus S. Athanaſii hoſtis & Arianorum anteſignanus. P. IV. 89. 90. item P. XI. 52.
S. *Euſebius* Vercellenſis a Mediolanenſi Arianorum conciliabulo in exilium pulſus. P. IV. 100. plurimos Arianos ad Eccleſiam reducit. 104. item P. XI. 52. 68.
Euſtachius, Godofr. Bullionii frater, & comes in terram ſanctam. P. III. 156.
Euſtadianus Epiſcopatus erectus. P. IV. 270. S. Wilibaldo committitur. 272. Euſtadianis Epiſcopis conceſſa facultas, ut eis crux elevata præferri poſſit. P. XI. 429.
S. *Euſtathius* Antioch. a Conſtantio motus patriarchatu intruſo Eudoxio in exilio obit. P. IV. 99. 117. P. XI. 66.
Euſtathius Conſtantinopolitanus petit a Joanne XX titulum *Oecumenici*. P. III. 199.
Euſtathius Sebaſtenus in Armenia Epiſcopus hæreticus. P. IV. 139.
Eutherius Thyanenſis Epiſc. Romam appellat. P. XI. 76.
S. *Euthymius* Cpolitanus Patriarcha depoſitus, & in exilium ejectus. P. III. 197.
Euthymius Damaſcenus Patriarcha Miſſionem Damaſci fundat. P. XII. 58.

Eutropius, Rufini in tutelâ Arcadii ſucceſſor, & Imperii adminiſter perfidus. P. IV. 125. P. XI. 73.

Eutyches hæreticus. P. XI. 77. P. III. 56. a S. Flaviano damnatus appellat ad S. Leonem Papam, ab hoc ad Imperatorem, utrobique rejectus implorat Diodorum. 57. in conciliabulo Epheſino occidit S. Flavianum. 58. Concilium Chalcedonenſe. *ibid.* Concilia contra eum habita. P. IV. 159. excommunicatur. 160. furit. 161. latrocinii damnantur omnia ejusdem acta. *ibid.*

Eutychianæ hæreſis ſectæ. P. XI. 100. P. III. 82. per ſublimia graſſantur capita. *ibid.*

S. Eutychianus Rom. Pont. P. IX. 37.

Eutychius Patriarcha Cpolitanus præſidet concilio Cpolitano II generali. P. III. 71. 72.

Exaltationis S. Crucis feſtum inſtitutum. P. XI. 105.

Examina Clericorum diligenter & quomodo inſtituenda, juxta conc. Mediolan. P. VII. 425.

Exarchatus initia. P. VN. 129. P. XI. 101. Donatur Eccleſiæ Romanæ a Pipino. 115. P. IV. 258 Quæ donatio a Carolo M. confirmatur. P. XI. 117. P. IV. 278. 279.

Executionis edictum Cæſareum, & arctior modus exequendi. P. VIII. 345.

Exequiæ juxta conc. Mediolan. P. VII. 386. Conſtitutio Urbani VIII de exequiis apud Regulares. P. XI. 320.

Exerenſe prælium. P. X. 516.

Expeditiones ſacræ in terram ſanctam. P. III. 156. vindicantur a calumniis Proteſtantium. 161.

Expeditio Languentium. P. IX. 281.

Exterus an eligi poſſit Imperator? P. VII. 10.

Extravagantes Joannis XXII. PP. P. III. 220.

F.

Fabertius, Abrahamus, obit. P. VIII. 648.

Faberus, Gallorum ductor in Belgio. P. IX. 159 161.

S. Fabianus Rom. Pont. P. XI. 29.

Fabius Maximus cunctando reſtituit rem. P. XII. 196.

Fabritius regius miniſter Pragæ ex arce præcipatus. P. VIII. 88. P. IX. 295.

Fabronius Card. obit. P. X. 279.

Fachinetti, Joan. Ant. eligitur. in Rom. Pont. aſſumpto Innocentii IX nomine. P. XI. 287.

Facilada, Abyſſiniæ Imp. religionem Cathol. perſequitur. P. XII. 221.

Fadingerius ruſticorum in Auſtria tumultuantium dux. P. VIII. 157.

Fairfaxius, Thomas, Anglus copias in Carolum I regem ducit. P. IX. 214. ejus furor. 216. legatus ad Carolum II regem reducendum veniam obtinet. 222.

Falckenbergius a Sueco Magdeburgum miſſus. P. VIII. 189. cadit. 190.

Falckenbergius, Joan. maledicus ſcriptor. P. III. 232.

Falckenſteinius comitatus ad Domum Lotharingicam. P. X. 84. 572.

alconieri Card. P. X. 277. obit. 299.
alſum crimen alteri nunquam licet impingere. P. IX. 42.
amiliæ ſæculo XVII. in Germania extinctæ. P. VIII. 446.
an, Ludovicus, S. J. Sinenſis Miſſionarius. P. XII. 164.
ararius, Petrus, Epiſcopus Boni Aeris Patres S. J. in Paraquaria contra obtrectatores defendit. P. XII. 266.
arenſpacbius comes Ingolſtadii ob proditionem carceri datus & capite plexus. P. VIII. 199.
arjenſe concilium. P. IX. 358.
arſenſe Monaſterium eximitur. P. XI. 111. cui datus Protector. P. XI. 116.
arneſius, Alexander, exercitus Hiſpani dux. P. VII. 685. copiæ, progreſſus. 692. ad partes ſuas Wallones pertrahit. *ibid.* dimiſſionem petit. 700. geminum adit vitæ diſcrimen. 702. 703. urbes recipit. expeditionem adverſus Gebhardum Colonienſem feliciter ſuſcipit. 704. Alterum Alexandri ſeptennium. urbium variarum expugnatio, præſertim Antwerpiæ. pons portentoſus. naves incendiariæ. clades in ponte. 707. Graviam & Venlonam expugnat. 712. Colonienſis expeditio. *ibid.* Noveſium denuo expugnatum. contra Leiceſtrium movet, & Mauritium Naſſovium. 713. miſſionem caſtrenſem PP. S. J. inſtituit. 714. Apparatus belli in Angliam. ejusdem prudens conſilium neglectum. 717. in invidiam vocatus ſe purgat. 718 & ſq. expeditio tertia Colonienſis ad recuperandam Bonnam. 719. in Gallia Lutetiam obſidione liberat. 523. ibidem abſente Farneſio reſpirant in Belgio fœderati. 723. Obitus & elogium. *ibid.*
Farneſius, Alexander, Rom. Pont. ſub Pauli III nomine. P. XI. 237.
Farneſius, Ant. Dux Parmenſis ultimus ſuæ familiæ. P. X. 280. 293.
Farneſius, Franciſcus, Dux Parmenſis obit. P. X. 280.
Farneſius, Horatius, Henrici II Galliæ regis gener. P. VII. 473. 474.
Farneſius, Octavius, per conjugem Margaritham Parmenſem & Placentinum ducatum obtinet. P. VII. 115. ſuppetias ex Italia Cæſari adducit. P. III. 324. ejus bellum cum Carolo V componitur. P. VII. 148. 473.
Farneſiæ ſtirpis ultimus Antonius Dux Parmenſis obit. P. X. 293.
Favila, Pelagii filius, Legionis Rex. P. V. 101.
Fauſtus, Epiſc. Regienſis, fautor Semipelagianiſmi. P. IV. 152.
Faxiondonus, Japonum doctiſſimus Ponzius, a S. Xaverio in publica diſputatione coram rege fabularum convictus. P. XII. 171.
Fayus Philippoburgum propugnat. P. VIII. 400.
de *Federſpiel* Epiſc. Curienſis obit. P. X. 67. 567.
Feliciſſimus, S. Cypriani hoſtis, excommunicatur. P. IV. 26.
S. *Felix I* Rom. Pont. P. XI. 34.

S. Felix II Rom. Pont. ab Arianis intruſus. P. XI. 50. P. III. 141. P. IV. 101.
S. Felix III Rom. Pont. opponit ſe Henotico Acacii. P. III. 69. P. IV. 177. Conſtitutiones. P. XI. 85.
S. Felix IV Rom. Pont. P. XI. 97.
Felix de Candalicio beatificatus. P. XI. 313. & canonizatus. P. X. 228. P. XI. 394.
Felix Hiſpanus hæreſiarcha damnatus. P. III. 106. P. IV. 273. reſipiſcit. 274.
Feltrenſis Epiſc. Utinenſis ſuffraganeus. P. XI. 468.
Fenelonius Archiep. Camerac. errat circa vitam contemplativam. P. XI. 362. P. VIII. 740. ejus virtus & conſtantia in accipienda & exequenda cenſura Romana. 743.
Fenicius S. J. Miſſionarius Malabaricas Brachmanorum ineptias confutat. P. XII. 104.
Fequierius in Franconiam & Sueviam ducit exercitum. P. VIII. 424.
Ferdinandus I auguſtiſſimæ memoriæ Imp. P. III. 342. nativitas & educatio P. VII. 167. a majore & meliore parte electus Tranſylvaniæ dux. Inde bellum. 301. P. IV. 134. Rex Romanorum. P. VII. 112. negat libertatem religionis ſectariis Auſtriæ inferioris. 167. Goldaſti crimen falſi adverſus eundem. 168. Ratisbonæ celebrat comitia, in quibus Proteſtantes excipiunt contra Reſervatum Eccleſiaſticum. *ibid.* Colloquium Wormatienſe diſſolutum. 169. P. III. 343. Comitia Auguſtana. P. VII. 170. Francofordenſia. 172. Grumbachius proſcriptus. *ibid.* Bohemiæ Rex. 262. Poſt bellum Smalcaldicum leges ſtatuit. circa Euchariſtiam nihil immutari permittit. vetat Sacerdotibus conjugium. Novam Academiam condit. Societatem Jeſu in Bohemia fundat. Sanctiones concilii Tridentini obſervari præcipit. 263. contentio de regno Hungarico cum Zapolia. 290. Pax cum eodem. 291. obitus & liberi. 173.
Ferdinandus II Ferd. I filius, Bohemiæ Prorex. P. VII. 264. eligitur in Regem Bohemiæ. P. VIII. 86. P. IX. 297. & Hungariæ. P. VIII. 87. Initia belli tricennalis. 88. Bohemis veniam offert, ſed fruſtra. 91. firma ejus in Deum ſpes. 92. eligitur in Imperatorem. Capitulationis ſynopſis. 93 & ſq. Electio ab Urbano VIII approbatur. P. XI 323. Bellum Bohemicum. P. VIII. 98. undique preſſus cum Duce Bavariæ fœdus init. 101. Conventus Norimbergenſis. Cæſaris ad illum legatio. 102. Unionis reſponſio & poſtulata. 103. Unionis legatio ad Bavarum. 104. hujus reſponſio. 105. Apologia Ligæ Catholicæ. 109. Obſervatio de his diſſidiis & bellorum cauſis. 111. Belli apparatus. Friderici Palatini condemnatio. Pacificatio Ulmenſis. 113. Variæ principum literæ & conſilia. 115. Auſtria ſuperior a Bavaro ad obſequium reducta. 117. Expeditio Bohemica. 120. Pugna Pragenſis. 123. Fructus victoriæ. 125.

125. Proteſtantium molimina. 130. Catholicorum defenſio. 132. Novæ turbæ a Dano aliisque Proteſtantibus. eorum poſtulata. Reſponſio Cæſaris. 138 & ſqq. Comitia Ratisbonenſia. Translatio electoratus Palatini. 147. Fœdus contra Auſtriacos. 151. Bellum Danicum. 153. Pax Lubecenſis. 167. Edictum Reſtitutionis. 169. Initia belli Suecici. 177. bellum Mantuanum. 182. Fœdus Proteſtantium Lipſienſe. 186. Fœdus Galliæ cum Suecis. 187. Magdeburgi excidium 188. Fœdus Brandeburgi & Saxonis cum rege Sueciæ. 190. ingentes Suecorum progreſſus. 192. Wallenſtein reſumit imperium. 196. Prælium Luzenſe. mors Guſtavi regis. 201. bellum per totam Germaniam. 205. Wallenſteinii interitus. 207. Pugna Nördlingenſis. 209. Pax Pragenſis. 210. Bellum Gallo-Suecicum. 213. ſuperbam reſponſionem a Batavis accipit. P. IX. 137. Religioni in Hungaria & Tranſylvania conſulit. 235. mors Cæſaris, elogium & liberi. P. VIII. 215.

Ferdinandus III, Ferd. II filius, Rex Hungariæ eligitur. P. VIII. 154. P. IX. 236. Militiæ præfectus. P. VIII. 208. expugnat Ratisbonam. *ibid.* aliaque oppida. 209. Nördlingæ ingentem a Suecis reportat victoriam. *ibid.* committit Galaſſio exercitum. 210. Eligitur in Regem Romanorum. 214. Quæ electio ab Urbano VIII confirmatur. P. XI. 323. & petenti primariæ preces conceſſæ. 324. varia fortuna continuat bellum Gallo-Suecicum. P. VIII. 217. Comitia Ratisbonæ ad reducendam pacem celebrat. 220. pacis remoræ. 229. Pacis conſilia. Suecorum & Gallorum poſtulata. 232. Pacificatio Weſtphalica. 237 & ſq. Synopſis Inſtrumenti pacis Oſnabrugenſis 284. Executio pacis in conventu Norimbergenſi. 301. filium Ferdinandum in Romanorum regem eligi curat. 314. 316. Comitia Ratisbonæ celebrat. 315 & ſq. Receſſus Imperii Noviſſ. 325 & ſqq. Cæſareum executionis edictum, & arctior modus exequendi. 345. mors Regis Rom. & Imperatoris. 346. & ſubſecutæ Gallorum & Auſtriacorum mutuæ querelæ. 348.

Ferdinandus IV, Ferd. III filius, eligitur in regem Bohemiæ. P. IX. 301. & Romanorum Auguſtæ, coronatus Ratisbonæ. P. VIII. 314. Capitulatio. 318. obitus. 345.

Ferdinandus, Sanctii Majoris filius, cui Sanctia regnum Legionis in dotem affert. Inde enatæ ſtirpes. P. V. 105. 106. a debellatis Saracenis Magnus dictus, ſancte obiit. 107. 112.

Ferdinandus, Alphonſi VII filius, Legionis & Galliciæ Rex. P. V. 154.

Ferdinandus III Caſtellæ Rex ſanctus, & Maurorum domitor, de quo merito dubites, an fortior, felicior, an ſanctior? P. VI. 24. Chriſtianorum amor, Saracenorum terror. 25.

Ferdinandus IV Caſtellæ Rex. Ejus regimen turbulentum ſub tutoribus. P. VI. 82. mors immatura. 83.

Ferdinandus Catholicus Hiſpaniæ Rex. P. VI. 139. 144. P. VII. 777. Adminiſtratio Caſtellana. Fœdus cum Gallis. *ibid.* item 449. his pulſis Neapolim occupat. 450. reconciliatio cum ſocero & genero. 778. pacis ſtudium. 779. Ferdinandum inter & Cæſarem tutela Caroli litigioſa. 780. poſt Savonenſe colloquium reſumit adminiſtrationem Caſtellæ Cæſare indignante. 781. Fœdus in Venetos. 782. lis de tutela compoſita. bellum Italicum a Venetis in Gallos averſum. 783. obitus, teſtamentum, elogium, liberi. 784. Ximenium Hiſpaniæ adminiſtratorem deſignat. 785. Navarræ occupatio. 800.

Ferdinandus VI Hiſpan. Rex. P. X. 476. obit. 477.

Ferdinandus, cognomento Juſtus, Caſtellæ coronam recuſat, & pro nepote regnum fideliter adminiſtrat. Publicis in comitiis dictus rex Aragoniæ, Siciliæ, Sardiniæ, obiit, qualis vixit, pientiſſimus. P. VI. 136. 141.

Ferdinandus, Luſitaniæ Rex, regnum prope evertit bellis, & adulterio. P. VI. 86. P. VII. 817.

Ferdinandus Brunſvicenſis, fœderatarum in Weſtphalia copiarum dux. P. X. 745. Gallos e ditionibus Hannoveranis pellit, & ad Creveltum vincit. 754. ac ad Fillingshuſum. 768.

Ferdinandus Card. Philippi IV. Hiſpaniarum Regis frater, pars magna prælii Nördlingenſis. P. VIII. 209. Belgii Gubernator. P. IX. 138. obit. 140.

Ferdinandus, Colon. Elector, turbas Leodienſes componit. P. VIII. 308. obit. 309.

Ferdinandus, Curlandiæ dux, obit. P. X. 631.

Ferdinandus Styriæ Archidux ob Uſcochios cum Venetis bellum gerit. P. IX. 89.

Ferdinandus Carolus, Archidux Tyrol. ſtirpis, obit. P. VIII. 380.

Ferdinandus Maria, Bav. Elect. dat literas ad Cæſarem de pace cum Gallo ineunda. Reſponſa Cæſarea. P. VIII. 394. obit. 410.

Ferdinandus Maria, Bav. Dux, ducit Eleonoram. P. X. 52. obit. 110.

Ferentius, Redejus, rebellis Hungarus. P. IX. 233.

Ferguſius Scotiæ regnum erigit. P. XI. 74.

Feria Dux, Mediolani Gubernator, ex Italia contra Suecos adduxit exercitum, ſed ſine fructu, ideo præ mœrore moritur. P. VIII. 206.

Fermor, Wilhelmus, ſupremus Ruſſorum bellidux, ad Zorndorffium cum rege Boruſſiæ cruentum conferit prælium. P. X. 752.

Fernandez, Andr. S. J. Miſſionarius ad convertendos Cafres contendit. P. XII. 210.

Fernandez, Ant. & Emman. S. J. Abyſſiniæ Miſſionarii, Apoſtolicis laboribus immoriuntur. P. XII. 218.

Fernandez, Gonſalvus, S. J. in regnum Maduræ primus religionem infert, fructu tamen exiguo. P. XII. 109. carpit Robertum de Nobilibus. 110.
Fernandez, S. J. Miſſionarius in Paraquaria in odium fidei occiſus. P. XII. 258.
Fernandus ex Ord. S. Franc. Epiſcopus in Indias miſſus. P. XII. 90.
Fernandus, Joan. S. J. S. Xaverii ſocius in Japoniam. P. XII. 170.
Ferrandus Gallus, apud Chanum Medici partes agit, & Miſſionarios Cpoli in Crimæam advocat. P. XII. 56.
Ferraria Romanæ Eccleſiæ ſe ſubjicit. P. XI. 190. poſt mortem Alphonſi II Eſtenſis ad Cameram Apoſt. reducitur. 290. Ferrarienſis Academia erecta. 206. Epiſcopatus in Archiepiſcopatum evectus. 400.
Ferraria, ſeu Ferri Inſula. P. XII. 203. 215.
Ferreira, Alexius, S. J. S. Franciſci Xaverii, in Sinas proficiſcentis ſocius. P. XII. 137. venit in Sinas. *ibid.*
Ferrerius, Raphael, S. J. Peruanus Miſſionarius in odium fidei occiſus. P. XII. 242.
Ferrerius, Vincentius, Card. creatus. P. X. 281. obit. 315.
Ferrier S. J. confert cum Janſeniſtis de conventione tentanda. P. VIII. 821.
Feſſæ regnum, olim Mauritaniæ pars. P. XII. 193. Introductio religionis. 204.
Feſta ſervandi præceptum obligat ſub gravi. P. IX. 46. Feſta de præcepto. P. XI. 326. Feſta Sanctorum colenda. P. VII. 212. 398. 405. 420. 434. Benedicti XIV conſtitutio de illorum imminutione. P. XI. 433. de qua libros edere prohibetur. 447.
Feuda. Origo ſæcularium. P. III. 131. eccleſiaſticorum. 132. horum uſus ſimoniacus. *ibid.* quibus auferenda juxta Bullam Auream? P. VII. 35. Feudorum receptio. 41. quomodo conferenda. P. X. 172.
Fidegorus, Taycoſamæ Japoniæ Imp. filius. P. XII. 177.
S. Fidei urbs in Paraquaria. P. XII. 244.
Fidejuſſiones Religioſorum. P. III. 173.
Fidelis a Sigmaringa in beatorum numerum relatus. P. XI. 394. Illius canonizatio, virtutes, miracula. 438.
Fideliſſimi regis titulo Pontifex regem Luſitaniæ honorat. P. X. 483. P. XI. 447.
Fidelitatis ordo a Chriſtiano VI Daniæ rege fundatus. P. X. 685.
Fides Catholica ex Conc. Auguſtano. P. VII. 203. Mediolanenſibus. 375. 394. 399. 419. 434. Fidei Profeſſionis formula. P. III. 365. Fides ſine bonis operibus mortua. P. VII. 572. Propoſitiones damnatæ de eliciendo actu fidei. P. IX. 30. de fidei profeſſione & firmitate. 31. probabilitas non ſufficit ad fidem. 32. credenda neceſſitate medii. 33 & ſq.
Fieſchius, Laurent. Archiep. Genuenſis & Card. obit. P. X. 278.
Fieſcus Card. Archiep. Genuenſis excommunicat Granellum. P. XI. 375.

Figuriſtæ Janſeniſtarum ſpecies. P. X. 412.
Fillingsbuſiana pugna. P. X. 768.
Finalienſis ditio a Genuenſibus empta. P. IX. 229.
Finck, Fridericus, ad Maxenam incluſus captusque. P. X. 756.
Finck, Leonardus, S. J. Miſſionarius in Mindanaenſi Inſula zeloſiſſimus. P. XII. 121.
Finckiana proditio Budenſis civitatis detecta. P. IX. 274.
Fini, Ant. Card. P. X. 281. obit. 318.
Firmianus, Leopold. Epiſcopus *Secovienſis*. P. X. 56. & Archiepiſcopus Salisburg. 64. obit. 153.
Firmianorum familia in comitum numerum relata. P. X. 93.
Firmicus, Julius. P. XI. 67.
Firmiliani, Cæſareæ in Cappad. Epiſcopi, Epiſtola ad S. Stephanum I a Morello Calviniſta producta. P. IV. 22. an a S. Stephano PP. cum ſuis communione fuerit privatus? 58. an errorem ſuum depoſuerit. 61. Item P. XI. 41.
Firrao, Joſ. Card. P. X. 294. obit. 321.
Fiſcherus, Joan. Epiſc. Roffenſis, primi lapſus pœnitens, datur in cuſtodiam. P. VII. 841. ejusdem invicta conſtantia. 844.
Flacius Illyricus Arianiſmum reſuſcitat. P. IV. 133.
Flagellantium errores damnati. P. XI. 200.
Flaminius, Tit. Quintius, Philippum Macedoniæ regem vincit. P. XII. 9. ab Hannibale ad Thraſymenem cæſus. 196.
Flandriæ deſcriptio. P. VII. 623.
Flandricæ Inſulæ. P. XII. 204.
S. *Flavianus* Cpolitanus Patriarcha a Dioſcoro occiſus. P. III. 58. P. IV. 161.
Flavianus Antiochiæ Epiſc. Meletio ſubſtitutus. P. IV. 115.
Flavius Claudius Imp. P. XI. 36.
Flechienſis Prioratus Collegio S. J. unitus. P. XI. 296. v. *Flexienſe* Collegium.
Flectius, Mart. conſtantis in regem fidei exemplum. P. VII. 816.
Fledwodus ſupremus belli in Anglia præfectus. P. IX. 220. ambit Protectoris dignitatem. 221. capitis damnatur. 223.
Flemingius Comes obit. P. X. 66.
Fleurius, Sabaudus, claſſiculam in Hungaria conſtruit. P. IX. 281.
Fleurius, Advocatus Generalis, pro acceptatione Bullæ *Unigenitus* in Parlamento perorat. P. X. 397.
Fleurius, Andr. Hercules, Card. P. X. 278. obit. 318. 374.
Fleurius, Claudius, Ludov. XV Confeſſarius. P. X. 363. obit. 366. 410.
Flexienſe Collegium S. J. inſigne ab Henrico IV erectum. P. VIII. 468. v. Flechienſis Prioratus.
Flodoardus. P. XI. 140.
Florenſe Monaſterium a Joachimo Abbate fundatum. P. III. 177.
Florentiæ Dux, Magnus appellatus. P. VII. 177. Florentiæ Ducatus an ſit feudum ab Imperio dependens. P. X. 275. 495. de eo in favorem

Caroli, Hiſpaniæ principis, diſponit Gaſto. 295. ad Domum Lotharingicam. 97. cujus Dux Franciſcus Stephanus poſſeſſionem adit. 306.
Florentini libertatem a Rudolpho I emunt. P. VII. 340.
Florentinum concilium generale XVI ſub Eugenio IV & Alberto II anno 1438 pro uniendis Græcis. P. III. 255. Acta. 259. Decretum unionis. 264. pro Armenis. 269. Jacobitis. 278.
Florentinus Burgenſis Cappucinus. Ejus Itinerarium per Americas in Indias Orientales. P. XII. 295.
Florevillæus, Lotharingus, Bavaricus bellidux in pugna Pragenſi. P. VIII. 123.
Floriacenſe Monaſterium exemptum. P. XI. 120.
Florianus Imp. P. XI. 36.
Floridæ regnum. P. XII. 227. Introductio religionis in illud. 285.
Florus Livium in ſynopſin contrahit. P. XI. 25.
Fœdus aſſociationis Sueviæ & Franconiæ Ordinum. P. VIII. 414. 430. accedunt alii. 431. leges. 432. *Fœdus aureum* à Valleſianis cum Cantonibus Catholicis renovatum. P. X. 568. Fœdus Triplex Galliam inter, Angliam, & Hollandiam an. 1717 initum. 360. 494. item novum inter Cæſarem, Gallum, & Anglum, quod accedente Hollando Quadruplex eſt nuncupatum. 360. 495. Fœdus Triplex inter Anglos, Suecos, & Batavos. P. IX. 169. ruptum. 170. Fœdus ſacrum contra ſocios Smalcaldicos. P. VII. 116. Suevicum. 47.
Fœminæ diſſipant Deninghenſem Calviniſtarum ſynodum. P. IX. 218.
Fokienſis provincia in Sinis. In ea duo Miſſionarii nimio zelo perſecutioni religionis occaſionem præbent. P. XII. 156.
Fonſeca, Luc. Martyr. P. XII. 215.
Fontanay S. J. Miſſionarius defendit in Epiſtola ad P. de la Chaiſe Patres Pekinenſes. P. XII. 150. ſimulque nuntiat, Japoniam, Chriſtiano Miſſionario eſſe inacceſſibilem. 183.
Fontanum munimentum in Valle Tellina exſtructum. P. VIII. 152.
Fontanus, Petr. Guſman, Gubernator Belgii. P. VII. 725. ejus leges militares, expeditiones. 726.
Forbeſius Angliæ archithalaſſus. P. X. 505.
Forcæus, Bearniæ gubernator. P. VIII. 535. Hugonotorum bellidux. 553. 554. victus veniam obtinet. 560. in Lotharingiam poſt bellum Nördlingenſe irrumpit. 194. 210.
Forgatſchius, Blaſius, Carolo Parvo regi caput ad oculos uſque diffindit. P. VII. 274.
Formoſa Inſula. P. XII. 76.
Formoſus, Rom. Pont. antea Epiſcopatu Portuenſi depoſitus. P. XI. 126. 127. recipit Græcos. P. III. 196. Widonem Spoletanum Ducem Imperatorem coronat. P. IV. 290. Stephani VI acta in corpus ejus. P. XI. 128.
Formula Profeſſionis fidei, ad mentem Tridentini formata, a quibus emittenda.

tenda? P. XI. 256. Formula ab Alexandro VII in cauſa Janſeniſmi præſcripta. P. VIII. 807. 832. cui ſubſcribit Perefixus. 833. quod facere 4 alii Epiſcopi detrectant. 817. 833. Clemens IX abſolutam ſubſcriptionem exigit. 842. Oratorii turbæ propterea. 846. Formula Conſenſus in Helvetia graves diſſenſus excitat, & diſcordias inter ipſos Proteſtantes. P. X. 558.

Fornicatio. Propoſitiones de hac materia damnatæ, P. IX. 13. 44.

Forojulienſe Concilium de honeſtate vitæ clericalis. P. IV. 265. Obſervatio in ejusdem canones de impedimento criminis. *ibid.*

de *Foro Sempronio*, Petrus. P. XI. 196.

Fortalitium Ludovicianum exſtructum. P. VIII. 420.

Fortisventura Inſula. P. XII. 215.

Fortunatæ Inſulæ detectæ. P. VI. 136. 203. 214. 215.

Fortunatus, Feliciſſimi ſocius, & ſpeudo-epiſcopus Carthaginenſis. P. IV. 26.

Fouquetus de la Motte Devillium Sileſia pellit. P. X. 756. a Laudohno ad Landishutum capitur. 762.

Foureau S. J. Pekini. P. XII. 164.

Franchitiæ domorum ſæcularium Romæ ſublatæ. P. XI. 253. 357.

Franci vocantur in Turcia omnes occidentales populi. P. XII. 47. Francorum in Gallia regnum erectum. P. XI. 74. 81.

Francia Nova ſeu Canada, inventa. P. XII. 228. 229. 287. Religio introducta. 287. ab Anglos occupatur. P. X. 774.

S. *Franciſca* Romana canonizata. P. XI. 299.

S. *Franciſcus*, Patriarcha Seraphicus. P. III. 178. Ejus ordo approbatur. P. XI. 175. Regula. 176. ne relaxetur, obſtat S. Antonius. 177. S. Franciſci canonizatio. 177. Fratres Minores appellandi *Conventuales*, & illis Eccleſia S. Mariæ de Ara Cœli Romæ conceſſa. 179. S. Franciſci ſtigmatum veritas confirmata. 181. Regula Fratrum Minorum in puncto eorum, quæ ipſis donantur, explicata. 186. Ordo tertius approbatus. 188. Lis de paupertate Chriſti cum aliquibus Franciſcanis. 196. Autoritas Protectorum Ord. Min. reſtricta. 203. S. Franciſco ſacra dies feſtive celebrari præcepta. 220. Ejusdem ordinis Protectori poteſtas limitata, ordinique ipſi ampliſſima privilegia, quæ *Mare Magnum* appellant, conceſſa, & per Conſt. quam *Bullam Auream* vocant, confirmata. *ibid.* Diſcordiæ inter Conventuales & Obſervantes circa electionem ſuperiorum a Leone X compoſitæ. 227. vetantur agnomina. 228. Obſervantes digniorem præ Conventualibus locum habere debent. *ibid.* Obſervantes ſunt & ſemper fuerunt veri filii S. Franciſci. 228. Minoribus de Obſervantia data licentia, componendi cum hæredibus ſuper legatis ordini relictis. 234. Eorum Syndici, Procuratores &c. gaudent iisdem privilegiis, ac ipſi Fratres. *ibid.* Congregatio Eremitarum ordinis Minorum Conventualium approbata, ex quibus

dein orti ſunt Capucini. 235. Nova Minorum diviſio. 236. Capucinorum congregatio approbata. 238. S. Franciſci Chordigerorum Archiconfraternitas inſtituta. 278. Congregatio Fratrum Minorum Conventualium Reformatorum approbatur. 280. Capucium tamen & habitum Capucinorum ferre prohibetur. 287. Provincia Bavarica Ord. Min. de Obſervantia erecta. 313. Congregatio Fratrum Reformatorum Conventualium ſuppreſſa. 314. Declaratum, quod S. Eliſabetha, Portugalliæ regina, tertium ordinem expreſſe ſit profeſſa, *ibid.* & quod Capucini vere ſint Fratres Ord. Min. 316. Soli Minores in Gallia habitum tertii ordinis conferant, excluſis Capucinis. 348. quibus dein etiam fuit conceſſum. 350. Franciſcani in Helvetiam introducuntur. P. VII. 339. Quid de Probabiliſmo ſentiant. P. X. 811. Jam an. 1220 in regno Marochii Chriſti fidem prædicant, & martyrio coronantur. P. XII. 204.

Franciſcus I Galliæ Rex, dotibus regiis animi & corporis vere Magnus, & a ſuis æſtimatiſſimus, literarum & religionis cultor eximius. *Synopſis geſtorum.* Expeditio Italica. Inſubria ſubacta. P. VII. 455. Pugna ad Marignanum. Mediolanum captum. Concordata cum Leone X Papa. 456. P. III. 286. Criſis Brietii de his. 288. Fœdus cum Helvetiis inſtauratum. Pax univerſalis. P. VII. 457. Semina diſcordiarum cum Carolo V Imp. *ibid.*

FRA

Expeditio Italica. Pugna Ticinenſis. Clades. Captivitas. Conſilia de rege capto. 457 & ſq. item 93. Pax Madritenſis non ſervata. 460. fœdus adverſus Cæſarem, & bellum. 461. Pax Cameracenſis. 462. Nova fœdera cum Anglo & Clemente. 463. Tertii belli cauſæ. 464. Induciæ a Paulo III impetratæ. 465. quartum bellum. 466. Pax Creſpiaca. 469. Franciſci I obitus pientiſſimus. 470. Ejusdem periculum a Calviniſtis, & zelus pro religione. 542.

Franciſcus II, Galliæ Rex. P. VII. 482. ejusdem ob hæreticorum factiones regimen turbulentum. 484. & ſq.

Franciſcus IV Mantuæ & Montis Ferrati dux ultimus obit. P. IX. 87.

Franciſcus, Bungi in Japonia Rex, converſus. P. XII. 172. mittit Romam legatum. 173.

Franciſcus Borgias S. J. beatificatus. P. XI. 312. & canonizatus. 394.

Franciſci de Hieronymo cauſa beatificationis. P. XI. 488.

Franciſcus Hyacinthus Sabaudiæ dux. P. IX. 91.

Franciſcus Ludovicus Comes Palat. Elector Mogunt. Archiep. Uratislav. P. X. 68. obit. 86 610.

Franciſcus Maria, Mutinæ dux. P. X. 306.

Franciſcus de Paula canonizatur. P. XI. 228. ejusd. Eremitarum congregatio approbatur. 220. & privilegiis ornatur. 222.

Franciſcus Regis in Beatorum numerum relatus. P. XI. 379.

FRA

Franciſcus Saleſius. v. Sales.

Franciſcus Solanus Americæ Apoſtolus. P. XII. 240. beatificatus. P. XI. 350. 394.

Franciſcus Stephanus, Lotharingiæ dux, Viennæ educatus. P. X. 572. dictus Generalis Imperii Mareſchallus. 106. & Prorex Hungariæ. 594. ſuccedit patri. 573. Poſſeſſionem Florentiæ adit. 306. nuptiali fœdere ſibi jungit Archid. Mariam Thereſiam. 102. 574. ab Hungaris Con-Regens agnoſcitur. 604. eligitur in Rom. Imp. 161 & ſq. Capitulatio. 164. Comitia Imp. rurſus Ratisbonam Francofurto transfert. 185.

S. *Franciſci Xaverii* in Indias adventus, & ſacri labores. P. XII. 91 & ſqq. iter in Sinas apparat, ſed Præfectum Inſulæ Malacæ votis ſuis obſiſtentem habet. 137. Illius adventus in Japoniam. 170. obit. *ibid.* Corpus moveri non poteſt, dum Goani alio aſportare tentant. 101. beatificatio. P. XI. 303. & canonizatio. 310. officium ſub ritu duplici recitandi præceptum. 346. Principalior Indiarum Orientalium Patronus declaratur. 462.

Franciſci Wilhelmi Ratisbon. Coadjutoris Capitulatio declaratur irrita. P. XI. 325.

Franco, Theodoræ filius, Benedictum VI occidit, & ſedem Pontif. invadit, Bonifacium VII ſe dicens. P. VII. 136. perit. 138.

Francofordia ad Viadrum a Ruſſis occupatur. P. X. 759.

FRA

Francofordienſia comitia. Sub Maximiliano I anno 1489. P. VII. 45. An. 1562 ſub Ferdinando I Imp. in quibus Maximilianus II in regem Romanum electus eſt. 172.

Francofordienſia concilia. An. 794 damnata hæreſis Elipandi & Felicis, nec non etiam Synodus Generalis VII, Nicæna II, ex falſo ſuppoſito. P. III. 170. 380. P. IV. 259. 274. ejusdem canones. 274. An. 1006 ſub Henrico Sancto, in quo erectus epiſcopatus Bambergenſis. P. V. 81. An. 1409 præſente Imperatore Ruperto in cauſa ſchiſmatis in Angelum Corbarium, & Petrum de Luna. P. VI 110. An. 1442 in eadem cauſa. 117.

Francofordienſis conventus an. 1539 & Lutheranorum in eo poſtulata, a Carolo V rejecta. P. VII. 116.

Francofordienſis unio inter Carolum VII, Regem Boruſſiæ, Electorem Palat. &c. P. X. 146.

Franconia renuntiare cogitur fœderi Lipſienſi cum Sueco. P. VIII. 187.

Frangipanes comes contra Cæſarem conjurat. P. IX. 258. a Kerio comite captus & Viennam miſſus. 260. capite plectitur. 262.

Frangipanes, Cencius. P. XI. 159.

Fratapheruia regum Armeniæ familia. P. XII. 51.

Fratricelli hæretici. P. III. 214. damnantur. P. XI. 198. eorum nomina. *ibid.* errores. 199.

Frauenſtadienſe Senatus Conſultum. P. X. 633.

Fravita, Arcadii Imp. Dux. P. XI. 73.

Fre-

FRE

Fredegundis, Erynnis Gallica, omnis crudelitatis exemplum. P. IV. 185.

Freibergius Baro, Joan. Ant. Epiſc. Euſtad. P. X. 105. illi, ejusque ſucceſſoribus conceſſa facultas, ut iis crux elevata præferri poſſit. P. XI. 429.

Freitagius, Danicus chiliarcha, in pugna Calembergenſi occumbit. P. VIII. 156.

Fremiot de Chantal, Joannæ Franciſcæ, beatificatio. P. XI. 458.

Freymaurer, ſeu conventicula liberorum murariorum ſub pœna excommunicationis prohibita. P. XI. 401. 454.

Fridberga in Bavaria a Suecis capta & direpta. P. VIII. 198.

Friburgum Brisgojæ a Suecis & hæreticis multa patitur. P. VIII. 452. a Crequio captum. 402. in pace Neomagenſi Gallis ceſſum. 406. in pace Riſvicenſi Cæſari reſtitutum. 439. a Gallis cum arcibus expugnatum & munimentis exutum. P. X. 147. Collegium S. J. fundatum. P. VIII. 90.

Friburgum Nuitonum accedit fœderi Helvetico. P. VII. 329.

Fridelli, Xaverius, S. J. concionator in lingua Sinica Pekini. P. XII. 164.

Fridericus I Imp. epiſtola Hadriani II offenſus adhæret Octaviano Antipapæ. P. III. 149. Subin Guidoni. 150. Victus pacem petit ab Eccleſia, & certis conditionibus impetrat. 151. quartam expeditionem ſuſcipit. 158. bene & male actorum compendium. P. V. 132.

FRI

Fridericus II Imp. adoleſcens electus, avo perſimilis, bellum Eccleſiæ proſequitur. P. III. 180. P. VI. 6. a concilio Lugdunenſi I excommunicatur. P. III. 185. adverſa fortuna multum preſſus, cum proſpera male uteretur, dejectus a dejectis Pontificibus, gratia tandem inita Palæſtinam adit, magnis Europæ ſpebus, effectu modico. 160. P. VI. 6. infelix non unius filii parricidæ parens. P. III. 181.

Fridericus III quinquaginta & trium omnino annorum Imperator pacificus, alterque Fabius, atque a Concordatis Germaniæ celebratiſſimus. P. VI. 110. obit plenus meritis. P. VII. 47. ejus diſſidia cum Hungaris propter Ladislaum Poſthumum. 277. bella cum Mathia Hungariæ rege. 281. Helvetis confirmationem negat, donec omnia Domui ſuæ ablata reſtituant. 328.

Fridericus IV Auſtriæ Archid. Joannem XXII ex concilio Conſtantienſi abducit, & ideo proſcribitur. P. III. 224. Helvetis, dato veluti ſigno, in ditiones Auſtriacas involantibus, & fœdus ſuum augentibus. P. VII. 327.

Fridericus Badenſis marchio, Conradini in Italiam comes. P. III. 182.

Fridericus Badenſis marchio Bornevillio in Imperio militari ſuccedit. P. VIII. 400.

Fridericus Birckenfeld. & Bipontinus princeps naſcitur. P. X. 56. Catholicam religionem amplexus, nuptias contrahit cum Franciſca Dorothea, Electricis Palatinæ ſorore. 189. Impe-

perialium copiarum Imperator. 750. Sonnenſteinium expugnat. 751. Boruſſos ad Strehlam ſuperat. 764. abdicat Imperium. 767.

Fridericus Bohemiæ Dux. P. VII. 249.

Fridericus I Brandeburgicus elector, P. IX. 335. primus ſe regem Boruſſiæ dicit. & cur? P. X. 4. 665. Rex ſalutatur a Cæſare & Proteſtantibus, reclamante Ordine Teutonico. 666. Geldriam capit. 667. obit. 668.

Fridericus II Boruſſiæ Rex, mortuo Carolo VI Imp. Sileſiam invadit, & ſucceſſionem in 4 Sileſiæ Ducatus prætendit. P. X. 114. 117. 123. & ob Herſtallum ditionem Leodienſem bello petit. 115. Auſtriacorum reſponſio. 119. Gotterum Viennam mittit ad componendam amicabilem transactionem. 123. Cauſas publicat ſui in Sileſiam ingreſſus. *ibid.* Pugna ad Molvicium. 124. Schnöllendorffenſis conventio. 125. Pugna Zaslavienſis. 134. Pax Uratislavienſis. 136. Rex Unioni Francofordienſi accedit, 146. & publicato Manifeſto 148. Bohemiam invadit, ac Pragam capit. 149. ſed rurſus deſerit. 150. præliis Strigavienſi, Sorano, & Keſſeldorffenſi victor 155. Dresdam capit. 156. Pax Dresdenſis Auſtriaca. 157. & Saxonica. 158. Friſiam orientalem occupat. 675 ubique victor. 676. Ordinem proceſſus judicialis per Coccejum reformat. 676. Lis ob ſponſionem pacis Dresdenſis ab Imperio procurandam. 677. exſtructum templum Catholicum Berolini. 678. Regis bellicæ & politicæ virtutes. *ibid.* Codex Fridericianus introductus. 679. bellum ultimum. 681. an. 1756 cum Anglia fœdus init. 732. quod anſam dat fœderi Gallo-Auſtriaco *ibid.* movet in Saxoniam. 734, & Bohemiam. 735. Pugna Loboſiciana. Saxones obruit. *ibid.* Pragenſis pugna & obſidio. 737 & ſqq. Pugna Planiana. 739. poſt pugnam ad Liſſam Preslaviam deditione accipit. 741. Pugna ad Rosbacum 745. ad Zorndorff. 752. ad Kunersdorff. 759. ad Hochkirchium. 749 obſidionem Dresdæ ſolvere cogitur 763. Pugna ad Lignicium & Torgau. *ibid.* Pax in arce Huberti compoſita. 778.

Fridericus I Daniæ Rex permittit libertatem religionis, necdum tamen ab avita religione deſciſcere auſus. P. VI. 177.

Fridericus II Daniæ rex exiguam religioni, omnem bello curam impendit, concordiæ formulæ, quam Schmidlinus procuderat, Vulcano tradita. P. VI. 178.

Fridericus III Daniæ rex pace, quam bello felicior regnum Daniæ hæreditarium facit. P. VI. 179. P. IX. 331.

Fridericus IV Daniæ rex. P. IX. 333. regnum auſpicatus eſt bello adverſus ducem Holſatico-Gottorpienſem. P. VI. 189. poſt pugnam Pultavanam Suecis bellum infert. P. X. 682. Pax. 684. ducit Reventlaviam cancellarii ſui filiam. *ibid.* obit. 685.

Fri-

FRI FRI

Fridericus V Daniæ Rex. P. X. 688. toto ultimo bello neutras partes ſequitur. 689.

Fridericus Haſſo - Caſſellanus princeps Rex Sueciæ eligitur, & capitulationibus circumſcribitur. P. X. 647. ſuccedit in Haſſia patri, 655. obit. 664. 207.

Fridericus Haſſo - Darmſtadienſis princeps obit, cum tribus fratribus ad majorum ſacra reverſus. P. X. 36.

Fridericus Miſniæ bellicoſus marchio a Sigismundo Imp. electoratum Saxonicum obtinet. P. VI. 108.

Fridericus III Palatinus elector primus Germaniæ principum ad Calvinianam ſectam tranſit. P. VII. 174.

Fridericus IV Palatinus elector, unionis Aſchhuſianæ dux decernitur. P. VIII. 23.

Fridericus V Palatinus elector ſuccedit patri, & dignum Unionis Proteſt. caput ſe probat. P. VIII. 23. inſtat apud electores, ne Ferdinandum II in regem Rom. eligant. 86. & ſq. 92. eligitur a ſeditioſis Bohemis in regem. 93. item P. IX. 298. conſilia dehortantium principum ſpernit. P. VIII. 98. edit apologiam. 100. ejus querela ad Maximilianum Bav. Ducem de belli apparatu. 113. damnatur a Cæſare. *ibid.* & ſq. Pax Ulmenſis. 115. Pugna Pragenſis. 123. Victoria Maximiliani Bavariæ ducis. 125. fugit in Sileſiam. 125. 129. & Marchiam Brandeburgicam. 130. proſcribitur. 132. pro eo ſe interponit Digbius Angliæ orator. 134. & alii principes Proteſtantes. 138. 139 & ſqq. ſe recipit ad Mansfeldium. 145. dimittit exercitum. 146. Septemviratus ei adimitur. 148. tentat cum Cæſare concordiam. 160. Propoſitiones Conventus Mulhuſani ad eam obtinendam. 162. obit. 204. conjux & liberi. *ibid.*

Fridericus Saxoniæ elector, fautor Lutheri. P. III. 298. ab Adriano VI monetur, ut deſinat protegere Lutherum. P. XI. 233. cujus ſecuritati proſpicit, & eum in arcem Wartburgenſem abduci jubet. P. III. 300. Amsdorffium in Naumburgenſem ſedem intrudit. 312. Dux Smalcaldici fœderis. 323. domum redit. 324. a Carolo V bello petitus capitur. 325.

Fridericus Saxoniæ princeps electoralis cum Maria Anna, Caroli VII filia, ſponſalia contrahit. P. X. 189.

Fridericus Saxoniæ Dux Altenburgicus cadit in pugna Hannoverana. P. VIII. 154.

Fridericus Sueciæ Rex. v. Fridericus Haſſo - Caſſellanus.

Fridericus, Walliæ princeps, cum patre Georgio II Angliæ rege colliſus. P. X. 505. Ei naſcitur Georgius Wilhelmus Fridericus modernus Angliæ Rex. *ibid.* & alter filius Eduardus Auguſtus. 506. conciliatur cum patre. 507. obit. 511.

Fridericus Zolleranus comes a Sigismundo Imperatore electoratum Brandeburgenſem obtinet. P. VI. 106.

Fridericus Auguſtus, Saxoniæ electoralis princeps, religionem Catholicam Viennæ publice profitetur. P. X. 50. ducit primogenitam Joſephi Imp. 52. Poloniæ Rex adverſus Stanislaum, altera jam vice proclamatum, renunciatur ope Imperatoris Rom. & Moſcorum. P. VI. 165. v. *Auguſtus II.* ſucceſſionem in terris Auſtriacis mortuo Carolo VI prætendit. P. X. 116. Auſtriacorum reſponſio. 118. bellum. 126 & ſqq. Pax Uratislavienſis. 136. novum fœdus cum Auſtria init. 145. accedit fœderi Varſavienſi, Unioni Francoford. oppoſito. 154. poſt pugnam Keſſeldorffenſem fugit. 156. Pax Dresdenſis. 158. oblatam coronam Imperialem acceptare recuſat. 162.

Fridericus Eugenius Dux Würtemberg. P. X. 109.

Fridericus Wilhelmus Boruſſiæ rex ſuccedit patri. P. X. 668. obit. 673.

Fridericus Wilhelmus Brandeburg. elector. P. IX. 334. bellum cum Duce Neoburgenſi ob ditiones Juliacenſes gerit. P. VIII. 304. Pax. 307. Leopoldo Imp. in favorem Batavorum contra Gallos fœdere ſe jungit. P. IX. 176.

Fridericus Wilhelmus Saxo-Altenburgicus obit. P. VIII. 446.

Fridlingana pugna. P. X. 16.

S. *Fridolinus*, Helvetiæ Apoſtolus. P. VII. 334.

Frieſenius Landaviam fortiter defendit. P. X. 25.

Friſiæ deſcriptio brevis hiſtorica. P. VII. 334. P. IX. 147. Friſiæ tres, non confundendæ. P. IX. 187. Friſiæ orientalis comites S. R. I. principes creati. P. VIII. 447. Friſia orientalis inſurgit adverſus principem ſuum. P. X. 70. occupatur a rege Boruſſiæ & retinetur. 675. a Gallis invaditur. 769.

Friſingenſis Epiſcopatus erectus. P. IV. 270. concilium diœceſanum ſub Nicodemo de Scola celebratum. P. VI. 115.

Friſius, Joan. Lexiciplaſtes obit. P. VII. 357.

Froes, Lud. S. J. Imperatorum Japoniæ gratia ornatus. P. XII. 174.

Froila, Alphonſi Catholici filius, ingenti Mauros prælio ſuperat. P. V. 102.

Fronsbergius, Georg. Sueviæ dynaſta bellidux Caroli V, laqueum ad jugulandum Papam ſecum portans perit. P. VII. 160. 161.

Frotho I Daniæ, Norvegiæ & Sueciæ regna conjungit. P. VI. 38.

Frotho III Daniæ, Norvegiæ & Sueciæ regnis Britanniam & Hiberniam adjicit. P. VI. 38. ideo Magnus dictus. *ibid.*

Frotho Daniæ Rex Chriſtianus. P. VI. 38.

S. *Fructuoſus* Regulam Monaſt. ſcribit. P. XI. 102.

Fructus benedicendi uſus antiquus. P. XI. 37.

Frumentius, primus Abyſſiniæ Epiſcopus. P. XII. 215.

Fucarondonus, Japonum doctiſſimus Bonzius, a S. Xaverio in publica diſputatione coram rege fabularum convictus. P. XII. 171.

Fugge-

ggerus, Jacobus, Epiſc. Conſtantienſis ſynodum celebrat. P. VIII. 69.
ggerus, Marcus, pila necatur. P. VIII. 122.
ida a fœderatis expugnatur. P. X. 773.
denſi Monaſterium fundatur, & eximitur. P. XI. 114. 115. 124. primus Abbas Sturmius. P. IV. 272. qui canonizatur. P. XI. 161. Abbati Fuldenſi inter Germaniæ & Galliæ Abbates primatus conceſſus. 136. & jus appellandi Epiſcoporum more. 141. nec non uſus mytræ & annuli. 161. Abbatia poſt varias lites in Epiſcopatum erecta. P. X. 205. Academia fundata. 93. & Seminarium. P. XI. 318. facta cum Herbipolenſi compoſitione, in Epiſcopatum erigitur. 463. Abbatiæ celebritas. 464. Conventio cum Moguntino inita. 479. 481.
Fulgentius. P. IV. 128. ſcribit contra Semi-Pelagianos. 153. 203.
ginatenſi Eccleſiæ reſtituta dignitas Epiſcopalis. P. XI. 183.
enſi congregationi privilegia nova Paulo V conceſſa. P. XI. 299.
o, Petrus, anathemate percuſſus. P. XI. 85. 86. 89.
minatrix legio. P. XI. 20.
era juxta concil. Mediolan. P. VII. 86. 436. Funeralium quarta pars Parochiæ ſolvenda. P. III. 363. 16. P. XI. 287.
ſtermünzenſis Bojorum clades. P. .. 22.
ſtenbergici comites S. R. I. principes creati. P. VIII. 447.
Fürſtenbergius Sueviam & Franconiam fœderi Lipſienſi renuntiare cogit. P. VIII. 187. Danos ad Calenbergam cædit. 156.
Fürſtenbergius, Ant. per pacem Neomagenſem reſtitutus. P. VIII. 407.
Fürſtenbergius, Carolus, occumbit. P. X. 17.
Fürſtenbergius, Carolus Frid. ultimus Möskirchenſis lineæ obit. P. X. 153.
Fürſtenbergius, Franc. Egon. Epiſc. Argentinenſis in pace Neomagenſi reſtitutus. P. VIII. 407. favet Gallis. 413.
Fürſtenbergius, Froben. Ferd. munus Præſidis Cameræ Imp. abdicat. P. X. 55. fit commiſſarius Principalis. 61. quod munus deponit. 99.
Fürſtenbergius, Hermann. aulæ Boicæ Miniſter in Bello Batavico Gallis favet. P. VIII. 383.
Fürſtenbergius, Joſ. Wilh. Commiſſarius Principalis dictus. P. X. 99. munus Principalis Commiſſarii cum dignitate ſupremi Cæſareæ aulæ Moderatoris commutat. 139. Pacem Füſſenſem componit. 159. iterum ad dignitatem Principalis Commiſſarii aſſumptus. 161. 185. abdicat. 197.
Fürſtenbergius, Wilh. Egon, ab electore Colon. Berolinum miſſus. P. VIII. 384. capitur a Cæſareis. 388. per pacem Neomagenſem libertati reſtitutus. 407. eligitur in Coadjutorem Colonienſem, quam electionem Papa reſcindit. 422.

Fürſtius,

Fürſtius, Waltherus, inter primos, qui fœderi Helvetico initium dedere. P. VII. 324.
Furtum. Propoſitiones de furto damnatæ. P. IX. 39. 40.

G.

Gabrielli, Card. obit. P. X. 228.
Gaeslerus, Cæſareus in Helvetia præfectus, per ſeveritatem ſuam dat anſam fœderi. P. VII. 324. ſagitta trajectus obit. 325.
Gago, S. J. ex India in Japoniam a S. Xaverio accitus. P. XII. 171.
de *Gablen*, Chriſtoph. Bern. Epiſc. Monaſterienſis, urbem hujus nominis refractariam expugnat. P. VIII. 355.
Gainas Gothus arianus & ductor perfidus Rufinum & Eutropium perimit. P. IV. 125. P. XI. 73.
Galaſſius, Mathias, tribunus in bello Mantuano. P. VIII. 182. Wallenſteinii legatus. 196. cujus conjurationem Cæſari detegit. 208. a Ferdinando Rom. Rege poſt Nördlingenſe prælium exercitus præfecturam accipit. 210. cum exercitu in Galliam. 213. ob res infeliciter geſtas poſtulatus abſolvitur. 216. abdicat. 219. 220. reſumit imperium. 227. a Torſtenſonio ad Juterbocium prælio victus, ægre in Bohemiam evadit. 228.
Galba, Sergius, Imp. P. XI. 5.
Galeacius, Joannes, primus Mediolani Dux. P. VII. 367.
Galeacius, Joannes Maria, Mediolani Dux. P. VII. 367.
Galeacius, Philippus Maria, tertius Mediolani Dux, & ultimus ex Vicecomitum familia. P. VII. 367.
Galenus Medicus. P. XI. 25
Galerius *Maximinus* Imp. P. XI. 38 44.
Galienus. v. Gallienus.
S. Gallenſe Monaſterium conditum. P. VII. 334. ex ſcholis ibidem erectis ſummi viri prodeunt. 335. comitatum Toggenburgenſem emit. 343. reſtauratur ab Udalrico Abbate. 344. Princeps obtinet poteſtatem, creandi Notarios. P. XI. 337. Rebelles Toggii ei obſequium præſtare detrectant. P. X. 543 & ſqq. unde bellum. 546. Pax. 548 552.
S. Gallenſis urbs proceſſionem publicam turbat. P. IX. 203.
Galliæ Status politicus. Origo regni. P. IV. 183. Occupatur a Merovæo. P. XI. 74. 81. uti Gallia Lugdunenſis a Burgundis. 81. *Sæculo ſexto* ſub Clodovæo primo. P. IV. 184. miſeranda ejusdem facies ſub ſanguinariis & libidinoſis Clodovæi filiis. *ibid.* præcipue ſub Chilberico & Fredegunde. 18[illegible] *Sæculo ſeptimo.* Sub Clotario II, Dagoberto I, Clodovæo II, ſub Majoribus Domus, Æga, Erchembaldo, Ebroino, Childerico II, Theodorico III, Dagoberto II, Pipino 217. Inertia ultimorum regum Merovingicorum, & regimen umbratile. 219. *Sæculo octavo.* Sub Carolo Martello. 277. Carolomanno Pipino. 278. in quem approbante Pontifice regnum fuit translatum P. XI.

P. XI. 115. Sub Pipini filiis, Carolo M. & Carolomanno. 279. *Sæculo nono.* Gallia, occidentali Imperio erecto unita ſub Carolo M. Ludovico Pio. 288. Lothario, Ludovico ſecundo. 289. Carolo Calvo, Ludovico III Balbo, Carolo Craſſo. 290. *Sæculo decimo* Gallia externis, internisque ruinis fateſcit, lege Salica neglecta ſub Ludovico Balbo, ejusque filiis. P. V. 19. Sub Eudone, Carolo Simplice, Roberto, Rudolpho, Ludovico IV, Lothario. 20 & ſq. Hugone Capeto. 22. *Sæculo undecimo.* Sub Roberto. 87. Henrico I & Philippo primo. 88. *Sæculo duodecimo.* Sub Ludovico ſexto. 141. Ludovico VII & Philippo ſecundo. 142. *Sæculo decimo tertio.* Sub Philippo II, Ludovico VIII & nono. P. VI. 14. Criſis circa Sanctionem Pragmaticam S. Ludovici. 15. Gallia ſub Philippo III Audace. 16. & Philippo quarto. 17. *Sæculo decimo quarto.* Sub eodem, & Philippo Valeſio. 72. 73. ſub Joanne, Carolo V Sapiente. 74. *Sæculo decimo quinto.* Galliæ ſtatus vix alias turbatior, & calamitoſior quam ſub Carolo VI & Joanne Burgundo. 120. quam a calamitate diuturna liberat ſub Carolo VII Joanna Darc. 122. cui ſuccedit Ludovicus undecimus. 123. & Carolus octavus. 127. *Sæculo decimo ſexto.* Gallia ſub Ludovico duodecimo. P. VII. 448. Franciſco I, ſub quo Sanctio Pragmatica damnata, & ſubſtitutum Concordatum. 455. P. XI. 226. Henricus ſecundus. P. VII. 471. Carolus nonus. 488. ſub quo cædes Hugonotorum Pariſina. 495. 498. Gallia ſub Henrico tertio, 504. & Henrico quarto. 521. Societas Jeſu e regno pulſa. 533. *Sæculo decimo ſeptimo.* Sub eodem Henrico. Proditio Bironii. P. VIII. 456. conciliabula Calviniſtarum. 458. Controverſia de immunitate perſonali nefarii Sacerdotis. 459. Conſilium de recipiendo Concilio Tridentino. 461. Reſtitutio Societatis Jeſu. 464. Diſputatio Perronii cum Mornæo. 468. Henrici IV cædes & laus. 470. Sub Ludovico XIII. Mater regina tutrix. 473. Vexata Societas Jeſu. 475 & ſqq. Comitia Calviniſtarum. Seditio principum. 483 & ſq. regni comitia generalia. 485. bellum civile ob Concini potentiam. 494. pax extorta. 496. Condæo in carcerem abducto principes inſurgunt, tertium bellum civile. 511. Ancræus cadit. 512. aſſurgit Luynius. 513. Rothomagenſia comitia. 514. Regina mater fugit e carcere. bellum inter matrem & filium. 526. Renovatio fœderis cum Turcis, & argumenta pro hoc fœdere. 527. Lis de Edictis, Parlamento inſinuandis. 532. bellum civile quintum cum principibus & matre. 534. Synopſis turbarum, quas Calviniſtæ excitarunt. 534. bellum Hugonoticum. *ibid.* & ſq. pax. 560. 565. nova eorum rebellio. 571. pax. 572. Conſpiratio principum in Richelium. 580. Novum bellum

GAL

Hugonot. Rupella expugnata. 581 & ſq. bellum Mantuanum. 184. 584. Reliquiæ belli Hugonotici. 585. pax. 586. bellum adverſus Richelium. 587. Diſſenſiones inter Galliam & Urbanum VIII. Richelii molimina. 598. de prætenſo Patriarchatu. 601. Bellum Auſtriaco-Gallicum. 603. Ludovicus XIV natus. 605. Fœdus Gallo-Suecicum anno 1636 Wismariæ initum. 609. 187. Fœdus cum Caſſellano. 610. Galli in favorem Sueci in Lotharingiam irrumpunt. 194. & Lotharingos ex Germania retrahunt. 195. v. *Suecicum bellum*. Fœdus cum Luſitanis, ab obedientia Hiſpanorum deficientibus. P. IX. 131. Sub Ludovico XIV. Aulæ ordinatio. Mazzarini initia. 612. Pax Monaſterienſis. 613. Gallorum poſtulata Monaſterii. 232. & Oſnabrugæ Cæſareis oblata. 240. 241. quibus reſpondet Cæſar. 248. improbant tractationem de gravaminibus religionis. 250. Gallorum Replica. 259. offeruntur pro ſatisfactione tres Epiſcopatus. 263. aſſiſtunt in cauſa religionis Catholicis. 280. 282. Gallorum poſt mortem Ferdinandi III querelæ. 348. Auſtriacorum contra illas exceptio. 351. Seditiones & bellum civile. 636. Condæus tranſit ad Hiſpanos. 638. Regis coronatio. 639. Pax Pyrenæa. 641. Rex adminiſtrationem regni auſpicatur. Delphinus naſcitur. 646. Legatorum violatio & colliſio cum Pontifice. 647. 722. Belgium jure devolutionis

GAL

vindicatum. 650. Lotharingia occupata. 381. & bellum Batavis illatum. 651. bellum primum cum Leopoldo Imp. 383. armiſtitium vicennale. ejus ſynopſis. 418. alterum bellum. 420. Fœdus ſecretum cum Sueco. 661. Memorialia ad S. R. I. ſtatus Ratisbonæ dictata. 663. & querelæ contra Brandeburgum. 652. 657. Pax a Janſeniſtis ob- & ſubreptitie obtenta. 676. Edicta contra Calviniſtas. 677. Turenii obitus. 682. Unionum ſyſtema. 684. Argentina capta & varia bella. 685. 420. Pax Sabaudica. 689. Controverſia de jure Regaliæ. 691. famoſi quatuor articuli Cleri Gallicani. 696. Pax cum Pontifice. 702. Calviniſtæ Gallia pulſi. 708. 739. *Sæculo decimo octavo.* Partitiones Hiſpaniæ. Caroli II Teſtamentum, & Galliæ jus. P. IX. 127. P. X. 332. Bellum Italicum univerſale. 335. Fœdus contra Galliam. *ibid.* belli per Europam facies. 337. Irruptio in Galliam fruſtrata. 340. Hagenſes pacis articuli Galliæ duri. 344. belli proſecutio. Malplaquetana laniena. 345. Galliæ calamitas. Conventus Gertrudenbergenſis ſolutus. 346. Obitus Delphini & Cæſaris. Præliminare Londinenſe pacis. 347. Regiæ Domus funera. 348. Pax Ultrajectenſis, & Badena. 349. Fœdus Cantonum Catholicorum Helvetiæ an. 1715 initum cum Gallia. 553. cur ei Proteſtantes Cantones non acceſſerint. 555. Obitus Ludovici XIV. Elogium. Teſtamentum.

GAL

tum. 358. Hujus mutatio in cauſa Maynii, & Toloſani. de Maintenonia. 359. Sub Ludovico XV. Ducis Aurelianenſis cura ærarii publici. 359. Fœdus triplum & quadruplum. 560. Lawſii fraudes, ut Galliam emungat. Regens Parlamentum coercet. 361. Bulla Unigenitus regiſtrata. Sponſalia tergemina. 363. Coronatio regis. 364. Villaregius dimiſſus ab aula. Obitus Regentis & du Bois primi miniſtri. 365. Mutatio ſponſæ. Rex Stanislaus cum filia in Galliam venit. Pax Viennenſis. 367. Dux Condeus primus miniſter ab aula dimiſſus. Prælimin. pacis. 368. Congreſſus Sueſſionenſis. Tractatus Hiſpalenſis. Natus Delphinus. obitus Card. Noallii. 369. Chauvelinus exul. 373. Obitus Card. Fleury. 374. cui ſuccedit Cardinalis Tencin. 375. Angliæ & Auſtriæ bellum denunciatur. *ibid.* Regis morbus. 376. Delphini nuptiæ. Stuartus in Scotiam. Auſtriaci in Galliam. 377. Nuptiæ alteræ Delphini. 378. Pax Aquisgranenſis. Natus Dux Burgundiæ. 379. Tractatus Neutralitatis & mutuæ defenſionis cum Auſtria, fœderi Anglo-Boruſſico oppoſitus. 732. belli in Weſtphalia initia. 742. Gallorum progreſſus. Pugna ad Haſtenbeck. Eſtræus Richelio imperium tradit. 743. Conventio Sevenſis Gallis noxia. 744. Gallorum fuga. Prælium ad Crevelt. Contade ſuccedit Claremontio. 754. Galli bis victores. 755. Prælium ad Bergam, & non procul a Münda. 761. ad Grymbergam. 766. Broglio revocatur. Pugna ad Grebenſtein. Condæus victor. 773. Pax cum Anglia. 777. Gallorum & Hiſpanorum diverſa indoles. P. VIII. 507. fœdus cum Cromwelo contra Hiſpanos. P. IX. 160. Modus alloquendi regem. P. VIII. 567. exigendi tributa. 569. Galliæ ſeptem miracula. 649. emporia in India orientali. P. XII. 100.

Galliæ Status Eccleſiaſticus, per concilia ordinatus. *Sæculo ſecundo.* Præſide S. Irenæo contra Quartodecimanos. P. IV. 8. *Sæculo ſexto.* 186. *ſeptimo.* 220. *octavo.* 280. *nono.* 325. *decimo.* P. V. 23. *undecimo*, præſertim in cauſa divortii Philippi regis. 87. alia. 90. adverſus Berengarium hæreſiarcham. 91. *Sæculo duodecimo.* In cauſa divortii Philippi II regis. 143. contra hæreſes Petri Abaelardi, Gilberti Porretani, Henrici, Petri de Bruis. 144. alia. 147. *Sæculo decimo tertio.* In cauſa Raymundi Toloſani. P. VI. 17. alia. 19. *Sæculo decimo quarto.* 75. *decimo quinto.* 130. *decimo ſexto.* P. VII. 549 & ſqq. *decimo ſeptimo.* Gallicanæ Eccleſiæ libertates. P. VIII. 598. Gallicani Cleri concilium condemnat aliquas propoſitiones Religioſorum Medicantium. 666. Synodus in puncto juris Regalium. 692. Hiſtoria & criſis de quatuor famoſis articulis Cleri Gallicani. 696. & limitatio. 701. retractatio. 703. laborat pro converſione Hugonotorum. 706. concilia varia. 750 & ſqq. Epiſco-

pi doctrinam Janſenii ad Sedem Apoſtolicam deferunt. 780. v. *Janſeniſtæ*. Galliæ Epiſcopi coram Pontifice cauſam dicunt. P. XI. 151. Obſervantes Galliæ conſuetudines excommunicantur. 181. *Sæculo decimo octavo*. Conventus Cleri Gallicani damnat 4 propoſitiones Janſeniſtarum. P. X. 350. criſis de ejusdem numeroſitate. 813. Concilium Ebrodunenſe. 380. Hiſtoria Janſeniana & Quesnelliana. 381 & ſqq.

Gallicia Nova. P. XII. 284.

Gallicinus Principum Ruſſiæ tutor. P. IX. 338. mittitur in exilium. 339.

Gallienus Imperator. P. XI. 35. amittit Ægyptum. P. XII. 191.

Gallowæus, exercitus Anglici in Hiſpania Dux. P. X. 429. 434. 435. 487.

Gallus, Vibius, Imp. P. XI. 32.

Galvanus, Indiæ Prætor, exortos undique bellorum motus humanitate componit. P. XII. 90.

Gamma, Chriſtophorus, Luſitanæ claſſis præfectus. P. XII. 218.

Gamma, Vaſcus, ab Emmanuele rege in Indiam miſſus. P. XII. 78. usque ad Zanguebaricam oram, Mozambicum, Quiloam, Mombazam, Melindem & Calecuti littora pervenit. *ibid*. P. VII. 822. ubi ab Imperatore honorifice excipitur, ſed detectis inſidiis, ſibi ſtructis, Anchetivam Inſulam petit, & Olyſſiponem redit. P. XII. 79. altera vice cum numeroſa claſſe in Indias miſſus. 81. victo Zamorino in Luſitaniam redit. 82. dictus Indiarum Prætor in itinere obit. 90.

Gandavenſis Epiſcopatus erectus. P. XI. 249. 250. Seditio. P. VII. 116. Gandavenſe fœdus fœderatorum ordinum. 679. quod Joannes Auſtriacus Gubernator acceptat. 682.

de *Gandavo*, Petrus, O. S. Franc. Mexici Miſſionarius. P. XII. 282 & ſq.

Gangrenſe concilium adverſus Euſtathium. P. IV. 139.

Gara, Nicolaus, Hungariæ Palatinus, Mariæ reginæ tutor. P. VII. 273.

Garcez, Joan. O. Præd. Mexici Miſſionarius in odium fidei occiſus. P. XII. 283.

Garcias O. Erem. S. Aug. Peruviæ Miſſionarius. P. XII. 240.

Garcias, Indiarum Prorex. P. XII. 215.

Garnetus, Henricus, S. J. tanquam conſpirationis pulverariæ reus ſuſpendio enecatur. P. IX. 207.

Garnetus, Thomas, S. J. novum in Anglia juramentum præſtare detrectans damnatur ad mortem. P. IX. 209.

Garnier, Carolus, S. J. Miſſionarius in Canada pro fide Chriſti martyr. P. XII. 288. 290.

Garſias, Ferdinandi M. filius, Gallæciæ Rex, a fratre Sanctio victus. P. V. 112.

Garſias, Sanctii M. filius Navarræ Rex. P. V. 105. P. VII. 798.

Garſias Ximenius Suprarbiæ & Navarræ regnum fundat. P. V. 103. P. VII. 798.

Garz in ulteriore Pomerania in Pace Weſtph. Suecis ceditur. P. VIII. 296.

Gaſca, Petrus, Prorex in Peruviam miſſus, turbas componit. P. XII. 238.
Gaſſani Arabiæ reges. P. XII. 30.
Gaſto, Joan. Bapt. Aurelianenſis dux, Ludovici XIII frater, in Richelium concitatur. P. VIII. 580. ab aula recedit. 587. & Richelium bello petit. 588. redit ad regem fratrem. *ibid.* Lis de matrimonio ejusdem, ſine conſenſu regis inito. 593. Vicarius regni. 612. Pariſiis pulſus. 638. obit. 644.
Gaſto, Magnus Hetruriæ dux, v. Joannes Gaſto.
Gaubit S. J. Pekini. P. XII. 164.
Gaucherius Burgundus præludit victoriæ Pragenſi in monte albo. P. VIII. 123.
Gebhardus Conſtantienſis Epiſc. præſidet Concilio Northuſenſi. P. V. 136.
Gebhardus Euſtettenſis Epiſc. in Pont. Rom. electus ſub Victoris II nomine. P. XI. 146. P. V. 82.
Gedani tentatur fruſtra pacis compoſitio inter Cæſarem & regem Sueciæ. P. VIII. 180. Gedanum a Ruſſis & Saxonibus obſeſſum deditur. P. X. 629.
Gehenna. Propoſitio damnata de timore gehennæ. P. IX. 70.
Gehlenus comes in prælio Allershuſano captus, & cum Grammontio commutatus, Bojorum copiis præficitur. P. VIII. 231. ei ſufficitur Melander. 233. deponit militiæ præfecturam. 235.
Gehlenus Cæſ. Tribunus, ad Petrovaradinum cadit. P. X. 589.
Geiſſius, Haſſorum ductor. P. VIII. 235. Weſtphaliam vaſtat. 236.
S. *Gelaſius I* Rom. Pont. P. XI. 86. celebrat Romæ concilia. P. IV. 175. 177. reditus Eccleſiaſticos in quatuor partes diſtribui jubet. 331. ſcribit ad Dardaniæ Epiſcopos. P. XI. 87. Decretum de libris authenticis & apocryphis. 90.
Gelaſius II, Rom. Pont. ejus Conſtitutiones. P. XI. 158.
Geldria, poſt 40 annorum bellum a Carolo V occupata. P. VII. 53. ſynopſis hiſtorica de Geldria. 625. a Pattono Scoto Alexandro Farneſio traditur. 716. Geldriæ duæ, non confundendæ. P. IX. 187. Geldria inferior. 147. Geldria civitas a Boruſſis expugnata. P. X. 667. & in pace Badenſi ab iis retenta. 47.
Gelehnius v. Gelehlnus.
Gellius, Noctium Atticarum auctor. P. XI. 25.
Gemblacenſis victoria Hiſpanorum de fœderatis Belgii reportata. P. VII. 686.
Gemiſtus, Georgius, Græcus, in Concilio Florentino ad diſputandum ſelectus. P. III. 260.
Gemmarum piſcatio. P. XII. 105.
Generales Ordinum vocandi ad Concilium Generale. P. III. 13.
Generoſitatis ordo equeſtris erectus. P. VIII. 448.
Geneva rebellis a Franciſco I in libertatem aſſerta. P. VII. 465. pulſo epiſcopo deficit a fide. 365. 485. a Duce Sabaudiæ tentatur. P. IX. 196. Gallico Legato celebrationem

Miſſæ in ſacello ſuo prohibere nititur. 201. Turbæ. P. X. 568. componuntur. 569.
Gengenbacenſe monaſterium conditum. P. VII. 334.
Genſericus, Vandalorum Rex, Africam occupat, & novum ibidem regnum erigit. P. XI. 78. P. XII. 193. Romam diripit. 80. P. IV. 125. 126.
Gentili, Xav. Card. P. X. 294.
Gentiliacenſe Concilium ſub Pipino an. 766 pro uniendis *Græcis*. P. IV. 258. 279.
Gentilis, Valentius, Tritheitarum parens in Polonia. P. IV. 135.
Gentium Jus. P. II. 40. an ſit lex? 41. ejusdem objectum. 43. quomodo differat a jure naturali? 45.
Genua a Gallis expugnatur. P. VII. 451. ab Andrea Doria libertati aſſeritur. 462. bellum cum Gallia & Sabaudia. P. VIII. 572. vaſtatur a Gallis. 686. Portum & ditionem Finalienſem emit. P. X. 229. an. 1744. Gallo-Hiſpanis accedit. 321. capitur ab Auſtriacis & iterum amittitur. 323. de novo oppugnata liberatur. 326. v. etiam *Corſica*.
Georgia. P. XII. 185.
Georgiani cum Eccleſia Latina uniti. P. XI. 222.
S. *Georgii* Monaſterium ad Rheni ripam eximitur. P. XI. 138.
S. *Georgii* Ordo equeſtris ab electore Monachii inſtitutus. P. X. 68. & confirmatus. P. XI. 405.
Georgius I, Elector Hannoveranus, in belli præfectura ſuccedit Baruthano. P. X. 35. introducitur in collegium Electorum. 36. Rex Angliæ promulgatur. 490. 491. obit 64. 502. v. *Anglia*.
Georgius II, Angliæ Rex, ſuccedit patri. P. X. 502. filiam ſuam Wilhelmo principi Auriaco deſpondet 504. Diſſidium cum filio Walliæ principe. 505. alteram filiam Mariam deſpondet Friderico Haſſiæ principi. 506. conciliatur cum Walliæ principe. 507. deſpondet tertiam filiam Daniæ principi. *ibid.* obit. 511. v. *Anglia*.
Georgius III Wilhelmus Fridericus modernus Angliæ Rex natus. P. X. 505. avo ſuccedit. 513.
Georgius, Abrah. Abyſſiniæ Miſſionarius a barbaris interemptus. P. XII. 219.
Georgius Conſtantinopolitanus Patriarcha reſipiſcit. P. III. 85.
Georgius Darmſtadienſis marchio tutelam Haſſo-Caſſelenſem obtinet. P. VIII. 216.
Georgius Luneburgicus pacem Pragenſem amplectitur. P. VIII. 212.
Georgius Saxo Catholicæ religionis defenſor eximius moritur. P. III. 311. P. VII. 116. exin ſecuta rerum mutatio. *ibid.*
Georgius Fridericus, Durlacenſis Marchio, partes Friderici Palatini ſequitur. P. VIII. 145. pupillis Eduardi Badenſis marchionatum eripit. 149.
Georgius Wilhelmus, Brandeburgicus Elector. P. IX. 334.
Georgius Wilhelmus, Briegæ, Lignicii & Wohlaviæ dux obit. P. VIII. 446.
Gerardus, Epiſc. Tullenſis, canonizatur. P. XI. 146.

Gerardus primus equitum Hoſpitaliorum magiſter. P. III. 164.
Gerbæus edit Diſſertationem de cauſſis majoribus. P. VIII. 681.
Gerberon JanſeniſtaCalvinianus. P. VIII. 847. Bruxellis cum Queſnello capitur. Ejus effigies. P. X. 385. pœnitens obit. 386.
Gerbertus, poſtea ſub nomine Sylveſtri II Papa, Ottonis III præceptor. P. V. 9.
Gerbillonius S. J. ſingulari apud Imp. Sinarum valens gratia. P. XII. 148. componit pacem cum Ruſſis. 149.
Gerhardus, Alſatiæ Landgravius. P. IX. 304.
Gerlachius, Stephanus, Cæſarei Oratoris Conſtantinopoli miniſter, Confeſſionem Auguſtanam Jeremiæ Græcorum Patriarchæ offert, a quo damnata eſt. P. IX. 347.
Germaniæ ſtatus politicus primævus. P. IV. 269. primi Germaniæ Apoſtoli. 270. Satus ſub Carolo M. *ibid. Sæculo IX.* Erectum Imperium occidentale. Quid collatum ſit a Leone III Carolo M. Ludovicus Pius edit Capitularia. 288. Heraldus Klacius primus ex Daniæ regibus converſus. Juditha, Caroli Calvi mater, turbarum occaſio Lotharii & Ludovici II imperium. 289. Carolus Calvus, Balbus, Craſſus, Arnulphus. 290. Ludovicus Infans. 291. *Sæculo X.* Extincta Carolina ſtirpe Imperium fit electivum, ac Conrado I defertur. P. V. 5. Ejus hoſtes & virtutes. Sub eo Suevia erecta in Ducatum. Imperium Henrici Aucupis. 6. Hunni ab eo attriti. Marchiones limitibus præfecti. Torneamentorum ludi equeſtres inſtituti. 7. Imperium Ottonis M. bellum cum fratribus & filio. Hunni contriti. Regnum Italiæ extinctum. Confirmatæ Donationes Eccleſiæ. 8. Ottonis II & III Imperium. 9. *Sæculo XI.* Imperium Henrici Sancti. 70. Conradi Salici, Henrici tertii. 71. Henrici IV. De jure Imperii in regnum Arelatenſe. 72. *Sæculo XII.* Henrici IV infelix obitus. Henrici V & Lotharii II Imperium. 130. Conradi tertii. 131. Friderici I & Henrici ſexti. 132. *Sæculo XIII.* Philippus & Otto IV. certant de Imperio. Friderici II turbulentum Imperium. P. VI. 6. Magnum Interregnum, pluribus æmulis coronam procantibus, ac diſcerpentibus. Rudolphus I Habſpurgicus diſtractum componit Imperium. 7. Impari paſſu ſequente Adolpho Naſſovio. Albertus I laceros artus rurſus colligit. Cujus tempore initium datum Helvetiorum reipublicæ. 8. *Sæculo XIV.* Alberti I, Henrici VII, Ludovici V, & Caroli IV Imperium. 60. nec non Wenceslai. 61. *Sæculo XV.* Imperium Ruperti Palatini, Sigismundi, 108. Alberti ſecundi. 109. & Friderici tertii. 110. ſub quo erecta Concordata Germaniæ. *ibid.* & 193. quæ a Papa ſunt approbata & confirmata. P. XI. 213. *Sæculo XVI.* Sub Maximiliano I. Bellum cum Ludovico XI propter Burgundiam & Arteſiam. cum Flandriæ civitatibus rebel-

bellibus. P. VII. 44. Adoptatus Maximilianus a Sigismundo Archid. Tyrolis poſſeſſionem adit. Comitia Francofortenſia celebrat. Auxilia contra Carolum VIII & Mathiam petit. Pax cum Carolo. Auſtriam Inferiorem mortuo Mathia recuperat. 45. bellum cum Carolo propter ſponſam interceptam. Turcas magna cum ſtrage repellit. Ratisbona Imperio reſtituta. 46. Comitia Wormatienſia. Pax Publica. Judicium Cameræ Imperialis erectum. 47. 48. bellum Helvetum. 50. Comitia Auguſtana, & decretus Imperii ſenatus. Germania in Circulos diviſa. Goritia ad Domum Auſtriacam. 51. Bellum Bavaricum mortuo Georgio Divite. 52. bellum Geldricum cum Carolo Egmondano. Comitia Conſtantienſia. Bellum Venetum. 53. Fœdus Cameracenſe contra Venetos. Venetorum clades. 54. Comitia Colonienſia. 57. Judicium aulicum in novam formam redactum. Conſtitutio de Notariis publicis 58. bellum Burgundicum cum Ludovico XII & pax Noviodun. 60. Comitia Auguſtana. 61. Obitus Cæſaris. 62. Caroli V initia, potentia, regimen. 70. electus Cæſar. 71. prima ſolennis capitulatio Cæſarea. 72. Diſſertatio in Capitulationes Cæſareas, an Majeſtati aut Monarchiæ derogent. 74. Coronatio. Bellum primum cum Franciſco I. Comitia Wormatienſia. Proſcriptio Lutheri. 82. Provincias cum Ferdinando fratre dividit. Würtenbergæ mutationes. Comitia Norimbergenſia. 83. centum gravamina Nationis Germanicæ. 84. In hæc obſervatio. *ibid.* & ſqq. In comitiis Norimbergenſibus Cheregatus fruſtra urget executionem edicti Wormatienſis. 92. Rex Galliæ captus. Roma expilata. 93. Vienna obſeſſa. Comitia Spirenſia. Proteſtantium nomen. 94. v. etiam P. III. 296 & ſqq. Obſervatio in Confeſſionem Auguſtanam. P. VII. 95. quæ edicto imperiali condemnatur. 110. Ferdinandus Rom. Rex. Comitia Ratisbonenſia. Suſpenſio Edicti. 112. Defectio a fide Magiſtri Ord. Teutonici. Ordinatio Pœnalis. Bellum Würtenbergicum. 113. Anabaptiſtæ. 114. agitur de convocando Concilio. Lutherani detrectant. 115. Mors Georgii Ducis Saxoniæ. ſecuta mutatio. Proteſtantium poſtulata, a Cæſare rejecta. 116. Diſſertatio de avtonomia ſeu Religionis libertate. 117. Lutherani pactiones infringunt. 133. bellum cum Gallo. Geldria ad Carolum. Pax Creſpiaca. 134. Tridentum Concilio deſtinatur. 135. Varia comitia. Colloquium Ratisbonenſe inter Theologos. 136. bellum Smalcaldicum & Saxonicum. P. III 321 & ſqq. Diſſertatio de bello Smalcaldico, aliorumque bellorum civilium in Germania cauſis. P. VII. 137. Comitia Auguſtana celeberrima. Conſtitutio *Interim*. 146. P. III. 328. Electoratus Saxoniæ in Mauritium translatus. P. VII. 147. Comitia Auguſtana altera. 148. bel-

GER

bellum Mauritianum. Transactio Paſſavienſis. 149. P. III. 339. Pax Religioſa. P. VII. 151. Diſſertatio de ReſervatoEccleſiaſtico. 153. Obſervatio circa ea, quæ Carolo V ab Heterodoxis objiciuntur. 156. Abdicatio & obitus Cæſaris. 163. 166. An Proteſtantes juſtam excuſationem habeant, cur in Concilio Tridentino non comparuerint, eique obedire detrectarint. P. III. 368. Ferdinandus I Hung. & Bohem. ac Rom. Rex fit Imperator. Sectis in Auſtria libertatem negat. P. VII. 167. Comitia Ratisbonenſia. Proteſtantes negant auxilia, & adverſus Reſervatum excipiunt. 168. Colloquium Wormatienſe diſſolutum, ob Proteſtantium, in plures ſectas abeuntium, diſſidia. 169. Comitia Auguſtana. Proteſtantes horrent Concilium. 170. Synodus Naumburgica plena diſcordiis. 171. Comitia Francofordenſia. Maximilianus II electus Rom. Rex. Grumbachius proſcriptus. 172. Cæſaris obitus & liberi. 173. Comitia Auguſtana. Cauſa Electoris Palatini Calviniſtæ propoſita. 174. Bellum Gothanum. Joannis Friderici & Grumbachii conjuratio. 175. Mors Philippi Haſſiæ Landgravii polygami. 177. Proteſtantium invaſiones. Comitia Spirenſia. obitus Cæſaris & liberi. 178. Obſervatio circa controverſiam, poſt electionem Maximiliani II cum Pontifice ortam. 179. Rudolphi II initia. 182. Cauſa Aquisgranenſis. Calviniſtarum furor. 183. Cauſa Colonienſis.

GER

Truchſeſſius Agnetem ducit. 184 Cauſa Argentinenſis. 185. Tyrolis ad Rudolphum. 186. *Sæculo XVII.* Poſteriora Rudolphi tempora. P. VIII. 1. Proſcriptio Donawerdana. 2 & ſqq. Unio Proteſtantium. Liga Catholicorum. Turbæ Pragenſes & Salisburgenſes. 22. Obitus Cæſaris. 24. Relatio hiſtorica & genealogica controverſiæ Juliacenſis. 25. Colloquium Ratisbonenſe primum. 58. ſecundum. 62. Converſio Ducis Neoburgici, Novique Palatinatus. Colloquium tertium. 65. Mathias Imperator. 85. Cura de Succeſſore. Ferdinandus deſtinatur. 86. Philippoburgum. Mindelhemium ad Bavarum. Cleſelii caſus. 87. Initia belli Bohemici. 88. Cæſar veniam offert. 89. Ferdinandus II Cæſar. 91. Incrementa motuum Bohemicorum. *ibid.* Capitulationis ſynopſis. 93. Principes dehortantur Fridericum Palatinum a corona Bohemica. 98. Cæſar undique preſſus fœdus init cum Duce Bavariæ. 101. Acta Conventus Norimbergenſis Proteſtantium. 102. belli apparatus. Friderici condemnatio. Pacificatio Ulmenſis. 113. Variæ principum literæ & conſilia. 115. Auſtria ſuperior a Bavaro ad Cæſaris obſequium reducta. 117. Expeditio Bohemica. 120. Pugna Pragenſis. 123. Victoriæ fructus. 125. per Moraviam, Sileſiam, & Luſatiam. 128. Geſta anni 1621. Proteſtantium molimina. 130. Catholicorum defenſio. 132. Novæ turbæ a Dano aliisque Proteſtantibus.

bus. 138. Translatio Septemviratus ad Ducem Bavariæ. 147. Fœdus contra Auſtriacos. 151. Bellum Danicum. 153. Pax Lubecenſis. 167. Edictum reſtitutionis. 169. Initia belli Suecici. 177. Bellum Mantuanum. 182. Fœdus Lipſienſe & Gallicum. 186. Magdeburgi excidium. 188. Fœdus Brandeburgi & Saxonis cum rege Sueciæ. Pugna Lipſienſis. 190. ingentes Suecorum progreſſus. 192. Mors Guſtavi regis. 201. bellum per totam Germaniam. 205. Pugna Nördlingenſis. 207. Pax Pragenſis. 210. Bellum Gallo-Suecicum. 213. Obitus Cæſaris. 215. Ferdinandus III Imperator. Continuatio belli Gallo Suecici. 227. Pacificatio Weſtphalica. 237. Synopſis Inſtrumenti pacis Oſnabrugenſis. 284. Bellum Juliacenſe. 304. Turbæ Leodienſes & Trevirenſes. 308. Mors Maximil. Elect. Bav. & Wolfgangi Wilhelmi Ducis Neoburg. 311. Ferdinandi IV electio in Romanorum regem. 314. Ejus Capitulatio. 318. Receſſus Imperii Noviſſ. 325. Cæſareum executionis edictum, & arctior modus exequendi. 345. Mors Regis Romanorum & Imperatoris. 346. Gallorum & Auſtriacorum mutuæ querelæ. 348. Leopoldus M. Imp. 355. Bellum Polonicum, Danicum, Turcicum. 371. Rhenanum fœdus. Auſtriæ funera. Cæſaris nuptiæ. 378. Primum bellum cum Gallia. 382 & ſqq. Conatus principum pro pace. 393. Pacificatio Neomagenſis. 400. 404. Argentinæ occupatio &c. 413. Armiſtitium vicennale. 418. alterum bellum Gallo-Germ. 420. Pax Riſvicenſis. 433. de clauſula articuli quarti Riſvicenſis. 444. *Sæculo XVIII.* Cæſaris fœdus cum Anglo-Batavis poſt mortem Caroli II Hiſpan. regis. P. X. 1. Novum Boruſſiæ regnum. 4. Novus Hannoveræ Electoratus. 5. Aſſociationis Fœdus. Decretum ab Imperio bellum. 11. belli initia. Colonienſis Gallica præſidia recipit. 13. Landavia expugnata, & Ulma. 15. Bellum Bavaricum. 17. 26. Tyrolenſe. 20. Rhenanum. 25. Obitus Leopoldi Imp. Initia Joſephi. 30. bellum ad Rhenum. 32. Bavariæ tumultus. *ibid.* continuatio belli ad Rhenum. Obitus Joſephi. Caroli VI electio. 39. Pax Badenſis. 46. Sanctio Pragmatica. 54. Pax Viennenſis cum Hiſpania. 57. Tractatus Hannoveranus. 60. Fœdus cum Suecia & Moſcovia. 62. Pax univerſalis. 63. Lis in comitiis imperii de Tractatu Hiſpalenſi. 70. Tractatus Viennenſis cum Anglia. 76. Sanctio pragmatica ab Anglo & Hiſp. acceptatur. 78. Diſſenſio in Comitiis de illa. *ibid.* Transactio in cauſa Bipontina. 80. Sanctio Pragmatica in Comitiis per majora acceptatur. 85. Obitus regis Poloniæ & bellum cum Gallia. 87. Præliminaria pacis Viennenſis cum Gallia. 96. Nuptiæ Mariæ Thereſiæ. Stanislaus Dux Lotharingiæ & Lotharingus Dux Florentiæ. 102. Bellum Turcicum propter Moſcoviam. Re-

Reſponſum Cæſ. de Clauſula Risvic. 105. Tractatus Definitivus Pacis Viennenſis. 111. Obitus Caroli VI Cæſaris. 113. Boruſſi in Sileſiam irruptio. Prætenſio Electoris Bav. Vicariatus Imperii ſimultaneus. 114. Lis de voto Bohemico, ceſſare juſſo. 115. Prætenſiones in provincias Auſtriacas. 116 & ſqq. Bellum. 123. Electio Caroli VII in Imp. 129. Obitus. 154. Pax Dresdenſis Auſtriaca. 157. Saxonica. 158. Pax Füſſenſis. 160. Electio Franciſci I in Imp. 161. Capitulatio. 164. Pax Aquisgranenſis. 195. bellum Boruſſo Auſtriacum, ab anno 1756 inchoatum. 732 & ſqq. Pacificationes 775.

Germaniæ Status Eccleſiaſticus per Concilia ordinatus. *Sæculo octavo*. P. IV. 271. *Sec. nono*. 291. in cauſa rebellionis filiorum in patrem Ludovicum Pium. 303. in cauſa diſcordiæ inter Ludovici Pii filios. 307. in cauſa Gotheſchalci. 309. Lotharii Junioris. 313. Rothadi Epiſc. appellantis. 317. utriusque Hincmari. 318. *Sæculo decimo*. P. V. 10. *Sæculo undecimo*. Contra Simoniacos, concubinarios, & in cauſa Schiſmatis inter Gregorium VII, & Henricum IV Imp. 84. *Sæculo duodecimo*. in controverſia de Inveſtituris. 132. alia. 136. *Sæculo decimo tertio*. P. P. VI. 9. *decimo quarto*. 61. *decimo quinto*. 110. *decimo ſexto*. P. VII. 190 & ſqq. *decimo ſeptimo*. Synodus Conſtantienſis. P. VIII 69 & ſq.

Germaniæ concordata. v. Diſſ. P. VI. 193.

Germanicæ ſinceritatis ordo equeſtris erectus. P. VIII. 448.

Germanicum Collegium Romæ erectum, dotatum, & Soc. Jeſu ad gubernandum traditum. P. XI. 266. 267. Leges. 274. Convictores etiam juramentum de feſtino in patriam reditu præſtare debent, ſicut Alumni. 348.

S. Germanus Antiſiod. contra Pelagianos in Britanniam miſſus. P. XI. 75.

S. Germanus Conſtantinop. Patr. a Leone Iſaurico ſede dejectus & relegatus. P. III. 101. P. IV. 256.

S. Germanus Pariſienſis Epiſc. libidinoſum regem Cherebertum ſacris prohibet. P. IV. 184.

de *S. Germano* comes copiis Danicis præfectus. P. X. 689.

Germon, Barth. S. J. obit. P. X. 363.

Gerochus Reicherſpergenſis. P. XI. 157.

Gerſon, Joan. intereſt Concilio conſtantienſi. P. III. 232.

Gertrudisberga ab Orangio obſeſſa Farneſio traditur. P. VII. 720. expugnatur a Fœderatis. 724.

Gertrudisbergenſis congreſſus. P. X. 444. 519. ſolutus. 346.

Gervilio Moguntinus Epiſcopus ob homicidium depoſitus. P. IV. 272.

Gerundenſe Concilium provinciale in Hiſpania. P. IV. 204.

Gerundinum monaſterium in Valleſia conditum. P. VII. 341.

Geſalricus Gothorum in Hiſpania Rex. P. IV. 202.

Geſnenſis Epiſcopatus fundatus. P. V. 138.

Geſnerus, Conradus, obit. P. VII. 357.
Geta, Imperator. P. XI. 27.
Gevreus, Leo, Card. creatus. P. X. 233. obit. 321.
Geuſiorum nomen; origo, inſolentia, P. VII. 650. iconomachia & furor barbarus, 652. conjuratio in regem, poſtulata, ſeditio, clades, 654. iterata Albano Gubernatore, 666. crudelitas, 672. cæſi ab Hiſpanis. 675.
Geyſa primus Rex Chriſtianus in Hungaria. P. VI. 69.
Ghislerius, Mich. Card. ex Ord. S. Dom. creatur ſub nomine Pii V Rom. Pont. P. XI. 258.
Giachi, gens barbara, Alvarum, Congi regem, regno ſpoliant. P. XII. 209.
Gibellini & *Guelphi* Italiæ turbatores. P. III. 185. P. V. 131. P. XI. 178. Eorum diſſidia componuntur. 185.
Gibraltaria ab Anglo-Batavis expugnata. P. X. 430. & ſæpius ab Hiſpanis poſtea, infelici ſemper eventu, tentata. *ibid.* 468.
Gieſſenſis Academia erecta. P. VIII. 448.
Gilberti Duacenſis Profeſſoris cauſa. P. VIII. 850.
Gilbertus Porretanus perverſam de SS. Trinitate doctrinam dedoctus reſipiſcit. P. V. 145. 146.
Gilimer Arianus victus a Belliſario. P. III. 70. P. IV. 126. P. XII. 193.
Gima, famoſus pirata, Goam terrore implet. P. XII. 101.
Gingianum regnum, & introductio religionis in illud. P. XII. 116.
Giraya Tartarorum familia. P. XII. 58.
Girolami, Coſmus, Card. P. X. 319.
Giſela, S. Stephano Hungariæ regi nupta, conjugem Chriſto peperit, unaque gentem ferocem Eccleſiæ manſuefecit. P. V. 70. P. VI. 69.
Giſela Caroli Simplicis filia, Rolloni Normannorum duci converſo deſponſata. P. V. 20.
Giſela, Pipini filia Copronymi filio in ſponſam negatur. P. IV. 258.
Giula capta. P. IX. 282.
Glaber, Rodulphus. P. XI. 157.
Glacium, a Laudohno captum. P. X. 762.
Glarona accedit fœderi Helvetico. P. VII. 327. Glaronæ pars a religione deficit. 353. Patres Capucini introducti. P. IX. 201. Glaronenſis compoſitio. *ibid.*
Gleichenia cauſa in aula Saxo-Meinungenſi. P. X. 192.
Gloria Patri & Filio &c. Pſalmis addi juſſum. P. IV. 116. *Gloria in Excelſis* Miſſæ additum. P. XI. 15.
Glovesboenſe Concilium in Anglia. P. IV. 346.
Glycerius Imperium cum Epiſcopatu commutat. P. XI. 80.
Gnapheus, Petr. ſeu Fullo Theopaſchitarum parens. P. III. 69. P. XI. 85. 86. 89.
Gneſnenſis Archiepiſcopus dictus Poloniæ Primas & interrex. P. VI. 159.
Gnoſticos Nicolaitæ hæretici ſe appellarunt. P. IV. 6.
Goa Inſula. P. XII. 73.

oa urbs ab Albuquerquio capta. P. VII. 822. & crux muro incluſa inventa. P. XII. 86. infeſtatur a barbaris. P. X. 482.
odelinus, Vincinenſis Epiſc. ſubſcriptioni formulæ ſe opponit. P. VIII. 670.
œrcius Suecus, conſpirationis adverſus regem Angliæ accuſatus. P. X. 494.
oes, Ægidius, Luſitaniæ ad Sinarum imperatorem legatus. P. XII. 137.
œzius comes Wilhelmum Haſſiæ Landgravium Haſſia pellit. P. VIII. 214. trino prælio a Vinarienſi vincitur. 217. in pugna Jankavienſi occumbit. 230.
œthinga a Gallis deſeritur. P. X. 773. Gœttingenſis Academia erecta. 90.
ogeiſl, Ant. S. J. Miſſionarius in Sinis. P. XII. 164.
oggelius Lutheranus, ſeditionis Donawerdæ auctor. P. VIII. 6. & ſq.
olconda regnum. P. XII. 73.
oldaſti crimen falſi adverſus Ferdinandum I. Imperatorem. P. VII. 168.
olnau in P. W. Suecis ceditur. P. VIII. 296.
omariſtæ. P. VIII. 449.
omera Inſula. P. XII. 203. 215.
omeſia Catholica reſiſtit hæreſi Zwinglianæ. P. VII. 356.
omeſius Poloniam inficit novo Arianiſmo. P. IV. 136.
omez, Ferd. in regnum Congo religionem Chriſtianam introducit. P. XII. 208.
Gomez, Gabr. S. J. Miſſionarius in Florida a barbaris occiſus. P. XII. 286.
Gondius, Franc. Paul. Card. Radeſianus. Ejus ſingularia fata. P. VIII. 631. v. de *Retz*.
Gondius, Joan. primus Archiepiſcopus Pariſienſis. P. VIII. 569. purpura donatus. 532.
Gondrinus, Lud. Henr. Archiep. Senonenſis, epiſtolam paſtoralem in favorem Janſenii edit. P. XI. 333. ſubſcribit formulæ & ſe Conſtitut. Innocentii X ſubmittit. P. VIII. 806. 816.
Gonſalvus, Sanctii M. filius, Suparbiæ Rex. P. V. 105.
Gonſalvus Magnus de Corduba Hiſpanorum ductor celebris. P. VII. 450. 777.
Gonzaga, Carolus, Dux Nivernenſis, defuncto Vincentio II Duce Mantuæ, prætendit ejus hæreditatem. P. VIII. 182. pro quo ſtat Galliarum Rex. 183. mittitque auxilia. 184. obtinet hæreditatem. 185.
Gonzaga, Cæſar, Guaſtallæ princeps defuncto eodem Vincentio, pariter prætendit hæreditatem. P. VIII. 182.
Gonzaga, Ferd. Dux Guaſtallæ obit. P. X. 281.
Gonzaga, Fridericus, primus Mantuæ Dux. P. VII. 94. jure hæreditario obtinet marchionatum Montisferrati. 113.
Gonzaga, Hercules, Card. Pii IV. ad Conc. Tridentinum legatus. P. III. 344.

Gonzaga, Joſephus Maria, Dux Guaſtallæ Ferdinando fratri ſuccedit. P. X. 281.

Gonzaga, Ludovicus, Dux Nivernenſis. P. VII. 537.

Gonzaga, Octavius, Joannem Auſtriacum comitatur in Belgium, & dimiſſionem Hiſpani militis diſſuadet. P. VII. 681.

Gonzaga, Valentinus, Card. P. X. 307.

Gonzagana familia. P. X. 324.

Gonzalez, Didacus Matth. ſcribit pro Civitate Myſtica d'Agredæ. P. XI. 444.

Gonzalez, Rochus, S. J. Miſſionarius in Paraquaria, in odium fidei occiſus. P. XII. 257.

Gonzalez, Thyrſi, S. J. liber pro Probabilioriſmo. P. X. 806.

Goorius, Batavorum ductor, occumbit. P. X. 26.

Gorcomienſes Martyres. P. VII. 734. Illorum beatificatio. P. XI. 351.

Gordianus Junior Imp. P. XI. 31. Saporem Perſiæ regem vincit. P. XII. 28.

Gordianus Senior Imp. P. XI. 31.

de *Gordon*, Anſelmus, Abbas S. Emmerani S. R. I. Princeps renunciatur. P. X. 86.

Gordonus, Egræ Præfectus, interficit conjugrationis Wallenſteinianæ reos. P. VIII. 208.

Gorgades ſeu *Gorgones* Inſulæ. P. XII. 203.

Goritienſis comitatus ſub Maximiliano I ad domum Auſtriacam. P. VII. 51. Archiepiſcopatus, extincto Patriarchatu Aquilejenſi, erectus. P. X. 331. P. XI. 456 ejus ſuffraganei & reditus. 463.

Gormo III, Daniæ Rex. P. IX. 329.

Goſwintha perdite Ariana. P. IV. 128 203.

Gothardus Hildeſienſis Epiſc. canoni zatus. P. XI. 161.

Gotheſchalcus hæreticus damnatus. P IV. 298. 309. hæreſi ſuæ & carce ri perpetuo immoritur. 310.

Gothi ab Arianis infecti. P. IV. 114 reducunt Arianiſmum in Occiden tem. 125. per Narſen victi. 127.

Gothicum officium mutatum. P. V 111. obſervatio de illo. 112.

Gothicorum in literis characterum in ventor Ulphilas. P. V. 114.

Gothurnus Danorum Rex victoris fui Alfredi Angli, clementia factu Chriſtianus. P. IV. 345.

Gotti, Vincent. creatus Cardinali P. X. 281. obit. 315.

Govea, a Sebaſtiano Luſitaniæ reg cum militum manu miſſus, reſtitu Alvaro Congi regnum. P. XII. 20

Gozzadinus, Epiſc. Imolæ, creatu Card. P. X. 227. obit. 281.

Gracbus, Titus, tribunus plebis pro pter leges agrarias Romæ turba excitat, & a Scipione Naſica occi ditur. P. XII. 199.

Gradenſe Concilium de 3 capitulis. P IV. 182. Patriarchatus origo. 183 translatio Venetias. P. XI. 21 Jus Pallii & delatio S. Crucis. 161 ſupprimitur, & Aquilejenſi un tur, ac iterum reſtituitur. 143.

Græcenſis Academia confirmata. P. XI 278. 284.

Græco

GRA

Græcorum Imperium. P. XII. 6. Græcæ civitates. *ibid.* Imperii poſt mortem Alexandri M. diviſio. 8. Schiſma per Cerularium inſtauratum, P. III. 199. corruptio, 200. abuſus, 201. religio, 204. tentata unio, 205. 207. 264. Schiſma ſopitum. *ibid.* Græcorum pertinacia punita. 268. 269. perverſitas. P. XI. 155. odium in Catholicos. P. XII. 47. Diſciplina eccleſiaſtica. 48. Hierarchia. 49. Patriarcharum poteſtas. *ibid.* Metropolitæ. 50. contemnuntur a Turcis. 48. Græcorum unio cum Eccleſia Latina. P. XI. 211. Collegium Romæ inſtitutum & fundatum. 267. ac curæ S. J. attributum. 351. Græci, Eccleſiæ uniti, quæ credere & facere debeant. 409. 475. Ritus Græco-Latini, qui etiam Græco-Itali appellantur, confirmati. 409. Clericorum matrimonium quomodo permiſſum. 428. Græci proprium ritum ſervent, etiam in Latinis Eccleſiis. 474. 476. Euchologium correctum. 476. Ritus in Miſſa, Confirmatione, de ſanguine & ſuffocato, de purificatione. 477.

Grammatius Vindonenſis Epiſcopus. P. IV. 189.

Grammontius Gallus in prælio Allershuſano captus & commutatus. P. VIII. 231.

Grammontius, Galliæ Orator, obſiſtit electioni Leopoldi in Imperatorem. P. VIII. 543.

Gramondi, Toloſani præſidis, de Jeſuitis teſtimonium. P. VIII. 543.

GRA

Granata nova, ſeu nova Mexico. P. XII. 227.

Granatenſis barbari regis oratio. P. VI. 83.

Grandenicus, Venetorum Patriarcha. P. X. 278.

Granellus O. S. Franc. Genua Bononiam diſcedere juſſus, quod cum non facit excommunicatur. P. XI. 375.

Granvellanus, Ant. Perenotus, Attrebatenſis Epiſcopus Margarithæ Parmenſi Belgii Gubernatrici a privatis conſiliis, P. VII. 631. magnæ apud Carolum V æſtimationis vir. 635. cauſa querelarum. 636. avocatus a rege poſt varias legationes, reſque ex ſententia confectas obit Madriti. 645. 646.

Grateleanum Concilium pro inſtauranda diſciplina Eccleſiaſtica. P. V. 28.

Gratia ſufficiens. Propoſitio de ea damnatur. P. IX. 65. S. Auguſtini doctrina de gratia laudatur. P. XI. 75. Gratia Pelagianorum refutatur. 86. Theſes Janſeniſtarum de gratia. P. VIII. 879. Anti-theſes. 881. Doctrina S. Auguſtini. 884. Theſes Janſenianæ & Quesnellianæ, ac Anti-theſes S. Auguſtini de actu ſine gratia ſupernaturali. 935.

Gratiæ exſpectativæ tolluntur a Conc. Tridentino. P. III. 359.

Gratianopolitanum ſtudium generale inſtitutum. P. XI. 199.

Gratianus Imperator Orientis. P. XI. 56. Valentinianum fratrem ſibi adſciſcit. P. IV. 114. Princeps pientiſſimus interemptus a Maximo. 115.

Gratus

GRA

Gratus Carthaginenſium Epiſcopus concilium celebrat contra Donatiſtas. P. IV. 75.

Gravamina Lutheranorum. P. III. 302. P. VII. 84.

Gravelingana Gallorum clades. P. VII. 480.

Gravellus, Robertus, Gallicus Ratisbonæ legatus, libellum querelarum contra Brandenburgum Comitiis offert. P. VIII. 652. 657.

de *Graveſon*, Hiacynthi Amat, calumnia in Vasquezium S. J. P. XI. 109. error circa doctrinam S. Auguſtini de gratia. 335.

Gravia, urbs. P. IX. 147. ab Alexandro Farneſio capta. P. VII. 712.

Gravina S. R. I. princeps creatur. P. X. 277.

Gravina, Joſ. Maria, S. J. Apologiam de Probabiliſmo adverſus P. Vincent. Diez O. Præd. edit, quæ ſuccincte recenſetur. P. X. 781 & ſqq.

Graya, Joanna, bis regina Angliæ proclamata capite plectitur. P. VII. 835. 850. 854.

Grebenſteiniana pugna. P. X. 773.

Gregoras, Nicephorus, hiſtoriæ Bizantinæ ſcriptor. P. III. 257.

S. *Gregorus M.* mittit ad Joannem Conſtantinopolitanum de 3 capitulis epiſtolam, in qua fatetur a ſe honorem haberi quatuor primis Conciliis, velut quatuor Evangeliis. P. III. 80. ſubmittit Anglis Auguſtinum Cantuarienſem ad prædicandum Evangelium. P. IV. 216. Illius Conſtitutiones. P. XI. 103.

GRE

S. *Gregorius II* immania paſſus a Leo ne Iſaurico, quem communione fidelium movit, celebrat Romanum Concilium pro cultu SS. imaginum P. IV. 256. obſervatio de eodem an prohibuerit, ne Itali confue tum tributum Leoni penderent 263. Illius epiſtola ad Leonem Iſauricum pro imaginibus & alia Conſtitutiones. P. XI. 112.

S. *Gregorius III* Anteceſſoris ſui exemplo in iconoclaſtas convocat Concil. Romæ. P. IV. 257. teſtimonium de Carolo Martello. 270. Conſtitutiones. P. XI. 113.

Gregorius IV Roma in Germaniam accurrens pacem inter filios perfidos, & parentem Ludovicum Pium tentat. P. IV. 305. Ejus Bullæ & Conſtitutiones. P. XI. 120.

Gregorius V Ottonis III affinis. P. III. 144. celebrat Romæ Concilia. P. V. 15. Illius Conſtitutiones. P. XI. 139.

Gregorius VI. in Concilio Sutrino, ad pacem Eccleſiæ conciliandam, Pontificatu ceſſit. P. III. 144. Illius Conſtitutiones. P. XI. 144.

Gregorius VII interdicit Inveſtituras, P. III. 132. excommunicat Henricum IV Imp. & iterum abſolvit, *ibid.* ei Guibertus ſub nomine Clementis III Antipapa ab Henrico opponitur, 133. contra Simoniacos & Concubinarios Concilia celebrat. P. V. 84. obit. P. III. 133. Illius Conſtitutiones. P. XI. 149.

Gregorius VIII. author expeditionis cruciatæ. P. III. 158. Conſtitutiones. P. XI. 168.

Gregorius VIII. Antipapa, ante Burdinus nominatus. P. III. 133. 145. P. XI. 143. 158.

Gregorius IX. Fridericum II Imp. bis excommunicat. P. III. 181. Conſtitutiones. P. XI. 177. Decretalium libri collecti. 178.

Gregorius X e Vicecomitum proſapia Lugdunenſe II Concilium congregat. P. III. 188. 206. Conſtitutiones. P. XI. 185.

Gregorius XI. Sedem Pontificiam Avenione Romam reducit. P. III. 221. ſe Wicleffo hæretico opponit. 235. Item P. XI. 203. 204.

Gregorius XII. Papa dubius, antea Angelus Corbarius dictus. P. III. 222. citatus a Concilio Conſtantienſi renuntiat Papatui. 224. Item P. XI. 207. obit. 209.

Gregorius XIII. pro Maronitis Romæ fundat collegium. P. III. 203. Conſtitutiones. P. XI. 265. Principes Japoniæ legatos paterno affectu excipit. P. XII. 173. obitus & elogium. P. XI. 277.

Gregorius XIV. Gallicum interdictum edit. P. VII. 525. Celebris conſtitutio de aſylo. P. XI. 285.

Gregorius XV. victoriam Pragenſem Max. Bav. Duci gratulatur. P. VIII. 128. Ferdinando II Imp. auxilia mittit. 132. Conſtitutiones. P. XI. 304.

Gregorius Cappadox, homo impius, in Alexandrinam ſedem intruſus. P. IV. 99.

Gregorius Hieromonachus doctrinæ, ſanctimoniæ & zeli eminentis Patriarcha Conſtantinopolitanus. P. III. 267.

S. Gregorii Nazianzeni ſymbolum, canones, abdicatio, P. III. 49. oratio in Concilio Conſtantinopolitano I generali II. habita. 50. vid. etiam P. XI. 59.

S. Gregorius Nyſſenus. P. XI. 60.

Gregorius Neocæſareenſis in Nicæno II. concilio pœnitens ſedi ſuæ reſtitutus. P. III. 103.

S. Gregorius Thaumaturgus. P. XI. 41.

Greiffenclavius Archiep. Moguntinus. P. VIII. 158.

Greiffenclavius Epiſc. Herbipol. P. X. 199.

Gretſerus, Jacobus, S. J. in colloquio Ratisbonenſi. P. VIII. 58.

Gribaldus, Mathias, novo Arianiſmo Poloniam inficit. P. IV. 136.

Grimaldus Card. P. X. 293. obit. 298.

Grimaldus Edeſſenus Archiep. Legatus Apoſt. concilium apud Ruthenos in Polonia celebrat. P. X. 637.

Grimaldus Marchio, primus aulæ Hiſpanicæ miniſter. P. X. 463.

Grimaldus Princeps Monocci &c. P. X. 280.

Grimani, Petrus, Venetorum Dux. P. X. 312.

Grimani, Vincent. Card. obit. P. X. 228.

Grimbergius S. R. I. Princeps creatus. P. X. 139.

Grimoaldus Dux Benev. occiſo Gundeberto Longobardorum Rex. P. IV. 130.

Grinæus, Simon, obit. P. VII. 357.

Griſonum pars a religione deficit. P. VII. 353. Griſones renovant Capitulare Mediolanenſe. P. X. 565. Religio in Griſonia. *ibid.*
Grœninga Belgio unita. P. VII. 629. urbs ad fœderatos. 724. P. IX. 147.
Grœningenſe Monaſterium in P. W. Brunſvicenſibus ceſſum. P. VIII. 297.
Grœningenſis Epiſcopatus erectus. P. XI. 249. 250. & Academia. P. VIII. 448.
Grœnlandia Nova. P. XII. 229.
Gronsfeldius, Dux Cæſareus. P. X. 17. & belli ad Rhenum præfectus. 37. 38.
Gropperus, Joannes, diſputationi Ratiſbon. præſens. P. III. 312. Eccleſiam Colonienſem contra hæreſes defendit. 313.
Grotius, Hugo, ſcribit pro Mari libero. P. IX. 147.
Grotius, Petrus, Batavorum ad regem Galliæ legatus. P. IX. 177. pacem petit. 180.
Grumbachius occiſo Epiſcopo Herbipolenſi ex Lutheri diſciplina in Eccleſiaſticos furens proſcribitur. P. VII. 170. 172. ejus & Joannis Friderici Gothani conjuratio. 175.
Grymbergenſe prælium. P. X. 767.
Guaynacama, potentiſſimus omnium Peruviæ regum. P. XII. 232.
Gualdanus, Andr. S. J. Abyſſiniæ Miſſionarius, ſagitta transfigitur. P. XII. 218.
Gualtierus Card. obit. P. X. 281.
Guarinus primus Abbas Altenreiffenſis. P. VII. 338.
Guaſpar, Peruviæ Rex, a fratre throno dejectus. P. XII. 232.
Guaſtalla. Pugna Cæſareanorum & Gallorum ad illam. P. X. 300.
Guatimalani. P. XII. 284.
Guaxaca in Mexico. P. XII. 284.
Guebrianus, Joan. Bapt. in agrum Colonienſem irruit, & Lambojum cædit. P. VIII. 225. obit. 227. 607.
Guelpherbytum Duci Brunſvicenſi a Cæſare ultro reſtitutum. P. VIII. 228.
Guelphi & *Gibellini* Italiæ turbatores. P. III. 185. P. V. 131. P. XI. 178. Diſſidia componuntur. 185.
Guelpho Henrici Superbi Bojariæ & Saxoniæ Ducis frater, a quo orta factionum nomina Guelphorum & Gibellinorum. P. V. 131.
Gueretus Joan. Caſtelli quondam profeſſor tortus. P. VII. 532.
Guibertus ſub nomine Clementis III. Antipapa ab Henrico IV. Gregorio VII. oppoſitus. P. III. 133. P. V. 86. P. XI. 149. 152. obit. 158.
Guido Cardinalis Viennæ in Auſtria Concilium celebrat. P. VI. 10.
Guido Cremenſis Epiſcopus, Antipapa Alexandro III. ſub nomine Paſchalis III. oppoſitus. P. III. 150. P. XI. 165.
Guido Luſignanus Jeroſolymæ Rex fundator Ordinis Teutonici. P. III. 165. capitur a Saladino. 158.
Guignardus, Joan. S. J. Pariſiis ſuſpenſus. P. VII. 532.
Guilielmus Hollandiæ Comes contra Fridericum II. in Imperatorem electus. P. III. 181. P. VI. 6.

GUI

Guimenius. Quid de ejus ſcriptis ſentiendum? P. X. 809.

Guineæ regnum in Africa. P. XII. 202. Introductio. religionis. 207. 208.

Guiros, Ludov. S. J. Miſſionarius in Florida a barbaris occiſus. P. XII. 286.

Guiſcardus Normannus de Apulia, Calabria & Sicilia inveſtitus. P. XI. 151.

Guiſia ſtirps. P. IX. 304.

Guiſios inter, & Momorantios factio. P. VII. 479. Guiſiorum in aula potentia, 483. factio adverſa, *ibid.* zelus pro religione, 488. Guiſiorum cædes, captivitas. 518.

Guiſius, Carolus, Claudii filius, Rhemenſis Antiſtes, dictus Cardinalis Lotharingus ab Henrico II vocatur ad aulam. P. VII. 471. ejus ad ſanciendam pacem Cameracenſem legatus, 481. obit. 505. celebrat concilium provinciale. 583.

Guiſius, Carolus, Franciſci filius, Majennæ dux. P. VII. 491. regio exercitui adverſus Hugonotos præficitur, 506. 508. 510. dictus Pariſiorum gubernator, 519. regni vicarius, 520. Rothomagum & Lutetiam obſidione liberat, 522. regi conciliatur. 535.

Guiſius, Carolus, Henrici filius, e captivitate liberatur, P. VII. 526. deſtinatur Galliæ Rex, 528. regi ſe dedit. 531.

Guiſius, Claudius, plurium heroum parens, Burgundiæ gubernator. P. VII. 459. occupat ducatum Lucemburgenſem, 467. hæreditas a a patre accepta & filii. 472.

GUI

Guiſius, Claudius, Claudii filius, Aumaliæ dux. P. VII. 472. in obſidione Metenſi capitur, 474. mors. 496.

Guiſius, Franciſcus, Claudii filius, Guiſæ dux. P. VII. 472. graviter vulneratur, 469. vocatur ab Henrico II. ad aulam, 471. propugnat Metim, 474. in Italiam mittitur nullo ſucceſſu, 477. inde accitus reſtituit rem, 479. ab Hugonotis perfide interimitur. 491.

Guiſius, Franciſcus, Claudii filius, magnus Franciæ Prior. P. VII. 472.

Guiſius, Henricus, Franciſci filius, Guiſæ dux, P. VII. 491. Campaniæ prætor & bellidux vulneratur, 506. eodem duce inita Liga Catholicorum, 507. de ea criſis. *ibid.* victor Germanorum & Helvetiorum, 514 & ſeq. Pariſiis exceptus, atque a rege morti deſtinatus fugit, 516. inde Guiſiorum cædes & captivitas. 518.

Guiſius, Ludovicus, Claudii filius Cardinalis Guiſius dictus. P. VII. 472. regem Henricum III. Rhemis coronat, 505. celebrat ibidem concilium provinciale. 591.

Guiſius, Ludovicus, Franciſci filius Cardinalis. P. VII. 491. perimitur. 518.

Guiſius, ab Hiſpanis Neapoli captus, & ad preces Lotharingiæ ducis liber dimiſſus. P. IX. 93. 107.

GUI

Guitmundus monachus, poſtea Epiſcopus, Berengarii hæretici adverſarius. P. V. 93.
Gundebertus Longobardorum Rex a Grimoaldo occiſus. P. IV. 130.
Gundecarus primus Burgundionum Rex. P. IV. 198.
Gundemarus Burgundionum Rex. P. IV. 198.
Gundemarus Hiſpaniæ Rex. P. IV. 224.
Gundlingius, Nicol. Hieron. obit. P. X. 672.
Gundobaldus, Gundecari primi Burgundionum regis filius, trium fratrum parricida perit. P. IV. 198.
Gunthar ius Colonienſis Archiepiſcopus celebris in cauſa Lotharii Junioris actor. P. IV. 313. damnatur. 315.
Guntramus, Clotarii Galliæ regis filius. P. IV. 184.
Gunzerus, Argentinenſis ſyndicus, ſenatui ſuadet, ut urbs Gallis traderetur. P. VIII. 413.
Gurcenſis Epiſcopi electio litigioſa, tranſactione finita. P. XI. 172.
Gurgiſtan. P. XII. 185.
Gusmania Comes Penerandæ. P. IX. 149. 151.
Guſtavi, Guſtavus, Comes in Waſenburg. P. VIII. 297.
Guſtavus Adolphus in regno Sueciæ patri ſuccedit. P. IX. 321. ejus initia. *ibid.* inducias cum Polonis init. 322. bellum in Cæſarem parat. cauſſæ belli prætextæ. P. VIII. 177. poſtulata. 180. belli initium & progreſſus ad Balthicum. 181. irruit in Germaniam. P. IX. 322. occiditur. 323. v. *Suecicum bellum.*

GUS

Guſtaphus Adolphus, ultimus dux Mechlenburgo-Güſtrovienſis, obit. P. VIII. 447.
Guſtavus Erichſo Rex Sueciæ ſpoliorum eccleſiaſticorum cupiditate illectus Lutheraniſmum Sueciæ infert. P. III. 302. P. VII. 310.
Guſtavus Guſtavi. v. Guſtavi.
Guſtavus Samuel, Bipontinus Dux, ad ſacra Catholica redit. P. X. 51. Divortium. 56. obit improlis. 80.
Guttenſteinius Epiſcopus Pragenſis Ottocarum I. excommunicat, & Bohemiam interdicto ſubjicit. P. VII. 250.
Guynonia multa de contemplatione ſcribit, quæ damnantur. P. VIII. 731.
Guzarat regnum ad Indi oſtia. P. XII. 72.
Gyllenburgus, Suecicus in Anglia legatus, rebellionis excitatæ reus accuſatur, & propterea illi arreſtum indictum. P. X. 494.
Gymnaſiorum utilitas. P. VIII. 520 & ſq.

H.

Habertus, Iſaacus, confutat Arnaldum. P. XI. 335.
Habitum clericalem ante annum duodecimum non induant virgines, ex conc. Trident. P. III. 362.
Habſpurgenſis arx ad Bernates. P. VII. 328.
Hadamarenſe Collegium S. J. erectum. P. VIII. 313. Hadamarenſis comitatus ad Diezenſem. P. X. 113.

Had-

HAD

Haddick, Andreas, expeditionem Berolinum ſuſcipit. P. X. 740. abſente Bipontino Imperialibus copiis præfectus. 764.
Haddockius Angliæ archithalaſſus. P. X. 505 obit. 510.
Hadmersleblenſes monachi expulſi. P. X. 53.
S. *Hadrianus I* Rom. Pont. Concilium Nicænum II convocat. P. III. 102. Felix hæreticus ad eum Romam miſſus errores ſuos ejurat. P. IV. 274. Ejus conſtitutiones. P. XI. 116.
S. *Hadrianus II* Rom. Pont. legatos Conſtantinopolim mittit ad convocandum Conſtantinopolitanum IV Concilium. P. III. 120. Romæ in cauſa Lotharii Junioris Synodum celebrat. P. IV. 316. ejus Conſtitutiones. P. XI. 124.
Hadrianus III Rom. Pont. Illius Conſtitut. P XI. 126.
Hadrianus IV Rom. Pont. Ejus diffidia cum Friderico I Imp. P. III. 148. epiſtola dubii ſenſus ad Imp. data origo diſcordiarum. 149. Conſtitutiones. P. XI. 164.
Hadrianus V Rom. Pont. Illius Conſtitutiones. P. XI. 186.
Hadrianus VI Hiſpaniæ antea adminiſtrator Cardinali Ximenio adjunctus. P. VII. 786. fit Pontifex. 787. Viterbium in Italia equitibus Rhodiis concedit. P. III. 165. urget executionem edicti Wormatienſis contra Lutherum. 302. Ejus Conſtitutiones. P. XI. 232.

HAD

Hadrianus, Ælius, Imp. P. XI. 16.
Hæreditarium regnum præſtat electivo. P. IX. 276.
Hæreſis cauſa primaria ſeditionum. P. VII. 641. devaſtat Hungariam. 296. quibus viis in Galliam irruperit & Eccleſiam devaſtarit? 541. hæreſis omnis turbulenta exemplo Lutheri. 122. exhortatio ad principes Chriſtianos pro exſtirpatione hæreſum ex Conc. Senonenſi. 578. Hæreſis fax turbarum & bellorum. P. VIII. 111. P. IX. 255. quæ mala in Germaniam invexerit. P. VIII. 169. Propoſitio damnata de abſolutione ab hæreſi. P. IX. 3.
Hæretici etiam mortui poſſunt damnari ab Eccleſia ex Conc. II. Conſtantinopolitano. P. III. 73. hæreticorum libri prohibiti ex Concil. II. Nicæno. 105. Orientalium hæreticorum errores ab Eugenio IV in decreto pro Jacobitis damnati. 278. hæreticorum furor & ſacrilegia in Belgio. P. VII. 653. 734. fraus in Anglia. 854. hæretici effigies in Gotheſchalco deſcripta ab Hincmaro. P. IV. 310. Hæretici Sæc. XVII emerſi. P. VIII. 449. ad religionem Catholicam poſſunt cogi. 711 & ſq. Matrimonia cum hæreticis ſunt illicita. P. XI. 445. eorum vero valida. 488. Obſervatio de hæreticorum matrimoniis. P. X. 66. matrimonium Judæi cum hæretica eſt invalidum. P. XI. 448. Lis de hæreticis rebaptizandis. P. XI. 33.
Hafnienſe Concilium. P. VI. 174. Academia fundata. 176. P. IX. 330.

HAG

Hagæ fœderati Ludovico XIV ſchema quoddam præliminare pacis proponunt, in quo articuli Galliæ nimis duri. P. X. 344. 437. 517. Hagenſis Tractatus inter Anglos & Hollandos, ratione Belgii parum favorabilis. 518. Hagenſe fœdus inter Cæſarem & Batavos an. 1672. initum. P. IX. 192.
Hagenoenſe fœdus. P. VII. 52.
Hagienſes Arabiæ reges. P. XII. 30.
Haiberſtorffius Heidelbergam male defendit. P. VIII. 429.
Haikenia regum Armeniæ familia. P. XII. 51.
Hailbrunnenſis conventus ad reducendam pacem conciliatore rege Daniæ. P. VIII. 205.
Hailbrunnerus, Jac. in Colloquio Ratisbonenſi præſens. P. VIII. 58. Syllogiſmus propoſitus. 59. libelli calumniis pleni. 63. Neoburgo amandatur. 66. diſputat cum Jacobo Kellero S. J. 67.
Hailbrunnerus, Philippus, in Colloquio Ratisbonenſi pariter præſens. P. VIII. 58. calumnias in libellis ſuis ſparſas purgare nequit. 63. 64.
Haimb, Geraldus, Princeps Murenſis obit. P. X. 206.
Halberſtadienſis Epiſcopatus Leopoldo, Frid. II filio, per pacem Pragenſem traditur. P. VIII. 211. a Proteſtantibus profanatus. 170. & electori Brandeburgico in compenſationem in P. W. datus. 296.
ab *Halden* L. B. Domus Auſtriacæ ad pacem Riſvicenſem legatus. P. VIII. 443.

HAL

Haldingus, Michael, Pro-Epiſcopus Moguntinus ex Catholicis ad formulam confeſſionis *Interim* conſcribendam ſelectus. P. III. 328.
de *Halle*, Everhardus, profanat Epiſcopatus Verdenſem & Lubecenſem. P. VIII. 170.
Hallenſis Academia erecta. P. VIII. 448.
Hallenſis Parthenonis initia. P. VII. 173. Donationes confirmatæ. P. XI. 163.
Hallerſtein, Auguſtinus, S. J. Pekini. P. XII. 164.
Hallerus, Joan. Canonicus apoſtata obit. P. VII. 357.
Halyus Vezirius. P. IX. 281.
Hamburgenſe Concilium. P. IV. 299. Archiepiſcopatus fundatus. *ibid.* P. XI. 120. cui unitur Eccleſia Bremenſis. 122. & confirmatur jus metropoliticum in regna ſeptentrionalia. 161. Hamburgenſis controverſia de ſuperioritate territoriali Daniæ in Hamburgum. P. VI. 181. 186. Conventus de loco & modo pacis ineundæ. P. VIII. 226.
Hamiltonus dux trucidatur. P. IX. 217.
Hannibal, Amilcaris filius, ſupremus Carthaginenſium dux, Saguntum expugnat. P. XII. 195. in Italiam penetrat, & quatuor victorias a Romanis reportat. 196. Colloquium cum Scipione de ſummo belli Imperatore. obit. 198.
Hannoveranus fit Elector. P. VII. 25. P. X. 5. & in Collegium Electorum introducitur. 36. Diſceptatur de officio Imperii novo ei inveniendo. 51.

51. Inveſtituram Bremenſis & Verdenſis Ducatus obtinet. 90.
Hannoveranus Tractatus inter Angliam, Galliam, & Boruſſiam. P. X. 60. quibus conditionibus Suecia eidem acceſſerit. 654. Fœdus Anglo-Boruſſicum Varſovienſi contrarium. 156.
Hanoviæ comes ultimus, Joannes, obit. P. X. 104. Succeſſio litigioſa inter Moguntinum & Caſſelanum. 108.
Hanſeaticæ civitates in bello Danico ſe Cæſari jungere detrectant. P. VIII. 164. Tractatus commerciorum inter Hiſpanos & has civitates. P. IX. 151.
Haraldus Klakius primus Rex Daniæ Chriſtianus. P. VI. 38. P. IX. 329.
Haraldus VIII Daniæ Rex fidem Chriſtianam in regnum ſuſcipit. P. VI. 39. P. IX. 329.
Haraldus Canuti M. filius Angliæ Rex. P. V. 96. P. VI. 40.
Haraldus Godvini Cantii comitis filius, Angliæ Rex. P. V. 97.
Haraldus Suenonis filius Norvegiæ Rex. P. VI. 40.
Haran, regum Perſiæ palatium. P. XII. 40.
Harcourtius Dux, Henricus, Franciæ Mareſchallus obit. P. X. 361.
Harcuria Armanach familia. P. IX. 304.
Harcurius, Franciæ apud aulam Hiſpan. orator ſpes Auſtriæ evertit. P. IX. 119.
Hardekius ob Jaurinum male defenſum capite plexus. P. VII. 294.
Hardervicenſis Academia erecta. P. VIII. 448.
Hardivillerius Jeſuitarum inimicus. P. VIII. 479.
Harlæus in Gallia reſtitutioni Societatis JEſu ſe opponit. P. VIII. 464.
Harlæus, Achilles, condemnationi Buhyi ſe opponit. P. VIII. 705.
Harlæus Galliæ ad pacem Riſvicenſem legatus. P. VIII. 435. 442. 443. 444.
Harlajus, Robertus, Oxfordiæ comes, in carcerem ductus. P. X. 493.
Harlemi cruenta expugnatio. P. VII. 672. Harlemenſis Epiſcopatus erectus. P. XI. 249. 250. Renuntiatio in Epiſcopum Hieronymi de Bock declaratur irrita. 415. 417. nec non Joannis van Stiphout. 429. 430.
Harmonius Philoſophus. P. XI. 20.
de *Haro* comes, Ludovicus Mendoſius, Comiti Olivæ ſubſtitutus. P. IX. 106. pacem Pyrenæam cum Mazarino componit. 108. P. VIII. 641. obit. 645.
Harrachius comes Archiepiſcopus Salisburgenſis. P. X. 64.
Harrachius comes Belgii Gubernator. P. X. 532.
Harrachius comes Cæſareus apud aulam Hiſpan. orator pro Carolo Archid. ſcribendo hærede fruſtra laborat. P. IX. 119.
Harſchius comes Neiſſam fruſtra obſidet. P. X. 750.
Harſellus Bavaricus bellidux in pugna Pragenſi. P. VIII. 123.
Haslangus, ſupremus excubiarum præfectus, ab Hungaris captus, & febri maligna extinctus. P. VIII. 121.

HAS

Haſſo-Caſſelanæ domus emolumenra in P. W. P. VIII. 298. Primogenitura confirmata. 342. Fœdus cum Anglia an. 1755. percuſſum, an. 1759. renovatum. P. X. 760.

Haſſo-Darmſtadianæ domus primogenitura confirmata. P. VIII. 342.

Haſtiludia in Germania inſtituta. P. V. 7.

Hatto Moguntinus. P. IV. 301.

Havana urbs in Inſula Cuba. P. XII. 229. expugnatur ab Anglis. P. X. 774.

Haubenus ad Belgradum cadit. P. X. 591.

Havelbergenſis Epiſcopatus a Proteſtantibus profanatus. P. VIII. 170.

Hautinus, Claſſi Hollandicæ præfectus, detrectat pugnam contra fratres ſuos, Calviniſtas in Gallia. P. VIII. 571.

Haydonius ob deditam Ehrenbergam capite plexus. P. X. 24.

Hayton I, Armeniæ Rex, abdicato regno, eremitam induit. P. XII. 52.

Hayton II, Armeniæ Rex, in odium fidei interfectus. P. XII. 52.

Hazfeldius, Melchior, Gallaſſio ſuffectus. P. VIII. 220. a Colonienſi ex Germania ſuperiore evocatur. 225. Copiis a Cæſare præfectus, a Torſtenſonio cæditur & capitur. 230. miſſionem a militia impetrat. 233. Cæſareus in bello Polonico ſummus belli dux moritur. 371.

Hedvigis, Ludovici M. Hungariæ regis filia, Poloniæ hæres, deſponſata Jagelloni Lithuaniæ duci. P. VI. 70. canonizatur. P. XI. 184.

HEG

Hegyra. P. IX. 339.

Heiddeggerus, Joan. Henr. author *Formulæ Conſenſus*. P. X. 559.

Heidelberga crematur. P. VIII. 429. Sedes electoralis Manhemium translata. P. X. 52. Heidelbergenſe Collegium S. J. erectum. P. VIII. 312. Heidelbergenſis Academia fundata. P. VI. 108. Bibliotheca Romam ad Vaticanam translata. P. XI. 309. Catechiſmus Calvinianus turbas excitat. P. X. 52.

Heidershemius v. Heislerus.

Heigius, Petrus, de jurisdictione Cæſaris, in cauſis religionis cognoſcendi. P. VIII. 12.

Heilſpergenſis Epiſcopatus profanatus. P. VIII. 169.

Heinſius, Ant. Holland. Penſionarius obit. P. X. 526. 532. obit. 537.

Heislerus, Cæſareus bellidux, Aradinum intercipit. P. IX. 273. a Tœckelio profligatur. 279. Varadinum expugnat. 281. cadit, Heidershemius a quibusdam appellatus. 284.

Heiſterus, Cæſareus equitum tribunus. P. VIII. 384. contra rebelles in Hungariam miſſus plures refert victorias. P. X. 580. cui amoto ſuffectus Herbevillius. 581. reſumit imperium. 583. cædit Ragozium. *ibid.* a Conſilio Aulico reprehenſus animoſe reſpondet. 584. cadit ad Belgradum. 591.

Heldenus Abbatum Sueviæ ad pacem Risvicenſem legatus. P. VIII. 443.

S. Helena. P. XI. 44. 48.

Helenopolis condita. P. XI. 48.

Helf-

HEL

Heſſenſteinius comes, Sueviæ dux. P. V. 8.
Helge & *Roe* fratres, Daniæ, Norwegiæ & Sueciæ reges. P. VI. 38.
Helias O. S. Franc. Miniſter Generalis Regulam relaxare tentat. P. XI. 177.
Heliodorus templum Hieroſol. expilare tentat. P. XII. 12.
Heliogabalus Imp. P. XI. 28.
Helladius Tarſenſis Epiſc. Romam appellat. P. XI. 76.
Helmſtadienſis Academia Julio-Carolina. P. X. 186.
Helpidius Rhetor. P. IV. 162.
Helvetiæ ſtatus politicus ſub Romanis, Burgundis, Francis, Imperio, Auſtriacis. P. VII. 322 & ſeqq. Præfectorum ſeveritas & fœderis initia. 324. Lucerna & Tigurum accedunt fœderi. 326. item Tugium, Glarona & Berna. 327. Friburgum. 329. Solodorum, Baſilea, Schafhuſia, & Abbatiscella. 330. Helvetiæ regimen. *ibid.* ſubditi. *ibid.* confœderati. 331. *Sæculo XVII.* Fœdus cum Henrico IV, Galliæ rege, renovatum. P. VIII. 457. P. IX. 196. bellum in Valle Telina. 197. Turbæ propter religionem. 199. & inde bellum. 200. Vilmergenſis victoria. Pax. *ibid.* Lis Epiſcopi Baſileenſis cum urbe ob Cathedralem Eccleſiam. 201. Glaronenſis compoſitio. *ibid.* Supplicatio S. Gallenſis turbata. Calendarii acceptatio. 203. Turbæ in Griſonia propter religionem. 204. *Sæculo XVIII.* Turbæ Toggenburgicæ. P. X. 543. Tigurini & Bernates ſe miſcent. 544. Bellum. 546. Cæſaris literæ. 547. Prælium ad Vilmergam. Pax Aravienſis, & Badenſis. 548. dura. 550. Acerba pacis executio. Fœdus Catholicorum Cantonum cum Gallia. 553. Cur Proteſtantes non acceſſerint. 555. Capitulare Mediolanenſe cum Rhœtis renovatur. 565. Fœdus aureum renovatum cum Valleſianis. 567. Seditio Genevenſes. 568. Epiſc. Baſileenſis fœdus cum Gallia. 569.
Helvetiæ ſtatus eccleſiaſticus uſque ad Sæculam XVI. P. VII. 333. & ſqq. Converſa Helvetia per ordinem S. Benedicti, Sangallenſes, Einſidlenſes, *M*urenſes. 335. Adventus Ciſtercienſium. 336. Canonicorum Regularium. 337. Præmonſtratenſium. 338. Lites circa jus Advocatiæ. *ibid.* Adventus Franciſcanorum. 339. & Dominicanorum. 340. Helvetia turbata a Cardinale Dominicano. 344. demum *Sæculo XVI.* a Zwinglio hæreſi infecta. 348. Helvetorum Catholicorum victoria Capellenſis. Pax. 353. Conciliabula celebrata. 355. Valleſia hæreſi inficitur. 356. Prædicantium obitus. 357. fundatum Mediolani collegium pro Helvetis. 358. P. XI. 268. Helvetica Nunciatura ſtabilis. P. VII. 358. recepti Patres Soc. JEſu, & PP. Capucini. *ibid.* Helveticorum Catholicorum fœdera. 359. Mympelgardenſe conciliabulum, & diffidia novatorum. 360. *Sæculo XVIII.* Variæ ſectæ inter Proteſtantes in Helvetia. Criſis de illis. P. X. 556. Cauſa Bärenthalenſis. Formula Conſenſus Helvetici graves diſſenſus ex-

excitat, & diſcordias inter ipſos Proteſtantes. 558. Cauſa Udlingenſchwilenſis propter interdictos ſaltus. 561. Papæ Epiſtola. 563. Cauſa dotis Monialium. 564. Calviniſtarum inſolentia. 565. Querelæ Epiſcopi Conſtantienſis. 566. Waldenſes recepti a Proteſtantibus in Helvetia. 568. Helveta Benedictinorum congregatio erecta. P. IX. 196.

Helveti a Julio II dicti Propugnatores & Defenſores Pontificiæ dignitatis. P. III. 285. a Leone X. Defenſores Eccleſiæ. P. VII. 57. Helvetorum pugna ad Morgatum. 326. ad Sempachium. 327. ad Baſileam cum Gallis. 328. Bellum Burgundicum cum Carolo Audace. 329. bella Italica. 56. 332. 454. cum Gallis pacta. *ibid.* pugna ad Marignanum & Helvetorum fortitudo. 456. bellum cum Maximiliano I & pax. 50. Helvetorum libertas in Pace Weſtphalica agnoſcitur. P. VIII. 294.

Helvius Pertinax Imp. P. XI. 22.

Hembeli interpretationem Alcorani Mogores ſequuntur. P. XII. 189.

Hencius Friderici II Imp. filius naturalis. P. III. 181. 182.

Hennebel Janſeniſta injurius in Sanctos. P. X. 427.

Henoticon Acacii. P. III. 69. P. XI. 85. 95.

Henricus I Auceps, Germanorum monarcha, Hunnorum domitor, legislator ſapiens, Germanæ nobilitatis per haſtiludia inſtaurator, & conſervator, ultra viginti Eccleſiarum fundator. P. V. 7. P. XI. 132.

Henricus II Imperator ſanctus, ſtre nuus Eccleſiæ advocatus, & ſedi Apoſtolicæ tutor. P. V. 70. reſti tuit Benedictum VIII in ſedem Apoſt P. XI. 143. in numerum Sanctorum refertur. 163.

Henricus III ſive *Niger*, Princeps re ligione in Superos, amore in rem publicam, & fortitudine adverſu hoſtes ſingulari. P. V. 71. P. XI. 144

Henricus IV multum a patre diverſus præter alia Simoniacæ nundinatio nis reus, paternæ Gregorii VII ad monitionis impatiens grave in Ec cleſiam ſchiſma & calamitatem in vexit, a proprio tandem filio Im perio, a Pontifice communion motus miſere contabuit Leodii quin quennio inſepultus. P. V. 72. 84 130. Fata ejusdem fuſius deſcript lege ſis P. III. 132.

Henricus V hæres paterni Imperii & avaritiæ a capto etiam Pontific jus inveſtituræ extorquet. P. III 133. P. V. 130. Pace ſubin ſu Calliſto II. Eccleſiæ reddita obi Trajecti morientium præſidiis rit Catholico munitus. P. V. 130.

Henricus VI ſive *Aſper*, utriusque Si ciliæ vindex ob interceptum Richar dum Anglum anathemate percuſſus P. III. 180. poſtea tamen pœniten obiit. P. V. 132.

Henricus VII pacificator Italiæ, & Imperialium feudorum vindex. P. VI. 60.

Henricus I Galliæ Rex, belli, pacis que artibus inſignis. P. V. 88.

Henricus II Galliæ Rex dotibus cor poris eximiis, ſed animo facili præ di-

HEN

ditus, amoribus & aulicis obnoxius. P. VII. 471 & ſeq. Carolo V. ſe in omnibus opponit P. III. 329. & cum Proteſtantibus contra Cæſarem fœdus init. 340. Ejusdem infelix obitus. P. VII. 482. item. P. III. 342.

Henricus III Valeſius ſceptro Polonico ſe abdicans maluit eſſe Rex franciæ quam Poloniæ. P. VI. 160. P. VII. 504. redux e Polonia torpet. P. VII. 504. ſacræ ſe Ligæ ducem profitetur. 508. bella plerumque feliciter contra Hugonotos geſta turpi pace corrumpit. 508. 510. Author Ordinis S. Spiritus. 509. mollis ac variabilis indolis Rex. 510. Guiſio victori infenſus, fugitivus. 515. 517. & a magna Galliæ parte deſertus. 519. Ejusdem cædes, & mors Chriſtiana. 521.

Henricus IV Galliæ Rex. P. VII. 521. Spes, metus, turbæ Gallicæ ante ejusdem inaugurationem. *ibid.* obtinet victoriam Juriacenſem. 523. cur converſionem ſuam diſtulerit? dubitatio de poteſtate abſolvendi. Converſionis ſolennitas, inauguratio Carnuti facta. 528. bellum Hiſpanicum. 531. falſa complurium perſuaſio de ficta converſione. 533. Caſtelli parricidale in regem flagitium. 532. Societas Jeſu expulſa. 533. laborat apud Pontificem pro impetranda regis abſolutione. 534. ſolennis abſolutio, & reconciliatio cum ducibus. *ibid.* bellum Hiſpanicum. 537. Pax Varvicenſis. 538. Cauſa Salutiarum. 539. Nuptiæ cum Medicæa. 541. Proditio Bironii. P. VIII. 456. Fœdus cum Helvetis. 457. reſtituit Societatem Jeſu.

HEN

464. & ſingulari gratia eam perſequitur. 465. a Franciſco Ravalliaco perimitur. 471. laus. *ibid.* liberi. 473.

Henricus I Navarræ Rex decedit ſine hærede maſculo. Inde immenſa bellorum ſeges, & prætenſionum materia. P. VI. 27.

Henricus II occiſo Tyranno fratre ab exilio ad Hiſpaniæ thronum evectus natalium labem eluit magna prudentiæ, fidei, integritatis laude. P. VI. 86.

Henricus III Hiſpaniæ Rex valetudinarius, nulla re geſta memorabilis. P. VI. 136.

Henricus IV Caſtellæ & Legionis Rex ignavus & prodigus. P. VI. 137.

Henricus I Rex Angliæ, princeps cæteroquin præclarus, niſi quod & illum controverſia de Inveſtituris cum Eccleſia commiſerit. P. V. 99. 135. 156.

Henricus II Rex Angliæ magnæ Mathildis potens filius, & princeps omnino eximius, niſi maximi nominis laudem tyrannide in D. Thomam Cantuarienſem edita corrupiſſet. P. V. 157. Hiberniam a Romano Pontifice accipit & occupat. P. XI. 164. P. V. 165. Talionem a rebellibus filiis expertus, pœnitentiæ tamen, & mærori immortuus. 158.

Henricus III Angliæ Rex initio ad invidiam uſque Pontifici addictus, mox libertatis Eccleſiaſticæ hoſtis, parentis ferme fata (a ſuis captus) expertus, a filio demum liberatus, pie obiit. P. VI. 33.

Henricus IV Lancaſter Anglici Throni invaſor fatale ſibi Jeruſalem ſuo in cubiculo invenit, ob cujus præſagium expeditionem Palæſtinam ſubterfugerat. P. VI. 150.
Henricus V Angliæ Rex, Rex Galliæ eodem, quo dominari Galliæ cœpit, anno vivere deſiit. P. VI. 121. 150.
Henricus VI infelix Angliæ Rex ludentis fortunæ pila, e cunis in Galliæ, & Angliæ thronum elatus, utraque atque ipſa adeo vita excidit, tragicum, ſi unquam aliud perfidæ fortunæ ludibrium. P. VI. 151.
Henricus VII reſtaurator & pacificator Angliæ. P. VI. 152. obitus & liberi. P. VII. 830.
Henricus VIII Angliæ Rex initio ſe Luthero opponit, & ideo Defenſoris Eccleſiæ titulo honoratur. P. III. 301. P. XI. 228. Ejus cauſa matrimonii. 237. Proceſſus adverſus illum. 238. Ejus uxores, uxoricidium, bella. P. VII. 831. mors miſera, teſtamentum, Liberi. 834. Initia bona ad decus religionis. Amores inſani. 839. Violenta bonorum Eccleſiæ uſurpatio, quemadmodum & ſupremæ poteſtatis. 840. crudelitas. 841. & ſeq. An ejus cum Catharina matrimonium fuerit legitimum? 871.
Henricus Burgundus in dotem accipit Luſitaniam. P. VII. 814.
Henricus ex Cardinali Luſitaniæ Rex. P. VII. 826. fundat Academiam Eborenſem. P. XI. 304.
Henricus, Caroli I Angliæ regis filius, fugit. P. IX. 219. & obit. 223.
Henricus, Joannis I Luſitaniæ regis filius, primus ad Æquatorem ferme navigando pervenit, & cum Madera varias alias Inſulas detegit. P. XII. 76.
Henricus Bretiſlaus Epiſcopus Pragenſis in regem Bohemiæ electus, celebrat ſynodum Pragenſem. P. VII. 249.
Henricus Superbus Bojariæ & Saxoniæ dux a Conrado III Imp. proſcriptus. P. V. 131. bona Mathildis Comitiſſæ, S. R. E. donata, in feudum accipit. P. XI. 161.
Henricus Brunsvicenſis dux a Smalcaldicis ſociis ſumma injuria ducatu ſpoliatur. P. VII. 135. 136. reſtitutus in comitiis Auguſtanis contra Smalcaldos quereles proponit. 147. vincit Albertum Brandeburgicum. 150.
Henricus Carinthiæ dux de regno Bohemiæ certat. P. VII. 252. 253.
Henricus Darmſtadienſis Landgravius obit Catholicus. P. X. 128.
Henricus Flandriæ comes ſuccedit fratri Balduino in Imperio Orient. P. III. 160.
Henricus Naſſovius fratri Mauritio ſuccedit. P. IX. 135.
Henricus Benedictus, Jacobi III Angliæ Prætendentis filius ſecundogenitus. P. X. 278. 325.
Henricus Raſpo Thuringiæ Landgravius S. Eliſabethæ filius. P. III. 181. P. VI. 6.
Henricus a S. Ignatio obit. P. X. 362.

Henricus Friderici II. Imp. filius. P. III. 181.
Henricus Ottonis I Imp. frater rebellis obtinet victus Bojariæ ducatum. P. V. 8.
Henriciani hæreticorum Gallorum genus. P. V. 146. 147.
Henriquez, Franc. S. J. Miſſionarius Goa in Mogoriam miſſus. P. XII. 63.
Henriquez, Henricus, S. J. Miſſionarius Indiarum. P. XII. 105.
Heptarchia Angliæ. P. IV. 247.
Heracleon Imp. P. XI. 108.
Heracleon variorum de Baptiſmo errorum Author, damnatus a Concilio Siculo. P. IV. 7.
Heraclius Imperator Monotheliſmi promotor per ecthesin. P. III. 83. P. IV. 213. P. XI. 105. 107. a Perſis primum victus, dein eorum victor S. Crucem recipit. P. XII. 29 & ſq.
Heraldus Daniæ Rex in Anglia baptizatus. P. IV. 289.
Herberſtorffius Auſtriæ Superiori præfectus a Max. Bav. Duce. P. VIII. 119.
Herbevillius in Hungaria contra rebelles Heiſtero ſuffectus. P. X. 581. cædit ſeditioſos. 582. P. IX. 245. Chambium & Ambergam capit. P. X. 20. armorum per Bavariam præfectus. 32.
Herbipolenſis Epiſcopatus erectus. P. IV. 270. committitur S. Burchardo. 272. Propter initam cum Fuldenſi Eccleſia compoſitionem obtinet jus Pallii. P. XI. 465. Concilium celebratum ab Epiſcopo Tuſculano. P. VI. 11. Conciliabulum an. 1166 a Friderico I convocatum, & Guido Antipapa promulgatus. P. V. 137.
Heribertus primus Colonienſis elector. P. VII. 14.
Herigerus. P. XI. 141.
S. *Herimbertus* primus Mindenſis Epiſcopus. P. IV. 273.
Heriſchoconi, gens barbara, a P. Dominico Mair S. J. converſa. P. XII. 242.
Herlebergerus Bavaricus bellidux in pugna Pragenſi. P. VIII. 123.
Hermannus, Badenſis marchio, Friderico Badenſi legatus datus. P. VIII. 400. Comitiorum præſes libellum Gallicum confutat. 423.
Hermannus colonienſis Archiepiſc. præſens in Concilio Triburienſi. P. IV. 302.
Hermannus Colon- Archiep. S. R. E. Cancellarii titulum accipit. P. XI. 146.
Hermannus Colonienſis Archiepiſc. & Elector lapſus. P. III. 313.
Hermannus Contractus O. S. Ben. P. VII. 336. P. XI. 156.
Hermant, Godefridus. P. X. 391.
Hermenegildus princeps Chriſtianus. P. IV. 128. ſecuri percuſſus martyrii lauream eſt adeptus. 203.
Hermogenes Philoſophus hæreticus. P. XI. 20. 25.
Herodes, Antipatri filius, Judææ Rex. P. XII. 22. filios proprios occidit. 24. obitus & elogium. 25.
Herodes Agrippa. P. XI. 10. P. XII. 25.

Herodes Antipas, Galilææ tetrarcha, P. XI. 10. P. XII. 25.
Herodes Aſcalonita. P. XI. 9.
Heroldus Salisburgenſis Archiepiſcopus depoſitus. P. V. 14. P. XI. 136.
Herſtalli Dominium utile cum directo ab Epiſc. Leodienſi conſolidatum. P. X. 115. 524.
Hertruriæ magni ducis titulus. P. VII. 177. vid. Hetruria.
Herudfordienſe Concilium nationale totius Angliæ. P. IV. 251.
Herwartus. P. XI. 195.
S. Heſichius, Armeniæ Patriarcha, occiditur. P. XII. 52.
Heſpenius, Ducis Würtembergici ad pacem Risvicenſem Legatus. P. VIII. 443.
Heſperides Inſulæ. P. XII. 203. 215.
Hetfeldenſe Concilium nationale Anglicum damnavit Eutychen, & Monothelitas. P. IV. 252.
Hetruriæ Duci titulus Magni collatus. P. VII. 177. P. XI. 262. an Ducatus ſit feudum ab Imperio dependens. P. X. 275. v. Florentiæ Ducatus.
Hettermannus, Ducis Neoburgici ad pacem Risvicenſem Legatus. P. VIII. 443.
Hiaqui. P. XII. 284.
Hiarnus Poeta Daniæ, Norvegiæ & Sueciæ Rex. P. VI. 38.
Hiberniæ Status. P. V. 164. ad Rom. Eccleſiam ſpectans, Angliæ regi conceditur. P. XI. 164. & regni titulo honoratur. 248. brevis ejusdem deſcriptio. P. VII. 884. origo fidei, conſtantia. *ibid.* Concilia. An. 450 ſub S. Patritio, P. 173. *Sæc. XII.* varia. P. V. 165. 166.
Hibernorum collegium erectum Romæ & curæ S. J. attributum. P. XI. 351. & Lovanii. 312. Hiberni Carolo Walliæ principi aſſiſtentes vincuntur a Cronwelo. P. IX. 217.
Hideux, Ludov. obit. P. X. 363.
Hiempſal, Micipſæ Numidiæ regis filius, per Jugurtham interfectus. P. XII. 200.
Hierapolitanum Concilium damnat Montaniſtas. P. IV. 9.
Hiero, Syracuſarum Rex, a fœdere Punico abſtractus, fidus Romanorum ſocius. P. XII. 195.
S. Hieronymus, S. Damaſi PP. adjutor. P. XI. 53. Ejus geſta & libri. 63.
Hieronymus, Syracuſarum Rex. P. XII. 197.
Hieronymus Pragenſis Huſſi ſocius, ad defendendam Wicleffi & Huſſi doctrinam ſe offert, P. III. 229. acceptа fide publica, ſalva tamen juſtitia, accedit ad Concilium Conſtantienſe, & initio hæreſin ſuam deteſtatur, 226. relapſus combuſtus eſt. 231.
Hieroſolyma. v. Jeroſolyma.
S. Hilarius Pictavienſis. P. XI. 52. 58. pro fide exul celebrat Concilium Pariſienſe. P. IV. 104. ejusdem cauſa cum S. Leone Papa ob Chelidonium Epiſcopum depoſitum. 170. Ejus Opera. P. XI. 58.
S. Hilarius Papa celebrat An. 465. Concilium Romæ. P. IV. 175. P. XI. 84.

Hildburgshuſius Princeps, copiarum Imperialium dux, ad Rosbacum a rege Boruſſiæ memorabili prælio ſuperatur. P. X. 745. faſces Duci Bipontino tradit. 750.

S. *Hildegardis* vita & miracula explorantur in Concilio Trevirenſi. P. V. 137.

Hildesheimenſis Epiſcopatus erectus. P. IV. 271.

Himerus, Tarracon. Epiſc. P. XI. 53.

Hincmarus Monachus San-Dionyſianus eruditiſſimus, electus Epiſcopus Rhemenſis P. IV. 308. damnat & deſcribit Gotheſcalchum hæreticum, 310. ejus controverſia cum Nicolao Romano Pontifice in cauſa Appellationum primo Rothadi Epiſcopi Sueſſionenſis. 317. dein Hincmari nepotis ſui Epiſcopi Laudunenſis. 318.

Hinderer, Romanus, S. J. Tſchangenſis Miſſionarius in Sinis. P. XII. 159.

S. *Hippolytus* Epiſc. Portuenſis. P. XI. 40.

de la *Hire*, pater & filius, obeunt. P. X. 362.

Hirenſes Arabiæ reges. P. XII. 30.

Hirſchfeldenſis Abbas primus Wigbertus. P. IV. 272. Hirſchfeldenſis Abbatia ad domum Haſſo-Caſſelanam in Pace Weſtph. P. VIII. 298.

Hiſpalenſia Concilia. An. 595. præſide S. Leandro in cauſa Gaudentis Epiſcopi. P. IV. 209. An. 619. ſub Siſeberto, præſide S. Iſidoro. 225. An. 1512. provinciale a Didaco Deza Archiepiſc. convocatum. P. VII. 804. ejus Canones. *ibid.*

Hiſpalenſis Epiſc. Vicarius Apoſt. per Hiſpaniam. P. XI. 85. Hiſpalenſis Tractatus. P. X. 469. Comitiis Imperii non parum negotii facit. 70. diſplicet Parlamento Angliæ. 503.

Hiſpaniæ Status politicus. Hiſpania a Gothis occupatur. P. XI. 74. 81. *Sæc. VI.* origo regni Hiſpanici, P. IV. 201. viciſſitudines. 202. converſio per Reccaredum ab Arianiſmo. 203. *Sæc. VII.* ſub Witterico, Siſeberto. 224. Suinthila, Siſenando. 226. Chintila. 231. Tulga, Chindasvintho. 233. Recceſvintho. 234. Wamba. 237. Ervigio. 238. Egica. 241. *Sæc. VIII.* Hiſpaniæ ruina ſub Witiza, Roderico, a Pelagio reparari cœpta. 246. P. V. 101. Legionis regni initia. *ibid.* ſub Favila, Alphonſo Catholico. *ibid.* Froila, Alphonſo Caſto. *ibid.* *Sæc. IX.* Ramiro, Ordonio, &c. 102. *Sæc. X.* 102. Suprarbiæ, Navarræ, Aragoniæ, Caſtiliæ regnorum jacta fundamenta. 103. *Sæc. XI.* ſub Alphonſo V. Sanctio Majore. 104. qui regna colligit & iterum dividit. 105. Sub Ferdinando M. 107. Sanctio, Alphonſo. 112. *Sæc. XII.* Sub Urraca, & Alphonſo Aragonio. 150. Ramiro. 154. 155. *Sæc. XIII.* Sub Ferdinando Sancto. P. VI. 24. Jacobo I. 25. Alphonſo X. 26. *Sæc. XIV.* totum turbulentum ſub Ferdinando IV. 82. Alphonſo XI. 83. Petro Crudeli. 85. Henrico II. 86. *Sæc. XV.* Sub Henrico III. 135.

Joanne II. 136. Henrico IV. 137. Ferdinando & Iſabella. 139. *Sæc. XVI.* Sub Ferdinando Catholico. P. VII. 777. motus ingentes & calamitates. 780. Sub Carolo V. 785. turbæ Hiſpanos inter & Belgas. 786. Sub Philippo II. 787. *Sæculo XVII. Sub Philippo III.* Amplitudo Monarchiæ. P. IX. 98. cruenta Oſtendæ expugnatio. 100. Induciæ cum Hollandis. Nuptiæ. *ibid.* bellum Monferratenſe & Rhœticum in Valle Telina. Pax. 101. Spinola ad Rhenum. Mauri pulſi. 102. *Sub Philippo IV.* Tragici Miniſtrorum caſus. 103. bellum Mantuanum & pax. 104. Initia belli Hiſpano-Gallici in Belgio. In Italia ob tutelam. Pugna ad Caſalim. 105. Cataloniæ & Luſitaniæ defectio. Seditio Neapolitana. 106. Pax Pyrenæa. 108. *Sub Carolo II.* Bellum Belgicum ob jus Revolutionis. 113. Pax Luſitana & Aquisgranenſis. 114. Seditio Meſſinenſis. Bellum Hollandicum. 115. Miſeratione dignus Hiſpaniæ Status. 116. bellum Reunionum. 117. Frigus inter Hiſpan. & Auſtriam. Conſilia de ſucceſſore. 118. Partitionis Tractatus. 120. Cæſaris mens. 121. qui Italiam & Belgium reſpicit. 122. Cur Hiſpania debilis. *ibid.* Auſtriæ deliberatio. Galliæ propoſitio. 123. Tertia partitio. 124. Cæſaris indignatio. 124. Hiſpaniæ conſternatio. 125. Petitur Delphini filius. 126. Teſtamentum Caroli. Obitus. Executio. Galliæ jus. 127. & Auſtriæ. 128. *Sæculo XVIII.* Fœderati Archiducem ducunt in Hiſpaniam. P. X. 428. Occupata Gibraltaria. 430. Catalaunia, Valentia, & Arragonia. 431. Galli obſident Barcellonam, ſed repelluntur. 432. Carolus Madriti rex proclamatur, ſed brevi recedit. 433. Pugna ad Almanzam. 435. Valentia & Arragonia ad Gallos. 436. Minorica ab Anglis occupata. *ibid.* Pacis ſyſtemata. 437. Stahrenbergii victoriæ. Saragoſſa capta. 440. Stanhopii malo conſilio ſuſcipitur rurſus expeditio Caſtiliana. 441. Nova pacis conſilia & idea. 442. Gertrudenbergæ congreſſus. Anglo-Batavorum mens. 444. Galliæ propoſitio. 445. Converſio rerum poſt mortem Joſephi Cæſaris. 446. Fœderis hiatus per receſſum Angliæ. 447. Carolus Imp. pacis conditiones proponit, quæ Anglis non placent. 448. Catalaunorum oratio. Receſſus Imperatricis & copiarum. 449. Catalauni ad defenſionem ſe parant. Obſidium Barcellonæ & expugnatio. 450. Pacificationis Ultrajectenſis initium. Principum poſtulata. 451. Pax. 454. Alberonii noxia molimina novum bellum concitant. Invaſa Sardinia. 458. & Sicilia. Claſſis Hiſpana bis victa. 459. Poſtulata Alberonii. Diſſenſio cum Papa. Gallia contra Hiſpaniam. 460. Expeditio in Scotiam infauſta. Alberonii ruina. 461. Mutatio Hiſpaniæ. 462. Africana expeditio. 463. Tergemina ſponſalia Borbonica. Congreſſus Cameracenſis. 464: Pax

bello ſimilis. Philippus V abdicat coronam, eamque reſumit, mortuo Ludovico filio. 465. Nova rerum ſcena per nova ſponſalia. 466. Pax Viennenſis. Ripperdæ ruina. 467. Gibraltariæ obſidio. 468. Novum rurſus theatrum aperit Tractatus Hiſpalenſis. 469. ut Cæſar placetur, Anglus init Tractatum Viennenſem. 470. Oranum Mauris ereptum. 471. Carolus Rex utriusque Siciliæ, 472. Philippus V Auſtriacam hæreditatem prætendit. 473. Bellum Italicum. 474. Obitus Philippi regis, conjuges & liberi. 475. Ferdinandus VI ſuccedit. 476. & huic Carolus III. Fœdus amicitiæ cum Gallia. 477. propter quod Hiſpania cum Anglia colliditur. 771. Luſitania bello petita. 773. Hiſpaniæ reges *Catholicorum* titulo honorati. P. XI. 227. Rex perpetuus adminiſtrator militiarum S. Jacobi. 233. obtinet jus nominandi Epiſcopos. *ibid.* Hiſpaniæ reges proclamandi ritus. P. X. 476. Hiſpano-Belgica pax Monaſterienſis. P. IX. 142. Tractatus commerciorum cum Belgio Fœderato, 149. & urbibus Hanſeaticis. 151.

Hiſpaniæ Status Eccleſiaſticus, per concilia ordinatus *Sæculo quinto.* P. IV. 164. *Sæculo ſexto.* Concilia Tarraconenſe, Gerundenſe, Ilerdenſe, Valentinum, Bracarenſia, Hiſpalenſe, Cæſarauguſtanum, Toletanum, Oſcenſe & Barcinonenſe. P. IV. 204. *Sæculo ſeptimo.* Concilia Hiſpalenſe, Bracarenſe, Cæſarauguſtanum, Toletana. 225 & ſqq. Conciliabulum Toletanum, & Hiſpaniæ ruina. 244. *Sæculo undecimo.* Concilium Legionenſe. P. V. 103. Coyacenſe. 107. Compoſtellanum. 109. Jaccetanum & Rupenſe. 110. & alia. 111. *Sæculo duodecimo.* Concilia Ovetenſe, Palentinum, Legionenſe. 152. *Sæculo decimo tertio.* Hiſpanicum nationale. P. VI. 28. Ilerdenſe. 29. Turiaſonenſe, Tarraconenſia. 30. *Sæculo decimo quarto.* Salmanticenſe, Toletana &c. 86 & ſqq. *Sæculo decimo quinto.* Schiſma Petri de Luna, & conciliabulum ad hoc nutriendum. 144. Extinctum ſchiſma in Concilio Dertuſano. 145. Concilium Madritenſe, & alia. 147. *Sæculo decimo ſexto.* Concilium Hiſpalenſ. P. VII. 804. Toletanum. 811.

Hiſpani cur toties a Mauris victi? P. V. 114. 155. Hiſpaniæ claſſis in Angliam deſtinatæ miſeranda fata, horumque cauſæ. P. VII. 793. damnum immane. 795. Hiſpanorum indoles diverſa ab illa Gallorum. P. VIII. 507. in Americam navigandi ratio. P. XII. 231.

Hiſpania nova. P. XII. 227. v. Mexicum.

Hiſpaniola, ſeu S. Dominici Inſula. P. XII. 229.

Hobbeſiani. P. VIII. 449.

Hochenavienſe concilium celebratum a Conrado Salisburgenſi ejurat Calliſtum pſeudopapam. P. V. 137.

Hocherus Baro, aulæ Cæſareæ cancellarius. P. VIII. 339.

Hochkirchenſis pugna. P. X. 749.
Hochſtratæ comes, Ant. Lalinius, equitatui in Belgio a Philippo II præfectus. P. VII. 631. ejus invidia in Granvellanum Card. 645. conſpiratio adverſus regem. 654. fidelitatem de novo regi jurare recuſat. 656. tandem pollicetur. *ibid.* Citatur ab Albano ad dicendam cauſam. 662. obit. 667.
Hodizius. P. VIII. 223.
Hoe, Mathias, Lutheranus præco promovet Proteſtantium fœdus cum Sueco. P. VIII. 186.
Hœchſtadiana pugna. P. X. 28. & clades. 29.
Hœchſtana victoria Tillii de Chriſtiano Brunſvicenſi reportata. P. VIII. 146.
Hoffkirchius comes victoriam ad Salankemenum promovet. P. IX. 281.
Hoffmannus nomine Cæſaris Londini pacis conditiones proponit. P. X. 448.
Hoffmannus Medicus celeberrimus obit. P. X. 674.
Hoffmeiſterus, Joannes, Theologus ex Catholicorum parte in colloquio Ratisbonenſi. P. III. 322.
Hohenloenſes comites Waldenburgenſis lineæ. P. X. 202. creantur S. R. I. Principes. 148. cauſſa propter celebrandum paſcha cum Lutheranis ſubditis, cui ſe miſcet Corpus Evangelicum invito Cæſare. 203. Transactio inter fratres Hohenlo-Bartenſteinenſes. 90.
Hohenlous Bohemorum dux in pugna Pragenſi. P. VIII. 124. proſcribitur. 132. in gratiam Cæſaris recipitur. 134. auxiliares copias imperiales contra Turcas ducit. 373.
Hohenſtein in P. W. ad domum Brandenburgicam. P. VIII. 297.
Hohenzolleranus princeps, Franc. occumbit. P. X. 17.
Hohenzolleranus princeps, Fridericus Lud. obit. P. X. 205.
Hohenzolleranus comes, Joan. Georg. Cæſareus ad conventum Norimbergenſem legatus. P. VIII. 102 creatur S. R. I. princeps. 225. 447. 151. & introducitur in collegium Principum. 323. 344.
Hohmannus, Joan. Bapt. obit. P. X. 56.
Holdermannus, Joan. S. J. Conſtantinopoli Miſſionarius. P. XII. 51.
Hollachius Bohemorum Dux in pugna Pragenſi. P. VIII. 124.
Hollandiæ hiſtorica brevis deſcriptio. P. VII. 624. Hollandia, provincia fœderati Belgii. P. IX. 147. Hollandorum fœdus cum Luſitanis ab obedientia Hiſpan. deficientibus. 131. v. Batavi. Belgium.
Hollandia Nova. P. XII. 229.
Hollenſteinius comes, Franc. Vicarius Superioris Palatinatus renuntiatur. P. X. 189.
Holmienſes Synodi. P. VII. 311.
Holſatiæ comitatus, in Ducatum mutatus. P. IX. 330.
Holſato-Gottorpienſium ducum & Daniæ regum controverſiæ. P. VI 190.
Holſteinius, Lucas, Chriſtinam Sueciæ reginam nomine Papæ Romani invitat. P. XI. 343.

Holz-

HOL

Holzapfelius comes, antea Melander dictus. P. VIII. 233. in locum defuncti Galaſſii ſuffectus. 235. ad Auguſtam occumbit. 236.
Holzhauſer, Barthol. Inſtituti Clericorum in commune viventium auctor. P. XI. 353.
Holzhemiana pugna inter Turenium & Bernevillium. P. VIII. 388.
Holzhuſum, a Haſſiæ Landgravio armata manu occupatum. P. X. 128.
Homicidium. Propoſitiones de eo damnatæ. P. IX. 10.
S. *Homoboni* canonizatio. P. XI. 171.
Homouſiani, *Homœouſiani*, *Heterouſiani*. P. III. 50.
Honeſtatis publicæ impedimentum ex Conc. Tridentino. P. III. 355.
Honoratus Bituricenſis Epiſc. præſidet Concilio Arvernenſi. P. IV. 192.
Honoratus Mediolanenſis Antiſtes ſynodo Conſtantinopolitano II ſe opponit. P. III. 78. a Narſete Conſtantinopolim ducitur captivus. 79.
Honorati S. J. Theſis de evidentia religionis proſcripta. P. VIII. 726.
Honorii I cauſſa. An Honorius Papa in hæreſin Monothelitarum ſit lapſus? P. III. 86. P. XI. 106. 107. an Synodus VI erraverit in damnando Honorio? P. III. 93. 94. item P. IV. 213.
Honorius II Papa. P. III. 145. ejus Conſtitutiones. P. XI. 160.
Honorius II Antipapa, antea Cadalous dictus. P. III. 145. P. XI. 148.
Honorius III Rom. Pont. P. XI. 174.

HON

Honorius IV Rom. Pont. P. XI. 187.
Honorius Occidentis Imp. Theodoſii M. filius. P. IV. 125. P. XI. 72.
Hopſonus, Angliæ archithalaſſus. P. X. 503.
Horæ Breviarii in linguam Gallicam translatæ prohibentur. P. VIII. 636.
S. *Hormisdas* Rom. Pontif. P. XI. 94.
Hormisdas, Perſiæ Rex, a filio trucidatus. P. XII. 29.
Hornæ Comes, Guil. Hiſpano nomini apprime infenſus a Senatu Ordinum creatur Bruxellarum Gubernator. P. VII. 679. ob conſpirationem capite plectitur. 700.
Hornæ Comes, Philippus Momorantius, maris belgici præfectus a Philippo II dictus. P. VII. 631. ejus invidia in Granvellanum Card. 645. conſpirat contra Edicta regia & inquiſitionem cum Geuſiis. 651. denique adverſus regem. 654. recuſat fidelitatem regi de novo jurare. 656. tandem pollicetur. *ibid.* capitur. 661. Actio, ejus exceptio, ſententia, executio, elogium. 663 & ſeq.
Hornbacenſe Monaſterium conditum. P. VII. 334.
Hornbeckius, Iſaacus, Holland. Penſionarius obit. P. X. 529.
Hornius S. R. I. Princeps renuntiatus. P. X. 332.
Hornius, Guſtavus, Stetinum defendit. P. VIII. 181 pro rege Sueciæ cum Gallia fœdus init. 188. item cum electore Brandenburg. 191. Alſatiam occupat. 209. in prælio Nördlingenſi capitur. 209. commutatur cum Joan. Werthio. 226.

HOR

Horvatus, Joan. Croatiæ præfectus Sigismundo regi parricidii pœnas exſolvit. P. VII. 274.

Hoſterus, Angliæ archithalaſſus. P. X. 501. obit. 503.

Hoſius, Stanisl. Card. Societatem Jeſu in Poloniam introducit. P. VI. 161. & hæreſi ſe opponit. 167. Pii IV. ad Concilium Tridentinum Legatus. P. III. 344. P. XI. 252.

Hoſpitalarii Equites inſtituti. P. III. 157. 164. Eisdem facultas teſtandi adempta reſtituitur. P. XI. 266.

Hoſpitalia aliaque pia loca, ex Conc. Colonienſi, P. VII. 199. Auguſtano. 213.

Hoſpitalitas commendatur a Conc. Tridentino. P. III. 363.

Hoſpitalius Archiep. Aquenſis. P. VIII. 459.

Hoſpodar, Moldaviæ & Valachiæ princeps. P. IX. 342. 343.

Hottinger, Henricus, Janſeniſtas Calviniſtis accenſet. P. X. 423.

Hottingeri, Joan. Jac. lapſus & falſa, in Hiſtoria ſua Helvet. P. IV. 189. 192. 194. 195. 200. 222. 296. 302. 326. P. V. 12. inſignis ſc. eruditio. P. IV. 260. Calumnia in Nodum Prædeſtinationis diſſolutum Card. Sfondrati. P. IX. 202. Ejus Hiſtoria Helv. perſtringitur. *ibid.* eſt Præſes diſputationis, quam Tigurini altero fidei ſuæ ſæculo inſtituere. P. X. 567.

Hovardus Staffordiæ comes catholicus Anglia excedit. P. X. 503.

Hubertsburgenſis pacificatio inter reginam Hungariæ &c. & regem Boruſſiæ. P. X. 778.

HUB

Hübneri, Joan. falſum de Sigismundo Bathorio. P. IV. 135. calumnia in Miſſionarios Paraquariæ. P. XII. 264.

Hudſon Americam Borealem circumnavigare tentat. P. XII. 291.

Huetius, Daniel, obit. P. X. 363.

Hugo Capetus in thronum Galliæ non ſanguinis, ſed meritorum jure evectus optime adminiſtravit Imperium, munificus etiam Ordinis Eccleſiaſtici patronus. P. V. 22.

Hugo Lincolnienſis Epiſc. canonizatus. P. XI. 175.

Hugo Magnus Pariſienſium & Aurelianenſium dux ab exilio revocatum Ludovicum IV throno avito imponit. P. V. 21. ejus genus. 22.

Hugo Cardinalis Barcinonenſe Concilium An. 1064 congregat. P. V. 111.

Hugo frater regis Galliæ & comes Godefr. Bullionii in terram ſanctam. P. III. 156.

Hugo de Paganis primus Templariorum equitum magiſter. P. III. 211.

Hugonotorum bellum primum & pax. P. VII. 490. reliqua bella & paces probroſæ. 493. 494 & ſeq. cædes Pariſina. 495. impietas ſacrilega in religionem, templa, Sanctos, ipſaque adeo regum ſepulchra, 499 & ſeq. proditio, rebellio, juſta cædes. 501 & ſeq. Hugonotorum in Gallia & Geuſiorum in Belgio mutua colluſio. 644. Bellum ſub Ludovico XIII. P. VIII. 534 & ſqq. 553 & ſqq. cui accedit Anglia 581. belli reliquiæ. 585. pax. 586. v. Calviniſtæ.

Hülſe-

Hülſenus, Boruſſorum dux, ab Imperialibus ad Strehlam ſuperatus. P. X. 764.
Hulſta urbs. P. IX. 147.
Humanajus cædit Ragozium. P. IX. 232.
S. Humbertus Germaniæ Apoſtolus. P. IV. 270.
Humbertus Legatus Leonis IX refutat Nicætam. P. II. 68. P. III. 202 & ſeq. componit profeſſionem fidei Berengarii hæretici. P. V. 92.
Humiliatorum Fratrum ordo extinctus. P. XI. 263.
Hunaldus Aquitaniæ Dux. P. IV. 278.
Hundleyus Marchio pro Jacobo Eduardo exercitum colligit, & cæditur. P. X. 492.
Hungariæ Status antiquus a Sæculo quinto. P. VI. 69. *Sæc. IX.* ſub Zultano, Geyſa, S. Stephano, S. Ladislao. *ibid.* Andrea II. Carolo Martello, Ludovico M. Sigismundo. 70. ſub regibus Andegavenſibus. P. VII. 271. ſub Mathia rege. 280. ſub Uladislao, Ludovico. 287. ſub Ferdinando I, Maximiliano II, Rudolpho II. 290 & ſq. *Sæculo decimo ſeptimo.* Seditio Calviniſtarum. P. IX. 248. Bellum Turcicum. 249. Cauſſæ properatæ pacis. 252. Hungariæ fertilitas & indoles. 254. Veſſelenii artes ſeditioſæ. 256. Zrinii, Nadaſti, Frangipani, & Tattenbachii conſpiratio in Cæſarem. 257 & ſqq. Antiquata Palatini dignitas. 263. Prædicantium calumniæ & rebellio incentore Witniedio. 264. rebellio in apertum bellum erumpit. 267. Töckelius inſurgit. 268. ejus graſſatio. 270. bellum Turcicum. 271. Hungaria regnum hæreditarium. 275. Proſecutio belli Turcici. 278. Turcæ pacem petunt, male negatam. 279. Töckelii fatum. 283. Eugenii victoria ad Zentam. 284. Pacificatio Carlovicenſis. 285. Novum bellum, auctore Ragozzio. P. X. 577. Pax. 585. Carolus VI rex. 588. Bellum Turcicum. Victoria Petrovaradina. 589. Temeſia expugnata & Belgradum. 590. Pax Paſſarovicenſis. 591. Franciſcus Dux Lotharingiæ Prorex Hungariæ. 594. Bellum Turcicum ob Moſcos cœptum, & minus feliciter geſtum ſub Seckendorffio & Walliſio. 595. Præliminaria pacis Belgradenſis. 598. Pax. 599. Defuncto Carolo VI Hungariæ Comitia. Poſtulata Ordinum. 602. Maria Thereſia Poſonii coronatur. 603. Univerſalis inſurrectio contra Bavaros & Gallos. 604. contra Boruſſum. 605. Sclavonia juncta Hungariæ. 606.
Hungariæ Status Eccleſiaſticus per Concilia ordinatus. Concilium Budenſe, Poſonienſe. P. VI. 71. *Sæculo XVI.* Hæreſis in Hungariam. Sacerdotia direpta. Miſera facies. P. VII. 296. Reges ſe opponunt. Synodi Tyrnavienſes. Adventus Societatis Jeſu. 297. Concilium Jaurinenſe. Miraculum ad veritatem orthodoxam ſignandam. 298. *Sæculo XVII.* Hæreſis fax turbarum. P. IX. 255. Prædicantium calumniæ & rebellio incentore Witniedio. 264. *Sæculo XVIII* Conci-

cilium Albanum An. 1763 celebratum. P. X. 608.
Hungaricum Collegium Romæ fundatum. P. VII. 298. P. XI. 268. Etiam convictores juramentum de feſtino in patriam reditu præſtare debent, ſicut alumni. 348.
Hungerus, Albertus, in Colloquio Ratisbonenſi præſens. P. VIII. 58.
Hüninga exſtructa. P. VIII. 420. Ejus munimenta diruenda. P. VIII. 440.
Hunnericus, Genſerici filius, Vandalorum Rex Arianus & Tyrannus. P. IV. 126. multa Catholicorum millia mactat. P. XI 80.
Hunniades, Joan. ſeu *Corvinus*, belli Imperator præſtantiſſimus P. VII. 276. Clades Varnenſis. *ibid.* diffidia cum Cilio, 278. victoris. *ibid.*
Hunnius, Ægid. in Colloquio Ratisb. diſputat. P. VIII. 58. ejus Syllogiſmus. 59. vocatus verſipellis conqueritur de injuria. 61.
Hunolſteinius armorum præfectus in Bavaria. P. VIII. 236.
Hurones, Canadæ populus. P. XII. 287.
Huſſ, Joan. vaferrimus impoſtor, & Wicleffi coadjutor. P. III. 225. exuſtus Conſtantiæ. 226. ejusdem errores. 234.
Huſſitarum origo. P. III. 225. 236. rebellio. 245. furor duce Ziſca. *ibid.* P. VII. 257 & ſeq. ad compactata Concilii Baſileenſis remiſſi. 258.
Huſſeinus, Perſiæ Rex iners. P. XII. 35. tradit regnum Machmudo. 38.
Huſſenus, Coddei Provicarius in Hollandia. P. X. 382.
Huttenus, Chriſt. Franc. Herbip. Epiſc. P. X. 56. obit. 68.
Huttenus, Franc. Chriſt. Spirenſis Epiſc. P. X. 145.
Huttenus & *Lutherus* par nobile fratrum. P. III. 298. 299.
Hyacintha de Mareſcotis in beatorum numerum relata. P. XI. 394.
S. Hyacinthus O. Præd. canonizatus. P. XI. 289.
S. Hyginus Rom. Pont. P. XI. 17.
Hymnemundus primus Abbas Agaunenſis. P. IV. 199.
Hymni Breviarii emendati. P. XI. 326. Hymni *Te Deum Laudamus* quis auctor. 62.
Hypoliti a Lapide ſeu Joachimi Rucdorffii Calviniſtæ calumniæ adverſus Maximiilanum I Imperatorem. P. VII. 63.
Hypoſtaſis. P. IV. 104. 118.
Hyrcania, hodie Perſis ſubjecta. P. XII. 187.
Hyrcanus, Alex. Jannæi filius, Judææ Rex. P. XII. 20. ſublato titulo regio Pontifex. 21. occiditur. 23.

I.

Jablonoski, Polonorum dux, Turcas cædit. P. IX. 345.
Jacatra, modo *Nova Batavia*. P. XII. 74.
Jacaja ſe pro filio Mahometis III venditat. P. IX. 341.
Jaccetanum Concilium abrogat ritum precandi Gothicum. P. V. 110.
Jacobellus Miſnenſis Huſſi ſocius. P. III. 229. 236.

Jacobitæ, ſeu Cophti. P. III. 204. eorum origo. P. XI. 104. hæreſis. P. XII. 217. Decretum Eugenii pro illorum unione. P. III. 278. P. XI. 212. Jacobitæ in Ægypto. P. XII. 222. De eorum ritibus dubia reſolvuntur. P. XI. 427. Patriarcha Alexandrinus. P. XII. 49.

S. *Jacobi* ordo Equeſtris. P. V. 156. P. XI. 166. cujus perpetuus adminiſtrator Hiſpaniæ Rex. 233. data facultas, ducendi uxores. 172. 239. & teſtandi. 266.

S. *Jacobi* urbs in regno Chilenſi. P. XII. 242. & in Tucumannia. 243.

S. *Jacobus*, Joannis frater, capite plexus. P. XI. 11.

Jacobus I Aragonius ſexaginta & trium annorum Rex, ob rerum geſtarum magnitudinem Præliator, & expugnator dictus, Sæculi XIII. gloria. P. VI. 25. ejus divortium, & pœnitentia. 26.

Jacobus II Aragoniæ Rex in Concilio Viennenſi præſens. P. III. 215.

Jacobus I, II & *III* Scotiæ reges. P. VII. 890.

Jacobus IV Scotiæ Rex ducit Margaretham, Henrici VIII ſororem. P. VII. 890.

Jacobus V Scotiæ Rex, pater Mariæ Stuartæ. P. VII. 890.

Jacobus VI Scotiæ Rex Mariæ Stuartæ filius, initio favet Conciliis Perſonii de convertenda Scotia, ſed captus, & pro libidine hæreticorum verſatus. P. VII. 899. & ſeq.

Jacobus I Angliæ Rex. Ejus initia. P. IX. 205. cogit conciliabulum Epiſcopalium. *ibid.* perſequitur Catholicos. 206. Conſpiratio pulveraria. *ibid.* exigit novum juramentum. 208. Regis mutatio & liberatio Catholicorum e carcere. 211. pro genero ſuo Friderico Palatino ſe apud Cæſarem interponit, & conditiones reconciliationis proponit. P. VIII. 143. obit. P. IX. 212.

Jacobus II Caroli I Angliæ regis filius, ab omni jure ad coronam excluditur. P. IX. 217. redit cum rege fratre in Angliam. 222. triumphat de Batavis. 223. ob religionem diſcedit in Belgium. 224. declaratur a fratre ſucceſſor. 225. & acceptatur. 226. fervor religionis. 227. throno a genero ſuo pellitur. 228. obit. 229.

Jacobus III Eduardus, Jacobi II Angliæ regis filius. Fabula & calumnia Proteſtantium de ejus natalibus. P. IX. 230. P. X. 499. ob religionem regno excluditur. 486. a Gallia Rex Angliæ ſalutatur. 515. per pacem Ultrajectenſem jubetur Gallia excedere. 231. 349. mortua Anna regina, in Scotiam expeditionem fruſtraneam tentat. 492. Romam abit. *ibid.* 231. matrimonio ſibi jungit Mariam Clementinam, Jacobi Sobieski filiam, quæ captiva Oeniponti detinetur. 498. naſcitur ei filius Carolus Eduardus. 233. & Henricus Benedictus. 278. cum ei in nuptiis Ducis Parmenſis titulus Majeſtatis tribueretur, Parmenſis legatus Anglia excedere debuit. 503.

JAC

Jacobus, Congi Rex, ſolum nomen Principis Chriſtiani gerit. P. XII. 208.

Jacobus, Joannis Sobieskii Poloniæ regis filius. P. IX. 319.

Jacobus, Niſibis Epiſcopus. P. XI. 67.

Jacobus de Marchia in beatorum numerum relatus. P. XI. 311. 394.

Jacuinus, Taycoſamæ Japoniæ Imp. medicus, perſecutionem in Chriſtianos promovet. P. XII. 175.

Jägerndorffius Marchio, Joan. Georg. ab Elect. Sax. profligatur. P. VIII. 129. in Sileſiam irruit. 131. proſcribitur. 132.

Jagello præ Sigismundo in Poloniæ regem electusLithuaniam ex nuptiali pacto Poloniæ unit. Baptizatus Uladislai nomen aſſumpſit. Rex totus ſubin religioſus, & verus Lithuaniæ Apoſtolus. P. VI. 158. Gentilium Boruſſorum victor, de ſacra & politica republica optime meritus obit. 159. item 70. Ejus familia in Caſimiro rege extincta. P. IX. 316. & ſtirps in Wisniovitio, Vilnæ Palatino. P. X. 654.

Jamaica. P. XII. 230.

Jamquamſien, homo ſceleratus, in Sinarum Miſſionarios, & religionem Chriſtianam falſis accuſationibus gravem perſecutionem excitat. P. XII. 144. miſere perit. 147.

Jandonus, Joan. Peruſinus. P. XI. 195.

Janizari apud Turcas introducti. P. IX. 340.

JAN

Jankavienſis pugna inter Hazfeldium & Torſtenſonium. P. VIII. 230.

Janſenii, Corn. liber, cui titulus *Auguſtinus*, damnatur. P. XI. 325. & quinque propoſitiones ex eo extractæ. 333. P. VIII. 633. & quidem in ſenſu a Janſenio intento. P. XI. 338. Propoſitiones Janſenii abjurandi formula. 343. Janſenii vita. P. VIII. 775. v. *Janſeniſmus*. *Janſeniſtæ*.

Janſeniſmi hiſtoria. Notitia aliqua de Janſenio ejusque libro, quem *Auguſtinum* inſcripſit. P. VIII. 775. Janſenii vita. *ibid.* error, 776. ſubjectio erga ſedem Apoſtolicam. 777. quinque famoſæ ejus Propoſitiones 778. ab 88 epiſcopisGalliæ ad ſedem Apoſtolicam deferuntur, 11 in favorem Janſenii reclamantibus: parte utraque per deputatos ad Papam literas dirigente. 780. Acta Romæ & Janſeniſtarum tergiverſatio. 781. Conſenſus conſultorum Romanorum, exceptis quatuor. 783. Damnatio 5 Propoſitionum. 784. promulgatur & acceptatur in Gallia 785. Janſeniſtarum molimina. *ibid.* qui quæſtionem facti exagitant. 786. Retractatio Waddingi. 787. & Thomaſſini. 788. altera Innocentii Bulla. 788. Ant. Arnaldus publicat Epiſtolam ad Parem Franciæ. 789. quæ a Sorbona damnatur. 790. Arnaldi cavillationes. 791. Janſeniſtæ, cum ſe ubique damnatos viderent, ut ſermonem a ſe averterent, atrox bellum Jeſuitis indixere, Paſcalis præſertim, qui ſub no-

mine Ludovici Montaltii Epiſtolas Provinciales publicat, quæ per diſſertationem diſcutiuntur. 792 & ſqq. a Parlamento vero Aquis Sextiis ad flammas condemnantur. 796. a P. Daniele autem confutantur. 797. Perſeverante Janſeniſtarum pertinacia clerus Gallicanus Pariſiis magna frequentia eſt congregatus, qui priora decreta confirmat, & novam Conſtitutionem Alexandri VII acceptat, adjuncta formula, ab omnibus ſubſcribenda, cui ſe etiam Gondrinus, Senonenſis Archiepiſcopus, qui antea Epiſtolam paſtoralem in favorem Janſenii ediderat. P. XI. 333. ſincere ſe ſubmittit, formulamque ſubſcribit. P. VIII. 806. 816. Janſeniſtarum pertinacia, & objectationes. Ant. Arnaldus caſum contra Formulam Cleri proponit. 808. qui ab Epiſcopo Aletenſi refutatur. 809. obſequioſum ſilentium ab Arnaldo inductum. 810. Loca, quibus continentur 5 propoſitiones. 813. Conventus Cleri anni 1660 mandat ſubſcriptionem formulæ. 814. quam Vicarii generales Pariſienſes corrumpunt, ſed errorem retractant. 815. prout etiam Bourzeus & Gondrinus. 816. Aletenſis Epiſcopus ſe Formulæ opponit. 817. Janſeniſtarum inter ſe diſſidia. 8 8. Juvenis Jeſuitæ theſis de Infallibilitate Papæ a Janſeniſtis exagitata. 819. Collatio cum P. Ferrier. Gilberti Choiſeulii, Convenarum Epiſcopi conatus ad conventionem tentandam. 821. Articuli Janſeniſtarum a Clero Gallicano damnantur. P. X. 350. & mittuntur romam, ad quos non reſpondetur, quia doloſi. P. VIII. 823. Breve Pontificis. Subſcriptio a rege imperata. Janſeniſtarum libelli. 824. convitia, effugia. 825. mendacia. frangunt ſuum obſequioſum ſilentium. 826. Fallacia. Quid intenderint? 827. Rex libros Janſeniſtarum ad rogum condemnat. 828. & ſubſcriptionem ſevere imperat. 829. quam Perefixus de fide tantum humana circa factum declarat. *ibid.* Janſeniſtæ etiam hanc rejiciunt. Quo jure? 830. Alexander VII Formulam præſcribit. 832. cui ſubſcribit Perefixus, quatuor aliis Epiſcopis id facere detrectantibus. 833. Janſeniſtarum tricæ. 834. & inconſtantia. 838. Papa cauſſam 4 Epiſcoporum 9 prælatis delegat. 839. Epiſcopi 19 pro iis ad Papam ſcribunt. 840. ſubſcribunt tandem ſimpliciter. 842. & recipiuntur in gratiam. 843. Pax, mox læſa a Janſeniſtis. 844. Novæ tricæ ac fraudes. Henrici Arnaldi, Andegavenſis Epiſcopi & Quesnelli molitiones. 845. Oratorium prohibet Janſeniſmum. 846. & Cartheſianiſmum. 847. Gerberonis doctrina Janſenio Calviniana. *ibid.* Janſeniſtæ leges dictant, quibus in induciis Ratisbonenſibus comprehendi petunt. 849. Janſeniſmus in Belgio recrudeſcit. Gilberti Duacenſis profeſſoris errores. 850. Alexander VIII damnat 31 propoſitiones Janſeniſticas. 851. frementibus & furentibus Janſeniſtis. 852. Eorum doctrina detegitur. *ibid.* Innocentii

JAN

XII Deciſiones. 853. Mors Antonii Arnaldi, Janſeniſtarum Papæ. 854. Rigida moralis Janſeniſtarum damnatur, & Quesnelli dogmatica. &c. 855. accuſatur Nodus Prædeſtinationis Card. Sfondrati. 856. Problema de Noaillio. Caſus conſcientiæ Janſeniſticus. 857. a 40 Doctoribus, inter quos Natalis Alexander, approbatus damnatur. 858. Quesnelli cruditas in Noallium. 859. Coddei, Archiepiſcopi Sebaſteni, Apoſtolici in Hollandia legati, ſuſpenſio a ſacris. P. X. 381. Quesnelli Conſilium. 382. Furor Janſeniſtarum. Quesnelli acta. 383. captivitas. fuga. Brigodi doloſa converſio. 384. Gabrielis Gerberonii effigies. 385. Clementis XI Conſtitutio *Vineam Domini Sabaoth* adverſus Janſeniſtas. 386. P. XI. 367. quomodo ſit acceptata in Gallia. P. X. 388. Academiæ Lovanienſis de ea judicium. 389. Abbatia Portu-Regia Janſeniana brevi deſcribitur. 390. Papa damnat Reflexiones morales in Novum Teſtamentum, a Noallio approbatas. 392. Turbæ propterea ortæ. *ibid.* Bulla *Unigenitus*, qua 101. propoſitiones Quesnelli damnantur. 234 & ſqq. 394. Noallii & aliorum tergiverſatio in recipienda Bulla. 396. quæ a rege, Parlamento, & 80 Epiſcopis Galliæ acceptatur. 397. Epiſcoporum Zelus. 398. Noallius mandato paſtorali Bullam recipi vetat. 399. Furor Quesnelli. Diſcordia Sorbonæ, quæ tandem etiam

JAN

Bullam acceptat. 400. cum aliis Aca
demiis. 401 & ſqq. Renitentes Ro
mæ damnantur. 401. Noallii alio
rumque renitentium tricæ. 404
quos mors Regis inſolentes reddit
405. Appellatio 4 Epiſcoporum
Sorbonæ & aliarum academiarum
406. Noallius excommunicatur
Conſilia appellantium. 407. Cle
mentis XI obitus. 408. Quesnelli
ſtarum molimina. Literæ 7 Epiſco
porum renitentium. 409. Bulla
pluribus recepta. *ibid.* Conciliun
Romanum. 410. Concilium Ebro
dunenſe. 380. 411. Sanitienſis E
piſcopi contumacia & depoſitic
411. Advocatorum Pariſienſiu
Conſultatio adverſus Conciliu
Ebrodunenſe. 412. Noallii conve
ſio. Ejus exemplum multi ſecuti
præſertim Sorbona. 413. Regis ze
lus. 414. Fraudes appellantium ci
ca ſanctitatem Paris Diaconi. 41
Parlamentum favet appellantibu
Epiſcoporum zelus. 416. Sapienti
ſima Parlamenti conteſtatio erg
Sedem Apoſt. 417. Janſeniſtaru
& Quesnelliſtarum effigies. 41
Contradictionis ſpiritus. 419. Sca
daloſa doctrina. 421. Lupi ſub ov
na pelle. Sancti Janſeniani. calun
niandi libido. 422. reipſa ſunt Ca
viniſtæ in pluribus. 423. Crime
falſi contra Boſſuetum. 424. ve
ſatiles. *ibid.* Prothei. injurii in
V. 425. cultum imaginum. 426.
Sanctorum. 427. inſurgunt cont
quatuor Articulos Cleri Gallicar
P. VIII. 702. Eorum furor in Pr
babi-

babiliſmum. P. X. 783. 786. Sinas hæreſi ſua inficere tentant. P. XII. 161.
Janſeniſtica Theologia, contraria Theologiæ S. Auguſtini. P. VIII. 861. De Eccleſia. *ibid.* De Eccleſiæ Deciſionibus. 863. De Eccleſiæ capite. 872. De Gratia. 879. De Gratia ſufficiente & libero arbitrio. 884. De morte Chriſti, & voluntate ſalvandi omnes. 896. De Præceptis Divinis. 907. De lectione S. Scripturæ. 920. De ignorantia invincibili in ſtatu naturæ lapſæ. 924. De actu ſine motivo charitatis. 927. De actu ſine gratia ſupernaturali. 935. De Judæis. 940. De Sacramentis. 942. De Sacramento Confeſſionis. 944. An a S. Communione excludendi ſint juſti, non omnino perfecti? 946. De æqualitate vitæ cælibis, & matrimonii. 949. De votis religioſis. 951.
Janſonius Card. componit controverſiam de jure Regalium. P. VIII. 702.
S. *Januarii* ordo inſtitutus. P. X. 307. & confirmatus. P. XI. 404.
Janus Baro poſt pugnam Planianam in Sileſiam irrumpit. P. X. 740. commeatum pro obſidione Olomucii advectum diripit. 748.
Japonia detecta. P. VII. 825. Mores Japonum. P. XII. 168. S. Franciſcus Xaverius in Japoniam. 170. Propagatio ulterior Chriſtianæ religionis. 172. Miſſio legatorum Romam. 173. Perſecutio Taycoſamæ. 175. Dayfuſamæ. 177. Xoguni ſeu Xogunſamæ, & Toxoguni ſeu Toxogunſamæ, ac religionis exſtirpatio. 181. cauſſæ extirpatæ religionis. 176. 178. Miſſionariorum conatus, in Japoniam penetrandi & Eccleſiæ ſuccurrendi. 182. Mendicantium ſuperioribus conceſſa poteſtas, Miſſionarios in Japoniam mittendi. P. XI. 292. & omnibus Regularibus. 299. Indultum, de Japonenſibus Martyribus celebrandi Miſſam, & recitandi officium. 318.
Jaquaſa, ſeu Florida. P. XII. 285.
Jarnacenſis pugna. P. VII. 494.
Jaromirus Bohemiæ dux. P. VII. 247.
Jaſo, Oniæ frater, Pontifex intruſus. P. XII. 12.
Java Inſula. P. XII. 74. 118.
Jaurinum a Turcis Chriſtianis ereptum. P. VII. 294 & iterum ab his occupatum. 295. Jaurinenſe Concilium. 298.
Jazius, Inſulæ Dii tyrannus, ab Almeida victus, pacem petit. P. XII. 86.
Ibas reſtitutus ejurato Neſtorio. P. III. 62. Theodori complex. 68. damnatus in ſcriptis. 74.
Iberia, hodie Mingrelia. P. XII. 185.
Ibrahim, Turcarum Imp. P. IX. 343. ſtrangulatur. 344.
Ickſtadius, Joan. Adam. Deductionis Bavaricæ contra Auſtriam auctor. P. X. 126.
Iconienſe Concilium reprobatum. P. IV. 22.
Iconoclaſtæ veteres. P. IV. 255. recentiores. 262. Concilia in cauſa Iconoclaſtarum celebrata. 255. extincta hæreſis Iconoclaſtarum. 262.

S. Gregorii II; Epiſtola ad Leonem Iſaur. pro imaginibus. P. XI. 112.
Idalcan, Decani Rex, Goam a Luſitanis captam recuperat, & iterum amittit. P. XII. 86. fœdus cum Luſitanis init. 87.
Idas primus Northumbriæ Rex. P. IV. 249.
Idſteinenſes comites S. R. I. principes creati. P. VIII. 447.
Jejunium ex Conc. Senonenſi. P. VII. 565. Mediolanen. 378. 405. 420. jejunium 40 dierum & 4 temporum antiquiſſimum. P. XI. 13. 15. illud 4 temporum novo decreto Sæculo III firmatum. 27. Sabbato ſervandum. 69. In eo non facile diſpenſandum. 403. ſi eſt diſpenſatum, unica tantum refectio ſumenda. 404. Dubia circa illud reſolvuntur. 419. Leges de jejunio a Benedicto XIV præſcriptæ. 429. Diſpenſationes in jejunio naturali. 477. Propoſitiones damnatæ de jejunio. P. IX. 12. 17.
Jemenſes Arabiæ reges. P. XII. 30.
Jenningius, Joan. Angliæ archithalaſſus. P. X. 501. trajicit Carolum Hiſpaniæ principem in Italiam. 504. abdicat. 505.
Jeremias, Græcorum Cpoli Patriarcha, rejicit Confeſſionem Auguſtanam. P. IX. 347.
Jeroſolyma a Pompejo expugnatur. P. XII. 21. Ejus excidium. P. XI. 12. Super ejus ruderibus conſtructa *Ælia Capitolina*. 16. & nova Jeroſolyma. 84. quæ a Perſis capitur & vaſtatur. 105. a Bullionio expugnata. P. III. 157. & Chriſtianis iterum erepta. 158. P. XI. 168. hodiern[a] facies & templa Catholica. P. XII. 61. 62.
Jeroſolymitana Concilia. Celebrata a[b] Apoſtolis. P. II. 89. P. IV. 2. An[no] 553. de tribus capitulis. P. IV. 18[2] conciliabulum Arianorum contr[a] S. Athanaſium. 97. an hujus judicium fuerit legitimum. *ibid.* vid[e] etiam V. *Solymitanum*. Jeroſolymitana ſynodus contra Calviniſtas. P. IX. 350.
Jeroſolymitani equites. P. III. 157.
Jeroſolymitani Epiſcopi vetus prærogativa ex Nicæno I. Concil. P. III. 42. Patriarcha hodiernus Græcorum. P. XII. 50.
Jeſerus, Armeniæ Patriarcha, ſe cum Romana Eccleſia unit. P. XII. 52.
Jeſſeus Ambianenſis Epiſcopus in Ludovic. Pium perduellionis reus. P. IV. 304. 305.
Jeſuati fratres. Data illis facultas, audiendi confeſſiones in Eccleſiis ſuis parochialibus. P. XI. 308. & erectus novitiatus. 309 Eorum congregatio extincta. 344.
Jeſuitiſſæ extinctæ. P. XI. 449.
Jeſuitæ v. Societas JEſu.
Jeſuitarum Theologia moralis, tanquam libellus ſcandaloſus, damnatur. P. VIII. 629.
Jezerus, Joan. impoſturæ Bernenſis actor. P. VII. 345.
Ignatius Lojola propugnat contra Gallos arcem Pampelonenſem. P. VII. 457. Ejus Inſtitutum confirmatur. P. XI. 239. v. *Societas JEſu*. refertur in numerum ſanctorum. 310. &

& a Cantabris eligitur in Patronum. 354.
S. *Ignatii* M. Epiſtolæ. P. XI. 14.
S. *Ignatius* Patriarcha Conſtant. a Barda dejectus. P. III. 115. reſtitutus a Baſilio. 120. moritur. 128.
Ignorantia invincibilis an excuſet? P. I. 41. an vincibilis? 42. an ignorans pœnam incurrat? 43. an ignorantia juris & facti proſit pro foro externo? 45. Theſis Janſeniſtarum de ignorantia invincibili, & doctrina S. Auguſtini. P. VIII. 924. Propoſitiones damnatæ de ignorantia myſteriorum fidei. P. IX. 52. & juris naturæ. 63.
Ilerdenſia in provincia Tarraconenſi Concilia. An. 524. de diſciplina. P. IV. 205. An. 1246. abſolvit regem Jacobum. P. VI. 26. 30. An. 1229. iterum de diſciplina Eccleſiaſtica. 29.
Illegitimi in ordinem Religioſum non recipiendi. P. XI. 281.
Illeneſii. P. XII. 293.
Illiberitanum Concilium. vid. *Eliberitanum*. P. IV. 28.
Illokia Cæſareis ſe dedit. P. IX. 275.
Illous conjurationis Wallenſteinianæ reus interficitur. P. VIII. 208.
Illyricum Romano Pontifici ſubjectum. P. XI. 54. Valentiniano III Occidentis Imp. a Theodoſio II in dotem datum. 78. Illyricum collegium Laureti fundatum. 315.
Imaginum SS. cultus antiquus. P. III. 103. item P. IV. 255. definitio Nicæna. P. III. 104. Tridentina. 360. ex Conc. Senonenſi. P. VII. 570. Canon Concilii Eliberitani de iisdem vindicatur. P. IV. 29. quæ proponendæ? ex Conc. Mediolanenſ. P. VII. 376. 404. Pro cultu imaginum S. Gregorius II PP. ad Leonem Iſaur. dat epiſtolam. P. XI. 112. quæ in Oriente reſtituuntur. 121. & coluntur. P. IX. 357. Imagines eorum quos Eccleſia necdum in Beatorum aut Sanctorum numerum retulit cum radiis aut laureolis non proponantur. P. XI. 321. Imago Deiparæ lacrymans. P. IX. 285.
Imberti, Joan. Sacerdotis ſcelus. P. VIII. 460.
de *Immitatione Chriſti* libellus aureus. Controverſia fervet, quis ſit ejusdem auctor? P. VIII. 680.
Immunitas Eccleſ. ex Conc. Tridentino. P. III. 363. P. IV. 78. legibus Friderici II Imp. firmatur. P. XI. 175. Decreta contra eandem declarantur irrita. 368. 374. Immunitas Eccl. perſonalis defenditur. P. VIII. 508.
Imolenſis Epiſc. Bononienſis ſuffraganeus. P. XI. 273.
Impedimentum clandeſtinitatis. P. III. 355. criminis. P. IV. 265. publicæ honeſtatis ex ſponſalibus de præſenti. P. XI. 260. conſanguinitatis. Doctrina Proteſtantium circa illud contraria facto. P. X. 502.
Imperator Romani Imperii an ſit monarcha? P. VII. 74. quid non poſſit ſine conſenſu Imperii Statuum? 75. Per erectionem Cameræ illi non fuit adempta jurisdictio, in cauſis religionis cognoſcendi. P. VIII. 9. 11. nec per pacem Religioſam. 12. neque adempta executio ſententiæ. 19.

Imperii Romani forma eſt Monarchica, temperata tamen Ariſtocratia. P. VII. 74. 80. Imperii Romani jus in regnum Arelatenſe. P. V. 72. jus controverſum in Poloniam. 139. Prætenſio in Daniam. P. VI. 39. Imperii mutilatio ſub Honorio Imp. P. XI. 74. Imperii Occidentalis ultimi halitus. 80. & obitus. 81. reſtauratio. 118. Imperiale bellum cum Boruſſis, An. 1757. inchoatum. P. X. 745. Pugna ad Rosbacum. *ibid.* Fridericus Biponttinus belli Imperator. 750. Mayeri prædatio. Sonnenſtein captum. 751. Duces Imperiales. Velitatio ad Aſch. Bambergæ calamitas. 757. felices Imperialium progreſſus ſiſtuntur. 758. Serbellonius & Haddickus copiis interim præfecti. 765. Pugna ad Strehlam. *ibid.* Lipſia, Torgavia, Wittemberga captæ & iterum amiſſæ. *ibid.* & ſq. Pugna Freybergenſis. 771. Pax. 775 & ſqq.

Imperiali, Renatus, Card. obit. P. X. 304.

Inas Weſt - Saxiæ Rex regnum ſuum Sedi Apoſtolicæ vectigale fecit. P. IV. 250. Romæ dein Monachum induit. *ibid.*

Incæ, Peruviæ reges. P. XII. 226. 231.

Incorrupticolæ hæretici Eutychiani. P. XI. 100.

Inderſtorffenſibus Can. Regg. bona confirmata. P. XI. 161.

Index librorum prohibitorum. P. III. 345. cum Regulis a Pio IV editus. P. XI. 256. & ordine Alphabetico confectus. 343. *Indicis Congregatio.* 470.

Indiarum hiſtoria. P. XII. 72 & ſqq. Synoptica Indiæ adumbratio. 73. Expeditio Luſitanorum in Indiam. Navigationis initia. 76. Vaſcus Gamma in Indiam penetrat. 78. Alvari Capralis expeditio. 79. Altera Gammæ profectio. Bella cum Zamorino. 81. Prima Eccleſia & arx Cocini. 83. Luſitanorum progreſſus. Albuquercii victoriæ. Goa, Malaca, Ormus &c. captæ. Fœdus cum Perſa. 84. Lupi Soarii infelix prætura. Luſitanorum calamitates. Defectio Regulorum. Lis cum Hiſpanis propter Molucas. Galvani virtus. 88. S. Franciſci Xaverii in Indias adventus. Ejus ſacri labores. Celebris oppugnatio Dii. 91. Status Indiæ recentior. 94. Propagatio Religionis per Indias, & quidem in Peninſula cis Gangem. 103. Introductio religionis in regnum Madurenſe. P. Roberti de Nobilibus certamina. 109. in Peninſulam ultra Gangem, uti in regnum Bengalæ, Pegu, Arracan, Malacam, Javam, Siam &c. 116. in Inſulas Philippinas, & Carolinas. 118. Marianas. 124. in Tunchinum & Cochinchinam. 127. De ſtatu Sinenſis Imperii. Mores Sinenſium. 132. & religio. 135. Introductio S. Evangelii in Sinas. 136. Revolutio Sinica. Ad Tartaros devolutum Imperium. 140. Gravis perſecutio, præſertim in P. Adamum Schall S. J. ejusque ſocios. 144. Chamhius Imp. favet religioni. 146. Obitus

P. Ferd. Verbieſt S. J. Pax cum Ruſſis. Religionis libertas. Eccleſiæ incrementa. 148. Patres Pekinenſes commune refugium, culpantur tamen & vindicantur. 150. Patrum cautela contra ſuperſtitiones. 152. Nova perſecutio. 154. Obit Chamhius Imp. Juntſchinus filius Miſſionarios ejicit, & Miſſionem Sinicam ferme extinquit. 156. Sunici principes in exilium ejecti, Miſſionarii Cantone. 158. Imperium Kienlungi. 163. Introductio religionis in Japoniam. 168. Mores Japonum. *ibid.* S. Xaverius in Japoniam. 170. & ulterior Religionis Chriſtianæ propagatio. 172. Perſecutiones. 175. ac religionis extirpatio. 181. Itinerarium Caſpari Schillingeri per Aſiam in Indias Orientales. 184. Indiarum epiſcopis facultas conceſſa, loco balſami in confectione Chriſmatis ſucco utendi. P. XI. 263. Decreta Alexandri VII & Clementis IX de Indiarum Miſſionariis. 345. nec non Clementis X de iisdem. 349. Illis variæ Indulgentiæ conceſſæ. 358. Clerici ſæculares etiam ad parochias ſunt admittendi. 457. 469. Indica commercialis Societas nova & vetus in Anglia conjuncta. P. X. 501.

Indifferentes actus ſunt objectum legis. P. I. 6.

Indoſtan v. Mogoriæ regnum.

Indulgentiarum uſus antiquus & ſalutaris. P. III. 296. P. IV. 24. Abuſus occaſio Lutheraniſmi. P. III. 297. Indulgentiæ ex Conc. Mediolan. P. VII. 405. 420. 434. Indulgentiæ, Regularibus conceſſæ, a Paulo V revocantur, & conceduntur novæ. P. XI. 297. Propoſitio damnata de Indulgentiis revocatis. P. IX. 19.

Inetus, Ignatius, heros Chriſtianus in Inſulis Marianis. P. XII. 125.

Infallibilitas Concilii ſeu Eccleſiæ. P. III. 18. Acatholicorum exceptiones contra eam diluuntur. 21. Infallibilitas Rom. Pont. contra quatuor articulos Cleri Gallicani defenditur. P. VIII. 699. in quæſtionibus facti a Jeſuita Theologo defenditur. Criſis. P. VIII. 667. & a Sorbonæ Baccalaureo. 670.

Infantis ordinatio. P. XI. 428.

Infidelis converſus, conjugatus cum infideli, quando matrimonium cum fideli contrahere poſſit. P. XI. 426.

Ingelheimenſia Concilia. An. 788. in quo Taſſilo Bojariæ Dux in Monachum cum filio attonſus & in Monaſterium reclufus eſt. P. IV. 273. An. 826. ſub Ludovico Pio contra exercentes rapinam. 299. In cauſſa rebellionis filiorum in patrem Ludovicum Pium. 304. An. 948. ſub Othone Imp. P. V. 11. An. 972. ſub eodem Imp. in quo S. Udalricus a ſeceſſu in Monaſterium eſt prohibitus. 13.

Ingelhemius comes, Anſelmus, Epiſc. Herbip. obit. P. X. 199.

Ingolſtadium Suecorum victoriis remoram injicit. P. VIII. 199. ab Auſtriacis expugnatur. P. X. 142. Collegio S. J. decimæ, a Monaſterio ad Inferiorem Quercum in ejuſdem

dem territorio perceptæ, appropriantur. P. XI. 288.
Ingria ad Ruſſiam. P. X. 652.
Ingundis Hermenegildi Hiſpan. principis conjux Catholica. P. IV. 128. conjugem Hermenegildum ad Catholica ſacra adducit. *ibid.* 130. 203.
S. Innocentius I Rom. Pont. ſcribit, lapſis communionem non eſſe negandam. P. IV. 28. damnat Pelagium. 151. item P. XI. 69.
Innocentius II Rom. Pont. indicit Lateranenſe II Concilium. P. III. 145. 146. a Rogerio Siciliæ rege captus. P. V. 130. Ejus Conſtitutiones. P. XI. 160.
Innocentius III Rom. Pont. urget ſextam expeditionem cruciatam. P. III. 159. indicit Lateranenſe IV Concilium. 160. 166. Ejus Conſtitutiones. P. XI. 170. obitus. 173.
Innocentius III Antipapa, antea Landinus dictus. P. III. 151. P. XI. 165.
Innocentius IV Rom. Pont. nonam expeditionem cruciatam S. Ludovico Galliæ regi perſuadet. P. III. 160. colligit Lugdunenſe I Concilium. 181. 184. Ejus Conſtitutiones. P. XI. 179.
Innocentius V Rom. Pont. Illius Conſtitutiones. P. XI. 186.
Innocentius VI Rom. Pont. Ejus Bullæ &c. P. XI. 201.
Innocentius VII Papa dubius. P. III. 222. P. XI. 206.
Innocentius VIII Rom. Pont. Conſtitutiones. P. XI. 221.
Innocentius IX Rom. Pont. Conſtitutiones. P. XI. 287.
Innocentius X Rom. Pont. damnat 5 Propoſitiones Janſenii. P. VIII. 633. P. XI. 333. Conſtitutiones. 328. obitus & elogium. 335.
Innocentius XI Rom. Pont. reprobat extenſionem juris Regalium. P. VIII. 692. jus aſyli in legatorum palatiis aufert, inde diſſidia cum rege Galliæ. 722. quam plures propoſitiones damnat. P. IX. 26. Conſtitutiones. P. XI. 351. moritur. P. VIII. 726.
Innocentius XII Rom. Pont. controverſiam de jure Regalium componit. P. VIII. 702. Conſtitutiones. P. XI. 358.
Innocentius XIII Rom. Pont. P. X. 275. Conſtitutiones. P. XI. 383. obitus. P. X. 277.
Inquiſitio in Belgio. P. VII. 634. 649 & ſeq. Inquiſitionis judicium ab Innocentio III inſtitutum. 640. P. XI. 177. Inquiſitionis hæreticæ pravitatis Congregatio inſtituta. 281.
Inſtantia prima coram ordinario. P. III. 359. De jure Pontificis judicandi in prima inſtantia. P. VIII. 590.
Inſtantius Epiſcopus Priſcillianiſta. P. IV. 162. damnatus. 163.
Inſtitutiones. P. VI. 266. Inſtitutionis *collativæ* natura. 267. cauſſa efficiens. 268. materialis. 270. formalis. 271. finalis, & objectum. 272. effectus. 273. de Inſtitutione *authorizabili.* 274. *corporali* ſeu Inveſtitura. 276.

Inſubria ſub variis gentibus. P. VII. 365. recuperata a Gallis & rurſus amiſſa, 453. denuo prætenſa. 464.
Inſulæ obſeſſæ & expugnatæ. P. X. 517.
Interim Conſtitutio Caroli V neutri parti ſatisfacit. P. III. 329. improbatur a Pontifice & 1 P. Conc. Trident. præſertim ob matrimonia Presbyterorum, & uſum calicis. 330.
Interni actus etiam directe præcipi poſſunt a legislatore eccleſiaſtico. P. I. 9. non tamen a politico. 14.
Intimationis litteræ. P. VII. 37.
Interpretatio legis quid, quotuplex? P. I. 108. regulæ. 109. legis odioſæ, & favorabilis. 110. extenſio ad caſum ſimilem. 111.
Interregnum Imperii Romani. P. III. 184. P. VI. 7.
Interſtitia ex Conſtantinopolitano IV Concilio. P. III. 124.
Inveſtitura. Controverſia de ea Gregorium VII inter, & Henricum V Imp. P. III. 132. Concilia in eadem cauſſa celebrata. P. V. 85. 130. 132. Paſchalis II captivus Henrico V Inveſtituras indulget, dein mandat, ut feuda Imperatori reſtituantur. P. XI. 158. Cauſſa per pacem inter Calliſtum II & Henricum V compoſita. P. III. 134. criſis de eadem. 135. an ſit quæſtio dogmatica? P. V. 134.
Invocatio Sanctorum probatur ex Diptychis. P. III. 98. Conc. Tridentini definitio. 360.
Io, Oſiridis uxor, ſub nomine Iſidis famoſa. P. XII. 191.
S. *Joachimi* feſtum ſub ritu duplici celebrandum. P. XI. 309.
Joachimus Abbas, Florenſis Monaſterii fundator. Ejus ſcripta contra Lombardum a Concilio Lateranenſi IV damnantur. P. III. 177.
Joachimus Brandeburgicus ferventiſſimus Elector Catholicus. P. III. 311.
Joachimus II Brandeburgicus a patre degener ad Lutherum deficit. P. VIII. 135.
Joachimus Erneſtus, Marchio Brandenburgico-Anſpacenſis ſubſcribit paci Moguntinæ, & Cæſari pro Friderico Palatino ſupplicat. P. VIII. 138.
Joanna I regina Neapolis. P. III. 222. Andream conjugem ſuum ſtrangulat. P. VII. 273.
Joanna Iſabellæ filia hæres Hiſpaniæ. P. VII. 777.
Joannæ, Alphonſi V regis Luſitaniæ neptis, & Iſabellæ Henrici IV Caſtellæ regis ſororis, de regno Caſtellæ contentio. P. VII. 819.
Joanna Darc Galliæ liberatrix. P. VI. 122.
Joanna Papiſſa fabuloſa. P. XI. 122. 125.
Joanna a Cruce, ſanctitatis fama celebrata. P. XI. 432.
Joanna Franciſca Fremiot de Chantal beatificata. P. XI. 458.
B. *Joannæ Valeſiæ* cultus publicus approbatur. P. XI. 410.
S. *Joannes* Evangeliſta. P. XI. 6.
S. *Joannes I* Rom. Pont. P. XI. 96.
S. *Joannes II* Rom. Pont. P. XI. 98.

S. *Joannes III* Rom. Pont. P. XI. 101.
Joannes IV Rom. Pont. antea Honorii I Secretarius, & ejus de hoc teſtimonium. P. III. 89. damnat in Concilio Romano Monothelitas. P. IV. 214. Conſtitutiones. P. XI. 107.
Joannes V Rom. Pont. P. XI. 110.
Joannes VI Rom. Pont. P. XI. 111.
Joannes VII Rom. Pont. confirmat S. Wilfridum in Archiepiſcopatu Eboracenſi. P. IV. 286. Conſtitutiones. P. XI. 111.
Joannes VIII Rom. Pont. languet in reprimendo Photio. P. III. 128. 193. Carolum Calvum, Ludovicum Balbum, & Carolum Craſſum Impp. coronat. P. IV. 290. Conſtitutiones. P. XI. 124.
Joannes IX Rom. Pont. P. III. 142. concedit Leoni Imp. quartas nuptias. 197. Conſtitutiones. P. XI. 129.
Joannes X Rom. Pont. P. III. 142. componit controverſiam in Oriente de quartis nuptiis. 197. Conſtitutiones. P. XI. 131.
Joannes XI Rom. Pont. Sergii III ex Marozia Tuſculana filius. P. III. 142. confirmat Theophylactum Patriarcham Conſtantinopol. intruſum vi adactus. 198. item. P. XI. 132.
Joannes XII Rom. Pont. antea *Octavianus* dictus, primus nomen ſuum mutat. P. XI. 133. P. III. 142. Othonem Romæ Imperatorem coronat. 144. item P. V. 9. 13. mox ab eodem deficit, & per ſummam injuriam deponitur. *ibid.*
Joannes XIII Pontifex Roma a ſeditioſis pulſus ab Ottone I reſtituitur. P. III. 144. P. V. 14. Conſtitut. P. XI. 135.
Joannes XIV Rom. Pont. a Bonifacio Antipapa occiſus. P. III. 144. P. XI. 138.
Joannes XV Rom. Pont. P. III. 144. canonizat S. Udalricum Epiſcopum. P. V. 14. Conſtitut. P. XI. 138.
Joannes XVI Antipapa. P. III. 144. P. XI. 139.
Joannes XVII Rom. Pont. P. XI. 142.
Joannes XVIII Rom. Pont. P. XI. 142.
Joannes XIX Rom. Pont. negat Euſtathio titulum *Oecumenici Patriarchæ.* P. III. 199. Conſtit. P. XI. 143.
Joannes XX Antipapa. P. XI. 144.
Joannes XXI Rom. Pont. P. XI. 186.
Joannes XXII edit Extravagantes. P. III. 219. Conſtitutiones. P. XI. 194. vindicatur ab errore de ſtatu animarum poſt mortem. 196.
Joannes XXIII creatus Pontifex. P. III. 223. indicit Concilium Conſtantienſe. *ibid.* fugit & deponitur. 224. 229. P. XI. 208.
S. *Joannis Capiſtrani* canonizatio promulgata. P. XI. 394.
S. *Joannis Chryſoſtomi* diſſidia cum Theophilo & Epiphanio propter ſcripta Origenis. P. III. 75. exilium. *ibid.* P. XI. 60. Ejus fata, appellatio ad Papam. Libri. 61.

B. *Joannis de Cruce* beatificatio. P. XI. 350. 394.
S. *Joannis Damaſceni* dextera ope B. V. reſtituta. P. III. 101. P. IV. 257.
S. *Joannis Dei* beatificatio. P. XI. 318. canonizatio. 359. Ejus ordini conceſſum, ut in quolibet Conventu ſit Sacerdos. 300. erigitur in ordinem Religioſum. 303.
S. *Joannis a S. Facundo* canonizatio. P. XI. 359.
S. *Joannes Gualbertus*, fundator Monach. Vallis Umbroſæ, in Catalogum Sanctorum relatus. P. XI. 169.
S. *Joannes Nepomucenus* beatificatus. P. XI. 394. & canonizatus. 609.
Joannes de Prato beatificatus. P. XI. 394.
S. *Joannis* Inſula. P. XII. 229.
Joannes VI Orientis Imperator optimus, ſed imbecillis, ſuppetias, quas fruſtra a Chriſtianis expetiit, a Tamerlane adverſus Saracenos obtinet. P. III. 257.
Joannes VII Manuelis filius, Imp. urget unionem Græcorum. P. III. 258. Florentiam ad Concilium proficiſcitur. 258. tepeſcit, moritur tamen apprime catholicus. 267.
Joannes Bohemiæ Rex, Caroli IV Imp. pater, bellis Europam implet, quibus, licet cæcus, immoritur in pugna Creſſiaca. P. VI. 74. P. VII. 253.
Joannis ſine Terra Angliæ regis regnum turbulentiſſimum. P. VI. 31. quod Sedi Apoſt. offert. P. XI. 173.
Joannes Rex Galliæ ab Anglis captus, & tribus auri millionibus redemptus. P. VI. 74.
Joannes I Caſtellæ Rex. P. VI. 86.
Joannes II Caſtellæ & Legionis Rex, nunquam ſuus, ſed ſuis, ſuorumque cupiditatibus obnoxius. P. VI. 136.
Joannes I Aragoniæ Rex. P. VI. 140.
Joannes II Navarræ, Aragoniæ, Siciliæ ac Sardiniæ Rex bellicoſus. P. VI. 143.
Joannes I Notbus Luſitaniæ Rex Caſtellanorum, nec non Maurorum victor. P. VII. 818. primus barbaris gentibus crucis trophæum infert. P. XII. 76.
Joannes II Luſitaniæ Rex, ſeverus conſpirationis detectæ ultor. P. VII. 820. ad regem Congi legatum mittit. P. XII. 77. & per Diazium navigationes usque ad Promontorium Bonæ Spei promovet. 78.
Joannes III Luſitaniæ Rex, religionis in India propagator eximius, rex pacificus & feliciſſimus. Ejus elogium, liberi. P. VII. 825. Chriſtianam religionem in Indiis propagandi ſtudio flagrans, S. Franciſcum Xaverium in Indias mittit. P. XII. 91.
Joannes IV Dux Bragantinus, in Luſitaniæ regem electus. P. IX. 106. 131. obit. 132.
Joannes V Luſitaniæ Rex. P. X. 481 obtinet titulum regis *Fideliſſimi*. P. XI. 447. obit. P. X. 484.

JOA

Joannes Daniæ, Norvegiæ, & Sueciæ Rex moderatæ ac placidæ indolis a Dithmarſis ignominioſa clade affectus. P. VI. 176. P. IX. 330.

Joannes, Momojæ Rex, in fide Chriſtiana conſtantiſſimus. P. XII. 90.

Joannes Sueciæ Rex a Poſſevino converſus, rurſusque relapſus. P. VII. 312.

Joannes Albertus, Caſimiri III filius, Poloniæ Rex. P. VI. 159.

Joannes Caſimirus, Sigismundi III filius Poloniæ Rex. P. VI. 161. magnæ quidem & generoſæ indolis princeps, ſed infelix bellator, regno ſe abdicat, obit & cum ipſo familia Jagellonica. P. VI. 162. 163. P. IX. 312. 316. Arianos ex Polonia proſcribit. P. IV. 137.

Joannes Caſimirus Sobieskius Poloniæ Rex. P. VI. 163. v. Sobieskius.

Joannes Sigismundus Zapoliæ filius magnarum in Hungaria diſcordiarum ſurculus. P. VII. 292. violator pacis a parente initæ. *ibid.*

Joannes, trium menſium infans, ſucceſſor Annæ Moſcov. Imp. denominatus. Ejus mater, Bironio dejecto, tutelam arripit, ſed mox cum filio & marito a throno ad carcerem ducta. P. X. 707. ſeparatur a conjuge. 711. obit. 713.

S. Joannis Hoſpitalarii. P. III. 164. 157. ab omnibus conſtitutionibus exempti. P. XI. 181. Rhodo expulſi obtinent Inſulam Melitam. 235. P. VII. 94. & confirmationem Privilegiorum. P. XI. 251. ad ordinem etiam Nobiles Helveti admittendi. 315. modus eligendi Magiſtrum Ordinis. 321. periculum ob navem Turcicam. P. X. 730.

JOA

Joannes Alexiovicius, Ruſſiæ Czarus. P. IX. 338.

Joannes Auſtriacus Caroli V filius naturalis Belgii Gubernator. P. VII. 681 & ſeq. Bellum Belgicum. Hiſpanorum dimiſſio, Bruxellas ingreſſus. P. VII. 682. Namurcum fugit. 684. mors, elogium, vitæ ſeries. 688.

Joannes Auſtriacus Philippi IV filius naturalis, in Hiſpania diſcordiæ ſemina ſpargit. P. IX. 114. Arragonii Regni præfectura donatur. 115. Belgii Gubernator, varia illius in Belgio geſta. 159 & ſqq.

Joannes Baſilides I Ruſſiæ Dux Magnus. P. IX. 337.

Joannes Baſilides II Ruſſiæ Dux Magnus. P. IX. 337.

Joannes Brennus Jeroſolymæ regis titulo inſignitus Friderico II Imp. Jolantham filiam deſpondet. P. III. 160.

Joannes Burgundus, Philippi Audacis filius, paternæ audaciæ, & ambitionis ex aſſe hæres, Aurelianenſem cædit, turbat Gallias. P. VI. 120. Talionem luit. 121.

Joannes Burgundiæ Dux *Intrepidus*. P. VI. 120. P. VII. 627.

Joannes Chriſtianus, Dux Sulzbacenſis, obit. P. X. 89.

Joannes Erneſtus, Dux Vinarienſis, obit. P. VIII. 156.

JOA

Joannes Franciſcus, Epiſc. Conſtant. de ſua in Helvetia jurisdictione turbata conqueritur. P. X. 566.

Joannes Fridericus elector Saxoniæ, quamdiu Catholicus erat, fidiſſimus Cæſari, ſubin impetrata Smalcaldici tumultus venia denuo deficit, ad Mühlbergam victus, captus, atque exauthoratus. P. III. 326.

Joannis Friderici Gothani Ducis, & Grumbachii conjuratio. P. VII. 175. pœna. 176.

Joannes Fridericus, Würtembergiæ Dux, ſubſcribit paci Moguntinæ, & ſupplicat Cæſari pro Friderico Palatino. P. VIII. 138.

Joannes Fridericus, Würtembergiæ Dux, in duello cum Palfyo occumbit. P. VIII. 429.

Joannes Gaſto, Magnus Dux Florentiæ, ſuccedit patri. P. X. 277. diſponit de Ducatu ſuo. 295. Mediceæ ſtirpis ultimus obit. 305.

Joannes Georgius, Saxoniæ elector, pacem ſuadet. P. VIII. 115. executor adverſus Luſatios rebelles. 116. executionem ſuſcipit, & Marchionem Jägerndorffenſem ſubigit. 129. Sileſiæ Ordines ad pacem poſt victoriam Pragenſem in litteris adhortatur. 135.

Joannes Hircanus, Judæorum Dux & Pontifex. P. XII. 16. obit. 17.

Joannes Philippus, Epiſcopus Herbipolenſis, ex nobili Schœnborniorum familia, electus in Moguntinum electorem. P. VIII. 235.

Joannes Presbyter vocatur Abyſſinæ Imp. P. XII. 203.

JOA

Joannes Scyliza. P. XI. 156.

Joannes Sigismundus Elector Brandeburgicus. P. IX. 333.

Joannes Theodorus, Dux Bav. electus epiſc. Ratisbon. P. X. 52. & Friſingenſis- poſtulatur ad epiſc. Leodienſem. 153. creatur Card. 324.

Joannes Wilhelmus Palat. elector Palatinatum ſuperiorem in feudum obtinet. P. X. 36.

Joannes Wilhelmus, ultimus Juliæ, Cliviæ &c. Dux obit. P. VIII. 446.

Joannes Rudolphi I ex fratre nepos, Albertum I Imp. interimit. P. VI. 8.

Joannes Antiochenus proteſtatur contra Concilium Epheſinum. P. III. 53. celebrat Antiochiæ conciliabulum. P. IV. 160. reſipiſcit. *ibid.* & P. III. 53.

Joannes Parvus defenſor tyrannicidii. P. III. 233. damnatur. P. VI. 120.

Joannes Portuenſis Pontificius ad Concil. Conſtantinop. IV Legatus. P. IV. 215.

Joannes Regienſis ad Conc. Conſtantin. IV Legatus. P. IV. 215.

Joannis Scoti libellus a Berengario hæretico citatus. P. V. 92.

Joannes Strumienſis Abbas Antipapa Alexandro III ſub nomine Caliſti III oppoſitus. P. III. 144.

Joannes Theſſalonicenſis docet, Angelos eſſe corporeos. P. III. 104.

Jodocus, Moraviæ marchio, Imperator Rom. P. VI. 108.

Jogues, Iſaacus, S. J. Miſſionarius ab Iroquæis multa perpeſſus, & crudeliter trucidatus. P. XII. 289.

Johannitæ v. S. Joannis Hoſpitalarii.
Johnſonus, Anglorum ductor. P. X. 774.
Jojoſa Card. Venetos ab excommunicatione abſolvit, & ad Eccleſiæ ſacramenta reſtituit, P. XI. 298. obit. 491.
Jojoſa ex Capucino Toloſatium præfectus & Mareſchallus Galliæ rurſus ſe induit in Capucinorum pauperiem, repetita humilitate illuſtrior. P. VII. 535.
Jolantha Andreæ Hungariæ regis filia Jacobo I Aragonio nupta. P. VI. 25.
Jolantha, Joan. Brenni filia, Friderico II deſponſata. P. III. 160.
Jolius, famoſus Prædicans. P. VIII. 536.
Jonas Propheta ad Ninivitas miſſus. P. XII. 2.
Jonathas populi judaici dux. P. XII. 14. cadit. 15.
Joppe urbs. P. XII. 61.
Jordanus O. Præd. zeloſiſſimus Mexici Miſſionarius. P. XII. 283.
S. *Joſephi* colonia Hiſpanorum. P. XII. 230.
Joſephus Archid. Leopoldi Imp. filius, Hungariæ regnum hæreditarium per ſolennem inaugurationem adit. P. IX. 275. Imperator. Initia & rerum ſtatus. P. X. 31. Bellum ad Rhenum annis 1705, 1706, & 1707. Bavariæ tumultus. 32. Bellum ad Rhenum 1708. 1709 & 1710. Acta comitialia. 35. obitus Cæſaris. 39. qui magnam in Hiſpania rerum converſionem affert. 446.
Joſephus, Ægypti Gubernator, ab Oro I rege conſtitutus. P. XII. 191.
Joſephus Antiochenus Patr. Maronitarum ſynodum celebrat. P. XI. 405.
Joſephus Conſtantinopolit. Patriarcha veniens ad Concilium Florentinum magnis ceremoniis excipitur. P. III. 259. moritur in ipſo Concilio Catholicus. 263.
Joſephus Haſſo-Darmſtad. Princeps, Epiſc. Auguſtanus. P. X. 115.
Joſephus, ex regia Sinarum familia princeps, fervens Chriſtianus. P. XII. 165.
Joſephus Calaſantius beatificatus. P. XI. 446.
Joſephus Carolus Emmanuel ex Domo Palatino-Sulzbacenſi obit. P. X. 69.
Joſephus Clemens Elect. Colon. obit. P. X. 56.
Joſephus a Cupertino beatificatus. P. XI. 468.
Joſephus Emmanuel, Luſitaniæ Rex. P. X. 484.
Joſephus Ferdinandus, Bav. Princ. deſtinatus Hiſpaniæ hæres. P. IX. 118. obit. 120.
Joſephus Judæus. P. XI. 7.
Joſephus a Leoniſſa beatificatus. P. XI. 400. & canonizatus. 438.
Joſt, Hildebrandus, Epiſc. Curienſis. P. IX. 198.
Jovinianus monachus, hæreticus. P. XI. 54.
Jovianus Imperator probitate, & religione eximius, non prius acceptat Imperium, quam exercitus ſe Chriſtianum diceret. Rerum Arianarum ſub eodem converſio. P. IV. 111.

IPR
111. moritur præmature. 112. item P. XI. 52.
Iprenſis Epiſcopatus erectus. P. XI. 249. 250. & Collegium S. J. 276.
S. Irenæus. P. XI. 24. in quibus erraverit? 42.
Irene Leonis IV. Porphyrogeniti vidua. P. III. 102. recepto Imperio crudelis mater, denuo throno dejecta a Nicephoro, cæterum probe Catholica, & SS. Imaginum cultrix. 113. P. IV. 259.
Irnerius Juriſconſultus peritiſſimus. P. V. 131.
Iroquæi, Canadæ incolæ. P. XII. 228. 287. 288. crudeles. 289.
Irritans lex ſemper irritat. P. I. 79. Legis irritantis effectus. 81. Actus ſimpliciter irritatus eſt irritus pro utroque foro. 83. Lex naturæ prohibens non ſemper eſt irritans, neque lex Canonica. 89. bene tamen civilis. *ibid.* de irritatione pœnali. 91.
Iſaacius Imp. excæcatus, throno reſtituitur. P. III. 159. 205.
Iſaacius Comnenus Imp. P. XI. 155.
Iſabella, Philippi II Hiſpan. regis filia, Belgii Gubernatrix. P. IX. 134 & ſq. obit. 137.
Iſabella Philippi IV. pulchri filia multorum malorum fons. P. VI. 73. 78.
Iſabella Ferdinandi Catholici conjugis mors & teſtamentum. P. VII. 777.
Iſabella Bavara Caroli VI. Galliarum regis conjux. P. VI. 121.
Isdegerdes, Perſiæ Rex, Arcadii & Theodoſii II Imp. tutor fidelis. P. XI. 77. P. XII. 28.

ISE
Isdegerdes III, Perſiæ Rex. P. XII. 30.
Iſembirenſis pugna. P. X. 17.
Iſemburgicus princeps in prælio ad Bergam cadit. P. X. 761.
Iſemburgo-Birſteinius comes S. R. I. Princeps creatus. P. X. 148.
Iſidori Agricolæ canonizatio. P. XI. 304. 310. promulgatur. 394.
Iſidorus Rutenus intereſt Conc. Florentino. P. III. 260. redux in patriam a populo captus. 266.
S. Iſidorus Hiſpalenſis. P. IV. 128. Concilio Hiſpalenſi præſidet. 225. item Toletano. 227. author officii Eccleſiaſtici Gothici. P. V. 112. Regulam monaſticam ſcribit. P. XI. 102.
Iſidorus Mercator v. Mercator.
Iſis. Sub Iſidis nomine culta Io uxor Oſiridis. P. XII. 191.
Ismael I ex Sophyorum ſtirpe primus Rex Perſiæ. P. XII. 32. honorifica legatione amicitiam regis Luſitaniæ expetit. 87.
Ismael II Perſiæ Rex. P. XII. 34.
Ispahanum, princeps Perſiæ urbs. P. XII. 187. Agvanis traditur ab Huſſeino rege. 38.
Iſſelbachius Neoburgi Præfectus. P. X. 17.
Italia a Longobardis occupata, P. XI. 101. ducatus reſtituti, aut a Carolo V erecti. P. VII. 94. Italia liberata ab Arianis. P. IV. 128. Italiæ bella. P. III. 281. Italiæ Status Sæculo XVII. Salutiæ ad Sabaudum. Bellum Montferratenſe. P. IX. 87. Uſcochium. 89. Valtelinum, Mantuanum, Pedemontanum. 90. Lis de tutela Ducis Sabaudiæ. 91. & de urbe Caſtro. 92. Seditio Neapolitana.

tana. 92. Captivitas Guiſii. 93. Amiſſa Candia. Seditio Meſſinenſis. 94. Victoriæ Venetorum de Turcis. Pax Taurinenſis. 96. Cœptum bellum ob ſucceſſionem Hiſpanicam. *ibid.* & P. X. 219. Eugenius in Italiam. Pugna ad Clarium. 220. Irruptio Cremonenſis. Pugnæ ad Croſtolium, & Luzaram. Papæ ſtudia pacis. Vendomius Tridentum uſque penetrat. Sabaudi tranſitus ad Cæſarem. 221. Pedemontium a Gallis invaſum. Pugna ad Caſſanum. 222. Pugna Taurinenſis. Solutio obſidionis. Italiæ evacuatio. Ducis Mantuæ infelicitas. 223. Expeditio in Galliam infelix, felicior Neapolitana. Sardinia recepta. Lis cum Pontifice. 224. Pax. Ira Borboniorum. Hübneri ſcoma. Principum Italiæ fata. 225. Lis de Langharum feudis. 226. Cauſſa Mantuana. 227. Pax Sabaudica. Res Florentiæ. 229. & Parmæ. Bellum Venetum cum Turcis. 230. Clementis XI obitus. Bulla Unigenitus. 234. Innocentius XIII Pontifex. Dulcignotorum rapinæ. Lis de Florentia & Parma. 275. Inveſtitura Neapolitana. Coſmus III obit. 276. Succedit Gaſto filius. Obitus Innocentii XIII & Benedicti XIII electio. 277. Comachium reſtitutum. 278. Lites cum Sabaudo compoſitæ. 279. Domus Farneſia & familiæ principes Italiæ. 280. Concilium Romanum a Benedicto XIII celebratum. 282. Obitus Benedicti & Clementis XII electio. 292. Turbæ in Corſica. Abdicatio Amedei. Domus Farneſia emortua. 293. Cæſarei in Corſicam. 294. Gaſtonis diſpoſitio de Florentia. 295. invito Cæſare. 296. Coſcia in jus vocatus. 296. Pactio cum Corſis. Carolus Dux Parmæ. 297. Luſitania placata. *ibid.* Sententia in Coſciam. 298. Sardus inveſtitus. Bellum denuntiat Cæſari. Mediolanum occupat. *ibid.* Carolus Neapolim expugnat. Pugna Bipontina. Capua & Cajeta captæ, & Sicilia. Papa Inveſtituram negat. 299. Corſi rurſus tumultuantur. Pugna Parmenſis. Königseckius Broglium fugat. Pugna ad Guaſtallam. Fœderati Mutinam occupant. 300. Cæſareus exercitus ſe recipit in Tyrolim. Præliminaria pacis. 301. Non placent Hiſpanis & Sardis. 302. Turbæ Romæ. Theodorus Rex Corſicæ. Acceptatio Præliminarium. 303. & Regis Theodori fata. Nuptiæ Sardi. Cum Gaſtone extincta ſtirps Medicæa. 305. Succedit Dux Lotharingiæ. Obit Dux Mutinæ. Succedit Franc. filius. 306. Inveſtitura Siciliæ. Nuptiæ regis. Ordo S. Januarii. Galli in Corſicam. 307. Regulæ Cancellariæ. 309. Benedicti XIV electio. 310. Hiſpani prætenſio in ditiones Domus Auſtriacæ. Sardus accedit Auſtriacis, Mutinenſis Hiſpanis. 313. Hiſpanus in Sabaudiam. 314. Papa agnoſcit Carolum VII. Regis Sardiniæ conſtantia. Tractatus Wormatienſis. 315. Conatus Gallorum penetrandi in Italiam. Certamen ad Caſtrum Delphini. 317. Pugna ad Campum Sanctum. 318. Caſtra ad Veletras.

Principis Philippi progreſſus ſuperato Varo. 320. Genuenſes Gallo-Hiſpanis accedunt. 321. Baſtia a Corſis expugnata. 322. Inſubria ab Auſtriacis recuperata. *ibid.* Auſtriaci victores ad Placentiam & Rottofredum. In Liguriam penetrant. Genuam capiunt, ſed rurſus deſerunt. 323. Borbonii Italia pulſi. 324. Bellum Genuenſe. Borbonii rurſus invaduntPedemontium. 326. Baſtia recuperata. 327. Pacis Aquisgranenſis executio. 328. Philippus Parmæ poſſeſſionem adit. 329. Cauſa Aquilejenſis. 330.

Ithacius Epiſcopus Priſcillianiſtarum adverſarius. P. IV. 163.

Itingenſe monaſterium fundatum. P. VII. 337.

Jubilæum, pro quolibet anno 100 inſtitutum. P. XI. 190. ad quinquaſimum reductum. 200. dein ad annum 33, ac demum ad vigeſimum quintum. 219. Jubilæum a Benedicto XIV promulgatum. Indulgentiæ non ſuſpenſæ. Exempla peregrinationum. Diverſum diverſo tempore Jubilæi tempus. 450. Scriptores dd Jubilæo. Eccleſiæ viſitandæ. Facultas confeſſariorum &c. 451. extenditur ad univerſum orbem Catholicum. 452.

Juda, Leo, obit. P. VII. 357.

Judæa ſub Machabæis. P. XII. 12. ſub Herodianis. 20 & ſq. in provinciam Romanam redacta. 26.

Judæi ſi a Chriſtianis immoderatas uſuras extorſerint, ex Conc. Lateranenſi. P. III. 174 Judæi ex Conc. Mediolan. P. VII. 391. e Luſitania pulſi. 823. Judæorum malitia. P. XI. 7. Quæ eis ſunt prohibita. 248. facilitas Pii IV in eos. 253. a Pio V tota ditione Pontificia pelluntur. 261. Illorum infantes vali. de baptizantur. An etiam licite? 441. Judæus converſus priori uxori libellum repudii more judaico dare non poteſt. 442. Judæi matrimonium cum hæretica eſt invalidum. 448. Judæi in Neapolim & Siciliam admiſſi. P. X. 311. Praga & toto regno ob perfidiam excedere juſſi. 150. 612. Theſis Janſeniana & Quesnelliana de Judæis. P. VIII. 940.

Judas Machabæus. P. XII. 12 & ſq. obitus. 14.

Judex debet judicare juxta opinionem probabiliorem. P. IX. 27. ei nunquam licitum accipere munera. 14.

de *Judice*, Franc. Card. primus aulæ Hiſpanicæ miniſter. P. X. 458. a partibus Hiſpanis ad Cæſareas tranſit. 233. fit Collegii Cardd. Decanus. 277. obit. *ibid.*

de *Judice*, Nicol. creatur Card. P. X. 278. obit. 318.

Judices ſynodales in qualibet diœceſi quatuor conſtituendi. P. XI. 404.

Judices Cæſarei quales, & quem in finem adfuerint Conc. Chalcedonenſi. P. III. 59.

Judicia Eccleſiaſtica ex Conc. Tridentino. P. III. 333. 363. ex Mediolan. P. VII. 383. 403. 417.

Judicium Aulicum Romani Imperii conſtitutum. P. VII. 78. & in Pace Weſtph. ordinatum. P. VIII. 293.

Judith Liber inter canonicos *S.* Scripturæ a Conc. I. Nicæno computatus P. III. 44. & ut talis ab orientali Eccleſia agnitus. P. IX. 357.

Juditha altera Ludovici Pii conjux, & mater Caroli Calvi, unde filiorum perduellio. P. IV. 289. 304. 307. capitur & relegatur a filiis. 305.

Jugurtha, ſublatis æmulis, Numidiæ Rex, a Romanis victus, & fame enecatus. P. XII. 200 & ſq.

Juliacenſis controverſiæ hiſtorica, & geneologica relatio. P. VIII. 25 & ſq. proſecutio relationis hiſtoricæ. 50& ſqq. Bellum inter electorem Brandeburgicum & Ducem Neoburgicum an. 1651 exortum. Lis de religione. 304. Cauſſa defertur ad Cæſarem. 306. bellum & pax. 307. Juliacenſis cauſſa & ſucceſſio recrudeſcit. P. X. 107. quam cum Palatino tranſigere vult Rex Boruſſiæ. 673.

Juliana Dias, vidua, religionem in Mogoria ſuſtentat. P. XII. 69.

Juliana Falconeria canonizata. P. XI. 400.

Julianus Apoſtata revocat exules Donatiſtas. P. IV. 75. Idololatra. 104. perit. 111. item P. XI. 49. 52.

Julianus Antiochenus Patriarcha. P. XI. 90.

Julianus Cæſarinus Card. præſidet Concilio Baſileenſi. P. XI. 210. 215. Concilio Florentino præſens contra Marcum Epheſinum diſputat. P. III. 260. vid. *Cæſarinus.*

Julianus Ecclanenſis Epiſcopus. P. XI. 76.

Julianus comes ob ſtuprum filiæ a rege illatum Hiſpaniæ ruina. P. IV. 246.

Juliobonenſe Concilium in clericos concubinarios. P. V. 91.

S. *Julius I* Rom. Pont. P. XI. 49. indicit Concilium Sardicenſe. P. III. 46. P. IV. 99. Romæ in Concilio abſolvit Athanaſium. *ibid.*

Julii II Pontificis geſta & diſſidia cum Ludovico XII. Galliæ rege. P. III. 285. P. VII. 452. Ejus Conſtitutiones. P. XI. 223. Diluuntur, quæ ei objiciuntur. Laus a Ciaconio. 225.

Julius III Rom Pont. reſtaurat Conc. Trident. P. III. 330. Ejus Conſtitutiones. P. XI. 246.

Julius Africanus. P. XI. 41.

Julius Cæſar. P. XI. 2.

Julius Franciſcus, ultimus dux Saxo-Lauenburgicus, obit. P. VIII. 447.

Julius Nepos Imp. in exilium relegatus. P. XI. 80.

Juntſchin patri Chamhio in Sinarum Imperio ſuccedit. P. XII. 156. perſequitur Eccleſiam, facto a Fockienſi provincia initio. *ibid.* cui ad avertendam religionis everſionem Patres Pekinenſes ſupplicant. 157. Reſponſum Imperatoris. Miſſionarii Cantonem ejiciuntur. 158. Sunicos Principes propter religionem in exilium mittit. *ibid.* P. Ignatium Kögler S. J. honoribus auget. Legatos Pontificios excipit. 159. 160. Pœna perſecutionis. 161. obitus & elogium. 163.

IVO

JUS

Ivo Carnotenſis Epiſcopus inſigne Jurisprudentiæ decus. P. V. 88. ſanctiſſime obit. 133. canonizatur. P. XI. 200.
Jupiter. Sub Jovis Hammonii nomine cultus Oſiris. P. XII. 191.
Juramentum quando irritum? P. III. 152. Juramentum a Jacobo I Angliæ rege exactum. P. IX. 208. Propoſitiones de illo damnatæ. 34 & ſqq.
Jurisdictio Eccleſiaſtica, ex Conc. Colonienſ. P. VII. 200. 224.
Jus Apoſtolicum, vide *Apoſtol. Conſtitutiones*. P. II. 65. canones. 73. quænam habeantur certa ex jure Apoſtolico? 85.
Jus Canonicum quid. P. II. 63.
Jus Devolutionis in Belgio. P. VIII. 650.
Jus Divinum poſitivum v. *Scriptura*.
Jus Divinum non ſcriptum, ſive Traditiones. P. II. 58.
Jus Gentium. v. *Gentium Jus*.
Jus Naturæ. v. Lex naturæ.
Jus primarum Precum Rom. Impp. &. Regg. P. VI. 237. & ſeq. de earum antiquitate. 240. an jus hoc Imperatori competat ex privilegio Pontificio? 242. ad quæ beneficia ſe extendant Primæ Preces. 259. & ad quæ non 263.
Jus reformandi juxta Pacem Weſtph. P. VIII. 289. & emigrandi. 290. a quibus jus reformandi non dependeat. 291.
Jus Synodale in genere. v. *Concilium*.
Jus Synodale antiquum. v. *Octo Concilia* Generalia in Oriente celebrata. P. III. 38 & ſeqq.
Jus Synodale novum. v. Concilia in Occidente celebrata. P. III. 131 & ſeqq.
Jus Synodale noviſſimum. v. Concilium Tridentinum. P. III. 296.
Jus Territoriale Statuum Rom. Imperii. P. VII. 76.
Juſtificatio ex Conc. Trident. P. III. 315. 317.
Juſtinianus, S. Laurentius, primus Patriarcha Venetus. P. IV. 183.
Juſtinianus Imperator, & pacis artibus rempublicam, & victoriis orbem ſignavit, orbis domitor, & legum vindex, ſummis profecto Imperatoribus, atque adeo Magno Conſtantino comparandus, niſi conjugi hæreticæ fuiſſet obnoxius. P. III. 70. P. XI. 97. 101. ejusdem novellæ. P. IV. 127. regno Vandalorum in Africa finem imponit. P. XII. 193.
Juſtinianus II Imp. P. XI. 111.
Juſtinopolitanus Epiſc. Utinenſis ſuffraganeus. P. XI. 468.
Juſtinus I Imp. breve ejus regimen. P. III. 70. P. XI. 96.
Juſtinus II Imp. P. XI. 101.
Juſtinus Hiſtoricus. P. XI. 25.
S. *Juſtinus* Philoſophus Martyr. P. XI. 19. ejus Opera. 24. in quibus erraverit. 42.
Juſtus Roffenſis Epiſcopus. P. IV. 251.
Juſtus Ucondonus, illuſtris Japon, & heros Chriſtianus magnanimus, in exilium ejectus, pientiſſime obit. P. XII. 172.
Juvenalis Poeta. P. XI. 6.
Juvencii, Joſephi, Hiſtoria Societatis male accepta. P. X. 352.

Juveneus. P. XI. 67.
Izembliz, Fridericus ſe Daunio ad Dresdam opponit. P. X. 750.

K.

Kachetum, Georgiæ provincia. P. XII. 185.
Kaiſersfeldius Spirenſis ad pacem Riſvicenſem legatus. P. VIII. 443.
Kaiſerſtein comes gratia Reginæ Hung. & Boh. excidit. P. X. 611, v. Keiſerſtein.
Kalmukii, gens efferа. P. XII. 58.
Kalteiſen, Henricus, Dominicanus refutat Huſſitas in Conc. Baſileenſi. P. III. 246.
Kannengieſerus Auſtr. Conſiliar. reſpondet ad Prætenſiones regis Boruſſiæ. P. X. 119.
Kara Muſtapha Vezirius bellum ſuadet. P. IX. 271. ſtrangulatur. 272.
Karolyus comes ſeditioſos primum cædit, dein ipſus ad Ragozium deficit. P. X. 579. profligatur ab Heiſtero. 581. redit ad Cæſarem. 586.
Kaunizia Domus obtinet comitatum Ritbergenſem. P. X. 84.
Keiſerſteinius cæſareus peditum tribunus. P. VIII. 384. v. Kaiſerſtein.
Keith, Jacobus, Olomucium oppugnat, ſed incaſſum. P. X. 748.
Kellerus Apoſtata infeliciter perit. P. X. 567.
Kellerus, Jacobus, S. J. diſputat cum Jacobo Hailbrunner. P. VIII. 67.
Keminius Ragozii bellidux. P. IX. 238. fit princeps Tranſylvaniæ. 243. trucidatur. *ibid.*
Kempenenſis pugna. P. VIII. 225.
Kennethus Scotiæ Rex. P. V. 165.
Kenulphus, Angliæ Rex, adeſt in Concilio Bacanceldenſi. P. IV. 286.
Kergre, Auguſtinus. Sub hoc nomine latet P. Gabriel Gerberon. P. X. 385.
Kerius comes rebelles Zrinium & Frangipani captos Viennam mittit. P. IX. 260.
Keſſeldorffenſis pugna, & Boruſſorum plena victoria. P. X. 156.
Kettlerus, Gotthardus, ordinis Livonici magiſter deficit. P. VI. 169. & Livoniam inficit. 171. Kettleriana familia Ducum Curlandiæ extincta. P. X. 631.
Kettlerus Baro Præfectus Briſacenſis. P. X. 65.
Khevenhüllerus comes, Lud. Andr. ad Timocum virtute viam fugæ perfringit. P. X. 596. Gallo Bojos ejicit e ſuperiore Auſtria & Bavariam invadit. 132. obit. 152.
Khevenhüllerus ad Epiſcopatum Neoſtadienſem promotus. P. X. 94.
Kielenſis Academia erecta. P. VIII. 448. Epiſcopatus profanatus. 169.
Kienlungus Sinarum Imp. P. XII. 163.
Kinskius comes, Joan. Epiſc. Gurcenſis, Cæſareus ad pacem Neomagenſem legatus. P. VIII. 405. 406.
Kinskius comes, Steph. S. R. I. Princeps creatur. P. X. 612.
Kinskius conjurationis Wallenſteinianæ reus interficitur. P. VIII. 208.
Kirmania Perſis ſubjecta. P. XII. 187.
Kirtlingtonienſe Concilium. P. V. 28.

Kiſius

KIS | KOE

Kiſius graſſator ſeditioni in Hungaria dat initium. P. X. 578.
Kmielnicius defectionis Coſaccorum a Polonis auctor. P. IX. 313.
Kniphuſius in pugna ad Deſſaviam a Wallenſteinio captus. P. VIII. 155.
Knoxius apoſtata turbarum auctor & hæreſis Calvinianæ proſeminator in Scotia. P. VII. 898. ejus auxilio Murræus Mariæ Stuartæ reginæ proditor declaratur Rex. 892.
Knoxius, Andreas, Archiep. Glascov. P. Joan. Ogilbæum examinat. P. IX. 210.
Kœgler, Ignatius, S. J. P. Kiliano Stumpf in officio Præſidis tribunalis Mathematici & artium ſuccedit. P. XII. 155. honoribus ab Imp. augetur. 159. ſupplicat pro Miſſionariis Cantonenſibus. 162. Mandarinus ſecundi ordinis. 164.
Kœnigseckius comes, Fridericus, Elector Colon. P. X. 216.
Kœnigseckius comes, Lotharius, Gubernator Tranſylvaniæ. P. X. 593. belli contra Turcas Imp. ſuccedit Seckendorffio. 596. in belli præfectura ſubrogatus Mercio, Broglium fugat. 300. Vice-Gubernator Belgii. 532.
Kœnigsfeldenſe monaſterium fundatum. P. VI. 8.
Kœnigsmarckius ad Luneburgicum pro ſuppetiis amandatur. P. VIII. 223. quatuor legiones Cæſareas opprimit. 226. Halberſtadium ſubigit. 227. Bohemiam vaſtat. 236. Pragam minorem capit, veterem vero & novam irrito conatu obſidet. 237.
Kœnigſteinenſis cauſa inter Moguntinam Eccleſiam & comites Stolbergenſes. P. X. 75.
Koſſler, Andreas, S. J. a Sinenſibus rebellibus occiſus. P. XII. 97.
Koffler, Emmanuel S. J. refutat ea, quæ Præcones Tigurini de cauſa Bärenthalenſi publicarunt. P. X. 558.
de *Kolowrat*, Ferd. gratia Reginæ Hung. & Boh. excidit. P. X. 611.
Kollonitſchius comes, Sigism. Archiep. creatur Card. P. X. 279. obit. 207.
Komorowskius Archiep. Gnesnenſis & Primas. P. X. 636.
Kopp, Fridolinus, Princeps Murenſis. P. X. 206.
Koppen, Leonardus, Monialium raptor vel ſeductor. P. III. 305.
Kornbergius ob Orſovam infeliciter defenſam in carcerem datus morbo extinguitur. P. X. 597.
Kriechbaumius Tranſylvaniæ gubernator. P. IX. 246.
Kroskana laniena. P. X. 597.
Krumbolzius, ſeditioſus Hamburgi præco, ad perpetuos carceres condemnatur. P. X. 38.
Kufſteinium a Max. Emman. captum. P. X. 21. & iterum ei ereptum. 24.
Kühnburgius comes, Ferd. Archiep. Pragenſis obit. P. X. 609.
Kulican fuſo Esreffo Tamam principem paterno throno imponit. P. XII. 43. quem in carcerem trudit, & ejus filium infantem in thronum evehit. P. X. 722. Turcas vincit. 721. 723. P. XII. 43. Perſiæ Thronum conſcendit ſub nomine Schach Na-

Nadyr & cum Turcis pacem componit. P. X. 724. in Mogoriam irrumpit, & immenſos theſauros avehit. 727. P. XII. 71. 72. Sectam Turcarum profitetur. P. X. 728. perimitur. 729.
Kulpiſius, Ducis Würtembergici ad pacem Risvicenſem legatus. P. VIII. 443.
S. *Kunegundæ* Imp. canonizatio. P. XI. 171.
Kunersdorffiana pugna. P. X. 759.
de *Künigl* comes, Caſparus Ign. Epiſc. Brixinenſis obit. P. X. 193.

L.

Labadius Janſeniſtas Calviniſtis accenſet. P. X. 423.
Labanzii & Curuzii in Hungaria. P. IX. 267.
Lacedemonii, P. XII. 6.
Lactantius Firmianus. P. XI. 49. 66.
S. *Ladislaus* Hungariæ Rex Dalmatiam & Croatiam unit Hungariæ. P. V. 140. P. VI. 69.
Ladislaus III ultimus regiæ Hungarorum ſtirpis per tria ſæcula propagatæ. P. VI. 70.
Ladislaus Alberti poſthumus, declaratus Hungariæ & coronatus Bohemiæ Rex. P. VI. 109. P. VII. 259. 277.
Ladislaus II Poloniæ Dux. P. V. 138.
Laertius, Diogenes. P. XI. 25.
Laffeldana pugna. P. X. 538.
Lahor, urbs regia in Mogoria, ubi Miſſionarii ab Imp. magnifice ſunt excepti. P. XII. 64. pelluntur. 67. reſtituuntur. 68.
Lalinius Georgius Rennebergius comes Friſiam & Tranſiſelaniam Regi ſubjicit. P. VII. 698. Grœningæ ab Orangianis obſeſſus ductore Martino Schenckio liberatur. 701.
Lallemant. Gabr. S. J. Miſſionarius in Canada, pro fide Chriſti martyr. P. XII. 288. 290.
Lambergius comes Cæſareus ad pacem Weſtphalicam Legatus. P. VIII. 238.
Lambergius comes, Joſ. S. R. E. Card. & Epiſ. Paſſav. Comitiorum præſes. P. X. 12. 56. 304.
Lambergius princeps, Leop. Math. Leuchtenbergenſem Landgraviatum dono obtinet. P. X. 36.
Lambertinus, Proſper, creatur Card. P. X. 281. electus Pontif. Benedicti XIV nomen aſſumit. P. X. 310.
Lambertus, Franc. relicto telonio in Societatem Jeſu ſuſceptus, Miſſionem ſacram Anturæ in monte Libano fundat. P. XII. 59.
Lambertus Schafnaburgenſis. P. XI. 157.
Lambethenſia Concilia. An. 1261 de eccleſiaſtica libertate & immunitate. P. VI. 34. An. 1281 de Sacramentis. 35. An. 1351 pro immunitate eccleſiaſtica adverſus Eduardum II regem. 81.
Lambojus cæſus, captusque. P. VIII. 225.
Lampridius, Ælius, Hiſtoricus. P. XI. 40.
Lampſacenum Concilium Semi-Arianorum. P. IV. 112.
Lancerota Inſula. P. XII. 215.

LAN

Lancicienſia Concilia. An. 1188 celebratum decernit decimas pro reparatione terræ ſanctæ. P. V. 137. 139. An. 1246. præſide Archiepiſcopo Gneſnenſi contra Conradum Maſoviæ ducem. P. VI. 36. An. 1257 eodem præſide contra Boleslaum Sileſiæ ducem. *ibid.* An. 1285 contra Uratislaviæ ducem. *ibid.* An. 1423 præſide Nicolao Gneſnenſi contra Huſſitas. 167.
Lancilotus, Nicolaus, S. J. Indiarum Miſſionarius. P. XII. 93.
Landavia a Joſepho Romanorum rege expugnata. P. X. 15. a Frieſenio fortiter defenſa Gallis deditur. 25.
Landenbergius Cæſareus in Helvetia præfectus per ſeveritatem ſuam dat anſam fœderi. P. VII. 324.
Landingsbuſius Suecorum archiſtrategus. P. X. 765.
Landinus Antipapa ſub nomine Innocentii III. P. III. 151. P. XI. 165.
Landisbutana pugna in Sileſia. P. X. 762.
Landi, Franc. Card. P. X. 319.
Lando, Rom. Pont. P. XI. 131.
Landsberga a Suecis capta & dire vexata, a Cratzio comite vero recuperata. P. VIII. 199.
Lanfrancus in ſuſpicionem colluſionis cum Berengario hæretico veniens a Leone IX abſolvitur. P. V. 92. adverſarius Berengarii. 94. dein Cantuarienſis Archiepiſcopus. 97.
Lanfredini, Jacobus, Card. P. X. 299. obit. 313.
Langbarum feuda. P. X. 226.

LAN

Langius, Matth. Epiſcopus Gurcenſis & Card. celeberrimus ævi ſui vir. P. VII. 53.
Languentium expeditio. P. IX. 281.
Lanojus Neapolis prorex Franciſcum I Galliæ regem ad Ticinum capit. P. VII. 459. Hannoniæ præfectus. 63. ad Antwerpiam cum Geuſiis prælio congreditur, vincitque. 656.
Lanoji, Matthæi, Calviniſtæ exorciſmus. P. VII. 734.
Lanti, Marcellus, Card. P. X. 319.
Lanzeus, Carolus, Card. P. X. 325.
Laodicenum Concilium ad reformandos Eccleſiæ mores. P. IV. 141.
Lapſorum varia genera. P. IV. 23. de iisdem habita concilia. 25. 28. eorum pœnitentia ex Conc. I Nicæno. P. III. 43.
Lariſſa, ſeu Aleppo urbs. P. XII. 184. Lariſſenſis Miſſio ſacra. 58.
Laſcanscby, Carolus, gratia Reginæ Hung. & Bob. excidit. P. X. 611.
Laſcius comes, Petrus, Gedanum obſidet. P. X. 629. Wrangelium Suecum cædit. 657. Locum-tenens Petroburgi. 712. obit. 715.
Laſcius comes ad Oſtricium Boruſſos opprimit. P. X. 736. cum Zerniſchewio Berolinum occupat. 766.
Laſcus, Joan. in Polonia Calviniſmum proſeminat. P. VII. 314. turbat Lutheranorum monopolium in Dania. 317.
Lateranenſe Concilium I generale IX, An. 1122 pro reducenda concordia inter Sacerdotium, & imperium propter Inveſtituras turbata ſub Caliſto II, & Henrico V Imp. P. III. 130.

130. cauſa concilii turbæ inter Gregor. VII, & Henricum IV, item Paſchalem II, & Henricum V Imp. 132. 135. Pacis conditiones. 134. Canones Concilii. 138. & fines. 139.

Lateranenſe Concilium II generale X contra Petrum Leonis Antipapam, hæreticos Petro Buſianos, & Arnaldiſtas An. 1138. ſub Innocentio II, & Lothario II Imp. P. III. 140. Concilii cauſa Eccleſiæ ſchiſmata. 141. hæretici. 146. ſumma canonum. *ibid.*

Lateranenſe Concilium III generale IX An. 1179 pro reformatione Eccleſiaſticæ diſciplinæ, regulanda electione Pontificis, & contra hæreſes Waldenſium & Albigenſium ſub Alexandro III, & Friderico I Imp. P. III. 147. cauſſa concilii diſcordiæ Adriani cum Friderico I Imp. 149. ſumma canonum. 151.

Lateranenſe Concilium IV generale XIII ſub Innocentio III, & Friderico II An. 1215 pro recuperanda terra ſancta. P. III. 154. cauſſa concilii expeditiones ſacræ 156. canones 168. errores damnati. 174.

Lateranenſe Concilium V generale XVII ſub Julio II, & Leone X, ac Maximiliano I An 1512 ad tollendum ſchiſma Piſanum & reformandam diſciplinam eccleſiaſticam. P. III. 280. Cauſſa Concilii Piſanum conciliabulum, & ſchiſma ex bellis Italicis ortum. 281. Acta & finis. 283. concordata Galliæ approbata. 286. item P. XI. 224. 226.

Lateranenſis Synodus ſub Paſcali II An. 1116. celebrata in cauſſa Inveſtiturarum. P. V. 134.

Lateranenſis S. Joannis Baſilica præcipua urbis & orbis declarata. P. XI 203. 262. in ea pro Canonicis Regularibus ſubſtituuntur ſæculares. 190.

Lateranenſis Congreg. Canonicis Regularibus præcedentia conceſſa ante Congreg. Caſſinenſem. P. XI. 256. & omnes alios Regulares. 263.

Lathur ad Munderkingam oppreſſus. P. X. 18.

Latomus Doctor Lovanienſis a Luthero ſcriptis virulentis petitus. P. III. 300.

Latronum Inſulæ, modo Marianæ. P. XII. 124.

Lavalius Horas Breviarii in linguam Gallicam vertit. P. VIII. 636.

Lavardinus marchio, Henricus, Galliæ Orator, Romæ jus Aſyli in ſuo palatio prætendit, ideoque excommunicatur. P. VIII. 722 & ſq.

Laudohnus direptione commeatus magnum momentum ad ſolutionem obſidionis Olomucii affert. P. X. 748. pars magna victoriæ ad Kunersdorff. 759. ad Landishutum Fouquetum capit, vincitque, ac Glacium expugnat. 762. ad Lignizium cladem accipit. 763. Schweidnizium capit. 769.

Lauenburgica cauſſa, & lis de ſucceſſione. P. X. 84.

Laviniani Duces. P. X. 280.

Launoy libellus de Prædeſtinatione & Gratia damnatus. P. XI. 364.

Laurea-

LAU

Laureacenſis Epiſcopatus erectus. P. IV. 270. Ejus lis cum Archiepiſc. Salisburgenſi deciſa. P. XI. 133. & exemptio conceſſa. 137.

S. *Laurentii* fluvius, olim Canada dictus. P. XII. 228.

S. *Laurentii* Inſula, ſeu Madagaſcar. P. XII. 203. 213.

S. *Laurentius* Archiepiſc. Dublinenſis canonizatus. P. XI. 176.

S. *Laurentius* Juſtinianus canonizatur. P. XI. 394.

Laurentius Cælius, Antipapa. P. III. 141. P. XI. 93.

Laurentius Cantuarienſis Archiepiſcopus. P. IV. 251.

Lauretana eccleſia in cathedralem elevata. P. XI. 278. Pœnitentiaria Patribus S. J. tradita 341. Lauretanæ Domus privilegia a Bened. XIV confirmata. 417. Collegium Illyricum fundatum. 315.

Lauricale marchio, Indiarum Prorex, regem Boſul, & Marattam piratam vincit. P. XII. 102.

Lauſannenſis Epiſcopatus fundatus. P. VII. 334. Lauſanna deficit a fide. 356. Academia Formulam Conſenſus exceptare detrectat. P. X. 559. 560.

Laxenburgicum fœdus. P. VIII. 417.

Laws, Joan. Galliæ Regenti ad comparandam pecuniam operam navat. P. X. 361. ejus fraudes. *ibid.* & fuga. 362.

Laynez, Jacobus, S. J. generalis in Conc. Tridentino de ſacrificio Miſſæ perorat. P. III. 348. nec non in colloquio Poſſiacenſi pro Concilio Tridentino. P. VII 489.

LAZ

Lazariſtæ acceptant Conſtitutionem Unigenitus. P. X. 409.

Leackius, Anglicæ claſſis præfectus. P. X. 487. 488.

S. *Leander* Hiſpalenſis Epiſcopus. P. IV. 128. 203.

Lechmannus centurio Cæſareus, ob occaſionem Ragozio ad fugam factam quatuor in partes diſtractus. P. X. 578.

Lechus Sarmatiam occupat. P. V. 137.

Lechus V Poloniæ dux. P. V. 139. P. VI. 35.

Lechus VI Poloniæ dux. P. VI. 36.

Lediguerius, vid. Lesdiguerius.

de *Leede* marchio, Hiſpanorum ductor, in Sicilia. P. X. 458. 459. & in Africa. 463. obit 467.

Legatorum palatia & eorum jus aſyli. P. VIII. 722 & ſq.

Legatum annuum poſt decennium non ceſſat. P. IX. 24.

Legitimationes naturalium & ſpuriorum non cedant in præjudicium hæredum ab inteſtato. P. XI. 253.

Legionenſia Concilia. An. 1012 ſub Alphonſo V rege. P. V. 104. An. 1091 præſide Reynerio Legato Pontificio. 113. An. 1141 in cauſſa divortii Urracæ. 150. ſub Alphonſo VII, qui publice fuit proclamatus Imperator. 153.

Legionis regnum. P. V. 101. reges. 102.

Legislator quis? P. I. 4. quomodo teneatur legibus ſuis? 97.

Leiceſtriæ Comes, Robertus Dudlæus, a regina Angliæ miſſus Belgii Gubernator dictus. P. VII. 711. ordinibus inviſus. 714. excedit Belgio. 716.

Leitanus, primus Braſiliæ Epiſcopus. P. XII. 277.
Leitanus S. J. Miſſionarius in Mogoriam miſſus. P. XII. 64.
Lejus Eboracenſis Archiepiſcopus aulæ paraſitus. P. VII. 840.
Lemannus, Burcardus, Tigurinus præco a diabolo abreptus ſcribitur. P. VII. 360.
Lemovicenſe Concilium. P. V. 90.
Lengenfeldenſis pugna. P. X. 18.
Leo cum gemina cauda Bohemiæ inſignibus additus. P. VII. 248.
S. *Leo I* Rom. Pont. mittit ad conciliabulum Epheſinum legatos. P. III. 57. in quo conciliabulo a Dioſcoro excommunicatur. 58. cujus omnia acta latrocinii damnat. *ibid.* item P. IV 160 & ſeq. controverſia cum S. Hilario. 170. obviam it Attilæ. P. XI. 79. Conſtitutiones. 82. obitus. 84. De eo Miſſa & Officium ſub ritu Eccleſiæ Doctorum decernitur. 471.
S. *Leo II* Rom. Pont. approbat Synodum Conſtantinop. III generalem. P. III. 86. Anathema dicit Honorio anteceſſori ſuo. *ibid.* jubet celebrari Concilium Toletanum XIV. P. IV. 240. Conſtitutiones. P. XI. 110.
Leo III Rom. Pont. a Paſcali, & Campulo crudeliſſime habitus, & accuſatus juramento ſe purgat præſente Carolo M. quem nihil opinantem renunciavit Cæſarem. P. IV. 260. 288. Conſtitutiones. P. XI. 118.
Leo IV Rom. Pont. ad eum Ethelwolfus Angliæ Rex Romam profectus, regni ſui partem eccleſiæ vectigalem fecit. P. IV. 344. Conſtitutiones. P. XI. 121.
Leo V Rom. Pont. in carcerem conjicitur, in eoque moritur. P. III. 142. P. XI. 130.
Leo VI Rom. Pont. P. XI. 132.
Leo VII Rom. Pont. P. XI. 132.
Leo VIII Antipapa. P. III. 144. P. V. 13. P. XI. 134. 135.
Leo IX Rom. Pont. antea Bruno dictus, & Tullenſis Epiſcopus. P. III. 145. P. V. 82. præſens in Concilio Moguntino. P. V. 84. Berengarium hæreſiarcham in Concilio Romano damnat. 92. contra Cerularium Patriarcham propugnat ſuum Primatum. P. III. 202. Ejus Conſtitutiones. P. XI. 145.
Leo X Rom. Pont. virtute, fide, manſuetudine, & conſtantia inſignis. P. III. 285. Indulgentias promulgari jubet. 297. urget expeditionem contra Turcas. P. VII. 61. Ejus Conſtitutiones. P. XI. 225. obitus. 232.
Leo XI Rom. Pont. Ejus Conſtitutiones. P. XI. 296.
Leo I Imperator. P. XI. 95.
Leo II Imperator. P. XI. 95.
Leo Armenus Imperator Iconomachus dejicit Curiopalatem. P. III. 114. P. IV. 261. P. XI. 119.
Leo Copronymus. vide *Copronymus.*
Leo Iſauricus primus contra SS. imagines rugire cœpit. P. III. 101. P. IV. 255. illius tyrannis in doctores Palatii. *ibid.* & in S. Germanum. 256. S. Joannem Damaſcenum. 257. excommunicatus miſere perit. 257. item

LEO

item P. III. 98. 101. P. XI. 112. 114.

Leo Porphyrogenitus nihil tremenda patris, avique morte territus, paternæ impietatis, & avitæ crudelitatis pœnas dedit. P. III. 102. P. IV. 259. P. XI. 117.

Leo Sapiens, ſive Philoſophus, Baſilii Orient. Imperatoris filius, princeps religionis & pacis ſtudioſiſſimus, Sanctaburenum oculis orbatum exilio, Photium vero Patriarchatu motum monaſterio mulctat. P. III. 129. 195. init quartas nuptias contradicente Nicolao Myſtico Patriarcha. 196. ejus opera edita. 197. P. XI. 127. 130. 140.

Leo I, Armeniæ rex, ex ſtirpe Coziana, a Conrado Wittelſpachio Archiep. Moguntino inunctus. P. XII. 52.

Leo II, Armeniæ rex, Concilio gener. Lugdun. intereſt. P. XII. 52.

Leo III, Armeniæ rex, in odium fidei occiſus. P. XII. 52.

Leo IV, Armeniæ rex ultimus. P. XII. 52.

Leo Grammaticus. P. XI. 156.

S. *Leodegarius* per ſummam injuriam ab Ebroino, cui vitam exoraverat, occiſus. P. IV. 218.

Leodegarius S. R. I. Princeps & Abbas S. Galli electus. P. IX. 203. ab urbe S. Gallenſi violentias patitur. *ibid.* Toggii rebelles obſequium præſtare detrectant. P. X. 543 & ſq. inde bellum. 546. Pax. 548. 552. obit. 551.

LEO

S. *Leodegarii* Eccleſia collegiata canonicorum Lucernæ. P. VII. 342.

Leodienſia Concilia. An. 1131 in quo Innocentius II agnitus legitimus Pontifex. P. V. 137. An. 1226 in cauſa cæſi S. Engelberti Martyris. P. VI. 9.

Leodienſe Collegium S. J. erectum. P. VIII. 312. P. XI. 292.

Leodienſes turbæ. P. VIII. 308. P. XI. 330.

de *Leone*, Joan. Poncius, Floridæ inventor. P. XII. 285.

Leonides Xerxem cædit. P. XII. 5.

Leonis, Petrus, Antipapa. P. XI. 160.

Leontius Imp. P. XI. 111.

Leopoldus M. Imp. primum Epiſcopus Paſſavienſis. P. VIII. 346. rex Hungariæ & Bohemiæ eligitur. 347. Ejus nativitas & educatio. 355. eligitur in Imperatorem, obſiſtente licet Gallia. 356. Capitulatio. 358. Bellum Polonicum contra Suecos. 371. Danicum & Turcicum. 372. celebrat comitia pro auxiliis contra Turcas. *ibid.* quæ ſua præſentia promovet. 373. Tyroleos & anterioris Auſtriæ poſſeſſionem adit. 380. Ejus nuptiæ & conjuges. *ibid.* & ſq. Primum bellum Leopoldi cum Gallis. 382. belli cauſſæ. 386. Elector Bav. per literas urget pacem, cui reſpondetur. 394. Propoſitiones pacis. 398. Gallorum reſponſio. 399. Pax Neomagenſis. 404. Argentinæ occupatio. 413. bellum parat. *ibid.* init inducias. 417. Concedit Schwibuſſienſem agrum Brandenburgo. *ibid.*

Inſtrumentum armiſtitii cum Gallia. 418. Alterum bellum Gallo-Germanicum. 420. Pacificatio Riſvicenſis. 433. invitatur a Gallis ad fœdus contra Batavos. P. IX. 173. ſed bellum contra Galliam ſuadet. 175. Nobiles plures Hungari contra illum conjurant. 257. Conjuratione detecta Cæſar offert veniam. 259. actio in reos. 261. mortis ſententia. 262. De fœderibus ad recuperandam Hiſpanicæ monarchiæ hæreditatem ſibi circumſpicit. P. X. 1. Fridericum, Elect. Brandeb. regem Boruſſiæ agnoſcit. 5. ob ſucceſſionem Hiſpanicam Galliæ bellum indicit. 11. obit. 30.

Leopoldus, Ferd. II Imp. frater, Auſtriam anteriorem obtinet. P. VIII. 152. obit. 205.

Leopoldus Wilhelmus, Ferd. II Imp. filius, renuntiatur Halberſtadienſis Epiſcopus. P. VIII. 164. & Archiepiſc. Magdeburgenſis. 165. Halberſtadienſem Epiſcop. per pacem Pragenſem obtinet. 211. ſupremus copiarum Imperator. 219. 220. fugat Bannerium. 222. in prælio Lipſienſi a Torſtenſonio ſuperatur. 226. Belgii Gubernator. P. IX. 141. abdicat præfecturam. 159. Obitus & elogium. P. VIII. 379.

Leopoldus Auſtriæ Dux intereſt expeditioni quartæ cruciatæ. P. III. 158. Richardum I, Angliæ regem in reditu ex terra S. capit. 159. expeditionem ſeptimam ſuſcipit. 160. canonizatur. P. XI. 221.

Leopoldus Badenſis marchio copias imperiales contra Turcas ducit. P. VIII. 373.

Leopoldus Craſſus ad Glaronam ab Helvetis victus. P. VII. 327.

Leopoldus Eberhardus Dux Mompelgardenſis obit. P. X. 57.

Leopoldus Glorioſus ad Morgatam ab Helvetis victus. P. VII. 326.

Leopoldus Joſephus Carolus Lotharingiæ Dux. P. VIII. 427. Lotharingia ei reſtituta. P. IX. 310. obitus & liberi. P. X. 572. 573.

Leopoldus Probus ad Sempachium ab Helvetis victus, cæſusque. P. VII. 327.

Leopolienſis Eccleſia in Metropolitanam erecta. P. XI. 209.

Leovigildus, Arianus Gothorum tyrannus, ducta Goswintha conjuge perfide Ariana, & face Hiſpaniæ Hermenegildum filium orthodoxum martyrio, Hiſpaniam vero extrema calamitate afficit. P. IV. 128. 203.

Lercarius, Nicol. Card. creatur. P. X. 278.

Lermæus Dux purpura donatus. P. VIII. 532. ex aula pellitur. P. IX. 103.

Leſcynsky, *Stanislaus*. vid. Stanislaus.

Leſdiguerius promovet reſtitutionem Jeſuitarum. P. VIII. 466. Engeriacum expugnat. 553. fit Comes Stabuli, & pacem cum Calviniſtis ſuadet. 561. Gallorum contra Genuenſes Dux, cum Sabaudo colliſus, inglorius redit. 573. obit. 583.

Leſlæus interficit conjurationis Wallenſteinianæ ſocios. P. VIII. 208. & fert nuntium rei geſtæ ad Cæſarem. *ibid.* Cæſareus peditum tribunus. 384. Legatus a Cæſare Cpolim miſſus. P. IX. 253. contra Baſſam Bosniæ feliciter bellum adminiſtrat. 272.

Leſlockius Anglorum archithalaſſus. P. X. 510.

Leva expugnatur. P. IX. 251. Pugna ad eandem felix. *ibid.*

Levardienſis Epiſcopatus erectus. P. XI 249. 250.

Leuchtenbergenſis Landgraviatus Lambergio S. R. I. Principi donatus. P. X. 36.

Lex. Ejus definitio & natura. P. I. 2. varietas, cauſſa efficiens. 3. finalis. 4. materialis. 6. formalis. 15. ubi de promulgatione tanquam forma conſtitutiva legis. Lex Pontificia obligat, etſi non promulgata in ſingulis provinciis. 17. contra, quam lex civilis. 18. Lex *acceptata.* 26. *ignorata.* 23. 41. *obligans* ſeu effectus legis in genere. 32. Lex omnis obligat in conſcientia, & quidem neceſſario, etiam lex mere pœnalis, quamvis hæc proprie non detur. 34. etiam tributaria ſi ſit juſta. 37. Lex fundata in falſa præſumptione. 39. dubia negative, poſitive. 52. num obliget in dubio, an lex ſit abrogata, vel diſpenſata? 74. num obliget in gravi metu, aut periculo? 80. lex prohibens an ſit irritans? 82. quomodo obliget lex? 94. legis ſubjectum. 99. interpretatio. 108. ceſſatio. 114. diſpenſatio. 117. Lex tota, ſi non poteſt, debet ſaltem ex parte impleri. 79. Lex Pontificia an non poſſit diſpenſari ab epiſcopo? 118. Propoſitio damnata de legis acceptatione. P. IX. 15.

Lex Naturæ quid? P. II. 5. quodnam illius principium immediatum? 8. ultimatum & univerſale? 10. ubi ſolvitur difficultas, an & quomodo aliqua ſint mala antecedenter ad legem Dei? 13. an Lex Naturæ ſit ſemper abſoluta, immutabilis, ac nunquam diſpenſabilis? 19. an detur Lex Naturæ irritans? 29. 33. ſubjectum legis naturalis. 35. Synopſis per cauſas. 37.

Leges Politicæ a Carolo V in comitiis Auguſtanis conditæ. P. VII. 147.

Lexovienſe Concilium. P. V. 136.

Leydeckerus, Melchior, teſtatur de primo furore Janſeniſtarum in Probabiliſmum. P. X. 783. 786. obit. 526.

Lewaldus, Boruſſorum ductor, urbes captas Suecis eripit. P. X. 747.

Libani Montis Concilium. P. X. 731.

Libelli Martyrum. P. IV. 24.

Liberii Papæ, & aliorum Epiſcoporum exilium. P. IV. 100. Liberius ſubſcribit fidei formulæ Sirmienſi. 101. author concilii Alexandrini. 104. item P. XI. 50.

Libertas Chriſtiana male a Proteſtantibus prætenſa. P. VII. 126.

Libertas Religionis an jure a Carolo V Proteſtantibus fuerit negata. vid. Diſſert. P. VII. 117. Argumenta Libertinorum, *ibid.* confutantur. 118. per Argumenta Theologica. 119.

119. & obligationem Principis. 120. item per Argumenta politica. 121. ex fructu novi Evangelii Lutherani. 122. 123. 124. & ſeqq.

Libri prohibiti ex Conc. Tridentino. P. III. 363. libri approbandi antequam prodeant. 286. libri utiliter legendi. P. IV. 175. apocryphi. 176. Libri authentici & apocryphi a Gelaſio I declarati. P. XI. 90. judicium de libris ferendum eſt penes Eccleſiam. P. VIII. 831. prohibiti utrum poſſunt retineri. P. IX. 25. ab auctore, Romæ degente, ſine facultate ad imprimendum non alio mittantur. P. XI. 313. Obſervanda a Congreg. S. Officii circa librorum proſcriptionem. 469.

Libuſſa Pragam minorem condit, Primislao agricolæ nubit, mater ducum, ac regum. P. VII. 245.

Libuſſenſis Epiſcopatus a Proteſtantibus profanatus. P. VIII. 170.

Licinius a Conſtantino M. victus, & occiſus. P. XI. 45.

Lichtenbergenſis Præfectura a Fuldenſi reſervato jure retrovenditionis Ducibus Saxoniæ vendita. P. X. 108.

Licungus Sinarum Imperatori rebellis omnia expilat & vaſtat. P. XII. 141.

Liechtenſteinius Princeps regnum Bohemiæ nomine Cæſaris adminiſtrat. P. VIII. 127. & in rebelles inquirit. P. IX. 299.

Liechtenſteinius, Jacobus Erneſtus, ab Epiſcopatu Seccavienſi translatus ad Olomucenſem. P. X. 610. coronat Mariam Thereſiam reginam Bohemiæ. 611. electus Archiepiſc. Salisburgenſis. 186. obit. 193.

Liechtenſteinii comites S. R. I. principes creati. P. VIII. 447. & ad ſeſſionem & votum admiſſi. P. X. 55.

Liga Sacra Catholicorum in Gallia adverſus Hugonotos, vindicatur. P. VII 507. ei Rex accedit. 508.

Liga Catholicorum in Germania. P. VIII. 23. inſtauratur. 89. Ejus Apologia. 109. Pax Ulmenſis. 115. Parat poſt victoriam Pragenſem defenſionem. 132.

Lignana, Hieron. Fratrum Humiliatorum Præpoſitus ſceleratus. P. XI. 263.

Lignicii dux ultimus, Ge. Wilhelm. obit. P. VIII. 446.

Lignicenſis in Sileſia principatus a Brandeburgo poſtulatur. P. VIII. 417.

Lignicienſis pugna. P. X. 763.

Lignieres S. J. Ludovici XV Confeſſarius. P. X. 363. 409.

Lignii comitatus ad Domum Lotharingicam. P. X. 572.

Lilienrothus, Sueciæ ad conciliandam pacem Riſvicenſem legatus. P. VIII. 434.

Lilius, Aloyſius, Gregorio XIII de reformatione Calendarii libellum offert. P. XI. 271.

Lillebona familia. P. IX. 304.

Lima, urbs in Peruvia. P. XII. 226. 230. Collegium S. J. ibidem amplissimum. 241.

Limburgum expugnatum. P. VII. 687. Limburgenſis cauſſa. P. X. 524. comitatus ad Boruſſum. 671.

Limoſinus Epiſcopatus erectus, & mox iterum ſuppreſſus. P. XI. 194.
de *Linares*, Petrus, S. J. Miſſionarius in Florida a barbaris occiſus. P. XII. 286.
Linconienſis Epiſcopatus erectus. P. XI. 194.
Lincopenſe Concilium de erigenda ſede Archiepiſcopali ſpeciali in Norvegia. P. VI. 43.
Lindavium a Suecis irrito conatu obſeſſum. P. VIII. 233.
Linierus vid. Lignieres.
S. *Linus* Rom. Pont. P. XI. 4.
Lionæus, Hugo, marchio Bernienſis. P. VIII. 646. Galliæ orator obſiſtit electioni Leopoldi in Imperatorem. 356.
Lipa in Hungaria a Caraffa capta. P. IX. 278.
Lippenſis Bückeburgicus comes, depoſito baltheo, e Belgio in patriam redit. P. X. 540. Luſitanorum Bellidux. 773.
Lippomannus, Aloyſius. P. XI. 250.
Lipſienſis Academia fundata. P. VII. 257. Proteſtantium conventus propter Edictum Reſtitutionis. P. VIII. 179. Fœdus cum Sueco. 186. Prælium inter regem Sueciæ & Tillium. 191. inter Archid. Leopoldum & Torſtenſonium. 226. Lipſia a Wirtembergicis capta. P. X. 764. & iterum amiſſa. 765.
Lipſius, Juſtus, obit. P. VIII. 464.
Lipsky, Joan. Archiep. Gneſnenſis & Primas regni. P. X. 632. Cardinalis. 304. obit. 324.
Liptinenſe Concilium ſub S. Bonifacio. P. IV. 272.
de *Liria* Dux. P. X. 458. 470.
Litaniæ Lauretanæ ſolæ in Eccleſiis decantari permiſſæ. P. XI. 296.
Lithuania converſa. P. VI. 70. Poloniæ unita. 158.
Litomericienſis in Bohemia Epiſcopatus erectus. P. XI. 336.
Litteræ confeſſariæ. P. IV. 24. *Communicatoriæ*. ibid.
Litteræ Majeſtatis Proteſtantibus in Bohemia conceſſæ. P. IX. 291.
Litteræ Provinciales a Janſeniſtis conſarcinatæ, & a Paſcali editæ. P. VIII. 633. 792. damnantur. 634. 796. & confutantur. 797.
Livo Gothorum in Hiſpania Rex. P. IV. 202.
Livoniæ ſtatus Politicus & Eccleſiaſticus. P. VI. 168. Teutonici ordinis magiſterium profanatum. P. VIII. 169. Livonia ad Suecos. P. IX. 312. 315. & ad Ruſſiam. P. X. 652.
Liwa Reccaredi filius Hiſpaniæ Rex. P. IV. 224.
Loangi regnum in Africa. P. XII. 202. Introductio religionis. 207. 208.
Lobkovitius, Adalb. S. R. I. princeps creatur. P. VIII. 225. 447. in Collegium Principum introducitur. 323. 344. exauctoratur. 381.
Lobkovitius regni Bohemiæ Cancellarius. ejus conſtantia. P. IX. 291. fundat Collegium S. J. Comotovii. P. XI. 289.
Lobkovitius princeps, Bohemiæ Gubernator. P. X. 612. ad Loboſicium capitur. 735.
Lobkovitius ad Belgradum cadit. P. X. 591.
Loboſicia pugna. P. X. 735.

Locorum piorum adminiſtratio, ex Conc. Mediolanenſ. P. VII. 390. cultus. 405. 417. 439.
Lodronius comes pubem agreſtem tyrolenſem in hoſtes ducit. P. X. 21.
a *Loe*, Carolus, ordinis teutonici ad pacemRisvicenſem legatus. P. VIII. 443.
Lœffelholzius Cæſareorum contra rebelles Hungaros Dux. P. X. 584. 585. Budæ gubernator. 593.
de *Lœwendahl* comes, Waldemarus, varias apud gentes militari gloria conſpicuus. P. X. 534. Bergam ad Zomam expugnat. 538.
Lœwenhaupt Suecicus belli Imperator contra Moſcos. P. X. 657. capite plectitur. 658.
Lœwenſteiniana factio in Belgio. P. IX. 163.
Lœwenſteinius, Maxim. Carolus, Bavariæ adminiſtrator. P. X. 33. renuntiatur Mediolani Gubernator. 50. & S. R. I. Princeps. 231. obit. 232.
Lombardus magiſter ſententiarum. P. III. 175. 176.
Londinenſe Præliminare pacis, ab Anna, Angliæ regina, ſociis communicatum. P. X. 347.
Londinenſia Concilia. An. 833. in præſentia Egberti Weſt-Saxonum, & Withlaſii Merciorum regis. P. IV. 347. *Sæc. X.* duo. P. V. 27. An. 1071. ſub Lanfranco Cantuarienſi Archiepiſcopo. 99. An. 1075. ſub eodem. 100. An. 1102 præſide S. Anſelmo. 163. An. 1127, 1138 nationale. An. 1175. P. V. 164. An. 1233. præſide Ottone Card. Legato Apoſtolico. P. VI. 34. An. 1268. præſide Ottobono pariter Legato & Cardinale. 35. An. 1309. 1321. & 1328. in cauſa templariorum & diſciplinæ. 80. An. 1342. duo in cauſa diſciplinæ, & An. 1352. & 1396. contra Wicleffi errores. 81. An. 1413 contra Wicleffi Sectatores. 154. An. 1419. de diſciplina. *ibid.* An. 1486. de exequiis pro defuncto Epiſcopo peragendis. 157.
Longavillæus Dux, Henr. in vincula datur. P. VIII. 637. liberatur. *ibid.* infeſtatGermaniam inferiorem. 222. Galliæ legatus ad Pacificationem Weſtphalicam Altitudinis titulum prætendit. 246. obit. 648.
Longavillæus, ultimus princeps Neocomi obit. P. VIII. 447.
Longevallius Procenturio literas, a Ragozio ſibi traditas, clam ad Cæſarem defert. P. X. 577.
Longinus Italiæ gubernator. P. IV. 129.
Longini lancea ab Henrico Aucupe comparata. P. V. 8.
Longobardi novum in Italia regnum fundant. P. XI. 101. converſi ab Arianiſmo per Theodelindam Bavaram. P. IV. 129. 130.
Longobardus, Nicolaus, S. J. rem Chriſtianam Nanchini in Sinis egregie promovet. P. XII. 139.
Longovallius, Carolus. v. Bucquojus.
Lopez, Andr. O. Præd. Mexici Miſſionarius, in odium fidei occiſus. P. XII. 283.
Lopez, Ant. S. J. Peruviæ Miſſionarius in odium fidei occiſus. P. XII. 242.
Lopez, Franc. Abyſſiniæ Miſſionarius P. XII. 219.

Lopez O. Præd. Probabiliſmum tuetur. P. X. 785.
Lorgius, Gallorum ductor, ditiones varias populatur. P. VIII. 429. 430.
Lotharingia Auſtraſiæ antea pars. P. IV. 289. P. VII. 621. liber ducatus pronuntiatur. 136. ſynopſis hiſtorica. 621. Lotharingia vetus. P. IX. 303. media. 304. nova. 305. Caroli III fata. *ibid.* Carolus Leopoldus. 309. Leopoldus Joſephus. 310. Lotharingia poſt prælium Nördlingenſe a Gallis invaditur. P. VIII. 210. & occupatur. 381. 588. 651. per pacem Neomagenſem Duci reſtituitur. 407. 440. Controverſia de poſſeſſione hujus ducatus. *ibid.* & ſqq. *Lotharingiæ Status* Sæculo XVIII. Sub Leopoldo Joſepho, P. X. 572. Franciſco Stephano. Permutatur cum Florentia. 573. Conventio hac ſuper re. 574. Staniſlaus, Poloniæ Rex, poſſeſſionem capit. Academiam Nobilium perficit, & ſacras Miſſiones fundat. 575. Poſt hujus mortem Galliæ unienda. 97.
Lotharingicæ ſtirpis adumbratio. P. VII. 471.
Lotharingicum regnum. P. VII. 618.
Lotharius I primogenitus Ludovici Pii in patrem rebellis. P. IV. 289. 303. perfide pacem negat, & parentem capit. 305. ope Concilii Compendienſis damnatum exauthorat. 306. fratribus hujus facti pœnitentia ductis reſiſtit. *ibid.* perfidus, ac perjurus, & a fratribus victus pacem multo, quam meruerat, pinguiorem obtinet. 289. 308. tandem varios inter tumultus, & variantis fortunæ vices geſto 15 annis Imperio monaſterio ſe abdit. 289. 313.
Lotharius II Imperator doctus, fortis, religioſus. P. V. 130. de jurisprudentia optime meritus. 131. tentat unionem cum Græcis. P. III. 205. bona, a Mathilde Com. Eccleſiæ donata, in feudum accipit. P. XI. 161.
Lotharius junior, grande ævi ſui ſcandalum, & multorum Conciliorum materies ob repudiatam legitimam conjugem. P. IV. 289. 313. 314. poſt ſimulatam pœnitentiam infelix obit. 316.
Lotharius, Ludovici IV. filius, Galliæ Rex. P. V. 9. 21.
Lovanienſis univerſitas confirmata. P. XI. 210. 276. ſe opponit Luthero. P. III. 301. recipit Bullam *Vineam Domini*. P. X. 389. Lovanienſe Collegium Hibernorum erectum. P. XI. 312.
Lovatus Eduardo principi adhæret. P. X. 509.
Loudunenſis poſſeſſio. P. VIII. 593.
Loviſiana, Canadæ provincia. P. XII. 228.
de *Lowina*, Ign. creatus Epiſcopus Neoſtadienſis. P. X. 51.
Loyola, Georgius, S. J. natus Japon, Principum Japonum, Romam legatorum, comes & moderator datus. P. XII. 173.
Lubecenſis Epiſcopus ſuffraganeus Bremenſis Archiepiſcopi. P. XI. 186. Epiſcopatus profanatur a Proteſtan-

ſtantibus. P. VIII. 170. Pax inter Cæſarem & Regem Daniæ. 167.
Lublinenſis Transactio. P. X. 620.
Lubomirskius princeps Moſcos cædit, & ſeditionem adverſus regem Caſimirum movet. P. IX. 316.
Lubomirskius princeps, ad Cæſareas partes transgreſſus, Potockium fundit. P. X. 584.
Lubomirskius princeps, Theodorus, Reginæ Hungariæ Generalis Mareſchallus, obit. P. X. 635.
de *Luc* comes, Archiep. Pariſienſis, conſtitutionem Unigenitus recipi mandat. P. X. 413.
Lucar, Cyrillus, Patriarcha Cpolitanus intruſus favet Calviniſtis. P. IX. 347. ei anathema dicitur in Concilio Hieroſolymit. 352.
S. *Lucas* Evangeliſta. P. XI. 4.
Lucayicæ Inſulæ. P. XII. 230.
Lucenburgum receptum. P. VII. 467.
Lucenſes libertatem emunt. P. VII. 340. Epiſcopatus in Archiepiſcopatum converſus. P. X. 279. Reſpublica ob violatam immunitatem Eccleſiaſticam Interdicto ſubjicitur. P. XI. 324. Eidem data facultas, nominandi tres viros, ex quibus unus in Archiepiſcopum eligatur. 471.
Lucerna accedit fœderi Helvetico. P. VII. 326. cauſſa ob dotem, quam puellis, monaſterium ingredientibus, afferre liceret. P. XI. 384. P. X. 564. in cauſa Udlingenſchwilenſi cum Epiſcopo & papa collidıtur. 561.
Lucianus, ex Chriſtiano atheus. P. XI. 25.
Lucifer Calarithanus Epiſcopus a concilio Mediolanenſi Arianorum in exilium pulſus. P. IV. 100. Pontificius per Orientem legatus complex ſchiſmatis Antiocheni. 117. 123. obſervatio. *ibid.* item. P. XI. 69.
Luciferiani ſchiſmatici. P. IV. 124.
Lucilla, fœmina Cæciliano Carthaginenſi Epiſc. infenſa. P. IV. 73.
Lucini, Ludovicus, Card. P. X. 319.
Luciscellenſe monaſterium fundatum. P. VII. 337.
S. *Lucius I* Rom. Pontif. P. XI. 33.
Lucius II Rom. Pontif. P. XI. 162.
Lucius III Rom. Pontif. P. XI. 167. primus a ſolis Cardinalibus electus. 168.
S. *Lucius* primus Curienſium Epiſcopus & Rhœtiæ Apoſtolus. P. VII. 333.
Lucius Britanniæ Rex baptizatur. P. XI. 19.
Lucius Francofurtenſis ad pacem Riſvicenſem legatus. P. VIII. 443.
Lucius Antoninus Verus Imp. P. XI. 19.
Lucknerus, Velitum ductor. P. X. 768.
Luconia Inſula. P. XII. 75.
Luctatius Catulus Pœnos vincit, & templum Jani claudit. P. XII. 195.
Lucullus Conſul Mythridatem vincit, & dein vincitur ab eo. P. XII. 19.
S. *Ludgerus* Germaniæ Apoſtolus. P. IV. 270.
S. *Ludmilla* Borzivoji Bohemiæ ducis conjux. P. VII. 245.
Ludolphus Saxoniæ dux primus elector Trevirenſis. P. VII. 14.
Ludovicus I Imperator probitate, ac religione par Carolo M. ſed non animi, & geſtorum magnitudine,

LUD

manſuetudine *Pius* dictus, quam tamen in fratrem non exhibuit. Cæterum infelix pater, calamitatibus, in quas a perduellibus filiis fuit dejectus, immortuus, melior Chriſtianus, quam Rex. P. IV. 288. 303. 306. Donatio Paſcali Rom. Pontif. facta. P. XI. 119.

Ludovicus II ſtrenuus 20. annorum Imperator, & Saracenorum domitor. P. IV. 289.

Ludovicus III Balbus nomen verius Imperatoris, quia altero Imperii (nulla re memorabilis) anno extinctus. P. IV. 290.

Ludovicus IV ſeptennis Arnulpho patri ſuccedit, ſub quo Germania ingentes ab Hunnis clades eſt paſſa. P. IV. 291. item P. XI. 129. 130.

Ludovicus V Bavarus, Imperator Friderici Auſtriaci victor, cum Pontificibus graviter colliſus. P. VI. 60. item P. III. 221. & P. XI. 195.

Ludovicus IV Galliæ Rex, Transmarinus dictus. P. V. 21.

Ludovicus V Galliæ Rex. P. V. 21.

Ludovicus VI Craſſus, Eccleſiarum initio patronus, ſubin perſecutor, demum vere pœnitens depoſita regia corona pie obiit. P. V. 141. 142.

Ludovicus VII Galliæ Rex primo ab Innocentio II interdictus, a S. Bernardo reconciliatus, expeditionem Palæſtinam inglorie ſuſcipit, deinceps Pontificum & S. Thomæ Cantuarienſis ſtudioſiſſimus. P. III. 158. P. V. 142.

LUD

Ludovicus VIII Galliæ Rex nullo magis, quam Ludovici, ſancti filii, nomine celebris. P. VI. 14. 32.

Ludovicus IX ſanctus ſanctæ matris filius victis Anglis ſacram expeditionem ſuſcipit, bis Saracenorum victor, tum captivus, denique innocens mortis victima. P. III. 160. P. VI. 15. criſis circa Sanctionem Pragmaticam Ludovico IX imputatam. P. VI 16. ejus canonizatio. P. XI. 190. S. Ludovici ordo equeſtris erectus. P. VIII. 448.

Ludovicus X Hutinus, Philippus V *Longus*, & Carolus *Pulcher* fratres regno Galliæ, quod ſucceſſive ſunt adepti, adminiſtrando ne tredecim quidem annos ſimul omnes confecere. P. VI. 73. Ludovicus præſens erat in Concilio Viennenſi. P. III. 215.

Ludovicus XI Galliæ Rex heteroclitus, primo in patrem optimum rebellis, acris, callidæ, & intractabilis indolis. P. VI. 123. victus pacis conditiones eluſit, captus a Carolo Audace pavidus ſubſcribit, tandem hujus victor invadit Burgundiam, Maria ejusdem hærede Maximiliano I relicta. Unde bella cum Auſtriacis, a quibus victus immaniter in captivos nobiles ſævit. 124. P. VII. 44. ad extremum in graviſſimum corporis, & animi morbum incidit, Talionem inaudito ſpontanei carceris genere luiturus, ubi fruſtra omnia prorogandæ ſibi, quam tot aliis ademerat, vitæ media exhauſit, dignus effigie fuſius deſcripta. P. VI. 126.

Ludovicus XII ſolvit matrimonium metu initum. P. VII. 448. ducatum Mediolanenſem eripit. *ibid.* & Neapolim Friderico, *ibid.* inde ejecti Galli. 450. diffidia cum Julio Pontifice. 452. Inſubria recuperata, & amiſſa. 453. clades Gallorum in patria & pacta cum Helvetis. 454. fœdus Hagenoenſe cum Maximiliano I initum rumpit. 52. Ludovici mors 454.

Ludovicus XIII Galliæ Rex ſuccedit patri impubes, Regina matre tutrice. P. VIII. 473. Comitia Calviniſtarum. Seditio Principum &c. 483 & ſqq. pubes & major factus indicit regni comitia generalia. 485. Concini potentia inviſa. 492. Bellum civile. 494. Pax extorta. 496. Nuptiæ regis. 507. Condæo in carcerem abducto inſurgunt Principes. Tertium bellum civile. 511. Ancræi cædes. 512. Rothomagenſia comitia. 514. Bearniam regno unit. 518. Regina mater fugit a carcere. Bellum inter matrem & filium. 526. Renovatio fœderis cum Turcis. 527. Lis de edictis, in acta Parlamenti referendis. 532. Bellum civile quintum cum Principibus, & regina matre. 534. Bellum Hugonoticum. *ibid.* & ſq. Pax. 560 & ſqq. 565 & ſq. Nova Calviniſtarum rebellio. 571. Pax. 572. Rupellæ expugnatio. 582. Ludovici XIV nativitas. 605. Obitus regis. 607.

Ludovicus XIV, Galliæ Rex, naſcitur. P. VIII. 605. ſuccedit patri, & adoleſcit ſub tutela matris. Aulæ ordinatio. Mazarini initia. 612. Pax Monaſterienſis. 613 Gallorum ſeditio. Rex Lutetia excedit. 636. Bellum civile. Mazarinus fugitivus. 637. Regis inunctio & coronatio. 639. Pax Pyrenæa. 641. Nuptiæ regis cum Infante Hiſpana. 642. Congreſſus regum. *ibid.* adminiſtrationem regni auſpicatur. 646. Naſcitur Delphinus. *ibid.* Colliſio cum Pontifice. 647. 722. Belgium jure devolutionis ſibi vindicat & invadit. 650. P. IX. 162. Ejus progreſſus, cur pacem inierit. 166. Pax Aquisgranenſis. 167. Querelæ contra Brandeburgum. P. VIII. 652. diſrumpit Fœdus triplex & bellum in Batavos parat. P. IX. 170. & occupata Lotharingia infert. 177. P. VIII. 651. Bataviam totam fere occupatam deſerit. P. IX. 182. Fœdus ſecretum cum Suecia. P. VIII. 661. Memorialia ad S.R.I. Status Ratisbonæ dictata. 663. Edicta contra Calviniſtas. 677. Unionum ſyſtema. 684. Argentina capta. 685. Bella. 686 & ſqq. cum Leopoldo Imp. inducias init. Earum Inſtrumentum. 418. & mittit Cæſari ſuppetias in Hungariam. P. IX. 251. Controverſia de jure Regaliæ. P. VIII. 691. Famoſi quatuor articuli cleri Gallicani. 696. Pax cum Pontifice inita. 702. Calviniſtæ Gallia pulſi. 708. 739. Janſeniſtarum libros ad rogum condemnat, & ſevere ſubſcriptionem Formulæ imperat. 828 & ſq. 833. Bellum propter Succeſſionem Hiſpanicam. vid. *Hiſpania*, ad pacem aſpiranti, pro-

poſitum Hagæ ſchema quoddam præliminare. P. X. 317. quod quia nimis durum erat, ad arma rurſus conſilia convertit. 518. Jacobum III Angliæ regem ſalutat. 515. obit. 358. vid. *Gallia*.
Ludovicus XV, Galliæ Rex, coronatur. P. X. 364. remittit deſtinatam ſibi ſponſam in Hiſpaniam, & ducit Mariam, Stanislai Poloniæ regis filiam. 367. Ei naſcitur Ludovicus Delphinus, & dux Audegavenſis. 369. Regia Domus numeroſa ſobole aucta. 380. vid. *Gallia*.
Ludovicus, Galliæ Delphinus, Lud. XV filius, nuptias cum Maria Joſepha, Regis Poloniæ filia, celebrat. P. X. 192.
Ludovicus omnium Sanctorum Lud. XIV primogenitus. P. VIII. 646. obit. P. X. 347.
Ludovicus Germanicus Ludovici Pii filius patri rebellis. P. IV. 289. 303. 307.
Ludovicus, Philippi V filius, Hiſpaniæ Rex, obit. P. X. 466.
Ludovicus, Philippi V Hiſpaniæ regis filius, Card. & Archiepiſc. Toletanus. P. X. 302. 472.
Ludovicus M. Hungariæ Rex pro utraque fortuna feliciſſimus. P. VI. 70. electus Poloniæ Rex. 158. bellator & vindex eximius. P. VII. 272. princeps religioſiſſimus. 273.
Ludovici II Hungariæ & Bohemiæ regis fata paradoxa. P. VII. 289. 262.
Ludovicus, Boſonis filius, a Concilio Valentino Burgundiæ Cis-Juranæ Rex renuntiatus. P. V. 21.
Ludovicus Aurelianenſis Dux, Caroli VI frater, perimitur. P. VI. 120.
Ludovicus, Badenſis Marchio, exercitui præfectus trino prælio Turcas fundit. P. IX. 279. & iterum ad Salankemenum. 280. e Hungaria transfertur ad Rhenum. 282. P. VIII. 429. a Comitiis exercitus Imp. deſignatur. P. X. 13. de criminationibus ſibi objectis ſe purgat. 20. obit. 33.
Ludovicus, Haſſo Darmſtadienſis Landgravius pacem inter Hiſpanos & Unionem Proteſtant. conciliat. P. VIII. 133. 137. Cæſari fidelis moritur. 158.
Ludovicus Toloſanus inter Sanctos relatus. P. XI. 194.
Ludovicus, Würtembergiæ Dux, ad Guaſtallam occumbit. P. X. 300
Ludovicus Bertrandus canonizatus. P. XI. 347.
Ludovicus Eugenius, Würtembergiæ Dux. P. X. 109.
Ludovicus Rudolphus, Welpherbyti Dux, obit. P. X. 100.
Ludoviſius, Alexander, ſub Gregorii XV nomine Rom. Pont. P. XI. 304. 309.
Ludoviſius, Ludovicus, Card. Eccleſiam Collegii S. J. Romæ magnifico opere exſtrui curat. P. XI. 309.
Ludwigus Cancellarius Magdeburg. P. X. 674.
Lugdunenſe Concilium I Generale XIII anno 1245. ſub Innocentio IV contra Fridericum Imperatorem. P. III. 178. Concilii cauſa diſcordiæ inter Pontifices & Fridericum II Imp. 179. acta. 184. Canones. 185.

Lugdunenſe Concilium II Generale XIV anno 1274 ſub Gregorio X & Rudolpho I pro unione Græcorum cum latina Eccleſia. P. III. 188. cauſa Concilii Schiſma Græcorum per Photium inchoatum. 199. Acta. Unio Græcorum. 206. Conſtitutiones. 208.

Lugdunenſia Concilia particularia. An. 517. ſub S. Sigiſmundo Burgundiæ rege, & An. 567. P. IV. 190. An. 583. 191. An. 1449. contra blasphemiæ crimen. P. VI. 134. An. 1527. pro ſubſidio ad redimendos regis filios, in Hiſpania obſides, damnatione hæreſis Lutheranæ & reformanda diſciplina. P. VII. 554.

Lugdunenſis Eccleſiæ Primatus. P. XI. 151.

Lugdunenſes Martyres. P. XI. 19.

Lugduni Batavorum obſidio irrita, Valdeſii culpa, amore fœminæ aggreſſionem differentis. P. VII. 676.

Luilleria, Magdalena, impetrat evectionem Inſtituti Urſulinarum in ordinem religioſum. P. VIII. 503.

Luitprandus Epiſc. Cremonenſis. P. XI. 141.

S. *Lullus* Moguntinus Archiepiſcopus. P. IV. 272.

Lumbriacenſis Epiſcopatus erectus. P. XI. 194.

de *Luna*, Petrus, ſeu Benedictus XIII Pont. P. XI. 206.

Lundenſis Primatus. P. VI. 40. P. XI. 170. Archiepiſcopatus fundatus. P. IX. 329. Academia erecta. P. VIII. 448.

Lupus, Chriſtianus, aſſerit apocr phos canones Apoſtol. P. II. 6 Probabiliſmum tuetur. P. X. 791

Luſatia poſt victoriam Pragenſem Cæſaris obſequium reducta. P. VII 128. 129.

Luſitani regni initia. P. V. 152. Lu ſitaniæ ſtatus ſub regibus usque Sæculum XVI. ſub Henrico Bu gundo. P. VII. 814. Alphonſo Sanctio I & II. 815. Alphonſo II Dionyſio, Alphonſo IV, Petr Crudeli. 816. Ferdinando, Joan ne Notho. 817. Alphonſo V, J anna, & Iſabella. 819. Joanne Se vero. 820. *Sæc. XVI.* ſub Emma nuele, 822. Joanne III. 824. Se baſtiano. 825. Henrico. 826. Phi lippo II. 828. *Sæculo XVII.* Per ſonatus Sebaſtianus capitur ab Hi ſpanis. P. IX. 130. Luſitania, H ſpanis ejectis, regem ſibi propriu Ducem Bragantinum, Joannem IV aſſumit. 130. 106. init fœdus cun Gallia & Hollandia. 131. bellum 132. Pax cum Hollandis. Joann ſuccedit Alphonſus filius. *ibid.* ſe hoc dejecto, ſuffectus ejus frate Petrus. 133. Pax cum Hiſpania *ibid.* 114. *Sæculo XVIII.* Luſitani in bello propter hæreditatem monarchiæ Hiſpanicæ accedit magno fœderi, bellumque cum Gallo-Hiſpanis gerit. P. X. 478. Pax cum utriſque. 479. Joannes V Fideliſſimi regis titulum a Pontifice obtinet. P. XI. 447. Obitus regis & reginæ. P. X. 484. Succedit filius Joſephus Emmanuel. *ibid.* Terræ motus. 485. Luſitania, cum in ultimo

timo bello a fœdere Anglico abſtrahi non poteſt, ab Hiſpanis bello petitur. 773. vid. etiam *Portugallia.*

Luſitanorum & Caſtellanorum lis de navigatione Indica a Papa deciſa. P. VII. 823. Luſitanos cum Hiſpanis conjungendi ſpes fruſtrata. 824. Luſitanorum ingens clades in Africa. 826. Luſitanorum in Indiam expeditio. P. XII. 76. ſqq. v. *Indiarum* Hiſtoria. Luſitani cum Batavis, ne omnia in Indiis amitterent, pacem ineunt. 95. inſtigantibus Hollandis a commerciis Japoniæ excluduntur. 182. Luſitanorum emporia, quæ hodiedum in India Orientali poſſident. 100. bellum cum Maratta regulo & piratis. 101.

Lutetiæ obſidio. P. VII. 521. ſoluta a Farneſio. 523.

Lutheraniſmus. Ejus origo. P. III. 296. occaſio. 297. progreſſus. 302. Sueciæ, Daniæ, Poruſſiæ, Pomeraniæ illatus. 303. ducit ad Arianiſmum. P. IV. 137.

Lutheranorum deſperata unitas fidei. P. III. 330. 343. an eorum epocha a Waldenſibus & Albigenſibus? 154. eorum typus ſunt Donatiſtæ. P. IV. 76. nullum hæreticum poſſunt convincere. 138. Lutheranorum centum Gravamina. P. VII. 84. prætenſa. 86. compilata & confuta Cæſare primum inſcio, deinde reclamante. 87. Criſis. 90. Lutheranorum crudelitas in deprædatione Romana. P. III. 306. pertinacia in detrectando Concilio Tridentino. P. VII. 115. 135. 136. indigna in Conventu Francofordienſi poſtulata. 116. Pacta violata. 133. 155. 174. 177. invaſiones. 135. direptiones adverſus Pacem Religioſam. 155. 174. 177. 178. omnium bellorum & turbarum cauſſæ Lutherani. 121. 138. Auxilia mittunt Hugonotis & Geuſiis. 178. turbæ occaſione electionis Cæſareæ. 276. monopolium in Dania inquietum. 317. adveniunt in Hungariam & ſacerdotia diripiunt. 296. item in Tranſylvaniam. 302. & in Gallias. 484. Eorum attentata Donawerdæ. P. VIII. 2 ſq. Theologi in Colloquio Ratisbonenſi. 58. Illorum & Calviniſtarum inter ſe unio deſperata. 589. Lutheranorum vani conatus apud Jeremiam Patriarcham Græcorum Cpolitanum. P. IX. 347. Lutherani ſe opponunt Miſſionariis in Crimæa. P. XII. 56.

Lutherus, Mart. inſurgit contra Indulgentias. P. III. 297. colloquitur Cardinali Cajetano, appellat ad Concilium, diſputat infeliciter cum Eckhio. 298. damnatis a Leone X 45 propoſitionibus. P. XI. 228. immane quantum furit. Communia illius cum Hutteno ſtudia. P. III. 299. proſcriptus Imperio ex Warburgenſi arce tonat. 300. ab univerſitatibus & rege Angliæ damnatur hæreſis. Pugnat cum Carlſtadio. Corrumpit Scripturam ſacram. 301. Proxeneta ſacrilegus, & ſollicitator Cardinalis Alberti Brandeburgici. Haſſi ſeductor. 305.

Marpurgenſe colloquium & bellum Sacramentariorum. 307. Amsdorffium ex Triariis unum in Epiſcopum Naumburgenſem conſecrat. 312. Mors Lutheri, & elogium. 322. Lutherus cum Calvino permutatus a Joanne Sigismundo Elect. Brandeb. P. IX. 333.

Lutherenſis victoria Tillii, a Daniæ rege reportata. P. VIII. 156.

Lutolphus Sueviæ Dux, patri Ottoni I Imp. rebellis deponitur. P. V. 8.

Lutterbergenſis pugna. P. X. 755.

Luxemburgi comitatus. P. VII. 624.

Luxemburgus ad Caroloregium vincit Waldeccium. P. VIII. 687. occumbit. 688.

Luxovienſe monaſterium exemptum. P. XI. 107.

Luynius comes Ancræum gradu dejicit. P. VIII. 512. ejus artes, ut gradum ſuum firmaret. 527. P. Arnulphum ex aula dimittit. 556. obit. 558.

Lüzelburgius Ehrenbergam capit. P. X. 22.

Luzovius Cæſareus ad conventum Hamburg. legatus. P. VIII. 226.

Luzzarenſis pugna. P. X. 221.

Lybia, hodie regnum Barcanum. P. XII. 193. interior, hodie Zara. 201.

M.

Macaonenſis diœceſis diviſa. P. XI. 358.

S. *Macarii* Eremus hodierna in Ægypto. P. XII. 224.

Macarius Antiochenus contumaciæ damnatus a Conſtantinopolit. III Concilio deponitur. P. III. 85.

Macaſſar Inſula, Moluccarum maxima. P. XII. 117. Introductio religionis in illam. 128.

Macdonellus comes Scotos Eduardo principi in auxilium adducit. P. X. 508.

Macedoniæ regnum poſt mortem Alexandri M. P. XII. 8. Bella cum Romanis. 9 ſq. redigitur in provinciam Romanam. 11.

Macedoniana hæreſis proles Ariana. P. III. 48. damnatur. P. XI. 53.

Macedonius intruſus. P. III. 48. damnatus. 49. P. IV. 104.

Maceratana Univerſitas inſtituta. P. XI. 239.

Machabæi. P. XI. 8. P. XII. 12. ſq. Machabæorum regum finis. 22.

Machabæorum libri tanquam canonici ab Orientali Eccleſia agniti. P. IX. 357.

Machmud regnum Perſiæ ab Huſſeino rege ſibi traditum accipit. P. XII. 38. ejus regimen. 39. capite truncatur. 40. v. *Mirrmagmud*.

Macrinus Imperator. P. XI. 28.

Madagaſcar Inſula in Africa, a Luſitanis S. Laurentii, a Gallis Delphini dicta. P. XII. 203. 213.

Madera Inſula in mari Atlantico, detecta. P. VII. 818. P. XII. 203. 214.

Madlonica legio punita. P. VIII. 226.

Madritenſe Concilium. P. VI. 147.

Maduræ regnum. P. XII. 73. Introductio religionis in illud. 109. Roberti de Nobilibus S. J. certamina, *ibid.* & ſqq.

Maffeus Card. P. X. 293.

Maffeji,

Maffeji, Joan. Petr. S. J. Hiſtoria Indiarum ſynoptice refertur. P. XII. 76 & ſqq.

Magdeburgenſe Concilium congregatum ab Alberto Archiepiſcopo varias Conſtitutiones ſub titulis, rubrica, ordineque in jure canonico conſueto promulgat. P. VI. 118.

Magdeburgenſes centuriæ. P. III. 343.

Magdeburgum proſcriptum. P. III. 350. Archiepiſcopatus fundatus. P. V. 9. 14. P. XI. 136. Magdeburgica cauſſa. P. VII. 148. 172. Magdeburgi excidium. P. VIII. 188. 195. Archiepiſcopatus per pacem Pragenſem ad Auguſtum, Saxoniæ electoris filium. 210. & per pacem Weſtph. ad domum Brandenburg. 170. 297. Magdeburgici ſeſſio & votum. 245.

Magelanes, Gabr. S. J. Miſſionarius in Sinis falſo accuſatus conjicitur in vincula. P. XII. 145. ad mortem, & dein ad exilium damnatus. 146. retinetur ab Imperatore. 147.

Magellanes, Ferdinandus, in terram Magellanicam, a ſuo nomine ſic dictam, pervenit. P. XII. 225.

Magellanica terra. P. XII. 226. 243.

Maginulphus Antipapa. P. XI. 158.

Magius, Laurentius, Rudolphi II confeſſarius. P. VII. 264. intereſt Concilio Olomucenſi. 266.

Magmud. v. Machmud.

Magnentius Conſtantem Imp. interimit. P. IV. 100. P. XI. 51.

S. *Magnus* Helvetiæ & Rhætiæ Apoſtolus. P. VII. 334.

Magnus Bonus S. Olai filius, occupat Norvegiæ & Daniæ regna. P. V. 96. P. VI. 40.

Magnus, Joannes, Archiepiſcopus Upſalenſis. P. VII. 44.

Mahometes impoſtor. P. III. 162. P. IX. 339. P. XI. 166. P. XII. 30.

Mahometes I Turcarum Imp. P. IX. 341.

Mahometes II tyrannus natus, & factus. P. III. 165. 267. Conſtantinopolim expugnat. 268. a Belgrado ope Hunniadis repellitur. P. VII. 278. item P. IX. 341.

Mahometes III partam jam victoriam Chriſtianis præclarum cupidis eripit. P. VII. 295.

Mahometes IV Turcarum Imp. Ragozium principatu dejicit. P. IX. 238. 344. deponitur. 278. 345.

Mahometes V Turcarum Imp. P. X. 721. 723. obit. 730.

Mahumada Mogoriæ Imperator infelix. P. XII. 70.

Majeſtatis literæ, Proteſtantibus in Bohemia conceſſæ. P. VIII. 88. P. IX. 291.

Maigrotus, Carolus, propter ritus in Sinas miſſus. P. XII. 148. publicat edictum contra ritus Sinenſes. Reſponſa Cardd. deſuper. 364.

Mailla S. J. Peckini. P. XII. 164.

Mailli, Franc. Card. & Archiep. Rhemenſis obit. P. X. 364.

Mainhardus primus Livoniæ Epiſcopus. P. VI. 168.

Maintenoniæ & Ludovici XIV matrimonium conſcientiæ. P. X. 359. ejus obitus. 362.

Major, Joannes. P. VIII. 500.
Major, Georgius, ex Proteſtantibus Theologus in colloquio Ratisbonenſi. P. III. 322. P. VII. 136.
Majoratus ex Conc. Auguſtano. P. VII. 213.
Majores Domus, ſeu Palatii magiſtri in Gallia. P. IV. 217 & ſeq.
Majorianus Imperatorem ſe dicit. P. XI. 80.
Majorinus contra Cæcilianum intruſus Epiſcopus Carthaginenſis. P. IV. 73.
Mair, Dominicus, S. J. Miſſionarius usque ad Moxos & Heriſchoconos barbaros excurrit. P. XII. 242. 253.
Malabarica ora. P. XII. 73. In Malabariam pervenit Gamma. In qua rex *Zamorinus*, Dynaſtæ *Caimales*, milites nobiles *Naires*, ſacrorum Antiſtites *Brachmanes* appellantur. 78. vid. *Calecutum*. Status religionis in ea recentior. 104. Hiſtoria & decreta Pontificia de ritibus Malabaricis. P. XI. 421.
Malacca peninſula & urbs. P. XII. 74. quam primus e Luſitanis Sequeriæ Dux accedit, & expugnat. 86.
Malachias, Hiberniæ Epiſc. Sanctis adſcriptus. P. XI. 169.
Malagolæ liber de Poteſtate S. Petri. P. VIII. 707.
Malateſta, Carolus, Gregorii XII ad Concilium Conſtantienſe Legatus. P. III. 224.
Malchus Epiſcopus Watterfordenſis. P. V. 165.
Malcolmus Scotiæ rex. P. V. 165.
Maldivæ Inſulæ. P. XII. 75.
Malleacenſis Epiſcopatus erectus. P. XI. 194.
Mallebœus cum novo Gallorum exercitu Pragam obſidione liberare tentat, ſed fruſtra. P. X. 135.
Mallerſtorffenſe Monaſterium exemptum. P. XI. 354.
Malmundarienſi & Stabulenſi Monaſteriis unus Abbas præſideat. P. XI. 139.
Malplaquetana pugna & laniena. P. X. 345. 518.
Malvenda, Petrus, Dominicanus inter Theologos Catholicos in colloquio Ratisbonenſi. P. III. 322. P. VII. 136.
Mamertini, Siciliæ populus. P. XII. 195.
Mammeluci in Ægypto. P. XII. 192.
Mammeluci, Piratiningæ incolæ, Paraguariæ flagellum. P. XII. 246. religionis negotium in Braſilia turbant. 274.
Mamudius, Malacæ rex, ob perfidiam caſtigatus. P. XII. 86.
Manaſſes Judææ rex. P. XII. 3.
Mandatum Procuratorium. P. VII. 37.
Manderſcheidius comes de Blanckenheim, Mauritius, Archiep. Pragenſis. P. X. 610.
Manfredus Friderici II filius. P. III. 181.
Manhemium, loco Heidelbergæ fit ſedes electoralis. P. X. 52.
Manichæi adſtruebant duo rerum principia. P. III. 49. damnati. *ibid.* item P. XI. 36.

MAN

Manila Inſula. P. XII. 75. & urbs, Philippinarum princeps. 120. in qua Academia erecta. P. XI. 329.
Manilia lex. P. XII. 19.
Manrique, Thomas, Magiſter S. Palatii. P. XI. 262.
Mansfeldius, Carolus, in Belgio armorum præfectus renuntiatur. P. VII. 724. a Rudolpho Cæſare expetitus contra Turcas. 725.
Mansfeldius, Erneſt. Lucemburgo præfectus. P. VII. 631. ab Egmontio ſollicitatur ad ineundum fœdus contra regem. 654. fidelitatem de novo Gubernatrici jurat. 656. ab Hornano in cuſtodiam datur. 679. Belgii Gubernator. 724. obitus & elogium. 725.
Mansfeldius, Erneſtus, ſeditioſis Bohemis auxilia e Germania adducit. P. VIII. 89. P. IX. 296. a Bucquojo ad internecionem cæditur. P. VIII. 92. P. IX. 298. res Palatini utcunque fraudibus ſuſtentat. 299. devaſtat Germaniam. P. VIII. 131. a Tillio profligatur. 132. Alſatiam depopulatur. 133. proſcribitur. *ibid.* cum Corduba ad Namurcum pari marte pugnat, & ad Hollandos pervenit. 147. ad Deſſaviam a Wallenſteinio cæſus, in Hungariam fugit, & moritur. 155. Ejus nativitas & educatio. *ibid.* & ſq.
Mansfeldius, Wolfgangus, Cæſareaurum copiarum in Suevia Dux. P. VIII. 165. cum Tillio Magdeburgum obſidet. 189.
Mansfeldius, Cæſareus apud aulam Hiſpanam orator. P. IX. 118.

MAN

Manſilla, Franc. in Mozambico a S. Xaverio relictus. P. XII. 214.
Mantuanum bellum poſt obitum Ducis Vincentii II inter Cæſarem, & Galliæ regem. P. VIII. 182. 584. P. IX. 90. 104. Cæſaris & Galli mutua petitio. P. VIII. 183. Mantua ſtratagemate capta. 184. pax. 185. Mantuana cauſa ob crimen feloniæ. P. X. 227. Collegium S. J. Mantuæ erectum. P. XI. 276.
Mantuanum Concilium. P. V. 82.
Mantuanus Card. Tridentum deputatus, ut concilio præſideat. P. XI. 252.
Manteufelus, Boruſſorum dux. P. X. 765.
Manuelis Orient. Imp. ad Alexandrum III legatio & oblatum auxilium contra Fridericum Imp. P. III. 150. ejus perfidia expeditio cruciata redditur irrita. 158.
Manuel, Joan. Palæologi filius, Orient. Imp. unionem reducere nititur. P. III. 258.
Mapon, ſuperſtitionum præſes apud barbaros in Paraquaria. P. XII. 245.
Maquirus in Luſatia rem fortiter adminiſtrat. P. X. 736. Dresdam ſtrenue defendit. 762.
Maranenſe conciliabulum. P. IV. 182.
Marathoniana pugna. P. XII. 4.
Maratta regulus Luſitanis bellum infert, & plura eis loca eripit. P. XII. 101.
Marazinius a Bannerio ſuperatus. P. VIII. 219.

de *Marca* comes, Guilielm. juratus religionis hoſtis cum Orangio in Belgium. P. VII. 667. Brilam capit. 671. Gorcomienſis martyres crudeliſſime enecat. 735. perit. 673.
de *Marca*, Petr. rejicit Canones Apoſtolorum. P. II. 65. 77. confutat Arnaldum. P. XI. 335. obit. P. VIII. 647.
Marcellina prophetiſſa hæretica. P. XI. 18.
S. *Marcellinus* Rom. Pont. P. XI. 37. Fabula de ejusdem lapſu. *ibid.*
S. *Marcellus I* Rom. Pont. P. XI. 44.
Marcellus II brevis regiminis, ſed maximæ laudis Pontifex. P. III. 342. P. XI. 248.
Marcellus feliciter contra Hannibalem bellum gerit. P. XII. 196.
Marcellus Ancyranus. P. XI. 49. 69.
Marchevillæus, Galliarum regis ad Conventum Mülhuſanum legatus. P. VIII. 161.
Marchiones ab Henrico Aucupe inſtituti. P. V. 7.
Marcianus Imperator. P. XI. 78.
Marcionitæ adſtruebant duo rerum principia. P. III. 49. P. XI. 18.
S. *Marcus* Alexandrinam fundat eccleſiam. P. XI. 3. 4.
S. *Marcus* Rom. Pont. P. XI. 47.
Marcus Ægyptius impoſtor & auctor hæreſeos Priſcillianiſt. P. IV. 162.
Marcus Arethuſius nonam Arianorum formulam fidei conſarcinat. P. IV. 102.
Marcus Epheſinus diſputat cum Latinis in Concilio Florentino. P. III. 260. 262. ejus pertinacia. 262. 263. concitat populum. 265. miſere perit. 266.
Marcus Venetus typographiam ex Sinis in Europam traducit. P. XII. 134.
Marcus Antonius, Triumvir, cum Cleopatra ab Auguſto victus. P. XII. 191.
Marcus Aurelius Antoninus Philoſophus, Imperator. P. XI. 19.
Mare liberum. P. IX. 147. Scriptores de mari clauſo & libero. P. X. 526 ſq.
Mareſoſchius, Galeacius, Card. creatur. P. X. 277. obit. 278.
Mareſt S. J. Miſſionarius in Canada. P. XII. 291.
Marezius, Samuel, Janſeniſtas Calviniſtis accenſet. P. XII. 423.
Margaritha Danica Semiramis, & totius Septentrionis domina. P. VI. 173.
Margaritha Parmenſis Caroli V filia, conjux primum Alexandri Medicæi. P. VII. 94. dein Octavii Farneſii. 115. Belgii gubernatrix. 632. cauſa tumultuum vid. Diſſert. *ibid.* Acta ſub eadem. 644. & ſeqq. diſcedit e Belgio. 662. iterum venit in Belgium, 700. ſed poſt triennium in Italiam redit. *ibid.*
Margiana, Perſis ſubjecta. P. XII. 187.
B. V. Maria Θεοτόκος, non Χριστοτόκος. P. III. 52. ejus Immaculata conceptio ex Conc. Tridentino. 315. ejus ope Hiſpani in Bomelia Inſula ſervantur. P. VII. 711. Propoſitio damnata de laude, quæ defertur Mariæ ut Mariæ. P. XII. 80.

MAR

de S. *Maria*, Joan. Ord. S. Franc. Mexici Miſſionarius, in odium fidei occiſus. P. XII. 283.

Maria Angliæ regina reſtituit rem Catholicam. P. VII. 835. 850. indicit Parlamentum. Cogitat matrimonium cum Philippo Hiſpano. 852. hortatur ac adjurat Eliſabetham ad ſervandam religionem & obit. 855.

Maria Stuarta Scotiæ regina artibus perfidis ab Eliſabetha Angliæ regina petita. P. VII. 891. & ad mortem damnata. 896. an jure fuerit occiſa? 900.

Maria, Ludovici M. Hungariæ regis filia, Sigismundo, Caroli IV Imp. filio nupta. P. VI. 70. Hungariæ regina coronata. P. VII. 273.

Maria, Caroli Audacis Burgundiæ ducis filia, Maximiliano I Imp. nupta, multarum provinciarum hæres. P. VI. 124. P. VII. 44. 628.

Maria Anna, Leopoldi Imp. filia, Luſitaniæ regina obit. P. X. 484.

Maria Eliſabetha, Caroli VI ſoror, Belgii Gubernatrix. P. X. 61.

Maria Magdalena de Pazzis beatificata. P. XI. 314. & canonizata. 346.

Maria Medicæa, Galliarum regina obit. P. VIII. 607. v. Medicæa.

Maria Thereſia, Caroli VI Imp. filia, nata. P. X. 51. Nuptiæ. 102. ex aſſe hæres. 114. Lis de voto Bohemico, ceſſare juſſo. 115. Prætenſio Bavariæ, Saxoniæ, Hiſpaniæ, Sardiniæ, Boruſſiæ, in provincias Auſtriacas. 116. Reſponſiones Auſtriæ. 118. Boruſſus in Sileſiam.

MAR

123. Schnöllendorffenſis conventio, non ſervata. 125. Elector Bavariæ, Galliæ & aliorum fœderatorum auxiliis adjutus, ſuperiorem Auſtriam, & Bohemiam occupat, ac rex proclamatur. 126. Auſtria recepta. 131. capta Bavaria. 132. & iterum recuperata. 133. Prælium Zaslavienſe. 134. Praga tandem recepta. 135. Pax Uratislavienſis cum Boruſſo. 136. Idea pacis rejecta, Anglus Auſtriæ partibus accedit. 140. ab Auſtriacis occupatur rurſus Bavaria & Palatinatus. 141. Ingolſtadium cadit. 142. Princeps Carolus ad Rhenum ſuperiorem, Rex Angliæ ad inferiorem. Pugna Dettingana. 143. Sponſalia Caroli Principis cum Reginæ ſorore. 144. Saxonis fœdus cum Regina. 145. Unio Francofortenſis. 146. Carolus Rhenum trajicit. Irruptio Boruſſi in Bohemiam. Exercitus Auſtriacus revocatur. Recuperata Bavaria. 147. Boruſſi manifeſtum. 148. Viennenſis reſponſio. Rex Pragam capit. 149. at veniente Carolo deſerit. 150. Recuperata Sileſia ſuperior. *ibid.* Connubium Caroli cum ſorore reginæ. 151. Obitus Caroli VII Imp. 154. Fœdus Varſavienſe, oppoſitum Unioni Francofurtenſi. 155. Boruſſus præliis Strigavienſi, Sorano, & Keſſeldorffenſi victor. *ibid.* & ſq. Dresda dedita. Fœdus Angliæ cum Boruſſo. 156. Pax Dresdenſis. 157. Auſtriaci Bavariam invadunt. 158. Gallos & Palatinos opprimunt. 159. Pax Füſ-

ſenſis. 160. Aquisgranenſis. 195. Miles perpetuus. 198. Coronatio in reginam Hungariæ. 603. & Bohemiæ. 611.
Mariæcellenſe Monaſterium exemptum. P. XI. 354.
Marianæ Inſulæ & introductio religionis in eas. P. XII. 124.
Marianæ, Joannis, S. J. liber de regis inſtitutione Pariſiis damnatur. P. VIII. 477.
Mariani equites etiam dicti equites Teutonici. P. III. 166.
Marianus Scotus. P. XI. 157.
Marignana pugna Helvetorum cum Gallis. P. VII. 456.
Marini, Carolus, Card. obit. P. X. 325.
Marinus Joannis VIII. ad Photium legatus, & ſucceſſor. P. III. 194. ejus Conſtitutiones. P. XI. 126.
Marinus II Rom. Pont. P. XI. 133.
Marinus Arelatenſis Epiſcopus. P. IV. 87.
Mariote Mathematicus obit. P. X. 362.
Marius, Cajus, Jugurtham, Numidiæ regem, fraude capit. P. XII. 201.
Marleburgus Dux, Joan. Churchil, Anglorum ductor. Ejus victoriæ. P. X. 487. & progreſſus in Belgio. 488. in Monte Nolano Bojos vincit. 26. item & ad Höchſtadium Gallo Bojos. 28. creatus S. R. I. princeps Mindelheimium dono obtinet. 30. exauctoratur. 447. obit. 500.
Marnixius Adelgundius conſpirationis nobilium in Belgio auctor. P. VII. 649. a Lanojo vincitur. 656. & capitur. 674.
Marochii regnum, olim Mauritaniæ pars. P. XII. 193. Introductio religionis. 204. Filius Imperatoris primogenitus Chriſtianam fidem amplectitur. 205 & ſq.
Maronitæ converſi. P. III. 203. uniti cum Eccleſia Latina. 280. Maronitarum hiſtoria. P. XI. 436. Ferventes Chriſtiani. Unde eorum origo. P. XII. 59. Duos in diſcordia patriarchas eligentibus jure devolutionis a Benedicto XIV renuntiatur Patriarcha Simon Evodius. P. XI. 417. 418. eique mittitur Pallium. 420. Illorum Synodus, an. 1736. celebrata, confirmatur. 405. Maronitarum Epiſcopi. 408. Collegium Romæ erectum. 274. 276. 313. & curæ S. J. attributum. 351. Seminarium Ravennæ. 329.
Marozia Adalberti Tuſculani comitis filia propudioſa. Ejus violentiæ in ſedem Romanam & libidines. P. III. 142.
Marpurgenſe colloquium. P. III. 307. Marpurgenſis comitatus Ludovico Darmſtadienſi attributus. P. VIII. 149.
Marquardus Epiſc. Auguſt. laborat pro ſecuritate rituum Cathol. Donawerdæ. P. VIII. 3 & ſq.
Marquez, Ant. S. J. Miſſionem in regno Tunchino fundat. P. XII. 129.
Marradius a Bucquojo poſt pugnam Pragenſem in Moraviam præmiſſus. P. VIII. 128.

MAR

Marrius comes, Joan. Arskin, pro Jacobo Eduardo exercitum colligit, & cæditur. P. X. 492. præcipuus Prætendentis fautor, obit. 504.

Marſchallus, Ern. Olomucium ſtrenue defendit. P. X. 748.

Marſilius ob præproperam Briſaci deditionem ignominia notatur. P. X. 25.

Marſilius Patavinus. P. XI. 195.

Marſinius loco Villarii exercitui in Suevia præfectus. P. X. 19.

Martellerius Jeſuitarum inimicus. P. VIII. 480.

de *S. Martha*, Claudius. P. X. 391.

Martialis Poeta. P. XI. 6.

Martianus Orient. Imperator ex ignobili quidem ſtirpe, at militari, & Chriſtiana virtute eminens, ſcelerum vindex acerrimus, author concilii Chalcedonenſis, P. III. 59. cui pariter adfuit tanquam defenſor ſynodi ex 636. Epiſcopis frequentiſſimæ. 61. ab Aſpare veneno ſublatus, vita, & meliore fato digniſſimus. 68.

Martin, Petrus, S. J. Miſſionarius in India zeloſiſſimus. P. XII. 115.

Martinez, Emman. S. J. Miſſionarius in Mexico in odium fidei occiſus. P. XII. 284.

Martinez, Gregorius, O. Præd. Probabiliſmum tuetur. P. X 794.

Martinez, Petrus, Japoniæ Epiſcopus, ne præſentia ſua perſecutionem augeret, in Indiam recedit. P. XII. 179.

Martinez, Petrus, S. J. Miſſionarius in Florida a barbaris interemptus. P. XII. 286.

MAR

Martini, Andr. S. J. ab hæreticis interfectus. P. VIII. 451.

Martinique Inſula. P. XII. 230. occupatur ab Anglis. P. X. 774.

Martinius, Martinus, S. J. celeber Sinici Atlantis & Hiſtoriæ conditor. P. XII. 96.

Martinizius regius Miniſter Pragæ ex arce præcipitatur. P. VIII. 88. P. IX. 295.

Martinuccius, Georgius, Card. Joannis Sigismundi tutor interfectus. P. VII. 292. 302.

S. Martinus I Rom. Pont. rejicit Typum Conſtantis Imp. & ideo exilio mulctatur. P. III. 83. P. IV. 214. P. XI. 108. 109.

Martinus II Rom. Pont. P. XI. 126.

Martinus III Rom. Pont. P. XI. 133.

Martinus IV Rom. Pont. excommunicat Petrum III Aragoniæ regem. P. III. 183. & in favorem Caroli Andegavenſis Michaelem Palæologum Orient. Imp. ex quo Unio Græcorum rumpi cæpta. 255. Ejus Conſtitutiones. P. XI. 186.

Martinus V antea Cardinalis Columna in Concilio Conſtantienſi electus Pontifex. P. III. 224. 232. indicit Concilium primum Papiam, dein Senas, denique Baſileam. 238. Ejus Conſtitutiones. P. XI. 209.

Martinus V antipapa ſe Martino V vero Pontifici ſubjicit. P. III. 225.

Martinus Aragoniæ, & Siciliæ hæres, inde lis de ſucceſſione. P. VI. 140.

Martinus Braccarenſis canones ex Græcis ſynodis colligit. P. IV. 207.

Martinus, Fernandus, dictus antea S. Antonius Paduanus. P. XII. 204.

Martinus Periſius urget expeditionem ſextam cruciatam. P. III. 159.
Martyres ſub Valente, Nerone Ariano. P. IV. 114. ex Thebæa legione. 198. Martyrum libelli pacifici pro pœnitentibus. 24. Comprecationes ad eorum ſepulchra. P. XI. 13. Martyres pueri. 473. Martyres qui? *ibid.* de pueris martyribus exemplum formalis canonizationis non habetur, niſi in pueris Bethleemiticis. 474.
Martyres Donatiſtæ. P. IV. 75.
Martyrologio Romano qui inſerendi? P. XI. 445.
Marzatus Card. P. VIII. 464.
Maſaniellus ſeditionis Neapoli auctor. P. IX. 107.
Maſaniſſa, Numidiæ regno a Scipione reſtitutus. P. XII. 197. a Carthaginenſibus bello petitur. 199. filii. 200.
Maſcarenia, Gaſpar, O. S. Franc. primus Miniſter in Luſitania. P. X. 484.
Maſcarenia, Hieron. Martyr. P. XII. 215.
Maſcarenia, Joan. *Dium* arcem ſtrenue propugnat. P. XII. 94.
Maſcarenia, Petrus, Luſitaniæ Orator, Romæ cum S. Ignatio agit, ut Inſtituti ſui alumnos in Indias mitteret. P. XII. 92.
Maſcarenia, Petrus, S. J. in peninſula Salſete Eccleſiam fundat. P. XII. 108.
Maſilia S. J. S. Franciſci Xaverii ſocius. P. XII. 93.
Maſſageticum Scytharum regnum. P. XII. 32.
Maſſeus, Enemontius, S. J. primus Canadæ Miſſionarius. P. XII. 288.
Maſſilienſes ſeu Semipelagiani. P. IV. 152.
Matanina Inſula. P. XII. 230.
S. *Maternus* Colonienſis primus Epiſcopus. P. VII. 14. P. IV. 270.
Maternus Colonienſis Epiſcopus a Conſtantino M. Romam ad Concilium invitatus. P. IV. 87.
Mathathias Judæorum Dux. P. XII. 12.
Mathewſius, Angliæ archithalaſſus. P. X. 507.
S. *Mathias* an ſortibus in Apoſtolum electus? P. II. 84. P. IV. 2. S. Mathiæ vigiliæ jejunium. P. XI. 453.
Mathias Archidux, Rudolphi II Cæſaris frater, in Belgium evocatur. P. VII. 685. renunciatur Gubernator. 690. redit in Germaniam. 702. in fratrem Rudolphum inſurgit. P. IX. 290. deprecatur. 292. & iterum inſurgit. 293. Rex Hungariæ & Bohemiæ. *ibid.* arma contra rebelles ſubditos acatholicos corripit. 296. in Cæſarem eligitur. P. VIII. 85. Cura de ſucceſſore. 86. obit. 90. P. IX. 297.
Mathias, Joannis Hunniadis filius, in Hungariæ regem eligitur. P. VII. 280. Ejus & Cilii comitis diffidia. 279. bellum cum Friderico Imp. & pax. 280. Viennam capit. 281. bellum Bohemicum & Polonicum. 282.
Mathildis magnæ Epitaphium. P. V. 158. Bona, Eccleſiæ donata, Lothario II Imp. & Henrico Superbo

bo Bav. Duci in feudum conceſſa. P. XI. 161.
Matiſconenſia duo Concilia ſub Guntramo. P. IV. 195.
Matrimonium. An ejusdem uſus conceſſus ſacerdotibus a Concilio Nicæno. P. III. 44. prohibitum monachis in Conc. Chalced. 63. Decreta de matrimonio ex Concilio Florentino. 277. Tridentino. 354. Reformatio. 355. 356. ex Conc. Auguſtano. P. VII. 211. Mediolanenſ. 388. 402. 431. 438. An matrimonium ſtare poſſit cum pacto, aut voto caſtitatis? Diſſert. P. V. 116. Obſervatio de matrimoniis hæreticorum, P. X. 66. quæ declarantur valida. P. XI. 488. contrahentes cum ſcientia impedimenti diſpenſationem non obtineant. 249. Dubia Colonienſis Archiepiſcopi circa matrimonium clandeſtinum reſoluta. 317. Matrimonia non tam facile diſſolvenda. 405. Conſtitutio Bened XIV de matrimoniis in Hollandia. *ibid.* Matrimonia ſine denuntiationibus improbantur. 407. Cauſſæ diſpenſationum matrimonialium veraciter exponendæ. 408. quando infidelis, conjugatus cum infideli, matrimonium contrahere poſſit cum fideli. 426. Matrimonium clandeſtinum neque in ratione contractus valet. 462. Theſis Janſeniſtica de matrimonii & cœlibatus æqualitate, & Anti-Theſis S. Auguſtini. P. VIII. 949. Matrimonia principum regii ſanguinis, ſine conſenſu regis, nec non & ea, ſine conſenſu parentium inita, in Gallia declarata invalida. 593 & ſq.
Matris Dei congregatio. P. XI. 302. v. Scholarum Piarum Congreg.
Mauduit S. J. novam in regno Carnate miſſionem inſtituit. P. XII. 108.
Maulinus Calvinianus miniſter. P. VIII. 630.
S. *Mauri* Feſtum. P. XI. 114. Congregatio Benedictinorum inſtituta & confirmata. 304.
Mauri Hiſpania pulſi. P. VI. 139. P. IX. 102.
Mauritania, nunc regnum Marochii & Feſſæ. P. XII. 193.
Mauritanum Concilium contra Monothelitas. P. IV. 215.
Mauritius Imperator. P. XI. 104.
Mauritius Saxoniam, Joanne Friderico electore apud exercitum Smalcaldici fœderis abſente, occupat. P. III. 324. & a Cæſare Saxoniæ elector dicitur. 325. a quo Patrono ſuo deficit. 339. & bellum infert. 340. 341. P. VII. 147.
Mauritius, Haſſiæ Landgravius, & Spinola Hiſpanus conventionem ineunt. P. VIII. 137. ditiones ſuas reſignat. 156.
Mauritius Naſſovienſis in Belgio Axelam per aſtum capit. P. VII. 713. nec non alias urbes. 723. victor ad Tornhutum. 728. ad Neoportum. 731. obit. P. IX. 135.
Mauritius Adolphus, Dux Saxociticus, Romana ſacra ſuſcipit. P. X. 50.
Mauritius de Saxonia, vid. de *Saxonia* comes.
Mauritius Wilhelmus, Dux Saxociticus, Religionem Catholicam Viennæ publi-

publice profitetur. Sed defuit conſtantia. P. X. 50.

Maxentius Imp. P. XI. 45.

Maximianus Herculius Imp. P. XI. 38. abdicat imperium. 39.

Maximianiſtæ Donatiſtarum ſoboles. P. IV. 75.

Maximilianus I Concilii Lateranenſis V fautor. P. III. 283. Imperator pace, & bello magnus, Auſtriacæ Domus parens vere Auguſtus, ab eloquentia, linguarum peritia, litterarum, ac litteratorum amore, pace publica, & camera Imperiali fundata clariſſimus. P. VII. 44. *Synopſis geſtorum.* Bellum Burgundicum & Flandricum. 44. adit poſſeſſionem Tyrolis. Celebrat comitia Francofordenſia. 45. Pax cum Carolo VIII. Galliæ rege. *ibid.* item P. VI. 124. Auſtria inferior recuperata. P. VII. 45. Turcarum clades. Bellum cum Carolo VIII inſtauratum. 46. contra eundem fœdus commune in comitiis Wormatienſibus ſancitum. 47. Pax publica. 48. cameræ Imperialis judicium. *ibid.* bellum Helveticum. 50 item 328. novus Imperii ſenatus in comitiis Auguſtanis decretus. 50. auĉti Germaniæ circuli. Pacis publicæ confirmatio. 51. Goritiæ hæreditas. *ibid.* belli Bavarici finis. 52. Hagenoenſe fœdus. *ibid.* bellum Geldricum. 53. comitia Conſtantienſia, Venetum bellum. *ibid.* fœdus Cameracenſe. 54. Veneti cæſi, & pro pace ſupplices. *ibid.* fœdus contra Gallos 55. bellum cum Ludovico XI. 56. comitia Colonienſia. 57. Receſſus tres Imperii. *ibid.* Judicium Aulicum in novam formam redactum. 58. ſtatuta de notariis publicis. *ibid.* bellum Burgundicum, & pax Noviodunenſis. 60. comitia Auguſtana. 61. Maximiliani mors ſancta, & magnificum ejusdem Œniponti mauſolæum. 62. quantum auxerit domum Auſtriacam feliciſſimis nuptiis. 63. 628. Calumniæ Hypoliti a Lapide adverſus ſupremam, & Cæſaream Ejusdem majeſtatem. 63.

Maximilianus II Imperator Catholicus licet in Proteſtantes fuerit æquo indulgentior, non alio ſane indulgentiæ ſuæ lucro, quam, quod & ſuppetias negaverint vivo, & moleſtias auxerint morituro, & mortuum ſibi vendicare fruſtra ſatagant. P. VII. 178. cæterum electus Romanorum Rex. 173. celebravit comitia Auguſtana. *ibid.* bellum geſſit Saxonico-Gothanum. 175. comitia Spirenſia. 178. obitus *ibid.* Liberi, vindiciæ. *ibid.* Ejusdem cum Pio IV controverſia ſuper electione compoſita. 179. creatus Bohemiæ Rex. 264. item Hungariæ. 293.

Maximilianus I, Bav. Dux, ſecuritati Catholicorum Donawerdæ proſpicit. P. VIII. 4. Mandata Cæſarea exequitur, & urbem occupat. 7 cum Ratenavio Archiep. Salisburgenſi colliditur. 23 & ſq. Ligæ Dux renuntiatur. *ibid.* cum Philippo Lud. Duce Neoburgenſi convenit de colloquio de religione inſtituendo. 58. dehortatur Fridericum Palatinum a corona Bohemica, ſed fruſtra.

ſtra. 98. 99. cum Ferdinando II Imp. fœdus init. 101 & ſq. Unionis Proteſtantium ad eum legatio & poſtulata. 104. Ducis reſponſio. 105. Proteſtantium replica & Ducis duplica. 109. parat ſe ad bellum. 113. Auſtriam ſuperiorem ad Cæſaris obſequium reducit. 117. P. IX. 298 & ſq. movet in Bohemiam. P. VIII. 120. Pugna Pragenſis. 123. victoria. 124. ingreſſus Pragenſis. 125. redit Monachium. 127. & nuntiat victoriam Rom. Pont. *ibid.* Septemvirali dignitate ornatur. 148. ab Urbano VIII propter victoriam Statlonenſem gratulationem accipit. 150. Palatinatus ſuperioris poſſeſſionem adit. 166. 167. Ratisbonam, ne Sueci occuparent, ſervat. 199. ſe cum Wallenſteinio conjungit. 201. caſtra ad Norimbergam ſtrenue defendit. *ibid.* redit in Bavariam. 202. Suecos ditionibus ſuis ejicit, Memmingam & Campidunam capit. 206. nuptias cum Maria Anna, Ferd. II Cæſaris filia, celebrat. 213. cum Suecis inducias init, iisque iterum renuntiat. 234. obit. 311. Epitaphium. 312.

Maximilianus Emmanuel, Bav. Elect. poſt mortem patris partes Leopoldi Imp. amplectitur. P. VIII. 411. Viennæ a Turcis obſeſſæ ſuccurrit. P. IX. 271. Budam expugnat. 274. Turcas ad Mohazium cædit. Belgradum expugnat. 278. ſupremus ad Rhenum belli præfectus. P. VIII. 428. in bello Hiſpanico Borboniis favet. P. X. 15. Ulmam & Memmingam intercipit. 16. Bellum Bavaricum. 17. 26. Tyrolenſe. 20. Rhenanum. 25. Höchſtadiana pugna. 27. Pacta, eo digreſſo, ab Electrice cum Joſepho Rom. Rege inita. 29. reſtituitur per Pacem Badenam. 47. obit. 62.

Maximilianus Henricus Colon. Elect. P. VIII. 309. a Domus ſuæ emolumentis averſus. 422. Capitulatio, quam ut Coadjutor iniit, declaratur irrita. P. XI. 325.

Maximilianus Joſephus, Bav. Elect. Unioni Francofordienſi adhæret. P. X. 154. Auſtriaci Bavariam invadunt. 158. ad Pfaffenhovium Gallos & Palatinos opprimunt. 159. Pax Füſſenſis. 160. Solus Vicariatum Rhenanum gerit. 161. cum Maria Anna, Regis Polon. filia, contrahit ſponſalia. 188. Tractatum ſubſidiorum cum Anglia & Hollandia init. 202.

Maximilianus Wilhelmus, Georgii I Angliæ regis frater, Cathol. religionem amplexus, Viennæ obit. P. X. 63.

Maximilla Montani hæretici ſocia. P. IV. 9.

Maximinus Imp. cum filio a militibus occiſus. P. XI. 30. 31.

Maximinus a Conſtantino M. victus miſere perit. P. XI. 45.

Maximus Monachus a Conſtante Imp. ob rejectum Typum relegatus. P. III. 84. teſtatur de non lapſo Honorio I Papa. 89.

Maximus a Senatu Imp. renuntiatus a militibus occiſus. P. XI. 31.

Maximus poſt cædem Valentiniani Imp. P. XI. 80.
Maximus Philoſophus Cynicus intruſus, & a Conc. Conſtantinopolit. depoſitus. P. III. 50. P. XI. 67.
Maximus Tyrannus Gratiani parricida diſcerptus a militibus. P. IV. 115. damnat capitis Priſcillianum. 163. item P. XI. 56.
Mayenna linea Ducum Lotharingiæ. P. IX, 304.
Mayerus, Daniel, Archiep. Pragenſis obit. P. X. 610.
Mayer, Joan. Procurſor Boruſſicus. P. X. 738. 751.
Mayering, Jac. S. J. ab hæreticis interfectus. P. VIII. 451.
Mayllius Card. creatur. P. X. 233.
Mayhius, vide *Guiſius*, Carolus, Franciſci filius, Majennæ dux.
Maynius Dux, Lud. XIV ex Maintenonia filius, ratione natalium cum principibus regii ſanguinis in controverſiam venit. P. X. 359. & a ſucceſſione in regno in perpetuum excluditur. 365.
Mazarinus, Julius, Executor Teſtamenti a Lud. XIII deſignatus. P. VIII. 612. contra quem principes regii ſanguinis inſurgunt. 631. 636. fugit Sedanum. 637. obit. 644.
Mazeta S. J. Miſſionarius in Paraquaria. P. XII. 247.
Mazo S. J. Miſſionarius in Paraquaria in odium fidei occiſus. P. XII. 258.
de *Mecenata*, Petrus. P. XI. 196.
Mechoaca in Mexico. P. XII. 284.
Mechlenburgici Duces, regi Daniæ adhærentes, proſcribuntur. P. VIII. 167. Eorum reſtitutio in P. W. 297. Mechlenburgica cauſſa inter Ducem & Statum equeſtrem. P. X. 53. adminiſtratio 69.
Mechlenburgo Güſtrovienſis Dux ultimus obit. P. VIII. 447.
Mechlinia occupata. P. VII. 699. furore Anglico. *ibid.*
Mechlinienſe Concilium. P. VII. 744. Archiepiſcopatus erectus. P. XI. 249.
Mediæ regnum antiquum. P. XII. 2. hodiernum. 186. Perſis ſubjectum. 187.
Medicæa ſtirps cum Gaſtone extincta. P. X. 305.
Medicæa, Maria, Henrici IV. Galliæ regis conjux. P. VII. 541. obit. P. VIII. 607.
Medicæus, Alexander, Rom. Pont. aſſumpto Leonis XI nomine. P. XI. 296.
Medicæus, Alexander, primus Hetruriæ Dux. P. VII. 94. a Laurentio Medicæo intercmptus. 115.
Medicæus, Franc. Maria, Card. commutat purpuram cum Guaſtaliæ Ducis filia. P. X. 227.
Medicæus, Joan. Rom. Pont. ſub Leonis X nomine. P. XI. 225.
Medicæus, Joan. Angelus, ſub nomine Pii IV electus Pontifex. P. XI. 250.
Medicæus, Julius, Rom. Pont. aſſumpto Clementis VII nomine. P. XI. 234.
Medicomentorum venditio omnibus Regularibus prohibita. P. XI. 402.
Medina, Bartholomæus, O. Præd. Probabiliſmum clare defendit. P. X. 784. primus tamen non docuit. 807.

Mediobarbus vid. Mezzabarba.

Mediolanenſium rerum ſchema. P. VII. 362. antiquæ Inſubriæ, ſub Romanis, Gothis, Hunnis, Longobardis, Carolingis Imperatoribus, ſub Principibus viciſſitudo. 365. Mediolanum ab Ottone ad Imperium reductum, a Friderico I everſum, Factiones Guelphicæ, ac Gibellinæ. 366. ſub Vicecomitibus. *ibid.* ſub Joanne Galeatio. 367. Franciſcis, Ludovico, & Maximiliano Sfortia. 368. Philippo Caroli V filio. 370. item 115. ad Auſtriacos. 370. Mediolanenſis Ducatus mortuo Carolo VI a Rege Sardiniæ prætenſus. P. X. 117. 119. Capitulare cum Rhœtis renovatum. 565.

Mediolanenſium ſtatus Eccleſiaſticus. Mediolanenſis Eccleſia a S. Barnaba fundata. P. XI. 3. Enumeratio, & deſcriptio urbium epiſcopalium ad provinciam Mediolanenſem pertinentium. P. VII. 370. Concilia celebrata. *Sæc. IV.* Catholicum Ariano-Sirmienſi oppoſitum. P. IV. 100. Arianorum tumultuarium. *ibid.* 107. P. III. 378. *Sæc. V.* anno 451. contra Eutychen. P. IV. 161. *Sæc. VII.* anno 679. contra Monothelitas. 215. *Sæc. XVI.* Concilia Provincialia ſex a S. Carolo Borromæo celebrata. Primum. P. VII. 374. ſecundum. 393. tertium. 398. quartum. 404. quintum. 418. ſextum. 433. Mediolanenſe Collegium Helveticum S. Caroli Borromæi. 358.

van der *Meer*, Franc. obit. P. X. 532.

Meganus comes, Brimæus, Geldriæ & Zutfaniæ præfectus. P. VII. 631. a Buſcoduco per fraudem rejectus Ultrajectum occupat. 655. de novo fidelitatem Gubernatrici jurat. 656. Arembergio cæſo Friſiæ Præfectus ſuccedit. 663.

Meindarts, Joan. Petri, electio in pſeudo-archiepiſc. Ultrajectenſem irritatur. P. XI. 401. 402. nec non renuntiatio Hieronymi de Bock in Epiſcopum Harlemenſem. 415. 417. & Joannis van Stiphout. 429. 430.

S. *Meinradus* eremita. P. VII. 335.

Meinungenſis cauſa in puncto ſucceſſionis ob liberos, ex inæquali matrimonio natos. P. X. 191.

Melacus Gallicus incendiarius. P. VIII. 425. Landaviam defendit. P. X. 15.

Melanchton Auguſtanæ Confeſſionis faber. P. III. 307.

Melander, Haſſicæ militiæ præfectus, ad Cæſarem tranſit. P. VIII. 233. vid. *Holzapfelius* comes.

Melangiſtæ. P. X. 415.

S. *Melchiades* Papa congregat Romæ Concilium contra Donatiſtas. P. IV. 73. P. XI. 44.

Melchitæ, Græci Schiſmatici in Ægypto. P. XII. 223. Melchitarum Græcorum Patriarcha Antiochenus, Cyrillus, obtinet Pallium. P. XI. 418.

Melchtalius, Arnoldus, inter primos, qui fœderi Helvetico initium dedere. P. VII. 324.

Meldenſis Epiſc. Pariſienſis ſuffraganeus. P. XI. 309.

Meldenſia Concilia. Anno 845. nationale Gallicum. P. IV. 327. Anno 1226 in quo Raymundus Toloſanus pœnitens ad Eccleſiam eſt reverſus. P. VI. 18.

Meldunenſe monaſterium exemptum. P. XI. 110.

Meletius cauſa ſchiſmatis. P. III. 39. damnatus. 41. Ab Arianis in Patriarchatum Antiochenum ſuffectus Nicænam formulam profitetur. P. IV. 117. Utrum Meletius an Paulinus fuerit legitimus Antiochiæ Epiſcopus. 119. Meletii encomia. *ibid.*

Melgarus comes in Hiſpania favet Carolo archiduci. P. X. 428.

Meliapor, regni Narſingæ caput. P. XII. 73.

Melinda Inſula. P. XII. 78. Eam S. Xaverius ſua doctrina illuſtrat. 214.

Melita Ordini S. Joannis conceſſa. P. VII. 94. Melitenſes equites. P. III. 157. vid. *S. Joannis* Hoſpitalarii.

Melito Sardicenſis Epiſcopus. P. XI. 25.

Melleræus, inſignis Poliorcetes. P. VIII. 637. Heſdinum expugnat. P. IX. 139.

Mellinga ad fœdus Helveticum. P. VII. 328.

Mellini, Marius, Card. P. X. 325.

Mellitus Angliæ Apoſtolus & Epiſc. Londinenſis. P. IV. 248.

Melo, Franc. Belgii Gubernator. P. IX. 140.

Melodunenſe Concilium. P. VII. 593.

Memmius comes Avallius, Claudius, Galliæ legatus ad conventum Hamburgenſem. P. VIII. 226. & ad Pacem Weſtph. 238. a Naſſovio Monaſterii præliminares articulos accipit. 229. Pacem Neomagenſem componit. 406.

Memmius comes Avallius, ſupremus Parlamenti præſes, obit. P. X. 366.

Memphis, hodie Cairum. P. XII. 192.

Mendez, Alphonſus, S. J. Patriarcha in Abyſſiniam miſſus. P. XII. 220. 221.

Mendez, Balthaſar, navis Melitenſis Præfectus, capit Mulei Serif, regis Marochii filium. P. XII. 205.

Mendez, Balthaſar, dicitur in Baptiſmo Mulei Serif, regis Marochii filius. P. XII. 205. Meſſinæ in Collegio S. J. ſacris diſciplinis operam dat. *ibid.* vocatus ad regnum, illud abdicat, & Societatem Jeſu ingreditur, Balthaſar Loyola Mendez appellatus. 206. plurimos Mahometanos convertit. *ibid.* &, cum Miſſionarius in Marochiæ regnum iter inſtituit, Madriti pientiſſime obit. 207.

Mendez, Joan. Bapt. S. J. Miſſionarius in Florida a barbaris occiſus. P. XII. 286.

Mendicantes ordines. Eorum Præcedentia in Proceſſionibus. P. XI. 274. Conventus novi non facile erigantur. 295. Propoſitio damnata de Mendicantium abſolutione a caſibus reſervatis. P. IX. 8. Propoſitiones aliquæ Mendicantium Religio-

gioſorum a Concilio Cleri Gallicani condemnantur. P. VIII. 666.

Mendoza, Cæſareus ad pacificationem Ultrajectenſem legatus. P. X. 451.

Mendoza, Alvarus, Patriarcha Indiarum, & Card. P. X. 325.

Mendoza, Chriſtoph. S. J. Miſſionarius in Paraguaria vitam dat pro ovibus ſuis. P. XII. 258.

Mendozæ, Didaci, Archiepiſcopi Hiſpalenſis Conſtitutiones. P. VII. 810.

Mendoza, Emman. Sardiniæ Prorex occumbit. P. IX. 114.

Menelaus Pontificatum ab Antiocho Epiph. emit. P. XII. 12. 13.

Menendes, Petrus, in Floridam expeditionem ſuſcipit, & in ea arces erigit. P. XII. 286.

Meneſius, Archiepiſcopus Goanus, apud Thomæos Chriſtianos Diamperienſem Synodum celebrat. P. XII. 104. revocatur in Europam. 113.

Meneſius, Eduardus, Indiarum Prætor. P. XII. 89. 90.

Meneſius, Henricus, Indiarum Prætor, Luſitanam in Indiis gloriam reparat. P. XII. 90.

Mennas ab Agapeto Pontifice propriis manibus in Patriarcham Conſtantinopolit. conſecratus. P. III. 69. ejus ſuppoſititia ad Vigilium Papam epiſtola. 85. item P. XI. 98.

Menoniſtæ. P. VIII. 449.

Menſurius Carthaginenſis Epiſcopus. P. IV. 72.

Menzelius Schardingam, Vilshovium, & Monachium occupat. P. X. 132.

Menzikovii ruina. P. X. 698. 700. ejus filius e Siberia revocatur. 701.

Mercator, Iſidorus, an genuinas collegerit Decretales Epiſtolas? P. XI. 81.

de *Mercede* Ordinis fratres ad alios ordines tranſire non poſſunt. P. XI. 214.

Merciorum reges. P. IV. 249.

Mercius comes, Franc. copiarum Bavaricarum dux. P. VIII. 220. capit cum 4000. Schlangium Suecum. 223. ad ſupremam Bavarici exercitus præfecturam promotus Gallis fortiter reſiſtit. 229. Dutlinganæ victoriæ cauſſa. 227. Turrenium ad Mergentheimium vincit. 231. occumbit. *ibid.*

Mercius in Alſatia cæſus. P. X. 37. Gubernator Temesvarinus. 593. ad Parmam occumbit. 300.

Meretrices coercendæ ex Conc. Mediolan. P. VII. 389.

Mergentheimiana victoria a Mercio de Turrenio reportata. P. VIII. 231.

Merodach, Babyloniorum rex. P. XII. 3.

Merovæus Merovingicorum Galliæ regum ſator. P. IV. 184. horum ultimi inertes. 219. item P. XI. 81.

Merovæus, Chilberici Galliæ regis filius, novum paradigma infauſti principis. P. IV. 185.

Merſeburgenſis Epiſcopatus fundatus. P. V. 9. P. XI. 136. a Proteſtantibus profanatus. P. VIII. 170.

Meſched, locus peregrinationis Perſarum. P. XII. 34.

Meſmerus,

Meſmerus, Joan. Bapt. Card. P. X. 325.
Meſquita, Paulus, Martyr. P. XII. 215.
Meſſanenſis Protopapæ dignitas, ejusque libera electio confirmatur. P. XI. 418.
Meſſarius S. J. Miſſionarius in odium fidei carceris ærumnis extinctus. P. XII. 130.
Meſſina a Pœnis invaſa. P. XII. 195. Meſſinenſis ſeditio. P. IX. 94.
Metaphraſtes, Simon. P. XI. 140.
Metellus Pœnos vincit. P. XII. 195.
Metellus Conſul, ob victum Jugurtham, Numidicus dictus. P. XII. 200.
Metellus, Joan. S. J. Miſſionarius in Inſula Ceylano ab ethnicis occiſus. P. XII. 106.
Metellus, Quintus Cæcilius, Macedoniam in Romanam provinciam redigit. P. XII. 11.
Metenſia Concilia. *Sæc. VI.* Chrodieldem in communionem eccleſiæ recipit. P. IV. 197. *Sæc. VIII.* Anno 753. ſub Pipino. 281. *Sæc. IX.* An. 888. de diſciplina. 301. in cauſa Ludovici Pii, 306. in cauſa Lotharii Junioris damnatum a Nicolao Pontifice. 315.
Metenſis obſidio. P. VII. 474.
Methiſtæ Novatores, a Michaele Meth ſic dicti. P. VIII. 449.
Methodius Patriarcha Conſtantinopolit. reſtitutus. P. III. 117. P. IV. 262.
Methodus monachus Bogorem Bulgarorum regem ope imaginis convertit. P. IV. 262.
Metropolitanorum olim poteſtas in ſuos ſuffraganeos. P. IV. 318. & quare imminuta? *ibid.*
Metternichius comes, Brandeburgicus Ratisbonæ legatus, Cathol. Religionem amplexus, obit. P. X. 64. 671.
Metus qualiſcunque non excuſat ab obligatione legis naturalis negativæ, bene tamen humanæ. P. I. 78.
Meurſia ad regem Boruſſiæ. P. X. 668.
Mexicum a Corteſio Hiſpano occupatum. P. VII. 787. P. XII. 227. 278. Religio Chriſtiana introducta. 282. Mexicum novum, ſeu Nova Granata. 227.
Meyer, Wilhelmus, S. J. ad Miſſionem Malabaricam deſtinatus. P. XII. 184.
Mezger, Wolfgangus, S. J. ab hæreticis dire vexatus. P. VIII. 452.
Mezzabarba, Patriarcha Antioch. a Clemente XI ad Imp. Sinarum legatus miſſus. P. XII. 148. 155. quædam circa ritus Sinenſes permittit. P. XI. 413. Roma irritante. 414.
Michael Balbus Imperator Iconoclaſta ſubdolus, & crudelis, ſed infelix. P. III. 114. P. IV. 261. item P. XI. 119.
Michael Calæphates Imp. P. XI. 144.
Michael Cerularius Photianum ſchiſma renovat. P. XI. 146. P. III. 201.
Michael Curopaletes Imp. Orient. P. III. 113. P. XI. 119.
Michael Ducas Imp. P. XI. 155.
Michael Fœderovicius, Ruſſiæ Czarus. P. IX. 338.

Michael Palæologus. vid. *Palæologus.*
Michael Cerularius Patriarcha inſtaurat ſchiſma Græcorum. P. III. 201.
Michael Coributhus Poloniæ rex. P. VI. 162.
Michael Paphlag. Imp. P. XI. 143.
Michael Venetorum dux Joppen obſidione liberat & Tyrum expugnat. P. III. 158.
S. *Michaelis* eccleſia collegiata in ditione Lucernenſi fundata. P. VII. 336.
S. *Michaelis* urbs in Tucumannia. P. XII. 243.
Michaelſeldenſe Monaſterium exemptum. P. XI. 354.
Micipſa, Numidiæ rex. P. XII. 200.
Middelburgum Seelandiæ caput amiſſum. P. VII. 675. Middelburgenſis Epiſcopatus erectus. P. XI. 249. 250.
Miecislaus I Poloniæ dux primus Chriſtianus. P. V 138.
Miecislaus III Poloniæ dux. P. VI. 35.
Mietavia a Ruſſis occupata. P. X. 690.
Mihalovitius in pugna ad Deſſaviam a Wallenſteinio captus. P. VIII. 155.
Miletanum concilium a S. Paulo celebratum. P. IV. 3.
Milevitanum concilium damnat Pelagium, & Cœleſtium, cujus acta utinam legerent Proteſtantes, & viderent, quis illo tempore ſenſus de primatu Romani Pontificis. P. IV. 151.
Militum diſciplina ex Conc. Mediolanenſ. P. VII. 439. Militiæ Cæſareæ poſt Lipſiacam cladem miſera facies. P. VIII. 194.
Militia aurata Romæ. P. XI. 395.
Millenarii hæretici. P. III. 49.
Milleræus. v. Melleræus.
Miltiades Athenienſis Darium Hyſtaſpis cædit. P. XII. 4.
Miltiades apologiam pro Chriſtianis ſcribit. P. XI. 25.
Miltitius Nuntius Apoſtolicus. P. III. 298.
Minaſius, Luſitanorum ductor. P. X. 433. 435.
Mincerus, Thomas, fax belli ruſtici. P. III. 304. eodem, quod cauſaverat, incendio perit. *ibid.*
Mincius Antipapa. P. XI. 147.
Mindanao Inſula. P. XII. 75. Incolarum crudelitas. 122.
Mindelhemium ditionibus Bavariæ accedit. P. VIII. 87. donatur Marleburgo. P. X. 30. Collegium S. J. ibidem erectum. P. VIII. 312.
Mindenſis eccleſia fundata. P. IV. 273. Epiſcopatus a Proteſtantibus profanatus. P. VIII. 170. & in P. W. Domui Brandenburgicæ datus. 297.
Mingrelia, olim Colchis & Iberia. P. XII. 185.
Miniſtri eccleſiarum ex Conc. Mediolan. P. VII. 384.
Miniſtrorum aulicorum tragici caſus. P. IX. 103.
Minorica occupatur ab Anglis. P. X. 436. expugnatur a Richelio. 733.
Minucius comes Tœringio ſuffectus. P. X. 133. capitur ad Brunoviam. 141.
Minutius Felix. P. XI. 40.

Miqueleti. P. X. 431.
Miracula ex Conc. Mediolanen. P. VII. 404.
Miracula mundi ſeptem. P. XII. 192.
Miramolinus, Marochii rex, Franciſcanos Miſſionarios crudeliter trucidat. P. XII. 204.
Mirandolæ & Concordiæ Mutinæ Ducatus ab Electore Bavariæ prætenduntur. P. X. 198.
Miriweiſii Candahariæ principis rebellio. P. X. 720. interimitur. 721. item P. XII. 36.
Miro contra auctoritatem Apoſtolicæ Sedis in Comitiis generalibus perorat. P. VIII. 488.
Mirrmagmud Candahariæ princeps. P. XII. 37. vincit Perſas. *ibid.* v. Machmud.
Miſenus Epiſcopus Apoſtolicæ Sedis Legatus ob prævaricationem damnatus. P. IV. 177.
de *Miſericordia* fratrum congregatio in ordinem religioſum erecta. P. XI. 303. conceſſum, ut in quolibet conventu ſit Sacerdos. P. XI. 300.
Miſnenſis Epiſcopatus fundatus. P. V. 9. a Proteſtantibus profanatus. P. VIII. 170.
Miſſa. Ejus antiquitas. P. IV. 168. P. XI. 34. 13. Canones de eadem, & dogmata ex Conc. Tridentino. P. III. 348. reductio Miſſarum. 363. vid. Conc. Auguſtan. P. VII. 210. Mediolanen. 377. 395. 404. 411. Senonenſe. 568. Miſſæ addita Epiſtola, & Evangelium pluraque Canoni verba. P. XI. 15. item triſagion *Sanctus*, & *Gloria in excelſis. ibid.* Diebus Dominicis & Feſtis in Eccleſia regularium Miſſam audientes præcepto ſatisfaciunt. 228. privilegium veſpertino tempore celebrandi, revocatum, quibuscunque conceſſum. 258. Miſſæ non reducendæ, tametſi fundatio ſit incongrua. 313 & ad hoc requiritur facultas Sedis Apoſt. 361. Miſſa diebus Dominicis & Feſtis a Parocho Parochianis applicanda. 363. uti a beneficiatis curatis pro populo. 420. & Miſſa conventualis in cathedralibus & collegiatis pro benefactoribus. 421. cum Miſſæ ſtipendio non eſt negotiandum. 404. quando Miſſæ duæ eadem die ab eodem Sacerdote celebrandæ. 437. facultas, in Hiſpania & Portugallia in die commem. omnium Fidelium defunctorum tres Miſſas celebrandi. 447. Græcorum ritus in Miſſa. 477. Propoſitio damnata de præcepto audiendæ Miſſæ. P. IX. 46. Ut ab Epiſcopo aut Pontifice Miſſa ſedendo celebrari poſſit, an diſpenſari convenit? P. XI. 483. Diſpenſatum cum cæcis, tecto capite, capillis fictitiis. 485. Exempla mira miſſam celebrantium. 486.
Miſſale Romanum a Pio V editum. P. XI. 262. & a Clemente VIII correctum. 295. in linguam Gallicam traductum prohibetur. P. VIII. 635. Benedictinum novum approbatum. P. XI. 314.
Miſſionarii quanta paſſi ſint in Paraguaria? P. XII. 256. Prohibitum, ne

ne libri de Miſſionibus edantur. P. XI. 349.
Miſſionis Presbyteri, ſeu Lazariſtæ, fundati. P. VIII. 504. acceptant Conſtitutionem Unigenitus. P. X. 409.
Miſſiſſippicum flumen. P. XII. 228. Miſſiſſippica Societas in Gallia. P. X. 361.
Mithridates, ultimus Rex Ponti. P. XII. 8. Romanis bellum infert. 18. vincitur a Sylla. 19. & Pompejo. 20.
Mitigiſtæ. P. X. 415.
Mizraus. v. Tulecarnetes.
Mocenigus, Aloyſius, Venetorum Dux. P. X. 276. obit. 227. 297.
Mœrmannus Baro, digreſſo Max. Emman. cum Joſepho Rom. Rege nomine Electricis de Bavaria tranſigit. P. X. 29.
Moggus S. J. Frater laicus Pekini. P. XII. 164.
Moggus, Petrus, Eutychianorum tumultus in Ægypto præcipuus author. P. III. 68. P. XI. 85. 86. 89.
Mogilas, Petrus, Primas Ruſſiæ. P. IX. 349.
Mogoriæ Imperium, & introductio Religionis in illud. P. XII. 63. Echebari Imp. in Miſſionarios favor. *ibid.* Selymi Imp. inconſtantia. 66. Tulcarnetes, nobilis Armenus, & Juliana Dias religionem ſuſtentant. 68. Irruptio Kulicani in Mogoriam. 70. Regna Mogoriæ. 72. modus excipiendi reges vectigales. 64. opes immenſæ. 70. Mogores interpretationem Hembelianam Alcorani ſequuntur. 189.
Moguntia a Cæſareanis occupatur. P. VIII. 426. Moguntina eccleſia in metropolitanam erecta, additis ſuffraganeis. P. XI. 114. Moguntina Pax inter Hiſpanos & Unionem Proteſtantium. P. VIII. 133. 137.
Moguntina Concilia. *Sæc. VIII.* An. 745. eligitur S. Bonifacius Archiepiſcopus & Moguntia pro Germaniæ Metropoli declaratur. P. IV. 272. An. 753. Epiſcopos & Abbates conſtituit, variaque diſponit S. Bonifacius in Friſiam abiens. *ibid. Sæc. IX.* An. 813. ex Caroli M. voluntate. 295. & An. 847. a Rabano Archiepiſcopo convocata. 297. 309. An. 888. tempore Caroli Craſſi de corrupta diſciplina eccleſiæ. 320. *Sæc. XI.* An. 1054. quod in Romanum Pontificem elegit Gebhardum Suevum Epiſcopum Euſtadianum. P. V. 82. An. 1069. quod interdixit Henrico IV divortium. *ibid.* An. 1070. quod depoſuit Carolum Epiſcopum Conſtantienſem. 83. An. 1048. nationale celebratum præſentibus Leone IX & Henrico III damnat Simoniacam pravitatem. 84. Sub Sigefrido Archiepiſcopo in eadem cauſa. 85. *Sæc. XII.* An. 1131. præſente Lothario & compluribus Epiſcopis Bruno Argentinenſis Epiſcopus accuſatur. P. V. 137. *Sæc. XIII.* An. 1225. contra Simoniacos. P. VI. 9. *Sæc. XIV.* An. 1310 contra Templarios. 59. 63. *Sæc. XV.* An. 1441. in cauſa ſchiſmatis. 117. An. 1451. præſide Theodorico Archiepiſcopo edit ſynopſin Theologiæ ſacræ. *ibid. Sæc. XVI.* An. 1549. provinciale. P. VII.

P. VII. 228. ejusdem canones ad fidem, & ſacros ritus velut compendium Theologiæ adverſus errores Proteſtantium. *ibid.* & *ſeq.* capitula. 55. de moribus, & diſciplina. 231.
Moguntini Electoris in comitiis Imperii ſeſſio. P. VII. 12. aliæ ejusdem prærogativæ. *ibid.* item 3. 4. primus Epiſcopus, Archiepiſcopus, Archicancellarius, Elector. 13. Jus in Epiſcopalem Eccleſiam Fuldenſem. P. XI. 479.
Mohatræ contractus damnatur. P. IX. 41.
Mohaziana victoria de Turcis relata. P. IX. 274.
Molanus pro Jeſuitis apud regem Galliæ intercedit. P. VIII. 575.
Molanus, Hannoverani Conſiſtorii Director. P. VIII. 445.
Moldavia & Valachia, in quas Sultanus ſibi jus arrogat. P. IX. 342. 343.
de *Molina*, Gaſpar, Card. P. X. 304. obit. 321.
Molinæus, Carolus, J. C. propter librum peſtiferum carceri datur. P. VII. 492. ejus ſcripta nemini licet legere. P. XI. 293.
Molinos, Mich. propoſitiones damnatæ. P. IX. 53.
Moll, Moguntinus ad pacem Risvicenſem legatus. P. VIII. 443.
Molsbemiana Academia fundata. P. VIII. 380.
Molucenſes Inſulæ. P. XII. 75.
Molvicienſis pugna. P. X. 124.
Mombaza, ad quam primus Gamma pervenit. P. XII. 78.
Mombrunus Hugonotus captus, & condemnatus. P. VII. 505.
Mommorantius, Annas, dux religioſus in Gallia. P. VII. 489. Carolum V e Phocenſi Provincia in Italiam redire cogit. 465. exul. 466. revocatur. 471. Guiſiorum æmulus, & adverſarius. 475. 476. 480. in pugna ad Sanguintinum captus. 478. pacem Cameracenſem promovet. 481. cum Guiſiis ad tuendam religionem fœdus init. 489. in Drocenſi pugna captus. 491. Glorioſa mors. 493.
Mommorantius, Henricus, Subiſium prælio vincit. P. VIII. 571. Richelium bello petens, vincitur, & capite plectitur. 588.
Mompelgardi principatus. P. VIII. 438. ad Domum Studgardenſem. P. X. 57. Mompelgardenſis conſiſtorii ſententia in puncto divortii. 50. Mompelgardenſe conciliabulum. P. VII. 360.
Momyllus, appellatus *Auguſtulus*, ultimus Occidentis Imp. P. XI. 80.
Monachium Sueco ſe ultra dedit. P. VIII. 199. Menzelio deditur. P. X. 132. & cum tota fere Bavaria recuperatur. 133. occupatur iterum ab Auſtriacis. 141. & cum tota Bavaria deſeritur. 147.
Monachi alienis negotiis ne ſe immiſceant, ex Conc. Chalcedon. P. III. 62. non ineant matrimonium. 63. P. IV. 187. non recipiantur in monaſterium pretio, ex Lateranenſi III Conc. P. III. 152. ex Lateranenſi IV Conc. 174. Monachorum viſitatio. 361. 362. Monaſtici ſtatus antiquitas. P. IV. 348. Monaſtica vita ex Conc. Colon.

P. VII. 198. Monachorum ſtatus ex Conc. Auguſtano. 207. Regularum monaſticarum ſcriptores. P. XI. 102. Diſſertatio in Cap. 6. de ſtatu monachorum. P. X. 356. Vitæ Monaſticæ antiquitas. P. XI. 13.

Monaſteria non fiant diverſoria ſæcularium. P. III. 105. monaſterio illata dos non reſtituenda. 106. receſſus a monaſterio, ex Conc. Trident. 361. ex Conc. Trevirenſi. P. VII. 217. Reformatio. P. III. 362. exemptiones eorum ante ſæculum XI uſitatæ. P. XI. 120. contra illorum multitudinem querelæ in Gallia. P. VIII. 673. & in hunc finem deſignati commiſſarii. 674. Reformatio. 506. quorumdam reſiſtentia. 674. Monaſteria perſonis non oneranda, nec erigenda, in quibus non 12. ſaltem perſonæ ſuſtentari queant. P. XI. 362.

Monaſterienſis Epiſcopatus erectus. P. 271. urbs ab Anabaptiſtis occupata. P. VII. 114. refractaria a ſuo Epiſcopo expugnatur. P. VIII. 355. ad componendam pacem deſignatur. 226. Pacis remoræ & poſtulata Cæſaris. 229. ac Gallorum. 232. Pax. 613. obſervatio in illam. 627. Pax Hiſpano-Belgica. P. IX. 142. quæ Flandris navigationem Indicam non interdicit. P. X. 527.

Moncalmus, Gallorum ductor. P. X. 774.

Moncaſſelenſis pugna. P. IX. 184.

Monckius, Scotorum dux, pro revocando rege laborat. P. IX. 220. & quidem feliciter. 221. ideo dignitatibus a rege augetur. 223.

Moncontuiriana clades Hugonotorum. P. VII. 494.

Monetaria res, & conatus, eam corrigendi. P. X. 103. 106. 171. Monetam cudendi poteſtas, a ſummo Pontifice Bulgarorum regi conceſſa. P. XI. 171.

Monferatenſe bellum inter Hiſpanum & Sabaudum. P. IX. 87. 101. v. Montisferratum.

Mongatſinum a Cæſareis captum. P. IX. 278.

Mongomerius Calviniſta captus, & damnatus. P. VII. 497. item P. VIII. 506.

Moniales non nubant ex Conc. Chalcedon. P. III. 63. ſine pretio recipiantur. 174. prohibentes fœminam ab ingreſſu, aut cogentes ad ingreſſum religionis excommunicantur, ex Conc. Tridentino. 362. Reformatio. *ibid.* Antiquitas Monialium. P. IV. 293. Moniales ex Conc. Mediolan. P. VII. 391. 417. 432. 439. Earum Clauſura præcepta. P. XI. 407. Ordinationes Archiep. Colonienſis circa Moniales. 298. Controverſia Lucernæ quo ad dotem. P. X. 564.

Monomotapæ ampliſſimum Imperium in Africa. P. XII. 202. Introductio Religionis. 210 & ſqq.

Monothelitæ hæretici. P. III. 82. Concilium Conſtantinopolitanum III adverſus eos celebratum. *ibid.* alia Concilia contra eosdem. P. IV. 213. Conciliabula Sergii, & Cyri. *ibid.* origo Monothelitiſmi. *ibid.*

Monſerratus, Ant. S. J. Miſſionarius Goa in Mogoriam miſſus. P. XII. 63.

Mons Peſſulanus obſidetur. P. VIII. 561. v. *Montepeſſulanum*.

Monſpelienſe Concilium. P. VI. 20. 22.

Mons regalis. P. VIII. 420. diruendus. 439.

Montagius. P. IX. 207.

Montalbanum, munita Calviniſtarum urbs, a Ludov. XIII obſidetur. P. VIII. 555. ſolvitur obſidio. 556. Montalbanus Epiſcopatus erectus. P. XI. 194.

Montaltius, Lud. fictum nomen. P. VIII. 792.

Montaniſtæ hæretici. P. IV. 8. P. XI. 21.

de *Monte*, Marchionis, legati Gallici, a Dantiſco Ruſſis traditi, cauſa. P. X. 703.

de *Monte*, Joan. Maria, Rom. Pont. ſub Julii III nomine. P. XI. 246.

de *Montealto*, Card. Felix Perettus, in Rom. Pont. electus, aſſumpto Sixti V nomine. P. XI. 277.

de *Monte Corvino*, Joan. O. S. Franc. plures Tartaros ad fidem Chriſtianam convertit. P. XII. 140.

Montecuculus, Raymundus, Cæſareus bellidux in Pugna Pragenſi. P. VIII. 123. Cæſareus equitum magiſter in bello Polonico. 371. hæſitat belli præfecturam ſuſcipere contra Turcas. 373. in Tranſylvaniam miſſus redire cogitur. P. IX. 248. de modicis conqueritur copiis. 250. ad Sant Gothardum Turcas ingenti clade affligit. 252. perpetuam, ſtatamque militiam Cæſari ſuadet. P. VIII. 375. S. R. I. Princeps dictus, & Amalphitano principatu donatus. 381. exercitus Dux contra Gallos deſignatur. 384. geminas ſibi conditiones ſtipulatur. 390. abdicat militiam. 391. obit. 412.

Montemarus, Hiſpan. Dux, Oranum Mauris eripit. P. X. 471.

Montenſe Collegium S. J. erectum. P. XI. 276. Montenſis traductio Novi Teſtamenti in linguam Gallicam prohibetur. P. VIII. 675. 676.

Montepeſſulanum Concilium. P. VI. 18. Montis Peſſulani Epiſcopi ſcripta contra Bullam Unigenitus damnantur. P. XI. 396. nec non litteræ paſtorales de miraculis Franciſci de Paris. 399.

Montes Pietatis P. III. 286. ſunt liciti. P. XI. 226. erecti Cracoviæ. 334. Alexandriæ in provincia Medioian. 337.

Montfortius, Simon, heros incomparabilis centum Albigenſium millia exiguo 1800 militum manipulo cædit. P. III. 175. P. VI. 18.

Monti, Philippus, Card. P. X. 319.

Montis Faliſci Eccleſia in Epiſcopalem erecta. P. XI. 202.

Montis Libani Concilium. P. X. 731.

Montilienſe Concilium. P. VI. 17.

Montinius, Mommorantius, Tornacenſis urbis præfectus in Granvellanum Card. P. VII. 645. de integritate & fide ſuſpectus mittitur in Hiſpaniam. 651. damnatur capitis ab Albano. 665.

Montisferrati in Italia familia extincta, & marchionatus ad Gonzagam Mantuanum translatus. P. VII. 113.

Hujus autem familia extincta bellum inter Hiſpanum & Sabaudum. P. IX. 87. 101.
Montmorantius, Henr. obit. P. VIII. 491.
Montmuthius Dux, Jacobus, Caroli II Angliæ regis filius naturalis, regnum affectat. P. IX. 225. ejus rebellio in patruum. 226. occiditur. 227.
Montreal ab Anglis expugnatur. P. X. 774.
Montroyus S. J. Miſſionarius in Inſulis Marianis occiſus. P. XII. 125.
Mopsveſtenum Concilium de tribus capitulis. P. IV. 181.
Moralis Jeſuitarum. P. VIII. 678.
de *Moranta*, Hieron. S. J. Miſſionarius in Mexico in odium fidei occiſus. P. XII. 284.
Morava. Victoria Cæſareanorum ad eam. P. IX. 279.
Moravia a Mathia Hungariæ rege occupata. P. VII. 282. poſt victoriam ad Cæſaris obſequium reducta. P. VIII. 128.
Morea amiſſa. P. X. 589.
Morellus Calviniſta primus S. Firmiliani Epiſtolam ad S. Stephanum I producit. P. IV. 22.
Merganus Anglus Stadam defendit. P. VIII. 164.
Morgathenſis pugna, & Helvetorum victoria. P. VII. 326.
Mornæi, Philippi, Calviniſtæ, libellus de fœdere Navarræo. P. VII. 520. Ejusdem diſputatio cum Card. Perronio. P. VIII. 468. fuga. 469.
Moronus, Joan. Pontificius ad comitia Spirenſia legatus. P. VII. 135.
Morſæus, Henricus, S. J. trucidatus. P. IX. 218.
Mors. Propoſitio damnata de gaudio in morte alterius. P. IX. 30.
Mortaignius, Haſſorum ductor. P. VIII. 235.
Morus, Thomas, cancellarii in Anglia officium deponit. P. VII. 840. datur in carcerem. 841. ejus conſtantia. 842. damnatur ad mortem. 843.
Moſambicum, urbs ad Luſitanos ſpectans. P. XII. 202.
Moſcovia v. Ruſſia.
Moſcua, ſedes Magni Ducis; unde Ruſſi Moſcovitæ appellati. P. IX. 337.
Möſkirchenſis Linea Fürſtenbergicæ Domus extincta. P. X. 153.
Motezuma, Mexici Rex. P. XII. 279. a Corteſio captus. 280. a ſuis telo vulneratus extinguitur. 281.
de *Motta*, Joan. Card. P. X. 279. obit. 325.
Mottæus Cæſ. bellidux in Pugna Pragenſi. P. VIII. 123.
Mottæus, Pardiæus, Gravelingæ Gubernator fœderatorum partes relinquit. P. VII. 692. Oſtendam vi ingreſſus ab oppidanis iterum ejicitur. 710. obit. 727.
Moxi, gens barbara. P. XII. 242. 253.
Moya, Matthæus, in ſuis ſcriptis optime meritus. P. X. 809.
Moyſes Arianus per Tranſylvaniam tyrannus. P. IV. 135. furit. P. VII. 308.
Mozambicum Inſula. P. XII. 213. in quam S. Xaxerius excenſionem facit. 214.

Muchertacus Hiberniæ Rex. P. V. 165.
Mühlbergenſis victoria Caroli V Imp. P. III. 325. Mühlbergenſia caſtra. P. X. 75.
Mühlhuſianus conventus ad reducendam Germaniæ pacem, Cæſaris in eo oratio. P. VIII. 161. Querelæ Principum. Electorum ſententia. 162. Catholicorum Electorum propoſitio. 163. Mühlhuſianum prælium, & Gallorum victoria. 389. Cives adverſus Senatum inſurgunt. P. X. 89.
Mühlhuſani in Helvetia deficiunt a religione. P. VII. 353.
Müllerus, Francofurtenſis ad pacem Riſvicenſem legatus. P. VIII. 443.
Müllerus, Chriſtoph. S. J. Leopoldum M. in literis & chriſtianæ vitæ rudimentis inſtruit. P. VIII. 356.
Münchius, Chriſtoph. apud Petrum II Moſcoviæ Imp. gratia valens. P. X. 699. & apud Annam. 702. male bellum contra Turcas adminiſtrat. 705. muneribus dejicitur. 708. 710.
Münſterthalenſis cauſa. P. X. 565.
Münſterus, Sebaſtianus, obit. P. VII. 357.
Muley Abdala, Marochii coronam fratribus extorquet. P. XII. 193.
Muley Ali, fratrem Abdala corona Marochii ſpoliat. P. XII. 193.
Muley Iſmael, Marochii Imp. P. XII. 193.
Muley Serif, Imp. Marochii & Feſſæ filius, a navi Melitenſi captus, Melitæ baptizatur, Balthaſar Mendez appellatus. P. XII. 205. v. *Mendez*.
Mundi miracula ſeptem. P. XII. 192.
Muræna a Mythridate victus. P. XII. 19.
Muratorius, Lud. Ant. rationes affert, cur in America, & præſertim in Paraquaria Evangelium difficulter ſit propagatum. P. XII. 245. obit. P. X. 330.
Muratoriorum conventicula vetantur. P. XI. 454.
Murbacenſe monaſterium conditum. P. VII. 334.
Murenſe monaſterium fundatum. P. VII. 336. Abbas S. R. I. Princeps creatus. P. IX. 204. P. X. 566.
Murnerus, Thomas, ex ord. S. Franc. Theologus in ſynodo Badenſi. P. VII. 350.
Murræus, Jacobus, Mariæ Stuartæ Scotiæ reginæ frater ſpurius. P. VII. 892. & proditor *ibid.* & ſeq. cæſus. 896.
Muſica profana in Eccleſiis prohibita. P. XI. 339. ſit gravis & modeſta. 448.
Muſius, Cornelius, ſacerdos in odium fidei occiſus. P. VII. 735.
Muſnierus theſin proponit de Peccato philoſophico. P. VIII. 728.
Muſſipontana Academia fundata. P. VII. 622. acceptat Bullam Unigenitus. P. X. 402. Muſſipontanum Collegium S. J. erectum. P. XI. 276.
Muſtapha I, Turcarum Imperator. P. IX. 343.
Muſtapha II, Turcarum Imperator. P. IX. 283. 346. P. X. 718.
Muſtapha III, Turcarum Imp. P. X. 730.

Mutinenſis Epiſc. Bononienſis ſuffraganeus. P. XI. 273.
Mympelgardenſe conciliabulum. P. VII. 360.
Myſia a Bulgaris *Bulgaria* dicta. P. XI. 110.

N.

Nabathæi, Arabiæ reges. P. XII. 30.
Nabuchodonoſor, ſeu Merodach, Babylon. Rex P. XII. 3.
Nabuchodonoſor M. Babylon. Rex. P. XII. 3.
Nacaura, Julianus, unus ex legatis, a regibus Japoniæ Romam miſſis, Societatem Jeſu ingreſſus, glorioſo martyrio coronatur. P. XII. 174.
Nacchi, Ant. S. J. Miſſionum in Syria & Ægypto ſuperior. P. XII. 58.
Nadaſtius comes contra Cæſarem conjurat. P. IX. 257. captus Viennam abducitur. 260. propriis literis convincitur. 261. & fortiter mortis pœnam ſubit. 262. Ejus filii Domini *de Cruce* dicti. *ibid.*
Nadaſtius comes omnia avi ſui bona a Regina Hungariæ reſtituta accipit. P. X. 606. Equitum Magiſter Planianam victoriam promovet. 738. Schweidnicium expugnat. 740.
Nadaſtius, Leopoldus, regni Hungariæ Cancellarius. P. X. 606.
Nagayenſes Tartari. P. XII. 55. 57.
Nailotus, Quackerorum caput, carceri mandatus. P. IX. 221.
le Nain de Tillemont, Ludovicus. P. X. 391.
Naires, nobiles Malabariæ milites. P. XII. 78.
Namurcum. P. VII. 625. expugnatum, & inſcriptio. P. IX. 194. Namurcenſis comitatus Abbatiæ Bronienſi confirmatus. P. XI. 132. Epiſcopatus erectus. 249. pugna inter Mansfeldium & Cordubam. P. VIII. 147.
Nancejenſis Academia equeſtris erecta. P. X. 573.
Nankinenſis diœceſis erecta. P. XI. 358.
Nannetenſia Concilia. Sub finem Sæculi VII de diſciplina. P. IV. 223. *Sæc. XIII.* an. 1264 de eadem. P. VI. 23. Nannetenſe edictum. P. VII. 536. revocatur. P. VIII. 709.
Narbonenſia Concilia. *Sæc. VI.* an. 589 ſub Recaredo rege. P. IV. 196. *Sæc. X.* duo de Eccleſia Auſonenſi. P. V. 24. *Sæc. XIII.* an. 1227 provinciale. P. VI. 20. *Sæc. XIV.* an. 1374. de modo celebrandi Concilia. 78. *Sæc. XVI.* an. 1551. provinciale. P. VII. 578. *Sæc. XVII.* provinciale. P. VIII. 750.
Narſes victor Gothorum. P. III. 70. perfidus. P. IV. 127. 129. item P. XI. 101.
Narſingæ regnum. P. XII. 73.
Narva a Ruſſis expugnata. P. X. 690.
Narvæzus, a Cubæ Præfecto in Mexicum, ut Corteſium impediat, miſſus capitur. P. XII. 281.
Naſſovius, Adolphus, Orangii frater cum Joanne Arembergio pugnat. P. VII. 663.
Naſſovius, Henricus, fratri Mauritio ſuccedit. P. IX. 135.
Naſſovius, Joan. Lud. converſus, lineæ Hadamarenſis fundator. P. VIII. 313. Cæſareus ad pacem

Weſtphalicam legatus. 238. Legato Galliæ præliminares articulos proponit. 229.

Naſſovius, Ludovicus Orangii Frater cum Brederodio & aliis nobilibus conſpirationem init. P. VII. 646. Iconomachiæ & populationis in Belgio author præcipuus. 653. cum Orangio e Belgio fugit. 656. cum Orangio & copiis redux vincit Arembergium. 663. ſed ad Gemingam ab Albano victus eſt. 666. Montes Hannoniæ expugnat. 671. occumbit in pugna ad Mochemum pagum. 675.

Naſſovius, Mauritius, fœderati Belgii Gubernator obit. P. IX. 135.

Naſſovius Wilhelmus II, Belgii Gubernator. P. IX. 141. v. Orangius.

Naſſovius, ducis Vinarienſis tribunus. P. VIII. 220.

Naſſovio-Dietenſes, *Dillenburgenſes*, *Hadamarenſes*, *Sarrepontani*, & *Siegenſes* comites S. R. I. principes creati. P. VIII. 447. & in collegium principum introducti. 323. 344.

Natalis S. J. zeloſus in Huronia Miſſionarius, pro fide Chriſti martyr. P. XII. 290.

Natalis, Alexander, rejicit canones Apoſtolorum. P. II. 65. Ejus criſes refutantur in hac cauſa. 69. 72. 78. de controverſia paſchali. P. IV. 10. 14. de rigore pœnitentiæ. 32. 35. de relapſis. 54. in cauſa Cæciliani. 78. qualis Probabilioriſta fuerit. P. X. 815. obit. 366.

Natalis Domini Feſtum die 25 Decembris celebrari præceptum. P. XI. 50.

Natſi. P. XI. 292.

Naturæ Jus. P. II. 1. quid ſit. 5 quodnam illius principum ul[tima] tum, & univerſale. 10. an, [...] quomodo aliqua fiant mala antecedenter ad legem DEI. 13. an le[x] naturæ ſit abſoluta, immutabili[s] indiſpenſabilis. 19. an detur le[x] naturæ irritans. 29. in quo conſi[ſ]ſtat. 33. quodnam ſubjectum legi[s] naturalis. 35. ſynopſis per cauſa[s] 37. quomodo differat a jure Gen[tium]. 45.

Navarræ regnum. Origo. P. V. 10[.] P. VII. 798. ad comites Campaniæ reges Galliæ, Eboricenſes, Arag[o]nios, Foxenſes, Albretanos, Bo[r]bonios per 7. fœminas translatum 799. Ferdinandi Catholici de h[o]c conſilia. 800. Navarræum bellum 801. Navarra a Franciſco I occ[u]pata, mox a Carolo V recept[a] 803. item 457.

Navarræum Concilium. P. VI. 90[...]

Navigationis libertas in Pace Mon[a]ſterienſi Belgio Hiſpanico non [...] adempta. P. IX. 147. 151.

Naumburgenſe ſynedrion. P. VII. 17[...] item P. III. 344. primus Epiſcop[us] Luthericola Amsdorffius deje[ctus] Julio Pflugio. P. VII. 135. E[pi]ſcopatus a Proteſtantibus profa[na]tus. P. VIII. 170.

Nauplia a Venetis expugnata. P. [...] 280.

Nazaret. P. XII. 62.

Neapolis ad Aragonios devolvitur. [...] VI. 143. Pacta de regno hoc [di]videndo inter Ludovicum X[II] Galliæ, & Ferdinandum Hiſpa[niæ] regem. P. VII. 449. totum pu[...]
Gal-

Gallis Hiſpani occupant. 450. 777. Seditio. P. IX. 92. 106. Defuncto Carolo II Hiſpaniæ rege Leopoldus Imp. & Ludovicus Galliæ Rex Inveſtituram a Papa petunt. P. X. 2. Confertur Carolo Imp. 276. Neapolis a Carolo Hiſp. principe expugnatur. 299.

Nectarius Patriarcha Conſtantinop. Catholicus. P. III. 52.

Negotiatio omnis clericis interdicta. P. XI. 403.

Neguz nomen generale Imperatoris Abyſſiniæ. P. XII. 203.

Nehemias in Judæam dimiſſus. P. XII. 5.

Nemauſenſe Concilium. P. V. 90.

Nemours comes, Jacobus, ob diſturbatam ſolemnem Proceſſionem excommunicatur. P. XI. 376.

Nemrod, Aſſyriorum Rex. P. XII. 1.

Neoburgicus ducatus, ſeu novus Palatinatus. P. VII. 52. Neoburgum occupatur a Max. Emman. P. X. 17. Bona Eccleſiaſtica in Ducatu Neoburgenſi iis donata, qui ad Catholicam religionem revertuntur. P. XI. 399. Neoburgenſe Collegium S. J. fundatum. P. VIII. 66.

Neoburgenſe Monaſterium in Auſtria noviter conſtructum. P. X. 75.

Neocæſareenſe Concilium. P. IV. 139.

Neocomenſis principatus ad regem Boruſſiæ. P. VIII. 447. 667.

Neomagenſis pacificationis initia. P. VIII. 400. Pacificatio. 404. P. IX. 184. Inſtrumentum pacis. P. VIII. 406.

Neophitus non ordinetur. P. III. 42.

Neoſtadianum Collegium S. J. conditum. P. VIII. 380.

Neoſtadienſis pax inter Suecos & Moſcos. P. X. 652.

Nepos, Julius, Imp. in exilium relegatur. P. XI. 80.

Nereti S. J. ſacra peregrinatio in terram ſanctam. P. XII. 60.

Nero Imperator. P. XII. 3.

Nerva Imp. P. XI. 13.

Neſſelrodus, Magnus O. Melit. Magiſter. P. X. 67.

Neſtorius Chriſtum in duas perſonas diſtrahens damnatur primum a Cæleſtino I, tum a S. Cyrillo per 12. anathematiſmos. P. III. 52. contumax deponitur. 53. ejus conciliabulum Antiochenum, & acta in Cyrillum. *ibid.* in exilio perit. 54. item P. IV. 159. & P. XI. 77.

Neſtoriani hæretici. Concilia contra eosdem celebrata. P. IV. 147.

Neubauſius ad Fünſtermünzam cæſus. P. X. 22.

Neuhoff, Theodorus, Rex Corſicæ electus. P. X. 303. ejus fata. 305.

Neupergius poteſtatem a Cæſare accipit, pacem cum Turcis ineundi. P. X. 598. quid culpæ ei datum propter hanc pacem. 601. ad Molvicium cum rege Boruſſiæ pugnam conſerit. 124.

Neuſſa ab Auſtriacis incaſſum oppugnatur. P. X. 750.

Neuſtria a Normannis Normannia nuncupata. P. IV. 290.

Neutonus, Iſaacus, obit. P. X. 503.

Niagara ab Anglis occupata. P. X. 774.

Nicæa a Bullionio expugnata. P. III. 157.

Nicænum Concilium I Generale I anno 325. contra Arium, Quarto-Decimanos, ſchiſma Meletii ſub Sylveſtro I & Conſtantino M. P. III. 38. cauſa Concilii Arius in Chriſtum impius. Controverſia de Paſchate, ſchiſma Meletianum. 39. Præſentes. Acta. 40. canones. 41. obſervatio contra ſectarios, an Nicænum Concilium conceſſerit uſum matrimonii ſacerdotibus. 44. Nicæni Concilii complementum Sardicenſe. 45. a Sylveſtro I approbatum. P. IV. 90. an ei omnes Ariani ſubſcripſerint. 93. Canon hujus Concilii *de poteſtate Romani Patriarchæ ſuper omnes Patriarchas* in pervetuſto codice repertus. P. XII. 105.
Nicænum Concilium II Generale VII. de cultu SS. imaginum contra Iconoclaſtas anno 787 ſub Hadriano I, Conſtantino, & Irene. P. III. 99. cauſa Concilii Iconoclaſtæ. 101. acta. 103. canones. 105. de Concilio Francofordienſi hanc ſynodum damnante. 106. criſis de libris Carolinis. 109.
Nicænum ſymbolum. P. III. 40.
Nicanor a Juda Machab. cæſus. P. XII. 14.
Nicephorus Irenem dethroniſat, a Crunno interemptus. P. III. 113. P. XI. 118.
Nicephorus Blemmida Græcus perdoctus libros pro Eccleſia Romana ſcribit. P. III. 206.
Nicephorus Botoniates Imp. P. XI. 155.
Nicephorus Phocas Imp. P. XI. 157.
Nicetas Nicomedienſis Archiepiſcopus cum legato Pontificio diſputat. P. III. 205.
Nicetæ, Pectorati, liber contra Azyma. P. III. 202. P. XI. 156.
Nicetas Serron. P. XI. 156.
Nicienſis ſenatus ob violatam immunitatem Eccleſiaſticam in cenſuras Eccleſiaſticas incidit. P. XI. 383.
Nicodemus de Schola Epiſcopus Friſingenſis celebrat an. 1440. Concilium P. VI. 115.
S. *Nicolaus I* Rom. Pont. ſcribit ad Michaelem Imp. nullum unquam Pontificem in hæreſin lapſum fuiſſe. P. III. 88. 116. reſiſtit Photio. 116. 192. vindicatur contra acerbam Alexandri Natalis criſin P. IV. 12. damnat ſynodum Metenſem in cauſa Lotharii Junioris celebratam. 314. ejus Conſtitutiones. P. XI. 122.
Nicolaus II Rom. Pont. antea Epiſcopus Florentinus. P. III. 145. in conciliabulo Baſileenſi an. 1061 congregato damnatur. P. V. 82. recipit pœnitentem Berengarium hæreticum. 92. ejus Conſtitutiones. P. XI. 147.
Nicolaus III Rom. Pont. P. XI. 186.
Nicolaus IV de recuperanda terra ſancta deliberat. P. VI. 12. ejus Conſtitutiones. P. XI. 188.
Nicolaus V de interitu occidentalis Imperii vatidico calamo reſcribit Conſtantino Palæologo. P. III. 268. Ejus Conſtitutiones. P. XI. 213.
Nicolaus V antipapa, ſive Petrus Corbarius. P. III. 221. item P. XI. 196.

NIC NIG

Nicolaus Franc. Loth. dux, deponit purpuram. P. IX. 303.
Nicolaus Metonenſis. P. XI. 156.
Nicolai de Rupe ſanctitas. P. VII. 345.
Nicolai de Tolentino O. Erem. S. Aug. canonizatio. P. XI. 212. non eſt pingendus in habitu Diſcalceatorum. 323.
Nicolai, Joannes, apoſtata, multa de Catholicis confingit, multis inde necatis. P. VII. 867.
Nicolai, Laurentius, S. J. a Gregorio XIII. in Sueciam pro reducenda religione Catholica ablegatus. P. VII. 311.
Nicolaitarum author num fuerit Nicolaus ex ſeptem primis Diaconis. P. IV. 3.
Nicolaus Daniæ Rex. P. VI. 40.
Nicolaus myſticus ex Rigoriſta ſchismaticus. P. III. 196. 197. ab Alexandro ſtolido principe reſtitutus depoſito Euthymio. *ibid.* ejus laxitas, & corruptio. 201.
Nicolinus, Dom. edit canones Apoſtolorum. P. II. 65.
Nicolius, ſeu *Nicoleus*, latet ſub nomine Guilielmi Wendrockii, & Literas Provinciales latinitate donat. P. VIII. 793. P. X. 391.
Nicomedes, Bythiniæ Rex. P. XII. 18.
Nicopolis urbs. P. XI. 41.
Nider, Joan. Probabiliſmum tuetur. P. X. 783.
Niem, *a* Theodoricus, Alexandro V infenſus. P. III. 222.
Niemannus conjurationis Wallenſteinianæ reus interficitur. P. VIII. 208.
Niemerowienſis cŏngreſſus. P. X. 704.
Nienbovius, Hollandorum Dux, in pugna ad Deſſaviam occumbit. P. VIII. 155.
Nigellenſe Concilium. P. V. 144.
Niger Color lætitiæ ſignum apud Japones. P. XII. 169.
Nigritia in Africa regio. P. XII. 202.
Ninive urbs condita. P. XII. 1. Nivitarum regnum. 2. Ninus Aſſyriorum Rex. 1.
Niſſanum in Sileſia Collegium S. J. confirmatum. P. XI. 314.
Niſſenſis in Hungaria victoria. P. IX. 279.
Nitardus, Everardus, S. J. aula Hiſpan. motus fit Archiepiſc. Edeſſenus. P. IX. 114.
Noallius, Lud. Ant. Card. & Archiep. approbat Reflexiones morales Quesnelli. P. X. 392. ejus Inſtructio Paſtoralis. 393. Bullam *Unigenitus* recipere recuſat. 396. eamque recipi mandato paſtorali vetat. 399. Ejus tricæ. 404. excommunicatur. 407. P. XI. 381. Illius indoles. *ibid.* contumacia. P. X. 410. converſio & obitus. 413. Problema de eo. P. VIII. 857. Quesnelli cruditas in illum. 859.
Noallius, Gallorum Dux, ad Mœnum ſe Anglis opponit. P. X. 139. Pugna Dettingana. 143.
Nobiles. Licentia illis in ſtatu Eccleſiaſtico data, commercia exercendi. P. XI. 347. Lis inter Nobiles & Doctores de prioritate. P. VIII. 515.
de *Nobilibus*, Robertus, S. J. Madurenſis regni Apoſtolus. P. XII. 109.

Ejus vivendi ratio. *ibid.* Fructus. Adverſa, etiam a fratribus, patitur, & in Europa traducitur. 110. Accuſationis capita & reſponſa. 111. Citatur Goam. Concilium Doctorum. Nobilii reſponſa. 113. Archiepiſcopi averſus animus. Nobilius Romæ abſolvitur. 114.

Nobrega, Emman. S. J. Miſſionar. in Braſiliam miſſus. P. XII. 272.

Nobunanga, Japoniæ Imp. ſe unum adorari vult, cum ſuis crudeliter occiſus. P. XII. 174.

Noel, Franc. S. J. ad Papam de ritibus Sinenſibus refert. P. XI. 366.

Nœrdlingenſe prælium. P. VIII. 209. Victoriæ fructus. 210.

Nonnatulenſe monaſterium confirmatum. P. XI. 115.

S. *Norbertus* fundator canonicorum regularium Præmonſtratenſium debellat Tanchelini hæreſes. P. V. 145. P. VII. 338. 733. Ejus feſtum translatum. P. XI. 326.

Norffius, Leodienſis ad pacem Riſvicenſem legatus. P. VIII. 443.

Norimbergenſia comitia. An. 1502. ſub Maximiliano I de reducendis Helvetis. P. VII. 51. An. 1523 & 1524. ſub Carolo V pro executione edicti Wormatienſis. P. III. 302. 303. P. VII. 83. Norimbergenſia Gravamina. *ibid.* Obſervatio in eadem. P. VII. 84. Conventus Proteſtantium. P. VIII. 102. Conflictus & Suecorum clades. 201. Conventus de executione Pacis Weſtph. 301. ad urbis Norimbergenſis preces B. Sebaldus Canoni SS. illatus. P. XI. 210.

Normanni Saracenos Sicilia, Calabria, & Apulia expellunt. P. III. 179. occupant Neuſtriam, deinceps dictam Normanniam. P. IV. 290. converſi. P. V. 20.

Northamptonenſe conciliabulum. P. V. 160.

Northumbrenſe Concilium. P. IV. 286.

Northumbriæ reges. P. IV. 249.

Northuſenſe Concilium. P. V. 136.

Norvegiæ Status Eccleſiaſticus. P. VII. 318. vide etiam *Dania*. Norvegis nunquam conceſſa conſecratio calicis ſine vino. P. XI. 222.

Notarii Publici. Receſſus Imperii de iisdem. P. VII. 58. Conc. Tridentin. P. III. 350.

Notthaſſtus Princeps & Abbas Berchtolsg. P. X. 86.

Novarienſis Epiſcopatus. P. VII. 373.

Novarra ad Sabaudum. P. X. 303 & 304.

Novatianus primus Antipapa. P. IV. 26. Canones Concilii I Nicæni circa Novatianos converſos. P. III. 43. Novatianus non modo ſchiſmaticus, ſed & hæreticus. 141. item P. XI. 30. Novatianorum Epiſcopus Roma pulſus. 75.

Novatus Novatiani ſocius. P. IV. 26 P. XI. 30.

de *Noue*, Annas, S. J. Miſſionarius, ab Iroquæis multa perpeſſus. P. XII. 289.

Novellæ Juſtiniani. P. IV. 127.

Noveſium expugnatum & direptum. P. VII. 713.

Noviamenſe Concilium. P. VI. 77.

Novio-

Noviodunenſis pax. P. VII. 60.
Noviomagenſis Synodus in cauſa Ludovici Pii. P. IV. 303.
Novogradienſe Concilium. P. VI. 166.
Novogrodenſis Academia erecta. P. X. 699.
Nyvenus, Batavorum ductor. P. X. 434.
Nubiæ regnum in Africa. P. XII. 202.
Nugueira, Bernardus, S. J. in Abyſſinia Miſſionarius pro religione occiſus. P. XII. 221.
Numantia a Scipione Æmiliano everſa. P. XII. 199.
Numerianus Imp. P. XI. 38.
Numidia, nunc Tripolis & Algerium. P. XII. 193. capto Jugurtha, facta Romana provincia, variam poſtea fortunam ſubiit. 201.
Numidianum Concilium contra Monothelitas. P. IV. 215.
Numiſmatum ſacrorum uſus in Belgio vel originem vel celebritatem accepit. P. VII. 651.
Nunnez, Blaſco, Peruviam detegit. P. XII. 232.
Nunnius, Melchior, S. J. primus Sinarum Miſſionarius. P. XII. 137.
Nunnius Baretus S. J. Patriarcha cum ſociis in Abyſſiniam miſſus. P. XI. 250.

O.

Oatis, Titi, perfidia. P. IX. 224.
Ob vel *Subreptio*. P. I. 101.
Obdamus, Hollandorum ductor, cæſus. P. X. 516.
Obedientia Eccleſiæ & ſynodis præſtanda, ex Conc. Auguſtano. P. VII. 23.

Oberaltachenſe monaſterium exemptum. P. XI. 354.
Obertrautius, Dannorum equitum magiſter, Palatinatum Rhenanum tuetur. P. VIII. 134. cadit in pugna Hannoverana. 154.
Obrechtus Gallicus Sub - Arbiter in cauſſa Palatina. P. VIII. 437.
Obſervantes ex Ordine S. Franciſci. Quinam ſub eorum nomine comprehendantur? P. XI. 227. digniorem præ Conventualibus locum habeant. 228. ſunt & fuerunt ſemper veri filii S. Franciſci. *ibid.* obtinent licentiam, componendi cum hæredibus ſuper legatis Ordini relictis. 234. Eorum ſyndici, procuratores &c. gaudent iisdem privilegiis, ac ipſi fratres. *ibid.* ſub nomine Reformatorum comprehenduntur omnes obſervantes. 236.
Occaſio proxima. Propoſitiones de eadem damnatæ. P. IX. 51.
Occidentale Imperium in Carolum M. a Leone III translatum. P. IV. 260. 288.
Ochinus Poloniam inficit novo Arianiſmo. P. IV. 136. obit. P. VII. 357.
Ochſenbuſanus Abbas in numerum S. R. I. Principum relatus. P. X. 191.
Ockamus, Guiliel. P. XI. 195. 196.
Octavianus Cardinalis Antipapa Alexandro III ſub nomine Victoris V oppoſitus. P. III. 149. P. XI. 165.
Oddi, Jacobus, Card. P. X. 319.
Odeſcbalcus, Bened. Card. obit. P. X. 311.

Odettus Card. in hæreſin Hugonotorum prolapſus excommunicatur. P. XI. 255.
Odia, Siamenſis regni metropolis. P. XII. 74.
Odo Ludovici Balbi filius Galliam recipit. P. IV. 290.
Odo monachus. Ejus Conſtitutiones. P. V. 29.
Odoacer Herulorum rex Romam capit. Victus, & interemptus a Theodorico. P. IV. 126. P. XI. 80.
Odoenus, Nicolaus, S. J. tanquam conſpirationis pulverariæ reus damnatur ad mortem. P. IX. 207.
Odonellus, Auſtriacus copiarum ductor, magnam laudem in pugna Loboſicia aſſequitur. P. X. 735.
Odoſchalco Domus principalis in Italia. P. X. 281.
Oelſenſis Princeps, Eleonora, ad catholicam religionem converſa. P. X. 146.
Oenipontanum mauſolæum Maximiliani I Imp. P. VII. 62. Academia erecta. P. VIII. 448.
Oetingani comites S. R. I. principes creati. P. VIII. 447. & etiam ex eadem Domo Franc. Albertus Comes Spihlbergenſis. P. X. 96. Lis de hæreditate & ſucceſſione defuncto Alberto Erneſto Principe. 83.
Oetinganus comes in Wallerſtein, Car. Ant. obit. P. X. 111.
Oetinganus comes in Wallerſtein, Joan. Car. Frid. ſuccedit patri. P. X. 111.
Oetinganus comes, Wolfgangus, legatus ad Pacem Carlovicenſem. P. IX. 285.
Offa Merciorum rex regnum ſuum Sedi Apoſtolicæ vectigale fecit. P. IV. 249.
Offa Orientalium Saxonum rex primum, dein monachus. P. IV. 249.
Officia Divina ex Conc. Mediolan. P. VII. 385. 400. 411. 435.
Officiorum eccleſiaſticorum functio ex Conc. Colon. P. VII. 222.
Officium B. V. a Pio V emendatum, & editum. P. XI. 263.
Ogilbæi, Joan. S. J. certamen heroicum. P. IX. 209. & martyrium. 211.
Ogilvius comes, Hermannus, obit. P. X. 613.
Ohemius, Ducis Vinarienſis tribunus. P. VIII. 220.
Olahus, Nicolaus, Strigonienſis Archiepiſcopus celebrat Synodos. P. VII. 297.
Olavius, Martinus, Orationem habet initio Synodi Dilinganæ. P. VII. 203.
Olaus Daniæ rex. P. VI. 40.
Oldenburgica Domus obtinet ſceptrum Daniæ. P. IX. 330. Oldenburgi & Delmenhorſti comes ultimus obit. P. VIII. 446.
Oleum ſacrum, ſchiſmatici Armeniæ Patriarchæ reditus. P. XII. 54.
Olivarius comes, Caſp. Guzmannus, a Philippo IV in miniſtrum aſſumptus. P. IX. 103. deponitur. 106.
Olivenſis pax. P. VI. 162. P. IX. 315.
Oliveti montis Congregatio O. S. Ben. approbata. P. XI. 195. conceſſum,
ut

ut Miſſa & Officium de B. Bernardo Ptolomæi fundatore ſuo celebretur. 349.
Olivi, Joan. Petr. P. XI. 196. 198.
Olivieri, Fabius, Card. obit. P. X. 307.
Olkornus, Eduardus, S. J. tanquam conſpirationis pulverariæ reus condemnatur ad mortem. P. IX. 207.
Olomucenſia Concilia annis 1568 & 1591 celebrata. P. VII. 266. 267. Olomucium oppugnatur a Boruſſis, ſed incaſſum. P. X. 748.
Olybrius Imp. P. XI. 80.
Olyſſippone Saracenis erepta. P. VII. 815. Olyſſiponenſes Academiæ erectæ. P. X. 482. 483. P. XI. 188. Collegium Anglicanum fundatum. 308. Archiepiſcopatus & Patriarchatus inſtituti. 379. 380. P. X. 481.
Omar, Ægypti Calipha. P. XII. 192.
Omarus, Alcorani interpres. P. XII. 31.
Omuræ in Japonia rex converſus baptizatur, & Bartholomæus cognominatur. P. XII. 172. totum ſuum regnum ad Chriſtum adducit. *ibid.* Legatum Romam mittit. 173.
Onias ſanctiſſimus Pontifex. P. XII. 12.
Opera bona fidem juſtificant, ex Conc. Senonenſi. P. VII. 572.
Operoſa Dux, præcipuus regni Hiſpanici adminiſter, ex aula dimiſſus. P. IX. 117.
Opinio probabilis. Propoſitiones damnatæ de opinione minus probabili. P. IX. 27. & opinione probabiliſſima. 63.
Ophir regnum. P. XII. 73.
Ophitæ hæretici. P. XI. 18.
Opponentes vocabantur Principes, qui ſe Hanoverano electoratui opponebant. P. X. 8.
Optatus Milevitanus Donatiſtarum maſtix. P. IV. 88. P. XI. 59.
Optati Galli liber de cavendo ſchiſmate damnatur. P. VIII. 600.
Orangius Princeps, Wilhelmus, Hollandiæ, Selandiæ, & Trajectenſi ad Rhenum agro, dein etiam comitatui Burgundico a Philippo II præfectus. P. VII. 631. univerſi Belgii gubernationem ſpe præoccupans. 632. Ejus in Granvellanum Cardinalem invidia. 645. conſpiratio cum Geuſiis. 650. 653. adverſus regem, 654. fugit e Belgio 656. citatus ab Albano ad dicendam cauſam, Belgium armatus invadit. 662. ab Albano cunctando vincitur, 667. Belgas in ſuas partes trahit. 670. Belgium diripit. 671. artes, quibus Joannem Auſtriacum impetiit. 681. 683. Brabantiæ conſervator dictus. 684. Amſtelodamum fraude capit. 687. proſcriptus. 702. cæſus. 705.
Orangius, Mauritius, Wilhelmi filius ſecundo genitus cæſo patre ab Ordinibus Hollandiæ, Selandiæ, & Ultrajecti, marisque Belgici præfectus renuntiatur. P. VII. 706. vide *Mauritius Naſſovius.*
Orangius, Philippus Wilhelm. Wilhelmi filius ab Albano in Hiſpanias mittitur. P. VII. 662. ab Alberto Auſtriaco adductus paterna hæreditate, & patria excluditur. 728. Belgii Gubernator. P. IX. 141.

Orangius, Wilhelmus III, excluditur in pace inter Cromwelum & Batavos inita, P. IX. 156. obſervatio de Domo Auriaca, & Gubernatoribus Belgii. 157. v. *Wilhelmus III. Auriacus. Arauſicanus. Naſſovius.*

Oranum in Africa a Mahometanis expugnatum. P. X. 343. & illis a Montemaro Hiſpano iterum ereptum. 471. item P. XII. 194.

Oratio cuilibet operi præmittenda ex Conc. Mediolan. P. VII. 421.

Oratoria privata. Conſtitutio Benedicti XIV de iis. P. XI. 454.

Oratorium Berullianum fundatum. P. VIII. 503. P. XI. 304. Turbæ ob ſubſcriptionem formulæ in illo. P. VIII. 846. v. *Berullus.*

Orchanes, Turcarum Imperator. P. IX. 340.

Orchomenum. Mithridates a Sylla ibidem victus. P. XII. 19.

Ordinandorum qualitas ex Concil. Auguſtano. P. VII. 204. examen ex Conc. Colon. 220. Ordinatio Simoniaca ex Conc. Chalced. P. III. 62. in ordinandis delectus habendus. *ibid.* Ordinum ſacrorum gradus diſtinctius declarati. P. XI. 17. Diſciplina Eccleſiæ antiquæ circa ordinandos. 86. Cauſæ, quando in iis conferendis diſpenſari poſſit. 360. Ordinatio infantis. 428. an Subdiaconus, a Papa ordinatus, ab alio poſſit ordinari. 480.

Ordinis Sacramentum, ex Conc. Florentino. P. III. 275. Tridentino. 314. 321. 351. 352. Conciliis Mediolanenſ. P. VII. 378. 410. 427.

Ordinum religioſorum & paupertati diverſa eſt ratio. P. X. 355. Diſſertatio in Cap. 6. de ſtatu Monachorum. 356.

Ordines equeſtres Sæculo XVII inſtituti. P. VIII. 448.

Ordines militares in Hiſpania matrimonium contrahere poſſunt. P. XI 239.

Ordonius Legionis Rex. P. V. 102.

Oreſtes, Patritius Rom. Julium Nepotem Imp. in exilium relegat, & Momyllum filium, Auguſtulum appellatum, intrudit. P. XI. 80.

Orezebus, Mogoriæ Imp. P. XII. 69.

Organtinus S. J. Imperatorum Japoniæ gratia ornatus. P. XII. 174.

Orientalis Eccleſiæ fides. P. IX. 352.

Origenis errores. P. III. 69. damnati per canones Concilii II Conſtantinopol. 74. P. XI. 40. Origenes adoleſcens patrem Leonidem ad martyrium ſequi contendit. 26. quod ſenex horruit. Ejus elogium. 29. Lis ob Origeniſtas inter Patres. 60.

Origbius, Curtius, Præſes Congreg. Concilii. P. X. 275. obit. 304.

Originale peccatum contra Lutherum. P. III. 314. contra Pelagium. P. V. 164.

Orixæ regnum. P. XII. 73.

Ormiſinda Pelagii filia, & Alphonſi Catholici conjux. P. V. 101.

Ormondus Marleburgo ſurrogatus. P. X. 520.

Ormus, ſeu *Ormuzia* Inſula, in qua Gaſpar Barzæus Evangelium prædicavit. P. XII. 188. eſt Perſiæ ſubjecta. 187.

Ornanus, Gaſtonis, Lud. XIII fratris, moderator datur in carcerem. P. VIII. 580.
Orontes, ultimus ex Haikenia ſtirpe rex Armeniæ. P. XII. 51.
Oropeſa favet in Hiſpania Carolo Archiduci. P. X. 429.
de *Oroſco*, Didacus, S. J. Miſſionarius in Mexico in odium fidei occiſus. P. XII. 284.
Oroſius. P. XI. 68.
Orphanita, Widaricus, Bohemorum legatus ad Concilium Baſileenſe. P. III. 246.
Orſeoli Campi caſtrum ad Rom. Eccleſiam revolutum. P. XI. 298.
Orſini, Dominicus, Card. P. X. 319.
Orſini, Vincentius Maria, O. Præd. in PP. ſub nomine Bened. XIII. electus. P. X. 277.
Orſova a Cæſareis expugnata. P. IX. 279. & iterum amiſſa. *ibid.* & P. X. 597.
Ortizius, Didacus, O. Erem. S. Aug. Peruviæ Miſſionarius. P. XII. 240.
Orus I, Ægypti rex, Joſephum regni gubernatorem conſtituit. P. XII. 191.
Orus II, Ægypti rex, mari rubro hauſtus. P. XII. 191.
Osborienſe Concilium. P. V. 82.
Oscenſe Concilium. P. IV. 210.
Oſcula. Propoſitio damnata de illis. P. IX. 21.
Oſiander, Andreas, in Colloquio Ratisbonenſi præſens. P. VIII. 58.
Oſiris, Chami filius, primus Ægypti rex. P. XII. 191. vario nomine cultus. *ibid.*
Oſius Cordubenſis Legatus Apoſtol. in Nicæno I Concilio. P. III. 40. præſes Concilii II Alexandrini an a Pontifice, num a Cæſare fuerit miſſus? P. IV. 92. Ejusdem lapſus. 101. item P. III. 379.
de *Oſma*, Petri, errores damnati. P. XI. 220.
Oſmanes I, Turcarum Imp. P. IX. 342.
Oſmanes II, Turcarum Imp. ſtrangulatus. P. IX. 343.
Oſmanes III, Turcarum Imp. P. X. 730.
Oſmundus, Saresberienſis Epiſcopus canonizatus. P. XI. 214.
Osnabrugenſis Epiſcopatus erectus. P. IV. 271. Osnabruga ad componendam pacem deſignatur. P. VIII. 226. Remoræ. 229. Sueciæ legatorum enormia poſtulata. 232. Pacis ſynopſis. 284. & diſpoſitio facta de Epiſcopatu Osnabrugenſi. 297. Osnabrugenſes Canonici ob electionem Erneſti Auguſti Brunſvicenſis in Epiſcopum ſuſpenduntur. P. XI. 380.
Oſorius, Alvarus Ferdinandi I præceptor. P. VII. 167.
Oſorius, Gaſpar, S. J. Miſſionarius in Paraquaria in odium fidei occiſus. P. XII. 258.
de *Oſſa*, Jacobus, electus in Rom. Pont. aſſumpto Joannis XXII nomine. P. XI. 194.
Oſſatus Card. Jeſuitarum amicus. P. VIII. 466. obit. 464.
Oſſolinski comes. P. X. 575.
Oſſunæ dux, Siciliæ Prorex, punitus. P. IX. 103.

Oſt Angliæ reges. P. IV. 249.
Oſteinius comes. Joan. Frid. Car. Elector Moguntinus. P. X. 144. favet Auſtriæ. 145.
Oſtendana obſidio. P. IX. 134. dolus. P. VIII. 640. cruenta expugnatio. P. IX. 100. Navigatio ſpina in oculis Hollandorum. P. X. 525. cui Cæſar inſignia privilegia concedit. 526. tandem abrogatur. 530. 63. 77.
Oſterbovenſi monaſterio donationes confirmatæ. P. XI. 163.
Oſtermannus, Henricus, apud Petrum II Moſcoviæ Imp. gratia valens. P. X. 699. dejectus. 708. exul. 710. obit 713.
Oſtienſi Epiſcopo conceſſus uſus Pallii. P. XI. 47.
Oſuvius Northumbriæ rex. P. IV. 250.
S. *Oswaldus* Northumbriæ rex. P. IV. 250.
S. *Oswaldus* Wigornenſis Epiſcopus. P. V. 27.
S. *Othmarus* Abbas S. Gallenſis. P. VII. 334. a conciliabulo Conſtantienſi in carcerem detruſus, & fame, aliiſque calamitatibus enecatus. P. IV. 272.
Otten Moguntinus ad pacem Riſvicenſem legatus. P. VIII. 443.
Otto I a Joanne XII Romæ coronatus confirmat Eccleſiæ donationes Caroli M. & Pipini. P. III. 144. P. XI. 134. Joanni XII Antipapam Leonem VIII opponit. *ibid.* Rerum geſtarum amplitudine magnus, fratrum, filiorum, Hunnorum, Italorum, Saracenorum victor, Eccleſiæ defenſor, eccleſiarum complurium fundator, Germanici Imperii vindex, & Imperator Auguſtus. P. V. 8 vindicat S Wenceslai Bohemiæ regis cædem in Boleslao. P. VII. 246. Conſtitutio Pontificis de jure, eligendi Pontificem, Ottoni conceſſo, eſt ſuppoſititia. P. XI. 135.
Otto II multo magno patre minor, victor victusque maxime tamen a vindicta, quæ ſanguinarii notam eidem inuſſit. P. V. 9. P. XI. 136.
Otto III ob artium bonarum ornamenta mirabilia mundi dictus, ad ſumma natus, & educatus, ſed effæminatus. P. V. 10. P. XI. 138. 139.
Otto IV Saxo Imp. Philippo ex pacto ſuccedens, ſed Eccleſiam vexans excommunicatur, & ab omnibus deſertus mœrore contabeſcit. P. III. 180. P. VI. 6.
Otto Bambergenſis Epiſcopus Sanctis adſcriptus. P. XI. 169.
Otto Bavariæ dux in regem Hungariæ eligitur. P. VII. 272.
Otto Friderici I Imp. filius a Venetis captus. P. III. 150.
Otto, Schaumburgi comes ultimus, obit. P. VIII. 446.
Otto Truchſeſſius Card. & Epiſc. Auguſtanus celebrat Dilingæ ſynodum Diœceſanam. P. VII. 202 laborat pro ſecuritate rituum Catholicorum Donawerdæ. P. VIII. 3 & ſq.
Ottobona Domus. P. X. 281.
Ottobonus, Petrus, Card. prohibetur a Venetis, ut munus Protectoris Galliæ in ſe ſuſcipiat. P. X. 227
id

id vero ſuſceptum graviter fert respublica. 229. obit. 311.
Ottocarus I a Friderico Cæſare Bohemiæ rex creatus cum ſtabilitate regiæ coronæ, & privilegiis, Pontinciæ Sedis oſor. P. VII. 249.
Ottocarus II vitia paterna emendans vicit Tartaros. P. VII. 250.
Ottocarus III quo altius elatus victoriis, eo profundius depreſſus a Rudolpho I Habspurgico. P. VI. 7. P. VII. 251.
Ottomannus, ſeu Osmannus I fundamenta Imperii Turcici ponit. P. III. 256. P. IX. 340. ab eo Turcæ Ottomanni dicti, & Porta Ottomannica. *ibid.*
Ottonienſis Epiſcopatus fundatus. P. VI. 39. Ottonienſe Concilium. 42.
Ovetenſe Concilium. P. V. 153. Ovetenſis in Gallæcia eccleſia Metropolitana declaratur. P. XI. 124.
Oviedo, Andreas, S. J. Patriarcha Jacobitis a Paulo IV miſſus. P. III. 204. P XII. 218.
Owerkerchius Namurcum fruſtra inveſtat. P. X. 517.
Oxenſternius, Axelius, Sueciæ Cancellarius, extincto rege, pacem repudiat. P. VIII. 205.
Oxenſtirnius, Joan. Suecicus ad pacem Weſtphalicam legatus. P. VIII. 238.
Oxfordiæ comes obit. P. X. 500.
Oxonienſia Concilia. An. 1222. de diſciplina. P. VI. 34. An. 1408. adverſus Wicleffitas aliosque ſectarios. 153.
Ozakovium expugnatum. P. X. 705. & Turcis in pace redditum. *ibid.*
Ozkajus, Joan. rebellium in Hungaria ductor. P. X. 582. cum legione ſua ad Cæſarem redit. 583.
Ozkojus, Ladiſlaus, a rebellibus per inſidias captus & interemptus. P. X. 585.

P.

Pabas, Armeniæ rex, capite plexus. P. XII. 52.
Pachelini, Guilielmi, furor in Jeſuitas. P. VIII. 482.
S. *Pachomius* Abbas. P. XI. 46.
S. *Pacianus*. P. XI. 67.
Paciecus, Eduardus, ingentem Zamorini exercitum parva manu vix non delet. P. XII. 83. redit in Luſitaniam. 84.
Paderbornenſis Epiſcopatus erectus. P. IV. 271. 273. Paderbornenſe Concilium præſente Carolo M. 273. Academia erecta. P. VIII. 448. & confirmata. P. XI. 302.
Paduanus Epiſc. Utinenſis ſuffraganeus. P. XI. 468.
Paez, Petrus, S. J. Abyſſiniæ Miſſionarius. P. XII. 219.
Pagi, Ant. rejicit Canones Apoſtolorum. P. II. 65.
Pagi, Franciſcus, obit. P. X. 364.
Pagliani Principes. P. X. 280.
de *Paixax*, Ludov. Martyr. P. XII. 215.
Palæologus, Michael, inſtaurator unionis in Concilio Lugdunenſi. P. III. 207. cui etiam immortuus, etſi a Pontifice Gallo offenſus. 256. item P. XI. 185. 186.

PAL

Palæologi, Jacobi, Dominicani lapſus. P. VII. 315.

Palæſtinum Concilium contra Quartodecimanos. P. IV. 8. Miſſiones ſacræ in Palæſtina. P. XII. 58 ſq.

de *Pallafox*, Joan. Epiſc. Differentiæ inter illum, & quosdam Jeſuitas. P. XI. 331.

S. Palatii Magiſter inſtitutus. P. XI. 177.

Palatini Comitis Jus Vicariatus. P. VII. 25. Palatinus Electoratus. Obſervatio. 23. Palatina cauſa in pace Osnabrugenſi. P. VIII. 284. Palatinatus a Gallis vaſtatur. 425. cauſa inter Philippum Wilhelmum ducem Neoburg. & Philippum ducem Aurelianenſem mortuo Carolo Elect. 420. 437. Palatino-Neoburgenſis Domus jura in Ducatus Juliæ, Cliviæ &c. 27. 31. Palatinatus ſuperior occupatur a Tillio. 132. traditur Max. Bav. Duci. 166. quibus conditionibus? 167. & illi in pace Osnabrugenſi adjudicatur. 284. Datur in feudum Joan. Wilh. Elect. Palat. P. X. 36. reſtituitur Bavariæ. 47. Bona eccleſiaſtica in Palatinatu iis donantur, qui ad Cathol. religionem revertuntur. P. XI. 399.

Palatini in Hungaria dignitas antiquata. P. IX. 263. & iterum reſtaurata. 269.

Palenſis Academia in Bearnia erecta. P. X. 365.

Palentina Concilia. An. 1114. in cauſa divortii Urracæ. P. V. 150. An. 1129. præſide Raymundo Toletano. 153. *Sæc. XIV.* nationale. P. VI. 87.

PAL

Paleſtrini Principes. P. X. 280.

Palfyus Ducem Würtemberg. in duello occidit. P. VIII. 429. cædit ad Altmylam Max. Emman. P. X. 17.

Palfyus, Joan. Cæſari fidus populares ſuos ad pacem hortatur. P. X. 585. quam conficit, morte Cæſaris clam habita. 587. electus regni Palatinus. 603. obit. 607.

Palfyus, Nicol. Palatinus Hungariæ dictus. P. X. 589. & præſes novi Senatus. 594.

Palfyus, Rudolphus, inſurgentes Hungaros contra Boruſſos ducit. P. X. 606.

S. Palladius in Scotiam miſſus. P. XI. 75.

Palladius Arianus Epiſc. in Concilio Aquilejenſi damnatus. P. IV. 115.

Pallavicini, Sfortiæ, mens circa Probabiliſmum. P. X. 803. 805.

Pallii Jus. P. III. 126. Pallii, Epiſcopo conceſſi, primum exemplum. P. XI. 47. Pallii uſus juxta P. W. P. VIII. 288.

de *Palm* Baro, Carl. Joſ. ad dignitatem S. R. I. comitis evectus. P. X. 205.

Palma Inſula. P. XII. 203. & civitas Canariæ Inſulæ primaria. 214.

Palmaris Synodus Romana. P. XI. 93.

de *Palude*, Petrus. P. XI. 195.

Pampelonenſis Studiorum univerſitas erecta. P. XI. 304.

Pamphilius, Joan. Bapt. in Rom. Pont. electus, aſſumpto Innocentii X nomine. P. XI. 328.

Pamphilius Card. obit. P. X. 292.

Pampilianus, Corſorum rebellium ductor. P. X. 293.

Pana-

Panama, urbs in veteri Mexico. P. XII. 227.
Panormitanus, Nicol. Conc. Baſileenſe approbat. P XI. 216.
Panſo, regis Congi filius, ſuperſtitioni ethnicæ pertinaciter inhærens, a fratre apprime catholico prodigioſe vincitur. P. XII. 77. 208.
S. *Pantalus* primus Baſileenſis epiſcopus. P. VII. 333.
Pantheon purgatum, & omnibus Sanctis dicatum, in tutelam Papæ recipitur. P. XI. 105. 481.
Paolucci, Camillus, Card. P. X. 319.
Paolucci, Fabricius, Vicarius Generalis. P. X. 275. dein Secretarius Status. 277. Sacri Collegii Decanus. *ibid.* obit. 278.
Papa v. Pontifex Romanus.
Papales menſes juxta Pacem Weſtph. P. VIII. 288.
Paphnutius, de uſu matrimonii Sacerdotibus concedendo, fabula Proteſtantium. P. III. 44.
Papias millenariorum errori occaſionem dat. P. XI. 41.
Papienſe conciliabulum. P. V. 86. Papienſi eccleſiæ unitur Archiepiſcopatus Amaſienſis in partibus. P. XI. 417.
Papinianus Juris conſultus. P. XI. 27.
Pappenheimius comes, Henr. Godefrid. ruſticos in Auſtria tumultuantes profligat. P. VIII. 157. Bavaricus in pugna Pragenſi bellidux. 123. vulneratur. 125. cum Tillio Magdeburgum obſidet. 189. & capit. 190. in pugna Lipſiaca dextram alam regit. 192. Virtus & progreſſus. 197. in pugna Luzenſi fluctuantem reſtituit aciem. 203. occumbit. 197. 203.
S. *Papuli* Epiſcopatus erectus. P. XI. 194.
Parabramma antiquiſſimus Deorum Malabariæ. P. XII. 78.
Paradanus Abbas Uuerbecenſis obit. P. X 530.
Paradiſius ob Caniſiam male defenſam capite plexus. P. VII. 295.
Paradiſus ubi juxta opinionem Armenorum ſitus fuerit? P. XII. 186.
Parana, Paraquariæ provincia. P. XII. 244.
Paraquaria in America. P. XII. 226. Illius deſcriptio. Difficultas converſionis. 243. Introductio Chriſtianæ religionis. 247. Eccleſiaſticum & politicum regimen in Reductionibus. 253. Quanta paſſi ſint Miſſionarii in Paraquaria 256. Ordinationes Philippi V Hiſpan. regis 260. Epiſtola Joſephi Peralta Ord. S. Dom. Epiſcopi Boni Aeris ad regem Hiſp. An. 1743. de Miſſionariis S. J. 264. Reductiones & incolæ. 260. alia pro Reductionibus teſtimonia. 266.
Pareæ, vile hominum genus in Malabaria. P. XI. 422.
Parennin, Dominicus, S. J. Reſidentiæ Gallicæ Pekini Superior ad avertendam everſionem religionis Chriſtianæ Imperatori Sinarum ſupplicat. P. XII. 154. Sunicos principes inſtruit & convertit. 158. ſupplicat pro Miſſionariis Cantonenſibus. 162. obitus & elogium. 165.

Pares

Pares Franciæ. P. VIII. 474. Eorum cum Cardinalibus de præcedentia lis. 485.

de *Paris*, Franc. Diaconi Appellantis ficta miracula. P. X. 415. Literæ paſtorales Epiſcopi Montis Peſſulani de iisdem damnatæ. P. XI. 399.

Pariſienſia Concilia. *Sæc. IV.* An. 362. ſub Hilario Pictavienſi vox characteriſtica Catholicorum *conſubſtantialis* ſymbolo reddita. P. IV. 104. *Sæc. VII.* An 615. nationale ſub Clotario II rege. 220. *Sæc. VIII.* ſub Ludovico Pio, quid Græcis de fide reſponderet. 261. *Sæc. IX.* ſub eodem Ludovico de fidei doctrina & morum diſciplina. 327. *Sæc. XI.* adverſus Berengarium hæreticum. P. V. 92. *Sæc. XII.* An. 1196. in cauſa divortii Philippi II regis. 143. An. 1147. contra Gilbertum Porretanum. 146. *Sæc. XIII.* An. 1224 & 1226. adverſus Raymundum Toloſanum, & Albigenſes. P. VI. 18. An. 1209 & 1212. pro reformatione clericalis diſciplinæ. 19. *Sæc. XIV.* An. 1310. adverſus Templarios. 59. An. 1302. in cauſa diſſidii Bonifacii VIII & Philippi Pulchri. 75. An. 1346. de diſciplina. 77. An. 1398. nationale contra Petrum de Luna. 78. *Sæc. XV* An. 1416 ſuper ſubſidio charitativo regi præſtando. 131. An. 1429. provinciale de diſciplina. *ibid. Sæc. XVI.* An. 1528. quod etiam dicitur Senonenſe. P. VII. 557. Pariſienſis conventus. 593. *Sæc. XVII.* Concilium Epiſcoporum An. 1656. in cauſa Janſeniſtarum. P. VIII. 806. & An. 1660. in eadem cauſa. 814.

Pariſienſis Epiſcopatus in Archiepiſcopatum evectus. P. VIII. 569. 507. P. XI. 309. Pariſienſes Vicarii corrumpunt Formulam a Clero ſubſcribendam. P. VIII. 815.

Pariſienſis univerſitas Luthero ſe opponit. P. III. 301. illi a Pontifice præſcribuntur regulæ. P. XI. 177. Lites inter Univerſitatem, & Ordines Mendicantes compoſitæ. 180. 181. vid. *Sorbona.* Academia chirurgica fundata. P. X. 370. ac militaris & marina. 379. Pariſiis aperiuntur Scholæ. Soc. Jeſu. P. VIII. 519.

Pariſina fabula. P. VII. 695. Pariſienſia Præliminaria Pacis univerſalis An. 1727. inita. P. X. 63.

Pariſius, Matth. ab Acatholicis corruptus, & caute legendus. P. VI. 33.

Parlamentum Angliæ. P. VII. 852.

Parlamentum Pariſienſe ſe opponit edictis regiis. P. VIII. 532. ſapientiſſimam Sedi Apoſtolicæ confeſſionem mittit. P. X 417.

Parma Eccleſiæ reſtituta. P. XI. 226. ad Farneſios devoluta. P. VII. 115. Parmenſe bellum ſub Carolo V Imp. 148. 472. Jus Rom. Eccleſiæ in illam. P. XI. 396. Parmæ Ducatus an feudum ſit Pontificium, an Imperii. P. X. 225. 276. 495. mortuo duce Antonio, Farneſiæ ſtirpis ultimo, proviſionaliter adminiſtratur. 294. Parmæ poſſeſſionem adit Carolus, Hiſpaniæ princeps. 297. demum

mum ad Domum Auſtriacam. 98. 297. ac ad Philippum, Hiſpaniæ principem. 195. Parmenſis pugna. 300. Epiſcopus eſt Bononienſis ſuffraganeus. P. XI. 273.
Parmenianus tertius Donatiſtarum Epiſcopus Carthaginenſis. P. IV. 88. P. XI. 59.
Parochia nova, ex Conc. Tridentino. P. III. 347. Parochiæ Regularium ab Epiſcopis ſunt viſitandæ. P. XI. 423.
Parochus 30 annorum retineatur ex Conc. Chalced. P. III. 63. & ex Conc. Colonienſi. P. VII. 192. Parochorum vita, mores, Prædicatio. 193. adminiſtratio Sacramentorum. 194. victus. 197. Parochi officium ex Conc. Auguſtano. 205. munia & viſitatio, ex Conc. Mediolan. 382. 401. Parochialia jura. 413. Parochus quid poſſit exigere, quando ſæculares apud Regulares ſepulturam eligunt. P. XI. 347. quid juris in deductione funeris. 351. diebus Dominicis & Feſtis Miſſam pro Parochianis applicare tenetur. 363.
Partharitus Longobardorum Rex, exul, & demum ad thronum rediens. P. IV. 130.
Parthenius Patriarcha Cpolitanus contra Calviniſtas celebrat concilium. P. IX. 348.
Parthicum regnum. P. XII. 8. 26. Parthorum origo. 26. Parthici regni finis. P. XI. 28. Parthia hodie Perſis ſubjecta. P. XII. 187.
Partitionis Tractatus de Monarchia Hiſpaniæ. P. VIII. 691. P. IX. 120. 121. 123. 124.
Parvuli ante baptiſmum mortui. P. IV. 165.
Paſcha quando celebrandum, a S. Victore deciſum. P. XI. 21. & a Concilio I Nicæno. P. III. 39. 40. P. IV. 7. 14. juxta Calend. Gregor. celebratum diſputationes excitat. P. X. 56. Paſchalis confeſſio an in parochiali Eccleſia ſit peragenda. P. VIII. 716. Paſcalis cerei benedictio & antiquitas. P. XI. 71.
Paſchalis, Blaſius. P. X. 391. auctor Litterarum Provincialium. P. VIII. 633. 792. quæ ubique damnantur. 634. 796. & confutantur. 797.
S. *Paſchalis I* Rom. Pont. P. XI. 119.
Paſchalis II Pontificius antea in Hiſpaniam legatus, & Cardinalis ex monacho Cluniacenſi. P. V. 113. 115. excommunicat Henricum IV ſed captus ab Henrico V cogitur concedere Jus inveſtituræ. 130. P. III. 131. 132. Conſtitutiones. P. XI. 157.
Paſchalis III antipapa Alexandro III oppoſitus, antea Epiſcopus Cremenſis, Guido dictus. P. III. 150. P. V. 137. P. XI. 165.
Paſchalis Baylon canonizatus. P. XI. 359.
Paſqualis, Julius, S. J. Miſſionarius in Mexico in odium fidei occiſus. P. XII. 284.
Paſſarovicenſis pax. P. X. 591.
Paſſavienſis Transactio. P. III. 341. P. VII. 149. confirmatur in Pace Oſnabrugenſi. P. VIII. 286. Epiſcopatus

patus declaratur exemptus. P. XI. 388. P. X. 65. inde Salisburgenſis querela. 66. Paſſavienſe Collegium S. J. conditum. P. VIII. 380. Paſſavienſis tumultus. P. IX. 292.
Paſſeri, Marcellus, Card. P. X. 298. obit. 313.
Paſſionei, Dominicus, Card. P. X. 307.
Paſſockius S. J. a Suecis trucidatus. P. VIII. 451.
Paſtoralia munera ex Conc. Mediolan. P. VII. 394.
Patagones, Magellanicæ terræ incolæ. P. XII. 243.
Patavina in Academia ſtudium Theologicum inſtitutum. P. XI. 202.
Patoſinenſis victoria. P. IX. 279.
SS. *Patres*. Eorum nævi. P. XI. 41.
Patriarcharum orientalium præcedentia definita. P. III. 169. P. XI. 212. ſubſunt Romano. P. III. 190 & ſeq. Patriarcharum poteſtas. P. IV. 183. Patriarchæ Armeniæ. P. XII. 52. Patriarchatum in Gallia erigere conatur Richelius. P. VIII. 601.
Patrini cognatio ſpiritualis ex Conc. Tridentino. P. III. 355.
Patritiatum Romæ reſtituere conantur ſeditioſi Arnaldiſtæ. P. XI. 162. 163.
S. *Patritius* celebrat Concilium Hibernum. P. IV. 173. P. V. 165. P. XI. 75.
Patritius, Joan. Card. obit. P. X. 279.
Patronatus jus probandum. Ex Conc. Trident. P. III. 363. Quem ad beneficium curatum præſentare tenetur Patronus. P. XI. 437.
Pattinus ſcribit pro Mari clauſo. P. IX. 148.
Pattonus Scotus Geldriam urbem regi ſuo tradit. P. VII. 716.
Paulianiſtæ damnati in Conc. I Nicæno. P. III. 43.
Paulinus Antiochenus Epiſc. vir integerrimus contra Meletium ordinatus. P. IV. 117. an Paulinus, num Meletius fuerit legitimus Antiochiæ Patriarcha. 119.
Paulinus Aquilejenſis antiſtes damnationi trium capitulorum ſe opponit, & in conciliabulo Aquilejenſi ſynodum Conſtantinop. II reprobat. P. III. 78. a Narſete Conſtantinopolin captivus ducitur. 79.
Paulinus Eboracenſis Archiepiſcopus. P. IV. 250.
S. *Paulinus*, Nolanus Epiſc. P. XI. 67.
Paulinus, Theodoſii II Imp. aulicus innocens, occiditur. P. XI. 77.
Paulinus Trevirenſis Epiſc. in conciliabulo Arelat. Arianis ſe opponit. P. IV. 107.
Paulinus Diaconus S. Ambroſii, Cæleſtii Pelagiani accuſator. P. IV. 150.
Paulus I Rom. Pont. indicit Conc. Gentiliacenſe. P. IV. 258. Ejus Conſtitutiones. P. XI. 116.
Paulus II Rom. Pont. P. XI. 218.
Paulus III Rom. Pont. urget Concilium Tridentinum. P. III. 310. inducias paciſcitur inter Carolum V & Franciſcum I. P. VII. 465. Ejus conſtitutiones. P. XI. 237.
Paulus IV Rom. Pont. vir auſterioris animi, & ab Auſtriacis alieni. P. III. 342. ejus nepotes inquieti cau-

cauſa belli. P. VII. 476. obitus & elogium. Furor populi in illum poſt mortem. P. XI. 250.
Paulus V Rom. Pont. victoriam Pragenſem gratulatur MaximilianoBav. Duci. P. VIII. 127. moritur. 135. Ejus Conſtitutiones. P. XI. 297.
S. Paulus ab Arnaldo S. Petro æqualis ſtatuitur. P. VIII. 630.
Paulus Cpolitanus Patriarcha damnatur. P. XI. 108.
Paulus Bernriedenſis. P. XI. 157.
Paulus, Gregorius, arianiſmum in Polonia reſuſcitat. P. IV. 135.
Paulus Samoſatenus hæreticus. P. IV. 27.
S. Pauli Erem. ordo confirmatur. P. XI. 205. & in Hungariam introducitur. P. VII. 273.
S. Pauli urbs Mamelucorum ſedes prædatoria. P. XII. 274. 246.
Paupertas ex Conc. Tridentino. P. III. 361.
Pauſanias Hiſtoricus. P. XI. 25.
Pazmannus, Petr. Card. promovet Religionem in Hungaria. P. IX. 235.
Payne, Petrus, Bohemorum legatus ad Conc. Baſileenſe. P. III. 246.
Peccatum occultum an neceſſario debuerit expiari pœnitentia publica. P. IV. 45. Peccatum originale. P. III. 314. P. IV. 164. 166. Philoſophicum. P. VIII. 728. Propoſitiones damnatæ de confeſſione peccati omiſſi. P. IX. 7. de peccatis contra naturam. 13. de peccato philoſophico. 86. de odio peccati ob turpitudinem. 67.
Pechmannus cadit. P. VIII. 159.
Peculium clericorum vide Diſſertat. P. IV. 329.
Pedipolius ad Principatum Tranſylvaniæ fruſtra aſpirat. P. IX. 244.
Peguanum regnum. P. XII. 73. & introductio religionis in illud. 116.
Pekinenſis diœceſis erecta. P. XI. 358. Pekinenſes Patres commune refugium, culpantur tamen, & vindicantur. P. XII. 150. eorum cautela contra ſuperſtitiones. 152.
S. Pelagii I Papæ Epiſtola Apoſtolica in cauſa 3 capitulorum. P. III. 79. & Conſtitutiones. P. XI. 100.
S. Pelagius II Rom. Pont. P. XI. 102.
S. Pelagius Martyr Conſtantiæ pro fide occiſus. P. VII. 333.
Pelagius, Chindasvinthi Hiſpan. regis nepos. P. IV. 245. communibus ſuffragiis dux belli contra Mauros, & Hiſpaniæ Rex proclamatus. P. V. 101. fundator regni Legionenſis. *ibid.*
Pelagius hæreticus hypocrita. P. IV. 150. errores ad ſpeciem revocat. 151. a S. Hieronymo & Auguſtino delarvatus, damnatur a Concil. Africano. *ibid.* & a Zoſimo Papa. P. XI. 71.
Pelagiani hæretici Conciliis debellati. P. IV. 147. item Semi-Pelagiani. *ibid.* Pelagianiſmi, & Semi-Pelagianiſmi cum ſcientia media diſparitas. 153. impugnatores *ibid.* Obſervatio in hæreſin Pelagianam de peccato originali, & Baptiſmo. 164. item P. XI. 75. 86.

Pelargus in Conc. Trevirenſi an. 1548. eloquentem habet orationem. P. VII. 216.
Pelingotus, Matthæus, S. J. Miſſionarius in Inſula Ceylano ab ethnicis occiſus. P. XII. 106.
Pellicanus, Conradus, obit. P. VII. 357.
Pen, Wilhelmus, Quackerus Anglus, Penſilvaniæ nomen dat. P. XII. 228.
Penda Merciorum Rex Chriſtianus primus. P. IV. 249.
de *Penerada* comes, Guſm. P. IX. 149. 151. 152.
de *Pennafort* v. Raymundus.
Penſilvania in America. P. XII. 228.
Penſiones canonicæ & earum origo. P. III. 62. Penſionis venditio, a clericis facta, prohibetur. P. XI. 405.
Peputiani hæretici. P. XI. 21.
Peræ in ſuburbio Cpoli Collegium S. J. erigitur. P. VIII. 468.
Peralta, Joſephi, O. S. Dom. Epiſcopi Boni Aeris Epiſtola pro Miſſionariis S J. in Paraquaria an. 1743 ad regem Hiſpan. data. P. XII. 264.
Perefixus Archiep. Pariſienſis urget ſubſcriptionem Formulæ, contra Janſeniſmum conceptæ. P. VIII. 672. prohibet traductionem N. T. in linguam Gallicam. 675. declarat ſubſcriptionem Formulæ. 829.
Peregrinationes ex Conc. Mediolan. P. VII. 405.
Peregrini an teneantur legibus ſui domicilii. P. I 98. num ſtatutis particularibus loci, in quo verſantur. 150.
Peregrinus Latioſus in beatorum numerum relatus. P. XI. 394.
Pereira, Andreas, S. J. Senatus mathematici præſes Pekini ab Imperatore conſtituitur. P. XII. 148. componit pacem cum Ruſſis. 149. ſupplicat pro Miſſionariis Cantonenſibus. 162. Collegii Pekin. Rector, & Provincialis, Mandarinus quinti ordinis. 164.
Pereira, Joſephus, Card. P. X. 233. obit. 307.
Perenius, Franc. hæreſeos promotor in Hungaria. P. IX. 255.
Perezius, Antonius, Philippi II Hiſp. regis ſecretarius ſeditionis cauſa in Aragonia. P. VII. 796.
Pergamenum regnum. P. XII. 8.
Pergula oppidum in civitatem erigitur. P. XI. 262.
Periſcelidum ordo ab Eduardo III inſtitutus. P. VI. 79.
Periſenſis Præpoſituræ fructus pro erigendo Seminario Clericorum applicati. P. XI. 298.
Periſius cum Turcis de pace tractat. P. IX. 249.
Perjurium. Propoſitio de eo damnata. P. IX. 34.
Perlinus ob Jaurinum male defenſum capite plexus. P. VII. 294.
Pernavienſis Academia erecta. P. VIII. 448.
Perraltius. P. VIII. 678.
Perronius, Jacobus, in fide Henricum IV Galliæ regem inſtruit. P. VII. 529. fit Cardinalis. P. VIII. 464. diſputat cum Mornæo Calviniſta. 468. pro auctoritate Apoſtolicæ ſedis in Comitiis generalibus perorat. 487. & de legitima poteſtate regum. 504. obit. 532.

Perſecutio Chriſtianorum prima. P. XI. 4. altera. 6. tertia. 15. 16. quarta. 19. quinta. 26. ſexta. 31. ſeptima. 32. octava. 35. nona. 36. decima. 39. Perſecutio Vandalica. 80.
Perſepolis hodie Zelminar. P. XII. 188.
Perſeus, ultimus Macedoniæ Rex. P. XII. 8. ejusdem bellum cum Romanis. 10.
Perſiæ imperium. P. XII. 4. occupatur a Macedonibus & Græcis. 6. Regnum Parthorum in Perſia. 26. Quo extincto ab Artaxerxe reſtauratum Perſicum. 28. P. XI 28. Regnum Calipharum in Perſia. P. XII. 30. Tartarorum & Turcomannorum. 32. Sophyorum. 33. Revolutio ultima Perſiæ. Regis Huſſein ruina. Coronæ in Agvanos translatio. 35. Magmudi regnum. 39. & Esreffi. 41. Principis Tamæ & Kulicani. 43. P. X. 718. Perſiæ regnum hodiernum. P. XII. 187. Perſarum mores & religio. *ibid.*
Perſonius, Robertus, S. J. primus ex Societate in Angliam. P. VII. 862. author complurium Seminariorum Anglicorum. 868.
Pertbi dux, Prætendentis fautor. P. X. 509. obit. 510.
Peruſina Academia erecta. P. XI. 193. Peruſinorum canonicorum Regularium regulæ confirmantur. P. XI. 170.
Peruviæ regnum in America. P. XII. 226. Ejus imago. 230. occupatur a Pizarro Hiſpano. 232. P. VII. 787. de turbis & bellis poſt occupationem. P. XII. 236. Religionis Chriſtianæ introductio. 239.
de *Peſtana*, Ant. Martyr. P. XII. 215.
Peſtis tempore cura ægrotorum ex Conc. Mediolan. P. VII. 405.
Petatlani. P. XII. 284.
Petavius, Dionyſius, S. J. obit. P. VIII. 638.
Petersbuſanum monaſterium fundatum. P. VIII. 336.
Peterſius, Hugo, Calvinianus præco laqueo perit. P. IX. 223.
Petinenſis Epiſcopus Goritienſis ſuffraganeus. P. XI. 463.
Petra, Vincent. Card. P. X. 277. obit. 325.
Petraſchius Baro, Erneſtus, obit. P. X. 606.
Petrejus ad Sinarum Imp. cum literis regis Luſitaniæ miſſus, ut explorator captus in carcere contabeſcit. P. XII. 88.
Petrejus S. J. Miſſionarius in Sinas pervenit. P. XII. 137.
Petrini Miſſionarius a Congreg. de Propaganda in Sinas miſſus ſupplicat pro Miſſionariis Cantonenſibus. P. XII. 162. habet Pekini ſuum ſacellum. 165.
Petroburgenſis Academia erecta. P. X. 697.
Petroburgus, Anglorum ductor, Barcinonem expugnat. P. X. 431. 434. 487.
Petrocius rebellionis in Cæſarem complex. P. IX. 261.
Petrobuſani & Creuzlingenſis abbatis certamen de prioritate loci. P. X. 557.

Petrovaradinum, a Cæſareis expugnatum. P. IX. 275. Petrovaradina victoria. P. X. 589.
Petrowitius, Petrus, Joannis Sigismundi, Zapoliæ filii tutor. P. VII. 292. Tranſylvaniam inficit peſte Ariana. 303. item P. IV. 134.
S. Petrus. P. XI. 1. fundat tres Eccleſias. 90. ab Arnaldo S. Paulo æqualis ſtatuitur. P. VIII. 630. Cathedræ Romanæ S. Petri feſtum reſtitutum ad 18 Jan. & Cathedræ Antiochenæ ad 22 Febr. P. XI. 249. S. Petri Denarius. P. IV. 250.
S. Petri monaſterium prope Peruſium eximitur. P. XI. 120.
Petrus III Aragoniæ Rex cum Conſtantia conjuge jus in regnum Siciliarum in dotem accipit. P. III. 182. P. VI. 28. P. XI. 187.
Petrus Caſtellæ Rex, Crudelis cognominatus. P. VI. 85. generis humani hoſtis, libidinis, & crudelitatis portentum, uxoris, & trium fratrum parricida. *ibid.*
Petrus, Congi Rex, fervide Chriſtianus, obit, nullo relicto filio. P. XII. 208.
Petrus, S. Stephani filius, Hungariæ Rex ab Henrico III Imp. throno reſtitutus. P. V. 71.
Petrus, Luſitaniæ Rex, Crudelis dictus. P. VII. 817.
Petrus, Luſitaniæ Rex, fratri Alphonſo depoſito ſubſtitutus. P. IX. 132. Magno fœderi contra Gallo-Hiſpanos accedit. P. X. 478.
Petrus I Alexiovicius, a fratre Joanne in conſortem Imperii Moſcov. adlectus conſpirationem detegit. P. IX. 338. a Carolo XII Sueciæ rege variis primum cladibus affectus, plenam ad Pultavam de eo victoriam reportat. P. X. 690. Livoniam occupat. Turcam primum vincit, dein vero concluſus pacem obtinet. 691. bellum cum Suecis proſequitur. 692. filium e fuga reductum in cuſtodiam abduci jubet, in qua obit. *ibid.* & ſq. Pax cum Suecis. 693. Imperatoris titulum acceptat. 694. obitus, elogium, & ſtemma. 695.
Petrus II, Moſcoviæ Imperator. Menzikovii ruina. P. X. 696. 698. Münchii potentia. 699. obitus. 700.
Petrus III, Moſcoviæ Imperator. P. X. 696. Renuntiatur Succeſſor ab Eliſabetha Imperatrice. 709. Sponſalia cum Anhaltina. 711. Succedit Eliſabethæ. 716. deponitur, & obit. 717.
B. *Petrus* Anagniæ Epiſc. Catalogo Sanctorum inſertus. P. XI. 158.
B. Petrus Mart. Veronenſis O. Præd. canonizatus. P. XI. 179.
Petrus de Alcantara beatificatus. P. XI. 308. & canonizatus. 310. 346.
Petrus de Bruis Author hæreſis in Aquitania. P. III. 146. P. V. 147. Petrobuſiani hæretici a ſynodo Lateranenſi II damnati. P. III. 146. P. V. 147.
Petrus Chryſologus. P. XI. 76.
Petrus Corbarius Antipapa ſub nomine Nicolai V a Ludovico Bavaro intruſus. P. III. 221. P. VI. 60. damnatus a Concilio Avenionenſi. P. VI. 76.

Petrus Damiani legatus Apoſtolicus ad Conc. Moguntinum. P. V. 82.
Petrus Dreſdenſis Huſſi ſocius. P. III. 229.
Petrus Eremita miſerum terræ ſanctæ ſub immani jugo gementis ſtatum exhibet Urbano II. P. III. 156. P. V. 89.
Petrus Ferrerius beatificatus. P. XI. 394.
Petrus Gnaſpheus, ſeu Fullo, Theopaſchitarum parens. P. III. 69.
Petrus Joannis hæreticus. P. III. 214.
Petrus Leonis ſub nomine Anacleti II antipapa violentus. P. III. 145. P. V. 130. 145. P. XI. 160.
Petrus Leopoldus, Archid. Auſtriæ natus. P. X. 190.
Petrus de Luna P. III. 222. pertinax Antipapa. 225. deponitur. 232. item P. VI. 89.
Petrus Lombardus dictus magiſter ſententiarum. P. III. 175.
Petrus Moggus Eutychianus præcipuus tumultus author. P. III. 68. 69. damnatus in Concilio Romano ſub Gelaſio. P. IV. 177.
B. *Petrus Regalatus* canonizatus. P. XI. 438.
Petrus Toletanus Neapolis prorex adverſum Dragutium piratam a Carolo V miſſus. P. VII. 148.
Petrus Uxamenſis in authoritatem Romanæ eccleſiæ graſſatur. P. VI. 147.
Pfaffius, Chriſt. Matth. ſyſtema quoddam unionis in doctrina Proteſtantibus proponit. P. X. 53.
Pfalburgeri. P. VII. 36.
Pfefferkornius ad Koſſavam a Turcis cæſus. P. X. 596.
Pflugius electus epiſcopus Naumburgenſis, rejectus a Saxoniæ electore. P. III. 312. P. VII. 135. reſtitutus ſelectus ad conſcribendam Formulam *Interim* dictam. P. III. 328. præſidet colloquio Wormatienſi. P. VII. 169.
Pfulius exercitui Suecico a Bannerio præfectus. P. VIII. 223.
Phantaſiaſtæ hæretici Eutych. P. XI. 100.
Pharamundus partem Galliæ Romanis eripit. P. IV. 184. P. XI. 74.
Pharaones appellati omnes Ægypti reges. P. XII. 191.
Pharenſe Concilium. P. IV. 251.
Pharmacorum venditio omnibus regularibus prohibita. P. XI. 402.
Phaſiana Inſula, ad componendam pacem Pyrenæam delecta, & in qua reges Galliarum & Hiſpaniarum convenere. P. VIII. 641. 643. P. IX. 108.
Pherozes, Perſiæ rex. P. XII. 29.
Philadelphia in Penſilvania a Quackeris condita. P. XII. 228.
Philargus, Petrus, in Pontif. electus, ſub Alexandri V nomine. P. XI. 208.
Philippicus Imp. P. XI. 111.
Philippicus homo hæreticus Imperio intruſus a ſeditioſis, Monotheliſmum reducit. P. IV. 216.
Philippinæ Inſulæ. P. XII. 75. Introductio religionis. 118. fructus uberrimus. 121.
Philippoburgum munitum. P. VIII. 87. a Cæſareis captum. 400. a Boufle-

PHI

rio expugnatum. 424. Imperio reſtitutum. 439. Iterum a Gallis expugnatur. P. X. 92.

Philippopolitanum Conciliabulum Semi-Arianorum. P. III. 46.

Philippi Imperatores an fuerint Chriſtiani? P. XI. 31.

Philippus Friderici I Barbaroſſæ filius, Imperator Bambergæ occiſus. P. III. 180. P. VI. 6.

Philippus I Galliæ rex repudiata conjuge magnis & ſeipſum moleſtiis, & Eccleſiam ſcandalis afflixit. P. V. 88. tandem ſerio pœnitens abſolvitur. 89.

Philippus II Galliæ rex, Judæorum, Coterellorum, hiſtrionum hoſtis, ab expeditione cruciata celebris. P. V. 142. P. III. 158. a Gallis ob geſta præclara Auguſtus cognominatus. P. VI. 14.

Philippus III Galliæ rex *audax*. P. VI. 16.

Philippus IV Galliæ rex, Pulcher dictus, Concilio Viennenſi præſens. P. III. 215. Belgas oppugnat, & Eccleſiam. Lis cum Bonifacio VIII. P. VI. 17. 72. P. XI. 191. pater liberorum ſterilium. P. VI. 72.

Philippus V Longus Galliæ rex præſens cum patre in Concilio Viennenſi. P. III. 215. poſt breve regimen obit. P. VI. 73.

Philippus VI Valeſius excluſis ſecundum legem Salicam filiabus ſuccedit in regno Galliæ. P. VI. 73.

Philippus Archidux, Maximiliani I ex Maria Burgundica filius, Caroli V pater. P. VII. 628. ab Iſabella regni Caſtellani hæres cum

PHI

Joanna conjuge ſcriptus. 777. pax cum ſocero ſuo Ferdinando. 778. adit regimen Caſtellæ. 779. obitus, elogium, & liberi. *ibid.*

Philippus II Hiſpaniarum rex. Ejus effigies. P. VII. 787. Nuptiæ cum Maria Angla. 788. bella. *ibid.* & 796. pace cum Gallis inita Belgium ordinat. 630. diſtributio munerum cauſa querelarum. 632. conſtans pro religione zelus. 646 & ſeq. 789. filium ferocem mandat cuſtodiæ. 789. claſſis Hiſpanæ interitus. 790 & ſeq. obitus, elogium, conjuges, liberi, & vituperia Proteſtantium. 797.

Philippus III Hiſpan. rex, amplam hæreditatem adit. P. IX. 98. Ejus nuptiæ. 100. bella. *ibid.* & ſq. obitus. 102. P. VIII. 135.

Philippus IV Hiſpan. rex, miniſtrorum punitione regimen auſpicatur. P. IX. 103. felicia ejus initia. *ibid.* verſio fortunæ. 104. bella *ibid.* & ſq. obitus. 112. P. VIII. 380.

Philippus V Hiſpaniæ rex. Dux Andegavenſis univerſæ Hiſpaniæ hæres ſcriptus. P. IX. 127. occupat Hiſpaniæ provincias. P. X. 1. ab Anglis & Batavis rex ſalutatur. 514. Pacem Viennenſem per Baronem de Riperda componit. 57. mortuo Carolo VI Imp. ſucceſſionem in terris Auſtriacis prætendit. 116. 473. Auſtriacorum reſponſum. 119. abdicat coronam. 465. & iterum reſumit. 466. Obitus, conjuges & liberi. 475. Ordinationes circa Paraquariam. P. XII. 260.

Philippus, Macedonum rex, Alexandri M. pater. P. XII. 7.
Philippus, penultimus Macedoniæ rex. P. XII. 8. Bellum & pax cum Romanis. 9.
Philippus, Syriæ rex. P. XII. 18.
Philippus Aurelianenſis Dux prætendit hæreditatem Caroli Elect. Palatini. P. VIII. 420. 437. Ejus nuptiæ cum Henrica Stuarta. 646.
Philippus Haſſiæ Landgravius a Luthero ſeductus. P. III. 305. Schmalcaldici fœderis dux. 323. Cæſari ſupplex. 326. captivus, & merito. *ibid.* ex pactione Paſſavienſi liberatus. 341. moritur diſpenſante Luthero bigamus. P. VII. 177.
Philippus, Haſſiæ Landgravius, Mauritii filius, in pugna ad Lutheram cadit. P. VIII. 156.
Philippus, Ituræ tetrarcha. P. XII. 25.
Philippus Pſeudo-Papa. P. XI. 116.
Philippus Audax Burgundus. P. VI. 120. P. VII. 626.
Philippus Benitius. P. XI. 180. canonizatur. 347. 394.
Philippus Bonus Burgundus. P. VI. 121. P. VII. 627.
Philippus Chriſtophorus, Elect. Trevirenſis, turbulentam vitam finit. P. VIII. 309.
Philippus Ludovicus, Neoburg. Dux, & Max. Bav. Dux conveniunt, ut colloquium de religione inſtituatur P. VIII. 58.
Philippus Mauritius, Bavariæ Princeps, Romæ mortuus. P. X. 52.
Philippus Nerius, fundator congregationis Oratorii. P. XI. 304. canonizatur. 310.
Philippus Wilhelmus Dux Neoburg. Elect. Palatin. P. VIII. 421. obit. 427.
Philoponus auctor Tritheitarum. P. XI. 101.
Philoſophicum peccatum. P. VIII. 728. Propoſitio damnata de eo. P. IX. 86.
Philoſtratus. P. XI. 25.
Philumene prophetiſſa hæretica. P. XI. 18.
Phocas Imp. P. XI. 104.
Phocenſis Provincia regno Galliæ unita. P. VII. 619.
Photinus verbum æternum negabat. P. III. 49. P. IV. 100. P. XI. 49.
Photius doctiſſimus, & hæreticus impoſtor. Ejusdem hæreſis, impoſturæ, vis, furor, mors, doctrina. P. III. 115 & ſeqq. 191. P. XI. 127. teſtatur pro Canonibus Apoſtolorum. P. II. 66.
Phul, Ninivitarum rex. P. XII. 2.
Piarum Scholarum Congregatio. v. Scholarum piarum Congr.
Piaſtus Poloniæ dux. P. V. 138.
Piazza creatur Card. P. X. 228.
Picciolius S. J. Californiæ Miſſionarius. P. XII. 293.
Piccolomineus princeps ſe opponit Schwerino Duci. P. X. 736.
Piccolomineus, Franc. Rom. Pont. ſub Pii III nomine. P. XI. 223.
Piccolomineus, Octav. S. R. I. princeps creatus. P. VIII. 447. & in collegium Principum introductus. 323. 344.

Piccolomineus, Scipio, obit, & Caſtrum Campi Orſeoli ab eo tanquam feudum poſſeſſum ad Romanam Eccleſiam revolvitur. P. XI. 298.

Piccolomineus, Thomas, Wallenſteinii conjurationem Cæſari detegit. P. VIII. 208. Picardiam inundat. 214. Cæſareæ militiæ Imperator. 301.

Pichler, Vitus, S. J. vindicatur adverſus cenſuras Danielis Concinæ, P. VII. 760.

Pictavienſia Concilia. *Sæc. VI.* in cauſa ſeditionis monialium, cujus auctor fuit Chrodieldis, regis filia. P. IV. 196. *Sæc. X.* An. 999. de diſciplina eccleſiaſtica, & continentia clericorum. P. V. 25. *Sæc. XI.* An. 1078. de Simonia &c. 91. Annis 1096. 1100. & 1104. in cauſa Philippi regis & Berthradæ. 89.

Pictorum & ſculptorum Academia Romæ erecta. P. XI. 471.

Picus de Mirandola & Concordia, Franc. Maria, feudis a Cæſare privatur. P. X. 280. & renuntiatur a rege Hiſpan. ſupremus Stabuli Præfectus. 230. 458.

Picus de Mirandola, Joan. propoſitiones aliquæ illius prohibentur. P. XI. 221.

Picus, Ludov. Card. obit. P. X. 318.

Picus, mons altiſſimus, in Inſula Teneriffa. P. XII. 203.

de *Piedad*, Joan. Martyr. P. XII. 215.

Pieri, Petr. Maria, O. Serv. B. V. M. Card. P. X. 299. obit. 318.

Pietiſtarum errores. P. VIII. 450.

Pignatellia Domus. P. X. 281. *Pignatelli*, Franc. Card. obit. 299.

Pilatus inepte Probabiliſta creatus. P X. 794.

Pimenta, Nicolaus, Indiæ auſtrali Viſitator. P. XII. 103.

Pinheyrus, Dominicus, S. J. Reſiden tiæ S. Joſephi Pekini ſuperior. P XII. 164.

Pinierius S. J. Miſſionarius Goa i Mogoriam miſſus. P. XII. 64.

Pinneberga. Ad eam Tillius tibia ſau ciatur. P. VIII. 159.

Pinto, Emmanuel, Melitenſium Magi ſter. P. X. 312.

Pintus S. J. Miſſionarius in Sinis. P XII. 137.

Pio, Marchio, Cæſareus peditum tri bunus. P. VIII. 384. peditatui i pugna ad Sant-Gotthardum præ fectus. P. IX. 252.

Pipia, Auguſtinus, Generalis O. Præd conqueritur apud Pontificem, quo nonnulli calumnientur, per Cor ſtit. *Unigenitus* doctrinæ Thomiſt cæ cenſuram eſſe inuſtam. P. X 394. creatur Card. P. X. 277 obit. 292.

Pipinus Heriſtallus, vir domi, militia que ſummus, fide, religione, for titudine, munificentia, atqu omnibus boni principis laudibu clariſſimus. P. IV. 219. non parum operæ confert ad converſionem Germaniæ. 270. obit. 277.

Pipinus Caroli Martelli filius ex Ma jore Domus rex Franciæ ſalutatus Saxonum domitor, Aiſtulphi vi ctor, Stephani III defenſor, ex archatus reſtaurator, plurium con cilio-

ciliorum author. P. IV. 279. Exarchatum Eccleſiæ Romanæ donat. P. XI. 115. Quam donationem Carolus M. confirmat. 117.

Pipinus Ludovici Pii Abſalon. P. IV. 303. 304. pacem parenti perfide negat, captivum arctæ cuſtodiæ mandat. 305.

Piratininga, Mammelucorum receptaculum prædatorium. P. XII. 246. 274.

S. Pirminius, S. Bonifacii ſocius, Helvetiæ & Germaniæ Apoſtolus. P. VII. 334. plura condit monaſteria. *ibid.*

Piron, Petrus. v. Biron.

Pirotus S. J. apologiam pro Caſiſtis edit. P. VIII. 635.

Pirrhus Cpolitanus Patriarcha damnatur. P. XI. 108.

Piſani, Aloyſius, Venetorum Dux. P. X. 302. obit. 312.

Piſanum Concilium ſub initium Sæculi XV ad tollendum ſchiſma. P. III. 219. cauſa. 221. acta. 222. an ſit concilium legitimum? 223. 380. Piſanum conciliabulum contra Julium II Papam. 282. 378. item P. XI. 208.

Piſanus Archiepiſcopus. Ei jus conſecrandi Epiſcopos in Inſula Corſica datum. P. XI. 153. & ademptum. 159. ac iterum reſtitutum. 160. & confirmatum. 170. Piſanæ civitati reſtituta Archiepiſcopalis dignitas. 185.

Piſcandi modus in Sinis per corvos. P. XII. 134.

Piſcaria ora. P. XII. 105. 106.

Piſſelevia, Anna, Stampenſis duciſſa a Franciſco I Galliarum rege dicta. P. VII. 463. pacem Creſpiacam promovet. 469. ab Henrico II aula ejicitur. 471.

Piſtenſe Concilium in cauſa Rothadi Epiſcopi appellantis. P. IV. 317.

S. Pius I Rom. Pont. P. XI. 17.

Pius II Rom. Pont. refert mala, quæ ex appellatione ad concilium oriuntur. P. XI. 215. ſcribit pro Concilio Baſileenſi. 216. reſipiſcit, & revocat Pius, quæ ſcripſerat Æneas. 217.

Pius III Rom. Pont. P. XI. 223.

Pius IV continuari jubet Concilium Tridentinum. P. III. 343. idem approbat. 364. edit formulam profeſſionis fidei. 365. inſtituit congregationem Cardinalium Conc. Trident. Interpretum. 375. Ejusdem cum Maximiliano II ſuper electione controverſia compoſita. P. VII. 179 & ſeq. Ejus conſtitutiones. P. XI. 250.

Pius V Rom. Pont. P. XI. 258. beatificatur. 347. & canonizatur. 375. P. X. 228.

Pizarrus, Franc. Hiſpanus, expeditionem in Peruviam ſuſcipit. P. VII. 787. P. XII. 233. regem Atagualpam vincit. *ibid.* & occidit. 234. Urbem Cuſco occupat, Didacum de Almagro vincit, & capite plecti jubet. 236. trucidatur a Joanne Rada. *ibid.*

Pizarrus, Gonzalus, ſeditioſis in Peruvia ſe jungens, Velam proregem ter vincit, & Gubernator Peruviæ renuntiatur. P. XII. 338. maje-

majeſtatis reus damnatus capite plectitur. *ibid.*

Placentiæ Ducatus Eccleſiæ reſtitutus, P. XI. 226. ad Domum Farneſiam, P. VII. 115. Quale ſit feudum. P. XI. 396. P. X. 276. 495. mortuo duce Antonio, Farneſiæ ſtirpis ultimo, proviſionaliter adminiſtratur. 294. poſſeſſionem adit Carolus, Hiſpaniæ Princeps. 297. demum ad Domum auſtriacam. 98. ac ad Philippum, Hiſpan. Princ. devolvitur. 195.

Placentina ſynodus frequentiſſima. P. V. 89. Placentinus Epiſcopus Bononienſis ſuffraganeus. P. XI. 273. Placentinum prælium. P. X. 323.

Placidus Abbas Murenſis S. R. I. Princeps creatus. P. X. 566.

De la *Plata* flumen & præfectura in Paraguaria. P. XII. 244.

Platinæ ira in Pontifices. P. XI. 219. præficitur Bibliothecæ. 221.

Platinus ob deditum Paſſavium capite plexus. P. X. 132.

Plautianus P. XI. 27.

Plautus. P. XII. 198.

Plazza, Julius, Card. obit. P. X. 278.

Plettenbergius, Monaſterienſis ad pacem Risvicenſem legatus. P. VIII. 443.

Plettenbergius, Ferd. a Cæſare in comitum numerum relatus, & ab Elect. Colon. dimiſſus. P. X. 90.

Pleyſtenia cauſa. P. X. 198.

Plinius II. apologiam pro Chriſtianis ſcribit. P. XI. 116.

de *Plitterſtorf* L. B. Badenſis ad pacem Risvicenſem legatus. P. VIII. 443.

Plurſium oppidum a collabente monte *Conto* oppreſſum. P. IX. 197.

Plutarchus. P. XI. 25.

Pnevmatomachi, Macedonii hæretici ſectatores. P. III. 48.

Podiebradius Utraquiſta gubernat Bohemiam P. VII. 259. excommunicatur. P. XI. 219.

S. Podivinus, S. Wenceslai famulus, P. VII. 246.

Pœna ſi ſit ferendæ ſententiæ, non incurritur ante ſententiam declaratoriam, P. I. 36. pœnæ canonicæ transgreſſoribus ſtatutorum infligendæ, ex conc. Auguſt. P. VII. 214.

Pœnalis Lex mere talis non datur proprie. P. I. 34.

Pœnalis Ordinatio Caroli V. Imp. P. VII. 113.

Pœni dicti Carthaginenſes. P. XII. 194.

Pœnitentiæ Sacramentum. Doctrina de eo ex Conc. Tridentino P. III. 334. circa materiam, formam (ubi de valido, & informi) contritionem, confeſſionem, circumſtantias &c. 335. Jurisdictio, & reſervatio caſuum, ſatisfactio. 336. Canones, *ibid.* Pœnitentiæ ſacramentum ex Conc. Florentino P. III. 274. Auguſtano, P. VII. 210. Mediolan. 377. 410. Propoſitiones damnatæ de impletione pœnitentiæ P. IX. 9. & de pœnitentia pro peccato originali. 75.

Pœnitentia Publica introducta. P. XI. 42. P. IV. 23. præmittenda erat Communioni, non vero abſolutioni ſacramentali. 37. Quo tempore in Eccleſia cœptus, finitusque fuerit

rit ejusdem uſus? 50. vide Controverſiam Hiſtorico-Dogmaticam de Pœnitentiæ rigore. 31. an peccata occulta neceſſario expianda fuerint pœnitentia publica? 48. an relapſi rurſus admiſſi fuerint ad pœnitentiam? 52. concilia de pœnitentiis celebrata. 23.

Pœnitentiarius ex conc. Tridentino. P. III. 358. Mediolan. P. VII. 377. Pœnitentiarius Conſtantinopolitanus. P. IV. 51. Pœnitentiarii Majoris poteſtas a Pio IV. reſtricta. P. XI. 253. a Pio V. conceſſa. 261. ab Innocentio XII. moderata 359. Ejusdem facultates. 418. officium & officiales. 419. *S.* Pœnitentiariæ literas aperiendi facultas conceditur Presbyteris S. J. 271. & traditur Pœnitentiaria S. Petri Romæ. 340. nec non Lauretana. 341.

Poetſii lacrymatur imago Deiparæ. P. IX. 285.

Polemarius, Joan. refutat. in Concilio Baſileenſi Petrum Payne Wicleffitam. P. III. 246.

Polenſis Epiſcopus Utinenſis ſuffraganeus. P. XI. 468.

de *Peliaco*, Joan. errores damnati. P. XI. 212.

Polignacus, Melchior, Franciæ ad congreſſum Gertrudenberg. legatus P. X. 444. & ad pacificationem Ultrajectenſem. 451. Card. obit. 313.

Pollio, Trebellius, hiſtoricus. P. XI. 40.

Poloniæ ſtatus politicus. P. V. 137. diviſio poſt Lechum. *ibid.* ſub Craco 138. Piaſto, Miecieslao I. Boleslao I. Caſimiro I. Boleslao II. Uladislao I. Boleslao V. 138. *Status ſynopticus a Sæculo XIII.* usque ad noſtra tempora ſub Boleslao I. P. VI. 35. Lecho *Nigro*, *Caſto*, Primislao II. Uladislao IV. Wenceslao IV. P. VI. 36. ſub Caſimiro M. 157. Ludovico M. Jagellone, 158. Uladislao, Caſimiro III. (ſub quo jura Statuum regni orta) Uladislao, 159. Sigismundo I. 160. Sigismundo II. (ſub quo Capitulationum initia) Henrico Valeſio, Stephano Bathorio, 160. Sigismundo III. Uladislao IV. Joanne Caſimiro, 161. Coributho, Sobieskio, Auguſto 163. Sigismundo III. conceſſum jus Primarum Precum. P. XI. 289. *Poloniæ ſtatus magis ſpecialis* ſæculo XVII. Suecos ad Rigam vincunt Poloni. Smolenskum expugnant. P. IX. 311. quod brevi tamen ad Ruſſos redit. 312. 313. & Cozimum ad Turcas. 312. Obit Sigismundus III. Succedit Ladislaus filius. Livonia ad Suecos. Caſimiri regis fata. *ibid.* Coſacci deficiunt. 313. Sueci diſcerpunt Poloniam & Ragozius. 314. Pax huic data. *ibid.* Pax Olivenſis, Polonis noxia. 315. Caſimirus abdicat regnum. Eligitur Coribut. Obit Caſimirus, & cum eo familia Jagellonica. 316. Joannes Sobieski rex reſtituit rem. 317. Viennam liberat. 318. minus feliciter irrumpit in Turciam. 319. Obit *ibid.* eligitur Auguſtus. 320. Electio ejusdem turbida. P. X. 87. Status Sæculo XVIII. Suecus in Poloniam. Electus Stanislaus 614.

Poloniæ diſſidia. 615. Suecus irruit in Saxoniam. Pax Ranſtad. 616. Auguſtus iterum rex agnitus 618. Turbæ recrudeſcunt Polonos inter & Saxones. Conventio cum Saxonibus fruſtrata. 619. Transactio Lublinenſis. 620. Ruſſi tandem Polonia excedunt. Poloni Curlandiam feudum ſuum defendunt. 622. Cauſa Thorunenſis. 623. Proteſtantium inſolentia, & querelæ. 624. Polonorum generoſitas. 625. Poſtulata Boruſſi. Cauſa Curlandica. Electio Mauritii, irritata a Polonis. 626. Obitus Auguſti II. Electio duorum competitorum. 627. Auguſti III. coronatio 628. Gedani expugnatio. 629. Pax 630.

Poloniæ ſtatus eccleſiaſticus. Polonia converſa. P. XI. 136. P. VII. 313. Hæreſum ibidem colluvies. *ibid.* Parallela inter Calviniſtas, & Mahumetanos. *ibid.* Conciliabula ſectariorum. 314. conſultant de Papa inter eos eligendo. 315. Sectarum frequentia. 316. Catholici tamen prævalent. *ibid.* vide etiam de ſtatu eccleſiaſtico Poloniæ P. VI. 35. 165. Polonicum concilium 36. 166. Polonia recenti Arianiſmo infecta. P. IV. 135. quem tamen brevi proſcripſit. 137. Concilium Zamoſcienſe an. 1720. celebratum. P. X. 637.

Polus Reginaldus, Card. ad conc. Tridentinum legatus P. III. 314. de fide habetur ſuſpectus. 330. ſub Henrico VIII. ex Anglia exul. P. VII. 841. inſidiis petitus. 846. revocatus in Angliam a Maria regina. 850. catholicam reſtituit rem. 835. P. XI. 247. item 246. obit. P. VII. 854.

Polybius ex Græcia Romam accerſitus. P. XII. 200.

S. Polycarpus Romam ad S. Anicetum profectus ad litem de paſchate componendam. P. IV. 9. P. XI. 17. Martyr occumbit. 19. Ejus epiſtola. 14.

Polycrates Epheſinus Epiſcopus a Victore I. damnatus P. IV. 8. 9.

Pomeraniæ Dux ultimus Bogislaus obit. P. VIII. 446. citerior in P. W. Suecis ceſſa. 296.

Pomeranus Daniam pervertit. P. III. 303. P. VII. 177.

Pompejus, Cnej. Mithridatem vincit. P. XII. 20. Solymam expugnat. triumphus illius. *ibid.*

Poniatowski Comes, Poloniæ Regimentarius Stanislao adhæret. P. X. 627. 628.

Poncetus, Med. D. a Ludovico XIV. in Abyſſiniam miſſus. P. XII. 221.

Poncetus, Jos. S. J. Miſſionarius ab Iroquæis crudeliter habitus. P. XII. 289.

S. Poncii Epiſcopatus erectus. P. XI. 194. S. Poncii Epiſcopi quatuor libri damnantur. 372.

Pongilupi Sectarii. P. XI. 199.

Pons prælongus in urbe Cuſco, ingenioſæ antiquitatis monumentum. P. XII. 232.

Pontanus, Ludov. Alphonſi M. orator ad concilium Baſileenſe. P. XI. 216.

de *Ponte*, Joan. S. J. Miſſionarius in Mexico in odium fidei occiſſus. P. XII. 284.
de *Ponte*, Ludovicus, S. J. Probabiliſmum tuetur. P. X. 792.
S. Pontianus, Rom. Pont. P. XI. 29.
Ponticherium ab Anglis expugnatum. P. X. 774. Gallorum ibidem miſſio ſacra. P. XII. 97.
Ponticum concilium contra Quarto-decimanos. P. IV. 8. Ponticum regnum. P. XII. 8. rege Mythridate. 18.
Ponticus Martyr. P. XI. 19.
Pontifex Romanus. Eidem Græci titulum *Summi Pontificis* & *univerſalis Papæ* in concilio Conſtantinopolitano IV. tribuunt P. III. 126. quod ſit ſupra concilium, probatur ex S. Scriptura. 27. Conciliis. 28. Jure Canonico. 29. Praxi eccleſiæ. 30. exceptis caſibus hæreſis & ſchismatis 31. Habet jus præſidendi conciliis. 8. Quid, ſi ipſe accuſetur? 11. Ejusdem Primatus P. II. 84. 89. P. III. 26. 63. P. IV. 8. 151. v. *Primatus*. Criſis de ejusdem infallibilitate. P. IV. 87. & de theſi, in qua infallibilitas Rom. Pont. in quæſtionibus facti defenditur a Jeſuita theologo. P. VIII. 667. & Sarbonæ baccalaureo. 670. an jus habeat in prima inſtantia judicandi. 589. Pro auctoritate Sedis Apoſtolicæ in comitiis generalibus Regni Gallici perorat Card. Perronius. 487. contra illam tertius ordo. 488. Propoſitio damnata de auctoritate Rom. Pont. ſupra concilium. P. IX. 82. Pontifices primorum ſæculorum varias ad Epiſcopos & Eccleſiam dedere epiſtolas. P. XI. 81. mali non obſunt fidei catholicæ. 134. Electio Pontificis ut penes Cardinales Epiſcopos ſit, ſtatutum. 147. Modus, eligendi Pontificem a Pio IV. & a Gregorio XV. præſcriptus. 254. 306. Electio per inſpirationem, compromiſſum, & ſcrutinium. 307. Pontificis Familiares & Commenſales quinam cenſendi? 237. Jus circa electionem Imperatoris. 339. an ordinatus a Papa ſubdiaconus poſſit ab alio ordinari? 480. Conſecratio Epiſcoporum pertinet ad Papam. *ibid.* Vid. etiam *Appellatio. Concilium. Cauſæ Majores. Eccleſia. Primatus.*
Pontificale Rom. emendatum & approbatum. P. XI. 289.
S. Pontii Epiſc. v. Poncii Epiſc.
Pontius, Conſtantinus, Carolo V. pro confeſſario falſo adſcribitur. P. VII. 159. 163.
Pontodomarenſe concilium. P. VI. 23.
Popelius poſt victoriam Pragenſem nomine Ordinum Bohemicorum veniam precatur. P. VIII. 125.
Porcia v. Portia.
Porentinus epiſc. Utinenſis ſuffraganeus. P. XI. 468.
Porphyriani dicti etiam ſunt Ariani. P. IV. 91.
Porta Fulgida vel Ottomannica. P. IX. 340.
Portia Cæſareus peditum tribunus. P. VIII. 384.
Portia comes, Ferd. Leopoldi M. Inſtructor. P. VIII. 356. creatur S. R. I. princeps. 347. 447.

Portia, Leander, Card. obit. P. X. 311.
Portillus, Hieron. e Soc. JEſu primus Peruviæ Miſſionarius. P XII. 240. ejus labores Apoſtolici. 241.
Portocarrerus, Ferd. Lud. Senatus in Hiſpania princeps, Auſtriæ inimicus. P. IX. 118. obit. 227.
Portocarrerus Dux deAlmenara, Joach. Fernandes, ultimus ſuæ familiæ, ſacerdotium ſuſcipit. P. X. 470. creatur Card. 319.
Porto Rico Inſula. P. XII. 229.
Port-Royal in Acadia. P. XII. 228.
Portu-Regia Abbatia a S.n-Cyrano infatuata. P. VIII. 596. P. X. 390.
Portus bellus, urbs in veteri Mexico. P. XII. 227.
Portugalliæ regnum a rege Alphonſo S. Petro dedicatum. P. XI. 162. cui regius titulus conceſſus. 167. transfertur, annuente Pontifice in Alphonſum Sancii fratrem. 179. v. *Luſitania*.
Poſonienſe Concilium. P. VI. 71. Poſonienſia Hungarorum comitia, an. 1741 habita & poſtulata Statuum. P. X. 602.
Poſſega Cæſareis ſe dedit. P. IX. 275.
Poſſevinus, Antonius, S. J. convertit Joannem Sueciæ regem. P. VII. 312.
Poſſiacenſe colloquium. P. VII. 489.
Poſtæ Imperii. P. X. 183. Controverſia de Poſtis imperialibus, & provincialibus. 207 & ſq.
Potokius, a Coſaccis cæſus. P. IX. 313.
Potokius, Joſ. Kioviæ Palatinus Stanislao adhæret. P. X. 628. ſe Ragozianis in Hungaria jungit, ſed funditur. 584. ſe Auguſto regi ſubmittit. 629.
Potokius, Theodorus, Regni Primas, & Archiep. Gesnenſis, mortuo Auguſto II regimen auſpicatur. P. X. 627. adhæret Stanislao. *ibid.* quem regem promulgat. 628. ſe regi Auguſto ſubmittit. 629.
Potoſis, urbs in Peruvia. P. XII. 226. 230.
Potskajus, Stephanus, Tranſylvaniæ princeps, Societatem JEſu proſcribit. P IV. 135. P. VII. 308.
Pottendorffenſis arx ad intercipiendum Cæſarem a rebellibus Hungaris eligitur. P. IX. 257. ibique Nadaſtius capitur. 260. Arx donatur Montecuculo. 263.
Pozzobonellus, Joſ. Archiep. Mediolan. P. X. 318. creatur Card. 319.
de *Prades*, Martini, theſes damnatæ. P. XI. 462.
Præadamitæ. P. VIII. 449.
Præbendæ ex Conc. IV Lateranenſi. P. III. 171.
Præcedentiæ controverſia inter regulares componenda ab Epiſcopo ex Conc. Trident. P. III. 362.
Præcepta Divina. Janſeniſtarum theſes de iisdem. P. VIII. 907. Antitheſes ex S. Auguſtino. 908. Reſponſio ad argumenta ex S. Auguſtino deprompta. 913.
Prædicatio Verbi Divini ex Conc. Tridentino. P. III. 315. 357. Auguſtano. P. VII. 208. Mediolan. 375. 399. 407. 420. quando, & ubi Religioſis prædicare liceat, ex Conc. Viennenſi. P. III. 216.

Præficiendorum qualitas, ætas, ex Conc. Trident. P. III. 358.
Præmonſtratenſis ordo inſtitutus & confirmatus. P. XI. 170. in Helvetiam introductus. P. VII. 338. exemptus. P. XI. 470. Eidem conceſſa facultas, aſſequendi & retinendi quascunque Parochiales &c. P. XI. 453.
Præſentandus quis ad beneficium curatum. P. XI. 437.
Præſumptio falſi. P. I. 30.
Prætextatus Rothomagenſis Epiſc. a Fredegunde ad aras jugulatus. P. IV. 185.
Praga antiqua ſeu major condita. P. VII. 245. item minor. *ibid.* & nova, prioribus ponte Moldavæ impoſito conjuncta. 255. Pragenſis Academiæ fundatio. 255. ejusdem ſub Wenceslao pigro mutatio. 257. item P. III. 236. nova ejus fundatio ſub Ferdinando I. P. VII. 262. 263. P. XI. 200. Pragenſis Epiſcopatus fundatus. P. VII. 249. P. XI. 136. ſynodus. P. VII. 249. Archiepiſcopatus impetratus. 253. 254. P. XI. 200. Archiepiſcopo data facultas, monaſteria per totam Bohemiam, etiam exempta, viſitandi. 299. Collegium a Greg. XV & Urbano V fundatum. 315. Pragenſes turbæ. P. VIII. 23. Pragenſis pugna & rebellium Bohemorum clades. P. VIII. 123. P. IX. 299. Praga Arnheimio ſe dedit. P. VIII. 194. Pragenſis pax inter Cæſarem & Elect. Saxoniæ. 210. Praga minor a Königsmarkio capta, vetus & nova vero a Cæſareis ſtrenue uſque ad Pacem Weſtph. defenſa. P. VIII. 237. P. IX. 302. Praga ab Auſtriacis obſeſſa, &, fugientibus ex ea Gallis, occupata. P. X. 134. Pragenſis pugna inter Auſtriacos & Boruſſos. 737. & obſidio. 738. ſoluta. 739.
Pragmatica Sanctio Gallorum. P. III. 251.
Pragmatica Sanctio a Carolo VI Imp. propoſita. v. *Sanctio Pragmatica.*
de *Prato*, Caſparus, S. J. Miſſionarius zeloſiſſimus. P. XII. 242. 253.
Praxeas hæreticus damnatus. P. IV. 9.
Preces pro principibus fundendæ, ex Conc. Auguſtano. P. VII. 214.
Preces Primæ Rom. Impp. & Regg. de earum antiquitate. P. VI. 240. an competant Imperatori ex privilegio Pontificio. 242. ad quæ Beneficia ſe extendant. 259. Preces primariæ, vacante Imperio, a Vicariis expeditæ, declaratæ nullæ. P. XI. 375. conceſſæ Ferdinando ſecundo. 303. & tertio. 324. Mathiæ. 302. Diſpoſitio Pacis Weſtph. circa easdem. P. VIII. 288.
Precopenſes Tartari. P. XII. 55.
Preiſingius, Landishutanus Prætor, nomine Ducis Maxim. poſt victoriam Pragenſem Ordinibus Bohemicis reſpondet. P. VIII. 125.
Prenner mons. Clades Bojorum ibidem. P. X. 22.
Presbyteri 25 Romæ inſtituti, poſtea Cardinales dicti. P. XI. 12. Presbyterorum filii nec mediate obtineant beneficium patris. 236.
Presbyter Joannes vocatur Abyſſiniæ Imperator. P. XII. 203.

Presbyteriani hæretici in Anglia. P. VII. 861.
Preslavienſis victoria & urbis expugnatio. P. X. 740 & ſq.
Prestislaus Henricus Epiſcopus Pragenſis & Bohemiæ dux ſynodum celebrat. P. VII. 249.
de *Prie*, Marchio, Belgii Vice Gubernator obit. P. X. 528.
Prielmayr Bavaricus ad pacem Risvicenſem legatus. P. VIII. 443.
Prieras, Sylveſter, O. Præd. ſcribit contra theſes Lutheri. P. III. 298. Ejus mens circa Probabiliſmum. P. X. 800.
Primatus Romani Epiſcopi. Sæc. I Primatum exercuit S. Petrus. P. II. 84. 89. *Sæc. II* ſub Victore I in controverſia de paſchate. P. IV. 8. *Sæc. III* ſub Stephano I de Baptiſmo hæreticorum non iterando. 22. & ſub Cornelio de pœnitentiis, & remiſſionibus. 25. *Sæc. IV* ſub Julio I Arianam hæreſin damnante. 105. 106. *Sæc. V* ſub Innocentio I, qui Pelagium & Cæleſtium hæreticos damnavit. 151. ex concilio generali IV Chalcedonenſi. P. III. 63. & cauſa S. Hilarii Arelatenſis Epiſcopi. P. IV. 171. ex Conſtit. S. Leonis M. P. XI. 82. S. Simplicii, & S. Felicis tertii. 85. S. Gelaſii I. 87. *Sæc. VI* ex Concilio V Aurelianenſi. P. IV. 192. ex jurisditione, quam Agapetus I Cpoli exercuit. P. XI. 98. item P. IV. 126. *Sæc. VIII* ſub Leone III ex Concilio Romano. P. IV. 260. *Sæc. IX* ex Concilio Generali VIII Conſtantinopolitano IV in cauſa Photii. P. III. 116. 120. 126. 191. ex Conciliis Aquiſgranenſibus. P. IV. 292. Concilio Triburienſi. 302. *Sæc. XIII* ex Concilio II Lugdunenſi. P. III. 207. 208 *Sæc. XV* ex Concilio Florentino. 264. vid. etiam P. VI. 222. 223 & ſeq. de Primatu Romani Pontificis in pervetuſto codice Chaldaico repertus Canon Nicæni I Concilii. P. XII. 105. vid. *Appellatio. Cauſæ Majores.*
Primianiſtæ Donatiſtarum ſoboles. P. IV. 75.
Primislaus Agricola Bohemiæ Dux. P. VII. 245.
Primislaus Ottocarus Bohemiæ Rex titulum regis ad ſucceſſores omnes transmittit. P. VII. 249.
Primislaus III Ottocarus Bohemiæ Rex, famoſus ſui ſæculi princeps. P. VII. 250.
Primislaus II Poloniæ Dux. P. VI. 36.
Principum jus, obligatio, leges contra ſectarios. P. VII. 120. 127. P. VIII. 710 & ſqq. Principes S. R. I. Sæculo XVII creati. 447. ordo prioritatis inter Principes a Cæſare ſtatutus. P. X. 64.
Priſcilla Montani hæretici ſocia. P. IV. 9.
Priſcillianus improbe doctus, & magus a Marco impoſtore Ægyptio perverſus hypocrita. P. IV. 162. a ſeductis Epiſcopis creatur Epiſcopus. 163. plexus. *ibid.* origo, errores. 162. Concilia contra Priſcillianiſtas. 164. vid. etiam P. XI. 83.
Priſcus Lugdunenſis Epiſc. præſidet Conciliis Matisconenſibus. P. IV. 195.

Privaſli, urbis, pertinacia, expugnatio & direptio. P. VIII. 585.
Privilegiorum revocatio ex Bulla Aurea. P. VII. 35. Privilegia Regularium declarata & moderata. P. XI. 227. Tridentino contraria revocantur. 257. nec non vivæ vocis oraculo conceſſa. 308. 319. varia a Clemente XII annulata. 397. Propoſitio damnata de Privilegiis revocatis. P. IX. 19.
Priuli creatur Card. P. X. 228. obit. 233.
Probabiliſmus verus. P. I. 53. nil habet commune cum propoſitionibus damnatis. 54. Criſis circa uſum opinionum probabilium. Argumentum ab authoritate. 57. ratione. 59. reflexum. 62. An huic Probabiliſmo adſcribenda ſit laxitas diſciplinæ. 65. cujus uſum licitum ſupponunt Sedes Apoſtolica, Theologia, Jurisprudentia. 68. Synopſis argumentorum. 71. Probabiliſmi Hiſtoria. P. X. 780 & ſqq. Definitio opinionis probabilis. An unus Doctor faciat ſententiam probabilem. 781. Diverſitas ſcriptorum. 782. Janſeniſtarum in Probabiliſmum primus furor. 783. An Probabiliſmus origine ſit Thomiſticus. An Anti-Probabiliſmus Janſeniſtis aliquid debeat. 783 & ſq. Quid Jeſuitæ præſtiterint circa Probabiliſmum. 789. Mens S. Thomæ. 799. Mutii Vitelleſci. 800. Suarezii, Vasquezii. 801. Inſtituti S. J. 802. Pallavicini. 803. Quinam ex Jeſuitis ſint Probabilioriſtæ. 804. Mens Thomæ Sanchez. 805. alia objectamenta circa Bellarminum, Pallavicinum, Toletum, Comitolum, & Gonzalez. 805. circa P. Thyrſum, Innocentium XI & XII PP. 806. Probabiliſmus apud quatuor Pontifices accuſatur, ſed non damnatur. Contenſonii exclamationes. Quid de Tamburino, Guimenio, Piroto. 808. Bibliotheca Janſeniſtica. 809. Quid ſacri Ordines. 810. Conventus Cleri Gallicani de anno 1700. 813. P. VIII. 745. Probabilioriſtæ in graviſſimos errores & laxitates inciderunt. Tres centurias exhibet Gravina. P. X. 814. Illorum maledicentia. 815. De Natali Alexandro, & Van-Eſpen. *ibid.* Probabiliſmus probatur ex SS. PP. Jure utroque, 43 Dominicanis. 816 & ſq. Transactionis idea. 818. Probabiliſmi Doctores, antequam Jeſuita ea de re ſcripſit. P. VIII. 793. 800. A rigore diſciplinæ non ſemper dependent hominum mores, & Rigidi non ſemper ſunt optimi. P. XI. 154. Propoſitiones damnatæ de probabilitate. P. IX. 14. de probabilitate de valore Sacramenti. 26. de judice judicante juxta opinionem, minus probabilem. 27. de opinione probabiliſſima. 64.
S. *Probus* monachus primum Granenſis, dein Agaunenſis. P. IV. 199.
Probus Imp. P. XI. 36. 38.
Proceſſio Spiritus S. P. III. 194. 262.
Proceſſiones ex Conc. Mediolan. P. VII. 436.
Proceſſus judicialis, in caſu ſimplicis querelæ, reformatio juxta Receſſ. Noviſſ. P. VIII. 328.

Proclus Epiſc. Conſtantinopolitan. contra Neſtorianos de Concilio Armeno Epiſtolam ſcribit. P. IV. 160.

Procopius Ziſcæ ſucceſſor adeſt in Concilio Baſileenſi. P. III. 246. furit in Eccleſiaſticos, & a nobilibus cæſus perit. P. VII. 258.

Procuratorium mandatum. P. VII. 37.

Profeſſio fidei edatur ab Epiſcopis, Beneficiatis, & Docentibus, ex Conc. Tridentino. P. III. 363. ejus formula. 365.

Profeſſio Religioſa non emittatur a virgine, cujus voluntas non prius ab Epiſcopo ſit explorata. P. III. 362. poſt quinquennium religioſus non amplius eſt audiendus de nullitate profeſſionis. *ibid.* item P. XI. 444.

Profeſſores Regulares ſuperioribus ſuis Regularibus ſint plene ſubjecti. P. XI. 215.

Promontorium Bonæ Spei. P. XII. 78.

Promontorium Nihili. P. XII. 228.

Promovendi, ex Conc. Trident. P. III. 349. Promotus per concurſum ad parochiam tantum approbatus eſt pro illa parochia. P. XI. 289.

Promulgatio legis conſtituit ipſam formam legis. P. I. 15. 16. lex Pontificia, ut obliget, non opus eſt ut promulgetur in ſingulis provinciis, idque de jure canonico. 17. aliud eſt de jure civili. 18.

Propoſitiones damnatæ ab Alexandro ſeptimo. P. IX. 2 & ſq. ab Innocentio undecimo. 26 & ſq. ab Alexandro octavo. 61 & ſq.

S. Proſper Semi-Pelagianorum impugnator. P. IV. 153.

Protaſius Arimæ Rex in Japonia legatum Romam mittit. P. XII. 173. in teporem ſubſidens, poſteris juſtitiæ & miſericordiæ Divinæ exemplum reliquit. 180.

Proterius Alexandrinus Epiſcopus a Timotheo intruſo in ipſa æde ſacra interemptus. P. III. 64. 68. Alexandriæ Concilium celebravit. P. IV. 161. P. XI. 89.

Proteſtantes unde ſic appellati. P. VII. 94. item P. III. 306. Eorum poſtulata a Carolo V rejecta. P. VII. 116. Negant auxilia Ferdinando, & excipiunt contra Reſervatum Eccleſiaſticum. 168. in plures ſectas abeunt. 169. horrent Concilium Tridentinum. 170. Synedrion eorum Naumburgicum. 171. Indulgentior in illos fuit Maximilianus II. quo ſuo lucro. 179. Eorundem querelæ contra Judicium Aulicum nova bellorum ſemina. 186. Probra in Cæſaream majeſtatem. 76. 82. acta contra pacem Religioſam. 174. 178. contra Reſervatum Eccleſiaſticum. 184. & ſeq. vituperia adverſus Philippum II Hiſpaniarum regem. 797. legatio ad Margaritham Belgii Gubernatricem. 658. Orangio dant copias. 662. bellum Henrico III Galliæ regi denuntiant. 512. Proteſtantium exceptiones contra Proſcriptionem Donawerdanam. P. VIII. 9 & ſq. Eorum poſtulata in comitiis an. 1608 habitis 22. & Unio. *ibid.* turbarum auctores in Bohemia, Sileſia, & Auſtria obſequium detrectant. P. VIII. 89. 90. P. IX. 289. moleſtias faciunt

Rudolpho II Imp. *ibid.* inſolentia & furor. 290. 291. Literas Majeſtatis extorquent. 291. Spiritus illorum non eſt Evangelicus. 294. 296. Uniti, ſeu Correſpondentes Norimbergæ adverſusFerdinandum II conventum celebrant. P. VIII. 102. Cæſaris ad illum legatio. *ibid.* Eorum reſponſio & poſtulata. 103. Legatio ad Ducem Bav. 104. hujus reſponſio. 105. Proteſtantium Replica & Ducis Duplica. 109. Apologia Ligæ Catholicæ. 109. Pax Ulmenſis. 115. Eorum molimina poſt victoriam Pragenſem. 130. Pax cum Hiſpanis, & diſſolutio fœderis. 133. Poſt pacem Moguntinam novas turbas excitant. 138. varia poſtulata & Cæſaris reſponſio. *ibid.* violant Transactionem Paſſavienſem & Pacem Religioſam ac Reſervatum Eccleſiaſticum. 170. ſe EdictoReſtitutionis opponunt. 177. 179 & ſqq. fœdus Lipſienſe cum Sueco. Dehortationes Catholicorum. 186. poſt victoriam Lipſiacam Sueci partes amplectuntur. 192. Suecorum iras experiuntur, qui pacem Pragenſem acceptarunt. 214. Propoſitiones Cæſaris, & Regum Galliæ ac Sueciæ Oſnabrugæ diſcutiunt. 250. nec non Reformatorum ſeuCalviniſtarum cauſſam. 254. Proteſtantium deſideria. 261. & prætenſa gravamina. 278. calumniæ in Innocentium X ob proſcriptam pacem Weſtph. P. XI. 335. Calendarium Gregorianum recipere recuſant, licet utilitatem ejusdem videant. P. VIII. 324. Eorum motus in Palatinatu. P. X. 38. in comitiis Romanæ Eccleſiæ titulum *ſanctæ* tribuere recuſant. 50. Agendi modus. 550. & pacis Araviensis acerba executio. 553. Cur fœderi, quod Cantones Helvetiæ Catholici cum Gallia an. 1715 iniere, non acceſſerint. *ibid.* Proteſtantium in Hungaria querelæ. 608. inſolentia Thorunii. 624. de legatione, quam Japoniæ reges Romam miſere, abjecte ſcribunt, prout livor dictat. P. XII. 173.

Proteſtantium ſententiæ de præſide Concilii. P. III. 8. Argumenta cur ad Concilium Tridentinum non acceſſerint. 14. exceptiones, quibus infallibilitatem Conciliorum & Eccleſiæ impugnant. 21. contra Concilium, quod tamen ſæpius petierunt, rejectis Catholicorum conditionibus, & propoſitis aliis proteſtantur. 308. 309. 310. nec Conſtitutionem *Interim* acceptant, nec Concilium, miſſis tamen legatis inſolita poſtulant. 330. an juſtam cauſam habeant, cur in Concilio Tridentino non comparuerint. 368. occiſi ab illis in odium fidei, vel alias afflicti in Germania. P. VIII. 451. Concilia contra eosdem in Oriente celebrata. P. IX. 346. Doctrina circa impedimentum conſanguinitatis contraria facto. P. X. 502. Variæ ſectæ inter Proteſtantes Helvetiæ. Criſis de illis. 554. Formula conſenſus Helvetici graves diſſenſus excitat, & diſcordias inter ipſos Proteſtantes. 558 & ſq. unionem

nem inter ſe fruſtra quærunt. 559. quomodo ſe invicem appellent. *ibid.*
Protonotarii Apoſtolici titulares Canonicis Cathedralibus, quando non incedunt collegialiter, præcedere debent. P. XI. 326.
Protophilax, Gregorius, refutat calumnias Marci Epheſini, & aliorum Græcorum de Concilio Florentino. P. III. 265.
Provinciales Litteræ, a Janſeniſtis conſarcinatæ. P. VIII. 792. damnantur. 796. & confutantur. 797.
Proximus. Propoſitio damnata de dilectione proximi. P. IX. 29.
Prüflingenſi monaſterio privilegia & donationes confirmantur. P. XI. 161. 163. accedit Congregationi Benedictino Bavar. 354.
Pruſias Rex Bithyniæ. P. XII. 13.
Pruſſia Orientalis Alberto Brandeburgico Ordinis Teutonici magiſtro ad Lutherum deficienti in feudum data. P. III. 303. P. VI. 160. *Pruſſia Regalis* Poloniæ unita. P. VI. 160. reclamante in comitiis Auguſtanis Melchingero Ordinis magiſtro. P. VII. 147. Pruſſicum Teutonici Ordinis magiſterium profanatum. P. VIII. 169.
Pruthena pax inter Turcas & Moſcos. P. X. 691.
Pſammiticus in Ægypto Duodecemviratum extinguit, & a Cambyſe vincitur. P. XII. 191.
Pſellus, Michael. P. XI. 156.
Ptolomais urbs. P. XII. 60.
Ptolomæus Alexandr. P. XI. 25.
Ptolomæi, Bernardus v. Bernardus Ptolomæi.
Ptolomæus Lagus poſt mortem Alexandri M. Æpypti Rex. P. XII. 9. 191. poſt quem omnes Ægypti reges Ptolomæi ſunt appellati. *ibid.*
Ptolomæus Philadelphus, Ægypti Rex, notus a grandi Bibliotheca. P. XII. 191.
Pueblæ comes Venasquum obſidione liberat. P. X. 439.
Pueri martyres. P. XI. 473. exemplum formalis canonizationis de pueris non habetur, niſi in Bethleemiticis. 474.
Puffendorffius, Eſaias, Sueciæ legatus pacem cum Gallis urget. P. VIII. 392.
de *Puig*, Raymundus, Magiſter ſupremus Ordinis Melitenſis. P. X. 304.
S. *Pulcheria* Martiano nupta, eximie Catholica cum Imperatore conjuge adeſt Concilio Chalcedon. P. III. 59. 61. item P. XI. 77.
Pultavana Ruſſorum victoria. P. X. 690.
Pulveraria conſpiratio in Anglia. P. IX. 206.
Pumerzanus Epiſcopatus profanatus. P. VIII. 169.
Punica bella. P. XII. 194.
Purgatorium, ex Conc. Florentino. P. III. 264. Tridentino. 360. Senonenſi. P. VII. 568. creditur etiam ab orientali Eccleſia. P. IX. 356.
Puritani hæretici in Anglia. P. VII. 861.
Puteanus Card. Tridentum deputatus, ut Concilio præſideat. P. XI. 252.

Puteo Pœnos vincit. P. XII. 195.
Putkammerus capitur. P. X. 748.
Pyramides Ægypti. P. XII. 192.
Pyrenæa pax. P. VIII. 641. P. IX. 108.
Pyrrhus Conſtantinop. Patriarcha Monothelita in Synedrio Ecthefin Heraclii confirmat. P. IV. 214.

Q.

Quackeri, novum & abſurdum hæreticorum genus, orti. P. VIII. 449. P. IX. 220. condunt in Penſilvania urbem Philadelphiam. P. XII. 228.
Quadagni, Ant. Card. P. X. 294.
Quadiana in Mexico. P. XII. 284.
Quadrageſimæ tempus pie impendendum ex Conc. Mediolan. P. VII. 420.
Quamozinus, Mexici poſt Motezumam Rex, a Corteſio captus, & capitali ſupplicio addictus. P. XII. 282.
Quartodecimani dicti a controverſia Paſchali. P. III. 39. P. IV. 8. an eos Victor Papa excommunicaverit. P. IV. 9.
Quebecum in Canada. P. XII. 228. occupatur ab Anglis. P. X. 774.
Quedlinburgenſe virginum cænobium ab Henrico Aucupe fundatum. P. V. 8.
Queſingus pirata Sinas vaſtat. P. XII. 142.
Quesnelli, Paſchaſii, furor in Cardinales. P. VIII. 845. ſuccedit Arnaldo in Papatu Janſeniſtico. 854. Ejus dogmatica damnatur. 855. Cruditas in Noallium. 859. Reflexiones morales in novum Teſtamentum, quas Noallius approbavit, per Bullam Unigenitus profligantur. P. XI. 371. P. X. 392. quæ cum obſervationibus recenſetur. 234 & ſq. Ejus acta. 383. & captivitas, e qua evadit. 384. obit. 362. Quesnelliana Hiſtoria. v. *Janſeniſmus*.
Queſtenbergius Cæſareus ad Conventum Mülhuſanum legatus. P. VIII. 161.
Quietiſtæ, P. VIII. 449.
Quiloam primus Gamma pervenit. P. XII. 78. dein Capralis, cum rege Abrahemo fruſtra amicitiam tentans. 80. qui tamen Luſitanis factus vectigalis. 81. tributum pendit. 82. quod cum recuſat, deponitur. 85.
Quini-Sexta Trullana ſynodus. P. III. 98.
Quinque-Eccleſienſis Univerſitas confirmata. P. XI. 204.
Quinquennium poſt profeſſionem religioſam tollit actionem de nullitate profeſſionis, ex Conc. Trident. P. III. 362.
Quintillianus. P. XI. 6.
Quintillus Imp. P. XI. 36.
Quintinus S. J. Canadæ Miſſionarius. P. XII. 288.
Quirinus, Angelus Maria, Card. P. X. 279. graviter fert ingreſſum Archidiaconi Brixienſis in Societatem Jeſu. P. XI. 440.
de *Quiroga*, Joſ. Iuſularum Marianarum Præfectus. P. XII. 125.
Quitum, urbs in Peruvia. P. XII. 226. 230. Quitenſe ſtudium generale erectum. P. XI. 279.

R.

R.

Rabanus Maurus ſæculi ſui ſcriptor celeberrimus, & Archiepiſcopus Moguntinus præſes concilii. P. IV. 297. 309. confutat Gotheſchalcum. *ibid.*
Rabutinius Ragozium cædit. P. IX. 245. miſſionem impetrat. 246.
Rabyus Mylordus Staffordiæ comes Gallis favet. P. X. 447.
Raceburgenſis Epiſcopus Bremenſis Archiep. ſuffraganeus. P. XI. 168.
Rada, Joannes, FranciſcumPizarrum, magnum Peruviæ conqueſtorem, trucidat. P. XII. 236. & ideo ab Almagro dictus militiæ præfectus. 237.
Raderus, Gaſpar, S. J. ſcriptum contra Miſſionarios S. J. in Paraguaria a Gallo quodam editum confutat. P. XII. 268.
Radicatus, Auſtriacus bellidux in pugna Loboſicia cadit. P. X. 735.
Radſevicius Card. Archiep. Gnesnenſis, Primas Poloniæ, favet in electione Franciſco Ludovico Borbonio. P. IX. 319.
Raginerius Lotharingæ dux. P. V. 6.
Ragioskius Card. obit. P. X. 615.
Ragozius, Franc. a Veſſelenio ad rebellionem concitatur. P. IX. 257. cui mater meliora conſilia dat. 258. veniam a Cæſare obtinet. 260.
Ragozius, Franc. Leopoldus, ejus tutor Cæſar. P. IX. 278. 241. rebellionis in Hungaria auctor præcipuus. P. X. 577. captivus e carcere evadit in Poloniam. 578. ſe cum rebellibus jungit. 579. cæditur ab Heiſtero. 583. & a Rabutino. P. IX. 245. oblatam Cæſaris clementiam reſpuit, & in Poloniam fugit. P. X. 586. ad Pontum Euxinum ei poſt pacem Paſſarovicenſem aſſignata ſedes. 593. obit. 724.
Ragozius, Georgius, ab Humanajo cæditur. P. IX. 232. electus Tranſylvaniæ princeps Hungariam invadit, 237. ejus vero filius Poloniam, ac cæſus pacem petere cogitur. *ibid.* & 314. Turcarum minis a principatu Tranſylvaniæ deponitur. 238. ſe armis reſtituit, & vincit Turcas. 239. fruſtra a Cæſare petit auxilia. 240. Barczaium dejicit principatu, & vulneratus Turcis obit catholicus. 241.
Ragozius, Joſephus, mortuo patre in Galliam fugit. P. X. 724. a Bonnevallio Cpolim pellectus ſpe, Tranſylvaniam recuperandi, quam cum Sultanus dare non poſſet, principem dixit. 725. obit. *ibid.*
Ragozius, Sigismundus, Tranſylvaniæ princeps hæreticus. P. VII. 309. P. IX. 232.
Raguſinus, Joan. O. S. Dom. Card. Ap. legatus in Bohem. & Hungar. ad convertendos hæreticos miſſus. P. XI. 210. diſputat in Conc. Baſileenſi contra Huſſitas. P. III. 246. Conſtantinopolim ad Græcos legatus miſſus, dein Cardinalis. 258.
Raitenbuchenſi monaſt. donationes confirmatæ. P. XI. 163.
Ramilliacenſis pugna. P. X. 517.

RAM

Ramirez, Joan. O. Erem. S. Aug. Peruviæ Miſſionarius. P. XII. 240.
Ramirus Legionis rex ope S. Jacobi Maurorum victor. P. V. 102.
Ramirus, Sanctii Majoris filius, omnium Aragoniæ regum pater. P. V. 105. 106.
Ramirus monachus, & maritus, Sacerdos, & rex Hiſpaniæ. P. V. 154.
de *Rance*, Armandus Joan. Bouthillierus, Abbas de la Trappe obit. P. VIII. 746. criſis de ejus ſcriptis. *ibid.*
Ransbovenſi monaſt. donationes confirmatæ. P. XI. 163.
Ranſtadenſis pax. P. X. 616.
Ranzovius comes, Adolph. Wilh. in carcere obit. P. X. 96.
Raptus ſub excommunicatione prohibitus a Conc. Chalcedon. P. III. 63. Tridentino. 356.
Raſcianorum rabies. P. X. 581.
Rasler, Sebaſt. Miſſionarius apud Abnacenſes ab Anglis occiſus. P. XII. 292.
Raſtadii ab Eugenio & Villario pacis præliminaria formantur. P. X. 45.
Ratbodus Trevirenſis Archiep. in Concilio Triburienſi præſens. P. IV. 302.
Ratembergenſe monaſt. Erem. S. Aug. ſeparatum a provincia Bavarica. P. XI. 352.
Ratenavius, Wolfgangus, Archiep. Salisburg. cum Max. Bav. Duce collidicur. P. VIII. 23. Ejus reſignatio approbata. P. XI. 301.
Ratenberga a Maximil. Emman. capta. P. X. 21.

RAT

Rationes ab adminiſtratoribus piorum locorum Ordinario reddendæ ex Conc. Tridentin. P. III. 350.
Ratisbona Imperio reſtituta. P. VII. 46. ne Sueci occuparent, a Max. I Bav. electore ſervata. P. VIII. 199. a Turriano propugnata, a Ferdinando rege expugnatur. 208. Ratisbonenſis Epiſcopatus erectus. P. IV. 270. P. XI. 118. Ratisbonenſis Capituli capitulatio cum Franciſco Wilhelmo Epiſc. inita declaratur irrita. 325.
Ratisbonenſia comitia. Sub Carolo V An. 1532. in quibus ſuſpenſio edicti Wormatienſis decreta. P. VII. 112. An. 1543. de locis quibusdam in Turcarum finibus maniendis. 136. Sub Ferdinando I An. 1556. in quibus ſtabilita Pax Publica & Religioſa. 168. Sub Maximiliano II An 1576. in quibus Imperator hic obiit. 178. Sub Rudolpho II. An. 1597. de ſubſidiis contra Turcas. 186. An. 1608 ſub eodem. P. VIII. 22. An. 1613 ſub Mathia. 85. An. 1622 ſub Ferdinando II contra Fridericum Palatinum. 147. An. 1640 ſub Ferdinando III. de pace reducenda. 220. An. 1653 ſub eodem. 315. An. 1663. ſub Leopoldo M. contra Turcas. 372.
Ratisbonenſia concilia. An 742. ſub S. Bonifacio. P. IV. 271. An. 792. præſente Carolo M. contra Felicem hæreticum. 273. circa An. 807. de Chor-Epiſcopis. 291.
Ratisbonenſe Catholicorum decretum contra Lutheraniſmum. P. III. 303.
Ratisbonenſia colloquia & diſputatio-

tationes. 311. 322. item P. VII. 136. P. VIII. 58. 62. Electorum conventus propter Edictum Reſtitutionis. 179.

Ravalliacus, Franciſcus, Henricum IV Galliæ regem occidit. P. VIII. 471.

Ravennatenſe Seminarium Maronitarum erectum. P. XI. 329.

Ravennatenſia Concilia. An. 967. præſente Joanne XIII & Ottone I Imp. & An. 993. tempore Ottonis III præſide Gerberto P. V. 14. An. 1286. provinciale. P. VI. 13. An. 1310. contra Templarios. An. 1311. 1314. 1317. - de diſciplina eccleſiaſtica. 59.

Raugravii. P. VIII. 204.

S. Raymundus Pennafortius, magnum illuſtriſſimi Ordinis Prædicatorum lumen. P. VI. 30. Decretalium Greg. IX collector. P. XI. 178. canonizatur. 292.

Raymundus Barcinonenſis comes leges Gothicas abrogat, & novas inducit. P. V. 111. Baleares Inſulas Mauris eripit. 151. Aragoniæ rex. 154.

Raymundus Toloſanus Godefr. Bullionii comes in terram ſanctam. P. III. 156.

Raymundus Toloſanus Albigenſium dux, & concilia contra eum celebrata. P. VI. 17.

Raynaldus, Mutinæ Dux, obit. P. X. 306.

Raynaudus, Theophilus, confutat Arnaldum. P. XI. 335.

Razenburgicus Epiſcopatus a Proteſtantibus profanatus. P. VIII. 170.

& Duci Sverinenſi in P. W. datus. 297.

Reccaredus rex Hiſpaniam exemplo ſuo convertit. P. IV. 128. 203.

Reccaredus II Hiſpaniæ rex. P. IV. 226.

Recesvinthus Hiſpaniæ rex. P. IV. 234.

Receſſus Imperii noviſſimi ſynopſis. De ſuſtentatione Cameræ. P. VIII. 325. de præſentatione Cameralium. 327. de reformatione proceſſus judicialis, in caſu ſimplicis querelæ. 328. de appellationibus. 330. Ordinationes pro minuendis appellationibus. 333. de reviſione. 334. de modo referendi. 336. de executione aliisque ad Cameram pertinentibus. 337. Schema Aſſeſſorum Catholicorum. 339. de debitoribus obæratis. *ibid.* de Circulis eorumque defenſionis apparatu. 341. Confirmatio tranſactionum. de reſtituendis ex capite amneſtiæ & gravaminum. 342. de deputatione, matricula, præcedentia. 343. de novis Principibus Imperii. Ratificatio & ſubſcriptio. 344.

Recitatio Breviarii. Propoſitiones de eadem damnatæ. P. IX. 11. 18. 47.

Redajus, Franc. Tranſylvaniæ princeps. P. IX. 239.

Redanus Claudiopolin ſtrenue defendit. P. IX. 244.

Redituum venditio, a clericis facta, prohibetur. P. XI. 404.

Reductiones in Paraquaria erectæ. P. XII. 247. eccleſiaſticum & politicum regimen in iis. 253.

Redu-

Reduvaldus Oſt-Angliæ rex, Chriſtianus primus. P. IV. 249.
Referendi modus in Camera. P. VIII. 336.
Reformandi jus juxta P. W. P. VIII. 289. a quibus non dependeat? 291.
Reformati ſeu Calviniſtæ in P. W. admiſſi. P. VIII. 254. 294.
Reformatio curiæ Romanæ ex Conc. Lateranenſi. P. III. 285. Decreta reformationis ex Conc. Tridentino. 333. 338. 349. 352. 356. 361. 362. Reformatio facta ab Adriano VI, Paulo III & Concilio Tridentino elidit Gravamina Lutheranorum. P. VII. 91.
Regaliæ jure an competat Imperatori jus primarum precum? P. VI. 242. de Regalium jure lis inter Innocentium XI & Ludovicum XIV regem. P. VIII. 691. Regaliæ extenſio in conventu Cleri Gallicani declaratur irrita. P. XI. 358. Tractatus de origine Regalium damnatur. 372.
Regalus, Bredæ Gubernator, ad Belgradum cadit. P. X. 591.
Regenſe Concilium. P. IV. 169.
Regienſis Epiſc. Bononienſis ſuffraganeus. P. XI. 273.
Regino - Gradæcii triſte fatum. P. X. 772.
Regiomons, urbs, condita. P. VII. 250.
Regionariæ turbæ in Helvetia. P. IX. 199. inde bellum. 200.
Regiſtratio edictorum. Lis de edictis, in acta Parlamenti referendis. P. VIII. 532.
Regnerus Norwegiæ rex. P. VI. 38.
Regnum hæreditarium præſtat electivo. P. IX. 276.
Regulæ Cancellariæ Apoſt. P. X. 309.
Regularis delinquens extra monaſterium ex Conc. Trident. P. III. 362. Reformatio Regularium. vide *Reformatio*, item Conc. Mediolan. P. VII. 403. 417. Regularibus conceſſa facultas ſepulturæ, audiendi confeſſiones, prædicandi. P. XI. 180. Illorum privilegia declarata & moderata. 227. in eorum eccleſiis Miſſam diebus Dominicis & Feſtis audientes præcepto ſatisfaciunt. 228. ad Epiſcopatum aſſumpti, ſi ad religionem redeunt, non poſſunt fieri ſuperiores. 250. Pius V in eorum favorem Tridentinum explicat, & ſimul privilegia confirmat. 259. Paulus V indulgentias conceſſas revocat, & novas concedit. 297. Reſolvuntur plures quæſtiones de poteſtate Epiſcopi in Regulares. 305. 331. Declaratio Urbani VIII. de iisdem 311. nec non de exequiis apud illos. 320. Regularium parvæ domus in Italia extinctæ. 330. Parochus deducendo funus in eorum eccleſiis nullam functionem poteſt peragere. 336. Dubia de Regularibus & poteſtate Epiſcoporum ſoluta. *ibid.* Quid parochus poſſit exigere, quando ſæculares apud eosdem ſepulturam eligunt. 347. quid juris in deductione funeris. 351. Regularium parochiæ quo-

modo ab Epiſcopis viſitandæ. 423. Canonici Regulares Lateranenſes non obtineant beneficia ſæcularia ſine Indulto Apoſt. 430. De Epiſcoporum jurisdictione in Regulares in Indiis. 437. Regulares an ordinari debeant ab Epiſcopo diœceſano? 441. Si non 12 in Conventu degant, Ordinariis ſunt ſubjecti. 483. Propoſitio damnata de Regularium abſolutione. P. IX. 4. Querelæ contra eorum multitudinem in Gallia. P. VIII. 673. Illorum dos defenditur a labe ſimoniæ. *ibid.* pro reformatione commiſſarii deſignati. 674. aliquorum reſiſtentia. *ibid.* v. Religioſus.

Reichenbacenſe monaſterium exemptum. P. XI. 354.

Reicherſpergenſe monaſt. exemptum. P. XI. 161. & bona eidem confirmata. 163.

Reichlin de Meldegg, Anſelm. Princeps Campid. P. X. 67. obit. 193.

Reihing, Jacobus, S. J. P. VIII. 65.

Reinachius Danos ad deditionem compellit. P. VIII. 159.

Reinachius, Jac. Sigism. Epiſc. Baſileenſis. P. X. 108. obit. 145.

Reinachius, Joan. Bapt. Coadj. Baſil. juri ſuo renuntiat. P. X. 108.

Reinachius, Joan. Conr. Epiſc. Baſil. obit. P. X. 108.

Relapſi an rurſus fuerint admiſſi ad pœnitentiam in veteri Eccleſia? P. IV. 52.

Religionis unitas parens quietis publicæ. P. VII. 121. Religionis libertas an jure Lutheranis fuerit negata? 117. Religionis mutatio quæ mala in Germaniam invexerit? P. VIII. 169. Unionem tentat Leopoldus Imp. 445. Religionis diſſidia in Hungaria. P. X. 593. Religio Chriſtianorum in Turcia. P. XII. 45. De evidentia religionis theſis damnata. P. VIII. 726 & ſq.

Religioſa Pax. P. VII. 151. in Pace Osnabrugenſi confirmata. P. VIII. 286. Cæſari non adimit jurisdictionem in cauſis religionis cognoſcendi. 9. 12.

Religioſi e Belgio exules ob detrectatum juramentum. P. VII. 685. Religioſi ſtatus antiquitas. P. IV. 348. Exemplum diſpenſationis pontificiæ in voto religionis. P. V. 139. tempus, Religioſæ Profeſſionis nullitatem obtendendi. P. XI. 444. Theſis Janſeniſtica & doctrina S. Auguſtini de Votis Religioſis. P. VIII. 951. Propoſitiones aliquæ Religioſorum Mendicantium a comitiis Cleri Gallicani condemnatæ. 666. v. *Regulares*.

Reliquiæ Sanctorum ex Conc. Lateranenſi. P. III. 173. Tridentino. 360. Agaunenſi An. 515. celebrato. P. IV. 198. Mediolan. P. VII. 404. 421. 434. Reliquiarum cultus antiquus. P. XI. 34.

S. *Remigius* Rhemenſis Epiſc. baptizat Clodoveum Galliæ Regem. P. IV. 184.

Remundus, Florimundus, obit. P. VIII. 463.

Renningerus pacem cum Turcis componit. P. IX. 252.

Renuntiatio Beneficiorum ex Conc. Lateranenſi. P. III. 170. Auguſtano. P. VII. 204.
Repagulorum Tractatus. P. X. 521.
Reparatus Carthagin. Epiſc. Concilium ibidem celebrat. P. IV. 126.
Requeſenius, Ludovicus, in Belgium. P. VII. 674. ejus mors, & elogium. 677.
Reſcriptum quid, & quotuplex? P. I. 127. cauſa efficiens. 128. formalis. 129. vitia. 131. præſentatio, interpretatio. 137. executio, exſpiratio. *ibid.* caſus, quo quis plura obtineat. 138. circa Reſcripta videatur etiam Conc. Lugdunen. P. III. 185.
Reſervationes Pontificiæ in Germania, vid. Diſſert. de *Concordatis.* P. VI. 193.
Reſervata Cæſarea. P. VII. 77.
Reſervatum Eccleſiaſticum. P. III. 341. quod eſt æquiſſimum. P. VII. 153. conforme Verbo DEI. 154. juri naturæ. 155. ab Acatholicis non ſervatum. *ibid.* P. VIII. 169. 170. Proteſtantibus in componenda Pace Weſtph. eſt gravamen. 279. ſtatuitur reciprocum. 288.
Reſtitutionis Edictum. Cauſæ. P. VIII. 169. Tenor. 171. Executio. 177. Reſtitutionis terminus in pace Osnabrug. fixus. 287.
Reſtitutio. Propoſitio damnata de reſtitutione. P. IX. 40.
Reſtrictio mentalis. Propoſitio de eadem damnata. P. IX. 36.
de *Retz*, Franc. Pauli Gondii, Card. ſingularia fata. P. VIII. 631. P. XI. 331.
Reventlavia, Friderici IV Daniæ regis conjux altera. P. X. 684.
Reviſio, in camera imperiali conceſſa, qualem effectum habeat. P. VIII. 323. adverſus ſententiam cameræ, juxta Receſſ. Noviſſ. 334. Reviſionis loco Supplicatio ad Cæſarem in P. W. introducta. 293.
Reunionum ſyſtema. P. VIII. 684.
Reus per indicia indubitata convictus, quamvis non confeſſus, pœna ordinaria eſt afficiendus. P. XI. 417.
Reus, Bernardus, S. J. Peruanus Miſſionarius in odium fidei occiſus. P. XII. 242.
Reuſchenbergius, Bojorum ductor. P. VIII. 230.
Rex Romanorum an aliquis eligendus ſit, a quibus definiendum. P. X. 200. P. VIII. 316.
Rezzonico, Carolus, Card. P. X. 304.
Rheingravius comes, Bohemorum dux, in pugna Pragenſi captus. P. VIII. 124.
Rhelingius Princeps & Abbas Berchtolsgadenſis obit. P. X. 86.
Rhemenſia Concilia. An. 625. ſub Clotario II rege. P. IV. 221. An. 813. ſub Carolo M de pœnitentia & confeſſione. 325. An. 975. excommunicatus Theobaldus, uſurpator Epiſcopatus Ambianenſis. P. V. 24. alterum de invaſoribus bonorum eccleſiaſticorum, 25. nec non pro Arnulpho vero Archiepiſcopo. *ibid. Sæc. XII.* celebratum, in quo Henricus V fuit excommunicatus. 135. 145. An. 1138. Canones Concilii Claromontani repeti-

petiti. 148. An. 1148. ſtatutum, ne excommunicati ab aliis Epiſcopis recipiantur. *ibid.* An. 1564. provinciale. P. VII. 582. An. 1583. pariter provinciale. 591. Synodus Rhemenſis An. 1094. contra Ivonem celebrata. P. V. 88.
Rhemenſis Archiepiſcopus Galliæ Primas. P. XI. 122.
Rhenanum fœdus. P. VIII. 378.
Rhenoberga capta, & Erneſto Electori reſtituta. P. VII. 722.
Rhenofelſa Landgravio Rhenofelſenſi Rottenburgenſi reſtituta. P. X. 52. Rhenofelſenſis ſtirpis fundator. P. VIII. 309.
Rheticius Auguſtodunenſis Epiſc. ab Imperatore Romam ad Concilium invitatus. P. IV. 87.
Rhodes, Alexander, S. J. P. XII. 96. Miſſionis in regno Tunchino fundator. 129.
Rhodes S. J. frater Medicus, Imp. Sinarum a gravi morbo liberat. P. XII. 152.
Rhodii equites a capta & ad ducentos annos defenſa Inſula Rhodo ſic nuncupati Hoſpitalarii. P. III. 157. 165.
Rhodoaldus Longobard. rex Arianus. P. IV. 130.
Rhodoaldus Portuenſis Epiſc. bis legatus Pontificius, bis prævaricator. P. IV. 316.
Rhœticæ turbæ ob religionem. P. IX. 204. Rhœticum bellum in Valle Telina. 101. Pax. *ibid.*
Rhotadi Epiſcopi appellantis cauſa. Habita deſuper concilia. P. IV. 317.
Ricci, Franc. Card. P. X. 319.
Riccius, Matthæus, S. J. in Sinas pervenit, & ope ſcientiæ mathematicæ Sinas ſibi faventes reddit. P. XII. 138. Imperatori munera offert. 139. fundator Miſſionis Sinicæ, obit. 140.
Richardus I Anglus, ab expeditione ſacra ſuſcepta, victo Saladino, recuperata Cypro memorabilis, in reditu a Leopoldo Auſtriaco interceptus, & magno lytro redemptus. P. III. 158. P. V. 132. 159.
Richardus II a Wicleffiſtis rebellibus carcerem, & mortem ſubiit. P. VI. 79. 80.
Richardus III Angliæ rex, cum quo extirpata eſt virilis ducum Andegavenſium propago. P. VI. 152.
Richardus Ciceſtrenſis Epiſc. in Canonem Sanctorum relatus. P. XI. 182.
Richardus Card. Gregorii VII in Hiſpaniam legatus præſidet Concilio Burgenſi. P. V. 113. 115.
Richardus Wilhelmi Normaniæ ducis filius perfidiæ Ludovici IV ſubtractus. P. V. 21.
Richelius, Armandus, Epiſc. Lucionenſis. P. VIII. 490. reginam in exilium comitatur. 513. pacem inter regem & reginam matrem conciliat. 526. 534. fit Card. & primus Miniſter. 567. Domus Auſtriacæ inimicus. 572. quam per bellum Genuenſe petit. *ibid.* Ejus ira in Jeſuitas. 574. In eum conſpirant Principes. 580. expugnat Rupellam. 582. Conatus ad ſubjiciendos

dos ſibi omnes eccleſiaſticos. 599. & Patriarchatum erigendum. 601. bellum contra Domum Auſtriacam decernit. 603. cudit fœdus cum Sueco. 188. compoſita pace Pragenſi Germaniam de novo turbat. 212. 213. Defectionis Luſitanicæ promotor ab aliquibus dictus. P. IX. 131. obit. P. VIII. 606.
Richelius Dux Minoricam expugnat. P. X. 733. ab Eſtræo copiarum imperium in Weſtphalia accipit. 743. init conventionem Sevenſem. 744.
Richeomus, Lud. Apologiam pro Jeſuitis ſcribit. P. VIII. 467.
Richerius, Edmundus, Jeſuitarum inimicus. P. VIII. 479. contra poteſtatem monarchicam ſcribit. 499. & contra eccleſiaſticam. 501. damnatur. *ibid.*
Richmondus Dux, Carolius Lenoxius, obit. P. X. 500.
Ricimerus plures, qui ſe Imperatores dixere, throno dejicit. P. XI. 80.
Ridolphi S. J. Congr. SS. Rituum conſultor. P. XI. 445.
Rigenſis Epiſcopatus erectus. P. VI. 169. concilium 170. Rigenſis collegii S. J. fata, & ſeditio Lutheranorum. 171. 172. P. XI. 274 Rigenſis Archiepiſcopatus confirmatus. 180. & profanatus. P. VIII. 169.
Rigor Doctrinæ in hæreſes degenerat. P. XI. 21. Ab eo non ſemper dependent hominum mores. Rigidi enim non ſemper optimi. 154.
Rigordus S. J. Sidone Miſſionem ſacram auſpicatur. P. XII. 59.
Rinck de Baldenſtein Baro, Georg. Jos. Wilh. Epiſc. Baſileenſis. P. X. 153.
Rintelenſis Academia erecta. P. VIII. 448.
Riparius, Ant. S. J. Miſſionarius in Paraguaria in odium fidei occiſus. P. XII. 258.
Ripenſis Epiſcopatus fundatus. P. VI. 39. concilium. 41.
de *Ripperda* Baro, Joh. Wilh. Pacem Viennenſem componit. P. X. 58. ejusdem ruina. 467. 469. 473.
Riſvicenſis pacificatio. P. VIII. 433. P. IX. 195. De clauſula quarti articuli. P. VIII. 444. Cujus abolitio a Proteſtantibss urgetur. P. X. 91. novæ eorum tricæ. 103. Reſponſum Cæſaris. 106.
Ritbergenſis cauſſa & lis de ſucceſſione P. X. 84.
Rituale Romanum promulgatum. P. XI. 302.
Rivalenſis Epiſcopatus profanatus. P. VIII. 169.
Riviera, Dominicus, Card. P. X. 298.
de *Roa*, Ant. O. S. Aug. Miſſionarii in Mexico memorabilis ratio cicurandi barbaros. P. XII. 283.
S. Robertus Ciſtercienſis ordinis fundator. P. VII. 336. P. XI. 154.
Robertus Burgundiæ ducum fundator. P. V. 88. P. VII. 626.
Robertus Hugonis M. pater, Galliæ rex. P. V. 21.
Robertus, Capeti filius, rex Galliæ ſanctus, ac pacificus, & ſancto pariter Henrico Imperatori amiciſſimus. Præterea pater pauperum, ordinis eccleſiaſtici, eccleſiarum, Religionis vindex. P. V. 22. 87.

Robertus, S. Ludovici filius, Dux Claremontanus, & parens domus Barbonicæ. P. VI. 16.
Robertus Flandriæ comes Godefr. Bullionii comes in terram ſanctam. P. III. 156.
Robertus Palatinus libertate donatus. P. VIII. 225.
Robertus Carolus rex Hungariæ purgationem vulgarem ſuſtulit. P. VII. 272.
Robinetus S. J. Philippi V. Hiſpaniæ regis confeſſarius. P. X. 458.
Robinſonus, Angliæ ad Ultrajectenſem pacificationem legatus. P. X. 451.
Roboretus, Franc. in Pont. electus, Sixtus IV dictus. P. XI. 219.
Roborctus, Julianus, Rom. Pont. ſub Julii II nomine. P. XI 223.
Rocha, Felix, S. J. Miſſionarius in Sinis. P. XII 164.
Rocheforti comitatus. Lis de eo inter Domum Löwenſteiniam, & Stolbergiam. P. X. 101.
Rochingbamienſe concilium. P. V. 98.
Rockizana, Joan. Huſſita, Bohemorum legatus ad concilium Baſileenſe, P. III. 246. male conſulit Bohemiæ. P. VII. 260.
Rocoux pagus haud procul Leodio, ubi Galli victoriam de fœderato exercitu retulere. P. X. 537.
Rodericius S. J. morienti Taycoſamæ, Japoniæ Imp. ſaniora conſilia nequicquam ſubjicit. P. XII. 177.
Rodericius, Simon, a S. Ignatio inter primos in Indias miſſus. P. XII. 92.
Rodericus Hiſpaniæ rex vitiis, quam virtutibus nobilior P. IV. 245. ſtupro Cavæ illato ſibi, & Hiſpaniæ fatalis. 246.
Rodericus Cidus victor Maurorum incomparabilis. P. V. 114.
Rodriquez, Alphonſus, S. J. Miſſionarius in Paraguaria in odium fidei occiſus. P. XII. 257.
Rodriquez, Auguſtinus, O. S. Fr. Mexici Miſſionarius, in odium fidei occiſus. P. XII. 283.
Rodulphi, Nicolai, O. Præd. Magiſtri generalis depoſitio declarata irrita. P. XI. 326.
Roë & *Helge* fratres, Daniæ, Norwegiæ, & Sueciæ reges. P. VI. 38.
Rœmeri in pugna ad Molvicium fortitudo. P. X. 124.
Roëſchildenſis Epiſcopatus fundatus. P. VI. 39.
Rœsnerus Præſes Thorunenſis capite plexus. P. X. 624.
Rogerius Siciliæ rex fautor pſeudopontificum. P. V. 130 P. III. 148. ejus filia nubit Henrico VI. Imp. P. III. 179.
Rogerius S. J. Miſſionarius ſæpius in Sinas aditum tentat. P. XII. 138.
Rogerius, Joan. S. J. Miſſionarius in Florida. P. XII. 286.
de *Rohan*, Armandus, Princeps Subiſiſius, Coadjut. Argent. creatur Card. P. X. 325. ſuccedit Armando Gaſtoni. 199.
de *Rohan*, Armandus Gaſton, Epiſc. Argent. & Card. P. X. 228. obit. 199.
Rohanius Henr. Hugonotorum Dux P. VIII. 484. 552. 554. pacem extorquet. 560. & Valeſiorum duca·

catum perduellionis pretium obtinet. 566. capitur. 567. & liberatur 568. Calviniſtas ad rebellandum concitat. 571. dehortatur ſuos a pace. 572. Sectarios iterum ad arma excitat. 581. ſæpius cæſus. *ibid.* gratiam regis implorat, & obtinet. 586. obit. 587.

Rolandus Anglus ad Farneſium deficit. P. VII. 715.

Rolandus ſub nomine Alexandri III factus Rom. Pont. P. XI. 165.

Rollo Normannorum Dux converſus. P. V. 20.

Romæ expugnatio, & direptio per Genſericum Vandalorum regem. P. XI. 80. expugnatio & clades per Carolum Borbonium P. III. 305. P. VII. 93. P. XI. 237. criſis de hac re. P. VII. 160. Romani meditantur rempublicam. P. III. 148. P. XI. 162. 163. Academia erecta P. XI. 191. 207. Romanæ diœceſis Vicarii generalis poteſtas. 241.

Romana concilia. *Sæc. II.* circa an. 140. contra Theodotum Coriarium. P. IV. 7. ſub Victore I. contra Quartodecimanos. 8. *Sæc. III.* an. 252. & 253. circa lapſos. 25. an. 263. ſub Dionyſio in cauſa Dionyſii Alexandrini. 27. *Sæc. IV.* an. 313. ſub Melchiade Papa contra Donatiſtas. 73. an. 325. ſub Sylveſtro I. in quo approbatum Nicænum I. additis 20. canonibus. 90. 147. an. 337. ſub Julio I. contra Arianos. 147. Sub eodem an. 340. in cauſa S. Athanaſii, 98. 147. ſub Damaſo contra Arianos. 116. *Sæc. V.* an. 430. ſub Cæleſtino I. contra Pelagianos, & Neſtorianos. 152. 159. an. 459. conciliabulum Epheſinum II. ſub S. Leone. 161. an. 445. ſub eodem in cauſa S. Hilarii. 170. an. 465. ſub Hilario, & an. 494. ſub Gelaſio. 175. an. 495. ſub eodem Gelaſio, 177. *Sæc. VI.* ſub Gregorio M. in cauſa Joannis Presbyteri Chalcedonenſis. 182. *Sæc. VII.* an. 639. ſub Severino. an. 640. ſub Joanne IV. an. 648. ſub Theodoro, an. 649. ſub Martino I. contra Monothelitas, 214. an. 680. ſub Agathone contra eosdem, 215. *Sæc. VIII.* an. 730. ſub Gregorio II. contra Iconoclaſtas, 256. an. 732. ſub Gregorio III. contra eosdem, 257. an. 769. ſub Steph. IV contra Copronymum, 258. in cauſa Leonis III. præſente Carolo M. 260. an. 743. ſub Zacharia de diſciplina Eccleſiaſtica, 264. *Sæc. IX.* ſub Nicolao in cauſa Lotharii Junioris, 315. an. 864. in cauſa Rhodoaldi Portuenſis Epiſcopi, 316. an. 849. & 850. in cauſa Anaſtaſii Cardinalis, 320. *Sæc. X.* ſub Joanne XIII. duo, P. V. 14. an. 993. ſub Joanne XV. in quo S. Udalricus in numerum ſanctorum relatus eſt, *ibid.* an. 996. & 998. ſub Gregorio V. 15. Diſſertatio in canones hujus ultimi concilii de Translatione Epiſcopi 16. *Sæc. XI.* plura concilia fuere celebrata Romæ contra Simoniacos, concubinarios, & in cauſa ſchismatis inter Gregorium VII. & Henricum IV. Imp. 85. 86. an. 1050. ſub S. Leone IX. & an. 1059. ſub Nicolao II. contra Berengarium, 92. & pro reſtauranda

da diſciplina, P. XI. 147. an. 1079. ſub Gregorio VII. contra eundem P. V. 93. *Sæc. XII.* ſub Paſchali in controverſia de Inveſtituris 133. contra Abaelardum, 145. *Sæc. XIV.* an. 1303. contra Philippum Pulchrum a Bonifacio VIII. celebratum. P. VI. 58. *Sæc. XV.* an. 1412. ſub Joanne XXIII. contra ſcripta Wicleffi, 154. *Sæc. XVIII.* an. 1725 a Benedicto XIII. in Baſilica Lateranenſi celebratum. P. X. 282.

Romana fides perditiſſimis etiam temporibus optima. P. III. 142.

Romani regis electio. P. VII. 5. vide *Electio.*

Romanowia familia. P. IX. 338.

Romanus Pont. P. XI. 129.

Romanus Argyrus Imp. P. XI. 143.

Romanus Diogenes Imp. P. XI. 155.

Romanus Junior Imp. P. XI. 137.

Roncaglia, Conſtant. praxi admotus Probabiliſmum tuetur. P. X. 792.

Roockius, archithalaſſus Angliæ. P. X. 487.

Rorenſi monaſterio donationes confirmatæ. P. XI. 163.

Roſa, ducis Vinarienſis tribunus. P. VIII. 220. Lamboji exercitum penitus diſſipat. 225. e Dutlingana pugna fuga evadit. 227.

Roſa Limana. P. XII. 239. canonizatur P. XI. 347.

de *Roſario*, Nicolaus, Martyr. P. XII. 215.

Roſarium, precandi formula, inſtitutum. P. XI. 176. & approbatum. 220. Roſarii Confraternitates approbatæ & indulgentiis ditatæ. 236. Ejusdem feſtivitas prima Dominica Octobris celebranda, 266. Roſarium, tanquam traditum S. Franciſco & S. Claræ, ſub titulo Seraphici ne Minores introducant, vetitum. 343.

Rosbacenſe prælium. P. X. 745.

Roſende, Carolus, S. J. Miſſionarius Pekini. P. XII. 164.

Roſenus comes, Suecorum Dux. P. X. 753.

Roſnæus Mottæo ſubrogatus P. VII. 727. in Hulſti obſidione occiſus, 537. 728.

Roſpiglioſus, Julius, in Rom. Pont. electus, aſſumpto Clementis IX. nomine. P. XI. 344.

Roſſetus S. J. frater laicus Pekini. P. XII. 165.

Roſſiacenſe concilium. P. VI. 22.

de *Roſt*, Jos. Bened. Epiſc. Curienſis. P. X. 67. 567.

Roſtius, arcis Ehrenbergenſis præfectus. P. X. 22.

Rotæ auditores conſtituti, & reformati. P. XI. 252.

Rotenſe monaſt. exemptum. P. XI. 161. confirmantur eidem donationes. 163. accedit ad Congr. Benedictino-Bav. 354.

Roterodamus, Eraſmus, inſignis litteraturæ, ſed ſuſpectæ religionis homo, modo Lutherizans, modo Lutheromaſtix. P. III. 299. obit. P. VII. 357.

Roth, Henr. S. J. ad varias quæſtiones de Indiis reſpondet. P. XII. 95. & ſq.

Rothadi, Epiſc. Sueſſionenſis cauſſa. P. XI. 123.

Rotbaldus a Cæſare ad dehortandos rebelles Hungaros miſſus. P. IX. 259.
Rotbardus Moguntinus Archiepiſc. præſidet concilio Northuſenſi. P. V. 136.
Rotbaritus Longobard. rex Arianus. P. IV. 130.
Rotomagenſia concilia. an. 1050. de diſciplina, P. V. 90. annis 1072 & 1074. de eadem, 91. an. 1231. provinciale, P. VI. 21. an. 1445. pariter provinciale, 133. an. 1522. provinciale, edita 6. decreta, & reſolutæ 11. quæſtiones, P. VII. 552. an. 1581. in quo decreta edita de doctrina fidei & morum. 585.
Rottenberga ab Auſtriacis expugnata & diruta. P. X. 19.
Rottofredanum prælium. P. X. 323.
Rotuli portione privantur Cardd. Romæ non reſidentes. P. XI. 427.
Rotundus, Chriſtoph. S. J. Miſſionarius in Florida a barbaris occiſus. P. XII. 286.
Rotwila a fœdere Helvetico abſtracta. P. IX. 199. obſidetur. P. VIII. 227.
de *Rovere*, Franc. Maria, Dux Urbini, obit. P. XI. 310.
Rovillæus, Bavaricus bellidux in pugna Pragenſi. P. VIII. 123.
Rovillæus Voerdæ Batavis pacem offert. P. X. 436. 439.
Rozus, Franc. S. J. Thomæorum Chriſtianorum in Malabaria Epiſc. P. XII. 105. approbat P. Roberti de Nobilibus rationes, prædicandi Evangelium. 113.
Ruæus, Carolus, S. J. obit. P. X. 368.
Rubaſii victoria de Hugonotis reportata in Belgio. P. VII. 699. mors. 708.
Rudolphi, Joſephus, in Principem & Abbatem S. Galli electus pacem Badenæ propter Toggios componit. P. X. 552.
Rudolphus I. Habspurgicus Auguſtæ Domus, Pacis Publicæ & Eccleſiaſticæ, atque adeo communis felicitatis fundator longe Auguſtiſſimus P. III. 184. P. VI. 7. Ottocarum Bohemiæ regem acie fundit. P. VII. 251.
Rudolphus II. princeps religioſiſſimus P. VII. 264. Hungariæ & Bohemiæ Rex, denique Imperator patri ſuccedit. P. VII. 182. Litterarum æſtimatio, Majeſtas. 265. bellum Turcicum varia fortuna geſtum. 294. Controverſia Aquisgranenſis cum Calviniſtis, 183. Colonienſis cum Truchſeſſio, & Argentinenſis. 184. Comitia Ratisbonenſia, 186. fit Dominus Tyroleos. Jus ſuis reſervat ſuccedendi in Wirtenbergia. *ibid.* Poſteriora ejus tempora. P. VIII. 1. & ſeqq. Proſcriptio Donawerdana. 2. & ſeqq. Unio Proteſtantium, Liga Catholicorum. 22. Illi moleſtias faciunt Matthias frater & Proteſtantes in Bohemia. P. IX. 289. Rudolphi conſtantia. 290. Litteras Majeſtatis concedit. 291. Matthias frater deprecatur. Leopoldus Archid. opitulatum venit in Bohemiam. 292. Matthiæ in fratrem ſævitia. 293. Rudolphi obitus & elogium. *ibid.* P. VIII. 24.

Rudolphus Sueviæ Dux a Proceribus in Imperatorem loco Henrici IV exauctoritati eligitur, paulo poſt mortuus. P. III. 133.
Rudolphus Alberti I. Imp. filius, Bohemiæ rex. P. VII. 253.
Rudolphus I. Conradi Sueviæ comitis filius, a concilio Agaunenſi in regem Burgundiæ ſuperioris coronatus, P. IV. 301. P. V. 20. P. VII. 619. dein etiam rex Galliæ P. V. 21.
Rudolphus II. rex Burgundiæ unit regnum Arelatenſe, P. IV. 301. P. V. 74. P. VII. 619.
Rudolphus III rex Arelatenſis P. V. 74. P. VII. 619.
Rudolphus IV. ultimus Burgundici, & Arelatenſis regni rex. P. V. 71.
Ruffinus Imperii adminiſtrator perfidus. P. IV. 125. P. XI. 72.
Ruffo, Ant. Card. P. X. 319.
Rufus Octodurenſis Epiſc. ſubſcribit conc. Aurelian. quarto P. IV. 189.
Rügia inſula, Vandalis erepta. P. IX. 329. in P. W. *S*uecis ceſſa. P. VIII. 296.
S. Rumoldus Belgii Apoſtolus. P. VII. 733.
Rupefocaldius Card. monaſteria in Gallia reformat. P. VIII. 506.
Rupefocaldius Frid. Card. P. X. 325.
Rupellæ fruſtra obſidione tentatæ P. VII. 496. Calviniſtarum comitia. P. VIII. 459. 537. Rupellæ expugnatio & repurgatio. Inſcriptiones. 582. Rupellenſis Epiſcopatus erectus. P. XI. 329.
Rupenſe concilium. P. V. 110.
S. Rupertus Bojoariæ Apoſtolus. P. IV. 270.
Rupertus Imperator imperio vegetiore digniſſimus a Joanne Galeatio victus, obit poſt fundatam academiam Heidibergenſem. P. VI. 108.
Ruremondanus Epiſcopatus erectus. P. XI. 249. 250.
Rusconi, Bernardus, Rheinavii in abbatem electus. P. X. 570.
Rusdorffii, Joachimi, Calviniſtæ calumniæ in Maximilianum I. refutatæ P. VII. 63.
Ruſpolus, Barthol. Card. P. X. 293. obit. 313.
Ruſſia. Ruſſus gentem Sclavonicam in Moſcoviam ducit P. V. 137. P. IX. 336. Ruſſia vetus. *ibid.* nova. Comœdia cum 4 Demetriis. 337. venit ad Domum Romanowiam. Alexius Michaelovicius tres relinquit filios, qui omnes imperant. 338. Conjuratio in Petrum Zarum detecta, Sophiæ ſororis & Gallicini pœna. *ibid.* & ſeq. Status *Sæculo XVIII.* Petrus I. vincitur a Carolo XII. Sueciæ rege. Narvam & Mietaviam capit. Decretoria ad Pultaviam victoria. P. X. 690. Zarus Livoniam occupat. Turcam primum vincit, dein vero concluſus. 691. pacem obtinet. 692. Continuatio belli Suecici. Zari filius Alexius fugit. *ibid.* obit in carcere, relicto Petro filio. Pax Neoſtadienſis cum Suecis. 693. 652. Imperatoris titulus. Expeditio ad Caſpium. Holſatus gener Zari. 694. Hujus mors, elogium, proſapia. 695. genealogia. 696. Succedit uxor ſecunda Catharina. Erectio Academiæ Petroburgenſis. Mors Catharinæ. 697. Succedit

Alexii filius Petrus II. Schaffiroffi & Menzicoffi ruina. 698. Münchii potentia. Tractatus cum Hiſpanis. 699. Pax cum Perſis. Petri II obitus. Succedit Anna Joannis filia. 700. Dolgoruckii ruina. Navigatio per mare boreale. 701. Tartari invadunt Coſaccos. Münchii dignitas. 702. bellum Polonicum. Bellum Turcicum. Involvitur Cæſar. Cauſa Marchionis de Monte. 703. Niemerowienſis congreſſus. 704. Pax Belgradenſis. 705. obiit Anna Imp. ſuccedit Joannes pronepos. Mater Pironio dejecto tutelam arripit 707. ſed mox cum filio & marito a throno ad carcerem ducitur. Eliſabetha Petri I filia, ad coronam vocata. 708. Holſatus ſucceſſor declaratus. Procerum plurium ruinæ. 709. Nuptiæ Holſati ſucceſſoris cum Anhaltina. Chetardius & Botta Legati ſacrificium Status. 710. Renovatio fœderis cum Auſtria. 712. Subſidiorum tarditas. 713. 714. Bellum cum Boruſſo an. 1757 inchoatum. 716. 746. Pugna ad Jägersdorffium. *ibid.* Boruſſia capta Ruſſi in Marchiam. Pugna ad Zorndorff. Colberga obſeſſa. 752. Soltikow Generaliſſimus bis vincit Boruſſos. 758. Pugna ad Kunersdorff. 759. Berolinum occupatum. 766. Butterlin Moſcorum dux. 769. Colberga capta. 770. Obitus Imperatricis. Petrus III degener. Fœdus rumpit. 716. Zerniſchewius jubetur ab Auſtriacis recedere. 772. Mutatio Ruſſiæ. 717. 776. Ruſſiæ legatus, novo exemplo, ad Comitia miſſus. 185. Ruſſiæ turbæ poſt Concilium Florentinum. P. III. 266.

Ruthena natio ad unionem cum Eccleſia Romana admiſſa. P. X. 289.

A *Ruvere*, Franc. electus Pont. Sixtus IV dictus. P. XI. 219.

A *Ruvere*, Julianus, Pont. ſub Julii II nomine. P. XI. 223.

Ruzzinus, Carolus, Venetorum legatus ad Pacem Paſſarovicenſem. P. X. 592. & Dux. 297. obit. 302.

de *Rycke*, Jodocus, O. S. Franc. Peruviæ Miſſionarius primum Limæ monaſterium conſtruit. P. XII. 239.

S.

Ss. *Sabæ & Andreæ* Monaſt. Ord. Ciſt. Collegio Germanico unitum. P. XI. 266.

Sabaudia primo regni Lotharici, Burgundici, atque Arelatenſis pars, dein proprios habens comites. P. VII. 620. in ducatum evehitur. P. III. 226. P. VII. 620. Carolus Emmanuel Sabaudiæ dux accedit Gallico Catholicorum fœderi. P. VII. 525. Pax Sabaudica. P. VIII. 689.

Sabellius unam in Trinitate perſonam fingit. P. III. 50. damnatur. P. IV. 27. 104.

Sabiniana provincia Eccleſiæ Rom. donata. P. XI. 117.

Sabinianus Rom. Pont. P. XI. 104.

Sacæum Scytharum regnum. P. XII. 32.

Sacerdotum matrimonium an a Nicolao I conceſſum. P. III. 44. Propoſitio

tio damnata de Sacerdote, cum peccato mortali ſacrificante. P. IX. 20.
Sacramentorum adminiſtratio ex Conc. Florentino. P. III. 270. Tridentino. 319. Colonienſi. P. VII. 195. Auguſtano. 209. 211. Mediolan. 376. 394. 399. 435. Senonenſi. 567. Obſervatio de Sacramentis ex Conc. II Cabilionenſi contra ſectarios. P. IV. 326. Propoſitio damnata de Sacramentorum ſimulatione. P. IX. 36. Theſes Janſeniſtarum & Anti-Theſes de Sacramentis. P. VIII. 942. S. Auguſtini doctrina de Sacramento Confeſſionis. 944. an ex S. Auguſtini ſententia excludendi ſint a S. communione juſti, non omnino perfecti. 946.
Sacramentalia ex Conc. Mediolan. P. VII. 399. 408. 421.
Sacrificiorum, pro vivis & mortuis oblatorum, antiquitas. P. XI. 13.
Sacripantus Card. obit. P. X. 279.
Sacripanti, Carolus Maria, Card. P. X. 308.
Sadducæorum ſecta. P. XII. 17.
Sadoletus, Joannes, a Leone X. Romam invitatus, & a Paulo III. creatus Cardinalis. P. III. 285. P. XI. 232.
Sæculariſatio Epiſcopatuum in Germania improbata. P. XI. 418.
Sagenæ in Griſonia Calviniſtæ Catholicos armata vi adoriuntur. P. IX. 204.
Sagittarius Epiſc. ob crimen majeſtatis depoſitus. P. IV. 195.
Sagittariorum ars inter Chriſtianos prohibita. P. III. 147.
Saguntum, ab Hannibale expugnatum. P. XII. 195.
Saillius, Thomas, S. J. Alexandro Farneſio a confeſſionibus. P. VII. 714.
Saladinus Chriſtianis Jeroſolymam eripit. P. III. 158. P. XII. 192.
Salankemenſis victoria. P. IX. 280.
de *Salazar*, Andr. Ord. Erem. S. Aug. Peruviæ Miſſionarius. P. XII. 240.
Saldanha, Card. viſitator & reformator Patrum S. J. in Luſitania conſtitutus. P. XI. 488.
Salernitanus Epiſcopatus in Archiepiſcopatum erectus. P. XI. 138.
Salernus S. J. creatur Card. P. X. 233. obit. 281.
Saleſius, Franc. in Epiſcopatu Genevenſi ſuccedit Garniero. P. VIII. 457. tanquam errore Semi-Pelagianorum infectus a Janſeniſtis traducitur. P. X. 427. Probabiliſmum approbat, & ideo a P. Serry culpatur. 791. Ejusdem beatificatio. P. XI. 342. & canonizatio. 343.
Salica lex. P. V. 22.
Salisburgenſes turbæ. P. VIII. 23. Ruſticorum nova ſecta. P. X. 82. Academia erecta. P. VIII. 448. Monaſterium Erem. S. Aug. a provincia Bavarica ſeparatum. P. XI. 352.
Salisburgenſia Concilia. An. 807. ſub Arnone Archiepiſcopo. P. IV. 291. circa initium Sæculi XIII. de ſubſidio pro defendenda terra ſancta. P. VI. 9. An. 1274. provinciale canones Concilii Lugdunenſis II promulgat. 11. ad finem hujus ſæculi congregatum pro remedio, ſubveniendi terræ ſanctæ. 12. An. 1310.

1310. duo Concilia ſunt Salisburgi celebrata. 62. An. 1386. pro diſciplina Eccleſiaſtica. 68. Circa an. 1420 præſide Eberhardo Archiepiſcopo. 111. An. 1490. 119. An. 1569. ſub Joanne Jacobo Archiepiſcopo pro promulgatione Concilii Tridentini. P. VII. 239.
Salisburgenſis Epiſcopatus erectus. P. IV. 270. Lis cum Laureacenſi Eccleſia deciſa. P. XI. 133. Capituli decretum de excluſis familiis Auſtriaca & Bavarica a voce paſſiva ſuſpenſum. 298.
Salmanaſar, Ninivitarum Rex. P. XII. 2.
Salmanticenſia Concilia. An. 1310 Clementis V juſſu. P. VI. 86. An. 1312 pro nona decimarum parte Salmanticenſi Academiæ attribuenda. 87. An. 1381 in cauſa ſchiſmatis inter Urbanum VI & Clementem VII Pontif. 89. Conciliabulum initio Sæculi XV celebratum, in quo Petrus de Luna tanquam legitimus Pontifex eſt agnitus. 145.
Salmanticenſis Univerſitas confirmata. P. XI. 180. cujus Doctores Probabiliſmum tuentur. P. X. 791.
Salmenſis comes S. R. I. princeps creatus. P. VIII. 447. & in collegium principum introductus. 323. 344. Salmenſis princeps Rhenani fœderis bellidux. 378.
Salmurienſia Concilia. An. 1253 de Prælatis. P. VI. 22. An. 1315 pro libertate Eccleſiaſtica. 75.
Salome, Herodis ſoror, malorum fons. P. XII. 24.
Salonius Epiſc. ob crimen majeſtatis depoſitus. P. IV. 195.
Salſete peninſula, & Eccleſia in ea fundata. P. XII. 108.
Saltandi licentia a quo concedenda? propter quam Lucerna cum Epiſcopo Conſtantienſi, & ipſo ſummo Pontifice colliditur. P. X. 561.
Salvaterra S. J. Californiæ lucem Evangelii infert. P. XII. 293.
Salvatoris urbs in Braſilia condita. P. XII. 272.
Salvianus Epiſcopus Priſcillianiſta. P. IV. 162 & ſeq.
Salviati, Allemannus, Card. P. X. 293. obit. 298.
Salvius, Joan. Adlerus, Sueciæ legatus ad conventum Hamburgenſem. P. VIII. 226. & ad pacem Weſtph. 238. Ejus querela de Auſtriacæ Domus ſubditis, eorumque libertate religionis diluitur a Volmaro. 256.
Salutandi mos apud Japones. P. XII. 169.
Salutiarum cauſa, quas Sabaudus Gallis eripuerat. P. VII. 539. P. IX. 87.
Salzungenſis præfectura a Fuldenſi, reſervato jure retrovenditionis, Ducibus Saxoniæ vendita. P. X. 108.
Samaniego, Peruviæ Miſſionarius. P. XII. 241.
Samanus, Julius, Floridam infeliciter tentat. P. XII. 285.
Samaria expugnata. *Samaritani.* P. XII. 2.
Sammarthanus, Dionyſius, O. S. Ben. obit. P. X. 368.
Sammartius, capite plexus. P. VIII. 606.

San-

Sanchez S. J. Miſſionarius in Paraguaria in odium fidei occiſus. P. XII. 258.
Sanchezii, Thomæ, mens circa Probabiliſmum. P. X. 805.
Sancianum Inſula, in qua S. Franciſcus Xaverius mortuus eſt. P. XII. 137.
Sanctio Pragmatica Gallorum circa Proviſiones Beneficiales. P. III. 250. revocata & reprobata. 284. item P. VI. 123. P. VII. 456. P. XI. 226. Sanctio Pragmatica S. Ludovici. Criſis de eadem. P. VI. 15.
Sanctio Pragmatica a Carolo VI Imp. propoſita. P. X. 54. ab Anglo & Hiſpano acceptatur. 76. in Comitiis de illa diſſenſio. 78. tandem etiam ab Imperio per majora acceptatur, uti etiam a Dania & Hollandia. 85. ac Gallia. 99.
Sanctitatis elogio, SS. Pontifici, & Eccleſiæ Romanæ tribui ſolito, Proteſtantes in comitiis ſe opponunt. P. X. 12. 50.
Sanctius Abarca Navarræ, & Aragoniæ Rex. P. V. 104.
Sanctius Major omnis Auguſti, Regiique ſanguinis ad uſque ævum noſtrum parens. P. V. 104.
Sanctius Ferdinandi M. filius Caſtellæ Rex, a patre degener. P. V. 112.
Sanctius, Alphonſi VII filius, Caſtellæ Rex. P. V. 154.
Sanctius, Alphonſi X filius impius, Caſtellæ Rex. P. VI. 27.
Sanctius I Luſitaniæ Rex Sylvas, in Algarbia tunc urbem primariam, expugnat. P. VII. 815.
Sanctius II Luſitaniæ Rex, abdicata corona, monaſterium ingreditur. P. VII. 816.
Sanctorum invocatio, in Eccleſia orientali uſitata. P. IX. 357. & Reliquiæ ac imagines, juxta Concil. Trident. P. III. 360. 361. & Senonenſe. P. VII. 569. 570. Feſtum omnium Sanctorum inſtitutum. P. XI. 481.
Sancyrani abbatis, Joan. Vergerii, vita & effigies. P. VIII. 595.
Sandæus, Joan. a Proteſtantibus occiſus. P. VIII. 451.
San-Florenſis Epiſcopatus erectus. P. XI. 194.
Sangallenſes. P. VII. 335. Sangallenſis urbis defectio ab Eccleſia. 353. Scholæ ibidem Sæc. X florentiſſimæ. P. V. 6. vid. etiam S. *Gallenſe* monaſterium & urbs.
San-Germana pax inter Suecum & Brandeburgum. P. VIII. 405.
Sangershuſiana pugna. P. X. 755.
San-Gothardana victoria. P. IX. 252.
Sanguintina pugna, & Gallorum clades. P. VII. 478.
Sanguis Chriſti. Lis de eo inter PP. Prædicatores & Minores. P. XI. 218.
Sanitienſis Epiſcopi Appellantis contumacia. P. X. 411.
Santaburenus magicus Photii ſocius. P. III. 128. punitus. 196.
Santacrucius Card. obit. P. X. 228.
Santacrucius, Alvarus Baſſanus Marchio, Hiſpanæ claſſis, Invincibilis dictæ, Præfectus deſtinatus. P. VII. 791. moritur. 793.
Santarelli, Ant. S. J. liber de hæreſi &c. crematus. P. VIII. 574 & ſq.

San-

SAN

Santarenus, Ferd. S J. Miſſionarius in Mexico in odium fidei occiſus. P. XII. 284.
San-Victores, Ludov. Miſſionem in Inſulis Marianis promovet. P. XII. 125. occiditur. 126.
Sanvitalis creatur Card. P. X. 227.
Sapieba Polonus dux Moſcos cædit. P. IX. 315. & Turcas. 345.
Sapientiæ liber ab orientali Eccleſia ut canonicus agnoſcitur. P. IX. 357.
Sapor I, Perſarum Rex, Valerianum Imp. captum crudeliſſime interimit. P. XI. 35. P. XII. 28.
Sapor II, Perſiæ Rex, immanis Chriſtianorum perſecutor. P. XII. 28.
Saraceni unde ſic dicti. P. IX. 339. Sectam Mahometis amplectuntur. P. XII. 31.
Saragoſſa capta a Starembergio. P. X. 440.
Saraſa, Alphonſus, Probabilioriſmum rejicit. P. X. 794.
Sardanapalus, Aſſyriorum Rex. P. XII. 2.
Sardicenſe Concilium complementum I Nicæni. P. III. 45. 379. Synedrion. 379. P. IV. 99.
Sarepta, lapidum hodie acervus. P. XII. 60.
Sarisburius comes. P. IX. 207.
Sarpi, Pauli, Hiſtoria Concilii Tridentini, in linguam Gallicam verſa, prohibetur. P. XI. 401.
Satisfactio. Purgatorium &c. ex Conc. Senonienſi. P. VII. 568. Propoſitio damnata de ſatisfactione pro peccatis. P. IX. 77.
Saturninus Epiſcopus Arelatenſis Arianus. P. IV. 101. P. XI. 58.

SAT

Saturninus Philoſophus. P. XI. 20.
Savedra Hiſpaniæ legatus ad pacem Weſtphalicam. P. VIII. 238.
Savellius, Sanctius, S. J. Miſſionarius in Florida a barbaris occiſus. P. XII. 286.
Saulius, Alexander, Alariæ in Corſica Epiſcopus, excommunicatur. P. XI. 403.
Savonenſis Epiſcopatus. P. VII. 373.
Saxonia ad Fridericum Bellicoſum. P. VI. 108. Saxoniæ dux Imperii vicarius. P. VII. 25. Saxoniæ principum jus in ditiones Juliacenſes. P. VIII. 26. 44. Reverſis aut reverſuris ad unitatem Eccleſiæ reſtitutio bonorum Eccleſiaſticorum remiſſa. P. XI. 397.
Saxonicum Concilium. P. IV. 273.
Saxo-Altemburgicus dux ultimus, Fridericus Wilhelmus, obit. P. VIII. 446.
Saxo-Citicus Dux in Comitiis *Sanctæ* Romanæ Eccleſiæ Card. ſe ſcribit, contradicentibus Proteſtantibus. P. X. 50. obit. 61.
Saxo-Coburgenſis Dux, Albertus, obit. P. VIII. 447.
Saxo-Gothanum bellum. P. VII. 175.
Saxo-Jenenſis dux ultimus obit. P. VIII. 447.
Saxo-Lauenburgicus dux ultimus, Julius Franc. obit. P. VIII. 447.
de *Saxonia* comes, Mauritius, eligitur in ſucceſſorem Ferdinandi Ducis Curlandiæ. P. X. 626. in præfectura militari in Bavaria Harcourtio ſuffectus. 133. Egram expugnat. 134. Ejusdem Victoriæ. 535. & laus. 536. vincit ad Rocoux. 537.

537. Franciæ Mareſchallus obit. 204. 380.
Scaldis oſtia clauſa. P. IX. 148.
Schapfhuſium accedit fœderi Helvetico. P. VII. 330. deficit a religione. 353.
S. Scapularis confraternitates erigendi facultas, Carmelitis conceſſa. P. XI. 364.
Scelera populorum cauſſæ bellorum. P. VIII. 111.
Schachtelinus, Franc. Abbas S. Blaſii principis dignitate ornatur. P. X. 190. obit. 193.
Schafei interpretationem Alcorani Tartari ſequuntur. P. XII. 189.
Schaffgotſchius propter conjurationem Wallenſteinianam captus & incarceratus. P. VIII. 208. capite plectitur. 218.
Schaffgotſchius, Gothardus, renuntiatur Coadjutor Uratislav. & Archiep. P. X. 612. invito rege Romam proficiſcitur. 748.
Schall, Adamus, S. J. a Sinarum Imp. pro Chriſtianis obtinet eccleſiam. P. XII. 97. in Matthæi Riccii S. J. locum ſuccedit, & Calendarium emendat. 140. 143. novis augetur honoribus. 144. falſo accuſatus conjicitur in vincula. 145. obit. 146.
Schamakeum, Miſſionis Schirvanæ caput. P. XII. 53.
Schandlius Arcoum loco Max. Emman. Bav. Elect. pila proſternit. P. X. 23.
Schauenburgius comes in ducendo exercitu Torquato Contio ſuccedit. P. VIII. 182.
Schauenburgius, Adolphus, Archiepiſcopus Colonienſis infelici Hermanno Apoſtatæ ſurrogatus. P. III. 313.
Schauenburgius comes ultimus, Otto, obit. P. VIII. 446.
Scheiterus, Velitum ductor. P. X. 768. capitur. 773.
Schellenbergenſis pugna. P. X. 26.
Schelling, Blaſius, S. J. a Suecis trucidatus. P. VIII. 451.
Schenckius Lutheranus Donawerdæ ſeditionis auctor. P. VIII. 6 & ſq.
Scheningenſe Concilium. P. VI. 44.
Schenk de Caſtell comes, Franc. Lud. Epiſc. Euſtad. obit. P. X. 105.
Schenk de Stauffenberg, Joan. Franc. Epiſc. Conſtant. & Auguſt. P. X. 107. obit. 115.
Schenkius, Martinus, ad Grœningam victor. P. VII. 701. Bonam eripit. 719. Neomagum penetrat, 721. aquis hauſtus. ejusdem effigies. *ibid.*
Scherffenbergius, Cæſareus contra Turcas bellidux. P. IX. 274.
Schertelius, Sebaſtianus, ductor Smalcaldici exercitus. P. III. 323.
Scheurenſe Monaſterium exemptum. P. XI. 162. 354.
Schillingeri, Caſpar. Itinerarium per Aſiam in Indias orientales. P. XII. 184.
Schilonum oppidum a collabente monte Conto oppreſſum. P. IX. 197.
Schinerus, Matthæus, Cardinalis maximi nominis. P. VII. 56. 347.
Schinerus, Nicolaus, Epiſcopus Sedunenſis. P. VII. 344.

SCH

Schiras, metropolis olim Perſiæ. P. XII. 188.
Schirvana Miſſio S. J. P. XII. 53.
Schlangius, a Mercio cum 4000. captus. P. VIII. 223.
Schleswicenſis Ducatus ad Daniam. P. X. 684. v. *Slesvicenſis*.
Schlickius, Bohemorum Dux in pugna Pragenſi. P. VIII. 124. capitur. *ibid.* Wallenſteinii legatus, Durlacenſem Marchionem vincit. 159.
Schlickius comes a Max. Emman. ad Iſembiram cæſus. P. X. 17.
Schlickius comes, Leopoldus, legatus ad pacem Carlovicenſem. P. IX. 285.
Schmettavius Dresdæ ſuburbia incendit. P. X. 750.
Schmidius Bavaricus bellidux in pugna Pragenſi. P. VIII. 123.
Schmidius tribunus Cæſareus a Bohamo cæſus. P. IX. 267.
Schneidavius Cæſareus equitum tribunus. P. VIII. 384.
Schnellenbergius, Chriſtoph. profanat epiſcopatum Razenburgicum. P. VIII. 170.
Schneppius, Erardus, ex Proteſtantium parte Theologus in colloquio Ratisbonenſi. P. III. 322.
Schnællendorffenſis conventio regis Boruſſiæ cum Auſtria. P. X. 125.
Schœnbornius, Moguntinus ad pacem Risvicenſem legatus. P. VIII. 443.
Schœnbornius comes, Damian. Hugo, Epiſc. Conſtant. & Spirenſis. P. X. 115. creatur Card. 231. obit. 318. 345.

SCH

Schœnbornius comes, Franc. Georg. Elect. Trevir. P. X. 68.
Schœnbornius comes, Frid. Carol. Epiſc. Bamberg. & Wirceb. P. X. 68. obit. 189.
Schœnbornius comes, Joan. Phil. Moguntinus Elector. P. VIII. 235.
Schœnbornius comes, Lotharius Franc. Elect. Mogunt. obit. P. X. 68.
Schœningius ductor copiarum Brandeburgicarum contra Turcas. P. IX. 274. & Saxonum ad Rhenum. P. VIII. 428.
Scholæ, ex Conc. Tridentino. P. III. 354. Colonienſi. P. VII. 199. Auguſtano. 212. Colonienſi. 219. Mediolan. 432.
Scholarum piarum, ſeu Matris Dei congregatio. P. XI. 302. 303. declaratur ſubjecta Ordinariis. 303. eximitur. 354. conceſſa facultas, in qualibet provincia duos conſtituendi concionatores. 395. & docendi diſciplinas altiores. 396. uti Vilnæ in Lithuania. 398.
Scholarius, Georgius. P. III. 265. a Mahomete II. Patriarcha Conſtantinopoli conſtituitur ſub nomine Gennadii. 269.
S. Scholaſticæ Feſtum. P. XI. 114.
Schombergius, Anglorum dux. P. X. 429.
Schombergus Anglos profligat. P. VIII. 581.
Schorrichius, Georg. S. J. in odium fidei occiſus. P. VIII. 451.
de *Schrattenbach* comes, Hannibal, Epiſc. Olomuc. creatur Card. P. X. 228. Neapolis Prorex. 233. obit. 307.

Schulenburgius comes, Mathias, Venetarum copiarum adverſus Turcas dux. P. X. 230. ovans Venetias ingreditur. 231. obit. 327.
Schulzius contra Tœckelium feliciter bellum adminiſtrat. P. IX. 272. expugnat Eperieſinum. 273.
Schüzius Friburgum dedit, & ideo in quæſtionem vocatur. P. VIII. 402.
Schwarzburgici comites S. R. I. principes creati. P. VIII. 447.
Schwarzenbergius Jaurinum recipit. P. VII. 295.
Schwarzenbergius Cæſaris ad civitates Anſeaticas legatus. P. VIII. 164.
Schwarzenbergenſes comites S. R. I. principes creati. P. VIII. 447.
Schweidnicium a Nadaſtio expugnatum. P. X. 740. & iterum amiſſum. 742. 748. a Laudohno captum. 769. & rurſus amiſſum. 772.
Schwenkfeldius Arianiſmum reſuſcitat. P. IV. 133.
Schwenningenſis clades. P. X. 19.
Schwentner, Joſ. S. J. Miſſionarius zeloſiſſimus. P. XII. 242. 253.
Schwerinus dux. v. Sverinus.
Schwibuſſienſis ager Brandeburgo conceſſus. P. VIII. 417.
Schyrenſe monaſt. exemptum. P. XI. 162. 354.
Scientiæ mediæ cum Pelagianiſmo, & Semipelagianiſmo diſparitas. P. IV. 153. Theſis de ea ab Archiepiſcopo Rhemenſi Jeſuitis offenſo propria authoritate damnatur. P. VIII. 736.
Sciolдus Daniæ rex. P. VI. 36.
Scipio, ab Hannibale ad Ticinum victus. P. XII. 196.
Scipio Æmilianus ob everſam Carthaginem dictus *Africanus Junior*. P. XII. 199. & *Numantinus* ob expugnatam Numantiam. *ibid.* mortuus in lecto inventus. *ibid.*
Scipio, Lucius, Antiochum M. vincit, & ideo *Aſiaticus* dictus. P. XII. 10.
Scipio, Lucius Corn. vincit Hannibalem, multaque alia præclara in Africa gerit, ideo *Africanus* dictus. P. XII. 196. 10. colloquium cum Hannibale de ſummo belli Imperatore. 198. repetundarum poſtulatus in exilio obit. *ibid.*
Scipio Naſica diſſuadet deletionem Carthaginis. P. XII. 198. occidit Titum Grachum. 199.
Scipio Saracenus, Vicentinus Canonicus, a Venetis incarceratus. P. XI. 298.
Sclabata, miniſter regius. P. IX. 295. P. VIII. 88.
Sclavonia Hungariæ juncta. P. X. 606.
Scotia regnum ortum. P. XI. 74. ſtatus & concilia. P. V. 164. 166. Scotiæ brevis delineatio. P. VII. 889. ſub Domo Stuartorum. 890. Maria Stuarta. 891. Eliſabethæ Angliæ reginæ artes perfidæ in Mariam Stuartam. *ibid.* & *ſeq.* hæc an jure fuerit occiſa? 900. Status eccleſiaſticus Scotiæ Sæc. XVI. 897. Scotica eccleſia exempta, & regibus privilegium datum, ut a nemine, niſi ſummo Pontifice, cenſura notari poſſint. P. XI. 168. Scotorum

torum collegium Romæ curæ S. J. attributum. 351. 292.
Scottus, Bernardus, Card. obit. P. X. 278.
Scotus, Marianus. P. XI. 157.
Scribanii S. J. amphitheatrum honoris. P. VIII. 476.
Scriptores de rebus Germanicis Sæculi XVII. P. VIII. 453. Diverſitas Scriptorum. P. X. 782.
Scriptura S. Jus Divinum vetus. P. II. 48. lex nova 50. libri juris Divini. 51. item P. IV. 144. 175. editiones Scripturæ. P. II. 53. interpretatio. 56. libri apocryphi. P. IV. 176. ad eccleſiam pertinet determinare, quinam ſint libri canonici? P. VII. 563. Scriptura ſacra, ex Conc. Tridentino. P. III. 314. 354. Scripturam exponere ſolis ſacerdotibus competit. P. XI. 171. ſola non eſt controverſiarum judex. P. X. 557. Theſis Janſeniana & Quesnelliana de lectione S. Scripturæ. P. VIII. 920.
Sculptorum & pictorum Academia Romæ erecta. P. XI. 471.
Scythæ. P. XII. 32.
B. *Sebaldus* Canoni SS. illatus. P. XI. 210.
Sebaſtianus Luſitaniæ rex. P. VII. 825. in pugna contra Mauros occumbit. 826.
Sebaſtianus, perſonatus Luſitaniæ rex, ab Hiſpanis captus. P. IX. 130.
Sebaſtianus, Monomotapæ rex, baptizatur. P. XII. 211. Mahometanorum fraudibus circumventus P. Gonſalvum Sylveiram occidi jubet. 212.
Sebaſtianus, regis Bungenſis filius converſus, imperterritus idola conterit. P. XII. 172.
S. Sebaſtiani urbs in Braſilia. P. XII. 227.
Sebba Orientalium Saxonum rex primum, dein monachus. P. IV. 249.
Seccovienſis Epiſcopatus erectus. P. XI. 175.
Seckendorffius Baro, Frid. Henr. comitis dignitate auctus. P. X. 55. bellum contra Turcas male adminiſtrat. 595. & ideo datur in carcerem. 596. 110. in præfectura militari a Carolo VII Minuccio ſuffectus. 133.
Sectariorum indoles. P. III. 111.
Secundianus Arianus Epiſc. damnatus in Conc. Aquilej. P. IV. 115.
Sedennius, Ant. primus e S. J. Mexici Miſſionarius. P. XII. 284.
Sedunenſis Epiſcopatus fundatus. P. VII. 334.
Seefeldenſe monaſt. Erem. S. Aug. ſeparatum a provincia Bavarica. P. XI. 352.
Seefeldius Kuffſteinium fortiter defendit. P. X. 24.
Seelandiæ ſynopſis hiſtorica. P. VII. 624. Seelandica Requeſenii expeditio. 677.
Seſius Perſarum rex truculentus. P. XII. 34.
Segarellini Sectarii. P. XI. 199.
Segedinum deditione acceptum. P. IX. 274.
Segneri, Paulus, S. J. Probabiliſmum tuetur. P. X. 792.
Segnienſes Duces. P. X. 280.

Seguierius, Franciæ cancellarius, promovet Jeſuitarum reſtitutionem. P. VIII. 466.
Seguiranus, Gaſpar, S. J. Ludovici XIII Confeſſarius. P. VIII. 558.
Segura, Joan. S. J. Miſſionarius in Florida a barbaris occiſus. P. XII. 286.
Segurius comes, Gallorum ductor, Pfaffenhovii cæſus. P. X. 159.
Seilerus Cæſareus ad pacem Risvicenſem legatus. P. VIII. 434. 435. 443. 444.
Seldenus ſcribit de Mari clauſo. P. IX. 148.
Seleiman, rex Perſiæ barbarus. P. XII. 35.
Seleucienſe Concilium a Conſtantio Ariano indictum. P. IV. 102.
Seleucus, poſt mortem Alexandri M. Syriæ rex. P. XII. 8.
Seleucus PhilopatorSyriæ rex. P. XII. 11.
Seleucus, Antiochi Gryphi filius, Syriæ rex. P. XII. 18.
Seligenſtadienſe Concilium. P. V. 83.
Selimus I & II Turcarum Impp. P. XI. 341. P. XII. 192.
Sellerius Card. creatus. P. X. 281. obit. *ibid.*
Selta Sequedus, Abyſſiniæ Imp. favet religioni Cathol. P. XII. 219. & eam publice profitetur. 220.
Selymus, Mogoriæ Imp. inconſtans. P. XII. 66 & ſq.
Semedus, Alvarus, S. J. Sinas deſcribit. P. XII. 134.
Semeyrus, Eduardus, Zwinglianæ factionis homo, Angliæ ſub Eduardo VI rege Protector, Prorex, Propapa. P. VII. 834. 847. plurimorum ſcelerum reus ſecuri percutitur. 849.
Semeyrus, Thomas, a fratre Eduardo perduellionis falſo accuſatus capite plectitur. P. VII. 849.
Semiarianorum conciliabulum Sardicenſe. P. III. 47.
Seminaria ex Conc. Tridentino. P. III. 354. erigenda ex Conc. Mediolan. P. VII. 425.
Semipelagiani. P. IV. 153.
Semiramis, Nini uxor. P. XII. 2.
Sempachienſis pugna, & cædes nobilium. P. VII. 327.
Sempronius ad Trebiam ab Hannibale proſtratus. P. XII. 196.
Senacherib, Ninivitarum rex. P. XII. 2.
Senæ expugnatæ. P. VII. 149. 475. Medicæis venditæ. 149. Epiſcopatus in Archiepiſcopatum erectus. P. XI. 215. controverſia de Inveſtitura. P. X. 73.
Seneffenſis pugna. P. IX. 183.
Seneterræus Gallorum ductor in Belgio. P. IX. 159. 161.
Senonenſia Concilia. An. 1140. contra hæreſes Petri Abaelardi. P. V. 145. An. 1320. pro libertate eccleſiaſtica. P. VI. 75. An. 1485. pro obſervatione Sanctionis Pragmaticæ, & diſciplina eccleſiaſtica. 135. An. 1528. contra Lutheri & aliorum hæreſes. P. VII. 557. contra Richerium An. 1612 celebratum. P. VIII. 501. 763.
Septa in Africa, Mauris erepta. P. XII. 76. 194. hodiedum eſt ſub obedientia Hiſpaniæ. P. IX. 131. 133.
Septemviratus origo vid. Diſſert. P. VII. 16.

Septentrio. Ebbo Rhemenſis Archiep. ad prædicandum Evangelium illuc miſſus. P. XI. 119.
Septimius Severus Imp. P. XI. 22. 27.
S. Sepulchri fratres. v. Templarii.
Sepultura ex Conc. Lateran. P. III. 147. Mediolan. P. VII. 386. circa ſepulturam Regularium vide Conc. Viennenſe. P. III. 216.
Sequedus I, Abyſſiniæ Imp. crudelis. P. XII. 218.
Sequedus II, Abyſſiniæ Imp. P. XII. 218.
Sequedus III, Abyſſiniæ Imp. dum unionem cum Romana Eccleſia ſerio ſuſcipere ſtatuit, occiditur. P. XII. 219.
Sequedus IV. v. Selta Sequedus.
Sequeira S. J. Miſſionarius in regno Gingiano diſputat cum ſacrificulis. P. XII. 116.
Sequenotus, Oratorii presbyter. P. VIII. 595.
Sequeriæ Dux, Didacus, primus ex Luſitanis Sumatram Inſulam, & Malacam adit, & inſidias barbarorum ægre evadit. P. XII. 86. Indiæ Prætor. 88. faſces Meneſio tradit. 89.
Serapidis nomine cultus Oſiris. P. XII. 191.
Serarius, Joan. O. S. Franc. Mexici Miſſionarius in odium fidei occiſus. P. XII. 283.
Seraskierus. P. IX. 273.
Serbellonius abſente Bipontino Imperialibus copiis præfectus. P. X. 763. & ei in ſupremo copiarum imperio ſuccedit. 768.
Sergius Conſtantinopolitanus decepto Honorio diſſeminat Monotheliſmum. P. III. 83. P. IV. 213. author Ecteſeos. 214. Sergius alius Patr. impius tentat unionem cum Eccleſia Latina tollere. P. III. 198.
Sergius I Rom. Pont. componit ſchiſma de tribus capitulis. P. IV. 182. Ejus Conſtitutiones. P. XI. 110.
Sergius II Rom. Pont. P. XI. 121.
Sergius Antipapa primum, dein ut verus Pontifex agnitus ſub Sergii III nomine P. III. 142. P. XI. 130.
Sergius IV Rom. Pont. P. XI. 142.
Sergius Galba Imp. P. XI. 5.
Serinii, Nicolai, fortitudo in propugnatione Sigethi. P. VII. 293.
Seripandus, Hieron. Card. Pii IV ad Concil. Tridentinum legatus. P. III. 344. P. XI. 252.
Serqueira, Ludov. S. J. Japoniæ Epiſc. obit. P. XII. 180.
Serry, Hyacinthus, Ord. S. Dominici, Queſnelli, totiusque ſanctæ Familiæ, id eſt, intimorum hujus amicorum æſtimator. P. X. 382. quibus debet, ut ſua Hiſtoria Congreg. de Auxiliis poliretur. 384. S. Franciſcum Saleſium ob approbatum Probabiliſmum culpat. 791.
Servetus, Michael, mundi erro, Arianiſmum de novo infert Tranſylvaniæ. P. IV. 133.
Servi B. V. Mariæ. Eorum ordo approbatur. P. XI. 180. & confirmatur. 192. ac eximitur a jurisdictione Ordinariorum. 204. Confirmatus tertius ordo. 210. ac privilegia. 268. Quidam peculiarem congrega-

gregationem formantes ad Inſtitutum reducuntur. 262. & conceſſæ plures indulgentiæ ac privilegia. 400. Quid hic ordo de Probabiliſmo ſentiat? P. X. 812.
Servientus, Gallicus ad P. W. legatus P. VIII. 238.
Servinus reſtitutioni Soc. Jeſu in Gallia ſe opponit. P. VIII. 464. in cauſſa parricidii, in Henrico IV perpetrati, judex, Jeſuitas immiſcere tentat. 474 & ſq. eorum inimicus. 477. 480. 482. in Parlamento contra Jeſuitas perorans corruit. 575. 579.
Seſac, Ægypti rex. P. XII. 191.
Seſoſtris, Ægypti rex. P. XII. 191.
Sethoſis, Ægypti rex. P. XII. 191.
Sethredus Orientalium Saxonum rex ſolio ab Egberto dejectus. P. IV. 249.
Sevenſis conventio, Gallis noxia. P. X. 744.
S. *Severinus* Papa celebrat Romæ concilium contra Monothelitas. P. IV. 214. Ejus Conſtitutiones. P. XI. 107.
Severus Cæſar. P. XI. 45.
Severus poſt mortem Maximi ſe Imp. dicit. P. XI. 80.
Severus monachus Eutychianus, apoſtata tyrannus. P. III. 69. ejus errores. 71. P. XI. 95. 100.
Sevilienſis Tractatus. P. X. 469.
Sfondrati, Cæleſtini, Card. Nodus Prædeſtinationis accuſatur. P. VIII. 855. non placet Tigurinis Præconibus. P. IX. 202. Principatum S. Gallenſem deponit. 203.
Sfondratus, Hercules, Pontificiarum copiarum dux contra Henricum IV Galliæ regem. P. VII. 525.
Sfondrati, Nicolaus, in Rom. Pont. electus, aſſumpto Gregorii XIV nomine. P. XI. 285.
Sfortia Domus Ducalis. P. X. 280.
Sfortia, Franciſcus, Papiæ comes a Mediolanenſibus dux renuntiatus. P. VII. 368.
Sfortia, Franciſcus, Ludovici Mori filius, a Carolo V ducatum Mediolanenſem obtinet. P. VII. 83. 94. 369. obit improlis. 114. 369.
Sfortia, Galeacius Maria, dux Mediolanenſis. P. VII. 368.
Sfortia, Joan. Paulus, comitum Carravacenſium parens. P. VII. 369.
Sfortia, Ludovicus, dux Mediolanenſis Maximiliani I, contra Carolum VIII Galliæ regem fœderatus. P. VII. 47. a Gallis captus obit in carcere. 368.
Sfortia, Maximiliani, ducis Mediolanenſis fata. P. VII. 57. 369. 455 & ſeq.
Sfortia Ceſarinus, Joſ. Card. obit. P. X. 321.
Siamenſe regnum P. XII. 74. & introductio religionis in illud. 117. 128.
Sibertus tertius orientalium Saxonum rex a Mellito converſus. P. IV. 249.
Sicard. v. Sigard.
Sicilia bello Punico primo occaſionem dat. P. XII. 195. accenſetur Romanis provinciis. *ibid.* per tres fœminas ad varios Dominos translata. P. III.

P. III. 183. ad Aragonios P. VI. 140. Siciliæ utriusque rex primus Rogerius. P. XI. 161. transfertur in Carolum Andegavenſem. 182. quibus conditionibus. 183. Siciliæ adminiſtratio, tempore minorennitatis regis, pertinet ad Rom. Pont. 200. Siciliæ tribunal, quod Monarchiam Siciliæ, & legationem Apoſtolicam appellant, extinguitur, & præſcribitur forum competens. 377. Proteſtatio contra hoc declaratur irrita. 378. Siciliæ regnum Carolo VI. in feudum conceditur. 387. Siciliæ regis titulo poſt pacem Ultrajectenſem utitur Dux Sabaudiæ. P. X. 349. Sicilia a Carolo, Hiſpaniæ principe, occupatur. 299.

Siculæ Veſperæ P. III. 183. Siculum concilium. P. IV. 7.

Sikingius Cæſareorum contra rebelles Hungaros Dux. P. X. 584. 585.

Sikingius, Caſimirus Ant. Epiſc. Conſtantienſis. P. X. 145.

Sidonenſis Miſſio ſacra. P. XII. 59.

Sidoniæ Dux, Pereſius Gusmanus, claſſis invincibilis Præfectus a Philippo II. male Sanctacrucio ſubrogatus. P. VII. 793.

Sidonius Conſtantienſis Epiſcopus conciliabulum contra S. Othmarum celebrat. P. IV. 272.

Siebert, Joan. S. J. Miſſionarius perſecutionem Chriſtianorum in Cocincina avertit. P. XII. 131.

Siegenſis familia, & fata Wilhelmi Hyacinthi principis. P. X. 95.

Sigard, Claudius, S. J. Miſſionarius in Ægypto. P. XII. 224.

Sigbertus Oſt-Angliæ rex. P. IV. 249.

Sigebertus, Clotarii Galliæ regis filius P. IV. 184.

Sigefridus Moguntinus Archiepiſcopus a Gregorio VII. excommunicatus. P. V. 85.

Sigibertus orientalium Saxonum rex a Cedda converſus. P. IV. 249.

S. Sigisbertus Helvetiæ, & Rhætiæ apoſtolus. P. VII. 334.

S. Sigismundus Burgundiæ rex P. IV. 190. fundat monaſterium Agaunenſe 198. ab Arianiſmo reductus. 126.

Sigismundus Imperator maximi nominis, pacificus, author concilii Conſtantienſis P. III. 223. item P. VI. 108. ejusdem adverſus Huſſitas infauſta bella, P. VII. 257. & ut Hungariæ regis fata. 274. & ſeq.

Sigismundus I. Poloniæ rex a diuturnitate regni, & bellis commendandus. P. VI. 160.

Sigismundus II. Poloniæ rex in hæreticos juſto indulgentior P. IV. 136. P. VI. 160.

Sigismundus III. Poloniæ, & Sueciæ rex, P. VI. 161. quam ultimam propter religionem amittit. P. VII. 312. P. IX. 320. Carolum XI. Sueciæ regem ab obſidione Rigæ depellit & Smolenskum expugnat. 311. Electori Brandenburgico Inveſtituram Boruſſiæ confert. 333. obit. 31.

Sigismundus Bathorius Tranſylvaniæ princeps inconſtantis animi, ſed non fidei, falſo ab Hübnero inſimulatus Socinianæ hæreſis, P. IV. 135. coactus Societatem Jeſu pro-

ſcribit Tranſylvania. P. VII. 306. revocat, 307. fœdus cum Ferdinando I. opera P. Carillii, *ibid.*
Sigismundus Franciſcus Archid. Tyrol. ſtirpis obit. P. VIII. 380.
Silbermann, Wolfg. Mich. ſcribit pro juribus Domus Palatino Neoburgicæ in ditiones Juliacenſes. P. VIII. 33.
Sileſiæ ſtatus politicus & eccleſiaſticus P. V. 138. P. VI. 35. Sileſia ſub Protectionem regis Bohemiæ ſe confert. P. VI. 157. ſe ſeditioſis Bohemis jungit. P. VIII. 90. poſt victoriam Pragenſem ad obſequium Cæſaris reducta. 128. Litteræ Electoris Saxoniæ ad Sileſiæ ordines de pace reducenda. 135. Conditiones pacis. 136. Ordinationes pacis Weſtph. de exercitio religionis. 291.
Sillinonius, Jodocus, Epiſc. Gratianopolitanus, prudentia, auctoritate, & rerum uſu conſpicuus P. VII. 343.
S. Silverius Rom. Pont. P. XI. 99. v. Sylverius.
Simius admirandæ ſagacitatis in detegendis rebus occultis. P. XII. 66.
Simlerus, Joſias, obit. P. VII. 357.
Simmerenſi ex ſtirpe ultimus Elect. Palat. Carolus obit. P. VIII. 446.
Simon Judæorum Dux & Pontif. P. XII. 15. ejus fortitudo & obitus. 16.
Simon, famoſus in Gallia Rabinus, verſionem N. T. edit. P. VIII. 749.
Simon comes de Montfort heros incomparabilis contra Albigenſes. P. III. 175.
Simon magus a Philippo Diacono baptizatus. P. II. 69.
Simon, Paulus, eques Melitenſis Niciam arcem contra claſſem Gallico-Turcicam defendit. P. VII. 467.
B. Simon Siracuſanus albo Sanctorum inſertus. P. XI. 145.
Simoneta, Ludovicus, Card. Pii IV. ad conc. Trident. legatus. P. III. 344. P. XI. 252.
Simonetti, Reinerus, Card. P. X. 325.
Simonia a conciliis damnata, ut a Lateranen. P. III. 138. 152. 174. & aliis. P. V. 84. vid. de ea diſſertatio. 166. Bulla Pii V. de Simonia confidentiali. P. XI. 261. Propoſitiones de Simonia damnatæ. P. IX. 12. 42.
S. Simplicius Papa reditus eccleſiaſticos in quatuor partes juſſit diſtribui P. IV. 330. Ejus Conſtitutiones. P. XI. 85.
Simſchœnius Boruſſos ad Troppaviam cædit P. X. 748.
Simultaneum Catholicæ Religionis exercitium Weidenæ introductum. P. VIII. 320.
Sinarum Imperium. Luſitani, amicitiam & commerciorum fœdus Sinis offerentes, rejiciuntur, tanquam exploratores. P. XII. 88. Mores Sinenſium 132. & religio. 135. Introductio S. Evangelii. 136. Ad Tartaros devolvitur Imperium. 140 Gravis perſecutio, præſertim in P. Adamum Schall S. J. ejusque ſocios. 144. Camhius Imp. favet religioni. 146. Obitus P. Ferd. Verbieſt S. J. Pax cum Ruſſis. Religionis libertas. Eccleſiæ incrementa 148. Patres Pekinenſes commune refugium, culpantur tamen, & vin-

vindicantur. 150. Patrum cautela contra ſuperſtitiones. 152. Tſchinmao accuſat Europæos. 154. P. Kilianus Stumpf S. J. obit. Mezzabarba, Patr. Antioch. legatus Apoſt. Peckinum venit. 155. Obitus Chamchii Imp. & elogium. Juntſchin filius ſucceſſor perſequitur eccleſiam, initio a Fokienſi provincio facto. 156. Patres Pekinenſes ſupplicant. 157. Reſponſum Imperatoris. Miſſionarii Cantonem ejiciuntur. Sunicorum principum ejectio in exilium, & conſtantia. 158. P. Ignatius Kögler S. J. honoribus augetur. Legati Pontificii Pekinum veniunt. 159. Principes exules. Pro fide moriuntur. Nova legatio a Papa iterum fruſtrata. 160. Pœna perſecutionis. 161. Juntſchini obitus & elogium. Kienlungus Imp. 163. P. Dominici Parennin obitus. 165. Omnibus regularibus conceſſa facultas, Miſſionarios in eam mittendi. P. XI. 299. Septem Miſſionarii ob diſſenſiones revocantur, & certa Juramenti formula omnibus præſcribitur. 352. Conſtitutio Clementis XI. de ritibus Sinenſibus, & reſponſa ad edictum Maigroti. 364. & ſeq. quorum reſponſorum obſervatio urgetur. 378. Conſtitutio Benedicti XIV. & Hiſtoria rituum 410. Rituum deſcriptio, quinam rejiciendi, & quinam permittendi. 412.

Sinceritatis Germanicæ ordo equeſtris erectus. P. VIII. 448.

Sincläri cædes. P. X. 656.

Sindernichius Cæſareus equitum tribunus. P. VIII. 384.

Singedunenſe Arianorum concilium adverſus Semiarianos. P. IV. 113.

Sinueſſanum concilium fictum. P. XI. 37.

Sinzendorffius Epiſc. Jaurinenſis. P. X. 594. creatur Card. 279.

Sinzendorffius, Phil. Lud. Vivarinus Epiſc. electus Archiep. Uratislav. P. X. 610. a rege Boruſſiæ captivus abducitur, & iterum Viennam dimittitur. 125. conſtituitur in omnibus Boruſſicis dictionibus pro Catholicis Vicarius Generalis. 137. obit. & rex Boruſſiæ mortem Pontifici nuntiat. 325.

Sinzendorffius, Sigismundus, Cæſareus legatus ad congreſſum Gertrudenbergenſem. P. X. 443. 446. & ad pacificationem Ultrajectenſem. 451. ſupremus aulæ Cæſareæ Moderator, obit. 191.

Siras, metropolis olim Perſiæ. P. XII. 188.

Sirgenſtein, Engelbert. S. R. I. Princeps & Abbas Campid. P. X. 193. Illi, ejusque ſucceſſoribus conceſſa facultas, miniſtrandi Sacram. Confirmationis. P. XI. 448.

S. *Siricius* Rom. Pont. P. XI. 53. Quæ illi objiciuntur. 54. eſt Martyrol. Rom. inſerendus, non obſtantibus, quæ cum S. Hieron. & Rufino contigere. 446.

Sirmienſia concilia Arianorum. P. IV. 100. 101. P. III. 379.

Sirmondus, Jac. S. J. obit. P. VIII. 638.

Siroes, Perſarum rex, Heraclio Imp. S. Crucem reſtituit. P. XI. 105. P. XII. 30.

Siſebertus rex Hiſpaniæ religione, liberalitate, pacis, bellique artibus clariſſimus. P. IV. 224.
Siſinandus rex Hiſpaniæ. P. IV. 226. 230.
Siſinnius Rom. Pont. P. XI. 111.
Siſinnius Patriarcha Conſtantin. Catholicus. P. III. 52.
Siſinnius Patriarcha impius. P. III. 198.
Sitticus, Marcus, ab Alt-Embs in locum Wolfgangi de Ratenau in Archiep. Salisburgenſem eligitur. P. XI. 301. confirmatur, & ad cautelam abſolvitur a cenſuris. 302.
S. *Sixtus I.* Rom. Pont. P. XI. 15.
S. *Sixtus II.* Rom. Pont. P. XI. 33.
S. *Sixtus III.* Rom. Pont. P. XI. 75.
Sixti IV. pro Immac. Conceptione B. V. M. conſtitutiones. P. III. 315. P. XI. 219.
Sixtus V. Rom. Pont. P. XI. 277. Bullæ & Conſtitutiones. 278. theſaurum in Caſtro S. Angeli recondit. *ibid.* 280. 283.
Slabata regius Miniſter Pragæ ex arce præcipitatus. P. VIII 88. P. IX. 295.
Slavius Juris conſultus Brandeburg. legatus ad conc. Trident. P III. 331.
Sleidanus, Joan. ad conc. Trident. legatus. P. III. 331.
Slesvicenſis Epiſcopatus fundatus. P. VI. 39. profanatur P. VIII. 169. concilium P. VI. 41. Ducatus devenit ad Daniam. P. X. 684.
Slingelandus, Simon, Penſionarius P. X. 529. obit. 532.
Sluſa expugnata. P. VII. 715. ad Ordines Fæderatos tranſit. P. IX. 147.
Smalcaldici fœderis initia, P. III. 307. 308. P. VII. 112. conatus, P. III. 321. fœdus contrarium. 322. Smalcaldicus 90. millium exercitus a Carolo V ad Ingolſtadium fractus. 324. de bello Smalcaldico vid. Diſſertat. P. VII. 137.
Smalcaldicus Lutheranorum conventus novam fidei formulam procudit confeſſioni Auguſtanæ contrariam. P. VII. 115.
Smitius Donawerdanus conſul Cæſaris edicta ſupprimit. P. VIII. 20.
Smolenskum a Polonis expugnatum. P. IX. 311. & iterum amiſſum. 312. 313.
Smyrna. Chriſtianorum ibidem numerus. P. XII. 47.
Soarius S. J. Miſſionarius in Inſula Dio P. XII. 105.
Soarii, Lupi, infelix Indiæ prætura. P. XII. 88.
Sobieskia, Jacobi III Stuarti conjux, in monaſterium ſecedit. P. X. 278. reconciliatur marito. 279.
Sobieskius princeps, Conſtant. P. X. 621.
Sobieskius princeps, Jacobus. P. X. 621. 498. Sileſiam deſerere coactus ob aulam anglicanam. 622. obit. 632.
Sobieskius, Joannes, Tartaros & Coſaccos cædit. P. IX. 316. eligitur in Poloniæ regem. 317. pacem honeſtam cum Turcis init. *ibid.* Viennam liberat. 271. 318. irruit in Turciam minus felix. 319. obit. *ibid.*
Sobieslaus I. Bohemiæ Dux. P. VII. 248.
Sobieslaus II. Bohemiæ Dux. P. VII. 249.

Societas Jeſu. Ejus inſtituto nihil derogatum voluit conc. Tridentinum P. III. 362. Societas Jeſu e Galliis pulſa, P. VII 533. laborat tamen pro abſolutione regis. 534. & retinet adhuc aliqua collegia. P. VIII. 467. reſtituitur ab Henrico IV rege, 464. & aperiuntur ſcholæ Pariſiis. 519. Utilitas Gymnaſiorum. 520. poſt mortem Henrici IV vexatur, & cur? 475 accuſatur ejusdem doctrina. 476. Societatis Patroni. 466. Antonii Arnaldi contra eamdem querela damnatur. 498. Gramondi de illa teſtimonium. 543. Card. Richelii indignationem incurrit. 574. 575. adverſus eam Sancyranus librum ſub nomine Petri Aurelii vulgat. 597. & Paſchalis Litteras Provinciales. 633. quæ ubique damnantur. 634. uti etiam Moralis Jeſuitarum. 629. 678. Criſis de famoſis libellis contra Societatem ſparſis. 679 Societas in Gallia ob dimiſſos propter jus ſucceſſionis hæreditarium moleſtiam incurrit. P. X. 352. Fabula de necando Mauritio Naſſovio, mendaciis contexta. P. VII. 736. Societas e Belgio pulſa ab hæreticis, 685. 735. P. IX. 136. nec non Aquisgrano, P. VII. 183. fundata in Tranſylvania a Stephano, & Chriſtophoro Bathoriis, P. IV. 134. P. VII. 304. pulſa, & revocata a Sigismundo P. IV. 134. P. VII. 306. 307. iterum proſcripta, 309. Ejusdem adventus in Hungariam, 297. in Sueciam, 311. in Helvetiam, 358. in Poloniam, P. VI. 161. 167. Accita a Ferdinando I. in Bohemiam, academia Pragenſi eidem attributa, P VII. 263. contra hæreticos ſtrenue defenſa. 264. Eidem Olomuci, & Brunæ collegia fundantur. 266. Ejus curæ, & directioni traditur collegium Helveticum Mediolani. 358. venit in Angliam ſub Eliſabetha regina. 362. Proſcribitur e regno Bohemiæ. P. IX. 295. Batavi labora[illegible] etiam Græcia expellatur 137. [illegible]iones in Armenia. P. XII. 53. contra quas Erzeri conſpiratur. *ibid.* Provinciæ, Collegia &c. in Indiis. 119. Miſſionarii in Paraguaria ab Epiſcopis contra obtrectatores defenduntur. 264. 266. Societatis Inſtitutum a Paulo III approbatur & confirmatur. P. XI. 239. Reſtrictio 60 tantum ſocios ſuſcipiendi, ſublata, & facultas data ad omnes idoneos. 242. Privilegia conceſſa, & multa ad regimen & miniſteria diſpoſita. *ibid.* Privilegia a Julio III confirmantur augenturque. 247. Declaratio Pii V, quod ſit vere de Ordinibus Mendicantibus. 263. Data poteſtas, conſervatores eligendi. 265. Eximitur a Proceſſionibus 267. & ſolvendis decimis. 268. Miſſionariis uſus altaris portatilis, per Trident. omnibus ademptus, 268. & prohibitum, ne quis ad alium ordinem tranſeat. *ibid.* Confeſſariis conceſſa facultas, literas S. Pœnitentiariæ aperiendi. 272. & P. Generali ineundi contractus, & etiam alienandi. *ibid.* Privilegia conceſſa circa ordines. 273. poſt bien-

biennium Novitiatus ſunt veri Religioſi. *ibid.* Gregorius XIII per Bullum *Aſcendente* ampliſſime Inſtitutum approbat, & confirmat. 275. Religioſis, modo prima tonſura ſint initiati, facultas data, prædicandi Verbum Dei. 276. Privilegia, pro Indiis conceſſa, a Sixto V confirmantur. 285. Suſceptionem Novitiorum & electionem Præpoſitorum Gregorius XIV ad antiquum ſtatum reducit. *ibid.* & Inſtitutum de novo ampliſſime confirmat, ac contra adverſarios protegit. 286. Differentiæ cum Joanne de Palafox Epiſcopo. 331. Pœnitentiariæ S. Petri Romæ, & Laureti eidem traditæ. 341. Conſtitutiones de iis, qui ad alium ordinem tranſire volunt. 351. 382. Dimiſſis non debentur alimenta. 389. Innocentii X Decretum de Congregat. & Superioribus mutandis abrogatum. 440. Unus e Societate ſit Conſultor in Congreg. SS. Rituum. 445. Jeſuitæ quid circa Probabiliſmum præſtiterint. P. X. 787. Quinam ex iis ſint Probabilioriſtæ. 804. Mens Inſtituti circa hanc materiam. 802. Jeſuitæ, qui ſcriptis doctiſſimis mundum illuſtrarunt. 805 & ſqq.

Societas commercialis Indica nova & vetus in Anglia conjunctæ. P. X. 501.

Socinus, Lelius, & Fauſtus. P. IV. 136. a Fauſto Socino Sociniani. 137. & Tranſylvania infecta. P. VII. 303.

Socotorra Inſula, quam S. Xaverius doctrina ſua illuſtravit. P. XII. 214.

Sodomia. Propoſitio de eadem damnata. P. IX. 13.

Sodreus, Vincent. Luſitanæ claſſis in India præfectus, violatæ amicitiæ pœnas perſolvit. P. XII. 82.

Sofar, turpis Chriſti deſertor, grave adverſus Luſitanos in Indiis bellum concitat. P. XII. 93.

Solimannus Turcarum Imp. Hungariam occupat, & devaſtat. P. VII. 291. 292. P. IX. 278.

Solimannus II per proditionem Rhodum Inſulam expugnat. P. III. 165. P. IX. 341. Aſſyriam & Meſopotamiam Perſis eripit. P. XII. 33.

Solimannus III Turcarum Imp. P. IX. 345.

Solinas S. J. Miſſionarius in Paraguaria in odium fidei occiſus. P. XII. 258.

Solis, Franciſcus, Ord. de Mercede Probabiliſmum tuetur. P. X. 791.

de *Solis*, Gabriel, S. J. Miſſionarius in Florida a barbaris occiſus. P. XII. 286.

Sollicitantes in confeſſionali &c. denuntientur. P. XI. 308. 403. Propoſitio de Sollicitatione in confeſſione damnata. P. IX. 5.

Solmenſis S. R. I. Princeps creatus. P. X. 139.

Solmenſis comes, Sophia, cum Pfaffenrotho matrimonium contrahit. P. X. 192.

Solmius comitum Scamni Wetterav. ad pacem Riſvicenſem legatus. P. VIII. 443.

Solodorum fœderi Helvetico accedit. P. VII. 330.

Soltikow, Ruſſorum ſupremus bellidux, bis vincit Boruſſos. P. X. 758. & regem ipſum ad Kunersdorff. 759.

Solutum per ignorantiam invincibilem poteſt repeti. P. I. 48.

Solymitanum Concilium adverſus Monothelitas. P. IV. 214. contra Copronymum. 258. *vide Jeroſolymitana* Concilia.

Solymanus vid. *Solimannus*.

Sonnenbergius, Joſ S. J. Tigurinis altero fidei ſuæ ſæculo ad diſputandum ſe offert. P. X. 567.

Sonnini Principes. P. X. 280.

Sophia Dorothea, Georgii I Angliæ regis mater, obit. P. X. 63.

Sophoniſba, Syphacis Numidiæ regis uxor, ſe ipſam confodit. P. XII. 197

Sophronius reſiſtit Monotheliſmo. P. III. 83. P. IV. 214.

Sophy, Iſmael, primus ex ea gente Rex Perſiæ, & ibidem Sophyorum regimen. P. XII. 33 & ſq.

Sorana pugna, & Boruſſorum victoria. P. X. 155.

Sorbona acceptat Bullam *Unigenitus* non ſine diſcordia. P. X. 4.0. deſciſcit. 406. & ideo ſuſpenſa omnia privilegia &c. P. XI. 379. redit ad unionem. P. X 413. Sorbonicis Doctoribus conceſſa facultas, utendi Rocheto, & Superpelliceo. P. XI. 298. Sorbonæ cenſura in Vernanti Carm. librum cenſurata. P. VIII. 672.

Soria, Jacobus, pirata barbarus. P. VII. 495 Miſſionarios 40 in mare projicit. P. XII. 276.

Sortibus proprie dictis, an electus S. Mathias in Apoſtolum. P. II 84.

Soſa Armuziæ regem r bell m ad pacem compellit. P. XII. 90. deſtinatus Indiæ Prætor cum S Xaverio Indias petit. 92.

Soſæ, Emmanuelis, fata. P. XII. 215.

Soſa, Joannes, S J. a Carigiis in Braſilia occiſus. P. XII. 273.

Soſa, Joannes, ſæcularis ſacerdos, Peruviæ Miſſionarius. P. XII. 233. 239.

Soſa, Polycarpus, S J. Miſſionarius, & Epiſcopus Pekinenſis. P. XII. 164.

Soſa, Thomas, cum claſſe a Joanne III Luſitaniæ rege in Braſiliam miſſus. P. XII. 272. Soteropolim ſeu urbem S. lvatoris condit. *ibid.*

Soter Rom. Pont. P. XI. 19.

Soteropolis in Braſilia condita. P. XII. 272

de *Söttern* Baro, Chriſt. Elector Trevirenſis moritur. Ejus vita turbulenta. P. VIII. 309.

Sotus, Ferdin. Floridam tentat, ſed per inſidias occumbit. P. XII 285.

Souchbius, Radev. Brunam contra Suecos defendit. P. VIII. 231. belli Præfectus in bello Polonico. 371. in quæſtionem vocatus, & exulare juſſus obit. 389

Sourdiſius Archiep Burdigal. vocatur in jus a Parlamento P. VIII. 507. ducem Eſpernonium excommunicat. 592.

SPA

Spalatinus, Georgius, fautor Lutheri. P. III. 298.
Spankavius Zrinium rebellem vincit, P. IX. 260.
Sparrius Hohenvillam obſidet. P. VIII. 223.
Spartani. P. XII. 6.
de *Spaur*, Leopold. Maria Joſ. Epiſc. Brixinenſis. P. X. 193.
Speculum Saxonicum reprobatum. P. XI. 203.
Sperellus Card. obit. P. X. 227.
Sperreitterus, Ductor Cæſareus. P. VIII. 223.
Spes. Propoſitiones damnatæ de ſpe cæleſtis gloriæ. P. IX. 68. 69.
Spicarum collectio pauperibus poſt meſſem permittenda. P. XI. 409.
Spigelius, Ductor Cæſareus. P. VIII. 223.
Spinalonga amiſſa. P. IX. 94.
Spinellus Cæſ. bellidux in pugna Pragenſi. P. VIII. 123.
Spinellus, Joſ. Card. P. X. 302.
Spinola Dux Seſtenſis & Sanſeverinus. P. X. 280.
Spinola, Ambroſius, hiſpano milite Aquisgrani Catholicis ſua jura reſtituit. P. VII. 184. movet in Palatinatum. P. VIII. 119. & magnum ſui terrorem ſpargit. 130. cum Mauritio Haſſiæ Landgravio conventionem init. 137. Oſtendam expugnat. P. IX. 100. 135. mors ad Caſalim. P. VIII. 183.
Spinola, Frid. Hiſpan. claſſis præfectus, ad Oſtendam occumbit. P. IX. 100. 135.

SPI

Spinola, Georg creatur Card. P. X. 233. Secretarius ſtatus. 275. obit. 308.
Spinola, Joan. Bapt. Card. P. X. 298.
Spinola, Nicolaus, Card. obit. P. X. 302.
Spinoſiſtæ. P. VIII. 449.
Spinceletus Oſtendam Gallis tradere doloſe promittit. P. VIII. 640.
Spirbachiana pugna. P. X. 25.
Spirenſia comitia. An. 1526. ſub Carolo V. P. III. 305. P. VII. 93. Sub eodem an. 1529. in quibus Proteſtantium nomen eſt ortum. P. III. 306. P. VII. 94. An. 1542. in quibus Tridentum pro Concilio aſſignatur. P. VII. 135. An. 1544. P. III. 313. P. VII. 136. An. 1570 ſub Maximiliano II. P. VII. 178.
Spirenſis Epiſcopus Moguntini ſuffraganeus. P. XI. 114. cui adjudicata jurisdictio in Eccleſ. Colleg. B. V. M. in Bruchſal. 442.
Spiritus S. in qua forma pingendus. P. XI. 431.
Spiritus S. ordo inſtitutus. P. VII. 509.
S. Spiritus de Saxia menſa numularia Romæ erecta. P. XI. 297.
Spitibnæus Bohemiæ dux. P. VII. 245.
Spitibnæus, Bretislai I filius, Bohemiæ dux. P. VII. 247.
Spoletana provincia, Eccleſiæ donata. P. XI. 117.
Sponeckius comes, Georg. Leop. Leopol. Eberhardi Wirtembergiæ Ducis filius, impari thoro genitus poſſeſſionem Mompelgard. apprehendit. P. VIII. 438. P. X. 57.

SPO

Sponheimenſis comitatus. Lis de eo. P. X. 57.

Sporckius Suecos cædit. P. VIII. 223. Ejus virtus in Dutlingana pugna. 228. a Bojis ad Cæſarem tranſit. 234. Montecuculi legatus in bello Polonico. 371. Cæſareus equitum tribunus. 384. a Souchio exercitum accipit. 389.

Sprecherus Preslaviam regi Boruſſiæ tradit. P. X. 741.

Spurii in ordinem Religioſum non recipiendi. P. XI. 281. ex adulterio procreati per ſubſequens matrimonium non legitimantur. 425.

Stabulenſi & Malmundarienſi Monaſt. unus abbas præſideat. P. XI. 139.

Stadelin, Franc. S. J. frater laicus Pekini; inſignis horologiorum artifex. P. XII. 164.

Stadingi hæretici. P. VI. 9.

Stadlerus, Joſ. Ant. Toggenburgicarum turbarum incentor, capite plexus. P. X. 545.

Stabrembergius, Guidobaldus, Eſſekinum ſtrenue defendit. P. IX. 280. Hungarico bello præfectus. P. X. 582. Strigonium recuperat, 583. miſſus in Hiſpaniam. *ibid.* Fœderatorum ibidem dux. 436. 439. Ejus victoriæ. 440. & virtus. 442. obit. 110

Stabrembergius. Maximil. a rebellibus Hungaris captus. P. X. 583.

Stabrembergius, Rudigerus, Viennam contra Turcas ſtrenue defendit. P. IX. 271.

Stairius comes, Anglorum ductor. P. X. 506. exercitum e Belgio ad Mœnum adducit. 139. Pugna Dettingana. 143.

STA

Stambſenſe monaſterium fundatum. P. VII. 337.

Stampa, Cajetanus, Card. P. X. 308. obit. 315.

Stampenſis ſynodus. P. V. 142.

Stanhanſius ductor Suecus. P. VIII. 223.

Stanhopius, Anglorum ductor. P. X. 435. ejusdem malum & pertinax conſilium. 441. victus captusque a Vendomio. 442. obit. 499.

Stanhope, Wilhelmus, ſeu Mylordus Harrigton, dictus Secretarius Status, P. X. 504.

S. Stanislaus Cracovienſis Epiſc. a Boleslao rege interemptus. P. V. 138. ejus canonizatio. P. XI. 179.

Stanislaus Koska, in Beatorum numerum relatus. P. XI. 394.

Stanislaus Lescynskius Poloniæ Rex. P. VI. 163. P. X. 614. coronatur. 615. Fœdus cum Sueco, *ibid.* ad regem Sueciæ in Turcia inviſit. 618. a TransactioneLublinenſi excluditur. 621. in Alſaciam abit. 622. Ejus filiam ducit Lud. XV Rex. 367. mortuo Auguſto II iterum in regem Poloniæ eligitur. 628. Gedanum fugit. *ibid.* Lotharingiæ poſſeſſionem capit. 575.

Stanlæus Anglus Catholicus Daventriam regi ſuo reddit. P. VII. 714. & ſeq. abit in Hiſpaniam. 792.

Staphylus, Fridericus, antea Lutheri comes, ſed poſt fœtentem illum exorciſmum ab eo ſeparatus, obit. P. VII. 173.

Stapulæ jus Lipſiæ collatum, etiam a Magdeburgo exercetur. P. X. 680.
Starembergius v. Stahrembergius.
Statius, Michael, Lutherana lue inficit Hungariam. P. VII. 296.
Statius Poeta. P. XI. 6.
Statlonenſis victoria de Chriſtiano Brunsvicenſi a Tillio reportata, quam Urbanus VIII Maxim. Bav. Elect. gratulatur. P. VIII. 150.
Status Imperii ad pacificationem Weſtphalicam admiſſi. P. VIII. 241 & ſq. cur aliqui excluſi. 243. tandem etiam admiſſi. 245. eorum conſultationes. 263. de modo referendi & correferendi inter Status. 267. eorum jura in P. W. confirmata. 295. Statuum lites non pertinent ad Comitia. P. X. 108.
Staveleus, Philippus, ſupremus rei tormentariæ magiſter a Philippo II in Belgio dictus. P. VII. 631.
Stauffacherus, Wernerus, inter primos, qui fœderi Helvetico initium dedere. P. VII. 324.
Staupitius Auguſtinianus Vicarius generalis contra Indulgentiarum abuſus, & prædicatores prædicat. P. III. 297.
Steenoven, Corn. electio & conſecratio in Archiep. Ultrajectinum declaratur irrita. P. XI. 395.
Steinbockius, Suecorum ductor, Danos ad Helſinburgum vincit. P. X. 683. captus ab iis ad Tänningam. *ibid.* obit. 684.
Steingadenſibus Canonicis Privilegia confirmata. P. XI. 164.
Steinvillius, Tranſylvaniæ Gubernator. P. IX. 247. P. X. 593. Turcas, obſidionem Temeſiæ ſolvere tentantes, repellit. 590.
S. Stephanus I Papa. Ejusdiſſidia cum S. Cypriano de non iterando Baptiſmo hæreticorum. P. IV. 21. P. XI. 33.
Stephanus II Rom. Pont. P. XI. 115.
Stephanus III Rom. Pont. exarchatum a Pipino Eccleſiæ donatum obtinet. P. IV. 258. in Galliam fugitivus in Italiam reducitur. 279. Ejus Conſtitut. P. XI. 116.
Stephanus IV in Concilio Romano damnat Copronymum, & Iconomachos. P. IV. 258. Ejus Conſtitutiones. P. XI. 116. 119.
Stephanus V damnat Photium, & ab hoc ordinatos. P. III. 129. Rhemis Ludovicum Pium Imp. coronat. P. IV. 289. item P. XI. 126.
Stephanus VI aliis VII, Rom. Pont. homo malus. Ejus acta in corpus Formoſi. quomodo excuſandus ab hæreſi. P. XI. 128.
Stephanus VII vel *VIII*, Rom. Pont. P. XI. 132.
Stephanus VIII rebelles Ludovici IV Galliæ regis ſubditos miſſa legatione in officio continet. P. V. 21. Ejus Conſtitutiones. P. XI. 133.
Stephanus IX Abbas antea Caſſinenſis. P. III. 145. antea Leonis IX ad Græcos, & tollendum Schiſma legatus. 203. P. XI. 146.
S. Stephanus Hungariæ Rex ſanctus, Apoſtolicus, & Marianus. P. VI. 69. a Sylveſtro II ſacram coronam & plura privilegia accipit. P. XI. 141.

Stephanus Bathorius Tranſylvaniæ princeps, & Poloniæ Rex laudatiſſimus, Societatis JEſu in Tranſylvania, & Polonia fundator. P. IV. 134. P. VI. 160. 171. vide *Bathorius.*
Stephanus perjurus Anglici throni invaſor. P. V. 157.
Stephanus Bleſenſis Godefr. Bullionii comes in terram S. P. III. 156.
Stephanus Conſtantinopol. Patriarcha multum confert ad tollendum ſchiſma in Conc. Lugdun. P. III. 196.
Sternbergius Bohemiæ Gubernator obit. P. X. 612.
Sternbergius, Jarolaus, præclarus Chriſtiani exercitus adverſus Tartaros dux. P. VII. 250.
Sternbergius, Suecorum dux, urbes facile capit, & iterum facile amittit. P. X. 747.
Sternbergius hæreticus Arianiſmum in Polonia reſuſcitat. P. IV. 136.
Sterzingerus, Mart. cum popularibus ſuis Bojos ad Fünſtermünzam opprimit. P. X. 22.
Stetinum ad Suecos. P. VIII. 181. 296. ad Ruſſos & Boruſſos. P. X. 641. 668.
Stilico dux ſtrenuus, ſed perfidus tutor. P. IV. 125. P. XI. 73.
Stipendium Miſſarum. Circa id omnis negotiatio prohibita. P. XI. 404. Propoſitiones damnatæ de ſtipendio duplici pro eadem Miſſa. P. IX. 5. & de ſtipendio minore & uno pro pluribus ſacrificiis. 6.
Van *Stiphout*, Joan. Harlemenſis Epiſcopi electio declaratur irrita. P. XI. 429. 430.
Stirumbius v. Styrumbius.
Stolæ uſus apud Diaconos introductus. P. XI. 71.
Stollbergius S. R. I. Princeps creatus. P. X. 139.
Storckius, Nicolaus, fax belli ruſtici. P. III. 304.
Strada Montana. P. VIII. 285.
Stralendorffius, cæſareus ad conventum Mülhuſanum legatus. P. VIII. 161.
Stralſunda a Wallenſteinio obſeſſa. P. VIII. 165. a Brandeburgo brevi oppugnatione capta. 403.
Straſſeri temeritate accepta clades. P. IX. 279.
Stratiota, Mich. Imp. P. XI. 155.
Strattemannus, Henr. Legatus Cæſareus ad pacem Neomagenſem. P. VIII. 406. & Riſvicenſem. 434. 435. 443. facundam ad Hungaros de præſtantia regni hæreditarii orationem habet. P. IX. 276.
Streblenſis pugna. P. X. 764.
Streiffius Hungarorum dux in pugna Pragenſi. P. VIII. 123.
Streitbergius transfuga Pragam prodere conatur. P. VIII. 237.
Strigavienſis pugna, & Boruſſorum victoria. P. X. 155.
Strigonium a Cæſareis expugnatur, & Cæſareæ ad illud victoriæ. P. IX. 272 & ſq.
Strobach, Auguſtinus, S. J. Miſſionarius in Inſulis Marianis occiſus. P. XII. 125.
Strozzius ad Muram Turcas cædit. P. IX. 252.
Strumienſis Abbas, Joannes, Antipapa. P. XI. 165.

Struvius, Burckardus, juſtiſſimam in rebelles Bohemos animadverſionem nimium traducit. P. VIII. 135.
Stuartus, Carolus Eduardus, trajicit in Scotiam. P. X. 377. ſed redit iterum in Galliam. *ibid.* e qua migrare cogitur. 379.
Stuartus, Henricus, Card. P. X. 325. 278.
Stubenvollius equitatui exercitus Bohemici in pugna Pragenſi præeſt. P. VIII. 124.
Stubnavius Hungarorum dux in pugna Pragenſi. P. VIII. 123.
Studiorum inſtauratio commendatur, & media præſcribuntur in Conc. Colon. P. VII. 219.
Studitarum monaſterium pro veneratione imaginum decertat. P. XI. 119.
Stumpf, Kilianus, S. J. viſitator, Imperatori Sinarum ad avertendam everſionem religionis chriſtianæ ſupplicat. P. XII. 154. obit. 155.
Stumphius, Joan. obit. P. VII. 357.
S. *Sturmius* primus Abbas Fuldenſis. P. IV. 272. Ejus canonizatio. P. XI. 161.
Stutterbeimius, Boruſſorum dux. P. X. 765.
Styrumbius, Cæſareus bellidux. P. X. 17. cæſus ad Lengenfeldam. 18. & Schwenningam. 19. occumbit. 26.
Styrumbius, equitatui Bohemorum in pugna Pragenſi præeſt. P. VIII. 124. capitur. *ibid.*
Suarezii, Franc. S. J. Defenſio fidei Catholicæ. P. VIII. 481. mens circa Probabiliſmum. P. X. 801.
Suarez, Joan. Martyr. P. XII. 215.
Suarez, Joſ. S. J. Collegii Pekin. Rector ad avertendam everſionem religionis Chriſtianæ Imperatori Sinarum ſupplicat. P. XII. 154. Sunicos principes inſtruit & convertit. 158.
Subdiaconi continentiam ſervare debent. P. XI. 83.
Subiſius Hugonotorum bellidux. P. VIII. 552. ſe regi ſubmittit. 554. fidem datam exuit, & a rege cæditur. 560. perduellionis pretium obtinet. 566. iterum rebellis arma arripit. 571. vincitur. *ibid.* excluditur in pace. 572. obit. 586.
Subiſius Princeps Gallorum exercitum contra Boruſſos ducit. P. X. 742. fœderatos bis vincit. 755. Francofurtum ad Mœnum occupat. 760. Broglio duci ſuffectus cæditur a fœderatis ad Grebenſtein. 773.
Sublacenſe monaſterium prædiis & gratiis donatum. P. XI. 120. exemptum. 122.
Subreptio. P. I. 131.
Subſidiorum, quæ Angliæ Parlamentum An. 1747. regi conceſſit, quantitas. P. X. 510.
Suda amiſſa. P. IX. 94.
Suecia converſio. P. VI. 43. & perverſio. P. III. 302. Ejusdem ſtatus eccleſiaſticus. P. VII. 310. Adventus Societatis Jeſu. 311. ſub Joanne Rege, Sigismundo 312. *Sueciæ ſtatus Sæculo XVII.* Sigismundus ob religionem regno Sueciæ privatur. P. IX. 320. Bellum diuturnum. Guſtavi Adolphi initia. 321. Inducias cum Polonis init, in Germaniam

SUE

niam irruit. 322. cauſſæ belli prætextæ. P. VIII. 177. Sueci poſtulata. 180. Initium belli & progreſſus ad Balthicum. 181. fœdus Lipſienſe cum Proteſtantibus. 186. cum Gallia 187. Magdeburgi excidium. 188. Fœdus cum Brandeburgo & Saxone. 190. Pugna Lipſiaca. 191. ingentes Suecorum progreſſus. 192. Cæſareæ militiæ miſera facies. 194. Wallenſtein reſumit imperium. 196. mors Pappenheimii. 197. & Tillii. 198. Regis progreſſus in Suevia & Bavaria. 198. Norimbergenſis conflictus. 201. Pugna ad Luzam. Obitus regis. 202. P. IX. 323. Chriſtina filia ſuccedit. 323. Oxenſternius pacem repudiat. P. VIII. 205. diſtributæ provinciæ. 206. Wallenſteinii interitus. 207. Prælium Nördlingenſe. 209. Pax Pragenſis. 210. Trevirenſis captivitas. 212. Fœdus cum Gallia An. 1636. Wiſmariæ initum. 609. Suecorum iræ in Proteſtantes, qui Pacem Pragenſem acceptarunt. 214. Obitus Ferdinandi II Cæſaris. Sueci ad Balthicum retruſi. Werthii virtus. 215. Annus 1638 Cæſareanis infauſtus. 217. Bannerii progreſſus. 218. Galaſſii abdicatio. Vinarienſis obitus. 219. Agitur de pace Lubecæ. 220. Bannerii fuga & mors. 223. Amneſtia Ratisbon. 224. Guebriani mors. Dutlingana victoria. 227. Bellum Danicum cum Suecis. Turrenii & Condæi adventus. 228. Pacis remoræ. 229. Jankaviana, Mergentheimiana, Alersheimiana pugna.

SUE

230. mors Mercii. 231. Suecorum poſtulata enormia. 232. Torſtenſonii abdicatio. *ibid.* Induciæ cum Bavaro & Colonienſi. 233. quibus renunciatur. 234. facies pacis. 235. Pacificatio Weſtphalica. 237 & ſqq. Suecorum propoſitio Monaſterii. 240. cui reſpondet Cæſar. 246. favent Calviniſtis. 254. Eorum Replica. 257. an illis ſatisfactio præſtanda? 271. Synopſis pacis Osnabrugenſis. 284. & ea, quæ illis in hac pace ceſſa fuere. 296. urgent executionem Pacis Weſtph. 301. Chriſtina abdicat regnum. P. IX. 325. obit. 327. Carolus X Bipontinus in Polonos. 325. in Danos. 326. Cæditur ubique. Obitus & effigies. 326. Carolus XI adhæret Galliæ, & cum ea fœdera init. 327. P. VIII. 661. omnia amittit bello in Germania, ſed recuperat pace. P. IX. 327. ejus liberi. 328. Status *Sæculo XVIII.* Polonus & Ruſſus invadunt Carolum XII in Livonia, a quo vincuntur. P. X. 638. Irruit in Poloniam, ubi Varſaviam & Cracoviam occupat; regemque novum eligi imperat. Expilat Saxoniam. 639. Movet in Ruſſiam, vincit ad Mohilaam, ad Pultavam, & Boriſtenem penitus profligatur. Fugit in Turciam. 640. P. VI. 164. Sueci ubique cæſi. P. X. 641. Rex captivus. Stralſundam redit. Contra 5 reges certat, etiam Stralſundam & Rügiam amittit. 642. Jactat tamen brachia. Occumbit. Effigies. 643. Lis de ſucceſſione. Status eligunt Ulricam juniorem. Comi-

mitia novas leges condunt. 646. Fridericus Haſſus, Ulricæ conjux rex eligitur, & capitulationibus circumſcribitur. 647. Nova ſtatuta. 648. Pax cum Electore Hannoverano. Cum Rege Boruſſiæ. 649. Cum rege Daniæ. 650. Cum Polonia. 651. Cum Ruſſia. 652. Fœdus cum Moſcis. Cauſa Ducis Holſatiæ. 653. Fœdus cum Cæſare & Moſcovia. 62. Suecia accedit fœderi Hannoverano, quibus conditionibus? 654. Navigatio in Chinam. 655. Tractatus ſubſidiorum primum cum Gallia, dein cum Anglia. Sinclaeri cædes. 656. Belli cum Ruſſis cauſæ. Suecorum clades. 657. Löwenhaupt belli Imperator capite plexus. 658. Succeſſor eligitur. 659. Congreſſus Aboenſis. 660. Pax. 661. Adolphus Fridericus Holſatus electus ſucceſſor. 662. Obitus Friderici regis. 663. Adolphus Fridericus coronatur. 663. Bellum cum Boruſſis An. 1757 inchoatum. 747. 753. 765. Pax. 777.

Suendius, Lazarus, Max. II. Imp. bellidux contra Turcas. P. VII. 293.

Sueno Daniæ rex Angliam invadit. P. V. 95. Ejus fata. P. VI. 39.

Sueno, Canuti M. filius, Norwegiæ rex. P. VI. 40.

Sueno Eſtritius Norwegiæ rex. P. VI. 40.

Sverinenſis Epiſcopus, Bremenſis ſuffraganeus. P. XI. 168. Epiſcopatus profanatus. P. VIII. 169. & Duci Sverinenſi in P. W. datus. 297.

Sverinus Dux, e Sileſia in Bohemiam irrumpit, Piccolomineo ſe opponente. P. X. 736. ad Pragam occumbit. 737.

Sueſſio, Carolus, obit. P. VIII. 491.

Sueſſionenſia Concilia. An. 744. tempore Childerici III regis. P. IV. 280. An. 863. in cauſa Rothadi Epiſcopi appellantis. 317. *Sæc. X.* in cauſa Archiepiſcopatus Rhemenſis. P. V. 24. *Sæc. XII* in cauſſa divortii Philippi II regis, & Abaelardi hæretici. 144. An. 1456 provinciale. P. VI. 134.

Sueſſionenſis Domus Sabaudicæ linea. P. IX. 92.

Sueſſionenſis congreſſus. P. X. 369. 529.

Suetonius. P. XI. 25.

Sueviæ ducatus erectus. P. V. 6. fœdus Suevicum. P. VII. 47. ſublatum. 113. Suevia renuntiare cogitur fœderi Lipſienſi cum Sueco. P. VIII. 187.

Suffolciæ Ducis, Henrici Dudlæi, mirum fatum & ſupplicium. P. VII. 853.

Suffreinius miniſtellus Calviniſta. P. VIII. 553.

Suffrenus S. J. expugnata Rupella ad concionem dicit. P. VIII. 582.

Suibdagerus, Daniæ, Norwegiæ & Sueciæ rex. P. VI. 38.

Svicardus Archiep. Moguntinus pacem inter Hiſpanos & Unionem Proteſt. conciliat. P. VIII. 133. 137. moritur. 158.

Svidgerus, Bamberg. Epiſc. in Pont. electus, aſſumit Clementis II nomen. P. XI. 144.

Suinthila Hiſpaniæ rex. P. IV. 226. 231.
Suiskius Ruſſiæ Czarus. P. IX. 337.
Sulkowski princeps a Boruſſis e Polonia captivus abductus. P. X. 758.
Sulkowskia familia, dignitate Comitum S. R. I. aucta. P. X. 108.
Sullius Hugonotorum dux. P. VIII. 484.
Sulpitius Severus Martyrol. Rom. non inſerendus. P. XI. 446.
Sultanus, Turcarum Imperatoris titulus. P. IX. 340. Sultanorum miſeria. 343.
Summatra Inſula. P. XII. 74. a Luſitanis detecta. 86.
Sunica Mahometanorum religio. P. XII. 42.
Sunici principes ab Juntſchin, Sinarum Imp. ob religionem chriſtianam in exilium ejecti. Eorum conſtantia & fervor. P. XII. 158 & ſq. 160. Joſephus in carcere obit. *ibid.* revocantur ab exilio, & dimittuntur liberi. 165.
Supplicatio ad Cæſarem in P. W. introducta loco reviſionis. P. VIII. 293.
Suprarbiæ regnum fundatum. P. V. 103.
Surata, commercantium in Indiis frequens emporium. P. XII. 188. 70. occupatur ab Anglis. P. X. 774.
Surdiſius. v. Sourdiſius.
Suſa, Cæſareus bellidux. P. IX. 241. Calviniſtas in Hungaria rebelles invenit. 248. ad Levam profligat Turcas. 251.
Suſiana, hodie Perſis ſubjecta. P. XII. 187.
Süs Oppenheimer, Joſ. furca ſuſpenſus. P. X. 111.
Suſſexiæ, ſeu Saxoniæ auſtralis reges. P. IV. 249.
Suttonus nomine Angliæ mediator Pacis Paſſarovicenſis. P. X. 592.
Sylla, Corn. Mythridatem vincit. P. XII. 19.
Sylla, Lucius, Caji Marii legatus in bello Jugurthino. P. XII. 201.
Sylva S. J. ex India in Japoniam a S. Xaverio accitus. P. XII. 171.
de *Sylva* S. J. Miſſionarius in Paraguaria in odium fidei occiſus. P. XII. 258.
Sylva, Melchior, ſæcularis presbyter, Abyſſiniæ Miſſionarius. P. XII. 219.
Sylvæducenſis marchionatus. P. IX. 147.
Sylvanectenſia Concilia. Sæc. X. de immunitate Eccleſiaſtica. P. V. 25. An. 1315. de libertate Eccleſiaſtica. P. VI. 75.
Sylveria, Gonſalvus, S. J. ab ipſo S. Ignatio in Indias Provincialis miſſus, convertit regem Tongenſem, & religionem in Imperium Monomotapæ introducit. P. XII. 210. Imperatorem baptizat. 211. Mahometanorum fraudibus occiditur. 212.
Sylverius Papa per Beliſarium throno dejectus. P. III. 70. P. IV. 127. P. XI. 99.
Sylveſter I Papa indicit Concilium I Nicænum. P. III. 38. approbat ejusdem acta. 44. P. XI. 46.
Sylveſter II Rom. Pont. Ottonis III. Imp. præceptor. P. V. 9. Ejus Conſtitu-

ſtitutiones. P. XI. 141. Fabula de magia. 142.
Sylveſter III Antipapa. P. III. 144 P. XI. 144.
Sylvius, Æneas, Legatus Apoſt. in Bohemiam miſſus. P. XI. 214. eligitur in Pontif. ſub Pii II nomine. 215.
Sylvius, Otto, Imp. P. XI. 5.
Sylvius Nimrodus Dux Wirtemb. ordinem *capitis mortui* inſtituit. P. VIII. 448.
Symbolum Apoſtolicum. P. II. 88. Nicænum. P. III. 40. Conſtantinopolitanum fere idem cum Nicæno. 49. P. XI. 60. exponitur. P. III. 49. ejus mutatio vetita. 54. Symbolum S. Athanaſii. P. IV. 147. an S. Athanaſius compoſuerit. P. XI. 58. Symbolum in Eccleſia Rom. cantari juſſum. P. XI. 143.
S. *Symmachus* Rom. Pont. P. XI. 93.
Synadenſe Concilium reprobatum. P. IV. 22.
Synaxis ſacra. Diſciplina circa eandem primis duobus ſæculis. P. XI. 23.
Syncretiſtæ. P. VIII. 449.
Synodales judices in qualibet diœceſi quatuor conſtituendi. P. XI. 404.
Synodi ſæpius celebrandæ. P. VII. 214. 223. 415. 428. 437. Synodi Auguſtanæ abſolutio. 215. Synodi provinciales quolibet triennio celebrandæ ex Conc. Trident. P. III. 357.
Syphax Maſaniſſam Numidiæ regno ſpoliat, victus a Scipione Romam ducitur. P. XII. 197.
Syracuſanus Epiſc. Vicarius Apoſt. in Sicilia. P. XI. 103.
Syriæ regnum poſt mortem Alexandr. M. P. XII. 8. & Antioch. M. 11. in Romanorum manus devolutum. 18. 20. Syri converſi. P. XI. 247. Myſſiones ſacræ. P. XII. 58.
Syrmienſe conciliabulum Arianorum. P. IV. 100.
Syropulus, Sylveſter, hiſtoriam Concilii Florentini, vel potius ſatyram, ſcribit. P. III. 265.

T.

Tabaccum ſumere in eccleſiis diœceſis Hiſpalenſis ſub excommunicatione prohibitum. P. XI. 325.
Tabor in Bohemia a Zisca ædificata. P. III. 245. a Cæſareis recepta. P. IX. 300.
Tabor mons. P. XII. 62.
Taborita, Wenceſl. Bohemorum ad Conc. Baſileenſe legatus. P. III. 246.
Tacitus Imp. P. XI. 36.
Tacitus, Corn. P. XI. 25.
Taffiletanum regnum in Africa. P. XII. 193.
Tagaſte S. Auguſtini patria. P. XII. 201.
Taichangus Sinarum Imp. P. XII. 141.
Taimingica Sinarum Imp. ſtirps extincta. P. XII. 141.
Talaja, Joan. Alexandrinus Patriarcha. P. XI. 89.
Tallardus comes, Camillus, Briſacum expugnat. P. X. 25. ad Spirbachium victoriam reportat. *ibid.* capitur. 28. obit. 369.
Tallmannus pacem Paſſarovicenſem cum Turcis componit. P. X. 592.

Talonus Jeſuitas Gallia ejicere conatur. P. VIII. 575. detonat contra infallibilitatem Papæ. 671. & Ordines Religioſos. 673.
Tamas, Huſſeini Perſiæ regis filius, copias adverſus Magmud colligit. P. X. 720. P. XII. 38. 39. conſcendit thronum paternum. 43. profligat Turcas. P. X. 721. interficitur. 722. P. XII. 44.
Tamays, gens ferociſſima in Braſilia. P. XII. 277.
Tamburinus, Fortunatus, Card. P. X 319.
Tamburinus, Thomas, non genuinum Probabiliſmum defendit. P. X. 808.
Tamerlanes potens Tartarorum rex. P. XII. 32. Joanni Imp. Orientis, a Chriſtianis deſerto ſuccurrit. P. III. 257. P. IX. 340.
Tampierius comes, Henr. Cæſareus bellidux contra rebelles Bohemos. P. IX. 296. ad Poſonium cadit. 233.
Tanara, Alexander, Card. P. X. 319. Collegii Cardd. Decanus. 275. obit. 277.
Tanchelinus hæreſiarcha ſpurciſſimus. P. V. 145. a S. Norberto debellatus. P. VII. 733.
Tancwardus Ottonis I Imp. frater rebellis. P. V. 8.
Tannefel, Joan. Bärenthalenſes pervertere nititur, ideo in carcerem datus. P. X. 558.
Tannerus, Adamus, S. J. in Colloquio Ratisbon. potiſſimum certamen ſuſtinet. P. VIII. 58.
de *Tapia*, Gundiſalvus, S. J. Miſſionarius in Mexico in odium fidei occiſus. P. XII. 284.
Tarlo comes, Adamus, Lublinenſis Palatinus Stanislao adhæret. P. X. 629 recipitur ab Auguſto III rege in gratiam. 631. in duello miſere perit. 634.
Tarraconenſia concilia. *Sæc. VI.* An. 516. P. IV. 204. *Sæc. XII.* An. 1180. de anno Chriſti Domini in inſtrumentis publicis ponendo. P. V. 153. *Sæc. XIII.* An. 1239. 1240. de diſciplina. An. 1242. contra Waldenſes & Albigenſes. P. VI. 30. An. 1279. pro Raymundo Pennafortio, ut Pontifex publicos ei in eccleſia honores decerneret. 31. *Sæc. XIV.* in cauſa Templariorum. 59. 87. Pro immunitate eccleſiaſtica. 88.
Tartarorum regnum in Perſia. P. XII. 32. Eorum origo. *ibid.* Tartaria major, aut Aſiatica, & Europæa. *ibid.* Tartari Sinarum Imp. occupant. 140. Alcoranum juxta interpretationem Schafei ſequuntur. 189. Tartaria Minor ad Pontum Euxinum. Indoles. Mancipia. 55. P. Duban S. J. in Crimæam. Converſiones etiam Lutheranorum. 56. Media, Tartaros convertendi. Eorum mores, militia, prædationes. 57. Circaſſi. *ibid.* Kalmukii. 58. Tartari Ruſſiam invadentes cæduntur. P. IX. 337. uti etiam in Poloniam irruentes. 343.
Traviſinus Epiſcopus Utinenſis ſuffraganeus P. XI. 468.
Taſſilo Bojariæ dux, ſub quo celebratum Dingolfinganum Concilium. P. IV. 272. ob fidem violatam in in monachum tonſus. 273.

de *Taſtungen*, Ign. Herbipolenſis ad pacem Riſvicenſem legatus. P. VIII. 413.
Tatianus hæreticus. P. XI. 21. 25.
Tattenbachius comes, Eraſmus, a Zrinio in rebellionem contra Leopoldum Cæſ. pertrahitur. P. IX. 258. detecta conjuratione in cuſtodiam datur. 259. capite truncatur. 263.
Tauffkirchius ad Fünſtermünzam cæſus. P. X. 22.
Taurinenſis pax inter Galliam & Sabaudiæ ducem. P. IX. 95. pugna & obſidionis ſolutio. P. X. 223.
Tauris urbs, olim Ecbatana. P. XII. 186.
Taxii, Joan. Bapt. victoriæ P. VII. 710. Daventria ei per Stanlæum Anglum traditur, 714. obit. 719. ejus & totius familiæ elogium. *ibid.* vid. de *Tourn & Taxis.*
Taycoſama, humili loco natus, ad Japonici Imperii apicem eluctatus, ſummam in Chriſtianos benevolentiam in crudeliſſimam tyrannidem mutat. P. XII. 175. obit. 177.
de *Taydo*, Alvarus, S. Xaverio, in Sinas proficiſcenti, obſiſtit. P. XII. 137.
Tecklenburgenſis cauſa in Weſtphalia. P. X. 670.
de *Tecto*, Joan. O. S Franc. Mexici Miſſionarius. P. XII. 282.
Tegernſeenſi monaſt. donationes confirmatæ. P. XI. 163. accedit ad Congreg. Benedictino-Bavar. 354.
Teglatphalaſar, Ninivitarum rex. P. XII. 2.
Teia Gothorum rex a Romanis cæſus. P. IV. 128.
S. *Teleſphorus* Rom. Pont. P. XI. 15.
Tellierii Archiep. Rhemenſis ordinatio circa approbationem Regularium. P. VIII. 735. damnat duas Theſes de ſcientia media, & Prædeſtinatione. 736.
Tellier, Michael, S. J. Ludovici XIV confeſſarius, obit. P. X. 362.
Tellina Vallis per donationem ad epiſcopum Curienſem. P. VII. 341.
Tellius, Wilhelmus, Helvetici fœderis promotor. P. VII. 324. 325.
Telonia in Imperio nova non poſſunt concedi, nec antiqua extendi. P. X. 169.
Temeſia expugnata. P. X. 590.
Tempi, Lucas, Nuntius Luſitaniæ Apoſt. P. X. 484.
Templerii equites inſtituti. P. III. 157. 211. laudati & privilegiis locupletati. P. XI. 167. 162. accuſati & damnati. P. III. 212. P. VI. 59. P. XI. 193.
Templius Angliæ legatus ad conciliandam pacem Neomagenſem. P. VIII. 400. P. IX. 184.
Tempus ſacrum ex conc. Mediolan. P. VII. 420.
Tencinus Epiſcopus Gratianopolitanus P. X. 363.
Tencinus, Petr. Guerinus, Archiep. Ebrodun. concilium provinciale contra appellantes celebrat. P. X. 380. 411. fit Cardinalis. 308. ad Lugdunenſem Archiepiſcopatum translatus. 374. ſuccedit Fleurio Card. 375.
Teneriffa inſula. P. XII. 203. 215.
Tepeguani. P. XII. 284.
Tepozotii. P. XII. 284.

Tequeci. P. XII. 284.
Tercera inſula. P. XII. 204.
Terentius ex Africa Romam accerſitus. P. XII. 200.
Tergeſtinæ nundinæ inſtitutæ. P. X. 75.
Tergeſtinus Epiſcopus, Goritienſis ſuffraganeus. P. XI. 463.
Ternate, Molucenſium inſularum præcipua. P. XII. 75.
Terra firma. P. XII. 225.
Terra nova inſula. P. XII. 229. a Gallis Angliæ erepta. P. X. 774.
Terranova, Hiſpaniæ regis legatus ad conventum colonienſem pro turbis Belgii componendis. P. VII. 696.
Terræ ſanctæ neceſſitates bis in anno populo proponendæ. P. XI. 397.
Terskius conjurationis Wallenſteinianæ reus interficitur. P. VIII. 208.
Tertulliani, Septimi, effigies, P. IV. 9. Author controverſiæ: an Baptiſmus ab hæretico collatus ſit iterandus? 21. P. XI. 21. Scripta. 24.
Terzinius Epiſcopatus profanatus. P. VIII. 169.
Teſchenſis Ducatus in Sileſia ad Ducem Lotharingiæ. P. X. 572.
Teſtamenti ſolennitates ex Receſſu Imperii. P. VII. 59. In iis non requiritur præſentia parochi, ſed tantum duorum teſtium. P. XI. 338.
Teſtes de auditu in beatificationum & canonizationum cauſa. P. XI. 482.
Tetrarchæ. P. XII. 25.
Teuffelius Auſtriacus chiliarcha capitur. P. VIII. 122.
Teutonicorum equitum ordo P. III. 159. fundatio & primus magiſter, 165. fata, P. VI. 158. Ejusdem Ordinis duo magiſteria, Livonicum & Pruſſicum, profanantur. P. VIII. 169. Privilegium exemptionis. P. XI. 177.
Tezelius, Joan. prædicat & defendit Indulgentias. P. III. 297. 298.
Thabor mons. P. XII. 62.
Thalaſſius Cæſareenſis in Cappadocia Epiſcopus Eutychianus. P. IV. 161.
Thamas I. Perſiæ rex. P. XII. 33.
Tharaſius Conſtantinopol. Patriarcha catholicus, & rerum uſu clarus. P. III. 102.
Theatinorum Cler. Reg. congregatio approbata. P. XI. 234. & theatina eccleſia in metropolitanam erecta. *ibid.* Inſtitutum confirmatur de novo, & conceduntur privilegia. 236. Fundator, Cajetanus Thieneus canonizatur 358. Theatini diſtribuunt ſcapularia pro devotione erga Immac. Concept. B. V. M. augenda, & Clemens XI. concedit Indulgentias ea geſtantibus. 373. Unus ſit in Congreg. SS. Rituum Conſultor. 427. Theatini quid de Probabiliſmo ſentiant. P. X. 812.
Thebææ Legionis martyres. P. IV. 198.
Thebaidos eremi antiquæ rudera. P. XII. 224.
Thebani P. XII. 7.
Theboltus S. J. frater laicus Pekini. P. XII. 165.
Thelen, Godefr. S. J. a Proteſtantibus occiſus. P. VIII. 451.
Theminius vincit Cadurcos. P. VIII. 569. & Rohanium. 571.
Themiſtiani hæretici Eutych. P. XI. 100.
Themiſtocles Xerxem navali prælio vincit. P. XII. 5.

Theobaldus, Alemanniæ Dux. P. IV. 278.
Theodatus Italiæ rex per Gothos occiſus. P. IV. 129.
Theodelinda Bavara apprime catholica nubit primo Authari, tum Agilulpho ad fidem orthodoxam converſo. P. IV. 130.
Theodo III. Bojariæ Dux baptizatus, P. IV. 270.
Theodonis - Villæ celebrata concilia. In cauſa rebellionis filiorum Ludovici Pii, P. IV. 304. 306. an. 844. in cauſa diſcordiæ inter eosdem filios. 308.
Theodomirus Suevorum in Gallæcia rex Chriſtianus. P. IV. 128. 201. 202.
Theodora Juſtiniani Imp. conjux Evtychiana. P. III. 69. ejus vitia, 70. item P. IV. 127. P. XI. 98. 99.
Theodora Theophili Imp. conjux, apprime catholica P. III. 114. P. IV. 262. P. XI. 121.
Theodoretus, & *Ibas* reſtituti ejurato Neſtorio, P. III. 61. authores trium capitulorum, & tot turbarum, 68. damnantur in ſcriptis. 77.
Theodoricus Antipapa. P. XI. 158.
Theodoricus, Clodovæi Galliæ regis filius. P. IV. 184.
Theodoricus III. & *IV.* umbratiles Galliæ reges. P. IV. 218.
Theodoricus I. & *II.* Gothorum in Hiſpania reges. P. IV. 201.
Theodoricus Oſtrogothorum rex Arianus vaſtato Italiæ regno Odoacrum victum perfide occidit. P. IV. 126.
Theodoricus Colonienſis Archiepiſcopus an. 1423. congregat concilium provinciale. P. VI. 114.
Theodoricus Moguntinus Archiepiſcopus tempore ſchiſmatis an. 1440. congregat Aſchaffenburgi concilium provinciale. P. VI. 117.
Theodoricus Monaſterienſis Epiſcopus de cæde S. Engelberti Martyris accuſatus deponitur. P. VI. 9.
S. *Theodorus I.* Papa damnat in concilio Romano Monothelitas P. IV. 214. Ejus Conſtitutiones. P. XI. 108.
Theodorus II. Papa P. III. 142. Conſtitutiones P. XI. 129.
Theodorus Antipapa. P. III. 141.
Theodorus Cæſareenſis, ſecta acephalus, & vaferrimus hæreticus. P. III. 71.
Theodorus Cantuarienſis præſidet concilio Herudfordienſi P. IV. 252. edit capitularia. 253.
Theodorus Corſicæ rex P. X. 303. ejus fata. 305. 308. 319.
Theodorus Mopsveſtenus plusquam 10000. voluminum author dicitur, magiſter Neſtorii. P. III. 67. damnatur a concilio Conſtantinopolitano. 73.
Theodorus Paderbornenſis Epiſcopus erigit ſtudium generale. P. XI. 302.
Theodorus Ruſſiæ Czarus. P. IX. 337.
Theodorus Alexiovicius Ruſſiæ Czarus. P. IX. 338.
Theodorus Santabarenus Photii ſocius P. III. 128.
S. *Theodorus* Sedunenſis Epiſc. præſens concilio Agaunenſi. P. IV. 198.
Theodorus Studita pro veneratione imaginum decertat. P. XI. 119.
Theodorus, Sulzbacenſis Dux, obit. P. X. 86.

THE

Theodoſius ſenior Imperator Orientis piiſſimus ad preces Damaſi convocat conc. I. Conſtantinop. P. III. 48. P. IV. 115. P. XI. 56. 57. moritur. P. IV. 125. P. XI. 57. Stemma ejus extinctum. 80.
Theodoſius II Junior Neſtorium ad Patriarchatum Conſtantinop. accerſet P. III. 52. deponit. 53. a Dioſcoro corruptus, 58. infeliciter perit. 59. vide etiam P. XI. 76 77.
Theodoſius III. Imp. P. XI. 112.
Theodotus coriarius hæreticus a concilio Romano circa an. 140 damnatus. P. IV. 7. P. XI. 21.
Theognis Nicænus ab Ario ſeductus P. IV. 89. ſubſcribit conc. I. Nicæno. 93.
Theologia moralis Jeſuitarum, ſub hoc titulo libellus ſcandaloſus, damnatur. P. VIII. 629.
Theopaſchitæ hæretici. P. III. 69.
Theophanes contumaci Macario ſubrogatus. P. III. 85.
Theophilus Imperator Iconomachus. P. III. 114. P. IV. 261. P. XI. 119.
Theophilus Alexandrinus damnat libros Origenis. P. III. 75. P. XI. 60. 88.
Theophylactus impoſtor corruptiſſimus. P. III. 198. Ejus effigies. 200. item P. XI. 156.
S. *Thereſiæ*, Carmel. Fundatricis, canonizatio. P. XI. 308.
Thermopylana clades Perſarum. P. XII 5.
Theſſalonicenſis Vicariatus. P. XI. 54.
Theſſeus, Gallorum ductor. P. X. 432.
Thetus S. J. frater Coadjutor, in Canadam navigans, ab Anglis occiditur. P. XII. 288.

THE

Theudiſelus Oſtrogothus in Hiſpania Rex impius. P. IV. 201.
Theutberga Lotharii junioris conjux legitima. P. IV. 313.
Theutgandus Trevirenſis Archiepiſc. celebris in cauſa Lotharii Junioris & Theutbergæ uxoris actor. P. IV. 313.
Theutlacenſes. P. XII. 284.
Thienæi, Cajet. beatificatio. P. XI. 318. & canonizatio. 358.
Thienkius Sinarum Imp. P. XII. 141.
Thierhauptenſe monaſterium exemptum. P. XI. 354.
Thingenius, Joan. Carolus, captus & iterum redemptus. P. VIII. 431. Ludovico Badenſi ſuffectus. P. X. 19. cauſſam de præpropera Briſaci deditione cognoſcit, & in Arcoum mortis ſententiam fert. 25. exercitui ad Rhenum præficitur. 34. obit. 37.
S. *Thomas* Apoſt. in Indiam ad prædicandum Evangelium miſſus, multa patrat miracula. P. XII. 81. ab eo Thomæi Chriſtiani Cranganoræ in Melabaria. *ibid.* qui ſe Luſitanis ſubjiciunt. 82. obtinent Epiſcopum. 104. celebratur ſynodus Diamperienſis. *ibid.*
S. *Thomas* Angelicus Doctor ad Conc. Lugdunenſe II legatus obit ex itinere. P. III. 207. Ejus modeſtia in ſcribendo. P. XI. 470. canonizatio. 195 inſtitutum Feſtum. 258. Ejus doctrinæ per Conſt. *Unigenitus* cenſura non eſt inuſta. 394. ſtat pro Probabiliſmo. P. X. 799 & ſq. ſicuti hic origine thomiſticus eſt. 783.

S. Thomas Cantuarienſis. Ejus cum Henrico II rege diſſidia. P. V. 159. 160. 161. P. III. 150. Canonizatio. P. XI. 166.
B. *Thomas* Herford. Epiſc. canonizatur. P. XI. 195.
de *S. Thoma*, Joan. Martyr. P. XII. 215.
a *S. Thoma*, Joan. Probabiliſmum tuetur. P. X. 784.
Thomas Morus abdicato Cancellarii munere in cuſtodiam datur. P. VII. 841. Ejusdem invicta conſtantia, & mors glorioſa. 842 & ſeq.
Thomas a Villa Nova vid. Villa Nova.
Thomas de Vio Cajetanus generalis Dominicanorum. vide *Cajetanus*.
Thomas novam Domus Sabaudicæ lineam fundat. P. IX. 92.
Thomaſius, Chriſtianus, obit. P. X. 671.
Thomaſſinus, Lud. ſuam circa doctrinam Janſenii ſententiam retractat. P. VIII. 788.
Thorismundus Gothorum in Hiſpania Rex vincit Atilam. P. IV. 201.
Thorunenſis cauſa. P. VI. 168. P. X. 623.
Thraſymenenſis Hannibalis victoria. P. XII. 196.
Thuani, Jacobi, Hiſtoria Romæ damnatur. P. VIII. 477. 497. moritur. 514.
Thuanus, Jacobi Auguſti filius, capite plexus. P. VIII. 606.
Thummernius, Saxo-Altenburgicus ad P. W. legatus, Lutheranorum oraculum. P. VIII. 274.
de *Thun* comes Archiep. Salisburg. Leopoldi M. nomine præſidet Comitiis. P. VIII. 372.
de *Thun* comes, Ant. Domin. Epiſc. Tridentinus. P. X. 80.
Thürheimius Schweidnicium Boruſſis tradere coactus. P. X. 748.
Thuribius, Archiep. Limanus, in beatorum numerum relatus. P. XI. 352. 394.
de *Thurn & Taxis* comites S. R. I. principes creati. P. VIII. 447.
de *Thurn & Taxis* princeps, Alex. Ferd. renuntiatur per Belgium Generalis Poſtarum Præfectus. P. X. 528. munus Principalis Commiſſarii ſuſcipit. 139. 197.
Tiberius Imperator. P. XI. 2.
Tiberius Abſimarus Imp. P. XI. 111.
Tiberius Conſtantinus Imp. P. XI. 103.
Tibiſcana rebellio. P. IX. 285.
Ticinenſe Concilium. P. IV. 320. obſervatio in illud de uſuris. 321.
Ticinenſis pugna & Franciſcus I captus. P. VII. 459. Ticinenſis Hannibalis victoria. P. XII. 196.
Ticonderagum ab Anglis occupatum. P. X. 774.
Tieffenbachius, Moravicæ rebellionis reus, punitus. P. IX. 300.
Tiflis urbs. P. XII. 185.
Tigeus Tranſylvaniam vicario nomine regit. P. IX. 246.
Tigranes ultimus Armeniæ & Syriæ Rex. P. XII. 8. 18. 20. 52.
Tigurum accedit fœderi Helvetico. P. VII. 326. Tigurinum conciliabulum 349. condita ibidem magnifica Baſilica & cœnobium ſanctimonia-

nialium. 335. Tigurini cum Bernatibus pro Hugonotis apud regem Galliæ intercedunt. P. IX. 201 Toggiorum turbis ſe miſcent & Abbati S. Galli in eorum favorem ſcribunt. P. X. [illegible] Toggiis conſtituunt, [illegible] bellum inferunt. 546. Prælium ad Vilmergam. 548. Pax. 552. quam acerbe exequuntur. 553. Formulam Conſenſus acceptant. 559. alterum fidei ſuæ ſæculum celebrant. 567.

Tillier Baro, Friburgi Præfectus. P. X. 89.

Tillier, Ant. & Franc. P. X. 749.

Tillius, Joan. Therclaſſius, copiarum Bavaricarum dux. P. VIII. 117 in pugna pragenſi. 123 reſtituit aciem. 124. poſt diſceſſum Maximiliani copiis Bav. præfectus. 127. Mansfeldium cædit, & Palatinatum Superiorem occupat. 132. iterumque in Alſatia coercet. 133. Marchionem Durlacenſem ad Wimphenam cædit. 145. item Chriſtianum Brunsvicenſem ad Hœchſtam. 146. variante cum Mansfeldio fortuna pugnat. *ibid.* totum ferme Palatinatum occupat. 147. Comitis dignitate auctus, Chriſtianum Brunsvicenſem ad Statlonam prælio fundit. 150. Nienburgum incaſſum obſidet. Danos ad Hanoveram cædit. 154. item ad Lutheram. 156. quam victoriam ei Urbanus VIII. propria manu gratulatur. *ibid.* ad Pinnebergam tibia ſanciatur. 159. Stadam occupat. 164. conſtitutus totius militiæ dux. 180. obſidione arcta Magdeburgum cingit. 189. & capit 190. vulneratur in pugna Lipſiaca. 192. reſtaurat exercitum. 193. obitus & elogium. 198.

Tilliana comitum familia extincta. P. X. 56.

Tituli. Lis de iiſdem in Pacificatione Weſtphalica, P. VIII. 245.

Timoleon Abbas obit. P. X. 366.

Timor Gehennæ Propoſitio de eo damnata. P. IX. 70.

Timotheus Ælurus Eutychianus monachus ingentium turbarum cauſa. P. III. 68. P. XI. 85. 89.

Timotheus Albus Alexand. Patr. P. XI. 89.

Tiranus, Armeniæ Rex. P. XII. 52.

Tiridates, Armeniæ Rex. P. XII. 52.

Titus Imperator. P. XI. 6.

Toamenſis Archiepiſcopatus erectus. P. V. 165.

Tobiæ liber tanquam canonicus ab orientali Eccleſia agnitus. P. IX. 357.

Toeckelius, Emericus, rebellionis in Cæſarem complex. P. IX. 261. a rebellibus exercitus dux proclamatur. 268. vincitur. *ibid.* ejus perfidia & ambitio. 269 progreſſus. 270. velut Rex comitia celebrat, & Turcis Hungariam tradit. 270. capitur a Turcis. 273. novam conjurationem excitat. 274. Ejus bona in fiſcum redacta. 278. Heislerum profligat. 279. obſcure Cpoli contabeſcit. 283.

Tœrringius a Bernclavio interceptus fuſusque. P. X. 132.

Toggenburgum ad Monaſterium Sangallenſe. P. VII. 343. pars a religio-

ne deficit. 353. Toggenburgicæ turbæ P. X 543. Eis ſe miſcent Bernates & Tigurini, ac Abbati S. Galli ſcribunt. 544. nec non bellum inferunt. 546. quibus ſe opponunt quinque Catholici Cantones. *ibid.* & Valleſiani. 547. Cæſar ad pacem hortatur. *ibid.* Prælium ad Vilmergam. 548. Pax Aravienſis & Badenſis. *ibid.* & ſq. Ejus acerba executio. 553.

Toletana Concilia. An. 400. P. IV. 168. An. 597. de diſciplina. 210. An. 633. præſide S. Iſidoro. 227. An. 636. ſub Chintila rege. 231. An. 637. ſub eodem. 232. An. 646. ſub rege Chindasvintho. 233. An. 653. ſub Reccesvintho. 234. An. 655. ſub eodem. 235. An. 656. item ſub eodem. 236. An. 675. ſub Wamba. 237. An. 681. ſub Ervigio. 238. An. 683. ſub eodem. 239. An. 684 ex voluntate Leonis II promulgata acta ſexti Concilii Generalis. 240. An. 687. ſub rege Egica. 241. An. 693. ſub eodem. *ibid.* An. 694. pariter ſub Egica. 243. *Sæc. XI* de ratione precandi Gothica. P. V. 113. An. 1324. P. VI. 87. An. 1339. præſide Ægidio Archiepiſc. 88. An. 1347. & 1355. *ibid.* An. 1379 in cauſa ſchismatis. 89. An. 1473. præſide Alphonſo Carillo Archiepiſc. 147. An. 1565 pro Concilio Tridentino acceptando. P. VII. 811.

Toletanum Conciliabulum ſub Witiza rege. P. IV. 244.

Toletanæ Eccleſiæ Primatus jure poſtliminii reſtitutus. P. XI. 164.

Toletus an fuerit Probabilioriſta. P. X. 805.

Tolomei, Joan. Bapt. S. J. creatur Card. P. X. 228 obit. 278.

Toloſana Concilia. An. 1056. celebratum. P. V. 90. An. 1119. præſide Calliſto II Papa. 147. An. 1129. præſide legato Apoſtolico inſtituta Inquiſitio. 148. An. 1229. de Inquiſitione. P. VI. 18. An. 1228 de eadem. 21. 1590. provinciale præſide Franciſco de Jojoſa. P. VII. 608.

Toloſana Academia erecta. P. XI. 178. & Archiepiſcopatus. 194.

Toloſanus comes ratione natalium cum principibus regii ſanguinis in controverſiam venit. P. X 359. a ſucceſſione in regno in perpetuum excluditur. 365.

Tomaſi creatur Card. P. X. 228.

Tomyris, Maſſagetharum regina. P. XII. 4.

Tongenſis Rex converſus & baptizatus, Conſtantinus cognominatus. P. XII. 210.

Topiani. P. XII. 284.

Toraſius Caſalim propugnat. P. VIII. 183. Subiſium prælio vincit. 571. & Anglos, & ideo dictus Franciæ mareſchallus. 581. occumbit. 604.

Torgavia ab Imperialibus occupata, & iterum relicta. P. X. 765. Pugna ad Torgaviam. 763.

Tornacenſis Epiſcopus ſuffraganeus Cameracenſis. P. XI. 249. Tornacenſi Collegio S. J. Prioratus de Englos O. S. Ben. unitur. 285. Tornacenſis pugna. P. X. 534.

Torneamenta inſtituta in Germania. P. V. 7.
Torſtenſonius capitur. P. VIII. 201. ſucceſſor a Bannerio denominatur. 223. Victoriæ. 226. in Sileſiam & Moraviam movet. 227. Danos invadit. 228. vincit Galaſſium. *ibid.* Hazfeldium ad Jankaviam cædit capitque. 230. irrumpit in Auſtriam. *ibid.* Bruna ſiſtit curſum. 231. præfecturam in Vrangelium transfert. 232.
Totila fortis Gothorum Rex. P. IV. 127. victus a Narſete. 128.
Tortona ad Sabaudum. P. X. 303 & 304.
Torus, Ormuziæ Rex, Luſitanorum armis ſubactus. P. XII. 87. rebellis ad pacem compellitur. 90.
de *Tovar*, Ferdinandus, S. J. Miſſionarius in Mexico in odium fidei occiſus. P. XII. 284.
de *Toure*, Oſwaldus, Card. obit. P. X. 325.
Tournelii, Honorati, ſententia de abſolutione lapſorum in veteri Eccleſia refellitur. P. IV. 41. de recepta a Sorbona conſtitutione Unigenitus Deputatorum ad Regem caput. P. X. 413.
de *Tournon*, Carolus Thomas, Card. & Patr. Antioch. Viſitator Apoſt. propter ritus Sinenſes in Sinas miſſus. P. XII. 148. P. XI. 411. Ejus decretum, ad Miſſionarios in Sinis datum, confirmatur. 373. omniaque ejusdem acta contra Epiſc. Macaonenſem &c. approbantur. *ibid.* obit. P. X. 228.
Tourvillius, Claſſis Gallicæ præfectus. P. VIII. 687. 688.
Toxungunſama, Japoniæ Imp. religionem crudeliſſime perſequitur, & extirpat. P. XII. 182.
Towenſendus, Anglorum ductor. P. X. 774.
Tractatus de origine Regalium &c. damnatur. P. XI. 372.
Tractatus Repagulorum. P. X. 521.
Traditiones, ſive jus Divinum non ſcriptum. P. II. 58. ex Conc. Senonenſi. P. VII. 563.
Traditores, quid. P. IV. 72.
Trajanus, Nerva Ulpius, Imp. P. XI. 15. vincit Parthos. P. XII. 27.
Trajecti expugnatio cruenta. P. VII. 695. Trajectina Concilia duo ſub S. Wilibrordo. P. IV. 271. Conciliabulum contra Gregorium VII celebratum. P. V. 86. *Trajectum* ad Moſam ad Ordines fœderatos. P. IX. 147. expugnatur a Gallis. P. X. 541. Trajectenſis Epiſcopus Moguntini ſuffraganeus. P. XI. 114.
Tranquebarienſis Danorum Miſſio Lutherana. P. XII. 97.
Transactio Paſſavienſis. P. III. 341. P. VII. 149. confirmatur in pace Oſnabrugenſi. P. VIII. 286.
Transfigurationis Feſtum inſtitutum. P. XI. 214.
Translatio Epiſcopi ex Conc. I Nicæno. P. III. 43. Diſſertatio de eadem. P. V. 16.
Tranſubſtantiatio creditur ab orientali Eccleſia. P. IX. 355.
Tranſylvania. Synopſis hiſtorica de Tranſylvania. P. IV. 133. item P. VII. 301. mutationes. *ibid.* hære-

reſes, & deformatio. 302. potentia Arianorum, Petrovitii impietas, Bathorii zelus. 303. introducta Societas JEſu. 304. proſcripta & iterum revocata. 306. peſtis. 304. hæreſis repullulat. 305. proprius Epiſcopus. 307. Arianus furor. 308. Potshajus, homo Calvinianus, iterum proſcribit Societatem JEſu. 308. 309. Principes hæretici. 309. Conciliabula hæreticorum. *ibid.* Tranſylvaniæ ſtatus *Sæculo XVII.* Bethlemus, inito cum Bohemis fœdere, Hungariam diſcerpit. P. IX. 231. Cæſus Ragozius, dux Bethlemi. *ibid.* Bethlemus Rex Hung. a Rebellibus proclamatur. 233. pacem init, quam mox frangit, & Turcas mendacio evocat. 234. rurſus pacem obtinet. Religioni conſulitur. 235. tertium Bethlemi bellum. 236. Cæſus pacem iterum obtinet, & obit. 237. Ragozius Hungariam invadit. *ibid.* ejus filius a Polonis cæſus Turcarum minis principatu deponitur. 236. Redajus ſufficitur. Ragozius armis ſe reſtituit, & vincit Turcas. 239. Turcis Barzajum intrudentibus auxilia fruſtra a Cæſare petit Ragozius. 240. qui tamen illum principatu dejicit & vulneratus a Turcis obit Catholicus. 241. Varadinum a Turcis expugnatur. 242. Keminius princeps. *ibid.* & hoc pulſo Abaffius. 243. Tranſylvania in provinciam a Cæſare redacta. 244. Ragozius rebellis a Rabutino cæditur. 245. Herbevillius rebelles profligat. *ibid.* Rabutino ſubrogatur Kriechbaumius. 246. & huic Steinvillius. 247.

Travacos, Joan. Martyr. P. XII. 215.

Travendalica pax, poſt pugnam Pultavanam rupta. P. X. 682.

Traunius, Otto Ferdin. Gubernator Mediolani, Parmæ & Placentiæ, P. X. 305. ac Tranſylvaniæ. obit. 607.

Trautmannsdorffius Cæſareæ ad P. W. legationis princeps. P. VIII. 232. 257.

Trautſohnius, Joan. Joſ. Archiepiſc. Viennenſis. P. X. 207.

Trebienſis Hannibalis victoria. P. XII. 196.

Trecenſe Concilium. P. IV. 319.

Trementes ſeu Quackeri orti. P. IX. 220.

Tremollius Card. obit. P. X. 233.

Trenckius Baro, Franc. datur in cuſtodiam. P. X. 188. vitæ ſuæ comœdiam finit. 199.

Trevirenſis electoris ſeſſio in comitiis. P. VII. 12. prærogativæ. 13. item P. V. 71. primus Epiſcopus, Archiepiſcopus, elector. P. VII. 14. declaratur primus inter Epiſcopos. P. XI. 136.

Trevirenſia Concilia. *Sæc. X* contra Hugonem comitem. P. V. 12. An. 1148 præſente Eugenio III & S. Bernardo de S. Hildegardis vita & miraculis. 137. An. 1310 pro reformanda diſciplina. P. VI. 62. An. 1548 diœceſanum. P. VII. 216. & An. 1549. provinciale de doctrina & diſciplina Eccleſiaſtica. 235.

Triburienſe Concilium. P. IV. 301.
Tributariæ leges. P. I. 37. Tributa in Gallia exigendi modus. P. VIII. 569. Tributum a peregrinantibus in terram ſanctam Turcis pendi ſolitum. P. XII. 61.
Tricennalis belli initia. P. VIII. 88. Obſervatio de illius cauſſis. 111. belli apparatus. 113. v. *Suecicum bellum.*
Tridentinum Concilium celebratum circa medium *Sæculi XVI* contra Lutheri, aliorumque novatorum errores ſub Paulo III, Julio III, Pio IV ſummis Pontificibus, Carolo V ac Ferdinando I Imperatoribus. P. III. 296. P. XI. 238. 241. ſæpe a Lutheranis ex compoſito expetitum. P. III. 309. indictum. 312. item P. VII. 115. inchoatum. P. III 314. P. XI. 242. 245. acta, canones, decreta octo ſeſſionum. P. III 314 & ſeqq. ſuſpenſum. 321. 327 inſtauratum Tridenti 331. & ordo edendi declaratus. P. XI. 252. denuo ſuſpenſum ob bellum Mauritianum. 339. 342 Acta a Seſſione XIII ad uſque XVII. 333. a Seſſione XVII ad uſque ultimam. 344. Abſolutio Concilii, Præſides. *ibid.* Pii V approbatio. 364. initium obligationis. *ibid.* promulgatio, edita formula profeſſionis fidei. 365. Diſſertatio, an Proteſtantes juſtam excuſationem habeant, cur in Concilio Tridentino non comparuerint, aut obedire detrectarint. 368. Congregatio Cardinalium Concilii Interpretum inſtituta. 375. P. XI. 256. de Concilio Tridentino recipiendo agitur in Gallia. P. VIII. 461, 490. ut promulgetur, inſtant ordines Eccleſiaſticus & Nobilium. 505. in Belgio juſſu Philippi II regis promulgandum magnos excitavit tumultus. P. VII. 647. Concilium Tridentinum in favorem Regularium Pius V explicat. P. XI. 259. Quid juris, ſi ſponſi exeant in locum, in quo non eſt promulgatum. 487.
Tridentum a Vendomio infeſtatur. P. X. 221. Tridentinus Epiſcopus Goritienſis ſuffraganeus. P. XI. 463. Tridentinæ Præpoſituræ jus patronatus Rudolpho II reſtitutum. 292.
Trimumpara, Concini Rex, Luſitanos amiciſſime excipit, eorumque naves mercibus complet. P. XII. 80. a Zamorino ex odio Luſitanorum impugnatus, conſtanter eidem reſiſtit. 82, Luſitanis arcem Cocini exſtruere permittit. 83. iterum a Zamorino invaſus vincit. *ibid.* 84.
SS. Trinitatis myſterium varie impugnatum. P. III. 38 & ſeq. 49. imago an & quomodo pingenda. P. XI. 431. Propoſitio *unus e Trinitate crucifixus eſt*, Sæculo V agitata. 96. & approbata. 98.
Trinitatis Inſula. P. XII. 230.
Tripolis, olim Numidiæ pars. P. XII. 193. hodie reſpublica. 194. a Gallis ignibus infeſtatur. P. VIII. 686. Tripolenſis ſacra Miſſio. P. XII. 59.
Tritheitæ hæretici in Polonia. P. IV. 136. P. XI. 101.
Trompius Belga a Blacko Anglo navali prælio victus. P. IX. 153.
Troslejana Concilia *Sæculo X* celebrata. P. V. 23. 24.

de *Troyer* comes, Ferd. Card. P. X. 325.
Truchſeſſius Gebhardus, Archiepiſcopus Colonienſis apoſtata victus perit. P. VII. 184.
Truchſeſſius, Otto, Card. & Epiſc. Auguſtanus celebrat Dilingæ ſynodum. P. VII. 202.
Trullana ſynodus. P. III. 98. 379.
Tryphon, Syriæ Rex. P. XII. 15.
Tſchao ex Proceribus Tartaro Sinicis in carcere a non baptizato baptizatur. P. XII. 162.
Tſcherotinius Moravorum nomine apud Cæſarem veniam precatur. P. VIII. 128.
Tſchinmao Mandarinus apud Imp. Sinarum Chriſtianos falſo accuſat. P. XII. 154. refutatus, & in exilium miſſus, veneno ſibi vitam adimit. 155.
Tubadelius ductor Suecus. P. VIII. 223.
Tucumannia, Paraquariæ provincia. P. XII. 243.
Tieffenbachius Cæſ. bellidux in pugna Pragenſi. P. VIII. 123. poſt quam a Bucquojo in Moraviam præmittitur. 128.
Tugium accedit fœderi Helvetico. P. VII. 327.
Tulecarnetes, Nobilis Armenus, fundat Agræ in Mogoria Societati JEſu Collegium. P. XII 68. heroicum ejus in juventute facinus. 69.
Tulga Hiſpaniæ Rex religionis ſtudio, ſenili prudentia, regiisque dotibus florens. P. IV. 233.
Tunchinum regnum. P. XII. 74. introductio religionis in illud. 127. ſumma religionis perſecutio a fœmina concitata. 129.
Tunetum, olim Carthago. P. XII. 193. hodie reſpublica. 194.
Tungrenſis Epiſcopus, Moguntini ſuffraganeus. P. XI. 114.
Tunica Chriſti Trevirim allata. P. VII. 14.
Turcæ a Maximiliano I profligati. P. VII. 46. eorum progreſſus. 292. Turcica claſſis Gallicæ juncta. 467. Gallorum fœdus cum Turcis. P. VIII. 527. & argumenta pro hoc fœdere. 529. Turcarum origo. P. IX. 339. Epitome de Imperatoribus. 340. Comœdia de Jacaja. 341. Turcia recentior. In Moldaviam & Valachiam ſibi jus Sultanus arrogat. 342. Frequens tranſitus a throno ad carcerem, & e carcere ad thronum. *ibid.* & ſqq. Venetorum de Turcis victoriæ. 344 Candiam tamen amittunt. *ibid.* Bellum cum Polonis. ad pacem petendam adiguntur. 345. Ad Bellum adverſum Leopoldum Cæſ. ſe præparant. 249. Difficultates ex parte Cæſarea. *ibid.* Hungariam depopulantur. 250. cæduntur ad Levam. 251. ad Muram, & ad Sant-Gothardum. 252. Pax. *ibid.* & cauſæ pacis properatæ. 253. Regnum Hungariæ a Tœckelio iis traditur. 270. Bellum decernunt, & Viennam obſident. Clades & præda. 271 & ſqq. Cpolitanæ turbæ. Sultanus depoſitus. 278. petunt pacem, quæ eis male negatur. 279. Carlovicenſis congreſſus. 285. & pax.

pax. 287. 346. Modus ſuccedendi. Bellum frequens cum Moſco. P. X. 718. Criſis de pace. 719. quam Zarus non ſervat. *ibid.* Bellum cum Cæſare an. 1714 exortum. Prætextus belli. Morea amiſſa. Cæſar Venetis auxilio venit. Eugenii ad Petrovaradinum inſignis victoria. 589. Temeſia expugnata. Belgradium oppugnatum. 590. & poſt victoriam expugnatum. 591. Pax Paſſarovicenſis. *ibid.* Turcarum bella cum Perſia. 720 & ſqq. 726 & ſqq. Bellum an. 1737 ob Moſcos cœptum, a Seckendorffio male geſtum. 595. Orſova amiſſa. Doxæ interitus. Walliſius pugna ad Kroskam rem perdit. 597. Præliminaria pacis Belgradenſis. 598. pax. 599. Criſes de illa. 600. Vezirius ob hanc pacem deponitur. 726. Religio Chriſtianorum in Turcia, & Simoniæ labes ſchismaticorum. P. XII. 45. Tributum a peregrinantibus in terram ſanctam Turcis pendi ſolitum. 61.

Turco, Thomas, O. Præd. Generalis facultatem obtinet, reformandi ſuum ordinem. P. XI. 328.

Turcomannorum regnum in Perſia. P. XII. 32.

Turcotus S. J. Viſitator Sinenſis conſtructionem capellæ in honorem. S Xaverii in Sanciano promovet. P. XII. 137.

Turenius, Henricus, ad Friburgum Brisgojæ cum Bojis congreditur. P. VIII. 229. a Mercio ad Mergentheimium vincitur. 231. Lotharingum ad Sinzhemium vincit. 388. provocatur ab Elect. Palat. ad ſingulare certamen. Ejus victoriæ. *ibid.* a Mazarino prælio victus ad Leopoldum Archid. trangreditur. 637. Ejus facta in Belgio. P. IX. 159. 161. occumbit. P. VIII. 391. 682. v. etiam P. VII. 527.

Turenius princeps, Ducis Bullionii filius, obit. P. X. 365.

Turenius d'Avergne, Henricus, Card. P. X. 304.

Turgojæ pars a Religione deficit. P. VII. 353.

Turiaſonenſe Concilium. P. VI. 30.

Turnonius comes promovet reſtitutionem Jeſuitarum in Gallia. P. VIII. 466.

Turonenſia Concilia. An. 461 de diſciplina. P. IV. 173. An. 567 de eadem. 193. An. 813 tempore Caroli M. 325. *Sæc. X* de translatione corporis S. Martini. P. V. 24. *Sæc. XI* ex voluntate Urbani Papæ de reformatione diſciplinæ Eccleſiaſticæ. 90. An. 1055 in cauſa Berengarii hæretici. 92. *Sæc. XIII* Annis 1231, 1236 & 1239 celebrata. P. VI. 21. 22. An. 1583 præſide Simone a Maille Archiepiſcopo pro reformanda morum diſciplina. P. VII. 596. Conciliabulum contra Julium II a Ludovico XII indictum. 56. 551.

Turpilupini Sectarii. P. XI. 199.

Turrenius, Henricus, Dux Bullionii, P. VII. 527. v. Turenius.

Turrianus, Cosmus, S. J. S. Xaverii in Japoniam ſocius, P. XII. 170. regem Omuræ inſtruit & baptizat. 172.

Turrianus, Franciſcus, S. J. eruditiſſimus conſtitutionum apoſtolicarum verſor. P. II. 65.
Turrianus rebellium in Bohemia caput P. VIII. 88. P. IX. 296. Moraviam invadit. Ejus furor. 298. P. VIII. 92. Bucquoio in Moraviam moventi fruſtra obnititur. 128. Ratisbonam propugnat. 209.
Turrianus Junior Bohemorum bellidux in pugna Pragenſi. P. VIII. 124. capitur. *ibid.*
Tuſculani comites in Eccleſiam tyranni. P. III. 142.
Tutellenſis Epiſcopatus erectus. P. XI. 194.
Tycho Brache a Rudolpho II. in Bohemiam accitus. P. VII. 265.
Typographia. quæ circa illam ſtatuta in conc. Colonienſi. P. VII. 199.
Typus Conſtantis Imperatoris P. III. 83. P. IV. 214. P. XI. 108. 109. an Vasquezio S. J. habitus ſit pro homine Monothelita, ut ſine indicato loco ſcribit Graveſon. 109.
Tyrannicidium. Sententia, licere tyrannum occidere, damnatur. P. XI. 302.
Tyria ſynodus in S. Athanaſium P. IV. 91. an ejus judicium fuerit legitimum? 97.
Tyrnavienſes ſynodi ſub Olao Strigonienſi Antiſtite. P. VII. 297.
Tyrolis poſſeſſionem adit Maximilianus I. P. VII. 45. mortuo Ferdinando Rudolphus II. Imp. 186. fruſtra tentata a Smalcaldicis ſociis. P. III. 325. Devolvitur ad Leopoldum Imp. P. VIII. 380. Tyrolenſe bellum a Max. Emman. Bav. Elect. illatum. P. X. 20. & ſq.
Tyrus a Venetis expugnata. P. III. 157. lapidum hodie acervus. P. XII. 60.

V.

Vabrenſis Epiſcopatus erectus. P. XI. 194.
Vacatura Beneficiorum ex conc. Lateranenſi. P. III. 152.
Vadianus, Joachimus, medicus obit. P. VII. 357.
Vagabundi non facile ad matrimonium admittendi ex conc. Trident. P. III. 356. Vagi obligantur ſtatutis locorum. P. I. 96.
Valachia & Moldavia Turcis ſubjectæ. P. IX. 342. 343.
Valancæus Monspelii tumultum ſedat. P. VIII. 567. vincit Rohanium. 571.
Valdemontius princeps, Carolus Henricus, ultimus ſuæ familiæ obit. P. X. 573.
Valdenſes v. Waldenſes.
Valdivia S. J. Peruanus Miſſionarius in odium fidei occiſus. P. XII. 242.
Valemannus Card. obit. P. X. 278.
Valencena a Norcarmo vi expugnatur. P. VII. 656.
Valens Imperator, Arianus primo occultus, P. IV. 112. dein aperte furit, 113. 114. perit. *ibid.* item P. XI. 55.
Valens, Didacus, S. J. Japoniæ Epiſcopus. P. XII. 180.
Valens Epiſc. Arianus converſus. P. IV. 100. ad vomitum revertitur. *ibid.*

de *Va-*

de *Valentia*, Mart. O. S. Franc. Mexici Miſſionarius. P. XII. 283.
Valentinianus I. Imperator apprime catholicus. P. IV. 112. P. XI. 52. 55.
Valentinianus II. Imperator ex perſecutore catholicorum D. Ambroſii fautor eximius, occiſus ante collatum ab eodem baptiſmum. P. IV. 115. P. XI. 56.
Valentinianus III. Occidentis Imp. Illyricum in dotem accipit. P. XI. 78. ejus ruina. 80.
Valentina concilia. An. 374. de bigamis non ordinandis &c. P. IV. 147. contra Maſſilienſium errores. 156. an. 524. de diſciplina. 205. an. 855. de eadem, 327. conciliabulum in cauſa Gotheſchalci hæretici. 312.
Valentinus Rom. Pont. P. XI. 120.
Valentinus hæreticus. P. XI. 18.
Valerianus Imp. a Sapore Perſiæ rege crudeliſſime habitus. P. XI. 32. 34. P. XII. 28.
Valeſia, Margaretha, obit. P. VIII. 497.
Valeſiæ domus auctor Carolus, Philippi III. audacis filius. P. VI. 16.
Valeſius, Carolus, conſpirationis cum Bironio reus datur in carcerem. P. VIII. 457.
Valeta Henrici III. Galliæ regis bellidux adverſus Hugonotos infelix. P. VII. 513.
Valeta Card. exercitum in Germaniam ducit. P. VIII. 604.
Valignanus, Alexander, S. J. Japoniæ Viſitator, Legatos Japones Romam ducit. P. XII. 173. de Japonia optime meritus, & alter poſt S. Xaverium Indiarum & Japoniæ apoſtolus obit. 180.
de *Valle*, Joannes, S. J. Miſſionarius in Mexico in odium fidei occiſus. P. XII. 284.
Valleſia ſub Romanis, P. IV. 197. Burgundis, 198. prius Chriſti, quam Romanorum jugum admiſit. *ibid.* Concilia ibidem celebrata, 197. Hæreſi inficitur. P. VII. 356. Valleſii vincunt Zæringium, 339. Sabaudum, 340. Valleſiani tumultus, 342. Sabaudus iterato victus, 343. Valleſiæ fœdus cum 7. Cantonibus pro defenſione religionis, 356. bellum Sabaudicum & pax, *ibid.* Vaudum Bernatibus conceſſum, Caballia reſtituta. *ibid.* Valleſiani cum Cantonibus Catholicis *Fœdus aureum* renovant. P. X. 568.
Vallis Tellina occupatur ab Hiſpanis. inde Turbæ. P. VIII. 151. & ſeq. Valtelinum bellum. 569. P. IX. 90. 197. Calviniſtæ e Valle Tellina emigrare juſſi. P. X. 567.
Vallis Venuſta. Transactio in Ferd. Carol. Archid. & Epiſcopum Curienſem de juribus in eadem confirmatur. P. XI. 339.
de *Valverde*, Vincentius, O. S. Dom. primus Peruviæ Miſſionarius. P. XII. 239. 233. Luſcenſis Epiſcopus in odium fidei occiſus. 239.
Vandalorum regnum novum in Africa erectum. P. XI. 78. P. XII. 193. Vandalica perſecutio. P. XI. 80.
Van-Eſpen, Zegerus Bernardus, Probabilioriſta, Eccleſiæ parum obediens. P. X. 815.

Vani-

Vaninus, tanquam atheus, punitur. P. VIII. 531.
Vanlieus, Sinarum Imp. deſperatione vitam relinquit & regnum. P. XII. 141.
Vapincenſis Calviniſtarum ſynodus. P. VIII. 458.
Varadinum a Turcis expugnatum. P. IX. 242. & ab Heuſslero. 281.
Varæus, regni Galliæ Cancellarius. P. VIII. 497. 559. ad Parlamentum de poteſtate regum perorat. 533.
Varletus Epiſc. Babylon. ob conſecrationem Cornelii Steenoven in Archiep. Ultraject. cenſura notatur. P. XI. 395.
Varnenſis clades Chriſtianorum in pœnam violatæ fidei, etiam infidelibus datæ. P. VII. 276. P. IX. 341.
Varochii. P. XII. 284.
Varſavienſe fœdus Auſtriam inter, Saxoniam, Angliam & Hollandiam UnioniFrancofordienſi oppoſitum. P. X. 154.
Varſevicius, Stanislaus, S. J. Catharinæ, Joannis Sueciæ regis conjugi a confeſſionibus. P. VII. 312.
Varvinenſis pax inter Gallos, & Hiſpanos. P. VII. 538. 729.
Vaſa ſacra, ex argento confecta, in prima eccleſia in ſacrificiis adhibita. P. XI. 27. Polonis data facultas, vaſa ſacra tradendi, & ex iis monetam cudendi. 337.
Vaſæus, Maſcareniæ in Indiarum prætura ſubſtitutus. P. XII. 90.
Vaſæus, Michael, ſacerdos de eccleſia Indica bene meritus regi Luſitaniæ Indiæ vitia demonſtrat. P. XII. 93.
Vaſconcellus, Luſitaniæ prorex, interemptus. P. IX. 106. 131.
Vaſconcellus, Ant. Cocinenſis Epiſcopus, in exilium ejicitur. P. XII. 102.
Vaſconcellus, Emman. ad tuendum Cocinum ab Alvarenga in India relictus. P. XII. 84.
Vaſconcellus, Ludov. deſtinatus Braſiliæ gubernator a piratis invaſus occumbit. P. XII. 276.
Vaſenſia concilia. An. 442. celebratum. P. IV. 170. an. 529. præſide Cæſario Arelatenſi. 191.
Vasquezius S. J. an Typum Conſtantis II. Imp. pro homine Monothelita habuerit? P. XI. 109. Ejus mens circa Probabiliſſimum. P. X. 801.
Vasquez, Joan. in Paraguariam miſſus, ut in ea inquireret, quæ Miſſionariis objicerentur. P. XII. 260.
Vaucelius Janſeniſtarum Romæ legatus. P. X. 381.
Vaudemont v. Valdemontius.
Vaudemontius Tibiſci rebellionem comprimit. P. IX. 285.
Vaudrevilius Gallorum ductor. P. X. 774.
Vaurenſe concilium. P. VI. 77.
Ubaldus, Eugub. Epiſc. in catalogum Sanctorum relatus. P. XI. 169.
Ucondonus, Juſtus, illuſtris Japon, & heros Chriſtianus magnanimus, in exilium ejectus, pientiſſime obit. P. XII. 172.
S. *Udalricus* Auguſtanus Epiſcopus, primus, quod conſtat, ſolenni apotheoſi donatus. P. V. 14. P. XI. 138. Eidem afficta epiſtola. P. V. 61.

Udalricus Bohemiæ dux. P. VII. 247.
Udalrici Sangallenſis abbatis elogium P. VII. 344.
Udlingenſchwilenſis cauſa Lucernam cum Epiſcopo Conſtantienſi, Nuntio Apoſtolico, ipſoque adeo ſummo Pontifice collidit. P. X. 561.
Veccus, Joan. Græcorum Patrum in conc. Lugdunenſi eruditiſſimus, inſtaurator unionis. P. III. 206. Patriarcha Conſtantinop. electus, 208. depoſitus in exilio martyr obit. 256.
Vedelenſe concilium. P. VI. 41.
Vega Armuziæ regem rebellem ad pacem compellit. P. XII. 90.
Vega S. J. Miſſionarius in Mogoriam miſſus. P. XII. 64.
Vega, Joannes, Siciliæ prorex Dragutum piratam ſuperat. P. VII. 148.
Veberius, ſeu Werius, diſſoluta Unione Proteſtantium Palatinatum Rhenanum tuetur. P. VIII. 134.
Vela, Nunnius, Prorex in Peruviam miſſus. P. XII. 237. Caſtrium, anteceſſorem ſuum, ob ſpreta mandata regia in vincula conjicit. 238. a Gonzalo Pizarro ter victus occumbit. *ibid.*
Velasquez, Diego, Cubæ præfectus, Carteſii progreſſus in Mexico impedire conatur. P. XII. 281.
Veldentiæ comes Palatinus ultimus obit. P. VIII. 447. Lis de ſucceſſione. 437. Transactio de eadem. P. X. 80.
Venditio redituum, a clericis facta, prohibetur. P. XI. 404. item & penſionis. 405.
Vendomius, Lud. Jos. Tridentum infeſtat. P. X. 221. ſuppetias in Hiſpaniam adducit. 441. vincit capitque Stanhopium. 442. venit in Belgium. 517. obit. 349.
Vendomius dux, Philippus, ultimus ſuæ ſtirpis obit. P. X. 369. v. Vindocinenſis.
Veneticum concilium P. IV. 174. Patriarchatus. 183. Venetiarum origo. P. XI. 79. Veneti Alexand. III. aſſiſtunt, vincuntque Fridericum I Imp. capto Ottone ejus filio. Solennitas ideo quotannis celebrari ſolita. P. III. 150. Eorum gloria in expeditione ſacra. 157. Venetorum fata, & fœdus quadruplex contra eos. P. VII. 451. bellum Venetum Maximiliani I. Imp. 53. Venetorum bella cum Turcis, & victoriæ P. IX. 343. & ſeq. 95. 96. Pax Carlovicenſis. 96. Bellum cum Achmete III. P. X. 229. eorum apparatus. 230. Turcas a Corcyra repellunt. 231. amittunt Moream. Imperator eis auxilio venit. 589. Pax cum Turcis 592. Venetorum Interdictum a Paulo V ſublatum. P. XI. 298. Veneti non patiuntur, ut Ottobonus, civis ſuus, eſſet Protector Galliæ. P. X. 227. 229. ob honores Eduardo, Jacobi III Angliæ Prætendentis filio, exhibitos, cum Aula Londinenſi colliduntur. 305.
Venloenſia Pacta. P. VIII. 52.
Venlona expugnata. P. VII. 712.
Vera Crux, urbs in Mexico condita. P. XII. 279.
Verbieſt, Ferd. S J. Miſſionarius in Sinis falſo accuſatur, & ſe, & ſocios defendit. P. XII. 145. ad mortem

tem condemnatur. *ibid.* cæli beneficio ſalvatur, & Præſes ſenatus Mathematici conſtituitur. 146. obit. 148.
Verbi Divini prædicatio ex conc. Mediolanenſibus P. VII. 375 399. 407. 420. ex conc. Auguſtano. 208.
Vercellenſe concilium. P. V. 92. Epiſcopatus. P. VII. 372.
Verdenſis Epiſcopatus a Proteſtantibus profanatus. P. VIII. 170. 296. cujus inveſtituram Elect. Hannoveranus obtinet. P. X. 90.
Verdugi victoria in Friſia, P. VII. 702. mors. 726.
Verdugus Cæſareus bellidux in pugna Pragenſi. P. VIII. 123.
Verdunus, Parlamenti Præſes, edictis regiis ſe opponit. P. VIII. 533. ejus inſolens ad regem libellus. 492. reprobatur. 493.
Veremundus III. Legionis rex. P. V. 105.
Vergerii, Joan. Abbatis San-Cyrani vita & effigies. P. VIII. 595.
Vergerius, Paulus, Pontificius ad omnes Germaniæ principes legatus. P. III. 310. item P. VII. 115.
Vergius comitatui Burgundico a Philippo II. præfectus. P. VII. 631.
Veritas comes Halæ cæſus. P. X. 23.
Vermerienſia concilia. An. 753. de matrimonio. P. IV. 280. an. 869. in cauſa Hincmari. 319.
Vermilius, Petrus, ſeu *Martyr* obit. P. VII. 357.
Vernantus Carm. P. VIII. 672.
Vernenſis concilii canones. P. IV. 281.
Vernonus, Angliæ Archithalaſſus, Carthagenam fruſtra obſidet. P. X. 506.
Veronenſe ſtudium generale inſtitutum. P. XI. 199. Veronenſis Epiſcopus, Utinenſis ſuffraganeus. 468.
Vervinenſis inter Gallos, & Hiſpanos pax. P. VII. 538. 729.
Veſpaſianus Imp. P. XI. 5.
Veſperæ Siculæ. P. III. 183.
Veſpertiliones, magnitudine anatem ſuperantes. P. XII. 122.
Veſputius, Americus, in interiora Americæ penetrat. P. XII. 225.
Veſſelenius turbarum in Hungaria auctor. P. IX. 248. 256. Nobiles ad rebellionem concitat. 257.
Veteranus Cæſareus bellidux Turcas cædit. P. IX. 274. a Muſtapha Sultano ſuperatus occumbit. 280. 283.
Vateravillius gradu primi miniſtri dejectus. P. VIII. 567.
Uffa primus Oſt-Angliæ rex. P. IV. 249.
Ugelium, Bengalæ regni caput. P. XII. 72.
Ughelli, Ferd. Italia ſacra edita, a Nicolao Coleto aucta. P. X. 277.
Viaticum infirmorum ex conc. Nicæno. P. III. 43.
Viatus, Thomas, perduellionis in Mariam Angliæ reginam reus in quatuor partes diſſectus. P. VII. 854.
Viavillius exul. P. VIII. 570.
Vibba primus Merciorum rex. P. IV. 249.
Vicarius Imperii P. VII. 25. 26. Vicariorum Imperii jura. P. X. 166. Vicarius Parochi ex conc. Mediol. P. VII. 328. Vicariatus generalis in omnibus ditionibus, Boruſſiæ regi ſubjectis, inſtitutus. P. X. 137.

Vicecomites Mediolani Gubernatores, & duces. P. VII. 366.
Vicentinus Epiſcopus, Utinenſis ſuffraganeus. P. XI. 468.
de *Vico*, Dominicus, O. Præd. Mexici Miſſionarius in odium fidei occiſus. P. XII. 283.
Victor I. Papa num Aſianos Epiſcopos propter controverſiam paſchalem excommunicaverit? P. IV. 9. P. XI. 21.
Victor II. Papa, Euſtettenſis antea Epiſcopus, a Concilio Moguntino electus. P. III. 145. P. V. 82. P. XI. 146.
Victor III. excommunicat Henricum IV. Imp. P. V. 86. P. XI. 152.
Victor IV. Antipapa hortante S. Bernardo ſe Innocentio II ſubmittit. P. III. 145. P. XI. 160.
Victor V. Antipapa, *Octavianus* antea dictus. P. III. 149. P. XI. 165.
Victor Amadæus I. Sabaudiæ dux. P. IX. 90. 91. pacem cum Gallis Taurini componit. 95.
Victor Amadæus II. Sabaudiæ Dux, rebus Cæſareis in Italia afflictis ſuccurrit. P. X 221. regnum Sardiniæ & principatus in filium transfert. 293.
Victorinus, Marius. P. XI. 67.
Vidinum expugnatum. P. IX. 279. & iterum amiſſum. *ibid.*
Viejra, Ant. S. J. a jurisdictione S. Inquiſitionis Luſitanicæ exemptus. P. XI. 350.
Vienna in Auſtria occupata a Matthia Corvino, P. VII 282. a Turcis obſeſſa, & liberata. P. III. 306. P. VII. 94. 291. P. IX. 271. Viennenſis pax inter Cæſarem, & Galliæ regem. P. VI. 165. Viennenſe concilium an. 1267. celebratum. 10. Viennenſis Epiſcopatus erectus. P. XI. 219. & in Archiepiſcopatum commutatus. P. X. 55. 276. Alumnatus fundatur. P. XI. 315. Viennenſis pax inter Carolum VI. Imp. & Philippum V Hiſpaniæ regem. P. X. 57. quæ Angliæ diſplicet. 501. Tractatus cum Anglia. 76. Pax cum Gallia. 97. 111.
Viennenſia concilia in Gallia. an. 892. præſidentibus Formoſi Papæ legatis, P. IV. 327. *Sæc. X.* in cauſa decimali, P. V. 24. an. 1112. de Inveſtituris, 133. an. 1199. in cauſa divortii Philippi regis, 143. an. 1557. provinciale, P. VII. 582.
Viennenſe concilium Generale XV. ſub Clemente V. & Henrico VII. pro extinquendo ordine Templariorum, & damnandis hæreticis an. 1311. celebratum P. III. 211. Acta concilii, 213. & decreta. 215.
Viennenſi Eccleſiæ in Gallia Primatus ſuper plures Primates conceſſus. P. XI. 160.
Vigilius Pontifex a Juſtiniano Imp. intruſus alius a ſe, P. III. 71. P. IV. 127. P. XI. 99. non intereſt concilio II. Conſtantinopolitano, P. III. 72. quin hoc confirmare renuens crudeliter habetur, 76. tandem illud confirmat ob metum majoris mali, cum tantum erat lis de perſonis, non de fide. *ibid.* item P. IV. 181.
Vigilius Dapſenſis Epiſcopus. P. XI. 58.

Viglevanenſis Epiſcopatus. P. VII. 373.
Vilbena, Emman. Magiſter Supremus Ordinis Melitenſis obit. P. X. 304.
Villaganonius Calviniſta religionem in Braſilia turbat. P. XII. 277. convertitur. 278.
Villalobos, Alphonſus, O. S. Franc. Mexici Miſſionarius, in odium fidei occiſus. P. XII. 283.
a *Villa Nova*, Thomas, beatificatur. P. XI. 303. & canonizatur. 339.
Villaregius primarius aulæ Gallicæ miniſter promovet reſtitutionem Jeſuitarum. P. VIII. 466. obit. 532.
Villaregius, Franc. S. J. Miſſionarius in Florida. P. XII. 286.
Villarius perfide ad Dornanum cæſus. P. VII. 727.
Villarius Dux, Lud. Hector, ſe cum Max. Emman. Bav. Elect. conjungit. P. X. 18. in pugna Malplaquetana ſauciatur. 518. comitem Albemarle Hollandum ad Denainum cædit. 520. cum Eugenio Principe pacis præliminaria Roſtadii format. 45. obit. 372.
Villarſius Archiep. Viennenſis cum rege de recipiendo concilio Tridentino agit. P. VIII. 461.
Villavitioſanum prælium. P. X. 442.
Villela S. J. ex India in Japoniam a S. Xaverio accitus. P. XII. 171. Imperatorum favore fruitur. 174.
Villenovanus, Galliæ legatus, pacis Belgradenſis conciliator. P. X. 598.
Villinga a Villario occupata. P. X. 18.
Vilmergenſis victoria. P. IX. 200.
Vilnenſis Academia erecta. P. XI. 276. item 398.
Vinarienſis Dux, Bernardus, capitur in pugna Pragenſi. P. VIII. 124. paci Pragenſi reſiſtit. 212. a Joan. Werthio attritus in Burgundiam rejicitur. 215. Briſacum expugnat. 217. obit. 219.
Vinarienſis cauſa in puncto tutelæ principis Erneſti. P. X. 197.
Vincentii II. Ducis Mantuæ & Montisferrati obitus bellum excitat. P. VIII. 182.
Vincentius Ferrerius favet initio Petro de Luna Papæ dubio. P. III. 225. refertur in numerum Sanctorum. P. XI. 215.
Vincentius a S. Paulo fundat congregationem presbyterorum Miſſionis. P. VIII. 504. obit. 644. beatificatur. P. XI. 394. & canonizatur. 400.
Vindenſis in Livonia epiſcopatus erectus. P. XI. 278.
Vindocinenſis dux, Henrici IV. filius naturalis. P. VIII. 473. v. Vendomius.
Vineam Domini Sabaoth Conſtitutio Clementis XI adverſus Janſeniſtas. P. X. 219. 386. P. XI. 367. quomodo ſit acceptata in Gallia. P. X. 388. Academiæ Lovanienſis de ea judicium. 389.
Vintimilienſis Epiſcopatus. P. VII. 373.
Violanta Beatrix, Ferdinandi Florentiæ Ducis vidua, obit. P. X. 295.
Virginia in America. P. XII. 228.
de *Virginitate* liber damnatus. P. VIII. 595.

Virginis tenellæ Japonicæ heroica conſtantia in martyrio. P. XII. 179.
Virmondus comes pacem Paſſarovicenſem cum Turcis componit. P. X. 592. & deſtinatur Conſtantinopolim Cæſaris legatus. 593. ac Tranſylvaniæ Gubernator. *ibid.*
Virtutes. Propoſitiones damnatæ circa illas. P. IX. 2. 67. 69.
Viſapor, regni Decani caput. P. XII. 73.
Viſigothi præter Hiſpaniam, Aquitaniam in Gallia occupant. P. XI. 81.
Viſitatio diœceſana &c. ex Conc. Lateranen. P. III. 152. Tridentino. 357. 361. Auguſtano. P. VII. 213. Colonien. 201. 223. Mediolan. 382. 414. 428.
Viſitationis B. M. V. feſtum inſtitutum. P. XI. 205.
S. *Vitalianus* Rom. Pont. P. XI. 109.
Vitalis Epiſcopus Apoſtolicæ Sedis in Oriente legatus prævaricator excommunicatur. P. IV. 177.
Vitelleſci, Mutii, mens circa Probabiliſmum. P. X. 800.
Vitellius Imperator. P. XI. 5.
Vitellius, Chiapinius, Italus caſtrorum præfectus ſæpius Geuſios vincit. P. VII. 667. mors & effigies. 677.
Vitiges rex Italiæ captivus per Beliſarium Conſtantinopolim abductus. P. IV. 127.
Vitreis patenis Miſſas celebrari Zephyrinus Papa conſtituit. P. IV. 302.
Vivarinum amiſſum. P. IX. 250. a Cæſareis expugnatum. 273.
Viventiolus Lugdunenſis Metropol. præſidet Concilio P. IV. 190. intereſt Concilio Agaunenſi. 199.
Vives, Joan. Bapt. fundat Romæ collegium Urbanum de propaganda fide. P. XI. 316.
Vizlibuzli præcipuus deorum in Mexico. P. XII. 279.
Uladislaus I Poloniæ dux. P. V. 138.
Uladislaus III Poloniæ dux. P. VI. 35.
Uladislaus IV Poloniæ rex. P. VI. 36. 157. P. IX. 312.
Uladislaus, Jagellonis, & Hedwigis filius Poloniæ rex. P. VI. 159. dein etiam Hungariæ. P. VII. 276. clades atrox Varnenſis, & rex cæſus. *ibid.*
Uladislaus Polonus rex Bohemiæ ſub conditione compactatorum ſervandorum, dein & Hungariæ. Bellum & pax cum Mathia Hungariæ rege. P. VII. 261. item P. VI. 159.
Uladislaus, Sigismundi III. filius, Poloniæ rex. P. VI. 161.
Uladislaus mortui Corvini ſucceſſor, & rex Hungariæ haud citra capitulationem. P. VII. 287. ab Alberto fratre Polono, & ab Imperatore Maximiliano I petitus bello. 288. bellum Turcicum, ruſticum, conventus 3 regum, ſponſalia. 289.
Uladislaus III Bohemiæ dux, rarum modeſtiæ exemplum. P. VII. 249.
Ulefeldius comes, Antonius, Cæſaris legatus Cpolim abit. P. X. 602.
Ulm, Henricus ab, conſul Conſtantienſis a Sigismundo Imp. dictus eques. P. III. 226.

Ulma a Max. Emman. Bav. Elect. aſtu capta. P. X. 15. Villario ceſſa. 18. Ulmenſis pax inter Unionem Proteſtantium & Ligam Catholicorum. P. VIII. 115.
Ulphilas Gothicorum characterum inventor. P. V. 114. Gothos pervertit. P. XI. 56.
Ulpianus Juris conſultus. P. XI. 27. 28.
Ulrica Sueciæ regina. P. X. 646. obit. 659.
Ulricus Holſatiæ dux coronam Sueciæ non acceptat. P. X. 659.
Ulricus Dux Wirtembergiæ exauthoratus. P. VII. 83. per Haſſum reſtitutus. 114. gratiam a Carolo V impetrat. P. III. 325.
Ultrajectum. P. IX. 147. Ultrajectenſis Pacificatio. Principum poſtulata. P. X. 451. Pax. 454. Anglis favorabilis. 489. Academia erecta. P. VIII. 448.
Ultrajectenſis Epiſcopatus erectus. Ejus potentia. P. VII. 626. evehitur in Archiepiſcopatum. P. XI. 249. Ejus ſuffraganei. 250. Ultrajectenſe Concilium a S. Willenbrordo congregatum. P. VII. 737. Ultrajectenſis Archiepiſcopus Janſenianus. P. X. 529. Libelli ſuper remotione Coddæi ſcripti damnantur. P. XI. 370. Irrita declarata electio & conſecratio Cornelii Steenoven in Archiepiſcopum. 395. nec non Petri Meindarts. 401. 402. ac hujus renuntiatio in Epiſcopum Harlemenſem Hieronymi de Bock. 415. 417. & Joannis van Stiphout. 429. 430.
Unctio extrema ex Conc. Florentino. P. III. 274. Tridentino. 337. Auguſtano. P. VII. 211. Mediolan. 378. 410. 422.
Ungaria. vide Hungaria.
Unieiovienſe Concilium nationale Polonicum. P. VI. 166.
Unigenitus Conſtitutio Clementis XI contra Reflexiones morales Queſnelli. P. X. 219. 394. recenſetur cum Obſervationibus. 234 & ſqq. quam Noallius recipere renuit. 396. acceptatur tamen a rege, Parlamento, & 80 Epiſcopis Galliæ. 397. Horum zelus. 398. furor Queſnelli. Sorbonæ diſcordia, quæ tandem Bullam acceptat. 400. cum aliis Academiis omnibus. 401. Renitentes Romæ damnantur. *ibid.* Bulla acceptatur ab Academiis & Epiſcopis. 402. Noallii & aliorum tricæ. 404. Mors regis inſolentes reddit. 405. Appellatio 4 Epiſcoporum, Sorbonæ, & aliarum Academiarum. 406. Noallius excommunicatur. 407. Conſilia appellantium. *ibid.* poſtulata explicatio. 408. Queſnelliſtarum molimina. literæ 7 Epiſcoporum renitentium. 409. Sanitienſis Epiſcopi contumacia. 411. Advocatorum conſultatio. 412. Converſio Noallii & Sorbonæ. 413. Regis zelus. 414. Fraudes appellantium circa ſanctitatem Paris diaconi *ibid.* & ſq. Obſervationes de charactere Janſeniſtarum & Queſnelliſtarum. 418. An & quando

quando refractariis Conſtitutioni ſacrum viaticum ſit denegandum. P. XI. 478. quinam tales ſint. 479.
Unio Catholicorum adverſus fœdus Schmalcaldicum. P. III. 311.
Unio Francofurtenſis inter Carolum VII Imp. Regem Boruſſiæ, Electorem Palatinum &c. P. X. 146.
Unio Proteſtantium. P. VIII. 22. Norimbergæ conventum celebrat. 102. Cæſaris ad illum legatio. *ibid.* Unionis reſponſio & poſtulata. 103. legatio ad Ducem Bavariæ. 104. Ducis reſponſum. 105. Unionis replica & Ducis duplica. 109. Apologia Ligæ Catholicæ. 109. Pax Ulmenſis. 115. Unionis molimina poſt victoriam Pragenſem. 130. Pax Moguntina cum Hiſpanis & diſſolutio Unionis. 133.
Unio inter Proteſtantes fruſtra quæritur. P. X. 559.
Unionum & *reunionum* in Gallia excogitatum ſyſtema. P. VIII. 684.
Unno Hamburgenſis Epiſcopus Daniam convertit. P. VI. 39.
Vœtterus, Conr. in variis libellis perfectam Lutheri ideam exhibet, in iisque veritatem ſcripſiſſe coram Principibus demonſtrat. P. VIII. 62. 63.
Vogenus Bohemiæ dux, majoris, ſeu antiquæ Pragæ conditor. P. VII. 245.
Voglerus, Cæleſt. Princeps S. Blaſii electus. P. X. 194.
Voiſinus Miſſale Romanum in linguam Gallicam traducit. P. VIII. 635.
Volanus Arianiſmum in Polonia reſuſcitat. P. IV. 136.
Volaterranus, Raphael. P. XI. 222.
Volmarus, Iſaacus, Cæſareus ad P. W. legatus. P. VIII. 238. diluit querelam Salvii de Auſtriacæ Domus ſubditis & eorum libertate religionis. 256. mittitur ad conventum Norimbergenſem propter executionem hujus pacis. 302.
Vologeſes Parthorum rex. P. XII. 27.
Volſæi effigies, & conſilium ſibi, & Angliæ fatale. P. VII. 833.
Voltaire regis Boruſſiæ gratia, qua valebat, excidit. P. X. 679.
Voluſianus Imperator. P. XI. 32.
Vopiſcus, Flavius, Hiſtoricus. P. XI. 40.
Vorſius Pontificius ad Proteſtantes legatus. P. III. 311.
Vorſterus in imperio militari Heislero ſuffectus. P. IX. 284.
Vota præſertim monaſtica, ex Conc. Senonenſi. P. VII. 567. ex conſilio Epiſcopi concipienda, ex Conc. Mediolan. 420. Theſis Janſeniſtica & Doctrina S. Auguſtini de iisdem. P. VIII. 951.
Votum caſtitatis an ſtare poſſit cum matrimonio? P. V. 116.
Vrangelius exercitui Suecico a Bannerio interea præfectus. P. VIII. 223. Torſtenſonio in præfectura militari ſuccedit. 232. Auguſtam obſidet, ſed inani conatu, uti etiam Lindavium. 233. Bohemia excedere cogitur. 235.
Vrangelius Suecus a Laſcio cæſus. P. X. 657.

Uraquaja, Paraquariæ provincia. P. XII. 244.
Uratiſlavia a rege Boruſſiæ occupatur. P. X. 124.
Uratiſlavienſia Concilia. P. VI. 37.
Uratiſlavienſis pax cum rege Boruſſiæ. P. X. 136.
Urbanum Collegium de propaganda fide Romæ fundatur. P. XI. 316. & a Card. Ant. Barberino alumni. 324. Eidem vinea a Card. Ottobono pro Tuſculo conceditur. 371.
S. Urbanus I Rom. Pont. P. XI. 27.
Urbanus II Rom. Pont. excommunicat Henricum IV Imp. P. III. 133. P. V. 86. author primæ expeditionis in terram ſanctam. P. III. 154. acta in Philippum I Galliæ regem. P. V. 89. Ejus conſtitutiones. P. XI. 152.
Urbanus III Rom. Pontif. P. XI. 168.
Urbanus IV Rom. Pont. Carolum Andegavenſem contra Manfredum in Italiam advocat. P. III. 182. Conſtitutiones. P. XI. 182.
Urbanus V Rom. Pont. fruſtra regem Galliæ, & Angliæ conciliare conatur. P. III. 221. Ejus Conſtitutiones. P. XI. 202.
Urbanus VI Rom. Pont. tumultuarie electus. P. III. 221. P. XI. 204.
Urbanus VIII Rom. Pont. gratulatur victoriam Pragenſem Max. Bav. Duci. P. VIII 150. & illam ad Lutheram Tillio. 156. inter Ferd. II Imp. & Galliæ regem pacem conciliare tentat. 213. cum Ludovico XIII diſſentit. 599. Ejus Conſtitutiones. P. XI. 310. Bulla *In eminenti* non eſt ſubreptitia. P. IX. 84. Obitus & elogium. P. XI. 327.
S. Urbanenſe monaſterium fundatum. P. VII. 338.
Urbinatenſis eccleſia in metropolitanam erecta. P. XI. 256.
Urbini Ducatus ad Cameram Apoſt. revolutus. P. X. 280. P. XI. 310. 319.
Urfabrer, Xav. S. J. Miſſionarius in Indiis. P. XII. 123.
Uronbovius comitatus. P. IX. 147.
Urraca, Alphonſi VI filia. P. V. 115. ejus divortium. 150.
Urrea, Michael, S. J. Peruviæ Miſſionarius in odium fidei occiſus. P. XII. 242.
Urſacius Epiſcopus Arianus converſus. P. IV. 100. iterum ad vomitum revertitur. *ibid.*
Urſembeccius Nadaſtium rebellem capit. P. IX. 260.
Urſicinus Antipapa. P. III. 141. P. XI. 52.
Urſina Domus. P. X. 280. cui Brachianus Ducatus erigitur. P. XI. 251.
Urſini, Vinc. Maria, v. Benedictus XIII. P. X. 410.
Urſulinarum Inſtitutum erectum. P. VIII. 503.
Uſanquayus Licungo rebelli ſe opponit, & Tartaros in Sinas evocat. P. XII. 141.
Uſcochii. Bellum propter eos exoritur inter Venetos & Styriæ Archid. P. IX. 89.
Uſingenſes comites S. R. I. principes creati. P. VIII. 447.

Uſſusmaris, Petrus, primus Heſperidum Miſſionarius. P. XII. 215.
Uſumcaſſanes Turcomanniæ princeps. P. XII. 32.
Uſura, ex Conc. Lateranen. P. III. 146. 153. Lugdunen. 210. Viennenſi. 215. vid. Differt. juridicam de uſuris. P. VII. 755. uſura eſt omni jure vetita, qualis non eſt cenſus Germanicus. *ibid.* moderatum auctarium permittit jus civile, & Conſtitutiones Imperii. 756. vindicatur P. Viti Pichleri ſententia de uſuris adverſum Danielem Concina. 760. Litteræ Benedicti XIV ad Epiſcopos Italiæ de uſuris. P. XI. 432. Propoſitiones de iisdem damnatæ. P. IX. 23. 41. 42.
Uſurpatores bonorum eccleſiaſticorum ex Conc. Tridentino. P. III. 350.
Utilo Bojoariæ dux a Carolomanno, & Pipino ſuperatus. P. IV. 278.
Utinenſis Patriarchatus origo. P. IV. 183. Patriarchatu extincto erectus Archiepiſcopatus. P. X. 331. P. XI. 456. 457. Ejusdem ſuffraganei & reditus. 468.
Vulturnenſe monaſterium confirmatum. P. XI. 115 & exemptum. 119.
Uxellius, Nicolaus, Mareſchallus, Franciæ ad Congreſſum Gertrudenbergenſem legatus. P. X. 444. & ad pacificationem Ultrajectenſem. 451.

W.

Wadingus O. S. Franc. non vult, ut propoſitiones Janſenii cenſura notentur. P. VIII. 783. retractat ſuam ſententiam. 787.
Wagerus, Carolus, Angliæ architalaſſus. P. X. 501. obit. 507.
Wahlius, Bojorum ductor. P. VIII. 226.
Walckenriedenſe monaſterium in P. W. Brunſvicenſibus ceſſum. P. VIII. 297.
Waldeccius princeps a Luxemburgo ad Caroloregium victus. P. VIII. 687.
Waldeccius princeps, depoſito baltheo, e Belgio in patriam redit. P. X. 540.
Waldemarus I Daniæ rex. P. VI. 40. P. IX. 329.
Waldemarus II Daniæ rex. P. IX. 329.
Waldemarus III Daniæ rex. P. IX. 330.
Waldenſes hæretici in Concilio Lateranenſi III damnati. P. III. 151. eorum ortus, & errores, 153. novi Iconomachi. P. IV. 263. Sabaudia pulſi iterum recipiuntur. P. VIII. 716. uti etiam a Proteſtantibus in Helvetia. P. X. 568.
Waldrada Lotharii junioris pellex, cauſa malorum. P. IV. 313.
Wallenſteinius, Albertus, Tillio ſubſidio venit, & Magdeburgenſem ditionem occupat. P. VIII. 154. cædit Mansfeldium ad Deſſaviam. 155. Stralſundam obſidet, ſed conatu irrito. 165. uti & Glickſtadium. *ibid.* Fridlandiæ dux creatus, & Mechlenburgico ducatu, ac Sagano principatu auctus, dicitur S. R. I. princeps. 167. exauctoratur. 179. reſumpto imperio Bohemiam recuperat. 196. cum Bavariæ Electore ſe Egræ conjungit. 201. in Saxoniam movet.

movet. 202. Pugna ad Luzam. *ibid.* ſe ſubtrahit in Bohemiam. 203. in qua otiatur cum numeroſo exercitu. 206. conſpirat adverſus Cæſarem. 207. interficitur. 208.
Wallenſteinius, Bertholdus, occumbit. P. VIII. 203.
Wallenſteinius Cæſ. Tribunus ad Petrovaradinum cadit. P. X. 589.
Wallia Gothorum in Hiſpania rex. P. IV. 201.
Walliſius, Olivierius, in Tranſylvania a Turcis cæditur. P. X. 596. renuntiatus belli Imperator infeliciter ad Kroskam cum Turcis pugnat. 597. privatur militari imperio, & arreſto ſubjicitur. 600.
Wallones cur ſic dicti? P. VII. 691. Philippo II reconciliantur. 692.
Walpolus, Horatius, in Anglia. P. X. 500. 504. ad Batavos legatus. 531.
Walpolus, Robertus. P. X. 500. 504. ob tributum Anglicæ nationi exoſus. 504. & dignitate ſua motus. 507.
Walpotus Paſſenhemius primus Ordinis Teutonici magiſter. P. III. 165.
Walter, Victor, S. J. Miſſionarius, inter primos in Inſulas Carolinas pervenit. P. XII. 123.
Wamba Hiſpaniæ rex. P. IV. 237. demum monachus. 238.
Waranus, Perſiæ rex. P. XII. 29.
Wartburgenſis arx, Lutheri aſylum. P. III. 300.
de *Warth*, Maria, Inſtituti Jeſuitiſſarum fundatrix. P. XI. 448. ſed non Inſtituti Virginum Anglicanarum. 449.
Wartembergius Bavaricus bellidux in pugna Pragenſi. P. VIII. 123.
de *Wartenberg* comes, Franc. Wilh. Epiſcopus Osnabrugenſis in P. W. reſtitutus. P. VIII. 297. 154.
Wartenbergia Domus extincta. P. X. 104.
Waſenburg comes, Guſtavus, in Epiſc. Osnabrugenſem a Suecis intruſus. P. VIII. 297.
Waſta, Libuſſæ famula, fax turbarum, & belli fæminini in Bohemia. P. VII. 245.
Watterfordenſis Epiſcopatus erectus. P. V. 165.
Weber, Wilh. S. J. ad Miſſionem Malabaricam deſtinatus. P. XII. 184.
Wedelus a Ruſſis cæditur. P. X. 758.
Weichenſtephanenſe monaſterium exemptum. P. XI. 354.
Weidenæ introductum ſimultaneum Catholicæ Religionis exercitium. P. VIII. 320.
Weigeliani hæretici a Valentino Weigelio. P. VIII. 449.
Weiſſenburgenſe in Alſatia monaſterium fundatum. P. IV. 218.
Weiſſenfelſia Saxoniæ Ducum linea extincta. P. X. 190.
Weiſſenovienſe monaſterium exemptum. P. XI. 354.
Welderanus comes Catholicam religionem Leodii profitetur. P. X. 531.
Welfo Bavariæ princeps ſecundam expeditionem ſacram in terram ſanctam ducit. P. III. 157.

Welpherbytum a Xaverio, Saxoniæ principe, expugnatum. P. X. 768.
Welſer, Ant. S. J. Magdalenæ & Wolfg. Wilh. Duci Neoburg. a confeſſionibus. P. VIII. 65.
S. *Wenceslaus* primus Bohemiæ rex. P. VII. 246.
Wenceslaus Bohemiæ dux. P. VII. 249.
Wenceslaus III Ottocarus Bohemiæ rex. P. VII. 250.
Wenceslaus IV a Rudolpho Cæſare elector Imperii, a Polonis, & Hungaris rex electus. P. VII. 252. item P. VI. 36.
Wenceslaus V ultimus ex Primislai, & Libuſſæ ſtirpe Bohemiæ rex, ad coronam Hungariæ vocatus. P. VII. 272. perfide interimitur. 252.
Wenceslaus Piger, Occidentis Copronymus, inertia, laſcivia, crudelitate. P. VII. 256.
Wendrokius, Guil. nomen fictum Patri Nicolii. P. VIII. 793. P. X. 391.
Wentwortus, Thomas, Staffordiæ comes, majeſtatis reus accuſatur, & capite plectitur. P. IX. 214. P. X. 493.
Werius. v. Veherius.
Werle, Thomas, S. J. Miſſionarius in Paraquaria a barbaris occiſus. P. XII. 263.
Wermelandicus Epiſcopatus profanatus. P. VIII. 169.
Wernerus, Boruſſorum dux. P. X. 766.
Wertbius, Joan. Ejus initia. P. VIII. 204. defendit Bavariam. 206. cum copiis in Picardiam penetrat. 214. Bonivetum capit. *ibid.* Melandrum cædit, & Vinarienſem trans Rhenum in Burgundiam rejicit. 215. capitur. 217. e captivitate liberatur, & ſupremus equitatus magiſter creatur. 226. pars magna Dutlinganæ victoriæ. 228. e pugna Jankavienſi ſe fuga recipit. 230. a Bojis ad Cæſarem tranſit. 234.
Weſenbecius electoris Brandenburgici ad Pacem Weſtphalicam legatus. P. VIII. 273.
Weſſenbergius Baro, Hubertus Florianus, ad aulam Saxonicam vocatus. P. X. 108. creatur Candidæ Aquilæ Eques. 636.
Weſſofontanum monaſterium exemptum. P. XI. 354.
Weſterkenus, Abraham, ſcribit pro Mari libero. P. X. 526.
Weſtmonaſterienſe Concilium. P. V. 163.
Weſtphalica Pacificatio. P. VIII. 237 & ſqq. Legatorum cunctatio. Remoræ. 238. Prima Cæſaris poſtulatio. 239. Suecorum & Gallorum prima propoſitio. 240. Lis de admittendis Statibus. 239. 241 & ſqq. de titulis. 245. Reſponſio Cæſaris ad propoſitionem Suecicam. 246. & Gallicam. 248. Proteſtantium legatorum conſilia circa propoſitiones pacis. 250. Cauſſa Reformatorum, mediatorum, gravaminum, Auſtriæ ſubditorum. 253. Suecorum replica. 257. & Gallorum. 259. Proteſtantium deſideria. 261. Gallis offertur ſatisfactio. 262. Con-

Conſultationes Statuum Osnabrugæ ſuper exceptione Cæſarea & replica Coronarum. 263. Prætenſa Proteſtantium gravamina, & Catholicorum reſponſio. 278. Synopſis Inſtrumenti pacis Osnabrugenſis. 284. & Monaſterienſis. 613. Weſtphalicæ pacis articuli ab Innocentio X declarantur nulli. P. XI. 329.

Weſtphalici comites, a Wetteravicis ſeparati, ſpeciale votum obtinent. P. VIII. 323.

Weſt-Saxiæ reges. P. IV. 250.

Wettingenſe monaſterium ordini Ciſtercienſi donatum. P. VII. 339.

Whartonus Dux, Philippus, conſtanti fide Prætendenti adhærens, obit. P. X. 504.

Wicknerus in Colloquio Ratisb. præſens. P. VIII. 58.

Wicleffus Joan. ambitioſus hæreticus corruptor Bohemorum. P. III. 225. ejus errores. 233. imago. 234. & tumultus. 235. item P. VI. 79. Ejus Dialogi & Trialogi damnati. P. XI. 209.

Widbergenſi monaſterio donationes confirmatæ. P. XI. 163.

Wido Spoletanus dux a Formoſo Papa coronatur Imperator. P. IV. 290.

Wigbertus primus Abbas Hirſchfeldenſis. P. IV. 272.

Wigornienſis ſynodus. P. IV. 250.

Wild & Rheingravii fratres S. R. I. Principes creati. P. X. 139.

Wildſangiatus jus. P. VIII. 377.

S. *Wilfridus* Epiſc. Ethelvachium, Auſtralium Saxonum regem, cum gente ſua convertit. P. IV. 249. intereſt Concilio Pharenſi. 251. a Joanne VII in Archiepiſcopatu Eboracenſi confirmatur. 286.

Wilhelmus I Nothus Angliæ Rex, *Conquæſtor* dictus, recuperavit regnum Angliæ, erga Eccleſias liberalis, & erga S. Euchariſtiam perquam religioſus. P. V. 97.

Wilhelmus II initio bonus. P. V. 97. ſubin bonorum Eccleſiaſticorum uſurpator, unde ejus cum S. Anſelmo diffidia. 98. improlis obit. 99.

Wilhelmus III Auriacus a Calviniſtis ad coronam Angliæ invitatus. P. IX. 227. pellit throno regem legitimum. 228. renuntiatur ab ordinibus Rex. 229. & coronatur. 230. Ejus geſta in Belgio. *ibid.* Philippum Ducem Andegavenſem agnoſcit Hiſpaniæ regem. P. X. 514. Poſtulata. *ibid.* & ſq. obit. P. IX. 231.

Wilhelmus Siciliæ Rex Alexandro III contra Fridericum I aſſiſtit. P. III. 150.

Wilhelmus Bavariæ dux, Concilii Baſileenſis protector. P. III. 241. 246.

Wilhelmus V Bavariæ dux pientiſſime obit. P. VIII. 158.

Wilhelmus II Naſſovius, Belgii Gubernator. P. IX. 141. v. Naſſovius.

Wilhelmus Hollandiæ comes. vid. *Guilielmus.*

Wilhelmus V, Haſſiæ Landgravius, paci Pragenſi reſiſtit. P. VIII. 212. ideo a Gœzio Haſſia pellitur. 214. obit. 216. Lis de tutela. *ibid.*

Wilhelmus Cliviæ dux Geldriæ hæres inſtitutus, inde bellum, & pax

cum Carolo V Imp. P. VII. 134. P. VIII. 26.
Wilhelmus, Rollonis filius, Normanniæ dux perfide interemptus. P. V. 21.
Wilhelmus dux Vinarienſis pacem Pragenſem amplectitur. P. VIII. 212.
Wilhelmus Bituricenſis Archiep. canonizatus. P. XI. 174.
Wilhelmus Trajectinus Epiſcopus, ob Anathema Gregorio VII dictum, horrenda morte abreptus. P. V. 86.
Wilhelmus Virdunenſis Epiſcopus, læſæ majeſtatis reus, datur in carcerem. P. VI. 124.
Wilhelmus Ottonis M. filius, Archiepiſcopus Moguntinus, primus Archicancellarius Imperii. P. VII. 13.
Wilhelmus Hyacinthus Princeps Naſſovio Siegenſis exul. P. X. 38.
S. *Wilibaldus* Euſtadianus primus Epiſcopus. P. IV. 272.
S. *Wilibrordus* Germaniæ Apoſtolus. P. IV. 270. ſub quo Trajecti duo celebrantur Concilia. 271. convertit cum aliis 12 ſociis Hollandiam, Selandiam, Ultrajectum, & Friſiam. P. VII. 733.
Willetrardus primus Epiſcopus Bremenſis. P. IV. 273.
Willigiſus primus elector Moguntinus. P. VII. 13. Ottonis III Imp. præceptor. P. V. 9.
Willingerius ruſticorum in Auſtria tumultuantium dux, Fadingerio ſurrogatus. P. VIII. 157.
Willius, Urbanus Græcii judex, Cæſari conjurationem Tattenbachii detegit. P. IX. 259.
Wilſius Anglorum dux. P. X. 492.
Wimphenenſis victoria de Durlacenſi a Tillio obtenta. P. VIII. 145.
Windiſchgräzius comes, a Cæſ. Lutetiam miſſus. P. VIII. 383.
Winterfeldius prope Gœrlitium cæſus. P. X. 740.
Wintonienſia Concilia. An. 855. nationale, in quo Rex Ethelvulfus donationes, Eccleſiæ factas, confirmavit. P. IV. 347. *Sæc. X* ſub S. Dunſtano contra clericos incontinentes. P. V. 28. An. 1021 præſente Canuto rege, & An. 1070. præſide legato Apoſtolico. 99. An. 1074 de diſciplina Eccleſiaſtica. 100. An. 1101 in cauſa Inveſtiturarum. 135. An. 1139. contra regem Stephanum, bonorum Eccleſiaſticorum invaſorem. 164.
Wirtembergiæ dux primus Eberhardus renuntiatur. P. VII. 47. Wirtembergiæ mutationes. 83. bellum 113. Wirtembergia a dominio directo Auſtriæ exempta, reſervato tamen ſuccedendi jure. 114. 186. Wirtembergica cauſa mortuo Carolo VI in puncto ſubfeudi. P. X. 127. Principes Berolinum ad regem mittuntur educandi. *ibid.* Wirtembergici cladem ad Fuldam accipiunt. 761. Lipſiam occupant. 764.
Wismaria in P. W. Suecis ceſſa. P. VIII. 296.

WIS

Wisniovitius, Vilnæ Palatinus, ultimus ex ſtirpe Jagellonica obit. P. X. 634.
Wiſſebradum, hodie novæ Pragæ monumentum, a Zecho duce exſtructum. P. VII. 244.
Witgenavius Philippoburgum ſtrenue defendit. P. X. 92.
Witbredus Cantiorum Rex author Conciliorum. P. IV. 253.
Witbus, Licentiatus Lovan. calumniatur Conſtitut. *Vineam Domini*. P. X. 388.
Witniedius, Rebellionis in Hungaria dux. P. IX. 264
Wittelspachius, Conradus, Archiep. Moguntinus Leonem I Armeniæ regem inungit. P. XII. 52.
Wittenberga ab Imperialibus occupata, & iterum relicta. P. X. 765.
Wittenbergenſe Concilium. P. III. 378.
Wittenbergius exercitui Suec co a Banerio præfectus. P. VIII. 223. 233. Sileſiam vaſtat. 236.
Wittericus Hiſpaniæ Rex parricida morte ignobili perit. P. IV. 224.
Wittii fratres in Belgio. P. IX. 163. 176. diſcerpti. 181.
Wittiza Hiſpaniæ Rex impius, & crudelis. P. IV. 244.. P. V. 102.
Wittſtochiana pugna. P. VIII. 214.
Wladislaus I Bohemiæ Dux. P. VII. 248.
Wladislaus II Bohemiæ Rex a Friderico I dictus, & Leo cum gemina cauda Bohemiæ inſignibus additus. P. VII. 248.

WOL

Woblaviæ dux ultimus, Georg. Wilh. obit. P. VIII. 446. & principatus a Brandeburgo poſtulatur. 417.
Wolckenſteinius, Kuffſteinii gubernator. P. X. 21. a Bavaris intercipitur. 22.
Wolckenſteinius comes, Ant. Dom. Epiſcopus Tridentinus obit. P. X. 80.
Wolfeggius comes Lindavium ſtrenue defendit. P. VIII. 233.
Wolffius, Chriſtianus, Marpurgo Hallam reductus. P. X. 674. obit. 680.
Wolfgangus Wilhelmus, Dux Palatino-Neoburgicus, convertitur. P. VIII. 65. Ejus poſt converſionem zelus. 66. 53. Bellum Juliacenſe cum Electore Brandenburgico, & lis de religione. 304. Cauſſa defertur ad Cæſarem. 306. Bellum & pax. 307. obit. 312.
Wollin Inſula, in P. W. Suecis ceſſa. P. VIII. 296.
Wolodomirus, Ruſſiæ princeps, Chriſtianam religionem ſuſcipit. P. IX. 336.
Wormatienſia comitia. An. 1495 ſub Maximiliano I, in quibus erectaPax Publica. P. VII. 47. Sub Carolo V An. 1521 Lutherus proſcriptus. 83. item P. III. 300. Sub eodem An. 1545. Proteſtantes ad Concilium Tridentinum invitati. P. III. 313. P. VII. 136. Sub Rudolpho II An. 1578 de turbis Belgii componendis. P. VII. 182.
Wormatienſia Concilia. *Sæc. VIII* præſente Carolo M. tria celebrata. P. IV. 272. 273. *Sæc. IX* An. 829. 857 & An. 868. nationale. 299.

Sæc.

Sæc. XI An. 1048, in quo Leo IX electus. P. V. 82. Conciliabulum An. 1076 contra Gregorium VII celebratum. 85.
Wormatienſe colloquium Theologorum cum Lutheranorum dedecore diſſolutum. P. III. 343. P. VII. 169. & a Paulo IV reprobatum. *ibid.*
Wormatienſe edictum contra Lutherum P. VII. 83. Ejus executio fruſtra urgetur. 92. ſuſpenſum. 112. P. III. 309.
Wormatienſis Epiſcopus Moguntini ſuffraganeus. P. XI. 114.
Wormatienſis Tractatus inter reginam Hungariæ, & reges Angliæ ac Sardiniæ. P. X. 315 & ſq.
Woywoda Moldaviæ & Valachiæ. P. IX. 342. 343.
Wrangelius v. Vrangelius.
Wratislavius comes, Adamus, Archiep. Pragenſis. P. X. 610.
Wratislaus I Bohemiæ Dux. P. VII. 245.
Wratislaus II Bohemiæ Rex. P. VII. 248.
de *Wurmbrand* comes, Joan. Wilh. obit. P. X. 200.
Würmius vincit Tœckelium. P. IX. 268.
Wurmius, Donauwerdanus Conſul, edicta Cæſaris ſupprimit. P. VIII. 20.
Wurmſerus Gallorum procurſor. P. X. 769.
Würzburgenſis Epiſcopatus erectus. P. XI. 114. vid. Herbipolenſis.

X.

Xaca, Japoniæ impoſtor. P. XII. 169.
Xantippus, Lacedæmonius, Pœnorum Dux creatus. P. XII. 195.
Xantopulus, Theodorus, Theologus græcus in Concilio Florentino. P. III. 260.
Xaverius, Saxoniæ princeps, Welpherbytum expugnat. P. X. 768.
Xaverius, Hieron. S. J. Miſſionarius Goa in Mogoriam miſſus. P. XII. 64. adoleſcentes principes inſtruit. 66.
Xerxes, Perſarum monarchia. P. XII. 5.
Ximenius, Garſias, Suprarbiæ, ac Navarræi regni fundator. P. V. 103.
Ximenius, Franciſcus, Card. a Ferdinando Catholico pro Carolo V deſignatus Hiſpaniæ adminiſtrator. P. VII. 785. ſub ejus diſciplina Ferdinandus I educatur. 167. Eripit Saracenis Oranum. P. XII. 194.
Xiphilinus. P. XI. 156.
S. Xiſtus Rom. Pont. P. XI. 15.
Xius, Sinarum Imp. murum ſtupendæ magnitudinis conſtruit. P. XII. 132.
Xiximini. P. XII. 284.
Xogun ſeu Xogunſama, Japoniæ Imp. perſequitur Religionem & extirpat. P. XII. 181.
Xunchius, Tartarorum Rex, Sinarum Imperium occupat. P. XII. 32. 141. favet religioni & Miſſionariis. 143. obit. 144.

Z.

Zabarella, Franciſcus, Cardinalis in Concilio Conſtantienſi Patres, Joanne

ne XXIII fuga elapſo, hortatur ad perſeverantiam. P. III. 226. moritur. 232.
de *Zabula*, Bruno, Præfectus Boni Aeris Miſſionarios S. J. in Paraquaria contra obtrectatores defendit. P. XII. 267.
Zacata in Mexico. P. XII. 284.
Zacbanum urbs. P. XII. 185.
S. Zacharias Rom. Pont. P. XI, 114.
Zacharias, Armeniæ Patriarcha, Concilium Chalcedonenſe recipit. P. XII. 52.
Zaida, Hiſpalenſis Maurorum regis filia, abjecta Saracena ſuperſtitione, fit Chriſtiana, & Alphonſi VI conjux. P. V. 109.
Zaluskius Epiſcopus Cracovienſis. P. X. 636.
Zamajevich, Vincent. Archiep. Antibarenſis celebrat Concilium Albanum. P. X. 608.
Zambaſes, Perſiæ Rex, a fratre interemptus. P. XII. 29.
Zammaraga, Joan. O. S. Franc. primus Mexici Epiſcopus. P. XII. 283.
Zamorinus Malabariæ Rex. P. XII. 78.
Zamoſcienſe Concilium an. 1720 celebratum. P. X. 637.
Zandedari, Ant. Card. P. X. 228. obit. 304.
Zanquebaria in Africa. P. XII. 202. ad eam primus Gamma pervenit. 78.
Zanzolus, Jacobus, monachus contra ſynodum Chalcedonenſem declamat, a quo Jacobitæ. P. XII. 222.
Zapolia, Joannes de, cum Ferdinando I Imperatore de regno Hungarico contendens Turcas evocat. P. IV. 134. P. VII. 290.
Zapolia, Joannes Sigism. de, Tranſylvaniæ princeps Arianus. P. IV. 134. P. VII. 303.
Zappada comes, Hiſpaniæ ad P. W. legatus. P. VIII. 238.
Zara, Lybia olim interior. P. XII. 201.
Zari nomen primus aſſumpſit Baſilius. P. IX. 337.
Zaslavienſis pugna. P. X. 134.
Zaſtrovius Hanoveranorum & Confœderatorum contra Gallos Imperator. P. X. 742. alius hujus nominis Schweidnicii præfectus, cum a Laudohno capiebatur. 769.
Zechus Slavorum dux poſt varias gentes in Bohemia ſtabilem ſedem figit. P. VII. 244. item P. V. 137.
Zecklerus Tranſylvanus a ruſticis in Hungariæ regem electus, captusque ab Uladislao rege. P. VII. 289.
Zeelandia. P. IX. 147.
Zeiſadinus Rex, ab Albuquercio victus. P. XII. 85.
Zelminar, olim Perſepolis. P. XII. 188.
Zembackius Archiep. Gesnenſis & Primas regni. P. X. 632.
Zeno monſtrum Imperatoris tam animo, quam corpore deforme. P. III. 70. P. XI. 85. 95.
Zenobia regina Ægyptum Galieno Imp. eripit, ab Aureliano recuperatam. P. XI. 36. P. XII. 191.
Zentana victoria. P. IX. 284.
S. Zephyrinus Rom. Pont. patenis vitreis miſſas celebrari conſtituit. P. IV. 302. P. XI. 26.

Zernicius, Polonus Dux, Moſcos cædit. P. IX. 315.
Zerniſchewius Berolinum occupat. P. X. 766. ſe jungit Laudohno. 769. jubetur ab Auſtriacis recedere. 772.
Ziethenus a Laudohno in fugam actus. P. X. 748.
Zilagius, Michael, Hungariæ gubernator, victus, captusque a Turcis capite plectitur. P. VII. 280.
Zimiſces Imperator pius. P. XI. 137.
Zimmermannus, Hildeſienſis ad pacem Risvicenſem legatus. P. VIII. 443.
Zinzinus Antipapa. P. XI. 120.
Ziſca juratus Germanorum hoſtis, & tyrannus barbarus. P. III. 245. P. VII. 257.
Zobelius, Melchior, Epiſc. Herbipolitanus a Grumbachio per ſiccarios occiſus. P. VII. 170.
Zoe, trium Impp. conjux aut pellex. P. XI. 143.
Zoffingæ Dominicani proditionis accuſati ſuſpenduntur e mœnibus. P. VII. 340.
Zolomerus ultimus Dalmatiæ Rex. P. V. 140.
Zorndorffenſe prælium pertinax. P. X. 749. 752.
S. *Zoſimus* Rom. Pont. damnat Pelagium, & Cæleſtium. P. IV. 151. ejus error facti. P. XI. 71.
Zrinius a Veſſelenio ad rebellionem concitatur. P. IX. 257. armatus a Spankavio vincitur. 260. a Kerio comite captus Viennam mittitur. *ibid.* propriis literis convictus. 261. capite plectitur. 262.
Zulfa urbs. P. XII. 38.
Zultanus Hungariæ princeps. P. VI. 69.
Zunginius, Sinarum Imp. laqueo ſe ſuſpendit. P. XII. 141.
Zungteus, Tartarorum Rex, Sinarum Imp. occupat, &, vix throno conſcenſo, morte dejicitur. P. XII. 141.
Zungtunus, provinciæ Fockienſis præſes, Chriſtianos apud Sinarum Imp. accuſat, perſecutionemque excitat. P. XII. 157.
Zurlauben, Placidus, Murenſis Abbas S. R. I. princeps creatur. P. IX. 204.
Zutphania. P. IX. 147.
Zwingenbergenſis cauſſa. P. X. 69. 191.
Zwinglius cauſa turbarum, & bellorum civilium, verbo Dei prætenſo abuſus. P. VII. 348. proſcriptus a ſynodo Badenſi, & duodecim Cantonibus. 350. diſputationem declinat. *ibid.* Ejus interitus. 354.
Zwingliani novi Ciniflones Iconomachi. P. IV. 263. Eorum varia Concilia. P. VII. 352. bellorum faces, pugna Capellenſis. 354. conciliabula miniſtrorum, 355. inficiunt Valleſiam. 356. proteſtantur contra fœdera Catholicorum. 359. inter ſeſe diffident. 360. Eorum fraus in Anglia. 854.

DEO Honor, & Gloria

67-

J762
B612a
v. 2

